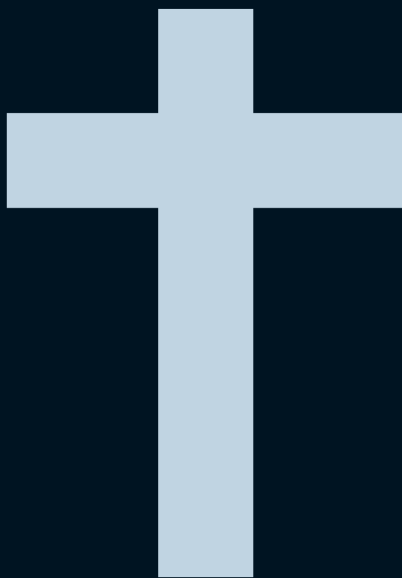

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e

Contents

GENESI	1
EXODO	77
LEVITICO	140
NUMERO	152
DEUTERONOMIO	179
JOSUE	180
JUECE	202
1 SAMUEL	221
2 SAMUEL	255
1 REYE	262
2 REYE	278
1 CRONICA	292
2 CRONICA	296
ESDRA	299
NEHEMIA	302
JOB	305
JONÁ	308
MATEO	312
MARCO	370
LUCA	407
JUAA	467
HECHO	514
ROMANO	568
1 CORINTO	592
2 CORINTO	614
GALATA	629
EPESO	638
PILIPO	646
COLOSA	652
1 TESALONICA	658
2 TESALONICA	663
1 TIMOTEO	666
2 TIMOTEO	673
TITO	678
PILEMOA	681
HEBREO	683
SANTIAGO	701
1 PEDRO	707
2 PEDRO	714
1 JUA	718
2 JUA	724
3 JUA	726
JUDA	728
APOCALIPSI	730

GENESI NAÃRÃEDABEMA BEDEA

Naã cartara Moiseba ðasia dadjirãba cawadamãrẽã sãwã Ãcõrẽba naã ëjũãra osida idjaba sãwã israelerãda idji puru bamãrẽã edasida. Israelerã Egipto druadeba ëdrãpedadacarea Moiseba naã cartara ðasia.

Genesi trãba jara ðaa “naãrãedabema.” Maã bẽrã naã cartade ðã ðaa Ãcõrẽba ne jũma odadebemada, ëberãrãba naãrã cadjirua ëpẽpedadadebemada, Ãcõrẽba dopapa zebidadebemada, ëberãrãba naã ëjũã birapedadadebemada, idjaba ëberãrãba naãrã Ãcõrẽa ewari iwidipedadadebemada. Jũma maãgãra 1:1deba aba 11:26daa ðã ðaa.

Maãare ðã ðaa Ãcõrẽba Abrahãneba israelerã yõbidadebemada (11:27deba aba 50:26daa). Dji crãcha droma naã Genesi cartadebemara Ãcõrẽba Abrahã nãwã jarasia: “Bãdeba puru dromada mãa yõbiya...Bãdeba mãa naã ëjũãne bea purura jũma carebaya (12:2,3).” Wãrãda naã cartade ebuða ðaa ëberãrãba cadjiruada o panenamãna Ãcõrẽba jũmarã carebai carea jãwa ðasida. Naãrã jarasia diaurura poyaida (3:15). Mãwãnacarea dopapa zeside Ãcõrẽba Noéra idji ëberãrã sida ëdrã edapeda ãdjideba naã ëjũãra wayacusa birabisia (6:9deba aba 9:19daa). Mãwãnacarea Abrahã jarasia idjideba jũma naã ëjũãne beara carebaida (12:2,3). Idjaba Josedeba ëberãrãra cãbana carebasia jarrababa quindirãnamãrẽã (40:1deba aba 50:26daa).

Ãcõrẽba naã ëjũã oda

¹ Naãrãeda Ãcõrẽba bajãda idjaba naã ëjũãda osia. ² Maãne naã ëjũãra mĩã cawaiẽ ðasia idjaba ne neẽ ðasia. Pusa nãbuada pãimaba pãisosa ãmasia. Maãne Ãcõrẽ Jaureda pusa ãrã domica ðabadjia.*

³ Maãbe Ãcõrẽba jarasia:

–Ãnadia.–

Ara maãda ãnasia. ⁴ Maã ãnaara Ãcõrẽba bia unusia. Maãbe Ãcõrẽba ãnaara pãima umebemada awara ðasia. ⁵ ãnaara trã ðasia “ãsa.” Pãimara trã ðasia “diamasi.” Ãcõrẽba nabema ewaride mãwã osia.†

⁶ Maãbe Ãcõrẽba jarasia:

–Baido ësi dedaada ðaya baido aba ãtaa wãmãrẽã, aba edre bemãrẽã.–

⁷ Ara mãwã jarabãrãba Ãcõrẽba mã dedaara osia. Maãne baidora aba ãtaa wãsia. Aba edre ðesia. ⁸ Ãcõrẽba mã dedaara trã ðasia “bajã.” Umébema ewaride mãwã osia.

⁹ Maãbe Ãcõrẽba jarasia:

–Dedaa edrebema baidora jũma ãbaa ãmedua ëjũã põãsada odjamãrẽã.–

Ara maãda ëjũã põãsada odjasia. ¹⁰ Maãra Ãcõrẽba bia unusia. Ëjũã põãsara Ãcõrẽba trã ðasia “egoro.” Baido ãbaa ãmenada trã ðasia “pusa.”

¹¹⁻¹² Maãbe Ãcõrẽba jarasia:

–Egorode ne quĩrãtanoa tununadia; chirua ta zaubari beada idjaba nejõ bacuru sida. Jũma mãra ta zaudia ara ãdji bea quĩrãca tununamãrẽã.–

* ^{1:2} Domica ðabadjia. Maãba jara ðaa Ãcõrẽ Jaureba naã ëjũãra waga ðasida idjaba bia oi carea basida. † ^{1:5} Ãcõrẽba nabema ewaride mãwã osia. Hebreo bedede nãwã ðã ðaa: “Queupeda idjaba ãnadrãpeda nabema ewari basia.”

Ara maŕda egorode ne quĩrãtanoa tunusidaa. Jũma chirua ta diabari beara idjaba bacuru nejõ zaubari bea sida ãdji ta bara tunusidaa ara ãdji bea quĩrãca tununamãrẽã. Maŕra ãcõrẽba bia unusia. ¹³ Ûbeabema ewaride mãwã osia.

¹⁴⁻¹⁵ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

–Urua beada bajãne beaɗadua naŕ ãjũã ãna bamãrẽã idjaba ãsara, diamasi ume quĩrã awara bamãrẽã. Maŕgaba cawabi baya ewarida, poadã idjaba sãŕbe ewari dromada odida panãda.–

¹⁶ Ara mãwã jarabaraŕba ãcõrẽba ãmãdauda ãsabema carea osia. Jedecoda diamasibema carea osia. Idjaba chĩdaũ sida ocuasìa. ¹⁷⁻¹⁸ ãcõrẽba maŕra jũma bajãne bacuasìa naŕ ãjũã ãna bamãrẽã, ãsa beseamãrẽã, diamasi ãna bamãrẽã, idjaba ãsara diamasi ume quĩrã awara bamãrẽã. Maŕra idjia bia unusia. ¹⁹ Quĩmãrẽbema ewaride mãwã osia.

²⁰ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

–Dojãne ne jũma zocai beada baraa baya. Idjaba ãta wãbaribada sida baraa baya.–

²¹ Ara mãwã jarabaraŕba ãcõrẽba beda waibaga beada ocuasìa. Dojãne zocai beada quĩrãtanoa ocuasìa. Idjaba i bara beada quĩrãtanoa ocuasìa. Maŕra idjia bia unusia. ²² Maŕbe ãdjirãra nãwã bia jarasia:

–Zocãrã yõnadua. Pusara, do sida biradadua. Idjaba ãbana sida naŕ ãjũãne zocãrã yõnadua.–

²³ ãcõrẽba juesumabema ewaride mãwã osia.

²⁴⁻²⁵ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

–Animarã quĩrãtanoa beada naŕ ãjũãne baraa baya: daupẽbada animarãda, ãdji jãne wãbada animarãda, mẽãbema animarã sida baraa baya.–

Ara mãwã jarabaraŕba ãcõrẽba mẽãbema animarãda, daupẽbada animarãda, animarã ãdji jãne wãbada sida quĩrãtanoa ocuasìa. Maŕra idjia bia unusia.

²⁶ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

–Jãŕbe ëberãda oɗadrã ɗadji quĩrãca. Maŕ ëberãba ãbana beada, animarã pusade beada, daupẽbada beada, mẽãbema beada, idjaba jũma ãdji jãne wãbada sida poya erobaya.–

²⁷ Ara mãwã jarabaraŕba ãcõrẽba ëberãda osia idji quĩrãca. Wãrãda idji quĩrãca osia. Dji umaquĩrã, dji wẽrã sida osia. ²⁸ Maŕbe ãcõrẽba ãdjira nãwã bia jarasia:

–Warra zocãrã ununadua. Naŕ ãjũãra biradadua idjaba jũma naŕ ãjũãne beara bãrã jãwaeda erobeadaɗua. Beda beara, ãbana beara, druabema animarã sida jũma poya erobeadaɗua.–

²⁹ Maŕ awara ãcõrẽba ãdjia jarasia:

–Acãɗadua, mã bãrãa ɗiaya jũma naŕ ãjũãne chirua ta bara beada, jũma bacuru nejõ ta bara bea sida. Maŕnebemada bãrãba jũma coɗida panãa.

³⁰ Idjaba animarã druabemaa, ãbana beaa, jũma animarã ãdji jãne wãbada beaa biɗa mã chiruara ɗiaya coɗamãrẽã.–

Ara maŕda mãwã besia. ³¹ Maŕbe ãcõrẽba idjia oɗara jũma bio bia unusia. Seibema ewaride mãwã osia.

2

¹ Mãwã ãcõrẽba bajãra, naŕ ãjũã sida jũma pãrãsia. Jũma bajãne beara, naŕ ãjũãne bea sida pãrãsia. ² Sietebema ewaride jũma pãrã erobasia. Maŕ bẽrã sietebema ewaride ãnãũsia. ³ Jũma pãrãpeɗa ãnãũna bẽrã, sietebema ewarira dji biara baɗa basia jũmarãba idjia bia beɗea pananamãrẽã idjaba ãnãũ pananamãrẽã. ⁴ Mãwã ãcõrẽba bajãra, naŕ ãjũã sida jũma osia.

Ācōrēba naārābema ēberā oda

Ācōrēba naļ ējūā, bajā sida osi ewariđe, ⁵⁻⁶ chiruada pōājārā sida neē basía Ācōrēba naļ ējūāne wadibida cueda zebica bada bērā. Barib_{AR} egorodeba ātaa towaada odjabadjia naļ ējūā jūma beguea oi carea.* Idjaba ēberāda neē basía ējūā oi carea. ⁷ Maļne Ācōrēba egoro poradeba ēberāda osia. Maļ ēberā quēb_{de} Ācōrēba jārāpuasia āyāba edamārēā. Māwā ēberāra zocai besia.

⁸ Māwānacarea Ācōrēba néu ējūāda āmāda_u odjabariare osia.† Maļ néu ējūāra Edeļ abadaa. Ācōrēba ēberā odara néu ējūāne _{AS}sia. ⁹ Mama quīrātanoa bacuru bia quedeada nejō bia zaubadada waribisia. Maļ ējūā ēsi ūsia nejō zocai bai diabarida. Idjaba ūsia nejō crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari sida.

¹⁰ Edeļ ējūāne doda _{AS}sia maļ néu ējūāra jūma cūrāsa erobamārēā. Maļ dora dji taedaa quīmārē nērā _{AS}sia. ¹¹ Do nērā _{AR}aba Pisol_{AS} basía. Pisol_{AR}ra Havila druade _{AS}la. Havila druara oro bara _{AS}la. ¹² Dji orora bio bia _{AS}la. Idjaba ónice mōgara sida bara _{AS}la. Bacuru _{AS}ba tūā_{PA} _{AS}la bedelio abada sida bara _{AS}la. ¹³ Dewarabema dora Giho_{AS} abadaa. Giho_{AR}ra Cus druade _{AS}la. ¹⁴ Maļarebema dora Tigri abadaa.‡ Maļ dora Asiria purudeba āmāda_u odjabariare _{AS}la. Jīrūarebema dora Euprate abadaa.

¹⁵ Maļne Ācōrēba ēberāra edapeđa Edeļ néu ējūāne _{AS}sia ac_{AS} bamārēā. ¹⁶ Maļbe Ācōrēba ēberā jara _{AS}sia:
–Jūma naļ néu ējūāne bea nejōra _{AS}la jōida _{AS}la. ¹⁷ Barib_{AR} crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari nejōra jōcara _{AS}la. Maļda jōsira ara maļ ewariđe _{AR}aba wārāda beuya.–

¹⁸ Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Bia _{AS}lā ēberā iduba baida. Carebabari biada idji itea oya.–

¹⁹ Maļne Ācōrēba egorodeba jūma animarā druabemada, jūma ībana sida osia. Maļ animarā beara ēberāmaa enesia cārē trāda ādjiza _{AS}cuai cawaya. Ara maļda ēberā Adaļba animarā beara trā _{AS}cuasia. Animarā trāra ādjiza besia Adaļba trā _{AS}cuada quīrāca. ²⁰ Māwā Adaļba daupēbada animarāra, ībana bajāne wābaribadara, mēābema animarā sida jūma trā _{AS}cuasia. Māwāmīna Adaļ itea carebabari biada wađi neē basía.

²¹ Maļ carea Ācōrēba Adaļra bio cāibisia. Adaļ cāi _{AS}lāde Ācōrēba idji orro _{AS}la_{AR}ada aba edasia. Edapeđa waya dji djarara cara _{AS}sia. ²² Maļbe Ācōrēba Adaļ orro _{AS}la_{AR}ada edađara wērāda osia. Opeđa Adaļmaa enesia. ²³ Maļne Adaļba jarasia:

¡Idib_{AR} naļra m_{AS} orroa! Idjidr_{AS} wārāda m_{AS} djaradeba odaa.§

Mā trā _{AS}la “wērā”, Ācōrēba idjira umaquīrāneba oda bērā.*

²⁴ Maļ carea umaquīrāba dji zezara, dji papa sida amepedā idji quima ume ābaa beya. Māwā cacua aba _{AS}la quīrāca panania.

²⁵ Maļne Adaļra, dji wērā sida ācađa panasidaa barib_{AR} peradaca basía.

3

Adaļba dji wērā bida Ācōrē tǵā amapedada

* **2:5-6** Egorodeba ātaa towaada odjabadjia. _{AS}la_{AR}maarā maļ bedeaba jara _{AS}la: “Baidoda egorodeba āta zebadjia.” † **2:8** Āmāda_u odjabariare. Maļba jara _{AS}la maļ ējūāra Israel druadeba āmāda_u odjabariare _{AS}la wa Jordaļ dodeba āmāda_u odjabariare _{AS}la. ‡ **2:14** Tigri. Hebreo bedeade “Hidekel” _{AS}la _{AS}la. § **2:23** Idjidr_{AS} wārāda m_{AS} djaradeba odaa. Hebreo bedeade nāwā _{AS}la _{AS}la: “Naļra _{AS}la_{AR} m_{AS} _{AS}la_{AR}debemaa idjaba djara m_{AS} djaradebemaa.” * **2:23** Wērā. Hebreo bedeade bedeā “wērā” idjaba bedeā “umaquīrā” abari quīrāca jīguabaria.

¹ Jūma Ācōrēba ocuada animarā cāyābara damada crīcha cawaara ḥasia djārā cūrūgai carea. Mañ damaba wērāa jarasia:

–ĶĀcōrēba wārāda jarasica jūma nañ néude bea nejōra bārāba jōcara panada?–

² Wērāba panusia:

–Māwāēa. Nañ néudebema nejōra daiba jōnida panā. ³ Baribara bacuru néu ēsi nūmānebemada Ācōrēba jarasia: “Jālgā nejōra jōrānada idjaba jidarānada. Māwā odibara beudia.”–

⁴ Mañne damaba wērāa jarasia:

–Bārāra beudaēa. ⁵ Ātebara mañ nejō jōbada ewaride bārāba abeda jūma cawadia biada, cadjirua sida. Māwā Ācōrē quīrāca crīcha cawa panania. Mañgāra idjia cawa ḥā, mañ carea bārāa jōbi ama ḥā.–

⁶ Mañne wērāba unusia bacuru néu ēsi nūmā nejōra biya purea jira ḥada idjaba jōi biya quiruda. Ara mañda jō quīrīasia crīcha cawa ḥai carea. Mañbe ba edapeda jōsia. Jōpeda dji quimaa diasia. Mañne idjia bida jōsia. ⁷ Ara mañda ādjia umena abeda cawasidaa ādjira ācada panada.* Mañ carea higojō queduada īgudapeda jāsidaa.

⁸ Quewara cūrādrāde Ācōrēra néu ējūāne nībasia. Adañba dji wērā bida mañ ūrīsidade néude mīrūsidaa. ⁹ Mañ bēra Ācōrēba Adañra nāwā trāsia:

–ĶBāra sāma ḥā?–

¹⁰ Adañba panusia:

–Bā zebāda ūrīsida ne wayaaba māra mīrūsia ācada ḥā bēra.–

¹¹ Mañne Ācōrēba iwidisia:

–ĶCaiba jarasi bāra ācada ḥada? ĶBāa jōsica māa jōrāduada nejōra?–

¹² Adañba panusia:

–Bāa māa wērā diadaba jōbisia.–

¹³ Mañ bēra Ācōrēba wērāa iwidisia:

–ĶBāa cārē cārēā jāwā osi?–

Wērāba panusia:

–Damaba māra cūrūgasia. Mañ bēra māa jōsia.–

¹⁴ Mañ bēra Ācōrēba damara nāwā biē jara ḥasia:

Bāa jāwā cūrūgada bēra, māa bāra daupēbada animarā idjaba mēābema animarā cāyābara biēara ḥāya.

Nāwā ḥaya: idiba ātaa ḥadi jāne nībaya idjaba ewariza ḥā itera egoro pora caita ḥaya aba beubādaa.†

¹⁵ Idjaba māa bāra wērā ume dji quīrūda ḥāya. Idiba ātaa ḥā warrara wērā warra ume dji quīrū ḥaya.

Bāa wērā warrara jīrūgarronane caya. Baribara idjia ḥā borora berradagaya.‡

¹⁶ Mañne Ācōrēba wērāa jarasia:

Bā biogoa ḥāde māa bāra bia mīgabiya. Warra tobāde puadeba toya.

Māwā bia mīga ḥaimīna ḥā quima ume ḥā quīrīa ḥaya,§ baribara idjia bāra idji jāwāda erobaya.

¹⁷⁻¹⁸ Mañne Ācōrēba umaquīrāa jarasia:

Māa bāa jarasia jāñ nejōra jōrāmārēā. Māwāmīna ḥā wērā bedēada ījāsia.

Mañ bēra māa nañ ējūāra jūma biē ḥāya. Arāda, jūichichi sida odjacuaya.

* **3:7** Cawasidaa. Hebreo bedēade ḥā ḥā: “Dau uruasidaa.” † **3:14** Bā itera egoro pora caita ḥaya. Hebreo bedēade ḥā ḥā: “Egoro porada co nībaya.” ‡ **3:15** Romano 16:20; Apocalipsi 12:17. § **3:16** Bā quima ume ḥā quīrīa ḥaya. Mañra hebreo bedēade ebuā ḥāēa. Ḥāḥāmaarā jara ḥāa “ḥā quimara ḥā jāwāda eroba quīrīa ḥaya.”

B̄ara bio bia mīga b̄aya b̄a néudebemada coi carea. Idjaba b̄a chiruada co b̄aya.

¹⁹ Ne coi carea traja b̄ade b̄a dratude j̄a zowua nūmaya aba beub̄ar̄adaa.

B̄ara egoro poradebema. Mañ carea b̄ara wayacusa egoro pora b̄aya.

²⁰ Adañba idji wēr̄ara tr̄a b̄asia Eva, idjira jūma dadji zocai bea papa b̄ēr̄a.* ²¹ Mañbe Ācōrēba animar̄a edebema wuada opeda ādjia j̄lbisia.

²² Māwānacarea Ācōrēba jarasia:

–Nañ ēber̄aba j̄āl nejōra jōna b̄ēr̄a biada cadjirua sida jūma cawa b̄a. Māwā dadji quīr̄aca b̄esia. Mañ b̄ēr̄a zocai bai diabari nejōda idjia idu jōbidaēa. Mañda jōsira beuca b̄aya.–

²³ Ara mañda Ācōrēba ēber̄ara Edeñ néu ējūānebemada āyā j̄aretasia ējūā o bamār̄ēa. Ācōrēba idjira egorodeba osia. Mañ b̄ēr̄a idjira b̄asia egorode ne u bamār̄ēa. ²⁴ Ācōrēba ēber̄ara āyā j̄aretapeda Edeñ néu ējūā m̄āda u odjabariare bajānebema nezocar̄a i bara pan̄ada b̄asia. Idjaba b̄asia djōbada neco urua b̄ada, iduba p̄arraa tucua jira b̄ada. Mañḡar̄aba zocai bai diabari nejōra waga panesidaa ni ab̄a b̄a jōr̄amār̄ēa.

4

Caiñba idji djaba Abel beada

¹ Mañbe Adañra dji quima Eva ume cāisia. Evara biogoa bepeda warra tosia. Mañne Evaba jarasia: “Māa umaquīr̄a warrada erobesia Ācōrēba carebada b̄ēr̄a.” Māwā dji warrara tr̄a b̄asia Caiñ.*

² Māwānacarea dji djaba Abelda tosia. Mañ Abelera oveja daupēbari basia. Mañne Caiñra ne ubari basia.

³ Māwā pan̄ane ewari aba Caiñba idji néudebemada Ācōrēa diasia. ⁴ Mañne Abelba oveja zaquer̄a dji naār̄a topedadada beapeda dji dragada Ācōrēa diasia. Ācōrēba Abelera idjia diada sida bia unusia.† ⁵ Barib̄ar̄a Caiñda idjia diada sida bia unuē basia. Mañ carea Caiñra bio quīr̄usia. Abeda quīr̄a cadjirua nūmesia. ⁶ Mañ carea Ācōrēba Caiñ jarasia:

–¿Cārē cārēa quīr̄u nūma? ¿Cārē cārēa quīr̄a cadjirua nūma? ⁷ B̄a biada oib̄ar̄a ¿b̄ara b̄asrida baēca?‡ Barib̄ar̄a b̄a biada oēb̄ar̄a cadjirua j̄awaeda b̄aya. Barib̄ar̄a b̄a cadjiruara poyaida b̄a.–

⁸ Ewari aba Caiñba idji djabaa jarasia: “Āyā p̄arraade wāna.”§ Ara mañda wāsidaa. Néude ābaa nīnane Caiñba Abelera adua b̄ade beatasia. ⁹ Mañ b̄ēr̄a Ācōrēba Caiñ iwidisia:

–¿Sāma b̄a b̄a djaba Abelera?–

Mañne Caiñba panusia:

–Cawaēa. Māwāra ¿m̄ra idji ac̄abarica?–

¹⁰ Ācōrēba jarasia:

–¿Cārē cārēa b̄a djabara j̄awā beasi? Idji oa egorode erozoadaba j̄igua jara b̄a m̄a jipa cawa omār̄ēa. ¹¹ B̄a djabada beada b̄ēr̄a m̄a b̄ara biē b̄aya. Māa b̄ara idji oa erozoadama b̄a āyā j̄aretaya. ¹² B̄a ējūā ob̄ar̄am̄ina b̄a néura bia zauca b̄aya. B̄ara nañ ējūāne ara j̄awā p̄arraa nībaya. Anāui sida neē b̄aya.–

¹³ Caiñba Ācōrēa jarasia:

–M̄a m̄awā baira jūmawāyā zarea b̄a. Mañra m̄a droaēa. ¹⁴ Idi b̄a m̄ra nañ druadebemada āyā j̄aretabar̄a. B̄a quīr̄apita m̄ra wācara b̄aya. Idiba

* **3:20** Hebreo bedede Eva tr̄ara zocai b̄ada ab̄ar̄a quīr̄aca j̄iguabaria.

* **4:1** Hebreo bedede Caiñ

tr̄aba jara b̄a “erobeda.” † **4:4** Hebreo 11:4; 1 Juañ 3:12.

‡ **4:7** ¿b̄ara b̄asrida baēca? Mañra hebreo bedede ebuda b̄aēa. Ac̄ar̄amaar̄a jara b̄a: “¿Māa b̄ara bia unuēca?” § **4:8** Āyā p̄arraade wāna. Griego bedede māwā b̄a b̄a. Hebreo bedede neēa.

ãtaa m̃ara naã ëjũãne parr̃a nĩbaya drua ãibema quĩrãca. Bariduaba m̃ara ununibarr̃a, beadia.–

¹⁵ ãcõrẽba jarasia:

–Bariduaba b̃ada beaibarr̃a, m̃a idjira b̃a cãyãbara auɖuara cawa oya.–

Maã bẽrã ãcõrẽba Caiã cacuaɖe sẽyãda b̃asia, bariduaba maã sẽyãda unusidara Caiãra bearãnamãrẽã. ¹⁶ Ara maãda Caiãra ãcõrẽ quĩrãpitabemada ãyã wãpeda Nod druade baɖe wãsia. Maã Nod druara Edeãneba ãmãdau odjabariare b̃a.

Caiãneba yõpedada

¹⁷ Caiãra idji quima ume cãisia. Dji wẽrãra biogoa bepɖa Enocoda tosia. Maã Enoco toside Caiãba puruda o basia. Dji puru trãra dji warra trã quĩrãca Enoco trã b̃asia.

¹⁸ Enocora Irã zeza basia. Irãra Mehujael zeza basia. Mehujaelera Metusael zeza basia. Metusaelera Lame zeza basia. ¹⁹ Maã Lameba wẽrãda umé erobasia. Abara Adá abadjidaa, dewarabemara Zila abadjidaa. ²⁰ Adába Jabalda tosia. Jabalɖeba yõsidaa wua deɖe beabadada, animarã daupẽbadarã sida. ²¹ Dji djaba trãra Jubal basia. Jubalɖeba yõsidaa arpa zá cawa beada idjaba chiru zá cawa bea sida. ²² Zilaba Tubal-Caiãda tosia. Idjia broncedebemada idjaba jiorrodebema sida ne o cawa basia. Tubal-Caiã djabawẽrãra Naamá abadjidaa.

²³ Ewari aba Lameba idji quimarã Adáa, Zilaa biɖa jarasia:

Adá, Zila, m̃a beɖeada ãrĩnɖua. M̃a ëberã cũdra b̃ada beasia idjia m̃a djara tuɖa carea, m̃a puoɖa carea.

²⁴ Bariduaba Caiãda beaibarr̃a, ãcõrẽba maãg̃ara bio cawa oya. Baribarr̃a bariduaba m̃da dji cũdra carea beaibarr̃a ãcõrẽba maã ëberãra auɖuara cawa oya.*

Adaãba, Eva biɖa dewara warra unupɖada

²⁵ Maã ewariɖe Adaãra wayacusa dji quima ume cãisia. Maãbe dji quimaba umaquĩrã warrada tosia. Maãne jarasia: “Caiãba Abel beaɖacarea ãcõrẽba m̃a dewara warrada Abel cacuabari diasia.” M̃awã dji warrara trã b̃asia Se.†

²⁶ Maãbe Seba warrada unusia. Dji trãra b̃asia Enó. Maã ewariɖeba ãtaa ëberãrãba ãcõrẽa ewari iwiɖibɖade idji trãra “Jehová” a panesidaa.

5

Adaãneba yõpedada

¹ Nama b̃a b̃a Adaãneba yõpedaɖadebemada. ãcõrẽba ëberãrã oside ara idji quĩrãca osia. ² Dji umaquĩrã, dji wẽrã sida osia. Maãne ãcõrẽba ãdjira yõnamãrẽã bia jara b̃asia.* ãdji osi ewariɖe ãdjira trã b̃asia “ëberãrã.”

³ Adaã ciento treinta poa baside warrada unusia ara idji quĩrãca b̃ada. Idjira trã b̃asia Se. ⁴ Se ununacarea Adaãra ochociento poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia. ⁵ Jũma ãbaa Adaãba noveciento treinta poa unusia. M̃awã b̃ada jaiɖasia.

⁶ Sera ciento cinco poa baside Enóda unusia. ⁷ Enó ununacarea Sera ochociento siete poa basia. Maãne warrarã, wẽrãcaurã sida unusia. ⁸ Jũma ãbaa Seba noveciento doce poa unusia. M̃awã b̃ada jaiɖasia.

* **4:24** Bio cawa oya. Hebreo beɖeade nãwã b̃a b̃a: “Barima siete cawa oya.” Auɖuara. Hebreo beɖeade “Barima setenta y siete.” † **4:25** Hebreo beɖeade Se trãba jara b̃a “diada.” * **5:2** Genesi 1:28.

⁹ Enó noventa poa baside idji warra Cainaãda unusia. ¹⁰ Cainaã ununacarea Enóra ochociento quince poa basia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ¹¹ Jūma ābaa Enóba noveciento cinco poa unusia. Māwã bāda jaidasia.

¹² Cainaã setenta poa baside idji warra Majalaleelda unusia. ¹³ Majalaleel ununacarea Cainaãra ochociento cuarenta poa basia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ¹⁴ Jūma ābaa Cainaãba noveciento die poa unusia. Māwã bāda jaidasia.

¹⁵ Majalaleel sesenta y cinco poa baside idji warra Jaréda unusia. ¹⁶ Jaré ununacarea Majalaleelera ochociento treinta poa basia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ¹⁷ Jūma ābaa ochociento noventa y cinco poa unusia. Māwã bāda jaidasia.

¹⁸ Jaré ciento sesenta y dos poa baside idji warra Enocoda unusia. ¹⁹ Mañ Enoco ununacarea Jaréra ochociento poa basia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ²⁰ Jūma ābaa Jaréba noveciento sesenta y dos poa unusia. Māwã bāda jaidasia.

²¹ Enoco sesenta y cinco poa baside idji warra Matusaleãda unusia. ²² Matusaleã ununacarea Enocora trescientos poa Ācōrē ume jipa nĩbasia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ²³ Jūma ābaa trescientos sesenta y cinco poa unusia. ²⁴ Enocora ewariza Ācōrē ume jipa nĩbasia. Māwã bāde nēbasia Ācōrēba zocai ededa bēra.

²⁵ Matusaleã ciento ochenta y siete poa baside idji warra Lamedada unusia. ²⁶ Mañ Lame ununacarea Matusaleãra setecientos ochenta y dos poa basia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ²⁷ Jūma ābaa novecientos sesenta y nueve poa unusia. Māwã bāda jaidasia.

²⁸ Lame ciento ochenta y dos poa baside warrada unusia. ²⁹ Mañne Lameba jarasia: “Ācōrēba nañ ējūāra biē bāsia. Mañ bēra dadjirā jāwaba ējūā o panāra zarea bāa, baribāra nañ warrabāra dadjirāra ānāūbiya.” Māwã dji warrara trā bāsia Noé.[†]

³⁰ Mañ Noé ununacarea Lamera quinientos noventa y cinco poa basia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sida unusia. ³¹ Jūma ābaa setecientos setenta y siete poa unusia. Māwã bāda jaidasia.

³² Noé quinientos poa baside dji warrarã Seāda, Caāda, Jape sida unusia.

6

Ēberārāba cadjiruada ēpē panana

¹ Nañ ējūāne ēberārā yōsidade caurāda unucuasidaa. ² Mañbe Ācōrē warrarāba mañ awērārāra quīrāwārēā unusidaa.* Mañ bēra ādjirāba awuabādada edasidaa.

³⁻⁴ Edapedadacarea warrarāda yōsidada. Mañ warrarāra nañ ējūāne draso waiāba warisidaa. Ādjirāra trā bāga beasia mañ drōāenabema ewaride, no-coarebema ewaride bida. Ādjirā carea Ācōrēba jarasia: “Māa ēberārāa āyāba diasia zocai pananamārēā baribāra djara bēra beudia. Poa ciento veinte beudia.”[†]

⁵ Ācōrēba unusia ēberārāba jūma nañ ējūāne cadjiruada jūmawāyā o panāda. Unusia ādjia ababe cadjirua oēidrā ewariza crīcha panāda. ⁶ Mañne Ācōrēra

[†] 5:29 Hebreo bedade Noé trāba jara bāa “ānāūya.” * 6:2 Ācōrēmaarā mañ Ācōrē warrarāra bajānebema nezocarāa. Dewaramaarā Sedeba yōpedadarāda māwā panāa. [†] 6:3-4 Māa ēberārāa āyāba diasia zocai pananamārēā baribāra djara bēra beudia. Ācōrēmaarā mañ bedebaba nāwā jara bāa: “Mā Jaurera ewariza ēberārā ume djō bāēa ādjirāra djara bēra.”

sopua besia nañ ejũãne eberãrã oda carea. Idjimaarã biara bacasia ãdjira odaẽbara. ⁷ Nãwã crĩchasia: “Mãa eberãrãda, animarãda, animarã ãdji jãne wãbadada, ìbana sida jũma jõbiya. Mãa ãdjira odaẽbara biara bacasia.”

⁸ Barib_{AR} Æcõrẽba Noéda bia unusia.

Æcõrẽba Noéa jãba droma baurude quĩrãca b_A obida

⁹ Nama Noédebemada nẽb_{AR} b_{AA}.

Noéra eberã jipa basia. Æcõrẽ ume jipa nĩbabadjia. Idji ewaridebemarã tãena ababe idjidr_A jaradi neẽ basia. ¹⁰ Noéba warrarãda ùbea unusia: Señ, Cañ, idjaba Jape.

¹¹ Mañne nañ ejũãne beara Æcõrẽ quĩrãpita biẽ duanesidaa baridua cadjiru-ara jũmawãya o bea bẽrã. ¹² Æcõrẽba nañ ejũã ac_{ABAR}de wãrãda jũma biẽ b_{AA}da unusia jũma eberãrãba ne jũmane cadjirua o bea bẽrã. ¹³ Mañ carea Æcõrẽba Noéa jarasia:

–Mãa nañ ejũãne zocai beara jũma jõbiya jũmawãya cadjiruada o bea bẽrã. Idjaba nañ ejũã sida jũma ãrĩa. ¹⁴⁻¹⁶ Mañ carea b_{AA} jãba dromada bacuru biadebemada odua.† Opeda cãdorronaba soadua edaare, dajadaare bida. Mañ jãbara nañ wai_{BA}de odua: dji drasoada setenta y cinco braza, dji jedeada doce braza, idjaba dji ãt_{AA}ada siete braza. Jãba dromara c_{AA}apõ ùbea odua. C_{AA}apõza zocãrã t_{AA}ajucuadua. Mañbe c_{AA}apõ ãtaarebemanẽ dajadaa ac_{AB}adada odua. Dji ãt_{AA}ara bicaca aba baida b_{AA} dji ãquidadeba edaa. Idjaba eda wãbadada jãba droma orrode odua.

¹⁷ Pãrãnacarea m_{AA} dopapada zebiya nañ ejũãra jũma ù wãmãrẽã. Mãwã jũma zocai beara m_{AA} jõbiya. Animarã beara, eberãrã sida jũma quininia. ¹⁸ Barib_{AR} m_{AA}ra b_A ume be_{AA}da b_{AA}ya bãrã e_{dr} edai carea. B_{AA}da, b_A warrarãda, b_A quimada, b_A ãĩgurã sida jãba dromane badodia. ¹⁹ Idjaba jũma animarãda umé uméa, dji umaquĩrãda dji wẽrãda jãba dromane eda wãbidia b_A quĩrãca zocai be_{AA}damãrẽã. ²⁰ Ìbanada, dewara animarãda, animarã ãdji jãne wãbada sida umé uméa b_{AA}maa zedã b_{AA} ãdjirã zocai wagamãrẽã. ²¹ Idjaba codi careabemada j_{AR} pepe_{AA}da wagadua bãrãba mañ animarã bida co panani carea.–

²² Æcõrẽba jarada quĩrãca Noéba jũma osia.

7

Dopapa zeda

¹ Mãwãnacarea Æcõrẽba Noéa jarasia:

–Nañ ejũãnebema eberãrã tãena m_{AA} ababe b_{AD}r_A jipa unu b_{AA}. Mañ bẽrã b_{AR}ra jũma b_A eberãrã sida jãba dromane eda wãnadua. ² Dji m_{AA} babue diaida b_A animarãnebemada dji umaquĩrãrãda siete idjaba dji wẽrãrãda siete edadua, barib_{AR} animarã m_{AA} babue diacara pan_Anebemada aba dji umaquĩrãda, aba dji wẽrãda edadua. ³ Ara mañ quĩrãca ìbanaza dji umaquĩrãrãda siete, dji wẽrãrãda siete edadua nañ ejũãne zocai be_{AA}damãrẽã. ⁴ Siete ewari badacarea m_{AA} cuarenta ewari ãsa diamasi bida cueda zebiya. Mañba m_{AA} nañ ejũãne zocai bea odara jũma jõbiya.–

⁵ Ara mañda Noéba jũma osia Æcõrẽba jarada quĩrãca.

⁶ Noé seisciento poa baside dopapaba nañ ejũãra jũma ù wãsia. ⁷ Dopapa carea Noéra jãba dromane eda wãsia. Dji warrarãda, dji quimada, dji ãĩgurã sida eda wãsidaa. ⁸ Jãba dromane eda wãsidaa Æcõrẽa babue diabada animarãda, Æcõrẽa babue diacara pan_A animarã sida. Ìbana beada, jũma ãdji jãne

† **6:14-16** Bacuru bia. Hebreo bedeadẽ “gofer” b_A b_{AA}. Barib_{AR} hebreo bedea cawa beaba mañ gofer bacurura adua pan_{AA}.

wābada animarā sida eda wāsidaa. ⁹ Umé uméa dji umaquĩrāda dji wērārā sida jāba dromane eda wāsidaa Ācōrēba Noéa jarađa quĩrāca.

¹⁰ Siete ewari badacarea dopapaba ějũāra ũ wāsia. ¹¹ Noé seisciento poa baside ara mañ poade jedeco aba auđu diecisiete ewari bade ũ wāsia. Ara mañ ewaride pusa edrebema baidora ātaa bogadr ze nūmesia, idjaba cue sida bio ze nūmesia. ¹² Nañ ějũāne cue ze nūmasia cuarenta ewari āsa, diamasi bida.

¹³ Cue ze nūmeside Noéra idji warrarā Seā, Caā, idjaba Jape sida jāba dromane eda wāsidaa. Noé quimada, dji āĩgurā sida eda wāsidaa. ¹⁴ Ādjirā ume quĩrātanoa animarā mẽābemada, daupēbadada, ādji jāne wābadada, ĩbana sida jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁵ Animarā beara jũma umé uméa Noémaa zesedapeda jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁶ Animarā beaza eda wāsidaa dji umaquĩrāda dji wērāda, Ācōrēba Noéa jarađa quĩrāca. Noé eda wānacarea Ācōrēba dji eda wābadara jũātr nūmasia wagai carea.

¹⁷ Cuarenta ewaride dopapaba jũma ũ wābar basia. Ātaa ũ wābarade jāba dromara baido ārā ũmesia. ¹⁸ Dora ewariza ātaa ũ wāsia. Waibāa ũ wāsia. Mañ bērā jāba dromara baido ārā parraga ũmesia. ¹⁹ Māwā bade doba nañ ějũāra jũma ũ wāsia. Eya ātlara bea sida jũma ũ wāsia. ²⁰ Eyara jũma ũ nūmepeda wadi braza quĩmārē auđu ũ wāsia.

²¹ Mañ bērā nañ ějũāne zocai beara jũma quinisidaa. ĩbana beada, daupēbada animarāda, mẽābemada, jũma animarā ādji jāne wābada sida quinisidaa. Idjaba ěberārā sida jũma quinisidaa. ²² Jũma druabema āyābabada beara quinisidaa. ²³ Wārāda jũma druabema zocai beara quinisidaa. ěberārāda, animarāda, ādji jāne wābadada, ĩbana sida quinisidaa. Māwā Ācōrēba nañ ějũāne beadara jũma jōbisia. Mañne ababe panesidaa Noéda, idji ume jāba dromane eda wāpedada sida. ²⁴ Nañ ějũāra dopapaba ciento cincuenta ewari ũ nūmasia.

8

Dopapa wāna

¹⁻² Nañ ějũā ũ nūmaside Ācōrēba Noéra jũma animarā jāba dromane duana sida quĩrādoae basia. Mañ bērā Ācōrēba nāūrāda jũma nañ ějũāne tlbisia, pusa edrebema baidora tadrabisia, idjaba cue sida poabisia. ³⁻⁴ Mañ bērā dora pīāca edaa erru wāsia. Cue zesi ewarideba ciento cincuenta ewari badacarea jāba dromara Ararat eyaida bā druade poa besia. Cue zesi poade sei jedeco auđu diecisiete ewari bade māwā poasia. ⁵ Baribar wadibida dora erru basia. Pīāca erru wāne diebema jedeco nabema ewaride waabema eya borora odjacuasia.

⁶ Cuarenta ewari badacarea Noéba jāba dromane dajadaa acabada odara ewasia. ⁷ Ewapeda ĩbana ne mĩguia cobarida ēdrabisia egoro pōāsada unui cawaya.* Mañ ĩbanara wāpeda waa zeē basia, ātebar parrā wābari nĩbabadjia do errubarāmisa. ⁸ Māwā bade Noéba puchirāda wābisia dora errusi cawaya. ⁹ Mañ puchirāra jāba dromanaa waya jēda zesia sāma barida unue bērā. Mañbe Noéba puchirāra idji jlwaba edapeda jāba dromane eda basia.

¹⁰ Siete ewari jļāpeda Noéba wayacusa puchirāra jāba dromaneba wābisia. ¹¹ Queubarade puchirāra waya jēda zesia. Mañne dji quidade olivo bacuru queduada enesia. Mañneba Noéba cawasia ějũā ũ nūmanara wārāda er-rubarāda. ¹² Waya siete ewari jļāpeda Noéba wayacusa puchirāra wābisia. Mañne puchirāra waa Noémaa zeē basia.

* **8:7** ĩbana ne mĩguia cobarida. Cāpũrā bedeađe bā bāa “cuervo.” Baribar dopeda jaraē bāa. Idjaba āgoso sida jaraē bāa ne mĩguiada cobarimĩna.

¹³ Noé 601 poa baside nañ ejũãne dora jũma errusia. Ara mañ poade dji nabema jedecode nabema ewaride Noéba jãba droma de ecarrara ogapetasia. Mañne ejũãra põãsa bɔda unusia. ¹⁴ Jedeco aba audu veintisiete ewari bɔde ejũãra wãrãda bio põãsa basia. ¹⁵ Mañbeba ɔ̃cõrẽba Noéa jarasia:

¹⁶ –Bɔra, bɔ quima, bɔ warrarã, bɔ ãĩgurã sida jãba dromaneba ẽdrɔdadua. ¹⁷ Idjaba ẽdrɔbigadua jũma animarã bɔ ume duanɔra: ɪbanada, animarã daupẽbadada, animarã ɔdji jãne wãbada sida jũma nañ ejũãne wãnapeda yõnamãrẽã.–

¹⁸ Ara mañda Noéra, dji quima, dji warrarã, dji ãĩgurã sida ẽdrɔsidaa. ¹⁹ Idjaba jãba dromaneba ẽdrɔsidaa jũma animarã daupẽbadada, mẽãbemada, ɔdji jãne wãbadada idjaba wãbaribada sida. ²⁰ Mañbe Noéba mõgarada ɔtɔ pã buesia animarã ɔ̃cõrẽba babue diai carea. Mãwã opeda ɔ̃cõrẽba babue diaida bɔ animarãda, ɪbana sida aba aba beacuasias. Beacuapeda mõgara ɔtɔ pã bueda ɔrɔ ɔ̃cõrẽba babue diasia. ²¹ Mañ babue diadara ɔ̃cõrẽba bia unusia. Mañne jarasia:

–Idiba ɔta mɔa nañ ejũãra waa biẽ bɔẽa, ẽberãrãba caibe edaɔba ɔdji sode cadjirua odidrɔ crĩcha beamĩna. Idjaba mɔa jũma zocai beara waa quinibiẽa mɔa oda quĩrãca. ²² Nañ ejũã bɔmisa ẽberãrãra ne u panania, ne ewa panania. Ewari jɔwɔrɔãra, ewari cũrãsa sida baya. Doidaada, poa sida baya. ɔsa, diamasi sida baya.–

9

ɔ̃cõrẽba Noé ume bedea bɔda

¹ Mañbe ɔ̃cõrẽba Noéa, dji warrarãa bida nãwã bia jarasia:

–Warra zocãrã yõnadua. Nañ ejũãra jũma biradadua. ² Jũma animarã nañ ejũãne beaba bãrãra wayadia. ɪbanara, animarã druabemara, pusadebema sida jũma bãrã jɔwaeda beadia.

³ Mɔa naẽna chiruada, nejõ sida codamãrẽã diasia.* Ara mañ quĩrãca idi mɔa jũma animarã bea sida diabaɔra codamãrẽã. ⁴ Baribaɔra animarã oara cocara panɔa, oadeba jũmarãda zocai duanɔ bẽrã. ⁵ Ẽberãba wa animarãba ẽberãda beaibaɔra, mɔa cawa oya. ⁶ Mɔa ẽberãra ara mɔdji quĩrãca osia. Mañ carea bariduada mĩã beaibaɔra, bãrã bororãba mañ ẽberãra beabiẽda panɔa.

⁷ Mɔa bãrãa jaraya: warra zocãrã yõnadua. Nañ ejũãra jũma biradadua.–

⁸ Mañ awara ɔ̃cõrẽba Noéa, dji warrarãa bida nãwã jarasia:

⁹⁻¹⁰ –Uřĩnadua, mɔa bedeadada bɔya bãrã ume, bãrãneba yõbɔdarã ume bida, jũma animarã bãrã ume jãba dromaneba ẽdrɔpedada ume bida. Animarã daupẽbada, mẽãbema, ɪbana, jũma nañ ejũãne bea animarã ume mɔa bedeadada bɔya. ¹¹ Mɔa bedea bɔbaɔra naĩgɔa: nañ ejũãne zocai beara waa dopapaba jõbiẽa. Waa nañ ejũãra ũ wãẽa nañ ejũãne bea quininamãrẽã. Mɔa bedea bɔdara wãrãda mãwã baya.–

¹²⁻¹³ Mañ awara ɔ̃cõrẽba jarasia:

–Mɔa bãrã ume, bãrãneba yõbɔdarã ume, animarã ume bida bedea bɔdara jõca baya. Mañ carea mɔa sẽyãda jɔrãrãne jira bɔbaɔra cawadamãrẽã mɔa nañ ejũãne bea ume bedea bɔdara wãrãda mãwã baida. Mañ sẽyãra eumaa. ¹⁴ Mɔa jɔrãrã zebibaɔra mɔ eumara odjabari baya. ¹⁵ Maĩgɔdeba mɔa quĩrãneba baya mɔa bãrã ume animarã ume bida bedea bɔdara. Waa dopapara wãbiẽa nañ ejũãne bea quinibi carea. ¹⁶ Euma jɔrãrãne jira bɔ unubaɔra mɔa quĩrãneba baya jũma nañ ejũãne zocai bea ume bedea bɔdara. Mañra jõca

* 9:3 Genesi 1:29.

baya. ¹⁷ Wārāda eumaba quīrānebabi baya m̃a jūma nañ ējūāne zocai bea ume bedea b̃adara.–

Ācōrēba Noéa m̃awā jarasia.

Noé warrarāba opedada

¹⁸ Noé warrarā jāba dromaneba ēdr̃apedadara Seā, Caā, idjaba Jape basía. Caāra Canaaā zeza basía. ¹⁹ Noé warrarāra ũbea panasidaa, barib̃ar̃ā ādjideba yōpedadarāba nañ ējūāra wayacusa birasidaa.

²⁰ Maābe Noéba peada opeda uvada úsia. ²¹ Ewari aba Noéba uva ba aseada do basia. Maāba idjira beu besia. Maā bēā idji dejāne ācada tabasia. ²² M̃awā tab̃ade dji warra Caāda eā zesia. Caāra Canaaā zeza basía. Maāne Caāba idji zeza ācada tab̃ada unupeda idji djabarā dajadaare panāa jarade wāsia. ²³ Maā carea Seāba Jape bida borobada aba edasidaa. Maā borobara ādji equiade b̃adapeda ādaunaa wāsidaa ādji zezamaa. Maābe araa ac̃adaē ādji zezara ānēbari b̃asidaa. M̃awā ādji zeza cacuara ununaē basía.

²⁴ Noé quīrā badacarea cawasia idji warra tēābema Caāba odara. ²⁵ Maā carea jarasia:

Caā warra Canaaāra m̃a biē jara b̃aya. Canaaāra idji zeza djabarā nezoca eāara b̃ada baya.

²⁶ M̃awā jaradacarea Noéba idji warrarā Seāra Jape sida ñawā bia jara b̃asia: M̃ā Ācōrēba Seāra bia b̃aya. Canaaāra Seā nezoca baya.

²⁷ Japera Ācōrēba dji dromada b̃aya. Idji djaba Seā ume necai baya. Canaaāra idji nezoca baya.

²⁸ Dopapa wānacarea Noéra 350 poa basia. ²⁹ M̃awā 950 poa baside jaidasia.

10

Noé warrarāneba yōpedada

¹ Dopapa wānacarea Noé warrarā Seāba, Caāba, Jape bida warrarāda unucasidaa. Nama b̃ā b̃aa ādjideba yōpedadadebemada.

² Japedeba yōpedadara naāgarā basía: Gomer, Magog, Madai, Javaā, Tubal, Mesec, Tiras sida. ³ Jape warra Gomerdeba yōpedadara naāgarā basía: Asquenaz, Ripat, Togarmá sida. ⁴ Jape warra Javaāneba yōpedadara naāgarā basía: Elisá, Tarsi, Quitiā, Rodaniā sida.* ⁵ Javaāneba yōpedadara pusa icawa drua osidaa. Maāne jūma Jape warrarāba ādjirāza puruda osidaa idjaba ādji puruza ādji quīrāmera awara awara bedea beasia.

⁶ Caāneba yōpedadara naāgarā basía: Cus, Mizraiā, Put, Canaaā sida. ⁷ Caā warra Cusdeba yōpedadara naāgarā basía: Sebá, Havila, Sabtá, Raamá, Sabteca sida. Raamāneba yōpedadara Chebá idjaba Dedaā basía. ⁸ Cusba idjaba Nimroda unusia. Maā Nimrora nañ ējūāne nabema ēberā dji droma basía. ⁹ Nimrora mēā wāi carea dji bia basía Ācōrēba m̃awā quīrāna bēā.† Maā bēā ēberārāba jarabadjidaa: “Nimro quīrāca jāā ēberāda mēā wāi carea dji bīaa, Ācōrēba m̃awā quīrā b̃ā bēā.” ¹⁰ Idji j̃awaeda erobasia puru dromarāda. Naārā Sinar druade erobasia Babelda, Erecoda, Acada, Calne sida. ¹¹ Mamaāba Asiria druadaa wāsia.‡ Mama puru osia Niniveda, Rehoboda, Cala sida. ¹² Idjaba Reseā puru dromada osia Ninive idjaba Cala ēsi.

* **10:4** Rodaniā. Hebreo bedeaē Dodaniā b̃ā b̃aa. † **10:9** Ācōrēba m̃awā quīrāna bēā. Hebreo bedeaē b̃ā b̃aa: “Ācōrē quīrāpita.” ‡ **10:11** Mamaāba Asiria druadaa wāsia. Ac̃ar̃amaarā ñawā jara b̃aa: “Ēberā Asur abadara mamaāba wāsia.”

¹³ Cañ warra Mizraiñneba yōsidāa naḡarāda: Ludiñ, Anamiñ, Lehabiñ, Naptuhiñ, ¹⁴ Patrusiñ, Casluhiñ, Captoriñ sida. Captoriñneba pilisteorāda yōsidāa.Š

¹⁵ Cañ warra Canaañba idji warra iwina Sidoñda unusia. Mañare unusia Het. ¹⁶ Idjaba Canaañneba yōsidāa jebuseorāda, amorreorāda, gergeseorāda, ¹⁷ heveorāda, araceorāda, sineorāda, ¹⁸ arvadeorāda, zemareorāda, hamateorāda sida. Canaañneba yōpedadaba puru zocārā o wāsidaa. ¹⁹ Naārā ādji druara basia Sidoñ purudeba aba Gaza purudāa idjaba Guerar caita bida. Mañ awara ādji puru Sodomada, Gomorrada, Admada, Zeboiñda, Lasa sida ādji druā daucha icawa panasidaa. ²⁰ Jūma maḡarāra Cañneba yōsidāa. Ādjirāza ādji ēberārāra erobeasia, ādji bedeara quīrā awara beasia, ādji druara awara erobeasia, idjaba ādji puru sida awara erobeasia.

²¹ Señra Jape djaba dji nabema basía. Señ bida warrarāda unusia. Hebere warrarāda jūma Señneba yōsidāa.* ²² Señneba yōpedadara naḡarā basía: Elañ, Asur, Arpaxa, Lud, Arañ sida. ²³ Señ warra Arañneba yōpedadara naḡarā basía: Uz, Hul, Gueter, Mas sida. ²⁴ Señ warra Arpaxaba Salada unusia. Salara Hebere zeza basía. ²⁵ Hebereba warrarāda umé unusia. Ababemara trā ḡasidaa Pele, idji ewaride ēberāra druaza āyā wāḡarāsida bērā.†

Pele djabara Joctañ basía. ²⁶ Joctañneba yōpedadara naḡarā basía: Almodad, Selep, Hazar-mavet, Jerá, ²⁷ Adorañ, Uzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Opir, Havila, Jobá sida. Jūma maḡarāra Joctañ warrarā basía. ³⁰ Ādjirāba birasidaa Mesá purudeba Sepa ējūā eyaida ḡadaa. Separa Mesádeba ḡmāḡau odjabariare ḡa. ³¹ Jūma maḡarāra Señneba yōpedadarā basía. Ādjirāza ādji ēberārāra erobeasia, ādji bedeara quīrā awara beasia, ādji druara awara erobeasia, idjaba ādji puru sida awara erobeasia.

³² Jūma maḡarāra Noé warrarāneba yōsidāa. Dopapa wānacarea ādjirāra āyā wāḡarāḡapeda ādjiza druada osidaa. Māwā jūma nañ ējūāne duanesidaa.

11

Babel puru opedada

¹ Ēberārā druaza wāḡarādi naēna jūmarāda abari bedeadē bedeadadjidaa. ² Ādjirāra arima pananaca basía. Mañba ḡmāḡau odjabariare parrā nīnane Sinar ējūāne jūēne wāsidaa. Mañ ējūāne jewedada ununapeda mama panesidaa. ³ Ewari aba ābaa nāwā bedeadruasidaa: “Egoroda mōgara quīrāca odapeda tḡḡde bādadrā de oḡi carea.” Ara mañda egorora mōgara quīrāca odapeda básidaa mōgarara neē bada bērā. Mañbe cādorronada edasidaa mañ mōgara quīrāca odara caradi carea. ⁴ Mañbe jarasidaa:

–Jāñbe puruda odadrā. Idjaba de ḡtā drasoga ḡada oḡia. Dji de borora abeda bajānaa tēūbidia. Māwā osidara dadjirāra trā ḡaga beadia idjaba ni abañba dadjirāra namabemada āyā memenebidaēa druaza wānamārēa.–

⁵ Ēberārāba puru idjaba de ḡtā drasoga ḡa o panāra Ācōrēba bajāneba acade zesia. ⁶ Mañne Ācōrēba jarasia:

–Ādjirāra jūma ābaa duanā idjaba abari bedeadē bedeadadaa. Mañ bērā jḡwa ḡasidaa jāñ de drasoga ḡara oḡi carea. Mañba bariduada o quīrā panḡarā poya oḡia. Dadjia māwā iduaribidaēa. ⁷ Biara ḡa dadjira wānapeda ādji bedeara quīrātanoa bedebidida ara āduḡa cawa ūrīnaē duanenamārēa.–

Š **10:14** Hebreo bedeadē ḡā ḡa pilisteorāra Casluhiñneba yōsidada baribarā Jeremia 47:4de, Amos 9:7de bida jara ḡa Captoriñneba yōsidada. * **10:21** ḡarāmaarā Heberera dji naārābema hebreo basía. † **10:25** Āyā wāḡarāsidaa. Hebreo bedeadē Pele trāba jara ḡa: “Āyā wāḡarāpedada.” ḡarāmaarā mañ bedeba jara ḡa “de uremiada wāsia” wa “purudebemada āi tasidaa.”

8-9 Ara maŕda Ācōrēba jūma naŕ ėjūāne bea ėberārāra quĩrātanoa bedeabisia cawa ũrĩrānamārēā. Māwā dji puru trāra besia Babel.* Maŕ bērā ėberārāba puru o pananara idu basidaa. Māwā Ācōrēba ādjirāra mamaŕba druaza wābŕŕŕbigasia.

Noé warra Seŕneba yōpedada

¹⁰ Nama bŕ bŕa Seŕneba yōpedadadebemada. Dopapa wānacarea poa umé bŕde, Seŕ 100 poa baside, dji warra Arpaxada unusia. ¹¹ Maŕ Arpaxa ununacarea Seŕra 500 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹² Arpaxa 35 poa baside dji warra Salada unusia. ¹³ Maŕ Sala ununacarea Arpaxara 403 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁴ Sala 30 poa baside dji warra Hebereda unusia. ¹⁵ Maŕ Hebere ununacarea Salara 403 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁶ Hebere 34 poa baside dji warra Peleda unusia. ¹⁷ Maŕ Pele ununacarea Heberera 430 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁸ Pele 30 poa baside dji warra Reúda unusia. ¹⁹ Maŕ Reú ununacarea Pelera 209 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁰ Reú 32 poa baside dji warra Seruda unusia. ²¹ Maŕ Seru ununacarea Reúra 207 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²² Seru 30 poa baside dji warra Nacoda unusia. ²³ Maŕ Naco ununacarea Serura 200 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁴ Naco 29 poa baside dji warra Tareda unusia. ²⁵ Maŕ Tare ununacarea Nacora 119 poa basia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁶ Tare 70 poa baside dji warrarā Abraŕda, dewarabema Nacoda, Haraŕ sida unusia.

Abraŕ zeza Tare ėberārānebema

²⁷ Nama bŕ bŕa Taredeba yōpedadadebemada. Tareba naŕ warrarāda unusia: Abraŕda, Nacoda, Haraŕ sida. Maŕ Haraŕra Lo zeza basia. ²⁸ Haraŕra idji topedada puru Ur abadae Caldea druade dji zeza na jaidasia.

²⁹ Abraŕra Naco sida quima barasidaa. Nacoba Milcada edasia. Milcara Haraŕ cau basia, Isca djabawērā basia. Maŕne Abraŕba Saraida edasia. ³⁰ Maŕ Saraira warra neŕ basia warra toca bērā.

³¹ Abraŕ zeza Tarera caldeorā puru Urdeba ēdrasia Canaaŕ druadaa wāi carea. Idji warra Abraŕda, idji wiuzaque Loda, idji āigu Sarai sida edesia. Baribŕŕ Haraŕ purude jūēne wānapeda mama panesidaa. ³² Tare 205 poa baside Haraŕ purude jaidasia.

12

Ācōrēba Abraŕ trāna

¹ Ewari aba Ācōrēba Abraŕa jarasia:

–Bŕ druara, bŕ ėberāra, bŕ zeza dedebemarā sida amepeda wādua. Mŕa druada bŕa acŕbiya mamaa wāmārēā. ² Bŕdeba puru dromada mŕa yōbiya, bŕra bia bŕya, trŕ bŕga bŕya, idjaba bŕdeba dewararāda bia duanania. ³ Bŕ carebabŕdara mŕa carebaya. Bŕ biē obŕdara mŕa biē bŕya. Bŕdeba mŕa naŕ ėjūāne bea purura jūma carebaya.–

⁴ Ara maŕda Abraŕra wāsia Ācōrēba jarada quĩrāca. Lo sida idji ume wāsia. Haraŕ purudeba ēdraside Abraŕra 75 poa basia. ⁵ Abraŕba idji quima Saraida, idji tēābea Loda, ne jūma idjia erobŕ sida edesia. Idji nezocarā Haraŕne edada sida edesia. Haraŕneba ēdrŕdapeda wāsidaa. Wābŕdade Canaaŕ druade jūēsidaa. ⁶ Maŕ ewaride cananeorāda maŕ druade duanasidaa.

* **11:8-9** Babel trŕba jara bŕa “dji cawa ũrĩnaca.” Hebreorāba Babilonia purura Babel abadjidaa.

Abraãra Canaañ druade nĩne Siqueñ purude jũene wãsia, Moré bacuru droma nũmama. ⁷ Mama Æcõrẽra Abraãma odjapeda nãwã jarasia: “Mãa nañ ejũãra badeba yõbɔdarãa diaya.”

Mañbe Abraãba mōgarada ɔtɔ pã buesia ara mañ Æcõrẽ idjima odjadaa bia bedeai carea. ⁸ Mãwãnacarea Abraãra Beteldeba ɔmãdau odjabariare bɔ eyadaa wãsia. Mama idji wua dera osia. Idji wua demaɔba Betelera ɔmãdau baebariare basia. ɔmãdau odjabariare Hai puruda basia. Idji wua de caita wayacusa mōgarada ɔtɔ pã buesia Æcõrẽa ewari iwidi carea. ⁹ Mamaɔba Abraãra ɔnãũ eda wãsia aba Negue abada ejũãnaa.

Abraã Egipto druade bada

¹⁰ Mañ ewaride jũma Canaañ druade jarrabada zesia. Mañne Abraãra Egiptodea bade wãsia codira abeda neẽ bẽrã. ¹¹ Egiptode jũebodode Abraãba dji quima Saraia jarasia:

–Bɔra wãrãda wẽrã quĩrãwãrẽã bɔa. ¹² Egiptodebemarãba bɔ unubɔdade jaradia: “Jããra idji quimaa.” Mañ bẽrã mãra beadia. Baribɔrɔ bɔra zocai bɔdia edadi carea. ¹³ Mañba mɔ quĩrã djuburia jaradua bɔra mɔ djabawẽrãda. Mãwãra mãra beadaẽa, ɔtebɔrɔ bɔdeba mãra bia beya.–

¹⁴ Abraã jũenacarea Egiptodebemarãba unusidaa idji quima Saraira quĩrãwãrẽã bɔda. ¹⁵ Dji dromarã bida unusidaa Saraira wãrãda bio quĩrãwãrẽã bɔda. Mañ bẽrã ɔdjia Egiptodebema boroa Saraidebemada bia jarasidaa. Ara mañda ɔdji boroba Saraira idji dedaa edebisia.

¹⁶ Sarai carea Egiptodebema boroba Abraãra bia osia. Abraãa diacuasida ovejada, pacada, burroda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrãda, cameyo sida.

¹⁷ Baribɔrɔ Abraã quima Sarai carea Æcõrẽba dji borora, idji de dromane panabada sida cacua biẽ bɔcuasida. ¹⁸⁻¹⁹ Mañneba dji boroba cawasia Saraira Abraã quimada. Mañ bẽrã Abraãra trɔbipeɔda jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã mɔa jaraẽ basi Saraira bɔ quimada? ¿Cãrẽ cãrẽã bɔ djabawẽrãana asi? Mãa bɔ quimara berara edasia. ¿Cãrẽ cãrẽã mãra jãwã osi? Za bɔa bɔ quimara. Edapeɔda isabe wãdua.–

²⁰ Mañ bẽrã dji boroba idji zarrarãa jarasia Abraãra idji quima ume ɔyã ededamãrẽã. Jũma ɔdjia eropanɔ sida edebisia.

13

Lo Abraã umebemada awara wãna

¹ Mãwãnacarea Abraãra dji quima ume Egiptodeba jẽda wãsia Negue ejũãnaa. Jũma idjia erobɔra edesia. Idji tẽãbea Lo sida idji ume wãsia. ² Mañne Abraãba paratada, oro sida waibɔa erobasia. Animarã sida zocãrã erobasia. ³ Mañbe Neguedeba jẽda ɔnãũ eda wãsia idji wua de erobadamaa, Betel puru idjaba Hai puru ẽsi. ⁴ Idjia mōgara ɔtɔ pã buedama jũepeda Æcõrẽa ewari iwidisida.

⁵ Mañne Lora Abraã ume basia. Idjia bida ovejada, paca sida zocãrã erobasia. Wua deda zocãrã erobasia idji ẽberãrã itea, idji nezocarã itea bida. ⁶ Baribɔrɔ Abraãra Lo sida bio bara panɔ bẽrã ejũãba araẽ basia. Mañ carea abari ejũãne ɔbaa poya pananaẽ basia. ⁷ Mañ awara Abraã animarã wagabadada Lo animarã wagabada ume ijarabadjidaa. Idjaba cananeorãda, perezeorã sida mama beasia. ⁸ Mañ bẽrã Abraãba Loa jarasia:

–Dadjira abari ẽberãrã bẽrã bia bɔãa ijaradida; bia bɔãa bɔ animarã wagabadara mɔ animarã wagabada ume ijara pananida. ⁹ Mañ bẽrã mɔa bedeɔa djuburiaya bɔra awara wãmãrẽã. Nañ druade ejũã baraa. Bɔabɔrɔ cawa bɔa sãmaa wãida. Bɔda jɔwa acɔdaa wãibɔrɔ, mãra jɔwa aradaa wãya. Bɔda jɔwa aradaa wãibɔrɔ, mãra jɔwa acɔdaa wãya.–

¹⁰ Mañne Loba Jordaã do jewedada jũma unusia aba Zoar purudaa. Mañ jewedade dji ãjũãra bia basia Ācōrē néu bada quĩrãca idjaba Egipto drua quĩrãca. Mañ jewedara mǎwǎ basia Ācōrēba Sodoma puruda Gomorra puru sida babuei naēna. ¹¹⁻¹² Mañ bērǎ Loba Jordaã do jewedara jũma edasia. Mañbe ãmǎdau odjabariare edaa wǎsia. Abraãra Canaañ eyaida bǎ ãjũãne besia. Mǎwǎ ãdjira awara wǎsidaa. Mañne Lora puru jewedade bea caita besia. Idji wua dera osia Sodoma puru caita. ¹³ Sodomanebemarǎra dji cadjiruarǎ basia. Ādjirǎba Ācōrē quĩrǎpita cadjiruada awua obadjidaa.

¹⁴ Lo Abraã umebemada awara wǎnacarea Ācōrēba Abraãa jarasia:

–Jǎñbe bǎdji bǎmaǎba acǎdua jǎwa acǎdaa, jǎwa araǎdaa, ãmǎdau odjabaridaa idjaba ãmǎdau baebaridaa bida. ¹⁵ Jũma nañ ãjũãra mǎa bǎa, bǎdeba yōbǎdarǎa bida diaya ewariza bǎrǎne bamǎrēǎ. ¹⁶ Mǎa bǎ warrarǎra zocǎrǎ yōbiya. Egoro pora poya juachadaca quĩrǎca bǎ warrarǎ sida poya juachadaca baya. ¹⁷ Mǎa bǎa nañ ãjũãra diai bērǎ dji drasoara dji jedea sida acǎde wǎdua.–

¹⁸ Ara mañda Abraãba idji wua dera ērǎpeda Mamre abada ãjũãne bade wǎsia. Mamre ãjũãra bacuru dromaida bǎa idjaba Hebroǎ puru caita bǎa. Mama Abraãba mōgarada ãtǎ pǎ buesia Ācōrēa ewari iwidi carea.

14

Abraãba Lo ēdrǎ edada

¹ Mañ ewaride Quedorlaóme abadada Elañ druadebema boro basia. Idjiare nañ bororǎda panasidaa: Amrapel, Sinar ãjũãnebemada; Ario, Elasar purudebemada; idjaba Tidale, Goiñ druadebemada. ² Mañ Quedorlaómeare beara Berǎ abada ume djō panasidaa. Mañ Berǎra Sodoma purudebema boro basia. Idjiare nañ bororǎda panasidaa: Birsa, Gomorra purudebemada; Sinabo, Admǎ purudebemada; Semebé, Zeboiñ purudebemada; idjaba Bela purudebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. ³ Mañgarǎra Sidim jewedade jũma ābaa dji jǎresidaa Pusa Beuda abada icawa Quedorlaómeare bea ume djōni carea.

⁴ Mañ Quedorlaómeba Sodomanebema boroare panǎra idji jǎwaeda doce poa erobasia. Baribǎrǎ trecebema poade mañgarǎba Quedorlaómera waa ĩjǎnaē basia. ⁵ Mañ carea poa catorcebemane Quedorlaómera idjiare panǎ bororǎ sida wǎsidaa ãdjirǎ ume djōni carea.

Wǎbǎdade naǎrǎ Astarot-carnaim purude jũēsidaa. Mama repairǎda poyasidaa. Mamaǎba Ham purudaa wǎnapeda zuzirǎda poyasidaa. Mamaǎba Quiriataim jewedade jũēne wǎnapeda emirǎda poyasidaa. ⁶ Mañbe Seír eyade jũēnapeda horeorǎda quena wǎsidaa aba Parañ ãjũã ewara bǎmaa. ⁷ Jēda zebǎdade En-mispat purude jũēsidaa. Mañ purura idjaba Cadé abadaa. Mama amalecitarǎda poyadapeda jũma ãdjia eropanǎra ārǎsidaa. Amorreorǎda ara mañ quĩrǎca osidaa Hazon-tamar purude.

⁸⁻⁹ Quedorlaómeare panǎba mañ puru beara jũma poyadapeda Sidim jewedadaa wǎsidaa. Mama Sodomanebema boroare panǎra ābaa dji jǎre panasidaa ãdjirǎ ume djōni carea. Sodomanebema boroare panǎra nañgarǎ basia: Gomorradebema boroda, Admǎnebema boroda, Zeboiñnebema boroda, idjaba Beladebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. Mañ bororǎra juesuma panasidaa. Mañne Elañnebema boro Quedorlaómeare panǎra nañgarǎ basia: Goiñnebema boro Tidaleda, Sinardebema boro Amrapelda, Elasardebema boro Ario sida. Ādjira quĩmǎrē panasidaa. ¹⁰ Djōbǎdade Quedorlaómeare panǎba poyasidaa. Mañ carea Sodomanebema boroare beara mĩrũ wǎbǎrǎsidaa. Mañ Sidim jewedara egorodebema

cādorrona susuaida basia. Mañ bēṛā mīrū wābadaḏe ācārā mañ susuaḏe eḏa baesidaa. Waabemarāra eyadaa mīrū wāsidaa.

¹¹⁻¹² Mañne Quedorlaómeare panaba Sodomanebema nebiada, cobada sida jūma jāṛisidaa. Abarica osidaa Gomorraḏe. Mañne Abraā tēābea Lora Sodomane baḏa bēṛā Quedorlaómeare panaba jida edesidaa. Ne jūma jāṛinapeḏa wāsidaa.

¹³ Māwānacarea mīrū wāna abaaba Abraā jūma nēbarasia. Mañ ewariḏe Abraā “hebreo” abadara bacuruida ḅā ējūāne babadjia. Mañ ējūāra Mamre abadjidaa Mamrera djibari bēṛā. Idji djabarāra Escol idjaba Aner basia. Mañgā amorreorāra Abraāre panasidaa. ¹⁴ Mañne Abraāba ūṛisia Quedorlaómeare panaba idji tēābea jida eropanada. Mañ carea Abraāba idji dede tocuada mēsrā beada 318 jaresia. Mañbe Quedorlaómeare panā caidu ēpē wāsidaa Dañ puruḏaa. ¹⁵ Mama diamasi Abraāba dji mēsrā beara zocārā awara awara wābipeḏa djōsidaa. Mañne Quedorlaómeare panāra poyapeḏa dji mīrū wābada caidu wāsidaa Hobā puruḏaa, Damasco wagaa. ¹⁶ Mañbe Quedorlaómeare panaba nebia jāṛipeḏadara Abraāba jūma jāṛisia. Lode sida jāṛisia. Mañne idji tēābea Lora, wērārāda, dewara ēberārā sida ēdra edasia.

Melquisedéba Abraā bia jara baḏa

¹⁷ Abraāba Quedorlaómera dji bororā idjiare djō panā sida poyapeḏa idji druadaa jēda zesia. Savé jeweḏa “Ēberārā Boro Jeweḏa” abadaḏe wābarāḏe Sodomanebema boroda Abraā audiabariḏe zesia. ¹⁸ Māwā baḏe Saleānebema boro Melquisedéba zesia.* Mañ Melquisedéba paḏa uva ba sida enesia. Melquisedéra Ācōrē dji Dromaara ḅā sacerdote basia. ¹⁹ Mañne idjia Abraāra nāwā bia jara ḅasia:

Abraā, Ācōrē dji Dromaara ḅaba, bajā idjaba nañ ējūā oḏaba ḅara carebaya.

²⁰ Ācōrē dji Dromaara ḅara bio biya quirua. Idjia ḅā dji quīrūrāra ḅāa poyabisia.

Mañne Abraāba ne jūma jāṛinanebemada die juachabarāza Melquisedéba aba dia wāsia.

²¹ Māwānacarea Sodomanebema boroba Abraā jarasia:

–Māa diadua mā ēberārā ēdra edaḏada. Baribarā ḅāa nebia waya jāṛinara edadua, māre sida edadua.–

²²⁻²³ Mañne Abraāba Sodomanebema boroa jarasia:

–Eaḏea. Māa wārā arada Ācōrē dji Dromaara ḅā, nañ ējūā idjaba bajā oḏa ume nāwā beḏea ḅasia: māa ḅarera eaḏea. Ni maārīara quiru sida eaḏea. ḅā jīrūne jābari jācara sida eaḏea. Māwā eaḏea ḅāa jararāmārēā māra ne bara ḅasida. ²⁴ Mā nezocarāba copeḏada awara māa waa quīrīāēā. Baribarā māare djō panana Anerba, Escolba, Mamre bida ara ādjia quīrīāḅadaḏa eaḏea.–

15

Ācōrēba Abraā ume beḏea baḏa

¹ Māwānacarea Abraāba cāimocara quīrāca Ācōrēba idjia nāwā beḏeabarāda unusia:

–Abraā, wayarādua. Māra ḅā wagabaria. Māa ḅara auḏuara ne bara ḅāya.–

² Mañne Abraāba jarasia:

–Ay, Ācōrē, ḡcārē cārēā māra ne bara ḅai? Māra warra sida neē ḅāa. Mā beuḏacarea māa eroḅara mā nezoca Elieze Damasco puruḏebemaba jūma edaya.–

³ Idjaba Abraāba jarasia:

* **14:18** Saleā purura idjaba Jerusaleā abadaa.

–Bla mla warra unubiẽ bla bẽrã mla erobara nezoca mla dede todaba jũma edaya.–

⁴ Maľne Ācõrẽba Abraľa jarasia:

–Eliezeba bla erobara edaẽa, atebala bla warra araba edaya.–

⁵ Maľbe dajadaa edepeda Ācõrẽba jarasia:

–Bajãnaa acdua, maľbe chĩdauda jũma poya juachaibala, juachadua. Jãl chĩdau zocãrã bla quĩrãca badeba yõbadaĩa sida zocãrã duanania.–

⁶ Abraľba Ācõrẽba wãrãda iĩãsia. Maľ carea Ācõrẽba idjira jipa unusia.*

⁷ Maľbe Ācõrẽba jarasia:

–Mla Ācõrẽba. Mlabala bara caldeorã puru Urdeba edra enesia naľ Canaaľ ejũara diai carea.–

⁸ Maľne Abraľba jarasia:

–Maľ Boro Ācõrẽ, ẽsãwã cawai mla naľ ejũara wãrãda edaida?–

⁹ Ācõrẽba panusia:

–Mla nãwã unubiya naľ ejũara diaida: enedua paca zaque poa uĩa bla, chiwatu poa uĩa bla, oveja umaquĩrã poa uĩa bla, puchirãda, putuju sida.–

¹⁰ Ara maľda Abraľba maľ animarã beara jũma enesia. Enepeda, beapeda, ẽsidra drapetapeda, orro aba dewara orro ume quĩrã djica cobasia. Ībanara drapetaẽ basia. ¹¹ Maľne agosora zesesisdaa animarã beada codi carea. Zesebadae Abraľba aĩa jalrecuabadjia. ¹² Queubalade Abraľra bio cãĩ nũmesia. Cãĩ bade unusia bio pãĩsosa minijĩchia nũmada. Maľ bẽrã bio ne wayasia.

¹³⁻¹⁵ Mãwã bade Ācõrẽba Abraľa jarasia:

–Bala drõa bedacarea necai waraga jaidapeda talaridia. Baribala cawa badua badeba yõĩ purura djãrã druade baida. Maľ druadebemarãba adjirãra nezocarãda baidapeda cuatrociento poa bia mĩga eropanania.† Baribala adjirã biẽ o panara mla biẽ balya. Maľbe badeba yõĩ purura mamaľba ne bara edra. ¹⁶ Maľ cuatrociento poa badacarea badeba yõĩ purura namaa jẽda zeya. Maľ ewaride mla amorreorã naľ ejũane duanara cawa opeda naľ ejũara badeba yõĩ purua diaya. Bala zocai bla ewaride mla adjirãra cawa oẽa adjia cadjirua odida panara wadi jũma odaẽ panla bẽrã.–

¹⁷ Queudacarea pãĩma nũmesia. Mãwã bade cawaẽne cuguru waibala cowa nũmada idjaba cãdorrõna ĩbĩrã urua nũma sida odjadapeda dji animarã drapetada ẽsi wãsidaa. ¹⁸ Ara maľba Ācõrẽba Abraľ ume nãwã bedea blasia:‡

–Wãrãda mla badeba yõĩ purua naľga ejũara diaya Egipto quĩrãpe bla dodeba aba do waibala Euprate abadadaa. ¹⁹ Quenitarã, quenizirã, cadmoneorã, ²⁰ hititarã, perezeorã, repairã, ²¹ amorreorã, cananeorã, gergeseorã, jebuseorã ejũã sida mla badeba yõbadaĩa jũma diaya.–

16

Agaraba Ismael toda

¹ Abraľ quima Saraira warra toca basia, baribala Saraiba Egiptodebema nezocawẽrãda erobasia. Maľ nezocawẽrã trãra Agara abadjidaa. ² Ewari aba Saraiba Abraľa jarasia:

* **15:6** Hebreo bedea de Abraľ trãba jara bla “zeza jipa bla.” † **15:13-15** Exodo 1:1-7; 12:40-41.

‡ **15:18** Maľ ewaride eberãba dewara ume bedea balalade Abraľba oda quĩrãca animarãda beabadjidaa. Beadapeda, drapetapeda, orro aba dewara orro ume quĩrã djica cobabadjidaa. Maľbe dji bedea bla panla eberãrãra animarã ẽsi wãbadjidaa. Ẽsi wãbadade jarabadjidaa adjia bedea bapedadara wãrãda odida. Maľ awara jarabadjidaa abalaba maľ bedea badara oẽbala, beuida bla dji animarã beuda quĩrãca. Jeremia 34:18-19.

–M̃ra Ācōrēba warra toca wērāda b̃da b̃rā, m̃a b̃a bedea djuburiaya m̃ nezocawērā ume cāimārēā. Āibērā m̃a warrada idjideba erobaisicada.–

Saraiba jaraɖara Abrãba ĩjāsia. ³ Ara mãda Saraiba idji Egiptodebema nezocawērāra Abrãa quima quīrāca diasia warrada to diamārēā. Māwā osia ādji Canaãne die poa panasidade. ⁴ Ara mãda Abrãra Agara ume cāīsia. Mãne Agarara biogoa besia. Mã cawadacarea Agaraba idji boro Saraira igara besia. ⁵ Mã b̃rā Saraiba Abrãa jarasia:

–B̃dr̃a bedeaɖe b̃a Agaraba m̃ igara b̃a carea. M̃a b̃a idjira diasia quima quīrāca. Barib̃r̃a idji biogoa b̃a cawasideba ātaa m̃ra igara b̃a. Ācōrēb̃r̃a cawa b̃a caida bedeaɖe b̃da: m̃da wa b̃da.–

⁶ Mãne Abrãba Saraia jarasia:

–Ac̃dua, b̃a nezocawērāra b̃a j̃awaɖa b̃a. B̃djia quīrīā b̃a quīrāca odua.–

Ara mãda Saraiba dji nezocawērāra biē o besia. Mã carea dji nezocawērāra m̃rū wāsia. ⁷ Agara m̃rū wāne Ācōrē nezoca bajānebemaba idji ac̃de zesia.* Idjia Agarara unusia ējūā pōāsa ewaraga b̃de egorodeba baido āta bogadr̃a b̃ma. Mã baido āta bogadr̃a b̃ra Sur ējūānaa wābada ode b̃a.

⁸ Mãne Ācōrē nezoca bajānebemaba Agaraa iwiɖisia:

–Agara, Sarai nezocawērā, ħ̃b̃ra s̃mãba zeb̃r̃a? ħ̃s̃maa wā?–

Agaraba panusia:

–M̃ra m̃ boro Sarai ume baɖada m̃rū wā.–

⁹ Mãne Ācōrē nezoca bajānebemaba jarasia:

–B̃a boro Saraimaa jēda wādua. Idji bedeara jūma ĩjā odua.–

¹⁰ Mã awara jarasia:

–M̃a b̃deba zocārā yōbiya. Māwā zocārā yōni b̃rā poya juachaɖaca baya.–

¹¹ Idjaba jarasia:

B̃a biogoa b̃ra umaquīrā warrada toya. Mã warrara tr̃a b̃dua Ismael, m̃a b̃a bia m̃ga b̃debemada ūrīna b̃rā.†

¹² Idjira ni abã j̃awaɖa baēa. Jūmarā ume djō baya. Idjaba jūmarāda idji ume djō beadia. Idji ēberārānebemada jīga b̃bari baya.‡

¹³ Agaraba cawasia Ācōrēdr̃a māwā bedea basida. Mã b̃rā Agaraba jarasia “M̃ unubari Ācōrēda m̃a unusia.” Mã carea Ācōrē tr̃ra nāwā jarasia: “B̃ra m̃ unubari Ācōrēa.” ¹⁴ Mã b̃rā dji egorodeba baido bogadr̃a b̃ra tr̃a b̃sia “baido bogadr̃a b̃a Ācōrē zocai b̃a m̃ unubaride.”§ Mã baidora Cadé puru idjaba Bered puru ēsi b̃a.

¹⁵ Agara jēda wāpeɖa umaquīrā warrada Abrãa to diasia. Abrãba Agara warrara tr̃a b̃sia Ismael. ¹⁶ Agaraba idji warra Ismael toside Abrãra 86 poa basia.

17

Ācōrēba Abrãra cacua wēāgobida

¹ Abrã 99 poa baside Ācōrēra idjima odjapeɖa nāwā jarasia:

–M̃ra ne jūma poya obari Ācōrēa. B̃ra m̃ quīrāpita jipa nībadua. ² M̃a b̃a ume bedea b̃ɖara wārāda oya. Māwā b̃deba zocārā yōbiya.–

³ Ara mãda Abrãba Ācōrēra bio waya b̃a b̃rā chīrāborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tēū cobesia. Mãne Ācōrēba jarasia:

* **16:7** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 13de ebuda b̃a Ācōrēda māwā b̃da. † **16:11** Hebreo bedeaɖe Ismael tr̃ba jara b̃a “Ācōrēba ūrībaria.” ‡ **16:12** Idji ēberārānebemada jīga b̃bari baya. Mã bedeaɖa idjaba jara b̃a “idji ēberārā quīrāpe b̃bari baya” wa “ara idji ēberārā ume biē baya.” Genesi 25:17-18. § **16:14** Hebreo bedeaɖe mã baido bogadr̃a b̃ra Beer-Lajai-Roi tr̃badaa.

⁴ –M̃a b̃a ume bedea b̃adara nãg̃a: b̃ara zoc̃ar̃a puru zeza baya. ⁵ Mã b̃er̃a b̃ara waa Abrã adãẽa. Idiba ãtãa b̃a tr̃ãra Abrahã adia, m̃a b̃ara zoc̃ar̃a puru zezada b̃ab̃ar̃a b̃er̃a.* ⁶ M̃a b̃adeba zoc̃ar̃a yõbiya; b̃adeba m̃a puruda zoc̃ar̃a ocuaya. Idjaba b̃adeba ëber̃ar̃a boror̃ada odjadia. ⁷ M̃a b̃a ume, b̃adeba yõb̃ada ume bida bedea b̃adara nãg̃a: m̃ãra ewariza b̃a ãcõr̃ẽa idjaba ãdjir̃a ãcõr̃ẽ baya. M̃a b̃ar̃ara waga baya idjaba b̃ar̃aba m̃ãra ëp̃e panania. ⁸ Idjaba b̃a babari ëjũãra b̃ãa, b̃adeba yõb̃adar̃a bida m̃ãa diaya. M̃a b̃ar̃a jũma Canaã druara diaya ewariza b̃ar̃ane bam̃ar̃ẽa. Mãne m̃ãdr̃a b̃ar̃a ãcõr̃ẽ baya.–

⁹⁻¹⁰ Idjaba ãcõr̃ẽba Abrahãa jarasia:

–M̃a b̃a ume bedea b̃ada b̃er̃a, b̃a ne oida b̃a. Idjaba idiba ãtãa b̃a warrar̃aba, ãdjideba yõb̃adar̃a bida abarica odida paña. B̃ar̃aba ñaw̃a odida paña: b̃ar̃a t̃ãenabema umaquĩr̃ar̃a jũmar̃aba ãdji cacuara w̃ẽãgodida paña. ¹¹ B̃ar̃a umaquĩr̃a cacua w̃ẽãgodara m̃ãa b̃ar̃a ume bedea b̃ada s̃eỹa baya. ¹²⁻¹³ Idiba ãtãa umaquĩr̃a warrada todib̃ar̃a, ocho ewari b̃ade idji cacuara w̃ẽãgodida paña. Mã awara nezoca warrar̃a b̃ar̃a dede tob̃adar̃ada idjaba ãibema ñedoda nezocar̃a sida cacua w̃ẽãgodida paña. M̃aw̃a m̃ãa b̃ar̃a ume bedea b̃ada s̃eỹara ara b̃ãdji cacuade erob̃eada. M̃a bedea b̃adara ewariza m̃aw̃a baya. ¹⁴ Mã carea baridua umaquĩr̃aba idji cacuada w̃ẽãgoẽb̃ar̃a, mã ëber̃ara b̃ar̃anebemada ãỹa b̃adida paña, m̃ãa b̃ar̃a ume bedea b̃adara igara b̃a b̃er̃a.–

¹⁵⁻¹⁶ Mã awara ãcõr̃ẽba Abrahãa jarasia:

–M̃a b̃a quima Saraira ñaw̃a bia b̃aya: idjideba m̃ãa b̃ãa warrada w̃ar̃ada diaya. Mã awara idjideba puruda zoc̃ar̃a yõnia idjaba idjideba ëber̃ar̃a boror̃ada odjadia. Mã carea b̃a quimara waa Sarai ar̃adua, ãteb̃ar̃a idji tr̃ãra Sara adua.–†

¹⁷ Mãbe Abrahãba ãcõr̃era waya b̃a b̃er̃a ch̃r̃ãborode cobepeda idji dratura egorode b̃arru t̃ẽũ cobesia. Barib̃ar̃a ipidasia. Idji sode cr̃ichasia: “Ëber̃a cien poa b̃aba ¿s̃aw̃a warrada oi? Sara noventa poa b̃ada ¿s̃aw̃a m̃aw̃a biogoa bei?”

¹⁸ Mãne Abrahãba Ismaeldebemada cr̃ichasia. Mã b̃er̃a Abrahãba ãcõr̃ẽa jarasia:

–jIsmaelda b̃a quĩr̃apita bia b̃abara bia bacasia!–

¹⁹ Mãne ãcõr̃ẽba panusia:

–M̃aw̃ẽẽa. B̃a quima Sarab̃ar̃a umaquĩr̃a warrada b̃ãa to diaya. B̃a idji tr̃ãra b̃adua Isa. M̃a b̃a ume bedea b̃adara jõca baya. Mã b̃er̃a mã bedeara idjaba Isa itea baya, idjideba yõb̃adar̃a itea bida. ²⁰ Idjaba b̃a warra Ismaeldebema jaradara m̃ãa ãr̃isia. M̃ãa idji sida bia b̃aya. Mã b̃er̃a warra zoc̃ar̃a unubiya. M̃aw̃a idjideba ëber̃ar̃a zoc̃ar̃a yõnia. Idjia doce warra dji dromar̃ada unuya. M̃aw̃a m̃ãa idjideba puru waib̃ada oya.‡ ²¹ Barib̃ar̃a m̃ãa b̃a ume bedea b̃adara Isa itea baya. Idiba poa aba bab̃ar̃ade Isara Saraba b̃ãa to diaya.–

²² ãcõr̃era Abrahã ume bedea b̃apeda w̃asia. ²³ Ara mã ewaride Abrahãba idji warra Ismaelda, nezocar̃a idji dede topedadar̃ada, idjia ñedoda nezocar̃a sida tr̃ãcuapeda ãcõr̃ẽba jarada quĩr̃aca jũmar̃ada cacua w̃ẽãgocuasias. ²⁴ Abrahãra 99 poa basia idji cacua w̃ẽãgoside. ²⁵ Dji warra Ismaelera trece poa basia idji cacua w̃ẽãgoside. ²⁶ Abrahã cacua w̃ẽãgoside

* **17:5** Hebreo bedeadẽ Abrahã tr̃ãba jara b̃ãa “zoc̃ar̃a puru zeza.” Abrahãba jara b̃ãa “zeza jipa b̃ã.” Genesi 15:6. † **17:15-16** Hebreo bedeadẽ Sara tr̃ãba jara b̃ãa “ëber̃ar̃a boro cau.” ‡ **17:20** Genesi 25:16.

abari ewaride dji warra Ismael sida cacua wêãgosia. ²⁷ Jũma umaquĩrãrã idji dede panabadada, nezocarã idji dede topedadada, ãĩbemarã nêdodarã sida abari ewaride cacua wêãgosidaa.

18

Ãcõrêba Abrahaãa warra diai jarada

¹ Abrahaã Mamre êjũã bacuru dromaida bama basiê Ãcõrêra idjima nãwã odjasia: Abrahaãra idji wua dede eda wãbadama umatipa chũmasia.

² Acabaraêde ëberãda ùbea caita nũpanada unusia.* Maã ëberãrã unubaraêde araa pira wãsia audiabaride. Chĩrãborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tẽũ cobesia. ³ Maãbe jarasia:

–Mã Boro, mã quĩrã djuburia wãyã wãrãdua. ⁴ Bamaa bia babara, mã baidoda enebiya bãrã jĩrũ sagãdamãrẽã.† Maãbe bacuru edre ãnãũnida panã. ⁵ Mãmaa ze panã bẽrã mã bãrã itea ne djubiya ne codapeda cacua abãdamãrẽã. Mãwãnacarea wãnida panã.–

Adjia panusidaa:

–Bia baa, odua baa jara ba quĩrãca.–

⁶ Ara mãda Abrahaãra idji dede isabe edaa wãpeda Saraa jarasia:

–Harinada cuarenta libra edapeda isabe barachiradua. Maãbe abucua dua jari panã ëberãba codamãrẽã.–

⁷ Maãbe Abrahaãra idji pacamaa pira wãpeda paca zaque boreguea bada abã edapeda idji nezocaa diasia isabe beapeda omãrẽã. ⁸ Opeda Abrahaãba dji paca zaque djarara adjia cobisia. Idjaba paca jubada diasia. Paca jubadeba ne oda sida diasia.‡ Adjia ne co panãne Abrahaãra bacuru edre nũmasia.

⁹ Mãwã panãne adjirãba iwidisidaa:

–¿Ba quima Sarara sãma ba?–

Abrahaãba panusia:

–Nama wua dede eda ba.–

¹⁰ Maãne adjirãnebema abãba jarasia:

–Za ze poade mãra wayacusa ba acãde zeya. Maãne ba quimaba umaquĩrã warrada to erobaya.–

Mãwã bedeã panãda Saraba Abrahaã ecarraare adjia dede edaa wãbadadeba jũma ùrĩ basia. ¹¹ Abrahaãra Sara sida drõãda panasidaa. Mã bẽrã Saraba idji jedeco unuca basia. ¹² Mã carea Saraba nãwã crĩchasia: “Mã jãwã djora baba, mã quima sida drõã baba ¿sãwã warrada odi?” Mãwã crĩchapeda iduba ipidasia.

¹³ Mã bẽrã Ãcõrêba Abrahaãa jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽ Sarara ipidasi? ¿Cãrẽ cãrẽ crĩcha ba idji djora baba warrara poya toẽda? ¹⁴ ¿Mã ne jũma poya o bẽca? Mã jarada quĩrãca za ze poade mãra bamaa wayacusa zeya. Mã ewaride Saraba umaquĩrã warrada to erobaya.–

¹⁵ Mãne Sara dauperabara ba jarasia:

–Mãra ipidaẽ basia.–

Baribara Ãcõrêba jarasia:

–Mãwãẽ. Mã cawa ba bãra ipidasida.–

* **18:2** Ëberãda ùbea caita nũpanada. Abã Ãcõrẽ basia. Genesi 18:13. Umébemara bajãnebema nezocarã basia. Genesi 19:1. † **18:4** Mã ewaride ëberã bia edai carea de djibariba baidoda diabadjia idji jĩrũ sagãdamãrẽã. ‡ **18:8** Paca jubadeba ne odara yogurt quĩrãca wa queso torro quĩrãca ba.

Abrahaãba Sodoma puru carea Ācōrēa bedea djuburiada

16 Maãbe maã ëberãrã ũbea panãra piradrãdapeda Sodoma puruãda wãbãda basia. Abrahaãra ãdji ume wãsia bia wãnaduada ai carea. 17-19 Maãne Ācōrēba nãwã crĩchasia: “Abrahaãneba yõbãdara puru droma baya, idjaba idjideba mãa jũma naã ëjũãne bea purura carebaya. Mãa idjira edasia idji warrarãa, ãdjirãneba yõbãdarãa bida jaradiamãrẽã. Idjia ãdjirãa jaradiaya mã ode nĩbadamãrẽã idjaba jipa odamãrẽã. Mãwã odibãrã mãa Abrahaã ume bedea bãdara jũma oya. Maã bẽrã mãa idjia jaraya mãa Sodoma purura sãwã oida.” 20 Maãbe Ācōrēba Abrahaãa jarasia:

–Mãa ũrĩ bãa Sodoma purudebemarãba, Gomorra debemarã bida cadjiru-ada jũmawãyã o panãda. 21 Maã bẽrã mãra edaa wãya ãdjirãba wãrãda jũmawãyã cadjiruada o panã cawaya.–

22 Maãbe ãdjidebemada umé Sodomanaa wãsidãa, baribãrã Abrahaãra Ācōrẽ ume besia. 23 Abrahaãra Ācōrẽ caitaara wãpeda jarasia:

–Bãa Sodomanebemarã cawa obãrãde, çëberã jipa beada dji cadjiruarã ume ãbaa quinibica? 24 Jãã purude ëberã jipa beada cincuenta panãbãrã, çbãa ãdji purura jũma ãrĩca? Bãa maã cincuenta ëberã jipa bea carea çãdji puru ãrĩ crĩcha bãra idu bãẽca? 25 Bãa ëberã jipa beara ëberã cadjiruarã ume ãbaa quinibicaa. Bãra jũma naã ëjũãne bea cawa obaria. Mãwãra çbãa jipa cawa oẽca?–

26 Maãne Ācōrēba panusia:

–Mãa Sodoma purude jipa beada cincuenta unuibãrã, maã cincuenta ëberãrã carea jãã purura ãrĩẽa.–

27 Wayacusa Abrahaãba jarasia:

–Mã Boro, mãra ne wayaa neẽ bã quĩrãca bã ume bedea bãa. Mãra ëberãda quĩrumĩna, egoro quĩrãca bãmĩna, tãbã pora quĩrãca bãmĩna, mãra bã ume waði idu bedeabidua. 28 Āĩbẽrã cincuenta jipa beadebemarãda bãa juesuma unuẽsicada. Maã juesuma unuẽ carea çãdji purura jũma ãrĩca?–

Maãne Ācōrēba panusia:

–Mãa jipa beada 45 unuibãrã, ãdji purura ãrĩẽa.–

29 Abrahaãba wayacusa jarasia:

–Āĩbẽrã cuarentabe unuiscada.–

Maãne Ācōrēba jarasia:

–Jipa beada cuarenta panãbãrã, ãrĩẽa.–

30 Abrahaãba jarasia:

–Mã Boro, quĩrũrãdua mãa bãa waya iwidibãrã carea. Āĩbẽrã treintabe panãsicada.–

Maãne Ācōrēba panusia:

–Mãa treinta unuibãrã, ãrĩẽa.–

31 Abrahaãba jarasia:

–Mã Boro, mãra ne wayaa neẽ bã quĩrãca bã ume bedea bãa. Āĩbẽrã arima veintebe panãsicada.–

Ācōrēba panusia:

–Jipa beada veinte panãbãrã, ãrĩẽa.–

32 Abrahaãba wayacusa jarasia:

–Mã Boro, mãa bedeadã ababe jaraya. Quĩrũrãdua. Mãa maã bedeara jarasira waa jaraẽa. Āĩbẽrã arima diebe panãsicada.–

Maãne Ācōrēba jarasia:

–Jipa beada die panãbãrã, ãrĩẽa.–

³³ Ācōrēra Abrahāñ ume māwā bedepeda wāsia. Mañne Abrahāñra jēda wāsia idji babarimaa.

19

Ācōrēba Sodoma, Gomorra sida ārīna

¹ Queubodode bajānebema nezoca umébemara Sodoma purude jūēsidaa. Mañne Abrahāñ tēābea Lora dji puru eda wābadama chūmasia. Māwā bade Loba mañ bajānebema nezocarāra unusia. Ara mañda ādji audiabariide wāsia. Wayaadeba chīrāborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tēū cobesia.

² Mañbe Loba ādjía jarasia:

–Mā bororā, māa bārāa bedea djuburiaya nañ diamasi mā dede cāine zedamārēā. Mama bārā jīrūra sagadedida panā. Nu diapeda wānadia bādji wābadamaa.–

Mañne bajānebema nezocarāba panusidaa:

–Māwāēā. Nañ diamasi दौर puru jāne cāinia.–

³ Baribara Loba mīā sē jara besia idji diguida wānamārēā. Mañ carea Lo ume wāsidaa. Jūēnacarea Loba djico biada osia idjaba pañ dji ēsābari neē bada ocuasida. Mañda cosidaa.

⁴ Wadi cāini naēna jūma purudebema umaquīrārāba Lo dera jūrā edasidaa. Cūdrarāda, drōārā sida duanasidaa. ⁵ Mañbe dajadaareba Loa bia iwidisidaa:

–Nañ diamasi ēberā bamaa zepedadara ṣsāma panā? Dajadaa enedia dairāra ādji ume cāini carea.–

⁶ Mañne Lora dajadaa ādjirā ume bedead wāpeda dji eda wābadara bio jūātrā nūmasia. ⁷ Mañbe jarasia:

–Achirā, māa bārāa bedea djuburiaya mañ cadjiruara orānamārēā.

⁸ Baribara māa caurā umaquīrā adua panāda umé erobā. Māa ādjira dajada baya bādji quīrīā panā quīrāca odamārēā. Baribara nañ ēberārāra mā diguida ze panā bēra māa wagaida bāa. Mañ bēra ādjira biē orānadia.–

⁹ Mañne purudebemarāba jarasidaa:

–Bāra drua āiba dai purude bade zesia. Mañba idira ṣdairāra jāwā quēā bāca? Īyā wādua! Bada āyā wāēbāra, daiba ādji cāyābara bada cadjiruaara odia.–

Ara mañda Lora chādadapeda dji eda wābada ārīni carea panasidaa.

¹⁰ Baribara bajānebema nezocarā Lo diguida panāba Lora ādji jawaba eda edadapeda dji eda wābadara jūātrā nūmasidaa. ¹¹ Ara mañda ādjia dji eda wābadama duanāra jūma dauberreabisidaa, cūdrarāra drōārā sida. Mañne ādjirāra dji eda wābada jarā panāba sēsidaa.

¹² Mañbe bajānebema nezocarā Lo dede panāba idjía jarasidaa:

–Nañ purude ṣbāa ēberārāda dewara erobāca? Bā warrarā, bā caurā, bā wigurā, idjaba jūma nañ purude erobā sida namabemada āyā ededia.

¹³ Daiba nañ purura jūma ārīnia. Ācōrēba ūrī bāa nañ purudebemarāba bio cadjirua obadada. Mañ bēra Ācōrēba दौर diabuesia ādjirā cawa odamārēā.–

¹⁴ Ara mañda Lora cūdra idji caurā ume bedea bia panārā acade wāpeda jarasia:

–Pirabaridapeda namabemada isabe āyā wānadia. Ācōrēba nañ purura ārīya.–

Māwāmīna cūdrarāba crīchasidaa Loba ijaramiada o bada.

¹⁵ Anadrabodode bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:

–Bā quimada, bā caurā umé panā sida isabe āyā ededia daiba nañ puru ārībade beuranamārēā.–

¹⁶ Māwāmīna Lora isabe wāé basia. Mañ bēřā bajānebema nezocarāba idjida, idji quimada, idji caurā sida j_Λwade jidadapeda puru dajadaa errebari edesidaa ēdr_Λ b_Λdi carea. Māwā Ācōrēba Lora idji ēberārā sida quīrā djuburiasia. ¹⁷ Puru dajada badacarea bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa.*

–Ēdr_Λi carea pira wādua. Jēda ac_Λrādua idjaba ni maārī bida nañ jewedade nūmerādua. Beu amaaba eya baramaa wādua.–

¹⁸ Barib_Λr_Λ Loba jarasia:

–Māwāéa, m_Λ bororā. M_Λ quīrā djuburia j_Λā eyadaa wābirādua. ¹⁹ Bārāba m_Λra bio quīrā djuburiasidaa purudebemada ēdr_Λ enepedada bēřā. Barib_Λr_Λ m_Λra eya barama poya jūééa. Pīāca wāb_Λr_Λde bārāba dji puru ārīb_Λdaba m_Λra ota jidaisicada. Mañba m_Λra beaya. ²⁰ Nama caita puru zaqueda b_Λa. ¿M_Λra mamaa mīrū wāida b_Λca? Dji purura wārāda caibe quirua. ¿Bārāba mañg_Λra ārīnaēame? M_Λra mamaa idu wābidadua beu amaaba.–

²¹ Mañne Ācōrē nezoca aba_Λba jarasia:

–Māēteara bia b_Λa. B_Λa jara b_Λ quīrāca m_Λa iduaribiya. B_Λa jara b_Λ purura m_Λa ārīéa. ²² Barib_Λr_Λ isabe wādua jāma jūēi carea. M_Λa ni cārē sida poya oēa b_Λ jāma jūēi naēna.–

Loba mañ purura wārāda caibe quiruada ada bēřā dji puru tr_Λra besia Zoar.†

²³ Lo Zoarde jūēb_Λr_Λbara ģmādaura odjab_Λr_Λ basia. ²⁴ Mañbeb_Λr_Λ Ācōrēba azupre uruada Sodomane, Gomorrade bida bajāneba jurrubisia. ²⁵ Mañba puru umé pan_Λra, mañ purude eda duan_Λra, idjaba chirua mañ jewedade b_Λ sida jūma bá wāsia. ²⁶ Barib_Λr_Λ Lo quima caiđu nība jēda ac_Λsia. Ara mañda idjira abeda zarea tā ba nūmesia.

²⁷ Nurēma diapeda Abrahañra wāsia Ācōrē ume bedea badamaa. ²⁸ Mama_Λba Sodomara, Gomorrara, jūma dji jeweda sida ac_Λsia. Mañne unusia dji ējūāra ģta cowaga nūm_Λda pea bada cowabari quīrāca.‡ ²⁹ Ācōrēba puru mañ jewedade pan_Λra ārīnamīna Abrahañra quīrādoae basia. Mañ carea Abrahañ téābea Lora Sodoma ārīb_Λr_Λdebemada āyā ēdr_Λ edesia.

Lo caurāba warrarā topedada

³⁰ Māwānacarea Lora Zoar purude baida wayasia. Mañ carea idji caurā ume ējūā eyaida b_Λmaa wāsia. Mama ādjira eya uriade panesidaa. ³¹ Ewari aba dji cau nabemaba dji téābemaa jarasia:

–Dadji zezara drōāda quirua. Mañ awara nama nañ ējūāne ni aba_Λ umaquīrāda neēa dadji edadamārēā jūmarāda quima edabada quīrāca. ³² Mañ carea dadji zezaa uva b_Λ aseada dobidia beu bemārēā. Māwā osidara idji ume poya cāinia idji warrada eropanani carea.–

³³ Ara mañ diamasi ādji zeza Loa uva b_Λ aseara dobisidaa. Lora beu bepēda idji cau nabemada araa wāpēda idji ume cāisia. Barib_Λr_Λ Lora beu b_Λ bēřā cawaē basia idji caura cāi bapēda āyā wānada. ³⁴ Nurēma dji nabemaba dji téābemaa jarasia:

–M_Λra nuena diamasi dadji zeza ume cāisia. Nane bida uva b_Λ aseada dobidia b_Λ sida idji ume cāimārēā. Māwā dadji zeza warrarāda eropanania.–

³⁵ Ara mañ diamasi uva b_Λ aseara ādji zezaa dobisidaa. Mañbe dji téābemara idji ume cāisia. Barib_Λr_Λ Loba cawaē basia dji caura cāi bapēda āyā wānada.

³⁶ Māwā Lo caura umena biogoa panesidaa ara ādji zezadēda. ³⁷ Mañbe dji

* **19:17** Bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa. Griego bedēade māwā b_Λ b_Λa. Hebreo bedēade nāwā b_Λa: “Idjia jarasia.” † **19:22** Hebreo bedēade Zoar tr_Λba jara b_Λa “caibe quiru.” ‡ **19:28** Pea bada cowa quīrāca. Hebreo bedēade nāwā b_Λ b_Λa: “Egoro cada zareabibari t_Λb_Λ urua cowabari quīrāca.”

nabemaba umaquĩrã warrada tosia. Dji trãra b̂asia Moab. § Moab abadaɖeba moabitarãda yõsidaa. ³⁸ Dji tẽãbema biɖa umaquĩrã warrada tosia. Dji trãra b̂asia Benamí. Benamíneba amonitarãda yõsidaa.*

20

Abrahañ Abimele ume

¹ Māwānacarea Abrahañra idji baɖamaɭba Negue ẽjũānaa wāpeɖa Guerar purude besia. Mañ purura Cadé puru idjaba Sur ẽjũā ẽsi b̂aa. ² Mama baside Abrahañba jarabadjia idji quima Sarara idji djabawẽrãda. Mañ bẽrã Guerarɖebema boro Abimele abadaba Sarara idji ɖeɖaa edebisia edai carea. ³ Māwāmĩna diamasi Ācōrẽba Abimelea cāĩmocarade nāwā jarasia: “B̂ara beuya b̂aa edebiɖa wẽrãra quima bara b̂a bẽrã.”

⁴⁻⁵ Barib̂ar̂a Abimelera waɖi Sara ume cāĩe basia. Mañ bẽrã idjia Ācōrẽa jarasia:

–M̂a Boro, Abrahañba m̂aa jarasia jãlĝa wẽrãra idji djabawẽrãda. Dji wẽrã biɖa jarasia Abrahañra idji djabada. Mañ bẽrã m̂a crĩcha biadeba edai carea enebisia. M̂ra bedeaɖe b̂aẽa. ¿B̂aa nẽb̂ara neẽ b̂ada cawa oica?–

⁶ Mañne Ācōrẽba cāĩmocarade panusia:

–M̂a bio cawa b̂aa b̂aa crĩcha biadeba m̂awā osida. Mañ bẽrã m̂a b̂ara m̂a quĩrãpita idu cadjirua obiẽ basia. M̂a b̂ara mañ wẽrã ume idu cāĩbiẽ basia. ⁷ Jãlbe idjira Abrahañ jẽda diadua. Abrahañra m̂neba bedeabaria. Idjia m̂aa iwiɖida b̂aa b̂a beurãmārẽã. Barib̂ar̂a b̂aa jẽda diaẽb̂ar̂a, b̂ara b̂a ẽberãrã sida abeɖa jũma quininia.–

⁸ Nurẽma diapeda Abimelera pirabaripeda idjiare dji droma beara jũma trãsia. Mañbe Ācōrẽba jaradara aɖjirãa jũma jarasia. Mañ bedea ũrĩb̂adaɖe aɖjirãa bio dauperasidaa. ⁹ Māwānacarea Abimeleba Abrahañra trãpeɖa jarasia:

–¿B̂aa m̂ra, m̂a druadebemarã sida Ācōrẽ quĩrãpita bedeaɖe b̂asia! M̂a b̂ara biẽ oẽ basia. Barib̂ar̂a b̂aa m̂a ume osia m̂iã oiẽ b̂ada. ¹⁰ B̂aa ¿cārẽ crĩchadeba jãwã osi?–

¹¹ Mañne Abrahañba panusia:

–M̂a crĩchasia namabemarãba Ācōrẽra wayaɖacada. Mañ bẽrã crĩchasia m̂ra beaɖida m̂a quima edaɖi carea. ¹² Idjira wārãda m̂a djabawẽrãa m̂a zeza cau bẽrã, barib̂ar̂a m̂a papa cauẽa. Mañ bẽrã m̂a edasia. ¹³ Ācōrẽba m̂ra m̂a zeza diguidabemada āyã wābisiɖe m̂a m̂a quimaa nāwā jarasia: “B̂aa wārãda m̂da quĩrã b̂ab̂ar̂a, ɖaɖji wāb̂adama ẽberãrãa jaradua m̂ra b̂a djabada.”–

¹⁴ Mañbe Abimeleba Abrahañ quima Sarara jẽda diasia. Idjaba ovejada, pacada, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrã sida zocãrã diacuasia.

¹⁵ Diacuapeda jarasia:

–Aĉaɖua, m̂a druara b̂aa. Baɖjia ẽjũā awuab̂ar̂amaa baɖe wāɖua.–

¹⁶ Mañne Abimeleba Saraa jarasia:

–M̂a b̂a djabamanaa parata torroda mil diasia b̂a ume beaba cawaɖamārẽã b̂ara daunemaẽ basida. B̂ara bedeaɖe b̂aẽa.–

¹⁷⁻¹⁸ Abimeleba Abrahañ quima Sara edai baside Ācōrẽba wẽrãrã Abimele dede panabadada idu biogoabigaẽ basia. Mañ carea Abrahañba Ācōrẽa iwiɖisia. Mañbe Ācōrẽba Abimele cacua biẽ baɖada biabisia. Mañ awara dji quimada, nezocawẽrãrã sida biabisia warra ununamārẽã.

§ 19:37 Hebreo bedeaɖe Moab trãba jara b̂aa “zezaɖeba.” * 19:38 Benamí trãba jara b̂aa “m̂a ẽberãrã warra.” Hebreorãba amonitarãra “benijamon” abadjiɖaa.

21

Isa toda

¹ Māwānacarea Ācōrēba Sarara carebasia idjia wārāneba jarada quĩrāca. ² Abrahaāra bio drōāda bāmīna Sarara biogoa bepeda Ācōrēba jarada ewaride warrada tosia.* ³ Saraba warra todara Abrahaāba trā bāsia Isa.† ⁴ Idji warra Isa ocho ewari bāde Abrahaāba Isa cacuara wēāgosia Ācōrēba jara bāda quĩrāca. ⁵ Abrahaāra cien poa basia idji warra Isa tosidade. ⁶ Maāne Saraba crīchasia: “Ācōrēba māra ipidabi bāa. Bariduaba mā warra todebebemada ūrīnibara mā carea bāsridaba ipidadia.” ⁷ Idjaba jarasia: “Ni abaaba crīchadaca basia māra warra toida. Abrahaāra drōāda bāmīna mā idjia warrada to diasia.”

Abrahaāba Ismael, Agara sida wābida

⁸ Ādji warra Isara warisia. Ju amaside Abrahaāba bāsrida ewari waibāda osia. ⁹ Mama basia Ismael, Egiptodebema nezocawērā Agara warrada. Māwā bāde Saraba unusia Ismaelba idji warra Isara biē ipida jara bāda.‡ ¹⁰ Maā carea Saraba Abrahaāa jarasia:

–Jāā nezocawērāra, idji warra sida jaretadua. Bā beudacarea bāa erobādebemara jāā Ismaelba mā warra ume edaiē bāa.–

¹¹ Maā bedea ūrībarāde Abrahaāra bio sopua besia Ismael sida idji warra bēra. ¹² Maā carea Ācōrēba Abrahaāa jarasia:

–Bā warra Ismael carea, bā nezocawērā carea bida sopuarādua. Saraba jara bāra jūma odua, māa warrarā diai jaradara Isadebabara zedi bēra. ¹³ Baribara bā nezocawērā warradeba māa puru dromada yōbiya, idjira bā warra bēra.–

¹⁴ Nurēma diapededa Abrahaāra pirabarisia. Maābe baidoda animarā e odade tpeda mā baidora paā sida Agaraa diasia. Agara equiade bāpeda dji warra Ismael sida diasia. Maābebara ādjira wābisia. Maā wābādade baridua nībasidaa Beersebā ējūā ewaraga bāde. ¹⁵ Māwā nīnane ādji baidora jōsia. Maā carea Agaraba idji warrara bacuru zaque edrecare beesia. ¹⁶ Nāwā crīchasia: “Māa unu quĩrāē bāa mā warrara beubarāda.” Maā bēra tāmāa aride chūmane wāsia. Mama chūmane idji warrara jīgua jīā nūmesia.§

¹⁷ Māwā bāde Ācōrēba dji warrara jīā bāda ūrīsia. Maāne bajāneba Ācōrē nezocaba Agarada trā jarasia:

–Agara, ¿sāwāsi? Wayarādua. Ācōrēba bā warra jīā bāda ūrī bāa. ¹⁸ Piradrādua. Bā warrara piradrā edapeda sobiabidua. Māa idjideba puru dromada yōbiya.–

¹⁹ Maābe Ācōrēba Agaraa unubisia egorodeba baidoda ātaa bogadra nūmāda. Ara māda wāpeda animarā e odara bira tā edasia. Maābe Ismaelea dawasia.

²⁰ Ācōrēba Ismaelera carebabadjia. Maāba Ismaelera waripeda bio cha dra cawa besia idjaba ējūā pōāsa ewaraga bāde babadjia. ²¹ Maā ējūāra Paraā abadjidaa. Māwā bāde dji papaba Egiptodebema wērāda diasia idji quima bamārēā.

Abrahaāba Abimele ume bedea bāda

²² Maā ewaride Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume wāsia Abrahaā ume bedeade. Abimeleba Abrahaāa jarasia:

* **21:2** Genesi 17:15-21. † **21:3** Hebreo bedeade Isa trāba jara bāa “ipidabarāa.” Genesi 21:6; 18:10-15. ‡ **21:9** Ismaelba idji warra Isara biē ipida jara bāda. Griego bedeade māwā bā bāa. Hebreo bedeade jara bāa “Ismaelera jemene bāda” baribara ebuda bāēa. § **21:16** Idji warrara jīgua jīā nūmesia. Griego bedeade māwā bā bāa. Hebreo bedeade jara bāa Agaradra jīāsida.

–Bla ne jūma obaraza Ācōrēba bara carebabaria. ²³ Mañ carea mla quĩrĩa bla bla Ācōrē quĩrĩpita wārāneba jaraida bla mla, mñ warrarāra, ādjirāneba yōbādarā sida cūrūgaēda. Bara drua āibemamĩna mla bara bia o bla. Mañ bērā wārāneba jaradua bla bida mla idjaba mñ druadebemarā sida bia o baida.–

²⁴ Abrahałba panusia:

–Mla wārāneba jaraya bārāra bia o baida.–

²⁵ Mañ ewaride Abrahałba baido juebada uriada coro erobasia. Baribarla małgara Abimele nezocarāba jārĩsidaa. Mañnebemada Abrahałba Abimelea jarasia. ²⁶ Mañne Abimeleba panusia:

–Mla adua bla caiba mawā osida. Idibe mla mañnebemada ūrĩbarla, bla mla jaraē bada bērā.–

²⁷ Mañ ewaride ādji umērāba bedea bāsidaa. Mañne Abrahałba ovejada, paca sida zocārā enepeda Abimelea diasia. ²⁸ Mañbe oveja wērāda siete awara bāsia. ²⁹ Mañ carea Abimeleba Abrahałba iwidisia:

–¿Cārē cārē za pan nebemada wērāra siete awara bāsia?–

³⁰ Abrahałba panusia:

–Nañ siete oveja mla diabarda bla edaibara, cawabiya mlabara mañ baido juebada uriara corosida.–

³¹ Umērāba bedea bapedada bērā mañ baido juebada uria trāra Beersebá besia.*

³² Beersebáde bedea bapedadacarea Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume jēda wāsidaa ādji panabadamaa pilisteorā druade. ³³ Mañbe Beersebáde Abrahałba tamarisco bacuruda u bāsia. Mama Ācōrē beucaa ewari iwidisia.

³⁴ Abrahałra pilisteorā druade dārā besia.

22

Abrahałba Ācōrē wārāda ĩjāna

¹ Mawānacarea Ācōrēba nāwā osia Abrahałba wārāda ĩjā bla cawaya. Idjia Abrahałra trā jarasia:

–¡Abrahał!–

Abrahałba panusia:

–¡Mla nama bla!–

² Mañne Ācōrēba jarasia:

–Bla warra Isa ababe quiruda bio quĩrĩa erobada edapeda wādua Moria druadaa. Mama mla bā eyada jaradiaya. Mañ eyade bla Isara mla babue diadua.–

³ Ara mañda Abrahałra diapededa pirabaripeda idjia edeida bara burro ārā jācuasia. Tlāda bāasia idji warrara Ācōrēba babue diai carea. Mañbe idji warra Isara, nezocarā sida umé edesia Ācōrēba jarada eyadaa.

⁴ Ewari ūbea babarda Abrahałba dji eyara tlāba unusia. ⁵ Mañne idji nezocarā jarasia:

–Nama panenadua. Burro sida eropanadua. Mla mñ warra ume awuá nocodaa wānia Ācōrēba bia bededi carea. Mawānacarea bārāmaa waya zedia.–

⁶ Mañbe Abrahałba dji tlāba edapeda idji warra Isa equiade cobasia. Necoda, tlādadu sida edasia. Mañbe umena ābaa wāsidaa Ācōrēba ne babue diadi carea. ⁷ Wābada Isaba Abrahałba jarasia:

–¡Zeza!–

Abrahałba panusia:

–¿Cārē, warra?–

* **21:31** Hebreo bedede Beersebá trāba jara bla “wārā bedea bapedada” idjaba “siete pan nebema.”

Isaba iwidisia:

–Nama dadjia tɒɒda, tɒɒdau sida eropanɒa baribɒrɒ ʒsɒma ɒa oveja zaque Ācōrēa babue diadira?–

⁸ Abrahaɒba panusia:

–Warra, Ācōrēbɒrɒ oveja zaquera diaya babue diadi carea.–

Maɒbe nocodaa wāsidaa. ⁹ Ācōrēba jarada eyade jūēnapeda Abrahaɒba mōgarada pā buesia Ācōrēa babue diabadada oi carea. Maɒ ɒrɒ tɒɒra cajērāpeda idji warra Isara cabɒrá jɒpeda tɒɒ ɒrɒ cobɒsia. ¹⁰ Maɒbe Abrahaɒba necora jɒwade edasia idji warra beai carea. ¹¹ Baribɒrɒ Ācōrē nezocaba bajāneba trɒ jarasia:

–jAbrahaɒ, Abrahaɒ!–

Abrahaɒba panusia:

–Mɒra nama ɒa.–

¹² Maɒne bajānebema nezocaba jarasia:

–Bɒ warrara bearādua. Idjira ni maɒrɒ biē orādua. Bɒa idibɒrɒ mɒa cawabisia bɒa Ācōrēa wārāda waya ɒada, bɒ warra ababe quiruda Ācōrēa wāgaē diai bada bēra.–

¹³ Abrahaɒba jēda acɒbɒrɒde oveja umaquīrāda unusia. Maɒ oveja cachura bacuru zaque jɒwatede jūē nūmasia. Ara maɒda Abrahaɒra wāpeda maɒ ovejara jidasia. Maɒdrɒ Ācōrēa babue diasia idji warra cacuabari. ¹⁴ Maɒ carea Abrahaɒba dji eyara trɒ ɒasia “Ācōrēba diabaria.” Maɒ bēra hebreorāba wadibida jarabadaa: “Ācōrēba idji eyade diabaria.”

¹⁵ Maɒne Ācōrē nezocaba wayacusa bajāneba Abrahaɒra trɒ jarasia. ¹⁶⁻¹⁷ Nāwā jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara ɒa: “Bɒ warra ababe quiruda wāgaē diai bada bēra, ara mɒdji trɒneba mɒa wārāneba jarabɒrɒa bɒra careba baida. Mɒa bɒdeba zocārā yōbiya chīdau zocārā panɒ quīrāca, pusa icawa ībɒ pichi zocārā baraa quīrāca. Maɒ awara bɒdeba yōbɒdaba ādji dji quīrū puru beara jārīnia. ¹⁸ Bɒa mɒ bedeara ījā oda bēra mɒa bɒdeba yōbɒrɒdeba naɒ ējūāne bea purura jūma carebaya.”–

¹⁹ Māwānacarea Abrahaɒra jēda wāsia idji nezocarā amenamaa. Mamaɒba ābaa wāsidaa Beersebádaa. Mama Abrahaɒra ɒesia.

Abrahaɒ djaba Naco warrarā

²⁰ Māwānacarea Abrahaɒba ūrīsia idji djaba Nacoba dji quima Milca ume warrarāda unusidada. ²¹ Dji nabema warrara Uz abadjidaa. Maɒare dji djaba Buzuda ɒasia. Buzuare Quemuelda ɒasia. Quemuelera Araɒ zeza basía. ²² Idjaba Milcaba tosia Queseda, Hazoda, Pildáda, Jidlada, Betuel sida. ²³ Betuelera Rebeca zeza basía. Milcaba maɒ ocho warrarāra Abrahaɒ djaba Nacoa to diasia. ²⁴ Nacoba dewara wērāda Reuma abadada erobasia. Reumaba tosia Tebada, Gahaɒda, Tahada, Maacá sida.

23

Abrahaɒba Sara tɒbari carea ējūā nēdoɒa

¹ Abrahaɒ quima Sarara 127 poa basia. ² Maɒne Arbá purude Canaaɒ druade jaidasia. Arbá purura idjaba Hebroɒ abadaa. Abrahaɒra Sara carea jīā ɒaba sopua ewarira wagasia.

³ Māwā bɒde Abrahaɒra idji quima jaidadamaɒba hititarāmaa bedede wāsia. Ādjirāa nāwā jarasia:

⁴ –Mɒra drua āībema bēra bārā tāēna ējūā neē ɒa. Mɒa quīrīā ɒa bārāba mɒa ējūāda nēdobuedida mɒ quima tɒbari carea.–

⁵ Mañne hititarāba Abrahañla panusidaa:

⁶ –Dai boro, ũrĩdua dai bedeara. Ācōrēba b̄ara dairā tāēna dji dromada b̄asia. Mañ b̄ērā b̄a quimara t̄abaridua daiba coro eropan̄ uria dji biara b̄ade. Dairāba wāgadaēa.–

⁷ Mañne Abrahañra ãta nūmepeda quĩrā edaa b̄arrusia hititarā quĩrāpita bia quiruada ai carea. ⁸ Mañbe jarasia:

–Bārāmaa m̄a quimara nama t̄abarida wārāda bia b̄ab̄ara, m̄a djuburia Zohar warra Eproñ ume bedeadadua. ⁹ Iwididadua b̄ēwārā joubada uria Macpela abadara m̄ãa nēdobuemārēã. Mañ uriara idji ējũã icawa b̄aa. Mañ uria carea m̄ãa diaya idjia iwidib̄ara quĩrāca. Māwāra nañ druade ējũada erobaya m̄a ēberārā t̄abari carea.–

¹⁰ Mañ Eproñra hitita basia. Idjira arima chūmasia. Mañne idji ēberārā quĩrāpita, purude eda wāb̄adarā quĩrāpita biēda idjia Abrahañla nāwā jĩgua jarasia:

¹¹ –Māwāēã, m̄a boro, ũrĩdua. M̄a ēberārā quĩrāpita m̄ãa mañ ējũāra dji uria sida bari diaya b̄a quima t̄abarimārēã.–

¹² Mañne Abrahañra hititarā quĩrāpita waya quĩrā edaa b̄arrusia. ¹³ B̄arrupeđa jūmarā quĩrāpita Eproñla nāwā jĩgua jarasia:

–M̄a quĩrā djuburia waya ũrĩdua. Dji ējũābari b̄aa parata iwidib̄ara quĩrāca m̄ãa diaya. M̄ãa jara b̄ara ĩjādua. Māwāb̄ara m̄a quimara mañ ējũāne t̄abariya.–

¹⁴ Eproñba panusia:

¹⁵ –M̄a boro, ũrĩdua. Dji ējũāra nēdobueida b̄aa cuatrociento parata torrobari, barib̄ara ĩdadjimaarā mañda parataca? B̄a quimara t̄abaridua.–

¹⁶ Eproñba jaradara Abrahañba bia ũrĩsia. Ara mañda hititarā quĩrāpita cuatrociento parata torroda juachapeđa Eproñla jūma daucha diasia.

¹⁷⁻¹⁸ Mañ juachadara hititarāba, purude eda wāb̄adarā biēda unusidaa. Māwā cawasidaa Abrahañba Eproñ ējũã Macpela abadara nēdosida. Mañ ējũāra Mamredeba ãmādau odjabariare b̄aa. Abrahañba nēdosia dji ējũāra, dji joubada uriara, bacuru dji ējũāne bea sida.

¹⁹ Māwānacarea Abrahañba idji quima Sarara idjia nēdoda uriade t̄abarisia. Mañ uriara ējũã Macpela abadaēda b̄aa. Mañ ējũāra Mamredeba ãmādau odjabariare b̄aa. Mamrera idjaba Hebroñ abadaa. Hebroñra Canaañ druade b̄aa. ²⁰ Māwā Macpela ējũã, dji uria sida hititarāne badada Abrahañba jūma edasia.

24

Abrahañ nezocaba Isa itea quima j̄arađda

¹ Abrahañra bio drōāda basia idjaba Ācōrēba idjira ne jūmane careba basia. ² Ewari aba Abrahañba idji nezoca dji dromada tr̄asia. Abrahañba ne erob̄ara mañ nezocaba jūma wagabadjia. Abrahañba idjia jarasia:

–B̄a j̄awara m̄a bacara edre b̄adua m̄ãa wārāneba jarai carea. ³ Mañbe bajāne idjaba nañ ējũāne b̄a Ācōrē quĩrāpita m̄ãa jaradua b̄aa m̄a warra itea nañ Canaañ druadebema wērāda j̄araēda. ⁴ Āteb̄ara wādua m̄a b̄ada druadaa m̄a ēberārāmaa. Wārāneba jaradua mamabema wērāda m̄a warra Isa itea eneida.–

⁵ Mañne dji nezocaba panusia:

–Barib̄ara dji wērāda m̄a ume nañ druadaa ze quĩrĩāēb̄ara ĩm̄ãa b̄a warrara b̄a b̄ada druadaa edeica?–

⁶ Abrahañba panusia:

–ĩM̄a warrara j̄amaa ederādua! ⁷ Ācōrē bajāne b̄aba m̄ãra nama enesia m̄a zeza dedebemada, m̄a ēberārā druadebemada. Ācōrēba m̄ãa wārāneba jarasia

idjia mǎ warrarãa naǎg_Λ druada diaida. Ara maǎ Ācōrēba idji bajānebema nezocada b_Λ na diabueya b_Λa mǎ warra itea mamabema wērāda enemārēã.

⁸ Dji wērāda b_Λ ume ze quĩrĩãé_{BARΛ}, b_{BAR}a naǎ wārāneba jaradadebemada ēdr_Λya. Barib_{BARΛ} mǎ warrara jāmaa ederādua.–

⁹ Ara maǎda dji nezocaba idji j_Λwara Abrahaǎ bacara edre b_Λsia. Maǎne wārāneba jarasia Abrahaǎba jaradara idjia oida. ¹⁰ Maǎbe dji nezocaba Abrahaǎ nebiadebemada quĩrātanoa pesia dji wērã ēberārãa diai carea. Idjaba Abrahaǎ cameyoda die edapeda Naco purudaa wāsia Mesopotamia druade.*

¹¹ Wāb_{BARΛ}de Naco puru caita baido juebada uria corodama jũēne wāsia. Quewara jũēna bērã dji nezocaba cameyora ānāũnamārēã egode chũmebigasia. Maǎne wērārãa baido juede zesesidaa ādjia ewariza obada quĩrãca. ¹² Māwã b_Λde dji nezocaba Ācōrēa jarasia:

–Mǎ Ācōrē, mǎ boro Abrahaǎ Ācōrē, mǎa b_Λa bedea djuburiaya nane b_Λa quĩrĩãneba mǎ boro Abrahaǎra quĩrã djuburiamārēã idjaba mǎ sida carebamārēã. ¹³ Mǎra naǎ baidoma b_Λa. Naǎ purudebema awērãa namaa baido juede zebadaa. ¹⁴ Mǎa aba_Λ awērãa jaraya: “Mǎ quĩrã djuburia b_Λ zocora egode b_Λpeda mǎa baidoda diadua.” Maǎne dji awērãba mǎa doduada aib_{BARΛ}, idjaba b_Λ cameyoda bida baidora diayada aib_{BARΛ}, mǎa cawaya b_Λa maǎ awērãa b_Λ nezoca Isa itea erob_Λda. Māwāb_{BARΛ} mǎa cawaya b_Λa mǎ borora quĩrĩãneba careba b_Λda.–

¹⁵ Wadi Ācōrēa iwidi b_Λde unusia awērãda zeb_{BARΛ}da. Idjia zocoda equiade erob_Λsia. Maǎ awērãa Rebeca abadjidaa. Idjira Betuel cau basía. Betuelera Abrahaǎ djaba Naco warra basía. Betuel papara Milca basía. ¹⁶ Rebecara bio quĩrãwārēã basia idjaba wadi umaquĩrã adua basia. Idjira baido juebada uriama jũesia. Maǎbe idji zocode baidora t_Λpeda diguidaa wāb_{BARΛ} basía.

¹⁷ Maǎne Abrahaǎ nezocara Rebecamaa pira wāpeda jarasia:

–Mǎ quĩrã djuburia, b_Λ zocodebema baidoda mǎa maĩrĩ diadua.–

¹⁸ Maǎne Rebecaba jarasia:

–Dodua, mǎ boro.–

Ara maǎda idji zocora eda edapeda idji j_Λwade erob_Λde Abrahaǎ nezocaa dobisia. ¹⁹ Dobidacarea jarasia:

–B_Λ cameyo itea bida mǎa baidoda jueya ādjia do quĩrĩãb_Λda quĩrãca dodamārēã.–

²⁰ Ara maǎda baido idji zocode b_Λra animarãba dobadade weasia. Weapeda barima zocãrã baidora juesia jũmarã cameyoba dodamārēã.

²¹ Māwã jue b_Λde Abrahaǎ nezocaba chupea ac_Λ besia Ācōrēba maǎ awērãa Isa itea wārãda erob_Λ cawaya.

²² Cameyo baido dopedadacarea dji nezocaba Rebecaa pĩrũ oro oda bio nēb_Λa b_Λda quēb_Λde jāmārēã diasia. Idjaba mania oro oda nēb_Λa beada bio z_Λg_Λa beada umé diasia. ²³ Maǎne iwidisia:

–¿B_Λra cai cau? Mǎ djuburia jaradua, ¿b_Λ zeza dera bari b_Λca dai cãini carea?–

²⁴ Rebecaba panusia:

–Mǎra Betuel caua. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milcaa. ²⁵ Dai dera bari b_Λa bārã cãinamārēã, idjaba b_Λ cameyoba codamārēã baraa.–

²⁶ Maǎ carea dji nezocara chĩrãborode cobepeda Ācōrēa bia bedeiasia.

²⁷ Nāwã jarasia:

* **24:10** Naco. Genesi 11:27-31; 22:20-24. Mesopotamia. Maǎ druara hebreo bedead e Aram Najaraím abadaa. Genesi 25:20.

–Bia quirua Ācōrē, mǎ boro Abrahañ Ācōrē. Bǎa mǎ boro Abrahañra quĩrǎ djuburiadeba wǎrǎda careba bǎa. Mǎra ode jipa enesia idji ēberǎrǎmaa.–

²⁸ Mañne Rebecara dji papa diguidaa pira wǎsia. Jũēpeda Abrahañ nezocaba jaradara jũma nēbǎrǎsia. ²⁹⁻³⁰ Rebecaba djabada erobasia Labañ abadada. Mañ Labañba ũrǎsia idji djabawērǎba nēbǎrǎ bǎda. Idjaba unusia idji djabawērǎba pĩrũda quēbǎde jǎ bǎda, mania sida jǎwaza jǎ bǎda. Mañ carea baido juebadamaa pira wǎsia Abrahañ nezoca jǎrǎde. Jũēbǎrǎde unusia dji nezocara idji cameyo ume baido juebadama panǎda. ³¹ Mañne Labañba jarasia:

–Ācōrēba careba bǎ ēberǎ, mǎ diguidaa zedua. Bǎra ħcǎrē cǎrēã puru dajada bǎ? Mǎ dera bǎa bǎ cǎmǎrēã idjaba bǎ cameyo panani sida bǎa.–

³² Ara mañda dji nezocara Labañ diguidaa wǎsia. Jũēnapeda Labañba cameyo ǎrǎ jǎ beadara jũma ērǎcuapeda ne cobigasia. Mañ awara baidoda jue diasia Abrahañ nezoca ume zepedadara jĩrũ sǎgǎdamǎrēã.

³³ Mañbe Labañba ne codamǎrēã diabisia baribǎrǎ Abrahañ nezocaba jarasia:

–Mǎra poya ne coēa mǎa bedea enena jarai naēna.–

Labañba jarasia:

–Mǎēteara jaradua.–

³⁴ Ara mañda dji nezocaba jarasia:

–Mǎra Abrahañ nezocaa. ³⁵ Mǎ borora Ācōrēba bio careba bǎ bērǎ idjira bio ne bara bǎa. Ācōrēba idjía ovejada, pacada, parata torroda, oroda, nezoca umaquĩrǎda, nezoca wērǎda, cameyoda, burro sida zocǎrǎ diasia. ³⁶ Mañ awara mǎ boro quima Sara djora bǎba umaquĩrǎ warrada tosia. Mǎ boroba erobǎra mañ warraa jũma diasia.

³⁷ Idjaba mǎ boroba mǎa wǎrǎneba jarabisia. Idjia nǎwǎ jarasia: “Mǎra nañ Canaañ druade babaria, baribǎrǎ mǎ warra itea Canaañnebema wērǎda jǎrǎrǎdua. ³⁸ Ātebǎrǎ mǎ zeza druadaa wǎdua. Mama wērǎ mǎ ēberǎrǎnebemada mǎ warra itea jǎrǎde wǎdua.”

³⁹ Mañne mǎa jarasia: “Dji wērǎda mǎ ume ze quĩrǎēbǎrǎ ħmǎa sǎwǎ oi?” ⁴⁰ Mǎ boroba jarasia: “Mǎra Ācōrē ume ewariza nĩbabaria. Ara mañ Ācōrēba idji bajǎnebema nezocada bǎ ume diabueya bǎ wǎbǎrǎma carebamǎrēã. Mǎwǎ bǎa wērǎ mǎ zeza bǎsi ēberǎrǎnebemada mǎ warra itea poya eneya. ⁴¹ Mǎ ēberǎrǎma jũēnacarea ādjirǎba wērǎda diaǎēbǎrǎ, nañ wǎrǎneba jaradadebemada bǎra ēdrǎya.”

⁴² Mañda idi mǎra baido juebadama jũēpeda Ācōrēa nǎwǎ iwidisia: Ācōrē, mǎ boro Abrahañ Ācōrē, carebadua mǎa ode zedara bia odjamǎrēã. ⁴³ Mǎra nañ baidoma bǎa. Awērǎda baido jue de zebǎrǎde mǎa idjía jaraya: “Mǎ quĩrǎ djuburia, bǎ zocodebema baidoda maĩrǎ diadua.” ⁴⁴ Mañ awērǎba mǎa doduada aibǎrǎ, idjaba bǎ cameyoa biǎa baidora diayada aibǎrǎ, mǎa cawaya bǎa mañ wērǎra mǎ boro warra Isa itea erobǎda.

⁴⁵ Waǎi mǎ sode bedea bǎde unusia Rebecaba idji zocora equiade eronĩda. Idjira baido juebadamaa zepeda baidora juesia. Mañne mǎa idjía jarasia: “Mǎ quĩrǎ djuburia baidoda diadua.” ⁴⁶ Ara mañda zoco equiade erobadara edaa edapeda mǎa jarasia: “Dodua, idjaba bǎ cameyoa biǎa baidora diaya.” Ara mañda mǎa dosia. Idjaba mǎ cameyoa biǎa idjia baidora dobigasia.

⁴⁷ Mañbe mǎa iwidisia: “ħBǎra cai cau?” Idjia panusia: “Mǎra Betuel caua. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milcaa.” Mañ carea mǎa pĩrũda idji quēbǎde jǎ bǎsia. Mania sida idji jǎwade jǎ bǎsia. ⁴⁸ Mañbe mǎra chĩrǎborode

cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. Mā boro Abrahañ Ācōrēa bia quiruada asia. Idjia māra bia enesia mā boro djaba āīzaqueda idji warra itea edemārēā.

⁴⁹ Bārāba mā boroda wārāda quīrā djuburiadeba carebadibara, māa jaradadua Rebecara mā ume diabuedida. Baribara diabuedaēbara jaradadua māa cawa crīchai carea.–

⁵⁰ Mā ūrīnapeda Labaāba Betuel bida panusidaa:

–Māgara wārāda Ācōrēneba ze ba. Mā bēra daiba poya jaradaēa bia bada wa biē ba. ⁵¹ Rebecara nama ba quīrāpita ba. Ededua idjira ba boro warra quima bamārēā Ācōrēba jarada quīrāca.–

⁵² Mā bedea carea Abrahañ nezocara chīrāborode cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ⁵³ Mābe oro odada, parata odada, cacuade jābada sida Rebeca diasia. Idjaba nebia nēba beada Rebeca djabaa, dji papaa bida diasia.

⁵⁴ Mābebara dji nezocara, idji ume zepedada sida ne cosidaa. Ne codapeda cāisidaa. Nurēma pirabaripeda dji nezocaba jarasia:

–Māra idu wābidadua mā boromaa.–

⁵⁵ Baribara Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Rebecara wadibida die ewari dai ume baida ba. Māwānacarea ba ume wāida ba.–

⁵⁶ Māne dji nezocaba jarasia:

–Ācōrēba māa dji wērāda unubida bēra māra nama dārābirānadua. Māra idu wābidadua mā boromaa.–

⁵⁷ Baribara Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Māwā baibara, Rebecara trānia cārēda jarai cawaya.–

⁵⁸ Ara māda Rebecara trānapeda iwidisidaa:

–Zara na ēberā ume nawena wāica?–

Māne Rebecaba panusia:

–Māē, māra wāya.–

⁵⁹ Ara māda Rebecara idji wagabari wērā ume idu wābisidaa. Idjaba Abrahañ nezocara, idji ume zepedada sida idu wābisidaa. ⁶⁰ Māne Rebeca djabarāba idjira nāwā bia jarasidaa:

Djabawērā, daiba quīrā panba ba warrarāra zocārā unuida.

Idjaba quīrā panba ba warrarāba ādji dji quīrūrāda poyadida.

⁶¹ Mābe Rebecara idji nezocawērārā sida cameyo ārā chūmenapeda Abrahañ nezoca ume wāisidaa. Māwā Abrahañ nezocaba Rebecara edesia.

⁶² Māmisa Abrahañ warra Isara Beer-Lajai-Roideba zedada Negue druade basia. ⁶³ Ewari aba quewara babara de idjira drua parra nībasia.[†] Māne cameyoda zesebadada unusia. ⁶⁴⁻⁶⁵ Ara māne Rebeca cameyo ārā chūmaba Isara unusia. Mā bēra Rebecaba Abrahañ nezocaa iwidisia:

–Zai awuā dadjirāmaa zebara?–

Nezocaba panusia:

–Jāra mā boro Isaa.–

Mā bedea ūrīpeda Rebecara cameyodeba udaa badosia. Māwāpeda idji quīrādarara quēba daucha wuaba barasia, Isa quima baida bedea bada bēra.

⁶⁶ Māne Abrahañ nezocaba odara jūma Isaa nēbarasia. ⁶⁷ Ara māda Isaba Rebecara idji papa querasi wua demaa edesia. Māwā Isaba Rebecara edapeda bio quīrā besia. Idjaba idji papa jaidada carea sopuara jōsia.

25

Abrahañba Queturā ume warrarā ununa

[†] 24:63 Drua parra nībasia. Hebreo bedede māra ebuā baēa. Nağarā crīchada diaisicada: “Crīcha jarade wāsia”, “Ācōrēa ewari iwidide wāsia”, “aujāne wāsia”, “idji achirā ume nēbarade wāsia” wa “bacuru zaqueda ude wāsia.”

¹ Abrahañra waya quima edasia. Dji wērã trãra Queturá basía. ² Mañ Queturába tosia Zimrañ, Jocsañ, Medañ, Madiañ, Isbac, Súa sida. ³ Jocsañ warrarãra naḷḡarã basía: Sebá, Dedañ sida. Dedañneba yōsidaa asureorã, letuseorã, leumeorã sida. ⁴ Madiañ warrarãra naḷḡarã basía: Epá, Eper, Hanoc, Abidá, Eldá sida. Jūma maḷḡarãda Queturádeba yōsidaa.

⁵⁻⁶ Abrahañ wađi zocai ḅaḁe Queturába tođa warrarãa, Agaraba tođa war-raa biđa Abrahañba nebiada diacuasia. Mañbe ādjirãra Isa ḅamaḅa āmāḁau odjabariare taḡa wābigasia. Mañbeḅarḅa Abrahañba idjia eroḅara jūma Isaa diasia.

Abrahañ jaidada

⁷ Abrahañra 175 poa ḅasia. ⁸ Mañne bio drōãda quiruda waraga jaidasia. ⁹⁻¹⁰ Dji warrarã Isaba, Ismael biđa idjira taḅarisidaa bēwãrã joubada uria Macpela abadaḁe Sara taḅaripedadama. Mañ uriara Mamre ējūãneba āmāḁau odjabariare ḅa. Dji ējūãra Abrahañba hitita Zohar warra Eproñneda nēdosia.* ¹¹ Abrahañ jaidadacarea Ācōrēba dji warra Isara bia ḅasia. Isara baido juebada uria caita babadjia. Dji baido juebada uriara Beer-Lajai-Roi abadjidaa.†

Ismaeldeba yōpedadarã

¹² Nama ḅaḁ ḅaḁa Ismaeldeba yōpedadadebemada. Mañ Ismaelera Abrahañba unusia Agaradeba. Agarara Sara nezocawērã Egiptodebema basía. ¹³ Ismael warrarã trãra naḷḡarã basía: dji iwinada Nebayo basía. Idjiare Cedar basía. Mañare Adbeel basía. Mañare Mibsañ basía. ¹⁴ Mañare Mismá basía. Mañare Dumá basía. Mañare Masá basía. ¹⁵ Mañare Hadar basía. Mañare Temá basía. Mañare Jetu basía. Mañare Napi basía. Dji jīrūarebemara Cedemá basía. ¹⁶ Maḷḡarã docera Ismael warrarã basía. Ādjirãneba puruda doce yōsidaa. Ādjira mañ puru bororãda beasia. Mañ doce purura ara ādji trãda ḅacuasidaa. Dji ēberãrã sida ara mañ trãra eropanesidaa.‡

¹⁷ Ismaelera 137 poa ḅaside jaidasia. ¹⁸ Idji warrarãba birasidaa Sur ējūãneba aba Havila ējūãnaa. Sur ējūãra Egipto drua caita ḅa. Havilara Asiria druadaa wābada ode ḅa. Ādji ēberãrãnebemada jīga panabadjidaa.§

Isa warrarã topedada

¹⁹ Nama ḅaḁ ḅaḁa Isa warrarãnebemada. Isara Abrahañ warra basía. ²⁰ Isa cuarenta poa ḅaside idji quima Rebecara edasia. Rebecara Betuel cau basía idjaba Labañ djabawērã basía. Ādjirãra arameorã basía. Padan-Arañ druadebemarã basía.

²¹ Isa quima Rebecara warra toca basía. Mañ carea Isaba Ācōrēa iwidisia Rebeca biogoamãrẽã. Idjia iwididara Ācōrēba bia ūrĩa. Māwã Rebecara mīguisoda biogoa ḅesia. ²² Mañne warrarãra idji ḅiteda djō panḅ bērã idjia crīchasia: “¿Sāwãērã mñra jāwã mīga ḅa?”* Mañ carea Ācōrēa iwidide wĩa.

²³ Mañne Ācōrēba panusia:

ḅa ḅiteda warrada umé djō panḅ bērã ḅara jāwã ḅa. Ādjideba puruda umé odjaḁia.

* **25:9-10** Genesi capítulo 23. † **25:11** Beer-Lajai-Roi. Hebreo bedede mañ trãba jara ḅa: “Baido bogadrḅa ḅa Ācōrē zocai ḅa mñ unubaride.” Genesi 16:13-14. ‡ **25:16** Genesi 17:20. § **25:18** Ādji ēberãrãnebemada jīga panabadjidaa. Mañ bedeaba idjaba jara ḅa “ādji ēberãrã quĩrãpe panesidaa” wa “ara ādji ēberãrã ume biē panesidaa.” Genesi 16:12. * **25:22** ¿Sāwãērã mñra jāwã mīga ḅa? Mañra hebreo bedede ebuda ḅaḁa. Ḃaḁamaarã jara ḅa: “Mñra jāwã baibarḅa, ¿cārē cārē zocai bai?” Dewararãmaarã jara ḅa: “Mñra ¿cārē cārē nañ warrara jāwã iwidisi?”

Aba^Λda dewarabema cāyābara mēs^rāara baya. Dji nabemada dji tēābema j^Λwaeda baya.

²⁴ Dji toi ewari jūēside Rebecaba umé tosia. ²⁵ Dji nabemara bio caraida basia. Idjira cara purea basia. Mañ carea dji trāra b^Λsidaa Esaú.[†] ²⁶ Esaú tob^Λr^Λde dji tēābemaba idji jīrūgarronane jida to baesia. Mañ carea idjira trā b^Λsidaa Jacobo.[‡] Rebeca warra toside Isara sesenta poa basia.

Esaúba edaida badara Jacoboa nēdobueda

²⁷ Mañ warrarāra warisidaa. Esaúra mēā wā cawa basia. Barib^Λr^Λ Jacobora diguida necai babadjia. ²⁸ Esaúba animarā beapeda dji zezaa cobibadjia. Mañ bē^rā Isaba Esaúra bio quī^rā basia. Mañne Rebecaba biara Jacoboda quī^rā basia.

²⁹ Ewari aba Jacobora ne dju basia. Mañne Esaúra mēā nībadada jarra jūēsia. ³⁰ Esaúba jarasia:

–Mā djuburia, b^Λa lenteja purea dju b^Λda m^Λa cobidua. Māra cacua ^Λb^Λaē b^Λa, ne coē b^Λ bē^rā.–

Lenteja purea b^Λ carea Esaúra idjaba trā b^Λsidaa “Edo^Λ.”[§]

³¹ Mañne Jacoboba jarasia:

–B^Λra dji warra iwina bē^rā dadji zezaba erob^Λdebemada b^Λa waib^Λara edaya. B^Λa edaida b^Λra za b^Λ lentejabari m^Λa nēdobuedua.–

³² Esaúba jarasia:

–Māra jarrababa beubodoa. Māda beuib^Λr^Λ, dadji zezade edaida b^Λra ħsāwā edai?–

³³ Mañne Jacoboba jarasia:

–Naārā wārāneba jaradua b^Λa dadji zezade edaida b^Λra m^Λa diaida.–

Ara mañda Esaúba wārāneba jarasia. Māwā dji warra iwinaba edaida b^Λra Esaúba Jacoboa nēdobuesia. ³⁴ Mañbeb^Λr^Λ Jacoboba lentejara pañ sida Esaúa diasia. Esaúba cope^Λda baido do bape^Λda wāsia. Māwā dji warra iwinaba edaida badara Esaúba igarasia.

26

Isara Guerarde bada

¹ Mañ ewaride Isa druade jarrabada zesia Abrahañ ewaride zeda quī^rāca.* Mañ carea Isara Guerar purudaa wāsia pilisteorā boro Abimelemaa. ² Isa mama b^Λde Ācōrēra idjima zepeda jarasia:

–Egipto druadaa wārādua, āteb^Λr^Λ m^Λa jarab^Λr^Λ druade bedua. ³ B^Λra druā āibemamīna nama bedua. Māra b^Λ ume baya. Māa b^Λra carebaya: m^Λa b^Λa, b^Λ warrarāa bida nañ druara diaya. Māwā m^Λa b^Λ zeza Abrahañā wārāneba jara^Λdara oya. ⁴ Māa b^Λ warrarāra zocārā yōbiya bajāne chī^Λdau zocārā pan^Λ quī^rāca. Māa jūma nañ druara b^Λdeba yōb^Λdarāa diaya idjaba m^Λa b^Λdeba yōb^Λr^Λdeba nañ ējūāne bea purura jūma carebaya. ⁵ Māa māwā oya Abrahañba m^Λ bedeara jūma ījā oda bē^rā; m^Λa obidada, m^Λa jara b^Λde^Λda, m^Λa jaradiadada, m^Λ ley sida idjia jūma ījā osia.–

⁶ Mañ bē^rā Isara Guerar purude besia. ⁷ Mañne Guerardebemarāba Isaa dji quima Rebecadebemada iwidisidaa, idjira quī^rāwārēā b^Λ bē^rā. Mañ carea Isara ne wayasia. Iduba crīcha besia m^Λ quimaana aib^Λr^Λ, māra

[†] 25:25 Esaúra trā jarabadaa Edo^Λ idjaba Seír. Hebreo bedeadē Edo^Λ trāba jara b^Λa “purea b^Λ.” Seír trāba jara b^Λa “caraida b^Λ.” Edo^Λba biara jara b^Λa Esaúdeba yōna puruda. Seírba biara jara b^Λa Esaúdeba yōpedadarā ējūāda. Genesi 36:9. [‡] 25:26 Jacobo trāba jara b^Λa “jīrūgarrona.” Mañ awara cūrūgabariada ab^Λr^Λ quī^rāca jīguabaria. Genesi 27:36. [§] 25:30 Hebreo bedeadē Edo^Λ trāba jara b^Λa purea b^Λda. * 26:1 Genesi 12:10.

beadísicada edadi carea. Mañ carea ádjia iwidibádade panubadjia: “Idjira mñ djabawērãa.”

⁸ Isa mama dārã bade pilisteorã boro Abimeleba dajadaa acabadadeba unusia Isaba idji quima Rebecara yāga nūmada. ⁹ Mañ bēřã Abimeleba Isara trābipeda jarasia:

–Jāñ wērãra wārãda bā quimaa. ¿Cārē cārēã bāa jarasi bā djabawērãda?–

Isaba panusia:

–Māa crīchasia bārãba mñra beadida mñ quima edadi carea.–

¹⁰ Abimeleba jarasia:

–¿Cārē cārēã jāwā osi? Mñ purudebemarã abaada bā quima ume cāinabara, bāabara daia mañ cadjiruara obicasia.–

¹¹ Mañ bēřã Abimeleba idji ēberãrã jarasia:

–Bariduaba Isada mñã sēibara wa dji quimada mñã sēibara, mañ ēberãra beuida bāa.–

¹² Mañ druade Isara ne úsia. Abari poade idjia waibāa ewasia, Ācōrēba idjira ne jūmane careba bada bēřã. ¹³ Māwã idjira bio bara besia. ¹⁴ Ovejada, pacada, nezocarã sida zocārã erobesia. Mañ carea pilisteorãra idji ume biē panesidaa. ¹⁵ Idji zeza Abrahāñ zocai baside Abrahāñ nezocarãba baido juebada uriada corocuasidaa. Baribara pilisteorãra Isa ume biē panā bēřã mañ baido juebada uriara jūma egoroba ānācuasidaa. ¹⁶ Mañbe dji boro Abimeleba Isaa jarasia:

–Dai tēenabemada āyã wādua, bāra dairã cāyābara dji dromaara bebāra bēřã.–

¹⁷ Ara mañda Isara Guerar purude badada āyã wāsia. Guerar jewedade jūēpeda idji wua dera opeda mama besia. ¹⁸ Abrahāñ wadi zocai baside idjia baido juebada uriada mama corobicuasida.† Idji beudacarea pilisteorãba mañ baido juebada uriara egoroba jūma ānācuasidaa. Baribara Isa mama bade zeside waya corobicuapeda abari trāda bācuasia dji zezaba naēna bādada.

¹⁹ Ewari aba Isa nezocarãba dji jewedade coro panasidaa. Coro panane baido ātaa bogadrā bāda unusidaa. ²⁰ Baribara mañ baido carea Guerardebema oveja wagabadada Isa oveja wagabada ume ijarasidaa. Guerardebemarãba jarasidaa:

–Nañ baidora dairānea.–

Mañ carea ijarapedada bēřã Isaba baido juebada uriara trā bāsia Esec.‡

²¹ Māwānacarea Isa nezocarãba dewara baido juebada uriada corosidaa. Baribara mañ carea bida ijarasidaa. Mañ baido juebada uriara trā bāsia Sitna.§

²² Mañbe Isara mamabemada āyã bade wāsia. Mama dewara baido juebada uriada corosia. Mañ baido carea ijaradaē basia. Mañne Isaba jarasia:

–Arābāra Ācōrēba dadjirãra bia bāsia naāgā ējūāne ne bara paneni carea.–

Māwã dji baido juebada uriara trā bāsia Rehobo.*

²³ Mamaaba Beersebádaa wāsia. ²⁴ Mañ diamasi Ācōrēra Isama odjapeda nāwã jarasia:

Mñra bā zeza Abrahāñba ĩjã bada Ācōrēa. Ne wayarādua. Mñra bā ume bāa.

Māa bāra nāwã careba baya: bā warrarãra māa zocārã yōbiya mñ nezoca Abrahāñra carebayada ada bēřã.

† 26:18 Genesi 21:25-31. ‡ 26:20 Hebreo bedade esec trāba jara bāa: “Ijara panā.” § 26:21 Hebreo bedade Sitna trāba jara bāa: “Dji quīrū panā.” * 26:22 Hebreo bedade Rehobo trāba jara bāa: “Ējūā baraa.”

²⁵ Ācōrēda mama odjađa bēřā Isaba mōgarada ʔtʔ pā buepeda idjía ewari iwidisia. Maʔbe idji wua dera osia mama dārā ʔai carea. Idjaba idji nezocarāba mama baido juebada uriada corosidaa.

Isaba Abimele ume bedea ʔʔda

²⁶ Ewari aba Guerar purudebema boro Abimelera Isamaa zesia. Abimelera zesia idji crīcha diabari Ahuzat ume, idji djōbadarā boro Picol ume bida.

²⁷ Maʔne Isaba Abimelea jarasia:

–Bārāba mʔra unu ama panana bēřā, bārā tāēnabemada ʔyā ʔaretasidaa. Maʔda ʔcārē cārēā mʔmaa ze panʔ?–

²⁸⁻²⁹ Maʔne ādjia panusidaa:

–Daiba unu panʔa Ācōrēra ʔʔ ume ʔʔda. Maʔ carea daiba crīcha panʔa ʔʔ ume necai panani carea bedeada ʔʔda. Daiba ʔʔra necai wābisidaa idjaba ʔʔ ume aʔabe biada osidaa. Maʔ bēřā wārāneba nāwā bedea ʔʔda: daiba ʔʔ mʔ sēnaē panʔ quīrāca ʔʔa bida दौरa mʔ sēda. Wārāda Ācōrēba ʔʔra bio careba ʔʔa.–

³⁰ Maʔ carea Isaba ʔʔsrida ne cobada waibʔada opeda ādjirāra ne codruasidaa. ³¹ Nurēma pirabaridapeda wārāneba bedea ʔʔsidaa necai panani carea. Maʔbe Isaba ādjia bia wānaduada asia. Ādjirā bida bia beduada adapeda wāsidaa.

³²⁻³³ Maʔmisa Isa nezocarāba egoro coro panʔne baidoda unusidaa. Ununapeda Isamaa jarade zesidaa. Idjia maʔgʔ ewaride bedea ʔʔda carea maʔ baido juebada uriara trʔ ʔʔsia Sebá.† Maʔ carea mamabema purura wadibida Beersebá abadaa.

³⁴ Isa warra Esaú cuarenta poa baside Beerí cau Judida edasia. Maʔ awara edasia Eloʔ cau Basemá sida. Maʔ Judira, Basemá sida hitita wērārā basia.

³⁵ Maʔne ādji umena Isa ume Rebeca ume bida bia pananaca basia.

27

Isaba idji warrarā bia jara ʔʔda

¹ Isara drōāda ʔʔ bēřā dauba unuca basia. Ewari aba idji warra nabema Esaúda trʔpeda jarasia:

–ʔWarra!–

Esaúba panusia:

–ʔCārē, zeza?–

² Maʔne Isaba jarasia:

–Acʔdua, warra, mʔra drōāda ʔʔa. Mʔ beui ewarira adua ʔʔa. ³ Maʔ carea mʔ djuburia ʔʔ enedrʔmada cha sida edapeda mēā wādua. ⁴ Ne beasira mʔ itea djudua mʔa awua cobari quīrāca. Maʔda cobisira mʔa ʔʔra bia jara ʔʔya mʔ beui naēna.–

⁵ Isara idji warra Esaú ume bedea ʔʔda Rebecaba ūrī basia. Maʔbe Esaúra mēā wāsia dji zezaa cobi carea. ⁶ Esaú wānacarea Rebecaba idji warra Jacoboa jarasia:

–Warra, mʔa ūrīsia ʔʔ zezara ʔʔ djaba Esaú ume bedea ʔʔda. ʔʔ zezaba Esaúa nāwā jarasia: ⁷ “Mēā ne beade wāpeda mʔ itea djudua. Maʔ djicora copeđa mʔ beui naēna ʔʔda Ācōrē quīrāpita bia jara ʔʔya.”

⁸ Jāʔbe, warra, mʔa jarabʔrʔda odua. ⁹ Dadji animarā beamaa wāpeda chiwatu zaque boreguea panʔda umé enedua. Maʔbe mʔra ʔʔ zeza itea ne djuya idjia awua cobari quīrāca. ¹⁰ Maʔda ʔʔa ʔʔ zezamaa edeya idjia comārēā. Māwā idji beui naēna ʔʔdrʔ bia jara ʔʔya.–

¹¹ Maʔne Jacoboba dji papa Rebecaa jarasia:

† ^{26:32-33} Hebreo bedeade Sebá trʔba jara ʔʔa: “Bedeada ʔʔpedada.” Genesi 21:30-31.

–Mā djaba Esaúra caraida b̃a, mañne m̃ra cara neẽ b̃a. ¹² Mā zezaba m̃da tāibara, cawaya m̃a idjira cūrūga b̃da. Mañda cawasira idjia m̃ra bia jara b̃e, āteb̃a biẽ jara b̃a.–

¹³ Mañne dji papaba panusia:

–Māwā biẽ jara b̃sira m̃maab̃a zeya. Warra, odua m̃a jara b̃a quĩr̃ca. Chiwatu zaquera isabe j̃a de wādua.–

¹⁴ Ara mañda Jacobora wāpeda chiwatu zaquera enesia idji papamaa. Enepeda idji papaba djicoda osia Jacobo zezaba awua cobari quĩr̃ca.

¹⁵ Mañbe dji warra nabema Esaúba j̃bari dji biara b̃da Rebecaba enesia. Esaúba mā j̃barira ādji dede erobasia. Mañda Rebecaba Jacoboa j̃bisia. ¹⁶ Mā awara Jacobora cara neẽ b̃a b̃r̃a Rebecaba chiwatu zaque eda idji j̃wade, ĩr̃m̃side biẽ caracuasía. Māwā osia dji zezaba Esaúdra cr̃cham̃r̃e. ¹⁷ Mañbe djico warra djudada paĩ sida idji warra Jacoboa diasia dji zezamaa edem̃r̃e.

¹⁸ Idji zezamaa wāpeda Jacoboba jarasia:

–ĩZeza!–

Isaba panusia:

–ĩCār̃e, warra? B̃ra ĩcaida māwā b̃a?–

¹⁹ Mañne Jacoboba idji zezaa jarasia:

–M̃ra b̃a warra nabema Esaú. M̃a osia b̃a jara da quĩr̃ca. Āta chūmepe da ne codua. Mañbe m̃ra bia jara b̃dua.–

²⁰ Isaba dji warraa iwidisia:

–M̃ warra, ĩsāwā j̃cua isabe ne beasi?–

Jacoboba panusia:

–B̃a ume b̃a Ācōr̃eba m̃a unubisia.–

²¹ Mañne Isaba jarasia:

–Warra, mā caita zedua. M̃a idu tābidua b̃ra w̃r̃da mā warra Esaú cawaya.–

²² Ara mañda Jacobora dji zezaba tām̃r̃e caita w̃sia. Mañne Isaba jarasia:

–B̃a be de ara Jacobo be de aca b̃a, barib̃a b̃a j̃wara Esaú j̃waca b̃a.–

²³⁻²⁴ Isaba Jacobora cawā basía idji j̃wara Esaú j̃wa quĩr̃ca caraida b̃a b̃r̃a. Isaba Jacobo bia jara b̃ab̃a de wayacusa iwidisia:

–ĩB̃ra w̃r̃da mā warra Esaúca?–

Jacoboba panusia:

–M̃e, zeza. M̃ra Esaú.–

²⁵ Mañne dji zezaba jarasia:

–Warra, b̃a ne be adara diadua m̃a coi carea. Mañbe m̃a b̃ra bia jara b̃a.–

Ara mañda Jacoboba diasia. Dia de a carea Isaba cosia. Māwā b̃a de Jacoboba uva b̃a sida diasia. Mañg̃a sida Isaba dosia. ²⁶ Mañbe b̃a Isaba jarasia:

–J̃ābe warra, mā caita chūmepe da mā uridarrade isōdua.–

²⁷ Ara mañda Jacobora caita chūmepe da isōsia. Mañne Jacoboba j̃ basia Esaúba j̃barida. Isaba mañra āpe da cr̃chasia w̃r̃da Esaúda idji ume b̃da. Mā b̃r̃a idjia Jacobodr̃a ñwā bia jara b̃sia.

Mā warrara tūpa b̃a Ācōr̃eba bia zaubi b̃a ĩjū quĩr̃ca.

²⁸ M̃a quĩr̃a b̃a Ācōr̃eba b̃a itea baj̃neba cue zebi b̃a b̃a ub̃ara bia zaum̃r̃e.

Māwā b̃a trigora aduba zauya. B̃a uva sida bia zauya.

²⁹ M̃a quĩr̃a b̃a puruda zoc̃ar̃a b̃a j̃wade be adida, druazabemada b̃a quĩr̃pita wayaadeba ch̃r̃borode cobe adida.

M̃a quĩr̃a b̃a b̃ra b̃a djabar̃a boro baida, b̃a papa warrar̃da b̃a quĩr̃pita ch̃r̃borode cobe adida.

quĩrũbi jõbɔɾɔdaa. Bɔa oɔda idjia quĩrãdoasira mɔa bɔa bededa diabueya waya zemãrẽã.–

⁴⁶ Jacobo wãi naẽna Rebecaba dji quima Isaa jarasia:

–Mɔra sẽ bɔa Esaú quima hititarã carea. Jacobo bida naɔ druadebema hitita wẽrãda edaibɔɾɔ, biara bɔa mɔra beuida.–

28

¹ Maɔ bẽrã Isaba Jacobora trãpeda bia jara bɔasia. Idjaba nãwã jarasia:

–Canaaɔnebema wẽrãda edarãdua. ² Padan-Araɔ druadaa wãdua bɔ zezadrõã Betuelmaa. Mama bɔ djabadrõã Labaɔ caurãnebemada aba edadua.

³ Ācõrẽ ne jũma poya o bɔba bɔra careba baya warra zocãrã unumãrẽã. Mãwã bɔdeba puruda zocãrã yõnia. ⁴ Idjaba Ācõrẽba Abrahaɔ diai jarada ějũãda idjia bɔa, bɔdeba yõbɔdarãa bida diaya.* Mãwã naɔ ějũãra bãrãne baya, bɔra nawena nama aĩbema quĩrãca bɔmĩna.–

⁵ Mãwã Isaba Jacobora wãbisia Padan-Araɔ druadaa. Maɔbe Jacobora wãsia idji djabadrõã Labaɔ dedaa. Maɔ Labaɔra Betuel warra basia. Betuelera arameo basia. Labaɔra Rebeca djaba basia. Rebecara Jacobo idjaba Esaú papa basia.

Esaúba dewara quima edada

⁶ Jacobo wãi naẽna idji zeza Isaba idjira bia jara bɔpeda jarasia Canaãnebema wẽrãda edarãmãrẽã. Ātebɔɾɔ wãbisia Padan-Araɔ druadebema wẽrãda edamãrẽã. Esaúba maɔgɔra jũma unu basia. ⁷ Maɔ awara unu basia Jacoboba idji zeza bedea, idji papa bedea sida ĩjã opeda Padan-Araɔ druadaa wãsida. ⁸ Maɔgɔdeba Esaúba cawasia idji zezaba Canaãnebema wẽrãrãra quĩrĩacada. ⁹ Maɔ carea Esaúra wãsia Abrahaɔ warra Ismaelmaa. Ismaelera Esaú djabadrõã basia. Maɔne Esaúba Ismael cau Majalada edasia. Majalara Nebayo djabawẽrã basia. Esaúba dewara quimarã pe erobɔde maɔ wẽrã sida edasia.

Jacoboba Betelde cãimocarada

¹⁰ Maɔne Jacobora Beersebãdeba Haraɔ purudaa wãsia. ¹¹ Wãbɔɾɔde ota queusia. Mama mõgarada cobɔasia idji borocau carea. Maɔbe egode tabepeda cãisia. ¹² Cãĩ bɔde cãimocarade unusia dume drasoga bɔda chũ nũmɔda. Maɔ dumerã duɔaɔba bajãnaa tẽũ nũmasia. Maɔne Jacoboba unusia Ācõrẽ bajãnebema nezocarãda dumene ĩtaa wã duanɔda idjaba edaa ze duanɔda. ¹³ Idjaba unusia Ācõrẽda dume borode nũmɔda. Mãwã bɔde Ācõrẽba jarasia:

–Mɔra bɔ zezadrõã Abrahaɔ Ācõrẽa, bɔ zeza Isa Ācõrẽa. Bɔ cãĩ bɔ ějũãra mɔa bɔa, bɔ warrarãa bida diaya. ¹⁴ Bɔ warrarãra zocãrã yõnia egoro pora quĩrãca. Ādjirãra wãbɔɾɔdia ĩmãdau odjabariare, ĩmãdau baebariare, jɔwa araare, jɔwa aɔare bida. Idjaba bɔdeba, bɔdeba yõbɔɾɔdeba bida mɔa jũma naɔ ějũãne bea purura carebaya. ¹⁵ Mɔra bɔ ume bɔa. Mɔa bɔra wagaya bɔ wãbɔɾɔza, idjaba mɔa bɔra naɔ ějũãnaa waya eneya. Bɔra igaraẽa, ātebɔɾɔ wãrãda mɔa jara bɔdada jũma bɔ itea oya.–

¹⁶ Maɔne Jacobora cãĩ badada ĩrĩmãpeda nãwã crĩchasia: “Wãrãda Ācõrẽra nama bɔa, baribɔɾɔ mɔa adua basia.” ¹⁷ Ne wayaadeba jarasia: “ĩNama bio minijĩchia bɔa! Ācõrẽ dera nama bɔa, idjaba bajãnaa wãbada o sida nama bɔa.”

¹⁸ Nurẽma diapededa Jacobora pirabaripeda borocau erobada mõgarara ĩta nũmɔasia sẽyãda bamãrẽã. Maɔ mõgara ĩrĩ nedragada weasia Ācõrẽra mama bɔ bẽrã. ¹⁹⁻²² Mama Jacoboba wãrãneba nãwã jarasia:

* 28:4 Genesi 17:4-8.

–Ăcōrēda mǎ ume wāibara, mǎ wābarama wagaibara, ne coi carea diaibara, cacuade jǎbarida diaibara, idjaba mǎ zezamaa waya jēda eneibara, mǎa idjidra iǎa baya. Maǎ carea naǎ mōgara sēyā bādara Ācōrē de baya.–

Māwā dji mama ba puru Luz abadara Jacoboba trǎ basia Betel.† Idjaba Jacoboba Ācōrēa jarasia:

–Ba mǎa die diabara mǎa bǎa aba dia baya.–

29

Jacobo idji djabadrōāma jūēna

¹ Māwānacarea Jacobora nocodaa wāsia. Wāne āmādaū odjabariarebema ēberārā druade jūēne wāsia. ² Mama baido juebada uria corodada unusia. Maǎ caita ovejada zocārā panasidaa. Maǎ ovejara ādji djibarirā ūbea pan caita awara awara ānāū duanasidaa. Djibarirāba maǎ baidora ādji ovejaa jue diabadjidaa. Dji baido juebada uria ārǎ mōgara waibada cobasia. ³ Ewariza oveja jūma enepedacarea dji oveja wagabadaba maǎ mōgarara āyā bābadjidaa ādji ovejaa baido jue diaēi carea. Jue diapedacarea wayacusa mōgarara dji uria ārǎ cobābadjidaa. ⁴ Maǎne Jacoboba dji oveja wagabadaa iwidisia:

–Djabarā, ģbārā sāmabema?–

Ādjia panusidaa:

–Daira Haraǎ purudebema.–

⁵ Jacoboba iwidisia:

–ģBārāba Naco warra Labaǎra unubadaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, daiba unubadaa.–

⁶ Jacoboba waya iwidisia:

–ģIdjira bia bāca?–

Ādjia panusidaa:

–Idjira bia ba. Acādua, jari urua dji cau Raquelda. Idji zeza ovejada pe enebara.–

⁷ Maǎne Jacoboba jarasia:

–Acādadua, wadi āsa nūma bērā animarāra cāine edediē panā. Ovejara baido dobigadapeda waya pōājārā cobide ededādua.–

⁸ Ādjirāba panusidaa:

–Wadibiā poya baido dobidaēa. Daiba jǎābadaa jūmarāba ādji ovejara enenamārēa. Maǎbebara mōgara baido juebada uria ārǎ cobara āyā bābadaa ovejara baido dobigaēi carea.–

⁹ Jacobo ādjirā ume bedea bāde Raquelba idji zeza ovejara pe enesia. Idjira dji oveja wagabari basia. ¹⁰ Raquel zeza Labaǎra Jacobo papa Rebeca ume dji djaba basia. Jacoboba Raquel, Labaǎ oveja sida unuside baido juebada uriamaa wāpeda dji mōgara uria ārǎ cobara āyā basia. Āyā bāpeda idji djabadrōā Labaǎ ovejara baido dobigasiasia. ¹¹ Maǎne Jacobora bāsridasia idji papa ēberārāma jūēna bērā. Maǎ carea Raquel uridarrade isōpeda jīāsia.

¹² Maǎbe Jacoboba jarasia:

–Mǎra ba zeza Labaǎ tēābeaa. Mǎ papa Rebecara ba apipia.–

Ara maǎda Raquelera diguida pira wāsia idji zeza jarade. ¹³ Labaǎba maǎ ūrīpeda pira wāsia idji djabawērā warra Jacobo audiabaride. Jacobo bāmaa wāpeda ojūē edapeda uridarrade isōsia. Maǎbe diguida edesia. Diguida

† 28:19-22 Hebreo bedead Betel trāba jara ba “Ācōrē de.”

jũenapeda Jacoboba Labaãa idji sãwãnanebemada jũma nẽbΛrΛsia. ¹⁴ Maãne Labaãba Jacoboa jarasia:

–Wãrãda bΛra mΛ ãberãrãa.–

Mãwãnacarea Jacobora Labaã ume jedeco aba besia.

Jacoboba Labaã caurã edada

¹⁵ Jedeco aba baðacarea Labaãba Jacoboa jarasia:

–BΛra mΛ tẽãbeamĩna mΛ itea bari trajaiẽ bΛa. MΛã jaradua jũmasãwã diaida bΛda bΛ trajubari.–

¹⁶ Labaãba cauda umé erobasia. Dji nabema trãda Lea basía. Raquelera dji tẽãbema basía. ¹⁷ Leara mãcua quĩrãwãrẽãé basia.* BaribΛrΛ Raquelera bio quĩrãwãrẽã basia. ¹⁸ Maãne Jacoboba Raquelda bio quĩrĩã basia. Maã carea Labaãa jarasia:

–BΛ cau tẽãbema Raquel edai carea mΛra siete poa bΛ itea bari traja baya.–

¹⁹ Maãne Labaãba panusia:

–Biara bΛa mΛ caura bΛa diaida dewara ãberãa diai cãyãbara. Mãẽteara mΛ itea bari traja bedua.–

²⁰ Ara mãda Jacobora Raquel edai carea Labaã itea siete poa bari trajasia. Jacoboba Raquelera bio quĩrĩã bΛ bẽrã idjimaarã mã siete poara dãrãé basía.

²¹ Siete poa baðacarea Jacoboba Labaãa jarasia:

–Dadjia bΛpedada ewarira jũena bẽrã bΛ caura diadua mΛ quima bamãrẽã.–

²² Ara mãda Labaãba mamabemarãra jũma trãbigasia dji cau quima edabΛrΛ bΛsrĩdada oi carea. ²³⁻²⁴ BaribΛrΛ diamasi mã bΛsrĩda o panasĩdade Labaãba idji cau nabema Leada Jacoboa diasia. Idjaba idji nezocawẽrã Zilpa abadada Leaa diasia nezoca bara bamãrẽã. Maãne Jacoboba Leada mãwã bΛda adua basia, diamasi nũmΛ bẽrã. Ara mãda Jacobora Lea ume cãĩsia.

²⁵ Nurẽma Jacoboba unusia LeadrΛ idji cΛðade bΛda. Maã carea Labaãmaa wãpeda jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã bΛa mΛra jãwã osi? ¿MΛra Raquel carea bΛ itea bari trajaé basica? ¿Cãrẽ cãrẽã mΛra cũrũgasi?–

²⁶ Maãne Labaãba panusia:

–Nama dai druade dji nabemadrΛ na quima diabadaa. ²⁷ Lea edabΛrΛ bΛsrĩdara domia aba odua. Mãwãnacarea mã dewarabema sida diaya baribΛrΛ bΛra wayacusa siete poa idji carea mΛ itea bari trajaida bΛa.–

²⁸ Jacoboba bia bΛada asia. Maã bẽrã bΛsrĩdara domia aba osia. Mãbe Labaãba idji cau Raquelera Jacoboa diasia dji quima bamãrẽã. ²⁹ Labaãba idji nezocawẽrã Bilha abadada idji cau Raquelea diasia nezoca bara bamãrẽã.

³⁰ Ara mãda Jacobora Raquel ume cãĩsia idjaba idjira Lea cãyãbara quĩrĩãra erobesia. Mãbe Jacobora wadi siete poa bari traja besia Labaã itea.

Jacoboba warrarã ununa

³¹ Maãne ãcõrẽba unusia Jacoboba Leara quĩrĩãé bΛda. Maã carea ãcõrẽba Leaa warrarãda diasia, baribΛrΛ Raquelera warra toca basía. ³² Leara biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Maãne crĩchasia: “MΛ mĩga bΛra ãcõrẽba acΛsia. IdibΛrΛ mΛ quimaba mΛra biara quĩrĩãya.” Mãwã dji warrara trΛ bΛsia Rubeã.†

* **29:17** Leara mãcua quĩrãwãrẽãé basia. Hebreo bedeadẽ bΛ bΛa: “Lea daura ΛbΛaé basia.” BaribΛrΛ mãba jara bΛra ebuda bΛãa. † **29:32** Hebreo bedeadẽ Rubeã trãba jara bΛa: “AcΛdua warrada jãwã quiru.”

³³ Leara wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Mañne crĩchasia: “Ăcõrẽba m̃la nañ warra sida diasia m̃l quimaba m̃l quĩrĩăẽ ɓa ũrĩna bẽrã.” Māwã dji warrara trã ɓasia Simeoŋ.†

³⁴ Wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Mañne crĩchasia: “Idibara m̃l quimara m̃l ume ābaa baya, m̃la idji warrada ũbea tobara bẽrã.” Māwã dji warrara trã ɓasia Levi.‡

³⁵ Wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Mañne crĩchasia: “Nañne m̃la Ācõrẽa bia bedeaya.” Māwã dji warrara trã ɓasia Juda.*
Mañare Leara dārāsia warra toẽ ɓada.

30

¹ Raquelera warra toca bẽrã idji djabawẽrã Lea ume sode biẽ besia. Mañ carea Raquelba Jacoboa jarasia:

–M̃ra warra quĩrĩã ɓaa. Warrada unuẽbara, biara ɓaa m̃ra beuida.–

² Mañ carea Jacobora Raquel ume quĩrũpeda jarasia:

–¿Māwãra m̃da Ācõrẽca? Idjiabara ɓara warra idu unubiẽ ɓaa.–

³ Mañbe Raquelba jarasia:

–M̃ nezocawẽrã Bilhada ɓaa. Idji ume cãĩdua. Idji warrada toibara, mañ warrara m̃re baya. Māwã m̃ra Bilhadeba warra erobaya.–

⁴ Ara mañda Raquelba idji nezocawẽrã Bilhara Jacoboa quima quĩrãca diasia. Mañbe Jacobora Bilha ume cãĩsia. ⁵ Bilhara biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. ⁶ Mañne Raquelba jarasia: “M̃la iwididara Ācõrẽba ũrĩsia. Idji m̃la warra diadaba cawabi ɓaa m̃la jipa osida.” Māwã dji warrara trã ɓasia Daŋ.*

⁷ Māwãnacarea Raquel nezocawẽrã Bilhara wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. ⁸ Raquelba jarasia: “M̃ djabawẽrã ume bio djõ ɓade m̃la poyasia.” Māwã dji warrara trã ɓasia Neptali.†

⁹ Mañ ewaride Leaba crĩchasia waa warrara toẽda. Mañ carea idji nezocawẽrã Zilpada Jacoboa quima quĩrãca diasia. ¹⁰ Māwã Zilpaba umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. ¹¹ Mañne Leaba jarasia: “M̃ra boro biasia.” Māwã dji warrara trã ɓasia Ga.‡

¹² Māwãnacarea Lea nezocawẽrã Zilpaba wayacusa umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. ¹³ Mañne Leaba jarasia: “M̃ra bio ɓasrida ɓaa. Idibara wẽrãrãba jaraɗia m̃ra ɓasrida ɓada.” Māwã dji warrara trã ɓasia Aser.§

¹⁴ Trigo ewabada ewaride Jacobo warra iwina Rubeãra trigo uɗamaa wãsia. Mama unusia mandragojõda.* Mañra Rubeãba ɓa edapeda idji papa Lea itea edesia. Lea djabawẽrã Raquelba mañ unupeda Lea jarasia:

–M̃ quĩrã djuburia ɓa warraba mandragojõ enenanebemada m̃la diadua.–

¹⁵ Mañne Leaba jarasia:

–¿Ya bia ɓaẽca ɓaa m̃ quima jãrĩnada? Mañ awara ɓaa m̃ warra mandragojõ sida jãrĩca?–

Raquelba panusia:

–ɓa warra mandragojõda m̃la diasira nane diamasi Jacobora ɓa ume cãĩya.–

† 29:33 Hebreo bedeade Simeoŋ trãba jara ɓaa: “Ũrĩna.” § 29:34 Hebreo bedeade Levi trãba jara ɓaa: “Ābaa baida.” * 29:35 Hebreo bedeade Juda trãba jara ɓaa: “Bia bedeaida.” * 30:6 Hebreo bedeade Daŋ trãba jara ɓaa: “Cawabisia jipa oɗada.” † 30:8 Hebreo bedeade Neptali trãba jara ɓaa: “Djõ ɓa.” ‡ 30:11 Hebreo bedeade Ga trãba jara ɓaa: “Boro biasia.” § 30:13 Hebreo bedeade Aser trãba jara ɓaa: “ɓasrida ɓa.” * 30:14 Mañ druade crĩchabadjidaa wẽrãba mandragojõda jõibara warra toida.

Raquelba jaradara Leaba bia ũrĩa. ¹⁶ Mañ bërã Jacobo quewara idji ejũãneba jũẽḇaṟde Leara idji audiabaride wãsia. Mañbe jarasia:

–Nane diamasi ḇara m̱a ume cãiya m̱a warra mandragojõra Raquelea diadabari.–

Mañ diamasi Jacobora idji ume cãisia. ¹⁷ Leaba iwididara ãcõrẽba ũrĩa. Mãwã Leara waya biogoa bepeđa umaquĩrã warrada tosia. Mañ warrara idjia juesuma tođa basía. ¹⁸ Mañne Leaba jarasia: “M̱a nezocawẽrãda m̱a quimaa diadabari ãcõrẽba m̱ã nebiada diasia.” Mãwã dji warrara tṟ ḇasia Isacar.†

¹⁹ Mãwãnacarea Leara wayacusa biogoa bepeđa umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. Mañ warrara idjia sei tođa basía. ²⁰ Leaba jarasia: “Ãcõrẽba m̱ã nebiada diasia. M̱a sei umaquĩrã warra tođa bërã m̱a quimaba m̱ra bia unuya.” Mãwã dji warrara tṟ ḇasia Zabuloã.‡

²¹ Mãwãnacarea wẽrãcauda tosia. Idjira tṟ ḇasia Dina.

²² Mañne ãcõrẽba Raquelera quĩrãdoã ḇasia. Raquelba iwididara idjia ũrĩna bërã warrada idu unubisia. ²³ Mañ warra toside Raquelba jarasia: “M̱a warra toca carea pera bađara ãcõrẽba ãyã ḇasia. ²⁴ M̱a quĩrã ḇa ãcõrẽba warrada dewara diaida.” Mãwã dji warrara tṟ ḇasia Jose.§

Jacobo Labaã ume dji cũrũgapedada

²⁵ Jose todacarea ewari aba Jacoboba dji zãwãrẽ Labaãa nãwã jarasia:

–M̱ra m̱a druadaa idu wãbidua. ²⁶ M̱a quimarãda, m̱a warrarã sida idu edebidua. M̱a quimarã carea ḇa itea bari traja ḇasia. Mañ bërã m̱ra idu wãbidua. Ḇa cawa ḇa m̱ra ḇa itea bio trajasida.–

²⁷ Bariḇaṟ Labaãba jarasia:

–M̱a quĩrã djuburia m̱a ume bedua. M̱a quĩrãcuiata ac̱a ḇađeba cawa ḇa ãcõrẽba m̱ra ḇađeba careba ḇada.* ²⁸ M̱ã jaradua ḇa traja ḇabari jũmasãwã quĩrã ḇada. Ara mañ quĩrãca m̱a diaya.–

²⁹ Jacoboba jarasia:

–Ḇa cawa ḇa m̱ra ḇa itea sãwã bia traja ḇada idjaba ḇa animarã quedeara sãwã paṉada. ³⁰ M̱a zei naẽna ḇa zocãrãẽbe erobasia. Bariḇaṟ m̱a jũẽnacarea zocãrã yõsia ãcõrẽba ḇara careba ḇa bërã. Idiba ãtaa m̱ra m̱dji warrarã itea traja quĩrã ḇa.–

³¹⁻³² Mañne Labaãba iwidisia:

–¿Ḇa waya nama traja bei carea paratada jũmasãwã iwidi ḇa?–

Jacoboba panusia:

–M̱a paratara iwidiẽ ḇa. M̱a ḇa ovejara wayacusa waga beya m̱a jaraḇaṟda ijãiḇaṟ: nane m̱ra ḇa ovejamaa, chiwatumaa bida wãpeđa dji gorogoroa quedeadada, dji bagabaga quedeadada, oveja zaque pãima quedea sida awara ḇaya.† Jũma mãwã beara m̱a edaya nama traja bei carea. ³³ M̱a animarã ḇa ac̱a zeḇaṟde ababe chiwatu bagabaga beada, gorogoroa beada, idjaba oveja pãima beada unuiḇaṟ cawaya m̱a aride o ḇada. Bariḇaṟ mãwã beaẽda m̱a animarã tãẽna unuiḇaṟ, ebuda ḇaya m̱a ḇareda dṟasida.–

³⁴ Labaãba jarasia:

–Bia ḇa, odua ḇa jara ḇa quĩrãca.–

† **30:18** Hebreo bedeadade Isacar tṟba jara ḇa: “Ne odabari nebia diai.” ‡ **30:20** Hebreo bedeadade Zabuloã tṟba jara ḇa “nebia diađa” idjaba “bia unui.” § **30:24** Hebreo bedeadade Jose tṟba jara ḇa “ãyã ḇaya” idjaba “dewara diaya.” * **30:27** Quĩrãcuiata ac̱a ḇađeba. Hebreo bedeadade mãba idjaba jara ḇa “daubariḇaṟde.” † **30:31-32** Hebreo bedeadade mã versículora ebuda ḇaẽa.

³⁵ Barib_{ARL} ara mañ ewaride Jacoboba oveja, chiwatu sida awara b_Λde wāi naēna Laba_Λba chiwatu dji umaquĩrā bagabaga beara, gorogoroa beara, chiwatu wērārā bagabaga beara, jĩjĩjĩā beara, todotodoa beara idjaba oveja pāima bea sida chupea āyā b_{ASIA}. Mañg_Λ animarāra Jacoboba edaida badamĩna Laba_Λba idji warrarāa diasia ara idji itea wagadamārēā. ³⁶ Mañbe ādjirāba Jacobo b_Λma_Λba āyā ewari ūbea edesidāa. Mañne Jacoboba waabema animarā idjia edaiē b_Λda arima waga b_{ESIA}.

³⁷ Mañbe Jacoboba animarā idji itea edai carea nāwā osia: bacuru j_Λwate onoadā b_Λá tu edasia. Álamoda, almendroda, castaño sida b_Λá tu edasia. Mañra erruerrua jodacuasia. ³⁸ Mañbe bacuru erruerrua jodacuadara dji animarā baido dobadama b_Λcuasia. Mama animarāra warra obadjidāa. ³⁹ Ādjia mañ bacuru quĩrāpita warra osidara, bagabaga, jĩjĩjĩā bea sida tocuabadjidāa. ⁴⁰ Mañg_Λ animarā quedeara Jacoboba awara b_Λ wāsia. Mañ awara oveja warra o pan_Λne Jacoboba dji oveja wērāa Laba_Λ animarā patrupalua beada, pāima bea sida ac_Λbibadjia. Mañ ovejaba patrupalua quedeadā, pāima bea sida toside bē_Λ Jacoboba awara b_Λ wāsia ara idji itea. Laba_Λ animarā ume ābaa b_Λē basia.

⁴¹ Mañ awara animarā boregueara beara warra ob_Λdaza Jacoboba bacuru jodacuadara ādji baido dobadama b_Λbadjia mañ bacuru ununamārēā. Māwā dji boreguea beaba patrupalua beada, bagabaga beada jĩjĩjĩā bea sida tocuabadjidāa. ⁴² Barib_{ARL} animarā caya quedea mamaa zeb_Λdade Jacoboba bacurura b_Λca basia. Mañ bē_Λ animarā caya quedeara Laba_Λ itea b_{ESIA}, barib_{ARL} dji boreguea beara Jacobo itea b_{ESIA}. ⁴³ Māwā Jacobora ne barasia. Ovejada, chiwatuda, nezoca umaquĩrāda, nezoca wērāda, cameyoda, burro sida zocārā erobesia.

31

Jacobo idji druadaa mĩrũ wāna

¹ Mañ ewaride Laba_Λ warrarāba Jacoboda nāwā biē jara panasidāa:

–Jacoboba jūma dai zezadedā edapedā bio ne bara b_{ESIA}.–

Māwā jara pan_Λda Jacoboba cawasia. ² Mañ awara unubadjia Laba_Λra idji ume naārā bia b_Λda quĩrāca b_Λēda. ³ Māwā b_Λde Ācōrēba Jacoboa jarasia:

–Wādua b_Λ djibarirā druadaa, b_Λ ēberārāmaa. Māra b_Λ ume baya.–

⁴ Mañbe Jacoboba idji quimarā Raquelda, Lea sida trābisia idji oveja erob_Λmaa zedamārēā. ⁵ Ādji jūēpedadacarea Jacoboba jarasia:

–Māa unu b_Λa bārā zezara m_Λ ume naārā b_Λda quĩrāca b_Λēda, barib_{ARL} m_Λ zezaba ĩjā b_Λ Ācōrēda m_Λ ume b_Λa. ⁶ Bārāba cawa pan_Λa m_Λra bārā zeza itea bio trajasida. ⁷ Barib_{ARL} idjia m_Λra cūrūgabadjia. Māa edaida b_Λra idjia barima zocārā quĩrā awara obadjia. Wārāda idjia m_Λ ume biē o quĩrā basia. Barib_{ARL} Ācōrēba idu māwā obiē basia. ⁸ Laba_Λba m_Λ traja b_Λbari jūma dji animarā gorogoroa beada edaida b_Λada aside mama_Λba ātaa jūma ovejaba gorogoroa tobadjidāa. Idjaba dji patrupalua beada m_Λa edaida b_Λada aside mama_Λba ātaa jūma ovejaba patrupalua tobadjidāa. ⁹ Māwā Ācōrēba bārā zeza animarāra jārīsia m_Λa diai carea.

¹⁰ Mañ ewaride animarā dji wērārā pōnō beaside m_Λa cāimocarasia. Mañ cāimocarade m_Λa unusia animarāra warra o beada. Dji umaquĩrāra āc_Λra gorogoroa beasia, āc_Λra patrupalua beasia, idjaba āc_Λra bagabaga beasia.

¹¹ Māwā b_Λde Ācōrēba m_Λra trāsia:* “¡Jacobó!” Māa panusia: “Nama b_Λa.”

¹²⁻¹³ Mañne idjia jarasia: “Māra b_Λa Betelde ununa Ācōrēa.† Mañ Betelde b_Λa

* **31:11** Ācōrē. Hebreo bedeadē b_Λ b_Λa: “Ācōrē nezoca bajānebema.” † **31:12-13** Genesi 28:18-22.

mōgara ãrã nedraga weadama b_Λa wãrãneba jarasia m_Λa b_Λda wagaib_Λr_Λ, b_Λa m_Λdr_Λ ãjã baida. Bio ac_Λdua animarãra warra o beada. Dji umaquĩrãra jũma gorogoroa beaa, patrupalua beaa, idjaba bagabaga beaa. Mãwã m_Λa b_Λra careba b_Λa Labaãba b_Λra biẽ o b_Λ bẽrã. Jããbe piradr_Λpeda nama_Λba b_Λ toda druadaa wãdua.”–

¹⁴ Maãne Raquelba Lea bida jarasidaa:

–Dai zezaba erob_Λdebemada daia ni cãrẽ sida diaẽa. ¹⁵ ãteb_Λr_Λ dairu druã ãibema quĩrãca osia. Idjia dairu nẽdobuesia. Maã awara dai nẽdobuedabari edadara jũma cobuesia. ¹⁶ Barib_Λr_Λ ãcõrẽba dai zezadera jãrĩsia. Maãg_Λra wãrãda dadjidea idjaba dadji warrarãnea. Maã carea jũma ãcõrẽba b_Λa jara b_Λ quĩrãca odia.–

¹⁷⁻¹⁹ Maã ewaride Labaãra idji oveja cara t_Λ b_Λda t_Λm_Λ basia. Maãmisa Raquelera chupea idji zeza dede eda wãpeda dji zeza j_Λwaba oda ãcõrẽda dr_Λasia. Maãbe Jacoboba idji warrarãra, idji quimarã sida cameyo ãrã chũm_Λsia. Ara maãda Canaaã druadaa wãsia idji zeza Isamaa. Jũma idjia Padan-Araã druade edadara edesia. Dji animarã sida j_Λre edesia. ²⁰ Jacoboba idji wãinebemada Labaãa jaraẽ basia. Mãwã Jacoboba arameo Labaãra cũrũgasia. ²¹ Jacobora jũma idjia erob_Λ bara mĩrũ wãsia. Wãb_Λr_Λde Euprate do quĩrãrã chãsia. Maãbe Gala eyaia b_Λ druadaa wãsia.

Labãba Jacobo ãpẽna

²² Ewari ãbea badacarea Labaãba cawasia Jacobora mĩrũ wãsida. ²³ Maã bẽrã Labaãba idji ãberãrã edapeda Jacobo caidu ãpẽ wãsia. Siete ewari ãpẽ wãb_Λr_Λde Labaãba Jacobora t_Λm_Λba unusia Gala eyaia b_Λ druade. ²⁴⁻²⁵ Maãne Labaãra idji ãberãrã sida ota cãisidaa. Maã diamasi ãcõrẽba arameo Labaãa cãimocara de nãwã jarasia: “jLabaã, ãrĩdua! jJacobu ume quĩrũ bedearãdua!”

Nurẽma Labaãra idji ãberãrã ume Gala druade Jacobo b_Λma jũenapeda ãdji wua dera ocuasidaa. ²⁶ Maãbe Labaãba Jacoboa jarasia:

–jCãrẽ cãrẽã b_Λa mãra cũrũgasi? B_Λa mã caurãra namaa enesia djõbadarãba ãdjia poyapedadara jida edebada quĩrãca. jCãrẽ cãrẽã jãwã osi? ²⁷ B_Λ wãira mãa jaraẽ basia. jCãrẽ cãrẽã jãwã chupea wãsi? B_Λa jaraadabara mãa b_Λsrida ewarida ocasia. Trããbiba, tãõããba, arpa bida b_Λsridada ocasidaa. ²⁸ Maã awara b_Λa mã wiuzaquerãra, mã caurã sida idu isõbiẽ basia. Crĩcha neẽ b_Λ quĩrãca b_Λa osia. ²⁹ Mãa bãrãra poya biẽ oida b_Λa. Mãwãmĩna idi diamasi b_Λ zeza ume b_Λ ãcõrẽba mãa jarasia: “jJacobu ume quĩrũ bedearãdua!” ³⁰ B_Λra waya b_Λ zezamaa wã quĩrã b_Λb_Λr_Λ, bia b_Λa. Barib_Λr_Λ jCãrẽ cãrẽã b_Λa mã j_Λwaba oda ãcõrẽra dr_Λasi?–

³¹ Jacoboba panusia:

–Mã wãira jaraẽ basia b_Λda waya b_Λ bẽrã. Mãa crĩchasia b_Λa b_Λ caurãda jãrĩda. ³² Mãa b_Λ j_Λwaba oda ãcõrẽra dr_Λãẽ basia. Baridua nama b_Λba erob_Λb_Λr_Λ, beuida b_Λa. Jũmarã quĩrãpita j_Λr_Λdua mãa b_Λreda erob_Λ cawaya. Mãa erob_Λb_Λr_Λ, edadia.–

Jacoboba adua basia Labaã j_Λwaba oda ãcõrẽra Raquelba dr_Λa erob_Λda.

³³ Ara maãda Labaãba Jacobo wua dede eda j_Λr_Λde wãsia. Maãre nezocawẽrãrã wua dede eda j_Λr_Λde wãsia. Lea wua dede bida j_Λr_Λde wãsia. Mãwãmĩna idji j_Λwaba oda ãcõrẽra unuẽ basia. Maã bẽrã Lea wua dedeba ãdr_Λpeda Raquel wua deda wãsia. ³⁴ Barib_Λr_Λ eda wã naẽna Labaã j_Λwaba oda ãcõrẽra Raquelba cameyo ãrã chũmebada edrecare mẽrãsia. Maãbe maãg_Λ ãrã chũmesia. Labaãba jũma dji dejãne j_Λr_Λdamĩna unuẽ basia. ³⁵ Maãne Raquelba jarasia:

–Zeza, quĩrũrãdua mĩra b_Λ quĩrãpita poya piradr_Λẽ bẽrã. Mĩra jedeco unu b_{ΛΛ}.–

Labaĩba idji j_Λwaba oda ãcõrẽra unuẽ badamĩna waði j_Λr_Λ basia. ³⁶ Maĩ carea Jacobora quĩrũpeda jarasia:

–¿Cãrẽ cadjiruada oda bẽrã b_{ΛΛ} mĩra jãcua ãpẽ b_Λ? ³⁷ B_{ΛΛ} mĩ netatara abeda jũma ware ac_Λsia. Dai dede ¿b_Λreda unusica? Mĩa dr_Λadada unusib_Λr_Λ, jũmarã ebuda ac_Λbidua. Mãwã ãdjirãba poya cawa jarađia dadji umébemarã caida jipa b_Λda.

³⁸ Mĩra veinte poa b_Λ itea traja basia. Maĩne b_Λ ovejara, b_Λ chiwatu sida warra _Λrad_Λgadaca basía. Mĩa b_Λ oveja umaquĩrãda coida badamĩna ni aba bida coẽ basía. ³⁹ Animarã cadr_Λaba b_Λ animarãda beasira, mĩa maĩ animarã beudara b_Λmaa edeca basía cawabi carea. ãteb_Λr_Λ maĩbari ara mãdji animarãnebemada b_Λa aba diabadjia. Maĩ awara ãsa wa diamasi bida b_Λ animarãda dr_Λasidara b_{ΛΛ} maĩbari mĩreda jẽda diabibadjia.† ⁴⁰ ãsa mĩra beseaba bia mĩga b_Λabadjia. Diamasi jĩsuaba mĩga b_Λ bẽrã poya cãica basía.

⁴¹ Veinte poa mĩra b_Λ diguida basía. B_Λ cau umé pan_Λ carea mĩra catorce poa b_Λ itea bari trajasia. B_Λ animarã carea mĩra sei poa bari trajasia, barib_Λr_Λ mĩa edaida b_Λra b_{ΛΛ} barima zocãrã quĩrã awara obadjia. ⁴² Abrahaĩ ãcõrẽda, mĩ zeza Isaba waya b_Λ ãcõrẽda mĩ ume badaẽbara, b_{ΛΛ} mĩra ne neẽ wãbicasia. Barib_Λr_Λ ãcõrẽba mĩ bia mĩga b_Λra, mĩ bio traja b_Λ sida unusia. Maĩ carea idi diamasi idjia b_Λra quẽãsia.–

Labaĩba Jacobo ume bedea b_Λda

⁴³ Maĩ ũrĩpeda Labaĩba Jacoboa jarasia:

–Naĩ wẽrãrãda mĩ caurãa, naĩ warrarãda mĩ wiuzaquerãa, za bea ovejara mĩrea. Za b_{ΛΛ} unu b_Λra jũma mĩrea. Mãwãmĩna mĩ caurãa, ãdjia topedada warrarã sida ¿mĩa sãwã oi?§ ⁴⁴ Jãlbe djõna amaaba dadjia bedeada b_Λdia. Dadji umérãba mõgarada boromea buedia dadjia bedea b_Λpedadara quĩrãneba panani carea.–

Jacoboba maĩra bia b_Λada asia. ⁴⁵ Maĩ carea mõgara waib_Λada edapeda ãta nũm_Λsia. ⁴⁶ Maĩbe Jacoboba idji ãberãrã jarasia:

–Naĩ mõgara jĩgabe mõgarada boromea buedadua.–

Ara maĩda jũmarãba mõgarara ãbaa boromea buesidaa. Maĩbe maĩ mõgara boromea bue nũm_Λma ne cosidaa. ⁴⁷⁻⁴⁸ Labaĩba jarasia:

–Idi naĩ mõgara boromea bue nũm_Λba cawabi b_{ΛΛ} dadjira bedea b_Λsidada.–

Labaĩba mõgara boromea bue nũm_Λra idji bedeade tr_Λ b_Λsia Jegar Sahaduta. Jacoboba idji bedeade tr_Λ b_Λsia Gala.*

⁴⁹⁻⁵⁰ Labaĩba idjaba jarasia:

–Dadjira awara wãb_Λdamĩna ãcõrẽba dadji umena ac_Λ baya. B_{ΛΛ} mĩ caurãda biẽ oib_Λr_Λ wa mĩ caurã awara dewara wẽrãda edaib_Λr_Λ, ãberã naĩ bedea b_Λpedada ũrĩnada arima b_Λẽmĩna ãcõrẽba ac_Λ baya.–

Mãwã mõgara boromea bue nũm_Λra idjaba tr_Λ b_Λsia Mizpa.†

⁵¹ Idjaba Labaĩba Jacoboa jarasia:

–Ac_Λdua za boromea nũm_Λ mõgarada, za mõgara ãta nũm_Λ sida. Mĩa maĩra dadji ãsi b_Λabisia. ⁵² Naĩ mõgarara sãyãda baya. Naĩ mõgara audu b_Λra mĩ ume djõne zecara b_{ΛΛ} idjaba mĩ sida b_Λ ume djõne wãcara b_{ΛΛ}. ⁵³ Dadjidebema

† **31:39** Dji wagabariba adua b_Λde animarãra beuib_Λr_Λ wa aba_Λba dr_Λadib_Λr_Λ, idjia djibaría maĩ animarã cacuabari diaiẽ basia. Exodo 22:10-13. § **31:43** ¿Mĩa sãwã oi? _Λc_Λr_Λmaarã Labaĩba iwiði b_{ΛΛ}: “Mĩa ¿cãrẽ cãrẽã biẽ ocasi?” *

31:47-48 Jegar Sahaduta tr_Λba, Gala tr_Λ bida jara pan_Λ: “Bedeade b_Λpedadebema boromea.” † **31:49-50** Hebreo bedeade Mizpa tr_Λba jara b_{ΛΛ} “ac_Λbari.”

aba^Λda na^Λ mōgara au^Λdu djōne wāib^Λr^Λ, Ācōrē b^Λ zezadrōā Abrahā^Λ ume ba^Λda idjaba m^Λ zezadrōā Naco ume ba^Λdaba cawa oya.[†] ¿Bia b^Λca?–

Ma^Λne Jacoboba idji zeza Isaba waya b^Λ Ācōrē quīrāpita Laba^Λla wārāneba jarasia “bia b^Λla.” ⁵⁴ Māwāpeda Jacoboba Gala eyade animarāda Ācōrēa babue diasia. Ma^Λbe ēberārāra trāsia ne codamārēā. Ne codapeda ma^Λ eyade cāisidaa.

⁵⁵ Nurēma diapededa Laba^Λra piradr^Λpeda dji wiuzaquērā, dji caurā sida isōsia. Māwāpeda ādjía bia wānaduada apeda idji druadaa jēda wāsia.

32

Jacoboba Esaú wayada

¹ Mama^Λba Jacobora nocodaa wāsia. Wāb^Λr^Λde Ācōrē nezocarā bajānebemada idjimaa zesidaa. ² Ma^Λg^Λrā unub^Λr^Λde Jacoboba jarasia: “Ācōrē sordaorāda nama duan^Λla.” Ma^Λ carea mama tr^Λ b^Λsia Mahanai^Λ.^{*}

³ Mama^Λba Jacoboba idji nezocarāda Seir druadaa diabuesia idji djaba Esaúmaa. Seir druara idjaba Edo^Λ abadaa. ⁴ Idji nezocarā diabuei naēna Jacoboba jarasia:

–M^Λ djaba Esaúa nāwā jarade wānadua: “Dai boro, b^Λ nezoca Jacoboba nāwā jarabisia: m^Λ wāna ewarideba ātaa m^Λra dadji djabadrōā Laba^Λma basia.

⁵ M^Λa pacada, burroda, ovejada, nezoca umaquīrārāda, nezoca wērārā sida erob^Λla. M^Λa na^Λ bedeara diabueb^Λr^Λla m^Λ quīrā djuburia b^Λra m^Λ ume bia bamārēā.”–

Māwā jarapeda idji nezocarāra diabuesia. ⁶ Dji nezocarā Jacobomaa jēda zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairāra b^Λ djaba Esaúmaa wānapeda b^Λ bedeara jarasidaa. Ara nawena idjira b^Λmaa zeb^Λr^Λla. Ma^Λ awara idji ume ēberārāda cuatrociento zeb^Λdaa.–

⁷ Ma^Λ ūrīb^Λr^Λde Jacobora bio ne wayasia. Ma^Λba cawa crīchaē basia. Ma^Λ bē^Λrā idji ēberārāda ēsadra awara b^Λsia. Idji ovejada, pacada, cameyo sida ara ma^Λ quīrāca osia. ⁸ Nāwā crīcha basia: “Esaúda zepeda ababemada uraib^Λr^Λla, waabemada ēdr^Λdia.” ⁹ Ma^Λbe Jacoboba Ācōrēa iwidisia:

–M^Λ zezadrōā Abrahā^Λ Ācōrē, m^Λ zeza Isa Ācōrē, m^Λ Boro, b^Λla m^Λla jarasia: “Wādua b^Λ djibarirā druadaa. M^Λa b^Λra ne jūmane carebaya.” ¹⁰ M^Λra ēberā biaē bē^Λrā b^Λla m^Λra quīrā djuburiaiē b^Λla. Barib^Λr^Λ b^Λla m^Λra wārāda careba b^Λla. Laba^Λmaa wāi carea na^Λ Jorda^Λ do chāsīde m^Λ j^Λwade ababe bacuruda erob^Λsia. Barib^Λr^Λ idira m^Λla ēberārāra zocārā pe erob^Λ bē^Λrā दौरa puru umé pan^Λ quīrāca pan^Λla. ¹¹⁻¹² M^Λa waya b^Λla m^Λ djaba Esaúra zepeda m^Λda, m^Λ wērārāda, m^Λ warrarā sida quenaida. B^Λla jarasia m^Λra ne jūmane careba baida idjaba m^Λ warrarāra zocārā yōni bē^Λrā pusa īb^Λ quīrāca poya juachadaca baida. Wārāda māwā baib^Λr^Λla, m^Λ quīrā djuburia m^Λra ēdr^Λ edadua m^Λ djaba Esaú j^Λwadebemada.–

¹³ Ma^Λ diamasi Jacobora mama cāisía. Nurēma idjia animarā erob^Λdebemada j^Λr^Λla pesia idji djaba Esaúa diai carea: ¹⁴ chiwatu wērāda dosciento, dji umaquīrāda veinte, oveja wērāda dosciento, dji umaquīrāda veinte, ¹⁵ cameyo wērā warra bara beada treinta, paca wērāda cuarenta, dji umaquīrāda die, burro wērāda veinte, idjaba dji umaquīrāda die. ¹⁶ Māwā opeda ma^Λ animarāra idji nezocarāra diasia. Ma^Λne ādjía jarasia:

[†] 31:53 Ācōrē b^Λ zezadrōā Abrahā^Λ ume ba^Λda idjaba m^Λ zezadrōā Naco ume ba^Λdaba cawa oya. Ma^Λ bedeara idjaba nāwā traducida b^Λla: “Ācōrē b^Λ zezadrōā Abrahā^Λ ume ba^Λdaba, m^Λ zezadrōā Naco ume ba^Λda bida cawa odia.” ^{*} 32:2 Hebreo bedeadē Mahanai^Λ trāba jara b^Λla “puru umé.” Jacoboba māwā tr^Λ b^Λsia idji ēberārāra, Ācōrē sordaorā sida mama pan^Λla bē^Λrā. Idjaba māwā tr^Λ b^Λsia mama idji ēberārāra ēsadra awara b^Λda bē^Λrā. Ma^Λnebemada b^Λ b^Λla versículo 7-10de.

–Bārāra mǎ na wānadua. Chiwatura, ovejara, cameyora, paca sida awara awara pe ededadua.–

¹⁷ Maǎbe dji nocoare wǎbǎrǎ nezocaa jarasia:

–Mǎ djaba Esaúba bǎ unubǎrǎde bǎa nǎwǎ iwidisicada: “ǎBǎra cai nezoca, sǎmaa wǎ, nǎ animarǎ edebǎrǎra caide?” ¹⁸ Mǎwǎ iwidisira nǎwǎ panudua: “Mǎ boro Esaú, nǎǎǎrǎ bǎ nezoca Jacoboba bǎ itea diabuebǎrǎa. Idjira dai caidu zebǎrǎa.”–

¹⁹ Jacoboba waabema nezoca dji animarǎ edebǎdarǎa jarasia:

–Esaú unubǎdade abarida jaradadua. ²⁰ Maǎ awara jaradadua: “Bǎ nezoca Jacobora dairǎ caidu zebǎrǎa.”–

Jacoboba crǐchasia: “Mǎa jǎwǎ diabuebǎrǎdeba Esaú quǐrǔbira tumabiya. Maǎbe dji unubǎdade ǎǐbǐrǎ idjia mǎra bia edaisicada.” ²¹ Mǎwǎ Jacoboba Esaúa diaira na diabuesia baribǎrǎ mǎ diamasi wǎdi arima cǎǐsia.

Jacobo bajǎnebema ume djǒna

²² Ara mǎ diamasi Jacobora piradrǎpeda idji quima umena, idji nezocawǐrǎ umena, idji once warrarǎ sida Jabó do ǐchitade chǎbigasia. ²³ ǎDjirǎ chǎbigapeda jǔma idjia erobǎ sida chǎbisia. ²⁴ Mǎwǎ Jacobora iduba besia. Maǎne ǐberǎda idji ume djǒsia aba ǎmǎdau odjabǎrǎdaa. ²⁵ Djǒ panǎne mǎ ǐberǎba cawasia Jacobora poyaǐda. Maǎ bǐrǎ Jacobo chǐdede chǐsia. Maǎba Jacobo chǐdera ǎǐ dogosia. ²⁶ Maǎne dji ǐberǎba Jacoboa jarasia:

–Mǎra quenabaridua. ǎnadrǎbǎrǎa.–

Jacoboba panusia:

–Bǎa mǎda bia jara bǎǐbǎrǎ, mǎa quenabariǐa.–

²⁷ Maǎbe dji ǐberǎba iwidisia:

–ǎBǎra casa trǎbada?–

Jacoboba panusia:

–Mǎra Jacobo abadaa.–

²⁸ Maǎne dji ǐberǎba jarasia:

–Waa bǎra Jacobo adaǐa. Namaǎba ǎtaa bǎ trǎra Israel adia, bǎra ǎCǒrǐ ume, ǐberǎrǎ ume bida djǒna bǐrǎ.† Maǎne bǎa poyasia.–

²⁹ Maǎbe Jacoboba jarasia:

–Jǎǎbe mǎ djuburia bǎ trǎra jaradua.–

Dji ǐberǎba panusia:

–ǎCǎrǐ cǎrǐ mǎ trǎra iwidǐ bǎ? Mǎ trǎra mǎa bǎa jaraǐa.–

Mama dji ǐberǎba Jacobora bia jara bǎsia.‡ ³⁰ Maǎne Jacoboba jarasia: “Mǎdji dauba ǎCǒrǐ quǐrǎdarrada ununamǐna mǎra wǎdi zocai bǎa.” Mǎwǎ mama trǎ bǎsia Penuel.§

³¹ ǎmǎdau odjabǎrǎde Jacobora mǎ Penueldeba wǎsia. Baribǎrǎ idji chǐdera ǎǐ wǎna bǐrǎ pǐǎca bǎcaeda wǎsia. ³² Bajǎnebemaba Jacobora chǐdede chǐna bǐrǎ idibema ewaride israelerǎba chǐdedebema quǐgura codacaa.

33

Jacobo Esaú ume ibiapedada

¹ Jacoboba unusia Esaúra idji cuatrociento ǐberǎrǎ ume zebǎrǎda. Maǎ carea Jacoboba idji warrarǎra ǎdjirǎ papa ume awara awara bǎsia. ² Dji nezocawǐrǎrǎ umé panǎda ǎdji warrarǎ ume nocoare bǎsia. ǎDjirǎare Leada idji warrarǎ ume bǎsia. Jǐrǔare Raquelda idji warra Jose ume bǎsia.

† **32:28** Hebreo bedede Israel trǎba jara bǎra ebuda bǎǐa. ǎCǎrǎmaarǎ jara bǎa: “ǎCǒrǐra djǒ bǎa.” Dewararǎmaarǎ jara bǎa: “Idjira ǎCǒrǐ ume djǒ bǎa.” ‡ **32:29** Bia jara bǎsia. Maǎ bedeba idjaba jara bǎa: “Jarasia bia wǎmǎrǐa.” § **32:30** Penuelera idjaba trǎ bǎa Peniel. Umérǎba jara panǎa “ǎCǒrǐ quǐrǎdarra.”

³ Mañbe Jacobora ãdjirã na wãsia. Idji djaba waya ðadeba çhîrãborode cobepeda barima siete egode barru cobe eda wãsia aba idji djaba caita jũẽbãrãdaa. ⁴ Baribãrã Esaúra araa pira wãsia Jacobo audiabaride. Ojũẽpeda uridarrade isõpeda ãdji umena ðãsridaba jĩãsidaa. ⁵ Mãwã panãne Esaúba Jacobo wẽrãrãra, jũma idji warrarã sida unupeda iwidisia:

–Za panãra çcai?–

Jacoboba panusia:

–Mã boro, naãgarãra mã warrarãa, Æcõrẽba idji biadeba mã diadaa.–

⁶ Jacobo nezocawẽrãrãra ãdji warrarã ume Esaúmaa wãnapeda wayaadeba egode çhîrãborode barru copanesidaa. ⁷ Mañare Leada idji warrarã sida wãnapeda çhîrãborode barru copanesidaa. Jĩrũare Joseda Raquel sida wãnapeda çhîrãborode barru copanesidaa.

⁸ Mañbe Esaúba iwidisia:

–Mãa animarã cãbana ota unucuaðara ða çcãrẽ crĩchadeba jãwã diabuesi?–

Jacoboba panusia:

–Mã boro, jãwã osia ðara mã ume bia ðamãrẽã.–

⁹ Esaúba jarasia:

–Crĩcharãdua, djaba, mã aðuba eroðaa. Bãdjidera wagadua.–

¹⁰ Jacoboba jarasia:

–Mãwããa. Bãda mã ume bia ðãbãrã, mã dia ðara edadua. Mãmaarã ða unubãrãra Æcõrẽ quĩrãdarra unubãrã quĩrãca ðaa, ða mãra bia edaða bẽrã.

¹¹ Mã quĩrã djuburia, ða itea enenara edadua. Æcõrẽba mãra bio careba ða bẽrã ne jũmada eroðaa.–

Jacoboba mãra ara pichia jara besia aba Esaúba edabãrãdaa.

¹² Mañbe Esaúba jarasia:

–Wãna. Mãra ða na nĩbaya.–

¹³ Jacoboba jarasia:

–Mãwããa, mã boro. Bãa unu ðaa mã warrarãra wadi caibe quedeada, idjaba mã ovejaba, mã paca biða warra djiwidi toðada eroðeada. Isabe wãnibãrã jũmawãyã sẽnã. Mãba abari ewaride mã animarãra jũma quininia. ¹⁴ Mã bẽrã, mã boro, ðara mã na wãdua. Mãra pĩãca caiðu wãya mã animarã, mã warrarã nĩbabada quĩrãca. Mãbe Seír druade ða ðabarima dji ununia.–

¹⁵ Mãne Esaúba jarasia:

–Mãa ãberãrã mã ume zepedaðada ameya bãrã wagaðamãrẽã.–

Jacoboba jarasia:

–Mãwããa, mã boro. Bãra mã ume bia ðeða bẽrã çcãrẽda waa iwidi?–

¹⁶ Ara mã ewaride Esaúra Seír druadaa jẽda wãsia. ¹⁷ Baribãrã Jacobora Suco puruðaa wãsia. Mama deda osia idjaba de zaquerãda idji animarã itea ocuasã. Mã carea mama trã ðãsia Suco.*

¹⁸ Mãwãnacarea Jacobora Siqueã puruðaa wãsia. Mãwã Araã druade ðaðada jẽda zepeda Canaaã druade bia jũẽsia. Siqueã puru quĩrãpe idji wua dera osia.

¹⁹ Dji ãjũãda Hamo warrarãne basã. Hamora Siqueã zeza basã. Jacoboba mã ãjũãra nẽdosia cien parata torrobari. Nẽdopeða idji wua dede mama besia. ²⁰ Mama Jacoboba mõgarada ãtã pã buesia Æcõrẽa bia ðeðei carea. Mã mõgara ãtã pã buedara trã ðãsia El-Elohe-Israel.†

34

Jacobo warrarãba Siqueãnebemarã cũrũgapedada

* **33:17** Hebreo ðeðeade Suco trãba jara ðaa “de zaquerã.” † **33:20** El-Elohe-Israel. Mã trãba jara ðaa “Æcõrẽra Israel Æcõrẽa” idjaba “Israel Æcõrẽra dji ðãaa.”

¹ Jacoboba Lea ume cauda aba eropanasidaa Dina abadada. Ewari aba Dinara mañ druadebema awērārāmaa parrade wāsia. ² Mañ druadebema borora Hamo abadjidaa. Idjira heveo basia. Hamoba warrada erobasia Siquea abadada. Mañ Siquea Dina unubade awuasiasia. Mañ bēra jidapeda idji ume cāsia. Māwā Dinara biē osia. ³ Baribara idji sođe Siquea Lea cau Dinara wārāda quīrā ba bēra ijara o babadjia. ⁴ Mañ ewaride Siquea idji zeza Hamoa jarasia:

–Zeza, jā wērā mñ itea iwidide wādua.–

⁵⁻⁶ Ara mañda Siquea zeza Hamora Jacobo ume bedeade wāsia. Idji jūēi naēna Jacoboba ūrīsia Siquea Dinara biē osida. Baribara idji warrarāba idji animarāra acade wā panā bēra Jacobora chupea besia aba ādji zebadaa. ⁷ Jūēsidade ūrīsidā Siquea ādji djabawērāra biē osida. Mañ carea sopuasidaa. Bio quīrūsidā Siquea māwā israelerāda bio cadjirua oda bēra. Israelerāba mañra abeda quīrānacaa.

⁸ Siquea zeza Hamo jūēside ādjia nāwā jarasia:

–Mñ warra Siquea bārā djabawērāda bio quīrā ba. Mñ quīrā djuburia, idjira mñ warraa diadadua. ⁹ Māwā bārāra dai ēberārā baya. Dairā caurā ume poya dji edadia, dairā sida bārā caurā ume poya dji edadia. ¹⁰ Nama dairā ume pananadua. Nañ druara bārā itea ba. Nañ ējūāne bādjia awuabadama pananadua. Ne nēdodida panā idjaba nēdobuedida panā.* Ējūā sida nēdodida panā.–

¹¹ Mañne Siquea Dina zezaa, idji djabarāa bida jarasia:

–Mñ quīrā djuburia, jā wērāda mñ diadadua. Bārāba iwidibadada mñ diaya. ¹² Bārāba idji carea waibā iwidibara, mñ diaya. Baribara mñ quīrā djuburia jā wērā mñ diadadua.–

¹³⁻¹⁴ Siquea Dinara biē oda bēra Jacobo warrarāba Siquea zezaa, Siquea bida sewadeba nāwā jarasidaa:

–Dai djabawērāra umaquīrā cacua wēāgoē ba poya diadaēa. Māwā diadibara, daimaarā cadjiruada o panā. ¹⁵ Baribara jūma bārā umaquīrārāda dai quīrāca cacua wēāgodibara, dairāba idjira diadia. ¹⁶ Māwā bārāra dai caurā ume poya dji edadia idjaba dairā sida bārā caurā ume poya dji edadia. Māwā dairāra bārā tāēna panania. Dadjirāra puru ababe beya. ¹⁷ Baribara daiba jara panā quīrāca bārāda cacua wēāgodaēbara, daiba dai djabawērāra namabemada āyā ededia.–

¹⁸ Mañra Hamoba, idji warra Siquea bida bia ūrīsidā. ¹⁹ Ara mañda Siquea cacua wēāgosia Jacobo caura quīrā ba bēra.

Hamo ēberārā tāēna jūmarāba Siquea biara waya panasidaa. ²⁰ Mañ bēra idjira dji zeza Hamo ume purude eđa wābadamaa wānapeda purudebemarāa nāwā jarasidaa:

²¹ –Jacobora, idji warrarā sida ēberā biarā. Ējūāra baraa ādjirā pananamārēa. Mañ bēra ādjirāra dadjirā druade idu bebidia. Idu ne nēdobidia idjaba nēdobuebidia.† Dadjirāra ādjirā caurā ume poya dji edadia. Ādjirā sida dadjirā caurā ume poya dji edadia. ²² Baribara dadjirāra ādjirā ume puru aba bei carea ādjirāba jara panā jūma dadjirā umaquīrā cacuara wēāgodida panāda ādjia obada quīrāca. ²³ Māwā odibara ādjidera, ādji animarā erohea sida jūma dadjirāne baya. Dadjirāba ababe mañ obi panāda ijā odida panā. Māwāra ādjirāra dadjirā ume panenia.–

* **34:10** Ne nēdodida panā idjaba nēdobuedida panā. Hebreo bedeade mañba idjaba jara ba: “Nañ druade parradida panā.” † **34:21** Idu ne nēdobidia idjaba nēdobuebidia. Mañ bedeaba idjaba jara ba: “Idu dadjirā druade parrabidia.”

²⁴ Hamoba, Siqueã bida jarapedadara jūma maã purude eda wãbadama panãba ãjãsidãa.† Ara maãda jūmarãda cacua wẽãgosidãa.

²⁵ Ewari ũbea babarãde ãdjirã cacuara wadi bio pua panasidãa. Maãne Dina djabarã Simeoãba, Levi bida ãdji djõbada necora edadapeda Siqueã purudãa wãsidãa. ãdji quenane zebãdara puruba adua basia. Ara maãda Jacobo warrarã Simeoãba, Levi bida jūma dji umaquĩrãrãra quenasidãa. ²⁶ Hamora dji warra Siqueã sida necoba beasidãa. Maãbe Dinara Siqueã dede badada edadapeda wãsidãa.

²⁷ Maãbe Jacobo warrarã waabemarã sida ãdji djabarãba beapedada eberãrãmaa zedapeda deza edaa wãsidãa. Mama ne jūma pesidãa. Mãwã osidãa Siqueãba ãdji djabawẽrã biẽ oda carea. ²⁸ Siqueãnebema ovejada, pacada, burro sida pesidãa. Ne jūma purude beara, ãdji eẽjũãne bea sida jūma pesidãa. ²⁹ ãdji nebiada jūma pesidãa. ãdjia diguida erobeada sida jūma pedapeda ãdji warrarãda, wẽrãrã sida jūma jida edesidãa. ³⁰ Mãwãnacarea Jacoboba Simeoãba, Levia bida jarasia:

–Bãrãba biẽ opedada bẽrã mãra nẽbarade basidãa. Naã druadebema cana-neorãba, perezeorã bida mãra quĩrãma panesidãa. ãdjirãda bedea audapeda mã ume djõne zedibãrã, dadjira zocãrãẽbe panã bẽrã mãra jūma mã eberãrã sida beadãa.–

³¹ Maãne ãdjia panusidãa:

–¿Mãwãra idjia dai djabawẽrãra wẽrã audua quĩrãca oida basica?–

35

Ãcõrẽba Jacobo bia jara bãda

¹ Mãwãnacarea Ãcõrẽba Jacoboa jarasia:

–Piradrãpeda Beteldãa bade wãdua, bã djaba Esaú wayaadeba mĩrũ wãside mã bãma odjadãmaa.* Mama mõgarada pã buedua mãa bia bedei carea.–

² Ara maãda Jacoboba idji eberãrãa, waabema idji ume duanãa bida jarasia:

–Bãrãba jãwaba oda ãcõrẽda eropanãbarã, jūma batacuadãdua. Maãbe cuidapeda cacuade jãbada tãtodada jãnadua Ãcõrẽ quĩrãpita bia beadã carea.

³ Maãbebarã Beteldãa wãnia. Mama mãa mõgarada pã bueya Ãcõrẽa bia bedei carea. Mã nẽbarade baside idjia mãra carebasia idjaba mã wãbarãza mã ume babaria.–

⁴ Ara maãda jūma ãdji jãwaba oda ãcõrẽra Jacoboa diasidãa. ãdji cãwãrãde pĩrũ jã panã sida eãnapeda Jacoboa diasidãa.† Jūma maãgãra Jacoboba Siqueã puru caita bacuru droma nũmã edre jou basia. ⁵ Mãwãnacarea Jacobora, eberãrã idji ume panã sida wãsidãa. Wãbadade Ãcõrẽba jūma mama bea purua ãdjirãra bio wayabisia. Maã bẽrã ãdjirãba Jacobo eberãrã biẽ odi carea caidũ epẽnaẽ basia.

⁶ Canaaã druade nĩne Jacobora jūma idji eberãrã ume Luz purude jũesidãa. Luz purura idjaba Betel abadjidãa. ⁷ Mama Jacoboba mõgarada pã buesia Ãcõrẽa bia bedei carea. Maã mõgara pã buedara trã basia El-Betel, idji djaba carea mĩrũ wãside mama Ãcõrẽra idjima odjada bẽrã.†

† **34:24** Jūma maã purude eda wãbadama panãba. Hebreo bedeadẽ nãwã bã bãa: “Maã purude eda wãbadadeba dajadaa wãbadarã.” Maã crĩchara ebuãda bãẽa. Acãrãmaarã nãwã jara bãa: “Jūma maã purudebema djõ cawa beaba.” * **35:1** Genesi 28:10-22. † **35:4** ãdjia crĩchabadjidãa maã pĩrũba ãdjira wagabarida idjaba carebabarida. Maã bẽrã ãdji cãwãrãde jãbadjidãa. † **35:7** Hebreo bedeadẽ El-Betel trãba jara bãa “Betel Ãcõrẽ.”

⁸ Mañ Betelde Deboráda jaidasia. Deborára Jacobo papa Rebeca wagabari basía. Jacoboba Deborára tɔ́barisia Betel caita, bacuru droma nũmɔ edre. Mañ bacurura trɔ́ ɔ́asia Alon-Bacut.‡

⁹⁻¹⁰ Jacobo Padan-Arañ druadeba jêda zesi ewaride Ācōrēra idjima waya zesia. Mañ ewaride Ācōrēba idjira nãwã bia jara ɔ́asia:

–Bɔ trɔ́ra Jacobo abadaa baribɔrɔ bɔra waa Jacobo adaēa.* Ātebɔrɔ bɔ trɔ́ra Israel adia.–

Mãwã Ācōrēba Jacobora trɔ́ ɔ́asia Israel.

¹¹ Ācōrēba mãwã trɔ́ ɔ́apeda jarasia:

–Mɔra ne jũma poya ɔ́ Ācōrēa. Warrada zocãrã yõdua. Bɔdeba puruda zocãrã yõnia. Idjaba bɔdeba ēberãrã bororãda yõnia. ¹² Mɔa nañ druara Abrahãa, Isaa biɔda diasia. Idjaba mɔa bɔa, bɔdeba yõbɔdarãa biɔda diaya.–

¹³ Mãwãpeda Ācōrēra Jacobo ume bedea baɔɔda wãsia. ¹⁴ Mãwãnacarea Jacoboba Ācōrē ume bedea baɔɔama mōgarada ãta nũmɔasia. Mañ mōgara ãrɔ uva baɔa, nedraga siɔa Ācōrēa wea diasia. ¹⁵ Mãne Jacoboba Ācōrē ume bedea baɔɔama trɔ́ ɔ́asia Betel.†

Raquel jaidada

¹⁶ Mãwãnacarea Beteldeba wãsiɔaa. Wadi Eprata purude jũeni naēna Jacobo quima Raquelera warra pua nũmesia. Poya tocara nũmɔ bērã bia mĩga basia. ¹⁷ Wetara pua nũmebɔrɔde dji warra careba tobibari wērãba Raquelea jarasia:

–Wayarãdua, bɔa umaquĩrã warrada tobɔrɔa.–

¹⁸ Baribɔrɔ Raquelera beubɔrɔ basía. Wadi beui naēna idji warrara trɔ́ ɔ́asia Benoní.‡ Baribɔrɔ Jacoboba trɔ́ ɔ́asia Benjamiã.‡

¹⁹ Raquelera mãwã jaidasia. Idjira tɔ́barisia Eprata puruɔaa wãbada o icawa. Mañ Eprata purura Beleã abadaa. ²⁰ Jacoboba dji quima tɔ́bariɔama mōgarada ãta nũmɔasia. Iɔi ewaride mã mōgarara wadibiɔa nũmɔa.

²¹ Jacobo, Israel abadara mamaɔba wãpeda idji wua dera Migdal-edar puru zaque wagaa osia. ²² Israel mã druade baside idji warra iwina Rubeɔra idji zeza nezocawērã Bilha ume cãisia. Mãra Israelba cawapeda bio quĩrũsia.*

Jacobo warrarã

Israel warrarãra doce panasiɔaa:

²³ Leaba toɔara naãgɔrã basía: dji iwinada Rubeɔ, idjiare Simeoɔ, Levi, Juda, Isacar, Zabuloɔ siɔa.

²⁴ Raquelba toɔara naãgɔrã basía: Jose idjaba Benjamiã.

²⁵ Raquel nezocawērã Bilhaba toɔara naãgɔrã basía: Dañ idjaba Neptali.

²⁶ Lea nezocawērã Zilpaba toɔara naãgɔrã basía: Ga idjaba Aser.

Jũma mãgɔrã basía Jacobo warrarã Padan-Arañ druade topeɔɔada.

Isa jaidada

²⁷ Mañ ewaride Jacobora Mamre ējũãnaa idji zeza Isa acɔde wãsia. Mamrera idjaba Arbã wa Hebroɔ abadaa. Mama Abrahãra, Isa siɔa panabadjiɔaa.

²⁸ Isara 180 poa basia. ²⁹ Mãwã idjira bio waraga jaidasia. Idji warrarã Esaúba, Jacobo biɔa tɔ́barisiɔaa.

§ 35:8 Alon-Bacut trɔ́ba jara ɔ́a: “Bacuru droma nũmɔa jĩãna.” * 35:9-10 Genesi 32:28. † 35:15 Genesi 28:18. ‡ 35:18 Hebreo bedeaɔe Benoní trɔ́ba jara ɔ́a: “Warra mɔ bia mĩga ɔ́adebema.”

§ 35:18 Benjamiã trɔ́ba jara ɔ́a: “Mɔ jɔwa araarebema warra.” Idji trɔ́ba naãgɔrã crĩcha siɔa dia ɔ́a: “Mɔ drõã ɔ́aba ununa warra”, “mɔa eroɔa jũma eɔaɔa ɔ́a warra”, idjaba “boro biasi warra.” * 35:22 Bio quĩrũsia. Griego bedeaɔe mãwã ɔ́a ɔ́a. Hebreo bedeaɔe neã. Genesi 49:3-4.

36

Esaúdeba yōpedada

¹ Nama b́a b́a Esaúdeba yōpedadadebemada. Esaúra idjaba Edoḷ abad-jidaa. ² Esaúba quimada ũbea erobasia. Canaaḷnebemada umé erobasia. Aba Adá abadjidaa. Adára hitita Eloḷ cau basía. Dewarabemara Aholibamá basía. Aholibamára Aná cau basía; Anára heveo Zibeoḷ warra basía. ³ Dewarabema quima Esaúba erobadara Ismael cau Basemá basía. Basemára Nebayo djabawērā basía. ⁴⁻⁵ Esaúra wadibiḷa Canaaḷ druade baside warrarāda unusia. Dji quima Adába Elipada tosia. Basemába Reuelda tosia. Aholibamába Jeúda, Jaalaḷda, Core sida tosia.

⁶⁻⁷ Maḷne Esaúba idji djaba Jacobo bida animarāra, nebia sida zocārā eropanasidaa. Ādjia animarāra zocārā eropanḷ bēra dji ējūāba araē basía. Maḷ bēra ādjira poya ābaa pananaē basía. Maḷ carea Esaúra Jacobo umebemada āyā wāsia dewara druade bai carea. Idji quimarāda, warrarāda, caurāda, ēberārā idji dede erobḷda, idji animarāda, idjia Canaaḷne edada sida jūma edesia. ⁸ Māwā Esaú, Edoḷ abadara Seír eyaida b́a druade besia.

⁹ Esaúdeba Edoḷ puruda yōsia. Maḷ edomitarāra Seír eyaida b́a druade duanabadjidaa. ¹⁰ Esaú warrarā trḷra naḷgḷrā: Elipa idjaba Reuel. Esaú quima Adába Elipada tosia. Esaú quima Basemába Reuelda tosia. ¹¹ Elipaba naḷ warrarāda unusia: Temaḷ, Omar, Zepo, Gataḷ, Quenaz sida. ¹² Elipaba Timnada idji quima quīrāca erobasia. Timnaba Amaleda tosia. Maḷ warrarāra Adá wiūzaquerā basía. ¹³ Maḷne Reuelba naḷ warrarāda unusia: Nahat, Zerá, Samá idjaba Miza. Maḷ warrarāra Basemá wiūzaquerā basía. ¹⁴ Esaú quima Aholibamáda Aná cau basía, Zibeoḷ āizaque basía. Aholibamába naḷ warrarāda Esaú to diasia: Jeú, Jaalaḷ, Core sida.

¹⁵⁻¹⁶ Esaúdeba yōna purudebema bororā trḷda nama b́a b́a. Dji warra iwina Elipadeba yōna bororāda naḷgḷrā basía: Temaḷ, Omar, Zepo, Quenaz, Core, Gataḷ, Amale sida. Ādjirāra Edoḷ druade duanabadjidaa. Jūma ādjirāda Esaú quima Adádeba yōsidaa. ¹⁷ Esaú warra Reueldeba yōpedada bororāda naḷgḷrā basía: Nahat, Zerá, Samá, Miza sida. Ādjirā sida Edoḷ druade duanabadjidaa. Jūma ādjirāda Esaú quima Basemáneba yōsidaa. ¹⁸ Esaú quima Aholibamáneba yōpedada bororāda naḷgḷrā basía: Jeú, Jaalaḷ, Core sida. Aholibamára Aná cau basía. ¹⁹ Maḷ ēberārāra jūma Esaú, Edoḷ abadeba yōsidaa. Ādjirāra Edoḷ druade ādji ēberārā bororā basía.

²⁰⁻²¹ Esaú Edoḷ druadaa wāi naēna horeorāda maḷ druade panabadjidaa. Maḷ horeorāra Seírdeba yōsidaa. Seír warrarāra naḷgḷrā basía: Lotaḷ, Sobal, Zibeoḷ, Aná, Disoḷ, Ezer, Disaḷ sida. Maḷgḷrāra Edoḷ druade horeorā bororā basía. ²² Seír warra Lotaḷba unusia Hori, Hemaḷ sida. Lotaḷ djabawērāra Timna basía. ²³ Seír warra Sobalba unusia Alvaḷ, Manahat, Ebal, Sepo, Onaḷ sida. ²⁴ Seír warra Zibeoḷba Ajada idjaba Aná sida unusia. Maḷ Anába idji zeza burroa ējūā ewaraga b́ade ne cobi baside egorodeba baidoda ātaa bogadrḷ b́ada unusia.* ²⁵ Aná warrara Disoḷ basía. Dji caura Aholibamá basía. ²⁶ Disoḷ warrarāra naḷgḷrā basía: Hemdaḷ, Esbaḷ, Itraḷ, Queraḷ sida. ²⁷ Seír warra Ezerba unusia Bilhaḷ, Zaavaḷ, Acaḷ sida. ²⁸ Seír warra Disaḷba unusia Uz, Araḷ sida.

²⁹ Horeorā bororāra naḷgḷrā basía: Lotaḷ, Sobal, Zibeoḷ, Aná, ³⁰ Disoḷ, Ezer, Disaḷ sida. Jūma maḷgḷrāra Seír druade ādji ēberārā bororā basía.

³¹ Israelerāba ādji boro eropanani naēna Edoḷ ēberārā bororāra naḷgḷrā basía: ³² Beor warra Belara Edoḷ ēberārā boro basía. Idji purura Dinabá

* **36:24** Baidoda. Hebreo bedade maḷra ebuḷa b́a. Acaḷamaarā jara b́a baido jḷwḷrāda.

abadjidaa. ³³ Bela beudacarea Zerá warra Jobáda dji boro basía. Jobára Bosra purudebema basía. ³⁴ Jobá beudacarea Husaãda dji boro basía. Husaãra Temaã druadebema basía. ³⁵ Husaã beudacarea Bedad warra Hadada dji boro basía. Hadaba madianitarãra Moab druade poyasia. Idji purura Avit abadjidaa. ³⁶ Hada beudacarea Samlada dji boro basía. Samlara Masreca purudebema basía. ³⁷ Samla beudacarea Saulda dji boro basía. Saulora dji do icawa Ɂ Rehobo purudebema basía.† ³⁸ Saul beudacarea Baal-hanaãda dji boro basía. Idjira Achor warra basía. ³⁹ Baal-hanaã beudacarea Hadarda dji boro basía. Idji purura Pau abadjidaa. Hadar quimada Mehetabel abadjidaa. Idjira Matred cau basía idjaba Mezaab ãizaque basía.

⁴⁰⁻⁴³ Esaúdeba yõpedada bororãra naãgãrã basía: Timna, Alva, Jetet, Aholibamá, Ela, Pinoã, Quenaz, Temaã, Mibzar, Magdiel, Iraã sida. Jũma maãgãrãra Edoã purudebema bororã basía. Maã bororãneba yõpedadarãba dji bororã trãra epësidaa. Idjaba ãdji beaza dji bororã trãda Ɂcuasidaa.

37

Jose idji djabarã ume

¹ Idji zeza Isa jaidadacarea Jacobora Canaaã druade idji zeza baɁama besia. ² Nama nẽɁarã Ɂ Jacobo warrarãba opedadebemada.

Jacobo warra Jose diecisieste poa baside idji djabarã ume oveja waga babadjia. Idji zezaba quima quĩrãca eroɁ wẽrãrã Bilhaba idjaba Zilpaba topedada ume Josera biara trajabadjia.* Diguida wãɁarãde Joseba idji zezaa jarabadjia idji djabarãba cadjirua o panada. ³ Israelba Joseda waabema warrarã cãyãbara biara quĩrã basia Josera idji drõã Ɂde tosida bẽrã. Maã carea Israelba Jose itea cacuade jãbada draso bio bia quiruda osia. ⁴ Jose djabarãba cawasidaa ãdji zezaba Josera ãdjirã cãyãbara biara quĩrã Ɂda. Maã carea idjira quĩrãma panesidaa. Idji ume bia bedeadaca basía.

⁵ Ewari aba Josera cãimocarasia. Nurẽma maã cãimocaradara idji djabarãa nẽɁarãsia. Maã carea ãdjirãba idjira wetara quĩrãmasidaa. ⁶ Idjia nãwã jarasia:

–Ûrĩnada, mãa cãimocaradada nẽɁarãya. ⁷ Mãa unusia dadjirãba dadji ejũãne trigoda tãdapeda ãbaa cajã panada. Cawaẽne mãa trigo cajãnara ãta nũmesia. Maãne bãrãba cajãpedadara mãre quĩrãpita edaa barru copanesidaa.–

⁸ Maã carea Jose djabarãba quĩrũbideba nãwã jarasidaa:

–Mãwãra ɁɁara dai boroda beica? ɁDaira ɁɁ jãwaeda eroɁaica?–

Joseba maã cãimocaradeba ãdjirã boro baida nẽɁarãda carea dji djabarãba idjira wetara quĩrãmasidaa.

⁹ Mãwãnacarea Josera wayacusa cãimocarasia. Maã cãimocarada sida idji djabarãa nẽɁarãsia. Nãwã jarasia:

–Ûrĩnada, mãa waya cãimocarasia. Unusia ãmãdauda, jedecoda, idjaba once chĩdauda. Maãgãrãra eberã quĩrãca mã quĩrãpita chĩrãborode barru copanesidaa.–

¹⁰ Joseba idji djabarãa nẽɁarãdacarea dji zezaa bida nẽɁarãsia. Maã bẽrã idji zezaba idjira nãwã quẽãsia:

–Maã cãimocaradeba Ɂã cãrẽda jara Ɂ? Mãwãra ɁɁ papara, Ɂ djabarãra, mã sida Ɂ quĩrãpita chĩrãborode barru copanenica?–

¹¹ Maã carea dji djabarãra idji ume soɁe biẽ panesidaa baribãrã dji zezaba maã cãimocaradebemada bio crĩcha besia.

† **36:37** Dji do icawa Ɂ Rehobo. ɁɁarãmaarã Euprate doɁebemada bedea Ɂã. * **37:2** Maã warrarã trãra unu panãa Genesi 35:23-26Ɂe.

Jose djabarãba idji nêdobuepedada

¹² Ewari aba Jose djabarãba dji zeza ovejara Siqueã puru caita pōãjãrã cobide edesidaa. ¹³ Mañne Israelba Josea nãwã jarasia:

–Warra, bΛ djabarãba Siqueã caita mΛ ovejara waga panΛa. MΛa quĩrĩã bΛa bΛa ãdjira acΛde wãida.–

Joseba panusia:

–Bia bΛa, mΛa ãdjira acΛde wãya.–

¹⁴ Israelba jarasia:

–BΛ djabarã, dadji animarã sida sãwã panΛ cawaya acΛde wãdua. Mañbe mΛa jarade zedua.–

Mãwã jarapeda Israelba Josera Hebroã jewedadeba Siqueãnaa wãbisia. Wãne Josera Siqueãne jũesia. ¹⁵ Joseba idji djabarã jarΛ nĩne ëberãba idjira unupeða nãwã iwidisia:

–¿Cãrẽda jarΛ bΛ?–

¹⁶ Joseba panusia:

–MΛ djabarãda jarΛ bΛa. ãdjirãba ovejada waga panΛa. ¿BΛa cawa bΛca sãma panΛda?–

¹⁷ Ëberãba panusia:

–Mãe, ãdjirãra nama duananapeda wãbΛrΛsidaa. MΛa ùrĩsia Dotaã ëjũãnaa wãniana abΛdada.–

Ara mãda Josera idji djabarã caidu wãsia. WãbΛrΛde ãdjirãra Dotaã ëjũãne unune wãsia. ¹⁸ Mañne ãdjirãba Josera tamΛ uruda unusidaa. Jose ãdji caita jũei naëna ãdjirãra bedea ausidaa idji beadi carea. ¹⁹ Nãwã jarasidaa:

–AcΛdadua, cãimocarabarira jari bueábarΛa.† ²⁰ Idjira beadapeda baido juebada uriaðe batabuedia. Mañbe dadji zezaa jaradia animarãba cobuesida. ¡Mãwã osidara acΛdia idjia cãimocaraðara wãrãda mãwã cawaya!–

²¹ Mañ bedea ùrĩbΛrΛde ãdji djaba Rubeãba Josera ãdji jawadebemada ëdra bΛida crĩchasia. Mañ carea nãwã jarasia:

–Beadaëa. ²² Idji oara erozoabiðaeã. Za bΛ baido juebada uriaðe batabuedia, baribΛrΛ beadaëa.–

Rubeãba mãwã jarasia Josera ëdra bΛpeda dji zezamaa wayacusa edeida crĩchada bẽrã. ²³ Jose idji djabarãma jũesiaðe ãdjirãba idjira jidadapeda idji cacuaðe jΛ bΛ drasoa bio bia quiruda ërã edasidaa. ²⁴ Mañbe idjira baido juebada uriaðe batabuesidaa. Dji uriara pōãsa baido neë basia. ²⁵ Mãwã oðapeda ne co chũpanesidaa. Mañne ismaelerãda Gala druadeba zebΛdada unusidaa. Mañ ismaelerãba cameyoðe quera tũãpa beada Egipto druadea nêdobuede edebΛda basia. ²⁶ Mañne Judaba idji djabarãa jarasia:

–Dadji djabada beadapeda mẽrãnibΛrΛ, mãba ¿cãrẽ biada edadi? ²⁷ Idjira dadjirã djabaa. Mañ bẽrã idji beadi cãyãbara biara bΛa jari uda ismaelerãa nêdobuedida.–

Juda djabarãba idji crĩchara bia ùrĩsidaa. ²⁸ Mãwã panΛne mã ismaelerã madianita abadara ãdji caita zebΛda basia. ãdjirãra ne nêdodapeda nêdobuebadarã basia. Jose djabarãba idjira uriaðe bΛda ãtaa errebari edadapeda mã ismaelerãa veinte parata torrobari nêdobuesidaa. Ara mãda ismaelerãba Josera Egiptodaa edesidaa.

²⁹ Mãwãnacarea Rubeãra ãyã wã baðada dji uriamaa jẽda zesia. Mañne Josera eða unue bẽrã sopuaðeba idjia cacuaðe jΛ bΛra cõãtasia. ³⁰ Mañbe idji djabarãmaa wãpeda jarasia:

–¡Warrara uriaðe neëa! Jãñbe mã ¿sãwã oi?–

† 37:19 Cãimocarabari. Hebreo bedeaðe bΛ bΛa “cãimocara djibari.”

³¹ Mañ carea ãdjirãba chiwatu zaqueda beadapeda Joseba cacuade drasoa jã badara dji oaba jũma tãũcuasidaa. ³² Mañgãra ãdji zezamaa diabuesidaa. Nãwã jarabisidaa: “Dairãba za bãda unusidaa. ¿Nañgãra bã warraba cacuade jã badaẽca?”

³³ Jacoboba mañ unuside nãwã jarasia:

–Za bãra mã warraba cacuade jã badaa. Animarãba idjira beapeda cobuesia.–

³⁴ Mañ bẽrã sopuadeba Jacoboba cacuade jã bãra cõãtapeda sopua care-abema jãbadada jãsia. Mañbe dji warra carea sopua ewarida dãrã wagasia.

³⁵ Dji warrarãba, dji caurã bida obadjidaa sobiabidi carea, baribãrã idjia iduaribica basía. Nãwã jarabadjia:

–Mã sopuara quĩrãdoaẽa aba mã beubãrãdaa.–

Mãwã Jose carea aujĩasia.

³⁶ Mañmisa madianitarãba Josera ãberã Potipa abadaa Egiptode nẽdobuesidaa. Mañ Potipara Egiptodebema boro wagabadarã dji droma basía.

38

Judaba idji ãĩgu ume warrarã ununa

¹ Mañ ewaride Judara idji djabarãnebemada ãyã wãsia. Adulañ purude ãberã Hira abadama baẽ wãsia. ² Mama Judaba cananeo Súa cauda unusia. Judaba Súa caura edapeda idji ume cãisia. ³ Dji wẽrãra biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Judaba idjira trã bãsia Ere. ⁴ Dji wẽrãra wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Idjira trã bãsia Onaã. ⁵ Wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Idjira trã bãsia Sela. Sela tosideaẽ Judara Quezib purude basia.*

⁶ Juda warra iwina Ere cũdra badacarea Judaba idji itea wẽrãda jarasia. Mañ wẽrãra Tamará abadjidaa. ⁷ Juda warra iwina Erera Æcõrẽ quĩrãpita dji cadjirua basía. Mañ carea Æcõrẽba idjira beubisia. ⁸ Mãwãnacarea Judaba idji warra Onaã jarasia:

–Bã djaba quima badara edadua dadjia obada quĩrãca.† Mãwã bãa bã djaba basi itea warrada oya.–

⁹ Baribãrã Onaãba cawa basia mañ warrara idjideada adaẽda, ãtebãrã idji djaba basideada adida. Mañ carea dji wẽrã ume cãĩ baẽ wagabadjia wẽrã biogoa berãmãrẽã.‡ Mãwã idji djaba basi itea warra oẽ basía. ¹⁰ Idjia mãwã o bãda Æcõrẽba biẽ unusia. Mañ bẽrã Onaã sida beubisia.

¹¹ Mãwãnacarea Judaba idji ãĩgu Tamaráa jarasia:

–Mã warra Sela waribãrãmisa quima edaẽ bã zeza dede baẽ wãdua. Sela drõã badacarea idjia bãra edaya.–

Ara mãda Tamaráa dji zeza dede baẽ wãsia. (Idji zezara Timnata purude babadjia.) Baribãrã Judaba wãrãda quĩrãẽ basia Selaba Tamará edaida. Waya basia Sela sida dji djabarã quĩrãca beuida.

¹² Dãrã badacarea Juda quimara beusia. Idji quimara Súa cau basía. Idji sopua jõnacarea Judara Timnata purudea wãsia idji oveja cara tãbadamaa. Idji dji bia Hira Adulañ purudebemara idji ume wãsia. ¹³ Mañne Timnatebemarãba Tamaráa jarasidaa:

–Bã zãwãrẽra namaa zebãrãa idji oveja cara tãbi carea.–

* **38:5** Judara Quezib purude basia. Hebreo bedeade mãwã bãa. Griegode jara bãa Juda quimadrã Quezib purude basida. † **38:8** Mañ ewaride umaquĩrãda warra neẽ beusira, dji djababa idji itea warra oida basia dji pẽdra ume. Deuteronomio 25:5-10. ‡ **38:9** Wagabadjia wẽrã biogoa berãmãrẽã. Hebreo bedeade bã bãa: “Umaquĩrã bãra dajada batabuebadjia.”

¹⁴ Mañ ũrĩside Tamarába pēdrarāba j̄lbada j̄l b̄adara ērāpēda idji quĩrāra quēb̄a daucha wuaba b̄arasia ni abāba cawarānamārēã. Mañbe Enaiñ purudaa wāsia. Mañ purura Timnatadaa wābada o caita basia. Tamarára dji purude eda wābadama chūmesia wērã auduaba obada quĩrāca. Idjia m̄awã osia Judara idji ume cāimārēã. Cawa basia Selara cūdra b̄am̄ina Judaba idjia diaēda idji quima bamārēã.

¹⁵ Judaba Tamará unub̄ar̄de wērã auduada crīchasia, idji quĩrāra wuaba b̄ar̄a erob̄a b̄ērã. ¹⁶ Judaba adua basia idji āīguda m̄awã b̄ada. Mañ b̄ērã Tamarámaa wāpēda jarasia:

–¿B̄ara m̄a ume cāica?–

Tamarába panusia:

–M̄da b̄a ume cāib̄ar̄a, ¿b̄aa m̄a cārēda diai?–

¹⁷ Judaba jarasia:

–M̄a animarānebema chiwatu zaqueda aba diabueya.–

Tamarába jarasia:

–Bia b̄aa, barib̄ar̄a mañ diabueb̄ar̄amisa b̄aa nebia erob̄adebemada m̄a ume beedua cawai carea b̄aa wārāda diabueida.–

¹⁸ Judaba iwidisia:

–¿Cārē nebiada m̄a b̄aa diai?–

Mañne Tamarába panusia:

–M̄a ume beedua b̄aa sēyã obarida dji j̄lcara bara, idjaba bacuru b̄a j̄awade erob̄a sida.–

Ara mañda idjia iwididara Judaba diapēda idji ume cāisia. M̄awã Tamarába Juda warrada biogoa besia. ¹⁹ M̄awānacarea Tamarára diguida wāsia. Idji quĩrā b̄ar̄a erob̄a wuara ērāpēda wayacusa pēdrarāba j̄lbadara j̄lsia.

²⁰ Mañbe Judaba idji dji bia Hira Adulañnebemara diabuesia chiwatu zaquera wērã auduua diamārēã. Diapēda Hiraba Juda nebia beedara wayacusa edaida basia. Barib̄ar̄a Hiraba dji wērāra unuē basia. ²¹ Mañ carea idjia mamabemarāa iwidisia:

–Wērã audua nama Enaiñ purudaa zebada o icawa chūmanara ¿sāma b̄a?–

Ādjirāba panusidaa:

–Nama wērã auduara ni aba bida neã.–§

²² Mañbe Hirara Judamaa jēda zepēda jarasia:

–J̄a wērāra m̄a unuē basia. Arimabemarāba jarasidaa j̄ama wērã auduara ni aba bida neēda.–

²³ Mañne Judaba jarasia:

–M̄a nebia beedara idjide baya. M̄a chiwatu zaquera idji itea diabuedam̄ina b̄aa idjira unuē basia. Waa diabueēa j̄amabemarāba dadjira ipida jararānamārēã.–

²⁴ Jedeco ũbea bab̄ar̄de Judaa n̄awã jarasidaa:

–B̄a āigu Tamarába auduada oda b̄ērã biogoa besia.–

Mañ carea Judaba j̄igua jarasia:

–¿Purudeba dajadaa ededapēda bá beadadua!–

²⁵ Ara mañda Tamará edade wāsidaa. Barib̄ar̄a dajadaa edeb̄adade Tamarába dji zāwārē Judaa n̄awã bedea diabuesia: “Nañ nebia djibariba m̄ara biogoa osia. Ac̄dua za b̄a sēyã obarida dji j̄lcara bara, idjaba za b̄a bacuru sida. ¿Caida djibari?”

²⁶ Judaba mañ nebiara idjideda cawada b̄ērã n̄awã jarasia:

§ 38:21 Wērã audua. Canaā druade ācar̄a wērārāba ādji j̄awaba oda ācōrē ēpē pan̄neba auduada obadjidaa. Mañrā ācōrē ēpē beaba crīchabadjidaa mañneba cuera aride zeida, ādjia upedadara bia zauida, idjaba ādji animarā sida bia waridida.

–Jãl wērãba odara mla oda cãyãbara jipaara bla, mla warra Selara idjia diadaẽ bẽrã.–

Idjira êdra bapeda Judara idji ume waa cãíẽ basía.

²⁷ Tamará warra toi ewaride cawasia mĩguisoda toida. ²⁸ Tobara de jawada na odjasia. Mañe dji warra careba tobibari wērãba mla jawade jacara purruda jã basia. Jarasia: “Za bada na odjasia.” ²⁹ Baribara jawara waya eda wãsia. Mañe dewarabemada na tosia. Dji careba tobibari wērãba jarasia: “Bara çsãwãbara na tosi?” Mãwã idjira trã basidaa Paré.* ³⁰ Mãwãnacarea idji djaba, jawade jacara purru jã bada tosia. Mañ carea idjira trã basidaa Zará.†

39

Potipa quima carea Jose preso beda

¹ Ismaelerãba Josera Egipto druadaa nêdobuede edesidaa. Mama êberã Potipa abadaba idjira nêdosia idji nezocada bamãrẽã. Potipara Egip-todebema basía. Idjira mañ druadebema boro wagabadarã dji droma basía.

² Æcõrẽda Jose ume bla bẽrã idjia o bara jũma bia odjabadjia. Mañ carea idji boro dede traja besia. ³ Joseba o bara Æcõrẽba jũma bia odjabibadjia. Mãwã Jose boro Potipaba cawasia Æcõrẽba Jose ume bada. ⁴ Mañ bẽrã idjia Josera bia unupeda idji nezocarã boroda basia. Idjaba jũma idjia erobara Jose jawaeda basia. ⁵ Mañ ewarideba ltaã Æcõrẽba Potipaba idji dede, idji êjũãne erobla sida Josedeba auduara waribisia. ⁶ Potipaba jũma idjideda Jose jawaeda bada bẽrã jũmawãya crĩchaca basía. Ababe idjia coidebemadra crĩchabadjia.*

Josera jũma quĩrãwãrẽã basia. ⁷ Mañ bẽrã Potipa quimaba idjira awua nũmesia. Ewari aba mañ wērãba Josea jarasia:

–Wãnaa cãĩne.–

⁸ Mañne Joseba quĩrãẽ bẽrã Potipa quimaa jarasia:

–Mlra bla ume cãíẽã. Ml boroba idjidera jũma ml jawaeda basia. Mañ bẽrã idjia erobadebemada jũmawãya crĩcha baca. ⁹ Nañ dede nezoca ml cãyãbara dji dromaara bara neẽã. Ml boroba jũma nañ dede bara ml jawade basia. Ababe badra ml jawade baẽ bla, idji quima bẽrã. Mañ cadjirua waiblada mla çcãrẽã oi? jMãwã oibara Æcõrẽ quĩrãpita cadjiruada oya!–

¹⁰ Potipa quimaba nurẽmaza Josea jara babadjia idji ume cãmãrẽã wa idji ume nẽbara bamãrẽã. Mãwãmĩna Joseba idji bedeara ãjãca basía. ¹¹ Ewari aba Josera Potipa dede trajade wãside ni abal nezocada neẽ basía. ¹² Mañne Joseba jã bara Potipa quimaba jida dogopeda nãwã jarasia:

–jMl ume cãĩdua!–

Baribara Joseba jã bara wẽãtapeda dajadaa pira wãsia. Mãwã idjia jã badara dji wẽã jawade besia. ¹³ Dji wērãba unusia Josera pira wãbarada idjaba Joseba jã badara idji jawade bada. ¹⁴ Mañ bẽrã idji dedebema nezocarãda trãpeda nãwã jarasia:

–Acãdadua, ml quimaba jãl hebreora dadjirãmaa enesia. Baribara jãl êberãba dadjirãra biẽ oya bla. Idjira nama zepeda ml ume cãĩ quĩrã nũmasia. Mañ carea mlra jĩgua biasia. ¹⁵ Ml biabara carea idjira dajadaa mĩrũ pira wãsia. Acãdadua, idjia jã badara nama beesia.–

¹⁶ Mañbe Joseba jã badara dji wērãba wagasia aba idji quima Potipa diguidaa zebara daa. ¹⁷ Idji quima jũeside idjia abarida jarasia:

* **38:29** Hebreo bedede Paré trãba jara bla “êdrãida.” † **38:30** Hebreo bedede Zará trãba jara bla “purea bla.” * **39:6** Ababe idjia coidebemadra crĩchabadjia. Josera Egip-todebemaẽ bẽrã Potipa itea ne djucara basia idjaba idji ume ne cocara basia. Acãdua Genesi 43:32.

–Bla dadji itea enena hebreo nezocara nama zepeda m̃ra biẽ o quĩrĩa basia. ¹⁸ Baribara m̃ jĩgua biabara carea idjira dajadaa m̃rũ pira w̃sia. Aca dua, idjia j̃a badara nama beesia. ¹⁹ Ba nezocaba m̃ra j̃awã osia.–

Idji quimaba jara ba ũrĩside Potipara bio quĩrũsia. ²⁰⁻²¹ Maã carea Josera jidabipeda preso babisia Egiptodebema boroba preso babari dede.

Baribara Jose mama preso ba de bida Ācōrẽra idji ume basia. Idjira bio careba basia. Maã carea dji preso babada boroba Josera bia unusia. ²² Maã bẽrã idjia preso beara Jose jawaeda jũma basia wagamãrẽã. M̃awã jũma mama oida bara Josebana obibadjia. ²³ Joseba jũma bia o ba bẽrã dji preso babada boroba idjia o bara quĩrãcuitaca basia. M̃awã basia Ācōrẽra Jose ume ba bẽrã. Jũma Joseba o bara Ācōrẽba bia odjabisia.

40

Cãimocara umé Joseba cawa jarada

¹⁻² Jose preso baside Egiptodebema boro itea umé traja panasidaa. Aba uva ba jue diabada boro basia. Dewarabemada paã obada boro basia. Maã umébemaba Egiptodebema borora bio quĩrũbisidaa. ³ Maã carea dji boroba adjira idji wagabadarã boro dede preso babisia. Josera maã preso babada dede basia. ⁴ Dji preso babada boroba Josera basia maã umébemara aca bamãrẽã. Mama adjira d̃arã preso panesidaa.

⁵ Ewari aba Egiptodebema boroa uva ba jue diabari badara, paã obari bada sida abari diamasi cãimocarasidaa. Cãimocaraza ne jara awara beasia. ⁶ Diapededa Jose adjimaa w̃barade unusia adjira sopua panada. ⁷ Maã carea Joseba adjia iwidisia:

–¿Cãrẽ cãrẽã b̃arãra sopua pan?–

⁸ Adjia panusidaa:

–Daiba idi cãimocarapedadara caiba cawa jaraida neẽ bẽrã j̃awã sopua pan.–

Maãne Joseba jarasia:

–Aba Ācōrẽbara cãimocarara poya cawa jarabiya. B̃arãba cãimocarapedadara m̃a ñebaradua.–

⁹ Ara maãda uva ba jue diabada boro badaba idji cãimocarara Josea ñebarasia. Ñawã jarasia:

–M̃a cãimocarade unusia uva j̃carada m̃ caita nũm̃da. ¹⁰ Maã uva j̃carara jawate ũbea basia. Maã j̃carara tucupeda, p̃nõpeda, bio zau nũmesia. ¹¹ Maãne nama dai druadebema boro tazada m̃ jawade erobasia. Maã tazade m̃a uvada barrajupeda dai boroa diasia.–

¹² Maã jaradacarea Joseba ñawã jarasia:

–Ba cãimocaraba naãda jara ba: uva jawate ũbea ba ununaba jara ba ewari ũbea. ¹³ Ewari ũbeade Egiptodebema boroba bara idji quĩrãpita tr̃ya ba naãrã o bada quĩrãca wayacusa o bamãrẽã. M̃awã ba waya idjia uva bara jue dia baya ba naẽna o bada quĩrãca. ¹⁴ Ba bia beb̃arade m̃ djuburia m̃ra quĩrãdoarãdua. Ba boroa m̃nebemada jaradua naã dedebemada ědra bamãrẽã. ¹⁵ M̃ra hebreorã druadebemada jida enesidaa idjaba m̃a ni cãrẽ sida oẽ ba da nama preso eropan.–

¹⁶ Paã obada boro badaba ũrĩ basia Joseba maã cãimocarara cawa jara ba da. Joseba cawa jaradara bia bada bẽrã idjia jarasia:

–M̃a sida cãimocarasia. M̃a unusia m̃ boro ãrã jamara paã bara beada ũbea eroñda. ¹⁷ Dji ãrãbemane paã cũãda quĩrãtanoa erobasia nama dai druadebema boro itea. Baribara cawaẽne maã paã cũãra ĩbanaba co duanesidaa.–

¹⁸ Māwā jaradacarea Joseba idjía jarasia:

–Bā cāimocaraba naŕda jara bāa: mañ jamara ũbea bāa ununaba jara bāa ewari ũbea. ¹⁹ Ewari ũbeade Egiptodebema boroba bāra idji quĩrāpita trŕya. Baribāŕā bāra obāá tubipeda bacuru cūmiane ātā su jira bābiya. Mañbe āgosoba bā djarara codia.–

²⁰ Ewari ũbea badacarea Egiptodebema boroba idji toda ewari bāsridada osia. Dji dromarā itea djicoda waibāa obisia. Mañne uva bā jue diabada boro badara, pañ obada boro bada sida idji quĩrāpita enebisia. ²¹ Mañbe uva bā jue diabada boro badara bāsia wayacusa idjia naārā o bada quĩrāca o bamārēā. Māwā idjia wayacusa uva bāra Egiptodebema boroa jue dia besia Joseba jarada quĩrāca. ²² Baribāŕā pañ obada boro badara bacuru cūmiane ātā su jira bābisia Joseba jarada quĩrāca. ²³ Uva bā jue diabada borora bia bedamīna Josera abeda quĩrādoasia.

41

Egiptodebema boroba cāimocarada Joseba cawa jarada

¹ Jose poa umé preso badacarea Egiptodebema borora cāimocarasia. Mañ cāimocarade unusia idjira Nilo do icawa nūmada. ² Mañne siete paca biya boreguea quedada doedaŕba odjadapeda pōājārā co duanasidaa. ³ Ādji caidu dewara siete paca mititia caya beada doedaŕba odjasidaa. Mañ caya beara dji boreguea bea caita do icawa nūpanesidaa. ⁴ Mañne dji mititia caya beaba dji biya boreguea quedeara cocuasidaa.

Mañne Egiptodebema borora āŕāmasia. ⁵ Baribāŕā wayacusa cāipeda cāimocarade unusia trigo bāwāŕā abaŕde siete cāmā biya uga beada. ⁶ Mañbe unusia dewara trigo bāwāŕāde siete cāmā ugaē beada. Mañgāra nāŕrā jāwāŕā āmādaŕ odjabariareba tā nūmba jārāzaza beasia. ⁷ Mañne cāmā ugaē beaba dji biya uga quedeara cocuasidaa.

Māwā bāde Egiptodebema borora āŕāmasia. Mañne cawasia idjia ununara cāimocara basida. ⁸ Nurēma diapeda idjia cāimocarada carea cawa crīchaē besia. Mañ bēŕā Egiptodebema daubararāda, ne cawa bea sida trācuabipeda idjia cāimocaradara ādjía nēbāŕāsia cawa jaradamārēā.* Māwāmīna ni abaŕba poya cawa jaradaē basia.

⁹ Māwā panāne uva bā jue diabada boroba Egiptodebema boroa jarasia:

–Mā boro, māa biē osia. Māa ne jaraida badara quĩrādoā basia. Idibe quĩrānebabāŕā. ¹⁰ Bā pañ obada boro ume, mā ume bida quĩrūpeda दौरa preso bābisia bā wagabadarā boro dede. ¹¹ Dai preso panasidade abari diamasi दौरa cāimocarasidaa. Cāimocaraza ne jara awara beasia. ¹² Mañne hebreo cūdrada dai ume basia. Mañ hebreora bā wagabada boro nezoca basia. Daiba cāimocarapedadara idjía nēbāŕāsidāa. Mañne idjia dai cāimocarara umena cawa jarasia. ¹³ Idjia daia jarada quĩrāca wārāda māwāsia. Bā māra wayacusa bāsia māa naēna bā itea o bada quĩrāca o bamārēā. Mañne dewarabemara bā beabipeda bacuru cūmiane ātā su jira bābisia.–

¹⁴ Mañ carea Egiptodebema boroba Josera trābisia. Ara māda preso badada isabe ēdrā bāsidaa. Josera icara wēpeda, buđa tāpeda, bia djiopeda Egiptodebema boromaa wāsia. ¹⁵ Mañbe dji boroba Josea jarasia:

–Māra cāimocarasia, māwāmīna ni abaŕba poya cawa jaradaē panāa. Baribāŕā māa ũŕisia bāa cāimocarara cawa jarabarida.–

¹⁶ Joseba jarasia:

* **41:8** Daubara. Egiptode daubararāra ne cawa beasia. Bedea cawa beasia, ne ununacada obadjidaa, cacua biē beara biabibadjidaa, dau ēsā beasia, idjaba egiptorāba ācōrē quĩrāca ĩjābada sacerdoterā basia. Abeda dji dromarāda beasia.

–Mā boro, maḡara māduba poya oēa. Bā cāimocaradara Ācōrēbāra cawa jarabiya necai bamārēā.–

¹⁷ Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Mā cāimocarasia māra Nilo do icawa nūmada. ¹⁸ Mañne siete paca biya boreguea quedeada doedaḡba odjadapeda pōājārā co duanasidaa. ¹⁹ Ādji caidu dewara siete paca mititia caya beada doedaḡba odjasidaa. Nañ Egipto druade mā unucāa paca jācua mititia beada. ²⁰ Mañ paca mititia caya beaba dji naārā odjapedada boreguea beara cocuasidaa. ²¹ Dji caya beaba dji boreguea quedeāra cocuapedadamīna ara māwā bio caya panesidaa ādji naārā panana quīrāca.

Mañne māra ārāmasia. ²² Baribāra māra waya cāimocarasia. Unusia trigo bawara abaḡde siete camā biya uga beada. ²³ Mañare unusia trigo bawaraḡde siete camā ugaē beada. Maḡara nāūrā jwārā āmādaḡ odjabariareba tā nūmba jārāzaza beasia. ²⁴ Mañne ugaē beaba dji uga quedeāra jūma cosidaa. Mā mañ cāimocaradara daubararā jarasia. Māwāmīna poya cawa jaradaē basia.–

²⁵ Mañne Joseba Egiptodebema boroba jarasia:

–Mā boro, mañ cāimocara umēba abarida jara bāa. Ācōrēba sāwā oida bāa unubisia. ²⁶ Dji siete paca bia quedeaba jara bāa siete poa codidebema aduba eropananida. Dji siete trigo camā uga quedeā bida abari quīrāca jara bāa siete poa codidebema aduba eropananida. ²⁷ Baribāra dji siete paca mititia caya bea ādji caidu odjapedadaba jara bāa siete poa jarrabada zeida. Dji siete trigo camā ugaē beaba abarida jara bāa. Mañ camāra nāūrā jwārā āmādaḡ odjabariareba tā nūmba jārāzaza beasia. Mañba jara bāa siete poa jarrabada zeida.

²⁸ Mā boro, Ācōrēba bāa unubisia idjia oida mā jara bā quīrāca. ²⁹ Siete poa nañ Egipto druade codidebemara aduba eropania. ³⁰⁻³¹ Mañare siete poa nañ Egipto jarrabada zeya. Mañ jarrabara bio dārāi bēra egiptorāba dji aduba eropana ewarira abeda quīrādoadia. Mañne codidebema nañ druade bāra jōya. Dji aduba eropanananebemada ni maārī bida neē baya. ³² Bāa barima umē cāimocaradaba jara bāa Ācōrēba dārāēne wārāda māwā oida.

³³ Mañ bēra, mā boro, bāa ēberā crīcha cawa bāda jarapeda bāida bāa nañ Egipto druara acā bamārēā. ³⁴⁻³⁵ Mañare jūma nañ Egipto druade trigo wagabada bororāda bacuaida bāa. Siete poa aduba eropana ēberārāba ewabadadebemada mañ bororāba maārī wagadida panāa. Ē juesuma ewabadaza aba wagadida panāa. Māwā odida panāa puru beaza. Ādjia wagapedadara babara cawa jaraya sāwā jedeida. ³⁶ Māwā osira siete poa jarraba zebaraḡde trigora waga eropania nañ Egipto druadebemarā quīrānamārēā.–

Jose Egiptodebema boroare beda

³⁷ Mañ crīchara Egiptodebema boroba, dji dromarā bida bio bā ūrīsidea. ³⁸ Dji boroba ādjirā jarasia:

–Ācōrē Jaureda nañ ēberā ume bāa. Dadjirāba dewara ēberāda idji quīrāca ununaēa.–

³⁹ Ara māda idjia Josea jarasia:

–Ācōrēba bāa māra cawabisia. Bā quīrāca crīcha cawa bāra neēa. ⁴⁰ Mañ carea mā bāra dji dromarā boroda bāya. Bā jarabara jūmarāba ījā odia. Ababe mādrā bā cāyābara dji dromara baya. ⁴¹ Mā jūma nañ druadebemara bā jawada babara.–

⁴² Mañe Egiptodebema boroba idji sēyā bara bΛ sortijada Jose jΛwaedē wēñju bΛsia Joseba dji boro trāneba jūma poya o bamārēā. Dji biara bΛ lino oda djioda, oro oda carena sida Josea jΛbisia. ⁴³ Mañbe idji carretade badopeḁa Josea idjiare dewara carretade pΛrrΛa edesia. WābΛdade idji wagabadarāda Jose na wābibadjia nāwā jīgua jaradamārēā: “¡Chīrāne cobeadaḁua!”† Māwā Egiptodebema boroba jūma Egipto druara Jose jΛwaeda bΛsia.

⁴⁴ Mañbe idjia Josea jarasia:

–Māra jūmarā boroa, baribΛrΛ jūma nañ druadebemarāra bΛ jΛwaeda beadia. Ādjirāba bΛa iwididaē ni cārē sida ocarā panΛa.–

⁴⁵ Egiptodebema boroba Jose trāra bΛsia Zapnat-panea.‡ Mañ awara wērā Asena abadada Josea diasia idji quima bamārēā. Mañ Asenara Potipera cau basia. Potiperara Oñ purude ģmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basia. Māwā Josea jūma Egipto druade dji dromada besia.

⁴⁶ Egiptodebema boroba Josea dji dromada bΛside idjira treinta poa basia. Josea dji boroma baḁada jūma Egipto druade pΛrrΛa wāsia. ⁴⁷ Mañbe siete poa ne jūmada bia zauda bēṛā codidebemara aḁuba nūmasia. ⁴⁸ Mañ siete poade Egipto druade ewapeḁadaḁebemada Joseba waga bΛbisia. Puruza dji puru caita ewapeḁadara maārī waga bΛbisia. ⁴⁹ Māwā trigora waiḁΛa waga bΛsidaa. Pusa ībΛ quīrāca ādjirāba waiḁΛa waga eropanasidaa. Mañ bēṛā juacha pananada idu bΛsidaa.

⁵⁰ Jarraba ewari zei naēna Joseba idji quima Asena ume warrarāda umé unusia. Asena zeza Potipera Oñ purude ģmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basia. ⁵¹ Idji warra iwina tosidade Joseba nāwā crīchasia: “Ācōrēba jūma mΛ bia mīga baḁara, mΛ ēberārā sida quīrādoabisia.” Māwā idji warra iwinara trā bΛsia Manase.§

⁵² Dewarabema warra tosidade Joseba nāwā crīchasia: “MΛ biē baḁa druade Ācōrēba mΛa warrarāra unubisia.” Māwā dji warrara trā bΛsia EpraiΛ.*

⁵³⁻⁵⁴ Siete poa Egipto druade aḁuba zau nūmana jōnacarea siete poa jarrabada zesia Joseba jarada quīrāca. Druaza jarrabara wāsia. BaribΛrΛ egiptorāba codira eropanasidaa. ⁵⁵ Māwā bΛde egiptorāba codi carea erobeada sida jōsia. Mañ bēṛā ādji boromaa codira iwidide wāsidaa. Ādji boroba jūmarāa jarasia:

–Josemaa wānadua. Idjia jarabΛrΛ quīrāca oḁadua.–

⁵⁶ Jarraba Egipto druade zeside Joseba trigo wagabada dera jūma ewabicuasias. Mañbe trigora egiptorāa nēdobuebadjia, jarrabara wārāda jūma Egipto druade zeda bēṛā. ⁵⁷ Mañ awara druazabemada Josemaa trigo nēdode zebadjidaa jarrabara jūma druaza wāna bēṛā.

42

Jose djabarāba trigo nēdode wāpedada

¹⁻² Mañ ewaride Jose zeza Jacobora waḁi Canaañ druade babadjia. Jacoboba cawasia Egipto druade trigora baraada. Mañ bēṛā idji warrarāa nāwā jarasia:

† **41:43** Chīrāne cobeadaḁua. Mañgara hebreo bedeā cawa beaba cawadaē panΛa. ΛcΛrΛmaarā egiptorā bedeāa. Nañgarā crīchada jaraisicada: “¡Āyā wānadua dadjirā boro zebΛrΛ bēṛā!” wa “¡dadjirā boro nezoca dromada zebΛrΛa!” wa “¡Quīrācuīta ūrīnadua!” ‡ **41:45** Zapnat-panea. Mañ trāba egiptorā bedeade jara bΛa “Ācōrēra bedeabaria; idjira zocai bΛa.” § **41:51** Hebreo bedeade Manase trāba jara bΛa “quīrādoabi.” * **41:52** Hebreo bedeade EpraiΛ trāba jara bΛa “warra unubida.”

–M̃a ũr̃sia Egiptode trigora baraada. ¿Cārēda j̃l̃a pañ? J̃maa nēdode w̃nadua dadjir̃ba codi carea. M̃aw̃ dadjir̃ara jarrababa beudaēa.–

³⁻⁴ Ara mãlda Jose djabar̃ara Egiptodaa trigo nēdode w̃sidaa. Jacoboba Jose djaba Benjamĩra diabueē basía, wayada b̃er̃a Benjamĩra beuida. Mã b̃er̃a Jose djabar̃ara diebe w̃sidaa.

⁵ Israel warrar̃ara dewara ēber̃ar̃a ume trigo nēdode w̃sidaa, j̃uma Canaã druade jarrabara zeda b̃er̃a. ⁶ Mãne Josera Egipto druade dji droma basía. Idjiabar̃a j̃uma druazabemar̃a trigora nēdobuebadjia. M̃aw̃ b̃ade Jose djabar̃ara j̃ūsidaa. J̃ūnapeda Jose quĩr̃apita wayaadeba egorode barru copanesidaa. ⁷⁻⁸ Joseba idji djabar̃a unuside cawasia ādjida m̃aw̃ pañda baribar̃a adua b̃a quĩr̃aca besia. Idji djabar̃aba idjira cawadaē basía. Mãne Josera ādji ume quĩr̃u b̃a quĩr̃aca bedeasia. Iwidisia:

–B̃ar̃ara ¿s̃amãba zeb̃ada?–

Ādjia panusidaa:

–Canaã druadeba trigo nēdode ze paña.–

⁹ Mãne Joseba quĩr̃anebasia ādjidebema c̃āimocaradada.* Mã b̃er̃a jarasia:

–j̃B̃ar̃aba dair̃a s̃aw̃ poyadi cawaya ac̃de ze paña!–

¹⁰⁻¹¹ Ādjia panusidaa:

–j̃M̃aw̃āēa, dai boro! j̃Daira mã carea ñinaēa! Dai b̃a nezocar̃ara jipa beaa. Daira j̃umaena abari zezadebemaa. Daiba trigodr̃a nēdode ze paña.–

¹² Joseba jarasia:

–j̃Sewaa! B̃ar̃aba dair̃a s̃aw̃ poyadi cawaya ac̃de ze paña.–

¹³ Ādjir̃aba panusidaa:

–Dai b̃a nezocar̃ara w̃r̃ada abari zezadebemaa. Daira doce djabar̃a panusidaa. Baribar̃a dai djaba tēābemara dai zeza ume Canaã druade besia. Mãne aba nēbasia.–

¹⁴ Joseba jarasia:

–M̃a jarada quĩr̃aca ebuda b̃a b̃ar̃aba ac̃de ze pañda dair̃a s̃aw̃ poyadi cawaya. ¹⁵ Baribar̃a m̃a ac̃aya b̃ar̃aba jara pañara w̃r̃a cawaya. Dai Egiptodebema boro tr̃neba m̃a w̃r̃aneba jaraya b̃ar̃ara namabemada ēdr̃adaēa aba b̃ar̃a djaba tēābemada namaa zeb̃ar̃adaa. ¹⁶ B̃ar̃anebemada aba w̃bidadua b̃ar̃a djaba tēābemada enem̃r̃ēa. Mãmisa waabemar̃ara nama preso panenia. Idjida zeibar̃a, m̃a cawaya b̃ar̃aba jara pañara w̃r̃ada. Idjida zeēbar̃a, dai Egiptodebema boro tr̃neba m̃a w̃r̃aneba jaraya b̃ar̃ara bedeade pananida dair̃a s̃aw̃ poyadi cawaya ac̃de ze paña carea.–

¹⁷ Ara mãlda Joseba ādjira ewari ũbea preso b̃asia. ¹⁸ Ewari ũbea babar̃ade Joseba ādjia jarasia:

–M̃a Ācōr̃era waya b̃a. Mã b̃er̃a b̃ar̃aba ñaw̃ odibar̃a, m̃a beabiēa. ¹⁹ B̃ar̃ada w̃r̃ada ēber̃a jipa beabar̃a, nama b̃ar̃anebemada aba preso beya. Mãne waabemara b̃ar̃a diguidaa trigo diade w̃nadua b̃ar̃a ēber̃ar̃aba codam̃r̃ēa. ²⁰ Baribar̃a b̃ar̃a djaba tēābemara enenadua. M̃aw̃ m̃a cawaya b̃ar̃aba jara pañara w̃r̃ada. M̃aw̃ odaēbar̃a, b̃ar̃ara beudia.–

Ādjir̃aba mã bedeara ĩj̃asidaa. ²¹ M̃aw̃ paña ādjiduba jara duanesidaa:

–W̃r̃ada dadji djaba Joseda biē osidaa. Dadjir̃aba unusidaa idji biē or̃anam̃r̃ēa dadjir̃a bedea djuburia b̃ada. M̃aw̃m̃ina dadjir̃aba ĩj̃anaē basía. Mã carea nama bia m̃iga paña.–

²² Mãne Rubẽba jarasia:

–Mã carea m̃a b̃ar̃a jarasia idjira biē or̃anam̃r̃ēa, m̃aw̃m̃ina b̃ar̃aba ĩj̃anaē basía.† Idji beapedada carea idibar̃a Ācōr̃eba dadjira cawa obar̃a.–

* **42:9** Genesi 37:4-9. † **42:22** Genesi 37:21-30.

²³ Mañne Josera egiptorã bedeadẽ ãdji ume bedea basia. Idjia jarabara dewaraba ãdjia jarabadjia hebreo bedeadẽ. Mañ bẽrã adua panasidaa ãdjia jara panara Joseba jũma ãrĩ bada. ²⁴ ãdjia biẽ opedadebema bedea panã ãrĩside Josera iduba ãyã wãpeda jĩasia. Mãwã bapeda waya poya bedeasia. Mañbe ãdji ume bedeadẽ wãpeda Simeoãda jidabisia preso bemãrẽã. Ara maãda ãdjia acã panãne Simeoãra jãtabisia.

²⁵ Mañbe Joseba idji nezocarãa jarasia idji djabarãba trigo nẽdopedadaba ãdji sacora biracuadamãrẽã. Mañne ãdji parata sida waya saccoza bacuabisia. Mañ awara Joseba diabisia ode ne codamãrẽã. Ara maãda idji nezocarãba mãwã osidaa. Baribara parata ãdji saccoza bapedadada Jose djabarãba adua panasidaa.

²⁶ Mañbe Jose djabarãba trigora ãdji burro ãrã bacuadapeda wãbarasidaa. ²⁷ Wãbadade ota cãnima jũesidaa. Mañbe abarãba idji burro ne cobi carea sacco ewabarade idji paratara eda cobada unusia. ²⁸ Dauperapeda idji djabarãa jarasia:

–Mã paratara jẽda diasidaa. Za mã sacode eda cobaa.–

Mañ carea jũmarãda dauperasidaa. Ne wayaaba ure duanãne nãwã jarasidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã ãcõrẽba dadjira jãwã o ba?–

²⁹ Canaañ druade ãdji zeza Jacoboma jũenapeda ãdji Egipto druade sãwãpedadara jũma nẽbarasidaa. Nãwã jarasidaa:

³⁰ –Jãñ druadebema ãberã dji droma baba daia quĩrũbideba nãwã jarasia: “Bãrãba dairã sãwã poyadi cawaya acãde zesidaa.” ³¹ Baribara dairãba jarasidaa mãwã odi carea ze panãda, ãtebarã ãberã jipa beada. ³² Idjaba jarasidaa dairãra abari zezadebemada doce djabarã panasidada. Jarasidaa abara nẽbasida, abara dai zeza ume Canaañ druade bada. ³³ Mañne jãñ dji dromaba dairãa jarasia:

“Nãwã cawaya bãrãra ãberã jipa beada: bãrã djabarãnebemada aba mã ume amenapeda trigora ededadua bãrã ãberãrã jarra quẽdeaa cobidi carea. ³⁴ Mañbe bãrã djaba tẽãbemara mãmaa enenadua mã cawai carea bãrãra jipa beada. Mãwã mã cawaya bãrãba wãrãda acãde zedaẽ panãda dairã sãwã poyadi cawaya. Mãwã osidara mã bãrã djabara jẽda diaya. Idjaba nañ druade bãrãba quĩrãbadada poya nẽdodia idjaba nẽdobuedia.”–

³⁵ Mãwã nẽbaradapeda ãdji sacco ãracuabadade saccoza ãdji paratara eda cobada unusidaa. Mañ unubadade ãdji zezara, ãdjirã sida bio dauperasidaa.

³⁶ Mañ carea ãdji zeza Jacoboba jarasia:

–Bãrãba mãra warra neẽ obadaa. Joseda idjaba Simeoã sida neẽa. Mañ awara Benjamiã sida jãmaa ede quĩrã panãa. Mañneba mãdrã bia sopua unu baa.–

³⁷ Mañne Rubeãba jarasia:

–Zeza, mã Benjamiãra waya bamaa eneya. Eneẽbarã, mã warrarãda umẽ beida baa. Mã idu Benjamiãra edebidua. Wãrãda waya jẽda eneya.–

³⁸ Mãwã jaradamãna Jacoboba jarasia:

–Mã warrara bãrã ume diabueẽa. Idji djaba arara beuda bẽrã aba idjidrã baa. Idjida ode beuibarã, bãrãba mãra sopuaba beadia.–

43

Jose djabarãba Benjamiã Egiptoda edepedada

¹ Mãwã panãne Canaañ druade jarrabara wetara zesia. ² Mañne ãdjia trigo Egipto druade nẽdopedadara jũma cosidaa. Mañ bẽrã ãdji zeza Jacoboba jarasia:

–Wayacusa Egiptodaa trigo nêdode wānadua.–

³ Barib_{ARΛ} Judaba panusia:

–Jãl ēberāba daia ebuda jarasia: “Bārāra mālmaa zecara pan_{ΛA}, bārā djaba tēābemada enenaēb_{ARΛ}.” ⁴ Małba, zeza, dai djaba tēābemara b_{ΛA} dai ume diabueib_{ARΛ}, दौरा trigo nêdode wānia. ⁵ Barib_{ARΛ} dai ume diabueēb_{ARΛ}, poya wānaēa jãl ēberāba jarada bēra: “Bārāra mālmaa zecara pan_{ΛA}, bārā djabada enenaēb_{ARΛ}.”–

⁶ Małne Jacobo Israel abadaba iwidisia:

–Bārāba ħcārē cārēā mał ēberāa jarasida dewara djabada eropan_{Λda}? Mał jarapedadaba młra biē osidaa.–

⁷ Ādjirāba panusidaa:

–Jãl ēberāba daia bio iwidisia daidebemada, dai ēberārānebema sida. Nāwã iwidisia: “Bārā zezara ħwadi b_{Λca}? Bārāba ħdewara djabada eropan_{Λca}?” Mał bēra daiba idjia wārada jarasidaa. Daiba adua panasidaa idjia jaraida dai djaba ededamārēā.–

⁸ Małne Judaba idji zeza Israelea jarasia:

–B_{ΛA} Benjamiłda mł ume diabueib_{ARΛ}, दौरा ara nawena trigo nêdode wāb_{ARΛ}dia. Wānaēb_{ARΛ} b_{Λda}, daida, dai warrarā sida jūma quinia. ⁹ Māb_{ARΛ} Benjamiłra wagaya. Māla idjira enepeda wayacusa b_Λ quīrāpita b_{Λēb_{ARΛ}}, młda bedede beya aba mł beub_{ARΛ}daa. ¹⁰ Daida nama jācua dārānaē pananabara, Egiptodaa ħarima umé wānoacasidaa.–

¹¹ Małne dji zeza Israelba panusia:

–Wārada Benjamiłda ededida pan_{Λb_{ARΛ}}, nāwã odadua. Dadjirā ējūānebema ne biara beada bārā sacode b_Λdapeda mał ēberāa diade wānadua. Balsamo nēārada, urrajōda, mirra querada, dewara quera tūāpa beada, pistacho bacuru tada, almendra sida maārī diadadua. ¹² Parata sida waib_{Λara} ededadua dji parata bārā sacode zedara jēda diadi carea. Āibērā quīrādoe eđa b_Λsidaa. ¹³ Bārā djaba tēābema sida mał ēberāmaa isabe ededadua. ¹⁴ Māla quīrā b_{ΛA} Ācōrē ne jūma poya obariba bārāra quīrā djuburiada mał ēberāba bārā djaba jāma preso b_{Λra}, Benjamił sida idu jēda zebimārēā. Barib_{ARΛ} idu zebiēb_{ARΛ} młra warra neē beya. Māwā warra neē beib_{ARΛ}, māwā baya.–

¹⁵ Ara małda ādjirāba nebiada pedapeda Egiptodaa wāb_{ARΛ}sidaa. Ādjia parata naēna edepedada cāyābara waib_{Λara} edesidaa. Benjamił sida edesidaa. Jūēnapeda Josemaa wāsidaa.

¹⁶ Joseba Benjamił ādji ume unuside idji nezocarā boroa jarasia:

–Nał ēberārāra mł diguida ededua. Małbe pacada beapeda ne djudua ādjirāra nane umatipa mł ume ne codi bēra.–

¹⁷ Ara małda dji nezocarā boroa Joseba jarada quīrāca osia. Dji djabarāra Jose dedaa edesia. ¹⁸ Wāb_Λdade Jose djabarāra daupera pan_Λ bēra nāwā jara panasidaa:

–Naārā zesidade parata dadji sacode b_Λpedada carea jāwā idji diguida edebib_{ARΛA}. Idjia jaraya dadjia mał paratara dr_Λasidada. Mał carea dadjira jidabiya idji nezocarāda beadamārēā. Dadjirā burro sida jārīya.–

¹⁹ Jose dede eđa wābadade dji nezocarā boro caita wānapeda idji ume bedesidaa. ²⁰ Ādjia nāwā jarasidaa:

–Dai boro, dairā naārā ze panasidade wārā arada trigo nêdode ze panasidaa. ²¹⁻²² Dai jēda wāsidade ota cānima jūēsidaa. Mama dai sako ewab_Λdade trigo nêdopedada paratada jūma daucha dairā sagoza eđa b_{Λda} unusidaa. Dairāba adua pan_{ΛA} caiba mał paratara eđa b_Λsida. Jūma mał paratara daiba jēda enesidaa diadi carea. Mał awara daiba paratara enesidaa wayacusa trigo nêdodi carea.–

²³ Dji nezocarã boroba panusia:

–Jūmawāyã crīcharānadua. Dauperarānadua. Bārāba parata diapedadara m̃la edapeda m̃l boroa diasia. Bārāba, bārã zezaba iḡã b̃l Ācōrēba mãl paratara bārã sacode b̃lasia.–

Mãlbe idjia Simeõl preso badada ādjimaa enesia. ²⁴ Enepeda ādjirāra Jose dede eda edesia. Idjia baidoda diasia ādji jīrū s̃ag̃damārēã. Ādji burro sida ne cobigasia. ²⁵ Māwã pañne cawasidaa ādjira Jose dede ne codida. Jose umatipa zeida j̃lã pañmisa ādjia nebia enepedadara edasidaa Josea diadi carea.

²⁶ Jose diguida jūēnacarea ādjirāba nebia enepedadara idjia diasidaa. Mãlne wayaadeba idji quīrāpita egode barru copanesidaa. ²⁷ Joseba ādjia iwidisia s̃awã pañ cawaya. Mãl awara iwidisia:

–Bārã zezara ḡbia b̃lca? ḡDrōãra wadi b̃lca?–

²⁸ Ādjirāba panusidaa:

–Dairã zeza b̃l nezocara bia b̃la. Idjira wadi b̃la.–

Mãlne wayaadeba ādjira barru copanesidaa.

²⁹ Joseba ac̃b̃ar̃de idji djaba ara Benjamĩda unupeḡa ñawã jarasia:

–Bārã djaba tēābema m̃l jarapedadara ḡnaḡlca?–

Mãlbe Benjamĩa jarasia:

–M̃l warra, Ācōrēba b̃lra carebaya.–

³⁰ Idji djaba arada ununa bērã Josea b̃sridaba so borequeasia. Ara mãlda dji edaara b̃l dejāne iduba jīāne wāsia. ³¹ Jīā bapeda so zareadacarea quīrã s̃ag̃peda waya ādjimaa zesia. Mãlbe jarasia:

–Daiba codira enenadua.–

³² Ara mãlda dji nezocarāba enesidaa. Joseba coira awara b̃sidaa, dji djabarāba codi sida awara b̃sidaa, idjaba Josema ne cobada egiptorāba codi sida awara b̃sidaa. Māwã osidaa egiptorāra hebreorā ume ābaa ne cocara pañ bērã. Egiptorāmaarã mãlra cadjiruaa. ³³ Mãlne Joseba idji djabarāra chūmebisia dji nabemaneba aba dji tēābemanaa. Mãl carea idji djabarāba cawa crīchaḡe pañba abarica dji quīrã ac̃ duanesidaa. ³⁴ Mãlne Jose itea diapedada djicodibemada ādjiza jedecabisia, barib̃ar̃ Benjamĩa waib̃lra diabisia. Māwã jedecadapeda ādjira Jose ume b̃srida ne codruasidaa.

44

Jose taza

¹ Māwānacarea Joseba idji nezocarã boroa jarasia:

–Nãl ēberārã sacora trigoba biracuadua. Ādji parata sida ādji saccoza eda b̃acuadua. ² Mãlbe m̃l taza parata odada dji tēābema sacode trigo nēdoda parata ume b̃adua.–

Ara mãlda dji nezocarã boroba Joseba jarada quīrāca osia. ³ Nurēma āsabodode Jose djabarāra ādji burrode idu wābisidaa. ⁴ Ādjira purudeba wadi t̃m̃l wāē pañne Joseba idji nezocarã boroa jarasia:

–Jā̃l ēberārã caidu wādua. Jidade wāsira ñawã jaradua: “ḡCārēneba m̃l boroba bārāra biē oda bērã bārāba jāwã idjira biē osida? ḡCārē cārēã bārāba idji taza parata odara dr̃asida? ⁵ Jā̃l tazade m̃l borora ne dobaria. Idjaba abari tazadeba ne cawaiē beara cawabaria. Bārāba opedadara biē b̃la.”–

⁶ Ara mãlda caidu wāsia. Jidade wāpeda Joseba jarabidara jarasia. ⁷ Mãlne dji djabarāba jarasidaa:

–ḡCārē cārēã dadji boroba māwã jara b̃l? Dairāra ne dr̃adacaa. ⁸ Ac̃dua, parata dai sacode badada daiba ununapeda Canaãl druadeba jēda enesidaa. Māwã daiba jipa osidab̃ar̃ ḡcārē cārēã b̃l boro paratara wa oro sida dr̃adi?

⁹ B^Λaa ma^Λ tazada dair^Λ sacode unuib^Λ dji erob^Λara beuida b^Λaa. Ma^Λ awara dair^Λara b^Λ boro nezocar^Λda beadia.–

¹⁰ Ma^Λne Jose nezocar^Λ boroba jarasia:

–Bia b^Λaa, m^Λēteara b^Λar^Λba jara pan^Λ qu^Λir^Λca oya. Dji ne dr^Λadara m^Λ nezoca baya, barib^Λ waabemara bedea neē beadia.–

¹¹ Ara ma^Λda ādji sacora burrode j^Λ beada ēr^Λnapeda egode b^Λasidaa. Ma^Λbe ādjiza ewacuasidaa. ¹² Ewacuapedadacarea Jose nezocar^Λ boroba j^Λra w^Λsia dji nabema djaba sacodeba aba dji tē^Λbema sacodaa. Ma^Λne tazara dji tē^Λbema Benjami^Λ sacode unusia. ¹³ Ara ma^Λda sopuadeba dji djabar^Λba cacuade j^Λ pan^Λara cū^Λetacuasidaa. Ma^Λbe ādji sacora wayacusa ādji burrode b^Λcuadapeda jēda purudaa w^Λsidaa.

¹⁴ Jose wadi diguida b^Λde Judara dji djabar^Λ sida idjima jū^Λesidaa. Ādjir^Λara ne wayaadeba idji qu^Λir^Λpita egode b^Λarru copanesidaa. ¹⁵ Ma^Λbe Joseba ādjir^Λaa jarasia:

–B^Λar^Λba ¿c^Λarē c^Λarē m^Λ tazara j^Λw^Λ dr^Λasida? ¿B^Λar^Λba adua pan^Λca ne cawaiē beada m^Λaa cawabarida?–

¹⁶ Judaba panusia:

–Dai boro, ¿c^Λarēda jaradi? ¿S^Λw^Λ jaradi दौरa bedeadē pan^Λēda? Jūma daiba biē ope^Λda carea Ācōrēba cawa ob^Λraa. Dair^Λara b^Λ j^Λwaeda pan^Λaa. B^Λ nezocar^Λ badia, idjaba b^Λ taza dr^Λaa erob^Λada sida b^Λ nezoca baya.–

¹⁷ Ma^Λne Joseba jarasia:

–M^Λaa m^Λw^Λ oēa. Dji taza dr^Λaa erob^Λadadr^Λ m^Λ nezoca baya. Waabemara necai w^Λnadua b^Λar^Λ zezamaa.–

¹⁸ Ma^Λbe Judara Jose caita w^Λpeda jarasia:

–M^Λ boro, m^Λ ume qu^Λir^Λr^Λdua. B^Λra Egiptodebema boro qu^Λir^Λca b^Λm^Λina m^Λ qu^Λir^Λ djuburia b^Λ ume idu bedeadidua. ¹⁹ Dai na^Λr^Λ zesidade b^Λaa iwidisia dair^Λ zeza bara pan^Λ cawaya idjaba djaba bara pan^Λ cawaya. ²⁰ Ma^Λne daiba panusidaa zeza drō^Λ quiruda eropan^Λda idjaba djaba cūdra b^Λda aba eropan^Λda. Ma^Λ warrara dai zezaba drō^Λ b^Λde unusia. Idji djaba arada beusia. Ādji papadebemara ababe idjidr^Λ b^Λaa. Idjira dai zezaba bio qu^Λir^Λ b^Λaa.

²¹ Idjaba b^Λaa daia jarasia, “Ma^Λ warrara enenadua m^Λaa unui carea.”

²² Barib^Λ daiba b^Λaa jarasidaa ma^Λ warrara dji zeza b^Λma^Λba āy^Λ w^Λcara b^Λda. Āy^Λ w^Λib^Λ dji zezara sopuaba beuyada asidaa. ²³ Ma^Λne b^Λaa daia jarasia: “B^Λar^Λ djaba tē^Λbemada b^Λar^Λ ume zeēb^Λra, b^Λar^Λ m^Λmaa wayacusa zezara pan^Λda.”

²⁴ Ma^Λbe dair^Λara dai zezama jū^Λenapeda b^Λaa jaradara jūma nēb^Λra^Λsidaa.

²⁵ D^Λr^Λab^Λra^Λde dai zezaba jarasia: “Way^Λ trigo nēdode w^Λnadua.” ²⁶ Ma^Λne dair^Λba idj^Λaa jarasidaa: “Dair^Λara poya w^Λnaēa. Ababe dai djaba tē^Λbemada dai ume w^Λib^Λra w^Λnia. Idjida dai ume w^Λēb^Λra, j^Λā ēber^Λmaa w^Λcara pan^Λaa.”

²⁷ Ma^Λne m^Λ zeza b^Λ nezocaba daia jarasia: “B^Λar^Λba cawa pan^Λaa m^Λ w^Λr^Λba warra umēbe m^Λaa to diasida. ²⁸ Abara nēbasia. Ma^Λ ewarideba ātaa waa unuē b^Λ b^Λr^Λ m^Λma^Λar^Λ animar^Λba beapeda cobuesia. ²⁹ Ma^Λ b^Λr^Λ idji djaba arada ededapeda beuib^Λra, b^Λar^Λba m^Λra sopuaba beadia.”

³⁰⁻³¹ Dair^Λ boro, dji cūdra carea dai zezara wadi b^Λaa. Ma^Λ b^Λr^Λ m^Λra dji cūdra neē m^Λ zezamaa w^Λsira ma^Λne idji warrada unuēb^Λra^Λ m^Λ zezara beuya. M^Λw^Λ dai b^Λ nezocar^Λba dai zeza drō^Λ b^Λra sopuaba beadia. ³² M^Λ b^Λ nezocaba m^Λ zezaa w^Λr^Λneba jarasia dji cūdrara waya eneida. M^Λaa jarasia: “Zeza, m^Λaa waya b^Λmaa eneēb^Λra, b^Λ qu^Λir^Λpita m^Λra bedeadē baya aba m^Λ beub^Λra^Λdaa.” ³³ Ma^Λ b^Λr^Λ m^Λaa b^Λaa bedea djuburiaya dji cūdrabari m^Λdr^Λ nama erobem^Λr^Λ b^Λ nezoca bai carea. Ma^Λne dji cūdrara idji djabar^Λ ume

idu wābidua. ³⁴ ¿Sāwā māda dji cūdra neē māl zezamaa wāi? Māl zeza sopuaba biē bāda unu quĩrĩāē bāa.–

45

Joseba ara idjida cawabida

¹⁻² Māl bedea ũrĩbārāde Josera so borequea nūmesia. Waa poya droaē bēřā jūma idji nezocarā arima beaa jĩgua jarasia:

–jūma dajadaa wānadua!–

Ara maāda wāsidaa. Ababe idji djabarāda idji ume panesidaa. Māwā panane Josera bio jĩasia. Māl jĩābira idji nezocarā dajada panaba ũrĩsidaa. Māl awara idji jĩānanebemada Egiptodebema boro dede panabadarāba ũrĩsidaa. Jĩānacarea Joseba idji djabarāa cawabisia idjida māwā bāda. ³ Nāwā jarasia:

–Māra Josea. ¿Māl zezara wadi bāca?–

Mañne idji djabarāba poya panunaē basía bio dauperasida bēřā. ⁴ Māl carea Joseba ādjía jarasia:

–Māl caita zedadua.–

Ara maāda Jose caita wāsidaa. Mañne Joseba ādjía jarasia:

–Māra bārā djaba Josea, bārāba nēdobuepedadaa Egiptodaa ededamārēā.*

⁵ Baribārā sopuarānadua. Bārāba māra nēdobuepedadamīna jūmawāyā crīcharānadua. Ācōrēbārā māra nama bārā na diabuesia ēberārā beudidebemada ēdrā edamārēā. ⁶ Poa umé babārāa jarraba zedada. Idjaba wadi poa juesuma māwā baya. Mañne poya ne udaēa ni ewadaēa. ⁷ Ācōrēba māra bārā na diabuesia bārā ēberārā na ējūāne jūma beurānamārēā. Māra nama bāsia bārāra beudidebemada ēdrā edamārēā. ⁸ Bārāba māra namaa diabuedaē basía, ātebārā Ācōrēbārā māra diabuesia. Idjiabārā māra bāsia Egiptodebema boroa crīcha diabarida bamārēā, idji dedebema boroda bamārēā, idjaba Egipto druade dji dromada bamārēā. ⁹ Jāābe bārāra isabe wānadua māl zezamaa. Idjía nāwā jaradadua:

“Bā warra Joseba nāwā jara bāa: Ācōrēba māra Egiptodebema boroare bāsia. Māmaa isabe zedua. Dārārādua. ¹⁰ Zepeda Goseā ējūāne beya. Māwā bārā, bā warrarā sida, bā wiuzaquērā sida māl caita duania. Bā animarā beara, jūma bāa erobā sida enedua. ¹¹ Māa bārā mama ne cobi baya, wadi poa juesuma jarrabara bai bēřā. Māwā bārā, bā ēberārāra, bā animarā sida jarrababa beudaēa.”

¹² Bārāba, māl djaba Benjamiā bida bādji dauba unu panāa wārāda māda bārā ume māwā bedea bāda. ¹³ Māl zezaa jaradadua māra na Egipto druade dji dromada. Bārāba unupedada sida jūma māl zezaa jaradadua. Isabe wānapeda māl zezara namaa enenadua.–

¹⁴ Mālbe idji djaba Benjamiā ume ojūēnapeda jĩasia. ¹⁵ Māwānacarea Joseba waabema djabarāra uridarrade isōcuapeda jĩasia. Mālbebārā idji djabarāra idji ume bedesidaa.

¹⁶ Egiptodebema boro dede panabadaba ũrĩsidaa Jose djabarāra zesidada. Dji boroba, dji droma bea bida mañnebemada bia crīchasidaa. ¹⁷ Māl carea dji boroba Josea jarasia:

–Bā djabarāa jaradua: “Bārā animarā ārā ne ataubidapeda Canaaā druadaa wānadua. ¹⁸ Mālbe bārā zezara, bārā ēberārā sida māmaa enenadua. Māa bārāa Egipto druade ējūā biara bāda diaya. Bārāba naā druadebema dji biara bāda codia.” ¹⁹ Idjaba bā djabarāa jaradua nama Egiptodeba carretada edecudamārēā ādjí warrarā, ādjí wērārā, bārā zeza sida enenamārēā. ²⁰ Māl

* 45:4 Genesi 37:12-36.

awara jaradua ádjia erobeara becuadamãrêã, Egiptodebema ne biara b̂ada jũma ádjide bai b̂erã.–

²¹ Israel warrarãba mãwã osidaa. Egiptodebema boroba jarada quĩrãca Joseba ádjia carretara diacuasia. Ádjia ode codi sida diasia. ²² Ádjiza cacuade ĵbada djiwidida aba aba diacuasia. Barib̂r̂ Benjamiãa cacuade ĵbadada juesuma diasia. Parata torro sida tresciento diasia. ²³ Idji zeza itea Egiptodebema ne bia quedeada die burrode diabuesia. Mã awara die burro ŵerãne trigoda, paãda, idji zeb̂r̂de coi sida diabuesia. ²⁴ Mãbe idji djabarãra ŵabigasia. Ádji ŵab̂dade Joseba ádjia jarasia:

–Ode ijararãnadua.–†

Jacoboba Jose zocai b̂ada cawada

²⁵ Mãbe Egiptodeba ŵanapeda Canaâ druade ádji zeza Jacoboma jũesidaa. ²⁶ Jũenapeda ádjia Jacoboa jarasidaa Josera wadi zocai b̂ada idjaba idjira Egiptodebema boroare b̂ada. Barib̂r̂ Jacoboba cawa cr̂chaẽ basía. Mãĝra îjãẽ basía. ²⁷ Mãne ádjirãba Joseba jaradara jũma n̂eb̂r̂sidaa. Mã awara Jacoboba unusia Joseba carreta diabuecuadada idji edeãdamãrêã. Mã unub̂r̂de Jacobora sobiasia. ²⁸ Jacobo Israel abadaba jarasia:

–Ara naãba bia b̂a. M̂ warra Josera ŵarãda wadi zocai b̂a. M̂ beui naẽna idji aĉde ŵya.–

46

¹ Ara mãda Jacobo Israel abadara ŵasia jũma idjia erob̂ bara. Ŵab̂r̂de Beersebáde jũesia. Mama idjia animarãda idji zeza Isaba îjã b̂ada Ácõrẽa babue diacuasia. ² Mã diamasi Israelba cãimocara quĩrãca ũr̂sia Ácõrẽra idji ume bedea b̂ada. Ácõrẽba tr̂ jarasia:

–Jacobo, Jacobo.–

Jacoboba panusia:

–M̂ra nama b̂a.–

³ Ácõrẽba jarasia:

–M̂ra b̂ zezaba îjã b̂ada Ácõrẽa. Wayarãdua Egiptodaa ŵi carea. Jãma m̂a puru waib̂ada b̂deba yõbiya. ⁴ M̂ra b̂ ume Egiptodaa ŵya. Mãbe b̂deba yõb̂darãra ĵda eneya. Idjaba b̂ beub̂r̂de Josera arima b̂aya.–

⁵ Ara mãda Jacobora Beersebádeba ŵasia. Egiptodebema boroba carreta diabuecuade Jacobo warrarãba idjira, ádji warrarãra, ádji quimarã sida edesidaa. ⁶ Jacoboba idji warrarã bida ádji animarã beara idjaba jũma ádjia Canaâ druade edapedada sida Egiptodaa edesidaa. ⁷ Jacoboba idji warrarãra, idji caurãra, idji wiuzakerãra, idji ãizaquerã sida Egiptodaa jũma edesia.

Jacobo ãberãrã Egiptodaa ŵapedada

⁸ Jacobo Israel abada warrarã Egiptodaa ŵapedadara naãĝrã basía:

Jacobo warra iwina Rubeãda ŵasia. ⁹ Rubeãba edesia idji warrarã Hanoc, Palú, Hezroã, Carmi sida.

¹⁰ Jacobo warra Simeoã sida ŵasia. Simeoãba edesia idji warrarã Jemuel, Jamiã, Ohad, Jaquiã, Zohar, Saul sida. Saulora cananeo ŵerãba toda basía.

¹¹ Jacobo warra Levi sida ŵasia. Leviba edesia idji warrarã Gersoã, Coá, Merari sida.

† 45:24 Æĉr̂ba cr̂cha pan̂a ádjira ijaradida Joseba Benjamiãa waib̂ara diada b̂erã. Idjaba Æĉr̂ba cr̂cha pan̂a ádjira ijaradida Jose n̂edobuepedada carea.

¹² Jacobo warra Juda sida wāsia. Judaba edesia idji warrarã Sela, Paré, Zará sida. Idji warrarã Erera, Onaã sida Canaañ druade beusidaa. Paréba idji warrarã Hezroñda, Hamul sida edesia.

¹³ Jacobo warra Isacar sida wāsia. Isacarba idji warrarã Tola, Puvá, Job, Simroñ sida edesia.

¹⁴ Jacobo warra Zabuloñ sida wāsia. Zabuloñba idji warrarã Sered, Eloñ, Jahleel sida edesia.

¹⁵ Mañ warrarã sei panara Leaba Jacoboa Arañ druade to diasia. Leaba Jacobo cau Dina sida tosia. ãdjideba yõpedadara 33 wāsidaa dji umaquĩrãrã, dji wẽrãrã ābaa.

¹⁶⁻¹⁸ Jacoboba Lea edaside dji zāwārẽ Labañba nezocawẽrã Zilpara Lea diasia. Zilpaba warrarãda Jacoboa to diasia. Mañgarã sida Egiptodaa wāsidaa ādji warrarã bara. Jūma ābaa diecisei wāsidaa.

Ādji warra Gaba idji warrarã Zipioñ, Hagui, Ezboñ, Suni, Eri, Arodi, Areli sida edesia.

Ādji warra Aserba edesia idji warrarã Imna, Isúa, Isúi, Beria, dji cau Será sida. Beria warrarãra Hebere idjaba Malquiel basía.

¹⁹ Jacobo quima Raquel warrarãra Jose idjaba Benjamiñ basía. ²⁰ Jose warrarã Egiptode topedadara Manase idjaba Epraiñ basía. Ādji papara Asena basía. Asena zezara Potipera basía. Idjira Oñ purude ãmādaúa bia bedeabadarã sacerdote basía. ²¹ Benjamiñ warrarãra nañgarã basía: Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamañ, Ehi, Ros, Mupiñ, Hupiñ, idjaba Ard. ²² Jūma mañgarãra Raqueldẽba Jacobo ume yõsidaa. Jūma ābaa catorce wāsidaa.

²³⁻²⁵ Jacoboba Raquel edaside dji zāwārẽ Labañba nezocawẽrã Bilhara Raquelea diasia. Bilhaba warrarãda Jacoboa to diasia. Mañgarã sida Egiptodaa wāsidaa ādji warrarã bara. Ādji warra Dañba idji warra Husiñ edesia. Ādji warra Neptaliba edesia idji warrarã Jahzeel, Guni, Jezer, Sileñ sida. Jūma ābaa siete wāsidaa.

²⁶ Jūma Jacobodeba yõpedadarãra idji ume Egiptodaa wāsidaa. Idji āĩgurã juachaẽ, jūma ābaa 66 wāsidaa. ²⁷ Mañga awara Jose warrarã Egiptode topedadada umé panasidaa. Jūma ābaa Jacobo ěberãrã Egiptode jũepedadara setenta panasidaa.

Jacoboba waya Jose ununa

²⁸ Jacobo Israel abadaba Judada Josemaa na wābisia ādjira Goseñ ějũāne acade zemārẽã. Mañmisa ādjirãra Goseñ ějũāne jũēsidaa. ²⁹ Ādji jũēsidade Joseba idji nezocaa jarasia idji carreta enemārẽã. Ara mañda Goseñnaa idji zeza Israel audiabaride wāsia. Idji zeza unuside ojũẽpeda dārã jĩāsia. ³⁰ Māwã bade Israelba Josea jarasia:

–Māa bñ quĩrãra unubara bẽrã cawa bñ bñ wadi zocai bñda. Jãñbe mñra necai beuya.–

Joseba idji djabarã Egiptodebema boromaa ededa

³¹ Mañbe Joseba idji djabarã, jūma idji zeza ěberãrãa biða jarasia:

–Egiptodebema boromaa mña jaraðe wāya bñrãra jũēsidade. Mñ idjía jaraya: “Mñ djabarãra, mñ zeza ěberãrã Canaañ druade duananara jūma mñmaa zesidaa. ³² Ādjirãra animarã wagabada bẽrã ādji ovejada, paca sida enesidaa. Jūma ādjirãba erobeia sida enesidaa.” ³³⁻³⁴ Mañbe dji boroba bñrã trãpeda iwidibara ã “¿Bñrãba cārẽda obada?”, nāwã jaraðadua: “Daira warra edaaba animarã daupẽ cawa beaa, dai drõã nañabemarãba obadapedada quĩrãca.” Māwã jarasidara dji boroba bñrãra jĩga Goseñ ějũāne idu bebiya, egiptorãmaarã oveja wagabadara dji biaẽ bẽrã.–

47

¹ Ara maŕda Josera Egiptodebema boro ume bedeade wāsia. Idjia jarasia:
–Mŕ zezara, mŕ djabarā sida Canaaŕ druadeba zesidaa ādji oveja bara, ādji paca bara, jūma ādjia eropanŕ bara. Ādjirāra Goseŕ ējūāne duanŕa.–

² Maŕbe Joseba idji djabarāda juesuma Egiptodebema boro quīrāpita edesia ādjira cawamārēā. ³ Maŕne dji boroba Jose djabarāa iwidisia:

–Bārāba ŕcārēda obada?–

Ādjirāba panusidaa:

–Dairāra oveja wagabadaa dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.–

⁴ Maŕ awara jarasidaa:

–Canaaŕ druade jarrabara dji cābāyā bŕa. Idjaba dairā oveja itea pōājārā neēa. Maŕ bērā dairāra naŕ druade panane zesidaa. Dairāra bŕ nezocarāa. Dai quīrā djuburia Goseŕ ējūāne idu bebidua.–

⁵⁻⁶ Maŕne Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Naŕ Egipto druara bŕ jŕwaeda bŕa. Bŕ zezara, bŕ djabarā sida ze panŕ bērā ādjia Goseŕ ējūāda diadua. Māwā dji biara bŕ ējūāne duanania. Idjaba ŕcŕŕŕ bŕ djabarānebemaba animarāda bio daupē cawa beabŕŕŕ, ādjirāra mŕ animarā wagabada bororāda bŕcuadua.–

⁷ Idjaba Joseba idji zeza Jacobora Egiptodebema boromaa edesia cawamārēā. Maŕne Jacoboba dji boroa bia jarasia. ⁸ Dji boroba Jacoboa iwidisia:

–Bŕra ŕpoa jūmasāwā bŕ?–

⁹ Jacoboba panusia:

–Mŕra ciento treinta poa bŕa. Naŕ ējūāne pŕŕŕŕŕ bŕde bio bia mīga bŕa. Mŕ drōāenabemarā jaidasidade mŕ cāyābara drōāara panasidaa. Mŕra ādjirā quīrāca jācua dārā baēa.–

¹⁰ Maŕbe Jacoboba Egiptodebema boroa wayacusa bia jarapeda dajadaa wāsia. ¹¹ Ara maŕda dji boroba jaraĉa quīrāca Joseba idji zezaa, idji djabarāa biĉa Egiptodebema ējūā biara bŕda diasia. Nocoarebema ewaride maŕ ējūāne Ramese puruda osidaa.* ¹² Idjaba Joseba idji zezaa, idji djabarāa, jūma ādji ēberārāa biĉa codira dia babadjia ādjia cobada quīrāca.

Joseba druazabema ne cobigada

¹³ Druaza codira neē basia. Abeda jarrabara zareara nūmŕ bērā ēberārāra Egiptode, Canaaŕ druade biĉa jarrababa quiniboĉo basia. ¹⁴ Maŕ carea jūma egiptorāra, Canaaŕnebemarā sida Josemaa trigo nēdode wābadjidāa. Joseba dji paratara jūma pepeda Egiptodebema boro dede wagabadjia. ¹⁵ Māwā panŕne egiptorā paratara, Canaaŕnebemarāne sida jōsia. Maŕ bērā egiptorāra wayacusa Josemaa zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairā paratara jōsia. Dairāa trigora diadua. Diaēbŕŕŕ dairāra beudia.–

¹⁶ Joseba panusia:

–Bārā paratara jōsibŕŕŕ, bārā animarāda enenadua. Maŕbari mŕa bārāa trigora diaya.–

¹⁷ Ara maŕda ādji animarāra Josemaa enesidaa. Jūma maŕ poade Joseba ādjirāa trigora diasia ādji cawayobari, ovejabari, chiwatubari, pacabari, burrobari biĉa. ¹⁸ Maŕ poa jōnacarea wayacusa Josemaa zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairā boro, bŕa cawa bŕa dai paratara jōsida, dai animarā sida jūma bŕre basida. Dewara diadida waa neē panŕa. Ababe dairādrŕ, dai ējūā sida bŕa.

¹⁹ Dairāra idu beubirādua. Iduaribirādua dai ējūāra iduba tabeida. Dairāda, dai ējūā sida trigobari nēdodua. Māwā dairāra, dai ējūā sida Egiptodebema

* 47:11 Exodo 1:11.

borode baya. Trigoda dairãa diadua udi carea. Māwã beudaëa idjaba dai ëjũã sida iduba tabeëa.–

²⁰ Ara maãda Joseba egiptorã ëjũãra jũma nêdosia Egiptodebema boro itea. Egiptorãba ãdji ëjũãra nêdobuesidaa jarrabara ãdjirãma wetara nũma bërã. Māwã ãdji ëjũãra jũma dji borode basía. ²¹ Maãne jũma Egiptodebema ëberãrãra dji boro nezocarã basidaa.† ²² Joseba ababe ãmãdaúa bia bedeabada sacerdoterã ëjũãdrã nêdoë basía, Egiptodebema boroba ãdjirã codira diabadji bërã. ãdjirãba maãgãda cobadjida bërã ãdji ëjũãra nêdobuedaë basía.

²³ Maãbe Joseba ëberãrãa jarasia:

–Mãa bãrãra, bãrã ëjũã sida dadjirã boro itea nêdoda bërã mãa trigoda diaya udamãrëã. ²⁴ Maã ewabãdade ã juesumanebemada aba dadjirã boroa diadida panãa. Ë quĩmãrë bãrãba edadia wayacusa udi carea idjaba bãrãba, bãrã dede panabadaba, bãrã warrarã bida codamãrëã.–

²⁵ Maãne ãdjirãba panusidaa:

–Bãa dairãra zocai bãsia. Dairãra quĩrã djuburia bãa. Maã bërã dairãra Egiptodebema boro nezocarã badia.–

²⁶ Ara maãda Joseba leyda bãsia egiptorãba ewabãdade ã juesumanebemada aba Egiptodebema boroa diadida panãda. Wadibida Egipto druade mãwã obadaa. Ababe ãmãdaúa bia bedeabada sacerdoterãba mãwã diadacaa, Egiptodebema boroba ãdji ëjũãra nêdodaë bërã.

Jacoboba Josea bedeã djuburiada

²⁷ Maã ewaride Jose ëberãrã israelerã abadara Egipto druade duanesidaa. Goseã ëjũãra eropanesidaa. ãdjirãra zocãrã yõsidaa. ²⁸ Jose zeza Jacobora Egipto druade diecisieste poa basia. Maãne Jacobora 147 poa basia.

²⁹ Jacobo Israel abadaba cawasia dãrãéne idjira beuida. Maã bërã idji warra Joseda trãbipeda jarasia:

–Mã quĩrã djuburia bã jãwara mã bacara edre bãpeda wãrãneba jaradua mã jarabãrãda quĩrãneba bãa jũma oida. Mãra naã Egiptode tãbarirãdua.

³⁰ ãtebãrã naã Egiptodeba mã drõãenabemarã tãbaripedadamaa edepeda mãra mama tãbaridua.–

Joseba panusia:

–Mãwã oya, zeza.–

³¹ Maãne Jacoboba jarasia:

–Mãa wãrãneba jaradua.–

Ara maãda Joseba wãrãneba jarasia. Maã bërã Jacobo Israel abadara idji clãdade chĩrãborode barru cobesia.‡

48

Jacoboba Jose warrarã bia jara bãda

¹ Mãwãnacarea Jose ëberãrãba idjía jarasidaa idji zezara cacua bië bãda. Maã carea Joseba idji warrarã Manase, Epraiã sida idji zeza acãde edesia. ² Maãne Jacoboa jarasidaa Josera zesida. Maã carea Jacobo Israel abadara ãbãaë bãmĩna idji clãdade ãta chũmesia. ³ Maãne Josea jarasia:

–Canaaã druade mã Luz purude baside ne jũma poya bã ãcõrëra mãma odjapeda mãra nãwã bia jara bãsia: ⁴ “Mãa bãdeba ëberãrã zocãrã yõbiya.

† 47:21 Maãne jũma Egiptodebema ëberãrãra dji boro nezocarã basidaa. Griego bedeade mãwã bã bãa. Hebreo bedeade nãwã bãa: “Maãbe Joseba ëberãrã jũma Egipto druade beara puru droma beadaa wãbãrãbisia.” ‡ 47:31 Hebreo 11:21de jara bãa mãwã osida ãcõrëa bia bedeai carea.

Idjaba bɔdeba puruda zocārã yōbiya. Mañ awara mɔa bɔ ēberārãa nañ Canaañ druara diaya ewariza ādjide bamārẽã.”*

⁵ Mɔ bɔmaa zei naēna bɔ warrarã Epraiɔra, Manase sida nañ Egiptođe tosidaa. Ādjira Rubeñ quĩrãca idjaba Simeoñ quĩrãca mɔ warrarã araada aya. ⁶ Baribɔrɔ bɔa dewara warrarãda unuibɔrɔ, ādjirãra mɔ warrarã araada aēa. Mañ bērã Canaañ druade mɔ warrarã araba ējũã edabɔda quĩrãca ādjirãba edadaēa. Ātebɔrɔ Epraiɔba, Manase bida edabɔda ējũānebemada ādjia edadida panɔa. ⁷ Mɔ Padan-Arañ druadeba zebɔrɔde bɔ papa Raquelera Canaañ druade jaidasia Eprata Beleñ abada caita. Mama mɔa idjira tɔbarisia. Mɔra idji carea bio sopua basia. Mañ carea mɔa bɔ warra umēbemarã mɔreana abɔrɔa.–

⁸ Jacobo Israel abadaba Jose warrarãra unupeɔa iwidisia:

–Za panɔra ¿cai?–

⁹ Joseba idji zezaa panusia:

–Mɔ warrarãa, Ācōrēba mɔa nañ Egiptođe diadaa.–

Israelba jarasia:

–Mɔ djuburia mɔ caita zebidua ādjira bia jara bɔi carea.–

¹⁰ Israelera drōãda quiru bērã dau towa basia. Mañne Joseba idji warrarãra idji zeza caitaara edasia. Israelba ādjira bɔrɔ edapeɔa isōsia. ¹¹ Israelba Josea jarasia:

–Mɔa crĩcha basia bɔ quĩrãra waa unuēda, baribɔrɔ Ācōrēba mɔa bɔra bɔ warrarã sida unubisia!–

¹² Mañbe Joseba idji warrarã idji zeza bacarade chũpanɔda āyã bɔsia. Āyã bɔpeɔa idji zeza quĩrãpita chĩrãborode barru cobesia.

¹³ Joseba idji warrarãra wayacusa idji zeza quĩrãpita caita bɔsia. Epraiɔra idji jɔwa araare bɔsia idji zeza jɔwa acɔare bemārẽã. Manasera idji jɔwa acɔare bɔsia idji zeza jɔwa araare bemārẽã. ¹⁴ Baribɔrɔ Israelba idji jɔwara carusia. Epraiɔra dji tēābemamĩna Israelba idji jɔwa arada Epraiñ boro ãrã bɔsia. Manasera dji iwinamĩna Israelba idji jɔwa acɔda Manase boro ãrã bɔsia. ¹⁵ Mañne Israelba Josea nãwã bia jara bɔsia:

Mɔ zezadrōã Abrahañba idjaba mɔ zeza Isa bida Ācōrēda ĩjã panasidaa. Mɔ tosidã ewarideba ãtaa ara mañ Ācōrēba mɔra waga babaria.

¹⁶ Idjia jũma mɔ bia mĩga bɔdebemada ēdrɔ edabaria.† Mañgɔ Ācōrēba nañ warrarãra carebaya.

Mɔa quĩrĩã bɔa ādjideba nañ ējũāne zocārã yōnida. Mãwã nañ warrarãneba mɔ trɔra, mɔ zezadrōã Abrahañ trɔra, mɔ zeza Isa trɔ sida jũmarãba quĩrãneba panania.

¹⁷⁻¹⁸ Joseba unusia idji zeza jɔwa arara dji tēābema Epraiñ boro ãrã bɔda. Mañra Joseba biē unusia. Mañ carea idji zezaa jarasia:

–Zeza, jãwãēa. Za bɔdrɔ mɔ warra iwinaa. Idji boro ãrãbɔrɔ bɔ jɔwa arara bɔdua.–

Mãwã jarabɔrɔde idji zeza jɔwara Epraiñ borode bɔda jidapeɔa Manase boro ãrã bɔ quĩrĩã basia. ¹⁹ Baribɔrɔ idji zezaba mãwã o quĩrĩãé basia. Ātebɔrɔ jarasia:

–Warra, mɔa cawa bɔa mɔ jɔwara cai ãrã bɔsida. Bɔ warra iwinaneba ēberārãda zocārã yōnia. Idjira dji dromada baya. Baribɔrɔ dji djaba tēābemara idji cãyãbara dji dromaara baya. Dji tēābema warrarãneba puruda zocārã yōnia.–

* **48:4** Genesi 35:9-15. † **48:16** Idjia. Hebreo bedeadẽ bɔ bɔa “bajānebema nezoca.”

²⁰ Mañ ewaride Israelba Jose warra tēābema Epraiḵra dji nabema Manase cāyābara dji dromaara ḅasia. Mañne ādjira nāwā bia jara ḅasia:

–Nocoarebema ewaride israelerāba bārā trḵneba nāwā dewaraa bia jaradia: “Ācōrēba Epraiḵ, Manase sida bia oda quīrāca ḅa sida bia oya.”–

²¹ Māwāpeda Israelba Josea jarasia:

–Dārāēne mḵra beuya. Baribḵḵrḵ Ācōrēra bārā ume ḅaya. Idjia bārāra bādji drōāenabemarā druadaa jēda edeya. ²² Mḵa ḅḵa ējūāra auḵuara diabḵḵḵa ḅa djabarā cāyābara. Mḵa ḅḵa Siqueḵ eyada diabḵḵḵa.† Mañ ējūāra mḵa jārīsia necoba cha biḵa amorreorā ume djō ḅāḵeba.–

49

Jacoboba idji warrarā sāwāni jarada

¹⁻² Mañbe Jacoboba jūma idji warrarā trḵbigapeda jarasia:

–Mḵ warrarā, mḵ beḵea ūrīne caita zedadua. Mḵa jaraya nocoarebema ewaride bārāra sāwānida.

³ Rubeḵ, ḅara mḵ warra iwinaa. Mḵ drōā baḵacarea ḅadrḵ naārā unusia.

Mḵ ḅḵara ḅāḵeba unubi ḅḵa. ḅadrḵ biara wayabadaa. ḅara dji dromaara ḅḵa.

⁴ Baribḵḵrḵ do zebḵḵḵe poyadaca quīrāca ḅḵa ara ḅadji cacuara poyaē basia. ḅara mḵ wērā ume cāīsia.

Mḵ cḵḵade cadjiruada osia.* Mañ carea ḅara ḅa djabarānebemada dji dromaara ḅāḵa.

⁵ Simeoḵ, Levi, bārāba abari crīchada jḵḵḵbadaa. Bārāra beḵea ausidaa biē odi carea.

⁶ Quīrūbideba bārāba ēberārāra quenasiḵaa.† Bādji quīrīā paca jīrū quēgura necoba tḵcuasiḵaa.

Bārā āḅaa dji jḵḵḵḵade mḵra eḵa ḅāḵa. Bārāba crīcha panḵ quīrāca mḵa oḵa.

⁷ Bārāra cadrḵa panḵ bēḵā djārāra jūmawāyā biē obadaa. Mañ carea bio biē panania. Mḵa bārā ēberārāra jūma israelerā tāēna wābiya.

⁸ Juda, ḅa dji quīrūrāda ḅa jḵwade erobaya. ḅa djabarāba wayaadeba ḅa quīrāpita ḅarru copanenapeda bia jaradia.

⁹ Juda, ḅara imama quīrāca ḅḵa. Imamara ne beapeda, ne copeḵa jāwūābaria. Mañbe egode chūmepeda ḵnāūbaria.

¿Caiba idjira mīā sēi? Ara mañ quīrāca ḅḵa ēberārāra poyapeda ḵnāūya, dewararāba wayadi bēḵā.

¹⁰ Ni abaḵba dji boro bacuru Juda jḵwade ḅara jārīnaḵa. Idjideba yōḅadarāba mañ bacurura ewariza erobeḵdia.

Mañ bacuru djibari zebḵḵḵe jūmarāba idji beḵeara ījā o duanania.‡

¹¹ Juda ēberārāra bio bara panania. Ādji uvara bio zaui bēḵā ādji burro zaquera uva jḵcarama jḵnia jōnamārēā.

Uva ḅa sida bio barai bēḵā ādjirāba quīrīā panḵbara ādji wuara uva ḅade tātocasiḵaa.

¹² Ādjirā daura uva ḅa cāyābara purea pāīmaara beḵdia. Ādjirā quidara totroa beḵdia paca juba quīrāca.

¹³ Zabuloḵ, ḅa ēberārāda pusa icawa duanania. Ādji druade barcora necai wibaridia. Ādji ējūāra aba Sidoḵ drua daucha baya.

¹⁴ Isacar, ḅara burro quīrāca zarea ḅḵa. Baribḵḵrḵ ḅḵa atau ḅa edre tababaria.

¹⁵ ḅa ēberārāba ējūā biada ḵnāūni carea unubḵḵade ādjirāra nezocarāda duanania. Mañne eḵaa jūrā tḵḵia ne ataudi carea.

† **48:22** Mḵa ḅḵa Siqueḵ eyada diabḵḵḵa. Hebreo beḵeade mañra ebuda ḅḵāḵa. * **49:4** Genesi 35:22.

† **49:6** Genesi 34:25-31. ‡ **49:10** Mañ bacuru djibari. Hebreo beḵeade jara ḅḵa “Silo.” Mañ beḵeaba jara ḅḵa ebuda ḅḵāḵa.

- 16 Dañ, b_Λ purura jipa pe erobaya waabema israelerāba ādji puru obada quĩrāca.
- 17 Dañ, b_Λ ēberārāra minijīchia panania dama o icawa b_Λ quĩrāca. Damaba cawayora jĩrũne capeda dji cawayo ĩr_Λ chũm_Λara udu baebibaria. Abari quĩrāca b_Λ ēberārāra zocārāē pan_Λmĩna mēsrā panania.
- 18 ĩAy Ācōrē, m_Λa j_Λā b_Λa b_Λa m_Λra ēdr_Λ b_Λmārēā!
- 19 Ga, dewararāba b_Λ purura urade zedimĩna b_Λ ēberārāba ādjirāra poyadia.
- 20 Aser, b_Λ ēberārāba codira dji bia baya. Mañda ēberārā bororā cobigadia.
- 21 Neptali, b_Λ ēberārāra begui mēā nĩbabari quĩrāca duan_Λa. Ādji warrarāra quĩrāwārēā quedeaa.
- 22 Jose, b_Λra bacuru do icawa b_Λ quĩrāca b_Λa. Dji j_Λwatera bia zaubaria, mōgara puru auđu jūrā ca b_Λ cāyābara ĩt_Λara waribaria.
- 23 Cha dr_Λ cawa beaba b_Λra bariduaareba chaba dr_Λ panesidāa. B_Λra quĩrāma panasidāa.
- 24 Barib_Λr_Λ b_Λ enedr_Λmara bio enat_Λ eronũmasia j_Λwa wēsa ādjimaa dr_Λi carea. B_Λa ādjirāra poyasia m_Λ Ācōrē ne jũma poya b_Λba b_Λra carebada bēřā, dadji israelerā wagabari Ācōrēba b_Λra waga b_Λ bēřā, dadji israelerā Ācōrē mōgara droma quĩrāca b_Λba b_Λra jũatr_Λ erob_Λ bēřā.
- 25 B_Λ zezaba ĩjā b_Λ Ācōrēneba b_Λa poyasia. Ara mañ Ācōrēba b_Λra carebaya. Ācōrē ne jũma poya o b_Λba b_Λ ēberārā bajāneba cueda diaya. Idjaba nañ ējũāne baidoda diaya. B_Λdeba yōb_Λda wērārāba, b_Λ animarā bea bida warrarāda zocārā to beadia idjaba ju dawa beadia.
- 26 Jose, m_Λa b_Λra biara jara b_Λsia m_Λ djibarirāba m_Λ bia jara b_Λpedada cāyābara.Š
- Eya jōca quĩrāca b_Λ bia jara b_Λdara jōca baya, b_Λ djabarā cāyābara b_Λdr_Λ Ācōrēba biara b_Λda bēřā.
- 27 Benjami_Λ, b_Λra usa cadr_Λa quĩrāca b_Λa. Usa cadr_Λaba diapeda beadara copeđa dji adubadada quewara jedecabaria. Ara mañ quĩrāca b_Λa dji quĩrūra poyapeda ādji nebiada jedecaya.–
- 28 Māwā Jacoboba idji warrarāra bia jara b_Λsia. Ādjiza idjia aride jarasia. Idji warrarā doce pan_Λneba yōpedadara Israel puru doce panasidāa.

Jacobo jaidada

29-32 Mañbe Jacoboba idji warrarā jarasia:

–M_Λra beub_Λr_Λa. M_Λra t_Λbaridadua m_Λ drōāenabemarā t_Λbaripedadama Macpela ējũā uriade. Macpelara Canaa_Λne b_Λa Mamredeba ĩmāda_Λu odjabariare. Abraha_Λba mañ ējũāra dji uria sida hitita Epro_Λne badada nēdosia idji quima t_Λbari carea.* Mama Abraha_Λ sida t_Λbarisidāa. M_Λ zeza Isara, dji quima Rebeca sida mama t_Λbarisidāa. M_Λa Lea sida mama t_Λbarisia.–

33 Jacoboba idji warrarā māwā jarapeda idji c_Λdade wayacusa tabesia. Tabepeda jaidasia.

50

1 Mañne Joseba idji zezara b_Λr_Λ edapeda jĩā b_Λba isōsia. 2 Māwānacarea Joseba dji nēārā obadarāa idji zeza Israel cacuara p_Λr_Λbisia berawarāmārēā. Ara mañda p_Λr_Λ panesidāa. 3 Cuarenta ewari māwā p_Λr_Λ panasidāa, jũma daucha oi carea dārābari bēřā. Jũma ābaa egiptorāra setenta ewari Jacobo

Š 49:26 Hebreo bedeadē mañ versículora ebuda b_Λēa. * 49:29-32 Genesi 23:1-20.

careia sopua ewarida wagasidaa. ⁴ Sopua ewari jōnacarea Joseba Egip-todebema boro dede panabadaa jarasia:

–Mā djuburia, dadjirā boroa nāwā jaradadua: ⁵ “Mā zezaba māa wārāneba jarabisia idjira Canaaḏ druade tḏbaride edemārēā. Idjia jarasia: ‘Māra beuya. Canaaḏ druade māa joubada uriada erobḏa. Mama māra tḏbaridua.’ Mā careia māa bedea djuburiaya idu mā zeza tḏbaride wābimārēā. Tḏbaripeda waya zeya.”–

⁶ Ādjia Egiptodebema boroa māwā jarapedadacarea dji boroba Josea jarasia:

–Bḏ zeza tḏbaride wādua idjia bḏa wārāneba jarabida quīrāca.–

⁷ Ara maḏda Josera idji zeza tḏbaride wāsia. Idji ume wābḏḏḏsidaa jūma Egiptodebema boroare beada, dji boro ēberārānebema dji dromarāda, jūma Egipto druadebema dji dromarā sida. ⁸ Jose ēberārāda, idji djabarāda, idji zeza ēberārā sida jūma wābḏḏḏsidaa. Ādji warrarāda, ādji ovejada, ādji paca sida Goseḏne amesidaa. ⁹ Carretadeba djōbadarāda idjaba cawayodeba djōbadarā sida Jose ume wāsidaa. Ēberārāra bio cābana wāsidaa.

¹⁰ Wābḏḏade trigo tēūbada Atad abadama jūēsidaa. Maḏḏara Jordaḏ dodeba ḏmāḏau odjabariare bḏa. Mama Josera waabemarā sida idji zeza Jacobo careia wayacusa aujīāsidaa. Siete ewari bio ororoa aujīāsidaa. ¹¹ Mamabema cananeorāba ādji bio ororoa aujīā duanḏra ūrīsidaa. Māḏ bēḏa jarasidaa:

–Egiptorāda sopuaba bio jīābi ororoa duanḏ.–

Māḏ careia Atad ējūāra trḏ bḏsidaa Abel-mizraiḏ.*

¹² Jacobo warrarāba ādji zezaba jarada quīrāca osidaa. ¹³ Idji cacuara edesidaa Canaaḏ druadāa. Maḏbe Macpela joubada uriade tḏbarisidaa. Dji ējūāra Mamredeba ḏmāḏau odjabariare bḏa. Abrahaḏba māḏ ējūāra, dji uria sida hitita Eproḏne badada nēdosia idji ēberārā jaidabḏdada tḏbari careia. ¹⁴ Jacobo tḏbaripedadacarea Josera, idji djabarā, waabemarā sida waya Egipto druadāa wāsidaa.

Joseba idji djabarā sobiabida

¹⁵ Ādji zezara beuda bēḏa Jose djabarāba nāwā crīcha panesidaa: “Āībēḏa Joseba dadjirāra quīrāma bḏa. ḏrābḏḏ dadjirāra biē oya idji biē opedada careia.” ¹⁶⁻¹⁷ Māḏ bēḏa naḏ bedeadā Josemaa diabuesidaa: “Dadji zeza jaidai naēna daia jarasia bḏa nāwā jaradamārēā: ‘Bḏ djabarāba wārāda cadjirua opedadamīna mā djuburia māra quīrādoadua.’ Māḏ bēḏa dai djuburia, bḏ biē opedadara quīrādoadua. Daira dadji zeza Jacoboba ījā baḏa Ācōrē nezocarāa.”

Māḏ ūrībḏḏḏ Josera jīāsia.

¹⁸ Maḏbe Jose djabarāra idjima wāsidaa. Ne wayaadeba idji quīrāpita chīrāborode copanenapeda jarasidaa:

–Daira bḏ nezocarāa.–

¹⁹ Maḏne Joseba panusia:

–Wayarānadua. Māra Ācōrēēa bārā cawa oi careia. ²⁰ Bārāba māra biē odida crīchasidaa baribḏḏḏ māḏ biē opedadadeba Ācōrēba biada osia māḏneba zocārā ēberārāda jarrababa beudidebemada ēḏḏḏ edai careia. Maḏḏara bārāba naḏ ewaride unu panḏa. ²¹ Wayarānadua. Māḏ bārāra careba baya. Māḏ dia baya bārāra, bārā warrarā sida ne codamārēā.–

Māwā quīrīāneba jarada bēḏa Joseba ādjira sobiabisia.

Jose jaidada

* **50:11** Hebreo bedeadē Abel-mizraiḏ trḏba jara bḏa: “Egiptorā aujīāpedada.”

²² Josera, idji zeza ĕberãrã sida Egiptode panesidaa. Josera ciento die poa basia. ²³ Beui naēna idji warra Epraiĩ wiuzaquerãra, ãdji warrarã sida unusia. Idjaba Manase wiuzaquerã sida unusia. ãdji zezara Maquir basía. Joseba maãgãrãra idji ĥacarade edapeda idji warrarã araada asia.

²⁴ Ewari aba Joseba idji djabarãa jarasia:

–Mãra dãrãēne beuya, baribãrã ãcõrẽba bãrãra carebaya. Idjia bãrãra, bãrãneba yõbãdarã sida naã druadeba Canaaã druadaa edeya. Mã druara idjia Abrahãa, Isaa, Jacoboa biãa wãrãneba diai jarasia.–

²⁵ Maãne Joseba Israel ĕberãrãa jarasia:

–Wãrãda ãcõrẽba bãrãra carebaya. Mã ewaride bãrãba mã ĥãwãrãra namaãba Canaaã druadaa tãĥaride ededãdua.–

Maãgãra Joseba Israel ĕberãrãa wãrãneba jarabisia.

²⁶ Jose ciento die poa ĥãda Egipto druade jaidasia. Idji cacuara nẽãrãba pãrãsidaa ĥerawarãmãrẽã. Pãrãdapeda cajona biaãe ĥãsidaa.

EXODO

ĂCŌRĒBA ISRAELERĂ EGIPTODEBEMA ĖDRA BADA

Exodo trāba jara bāa “ēdrapedada.” Naā cartara māwā trā bāsidaa israelerāra Egipto druadeba ēdrapedadadebemada eda bā bā bēra. Zocārāmaara israelerāra Egiptodeba ēdrāsidaa 1445 poa Jesu todi naēna. Moiseba naā carta bādadeba cawabisia sāwā Ācōrēba israelerāra zocārāēbe edapeda puru dromada idji itea osida.

Māwā oi carea Ācōrēba naārā israelerāra egiptorā jawaeda bia mīga pananada ēdra edasia. Maānebemada bā bāa 1:1neba aba 15:21naa. Maāre Ācōrēba israelerāra ējūā pōāsa ewaraga bāde waga basia. Maānebemada bā bāa 16:1neba aba 18:27daa. Maāre Ācōrēra israelerā ume bedea bāsia ādjirāra idji itea beadamārēā. Maā bēra idji leyra ādjirāa diasia idjaba ādjia jūma ījā odiada asidaa. Maāgara 19:1neba aba 24:18daa bā bāa. Jīrūare Ācōrēba cawabisia sāwā israelerāra idjāa bia bedeadida panāda. Maā bēra idji wua deda obisia idjaba idji sacerdoterāda bābisia. Jūma maāgara bā bāa 25:1neba aba 40:38daa.

Israelerā Egipto druade bia mīgapedada

¹ Israel warrarā idji ume ādji warrarā bara Egiptodaa bade wāpedadara naāgarā basia: ² Rubeā, Simeoā, Levi, Juda, ³ Isacar, Zabuloā, Benjamiā, ⁴ Daā, Neptali, Ga, Aser sida. ⁵ Israel warra Josera dārābāra basia Egiptode bāda. Maā ewaride Jacobo Israel abadaadeba yōpedadara Egiptode setentabe panasidaa.* ⁶ Māwā bāde Josera, idji djabarāra idjaba jūma idji daucha beada sida jaidasidaa. ⁷ Baribāra ādjirāza warrarā zocārā unubadjida bēra isabe yōnapeda bio cābana panesidaa. Maā bēra dji druara ādjirāba birasidaa.

⁸ Māwā bāde dewara ēberāda Egiptodebema boroda besia. Maāgāba Josedebemada adua bāda bēra idji purua nāwā jarasia:

⁹ –iQuīrācuitadua! Jāā israelerāra dadjirā cāyābara cābanaara panā bēra bāara panāa. ¹⁰ Maā bēra crīcha cawaadeba dadjirāba odia ādjirāra auduara yōrānamārēā. Māwā odaēbāra, dji quīrūda dadjirā ume djōbādade israelerāra ādjirāare djōnia. Māwāra naā druadebemada ēdrādia.–

¹¹ Maā carea egiptorāba israelerāa traju zareada ōgo obidi carea dji bororāda bācuasidaa. Maāgarāba israelerāa Egiptodebema boro itea puruda umē obisidaa. Aba Pitoā, aba Ramese abadjidaa. Maā puru umē panāne dji boroba idji itea ewapedadara wagabadjia. ¹² Egiptorāba wetara mīgabibadjidamīna israelerāra auduara yō wāsidaa. Maā bēra egiptorāba israelerāra waya panesidaa. ¹³ Maā carea egiptorāba quīrā djuburia neē israelerāra wetara trajabibadjidaa. ¹⁴ Traju zarea obi panāneba israelerāra bio bia mīgabibadjidaa. Egoroda chiruadaa pueradapeda de obada mōgarara obibadjidaa. Idjaba jūma ādji ējūānebema trajuda obibadjidaa. Jūma maāgara ādjirāba quīrā djuburia neē israelerāa obibadjidaa.

¹⁵ Maā ewaride wērāda umē panasidaa, Siprada idjaba Púada. Maāgarāba hebreo wērārāda careba warra tobibadjidaa.† Egiptodebema boroba ādjia jarasia:

* **1:5** Genesi 46:8-27. † **1:15** Israelerāra idjaba hebreorā abadaa. Māwā trā jarabadaa hebreo bedeadade bedeadada bēra.

¹⁶ –Bārāba hebreo wērāda careba warra tobibadade acadadua dji cārēda tosi cawaya. Umaquĩrā warrada toibara, beadadua. Wērācauda toibara, idu badadua.–

¹⁷ Baribara dji wērārā careba warra tobibadarāba Ācōrēda wayasidaa. Mañ bērā Egiptodebema boroba jarada quĩrāca odaē basía, ātebara umaquĩrā warra zaquerāra zocai badadjidaa. ¹⁸ Mañ carea Egiptodebema boroba ādjira trāpeda iwidisia:

–¿Cārēā bārāba jāwā o panā? ¿Cārēā umaquĩrā warra zaquerāra zocai badpanā?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Hebreo wērārāra dai Egiptodebema wērārā quĩrāca beaēa. Ādjirāra warra to bia bea bērā dai jūēbadabara ādji warrara to eropanabadaa.–

²⁰ Mañ bērā israelerāra wadibida auduara yō wāsidaa. Mañba abalara panesidaa. Ācōrēba dji wērārā careba warra tobibadarāra carebasia. ²¹ Idjida wayapedada bērā ādjía warrarāda zocārā unubisia.

²² Mañbe Egiptodebema boroba idji purua jarasia:

–Hebreorāba umaquĩrā warrada todibara daidu batacuadadua, baribara wērācauda todibara zocai badadua.–

2

Moise topedada

¹ Umaquĩrā Levideba yōnaba wērāda edasia. Dji wērā sida Levideba yōna basía. ² Mañ wērāra biogoapeda umaquĩrā warrada tosia. Mañ warrara quĩrāwārēā ununa bērā jedeco ũbea mērā erobasia. ³ Baribara waa poya mērā erobaē bērā jamarada capeda cādorronaba soasia. Mañbe idji warrara eda bapeda Nilo do ĩchitade dojoro tāēna ũmasia. ⁴ Mañne dji warra zaque djabawērāba tamaba acā basia idjira sāwāi cawaya. ⁵ Māwā bade Egiptodebema boro cauda doeda cuide wāsia. Idji nezocawērārāda doya parraa panasidaa. Mañne idjia unusia dji jamarara dojoro tāēna ũmada. Ara mañda idji nezocawērāa edade wābisia. ⁶ Enepeda Egiptodebema boro cauba dji jamara ewa acabara de warra zaqueda eda mñā djuburi jñā quiruda unusia. Mañne idjia jarasia:

–Nañra hebreo warra zaqueda jāwā quirua.–

⁷ Mañne dji warra zaque djabawērāra caita zepeda Egiptodebema boro caua jarasia:

–¿Bamaarā bia bāca mñā hebreo wērāda trāne wāida nañ warra ba itea daupēmārēā?–

⁸ Egiptodebema boro cauba jarasia:

–Bia bāa. Trāne wādua.–

Ara mañda wērācaura wāpeda dji papada enesia. ⁹ Mañbe Egiptodebema boro cauba dji warra papaa jarasia:

–Nañ warrara edepeda mñ itea daupēdua. Mañbari mñā bāa ne diaya.–

Mañ bērā dji warra papaba edepeda daupēsia. ¹⁰ Dji warra dawara bedacarea dji papaba Egiptodebema boro caua diade wāsia. Mañbe Egiptodebema boro cauba mañ warrara idjide ara quĩrāca erobesia. Dji warrara trā basia Moise, nāwā jarada bērā:

–Mñā idjira doeda ũmada edasia.–

Moise Egiptodeba mñrũ wāna

¹¹ Moise drōā badacarea ewari aba idji ēberārā hebreorāda acāde wāsia. Mañne unusia sāwā ādjirāra bia mñga traja panāda. Idjaba unusia Egiptodebemaba hebreoda aba u erobāda. ¹² Mañ carea idjia parraa acabara de ni

aba^Λda unuẽ bẽrã dji Egiptodebemara beatapeda ãb^Λde joutasia. ¹³ Nurẽma wayacusa araa wãb^Λr^Λde unusia abarica hebreorãda umé djõ pan^Λda. Maã carea dji djõ j^Λr^Λdaa iwidisia:

–¿Abarica hebreoda b^Λa cãrẽ cãrẽã jãwã puo b^Λ?–

¹⁴ Dji djõ j^Λr^Λdaa panusia:

–¿Caiba b^Λra dai boroda b^Λsi? ¿Caiba b^Λra dai cawa obarida b^Λsi? ¿Mã sida b^Λa beaida crĩcha b^Λca Egiptodebemama beada quĩrãca?–

Maã ãrĩb^Λr^Λde Moiserama dauperasia cawada bẽrã idji mĩã beadara cawasidada. ¹⁵ Egiptodebemama boroba Moise mĩã beada cawaside idjira jidabisia beabi carea. Barib^Λr^Λ jidadi naẽna Moiserama Egiptodebama Madiaã druadaa mĩrũ wãsia. Mama jũẽpeda Moiserama baido juebada uria coroda caita chũmesia. ¹⁶ Maãne wẽrãrãda siete zesidaa. Maã wẽrãrãda Madiaãnebama sacerdote caurã basia. Adjirãra zesidaa animarãba baido dobadaide baido juebapeda ãdji zeza ovejara baido dobiði carea. ¹⁷ Barib^Λr^Λ dewara oveja wagabadarãda zedapeda maã wẽrãrãda ãyã j^Λretasidaa. Maã carea Moiserama araa wãpeda dji wẽrãrãda carebapeda ãdji ovejara baido dobigasia. ¹⁸ Mãwãnacarea dji wẽrãrãda wayacusa ãdji zeza Reuelma jũesidade idjia iwidisia:

–¿Idi bãrãra sãcua isabe zesida?–

¹⁹ Adjirãba panusidaa:

–Oveja wagabadaba dai ãyã j^Λretasidade Egiptodebemama dairama carebasia. Maã awarama baido juepeda dadjirã ovejara baido dobigasia.–

²⁰ Reuelba idji caurãa iwidisia:

–¿Maã ãberãra sãma b^Λ? ¿Cãrẽ cãrẽã idjira beesida? Trãne wãnadua ne code zemãrẽã.–

²¹ Mãwã Moiserama Reuel diguida besia. Mama b^Λde Reuelba idji cau Seporãda Moisea diasia idji quima bamãrẽã.* ²² Mãwã b^Λde dji wẽrãba umaquĩrã warrada tosia. Moiseba maã warra trãra b^Λsia Gersoã, nãwã jarada bẽrã: “Naã druade mãra druama ãibemada jãwã b^Λa.”

²³ Mãwãnacarea dãrãb^Λr^Λde Egiptodebemama bororama beusia. Barib^Λr^Λ egip-torãba israelerãra wadi zoca eropanã bẽrã ãduba mĩã sopua bedeadadjidaa. Adjirãba Æcõrẽba quĩrã djuburiada iwidibadjidaa. Mãra Æcõrẽba ãrĩsia. ²⁴ Idjaba mĩã sopua bedea panã sida ãrĩsia. Maãne idjia Abrahama ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume bida ãdji carebai carea bedea b^Λda quĩrãdoae basia.† ²⁵ Maã bẽrã israelerã bia mĩga panãra acã bapeda carebai carea besia.

3

Æcõrẽba Moise trãna

¹ Moise zãwãrẽ Reuel Jetro abadada Madiaãnebemarã sacerdote basia. Moiseba idji ovejara wagabadjia. Ewari aba Moiseba dji ovejara dewara orroare ne cobide edesia. Maãne idjira ãjũã põãsa ewaraga b^Λde Horeb eyade jũẽne wãsia. Maã eyara Æcõrẽ eya abadaa.* ² Mama Æcõrẽba ara idjida unubisia bacuru zaquede uruga nũm^Λda.† Moiseba unusia maã bacurura eradra nũm^Λmĩna baẽ b^Λda. ³ Maã carea crĩchasia: “¿Cãrẽda jãwã uruga nũm^Λ? Caitaara acãde wãya sãwãẽrã jãwã baẽ b^Λ cawaya.”

⁴ Æcõrẽba Moise caitaara zeb^Λr^Λda unuside maã bacuru zaque uruga nũm^Λneba trã jarasia:

–Moise, Moise.–

* **2:21** Reuelera idjaba Jetro abadjidaa. Exodo 3:1; 18:1. † **2:24** Genesi 12:1-3; 15:13-16. * **3:1** Horeb eyara Æcõrẽ eya abadaa Æcõrẽra mama odjada bẽrã. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa. † **3:2** Æcõrẽ. Hebreo bedeadade b^Λ b^Λa “Æcõrẽ nezoca bajãnebema.”

Moiseba panusia:

–Māra nama bāa.–

⁵ Maāne Ācōrēba idjía jarasia:

–iCaitaara zerādua! Nama bāra māl quīrāpita bā bērā bā jīrū jāne jāl bāra ērādua.[†] ⁶ Māra bā zezaba ījā bāda Ācōrēa. Abrahāba, Isaba, idjaba Jacoboba māra ījā panasīdaa.–

Maāne Moiseba Ācōrēra waya bā bērā idji quīrādarrara jūātrasia Ācōrē acā amaaba.

⁷ Ācōrēba jarasia:

–Māa unu bāa māl purura Egipto druade bio bia mīga bāda. Idjaba māa ūrī bāa ādjirāba quīrā djuburiada iwidī panāda. Iwidī panāa māa ādjirāra dji traju obibada bororā jāwaedabemada ēdra bāmārēā. Māa cawa bāa ādjirāra wārāda bia mīga panāda. ⁸ Maā bērā māa ādjirāra egiptorā jāwaeda panānebemada ēdra bāi carea ze bāa. Egipto druadebemada ēdra bāpeda māa dewara druadaa edeya. Maā druara bio bia bāa idjaba waibāa bāa. Maā druade baridua ne upedaara bia zaubaria. § Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, perezeorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanāa. ⁹ Israelerāba quīrā djuburia iwidī panāra māa ūrī bāa. Idjaba unu bāa egiptorāba ādjirāra bia mīga eropanāda. ¹⁰ Maā carea māa bāra Egiptodebema boromaa diabueya. Idjía jaradua māl puru Israel ēdra bāmārēā. Ēdra bāsira ādjirāra Egiptodebemada āyā pe ededua.–

¹¹ Baribāra Moiseba jarasia:

–iMāwāra māra cai Egiptodebema boro quīrāpita bedede wāi carea idjaba israelerāra Egiptodeba āyā edei carea?–

¹² Maāne Ācōrēba panusia:

–Wādua. Māra bā ume baya. Māa nāwā unubiya bāra wārāda diabuesida. Bāa israelerāra Egiptodebemada āyā edepeda bārāba naāl eyade māa bia bedede zedīa.–

¹³ Baribāra Moiseba jarasia:

–Israelerāmaa wāpeda bārā drōā naēnabemarāba ījā panana Ācōrēba māra bārāmaa diabuesida abāraēde ādjirāba iwidīdia: “iIdjira casa trābada?” Maāne i māa cārēda jarai?–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–Māl trāra nāwā jarabadaa: “Māra māa.” Maā bērā israelerāa jaradua: “Dadji Ācōrē ‘Māra māa’ abadaba māra bārāmaa diabuesia.”–

¹⁵ Idjaba jarasia:

–Israelerāa jaradua: “Dadji Ācōrēba māra bārāmaa diabuesia. Dadji drōā naēnabema Abrahāba, Isaba, idjaba Jacobo bida idjira ījā panasīdaa.” Māl trā Jehová abadara ewariza baya. Maā trāneba ēberārāba māra cawa panania.*

¹⁶ Egiptodaa wādua. Jāma jūēpeda israelerā bororā ume bedeadua. Ādjirāa jaradua: “Dadji Boro Ācōrēba māa ara idjida unubisia. Dadji drōā naēnabema Abrahāba, Isaba, idjaba Jacoboba idjira ījā panasīdaa. Idjia nāwā jarasia: māa bārā israelerāra acā bā bērā unu bāa egiptorāba bārāra biē o panāda.

¹⁷ Idjia bārāra Egiptode bia mīga panāda ēdra bāpeda dewara druadaa edeyada asia. Maā druade baridua ne upedaara bia zaubaria. Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, perezeorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanāa.”

[†] **3:5** Idji jīrū jāne jāl bāra ērāda basia acābi carea Ācōrēra waya bāda. § **3:8** Hebreo bedede nāwā bā bāa: “Maāga druade jubara, miare sida wea nūmāa.” * **3:15** Jehová. Genesi 4:26. Hebreo bedede bā bāa “YHWH.” Hebreorāba maā bedeara sāwā jīguabarida adua panāa.

¹⁸ B_Λa jarab_Λr_Λra israelerā bororāba iĵānia. Ma_Λbe ādjirāra b_Λ ume ededua Egiptodebema boromaa. Bārāba idjía jaradadua: “Dai hebreorā Ācōrēda daima odjapeda jarasia idjía animarā babue diade wānamārēā. Ma_Λ bērā dairāra ējūā pōāsa ewaraga b_Λde ewari ūbea idu wābidua māwā ođi carea.”

¹⁹ Barib_Λr_Λ m_Λa cawa b_Λa Egiptodebema boroba israelerāra ēdr_Λ b_Λēda m_Λa idjía māwā obiēb_Λr_Λ. ²⁰ Ma_Λ bērā m_Λ _Λb_Λada egiptorāa unubiya. Zocārā ne ununaca waib_Λa bēda oya ādjirāra cawa oi carea. Māwāb_Λr_Λ Egiptodebema boroba israelerāra idu wābiya.

²¹ Idjaba m_Λa o b_Λ carea egiptorāba israelerāra bia ununi bērā ne diadia. Māwā israelerāra Egiptodeba ēdr_Λb_Λda_Λde ara jāwā ēdr_Λdaēa. ²² Jūma israelerā wērārāba ādji caita pan_Λ egiptorāa parata odada, oro oda sida iwididida pan_Λa. Cacuade j_Λbada sida ādji warrarā itea, wērācaurā itea bida iwididida pan_Λa. Ara ma_Λ quīrāca baridua Egiptodebema wērā ma_Λ dede b_Λa bida iwididida pan_Λa. Māwā israelerāba ne jūma bia Egiptodebemara edadia.

4

¹ Barib_Λr_Λ Moiseba jarasia:

–Israelerāba m_Λa jarab_Λr_Λra iĵānaēa idjaba ūrī quīrīānaēa. Ādjirāba jaradia: “Ācōrēba ara idjida b_Λa unubiē b_Λa.”–

² Ma_Λne Ācōrēba iwidisia:

–ĵ_Λa cārēda j_Λwade erob_Λ?–

Moiseba panusia:

–Bacuruda erob_Λa.–

³ Ācōrēba jarasia:

–Egode baebidua.–

Baebib_Λr_Λde bacurura dama ba dogosia. Ma_Λ unuside Moiserā āyā jādr_Λsia. ⁴ Barib_Λr_Λ Ācōrēba jarasia:

–Dji drude jidadua.–

Ara ma_Λda Moiseba dji drude jidab_Λr_Λde waya bacuru basía.

⁵ Ma_Λbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–B_Λa ma_Λda osira israelerāba iĵānia m_Λa ara m_Λdjida b_Λa unubisida. Cawadia m_Λra ādji drōā naēnabemarā Abrahā_Λba, Isaba, idjaba Jacobo bida iĵā panana Ācōrēda.–

⁶ Ma_Λ awara Ācōrēba jarasia:

–B_Λ j_Λwara b_Λa j_Λ b_Λ edre berajudua.–

Ara ma_Λda Moiseba berajupeda ēūta edab_Λr_Λde abeda idji j_Λwara aidaba bira basia.* ⁷ Ācōrēba jarasia:

–Wayacusa b_Λ j_Λwara b_Λa j_Λ b_Λ edre berajudua.–

Ara ma_Λda Moiseba waya berajupeda ēūta edab_Λr_Λde idji j_Λwara abeda bia basia. ⁸ Ma_Λbe Ācōrēba jarasia:

–Dji nabema ne ununaca ob_Λr_Λde israelerāba b_Λa jara b_Λda iĵānaēb_Λr_Λ, dji umébema ne ununaca ob_Λr_Λde iĵānia. ⁹ Barib_Λr_Λ ma_Λ ne ununaca umé ob_Λr_Λde ādjirāba wađibida b_Λa jara b_Λda iĵānaēb_Λr_Λ, na_Λ quīrāca odua. Nilo dode baidoda jue edapeda drua weatadua. Ma_Λne ma_Λ baidora oa baya.–

¹⁰ Ācōrēba māwā jaradamīna Moiseba idjía jarasia:

–ĵAy, m_Λ Boro! M_Λra ēberārā quīrāpita warrā bedeacaa. Ma_Λra idibemaēa. B_Λra m_Λ ume bedea b_Λmīna m_Λra ara māwā warrā bedeacaa. M_Λra ēberārā quīrāpita cawa bedeacaa.–

¹¹ Barib_Λr_Λ Ācōrēba jarasia:

* **4:6** Hebreo bedeadē nāwā b_Λ b_Λa: “Idji j_Λwara aidaba nieve quīrāca basia.”

–¿Caiba ēberārā itera osi? ¿Mālabarā oē básica ēberārā quīrāme cara beada, cawarā qui beada, dau bia beada, idjaba dauberrea bea sida? Māra Ācōrē bērā māwā oida bāa. ¹² Bā bedebabarāde māa carebaya. Māa cawabiya bāa cārēda jaraida bāda. Jālbe Egiptodaa wādua.–

¹³ Baribarā Moiseba panusia:

–¡Ay, mā Boro! Mā quīrā djuburia dewara ēberāda diabuedua.–

¹⁴ Maā carea Ācōrēra Moise ume quīrūsia. Nāwā jarasia:

–¿Bā djaba Aaroā Levideba yōnada bāēca?† Māa cawa bāa idjira bia bedebabarida. Idjira bā acāde zebārāa. Bā unubabarāde idjira bāsridaya. ¹⁵⁻¹⁶ Idjira Egiptode bā cacuabari bedebaya. Māa jarabi bāda bāa idjía jaraya. Maāgāra idjía purua jaraya. Māa bārāra carebaya bia bedeadamārēā idjaba cawabiya sāwābarā odida panāda. Bāa ācōrē quīrāca Aaroāa bedea baya idjaba idjira bādeba bedea baya. ¹⁷ Bā jāwāde erobā bacurura ededua maāgādeba ne ununacada oi bērā.–

Moise jēda Egiptodaa wāna

¹⁸ Maābe Moiserā idji zāwārē Jetro abadamaa wāpeda jarasia:

–Māra Egiptodaa wāya mā ēberārā acāde wādī zocai panā cawaya.–

Jetroba jarasia:

–Bia bāa. Necai wādua.–

¹⁹ Moise wādī Madiaā druade baside Ācōrēba idjía jarasia:

–Egiptodaa wādua. Bā bea quīrā pananara jūma beusidaa.–†

²⁰ Maābe Moiseba dji quimada, dji warrarā sida burro ārā bāpeda Egiptodaa wāsidaa. Idji jāwāde edesia Ācōrēba ne ununaca obi bāda bacuruda.

²¹ Moise wābābarāde Ācōrēba idjía jarasia:

–Egiptode jūēpeda jūma ne ununaca māa obi bāda Egiptodebema boro quīrāpita odua. Baribarā māa idjira so zarea bāya israelerā ēdrā bārāmārēā.

²² Māwānacarea Egiptodebema boroa jaradua: “Ācōrēba nāwā jara bāa: māa Israel purura mā umaquīrā warra dji nabemaana abaria. ²³ Maā carea māa jara bāa: mā warrara ēdrā bādua māa animarāda babue diade wāmārēā. Baribarā bāa jarasia ēdrā bāēda. Maā carea bā umaquīrā warra dji nabemada beuya.”–

²⁴ Moise idji warrarā bara Egiptodaa wābādade ota cāisidaa. Mama Ācōrēra ādjimaa zesia. Maāne idjía Moiserā beai basía. ²⁵⁻²⁶ Baribarā Moise quima Seporāba ādji warra zaque cacuara neco mōgara odaba wēāgosia. Maā e wēāgodara Moise jīrū caita cobāsia. Maā bērā Ācōrēba Moiserā beaē basía. Maā carea Seporāba Moisea jarasia:

–Wārāda bāra mā quima arada besia warra zaque cacua wēāgoda oadeba zocai beda bērā.–§

²⁷ Maā naēna Ācōrēba Aaroāa jarasia:

–Ējūā pōāsa ewaraga bāde Moise acāde wādua.–

Ara maāda Aaroāra wāpeda Moiserā unusia Ācōrē eya abadama.* Unupeda bāsridaba idji uridarrade isōsia. ²⁸ Maābe Moiseba Aaroāa jūma nēbārāsia Ācōrēba Egiptode jarabi bāda idjaba ne ununaca obi bā sida.

²⁹ Egiptode jūēnapeda Moiserā Aaroā sida israelerā bororā ume ābaa dji jāresidaa. ³⁰ Maāne Aaroāba ādjirāa nēbārāsia jūma Ācōrēba Moisea jaradada. Idjaba ne ununaca Ācōrēba obicudara ādjirā quīrāpita osia.† ³¹ Maā bērā

† 4:14 Exodo 6:20. ‡ 4:19 Exodo 2:15. § 4:25-26 Seporāba jaradara ebuda bāēa. Hebreo bedeadē nāwā bā bāa: “Wārāda oadeba bāra mā quima basía.” * 4:27 Exodo 3:1. Horeb eyara Ācōrē eya abadaa Ācōrēra mama odjāda bērā. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa. † 4:30 Exodo 4:2-9.

–Dairã b_Λ nezocarãra b_{ΛΛ} jãwã oiẽ b_{ΛΛ}. ¹⁶ Idira chiruada diadaẽ pan_{ΛΛ}, barib_{ΛΛ} wadibida dji traju obibada bororãba de obada mōgarara abarica daucha obi pan_{ΛΛ}. Mãwã poya odaẽ pan_Λ carea ãdjirãba dairãra ubadaa. Barib_{ΛΛ} dairãra bedeade pan_Λẽa, âteb_{ΛΛ} b_{ΛΛ} b_Λcuada traju obibada bororãda bedeade pan_{ΛΛ}.–

¹⁷ Mañne Egiptodebema boroba panusia:

–Bārāra coaida tabeaa. Mañ bēřā nāwā jara panΛa: “Dairāra wānia Ācōrēa animarāda babue diacuađi carea.” ¹⁸ Wānadia bādji trajudaa. Daiba chiruara bārāa waa diadaēa. BaribΛrΛ bārāba de obada mōgarara naāřā o panana quīrāca ođida panΛa.–

¹⁹ Mañ ūrīsideade dji traja panΛ bororāba cawasidaa nēbΛrade panΛda.

²⁰ Ādjirā Egiptodebema boromaΛba ēdrΛbΛdade unusidaa Moiseba Aaroā bida dajadaare ādji jΛā panΛda. ²¹ Dji traja panΛ bororāba ādjīa jarasidaa:

–Ācōrēba bārāra cawa oya. BārādrΛ bedeađe panΛa dairāra Egiptodebema boro quīrāpita, dji dromarā quīrāpita bida biē panebΛda carea. IdibΛrΛ bārāba dairāra quenabidīa.–

Moiseba Ācōrēa iwidida

²² Mañbe Moiseba Ācōrēa iwidisia:

–iMā Boro! ¿Cārē cārēā bΛ purura biē o bΛ? ¿Cārē cārēā mΛra diabuesi?

²³ MΛa Egiptodebema boro ume bΛ trΛneba bedeadamīna, mañ ewarideba idjia Israel purura wetara biē o bΛa. Mañ awara bΛa ēdrΛ bΛyada adara wadibida oē bΛa.–

6

¹ Mañne Ācōrēba Moisea panusia:

–IdibΛrΛ bΛa unuya sāwā mΛa Egiptodebema borora cawa oida. MΛ ΛbΛadeba cawa o bΛ carea idjia bārā israelerāra idu wābiya. Abeda bārāra idji druadebemada āyā jΛrecuaya.–

² Idjaba Ācōrēba jarasia:

–MΛra Ācōrēa. ³ MΛa AbrahaΛa, Isaa, idjaba Jacoboa bida cawabisia mΛra ne jūma poya obari Ācōrēda.* BaribΛrΛ mΛ trΛ Jehovah abadada ādjirāa cawabiē basía. ⁴ MΛra ādjirā ume bedea bΛsia CanaaΛ druara ādjirāa diai carea.† Mama ādjirāra drua āibemarā quīrāca panasidaa. ⁵ BaribΛrΛ mΛa ūrī bΛa israelerāra mīā sopua bedea panΛda egiptorāba ādjira ōgo trajabi panΛ bēřā. Mañ awara mΛa quīrādoae bΛa ādji drōā naēnabemarā ume bedea bΛđara. ⁶ Jāłbe israelerāa jaradua:

“MΛra Ācōrēa. MΛ ΛbΛadeba ne waibΛada oya egiptorā cawa oi carea. Māwā mΛa bārāra Egiptode bia mīga traja panΛnebemada ēdrΛ bΛya. Egiptorā jΛwaeda panΛnebemada ēdrΛ bΛya. ⁷ MΛa bārāra mΛ puru babiya. Mañne mΛra bārā Ācōrē baya. Māwā bārāba cawađia mΛdrΛ bārā Ācōrēda, mΛa bārāra Egiptode bia mīga traja panΛnebemada ēdrΛ bΛda bēřā. ⁸ Bārāra mΛa diai jarada ējūānaa edeya. Mañ ējūāra mΛa AbrahaΛa, Isaa, idjaba Jacoboa bida wārāneba diai jarasia. MΛra Ācōrē bēřā mañ ējūāra diaya bārāne bamārēā.”–

⁹ Jūma małgara Moiseba israelerāa jarasia. Māwāmīna ījānaē basía. Ādjirāra sopua panasidaa Moiseba naēna jarada ījā panΛ carea wetara mīga traja panesida bēřā.

¹⁰ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

¹¹ –Egiptodebema boromaa wāpeda jaradua israelerāra idji druadebemada idu ēdrΛbimārēā.–

¹² BaribΛrΛ Moiseba Ācōrēa jarasia:

–Israelerāba mΛ bedeada ījānaē panΛa. MΛra warrā bedeaca bēřā ¿Egiptodebema boroba mΛ bedeara ījāica?–

* **6:3** Genesi 17:1. † **6:4** Genesi 17:8.

¹³ Moiseba mǎwǎ jaradamĩna Ācōrēba idjira Aaroǎ sida israelerāmaa idjaba Egiptodebema boromaa diabuesia. Maǎne jarasidaa Ācōrēba ādjira diabuesida israelerā Egiptodeba ēdra ededamārēa.

Moise idjaba Aaroǎ drōā naēnabemarā trā

¹⁴ Israeldeba yōpedadarā bororāda naǎgarā basía: Rubeǎra Israel warra iwina basía. Rubeǎ warrarāra naǎgarā basía: Hanoc, Palú, Hezroǎ, idjaba Carmi. Maǎgarāra Rubeǎneba yōpedada bororā basía.

¹⁵ Simeoǎ warrarāra naǎgarā basía: Jemuel, Jamiǎ, Ohad, Jaquiǎ, Zoha, idjaba Saul. Saulora cananeo wērāba toda basía. Maǎgarāra Simeoǎneba yōpedada bororā basía.

¹⁶ Levi jaidaside 137 poa basia. Levi warrarāra dji nabemaneba aba dji tēābemanaa naǎgarā basía: Gersoǎ, Coá, idjaba Merari. ¹⁷ Gersoǎ warrarāra naǎgarā basía: Libni idjaba Simei. Ādjira Gersoǎneba yōpedada bororā basía.

¹⁸ Coá jaidaside 133 poa basia. Coá warrarāra naǎgarā basía: Amraǎ, Izhar, Hebroǎ, idjaba Uziel. ¹⁹ Merari warrarāra naǎgarā basía: Mahli idjaba Musi. Jūma maǎgarāra Levi warrarā basía dji nabemaneba aba dji tēābemanaa ādji warrarā bara.

²⁰ Amraǎda idji apipi Jocabé ume dji edasidaa. Jocabéba warrada umé tosia. Aba Aaroǎ basía, aba Moise basía. Amraǎ jaidaside 137 poa basia.

²¹ Izar warrarāra naǎgarā basía: Core, Nepeg, idjaba Zicri.

²² Uziel warrarāra naǎgarā basía: Misael, Elzapaǎ, idjaba Sitri.

²³ Aaroǎra Elisabe ume dji edasidaa. Elisabera Aminadá cau basía, Naasoǎ djabawērā basía. Idjia warrada quīmārē tosia. Ādjirā trāra naǎgarā basía: Nadá, Abiu, Eleaza, idjaba Itamar.

²⁴ Core warrarāra naǎgarā basía: Asir, Elcana, idjaba Abiasá. Maǎ ũbeara Coredeba yōpedada bororā basía.

²⁵ Aaroǎ warra Eleazara Putiel cau ume dji edasidaa. Maǎ wērāba warrada tosia. Dji warrara trā basia Piné. Jūma maǎgarāra Levideba yōpedada bororā basía.

²⁶ Ācōrēba maǎ Aaroǎa, Moisea bida jarasia israelerā Egiptodeba ēdra ededamārēa sordaorā djōne wābada quĩrāca. ²⁷ Ādjidra Egiptodebema boro ume bedeasidaa israelerā Egiptodeba ēdra ededi carea.

Moise Aaroǎ sida Ācōrēba edada

²⁸⁻²⁹ Egiptode Ācōrēba Moisea jarasia:

–Mǎra Ācōrēa. Mǎa bǎa jarabara Egiptodebema boroa jūma jaradua.–

³⁰ Baribara Moiseba Ācōrēa jarasia:

–Mǎra warrá bedeacaa. ¿Mǎa jarabara Egiptodebema boroba ũrĩca?–

7

¹ Maǎne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Ũrĩdua. Mǎa Egiptodebema boroa bara ācōrē quĩrāca unubiya. Maǎne ba djaba Aaroǎra badeba bedeabarida baya. ² Mǎa jarabi bada ba djaba Aaroǎa jūma jaradua. Maǎgara idjia Egiptodebema boroa jaraya bārā israelerāra idji druadeba idu ēdrabimārēa. ³ Baribara mǎa Egiptodebema borora so zarea baya. Maǎbe Egiptode mǎa ne ununacada zocārā ocuaya cawabi carea mǎdra dji dromaara bada. ⁴ Baribara bārāba jara panara Egiptodebema boroba ĩjāéa. Maǎ bēra mǎ abadeba mǎa ne ununaca waibaa beada oya egiptorā cawa oi carea. Mǎwǎ mǎ puru Israelera Egipto druadeba ēdra edeya sordaorā djōne wābada quĩrāca. ⁵ Mǎ abadeba mǎa egiptorā cawa obara de idjaba israelerā Egiptodeba ēdra edebara de egiptorāba cawadia mǎdra Ācōrēda.–

⁶ Mañbe Moiseba Aaroñ bida osidaa Æcõrẽba jarada quĩrãca.
⁷ Egiptodebema boro ume bedeade wãsidade Moiserã 80 poa basia. Aaroñra 83 poa basia.

Aaroñ bacuru dama bada

⁸ Æcõrẽba Moisea Aaroñ bida jarasia:

⁹ –Egiptodebema boroba jaraya ne ununacada oðamãrẽã bãrãba jara panãra ãjãĩ carea. Ne ununacada oðaduada abarãde Aaroñra jaradua idji bacurura dji boro quĩrãpita egode bæbimãrẽã. Mañne bacurura dama ba dogoya.–

¹⁰ Ara mañda Moiserã Aaroñ sida Egiptodebema boromaa wãnapeda Æcõrẽba jarada quĩrãca osidaa. Aaroñba idji bacurura egode bæbisĩa Egiptodebema boro quĩrãpita, Egiptodebema dji dromarã quĩrãpita bida. Ara mañda bacurura dama ba dogosia. ¹¹ Baribarã Egiptodebema boroba idji druadebema ne cawa beada, daubararã sida trãcuasia. Mañne ãdjia bida necawaadeba Aaroñba oda quĩrãca osidaa. ¹² Ædji bacurura egode bæbibãdade dama bacuasidaa. Baribarã Aaroñ bacuru dama badaba ãdji bacuru dama bacuadara mĩcuasia. ¹³ Mãwã ununamĩna Egiptodebema borora so zarea besia Æcõrẽba jarada quĩrãca. Mañ bãrã Moiseba Aaroñ bida japedadara ãjãẽ basia.

Æcõrẽba baido oa babida

¹⁴ Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Egiptodebema borora so zarea bãa. Mañ bãrã israelerãra ãdrãbueã.
¹⁵⁻¹⁶ Jãlbe nu diapeda Egiptodebema boro doeda wãbarãde idjimaa wãdua. Dama bada bacurura bã jãwade ededua. Do icawa Egiptodebema boro quĩrãpita nũmepeda jaradua:

“Dai hebreorã Æcõrẽba mãra bãmaa diabuesia. Idjia nãwã jara bãa: mã puru Israelera idu wãbidua ãjũã põãsa ewaraga bãdaa. Mama ãdjirãba mãa animarãda babue diadida panãa. Mãa mãwã jara bãmĩna bãa wadibida ãjãẽ bãa. ¹⁷ Mañ bãrã Æcõrẽba nãwã jara bãa: naãgãdeba bãa cawaya mãdrã Æcõrẽda; Moiseba jãwade erobã bacuruba mãa Nilo dode tawebiya. Mañne dora abeda oa baya. ¹⁸ Mañba bedara jũma quininia. Dora abeda mĩguia bai bãrã, bãrã egiptorãba baidora poya dodaẽa.”–

¹⁹ Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Aaroñra jaradua bã bacuruda edamãrẽã. Idjia mañ bacuru ãtaa wabarãde jũma Egiptode bã baidora oa baya. Dora, do zaquera, amenera, baido juebada uriade bãra, zoco waibãde jue erobeara, jiadode jue erobea sida jũma oa baya.–

²⁰ Moiseba Aaroñ bida Æcõrẽba jarada quĩrãca osidaa. Moise jãwade bada bacuruda Aaroñba edapeda ãtaa wasia. Ætaa wapeda Nilo dode tawesia Egiptodebema boro quĩrãpita, Egiptodebema dji dromarã quĩrãpita bida. Ara mañda dora oa basia. ²¹ Mañba bedara jũma quinisidaa. Dora mĩguia beda bãrã egiptorãba baidora poya dodaẽ basia. Abeda jũma Egipto druade baidora oa basia.

²² Baribarã Egiptodebema daubararãba ãdji necawaadeba abarica baidora oa babisidaa. Mañ bãrã Egiptodebema borora so zarea besia. Moiseba Aaroñ ume jarapedadara idjia ãjãẽ basia Æcõrẽba jarada quĩrãca. ²³ Mañ ne ununacara ununamĩna ne crĩchaẽ diguidaa wãsia. ²⁴ Mañbe egiptorãba do icawa corosidaa baido biada ununi carea. Mãwã osidaa doedabema baidora poya dodaẽ bãrã.

Ãcõrêba baujĩã diabueda

²⁵ Ãcõrêba Nilo do oa babidacarea siete ewari basia.

8

¹ Mañne Ãcõrêba Moisea jarasia:

–Egiptodebema boroa nãwã jarade wãdua: “Ãcõrêba nãwã jara b̂a: m̂a purura idu wãbidua m̂a animarã babue diadamãrẽã. ² Barib̂a b̂a m̂a puruda idu wãbiẽb̂a m̂a cawa oya. Jũma b̂a druara baujĩã birabiya. ³ Nilo dora baujĩã biraya. Mañne doedâba baujĩã b̂a diguida wãb̂a. Mãwã b̂a cãibarima, b̂a cãdãde, dji dromarã dede, b̂a druadebemarã dede bida baujĩã baraya. Baujĩã b̂ãrã pâ ãbubada, b̂ãrã pâ b̂arat̂bada bida baraya. ⁴ B̂a ãr̂ã, dji dromarã ãr̂ã, b̂a druadebemarã ãr̂ã bida baujĩã jãdr̂cua.”–

⁵ Mañbe Ãcõrêba Moisea jarasia:

–Aaroã nãwã jaradua: “B̂a ĵawade erob̂a bacurura dojã ãr̂ã, do zaque ãr̂ã, amene ãr̂ã, baido juebada uria ãr̂ã bida ãtaa wadua. Mãwã baidodeba baujĩã jũma Egipto druade odjacuaya.”–

⁶ Ara mañda Aaroã idji bacurura Egiptodebema do ãr̂ã wasia. Mañne baujĩã doedâba odjacuadapeda jũma Egipto druara birasidaa. ⁷ Barib̂a Egiptodebema daubararãba ãdji necawaadeba abarica osidaa. ãdjirã bida baujĩã doedâba Egipto druade odjabisidaa.

⁸ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã Aaroã sida tr̂bipeda ãdjia nãwã jarasia:

–Ãcõrêa iwididua nâ baujĩã m̂nebemada idjaba m̂a purudebemada ãyã wãbimãrẽã. Mañbeb̂a m̂a b̂ãrã israelerã idu wãbiya Ãcõrêa animarã babue diacuadamãrẽã.–

⁹ Moiseba panusia:

–Bia b̂a. Jaradua sãlbe b̂a quĩrã b̂a m̂a Ãcõrêa iwidida b̂a carea, dji dromarã carea, idjaba b̂a druadebemarã carea bida. ¿Sãlbe quĩrã b̂a m̂a Ãcõrêa iwidida nâ baujĩã b̂a debemada, b̂a diguidabema sida jõbimãrẽã? Iwidisira ababe doedab̂a baujĩã baraa baya.–

¹⁰ Egiptodebema boroba panusia:

–Nu iwididua.–

Moiseba jarasia:

–B̂a jara b̂a quĩrãca oya. Mãwã b̂a cawaya dewara ãcõrêa neẽda dai Boro Ãcõrê quĩrãca. ¹¹ Nu b̂a diguida, dji dromarãma, b̂a druadebema eberãrãma bida baujĩã neẽ baya. Baujĩã ababe doedab̂a baraa baya.–

¹² Mañbe Moiserã Aaroã sida Egiptodebema boromâba êdr̂sidaa. Nurẽma Moiseba Ãcõrêa iwidisia baujĩã Egiptodebema boromaa diabuedara jõbimãrẽã. ¹³ Ara mañda Ãcõrêba Moiseba iwidida quĩrãca osia. Baujĩã egiptorã dede, uda bida, ãdji êjũãne bida jũma quinisidaa. ¹⁴ Mañbe egiptorãba baujĩã quininara ãbaa boromea bue nũmâsidaa. Mañba Egipto druara jũma mĩguia nũmesia. ¹⁵ Egiptodebema boroba unusia baujĩã waa mĩã sēnaẽ pan̂da. Mañ b̂ẽrã idjira so zareapeda Moiseba Aaroã bida jarapedadara îjãẽ basia Ãcõrêba jarada quĩrãca.

Ãcõrêba pochĩdau diabueda

¹⁶ Mañbe Ãcõrêba Moisea jarasia:

–Aaroã jaradua idji ĵawade erob̂a bacuruda ãtaa wapeda egorodaa umãrẽã. Mañne egoro porara pochĩdau baya jũma Egipto druade.–

¹⁷ Ara maŕda ãdjia mãwã osidaa. Aaroŕba idji bacurura ŕtaa wapeda egorodaa usía. Maŕne egoro porara pochídau basía jũma Egipto druada. Abeda ãberãrãra, animarã sida pochídauba ca eropanesidaa. ¹⁸ Maŕbe Egiptodebema daubararãba ãdji necawaadeba abari quĩrãca pochídauda o quĩrãsidea.* Mãwãmĩna poya odaẽ basía. Mãwã panãne ãberãrãra, animarã sida pochídauba ca eropanasidaa. ¹⁹ Maŕ bẽrã daubararãba Egiptodebema boroa jarasidaa:

–Moiseba Aaroŕ ume pochídau opedadara ãcõrẽ ãbãadeba osidaa.–

Mãwã jarapedadamĩna Egiptodebema borora so zarea besia. Idjia ãjãẽ basía Moiseba Aaroŕ bida jarapedadara ãcõrẽba jaraða quĩrãca.

Ãcõrẽba ãganana diabueda

²⁰ Maŕbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Nu diapededa piradrãpeda Egiptodebema boro doeda wãbãrãde idjima wãpeda mãwã jaradua: “Ãcõrẽba mãwã jara bãa: mã purura idu wãbidua mãã animarãda babue diadamãrẽã. ²¹ Baribãrã mã puruda idu wãbiẽbãrã, mãã ãganana bãmaa, dji dromarãmaa, bã druadebemarãmaa bida quĩrãtanoa diabueya. Maŕ ãganana jũma Egiptodebema dede, ãdjirã wãbãdama bida powuaga nũmaya. ²²⁻²³ Baribãrã mã ewaride Goseŕ druade mãã mãwã oẽa. Mã ãberãrãda mama panã bẽrã ãganana neẽ baya. Mã purura bã puru quĩrãca oẽa. Maŕba bã cawaya mãbãrã naŕ druade mãwã o bãda. Maŕ ne ununacara nu oya.”–

²⁴ Nurẽma ãcõrẽba mãwã osia. Egiptodebema boro dera, dji dromarã dera, idjaba jũma Egipto druã sida ãganana quĩrãtanoaba birasia. Abeda jũma Egipto druara biẽ nũmesia ãganana.

²⁵ Maŕbe Egiptodebema boroba Moiserã, Aaroŕ sida trãbipeda mãwã jarasia:

–Bãrã ãcõrẽã animarãda babue diade wãnida panã ara naŕ Egipto druade.–

²⁶ Baribãrã Moiseba panusia:

–Dairãba naŕ Egipto druade mãwã poya odaẽã, animarã dairãba ãcõrẽã babue diadida panãra bãrã egiptorãba idu babue diabiðaca bẽrã. Maŕ animarãda bãrã quĩrãpita ãcõrẽã babue diadibãrã, ¿bãrãba dairãra mõgaraba tabari beadaẽca? ²⁷ Maŕ bẽrã dairãra ewari ãbea ãjũã põãsa ewaraga bãde wãnĩa. Mamabãrã dai ãcõrẽã animarãda babue diacuadia idjia jara bã quĩrãca.–

²⁸ Maŕbe Egiptodebema boroba jarasia:

–Mãẽteara bia bãa. Mãã bãrãra ãjũã põãsa ewaraga bãdaa idu wãbiya bãrã ãcõrẽã animarãda babue diacuadamãrẽã. Baribãrã bãrãra tãmã wãcara panã. Idjaba mã carea bida ãcõrẽã iwididadua.–

²⁹ Moiseba jarasia:

–Mãra namaŕba ãdrãpeda ãcõrẽã iwidia. Maŕbe nu ãganana neẽ baya bãma, dji dromarãma, bã druadebemarãma bida. Baribãrã dairãra waa cũrũgarãdua. Dairãra idu wãbidua ãcõrẽã animarãda babue diacuadamãrẽã.–

³⁰ Moiserã Egiptodebema boromaŕba ãdrãpeda ãcõrẽã iwidisia. ³¹ Ara mãda ãcõrẽba Moiseba iwidida quĩrãca osia. Idjia ãganana jõbisia Egiptodebema boroma, dji dromarãma, idjaba Egipto druadebemarãma bida. Ni aba bida beẽ basía. ³² Baribãrã Egiptodebema borora wadibiða so zarea beða bẽrã israelerãra idu wãbiẽ basía.

* **8:18** Pochídauda o quĩrãsidea. Hebreo bedede mãba idjaba jara bãa: “Pochídauda quena quĩrãsidea.”

9

Ãcõrêba animarã quinibida

¹ Mañbe Ãcõrêba Moisea jarasia:

–Egiptodebema boroa nãwã jarade wãdua: “Dai hebreorã Ãcõrêba nãwã jara ðaa: mñ purura idu wãbidua mña animarãda babue diadamãrẽã. ²⁻³ Baribarã ðaa dai israelerãda idu wãbiẽbarã ãtebarã nañ druade ðebibarã, Ãcõrêba bãrã animarãra idji ððadeba quinibiya. Bãrã cawayoda, burroda, cameyoda, pacada, oveja sida quininia. ⁴ Baribarã Ãcõrêba animarã dai israelerãneda mãwã oẽa. Dai animarãra ni aba bida beudaẽa egiptorã animarã quĩrãca. ⁵ Ãcõrêba ewarida ðasia nañ Egiptode mãwã oi carea. Nubarã mãwã oya.”–

⁶ Nurẽma Ãcõrêba mãwã osia. Jũma egiptorã animarãra quinisidaa. Baribarã israelerã animarãra ni aba bida beudaẽ basia. ⁷ Egiptodebema boroba ãberãrãda israelerã animarã acãde diabuesia. Wãnapeda unusidaa israelerã animarãra ni aba bida beudaẽ basida. Baribarã Egiptodebema boroba mãda cawasimña so zarea ðesia. Mañ bãrã israelerãra idu wãbiẽ basia.

Ãcõrêba cabã diabueda

⁸ Mañbe Ãcõrêba Moisea, Aaroã bida jarasia:

–Jãñbe tãbã porada jãwade edadapeda Egiptodebema boro quĩrãpita ãtaa jãmãpodadua.* ⁹ Mañ tãbã porara jũma Egipto druade cowa nũmaya. Mañba Egipto druade ãberãrãra animarã sida jũma cabãba biracuaya.–

¹⁰ Ara mãda Moiseba Aaroã ume tãbã porada edadapeda Egiptodebema boromaa wãsidaa. Jũnapeda Moiseba tãbã porara idji quĩrãpita ãtaa jãmãposia. Ara mãda ãberãrãra animarã sida jũma cabãba biracuasida.

¹¹ Mañne Egiptodebema daubararãra Moise quĩrãpita poya wãnaẽ basia ãdjirã sida waabemarã quĩrãca cabãba jũma birapedada bãrã. ¹² Baribarã Ãcõrêba Egiptodebema borora so zarea ðasia. Mañ bãrã Moiseba Aaroã bida jarapedadara ãjãẽ basia Ãcõrêba jarada quĩrãca.

Ãcõrêba hielu jurrubida

¹³ Mañbe Ãcõrêba Moisea jarasia:

–Nu diapeda Egiptodebema boromaa wãpeda jaradua: “Dai hebreorã Ãcõrêba nãwã jara ðaa: mñ purura idu wãbidua mña animarãda babue diadamãrẽã. ¹⁴ Baribarã ðaa mãwã oẽbarã mñ ððadeba ðara, dji dromarãra, jũma ða druadebemarã sida wetara mĩgabiya. Mãwã ðaa cawayã mãa obari quĩrãca nañ ãjũãne neẽda. ¹⁵ Wãrãda nañ naẽna mñ ððadeba ðara, ða druadebemarã sida jũma quinibida basia ni aba bida nañ ãjũãne ðerãmãrẽã. ¹⁶ Baribarã mãa mãwã oẽ ðaa. Mãa ðara zocai ðasia ða mĩgabi ðadeba mñ ððada unubi carea. Mãwã mãra jũma nañ ãjũãne trã ðaga baya. ¹⁷ Baribarã ðaa wadibida mñ puruda biẽ o ðaa. Wadibida ãdjirãra idu wãbiẽ ðaa. ¹⁸ Mañ carea nu nañ horaca mãa hielu waibãada bajãneba jurrubiya. Egipto puru osida ewarideba wadibida hielora mã quĩrãca jurrucã. ¹⁹ Mañ bãrã jũma bãrã animarãda de edre ðabicuadua. Mãwã oẽbarã hielu waibãa jurrubarãba quenaya. Baridua ãberãda, animarã sida de edre beadaẽbarã, hielu waibãa jurrubarãba beaya.”–

²⁰ Ne wayaaba ãcãra Egiptodebema dji dromarãba Ãcõrêba jaradara ãjãsidaa. Mañ bãrã ãdji nezocara, ãdji animarã sida de edre isabe ðacuasidaa.

* 9:8 Tãbã pora. Hebreo bedede jara ðaa egoro cada zareabibaridebema tãbã porada.

²¹ Baribara ãcãra Egiptodebema dji dromarãba ãcõrẽba jaraðara ãjanaẽ basía. Mañ bẽrã ãdji nezocara, ãdji animarã sida de edre ðacuadaẽ basía.

²² Mañbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Ba jawara bajãnaa ãtaa wadua. Mañne jũma Egipto druade hielora ãberãrã ãrã, animarã ãrã, idjaba néude biða jurruzoaya.–

²³⁻²⁴ Ara mañda Moiseba idji bacurura bajãnaa ãtaa wasia. Mañne ãcõrẽba jũma Egipto druade hieloda jurrubisia. Abeda baa bara bæ nũmesia. Egipto puru osida ewarideba mañ quĩrãca wadibida ununaca basía. ²⁵ Mañ hielu waiþaa jurrubãrãba Egipto druade jũma de edre bædaẽra quenasia. Ëberãrãda, animarãda, néu bæa sida jũma quenasia. Bacuru sida jũma ãrĩa.

²⁶ Ababe Goseã druade israelerã duanaã hielora jurruẽ basía.

²⁷ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã, Aaroã sida trãbipeda ãdjía nãwã jarasia:

–Idibara mãa cawasia biẽ o þada. ãcõrẽbara jipa o þaa. Mãda, mã puru sida bedeaðe panã. ²⁸ Mañ bẽrã ãcõrẽa iwididãdua nañ hielu jurru nũmara, baa sida jõbimãrẽã. Mañbe mãa israelerãra idu wãbiya. Waa ãdjirãra Egiptode bebiẽa.–

²⁹ Moiseba Egiptodebema boroa jarasia:

–Nañ purudeba ãdrãdacarea mã jawara umena ãtaa wapeda ãcõrẽa iwidia. Mañne hielu jurru nũmara, baa sida jõya. Mañneba þaa cawaya ãcõrẽa nañ ãjũã djibarida. ³⁰ Baribara mãa cawa þaa dji dromarãba, þaa biða wadibida ãcõrẽa wayadaẽ panãda.–

³¹ (Egiptorãba u eropanana linoda põno þada bẽrã idjaba cebadada zau þada bẽrã hielu jurrubãrãba jũma ãrĩa. ³² Baribara ãdjirãba u eropanana trigora, centeno sida wadi zauẽ þada bẽrã ãrĩẽ basía.)

³³ Mañbe Moiserã Egiptodebema boromaãba ãdrãpeda puru dajadaa wãsia. Mama idji jawara umena ãtaa wapeda ãcõrẽa iwidisia. Ara mañda hielu jurru nũmanara, baara, cue sida Egipto druade cãbasia. ³⁴⁻³⁵ Mañ unuside Egiptodebema boroba wayacusa biẽ osia. Idjida, dji dromarã sida so zarea panena bẽrã israelerãra idu wãbiẽ basía ãcõrẽba Moiseðeba jaraða quĩrãca.

10

Ãcõrẽba aðichichi diabueda

¹⁻² Mañbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Mãa Egiptodebema borora, dji dromarã sida so zarea þasia ne ununacada ãdjirã tãena oi carea. Mãwãra bãrã warrarãa, bãrã wiuzakerãa biða nẽbaraðia sãwã mañ ne ununacadeba mãa unubisida egiptorãra siriẽ bæda. Mãwã bãrãba cawadia mãdra ãcõrẽda. Jãlbe Egiptodebema boromaa jaraðe wãdua mãa aðichichida zocãrã idji druade bæbida.–

³ Ara mañda Moiserã Aaroã sida Egiptodebema boromaa wãnapeda nãwã jarasidaa:

–Dai hebreorã ãcõrẽba nãwã jara þaa: “¿þaa sãlbebara mãra wayai? Mã purura idu wãbidua mãa animarãda babue diadamãrẽã. ⁴ Baribara mã puru idu wãbiẽbara, nu mãa aðichichida þa druade zocãrã bæbiya. ⁵ Mañne þa druara aðichichiba jũma biraya. Egorora abeda poya ununaẽa. Mañ aðichichiba bãrã néu hieloba ãrĩnaẽra jũma codia. Bacuru quedua sida bãrã ãjũãne aðichichiba jũma codia. ⁶ Ba dera, dji dromarã dera, jũma waabema egiptorã de sida aðichichiba biraya. Bãrã drõã nañabemarãba, bãrã zeza biða ununaca basía aðichichira nañ quĩrãca bæbaraðda. Nañ druade jũpedada ewarideba wadibida nañ quĩrãca ununacaa.”–

Moiseba Egiptodebema boroa mǎwǎ jarapeda wǎsia. ⁷ Mañbe Egiptodebema dji dromarǎba dji boroa jarasidaa:

–ǂBa wadibida jǎǎ ēberǎa idu dadjirǎra mǎǎ sēbi baica? Israelerǎra idu wǎbidua ādji Ācōrēa animarǎda babue diadamǎrēǎ. ǂBa wadibida adua bǎca Egipto druara jūma ārībǎrǎda?–

⁸ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserǎ Aaroǎ sida wayacusa trǎbipeǎda nǎwǎ jarasia:

–Bǎrǎ Ācōrēa animarǎda babue diade wǎnida panǎa. ǂBaribǎrǎ bǎrǎra jūmasǎwǎ wǎni?–

⁹ Moiseba panusia:

–Dairǎra jūma wǎnia. Warra zaquerǎra, drōǎrǎra, dai warrarǎra, dai caurǎ sida wǎnia. Dai animarǎ sida ededia. Dairǎra jūma wǎnia Ācōrēa animarǎ babue diadi bērǎ.–

¹⁰⁻¹¹ Baribǎrǎ Egiptodebema boroba panusia:

–Mǎwǎēǎ. Ebuda bǎa bǎrǎba biē o quĩrǎ panǎda. Ācōrēba bǎrǎra careba bǎada a panǎa. Baribǎrǎ mǎa bǎrǎra warrarǎ bara idu wǎbiēǎ. Ababe drōǎrǎda wǎnida panǎa Ācōrēa animarǎda babue diadi carea. ǂMaǎdrǎ bǎrǎba iwiǎi panǎēca?–

Mañbe Egiptodebema boroba Moiserǎ Aaroǎ sida idji quĩrǎpitabemada āyǎ jǎretabisia.

¹² Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bǎ jǎwara naǎ Egipto druade wadua adichichida zocǎrǎ baemǎrēǎ. Mǎwǎ jūma Egipto druara adichichiba biraya. Maǎ adichichiba jūma chirua hieloba ārĩnaēra codia.–

¹³ Ara maǎda Moiseba idji jǎwade erobǎ bacurura Egiptode wasia. Mañne Ācōrēba nǎurǎda āmǎdau odjabariareba tǎbisia. Āsa, diamasi bida Egipto druade tǎ nūmasia. Maǎ nǎurǎba nurēma diapeda adichichida zocǎrǎ baebisia.

¹⁴⁻¹⁵ Mañne jūma Egipto druara adichichiba birasia. Abeda egorora poya ununaca basía. Maǎ ewari naēna adichichira maǎ quĩrǎca Egipto druade ununaca basía idjaba waa maǎ quĩrǎca ununaēǎ. Hieloba ārĩnaē chiruara, nejō bea sida adichichiba jūma cosidaa. Jūma Egipto druade chiruada, bacuru quedua sida abeda neē besia.

¹⁶ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserǎ, Aaroǎ sida isabe trǎbipeǎda nǎwǎ jarasia:

–Idibǎrǎ bǎrǎ Ācōrē quĩrǎpita, bǎrǎ quĩrǎpita bida mǎa biē osia. ¹⁷ Maǎ bērǎ mǎa bǎrǎa bedea djuburiaya mǎa biē odada quĩrǎdoadamǎrēǎ. Idjaba bǎrǎ Ācōrēa iwididada naǎ adichichira mǎ druade jōbimǎrēǎ. Mǎwǎ odaēbǎrǎ dairǎra jarababa quininia.–

¹⁸ Ara maǎda Moiserǎ Egiptodebema boromaǎba ēdrǎpeda Ācōrēa iwidisia.

¹⁹ Iwidibǎrǎde Ācōrēba nǎurǎda dji cǎbǎyǎ āmǎdau baebariareba tǎbisia.* Maǎ nǎurǎba adichichira Pusa Purru abadade jūma batabuesia. Abeda adichichira Egipto druade ni aba bida beē basía. ²⁰ Baribǎrǎ Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea bǎda bērǎ idjia israelerǎra idu wǎbiē basía.

Ācōrēba ewari quibida

²¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bǎ jǎwara ātaa bajǎnaa wadua. Mañne ewarira qui dogoya. Jūma Egipto druade abeda pǎisosa nūmeya.–

* **10:19** Ācōrēba nǎurǎda dji cǎbǎyǎ tǎbisia āmǎdau baebariareba. Hebreo bedede nǎwǎ bǎ bǎa: “Ācōrēba nǎurǎ āmǎdau odjabariareba tǎbi bǎdara dji cǎbǎyǎ āmǎdau baebariareba tǎbisia.”

²² Ara mañda Moiseba idji jɔwara ɔtaa bajãnaa wasia. Mañne ewarira qui dogopeɗa ewari ũbea Egipto druade bio pãĩsooa nũmesia. ²³ Mañ ewari ũbeade ni abaɗda idji diguidaɗba poya ɔyã wãnaẽ basía. Ni ɔdji caita bea sida poya ununaẽ basía. Baribaɗɗa israelerã panɗma ɔna basia.

²⁴ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã trɔbipeɗa nãwã jarasia:

–Bãrãra bãdji warrarã bara wãnida panɗa Ɔcõrẽa animarãda babue diadi carea. Baribaɗɗa bãrã animarãra amenida panɗa.–

²⁵ Moiseba panusia:

–Mãwãẽa. Bɗa dai animarãra idu edebida bɗa ɔcɔɗɗa dai Ɔcõrẽa bea diadida panɗa bẽrã idjaba ɔcɔɗɗa idjía babue diadida panɗa bẽrã.† ²⁶ Mañ bẽrã dai animarã sida ededia. Ni aba bida amenaẽa. Dai animarãnebemada ɔcɔɗɗa dai Ɔcõrẽa babue diadida panɗmĩna ara nawena adua panɗa sãɔgɔɗɗa mãwã odida panɗa. Araa jũepedaɗacarea cawadia.–

²⁷ Baribaɗɗa Ɔcõrẽba Egiptodebema borora so zarea bɗasia. Mañ bẽrã Egiptodebema boroba israelerãra idu wãbiẽ basía. ²⁸ Mañne idjia Moisea jarasia:

–Mɔ quĩrãpitabemada ɔyã wãdua. Mɔmaa waa zerãdua. Bɗa mɔmaa zeibaɗɗa, mɔa bɗara beaya.–

²⁹ Moiseba panusia:

–Bia bɗa. Mɔra bɗamaa waa zeẽa.–

11

Ɔcõrẽba dji nabema umaquĩrã warra beudi jarada

¹ Mañbe Ɔcõrẽba Moisea jarasia:

–Mɔa Egiptodebema borora, egiptorã sida wayacusa cawa oya. Mãwã cawa oɗacarea dji boroba bãrã israelerãra idu wãbiya. Abeda bãrãra idji druadebemada ɔyã jɔrecuaya. ² Mañ bẽrã israelerãra jaradua ɔdjirã caita bea egiptorãa oro oɗada, parata oda sida iwididamãrẽã.–

³ Ɔcõrẽba egiptorãa israelerãra bia unubisia. Dji dromarãba, waabema egiptorã bida Moiserã dji dromada cawasidaa.

⁴ Egiptodebema boromaɗba ɔyã wã naẽna Moiseba idjía jarasia:

–Ɔcõrẽba nãwã jara bɗa: “Ariquẽtra mɔra jũma Egipto druade pɔrrɔaya.

⁵ Mañne umaquĩrã warra dji nabemarãra jũma beudia. Egiptodebema boro umaquĩrã warra dji nabemara beuya. Dji eɗaara bɗa nezocawẽrãba eroɗa umaquĩrã warra dji nabema sida beuya.* Idjaba animarã warra dji umaquĩrã naãrã toɗa sida jũma beudia. ⁶ Mañne jũma Egiptode sopua dromaba ẽberãrãra jĩabi bɔgaɗia. Mañ ewari naẽna sopuara mañ quĩrãca ununaca basía ni mañ quĩrãca waa ununaẽa. ⁷ Baribaɗɗa dai israelerã duanɗma chupea nũmaya sopuadeẽ bẽrã. Usa sida beruɗaẽa ni cãrẽ sida sãwãnaẽ bẽrã.”

Mãwã bãrã egiptorãba cawadia Ɔcõrẽba dai israelerãra quĩrã awara obarida. ⁸ Mãwãbɔɗɗa dji dromarãda mɔmaa zedia. Ɔdjirãra mɔ quĩrãpita chĩrãborode copanenapeɗa jaradia: “Wãdua. Jũma israelerã sida pe ededua.” Bãrãba mãwã jarabɗadebɔɗɗa mɔra wãya.–

Moiserã bio quĩrũ bɗa Egiptodebema boromaɗba ẽɗɗasia.

⁹ Naẽna Ɔcõrẽba Moisea jaradoasia:

–Egiptodebema boroba bãrãba jara panɗa jĩãẽ baya. Mãwã mɔa ne ununacada Egiptode zocãrã ocuaya.–

† **10:25** Bɗa dai animarãra idu edebida bɗa ɔcɔɗɗa dai Ɔcõrẽa bea diadida panɗa bẽrã. ɔcɔɗɗamaarã mañ hebreo bedeaba jara bɗa: “Mãwãra ɔbãdji animarãnebemada diaica dai Ɔcõrẽa bea diadamãrẽã?”

* **11:5** Dji eɗaara bɗa nezocawẽrã. Hebreo bedeade bɔ bɗa: “Nezocawẽrã yude ne bɔ chũma.”

¹⁰ Moiseba Aaroã bida maã ne ununaca beara Egiptodebema boro quĩrãpita ocuasidaa. Baribara ãcõrẽba idjira so zarea basia. Maã bẽrã Egiptodebema boroba israelerã idji druadebemada idu êdrabiẽ basia.

12

Israelerã êdradi ewaride ãcõrẽba obida

¹ Egiptode panasidade ãcõrẽba Moisea, Aaroã bida nãwã jarasia:

² –Idiba ãtaa naã jedecora bãrã israelerã itea dji nabema jedeco baya.*

³ Jũma israelerã jaradadua: naã jedecode die ewari jũenacarea jũma de bara bea umaquĩrãrãba oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda aba awara bãdida panã ãdji dedebemarã itea. ⁴ Baribara ãcãrã dede zocãrãébe panã bẽrã maã animarã djarara jũma poya codaẽa. Maã bẽrã dji de djibariba idji caitabema de djibari ume animarãda aba awara bãdida panã. Maã animarã beabada ewaride dji djarara ãdji dede bearãba cobada quĩrãca diaẽia. ⁵ Maã animarãra jũma bia baida bãa, dji umaquĩrã baida bãa, poa aba baida bãa. ⁶ Maã animarãra ewari quĩmãrẽ bio wagaẽida panã.

Catorcebema ewari queubara de jũma israelerãba maã animarãra beadida panã. ⁷ Beabada de dji oada piadapeda maã oaba ãdji dede eã wãbada icawa paraẽida panã. Ara maã dede dji djarada codia. ⁸ Maã diamasi dji djarara bá codida panã. Chirua aseada, paã dji êsãbari neẽ bã sida codida panã. ⁹ Dji djarara ôgo ôgoa codacara panã idjaba djudada codacara panã. Ababe bádada codida panã. Bábadade dji boro bara, dji jĩrũ bara, idjaba dji jãsira sagãdapeda biteda bãdapeda jũma bádida panã. ¹⁰ Dji djarara ni maãrĩ bida wagaẽiẽ panã nurẽma codi carea. Jũma codaẽbara nurẽma diapeda dji adubadara babuedida panã. ¹¹ Maã co panãne bãrã cacuade jãbadara jũma jã beadida panã, jĩrũne jãbadara jã beadida panã, idjaba bãrã bardonara jãwade erobeadida panã. Isabe ne codida panã, Egiptodeba êdrãdida panã bẽrã. Maã ewarira bãrãba trã bãdia “Egiptodeba êdrãpedada quĩrãnebabada ewari.”

¹² Maã diamasi mãra jũma Egipto druade paraaya. Maãne mãa quinibiya jũma Egiptodebema umaquĩrã warra dji nabemarãda idjaba Egiptodebema animarã warra dji umaquĩrã naãrã toda sida. Mãwã mãa unubiya egiptorãba ãcõrẽ quĩrãca erobeara siriẽ beada. Mãdrã ãcõrẽa. ¹³ Baribara bãrãba parapedada oaba cawabiya bãrãra sãlgã dede panãda. Maã oa unubara de mãra wãyã wãya. Mãwã mãa Egiptodebema warrarã quinibibara de bãrã umaquĩrã warra dji nabemarãda ni aba bida beudaẽa.

¹⁴ Idiba ãtaa poaza bãrãba, bãrã warrarãneba yõbada bida ewari dromada mã itea odida panã mãa maã diamasi obara da quĩrãneba di carea. Maã ewari dromada nãwã odida panã: ¹⁵ siete ewari bãrãba paã dji êsãbari neẽ bãda codida panã. Maã ewaride ni abaãba paã êsãbarida idji diguida erobacara bãa. Maã siete ewaride abaãba paã êsãbari bara bãda coibara idjira ãyã jãretabuedida panã bãrã israelerã tãenabemada. ¹⁶ Maã siete ewari o panãne dji naãrãbema ewaride, dji jĩrũarebema ewaride bida jũma bãrã israelerãra ãbaa dji jãredida panã mãa bia bedead di carea. Maã ewari umébemane ni abaãda trajacara panã. Ababe poya ne djudida panã maã ewaride ne codi carea.

* **12:2** Hebreorãba jedeco juachabadara dadjirãba juachabada quĩrãca bãẽa. Jedeco zaque odjabara za aba dewarabema odjabara daa jedeco aba abadaa. Maãza trã bara bãa. Adjia jedeco juachabada quĩrãca dji nabema jedecora marzode wa abrilde odjabaria. Exodo 12:5de maã jedecora Abib abadaa. Nehemia 2:1de Nisaã abadaa.

¹⁷ Bārāba paļ dji ģsābari neē cobada ewarida o pananida panā, maļ ewaride māa bārāra Egiptodeba ēdrā ededa bēra sordaorā djōne wābada quīrāca. Poa zebārāza bārāba, bārā warrarāneba yōbāda bida maļ ewari dromara o pananida panā. ¹⁸ Poaza dji nabema jedecode siete ewari bārāba paļ dji ģsābari neē bāda codida panā. Maļ jedecode catorce ewari queudadeba aba siete ewari queubarādaa bārāba māwā odida panā.[†] ¹⁹ Maļ siete ewaride bārāba paļ ģsābarida bārā diguida erobeacara panā. Baridua bārānebemaba, āibema bārā tāēna bā bida paļ ģsābarira coibārā, idjira āyā jārētabuedida panā bārā tāēnabemada. ²⁰ Maļ siete ewaride bārāba ni cārē sida codiē panā paļ ģsābari bara bāda. Bādjī wābādama ababe codida panā paļ ģsābari neē beada.–

²¹ Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba Israeldebema dji bororāda trāpeda nāwā jarasia:

–Dji de bara bea umaquīrāba ādji dedebemarā itea oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda edadapeda awara bādada. Dji ewari jūēpeda queubarāde maļgā animarāra beadida panā. ²² Beabādade dji oara epedeco waibāade piadida panā. Maļbe chirua hisopo abadada ābaa cajānapeda maļ oade begueadapeda bārā dede eda wābada icawa parādadua. Anadrāi naēna ni abaada idji dedeba ēdrāiē bāa. ²³ Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarāda quinibi carea parāabarāde maļ oa bārā dede eda wābada icawa parādara unuya. Maļ bēra idjira wāyā wāya. Maļ oa unubarāde dji beabarida bārā dede idu eda wābiēa bārā umaquīrā warra dji nabemarā quinibirāmārēā.

²⁴ Idiba ātaa poaza bārāba, bārā warrarāneba yōbāda bida maļ ewari dromada o pananida panā Ācōrēba jaraēda quīrāca. ²⁵ Ācōrēba diai jaraēda ējūāne jūēpedadacarea bārāba poaza maļ ewari dromara o pananida panā idjia jaraēda quīrāca. ²⁶⁻²⁷ Bārā warrarāba iwidibādade: “Ķcārē cārēā naļ ewari dromara jāwā o panā?”, bārāba panunida panā: “Naļ animarāra bea panā Ācōrēa bia bedeadī carea. Naļ ewaride quīrāneba panā Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarā quinibiside dadjirā dedebemada wāyā wāsida dadjī umaquīrā warra dji nabemarā beurānamārēā.”–

Moiseba māwā jaradacarea israelerāra chīrāborode barru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa. ²⁸ Maļbe jūma osidaa Ācōrēba Moisea Aaroā bida jaraēda quīrāca.

Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warrarā dji nabemarā quinibida

²⁹ Maļ diamasi ariquētra Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarāda jūma quinibisia.[‡] Egiptodebema boro umaquīrā warra dji nabemada beusia. Preso bea umaquīrā warra dji nabemarā sida beusidaa. Idjaba jūma Egiptodebema animarā warra dji umaquīrā naārā toda sida beusidaa. ³⁰ Diamasi Egiptodebema borora, dji dromarāra, jūma waabema egiptorā sida piraposidaa. Maļne deza jīābi bāgasia ādji umaquīrā warra dji nabemara jūma quinisida bēra.

³¹ Ara maļ diamasi Egiptodebema boroba Moiserā Aaroā sida trābipedā nāwā jarasia:

–Bārā israelerāra isabe mā druadebemada āyā wābārādadua. Ācōrēa animarāda babue diaē wānadua bārāba jara panā quīrāca. ³² Bārā animarā

[†] **12:18** Catorce ewari queudadeba aba siete ewari queubarādaa. Cāpūrīā bedeadē bā bāa “el día catorce hasta el día veintiuno.” [‡] **12:29** Exodo 4:23.

sida jūma ededadua bārāba jara pan^Λ quĩrāca. Idjaba Ācōrēa iwididadua m^Λ carebamārēā.–

³³ Egiptorāba israelerāra ādji druadebemada isabe āyā wābi panasidaa nāwā crīcha panana bērā: “Israelerāda āyā wānaēb^ΛΛ^Λ dairāra jūma quininia.”

³⁴ Mañ bērā israelerāba ādji pañ odi carea b^Λrat^Λpedadada epedecode b^Λsidaa. Mañ b^Λrat^Λpedadara ēsābari neē b^Λsia. Jūma mañg^Λra wuaēde b^Λradapeda equiade edadapeda edesidaa. ³⁵ Ēdr^Λb^Λdade israelerāba Moiseba jarada quĩrāca osidaa. Ādjirāba parata odada, oro odada, cacuaēde j^Λbada sida egiptorāa iwidisidaa. ³⁶ Ācōrēba egiptorāa israelerāra bia unubida bērā ne jūma israelerāba iwidipedadara ādjirāba diasidaa. Māwā ne jūma egiptorāba eropanada israelerāba edasidaa. §

Israelerā Egiptodeba ēdr^Λpedada

³⁷ Egiptodeba ēdr^Λsidade israelerāra Ramese purudeba Suco purudaa wāsidaa. Seisciento mil drōārāda jīrūba wāsidaa wērārā, warrarā sida juachadaē. ³⁸ Ādji animarā zocārā eropan^Λ sida jūma edesidaa. Israelerā ume dewara ēberārā sida zocārā wāsidaa. ³⁹ Egiptorāba isabe wābisida bērā israelerāra poya ne djudaē basia ededi carea. Mañ bērā ādjia Egiptode b^Λrat^Λpedada pañ dji ēsābari neē b^Λda ota ābusidaa.

⁴⁰ Egiptode israelerāra cuatrociento treinta poa panasidaa.* ⁴¹ Mañ cuatrociento treinta poa daucha jūēside israelerāra Ācōrē sordaorā quĩrāca Egipto druadeba jūma ēdr^Λsidaa. ⁴² Mañ diamasi Ācōrēba israelerāra waga b^Λsia Egiptodeba ēdr^Λ edei carea. Mañ bērā poaza israelerāba, ādji warrarāneba yōb^Λda bida abari ewari quĩrāca diamasi idji itea wagadida pan^Λa.

Egiptodeba ēdr^Λpedada quĩrānebabada ewari

⁴³ Ācōrēba Moisea Aaro^Λa bida jarasia:

–Bārā Egiptodeba ēdr^Λpedada quĩrānebadi carea ne cobadara nāwā odida pan^Λa. Ni aba^Λ āibema israelerā tāēna b^Λba mañ cobadara cocara b^Λa. ⁴⁴ Barib^ΛΛ^Λ Israeldebema aba^Λba āibemada idji nezoca bamārēā nēdoib^ΛΛ^Λ, mañ nezocara cacua wēāgosira ne cobadara coida b^Λa. ⁴⁵ Barib^ΛΛ^Λ parata carea traja b^Λ āibemaba mañ cobadara cocara b^Λa. Idjaba baridua bārā tāēna b^Λ āibemaba mañ cobadara cocara b^Λa. ⁴⁶ Mañ ne cobadara bādji dede e^Λda codida pan^Λa. Mañne dji djarada ni mañrī bida dajadaa ededacara pan^Λa. Idjaba dji b^Λw^ΛΛ^Λ b^Λawedacara pan^Λa. ⁴⁷ Jūma israelerāba mañ cobadara codida pan^Λa. ⁴⁸ Bārā tāēna b^Λ āibemaba mañ ne cobadara co quĩrā b^Λb^ΛΛ^Λ, naārā idji cacuara wēāgoida b^Λa. Idjaba jūma umaquĩrā idji ēberārā sida māwā odida pan^Λa. Mañbeb^ΛΛ^Λ idjia mañ cobadara coida b^Λa, israelerā quĩrāca b^Λ bērā. Barib^ΛΛ^Λ cacua wēāgoē b^Λba mañ cobadara cocara b^Λa. ⁴⁹ Mañ ne cobadara bārā israelerāba, āibema bārā tāēna pan^Λ bida ara m^Λa jara b^Λ quĩrāca odida pan^Λa.–

⁵⁰ Israelerāba Ācōrēba Moisea Aaro^Λa bida jarada quĩrāca jūma osidaa. ⁵¹ Ara mañ ewaride Ācōrēba israelerāra Egiptodeba jūma ēdr^Λ edesia sordaorā djōne wābada quĩrāca.

13

Jūma umaquĩrā warra dji nabemarāda Ācōrēa diadida pan^Λa

¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

§ 12:36 Exodo 3:21-22. * 12:40 Genesi 15:13-15.

² –Israelerāba ādji umaquĩrā warra dji nabemarāda, ādji animarā dji umaquĩrā naārā topedada sida m̃la jūma diadida paña. Jūma maḷḷarāra m̃rea.–

³ Maḷbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Naḷ ewarira quĩrānebadadua Ācōrēba idji ḷḷadeba bārāra Egiptode nezoca beadada ēdr̃a edada bērā. Poaza ara naḷ ewari quĩrāca bārāba paḷ ēsābari bara ḷada cocara paña bārā Egiptodeba ēdr̃apedadara quĩrānebadī carea.

⁴ Idi naḷ jedeco Abib abadade bārāra Egiptodeba ēdr̃ḷḷadaa. ⁵ Ācōrēba bārāra Canaaḷ druadaa edeya. Maḷ druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duaña. Barib̃ar̃a Ācōrēba bārā drōā naēnabemarāa wārāneba jarasia maḷ druara bārāa diaida. Jāma jūēpedadacarea poaza naḷ jedecode bārāba naḷ quĩrāca odida paña bārā Egiptodeba ēdr̃apedada ewarida quĩrānebadī carea. ⁶⁻⁷ Siete ewari bārāba paḷ dji ēsābari neē ḷada codida paña. Maḷ siete ewaride paḷ ēsābarira nī maārī bida bārā druade erobeadiē paña.

Jīrūarebema ewaride Ācōrēa bia bedeadī carea bārāra ābaa dji j̃aredida paña.

⁸ Māwā o pañane bārā warrarāa nāwā jaradida paña: “Dadjirāba nāwā o paña Ācōrēba dadji israelerāra Egiptodeba ēdr̃a edada quĩrānebadī carea.”

⁹ Naḷ ewari obadara bārā j̃awade wa dratude sēyā quĩrāca ḷa. Maḷba quĩrānebabi ḷaya bārāba Ācōrē leyra jaradia pananida pañada idji ḷḷadeba dadji israelerāra Egiptodeba ēdr̃a edada bērā. ¹⁰ Maḷ carea poaza ara naḷ ewari quĩrāca bārāba maḷ ewari dromada o pananida paña.

¹¹ Ācōrēba bārāra cananeorā druadaa edepeda maḷ druara diaya idjia bārā drōā naēnabemarāa, bārāa bida wārāneba diaida jarada bērā. ¹² Jāma jūēpedadacarea bārāba jūma bārā umaquĩrā warra dji nabema tob̃adara, jūma bārā animarā dji nabema umaquĩrā tob̃ada sida Ācōrēa diadida paña. Jūma maḷḷarāra Ācōrēnea. ¹³ Bārā burro warra dji nabema umaquĩrā tob̃ar̃ada Ācōrēnemīna, bārāba maḷ animarāra poya edadida paña. Edadi carea ovejada wa chiwatuda maḷ burro cacuabari Ācōrēa babue diadida paña.

Barib̃ar̃a maḷ burroda eda quĩrānaēb̃ar̃a, bārāba otapuya beadida paña. Idjaba bārā umaquĩrā warra dji nabema tob̃adara Ācōrēne bērā, idji cacuabari ovejada wa chiwatuda Ācōrēa babue diadida paña maḷ warrara zocai bemārēa. ¹⁴ Idiba ḷtaa bārā warrarāba iwidib̃adade: “¿Cārē cārē j̃awā obada?”, bārāba nāwā panunida paña: “J̃awā obadaa Ācōrēba idji ḷḷadeba dadjirāra Egiptode nezoca beadada ēdr̃a edada bērā. ¹⁵ Maḷ ewaride Egiptodebema borora so zarea beda bērā dadjirāra ēdr̃a ḷa quĩrāē basía.

Maḷ carea Ācōrēba jūma Egiptodebema umaquĩrā warra dji nabemarāda quinibisia. Egiptodebema animarā warra dji umaquĩrā naārā topedada sida quinibisia. Maḷ carea dadjirāba jūma animarā warra dji nabema umaquĩrā tob̃adara Ācōrēa babue diabadaa. Barib̃ar̃a jūma dadjirā umaquĩrā warra dji nabema tob̃ada cacuabari oveja zaqueda Ācōrēa babue diabadaa. ¹⁶ Māwā obadara dadji j̃awade wa dratude sēyā quĩrāca ḷa. Maḷba quĩrānebabi ḷa Ācōrēba idji ḷḷadeba dadjirāra Egiptodeba ēdr̃a edasida.”–

J̃arāra ḷtaḷba edaa drasoa jira bada

¹⁷ Egiptodebema boroba israelerā idu wābiside Ācōrēba ādjirāra dji caitaara ḷa óare edeē basía, maḷ ora pilisteorā druade wā ḷa bērā. Ācōrēba nāwā crīchasia: “Israelerā wāḷadade pilisteorāda ādji ume djōne zedib̃ar̃a, Canaaḷ druadaa wāni crīcha eropananara igaradapeda Egiptodaa jēda wānia.” ¹⁸ Maḷ

carea Ācōrēba ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga bΛde wā bΛ óare edesia. Mañ ora Pusa Purru abadaāda wā bΛa.*

Egiptodeba ēdrāsidade israelerāra djōne wābΛda quīrāca wāsidaa. ¹⁹ Mañne Moiseba Jose querasi bΛwΛrΛra edesia Canaañ druade tΛbari carea. Māwā osia Jose querasiba naēna israelerāa wārāneba jarabida bēra māwā odamārēā.† Jose querasiba nāwā jarasia:

–Wārāda Ācōrēba bārāra carebaya. Mañ ewaride bārāba mñ bΛwΛrΛra namaΛba Canaañ druadaa tΛbaride ededadua.–

²⁰ Egiptodeba ēdrāsidade israelerāra naārā Suco purude jūēne wānapeda Etañ purudaa wāsidaa. Mañ purura ējūā pōāsa ewaraga bΛ icawa bΛa. Mama ādji wua dera ocuasidaa. ²¹ Israelerā wābΛdade Ācōrēra ādji na wābadjia cawadāmārēā sāma wānida panΛda. Āsa idjira jārārā quīrāca ātΛba edaa drasoja jira bΛbadjia. Diamasi mañ jārārāra tΛbΛ quīrāca uruga jira bΛbadjia ānaane pananamārēā. Māwā āsa, diamasi bida israelerāra poya wānida panasidaa. ²² Mañ jārārā ātΛba edaa drasoja jira bΛra ādjirā umebemada āyā wāca basía. Āsa jārārā quīrāca basia. Diamasira tΛbΛ quīrāca uruga jira bΛbadjia.

14

Israelerā Pusa Purru de chāpedada

¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua Pi-Ajirodaa jēda wānamārēā. Jāma Migdol puru quīrāpe pusa icawa ādji wua dera Baal-Zepoñ caita ocuadida panΛa. ³ Māwāra Egiptodebema boroba crīchaya ējūā pōāsa ewaraga bΛde bārā israelerāra nocodaa poya wānaē bēra baridua nīnada. ⁴ Mañne mñā Egiptodebema borora so zarea bΛya. Mañ bēra idjia bārāra caidu ēpēya. BaribΛrΛ mñā idjira, idji sordaorā sida poyaya mñdrΛ dji dromaara bΛda unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia mñra Ācōrēda.–

Ara mañda israelerāra Ācōrēba jarada quīrāca jēda wāsidaa. ⁵ Mañ ewaride Egiptodebema boroa israelerā mīrū wāsidadā jarasidaa. Mañne idjia, dji dromarā bida israelerā idu wābipedadada jēda crīchasidaa. Nāwā jarasidaa: “¿Cārē cārē jāwā israelerāra idu wābisida? Dadjirāba ōgo trajabibadara neē panesidaa.”

⁶ Ara mañda Egiptodebema boroba djōbada carretara cawayode jΛbicuasias israelerā caidu wāi carea. Idjaba idji sordaorāra trΛbisias idji ume wānamārēā.

⁷ Carreta dji biara beada seisciento edesia. Mañ awara jūma dewara carreta sida pe edesia. Carretaza sordaorā boroda aba beasia. ⁸ Mañne Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea bΛsia israelerā caidu wāmārēā. Ācōrē bΛadeba israelerāra Egiptodeba ēdrΛpedadamīna Egiptodebema borora idji sordaorā ume caidu wāsidaa.*

⁹ Jūma Egiptodebema sordaorāra israelerā caidu wāsidaa; cawayodeba djōbadarāda, carretadeba djōbadarāda, waabema sordaorā sida. Israelerāra pusa icawa Pi-Ajiro caita Baal-Zepoñ quīrāpe unune wāsidaa. ¹⁰ Israelerāba Egiptodebema boro, idji sordaorā ume ādji caidu zebΛdada unusidade bio ne wayadapeda Ācōrēa quīrā djuburiada iwiđi duanesidaa. ¹¹ Mañne ādjirāba Moisea jarasidaa:

* **13:18** Pusa Purru. Mañ trΛra griego bededebeba ze bΛa. Hebreo bededebeba “Chiru Pusa” wa “Chiru Amene” bΛ bΛa. † **13:19** Genesi 50:25; Josue 24:32. * **14:8** Ācōrē bΛadeba. Hebreo bededebeba bΛ bΛa: “JΛwa āta wa panΛne.” ΛcarΛmaarā mañ bededebeba jara bΛa: “Ādjirāra sozarradeba ēdrāsidaa.”

–¿Blaa cārē cārēã jāwā osi? ¿Cārē cārēã Egiptodeba dairāra nama pe enesi? ¿Egiptode dairā joudi carea ējūāra neē basica? ¿Blaa dairāra naļ ējūā pōāsa ewaraga bade beubi carea enesica? ¹² ¿Egiptode panasidade dairāba bāa egiptorā itea idu trajabiduada adaē basica? Naļ ējūā pōāsa ewaraga bade beudi cāyābara biara bacasia egiptorā nezocarāda beadida.–

¹³ Baribara Moiseba ādjirāa jarasia:

–Ne wayarānadia. Necai duananadia. Idi ununia sāwā Ācōrēba bārāra egiptorāba ēpē panānebemada ēdra bāida. Idiba ātaa bārāba naļ egiptorā bārā caidu zebadara waa ununaēa. ¹⁴ Ācōrēra bārā carea djōya. Maļ bēra necai pananida panāa.–

¹⁵ Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–¿Blaa cārē cārēã wadibida māa quīrā djuburiada iwidi bā? Israelerāa jaradia nocodaa wānamārēã. ¹⁶ Bla jawađe erobā bacurura pusadaa wadia oda pusa ēsi ewamārēã. Maļ ode israelerāa pusa quīrā chānia. ¹⁷⁻¹⁸ Maļne māa egiptorāa so zarea bāya bārā ēpēnamārēã. Maļbe māa Egiptodebema borora, carretadeba djōbada sordaorāa, cawayodeba djōbada sordaorāa, waabema sordaorā sida jūma poyaya mādra dji dromaara bāda unubi carea. Māwā egiptorāa cawadia māra Ācōrēda.–

¹⁹⁻²⁰ Maļbe Ācōrē bajānebema nezoca israelerā na nībadara ādjirā jēdaare besia. Māwā israelerā nocoare bada jārārā ātāba edaa drasoā jira bāra ādjirā jēdaare besia idjaba egiptorā nocoare besia. Diamasi maļ jārārāba israelerāma āna erobasia baribara egiptorāma pāisosa erobasia. Maļ bēra maļ diamasi egiptorāa israelerāma poya jūēnaē basia.

²¹ Moiseba idji jawara pusadaa ātaa wasia. Ara maļda āmādaū odjabariareba Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā tābisia. Maļ diamasi nāūrāra tā nūmāda ānadrāsia. Maļba pusa ēsi oda ewasia. ²² Israelerāa maļ o ewa jira bade chāsidaa. Chābada pusara ādjirā jawa araare idjaba ādjirā jawa acāare bida ātāba edaa jūātrā nūma quīrāca nūmesia.

²³ Maļbe jūma Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djōbada sordaorāa, carretadeba djōbada sordaorāa, waabema sordaorā sida maļ o ewa jira bade israelerā caidu wāsidaa. ²⁴ Anadrabodode Ācōrēba egiptorāa dji jārārā ātāba edaa drasoā uruga jira badeba acā basia. Maļne idjia ādjirāa cawadaē errunībabisia. ²⁵ Idjaba ādji carreta jīrūra ēcuabisia.† Egiptorāa nocodaa poya wānaē bēra nāwā jara duanesidaa:

–jēda wānadrā! jIsraelerāa waa ēpēnaēa! jĀcōrēra ādjirāare dadjirā ume djō bāa!–

²⁶ Israelerā chāpedadacarea Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bā jawara pusadaa ātaa wadia Egiptodebema sordaorāa, carretadeba djōbada sordaorāa, cawayodeba djōbada sordaorā sida pusaba ānēbari edamārēã.–

²⁷ Ara maļda Moiseba idji jawara pusadaa ātaa wasia. Anadrabarāde pusara wayacusa idji bada quīrāca dogosia. Maļne egiptorāa ēdra di carea jēda piracuasiāmīna pusaba ānēbari edasia. Māwā Ācōrēba ādjirāa pusade quinibisia. ²⁸ Pusa idji bada quīrāca ūmeside Egiptodebema boroba ededa carretadeba djōbada sordaorāa, cawayodeba djōbada sordaorā sida jūma ānēbari edasia. Abeda jūma israelerā caidu wāpedadara pusaba ānēbari edasia. Ni aba bida zocai beē basia. ²⁹ Baribara israelerāa pusa ēsi o ewa jira

† **14:25** Ādjirā carreta jīrūra ēcuabisia. Anarāmaā maļ bedeaba jara bāa: “Ācōrēba ādjirā carretara jou nūmebisia.”

bɔde chāsidaa. Chāsidade pusara ādjirā jɔwa araare, ādjirā jɔwa acɔare bida
 ʔɔɔba edaa jūʔɔɔ nūmɔ quĩrāca nūmesia.

³⁰ Maɔ ewaride Ācōrēba israelerāra egiptorāba ēpē panananebemada ēdrɔ
 edasia. Maɔne israelerāba unusidaa Egiptodebema quinipeɔɔara pusa
 ʔɔɔde tabeada. ³¹ Israelerāba unusidaa sãwã Ācōrēba idji ɔɔɔɔɔɔba egiptorāra
 poyasida. Maɔ bērā idjira wayasidaa. Idjia jara ɔɔra, idji nezoca Moiseba jara
 ɔɔ sida ādjirāba ʔjāsidaa.

15

Moiseba trããna

- ¹ Maɔbe Moiseba jūma israelerā bida Ācōrēba nãwã trãāsidaa:
 Mɔa Ācōrēba trãaya idjira dji dromaara ɔɔda unubida bērā.
 Pusade ɔatabueɔɔɔ quĩrāca idjia Egiptodebema sordaorāda ādji cawayo bara
 pusade quinibisia.
- ² Ācōrēba mɔa ɔɔɔɔɔɔ dia ɔɔa. Idji carea mɔra trãã ɔɔa. Idjia mɔra ēdrɔ edasia.
 Idjira mɔ Ācōrēba. Mɔa idjia bia beɔeaya.
 Idjira mɔ zezaba ʔjã ɔɔda Ācōrēba. Idjira dji dromaara ɔɔɔda aya.
- ³ Ācōrēba djō cawa ɔɔa. Idji trãra Jehovah abadaa.
- ⁴ Egiptodebema boro sordaorāda ādji carreta bara Ācōrēba jūma pusade
 ɔatacuasia.
 Maɔ sordaorā bororā dji biara ɔea sida Pusa Purruɔe jūma nãɔɔɔ quinisidaa.
- ⁵ Egiptorāra pusa nãbuaba ānēɔari edasia. Ādjirāra mōgara quĩrāca pusa
 nãbuade ta wāsidaa.
- ⁶ Ācōrē, ɔɔ jɔwa arara bio ɔɔa ɔɔa. ɔɔ ɔɔɔɔɔɔba dji quĩrūra jūma poyasia.
 ɔɔ jɔwa araba ādjirāra berrachisia.
- ⁷ ɔɔ ɔɔa waiɔa ɔɔɔba jūma ɔɔma djōne zepedada poyasia.
 ɔɔ quĩrūbira ādjirāra unubisia. Maɔne jūma ādjirāra chirua quĩrāca bá wāsia.
- ⁸ ɔɔ quēɔa jārāpuabɔɔba pusa ēsi oda ewasia.
 Maɔ o orroza pusara ʔɔɔba edaa jūʔɔɔ nūmɔ quĩrāca nūmesia.
 Pusajāne bida baidora maɔ o orroza ipi nūmesia.
- ⁹ Maɔne dji quĩrūba crĩchasidaa:
 “Israelerā caidu ēpēnapeda jidaɔia. Maɔbe ne jūma ādjia eropanɔra jārĩnapeda
 dadjirāza jedecaɔia.
 Mãwã ne jūma dadjirāba quĩrĩ panɔra eropanania.
 Dadjirā necora ēũta eɔaɔapeɔa ādjirāra beacuɔia.”
- ¹⁰ Baribɔɔ ɔɔa nãũrã ɔɔɔɔɔɔɔ dji quĩrūra pusaba jūma ānēɔari edasia.
 Ādjirāra mōgara quĩrāca pusa quĩrū nūmɔne ta wāsidaa.
- ¹¹ Ācōrē, ēberārāba ācōrē abada tãēna dewarada neēa ɔɔ quĩrāca.
 Ni aɔaɔda neēa ɔɔ cãyābara dji dromaara ɔɔda.
 ɔɔa o ɔɔ carea jūmarāba ɔɔra wayabadaa.
 ɔɔabɔɔ ne ununaca waiɔa beara obaria.
- ¹² ɔɔ ɔɔara ɔɔa unubisia. Maɔneba pusaba dji quĩrūra mĩsia.*
- ¹³ ɔɔ quĩrĩ jōcaɔba dairā ɔɔa ēdrɔ eɔaɔa purura cawa eɔeya.
 ɔɔ ɔɔɔɔɔba dairāra ɔɔ ɔɔbarima bia jūēbiya.
- ¹⁴ Maɔ ũrĩɔaɔe dewara puru beara ne wayaaba ure duanania.
 Pilisteorāra sopua duanania.
- ¹⁵ Edoɔ druadebema bororāra bio ne waya duanania.
 Moab druadebema mēsɔrã bearāda ne wayaaba ure duanania.
 Jūma Canaaɔnebemarāra sozarra pananada ne waya duanania.

* **15:12** Pusa. Hebreo beɔeade jara ɔɔa “naɔ ējũã.”

¹⁶ Jūma maḷḡarā ēberārā bio ne waya duanania.

Ācōrē, bḷ ḷbḷa carea ādjirā mōgara quīrāca chupea panania bḷ purura wāyā wābḷrḷde.

Ādjirā chupea panania bḷa edada purura wāyā wābḷrḷde.

¹⁷ Ācōrē, bḷa dairā bḷ itea edada eyade pananamārēē edeya.

Bḷa dairā edeya bḷa dairā tāēna bai carea edada ējūānaa.

Ācōrē, mama bḷ de dromara dairā tāēna osia.

¹⁸ Ācōrē ewariza jūmarā boro baya.

Mariaba trāāna

¹⁹ Israelerā pusa ēsi o ewa jira bḷde chāsidade pusa quīrārē bia jūēsidaa. Baribḷrḷ Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djōbada sordaorāba, carretadeba djōbada sordaorā bida israelerā caidu ēpēsidade Ācōrēba pusara ādjirā ḷrḷ ānēbari wābisia.

²⁰ Maḷne Aaroḷ djabawērā Mariada Ācōrēneba bedebari basía. Maḷ Mariaba, jūma Israeldebema wērārā bida tōnōāda edadapeda bḷsridaba cari duanasia. ²¹ Mariaba ādjirā nāwā trāāsia:

Trāānadia Ācōrē, idjira dji dromaara bḷda unubida bērā.

Idjia Egiptodebema sordaorāda ādji cawayo bara pusade bātaquasia.

Baido asea bada

²² Pusa Purru abadaḷeba Moiseba israelerā ējūā pōāsa ewaraga bḷde pe edesia. Maḷ ējūā pōāsa ewaraga bḷra Sur abadaa. Ādjirā ewari ūbea baido ununaē nībasidaa. ²³ Māwā nīnane baido bḷma jūēsidaa. Baribḷrḷ maḷ baidora asea bḷ bērā poya dodaē basía. Maḷ carea maḷ baidora trā bḷsidaa Mará.†

²⁴ Maḷne ādjirāba Moisea quīrūbideba nāwā biē jarasidaa:

–¿Dadjirāba nama cārēda doḷi?–

²⁵ Maḷ carea Moiseba Ācōrē quīrā djuburiada iwidisia. Maḷne Ācōrēba Moisea bacuru tabḷda unubisia. Maḷ bacuruda Moiseba baidode batabueside baido asea baḷara cūā besia.

Mama Ācōrēba naḷ bedeada bḷsia israelerāba ḷjāni cawaya. ²⁶ Nāwā jarasia: “Mḷra bārā Ācōrē. Mḷa jara bḷda bārāba quīrācuīta ūrīnibḷrḷ, idjaba ne jūmane mḷ quīrāpita jipa odibḷrḷ, idjaba mḷ leyda jūma odibḷrḷ, mḷa bārāba cacua biē bebiēa egiptorā cacua biē bebiḷa quīrāca. Mḷra bārā cacua biabibari Ācōrē.”

²⁷ Marāḷeba israelerā Eliḷ abadaḷe jūēne wāsidaa. Mama baido egorodeba ḷtaa bogadrḷ bḷda doce panasidaa. Idjaba uruta quīrāca beada setenta panasidaa. Maḷ baido caita israelerā duanesidaa.

16

Ācōrēba maná diada

¹ Egiptodeba ēdrḷpedadacarea jedeco aba babḷrḷde israelerā Eliḷ abadaḷeba ējūā pōāsa ewaraga bḷ Siḷ abadaḷaa wāsidaa. Siḷra Eliḷ idjaba Sinai eya ēsi bḷa. ² Maḷ ējūā pōāsa ewaraga bḷde codi neē bḷ bērā jūma israelerāba Moiserā, Aaroḷ sida biē jarasidaa. ³ Quīrūbideba ādjirāba Moisea, Aaroḷa bida nāwā jarasidaa:

–Biara baciasia Ācōrēba dairā idu Egipto druade beubidabara. Jāma dairā necai ne co duanabadjidaa. Nedjarada, paḷ sida aduba eropanasidaa. Baribḷrḷ bārāba dairā naḷ ējūā pōāsa ewaraga bḷmaa jarababa quenani carea enesidaa.–

† 15:23 Hebreo bedade Mará trāba jara bḷa: “Asea bḷ.”

⁴ Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Māa cue bajāneba zebibari quĩrāca pañda bajāneba zebiya israelerāba codamārēã. Nāwā māa cawaya ādjirāba jūma māa jara bāra ĩjā pananida wa ĩjā pananaēda: diapedaza ādjirāba ara mañ ewaride codira jārā pede wānida panāa. Ewari juesuma māwā odida panāa. ⁵ Baribārā seibema ewaride diapededa jārā pedida panāa ara mañ ewaride codira idjaba nurēma codi sida.–

⁶⁻⁸ Mañbe Moiseba Aaroā ume israelerāa jarasidaa:

–¿Daira māwāra cai, bārāba māwā daidrā biē jaradi carea? Bārāba daida biē jara panāēã; Ācōrēdrā biē jara panāa. Idjia mañra ũrĩ bāa. Mañ carea nane quewara idjia bārāa cawabiya idjiabārā bārāra Egiptodeba nama ēdrā enesida. Idjaba nu diapeda bārāba ununia idjia ne ununaca waibāada obārāda. Nane quewara idjia nedjarada diaya idjaba nu diapeda pañda aduba diaya bārāra jāwūã ne codamārēã.–

⁹ Mañbe Moiseba Aaroā jarasia:

–Israelerāba ne codi carea quĩrūbideba biē jara panā bērā ādjirāa jaradua jūmaena Ācōrē quĩrāpita ābaa dji jaredida panāda.–

¹⁰ Aaroāba israelerāa māwā jara bāde jūmarāba ējūã pōãsa ewaraga bādaa acasidaa. Mañne jārārā ādji na jira bāde Ācōrē quĩrāwārēã dorrodorroadada unusidaa. ¹¹ Mañbe Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

¹² –Māa ũrĩ bāa israelerāba quĩrūbideba biē jara panāda. Mañ bērā ādjirāa jaradua: “Nane queubodode bārāba nedjarada codia. Nu diapeda pañda jāwūã codia. Mañneba cawadia māra bārā Ācōrēda.”–

¹³ Quewara israelerāa duanāma pōrāba birasia. Mañ awara diapededa cūrāsaba ējūāra beguea nūmesia. ¹⁴ Ējūã pōãsabārāde nāūcha torroa quedeada odjacuapeda ecasia. ¹⁵ Mañ unusidade israelerāba cawaē panasidaa cārēda māwā bāda. Mañ bērā ādjiduba iwidī duanasidaa:

–¿Jāāra cārē?–

Mañne Moiseba ādjirāa jarasia:

–Jāāra Ācōrēba dia bā pañā. Idjia dia bāa dadjirāba codamārēã. ¹⁶ Ācōrēba nāwā obi bāa: jāā pañra dadjirāba dadji diguidabemarā itea jārā pedida panāa ara dadjia ewari abaāde cobada quĩrāca. Ādjiza epedeco jūgurua aba ededida panāa.–*

¹⁷⁻¹⁸ Ara mañda israelerāba ādji diguidabemarāba cobada quĩrāca jārā pesidaa. Ācārāba waitabeara jārā pesidaa idjaba ācārāba maārīara jārā pesidaa. Mañbe ādji diguidabemarā itea epedeco jūgurua de zasidaa. Dji waitabeara jārā pedaba aduba erobaē basía idjaba dji maārīara jārā pedaba cārebaeē basía.

¹⁹ Mañbe Moiseba ādjirāa jarasia:

–Ni abaāba nurēmabema carea wagaiē bāa.–

²⁰ Baribārā Moiseba jaradara ācārāba ĩjānaē basía. Ādjirāba waga bāsidaa nurēma codi carea. Baribārā ādjia waga bāpedadara oregueapeda qui barasia. ĩjānaē panā carea Moiserā ādjirā ume quĩrūsia.

²¹ Nurēmaza mañ pañra jārā pebadjidaa ādji diguidabemarāba ewari abaāde cobada quĩrāca daucha. Diapededa jārā pebadjidaa besea jāwārāba mañ pañra dorrabaripeda nēbabadji bērā. ²² Seibema ewaride ādjirāba ewari umé carea jārā pesidaa. Ādji diguidabemarā itea epedeco jūgurua umé edasidaa. Mañbe israelerā bororāba Moisea jarade wāsidaa ādjia aride osidada. ²³ Mañne Moiseba ādjirāa jarasia:

* **16:16** Epedeco jūgurua. Hebreo bedede jara bāa “gomer.” Cāpūrīā bedede jara bāa “litro umé.”

–Ara mañ quĩrãca Ācōrēba obi b̄la. Ācōrēba jarasia: “Nubema ewarira bārã ãnãũbada ewaria. M̄ itea mañ ewarira bārãba wagadida pan̄la. ãnãũbada ewaride bārãra ne djudiẽ pan̄la b̄rã, nane odadua bārãba nu co quĩrĩã pan̄la quĩrãca. Ne djudib̄r̄la nane ne djudadua. Ābudib̄r̄la nane ābudadua. Mañḡara nubema carea waga b̄dadua.”–

²⁴ Moiseba jarada quĩrãca israelerãba jũma odapeda waga b̄sidaa nurẽma codi carea. Nurẽma mañ djico waga b̄pedadara oregueaẽ basia idjaba qui neẽ basia. ²⁵ Mañne Moiseba israelerãa jarasia:

–Bārãba waga b̄pedada djicora idi codadua ãnãũbada ewari b̄rã. Nañ ewarira Ācōrē itea wagadida pan̄la. Mañ b̄rã idira Ācōrēba dia b̄la pañra neẽ baya. ²⁶ Domiaza sei ewaride bārãba pañra j̄r̄la pedida pan̄la. Barib̄r̄la sietebema ewaridera neẽ baya, Ācōrēba mañ ewarira bārã ãnãũnamãrẽã b̄da b̄rã.–†

²⁷ Moiseba m̄wã jaradamĩna ãc̄r̄la mañ ãnãũbada ewaride Ācōrēba dia b̄la pañra j̄r̄la pede w̄sidaa. M̄wãmĩna ununaẽ basia. ²⁸ Mañ carea Ācōrēba Moisea jarasia:

–¿Aba sãñbe israelerãba m̄la jara b̄ra ãjãnaẽ panani? ²⁹ Bio cawadadua m̄ab̄r̄la bārã ãnãũbada ewarida diasida. Mañ carea domiaza seibema ewaride pañra ewari umébema carea diabaria. Barib̄r̄la sietebema ewaride bārãra diguida ãnãũnida pan̄la. Mañ ewaride m̄la dia b̄la pañra j̄r̄la pede w̄niẽ pan̄la.–

³⁰ Mañ b̄rã israelerãra sietebema ewaride ãnãũbadjidaa.

³¹ Ācōrēba dia b̄la pañra israelerãba tr̄la b̄sidaa “maná.” Culãdr̄la ta quĩrãca pichia querasia. Torroa basia idjaba cũã basia urrajõnaa oda quĩrãca.

³² Mañbe Moiseba israelerãa jarasia:

–Ācōrēba n̄wã jarasia: “Manára epedeco jũgurua aba zadapeda waga b̄dadua bārã warrarãneba yōb̄darãba ununamãrẽã. M̄wã ādjirãba cawadia m̄la bārã Egiptodeba ēdr̄la eneside cārẽda nañ ějũã pōãsa ewaraga b̄de cobisida.”–

³³ Mañbe Moiseba Aaroñba jarasia:

–Manára epedeco jũgurua aba zapeda zocode wagadua. Mañra Ācōrē quĩrãpita b̄dua.† Jãma waga eropanania dadji warrarãneba yōb̄darãba ununamãrẽã.–

³⁴ Ara mañda Aaroñba manáda zapeda waga b̄sia Ācōrēba Moisea jarada quĩrãca. (Nocoarebema ewaride mañ manára Ācōrē baurude de waga b̄sidaa.)§

³⁵ Israelerãba manáda cuarenta poa cosidaa Canaañ druade jũeb̄damisa. Canaañ druade jũesidade manára waa codaẽ basia mañ druadebemarãba upedadada baraada b̄rã.* ³⁶ (Ādji epedeco jũgurua aba ěberã aba b̄ba ewari aba b̄de cobari quĩrãca daucha poya b̄la.)†

17

Ācōrēba mōgaradeba baido zebida

¹ Mañbe israelerãra ějũã pōãsa ewaraga b̄la Siñ abadadeba jũma w̄b̄r̄lasidaa. W̄nane Ācōrēba cawabibadjia sãma w̄nida pan̄da idjaba sãma cãinida pan̄da. Mañne Repidiñ abadama jũene w̄sidaa. Barib̄r̄la mama

† **16:26** Genesi 2:3. † **16:33** Ācōrē quĩrãpita. Zocãrãmaarã mañba jara b̄la: “Ācōrē baurude quĩrãpita.”

§ **16:34** Hebreo 9:4. * **16:35** Josue 5:12. † **16:36** Hebreo bedede, cãpũrãne bida n̄wã b̄la b̄la: “Un gomer es la décima parte de un efa.”

baidora neê basía dodí carea. ² Mañ bēřã ãdjirãba quĩrũbideba Moiseda biē jarasidaa:

–Bãa dairãa baidora diaida bãa dodí carea.–

Mañne Moiseba ãdjirãa jarasia:

–¿Cãrē cãrēã jãwã mãa biē bedea panã? ¿Ãcõrēba sãwã oi cawaya jãwã panãca?–

³ Baribãrã israelerã opichia panã bēřã quĩrũbideba Moisea jara duanasia:

–¿Cãrē cãrēã dairãa Ëgiptodeba êdrã enesi? Dairãa, dai warrarãra, idjaba dai animarã sida opichiaba jũma quininia.–

⁴ Mañne Moiseba Ãcõrēba quĩrã djuburiada nãwã iwidisia:

–Mãa nañ ēberãrãra ¿sãwã oi? Mãa isabe baidoda diaēbãrã ãdjirãba mãra mōgaraba tabari beadia.–

⁵ Ãcõrēba panusia:

–Israelerã duanãmaãba nocodaa wãdua. Israelerã bororãda bã ume ededua. Idjaba bã bacuru Egiptode Nilo dode tawedara bã jãwade ededua.* Mañbe wãnadua Horeb eyadaa. ⁶ Mama mōgara waibãa bãda ununia. Mãra ara mañ mōgara ãrã baya bã carebai carea. Bã bacuruba mañ mōgarara udua. Ara mañda baidora wea dogoya israelerãba dodamãrēã.–

Ara mañda Moiseba israelerã bororã quĩrãpita Ãcõrēba jarada quĩrãca osia. Mañne baidora wea dogosia jũma israelerãba dodamãrēã.

⁷ Israelerã baido neê pananama Moiseba trã bãsia Masá idjaba Meribá. Idjia trã bãsia Meribá, israelerãba quĩrũbideba biē bedeiasida bēřã. Idjaba trã bãsia Masá, Ãcõrēba sãwã oi cawaya israelerãba nãwã jarasida bēřã:

–¿Ãcõrēba dadjirã tãēna bãca wa neē?–

Amalecitarã ume djõpedada

⁸ Israelerãra wadi Repidiãne panasidade amalecitarãda zedapeda ãdjirã ume djõni carea panasidaa. ⁹ Mañ bēřã Moiseba idji carebabari Josueda trãpeda jarasia:

–Ãcãrã umaquĩrãrãda jãrã pedua nu amalecitarã ume djõne wãni carea. Mañne mãra eya zaque borode baya. Ãcõrēba ne ununaca obi bãda bacuruda mã jãwade erobaya.–

¹⁰ Nurẽma Josuera idjia jãrã peda ēberãrã sida amalecitarã ume djõne wãsidaa Moiseba jarada quĩrãca. Mañmisa Moiserã, Aaroãra, Hur sida eya zaque borodaa wãsidaa. ¹¹ Mama Moiseba idji jãwara ãtaa wa nũmesia. Idji jãwa ãtaa wa nũmãne israelerãba amalecitarãra poyabãda basía. Baribãrã idji jãwara sēpeda edaa norrabaribãrãde amalecitarãba israelerãra poyabãda basía. ¹² Mañne Moise jãwara bio norrabari bã bēřã Aaroãba Hur ume mōgara waibãada enesidaa Moiserã mañ ãrã chũmemãrēã. Mañbe Aaroãba Hur bida idji jãwara ãtaa jira eropanesidaa, abããba jãwa acãare, dewarabemaba jãwa araare. Mãwã Moiseba idji jãwara ãtaa jira erobasia aba ãmãdau baebãrãdaa.

¹³ Mañne Josueba idjia edada ēberãrã ume amalecitarãra poyasidaa.

¹⁴ Mañbe Ãcõrēba Moisea jarasia:

–Bãrãba amalecitarã poyapedadara cartade bãdua israelerãba quĩrãdoarãnamãrēã. Idjaba Josuéa jaradua mãa amalecitarãra nañ ējũãne jũma jõbida.–†

¹⁵ Moiseba mōgarada ãtã pã buesia Ãcõrēba poyabidada quĩrãnebadí carea. Mañ mōgara ãtã pã buedara Moiseba trã bãsia “Ãcõrēba dadjirãa poyabibaria.”‡ ¹⁶ Moiseba nãwã jarasia:

* 17:5 Exodo 7:20. † 17:14 1 Samuel 15:2-8. ‡ 17:15 Ãcõrēba dadjirãa poyabibaria. Mañgara hebreo bedeadé Jehová-Nisi bã bãa. Mañba jara bãa “Ãcõrēba dadjirã banderaa.”

–Amalecitarãra Ācōrē ume djōne zepedada bēra idiba ātaa Ācōrēra ādjirā ume djō baya.–§

18

Jetroba Moise acade wāna

¹ Moise zāwārē Jetro abadara Madiañnebemarā sacerdote basía.* Jetroba ūrīsia sāwā Ācōrēba israelerāra Egiptodeba ēdrā enesida. Idjaba ūrīsia sāwā Ācōrēba idji puru Israelera, Moise sida carebasida.

² Naēna Moiseba idji quima Seporāda ādji warrarā sida dji zezamaa diabuesia. Mañne Jetroba idji caura, dji warrarā umé panā sida idji dede bia edasia. ³ Idji warra nabema toside Moiseba jarasia: “Nañ druade mñra drua āibemada jāwā bñā.” Māwā dji warrara trā bñasia Gersoñ.† ⁴ Dji tēābema toside Moiseba jarasia: “Mñ zezaba ĩjā bñda Ācōrēba mñra carebasia. Egiptodebema boroba beai badada idjia mñra ēdrā bñasia.” Māwā dji warrara trā bñasia Elieze.‡

⁵⁻⁶ Ējūā pōāsa ewaraga bñde Moiserā israelerā ume Ācōrē eya caita duanasidaa.§ Mañne Moise zāwārē Jetroba idjia nañ bedeada diabuesia: “Mñda, bñ quimada, bñ warrarā sida bñmaa wānia.”

Mañ bedea diabuedacarea ādjirāra Moisemaa wāsidaa. ⁷ Jūēbñdade Moiseba idji zāwārēra bio bñsrida audiabariide wāsia. Idji zāwārē quīrāpita quīrā edaa barrupeda idji uridarrade isōsia. Mañne sāwā bñ cawaya dji iwididapeda Moise wua dede eda wāsidaa. ⁸ Mañbe Moiseba idji zāwārēra Ācōrēba israelerā itea odada jūma nēbñrñasia. Ācōrēba Egiptodebema boro, jūma egiptorā sida cawa odadebemada, ādjirā ode zesidade bia mñga panananebemada, idjaba Ācōrēba ādjirā ne jūmane carebadadebema sida jūma nēbñrñasia.

⁹ Mañ ūrīpeda Jetrora bio bñsridasia Ācōrēba israelerāra ne jūmane carebada bēra idjaba ādjirāra egiptorā jñwaedabemada ēdrā edada bēra. ¹⁰ Jetroba nāwā jarasia:

–Bio biya quirua Ācōrēra, idjia bñrā israelerāra egiptorā jñwaedabemada, ādjirā boro jñwaedabema sida ēdrā edada bēra. ¹¹ Idibñrñ mñā cawasia Ācōrēra dji dromaara bñda. Dewara ācōrēda idji quīrāca neēa. Māwā cawa bñā Ācōrēba israelerā biē o eropanarā poyasi bēra.–

¹² Māwā jarapeda Moise zāwārē Jetroba Ācōrēra animarāda babue diasia. Dewara animarā sida Ācōrēra bea diaside Aaroñra, jūma israelerā bororā sida idji ume ābaa dji jñredapeda Ācōrē quīrāpita mañ animarā djarara cosidaa.

Moiseba israelerā bororā bñcuada

¹³ Nurēma Moiserā chūmesia israelerā nēbñra cawa oi carea. Diapedabemada aba queubñrñdaa israelerāra Moisea powua duanasidaa ādji nēbñrada cawa omārēā. ¹⁴ Moise zāwārēba mañ unuside idjia jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā bñdubañba nañ ēberārā nēbñrara cawa o bñ? Bñduba bñ bēra ādjirāra bñma āta powua duanā diapedabemada aba queubñrñdaa.–

¹⁵ Moiseba idji zāwārēba panusia:

§ 17:16 Amalecitarāra Ācōrē ume djōne zepedada bēra. Mañra hebreo bedeade ebuda bñēa. Acñrñmaarā jara bñā: “Ācōrē banderada ātaa wadua.” * 18:1 Exodo 2:18-21de mañ Jetrora Reuel abadaa. † 18:3 Hebreo bedeade Gersoñ trñba jara bñā “drua āibema.” ‡ 18:4 Hebreo bedeade Elieze trñba jara bñā “Ācōrēba carebabaria.” § 18:5-6 Ācōrē eyara Horeb abadaa. Mañ eyade Ācōrēra Moise ume nāārā bedeasia. Exodo 3:1.

–Jāwā o b̃aa naā ēberārāra m̃maa zebada b̃ērā Ācōrēba obi b̃ara cawadi carea. ¹⁶ Ādjirā nēb̃arade panēb̃adade m̃maa zebadaa cawa omārēā. Cawa ob̃arade m̃aa ādjirāa Ācōrē leyda cawabibaria.–

¹⁷ Moise zāwārēba jarasia:

–M̃maarā b̃aa o b̃ara bia b̃āēa. ¹⁸ Diapedaaba aba queubaradaa b̃aa cawa o b̃a b̃ērā sēya. Ēberārā b̃amaa ze paña sida jūma sēnia. B̃aa o b̃ara jūmawāyā b̃aa. Naāra b̃adubaaba jūma poya oēa. ¹⁹ Maā b̃ērā m̃a bedēada quīrācuita ūrīdua. M̃aa jarabarā quīrāca oib̃arā Ācōrēba b̃ara carebaya. M̃aa jara b̃ara naāg̃aa: b̃abarā naā ēberārā nēb̃arara Ācōrēa jaraida b̃aa idjia cawa omārēā. ²⁰ Maāne Ācōrē leyda b̃aa ādjirāa jaradiaida b̃aa. Idjaba b̃aa ādjirāa cawabida b̃aa cārēda odida pañada quīrāipa nībadamārēā.

²¹ Maā awara b̃a carebadamārēā ācarā umaquīrā poya cawa odida beadā edadua. Maāgarāba Ācōrēa waya beadida pañaa, bedēa aba beadida pañaa, idjaba paratada awua beadiē pañaa. Māwā beadrā b̃adua israelerā bororāda beadamārēā. Mil ēberārā juachab̃adaza dji boroda aba b̃adua. Cien ēberārā juachab̃adaza aba b̃adua. Cincuenta ēberārā juachab̃adaza aba b̃adua. Idjaba die ēberārā juachab̃adaza aba b̃adua. ²² Maā bororāba ēberārā nēb̃arara cawa odida pañaa. Baridua nēb̃arada āduba poya cawa odaēb̃arā, b̃amaa zēdida pañaa b̃aa cawa omārēā. Barib̃arā jūma nēb̃ara m̃acua zareaē beara āduba cawa odida pañaa. Maā bororāba careba cawa o paña b̃ērā b̃ara jūmawāyā sē baēa. ²³ M̃aa jara b̃ara Ācōrēba obi b̃aa. Maā b̃ērā b̃aa māwā oib̃arā naā ēberārā cawa o b̃adebemada biara ānāūya. Idjaba dji nēb̃arade pananara ādji dedaa necai wānia.–

²⁴ Moiseba idji zāwārēba jaradara jūma ījā osia. ²⁵ Idjia Israeldebema umaquīrā poya cawa odida beadā edapeda israelerā bororāda b̃acuasias. Mil ēberārā juachab̃adaza dji boroda aba b̃asia. Cien ēberārā juachab̃adaza aba b̃asia. Cincuenta ēberārā juachab̃adaza aba b̃asia. Idjaba die ēberārā juachab̃adaza aba b̃asia.

²⁶ Maā bororāba ēberārā nēb̃arada cawa obadjidaa. Baridua nēb̃arada āduba poya cawa odaē panēb̃adade Moisemaa wābadjidaa cawa omārēā. Barib̃arā jūma nēb̃ara m̃acua zareaē beara maā bororāba āduba cawa obadjidaa.

²⁷ Māwānacarea Moiseba bia wāduada apēda dji zāwārēra idji druadaa jēda wāsia.

19

Israelerā Sinai eya caita jūēpedada

¹⁻² Israelerāra Repidiāneba wāb̃aradapeda Sinai ējūā pōāsa ewaraga b̃ade jūēne wāsidaa. Jūēnapēda Sinai eya caita duanesidaa. Ādjirā Egiptodeba ēdr̃apedadacarea jedeco umēne mama jūēsidaa.

³⁻⁴ Maābe Moiserā Sinai eyade ātaa wāsia Ācōrē ume bedēai carea. Maā eyade Ācōrēba idjira tr̃apeda nāwā jarasia:

–Israelerāa nāwā jaradua: “Bārā Jacobodeba yōpedadarāba unusidaa m̃aa sāwā egiptorāra cawa osida. Idjaba unusidaa sāwā m̃aa bārāra nama m̃maa bio waga enesida nejōb̃aba idji warrarāra waga enibabari quīrāca. ⁵⁻⁶ Idi m̃aa bārā ume bedēada b̃aya. Maā bedēada ījā odib̃arā, m̃aa dewara puru bea cāyābara bārāda bio quīrāa erobaya. Jūma naā ējūāne beara m̃āremīna m̃aa bārādrā b̃aya m̃a itea beadamārēā idjaba jūmarā itea sacerdoterāda beadamārēā.” B̃aa maāda israelerāa jarade wāida b̃aa.–

⁷ Mañbe Moiserá Sinai eyadeba edaa wásia israelerá duanamaa. Jũepeda dji bororára trãpeda ãdjirã ebuda nẽbãrãsia jũma Æcõrẽba idjía jaradada.

⁸ Mañne jũmará israelerãba abari quĩrãca panusidaa:

–Æcõrẽba jara bãra dairãba jũma odia.–

Ara mañda Moiserá Sinai eyade ãtaa wãpeda Æcõrẽa mãwã panupedadara jarasia. ⁹ Mañne Æcõrẽba idjía jarasia:

–Mãra jãrãrã pãĩmane bã ume bedede zeya israelerãba dadji bedeadãdara ãrĩnamãrẽã. Mãwã ãdjirãba jũma bãa jarabãrãra ãjã panania.–

¹⁰⁻¹¹ Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Israelerãa jarade wãdua nu nurẽma ãdjia acã duanane mãra Sinai eyadaa zeida. Mañ bẽrã idi, nu bida ãdjirãba odida panãa mã ewaride mã itea bia duanani carea. Mã quĩrãpita duanani bẽrã wua tãtodada jã pananida panãa.

¹² Idjaba nañ eya carra sãyãda audu jũrã bãdua. Israelerãa mã sãyã bãdeba edaa wãnacara panãa. Ædjirãa jaradua: “Nañ eyade ãtaa bãrãra wãnacara panãa ni dji carraya bida wãnacara panãa. Bariduada wãibãrã wãrãda beuida bãa.”

¹³ Bariduada mã sãyã bãdeba edaa wãibãrã ni abãbã idjira jidade wãcara bãa, ãtebãrã mõgaraba tabari beadida panãa wa chaba drã beadida panãa. Animarãda wa ãberã sida edaa wãibãrã idjira beadida panãa. Ababe cachiru dãrã jĩguabãrãde bãrãra nañ eya carra sãyã jũrã bã caita wãnida panãa.–

¹⁴ Mañbe Moiserá Sinai eyadeba edaa wásia israelerãmaa. Jũepeda ãdjirãa jarasia:

–Bãrãba odida panãa nu nurẽma Æcõrẽ itea bia duanani carea.–

Ara mañda ãdji wuara tãtosidaa. ¹⁵ Idjaba Moiseba ãdjirãa jarasia:

–Nu nurẽmabema carea bãrãra bãdji quima ume quĩrãipa cãĩnida panãa.–

¹⁶ Ewari ãbeade diapeda baada bæe nũmesia. Mañne jãrãrã pãĩmaba Sinai eyara ãnã eronũmesia idjaba cachiru quĩrãca dãrã jĩgua nũmesia. Mã carea jũma israelerãa dauperabãdaba ure duanesidaa. ¹⁷ Mañbe Moiseba israelerãa ãdjirã duanamaãba Sinai eya carradaa edesia Æcõrẽa bedea bãda ãrĩnamãrẽã. ¹⁸ Sinai eyara cowaga nũmesia Æcõrẽa tãbã urua bara zeda bẽrã. Mã cowaara pea bada cowa quĩrãca nũmasia.* Idjaba jũma mã eyara minijĩchia ure nũmesia. ¹⁹ Mañne cachiru quĩrãca jĩguabarira jĩguara nũmesia. Moiseba Æcõrẽa bedebãrãza Æcõrẽba panubadjia baa jĩguabãrã quĩrãca.

²⁰ Æcõrẽ Sinai eya borodaa zeside Moiserá trãsia ãtaa zemãrẽã. Ara mañda Moiserá ãtaa wásia. ²¹ Mañne Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Israelerãmaa edaa wãdua. Ædjirãa jaradua nañ eya carra audu jũrã bã sãyãneba edaa zecara panãda mã acãdi carea. Mãwã odibãrã beudia.

²² Sacerdoterãba ãberãrã carea mãã bedeadadamĩna mã sãyãneba edaa zedacara panãa mã acãdi carea. Ædjirã bida odida panãa mã itea bia duanani carea. Mãwã odaẽbãrã mãã ãdjirãa quinibiya.–

²³ Moiseba Æcõrẽa jarasia:

–Israelerãa nañ Sinai eyade ãtaa poya zedaẽa, bãa dairãa mãwã jara bãda bẽrã. Bãa nañ eya carra audu jũrã dairãa sãyãda bãbisia, nañ eyara ababe bã itea bãmãrẽã.–

²⁴ Æcõrẽba idjía jarasia:

–Israelerãmaa edaa wãdua. Mañbe Aaroãda nama ãtaa enedua. Baribãrã sacerdoterãa, dewararã sida nañ eya carra audu jũrã bã sãyãneba edaa zedacara panãa ãtaa mãmaa zedi carea. Mãwã odibãrã mãã ãdjirãa quinibiya.–

* ^{19:18} Pea bada cowa quĩrãca. Hebreo bedede nãwã bã bãa: “Egoro cada zareabibari tãbã urua cowabari quĩrãca.”

²⁵ Ara maŕda Moiserá edaa wãpeda israelerãa Ācōrēba jaraɖara jũma nēbɔɾasia.

20

Ācōrēba ĩjã obi ba bedea die diada

¹ Ācōrēba naŕgɔda jũma jarasia:

² –Mŕra Ācōrēa. Mŕabɔɾɔ bārãra Egiptode nezoca beadada ēdrɔ enesia. ³ Mŕ awara bārãba bariduada ācōrē quĩrãca erobearãnadua.

⁴ Baridua bajãnebema za quĩrãca, naŕ ĩjũãnebema za quĩrãca, doedabema za quĩrãca biɖa orãnadua maŕa iwididi carea. ⁵ Baridua jɔwaba oda quĩrãpita quĩrã edaa barruɖapeda maŕa iwidirãnadua idjaba bia bedearãnadua. Mŕdrɔ Ācōrē bēra mŕa quĩrĩã ɔla bārãba ababe mŕabɔɾɔ iwididida idjaba bia bedeadida. Maŕ bēra bārãba mŕda igaradapeda cadjiruada o pananibɔɾɔ, mŕa bārãda, bārã warrarãda, bārã wiuzaquerãda, ādjirã warrarã siɖa cawa o baya. ⁶ Baribɔɾɔ bārãba mŕda quĩrĩã panananibɔɾɔ, idjaba mŕ leyra ĩjã o pananibɔɾɔ, mŕa bārãra, jũma bārã warrarãneba yōbɔdarã siɖa ewariza quĩrĩã baya.

⁷ Mŕra bārã Ācōrēa. Mŕ trŕra bariduade trŕ jararãnadua. Abaɔba mŕ trŕda bariduade trŕ jaraibɔɾɔ, mŕa maŕ ēberãra cawa oya.

⁸ Quĩrãnebadadua ãnãũbada ewarira mŕ itea wagadi carea. ⁹ Bārãba odida panɔra sei ewaride jũma odadua. ¹⁰ Sietebema ewarira ãnãũbada ewaria. Maŕ ewarira mŕ itea wagadida panɔa. Maŕ ewaride bārãba ni cãrē trajura oɖacara panɔa. Bārã warrarãba, bārã caurãba, bārã nezoca umaquĩrãrãba, bārã nezoca wērãrãba, bārã animarãba, āibemarã bārã tãena bea biɖa ni cãrē trajura oɖacara panɔa. ¹¹ Mŕa bajãda, ĩjũãda, pusada, jũma ādjide bea siɖa sei ewaride jũma opeɖa sietebema ewaride ãnãũna bēra, maŕ ewarira dji biara bɔda ɔasia idjaba mŕ itea wagadamãrēã ɔasia.*

¹² Bārã zezara, bārã papa siɖa waya pananadua. Mãwã bārãra dārã duanania mŕa bārãa diai ĩjũãne.

¹³ Mĩã bearãnadua.

¹⁴ Daunemarãnadua.

¹⁵ Ne drɔarãnadua.

¹⁶ Djãrãda sewadeba bedeadẽ bɔrãnadua.

¹⁷ Djãrã dera awuarãnadua. Djãrã quimara awuarãnadua. Djãrã nezoca umaquĩrãda, djãrã nezoca wērãda, djãrã pacada, burro siɖa awuarãnadua. Abeda ne jũma djãrãba erobɔra awuarãnadua.–

Israelerãba Ācōrē wayapedada

¹⁸ Israelerãba cachiru quĩrãca jĩgua nũmɔda, baa siɖa ũrĩsidaa. Idjaba Sinai eyade cowaga nũmɔda unusidaa. Maŕne ne wayaaba ure duanɔda tɔmɔ jĩga duanesidaa. ¹⁹ Ādjirãba Moisea jarasidaa:

–Dairãba quĩrĩãnaẽa Ācōrēra dairã ume bedeaيدا. Idjida dairã ume bedeaibɔɾɔ, beuɖia. Bɔabɔɾɔ dairãa bedeadua. Maŕdrɔ quĩrãcuíta ũrĩnia.–

²⁰ Moiseba panusia:

–Ne wayarãnadua. Ācōrēra nãwã ze ɔla bārãba sãwã odi cawaya. Idjia quĩrĩã ɔla bārãba idji wayaadeba cadjiruara o pananaẽda.–

²¹ Maŕbe Moiserá Sinai eyade ãtaa wãsia jŕrãrã pãima cowaga nũmɔne eda Ācōrē ɔamaa. Baribɔɾɔ israelerãra tɔmɔ jĩga duanesidaa.

Ācōrēa animarã babue diabada

* 20:11 Genesi 2:3.

²² Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Israelerāa nāwā jaradua: “Bārā cawaraba ūrīsidāa māa bajāneba bārāa bedea bāda. ²³ Mañ bērā oro odada idjaba parata odada baridua za quīrāca orānadua māā iwididi carea.

²⁴ Animarā babue diabada mā itea odi carea egoroda āta boromea buedadua. Bārā ovejada, chiwatuda, paca sida beadapeda mañ ārā māa babue diadida panāa. Mañ awara mā ume necai bai careabema animarāda mañ ārā diadida panāa.† Māa bārāa jarabarāma ara mañ quīrāca odadua māda bia jaradi carea. Mama māra zeya bārā carebai carea. ²⁵ Mā itea animarā babue diabada obadade mōgarada āta pā buedibarā, mañ mōgarara daucha chī orānadua. Bārāba mōgarada daucha chī odibarā mañ mōgarara mā quīrāpita biē bāa. ²⁶ Idjaba animarā babue diabada āta dumeneba wārānadua dewararāba bārāa ācada jira bā quīrāca unurānamārēa.”–

21

Nezocadebema ley

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

–Nañ leyda israelerāa jaradua. ² Bariduaba abarica hebreoda idji nezoca bamārēa nēdoibarā, sei poabe idji nezoca baya. Siete poa jūēnacarea mañ ēberāa nezoca badada ēdrāya. Ēdrabarāde idjia ēdrai careabema parata diaida badara diaēa. ³ Mañ nezoca nēdoside deu basibarā, ēdrabarāde iduba ēdrāida bāa. Quima bara basibarā, ēdrabarāde dji quima bara ēdrāida bāa. ⁴ Baribarā dji nēdodaba mañ nezocada quima diaibarā, mañne nezocaba warrarāda wa caurāda unuibarā, ēdrabarāde iduba ēdrāida bāa. Idji quimara, warrarā sida dji nēdodaba idji itea jūma peida bāa. ⁵ Baribarā mañ nezocaba dji quimada, dji warrarāda, idji nēdoda sida quīrā bāabarā, ēdra amaaba nāwā jaraida bāa: “Mā quimada, mā warrarāda, mā nēdoda sida quīrā bā bērā māra ēdra quīrāē bāa.” ⁶ Mañne dji nēdodaba idjira dji bororāmaa edeida bāa jūmarāba cawadamārēa mañ nezocara ēdra quīrāē bāda.* Mañbe dji nezocara dede eda wābada icawa edepeda dji nēdodaba idji cawarara cūmia bāba uya suida bāa. Mañbe mañ nezocara idji nēdodade baya aba jaidabarāda.

⁷ Bariduaba idji cauda nezoca bamārēa nēdobueibarā, mañ wērācaura poya ēdrāēa umaquīrā nezoca ēdrabari quīrāca. ⁸ Dji nēdodaba mañ wērācaura edai carea nēdosibarā, baribarā idjira biē unupeda edaēbarā, idji ēdrai careabema paratara idu diabida bāa. Dji nēdodaba mañ wērāra igarasimīna drua āibemarāa nēdobuecara bāa.†

⁹ Dji nēdodaba mañ wērācauda idji warra quima bamārēa nēdosibarā, idji cau quīrāca erobaida bāa. ¹⁰ Dji nēdodaba dewara wērāda edaibarā, idjia nārā erobadara igaraiē bāa. Idjia wadibida ne coi careabemada, wua sida dia baida bāa. Wadibida idji quima ara quīrāca erobaida bāa. ¹¹ Idjia ne coi careabemada, wua sida dia baēbarā, idjaba idji quima araa quīrāca erobaēbarā, mañ wērāra ēdrāida bāa idji ēdrai careabema parata diaida badā diaē.

Djārā biē obada careabema ley

¹² Bariduaba djārā puo bāde beaibarā, idjira beadida panāa. ¹³ Baribarā mīa beai crīchāē bāde abaaba djārāda beaibarā, idjira beadiē panāa Ācōrēba

† **20:24** Levitico 3:1-17. * **21:6** Dji bororāmaa. Hebreo bedeadē jara bāa “Ācōrē quīrāpita.” † **21:8** Idjira baridua drua āibemarāa nēdobuecara bāa. Acala traduccioāne idjaba bā bāa: “Māwā obarabarā idjira cūrūgacasia.”

maḷḡara iduaribida bēṛā. Baribara djārā beaḍara māa jara ḡamaa wāida ḡaa. Mama dewararāba idjira jidaḍacara panāa beaḍi carea.† 14 Baribara bariduaba mīā beai crīcha eroḡaḍe djārāda beaibara, idjira animarā babue diabadamaa mīrū wābāra sīda dji bororāba jidaḍapeḍa beaḍida panāa.

15 Bariduaba dji zezada dji papa sīda puoibara, idjira beaḍida panāa.

16 Bariduaba djārāda nēdobuei carea jidaibara, idjira beaḍida panāa. Idjia jidaḍada nēdobuesibara wa waḍibida jida eroḡabāra, idjira beaḍida panāa.

17 Bariduaba dji zezada, dji papa sīda biē jaraibara, idjira beaḍida panāa.

18-19 Ijara panāne abaḡba dewarabemada mōgaraba wa ḡawaba chībara, baribara beaēbara, idjira beaḍiē panāa. Idjia puoḍara caḍaḍe beibara idjaba pirabaribaḍe bardonaba wāida ḡabara, djārā puoḍaba idji cacua bia bemārēā diaida ḡaa. Idji traju poya oē ḡa ewari sīda jūma diaida ḡaa.

20 Bariduaba idji nezoca wērāda wa nezoca umaquīrāda bacuruba u eroḡaḍe beaibara, idjira cawa oḍida panāa. 21 Baribara ewari umē babaraḍe idji nezocara waḍi zocai ḡabara, idjira cawa oḍiē panāa maḷ nezocara idjiḍe bēṛā.§

22 Umaquīrā djō panāne abaḡba wērā biogoa ḡaḍa puopeḍa warrada araḍaḡaibara, baribara dji wērāda bia besira, dji puoḍaba diaida ḡaa dji wērā quimaba bārā bororā bīda jara panā quīrāca. 23 Baribara maḷ wērāra beusira dji beaḍara abarica beaḍida panāa. Dji wērāra bio cacua biē besira dji māwā oḍara nāwā oḍida panāa. 24 Daḍa ārīsira abarica dau ārīnida panāa. Quidada ḡaasira abarica quida ḡaataḍida panāa. ḡawada biē besira abarica ḡawa biē ḡaḍida panāa. Jīrūda biē besira abarica jīrū biē ḡaḍida panāa. 25 Ōgo bātasira abarica bātaḍida panāa. Djarada cōāsira abarica cōātaḍida panāa. Idjaba parreba osira abarica parreba otaḍida panāa.

26 Bariduaba idji nezoca wērā daude wa nezoca umaquīrā daude chīpeḍa ārībara, maḷ nezocara ēdra ḡaḍida ḡaa idji dau ārīna carea. 27 Idji nezoca wērā quidada wa nezoca umaquīrā quidada ḡaaiḡara, maḷ nezocara ēdra ḡaḍida ḡaa idji quida ḡaḍa carea.

Animarā nēbara carea Ācōrēba obi jarada

28 Pacaba umaquīrāda wa wērāda cachuba su beaibara, maḷ pacara mōgaraba tabari beaḍida panāa. Beadapeḍa dji djarada cocara panāa. Maḷne djibarira bedeade baēa dji ēberā beuda carea. 29 Baribara djibariba maḷ pacara cadrā ḡaḍa cawa ḡamīna ērā eroḡaibara, idjira bedeade baya maḷ pacaba wērāda wa umaquīrāda beaibara. Maḷ pacara mōgaraba tabari beaḍida panāa. Djibari sīda beaḍida panāa. 30 Baribara beabidi cāyābara dji beuda ēberārāba paratada iwididibara, paca djibariba beu amaaba dji bororāba jarabada quīrāca diaida ḡaa.

31 Ara maḷ quīrāca oḍida panāa pacaba umaquīrā warrada su beaibara wa wērācauda su beaibara. 32 Pacaba djārā nezoca umaquīrāda wa djārā nezoca wērāda cachuba su beaibara, maḷ pacara mōgaraba tabari beaḍida panāa. Maḷ paca djibariba nezoca djibarīa parata torroda treinta diaida ḡaa.

33-34 Bariduaba baido juebada uria coroda ārā jūātra ḡaḍa āyā baibara, wa baido juebada uria coropeḍa ewa beibara, djārā pacada wa burroda maḷ uriade eḍa baepeda beuibara, dji uria ewa ḡaḍaba djibariba iwidibara quīrāca diaida ḡaa. Maḷne maḷ animarā beudada idjiḍe baya.

35 Pacaba djārā pacada beaibara, djibarirāba dji zocai ḡa pacada nēdobuedapeḍa maḷ paratara ādjiza ēsadra eḍaḍida panāa. Dji paca beuda

† 21:13 Josue 20:1-9. § 21:21 Acaramaarā maḷ versículoba nāwā jara ḡaa: “Baribara idji nezocara beuēbara idjaba ewari umē babaraḍe piradraibara, idjira cawa oḍiē panāa maḷ nezocara idjiḍe bēṛā.”

sida ādjiza ēsadra edadida panΛa. ³⁶ BaribΛrΛ bariduaba idji pacada cadrΛa bΛda cawa bΛmīna ērā erobΛibΛrΛ, mañne idji pacaba djārā pacada beaibΛrΛ, idji pacada diaida bΛa dji paca beudabari. Mañne dji paca beudada idjiēde baya.

22

Ne drΛada jēda diaidebema ley

¹ Bariduaba pacada wa ovejada drΛapeda beaibΛrΛ wa nēdobueibΛrΛ, nañ quīrāca oida bΛa. Pacada drΛasira paca juesuma jēda diaida bΛa. Ovejada drΛasira oveja quīmārē jēda diaida bΛa.

² Bariduaba diamasi ne drΛa bΛde de djibariba beaibΛrΛ, mīā beada carea bedede baēa. ³ BaribΛrΛ āsa de djibariba mañ ne drΛa bΛda beaibΛrΛ, mīā beada carea bedede baya.

Bariduaba ne drΛapeda jidadibΛrΛ, idjia drΛadabari jēda diaida bΛa. Jēda diai carea neē bΛbΛrΛ, idjira nezoca bamārēā nēdobueidida panΛa idjia drΛadabari jēda diai carea.

⁴ Bariduaba pacada, burroda, wa ovejada drΛaibΛrΛ, idji jidabΛdade mañ animarāda wađi zocai erobΛbΛrΛ, jēda diaida bΛa. Mañ awara aba auđu diaida bΛa.

⁵ Bariduaba idji ējūāne wa uva u erobΛma idji animarāda ne codamārēā ērābueibΛrΛ, baribΛrΛ mañ animarāra djārā ējūāne ne code wānibΛrΛ, djibarira bedede bΛa. Mañ bērā dji ējūā djibaría idji néudebema dji biara bΛda diaida bΛa.

⁶ Bariduaba idji ējūā babuebΛrΛde djārā néu ewadada wa ewaē bΛ sida bá wāibΛrΛ, dji bádeba jūma dji bá wānabari diaida bΛa.

⁷ AbaΛba paratada wa ne bariduaba djārā dede waga erobΛde dewaraΛba drΛaibΛrΛ, dji ne drΛadara jidadapeda idjia drΛadada jēda diaida bΛa. Mañ awara aba auđu diaida bΛa. ⁸ BaribΛrΛ dji ne drΛadada jidaēbΛrΛ, dji ne waga erobadara bārā bororāmaa ededida panΛa. Mañbe ādjia quīrācuīta iwididida panΛa idjia mañ ne waga erobadara drΛasi cawaya.

⁹ Paca carea, burro carea, oveja carea, cacuade jΛbada carea, ne baridua adua baēa carea biēa ijaraēibΛrΛ, ādjira bārā bororāmaa wānida panΛa.* Mañne dji bororāba quīrācuīta iwididapeda cawa jaraēia caida bedede bΛda. Mañbe dji bedede bΛba djibaría ādji ijara panΛ careabemada umé diaida bΛa.

¹⁰⁻¹¹ Bariduaba burroda, pacada, ovejada, wa baridua animarā sida dewaraa wagabi bΛde mañ animarāda beuibΛrΛ, wa cawaēne iduba puaibΛrΛ, wa ni abaΛba ununaēne drΛadibΛrΛ, dji animarā waga erobadaba Ācōrē quīrāpita wārāneba jaraida bΛa mañ animarā drΛaē bΛda. Mañ jaraēara djibariba ījāida bΛa. Māwāra dji animarā waga erobadaba djibaría mañ animarābari diaiē bΛa. ¹² BaribΛrΛ idjia idu drΛabibΛrΛ, mañ animarābari djibaría diaida bΛa. ¹³ Idjia waga erobΛ animarāda mēābema animarāba beaibΛrΛ, dji beudara edeida bΛa acΛbi carea mēābema animarāba wārāda beasida. Māwāra mañ animarābari djibaría diaiē bΛa.

¹⁴ Bariduaba trajabada animarāda iwidī edepeda djibari neēne mañ animarāra iduba puaibΛrΛ wa beuibΛrΛ, dji ededaba mañ animarābari djibaría diaida bΛa. ¹⁵ BaribΛrΛ mañ animarā puabΛrΛde wa beubΛrΛde djibarida aria baibΛrΛ, dji animarā ededaba mañ animarābari diaiē bΛa. Idjaba mañ animarā edei carea paratada diasibΛrΛ, mañ animarāda iduba puaibΛrΛ wa beuibΛrΛ, dji ededaba mañ animarābari waa diaiē bΛa.

* **22:9** Bārā bororāmaa. Hebreo bedede bΛ bΛa “Ācōrē quīrāpita.”

Jipa odi careabema ley

¹⁶ Ëberāba wērā umaquĩrā adua bāda cūrūgapeda idji ume cāibara, mañ wērā dewara ume quima edai carea bedea bāē bābāra, mañ ëberāba quima edai careabema paratara dji wērā zezaa diaida bāa idjaba dji wērā edaida bāa. ¹⁷ Baribara dji wērā zezaba idji cauda mañ ëberā dia quĩrāēbāra, dji ëberāba mañ wērā edaēmīna quima edai careabema paratara diaida bāa.

¹⁸ Jūma jāibana wērārāda beadida panāa.

¹⁹ Bariduaba animarāda oibara, idjira beadida panāa.

²⁰ Bariduaba animarāda māa babue diai cāyābara dewara ācōrēa babue diaibara, idjira beadida panāa.

²¹ Āibema bārā tāēna beada biē orānadua. Quĩrānebadadua bārā sida Egip-tode āibemarā basida.

²² Pēdra wērā wa jērāmārā sida biē orānadua. ²³ Bārāba ādjirā biē o panā carea māa quĩrā djuburiada iwididibara, ādjia iwididibara māa ūrīpeda carebaya. ²⁴ Mā quĩrūbideba iduaribiya dji quĩrūba djōne zedapeda bārāra necoba beadida. Māwā bārā quimara pēdra badia idjaba bārā warrarā sida jērāmārā badia.

²⁵ Mā purudebema ne neē quiruba parata iwididibara diadibara, idjia jēda diabaraē auđu iwidirānadua ācāraaba auđu jēda diabibada quĩrāca.

²⁶⁻²⁷ Bariduaba parata iwididibara wārāda jēda diaida cawabi carea idjia jīsua carea jābarida beibara, dji parata diadaba māra erobeiē bāa. Queui naēna dji parata diadaba māra diadē wāida bāa djibariba boro cāi carea waa neē bā bēra. Diadē wāēbāra, djibariba jīsua carea māa quĩrā djuburiada iwididibara, māa carebaya māra quĩrā djuburiada bā bēra.

²⁸ Māda, bārā bororā sida biē jararānadua.

²⁹ Māa bāda ewaride bārā néu naārā ewabādadebemada, uva badebema sida aride diadadua.

Jūma bārā umaquĩrā warra dji nabema tobāra da māa diadida panāa.† ³⁰ Paca umaquĩrā dji nabema tobāra da, oveja umaquĩrā dji nabema tobāra sida bārāba jūma māa bea diadida panāa. Mañ animarā zaquera dji papa ume siete ewaribe baya. Nurēma ochobema ewaride māa bea diadida panāa.

³¹ Bārā israelerāra mā itea bia beadida panāa. Mañ bēra baridua animarā mēābemaba beadada bārāba codacara panāa. Mañ djarara usaa diadadua codamārēa.

23

¹ Djārāda sewadeba jararānadua. Ëberā cadjirua odara sewadeba carebarānadua dji cawa obari quĩrāpita. ² Dewararāba cadjirua o duanane abarica orānadua. Dji cawa obari quĩrāpita dewararāba dji cadjirua odaare sewadeba bedea duanane abarica orānadua. ³ Idjaba dji cawa obari quĩrāpita mīa djuburi quiruare sewadeba bedearānadua.

⁴ Bā dji quĩrū paca aduadada wa burro aduadada unuibara, idjia diadē wādua. ⁵ Burroda ne zāgāba bae tabāda unusira ara māwā bēradua. Djibarira bā ume dji quĩrūmīna carebadua mañ animarāra piradrāmārēa.

⁶ Mīa djuburi quiru cawa obādade aride odida panāa. ⁷ Sewadeba djārā jara panāra ūrīniē panāa. Ëberā bedea neē bāra beadiē panāa. Māwā obārara mā quĩrāpita bedēde beya. ⁸ Bariduaba paratada idjiare bedeamārēa diaibara, mañ paratara edarānadua. Edadibara dauberrea panā quĩrāca panenapeda jipa cawa odaēa. Māwāra dji bedea neē bāda bedēde bādia.

† 22:29 Exodo 13:11-15.

⁹ Āibema bārā tāēna beara biē orānadua. Bārāba cawa panā djārā druade bade dadjira sāvā babarida, bārāra Egiptode drua āibemarā basi bēra.

Anāūbada poa

¹⁰ Sei poa bārā ējūāra odapeda ewadida panā. ¹¹ Baribara siete poa jūēbara ējūāra odiē panā. Mañ poade bārānebema ne neē quedeaa dji tununa pureabara idu ewabidada, idjaba ādjia ewapedadaēra idu bādada animarā mēābemarāba codamārēā. Ara mañ quīrāca odadua bārā uvara, olivo sida.

Anāūbada ewari

¹² Bārāra sei ewari trajadida panā. Baribara siete ebema ewaride bārāra ānāūnida panā. Bārā pacada, burroda, nezocada, idjaba drua āibema bārā tāēna panā sida ānāūnida panā wayacusa abadi carea.

¹³ Jūma mā jaraḍada quīrācuīta odadua. Dewara ācōrēca bea ni maārī bida iwidirānadua.

Ewari droma ūbea Ācōrēba obi jarada

¹⁴ Poaza barima ūbea bārāba ewari dromada mā itea odida panā. ¹⁵ Naārā pañ ēsābari neē cobada ewarida odida panā. Bārāba siete ewari pañ ēsābari neē bāda codida panā mā jaraḍa quīrāca. Mañra odadua mā jara bāda ewari Abib jedecode, bārāra mañ jedecode Egiptodeba ēdrapedada bēra. Mañ ewaride mā ne diai carea neē bara mā quīrāpita wācara bā. ¹⁶ Mañ awara bārā néu ebema naārā ewapedada carea bāsrida ewarida odida panā.* Idjaba bārā néu jūma ewapedadacarea bida bāsrida ewarida odida panā.† ¹⁷ Māra bārā Boroa. Poaza jūma umaquīrārāba mā quīrāpita mañ ūbeabema ewari dromara ode ze pananida panā.

¹⁸ Animarā mā babue diabdade dji oada pañ ēsābari bara bā ume babue diarānadua. Idjaba ānadrā naēna dji dragara jūma babuedida panā.

¹⁹ Bārā néu naārā ewabdade ebemada dji biara bādrā mā dedaa diaḍe zedada.

Chiwatu zaquera dji papa jubade djurānadua.

Ācōrēba bajānebema nezoca israelerā na wābida

²⁰ Ūrīnadua. Mā nezoca bajānebemada bārā na wābiya bia waga edemārēā mā bārā itea erobā ējūāna. ²¹ Jūma idjia jara bāra ījā odadua. Ījā odaēbara idjia bārāra quīrā djuburiaēa, mā trāneba bedea bā bēra. ²² Baribara idjia jara bāda quīrācuīta ījā odiēbara idjaba mā obi jaraḍada jūma ījā odiēbara, bārā dji quīrū ume māra dji quīrū baya. Bārā ume djōne zebdade mādrā ādjirā ume djōya. ²³ Mā nezoca bajānebemada bārā na wāya. Idjia bārāra edeya amorreorā, hititarā, perezeorā, cananeorā, heveorā, jebuseorā druadaa. Mañrā ēberārā mā jūma jōbiya. ²⁴ Mama jūēbade ādjirāba obada quīrāca orānadua. Ādji jawaba ocuada ācōrē quīrāpita quīrā edaa barrudapeda iwidirānadua ni bia bedearānadua. Ādji jawaba ocuada ācōrēra idjaba mañ ācōrēbia bedeadī carea eropanā sida abeda jūma ārīnadua.

²⁵ Ababe mā abara bia bedeadada. Mañne mā bārāra carebaya. Mā baidoda, codi sida diaya. Mā iduari biē bārāra cacua biē beadida. ²⁶ Bārā druade wērārā warra aradgadaēa. Wērārā warra todacara neē baya. Idjaba mā bārāra dārā zocai bāya.

²⁷ Bārā wābdaza mā mañ druadebemarāra ne wayabiya. Ādjirāba sāvā odida cawaē panania. Mañba bārā jūēbade āyā mīrū pirapodia. ²⁸ Mā

* **23:16** Levitico 23:15-21. † **23:16** Levitico 23:33-43.

heveorãra, hititarãra, cananeorã sida ãyã pirapobiya nedarraba ãdjirã ãyã pirapobibari quĩrãca. ²⁹ Baribarra poa abaade mla ãdjirãra jũma ãyã jãretaẽa. Mãwã obarrabara mã druara ãberã neẽ bepeda mẽãbema animarãra jũmawãyã yõnapeda bãrãra biẽ ocasidaa. ³⁰ Mã carea mla mã druadebemarãra pĩaca ãyã jãrecuaya. Mãne bãrã yõ wãnane mã ãjũãra jũma edadia.

³¹ Mla bãrãa dia ba ãjũãra bla Pusa Purru abadadeba aba Pusa Mediterraneo abadadaa idjaba ãjũã põãsa ewaraga baadeba aba Euprate dodaa.† Mã bãrãra carebaya jũma ãberãrã mã ãjũãne panara poyadapeda ãyã jãrecuadamãrẽã. ³² Mã ãberãrã ume bedea barrãnadua. ãdji ãcõrẽca beada bãrã druade erobearãnadua. ³³ Mã ãberãrãra bãrã druade idu bebirãnadua. Iduaribidibarra ãdjirãba bãrã ãdji ãcõrẽca beara epẽbidia. Mãwã bãrãba cadjiruara odapeda biẽ panania.–

24

Israelerãba ãcõrẽ ley jũma jã odiada apedada

¹ Mãbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Aaroãda, Nadáda, Abiuda, idjaba setenta israelerã bororã sida ba ume naẽ eyade ãtaa enedua. ãdjirãra tamã chĩrãborode barru copanenapeda mla bia bedeadida panãa. ² ãdjirãra mã caita zecara panãa. Ababe barrã mã caita zeida bla. Mã awara ni abaada ba ume naẽ eyade ãtaa zecara bla.–

³ Mãbe Moiserã israelerãmaa edaa zepeda ãcõrẽ leyra jũma nẽbarrasia. Mãne jũma israelerãba abari quĩrãca nãwã jarasidaa:

–Dairãba ãcõrẽ leyra jũma jã odia.–

⁴ Ara mãda Moiseba ãcõrẽ leyra jũma basia. Nurẽma diapededa pirabaripeda Moiseba animarã babue diabadada Sinai eya carra osia. Mã awara animarã babue diabada caita idjia mōgara waibãada doce ãta nũmacuasias. Mã doce mōgaraba jara bla Israel warrarãneba doce puru yõpedadada. ⁵ Mãbe Moiseba cũdrarãda diabuesia paca zaquerãda ãcõrẽa babue diacuadamãrẽã idjaba ãcõrẽ ume necai bai careabema paca zaquerãda bea diacuadamãrẽã. ⁶ Mã paca zaque oa piapedadada ãsadra Moiseba epedecode wea edasia. Dji ãsadra bedada animarã babue diabada ãrã jããposia. ⁷ Mãbe ãcõrẽ leyra edapeda Moiseba israelerã quĩrãpita jãgua lesia. Mã ãrãnapeda israelerãba jarasidaa:

–ãcõrẽ leyra dairãba jũma jã odia.–

⁸ Mãbe Moiseba epedecode wea erobã oada edapeda israelerã ãrã jããpo baade nãwã jarasia:

–Naã oaba jara bla ãcõrẽba dadjirã ume bedea baãdara dadjirãba, idjia bida jũma odida.–

⁹ Mãwãnacarea Moiserã, Aaroãra, Nadára, Abiura, idjaba setenta israelerã bororã sida Sinai eyade ãtaa wãsidaa. ¹⁰ Mãne israelerã ãcõrẽda unusidaa. Idji jĩrũ edrera zapiro mōgara oda quĩrãca basia. Bajã quĩrãca ãsã pãwãrã basia. ¹¹ Israelerã bororãba ãcõrẽra unusidamãna ãcõrẽba ãdjirãra beubiẽ basia. ãcõrẽ quĩrãpita ne cosidaa idjaba baido dosidaa.

Moise Sinai eyade ãtaa wãna

¹² Mãwãnacarea ãcõrẽba Moisea jarasia:

† 23:31 Pusa Mediterraneo. Hebreo bedeadẽ jara bla “Pilisteorã Pusa.”

–Sinai eyade mǎmaa átaa zepeda jǎã bedua. Mǎa mōgara pewedea bǎda umé diaya. Maǎ mōgarade mǎa íjǎ obi bǎ bedeada bǎ erobǎa israelerǎa jaradia bamǎrēã.–

¹³ Ara maǎda Moiserá idji carebabari Josue ume Sinai eyade átaa wǎsideá Ācōrē bǎmaa.

¹⁴ Wǎni naēna Moiseba israelerǎ bororǎa jarasia:

–Nama pananadua aba dai zebǎdadaa. Aaroǎra, Hur sída bǎrǎ ume panania. Bariduaba nēbǎrada oibǎrǎ, ádjimaa wǎnida panǎa maǎ nēbǎra cawa odamǎrēã.–

¹⁵ Moise Sinai eyade átaa wǎside jǎrǎrǎba maǎ eyara ānǎ edasia. ¹⁶⁻¹⁷ Maǎne Ācōrē quǐrǎwǎrēã dorrodorroara Sinai eya árǎ zesia. Dji jewedadeba israelerǎba Ācōrē quǐrǎwǎrēã dorrodorroara maǎ eya borode tǎbǎ eradrǎ nūmǎ quǐrǎca unusídaa. Jǎrǎrǎba Sinai eyara sei ewari ānǎ erobasia. Sietebema ewaride Ācōrēba maǎ jǎrǎrǎneba Moiserá trǎsia. ¹⁸ Ara maǎda Moiserá eyade átaara wǎsia jǎrǎrǎne eda. Mama besia cuarenta ewari āsa diamasi bida.

25

Idji wua de odamǎrēã Ācōrēba diabida

¹ Maǎne Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerǎa jaradua jūma mǎ itea ne dia quǐrǎã beaba bǎmaa enenida panǎda ara ádji sodeba dia quǐrǎã panǎ quǐrǎca. ³ Ádjirǎba diadida panǎra naǎgǎa: oroda, paratada, bronceda, ⁴ oveja cara nayǎna pǎwǎrǎ odada, pursupursua odada, purea oda sída. Maǎ awara diadida panǎa wua dji biara bǎ lino odada, wua chiwatu cara odada, ⁵ oveja e purea odada, animarǎ e biada,* acacia bacuruda, ⁶ olivo dragada íbǐrǎ coadi carea. Idjaba querada diadida panǎa olivo dragadaa pueradi carea. Maǎba ne jūma Ācōrē iteabemada soadida panǎa. Maǎ awara diadida panǎa quera badi careabemada, ⁷ ónice mōgarada, dewara mōgara bia quedeá sída sacerdote dji droma djio de caradi carea.† ⁸ Jūma maǎgǎra pedapeda bǎrǎba mǎ itea wua deda odida panǎa mǎ bǎrǎ tǎēna bai carea. ⁹ Maǎ wua dera, dji eda bea sída jūma mǎa obi bǎ quǐrǎca daucha odida panǎa.

Ācōrē baurude

¹⁰ Baurude acacia bacurudeba odadua. Maǎ baurude drasoara bicaca umé árǎ ēsadra baida bǎa. Dji joubǎlara bicaca aba árǎ ēsadra baida bǎa. Dji átlara bicaca aba árǎ ēsadra baida bǎa. ¹¹ Dji jǎra, dajadaare bida oro idji awa quíruba bǎradadua. Iquidaza jūma pǎrrǎga oroba tuca bǎdadua. ¹² Idjaba pǐrū orodeba quǐmǎrē omoa odadua. Maǎ pǐrūra baurude jǐrūza cara bǎdadua. Mǎwǎ orroza pǐrūra umé panania. ¹³ Idjaba acacia bacuruda umé biya eradapeda oroba bǎradadua. ¹⁴ Maǎ bacurura pǐrūne eda berajudadua baurude jira ededi carea. ¹⁵ Bacurura pǐrūne eda berajusidara waa ēūtārānadua. ¹⁶ Maǎ baurudeba mǎa íjǎ obi bǎ bedea mōgarade bǎ diaira waga bǎdadua.

¹⁷ Maǎbe oro idji awa quiruda pewedea badaa aride odadua baurude árǎ cobǎdi carea. Dji drasoara bicaca umé árǎ ēsadra baida bǎa. Dji joubǎlara bicaca aba árǎ ēsadra baida bǎa. ¹⁸⁻¹⁹ Idjaba oroda edadapeda mǎ nezoca bajǎnebema i bara bǎ za quǐrǎca umé toa chí odadua. Maǎra bio cara bǎdadua dji baurude árǎ cobǎdi carea opedada árǎ. Quǐrǎza iquida aba bǎdadua.

* **25:5** Animarǎ e biada. Hebreo bedede ebuǎa bǎēa cǎrē animarǎ eda jara bǎda. † **25:7** Sacerdote dji droma djio. Hebreo bedede bǎ bǎa: “Sacerdoteba jáare jáida bǎ idjaba Ācōrēba quǐrǎ bǎ cawabibari.” Exodo 28:6-8, 15-30.

Māwā jūma maḡara aba bā oda quīrāca beya. ²⁰ Mā nezoca bajānebema i bara bā za quīrāca panāra quīrā djica edaa barru bādadua. Ādji iba dji baurude ārā cobādi carea opedādara jūātrā eropanania. ²¹ Māwā odapeda dji baurude ārā cobādadua. Mā baurude mā ījā obi bā bedea mōgarade bā diaira waga bādadua. ²² Mama māra zeya bā ume bedei carea. Mā baurude ārā bajānebema nezoca i bara panā ēsi mā israelerā obi bāra cawabiya.

Ācōrē quīrāpita paā bābada mesa

²³ Mesa acacia bacurudeda odadua. Dji drasoara bicaca umé baida bāa. Dji joubāara bicaca aba baida bāa. Idjaba dji ātāra bicaca aba ārā ēsadra baida bāa. ²⁴ Mā mesara oro idji awa quiruba jūma bāradadua. Dji icawa orroza parrāga oroba tuca bādadua. ²⁵ Mesa ārā icawa bacuruda cara bādadua jūgurua bēmārēā. Mā bacuru ātāra jāwa jīwīnī quīmārē baida bāa. Mā sida icawa parrāga oroba tuca bādadua. ²⁶⁻²⁸ Mābe pīrū orodeda quīmārē omoa odadua. Māra mesa jīrūza cara bādadua dji jūgurua oda edrecarebe. Maḡade eda bacuruda berajudadua jira ededi carea. Māra acacia bacuru oda baida bāa. Biya erapeda oroba bāradadua. ²⁹ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda epedeco beada, epedeco jūgurua beada, taza beada, zoco bea sida mesade bādi carea odadua. Taza beara, zoco bea sida mesade bādadua uva bā mā wea diadi carea. ³⁰ Idjaba paā mā quīrāpita baida bāra mā mesade ewariza eropanadua.

Ībīrā bābada

³¹ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda ībīrā bābadada toa chī odadua. Dji jīrūda, dji cacuada, dji ḡārḡārāā nepōnō zaca beara, dji ībīrā bādi careabema sida abari oro idji awa quirudebemada baida bāa. ³² Mā ībīrā bābada cacuara sei jāwate erobaya. Orro abaare ūbea baya. Dewarabema orroare bida ūbea baya. ³³ Jāwateza ḡārḡārāā nepōnō zaca beada ūbea odida panā.† ³⁴ Dji cacuade bida ḡārḡārāā nepōnō zaca beada quīmārē odida panā. ³⁵ Dji jāwate cara beaza aba odida panā. ³⁶ Dji ḡārḡārāā nepōnō zaca beara, dji jāwate beara, dji cacua sida abari oro idji awa quirudebemada toa chī odadua.

³⁷ Idjaba ībīrāda siete odadua. Maḡarā ībīrāra dji ībīrā bābada jāwate quēbāza bādadua mā dejāra āna erobamārēā.‡ ³⁸ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda ībīrā quīrā tābadara, ībīrā quīrā tāda āyā edebada epedeco zaque sida odadua. ³⁹ Oro idji awa quiru ībīrā bābadara idjaba ne jūma idjidebema sida zabāde dji zāḡara 75 libra baida bāa. ⁴⁰ Jūma daucha odadua mā naē eyade unubida quīrāca.

26

Ācōrē wua de

¹ Idjaba wua deda mā itea nāwā odadua. Dji biara bā lino wuada die edadapeda mā wuade eda mā nezoca bajānebema i bara bā zaca beada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya cadadua. ² Mā die lino wuara abari quīrāca beadida panā. Dji drasoara veintiocho bicaca beadida panā. Dji joubāara bicaca quīmārē beadida panā. ³ Mā die wuadebemada juesuma edadapeda ābaa cajudadua joubāa bēmārēā. Abari quīrāca ābaa cajudadua dewarabema juesuma panā sida. ⁴⁻⁵ Mā wua joubāa cajudaza i orro abaare cincuenta cāwārā cajudadua. Mā cāwārāra wua pāwārā bāba odida panā. Dji cāwārāra daucha quīrā

† 25:33 Nepōnō. Hebreo bedede jara bāa “almendro pōnō.” § 25:37 Mā dejāra āna erobamārēā. Hebreo bedede bā bāa: “Nocoare āna bāmārēā.”

tēu cobɔɔɔɔɔɔɔɔ. ⁶ Maɔbe oroda edaɔɔɔɔɔɔɔɔ wua jũɔɔɔɔɔɔɔɔ cincuenta oɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔgɔɔɔɔɔɔɔɔ cɔɔɔɔɔɔɔɔɔ jũɔɔɔɔɔɔɔɔɔ maɔ umɔɔɔɔɔɔɔɔ wuara ababe ɔɔ quĩrɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔba mɔ dera ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ cobɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

⁷ Maɔbe wua chiwatu cara oɔɔɔɔɔɔɔɔ once edaɔɔɔɔɔɔɔɔ drasoɔ joubɔɔɔɔɔɔɔɔ cajudadua dji nabema wua ɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ cobɔɔɔɔɔɔɔɔɔ carea. ⁸ Maɔ once wua chiwatu cara oɔɔɔɔɔɔɔɔ abari quĩrɔɔɔɔɔɔɔɔ beaɔɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔɔ. Dji drasoara treinta bicaca beaɔɔɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔɔ. Dji joubɔɔɔɔɔɔɔɔɔ bicaca quĩmɔɔɔɔɔɔ beaɔɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔɔ. ⁹ Maɔ once wuaɔɔɔɔɔɔɔɔ sei edaɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔ cajudadua joubɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ. Dewarabema juesuma sida abari quĩrɔɔɔɔɔɔɔɔ cajudadua. Dji sei wua ɔɔɔɔ cajudadua nocoare ɔɔ wuara ɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔ beɔɔ cobɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

¹⁰ Maɔ wua joubɔɔɔɔɔɔɔɔ cajudadua i orro abaare cincuenta cɔɔɔɔɔɔɔɔ cajudadua.

¹¹ Idjaba bronceda edaɔɔɔɔɔɔɔɔ wua jũɔɔɔɔɔɔɔɔ cincuenta oɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔgɔɔɔɔɔɔɔɔ cɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ jũɔɔɔɔɔɔɔɔɔ maɔ umɔɔɔɔɔɔɔɔ wuara ababe ɔɔ quĩrɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

¹²⁻¹³ Maɔ chiwatu cara oɔɔ wuara dji edrebema wua cɔɔɔɔɔɔɔɔ joubɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔ bɔɔɔ idjaba drasoara ɔɔ bɔɔɔ, mɔ de jɔɔɔɔ drasoara jira ɔɔɔɔɔɔɔɔ. Idjaba orrozara bicaca aba auɔɔ jira ɔɔɔɔɔɔɔ mɔ dera bio ɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ. ¹⁴ Maɔbe oveja e purea oɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ cajudadua joubɔɔɔɔɔɔɔɔ drasoɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔgɔɔɔɔɔɔɔɔ chiwatu cara oɔɔ wua ɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ cobɔɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔ ɔɔɔ dewarabema animarɔɔ e biada joubɔɔɔɔɔ drasoɔ cajudadua ɔɔɔɔɔɔɔ cobɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

¹⁵ Idjaba mɔ wua de carea acacia bacuruda ɔɔɔɔɔɔɔɔ maɔba daucha ɔɔɔ catɔɔ pɔɔni carea. Maɔgɔɔɔɔɔɔɔɔ dji wua cajudadua ɔɔɔɔɔɔɔɔ. ¹⁶ Dji bacuru ɔɔɔɔ drasoara die bicaca beaɔɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔɔ. Dji joubɔɔɔɔɔɔɔɔɔ bicaca aba ɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔ beaɔɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔɔ. ¹⁷ Dji edaɔɔ ɔɔɔɔ quidaɔɔɔɔɔɔɔɔ bara oɔɔɔɔɔɔɔ. Jũma mɔ wua de carea bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ mɔwɔ oɔɔɔɔɔɔɔ. ¹⁸⁻²¹ Mɔ wua de orroza veinte bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ catɔɔ pɔɔniɔɔ panɔɔɔ. Maɔ bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ edre parata oɔɔ uria beaɔɔ umɔ umɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ dji quidaɔɔɔɔɔɔɔ mɔɔne eɔɔ berajudi carea. Mɔwɔ orroza cuarenta parata oɔɔ uria beara ɔɔɔɔ mɔ bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ daucha pɔɔ wɔni carea.

²² Mɔ wua de jɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔmɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ beida ɔɔɔ. Maɔɔɔ sei bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ catɔɔ pɔɔniɔɔ panɔɔɔ. ²³ Maɔ awara bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ umɔ iquidaɔɔɔ ɔɔɔ catɔɔ pɔɔniɔɔ panɔɔɔ. ²⁴ Dji quɔɔɔɔɔɔ jũɔɔɔɔɔɔɔɔ bara oɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔ eɔɔɔ ara catɔɔ cobɔɔɔɔɔɔɔ. Iquidaɔɔɔ mɔwɔ baida ɔɔɔ. ²⁵ Jũma ɔɔɔɔ ocho bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ catɔɔ pɔɔniɔɔ panɔɔɔ. Maɔ bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ edre parata oɔɔ uria beaɔɔ umɔ umɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ dji quidaɔɔɔɔɔɔɔ mɔɔne eɔɔ berajudi carea. Mɔwɔ jɔɔɔɔɔɔɔɔ parata oɔɔ uria beara diecisei ɔɔɔɔ.

²⁶⁻²⁷ Idjaba acacia bacuruda juesuma eraɔɔɔɔɔɔɔ de orroza pĩrũ omoa beaɔɔɔ berajudi carea. Jɔɔɔɔɔ ɔɔmɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ bida acacia bacuruda juesuma pĩrũ omoa beaɔɔɔ berajudadua mɔ wua dera zarea cobɔɔɔɔɔɔɔ. ²⁸ Orroza dji ɔɔɔɔɔ bacuru berajudara dji de drasoɔ daucha baida ɔɔɔ. Dji jɔɔɔɔɔ ɔɔ bacuru ɔɔɔ berajudara dji de jɔɔɔ daucha baida ɔɔɔ. ²⁹ Mɔ wua de carea bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔ oroba jũma ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ. Idjaba pĩrũ omoa beara orodeda oɔɔɔɔɔɔ. Maɔ pĩrũ beara bacuru ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ cara ɔɔɔɔɔɔɔ mɔɔne eɔɔ bacuru eraɔɔɔɔ berajudi carea. Bacuru eraɔɔɔ oroba jũma ɔɔɔɔɔɔɔɔ. ³⁰ Mɔ wua dera oɔɔɔɔ mɔ naɔ eyaɔɔɔ unubiɔɔ quĩrɔɔɔɔɔ.

³¹ Idjaba wuada oɔɔɔɔ mɔ deɔɔɔne eatɔɔ jira ɔɔɔɔɔ carea. Dji biara ɔɔ lino wuada edaɔɔɔɔɔɔɔ mɔ wuaɔɔ eɔɔ mɔ nezoca bajɔɔɔɔɔɔɔ i bara ɔɔ zaca beaɔɔ oveja cara nayɔɔɔ pɔwɔɔɔ oɔɔɔɔ, pursupursua oɔɔɔɔ, purea oɔɔ bida biya caɔɔɔɔɔ. ³²⁻³³ Maɔbe acacia bacuruda quĩmɔɔɔɔɔɔ tɔɔɔɔɔɔɔ oroba ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔ bacurura parata oɔɔ uria beaɔɔɔ berajudadua mɔ deɔɔɔne ɔɔɔ nũmeanamɔɔɔɔ. Bacuruza wua jũɔɔɔɔɔ oro oɔɔɔɔ cara ɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔgɔɔɔɔɔɔɔ wua capeɔɔɔɔɔɔɔ eatɔɔ jira ɔɔɔɔɔɔɔ mɔ deɔɔɔ tɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ. Mɔwɔ mɔ wua dera deɔɔ umɔ erobaya. Dji nocoarebema deɔɔɔɔ “Ăcōrē itea ɔɔ deɔɔ” aɔɔɔ.

Dji edaare bΛ dejāra “Ācōrē itea biara bΛ dejā” adia. Mā baurudera dji mā itea biara bΛ dejāne bΛdadua. ³⁴ Mama dji oro pewedea badaa aride odapedadara baurude ārā cobΛdadua. ³⁵ Idjaba wua eatΛ jira bΛ nocoare bΛ dejāne paā bΛbada mesara jΛwa araare bΛdadua. JΛwa acΛare ībīrā bΛbadada dji mesa quīrāpe bΛdadua.

³⁶⁻³⁷ Idjaba dji biara bΛ lino wuada edadapeda mā wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya cadadua. Maābe acacia bacuruda juesuma tēnapeda oroba bΛracuadadua. Maā bacurura bronce oda uria beade berajudadua mā wua dede eda wābadamaa āta nūmeanamārēā. Bacuruza wua jūēbari oro odada cara bΛdadua. MaāgΛde wua cadara dji eda wābadade jūātrΛ jira bΛdadua.

27

Animarā babue diabada

¹ Idjaba animarā babue diabada acacia bacurudeda odadua. Dji dra-soara bicaca juesuma baida bΛa. Dji joubΛa sida bicaca juesuma baida bΛa quīrā quīmārēena abarica bamārēā. Dji ātΛara bicaca ūbea baida bΛa. ² Abari bacurude iquidaza cachu quīrāca odapeda mā animarā babue diabadara bronceba jūma bΛradadua. ³ Idjaba tΛbΛ pora āyā cuabadada, tΛbΛ pora tāībadada, oa piabadada, warebada mīāsuda, tΛbΛdau edebada sida jūma broncededa odadua. ⁴⁻⁵ Idjaba jΛrrΛjΛrrΛa broncededa odadua. Maā jΛrrΛjΛrrΛara animarā babue diabadade dji ideba edaa ēsidra cara bΛdadua.* Maābe pīrū omoa broncededa quīmārē odapeda jΛrrΛjΛrrΛa bΛmaa animarā babue diabada iquidaza cara bΛdadua. ⁶⁻⁷ Maābe acacia bacuruda umē eradapeda bronceba bΛradadua. Maā bacurura animarā babue diabada orroza pīrū beade berajudadua jira ededi carea. ⁸ Animarā babue diabadara wāyā uria baya bacuru Λrradadeda odi bērā. Ara māa naā eyade unubida quīrāca jūma daucha odadua.

Ācōrē wua de auđu jūrā bΛda

⁹⁻¹¹ Mā wua dera auđu jūrā bΛdadua dji biara bΛ lino wuaba. Maā auđu jūrā bΛ orroza veinte bronce oda uria beada bΛdapeda bacuru tēnara maāgΛde eda wēāju nūmΛnadua. Maā bacuru quēbΛra parataba bΛradadua idjaba wua jūēbari parata oda sida cara bΛdadua. Lino wuara maāne eatΛ jūēcuaadadua. Mā wua de auđu jūrā bΛ drasoara cien bicaca baya.

¹² Jēdaare bida bronce oda uria beada die bΛdapeda maāne bacuru tēnara eda wēāju nūmΛnadua. Lino wuara maāgΛde eatΛ jūēcuaadadua. Mā wua de auđu jūrā bΛ jēdaarebemara cincuenta bicaca baya idjaba āmādau baebariare baida bΛa. ¹³ Dji nocoarebemara āmādau odjabariare baida bΛa. Maā sida cincuenta bicaca baya. ¹⁴⁻¹⁵ Maāne dji eda wābadara ēsidra baya. Dji eda wābada jΛwa acΛare bronce oda uria beada ūbea bΛdapeda bacuru tēnara maāne eda wēāju nūmΛnadua. JΛwa araare bida abari quīrāca odadua. Maāne lino wuara eatΛ jūēcuaadadua. Dji eda wābada orro abaare wuara quince bicaca baya idjaba dewarabema orroare bida quince bicaca baya. ¹⁶ Mā wua de auđu jūrā bΛde eda wābadara veinte bicaca baya. Bronze oda uria beada quīmārē dji eda wābadama bΛdapeda bacuru tēnara wēāju nūmΛnadua. Maābe dji biara bΛ lino wuada edadapeda mā wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida cadadua. Maā wuaba dji eda wābadara jūātrΛ bΛdadua.

* **27:4-5** jΛrrΛjΛrrΛara...dji ideba edaa ēsidra cara bΛdadua. Hebreo bedede maāra ebuda bΛēa. Ni abaΛba adua bΛa animarā babue diabadara sāwā basida.

17-18 Jūma mǎ wua de auđu jūrǎ bǎ bacuru tēnara bronce oďa uria beade eďa wēǎju nūmeania. Bacuru quēbǎza parata oďa wua jūēbarida erobeadia idjaba parataba bǎrǎ beadia. Maǎ bacurude eatǎ jūē bǎ lino wua joubǎara bicaca juesuma baya. Mǎ wua de auđu jūrǎ bǎ ējūǎ drasoara cien bicaca baya. Dji jedeara cincuenta bicaca baya. 19 Jūma mǎ wua de dajadaarebema siďa bronce oďa baya. Dji egorode cachiďi careabema siďa bronce oďa baya.

Olivo draga ĩbĩrǎ coaďi careabema

20 Israelerǎa jaradua olivo draga idji awa quiruda enenamǎrēǎ. Maǎ dragara ĩbĩrǎne weadia urua bǎmǎrēǎ. 21 Aaroǎba idji warrarǎ bida mǎ wua dede bǎ ĩbĩrǎra quewaraza coaďida panǎa mǎ quĩrǎpita urua bǎmǎrēǎ quewara eďa bǎ aba ǎnadrǎbǎrǎdaa.† Maǎ ĩbĩrǎra mǎ baurude quĩrǎpe baya dji wua eatǎ jira bǎ nocoare. Mǎa ĩbĩrǎ coabi bǎ leyra bǎrǎ israelerǎba, bǎrǎ warrarǎneba yōbǎdarǎ bida ewariza ĩǎ o pananida panǎa.

28

Sacerdoterǎ djio

1 Bǎ djaba Aaroǎra, idji warrarǎ Nadǎra, Abiura, Eleazara, Itamar siďa bǎmaa trǎcuadua mǎ sacerdoterǎ bǎmǎrēǎ. 2-3 Bǎ djaba Aaroǎ itea djioda quĩrǎwǎrēǎ obidua unubi carea idjidrǎ mǎ sacerdote dji dromaara bǎda. Mǎwǎ israelerǎba idjira waya panania. Mǎa ǎcǎrǎa necawaada diasia mǎ djiora oďamǎrēǎ. Ądjǎa mǎ djiora obidua. 4 Naǎgǎda bǎ djaba Aaroǎ itea oďida panǎa: idjia cacuade wēǎju jǎida bǎ torro bǎda, aba pǎwǎrǎ bǎda, idji jǎare jǎida bǎda, borode jǎida bǎda, “mǎa quĩrǎ bǎ cawabibari” idji so ǎrǎ jǎida bǎda, cǎrrǎ trǎjǎbari siďa. Aaroǎ warrarǎ itea bida djiora oďadua. Mǎwǎ Aaroǎra, idji warrarǎ siďa mǎ sacerdoterǎda beadia. 5 Oro bǎrachidada, lino wuada, oveja cara nayǎna pǎwǎrǎ oďada, pursupursua oďada, purea oďa siďa edaďapeďa maǎgǎ djiora oďida panǎa.

6 Idji jǎare jǎida bǎra dji biara bǎ lino wuaba oďadua. Maǎ wuade eďa oro bǎrachidada, oveja cara nayǎna pǎwǎrǎ oďada, pursupursua oďada, purea oďa siďa biya caďida panǎa. 7 Equiaza jǎbari bara baya. 8 Dji cǎrrǎ trǎjǎbarida dji biara bǎ lino wuaba oďadua. Maǎ cǎrrǎ trǎjǎbarira idji jǎare jǎida bǎ ume ǎbaa caďida panǎa aba bǎ quĩrǎca bǎmǎrēǎ. Maǎ cǎrrǎ trǎjǎbaride eďa oro bǎrachidada, lino nayǎnada, oveja cara pǎwǎrǎ oďada, pursupursua oďada, purea oďa siďa biya caďida panǎa.

9-10 Idjaba mōgara ónice abadada umé edaďapeďa mǎ mōgarade Israel doce warrarǎ trǎra jaya bǎďadua dji nabemaneba aba dji tēǎbemanaa. Mōgara abaďe trǎra sei panania. Dewarabema mōgarade bida trǎra sei panania. 11 Djio obariba sēyǎ jaya corobari quĩrǎca ądji trǎra mǎ umébema mōgarade biya jaya bǎďida panǎa. Maǎbe mōgarara oro oďaďaa cara bǎďadua. 12 Maǎ mōgarara Aaroǎba jǎare jǎida bǎ equiaza aba cajuďadua. Maǎ mōgarade bǎ bǎba Israel warrarǎda quĩrǎnebabiya. Mǎwǎ Ącōrē quĩrǎpita wǎbǎrǎde Aaroǎba Israel warrarǎ trǎra idji equiade edeya ądjirǎnebema quĩrǎnebabi carea.

13-14 Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé caďadua. Dji quēbǎra Aaroǎba jǎare jǎida bǎ equiaza oro oďaďaa cara bǎďadua.

15 Idjaba “mǎa quĩrǎ bǎ cawabibarida” biya oďadua Aaroǎba idji so ǎrǎ jǎmǎrēǎ.* Maǎgǎra dji biara bǎ lino wuaba oďadua. Maǎ wuade eďa oro bǎrachidada, oveja cara nayǎna pǎwǎrǎ oďada, pursupursua oďada, purea

† 27:21 Mǎ wua dede. Hebreo bedeade bǎ bǎa “dji jǎrebada wua dede.” Maǎ dera mǎwǎ trǎ jarabadjidaa mama Ącōrēra Moise ume bedeabadji bērǎ. Israelerǎra mǎ dede ǎbaa dji jǎreďaca basǎa.

* 28:15 Exodo 28:30.

oda sida caɖadua Aaroŋba jãare jãida ɓa capedaɗa quĩrãca. ¹⁶ Mañ wua caɗara ẽsidra beɗa capirudadua ne wagabari quĩrãca bamãrẽã. Dji drasoara, dji jouɓa sida jaɓwajã ewarama aba baida ɓa. ¹⁷ Mañ ãrã mōgara biya quedeada errecama quĩmãrẽ cara ɓaɗadua.[†] Dji nabema errecade naŋga mōgarada ɓaɗadua: rubí, crisólito, esmeralda. ¹⁸ Umébema errecade ɓaɗadua: granate, zapiro, jade. ¹⁹ Ũbeabema errecade ɓaɗadua: jacinto, ágata, amatista. ²⁰ Quĩmãrẽbema errecade ɓaɗadua: topacio, ónice, jaspe. Jūma mañ mōgarara oro oɗaɗaa caradadua. ²¹ Mañ doce mōgaraba jara ɓa Israel warrarãneba doce puru yōpedaɗa. Mōgaraza sēyã quĩrãca ādji trãra aba aba jaya ɓaɗadua.

²² Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé caɗadua “mãa quĩrĩã ɓa cawabibarira” Aaroŋba idji so ãrã jãmãrẽã. ²³ Pĩrũ orodeɗa umé oɗapeɗa “mãa quĩrĩã ɓa cawabibari” ãrãbema iquidaza cajudadua. ²⁴ Pĩrũza carena oro caɗa quẽɓara aba aba cara ɓaɗadua. ²⁵ Dewarabema quẽɓara cara ɓaɗadua umébema oro oɗaɗaa Aaroŋba jãare jãida ɓa equiaza. ²⁶ Dewara pĩrũ orodeɗa umé oɗapeɗa “mãa quĩrĩã ɓa cawabibari” eɗaarebema iquidaza edrecare cajudadua. ²⁷ Dewara pĩrũ orodeɗa umé oɗapeɗa Aaroŋba jãare jãida ɓaɗe cajudadua dji carra trãjãbari ãtaarebe. ²⁸ Jãcara pãwãrã oɗaba mañ pĩrũra ābaa jãnadua “mãa quĩrĩã ɓa cawabibari” edre panɗa pĩrũnaa. Mãwã “mãa quĩrĩã ɓa cawabibarira” Aaroŋ so ãrã catɗa cobeya.

²⁹ “Mãa quĩrĩã ɓa cawabibarira” Aaroŋba jã baida ɓa mañ wua dede eɗa wãɓarɗe. Mãwã mã quĩrãpita ɓaɗe Israel warrarã trãra idji so ãrã jã erobaya israelerãnebema quĩrãnebabi carea. ³⁰ “Mãa quĩrĩã ɓa cawabibaride” Uriã idjaba Tumiã abadada eɗa ɓaɗadua Aaroŋba idji so ãrã jã erobamãrẽã. Mãwã mã quĩrãpita wãɓarɗa mañ Uriã idjaba Tumiãneba Aaroŋba poya cawaya mãa israelerãa obi ɓaɗa.

³¹ Idjaba wua pãwãrã ɓaɗa eɗaɗapeɗa Aaroŋba djio wẽãju jãida ɓaɗa oɗadua. ³² Mañ wuara idji boro berajumãrẽã ẽsidra uria oɗadua. Mañ uria ira beɗatɗa cajudadua cōãrãmãrẽã. ³³⁻³⁴ Idjaba granadajō za quĩrãca caɗadua oveja cara nayãna pãwãrã oɗaba, pursupursua oɗaba, purea oɗa biɗa. Mañra Aaroŋba jãida ɓa pãwãrã ɓa eɗubema ide mimizua parraga cajudadua. Idjaba mimizua parraga cajudadua pĩrãchiru oro oɗada. Granadajō za quĩrãca caɗada aba ide cajudapeɗa mañare pĩrãchiru oro oɗada aba cajudadua. Jūma parraga mãwã cajudadua. ³⁵ Mañ djio pãwãrã ɓara Aaroŋba jã baida ɓa mañ wua dede ne ode wãɓarɗa. Mã wua dede eɗa mã quĩrãpita wãɓarɗe aba eɗrɗarɗe pĩrãchirura jĩguadia. Mãwã idjira beuẽa.

³⁶ Idjaba oroda peweɗe berrachidadua. Mañne nañ beɗeɗa jaya ɓaɗadua: “Aba Ācōrẽ itea ɓa.” ³⁷ Mañ oro peweɗe berrachidara Aaroŋba boroɗe jãida ɓa dratuare jãcara pãwãrã ɓaɓa jã cobɗadua. ³⁸ Mañra idji dratude jã baida ɓa jūma israelerãba dia panɗa mã bia eɗa carea. Idjaba israelerãba mã ne diabaɗe mã quĩrãpita biẽ oɗibarɗa, mañ biẽ opeɗaɗara Aaroŋba eɗaya.

³⁹ Idjaba Aaroŋba djio wẽãju jãida ɓa torroa ɓaɗa dji biara ɓa linoba caɗadua. Carra trãjãbari sida biya caɗadua. Idji boroɗe jãida ɓa sida dji biara ɓa lino wuaba caɗadua. ⁴⁰ Aaroŋ warrarã itea biɗa djio torroa ɓaɗa, carra trãjãbarida, ādji boroɗe jãnida panɗa sida oɗadua. Mañ djio quĩrãwãrẽã ɓaɗa jã panɗe israelerãba ādjirãra waya panania. ⁴¹ Bãrãba jūma opeɗaɗacarea ɓa djaba Aaroŋa idji warrarã biɗa mañ djiora jãbidua. Jãnapeda olivo dragada ādjirã boro ãrã weadua unubi carea ɓa ādjirãra mã sacerdoterãda ɓaɓarɗa.

[†] 28:17 Hebreo beɗeɗe eɓuɗa ɓaẽa cãrẽ mōgarada jara ɓaɗa.

⁴² Ādjirāba edre jānida panāra lino wuadede oēadua. Maāra carrādeba aba bacara daucha baida bāa. ⁴³ Aaroāba, idji warrarā bida maā edrebe-mara jānida panāa mā wua dede eđa wābādaza idjaba māa animarā babue diabādaza. Māwā jānāēbārā, ādjirāra beudīa cadjiruada o panā bērā. Maā djio jābi bā bedeara Aaroāba, idji warrarāba, idji warrarāneba yōbādarā bida ewariza ījā o pananida panāa.

29

Sacerdoterā bāmārēā Ācōrēba obi jarada

¹ Aaroāra, idji warrarā sida mā sacerdoterāda bāi carea bāa nāwā oida bāa: paca zaque dji umaquīrāda aba, oveja dji umaquīrāda umé edadua. Maā animarāra dji biara bādrā beadida panāa. ² Idjaba dji biara bā harina trigōdeda edapeda paā ēsābari neē beada quīrā cacua ūbea odua; ācārā harina awa quēdeada, ācārā nedraga bara beada, idjaba ācārā nedragaba ārā pārādada. ³ Maā paāra jamarade bāpeda mā wua dede ededua. Paca zaquera, oveja sida ededua. ⁴ Aaroāra idji warrarā sida mā wua dede eđa wābadamaa ededua.* Mama ādjirāra baidoba sagādua. ⁵ Maābe Aaroāba jāmārēā opedāda idjā jābidua. Idjia wēāju jāida bā torroa bāda nāārā jābidua. Maā ārā dji pāwārā bāda jābidua. Maā ārā idji jāare jāida bāra jābipeda carrā trājābariba trājā cobādua. Maābe idji so ārā “māa quīrā bā cawabibarida” jā cobādua. ⁶ Idji borode jāida bāra jābipeda idji dratude jāida bā oro pewedeada oēada jā cobādua. ⁷ Maābe Aaroā boro ārā olivo draga quera bara bāda weadua sacerdote dji dromada bāi carea. ⁸ Idjaba Aaroā warrarā sida trāpeda ādjia jānamārēā opedāda torroa beada wēāju jābidua. ⁹ Ādjia jā panāra, Aaroāba jā bā sida carrā trājābariba trājā cobādua. Ādjia borode jānida panā sida jābidua. Māwā oida bāa ādjirāra sacerdoterāda bābārāde. Ādjirādrā, ādji warrarāneba yōbādarā sida ewariza mā sacerdoterāda beadīa.

¹⁰ Maābe paca zaqueda mā wua dede eđa wābada quīrāpe enepeda Aaroāba idji warrarā bida ādji jāwara maā paca zaque boro ārā bāēdida panāa. ¹¹ Mama paca zaquera mā quīrāpita beadua. ¹² Maābe dji oara piapeda bā jāwa jīwīnīra maārī begueapeda animarā babue diabada cachu quīrāca beade soadua. Māwā soapeda oa bedara animarā babue diabada cobā caita weadua. ¹³ Maābe paca zaque bitedabemada edadua: dji tārīda, nequimada, idjaba cotrua umena dji draga bara. Maāra jūma babuedua animarā babue diabada. ¹⁴ Maā paca zaque cacuara, dji era, dji ā sida āyā tāmā edepeda jūma babuedua. Maā animarāra māwā oida bāa Aaroāba idji warrarā bida cadjirua opedāda māa quīrādoamārēā.

¹⁵ Māwānacarea umēbema oveja mā wua dede enenada aba edapeda Aaroāba idji warrarā bida ādji jāwara maā oveja boro ārā bāēdida panāa.

¹⁶ Maābe beabārāde dji oara piadua. Maā oaba jīāpodua animarā babue diabada ārā idjaba orrocawa bida. ¹⁷ Maābe ovejara drapetapeda tādūadua. Dji jīrūra, dji jāsi sida sagāpeda jūma ābaa buedua dji boro bara. ¹⁸ Maābe animarā babue diabada jūma māa babue diadua. Maāra māa bia unuya.†

¹⁹ Oveja bedara edapeda Aaroāba idji warrarā bida ādji jāwara oveja boro ārā bāēdida panāa. ²⁰ Maābe beabārāde dji oara piapeda soadua Aaroā jāwa araarebema cāwārā ide, idji jāwa araarebema jāwapapade, idjaba idji jāwa araarebema jīrūpapade bida. Ara maā quīrāca idji warrarā sida odua. Oa

* **29:4** Mā wua dede. Hebreo bedēade bā bāa “dji jārebada wua dede.” Maā dera māwā trājāradjīdāa mama Ācōrēra Moise ume bedēabadji bērā. Maā dede israelerāra ābaa dji jāredaca basāa.

† **29:18** Maāra māa bia unuya. Hebreo bedēade nāwā bā bāa: “Maā babue diabārāra bia ābaria.”

bedara animarã babue diabadada orroza jĩãpodua. ²¹ Maã oa dji animarã babue diabadade jĩãpodada maãrĩ edapeda pueradua olivo draga quera bara bɔdaa. Maãgɔba Aaroã ɔrɔ, idji warrarã ɔrɔ, ɔdjia jɔ panɔ ɔrɔ bida jĩãpodua. Mãwã Aaroãra, idji warrarãra, ɔdjia jɔ panɔ sida mɔ itea beadia. ²² Maãbe dji oveja dragada, dji druda,† dji tarida, nequimada, cotruada umena dji draga bara, idjaba jɔwa araarebema chĩde sida edadua. (Bɔa maã ovejara beaya Aaroãra, idji warrarã sida mɔ sacerdoterãda bɔcuai carea.)

²³ Idjaba mɔ quĩrãpita enena jamarade bɔ paã ẽsãbari neẽ beada ũbea edadua; aba harina awa odada, aba nedraga bara odada, idjaba nedragaba ɔrɔ pɔrɔdada. ²⁴ Maã paãra, dji oveja bitedabema edadara, dji chĩde sida bɔdua Aaroã jɔwade, idji warrarã jɔwade bida. Jũma ɔdji jɔwade bɔdara ɔdjirãba ɔtaa wadida panɔa mɔa diadi carea. ²⁵ ɔtaa wapedadacarea wayacusa edapeda jũma babuedua dji animarã babue diabadade oveja naãrã babueda ɔrɔ. Maã babue diabarara mɔa bia unuya. ²⁶ Maãbe oveja jã nocoarebema djarada bɔ jɔwade edapeda ɔtaa wadua mɔa diai carea. ɔtaa wapeda maã djarara bɔre baya.

²⁷⁻²⁸ Idiba ɔtaa bãrã israelerãba mɔ ume necai bai careabema oveja mɔa diade zebɔdaza dji jã nocoarebema djarada, jɔwa araarebema chĩde sida Aaroãba idji warrarã bida ɔtaa wadapeda ɔdji itea edadida panɔa.

²⁹⁻³⁰ Aaroã jaidadacarea idjideba yõbɔdarãba idjia jɔ bɔdara eropanania. ɔdjidebemada aba edadapeda maãra domia aba jɔ baida bɔa sacerdote dji droma bai carea. Mãwãnacarea mɔ wua dede Aaroãba obabada quĩrãca o baida bɔa.

³¹ Aaroãra mɔ sacerdoteda bɔbarɔde oveja jã nocoarebema djarada edapeda mɔ wua de audu jũrã bɔde eda djudua. ³² Djupeda Aaroãba idji warrarã bida maã oveja djarara, paã jamarade beda sida codida panɔa mɔ wua dede eda wãbada caita. ³³ Maã djaradebemada, paãnebema sida mɔa babue diaya ɔdjirãra mɔ itea bɔi carea idjaba ɔdjirãba cadjirua opedadara mɔa quĩrãdoamãrẽã. Maã bẽrã ababe ɔdjiabarɔ maã adubadara codida panɔa. Maãra mɔa diada bẽrã dewara ẽberãba cocara bɔa. ³⁴ Maã oveja djara djudara, paã sida jũma codaẽbarɔ nurẽma diapededa dji adubadara jũma babuedida panɔa. Dji adubadara cocara panɔa maã ovejara mɔa diapedada bẽrã.

³⁵ Domia aba mɔa jaraɔa quĩrãca odua Aaroãra idji warrarã sida mɔ sacerdoterãda bɔi carea. ³⁶⁻³⁷ Maãne ewariza paca zaque dji umaquĩrãda aba beapeda mɔa babue diadua Aaroãba idji warrarã bida cadjirua opedadara mɔa quĩrãdoamãrẽã idjaba animarã babue diabadara mɔ quĩrãpita bia bɔmãrẽã. Ewariza animarã babue diabadara olivo draga quera bara bɔba soadua mɔ itea bia bɔmãrẽã. Mãwã animarã babue diabadara mɔ itea bio bia bepeda bariduaba waraibɔrɔ maã sida mɔ itea beya.

Ewariza animarã babue diadi jaraɔa

³⁸ Ewariza sacerdoterãba animarã babue diabadade oveja zaque poa aba beada umé babue diadida panɔa. ³⁹ Diapededa aba babue diadida panɔa, dewarabemara queubarɔde babue diadida panɔa. ⁴⁰⁻⁴¹ Diapededa oveja babue diabadade dji biara bɔ harinada epedeco jũgurua umé edadapeda olivo dragadaa boteya aba baratɔdapeda maã sida mɔa babue diadida panɔa. S Maã awara animarã babue diabadada ɔrɔ uva bada boteya aba weadida panɔa.

† **29:22** Dji druda. Maã bedeaba idjaba jara bɔa “dji animarã drude bɔ dragada.” § **29:40-41** Epedeco jũgurua umé. Hebreo bedeade bɔ bɔa “una décima de un efa.” Boteya aba. Hebreo bedeade bɔ bɔa “un cuarto de hin.”

Queub^{ar}de oveja babue diab^{ar}de ara mañ quĩrãca odida pan^{ar}. Mañra mña bia unuya.

⁴²⁻⁴³ Aaro^{ar} warrarãneba yõb^{ar}darã bida ara mañ quĩrãca ovejara mñ quĩrãpita babue diadida pan^{ar} mñ wua dede eda wãbada quĩrãpe. Mama mñra bãrã israelerãmaa zepeda b^{ar} ume bedea baya. Mañne mñ quĩrãwãrẽã dorrodorroaba jũma mñ wua de audu jũrã b^{ar}de eda b^{ar}ra mñ itea erobaya. ⁴⁴ Mãwã wua dera, animarã babue diabada sida mñ itea bia b^{ar}ya. Aaro^{ar}ra, idji warrarã sida mñ itea bia b^{ar}ya mñ sacerdoterãda beadamãrẽã. ⁴⁵ Mñra bãrã israelerã tãena baya idjaba bãrã Æcõrẽ baya. ⁴⁶ Mañne bãrãba cawadĩa mñra bãrã Æcõrẽda. Cawadĩa mñab^{ar} bãrãra Egiptodeba ãdr^{ar} enesida bãrã tãena bai carea. Mñra bãrã Æcõrẽa.–

30

Quera bá diabada

¹ Idjaba Æcõrẽba jarasia:

–Quera bá diabadada acacia bacurudeda odadua. ² Dji drasoara, joub^{ar}la sida bicaca aba baida b^{ar} quĩrã quĩmãrẽena abarica bamãrẽã. Dji ãt^{ar}ara bicaca umé baida b^{ar}. Iquidaza abari bacurude cachu quĩrãca odadua. ³ Oro idji awa quiruba jũma b^{ar}radadua. Icawa p^{ar}rr^{ar}aga oroba tuca b^{ar}dadua. ⁴ Pĩrũ omoa bea orodeda quĩmãrẽ odapeda orroza umé cara b^{ar}dadua dji tuca b^{ar} edrecare. Mañ pĩrũne eda bacuruda berajudadua jira ededi carea. ⁵ Mañra acacia bacurudeda baida b^{ar}. Biya eradapeda oroba b^{ar}radadua. ⁶ Quera bá diabadara mñ wua dede eda b^{ar}dadua dji edaarebema wua eat^{ar} jira b^{ar} quĩrãpe. Mañ wua jẽdaare mñ baurudeda dji ãr^{ar} cob^{ar}i bara baya. Mama mñra b^{ar} ume bedea baya.

⁷ Diapedaza Aaro^{ar}ba ãbĩrã ac^{ar}de zeb^{ar}ar^{ar}de quera bá diabadade querada bá diaida b^{ar}. ⁸ Qewaraza bida ãbĩrã coade zeb^{ar}ar^{ar}de querada bá diaida b^{ar}. Ara mañ quĩrãca ewariza bãrãba bãrã warrarãneba yõb^{ar}darã bida querada mñ quĩrãpita bá dia pananida pan^{ar}. ⁹ Quera bá diabadade baridua quera mña jaradaẽra bá diarãnadua. Idjaba animarãda, harina oda sida mañ ãr^{ar} mña babue diarãnadua. Uva ba sida mañ ãr^{ar} mña wea diarãnadua. ¹⁰ Quera bá diabadara mñ itea bio bia baida b^{ar}. Mañ bẽrã poaza b^{ar}ima aba Aaro^{ar}ba mañ quera bá diabada cachu quĩrãca beade oaba soaida b^{ar} mñ itea bia bamãrẽã. Mañ oara idjia edaida b^{ar} bãrã israelerãba cadjirua opedada carea animarã beab^{ar}ar^{ar}de. Idji warrarãneba yõb^{ar}darã bida ara mañ quĩrãca poaza o pananida pan^{ar}.–*

Beuda amaaba israelerãba parata diadida pan^{ar}

¹¹ Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

¹² –Israeldebema umaquĩrã juachab^{ar}ar^{ar}de beuda amaaba jũma ãdjirãba mña paratada diadida pan^{ar}. Mãwã ãdjirã juachab^{ar}ar^{ar}de quininaẽa. ¹³ Juachab^{ar}ar^{ar}de ãdjirãza paratada sei gramo mñ dede zabada quĩrãca mña diadida pan^{ar}.† ¹⁴ Jũma umaquĩrã veinte poadeba ãtaa bea juachab^{ar}ar^{ar}de mañ paratara mña diadida pan^{ar}. ¹⁵ Dji parata bara b^{ar}ba sei gramo audu diaiẽ b^{ar} idjaba dji parata neẽ quiruba sei gramo edaara diaiẽ b^{ar}. Ædjirã juachab^{ar}ar^{ar}de beuda amaaba jũmarãba daucha diadida pan^{ar}. ¹⁶ Ædjirãba diapedada paratara edapeda mñ wua dedebema parataba odida pan^{ar}

* **30:10** Levitico 16. † **30:13** Sei gramo. Hebreo bedeadẽ b^{ar} b^{ar}: “Siclo ãsidra. Siclora veinte geras.”

obidua. Mañ parataba m'la quĩrãnebabi baya bãrã israelerãba ma'g'ara diasidada beuda amaaba.–

Ne sag'abada

¹⁷ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁸ –Ne sag'abada epedeco waib'ada dji ac' b'adi bara broncedada odadua. Mañra animarã babue diabada jēdaare m' wua de caita b'adadua. Ma'g'ade baidoda jue ũm'nadua. ¹⁹⁻²¹ Aaro'ra idji warrarã sida m' wua dede eda wāni naēna wa animarã m'la babue diadi naēna ādji j'awara j'irũ sida mañ baidoba sag'adida pan'la. Māwā ādjirãra beudaēa. Mañ sag'abi jaraðara Aaro'ba idji warrarãneba yōb'adarã bida ewariza j'ã o pananida pan'la.–

Olivo draga quera bara b' Ācōrē iteabema p'ar'adi carea

²² Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

²³⁻²⁴ –Na'g' querada edadadua: mirra querada doce libra, canela querada sei libra, cálamo querada sei libra, casia querada doce libra. Mañ quera z'g'ara m' dede zabada quĩrãca zadua. Mañ awara olivo dragada galo' aba edadadua.† ²⁵ Jūma mañ querara olivo dragadaa pueradadua quera o cawa b'aba obari quĩrãca. Mañ olivo draga quera bara b'aba ne jūma m' iteabemara soadia. ²⁶⁻²⁸ Ma'g'aba m' wua deda soadua: m' baurudeda, pañ b'abada mesada, jūma mañ mesade beada, ĩb'irã b'abadada, jūma mañ ĩb'irãnebemada, quera bá diabadada, animarã babue diabadada, jūma mañ animarã babue diabada debemada, idjaba ne sag'abada epedeco waib'ada dji ac' b'abada bara. ²⁹ Jūma ma'g'ara m' itea bio bia b'li carea māwā soadida pan'la. Māwānacarea bariduaba waraib'ar'la, mañ sida m' itea b'eya.

³⁰ Mañ olivo draga quera bara b'ada Aaro' boro ĩr'ã, idji warrarã boro ĩr'ã bida weadua m' sacerdoterãda beadamārēã. ³¹ Israelerãa nāwā jaradua: “Nañ ewarideba ātaa nañ olivo draga quera bara b'aba ababe Ācōrē iteabemadr' soadida pan'la, idji itea oda bērã. ³² Baridua ēberã ĩr'ã weacara pan'la. Idjaba ni aba'aba nañ olivo draga quera bara b' quĩrãca ara idji itea ocara b'la. Nañ olivo draga quera bara b'ara ababe m' itea b' bērã baridua quera quĩrãca erobeadiē pan'la. ³³ Bariduaba nañ olivo draga quera bara b' quĩrãca ara idji itea oib'ar'la, idjira āyã j'aretabuedida pan'la bãrã israelerã tāēnabemada. Idjaba baridua ēberã ĩr'ã nañ olivo draga quera bara b'ada weaib'ar'la, dji weaðara āyã j'aretabuedida pan'la.”–

Bai careabema quera

³⁴⁻³⁵ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Na'g' querada edadadua: estacte querada, ámbar querada, gálbano querada, idjaba incienso quera idji awa quĩruda. Mañ quera beara abari quĩrãca edadapeda ābaa pueradadua bai careabema quera oi carea, quera o cawa b'aba obari quĩrãca. Ābaa puerab'adade tãda eda b'adadua mañ querara m' itea bio bia bemārēã. ³⁶ Mañbe mañrĩ edadapeda nāũcha 'rabadadua. Mañra bá nūm'anida pan'la quera bá diabada ĩr'ã m' baurude quĩrãpe. Mama m'ra b' ume bedea baya. Mañ bai careabema querara ababe m' itea baya. ³⁷ Ni aba'aba mañ quera quĩrãca ara idji itea ocara b'la. Mañra ababe m' itea b' bērã, baridua bai careabema quera quĩrãca erobeadiē pan'la. ³⁸ Bariduaba mañ quera quĩrãca ara idji itea oib'ar'la, mañ ēberãra bãrã israelerã tāēnabemada āyã j'aretabuedida pan'la.–

† **30:23-24** Doce libra. Hebreo bedeadē b' b'la “quinientos siclos.” Galo' aba. Hebreo bedeadē b' b'la “un hin.”

31

Ãcõrẽ wua de odi ãberãrã

¹ Mañbe Ãcõrẽba Moisea jarasia:

² –Ûrĩdua. Mña Uri warra Bezaleelda edasia mñ wua de odi ãberãrã boroda bamãrẽã. Idjira Judaẽba yõna Hur wiuzaquea. ³ Mñ Jaureda, necawaada, crĩcha cawaada, idjaba ne o cawa bai crĩcha sida mña idjia diasia. ⁴ Mñwã idjira biya ne o cawa bña orodebemada, paratadebemada, broncedebema sida. ⁵ Mõgara biya quedeadebemada o cawa bña idjaba cara cawa bña. Bacurudebema sida o cawa bña. Abeda ne jũmada o cawa bña. ⁶ Mañ awara mña Ahisamá warra Aholiáda edasia Bezaleel carebamãrẽã. Idjira Dañneba yõnaa. Jũma mñ wua de odi ãberãrã mña necawaada diasia mña obi jaradara jũma odamãrẽã.

⁷ Ædjirãba nañda odida panña: mñ wua deda, mñ baurudeda, mañ baurude ãrã cobeida, jũma mñ wua dede beadi sida. ⁸⁻⁹ Mñ wua dede beadira nañgña: pañ bñbada mesada, jũma mañ mesaẽ baida, ãbĩrã bñbada oro idji awa quiruda, jũma mañ ãbĩrãnebema, quera bá diabada, animarã babue diabada, jũma mañ animarã babue diabadebemada, ne sãgñbada epedeco waibña sida dji aç bñdi bara. ¹⁰ Idjaba Aaroñba jñida bñra, idji warrarãba jñida panñ sida Ædjirãba odia. Mñwã Aaroñra idji warrarã sida mñ sacerdoterãda beadia. ¹¹ Mañ awara mñ wua de o panñba olivo draga quera bara bñda odia mñ iteabemada soadi carea. Idjaba mñ dejãne quera badi careabemada odia. Ædjirãba jũma mañgñra mña jarada quĩrãca daucha odida panña.–

Ãnãũbada ewari

¹² Idjaba Ãcõrẽba Moisea nãwã jarasia:

¹³ –Israelerãa nãwã jaradua: “Idiba ãtaa ãnãũbada ewarida mñ itea waga pananida panña. Ænãũbada ewari wagadira sãyã quĩrãca baya bñrã israelerãba bñrã warrarãneba yõbñdarã bida cawadamãrẽã mña bñrãra mñ itea bñsida. ¹⁴ Ænãũbada ewarira waga pananida panña mañ ewarira mñ itea bñda bñrã. Bariduaba mañ ewarida mñ itea wagaẽbñrã wa mañ ewaride trajuda oibñrã, mañ ãberãra bñrã tãẽnabemada ãyã bñdapeda beadida panña. ¹⁵ Sei ewari bñrã trajura odida panña, baribñrã sietebema ewaride ãnãũnida panña. Mañ ewarira mñ itea wagadida panña. Bariduaba ãnãũbada ewaride trajuda oibñrã, idjira beadida panña. ¹⁶ Bñrã israelerãba, bñrã warrarãneba yõbñdarã bida ãnãũbada ewarira waga pananida panña. Mañra mñwã baya. ¹⁷ Ænãũbada ewari wagadira sãyã quĩrãca baya bñrã israelerãba cawadamãrẽã mña bñrãra mñ itea bñsida. Mñwã baya mña sei ewaride bajãda, nañ ãjũã sida jũma opeda sietebema ewaride ãnãũna bñrã.”–

¹⁸ Ãcõrẽba Moisea Sinai eyade mañra jũma jarapeda mõgara pewedea bñda umẽ diasia. Mañ mõgarade idjia ãjã obi bñ bedeadã bñ diasia.

32

Paca zaque quĩrãca opedada

¹ Moiserã Sinai eyadeba edaa zeẽ bñda dñrãbñrã bñrã israelerãra Aaroñmaa wñnapeda nãwã jarasidaa:

–Jãñ Moiseba dairãra Egiptodeba ãdrã enesia, baribñrã idji sãwñnada dairãba cawadaẽa. Mañ bñrã dairã nocodaa edemãrẽã ãcõrẽda odua.–

² Aaroñba panusia:

–Bia bña. Bñrã wẽrãrãba, bñrã warrarãba, bñrã caurã bida pĩrũ oro odada mña jũma ãrã diadadua.–

³ Ara mañda ãdjirãba pĩrũ oro oðara Aaroãa jũma ěrã diacuasiðaa. ⁴ Aaroãba mañ pĩrũra edapeda tɒɒde dorrabaribisia. Mañ oro dorrabaridaba paca zaque quĩrãca osia. Mañ ununapeda israelerãba jarasiðaa:

–Nañdrɒ dadjirã Egiptodeba ědrɒ enena ãcõrẽa.–

⁵ Mañ ũrĩpeda Aaroãba animarã babue diabadada osia paca zaque jɒwaba oða caita. Mañbe israelerãa nãwã jarasia:

–Nu ewari dromada ãcõrẽ itea odia.–

⁶ Nurẽma diapededa israelerãa pirabaridapeda animarãda babue diacuasiðaa idjaba ãcõrẽ ume necai bai careabema animarãda beacuasiðaa. Mañbe chũpanenapeda ɒsriða ne co duanasiðaa idjaba itua do duanasiðaa. Mãwãnacarea pirabaridapeda ãdji cacuaba o quĩrĩa ɒda o duanasiðaa.

⁷ Mañne ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Isabe edaa wãdua ɒ ěberãrã Egiptodeba enenaba cadjiruada o duanɒ bẽrã. ⁸ ãdjirãba ðãrãẽne mɒ leyra igaradapeda oroda dorrabaribidapeda paca zaque quĩrãca osiðaa. Mañgɒa ãdjirãba bia bedea panɒ idjaba animarãda babue diacuadapeda jara panɒa: “Nañdrɒ dadjirã Egiptodeba ědrɒ enena ãcõrẽa.”–

⁹ Idjaba ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Mɒa unu ɒa nañ ěberãrãa cɒwɒrɒ zarea beada. ¹⁰ ãdjirã carea mɒa bedea djuburiarãdua. Mɒ quĩrũbiðeba ãdjirãa jũma quinibiya. Baribɒrɒ ɒðeba mɒa puru waiɒɒada oya.–

¹¹ Mãwãmĩna Moiseba idji ãcõrẽa bedea djuburiasia. Nãwã jarasia:

–Ay, ãcõrẽ, ɒ quĩrũbiðeba ɒ puru Egiptodeba enenara mãwã orãdua. ¿ɒa ɒɒa waiɒɒa ɒðeba mañ purura Egiptodeba ědrɒ enesiẽca? ¹² ãdjirãda mãwã quinibibɒrɒ egiptorãba jaradia ɒa israelerãa ědrɒ enesida biẽ oi carea. Jaradia nañ eyaðaa enesida quenai carea ni ɒaɒ ãdjidebemada nañ ějũãne berãmãrẽã. ¿ɒa quĩrĩa ɒca egiptorãba mãwã jaradida? Mañ bẽrã ɒ quĩrũbira tumadua. ɒ puru quinibi crĩcha erobɒra quĩrãdoadua. ¹³ Quĩrãnebadua ɒ nezocarã Abrahañ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume biða bedea ɒðada. ɒa ara ɒdji trãneba ãdjirãa wãrãneba nãwã jarasia: “Mɒa bãrãneba ěberãrã zocãrã yõbiya chĩdau zocãrã bajãne panɒ quĩrãca.*” Idjaba jũma mɒa diai jarada druara mɒa bãrãneba yõɒdarãa diaya ãdjirãne bamãrẽã.”–†

¹⁴ Moiseba jara ɒ carea ãcõrẽba idji puru quinibi crĩcha erobaðara idu ɒasia.

¹⁵ Mañbe Moiserã Sinai eyaðeba edaa zesia. Idji jɒwade mōgara pewedeã ɒda umẽ enesia. Mañ mōgarade ãcõrẽba ĩjã obi ɒ bedeada quĩrã umena ɒɒ basia. ¹⁶ ãcõrẽbɒrɒ mañ umẽbema mōgara pewedeã ɒda osia; idjiabɒrɒ mañ mōgarade jaya ɒasia.

¹⁷ Mañ zebɒdaðe Josueba israelerãa ɒga nũmɒda ũrĩsia. Mañne idjia Moisea jarasia:

–Mɒa israelerã duanɒma djõ panɒ quĩrãca ũrĩ ɒa.–

¹⁸ Moiseba panusia:

–Mɒa ũrĩ ɒara dji quĩrũ poyabɒdaðe biabada quĩrãca ɒẽa, ni dji quĩrũba poyabɒdaðe biabada quĩrãca ɒẽa. Mɒa ũrĩ ɒ quĩrãca ãdjirãa ɒsriða trãã duanɒa.–

¹⁹ Moise israelerã duanɒ caita jũẽside unusia ãdjirãa cari duanɒda idjaba paca zaque ãdji jɒwaba opedadada. Mañ carea bio quĩrũpeda ãcõrẽba diada mōgara pewedeada Sinai eya carraðaa jĩãwẽsia. Mañ mōgarara jũma

* **32:13** Genesi 22:16; 26:3-4. † **32:13** Genesi 17:8.

todozoasia. ²⁰ Ara maŕda ādji jɔwaba opedada paca zaquera edapeda tɔbɔde dorrabaripeda ɔrabasia. Maŕ porara doeda jĩāposia ādjirāa dobi carea.

²¹ Maŕbe Moiseba Aaroŕa jarasia:

–ǃNaŕ ēberārāba bɔra sāwā osida bɔa naŕ cadjirua waibɔada ādjirāa obi carea?–

²² Aaroŕba idji djabaa nāwā panusia:

–Ay, mŕ boro, mŕ ume quĩrũrādua. Bɔa bio cawa bɔa naŕ ēberārāba cadjiruadrɔ o quĩrĩābadada. ²³ Ādjirāba mŕa jarasidaa: “Jāŕ Moiseba dairāa Egiptodeba ēdrɔ enesia, baribɔrɔ idji sāwānada dairāba cawadaēa. Maŕ bērā dairā nocodaa edemārēā ācōrēda odua.” ²⁴ Maŕ carea mŕa panusia: “Oro oda pĩrũ erobeaba mŕa ērā diadadua.” Ara maŕda ādjirāba ērā diacuasidaa. Maŕda mŕa tɔbɔde batabuepeda cawaēne paca zaque quĩrāca bɔda odjasia.–

²⁵ Moiseba unusia israelerāba baridua quĩrā perada o duanɔda Aaroŕba iduaribida bērā. Idjia cawasia maŕgɔ carea dji quĩrũba ādjida ipida jara duananida. ²⁶ Maŕ carea Moiserā ādji duanɔma eda wābada ode ɔta nũmepeda jarasia:

–Ācōrēare panɔra mŕmaa zedadua.–

Ara maŕda jũma Levideba yōpedadadrɔ idjimaa wāsidaa. ²⁷ Maŕne Moiseba ādjirāa jarasia:

–Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara bɔa: “Bādjiza bārā djōbada necora edadapeda jēda wānadua israelerā duanɔmaa. Deza mŕ igara panɔra beade wānadua. Bārā djabarā sida, bārā ume dji biarā sida, bārā de caitabemarā sida beadadua.”–

²⁸ Ara maŕda Levideba yōpedadarāba Moiseba jarada quĩrāca osidaa. Maŕ ewaride ādjirāba israelerāda mil ũbea beasidaa.

²⁹ Maŕbe Moiseba jarasia:

–Bārā warrarāra, bārā djabarā sida beasida bērā idira Ācōrē itea panesidaa. Ācōrēba obidara ĩjāsida bērā idira idjia bārāra bia carebaya.–

³⁰ Nurēma Moiseba israelerāa jarasia:

–Bārāba cadjirua waibɔada osidaa. Maŕ bērā mŕra Sinai eyade ɔtaa Ācōrēmaa wāya. Āibērā mŕa Ācōrēa bārāba cadjirua opedadara quĩrādoabisicada.–

³¹ Ara maŕda Moiserā wayacusa Sinai eyade ɔtaa wāpeda Ācōrēa nāwā bedea djuburiasia:

–Wārāda jāŕ ēberārāba cadjirua waibɔada osidaa. Paca zaque orodeda osidaa ādji ācōrē bamārēā. ³² Māwāmĩna mŕ quĩrā djuburia ādjirāba cadjirua opedadara quĩrādoadua. Baribɔrɔ poya quĩrādoaeɔbɔrɔ, mŕ trɔ sida āyā bɔdua bɔ ēberārā trɔ bɔ erobɔdebemada.–

³³ Ācōrēba Moisea panusia:

–Mŕa ababe cadjirua oda ēberā trɔda āyā bɔya. ³⁴ Jāŕbe wādua. Jāŕ ēberārāra ededua mŕa bɔa jarada druadaa. Mŕ nezoca bajānebemara bārā na wāya. Baribɔrɔ mŕa cawa oi ewaride ādjirāra cawa oya cadjirua opedada carea.–

³⁵ Maŕbe Ācōrēba israelerāra zocārā quinibisia Aaroŕba jɔwaba oda paca zaquea bia bedea duanana carea.

33

Ācōrēba nocodaa wānamārēā jarada

¹ Maŕbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Namaɔba bɔra, ēberārā bɔa Egiptodeba ēdrɔ enena ume wānadua mŕa diai jarada druadaa. Maŕ druara mŕa Abrahaŕa, Isaa, Jacoboa bida wārāneba

jarasia ādjideba yōb^Λdarāa diaida.* ² Mā nezoca bajānebemada bārā na wābiya cananeorāda, amorreorāda, hititarāda, perezeorāda, heveorāda, jebuseorāda jūma āyā j^Λrecuai carea. ³ Mā druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Barib^Λr^Λ māra bārā ume wāēa c^Λw^Λr^Λ zarea bea carea quinibi amaaba.–

⁴ Mā bedea ūrīside israelerā sopua duanesidaa. Mā bēra ni aba^Λba djiora j^Λnaē basia. ⁵ Māwā osidaa Ācōrēba Moisea nāwā jarada bēra:

–Israelerā nāwā jaradua: “Bārāra c^Λw^Λr^Λ zarea beaa. Māda bārā ume maārī bida wāib^Λr^Λ, abeda jūma quinibiya. Jābe bārā djiora jūma ērācuadapeda mā bārāra sāwā oida cawa jaraya.”–

⁶ Mā carea israelerā ādji djiora jūma ērācuadapeda idu b^Λsidaa Horeb eya jewedade duanasidade.

Ācōrē ume bedēabari de

⁷ Mā ewaride Moiseba wua deda israelerā pan^Λma^Λba jīgabe obadjia. Mā wua dera idjia tr^Λ b^Λsia “Ācōrē ume bedēabari de.”† Bariduaba Ācōrēa iwiđi quīrā b^Λde israelerā pan^Λma^Λba mā dedaa wābadjia. ⁸ Moise mā dedaa wāb^Λr^Λza israelerā jūmarāda ādji wua dede eda wābadade āta piradr^Λdapeda idjira eda wāb^Λr^Λda ac^Λ duanabadjidaa. ⁹ Moise eda wānacarea israelerā na wābari jārā āt^Λba edaa draso jira b^Λda mā wua dedaa zepeda dji eda wābada caita bebadjia. Māne Ācōrēa Moise ume bedēabadjia. ¹⁰ Israelerāba jārā wua dede eda wābada caita beb^Λr^Λda unusidade jūmarāda chīrāborode copanenapeda ādji wua dede eda wābadama^Λba Ācōrēa bia bedēabadjidaa. ¹¹ Māne Ācōrēa Moise ume jīgua bedēabadjia ēberā umé nēb^Λr^Λ pan^Λ quīrāca. Nēb^Λr^Λpedadacarea Moiserā jēda zebadjia israelerā duan^Λmaa. Barib^Λr^Λ idji carebabari Josueda mā wua dede bebadjia. Mā cūdrara Nu^Λ warra basia.

Moiseba Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroa unui carea iwiđida

¹² Moiseba Ācōrēa jarasia:

–B^Λa m^Λā jara b^Λa nā ēberārā nocodaa edemārēā. Barib^Λr^Λ b^Λa jaraē b^Λa caida diabueida m^Λ carebamārēā. Idjaba b^Λa jara b^Λa m^Λāra bio cawa b^Λda idjaba bio bia unu b^Λda. ¹³ Wārāda māwā baib^Λr^Λ, b^Λa oi crīcha b^Λda m^Λā cawabidua. Māwā m^Λā b^Λra biara cawaya idjaba b^Λa m^Λāra bia unu beya. Quīrānebadua nā ēberārā b^Λreda.–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–M^Λra b^Λ ume wāya necai bamārēā.–

¹⁵ Moiseba jarasia:

–B^Λda jūmarā ume wāēb^Λr^Λ, nama^Λba āyā wābirādua. ¹⁶ B^Λda dairā ume wāēb^Λr^Λ, ġdewararāba sāwā cawađi m^Λda, b^Λ puru sida b^Λa bia unu b^Λda? ġSāwā cawađi dairāra jūma nā ējūāne bea puru cāyābara awara pan^Λda?–

¹⁷ Ācōrēba panusia:

–B^Λa jara b^Λ quīrāca m^Λā oya, b^Λra bia unu b^Λ bēra idjaba m^Λā b^Λra bio cawa b^Λ bēra.–

¹⁸ Moiseba Ācōrēa jarasia:

–M^Λ quīrā djuburia b^Λ quīrāwārēā dorrodorroada m^Λā ebuda unubidua.–

¹⁹ Ācōrēba panusia:

–M^Λ biada b^Λā jūma unubiya. M^Λ tr^Λ sida b^Λā jaraya. Māwā b^Λa cawaya m^Λā quīrā djuburia quīrā b^Λ ēberāda quīrā djuburiaida, idjaba m^Λā quīrāneba

* 33:1 Genesi 28:13. † 33:7 Ācōrē ume bedēabari de. Māg^Λra Ācōrēba obida wua deēa.

careba quĩrĩã b̂a ēberãda quĩrĩãneba carebaida. ²⁰ Barib̂ar̂a m̂a quĩrãdarrada b̂a poya unuẽa. Bariduaba m̂da unusira beuya.–

²¹ Mañe Ācōrēba jarasia:

–M̂a caita mōgarada b̂a. Mañ ãr̂a nũmedua. ²² M̂a quĩrãwãrēã dorroddorroadada b̂a caita wãyã wãb̂ar̂a m̂a b̂da mōgara uriade b̂apêda m̂a ĵawaba jũãtr̂aya. ²³ Wãyã wãnacarea m̂a ĵawa ãyã edab̂ar̂a b̂a m̂a ēcarradr̂a unuya barib̂ar̂a m̂a quĩrãdarrada unuẽa.–

34

Ācōrēba Moisea idji quĩrãwãrēã dorroddorroadada unubida

¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Mōgarada umé pewedêda odua m̂a naãr̂a o diada quĩrãca.* Mañ mōgarade m̂a mōgara naãr̂a o diada jaya b̂adara wayacusa jaya b̂aya, dji naãr̂abemara b̂a jũma todozoabida b̂er̂a.–

² Jũma opeda nu diapededa Sinai eya borodaa zedua m̂a quĩrãpita b̂ai carea.

³ Ni abâda b̂a ume zecara b̂a idjaba ni abâda eyade b̂acara b̂a. Ovejara paca sida eya carrade ne codacara pan̂a.–

⁴ Ara mâda Moiseba mōgarada umé pewedêda osia Ācōrēba naãr̂a o diada quĩrãca. Nurēma diapededa Sinai eyade ãtaa wãsia Ācōrēba idjia jarâda quĩrãca. Mōgara umé pewedêda odada idji ĵawade edesia. ⁵ Mañe Ācōrēba ĵr̂r̂ane edaa zepeda Moise caita nũmesia. Mama idji tr̂a Jehováda Moisea jarasia. ⁶ Idji wãyã wãb̂ar̂a Moisea nãwã jarasia:

–M̂ra Ācōrēa. M̂ra Ācōrēa. M̂ra quĩrã djuburiaida b̂a idjaba quĩrĩãneba carebabaria. M̂ra baridua quĩrũcaa. M̂a ēberãr̂a bio quĩrĩã b̂a idjaba bedea abâ b̂a. ⁷ M̂a quĩrĩã ĵocada zocãr̂a ēberãr̂a unubibaria. Ādjia cadjirua obadara, m̂a bedea igarabadara idjaba ãi obada sida m̂a quĩrãdoabaria. Barib̂ar̂a dji bededêda b̂ra m̂a cawa obaria. Dji zezaba cadjirua oda carea idjida, idji warrarãda, idji wiuzaquerãda, ādjir̂a warrarã sida cawa o babaria.–

⁸ Ara mâda Moiser̂a chĩr̂aborode idji dratura egorode tẽũ cobepeda Ācōrēa bia bedeiasia. ⁹ Nãwã jarasia:

–M̂a Boro, b̂a mâda bia unu b̂ab̂ar̂a, dair̂a ume wãdua. Nañ ēberãr̂a ĉaŵar̂a zarea pan̂m̂ina dair̂aba cadjirua opedadara quĩrãdoadua idjaba dair̂ara edadua b̂a puru bamãr̂eã.–

¹⁰ Ācōrēba panusia:

–Ũr̂idua. M̂ra b̂ar̂a puru ume bedea b̂aya. B̂ar̂a quĩrãpita m̂a ne ununacara o b̂aya. Mañ ne ununacara m̂a wadibida ni abâ puru nañ ējũã beade ocaa. M̂wã ob̂ar̂a ēberãr̂a b̂a ume pan̂ba b̂ar̂a israeler̂a carea o b̂da ununapeda m̂a ãb̂ara waya panania.† ¹¹ Jũma m̂a idi jara b̂ra îjã odadua. Mañe b̂ar̂a quĩrãpita m̂a amorreor̂a, cananeor̂a, hititar̂a, perezeor̂a, heveor̂a, jebuseor̂a sida jũma ãyã ĵarecuaya. ¹² Quĩrãcuitadadua. B̂ar̂a wãb̂da druadebemar̂a ume bedea b̂ar̂anadua. M̂wã odib̂ar̂a cawaēne b̂ar̂a bida ādji ĵawaba oda ācōrēa bia bedeadia. ¹³ Mañ b̂er̂a ādji animar̂a babue diabadara jũma ār̂inadua. Idjaba ādji ācōrē mōgara odada, ādji ācōrēŵer̂a Aser̂a bacuru oda sida jũma toapetacuadadua. ¹⁴ Dewara ācōrēa bia bedear̂anadua. M̂a quĩrĩã b̂a b̂ar̂aba ababe m̂a bia bedeadida. Mañ carea m̂a tr̂ara “Ācōrē jiwaida b̂a” abadaa.

¹⁵ Quĩrãcuitadadua. B̂ar̂a wãb̂da druadebemar̂a ume bedea b̂ar̂anadua. M̂wã odib̂ar̂a ādjir̂aba ādji ĵawaba oda ācōrēa bia bededêda wãb̂dade idjaba

* **34:1** Exodo 32:16. † **34:10** Ēberãr̂a b̂a ume pan̂ba. Āĉar̂amaar̂a mañ bedeaba jara b̂a: “Puru b̂a caita beaba.”

animarã bea diade wãbɔdade bārãa jaradia abarica oðamārẽã. Mañne bārã bida ãdji ãcõrẽa animarã bea diapedada djarada codia. ¹⁶ Idjaba bārã warrarãa mañ druadebema wērārãda idu edabidibɔɔ, mañ wērārãba ãdji jawaba oda ãcõrẽa bia bedeabɔdade bārã warrarã bida mañ jawaba oda ãcõrẽa bia bedeadia daunema panɔ quĩrãca.

¹⁷ Jawaba obada ãcõrẽa orãnadua.

Ewari droma ãcõrẽba obi jarada

¹⁸ Pañ ãsãbari neẽ cobada ewarida odadua. Bārãba siete ewari pañ ãsãbari neẽ bɔda codida panɔa m̃a jarada quĩrãca. Mañra odadua m̃a jara bɔda ewari Abib jedecode, bārãa mañ jedecode Egiptodeba ēdrɔpedada bẽrã.

¹⁹ Jũma bārã umaquĩrã warra dji nabemarã, bārã animarã dji umaquĩrã naārã topedada sida m̃rea. ²⁰ Bārã burro warra dji nabema umaquĩrã tobɔɔda m̃rem̃ina bārãba mañ animarãda poya edadida panɔa. Edadi carea ovejada wa chiwatuda mañ burro cacuabari m̃a babue diadida panɔa. Baribɔɔ mañ burroda eda quĩrãnaēbɔɔ, otapuya beadida panɔa. Idjaba bārã umaquĩrã warra dji nabema tobɔɔdara m̃re bẽrã idji cacuabari ovejada wa chiwatuda m̃a babue diadida panɔa mañ warrara zocai bemārẽã.

Mañ ewaride m̃a ne diai carea neẽ bɔra m̃ quĩrãpita zecara bɔa.

²¹ Sei ewari bārã trajura odida panɔa, baribɔɔ sietebema ewaride ãnãũnida panɔa. Bārã ējũã obɔdade, ewabɔdade bida sietebema ewaride ãnãũnida panɔa.

²² Bārã néudebema naārã ewapedada carea bɔsrida ewarida odida panɔa trigo naārã ewabɔdade. Idjaba bārã néu jũma ewapedada carea bɔsrida ewarida odida panɔa.

²³ M̃ra ãcõrẽa, bārã israelerã Boroa. Poaza b̃arima ũbea umaquĩrãrã m̃ quĩrãpita jũma zedida panɔa.†

²⁴ Bārã quĩrãpita m̃a Canaañ druadebemarãra jũma ãyã jɔrecuaya idjaba bārãa druara waiɔa diaya. Mañ bẽrã poaza b̃arima ũbea bārã m̃ quĩrãpita wãbɔdade ni abaɔba bārã ējũãra jãrĩne zedaẽa.

²⁵ Animarã m̃a babue diabɔdade dji oada pañ ãsãbari bara bɔ ume babue diarãnadua. Bārã Egiptodeba ēdrɔpedada quĩrãnebaɔi carea ne cobadara obɔdade oveja m̃a bea diapedada djarara ni maãrĩ bida wagadiẽ panɔa nurẽma carea.

²⁶ Bārã néu naārã ewabɔdadebemada dji biara bɔdrɔ m̃ dedaa diade zedadua.

Chiwatu zaquera dji papa jubade djurãnadua.–

Moise quĩrãdarra dorroddorrea beda

²⁷ Mañbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–M̃a jaradara jũma bɔdua, mañneba m̃ra bɔ ume idjaba israelerã ume bedea bɔbɔrɔ bẽrã.–

²⁸ Mañne Moiserã ãcõrẽ ume Sinai eyade basia cuarenta ewari ãsa diamasi bida. Idjira ne coẽ basia idjaba baido sida doẽ basia. Mõgara umé pewedeã odade ãcõrẽba ijã obi bɔ bedea die diadara jũma jaya bɔsia.§

²⁹ Mañbe Moiserã Sinai eyadeba edaa zesia. ãcõrẽ ley mõgara umé pewedeade jaya bɔ bɔda idji jawade enesia. ãcõrẽ ume bedea bada bẽrã idji quĩrãdarra dorroddorrea basia baribɔɔ mañnebemada adua basia.

³⁰ Moise quĩrãdarra dorroddorrea bɔda Aaroãba israelerã bida unusidade

† 34:23 Exodo 23:17. § 34:28 ɔcɔrɔba crĩcha panɔa Moiseba mañ bedeara jũma jaya bɔsida. Baribɔɔ 34:1de ãcõrẽba jarasia idjiabɔrɔ jũma jaya bɔida.

idji caita wānida wayasidaa. ³¹ Barib_{AR} Moiseba ādjirāra trācuasia. Ara maāda Aaroāra israelerā bororā sida wānapeda Moiserā ādjirā ume bedeasia. ³² Māwānacarea jūma israelerā sida idjimaā wāsidaa. Maābe Ācōrēba Sinai eyade jarađara Moiseba ādjirā jūma jarasia. ³³ Ādjirā jarađacarea Moiseba idji quīrādarra quēb_Λ daucha wuaba b_Λrasia idji quīrādarra dorrodorroa b_Λda unurānamārēā. ³⁴ Barib_{AR} Ācōrē ume bedeabari dedaa wāb_{AR}za Ācōrē ume bedea b_Λde Moiseba maā wuara ērābadjia. Mama_Λba ēdrāđacarea idjia israelerā Ācōrēba obi jarađada jarabadjia. ³⁵ Maāne israelerāba unubadjidaa Moise quīrādarra dorrodorroa nūm_Λda. Jūma jarađacarea Moiseba idji quīrādarra wayacusa quēb_Λ daucha wuaba b_Λrasia. Māwā b_{AR}á besia aba wayacusa Ācōrē ume bedeade wāb_{AR}daa.

35

Anāūbada ewari

¹ Maābe Moiseba israelerāra jūma trāpeda nāwā jarasia:
–Naāda Ācōrēba bārā obi b_Λa. ² Sei ewari bārā trajura odida pan_Λa, barib_{AR} sietebema ewaride bārāra ānāūnida pan_Λa. Maā ewarira Ācōrē itea wagadida pan_Λa. Bariduaba ānāūbada ewaride trajuda oib_{AR}Λ, idjira beadida pan_Λa. ³ Anāūbada ewaride bārā diguida t_Λb_Λ sida coadacara pan_Λa.–

Ācōrē wua de ođi careabema Moiseba enebida

⁴ Moiseba jūma israelerāra jarasia:
–Naā sida Ācōrēba obi b_Λa. ⁵ Bārāba erobeadebemada Ācōrēa diadadua. Sodeba ne dia quīrā beaba Ācōrēa naāg_Λda diadida pan_Λa: oroda, paratada, bronceda, ⁶ oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida. Idjaba diadida pan_Λa wua dji biara b_Λ lino odada, wua chiwatu cara odada, ⁷ oveja e purea odada, animarā e biada, acacia bacuruda, ⁸ olivo draga ībīrā coadi careabemada, querada olivo dragadaa pueradi carea. Maā quera olivo dragadaa pueradara ođia ne jūma Ācōrē iteabemada soadi carea. Idjaba quera badi careabemada, ⁹ ónice mōgarada, dewara mōgara bia queđea sida diadida pan_Λa sacerdoteba jāare jāida b_Λde, “Ācōrēba quīrā b_Λ cawabibaride” bida cajudi carea.

Ācōrē wua de carea Moiseba obida

¹⁰ Ne o cawa bearāra jūma zedapeda ne jūma Ācōrēba obi b_Λda ođadua. ¹¹ Ācōrē wua dedebema odida pan_Λra naāg_Λa: de ānēbari cob_Λdi wuada, maā ār_Λ ānēbari cob_Λdi sida, wua jūēbarida, bacuru aradada, bacuru eradada orroza berajudi carea, bacuru tēnada, edrebema parata oda uria bea sida. ¹² Naā sida odida pan_Λa: Ācōrē baurudeda dji jira ededi bacuru bara, maā baurude ār_Λ cobeida, baurude nocoare eat_Λ jira bai wuada, ¹³ Ācōrē quīrāpita paā b_Λbada mesada dji jira ededi bacuru bara, jūma maā mesade baida, paā Ācōrē quīrāpita b_Λi careabemada, ¹⁴ ībīrā b_Λbadada, ībīrāda, jūma maā ībīrānebemada, olivo dragada ībīrā coadi carea, ¹⁵ quera bá diabadada dji āyā jira ededi bacuru bara, quera badi careabemada, olivo draga quera bara b_Λda jūma Ācōrē iteabema soadi carea, Ācōrē wua dede eđa wābada eat_Λ jūātr_Λ bai wuara, ¹⁶ animarā babue diabadada dji j_{AR}Λj_{AR}Λ bronze oda bara idjaba dji jira ededi bacuru bara, jūma maā animarā babue diabadaebemada, bronze oda ne s_Λg_Λbadada dji ac_Λ b_Λdi bara, ¹⁷ Ācōrē wua de auđu jūrā b_Λ eat_Λ jira bai wuada, maā auđu jūrā bai bacuru tēnada, bronze oda uria beada bacuru berajudi carea, dji auđu jūrā b_Λde eđa wābada eat_Λ jūātr_Λ bai wuada, ¹⁸ jācarada, dji egorode cachidi careabemada Ācōrē wua de, dji auđu jūrā bai

sida errebari jãni carea. ¹⁹ Idjaba Aaroãba cacuađe jãida b̃ada, idji warrarãba cacuađe jãnida paña sida odida paña ãdjirãra sacerdoterãda beadamãrẽã. Maãra ãdjia jãnida paña ãcõrẽ wua dede ne ob̃adade.–

Israelerãba ãcõrẽ wua de carea enepedada

²⁰ Moiseba mãwã jarađacarea jũma israelerãra idji ume pananada wãb̃ar̃asidaa. ²¹ Maãbe ãdji sodeba wãrãda dia quĩrĩã paña ãcõrẽ itea ne enesidaa idji wua de, mã dede eda beadi sida odi carea. Idjaba enesidaa Aaroãba cacuađe jãida b̃a, idji warrarãba cacuađe jãnida paña sida odi carea. ²² Umaquĩrãrãba, wẽrãrã bida ara ãdji sodeba dia quĩrĩã paña quĩrãca quĩrãtanoa djio oro odada ãcõrẽa diade zesidaa: carenada, chidichidida, j̃awa j̃iwĩnĩne j̃abadada, dewara djio sida.* Jũmarãba oro odara ãcõrẽa diasidaa. ²³ Maã awara dji erobeaba oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida diade zesidaa. Idjaba wua dji biara b̃a lino odada, wua chiwatu cara odada, oveja e purea odada, dewara animarã e bia sida diade zesidaa. ²⁴ Maã awara dji erobeaba paratada, bronce sida ãcõrẽa diade zesidaa. Acacia bacuru erobeaba ãcõrẽ wua de odi carea diade zesidaa. ²⁵ Jũma wẽrãrã ne ca cawa beaba oveja cara pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida nayãnapeda diade zesidaa. Dji biara b̃a lino wua sida cadapeda diade zesidaa. ²⁶ Jũma wẽrãrã ne ca cawa beaba sodeba careba quĩrĩã paña neba chiwatu cara nayãnapeda wuada osidaa ãcõrẽa diadi carea. ²⁷ Maã awara israelerã bororãba ónice mōgarada, dewara mōgara biya quẽdea sida diade zesidaa sacerdoteba jãare jãida b̃a de, “ãcõrẽba quĩrĩã b̃a cawabibaride” bida cajudi carea. ²⁸ Idjaba olivo dragada ãbĩrã coadi carea diade zesidaa. Quera sida diade zesidaa olivo dragadaa pueradapeda ne jũma ãcõrẽ iteabemada soadi carea. Quera badi careabema sida diade zesidaa. ²⁹ Mãwã jũma Israeldebema umaquĩrãrãba wẽrãrã bida ara ãdji sodeba dia quĩrĩã paña quĩrãca ãcõrẽa diasidaa idji wua de, jũma mã wua dedebema sida odi carea ãcõrẽba Moisedeba jarada quĩrãca.

ãcõrẽ wua de odi ãberãrã

³⁰ Maãbe Moiseba israelerãa jarasia:

–Ûrĩnada. ãcõrẽba Uri warra Bezalelda edasia idji wua de odi ãberãrã boro bamãrẽã. Idjira Judadeba yõna Hur wiuzaquea. ³¹ ãcõrẽba idji Jaureda, necawaada, crĩcha cawaada, idjaba ne o cawa bai sida Bezalelea diasia. ³² Mãwã orodebemada, paratadebemada, broncedebema sida biya o cawa b̃a. ³³ Mōgara biya quẽdeadebemada o cawa b̃a idjaba cara cawa b̃a. Bacurudebema sida o cawa b̃a. Abeda ne jũmada o cawa b̃a. ³⁴ Maã awara ãcõrẽba necawaara diasia jaradia bamãrẽã. Daãneba yõna Ahisamá warra Aholiãa bida necawaara diasia jaradia bamãrẽã. ³⁵ Maã umébemarãa ãcõrẽba ne o cawa bai crĩchada diasia. Mãwã ãdjirãba dji biara b̃a lino wua de oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida eda ca cawa paña. Abeda ne jũmada biya o cawa paña.

36

¹ Maã bẽrã Bezaleelba, Aholiãba, idjaba jũma ne o cawa bea bida ãcõrẽ wua deda, mã wua dedebema sida odida paña. ãcõrẽba jũma ãdjirãa crĩcha cawaada, ne o cawa bai crĩcha sida diasia idjia obi jarađara biya odamãrẽã.–

Israelerãba aduba diapedada

* **35:22** Hebreo bedede mã versículora ebuda b̃aẽa.

² Mañbe Moiseba Bezaleelda, Aholiáda, jūma ne o cawa bea sida trāsia Ācōrē wua dera odamārēã. Ādjirāba Ācōrē wua dera careba o quĩrāsidaa. Mañne Ācōrēba ādjirāa ne o cawa bai crīchada diasia. ³ Israelerāba Ācōrē wua de odamārēã enepedadara Moiseba ādjirāa jūma diasia. Baribara israelerāba wadibida ewariza Ācōrē de odamārēã diade zebadjidaa. ⁴ Mañ bēã jūma ne o cawa bearāba Ācōrē wua de o panara idu bādapeda Moisemaa wāsidaa. ⁵ Idjía jarasidaa:

–Puruba jūmawāyā enebadaa Ācōrēba obi ba de pārāni carea.–

⁶ Mañ bēã Moiseba deza jaracuabisia umaquĩrārāba, wērārā bida Ācōrē wua de odi careabemada waa diarānamārēã. Māwā israelerāa waa idu diabidaē basia. ⁷ Ādjia diapedadara adubasia Ācōrē wua de pārāni carea.

Ācōrē wua de opedada

⁸ Mañbe jūma ne o cawa beaba Ācōrē wua dera osidaa. Dji biara ba lino wuada die edadapeda mañ wuade eđa Ācōrē nezoca bajānebema i bara ba zaca beada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya casidaa. ⁹ Mañ die lino wuara abari quĩrāca beasia. Dji drasoara veintiocho bicaca beasia. Dji joubāara bicaca quĩmārē beasia. ¹⁰ Mañ die wuadebemada juesuma edadapeda ābaa cajusidaa joubāa bemārēã. Abari quĩrāca ābaa cajusidaa dewarabema juesuma panā sida. ¹¹⁻¹² Mañ wua joubāa cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajusidaa. Mañ cawara wua pāwārā bāba osidaa. Dji cawara daucha quĩrā tēũ cobāsidaa. ¹³ Mañbe oroda edadapeda cincuenta wua jūebarida osidaa. Mañgāde cawara jūēcuaasidaa mañ umébema wuara ababe ba quĩrāca bemārēã. Māwā osidaa Ācōrē dera ānēbari cobādi carea.

¹⁴ Mañbe wua chiwatu cara odada once edadapeda draso joubāa cajusidaa dji nabema wua ārā ānēbari cobādi carea. ¹⁵ Mañ once wua chiwatu cara odara abari quĩrāca beasia. Dji drasoara treinta bicaca beasia. Dji joubāara bicaca quĩmārē beasia. ¹⁶ Mañ once wuadebemada sei edadapeda ābaa cajusidaa joubāa bemārēã. Dewarabema juesuma sida abari quĩrāca cajusidaa. ¹⁷ Mañ wua joubāa cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajusidaa. ¹⁸ Idjaba bronceda edadapeda wua jūebarida cincuenta osidaa. Mañgāde cawara jūēcuaasidaa mañ umébema wuara ababe ba quĩrāca bemārēã. ¹⁹ Mañbe oveja e purea odada ābaa cajusidaa joubāa draso bemārēã. Mañgāra osidaa chiwatu cara oda wua ārā ānēbari cobādi carea. Mañ ārā dewarabema animarā e biada joubāa draso cajusidaa ānēbari cobādi carea.

²⁰ Idjaba Ācōrē wua de carea acacia bacuruda arasidaa mañba daucha āta catā pēni carea.* ²¹ Dji bacuru arada drasoara die bicaca beasia. Dji joubāara bicaca aba ārā ēsida beasia. ²² Dji edaa beira quidate bara osidaa. Jūma Ācōrē wua de carea bacuru aradara māwā osidaa. ²³⁻²⁶ Ācōrē wua de orroza veinte bacuru aradada āta catā pēsidaa. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria beada umé uméa bāsidaa dji quidatera mañne eđa berajudi carea. Māwā orroza cuarenta parata oda uria beara bāsidaa mañ bacuru aradada daucha pē wāni carea. ²⁷ Ācōrē wua de jēdaarebemara āmāda baebariare bebadjia. Mañare sei bacuru aradada āta catā pēsidaa. ²⁸ Mañ awara bacuru aradada umé iquidaza āta catā pēsidaa. ²⁹ Dji quēbara jūebari bara osidaa ātāba edaa ara catā cobemārēã. Iquidaza māwā osidaa. ³⁰ Jūma ābaa ocho bacuru aradada āta catā pēsidaa. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria

* **36:20** Mañ bacuruba daucha āta catā pēnapeda dji cajuda wuaba ānēbari cobābadjidaa.

beada umé uméa ḇasidaa dji quidatera mañne eda berajudi carea. Māwã jēdaarebema parata oda uria beara diecisei ḇasidaa.

³¹⁻³² Idjaba acacia bacuruda juesuma erasidaa de orroza p̱rũ omoa beade berajudi carea. Jēdaare ãmãdau baebariare bida acacia bacuruda juesuma p̱rũ omoa beade berajusidaa Ācōrē wua dera zarea cobemārēã. ³³ Orroza dji ēsibema bacuru berajudara dji de draso daucha ḇasia. Dji jēdaare ḇa bacuru ēsi berajudara dji de jedea daucha ḇasia. ³⁴ Ācōrē wua de carea bacuru arradara oroba jũma ḇaracuasidaa. Idjaba p̱rũ omoa beara orodeda jũma osidaa. Mañ p̱rũra bacuru arradaadaa cara ḇasidaa mañne eda bacuru eradara berajudi carea. Bacuru eradara oroba jũma ḇaracuasidaa.

³⁵ Idjaba wuada osidaa Ācōrē dejãne eaṯ jira ḇadi carea. Dji biara ḇa lino wuada edadapeda mañ wuade eda Ācōrē nezoca bajãnebema i bara ḇa zaca beada oveja cara nayãna p̱awãrã odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya casidaa. ³⁶ Mañbe acacia bacuruda quĩmārē tēnapeda oroba ḇaracuasidaa. Mañ bacurura parata oda uria beade berajusidaa Ācōrē dejãne ãta nũmeanamārēã. Bacuruza wua jũēbari oro odada cara ḇasidaa wua capedadara eaṯ jira ḇadi carea.

³⁷⁻³⁸ Idjaba dji biara ḇa lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayãna p̱awãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa. Mañbe acacia bacuruda juesuma tēnapeda dji quēbade oroba ḇaracuasidaa. Mañ bacurura bronze oda uria beade berajusidaa Ācōrē wua dede eda wãbadamaa ãta nũmeanamārēã. Bacuruza wua jũēbari oro odada cara ḇasidaa wuara dji eda wãbada jũãtṟa jira ḇadi carea.

37

Bezaleelba Ācōrē baurude oda

¹ Bezaleelba baurude acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca umé ãṟã ēsadra ḇasia. Dji jouḇlara bicaca aba ãṟã ēsadra ḇasia. Dji ãtlara bicaca aba ãṟã ēsadra ḇasia. ² Dji jãra, dajadaare bida oro idji awa quiruba ḇarasia. Iquidaza jũma p̱arṟaga oroba tuca ḇasia. ³ Idjaba p̱rũ orodeda quĩmārē omoa osia. Mañ p̱rũra baurude j̱rũza cara ḇasia. Māwã orroza p̱rũra umé cara ḇasia. ⁴ Idjaba acacia bacuruda umé biya erapeda oroba ḇarasia. ⁵ Mañ bacurura p̱rũne eda beraju ḇasia baurude jira ededi carea.

⁶ Mañbe Bezaleelba oro idji awa quiruda pewedea badaa aride osia baurude ãṟã coḇai carea. Dji drasoara bicaca umé ãṟã ēsadra osia. Dji jouḇlara bicaca aba ãṟã ēsadra osia. ⁷⁻⁸ Idjaba oroda edapeda Ācōrē nezoca bajãnebema i bara ḇa za quĩrãca umé toa chĩ osia. Mañra dji baurude ãṟã coḇai carea oda ãṟã bio cara ḇasia. Quĩrãza iquida aba ḇasia. Māwã jũma mañg̱ara aba ḇa oda quĩrãca ḇesia. ⁹ Ācōrē nezoca bajãnebema i bara ḇa za quĩrãca paṉara idjia quĩrã djica eda barru ḇasia. Ādji iba dji baurude ãṟã coḇai carea odara jũãtṟa eropanesidaa.

Bezaleelba Ācōrē quĩrãpita pañ ḇabada mesa oda

¹⁰ Idjaba Bezaleelba mesa acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca umé osia. Dji jouḇlara bicaca aba osia. Dji ãtlara bicaca aba ãṟã ēsadra osia. ¹¹ Mañ mesara oro idji awa quiruba jũma ḇarasia. Dji icawa orroza p̱arṟaga tuca ḇasia. ¹² Mesa ãṟã icawa bacuruda cara ḇasia jũgurua bemārēã. Mañ bacuru ãtlara j̱awa j̱wĩnĩ quĩmārē osia. Mañ sida icawa p̱arṟaga oroba tuca ḇasia. ¹³⁻¹⁴ Mañbe p̱rũ orodeda quĩmārē omoa osia. Mañra mesa j̱rũza cara ḇasia dji jũgurua oda edrecarebe. Māwã ḇasia mañne eda bacuruda berajudapeda mesa jira ededi carea. ¹⁵ Mañra acacia bacurudeda osia. Biya

erapeda oroba barasia. ¹⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edapeda epedeco beada, epedeco jūguraa beada, taza beada, zoco bea sida osia mesade bai carea. Taza beara, zoco bea sida osia uva bada Ācōrēa diadi carea.

Bezaleelba ĩbĩrã b̃abada oda

¹⁷ Idjaba Bezaleelba oro idji awa quiruda edapeda ĩbĩrã b̃abadada toa chĩ osia. Dji jĩrũda, dji cacuada, dji g̃r̃g̃r̃ã nepõnõ zaca bea sida abari oro idji awa quirudebemada osia. ¹⁸ Mañ ĩbĩrã b̃abada cacuara sei j̃awate bara osia. Orro abaare ũbea osia. Dewarabema orroare bida ũbea osia. ¹⁹ J̃awateza dji g̃r̃g̃r̃ã nepõnõ zaca beada ũbea osia. ²⁰ Dji cacuade bida g̃r̃g̃r̃ã nepõnõ zaca beada quĩmãrẽ osia. ²¹ Dji j̃awate cara beaza aba osia. ²² Dji g̃r̃g̃r̃ã nepõnõ quĩrãca beara, dji j̃awate beara, dji cacua sida abari oro idji awa quirudebemada toa chĩ osia. ²³ Idjaba oro idji awa quiruda edapeda siete ĩbĩrãda, ĩbĩrã quĩrã t̃abadada, ĩbĩrã quĩrã t̃ada āyã edebada epedeco zaque sida osia. ²⁴ Mañ ĩbĩrã b̃abada oro idji awa quiru odada idjaba ne jũma idjidebema sida ābaa zasideade dji z̃ag̃ara 75 libra basia.

Bezaleelba quera bá diabada oda

²⁵ Idjaba Bezaleelba quera bá diabadada acacia bacurudeda osia. Dji drasoara, joub̃aa sida bicaca aba osia quĩrã quĩmãrẽena abarica bamãrẽã. Dji āt̃ara bicaca umé osia. Iquidaza abari bacurude cachu quĩrãca osia. ²⁶ Oro idji awa quiruba jũma barasia. Icawa p̃arr̃aga oroba tuca basia. ²⁷ Pĩrũ omoa bea orodeda quĩmãrẽ opeda orroza umé cara basia dji tuca b̃ada edrecare. M̃awã cara basia mañne eda bacuruda berajudapeda quera bá diabadada jira ededi carea. ²⁸ Mañra acacia bacurudeda osia. Biya erapeda oroba barasia.

Olivo draga quera bara b̃a idjaba quera badi careabema

²⁹ Idjaba Bezaleelba olivo draga quera bara b̃ada osia ne jũma Ācōrẽ itebemada soadi carea. Quera badi careabema sida osia. Mañg̃ara jũma osia quera o cawa b̃aba obari quĩrãca.

38

Animarã babue diabada bronze b̃arada

¹ Idjaba Bezaleelba animarã babue diabadada acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca juesuma osia. Dji joub̃aa sida bicaca juesuma osia dji quĩrã quĩmãrẽena abarica bamãrẽã. Dji āt̃ara bicaca ũbea osia. ² Abari bacurude iquidaza cachu quĩrãca opeda mañ animarã babue diabadara bronzeba jũma barasia. ³ Idjaba t̃ab̃a pora āyã cuabadada, t̃ab̃a pora t̃ĩbadada, oa piabadada, warebada mĩāsuda, t̃ab̃ad̃au edebada sida jũma broncededa osia. Abeda ne jũma Ācōrēa animarã babue diabadadebemada broncededa osia. ⁴ Idjaba j̃arr̃aj̃arr̃aa broncededa osia. Mañ j̃arr̃aj̃arr̃aa animarã babue diabadade dji ideba edaa ēsidra cara basia. ⁵ Mañbe pĩrũ omoa broncededa quĩmãrẽ odapeda j̃arr̃aj̃arr̃aa b̃amaa animarã babue diabada iquidaza cara basia mañne eda bacuruda berajupeda jira ededi carea. ⁶ Acacia bacuruda erapeda bronzeba barasia. ⁷ Mañ bacurura animarã babue diabada orroza pĩrũ beade berajusia jira ededi carea. Mañ animarã babue diabadara w̃ayã uria basia. Bacuru arr̃ada basia.

Ne sag̃abada

⁸ Idjaba Bezaleelba ne sag̃abada epedeco waib̃ada dji ac̃a b̃abada bara broncededa osia. Ācōrẽ wua dede eda w̃abadama ne obada w̃ērãr̃aba ādji bronze oda quĩrã ac̃abadara diasidaa mañra omãrẽã.*

* **38:8** Ācōrẽ wua dede eda w̃abadama ne obada w̃ērãr̃a. Hebreo bedede jara b̃aēa mañ w̃ērãr̃aba obabadadebemada.

Ãcõrẽ wua de auðu jũrã bΛda

9-11 Idjaba Bezaleelba Ãcõrẽ wua dera auðu jũrã basia dji biara bΛ lino wuaba. Mañ auðu jũrã bΛ orroza veinte bronce oda uria beada bΛcuapeda bacuru tẽnara mañne eða wẽãju nũmasia. Mañ bacuru quẽbΛra parataba bΛrasia idjaba wua jũẽbari parata oda sida cara basia. Lino wuara mañne eatΛ jũẽcuasia. Ãcõrẽ wua de auðu jũrã bΛ drasoara cien bicaca basia. 12 Jẽdaare bida bronce oda uria beada die bΛcuapeda bacuru tẽnara mañne eða wẽãju nũmasia. Mañ bacuru quẽbΛra parataba bΛrasia idjaba parata oda wua jũẽbari sida cara basia. Mañne wuara eatΛ jũẽcuasia. Ãcõrẽ wua de auðu jũrã bΛ jẽdaarebemara cincuenta bicaca basia idjaba ãmãdau bæbãriare basia.

13 Dji nocoarebemara ãmãdau odjabariare basia. Mañ sida cincuenta bicaca basia. 14-15 Mañne dji eða wãbadara êsidra osia. Dji eða wãbada jΛwa acΛare bronce oda uria beada ùbea bΛpeda bacuru tẽnara mañne eða wẽãju nũmasia. JΛwa araare bida abari quĩrãca osia. Mañne lino wuara eatΛ jũẽcuasia. Dji eða wãbada orro abaare wuara quince bicaca basia idjaba dewarabema orroare bida quince bicaca basia.

16 Jũma Ãcõrẽ wua de auðu jũrã bΛra dji biara bΛ lino wua basia. 17 Dji bacuru tẽnara Bezaleelba bronce oda uria beade eða wẽãju nũmasia. Bacuru quẽbΛza parataba bΛrasia idjaba parata oda wua jũẽbarida cara basia.

18-19 Idjaba Ãcõrẽ wua de auðu jũrã bΛde eða wãbadara osia. Bronce oda uria beada quĩmãrẽ dji eða wãbadama bΛpeda mañne eða bacuru tẽnara wẽãju nũmasia. Mañ bacuru quẽbΛra parataba bΛrasia idjaba parata oda wua jũẽbari sida cara basia. Mañbe dji biara bΛ lino wuada edadapeda mañ wuade eða oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casia. Mañ wuaba dji eða wãbadara jũãtrΛ basia. Mañ wua jũãtrΛ jira bΛ drasoara veinte bicaca basia. Dji joubΛara bicaca juesuma basia. Jũma Ãcõrẽ wua de auðu jũrã bΛ eatΛ jira bΛ wuara ara mañ joubΛade beasia. 20 Jũma Ãcõrẽ wua de egorode cachiði careabemara, mañ de auðu jũrã bΛ egorode cachiði careabema sida bronce oda basia.

Ãcõrẽ wua de odi careabema zΛgΛa

21-23 Uri warra Bezaleelba ne jũma Ãcõrẽba Moisea obi jaradara osia. Idjira Judadeba yõna Hur wiuzaque basia. Ahisamá warra Aholiába idjira careabadjia. Aholiára Dañneba yõna basia. Idjia ne jũmada biya o cawa basia idjaba dji biara bΛ lino wuade eða oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida ca cawa basia. Mañ de opedadacarea Ãcõrẽ baurudeda eða wagabadjidaa.

Israelerãba mañ wua de odi carea diapedadara levitarãba juachasidaa Moiseba jarada quĩrãca. Dji juacha panΛ borora sacerdote Aaroñ warra Itamar basia.

24 Adjia Ãcõrẽa diapedada oro zΛgΛara jũma ãbaa 2,000 libra auðu basia Ãcõrẽ dede zabada quĩrãca. MañgΛba Ãcõrẽ wua dede orodebema oida badara jũma osidaa.

25-26 Israeldebema umaquĩrãrã veinte poadeba ãtaa beada juachasidade 603,550 panasidaa. Juachasidade ãdjirãza sei gramo paratada diasidaa Ãcõrẽ dede zabada quĩrãca. Jũma ãbaa ãdjia diapedada parata zΛgΛara 7,550 libra basia. 27 Mañ paratadebemada 7,500 libra edapeda Bezaleelba parata oda uria beada 100 ocuasias mañne eða Ãcõrẽ wua de bacuru ãrradara ãta wẽãju pẽi carea idjaba Ãcõrẽ wua dejãnebema bacuru tẽnara ãta wẽãju nũmaĩ carea. Mañ bacurude dji edaarebema wuara eatΛ jira bΛ basia. Parata oda uria beaza dji zΛgΛara 75 libra basia. 28 Parata oda uria bea odacarea israelerãba

diapedada parata adubadada 50 libra basia. Mañra edapeda wua jũebari beada ocuasía idjaba bacuru tēna quēb̃ara jũma b̃aracuasía.

²⁹ Israeler̃ba Ācōrēa diapedada bronce z̃ag̃ara jũma ābaa 5,300 libra basia. ³⁰⁻³¹ Mañ bronce edapeda Bezaleelba bronce oda uria beada ocuasía Ācōrē wua dede eda wābadama bacuru tēnara ģta wēāju nūm̃ai carea, Ācōrē wua de audu jūrā b̃a bacuru tēnara ģta wēāju nūm̃ai carea, idjaba dji audu jūrā b̃ade eda wābadama bacuru tēnara ģta wēāju nūm̃ai carea. Idjaba mañ bronceba idjia osia animarā babue diabadada dji j̃arr̃aj̃arr̃a bara idjaba jũma mañ animarā babue diabadadebema sida. Idjaba mañ bronceba idjia osia jũma Ācōrē wua dera egorodaa errebari cachidi careabemara, mañ de audu jūrā b̃ara egorodaa errebari cachidi careabema sida.

39

Sacerdoterā dji

¹ Bezaleelba idji ume traja paña bida Aarõba cacuae j̃ida b̃ada osidaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. Aarõba mañra j̃badjia Ācōrē wua dede ne o b̃ade.

²⁻³ Aarõba j̃are j̃ida b̃ara dji biara b̃a lino wuaba osidaa. Mañ wuade eda ādjirāba oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa. Idjaba oroda pewedea berrachidapeda chōda t̃acudapeda mañ oro sida dji wuade eda biya casidaa. ⁴ Equiaza j̃b̃ari bara osidaa. ⁵ Idjaba c̃arr̃a trāj̃abarida dji biara b̃a lino wuaba osidaa. Mañ c̃arr̃a trāj̃abarira idjia j̃are j̃ida b̃a ume ābaa casidaa aba b̃a quīrāca b̃emārēā. Mañ c̃arr̃a trāj̃abarĩde eda oro b̃arachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. ⁶ Idjaba ónice mōgarada umé edadapeda mañ mōgarade Israel doce warrarā tr̃da sēyā quīrāca jaya b̃asidaa. Mañ mōgarara oro odade cara b̃asidaa. ⁷ Mañ mōgarara Aarõba j̃are j̃ida b̃a equiaza aba cajusidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. Mañ mōgarade b̃adaba Israel doce warrarāda quīrānebabibadjia.

⁸ Idjaba “Ācōrēba quīrīā b̃a cawabibarida” Bezaleelba idji ume traja paña bida osidaa Aarõba idji so ģr̃ā j̃ā b̃amārēā. Mañg̃ara dji biara b̃a lino wuaba osidaa. Mañ wuade eda oro b̃arachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa Aarõba j̃are j̃ida b̃ade capedada quīrāca. ⁹ Mañ wua cadara ēsidra b̃eda capirusidaa ne wagabada quīrāca b̃amārēā. Māwā dji drasoara, joub̃a sida j̃awajā ewarama aba basia. ¹⁰ Mañ ģr̃ā mōgara biya quēdeada errecama quīmārē cara b̃acuasidaa. Dji nabema errecade nãg̃a mōgarada b̃asidaa: rubí, crisólito, esmeralda. ¹¹ Umébema errecade b̃asidaa: granate, zapiro, jade. ¹² Ūbeabema errecade b̃asidaa: jacinto, ágata, amatista. ¹³ Quīmārēbema errecade b̃asidaa: topacio, ónice, jaspe. Jũma mañ mōgarara oro odadaa cara b̃asidaa. ¹⁴ Mañ doce mōgaraba jara b̃a Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quīrāca ādji tr̃ra aba aba jaya b̃asidaa.

¹⁵ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé casidaa “Ācōrēba quīrīā b̃a cawabibarira” Aarõba idji so ģr̃ā j̃āmārēā. ¹⁶ Pīrū orodeda umé odapeda “Ācōrēba quīrīā b̃a cawabibari” ģr̃ābema iquidaza cajusidaa. ¹⁷ Pīrūza carena oro cada quēb̃ara aba aba cara b̃asidaa. ¹⁸ Dewarabema quēb̃ara cara b̃asidaa umébema oro odadaa Aarõba j̃are j̃ida b̃a equiaza. ¹⁹ Dewara pīrū orodeda umé odapeda “Ācōrēba quīrīā b̃a cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajusidaa. ²⁰ Dewara pīrū orodeda umé odapeda Aarõba j̃are j̃ida b̃ade

cajusidaa cARRA trājābari ātaarebe. ²¹ Jācara pāwārā odaba mañ pīrūra ābaa jāsidaa “Ācōrēba quīrā bA cawabibari” edre panA pīrūnaa. Māwā “Ācōrēba quīrā bA cawabibarira” Aaroñ so ārā catA cobesia. Ādjirāba maḡARA jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

²² Idjaba wua pāwārā bA da edadapeda Aaroñba djio wēāju jāida bA da osidaa. ²³ Mañ wuara ēsidra uria osidaa. Mañ uria ira bēdata cajusidaa cōārāmārēā. ²⁴ Idjaba granadajō za quīrāca casidaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida. Mañra Aaroñba jāida bA pāwārā bA edubema ide mimizua pARRAga cajusidaa. ²⁵⁻²⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda pīrāchiruda ocuasidaa. Mañ sida mimizua pARRAga cajusidaa Aaroñba jāida bA pāwārā bA ide. Granadajō za quīrāca cadada aba mañ ide cajudapeda mañare pīrāchiruda aba cajusidaa. Jūma pARRAga māwā caju wāsidaa. Ācōrēba Moisea jarada quīrāca mañ djio pāwārā bARA osidaa Aaroñba jā bamārēā Ācōrē wua dede ne o bA de. ²⁷ Idjaba Aaroñ itea, idji warrarā itea bida ādjia cacuade jānida panA torroa beada dji biara bA lino wuaba osidaa. ²⁸ Idjaba ādji borode jānida panARA, ādjia edreare jānida panA sida dji biara bA lino wuaba osidaa.

²⁹ Idjaba ādji itea cARRA trājābarida dji biara bA lino wuaba osidaa. Mañ wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa. Jūma maḡARA ādjirāba osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³⁰ Aaroñ itea borobarida osidaa mañ jā bA de Ācōrē itea bamārēā. Oro idji awa quiruda pewedea berrachi odapeda nañ bedeadā jaya bAsidaa: “Aba Ācōrē itea bA.” ³¹ Mañbe jācara pāwārā bAba mañ oro pewedea berrachi odara ādjirāba jā cobAsidaa Aaroñba borode jāida bA de. Jūma maḡARA osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³² Māwā israelerāba ne jūma Ācōrē wua de careabemada pārāsidaa. MaḡARA jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

Ācōrē wua de careabema Moisemaa edepedada

³³ Ācōrē wua de careabemara jūma pārānapeda Moisemaa edesidaa. Mañ de odi careabema wuara edesidaa. Idjaba jūma mañ de careabema sida edesidaa: wua jūēbarida, bacuru aradada, bacuru erada orroza berajudi careabemada, bacuru tēnada, bacuru tēna berajudi careabema sida. ³⁴⁻³⁵ Edesidaa Ācōrē wua de ānēbari bA di oveja e purea odada, mañ ārā ānēbari bA di animarā e biada, Ācōrē baurudeda dji jira ededi bacuru bara, mañ baurude ārā cobA di careabemada, baurude nocoare eatA jira bai wua sida. ³⁶ Idjaba pañ bAbada mesada, jūma mañ mesa de baira, pañ Ācōrē quīrāpita bai careabema sida edesidaa. ³⁷ Ībīrā bAbada oro idji awa quiru odada, Ībīrā mañ ārā erreca bA di carea, jūma mañ Ībīrānebemada, idjaba olivo draga Ībīrā coadi careabema sida edesidaa. ³⁸ Quera bá diabada oro odada, quera badi careabemada, olivo draga quera bara bA da jūma Ācōrē iteabema soadi carea, Ācōrē wua dede eda wābadama eatA jūātrA bai wua sida edesidaa. ³⁹ Animarā babue diabada bronce bA radada, dji jARRAJARRA bronce odada, dji jira ededi bacuruda, jūma mañ animarā babue diabada debema sida edesidaa. Idjaba ne sAḡA badada dji acA bA di bara edesidaa. ⁴⁰ Ācōrē wua de auḡu jūrā bA i careabema wuada, dji bacuru tēnada, mañ bacuru berajudi careabemada, dji auḡu jūrā bA de eda wābadama eatA jūātrA bai wuada, dji egorode cachidi careabemara jācara bara edesidaa. Ne jūma Ācōrē wua de careabemada edesidaa. ⁴¹ Idjaba Aaroñ djiora, idji warrarā djio sida

edesidaa ãdjira sacerdoterãda beadamãrẽã. Maã djiora jãnida panã Æcõrẽ wua dede ne ode wãbãdade.

⁴² Jũma israelerãba opedadara Æcõrẽba Moisea obi jarada quĩrãca basia.

⁴³ Maãra Moiseba acãpeda unusia ãdjirãba jũma aride osidada Æcõrẽba jarada quĩrãca. Maã bẽrã ãdjirãra bia jarasia.

40

Moiseba Æcõrẽ wua de carawada

¹ Maãbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

² –Poa djiwidide nabema jedecode dji nabema ewaride mã wua dera carawadadua.* ³ Mã baurudeda maã dede edaara bã dejãne bãdadua. Maã baurude nocoare wuada eatã jira bãdadua. ⁴ Idjaba mesada eda enenapeda jũma maã mesade baida bãra ãrã bãdadua. Ìbĩrã bãbada sida eda enenapeda ìbĩrãra jãwateza bãcuadadua.† ⁵ Quera babada oro odada mã wua dede eda bãdadua mã baurude quĩrãpe. Mãwã bãdapeda dji eda wãbadara wuaba eatã jũãtrã bãdadua. ⁶ Mã wua dede eda wãbada quĩrãpe animarã babue diabadara bãdadua. ⁷ Ne sãgãbadada bãdadua animarã babue diabada jẽdaare mã wua de caita. Maãgãde baidoda jue ãmãnadua. ⁸ Maãbe mã dera wuaba audu jũrã bãdadua. Maã audu jũrã bãde eda wãbadara wuaba eatã jũãtrã bãdadua.

⁹ Maãbe olivo draga quera bara bãra edapeda mã wua dede, jũma maã dede nũmea sida soadua mã itea bia bemãrẽã. ¹⁰ Animarã babue diabadada, jũma maã animarã babue diabadadebema sida soadua mã itea bio bia bemãrẽã. ¹¹ Ne sãgãbada sida dji acã bãdi bara soadua mã itea bemãrẽã.

¹² Maãbe Aaroãra idji warrarã sida mã wua dede eda wãbadamaa edepeda baidoba sãgãdua. ¹³ Sãgãdacarea djio Aaroã itea opedadara idjia jãbidua. Maãbe olivo draga quera bara bãda Aaroã boro ãrã weadua mã sacerdote dji dromada bemãrẽã. ¹⁴ Aaroã warrarãra caita zebipeda ãdjia jãnida panã torroa beada jãbidua. ¹⁵ Ædjirã boro ãrã olivo draga quera bara bãda weadua ara ãdji zeza boro ãrã weada quĩrãca. Mãwã ãdjirãra mã sacerdoterãda beadia. Olivo draga ãdjirã boro ãrã weabãrãba ãdjirãdrã, ãdjideba yõbãdarã sida mã sacerdoterãda beadia.–

¹⁶ Ara maãda Moiseba jũma osia Æcõrẽba jarada quĩrãca. ¹⁷⁻¹⁸ Egiptodeba ãdrãpedadacarea poa aba babãrãde nabema jedecode dji nabema ewaride Moiseba Æcõrẽ wua dera carawabisia. Idjia parata oda uria beara erreca bãcuabisia. Maãgãde eda bacuru ãrrada quidatera berajucuabisia maã bacurura ãta catã pẽni carea. Orroza bacuru eradara pĩrũ omoa beade berajucuabisia maã dera zarea cobemãrẽã. Dji dejãnebema bacuru tẽnara, dji eda wãbadama bacuru tẽna sida ãta nũmãbisia. ¹⁹ Jũma maã ãrã idjia wuada umẽ ãnẽbari bãbisia. Maã ãrã animarã e odada umẽ ãnẽbari bãbisia Æcõrẽba idjia jarada quĩrãca.

²⁰ Æcõrẽba ãjã obi bã bedea mõgarade bã bãda Moiseba baurudede eda waga bãsia. Waga bãpeda maã baurude ãrã cobeira cobãsia. Bacuru eradara pĩrũ omoa beade eda beraju bãsia jira ededi carea. ²¹ Baurudera Æcõrẽ wua dede eda bãbisia. Bãdapeda wuada eatã jira bãbisia baurude jũãtrã erobamãrẽã Æcõrẽba idjia jarada quĩrãca.

²² Maã wua eatã jira bã nocoare Moiseba mesada Æcõrẽ wua dede jãwa araare bãbisia. ²³ Maã mesa ãrã paãda Æcõrẽ quĩrãpita bãsia Æcõrẽba idjia jarada quĩrãca.

* **40:2** Nota Exodo 12:2de bãda acãdua. † **40:4** Ìbĩrãra ãrã bãcuadadua. Acãrãmaarã maã bedeaba jara bãa: “Ìbĩrãra coacuadadua.”

²⁴ Æcōrē wua dede j_Λwa ac_Λare dji mesa quĩrāpe Moiseba ĩbĩrā b_Λbadara b_Λbisia. ²⁵ Ma_Λ ĩbĩrā b_Λbada j_Λwateza ĩbĩrāda b_Λcuabisia Æcōrē quĩrāpita coai carea Æcōrēba idjía jarada quĩrāca.

²⁶ Æcōrē dejāne eat_Λ jira b_Λ wua nocoare Moiseba quera bá diabadada b_Λbisia. ²⁷ Ma_Λ ģr_Λ querada bá diasia Æcōrēba idjía jarada quĩrāca.

²⁸ Dji eda wābadara Moiseba wuaba eat_Λ jũātr_Λ b_Λbisia. ²⁹ Æcōrē wua dede eda wābada quĩrāpe Moiseba animarā babue diabadara b_Λbisia. Ma_Λ ģr_Λ animarāda, harina oda sida Æcōrēba babue diasia Æcōrēba idjía jarada quĩrāca.

³⁰ Animarā babue diabada jēdaare Æcōrē wua de caita Moiseba ne s_Λg_Λbadada b_Λbisia. Ma_Λg_Λde baidoda jue ũm_Λbisia. ³¹ Moiseba, Aaro_Λba, Aaro_Λ warrarā bida ādji j_Λwara, jĩrū sida ma_Λ baidoba s_Λg_Λbadjidaa. ³² Māwā s_Λg_Λbadjidaa Æcōrē wua dede eda wāb_Λdaza idjaba Æcōrēba animarā babue diab_Λdaza Æcōrēba Moisea jarada quĩrāca.

³³ Moiseba Æcōrē wua dera, animarā babue diabada sida wuaba auđu jĩrā b_Λbisia. Ma_Λne eda wābadara wuaba eat_Λ jũātr_Λ b_Λbisia. Māwā Moiseba Æcōrē wua dera pĩrāsia.

Æcōrē wua de ģr_Λ jĩrārā beda

³⁴⁻³⁵ Jūma pĩrānacarea jĩrārā ģt_Λba edaa jira b_Λba Æcōrē wua dera ānā edasia. Ma_Λne Æcōrē quĩrāwārēā dorrodorroda ma_Λ dede eda wāsia. Ma_Λba Moiserā eda poya wāé basía.

³⁶ Ma_Λ ewarideba ģtaa ma_Λ jĩrārā Æcōrē wua de ģr_Λ b_Λda nocodaa wāb_Λr_Λde israelerā sida nocodaa wābadjidaa. ³⁷ Barib_Λr_Λ jĩrārā Æcōrē wua de ģr_Λ besira israelerā sida aria panebadjidaa aba jĩrārā wayacusa nocodaa wāb_Λr_Λdaa. ³⁸ Jūma israelerāba ac_Λ pan_Λ daide āsa Æcōrē jĩrārā idji wua de ģr_Λ babadjia. Diamasi t_Λb_Λ quĩrāca uruga jira babadjia. Māwā basia ādjirā wāb_Λdaza.

LEVITICO

Israelerãra Egipto druadeba êdrasidaa 1445 poa Jesu todi naêna. Mañbe jedeco uméne Sinai êjũãne jũene wãsidea. Sinai eyade ãcõrẽba nañ Levitico cartada Moisea ðabisia (27:34). Nañ cartade ãcõrẽba Moisea jarasia sãwã sacerdoterãba odida panãda. Nañ cartara Levitico abadaa israelerã sacerdoterãra Levideba yõpedada bẽrã.

Dadji êberã bedeade nañ Levitico cartadebemada ðá eropanãa israelerãba cadjirua opeðada carea ãcõrẽa diadida panananebemada. ãdjia diapedadada sacerdoterãba ãcõrẽa babue diabadjidaa (1:1neba aba 6:7daa). Mañare ðá eropanãa ãcõrẽba cadjirua quĩrãdoabari ewaride sãwã sacerdoterãba odida pananada (capítulo 16). Mañare ðá eropanãa sãwã israelerãba ãdji ewari droma ðeara odida pananada (capítulo 23). Jĩrũare ðá eropanãa sacerdoterãba ãbĩrã ãcõrẽ wua de coadida panananebemada idjaba êberãba ãcõrẽ biẽ jaraðadebemada (capítulo 24).

Sãwã animarã ãcõrẽa babue diaida ðadebema

¹ ãcõrẽba idji wua dedeba Moisea jarasia:

²–Israelerãa nãwã jaradua: “Abaãba idji animarãnebemada ãcõrẽa diaibãrã, pacada, ovejada, wa chiwatuda diaida ðãa.

³ Pacada babue diaibãrã, dji umaquĩrãdrã diaida ðãa. Mañ pacara jũma bia ðaida ðãa. Mañra ãcõrẽ wua dede eða wãbadamaa edeida ðãa idjia diabãrãra ãcõrẽba bia unumãrẽã. ⁴ Dji diabãrãba idji jãwara paca boro ãrã ðaida ðãa. Mãwã ãcõrẽba mañ pacara dji êberã cacuabari edaya idjia cadjirua oda quĩrãdoai carea. ⁵ Mañbe ãcõrẽ quĩrãpita pacara o ãrrãgo beaida ðãa. Mañne Aaroã warrarã sacerdoterãba dji oara piadapeda animarã babue diabada orroza jĩãpoðida panãa ãcõrẽ wua de quĩrãpe. ⁶ Dji diadaba pacara epapeda, drapetapeda tãcuaida ðãa. ⁷ Mãwã o ðãde sacerdote Aaroã warrarãba animarã babue diabada ãrã tãbãra uruga nũmãnida panãa. ⁸⁻⁹ Dji diadaba paca jãsira, dji jĩrũ sida baidoba sãgãida ðãa. Sãgãðacarea Aaroã warrarã sacerdoterãba mãgãra, dji animarã tãcuadara, dji borora, dji draga sida animarã babue diabadaðe tãbã uruga nũmã ãrã ðãðapeda jũma babue diadida panãa. Mañ paca babue diabãrãra ãcõrẽba bia unuya.*

¹⁰ Abaãba idji animarãnebema ovejada wa chiwatuda ãcõrẽa babue diaibãrã, dji umaquĩrãdrã diaida ðãa. Mañ animarãra jũma bia ðaida ðãa. ¹¹ Mañra ãcõrẽ quĩrãpita animarã babue diabada jãwa araare o ãrrãgo beaida ðãa. Mañne Aaroã warrarã sacerdoterãba dji oara piadapeda animarã babue diabada orroza jĩãpoðida panãa. ¹²⁻¹³ Dji diadaba animarãra drapetapeda tãcuaida ðãa. Tãcuapeda dji jãsira, dji jĩrũ sida baidoba sãgãida ðãa. Mãgãra, dji animarã tãcuadara, dji borora, dji draga sida sacerdoteba animarã babue diabadaðe tãbã uruga nũmã ãrã ðãpeda jũma babue diaida ðãa. Mañ animarã babue diabãrãra ãcõrẽba bia unuya.

¹⁴ Abaãba ãbanada ãcõrẽa babue diaibãrã, puchirãda wa putujuda diaida ðãa. ¹⁵ Sacerdoteba mañ ãbanara animarã babue diabadamaa edepeda otapuya beaida ðãa. Beapeda dji borora animarã babue diabadaðe babueida ðãa. Dji oara animarã babue diabada orrode zowuabida ðãa. ¹⁶ Mañbe

* **1:8-9** Mañ paca babue diabãrãra ãcõrẽba bia unuya. Hebreo bedeade ðá ðãa: “Mañ babue diabãdara ãcõrẽba bia ãya.”

carabapeda, jēsapeda dji jāsida, dji cara sida animarā babue diabada orrocawa bāida bāa dji tḅḅa pora bāmaa.[†] Dji tḅḅa porara animarā babue diabada āmādaṁ odjabariare bāa. ¹⁷ Maḅbe dji ide jidapeda ībanara drawe ewara cobāida bāa. Māwā cobāpeda animarā babue diabadaḁe babue diaida bāa. Maḅ ībana babue diabara Ācōrēba bia unuya.”–

2

Néudebema sāwā Ācōrēba diadida panā

¹ Abaḅba idji néudebema harina odada Ācōrēba diaibara, dji biara bā harinada diaida bāa. Maḅ harina ārā nedragada weapeda incienso querada ārā cobāida bāa. ² Maḅra idjia Aaroḅ warrarā sacerdoterāmaa edeida bāa. Maḅ harinanebemada sacerdoteba jḅwa baratama aba edaida bāa nedraga bara idjaba jūma dji incienso quera bara. Maḅgāra animarā babue diabada ārā babue diaida bāa. Maḅ maārī babue diabaraḁeba acḅbi bāa jūma maḅ harinara Ācōrēba dia bāda. Maḅ babue diabara Ācōrēba bia unuya. ³ Maḅ harinanebemada maārī Ācōrēba babue diada bēra jūma dji bēda sida Ācōrē itea besia. Maḅ bēra ababe Aaroḅba idji warrarā bida arima codida panā.

⁴ Abaḅba paḅ ābudada Ācōrēba diaibara, dji biara bā harina odada diaida bāa. Maḅ paḅra ēsābari neḁ bāida bāa. Nedraga bara oida bāa wa nedragaba ārā parāida bāa. ⁵ Jiorro pewedeada odade paḅ ābudada diade edeibara, dji biara bā harina nedraga bara odada diaida bāa. Maḅgāra ēsābari neḁ bāida bāa. ⁶ Maḅ paḅra jūma cōrācuapeda nedragada ārā weaida bāa, Ācōrēba diai bēra. ⁷ Paḅ cugurude ābudada diade edeibara, dji biara bā harina nedraga bara odada diaida bāa.

⁸ Maḅ paḅ ābudadebemada dji Ācōrēba diabaraḅba sacerdotemaa edepeda sacerdoteba animarā babue diabadamaa edeida bāa. ⁹ Maḅbe maārī edapeda maḅgāra animarā babue diabadaḁe Ācōrēba babue diaida bāa. Maḅ maārī babue diabaraḁeba acḅbi bāa jūma maḅ paḅra Ācōrēba dia bāda. Maḅ paḅ babue diabara Ācōrēba bia unuya. ¹⁰ Maḅ paḅnebemada maārī Ācōrēba babue diada bēra jūma dji bēda sida Ācōrē itea besia. Maḅ bēra ababe Aaroḅba idji warrarā bida arima codida panā.

¹¹ Bāra néudebemada Ācōrēba diabadaḁe paḅ ēsābari bara bāda diacara panā, paḅ ēsābarida, urrajō sida Ācōrēba babue diacara panā bēra. ¹² Bārāba naārā ewabadaḁebemada Ācōrēba diabadaḁe paḅ ēsābari bara, urrajō bara diadida panā. Baribara animarā babue diabadaḁe babue diacara panā, Ācōrēba bia unuē bēra.

¹³ Jūma bārā néudebemada Ācōrēba diabadaḁe tā bara diadida panā. Tā neḁ bāra diacara panā. Tāba cawabi bāa Ācōrēba bārā ume beḁea bādaḁa jōéda. Maḅ bēra jūma Ācōrēba diabada tā bara bāida bāa.

¹⁴ Bārāba naārā ewabadaḁebemada Ācōrēba diabadaḁe jututiadapeda tēūnada Ācōrēba diadida panā. ¹⁵ Maḅ ārā nedragada weadapeda incienso querada ārā cobāida panā, Ācōrēba diadi bēra. ¹⁶ Sacerdoteba maḅnebemada Ācōrēba babue diaida bāa dji nedraga bara idjaba jūma dji incienso quera bara. Maḅ maārī babue diabaraḁeba acḅbi bāa jūma maḅ jututiadara Ācōrēba dia bāda.

[†] 1:16 Hebreo beḁeade maḅ versículora ebuda bāa.

3

Ãcõrẽ ume necai bai carea sãwã animarã diaida bΛ

¹ AbaΛba Ãcõrẽ ume necai bai carea pacada diaibΛrΛ, dji umaquĩrãda wa dji wẽrãda diaida bΛa. Mañ pacara jũma bia baida bΛa. ² Dji dia bΛba idji jΛwara paca boro ãrã bΛpeda o ãrrãgo beaida bΛa Ãcõrẽ wua dede eda wãbada caita. Mañbe Aaroñ warrarã sacerdoterãba dji oara animarã babue diabada ãrã idjaba orroza bida jĩãpodida panΛa. ³⁻⁴ Dji dia bΛba dji tΛrida, bitedabema dragada, cotruada umena dji draga bara, nequima sida Aaroñ warrarã diaida bΛa Ãcõrẽa babue diadamãrẽã. ⁵ Ãdjirãba jũma mañgΛra animarã babue diabadade Ãcõrẽa babue diadida panΛa animarã bá nũmacãda ãrã.* Mañ babue diabΛrΛra Ãcõrẽba bia unuya.

⁶ AbaΛba Ãcõrẽ ume necai bai carea ovejada wa chiwatuda diaibΛrΛ, dji umaquĩrãda wa dji wẽrãda diaida bΛa. Mañra jũma bia baida bΛa. ⁷ Ovejada diaibΛrΛ, Ãcõrẽ quĩrãpita edeida bΛa. ⁸ Idji jΛwara oveja boro ãrã bΛpeda o ãrrãgo beaida bΛa Ãcõrẽ wua de quĩrãpe. Mañbe Aaroñ warrarãba dji oara animarã babue diabada ãrã idjaba orroza bida jĩãpodida panΛa. ⁹⁻¹⁰ Dji dia bΛba dji dragada, dji dru carraya tΛdada, dji tΛrida, cotrua umena dji draga bara, nequima sida sacerdoterã diaida bΛa Ãcõrẽa babue diadamãrẽã. ¹¹ Sacerdoteba jũma mañgΛra animarã babue diabadade Ãcõrẽa babue diaida bΛa. Mañ babue diabΛrΛra Ãcõrẽa djico diabΛrΛ quĩrãca bΛa.

¹² Ãcõrẽ ume necai bai carea dia bΛba chiwatuda diaibΛrΛ, Ãcõrẽ quĩrãpita edeida bΛa. ¹³ Mama idji jΛwara chiwatu boro ãrã bΛpeda o ãrrãgo beaida bΛa Ãcõrẽ wua de quĩrãpe. Mañbe Aaroñ warrarãba dji oara animarã babue diabada ãrã idjaba orroza bida jĩãpodida panΛa. ¹⁴⁻¹⁵ Dji dia bΛba dji tΛrida, cotruada umena dji draga bara, nequima sida sacerdotea diaida bΛa Ãcõrẽa babue diadamãrẽã. ¹⁶ Mañbe sacerdoteba jũma mañgΛra animarã babue diabadade Ãcõrẽa babue diaida bΛa. Mañ babue diabΛrΛra Ãcõrẽa djico diabΛrΛ quĩrãca bΛa. Ãcõrẽba mañra bia unuya. Jũma dji dragada Ãcõrẽa babue diaida bΛa. ¹⁷ Idiba ãtaa nañ bedeada ãjã odida panΛa: bãrã wãbΛdaza bãrãba, bãrã warrarãneba yõbΛdarã bida animarã dragada, oa sida cocara panΛa.

4

Cadjirua oda carea cãrẽda Ãcõrẽa diaida bΛ

¹ Idjaba Ãcõrẽba Moisea jarasia:

² –Israelerãa nãwã jaradua: “AbaΛba cadjirua oi crĩchaẽ bΛde Ãcõrẽ leyda ãi oibΛrΛ, mañ cadjirua oda carea nãwã oida bΛa:

³ Sacerdote dji dromaara bΛba mãwã cadjiruada oibΛrΛ, puru sida Ãcõrẽ quĩrãpita bedeade baya. Mañ cadjirua oda carea paca umaquĩrã zaqueda Ãcõrẽa babue diaida bΛa. Mañ pacara jũma bia baida bΛa. ⁴ Mañra Ãcõrẽ wua dede eda wãbada quĩrãpe edepeda idji jΛwara paca boro ãrã bΛpeda o ãrrãgo beaida bΛa Ãcõrẽ quĩrãpita. ⁵ Mañbe dji oada mãrĩ edapeda Ãcõrẽ wua dede eda edeida bΛa. ⁶ Mama eda idji jΛwa jĩwĩnĩra mañ oade beguea edapeda barima siete Ãcõrẽ quĩrãpita jĩãpoida bΛa wua eatΛ jira bΛ quĩrãpe. ⁷ Mañbe quera bá diabadade cachu quĩrãca beara mañ oaba soaida bΛa Ãcõrẽ quĩrãpita. Ãcõrẽ wua dedeba dajadaa zepeda dji eda wãbada quĩrãpe paca oa bedara animarã babue diabada cobΛ caita jũma weaida bΛa. ⁸⁻⁹ Mañbe

* **3:5** Ãcõrẽ ume necai bai careabema animarã diai naẽna dji dia bΛba naãrã Ãcõrẽa dewara animarãda jũma babue diaida bΛa. Capítulo 1ne mañnebemada bΛ bΛa.

cadjirua oda carea paca beada bitedabema dragada jūma edaida b̃aa: dji t̃arida, cotruada umena dji draga bara, nequima sida. ¹⁰ (Ãcõrẽ ume necai bai carea animarã draga edabari quĩrãca oida b̃aa.) Edapeda jūma maãg̃ara animarã babue diabada de Ãcõrẽa babue diaida b̃aa. ¹¹⁻¹² Pacadebema bedara israelerã duañmãba jūma ãyã edeida b̃aa: dji eda, dji djarada, dji boroda, dji jĩrũda, jūma bitedabemada, dji ã sida. Jūma maãg̃ara edeida b̃aa animarã babueda pora cuabadamaa. Maã pora ãrã t̃ab̃a cajẽrãpeda pacara jūma babueida b̃aa.

¹³ Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade Israel puruba Ãcõrẽ leyda ãĩ oib̃ar̃a, cadjirua odara adua b̃amĩna Ãcõrẽ quĩrãpita bedeadẽ baya. ¹⁴ Barib̃ar̃a puruba cawasira, maã cadjirua carea paca umaquĩrã zaqueda Ãcõrẽ wua demaa edeida b̃aa babue diabi carea. ¹⁵ Maãbe Ãcõrẽ quĩrãpita israelerã bororãba ãdji j̃awara paca boro ãrã b̃adapeda o ãrrãgo beadida paña. ¹⁶ Maãbe sacerdote dji dromaara b̃aba dji oada maãrĩ Ãcõrẽ wua dede eda edeida b̃aa. ¹⁷ Mama eda idji j̃awa jĩwĩnĩra maã oade beguea edapeda barima siete Ãcõrẽ quĩrãpita jĩãpoida b̃aa wua eat̃a jira b̃a quĩrãpe. ¹⁸ Maãbe Ãcõrẽ quĩrãpita quera bá diabada de cachu quĩrãca beara maã oaba soaida b̃aa. Ãcõrẽ wua dedeba dajadaa zepeda dji eda wãbada quĩrãpe paca oa bedara animarã babue diabada cob̃a caita jūma weaida b̃aa. ¹⁹ Maãbe paca bitedabema dragada jūma edapeda animarã babue diabada de Ãcõrẽa babue diaida b̃aa. ²⁰ Idjia oida b̃aa ara idji cadjirua carea oda quĩrãca. Sacerdoteba m̃awã oida b̃aa b̃arãba cadjirua opedada carea. M̃awãb̃ar̃a Ãcõrẽba maã cadjiruara quĩrãdoaya. ²¹ Maãbe pacadebema bedara israelerã duañmãba ãyã edepeda jūma babueida b̃aa ara idji cadjirua carea beada paca ãyã edepeda jūma babueda quĩrãca. M̃awã oida b̃aa maã pacara beada bẽrã Israel puruba cadjirua oda carea.

²² Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade b̃arã bororãnebemaba Ãcõrẽ leyda ãĩ oib̃ar̃a, cadjirua odara adua b̃amĩna Ãcõrẽ quĩrãpita bedeadẽ baya. ²³ Barib̃ar̃a cadjirua odada cawasira, chiwatu dji umaquĩrãda edeida b̃aa Ãcõrẽ quĩrãpita babue diabi carea. Maã chiwatura jūma bia b̃aida b̃aa. ²⁴ Animarã babue diadi careabema beabadama idji j̃awara chiwatu boro ãrã b̃apeda Ãcõrẽ quĩrãpita o ãrrãgo beaida b̃aa idjia cadjirua oda carea. ²⁵ Maãbe sacerdoteba maã cadjirua carea beada chiwatu oade idji j̃awa jĩwĩnĩra beguea edapeda animarã babue diabada de cachu quĩrãca beara soaida b̃aa. Chiwatu oa bedara animarã babue diabada cob̃a caita jūma weaida b̃aa. ²⁶ Maãbe jūma dji draga bitedabemada Ãcõrẽa babue diaida b̃aa Ãcõrẽ ume necai bai careabema animarã dragada babue diabari quĩrãca.* Maãg̃ara sacerdoteba oida b̃aa b̃arã boroba cadjirua oda carea. M̃awãb̃ar̃a Ãcõrẽba maã cadjiruara quĩrãdoaya.

²⁷ Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade b̃arãnebemaba Ãcõrẽ leyda ãĩ oib̃ar̃a, cadjirua odara adua b̃amĩna Ãcõrẽ quĩrãpita bedeadẽ baya. ²⁸ Barib̃ar̃a cadjirua odada cawasira, chiwatu wẽrãda edeida b̃aa Ãcõrẽ quĩrãpita babue diabi carea. Maã chiwatura jūma bia b̃aida b̃aa. ²⁹ Animarã babue diadi careabema beabadama idji j̃awara chiwatu boro ãrã b̃apeda o ãrrãgo beaida b̃aa idjia cadjirua oda carea. ³⁰ Maãbe sacerdoteba chiwatu oade idji j̃awa jĩwĩnĩra beguea edapeda animarã babue diabada de cachu quĩrãca beara soaida b̃aa. Chiwatu oa bedara animarã babue diabada cob̃a caita jūma weaida b̃aa. ³¹ Maãbe dji dragada jūma edaida b̃aa Ãcõrẽ ume necai bai careabema animarã draga edabari quĩrãca. Edapeda dji dragara animarã babue diabada de

* 4:26 Levitico capítulo 3.

jūma babue diaida b_Λā Ācōrēba bia unumārēā. Maḷg_Λara sacerdoteba oida b_Λā aba_Λba cadjirua oda carea. Māwāb_Λr_Λ Ācōrēba maḷ cadjiruara quīrādoaya.

³² Aba_Λba chiwatu cāyābara ovejada idjia cadjirua oda carea babue diabi quīrā b_Λab_Λr_Λ, oveja wērāda edeida b_Λā. Maḷ ovejara jūma bia baida b_Λā.

³³ Animarā babue diadi careabema beabadama idji j_Λwara oveja boro ār_Λ b_Λpēda o _Λrrāgo beaida b_Λā idjia cadjirua oda carea. ³⁴ Maḷbe sacerdoteba maḷ cadjirua carea oveja beada oade idji j_Λwa jīwīnīra beguea edapeda animarā babue diabadaḍe cachu quīrāca beara soaida b_Λā. Oveja oa beḍara animarā babue diabada co_Λ caita jūma weaida b_Λā. ³⁵ Maḷbe dji dragada jūma edaida b_Λā Ācōrē ume necai bai careabema animarā draga edabari quīrāca. Edapeda dji dragara Ācōrēa jūma babue diaida b_Λā animarā babue diabadaḍe bá nūm_Λcāda animarā ār_Λ. Maḷg_Λara idjia oida b_Λā aba_Λba cadjirua oda carea. Māwāb_Λr_Λ Ācōrēba maḷ cadjiruara quīrādoaya.

5

¹ Bārā bororāba ēberā cawa ob_Λdaḍe aba_Λda trānib_Λr_Λ, maḷg_Λ ēberāba ununada wa ūrīnada jaraēb_Λr_Λ cadjiruada o b_Λā. Maḷ carea bedeade baya.

² Bārāba cocara pan_Λ animarā mēābemada, daupēbadada, wa jāne wābada beudada aba_Λba waraib_Λr_Λ, waradada adua b_Λmīna maḷ ēberāra Ācōrē quīrāpita biē beḍa bēra bedeade b_Λā.* ³ Aba_Λba Ācōrē quīrāpita biē b_Λ ēberāda waraib_Λr_Λ wa maḷ ēberānebemada waraib_Λr_Λ, māwā waradara adua b_Λmīna cawab_Λr_Λde bedeade baya.† ⁴ Aba_Λba quīrācuīta crīchaēne bariduade oida wārāneba jaraib_Λr_Λ, māwā jaradara quīrādoaimīna cawab_Λr_Λde Ācōrē quīrāpita bedeade baya.

⁵ Māwā bea cadjirua odaba idjia odara jūmarāa ebuda jaraida b_Λā. ⁶ Idjia cadjirua oda carea idji animarānebema oveja wērāda wa chiwatu wērāda edeida b_Λā Ācōrēa babue diabi carea. Maḷbe sacerdoteba maḷg_Λ animarā dragara Ācōrēa babue diaida b_Λā maḷ ēberāba cadjirua oda carea.

⁷ Ne neē quiruba ovejada diai carea neē b_Λab_Λr_Λ, puchirāda umé wa putujuda umé edeida b_Λā. Aba Ācōrē quīrāpita beabida b_Λā idjia cadjirua oda carea idjaba aba Ācōrēa jūma babue diabida b_Λā. ⁸ Maḷ umébema ībanara sacerdotemaa edepēda sacerdoteba aba otapuya beaida b_Λā dji ededaba cadjirua oda carea. Otapuya beab_Λr_Λde abēda dji borora t_Λcara b_Λā. ⁹ Maḷ cadjirua carea ībana beada oara animarā babue diabada orro abaare maārī jīāpoida b_Λā. Oa beḍara animarā babue diabada co_Λ caita jūma weaida b_Λā. Māwā oida b_Λā dji ededaba cadjirua oda carea. ¹⁰ Maḷbe sacerdoteba dewarabema ībanara jūma Ācōrēa babue diaida b_Λā Ācōrēba obi jarada quīrāca.‡ Jūma maḷg_Λara idjia oida b_Λā dji ededaba cadjirua oda carea. Māwāb_Λr_Λ Ācōrēba maḷ cadjiruara quīrādoaya.

¹¹ Barib_Λr_Λ ne neē quiruba puchirāda umé wa putujuda umé diai carea neē b_Λab_Λr_Λ, dji biara b_Λ harinada epedeco jūgurua umé diaida b_Λā idjia cadjirua oda carea.§ Maḷ harinane nedragada, incienso quera sida b_Λcara b_Λā cadjirua carea dia b_Λ bēra. ¹² Maḷ harinara sacerdotemaa edepēda sacerdoteba j_Λwa barat_Λma aba edapeda Ācōrēa babue diaida b_Λā animarā babue diabadaḍe bá nūm_Λcāda ār_Λ. Maḷ maārī babue diab_Λr_Λdeba ac_Λbi b_Λā harinara jūma Ācōrēa dia b_Λda. Maḷ harina diadara cadjirua carea diasia. ¹³ Sacerdoteba māwā oida b_Λā dji ededaba cadjirua oda carea. Māwāb_Λr_Λ

* **5:2** Levitico capítulo 11. † **5:3** Levitico capítulo 12–15. ‡ **5:10** Levitico 1:14-17. § **5:11** Epedeco jūgurua umé. Hebreo bedeade b_Λ b_Λā “décima parte de un efa.”

Ãcõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoaya. Harina bedara sacerdote itea baya bãrã néudebema Ãcõrẽa babue diab̃r̃ade dji bedara idji itea bebari quĩrãca.”–

Bedeade b̃aba diaida b̃a

¹⁴ Idjaba Ãcõrẽba Moisea jarasia:

¹⁵ –Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade ab̃aba Ãcõrẽa diaida b̃adebemada jũma diaẽb̃r̃a, mañ cadjirua oda carea idji animarãnebema oveja dji umaquĩrãda Ãcõrẽa diaida b̃aa. Mañ ovejara jũma bia baida b̃aa. Dji nẽb̃ara daucha baida b̃aa idjia diaida b̃a quĩrãca. Mañbari paratara diab̃r̃abara Ãcõrẽ dede zabada quĩrãca diaida bacasia. ¹⁶ Idjia Ãcõrẽa diaẽ b̃ada diapeda sacerdotema mañ audu diaida b̃aa.* Mañbe idjia ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ãcõrẽa babue diaya. Mãwãb̃r̃a Ãcõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoaya.

¹⁷ Ab̃aba Ãcõrẽ leyda ãi oib̃r̃a, ãi odada adua b̃amĩna Ãcõrẽ quĩrãpita mañ cadjirua carea bedeade b̃aa. ¹⁸ Cawab̃r̃ade idji animarãnebema oveja dji umaquĩrãda sacerdotema edeida b̃aa Ãcõrẽa babue diamãrẽa mañ cadjirua oda carea. Mañ ovejara jũma bia baida b̃aa. Dji nẽb̃ara daucha baida b̃aa idjia diaida b̃a quĩrãca. Ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ãcõrẽa babue diaya. Mãwã idjia adua b̃ade cadjirua odara Ãcõrẽba quĩrãdoaya. ¹⁹ Mañ ëberãba Ãcõrẽ leyda ãi oda bẽrã bedeade b̃aa. Mañ bẽrã ovejara babue diaida b̃aa.

6

¹ Idjaba Ãcõrẽba Moisea jarasia:

² –Ab̃aba idjia wagamãrẽa ne bedada sewadeba adua b̃ada aib̃r̃a, wa idjia dr̃adada dr̃aẽ b̃ada aib̃r̃a, wa cũrũga b̃adeba djãrãnedã jãrĩb̃r̃a, Ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o b̃aa. ³ Mañ awara ab̃aba ne aduadada unupeda sewadeba unuẽ b̃ada aib̃r̃a, wa baridua mañ quĩrãca beada opeda mẽrãib̃r̃a, Ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o b̃aa. ⁴⁻⁵ Bariduaba mañ cadjirua quĩrãca beada oib̃r̃a, Ãcõrẽ quĩrãpita bedeade baya. Mañ bẽrã idjia dr̃a erob̃ara, wa cũrũga b̃adeba jãrĩ erob̃ara, wa idjima beda sewadeba jẽda diaẽ b̃ara, wa djãrã ne aduada mẽrã erob̃ara, wa baridua djãrãne mẽrã erob̃a sida djibarĩa jẽda diaida b̃aa. Jẽda diapeda mañ audu diaida b̃aa.* Mãwã diaida b̃aa idjia cadjirua oda carea oveja beab̃r̃a ewaride. ⁶ Mañne idji animarãnebema oveja dji umaquĩrãda sacerdotema edeida b̃aa babue diamãrẽa idjia cadjirua oda carea. Mañ ovejara jũma bia baida b̃aa. Dji nẽb̃ara daucha baida b̃aa idjia diaida b̃a quĩrãca. ⁷ Idjia ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ãcõrẽ quĩrãpita babue diaya. Mãwãb̃r̃a Ãcõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoaya.

10

Nadába, Abiu bida cadjirua opedada

¹ Aaroã warrarã Nadába, Abiu bida ãdji quera babada epedecoda edadapeda t̃b̃dauda quera sida mañ epedecode b̃asidaa. Mañda Ãcõrẽba jarada awara idji quĩrãpita básidaa.* ² Mañ carea Ãcõrẽba t̃b̃a uruada idji b̃amãba erad̃abisia. Mañ uruaba ãdjira bá beasia. Mãwã idji quĩrãpita beusidaa.

³ Mañbe Moiseba Aaroã jarasia:

* **5:16** Mañ audu. Hebreo bedeade b̃a b̃aa “la quinta parte.” * **6:4-5** Mañ audu. Hebreo bedeade b̃a b̃aa “la quinta parte.” * **10:1** Exodo 30:7-9de jara b̃aa sãwã Ãcõrẽ quĩrãpita querada báida b̃ada.

–Naŕra jãwãsia Ācõrẽba jarada quĩrãca opedadaẽ bẽrã. Ācõrẽba nãwã jara-sia:

Mã caita zebɔdaba mŕra waya pananida panɔa. Mɔdrɔ jũmarã quĩrãpita bia jaradida panɔa.

Maŕda ũrĩpeda Aaroŕra chupea besia. ⁴ Maŕbe Moiseba Aaroŕ djabadrõã Uziel warrarã Misaelda, Elzapaŕ sida trãpeda jarasia:

–Zedadua. Bãrã ãberãrã beupedadara Ācõrẽ wua de caitabemada puru jĩga ededadua.–

⁵ Ara maŕda zedapeda Moiseba jarada quĩrãca dji beupedadara ãdji djio jã panɔ bara puru jĩga edesidaa.

16

Ācõrẽba cadjirua quĩrãdoabari ewari

¹ Ācõrẽba jarada awara idji quĩrãpita quera babada carea Aaroŕ warrarãra umẽ beusidaa. Beupedadacarea Ācõrẽra Moise ume bedeiasia. ² Nãwã jarasia:

–Bɔ djaba Aaroŕa jaradua mã dede wua eatɔ jira bɔ jẽdaare mã itea biara bɔ dejãne baridua ewaride eda wãrãmãrẽã. Baridua ewaride eda wãsira beuya, mŕra baurude ãrɔ jãrãrãne bɔ bẽrã. Ababe mã bɔda ewaride eda wãida bɔa.

³ Mã ewaride Aaroŕba nãwã oida bɔa: idjia cadjirua oda carea paca dji umaquĩrã zaqueda eneida bɔa babue diai carea. Idjaba oveja dji umaquĩrãda eneida bɔa jũma babue diai carea. ⁴ Maŕbe cuipeda idjia edre jãbari lino wua odada jãida bɔa. Mã ãrɔ idjia jãbari lino wua oda torroa bɔda jãpeda cãrrɔ trãjãbari lino odaba trãjã cobɔida bɔa. Idji borode jãbari lino oda sida jãida bɔa. Mãgɔra idjia jãida bɔa mã quĩrãpita ne obɔrɔde.

⁵ Mã awara israelerãba cadjirua opedada carea idjia chiwatu dji umaquĩrãda umẽ diadida panɔa dji draga babue diamãrẽã. Idjaba oveja dji umaquĩrãda diadida panɔa jũma babue diamãrẽã. ⁶ Aaroŕba cadjirua oda carea, idji ãberãrãba cadjirua opedada carea bida paca umaquĩrã zaquera eneya babue diai carea. ⁷ Chiwatura umena mã quĩrãpita eneida bɔa mã wua dede eda wãbada caita. ⁸ Maŕbe bãrãba cawadĩ carea jemenebada quĩrãca Aaroŕba oya cawai carea sãlgɔ chiwatura mã itea baida idjaba sãlgɔda ãjũã põãsa ewaraga bɔde ãrãbueida.* ⁹ Chiwatu mã itea bedara Aaroŕba babue diai carea bɔa israelerãba cadjirua opedada carea. ¹⁰ Chiwatu ãrãbuei carea bedara Aaroŕba mã quĩrãpita zocai erobaya israelerãba cadjirua opedadara ãyã edemãrẽã ãjũã põãsa ewaraga bɔdaa.

¹¹ Aaroŕba paca zaquera o ɔrrãgo beaida bɔa idjia cadjirua oda carea idjaba idji ãberãrãba cadjirua opedada carea bida. ¹² Maŕbe quera babada epedecoda edapeda tɔbɔdau mã quĩrãpita bɔ animarã babue diabadadebemaba biraida bɔa. Idjaba incienso quera dji ɔrabadada jɔwa baratɔma umẽ edaida bɔa. Mãra jũma edeida bɔa mã dede wua eatɔ jira bɔ jẽdaare. ¹³ Mama mã quĩrãpita querada tɔbɔdau ãrɔ cuaida bɔa cowa nũmemãrẽã. Mã cowaaba mã baurude ãrɔ cobɔra ãnã edaya. Mãwãbɔrɔ Aaroŕra beuẽa. ¹⁴ Maŕbe paca oada edapeda idji jɔwa jĩwĩnɔba mãrĩ jĩãpoida bɔa baurude ãrɔ iquida. Idjaba baurude quĩrãpe egode b̄arima siete jĩãpoida bɔa.

¹⁵ Maŕbe dajadaa wãpeda chiwatu mã itea bedara o ɔrrãgo beaida bɔa israelerãba cadjirua opedada carea. Chiwatu oara mã wua dede eatɔ jira bɔ jẽdaare edepeda baurude ãrɔ, baurude quĩrãpe egode bida jĩãpoida bɔa idjia

* **16:8** Sãlgɔda ãjũã põãsa ewaraga bɔde ãrãbueida. Hebreo bedeadẽ jara bɔa “sãlgɔda Azazel carea diabueida.” Azazel trãba jara bɔra ebuda bãã. Naŕgãrã crĩchada dia bɔa: chiwatu ãjũã põãsa ewaraga bɔde ãrãbueida, ãjũã chiwatu ãrãbuebadada, wa jai põãsa ewaraga bɔ ãjũãne babarida.

naārã paca oa jĩãpoda quĩrãca. ¹⁶ Mã wua dera bārã dji cadjirua obadarã tãēna bã bērã Aaroõba mãwã oaba jĩãpoida bãa. Mãwã mã itea biara bã dejãda mã quĩrãpita bia bãya israelerãba cadjirua o panãnebemada, mã quĩrãpita biẽ panãnebemada, idjaba mã bedea jĩã odaẽ panãnebema sida. Mã itea bã dejãra ara mã quĩrãca oida bãa mã quĩrãpita bia bẽmãrẽã.

¹⁷ Aaroõba cadjirua carea mã itea biara bã dejãne oa jĩãpode wãbãrãde aba ēdrãbãrãdaa ni abãda mã wua dede bacara bãa. Mama eda bãde Aaroõba oara jĩãpoya idjia cadjirua oda carea, idji ēberãrãba cadjirua opedada carea, idjaba israelerãba cadjirua opedada carea bida. ¹⁸ Mã wua dedeba dajadaa zepeda mã quĩrãpita bã animarã babue diabadamaa wãida bãa bia bãi carea. Idjia paca oara, chiwatu oa sida mããrĩ edapeda animarã babue diabada de cachu quĩrãca beara soaida bãa. ¹⁹ Mãbe animarã babue diabada ãrã idji jãwa jĩwĩnĩba oada barima siete jĩãpoida bãa animarã babue diabada mã quĩrãpita bia bãi carea. Mãwã oida bãa animarã babue diabada israelerã mã quĩrãpita biẽ panãneba biẽ bẽbari bērã.

²⁰ Mã itea biara bã dejã, mã itea bã dejã, animarã babue diabada sida mã quĩrãpita bia bãdeacarea Aaroõba chiwatu wadi zocai erobãra caita eneida bãa. ²¹ Idji jãwara chiwatu boro ãrã bãpeda jũma israelerãba cadjirua opedadara, mã bedea jĩã odaẽ panana sida Aaroõba ebuda jaraida bãa mã cadjiruara chiwatu ãrã bãi carea. Mãbe abãda bãya chiwatura ējũã põãsa ewaraga bãdaa edemãrẽã. ²² Mã chiwatuba jũma bārã cadjiruara ãyã edeya ēberãrã neẽmaa. Mama ējũã põãsa ewaraga bãde dji ededaba chiwatura ērãbueida bãa.

²³ Mãmisa Aaroõra mã wua dede eda wãpeda idjia jã bã lino wua odara ērãpeda mama ameida bãa. Mãra idjia jãbaria mã itea biara bã dejãne wãi carea. ²⁴ Mãbe arima cuipeda idjia ewariza jãbarida jãida bãa. Mãbe dajadaa wãpeda idjia enena ovejada, israelerãba diapedada oveja sida beapeda jũma babue diaida bãa idjia cadjirua oda carea, israelerãba cadjirua opedada carea bida. ²⁵ Mãbe cadjirua carea paca, chiwatu sida beada dragada animarã babue diabada de jũma babueida bãa.

²⁶ Chiwatu ējũã põãsa ewaraga bãde ērãbuedara jēda zebãrãde cuida bãa idjaba idjia cacuada jã bãra tãtoida bãa. Mãbebãrã bārã duanãmaa zeida bãa.

²⁷ Bārã cadjirua carea beada pacara, chiwatu sida israelerã duanãmaãba ãyã edeida bãa babuei carea. Dji era, dji djarara, dji ã sida jũma babueida bãa. Aaroõba mã animarã oara mã itea biara bã dejãne jĩãposia. ²⁸ Ēberã mã animarã ãyã báde wã badara jēda zebãrãde cuida bãa idjaba idjia cacuada jã bãra tãtoida bãa. Mãbebãrã bārã duanãmaa zeida bãa.

²⁹ Idiba ãtaa bārã israelerãba naã beduada jĩã odida panãa. Poaza si- etebema jedecode die ewari bãde bārãba ne codaca ewarida odida panãa.† Mã ewaride trajacara panãa. Āibemarã bārã tãēna panã sida trajacara panãa. ³⁰ Poaza mã ewaride sacerdote dji dromaara bãba mã jarada quĩrãca oya bārãba cadjirua opedada carea. Mãwã bārãra mã quĩrãpita bia beadia. ³¹ Mã ewarira ãnãũbada ewari dromaa. Mãne bārãra ne codacara panãa. Idiba ãtaa poaza mã ewaride mãwã odida panãa.

³² Sacerdote dji dromaara bã jaidabãrãde idji warra boro ãrã olivo dragada weadida panãa idji zeza cacubari bẽmãrẽã. Mã warraba israelerãba cadjirua opedada carea oida bã quĩrãca oya. Mã ewaride sacerdoteba lino wua oda jãida bãra jãya. ³³ Mãne oa jĩãpo bãdeba idjia mã itea biara bã dejãda, mã itea bã dejãda, animarã babue diabada sida bia bãya. Idjaba

† **16:29** Acãrãmarã israelerã ne codaca ewaride baido docara panasidaa, ādji quima ume jipa cãnida panasidaa, ādji jĩrũne jãbadada jãcara panasidaa idjaba cuicara panasidaa.

sacerdoterāba cadjirua opedada carea, jūma bārāba cadjirua opedada carea bida idjia oida bā quīrāca oya.

³⁴ Idiba ātaa māa naāra ījā obi bāa: poaza barima aba sacerdote dji dromaara bāba māa jarada quīrāca oida bāa jūma israelerāba cadjirua opedada carea.

Maābe Ācōrēba Moisea jarada quīrāca o panesidaa.

23

Ewari droma bea Ācōrēba obida

¹ Maābe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua māa naāgā ewari droma beada poaza obi bāda. Maā ewari beade bārāra ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea.

Ānāūbada ewari

³ Sei ewari bārā trajura odida panāa, baribārā sietebema ewaride ānāūnida panāa. Maā ewaride bārāra ni maārī bida trajadacara panāa. Maā awara ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Bārā panane wābādama bida ānāūbada ewarira mā itea wagadida panāa.

Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari idjaba paā ēsābari neē bā cobada ewari

⁴ Māa naāgā ewari droma beada poaza obi bāa. Māa bāda ewaride maā ewari beara bārāba odida panāa. Maā ewaride ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea.

⁵ Poaza dji naārābema jedecode catorce ewari queubārāde bārā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewarira odida panāa māa bia bedeadī carea.*

⁶ Maābe abari jedecode quince ewarideba ātaa bārāba paā ēsābari neē bā cobada ewarira odida panāa māa bia bedeadī carea.† Maāne siete ewari bārāba paā ēsābari neē bāda codida panāa. ⁷ Dji naārābema ewaride bārāra ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Maā ewaride bārāra trajadacara panāa. ⁸ Maā siete ewaride animarāda māa ewariza babue diabidida panāa. Jīrūarebema ewaride bārāra wayacusa ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Maā ewaride bida bārāra trajadacara panāa.–

Néudebema naārā ewabāda Ācōrēba diabada ewari

⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁰ –Israelerāa nāwā jaradua: “Māa bārāa diai jarada ējūāne jūēpedadacarea poaza bārā néu naārā ewabādaēbemada jāwa jāmātāma aba sacerdotemaa ededida panāa. ¹¹ Maāra idjia mā quīrāpita ātaa waida bāa māa bārā bia unui carea. Māwā oida bāa bārā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari nurēma. ¹² Ara maā ewaride bārāba oveja poa aba bāda māa babue diabidida panāa. Maā ovejara jūma bia baida bāa. ¹³ Maā awara dji biara bā harinada epedeco jūgurua umé nedragadaa bāratāpeda māānebema sida māa maārī babue diabidida panāa.‡ Maā harina babue diabārāra māa bia unuya. Idjaba uva bada boteya aba animarā babue diabada ārā māa wea diabidida panāa.§ ¹⁴ Poaza māāgāra māa diadi naēna maā poadebema ewabādara cocara panāa. Djiwiēdi pureadara, dji jututiada sida cocara panāa. Paā sida odapeda cocara panāa. Idiba ātaa bārā panane wābādaza maā bedeara ījā odida panāa.

Néu naārā ewapedada carea bāsrida obada ewari

* **23:5** Exodo 12:1-11. † **23:6** Exodo 12:14-20. ‡ **23:13** Epedeco jūgurua umé. Hebreo bedeadē bā bāa “una décima de un efa.” § **23:13** Boteya aba. Hebreo bedeadē bā bāa “un cuarto de hin.”

¹⁵ Bārā Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebabada ewari nurēma bārā néu naārā ewabadebemada m̃la j̃awa j̃amātama aba diadapeda domia siete juachadida paña. ¹⁶ Mañ siete domia juachapedadacarea nurēma cincuenta ewari baya. Mañ ewaride bārā néu naārā ewapedadadebemada m̃la wayacusa diade zedida paña.* ¹⁷ Nāwā odida paña: bārā diguidaaba pañda umé enenida paña m̃la ātaa wa diabidi carea. Mañ pañra epedeco j̃ugurua umé dji biara b̃a harina ēsābari bara oda baida b̃a. ¹⁸ Mañ pañ diabade paca dji umaquĩrā zaqueda aba, oveja dji umaquĩrāda umé, idjaba oveja dji umaquĩrā zaquerā poa aba beada siete diadida paña. Mañ animarāra j̃uma bia beadida paña. Mañg̃ara diadia sacerdoteba m̃la j̃uma babue diamārēā. Mañg̃arā animarā babue diab̃rade bārā néudebema harina odara m̃la diabidida paña, uva b̃a sida wea diabidida paña. Mañ babue diab̃rara m̃la bia unuya.

¹⁹ Mañbe bārāba cadjirua opedada carea chiwatu dji umaquĩrāda aba beadapeda sacerdoteba babue diaida b̃a. Idjaba Ācōrē ume necai b̃ai carea oveja zaquerā poa aba beada umé beadapeda sacerdoteba dji dragada babue diaida b̃a. ²⁰ Mañ umébema oveja zaque djarara, bārā néu naārā ewapedadadebema pañ oda sida sacerdoteba m̃la ātaa wa diaida b̃a. Mañne j̃uma mañg̃ara m̃l itea b̃eya. Mañ b̃erā sacerdoterāba j̃uma edadida paña codi carea. ²¹ Ara mañ ewaride bārāra ābaa dji j̃aredida paña m̃la bia bedeadid carea. Mañ ewaride trajadacara paña. Idiba ātaa bārā panane wāb̃adaza bārāba, bārā warrarāneba yōb̃adarā bida mañ bedeara ĩjā odida paña.

²² Bārā néu ewabade j̃uma ewarānadua. Icawa mañr̃i bedadua. Dji baeda sida j̃ar̃a perānadua. Mañg̃ara bedadua dji ne neē quedea itea idjaba āibemarā bārā tāēna paña itea. M̃ra bārā Ācōrēa.”—

Cachiru zabada ewari

²³ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

²⁴⁻²⁵ —Israelerāa nāwā jaradua: “Poaza sietebema jedecode dji nabema ewaride bārāba ānāūbada ewarida wagadida paña. Bārāra trajadacara paña. Mañ ewaride bārāba cachiruda zadapeda ābaa dji j̃aredida paña m̃la bia bedeadid carea. Idjaba animarāda m̃la babue diabidida paña.”—

Ācōrēba cadjirua quĩrādoabari ewari

²⁶ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

²⁷ —Poaza sietebema jedecode die ewari b̃ade m̃la cadjirua quĩrādoabari ewarida bārāba odida paña.† Mañ ewaride bārāra ne codacara paña, ābaa dji j̃aredida paña m̃la bia bedeadid carea, idjaba animarāda m̃la babue diabidida paña. ²⁸ Mañ ewarira m̃la cadjirua quĩrādoabari ewari b̃erā bārāra trajadacara paña. Mañ ewaride sacerdoteba oya bārāba cadjirua opedadara m̃la quĩrādoamārēā. ²⁹ Mañ ewaride bariduaba ne codaca ewarida oēb̃ar̃a, idjira bārā tāēnabemada āyā j̃aretadida paña. ³⁰ Idjaba bariduaba trajuda mañ ewaride oib̃ar̃a, mañ ēberāra m̃la beubiya. ³¹ Mañ ewaride bārāra ni mañr̃i bida trajadacara paña. Idiba ātaa bārā panane wāb̃adaza bārāba, bārā warrarāneba yōb̃adarā bida mañ bedeara ĩjā odida paña. ³² Mañ ewarira bārā ānāūbada ewari dromaa. Mañ ewaride bārāra ne codacara paña. Mañ ānāūbada ewarira wagadida paña poaza sietebema jedecode nueve ewari queudadeba aba nurēma queub̃ar̃adaa.—

Warrewarreabema de zaqueda panabada ewari

* **23:16** Mañ ewarira Nuevo Testamento de Pentecoste abadaa. † **23:27** Levitico 16:1-34.

³³ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

³⁴ –Israelerāa nāwā jaradua: “Poaza sietebema jedecode quince ewarideba ātaa siete ewari warrewarreabema de zaquede pananida panāa māa bia bedeadī carea. ³⁵ Dji nabema ewaride bārāra ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Mañ ewaride bārāra trajadacara panāa. ³⁶ Mañ siete ewaride animarāda māa ewariza babue diabidida panāa. Mañ siete ewari jōnacarea nurēma bārāra wayacusa ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea. Idjaba mañ ewaride bārāba māa animarāda babue diabidida panāa. Mañ ewarira mñ itea waga panā bēra bārāra trajadacara panāa.

³⁷ Jūma māa jarada ewari droma beara bārāba odida panāa. Mañ ewari beade bārāra ābaa dji jaredida panāa māa bia bedeadī carea idjaba māa animarāda babue diabidī carea. Ewariza māa jarada quīrāca bārāba animarā beada babue diabidida panāa, bārā néudebemada diabidida panāa, mñ ume necai beadi carea animarā beada babue diabidida panāa, idjaba uva bada wea diabidida panāa. ³⁸ Domiazabema ānāūbada ewari awara māa jarada ewari droma beara bārāba odida panāa. Bārāba ewariza māa diadida panā awara, sodeba māa dia panā awara, māa diadida jarapedada awara, māa jarada ewari droma beade diabi bāra diadida panāa.

³⁹ Bārā néu jūma ewapedadacarea siete ewari bārāra warrewarreabema de zaquede panabada ewarida odida panāa māa bia bedeadī carea. Mañ ewarira odida panāa poaza sietebema jedecode quince ewarideba ātaa. Dji nabema ewaride bārāba ānāūbada ewarida wagadida panāa. Idjaba mañ siete ewari jōnacarea nurēma bārāba ānāūbada ewarida wagadida panāa. ⁴⁰ Dji nabema ewaride bārāba dji biara bea nejōda, uruta queduaca beada, bacuru jAwate quedua bara beada, do icawabema bacuru jAwate quedua bara bea sida edadida panāa.† Mañbe siete ewari bārāra mñ quīrāpita bAsrida duananida panāa. ⁴¹ Poaza sietebema jedecode bārāba mañ ewari dromada siete ewari odida panāa māa bia bedeadī carea. Idiba ātaa bārāba, bārā warrarāneba yōbAdarā bida nañ bedeara ījā odida panāa. ⁴² Mañ siete ewari droma o panāne jūma bārā israelerāra warrewarreabema de zaquede pananida panāa. ⁴³ Māwā bārā warrarāneba yōbAdarāba cawadia bārāra warrewarreabema de zaquede panabadjidada māa bārāra Egiptodeba ēdra eneside. Māra bārā Ācōrēa.”–

⁴⁴ Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba israelerāa jarasia jūma Ācōrēba jarada ewari droma bea odamārēā.

24

Ācōrē wua dede ībīrā coadidebema

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua olivo draga idji awa quiruda bAmaa enenamārēā. Mañ olivo dragaba mñ dede ībīrāra quewaraza coadia. ³ Mñ dede eatA jira bA wua nocoare Aaroāba ībīrāra quewaraza coa bAya urua bamārēā aba ānadrAbArAdaa. Idiba ātaa bārāneba yōbAdarāba nañ bedeara ījā odida panāa. ⁴ Ībīrā bAbada oro idji awa quiru oda jAwateza ībīrāra mñ quīrāpita quewaraza coadida panāa.

Ācōrē quīrāpita bAbada pañ

† **23:40** Dji biara bea nejōda. Hebreo bedeadē ebuda bAēa cārēda jara bAda.

⁵ Dji biara bΛ harinada edadapeda pañra doce ābudadua. Pañza harinara epedeco jūgurua umé baida bΛa.* ⁶ Mañ pañra mesa oro idji awa quiru odade Ācōrē quīrāpita errecama umé bΛdadua. Errecamaza sei pañ bΛdadua. ⁷ Errecamaza orrocawa incienso quera idji awa quiruda cobΛdadua. Mañ querara dji pañ cacuabari Ācōrēa bá diaya. Mañ quera bá diabΛrΛba acΛbiya pañra jūma Ācōrēa dia bΛda. ⁸ Anāūbada ewariza pañ djiwidida Ācōrē quīrāpita bΛdida panΛa. Ācōrēra israelerā ume bedea bΛda bērā idiba ātaa māwā odida panΛa. ⁹ Mañ pañ cacuabari querara Ācōrēa bá diai bērā jūma mañ pañra Ācōrē itea beya. Mañ bērā ababe Aaroñba, idji warrarā bida arima codida panΛa.–

Ēberāba Ācōrē biē jarada

¹⁰ Ēberāda basia. Dji papara Israeldebema basía baribΛrΛ dji zezara Egip-todebema basía. Ewari aba mañ ēberāra israelerā tāēna pΛrrΛade wāsia. PΛrrΛa nñe idjira ēberā Israeldebema ume djōsia. ¹¹ Djō panΛne idjia Ācōrēda biē jarasia. Mañ carea israelerāba idjira Moisemaa edesidaa cawa omārēā. Mañ ēberā papara Dañneba yōna Dibri cau Selomí basía. ¹² Mañ ēberāra jida eropanesidaa aba Ācōrēba cawabibΛrΛdaa sāwā odida panΛda. ¹³ Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁴ –Jāñ ēberā mñ biē jaradara bārā duanΛmaΛba āyā ededadua. Jūma idjia mñ biē jara bΛ ūrīpedadaba ādji jΛwara idji boro ārā bΛdida panΛa acΛbiđi carea wārāda bedeadē bΛda. Māwānacarea jūmarāba idjira mōgaraba tabari beadida panΛa. ¹⁵ Israelerāa nāwā jaradua: “Bariduaba mñda biē jaraibΛrΛ, idjira bedeadē bΛ bērā beuida bΛa. ¹⁶ Mañ bērā jūma bārāba idjira mōgaraba tabari beadida panΛa. Mñ biē jaradada Israeldebema baibΛrΛ wa āībema baibΛrΛ, idjira beadida panΛa.

¹⁷ AbaΛda mñā beaibΛrΛ, idji sida beadida panΛa. ¹⁸ AbaΛba djārā animarāda beaibΛrΛ, mañ animarā beadabari abarica animarāda djibaría diaida bΛa. ¹⁹ AbaΛba djārāda puoibΛrΛ, ara idjia puoda quīrāca idji sida puodida panΛa. ²⁰ Djārā bΛwΛrΛda bΛasira, idji bΛwΛrΛ sida bΛadida panΛa. Djārā dauda ārīsira, idji dau sida ārīnida panΛa. Djārā quidada bΛasira, idji quida sida bΛadida panΛa. Ara idjia djārā puoda quīrāca idji sida puodida panΛa. ²¹ AbaΛba djārā animarāda beaibΛrΛ, mañ animarā cacuabari abarica animarāda djibaría diaida bΛa. BaribΛrΛ mñā beaibΛrΛ, idjira beadida panΛa. ²² Dji puodara Israeldebema baibΛrΛ wa āībema baibΛrΛ, abarica odida panΛa. Mñra bārā Ācōrēa.”–

²³ Moiseba jūma mañgΛra israelerāa jarasia. Māwā jaradacarea ādjirāba dji Ācōrē biē jaradara āyā ededapeda mōgaraba tabari beasidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

* **24:5** Epedeco jūgurua umé. Hebreo bedeadē bΛ bΛa “dos décimas de un efa.”

NUMERO

Israelerã Sinai ějũãne jũēpedadacarea Ācōrēba Moisea israelerã dji umaquĩrãra jũma juachabisia. Juachabida bẽrã naã cartara Numero abadaa. Naã cartade b̃l̃ b̃la Ācōrēba israelerãra Sinai ějũãneba Canaañ druwa daucha pe ededadebemada. Zocãrãmaarã naã cartara Moiseba b̃l̃sia 1405 poa Jesu todi naẽna.

Ācōrēba Canaañ druwa ādjirãa diai jaradamĩna israelerãra isabe edeẽ basia idjia jaradara ĩjãpedadaẽ bẽrã. Āteb̃l̃l̃ cuarenta poa ějũã pōãsa ewaraga b̃l̃de p̃l̃l̃l̃abisia. Ācōrē igaradarã quinipedadacarea idjia waabema israelerãa dewara puru beada poyabipeda Canaañ druwa daucha jũēbisia.

Dadji ěberã bedede Numero cartadebemada naãda b̃l̃ eropañl̃a:

Capítulo 6: Nazareodebemada idjaba sacerdoterãba sãwã israelerã bia jara b̃l̃diēbemada.

Capítulo 10–14; 16–17; 20–21: Israelerã Sinai ějũãneba Moab druadaa wãpedadadebemada.

Capítulo 22–25; 27; 32: Israelerã jeweda Moab druade b̃l̃de panananebemada.

6

Nazareodebema

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerãa nãwã jaradua: Umaquĩrãba wa wẽrãba ara idjida Ācōrē itea beyada aib̃l̃l̃, maã ewarideba ĩtaã idjira nazareo adia. ³ Maã bẽrã idjia uwa b̃a aseada, baridua b̃a aseada, uwa b̃a oregueada, baridua b̃a aseada oreguea odada, uwa b̃a cũã sida docara b̃la. Idjaba uvada, uwa beseade paeđa sida cocara b̃la. ⁴ Idji nazareo beyada ada ewarideba aba idji ědr̃l̃i jarada ewaridaa ne jũma uwa bara b̃l̃da cocara b̃la. Uwa tada, dji e sida cocara b̃la.

⁵ Maã awara Ācōrē itea beyada ada ewarideba aba idji ědr̃l̃i jarada ewaridaa idji budara t̃l̃cara b̃la. Maã ewaride idjira Ācōrē itea b̃l̃ bẽrã idji budara idu urea zebida b̃la.

⁶ Idjaba Ācōrē itea beyada ada ewarideba aba idji ědr̃l̃i jarada ewaridaa ěberã jaidada caita wãcara b̃la. ⁷ Dji zezada, dji papada, dji djabada, dji djabawẽrã sida jaidasira dji bẽwãrã caita wãcara b̃la Ācōrē quĩrãpita biẽ be amaaba. Maã ewaride idji budara Ācōrē itea urea erob̃l̃ bẽrã Ācōrē quĩrãpita bia beida b̃la. ⁸ Ācōrē itea beyada ada ewarideba aba idji ědr̃l̃i jarada ewaridaa idjira Ācōrē itea bia b̃l̃da b̃la.

⁹ Cawaẽne ěberãda idji caita beuib̃l̃l̃, idji buđa Ācōrē itea urea erob̃l̃ara Ācōrē quĩrãpita biẽ beya. Maã bẽrã idjira Ācōrē quĩrãpita wayacusa bia bei ewaride borobichia t̃l̃ida b̃la. Mãwã oya sietebema ewaride. ¹⁰ Nurẽma puchirãda wa putujuda umẽ sacerdotewa diade wãida b̃la Ācōrē wua dede eđa wãbadamaa. ¹¹ Maãbe sacerdotewa aba Ācōrẽa bea diaida b̃la maã ěberãba cadjirua oda carea. Dewarabemara Ācōrẽa jũma babue diaida b̃la. Mãwã Ācōrẽba maã cadjiruwa quĩrãdoaya. Maã ěberãba cadjiruada osia ěberã beuđa caita b̃l̃da bẽrã. Maã ewarideba ĩtaã idji budara Ācōrē itea idu urea zebida b̃la. ¹² Maã ewaride oveja dji umaquĩrã poa aba b̃l̃da babue diabida b̃la idji biẽ beđa carea. Maã ewarideba ĩtaã idjira wayacusa Ācōrē itea beida b̃la ara idjia naẽna ewari jara b̃l̃da quĩrãca. Naẽna idjia Ācōrē itea bei jarada ewari

* **6:18** Ācōrē ume necai bai careabema animarā dragada babue diapeda dji enenaba dji djarara arima djupeda cobadjia. Sacerdote biḁa maā djaradebemada ara idji itea edabadjia. † **6:20** Exodo 29:27-28. ‡ **6:25** Bārāra bia unu baya. Hebreo bedeadē nāwā בָּלָא: “Ācōrēba idji qūirādarrara bārāmaa uruabiya.” § **6:26** Bārāra qūirā baya. Hebreo bedeadē בָּלָא: “Ācōrēba bārāare aḁa baya.”

² –Paratada edadapeda cachiruda umé chĩ odadua. Mañ cachirura zadia puru ābaa tr̃ni carea idjaba nocodaa wābiēi carea. ³ Cachiru umena dārā jĩguab̃r̃l̃de puruda jũmaena b̃l̃ ume ābaa dji j̃aredida pañla m̃l̃ wua dede eda wābadama. ⁴ Cachiru aba dārā jĩguab̃r̃l̃de israelerā bororā awa b̃l̃ ume ābaa dji j̃aredida pañla. ⁵ Cachiru ara pichia jĩguab̃r̃l̃de israelerā āmāda u odjabariare duañra nocodaa wānida pañla. ⁶ Wayacusa ara mañ quĩrāca jĩguab̃r̃l̃de israelerā j̃l̃wa ac̃l̃are duañra wānida pañla. Ara mañ quĩrāca jĩguab̃r̃l̃de israelerā j̃l̃wa araare duañra, āmāda u baebariare duañl̃ s̃ida wānida pañla. ⁷ Israelerā ābaa dji j̃aredamārēā cachirura dārā zadadua. Nocodaa wānamārēā quĩrā awara zadadua.

⁸ Aaroñ warrarā sacerdoterāba mañ cachirura zadida pañla. Idiba ātaa ādjirāba, ādji warrarāneba yōb̃l̃darā b̃ida m̃w̃ā odida pañla. ⁹ Bārā druade jũepedadacarea dji quĩrūda bārā ume djōne zesidara, bārā djōne wāb̃l̃dade cachirura zadadua. M̃w̃ā m̃l̃a bārāra quĩrādoāēā āteb̃r̃l̃ dji quĩrūnebemada ēdr̃l̃ edaya. ¹⁰ Mañ awara m̃l̃a jaraēa ewari droma bea b̃l̃sridaba ob̃l̃dade, jedeco djiwiēi ewari ob̃l̃dade b̃ida cachirura zadadua. Animarā babue diab̃l̃dade, m̃l̃ ume necai bai careabema animarā beab̃l̃dade b̃ida cachirura zadadua. Mañ zab̃l̃daba m̃l̃a bārānebemada quĩrānebabi b̃aya. M̃l̃ra bārā Ācōrēa.

Israelerā Sinaideba nocodaa wāpedada

¹¹ Israelerā Egiptodeba ēdr̃l̃pedadacarea poa aba ār̃l̃ jedeco umé veinte ewari b̃l̃de j̃l̃r̃r̃ā Ācōrē wua de ār̃l̃ b̃adara nocodaa wāsia. ¹² Ara m̃l̃da israelerāra Sinai ējũā pōāsa ewaraga b̃l̃deba mañ j̃l̃r̃r̃ā caid̃u wāsidaa. Ānāū eda wāb̃l̃dade Parañ ējũā pōāsa ewaraga b̃l̃de jũēne wāsidaa. Mama j̃l̃r̃r̃āra jira besia.

¹³ Sinaideba ēdr̃l̃sidade israelerāra wāb̃l̃r̃sidaa Ācōrēba Moisea jaraēa quĩrāca. ¹⁴ Naārā Judadeba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Aminadá warra Naasoñ basía. ¹⁵ Ādjirā ume Isacarēba yōna puruda wāsia. Ādji borora Zuá warra Natanael basía. ¹⁶ Idjaba Zabuloñneba yōna puru s̃ida ādjirā ume wāsia. Ādji borora Heloñ warra Eliá basía. ¹⁷ Mañ ũbeaare Levi warra Gersoñneba yōpedadarāba, Levi warra Merariēba yōpedadarā b̃ida Ācōrē wua deda jũma ēr̃acuadapeda edesidaa.

¹⁸ Ādjirāare Rubeñneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Sedeu warra Elisu basía. ¹⁹ Ādjirā ume Simeoñneba yōna puruda wāsia. Ādji borora Zurisadai warra Selumiel basía. ²⁰ Idjaba Gadeba yōna puru s̃ida ādjirā ume wāsia. Ādji borora Deuel warra Eliasa basía. ²¹ Mañ ũbeaare Levi warra Coádeba yōpedadarāba Ācōrē wua dede edabemada jũma edesidaa. Ādji cāñima jũēb̃l̃dade Ācōrē wua de naēna edepedadaba mañ dera o eropanabadjidaa.

²² Ādjirāare Epraiñneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Amiú warra Elisamá basía. ²³ Ādjirā ume Manasedeba yōna puruda wāsia. Ādji borora Pidasu warra Gamaliel basía. ²⁴ Idjaba Benjamiñneba yōna puru s̃ida ādjirā ume wāsia. Ādjirā borora Gedeoni warra Abidañ basía.

²⁵ J̃r̃ūare Dañneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādjirāra panasidaa dji quĩrūba ēpēsida mañ ēberārā ume djōni carea. Ādji borora Amisadai warra Ajieze basía. ²⁶ Ādjirā ume Aserēba yōna puruda wāsia. Ādji borora Ocrañ warra Pagiēl basía. ²⁷ Idjaba Neptalideba yōna puru s̃ida ādjirā ume wāsia. Ādji borora Enañ warra Ahira basía.

²⁸Israelerã nocodaa wãb^daza ara mañ guĩrãca wãbadjidaa.

Hobá ãdjirã ume wãmãrẽã Moiseba jarada

²⁹ Israelerã Sinaideba êdrãdi naêna Moiserã Hobá ume bedeasia. Hobára Moise zãwãrê Reuel warra basía.* Madiaã druadebema basía. Moiseba Hobáa jarasia:

–Dairāra wābΛΛēia Ācōrēba diai jaraēa druadea. Dairā ume wādua. Ācōrēba dai israelerāa ne biada diayada asia. Mañ bērā dairāba bāa ne biada waibΛa diadia.–

³⁰ Hobába panusia:

–Māra wāēā. Mā druadaa jēda wāya mā ēberārāmaa.–

³¹Mañne Moiseba jarasia:

–Mā quĩrā djuburĩa jēda wārādua. B_Λa bio cawa b_Λa sāmā ējũā pōāsa ewaraga b_Λēde dairāra cāĩnida pan_Λda. B_Λa dairāra poya jipa pe edeya.[†] ³² B_Λda dairā ume wāib_Λr_Λ, ne jũma bia Ācōrēba dairāa diab_Λr_Λēdebemada b_Λa diaēia.–

³³ Māwā bedeadacarea israelerāra Sinai eya Ācōrē eya abadadeba wāsidaa. Ewari ūbea nībasidaa. Māwā nīnane Ācōrē baurudera ādjirā na eronībasidaa cawabimārēā sāma ānāūnida. ³⁴ Āsa israelerā nocodaa wābādade Ācōrē jārārā ādjirā ārā wābadjia.

³⁵ Ācōrē baurude nocodaa edebΛdaza Moiseba nāwā jarabadjia:

Ācōrē, na wādua. B_Λ ume dji quĩrũra āyã j_Λrecuadua. B_Λ quĩrĩānacara āyã mĩrũ
wābicuadua.

³⁶ Ācōrē baurude ādji cāinima jūēbibΛdaē Moiseba nāwā jarabadjia:

Ăcōrē, jēda zedua dai israelerā zocārā duan_Λmaa.[‡]

11

Ãcõrẽba t_Λb_Λ urua eradr_Λbi_Δ

¹ Māwā nīnane israelerāra ādji bia mīga panΛ carea Ācōrē quīrāpita biē bedea duanesidaa. Mañ ūrīside Ācōrēra quīrūpeda tΛbΛ uruada ādjirāmaa eradrΛbisia. Mañ tΛbΛ uruaba puru iquidabema deda ācΛrΛ bācuasia. ² Mañ carea israelerāba Moisea quīrā djuburiada iwīdisidaa. Ara mañda Moiseba ādjirā carea Ācōrēba bedea djuburiabΛrΛde tΛbΛ uruara quisia. ³ Mama trΛ bΛsidaa Taberá, Ācōrēba tΛbΛ uruada ādjirā tāēna eradrΛbīda bērā.*

Ãcõrêba põrã diabueđa

⁴ΛcΛrΛ ãibemarã israelerã ume nĩnaba ãdjia co panΛ awara dewara djicoda co quĩrã panasidaa.† Maã bẽrã israelerã sida sode biẽ panenapeda nãwã jarasidaa:

–iAy, nedjarada cobΛdabara! ⁵ Dadjirāba quĩrāneba panΛΛ Egiptode bedada bari co panabadjidada. Idjaba pepinoda, nejōda, ceboyada, puerroda, recaosida co panabadjidaa. ⁶ BaribΛrΛ idira abari co panΛba sē panΛΛ. Ababe naĩ manádrΛ co tapanΛΛ.–

⁷ Manára culãdrΛ ta quĩrãca pichia querasia. Bedelio quĩrãca torroa cuaracuara basia.† ⁸⁻⁹ Diamasiza êjũã cĩrãsaba beguea nũmẽbΛrΛde manára odjabadjia. Israelerãba manára jΛrΛ pedapeda birajubadjidaa wa yude

* **10:29** Λαγαμαarã Hobára Moise zãwãrê basía. † **10:31** Βλα dairãra poya jipa pe edeya. Hebreo bedeadẽ βαλ βαα: “Βαρα dai dau baya.” ‡ **10:36** Dai israelerã zocãrã duanamaa. Hebreo bedeadẽ maãra ebuda βαεã. * **11:3** Hebreo bedeadẽ Taberá trãba jara βαα “ταβα urua.” † **11:4** Λαγαλ ãibemarãra israelerã ume Egipto druadeba êdrasidaa. Exodo 12:38. ‡ **11:7** Bedeliora bacuru baã.

arababadjidaa. Maŋgara djubadjidaa wa paŋda obadjidaa. Dji warraara paŋ olivo dragadaa odaca basia.

¹⁰ Maŋne Moiseba ũrĩa deza dji eda wābadama israelerāra ādjia co quĩrĩa pan carea jĩa panada. Maŋ carea Ācōrera ādjirā ume bio quĩrũsia. Moise biɗa maŋra biẽ unusia. ¹¹ Maŋ carea Moiseba Ācōrera jarasia:

–Mŋra bɗ nezocaa. Maŋda ɗcārẽ cārẽ bɗa mŋra jāwā biẽ o bɗ? ɗMŋa cārẽda bɗ quĩrāpita biẽ oda bërā bɗa jāwā naŋ purura mŋ jɗwade bɗsi? ¹² ɗMŋra ādji papaca? ɗMŋabɗɗa ādjirāra tocuasica? Māwāra ɗcārẽ cārẽ jara bɗ ādjirāra bɗa ādji drōā naēnabemarāa diai jaraɗa druadaa edemārẽā daupēbariba warra jɗwade bara edebari quĩrāca? ¹³ Naŋ ēberārā jĩa panɗba mŋa jara panɗa: “Dairāa nedjarada codi carea diadua.” Baribɗɗa mŋa ɗsāma nedjarada edai ādjirāa diai carea? ¹⁴ Mādubaɗba naŋ purura poya edeēa. Māwā edeira jūmawāyā zarea bɗa. ¹⁵ Bɗa naŋ puruda mādubaɗba edebibɗɗa biara bɗa mŋra beaida. Bɗa wārāda mŋda bia unu bɗabɗɗa, mŋra beadua waa bia mīgarāmārẽā.–

¹⁶ Ācōrēba panusia:

–Israelerā bororā bɗa bio cawa bɗda setenta edapeda mŋ wua de caita ededua. Mama bɗ ume jŋnida panɗa. ¹⁷ Maŋne mŋra mama edaa zepeda bɗ ume bedeaya. Mŋa bɗa diada Jaureda ādjirāa biɗa diaya naŋ puruda careba ededamārẽā. Māwā bɗdubaɗba naŋ purura edeēa.

¹⁸ Israelerāa jaradua nedjarada nu codi bërā nane ādjirāba odida panɗa nu mŋ quĩrāpita bia duanani carea. § Mŋa ũrĩa ādjirā jĩa panɗba nāwā jara panɗa: “ɗAy, nedjarada cobɗadabara! ɗDadjirāra Egiptode biara duanabadjidaa!” Māwā jara panɗ bërā mŋa ādjirāa nedjarada diaya codamārẽā. ¹⁹⁻²⁰ Maŋ nedjarara ādjirāba ewari ababe, ewari umé, ewari juesuma, die ewari, veinte ewari biɗa codaēa, ātebɗɗa jedeco aba codia aba nedjaraba jaitabɗadaa.* Māwā oya mŋra bārā ume bɗmīna. Ādjirāba mŋda igaradapeda jĩa panɗba mŋ quĩrāpita nāwā jara panɗa: “ɗDadjirāra cārẽ cārẽ Egiptodeba ēdrɗsida?”–

²¹ Moiseba jarasia:

–Umaquĩrārā awa mŋ ume seisciento mil panɗa. Maŋda bɗa jara bɗa jedeco aba nedjarada dairāba codamārẽā diaida. ²² Dai ovejada, pacada jūma beabɗda sida jūmarā itea araēa. ɗPusadebema beda jūma beabɗda sida araēa!–

²³ Ācōrēba Moisea jarasia:

–ɗMŋa jūma poya oēca? Idi bɗa unuya mŋa jaraɗara poya oida wa poya oēda.–

²⁴ Ācōrē ume bedea baɗara Moiseba israelerāa jaraɗe wāsia. Maŋne israelerā bororāda setenta edapeda Ācōrē wua de caita pe edesia. ²⁵ Mama Ācōrera jŋrārāne edaa zepeda Moise ume bedeasia. Idjia Moisea diada Jaureda maŋ setenta israelerā bororāa biɗa diasia. Maŋ Jaurera ādjirāmaa zepeda cawaēne Ācōrēneba bedea duanesidaa.† Māwānacarea waa ara maŋ quĩrāca bedeadaē basia.

²⁶ Maŋne Moiseba setenta bororā edadebemaɗa umé Ācōrē wua demaa wānaē basia, ātebɗɗa israelerā duanama panesidaa. Abara Eldá basia. Dewarabemara Medá basia. Ācōrē wua demaa wānaē baɗamīna Ācōrēba diada Jaurera ādjia biɗa edasidaa. Maŋ bërā ādji sida cawaēne Ācōrēneba bedea

§ **11:18** Ācōrē quĩrāpita bia duanani carea ādjirāra cuidapeda wua tātoɗada jŋnida panasidaa. Idjaba ādji quima ume jipa cāinida panasidaa. * **11:19-20** Aba nedjaraba jaitabɗadaa. Hebreo bedede bɗ bɗa: “Aba ādji quēbɗde odjabɗɗadaa.” † **11:25** Hebreo bedede ebuda bɗēa sāwā bedeasidaa. Zocārāmaara ādjia cawadaēne Ācōrē bededa mīa cawaiē jara duanesidaa waa dadjia ũrĩnaca bedede bedea duanesidaa.

panesidaa israelerã duanama. ²⁷ Mañ carea cūdra aba Moisemaa pira wāpeda nāwã jarasia:

–¡Eldáda, Medá sida Ācōrēneba bedea panla israelerã duanama!–

²⁸ Mañne Nuñ warra Josueba jarasia:

–Mā boro Moise, ādjía idu māwā bedebirādua.– (Josuera cūdra edalaba Moise carebabari basía.)

²⁹ Moiseba jarasia:

–¿Bla crīcha bāca ababe māabarā Ācōrē Jaurera erobaida bāda? Māmaarā bia bacasia Ācōrēba idji Jaureda jūmarāa diabarabara idjaba jūmarāda idjideba bedebadabara.–

³⁰ Māwānacarea Moiserā, israelerā bororā sida jēda wāsidaa israelerā duanama.

³¹ Mañbe Ācōrēba nāūrāda pusaareba tabisia. Mañ nāūrāba pōrāda zocārā enesia israelerā duanama. Israelerā duanamaaba ewari aba wāida bā quīrāca mañ pōrāda jeweda jārēbaribusi basia. Egorodeba dji ātlara dadji bacara daucha basia. ³² Mañ ewaride āsa, diamasi, nurēma bida israelerāba pōrāda quenabadjidaa. Dji maārīara beadaba ēda cincuenta birasia.† Maāgara beseade pae duanasidaa ādjirā duanama.

³³ Mañ pōrā djara jūma codi naēna Ācōrēra ādjirā ume quīrūsia.‡ Mañ bērā israelerāra zocārā quinibisia. ³⁴ Dji zocai panenaba maná awara co quīrīā pananara joucuasidaa. Mañ carea mañ ējūāra trā bāsidaa Kibro-hataava.*

³⁵ Kibro-hataavadeba israelerāra Hazeroāda wānapeda mama duanesidaa.

12

Mariaba Aaroā bida Moise biē jarapedada

¹ Mariaba, Aaroā bida ādji djaba Moiseda biē jara panesidaa āībema wērā edada carea.* ² Ādjia nāwā jarasidaa:

–¿Ācōrēra ababe Moisedeba bedebabarica? ¿Dadjideba bida bedecaca?–

Māwā bedea panara Ācōrēba biē ūrīsia. (³ Jūma nañ ējūāne Moiserā dji dromaara bai crīchara neē basia.) ⁴ Ara maāda Ācōrēba Moisea, Aaroā, Mariaa bida jarasia:

–Bārā ūbea mā wua demaa zedadua.–

Ara maāda wāsidaa. ⁵ Mañne Ācōrēra jārārā ātlaba edaa drasoā jira bāde edaa zesia idji wua dede eda wābadamaa. Mama Aaroāra Maria sida caitaara trāsia. Ara maāda caitaara wāsidaa. ⁶ Mañbe Ācōrēba ādjía jarasia:

–Māa jarabarāda bio ūrīnada. Māneba bedebadarā bārā tāēna bea ume māra cāīmocaradeba idjaba cāīmocara quīrāca ne unubi bādeba bedebaria. ⁷ Baribarā mā nezoca Moise ume māwā bedecaa. Jūma mā ēberārā cāyābara idjiabarā māra biara ījā bāa.† ⁸ Idji ume māra nēbarabaria. Ne jara bādeba idji ume bedecaa. Ātebarā ebuda jarabaria. Idjia māra unubaria. Māwā bā bērā ¿bārāba cārē cārēā wayadaē basi mā nezoca Moiserā biē jaradi carea?–

† **11:32** Ēda cincuenta. Hebreo bedeadē bā bāa “diez homeres.” § **11:33** Ebuda bāēa cārē cārēā Ācōrēra ādjirā ume quīrūsia. Acalamaarā israelerā jūmawāyā ne co panā carea quīrūsia idjaba dewararāmaarā ādjia biē bedepedada carea quīrūsia. * **11:34** Hebreo bedeadē mā trāba jara bāa: “Nedjara awua panā carea beupedada joubada ējūā.” * **12:1** Āībema wērā. Hebreo bedeadē bā bāa: “Cusita wērā.” Ebuda bāēa mā wērāra Seporā basida wa Moiseba dewarada edasida. † **12:7** Idjiabarā māra biara ījā bāa. Acalamaarā nāwā jara bāa: “Mā purura idjía diasia wagamārēā.”

⁹ Ācōrēra ādji ume bio quīrūpeda wāsia. ¹⁰⁻¹¹ Ācōrē wua dema^Λba jārārā ātaa wāb^Λr^Λde Mariara aidaba bira nūmesia.† Mañ unuside Aaro^Λba Moisea nāwā bedea djoburiasia:

–Mā boro, mā quīrā djoburia daiba crīchadaēne cadjirua opedadara quīrādoadua. ¹² Maria cacuara idu jūma ārī bebirādua warra ^Λrad^Λgađa quīrāca.–

¹³ Ara mañda Moiseba Maria carea Ācōrēra quīrā djoburiada nāwā iwidisia:

–Ācōrē, mā quīrā djoburia mā djabawērā Mariara biabidua.–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–Idji zezaba cawa ob^Λr^Λde idji quīrādarrade idodabara, ¿siete ewari puru jīga b^Λdaē bacasidaca quīrā peramārēā?§ Ara mañ quīrāca bārāba idjira siete ewari puru jīga b^Λdidada pan^Λa. Māwānacarea poya jēda zeya.

¹⁵ Ara mañda israelerāba Mariara puru jīga b^Λde wāsidaa siete ewari mama bamārēā. Mañ siete ewaride israelerāra nocodaa wānaē basia aba Maria jēda zeb^Λr^Λdaa. ¹⁶ Zedacarea Hazerodeba Parañ ējūā pōāsa ewaraga b^Λde jūēne wāsidaa.

13

Canaañ drua ac^Λde wā panana

¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –^Λc^Λr^Λ umaquīrārāda Canaañ drua ac^Λde diabuedua. Mañ druara mā israelerāa diaya. Israeldeba yōna doce purudebemada aba aba edadua diabuei carea. Ādjira puru boroda beadida pan^Λa.–

³ Ara mañda Moiseba ^Λc^Λr^Λ umaquīrārāda Parañ ējūā pōāsa ewaraga b^Λdeba Canaañnaa diabuesia Ācōrēba jarada quīrāca. Jūma ādjirāra israelerā bororā basia. ⁴ Ādjirāra na^Λg^Λrā basia: Rubeñneba yōna purudebema Zacu warra Samuada, ⁵ Simeoñneba yōna purudebema Hori warra Sapada, ⁶ Judadeba yōna purudebema Jepone warra Caleda, ⁷ Isacardeba yōna purudebema Jose warra Igalda, ⁸ Epraiñneba yōna purudebema Nuñ warra Oseada, ⁹ Benjamiñneba yōna purudebema Rapu warra Paltida, ¹⁰ Zabuloñneba yōna purudebema Sodi warra Gadielda, ¹¹ Jose warra Manasedeba yōna purudebema Susi warra Gadida, ¹² Dañneba yōna purudebema Gemali warra Amielda, ¹³ Aserdeba yōna purudebema Micael warra Setuda, ¹⁴ Neptalideba yōna purudebema Vapsi warra Nahbida, ¹⁵ idjaba Gadeba yōna purudebema Maqui warra Geuelda. ¹⁶ Moiseba Canaañ drua ac^Λde diabuedarā trāra ma^Λg^Λrā basia. (Nuñ warra Oseara Moiseba trā b^Λsia Josue.)

¹⁷ Moiseba mañ ēberārā Canaañ drua ac^Λde diabueside nāwā jarasia:

–Negue ējūā pōāsa ewaraga b^Λareba ējūā eyaida b^Λdaa wānadua.

¹⁸ Ac^Λdadua mañ druara sāwā b^Λda idjaba mañ druadebemarāra sāwā beada; mēs^Λrā beada wa mēs^Λrāē beada; zocārā pan^Λda wa zocārāē pan^Λda.

¹⁹ Ac^Λdadua ādji druara sāwā b^Λda; bia b^Λda wa biē b^Λda. Idjaba ac^Λdadua ādji purura sāwā beada; mōgaraba audu jūrā ca beada wa ara jāwā beada.

²⁰ Ac^Λdadua dji ējūāda; ējūā biada wa ējūā biaēda, bacuru baraada wa neēda. ¡Sozarra beadadua! Idjaba mañ druadebema nejōda ^Λc^Λr^Λ ba enenadua.–

(Moiseba ādjirāra uva jara diabuesia.)

²¹ Ara mañda Canaañ drua ac^Λde wāsidaa. Ādjirāba jūma ac^Λsidaa Ziā ējūā pōāsa ewaraga b^Λdeba aba Reho purūdaa. (Reho purura Hamá drua

† **12:10-11** Mariara aidaba bira nūmesia. Hebreo bedeadē b^Λ b^Λa: “Mariara aidaba nieve quīrāca basia.” § **12:14** Aba^Λba djārā quīrādarrade idosira mañ ēberāra Ācōrē quīrāpita biē besia.

caita ḇaa.) ²² Negue ējũã pōãsa ewaraga ḇare wānapeda Hebro̱ purude jũēne wāsidaa. Ma̱ purude Ahima̱da, Sesaida, Talmai sida panabadjidaa. Ādjira Anacadeba yōpedada basía.* (Ādji drōã naēnabemarāba Hebro̱ purura osidaa siete poa egiptorāba Zoa̱ puru odi naēna.) ²³ Dji ac̱de wā panara jeweda Escol abadae jũēne wāsidaa. Mama uva cam̱ droma ḇada aba ṯ edasidaa. Ma̱g̱ara bacurude j̱napeda ēberā uméba equiadeba edesidaa. Idjaba granadajōda, higojō sida ba edesidaa. ²⁴ Ma̱ jewedara ādjirāba tṟ ḇasidaa Escol, uva cam̱ droma ḇada ṯ edapedada bēra.†

²⁵ Cuarenta ewari Canaa̱ druara jũma ac̱ pananapeda jēda wāsidaa. ²⁶ Para̱ ējũã pōãsa ewaraga ḇade Cadé abadama ādjirāra Moise ume, Aaro̱ ume, idjaba jũma israelerā ume ābaa dji j̱residaa. Ma̱ne jũma ādjia unupedadada nēḇaṟapeda Canaa̱ druadebema nejōda ac̱bisidaa. ²⁷ Ādjirāba Moisea nāwā nēḇaṟasidaa:

–Ḇa wābida druade dairāra jũesidaa. Wārāda ma̱ druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Ma̱ druadebema nejōda ac̱dua. ²⁸ Bariḇaṟa ma̱ druade bea ēberārāra bio mēsrā beaa. Ādji purura waiḇa beaa idjaba mōgaraba audu jūrā ca beaa. Mama dairāba Anacadeba yōpedadarāda unusidaa. ²⁹ Ādjirā awara Negue ējũã pōãsa ewaraga ḇade amalecitarāda panabadaa. Ējũã eyaida ḇade hititarāda, jebuseorāda, amorreorā sida panabadaa. Pusaare, Jorda̱ doare bida cananeorāda panabadaa.–

³⁰ Ma̱ bedea carea puru Moise quĩrāpita ḇaga nūm̱ara Caleba chupeabisia. Ma̱be jarasia:

–j̱Wāna! j̱Ma̱ druara dadjirāba poya edadia! j̱Ma̱ druade bea ēberārāra wārāda poyadia!–

³¹ Bariḇaṟa idji ume ac̱de wā pananaba jarasidaa:

–j̱Dadjirāra wānaēa! j̱Ma̱ druade bea ēberārāra dadjirā cāyābara mēsrāra beaa!–

³² Ma̱be sewadeba ādjirāba israelerā jara panesidaa ādjia ac̱de wā panana druara dji biaēda. Nāwā jarasidaa:

–J̱ā̱ drua daiba ac̱de wā pananane ēberārāra dji quini nūmabaria.‡ Ma̱ awara ēberārā daiba unupedadara jũma waiḇaga beaa. ³³ Mama dairāba unusidaa Anacadeba yōpedada ēberārā draso waiḇaga beada. Ādjirā ac̱dabara dairāra djuburi quedeaa adichichi quĩrāca. Idjaba ādjirāba dairāra ara ma̱ quĩrāca unusidaa.–

14

Israelerāba Ācōrē igarapedada

¹ Ma̱ ũṟsidade israelerā jūmarāda ḇaga nūmesia idjaba ma̱ diamasi j̱ā paṉada ānadṟasidaa. ² Puruba Moiseda, Aaro̱ sida biē jaradapeda ādjia nāwā jarasidaa:

–j̱Dairāra Egiptode beupedadabara biara ḇacasia! j̱Na̱ ējũã pōãsa ewaraga ḇade bida beupedadabara biara ḇacasia! ³ ĴĀcōrēba cārē cārēā dairāra ma̱ druadaa edeḇaṟa? ĴMama djō paṉane ma̱ druadebemarāba dairāra quenanamārēā edeḇaṟa? ĴDai wērārāra, warrarā sida ma̱ ēberārāba ara ādjirā itea jidadamārēā edeḇaṟa? ĴEgiptodaa jēda wānida biara ḇāēca?–

⁴ Ma̱be ādjiduba jara duanesidaa:

–Aba edadia dadjirā boro bamārēā. Ma̱be Egiptodaa jēda wānia.–

* **13:22** Anacadeba yōpedadara draso waiḇaga beasia. † **13:24** Hebreo bedede Escol tṟba jara ḇaa “cam̱.” ‡ **13:32** Ēberārāra dji quini nūmabaria. Hebreo bedede nāwā ḇā ḇaa: “Ma̱ ējũāba dji panabadara mībaria.” Āc̱aṟamaarā ma̱ba jara ḇaa ma̱ ējũāne ēberārā djō paṉneba dji quini nūmabarida.

⁵ Mañ ũrĩsidade Moiserá, Aaroñ sída jũma israelerã quĩrãpita chĩrãborode barru copanesidaa.* ⁶ Mañne Nuñ warra Josueba, Jepone warra Cale bida ãdjia cacuade jã panãda sopuaba cõãtasidaa. Mañ umébemara Canaañ druá acãde wã panananebema basía. ⁷ ãdjia israelerã jarasidaa:

–Dairãba acãde wã panana ejũãra bio bia ðaa. ⁸ Mañ druade baridua ne upedãdara bia zaubaria. ãcõrẽba dadjirãda bia unu ðabara mañ druadaa edepeda jũma diaya. ⁹ Mañ bẽrã ãcõrẽra igararãnadua. Idjaba mañ druadebemarãda wayarãnadua. Dadjirãba poyadia, ãdjirãra caiba carebai neẽ panã bẽrã. Baribara ãcõrẽda dadjirã ume ðaa. Mañ bẽrã ãdjirãra wayarãnadua.–

¹⁰ Mãwã jara pananamĩna puruba ãdjira mõgaraba tabari beadiada asidaa. Mãwã duanane cawaẽne ãdjirãba unusidaa ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroadá idji wua dede ãnaga dogoda. ¹¹ Mañne ãcõrẽba Moisea jarasia:

–jNañ ãberãrãba baridua carea mãra igarabadaa! jMã ãdjirã tãena ne ununaca waibara beada odamĩna wadibida mãra jã amabadaa! ¹² Mañ carea mã ãdjirãra quinibiya. Baribara ðãdeba mã ãdjirã cãyãbara puru waibara ðada idjaba ðara ðada yõbiya.–

Moiseba israelerã carea ãcõrẽba bedea djuburiada

¹³⁻¹⁴ Moiseba ãcõrẽba jarasia:

–Ba ðãdeba nañ ãberãrãra Egiptodeba ãdra enesia. Mãda ða ãdjirãda quinibibara egiptorãba ũrĩnapeda Canaañ druadebemarãa nẽbara. Mã Boro, Canaañnebemarãba naẽna ũrĩsidaa ðara dairã ume ðada, dairãma ebuada odjasida, ða jãrãrãda dairã ãrã nĩbabarida, ãsa ðara jãrãrã ãtãba edaa drasoá jira ðãde dairã na wãbarida idjaba diamasi ara mañ jãrãrãda tãba quĩrãca eradra nũmabarida. ¹⁵ Ba nañ ãberãrãda jũma quinibibara, ða o ða ũrĩpedadaba nãwã jaradia: ¹⁶ “ãcõrẽba israelerãra idjia diai jarada ejũãnaa poya edeẽ basía. Mañ bẽrã ãdjirãra ejũã põãsa ewaraga ðãde jũma quinibisia.”

¹⁷ Mã Boro, mãwã jararãnamãrẽã mã quĩrã djuburia ða ðara unubidua ara ða jarada quĩrãca. ¹⁸ Ba jarasia ðara baridua quĩrãcada idjaba ãberãrãra bio quĩrã ðada. Mañ awara jarasia ãdjia cadjirua obadara, ða bedea igarabada sída ða quĩrãdoabarida. Mãwãmĩna dji bedeade ðara ða cawa obariada asia. Dji zezaba cadjirua oda carea idjida, idji warrarãda, idji wiuzaquerãda, ãdjirã warrarã sída cawa o babariada asia.† ¹⁹ Mañ bẽrã ða quĩrã waibara ðãdeba nañ ãberãrãba cadjirua opedãdara quĩrãdoada ãdjia Egiptodeba ãdrãpedada ewarideba aba ididaa ða quĩrãdoada quĩrãca.–

²⁰ ãcõrẽba jarasia:

–ãdjia cadjirua opedãdara mã quĩrãdoasia ða bedea djuburiada bẽrã. ²¹ Mãwãmĩna mãra wãrãda zocai ða bẽrã, idjaba wãrãda jũma nañ ejũãne dji dromaara ða bẽrã, wãrãda nãwã cawa oya. ²²⁻²³ Nañ ãberãrã ni aba ða mã ãdji drõã naẽnabemarãa diai jarada ejũãne idu jũebiẽa. ãdjirãba mã quĩrãwãrẽã dorrodorroadá unupedãdamĩna idjaba Egiptode, ejũã põãsa ewaraga ðãde bida mã ne ununaca o ða unupedãdamĩna mãra jãnaẽ basía. ãtebara mã poya oẽ quĩrãca barima zocãrã biẽ bedeasidaa.‡ Mãda igarapedada bẽrã ãdjirã ni aba ða Canaañ druade jũenaẽa. ²⁴ Baribara mã nezoca Cale crĩchara awara ða. Idjiabara mãra ne jũmane bia epẽbaria. Mañ bẽrã idjia acãde wã ðada ejũãne mã idjira jũebiya. Idjia, idjideba yõbdarã bida mañ ejũãra

* **14:5** ãcãrãmaarã ãdjira chĩrãborode barru copanesidaa ãcõrẽba bedea djuburiadi carea idjaba ãcãrãmaarã mãwã osidaa puru jẽda wãrãnamãrẽã bedea djuburiadi carea. † **14:18** Exodo 34:6-7.

‡ **14:22-23** Barima zocãrã. Hebreo bedeade jara ða “barima die.”

edadia. ²⁵ Baribara nu bārāra Pusa Purruḏaa wābada ode jēda wānadua ējūā pōāsa ewaraga bāḏaa. Ara nawena amalecitarāda cananeorā sida Canaaḏ drua jewedaḏe duanāa.–

²⁶ Idjaba Ācōrēba Moisea, Aaroḏa biḏa nāwā jarasia:

²⁷ –ĶAba sāḏbe naḏ puru cadjiruaba mḏra biē jara panani? Mḏa ūrī bāa ādjia mḏda biē jara panabadada. ²⁸ Maḏ bēḗ ādjirāa nāwā jarade wānadua: “Ācōrēba nāwā jara bāa: mḏra wārāda zocai bā bēḗ bārāba jarapedada quīrāca wārāda oya. ²⁹ Jūma bārā veinte poa auḏu bea mḏa juachabidaba mḏda biē jarapedada bēḗ naḏ ējūā pōāsa ewaraga bāḏe beudia. ³⁰ Bārānebema ni abaḏda mḏa wārāneba bārāa diai jarada ējūānaa jūēne wānaēa. Ababe Jepone warra Caledra, Nuḏ warra Josue sida maḏ ējūāne jūēne wānia. ³¹ Bārāba jarasidaa maḏ druadebemarāba bārā warrarāra ara ādji itea jida ededida. Baribara maḏ drua bārāba igarapedadara mḏa bārā warrarāa diaya. Maḏbe ādjirāra maḏ druade bia panania. ³² Baribara bārā dji drōārāra naḏ ējūā pōāsa ewaraga bāḏe beudia. ³³ Bārā warrarāra bārā ume naḏ ējūā pōāsa ewaraga bāḏe cuarenta poa parrāa nībādia oveja wagabari parrāa nībabari quīrāca. Bārāba mḏra igarapedada bēḗ, bārā warrarāra bia mīga panania aba bārā jūma beubādaḏaa. ³⁴ Canaaḏ drua acāḏe wā panana ēberārāra cuarenta ewari mama panasida bēḗ, bārāra cuarenta poa bia mīga pananida panāa mḏ igarapedada carea. Māwā bārāba cawādia mḏ quīrūbira sāwābāra bāḏa.” ³⁵ Mḏra Ācōrēa. Mḏa jaradara wārāda oya. Naḏ puru dji cadjiruada mḏa cawa oya jūmarāba mḏda igarapedada bēḗ. Naḏ ējūā pōāsa ewaraga bāḏe beudia.–

³⁶⁻³⁷ Maḏbe Moiseba Canaaḏ drua acāḏe diabuedarāra Ācōrēba cawaēne quinibisia. Māwā quinibisia Canaaḏ druadeba jēda zedapeda israelerāa idjida biē jarabisida bēḗ idjaba sewadeba maḏ ējūāra biē tabāda asida bēḗ. ³⁸ Canaaḏ drua acāḏe wā panananebemada umēbe beudaē basía; Nuḏ warra Josueda idjaba Jepone warra Cale sida.

Canaaḏ druadebemarāba israelerā poyapedada

³⁹ Moiseba jūma Ācōrēba jaradara israelerāa jarasia. Maḏ carea ādjirāra sopuadeba bio jīa duanesidaa. ⁴⁰ Maḏ bēḗ nurēma diapedada ādjirāra piradrāpeda Canaaḏ druade eyaida bāmaā wāni carea panasidaa. Nāwā jarasidaa:

–Dairāba cadjiruada osidaa maḏ druara poya edadaēana asidaḏe. Dairāra wānia Ācōrēba diai jarada druadaa.–

⁴¹ Baribara Moiseba jarasia:

–ĶBārāba cārē cārēā Ācōrēba jaradara iḗānaē? Bārāda Canaaḏ druadaa wānibāra, bia wānaēa. ⁴² Mama wārānadua. Ācōrēra bārā ume wāē bēḗ dadjirā dji quīrūba bārāra quenania. ⁴³ Bārāba Ācōrēra igarasida bēḗ idjira bārā ume baēa. Maḏ bēḗ amalecitarā ume idjaba cananeorā ume djōbādaḏe ādjirāba bārāra quenania.–

⁴⁴ Māwā jaradamīna israelerāba iḗānaē basía. Canaaḏ druade eyaida bāare wāsidaa. Baribara Moiserā wāē basía. Ācōrē baurude sida israelerāa wua de eropanāma besia. ⁴⁵ Maḏne eyade panā amalecitarāra, cananeorā sida israelerāa ume djōne zesidaa. Israelerāra poyadapeda ādjirā caidu ēpē quena wāsidaa aba Hormá abadaḏaa.Š

16

Ēberā Core abadaba Moise, Aaroḏ sida igarada

Š 14:45 Hebreo bedeaḏe Hormá trāba jara bāa “jūma ārīpedada.”

1-2 Izar warrada Core abadjidaa. Idjira Levi warra Coádeba yōna basía. Corera dewara ēberārā ūbea pan^Λ ume bedea ausidaa Moise āyā b^Λdi carea. Mañ ūbeabemara Rubeāneba yōpedada basía; aba Eliá warra Datañ basía, aba idji warra Abirañ basía, idjaba aba Pele warra Oñ basía. Ādjirāare israelerā bororāda 250 panasidaa. Mañ bororāra dji biara beada puruba edada basía.

3 Jūma mañ ēberārāra Moiserama Aaroñmaa bida wānapeda nāwā jarasidaa:

–¡Aba idibe bārāra dairā boro badia! Purura jūmaena Ācōrēba idji itea edasia. Idjira dairā ume bida b^Λla. Māwā b^Λ bēra ħcārē cārēā jūma Ācōrē puru cāyābara bārāra dji dromaara pan^Λda crīcha pan^Λ?–

4 Mañ ūrīside Moiserā chīrāborode barru cobesia Ācōrēba bedea djuburiai carea.* 5 Mañbe Corea, idjiare pan^Λrā bida jarasia:

–Nu diapeda Ācōrēba cawabiya caida idjideda idjaba caida edasida idji sacerdotē bamārēā. Idjia edada ēberādr^Λ idji caita idu wābiya. 6-7 Core, b^Λla, b^Λare pan^Λrā bida nāwā oḏadua: bādjiža quera babada epedecoda edadapeda nu t^Λb^Λdauda, quera badi careabema sida mañ epedecode b^Λḏadua. Mañda Ācōrē quīrāpita b^Λde wānadua. Mañne Ācōrēba cawabiya caida edasida idji sacerdotē bamārēā. ¡Bārā levitarāra jūmawāyā bedea pan^Λla. Ya besia!–

8 Moiseba Corea idjaba jarasia:

–Bārā levitarā, ūrīnadua. 9 Dadji israelerā Ācōrēba bārādr^Λ awara b^Λsia idji caita poya wānamārēā. Māwā israelerāba Ācōrēba animarā babue diaḏe wāb^Λdaḏe bārāb^Λr^Λ ādjirāra carebabadaa idjaba dadjirā nocodaa wāb^Λdaḏe Ācōrē wua dera edebadaa. ħAra mañba bia b^Λēca? 10 Core, Ācōrēba b^Λra, waabema levitarā sida idji caita idu wābibaria māwā oḏamārēā. Barib^Λr^Λ bārāmaara mañg^Λra bia b^Λēa āteb^Λr^Λ Ācōrē sacerdoterā ba quīrā pan^Λla. 11 Mañ bēra b^Λla, b^Λare bea bida Ācōrēba igara pan^Λla. ħCārē cārēā Aaroñra biē jara pan^Λ? ħAaroñra bedeaḏe b^Λca Ācōrēba idji sacerdotē bamārēā b^Λda bēra?–

12 Mañbe Moiseba Eliá warrarā Datañda, Abirañ sida tr^Λbisia. Barib^Λr^Λ ādjia jarabisidaa:

–Daira b^Λmaa wānaēa. 13 B^Λla daira drua biadeba ēdr^Λ enesia. Mañ druadeb^Λr^Λ baridua ne upedaḏara bia zaubaria. B^Λla daira nañ ējūā pōāsa ewaraga b^Λde jūma quinibib^Λr^Λla. Mañda ħb^Λra wadibida dai boroda ba quīrā b^Λca? 14 B^Λla drua biadaa edeyada asia. Mañ druade baridua ne upedaḏara bia zaubariada asia. Barib^Λr^Λ b^Λla daira mamaa edeē tab^Λla. Ējūāda, uva bara b^Λ ējūā sida diaē tab^Λla. ħB^Λla wadibida daira cūrūga quīrā b^Λca?† Daira b^Λmaa wānaēa.–

15 Māwā jara pan^Λ carea Moiserā bio quīrūpeda Ācōrēba jarasia:

–Ādjia b^Λla diab^Λdara bia unurādua. Māra ādji boromīna ādji burroda, ni cārē sida ādjidera jārīē b^Λla. Māra ādjira ni aba bida biē oē b^Λla.–

16 Mañbe Moiseba Corea jarasia:

–Nu b^Λra, b^Λare pan^Λrā sida Ācōrē quīrāpita wānadua idji wua demaa. Aaroñ sida mama baya. 17 B^Λare pan^Λ 250 ēberārāba ādji quera babada epedecora edadapeda querara coa nūmanadua. Mañg^Λra Ācōrē wua demaa idji quīrāpita ededadua. B^Λla, Aaroñ bida bārā quera babada epedecora ededadua.–

18 Nurēma ādjirāza quera babada epedecoda edadapeda t^Λb^Λdauda eḏa b^Λḏapeda querada coa nūmasidaa. Ādjirāra, Moiserā, Aaroñ sida Ācōrē wua

* 16:4 Ĥcaṭamaara Moiserā chīrāborode barru cobesia ne wayaaba. † 16:14 ħB^Λla wadibida daira cūrūga quīrā b^Λca? Hebreo bedeaḏe b^Λ b^Λla: “ħB^Λla nañ ēberārā daura nūētaica?”

dede eda wābada caita duanasidaa. ¹⁹ Coreba jūma Israel purura Ācōrē wua dede eda wābadamaa zebisia Moise, Aaroñ sida āyā b̄l̄di carea. Cawaēne Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroda ādjirā quīrāpita ānaga dogosia. ²⁰ Mañne Ācōrēba Moisea, Aaroña bida jarasia:

²¹ –Nañ ēberārā caitabemada āyā wānadua. Māa ādjirāra abeda jūma quinibiya.–

²² Barib̄l̄r̄l̄ Moiserā Aaroñ sida chīrāborode b̄rru copanenapeda Ācōrēa nāwā bedea djuburiasidaa:

–Ācōrē, b̄l̄deba ēberārāra jūma zocai beaa. ¿Ab̄āl̄ba cadjirua oda carea b̄l̄ra jūma nañ puru ume quīrū baica?–

²³ Ācōrēba Moisea jarasia:

²⁴ –Purua jaradua Core wua de caitabemada, Datañ wua de caitabemada, idjaba Abirañ wua de caitabemada āyā wānamārēā.–

²⁵ Ara mañda Moiserā piradr̄l̄peda Datañ b̄l̄maa idjaba Abirañmaa bida wāsia. Israelerā bororā sida Moise caidu wāsidaa. ²⁶ Mañne Moiseba purua jarasia:

–Jāñ cadjirua obadarā wua de caitabemada āyā wānadua. Ādjia eropan̄nebemada tārānadua. Tānib̄l̄r̄l̄ bārā sida beud̄ia jūma ādjia cadjirua opedada carea.–

²⁷ Ara mañda israelerāra Core wua de caitabemada, Datañ wua de caitabemada idjaba Abirañ wua de caitabemada āyā wāsidaa. Mañne Datañra, Abirañ sida ādji wua de dajada zedapeda ādji dede eda wābada caita āta nūmeasia. Ādji ume dji quimada, jūma ādji warrarā sida nūpanasidaa. ²⁸ Mañne Moiseba jarasia:

–Nāwā bārāba cawad̄ia ara m̄l̄djia quīrīā b̄l̄deba bārā boroda beē basida, āteb̄l̄r̄l̄ Ācōrēb̄l̄r̄l̄ m̄l̄ra b̄l̄sida: ²⁹ nañ ēberārāda dadji beubada quīrāca beudib̄l̄r̄l̄, bārāba cawad̄ia Ācōrēba m̄l̄ra b̄l̄ē basida bārā boro bamārēā. ³⁰ Barib̄l̄r̄l̄ Ācōrēba egoroda cawaēne yā dogobipeda ādjira, jūma ādjia eropan̄ sida egoroba m̄ib̄l̄r̄l̄, ādjirā zocai pan̄ne beudarā jaure panabadamaa wānib̄l̄r̄l̄, bārāba cawad̄ia ādjiab̄l̄r̄l̄ Ācōrēda igarasidada. Māwā cawad̄ia, ēberārā mañ quīrāca beub̄dada dadjirāba wad̄ibida ununaca bērā.

³¹ Moiseba māwā jarab̄l̄r̄l̄de Datañ b̄l̄māl̄ba aba Abirañ b̄l̄maa egorora yā dogosia. ³² Mañne egoroba ādjira, ādji ēberārāra, Corera, idji ēberārāra, idjaba jūma ādjia eropanana sida m̄isia. ³³ Ādjirā m̄ipeda egorora wayacusa araa cat̄l̄ dogosia. Māwā zocai pan̄ne mañ ēberārāra jūma ādjia eropanana sida beudarā jaure panabadamaa wāsidaa. Israelerā tāēnabemada nēbasidaa. ³⁴ Egoroba m̄ib̄l̄r̄l̄de mañ ēberārā biab̄l̄da carea ādjirā caita duan̄ra āyā pira wāsidaa. Mañne nāwā biasidaa:

–¡Egoroba dadjirā sida m̄icuaya!–

³⁵ Mañ awara Ācōrēba t̄l̄b̄l̄ uruada idji b̄l̄māl̄ba quera bá dia pan̄l̄ ēberārāmaa erad̄r̄l̄bisia. Māwā erad̄r̄l̄b̄l̄r̄l̄ba mañ 250 ēberārāra jūma bá quenasia.

³⁶ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

³⁷⁻³⁸ –Sacerdote Aaroñ warra Eleazaa jaradua quera babada epedecora t̄l̄b̄l̄ cowa nūm̄nebemada j̄l̄r̄l̄ pemārēā. T̄l̄b̄l̄dau epedecode wad̄i b̄l̄ra āyā t̄l̄m̄l̄ peabueida b̄l̄a. Mañ epedecode m̄l̄a querada bá diasida bērā epedecora m̄l̄ itea besia. Jāñ ēberārāba cadjiruada opedada bērā beusidaa. Mañ bērā ādji epedecora pewedea berrachidapeda animarā babue diabadade cara

ɓɔɗɗɗa israelerɓa quĩrɓeɓaɗamɓrẽã baridua ẽberɓa querada mɓa bá diacara ɓɔɗɗa.–

³⁹ Ara maɓɗa sacerdote Eleazaba ẽberɓrɓa tɓɓɓa bá beupedaɗa quera babada epedecora jɓrɓ pesia. Jɓrɓ pepeda maɓ epedeco bronze oɗara pewedeɗa berrachibisia animarɓ babue diabadade cara ɓɓi carea. ⁴⁰ Maɓra cara ɓɓisia israelerɓa quĩrɓeɓaɗamɓrẽã Aaroɓ idjaba idjideba yɔɓɗarɓ awara ni ɓɓaɓa querada Ācōrẽa bá diacara ɓɗa Ācōrẽba Moisea jaraɗa quĩrɓca. Ādjirɓ awara bariduaba Ācōrẽa querada bá diaibɓrɓ, maɓ ẽberɓ siɗa beuya, Core, idjiare panana siɗa beupedaɗa quĩrɓca.

⁴¹ Nurẽma jũma israelerɓa wayacusa Moiseda Aaroɓ siɗa nɓwɓ biẽ jara duanesiɗa:

–jɓrɓa Ācōrẽ ẽberɓrɓa beasiɗa!–

⁴² Mɓwɓ biẽ jara panɓra Moisema, Aaroɓma biɗa powua nũmasia. Maɓne Ācōrẽ wua demaa acɓɓɗade cawaẽne jɓrɓa dera ɓnɓ edapeɗa Ācōrẽ quĩrɓwɓrẽã dorrodorroadɗa ɓnaga dogosia. ⁴³ Ara maɗa Moiserɓ Aaroɓ siɗa Ācōrẽ wua de quĩrɓe wɓsiɗa. ⁴⁴ Maɓne Ācōrẽba Moisea jaraɗa:

⁴⁵ –jɓaɓ puru caitabemada ɓyɓ wɓnɗaɗa! jɓa ɓdjirɓa ɓɗeɗa jũma quinibiya!–

Ara maɗa Moiserɓ Aaroɓ siɗa chĩrɓborode ɓarru copanesiɗa. ⁴⁶ Moiseba Aaroɓa jaraɗa:

–ɓa quera babada epedecora isabe enedua. Animarɓ babue diabadade ɓa tɓɓɗaɗa eɗa ɓapeɗa incienso querada coa nũmɗaɗa. Maɓbe israelerɓ duanɓmaa isabe wɓpeɗa Ācōrẽa diadua ɓdjirɓa cadjirua opedaɗara quĩrɓdoamɓrẽã. Ācōrẽa bio quĩrɓ ɓa bẽrɓ ɓdjirɓa quinibɗaɗa.–

⁴⁷ Ara maɗa Aaroɓa osia Moiseba jaraɗa quĩrɓca. Idji quera babada epedecora edapeɗa israelerɓ duanɓmaa pira wɓsia. Jũɓɓrɓa israelerɓa ɓcɓrɓ beucuɗoasia. Maɓne idjia querada coa nũmɓsia ɓdjirɓa cadjirua opedaɗara Ācōrẽba quĩrɓdoamɓrẽã. ⁴⁸ Idjira nũmesia dji quinipeɗaɗa tabea, dji zocai panɓ ẽsi. Mɓwɓ ɓdjirɓa waa quininaẽ basia. ⁴⁹ Maɓ ewariɗe 14,700 ẽberɓrɓa quiniɗaɗa Coreare beaɗa naẽna quinipeɗaɗa juachadaẽ. ⁵⁰ Ẽberɓrɓa waa quininaẽ bẽrɓ Aaroɓra Moisemaa wɓsia Ācōrẽ wua dede eɗa wɓɗaɗa caita.

17

Aaroɓ bacuru quedua ɓaraɗa

¹ Maɓbe Ācōrẽba Moisea jaraɗa:

² –Israelerɓa jaraɗa bacuruda doce enenamɓrẽã. Israelɗeɓa yɔna doce puruɗeɓema bororɓa bacuruda ɓa ɓa diadida panɓa. Maɓ bacurude dji bororɓ trɗa ɓɗaɗa. ³ Levideɓa yɔna puruɓa enena bacurude Aaroɓ trɗa ɓɗaɗa. Israelɗeɓa yɔna puruɓa bacuru ɓa diadida panɓa ɓdji boro trɗa ɓamɓrẽã. ⁴ Maɓ bacurura mɓ wua dede baurude quĩrɓe ɓɗaɗa mɓ bɓrɓ ume bedeabarima. ⁵ Nu bacuru ɓa quedua ɓara ɓaya. Maɓ bacuru djibarira mɓa edasia mɓ sacerdote bamɓrẽã. Maɓ ununapeɗa israelerɓa bɓrɗa waa biẽ jaraɗaɗa. Mɓwɓ mɓa ɓdjirɓa chupeabiya.–

⁶ Moiseba israelerɓa mɓwɓ jaraɗa. Ara maɗa Israelɗeɓa yɔna doce puruɗeɓema bororɓa ɓdji bacuru cawacawa Moisea diade zesiɗa. Doce bacurura diasidaa. Aaroɓne siɗa diasia. ⁷ Moiseba maɓ bacurura Ācōrẽ wua dede baurude quĩrɓe ɓɓisia. ⁸ Nurẽma Moise Ācōrẽ wua dede eɗa wɓɓrɗe unusia Levideɓa yɔna Aaroɓ bacurura pɓwɓrɓ quedua ɓara ɓɗaɗa, pɔnɔ ɓara ɓɗaɗa, idjaba almendra tada zaupeda purea jira ɓɗaɗa. ⁹ Moiseba bacurura

Ācōrē wua dedeba dajada israelerāmaa jūma edesia. Israelerāba acādapēda ādjiē cawacawa edasidaa. ¹⁰ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Aaroñ bacurura wayacusa mñ baurude quĩrāpe waga bādua. Mañ bacurura waga eropananida panā mñ igarabadarāba quĩrānebadamārēā mñ Aaroñdrā, idjiēba yōbādarā sida edasida mñ sacerdoterā beadamārēā. Māwā ādjirāba mñ biē jara panāda bla chupeabiya quinirānamārēā.–

¹¹ Ara mañda Moiseba jūma osia Ācōrēba idjía jarada quĩrāca. ¹² Mañbe israelerāba Moisea jarasidaa:

–¡Dairāra beudia! ¡Abeda jūma quininia! ¡Jūma nēbadia! ¹³ ¡Bariduada Ācōrē wua de caita wāibārā beuya! ¡Dairāra jūma quininia!–

20

Ācōrēba baido mōgaradeba weabida

¹ Poa djiwidide dji nabema jedecode israelerāra Cadé abadama jūēne wāsidaa.* Mañ Cadéra Ziñ ējūā pōāsa ewaraga bāde bla. Mama Moise djabawērā Mariara jaidapēda tabarisidaa.

² Mama baido dodí carea neē basía. Mañ bērā purura Moisemaa, Aaroñmaa bida wāsidaa biē jaradí carea. ³ Quĩrūbideba Moisea nāwā jarasidaa:

–¡Ācōrēba dai djabarā quinibiside dairā sida quinipeđadabara biara bacasia!† ⁴ ¿Bārāba cārē cārēā dairā, Ācōrē purura nañ ējūā pōāsa ewaraga bādaa enesidaa? ¿Dairāra dai animarā sida nama beadamārēā enesidaca? ⁵ ¿Cārē cārēā Egiptodeba nañ ējūā biē tabādaa enesida? ¡Nama poya ne ucara tabāa! ¡Higojōda, uvada, granadañō sida neē tabāa! ¡Baido sida neē tabāa!–

⁶ Ara mañda Moiserā Aaroñ sida israelerā duanāmaaba Ācōrē wua dede eda wābada caita wānapēda chĩrāborode barru copanesidaa Ācōrēa iwididí carea. Mañne Ācōrē quĩrāwārēā dorrodorroadā ādji quĩrāpita ānaga dogosia.

⁷ Ācōrēba Moisea jarasia:

⁸ –Bā bacuruda edapēda bā djaba Aaroñ ume purura ededadua awuá mōgara waiāba bāmaa. Ādjirā quĩrāpita mañ mōgaraa bedeadua baidoda weamārēā. Ara māwā bedēabārāde baidora mōgaradeba wea dogoya. Māwā bla baidora weabiya israelerāba ādji animarā bida dodamārēā.–

⁹ Ara mañda Moiseba idji bacurura Ācōrē wua dede bāda edasia Ācōrēba jarada quĩrāca. ¹⁰ Idjía Aaroñ ume purura ābaa jarasidaa Ācōrēba jarada mōgara quĩrāpe. Mañne Moiseba israelerāa jarasia:

–¡Bārā cawārā zarea bea, ũrīnadua! ¿Bārāba ĩjānamārēā daiba bārā itea baidoda nañ mōgaradeba weabidida panāca?–

¹¹ Māwā jarapēda Moiseba idji bacurura ātaa wapeda mōgaradaa barima umé usía. Ara mañda baidora wea dogopēda israelerāba ādji animarā bida dosidaa.

¹² Māwānacarea Ācōrēba Moisea Aaroñā bida nāwā jarasia:

–Mñ ĩjānaē panāneba bārāba israelerā quĩrāpita cawabidaē basía mñra wārāda Ācōrēda. Mañ bērā bārāra nañ puru ume jūēne wānaēā mñ diai jarada druadaa.–

¹³ Mañ baido weabidama trā basidaa Meribá, israelerāra baido carea quĩrūbideba Ācōrē quĩrāpita biē bedēapedada bēā.† Mañ baido weabi bādeba Ācōrēba ādjirāa cawabisia idjira wārāda Ācōrēda.

* **20:1** Ebuda bāē sālgā poa djiwidida jara bla. Zocārāmaara nañ capítulode bā bla israelerāra cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bāde parāpedadacarea māwānada. † **20:3** Numero 16:23-33.

† **20:13** Hebreo bedēade Meribá trāba jara bla “quĩrūbideba biē bedēadi” wa “caicayadi.”

Edoñnebema boroba israelerã idji druade idu wãbiẽ bada

¹⁴ Cadé abadaɓeba Moiseba ãcɔɾɔ ẽberãrãda Edoñnebema boromaa nãwã jarade diabuesia:

–Dai israelerãra bãrã djabarãa. § Mañ bẽrã dairãra bɔ ume bedeaɓe ze panɔa. Bɔa bio cawa bɔa dairã bia mĩga panɔnebemada. ¹⁵ Dairã drõã naẽnabemara Egiptodaa wãnapeda mama dãrã panasidaa. Mañne egiptorãba ãdjirãra, dairã sida biẽ o eropanasidaa. ¹⁶ Mañ carea ãcõrẽa quĩrã djuburiada iwidisidaa. Mañra ãcõrẽba ùĩpeda idji nezoca bajãnebemada aba diabuesia dairã Egiptodeba ẽdrɔ enemãrẽã. Idira bɔ drua caita Cadé abadaɓe panɔa. ¹⁷ Dai quĩrã djuburia, bɔ druade idu wãya wãbidua. Bãrã néude eɓa wãnaẽa, bãrã uva ẽjũãne eɓa wãnaẽa, ni bãrã baido juebada uriadebemada dodaẽa. Ẽberãrã Boro abada oɓe quĩrãipa wãnia. Bɔ druade panɔne mañ oɓebemada jɔwa araare ni jɔwa acɔare biɓa ãya wãnaẽa.–

¹⁸ Baribɔɾɔ Edoñnebema boroba panusia:

–Bãrãra mñ druade wãnacara panɔa. Mañda ãjãnaẽbɔɾɔ dairãra bãrãmaa djõne wãnia.–

¹⁹ Dji iwidide wã panɔba jarasidaa:

–Wãrãda quĩrãipa oɓe wãnia. Mañne dairãba wa dai animarãba bãrã baidoda doɓibɔɾɔ, mañbari paratada diaɓia. Ababe bɔ druade wãya wãna quĩrã panɔa. Ababe mañdrɔ iwidid panɔa.–

²⁰ Baribɔɾɔ Edoñnebema boroba wayacusa panusia:

–Bãrãra mñ druade wãnacara panɔa.–

Ara mañda Edoñnebema boroba sordaorã bio mẽsrã beara zocãrã israelerãmaa djõne edesia. ²¹ Edoñnebema boroba idji druade idu wãbiẽ bẽrã israelerãra dewara óare wãsidaa.

Aaroñ jaidada

²² Cadé abadaɓeba Israel purura Hor eyadaa wãsidaa. ²³ Hor eyara Edoñ drua caita bɔa. Mama ãcõrẽba Moisea Aaroñ biɓa jarasia:

²⁴ –Nama Aaroñra jaidaya. Idjira mña israelerãa diai jarada druade eɓa wãcara bɔa, Meribáde mña baido weabidama bãrãba mña jaradara ãjã oɓaẽ basi bẽrã. ²⁵ Moise, bɔ djaba Aaroñra idji warra Eleaza sida Hor eyade ãtaa ededua. ²⁶ Mama Aaroñba jã bɔ djiora ẽrãpeda idji warra Eleazaa jãbidua sacerdote dji dromada bemãrẽã. Mañbe Aaroñra mama jaidaya.–

²⁷ Ara mañda Moiseba jũma osia ãcõrẽba jarada quĩrãca. Jũma israelerãba acɔ panɔne Aaroñra, Eleaza sida Hor eyade ãtaa edesia. ²⁸ Mama Aaroñba jã bɔ djiora jũma ẽrãpeda Moiseba Aaroñ warra Eleazaa jãbisia. Mañbe Aaroñra eya borode jaidasia. Mãwãnacarea Moiserã Eleaza sida eyadeba eɓaa zesidaa. ²⁹ Israelerãba Aaroñ jaidada cawasidaɓe idji carea jũmarãda jedeco aba jãsidaa.

21

Israelerãba Arad purudebema boro poyapedada

¹ Arad purudebema borora cananeo basia. Negue ẽjũã põãsa ewaraga bɔra idji drua basia. Idjia ùĩsia israelerãra Atariñnaa wãbada oɓe zebadada. Mañ bẽrã idji sordaorãda israelerã ume djõne edesia. Djõ panɔne ãdjirãba ãcɔɾɔ israelerãra jida edesidaa. ² Mañ bẽrã israelerãba ãcõrẽa wãrãneba nãwã

§ **20:14** Israelerãra Jacobodeba yõsidaa. Edoñnebemarãra Jacobo djaba Esaúdeba yõsidaa. Genesi 36:6-8.

jarasidaa: “Dairāba nañ ēberārā poyadamārēã b_Λa carebaib_Λr_Λ, ādji purura jūma ārīcuadapeda babuedia.”*

³ Israelerāba wārāneba jarapedadara Ācōrēba bia ūrīsia. Idjia carebasia ādjirāba mañ cananeorāda poyadamārēã. Israelerāba jūma quenanapeda ādji purura jūma ārīnapeda babuesidaa. Mañ bērā mama trā b_Λsidaa Hormá.†

Moiseba bronce dama oda

⁴ Hor eyadeba israelerāra Pusa Purrudaa wābada óare wāsidaa Edoñ drua audu p_Λrr_Λgađi carea. Māwā wānane sē panesidaa. ⁵ Mañ carea Ācōrēda, Moise sida nāwā biē jara duanesidaa:

–¿B_Λa dairāra Egiptodeba ēdr_Λ enesica nañ ējūā pōāsa ewaraga b_Λde quin-inamārēã? Codira neēa. Baido sida neēa. Idjaba nañ maná warraē tab_Λ co pan_Λba sē pan_Λa.–

⁶ Mañg_Λ carea Ācōrēba israelerāmaa dama dji arada zocārā diabuesia. Mañ damaba israelerāra cácuadapeda zocārā quinisidaa. ⁷ Mañ bērā israelerāra Moisemaa wānapeda jarasidaa:

–Dairāba cadjiruada osidaa Ācōrēda, b_Λ sida biē jarasida bērā. Dai quīrā djuburia Ācōrēa iwididua nañ damara āyā wābicuamārēã.–

Ara mañda Moiseba ādjirā carea Ācōrēa bedea djuburiasia. ⁸ Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bronceda dama quīrāca aba opeda bacuru eradade āt_Λ jira b_Λdua. Dam-aba aba_Λda casira, mañ ēberāba bronce oda damada ac_Λib_Λr_Λ biaya.–

⁹ Ara mañda Moiseba bronceda dama quīrāca opeda bacuru eradade āt_Λ jira b_Λsia. Damaba aba cab_Λr_Λde mañ ēberāba bronce oda damada ac_Λsira biabadjia.

Israelerā Moab druade jūēpedada

¹⁰ Mama_Λba wānapeda israelerāra Obot abadade duanesidaa. ¹¹ Mama_Λba wānapeda Ije-Abariāne duanesidaa. Mañra Moab druadeba āmādaŋ od-jabariare ējūā pōāsa ewaraga b_Λde b_Λa. ¹² Mama_Λba wānapeda Zared do jewedade duanesidaa. ¹³ Mama_Λba wānapeda Arnoñ do quīrārē duanesidaa ējūā pōāsa ewaraga b_Λde. Mañ ējūāra amorreorā druade b_Λa. Arnoñ dora Moab drua idjaba amorreorā drua ēsi b_Λa. ¹⁴⁻¹⁵ Mañ bērā carta Ācōrē Djōna abadade nāwā b_Λ b_Λa:

Vaheb puru Supa druade b_Λare, Arnoñ do j_Λwateare bida wāyā wāsidaa.

Do zaque bea caita Ar abadađaa wāsidaa Moab drua orrocawa.‡

¹⁶ Mama_Λba israelerāra baido juebada uria Beer abadađaa wāsidaa. Mama Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

–Purura ābaa j_Λaredua. Māa ādjirāa baidoda diaya.–

¹⁷ Mañne israelerāra nāwā trāāsidaa:

Baido juebada uriara bogadr_Λ b_Λdua. Mañ baido carea trāānia.

¹⁸ Dadjirā bororāba ādji bacuruba nañ baido juebada uriara corosidaa. Dji dromarāba ādji bardonaba corosidaa.

Mama ējūā pōāsa ewaraga b_Λdeba Matanánaa wāsidaa. ¹⁹ Mama_Λba Na-jaliēdaa wāsidaa. Mama_Λba Bamodaa wāsidaa. ²⁰ Mama_Λba jeweda Moab druade b_Λde jūēne wānapeda Pisga eyade duanesidaa. Pisga eyadeba Jesimoñ ējūā pōāsa ewaraga b_Λra unubaria.

Israelerāba amorreorā poyapedada

* **21:2** Hebreo bedede nañ crīchada dia b_Λa: “Dji quīrūra poyadapeda jūma idjia erob_Λra Ācōrē itea beya. Mañ bērā jūma ārīnapeda babuedia ni aba_Λba ara idji itea edarānamārēã.” † **21:3** Hebreo bedede Hormá trāba jara b_Λa “jūma ārīpedada.” ‡ **21:14-15** Hebreo bedede jūma mañ versículora ebuda b_Λēa.

²¹ Mañbe israelerãba amorreorã boro Sehoñ abadamaa ãcarã diabuesia nãwã jaraðamãrẽã:

²² –Dai quĩrã djuburia bã druade idu wãyã wãbidua. Dairãra bãrã néude eda wãnaẽa, bãrã uva ãjũãne bida eda wãnaẽa, ni bãrã baido juebada uriadebemada dodaẽa. Ëberãrã Boro abada ode quĩrãipa wãnia.–

²³ Baribãrã Sehoñba israelerãra idji druade idu wãbiẽ basía. Idji sordaorãra jũma trãcuapeda ãjũã põãsa ewaraga bãde israelerãmaa wãnapeda Jahaza puru caita djõsidaa. ²⁴ Baribãrã israelerãba ãdjirãra poyadapeda ãdji druara jãrĩsidaa Arnoñ dodeba aba Jabó dodaa amonitarã drua daucha. Amonitarãba ãdji druara bio waga eropanasidaa. ²⁵ Israelerãba amorreorã puru beada jũma poyasidaa; dji puru droma Hesboñ abadara, puru zaquerã sida. Poyadapeda mañ purude panesidaa.

²⁶ Amorreorã boro Sehoñra Hesboñ purude babadjia. Naẽna idjira moabitarã boro ume djõpeda ãdji druara jũma jãrĩsia aba Arnoñ do daucha.

²⁷ Mañ carea nãwã jarabadaa:

¡Hesboñ purura wayacusa ode zedadua! Sehoñ purura idji baða quĩrãca bia odia.

²⁸ Sehoñ sordaorãra Hesboñ purudeba wãsidaa. Tãbã urua eradraãbãrã quĩrãca Sehoñ purudeba wãsidaa.

Mañne Ar puru Moab druade bãra babuesidaa. Arnoñ do icawa eyade bea puru sida jũma babuesidaa. §

²⁹ ¡Ay, moabitarã! ¡Bãrãra mĩã djuburi beaa! Bãrã ãcõrẽ Quemo ãpẽbadara beusidaa.

Amorreorã boro Sehoñba bãrã warrarãra memenebisia. Bãrã caurãra jida edesia.

³⁰ Baribãrã dadjirãba ãdjira jũma poyasidaa.* Hesboñ purudeba aba Diboñ purudaa jũma quenasidaa.

Nopa purudeba aba Medebá purudaa jũma ãrĩnapeda babuesidaa.

Israelerãba Basañnebema boro Og poyapedada

³¹ Mãwã israelerãra amorreorã druade panesidaa. ³² Mañne Moiseba ãcarã diabuesia Jazer drua acãdamãrẽã. Israelerãba puru mañ druade beara poyadapeda amorreorãra ãyã jãretasidaa. Mama bida israelerãra panesidaa.

³³ Mamaãba israelerãra Basañnaa wãbada ode wãsidaa. Mañne Basañnebema boro Og abadaba idji sordaorãda Edrei puru bãmaa edesia israelerã ume djõni carea. ³⁴ Mãwã panãne ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Ne wayarãdua. Mãa idjida, idji sordaorã sida bãrãa jũma poyabiya. Idji drua sida mãa bãrãa diaya. Bãrãba Hesboñne baða amorreorã boro Sehoñ beapedada quĩrãca idji sida beadadua.–

³⁵ Ara mãda israelerãba Basañnebema boro Og abadara, idji warrarãra, idji sordaorã sida jũma quenasidaa. Ni abaãda zocai bãdaẽ basía. Mañbe idji druara jũma edasidaa.

22

Moabitarã boro Balába Balaañ trãbida

¹ Mañbe israelerãra Moab drua jeweda bãmaa wãbãrãsidaa. Mama Jordaã do caita duanesidaa. Wa quĩrãrẽ ãdjirã quĩrãpe Jerico puruda basia.

²⁻⁴ Mañ ewariide Zipor warra Baláda moabitarã boro basía. Mañ Balába cawasia israelerãba amorreorãda poyadapeda ãdji druara jãrĩsidadada. Idjira,

§ **21:28** Do icawa eyade bea puru. Hebreo bedead mañra ebuda bãẽa. * **21:30** Dadjirãba ãdjira jũma poyasidaa. Hebreo bedead mãwã bã bãa. Griego bedead jara bãa “ãdjia eropananara jũma ãrĩsidaa.”

jūma moabitarā sida bio ne waya duanesidaa israelerā cābana panΛ bēřā. Maā carea moabitarāba Madiaānebema dji dromarāa jarasidaa:

–Naā israelerāra cābana panΛ bēřā dadjirā druara jūma jārīnia pacaba chirua jūma cobarī quīrāca.–

⁵ Maā bēřā moabitarā boro Balāba ĀCARΛ diabuesia Beor warra Balaaā trāne. Maā Balaaāra Amav druade babadjia Petor purude. Petor purura Euprate do icawa basia.* Balāba nāwā jarabisia: “Egiptodeba israelerāda mā druade cābana duanane zesidaa. Ādjirāba mā druara abeda birasia. ⁶ Ādjirāra dairā cāyābara ΛBARA panΛ. Maā bēřā ādjirā biē jara bΛde zedua. Māwā māa ādjirāra poyapeda mā druadebemada āyā ĵarecuaisicada. Māa cawa bΛa bΛa bariduada bia jara bΛibARΛ, maāgΛra bia bebaria. Idjaba bariduada biē jara bΛibARΛ, maāgΛra biē bebaria.”

⁷ Moab druadebema dji dromarāra, Madiaānebema dji dromarā sida Balaaāmaa wāsidaa. Paratada Balaaā diadi carea edesidaa israelerā biē jara bΛde zemārēā. Balaaāma jūēsidade jūma Balāba jarabidada nēbARΛsidaa.

⁸ Balaaāba jarasia:

–Nama cāīnadua. NubARΛ māa bārāa jaraya Ācōrēba mΛra idu wābida wa idu wābiēda.–

Māwā jarada bēřā Moab druadebema dji dromarāra mama cāīsidaa.

⁹ Maā diamasi Ācōrēra Balaaāma odjapeda nāwā iwidisia:

–Ĵēberārā bΛ dede panΛra cairāda jāwā panΛ?

¹⁰ Balaaāba Ācōrēa panusia:

–Naā ēberārāra moabitarā boro Zipor warra Balāba nāwā jarađamārēā diabuesia: ¹¹ “Egiptodeba ēberārāda cābana mā druade jūēsidaa. Mā druara māā ēberārāba abeda birasia. Maā carea ādjirā biē jara bΛde zedua. Māwā māa ādjirāra poyapeda mā druadebemada poya āyā ĵarecuaisicada.”–

¹² Ācōrēba Balaaā jarasia:

–Naā ēberārā ume wārādua. Ādjia jara panΛ ēberārāra biē jara bARādua māa ādjirāra careba bΛ bēřā.–

¹³ Nurēma Balaaāra pirabaripeda Balāba diabueda dji dromarāa nāwā jarasia:

–Bārā druadaa jēda wānadua. Ācōrēba mΛra bārā ume idu wābiēa.–

¹⁴ Moab druadebema dji dromarāra jēda Balāmaa wānapeda jarasidaa:

–Balaaāra dairā ume ze quīrāē basia.–

¹⁵ Maā carea Balāba wayacusa dewararāda Balaaāmaa diabuesia. MaāgARāra dji naārā wā panana cāyābara dji dromaara beasia idjaba cābanaara wāsidaa. ¹⁶ Ādjirāra Balaaāma jūēnapeda jarasidaa:

–Zipor warra Balāba nāwā jarabisia: “Mā quīrā djuburia bΛra mΛmaa ze ama bARādua. ¹⁷ Māa bΛa paratada waibΛa diaya. Idjaba jūma bΛa jarabARΛ quīrāca māa oya. Maā bēřā mā quīrā djuburia naā ēberārāra biē jara bΛde zedua.”–

¹⁸ BaribARΛ Balaaāba panusia:

–Balāba idji de parataba idjaba oroba bira cobΛda diabARΛ sida māa ni cārē sida oēa mā Boro Ācōrēba māwā obiēbARΛ. ¹⁹ Mā djuburia bārā sida idi nama cāīnadua. Naā diamasi Ācōrēba māa quīrā awara jaraisicada.–

²⁰ Maā diamasi Ācōrēra Balaaāma odjapeda nāwā jarasia:

–Naā ēberārāba bΛ ĵARΛde ze panΛ bēřā ādjirā ume wādua. BaribARΛ ababe odua māa bΛa jarabARΛ quīrāca.–

* **22:5** Amav druade babadjia...Euprate do icawa basia. Hebreo bedede nāwā bΛ bΛa: “Petor purude babadjia. Maāra do icawa basia idji puru warrarā druade.”

Balaañ Balámaa wãna

²¹ Nurēma Balaañra pirabaripeda idji burro ãrã chũmebarira jãpeda Moab druadebema dji dromarã ume wãsia. ²² Balaañ nezocarãda umé idji ume wãsidaa. Idjira burro ãrã nĩbasia. Baribãrã idji wãbãrã carea ãcõrẽra bio quĩrũsia. Mañ bẽrã ãcõrẽ nezoca bajãnebemada idji nocodaa wãrãmãrẽã o ãsidra nũmesia. ²³ Djõbada necoda idji jãwade erobasia. Balaañ burroba idjira o ãsidra nũmãda unuside o ãyã wãsia. Mañ carea Balaañba idji burrorra ubadjia wayacusa odaa wãmãrẽã. ²⁴ Nocodaa wãbãdãde uva ãjũãne jũesidaa. Dji ora mañ ãjũã ãsi wãbadjia. Orroza ãjũãra mõgaraba auđu jũrã ca basia. Mama pẽsua wãbadjidãa mañ mõgaraba auđu jũrã ca bã ãsi. Mañbe ãcõrẽ nezoca bajãnebemara wayacusa o ãsidra nũmesia Balaañ nocodaa wãrãmãrẽã. ²⁵ Balaañ burroba ãcõrẽ nezoca bajãnebema unuside dji mõgaraba auđu jũrã ca bãdãa catã ara nĩbade wãsia. Mañba Balaañ jĩrũra catã arratã edesia. Mañ carea Balaañba idji burrorra wayacusa u jidasia. ²⁶ Mañbe o pẽsua wãbadãde ãcõrẽ nezoca bajãnebemara ãdji nocoare nũmane wãsia. Mama poya ãyã wãẽ basia. ²⁷ Mama Balaañ burroba ãcõrẽ nezoca bajãnebema waya unuside abeda egode tabesia. Mañ carea Balaañra bio quĩrũpeda idji burrorra bacuruba wayacusa u jidasia. ²⁸ Mañne ãcõrẽba Balaañ burrorra bedeabisia. Dji burroba iwidisia:

–¿Mãa cãrẽda oda bẽrã bãa mãra jãwã ãarima ãbea usí?–

²⁹ Balaañba panusia:

–Jãwã o bãa bãa mãra mĩã sã bã bẽrã. ¡Necoda mã jãwade erobãbara ara nawena bãra beatacasia!–

³⁰ Mañne burroba jarasia:

–Mãra bã burroa. Bãa mã edada ewarideba mã ãrã nĩbabaria. Bãa bio cawa bãa nañ naẽna mãra bã ume jãwã nĩbaca basida.–

Balaañba jarasia:

–Wãrãda mãwã bãa.–

³¹ Mañbe ãcõrẽba idji nezoca bajãnebemara o ãsidra nũmãda Balaañra unusia. Djõbada neco idji jãwade erobã sida unusia. Mañne Balaañra chĩrãborode ãarru cobesia. ³² ãcõrẽ nezoca bajãnebemaba Balaañra jarasia:

–¿Bãa cãrẽ cãrẽã bã burrorra ãarima ãbea usí? Mãabãrã ora jũãtrã erobãa bã nocodaa wãrãmãrẽã. Bãa ode wãbãrãra mã quĩrĩãẽ.† ³³ Bã burroba mãda ãarima ãbea unupeã mã caita zeẽ basia. Mã caita zedãbara mã bãra beacasia baribãrã bã burrorra zocai bãcasia.–

³⁴ Balaañba panusia:

–Mãa cadjiuada osia. Adua basia bãdrã o ãsidra nũmãda mã nocodaa wãrãmãrẽã. Bãmaarã mãda Balámaa wãida biẽ bãbãrã, jẽda wãya.–

³⁵ ãcõrẽ nezoca bajãnebemaba jarasia:

–Nañ ãberãrã ume bãra wãida bãa, baribãrã ababe mã jarabi bãdrã jaradua.–

Ara mãda Balaañra Balába diabueda dji dromarã ume wãsia.

Balába Balaañ audiabariãda

³⁶ Balába Balaañ zebãrã cawaside Ar purudaa audiabariãde wãsia. Ar purura Arnoñ do icawa bãa Moab druã daucha. ³⁷ Balaañ jũeside Balába idjia jarasia:

–Mãa bã naãrã trãbiside ¿cãrẽ cãrẽã isabe zeẽ basi? ¿Mãa paratada waibãa poya diaẽda crĩcha basica?–

³⁸ Balaañba panusia:

† 22:32 Bãa ode wãbãrãra mã quĩrĩãẽ. Hebreo bedeadẽ mãra ebuda bãẽa.

–Bla trãbueda bẽrã mãra nama bla. Baribara mla bariduada jaracara bla. Ababe Æcõrẽba jarabi badra jaraida bla.–

³⁹ Maãbe Balaaãra Balá ume Quiriat-huzot puruãda wãsidã. ⁴⁰ Mama Balába pacada, oveja sida beapeda dji dragada Æcõrẽba babue diasia. Dji djarada Balaaã, idji ume pan dji dromarãa bida codamãrẽã diasia. ⁴¹ Nurẽma diapededa Balába Balaaãra eya Bamo-baal abadade ãta edesia. Mamaaba israelerã caitaara panara unusia.

23

Balaaãba israelerã bia jara bãda

¹ Balaaãba Baláa jarasia:

–Nama animarã babue diabadada siete odua. Maãbe paca dji umaquĩrãda siete idjaba oveja dji umaquĩrãda siete enedua Æcõrẽba babue diaã carea.–

² Ara maãda Balába osia Balaaãba jarada quĩrãca. Animarã babue diabadaza ãdji umérãba pacada aba idjaba ovejada aba Æcõrẽba babue diasidã.

³ Maãbe Balaaãba jarasia:

–Nama jããdua bla animarã Æcõrẽba babue dia bama. Mãra awuá wãya. Mama Æcõrẽra mma odjaisicada. Idjia mla bedeasira bla jarade zeya.–

Mãwã jarapeda Balaaãra eya zaque chirua neẽ bããda wãsia. ⁴ Mama Æcõrẽra idjimaa zesia. Balaaãba idjia jarasia:

–Mla animarã babue diabadara siete obisia. Maãza mla paca zaqueda aba idjaba ovejada aba bla babue diasia.–

⁵ Maãne Æcõrẽba Balaaã cawabisia cãrẽda jaraida bla. Cawabipeda Balaaã jarasia jẽda Balámaa jarade wãmãrẽã. ⁶ Ara maãda jẽda wãsia. Jũẽbara Balaaãba unusia Balára, juma Moab druadebema dji dromarã sida Æcõrẽba animarã babue dia pan caita duanda. ⁷ Maãbe Balaaãra nãwã bedeasia:

Moab druadebema boro Balába mla Araã druadeba zebisia. Amãdau odjabariare bla druã eyaãda bamaaba mla zebisia.

Idjia mla jarasia: “Mã quĩrã djuburia israelerã biẽ jara bãde zedua. Naã Jacobodeba yõpedadarãra biẽ o bãdua.”

⁸ Mãwãmĩna Æcõrẽba bia jara bãda ãberãrãda ¿mã sãwã biẽ jara bli? Æcõrẽba bia o bãda ãberãrãda ¿mã sãwã biẽ o bli?

⁹ Naã eya mõgaraiã bãdeba mla israelerãra unu bla. Naã eya zaquedebeba mla ãdjirãra aca bla.

Jãã purura ãduba jĩga panabaria. Cawa panã ãdjirãra dewara puru quĩrãca panãẽda.

¹⁰ Jacobodeba yõpedadarãra ãba quĩrãca zocãrã pan bẽrã ni abaaba ãdjirãra poya juachadaã. ¿Caiba israelerãra mãrĩ poya juachai?*

Jãã ãberãrã jipa bea beubãdade bida bia beadia. Mã beubãrade ara ãdji quĩrãca be quĩrã bla.

¹¹ Balaaã mãwã bedeabara carea Balába quĩrũbideba jarasia:

–¿Bla cãrẽda jara bla? Mla bara zebisia mla ume dji quĩrũda biẽ jara bãmãrẽã. Baribara bla ãdjirãra bia jara bla.–

¹² Balaaãba panusia:

–Mãwãra ¿Æcõrẽba jarabi bara mla jaracara bãca?–

¹³ Balába jarasia:

* **23:10** Mãrĩ poya juachai. Hebreo bedede bã bla: “El número de la cuarta parte.”

–Wāna. Dewara orroare wānia. Mamaᵐba bᵐa israelerāra unuya jūma poya unuēmīna. Mamaᵐba ādjirāra biē jara bᵐdua.–

¹⁴ Ara maᵗda Balāba idjira Pisga eyade ᵗtaa edesia Zopiᵗ ējūānaa. Mama Balāba wayacusa animarā babue diabadada siete osia. Maᵗza paca dji umaquīrāda aba idjaba oveja dji umaquīrāda aba Ācōrēa babue diasia.

¹⁵ Maᵗbe Balaaᵗba idjía jarasia:

–Nama jᵗᵗdua bᵐa animarā Ācōrēa babue dia bᵐmaa. Mᵗra awuá wāya Ācōrē ume bedesai carea.–

¹⁶ Mama Ācōrēa Balaaᵗmaa zepeda cawabisia cārēda jaraida bᵐda. Cawabipeda Balaaᵗa jarasia jēda Balāmaa jarade wāmārēā. ¹⁷ Ara maᵗda Balaaᵗra jēda wāsia. Jūēbᵐrᵐde unusia Balāra jūma Moab druadebema dji dromarā sida Ācōrēa animarā babue dia panᵐ caita duanᵐda. Balāba idjía iwidīsia:

–¿Ācōrēba cārēda jarasi?–

¹⁸ Maᵗne Balaaᵗra nāwā bedeiasia:

Zipor warra Balá, mᵗa jara bᵐra bio quīrācuita ūrīdua.

¹⁹ Ācōrēa ēberā quīrāca bᵐēa. Idjira sewa ocaa. Idjia jaraᵗada quīrā awara ocaa.

Idjia jarabᵐrᵐra obaria. Idjia wārāneba jaraᵗara obaria.

²⁰ Idjia mᵗa jarasia israelerā bia jara bᵐmārēā. Bia jara bᵐduada ada bērā mᵗa quīrā awara jaracara bᵐa.

²¹ Ācōrēba Jacobodeba yōpedaᵗara idu bia mīgabiēa. Idjia israelerāra idu sopuabiēa.†

Ācōrēa ādjirā ume bᵐa. Maᵗ bērā bᵐsriᵗa jara panᵐa idjira ādjirā boroda.

²² Ācōrēba ādjirāra Egiptodeba ēdrᵐ enesia. Idjideba ādjirāra bio ᵐbᵐa beaa, paca mēā warīda quīrāca.

²³ Ni abaᵐba Jacobodeba yōpedaᵗara poya ne āi odaēa. Ni abaᵐba israelerāra poya biē bᵐdaēa.

Ēberārāba nāwā jaraᵗia: “Acᵐdua sāwā Ācōrēba israelerāra bio careba bᵐda.”

²⁴ Israelerāra imama quīrāca panᵐa. Jarra bᵐde imamara ᵗnāūcaa, ātebᵐrᵐ ne beapeda jūma cobaria. Dji oa sida jūma senebaria.

Ara maᵗ quīrāca israelerāra ᵗnāūnaēa aba naᵗ druadebema ēberārā jūma poyabᵐdadaa.

²⁵ Balaaᵗ nāwā bedebᵐrᵐ carea Balāba quīrūbideba nāwā jarasia:

–jᵐa naᵗ ēberārāda poya biē jara bᵐēbᵐrᵐ chupeadua! jᵗdjirāra waa bia jara bᵐrᵗdua!

²⁶ Maᵗne Balaaᵗba panusia:

–¿Mᵗa ababe Ācōrēba jarabidadrᵐ jaraida bᵐada asiēca?

²⁷ Maᵗbe Balāba idjía jarasia:

–Wāna. Mᵗa bᵐra dewara orroare edeya. Āībērā mamabᵐrᵐ Ācōrēba bᵐa israelerāra idu biē jarabisicada.–

²⁸ Ara maᵗda Balāba idjira Peor eya borodaa edesia. Mamaᵐba ējūā pōāsa ewaraga bᵐra jūma unubaria. ²⁹ Mama Balaaᵗba jarasia:

–Nama animarā babue diabadada siete odua. Paca dji umaquīrāda siete idjaba oveja dji umaquīrāda siete enedua Ācōrēa babue diadi carea.–

³⁰ Ara maᵗda Balāba osia Balaaᵗba jaraᵗa quīrāca. Maᵗbe animarā babue diabadaza pacada aba idjaba ovejada aba Ācōrēa babue diasia.

† **23:21** Ācōrēba Jacobodeba yōpedaᵗara idu bia mīgabiēa. Idjia israelerāra idu sopuabiēa. Maᵗ bedeara idjaba nāwā traducida bᵐa: “Ācōrēba unuē bᵐa Jacobodeba yōpedaᵗarāba cadjirua obadada. Unuē bᵐa israelerāba āi obadada.”

24

¹ Baribara Balaaiba cawasia idjia israelerã bia jara bara Ācōrēba bia unu bada. Mañ bēra idjia naãrã o bada quĩrãca ãyã wãé basía Ācōrēba cãrēda jarabi cawaya. Ātebara ějũã pōãsa ewaraga badaa acã nũmesia. ² Mañne unusia Israeldeba yōpedada doce puruda duanada. Ādjirã acã nũmane Ācōrē Jauredeba besia. ³ Mañne nãwã bedeasia:

Mãra Beor warra Balaaia. Mãa ẽsã unu ba. Mãra nãwã bedea ba.

⁴ Mãa ũrĩ ba Ācōrēba jara bada. Mãa ẽsã unu ba Ācōrē jũma poya ba unubi ba.

Idji quĩrãpita chĩrãborode cobade mã dauba ẽsã unu ba.

⁵ Israelerã, bãrã wua dera bio biya quedaaa. Jacobodeba yōpedadarã, bãrã purura bio biya quirua.

⁶ Israel purura waibaa ba do zaque draso ba quĩrãca.* Bio wari ba néu do icawa u taba quĩrãca.

Bio biya ba áloe bacuru Ācōrēba uda quĩrãca idjaba ogo do icawa nũmea quĩrãca.

⁷ Ādjirãneba yōbdarãba baidoda aduba eropanania. Ādji zocodeba baidoda wewezoaya.

Ādji boroba amalecitarã boro Agáda poyaya. Ādji boroba puruda zocãrã idji jawaeda erobaya.

⁸ Ācōrēba israelerã Egiptodeba ẽdra enesia. Idjideba Ādjirãra bio ba beaa, paca mẽã wariãda quĩrãca.

Ādji dji quĩrũra jũma poyadia imamaba animarã beapeda dji bawarara bagapeda jũma cobari quĩrãca. Ādji dji quĩrũra chaba dra quenania.

⁹ Imamara egode chũmepeda ãnãũbaria. ¿Caiba idjira mã sêi?

Ara mã quĩrãca Israel puruba ẽberãrãra poyapeda ãnãũya, dewararãba wayadi bēra.

Jũma israelerã bia jara panã ẽberãrãra Ācōrēba carebaya.† Baribara jũma Ādji biẽ jara panãra Ācōrēba biẽ ba.

¹⁰ Balaa mãwã bedebara carea Balára idji ume bio quĩrũsia. Quĩrũbideba jawa tawepeda jarasia:

–Mãa bara zebisia mã dji quĩrũra biẽ jara bamãrẽã! Mãwãmĩna barima ũbea Ādjirãra bia jara basia! ¹¹ Bãdji druadaa jẽda wãdua! Ācōrēba bía israelerãra idu biẽ jarabiẽ bēra parata waibaa diayada adara mã diaẽa.

¹²⁻¹³ Balaaiba panusia:

–Ba mãmaa diabueda ẽberãrã mã ebuã nãwã jarasia: “Balába idji de parataba idjaba oroba bira cobada diabara sida mã ni cãrẽ sida oẽa Ācōrēba mãwã obiẽbara.” Ababe Ācōrēba jarabi badra jaraida bada asia. ¹⁴ Mã druadaa jẽda wãya. Baribara wã naẽna mã jaraya israelerãba jĩrũarebema ewaride ba purura sãwã odida.–

¹⁵ Ara mãda Balaaãra nãwã bedeasia:

Mãra Beor warra Balaaia. Mãa ẽsã unu ba. Mãra nãwã bedea ba.

¹⁶ Ācōrēba jara bara mã ũrĩ ba. Ācōrē dji Dromaara ba necawaada mã eroba.

Ācōrē jũma poya o ba unubi bara mã ẽsã unu ba. Idji quĩrãpita chĩrãborode cobade mã dauba ẽsã unu ba.

¹⁷ Jĩrũarebema ewaride cãrēda sãwãida mã ẽsã unu ba. Mã unu bara ara nawenabemaẽa.

* **24:6** Israel purura waibaa baya do zaque draso ba quĩrãca. Mañ bedeara idjaba nãwã jaraida ba: “Israel purura waibaa baya uruta ějũã waibaa ẽsa tababari quĩrãca.” † **24:9** Genesi 12:3.

Jacobodeba dji dromada zeya chĩdau ebuḁa odjabari quĩrāca. Israeldeba dji boroda zeya.

Maĩba moabitarā borora jũma berradagaya. Sédeba yõpedadarā sida jũma quenaya.

¹⁸ Idji dji quĩrũ Edoĩnebemarāda poyaya. Ādji drua Seĩr abadara idji jawaeda erobaya. Maĩne Israel purura b̃lara wariya.

¹⁹ Jacobodeba yõna dji dromaba naĩ Ar purude panenara jũma quenaya.†

²⁰ Māwā bedeadacarea Balaaĩba Amale purura ěsā unupeda nāwā bedeiasia: Amale purura dji dromaara b̃la. Baribara ewari aba nēbaya.

²¹ Māwā bedeadacarea Balaaĩba quenitarāda ěsā unupeda nāwā bedeiasia: Š Quenitarā, bārā dera bio o eropanla nejõb̃ba idji de mōgara eya āta b̃de o erob̃a quĩrāca.

²² Māwāmĩna bārāra nēbadia asiriarāba jũma āyā jida edeb̃dade.

²³ Maĩ awara Balaaĩra nāwā bedeiasia:

Ay, ¿caida zocai bei Ācõrēba jũma nāwā obaraḁe?*

²⁴ Chipredeba barcoda zedia. Maĩ barcode zeb̃daba Asiria druara, Hebere ěberārā sida jũma poyadia.

Baribara jĩrũare maĩ barcode zepedada sida nēbadia.

²⁵ Māwā jaraḁacarea Balaaĩra idji druadaa jēda wāsia. Balá sida idji ode jēda wāsia.

25

Madianitarāba israelerā cadjirua obida

¹ Israelerā Sitiĩne duanasidade ācara umaquĩrārāba moabitarā wērārā ume cadjiruada o duanesidaa. ² Maĩ wērārāba dji umaquĩrārā edobadjidaa moabitarāba ādji ācõrēa animarā babue diab̃dade. Maĩne umaquĩrārā ne codapeda maĩ ācõrē quĩrāpita chĩrāborode copanenapeda bia bedeadadjidaa. ³ Māwā israelerāba moabitarā ācõrē Baal-peor abadada ěpē panesidaa. Maĩ carea Ācõrēra israelerā ume bio quĩrūpeda quinibibara basía. ⁴ Maĩne Ācõrēba Moisea jarasia:

–Jũma Baal-peor ěpē paña dji bororāda jidadapeda beadadua. Mĩ quĩrāpita āsa ādjirāra bacuru cūmiane āta su jira b̃dadua jũmarāba ac̃damārēã. Māwāb̃ara mĩ quĩrũbira bārā israelerā ume b̃da tumaya.–

⁵ Ara maĩda Moiseba israelerā bororā jarasia:

–Bārā jawaeda bearā dji Baal-peor ěpē beada jũma beadadua.–

⁶ Maĩne Moiseba puru sida Ācõrē wua dede eḁa wābada caita sopuaba jĩã duanasidaa. Moiseba ac̃ b̃de, puruba ac̃ b̃de bida Israeldebema abaiba madianita wērāda diguida edesia.* ⁷ Maĩ unuside Eleaza warra Pinéra israelerā ābaa dji jare panamaiba idji mĩāsu edade wāsia. (Pinéra sacerdote Aaroĩ wiuzaque basía.) ⁸ Idji mĩāsura edapeda dji ěberā caidu wāsia. Maĩ ěberā wua dede eḁa wāpeda dji umaquĩrāra dji wērā ume ābaa bide su beasia. Māwā beada bēra israelerā quini nũmanara waa quininaē basía.

⁹ Māwāb̃arabara 24,000 ěberārāra quininoasidaa.

¹⁰ Maĩbe Ācõrēba Moisea jarasia:

¹¹ –Māa quĩrĩã b̃la israelerāba ababe m̃dr̃a ěpēnida. Maĩ carea Baal-peor ěpēsidade m̃ quĩrũbideba ādjirāra jũma quinibi basía. Baribara Eleaza warra Pinéba m̃ quĩrũbira tumabisia. Idjia odadeba unubisia idjia bida quĩrĩã b̃da

† **24:19** Naĩ Ar purude panenara. Hebreo bedede ababe jara b̃la “purude panenara.” § **24:21**

Quenitarānebemada Juce 4:11de b̃l b̃la. * **24:23** Hebreo bedede maĩ versículora ebuḁa b̃l̃ã.

* **25:6** Diguida. Hebreo bedede b̃l b̃la: “Idji djabarāmaa.”

ëberârâba ababe m̃dr̃a ãpēnida. Idjia oða carea m̃a israelerâra jũma quinibiẽ basía. (Pinéra sacerdote Aarõ wiuzaque basía.) ¹² Pinéa jaradua idjia oða carea m̃ra idji ume bedea b̃ab̃ar̃a idji ume necai bai carea. ¹³ M̃a bedea b̃ab̃ar̃a jara b̃a idjira, idjideba yõb̃ar̃a sida idiba ãtaa m̃a sacerdoterâda beadida. M̃awã ob̃ar̃a idjia quĩr̃a b̃a b̃er̃a ëberârâba ababe m̃dr̃a ãpēnida. M̃a igara b̃a beada b̃er̃a israelerâba cadjirua opedadara m̃a quĩr̃adoabisia.–

¹⁴ Ëberã madianita wẽrã ume ãbaa beudara Zimri abadjidaa. Idjira Salu warra basía. Simeõneba yõna purudebema dji droma basía. ¹⁵ Dji madianita wẽrã tr̃ara Cozbi abadjidaa. Idjira Zu cau basía. Zura Madiãnebema dji droma basía.

¹⁶ Mãbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

¹⁷ –Madianitarâda quenane wãnadua. ¹⁸ M̃awã oðadua ãdjirãba b̃arãra quinibisida b̃erã. Cũrũga pañneba b̃arã ãdji ãcõrẽ Baal-peor abadada ëp̃ebisidaa m̃a b̃arãra quinibimãrẽã. Cozbiba oða carea bida m̃a b̃arãra quinibib̃ar̃a basía. Baal-peor ëp̃e pañ carea b̃arã quinib̃a baside Pinéba mã wẽrãra beasia.– (Cozbira Madiãnebema dji droma cau basía.)

27

Zelopeha querasi caurãba bedea djuburiapedada

¹ Wẽrãrãda juesuma panasidaa: Maala, Noa, Hogla, Milca idjaba Tirsa. ãdji zeza querasira Zelopeha basía. Idjira Jose warra Manasedeba yõna basía. Heper warra basía idjaba Gala wiuzaque basía. Galara Maqui warra basía. Maquira Manase warra basía. ² Ewari aba Zelopeha querasi caurãra ãcõrẽ wua dede eda wãbadamaa wãsidaa. Mama Moise quĩr̃apita, sacerdote Eleaza quĩr̃apita, puru quĩr̃apita bida nũpanenapeda nãwã jarasidaa:

³ –Dai zezara ëjũã põãsa ewaraga b̃a ãde jaidasia. Coreba, idjiare bea bida ãcõrẽ igarasidade dai zezara beuẽ basía, ãteb̃ar̃a idjia cadjirua oða carea jaidasia. Idjira umaquĩrã warra neẽ basia. ⁴ Daimaarã biẽ b̃a mã carea dai, idjideba yõb̃ar̃a ãdjũãda edadaẽda.* Dai zeza djabarãba edab̃a ãdjũãnebemada dairãa bida diaðadua.–

⁵ ãdjia bedea djuburia pañra Moiseba ãcõrẽa jarasia. ⁶ Mãne ãcõrẽba panusia:

⁷ –Zelopeha caurãba aride jara paña. ãdji zeza djabarãba edab̃a ãdjũãnebemada diaðadua ãdjideba yõb̃ar̃a erobeadamãrẽã. ⁸ Israelerãa nãwã jaradua: “Abãda umaquĩrã warra neẽ jaidab̃ar̃a, idji ëjũãra dji caua diaðadua. ⁹ Barib̃ar̃a idjia cau sida neẽ b̃ab̃ar̃a, ëjũãra idji djabarãa diaðadua. ¹⁰ Djabarã sida neẽ b̃ab̃ar̃a, ëjũãra idji zeza djabarãa diaðadua. ¹¹ Idji zeza bida djabarãda neẽ b̃ab̃ar̃a, idji ëberârãnebema dji caitaara b̃a diaðadua mãg̃aẽ bamãrẽã.” Israelerãba mã leyrã ãpēnida paña m̃a b̃a jara b̃a quĩr̃aca.–

Moise cacuabari Josue bei jarada

¹² Mãbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Abariã eyade ãtaa wãdua. Mamãba m̃a israelerãa diai druara ac̃adua.

¹³ Mã druã ununacarea b̃ra jaidaya b̃a djaba Aarõ jaidada quĩr̃aca.†

¹⁴ M̃awã jaidaya b̃arãba Ziã ëjũã põãsa ewaraga b̃a m̃a jaraðara ãjã oðãẽ basi b̃erã. Mama israelerãba quĩr̃ubideba baido iwidisidade b̃arãba ãdjirãa m̃ra wãrãda ãcõrẽda cawabidaẽ basía.–

* **27:4** Biẽ b̃a dai, idjideba yõb̃ar̃a ãdjũãda edadaẽda. Hebreo bedea nãwã b̃a b̃a: “Biẽ b̃a idji tr̃a nẽbaida idji ëberârãnebemada.” † **27:13** Numero 20:22-29.

(Mañra mǎwǎsia Ziñ ějũǎ pǎǎsa ewaraga bǎde Cadé abadama. Mama Ācōrēba mōgaradeba baido weabidama trǎ bǎsidaa “Meribá.”)†

15 Moiseba jarasia:

16 –Mǎ Boro Ācōrē, bǎdeba jũmarǎda zocai beaa. Mañ bēǎ mǎ cacuabari aba bǎdua nañ puru boro bamǎrēǎ. 17 Mañ ěberǎra puru na nĩbaida bǎa bia pe enibai carea. Mǎwǎ bǎ purura oveja dji wagabari neǎ bǎ quĩrǎca baǎa.

18-19 Ācōrēba jarasia:

–Mǎĕteara israelerǎ boro bamǎrēǎ Nuñ warra Josueda bǎdua. Idjia mǎ Jaureda erobǎa.‡ Idjira sacerdote Eleaza quĩrǎpita, puru quĩrǎpita bida ededua. Mama bǎ jǎwara idji boro ǎrǎ bǎdua acǎbi carea idjira ǎdji boroda bǎbǎrǎda. 20 Idjira bǎdua berara ne jũmane bǎa o baǎa quĩrǎca poya o bamǎrēǎ. Mǎwǎ Israel puruba jũma idjia jarabǎrǎra ĩjǎ o panania. 21 Israelerǎ boro bedacarea Josuera sacerdote Eleazamaa wǎida bǎa mǎa quĩrǎ ĩǎra cawai carea. Mǎ quĩrǎpita bǎde Eleazaba Uriǎ abadaǎdeba mǎa quĩrǎ ĩǎra cawaya.* Mañbe idjia jarabǎrǎra Josueba, israelerǎ bida jũma ĩjǎ o pananida panǎa.†

22 Ara mañda Moiseba osia Ācōrēba jaraǎa quĩrǎca. Josuera edesia sacerdote Eleaza quĩrǎpita, puru quĩrǎpita bida. 23 Mama idji jǎwara Josue boro ǎrǎ bǎsia acǎbi carea Josuera ǎdjirǎ boroda bǎbǎrǎda Ācōrēba jaraǎa quĩrǎca.

32

Rubeǎneba yǎpedadaba Gadeba yǎpedada bida ějũǎ edapedada

1 Rubeǎneba yǎpedadaba, Gadeba yǎpedada bida pacada, oveja sida zocǎrǎ eropanasidaa. ǎdjirǎba cawasidaa Jazer ějũǎra Gala ějũǎ sida animarǎ daupēni carea bia bǎda. 2 Mañ bēǎ Moisemaa, sacerdote Eleazamaa, israelerǎ dji dromarǎmaa bida wǎnapeda nǎwǎ jarasidaa:

3-4 –Ācōrēba dadjirǎa nañ puru beada poyabisia: Atarot, Diboǎ, Jazer, Nimra, Hesboǎ, Eleale, Sebaǎ, Nebo, Beoǎ sida. Mañ ějũǎra bio bia bǎa animarǎ daupēni carea. Dairǎba animarǎda zocǎrǎ eropanǎa. 5 Mañ bēǎ dai quĩrǎ djuburia mañ ějũǎra dairǎa diadadua. Dairǎra Jordaǎ do wa quĩrǎrǎ wǎbirǎnadua.–

6 Baribǎrǎ Moiseba panusia:

–Mǎwǎra dewararǎ nocodaa djǎne wǎbǎdade ĩbǎrǎra nama panenica? 7 Bǎrǎda nama panesidara ĩdewararǎ sida Ācōrēba diaǎa ějũǎnaa wǎna ama panenaǎca? 8 ĩAra mañ quĩrǎca bǎrǎ drǎǎ naǎnabemarǎba osidaǎca mǎa ǎdjirǎ Cadé-barneadeba Canaaǎ drua acǎde diabueside? 9 Jũma mañ drua pǎrrǎa acǎdapeda Escol jewedade jũene wǎsidaa. Baribǎrǎ jǎda zedapeda ějũǎra biǎ tabǎada asidaa, purura Ācōrēba dia bǎ ějũǎnaa wǎrǎnamǎrēǎ.* 10-11 Mañ carea Ācōrēra ǎdjirǎ ume bio quĩrǎsia. Mañ ewaride idjia wǎrǎneba jarasia jũma Egiptodeba ědrǎpedadarǎ veinte poa ǎtaa beaba sodeba ĩjǎnaǎ bēǎ, idjia Abrahǎa, Isaa, Jacoboa bida diai jaraǎa ějũǎra ununaǎda. 12 Ababe Jepone warra Calebǎrǎ idjaba Nuñ warra Josue bida sodeba ĩjǎ panǎ bēǎ mañ ějũǎra ununiana asia. (Jeponera cenezeo basía.) 13 Mañ ewaride Ācōrēra dadji israelerǎ ume bio quĩrǎna bēǎ, ějũǎ pǎǎsa ewaraga bǎde cuarenta poa pǎrrǎabisia jũma mañ ěberǎrǎ Ācōrē quĩrǎpita biǎ opedada beubǎdamisa.†

† 27:14 Exodo 20:1-13. § 27:18-19 Mǎ Jaureda erobǎa. Hebreo bedede jara bǎa idjira jaure bara bǎda. ǎcǎrǎmaarǎ maǎba nǎwǎ jara bǎa: “Ěberǎrǎra bio biya pe eniba cawa bǎa.” * 27:21 Uriǎ. Exodo 28:29-30. † 27:21 Josueba, israelerǎ bida jũma ĩjǎ o pananida panǎa. Hebreo bedede jara bǎa: “Josuera, israelerǎ sida nocodaa wǎnia idjaba jarabǎrǎde jǎda zedia.” * 32:9 Numero 13:17-33. † 32:13 Numero 14:26-35.

¹⁴ ǃIdi bida bārā zezarāba cadjirua opedada quĩrāca o quĩrĩā panāca? ǃBārā dji cadjirua obadarāba wetara Ācōrēra dadji israelerā ume quĩrūbidia! ¹⁵ Bārāba Ācōrēda igara pananibāra, idjia dadjirāra wadibida naā ējūā pōāsa ewaraga bade parrabiya. Māwā bārāra bedede panania jūma dadjirā biē panebada carea.–

¹⁶ Dji ējūā iwidi panāra Moisemaa caitaara wānapeda jarasidaa:

–Dai boro, nama puru beada o quĩrĩā panā dai wērārā itea, dai warrarā itea bida. Idjaba corra beada o quĩrĩā panā dai animarā itea. ¹⁷⁻¹⁸ Maābe dairāra djōne wāni carea panania. Bārā djōne wābadaide dairāra bārā na nībadia idjaba djōnia aba jūmarāba ējūā edabadaa. Māwā djō panāne dairāra jēda dai ēberārāmaa zedaēa. Baribāra dai wērārāra, dai warrarā sida nama puru mōgaraba auđu jūrā ca beade duanania naā druadebemarāba bearānamārēā. ¹⁹ Dairāra djōne wābadamīna Jordaā do quĩrārēbema ējūāra edadaēa bārā quĩrāca, ātebāra dairāba edabada ējūāra nama baya Jordaā dodeba āmādaū odjabariare.–

²⁰⁻²² Moiseba ādjirāa jarasia:

–Bārāba wārāda māwā odibāra naā ējūāra edadia. Baribāra Ācōrēba jara bā quĩrāca djōni carea pananida panā. Jūma bārā dji mēsrā beada Jordaā do wa quĩrārē wānapeda djōnida panā aba Ācōrēba dji quĩrūrā āyā ǃaretabāraa. Jūma maā drua Ācōrē ǃawaeda bedacareabāra bārāra namaa jēda zedida panā. Ācōrēba bārāa waabemarā itea obi bāra jūma osidara Ācōrēba jara bā quĩrāca naā ējūāra bārāne baya.

²³ Baribāra māwā odaēbāra bio cawadadua Ācōrē quĩrāpita cadjiruade pananida. Maā cadjirua carea Ācōrēba bārāra wārāda cawa oya. ²⁴ Bārā ēberārā itea puru beada naā druade ocuadadua. Idjaba bārā animarā itea corra beada naā druade ocuadadua. Baribāra wārāda djōni carea pananadua bārāba jara panā quĩrāca.–

²⁵ Maābe Gadeba yōpedadaba, Rubeāneba yōpedada bida panusidaa:

–Dai boro, dairāba jūma odia bāa jara bā quĩrāca. ²⁶ Naā Gala druade bea purude dai wērārāra, dai warrarāra, dai animarā sida beedia. ²⁷ Baribāra dairāra djōne wāni carea panā. Ācōrēba jarabāraide dairāra Jordaā do wa quĩrārē djōne wānia bāa jara bā quĩrāca.–

²⁸ Maābe Moiseba sacerdote Eleazaa, Nuā warra Josuéa, jūma Israeldeba yōpedada puru bororāa bida nāwā jarasia:

²⁹ –Dadji israelerā Jordaā do wa quĩrārē djōne wābadaide Gadeba yōpedadara, Rubeāneba yōpedada sida Ācōrēba jara bā quĩrāca wānibāra, maā drua poyapedadacarea bārāba ādjirāa naā Gala druara diadadua ādjirāne bamārēā. ³⁰ Baribāra bārā ume Jordaā do wa quĩrārē djōne wānaēbāra, ādjirāba ējūāda Canaaā druade edadida panā bārā quĩrāca.–

³¹ Gadeba yōpedadarāba, Rubeāneba yōpedadarā bida jarasidaa:

–Dai boro, dairāba jūma odia Ācōrēba jara bā quĩrāca. ³² Dairāra Jordaā do wa quĩrārē Canaaā druadaa djōne wānia Ācōrēba jara bā quĩrāca. Baribāra dairāba edabada ējūāra Jordaā do namaarecare baya.–

³³ Maābe Moiseba Gadeba yōpedadarāa, Rubeāneba yōpedadarāa, idjaba ācāra Jose warra Manasedeba yōpedadarāa bida amorreorā boro Sehoāba erobada druara, Basānebema boro Ogba erobada drua sida diasia. Jūma maā druara, puru bea sida ādjirāa diasia.

³⁴ Mañ druade Gadeba yõpedadarãba nañ puru beada wayacusa osidaa: Diboñ, Atarot, Aroer, ³⁵ Atarot-sopañ, Jazer, Jogbeha, ³⁶ Bet-nimra idjaba Bet-Arañ. Jũma mañ puru beara mõgaraba audu jũrã casidaa. Idjaba corra beada ãdjirã animarã itea osidaa.

³⁷ Rubeñneba yõpedadarãba nañ puru beada wayacusa osidaa: Hesboñ, Eleale, Quiriataim, ³⁸ Nebo, Baal-meoñ, Sibmá sida. Mañ puru beara trã awara b̃asidaa.

³⁹ Manase warra Maquideba yõpedadarãda Gala druadaa wãnapeda amorreorã mama beara poyadapeda ãyã j̃aretasidaa. ⁴⁰ Moiseba ãdjirãa mañ druara diada bẽrã mama panesidaa. ⁴¹ Manasedeba yõna Jaír sida wãpeda ãc̃ar̃a puru zaquerãda poyasia. Mañ puru beara idjia trã b̃asia Havot-Jaír. ⁴² Ara mañ quĩrãca Nobá abadada wãpeda puru zaquerã Kenat druade beara poyasia. Mama idjia trã b̃asia Nobá.

DEUTERONOMIO

34

Moise jaidada

¹ Mañbe Moab drua jewedadeba Moiserá Pisga eyade ãtaa wãsia Nebo eya borodaa. Mañ eyara Jerico puru quĩrãpe baa. Mamaaba ãcõrẽba Moisea Canaañ druara jũma acabisia. Gala ejũãneba aba Dañ purudaa acabisia.

² Neptalideba yõpedadarãba edadi ejũãda, Epraiãneba yõpedadarãba edadi ejũãda, Manasedeba yõpedadarãba edadi ejũã sida jũma acabisia. Judadeba yõpedadarãba edadi ejũã sida jũma acabisia aba Pusa Mediterraneo daucha.*

³ Negue ejũãda, Jerico puru icawa bñ jeweda sida jũma acabisia aba Zoar purudaa. Jerico purura idjaba Uruta Puru abadaa.

⁴ Mañbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Mña Abrahãa, Isaa, Jacoboa bida wãrãneba jarasia jãñ druara ãdjirãneba yõbãdarãa diaida.† Mña jãñ druara bña idu unubi baa, baribara bñra jãmaa wããa.–‡

⁵ Mãwãnacarea ãcõrẽ nezoca Moiserá Moab druade jaidasia ãcõrẽba jarada quĩrãca. ⁶ Idjira tabarisia Moab druade bñ jewedade Bet-peor caita. § Baribara idi bida idji tabaridada ni abaaba adua panãa. ⁷ Moiserá 120 poa bñda jaidasia. Jaidaside idjira dau towaẽ basia idjaba wadibida cacua abaa basia.

⁸ Moise jaidadacarea Moab drua jewedade israelerãa jedeco aba idji carea jãã panasidaa ãdjia sopua ewari wagabada quĩrãca. ⁹ Mañbe Nuñ warra Josuera israelerã boroda besia. Moiseba idji jawara Josue ãrã bñda bẽrã ãcõrẽba crĩcha cawaada diasia. Jũma Josueba jarabara da, jũma ãcõrẽba Moisedeba jarada sida israelerãa iãã o panasidaa.

¹⁰ Mañ ewarideba Moise quĩrãca ãcõrẽneba bedeabarida waa neẽ basia. ãcõrẽra idji ume nẽbarabadjia. ¹¹ Mañ awara ãcõrẽba ne ununaca Egiptode obi jaradada Moiseba jũma ocuasía. Moisedeba Egiptodebema borora, dji dromarãa, jũma egiptorã sida cawa osia. ¹² Idjaba ãcõrẽ abaa waibaa bñdeba Moiseba ne ununaca israelerã quĩrãpita ocuadara jũmarãba wayasidaa. Moise quĩrãca ni abaaba neẽ basia.

* **34:2** Pusa Mediterraneo. Hebreo bedeadẽ bñ baa “ãmãdau baebariare pusa.” † **34:4** Genesi 12:7; 26:3; 28:13. ‡ **34:4** Numero 20:7-12. § **34:6** Hebreo bedeadẽ ebuda jaracaa caiba Moiserá tabarisida. Baribara hebreo bedea bio cawa beaba jarabadaa ãcõrẽba Moiserá tabarisida.

JOSUE

1405 poa Jesu toi naëna israelerãra Canaañ drua daucha jũene wãsidea. Mañ ewaride Ācōrēba Josueda edasia Canaañ drua poyamārēã. Mañ bēra nañ cartara Josue abadaa. Cawaḁaē pan̄a caiba ḅasida. Āc̄araḁaara Josueba ḅasia baribaḁa dewararāmaara sacerdote Eleazaba wa idji warra Pinéba ḅasia.

Genesi 15:13-21de Ācōrēba Abrahaña jarasia Canaañ druara idjideba yōḅaḁara diaida. Nañ Josue carta ḅaḁaba cawabisia Ācōrēba māwã diai jaraḁara wārāda jũma osida (Josue 5:10-12; 21:43-45; 24:11-13). Baribaḁa idjaba cawabisia israelerãba Ācōrēda igaradibaḁa bia pananaēda ātebaḁa mañ druade nēbaḁida (Josue 23:1-16).

Dadji ēberã bedeaḁe Josue cartadebemada nañda ḅá eropan̄a: Ācōrēba Josue israelerã pe edemārēã edaḁadebemada (1:1-9), israelerã Gala druade ējũã edapeḁaḁara waabemaare djō pan̄anebemada (1:10-18; 4:10-14; 22:1-8), Jerico puru chupea ac̄aḁe wāpeḁaḁada (2:1-24), Jordañ dode chāpeḁaḁada (3:1neba aba 4:18ḁaa), puru Canaañ druade bea poyapeḁaḁadebemada (6:1neba aba 11:23ḁaa), israelerã wayacusa Ācōrē ume bedea ḅapeḁaḁadebemada (5:1-10; 22:9neba aba 24:28ḁaa) idjaba Josueba jirũare jaraḁada (23:1neba aba 24:28ḁaa).

Ācōrēba Josue trãna

¹ Nuñ warra Josuera Ācōrē nezoca Moise carebabari basía. Moise jaiḁaḁacarea Ācōrēba Josuéa nãwã jarasia:

² –Mñ nezoca Moiserã jaiḁada bēra ḅa israelerãra ededua Jordañ do wa quĩrãrē chãnamārēã mñã diai jaraḁa druadaa. ³ Mñã Moisea jaraḁa quĩrãca bārã wāḅaḁaza jũma ējũãda bārãa diaya. ⁴ Mñã diai jaraḁa druara ḅa ējũã pōãsa ewaraga ḅaḁeba aba Libano eyadaa idjaba Euprate dodeba aba pusa droma Mediterraneo abadadaa. Hititarã ējũãra jũma edadia. ⁵⁻⁶ Mñã bārã drōaenabemarãa mañ druara diai jarasia ewariza bārãne bamārēã. Baabaḁa purura edeya mañ ējũã edaḁamārēã. Mañ bēra ḁḅa ḅapeḁa sozarra ḁadua. Mñã ḅaḁa ḁaduba ameẽa idjaba igaraẽa. Ba zocai ḅamisa ni abaḁa ḅaḁa poyadaẽa. Mñra ḅa ume ḅaya Moise ume ḁaḁa quĩrãca. ⁷ Mañ bēra ḁḅa ḅapeḁa bio sozarra ḁadua. Mñ nezoca Moiseba ley ḅá amenara jũma iḁa o ḁadua. Ni maĩrĩ biḁa āi oēbaḁa ḅa obaḁaḁa jũma bia odjaya. ⁸ Mñ ley cartade ḅá ḅaḁa jaraḁia ḁadua. Mañ leyra āsa, diamasi biḁa bio crĩcha ḁadua jũma jipa oi carea. Māwã ḅa obaḁaḁa jũma bia odjaya. ⁹ Mñra ḅa Ācōrēa. Ba wāḅaḁaza mñra ḅa ume ḅaya. Mañ bēra mñã ḅa wayacusa jaraya: ḁḅa ḅapeḁa sozarra ḁadua. Ne wayarãdua. Jēda crĩcharãdua.–

Rubeñneba, Gaḁeba, Manasedeba yōpeḁaḁaba carebaḁi jarapeḁada

¹⁰ Mañbe Josueba israelerã bororãa nãwã jarasia:

¹¹ –Deza israelerãa nãwã jaraḁe wãnadua: “Ewari ũbeade dadjirãra namaḁa wāḅaḁaḁia. Codira ededadua. Jordañ do wa quĩrãrē chãnapeda dadji Ācōrēba diai jaraḁa druara eda wãnia.”–

¹² Mañne Josueba Rubeñneba, Gaḁeba, idjaba āc̄ara Manasedeba yōpeḁaḁara nãwã jarasia:

¹³ –Ăcôrē nezoca Moiseba jaradara quĩrãnebadadua.* Idjia jarasia bārã Ācôrēba naļ druara diabarada necai duananamārēã. ¹⁴⁻¹⁵ Jālbe bārã quimara, warrarãra, animarã sida nama amenadua naļ Jordaļ do orroare Moiseba diada ějũãne. Baribaral bārã mēsrã beaba djõni careabemada edadapeda na chãnida panla. Chãnapeda dairãare djõnida panla aba dadjĩ Ācôrēba dairãa diai jarada ějũã edabadadaa. Idjia bārã naļ ějũãne necai blda quĩrãca dairã sida maļ ějũãne necai blyã. Mãwãnacarea bārãra namaa jēda zedida panla bārã ějũã Jordaļ dodeba ãmãdau odjabariare bldaa, Ācôrē nezoca Moiseba naļ ějũãra bārãa diada bēã.–

¹⁶ Ādjirãba panusidaa:

–Blaa jara blyã dairãba jũma odia idjaba blyã diabuebaramaa wãnia.
¹⁷ Dairãba maļra jũma ĩjã odia, Moise bedea ĩjã opeada quĩrãca. Dairãba quĩrã panla Ācôrēra blyã ume baida Moise ume bada quĩrãca. ¹⁸ Blyã bedea igara blyã, blyã jara blyã ĩjã oē blyã beuida blyã. Baribaral blyã ablyã bapeda sozarra badua.–

2

Israelerãba Jerico puru chupea acalde wãpedada

¹ Maļbe Nuļ warra Josueba ěberãda umé trãpeda nãwã jarasia:

–Canaaļ druara acalde wãnadua. Sãwã blyã cawaya Jerico puruda chupea acaladadua.–

Mãwã jarapeda Josueba ādjira Sitiã ějũãneba diabuesia. Wãbdade Jericode jũēne wãsidaa. Mama wērã audua blyã Rahá abada dede cãine wãsidaa.

² Baribaral ãcaraba ādjira ununapeda Jericodebema boroa nãwã jarae wãsidaa:

–Queubaralde israelerãda umé jũesidaa. Dadjirã drua acalde ze panla sãwã poyadi cawaya.–

³⁻⁴ Maļ carea Jericodebema boroba zarrarãda Rahámaa diabuesia. Maļmisa Rahába israelerã umé panlra mĩrũbisia. Zarrarãra jũēnapeda nãwã jarasidaa:

–Ěberãrã blyã diguida jũēpedadara isabe dajadaa zebidua. Dadjirã drua acalde ze panla sãwã poyadi cawaya.–

Rahába jarasia:

–Wãrãda mlyã dede ěberãrãra zesidaa, baribaral ādjira sãmabemada mlyã adua basia. ⁵ Queubaralde purude eda wãbada jũãtradi naēna ādjira wãsidaa. Mlyã adua blyã sãmaa wãsidada. Baribaral bārãda ādji caidu isabe wãnibaral jidae wãniscada.–

⁶ Rahába jaradara sewa basía. Idjia maļ ěberãrãra idji de ãrã edepeda lino cajãna pae eroblyã edrecare mĩrũbisia.

⁷ Rahába mãwã jarada bēã zarrarãra israelerã caidu wãsidaa jidadi carea. Puru dajadaa wãnapeda dewararãba purude eda wãbadara jũãtrãsidaa. Zarrarãra Jordaļ dodaa wãbada ode israelerã jaralde wãsidaa aba Jordaļ do chãbadamaa.

⁸ Israelerã cãini naēna Rahára idji de ãrã wãpeda jarasia:

⁹ –Mlyã cawa blyã Ācôrēba wãrãda naļ Canaaļ druara bārãa diada. Maļ bēã dairãba bārãra bio waya panla. Jũma naļ druadebemarãra bārã bio waya panlneba ure duana. ¹⁰ Daiba cawa panla bārã Egiptodeba ēdrãsidade Ācôrēba Pusa Purruode oda ewasida bārã chãnãmārēã.* Maļ awara cawa panla bārãba amorreorã Jordaļ do quĩrãrē pananara poyadapeda ādji bororã Sehoãda, Og sida beasidada.† ¹¹ Maļ cawasidade dairãra bio ne waya

* **1:13** Numero 32:1-33. * **2:10** Exodo capítulo 14. † **2:10** Numero 21:21-35.

panesidaa. Sozarra bea sida ne wayasidaa bārã Ācōrēra dji wārã Ācōrē bēřã. Idjia bajãne, nañ ejũãne bida ne jũmada poya b̃aa. ¹²⁻¹³ Mañ carea mñ quĩrã djuburia, Ācōrē trãneba bārãba wārãneba jaradadua mñ ēberãrã carebadida mñã bārã carebada quĩrãca. Mñ djibarirãra, mñ djabarãra, mñ djabawērãrãra, jũma ãdji ēberãrã sida bearãnadua. ¡Daira zocai b̃adadua! Bārãba mñwã wārãneba jaradib̃ar̃, mñã ebuda cawabidadua.–

¹⁴ Ādjia panusidaa:

–Bia b̃aa. Bārãnebemada beadib̃ar̃, dai sida beudida pañaa. Barib̃ar̃ daiba o pañara b̃aa djārãa jaracara b̃aa. Ācōrēba nañ drua dairãa diab̃ar̃de bārãa biaɓeba carebadia. Daiba jara paña quĩrãca wārãda odia.–

¹⁵ Rahá dera dji puru mōgaraba jūrã ca b̃ade eda basia. Mañ bēřã dajadaa ac̃badade idjia j̃carada j̃ jira b̃asia ãdji ēdr̃damãrēã. ¹⁶ Wãni naēna Rahába nãwã jarasia:

–Ējũã eyaida b̃adaa mĩrũ wãnadua zarrarãba unurãnamãrēã. Mama ewari ũbea mĩrũ pananadua aba bārã jar̃ pañara jēda zeb̃adadaa. Mañbeb̃ar̃ wãnadua b̃adji wãb̃adamaa.–

¹⁷ Ādjia nãwã jarasidaa:

–Daiba b̃aa wārãneba jarapedadara jũma odia. ¹⁸ Barib̃ar̃ nañ druade djõne zeb̃adade b̃aa dai ēdr̃ b̃ada dajadaa ac̃badade nañ j̃cara purruda j̃ jira b̃aida b̃aa. Idjaba b̃a djibarirãda, b̃a djabarãda, jũma b̃a ēberãrã sida nama b̃a diguida eneida b̃aa. ¹⁹ Abãda dajadaa wãib̃ar̃ mañne daiba beadib̃ar̃, daira bedade pananaēa. Barib̃ar̃ nama b̃a diguida beada beadib̃ar̃, dai sida wārãda beudida pañaa. ²⁰ Mañ awara daiba o pañada b̃aa djārãa jaraib̃ar̃, daiba b̃aa wārãneba jarapedadara odaēa.–

²¹ Mañne Rahába jarasia:

–Bia b̃aa, bārãba jara paña quĩrãca odia.–

Mañbe ãdjira wãbisia. Wãpedadacarea Rahába j̃cara purrura dajadaa ac̃badade j̃ b̃asia.

²² Israelerã umé pañara ejũã eyaida b̃adaa wãnapeda ewari ũbea mĩrũ panasidaa. Mañmisa zarrarãba ãdjira o beaza jar̃ pañamĩna ununaē basia. Mañ bēřã wayacusa Jerico purudaa jēda wãsidaa. ²³ Mañbeb̃ar̃ ejũã eyaida b̃ade mĩrũ pananara ēdr̃asidaa. Jordaã do chãnapeda wayacusa Nuã warra Josue b̃ama jũesidaa. Ādji sãwãpedadara idjia jũma nēb̃ar̃asidaa. ²⁴ Ādjia Josuéa nãwã jarasidaa:

–Wārãda Ācōrēba jãñ Canaañ druara dadjirãa diaya. Dadjirã carea ãdjirãa bio ne waya pañaa.–

3

Jordaã do chãpedada

¹ Nurēma diapededa Josuera israelerã ume Sitiãneba wãnapeda Jordaã do icawa jũēne wãsidaa. Barib̃ar̃ chãni naēna mama duanesidaa. ² Ewari ũbea badacarea dji bororãra deza wãsidaa. ³ Mañne jũmarãa nãwã jarasidaa:

–Dārãēne sacerdoterã Levideba yõpedadaba dadji Ācōrē baurudeda nocodaa ededia. Mañda unusidara caidu wãnadua. ⁴ Mñwã cawadia sãmaa wãnida pañada, bārãra wadi nañ ode wãnaca bēřã. Barib̃ar̃ Ācōrē baurude caita wārãnadua; aba unuicha b̃amãba nĩbaɓida pañaa.–*

⁵ Mañ awara Josueba israelerãa jarasia:

* **3:4** Aba unuicha b̃amãba. Hebreo bedade jara b̃aa “2000 bicaca.”

–Nu Ācōrēba dadjirā quīrāpita ne ununacada oya. Mañ bēra idji quīrāpita bia duanani carea odadua.–†

⁶ Mañbe Josueba sacerdoterāa jarasia:

–Ācōrē baurude jira edadapeda puru na wānadua.–

Ara mañda sacerdoterāba baurudera jira edadapeda puru na wāsidaa.

⁷ Mañne Ācōrēba Josuéa jarasia:

–Idiba ātaa israelerā quīrāpita māa bāra dji dromada bāya. Māwā ādjirāba cawadīa māra bā ume bāda Moise ume bāda quīrāca. ⁸ Sacerdoterā mā baurude edebadarāa jaradua do icawa jūesidara doeda nūpanenamārēā.–

⁹ Ara mañda Josueba israelerāa nāwā jarasia:

–Dadji Ācōrēba jaradara ūrīne zedadua. ¹⁰⁻¹¹ Ācōrē zocai bāra dadjirā tāēna bāa. Idjia jūma nañ ējūāra poya bāa. Idjiabāra cananeorāda, hititarāda, heveorāda, perezeorāda, gergeseorāda, amorreorāda, jebuseorā sida dadjirāa jūma poyabiya. Mañra bārāba nāwā cawadīa: sacerdoterāba Ācōrē baurudera Jordaā dode bārā na ededia. ¹² Israeldeba yōna doce purudebemada aba aba edadadua. ¹³ Sacerdoterā Ācōrē baurude edebadara doeda tagabadae oda ewa dogopeda dora wārāga jūātrā bā quīrāca tuma nābua ūmeya. Ācōrē nañ ējūā jūma poya bāba māwā oya.–

¹⁴ Ara mañda israelerāba ādji wua dera bāradapeda wābārasidaa Jordaā do wa quīrārē chāni carea. Ādji na sacerdoterāba Ācōrē baurudera edesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Mañne Jordaā dora nābua ūmasia. Poaza māwā babaria cebada jara. Sacerdoterā doeda tagabadae oda do quīrārā ewa dogosia. Mañne dora wārāga jūātrā bā quīrāca tuma nābua ūmesia. Dji tumara Adam puruma jūesia Saretāa caita. Barrea dora pōāsasia aba Pusa Beudadaa. Māwā bāde israelerāa Jordaā do chānapeda Jerico puruare wāsidaa. ¹⁷ Israelerā chābadamisa sacerdoterāba Ācōrē baurudera doeda jira eronūpanasidaa. Mama nūpanesidaa aba jūmarāda pōāsade chābadadaa.

4

Jordaā dode mōgara edapedada

¹ Jūmarāda Jordaā do quīrārāa chāpedadacarea Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

² –Israeldeba yōpedada doce purudebemada aba aba edadua. ³ Ādjirāra doeda wābidua sacerdoterāba mā baurude jira eropanāmaa. Mama bāba mōgarada doce enebidua bārā cāinimaa ededamārēā.–

⁴ Ara mañda Israeldeba yōpedada doce purudebema edadara Josueba trācuasia. ⁵ Mañne nāwā jarasia:

–Bārāra doeda wānadua dadji Ācōrē baurude jira eropanāmaa. Bādjiza mōgarada aba equiade edadapeda enenadua dadji cāinimaa ātā boromea buedi carea. Israeldeba yōpedada puruza mōgarada aba eneida bāa. ⁶ Mañ mōgara ātā boromea buedaba quīrānebabi bāya sāwā Ācōrēba dadjirāra carebasida. Nocoarebema ewaride bārā warrarāba mañ mōgara unubadae nāwā iwidididicada: “Nañ mōgarara ċcārēā jāwā ātā boromea buesida?” ⁷ Māwā iwididididara nāwā panunadua: “Sacerdoterāba Ācōrē baurude Jordaā dode edesidade oda pōāsa ewasia. Nañ mōgarara ātā boromea buesidaa dadji israelerāba ewariza quīrānebadamārēā sāwā Ācōrēba dadjirāra carebasida.”–

⁸ Ara mañda israelerāba jūma osidaa Josueba jarada quīrāca. Doce mōgarara Jordaā doeda edasidaa. Israeldeba yōpedada puruza mōgarada aba edasidaa.

† **3:5** Exodo 19:10-15de jara bāa Ācōrē quīrāpita bia duanani carea israelerāa cuidapeda wua tātodada jānida panasidaa. Mañ awara ādji quīma ume jipa cānida panasidaa.

Maãbe ãdjirã cãinimaa ededapeda jũma ãbaa buesidaa Æcõrẽba Josuêa jarada quĩrãca. ⁹ Maã awara Josueba mõgarada doce jarã pepeda doeda ãta boromea buesia sacerdoterãba Æcõrẽ baurude jira eronũpanama. Maã mõgarara wadibida mama bue nũma.

¹⁰ Sacerdoterã Æcõrẽ baurude jira eropanara Jordaã doeda nũpanasidaa aba Æcõrẽba Josuêa jaradara puruba jũma obadadaa. Moiseba Josuêa naẽna jarada quĩrãca puruba jũma osia. Purura isabe chãsidaa. ¹¹ Jũmarã chãpedadacarea sacerdoterã Æcõrẽ baurude jira eropanara chãnapeda wayacusa puru na wãsidaa. ¹² Maã awara Rubeãneba, Gadeba, idjaba Æcarã Manasedeba yõpedada mẽsrã beara chãnapeda waabema israelerã na wãsidaa Moiseba ãdjirãa jarada quĩrãca. ¹³ Maã mẽsrã beara cuarenta mil panasidaca bla. Ædjia Æcõrẽ quĩrãpita jarapedada quĩrãca Jerico jewedadaa wãsidaa djõni carea. ¹⁴ Maã ewaride Æcõrẽba Josuera israelerã quĩrãpita dji dromada basia. Mamaaba ãtaa ewariza israelerãba Josuera waya panesidaa Moise waya panana quĩrãca.

¹⁵ Jũmarã chãpedadacarea Æcõrẽba Josuêa nãwã jarasia:

¹⁶ –Sacerdoterã mã baurude jira eropanarãa jaradua drua zedamãrẽã.–

¹⁷ Ara maãda Josueba sacerdoterãa jarasia Jordaã dodeba drua zedamãrẽã.

¹⁸ Maãne sacerdoterã Æcõrẽ baurude jira eropanara drua zesidaa. Æjũã põãsa tagabidade dora wayacusa wea dogopeda nãbua ãmesia idji bada quĩrãca.

¹⁹ Poa djiwidi nabema jedecode die ewaride israelerãa Jordaã do chãnapeda Gilgal abadadaa wãbarasidaa. Gilgalera Jericodeba ãmãdau odjabariare bla. ²⁰ Mama doce mõgara Jordaã dodeba edepedadara Josueba ãta boromea buesia. ²¹ Maãne idjia israelerãa nãwã jarasia:

–Nocoarebema ewaride bãrã warrarãba nãwã iwididiscada: “Naã mõgarara çcãrẽã ãta boromea buesida?” ²² Mãwã iwidisidara nãwã panunadua: “Dairãba mãwã osidaa quĩrãnebaði carea dadji israelerãa Jordaã dojã põãsade chãsidada. ²³ Dadji Æcõrẽba dora jũãtrã erobasia dadji israelerã dojã põãsade jũma chãbãdamisa. Ara maã quĩrãca Pusa Purru de oda ewasia pusajã põãsade chãnamãrẽã. ²⁴ Dadji Æcõrẽba mãwã osia bãrãba idjira ewariza waya pananamãrẽã idjaba jũma naã Æjũãnebemarãba cawadãmãrẽã idjira bio bla bada.”–

5

Israelerã Gilgalde panana

¹ Maã ewaride Æcarã amorreorãda Jordaã dodeba ãmãdau baebariare panasidaa. Cananeorãda pusa Mediterraneo abadaare panasidaa. Ædji bororãba ãrĩsidaa Æcõrẽba Jordaã dora põãsabisida israelerã chãnamãrẽã. Maãba bio ne wayadapeda israelerã ume djõni crĩchara neẽ panesidaa. ² Maã ewaride Æcõrẽba Josuêa jarasia:

–Mõgarada edapeda neco zaqueda ocuadua. Maãba wayacusa israelerã dji umaquĩrãda jũma cacua wẽãgobicuadua.–

³ Ara maãda Aralot eya zaquede Josueba mõgarada edapeda neco zaquera ocuapeda jũma israelerãa cacua wẽãgobicuasias.*

⁴⁻⁵ Josueba mãwã osia israelerã Egiptodeba ãdrapedadacarea Æjũã põãsa ewaraga bãde nĩnane umaquĩrã warra topedadara cacua wẽãgoẽ beada bẽrã. Jũma mẽsrã bea Egiptodeba ãdrapedadara cacua wẽãgo beasia baribãrã Æjũã põãsa ewaraga bãde quinisidaa. ⁶ Æcõrẽba ãdjirãa nãwã jarasia: “Mãa bãrã

* 5:3 Hebreo bedeadẽ Aralot trãba jara bla: “Umaquĩrã cacua wẽãgopedada e.”

drõã naënabemarãa wãrãneba jarasia Canaañ druada diaida. Mañ druade baridua ne upedadara bia zaubaria.” Barib^{ar} Æcõrẽba jaradara ãdjirãba ïjã odaẽ basía. Mañ carea idjia wãrãneba jarasia ãdjirãba mañ ëjũãra edadaẽda. Mãwã jarada bẽrã ãdjirãra cuarenta poa ëjũã põãsa ewaraga bade p^{ar}raa nĩbabadjidãa. Mãwã nĩnane jũma dji mẽsrã bea Egiptodeba ëdrapedadara quinisidaa. ⁷ Ædjirã cacuabari Æcõrẽba ãdji warrarãa Canaañ druara diayada asia. Barib^{ar} ãdjirãra cacua wẽãgoẽ beasia ode nĩnane topedada bẽrã. Mañ carea Josueba ãdjirãra cacua wẽãgobicuasía. ⁸ Jũma cacua wẽãgopedadacarea diguida duanesidaa aba ãdji cacua anibadadaa. ⁹ Æcõrẽba Josuéa jarasia:

–Egiptode nezoca panasidade bãrãra mĩã pera panasidaa barib^{ar} idi bãrã cacua wẽãgosida bẽrã mañ mĩã perara mĩã ãyã basía.–

Mañ bẽrã mañ ëjũãra wadibida Gilgal abadaa.†

¹⁰ Israelerãra Gilgalde duanesidaa. Ædji jũepedada jedecode ewari catorcede quewara Egiptodeba ëdrapedada quĩrãnebada ewarida osidaa mama Jerico caita b^a jewedade. ¹¹ Nurẽma Canaañ ëjũãne zau b^ada co panesidaa. Pañ ësãbari neẽ b^ada odapeda cosidaa. Cebada jututiada sida cosidaa. ¹² Mama^aba ãtaa manára waa odjaẽ basía israelerãba codamãrẽã. Mañ poade Canaañ ëjũãne zau b^ada co panesidaa.

Æcõrẽ sordaorã boro zeda

¹³ Mama Jerico caita bade ewari aba Josueba ëberãda neco jũe nũmada unusia. Mañ ëberã caita wãpeda iwidisia:

–¿B^ara daiare b^aca wa dai dji quĩrũare b^a?–

¹⁴ Æberãba nãwã panusia:

–Mãra ni abalare b^aẽa. Mãra Æcõrẽ sordaorã boro bẽrã ze b^a.–

Mañ ùrĩside Josuera idji waya b^adeba chĩrãborode barru cobepeda iwidisia:

–Mã Boro, mãra b^a nezocaa. ¿Cãrẽda obi quĩrĩã b^a?–

¹⁵ Mañne Æcõrẽ sordaorã boroba jarasia:

–B^ara Æcõrẽ quĩrãpita b^a bẽrã b^a jĩrũne jã b^ara ërãdua.–

Ara mãda Josueba ïjã osia.

6

Israelerãba Jerico puru poyapedada

¹ Jericodebemarãba israelerã wayaaba ãdji purude eda wãbadara bio jũãtra eropanasidaa. Mãba ni abalada purudeba ëdradaca basía, ni eda zedaca basía. ² Mañne Æcõrẽba Josuéa jarasia:

–Ûrĩdua. Mãa Jerico puruda, dji boroda, sordaorã sida bãrãa poyabiya.

³ Bãrã sordaorãra ewariza barima aba Jerico auđu p^{ar}ragadadua. Sei ewari mãwã odadua. ⁴ Mañne sacerdoterãba mã baurudera eronĩbadida pan^a.

Dewara siete sacerdoterãda ãdji na nĩbadida pan^a. Ædjirãza cachiru oveja cachu odada ededida pan^a. Sietebema ewaride bãrãra barima siete Jerico auđu p^{ar}ragadadua. Mañne jũma mã cachiru eropan^aba jĩgua zadida pan^a.

⁵ Cachiru dãrã jĩguabidade bãrãra jĩgua biadadua. Mañne Jerico auđu jũrã ca b^ara iduba todogozoaya. Mañne bãrãra daucha pirapodapeda purude eda djõne wãb^{ar}adadua.–

⁶ Ara mãda Nuñ warra Josueba israelerã sacerdoterãra jũma trãcuapeda jarasia:

–Æcõrẽ baurudera Jerico puru auđu p^{ar}raga ededadua. Idjaba bãrãnebemada siete edadapeda baurude nocoare cachiru bara nĩbadadua.–

† 5:9 Hebreo bedede Gilgal trãba jara b^aa: “B^arabari ãyã b^ai.”

⁷ Mañbe sordaorãa nãwã jarasia:

–Bãrã sida wãnapeda Jerico puru auđu parragadadua. Ñcarã sordaorã djõni careabema bara Ñcõrẽ baurude na nĩbadadua.–

⁸ Josueba jaraðara jũma ãjã osidaa.* Sacerdoterã siete panãra Ñcõrẽ baurude nocoare nĩbasidaa ãdji cachiru zá panãda. ⁹ Ñdjirã nocoare ñcarã sordaorãda djõni careabema bara nĩbasidaa. Waabema sordaorãra Ñcõrẽ baurude caidũ errubusibasia. Mãwã nĩnane sacerdoterãba ãdji cachirura zá jõnaca basía. ¹⁰ Baribãrã Josueba sordaorãa nãwã jarasia:

–Biarãnadua. Ni mãrĩ bida bedearãnadua. Chupea pananadua aba mã jarabãrãdaa. Mã bãrãa jarabãrãde biadadua.–

¹¹ Mã ewaride Josueba Ñcõrẽ baurudera ðarima aba Jerico puru auđu parraga edebisia. Mãwã odapeda wayacusa ãdji cãibadamaa zesidaa.

¹² Nurẽma diapededa Josuera piradrãpeda sacerdoterãa Ñcõrẽ baurudera wayacusa Jerico puru auđu parraga edebisia. ¹³ Sacerdoterã siete panãra Ñcõrẽ baurude nocoare nĩbasidaa. Ñdjiza cachirura zá nĩbasidaa. Ñdjirã nocoare ñcarã sordaorãra djõni careabema bara nĩbasidaa. Waabema sordaorãra Ñcõrẽ baurude caidũ errubusibasia. Mãwã nĩnane sacerdoterãba ãdji cachirura zá jõnaca basía. ¹⁴ Mã umébema ewaride ãdjirãra wayacusa ðarima aba Jerico puru auđu parragadapeda ãdji cãibadamaa jẽda zesidaa. Sei ewari mãwã osidaa.

¹⁵ Sietebema ewaride ãdjirãra diapededa piradrãpeda Jerico puru auđu parragasidaa naãrã opedada quĩrãca. Baribãrã mã ewaride ðarima siete parragasidaa. ¹⁶ ðarima siete parragapedadacarea cachirura dãrã jĩgua zasidaa. Mãne Josueba jĩgua jarasia:

–¡Biadadua! Ñcõrẽba nañ Jerico purura dadjirãa poyabibãrãa. ¹⁷ Jũmarãda quenapapeda purura, ne jũma purude ðã sida babuedadua Ñcõrẽba idji itea mãwã obi ðã bẽrã. Ababe wẽrã audua ðã Rahádrã, idji dede panã sida zocai ðadadua dadjia wãrãneba mãwã odida jarapedada bẽrã. Nañ puru sãwã poyadi cawaya mã diabueda ãberãrãda idjia mẽrãsia. ¹⁸ Baribãrã bãrãra bio quĩrãcuitadadua. Purude ne bia ðeara ni cãrẽ sida edarãnadua, Ñcõrẽba idji itea ne jũmada babuedaduada ada bẽrã. Bãrãba ãjãnaẽbãrã, dadji purura bedeadẽ ðadapeda Ñcõrẽba quinibiya. ¹⁹ Paratada, oroda, bronce odada, jiorro oda sida jũma Ñcõrẽa diadida panãa. Mãdrã Ñcõrẽa diada wagabadade ðadida panãa.–

²⁰ Sacerdoterãba ãdji cachiru dãrã jĩgua zasidade jũmarãda jĩgua biasidaa. Mãne Jerico puru auđu jũrã ca ðãra iduba toðogozoasia. Ara mãda israelerãra daucha djõne pirapodapeda purura poyasidaa. ²¹ Mã purudebema umaquĩrãrãda, wẽrãrãda, warrarãda, drõãrã sida necoba jũma quenasidaa. Ñdji pacada, ovejada, burro sida jũma quenasidaa. ²² Mãne Josueba Canaañ druia acãde diabueda ãberãrãa nãwã jarasia:

–Wẽrã audua ðã Rahá diguidaa wãnapeda idjira, idji dede duanã sida ãdra enenadua. Bãrãba idjia wãrãneba jarapedadara ode wãnadua.–

²³ Ara mãda Rahá diguidaa wãnapeda dji zezada, dji papada, dji djabarãda, dji djabawẽrãda, jũma ãdji ãberãrã sida dajadaa enesidaa. Mãñbe israelerã duanãmaãba jĩga ðãde wãsidea. ²⁴ Mãmisa waabema israelerãba Jerico purura abeda jũma babuesidaa. Baribãrã paratada, oroda, bronce odada, jiorro oda sida Ñcõrẽa diada wagabadade ðãsidea. ²⁵ Josueba wẽrã audua ðã

* **6:8** Josueba jaraðara jũma ãjã osidaa. Hebreo bedea ñcarã cartade nãwã ðã ðãa: “Josueba mãwã jaraðacarea.”

Rahára, idji ëberãrã sida zocai basia, mañ wërãba idjia Jerico chupea acade diabuedara mërãna bërã. Rahá ëberãrã wadibida israelerã tãena panãa.

²⁶ Mãwãnacarea Josueba wãrãneba nãwã jarasia:

Abaaba nañ Jerico puru wayacusa oi carea jãwa baibara, mañ ëberãra Æcõrëba bië baya.

Dji mōgara jūrã ca bada wayacusa obara de idji warra iwinada beuya.

Dji eda wãbada pãrãbara de idji warra tããbemada beuya.

Mãwã idji warrarãra jūma quininia.†

²⁷ Æcõrëra Josue ume basia. Mañ bërã Josuera jūma mañ druade trã barga besia.

7

Acañ ne drada

¹ Judadeba yōna ëberãda aba basia Acañ abadada. Idjira Carmi warra basia. Carmira Zabdi warra basia. Zabdira Zerã warra basia. Jericode Æcõrëba israelerãa ne jūma babuedaduada adamina Acañba ijãé acara mërã edasia. Mãwã oda bërã israelerãra Æcõrë quĩrãpita bedeade panesidaa. Æcõrëra ãdjirã ume bio quĩrũna bërã nañda mãwãsia.

² Jericodeba Josueba ëberãrãda Hai puru acade diabuesia. Hai purura Beteldeba ãmãdau odjabariare Bet-Aveñ caita basia.* Josueba diabuedarãra wãnapeda Hai purura quĩrãcuita acasidaa sãwã poyadi cawaya. ³ Mañbe wayacusa jëda zedapeda Josuéa nãwã jarasidaa:

–Haidebema sordaorãra zocãrãébe panãa. Dadjirãba mil uméba wa mil ùbeaba ãdjirãra poyadida panãa. Mañ bërã dadjirã sordaorãra jūma diabuerãdua.–

⁴ Mañba Josueba sordaorãra mil ùbeabe diabuesia Hai purudebemarã ume djõnamãrëã. Baribara Haidebemarãba poyadapeda israelerãra mĩrũ wãsidaa.

⁵ Mañne Haidebemarãba purude eda wãbadamaaba israelerãra ëpë wãsidaa eya edaa tuca jira bãdaa.† Edaa wãbãdade israelerãra 36 beasidaa. Mañ carea israelerãra ne wayadapeda abeda djõni crĩchara neë panesidaa.‡

⁶ Josuera, israelerã bororã sida bio sopuasidaa. Mañ carea ãdjia jã panãra jūma cõãtadapeda ãdji boro ãrã egoro porada cuasidaa. Mañbe Æcõrë baurude caita chĩrãborode barru copanesidaa aba queubododaa. ⁷ Mãwã panãne Josueba Æcõrëa nãwã jarasia:

–¡Ay, dai Boro Æcõrë! ¿Cãrë cãrëã dairãra Jordañ do quĩrãrã chãbisi? ¿Dairãra amorreorã jãwaeda baĩ carea enesica? ¿Ãdjirãba dairã quenanamãrëã enesica? ¡Jordañ do quĩrãrë panenabara biara bacasia! ⁸ ¡Ay, mã Boro! Haidebemarã wayaadeba dai israelerãra jëda pira zesidaa. Mañba mãra bedea jaure neë baa. ⁹ Cananeorãba waabemarã bida mãra ùrĩnia. Mãda cawasidara ãdjirãra dairã ume djõne zedia. Mañne dairãda jūrã edadapeda abeda jūma quenaniabara, ¿baa sãwã cawabi bara wãrãda Æcõrëda?–

¹⁰ Mañne Æcõrëba jarasia:

–¿Cãrë cãrëã sopuaba bara egode cobã? ¡Piradrãdua! ¹¹ Bãrã israelerãba cadjiruada osidaa. Mã jaradara bãrãba ijã odaë basia.§ Mã Jericodebema nebiara edarãnaduada adamina edasidaa. Mãwã mãreda dradapeda diguida mërã eropanã. Mañne sewadeba edadaë panãana a panãa. ¹² Mañ carea

† 6:26 Josueba jaradara wãrãda mãwãsia. Acãdua 1 Rey 16:34. * 7:2 Hebreo bedeade Bet-aveñ trãba jara baa “cadjirua obada de.” † 7:5 Eya edaa tuca jira bãdaa. Hebreo bedeade “Sebarim” baa. Mañba idjaba jara baa “mōgara edabadama.” ‡ 7:5 Abeda djõni crĩchara neë panesidaa. Hebreo bedeade baa baa: “Baido quĩrãca panesidaa.” § 7:11 Mã jaradara. Hebreo bedeade baa baa: “Mã bãrã ume bedea bãdara.”

bārã israelerãba dji quĩrũra waa poyadaẽa. Djõnibãrã bārãdrã mĩrũ pirapodia. Bārãra bedede panã bẽrã mĩa jũma quenabiya. Bārãba mẽrã eropanãda isabe jũma babuedaẽbãrã, mĩa bārã ume waa baẽa. ¹³ Jãlbe purua nãwã jarade wãdua: “Nu Æcõrẽ quĩrãpita dji jãredida panã bẽrã idji itea bia panani carea odida panãra nane odadua.*” Dadji israelerã Æcõrẽba nãwã jara bãa: mĩa Jericodẽbema jũma babuedaduada adamĩna bārã israelerãba Æcãrã edadapeda mẽrã eropanãa. Bārãba maãgãra ãyã ededapeda jũma babuedaẽbãrã, bārã dji quĩrũra poyadaẽa.”

¹⁴ Nu mã quĩrãpita jũmarãda zedida panãa. Maãne mĩa cawabiya Israel doce purudẽbemada aba bedede bãda. Maã purura caitaara zepeda mĩa cawabiya cai drõã basideba yõpedadarãda bedede panãda. Maãgãrãra caitaara zedapeda mĩa cawabiya abaa drõãda idji õberãrã sida bedede panãda. Ædjidebema umaquĩrãrãda caitaara zedida panãa. ¹⁵ Zebãdade mĩa cawabiya caida bedede bãda. Maãba Jericodẽbema babueida badada mẽrã erobãa. Waabema israelerã tãena cadjirua oda bẽrã idjaba mĩa jaradara ãjã odaẽ bẽrã idjida, idji õberãrã sida beadadua. Maãbe Ædjira, Ædjia eropanã sida jũma babuedadua.–

Acaã bedede bãda Æcõrẽba cawabida

¹⁶ Nurẽma diapededa Josuera piradrãpeda israelerãra ãbaa jãresia. Maãne Æcõrẽba cawabisia Judadeba yõna puruda bedede bãda. ¹⁷ Maãbe Ædji drõã basideba yõpedadarã caitaara zebãdade Æcõrẽba cawabisia Zerãdeba yõpedadarãda bedede panãda. Zerãdeba yõpedadarã caitaara zebãdade Æcõrẽba cawabisia Zabdi õberãrãda bedede panãda. ¹⁸ Zabdiẽbema umaquĩrãrã aba aba zebãdade Æcõrẽba cawabisia Carmi warra Acaãda bedede bãda. Acaãra Zabdi wiuzaque basia. Zabdira Zerã warra basia. Ædjira Judadeba yõna purudẽbema basia.

¹⁹ Maãne Josueba jarasia:

–Acaã, dadji israelerã Æcõrẽ quĩrãpita jũma bãa odada wãrãda jaradua.† Ni maãrĩ bida mẽrãrãdua.–

²⁰ Acaãba panusia:

–Wãrãda mĩa dadji israelerã Æcõrẽ quĩrãpita nãwã cadjiruada osia. ²¹ Jericodẽ djõ panasidade mĩa wua biya quiruda Babilonia druade capedadada, paratada libra juesuma, idjaba oroda libra aba audu unusia.‡ Jũma maãgãra awuada bẽrã edapeda mã wua dejãne jou basia. Dji paratara edrecare basia.–

²² Ara maãda Josueba õberãrãda diabuesia acãde wãnamãrẽã. Acaã wua dedaa pira wãnapeda Acaãba jarada quĩrãca jũma unusidaa. Dji paratara edrecare basia. ²³ Jũma edadapeda Æcõrẽ quĩrãpita cobãsidãa Josueba israelerã bida ununamãrẽã. ²⁴ Maãbe Josueba, waabema israelerã ume Acaãra Acor jogoadãa edesidaa. Idjia drãa erobada sida edesidaa: wua Babiloniane cadada, paratada, oro sida. Maã awara idji warrarãda, idji caurãda, idji pacada, idji burroda, idji ovejada, idji wua de sida edesidaa. Idjia erobadara abeda jũma edesidaa. ²⁵ Maãne Josueba Acaãra nãwã quẽãsia:

–¿Bãa cãrẽ cãrẽã dairã nẽbrãde bãsi? ¡Bãa nẽbrãa odara Æcõrẽba ara bãdji ãrã baebiya!–

* **7:13** Æcõrẽ quĩrãpita bia duanani carea Ædjirãra cuidapeda wua tãtodada jãnida panasidaa. Idjaba Ædji quima ume jipa cãnida panasidaa. † **7:19** Æcõrẽ quĩrãpita jũma bãa odada wãrãda jaradua. Hebreo bedede nãwã bã bãa: “Æcõrẽra dji dromaara bãda jaradua. Idjia bia bedeadua.” ‡ **7:21** Paratada libra juesuma. Hebreo bedede bã bãa: “Doscientos siclos de plata.” Oroda libra aba audu. Hebreo bedede bã bãa: “Oro barrada dji zãgãra cincuenta siclos.”

Māwā jaradacarea israelerāba Acaāra idji ēberārā sida mōgaraba tabari beadapeda jūma babuesidaa. Jūma idjia erobada sida babuesidaa. ²⁶ Maābe ādji ārā mōgarada boromea buesidaa. Maāra wadibida boromea nūmāa. Maā jogoara wadibida Acor abadaa. § Israelerāba māwā opedada bēra Ācōrē quīrūbira tumasia.

8

Israelerāba Haidebemarā poyapedada

¹ Maābe Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

–Bā sordaorāda jūma trācuapeda waya Haidebemarā ume djōne wānadua. Ne wayarādua. Jēda crīcharādua. Māa Haidebemarāda, ādji boro sida bāa poyabiya. Ādji ējūāra, ādji puru sida bā jāwaeda bāya. ² Bārāba Jericodēbemarā quenapedada quīrāca Haidebemarāra, ādji boro sida quenānadua. Baribāra ādjia erobeara, ādji animarā sida bārāba edadida panāa. Bārāra puru jēdaare wānapeda ādjia adua panāne quenane wānadua.–

³ Ara māda Josuera jūma idji sordaorā sida Haidebemarā ume djōne wāsidaa. Josueba sordaorā bio mēsrā beada treinta mil awara bāpeda diamasi Hai purudaa na diabuesia. ⁴ Diabuei naēna nāwā jarasia:

–Bio ūrīnadua. Bārāra Hai puru wagaa wānapeda mīrūnadua. Jēda Haidaa djōne zedi carea panānadua. ⁵⁻⁶ Maāmisa waabemara mā ume wānia puru quīrāpe. Maāne Haidebemarā dairā ume djōne zebādade sewada dairāra jēda pira wānia naārā mīrū wāpedada quīrāca. Māwā unubādade ādjia crīchadia wayacusa ādji waya panāneba mīrū wābādada. Maā bēra dairāra ēpēnia. ⁷ Ādjirāba dai ēpēbādade bārāra mīrū panānada purude eda wānapeda poyadadua, Ācōrēba bārāa poyabi bēra. ⁸ Purura poyadapeda jūma babuedadua dadji Ācōrēba jaraada quīrāca. Māa jara bāra odadua.–

⁹ Māwā jarapeda Josueba dji treinta mil panāra Hai purudaa diabuesia. Ādjirāra puru wagaa wānapeda āmādaū baebariare Betel yagaa mīrūsidaa. Maāmisa Josuera waabema sordaorā panāma cāisia.

¹⁰ Nurēma diapeda piradrāpeda Josueba idji sordaorāra ābaa jārepeda Haidaa wāsidaa. Josuera israelerā bororā ume sordaorā na nībasidaa. ¹¹ Jūma sordaorā idji ume panāra Hai quīrāpe jūēnapeda mama panesidaa. Puru quīrāpe jewedada basia. ¹² Maāne Josueba idji sordaorānebemada cinco mil edapeda Hai puru wagaa āmādaū baebariare Betel yagaa mīrūbisia. Māwā osia Haidebemarāba adua panāne ādjirā ume djōne zedamārēā. ¹³ Māwā Hai wagaa mīrū panāne waabemada Hai quīrāpe panesidaa. Maā diamasi Josuera idji sordaorā ume dji jeweda ēsi jūēne wāsidaa.

¹⁴ Diapedada Haidebema boroba unusia israelerāra djōne zebādada. Maā bēra idji sordaorāda isabe edesia Arabā ējūāare israelerā ume djōni carea.* Baribāra Haidebema boroba adua basia idji puru wagabe dewara israelerāra mīrū panāda. ¹⁵ Josueba Haidebemarā zebāda unubārāde ne wayabāda quīrāca idji sordaorāra ējūā pōāsa ewaraga bādaa wābada óare pira wābisia. ¹⁶⁻¹⁷ Maā bēra Haidebema boroba jūma idji sordaorāra trācuasia israelerā ēpēnamārēā. Jūma Beteldebema sida israelerā caidu wābārāsidaa Haiare djō panā bēra. Ni abaā sordaoda purude beē basia. Māwā ēpē panāne ādjirā purudeba tāma wāsidaa. Maā awara isabe wāpedada bēra dji puru eda wābadara jūātrādaē basia.

¹⁸ Maāne Ācōrēba Josuéa jarasia:

§ 7:26 Hebreo beedeade Acor trāba jara bāa “nēbāra.” * 8:14 Arabā ējūāra Jordaā doare bāa.

–Hai purura m̃a b̃r̃a poyabib_ΛΛ̃a. Mañ b̃r̃a b_Λ m̃āsura puru_Δaa λ̃taa wadua.–

Ara mañda Josueba idji m̃āsura Hai puru_Δaa λ̃taa wasia. ¹⁹ M̃aw̃a ob_ΛΛ̃e dji puru wagabe m̃r̃u pananara isabe purude eda w̃asidaa. Poyadapeda ara mañda babuesidaa.

²⁰⁻²¹ Josueba idji sordaor̃a bida Hai purura cowaga ñm_Δda unusidaa. Mañba cawasidaa dji m̃r̃u pananaba purura poyadapeda babueb_Δdada. Mañ carea ādjir̃a waya j̃eda pirasidaa Haidebemar̃a ume djōni carea. Haidebema sordaor̃a ādji puru_Δaa j̃eda ac_Λb_Δdade cowaga ñm_Δda unusidaa. Idjaba unusidaa israeler̃a m̃r̃u pira w̃apedadara waya j̃eda ādjir̃a ume djōne zeb_Δdada. Mañ b̃r̃a neē basía s̃amaa ēdr̃_Δdida. ²² M̃aw̃a pan_Λne dji puru poyapedadara Haidebema sordaor̃a caidu zesidaa. M̃aw̃a israeler̃a Haidebemar̃a j̃ur̃a edadapeda quenasidaa. Ni aba_Δda idu m̃r̃u w̃abidaē basía ni zocai b_Δdaē basía. ²³ Ababe Haidebema borodr̃_Λ zocai jidadapeda Josuema edesidaa.

²⁴ Israeler̃a Haidebemar̃a ādjir̃a caidu zepedadara ādji ējūāne idjaba ējūā pōāsa ewaraga b_Λare necoba quenanapeda wayacusa Haīdaa w̃asidaa dji wadi zocai beara beadi carea. ²⁵⁻²⁶ Josueba sordaor̃a jaradoasia djōnam̃r̃eā aba Haidebemar̃a jūma beab_Δdadaa.† Mañ ewaride Haidebema umaquīr̃r̃a w̃er̃r̃a sida doce mil quenasidaa. ²⁷ Mañbe israeler̃a Haidebema animar̃a, purude b_Λ nebia sida ādjir̃a itea jūma edasidaa Ācōr̃eba Josuéa jarada quīr̃aca. ²⁸ M̃aw̃anacarea Josueba Hai purura jūma babuesia. Ni c̃ar̃e sida beē basía. Wadibida ni c̃ar̃e sida neē b_Λa Hai puru badama. ²⁹ Mañbe Josueba Haidebema borora beapeda bacuru cūmiane λ̃t_Λ su jira b_Λbisia aba queub_Λr̃_Δdaa. Queudacarea edaa edadapeda Hai purude eda w̃abadama tab_Λsidaa. Mañbe idji λ̃r̃λ mōgarada boromea buesidaa. Mañ mōgarara wadibida boromea ñm_Λa.

Josueba Ācōr̃e ley j̃igua leda

³⁰ M̃aw̃anacarea Josueba Ebal eyade mōgarada λ̃t_Λ p̃a buesia animar̃a israeler̃a Ācōr̃e babue diai carea. ³¹ Josueba mañra osia Ācōr̃e nezoca Moiseba israeler̃a jarada quīr̃aca. Ācōr̃e ley Moiseba cartade b_Δdaba ñaw̃a jara b_Λa: “Animar̃a babue diabada ob_Δdade mōgarada λ̃t_Λ p̃a buedib_Λr̃_Λ, mañ mōgarara daucha chī or̃anadua.”‡ Mañ mōgara p̃a bueda λ̃r̃λ israeler̃a b_Λc_Λr̃_Λ animar̃a Ācōr̃e jūma babue diasidaa. Idjaba Ācōr̃e ume necai beadi carea animar̃a dragada Ācōr̃e babue diasidaa. ³² Mama Josueba israeler̃a quīr̃apita Ācōr̃e ley Moiseba b_Δdara mōgarade jaya b_Λsia.§

³³ Mañne israeler̃a ēsi levitar̃a dji sacerdoter̃a Ācōr̃e baurudera equiade eronūpanasidaa. Israeler̃a, āibemar̃a ādjir̃a tāēna panabada sida arima panasidaa. Dji boror̃a, dji dromar̃a, dji cawa obadar̃a sida panasidaa. Guerizim eya orroare ādjir̃a ēsidra panasidaa, idjaba Ebal eya orroare ēsidra panasidaa. Ācōr̃e nezoca Moiseba naēna jaradoasia m̃aw̃a odam̃r̃eā. M̃aw̃a jarasia sacerdoter̃a israeler̃a bia jara b_Δdam̃r̃eā. ³⁴ M̃aw̃a pan_Λne Josueba israeler̃a quīr̃apita Ācōr̃e ley cartade b_Δdada jūma j̃igua lesia. Idjia lesia israeler̃a mañ leyda īj̃a odib_Λr̃_Λ Ācōr̃eba careba b̃aida barib_Λr̃_Λ īj̃ānaēb_Λr̃_Λ Ācōr̃eba biē b̃aida.* ³⁵ Moiseba b_Δdara Josueba israeler̃a dji umaquīr̃r̃a, w̃er̃r̃a, warrar̃a, drua āibema ādjir̃a tāēna pan_Λ quīr̃apita jūma j̃igua lesia.

† **8:25-26** Josueba sordaor̃a jaradoasia djōnam̃r̃eā. Hebreo bedade ñaw̃a b̃ā b_Λa: “Josueba idji m̃āsura puru_Δaa λ̃taa wa ñumesia.” ‡ **8:31** Exodo 20:25. § **8:32** Deuteronomio 27:1-8. * **8:34** Deuteronomio 27:9deba aba 28:68daa.

9

Gabaoñebema ume bedea b_Λpedada

¹ Mañ ewaride hititarāda, amorreorāda, cananeorāda, perezeorāda, heveorāda, jebuseorā sida Canaañ druade panabadjidaa. Jordañ dodeba ãmādaa baebariare jewedade, eyade bida ãc_Λr_Λ panabadjidaa, idjaba jūma Mediteraneo pusa orroare ãc_Λr_Λ panabadjidaa aba Libanona. Ādji bororāba ũrīsidaa israelerāba Jericora, Hai sida poyasidada. ² Mañ carea jūma ābaa bedea ausidaa Josue ume idjaba israelerā ume djōne wāni carea. ³ Barib_Λr_Λ heveorā Gabaoñebemada mañ bororā ume bedea audaē basía. Ādjia bida ũrīsidaa Josueba Jericobemamarā, Haidebemarā sida jūma quenabisida. ⁴⁻⁵ Mañba crīchāsidaa israelerāba cūrūgadida ādji quenarānamārē. Mañ carea ãc_Λr_Λ edasidaa israelerāmaa wānamārē. Ādjia edapedadaba cacuade jābada soresorea beada jāsidaa. Ādjia jīrūne jābada sida capirudaida beada jāsidaa. Mañbe Josuemaa wāb_Λr_Λsidaa. Ādji netata edebadara soresorea beada burro ãr_Λ edesidaa. Uva ba t_Λbada animarā e odara capirudaida beada, pañ zarea ārīna sida edesidaa. ⁶ Gilgal ējūāne Josue b_Λma jūēnapeda Josuéa waabema israelerāba bida nāwā jarasidaa:

–Daira drua t_Λm_Λba zeb_Λdaa. Quīrīā pan_Λa bārāra dai ume bedea b_Λdida necai duanani carea.–

⁷ Mañne israelerāba nāwā jarasidaa:

–Āibērā bārāra dairā caita pan_Λda jāwā pan_Λsicada. Māwāra ¿sāwā bārā ume bedea b_Λdī?–*

⁸ Gabaoñebemamarāba nāwā panusidaa:

–Daira bārā nezocarā.–

Mañne Josueba nāwā iwidisia:

–¿Bārāra cairāda jāwā pan_Λ? ¿Sāma_Λba ze pan_Λ?–

⁹ Ādjia panusidaa:

–Daira drua āiba t_Λm_Λba ze pan_Λa bārā Ācōrēra tr_Λ b_Λga b_Λ bērā. Daiba ũrīsidaa idjia sāwā Egiptode osida. ¹⁰ Idjaba ũrīsidaa sāwā Jordañ quīrārēbema amorreo bororāda poyasida. Naārā Sehoñ, Hesboñ purudebemada poyasia. Mañare Og, Basañ druadebema Astarot purude bada sida poyasia.†

¹¹ Mañ bērā dai bororāba, dai druadebemarā bida nāwā jarasidaa: “Ota codira edapededa israelerāmaa wānadua. Ādjirāa jara_Λdadua dadjirāra ādji nezocarā bērā necai beadi carea ādjirā ume bedea b_Λ quīrīā pan_Λda.”

¹² Ac_Λdadua, dai zesida ewaride nañ pañra wadibida j_Λw_Λr_Λā beasia barib_Λr_Λ idira zareacuapeda jūma ārīcuasia. ¹³ Idjaba za pan_Λ uva ba t_Λbada animarā e oda sida enesidade wadibida djiwidida beasia. Barib_Λr_Λ jūma dji sore bacuasida. Daiba cacuade jābadara, jīrūne j_Λ pan_Λ sida dji sore bacuasida.–

¹⁴ Gabaoñebemamarāba pañ enepedadara israelerāba ãc_Λr_Λ cosidaa. Māwā cawabisidaa Gabaoñebemamarā ume bedea b_Λdida. Barib_Λr_Λ māwā odi naēna Ācōrēa iwididaē basía. ¹⁵ Mañne Josuera Gabaoñebemamarā ume bedea b_Λsia necai panani carea. Wārāneba jarasia ādjirāra beadaēda. Waabema israelerā bororā bida abarida wārāneba jarasidaa.

¹⁶ Ewari ũbea badacarea israelerāba cawasidaa Gabaoñebemamarāba ādjirāra cūrūgasidada. Cawasidaa t_Λm_Λba zedaē basida, āteb_Λr_Λ ādjirā caita panabadada. ¹⁷ Ara mañda israelerāba ādjirā caidu wāsidaa. Ewari ũbea bab_Λr_Λde ādji puru beadaa jūēne wāsidaa. (Ādji purura nañgarā basía: Gabaoñ araa, Capira, Beerot idjaba Quiriat-jeariā.) ¹⁸ Barib_Λr_Λ israelerāba Gabaoñebemamarā beadaē basía, Ācōrē tr_Λneba dji bororāba wārāneba

* 9:7 Exodo 23:31-33. † 9:10 Numero 21:21-35.

jarapedada bĕrā ādjirāra beadaēda. Maļ carea israelerāba ara ādji bororāda biē jara panesidaa. ¹⁹ Baribara dji bororāba nāwā jarasidaa:

–Dadji israelerā Ācōrē trāneba naļ Gabaoļnebemarā ume bedea bāsidaa. Maļ bĕrā ādjirāra beadacara panāa. ²⁰ Ātebara zocai bādia. Dadjirāba wārāneba jarapedadara iĵā odaēbara Ācōrēda dadjirā ume quīrūya.–

²¹ Maļba israelerā bororāba jarasidaa Gabaoļnebemarā zocai bādamārēā. Baribara ādjirāra bāsidaa israelerā itea taba bāá pananamārēā idjaba baido jue pananamārēā. Māwā israelerā bororāba wārāneba jarapedadara osidaa.

²² Josueba Gabaoļnebemarāra trābipeda nāwā jarasia:

–Bārāba ģcārē cārēā dairāra cūrūgasida? ģCārē cārēā tamaba ze panāana asida? ģBārāra dairā caita panabadaa! ²³ Bārāba dairāda cūrūgapedada bĕrā dai Ācōrēba bārāra biē erobaya. Idiba ģta bārāra dai nezocarāda panania. Dai Ācōrē de itea taba bāá panania idjaba baido jue panania.–

²⁴ Ādjia Josuéa nāwā panusidaa:

–Ne wayaadeba dairāba māwā osidaa. Cawasidaa bārā Ācōrēba idji nezoca Moisea jarasida dai drua bārā jūma diamārēā idjaba dairā jūma quenamārēā. Maļ bĕrā crīchāsidaa bārāba dairāra jūma quenanida. ²⁵ Dairāra bārā jawaēda panāa. Bla jipa oida crīcha bā quīrāca odua.–

²⁶ Māwā jarapedada bĕrā Josueba israelerā Gabaoļnebemarāra idu beabiē basía. ²⁷ Baribara ādjirāra bāsia israelerā itea taba bāá pananamārēā idjaba baido jue pananamārēā. Ācōrēa animarā babue diabada itea bida māwā o panesidaa. Wadibida māwā obadaa Ācōrēba idji de obidama.

10

Israelerāba amorreorā poyapedada

¹ Maļ ewaride Adonisedéda Jerusaleñnebema boro basía. Adonisedéba ūrīsia Josueba Haidebemarāra poyapeda purura jūma babuepeda dji borora beasida Jericode oda quīrāca. Maļ awara ūrīsia Gabaoļnebemarāda israelerā ume necai panani carea bedea bādapeda ādjirāare panesidada. ² Maļba idjira bio ne waya besia, Gabaoļra Hai puru cāyābara waibara bada bĕrā. Dji bororā panabada puru quīrāca basia. Maļ awara Gabaoļnebema sordaorāra bio mēsrā beasia. ³ Maļ bĕrā Jerusaleñnebema boro Adonisedéba bedea diabuesia Hebroļnebema boro Hohaļmaa, Jarmudebema boro Pireaļmaa, Laquidebema boro Japiamaa, idjaba Egloñnebema boro Debiramaa bida.

⁴ Nāwā jarabisia:

–Mā carebade zedadua. Gabaoļnebemarā ume djōne wānia. Ādjira Josue ume idjaba israelerā ume necai panani carea bedea bāsidaa.–

⁵ Ara maļda amorreorā bororā juesuma panāra jūma ādji sordaorā ume ābaa wānapeda Gabaoļ purura jūrā edasidaa uradi carea. Jerusaleñnebemada, Hebroļnebemada, Jarmudebemada, Laquidebemada idjaba Egloñnebema sida wāsidaa. ⁶ Maļ unusidade Gabaoļnebemarāba Gilgaldaa Josue bāmaa nāwā jarabisidaa:

–Eyadebema amorreo bororāra jūma ābaa dairā ume djōne zesidaa. Dairāra bārā nezocarā bĕrā daduba djōbirānadua. ģIsabe dairā carebade zedadua!–

⁷ Ara maļda Josuera, idji sordaorā bio mēsrā beada, waabema sordaorā sida Gilgaldeba ādjimaa wābarāsidaa. ⁸ Maļne Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

–Amorreorāra wayarādua. Māa bārāa ādjirāra poyabiya. Djōbādade ādjirā ni abaaba droadaēa.–

⁹ Gilgaldeba jūma maļ diamasi nībadapeda Josuera idji sordaorā ume araa jūēnapeda amorreorāba adua panāne urasidaa. ¹⁰ Israelerāba urabādade

Ācōrēba amorreorāra ne wayabipeda memenesidaa. Māwā israelerāba ādjirāra Gabaoļ druade zocārā quenasidaa. Amorreorā ātaa Bet-horoļneba mīrū wābada de israelerāba caidu quena wāsidaa aba Azecá purudaa idjaba Maquedá purudaa bida. ¹¹ Amorreorā Bet-horoļneba edaa Azecádaa mīrū wābada de Ācōrēba hielō waibada cue quīrāca ādjirā ārā jurrubisia. Israelerāba necoba quenapedada cāyābara maļgaba zocārāara quenasia.

¹² Ācōrēba israelerāa amorreorā poyabida ewaride Josueba israelerā quīrāpita nāwā jīgua jarasia:

Ācōrē, āmādaura Gabaoļ ējūāne ipi cobādua; jedeco sida Ajaloļ jewedade ipi cobādua.

¹³ Ara maļda āmādaura, jedeco sida ipi copanesidaa aba israelerāba ādjirā dji quīrū jūma quenabadaa.

Maļgara Jaserba idji cartade jūma basia.* Josueba māwā jarabade āmādaura umatipa cobada berara ewari aba baeē basia. ¹⁴ Josueba Ācōrēa iwididara ne ununaca droma basia. Maļ naēna ēberāba ne ununaca droma iwididara Ācōrēba ījā oca basia. Idjaba maļ ewarideba ātaa ījā oē ba. Baribara maļ ewaride Ācōrēba ījā osia israelerāare djō ba bēra.

¹⁵ Māwānacarea Josuera israelerā sida wayacusa Gilgaldaa ādji cāibadamaa wāsidaa. ¹⁶ Maļmisa amorreo bororā juesuma panara Maquedá puru caita uriade mīrūsidaa. ¹⁷ Baribara mama mīrū panada ununapeda ācāra Josuéa jarade wāsidaa. ¹⁸ Maļne Josueba idji sordaorāa nāwā jarasia:

–Mōgara waibada barabari ededapeda uriara jūātra nūmanadua. Maļbe ācāra mama jā panenadua ādjirā ēdrānamārēā. ¹⁹ Waabemarāba dji quīrūra ēpēnapeda jēdaareba quena wānadua ādji purude jūērānamārēā. Dadji Ācōrēba bārāa ādjirāra jūma poyabibara.–

²⁰ Māwā Josueba israelerā ume amorreorāra berara jūma quenasidaa. Zocārēbe ādji puru mōgaraba jūrā ca beade jūēnapeda mīrū panesidaa. ²¹ Maļne israelerā ni abada beudaē basia. Jūmaena bia jēda zesidaa Maquedá purudaa Josue bamaa. Maļ bēra jūmarāba wayasidaa israelerā biē odi carea.

²² Maļne Josueba idji sordaorāa jarasia:

–Isabe mōgara uria jūātra bara āyā bēdadua. Maļbe dji bororā juesuma panara dajadaa māmaa enenadua.–

²³ Ara maļda dji bororā juesuma panara dajadaa enesidaa: Jerusaleñebema boro, Hebroñebema boro, Jarmudebema boro, Laquidebema boro, Egloñebema boro sida. ²⁴ Maļ bororā Josuemaa enenapeda Josueba idji sordaorāra jūma trāpeda sordaorā bororā idji ume panāa nāwā jarasia:

–Nama zedapeda jīrūba ādji ochirude tga eronūpananadua.–

Ara maļda zedapeda ochirude tga eronūpanesidaa. ²⁵ Maļne Josueba israelerāa jarasia:

–Za dadjirāba obada quīrāca Ācōrēba jūma dadjirā dji quīrū sida oya. Ne wayarānadua. Ni maārī bida jēda crīcharānadua. Aba beadapeda sozarra beadadua.–

²⁶ Māwā jarapeda Josueba dji bororā juesuma panara beasia. Beapeda ādjira bacuru cūmiane su jira bacuabisia. Māwā jira panesidaa aba queubadaa. ²⁷ Queubodode Josueba ādjira edaa edabipeda ādji mīrū panana uriade batacuabisia. Maļbe mōgara waibā beaba dji uriara jūātra nūmasidaa. Maļ mōgarara wadibida mama beaa.

Israelerāba puru bea poyapedada

* **10:13** Hebreo bedade Jaser trāba jara ba: “Jipa Ba.” Idji cartara idi neēa.

²⁸ Mañ ewaride Josueba idji sordaorã ume Maquedá purura poyadapeda jũma babuesidaa. Mamabemarãda necoba jũma quenasidaa. Ni abaada zocai bãdaẽ basía. Josueba Maquedádebema borora beasia Jericodebema boro beada quĩrãca.

²⁹ Mamaaba Josuera idji sordaorã ume Libna purudaa djõne wãsidea. ³⁰ Æcõrẽba Libna purura, dji boro sida israelerãa poyabipeda Josueba jũma quenabisia. Ni abaada zocai bãẽ basía. Dji boro sida beasia Jericodebema boro beada quĩrãca.

³¹ Mamaaba Josueba idji sordaorã ume Laqui purura jũrã edadapeda araa djõne wãsidea. ³² Ewari umé babarãde Æcõrẽba israelerãa Laquidebemarãa poyabisia. Ædjirã sida necoba jũma quenasidaa Libnanebemarã quenapedada quĩrãca. ³³ Mañne Guezerdebema boro Horaãra idji sordaorã ume Laquidebemarã carebade wãsidea. Baribarã Josueba idjira, idji sordaorã sida poyapeda Ædjirãra jũma quenabisia. Ni abaada zocai bãẽ basía.

³⁴ Mamaaba Josuera idji sordaorã ume wãbarãsidea Egloã purudaa. Purura jũrã edadapeda araa djõne wãsidea. ³⁵ Ara mañ ewaride Josue sordaorãba poyadapeda necoba jũma quenasidaa Laquide opedada quĩrãca.

³⁶ Egloãneba Josuera idji sordaorã ume Hebroã purudaa djõne wãsidea. ³⁷ Poyadapeda necoba jũma quenasidaa. Dji borora, puru caita bea ëberãrã sida quenasidaa. Ni abaada zocai bãdaẽ basía. Egloãne opedada quĩrãca Hebroãnebemarãa quenapeda purura jũma babuesidaa.

³⁸ Mamaaba Josuera israelerã ume Debir purudaa djõne wãsidea. ³⁹ Poyadapeda dji borora, puru caita bea ëberãrã sida necoba jũma quenasidaa. Ni abaada zocai bãdaẽ basía. Hebroãnebemarã, Libnanebemarã, idjaba mañ purudebema bororã opedada quĩrãca jũma quenasidaa.

⁴⁰ Mãwã Josueba mañ ëjũãne beadarãra jũma poyasia. Eyade beadada, Negue ëjũãne beadada, jewedade beadada, eya carrade beadada, dji puru bororã sida jũma poyapeda quenasia israelerã Æcõrẽba jarada quĩrãca. Ni abaada zocai bãẽ basía. ⁴¹ Josueba jũmarãda poyasia Cadé-barneadeba aba Gazadaa idjaba Goseãneba aba Gabaoãnaa.† ⁴² Dãrãéne Josueba jũma mañ ëjũãne bea puru bororãda poyapeda Ædji ëjũãra edasia Æcõrẽra israelerãare djõna bẽrã.

⁴³ Mãwãnacarea Josuera idji sordaorã ume Gilgaldaa jẽda wãsidea.

11

Josueba Jabiãare bea poyada

¹ Mañ ewaride Jabiã abadada Hazor purudebema boro basía. Mañ Jabiãba ãrĩsia Josueba zocãrã poyasida. Mañ carea dewara puru bororãmaa beduada diabuecuasia israelerã ume djõne wãni carea. Mañ bedeara diabuesia Madoã purudebema boro Jobámaa, Simroã purudebema boromaa, Acsap purudebema boromaa, ² dji wãrãga eyaida bã ëjũãne bea bororãmaa, Cineret amene caita bea bororãmaa,* Dor puru caita bea bororãmaa, ãmãdau bæbariare bã jewedade bea bororãmaa, ³ ãmãdau odjabariare bea cananeorã bororãmaa, ãmãdau bæbariare bea cananeorã bororãmaa, amorreorã bororãmaa, hititarã bororãmaa, perezeorã bororãmaa, eyaida bã ëjũãne beaa

† **10:41** Mañ Goseã purura Canaã druade bãa. Jose ewaride israelerãa dewara Goseã ëjũãne panesidaa Egipto druade. Genesi 46:31neba aba 47:6daa. * **11:2** Mañ Cineret amenera idjaba trã jarabadaa Quinéret, Galilea, Genesare idjaba Tiberia.

jebuseorã bororãmaa, Hermoã eya carrađe bea heveorã bororãmaa idjaba Mizpa jewedade bea bororãmaa bida.

⁴ Maã bororãba cawayodeba djôbadarãda, carretadeba djôbadarãda, waabema sordaorã sida jûma djône edesidaa. Bio cãbana wãsidea. Pusa ïbΛ quĩrãca ãdjirãra poya juachadaca basía. ⁵ Maã bororãra israelerã ume djôni carea ábaa wãnapeda Meroã do zaquede duanesidaa. ⁶ Maãne Æcôrẽba Josuéa jarasia:

– Ædjirãra wayarãdua. Nu ara naã hora quĩrãca mãa bãrãa ãdjirãra jûma quenabiya. Maãne ãdji cawayo jĩrũ quẽgura jûma tãcuadadua idjaba ãdji djôbada carretara jûma bácuadadua.–

⁷ Maãbe Josueba idji sordaorã ume Meroã do zaquede cawaẽne urade wãsidea. ⁸ Æcôrẽba israelerãa ãdjirãra poyabisia. Maãne israelerãba Æcãrã ãpẽsidea aba Misrepot dođaa idjaba Sidoã puru caita. Maã awara Æcãrã ãpẽsidea aba Mizpa ãjũãnaa. Abeda jûma quenasidea. Ni abaΛda zocai bãdaẽ basía. ⁹ Æcôrẽba jarada quĩrãca Josueba jûma osia. Ædji cawayo jĩrũ quẽgura jûma tãcuasia idjaba ãdji djôbada carretara jûma bácuasia.

¹⁰ Maãbe Josue idji sordaorã ume jêda zebãdade Hazor puruđaa djône wãsidea. Poyadapeda Josueba dji borora beasia. (Hazordebema borora dewararã cãyãbara dji dromaara basia.) ¹¹ Mama jûmarãda necoba quenasidea. Ni abaΛda zocai bãdaẽ basía. Puru sida jûma babuesidaa. ¹² Israelerã ume djôpedada bororãra Josueba necoba jûma beasia. Maã bororã puru beara poyapeda jûma babuesia Æcôrẽ nezoca Moiseba jarada quĩrãca. ¹³ Israelerãba puru eya zaquede beara jûma babuedaẽ basía. Josueba ababe Hazordrã babuesia. ¹⁴ Baribãrã puruza jûmarãda necoba quenasidea. Ni abaΛda zocai bãdaẽ basía. Ædji animarãra, ne bia quẽdea sida ãdji itea jûma edasidea. ¹⁵ Æcôrẽba Moisea jaradara Moiseba Josuéa jûma jarasia. Maãra Josueba jûma daucha osia.

¹⁶ Josueba poyapeda ãjũãda jûma edasia: Negue ãjũãda, maãare bã eyaida bã ãjũãda, Goseã ãjũãda, Æmãđau baebariare bã jewedada, Jordaã do jewedada, idjaba eyaida bã ãjũã Israel abadada dji jeweda sida. ¹⁷ Jûma edasia Halac eyadeba aba Baal-ga puruđaa. Halac eyara Seír druade bãa. Baal-ga purura Libano ãjũãne bãa Hermoã eya carrađe. Puruza dji borora Josueba jidapeda jûma beasia. ¹⁸ Idjira maã bororã ume dãrã djôsia. ¹⁹ Ababe heveorã Gabaoãnebemada israelerã ume necai panani carea bedea bãsidea. Waabema purura israelerãba poyasidea. ²⁰ Wãrãda Æcôrẽbãrã maã purudebemarãra so zarea bãsia israelerã ume djône wãnamãrẽã. Mãwã quĩrã djuburia neẽ israelerãba ãdjirãra jûma quenasidea Æcôrẽba Moisea jarada quĩrãca.†

²¹ Maã ewaride Josueba anaquitarã ãjũã eyaida bãde pananara poyapeda jûma quenasia. Hebroã purude beadada, Debir purude beadada, Anab purude beada sida quenapeda ãdji purura jûma babuesia. Mãwã Juda ãjũã eyaida bãde, waabema israelerã ãjũã eyaida bãde bida anaquitarãra jûma quenasia. ²² Anaquitarã ni abaΛda Israel druade zocai beẽ basía.‡ Ababe Gaza purude, Gat purude, Asdo purude bida panesidaa.

²³ Mãwã Josueba jûma maã druara edasia Æcôrẽba Moisea jarada quĩrãca. Dji ãjũãra Josueba israelerãa jûma jedecasia. Israeldeba yôpedada puruza ãjũãda diasia ãdjirãne bamãrẽã. Maãbe israelerãra ãdji druade necai duanesidaa.

† 11:20 Deuteronomio 7:16. ‡ 11:22 Numero 13:33. Anaquitarãra Anacadeba yôpedadarã basía. Ædjirãra drasoa waibaga beasia.

20

Mĩrũbada puru

¹ Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

² –Israelerāa jaradua mĩrũbada puruda b̄acuadamārēā m̄la Moisedeba bārāa jarada quĩrāca.* ³ Mĩā beai crĩchaē b̄ade abāba djārāda beaib̄ar̄a, dji beuda ēberārāba idji beadi naēna mā purudaa mĩrũ wāida b̄la. ⁴ Mama jũēpeda eda wāi naēna purude eda wābadama dji bororāa jũma nēb̄ar̄aida b̄la s̄awāsida. Dji bororāba cawasidara mā ēberāba jara b̄ara wārāda, idjira purude idu eda wābidapeda jaradida pan̄a s̄ama beida b̄ada. ⁵ Māne dji beuda ēberārāba idjida beadi carea mā purude iwidide wānib̄ar̄a, dji bororāba idjira diacara pan̄a mĩā beai crĩchaē b̄ade beada b̄ērā idjaba quĩrũbideba mĩā beadaē b̄ērā. ⁶ Barib̄ar̄a idjira mamāba āyā wācara b̄la aba dji cawa obadarāba jũmarā quĩrāpita wārāda bedede b̄ēana ab̄adadaa. Mā awara āyā wācara b̄la aba sacerdote dji dromaara b̄ada jaidab̄ar̄adaa. Māwānacarea wayacusa idji purude b̄ade wāida b̄la.–

⁷ Māwā jarada b̄ērā israelerāba mĩrũbada puruda b̄acuasidaa. Neptali ējũā eyaida b̄ade Quedé puruda b̄asidaa. Mā purura Galilea druade b̄la. Epraīl ējũā eyaida b̄ade Siquē puruda b̄asidaa. Juda ējũā eyaida b̄ade Quiriat-arbā puruda b̄asidaa. Mā purura idjaba Hebrōl abadaa. ⁸ Jordāl quĩrārē Jericodēba āmādaū odjabariare mĩrũbada puruda ūbea b̄asidaa. Rubēl ējũāne eya boro jewedade Beser puruda b̄asidaa. Mā purura ējũā pōāsa ewaraga b̄ade b̄la. Ga ējũāne Ramo puruda b̄asidaa. Mā purura Gala druade b̄la. Manase ējũāne Golāl puruda b̄asidaa. Mā purura Basāl druade b̄la. ⁹ Mā mĩrũbada puruda b̄acuasidaa israelerā, drua āibema ādjirā tāēna pan̄a sida poya mĩrũnamārēā. Mĩā beai crĩchaē b̄ade abāba djārāda beasira mama mĩrũ baida basia aba dji cawa obadarāba puru quĩrāpita wārāda bedea neē b̄ada ab̄adadaa.

22

Galade ējũā edapedadarā jēda wāpedada

¹ Māwānacarea Josueba Rubēlneba yōpedadada, Gadeba yōpedadada, idjaba āc̄ar̄a Manasedeba yōpedada sida tr̄ac̄uasida. ² Ādjirāa nāwā jarasia:

–Ācōrē nezoca Moiseba obijaradara bārāba jũma ĩjā osidaa. M̄la jarada sida jũma ĩjā osidaa. ³ Dairāa bārā djabarā b̄ērā, bārāra dairāare dārā djōsidaa. Idi bida wadi māwā pan̄a. Dadji Ācōrēba obi jaradara jũma osidaa. ⁴ Dadji Ācōrēba jarada quĩrāca dairā, bārā djabarāra nāl ējũāne necai b̄asia. Jālbe bārāra jēda diguida wānadua Ācōrē nezoca Moiseba Jordāl do quĩrārē ējũā diadamaa. ⁵ Barib̄ar̄a Ācōrē nezoca Moiseba ley diadara quĩrācuiteda jũma ĩjā oēadua. Mā leyba nāwā jara b̄la: dadji Ācōrēra quĩrānadua. Idji quĩrāpita jipa n̄ibadadua. Idjia obi b̄ara ĩjā oēadua. Ewariza idjira ēpēnadua. Jũma bārā soēeba, jũma bārā jauredēba bida idjia jara b̄ara oēadua.–

⁶⁻⁸ Māwā jarapeda Josueba ādjirāra nāwā bia jara b̄asia:

–Jālbe bārā diguida jēda wānadua. Bārā dji quĩrũ nebiara edapedada b̄ērā idib̄ar̄a bio ne bara panesidaa. Animarāda, oroda, paratada, bronceda, jiorroda, cacuade j̄abada sida zocārā edasidaa. Māra bārā djabarāa jedecadadua.–

Māwā jarapeda Josueba ādjirāra wābisida. Ara māda jēda ādji druadaa diguida wāsida. (Naēna Moiseba Basāl druara āc̄ar̄a Manasedeba yōpedadarāa diasida. Māwānacarea Josueba waabema Manasedeba

* 20:2 Numero 35:9-29.

yõpedadarãa Jordaã dodeba ãmãdau bæbariare bΛ ãjũãda diasia ãdji djabarã israelerã tãena.)

Mõgara ãtΛ pã buepedada

⁹ Rubeãneba yõpedadara, Gadeba yõpedadara idjaba ãcΛrΛ Manasedeba yõpedada sida waabema israelerã ume Canaaã druade pananada Silo purudeba ãdji drua Galadaa jëda wãbΛrΛsidaa. Gala druara ãdjirãba naëna edasidaa Æcõrëba Moisedeba jarada quĩrãca. ¹⁰ Gala druadaa wãbΛdade Jordaã dode jũene wãsidaa.* Mama Canaaã orroare Jordaã do icawa mõgarada waibΛa ãtΛ pã buesidaa animarã babue diabada quĩrãca. ¹¹ Mãwã opedadara waabema israelerãba ùrĩsidaa. ¹² Maãba ãdjirãba crĩchasidaa Galade panΛba Æcõrëra igarasidada. Maã carea Silo purude jũma ãbaa dji jΛresidaa Galade panΛ ume djõne wãni carea.

¹³ BaribΛrΛ djõne wãni naëna sacerdote Eleaza warra Piné abadada Gala druadaa na diabuesidaa Rubeãneba yõpedadarã ume, Gadeba yõpedadarã ume, idjaba mama panΛ Manasedeba yõpedadarã ume bedeamãrëã. ¹⁴ Piné ume israelerã bororãda die diabuesidaa. Ædjira dji dromarãda beasia. Israeldeba yõpedada puruzabemada aba aba diabuesidaa. ¹⁵ MaãgΛrãra Galadaa wãsidaa Rubeãneba yõpedadarã ume, Gadeba yõpedadarã ume, idjaba mama panΛ Manasedeba yõpedadarã ume bedeadamãrëã. Jũenapeda nãwã jarasidaa:

¹⁶ –Daira Æcõrë puru trãneba nãwã bedeadada. ¿Bãrãba cãrë cãrëã dadji israelerã Æcõrëra igarasida? ¿Cãrë cãrëã dadji Æcõrë epë pananada idu bΛdapeda mõgarara ãtΛ pã buesida dewara Æcõrëa animarã babue diadi carea? ¿Cãrë cãrëã idjia jara bΛra ãjã odaë basi? ¹⁷ Dadji israelerãba Peor abadade jũmawãyã cadjiruada osida bërã zocãrã quinisidaa.† Maã cadjirua opedada carea wadibida bia mĩga panΛa.‡ ¿Ara maãba bia bΛëca? ¹⁸ Mãwãra ¿bãrãba wayacusa Æcõrëra igaradica? Idi bãrãba mãwã odibΛrΛ, nu Æcõrëra wayacusa jũma dadji israelerã ume bio quĩrũya.

¹⁹ Bãrãmaa naã Gala ãjũãda Æcõrë quĩrãpita bië bΛbΛrΛ, idji wua de obida druadaa zedapeda dairã tãena ãjũãra edadadua. BaribΛrΛ Æcõrëba jaraðara igararãnadua. Daiba jara panΛ sida igararãnadua.§ Dadjirãba Æcõrë wua de caita animarã babue diabadada aba eropanΛa. Maã bërã dewarada orãnadua. ²⁰ Quĩrãnebadadua Jericode Æcõrëba ne jũma babuedaduada adamĩna Zerá warra Acaãba ãjãë ãcΛrΛ mërã edasida. Maã carea Æcõrëra jũma dadji israelerã ume bio quĩrũsia. Acaãba cadjirua oda carea idji awa beuë basia ãtebΛrΛ dewararã sida beusidaa.–

²¹ Maãne Rubeãneba yõpedadaba, Gadeba yõpedadaba idjaba mama panΛ Manasedeba yõpedada bida israelerã bororãa nãwã panusidaa:

²² –Æcõrë dji dromaara bΛba cawa bΛa daiba ãjã oë panΛneba ni idji igara panΛneba mãwã odaë basida. Maãra jũma Israel puru bida cawadida panΛa. Dairãba Æcõrë igaradi carea mãwã osidabΛrΛ, wa ãjã oë panΛneba mãwã osidabΛrΛ, dairãra jũma quenadua. ²³ Dairãba Æcõrë igaradi carea mã mõgarada ãtΛ pã buesidabΛrΛ idjia cawa oya. Maã awara dewara Æcõrëa animarã jũma babue diadi carea osidabΛrΛ, néudebema babue diadi carea

* **22:10** Jordaã dode. ÆcΛrΛmaarã maãba jara bΛa “Guelilot, Jordaã do icawa bΛma.” † **22:17** Numero 25:1-9. ‡ **22:17** Maã cadjirua opedada carea wadibida bia mĩga panΛa. Hebreo bedead nãwã bΛ bΛa: “Maã cadjirua opedadara wadibida jũma sΛgΛdaë panΛa.” ÆcΛrΛmaarã maãba jara bΛa ÆcΛrΛ israelerãba wadibida maã cadjiruara o panasidada. § **22:19** Daiba jara panΛ sida igararãnadua. Hebreo bedead maãba idjaba jara bΛa: “Dairãra bãrã ume bedead bΛrãnadua.”

osidabara, waa mañ ãcõrẽ ume necai beadi carea animarã draga babue diadi carea osidabara, ãcõrẽba cawa oya.

²⁴ Wārāda dairāba mañ mōgarara ãta pã buesidaa bārã warrarāba dai warrarā igararānamārēã. Crīchasidaa ewari aba bārã warrarāba dai warrarā nāwā jaradisicada: “Bārāra dai israelerã ãcõrẽ ēberārēã. ²⁵ Dai ãcõrẽba Jordaā dora dadjirã ēsi basia bārã Rubeāneba yōpedadara, Gadeba yōpedada sida awara beadamārēã. Mañba bārāra ãcõrẽ ēberārēã.” Bārã warrarāba māwā jarasidara dai warrarā ãcõrẽra igarabidia.

²⁶ Mañ carea dairāba mōgarara ãta pã buesidaa. Dewara ãcõrẽa animarã jūma babue diadi carea odaē basia, ni dewara sida babue diadi carea odaē basia. ²⁷ Ātebara jāwā osidaa bārāba, dairāba, dadji warrarā bida quīrānebadamārēã dairā bida ãcõrẽ de bama animarāda babue diadida panāda, dewara sida babuedida panāda, idjaba ãcõrẽ ume necai beadi carea animarā dragada babue diadida panāda. Māwāra nocoarebema ewariē bārã warrarāba dai warrarā nāwā poya jaradaēa: “Bārāra ãcõrẽ ēberārēã.”

²⁸ Dairāba crīchasidaa abalaba dairāa wa dai warrarā bida māwā jaradibara dairāba nāwā poya panunida: “Acadada, dai drōārāba za panā mōgara ãcõrẽa animarā babue diabada quīrāca bāda ãta pã buesidaa. Baribara animarã ãcõrẽa babue diadi carea odaē basida. Ātebara mañra osidaa bārāba, dairā bida quīrānebadamārēã jūma dadjirāra ãcõrẽ ēberārēã.” ²⁹ Dairāba ãcõrẽ igaradira ni mañra bida crīchadaca. Idji ēpē panāda idu bādaēa. Ababe idji wua de bama animarāda jūma babue diadia, nédebemada babue diadia, dewara sida babue diadia. Dewara animarā babue diabadada odaēa.

³⁰⁻³¹ Rubeāneba yōpedadaba, Gadeba yōpedadaba, idjaba mama panā Manasedeba yōpedada bida jarapedadara sacerdote Eleaza warra Pinéba, israelerã bororā die panā bida bia ūrīsidaa. Mañne Pinéba ādjirāa nāwā jarasia:

–Idi cawa panā ãcõrẽra dadjirā ume bāda. Bārāba ãcõrẽra igaradaē panā bēra idjia dadji israelerāra cawa oēa.–

³² Māwā bedepedadacarea sacerdote Eleaza warra Pinéra, israelerã bororā sida jēda Canaaā druadaa wāsidaa. Mañbe Rubeāneba yōpedadaba, Gadeba yōpedada bida Gala druade jarapedadara ādjirāba israelerāa jūma nēbarāsidaa. ³³ Mañra israelerāba bia ūrīnapeda ãcõrẽa bia bedeasidaa. Mamaaba ātaa Rubeāneba yōpedadarā ume idjaba Gadeba yōpedadarā ume djōnida waa bedeadaē basia. Ādji ējūā jūma ārīni sida waa bedeadaē basia.

³⁴ Rubeāneba yōpedadaba Gadeba yōpedada ume mōgara ãta pã buepedadara nāwā trā basidaa: “Za panā mōgara ãta pã buepedadaba bārāa, dairāa bida quīrānebabi bāa dadjirā Borora ãcõrēda.”

23

Josueba israelerāa bedeada

¹ Israelerā dji quīrū ume djō pananada ãcõrẽba necai bādacarea dārābarāde Josuera drōāda besia. ² Mañne idjia israelerā dji drōārāda, dji bororāda, dji cawa obadarāda, dji dromarā sida jūma trābipeda nāwā jarasia:

–Māra drōāda bā bēra dārā droaēa. ³ Bārāba unusidaa sāwā dadjirā Boro ãcõrẽra dadjirāare djōsida. Idjia carebasia naā druade bea purura poyadamārēã. ⁴ Māwānacarea māa ādji ējūāra dadji Israeldeba yōpedada puru doce panā jūma jedecasia. Mañ awara dadjirāba wadi edadaē panā ējūā sida māa jarasia sāwā jedecadida panāda. Jordaā dodeba aba āmādaū baebariare bā Pusa Droma Mediterraneo abadadaa māa jarasia sāwā ējūāra jedecadida

panΛda. ⁵ Dadji Boro Ācōrēba maļ ējūāne bea ēberārāra bārā quīrāpitabemada jūma āyā ɟarecuaya. Māwā bārāba ādji ējūā sida jūma edadīa idjia jarada quīrāca.

⁶ Quīrācuīta beadadua. Ācōrē ley Moiseba cartade bΛdara jūma ɟā o pananadua. Ni maārī bida āi orānadua. ⁷ Ēberārā wadi naļ druade bea ume ābaa bearānadua. Ādji ācōrē beara ēpērānadua. Maļrā quīrāpita chīrāborode copanenapeda bia bedearānadua idjaba iwidirānadua. Wārāneba jaradibΛrΛ ādji trāneba māwā orānadua. ⁸ Ewariza aba dadjirā ĀcōrēdrΛ ɟā pananadua idi ɟā panΛ quīrāca. ⁹ Dadji Ācōrēba puru droma mēsrā beada bārā quīrāpitabemada āyā ɟaretacuasīa. Aba idi bida ni abaΛba bārā droadaē panΛa. ¹⁰ Dadjirānebema abaΛba ādjirā mil panΛra āyā mīrū pirabibaria Ācōrēra dadjirāare djō bΛ bēra idjia jarada quīrāca. ¹¹ Maļ bēra quīrācuīta beadadua. Dadji Ācōrēra bio quīrānadua. ¹²⁻¹³ Idjira igararānadua. Maļ awara naļ druadebemarā wadi dadjirā tāēna bea ume ābaa bearānadua. Bārāba ādji caurāda edadibΛrΛ wa bārā caurāda ādjirāa diadibΛrΛ, bio cawadadua dadji Ācōrēba ādjirāra bārā quīrāpitabemada waa āyā ɟaretaēda. ĀtebΛrΛ ɟacaraba animarā ɟidabada quīrāca ādjirāba bārāra biē bΛdia. Soaba bārā ēcarrade ubΛda quīrāca wa ΛrΛ bārā daude bΛ quīrāca ādjirāneba bārāra bio mīga panania aba naļ ējūā bio bia bΛ Ācōrēba diadade bārā jūma quinibΛdadaa.

¹⁴ Dārāēne mΛra beuya. Māwāmīna bārāba sodeba, jauredēba bida cawa panΛa dadji Ācōrēba dadjirā itea oyada adara wārāda jūma osida. Ni maārī bida āi oē basīa. ¹⁵ Dadji Ācōrēba dadjirā itea ne bia oyada adara wārāda osimīna idjida igaradibΛrΛ idjia dadjirā biē bΛi jarada sida wārāda oya.* Māwā naļ ējūā bio bia bΛ idjia diadade dadjirāra jūma quinibiya. ¹⁶ Ācōrēba dadjirā ume bedea bΛdada bārāba ɟā odaēbΛrΛ, dewara ācōrē beada ēpēnapēda ādji quīrāpita chīrāborode copanenibΛrΛ, dadji Ācōrēra bārā ume bio quīrūya. Maļba bārāra dārāēne naļ ējūā bio bia bΛ idjia diadade jūma quinīnia.–

24

Beui naēna Josueba israelerāa jarada

¹ Josueba Siqueļ purude israelerāa jūma ābaa ɟaresīa. Maļne dji drōārāda, dji bororāda, dji cawa obadarāda, dji dromarā sida caita trācuapeḁa Ācōrē quīrāpita nūpanesīdaa. ² Maļbe Josueba purua nāwā jarasīa:

–Dadji Ācōrēba nāwā jara bΛa: “Bārā drōā naēnabemarā Euprate do quīrārē panabadjīdaḁe ɟΛwaba oda ācōrērāda ēpēbadjīdaa. Tareba māwā obadjīa. Abrahaļba, Naco bida Tarera ādji zeza basīa. ³ BaribΛrΛ mΛa Abrahaļda Euprate do quīrārēba enepēda naļ Canaaļ druade pΛrrΛabisīa. Idjīdeba mΛa ēberārāda zocārā yōbisīa. MΛa idji warra Isada unubisīa. ⁴ MΛa Isaa warrada umē unubisīa: Jacobo idjaba Esaú. Esaúa Seír eyaīda bΛ druada diasīa. Maļne Jacobora idji warrarā sida Egiptode panane wāsīdaa.* ⁵ Māwānacarea mΛa Moiseda Aaroļ sida Egiptodaa diabuesīa bārā ēdrΛ enenamārēā. MΛa egiptorāra bia mīgabīpeḁa bārāra ēdrΛ enesīa. ⁶ Egiptodeba ēdrΛ enebΛrΛde Pusa Purru icawa jūēsīdaa. Maļne Egiptodebema carreteḁeba djōbadarāba, cawayodeba djōbadarā bida bārāra ēpēsīdaa aba Pusa Purruḁaa. ⁷ Maļne bārāba quīrā djuburiada iwidīḁapeḁa mΛa bārā jēdaare ɟārārā pāīmada jira bΛsīa egiptorā nocoare. Egiptorāba Pusa Purruḁe bārā ēpēsīdaḁe mΛa pusaa

* **23:15** Deuteronomio 28:15-68. * **24:4** Genesi 46:8ḁeba aba 47:12ḁaa.

ādjirāra ānēbari edabisia.† Māa egiptorā cawa ođara bārāba bio cawa panΛa bārā drōārāba unupedađa bēra.

Māwānacarea bārāra ējūā pōāsa ewaraga bΛde bio dārā pΛrrΛa nībasidaa. ⁸ Māwā nīnane māa bārāra JordaΛ dodeba āmādaυ odjabariare panΛ amorreorāmaa edesia. Maāne ādjirāra bārā ume djōsidaa. BaribΛrΛ māa bārāa ādjirāra poyabisia. Bārā djōsidaa māa ādjirāra quenabipeda bārāba ādji ējūāra jūma edasidaa. ⁹ Māwānacarea moabitarā boro Zipor warra Balāda bārā israelerā ume djō quīrāa basia. Maāne idjia Beor warra Balaaāda trābisia bārā biē jara bΛmārēa. ¹⁰ BaribΛrΛ māa Balaaāa idu māwā obiē basia. ĀtebΛrΛ idjia bārāra barima zocārā bia jara bΛsia.‡ Māwā idjia biē jara bΛi bađadebemada māa bārāra ēdrΛ edasia.

¹¹ MamaΛba JordaΛ do chānapeda bārāra Jerico caita jūēne wāsidaa. Maāne Jericobebemarāra bārā ume djōsidaa baribΛrΛ māa bārāa poyabisia. Ara maā quīrāca māa amorreorāda, perezeorāda, cananeorāda, hititarāda, gerge-seorāda, heveorāda, jebuseorā sida bārāa jūma poyabisia. ¹² Bārāba chaba idjaba necoba ādjirāra poyadaē basia. ĀtebΛrΛ bārā djōne wāsidaa māabΛrΛ ādjirāra ne wayabipeda mīrū wābΛrΛsidaa nedΛrrΛba orrabΛrΛ quīrāca. Ara maā quīrāca māa naēna osia amorreo bororā umé pananara.§ ¹³ Māa ādji ējūāra néu bara, puru sida bārāa jūma diasia. Māwā uva, olivo sida bārāba upedađaēda cobadaa. Idjaba bārāba opedađaē puru beade panabadaa.”–

¹⁴ Maā awara Josueba nāwā jarasia:

–Ācōrēba māwā oda bēra idjira wayadadua. Ewariza sodeba idjira ījā pananadua. JΛwaba oda ācōrē bea dadji drōā naēnabemaba Euprate do quīrārē ēpē pananada idjaba Egiptode ēpē panana sida jūma batacuadađua. Ababe dadjirā ĀcōrēdrΛ ēpēnadua. ¹⁵ BaribΛrΛ bārāba dadji Ācōrēda ēpē quīrānaēbΛrΛ, idi jaradadua sālgΛda ēpēnida: dadji drōā naēnabemaba Euprate do quīrārē ēpē pananada wa naā druade amorreorāba ēpē panΛda. BaribΛrΛ māa, mā quimaba, mā warrarā biđa ĀcōrēdrΛ ēpēnia.–

¹⁶ Josueba māwā jaradacarea israelerāba nāwā panusidaa:

–Dairā biđa ĀcōrēdrΛ ēpēnia. Idjira ni maārī biđa igaradaēa dewara ācōrē ēpēni carea. ¹⁷ Dadji ĀcōrēbΛrΛ dadjirāra, dadji drōārā sida Egiptode nezocarā pananada ēdrΛ enesia. IdjiabΛrΛ dadjirā quīrāpita ne ununaca dromada ocuasias. Dadjirā Egiptodeba zesidaa idjiabΛrΛ ode, djārā druaza biđa waga basia. ¹⁸ IdjiabΛrΛ jūmarāda dadjirā quīrāpitabemada āyā jΛretacuasia. Amorreorā naā druade panana sida āyā jΛretacuasia. Maā bēra dairā biđa idjidrΛ ēpēnia. IdjidrΛ dai Ācōrēa.–

¹⁹ Maāne Josueba nāwā jarasia:

–Bārāba Ācōrēra poya ēpēnaēa. Dewarada idji quīrāca neēa. Idjia quīrāa bΛa bārāba ababe idjidrΛ quīrānida. Maā bēra idjia jara bΛda ījā odaēbΛrΛ idjaba cadjiruada odibΛrΛ idjia maāra quīrādoāēa. ²⁰ Bārāba Ācōrēda igaradapeda dewara ācōrē beada ēpēnibΛrΛ, idjia bārāra biē bΛya. Māwā bārā careba bađada idjia quinibiya.–

²¹ Maāne puruba jarasia:

–Dairāba dewara ācōrē beara ēpēnaēa; ababe ĀcōrēdrΛ ēpēnia.–

²² Josueba wayacusa jarasia:

–Bārāne bΛa. Bārāba wārāneba jarabΛdaa ĀcōrēdrΛ ēpēnida.–

Ādjirāba jarasidaa:

–Māē, māwā wārāneba jarabΛdaa.–

† 24:7 Exodo 14:15-30. ‡ 24:10 Numero 22:1neba aba 24:25daa. § 24:12 Numero 21:21-35. Abaridebemada bedeasia versículo 8de.

²³ Mañne Josueba jarasia:

–Māwā baibara bārā jawaba oda ācōrē beara isabe batacuadapeda sodeba dadji israelerā Ācōrēda ēpēnada.–

²⁴ Puruba panusia:

–Dadji Ācōrēdra ēpēnia; ababe idjia jara badra iñā odia.–

²⁵ Mañ ewaride Siqueñ purude Josuera israelerā ume bedea basidaa aba Ācōrēdra ēpēnida. Mañbe idjia leyda basia ādjirāba iñā ođamārēā. ²⁶ Mañgāra Josueba Ācōrē ley cartade basia. Mañbe mōgara waibada ãta nūmasia encina bacuru edre Ācōrē wua de caita. ²⁷ Mañne jūma israelerā nāwā jarasia:

–Za ba mōgarara babara bārāba Ācōrē ēpēniana apedadara quĩrānebamārēā. Bārāba Ācōrēda igaradibara nañ mōgaraba jūmarā cawabiya bārāba sewada osidada.–

²⁸ Māwā jarapeda Josueba purura ādjia edapedada ējūāza wābisia.

Josue, Eleaza sida jaidapedada

²⁹ Māwānacarea Nuñ warra Josue Ācōrē nezocara 110 poa baside jaidasia.

³⁰ Timnat-sera abadade idjia edada ējūāne israelerāba idjira tbarisidaa. Mañ ējūāra Epraiñ eyaida ba druade ba Gaa eya caita. ³¹ Josue zocai baside israelerāba Ācōrēra ēpē panasidaa. Idji jaidadacarea dji bororā idji ume panana zocai panasidade bida ēpē panasidaa. Mañ bororāba jūma unusidaa Ācōrēba israelerā itea odada.

³² Israelerāba Jose querasi bawara Egiptodeba enepedadara Siqueñne tbarisidaa.* Dji ējūāra Jacoboba Hamo warrarāa cien parata torrobari nēdosia. Hamora Siqueñ zeza basía. Mañ ējūāra Josedeba yōpedadarāba edasidaa.

³³ Aaroñ warra Eleaza sida jaidasia. Idjira Epraiñ eyaida ba druade tbarisidaa idji warra Pinéba eya zaque edadade.

* **24:32** Genesi 50:25; Exodo 13:19.

JUECE ISRAELERÃ ÊDRA BΛBADARÃ

Josue jaidadacarea israelerãba Ācōrēra igaradapeda dewara ācōrē beada ēpēbadjidaa. Māwā obΛdaza Ācōrēba ādjirāra dewara puru jΛwaeda bΛbadjia. Israelerã jūmawāyā mīga panΛne Ācōrēba quīrā djuburiada iwidibadjidaa. Mañ bērā idjia ēberāda bΛbadjia ādjirā ēdra bΛmāreā. Israelerāra 300 poa auđu māwā panasidaa aba Samuel ewaridaa. Mañ ewaride Israel druade dji boroda neñ basía. Jūmarāba ādjia quīrābΛdada obadjidaa (Juece 21:25).

Nañ cartara Juece abadaa. Dadjirāba edauđe crīchabadaa Juece bedeaba jara bΛda cawa obadarāda. BaribΛrΛ hebreo bedeade mañ bedeaba biara jara bΛa ēdra bΛbadarāda. Mañ carea ēberā bedeade nañ cartara trΛ bΛsidaa “Israelerã ēdra bΛbadarã.”

Adua panΛa caiba nañ cartara bΛsida. Āībērā Samuelba wa Nataλba wa Gaba bΛsisicada (1 Cronica 29:29). Dji bΛdaba cawabisia sāwā Ācōrēba israelerāra ādji dji quīrū jΛwaedabemada ēdra bΛbadjida. Idjaba cawabisia israelerāba Ācōrēra igaradibΛrΛ biē pananida.

Dadji ēberā bedeade Juece cartadebemada nañda bΛ eropanΛ: israelerāba Ācōrē igarapedadadebemada (2:1-23), Deborah, Baraco biēda cananeorā poyapedadadebemada (4:1-24), Gedeoλba madianitarā poyadadebemada (6:1neba aba 7:25daa), Jepteba amonitarā poyadadebemada (10:1neba aba 12:15daa), idjaba Sansoλba pilisteorā poyadadebemada (13:1neba aba 16:31daa).

2

Ācōrē nezoca bajānebemaba Boquiλne jarada

¹ Ācōrē nezoca bajānebemada Gilgaldeba Boquiλnaa wāpeda israelerāa nāwā jarasia:

–Māa bārāra Egipto druadeba ēdra edapeda mΛa diai jarada ējūānaa enesia. Māa bārā drōāenabemarāa nāwā jarasia: “Māa bārā ume bedea bΛdara āyā bΛēa. ² BaribΛrΛ nañ druade bearā ume bedea bΛrānada. Mōgara ādji ācōrē bea itea λtΛ pā buepedadada corapetacuadada.” Māwā jaradamīna bārāba ījānaē basía. ¿Cārē cārēā māwā odaē basi? ³ Bārāba ījānaē bērā mΛa jaraya: puru nañ druade beara mΛa waa bārā quīrāpitabemada āyā jΛretaēa. ĀtebΛrΛ soaba bārā ēcarrade ubΛda quīrāca ādjirāneba bārāra bia mīga panania. Mañ awara bārāba ādji ācōrē bea ēpēnapeda bio biē panenia.–

⁴ Ācōrē nezoca bajānebemaba māwā jaraside jūma israelerāra jīgua jīā du-anesidaa. ⁵ Mañ bērā mama trΛ bΛsidaa Boquiλ.* Idjaba mama animarāda Ācōrēba babue diasidaa.

Josue jaidada

⁶ Josueba israelerã wābisode ādjia edapedada ējūāza wāsidaa.† ⁷ Josue zocai baside israelerāba Ācōrēra ēpē panasidaa. Idji jaidadacarea dji bororā idji ume panana zocai panasidade biēda ādjirāba ēpē panasidaa. Mañ bororāba jūma unusidaa Ācōrēba israelerã itea odada.

⁸ Nuλ warra Josue Ācōrē nezocara 110 poa baside jaidasia. ⁹ Timnatsera abadade idjia edada ējūāne israelerāba idjira tΛbarisidaa. Mañ ējūāra

* **2:5** Hebreo bedeade Boquiλ trΛba jara bΛa “jīābadarã.” † **2:6** Josue 24:1-28.

Epraiĩ eyaida bΛ druade bΛa Gaa eya caita. ¹⁰ Josue ewaridebemarã jũma jaidapedadacarea ãdjideba yõpedadarãba ãcõrẽra, idjia israelerã itea o bada sida quĩrãdoasidaa.

Israelerãba ãcõrẽ igarapedada

¹¹ Mãwãnacarea israelerãba ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada osidaa. JΛwaba oda ãcõrẽ Baal abadada ëpësidea. ¹² ãcõrẽba ãdji drõã naënabemarãra Egiptodeba ëdrΛ edadamĩna idjira igarapeda ãdji caita bearã ãcõrẽda ëpësidea. Mãwã ãcõrẽra quĩrũbisidaa. ¹³ ãdjirãba ãcõrẽra igarapeda Baal abadada, Astarte abada sida ëpësidea. ¹⁴ Maã carea ãcõrẽra israelerã ume bio quĩrũsia. Maãba idjia ne drΛabadarã ãdjia erobeara idu jãrĩbisia. Idjaba ãdji dji quĩrũa ãdjirãra idu poyabisia. DjõbΛdade israelerãba waa poyadaẽ basía. ¹⁵ Djõne wãbΛdaza ãcõrẽra dji quĩrũare djõbadjia. Maã bẽrã israelerãba poyadaca basía ãcõrẽba naëna jarada quĩrãca. Mãwã bia mĩga duanabadjidaa.

ãcõrẽba ëdrΛ bΛbadarã diada

¹⁶ Mãwã bia mĩga panΛne ãcõrẽba ãcΛrΛ ëberãrãda bΛbadjia israelerãra ne drΛabadarã jΛwaedabemada ëdrΛ bΛdamãrẽã. ¹⁷ BaribΛrΛ israelerãba maã ëdrΛ bΛbadarã bedeara ijãnaca basía. ãtebΛrΛ dãrãéne ãcõrẽra wayacusa igarapeda dewara ãcõrẽ beada ëpënapeda bia bedeabadjidaa. ãcõrẽba obi jaradara ãdji drõã naënabemaba ijã o pananamĩna ãdjirãba ijã odaẽ basía. ¹⁸ Dji quĩrũba ãdjirã biẽ o panΛne bia mĩga panΛ bẽrã ãduba mĩã sopua bedeabadjidaa. ãcõrẽba maã ùrĩbΛrΛza ãdjirãra quĩrã djuburiapeda aba bΛbadjia ãdjirã dji quĩrũ jΛwaedabemada ëdrΛ bΛmãrẽã. ãcõrẽra maã ëberã ume bΛ bẽrã idji zocai bΛmisa israelerãra dji quĩrũ jΛwaedabemada ëdrΛ bΛbadjia. ¹⁹ BaribΛrΛ dji ëdrΛ bΛbari jaidadacarea israelerãba wayacusa dewara ãcõrẽ beada ëpënapeda bia bedeabadjidaa. Maã cadjirua obΛdaza ãdji djibarirãba opedada cãyãbara auɖuara obadjidaa. CΛwΛrΛ zareadeba ãdjia cadjirua obadara igaradaca basía. ²⁰ Maã carea ãcõrẽra israelerã ume bio quĩrũpeda nãwã jarasia:

–Mãa israelerã drõã naënabemarã ume bedea bΛdara naã ëberãrãba igarasidaa. Mãa jaradara ijãnacaa. ²¹ Maã bẽrã puru bea Josueba poyadaẽra mãa israelerã quĩrãpitabemada ni aba biɖa ãyã jΛretaẽa.–

²² ãcõrẽba maã puru beara Canaaã druade idu bebisia israelerãba idjida ëpëni cawaya ãdji drõã naënabemaba ëpëpedada quĩrãca. ²³ Josue ewaride ãcõrẽba maã puru beara ãyã jΛretaẽ basía. Idjia Josuéa poyabiẽ basía, ãtebΛrΛ Canaaã druade idu bebisia.

4

Deborãba Baraco ume Sisarã poyapedada

¹ Ehud jaidadacarea israelerãba wayacusa ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o panesidaa. ² Maã carea ãcõrẽba ãdjirãra cananeorã boro Jabiã jΛwaeda basía. Jabiãra Hazor purude babadjia. Jabiã sordaorã borora Sisarã basía. Maã Sisarãra Haroset-goĩne babadjia. ³ Jabiãba djõbada carreta jiorro odada noveciento erobasia. Veinte poa israelerãra quĩrã djuburia neẽ bio bia mĩga erobasia. Maãne israelerãba ãcõrẽa quĩrã djuburiada iwidisidaa.

⁴ Maã ewaride Deborãda israelerã cawa obari basía. Idjira ãcõrẽneba bedeabadjia. Lapidot quima basía. ⁵ Maã Deborãra Epraiĩ eyaida bΛ druade babadjia Ramã puru idjaba Betel puru ësi. Israelerã nẽbΛrade panΛne

idjima wābadjidā cawa omārēā. Cawa obarāde Deborāra urutaca bā edre chūmabadjia. Mañ bēā mañ bacurura Deborā Uruta trā bāsidaa.

⁶ Ewarī aba Deborāba Abinoañ warra Baracoda trābisía. Idjira Neptali druade Quedé purude babadjia. Baraco zedacarea Deborāba nāwā jarasia:

–Dadji israelerā Ācōrēba bāa nāwā jara bāa: “Sordaorā Neptalidebemada Zabuloñnebema sida die mil ededua Tabor eyadaa. ⁷ Māa Jabiñ sordaorā boro Sisarāda bā ume djōne wābiya. Dji carretadeba djōbadarāda, waabema sordaorā sida eneya Quisoñ do zaquedaa. Baribarā māa bāa ādjirāra poyabiya.”–

⁸ Mañne Baracoba Deborāa jarasia:

–Bāda mā ume wāibarā māra wāya. Bāda wāēbarā mā sida wāēa.–

⁹ Deborāba jarasia:

–Bia bāa, māēteara māra bā ume wāya. Baribarā Sisarā poyadacarea bāra trā bāgaēa, Ācōrēba Sisarāra wērāa poyabi bēā.–

Ara mañda Deborāra Baraco ume Quedes purudaa wāsia. ¹⁰ Mama Baracoba sordaorā Zabuloñnebemada, Neptalidebemada sida die mil ābaa jarepeda Tabor eyadaa edesia. Deborā sida idji ume wāsia.

¹¹ Mañ ewaride quenita Hebere abadada Quedes puru caita babadjia. Naēna idjira waabema quenitarā ume badada Zaanaim jewedade idji wua dera o erobasia.* Mañ Heberera Moise zāwārē Hobādeba yōna basía.†

¹² Mañne Sisarāba ūrīsia Abinoañ warra Baracora idji sordaorā ume Tabor eyadaa wāsidaa.‡ ¹³ Mañ carea idji jiorro oda djōbada carreta noveciento panāda, idji sordaorā sida ābaa jarepeda Haroset-goiñneba Quisoñ do zaquedaa wāsidaa.

¹⁴ Mañbe Deborāba Baracoa jarasia:

–Ādjirā ume isabe djōne wānadua! ĩdibarā Ācōrēba bāa Sisarāra poyabiya! ĩĀcōrēra bā na wābarāa!–

Ara mañda Baracora idji sordaorā die mil panā ume Tabor eyadeba edaa djōne wāsidaa. ¹⁵ Djōne wābadade Ācōrēba Sisarāra, carretadeba djōbadarāra, waabema sordaorā sida bio ne wayabisia. Mañ bēā Baracoba idji sordaorā ume necoba zocārā quenasidaa. Baribarā Sisarāra idji carretadeba udu jādrapeda mīrū pira wāsia. ¹⁶ Mañne Baracoba Sisarā carretadeba djōbadarāra, waabema sordaorā sida ēpēsidaa aba Haroset-goiñnaa. Māwā Sisarā sordaorāra jūma quenasidaa. Ni aba bida zocai beē basía.

¹⁷⁻¹⁸ Mañ ewaride Hazerdebema boro Jabiñra quenita Hebere ēberārā ume necai basia. Mañ carea Sisarāra ādjimaa mīrū wāsia. Jūēside wērā Jael abadaba idjira audiabaride wāsia. Mañ wērāra Hebere quima basía. Jaelba nāwā jarasia:

–Mā boro, diguida zedua. Ne wayarādua.–

Ara mañda Sisarāra Jael wua dede edaa wāpeda tabesia. Mañne Jaelba idjira borobaba ānēbari bāsia. ¹⁹ Sisarāba jarasia:

–Mā quīrā djuburia baidoda diadua. Māra opichia bāa.–

Jaelba paca jubada animarā e odade tā erobasia. Māra ewapeda paca jubara diasia. Mañbe Sisarāra wayacusa ānēbari bāsia.

²⁰ Sisarāba jarasia:

–Wua dede eda wābadama chūmedua. Bariduada zepeda nāwā iwidibarā: “¿caida nama bā?”, jaradua ēberā neēda.–

* **4:11** Zaanaim jeweda. Mañ bedeaba idjaba jara bāa “Zaanaim encina bacuru droma.” † **4:11** Moise zāwārē Hobā. Numero 10:29de jara bāa Hobāra Moise zāwārē Reuel warra basida. ‡ **4:12** Abinoañ warra. Acarā traduccioñne mañ bedeara neēa.

²¹ Sisarára sê ɓa bërã bio cãĩ ɓesia. Maɓbe Hebere quima Jaelba wua de egorodaa cachibada bacuru cūmiada, dji cachibada sida edasia. Jaelera chu-pea eɗa wãpeda maɓ bacuruba Sisará borora egorodaa wãya cachi nūmasia. Māwã Sisarára beasia.

²² Baracoba Sisará jaɾa ɓaɗe Jael purude jũesia. Maɓne Jaelba idji audiabaride wãpeda nãwã jarasia:

–Zedua, ɓa jaɾa ɓara mɔa acɓbiya.–

Ara maɓda Baracora Jael wua dede eɗa wãpeda Sisarára beu tabɗa unusia. Jaelba cachida bacurura wadi Sisará borode su nūmasia.

²³ Maɓ ewaride Ācōrēba israelerã quĩrãpita cananeorã boro Jabiɔra māwã poyasia. ²⁴ Mamaɓba ɔtaa israelerã cananeorã boro Jabiɔ ume djōɓɗadaza poyabadjidaa aba idji beabɗadadaa.

6

Ācōrēba Gedeoɔ trɔna

¹ Māwānacarea israelerãba wayacusa Ācōrē quĩrãpita cadjiruada o panesidaa. Maɓ carea Ācōrēba ādjirãra siete poa madianitarã jaɓaɗe ɓasia.

² Madianitarãba ādjirãra bio bia mĩga eropanɓ bërã eyadaa wānapeda uria beade, jogoa beade, ɔta dji quĩrũ poya wācara ɓamaa bida mĩrũ panesidaa.

³ Israelerãba u eropanara madianitarãba, amalecitarãba, idjaba ɔmāɗau odjabariarebemarã bida jārĩcuade zebadjidaa. ⁴ Ādjirã israelerã ējũāne panane israelerãba u eropanara jũma ārĩbadjidada aba Gaza ējũānaa. Maɓ bërã israelerãba codi carea nĩ cārē sida neē panasidaa. Ovejada, pacada, burro sida neē panasidaa. ⁵ Madianitarãba, waabemarã sida ādji wua de bara idjaba ādji animarã bara israelerã druadaa zedapeda ne jũma ārĩ wābadjidada adichichi zocārãba néu jũma cobada quĩrãca. Ādjirãba ādji cameyo sida zocārã panɓ bërã poya juachadaca basía. ⁶ Madianitarãba ne jũma jārĩcuabadjida bërã israelerãba ne neē panasidaa. Maɓ carea israelerãba Ācōrēba quĩrã djuburiada iwidisidaa.

⁷⁻⁸ Māwã quĩrã djuburiada iwidi panɓ bërã Ācōrēba idjideba bedebarida aba ādjirãmaa diabuesia. Maɓ ēberãba ādjirãa nãwã jarasia:

–Dadji israelerã Ācōrēba nãwã jara ɓa: “Mɔa bārãra Egiptode nezoca pananada ēɗra enesia. ⁹ Egiptorã jaɓaɗabemada, jũma bārã biē o eroɓea jaɓaɗabema sida mɔa bārãra ēɗra ɓasia. Mɔa ādjirãra bārã quĩrãpitabemada jũma āyã jaɓetapeda ādjirã druara bārãa diasia. ¹⁰ Iɗira bārãra amorreorã druada bade panabadaa, baribara mɔa bārãa jarasia ādjirã ācōrē beada ēpērānamārēã. Ababe mɔ, bārã Ācōrēɗra ēpēnida panana asia. Baribara mɔa jaradara ijanacaa.”–

¹¹ Maɓ ewaride Ācōrē nezoca bajānebemada zepeda Opra puru caita encina bacuru edre chūmesia.* Maɓ bacuru djibarira Abiezedeba yōna Joasa basía. Mama caita Joasa warra Gedeoɔba trigoda uva biwadagabada uriade mērã ezoa ɓasia madianitarãba unurānamārēã. ¹² Ācōrē nezoca bajānebemara Gedeoɔma odjaside nãwã jarasia:

–Ēberã mēsra ɓa idjaba sozarra ɓa, Ācōrēba ɓa ume ɓa.–

¹³ Maɓne Gedeoɔba nãwã jarasia:

–Mɔ boro, Ācōrēda wārada dadjirã ume ɓabara, ɔsāwã jācua mĩga panɓ? Ācōrēba dadjirãra madianitarã jaɓaɗe ɓasia. Dadji drōārãba nēɓaraɓidaa

* **6:11** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 14de jara ɓa maɔra Ācōrē basida.

Ācōrēba ne ununaca o badeba dadjirāra Egiptode nezoca pananada ēdra edasida. Mañda ṣsāḷbe waya ne ununacara dadjirā itea oi?–

¹⁴ Mañne Ācōrēba Gedeoḷ acāpeda nāwā jarasia:

–Ba ḷbaadeba israelerāra madianitarā ḷawaedabemada ēdra ḷdua. ṣMābḷra ḷara wābi ḷēca?–

¹⁵ Baribḷra Gedeoḷba panusia:

–Mā boro, ṣmā sāwā dadi israelerāra ēdra ḷai? Mā ēberārāra jūma Manasedebema dji ne nečara quedea. Mañ awara māra mā ēberārānebema dji edaara quirua.–

¹⁶ Ācōrēba jarasia:

–Māra ba ume bai bēra ḷa madianitarāra poyaya ēberā aba poyabḷra quīrāca.–

¹⁷ Mañne Gedeoḷba jarasia:

–Ba wārāda māda bia unu ḷabḷra, cawabidua ḷdra wārāda mā ume bede ba. ¹⁸ Mā ba itea ne enepeda ḷ quīrāpita ḷaya. Mā quīrā djuburia āyā wārādua mā enebḷramisa.–

Ācōrēba panusia:

–Mā jāya aba ḷ zebḷra daa.–

¹⁹ Ara mañda Gedeoḷra wāpeda chiwatu zaqueda beapeda djusia. Idjaba harinada veintidos libra edapeda paḷ dji ēsābari neḷ ḷda ocuasía.† Jūma widacarea nedjarara jamarade ḷpeda dji bara cugurude jue edapeda encina bacuruda jūma edesia. ²⁰ Mañne Ācōrē nezoca bajānebemaba Gedeoḷa jarasia nedjarara, paḷ sida mōgara ḷrā cobḷpeda dji bara jūma ḷrā weamārē. Ara mañda Gedeoḷba māwā osia. ²¹ Mañbe Ācōrē nezoca bajānebemaba nedjarara, paḷ dji ēsābari neḷ ḷ sida bacuru quēḷba warasia. Ara mañne mōgaradeba tḷba eradrḷpeda nedjarara, paḷ sida jūma bá wāsía. Māwābḷra de Ācōrē nezoca bajānebema sida nēbasía.

²² Mañne Gedeoḷba cawasia idjia Ācōrē nezoca bajānebemada unusida. Mañ carea jarasia:

–¡Ay, mā Boro Ācōrē! Idibḷra māra beuya ḷ nezoca bajānebema quīrāda ununa bēra.–

²³ Baribḷra Ācōrēba jarasia:

–Bāra beuē. Ne wayarādua. Necai badua.–

²⁴ Mama Gedeoḷba mōgarada ḷta pā buesia Ācōrēda idji ume bededa bēra. Mañ mōgara ḷta pā buedara trḷ ḷasia “Ācōrēba necai bai diabari.”‡ Mañ mōgara ḷta pā buedara wadibida Opra purude ḷa Abiezedeba yōpedadarā ējūāne.

²⁵ Ara mañ diamasi Ācōrēba Gedeoḷa nāwā jarasia:

–Ba zeza paca dji umēbemada siete poa ḷda edadua.§ Mañba ḷ zezaba mōgara Baal quīrāca oda ḷta nūmācārīda errebari coratadua. Mañ orrocawa ḷ bacuru Aserá quīrāca oda nūmācārī sida coratadua. ²⁶ Mañbe nañ eya borode mōgarada ḷta pā buedua animarā mā babue diai carea. Mañ mōgara pā bueda ḷrā bacuru Aserá quīrāca odara cajērāpeda ḷ zeza paca dji umēbemara beapeda mā babue diadua.–

²⁷ Ara mañda Gedeoḷba idji nezocarāda die trḷpeda Ācōrēba jarada quīrāca diamasi osia. Āsa oē basía idji zeza ēberārāda, purudebemarā sida waya ba da bēra.

† **6:19** Veintidos libra. Hebreo bedede jara ḷa “efa.” ‡ **6:24** Ācōrēba necai bai diabari. Hebreo bedede Jehová-salom bá ḷa. § **6:25** Paca dji umēbemada siete poa ḷda. Hebreo bedede māra ebuda ḷēa.

²⁸ Nurēma purudebemarā piradr^Λbadade unusidaa mōgara Baal quĩrāca odara tab^Λda idjaba bacuru Aserá quĩrāca oda mama bada sida neēda. Mañ awara unusidaa aba^Λba Gedeo^Λ zeza paca dji umébemara mōgara ^Λta pā bueda ^Λr^Λ babuesida.

²⁹ Mañne ādjiza dji iwidⁱ duanesidaa:

–¿Caiba jāwā osi?–

Jūmarā iwididapeda cawasidaa Gedeo^Λba māwā osida. Mañ carea Gedeo^Λ zeza Joasamaa wānapeda jarasidaa:

³⁰ –B^Λ warrara dajadaa zebidua. Mōgara Baal quĩrāca odara idjaba bacuru Aserá quĩrāca oda mama bada sida coracuasía. Mañ carea dairāba idjira beadia.–

³¹ Mañne Joasaba idji ume quĩrū pan^Λa nāwā jarasia:

–¿Māwāra bārāba Baalda carebaēica? ¿Idjiare djōnica? Māa jaraya baridubaba Baalera carebaib^Λr^Λ ^Λnadr^Λi naēna beuida b^Λa. Baalda wārāda ācōrēb^Λr^Λ, idjidr^Λ idji mōgara coratada ume djōida b^Λa.–

³² Gedeo^Λba mōgara Baal quĩrāca odara coratada bēra mañ ewarideba ^Λtaa idjira tr^Λ jarasidaa Jerobaal.*

Ācōrēba jarada wārā arada Gedeo^Λa cawabida

³³ Mañ ewaride madianitarāda, amalecitarāda, ^Λmāda^Λ odjabariarebemarā sida jūma ābaa dji j^Λredapeda Jorda^Λ do chānapeda Jezreel jewedade duanesidaa.

³⁴ Mañne Ācōrē Jaurera Gedeo^Λmaa zesia. Mañ bēra Gedeo^Λba oveja cachuda jīgua zasia Abiezedeba yōna purura ābaa j^Λrei carea. ³⁵ Mañbe idjia bededa diabuesia Manasedeba, Aserdeba, Zabulo^Λneba, idjaba Nep^Λtalideba yōpedadarā zedamārēā. Jūmarā zedapeda Gedeo^Λ careba djōni carea panesidaa.

³⁶ Mañne Gedeo^Λba Ācōrēa nāwā jarasia:

–B^Λa jarasia m^Λneba dai israelerāra ēdr^Λ b^Λaída. ³⁷ Māa cawa quĩrā b^Λa b^Λa jaradara wārāda. Daiba trigo c^Λrad^Λgabadama m^Λa oveja cara mōda b^Λda egode b^Λya. Nurēma mañ oveja carada beguea baib^Λr^Λ mañne egorora pōāsa baib^Λr^Λ, m^Λa cawaya wārāda m^Λneba dai israelerāra ēdr^Λ b^Λaída, b^Λa jarada quĩrāca.–

³⁸ Gedeo^Λba jarada quĩrāca māwāsía. Nurēma piradr^Λpeda oveja carara tapuyab^Λr^Λde baidoda taza aba piasía. ³⁹ Barib^Λr^Λ Gedeo^Λba Ācōrēa jarasia:

–Māa jāwā mīa sē b^Λmīna m^Λ djuburia quĩrū^Λdua. Waya cawabidua b^Λa jaradara wārāda. Nañ diamasi ējūāra begueabidua barib^Λr^Λ oveja carara pōāsa b^Λdua.–

⁴⁰ Mañ diamasi Ācōrēba māwā osía. Nurēma ējūāra jūma beguea basía, mañne oveja carara pōāsa basía.

7

Gedeo^Λba madianitarā poyada

¹ Nurēma diapededā Gedeo^Λ, Jerobaal abadara idji ume pan^Λ sida pirabaridapeda Harod baido ^Λta bogadr^Λ b^Λmaa wāsidaa. Mama madianitarā ume djōni carea panesidaa. Madianitarāra ādjirā quĩrāpe duanasidaa Jezreel jewedade Moré eya caita.

² Mañbe Ācōrēba Gedeo^Λa jarasia:

–B^Λa sordaorāra jūmawāyā ero^Λb^Λa. Māa bārā israelerā zocārā pan^Λa madianitarāda idu poyabib^Λr^Λ, bārāba jaradia ara bādji ^Λb^Λadeba poyasidada.

* **6:32** Hebreo bedede Jerobaal trāba jara b^Λa: “Baaldr^Λ djōida b^Λa.”

³ Mañ carea bΛ sordaorãa jaradua abaΛda ne waya bΛbΛrΛ, nañ Gala eyadeba diguidaa wãida bΛda.*

Gedeoλba mawã jarabΛrΛde veintidos mil jēda wãsidaa. Mañne die mil panesidaa. ⁴ Mañbe Ācōrēba jarasia:

–Wadibida jūmawāyã zocārã panΛa. Do zaquedaa baido dodamārēã ede-dua. Mama mΛa cawabiya cairãda djōne wānida panΛda. MΛa nañ ēberãda bΛ ume wāyana aibΛrΛ, idjira wãida bΛa. Wãéana aibΛrΛ wāiē bΛa.–

⁵ Ara mañda Gedeoλba idji sordaorãra edesia baido dodamārēã. Mawã panΛne Ācōrēba Gedeoλa nāwã jarasia:

–ΛcΛrΛba baidora ādji jΛwa jāne jue edadapeda usa quĩrãca sene do panΛa. Waabemaba chĩrãborode copanenapeda baidora do panΛa. Ādji jΛwa jāneba do nūpanΛra awara bΛdua.–

⁶ Dji jΛwa jāneba do nūpanΛra tresciento panasidaa. Waabemaba chĩrãborodeba baidora do panasidaa. ⁷ Mañbe Ācōrēba Gedeoλa jarasia:

–Mañ tresciento panΛba mΛa bΛa madianitarãra poyabiya. Mawã mΛa bārã israelerãra ēdrΛ bΛya. Waabema sordaorãa jaradua ādji diguidaa wānamārēã.–

⁸ Ara mañda Gedeoλba ādjirãa jarasia diguidaa wānamārēã baribΛrΛ ādjia codi careabemada, oveja cachu sida amebisia. Ādjirã wāpedadacarea Gedeoλ sordaorãra trescientobe panesidaa. Mañne madianitarãra edaa Jezreel jewedade duanasidaa.

⁹ Diamasi Ācōrēba Gedeoλa nāwã jarasia:

–Pirabaridapeda madianitarã ume djōne wānadua. MΛa bΛa ādjirãra poyabiya. ¹⁰ BaribΛrΛ bΛa ādjirã ume djōne wāi carea waya bΛbΛrΛ, nañrã ādjirã duanΛmaa bΛ nezoca Purá ume edaa wādua. ¹¹ Mañbe ādjirãba jara panΛda ũrĩdua. Mañba bΛra sozarraara beya ādjirã ume djōi carea.–

Ara mañda Gedeoλra idji nezoca Purá ume edaa wāsia madianitarã panΛ caita. ¹² Mañne Jezreel jewedara bira nūmasia madianitarãba, amalecitarãba, āmādaŭ odjabariarebemarã biēda. Ādjirãra cābana panasidaa adichichi néu code zebada quĩrãca. Ādji cameyora poya juachadaca basía ĩbΛ pusa icawa bΛ quĩrãca.

¹³ Gedeoλ madianitarã duanΛma jūēside ũrĩsia ēberãda umé bedea panΛda. AbaΛba nēbΛrΛ basia idjia cāĩmocarade ununada. Nāwã jarasia:

–MΛ cāĩmocarade unusia cebada pañ borococoa oēlada nama dadjirã duanΛmaa bΛrabari zebΛrΛda. Mañba wua dedaa tabaride zebΛrΛba coratasia.–

¹⁴ Mañne dewarabemaba jarasia:

–MañgΛba jara bΛa jāñ Israeldebema Joasa warra Gedeoλda idji neco bara djōne zebΛrΛda. Wārãda Ācōrēba idjía dadji madianitarãra dadjirãare panΛ sida jūma poyabiya.–

¹⁵ Gedeoλba mañ cāĩmocarara, dji cawa jarada sida ũrĩpeda Ācōrēa bia bedeasia. Mañbe israelerã sordaorã panΛmaa jēda wāpeda jarasia:

–Ācōrēba dadjirãa jāñ madianitarãra poyabiya. ¡Ara nawena pirabaridadua djōne wāni carea!–

¹⁶ Mañbe Gedeoλba idji sordaorã tresciento panΛda awara awara basia. Idjia cien edasia, dewara boro umé panΛa ādjiza cien diasia. Mañbe oveja cachuda, zoco sida jūmarãa jedecasia. Cādorrona ĩbĩrãda mañ zocode eda bΛbicuasias ebuda ānarāmārēã. ¹⁷⁻¹⁸ Mañbe ādjirãa jarasia:

* **7:3** Nañ Gala eya. Hebreo bedeadē mañra ebuda bΛēa.

–Naãrã dadjirãba madianitarãra jũrã edadia. Mãda acãdadua. Mãda ãdjirã duanã wagabe jũësira mã obãrã quĩrãca odadua. Mã, mã ume wãbãda biã cachura jĩgua zabãdade bãrã biã zadadua. Maãbe nãwã biãdadua: “ĩÃcõrẽ trãneba, Gedeoã trãne biã djõbãdaa!”–

¹⁹ Maãbe Gedeoãra idji sordaorã cien panã ume madianitarã panã wa-gaa jũësidã. Dãrãë basia madianitarãba ãdji ariquẽtra wagabadarãda bãcuapedadãda. Maãne Gedeoãba idji ume panã biã cachura jĩgua zasidã. Zoco ãdji jãwade eropanã sida abeda bogatasidã. ²⁰ Ara mãne dji bororã umé panãba ãdji sordaorã biã cachura zasidã. ãdji zoco sida bogatasidã. Maãbe dji ãbĩrãda ãdji jãwa acãare edasidã. Cachura ãdji jãwa araare eropanasidã. Maãne nãwã biasidã:

–ĩÃcõrẽ trãneba, Gedeoã trãne biã djõbãdaa!–

²¹⁻²² Mãne israelerã tresciento panãba cachura ãdji duanãma zá panesidã. ãdjirãba madianitarãra jũrã eropanana bãrã madianitarãra biãdapeda mĩrũ piraposidã. Mãne ãcõrẽba madianitarãra ara ãdjiduba necoba djõbigasia. Mãwã panãne madianitarãra Zereraãda wãbada ode Bet-sita purudã mĩrũ wãsidã. Idjaba Abel-mehola purudã Tabat caita mĩrũ wãsidã. ²³ Mãne Gedeoãba israelerã Neptalidebemada, Aserdebemada, jũma Manasedebema sida trãbigasia madianitarã ëpẽnamãrẽã. ²⁴ Gedeoãba bededa Epraiã eyaida bã ëjũãnaa diabuesia Epraiãnebemarã djõne zedapeda madianitarã Jordaã dode idu chãbirãnamãrẽã. Ara mãda Epraiãnebemarãra eda zedapeda Bet-barade, Jordaã jewedade biã do chãbadama jãsidã. ²⁵ Mãwã panãne madianita bororãda umé jidasidã, Oreb idjaba Zeeb.† Oreb abadara beasidã eya ãra jira bãma. Mama trã bãsidã “Oreb eya ãra jira bã.” Zeeb abadara beasidã uva biwadãgabada uriaã. Mama trã bãsidã “Zeeb uva biwadãgabada.” Israelerãba waabema madianitarã ëpẽpedadacarea ãdjia Oreb borora, Zeeb boro sida bãã tudapeda Jordaã do quĩrãrẽ Gedeoãmaa edesidã.

10

Tola idjaba Jaír

¹ Abimele jaidadacarea Puvã warra Tola abadaba israelerãra dji quĩrũ jãwaedabemada ëdrã bãbadjia. Idjira Dodo wiuzaque basia. Isacardeba yõna basia. Epraiã eyaida bã ëjũãne Samir purude bãbadjia. ² Tolaba israelerãra 23 poa ëdrã bãbadjia. Jaidaside Samir purude tãbarisidã.

³ Tola jaidadacarea Jaír Gala druadebemada 22 poa israelerã ëdrã bãbari basia. ⁴ Idjia warrarãda treinta erobasia. Mãgãrãra treinta burro ãrã nĩbabadjidã. Gala druade treinta puru ãdjirã jãwaeda eropanasidã. Mã puru beara waðibida Jaír puru abadaa. ⁵ Jaír jaidaside Camoã purude tãbarisidã.

Amonitarãba israelerã biẽ eropanana

⁶ Mã ewaride israelerãba wayacusa ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o panesidã. Baal abadada, Astarte abada sida ëpẽsidã. Idjaba Siriadebemarã, Sidoãnebemarã, moabitarã, amonitarã idjaba pilisteorã ãcõrẽ beada ëpẽsidã. ãcõrẽra abeda igarasidã. ⁷ Mã carea ãcõrẽra bio quĩrũpeda israelerãra pilisteorã idjaba amonitarã jãwaeda bãsia. ⁸ Mã ewaride pilisteorãba, amonitarã biã israelerã Gala ëjũãne beada

† 7:25 Hebreo bedede Oreb trãba jara bãa “ãgoso.” Zeeb trãba jara bãa “Mẽãbema Usa.”

poyadapeda dieciocho poa biê o panasidaa. Gala êjũãra amorreorã êjũã bada basía. Jordaã dodeba ãmãdau odjabariare b̃aa.

⁹ Maãbe amonitarãra Jordaã do chãsidaa Judadebemarã ume, Benjamiãnebemarã ume, idjaba Epraiãnebemarã ume djõni carea. Mãwã jũma israelerãra bio bia mĩga duanabadjidaa. ¹⁰ Mãwã panane israelerãba Æcõrẽa quĩrã djuburiada nãwã iwidisidaa:

–Dai Æcõrẽ, b̃a quĩrãpita dairãba cadjirua waib̃ada osidaa. B̃ara igaradapeda Baalda êpẽsidaa.–

¹¹⁻¹² Æcõrẽba panusia:

–Egiptorãba, amorreorãba, amonitarãba, pilisteorãba, Sidoãnebemarãba, amalecitarãba, madianitarã bida bãrã biê ob̃adaza bãrãba quĩrã djuburia iwidib̃adade m̃aa bãrãra êdr̃a b̃abadjia.* ¹³ Mãwã odamĩna bãrãba m̃ara igaradapeda dewara Æcõrẽ beada êpẽsidaa. Maã bẽrã m̃aa bãrãra waa êdr̃a b̃ãã. ¹⁴ ¡Bãdjia êpẽbada Æcõrẽ beaa quĩrã djuburiada iwidide wãnadua! ¡Adjirãb̃ar̃a bãrã bia mĩga pananebemada êdr̃a b̃adisicada!–

¹⁵ Maãne israelerãba Æcõrẽa jarasidaa:

–Daiba wãrãda cadjiruada osidaa. B̃aa dairã cawa o quĩrã b̃a quĩrãca odua, barib̃ar̃a ¡dai quĩrã djuburia nawena êdr̃a b̃adua!–

¹⁶ Maãne dewara Æcõrẽ beara israelerãba batacuadapeda Æcõrẽra wayacusa êpẽsidaa. Israelerã bia mĩga panã bẽrã Æcõrẽba waa droaẽ basía.

¹⁷ Maã ewaride amonitarãra Gala êjũãne dji j̃aresidaa israelerã ume djõni carea. Maãne Galadebema israelerãra Mizpa purude dji j̃aresidaa. ¹⁸ Mãwã panane adjirãba, dji bororã bida adjiza iwidisidaa:

–¿Caida naãrã amonitarã ume djõne wãi?–

Maãbe nãwã bedea b̃asidaa:

–Djõb̃adade dji nocoare beb̃ar̃ada jũma dadji Galadebemarã boro baya.–

11

Jepteba amonitarã poyada

¹ Maã ewaride Jepteda Gala êjũãne babadjia. Idjira bio mẽsrã basia idjaba sozarra basia. Dji zezara Gala abadjidaa. Galaba wẽrã audua ume Jeptera unusia. ² Gala quima bida warrarãda tosia. Maã warrarã waripedadacarea Jepte jarasidaa adjiza zezaba erob̃adebemada edaẽda, dewara wẽrãba toda bẽrã. Mãwã jaradapeda Jeptera ãyã j̃aretasidaa. ³ Maã carea idji djabarã ume badada Tob êjũãne bade wãsia. Mama eberãrã cadjirua beada pepeda adjiza quĩrãb̃adada ode wãbadjidaa.

⁴ Maãmisa amonitarãra Mizpa purudaa zesidaa Galadebema israelerã ume djõni carea. ⁵ Maã carea Galadebema israelerã bororãra Tob êjũãnaa Jepte trãne wãsidaa. ⁶ Dji bororãba idjia nãwã jarasidaa:

–Amonitarãra dairã ume djõne zesida bẽrã daiba quĩrã panã b̃ara dai ume wãpeda dai sordaorã boro baida.–

⁷ Dji bororã tãena idji djabarãda panã bẽrã Jepteba nãwã jarasia:

–¿Bãrãba m̃ara quĩrãma panasidaẽca? ¿M̃a zeza dedebemada ãyã j̃aretadaẽ basica? Bãrãra minijichide panã bẽrã ¿m̃ara jãwã j̃ar̃ade ze panãca?–

⁸ Maãne dji bororãba nãwã jarasidaa:

–Mãẽ, maã carea dairãba b̃ara j̃ar̃ade ze panã. Quĩrã panã b̃ara dairãare amonitarã ume djõne wãida. Wãsira b̃ara dai Galadebema israelerã boro baya.–

⁹ Jepteba jarasia:

* **10:11-12** Madianitarã. Griego bedeadẽ mãwã b̃a b̃aa. Hebreo bedeadẽ “Maoã” b̃a b̃aa.

–Bārāba m̃ra jēda amonitarā ume djōne ededapeda Ācōrēba m̃la ādjirāda poyabib_{ΛΛ}, ¿wārāda m̃ra bārā boroda b_Λdica?–

¹⁰ Dji bororāba panusidaa:

–Māē, dairāba Ācōrē quīrāpita jarab_Λdaa b_{ΛΛ} jara b_Λra wārāda odida.–

¹¹ Ara ma_Λda Jeptera ādjirā ume wāpeda Galadebema israelerāba idjira b_Λsidaa ādji sordaorā boroda idjaba puru boroda. Ma_Λbe Mizpa purude Jepteba dji bororāba jaradara waya Ācōrē quīrāpita jarasia.

¹² Māwānacarea Jepteba ĀC_{ΛΛ} diabuesia amonitarā boroa nāwā iwididamārēā:

–B_Λra ¿cārē cārēā dairā ume quīrū b_Λ? ¿Cārē cārēā dai druade djōne ze b_Λ?–

¹³ Amonitarā boroba Jepteba diabuedarāa nāwā panusia:

–Bārā israelerā Egiptodeba zesidade dai druara jārīsidaa Arno_Λ dodeba aba Jabó dodaa. Jūma Jorda_Λ do icawa b_Λ ējūā Āmāda_Λ odjabariare b_Λra jārīsidaa. Bārāba ma_Λ ējūāda biadeba jēda diadib_{ΛΛ} bārā ume djōnaēa.–

¹⁴⁻¹⁵ Ma_Λbe Jepteba dewararāda diabuesia amonitarā boroa nāwā jaradamārēā:

–Jepteba nāwā jara b_{ΛΛ}: “Dai israelerāba bārā amonitarā druara ni moabitarā drua sida jārīnaē basía. ¹⁶ Dai israelerā Egiptodeba ēdr_Λsidade naārā ējūā pōāsa ewaraga b_Λde Pusa Purru_Λdaa wāsidaa. Mama_Λba Cadé purude jūēne wāsidaa. ¹⁷ Ma_Λne dai israelerā bororāba ĀC_{ΛΛ} diabuesidaa Edo_Λ druadebema boromaa. Idjía iwidisidaa dai israelerā idji druade wāyā wābimārēā. Barib_{ΛΛ} idjia iduaribiē basía.* Moab druadebema boroa bida abarida iwidisidaa. Barib_{ΛΛ} idjia bida iduaribiē basía. Ma_Λ bēra dai israelerāra Cadéde duanesidaa. ¹⁸ Ma_Λbe ējūā pōāsa ewaraga b_Λde Edo_Λ drua au_Λdu idjaba Moab drua au_Λdu p_Λrr_Λga wānapeda Arno_Λ do icawa jūēne wāsidaa. Mama Moab drua quīrāpe Āmāda_Λ odjabariare duanesidaa barib_{ΛΛ} do chānaē basía, wa quīrārē moabitarā drua bēra.†

¹⁹ Ma_Λbe dai israelerā bororāba ĀC_{ΛΛ} Hesbo_Λ puru_Λdaa diabuesidaa amorreorā boro Seho_Λmaa. Idjía bida iwidisidaa dai israelerāra idji druade idu wāyā wābimārēā dai druadaa. ²⁰ Barib_{ΛΛ} dai israelerāba iwidipedadara Seho_Λba sewada crīchada bēra idji druade idu wāyā wābiē basía. Ma_Λ awara idji sordaorāda jūma ābaa j_Λrepeda Jahaza puru caita zedapeda dai israelerā ume djōsidaa.

²¹ Barib_{ΛΛ} dai israelerā Ācōrēba Seho_Λra, idji sordaorā sida jūma poyabisia. Ma_Λbe dai israelerāba ma_Λ druade bea amorreorā ējūāra jūma edasidaa.‡

²² Arno_Λ dodeba aba Jabó dodaa idjaba ējūā pōāsa ewaraga b_Λdeba aba Jorda_Λ dodaa ādji ējūāra jūma edasidaa. ²³ Dai israelerā Ācōrēba amorreorāra āyā j_Λretapeda ma_Λ ējūāra dairā, idji purua diada bēra ¿b_Λra cai māwā jārī carea? ²⁴ ¿B_Λ ācōrē Quemoba b_Λla diadara b_Λreēca? Abari quīrāca dai Ācōrēba dairā diadara daidea. ²⁵ ¿B_{ΛΛ} moabitarā boro bada Zipor warra Baláda quīrāneba b_Λca? Na_Λ ējūā carea idjira dairā ume ijaraē basía ni djōne zeē basía.§ ¿B_Λra Balá cāyābara dji dromaara b_Λca?

²⁶ Dai israelerāra Hesbo_Λ purude, Aroer purude, ma_Λ caita bea puru zaquede, idjaba Arno_Λ do icawa bea purude bida tresciento poa pan_{ΛΛ}. Dairāra na_Λ druade dārāb_Λdaa. Bārāba ¿cārē cārēā Ārāb_{ΛΛ} na_Λ druara iwidī pan_Λ? ²⁷ Mā_Λ b_Λra biē oē b_{ΛΛ}. B_Λdr_Λ dairā ume djō quīrīā b_Λ bēra biē o b_{ΛΛ}. Ācōrē dadji cawa obariba idi cawabiya cairāba jipa o pan_Λda: dai israelerāba wa bārā amonitarāba.”–

* **11:17** Numero 20:14-21. † **11:18** Numero 21:10-15. ‡ **11:21** Numero 21:21-30. § **11:25** Numero 22:1-6.

²⁸ Jeptebe mǎwǎ jarabidamĩna amonitarǎ boroba iǵǎé basía.

²⁹ Maĩne Ācōrē Jaurera Jeptemaa zesia. Maĩ bēřǎ Jeptera Gala ējũāne, Manasedeba yōpedadarǎ ējũāne bida jũma pǎrrǎasia sordaorǎ jǎrei carea. Sordaorǎ ābaa jǎrepeda Gala druade bǎ Mizpa purude jũesia. Mamaǎba amonitarǎ ume djōne wǎsia. ³⁰⁻³¹ Mǎwǎ bǎde Jeptebe Ācōrēa wǎřǎneba nǎwǎ jarasia:

–Bǎa amonitarǎda mǎa poyabibǎrǎ, diguidaa wǎbǎrǎde naǎrǎ mǎ audiabariǎde zebǎrǎda mǎa bǎa babue diaya.–

³² Mǎwǎ jarapeda amonitarǎ ume djōne wǎsia. Maĩne Ācōrēba idjía poyabisia. ³³ Jeptebe amonitarǎra zocǎrǎ quenasia. Aroer purudeba aba Minit purudaa idjaba Abel-queramiǎ purudaa bida veinte puru poyasia. Mǎwǎ amonitarǎra israelerǎ jǎwaeda panesidaa.

Jeptebe idji cau Ācōrēa diada

³⁴ Mǎwǎnacarea Jeptera Mizpa purudaa jēda wǎsia. Diguidaa jũēbǎrǎde idji cauba audiabarisia. Tōnōǎ zǎ bǎde cari basia. Jeptebe dewara cauda ni warra sida neē basia. Aba idjidrǎ erobasia. ³⁵ Idji cau unubǎrǎde Jeptera bio sopuasía. Maĩ carea idjia cacuada jǎ bǎda cũētacuada idji cau nǎwǎ jarasia:

–ǎAy, cau, bǎa mǎra bio sopuabibǎrǎ! Mǎa Ācōrēa wǎřǎneba diai jarađara diaida bǎa.–

³⁶ Dji cauba nǎwǎ jarasia:

–Zeza, bǎa Ācōrēa iwidida quĩrǎca idjia amonitarǎ bǎ dji quĩrũra poyabisia. Maĩ bēřǎ bǎa idjía wǎřǎneba jarađara odua. Mǎra Ācōrēa babue diadua. ³⁷ Baribǎrǎ mǎ quĩrǎ djuburia jeđeco umé mǎra eyade idu pǎrrǎde wǎbidua. Mǎ dji biarǎ ume jĩāne wǎya mǎra quima edaē beui bēřǎ.–

³⁸ Jeptebe panusia:

–Bia bǎa. Wǎdua.–

Idjira jeđeco umé idu wǎbisía. Maĩne idji biarǎ ume eyade jĩā nĩbasidaa, quima edaē beui bēřǎ.

³⁹ Mǎwǎnacarea idjira Jeptemaa jēda zesia. Maĩbe Jeptebe Ācōrēa wǎřǎneba jarađara osia. Mǎwǎ idji caura umaquĩrǎ adua bǎda jaidasia. ⁴⁰ Maĩ carea Israeldebema awērǎrǎba poaza ewarǎ quĩmǎrē Galadebema Jepte cau carea jĩābadaa.

12

Jeptebe Epraiĩnebemarǎ poyada

¹ Jeptebe amonitarǎ poyadacarea Epraiĩnebema sordaorǎda dji jǎredapeda Jordaǎ do chǎnapeda Sapoǎ puruare Jepte bǎmaa wǎsidaa.* Quĩrũbideba Jepte nǎwǎ iwidisidaa:

–ǎCǎrē cǎrēǎ bǎduba amonitarǎ ume djōne wǎsi? ǎCǎrē cǎrēǎ dairǎra trǎē basi bǎ ume wǎnamǎrēǎ? Mǎwǎ ođa bēřǎ dairǎba bǎra, bǎ de sida jũma babuedia.–

² Maĩne Jeptebe ādjirǎa nǎwǎ panusia:

–Mǎra, mǎ ēberǎrǎ sida amonitarǎ ume djō panasidaa. Maĩne bǎrǎra trǎbisía baribǎrǎ bǎrǎba carebade zedaē basía. ³ Carebade zedaē bēřǎ mǎra beadi adua amonitarǎ ume djōne wǎside Ācōrēba mǎa ādjirǎra poyabisia. Maĩda bǎrǎra ǎcǎrē cǎrēǎ mǎ ume djōne ze panǎ?–

⁴ Maĩne Epraiĩnebemarǎba ādjira nǎwǎ biē jarasidaa:

* **12:1** Sapoǎ trǎba jara bǎa “norte.”

–Bārā Galade beara dadji Epraiñneba yōpedadamīna dairāra igaradapeda bādji o quĩrĩa panada obadaa. Dai Epraiñneba yōpedada tãena idjaba Manasedeba yōpedada tãena panabadamīna bārāra awara quĩrāca panabadaa.–†

Māwā jara pan carea Jepteba Galadebema sordaorāda ābaa jarepeda Epraiñnebemarā ume djōne wānapeda zocārā quenasidaa. ⁵⁻⁶ Mañne Galadebemarāba Jordaā do chābadama jāāsidaa. Mama Epraiñnebemarāra chānida panasidaa jēda ādji druadaa mĩrū wāni carea. Abaaba chāi carea iwidibārāde Galadebemarāba iwidibadjidaa:

–¿Bāra Epraiñnebemaca?–

Mañne Epraiñnebemaba māwāēana asira Galadebemarāba jarabadjidaa:

–“Chibolet” adua.–‡

Epraiñnebemarāba mañ bedeara poya aride jaraḁaca basía. Biara “Sibolet” abadjidaa. Mañne abaaba Sibolet asira Galadebemarāba cawabadjidaa idjira Epraiñnebemada. Mañ bēra jidaḁapeda ara mama Jordaā do icawa beabadjidaa. Mañ ewaride Epraiñnebemarāra 42 mil beasidaa.

⁷ Jepteba sei poa israelerāra dji quĩrū jawaḁabemada ēdra bābadji. Jaidadacarea Gala druade idji purude t̄barisidaa.§

Ibzaā, Eloā, Abdoā

⁸ Jepte jaidadacarea Ibzaā Beleñnebemada israelerā ēdra bābari basía. ⁹ Mañ Ibzaāba warrarāda treinta, caurā sida treinta erobasia. Idji caurāda dewara purudebemarāa quima diasia. Idji warrarā itea dewara purudebema wērārāda treinta enesia ādji quimada beadamārēā. Ibzaāra siete poa israelerā ēdra bābari basía. ¹⁰ Jaidaside Beleñ purude t̄barisidaa.

¹¹ Ibzaā jaidadacarea Eloāda die poa israelerā ēdra bābari basía. Mañ Eloāra Zabuloñneba yōna basía. ¹² Jaidaside Ajaloā purude t̄barisidaa Zabuloñneba yōpedadarā ējūāne.

¹³ Eloā jaidadacarea Hilel warra Abdoāda israelerā ēdra bābari basía. Mañ Abdoāra Piratoā purudebema basía. ¹⁴ Idjia warrarāda cuarenta idjaba wiuzaquerāda treinta erobasia. Ādjirāra setenta burro ārā nībabadjidaa. Abdoāra ocho poa israelerā ēdra bābari basía. ¹⁵ Hilel warra Abdoā jaidaside Piratoā purude t̄barisidaa Epraiñneba yōpedadarā ējūā eyaida bāde. Naēna amalecitarāda mañ ējūāne panabadjidaa.

13

Sansoā topedada

¹ Māwānacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quĩrāpita cadjiruada o panesidaa. Mañ carea Ācōrēba ādjirāra cuarenta poa pilisteorā jawaḁada basia.

² Mañ ewaride Zora purude ēberāda bābadji Manoa abadada. Idjira Dañneba yōna basía. Idji quimada warra toca bēra warra neē basia. ³ Ewari aba Ācōrē nezoca bajānebemada mañ wērāma odjapeda nāwā jarasia:*

–Mā cawa bāa bāra warra toca bēra warra neē bāda. Baribārā bāra biogoa bepeda umaquĩrā warrada toya. ⁴⁻⁵ Mañ warrara bā biteda bā ewarideba ātaa Ācōrē itea baya. Mañ bēra uva bā aseada, dewara itua sida dorādua. Mañ awara Ācōrēba idu cobicara corādua. Bā warrara nazareo bai bēra idji budara

† 12:4 Hebreo bedeadē mañ versículora ebuda bāēa. ‡ 12:5-6 Chibolet. Mañ bedēaba jara bāa “do jiradrā.” § 12:7 Gala druade idji purude. Hebreo bedeadē nāwā bā bāa: “Gala druade bea purude.”

* 13:3 Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 8-9de jara bāa māra Ācōrē basida.

tacara b̃aa.† Idjia jawa b̃aya b̃arã israelerã pilisteorã jawaedabemada ëdra b̃ai carea.–

⁶ Mañbe dji wërãra idji quima Manoamaa wãpeda nãwã jarasia:

–Ëberã Æcõrẽba diabuedada m̃amaa zesia. Idjira bajãnebema nezoca quĩrãca ununa b̃erã m̃a wayasia. Idjira sãmabemada, idji trã sida m̃a iwidiẽ basía. Idjia m̃a jaraẽ basía. ⁷ Baribara idjia jarasia m̃ra biogoa bepeda warrada toida. Mañ warrara m̃ biteda b̃a ewarideba aba idji beubarada Æcõrẽ itea bayada asia. Idjira nazareo bai b̃erã m̃a uva b̃a aseada, dewara itua sida docara b̃ada asia. Mañ awara Æcõrẽba idu cobicada m̃a cocara b̃ada asia.–

⁸ Mañne Manoaba Æcõrẽa nãwã iwidiẽsia:

–Dai Æcõrẽ, m̃ djuburia b̃a diabueda ëberãda wayacusa daimaa diabue-
dua jaradiamãrẽ m̃ quimaba toi warrara sãwã daupẽnida panãda.–

⁹ Manoaba iwidiẽdara Æcõrẽba bia ùrĩsia. Mañ b̃erã bajãnebema nezocara dji wërãmaa waya zesia. Mañne wërãra néude basia. Baribara idji quima Manoara neẽ basía. ¹⁰ Mañ b̃erã dji wërãra idji quimamaa pira wãpeda nãwã jarasia:

–jM̃a ëberã sãlbedã ununara waya zesia!–

¹¹ Mañ carea Manoara piradrãpeda idji quima ume wãsia. Dji ëberã b̃ama jũepeda nãwã jarasia:

–Sãlbedã m̃ quima ume bedea badara çb̃a basica?–

Dji ëberãba panusia:

–M̃ã. M̃ basía.–

¹² Mañne Manoaba nãwã iwidiẽsia:

–B̃a jarada quĩrãca m̃ quimaba warrada tosira, daiba idjira çsãwã daupẽnida panã? çIdjira sãwã eropanida panã?–

¹³ Bajãnebema nezocaba panusia:

–M̃a jarada quĩrãca b̃a quimaba jũma ãjã oida b̃a. ¹⁴ Uvara cocara b̃a. Uva b̃a aseada, dewara itua sida docara b̃a. Mañ awara Æcõrẽba idu cobicara ni maãrĩ bida cocara b̃a. M̃a jaradara idjia jũma ãjã oida b̃a.–

¹⁵ Manoaba bajãnebema nezocaa nãwã jarasia:

–Dai djuburia wadi wãrãdua. Chiwatu zaqueda beadapeda b̃a itea djudia.–

¹⁶ Bajãnebema nezocaba panusia:

–M̃a bebãra sida b̃arã djicora coẽa. Baribara b̃arãba quĩrã panabara, mañ chiwatu zaquera Æcõrẽa babue diadadua.–

Manoaba bajãnebema nezocada m̃awã b̃ada wadi cawaẽ basia.

¹⁷ Mañne Manoaba Æcõrẽ nezoca bajãnebemaa jarasia:

–B̃a trãra daia jaradua. M̃awã b̃a jarada quĩrãca dai warra todacarea b̃ara bia jaradia.–

¹⁸ Baribara bajãnebema nezocaba jarasia:

–B̃a çcãrẽ cãrẽ m̃ trãra cawa quĩrã b̃a? M̃ trãra jũmawãyã bia quirua. Ëberãrãba poya cawadaẽa.–

¹⁹ Manoaba chiwatu zaquera beapeda néudebema sida edapeda umena mōgara ãrã cobãpeda Æcõrẽa jũma babue diasia. Mañne Manoaba idji quima bida aç panãne Æcõrẽba ne ununacada nãwã osia: ²⁰ Manoaba babue diadara waib̃a eradra nũmãne Æcõrẽ nezoca bajãnebemara mañ uruadeba bajãnaa wãsia. Manoaba idji quima bida mañ ununapeda Æcõrẽ wayaadeba chĩrãborode copanenapeda ãdji dratura egorodaa tẽũ copanesidaa. ²¹ Æcõrẽ nezoca bajãnebemara Manoama, dji quimama bida waa odjaẽ basía. Mañ

† 13:4-5 Numero 6:1-21.

bērã Manoaba cawasia dji ēberãra wārãda Ācōrē nezoca bajãnebemada māvã basida. ²² Mañne idji quimaa nāvã jarasia:

–Ācōrēda unupedada bērã dadjira beudia.–

²³ Baribarã dji quimaba jarasia:

–Māvãéa. Ācōrēba dadjida bea quĩrã badabara dadjia chiwatu idjaba néudebema babue diapedadara bia edaē bacasia. Mañ awara idjia ne ununaca odara unubiē bacasia ni dadji warra ununinebemada jaraē bacasia.–

²⁴ Māvãnacarea dji wērãba warrada tosia. Mañ warrara trã ðasia Sansoñ. Sansoñ waribarãde Ācōrēba idjira careba ðasia. ²⁵ Mañ ewaride Sansoñra Dañneba yōpedadarã purude babadjia Zora puru idjaba Estaol puru ēsi. Mama Ācōrē Jaureba unubibadjia idjira Sansoñ ume ðada.

14

Sansoñba quima edai bada

¹ Ewari aba Sansoñra pilisteorã puru Timnatadaa wãsia. Mama pilisteo wērãda unupeda awuasia. ² Jēda diguidaa wāpeda idji djibarirãa nāvã jarasia:

–Māa Timnata purude pilisteo wērãda unusia. Mñ djuburia, idji djibarirãa idjira iwididadua māa edai carea.–

³ Mañne Sansoñ djibarirãba jarasidaa:

–¿Cārē cārē pilisteo wērãda eda quĩrã ða? Pilisteorãra cacua wēãgoē tabeaa. ¿Dadji Dañneba yōpedadarã idjaba waabema israelerã tãena wērã biada neēca?–

Sansoñba panusia:

–Māa jāã wērãda awua ðaa. Idjira mñ itea iwididadua.–

⁴ Idji djibarirãba adua panasidaa Ācōrēbarã Sansoñ māvã crīchabisida. Māvã osia Sansoñra pilisteorã ume djōne wāmārēã. Mañ ewaride israelerãra pilisteorã jawaeda panasidaa.

⁵ Mañbe Sansoñ djibarirãra Timnata purudaa wāsidaa. Idji sida ādji caidu wãsia. Sansoñ Timnatadebema uva ējũãne jũēbarãde imamaba idjira orrasia.

⁶ Ara mañda Ācōrē Jauredeba Sansoñra bio juerza barapeda ara idji jawaba imamara beasia chiwatu zaque beabarã quĩrãca. Māvã beadamĩna idji djibarirãa jaraē basia. ⁷ Mañbe Timnatade jũēpeda dji wērã ume bedeasia. Mañ wērãra bio awuasia.

⁸ Dārãbarãde Sansoñra wayacusa Timnatadaa wãsia mañ wērã edai carea. Puru caita jũēbarãde imama beadada acãde wãsia. Mañne imama ðawarãde urrajō darrãda powua nūmasia idjaba urrajōda eda ðasia. ⁹ Mañ urrajōra idji jawaba tue edapeda jō wãsia. Idji djibarirã unuside urrajōra diasia. Mañne ādjia jōsidaa. Baribarã Sansoñba jaraē basia imama beuda ðawarãde urrajōra edasida.

¹⁰ Sansoñ zezara dji wērã ðamaa wãsia. Mama Sansoñba ðasrida ne cobada waibãada osia cūdrarãba quima edabãdade obada quĩrãca. ¹¹ Pilisteorãba Sansoñ unusidade ādji dji biarãda treinta edasidaa idji ume pananamārēã.*

¹² Sansoñba mañ treinta panãa nāvã jarasia:

–Māa bārãa mĩādjiruda jaraya. Siete ewari nañ ðasrida cobada ewari o panãne bārãba mañ mĩādjiruda cawa jaradibarã, māa bārãza lino oda djioda aba idjaba ðasrida odi careabema djio sida aba diaya. ¹³ Baribarã cawa jaradaēbarã, bārãza mñã lino oda djioda aba idjaba ðasrida odi careabema djio sida aba diadida panã.–

* **14:11** Pilisteorãba Sansoñ unusidade. Hebreo bedeade māvã ðã ðaa. Griegode nāvã ðaa: “Pilisteorãba Sansoñra waya panã bēã.”

Adjia jarasidaa:

–Bia b_Λa. Jaradua.–

¹⁴ Ma_Λne Sanso_Λba n_Λw_Λ jarasia:

–M_Λadjiru, m_Λadjiru, m_Λadjiru. Dadji cobarideba codida edasia. Dji m_Λsr_Λara b_Λdeba c_Λada edasia. Ma_Λg_Λara _Λc_Λr_Λē?–

Ewari _Λbeade pilisteor_Λ treinta pan_Λba m_Λadjirura cawa jarada_Λ bas_Λa.

¹⁵ Ma_Λ carea qu_Λm_Λr_Λebema ewaride Sanso_Λba edai w_Λr_Λa n_Λw_Λ jarasidaa:†

–_ΛB_Λr_Λa dair_Λa tr_Λsidaa dair_Λneda j_Λr_Λi carea? J_Λ m_Λadjiruba jara b_Λra b_Λdji quimaa iwididua. M_Λw_Λ o_Λb_Λr_Λ daiba b_Λra, b_Λ _Λber_Λr_Λ sida babuedia.–

¹⁶ Ara ma_Λda dji w_Λr_Λa Sanso_Λmaa w_Λpeda j_Λa b_Λba n_Λw_Λ jarasia:

–j_Λb_Λa m_Λra qu_Λr_Λā_Λ b_Λa! J_Λ m_Λadjiru m_Λ _Λber_Λr_Λ jara_Λara b_Λa m_Λa jara_Λ b_Λa c_Λr_Λeda jara b_Λda. j_Λb_Λa m_Λra qu_Λr_Λāma b_Λa!–

Sanso_Λba panusia:

–M_Λa b_Λa _Λc_Λr_Λē jarai? M_Λ djibarir_Λa bida jara_Λ b_Λa.–

¹⁷ Barib_Λr_Λ dji w_Λr_Λa ma_Λ b_Λsrida cobada ewari siete pan_Λne j_Λbadja. Baridua m_Λ sē b_Λ b_Λr_Λ sietebema ewaride Sanso_Λba idj_Λa jarasia. Ara ma_Λda w_Λr_Λa pilisteor_Λ treinta pan_Λa jarasia m_Λadjiruba jara b_Λda.

¹⁸ Sietebema ewaride queui na_Λna pilisteor_Λa Sanso_Λmaa w_Λnapeda m_Λadjirura aride n_Λw_Λ jarasidaa:

–Urraj_Λ c_Λy_Λbara _Λc_Λr_Λeda c_Λāara b_Λ? Imama c_Λy_Λbara _Λc_Λr_Λeda m_Λsr_Λara b_Λ?–

Ma_Λne Sanso_Λba jarasia:

–B_Λr_Λa m_Λ w_Λr_Λ ume bedepedada_Λbara poya panuna_Λ bacasia.–‡

¹⁹ Ma_Λne _Λc_Λr_Λ Jauredaba Sanso_Λra bio juerza barapeda pilisteor_Λ puru Ascalo_Λnaa w_Λsia. Mamabemar_Λda treinta beapeda _Λdjia cacuade j_Λbadara edapeda m_Λadjiru aride jarapedadar_Λa diasia. M_Λw_Λnacarea bio qu_Λr_Λ b_Λda idji zeza dedaa j_Λda w_Λsia. ²⁰ Ma_Λ b_Λr_Λ idji quima bai b_Λda zezaba dji caura Sanso_Λ ume b_Λda _Λber_Λa diasia. §

15

¹ M_Λw_Λnacarea trigo jara Sanso_Λba idji quima bai b_Λda ac_Λde w_Λsia. Idj_Λa diai carea chiwatu zaqueda edesia. J_Λepeda dji z_Λw_Λr_Λ bai b_Λda jarasia:

–M_Λ w_Λr_Λ c_Λi_Λbarimaa ac_Λde w_Λya.–

Barib_Λr_Λ dji w_Λr_Λ zezaba idu w_Λbi_Λ bas_Λa. ² Idjia jarasia:

–M_Λa cr_Λchasia b_Λa m_Λ caura abeda igarasida. Ma_Λ carea b_Λ ume b_Λda _Λber_Λa idjira diasia. M_Λ cau t_Λābemara biara quirua. Idjidr_Λ dji nabema cacuari edadua.–

³ Ma_Λ carea Sanso_Λba jarasia:

–j_ΛB_Λr_Λa m_Λw_Λ opedada b_Λr_Λ m_Λa b_Λr_Λ pilisteor_Λ bi_Λ ob_Λr_Λde bedede ba_Λ!–

⁴ Ma_Λbe Sanso_Λba usa p_Λda tresciento jidacuasias. Ma_Λra um_Λ um_Λa ābaa dji drude j_Λcuapeda c_Λdorr_Λna i_Λb_Λr_Λda _Λdji drude j_Λcuasia. ⁵ Ma_Λbe i_Λb_Λr_Λ coacuapeda usa p_Λra pilisteor_Λ n_Λude buecuasias. Ma_Λba _Λdji trigora j_Λma b_Λ w_Λsia, dji ewapedada, dji ewada_Λ pan_Λ sida. Ma_Λ awara _Λdji uva _Λj_Λāra, olivo _Λj_Λā sida j_Λma b_Λ w_Λsia.

⁶ Ma_Λ carea pilisteor_Λba j_Λmar_Λa iwidisidaa caiba m_Λw_Λ osi cawaya. Ma_Λne cawasidaa Sanso_Λba m_Λw_Λ osida idji z_Λw_Λr_Λ bai b_Λdaba idji caura Sanso_Λa diai c_Λy_Λbara Sanso_Λ ume b_Λda _Λber_Λa dia_Λda b_Λr_Λ. Ma_Λ carea pilisteor_Λba dji w_Λr_Λa, dji zeza sida b_Λ beasidaa. ⁷ Ma_Λne Sanso_Λba jarasia:

† **14:15** Qu_Λm_Λr_Λebema ewaride. Griego bedede m_Λw_Λ b_Λ b_Λa. Hebreo bedede n_Λw_Λ b_Λa: “Sietebema ewaride.” ‡ **14:18** Hebreo bedede n_Λw_Λ b_Λ b_Λa: “M_Λ paca ume _Λj_Λāda oda_Λbara m_Λadjirura cawada_Λ bacasidaa.” § **14:20** Sanso_Λ ume b_Λda _Λber_Λa. Hebreo bedede ma_Λra ebuda b_Λā.

–Bārāba mǎwǎ opedada bēřǎ mǎa wārāneba jaraya ǎnǎũé bārāra biē o baida aba mǎa quĩrĩābǎra quĩrāca obǎraǎdaa.–

⁸ Mǎwǎ jarapeda quĩrūbideba pilisteorāra zocārǎ quenasia. Maǎbe Sansoǎra Etam eya ǎra jira baǎdaa wāsia. Mama uriade besia.

Sansoǎba burro beuda quidatrǎba pilisteorǎ quenana

⁹ Sansoǎ mama bǎde pilisteorāra Juda druadaa zedapeda ējūǎ Lehi abada caita duanesidaa.* ¹⁰ Maǎne Judadebemarāba ādjirāa nǎwǎ iwidisidaa:

–ǎCārē cārēǎ dairǎ ume djōne ze panǎ?–

Pilisteorāba panusidaa:

–Sansoǎda jidade ze panǎa dairāra biē oda bēřǎ.–

¹¹ Maǎ carea Judadebemarāra Etam eya ǎra jira bǎdaa tres mil wāsidaa. Sansoǎ babari uriama jūēnapeda idjía nǎwǎ jarasidaa:

–Bǎa ǎcārē cārēǎ dadjirāra nēbǎrade bǎsi? ǎAdua bǎca dadjirāra pilisteorǎ jǎwaeda panǎda?–

Sansoǎba panusia:

–Ādjirāba mǎda biē opedada bēřǎ mǎa ādjira ara maǎ quĩrāca osia.–

¹² Maǎne Judadebemarāba jarasidaa:

–Dairāra ze panǎa bǎra pilisteorāa jida diadi carea.–

Maǎne Sansoǎba jarasia:

–Naārǎ wārāneba jaraǎdua bārāba mǎra beadaēda.–

¹³ Judadebemarāba jarasidaa:

–Bǎra beadaēa. Ababe bǎ jǎwara jǎnapeda pilisteorāa jida diadia.–

Ara maǎda jǎcara djiwidi uméba Sansoǎra jǎnapeda idji babari uriadeba jida edesidaa. ¹⁴ Ējūǎ Lehi abadade jūēbǎdade pilisteorāra bǎsrida bǎga duanǎda idjima a zesidaa. Baribǎra Ācōrē Jauredeba Sansoǎra bio juerza barapeda idji jǎwa jǎ baǎda jǎcarada tǎcuasia lino nayāna bá wāna quĩrāca.

¹⁵ Maǎne burro beuda quidatrǎda unupeda edasia. Maǎba pilisteorāda mil quenasia. ¹⁶ Quenapeda nǎwǎ jarasia:

Mǎa burro quidatrǎba ādjira boromea bue nūmǎsia.

Burro quidatrǎba mǎa ēberārāda mil quenasia.

¹⁷ Mǎwǎ jarapeda Sansoǎba quidatrǎra batabuesia. Mama trǎ bǎsidaa Ramat-Lehi.†

¹⁸ Sansoǎra bio opichia nūmǎ bēřǎ Ācōrēa quĩrǎ djuburiada nǎwǎ iwidisia: –Bǎa mǎ, bǎ nezocaa ādjirāra poyabisia. Maǎda ǎmǎra opichiaba idu beubica? ǎOpichiaba cacua norrabaripeda mǎra pilisteorǎ idu jidabica?–

¹⁹ Maǎne Ācōrēba uriadeba baidoda ǎtaa bogadrǎbisia. Sansoǎba dopedā cacua ǎbǎasia. Maǎ baido Lehide ǎtaa bogadrǎ bǎra trǎ bǎsidaa En-hacore.‡

Maǎra wadi Lehide bǎa. ²⁰ Israelerǎ pilisteorǎ jǎwaeda panasidade Sansoǎra veinte poa ādji ēdrǎ bǎbari basía.

16

Sansoǎ Gaza purude baǎda

¹ Ewari aba Sansoǎra pilisteorǎ puru Gazadaa wāsia. Mama wēřǎ auduada unupeda idji ume cǎine wāsia. ² Maǎne Gazadebemarāba cawasidaa Sansoǎra mama bǎda. Maǎ carea diamasi purura jūrǎ edadapeda dji purude eǎa wǎbada caita mĩrūnapeda chupea jǎǎ panesidaa. Ādjia nǎwǎ crĩchasisidaa:

–Nu diapeda idji wǎbǎrǎde jidadapeda beadia.–

* **15:9** Hebreo bedede Lehi trǎba jara bǎa “quidatrǎ.” † **15:17** Hebreo bedede Ramat-Lehi trǎba jara bǎa “burro quidatrǎ eya zaque.” ‡ **15:19** Hebreo bedede En-hacore trǎba jara bǎa: “Quĩrǎ djuburia iwidida baido ǎtaa bogadrǎ bǎ.”

³ Barib_Λra Sanso_Λra ariquētrabe cāisia. Piradr_Λpeda dji purude e_Λ wābadada, dji jīrū egorode jou nūm_Λ sida ēūta edasia. Ma_Λg_Λra dji bacuru caru nūm_Λ sida jūma idji equiade jira edapeda t_Λm_Λ Hebrol_Λ puru quīrāpe b_Λ eyadaa edesia.

Sanso_Λ Dalila ume bada

⁴ Māwānacarea Sanso_Λba dewara wērāda awuasia. Ma_Λ wērā Dalila abadara Sorec jewedade babadjia. ⁵ Ewari aba pilisteorā bororāra Dalilamaa wānapeda nāwā jarasidaa:

–Daiba quīrā pan_Λ b_Λa Sanso_Λra cūrūgaida jaramārēā idji juerzara cārēneba ze b_Λda idjaba sāwā idjira poyadida. Māwā idjira jānapeda dai j_Λwaeda eropanania. B_Λa māwā osira daiza b_Λa parata torroda mil cien diadia.–

⁶ Ma_Λ carea Dalilaba Sanso_Λa nāwā iwidisia:

–Mā djuburia, jaradua b_Λ juerzara ¿cārēneba ze b_Λ? ¿B_Λra sāwā jānida pan_Λ poya ēdr_Λrāmārēā?–

⁷ Sanso_Λba sewadeba panusia:

–Siete enedr_Λma jācara djiwidiba māda jānib_Λra, māra juerza neē beya. Baridua ēberāca beya.–

⁸ Ma_Λ bēra pilisteorāba Dalilamaa enedr_Λma jācara djiwidida siete edesidaa. Ma_Λba Dalilaba Sanso_Λra jāsia. ⁹ Ac_Λra pilisteorāda idji dede mīrū pan_Λ bēra Dalilaba jīgua jarasia:

–jSanso_Λ, pilisteorāba b_Λra jidade zeb_Λdaa!–

Ara māda Sanso_Λba jācarara t_Λcuasia oveja cara nayāna bá wāna quīrāca. Ma_Λ bēra pilisteorāba wadibida cawadaē basia idji juerzara cārēneba ze b_Λda.

¹⁰ Māwānacarea Dalilaba Sanso_Λa jarasia:

–jB_Λa māra cūrūgasia! B_Λa sewada osia. Mā quīrā djuburia, wārāda jaradua sāwā b_Λra jānida poya ēdr_Λrāmārēā.–

¹¹ Sanso_Λba waya sewadeba jarasia:

–Māra jācara nayāna djiwidiba jānib_Λra juerza neē beya. Baridua ēberāca beya.–

¹² Ara māda Dalilaba jācara nayāna djiwidi beaba Sanso_Λra jāsia. Ma_Λne pilisteorāda idji dede mīrū pan_Λ bēra Dalilaba jīgua jarasia:

–jSanso_Λ, pilisteorāba b_Λra jidade zeb_Λdaa!–

Ara māda Sanso_Λba jācara omoa nayānara t_Λcuasia jācara chōda quiru quīrāca.

¹³ Māwānacarea Dalilaba jarasia:

–jB_Λa māra waya cūrūgasia! B_Λra sewaida b_Λa. Mā wārāda jaradua sāwā b_Λra jānida poya ēdr_Λrāmārēā.–

Sanso_Λba waya sewadeba jarasia:

–Mā bu_Λda cada siete pan_Λda wua cabadae wua ume ābaa capeda dji bacurudaa bio j_Λ nūm_Λsira māra juerza neē beya. [Māra baridua ēberāca beya.–

Ara māda Dalilaba Sanso_Λra cāibisia. Ma_Λbe idji bu_Λda siete cadara wua cabadae wua ume ābaa casia.]* ¹⁴ Ma_Λbe bacurudaa bio j_Λ nūm_Λpeda jīgua jarasia:

–jSanso_Λ, pilisteorāba b_Λra jidade zeb_Λdaa!–

Sanso_Λra cāi badada piradr_Λpeda wua cabadara dji bacuru sida idji bu_Λdaba ēūta edasia. ¹⁵ Māwānacarea Dalilaba jarasia:

–B_Λa māra quīrā b_Λada abaria. Māwāmīna mā sewa obaria. Barima ūbea māra cūrūgab_Λra. Wadibida jaraē b_Λa b_Λ juerzara cārēneba ze b_Λda.–

* **16:13** Bedea corchete de b_Λra griego bedea de b_Λ b_Λa. Hebreo bedea de neē.

¹⁶ Dalilaba ewariza ara pichia iwidibadjia. Māwā mīā sē ʔā bēřā Sansoāra sēpeda beu quīrīā nūmesia. ¹⁷ Maā carea idji juerzara cārēneba ze ʔāda wārāda jarasia:

–Māra nazareo bēřā mā budara tādācaa. Mā papa ʔitedaʔba māra Ācōrē itea ʔesia. Mā budada tādibʔrʔ māra juerza neē ʔeya. Baridua ēberāca ʔeya.–

¹⁸ Dalilaba cawasia Sansoāba jaradara wārāda. Maā bēřā pilisteorā bororāa nāwā jarabisia:

–Wayacusa zedadua. Sansoāba idji juerzadebemada māa wārāda jarasia.–

Ara maāda pilisteorāra Dalilamaa zesidaa parata diadi carea. ¹⁹ Maābe Sansoā boro idji ʔacarade ʔāde Dalilaba Sansoāra cāibisia. Maāne aba trāsia Sansoā buda cada siete panʔara tāmārēā. Māwā Dalilaba Sansoāra biē osia. Juerza bara ʔadada Sansoāra juerza neē ʔesia.† ²⁰ Maābe Dalilaba jīgua jarasia:

–jSansoā, pilisteorāba ʔara jidade zebʔdaa!–

Ara maāda Sansoāra ārʔmapeda ēdrʔida crīchasia naēna ēdrʔbari ʔada quīrāca. Baribʔrʔ adua ʔasia Ācōrēra idji ume ʔadada āyā wāsida.

²¹ Maābe pilisteorāba idjira jidadapeda idji daura nuētadapeda Gaza purudaa edesidaa. Mama bronce oda carena omoaba jʔnapeda preso ʔasidaa. Maāne trigora yude ʔabibadjidaa. ²² Baribʔrʔ idji budara waya ureabʔrʔ basia.

Sansoā beuda

²³ Sansoāra preso jidapedada bēřā pilisteorā bororāda dji jʔresidaa ādji ācōrē Dagoā ne babue diacuadi carea idjaba ʔasrida odi carea. Māwā o panʔne nāwā trʔāsidaa:

Dadji ācōrē Dagoāba dadjīa dji quīrū Sansoāra poyabisia.

²⁴ Puruba Sansoā unusidade ādjirā bida ādji ācōrē Dagoā nāwā trʔāsidaa:

Dadji ācōrē Dagoāba dadjīa dji quīrū Sansoāra poyabisia.

Dadji néu ārībarira, dadji ēberārā beabarira poyabisia.

²⁵ Ādjirāra bio ʔasrida duanʔ bēřā Sansoā carea ipida quīrīā panasidaa. Maā bēřā iwidisidaa Sansoā enenamārēā. Ara maāda preso ʔʔbada dedeba enenapeda idji carea bio ipidasidaa. Maāne ādji ācōrē Dagoā de droma de jīrū umé panʔ ēsi nūmasidaa. ²⁶ Cūdraba Sansoāra jʔwade errebari edebadjia. Maāne Sansoāba cūdraa nāwā jarasia:

–Māra de jīrū caita ededua. Maānaa chū nūme quīrīā ʔʔa.–

Ara maāda cūdraba idjira de jīrū caita edesia. ²⁷ Maā dede pilisteorā bororāda jūma panasidaa. Umaquīrāba, wērārā bida dera bira nūmasia. Maā awara dejā ātʔara ʔāde pilisteorāra tres mil panasidaa. Ādjirā bida Sansoā aʔ panʔne ipida panasidaa.

²⁸ Maāne Sansoāba Ācōrēa nāwā iwidisia:

–Mā Boro Ācōrē, mā djuburia māa iwidi ʔʔra ūrīdua. Waya ʔarima aba māra juerza bara ʔadua māa pilisteorā quenai carea mā daura nuētapedada bēřā.–

²⁹⁻³⁰ Maābe idji jʔwaba tā jʔʔasia dji ēsibema de jīrū umé panʔada. Maā de jīrūba dji de borora eronūmasia. Maāne idji jʔwaba de jīrūra umena tāpeda nāwā ʔiasia:

–jMāra pilisteorā ume beuya!–

Maābe jūma idji juerzaba chāʔaribʔrʔde pilisteorā ācōrē Dagoā de dromara ādji bororā ārʔ, dewararā ārʔ bida todogozoasia. Sansoā sida beusia. Māwā idji beusi ewaride Sansoāba pilisteorāra auɖuara quenasia idji zocai ʔaside quenana cāyābara.

† 16:19 Hebreo bedade maā versículora ebuda ʔʔa.

³¹ Māwānacarea idji djabarāba, jūma idji zeza ěberārā bida idjira edade wāsidaa. Maĩbe jēda ededapeda ṭbarisidaa idji zeza Manoa ṭbaripedada uriaade Zora puru idjaba Estaol puru ěsi. Sansoõra veinte poa israelerā ědra ḅbari basía.

1 SAMUEL NABEMA CARTA SAMUEL

Naãrã carta 1 Samuel abadara, 2 Samuel abada sida carta abaade basia. Maã cartara Samuel trã basidaa Ācōrēneba bedebari Samueldebemada bā bā bērã. Baribarã carta barama umé panane bapedada bērã tēabe trãda umé basidaa: 1 Samuel idjaba 2 Samuel. Naãgara nabema carta Samuel abadaa. Samuelera israelerã ēdrã bābari dji jīrūarebema basía. Ācōrēba idjía Saulda, Davi sida israelerã boroda bābisía.

Ni abaaba adua bāa caiba naã cartara basida baribarã dji bādaba cawa basia Israel druadebemarãda Juda druadebemarã ume awara wāsídada. 1 Samuel 27:6de maãra ebuda bāa.

Dadji ēberã bedede 1 Samuel cartadebemada naãda bā eropanāa: Samuel topedadebemada (1:1neba aba 2:10daa), Samuel sacerdote Eli ume waridadebemada (2:11deba aba 4:1naa), Ācōrē baurude pilisteorã jawade badadebemada (4:2deba aba 7:1naa), Ācōrēba Saulora israelerã boroda bābidadebemada (8:1neba aba 12:25daa), Ācōrēba Saul igaradebemada (13:1-15; 15:1-35), Ācōrēba Davira dji dromada bādadebemada (16:1neba aba 17:58daa), Saulora Davi ume dji quīrū badadebemada (18:1neba aba 19:24daa, 21:1neba aba 22:23daa; 26:1neba aba 28:2daa), Saul beudadebemada (28:3-25; 31:1-13).

Ebuda bāa Saulora edaara wābaramisa Davira dji dromaara bebārã basía. Māwā Judadeba yōpedadarãra dji dromaara panesidaa Genesi 49:10de bā bā quīrāca.

Ācōrēba Anaa warra diada

¹ Ēberãda basia Elcana abadada. Elcanara Jerohaã warra basía. Jerohaãra Elihú warra basía. Elihúra Tohu warra basía. Tohura Zup warra basía. Zup ēberārãra Epraiñneba yōpedadarã basía. Maã Elcanara Ramá purude Epraiñ ējūā eyaída bāde babadjia.* ² Elcanaba quimada umé erobasia. Aba Ana abadjidaa. Dewarabemara Penina abadjidaa. Peninaba warrarãda erobasia baribarã Anara warra unuca basía.

³ Poaza Elcanara idji purudeba Silodaa wābadjia jūma poya bā Ācōrēa bia bedei carea idjaba animarã babue diai carea. Maã ewaride Elida, idji warrarã Opnida idjaba Pinéda Ācōrē sacerdoterã basía. ⁴ Elcanaba Ācōrēa animarã draga babue diabārãza nedjarada idji quima Peninaa, idji warrarãa bida diabadjia. ⁵ Baribarã idji quima Anaa nedjara dji biara bāda diabadjia.† Ācōrēba Anara warra unubicamīna Elcanaba idjira bio quīrīā basia. ⁶ Ācōrēba Anara warra unubica bāda bērã Peninaba idjira baridua mīā sēbadjia sopua bamārēā.

⁷ Poaza Ācōrē dedaa wābādade Peninaba Anara mīā sēbadjia. Maã carea Anara jīā bāba ne coca basía. ⁸ Baribarã dji quima Elcanaba jarabadjia:

–Ana, ċcārē cārēā jīā bā? ċCārēā bāra jāwā ne coē babari? ċCārēā sopua bā? ċBāmaarā mā quīrīāra biara bāēca die warrarã erobai cāyābara?–

⁹ Ewari aba Silode ne copeđadacarea Anara piradrāpeda Ācōrē dedaa wāsia. Mañne sacerdote Elida dji eda wābada caita chūmasia. ¹⁰ Mama Anara bio sopuaba jīā bāda Ācōrēa bedea basia. ¹¹ Idjia wārāneba nāwā jarasia:

* **1:1** Ramá purura hebreo bedede Ramataiā abadaa. Nuevo Testamento de Arimatea abadaa.

† **1:5** Ne djara dji biara bāda. Maãra hebreo bedede ebuda bāēa. Ācārāmaarā jara bāa “auđu diabadjia.”

–Ne jūma poya b_Λ Ācōrē, m_Λ sopua carea b_Λ m_Λda quĩrā djuburiaib_Λ m_Λda warrada diadua. Māwā diasira m_Λ ma_Λ warrara b_Λ diaya idji zocai b_Λ misa b_Λ quĩrā b_Λda o bamārēā. Ma_Λne idji budara t_Λca baya.–†

¹²⁻¹³ Anara dārā Ācōrēa bedea djuburiasia. Chupea bedea basia, jīgua bedeaē basia. Ma_Λne Eliba idji i doudowa b_Λda unu basia. Barib_Λ idjia bedea b_Λra ũrē bērā Eliba crīchasia idjira beu chūm_Λda. ¹⁴ Ma_Λ bērā Eliba jarasia:

–¿Aba sālbe b_Λra jāwā beu chūmai? ¡Waa itua dorādua!–

¹⁵ Anaba jarasia:

–M_Λra beu b_Λēa. Uva b_Λ aseada, ni dewara itua sida doē b_Λra. Āteb_Λ bio sopua b_Λ bērā sodeba Ācōrēa quĩrā djuburiada iwidi basia. ¹⁶ Crīcharādua m_Λra wērā cadjiruada. Bio sopua b_Λ bērā Ācōrēa māwā iwidi basia.–

¹⁷ Ma_Λne Eliba jarasia:

–Māēteara necai wādua. M_Λra quĩrā b_Λra dadji israelerā Ācōrēba b_Λra iwidiidara diaida.–

¹⁸ Anaba jarasia:

–Bia b_Λra.–§

Māwāpeda Anara jēda idji ēberārā pan_Λmaa wāsia. Jūēpeda ne cosia. Waa sopuaē basia.

¹⁹ Nurēma diapededa Ācōrēa bia bedeadapeda Ramānaa ādji dedaa wāsidaa. Elcanara idji quima Ana ume cāisia. Ma_Λne Ācōrēba Anara carebasia. ²⁰ Māwā Anara biogoa besia. Idji warra toi ewari jūēside umaquĩrā warrada tosia. Ma_Λne jarasia: “M_Λra Ācōrēa idjida iwidiisia.” Māwā dji warrara tr_Λ b_Λra Samuel.

²¹ Māwānacarea Elcanaba poaza obari quĩrāca jūma idji ēberārā ume Silodaa wāsia Ācōrēa animarā babue diai carea idjaba Ācōrēa diayada adara jūma diai carea. ²² Barib_Λ Anara wāē basia. Idji quimaa nāwā jarasia:

–M_Λra wāēa aba m_Λ warra ju amab_Λdaa. Ju amasira m_Λra idjira Ācōrē quĩrāpita b_Λde wāya. Ma_Λbe idjira mama beya.–

²³ Ma_Λ carea dji quima Elcanaba jarasia:

–B_Λra o quĩrā b_Λra quĩrāca odua. Bedua aba b_Λra warra ju amab_Λdaa. Ācōrēba b_Λra carebaya b_Λra oi jarađara omārēā.–

Ma_Λ bērā Anara wāē basia aba dji warra ju amab_Λdaa.

²⁴ Warra ju amanacarea wađi caibe quirude Anaba idjira Silode Ācōrē dedaa edesia. Ma_Λne paca zaque poa ũbea b_Λda, harinada veintidos libra, idjaba animarā e odade uva b_Λda t_Λ edesia.* ²⁵ Paca zaque Ācōrēa babue diadapeda dji warra zaquera Elimaa edesia. ²⁶ Ma_Λne Anaba Elia jarasia:

–M_Λ boro, ¿b_Λra quĩrāneba b_Λca wērā nama b_Λ caita Ācōrēa bedea b_Λđara? Wārāneba jaraya: m_Λra ma_Λ wērā. ²⁷ M_Λra Ācōrēa warrada iwidi basia. Ma_Λbe m_Λra iwidiida quĩrāca idjia na_Λ warrada m_Λra diasia. ²⁸ Ma_Λ carea m_Λra warrada Ācōrēa diade ze b_Λra. Idji zocai b_Λ misa Ācōrē itea baya.–

Ma_Λne Ācōrēa bia bedeasia.†

2

Anaba Ācōrēa trāāna

† **1:11** Anaba jara basia idji warrara nazareo baida aba beub_Λdaa. Numero 6:1-5. § **1:18** Bia b_Λra. Hebreo bedeadē jara b_Λra: “M_Λra quĩrā b_Λra b_Λra m_Λra bia unu baida.” * **1:24** Paca zaqueda poa ũbea b_Λda. Hebreo bedeadē āc_Λ cartade nāwā b_Λ b_Λra: “Paca zaqueda ũbea.” Veintidos libra. Hebreo bedeadē b_Λ b_Λra “efa.” † **1:28** Hebreo bedeadē ebuda b_Λēa caiba Ācōrēa bia bedeasida.

- ¹ Mañbe Anaba Ācōrēa nāwā bedeasia:
 Ācōrē, bΛ carea mĭra sodeba wārāda bΛsrida bΛa. BΛabΛrΛ mĭa ΛbΛada dia bΛa.
 Mĭ dji quĩrũ quĩrāpita ipidaya bΛa mĭra ēdrΛ bΛda bērā. Wārāda mĭra bio bΛsrida bΛa.
- ² Ācōrē, ni abaΛda bΛ quĩrāca neēa. Dai Ācōrē, ni abaΛba दौरa poya wagacaa bΛa wagabari quĩrāca. Dewara ācōrēda bΛ quĩrāca neēa.
- ³ Ācōrēba ne jūmada cawa bΛa. IdjiabΛrΛ dadjia o panΛra cawa obaria. Mañ bērā ni abaΛda dji droma quĩrāca bedeaiē bΛa. Ni mañrī bida māwā bedeaiē bΛa.
- ⁴ IdjiabΛrΛ ēberā mēsra beara poyabaria baribΛrΛ dji ΛbΛaē quedeaa ΛbΛada diabaria.*
- ⁵ Ne bara beadara idira ne codi carea djārā itea traja panΛa, baribΛrΛ ne neē beadaba idira aduba eropanΛa.
 Wērā warra toca badaba warrarāda siete tosia.
 BaribΛrΛ warra zocārā todaba waa warra toēa.
- ⁶ ĀcōrēbΛrΛ zocai baira, beui sida diabaria. Idjia ēberāra beudarā panabadama bΛbaria idjaba ĭrēbabibaria.
- ⁷ ĀcōrēbΛrΛ ne neē beada, ne bara bea sida bΛbaria.
 Dji droma beara edaara bΛbaria idjaba dji edaara beada dji dromada bΛbaria.
- ⁸ Ācōrēba nañ ējūāra oda bērā idjidrΛ djibaria. Idjideba ne jūmada bΛa.
 Mañ bērā ne neē quirura dji dromada poya bΛya.
 Ne batabuebadama babarira dji bororā dede dji dromada poya bΛya.
- ⁹ Ācōrēba idji ĭjā beara wagabaria baribΛrΛ dji cadjiruarāda beudarā panabadama pāĩmane bΛbaria.
 Ni abaΛba ara idji ΛbΛadeba poyacaa.
- ¹⁰ Ācōrēba idji dji quĩrũra jūma poyaya. Bajāneba baa baebΛrΛ quĩrāca ādjirāra bio cawa oya.
 Ācōrēba jūma nañ ējūāne beara cawa oya. Idjia bΛda boroa ΛbΛada diaya. Idjia edada borora dji dromaara bΛya.
- ¹¹ Māwānacarea Elcanara Ramá puruēaa jēda wāsia. BaribΛrΛ idji warra zaquera sacerdote Eli ume besia Ācōrē dede carebamārēā.

Eli warrarāba cadjirua o panana

- ¹² Eli warrarāra dji cadjiruarā basía. Ācōrēda wayadaca basía.
- ¹³ Sacerdoterāba odida panΛ quĩrāca odaca basía.† ĀtebΛrΛ nāwā obadjidaa: abaΛba Ācōrēa animarā dragada babue diabipeda dji djara dju bΛde sacerdote nezocaba mĩāsu quida ũbea erobΛra enebadjia. ¹⁴ Mañba nedjara dju nūmΛra supeda idjia jira edadara edebadjia sacerdoteba comārēā. Israelerāba Silode Ācōrēa animarā draga babue diabΛdaza māwā obadjidaa.
- ¹⁵ Mañ awara dji draga babue diai naēna sacerdote nezocara zepeda dji draga babue diabi bĭa nāwā jarabadjia:
 –Ne djarara diadua sacerdoteba bá comārēā. Idjia nedjara djudada quĩrĩāēa, ātebΛrΛ dji ōgoada quĩrĩā bΛa.–
- ¹⁶ Mañne ēberāba dji dragada naārā babue diadida panΛana aibΛrΛ, dji nezocaba panubadjia:
 –Māwāēā. Ara nawena diadua. MāwāēbΛrΛ mĭa jārĩ edaya.–

* **2:4** Ēberā mēsra beara poyabaria. Hebreo bedeade nāwā bĭa bΛa: “Ēberā mēsra beara enedramara bΛabaria.” † **2:13** Levítico 7:28-36.

¹⁷ Māwā Eli warrarāba cadjirua o panara Ācōrē quīrāpita bio biē basia. Israelerāba animarā Ācōrēa babue diabadora ādjia siriē unubadjidaa.

¹⁸ Māwā panane Samuelba Ācōrē dede careba babadjia. Idjia sacerdote djio lino wua ođara jābadjia. ¹⁹ Poaza dji papaba idjia cacuade jāmārēā obadjia. Mañra diade wābadjia dji quima ume poaza animarā babue diade wābadade. ²⁰ Mañne Eliba Elcanara dji quima sida nāwā bia jara babadjia:

–Elcana, Ācōrēba bāa dewara warrarāda ba quima Ana ume unubiya idjia warra naārā iwidiada Ācōrēa diada bēā.–

Māwānacarea Elcanara idji quima ume jēda diguida wābadjidaa. ²¹ Mañbe Ācōrēba Anara carebabadjia. Māwā Anaba umaquīrā warrada ūbea idjaba wērācaurāda umé tosia. Mañmisa Samuelera Ācōrē quīrāpita bāda warisia.

²² Mañ ewaride Elira bio drōāda basia. Idjia ūrīsia idji warrarāba israelerāra biē o panada. [Mañ awara ūrīsia ādjirāra wērāā Ācōrē wua dede eđa wābadama ne obadarā ume mīā comaa panabadada.]† ²³⁻²⁴ Mañ carea idji warrarāa nāwā jarasia:

–Mā warrarā, bārāba cadjirua o panara jūmarāba jara panaa. Wārāda Ācōrē puruba jara bāra bio cadjirua bāa. ¿Cārē cārēā māwā o panā? ²⁵ Abaaba djārāda biē oibara, Ācōrēba mañ ēberāra poya carebaya dewarabema ume bia bēmārēā. Baribara abaaba Ācōrēda biē oibara ¿caiba idjira carebai?–

Māwāmīna Eli warrarāba ādji zezaba jarađara ījānaē basia. Ācōrēba ādjira māwā erobasia beudida quīrāna bēā.

²⁶ Mañmisa Samuelera wari basia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa. ²⁷ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabarida aba Elimaa zepeda nāwā jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara bāa:

“Bārā drōā naēnabemarā Egiptodebema boro jawaeda panasidade māa ādjirāa ara mānebemada ebuđa cawabisia. ²⁸ Mañne māa jūma israelerānebemada Aaroādra idjaba bārā, idjideba yōbādarā sida edasia mā sacerdoterāda beadamārēā. Māwā bārāba animarāda māa babue diabadaa, incienso querada bá diabadaa, idjaba mā quīrāpita sacerdote djiora jābadaa. Mañ awara māa bārā drōā naēnabemarāa jarasia israelerāba animarā draga māa babue diabadae bārā sacerdoterāba dji djaradebemada edadida panada codi carea. ²⁹ ¿Bārāba cārē cārēā māa animarā babue diabi jarađara, dewara diabi jarađa sida siriē unubada? ¿Cārē cārēā ba warrarāra mā cāyābara biara quīrā bā? Mā puru israelerāba animarā draga babue diabadae dji biara ba nedjara co pananeba ba warrarāra boreguea panaa.”

³⁰ Dadji israelerā Ācōrēba naēna jarasia ba dedebemarāra, jūma ba ēberārā sida ewariza idji sacerdoterāda beudida. Baribara idira nāwā jara bāa:

“Māa bārāra waa mā sacerdoterā idu babiēa. Ātebara mā bia jara panada māa bia bāya idjaba mā igara panara māa biē bāya. ³¹ Māa bārā cawa oi ewarira jūēbara. Mañne ba dedebema drōāē beara, ba ēberārā drōāē bea sida māa jūma quinibiya. Ni abaada waraga beudaēa. ³² Mañ ewaride māa israelerāra bia o baya baribara ba ēberārānebema ni abaada waraga beudaēa. Mañ bēā ewariza bārāra sobiē panania idjaba sopua panania. § ³³ Māa ba ēberārānebemada aba idu sacerdote babiya. Māwāmīna idjira sobiē baya idjaba sopua baya. Mañne waabema bādeba yōbādarāra drōā bādaēne

† **2:22** Bedea corchete de bāra carta dji drōāara beade neēa. § **2:32** Bārāra sobiē panania idjaba sopua panania. Hebreo bedeadē mañra ebuđa bāēa.

beudia.* ³⁴ Naŋgɔba cawabiya mɔa jaraɗara wɔrɔda mɔwɔida: bɔ warrarɔ Opnira, Piné sida abari ewaride beudia.

³⁵ Mɔwɔnacarea mɔa dewarada bɔya mɔ sacerdote bamɔrɔ. Mɔa quɔrɔ bɔ quɔrɔca idjia jɔma aride o baya. Idjideba yɔbɔdarɔda mɔa bɔya ewariza mɔ sacerdoterɔda beadamɔrɔ. Mɔa israelerɔ boro bɔi ewarideba ɔtaa ɔdjira ewariza mɔwɔ beadia. ³⁶ Maɔ ewaride bɔ ɔberɔrɔnebema wadi zocai beara ɔdji quɔrɔpita zedapeda quɔrɔ djuburiada iwididia paratada, coɔi sida maɔrɔ diaɔdamɔrɔ. Maɔ awara ne coɔi carea iwididia sacerdoterɔ nezocarɔda bɔdamɔrɔ.”–

3

Ɔcɔrɔba Samuel trɔna

¹ Cɔdra Samuelba Ɔcɔrɔ quɔrɔpita Elira carebabadjia. Maɔ ewaride Ɔcɔrɔ ɔberɔrɔ ume ara cadrɔa bedeaca basia. Mɔcua cɔimocara quɔrɔca ne unubica basia. ² Elira dau towa bɔ bɔrɔ bia unuca basia. Ewarɔ aba idji cɔɔade cɔi basia. ³ Maɔne Samuelera Ɔcɔrɔ wua dede cɔi basia. Mama Ɔcɔrɔ baurudeda basia idjaba ɔbɔrɔ wadi urua nɔmasia. ⁴ Mɔwɔ bɔɔe Ɔcɔrɔba Samuelera trɔ jarasia:

–ɔSamuel!–

Samuelba panusia:

–Nama bɔa.–

⁵ Ara maɔda Eli cɔi bɔmaa pira wɔpeda nɔwɔ jarasia:

–Nama bɔa. ɔCɔrɔ cɔrɔ trɔ bɔ?–

Eliba panusia:

–Bɔra trɔɔ bɔa. Cɔine wɔdua.–

Samuelera jɔda wɔpeda idji cɔɔade tabesia. ⁶ Maɔne Ɔcɔrɔba idjira waya trɔ jarasia:

–ɔSamuel!–

Ara maɔda Samuelera piradrɔpeda Eli bɔmaa wɔsia. Maɔne jarasia:

–Nama bɔa. ɔCɔrɔ cɔrɔ trɔ bɔ?–

Eliba panusia:

–Warra, bɔra trɔɔ bɔa. Cɔine wɔdua.–

⁷ Samuelba Ɔcɔrɔ sɔwɔ bedeabarida adua basia Ɔcɔrɔ wadi idji ume bedeaca bada bɔrɔ. ⁸ Maɔbe Ɔcɔrɔba waya Samuelera trɔ jarasia. Ara maɔda Samuelera piradrɔpeda Elimaa wɔsia. Maɔne jarasia:

–ɔCɔrɔ cɔrɔ trɔ bɔ?–

Maɔnebɔrɔ Eliba cawasia Ɔcɔrɔbɔrɔ Samuelera trɔ jara bɔda. ⁹ Maɔ bɔrɔ idjia Samuelea jarasia:

–Cɔine wɔdua. Baribɔrɔ Ɔcɔrɔba bɔra waya trɔ jaraibɔrɔ idjia nɔwɔ panudua: “Bedeadua mɔ Boro, mɔa ɔrɔ bɔa.”–

Maɔ bɔrɔ Samuelera jɔda wɔpeda idji cɔɔade tabesia. ¹⁰ Maɔne Ɔcɔrɔ wayacusa zepeda Samuelera trɔ jarasia naɔna oɔa quɔrɔca:

–ɔSamuel! ɔSamuel!–

Samuelba panusia:

–Bedeadua mɔ Boro, mɔa ɔrɔ bɔa.–

¹¹ Ɔcɔrɔba jarasia:

–Dɔrɔne mɔa bɔrɔ israelerɔ ɔcɔrɔ bio cawa oya. Maɔ ɔrɔbɔdara bio dau-peradia. ¹² Maɔ ewaride mɔa Eli, idji ɔberɔrɔ sida cawa oi jaraɗara jɔma oya.

¹³ Idji warrarɔba mɔ quɔrɔpita cadjirua obadara bio cawa bɔmɔna idu obi bɔa. Maɔ carea mɔa jarasia idji ɔberɔrɔ ewariza cawa o bɔida. ¹⁴ Mɔa wɔrɔneba

* **2:33** Hebreo bedeade maɔ versículora ebuda bɔa. Elideba yɔna sacerdoterɔ beupedada 1 Samuel 22:6-23de bɔ bɔa.

Eli ëberârãa jarasia ãdjia cadjirua obadara ni maãrĩ bida quĩrãdoaẽda. Ani-marãra m̃ãa babue diacuabada sida wadibida m̃ãa quĩrãdoaẽa. Ne diabada sida m̃ãa quĩrãdoaẽa.–

¹⁵ Æcõrẽ bedeadacarea Samuelera idji cãdade cãĩ besia. Diapeda ãrãmapeda Æcõrẽ dede eda wãbadara ewa nũmasia. Baribara Samuelba cãĩmocara quĩrãca ùrĩnada Elia jara quĩrĩãé basía. Waya basia m̃ãwã jaraida.

¹⁶ Baribara Eliba Samuelera trãsia:

–¡Warra, Samuel!–

Samuelba panusia:

–Nama b̃ãa.–

¹⁷ Maãne Eliba iwidisia:

–¿Æcõrẽba b̃ãa cãrẽda jarasi? Idjia jaraðara ni maãrĩ bida m̃ẽrãrãdua. ¡Æcõrẽba b̃ãra bio cawa oya idjia jaraðada m̃ãa jũma jaraëb̃ãra!–

¹⁸ Maã carea Samuelba Elia jũma jarasia. Ni maãrĩ bida m̃ẽrãé basía. Maãne Eliba sopuaba nãwã jarasia:

–Idjida Æcõrẽ b̃ẽrã idjia quĩrĩã b̃ã quĩrãca oida b̃ãa.–

¹⁹ Samuel waribara Æcõrẽra idji ume basia. Idjia Samueldeba jaraðara jũma obadjia. ²⁰ Maã b̃ẽrã jũma israelerãba Daã eyadeba aba Beersebã jewedadaa cawasidaa Samuelera wãrãda Æcõrẽneba bedebarida. ²¹ Maã ewaride Æcõrẽra Silode Samuelma odjapeda idji bedeara cawabibadjia.

4

¹ Maãra Samuelba jũma israelerãa jarabadjia.

Pilisteorãba Æcõrẽ baurude edapedada

Maã ewaride pilisteorãra israelerã ume djõni carea Apec purude ãbaa dji jãresidaa. Maã b̃ẽrã israelerãra ãdjirãmaa djõne wãnapeda Ebenezer caita duanesidaa. ² Djõsidade pilisteorãba israelerãra mil quĩmãrẽ quenanaapeda poyasidaa.

³ Israeldebema sordaorã jẽda zebada unusidade dji bororãba ãdjiza iwidisidaa:*

–¿Cãrẽ cãrẽã idi Æcõrẽba pilisteorãa idu poyabisi? Æcõrẽ baurudera Silode edade wãna dadjirã tãena b̃amãrẽã. M̃ãwã Æcõrẽba dadjirãra dji quĩrũ jãwaedabemada ëdra b̃ãya.–

⁴ Maã carea sordaorãba ãcãra Silodaa diabuesidaa Æcõrẽ baurude enenamãrẽã. Maã baurude ãrã Æcõrẽ jũma poya b̃ãra bajãnebema nezocarã zaca i bara panã ësi babadjia. Eli warrarã Opnira, Piné sida Æcõrẽ baurude enebadarã ume zesidaa.† ⁵ Æcõrẽ baurude israelerã sordaorã duanãma jũëbisidade jũmarãda b̃ãsrida jĩgua biasidaa. Maãba egorora uresia. ⁶ Maã b̃ãga duanãra pilisteorãba ùrĩnapeda ãdjiza iwidisidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã hebreorãra jãcua b̃ãga duanã?–

Maãne cawasidaa Æcõrẽ baurudera israelerã duanãmaa enesidada. ⁷ Maã carea bio ne waya panãneba jarasidaa:

–¡Ædji Æcõrẽra ãdjirã duanãma jũësia! ¡Ay, dadjirãra m̃ã djuburi panãa! Wadibida ni abãba ãdji Æcõrẽra dadjirã ume djõne enenaca basía. ⁸ ¡Ay, dadjirãra m̃ã djuburi panãa! ¿Caiba dadjirãra jãã Æcõrẽ b̃ãra bea jãwaedabemada ëdra b̃ã? Ara maã Æcõrẽ beaba egiptorãra ëjũã põãsa ewaraga b̃ãde ne quĩrãtanoaneba quinibisidaa. ⁹ Maã carea ¡dadjirãra sozarra beadadrã! ¡M̃ẽsrã

* **4:3** Dji bororã. Hebreo bedeadade nãwã b̃ã b̃ãa: “Israelerã dji drõãrã.” † **4:4** Exodo 25:17-22.

djõnadr^Λ hebreorã j^Λwaeda bæda amaaba, ãdjirãra dadjirã j^Λwaeda panana quĩrãca!–

¹⁰ Mañbe pilisteorãra waya djõne wãnapeda israelerãra poyasidaa. Mãwã poyab^Λda carea israelerãra ãdji dedaa mĩrũ wãb^Λr^Λsidaa. Pilisteorãba zocãrã quenasidaa. Israeldebema sordaorã jĩrũba djõne wãbadara treinta mil quenasidaa. ¹¹ Mañbe pilisteorãba ãcõrẽ baurudera edasidaa. Mañ awara Eli warrarã Opnira, Piné sida beasidaa.

¹² Benjamiñneba yõnada aba ãdji djõ duan^Λma^Λba pira wãpeda abari ewaride Silode jũene wãsia. Sopuaba idjia cacua^{de} jã b^Λra jũma cõãcuapeda egoro sida idji boro ãrã cua erobasia. ¹³⁻¹⁵ Mañne Elira idji buguede óare chũmasia quĩrãcuíta bai carea. Idjira 98 poa b^Λ bẽrã dau towa basia. Barib^Λr^Λ ãcõrẽ baurude carea jũmawãyã crĩcha b^Λ bẽrã mãwã quĩrãcuíta basia. Mañne dji ãberã mĩrũ wãnara purude jũepeda israelerã sordaorã sãwãpedadada jũma nẽb^Λr^Λsia. Mañ ãrĩnapeda sopuaba purura b^Λga duanesia. Mãwã b^Λga duan^Λ ãrĩb^Λr^Λde Eliba iwidisia:

–¿Cãrẽ cãrẽ ãberãrãra jãcua b^Λga duan^Λ?–

Mañne dji ãberã mĩrũ wãnaba israelerã sordaorã sãwãpedadada Elia jara^{de} wãsia. ¹⁶ Idjia Elia nãwã jarasia:

–Dadji israelerã djõ duan^Λma^Λba mãra mĩrũ zesia.–

Eliba iwidisia:

–Warra ¿sãwãsi?–

¹⁷ Dji jara^{de} zeda ãberãba nãwã panusia:

–Pilisteorãba poyab^Λda carea dadji israelerãra mĩrũsidaa. ãdjirãba zocãrã quenasidaa. B^Λ warrarã Opnira, Piné sida beasidaa. Mañ awara ãcõrẽ baurudera pilisteorãba edasidaa.–

¹⁸ ãcõrẽ baurudedebema ãrĩb^Λr^Λde Elira purude eda wãbada orrocawa jẽdaa basia. Idjira drõãda b^Λ bẽrã idjaba bio boreguea b^Λ bẽrã, bæb^Λr^Λde idji ãrãm^Λsira b^Λapeda beusia. Elira cuarenta poa israelerã ãdr^Λ b^Λbari basia.

¹⁹ Mañ ewaride Eli ãĩguda biogoa basia, warra toi carea basia. Idjira Piné quima basia. Mañne idjia ãrĩsia pilisteorãba ãcõrẽ baurudera edasidada, idji quimara beasidada, idjaba dji zãwãrẽ sida jaidasida. Mañ ãrĩb^Λr^Λba cawaẽne warra puapeda tosia. Barib^Λr^Λ warra puara droaẽ basia. ²⁰ Beub^Λr^Λde idji carebab^Λda wẽrãrãba idjia nãwã jarasidaa:

–Necai badua. B^Λa umaquĩrã warrada tosia.–

Mãwã jarapedadamĩna idjira quĩrã cawaẽ nũm^Λ bẽrã ni cãrẽ sida panuẽ basia. ²¹⁻²² ãteb^Λr^Λ nãwã jarasia:

–ãcõrẽra dadji israelerã tãẽna badada neẽa, idji baurudera dewaraba edapedada bẽrã.–

Mãwã jarasia idji zãwãrẽ Elida, dji quima Piné sida beupedada bẽrã idjaba ãcõrẽ baurudera dewaraba edapedada bẽrã. ãcõrẽra dadji israelerã tãẽna badada neẽana ada bẽrã idji warrara trã b^Λsia Icabod.–

5

Pilisteorãba ãcõrẽ baurude eropanana

¹ Pilisteorãba ãcõrẽ baurudera Ebenezerdeba ãdji puru Asdodaa edesidaa.

² Mañbe ãdji ãcõrẽ Dagoã dede ededapeda idji caita cob^Λsidaa.

³ Nurẽma diapededã Asdodebemarã Dagoã dede edaa wãb^Λdade ãdji j^Λwaba oda ãcõrẽ Dagoãra egode barru tab^Λda unusidaa ãcõrẽ baurude quĩrãpita. Mãda idji babarima ãdjia waya ãta nũm^Λsidaa. ⁴ Nurẽma diapeda Dagoã dedaa wãb^Λdade wayacusa unusidaa Dagoãra ãcõrẽ baurude

quĩrãpita egode b̃arru tab̃ada. Dji borora j̃awa sida umena dede eda w̃abadama b̃alá tapanasidaa. Dji cacua awa tabasia. ⁵ Mañ ewarideba ãtaa Dagoñ sacerdoterãda, dewara ëberãrã sida Dagoñ dede eda w̃ab̃adade dji boro, j̃awa sida tapananama jedad̃agabadaa.

⁶ Mañ ewaride ãcõrẽba Asdo purura, mañ puru caita bea sida bio biẽ b̃asia. ãdji cacuade zarega odjacuabisia. ⁷ Mañ carea ãdjirãba nãwã jarasidaa:

–Israelerã ãcõrẽ baurudera dadjirã tãena eropananiẽ paña. Idjia dadjirãda, Dagoñ sida bio biẽ o b̃aa.–

⁸ Mañ carea pilisteorãba jũma dji bororãra tr̃abidapeda nãwã iwidisidaa:

–Israelerã ãcõrẽ baurudera ¿sãwã odi?–

Dji bororãba panusidaa:

–Gat purudaa ededadua.–

Ara mañda Gat purudaa edesidaa. ⁹ Edepedadacarea ãcõrẽba mañ puru sida biẽ b̃asia. Jũmarã cacuade zarega odjacuabisia. Drõãrãda warrarã sida mãwã osia. Mañba purura bio ne wayasidaa.

¹⁰ Mañ bẽrã pilisteorãba ãcõrẽ baurudera Ecroñ purudaa edesidaa. Barib̃ar̃a jũẽb̃adade mañ purudebemarãba ãcõrẽ baurudera ununapeda nãwã bia jarasidaa:

–Israelerã ãcõrẽ baurudera dadjirã quenani carea namaa eneb̃adaa!–

¹¹ ãcõrẽba mañ purura bio biẽ b̃ada bẽrã zocãrã quinib̃ada basia. Mañba purura bio ne wayasia. Pilisteorãba ãdji bororã wayacusa tr̃abidapeda nãwã jarasidaa:

–Israelerã ãcõrẽ baurudera ãdjirãmaa jẽda ededadua. Mãwã odaẽb̃ar̃a dadjirãra jũma quenaya.–

¹² Jũma dji zocai bea cacuade zarega odjacuada bẽrã ãdji ãcõrẽ bea quĩrã djuburiada iwiidi duanasidaa.

6

Pilisteorãba ãcõrẽ baurude jẽda diabuepedada

¹ Pilisteorãba ãcõrẽ baurudera ãdji druade siete jedeco eropanasidaa.

² Mañbe Dagoñ sacerdoterãda, dau ësã unubadarã sida ãbaa tr̃acuadapeida iwidisidaa:

–¿ãcõrẽ baurudera sãwã odi? Daia jaraadua sãwã waya idji b̃adamaa diabuedida.–

³ ãdjirãba panusidaa:

–Bãrãba israelerã ãcõrẽ baurudera jẽda diabuedib̃ar̃a ara jãwã diabuerãnadua. ãteb̃ar̃a ãcõrẽa ne diabuedida paña bãrãba idji baurude nama eropanana carea. Mãwãb̃ar̃a bãrãba cawadã cãrẽ cãrẽã ãcõrẽba bãrãra bio biẽ o b̃ada. Mañ awara cacua biacuadã.–

⁴⁻⁵ Pilisteorãba iwidisidaa:

–Mãẽteara ¿cãrẽda idjia diabuedi?–

ãdjirãba panusidaa:

–Bãrã bororãra juesuma paña bẽrã nãwã odida paña: oroda edadapeida bãrã cacuade zarega odjacuada quĩrãca juesuma odadua. Mañ awara dadji druã ãrĩ b̃a churi quĩrãca juesuma odadua. Mañg̃ara israelerã ãcõrẽa diabuedadua bãrãra, bãrã bororã sida bia mĩga paña bẽrã. Mãwã bãrãba unubidia idjida waya pañada. ãibẽrã idjia dadjirãra, dadji ãcõrẽ beada, idjaba dadji ëjũã sida waa biẽ oẽsicada. ⁶ ¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra egiptorã ãdji boro sida

so zarea panana quĩrãca so zarea panã? Ācõrẽ baurudera jẽda diabuedadua. Ācõrẽba egiptorã bio cawa oside ¿adjirãba israelerãra idu wãbisidaẽca?

⁷ Maã bẽrã carreta djiwidida obidadua. Idjaba paca warra bara panãda umé edadadua. Maã pacara wadi carreta errebaridacada beadida panãa. Ādjira carretadaa jã nũmanadua baribarã dji warrara ādji ume idu wãbirãnadua; ātebarã corrade b̃adadua. ⁸ Maãbe Ācõrẽ baurudera carretade cob̃adadua. Maã orrocawa dewara baurudeda cob̃adadua. Maãne eda b̃arãba oro ocuadara b̃adadua. Maãra Ācõrẽa diabuedadua idji baurude eropanana carea. Maãbebarã pacaa carretara idu edebidadua.

⁹ Baribarã naãgãda quĩrãcuitadadua: pacaba carretara israelerã puru Bet-semedaa ededibarã, wãrãda Ācõrẽba dadjirãra biẽ erobasia. Mamaa ededaẽbarã dadjirãba cawadia idjia dadjirãra jãwã oẽ basida; ātebarã ara jãwã biẽ panesidaa.–

¹⁰ Ara maãda mãwã osidaa. Paca warra bara panãda umé edadapeda carretadaa jãsidaa. Dji warrara corrade b̃asidaa. ¹¹ Maãbe Ācõrẽ baurudera carretade cob̃adapeda dewara baurudeda orrocawa b̃asidaa. Maãne eda churi oro ocuadara, ādji cacuade zarega odjacuada quĩrãca oda sida b̃asidaa. ¹² Paca quenabuesidade jipa Bet-semenaa bia wãsidaa, ni mãrĩ bida o āyã wãnaẽ basia. Maãne pilisteorã dji droma beara caidu acãde wãsidaa aba Bet-seme daucha.

¹³ Maã ewaride israelerã Bet-semedebemaba ādji trigoda jewedade ewa duanasia. Maãne cawaẽne pacaba dji carretara Ācõrẽ baurude bara errebari eneb̃adada unusidaa. Maã carea bio b̃asridasidaa. ¹⁴⁻¹⁵ Dji carreta Bet-seme druade jũẽside pacara nũpanesidaa ēberã Josue abada ējũãne, mōgara waib̃aa cob̃a caita. Mama levitarãba Ācõrẽ baurudera, oro ocuada bara b̃a baurude sida edadapeda mã mōgara waib̃aa ãrã cob̃asidaa. Maãne ēberãrãba carretara ēgawedapeda t̃ab̃ada cajērāsidaa. Maãbe pacara, dewara animarã sida Ācõrẽa babue diasidaa. ¹⁶ Pilisteorã bororã juesuma panãba maãda ununapeda Ecroãnaa jẽda wãsidaa.

¹⁷ Pilisteorãba ādji cacuade zarega odjacuada quĩrãca orodeda odapeda Ācõrẽ baurude eropanana carea Asdo puruba, Gaza puruba, Ascaloã puruba, Gat puruba, Ecroã puru bida Ācõrẽa aba aba diasidaa. ¹⁸ Maã awara pilisteorã boro juesuma panãba dewara puru beada ādjirã jãwaeda eropanasidaa. Puruza churi quĩrãca oro odada aba diasidaa. Ācarã purura mōgaraba jũrã ca beasia idjaba ācarã ara jãwã beasia. Maã purura beasia pilisteo druadeba aba mōgara waib̃aa cob̃ama. Maã mōgarara wadibida Josue Bet-Semedebema ējũãne b̃aa israelerãba Ācõrẽ baurudera ãrã cob̃apedadama.

¹⁹ Ācõrẽba israelerã Bet-semedebemara setenta quinibisia idji baurudede eda acãpedada carea.* Maãne purura bio jĩasia Ācõrẽba zocãrã quinibida bẽrã. ²⁰ Maã carea jarasidaa:

–Ācõrẽra jipa b̃a bẽrã ¿caida idji quĩrãpita poya bai? Naã baurudera āyã diabuedida panãa baribarã ¿cairãmaa diabuedi?–

²¹ Maã carea Quiriat-jeariã purudaa ācarã diabuesidaa nãwã jaradamãrẽã:

–Pilisteorãba Ācõrẽ baurudera waya jẽda diabuesidaa. Maã bẽrã jarãde zedadua.–

* **6:19** Setenta. Hebreo bedeadẽ ācarã cartade nãwã b̃a b̃aa: “Ēberãrã setenta, ēberãrã cincuenta mil.”

7

¹ Ara mañda Quiriat-jeariñnebemarã zedapeda Ācōrē baurudera edesidaa. Mañbe eya zaquede Abinadã dede ðadapeda Abinadã warra Eleazada edasidaa waga ðamãrẽã.

8

Israelerãba ãdjirã boro ðá quĩrã panana

¹⁻² Samuelba warrada umé erobasia. Dji nabemara Joel abadjidaa. Dewarabemara Abías abadjidaa. Samuel drõã ðedacarea idji warrarãra israelerã nẽbara cawa obadarãda ðasia. Ādjia Beersebã purude cawa obadjidaa. ³ Baribara Samuel warrarãra idji quĩrãca jipa nĩbadaca basía. Ātebara biara parata awua panasidaa. Abaaba paratada diasira mañ ēberãare panebadjidaa. Mañ bẽrã jipa cawa odaca basía. ⁴ Mañ carea Israeldebema dji dromarãda ãbaa dji ðaredapeda Ramá purudaa Samuel ume bedeade wãsidea. ⁵ Samuelea nãwã jarasidaa:

–Bara drõãda ðesia idjaba ða warrarãra ða quĩrãca jipa nĩbadacaa. Mañ bẽrã aba ðadua dadjirã boroda ðemãrẽã dewara druade erobeã quĩrãca.–

⁶ Mãwã jarabadara Samuelba biẽ ũrĩna bẽrã Ācōrẽa iwidisia sãwã oida ða cawaya. ⁷ Mañne Ācōrẽba nãwã panusia:

–Ādjirãba jara panara jũma odua. Mãwã jara pananeba ðada igara panãea. Mãdra igara panãa. Quĩrãẽ panãa mãra ãdji boro baida. ⁸ Mãa ãdjirã Egiptodeba ēdra edadadeba ãtaa abarida obadaa. Ādjia ara cadrãa mãra igarabadaa dewara ãcōrẽ beada ēpẽni carea. Ara mañ quĩrãca ðada o panãa. ⁹ Mañ carea ãdjirãba jara panã quĩrãca aba ðadua ãdjirã boroda ðemãrẽã. Baribara mañ naẽna ãdjirãa ebudã jaradua mañ boroba sãwã o baida.–

¹⁰ Jũma Ācōrẽba jaradara Samuelba dji boro iwiẽ panarãa nãwã jarasia:

¹¹ –Bãrãba aba bãrã boroda ðadibara, idjia nãwã oya: bãrã warrarã cũdra beara zocaya. Idjia ãcara ðacuaya carretadeba idjaba cawayodeba djõnamãrẽã. Dewararãda idji carreta nocoare pira wãbicuaya ēberãrã odebemada ãyã ðarecuadamãrẽã. ¹² Ĥcara ðacuaya mil sordaorã bororãda beadamãrẽã idjaba ãcara ðacuaya cincuenta sordaorã bororãda beadamãrẽã. Ĥcara ðacuaya idji ējũã odamãrẽã idjaba néu ewadamãrẽã. Mañ awara ãcara ðacuaya carretadebema idjaba djõi careabema odamãrẽã.

¹³ Mañ awara bãrã cau awẽrã beara zocaya. Ādjirãra ðacuaya quera odamãrẽã, ne djudamãrẽã, idjaba pañ ãbudamãrẽã.

¹⁴ Idjaba bãrã ējũã dji biara beara, bãrã uva ējũã dji biara beara, bãrã olivo ējũã sida edapeda idjiare bearãa diacuaya. ¹⁵ Mañ awara bãrãba trigo ewabadadebemada, uva ewabadadebema sida edaya. Bãrãba ē die ewabadaza idjia aba edapeda idjiare bearãa diacuaya. ¹⁶ Mañ awara bãrã nezocarã dji umaquĩrãda, dji wẽrã sida idji itea edaya. Bãrã pacara, burro sida dji biara beada idji itea edaya.* ¹⁷ Mañ awara bãrã ovejadebemada, bãrã chiwatudebema sida edaya. Bãrãba die juachabadaza idjia aba edaya. Mañ awara ara bãdjida idji nezocarãda beadia. ¹⁸ Mañ ewaride bãrã boroba mãwã o ða carea Ācōrẽa quĩrã djuburiada iwididia baribara idjia bãrã bedeara ũrĩea.–

¹⁹ Samuelba mãwã jaradamĩna israelerãba ni mãrĩ bida ãjãnaẽ basía. Ātebara nãwã jarasidaa:

* 8:16 Bãrã paca. Griego bedeade mãwã ðá ðaa. Hebreode ðá ðaa “bãrã cũdrarã.”

–Ījānaēa. Dairāba quĩrĩā panāa aba dadjirā boro baida. ²⁰ Māwā dewara drua beaba ādji boro eropanā quĩrāca dadjirā bida eropanania. Maā boroba dadjirāra pe erobaya. Idjaba djōne wābādade idjidra nocoare wāya.–

²¹ Maā ūrĩpeda Samuelba ādji bedeara jūma Ācōrēa jarasia. ²² Maāne Ācōrēba panusia:

–Ādjirāba jara panā quĩrāca odua. Aba bādua ādjirā boro bamārēā.–

Maā bērā Samuelba israelerā boroda aba bāyada apeda jūmarāda ādji puruza wābisia.

9

Samuel Saul ume dji unupedada

¹ Benjamiāneba yōna Quis abadada basia. Idjira Abiel warra basia. Abiel-era Zero warra basia. Zerora Becorā warra basia. Becorāra Apia warra basia. Apiaara Benjamiāneba yōna basia. Maā ēberā Quis abadara dji droma basia.

² Idjia warra cūdrada erobasia Saul abadada. Saulora jūma israelerā cāyābara quĩrāwārēā basia idjaba drasoara basia.

³ Ewari aba Saul zeza Quis burroda ācāra nēbasidaa. Maā carea idji warra Sauloa nāwā jarasia:

–Dadji burrora jarāde wādua. Nezocada aba ededua.–

⁴ Ara maāda Saulba Epraiā eyaida bā ējūāne, Salisade, Saaliāne, Benjamiā ējūāne bida jarā nībasia. Māwāmīna unuē basia. ⁵ Zup ējūāne jūēsidade Saulba idji nezocaa jarasia:

–Jēda wāna. Naābara mā zezara idji burro carea sopua bāēa ātebarā dadji carea sopua bāa.–

⁶ Dji nezocaba panusia:

–Naā purude Ācōrēneba bedeabarida bāa. Jūmarāba idjira waya panāa. Jūma idjia jarabārara wārāda māwābaria. Idjimaā wāna. Idjia poya jaraisicada sāma burrora jarāde wānida panāda.–

⁷ Saulba panusia:

–Māēteara wāna. Baribarā ċcārēda idji itea ededi? Dadjia enepedada paāra jōsia. Ni cārē sida neē panāa idjia diadi carea.–

⁸ Dji nezocaba panusia:

–Māa nama parata torroda aba erobāa.* Maāgara idjia diadia jaramārēā sāma burrora jarāde wānida panāda.–

⁹⁻¹⁰ Saulba jarasia:

–Bia bāa. Wāna.–

Ara maāda Saulora idji nezoca ume purudaa Ācōrēneba bedeabarimaa wāsidaa. (Maā ewaride israelerāba Ācōrēneba bedeabarira dau ēsā unubarida jarabadjidaa. Maā bērā abaāba Ācōrēa iwidi quĩrĩā bāde jarabadjia: “Dau ēsā unubarida acāde wāna.”) ¹¹ Jūēbododade eyade ātaa nībasidaa. Maāne awērārā baido juede wābādada unusidaa. Ādjia maā awērārā nāwā iwidišidaa:

–Dji dau ēsā unubarira ċnaā purude bāca?–

¹² Awērārāba nāwā panusidaa:

–Māē, nocoare bāa. Isabe wānadua. Idi puruba eya borode animarāda Ācōrēa babue diadi bērā idjira zesia. ¹³ Purude jūēsidadara idjira isabe jarādadua. Māwāēbārā idjira eya borodaa ne code wāya. Idjiabarā animarā Ācōrēa babue diapedadada bia jara bāida bāa ēberārāba codi naēna. Isabe wānibarā idjira ununia.–

* **9:8** Parata torroda aba. Hebreo bedeadē nāwā bā bāa “un cuarto de siclo.”

¹⁴ Ara mañda ãdjira purudaa ãtaa wãsidaa. Jũẽbãdãde Samuelera eya borodaa wãbãrãda ãdji ume quĩrãdjusia.

¹⁵ Nurẽmaena Saul jũẽi naẽna Æcõrẽba Samuelea naãgãda cawabisia:

¹⁶ –Nu ara naã horaca mãa Benjamiã ãjũãnebemada aba bãmaa diabueya. Idjidrã bãdua mã puru Israel boro bamãrẽã. Idjiabãrã bãrãra pilisteorã jãwaedabemada ãdrã bãya. Mãa unu bãa mã purura bio bia mĩga bãda. Idjaba mãa ãrĩ bãa ãdjirãba quĩrã djuburiada iwidi panãda.–

¹⁷ Samuelba Saul unuside Æcõrẽba idjĩa jarasia:

–Jãã ãberãdrã mãa bãa nuena jara basia. Idjiabãrã mã purura pe erobaya.–

¹⁸ Purude eda wãbadama Saulora Samuel caita wãpeda jarasia:

–Mã djuburia mãa jaradua dji dau ãsã unubari dera sãma bãda.–

¹⁹ Samuelba jarasia:

–Dau ãsã unubarira mãa. Eya borodaa mã na wãdua. Mãa quĩrãã bãa idi bãra mã ume ne coida. Nu diapeda bãa iwidiãrãda mãa jaraya. Mãwãnacarea mãa bãra idu wãbiya. ²⁰ Burro ewari ãbea adua panã carea sopuarãdua. Bã ãberãrãba unusidãa. Mã awara jũma israelerãba quĩrãã panãa bãda, bã zezadeba yõbãdarã sida ãdjirã boroda beadida.–†

²¹ Saulba panusia:

–Baribãrã mãra Benjamiãneba yõnada jãwã bãa. Dai purura Israeldeba yõpedada doce purudebemada dji caibeara bãa. Mã awara Benjamiãneba yõpedadãdebemada mã ãberãrãba dji edaara beaa. Mañda çcãrẽ cãrẽã bãa mãa mãwã jara bã?–

²² Mañbe Samuelba Saulora, idji nezoca sida eya borode bã dedaa edepeda ãberãrã treinta panã tãẽna chũmebisia dji dromaara bea chũmebadama.

²³ Mañbe Samuelba ne djubarĩa nãwã jarasia:

–Ne djara mãa bãa awara bãbidara enedua.–

²⁴ Ara mañda ne djubariba chĩdedebema djarada enesia Saulba comãrẽã. Mañne Samuelba jarasia:

–Codua. Mãa purua ãbaa ne codi jaraside naãgãra bã itea awara bãbisia.–

Ara mañda Saulora Samuel ume ne cosia. ²⁵ Mãwãnacarea ãdjira eya borodeba purudaa edaa zedapeda Samuel dede dji ãtaarebema dejãne Saul itea cãdada osidãa. ²⁶ Mama Saulora cãisia.‡

Nurẽma Samuelba Saul mañ ãtaarebema dejãne bãda trãpeda jarasia:

–Pirabaridua, wãida bãa.–

Ara mañda Saulora piradrãpeda Samuel ume dajadaa wãsidãa.

²⁷ Purudeba wãbãdãde Samuelba Saulo jarasia:

–Bã nezocaa jaradua na wãmãrẽã baribãrã bãra waði wãrãdua. Æcõrẽba jarabi bãra mãa bãa jaraida bãa.–

Ara mañda Saul nezocara na wãsia.

10

Samuelba Saul israelerã boroda bãda

¹ Mañbe Samuelba nedragada edapeda Saul boro ãrã weasia. Uridarraðe isõpeda nãwã jarasia:

–Æcõrẽba idi bãra bãbãrãa idji puru Israel boroda bamãrẽã. [Bãabãrã naã purura pe erobaya idjaba ãdjirã dji quĩrũnebemada ãdrã bãya. Nãwã

† **9:20** Jũma israelerãba quĩrãã panãa bãda, bã zezadeba yõbãdarã sida ãdjirã boroda beadida. Hebreo bedeadẽ nãwã bã bãa: “Jũma israelerã ne biada çbãa, bã zezadeba yõbãdarã bida edadaẽca?” ‡ **9:26** Dji ãtaarebema dejãne Saul itea cãdada osidãa. Mama Saulora cãisia. Griego bedeadẽ mãwã bã bãa. Hebreo bedeadẽ nãwã bãa: “Samuelera Saul ume bedeasia dji ãtaarebema dejãne. Nurẽma ãsabodode ãrãmasidãa.”

bɫa cawaya Ācōrēba wārāda bɫa israelerā boroda bɫsida.]* 2 Namaɫba bɫ wābɫɫɫde Benjamiɫneba yōpedadarā ējūāne Selsa purude ēberāda umé unuya. Ādjira Isa quima Raquel tɫbaripedada caita panania. Ādjia bɫa nāwā jaradia: “Bɫa burro jɫɫɫ badara unusidaa. Maɫ bēṛā burro carea bɫ zezara sopuaē bɫa, ātebɫɫɫ bārā carea sopua bɫa. Idjia iwiḏi bɫa sāwā bɫa unuida.”

3 Maɫ awara Tabor ējūāne bacuru waibɫama jūēbɫɫde ēberāda ūbea unuya. Ādjira Beteldaa wābɫdaa Ācōrēba ne diadi carea. Abaɫba chiwatuda ūbea erobaya. Abaɫba paɫda ūbea erobaya. Dewarabemaba uva bada animarā e odade erobaya. 4 Ādjia bɫa bedeadapeda paɫda umé diadia. Maɫra edadua.

5 Mamaɫba bɫa Guibea purudaa wāya pilisteorā sordaorā panabadama.† Purude jūēbodode Ācōrēneba bedeadadarāda eya borodeba edaa zebɫdada unuya. Ādjirāra Ācōrēneba bedea panania.‡ Ādji nocoare ēberārāba tōnōāda, chiruda, arpa sida zá nībaḏia.

6 Maɫ unubɫɫde Ācōrē Jaurera bɫmaa zeya. Maɫ bēṛā bɫ sida ādjirā quīrāca Ācōrēneba bedeyaya. Mamaɫba ātaa bɫa awara beya. 7 Mɫa jarada jūma māwānacarea bɫa o quīrābɫɫda odua, Ācōrēba bɫ ume bai bēṛā. 8 Maɫ bēṛā Gilgaldaa na wāpeda mɫra jɫādua. Domia abaɫde mɫra bɫma jūeya. Maɫbe Ācōrēba animarāda jūma babue diadia idjaba idji ume necai bai careabema animarā dragada babue diadia. Māwānacarea mɫa jaraya bɫa cārēda oida bɫda.–

9 Saul Samuelmaɫba wābɫɫde Ācōrēba idji crīchara awara bɫsia. Ara maɫ ewaride Samuelba jaradara jūma māwāsia. 10 Maɫ bēṛā Saul idji nezoca ume Guibeade jūēsidade Ācōrēneba bedeadadarāda zebɫdada unusidaa. Ara maɫda Ācōrē Jaurera Saulmaa zesia. Maɫba Saul sida ādjirā quīrāca Ācōrēneba bedea besia. 11 Baribɫɫ Saul unubadarāba idjira Ācōrēneba bedea bɫda unusidade ara ādjiduba jarasidaa:

–¿Cārēda sāwāsi Quis warra Saulora jāwā nūmɫra? ¿Idji sida Ācōrēneba bedebarica?–

12 Mamabema abaɫba jarasia:

–¿Ādjirā zezara cai?–§

Maɫ carea abaɫba ne oca badada cawaēne o beibɫɫ israelerāba nāwā jarabadaa: “¿Saul sida Ācōrēneba bedebarica?”

13 Māwānacarea Saulora idji diguida jūēsia.* 14 Maɫne idji djabadrōāba idjía, dji nezocaa bida nāwā iwidisia:

–Bārāra ¿sāma panasida?–

Saulba panusia:

–Dai burroda jɫɫɫ panasidaa. Baribɫɫ ununaē bēṛā Samuelmaa bedeadade wāsidaa.–

15 Idji djabadrōāba iwidisia:

–¿Samuelba cārēda jarasi? Mɫ djuburia idjia jaradara jūma nēbɫɫdua.–

16 Saulba jarasia:

–Idjia daia ebuda jarasia bārāba burrora unusidada.–

Baribɫɫ Saulba jaraē basía Samuelba idjira israelerā boro bai jaradara.

* 10:1 Bedea corchetede bɫa griego bedeadade bɫ bɫa. Hebreo bedeadade neēa. † 10:5 Hebreo bedeadade Guibea trāba jara bɫa “Ācōrē eya.” ‡ 10:5 Ācōrēneba bedea panania. Hebreo bedeadade ebuda bɫēa sāwā bedeasidada. Zocārāmaarā ādjia Ācōrē bedeadada mīā cawaiē jara panasidaa waa dadjia ūrīnaca bedeadade bedea panasidaa. § 10:12 Hebreo bedeadade maɫra ebuda bɫēa. Ācɫɫɫmaarā ēberāba Saulora biē jara bɫa. * 10:13 Idji diguida jūēsia. Griego bedeadade māwā bɫ bɫa. Hebreode bɫ bɫa: “Eya borode jūēsia.”

¹⁷ Māwānacarea Samuelba Mizpa purude israelerāra Ācōrē quīrāpita ābaa jaresia. ¹⁸ Mañbe jarasia:

–Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara bāa: “Māa bārāra Egiptodeba ēdra enesia. Ādji jawaedabemada idjaba jūma dewara puruba bārā biē o pananebemada ēdra edasia.” ¹⁹ Ācōrēba bārāra bia mīga pananebemada idjaba sopuadebemada ēdra edabarimīna nañ ewaride idjira igara panāa. Mañ carea jara panāa: “Āba bādua dadji boroda bamārēā.” Mañ bēra āba bādia. Bārā doce purura Ācōrē quīrāpita zedapeda idjia cawabiya sāḡḡ purudebemada dji boro baida. Mañbe mañ purudebema ēberārāra idji quīrāpita zedapeda idjia cawabiya caida dji boro baida.–

²⁰ Mañbe Samuelba israelerā doce puruda Ācōrē quīrāpita jūma trācuapeda Ācōrēba cawabisia dji borora Benjamiñneba yōna purudebema baida.

²¹ Māwānacarea Samuelba Benjamiñ purudebemarāra caitaara zebisia. Mañne Ācōrēba cawabisia dji borora Matrideba yōpedadadebema baida. Mañ ēberārānebemada Ācōrēba cawabisia Quis warra Sauldra edasida israelerā boroda bamārēā. Mañ bēra Saulora jarasidaa baribara ununaē basia. ²² Mañ carea wayacusa Ācōrēa iwidisidaa Saulora zesi cawaya. Mañne Ācōrēba jarasia Saulora bamīna netatade mīrū bāda. ²³ Ara mañda idjira jarade pira wānapeda puru quīrāpita enesidaa. Mañne puruba unusidaa idjira jūmarā cāyābara drasoara bāda. ²⁴ Samuelba purua jarasia:

–Ācōrēba nañ ēberāda edasia bārā boro bamārēā. Dadjirā tāēna dewarada idji quīrāca neēa.–

Ara mañda puruba nāwā bia jarasia:

–jBia bāa dadjirā boroda!–†

²⁵ Ara mañda Samuelba purua jarasia ādji boroba cārēda o baida bāda. Mañra jūma cartade basia. Mañbe dji cartara Ācōrē dede idji quīrāpita waga basia. Māwānacarea Samuelba jūmarāda ādji deza wābicuasias.

²⁶ Saul sida idji puru Guibeadaa wāsia. Idji ume ācara ēberā sozarra beada wāsidaa Ācōrēba ādjirā sode bāda bēra idjiare pananamārēā. ²⁷ Baribara ācara ēberā cadjiruarāba Saulora siriē bāda ununa bēra idji itea nebiada diadaē basia. Mañ awara nāwā jarasidaa:

–Jāñ ēberāba dadjirāra ḡsāwā ēdra bai?–

Baribara Saulba ādjia jara panara quīrācuitaē basia. Ātebāra chupea besia.

11

Saulba amonitarā poyada

¹ Māwānacarea amonitarā boro Nahasada idji sordaorā ume Gala druade wānapeda Jabe puruda jūrā edasidaa uraēi carea. Baribara mañ purudebemarāba Nahasaa jarasidaa:

–Dai ume bedea bādua ābaa necai panani carea. Mañbe dairāra bā nezo-carāda beadia.–

² Amonitarā boro Nahasaba panusia:

–Māa bārā ume bedea bāya ābaa necai panani carea. Baribara māwā odi naēna jūmarāba jawa araarebema dauda māa idu nuētabidida panāa. Māwā dewara puru quīrāpita māa jūma bārā israelerāra quīrā perabiya.–

³ Jabelebema bororāba nāwā panusidaa:

–Daia domia āba diadua jūma israelerāmaa bedea diabuedi carea. Mañne ni ābaaba daida carebade zedaēbāra, दौरā bā jawaeda panenia.–

† 10:24 Hebreo bedeadē bā bāa: “Dadjirā borora zocai bādua.”

⁴ Jabedebemarāba diabuepedadara Guibea purude Saul babarima jūēsidaa. Mama Nahasaba jaradara purua jūma nēbārāsidaa. Mañ carea jūmarāda jīābi bāga nūmesia. ⁵ Māwā panane Saulora idji paca bara idji ējūāneba zepeda nāwā iwidisia:

–¿Sāwāsida? ¿Cārē cārēā jācua jīā duana?–

Mañne puruba Saulo Jabedebemarāba jarapedadara jūma nēbārāsidaa. ⁶ Saulba mañ ūrīside Ācōrē Jauredēba besia. Nahasaba israelerā biē oi jarada carea Saulora bio quīrūsia. ⁷ Ara mañda pacada umé beasia. Drapetapeda t̄cuasia. Dji t̄cuadara Israel puru beaza diabuecuasia. Dji edepedadaba puruza nāwā jarasidaa:

–Bariduada Sauloare idjaba Samueleare djōne wānaēbārā, idji pacara ara nañ paca quīrāca beadia.–

Ēberārā mañ ūrīpedadara Ācōrēba bio ne wayabisia. Mañ bērā abari crīchada edadapeda djōne wāsidaa. ⁸ Saulba ādjirāra Beze purude jaresia. Ādji juachaside Judadēbemada treinta mil panasidaa, waabema israelerāda tresciento mil panasidaa. ⁹ Mañbe Jabedebemaba diabuepedadarā Saulba nāwā jarasia:

–Jabedebemarā jaradadua nu umatipa bai naēna dairāba ādjirāra ēdra bādida.–

Ara mañda ēberārā Jabedebemaba diabuepedadara jēda wānapeda Saulba jaradara purua jarasidaa. Mañ ūrīside Jabedebemarā bio bāsridasidaa. ¹⁰ Mañne ādjirāba amonitarā boro Nahasaa sewadēba jarasidaa:

–Nu dairāra bā j̄awaeda panenia. Mañne dairāra bāa quīrīā bā quīrāca odua.–

¹¹ Baribārā nurēma Saulba idji sordaorāda cābana awara awara bāsia. Idjia zocārā edasia idjaba dewara boro umé panā ādjiza abari quīrāca diasia. Waēi pāīmaena amonitarāra urade wānapeda quena panasidaa aba umatipa babārāda. Dji zocai panenara memenesidaa. Ni aba bida ābaa panenaē basía.

¹² Mañne israelerāba Samuelea jarasidaa:

–¿Cairābārā Saulora dadjirā boro baida quīrīāē panasida? Dairā jaradadua beadi carea.–

¹³ Baribārā Saulba jarasia:

–Māwāēā. Idi ni abaāda beadaēā Ācōrēba dadji israelerāra ēdra edada bērā.–

¹⁴ Mañbe Samuelba purua jarasia:

–Gilgaldaa wāna. Jāmabārā Saulora dadjirā boroda wayacusa jara bādida.–

¹⁵ Ara mañda jūma israelerāra Gilgaldaa wānapeda Ācōrē quīrāpita Saulora bāsidaa ādjirā boroda bamārēā. Mañbe Ācōrē ume necai beadi careabema animarā dragada babue diadapeda purura Saul sida ābaa bio bāsrida ne cosidaa.

12

Samuelba israelerā Saul j̄awaeda bāda

¹ Māwānacarea Samuelba jūma israelerāa nāwā jarasia:

–Bārāba jarapedadara māa jūma osia. Māa aba bāsia bārā boroda bamārēā.

² Idira idjiabārā bārāra pe erobaya. Māra drōāda bā bērā boro torroa bāa. Mā warrarā drōā bea sida bārā ume panā. Mā cūdra edaāba aba idi ewaridaa bārāra pe erobasia. ³ Māra bārā quīrāpita bāa. Māa djārā pacada, burro sida jārīca basía idjaba sewadēba djārāra biē jaraca basía ni biē oca basía. Māra paratabari ni abaāare baca basía. Baribārā māa cadjiruada osibārā, bārāba

Ācōrē quīrāpita, dadjirā boro idjia edada quīrāpita bida jaradadua. Biē o badeba djārāneda edasibara mla jūma jēda diaya.–

⁴ Puruba panusia:

–Baa dairāra sewadeba biē jaraca basia ni biē oca basia. Djārāneda jārīca basia.–

⁵ Samuelba jarasia:

–Ācōrēba, dadjirā boro idjia edada bida ūrīsidāa bārāba mla bedade baleana a panada.–

Puruba panusia:

–Māē, māwā baa.–

⁶ Małbe Samuelba jarasia:

–Ācōrēbāra Moiseda, Aaroł sida edapeda dadjī drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdra enesia. ⁷ Mał bērā quīrācuīta ūrīnadua. Bārāba Ācōrē awara aba bārā boroda bamārēā balbisidade biē osidāa. Małgāra Ācōrē quīrāpita mla bārā ebuda cawabiya. Ācōrēba bārāra, bārā drōā naēnabemarā sida bio carebasia. ⁸ Jacobo Egiptode bade wānacarea egiptorāba idjideba yōpedadarāda biē osidāa. Mał bērā ādjirāba Ācōrēba quīrā djuburiada iwididapeda idjia Moiseda Aaroł sida ādjirāmaa diabuesia. Małbe Moiseba Aaroł ume bārā drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdra enesidāa nał ējūāne pananamārēā.

⁹ Baribara dārāēne ādjirāba Ācōrēra igarasidāa. Mał carea idjia Hazordebema sordaorā boro Sisaráa ādjirāra idu poyabisia. Mał awara pilistorāa, Moab druadebema boroa bida ādjirāra idu poyabisia.* ¹⁰ Māwā panane israelerāba Ācōrēba nāwā quīrā djuburiada iwidisidāa: “Dairāba cadjiruada osidāa. Bāra igaradapeda Baalda, Astarte sida ēpēsīdāa. Baribara baa dairāra dji quīrū jawaedabemada ēdra balibara, bādra ēpē panania.” ¹¹ Mał carea Ācōrēba Gedeoł Jerobaal abadada, Baracoda, Jepteda idjaba mla sida diabuesia bārā dji quīrūnebemada ēdra bamārēā. Māwā bārāra necai panebadjidāa.

¹² Baribara amonitarā boro Nahasada bārā ume djōne zebārada cawasidade bārāba mla nāwā jarasidāa: “Aba bādua dadjirā boroda bamārēā.” Ācōrēba dadjirā boromīna bārāba māwā jarasidāa. ¹³ Idi bārāba edapedada borora nama baa. Bārāba iwidipedadara Ācōrēba diasia. ¹⁴ Baribara Ācōrēba waya pananadua. Idjia jara bāra ija odadua. Ni maārī bida igararānadua. Bārāba, bārā boro bida idjida wārāda ēpēnibara, bia duanania. ¹⁵ Baribara idjia jara bāda ijanāēbāra idjaba igaradibara, idjia cawa oya bārā drōā naēnabemarā cawa oda quīrāca.†

¹⁶ Acadadua. Bārāba ununia Ācōrēba bārā quīrāpita ne ununacada obārada. ¹⁷ Ara nawena trigo jara nūma bērā cue zecaa. Baribara mla Ācōrēba iwidiya cue zebimārēā idjaba baa sida baebimārēā. Małneba bārāba cawadāa Ācōrē quīrāpita cadjiruada osidada idji awara aba bārā boroda bamārēā iwidisidade.–

¹⁸ Ara małda Samuelba Ācōrēba iwidisia. Małne Ācōrēba cuera zebisia. Baa sida bae nūmebisia. Mał unubadade puruba Ācōrēda, Samuel sida bio wayasidāa. ¹⁹ Mał carea jūmarāba Samuelea jarasidāa:

–Dairā, ba nezocarā beurānamārēā Ācōrēba iwididua. Dairāba naēna cadjirua opedada awara wayacusa cadjiruada osidāa Ācōrē awara aba dairā boroda bamārēā iwidisidade.–

²⁰ Samuelba jarasia:

* **12:9** Sisará. Juece 4:1-3. Pilistorā, moabitarā. Juece 10:6-7. † **12:15** Bārā drōā naēnabemarā cawa oda quīrāca. Hebreo bedade māwā bā baa. Griegode nāwā baa: “Bārā boro sida cawa oya.”

–Ne wayarānadua. Wārāda bārāba bio cadjiruada osidaa. Jālbe Ācōrēba waa igararānadua. Wārāda sodeba idjira ēpēnadua. ²¹ Jɔwaba oda ācōrē beada ēpērānadua. Maɔgɔrāba bārāra poya carebadaēa ni poya ēdrɔ bɔdaēa, wārā ācōrēē bēra. ²² Baribɔrɔ Ācōrēba quīrīāna bēra bārāra edasia idji puru bamārēā. Maɔ bēra idjia bārāra igaraēa ni abaɔba idjida biē jararānamārēā. ²³ Mɔa bārā carea iwidi baya. Māwā oēbɔrɔ Ācōrē quīrāpita cadjiruada o baya. Maɔ awara mɔa wadibida jaradia baya sāwā jipa nībadida panɔda. ²⁴ Bārāba unusidaa Ācōrēba bārā itea ne waibɔada o bɔda. Maɔ bēra aba idjidrɔ wayadadua. Sodeba idjida ēpēnadua. ²⁵ Baribɔrɔ cadjiruada o pananibɔrɔ, Ācōrēba bārāra, bārā boro sida āyā baya.–

13

Pilisteorā ume djōpedada

¹ Saul 30 poa baside israelerā boroda besia. Idjira 42 poa ādji boro basía.*

² Saulba sordaorāda mil ũbea edasia. Mil umé idji ume panasidaa Micmá purude Betel eyaida bɔ ējūāne. Mil aba idji warra Jonataɔ ume panasidaa Guibea purude Benjamiɔneba yōpedadarā ējūāne. Saulba waabema sordaorā ādji diguidaa jūma wābisía. ³ Guebá purude Jonataɔra pilisteorā sordaorā duanabadamaa wāpeda ādjirāra quenasía.† Maɔda pilisteorāba cawasidaa. Maɔ carea Saulba jūma Israel druade cachirura zabisía jūmarāda djōne zedamārēā. Maɔne nāwā jarabisía: “Hebreorā, ũrīnadua.” ⁴ Naɔ bedeada ādjirāba ũrīsidaa: “Saulba pilisteorāra quenasía. Maɔ carea pilisteorāba dadji israelerāra quīrāma panɔa.” Ara maɔda israelerāra Gilgal purudaa wāsidaa Sauloare djōni carea.

⁵ Maɔmisa pilisteorāra dji jɔresidaa israelerā ume djōni carea. Djōbada carretada treinta mil idjaba cawayodeba djōbada sordaorāda sei mil edesidaa.‡ Waabema sordaorā edepedadara bio cābana panɔ bēra poya juachadaē basía. Ādjirāra Micmánaa wānapeda Bet-aveɔneba ɔmādaɔ odjabariare duanesidaa.

⁶ Israelerāba cawasidaa ādjirāra minijīchiade panɔda, pilisteorāra ādji cāyābara zocārāra panɔ bēra. Maɔ carea uria beade, jogoa beade, mōgara waibɔa cobeade, idjaba baido juebada uria baido neē beade bida mīrūcuasidaa. ⁷ Idjaba Jordaɔ do quīrārē ɔcɔrɔ mīrūcuasidaa Gadeba yōpedadarā duanɔma Gala druade. Baribɔrɔ Saulora Gilgalde besia. Idji ume panɔ sordaorāra bio ne wayaaba cacua ure duanasidaa.

⁸ Samuelba jaraɔa quīrāca Saulba domia aba idjira jɔā basía.§ Māwāmīna Samuelera wadibida Gilgalde jūēē basía. Maɔne Saul sordaorāra memenebɔda basía. ⁹ Maɔ carea Saulba jarasia:

–Animarāda jūma babue diadi carea enenadua. Animarā Ācōrē ume necai beadi careabema sida enenadua dji dragada babue diadi carea.–

Maɔbe Saulba animarāra Ācōrēba jūma babue diasía. ¹⁰ Ara māwā odacarea Samuelera jūēsía. Ara maɔda Saulba idjira audiabariɔde wāsía. ¹¹ Maɔne Samuelba jarasia:

–¿Cārē cārēā bɔa jɔwā animarāra Ācōrēba babue diasí?–

Saulba panusia:

–Mɔa jɔwā osia mɔ sordaorāra memenebɔda bēra idjaba bɔa jaraɔa ewariɔde bɔra zeē baɔda bēra. Maɔ awara pilisteorāra Micmáne jɔre duanɔa dadjirā ume djōni carea. ¹² Mɔa crīchasia nama Gilgalde ādjirāra dadjirā ume

* **13:1** Hebreo bedeade maɔ versícúlorɔ ebuda bɔāēa. † **13:3** Guebá. ɔcɔrɔmaarā Guebára Guibea purua. ‡ **13:5** Treinta mil. ɔcɔrɔ cartade tres mil bɔ bɔa. § **13:8** 1 Samuel 10:8.

isabe djõne zedida. Mañne mña wadibida Ācõrēa diaē basia carebamārēã. Mañ carea mñwã ocara badamĩna mña animarãda babue diasia.–

¹³ Barib_{AR} Samuelba panusia:

–B_{AA} crĩcha neē b_A quĩrãca jãwã osia. Ācõrēba jarađara b_{AA} ĩjãē basía. ĩjãnabara idjia b_{ADA}, b_Ađeba yõb_{AD}arã sida ewariza israelerã bororãda b_{AC}asia. ¹⁴ Barib_{AR} idjia jarađara ĩjãnaē bērã b_{ARA} dārã israelerã boro baēa. Ācõrēba dewara ēberãda b_{AYA} idji puru boroda bamārēã. Mañ ēberãba oya Ācõrēba quĩrĩã b_A quĩrãca.–

¹⁵ Ara mañda Samuelera Gilgaldeba Guibea puruđaa wāsia Benjamiñneba yõpedađarã ējũãne. Mañbe Saulba sordaorã wađi idji ume pan_{ADA} juachasia. Jũma ābaa seisciento panasidaa.

15

Ācõrēba Saul igarada

¹ Ewari aba Samuelba Sauloa jarasia:

–Ācõrēba mñra diabuesia b_{ARA} idji puru Israel boroda bamārēã. Mañ bērã Ācõrēba jara b_{ARA} quĩrãcuita ũrĩdua. ² Ācõrē ne jũma poya b_{ABA} nãwã jara b_{AA}: “Mñra amalecitarãda cawa oya israelerã biē opedađa carea. Israelerã Egiptodeba ēdr_{AS}idade amalecitarãba ādjirãra idu wāyã wābidaē basía.*

³ Mañ carea ādjirãra jũma quenane wānadua. Ādjirãba ne erobea sida jũma babueđadua. Ni maārĩ bida ādjirãra quĩrã djuburiarānadua. Umaquĩrārãda, wērārãda, warrarãda, djiwiđi topeđada sida jũma quenanadua. Ādji pacada, ovejada, cameyoda, burro sida jũma quenanadua.”–

⁴ Ara mañda Saulba idji sordaorãra Telaiñ puruđe ābaa j_{ARE}peda juachasia. Mañne Judadebemada die mil panasidaa. Waabema sordaorãda dosciento mil panasidaa. ⁵ Mañbe Saulora idji sordaorã ume Amale puruđaa wāsidaa. Puru caita jũēnapeda do zaque orrocawa mĩrūsidaa cawaēne urađe wāni carea. ⁶ Mañne Saulba quenitarãa nãwã jarasia:†

–Dairãba amalecitarãra jũma quenania. Mañ bērã ādjirã tãēnabemada isabe āyã wānadua. Dairãba bārãra bea quĩrĩãē pan_{AA}, dai drõã naēnabemarã Egiptodeba ēdr_{AS}idade bārãba carebapedada bērã.–

Ara mañda quenitarãra amalecitarã tãēnabemada āyã wāsidaa. ⁷ Mñwānacarea Saulba idji sordaorã ume amalecitarãra quenane wāsidaa Haviladeba aba Sur ējũānaa. Sur ējũãra Egiptodeba ãmāđau odjabariare b_{AA}. ⁸ Amalecitarãra necoba jũma quenasidaa. Barib_{AR} ādjirã boro Agá abadada jidasidaa. ⁹ Ācõrēba jũma quenanaduada adamĩna idjaba ādjia erobea sida babueđaduada adamĩna Saulba idji sordaorã bida mñwã ođãē basía. Amalecitarã boro Agára beadaē basía. Idjaba dji biara bea ovejada, pacada, paca zaque boreguea beada, oveja zaque sida beadaē basía. Mañ awara jũma ne bia beada babueđaē basía. Ababe dji mñcuaē beada idjaba siriē beada babuesidaa.

¹⁰ Mñwānacarea Ācõrēba Samuelea nãwã jarasia:

¹¹ –Mñra sopua b_{AA} Saul carea. Idjira bārã boroda b_{AD}amĩna idjia mñra igarasia. Mñra jarađara ĩjã oē basía.–

Mañ ũrĩna carea Samuelera biē besia. Jũma mañ diamasi Ācõrēa beđea basia. ¹² Nurēma diapededa pirabaripeđa Saulora j_{AR}uđe wāsia. Mañne ãc_{AR}aba jarasidaa Saulora Carmel puruđaa wāpeda mōgara waib_{ADA} ãta

* **15:2** Exodo 17:8-16. † **15:6** Juece 1:16-18.

nũmΛsida amalecitarã poyadada quĩrãnebabi carea. MamaΛba idjira jẽda Gilgaldaa wãsiada asidaa. ¹³ Samuel Saul bΛma jũẽside Saulba nãwã jarasia:

–Ăcõrẽba bΛra carebaya. Idjia jaradara mΛa jũma ãjã osia.–

¹⁴ Samuelba panusia:

–Mãwã baibΛrΛ ħmΛa sãwã ovejara, paca sida bia duanΛda ũrĩ bΛ?–

¹⁵ Saulba jarasia:

–MΛ sordaorãba amalecitarãneda jãrĩnapeda enesidaa. Dji biara bea ovejara, paca sida zocai bΛsidaa bΛ Ćcõrẽa babue diadi carea. BaribΛrΛ waabemada dairãba jũma quenasidaa.–

¹⁶ Mañne Samuelba Sauloa jarasia:

–Chupea ũrĩdua. Ćcõrẽba idi diamasi jaradada mΛa jaraya.–

Saulba panusia:

–Mãẽteara jaradua.–

¹⁷ Samuelba jarasia:

–Naẽna bΛra dji dromaẽda crĩcha badamĩna ħidira bΛra Israeldeba doce puru yõpedadarã boroẽca?† ħĂcõrẽba bΛra dadji israelerã boroda bΛẽ basica?

¹⁸ Ćcõrẽba bΛa ebuda jarasia jãħ cadjirua obada amalecitarã ume djõmãrẽã aba jũma quenabΛrΛdaa. ¹⁹ Maħda ħcãrẽ cãrẽã idjia jaradara ãjã oẽ basi? ħCãrẽ cãrẽã ħdjirã ne bia beara babueẽ basi? ħCãrẽ cãrẽã edacuasi? Mãwã odara Ćcõrẽ quĩrãpita cadjirua basía.–

²⁰ Saulba panusia:

–jMãwãẽa, mΛa Ćcõrẽba jaradara ãjãsia! Idjia jarada quĩrãca mΛra amalecitarã ume djõne wãsia. ħdjirãra quenapeda ħdjirã boro Agára nama enesia. ²¹ MΛ sordaorãbΛrΛ dji biara bea pacara, oveja sida quenanaẽ basía. ĤtebΛrΛ nama Gilgalde enesidaa bΛ Ćcõrẽa babue diadi carea.–

²² Mañne Samuelba jarasia:

Animarã babue diadi cãyãbara Ćcõrẽba biara quĩrĩã bΛa idji bedeara ãjã pananida.

Oveja draga babue diadi cãyãbara biara bΛa idjia jara bΛra ãjã odida.

²³ Ćcõrẽba jara bΛ igara bΛba daubara quĩrãca bio cadjiruada o bΛa.

CΛwΛrΛ zarea bΛba jΛwaba oda ħcõrẽ ĕpẽ bΛ quĩrãca bio cadjiruada o bΛa.

BΛa Ćcõrẽba jaradara igarada bẽrã idjia bΛra israelerã boro badada igarasia.

²⁴ Saulba Samuelea jarasia:

–MΛa cadjiruada osia. Ćcõrẽba jaradara, bΛa jarada sida mΛa ãjã oẽ basía. MΛ sordaorãda wayada bẽrã ħdjia o quĩrĩã panΛda idu obisia. ²⁵ BaribΛrΛ mΛ quĩrã djuburia mΛ cadjiruara quĩrãdoada. Sordaorã panΛmaa wãna mΛa Ćcõrẽa bia bedesai carea.–

²⁶ Samuelba panusia:

–MΛra bΛ ume wãẽa. BΛa Ćcõrẽba jaradara igarada bẽrã idjia bΛra israelerã boro badada igarasia.–

²⁷ Mãwã jarapeda Samuelera wãbΛrΛ basía. Mañne Saulba idjia cacuađe jã bΛ ide jidabΛrΛde mãrĩ cõã edasia.

²⁸ Samuelba idjía jarasia:

–BΛa mΛ wua cõã edada quĩrãca Ćcõrẽba bΛ israelerã boro badada idi jãrĩpeda dewara ĕberãa diasia. Mañ ĕberãra bΛ cãyãbara biara bΛa. ²⁹ Israel Ćcõrẽ dji Droma bΛra sewa ocaa idjaba bedea aba bΛa. Mañ bẽrã idjia oyada adara quĩrã awara ocaa ĕberãba obada quĩrãca.–

³⁰ Saulba jarasia:

† 15:17 1 Samuel 9:21.

–M̃a wārāda cadjiruada osia. Baribara m̃a quĩrā djuburia israelerā quĩrāpita, dji nocorā quĩrāpita bida m̃ra quĩrā perabirādua. Sordaorā panamaa wāna m̃a Ācōrēa bia bedesai carea.–

³¹ Maĩbe Samuelera Saul ume sordaorā panamaa wānapeda Saulba Ācōrēa bia bedesia. ³² Māwānacarea Samuelba jarasia:

–Amalecitarā boro Agára namaa enenadua.–

Samuelmaa enebada Agára necai basia beadaēda crīcha bada bēra.

³³ Baribara Samuelba idjía jarasia:

–Baa necoba zocārā beapeda wērārāda warra neē basia. Ara maĩ quĩrāca m̃a ba papa sida warra neē baya.–

Māwā jarapeda Gilgalde Ācōrē quĩrāpita Samuelba idjira necoba beatapeda pichipichia tucuasía.

³⁴ Māwānacarea Samuelera idji puru Ramánaa wāsía. Saulora idji puru Guibeadaa wāsía. ³⁵ Mamaaba ātaa Samuelba waa Saulora acade wāé basía. Baribara Ācōrēba Saulora israelerā boro badada igarada bēra Samuelera idji carea bio sopua basia.

16

Samuelba Davi israelerā boroda bada

¹ Ācōrēba Samuelea jarasia:

–¿Baa aba sãĩbe Saul carea sopua bai? M̃a idjira israelerā boro badada igarasia. M̃a quĩrā baa baa Beleānaa wāida ēberā Jesé abadamaa.* Idji waradebemada m̃a aba baya israelerā boroda bamārēa. Maĩ carea nedragada cachude ta edapeda idjima wādua.–

² Samuelba Ācōrēa jarasia:

–Baribara m̃da wāibara, Saulba cawasira m̃ra beaya.–

Ācōrēba panusia:

–Māēteara paca zaqueda ededua. Bariduaba iwidibara jaradua baa animarāda Ācōrēa babue diade ze bada. ³ Baa animarā babue diade wābarade Jeséra edodua ba ume wāmārēa. Maĩne m̃a cawabiya baa sãwā oida bada. M̃a jarabara ēberāda bada israelerā boroda bamārēa. Maĩne nedragara idji boro ārā weadua.–

⁴ Ācōrēba jarada quĩrāca Samuelba osia. Beleāne jūēsida mamabema nocorāba ne wayaaba idjira audiabaridapeda nāwā iwidisidaa:

–¿Baa necai zebara?–

⁵ Samuelba panusia:

–Māē, m̃a naĩ paca zaqueda Ācōrēa babue diade ze baa. Maĩ carea Ācōrē quĩrāpita bia duanani carea odadua. Māwānacarea animarāda babue diade wānia.–

Maĩbe Samuelba Jeséra idji warrarā sida Ācōrē quĩrāpita bia bapeda edosia idji ume animarā babue diade wānamārēa. ⁶ Ādji jūēsidade Samuelba Jesé warra Eliáda unupeda nāwā crīchasia:

–Wārāda naĩdrā Ācōrēba edasia israelerā boroda bamārēa.–

⁷ Baribara Ācōrēba idjía jarasia:

–Ababe dji drasoada, quĩrāwārēa sida acarādua. Ēberāba maĩra acabaria. Baribara m̃ara sodra acabaria. Naĩ ēberāda m̃a edaē baa israelerā boroda bamārēa.–

⁸ Maĩbe Jeséba idji warra Abinadada Samuel quĩrāpita trāsia. Baribara Samuelba jarasia:

* **16:1** Jesé. Acara cartade Jeséra Isaĩ abadaa.

–NaãgΛ sida Ācōrēba edaē bΛa.–

⁹ Maãbe Jeséba idji warra Samáda Samuel quĩrãpita trãsia. BaribΛraΛ Samuelba jarasia:

–NaãgΛ sida Ācōrēba edaē bΛa.–

¹⁰ Jeséba siete warrarãra Samuel quĩrãpita trãsia. BaribΛraΛ Samuelba jarasia Ācōrēba ni abaΛ ãdjidebemada edaē bΛda israelerã boroda bamãrẽã.

¹¹ Maãne Samuelba iwidisia:

–BΛa ¿waa warrarã neē bΛca?–

Jeséba panusia:

–Dji jĩrũarebemada neēa ovejada waga bΛ bẽrã.–

Maã carea Samuelba jarasia:

–Idjira jΛrΛbidua. Idji jũēi naēna ne codaēa.–

¹² Ara maãda Jeséba idjira jΛrΛbisia. Maã warrara quĩrãwãrẽã basia idjaba cacua dowa basia. Idjira dau biya querasia. Maãne Ācōrēba Samuelea jarasia:

–NaãdraΛ mΛa edasia. Maã bẽrã idji boro ãrã nedragara weadua israelerã boroda bamãrẽã.–

¹³ Ara maãda Samuelba nedragara edapeda dji djabarã quĩrãpita maã warra ãrã weasia israelerã boroda bamãrẽã. Maã ewarideba ãtaa Ācōrẽ Jaurera maã warra Davi ume babadjia. Mãwãnacarea Samuelera ãdjima badada idji puru Ramánaa wãsia.

Davi Saul itea traja beda

¹⁴ Maã ewaride Ācōrẽ Jaurera Saul ume badada ãyã wãsia. Maãne Ācōrēba jaida idjimaa idu zebisia ewariza mĩã sē bamãrẽã. ¹⁵ Maã carea Sauloare beaba idjia jarasidaa:

–Dai djuburia ũrĩdua: Ācōrēba bΛra jaia idu mĩã sēbi bΛa. ¹⁶ Maã carea dai boro, dairãa arpa zá cawa bΛda jΛrΛbidua. Mãwãra jaiba mĩã sēbΛrΛde maã ēberãba arpara zaya bΛ necai bemãrẽã.–

¹⁷ Saulba jarasia:

–Mãēteara arpa bio zá cawa bΛda jΛrΛde wãnapeda mΛmaa enenadua.–

¹⁸ Maãne idjiare bea abaΛba nãwã jarasia:

–MΛa Beleãnebema Jesé warrada aba unusia. Maã ēberãba arpara bio zá cawa bΛa. Idjira quĩrãwãrẽã bΛa, sozarra bΛa, bio mēsrã bΛa, idjaba crĩcha cawaadeba bedeabaria. Maã awara Ācōrẽra idji ume bΛa.–

¹⁹ Ara maãda Saulba Jesémaa ãcΛrΛ nãwã jarade diabuesia:

–Dadjirã boro Saulba nãwã jara bΛa: bΛ warra Davi, dji oveja wagabarida mΛmaa diabuedua.–

²⁰ Ara maãda Jeséba idji warra Davira Saulmaa diabuesia. Maã awara paãda, uva ba animarã e odate bΛ sida burro ãrã jãcuapeda diabuesia. Chiwatu zaque sida aba diabuesia.

²¹ Davira jũēpeda Saul itea traja besia. Saulba Davira bio quĩrã basia. Maã bẽrã idjira bΛsia idji djõi careabemada eronĩbamãrẽã. ²² Saulba Davira bio bia unu bΛ bẽrã bedeada Jesémaa diabuesia Davira idji ume idu bebimãrẽã.

²³ Jaiba Saul mĩã sēbΛrΛde Daviba arpada zabadjia. Mãwã zá bΛde Saulora necai bebadjia jaira ãyã wãbadji bẽrã.

17

Davi Goliá ume djõna

¹ Maã ewaride pilisteo sordaorãda Soco purude Judadeba yõpedadarã ējũãne ābaa dji jΛredapeda Epes-damiã abadae duanesidaa. Maã ējũãra Soco puru idjaba Azecá puru ēsi basia. ² Maãne Saulora israelerã sordaorã ume

Ela do caita b^Λ jewedade dji j^Λresidaa. Mama chãwê duanasidaa pilisteorã ume djõni carea. ³ Pilisteorã eya aba^Λde duanasidaa. Mañne israelerã dewara eyade panasidaa. Jewedada ãdjirã ãsi basia.

⁴ Mañne pilisteorã duan^Λma^Λba ëberã bio mës^rã b^Λda jewedadaa zesia. Ma^Λ ëberã Goliá abadjidaa. Goliá Gat purudebema basía. Idji drasoara sei bicaca au^Λdu basia. ⁵ Idji borode ne zarea bronce odada j^Λ babadjia. Idji jãare bronce cadaba jũã^{tr}^Λ j^Λ babadjia. Dji z^Λg^Λara cien libra au^Λdu basia.* ⁶ Idji jĩrũ epanane bronce odaba jũã^{tr}^Λ j^Λ babadjia. Ma^Λ awara mĩãsu zaque bronce odada ëcarrade awa babadjia.† ⁷ Idji mĩãsu waib^Λada bio omoa basia. Dji quidara jiorro oda basía. Dji quida z^Λg^Λara quince libra basica b^Λa.‡ Idji djõi careabema eronĩbabarida idji nocoare nĩbasia. ⁸ Goliá jewedade nũmepeda israelerã sordaorã nãwã biasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã jãwã chãwê duan^Λ? Mãra pilisteoa. Jũma bãrã Sauloare djõbadaa. Mãduba pilisteorã carea djõya. Ma^Λ bẽrã ëberãda aba edadadua bãrã carea m^Λ ume djõne zemãrẽã. ⁹ Idjia mãda poya beaib^Λ^r^Λ jũma dairã bãrã nezocarãda panenia. Barib^Λ^r^Λ m^Λa idjida beasira bãrã dai nezocarãda panenia. ¹⁰ Idi m^Λa bãrã israelerã orra bedea b^Λa: ëberãda aba namaa diabuedadua m^Λ ume djõmãrẽã.–

¹¹ Ma^Λ ãrĩb^Λdade Saulora, idji sordaorã sida bio ne wayasidaa. Abe^Λda sãwã odida cawa crĩchada^Λ basía.

¹² Davira Jesé warra basía. Jeséra Eprata^Λeba yõna basía. Juda druade Bele^Λ purude babadjia. Saul israelerã boro baside Jeséra bio drõãda basia. Idjia warrarãda ocho erobasia. ¹³ Idji warrarã drõãara pan^Λda ãbea Sauloare djõ panasidaa. Dji nabemara Eliá basía. Idjiarebemara Abinadá basía. Ma^Λarebemara Samá basía. ¹⁴ Ma^Λ ãbeabema warrarã Sauloare djõ panasidaa. Davira Jesé warra dji jĩrũarebema basía. ¹⁵ Davira Saul b^Λmaa wãpeda jẽda Bele^Λnaa zebadjia idji zeza oveja waga bai carea.

¹⁶ Ma^Λmisa pilisteo Goliába diapeda, quewara bida israelerã orra bedeabadjia. Cuarenta ewari mãwã osia.

¹⁷ Ewari aba Jeséba idji warra Davia jarasia:

–Warra, b^Λ djabarã itea na^Λ die pa^Λda, na^Λ trigo jututiada sida ã aba ededua.§ ¹⁸ Ma^Λ awara sordaorã boro itea na^Λ die quesoda ededua. Ma^Λbe b^Λ djabarã sãwã pan^Λda iwidipeda ãdjia jaradua ne diabuedamãrẽã. Ma^Λneba m^Λa cawaya ãdjira bia pan^Λda.

¹⁹ Ma^Λmisa Saulora, Davi djabarã, waabema sordaorã sida Ela jewedade pilisteorã ume djõni carea panasidaa.

²⁰ Diapededa Daviba idji ovejara dewara ume beesia wagamãrẽã. Ma^Λbe idji zezaba jara^Λara edapeda wãsia. Davi jũene wãside israelerã sordaorã djõne wãb^Λda bẽrã b^Λga duanasidaa. ²¹ Mañne israelerã pilisteorã chãwê duan^Λ quĩrãpe chãwê duanesidaa. ²² Daviba ededara ne wagabari j^Λwade amepeda idji djabarã chãwê duan^Λmaa pira wãsia ãdji sãwã pan^Λda iwidĩ carea. ²³ ãdji ume bedea b^Λde Gat purudebema mës^rã b^Λ Goliá pilisteorã chãwê duan^Λma^Λba jewedadaa zepeda israelerã orra bedeiasia idjia obari quĩrãca. Ma^Λg^Λara Daviba jũma ãrĩsia.

²⁴ Israelerãba Goliá unub^Λdade bio ne wayadapeda jẽda pirasidaa.

²⁵ ãdjiduba jarasidaa:

–¿Bãrãba jã^Λ ëberã unusidaca? Idjia dadjirã orra bedeadẽ zebaria. Bariduaba jã^Λ pilisteoda beaib^Λ^r^Λ dadji boroba ma^Λ ëberã ne bara b^Λya.

* **17:5** Cien libra au^Λdu. Hebreo bedeadẽ b^Λ b^Λa “cinco mil siclos.” † **17:6** Mĩãsu zaque. ^Λc^Λr^Λma^Λarã ma^Λg^Λara neco basía. ‡ **17:7** Hebreo bedeadẽ b^Λ b^Λa “seiscientos siclos.” § **17:17** Ë aba. Hebreo bedeadẽ b^Λ b^Λa “efa.”

Idji cau sida diaya. Mañ awara idjia parata diabi ḇara dji zeza ēberārāa waa diabiēa.–

²⁶ Daviba idji caita duaṉa ēberārāa nāwā iwidiisia:

–Jāñ pilisteo cacua wēāgoē taḇara Ɂcai jāwā Ācōrē zocai ḇa sordaorāda orra bedēai carea? Jāwā dadji israelerā biē jara ḇada aba̱ba beaiḇaṟa, Ɂcārēda idjía diadi?–

²⁷ Ādjia naēna jarapedadara wayacusa jarasidaa. ²⁸ Davi djaba dji nabema Eliába ūṟisia Davira dewararā ume nēḇaṟa ḇada. Mañ carea quīrūpeda Davia nāwā jarasia:

–ɁCārē cārēā zesi? ɁJāñ oveja zocārēēbe taḇada ējūā pōāsa ewaraga ḇade āduba beesica? Māa cawa ḇaa ḇara sāwā ḇada. Ḇara namaa ze ḇaa ababe dairā djō duaṉada ac̱i carea.–

²⁹ Daviba panusia:

–Māa Ɂcārē cadjiruada osi? ɁAbabe iwidi ḇaēca?–

³⁰ Ara mañda idji djaba caitabemada āyā wāsia. Mañbe dewara ēberārāa Goliá beaidebemada iwidi side ādjia bida abarida panusidaa. ³¹ Daviba māwā iwidi ḇada ūṟisidade āc̱aṟba Saulmaa jarade wāsidaa. Mañ carea Saulba idjira tṟbisia. ³² Mañbe Daviba Sauloa jarasia:

–Mā boro, ni aba̱ba jāñ pilisteora wayaiē ḇaa. Mā, ḇa nezocara idji ume djōne wāya.–

³³ Saulba panusia:

–Ḇaduba jāñ pilisteo ume poya djōne wāēa. Ac̱dua ḇara wađi cūdrada ḇada. Mañne idjira drōāda ḇaa. Idjira cūdra eda̱ba djō babaria.–

³⁴⁻³⁵ Daviba panusia:

–Mā boro, mā zeza oveja waga ḇade imamada wa wida zepeda ovejada ca edesira m̱ra caidu wāpeda idjia ca eroḇara jāṟbaria. Idjaba mañ animarāba m̱da orraiḇaṟa idji quidatṟde jidapeda u jidabaria aba beaḇaṟdaa. ³⁶ Wida imama sida māwā obaria. Māa jāñ pilisteo cacua wēāgoē taḇara ara mañ quīrāca oya, Ācōrē zocai ḇa sordaorāda orra bedea ḇa ḇērā. ³⁷ Ācōrēba m̱ra imama j̱wadebemada idjaba wi j̱wadebemada ēdṟa edasia. Ara mañ Ācōrēba m̱ra jāñ pilisteo j̱wadebemada ēdṟa edaya.–

Mañne Saulba idjía jarasia:

–Māēteara wādua. Ācōrēra ḇa ume ḇaya.–

³⁸ Ara mañda Saulba idjia djōi careabema j̱ḇarida Davia j̱ḇisia. Ne zarea bronze odada Davi borođe j̱ḇipeda jā jūātṟbari sida Davia j̱ḇisia. ³⁹ Mañbe Daviba Saul necoda c̱arṟde j̱peda arima p̱arṟa zasia. Bariḇaṟa j̱ca ḇērā poya wāē basía. Daviba Sauloa jarasia:

–Nañra j̱ca ḇērā m̱ra poya wāēa.–

Ara mañda Daviba jūma ēṟcuasia. ⁴⁰ Mañbe idjia eroṉbabari bacurura edapeda do zaquedaa wāpeda mōgara borogoa quedeada juesuma idji buchacade pe edasia. Mōgara tabaribarida idji j̱wade edapeda pilisteo Goliá ume djōne wāsia.

⁴¹ Mañne Goliára Davimaa pīāca zeḇaṟa basía. Idji djōi careabema eroṉbabarida idji nocoare ṉbasia. ⁴² Goliába bio ac̱ḇaṟde unusia Davira cūdra quīṟwārēā ḇada idjaba cacua dowa ḇada. Mañ ḇērā siriē ḇa quīṟaca unusia. ⁴³ Mañ carea nāwā jarasia:

–ɁCārē cārēā jāwā bacuru caṯa zeḇaṟa? ɁMāwāra m̱ra usaca?–

Mañne idji ācōrē bea tṟneba Davira biē jarasia. ⁴⁴ Mañ awara nāwā jarasia:

–Zedua, māa ḇa djarara diaya āgosoba, mēābema animarā bida codamārēā.–

⁴⁵ Bariḇaṟa Daviba panusia:

–B̄ara m̄a ume djõne ze b̄a neco bara, m̄ãsu bara, idjaba m̄ãsu zaque bara, barib̄ara m̄ra b̄a ume djõne ze b̄a Ācõrẽ ne jũma poya b̄a tr̄ãneba. Idjira dai israelerã sordaorã Ācõrẽa. B̄a idj̄iab̄ara orra bedeasia. ⁴⁶ Idi ara maã Ācõrẽba b̄ara m̄ã poyabiya. M̄ã b̄ara beapeda ob̄á tutaya. B̄a djarara, waabema pilisteorã djara sida m̄ã diaya āgosoba, m̄ẽbema animarã bida codamãrẽã. M̄awã jũmarãba cawadia w̄arã Ācõrẽda dai israelerã tãena b̄ada. ⁴⁷ Maã awara nama duan̄ba cawadia Ācõrẽba ãdr̄a edacada necoba ni m̄ãsuba. Nama Ācõrẽdr̄a djõya. Maã b̄erã idjia b̄arãa dairãa poyabiya.–

⁴⁸ Maãne Goliára Davi beai carea caitaara w̄ab̄ara basía. Ara maãda Davira idji ume djõne pira w̄asia. ⁴⁹ Idji j̄awara buchacade berajupeda mōgarada edapeda Goliámaa tabarisia. Maã mōgarara pilisteo dratude jou dogosia. Maãba Goliára b̄arrubari baesia. ⁵⁰ M̄awã Daviba mōgara tabaribariba Goliára poyasia. Neco neẽ idjira beasia. ⁵¹ Davira Goliá tab̄amaa pira dogopeda Goliá necoda ãũta edasia. Maãba abeda beatapeda ob̄á tutasia.

Waabema pilisteorãba ãdjidebema m̄sr̄ara b̄ara beu tab̄ada ununapeda memenesidaa. ⁵² Ara maãda Judadebema sordaorãra, waabema Israel sordaorã sida djõni carea b̄aga duanenapeda araa pira w̄asidaa. Maãbe caidu quena w̄asidaa Saaraĩ purudeba aba Gat purudaa idjaba Ecroĩ purude eã w̄abada daucha. Maã ora abeda jũma bira basia pilisteorã beapedadaba.

⁵³ M̄awã ãp̄ẽ w̄apedadacarea israelerã j̄eda zeb̄ade pilisteorãba ne beapedadara jũma edacuasidaa. ⁵⁴ Maãne Daviba Goliá borora edapeda Jerusaleĩ purudaa edesia. Barib̄ara Goliába djõi careabema erobadara idji wua dede wagasia.

⁵⁵ Maã naẽna Saulba Davira Goliá ume djõne w̄ab̄ara unuside idji sordaorã boro Abne abadaa n̄awã iwidisia:

–Abne, j̄ã warra zezara ¿cai?–

⁵⁶ Abneba panusia:

–Ay, m̄ boro, m̄ã w̄arãda adua b̄a.–

Maã carea Saulba idj̄ia jarasia:

–M̄ãteara iwidide w̄dua idji zezara cai cawaya.–

⁵⁷ Daviba Goliá beapeda j̄eda zeb̄ade Goliá borora j̄awade erobasia. Abneba idjira unupeda Saulmaa edesia. ⁵⁸ Maãne Saulba iwidisia:

–Warra, ¿b̄a zezara cai?

Daviba panusia:

–M̄ra b̄a nezoca Beleãnebema Jesé warraa.–

18

Jonataĩ Davi ume dji bia

¹ Saul ume bedeadacarea Davira Saul warra Jonataĩ ume dji biada panesidaa. Jonataĩba Davira quĩrĩã basia ara idji quĩrĩã b̄a quĩrãca. ² Maã ewaride Saulba Davira idji ume bebisia. Waa idji zeza ume b̄amãrẽã idu w̄abiẽ basía. ³ Jonataĩba Davira quĩrĩã basia ara idji quĩrĩã b̄a quĩrãca. Maã b̄erã bedea b̄asidaa dji biada paneni carea. ⁴ Jonataĩba idji djiora Davia ãrã diasia. Maã awara idji djõbada necoda, enedr̄mada, c̄arra tr̄ãĩbadada, cacuade j̄b̄ari sida diasia.

⁵ Saulba Davi djõne diabueb̄ara Daviba poyabadjia. Maã carea Saulba idjira idji sordaorã boro dji dromada b̄asia. Maãra jũma Saul sordaorãba, idjiare bea bida bia unusidaa.

Davi tr̄ã b̄aga b̄a carea Saul so ãrĩna

⁶ Daviba pilisteo Goliá beadacarea israelerã sordaorãra jêda âdji puruza wâsidaa. Israelerã puruza jũene wãbãdade wêrãrãba Saulora audiabarijadiada. Mañne ðasriðaba trããbadjidaa, caribadjidaa, idjaba tñõãda, dewara sida zabadjidaa.* ⁷ Mãwã cari panãne nãwã trããbadjidaa: Saulba ëberãda mil beasia baribarã Daviba die mil beasia.

⁸ Mañ ùrĩside Saulora so ãrĩsia. Mañ carea quĩrũbideba jarasia:

–Âdjirãba jara panãa Daviba ëberãda die mil beasida mañne mãa milbe beasida. ¡Cawaẽne idjira âdjirã boroda ðãdia!–

⁹ Mamaãba ãtaa Saulba Davira quĩrãcuia ðabadjia.

¹⁰ Nurẽma Æcõrẽba jaida Saulmaa idu zebisia. Mañ jaiba idjira quĩrã cawaẽ nũmebisia idji de dromane. Mañne Daviba Saul carebai carea idji arpara zá basia idjia obari quĩrãca. Saulba mĩãsuda idji jãwade erobasia. ¹¹ Cawaẽne Saulba mañ mĩãsuba araa tẽũtasia. Idjia crĩchasia Davira dedaa su jidaida. Baribarã Daviba ðarima umé aubesia su bearãmãrẽã.

¹² Saulba cawa basia Æcõrẽra idji ume ðadada ãyã wãsida baribarã Davi ume ðada. Mañ bẽrã idjia Davira waya basia. ¹³ Mañ ewaride Davira mil sordaorã boroda ðasia idji caita ðarãmãrẽã. Djõne wãbãdaza Daviba sordaorãda edepeda bia enebadjia. ¹⁴ Æcõrẽra idji ume ða bẽrã ne jũmane bia wãbadjia. ¹⁵ Davira ne jũmane bia wã bẽrã Saulba waya basia. ¹⁶ Baribarã jũma Judadebemarãba, waabema israelerã bida Davira bio quĩrã panasidaa djõne wãbãdaza âdjirãra edepeda bia enebadjia bẽrã.

¹⁷ Ewari aba Saulba Davia jarasia:

–Mã cau dji nabema Merãda ðãa diaya ða quima bamãrẽã. Mãa ababe quĩrã ðaa ðara mã itea sozarra djõ baida Æcõrẽba djõbibarãde.–

Baribarã Saulba wãrãda nãwã crĩcha basia: “Mãa Davi beai cãyãbara biara ðaa pilisteorãba beadida.”

¹⁸ Mañne Daviba panusia:

–Baribarã mãra dji dromaẽa ða wigu bai carea. Mã ëberãrã sida dadji Israel druade dji dromarãẽa.–

¹⁹ Saulba Davia idji cau Merãra diai jaraðamĩna dji ewari jũẽside diaẽ basia. Ætebarã ëberã Adriel abadaa diasia. Adrielerã Mehola purudebema basia. ²⁰ Mañne Saulba dewara cau Mical abadada erobasia. Mañ wẽrãba Davira quĩrã basia. Saulba cawapeda ðasriðasia. ²¹ Nãwã crĩchasia: “Mã cau Micalera Davia diaya. Mañbe idjideba mãa Davira pilisteorã jãwade baebiya.” Mañ carea Saulba wayacusa Davia jarasia:

–Idibarã wãrãda ðara mã wigu baya.–

²² Mañ ewaride Saulba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Bãduba Davi ume bedeabãdade jaraðadua mãa idjira bio quĩrã ðada idjaba bãrã bida idjira bia unu panãda. Mañ bẽrã mã caura edaduaa adadua.–

²³ Sauloare beaba Davia mãwã jarasidaa. Baribarã Daviba panusia:

–Mãra ne neẽ quirua idjaba dji dromaẽa. ¿Ara jãwã quiruda dadjirã boro wigu baida ðaca?–

²⁴ Sauloare beara wãnapeda Daviba jaraðara Sauloa jũma nẽbarãsidaa.

²⁵ Baribarã Saulba crĩcha basia Davira pilisteorãa beabida. Mañ bẽrã jarasia:

–Davia jaraðadua mã cau carea paratara iwiðiẽ ðada. Mãa ababe quĩrã ðaa idjia pilisteorã umaquĩrã cacua wẽãgoða eda cien eneida. Idjia jaraðadua pilisteorãba dadjirã biẽ opedada carea mãa âdjirãra abari quĩrãca biẽ o quĩrã ðada.–

* 18:6 Dewara sida. Hebreo bedeade mãra ebuda ðããa.

26-27 Sauloare beaba Davia maãra jarasidaa. Maã bedeara Daviba bia ùrĩa dji boro Saul cauda eda quĩrĩa bada bẽrã. Saulba jarada ewari naẽna Davira idji sordaorã ume wãnapeda dosciento pilisteorãa quenasidaa.† Daviba maã umaquĩrãa cacua wẽãgocuapeda dji era Saulmaa edesia idji cau edai carea. Ara maãda Saulba idji cau Micalera diasia Davi quima bamãrẽã.

28 Maãne Saulba wãrãda cawasia Ācõrẽra Davi ume bãda idjaba idji cau Micalba Davira bio quĩrĩa bãda. 29 Maã carea biara wayasia. Maãne Davi ume dji quĩrũda besia aba beubarãdaa. 30 Maã awara pilisteorã ãdjirã ume djõne zebãdaza Daviba dewara sordaorã bororã cãyãbara auɖuara poyabadjia. Maã bẽrã idjira trã bãga besia.

19

Saulba Davi beai bada

1-2 Saulba idji warra Jonataãa, idjiare beaa biɖa jarasia Davira beadamãrẽã. Baribarã Jonataãba Davira bio quĩrĩa bã bẽrã maãgãdebemada idjia jũma nẽbarãsia. Nãwã jarasia:

–Mã zeza Saulba bãra bea quĩrĩa bãa. Maã bẽrã quĩrãcuita badua. Nu diapeda puru dajada mĩrũ bedua. 3 Maãne mã zeza ume parãade wãnia bã mĩrũ bã caita. Mãa bãdebemada idji ume bedeaya. Idjia oi crĩcha bãda cawasira mãa bãa jaraya.–

4 Nurẽma Jonataãba Davidebemada idji zezaa nãwã bia jarasia:

–Mã boro, bã nezoca Davira biẽ orãdua. Acãdua, idjia bãra ni cãrẽ cadjirua sida oẽ bãa ãtebarã bio careba bãa. 5 Idji beadi adua Goliãra beasia. Mã ewaride Ācõrẽba pilisteorãa jũma dadji israelerãa poyabisia. Mã unuside bãra bio bãsridasia. Baribarã idi cãrẽ cãrẽã idjira biẽ o quĩrĩa bã? Idjia ni cãrẽ cadjiruada oẽ bãa bãa idjira beai carea.–

6 Jonataãba jara bã ùrĩbarãde Saulba panusia:

–Warra, Ācõrẽ quĩrãpita wãrãneba jaraya: mãa Davira beabiẽa.–

7 Saul wãnacarea Jonataãba Davira trãpeda idji zeza ume bedeadara jũma nẽbarãsia. Maãbe Jonataãba Davira Saulmaa edepeda Davira Saul ume besia naẽna bada quĩrãca.

8 Mã ewaride israelerãa wayacusa pilisteorã ume djõsidaa. Davira djõne wãpeda zocãrã quenabarã carea pilisteorãa memenesidaa. 9 Baribarã Ācõrẽba jaira waya Saulmaa idu zebisia. Saulora mãasu catã chũmasia Daviba arpa zá bãde. 10 Cawaẽne Saulba Davira mãsuba su jidai basia baribarã Daviba bera aubuesia. Mã bẽrã mãsura dedaa su nũmane wãsia. Ara mã diamasi Davira mĩrũ wãsia.

11 Mã bẽrã Saulba sordaorãda Davi dedaa diabuesia acã pananamãrẽã idjaba nurẽma diapeda Davi beadamãrẽã. Baribarã idji quima Micalba Davia nãwã jarasia:

–Bãda naã diamasi mĩrũ wãẽbarã nu bãra beadia.–

12 Mã bẽrã dji dajadaa acãbadadeba Micalba Davira jãcaradeba uɖaa bãpeda Davira mĩrũ wãsia. 13 Maãbe Micalba jãwaba oɖa ãcõrẽ waibãada Davi cãdade bãsia. Mã boroare chiwatu carada bãpeda borobaba ãnẽbari cobãsia.* 14 Diapeda Saulba sordaorãa Davi jidabaside Micalba jarasia idjira cacua biẽ bã bẽrã cãdade bãda. 15 Sordaorãa Saulmaa jẽda wãnapeda maãra nẽbarãsidaa. Baribarã Saulba ãdjira wayacusa Davi jidade wãbisia. Nãwã jarasia:

–jãdade bã sida idjira jidadapeda mãmaa enenadua beai carea!–

† 18:26-27 Doscientos pilisteorã. 2 Samuel 3:14de jara bãa Daviba cien beasida. Ācãramaarã Micalba dji jãwaba oɖa ãcõrẽra Daviba cacuade jãbariba jã bãsia.

* 19:13

¹⁶ Ara mañda sordaorãba Davira jidade wāsidaa. Idji dede eda wānapeda idji cãdade jɔwaba oda ãcõrẽda chiwatu cara bara tabada unusidaa. ¹⁷ Mañ carea Saulba idji cau Micallea jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽ m̃ra jãwã cūrũgasi? ¿Cãrẽ cãrẽ m̃ dji quĩrũra mĩrũ wãmãrẽã carebasi?–

Micalba panusia:

–Idjia jarasia carebaẽba m̃ra beaida.–

¹⁸ Davi mĩrũ wāsida Ramá purudaa Samuel acãde wāsia. Mama Daviba jũma nẽbaasia sãwã Saulba idjira osida. Mañbe Davira, Samuel sida Nayo abadaada panane wāsidaa. ¹⁹ Bariba ãcãrãba Sauloa jarasidaa Davira Nayode b̃ada Ramá puru caita. ²⁰ Ara mañda Saulba sordaorãda Davi jidade diabuesia. ãdjirã jũsida ãcõrẽneba bedeabadarãda unusidaa ãcõrẽneba bedeade duanada.† Samuelera ãdji nocoare basia. Mañne cawaẽne ãcõrẽ Jaurera Saulba diabuedarãmaa zesia. Mañbe ãdjirã sida ãcõrẽneba bedeade duanesidaa.

²¹ Saulba mañ cawaside dewara sordaorãda diabuesia. Jũsida ãcõrẽneba bedeade duanesidaa. Mañ bẽrã Saulba dewararãda diabuesia. Bariba mañgãrã sida ãcõrẽneba bedeade duanesidaa. ²² Mañ carea ara idjida Ramá purudaa Davi jidade wāsia. Secu abadaade baido juebada uriama jũside iwidisia Davida idjaba Samuelda sãma panã cawaya. Mañne eberãrãba jarasidaa ãdjira Nayode panada Ramá puru caita. ²³ Mañ bẽrã Saulora Nayodaa wāsia. Wãba ãcõrẽ Jaurera idjimaa zepeda idji sida ãcõrẽneba bedeade basia. Mãwã bedeade wãba ãcõrẽ Nayode jũsia Ramá puru caita. ²⁴ Mama idjia jã b̃ara erãpeda Samuel quĩrãpita ãsa diamasi bida ãcõrẽneba bedeade basia. Mañ carea abãba ne oca badada cawaẽne o beiba israelerãba nãwã jarabadaa:

–Saul sida ãcõrẽneba bedeabarica?–

21

Davi mĩrũ wãna

¹ Mañ ewaride Davira Nobo purudaa sacerdote Ahimele acãde wāsia. Bariba Ahimeleba Davira iduba zebãda unuside dauperasia. Audiabaripeba nãwã iwidisia:

–¿Sãwã jãwã b̃aduba nĩ?

² Daviba sewadeba panusia:

–Dadjirã boro Saulba m̃a ne obi b̃aa. Bariba ni abãba mañgãdebemada cawabirãduada asia. M̃a jaraadama m̃ sordaorã ume dji ununia. ³ Mẽrã, ¿cãrẽda erobã coi carea? Pañda juesuma wa ne baridua b̃aa erobã sida m̃a diadua.–

⁴ Mañne sacerdoteba panusia:

–M̃a pañ erobãra baridua pañã. ãteba ãcõrẽ quĩrãpita b̃ada pañda erobã.* B̃a ume panã sordaorãda idi wẽrãrã ume cãinaẽ panãba mañ pañra m̃a diaya.–

⁵ Daviba panusia:

–Ni abãda wẽrã ume cãinaẽ panã. Dai djõne wãbãdaza ãcõrẽ quĩrãpita bia beadida panã. Idi biara mãwã panã dadjirã boro Saulba diabueda bẽrã.–

⁶ Mañne sacerdoteba Davia pañ ãcõrẽ quĩrãpita badara diasia dewarada neẽ bada bẽrã. Mañ pañra erobasia pañ djiwidida ãcõrẽ quĩrãpita b̃ada bẽrã.

† **19:20** ãcõrẽneba bedeade duanada. Hebreo bedeade ebuda b̃ã sãwã bedeasidada. Zocãrãmaarã ãdjia ãcõrẽ bedeade mã cawaiẽ jara duanasidaa waa dadjia ãrĩnaca bedeade bedeade duanasidaa. * **21:4** Levitico 24:5-9.

⁷ Mañ ewariðe Saul nezoca Doé abadada Æcõrẽ quĩrãpita ne oi carea mama basia. Idjira Edoñnebema basía. Saul oveja wagabadarã boro basía. ⁸ Mañne Daviba sacerdote Ahimelea jarasia:

–¿Blaa djõbada necoda wa mĩāsuda nama neẽ b̂aca? Dadjirã boro Saulba isabe zebida bẽrã m̂ necoda, dewara djõi careabema sida eneẽ basía.–

⁹ Ahimeleba panusia:

–Blaa Ela jewedade beada pilisteo Goliá neco badada nama erob̂aa. Dai sacerdote djio waga erob̂a jẽdaare wuaba b̂arã b̂aa.† Quĩrã b̂ab̂ar̂a, edadua. M̂a dewarada neẽ b̂aa.–

Daviba jarasia:

–Jã cãyãbara biara b̂ara neẽa. M̂a diadua.–

¹⁰ Ara mañ ewariðe Davira Saul carea pilisteorã puru Gat abadadaa mĩrũ wãsia dji boro Aquisi abadamaa. ¹¹ Mañne Aquisiare beaba jarasidaa:

–¿Jari b̂ara Davi, Israeldebema boroẽca?‡ Wẽrãrã cari duanane idjidebemada nãwã trãñsidaa:

Saulba ẽberãda mil beasia barib̂ar̂a Daviba die mil beasia.

¹² Adjia m̂awã jarapedada carea Daviba bio crĩcha nũmesia. Bio waya basia Gat purudebema boro Aquisiba idjira beabida. ¹³ Mañ carea adji quĩrãpita quĩrãẽ b̂a quĩrãca babadjia. Dji dede eda wãbadade idji bichiwiaba orrecuabadjia idjaba idobara idji icarade zowuabibadjia. ¹⁴ Mañne Aquisiba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Jã ẽberãra quĩrãẽ tab̂aa! ¿Cãrẽ cãrẽã idjira m̂ quĩrãpita enesida? ¹⁵ ¿Idjira nama enesidaca m̂ quĩrãpita quĩrã cawaẽ bamãrẽã? Bãrãmaarã ¿quĩrãẽ beara nama neẽca? Jã ẽberãra m̂ dedebemada ayã ededadua!–

22

¹ Mamaaba Davira Adulañ puru caita eya uriade mĩrũ bade wãsia. Davi djabarãba, dji zezaba, jũma dji zeza ẽberãrã bida idjira mama b̂ada ùrĩsidade idji ume panane wãsidaa. ² Mañ awara jũma ẽberãrã bia mĩga beada, ne diai bara beada, sode biẽ bea sida idjimaa wãsidaa. Mañne Davira adjirã boroda besia. Jũma ãbaa cuatrociento panasidaca b̂aa. ³ Mamaaba Davira Mizpa purudaa wãsia Moab druade. Idjia Moab druadebema boroa nãwã jarasia:

–M̂ djuburia, m̂ zezada m̂ papa sida nama idu bebidua aba Æcõrẽba sãwã oida m̂a cawabib̂ar̂ad̂aa.–

⁴ Mañbe Daviba djibarirãra Moab druadebema boromaa edepeda amesia. Adjirãra mama panesidaa Davi eyade mĩrũ b̂amisa. ⁵ Mañne Æcõrẽneba bedeabari Ga abadaba Davia nãwã jarasia:

–Waa nañ eyade mĩrũrãdua. Jẽda Juda druadaa wãdua.–

Ara mañda Davira Haret oidaa wãsia.

Saulba sacerdoterã quenana

⁶ Ewari aba Saulora Guibea purude eya zaquede chũmasia tamarisco bacuru edre. Idji ĵawade mĩāsuda erob̂asia. Jũma idjiare beara idji ume panasidaa. Mañne Æĉar̂a idjimaa zedapeda jarasidaa Davida, idji ume panarã sida unusidada. ⁷ Saulba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Ùrĩnadua, bãrãra m̂ quĩrãca Benjamiñneba yõpedadarãa. Barib̂ar̂a Judadeba yõna Jesé warra Davira dadji israelerã boroda beib̂ar̂a, ¿idjia bãrãa ẽjũada, uva ẽjũã sida diaica? ¿Idjia bãrãra idji sordaorã bororãda b̂aica?*

† **21:9** Sacerdote djio. Hebreo bedeadẽ b̂a b̂aa “efod.” Mañ versículode ebuda b̂aẽa cãrẽnebemada bedea b̂ada. ‡ **21:11** Davi, Israeldebema boro. Hebreo bedeadẽ b̂a b̂aa “Davi, nañ ẽjũãnebema boro.”

* **22:7** Hebreo bedeadẽ nãwã b̂a b̂aa: “¿Idjia bãrãra mil bororãda idjaba cien bororãda b̂aica?”

⁸ Māwāmīna bārāra bedea ausidaca bāa māl āyā bādi carea. Ni abaaba māl jaradaē basia māl warra Jonataāra Jesé warra Davi ume bedea basidada. Ni abaaba māl crīchadaca. Idira mālare baā Daviba mālra beai carea bāa māl warra Jonataāba māwā crīchabida bēra. Baribara bārāba mañnebemada māl jaradaē basia.–

⁹ Mañne Edoñnebema Doé ādji tāēna bāba nāwā jarasia:

–Māl Jesé warra Davira Nobo purude unusia. Idjira Ahitob warra Ahimele ume bedea basia. ¹⁰ Ahimeleba Ācōrēa iwidisia Daviba sāwā oida bā cawaya. Mañ awara djōbada neco pilisteo Goliāde baāda, coi careabema sida diasia.–

¹¹⁻¹² Ara maāda Saulba Ahitob warra Ahimelera, idji zeza ēberārā sida jūma trābisia. Ādjirāra Nobo purude Ācōrē sacerdoterā basia. Ādjirā Saulma jūesidade Saulba Ahimelea jarasia:

–Ahitob warra, māl jarabara ūrīdua.–

Ahimeleba panusia:

–Jaradua, māl boro.–

¹³ Mañne Saulba iwidisia:

–ĶCārē cārē bāra Jesé warra Davi ume māl beadi carea bedea ausida? Māl cawa bāa bā paāda, djōbada neco sida idjia diasida. Mañ awara bā Ācōrēa iwidisia Daviba sāwā oida bā cawaya. Mañ bēra idira idjia mālra beai carea bāa.–

¹⁴ Ahimeleba panusia:

–Māwāēa. Māl boro, jūma bāare bea cāyābara Davira bā ume jipaara bāa. ĶIdjira bā wiguēca? ĶBā wagabada sordaorā boroēca?† ĶJūma bā diguidabemarāba idjira waya panlēca? ¹⁵ Idibebara māl Ācōrēa iwidī bāēa idjia sāwā oida bā cawaya. Mañ bēra māl boro, jararādua mālra māl ēberārā sida bedeadē panāda. Wārāda māl, bā nezocaba cārē sida adua bāa nañ nēbaradebemada.–

¹⁶ Baribara Saulba Ķjānaē bēra nāwā jarasia:

–Ahimele, bāra, bā zeza ēberārā sida māl jūma beabiya.–

¹⁷ Ara maāda Saulba idji wagabada sordaorā nāwā jarasia:

–ĶĀcōrē sacerdoterā jūma quenadua! Ādjirā sida Daviare duanā. Ādjia cawasidaa Davira mīrū nīda baribara māl jaradaē basia.–

Baribara idji wagabada sordaorāba Ācōrē sacerdoterā bea quīrānaē basia. ¹⁸ Mañ carea Saulba Edoñnebema Doēa jarasia:

–ĶBābāra Ācōrē sacerdoterā quenadua!–

Ara maāda Doēba ādjirāra quenasia. Mañ ewaride 85 sacerdoterāda ādji djio jāl beada quenasia. ¹⁹ Mañ awara sacerdoterā puru Nobodaa wāpeda umaquīrārāda, wērārāda, warrarāda, djiwidī toda quēdea sida necoba jūma quenasia. Pacada, burroda, oveja sida quenasia.

²⁰ Baribara Doēba quenabara Ahimele warra Abiatada Davi bāmaa mīrū wāsia.‡ ²¹ Mañne idjia Davia nēbarasia sāwā Saulba Ācōrē sacerdoterā quenabisida. ²² Daviba idjia jarasia:

–Māl Nobo purude baside Edoñnebema Doé sida mama basia. Māl cawa basia idjira Saulmaa wāpeda māl jāma baāda jaraida. Mañ bēra mādra bedeadē bāa bā zeza ēberārā jūma quenana carea. ²³ Māl ume bedua. Ne wayarādua. Abari ēberāba māda, bā sida bea quīrā bāa. Māl ume besira idjia bāra beāa.–

† 22:14 Acarāmaara mañ bedeaba jara bāa: “ĶBā jarabara isabe ocaca?” ‡ 22:20 Ahimele warra Abiatada. Hebreo bedeadē bā bāa: “Ahitob warra Ahimele warra Abiatada.”

26

Daviba Saul bea ama bada

¹ Mañ ewaride Zip purudebemarãda Guibeadaa wãnapeda Sauloa nãwã jarasidaa:

–Davira Haquila eya zaquede êjũã põãsa ewaraga b̃a quĩrãpe mĩrũ b̃a. –*

² Ara mañda Saulba dji biara bea Israeldebema sordaorãda mil ùbea edapeda Zip êjũã põãsa ewaraga b̃adaa Davi j̃ar̃de wãsidea. ³ Mañne Haquila eya zaquede o icawa cãsidea. Mañ eya zaquera êjũã põãsa ewaraga b̃a quĩrãpe b̃a.

Mañne Davira êjũã põãsa ewaraga b̃ade basia. Idjia cawasia Saulba idjira jidade zeb̃ar̃da. ⁴ Mañ bẽrã ãc̃ar̃a diabuesia Saulora idji sordaorã sida sãma pañda cawai carea. ãdjirã jẽda zesidade jarasidaa wãrãda Saulda jũesida. ⁵ Mañbe Davira Saul idji sordaorã ume pañmaa chupea wãpeda quĩrãcuia ac̃asia Saulda, Ner warra Abne sida sãma cã pañ cawaya. Mañ Abnera Saul sordaorã boro basia. Daviba unusia Saulora idji sordaorã esi cã b̃da. ⁶ Davira jẽda wãpeda hititadebema Ahimele ume idjaba Seruyá warra Abisai ume bedeiasia. Abisaira Joá djaba basia. Daviba ãdjia iwidisia:

–¿Caida m̃a ume Saul cã b̃maa wãi?

Abisaiba panusia:

–M̃da b̃a ume wãya. –

⁷ Mañ diamasi Davira Abisai ume Saul sordaorã pañmaa wãsidea. Jũesidade unusidaa Saulora cã b̃da. Idji boro nocoare mĩasuda egorode su nũmasia. Mañne Abneda, idji sordaorã sida Saul cã b̃a orrocawa cã panasidaa. ⁸ Mañ carea Abisaiba Davia jarasia:

–Idi ãc̃orẽba b̃a dji quĩrũra b̃a j̃awade b̃ab̃ar̃a. Saulora m̃a idu beabidua. Ara idji mĩasuba idjira egorodaa su jidaya. Barima aba sub̃ar̃ba beaya. –

⁹ Barib̃ar̃a Daviba jarasia:

–Idjira bearãdua. ãc̃orẽba b̃da boroda beasira idjia cawa oya. ¹⁰ ãc̃orẽ quĩrãpita m̃a jaraya ababe idjiab̃ar̃a Saulora beubida b̃a. ãbẽrã ewari aba idjia Saulora ara jãwã beubiya wa dji quĩrũ ume djõ b̃ade beubiya. ¹¹ Idjiab̃ar̃a Saulora dadjirã boroda b̃da bẽrã m̃a Saulora beaẽa. Barib̃ar̃a idji jiadoda, mĩasu sida idji boro nocoare beada edadapeda isabe wãnia. –

¹² Ara mañda Daviba mĩasuda, jiado sida Saul boro nocoare beada edadapeda wãsidea. ãdjia opedadara ni abãba ununaẽ basia ni ùrĩnaẽ basia. Ni abãda ãr̃ãmanaẽ basia ãc̃orẽba jũmarãda bio cãibigada bẽrã. ¹³ Mañbe Davira dewarabema eya zaque boroada wãsia. Mama idjira Saul sordaorã pañ quĩrãpe t̃am̃a aride besia. ¹⁴ Mañne Daviba Saul sordaorã boro Abneda tr̃a jarasia:

–¿Abne! ¿Ûrĩ b̃aca? –

Abneba panusia:

–¿Caida jãwã dadjirã boro Sauloa bia b̃a? –

¹⁵ Daviba jarasia:

–¿B̃ara Israel druade dji mẽsrãara b̃aẽca? Mañda ¿cãrẽ cãrẽã dadjirã boro Saulora wagaẽ b̃a? Idi eberãda b̃arã cã duañmaa wãpeda dadjirã borora beida basia. ¹⁶ B̃a cadjiruada osia. B̃a dadjirã borora wagaẽ basia. ãc̃orẽ quĩrãpita m̃a jaraya: ãc̃orẽba b̃da borora b̃arãba wagapedadaẽ bẽrã, b̃da b̃a sordaorã sida jũma beudida paña. Saul mĩasuda, jiado sida idji boro nocoare beadada j̃ar̃dua unui cawaya. –

¹⁷ Saulba cawasia Davida mãwã bedea b̃da. Mañ bẽrã jarasia:

* 26:1 Êjũã põãsa ewaraga b̃a. Hebreo bedeadẽ b̃a b̃a “Jesimoã.”

–Mā warra Davi, ¿bada jāwā bedea bāca?–

Daviba panusia:

–Māē, mā boro. Māda māwā bedea bāa. ¹⁸ Bāa ¿cārē cārēā mā, bā nezocada biē oi carea ēpē bā? ¿Cārēneba māa bāra biē osi? ¿Cārē cadjiruada osi? ¹⁹ Mā boro, mā djuburia māa jarabāra ūrīdua. Ācōrēba bada mā ume quīrūbisibāra māa idjīa animarāda babue diaya bā quīrūbira tumabimārēā. Baribāra ēberārāba bada mā ume quīrūbisidabāra, Ācōrēba ādjirāra biē bāya. Ādjirāba māra Ācōrēba diada druadebemada āyā jaratabada quīrāca nama mīrū zebisīdaa. Nāwā jarabādaca bāa: āyā wādua dewara ācōrē bea ēpēmārēā. ²⁰ Nama Ācōrēba diada drua āi māra bearādua. Māra usa tā quīrāca bāaē bā bēra ¿bāa cārē cārēā māra beai carea jarā bā? ¡Eyade suērru beai carea jarā bā quīrāca māra ēpē bāa!–

²¹ Mā carea Saulba panusia:

–Mā warra Davi, māa cadjiruada osia. Ēberā crīcha neē bā quīrāca māa bio āi o basia. Mā ume jēda wāna. Idi bāa māra beadaē bēra māa bāra waa biē oēa.–

²² Daviba panusia:

–Mā boro, bā mīāsura nama bāa. Sordaoda aba diabuedua edade zemārēā. ²³ Ācōrēba ēberāza ne biada diaya ādjia jipa o panā carea idjaba wārāda ījā o panā carea. Idi Ācōrēba bāra mā jawade bāsia. Baribāra māa bāra beaē basia, idjiabāra bāra dai boroda bada bēra. ²⁴ Māa Ācōrēa iwidī bāa māda zocai bāmārēā, māa idi bāra zocai bāda quīrāca. Idjaba iwidī bāa māra jūma bia mīga bādebemada ēdra bāmārēā.–

²⁵ Saulba panusia:

–Ācōrēba bāra carebaya, mā warra Davi. Wārāda bāa ne waibāda o baya. Bāa obārāra jūma bia odjaya.–

Mābe Davira āyā wāpeda Saulora jēda idji druadaa wāsia.

27

Davi pilisteorāma bada

¹ Māwānacarea Daviba nāwā crīchasia: “Ewari aba Saulba māra beaya. Biara bāa māra pilisteorā druadaa mīrū wāida. Māwāra Saulba māra beai carea nā Israel druade waa jarāēa. Mama idjia māra poya jidaēa.”

² Ara māda Davira, seisciento sordaorā idji ume panā sida pilisteorā puru Gat abadaāda wāsīdaa. Mā puru borora Maó warra Aquisi basia.

³ Māne Davira, idji sordaorā sida ādji ēberārā bara Aquisi caita Gat purude panesīdaa. Daviba quimada umé erobasia. Aba Ahinoaā basia. Ahinoaāra Jezreel purudebema basia. Dewarabemara Abigail basia. Abigailera Carmel purudebema basia. Idjira Nabal pēdra wērā basia. ⁴ Saulba ūrīsia Davira Gat puruāda mīrū wāsīda. Mā bēra Davi beai carea waa jarāē basia.

⁵ Ewari aba Daviba Aquisia nāwā jarasia:

–Bāa māda bia unu bābāra, bā druade puru zaqueda aba māa diadua dai panani carea. Mā, bā nezocara bā puru dromane baiē bāa.–

⁶ Ara mā ewarīde Aquisiba Sicla puruda Davia diasia. Mamaāba ātaa mā purura Juda druadebema bororāba eropanesīdaa. ⁷ Davira poa aba audu jedeco quīmārē pilisteorā druade basia. ⁸ Mama panāne Davira idji sordaorā ume gesuritarāmaa, gezritarāmaa, idjaba amalecitarāmaa bida ne jārīcuade wābadjīdaa. Mā ēberārāra Telaiā purudeba Sur ējūāare aba Egipto drua daucha panabadjīdaa.* ⁹ Ne jārīcuade wābādaē Daviba idji sordaorā

* **27:8** Telaiā purudeba. Acārāmaara māba jara bāa: “Drōā nāēnabema ewarīdeba ātaa.”

ume umaquĩrãrãda, wẽrãrã sida jũma quenabadjidãa. Ni abaλda zocai bλdaca basía. Baribλrλ ovejada, pacada, burroda, cameyoda, cacuade jλbada sida jũma edacuadapeda Aquisimaa jẽda wãbadjidãa. ¹⁰ Mañne Aquisiba nãwã iwidibadjia:

–Idi bãrãra ¿sãma ne jãrĩcuade wã panasida?–

Mañne Daviba sewadeba nãwã panubadjia:

–Negue êjũãne Juda druade Jerameeldeba yõpedadarãba eropananada, quenitarãba eropanana sida jãrĩcuade wã panasidãa.–

¹¹ Ne jãrĩcuade wãbλrλde Daviba umaquĩrãrãda, wẽrãrã sida jũma quenabadjia. Ni abaλda zocai bλca basía. Idjia nãwã crĩchasia: “Abaλda zocai bλsira mañne idjira Gat purudaa zeibλrλ Aquisia jaraisicada mλa odada.” Davi pilisteorã druade baside mãwã o babadjia. ¹² Mañ carea pilisteorã boro Aquisiba crĩchasia Davira idjiare bλda. Idjia jarasia: “Daviba o bλ carea idji puru Israelba idjira quĩrãma panλa. Mañ bẽrã idjira ewariza mλare ðaya.”

28

Saul daubara wẽrãmaa wãna

¹ Mañ ewaride pilisteorãda dji jλresidãa israelerã ume djõni carea. Mañne pilisteorã boro Aquisiba Davia nãwã jarasia:

–Bλa bio cawa bλa bλra, bλ sordaorã sida mλare djõne wãnida panλda.–

² Daviba jarasia:

–Bia bλa, bλa unuya sãwã mλ, bλ nezocara djõbarida.–

Aquisiba jarasia:

–Mãwã baibλrλ, bλra mλ wagabarida bλya aba bλ beubλrλdãa.–

³ Mañ naẽna Saulba jũma daubararãda Israel druadebemada ãyã jλrecuasía.* Mañ awara Samuelera jaidasia.† Israelerãra idji carea jĩãsidãa. Idji puru Ramáne tλbarisidãa.

⁴ Pilisteo sordaorãra ãbaa dji jλredapeda Suneλ purude duanesidãa. Mañne Saulba idji sordaorãra ãbaa jλrepeda Guilboa eyade duanesidãa. ⁵ Baribλrλ pilisteo sordaorã unuside Saulora ne wayaaba cacua urea nũmesía. ⁶ Mañ carea Saulba Æcõrẽa iwidisia sãwã oida bλ cawaya. Baribλrλ Æcõrẽba cãĩmocaradeba ni Uriλ abadaðeba biða cawabiẽ basía.‡ Mañ awara Æcõrẽneba bedeabadarãba poya cawabidaẽ basía. ⁷ Mañ carea Saulba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Bẽwãrã jaure ume bedeabari daubara wẽrãda jλrλdadua, mλa idjiðeba cawai carea sãwã oida bλda.–

Mañne idjiare beaba panusidãa:

–Endor purude daubara wẽrãda bλa.–

⁸ Ara mañda Saulora quĩrã awara djiosia ni abaλba idjira cawarãnamãrẽã. Mañbe idjiare beada umé edapeda diamasi mañ wẽrãmaa wãsia. Idjia daubara wẽrãa nãwã jarasia:

–Mλ djuburia mλa jarabλrλ bẽwãrã jaureda zebidua idji ume bedeai carea.–

⁹ Baribλrλ daubara wẽrãba panusia:

–¿Cãrẽ cãrẽã bλa mλa mãwã obi bλ? ¿Saulba odara bλa adua bλca? Idjia daubararãda naλ Israel druadebemada jũma ãyã jλrecuasía. ¿Saulba mãra beamãrẽã bλa mãwã obi bλca?–

¹⁰ Mañne Saulba Æcõrẽ quĩrãpita wãrãneba nãwã jarasia:

–Mλa Æcõrẽ trλneba jaraya naλ obλrλ carea bλra biẽ odaẽda.–

¹¹ Mañ carea daubara wẽrãba iwidisia:

* **28:3** Deuteronomio 18:9-14. † **28:3** 1 Samuel 25:1. ‡ **28:6** Uriλ. Exodo 28:30.

–Mãêteara ¿b̃a cai jaureda zebi quĩrĩã b̃a?–

Saulba panusia:

–Samuel jaureda zebidua.–

¹² Ara maãda daubara wẽrãba Samuel jaureda trãsia. Samuel jaure un-
uside miãdua biapeda Sauloa jarasia:

–B̃a ¿cãrẽ cãrẽã m̃ra cũrũgasi? ¿B̃ara Saulda jãwã b̃a!–

¹³ Saulba panusia:

–Ne wayarãdua. B̃a unu b̃ada m̃ã jaradua.–

Daubara wẽrãba panusia:

–Jaureda egorodeba ãtaa zeb̃r̃ada unu b̃a.–§

¹⁴ Saulba iwidisia:

–Idjira ¿cai zaca b̃a?–

Daubara wẽrãba panusia:

–Idjira drõãda b̃a. Idjia cacuade jã b̃ara drasoa b̃a.–

Maãne Saulba cawasia Samuel jaureda mãwã b̃ada. Maã carea idjira
chĩrãborode barru cobesia. ¹⁵ Maãne Samuel jaureba idjia iwidisia:

–¿Cãrẽ cãrẽã b̃a m̃ra mã sê b̃a? ¿Cãrẽ cãrẽã namaa zebisi?–

Saulba panusia:

–B̃ara namaa zebisia mã sãwã oida b̃ada cawa crĩchaẽ b̃a bẽrã. Piliste-
orãra m̃ ume djõne zesidaa. Maãne Æcõrẽba m̃ra igara b̃a. Mã sãwã
oida b̃a iwidib̃r̃ade idjia cãmocaradeba cawabicaa. Maã awara idjideba
bedeabadarãba poya cawabidaẽa. Maã carea b̃ada trã b̃a mã sãwã oida
b̃ada cawabimãrẽã.–

¹⁶ Samuel jaureba panusia:

–¿Cãrẽ cãrẽã mã iwidib̃a? Æcõrẽba b̃ada igarapeda b̃a ume dji quĩrũda
besia. ¹⁷ Idjia b̃ara osia m̃neba jaraã quĩrãca. Idjia b̃a israelerã boro badada
jãrĩpeda b̃a ume bada Davia diasia. ¹⁸ Idjia jaraãdara b̃a ãjã oẽ basia. B̃a
amalecitarãra jũma quenaẽ basia idji quĩrũbideba obida quĩrãca.* Maã bẽrã
idi b̃ara jãwã o b̃a. ¹⁹ Maã awara Æcõrẽba b̃ada, israelerã sida pilisteorã
poyabiya. Nu b̃ara, b̃a warrarã sida m̃ ume beudarã panabadama panania.–

²⁰ Samuel jaureba jaraã carea Saulora bio ne wayapeda egode baesia.
Idjira cacua norrabari basia ewari aba ãsa diamasi bida ne coẽ bada bẽrã.

²¹ Daubara wẽrã Saul caita wãpeda unusia idjira ne wayaaba cacua urea
nũm̃ada. Maãne jarasia:

–M̃, b̃a nezocaba b̃a bedeara ãjãsia. M̃ beadi adua b̃a jaraãdara mã jũma
osia. ²² M̃ djuburia ãrĩdua. Mã b̃a paãda mãrĩ diaya comãrẽã. Mãwã b̃ara
waya cacua ãb̃aya nocoãda wãmãrẽã.–

²³ Barib̃r̃a Saulba coẽana asia. Maã bẽrã daubara wẽrãba, Sauloare bea
bida jara panesidaa ne comãrẽã. Mãwã jara pañ carea Saulba ne coyaãda
asia. Egode tabaãdada cããde ãta chũmesia. ²⁴ Daubara wẽrãba paca zaque
boreguea b̃ada idji de caita erobasia. Maã pacara beapeda djusia. Idjaba
harinada b̃ratãpeda paã dji ãsãbari neẽ b̃ada ãbusia. ²⁵ Mãra Sauloa, idjiare
bea bida diasia codamãrẽã. Ara mã diamasi ne copedaãdarea Saulora
idjiare bea sida jẽda wãsidaa.

31

Pilisteorãba Saul beapedada

¹ Pilisteorãda israelerã ume djõne wãnapeda Guilboa eyade israelerã zocãrã
quenasidaa. Maã bẽrã israelerãra memenesidaa. ² Pilisteorãba Saulora, idji

§ 28:13 Jaure. Hebreo bedeadẽ b̃a b̃a “æcõrẽ beada.” * 28:18 1 Samuel 15:3-28.

warrarã sida caidu epēsidaa. Mañne Saul warrarã Jonataãda, Abinadada, Malquisúa sida beasidaa. ³ Mañbe Saul bama auduara djōsidaa. Enedrãmaba djōbadaba idjima cha dr̃ pañba Saulora sucuasidaa.* ⁴ Mañ carea idji djōi careabema eronĩbabarí nãwã jarasia:

–B̃ necora eũtapeda m̃ra su beadua. Mãwã oẽra jãñ pilisteorã cacua wẽãgoẽ tabeaba m̃ra jidadapeda bio pua unubidia. Mãwã odapeda m̃ra necoba su beadia.–

Barib̃r̃ Saul djōi careabema eronĩbabariba Saul beaira wayasia. Mañ carea Saulba idji necoda ãta nũm̃apeda ãr̃ ãesia iduba beui carea. ⁵ Saul djōi careabema eronĩbabariba mañ unuside Saul caita abari quĩr̃ca idji neco ãr̃ su ãesia iduba beui carea. ⁶ Mãwã abari ewaride Saulora, idji warrarãda ũbea, idji djōi careabema eronĩbabarida, idjiare bearã sida jũma beusidaa.

⁷ Israelerã Guilboa quĩr̃pe b̃ jewedade panabadaba, Jordaã do quĩr̃rẽ panabada bida ũr̃sidaa pilisteorãba poyadapeda Israeldebema sordaorãda memenesidada. Idjaba ũr̃sidaa Saulora idji warrarã sida beasidada. Mañ carea mañ israelerã ãdji purudebemada ãyã m̃r̃ũ wãcuasidaa. Mañbe pilisteorã zedapeda mañ puru beade panesidaa.

⁸ Nurẽma pilisteorãba israelerã quenapedadamaa wãnapeda ãdjia nebia erobedara jũma j̃r̃ pe wãsidaa. Mañne Saulda idji ũbeabema warrarã sida Guilboa eyade beu tapañda unusidaa. ⁹ Saulora ob̃á tutadapeda idjia djōi carea erobadara edasidaa. Mañbe ãc̃r̃ ãdji druadaa diabuesidaa Saul beudadebemada waabema pilisteorã jaradamãrẽã. Mañ bedeara ãdji j̃waba oda ãc̃r̃ bea dede, puru quĩr̃pita bida jarasidaa. ¹⁰ Mañbe pilisteorãba ne jũma Saulba djōi carea erobadara ãdji j̃waba oda ãc̃r̃ Astarte dede eda b̃sidaa. Idji cacuara ãt̃ jira b̃sidaa israelerã puru Bet-saã mōgaraba audu jũr̃ ca b̃de.

¹¹ Gala druade israelerã Jabe purudebemaba ũr̃sidaa sãwã pilisteorãba Saul cacuara osidada. ¹² Ara mañda dji sozarra beaba Saul cacuara edade wãsidaa. Jũma mañ diamasi wãb̃dade Bet-saã purude jũsidaa. Mañbe Saul cacuara, dji warrarã cacua sida edaa edadapeda jẽda Jabeleda enesidaa. Mama ãdji cacuara babuesidaa. ¹³ Mãwãnacarea ãdji b̃w̃r̃da edadapeda Jabeleda bacuru edre jou b̃sidaa. Mañbe domia aba ne codãẽ basía.

* **31:3** Cha dr̃ pañba Saulora sucuasidaa. Hebreo bedeadẽ mãwã b̃á b̃a. Griegode nãwã b̃a: “Saulora bio ne waya besía.”

2 SAMUEL

UMÉBEMA CARTA SAMUEL

2 Samueldeba aba Nehemianaa ĩcrla bapedada

Naĩglarĩ cartade bĩ bĩ israelerĩ mĩwĩpedadada Davi ģdji boro bedadeba aba Nehemiaba Jerusaleĩ audu jĩrĩ ca badara wayacusa obĩrĩdaa. Davira dji boroda besia 1010 poa Jesucrito toi naĩna. Nehemiaba dji jĩrĩ ca badara waya osia 445 poa Jesucrito toi naĩna. Dadji ģberĩ bedeade naĩda bĩ eropanĩ:

Umėbema carta Samuelde bĩ bĩ Davi Israeldebema boroda bedada, Davideba yĩbĩdarĩ ewariza israelerĩ bororĩda beadi Ācĩrĩba jaradada, Daviba Betsabė ume cadjirua odada, idjaba Davi warra Salomoĩ toĩdada.

Nabema carta Cronicade bĩ bĩ Ācĩrĩba Davia cawabĩdada sĩma idji de dromara oida bĩda idjaba Davi jaidadada. Umėbema carta Cronicade bĩ bĩ Salomoĩ Israeldebema boroda bepeda Ācĩrĩ de droma odada.

Nabema carta Reyede bĩ bĩ Salomoĩ ne bara bedada, idji necawaadebemada, idjaba wĩrĩ awua bĩdeba Ācĩrĩ igaradada. Maĩ awara bĩ bĩ israelerĩ drua aba badada umė bedada: Juda druada idjaba Israel druada. Maĩare bĩ bĩ Israel druadebema boro Jeroboaĩba israelerĩa jĩwaba oda ģcĩrĩ ģpĩbidada. Maĩ awara bĩ bĩ Ācĩrĩneba bedeabari Elĩba odadebemada.

Umėbema carta Reyede bĩ bĩ Elĩ bajĩnaa wĩnada, idji cacuabari Eliseo Ācĩrĩneba bedeabarida bedada, idjaba israelerĩba dewara ģcĩrĩ bea ģpĩ panĩ carea Ācĩrĩba dji quĩrĩrĩa ģdjirĩ jida edebidada.

Esdra cartade bĩ bĩ Persia druadebema boro Ciroba idu israelerĩa ģdji druadaa jĩda wabĩdada idjaba Ācĩrĩ de droma waya opedadada. Nehemia cartade bĩ bĩ Nehemiaba Jerusaleĩ audu jĩrĩ ca badara waya obĩdada.

5

Davi israelerĩ boroda beda

¹ Saul jaidadacarea Israeldeba doce puru yĩpedadada Hebroĩ puruĩdaa Davimaa wĩnapeda nĩwĩ jarasĩdaa:

–Dadjirĩra abari ģberĩrĩa. ² Saulora dadjirĩ boro badamĩna djĩne wĩbĩdaza bĩabĩrĩ dadji israelerĩa edepeda bia enebadjia. Maĩ awara Ācĩrĩba jarasia bĩdrĩ idji puru Israel boroda beida. Bĩabĩrĩ oveja waga bĩ quĩrĩca idji ģberĩrĩra pe erobayada asia.–

³ Maĩne Hebroĩne Ācĩrĩ quĩrĩpita Israeldebema dji dromarĩda Davi ume bedea bĩdapeda nedragada idji borode weasĩdaa israelerĩ boroda bĩdĩ carea. ⁴ Davi israelerĩ boroda bĩsidade treinta poa basia. Maĩbe cuarenta poa ģdjirĩ boroda besia. ⁵ Naĩrĩ Hebroĩne idjira siete poa audu ģsidra Judadeba yĩpedadarĩ boro basia.* Mĩwĩnacarea 33 poa Jerusaleĩne jĩma israelerĩ boroda basia.

Daviba Jerusaleĩ puru poyada

⁶ Israelerĩ boro Davira idji sordaorĩ ume Jerusaleĩnaa djĩne wĩsĩdaa. Maĩ ewaride jebuseorĩda jĩma panabadjĩdaa. Ādjirĩba crĩchasĩdaa Davira poya ģdji purude eda zeĩda. Maĩ carea idjĩa jarasĩdaa:

* 5:5 Judadeba yĩpedadarĩba naĩrĩ Davira ģdjirĩ boroda bĩsidaa. 2 Samuel 2:1-11.

–Ḇara nama eḁa poya zeēa. Dauberrea beaba, j̱rũ biē bea biḁa naļ puruda poya wagadia ḇrã eḁa zerānamārēã.–

⁷ Bariḇaṟ Daviba Jerusale̱ra poyapeda maļ purude sordaorã panabada Sioļ abada siḁa poyasia. Iḁira Sioļra Davi puru abadaa.

⁸ Israelerãba jebuseorã poyadi naēna Daviba jarasia:

–Jebuseorãda poya quĩrĩã ḇaḇaṟ, Sioļ purude eḁa baido weamārēã opedada uriadeba wãida ḇa.† M̱aw̱ḇaṟ jãļ dauberrea beamanada, j̱rũ biē beamana siḁa beaḁia. Ādjirãra m̱a quĩrãma ḇa.–

Daviba m̱aw̱ jarada ḇerã iḁira aba̱ba djārãda quĩrãma ḇaḇaṟ ṉaw̱ jarabaria: “Dauberrea beada, j̱rũ biē bea siḁa dadji boro de dromane eḁa w̱nacara paṉa.”‡

⁹ Maļbe Davira Sioļne besia. Sioļra tṟ ḇasiḁaa Davi puru. Dji puru mōgaraba auḁu j̱rã ca ḇara Daviba wai̱ḇara osia idjaba Milo abadaḁeba eḁa dji jogoa beara egoroba daucha pārĩ w̱asia.§ ¹⁰ Ācōrē ne j̱ma poya ḇada idji ume ḇa ḇerã Davira ewariza dji dromaara besia.

¹¹ Maļ ewariḁe Tiro druadebema boro Hiraļ abadaba āc̱aṟ Davimaa diabuesia idji ume dji bia bai carea. Maļ awara bacuru de obadarãda, mōgara de obadarãda, dji biara ḇa bacuru siḁa diabuesia. Ādjirãba Davi itea de dromada osiḁaa. ¹² Maļneba Daviba cawasia Ācōrēba idjira w̱rãda israelerã boroda ḇasiḁa. Maļ awara cawasia Ācōrēba idji puru Israelda quĩrĩã ḇa ḇerã idjira careba ḇada israelerã bia pe erobamārēã.

Davi warrarã Jerusale̱ne topedada

¹³ Hebroļneba w̱nacarea Jerusale̱ne Daviba quimada zocãrã edasia. Dewara w̱erãrã siḁa zocãrã erobasia. Ādjirãba warrarãda, caurã siḁa Davia to diasidaa. ¹⁴ Daviba naļ warrarãda Jerusale̱ne unusia: Sam̱a, Sobab, Nataļ, Salomoļ, ¹⁵ Ibhar, Elisua, Nepeg, Japia, ¹⁶ Elisamá, Eliadá, idjaba Elipelet.

7

Daviba Ācōrē de droma oi cṟcha baḁa

¹ Ācōrēba israelerã boro Davira dji quĩrũ ume necai ḇasia. Maļ awara Davira idji de dromane besia. ² Ewari aba Daviba Ācōrēneba bedeabari Nataļa ṉaw̱ jarasia:

–Ac̱dua. M̱ de dromara dji biara ḇa bacuru oḁaa bariḇaṟ Ācōrē baurud-era wua dede ḇa.* Maļ carea m̱a Ācōrē itea de dromada o quĩrĩã ḇa.–

³ Nataļba panusia:

–Ācōrēra ḇa ume ḇa ḇerã ḇa cṟcha ḇara j̱ma odua.–

⁴ Bariḇaṟ maļ diamasi Ācōrēba Nataļa ṉaw̱ jarasia:

⁵ –M̱ nezoca Davia ṉaw̱ jarade w̱dua: “Ācōrēba ṉaw̱ jara ḇa: ḇa m̱ itea de dromada oiē ḇa. ⁶ M̱a ḇrã israelerã Egiptodeba ēdṟ enena ewariḁeba m̱ra de arade bacaa. Ātebaṟ ḇrã w̱ḇadaza m̱ wua deda ededapeda maļne eḁa babaria. ⁷ M̱ ḇrã dṟõ naēnabemarã ume ṉbasiḁe m̱ puru Israel pe eroṉbapedadarã jaraca basía m̱ itea dji biara ḇa bacuru deda odamārēã.”

⁸ Maļ carea Nataļ, m̱ nezoca Davia ṉaw̱ jaradua: “Ācōrē j̱ma poya ḇaba ṉaw̱ jara ḇa: m̱a ḇara oveja wagabari baḁada edasia m̱ puru Israel

† 5:8 Sioļ purude eḁa baido eḁa weamārēã opedada uriadeba. Maļra hebreo bedeade ebuda ḇaēa. Ādjirãra m̱a quĩrãma ḇa. Ac̱aṟmaarã maļgaba jara ḇa: “Ādjirãba m̱ra quĩrãma paṉa.” ‡ 5:8 De droma. Maļba jara ḇa Ācōrē de dromada wa israelerã boro de dromada. § 5:9 Hebreo bedeade ebuda ḇaēa cārēda o panasidada. * 7:2 Dji biara ḇa bacuru. Hebreo bedeade ḇa ḇa “cedro” bariḇaṟ ogoēa.

boroda bamārēã. ⁹ BΛ wābΛrΛza mΛra bΛ ume basia. MΛa bΛ dji quĩrũda poyabisia, idjaba mΛa bΛra trΛ bΛga bΛsia naΛ ējũãne dewara trΛ bΛga bea quĩrãca. ¹⁰⁻¹¹ MaΛ awara mΛa ējũãda mΛ puru Israel itea edasia ewariza mama beadamārēã. Ni abaΛba ādjirāra mamaΛba āyā bΛdaēa.† Ēberā cadjiruarāba ādjirāra waa biē odaēa mΛa ādji ēdrΛ bΛbadarā diabuesi ewaride biē o panana quĩrãca. Idira mΛa bΛra dji quĩrũ ume necai bΛya.

MaΛ awara mΛa jaraya idiba Λtaa bΛdeba yōbΛdara israelerā boroda bΛya. ¹² MaΛ bērā bΛ jaidadacarea mΛa bΛ warrada aba bΛya dji boroda bamārēã. MΛa idjira carebaya mΛ purura bia pe erobamārēã. ¹³ IdjiabΛrΛ mΛ itea de dromada oya. Idjideba mΛa israelerā boroda jũma yōbigaya. ¹⁴ MΛra idji zeza baya maΛne idjira mΛ warra baya. Idjia cadjiruada osira mΛa uya dji zezaba idji warra soaba ubari quĩrãca. ¹⁵ BaribΛrΛ mΛa idjira quĩrĩã baya. Idjira igaraēa Saul igaraēa quĩrãca. MΛa Saulora igarasia bΛda dji boroda bΛi carea. ¹⁶ MΛa bΛdeba yōbΛdara idu jōbiēa. Idiba Λtaa mΛa ādjirāra israelerā boroda bΛya.”–

¹⁷ Ācōrēba cawabidara NataΛba Davia jũma nēbΛrΛsia.

¹⁸ MaΛbe Daviba Ācōrē quĩrāpita nāwā jarasia:

–MΛ Boro Ācōrē, mΛra dji dromaēa. MΛ ēberārā sida dji dromarāēa. ĸCārē cārēã mΛra israelerā boroda bΛsi? ¹⁹ MaΛ awara bΛa jara bΛa mΛ, bΛ nezocadeba yōbΛdara ewariza israelerā boroda beadida. ĸCaiba bΛ quĩrãca bia obari?‡ ²⁰ MΛ Boro Ācōrē, bΛa mΛ crīchara cawa bΛa. MaΛ bērā za quiru nezocaba ĸcārēda poya jarai? ²¹ BΛa maΛ biara oyada ada bērā idjaba o quĩrĩãna bērā wārāda jũma opeda za quirúa cawabisia. ²² MΛ Boro Ācōrē, bΛra dji dromaara bΛa. BΛ quĩrãca dewara neēa. Dairāba ũrĩbadjidaa wārā ācōrēda bΛ awara neēda. ²³ MaΛ awara bΛ puru Israel quĩrãca naΛ ējũãne dewara puruda neēa. Ācōrē, bΛa dairāra Egiptodebemada ēdrΛ edasia bΛ puruda bamārēã. Māwā bΛra trΛ bΛgasia. Ne ununaca wai bΛa bea o bΛdeba bΛa dewara ēberārāda, ādji ācōrē bea sida dairā quĩrāpita āyā ĸrecuasias. ²⁴ BΛa dai israelerāra bΛsia ewariza bΛ puruda bamārēã. MaΛne bΛra dai Ācōrēda besia.

²⁵ Ācōrē, bΛa za quiru nezoca itea idjaba mΛ warrarā itea idiba Λtaa oi jaradara wārāda odua. ²⁶ Māwā ewariza bΛra dji dromaana adia. MaΛ awara nāwā jaradia: “Ācōrē jũma poya bΛra dai israelerā Ācōrēa.” MaΛne bΛa mΛra, mΛ warrarā sida waga erobadua ewariza israelerā boroda beadamārēã. ²⁷ Ācōrē ne jũma poya bΛ, dai israelerā Ācōrē, bΛabΛrΛ cawabisia mΛra, mΛ warrarā sida ewariza israelerā boroda beadida. MaΛ carea mΛra bΛ nezocamīna ne wayaa neē nāwā bedea bΛa.

²⁸ MΛ Boro Ācōrē, bΛra wārāda Ācōrēa. BΛra bedea aba bΛa. BΛa za quiru nezocaa maΛ ne biara oi jarasia. ²⁹ MaΛ carea mΛra, mΛ warrarā sida careba badua ewariza bΛ quĩrāpita bia panani carea. BΛa jarada quĩrãca oya. BΛa carebayada ada bērā wārāda ewariza bia panania.–

11

Davi daunemana

¹ Poade naΛ ējũãnebema bororāba ādji sordaorāda djōne edebadjidaa. MaΛne Daviba jũma idji sordaorāda, ādji boro Joáda, idjiare bea sida amonitarā ume djōne diabuesia. Amonitarāda zocārā quenana pedā ādji puru Rabáda jūrā edasidāa. Māwā djō panamisa Davira Jerusaleãne basia.

† **7:10-11** MamaΛba āyā bΛdaēa. Hebreo bedeadē bΛ bΛa: “Mama waa ure duananaēa.” ‡ **7:19** ĸCaiba bΛ quĩrãca bia obari? Hebreo bedeadē maΛra ebuda bΛēa.

2-4 Ewari aba quewara Davira cã edapeða piradrasia. Mañbe idji de ãrã wãsia. Mamaaba edaa acabara de wërã biya quiruda unusia. Mañ wërãra idji jedeco ununa carea cui basia ãcõrẽ quĩrãpita bia bai carea.* Daviba ãcara diabuesia idjira caida cawai carea. Jêda zedapeða Davia jarasidaa Eliañ cau Betsabêda mãwã bãda. Idji quimara Uría abadjidaa. Mañ Uríara hititarãnebema basía. Mañbe Daviba ãcara diabuesia Betsabêra idjimaa enenamãrẽã. Betsabêra idjimaa zepeda ábaa cãisidaa. Mãwãnacarea diguida wãsia.

5 Betsabêra biogoa beda bẽrã Davia cawabisia. 6 Mañ carea Daviba idji sordaorã boro Joámaa bededa diabuesia hititadebema Uría abadara idjimaa zebimãrẽã. Ara mãda Joába Uríara diabuesia. 7 Uría jũeside Daviba idjía iwidisia Joára, idji sordaorã sida sãwã panã cawaya. Idjaba iwidisia ádjirã djõ panãne sãwã wãnada. 8 Mãwã nẽbara edapeða Daviba Uríaa jarasia diguida ãnãũne wãmãrẽã.† Uría Davi dedeba wãnacarea Daviba djico dji biara bãda Uríamaa diabuesia comãrẽã. 9 Baribara Uríara idji diguida wãé basía. Átebara Davi wagabada sordaorã cãibadama Davi dede eda wãbada caita cãisia. 10 Daviba ãrĩa Uríara diguida wãé basida. Mañ carea trãpeda nãwã iwidisia:

–Bã tãmba zedada ¿sãwãẽrã diguida wãé basi?–

11 Mañne Uríaba panusia:

–Ãcõrẽ baurudera, Judadebema sordaorãra, waabema israelerã sordaorã sida ádji wua de zaquede cã panãa. Mã boro Joára, idjiare bea sida puru tãmbã cã panãa. Mañ bẽrã biẽ bã mãra diguida wãpeda ne coida idjaba mã quima ume cãida. Mã boro, wãrãneba mã jaraya: mãwã oẽa.–

12 Mañne Daviba idjía jarasia:

–Idi bida nama bedua. Nubara jêda djõne wãbiya.–

Daviba mãwã jaraða bẽrã Uríara Jerusaleñne besia. 13 Mañne Daviba idjira ne code trãbisia. Ne co panãne Daviba itua dawapeda Uríara beu nũmesia. Queudacarea Uríara dajadaa Davi wagabada sordaorãmaa cãine wãsia. Diguida wãé basía.

14 Uríara idji quima ume cãinaẽ bẽrã nurẽma Daviba cartada Joá itea basia. Mañ cartara Uría ume diabuesia. 15 Dji cartade nãwã bã basia: “Dadjirã dji quĩrũ mẽsrãara bea djõ panãma Uríara djõbidua. Mañbe iduba ametadadua beadamãrẽã.”

16 Joába idji sordaorã ume amonitarã purura jũrã eropanasidaa uracadi carea. Mañ bẽrã idjia cawa basia sãma amonitarã dji mẽsrãara beara djõ panãda. Uríara mama djõbisia. 17 Mãwã bãde amonitarãra Joá sordaorã ume djõni carea ádji purudeba dajadaa zedapeða Davi sordaorãda ãcara beasidaa. Hititadebema Uría abada sida beasidaa.

18 Mañbe Joába ádji djõ panãnebemada aba Davia jũma jaraða diabuesia.

19 Wã naẽna nãwã jarasia:

–Dadjì djõ panãnebemara dadjirã boro Davia jũma nẽbara dua.

20 Dadjidebemada ãcara beasidada ãrĩbara de idjira quĩrũpeda ãibẽrã nãwã jaraisicada: “Bãrã djõ panãne ¿cãrẽ cãrẽã dji puru auðu jũrã ca bã caita wãsida? ¿Mamaaba ádjirãba ne bariduaba tabaribadada adua panasidaca?

21 ¿Quĩrãdoasidaca sãwã wẽrãba Jerobaal warra Abimelera Tebé purude beasida? Dji puru auðu jũrã ca bãdeba yu waibãada Abimele ãrã baebisia.‡ Mãda bãrãra ¿cãrẽ cãrẽã dji puru auðu jũrã ca bã caita wãsida?” Dadjì boro

* 11:2-4 Levítico 15:19-24. † 11:8 ãnãũne wãmãrẽã. Hebreo bedede bã bãa: “Jĩrũ sãgãde wãmãrẽã.”

‡ 11:21 Juece 9:50-54.

Davida mǎwǎ quĩrũibara nǎwǎ jaradua: “Mǎ boro, ba sordao hititadebema Uría sida beasidaa.”—

²² Ara maǎda Joába diabuedaba jarade wǎsia. Davima jũẽpeda Joába jara-bidada jũma nẽbarasia. ²³ Nǎwǎ jarasia:

—Amonitarǎra ǎdji purudeba dajadaa djõne zedapeda दौरa poyabada basía. Baribara daiba ǎdjirǎra jẽda ǎdji purude eda wǎbadamaa mĩrũ wǎbisidaa. ²⁴ Maǎne cha drabadaba dji puru auđu jũrǎ ca badeba daimaa dra panesidaa. Maǎba ba sordaorǎra ǎcara beasidaa. Hititadebema Uría abada sida beasidaa.—

²⁵ Maǎ ũrĩpeda Daviba dji jarade zedaa nǎwǎ jarasia:

—Joáa jaradua jũmawǎyǎ crĩcharǎmǎrẽǎ. Djõ panane ǎcara beubadaa. Baribara jaradua jǎǎ puru ume wetara djõnamǎrẽǎ aba poyabadadaa. Maǎ bedebaba idjira sobiaya.—

²⁶ Uría beapedada cawaside dji quimaba sopua ewarida wagasia. ²⁷ Idji sopua ewari jõnacarea Daviba idji dedaa enebĩpeda edasia. Maǎbe wẽrǎba Davi warrada tosia. Baribara Daviba odara ǎcõrẽba biẽ unusia.

12

Nataǎba Davi quẽǎna

¹ Mǎwǎnacarea ǎcõrẽba Nataǎda Davimaa wǎbisia. Jũẽpeda Davia nǎwǎ nẽbarasia:

—Puru abade ẽberǎda umé panasidaa. ² Aba ne bara basia. Idjia ovejada, paca sida zocǎrǎ erobasia. Dewarabemara ne neẽ querasia. ³ Idjia nẽdoda oveja wẽrǎ zaqueda ababe erobasia. Maǎ oveja zaquera daupẽsia. Ovejara dji ẽberǎ ume idjaba idji warrarǎ ume ǎbaa warisia. Dji ẽberǎba coi carea erobadebemada ovejaa cobibadjia. Idji tazade baidoda dobibadjia. Idjaba ovejara idji caita cǎibadjia. ¡Maǎ ẽberǎba dji oveja zaquera idji cau quĩrǎca bio quĩrǎ basia! ⁴ Ewari aba ẽberǎba dji ne bara bamaa zesia. Ne bara baba maǎ ẽberǎba ne cobida crĩchasia baribara idji animarǎnebemada bea quĩrǎẽ basía. ǎtebara ne neẽ quiru oveja zaqueda jǎrĩpeda beasia. Maǎbe djusia idjimaa zedaba comǎrẽǎ.—

⁵ Maǎ ũrĩbarade ẽberǎba oveja zaque jǎrĩna carea Davira bio quĩrũpeda Nataǎa nǎwǎ jarasia:

—¡ǎcõrẽ quĩrǎpita wǎrǎneba mǎa jaraya: mǎwǎ oda ẽberǎba beuida baa! ⁶ Ne neẽ quirura quĩrǎ djuburiadaẽ bẽrǎ dji oveja zaque nẽbara barima quĩmǎrẽ jẽda diaida baa.—

⁷ Maǎne Nataǎba Davia jarasia:

—¡Badrǎ jǎǎ ẽberǎa! Maǎ carea dadji israelerǎ ǎcõrẽba nǎwǎ jara baa: “Mǎa bara basia israelerǎ boroda bamǎrẽǎ. Idjaba Saulba bea quĩrǎ badadebemada ẽdra basia. ⁸ Maǎ awara mǎa Saul israelerǎ boro badada jǎrĩpeda bǎa diasia. Idji wẽrǎrǎ sida diasia. Mǎa bara Judadebemarǎ, waabema israelerǎ boroda basia. Mǎa bǎa diadada carebaedabara auđuara diacasia. ⁹⁻¹⁰ Baa ¿cǎrẽ cǎrẽǎ mǎ bedeara igarasi? ¿Cǎrẽ cǎrẽǎ osi mǎa cadjirua unu bada? Baa mǎa beasia. Baa hititadebema Uría abadada amonitarǎa beabisia. Maǎbe idji quimara edasia. Baa mǎra mǎwǎ igarada bẽrǎ idiba ǎtaa bǎrǎ djõbadade ba warrarǎra ǎdjideba yõbadarǎ sida ǎcara beudia.

§ 11:22 Griego bedede idjaba nǎwǎ ba baa: “Maǎne Davira Joá ume quĩrũpeda dji jarade wǎnaa nǎwǎ jarasia: Bǎrǎ djõsidade ¿cǎrẽ cǎrẽǎ dji puru jũrǎ ca ba caita wǎsida? ¿Mamaaba ǎdjirǎba ne bariduaba tabaribadada adua panasidaca? ¿Quĩrǎdoasidaca sǎwǎ wẽrǎba Jerobaal warra Abimelera Tebẽ purude beasida? Dji puru auđu jũrǎ ca badeba yu waibada Abimele ǎrǎ beabisia. Maǎda bǎrǎra ¿cǎrẽ cǎrẽǎ dji puru auđu jũrǎ ca ba caita wǎsida?”

¹¹ M̃a nãwã jaraya: b̃a ēberārānebema abãba b̃ara biē oya. B̃a quĩrãpita m̃a b̃a wērārãda jārĩpeda abãa diaya. Mã ēberāra israelerã quĩrãpita b̃a wērārã ume cãiya. ¹² B̃a cadjirua odara mērã osia barib̃ara mã ēberã b̃a wērārã ume cãib̃ara de m̃a jũma israelerãa unubiya.”–

¹³ Daviba Natãa jarasia:

–Wārãda m̃a Ācōrē quĩrãpita cadjiruada osia.–

Natãba panusia:

–B̃a cadjirua odara Ācōrēba quĩrãdoaya. Mã bērã b̃ara beuēa. ¹⁴ Barib̃ara b̃a Ācōrē quĩrãpita bio cadjirua oda bērã b̃a warra zaqueda jaidaya.–*

¹⁵ Natã diguidaa wānacarea Uría quimaba Davia to diãda warrara Ācōrēba bio cacua biē b̃asia. ¹⁶ Mãne Daviba idji warra carea Ācōrēba bedea djuburiasia. Ne coē basia idjaba egode cãibadjia. ¹⁷ Dji dromarã idji dede panabadaba jarabadjidaa piradr̃amārēã. Māwām̃ina ĩjãca basía. Idjaba ādjirã ume ne co quĩrĩãca basía.

¹⁸ Māwã b̃ade siete ewaride dji warrara jaidasia. Mãne dji dromarãba Davia jaradida waya panasidaa. Nãwã crĩcha panasidaa:

–Idji warra wadi zocai baside sobiamārēã idji ume bedeabadjidam̃ina dadji bedeara ĩjãca basía. Mãnda ĩsãwãb̃ara idjía jaradi dji warrara jaidasida? Sopuaba ara iduba biē oisicada.–

¹⁹ Daviba unusia dji dromarãra ādjiduba bedea pañda. Mãlg̃adeba cawasia idji warrara jaidasida. Mã bērã iwidisia:

–ĬM̃a warrara jaidasica?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, jaidasia.–

²⁰ Ara mãnda Davira egodeba piradr̃apeda cuide wāsia. Cuipeda querada pãpeda djiopeda Ācōrē dede eda wāsia bia bedelai carea. Māwānacarea diguidaa wãpeda jarasia idjira ne cobidamārēã. Mãbe ne cosia. ²¹ Ne co b̃ade dji dromarãba iwidisidaa:

–Dai boro, ĩcārēã jãwã o b̃a? B̃a warra wadi zocai baside b̃ara ne coca basía idjaba idji carea jĩã b̃abadjia. Barib̃ara b̃a warra jaidadacarea ĩb̃ara piradr̃apeda ne co b̃aa!–

²² Daviba panusia:

–M̃a warra zocai baside m̃ara ne coē jĩã basia. M̃a crĩcha basia āĩbērã Ācōrēba m̃ara quĩrã djuburiapeda m̃a warrara zocai b̃aisicada. ²³ Barib̃ara jaidada bērã m̃a idjira poya waya zocai b̃aēa. Mãnda ĩcārē cārēã ne coē bai? M̃a idjira unune wãya barib̃ara idjira m̃maa waa zeēa.–

Salomõ toda

²⁴ Idji warra jaidada carea Daviba idji quima Betsabéra sobiabipeda idji ume cãisia. Betsabéra biogoa bepeda warrada tosia. Mã warrara Daviba tr̃a b̃asia Salomõ.† Ācōrēba mã warrara bio quĩrĩãsia. ²⁵ Bio quĩrĩãna bērã idjideba bedeabari Natãra Davimaa diabuesia. Idjia jarabisia mã warrara Jedidía tr̃a b̃amārēã.‡

Daviba Rabá puru poyada

²⁶ Mãmisa Joára idji sordaorã bara amonitarã ume Rabá purude djõ panasidaa. Mãne purura poyab̃ada basía. ²⁷ Mã bērã idjia ĩc̃ara Davimaa nãwã jarade diabuesia: “M̃ara Rabá puru ume djõpeda ādji baido juebadara

* **12:14** B̃a Ācōrē quĩrãpita bio cadjirua oda bērã. Hebreo bedea ĩc̃ara cartade nãwã b̃a b̃aa: “B̃a Ācōrē dji quĩrũa idjidebemada biē bedeabida bērã.” † **12:24** Hebreo bedeade ebuda b̃aēa caiba dji warrara tr̃a b̃asida. ĩc̃ara maarã Betsabéba tr̃a b̃asia. ‡ **12:25** Hebreo bedeade Jedidía tr̃a b̃a jara b̃aa: “Ācōrēba quĩrĩã b̃a.”

mã jawaeda erobaa. ²⁸ Waabema sordaorãda isabe enepeda purura jũrã edadadua. Mãwã babara purura poyaya. Bada zeëbara, mã poyapeda purura mã trãda baia.”

²⁹ Ara mãda Daviba idji sordaorãda jũma jaresia. Mãbe Rabá purudaa djõne edepeda poyasia. ³⁰ Daviba Rabá purudebema boro nepe oro odada edasia. Dji zagara 75 libra basia. § Mõgara nẽba biya quedeadã mã nepedaa cara beasia. Mãra Davi boro ãrã jira basidaa. Mã awara Daviba Rabá purudebema ne bia quedeadã zocãrã edasia. ³¹ Rabádebemarãra Daviba jidapeda õgo trajabisia. Acara bacuruda arrabisia, acarã egorode corobisia, acarã zagaraba bacuruda tutabisia, idjaba acarã de obada mõgarada obisia.* Amonitarã puruza Daviba mãwã obisia. Mãwãnacarea Davira jũma idji sordaorã ume jẽda Jerusaleãnaa wãsidaa.

§ **12:30** 75 libra. Hebreo bedeadẽ bá ba “talento aba.” Rabá purudebema boro. Hebreo bedeadẽ bá ba “Milcoã.” Acaramaarã Milcoãra adji jawaba oda acõrẽ basia. * **12:31** De obada mõgarada obisia. Hebreo bedeadẽ ebuda baẽa cãrẽda obisida.

1 REYE NABEMA CARTA REYE

10

Sabá druadebema boroba Salomoã acãde wãna

¹ Wërãda Sabá druadebema boro basía. Maã wërãba ùrísia Salomoãra Æcõrëneba trã ðaga ðada. Maã carea idjia Salomoãa ne cawaiẽ beada iwidide wãsia poya panui cawaya. ² Idji ume zocãrã wãsidaa. Cameyo zocãrãne quera beada, mōgara biya quedgea nẽbãa bea sida edesia. Idjaba oroda waibãa edesia. Jerusaleãne jũpeda Salomoã ume bedeade wãsia. Maãne idjia iwidid quĩrã badara jũma iwidisia. ³ Idjia iwididara Salomoãba jũma aride panusia. Idjia poya panuẽra neẽ basía. ⁴⁻⁵ Mãwã Sabádebema boro wërãba cawasia Salomoãra wãrãda bio ne cawa ðada. Maã awara Salomoã de dromada, idjia coi carea erobãda, idjiare bea chũmebadada, idji nezocarãda ãdji djio bara, idji nezocarã dji dromarãda, idjia Æcõrë de dromane animarã babue diabari sida unupeda cawa crĩchaẽ basía.* ⁶ Maãne idjia Salomoãa nãwã jarasia:

–Bã necawaadebemada, bãa odadebema sida mã druade ùrísia. Idibãrã cawasia mãra wãrãda. ⁷ Zei naẽna mãã ãjãẽ basia. Baribãrã ara mãdji dauba ununa bẽrã ãjãsia. Wãrãda bãdebema jarapedadara ni ãsidra bida mãã jaradaẽ basía. Mãã ùrĩna cãyãbara bãra ne cawaara bãa idjaba baraara bãa. ⁸ ¡Bã ãberãrãra bio ðasrida beadida panãa!† Bãare bea sida bio ðasrida beadida panãa ewariza bã quĩrãpita panãne bã necawaada ùrĩ panã bẽrã. ⁹ Bã Æcõrëra bio bia bãa. Idjia bãra bia unupeda israelerã boroda ðasia. Idjia israelerãra ewariza bio quĩrã bã bẽrã, bãda ãdjirã boroda ðasia bia pe erobamãrẽã idjaba jipa cawa o bamãrẽã.–

¹⁰ Sabádebema boro wërãba Salomoãa oroda nueve mil libra diasia.‡ Maã awara quera quĩrãtanoa beada, mōgara biya quedgea nẽbãa bea sida zocãrã diasia. Maã wërãba Salomoãa quera waibãa diada quĩrãca ni abãbã Israel druadaa enenacaa.

¹¹⁻¹³ Maãbe Israeldebema boro Salomoãba erobãdebemada Sabádebema boro wërãa waibãa diasia. Maã awara ne jũma mãã wërãba iwidida sida diasia. Maãbe Sabádebema boro wërãra, idji ume zepedadarã sida idji druadaa jẽda wãsidaa.

Salomoã ne bara bada

Tiro purudebema boro Hiraãba barcoda zocãrã erobasia. Maã barcoba oroda, sãndalo bacuruda, idjaba mōgara biya quedgea nẽbãa bea sida Opir druadeba Israel druadaa waibãa enebadjidaa. Maã sãndalo bacuruba Salomoãba dumene ãtaa jida wãbadada Æcõrë de dromane, idji de dromane bida obisia. Maã awara arpada, salterio sida dji zá cawa bea itea obisia. Sãndalo bacuru mãã ewaride waibãa enena quĩrãca mãã naẽna ni mããare bida enenacaa. ¹⁴ Poaza Salomoãba oroda cincuenta mil libra edabadjia.§ ¹⁵ Maã awara Arabia druadebema bororãa, Israeldebema dji dromarãa bida oroda diabibadjia. Ne nẽdobuebadarãa bida oroda diabibadjia Israel druade ne nẽdobuedamãrẽã.

* **10:4-5** Idjiare bea chũmebadada. Hebreo bedeade mãra ebuda ðãã. Æcãrãmaarã jara bãa: “Idjiare bea panabadada.” † **10:8** Bã ãberãrãra. Hebreo bedeade mãwã ðã bãa. Griego bedeade, dewara carta drõãne bida “bã quimarãra” ðã bãa. ‡ **10:10** Nueve mil libra. Hebreo bedeade ðã bãa “120 talentos.” § **10:14** Cincuenta mil libra. Hebreo bedeade ðã bãa “666 talentos.”

¹⁶ Israeldebema boro Salomoŕba djõi careabema jũãtrabada waibŕa beada dosciento berrachi obisia. Maŕza quince libra oro oda basía.* ¹⁷ Idjaba dji caibeada tresciento berrachi obisia. Maŕza libra ũbea auðu oro oda basía.† Jũma maŕ djõi careabema jũãtrabadara idji de dromane waga basia. Maŕ dera trŕ jarabadjidaa “Libanonebema oi.”‡

¹⁸⁻¹⁹ Maŕ awara Salomoŕba bugue waibŕada jŕwa tŕŕcabari bara obisia. Maŕra elepante quida oda basía. Maŕ buguera oro idji awa quiruba jũma bŕasia. Dji êcarra chũ chũmebarira borogoa basia. Jŕwa acŕare, jŕwa araare bida orrocawa imama zaca beada panasidaa. Buguede chũmene wãi carea dumeda basia. Maŕ dumerá sei quida basia. ²⁰ Dume quidade iquidaza imama zaca panŕda beasia. Mãwã imama zaca beara doce panasidaa. Maŕ bugue quĩrŕca ni abaŕ dewara druadebema boro itea odaca basía.

²¹ Salomoŕ taza beara, epedeco bea sida oro idji awa quiru oda basía. Maŕgŕa idji de droma “Libanonebema oi” abadae erobasia. Parata odara neŕ basía. Salomoŕ ewaride parata odara israelerãmaarã mãcuaẽ basia oroda barcode waibŕa enebadji bẽrã.

²² Salomoŕba ne nẽdobada barcoda pe erobasia.§ Maŕ barcora Tiro purdebema boro Hiraŕ barco bea ume ne nẽdode wãbadjidaa. Poa ũbeade barima aba jẽda zebadjidaa. Maŕne oroda, paratada, elepante quidada, yarrecá beada, idjaba ĩbana biya quẽdea sida enebadjidaa.

²³ Israeldebema boro Salomoŕra baraara basia idjaba ne cawara basia jũma naŕ ĩjũãnebema bororã cãyãbara. ²⁴ Jũma naŕ ĩjũãnebemarãba Salomoŕra acŕde ze quĩrĩã panasidaa Ācõrẽba idjía diada necawaada ũrĩni carea. ²⁵ Poa zebŕŕza dji acŕde ze panŕba Salomoŕ itea ne enebadjidaa: oro odada, parata odada, wua biya quẽeada, djõi careabemada, quera tũãpa beada, cawayoda, mula sida.

Salomoŕba cawayo, carreta sida nẽdoda

²⁶ Salomoŕba djõbada carretada, cawayo sida zocãrã edasia. Carretara 1,400 edasia idjaba cawayoda doce mil edasia. Maŕgŕa idji sordaorã panabada puruza idjaba Jerusaleŕne idji babarima bida bŕcuasia. ²⁷ Salomoŕ dji boro baside paratada Jerusaleŕne aduba erobasia mõgara quĩrŕca. Idjaba dji biara bŕ bacuru Libanonebema enenada aduba erobasia mẽãbema higojõ eya carrade bara quĩrŕca.* ²⁸ Salomoŕ itea ne nẽdobadarãba Egiptode idjaba Ciliciade cawayoda nẽdobadjidaa.† ²⁹ Cawayo aba cuatro libra paratabari nẽdobadjidaa. Egiptode carreta aba quince libra paratabari nẽdobadjidaa. Maŕbe ãdjirãba hititarã bororã, Siriadebema bororã bida cawayoda, carreta sida nẽdobuebadjidaa.

11

Salomoŕba Ācõrẽ igarada

¹ Salomoŕba ãĩbema wẽrãrãda zocãrã awuasias. Maŕ bẽrã idji quima Egiptodebema boro cau awara zocãrã edasia: wẽrãrã Moab druadebemada, Amoŕ druadebemada, Edoŕ druadebemada, Sidoŕ druadebemada, idjaba hititarãnebema sida. ² Naẽna Ācõrẽba israelerã jarasia jũma maŕ ĩberãrã ume mĩã cãĩniẽ panŕda. Maŕ ĩberãrã ume mĩã cãĩnibŕŕ ãdji jŕwaba oda ãcõrẽ

* **10:16** Quince libra. Hebreo bedede bŕ bŕa “seiscientos siclos.” † **10:17** Libra ũbea auðu. Hebreo bedede bŕ bŕa “tres minas.” ‡ **10:17** Salomoŕ de dromarã mãwã trŕ jarabadjidaa Libanonebema bacuru oda bẽrã. § **10:22** Ne nẽdobada barco. Hebreo bedede bŕ bŕa “Tarsidebema barco.”

* **10:27** Dji biara bŕ bacuru. Hebreo bedede bŕ bŕa “cedro” baribŕŕ ogoẽ. † **10:28** Egiptode. Acŕŕamaarã Musride nẽdobadjidaa. Musri druara Cilicia druá caita bŕa.

beada êpêniana asia.* Ācōrēba mǎwǎ jarađamīna Salomoǎba mañ wērārā awuapeda edacuasía. ³ Dji dromarā cauda seteciento edasia. Dewara wērārā sida tresciento erobasia. Mañ wērārā carea Salomoǎba Ācōrēra igarasia. ⁴ Idji drōā bedacarea dji quimarāba ādji ācōrē beada êpēbisídaa. Mǎwǎ Salomoǎba sodeba Ācōrēra êpēē basía idji zeza Daviba êpē bađa quĩrāca. ⁵ Idjia Sidoǎnebema jǎwaba oda ācōrēwērā Astarteda êpēsía. Mañ awara amonitarā jǎwaba oda ācōrē Milcoǎda êpēsía. Milcoǎra Ācōrēba abeđa quĩrĩācaa. ⁶ Mǎwǎ Salomoǎba Ācōrē quĩrāpita cadjiruada o besía. Idjia Ācōrēra ne jūmane êpēē basía idji zeza Daviba êpē bađa quĩrāca.

⁷ Jerusaleǎneba ģmāđau odjabariare bǎ eya borode Salomoǎba de zaqueda osía moabitarā jǎwaba oda ācōrē Quemoa bia bedeadí carea idjaba amonitarā jǎwaba oda ācōrē Moloc abadaa bia bedeadí carea. Quemora, Moloc sida Ācōrēba abeđa quĩrĩācaa. ⁸ Ara mañ quĩrāca jūma idji āĩbema quimarā itea Salomoǎba de zaqueda ocuasía ādji ācōrē beaa querada bá diađamārēā idjaba animarāda babue diađamārēā.

⁹⁻¹⁰ Naēna israelerā Ācōrēra barima umé Salomoǎma odjapeda jarasia āĩbemarā ācōrē beada êpērāmārēā. Mǎwāmīna Salomoǎba ģjǎē basía. Sodeba Ācōrēra êpēē bađa bērā Ācōrēra idji ume quĩrūsía. ¹¹ Mañ carea Salomoǎa nǎwǎ jarasia:

–Bǎa jǎwǎ o bǎ bērā idjaba mǎa obi jarađara igarada bērā, mǎa nañ druabǎ jǎwaeda bǎda jārĩpeda aba bǎare bǎa diaya. ¹² Bǎ zeza Davi querasi carea mǎa mǎwǎ oēa bǎ wadí zocai bǎde. Ātebǎrǎ bǎ warra jǎwaedabemada mǎa nañ druara jārĩya. ¹³ Baribǎrǎ jūma nañ druara idji jǎwaedabemada jārĩēa. Judadeba yōpedadarā druara idji jǎwaeda beya mǎ nezoca Davi querasi carea idjaba mǎ de droma bamārēā edada puru Jerusaleǎ carea.–

Jeroboaǎ Egiptodaa mĩrũ wǎna

²⁶ Nabat warra Jeroboaǎda Salomoǎare dji droma basía. Idjira Epraiǎneba yōna basía. Seredá purudebema basía. Dji papa Zeruada pēdra wērā basía. Mañ Jeroboaǎba Israeldebema boro Salomoǎra āyǎ bǎ quĩrĩā basía. ²⁷ Mañra nǎwǎ basía: Salomoǎba Jerusaleǎne idji zeza Davi basí puru mōgaraba auđu jūrā ca bǎra daucha obi basía idjaba Milo abadaare dji jogoara egoroba daucha pārĩbi basía.† ²⁸ Mañne cūdra Jeroboaǎda mama traja basía. Idjira bio ǎbǎa basía.‡ Salomoǎba idjira zoquea bǎda ununa bērā jūma Josedebeba yōpedadarā traja panǎ boroda bǎsia.

²⁹ Ewari aba Jeroboaǎra Jerusaleǎneba āyǎ wǎbǎrǎ basía. Mañne Ācōrēneba bedebari Ahíada ode unusía. Mañ Ahíara Silodebema basía. Idjia cacuade jǎ bǎra djiwidi basía. Dji unusíade āduba panasídaa. ³⁰ Mañne Ahíaba djiwidi jǎ bǎra ērāpeda pichia cōācuasía doce jūēmārēā. ³¹ Mañbe Jeroboaǎa nǎwǎ jarasia:

–Nañ wua cōācuadara die edadua. Israelerā Ācōrēba nǎwǎ jara bǎa: “Israeldeba yōpedada doce puruda Salomoǎ jǎwaeda panǎa. Baribǎrǎ mañ doce purudebemada mǎa die jārĩpeda bǎ jǎwaeda bǎya. ³² Mañbe ababe Judadeba yōna purudrǎ Salomoǎ jǎwaeda beya. Mañ purura idji jǎwaeda beya mǎ nezoca Davi querasi carea idjaba mǎ edada puru Jerusaleǎ carea. Mǎa jūma Israel druade Jerusaleǎ purudrǎ edasia mǎ de dromada bārā tǎēna bamārēā. ³³ Mǎa jara bǎ quĩrāca oya Salomoǎba mǎra igarapeda Sidoǎnebema ācōrē

* **11:2** Exodo 34:16. † **11:27** Hebreo bedeadé ebuda bǎēa cārēda o panasídana. ‡ **11:28** Bio ǎbǎa basía. Hebreo bedeadé ebuda bǎēa sǎwǎ basída. Hebreode abari bedebaba jara bǎa: bio mēsǎrǎ bǎda, bio ne bara bǎda, bio ne o cawa bǎda, idjaba bio dji droma bǎda.

Astartea, moabitarã äcõrẽ Quemoa, amonitarã äcõrẽ Milcoãa biða bia bedeã ḇa ḇẽrã. Salomoãba o ḇara m̱a quĩrãpita biẽ ḇaa. Idjira m̱a ode jipa nĩbacaa idjaba m̱a leyda ãjãẽ ḇaa idji zeza Daviba ãjã bada quĩrãca.

³⁴ M̱awãmĩna idji zocai ḇamisa m̱ãa israelerãra idji j̱awaedabemada jãrĩẽa, äteḇaṟa idjira wadi ädjirã boroda baya m̱ãa edada nezoca Davi querasi carea. Davi querasiḇaṟa jũma m̱ãa obi jaraðara ãjã obadjia. ³⁵ Bariḇaṟa Salomoã warra israelerã boroda beḇaṟade m̱ãa Israeldeba doce puru yõpedadadebemada die jãrĩya ḇa j̱awaeda ḇai carea. ³⁶ Maãbe ababe Judadeba yõna purudṟa Salomoã warra j̱awaeda beya. M̱awã oya m̱a nezoca Davideba yõḇaṟadebemada aba Jerusaleãne dji boroda bamãrẽã poa zeḇaṟaza. M̱ãa Jerusaleã puruda edasia m̱a de dromada ḇãrã tãẽna bamãrẽã. ³⁷ Bariḇaṟa m̱ãa ḇara israelerã boroda ḇaya. Maãneḇaṟa ḇaa quĩrã ḇara jũma ḇa j̱awaeda ḇaya. ³⁸ Jũma m̱ãa jara ḇada ãjã odua. M̱a ode jipa nĩbadua. M̱a quĩrãpita jipa o ḇadua. Idjaba m̱a nezoca Davi querasiba ãjã o bada quĩrãca jũma m̱ãa obi ḇada ãjã odua. M̱awã osira m̱ãra ḇa ume baya. M̱ãa israelerãra ḇa j̱awaeda ḇaya. Maãbe Davideba yõḇadarã dji boroda ḇabari quĩrãca m̱ãa ḇara, ḇadeba yõḇadarã sida poa zeḇaṟaza israelerã boroda ḇaya. ³⁹ Salomoãba cadjirua oda carea m̱ãa Davideba yõḇadara bia mĩgabiya. Bariḇaṟa poa zeḇaṟaza m̱awã baẽa.”–

⁴⁰ Salomoãba maãnebema ãrĩside Jeroboaãra beai basía. Maã carea Jeroboaãra Egiptodebema boro Sisámaa mĩrũ wãsia. Mama besia aba Salomoã jaidaḇaṟadea.

Salomoã jaidada

⁴¹ Ne jũma Salomoãba oda naã cartade ḇaẽ ḇara, idji necawaadebema sida dewara cartade ḇa ḇaa. Maã carta trãra Salomoãba odadebema abadaa.Š

⁴² Salomoãba jũma israelerãra cuarenta poa pe erobasia. Maãne idjira Jerusaleãne babadjia. ⁴³ Jaidadacarea idji zeza Davi querasi purude ṯḇarisidaa. Maãbe idji cacuabari idji warra Roboaãda Israeldebema boroda besia.

12

Israel drua umé beda

¹ Jũma israelerãra Siqueã purudaa wãsidaa Roboaãda ädjirã boroda ḇadi carea. Maã ḇẽrã Roboaã sida wãsia. ² Nabat warra Jeroboaãba maã ãrĩside wadibida Egiptode basia. Idjira mama babadjia Israeldebema boro Salomoã carea mĩrũ wãna ḇẽrã. ³ Maãne israelerãba idjira tṟbisidaa. Zedacarea idjira jũma israelerã sida Roboaãmaa wãnapeda nãwã jarasidaa:

⁴ –Ḇa zeza Salomoãba dairãra jũmawãyã mĩgabisia. Maã ḇẽrã dairãba iwiði paṉa ḇaa idji quĩrãca waa orãmãrẽã. Paratada waiḇaa diabiẽḇaṟa idjaba jũmawãyã trajabiẽḇaṟa dairãra ḇare panenia.–

⁵ Roboaãba panusia:

–Diguidaa wãnadua. Ewari ãbeade wayacusa zeḇadade m̱ãa sãwã oida jaraya.–

Ara maãda ädjirãra wãsidaa.

⁶ Maãbe Roboaãba idji zeza Salomoãare panana drõãrãa iwidisia:

–Bãrãmaarã puruba iwiði ḇara çm̱ãa sãwã panui?–

⁷ Ädjirãba panusidaa:

–Idi ḇada ädjirã nezoca quĩrãca beiḇaṟa, idjaba ädjia iwiði paṉada bia ḇaada aiḇaṟa, ädjirãra ewariza ḇare panenia.–

⁸ Barib_{AR} mañ drõãrãba jarapedadara Roboañba ãjãé basía, áteb_{AR} cûdra idjiare bearãa abarida iwidisia. Mañ cûdrarãra idji daucha waripedada basía.

⁹ Idjia nãwã iwidisia:

–Bãrãmaara puruba iwidí b_{AR}ra çmãa sãwã panui? Mãa iwidí pan_{AR} mã zezaba ádjirã bia mĩgabida quĩrãca orãmãrẽã.–

¹⁰ Cûdrarã idji daucha waripedadaba panusidaa:

–B_{AR} zezaba ádjirã bia mĩgabida quĩrãca orãmãrẽã iwidí pan_{AR} bẽrã ádjirãa nãwã jaradua: “Mã zezaba o baða cãyãbara mãa wetara oya.* ¹¹ Mã zezaba bãrãra bio mĩgabisia, barib_{AR} mãa wetara oya. Mã zezaba bãrãra soaba ubibadjia, barib_{AR} mãa bãrãra soa quida bara baba ubiya.”–†

¹² Ewari ùbeade Jeroboañra, jũma israelerã sida ádji boro Roboañmaa wayacusa wãsidaa idjia jarada quĩrãca. ¹³ Mañne drõãrãba jarapedadara ãjãnaẽ bẽrã Roboañra israelerã ume idarra bedeasia. ¹⁴ Idjiare bea cûdrarãba jarapedada quĩrãca nãwã jarasia:

–Mã zezaba bãrãra bio mĩgabisia, barib_{AR} mãa wetara oya. Mã zezaba bãrãra soaba ubibadjia, barib_{AR} mãa bãrãra soa quida bara baba bãrãra ubiya.–

¹⁵ Puruba iwididara Roboañba ãjãé basía ãcõrẽba mãwã quĩrãna bẽrã. Idjia Silo purudebema Ahíadeba Nabat warra Jeroboañra jaradara jũma mãwãbisia.

¹⁶ Israelerãba ádji boro Roboañba ãjãéda cawasidade idjia nãwã jarasidaa: Dairãra Davideba yõpedadaẽa.

Jesé warra Daviba erobadadebemada edadaẽa.

Israelerã, ðiguida wãnad_{AR}!

Davideba zeda Roboañ, jara b_{AR}dji puruda ac_{AR} badua!

Ara mãda israelerãra diguida wãb_{AR}sidaa. ¹⁷ Barib_{AR} israelerã Juda druadebema purude beara Roboañba wadi pe erobesia.

¹⁸ Roboañba traju õgo obibari boro Adorañda israelerã dji awara wãpedadamaa edesia. Barib_{AR} idjira mõgaraba tabari beasidaa. Mañ carea ne wayaaba Roboañra idji carrete isabe badopeda Jerusaleñnaa wãsia.

¹⁹ Mañbe israelerã Davi ëberãrãare pananada awara panesidaa. Idi bida ara mãwã pan_{AR}.

²⁰ Dji awara wãpedada israelerãba Jeroboañ Egiptodeba jẽda zesida cawasidade idjira trãnapeda ádjirã boroda b_{AR}sidaa. Ádjirãnebema ni aba_{AR}da Davideba zeda boroare beẽ basía. Ababe Judadeba yõna purud_{AR} idjiare besia.

²¹ Salomoñ warra Roboañra Jerusaleñne jũepeda Judadebema idjaba Benjameñnebema dji mẽsrãara bea sordaorãda jũma j_{AR}resia awara wãpedada israelerã ume djõne wãnamãrẽã. 180 mil j_{AR}resia. Idjia crĩcha basia poyasidara jũma israelerãra wayacusa idji j_{AR}waeda erobaida. ²² Barib_{AR} ãcõrẽba idjideba bedeabari Semaya abadaa nãwã jarasia:

²³ –Juda druadebema boro Salomoñ warra Roboañra, Judadebemarãa, Benjameñnebemarãa, waabema israelerã ádji tãẽna bea bida nãwã jaradua:

²⁴ “ãcõrẽba nãwã jara b_{AR}a: bãrã djabarã israelerã ume djõne wãrãnadua. Mãb_{AR} ádjirãra awara wãbisia. Mañ bẽrã jũmarãda diguida wãnadua.”–

Ara mãda ãcõrẽba jaradara jũmarãba ãjãsidaa. Ádjirãra diguida wãsidaa ãcõrẽba jarada quĩrãca.

Jeroboañba israelerã j_{AR}waba oda ãcõrẽ ëpẽbida

* **12:10** Hebreo bedede nãwã b_{AR} b_{AR}a: “Mã j_{AR}wa jĩwĩñra mã zeza c_{AR}ra cãyãbara omoaara b_{AR}a.”

† **12:11** Soa quida bara b_{AR}. Hebreo bedede “drusõrẽ” b_{AR} b_{AR}a.

²⁵ Epraiñ eyaida bΛ druade Jeroboañba Siqueñ puruda biara opeda mama babadjia. MamaΛba wāpeda Penuel puru sida biara osia. ²⁶ Mañ ewaride Jeroboañba crīchasia: “Israelerāra wayacusa Davideba zeda boroare wānisicada. ²⁷ Ādjirāba Ācōrēa animarāda babue diadi carea Jerusaleñne Ācōrē de dromanaa wānibΛrΛ, wayacusa Juda druadebema boro Roboañare panenia. Mañbe mñra beadapeda idjidrΛ ēpēnia.”

²⁸ Mañ carea idjiare beaa iwidisia sãwã oida bΛ cawaya. Mañbe ādjia jarapedada quĩrãca idjia paca zaque orodeda umé obisia. Opedadacarea israelerāa nãwã jarasia:

–Bārã israelerāra ara cadrΛa Jerusaleñnaa wāniē panΛa animarāda Ācōrēa babue diadi carea. Nañ paca zaquerāda bārã ācōrēa. ĀdjiabΛrΛ bārãra Egiptodeba ēdrΛ enesidaa.–

²⁹ Mañ oro oda paca zaquera Jeroboañba Betel purude aba bΛsia, dewarabemada Dañ purude bΛsia. ³⁰ Mañba israelerāba cadjiruada o panesidaa. Ādjirāra Betel purudaa idjaba Dañ purudaa wābadjidaa paca zaquea bia bedeadı carea.† ³¹ Mañ umébema puru caita bea eya borode Jeroboañba deda paca zaquerã itea obisia. Mañbe idjia bariduada levitarãē sida bΛsia paca zaque sacerdoterāda beadamārēã. ³²⁻³³ Eya boro Betel puru caita bΛde mañ sacerdoterāra bΛsia animarāda oro oda paca zaquea babue diadamārēã. Mañ awara ara idji crīchadeba ochobema jedecode quince ewaride ewari dromada Betel purude obisia Juda druade sietebema jedecode obada quĩrãca. Mañne idjiabΛrΛ incienso querada oro oda paca zaquea bá diasia. MamaΛba ãtaa idjia bΛda ewari dromara israelerāba poaza obadjidaa.

14

Ācōrēba Jeroboañ ãyã bΛi Ahíaba jarada

¹ Mañ ewaride Jeroboañ warra Abíada bio cacua biē besia. ² Mañ carea Jeroboañba idji quimaa nãwã jarasia:

–Quĩrã awara djiodua ni abaΛba bΛra mñ quimada cawarãnamārēã. Mañbe Silo purudaa wãdua. Ācōrēneba bedebari Ahíada mama bΛa. IdjiabΛrΛ mñra nañ druadebema boroda bayada asia.* ³ Idji itea pañda die, pañ poquea bΛda, idjaba urrajōda zoco zaque aba ededua. Idjía iwidide wãdua dadji warrara sãwãi cawaya.–

⁴ Ara mañda Jeroboañba jarada quĩrãca idji quimaba osia. Quĩrã awara djiopeđa Silo purudaa wãsia. Mañne Ahía dede jũesia.

Ahíaba bia unuca basía. Drōãda bΛ bērã dau towa basia. ⁵ BaribΛrΛ naēna Ācōrēba idjía nãwã jarasia:

–Jeroboañ quimada bΛmaa zebΛrΛa idji warra bio cacua biē bΛdebemada iwidı carea. Quĩrã awara djio bΛda jũeya idjira cawarãmārēã. Idjía jaradua mñra jarabΛrΛ quĩrãca.–

⁶ Ahíaba Jeroboañ quima idji dede jũebΛrΛda ũrĩside nãwã jarasia:

–Jeroboañ quima, eda zedua. ¿Cārē cārēã jãwã quĩrã awara djio bΛ? ¿Mñra bΛra cawarãmārēã jãwã bΛca? Ācōrēba mñra jarabi bΛ carea bΛra sopuaya.

⁷ BΛ quima Jeroboañba nãwã jarade wãdua: “Israelerā Ācōrēba nãwã jara bΛa: mñ puru Israelde mñra bΛdrΛ edapeda ādjirā boroda bΛsia. ⁸ Mñra israelerā Davideba yōbΛda boro jΛwaedabemada jārĩpeda bΛ jΛwaeda bΛsia. BaribΛrΛ bΛa oē bΛa mñ nezoca Daviba o bΛda quĩrãca. Jũma mñra jaradara idjia jã

† **12:30** Betel puru. Mañra griego bedede bΛ bΛa. Hebreo bedede neña. * **14:2** 1 Reye 11:29-31.

obadjia. Sodeba m̃ra ēpēbadjia. Jūma idjia o b̃adara m̃ quĩr̃apita jipa basia. ⁹ Barib̃ar̃a jūma dji boror̃a b̃ naēna beada c̃ỹābara b̃a cadjiruada wetara o b̃a. M̃da igarapeda b̃ itea j̃waba oda ācōrē orodeda obicuasias. Mãba m̃ra bio quĩr̃ubisia.

¹⁰ Mã carea m̃a Jeroboã ēberār̃a biē b̃aya. Idji ēberār̃anebema dji umaquĩr̃ada m̃a jūma quinibiya: nezoca beada, nezocaē bea sida. M̃a idji ēberār̃a abeda jūma jōbiya ācaca āỹa batabueb̃ar̃a quĩr̃aca. ¹¹ Idji ēberār̃a purude beub̃adara usaba jūma codia. Idjaba puru j̃ga beub̃adara āgosoba jūma codia. M̃a m̃w̃a jara b̃ b̃ēr̃a w̃r̃ada m̃w̃aya.

¹² J̃ābe diguidaa w̃dua. B̃ purude jūēb̃ar̃ade b̃ warrara beuya. ¹³ Jūma israeler̃a idji carea auj̃ā pañe t̃baridia. Jūma Jeroboã ēberār̃anebemada ababe idjidr̃a t̃baridia m̃a ababe idjidr̃a bia unu b̃ b̃ēr̃a. ¹⁴ M̃a dewarada b̃aya Israeldebema boroda b̃am̃r̃ē. Mãba jūma Jeroboã ēberār̃a quenaya. Mãra d̃ar̃ēne m̃w̃aya.†

¹⁵ M̃w̃anacarea m̃a israeler̃a cawa oya. Doba cha urebari quĩr̃aca ādjir̃a necai beadaē. Chirua ēūta edapeda āỹa batabueb̃ar̃a quĩr̃aca m̃a israeler̃a nã druā bia quiru ādji dr̃ō naēnabemar̃a diadadebemada Euprate do wagaa t̃m̃a edeya. Mama ādjir̃a dj̃r̃a druaza beadia. M̃w̃a cawa oya ādjir̃a ācōr̃ew̃r̃a Aser̃ada ādji j̃waba opedada b̃ēr̃a. Mãba m̃ra bio quĩr̃ubisia.

¹⁶ M̃a ādjir̃a waa carebaē ādji boro Jeroboãba cadjirua oda carea idjaba purua cadjirua obida carea.”–

¹⁷ Mãbe Jeroboã quimara Tirsa purudaa j̃da w̃sia. Diguida jūēb̃ar̃ade idji warrara jaidasia. ¹⁸ Jūma israeler̃a idji carea auj̃ā duañe t̃barisidaa Ācōr̃eba idji nezoca Ahíadeba jarada quĩr̃aca. Ahíara Ācōr̃eneba bedeabari basia.

¹⁹ Jūma Israeldebema boro Jeroboãba oda nã cartade b̃ē b̃ra, idji djōne w̃ b̃adadebemada, idjaba s̃w̃a israeler̃a pe erobadadebemada sida dewara cartade b̃ b̃a. Mã carta tr̃ra “Israeldebema boror̃a opedada” abadaa.

²⁰ Jeroboãba 22 poa israeler̃a pe erobasia. Mãbe jaidasia. Idji cacuabari idji warra Nad̃ada Israeldebema boroda besia.

Juda druadebema boro Roboãba oda

²¹ Salomõ warra Roboã 41 poa b̃ade Juda druadebema boroda besia. Idjia 17 poa Juda druadebemar̃a pe erobasia. Jerusalẽne b̃abadjia. (Jūma israeler̃a puru t̃ēna Ācōr̃eba Jerusalẽda edasia idji de dromada ādjir̃a t̃ēna b̃am̃r̃ē.) Roboã papa Naamá abadada amonita w̃r̃a basia.

²² Roboã dji boro baside Juda druadebemar̃a Ācōr̃e quĩr̃apita cadjiruada o panesidaa. M̃w̃a ādji dr̃ō naēnabemar̃a opedada c̃ỹābara ādjir̃a Ācōr̃era wetara quĩr̃ubisia. ²³ Eya boroza, jūma bacuru waib̃a nūmea edre bida ādjir̃a j̃waba oda ācōr̃e b̃acuasidaa bia bedeadi carea. Mōgara waib̃ada āta nūm̃acuasidaa idjaba ādji j̃waba oda ācōr̃e Aser̃ada āta nūm̃acuasidaa. ²⁴ Mã awara Juda druade j̃waba oda ācōr̃e beama umaquĩr̃ar̃ada baridua ume c̃āb̃adjidaa. Abeda jūma cadjirua Ācōr̃eba quĩr̃acada Juda druadebemar̃a o panesidaa dewara puru beaba naēna opedada quĩr̃aca. Mã puru beara Ācōr̃eba israeler̃a quĩr̃apita jūma āỹa j̃arecuasia.

²⁵ Poa juesuma Roboã Juda druadebema boroda bedacarea Egip-todebema boro Sis̃ada Jerusalẽnaa djōne w̃sia. ²⁶ Poyapeda neb̃a Ācōr̃e de dromane beada, Roboã de dromane bea sida jūma j̃r̃i edesia. Salomõba

† 14:14 Mãra d̃ar̃ēne m̃w̃aya. Hebreo bedeade mãra ebuda b̃āēa.

oro oda djõi careabema jũãtrɒbada sida jũma jãrĩ edesia. ²⁷ Maã carea Juda druadebema boro Roboaãba broncededa obicuasias. Maãgɒra idji wagabada bororãa diacuasias. ãdjirãba idji de dromane eda wãbadara wagabadjidaa. ²⁸ Roboaã ãcõrẽ de dromanaa wãbɒrɒza idji wagabadarãba maã djõi careabema jũãtrɒbadara jɒwade edebadjidaa. Roboaã jẽda zedacarea maã jũãtrɒbadara ãdji duanabada dede waga bɒbadjidaa.

²⁹ Jũma Roboaãba oda naã cartade bɒẽ bɒra, idjia Juda druadebemarã pe erobadadebema sida dewara cartade bɒ bɒa. Maã carta trãra “Juda druadebema bororãba opedada” abadaa. ³⁰ Roboaã ewaride idji druadebemarãra Jeroboaã druadebemarã ume ara cadrɒa djõbadjidaa. ³¹ Roboaã jaidaside Davi puru abadade tɒbarisidaa idji drõã naẽnabemarã tɒbaripedadama. Roboaã cacuabari idji warra Abiaãda Juda druadebema boroda besia.† (Roboaã papa Naamá abadada amonita wẽrã basia.)

1 Reye 16:29-34

16

Israel druadebema boro Acabo

²⁹ Asa 38 poa Juda druadebema boroda bedacarea Omri warra Acaboda Israel druadebema boroda besia. Maã Acaboba israelerãra 22 poa pe erobasia. Idjira Samaria purude babadjia. ³⁰ Jũma idji naẽna beada bororã cãyãbara idjia ãcõrẽ quĩrãpita wetara cadjiruada osia. ³¹ Idjimaarã Nabat warra Jeroboaãba cadjirua oda quĩrãca o baira bia basia. Maã awara Sidoãnebema boro Et-baal cau Jezabelda edapeda Sidoãnebema jɒwaba oda ãcõrẽ Baalda epẽsia. ³² Samaria purude Baal deda opeda animarã babue diabadada Baal itea osia. ³³ Maã awara Acaboba ãcõrẽwẽrã Aserãda aba osia. Mãwã jũma idji naẽna beada bororã cãyãbara idjia israelerã ãcõrẽra wetara quĩrũbisias.

³⁴ Acabo ewaride eberã Betel purudebema Hiel abadada basia. Maã Hielba Jerico purura wayacusa osia. Baribɒrɒ dji mōgara jũrã ca bada obɒrɒde idji warra iwina Abiraãda beusia. Dji eda wãbada pãrãbɒrɒde idji warra tẽãbema Seguda beusia. ãcõrẽba Nuã warra Josuedeba jaraɒa quĩrãca mãwãsia.*

17

Elíaba ewari poai jaraɒa

¹ Maã ewaride ãcõrẽneba bedeabari Elíada basia. Idjira Gala druade Tisbé purudebema basia. Maã Elíaba Israeldebema boro Acaboa nãwã jarasia:

–Mãra israelerã zocai bɒ ãcõrẽ nezocaa. Idji quĩrãpita wãrãneba jaraya idiba ãtaa poa zocãrã cue zeẽda ni diamasi bida begueaẽda aba mãa jarabɒrɒdaa.–

² Maãbe ãcõrẽba Elíaa jarasia:

³ –Namaɒba ãyã wãdua. Querit do zaquede mĩrũ bade wãdua. Mãra Jordaã dodeba ãmãdau odjabariare bɒa. ⁴ Maã do zaque baidoda bɒa do baya. Idjabã mãa jarasia íbanaba djicoda bɒ itea ededamãrẽã.–*

⁵ Ara mãda ãcõrẽba jaraɒa quĩrãca Elíaba osia. Jordaã dodeba ãmãdau odjabariare bɒ Querit do zaquede bade wãsia. ⁶ Mãne diapedaza, quewaraza bida íbanaba paãda, nedjara sida idji itea edebadjidaa. Do zaque baidora do babadjia. ⁷ Baribɒrɒ mãa druade cue zeẽ bɒ bẽrã do zaquera poasia.

Elía Sarepta purudebema pẽdra wẽrãma bada

† **14:31** Abiaã. ɒcɒɒ cartade Abías bɒ bɒa.
jara bɒa “cuervos” baribɒrɒ mãra dopeã.

* **16:34** Josue 6:26.

* **17:4** Íbana. Hebreo bedeade

⁸ Mañbe Ācōrēba Elíaa nāwā jarasia:

⁹ –Namaᵐba Sidoᵐ druadaa wāpeᵐda Sarepta puruᵐde bedua. Mᵐa jāmabema pēᵐdra wērāa jarasia bᵐra ne cobimārēa.–

¹⁰ Ara mañᵐda Elíara Sarepta puruᵐdaa wāsia. Mañ puruᵐde eᵐda wābadama jūēbᵐrᵐᵐde unusia pēᵐdra wērāba tᵐbᵐᵐda jᵐrᵐᵐ pe bᵐda. Mañ pēᵐdra wērāra trᵐpeᵐda nāwā jarasia:

–Mᵐᵐ quīrā djuburia mᵐ itea baidoda enedua doi carea.–

¹¹ Mañ pēᵐdra wērā baido jueᵐde wābᵐrᵐᵐde Elíaba wayacusa trᵐpeᵐda jarasia:

–Idjaba mᵐ quīrā djuburia pañᵐda mañrī mᵐ itea enedua.–

¹² Pēᵐdra wērāba panusia:

–Bᵐ Ἀcōrē zocai bᵐ quīrāpita wārāneba jaraya: mᵐra pañ neē bᵐa. Ababe cugurude harinada jᵐwa baratᵐma aba eroᵐbᵐa idjaba zocode nedragada mañrī eroᵐbᵐa. Mañ carea mᵐa tᵐbᵐᵐda mañrī jᵐrᵐᵐ pe bᵐa diguiᵐda edepeᵐda mañ harinara mᵐ itea idjaba mᵐ warra itea biᵐda ābui carea. Mañᵐda codapeᵐda दौरa jarababa beuᵐᵐa.–

¹³ Elíaba panusia:

–Ne wayarādua. Bᵐa jarada quīrāca ode wādua. Baribᵐrᵐᵐ nañrā bᵐa eroᵐbᵐa harinaba mᵐ itea pañ zaqueda aba ābui enedua. Mañbe bᵐ itea idjaba bᵐ warra itea biᵐda ābudua. ¹⁴ Māwā odua israelerā Ācōrēba nāwā jara bᵐ bēra: “Bᵐa harina cugurude eroᵐbᵐa, nedraga zocode eroᵐbᵐa sida jōēa aba Ācōrēba wayacusa nañ druade cue zebibᵐrᵐᵐdaa.”–

¹⁵ Ara mañᵐda Elíaba jarada quīrāca pēᵐdra wērāba ode wāsia. Copeᵐᵐadacarea waᵐibiᵐda harinara besia Elíaba, pēᵐdra wērāba, dji warra biᵐda ewariza codamārēa.† ¹⁶ Ācōrēba Elíadeba jarada quīrāca harina cugurude bᵐra, nedraga zocode bᵐ sida jōē basía.

¹⁷ Ewari aba pēᵐdra wērā warrara cacua biē besia. Ara mañba jūācāyā nūmepeda jaiᵐᵐasia. ¹⁸ Mañ carea pēᵐdra wērāba Elíaa jarasia:

–Ācōrēneba bedeabari, ¿cārē cārēa mᵐra mīa sēne zesi?‡ ¿Mᵐ warra beumārēa mᵐa cadjirua oᵐara Ācōrēa quīrānebabide zesica?–

¹⁹ Elíaba panusia:

–Bᵐ warrara mᵐa diadua.–

Ara mañᵐda warrara pēᵐdra wērā bacarade bᵐda Elíaba bara edapeᵐda ātaarebema deᵐāne idji cāi babarimaa edesia. Mama idji cᵐᵐᵐde bᵐsia.

²⁰ Mañbe Elíaba Ācōrēa nāwā bedeᵐa djuburiasia:

–Mᵐ Boro Ācōrē, nañ pēᵐdra wērāba mᵐra idji diguiᵐda bia eroᵐbᵐa. ¿Bᵐa cārē cārēa idjira sopua unubi bᵐ? ¿Cārē cārēa idji warrara jaiᵐᵐabisi?–

²¹ Ara mañᵐda Elíara barima ūbea warra jaiᵐᵐᵐda ārᵐᵐ barrubari cobesia. Māwā o bᵐᵐde Ācōrēa nāwā bedeᵐa djuburiasia:

–Mᵐ Boro Ācōrē, mᵐ quīrā djuburia, nañ warrara ārēbabidua.–

²² Elíaba bedeᵐa djuburiadada Ācōrēba bia ūrīna bēra warrara ārēbabisia.

²³ Ara mañᵐda Elíaba warrara eᵐᵐa dji papamaa diade wāsia. Diabᵐrᵐᵐde nāwā jarasia:

–Acᵐᵐᵐᵐ, bᵐ warrara zocai bᵐa.–

²⁴ Mañne dji papaba Elíaa jarasia:

–Idibᵐrᵐᵐ mᵐa cawasia bᵐra wārāda Ācōrēneba bedeabarida idjaba bᵐa jara bᵐra wārāda Ācōrēneba ze bᵐda.–

† **17:15** Dji warra. Mañ bedeaba idjaba jara bᵐa “pēᵐdra wērā ēberārā.” ‡ **17:18** Ācōrēneba bedeabari. Hebreo bedeade bᵐ bᵐa “Ācōrē ēberā.”

18

Elíaba Acabo acade wãna

¹ Poa ũbea cue zeẽ basia. Maãbe ãcõrẽba Elíaa nãwã jarasia:

–Israel boro Acaboda acade wãdua. Maãbeba idji druade mãa cue zebiya.–

² Ara maãda Elíara Acabo acade wãsia. Maã ewaride Samaria druade jarrabara wetara nũmasia. ³ Maã carea Acaboba idji dedebema boro Abdíada trãsia. (Maã Abdíaba ãcõrẽba bio waya basia. ⁴ Maã carea Acabo quima Jezabelba ãcõrẽneba bedeabadarã quenabaside Abdíaba adjirãnebemada cien edapeda eya uria umé panane mĩrubicuasias. Uriaza cincuenta mĩrubicuapeda baidoda, codi sida diasias.) ⁵ Acaboba Abdíaa nãwã jarasia:

–Dadji druade do zaqueza idjaba baido ãtaa bogadra beaza wãnia. Chiruada ununisicada dadji cawayoba, mula bida codamãrẽã. Mãwã dadji animarãra jũma quininaẽa.–

⁶ Adjiza jarasidaa sãma wãnida. Acabora o abaare wãsia. Abdíara dewara óare wãsia. ⁷ Ode nĩne Abdíara Elía ume quĩrãdjusidaa. Abdíaba Elíada jãwã bada cawaside idji quĩrãpita chĩrãborode barru cobepeda nãwã jarasia:

–Mã boro Elía, çbada jãwã bacã?

⁸ Elíaba panusia:

–Mãẽ, mãda jãwã ba. Ba boro Acaboa jarade wãdua mãra nama bada.–

⁹ Maãne Abdíaba panusia:

–çMãa cãrẽ cadjiruada oda bẽrã ba Acaboa mãwã jarade wãbi ba? Mãwã jarade wãibara idjia mãra beaya. ¹⁰ Ba ãcõrẽ zocai ba quĩrãpita mãa wãrãneba jaraya: mã boro Acaboba druaza bara jarabibadjia. Baribara jũmarãba jarabadjidaa bara adjirã druade neẽda. Maãne Acaboba adjirãa wãrãneba jarabibadjia bara wãrãda adjirã druade neẽda. ¹¹ Maãda çba nama bada mã boro Acaboa jarade wãbi bacã? ¹² Mã wãnacarea ãcõrẽ Jaureba bara mãa adua bamaa edeiscada. Ba nama bada Acaboa jarasira maãne idjia bada unune zeẽbara, mãra beaya. Quĩrãnebadua warra edaba mãa ãcõrẽba bio waya bada. ¹³ çMãa odara bãa jaradaẽ panaca? Acabo quima Jezabelba ãcõrẽneba bedeabadarã quenabaside mãa eya uria umé panane adjirãnebemada cien mĩrubicuasias. Uriaza cincuenta mĩrubicuapeda baidoda, codi sida adjirã diasias. ¹⁴ Maãda çba nama bada mã boro Acaboa jarade wãbi bacã? Mãwã jarade wãibara, idjia mãra beaya.–

¹⁵ Baribara Elíaba panusia:

–Mãra ãcõrẽ jũma poya ba nezocaa. Idji quĩrãpita wãrãneba jaraya: idi mãra Acabo ume bedeaya.–

¹⁶ Ara maãda Abdíaba Acabora jarade wãsia. Acabo unupeda jarasia Elíara sãma unuida bada. Ara maãda Acaboba Elíara acade wãsia. ¹⁷ Acaboba Elía unuside nãwã jarasia:

–Israelerã mĩgabibari, çbara nama bacã?–

¹⁸ Elíaba panusia:

–Mãa israelerãra mĩgabiẽ ba. ãtebara baabara, ba eberãrã bida israelerãra bia mĩgabi panã. ãcõrẽba obi jaradara bãrãba igaradapeda Baalda epẽ panã. ¹⁹ Jãlbe israelerãra jũma trãbidua Carmelo eyade abaa dji Jaredi carea. Idjaba Baaldeba bedeabadarã 450 panãda trãbidua. Adjirã awara Aserãdeba bedeabadarã 400 panã sida trãbidua. Ba quima Jezabelba jũma adjirãra ne cobibaria.–

Elíaba wãrã ãcõrẽ cawabida

²⁰ Mañbe Acaboba israelerāra Carmelo eyadaa jūma trābicuasía. Baaldeba bedeabadarā sida mama ābaa dji jarasídaa. ²¹ Mañne Elíara jūmarā quĩrāpita piradrāpeda nāwā jarasía:

–¿Aba sālbe crīcha umé eropanani? Baalda wārā Ācōrē baibara, idjidra ēpēnadua. Baribara Ācōrēda dji wārā araa baibara, idjidra ēpēnadua.–

Baribara ēberārāba ni cārē sida jaradaē basía. ²² Mañne Elíaba jarasía:

–Ācōrēneba bedeabarira ababe mādra besía. Mañne Baaldeba bedeabadarāda 450 panā. ²³ Paca zaque dji umaquĩrāda umé dairāa diadadua. Baaldeba bedeabadarāba aba edadapeda beadía. Tācuadapeda tāba ārā bādia Baalea babue diadi carea. Baribara tābara coadaēa. Dewarabema paca zaquera māa bida beapeda, tācuapeda, tāba ārā bāya Ācōrēa babue diai carea. Māa bida tābara coaēa. ²⁴ Mañne Baaldeba bedeabadarāba iwididia Baalba ādji tābara jidabimārēā. Māa bida Ācōrēa iwidíya mā tābara jidabimārēā. Dji tāba jidabibara dji wārā Ācōrēa.–

Mañne jūmarāba bia bāda asídaa. ²⁵ Elíaba Baaldeba bedeabadarāa nāwā jarasía:

–Bārāra zocārā panā bēra bārābāra paca zaqueda naārā edadadua. Beadapeda, tācuadapeda, tāba ārā bādadua Baalea babue diadi carea. Baribara tābara coarānadua. Mañbe Baalea iwidídadua bārā tābara jidabimārēā.–

²⁶ Ara māda israelerāba paca zaque diapedadara ādjirāba edasídaa. Beadapeda, tācuadapeda, tāba ārā bāsídaa Baalea babue diadi carea. Mañbe diapedaaba aba umatipa ādjirāba Baalea iwidí panesídaa ādji tābara jidabimārēā. Nāwā jarasídaa: “Baal, dairā bedeara panudua.” Baribara panuē basía. Chupea nūmasía. Mañbe ādjia animarā babue diadi carea opedada icawa carisídaa.

²⁷ Umatipa babara de Elíaba ādjirāa nāwā ipida jarasía:

–Wetara biadadua. ¿Idjira bārā ācōrēēca? Ne crīcha bāba ũrīé bāsicada. Āibērā doeda wā bāsicada wa āyā wā bāsicada. Āibērā cāi bā bēra ārāmanida panāsicada.–

²⁸ Mañ carea ādjirāba wetara Baalea bia iwidí duanesídaa. Necoba, mīāsu bida ara ādjiduba cōcuasídaa ādjia Baal itea obada quĩrāca. Mañba ādjirāa oa purega duanesídaa. ²⁹ Umatipa edaaba aba quewara ādjirā cari duanane Baalea bia iwidí panesídaa. Baribara quewara israelerāba Ācōrēa animarā babue diabada horaca wadibida Baalba panuē basía ni ũrīé basía.* Chupea basía. ³⁰ Mañbe Elíaba israelerāa nāwā jarasía:

–Māmaa zedadua.–

Ara māda caíta wāsídaa. Mañne Elíaba mōgara ātā pā bue badada waya bia osía paca zaqueda Ācōrēa babue diai carea. ³¹⁻³² Mōgarada doce edapeda dji animarā babue diabadada bia osía. (Mañ doce mōgaraba jara bāa Jacobodeba yōpedada puru doce panāda. Ācōrēba Jacobora trā bāsia Israel.) Elíaba māa animarā babue diabada icawa pārrāa corosía. Mañ corodaē baidoda galoā ũbea audu poyaida basía.† ³³ Mañbe tābara cajērāpeda paca zaquera beasía. Tācuapeda tāba ārā cobāsia. ³⁴ Mañne Elíaba jarasía:

–Baidoda zoco quīmārē jue enenadua. Mañ baidora paca tācuada ārā weadadua. Tābara jūma beguea odadua.–

Māwā opedadacarea Elíaba jarasía:

–Wayacusa ara mā quĩrāca odadua.–

* **18:29** Israelerāba Ācōrēa animarā babue diabada hora. Exodo 29:38-41. † **18:31-32** Baidoda galoā ũbea audu. Hebreo bedeaēe bā bāa “dos seah de grano.”

Ara maãda mǎwǎ osidaa. Elíaba wayacusa jarasia ara maã quĩrãca odamǎrẽã. Ara maãda wayacusa mǎwǎ osidaa. ³⁵ Mǎwǎ o panãne baidora ãyǎ wea nũmesia. Abeda dji animarã babue diabada icawa parrãa corodara baidoba bira ũmesia.

³⁶ Quewara israelerãba ãcõrẽa animarã babue diabada horaca Elíara animarã babue diabada caita wãpeda ãcõrẽa nǎwǎ iwidisia: “Ãcõrẽ, bãdrã Abrahã, Isa, idjaba Israel ãcõrẽa. Idi unubidua bãra wǎrãda israelerã ãcõrẽda idjaba mǎra bã nezocada. Unubidua bãabãrã mǎa nǎwǎ obi bãda.

³⁷ Mǎ bedeara panudua, ãcõrẽ, mǎ bedeara panudua. Mǎwǎ naã ëberãrãba cawadã bãdrã wǎrã ãcõrẽda idjaba bãabãrã nǎwǎ obi bãda ãdjirãba wayacusa ãjãnamǎrẽã.”

³⁸ Mǎwǎ iwidã bãde ãcõrẽba tãbã uruada bajãneba dji animarã babue diabada ãrã bæbisia. Maãba dji animarã tãcuadara, tãbãra, mõgarara, egoro sida jũma bá wãsia. Dji icawa corodade baido ũmana sida tãbã jãwãrããba jũma põãsasã.

³⁹ Maã unusidade israelerãra chĩrãborode barru copanenapeda nǎwǎ jĩgua jarasidaa:

–Naã ãcõrẽdrã dji wǎrã araa. Naã ãcõrẽdrã dji wǎrã araa.–

⁴⁰ Maãbe Elíaba ãdjirãa jarasia:

–Baaldeba bedeadadarãda jũma jidadadua. Ni abãda idu mĩrũ wãbirãnadua.–

Ara maãda israelerãba ãdjirãra jidacuadapeda Elíaba Quisoã do zaquedaa edebisia. Mama idjia jũma quenasia.

Elíaba ãcõrẽa iwidida cue zebimǎrẽã

⁴¹ Maãbe Elíaba Acaboa nǎwǎ jarasia:

–Ne code wãdua. Mǎa cue droma zebãrãda ũrĩ bãa.–

⁴² Ara maãda Acabora ne code wãsia. Baribãrã Elíara Carmelo eyade ãtaa wãsia. Mama chĩrãborode cobepeda dratura egorodaa tẽũ cobesia. ⁴³ Maãbe Elíaba idji nezocaa nǎwǎ jarasia:

–Ãtaara wãpeda pusadaa acãdua.–

Ara maãda idji nezocara ãtaara wãpeda pusadaa acãsia. Jẽda zepeda Elíaa jarasia:

–Ni cãrẽ sida unuẽ basía.–

Elíaba wayacusa jarasia acãde wãmǎrẽã. Ara maã quĩrãca barima siete mǎwǎ osia. ⁴⁴ Barima siete wãbãrãde Elía nezocaba jẽda zepeda nǎwǎ jarasia:

–Mǎa unusia jãrãrã maãrĩ jãwajã quĩrãca quiruda pusaareba zebãrãda.–

Elíaba jarasia:

–Acaboa jarade wãdua idji carreteade badopeda isabe diguidaa wãmǎrẽã. Isabe wãẽbãrã cueba poya wãẽa.–

⁴⁵ Acaboba maã ũrĩside idji carreteade badopeda Jezreel purudaa wãsia. Mǎwǎ bãde ewarira pãimaga bueasia. Nãũrã bara zesia. Maãne cuera dji cãbãyã ze nũmesia. ⁴⁶ ãcõrẽba Elíaa idji lãbãda diada bẽrã Elíaba cacuade jã bãra bio trãjãpeda Acabo na pira wãsia Jezreel purudaa.

19

Elía Horeb eyadaa mĩrũ wãna

¹ Elíaba odada, Baaldeba bedeadadarã necoba quenana sida Acaboba idji quima Jezabelea jũma nẽbãrãsia. ² Maã carea Jezabelba abã Elíamaa nǎwǎ

jarade diabuesia: “Jezabelba idji ãcõrẽ bea quĩrãpita wãrãneba jara b̃la nu naĩ horaca bai naẽna b̃lara beaida b̃la Baaldeba bedeadadarã quenana quĩrãca.”*

³ Maĩ ùrĩside Elíara dauperapeda mĩrũ wãsia. Wãne Juda druade Beersebá purude jũene wãsia. Mama Elíaba idji nezocara beesia. ⁴ Maĩbe idjira ejũã põãsa ewaraga b̃lade ewari aba wãsia. Mama bacuru zaque edre chũmepeda nãwã crĩchasia: “Biara b̃la beuida.” Maĩ bẽrã idjia ãcõrẽa jarasia:

–Ãcõrẽ, waaẽa. M̃ra beadua. M̃ drõã naẽnabemarã beupedada cãyãbara m̃ra biara b̃lãa.–

⁵ Mãwã jarapeda Elíara bacuru zaque edre cãĩ cobesia. Mãwã b̃lade ãcõrẽ nezoca bajãnebemada idjimaa zepeda ãrãmataasia. Maĩbe jarasia:

–Piradr̃apeda ne codua.–

⁶ Elíaba ac̃b̃ar̃ade idji boro nocoare paĩ t̃b̃ade ãbudada idjaba zocode baidoda unusia. Ne copeda, baido sida dopedada wayacusa cãĩ cobesia.

⁷ ãcõrẽ nezoca bajãnebemada idjimaa wayacusa zepeda ãrãmataasia. Maĩbe jarasia:

–Piradr̃apeda ne codua. B̃ra t̃m̃a wãida b̃la.–

⁸ Ara mãda Elíara piradr̃apeda ne cosia, baido sida dosia. Mãwã ne codaba cacua ãb̃apeda cuarenta ewari, ãsa, diamasi bida ode nĩbasia aba Horeb eyade jũeb̃ar̃adaa. Maĩ eyara ãcõrẽ eya abadaa. ⁹ Jũena diamasi Elíara eya uriade cãĩne wãsia.

Maĩne ãcõrẽba idjia nãwã jarasia:

–Elía, ¿cãrẽda nama o b̃a?–

¹⁰ Elíaba panusia:

–Ãcõrẽ jũma poya b̃a, m̃ra zoquea basia b̃la quĩrã b̃ra oi carea. Barib̃ar̃a b̃la israelerã ume bedea b̃lada ãdjirãba igarasidaa. Maĩne b̃a itea oda animarã babue diabadara jũma ãrĩsidaa. Maĩ awara b̃ladeba bedeadadarãda necoba jũma quenasidaa. Ababe m̃dr̃a b̃la barib̃ar̃a m̃ sida beadi carea j̃ar̃a paña.–

¹¹ Maĩne ãcõrẽba Elíaa jarasia:

–Dajadaa m̃ quĩrãpita naĩ eyade nũmane zedua, m̃ra wãyã wãb̃ar̃a bẽrã.–

Ara mãda ãcõrẽ na nãũrãda dji cãbãyã t̃asia. Maĩ nãũrãba eyara ãracuasias. Mõgara sida todozoasia. Barib̃ar̃a ãcõrẽda mãwã baẽ basia. Nãũrã wãnacarea de uremiada wãsia. Barib̃ar̃a ãcõrẽda mãwã baẽ basia. ¹² De uremia wãnacarea t̃b̃a uruada erad̃r̃a nũmesia. Barib̃ar̃a ãcõrẽda mãwã baẽ basia. T̃b̃a urua quidacarea Elíaba nãũrãda piãca sãga nũm̃da ùrĩsia. ¹³ Maĩ ùrĩb̃ar̃ade Elíaba j̃ã b̃aba idji quĩrãdarrara jũãtr̃asia. Maĩbe dajadaa wãpeda eya uria caita nũmesia. Maĩne bedeadada ùrĩsia. Maĩba nãwã jarasia:

–Elía, ¿cãrẽda nama o b̃a?–

¹⁴ Elíaba panusia:

–Ãcõrẽ jũma poya b̃a, m̃ra zoquea basia b̃la quĩrã b̃ra oi carea. Barib̃ar̃a b̃la israelerã ume bedea b̃lada ãdjirãba igarasidaa. Maĩne b̃a itea oda animarã babue diabadara jũma ãrĩsidaa. Maĩ awara b̃ladeba bedeadadarãda necoba jũma quenasidaa. Ababe m̃dr̃a b̃la, barib̃ar̃a m̃ sida beadi carea j̃ar̃a paña.–

¹⁵ ãcõrẽba Elíaa jarasia:

–Jẽda ejũã põãsa ewaraga b̃lare Damasco purudaa wãdua. Mama jũepeda nedragada Hazael boro ãr̃ã weadua Siriadebema boroda b̃ai carea. ¹⁶ Maĩ awara Nimsi wiuzaque Jehúmaa wãpeda nedragada idji boro ãr̃ã weadua Israeldebema boroda b̃ai carea. Idjaba Abel-mehola purudebema Sapa warra

* **19:2** Griego bedeadada idjaba nãwã b̃a b̃la: “Bada Elíab̃ar̃a, m̃ra Jezabelea.”

Eliseomaa wāpeḁa nedragada idji boro ḁrḁ weadua bḁ cacuabari mḁneba bedeabarida bḁi carea. ¹⁷ Maḁbe Israel druade mḁ igara panḁra Hazaelba necoba zocārḁ quenaya. Idjia quenanaēra Jehúba necoba quenaya. Jehúba quenanaēra Eliseoba quenaya. ¹⁸ Baribḁrḁ Israel druade mḁa ēberārḁra siete mil waga erobḁa. Ḃdjirḁra Baal quīrḁpita chīrḁborode ḁarru cobeadaca ni idjira isōnaca.–

Elíaba Eliseo trḁna

¹⁹ Maḁbe Elíara Horeb eyadeba wḁsia. Wḁne Sapa warra Eliseoda, once ēberārḁ idji ume ējūḁ o panḁ sida unusia. Ḃdjirḁza pacada umé uméa ābaa jḁ eropanasidaa. Maḁ pacaba bacuru cūmia bḁda egorode errebari eronībasidaa egorora bogajudapeḁa ne uḁi carea. Elíara Eliseo caita wāpeḁa idjia cacuade jḁ bḁra Eliseo ḁrḁ wēḁ cobḁsia acḁbi carea Eliseora idji cacuabari Ḃcōrēneba bedeabari baida. Maḁbe wḁsia. ²⁰ Ara maḁda Eliseoba idji pacara amepede Elía caidu pira wḁsia. Jidapeḁa nḁwḁ jarasia:

–Bḁ ume wḁi naēna idu mḁ djibarirḁda isōne wḁbidua. Maḁbebḁrḁ mḁra bḁ ume wḁya.–

Elíaba jarasia:

–Wḁdua. Mḁa bḁra wḁbi ama bḁēa.–

²¹ Ara maḁda Eliseora jēda wḁsia. Jūēpeḁa idji umébema pacara beapeḁa dji pacaba errebari baḁa bacuruda bḁa tucuapeḁa tḁbḁ cajērḁsia. Maḁne dji paca djarara djupeḁa idji ēberārḁra ne cobigasia. Mḁwḁnacarea idjira Elía caidu wāpeḁa Elía carebabarida besia.

21

Acaboba Nabó ējūḁ jārḁna

¹ Dārḁ badacarea naḁda mḁwḁsia. Jezreel purudebema Nabó abadaba uva ējūḁda Israeldebema boro Acabo de droma caita erobḁsia.* ² Maḁ carea Acaboba Nabóa nḁwḁ jarasia:

–Bḁ uva ējūḁda mḁ de caita bḁ bēḁ mḁa nēdobuedua. Jḁma ne u quīrḁ bḁa. Maḁ ējūḁbari mḁa dewara uva ējūḁ biara bḁda diaya. Ḃjūḁ cāyḁbara paratada quīrḁ bḁbḁrḁ dji ējūḁ nēbḁa bḁ quīrḁca diaya.–

³ Baribḁrḁ Nabóba panusia:

–Wārḁneba jaraya: mḁ zeza basiba mḁa diada ējūḁra nēdobueēa.–

⁴ Jezreeldebema Nabóba mḁwḁ jarada bēḁ Acaboba sopuapeḁa quīrḁquīrḁa diguida wḁsia. Diguida jūēpeḁa idji cḁdade quīrḁ āyḁ tabesia idjaba ne co quīrḁé basia.

⁵ Mḁwḁ bḁde Acabo quima Jezabelera idjimaa zepede iwidisia:

–Ḃḁra cārē cārēḁ sopua bḁ? ḂCārēḁ ne co ama bḁ?–

⁶ Acaboba panusia:

–Mḁra Jezreeldebema Nabó ume bedeiasia. Mḁa iwidisia idji uva ējūḁra mḁa nēdobuemārēḁ. Parata cāyḁbara dewara ējūḁda quīrḁ bḁbḁrḁ mḁa diayada asia. Baribḁrḁ idji ējūḁra nēdobueēana asia.–

⁷ Maḁne Acabo quima Jezabelba jarasia:

–ḂMḁwḁra bḁra Israeldebema boroēca? Sopua ḁarḁdua. Piradrḁpeḁa ne codua. Mḁa Jezreeldebema Nabó uva ējūḁra bḁa jārḁ diaya.–

⁸ Ara maḁda Jezabelba Acabo trḁneba cartada bḁcuapeḁa Acabo sēyḁda bḁsia. Maḁra Nabó purudebema bororḁmaa, dji dromarḁmaa bida diabuesia.

⁹ Maḁ cartade idjia nḁwḁ bḁsia:

* **21:1** Israeldebema boro Acabo. Hebreo bedede bḁ bḁa “Samariadebema boro Acabo.” Mḁwḁ jara bḁa Acaboba Samaria purude biara babadjḁ bēḁ.

“Jūmarāa jaradadua ne codaca ewarida odamārēā. Mañ ewaride ābaa dji jaredapeda Nabóra ēberārā nocoare chūmebidadua. ¹⁰ Idjaba ēberā cadjiruada umé idji caita chūmebidadua sewadeba jaradamārēā idjia Ācōrēda, Israeldebema boro sida biē jarasida. Mañbe Nabóra puru jīga ededapeda mōgaraba tabari beadadua.”

¹¹ Jezabelba mañ cartade bāda quīrāca Jezreel purudebema bororāba, dji dromarā bida jūma osidaa. ¹² Ādjirāba jūmarāa jarasidaa ne codaca ewarida odamārēā. Mañbe Nabóra ēberārā nocoare chūmebisidaa. ¹³ Ēberā cadjiruada umé zebidapeda Nabó caita chūmebisidaa. Mañ umébmaba jūmarā quīrāpita sewadeba jarasidaa Nabóba Ācōrēda, Israeldebema boro sida biē jarasida. Ara mañda ēberārāba Nabóra puru jīga ededapeda mōgaraba tabari beasidaa. ¹⁴ Māwānacarea Jezreel purudebema bororāba Jezabelea jarabisidaa Nabóra mōgaraba tabari beasidada.

¹⁵ Nabó mōgaraba tabari beapedada ūrīside Jezabelba idji quima Acaboba nāwā jarasia:

–Jezreel purudebema Nabóra beasidaa. Mañ bēra idjia uva ējūā nēdobue quīrāē badara edadua.–

¹⁶ Acaboba Nabó beapedada ūrīside ara mañda Jezreel purudaa Nabó uva ējūā edai carea wāsia. ¹⁷ Mañmisa Ācōrēba Tisbé purudebema Elíaa nāwā jarasia:

¹⁸ –Israeldebema boro Acabo Samariade babarira acāde wādua. Idjia Nabó basi uva ējūāra edai carea wāsia. Ara nawena mama bāa. ¹⁹ Idjia jaradua: “Ācōrēba nāwā jara bāa: bāa Nabóra beapeda idji ējūāra edasia. Mañ carea usaba Nabó oa senepedadama bā oa sida senenia.”–

²⁰ Elía Acaboma jūēside Acaboba idjia jarasia:

–Mā dji quīrū, ¿bāa māra acāde ze bāca?–

Elíaba panusia:

–Māē, bāra acāde ze bāa. Bāa Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjiruada o bāa.

²¹ Mañ carea Ācōrēba bāra bio cawa oya. Israel druade jūma bā ēberārā dji umaquīrāda quenabiya: nezoca beada, nezocāē bea sida. Abēda jūma bādeba yōbādarāda idjia jōbiya. ²² Idjia Nabat warra Jeroboāñ ēberārā jōbida quīrāca idjaba Ahía warra Baasa ēberārā jōbida quīrāca bā ēberārā sida jōbiya. Bāa cadjirua o bādeba idjira bio quīrūbisia. Bāa israelerāa bida cadjiruada obisia. ²³ Mañ awara bā quima Jezabeldebemada Ācōrēba nāwā jara bāa: Jezreel puru caita idjira beadapeda usaba codia.† ²⁴ Jūma bā ēberārā purude beubādara usaba codia. Bā ēberārā puru jīga beubādara āgosoba codia.

(²⁵ Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjirua obarida Acabo quīrāca neēa, Acabo quima Jezabelba māwā cadjiruada obida bēra. ²⁶ Wārāda Acaboba jūmawāyā cadjiruada o babadjia. Jāwaba oda ācōrē beada ēpēbadjia amorreorāba naēna ēpē panana quīrāca. Mañ amorreorāra Ācōrēba israelerā quīrāpitabemada āyā jaredasia.)

²⁷ Acaboba mañ ūrīside idjia cacuade jā bāra sopuaba cōātasia. Mañbe sopua carea jābadara jāpeda cāibadjia. Mañ awara ne codaca ewarida obadjia idjaba sopua babadjia. ²⁸ Mañ carea Ācōrēba Tisbédebema Elíaa nāwā jarasia:

²⁹ –¿Bāa unu bāca sāwā Acaboba sopua bāda idjia cadjirua oda carea? Mañ bēra idji zocai bāmisa māa idji ēberārāra jōbiēa, ātebāra idji warra Israeldebema boroda bedacarea idji ēberārāra jōbiya.–

† **21:23** Jezreel puru caita. Hebreo bedade ācāra cartade nāwā bā bāa: “Jezreel puru mōgaraba audu jūrā ca bā caita.”

22

Acabo beapedada

¹ Siriadebemarāra israelerā ume djōnaē panāda poa ūbea babarā basia.
² Mañne Juda druadebema boro Josapada Israeldebema boro Acabo acade wāsia.

³ Māwā bade Israeldebema boro Acaboba idjiare beaa nāwā jarasia:
 –Bārāba cawa panā Gala druade Ramo purura dadjirāne basida. Baribarā Siriadebemarāba jārīpedadadeba ātaa dadjirāba ni cārē sida odaē panā ādji boro jawaedabemada ēdra edadi carea.–

⁴ Mañ bēra Acaboba Josapaa nāwā iwidisia:

–¿Bara mñare Gala druade djōne wāica Ramo ēdra edadi carea?–

Josapaba panusia:

–Māda, mñ sordaorāda, mñ cawayodeba djōbadarā sida bā ume wānia.–

²⁹ Mañbe Israeldebema boro Acaboda, Juda druadebema boro Josapa sida Gala druade Ramo puruāda djōne wāsidaa. ³⁰ Wābadae Acaboba Josapaa nāwā jarasia:

–Djōbadae mñra quīrā awara djio baya ni abaaba cawarānamārēā mñra dji boroda. Baribarā bā badi djiora jā badua.–

Ara māda Israeldebema boro Acabora quīrā awara djiopeda djōne wāsia.

³¹ Siriadebema boroba carretadeba djōbada bororāda ³² erobasia. Djōbadae ādjirāa jarasia baridua ume djōrānamārēā, ātebarā ababe Israeldebema boro Acabo ume djōnamārēā. ³² Carretadeba djōbada bororāba Josapa unusidaē idji djio carea crīchasiāda idjira Israeldebema boro Acaboda. Mañ carea idji-maa djōne wāsidaa. Baribarā Josapara biasia idji sordaorāba carebadamārēā.

³³ Māwā biabarāde Siriadebema carretadeba djōbada bororāba cawasiāda idjira Israeldebema boro Acaboēda. Mañ bēra idu basidaa. ³⁴ Mañne Siriadebema sordaoba chada baridua drasia. Mañ chaba Acaboda suē wāsia idji jāare jā bā jūātrābari ewara bāmaa. Ara māda Israeldebema boro Acaboba idji carreta edebarāa nāwā jarasia:

–Jēda ededua. Nañ djō panānebemada mñra āyā ededua. Chaba mñra dra ataubisiāda.–

³⁵ Mañ ewaride israelerāra Siriadebemarā ume dārā djōsiāda. Djō panāne Israeldebema boro Acaboba idji carretade āta acā nūmasia. Acabora dji cābāyā oa ze nūmā bēra idji carreta jāra oaba purega nūmesia. Qewara Acabora beusia. ³⁶ Amādaū baebārāde israelerāba nāwā biasidaa:

–¡Waa djōnaē! ¡Dadji druaza, puruza bida wānia!–

³⁷ Māwā Israeldebema boro Acabora beusia. Idjira Samariādaa ededapeda tabarisiāda. ³⁸ Mañbe Samaria caita baido ūmāmaa idji carretara sagāde edesiāda. Mama wērārā auēuāda cuibadjidaa. Mañne usaba Acabo oara sene duanesidaa Ācōrēba Elíadeba jarāda quīrāca.*

³⁹ Jūma Acaboba oda nañ cartade bāē bara, idjia israelerā pe erobadadebemada, idji de droma elepante quidaba bio djio bādada, puru bea idjia oda sida dewara cartade bā bā. Mañ carta trāra “Israeldebema bororāba opedada” abadaa. ⁴⁰ Acabo beudacarea idji warra Ocoziāda idji cacuabari Israeldebema boroda besia.

* 22:38 1 Reye 21:19.

2 REYE UMÉBEMA CARTA REYE

2

Ācōrēba Elía bajānaa ededa

¹ Ācōrēba Elía nāūrā jūrēbaribara bajānaa edei carea baside Elíara, Eliseo sida Gilgaldeba wābada basía. ² Mañne Elíaba Eliseoa nāwā jarasia:

–Nama bedua. Ācōrēba mñra Betel purudaa wābi bāa.–

Baribara Eliseoba panusia:

–Ācōrē zocai bā quĩrāpita, bā quĩrāpita bida wārāneba jaraya: bāduba wābiēa.–

Ara mañda Betel purudaa wāsidaa. ³ Jūēbada Ācōrēneba bedeabadarā Beteldebemada Eliseomaa zedapeda nāwā iwidisidaa:

–¿Bāa cawa bāca idi Ācōrēba bā boro Elíara edeida?–

Eliseoba panusia:

–Māē, cawa bāa. Chupea pananadua.–

⁴ Mañbe Elíaba Eliseoa jarasia:

–Eliseo, nama bedua. Ācōrēba mñra Jerico purudaa wābi bāa.–

Eliseoba panusia:

–Ācōrē zocai bā quĩrāpita, bā quĩrāpita bida wārāneba jaraya: bāduba wābiēa.–

Ara mañda Jerico purudaa wāsidaa. ⁵ Jūēbada Ācōrēneba bedeabadarā Jericodebemada Eliseomaa zedapeda iwidisidaa:

–¿Bāa cawa bāca idi Ācōrēba bā boro Elíara edeida?–

Eliseoba panusia:

–Māē, cawa bāa. Chupea pananadua.–

⁶ Mañbe Elíaba Eliseoa jarasia:

–Nama bedua. Ācōrēba mñra Jordaā dodaa wābi bāa.–

Eliseoba panusia:

–Ācōrē zocai bā quĩrāpita, bā quĩrāpita bida wārāneba jaraya: bāduba wābiēa.–

Ara mañda wāsidaa. ⁷ Ādji caidu Ācōrēneba bedeabadarāda cincuenta wāsidaa. Tamaba ādjirāba acā duanasidaa Elíada, Eliseo sida Jordaā do icawa nūpanada. ⁸ Māwā panane Elíaba cacuada jā bāra ērāpeda bedatā edasia. Mañba dode tawesia. Tawebara oda ewa dogosia. Elíara, Eliseo sida mañ ode Jordaā do chāsidaa. ⁹ Chānapeda Elíaba Eliseoa jarasia:

–Ācōrēba mñ edei naēna ¿bāa cārēda quĩrā bā mñ bā itea oida?–

Eliseoba panusia:

–Mā quĩrā djuburia bāa erobā jauredēba poya obarira dewararā cāyābara mñ ađuara diadua.–*

¹⁰ Elíaba jarasia:

–Bāa iwidī bāra zarea bāa. Baribara Ācōrēba mñ edebara unuibara, bāa iwididara edaya. Unuebā edaēa.–

¹¹ Ādji nēbara nñnane cawaēne taba uruada cawayo carreta bara bā quĩrāca bāda zesia. Mañra ādji ēsi dogosia jīga wānamārēa. Mañbe nāūrā

* **2:9** Dewararā cāyābara mñ ađuara diadua. Hebreo bedeade bā bāa “doble porción.” Mañba jara bāa idjira Elía cacubari Ācōrēneba bedeabari dji droma baida.

jūrēbarib^Λba Elíara bajānaa edesia. ¹² Māwā unub^Λde Eliseoba Elíaa bia jarasia:

–iZeza, zeza! Carretadeba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā quĩrāca b^Λa israelerāra bio careba basia.–†

Mañne Eliseoba cacuade j^Λ b^Λara sopuaba ěsidra cōātasia. Elíara waa unuē basia.

¹³ Elía ātaa wāside idjia cacuade j^Λ badara egode ěrā baesia. Maāg^Λara Eliseoba edapeda jēda Jordaā dodaa wāpeda do icawa nūmesia. ¹⁴ Mañne Elíaba cacuade j^Λ badaba dode tawesia. Taweb^Λde nāwā jīgua jarasia:

–¿Elía Ācōrēra sāma b^Λ?–

Ara mañne oda ewa dogosia. Mañ ode Eliseora chāsia. ¹⁵ Idji chāb^Λada Ācōrēneba bedeabadarā Jericodēbemaba ac^Λ duanasidaa. Mañ bērā jarasidaa:

–Elíaba erobada jaureda Eliseoba edasia.–

Ara mañda ādjirāra Eliseomaa wānapeda idji quĩrāpita chĩrāborode barru copanesidaa. ¹⁶ Mañbe jarasidaa:

–Dairāra b^Λ nezocarāa. Dairā tāēna cacua ^Λb^Λa beada cincuenta pan^Λa. Ādjirāa b^Λ boro Elíara j^Λde wābidua. Āĩbērā Ācōrē Jaureba idjira ātaa edepeda eyade wa jewedade b^Λsisicada.–

Barib^Λ Eliseoba panusia:

–Māwāēa. Ādjirāra diabuerānadua.–

¹⁷ Māwā jarađamīna ādjirāba āc^Λra diabuedi carea mīā sē panesidaa. Mañ carea Eliseora perapeda ādjirāa jarasia āc^Λra diabuedamārēā. Ara mañda ādjirāba cincuenta diabuesidaa. Mañ ěberārāba Elíara ewari ūbea j^Λasidaa. Māwāmīna ununaē basia. ¹⁸ Mañbe Jericodaa Eliseo b^Λmaa jēda zesidaa. Eliseoba ādjirāa jarasia:

–¿Māa jarasiēca bādji quĩrābe j^Λde wānida?–

Eliseoba baido biē bada bia b^Λda

¹⁹ Jericodēbemarāba Eliseoa nāwā jarasidaa:

–Dairā boro, b^Λa cawa b^Λa nañ purura bio bia b^Λda. Barib^Λ baidoda biē b^Λ bērā dai ějūā sida biē b^Λa.–

²⁰ Mañ carea Eliseoba jarasia:

–Epedeco djiwidide tāda māmaa enenadua.–

Ara mañda edesidaa. ²¹ Maāg^Λara idjia baido ātaa bogadr^Λ b^Λmaa edepeda mañ baidode eda peatasia. Mañne jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara b^Λa: māa nañ baidora bia b^Λb^Λ bērā nañ baidoba ni aba^Λda waa beudaēa. Bārā ějūā sida bia zau baya.–

²² Mañ ewariēba ātaa mañ baidora bia besia Eliseoba jarađa quĩrāca.

Eliseo ipida jarapedada

²³ Jericodēba Eliseora Betel purudaa wāsia. Ode nīne āc^Λra cūdrarāda Betel purudeba idjimaa wānapeda nāwā ipida jara duanesidaa:

–Boro uru, āyā wādua. Boro uru, āyā wādua.–

²⁴ Mañ carea Eliseoba ādjirāmaa ac^Λpeda Ācōrē trāneba biē jara basia. Ara mañda wi umé pan^Λba cūdrarāra orradapeda 42 beasidaa. ²⁵ Mañbe Eliseora Carmelo eyadaa wāpeda jēda Samaria purudaa wāsia.

4

Eliseoba pēdra wērā carebada

† 2:12 Hebreo bedeade nāwā b^Λ b^Λa: “Mā zeza, mā zeza, Israeldebema carretadeba djōbadarāa idjaba cawayodeba djōbadarāa.”

¹ Pēdra wērāda basia. Idji quimara Ācōrēneba bedeabari basía. Mañ pēdra wērāba Eliseoa jarasia:

–Mñ quima querasira bΛ nezoca basía. BΛa cawa bΛa idjia Ācōrēra bio waya basida. BaribΛrΛ idji jaidaside paratada diai bara basia. Mañda jēda diaē bΛ bēra idi mañ parata djibariba mñ warrarāda umena edade zeya idji nezocarāda beadamārēã.–

² Mañne Eliseoba idjía iwidisia:

–¿Mñ bΛra sãwã carebai? Mñ jaradua: ¿cārēda diguida ero bΛ nēdobuei carea?–

Pēdra wērāba panusia:

–Nēdobuei carea mñ diguida ni cārē sida neñ quirua. Ababe zoco zaquede nedragada mañi eroquirua.–

³ Mañne Eliseoba jarasia:

–BΛ de caita bea ēberārāmaa wāpeda zoco ne neñ beada zocārã iwididua.

⁴ Edapeda bΛra, bΛ warrarã sida diguida wānapeda bΛ dede eda wābadara jūātrΛdadua. Mañbe bΛa ero bΛ nedragara mañ zoco beade bira weadua. Birasira āyã bΛ wānadua.–

⁵ Ara mañda pēdra wērāra wāsia. Zocoda zocārã iwidipeda idjira, idji warrarã sida diguida wānapeda dji eda wābadara jūātrΛsidaa. Mañbe dji warrarāba mañ zoco beara aba aba dji papamaa edesidaa nedragaba bira tΛcuamārēã. ⁶ Jūma bira tΛdacarea pēdra wērāba idji warraa jarasia dewara zocoda enemārēã. BaribΛrΛ warraba jarasia zocora waa neēda. Ara mañda nedraga idji zocode ero bΛra waa piaē basía.

⁷ Pēdra wērāba Ācōrēneba bedeabari Eliseomaa jarade wāsia. Mañne Eliseoba jarasia:

–Mañ nedragara nēdobuede wādua. Nēdobuepeda bΛ quima querasiba parata diaida badara diadua. Dji parata bedaba bΛra, bΛ warrarã sida necai panania.–

Eliseoba warra ārēbabida

⁸ Ewari aba Eliseora Suneñ purudaa wāsia. Mama wērã parata bara bΛba idjía jarasia ne code zemārēã. Mañ carea Suneñnaa wābΛrΛza Eliseora mañ wērāma ne cobadjia. ⁹ Mañ wērāba idji quimaa jarasia:

–Mñ cawa bΛa jāñ ēberã dadjima ne code zebarira wārāda Ācōrēneba bedeabarida. ¹⁰ Mañ bēra dadji de ārΛ de zaqueda idji itea odia. Mañne eda cΛdada, mesada, bugueda, ībīrã sida bΛdia idji zebΛrΛde mama cāimārēã.–

¹¹ Māwã opedadacarea ewari aba Eliseora jūēpeda de zaquede cāine wāsia.

¹² Mama Eliseoba idji nezoca Guiezia nāwã jarasia:

–Nañ de djibari wērāda trΛne wādua.–

Ara mañda Guieziba trΛne wāpeda wērāra idjima zesia. ¹³ Mañbe Eliseoba Guiezia jarasia:

–Idjía jaradua: “BΛa dai itea bio bia osia. ¿Daiba bΛ itea cārēda odi? ¿BΛa quīrīã bΛca दौरa bΛare Israeldēbema boro ume wa idji sordaorã boro ume bedadida?”–

Wērāba panusia:

–Mñ ni cārē sida quīrīãēã. Mñ ēberārã tãēna bΛ bēra necai babaria.–

¹⁴ Mañne Eliseoba idji nezoca Guiezia iwidisia:

–¿Idji itea cārēda odi?–

Guieziba panusia:

–Cawaēã, baribΛrΛ idjira warra neñ bΛa idjaba idji quimara drōãda quirua.–

¹⁵ Mañne Eliseoba jarasia:

–Idjira wayacusa trãne wãdua.–

Ara maãda Guieziba trãne wãsia. Wërãra zepeda de zaquede eda wãbada caita nũmesia. ¹⁶ Maãbe Eliseoba idjia jarasia:

–Za uru poade ara naã jedecode b̃la warrada topeda bara erobaya.–

Wërãba panusia:

–Mãwã jararãdua, m̃ boro. Ācõrẽneba bedebari, m̃ra cūrũgarãdua.–*

¹⁷ Eliseoba jaraða quĩrãca dewarabema poade wërãra biogoa bepeda warra tosia. ¹⁸ Maã warra wariðacarea ewari aba dji zezamaa wãsia. Dji zezaba dewararã ume néuda ewa panasidaa. ¹⁹ Cawaẽne warrara nãwã bia nũmesia:

–¡Aguidii, m̃ borora pua nũm̃a! ¡M̃ borora pua nũm̃a!–

Maã carea dji zezaba idji nezocaa jarasia:

–M̃ warrara dji papamaa ededua.–

²⁰ Ara maãda idji nezocaba dji warrara bara edapeda dji papamaa edesia. Maãbe dji papaba warrara bacarade erobasia aba umatipa. Maãne warrara jaidasia. ²¹ Ara maãda dji papaba idjira ãtaa Eliseo de zaquedaa edepeda Eliseo cãdade b̃asia. Maãbe ãdrãpeda dji eda wãbadara jũãtrãsia. ²² Idji quimada trãpeda nãwã jarasia:

–M̃ djuburia burroda aba idjaba nezocada aba m̃ma diabuedua. M̃ra isabe Eliseomaa wãya. Jũepeda ara maãda jẽda zeya.–

²³ Dji quimaba iwidisia:

–¿B̃ara cãrẽ cãrẽã idi idjimaa wãb̃r̃? Ānãũbada ewariẽa ni jedeco dji-widiẽa idji ume ābaa Ācõrẽa iwididi carea.–

Wërãba panusia:

–Jũmawãyã crĩcharãdua.–

²⁴ Maãbe wërãba idji chũmeira burro ãr̃ ãb̃ipeda dji nezocaa nãwã jarasia:

–Isabe wãnia. M̃a jaraẽb̃r̃ ni maãr̃ bida ãnãũnaẽa.–

²⁵ Ara maãda wãnapeda Carmelo eyade Eliseo b̃ama jũẽsidaa. Eliseoba t̃m̃aba ãdji zeb̃dada unuside idji nezoca Guiezia jarasia:

–Ac̃dua, Suneã purudebema wërãra zeb̃r̃a. ²⁶ Idji audiabariðe pira wãdua. Iwididua idjida, dji quimada, dji warra sida bia pañ cawaya.–

Ara maãda idji nezocara pira wãsia. Maãne wërãba panusia:

–Daira jũmaena bia paña.–

²⁷ Eyade Eliseo b̃ama jũẽside wërãba Eliseo jĩrũne jida cobesia bedea djuburiai carea. Maã bẽrã Guiezira araa dogosia wërã ãyã b̃ai carea. Barib̃r̃ Eliseoba jarasia:

–Idu b̃adua. Naã wërãra bio sopua b̃a. Barib̃r̃ Ācõrẽba m̃a cawabiẽ b̃a cãrẽ cãrẽã jãwã sopua b̃ada.–

²⁸ Maãne wërãba jarasia:

–M̃ boro, m̃ra sopua b̃a m̃ warrada jaidada bẽrã. ¿M̃a warrada b̃a iwidisica? ¿M̃a jarasiẽca m̃ra cūrũgarãmãrẽã?–

²⁹ Ara maãda Eliseoba Guiezia jarasia:

–B̃a cacuade j̃ b̃ra bio trãj̃ cob̃peda naã wërã dedaa isabe wãdua. M̃ bacuruda ededua. Isabe wãida b̃a bẽrã ãberãda unusira bedearãdua. Ëberãba b̃a bedeaib̃r̃, panurãdua. Naã wërã dede jũepeda m̃ bacurura idji warra quĩrãdarra ãr̃ cob̃dua.–

³⁰ Maãne dji warra papaba Eliseoa jarasia:

–Ācõrẽ zocai b̃a quĩrãpita, b̃a quĩrãpita bida wãrãneba jaraya: b̃ada wãẽb̃r̃, m̃ sida wãẽa.–

* **4:16** Ācõrẽneba bedebari. Hebreo bedeade b̃a b̃a “Ācõrẽ ãberã.”

Mañ bēṛā Eliseora idji ume wāsia. ³¹ Guiezira ādji na wāsia. Jūēpeda Eliseo bacurura dji warra quīrādarra āṛā cobāsia. Māwāmīna cārē sida sāwāē basia. Ara mañda Guiezi jēda wābārāde Eliseora ota unusia. Mañne Guieziba nāwā jarasia:

–Warrara āṛēbaē basia.–

³² Eliseo jūēside dji warra jaidadara idji cādade urraju nūmasia. ³³ Ara mañda iduba eda wāpeda dji eda wābadara jūātrā nūmasia. Mañbe Ācōrēa iwidisia. ³⁴ Iwidipeda idji cādade dji warra āṛā barrubari cobesia. Idji iteda dji warra itema basia. Idji dauda dji warra dauma basia. Idjaba idji jāwada dji warra jāwa āṛā basia. Māwā cobāde warra jaidadara jāwāṛāsia. ³⁵ Mañbe Eliseora piradrāpeda arima pārrā nībapeda wayacusa dji warra āṛā barrubari cobesia. Mañne warrara barima siete jaisapeda dau ogasia.†

³⁶ Eliseoba Guiezira trāpeda nāwā jarasia:

–Dji warra papara trāne wādua.–

Ara mañda trāne wāsia. Dji papa zeside Eliseoba jarasia:

–Bā warrara edadua.–

³⁷ Ara mañda dji papara eda wāpeda Eliseo jīrū caita chīrāborode barru cobesia. Mañbe idji warrara edapeda ēdrasia.

Eliseoba ēberāṛā ne cobida

³⁸ Ewari aba Eliseora Gilgaldaa wāsia. Mañ druade jarrabada baraasia. Mama Eliseora Ācōrēneba bedeabadarā ume ābaa dji jāre panane idji nezocaa nāwā jarasia:

–Cuguru waibāde Ācōrēneba bedeabadarā itea ne djudua.–

³⁹ Mañne cobada chiruada abaaba mēā jāṛāde wāsia. Jāṛā bāde jācara zau bāda unusia. Mañ tada idjia cacuade jā bāde pe edapeda jēda wāsia. Maḡḡara pichia toacuapeda dji cuguru waibāa dju nūmane eda basia. Baribārā idjia adua basia maḡḡara codacada. ⁴⁰ Wīdacarea mañ djicora jedecasia. Baribārā cobādade ādjirāba bia jarasidaa:

–Ācōrēneba bedeabari Eliseo, nañ djicora dadji beabari bara bāa!–

Mañ carea ādjirāba codāē basia. ⁴¹ Eliseoba jarasia:

–Harinada maāṛī enenadua.–

Eliseoba mañ harinara dji cuguru waibāde eda bāpeda nāwā jarasia:

–Idibārā jedecadadua codi carea.–

Cobādade mañ djicora dadji beabari neē basia.

⁴² Māwānacarea Baal-salisa purudeba ēberāda Eliseomaa zesia. Mañ ēberāba idji néu naārā ewadadebemada Eliseo itea enesia. Pañ cebada odada veinte, trigo djiwīdi ewada sida cāmāne enesia. Mañbe Eliseoba idji nezocaa jarasia:

–Nañda Ācōrēneba bedeabadarāa cobidua.–

⁴³ Idji nezocaba jarasia:

–Nañ maāṛī quiruba ḡmā sāwā cien ēberārāda ne cobi?–

Eliseoba panusia:

–Nañda Ācōrēneba bedeabadarāa cobidua. Ācōrēba nāwā jara bāa: “Ādjirāba codapeda adubaya.”–

⁴⁴ Māwā jaraḡa bēṛā Eliseo nezocaba mañra jedecasia mañ cien ēberārāba codamārēā. Codapeda adubasia Ācōrēba jaraḡa quīrāca.

5

Eliseoba Naamañ biabida

† 4:35 Barima siete jaisapeda. Ḳarāmaārā mañ bedeaba jara bāa: “Barima siete dji warra āṛā barrubari cobesia.”

¹ Ëberã Naamaã abadada basia. Idjira Siriadebema sordaorã boro basia. Æcõrẽba careba badeba adji dji quĩrũra poyada bẽrã Siriadebema boroba idjira dewararã cãyãbara biara unubadjia. Idjira bio sozarra basia, baribara aida bara basia.

² Naẽna Siriadebema sordaorãba Israel druade ne biada jãrĩne wãbadjidaa. Maãne wẽrã zaqueda jẽda jida edesidaa. Maã wẽrãcaura Naamaã quima nezocada besia. ³ Ewari aba wẽrãcauba idji boro Naamaã quimaa nãwã jarasia:

–Æcõrẽneba bedeabari Eliseoda Samaria purude baa. Mã boro Naamaãra idjima wãbarabara, idji aidara anicasia.–

⁴ Maã wẽrãcau Israeldebemaba jaradada Naamaãba Siriadebema boroa jarade wãsia. ⁵ Maãne Siriadebema boroba jarasia:

–Bia baa. Wãdua. Mãa cartada Israeldebema boro itea ba ume diabueya.–

Ara maãda Naamaãra wãsia. Idjia paratada 750 libra, oroda 150 libra, idjaba cacuade jãbadada 10 edesia. ⁶ Carta Israeldebema boro itea ededade nãwã bã basia: “Mãa naã cartara mã nezoca Naamaã ume bãa diabuebãra. Mãa quĩrã baa baa idji aidara anibida.”

⁷ Israeldebema boroba mã carta acãside idjia cacuade jã bãra sopuaba cõãtapeda nãwã jarasia:

–Mãwãra çmãra Æcõrẽca naã ëberã biabi carea? Mãra Æcõrẽca ëberãrã zocai bai carea idjaba beubi carea. Mãwãmĩna Siriadebema boroba naã ëberãra mãmaa diabuesia idji aidara anibimãrẽã. Idjira mã ume djõbi jãra baa.–

⁸ Æcõrẽneba bedeabari Eliseoba ãrĩa Israeldebema boroba cacuade jã bãra sopuaba cõãtasida. Maã carea Eliseoba ëberãda idjima nãwã jarade diabuesia:

–çCãrẽ cãrẽã baa cacuade jã bãra cõãtasi? Jãã ëberãra mãmaa diabue-
dua. Mãa biabiya. Mãwã idjia cawaya wãrãda Israel druade Æcõrẽneba bedeabarida aba bãda.–

⁹ Ara maãda Naamaãra cawayo carreta bara bade Eliseomaa wãpeda dji dede eda wãbada dajadaare jũesia. ¹⁰ Eliseoba ëberãda dajadaa nãwã jarade diabuesia: “Jordaã dode cuide wãdua. Barima siete cuibãrãde ba cacuara biapeda Æcõrẽ quĩrãpita bia beya.”

¹¹ Maã ãrĩpeda Naamaãra bio quĩrũ wãsia. Idjia jarasia:

–Mãa crĩa basia Eliseoba mãra dajadaa acãde zepeda idji Æcõrẽa iwidida idjaba idji jãwara mã aida ãrã jãrẽwẽida animãrẽã. ¹² Jũma Israel druade bea do cãyãbara Damasco druade Abaná doda, Parpar do sida biara panãa. Ababe cuibãrãba biaida bãbãrã, biara baa jãma cuide wãida.–

Mãwã jarapeda bio quĩrũ wãsia. ¹³ Maãne Naamaã nezocarãda idji caita wãnapeda nãwã jarasidaa:

–Dai boro,* jãã Æcõrẽneba bedeabariba obi jaradara zarea badabara baa ocasia. Idjia ababe jara baa ba biamãrẽã Jordaã dode cuida bãda. çBaa mãwã oiẽ bãca?–

¹⁴ Mãwã jarapedada bẽrã Naamaãra Jordaã dodaa wãpeda barima siete cuisia Æcõrẽneba bedeabari Eliseoba jarada quĩrãca. Ara maãda biapeda idji cacuara cũdra quĩrãca dowa besia. Æcõrẽ quĩrãpita bia besia.

¹⁵ Naamaãra idji ume panã sida jẽda Eliseomaa wãnapeda Naamaãba idji quĩrãpita nãwã jarasia:

–Idibãrã cawasia wãrã Æcõrẽda ababe naã Israel druade bãda. Mã djuburia, mã ne diabãrãra edadua.–

¹⁶ Baribãrã Eliseoba jarasia:

* 5:13 Dai boro. Hebreo bedeade bã baa “mã zeza.”

–Ăcōrē zocai b_Λ quĩrāpita wārāneba jaraya: b_Λa dia b_Λra edaēa.–

Naama_Λba mĩã sē jara b_Λmĩna Eliseoba edaē basía. ¹⁷ Ma_Λne Naama_Λba jarasia:

–Māēteara m_Λ boro, m_Λ djuburia na_Λ druadebema egoroda m_Λ druadaa idu edebidua. Burro uméba poyadi daucha m_Λa ede quĩrĩã b_Λa. Māwāra m_Λ druade m_Λa bārā Ācōrēa animarāda, dewara sida poya babue diaya. Dewara ācōrē beaa m_Λa waa ne babue diaēa. ¹⁸ Barib_Λr_Λ m_Λa Ācōrēa bedea djuburiaya na_Λ cadjirua ob_Λr_Λde quĩrādoamārēã: m_Λ druadebema boroda idji ācōrē Rimo_Λ de dromane eda wāb_Λr_Λde bae amaaba m_Λ j_Λwade jida wābaria. Ma_Λne idjira Rimo_Λ quĩrāpita chĩrāborode cobe_Λr_Λde m_Λ sida māwā cobeida b_Λa. M_Λa Ācōrēa bedea djuburiaya ma_Λ cadjirua quĩrādoamārēã.–

¹⁹⁻²⁰ Eliseoba panusia:

–Necai wādua.–

Ara ma_Λda Naama_Λra wāsia. Wadi t_Λm_Λ wāē b_Λde Ācōrēneba bedeabari Eliseo nezoca Guieziba nāwā crĩchasia: “M_Λ boroba Siriadebema Naama_Λra idu necai wābisia. Idjia enenara ni cārē sida edaē basía. Ācōrē zocai b_Λ quĩrāpita wārāneba jaraya: Naama_Λ caidu pira wāya ne edai carea.”

²¹ Ara ma_Λda Guiezira Naama_Λ caidu wāsia. Naama_Λba idji pira zeb_Λr_Λda unuside carreta_Λeba u_Λda b_Λdope_Λda nāwā iwidisia:

–¿Cārēda sāwāsi?–

²² Guieziba panusia:

–Ni cārē sida sāwānaē pan_Λa. Barib_Λr_Λ m_Λ boroba nāwā jara b_Λa: “Aretewa Ācōrēneba bedeabada cūdrarāda umé Eprai_Λ eyaida b_Λ ējūāneba jūēsidaa. M_Λ djuburia paratada 75 libra idjaba cacua_Λde j_Λbada sida umé diadua.”–†

²³ Naama_Λba panusia:

–Bia b_Λa. Barib_Λr_Λ paratada 150 libra edadua.–‡

Māwā jara basia aba Guieziba edab_Λr_Λdaa. Ma_Λbe Naama_Λba saco uméne paratada 150 libra eda b_Λbisia. Cacua_Λde j_Λbada sida umé diasia. Ma_Λbe nezocada umé edape_Λda jūma ma_Λg_Λra Guiezi na edebisia. ²⁴ Eya zaquede jūēnapeda Naama_Λ nezocarāba edepeda_Λra Guieziba edasia. Diguid_Λ waga b_Λpe_Λda Naama_Λ nezocarāra jēda wābisia. ²⁵ Ma_Λbe eda wāpe_Λda idji boro Eliseo quĩrāpita nūmesia. Ma_Λne Eliseoba idjía iwidisia:

–Guiezi, b_Λra ¿sāma basi?–

Guieziba panusia:

–M_Λ, b_Λ nezocara āyā wāē b_Λa.–

²⁶ Barib_Λr_Λ Eliseoba jarasia:

–Jā_Λ ēberā idji carreta_Λeba u_Λda b_Λdope_Λda b_Λ audiabariside m_Λ sora b_Λ ume basia. Idi Ācōrēba ne ununacada oda bē_Λ biē b_Λa paratada, cacua_Λde j_Λbada_Λ, olivo ējūāda, uva ējūāda, ovejada, pacada, nezocarāda, nezoca wērārā sida edaida. ²⁷ Ma_Λ carea aidaba Naama_Λ jida b_Λda quĩrāca idiba āta_Λ b_Λda, b_Λdeba yōb_Λdarā sida aid_Λ bara beadia.–

Mama_Λba ēdr_Λb_Λr_Λde Guiezira aidaba bira nūmesia.§

6

Eliseoba zagara dojāneba āta_Λ ūmane zebida

¹ Ewari aba Ācōrēneba bedeabadarāba Eliseoa nāwā jarasidaa:

† 5:22 75 libra. Hebreo bedeade b_Λ b_Λa “talento aba.” ‡ 5:23 150 libra. Hebreo bedeade b_Λ b_Λa “talento umé.” § 5:27 Aidaba bira nūmesia. Hebreo bedeade b_Λ b_Λa: “Aidaba nieve quĩrāca basia.”

–Dadjirã pan^Λ dera jūmawãyã caibe quirua. ² ¿Dairãra Jordaã dodaa wãnida pan^Λca? Mama daiza bacuruda tutaðapeda de waib^Λada odia ábaa panani carea.–

Eliseoba panusia:

–Bia b^Λa. Wãnadua.–

³ Maãne aba^Λba Eliseoa jarasia:

–¿Dai, b^Λ nezocarã ume wãéca? Dai djuburia wãna.–

Eliseoba panusia:

–Bia b^Λa. Mã sída wãya.–

⁴ Ara maãda ádjirãra Jordaã dodaa wãnapeda bacuruda tuta panasídaa.

⁵ Mãwã pan^Λne zagarada aba daídu bæde wãsia. Dji zagara eroðadaba Eliseoa jĩgua jarasia:

–¡Mã boro, jãã zagarara djãrãne basía!–

⁶ Ācōrēneba bedeabari Eliseoba nãwã iwidisia:

–¿Sãma daídu bæde wãsí?–

Dji zagara eroðadaba ac^Λbisia sãma bæde wãsida. Eliseoba bacuru za-
queda b^Λá edapeda araa batabuesia. Ara maãda zagarara dojãneba átaa
ũmane zesia. ⁷ Maãne Eliseoba jarasia:

–Jidadua.–

Ara maãda dji zagara eroðadaba jidasia.

9

Jehú Israeldebema boro beda

¹ Ewari aba Eliseoba Ācōrēneba bedeabarida aba trãpeda nãwã jarasia:

–B^Λa cacuade jã b^Λara bio trãjã cob^Λpeda Gala druade Ramo purúdaa isabe wãdua. Naã zoco zaquede nedragada ededua. ² Mama jũēpeda Josapa warra, Nimsi wiuzaque Jehúda ac^Λde wãdua.* Idjira dewararã ume b^Λda áyã trãpeda dewara dejãare ededua. ³ Maãbe naã zoco zaquede b^Λ nedragara idji boro árã weadua. Weab^Λr^Λde jaradua: “Ācōrēba nãwã jara b^Λa: mãa b^Λara Israeldebema boroda b^Λb^Λr^Λa.” Mãwã opeda dji dede eda wãbadara ewapeda isabe pira wãdua. Ni maãrĩ bida dãrãrãdua.–

⁴ Ara maãda Ācōrēneba bedeabari cūdrara Gala druade Ramo purúdaa wãsia. ⁵ Mama jũēside Israeldebema sordao bororãda ábaa dji j^Λre duan^Λda unupeda nãwã jarasia:

–Mã boro, mãa b^Λá ne jaraida eroð^Λa.–

Maãne Jehúba iwidisia:

–¿Caia bedeã b^Λ?–

Cūdraba panusia:

–Mãa b^Λá bedeã b^Λa, mã boro.–

⁶ Maãbe Jehúra piradr^Λpeda cūdra ume dewara dejãare wãsia. Mama pan^Λne cūdraba nedraga Jehú boro árã weab^Λr^Λde nãwã jarasia:

–Israelerã Ācōrēba nãwã jara b^Λa: mãa b^Λara mã puru Israeldebema boroda b^Λb^Λr^Λa. ⁷ B^Λ boro basí Acabo ēberãrãra jūma quenadua. Idji quima Jezabelba mã nezocarã, mãneba bedeabadarã sída quenabída carea mãa b^Λdeba cawa oya.† ⁸ Acabo ēberãrãra jūma quiniñia. Ādjirã dji umaquĩrãra mãa abeda jūma jōbiya: nezoca beada, nezocaē bea sída. ⁹ Mãa Nabat warra Jeroboã ēberãrã jōbída quĩrãca idjaba Ahía warra Baasa ēberãrã jōbída quĩrãca Acabo ēberãrã sída jōbiya. ¹⁰ Maã awara Jezabel sída beadapeda Jezreel puru caita usaba codia. Idjira joudaēa.–‡

* **9:2** Josapa. Maãg^Λ Josapara Juda druadebema boro Josapã basía. † **9:7** 1 Reye 18:4. ‡ **9:10** 1 Reye 21:22-23.

Cūdraba mǎwǎ jarapeda dji dede eda wǎbadara ewapeda pira wǎsia. ¹¹ Jehú wayacusa sordao bororǎ duanama jǔēbǎrǎde abaaba iwidisia:

–Mērǎ, jǎǎ cūdra quǐrǎē bǎra ¿cǎrē cǎrēǎ ze basi? ¿Cǎrēda sǎwǎsi?–

Jehúba panusia:

–Bǎrǎba cawa panǎa jǎǎgǎca bǎara sǎwǎ bedēabadada.–

¹² Maǎne ādjirǎba jarasidaa:

–Bǎa sewada o bǎa. Idjia jaradara dairǎa nēbǎrǎdua.–

Jehúba panusia:

–Idjia mǎa jarasia: “Ācōrēba nǎwǎ jara bǎa: mǎa bǎra Israeldebema boroda bǎbǎrǎa.”–

¹³ Maǎ ũrǐnapeda ādjirǎba cacuade jǎ panǎra dume quidaade isabe tōcuasidaa Jehúra maǎ ǎrǎ nǐbamǎrēǎ. § Maǎbe cachiru zadapeda jǐgua jarasidaa:

–Jehúra dadjirǎ boroa!–

Jezabel beuda

³⁰ Mǎwǎnacarea Jehúra Jezreel purudaa wǎsia. Jezabelba Jehú zebǎrǎda ũrǐside idji daura soacuasida idjaba idji budara biya erusia. Maǎbe dajadaa acǎbadadeba edaa acǎ nūmesia. ³¹ Jehú dji purude eda wǎbadama jǔēside Jezabelba idjia jarasia:

–Mērǎ, Zimri quǐrǎca bǎ, bǎ boro beada.–*

³² Maǎne Jehúba ǎtaa dji dajadaa acǎbadamaa acǎpeda jǐgua jarasia:

–¿Jǎma eda caida mǎare bǎ?–

Ara maǎda nezoca dji droma bea umé wa ũbea panǎba edaa Jehúmaa acǎsidaa. ³³ Maǎne Jehúba ādjirǎa jarasia:

–Jezabelera udu batabuedadua!–

Ara maǎda idjira udu batabuesidaa. Maǎne cawayoba idji ǎrǎ tǎgabadaade idji oaba cawayora, puru audu jǔrǎ ca bǎ sida tǎūcuasia. ³⁴ Maǎbe Jehúra Jezabel dede eda ne code wǎsia. Ne codacarea nǎwǎ jarasia:

–Jǎǎ wērǎ cadjiruara joude wǎnadua. Idjira Sidoǎnebema boro cau bērǎ joudia.–

³⁵ Baribǎrǎ joudi carea wǎsidade ababe dji boroda, dji jǎwada, dji jǔrǔ sida unusidaa. ³⁶ Ādjirǎba Jehúra jarade wǎsidaa. Maǎne Jehúba jarasia:

–Ācōrēba jarada quǐrǎca mǎwǎsia. Tisbédebema Elíadeba Ācōrēba jarasia: Jezreel puru caita Jezabelera beadapeda usaba codia.† ³⁷ Idji cacua ārǐcuadara ācaca quǐrǎca Jezreel ējǔāne tabeadia. Mǎwǎ ni abaaba poya jaradaēa: naǎgǎra Jezabel basia.–

2 Reye 10:17-31

10

Jehúba Baal ēpē bea quenana

¹⁷ Jehúra Samaria purudaa wǎpeda Acabo ēberǎrǎ wadi panǎda jǔma quenasia. Ādjirǎra abeda jǔma jōbisida Ācōrēba Elíadeba jarada quǐrǎca. ¹⁸ Maǎbe Samariadebemarǎda jǔma ābaa jǎrepeda nǎwǎ jarasia:

–Acabo basiba Baalera ēpēbadjia. Baribǎrǎ mǎa biara ēpēya. ¹⁹ Maǎ bērǎ Baaldeba bedēabadarǎda, idji ēpēbadada, idji sacerdoterǎ sida jǔma trǎnadua. Ni abaada āyǎ becara bǎa. Mǎa ewari dromada oya Baalea animarǎ babue diadi carea. Maǎ bērǎ abaada zeēbǎrǎ, beadia.–

Jehúba Baal ēpēbadara jǔma quenai carea cǔrǔga bǎdeba mǎwǎ jarasia.

²⁰ Maǎbe jarasia:

§ 9:13 Dume quida. Maǎra hebreo bedēade ebuda bǎēa. ǎcǎrǎmaarǎ jara bǎa “bugue droma.”

* 9:31 1 Reye 16:8-20. † 9:36 1 Reye 21:23.

–Amãdau odjabariare dajadaa acabadada ewadua.–

Joasaba ewadacarea Eliseoba idjía jarasia:

–Chada aba dajadaa dratadua.–

Ara maãda Joasaba dajadaa dratasia. Maãne Eliseoba jarasia:

–Jãã chaba jara b̃a: Siriadebemarãra Ācōrēba bārãa poyabiya. Apec ējũãne bārãba quenania.–

¹⁸ Maãbe Eliseoba jarasia:

–Chara pedua.–

Ara maãda Israeldebema boro Joasaba pesia. Maãne Eliseoba jarasia:

–Jãã chaba dejãda ucuadua.–

Ara maãda Joasaba barima ũbea upeda waa uẽ basía. ¹⁹ Maã carea Ācōrē nezoca Eliseora idji ume bio quĩrũpeda jarasia:

–B̃a dejãra barima juesuma wa barima sei udabara, bārãba Siriadebemarãra poyadapeda jũma quenacasidaa. Baribara barima ũbeabe uda bẽrã barima ũbeabe poyadia.–

Eliseo jaidada

²⁰ Eliseora jaidapeda t̃barisidaa. Poaza moabitarãba Israel druade ne jãrĩcuade wãbadjidaa. ²¹ Ewari aba Ācōrē israelerãba ēberã jaidadada joude edebada basía. Maãne unusidaa moabitarãba ne jãrĩcuade zebadada. Isabe mĩrũni carea bẽwãrãra Eliseo t̃baripedadade eda b̃atasidaa. Dji bẽwãrãba Eliseo b̃awara waraside Ārēbapeda piradrasia.

17

Asiriarãba israelerã poyapedada

¹ Acá doce poa Juda druadebema boroda bedacarea Ela warra Oseara Israel druadebema boroda besia. Idjira Samaria purude babadjia. Nueve poa israelerãra pe erobasia. ² Oseaba Ācōrē quĩrãpita cadjiruada obadjia. Baribara Israeldebema bororã idji naẽna beadaba opedada quĩrãca mãcua oca basía.

³ Osea Israeldebema boroda baside Asiriadebema boro Salmanasada idji sordaorã bara israelerã ume djõne zesidaa. Poyadapeda Salmanasaba Oseara idji j̃awaeda erobesia. Maã bẽrã Oseaba Salmanasaa paratada poaza diabadjia. ⁴ Mãwã b̃ade Oseaba Egiptodebema boro So abadamaa Ācōrē diabuesia idji carebade zemãrẽ. Maã awara Salmanasaba parata poaza diabi badada waa diaẽ basía. Mãwã Salmanasaba cawasia Oseara idji j̃awaedabemada ēdr̃a carea crĩcha j̃ara b̃ada. Maã carea idjia Oseara jidabipeda preso b̃abisia. ⁵ Asiriadebema boro Salmanasara idji sordaorã sida Israel druadaa wãnapeda Samaria purura poa ũbea audu jũrã eropanasidaa. ⁶ Osea nueve poa Israeldebema boroda bedacarea Asiriadebema boroba Samaria purura poyasia. Maãbe israelerãra Asiriadaa jida edepeda Halah druade, Gozaã druade Habor do caita, idjaba medorã puru beaza b̃abicusasia.

⁷ Maãra jũma mãwãsia israelerãba ādji Ācōrē quĩrãpita cadjiruada o panana bẽrã. Ācōrēba ādjirãra Egiptodebema boro j̃awaedabemada ēdr̃a b̃adamĩna idjaba mamãba ēdr̃a enenamĩna dewara ācōrē beada ēpēbadjidaa. ⁸ Dewara puru beaba cadjirua o pañ carea Ācōrēba israelerã quĩrãpitabemada āyã j̃aretasia. Mãwãmĩna israelerãba abari cadjiruada o panesidaa. Maã awara Israeldebema bororãba cadjirua obibadara israelerãba ēpēsidaa. ⁹ Idjaba Ācōrē quĩrãpita oiẽ beada mẽrã obadjidaa.* Ādji puru caita bea eya borode de

* **17:9** Ācōrē quĩrãpita oiẽ beada mẽrã obadjidaa. Maãra hebreo bedeadade ebuda b̃aẽa. Ācōrēmaarã jara b̃a: “Ācōrēnebemada biẽ bedeadadjidaa.”

zaqueda ocuasidaa dewara ãcõrẽ beaa bia bedeadî carea. Puru zaque beaza idjaba puru waib^ΛΛa mōgaraba auðu jūrã ca beaza mǎwǎ ocuasidaa. ¹⁰ Eya boroza idjaba jūma bacuru waib^ΛΛa nūmea edre ãdjirãba j^Λwaba oda ãcõrẽ beada b^Λc^Λuasidaa. Mōgara waib^ΛΛada idjaba j^Λwaba oda ãcõrẽ Aserá sida ãta nūm^Λc^Λuasidaa. ¹¹ Eya boroza incienso querada ãdji j^Λwaba oda ãcõrẽa bá diabadjid^Λaa dewara purudebemarãba naēna opedada quĩrãca. Mañ puru beara ãcõrẽba israelerã quĩrãpitabemada ãyã j^Λretasia. Israelerãba cadjirua o pan^Λ carea ãcõrẽra ãdjirã ume bio quĩrũsia. ¹² Idjia jarasia j^Λwaba oda ãcõrẽra ēpēnacara pan^Λda. Mǎwǎmĩna israelerãba ēpēsidaa. ¹³ ãcõrẽba Juda druadaa, Israel druadaa bida idjideba bedebadarãda diabuesia. ãdjirãneba israelerãa nǎwǎ jarasia:

–Mǎ leyda bārã drõã naēnabemarãa jūma diasia idjaba mǎneba bedebadadeba bārãa bida diasia. ãdjirãra mǎ nezocarãa. Jǎlbe bārãba cadjirua obadara igaradapeda mǎ leyra jūma ãjã odadua.–

¹⁴ Barib^Λr^Λ israelerãba ãjã odaē basía, ãteb^Λr^Λ ãdji drõã naēnabemarã quĩrãca c^Λw^Λr^Λ zarea panesidaa. ãcõrẽra ãjãnaē basía. ¹⁵ ãcõrẽba obi jaradara, ãdji drõã naēnabemarã ume bedea b^Λda sida igarasidaa. Mañ awara ãcõrẽba cawa oi jaradara ãjãnaē basía. J^Λwaba oda ãcõrẽ siriē beada ēpē pan^Λ bērã ãdjirã sida siriē panesidaa. ãdji caita bea puruba cadjirua obadara ãcõrẽba orãnaduada adamĩna o panesidaa. ¹⁶ ãcõrẽba obi jaradara israelerãba jūma igarasidaa. Mañ bērã paca zaque zaca b^Λda umé osidaa bia bedeadî carea. Idjaba bacuruda ãcõrẽwērã Aserá quĩrãca ocuasidaa bia bedeadî carea. Chĩdaúa, jedecoa, ãmãdaúa bida bia bedebadjid^Λaa. Idjaba Baalea bia bedebadjid^Λaa. ¹⁷ Mañ awara ãdji warrarãda, wērãcaurã sida j^Λwaba oda ãcõrẽa babue diabadjid^Λaa. Dau ēsã ununi carea obadjid^Λaa. Idjaba daubarada ēpēbadjid^Λaa. ãcõrẽ quĩrãpita jūmawǎyã cadjirua o pan^Λ carea idjira bio quĩrũsia.

¹⁸ ãcõrẽra israelerã ume bio quĩrũna bērã idji quĩrãpitabemada ãyã j^Λretasia. Ababe Juda druadebemarãdr^Λ ãdji druade panesidaa. ¹⁹ Barib^Λr^Λ Juda druadebemarã bida ãcõrẽba obi jaradara ãjã odaē basía, ãteb^Λr^Λ Israel druadebemarãba cadjirua opedada quĩrãca o panesidaa. ²⁰ Mañ carea ãcõrẽba israelerãa abeda jūma igarasia. ãdjirãra bia mĩgabisia idjaba dewara druadebemarãa poyabipeda idji quĩrãpitabemada ãyã j^Λretasia.

²¹ Naēna ãcõrẽba israelerãa ãdji boro Davideba zedada igarabisia. Mañbe ãdjirãba Nabat warra Jeroboaãda ãdji boroda b^Λsidaa. Mañ Jeroboaãba cadjirua waib^ΛΛada israelerãa obisia. Idjia ãcõrẽra igarabisia.† ²² Jeroboaãba cadjirua o badara israelerãba o panesidaa. Ni mãrĩ bida igaradaē basía. ²³ Mǎwǎ cadjirua o panasidaa aba ãcõrẽba idji quĩrãpitabemada ãyã j^Λretab^Λr^Λdaa. Idjideba bedebadarã idji nezocarãneba mǎwǎ oyada asia. Mañ bērã asiriarãba israelerãa ãdji druadaa jida edesidaa. Wadibida mama pan^Λa.

²⁴ Mañbe israelerã pananama Asiriadebema boroba Babilonianebe-marãda, Cutadebemarãda, Avaadebemarãda, Hamánebe-marãda, idjaba Saporvaiñnebe-marã sida b^Λc^Λuasidaa. Mañ ēberãrãra Samaria purude, dewara puru beade bida panesidaa.

2 Reye 24:8–25:12

24

Babiloniarãba Juda druadebemarã poyapedada

† 17:21 1 Reye 12:26-30.

⁸ Joaquiã 18 poa baside Juda druadebema boroda besia. Jedeco ũbea Juda druadebemarã pe erobasia. Idjira Jerusaleãne babadjia. Idji papara Jerusaleãnebema Elnataã cau Nehusta basia. ⁹ Joaquiãba Æcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o babadjia idji zeza basiba o baãa quĩrãca.

¹⁰ Maã ewaride Babiloniane bema boro Nabucodonosó sordaorãda Jerusaleãnebemarã ume djõne wãnapeda purura auđu jũrã eropanesidaa. ¹¹ Mãwã auđu jũrã eropanãne Nabucodonosóra jũesia. ¹² Maãne Juda druadebema boro Joaquiãba, dji papaba, idjiare beaba, idji sordao bororãba, dji dromarã bida jarasidaa Nabucodonosó jãwaeda panenida. Nabucodonosó ocho poa idji druadebema boroda bedacarea Juda druadebema boro Joaquiãra preso jidasia.

¹³ Maãbe Æcõrẽba jaraãa quĩrãca Nabucodonosóba ne bia quedeã Æcõrẽ de dromane beadaãda jũma pe edesia. Ne bia quedeã Juda druadebema boro de dromane beada sida jũma pe edesia. Idjaba Israeldebema boro Salomoãba Æcõrẽ de dromane oro ocuada sida toapecuapeda pe edesia. ¹⁴ Maã awara Nabucodonosóba Jerusaleãnebemarãda idji druadaã jida edesia: dji dromarãda, sordaorãda, ne o cawa beada, jiorroba ne o cawa bea sida. Jũma ãbaa die mil jida edesia. Ababe dji ne neẽ quedeadrã Juda druade panesidaa. ¹⁵ Nabucodonosóba Juda druadebema boro Joaquiãda, idji papada, idji quimarãda, idjiare beada, dji dromarã sida Babilonianaa jida edesia. ¹⁶ Sordaorãda siete mil, ne o cawa beada idjaba jiorroba ne o cawa beada mil jida edesia. Dji mẽsrã beara Babilonianaa jũma jida edesia. ¹⁷ Maãbe Nabucodonosóba Joaquiã djabadrõã Mataníada Juda druadebema boroda basia. Maã Mataníara trã basia Sedequíã.

¹⁸ Sedequíã 21 poa baside Juda druadebema boroda besia. Idjira Jerusaleãne babadjia. Once poa Judadebemarãda pe erobasia. Idji papara Libna purudebema Jeremia cau Hamutal basia. ¹⁹ Sedequíãba Æcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o babadjia idji djaba Joaciãba o baãa quĩrãca. ²⁰ Maã carea Æcõrẽra Jerusaleãnebemarã ume idjaba Juda druadebemarã ume bio quĩrũsia. Maã bẽrã ãdjirãra idji quĩrãpitabemada ãyã jãretasia.

Nabucodonosóba Jerusaleã babueda

Maã ewaride Sedequíãba Babilonia druadebema borora igarasia.

25

¹ Maã carea nueve poa Sedequíã Judadebema boroda bedacarea diebema jedecode ewari diede Babiloniane bema boro Nabucodonosóra idji sordaorã bara Jerusaleãnebemarã ume djõne wãsidã. Maãne poa umé Jerusaleãra auđu jũrã eropanasidaa. Puru dajadaare acãbadada ãtã drasoa ocuasidaa.*

² Once poa Sedequíã Juda druadebema boroda bedacarea babiloniarãba wadibida Jerusaleã purura auđu jũrã eropanasidaa. ³ Ara maã poade quĩmãrẽbema jedecode ewari nueve Jerusaleã purude codira ni cãrẽ sida neẽ basia. Maãba jũmarãda jarra duanasidaa.

⁴ Mãwã panãne puru auđu jũrã ca bãra uyapetasidaa. Babiloniarãba purura auđu jũrã eropanãmĩna Juda druadebema boro Sedequíãra, idji sordaorã sida diamasi mĩrũ wãsidã. Dji boro néu caita bã eãa wãbadaare êdrãsidã. Mama puru auđu jũrã ca bãra umé panasidaa. Maãne Arabáãda wãbada ode pira wãbãrãsidã. ⁵ Maã cawasidade Babiloniane bema sordaorãda Sedequíã caidũ wãsidã. Idjira Jerico puru caita bã jewedade

* **25:1** Acãbadada ãtã drasoa ocuasidaa. Ebuda bããa cãrẽda osidada.

jidade wãsidaa. Mañne Sedequía sordaorãba idjira amenapeda memenesidaa. ⁶ Babiloniarãba Sedequíara jidadapeda Ribla puruđaa edesidaa. Mama Babiloniane bema boroba idjira cawa osia. ⁷ Sedequíaba açl bade Nabucodonosóba idji warrarãda quenabisia. Jũma quenanapeda Sedequía daura umena nuẽtabisia. Mañbe bronze oda carenaba jãnapeda Babilonia druadaa jida edesidaa.

⁸ Nabucodonosó 19 poa Babiloniane bema boroda bedacarea jedeco jue-sumane ewari sietede idji sordaorã boro Nabuzaradaãda Jerusaleã puruđaa wãsia. ⁹ Mañne Ācōrẽ de dromada, Juda druadebema boro de dromada, idjaba de Jerusaleãne bea sida jũma bácuasia. Dji droma beaba eropanana deda abeda jũma bácuasia. ¹⁰ Mañbe idjia Babiloniane bema sordaorã Jerusaleã puru auđu jũrã ca b̃ara jũma ãrĩbisia. ¹¹ Mañbe Nabuzaradaãba ãberãrã Jerusaleãne wađi pañada, Nabucodonosóare pañana apedadarãda, dewara ãberãrã sida Babilonia druadaa jũma jida edesia. ¹² Ababe dji ne neẽ quedeadr̃a amesia ĕjũã o beadamãrẽã idjaba uva ĕjũãda wagađamãrẽã.

1 CRONICA

NABEMA CARTA CRONICA

21

Daviba Israeldebema sordaorã juachabida

¹ Mañ ewaride diauruba israelerãra biẽ osia. Idjia Davia crĩchabisia Israeldebema sordaorãra juachaida. ² Mañ bẽrã Daviba Joáa, waabema sordao bororãa bida nãwã jarasia:

–Jũma Israel druade umaquĩrã djõ cawa beada juachade wãnadua Beersebã purudeba aba Dañ purudaa. Juachadapeđa mĩa jarade zedadua cawai carea jũmasãwã panãda.–

³ Baribãrã Joáa jarasia:

–Mñ boro, ¡Ãcõrẽba idji puru Israelda barima cien auđu yõbibãrã bio bia baya! ¿Jũma ãdjirãra bãare panãẽca? ¿Cãrẽ cãrẽã bãa mãwã juachabi bã? ¿Cãrẽã dadji israelerãra nẽbãrade bã quĩrã bã?–

⁴ Joáa mãwã jaradamĩna Daviba wadibida juachabisia. Ara mãda Joáa jũma Israel druade juachade wãpeda jẽda Jerusaleãnaa zesia. ⁵ Mañbe Davia jarasia Juda druade 470 mil sordaorãda panãda idjaba waabema israelerã druade miyoã auđu cien mil panãda. ⁶ Baribãrã Joáa Levideba yõpedadara, Benjamĩneba yõpedadarã sida juachaẽ basía, Daviba juachabi jaradara bia ãrĩnaẽ bẽrã.

⁷ Ãcõrẽ bida Daviba juachabidara bia unuẽ basía. Mañ carea israelerãra cawa osia. ⁸ Mañ bẽrã Daviba Ãcõrẽa nãwã jarasia:

–Wãrãda mĩa sordaorã juachabidara cadjirua basía. Baribãrã mñ quĩrã djuburia mã cadjirua ođara quĩrãdoadua. Mĩa wãrãda crĩcha neẽ bã quĩrãca osia.–

⁹ Mañ ewaride Ga abadaba Davia Ãcõrẽneba bedeabadjia. Ãcõrẽba Gaa nãwã jarasia:

¹⁰ –Davimaa wãpeda jaradua mĩa cawa oida. Mĩa cawa oi crĩchada ãbea erobãa. Mañgãdebemada idjia aba edaida bãa.–

¹¹ Ara mãda Gara Davimaa wãpeda nãwã jarasia:

–Ãcõrẽba nãwã jara bãa: “Mĩa cãrẽneba cawa oida bãabãrã jaraida bãa. Nañnebemada aba edadua: ¹² poa ãbea jarraba zeida, jedeco ãbea dji quĩrũba bãrãra poya pananida, wa ewari ãbea Ãcõrẽba bãrãra cacua biẽ bãida. Mañ ewari ãbeade bajãnebema nezocaba jũma Israel druade eberãrãda quinibiya.” Mañgãdebemada aba edadua mĩa Ãcõrẽa jarai carea.–

¹³ Mañne Daviba Gaa panusia:

–¡Mñra nẽbãra dromane bãa! Baribãrã Ãcõrẽra quĩrã djuburiaida bã bẽrã, biara bãa mñra idji jãwade baeida eberãrã jãwade baei cãyãbara.–

¹⁴ Daviba mãwã jarada bẽrã Ãcõrẽba israelerãra cacua biẽ basia. Mañne setenta mil quinisidaa. ¹⁵ Mañbe Ãcõrẽba bajãnebema nezocada Jerusaleñebemarã quenane diabuesia. Mãwã quena bãda Ãcõrẽba acã basia. Mañne sopuapeda waa quenabiẽ basía. Bajãnebema nezocaa nãwã jarasia:

–¡Besia! ¡Waa quenarãdua!–

Mãwã jaraside bajãnebema nezocara jebuseo Ornaãba trigo cãrãbarima basia. ¹⁶ Daviba ãtaa acãbãrãde unusia bajãnebema nezocara ãta jira bãda. Djõbada necoda idji jãwade erobasia. Mañ necora Jerusaleñ purudaa wa

nūmasia. Mañ unub^{ar}de Davira, idjiare bea dji dromarã sida chĩrãborode barru copanesidaa. Ādjirãba sopua careabema jãbadara jã panasidaa.

¹⁷ Mañbe Daviba Ācõrẽa nãwã jarasia:

–Mãab^{ar} sordaorãra juachabisia. Mãab^{ar} mã cadjiruara osia. Nañ bedea neẽ quedeaba ¿cãrẽ cadjiruada osida?* Mã Boro Ācõrẽ, mã quĩrã djuburia mãra, mã ëberãrã sida cawa odua. Waa b^a puruda quinibirãdua.–

¹⁸ Mañne Ācõrẽ nezoca bajãnebemaba Gaa nãwã jarasia:

–Davira jaradua jebuseo Ornañba trigo car^abarima animarã babue diabadada mã itea omãrẽã.–

¹⁹ Ara mãda Gaba Ācõrẽ trãneba jaradara Daviba ode wãsia. ²⁰ Ornañba trigo car^a b^ade jẽda ac^apeda bajãnebema nezocara unusia. Idji warrarã quĩmãrẽ pan^a bida ununapeda mĩrũsidaa. ²¹ Davi Ornañma jũeb^{ar}de Ornañba idjira unusia. Mã bẽrã idji trigo car^abarima^aba Davimaa wãpeda chĩrãborode barru cobesia. ²² Mañne Daviba Ornañba jarasia:

–B^a trigo car^abari ëjũãra mã nẽdobuedua animarã babue diabadada Ācõrẽ itea oi carea. Mã mãwã oib^{ar} dai israelerãra waa quininaẽa. Dji ëjũã nẽb^aara mã jũma diaya.–

²³ Ornañba panusia:

–Mã boro, ara jãwã bari edadua. Mañbe b^a quĩrã b^a quĩrãca odua. Mã pacada diaya Ācõrẽa babue diamãrẽã. Mã awara t^ab^a carea dji trigo car^abari bacuruda diaya. Trigo sida diaya Ācõrẽa babue diamãrẽã. Mãg^ara mã jũma bari diaya.–

²⁴ Barib^{ar} israelerã boro Daviba panusia:

–Mãwãẽa. Mã bari edaẽa ãteb^{ar} dji nẽb^a daucha diaya. Mã b^areda Ācõrẽa diai carea bari edaẽa. Animarã bari edadara mã Ācõrẽa babue diaẽa.–

²⁵ Mã bẽrã Daviba Ornañ ëjũãbari oroda quince libra diasia.† ²⁶ Mama Daviba animarã babue diabadada Ācõrẽ itea osia. Mañbe Ācõrẽa animarãda jũma babue diacuasia idjaba Ācõrẽ ume necai bai carea animarã dragada babue diacuasia. Mãne Ācõrẽa quĩrã djuburiada iwidisia. Ācõrẽba mãra bia ùrĩna bẽrã bajãneba t^ab^a uruada animarã babue diabada ãrã baebisia. ²⁷ Mañbe Ācõrẽba bajãnebema nezocaa jarasia idji djõbari necoda wagamãrẽã. ²⁸ Mã unub^{ar}de Daviba cawasia Ācõrẽba idji bedeara ùrĩsida. Mã carea jebuseo Ornañba trigo car^a b^adamã animarãda Ācõrẽa babue diacuasia. ²⁹ Mã ewaride Ācõrẽ wua de Moiseba ëjũã põãsa ewaraga b^ade odara, animarã babue diabada sida Gabaoñ puru caita b^a eyade panasidaa. ³⁰ Barib^{ar} Daviba Ācõrẽa iwidĩ carea maa poya wãẽ basia. Ācõrẽ nezocara idji djõbada neco bara ununa bẽrã maa wãida bio waya basia.

22

¹ Mañbe Daviba jarasia:

–Nañ eyade dadjirã Boro Ācõrẽ de dromada, dadji israelerãba animarã babue diabada sida odia.–

Ācõrẽ de droma oi carea Daviba jar^a peda

² Daviba ãibemarã Israel druade panabadada ãbaa j^arebisia. Mañbe Ācõrẽ de droma oi carea ãcar^a b^acuasia mōgara toawedamãrẽã. ³ Mã awara jiorroda waib^a jar^a pesia dji eda wãbadara cachidi carea idjaba jira b^adi carea.

* **21:17** Nañ bedea neẽ quedeaba. Hebreo bedeadẽ b^a b^a “nañ oveja.” † **21:25** Quince libra. Hebreo bedeadẽ b^a b^a “seiscientos siclos.”

Bronce sida jara pesia. Waibaa edada bera dji zagara poya zadae basia.
 4 Maã awara dji biara ba bacuru Libano druadebemada waibaa jara pesia.*
 Maãra poya juachadae basia Sidoã purudebemarãba, Tiro purudebemarã
 bida zocãra enepedada bera.† 5 Daviba mãwã jara pesia mãwã cricha bada
 bera:

–Mã warra Salomõra wadibida cãdrada ba bera dera o adua ba. Baribara
 Acõre de dromara dji waibara bada idjaba dji biara quiruda bada ba jũma
 naã ejũane trã ba bamãreã. Maã bera mã warra Salomõba poya omãreã
 mã jũma jara peya.–

Maã carea Davi jaidai naena jũma jara pesia. 6 Maã ewaride Daviba idji
 warra Salomõra trãpeda jarasia israelera Acõre de dromada omãreã. 7 Mãwã
 jarasia:

–Warra, mã Boro Acõre itea mã de dromada oida cricha basia. 8 Baribara
 idjia mã mãwã jarasia: “Bãra dewara puru bea ume barima zocãra djõpeda
 eberãrãda quenasia. Mã quĩrãpita naã ejũane zocãra quenana bera ba mã itea
 de dromara ocara ba. 9 Baribara ba warrada djõ quĩrãcada unuya. Mã
 idjira jũma idji dji quĩrũ ume necai ba. Maã bera idji trãra Salomõ adia.‡
 Idjira israelera boroda bamisa mã israelera jũma necai ba. 10 Idjiabara
 mã itea de dromada oya. Idjira mã warra baya mãne mãra idji Zeza baya.
 Idji ewarideba itaa mã idjida, idjideba yõbadarã sida israelera bororãda
 ba.”

11 Maã bera warra, mã quĩrã ba Acõreba ba ume bada idji de dromara
 omãreã idjia jara quĩrãca. 12 Idjaba mã quĩrã ba Acõreba necawaada,
 cricha cawaa sida ba diaida. Mãwã ba israelera pe erobãde idji leyra jũma
 aride iã oya. 13 Acõreba Moisedeba israelera ley diadara ba quĩrãcuíta
 o baibara ba obara jũma bia odjaya. Bãba bapeda sozarra bada. Ne
 wayarãdua. Jẽda cricharãdua.

14 Mã bio traja badeba oroda 7 miyõ 500 mil libra idjaba paratada 75
 miyõ libra jara pesia ba Acõre de dromada omãreã. Bronceda, jiorro
 sida waibaa jara pesia. Dji zagara dadjia poya zadae. Maã awara mõgara
 toawedada, bacuru arrada sida jara pesia, baribara mã audu ba jara peida
 ba.

15 Ba ne o cawa beada zocãra erobã: mõgara toawe cawa beada, mõgara
 de o cawa beada, bacuru de o cawa bea sida. 16 Maã awara orodebema ne
 o cawa beada, paratadebema ne o cawa beada, broncedebema ne o cawa
 beada, jiorrodebema ne o cawa bea sida zocãra erobã. Jãbe jawa bãdua
 Acõre de dromara oi carea. Acõreba ba ume baya.–

17 Mãbe Daviba Israeldebema dji droma bea jarasia idji warrara care-
 badamãreã. 18 Mãwã jarasia:

–Dadji Acõreba bãra ume ba. Ara mã Acõreba bãra necai basia dewara
 puru beara mã jawaeda bada bera. Jũma adjirãra Acõre jawaeda panã idjaba
 dadji israelera jawaeda panã. 19 Maã bera sodeba, jauredeba bida bãra
 Acõreba jarãdua. Jawa bãdua idji de droma odi carea. Opedadacarea idji
 baurudera, ne jũma idji dede bada ba sida eda bãdua.–

1 Cronica 29:26-28

* 22:4 Dji biara ba bacuru. Hebreo bedeade ba ba “cedro” baribara ogoeã. † 22:4 Sidoã purura,
 Tiro puru sida Libano druade panã. ‡ 22:9 Hebreo bedeade Salomõ trãba jara ba “necai.”

29

Davi jaidada

²⁶ Jesé warra Daviba jūma israelerāra pe eroḅasia. ²⁷ Jūma ābaa cuarenta poa israelerā boroda ḅasia. Siete poa Hebroāne ḅasia.* Maābe 33 poa Jerusaleāne ḅasia. ²⁸ Davira bio waraga jaidasia. Bio ne bara ḅasia idjaba trā ḅaga ḅasia. Idji cacuabari idji warra Salomoāda israelerā boroda ḅesia.

* **29:27** Davira siete poa Hebroāne ḅaside Judadebema israelerā boro ḅasía. 2 Samuel 5:4-5.

2 CRONICA

UMÉBEMA CARTA CRONICA

Salomoḗba necawaa Ācōrēa iwidida

¹ Davi warra Salomoḗba israelerāra bia pe erobesia Ācōrēa idji ume ḅḗ bēṛā idjaba bio dji dromada ḅḗda bēṛā. ² Ewari aba Salomoḗba israelerāra jūma trācuasia: idji sordaorā bororāda, nēḅḗra cawa obadarāda, dji dromarāda, dji drōārā sida.* ³ Jūēpedadacarea Salomoḗra jūma ādjirā sida Gabaoḗ puru caita ḅḗ eyadaa wāsidaa Ācōrē wua deda mama ḅḗ bēṛā. Maḗ wua dera Ācōrē nezoca Moiseba ējūā pōāsa ewaraga ḅḗde obida basía. ⁴ Baribḗḗ Salomoḗ ewaride Ācōrē baurudera maḗ dede baē basía, Daviba Quiriat-jeariḗ purudeba Jerusaleḗ purudea ededa bēṛā. Mama idjia obida wua dede eda waga ḅḗsia. ⁵ Baribḗḗ animarā babue diabada bronce oḗda wadibida Ācōrē wua de quīṛāpe ḅḗsia Gabaoḗ puru caita. Maḗra Uri warra Bezaleelba oḗda basía.† Bezaleelera Hur wiuzaque basía. Salomoḗra, idjia trācuada ēberārā sida maaaa wāsidaa Ācōrēa iwididi carea. ⁶ Mama Ācōrē wua de quīṛāpe Salomoḗra animarā babue diabada bronce oḗda caita wāpeda Ācōrēa animarāda mil babue diacuasia.

⁷ Maḗ diamasi Ācōrēra Salomoḗma odjapeda nāwā jarasia:

–ḅḗa quīṛā ḅḗda mḗa iwididua.–

⁸ Salomoḗba panusia:

–ḅḗa mḗ zeza Davira quīṛāneba bio carebabadjia. Maḗbe ḅḗa mḗra idji cacuabari israelerā boroda ḅḗsia. ⁹ Mḗ Boro Ācōrē, ḅḗa mḗ zeza Davia jaraḗda quīṛāca oḗda. ḅḗa mḗra israelerā boroda ḅḗsia. Baribḗḗ ādjirāra zocārā panḗa ḗḅa quīṛāca. ¹⁰ Maḗ bēṛā necawaada, crīcha cawaa sida mḗa diadua israelerāra bia pe erobai carea. ḅḗa carebaēḅḗḗ ni abaḗba ḅḗ ēberārā zocārā panḗra poya bia pe erobaēa.–

¹¹⁻¹² Maḗne Ācōrēba jarasia:

–Mḗa ḅḗra mḗ ēberārā boroda ḅḗsia. Maḗne ḅḗa ababe necawaada, crīcha cawaa sida iwidisia ādjirā bia pe erobai carea. Sodeba maḗda quīṛā ḅḗ bēṛā mḗa necawaada, crīcha cawaa sida ḅḗa diaya. Maḗ awara ḅḗa parata waiḅḗada, ne jūma erobaida, bio dji droma baida, dārā zocai ḅai sida iwididaēmīna mḗa diaya. Maḗ awara ḅḗ dji quīṛūda beuḗdamārēā iwididaēmīna mḗa ḅḗra ādjidebemada wagaya. ḅḗa erobai quīṛāca ni abaḗ boro ḅḗ naēna baḗda neē ḅḗsia idjaba ni abaḗ boro ḅḗare zebḗḗ bida erobaēa.–

¹³ Maḗbe Gabaoḗ puru caita ḅḗ eyadeba Ācōrē wua de ḅḗmaḗba Salomoḗra Jerusaleḗnaa jēda wāpeda jūma israelerāra pe erobesia.

Salomoḗba cawayo, carreta sida jarḗa peda

¹⁴ Salomoḗba djōbada carretada, cawayo sida zocārā edasia.‡ Carretara 1,400 edasia idjaba cawayoda doce mil edasia. Maḗḡḗra idji sordaorā panabada puruza idjaba Jerusaleḗne idji babarimaa bida ḅḗcuasia. ¹⁵ Salomoḗ dji boro baside oroda, parata sida Jerusaleḗne aḗba erobasia mōgara quīṛāca. Idjaba dji biara ḅḗ bacuru Libanonebema enenada aḗba

* **1:2** Idji sordaorā bororāda. Hebreo bedede nāwā ḅḗ ḅḗa: “Mil sordaorā bororāda idjaba cien sordaorā bororāda.” † **1:5** Exodo 38:1-7. ‡ **1:14** Cawayo. Ḃḗḗmaarā idjia cawayodeba djōbadarāda jarḗa pesia.

erobasia mēābema higojō eya carrade bara quĩrāca. § 16 Salomoā itea ne nēdobadarāba Egiptode idjaba Ciliciade cawayoda nēdobadjidaa.* 17 Cawayo aba cuatro libra paratabari nēdobadjidaa. Egiptode carreta aba quince libra paratabari nēdobadjidaa. Maābe ādjirāba hititarā bororāa, Siriadebema bororāa bida cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa.

2

Salomoāba Ācōrē de droma obida

1 Maābe Salomoāba idji de dromada, Ācōrē de droma sida obisia. 2 Maā bērā ēberārāda setenta mil edasia maā de odi careabemada wađamārēā. Idjaba ochenta mil edasia eyade mōgara toawedamārēā. Maā awara 3,600 ḅasia dji traja panḷ bororāda beadamārēā.

3

1 Maābe Salomoāba Ācōrē de dromada Jerusaleāne oi carea jḷwa ḅasia. Maā dera Moria eyade obisia jebuseo Ornaāba trigo caḷḷbari badama. Idji zeza Daviba Ācōrē de droma oi carea maā ējūāra edasia mama Ācōrēra idjima odjada bērā. 2 Poa quĩmārē Salomoā israelerā boroda beđacarea umēbema jedecode ewari uméne jḷwa ḅasia.

5

Ācōrē baurude Salomoāba enebida

1 Ācōrē de droma Salomoāba obida pārāpedadacarea jūma idji zeza Daviba Ācōrē itea diadara maā dedaa enebisia: oroda, paratada, dewara nebisa sida. Jūma maāgḷara Ācōrē itea diada wagabadaḁe ḅḷbisia.

2 Maābe Salomoāba Israeldebema dji dromarāda, nēḅara cawa obadarāda, dji drōārā sida Jerusaleānaa jūma trācuasia Ācōrē baurude Sioāne ḅada Ācōrē de dromanaa ededamārēā. (Sioā purura idjaba Davi puru abadaa.*)

3 Israeldebema dji umaquĩrāra Salomoā ḅamaa jūma zesidaa ādji warrewar-reabema de zaquede panabada ewari obada jedecode.† 4 Israeldebema dji dromarā jūma jūēpedadacarea levitarāba Ācōrē baurudera edade wāsidaa. 5 Maāne ādjirāba, sacerdoterā bida baurudera, Ācōrē wua dera jūma maā dede ḅḷ sida Ācōrē de dromanaa edesidaa.

6 Maāne Ācōrē baurude quĩrāpe Israeldebema boro Salomoāba, jūma israelerā idji ume dji jḷre duanḷ bida ovejada, paca sida Ācōrēa babue diacuasidaa. Ādjia babue diapedaḁa animarāra zocārā panana bērā poya juachadaē basía.

7 Maābe sacerdoterāba Ācōrē baurudera idji de dromane dji edaara ḅḷ dejānaa edesidaa. Maā dejāra “Ācōrē itea biara ḅḷ dejā” abadjidaa. Mama baurudera bajānebema nezoca zaca panḷ i edre ḅḷsidaa.‡ 8 Maā bajānebema nezoca zaca panḷara i pae panḷ quĩrāca nūpanasidaa. Māwā ādji ira baurude dji jira edebada bacuru bara ārḷ panasidaa. 9 Baurude jira edebada bacurura draso a ḅḷ bērā dji quēḅara Ācōrē itea ḅḷ dejāareba unubadjidaa. Baribḷraḷ Ācōrē de droma dajadaareba maā bacuru quēḅara ununaca basía. Waḁibiḁa maā bacurura mama panḷa. 10 Umēbema mōgara pewede Moiseba ḅḷdada baurudeḁe eda panasidaa. Waa neē basía. Israelerā Egiptodeba ēdrḷapeda

§ 1:15 Dji biara ḅḷ bacuru. Hebreo bedeaḁe ḅḷ ḅḷa “cedro” baribḷraḷ ogoēa. * 1:16 Egiptode.

ḷcaḷamaarā Musride nēdobadjidaa. Musri druara Cilicia drua caita ḅḷa. * 5:2 2 Samuel 5:6-9.

† 5:3 Levítico 23:33-43. ‡ 5:7 Bajānebema nezoca. Hebreo bedeaḁe “Querubiḷ” ḅḷ ḅḷa. Maāgḷarā bajānebema nezoca i bara bea.

Horeb eyade panasidade Ācōrēba ādjirā ume bedeā bᵅpeda maḷ mōgarara diasia.

¹¹ Baurudera Ācōrē de dromane eḁa bᵅḁapeda sacerdoterāra Ācōrē itea bᵅ de jāneba dajadaa wāsidaa. Jūma ādjirā mama duanᵅba naēna osidaa ara ādjida Ācōrē quīrāpita bia beaḁi carea. Ḥcᵅrᵅba māwā osidaa ādjia Ācōrē dede ne oḁi careabema ewariēmīna. ¹² Maḷne trᵅābi zá cawa panᵅ levitarā Asára, Hemaḷra, Jedutuḷra, ādji warrarāra, jūma ādji ēberārā sida animarā babue diabada ḵmāḁau odjabariare ḵta duanasidaa. Dji biara bᵅ lino wua odada jḷ panasidaa. Trᵅābida zá panasidaa címbaloba, arpaba, idjaba salterioba. Ādjirā ume 120 sacerdoterāba cachiruda zá panasidaa. ¹³ Cachiru zá panᵅne dewararāda trᵅā duanasidaa jūmarāba ābaa Ācōrēa bia bedeaḁi carea idjaba bia bᵅḁaḁa aḁi carea. Cachiru zá panᵅne, címbalo zá panᵅne, dewarabema zá panᵅne biḁa dji trᵅā duanᵅba Ācōrēda nāwā bia jarasidaa:

Ācōrēra bio biya quirua. Idjia ewariza dadjirāra quīrᵅ bᵅa.

Māwā panᵅne cawaēne Ācōrē de dromane eḁa jḷrārāba towaga nūmesia.

¹⁴ Maḷne sacerdoterāba Ācōrē de dromane obadara poya oḁaē basía Ācōrē quīrāwārēa dorrodorroadā idji de dromane eḁa bᵅ bērā.

ESDRA

Ciroba judiorã jêda Jerusaleãnaa wãbida

¹ Persia druadebema boro Ciroba babiloniarã poyadacarea Ācōrēba Jeremianeba jarada quĩrãca osia.* Ara mañ poade Ciro sode ḇasia idji de dromada wayacusa omārēã. Mañda Ciroba cartade ḇapeda jūma drua idji j̱awaeda beaa jarabisia. Nāwã ḇasia:

² Persiadebema boro Ciroba nāwã jara ḇaa: Ācōrē bajāne ḇaba jūma nañ ējūāne bea druada m̱ j̱awaeda ḇasia. Mañ awara m̱ra ḇasia idji de dromada Juda druade Jerusaleã purude omārēã. ³ Mañ bēã jūma Ācōrē ēberārāda Juda druadaa wānida paṉa Jerusaleã purude israelerã Ācōrē de dromada odi carea. Mañne Ācōrēba carebaya. ⁴ Idjaba ādji caita paṉa ēberārāba dji wāḇdarāa paratada, oroda, baridua nebiada, animarã bea sida diadida paṉa. Mañ awara ādjirāba sodeba dia quĩrĩã paṉa quĩrãca diadida paṉa Ācōrē de dromada Jerusaleãne odamārēã.

Judiorã Jerusaleãnaa jêda wãpedada

⁵ Mañbe Judadeba yōpedada bororāda, Benjamiñneba yōpedada bororāda, levitarāda, sacerdoterāda, dewararã sida Jerusaleãnaa Ācōrē de droma ode wāni carea panasidaa Ācōrēba mañ crīchara ādjirã sode ḇada bēã. ⁶ Mañne jūma ādji caita paṉa ēberārāba oroda, paratada, netatada, animarāda, neḇa nēḇa bea sida diacuasidaa. Mañ awara sodeba dia quĩrĩã paṉa quĩrãca ne diasidaa.

⁷ Mañne Persiadebema boro Ciroba Ācōrē de dromane badada diabisia. Naēna Babilonianebe boro Nabucodonosoba mañg̱ara Jerusaleñneba enepeda idji ācōrē dede ḇasia. ⁸ Bariḇra Persiadebema boro Ciroba idji parata wagabari Mitridate abadaa jūma diabisia. Mitridateba juachapeda Juda druadebema boro Sesbasaa jūma diasia. ⁹ Idjia diadara nañg̱a basia: epedeco jūgurua oro odada 30; epedeco jūgurua parata odada 1000; neco za-queda 29; ¹⁰ taza oro odada 30; taza parata odada 410; dewara nebiada 1000. ¹¹ Jūma ābaa oro odara, parata oda sida 5400 basia. Sesbasara, babiloniarāba jida edepedarã sida Jerusaleãnaa jêda wāsidade jūma mañg̱ara edesidaa.

3

Animarã babue diabada wayacusa opedada

¹ Juda druade jūenapeda israelerāa ādji puruza panesidaa. Māwānacarea sietebema jedecode jūmarāda Jerusaleñne ābaa dji j̱aresidaa. ² Mañne Josadā warra Jesúaba, waabema sacerdoterāba, Salatiel warra Zorobabelba, idji ēberārã bida j̱awa ḇasidaa animarã babue diabadada odi carea. Māwã osidaa israelerã Ācōrēba animarāda babue diadi carea idji nezoca Moiseba diada leyde ḇa ḇa quĩrãca. ³ Ādji caita bea ēberārāra waya paṉm̱na dji animarã babue diabadara naārã badama osidaa.* Odapeda animarāda diapeda, quewara bida Ācōrēba babue dia panesidaa. ⁴ Idjaba Ācōrē leyde ḇa ḇa quĩrãca warrewarreabema de zaquede panabada ewarida osidaa.† Mañne idji leyde ḇa ḇa quĩrãca ewariza animarāda idjia babue diasidaa.

* **1:1** Jeremia 25:9-11; 29:10-11. * **3:3** Waya paṉm̱na. Hebreo bedeadē mañba idjaba jara ḇaa: “Waya paṉa bēã.” † **3:4** Levitico 23:33-36.

⁵ Mama^Λba ^Λtaa ^Λdjir^Λba animar^Λ babue dia^Λida pan^Λ qu^Λir^Λca babue dia-badjidaa: ewarizabemada, jedeco djiwididebemada, idjaba ^Λc^Λre^Λba obi ^Λ ewari droma beazabemada. Ma^Λ awara ^Λdji sodeba dia qu^Λir^Λca pan^Λ sida ^Λc^Λre^Λba babue diabadjidaa. ⁶ ^ΛAdjir^Λba ^Λc^Λre^Λ de droma odi carea wa^Λi j^Λwa ^Λda^Λm^Λina sietebema jedecode nabema ewaride animar^Λda ^Λc^Λre^Λba babue dia panesidaa.

^Λc^Λre^Λ de droma wayacusa ope^Λada

⁷ Ma^Λbe israeler^Λba m^Λgara de o cawa bea^Λra, bacuru de o cawa bea^Λra bida paratada diasidaa ^Λc^Λre^Λ de droma odam^Λr^Λca. Idjaba Sido^Λnebemar^Λba, Tirodebemar^Λba bida uva ^Λda, codi careabemada, nedraga sida diasidaa dji biara ^Λ bacuruda Libanoneba Jo^Λpe puruda pusaare enenam^Λr^Λca.[†] Persiadebema boro Ciroba ma^Λ bacurura enebisia.

⁸ Israeler^Λba Jerusale^Λne j^Λpe^Λadacarea dewarabema poade um^Λbema jedecode Salatiel warra Zorobabelba, Josad^Λ warra Jesu^Λba, waabema sacerdoter^Λba, levitar^Λba, j^Λma Babilonianeba Jerusale^Λnaa zepedadar^Λ bida j^Λwa ^Λsidaa ^Λc^Λre^Λ de dromara odi carea. Ma^Λne levitar^Λba veinte poa ^Λtaa beada ^Λsidaa ^Λc^Λre^Λ de droma o pan^Λ boror^Λda beadam^Λr^Λca. ⁹ Na^Λg^Λr^Λda ^Λsidaa: Jesu^Λda, idji warrar^Λda, idji djabar^Λ sida; Hodav^Λadeba y^Λna Cadmiel^Λda, idji warrar^Λda sida; [§] Henadadeba y^Λpe^Λada eber^Λr^Λda, ^Λdji warrar^Λda, ^Λdji djabar^Λ sida. ^ΛAdjir^Λba j^Λmaena levitar^Λba basia.

¹⁰ ^Λc^Λre^Λ de droma o pan^Λba dji edrebema m^Λgara j^Λma ^Λpe^Λadacarea sacerdoter^Λba djiodape^Λda cachiru bara araa w^Λsidaa ^Λc^Λre^Λba bia jara tr^Λni carea Israeldebema boro basi Daviba obi jarada qu^Λir^Λca.* Asadeba y^Λpe^Λada levitar^Λba sida cimbal^Λ bara araa w^Λsidaa. ¹¹ Ma^Λbe na^Λw^Λ tr^Λ duanesidaa ^Λc^Λre^Λba bia bedead^Λ carea idjaba bia ^Λada adi carea:

^Λc^Λre^Λba bio biya quirua.

Idjia dai israeler^Λba ewariza bio qu^Λir^Λca ^Λba.

^Λc^Λre^Λ de droma edrebema m^Λgarara ^Λpe^Λada b^Λr^Λba j^Λmar^Λba ^Λc^Λre^Λba bia jara duan^Λda ^Λga duanasidaa. ¹² Zoc^Λr^Λba sacerdoter^Λba dji dr^Λar^Λba, levitar^Λba, dewara boror^Λ bida ^Λc^Λre^Λ de droma na^Λr^Λba badada unusidaa. Ma^Λ b^Λr^Λba edrebema m^Λgara djiwid^Λ ^Λpe^Λada unusidade j^Λ duanesidaa. Barib^Λr^Λba dewarar^Λda ^Λsridaba bia duanesidaa. ¹³ Ma^Λw^Λ ^Λga duan^Λ b^Λr^Λba ni aba^Λba poya cawa^Λ basia j^Λ duan^Λda wa ^Λsridaba bia duan^Λda. Ma^Λ ^Λgaara t^Λm^Λba ^Λrisidaa.

Esdra 6:15-22

6

^Λc^Λre^Λ de droma p^Λr^Λpe^Λada

¹⁵ Dario sei poa Persiadebema boroda bedacarea Adar jedecode ewari ^Λbeade israeler^Λba ^Λc^Λre^Λ de dromara p^Λr^Λsidaa.* ¹⁶ P^Λr^Λpe^Λadacarea j^Λma dji Babilonianeba zepedada israeler^Λba, sacerdoter^Λba, levitar^Λba bida ^Λc^Λre^Λ de dromara ^Λsrida j^Λrasidaa. ¹⁷ J^Λrasidade paca zaque dji umaqu^Λr^Λda cien, oveja dji umaqu^Λr^Λda doscient^Λ, idjaba oveja zaquer^Λda cuatrocient^Λ ^Λc^Λre^Λba babue diasidaa. Ma^Λ awara ^Λdjia cadjirua ope^Λada carea chiwatu dji umaqu^Λr^Λda doce babue diasidaa.[†] Israeldeba doce puru y^Λpe^Λada carea

[†] **3:7** Dji biara ^Λ bacuru. Hebreo bedead^Λ ^Λ ^Λba “cedro” barib^Λr^Λba ogo^Λca. **§ 3:9** Hodav^Λ. ^Λg^Λr^Λba ma^Λba jara ^Λba “Juda.” * **3:10** 1 Cronica 25:1. * **6:15** Dadjir^Λba jedeco juachabada qu^Λir^Λca ma^Λ Adar jedecora febrerode wa marzode baebaria. [†] **6:17** Levitico capitulo 3.

aba aba babue diasidaa. ¹⁸ Maãbe Moise cartade bál bΛ quĩrãca Jerusaleãne sacerdoterãba ãcõrẽ de dromane trajadida panΛ ewarida ãdjide cawacawa bΛsidaa. Levitarã bida trajadida panΛ ewarida ãdjide cawacawa bΛsidaa.

¹⁹ Maãbe Babilonianeba jẽda zepedaãda israelerãba dewarabema poade dji nabema jedecode ewari catorcede ãdji Egiptodeba ãdrΛpedaãda quĩrãnebabada ewarida osidaa.† ²⁰ Naãrã sacerdoterãba, levitarã bida ãcõrẽ quĩrãpita bia duanani carea jũma osidaa. Maã bẽrã levitarãba animarã maã ewari dromane beadida panΛra beasidaa jũma Babilonianeba jẽda zepedaãdarã itea, ãdji djabarã sacerdoterã itea idjaba ara ãdjirã itea bida. ²¹ Maãbe jũma Babilonianeba jẽda zepedaãda israelerãba maã ewaride cobadara cosidaa. Dewararã bida cosidaa, ãdji caita bea puruba cadjirua obadara igaradapeda israelerã ãcõrẽda ãpẽ panena bẽrã. ²² Siete ewari paã ãsãbari neẽ cobada ewarida bΛsrida osidaa. ãcõrẽba ãdjirãra bio bΛsridabisia. Idjia Persiadebema boroa ãdjirãda bia unubida bẽrã dji boroba israelerã ãcõrẽ de dromada careba osia.§

† **6:19** Levítico 23:4-8. § **6:22** Persiadebema boro. Hebreo bedeadẽ bál bΛa “Asiriadebema boro.” Māwã jara bΛa Persiadebema boroa Asiria druada idji jΛwaeda erobada bẽrã.

NEHEMIA

Nehemiaba Ācōrēa iwidida

¹ Nañ cartara Hacialía warra Nehemiaba b_Λdaa.

Artajerje veinte poa Persiadebema boroda bedacarea Quisleu jedecode m_Λra Susa puru dromane basia.* ² Māwā b_Λde m_Λ djaba Hananida dewararā ume Juda druadeba zesidaa. M_Λa ādjirāa judiorā Babilonianeba jēda wāpedadadebemada idjaba Jerusaleñ purudebema sida iwidisia. ³ Ādjirāba m_Λa nāwā jarasidaa:

–Judiorā Babilonianeba jēda wāpedadara bia mīga pan_Λa idjaba quīrā pera pan_Λa. Jerusaleñ puru auđu jūrā ca bādara wadibiða ārī b_Λa. Dji purude eða wābada sida bá wāna bērā neēa.–

⁴ Mañ ūrīsīde m_Λra chūmepeda jīāsia. Sopusaba dārā ne codaca ewarida osia idjaba Ācōrē bajāne b_Λa iwidī basia. ⁵ Nāwā iwidisia:

–Ācōrē bajāne b_Λ, b_Λra dji dromaara b_Λa. B_Λdr_Λ wayadida pan_Λa. B_Λ quīrā bea ume, b_Λ bedea ījā bea ume bedea b_Λda b_Λa quīrāneba jūma obaria. ⁶ M_Λra b_Λ nezoca bērā m_Λ djuburia ūrīdua m_Λa āsa diamasi biða b_Λ nezocarā Israeldebema carea iwidī b_Λda. M_Λa ebuda jaraya: dai israelerāba b_Λ quīrāpita cadjiruada osidaa. M_Λa, m_Λ zeza ēberārā biða b_Λ quīrāpita cadjiruada osidaa. ⁷ Dairāba wārāda b_Λ quīrāpita jūmawāyā cadjiruada osidaa. B_Λ nezoca Moiseba diada leyda ījā odaē basia.

⁸ Barib_Λr_Λ b_Λ nezoca Moisea jaraðara quīrānebadua. B_Λa nāwā jarasia: “Bārā israelerāba ījānaēb_Λr_Λ, m_Λa bārāra drua beaza j_Λrecuaya. ⁹ Barib_Λr_Λ bārāba m_Λda wayacusa ēpēnib_Λr_Λ idjaba m_Λa jaraðada ījā odib_Λr_Λ, mama_Λba wayacusa m_Λa edada puruðaa eneya bārā tāēna bai carea. Bārā t_Λm_Λ āyā j_Λrecuab_Λr_Λ sida m_Λa pe eneya.”†

¹⁰ Dairāra b_Λ nezocarāa idjaba b_Λ purua. B_Λ _Λb_Λa waib_Λadeba dairāra ēdr_Λ edasia. ¹¹ Ācōrē, m_Λ djuburia za quiru nezocaba iwidī b_Λda idjaba b_Λ nezoca waabemarāba iwidī pan_Λ sida ūrīdua. Dairāba b_Λra bio waya pan_Λa. M_Λ djuburia idi m_Λ boromaa wāb_Λr_Λde carebadua. M_Λa idjāa iwidib_Λr_Λda bia ūrībīdua.–

Mañ ewarīde m_Λra Persiadebema boro uva ba jue diabari basia.

2

Nehemia Jerusaleñnaa wāna

¹ Artajerje veinte poa Persiadebema boroda bedacarea Nisañ jedecode m_Λa uva bada idjīmaa edesia.* Mañne idjīa m_Λra sopua b_Λda unusia. Mañ naēna m_Λra māwā unuca basia. ² Mañ bērā idjīa m_Λa iwidisia:

–¿Cārē cārē b_Λra sopua b_Λ? Cacia bia b_Λ bērā mañ carea sopua b_Λēa. ¿Ne crīcha b_Λba jāwā b_Λca?–

Idjīa māwā iwidida bērā m_Λra bio ne wayasia. ³ Mañne m_Λa idjīa jarasia:

–M_Λ boro, ¡m_Λa quīrā b_Λa b_Λra dārā zocai baida! M_Λ djibarirā t_Λbarīpedada puruda jūma ārī b_Λa. Dji purude eða wābada sida bá wāna bērā neēa. Mañda ¿m_Λra sāwā sopua baē?–

⁴ Mañne Persiadebema boroba m_Λa iwidisia:

–Māēteara ¿m_Λa sāwā carebai?–

* **1:1** Dadjirāba jedeco juachabada quīrāca mañ Quisleu jedecora noviembrede wa diciembrede baebaria. † **1:9** Deuteronomio 30:1-4. * **2:1** Dadjirāba jedeco juachabada quīrāca mañ Nisañ jedecora marzode wa abrilde baebaria.

Ara maŕda sodeba mŕa bajŕne bŕ Ācōrēa carebamŕrēā iwidisia. ⁵ Maŕbe mŕa Persiadebema boroa nŕwŕ panusia:

–Bŕmaa bia bŕbŕŕŕ idjaba mŕda bia unu bŕbŕŕŕ, mŕra Juda druadaa mŕ djibarirŕ tŕbaripeda puruda diabuedua maŕ purura wayacusa oi carea.–

⁶ Maŕne idji quima arima chŭmŕne Persiadebema boroba mŕa iwidisia:

–Ĵbŕra ewari jŭmasŕwŕ mama bai? Ĵsŕŕbe jēda zei?–

Persiadebema boroba mŕ wŕira bia unusia. Maŕ bēŕ mŕa ewarida bŕsia.

⁷ Maŕne mŕa Persiadebema boroa jarasia:

–Bŕmaa bia bŕbŕŕŕ, mŕa cartada Euprate do quŕrŕrēbema bororŕ itea bŕ diadua. Maŕ cartade bŕdua ŕdjirŕba mŕra idu Juda druadaa bia wŕbidamŕrēā.

⁸ Maŕ awara cartada oi wagabari Asŕ itea mŕa bŕ diadua. Maŕ cartade bŕdua bacuruda mŕa diamŕrēā. Maŕ bacuruba mŕ deda, dji eda wŕbada Ācōrē de droma caita bea sida oya. Maŕ awara dji puru auđu mōgaraba jŭrŕ ca bŕ obŕŕde bacurura erobaida bŕa.–

Ācōrēba idji biadeba mŕra carebada bēŕ mŕa iwididara Persiadebema boroba jŭma osia.

⁹ Mŕ wŕside Persiadebema boroba sordao bororŕda, cawayodeba djōbadarŕ sida ŕcŕŕ diabuesia. Euprate do quŕrŕrēbema bororŕma jŭsidade mŕa Persiadebema boroba bŕda cartara ŕdjirŕ diasia. ¹⁰ Baribŕŕ Horoŕ purudebema Sanbalŕba, Amoŕnebema dji droma Tobŕa bida ŭŕsidaa mŕra israelerŕ carebade zesida. Maŕ carea ŕdji sode bio biē panesidaa.

Jerusaleŕ auđu jŭrŕ ca bada wayacusa opeđada

¹¹⁻¹² Jerusaleŕne jŭēnacarea ewari ŭbeade diamasi pirabaripeda mŕra Jerusaleŕ auđu jŭrŕ ca badada acŕde wŕsia. Baribŕŕ mŕa ni abaŕa jaraē basŕa Ācōrēba mŕ sode Jerusaleŕne oi crŕchabi bŕda. Wŕbŕŕde ēberŕda zocŕrēbe mŕ ume edesia. Ababe mŕdrŕ animarŕ ŕŕŕ wŕsia. Waabemarŕda animarŕ ŕŕŕ wŕnaē basŕa. ¹³ Maŕ diamasi mŕra purude eda wŕbada Jeweda abadaare ēdrŕsia. Mamaŕba baido egorodeba bogadrŕ bŕ Dama abadaare wŕpeda purude eda wŕbada Tŕbŕ Pora abadama jŭēne wŕsia. Wŕne mŕa Jerusaleŕ puru auđu jŭrŕ ca bada jŭma ŕŕŕ bŕda acŕ basia. Dji purude eda wŕbada bŕ wŕna sida jŭma acŕsia. ¹⁴ Mamaŕba purude eda wŕbada “Baido egorodeba bogadrŕ bŕ” abadaare wŕsia. Dji Boro Amene abadama jŭēne wŕside mōgara waibŕada tabea bēŕ mŕ animarŕra poya nocodaa wŕē basŕa. ¹⁵ Maŕ bēŕ wadi diamasi nŭmŕne jewedaareba mŕa Jerusaleŕ auđu jŭrŕ ca badara acŕ wŕsia. Jŭma pŕrrŕa acŕpeda purude eda wŕbada Jeweda abadama jŭesia. Mama wayacusa purude eda wŕsia.

¹⁶ Jerusaleŕnebema bororŕba adua panasidaa mŕra sŕma wŕsida, ni cŕrēda ode wŕsida. Mŕa judiorŕa, sacerdoterŕa, dji dromarŕa, dji bororŕa, dji traju odi ēberŕrŕa bida wadibida jaraē basia cŕrēda ode ze bŕda. ¹⁷ Maŕbe mŕa ŕdjirŕa jarasia:

–Bŕrŕba unu panŕa dadjirŕra bia mŕga panŕda. Dadji puru Jerusaleŕra jŭma ŕŕŕ bŕa idjaba dji eda wŕbada sida bŕ wŕna bēŕ neŕa. Jŕŕbe puru auđu jŭrŕ ca badara wayacusa odia waa quŕrŕ perada amaaba.–

¹⁸ Maŕ awara mŕa ŕdjirŕa nēbŕŕsia sŕwŕ Ācōrēba idji biadeba mŕra carebasida, Persiadebema boroba mŕa jarada sida. Maŕne ŕdjirŕa jarasidaa:

–Mŕēteara wayacusa odia.–

Ara maŕda ŕdjirŕba jŕwa bŕsidaa. ¹⁹ Baribŕŕ Horoŕ purudebema Sanbalŕba, Amoŕnebema dji droma Tobŕaba, Arabiadebema Gesem bida maŕ ŭŕsidade dairŕra nŕwŕ biē ipida jarasidaa:

–ĴCŕrēda odida crŕcha panŕ? ĴMŕwŕra Persiadebema borora igaradica?–

²⁰ M̃a nãwã panusia:

–Ăcõrẽ bajãne b̃ba dairãra carebaya jũma pãrãni carea. Dai, idji nezocarãba puru auđu jũrã ca b̃ðara wayacusa oðia. Bãrãra Jerusaleñnebema bororãéa. Nañ purura bãrãneéa. Bãrãra nama pananaca basía.–

Nehemia 6:15-16

6

¹⁵ Mañbe Elul jedecode ewari 25de Jerusaleñ puru mõgaraba auđu jũrã ca b̃ra jũma pãrãsidaa.* Pãrãni carea 52 ewari trajasidaa.

¹⁶ Dairã caita ðea druadebema dji quĩrũrãba mañ ãrĩsidaa bio ne wayasidaa idjaba quĩrã perasidaa. Ādjirãba cawasidaa dai Ācõrẽba carebasida mañ traju pãrãni carea.

* **6:15** Elul jedeco. Dadjirãba jedeco juachabada quĩrãca mañ Elul jedecora agosto de wa septiembrede baebaria.

JOB

¹ Ëberã Jo abadada Uz druade basia. Mañ Jora ne jũmane jipa basia idjaba jaradi neẽ basia. Idjia Ācõrẽra bio waya basia idjaba cadjirua sida quĩrĩaca basia. ² Joba siete warrarãda erobasia. Wẽrãcaurãda ũbea erobasia. ³ Siete mil ovejada, mil ũbea cameyoda, mil pacada, burro sida quiniento erobasia.* Idjaba nezocarãda zocãrã erobasia. Jũma Jordaã do ãmãdau odjabariare bearã cãyãbara idjira ne baraara basia.

⁴ Idji warrarãba ãdji deza basida abaa ne codi ewarida obadjidaa. Mãwã obadade ãdji ũbeabema djabawẽrãra trãbadjidaa ãdjirã ume abaa ne codamãrẽã. ⁵ Mañbe ãdji basida abaa ne codi ewari jõnacarea ãdji zeza Joba ãdjirãra trãbadjia Ācõrẽ quĩrãpita bia bali carea. Nãwã obadjia: diapededa pirabaripeda idji warrarã carea animarãda aba aba Ācõrẽa babue diabadjia. Idjia crĩcha basia: “Āibẽrã mã warrarãba cadjiruada osidada wa ãdji sodeba Ācõrẽra biẽ jarasidada.”

⁶ Ewari aba Ācõrẽ nezocarã bajãnebemada idji quĩrãpita zesidaa.† Diauru sida ãdjirã ume zesia.‡ ⁷ Mañne Ācõrẽba diaurua iwidisia:

–¿Bãra sãmaaba ze ba?–

Diauruba panusia:

–Bãa oda ejũãne pãrrãa nĩbadada ze baa.–

⁸ Ācõrẽba diaurua iwidisia:

–Bãa mã nezoca Jora ¿sãwã unu ba? Mãa oda ejũãne dewarada idji quĩrãca neẽa. Idjira ne jũmane jipa baa idjaba biẽ jaradi neẽ baa. Idjia mãra bio waya baa idjaba cadjiruara quĩrĩacaa.–

⁹ Mañne diauruba jarasia:

–Idjira ni cãrẽ sida sãwãca bẽrã mãwã bãra waya baa. ¹⁰ Baa idjira, idji ãberãrã, jũma idjia eroba sida bio waga erobaa auđu jũrã eroba quĩrãca. Idjia o bãra baa jũma bia odjabi baa. Mãwã idjia animarã beara zocãrã erobaa. ¹¹ Baribãrã baa jũma idjia erobada jãrĩbãrã, idjia bada biẽ jaraya ara badji quĩrãpita.–

¹² Mañne Ācõrẽba diaurua jarasia:

–Mãẽteara mãwã odua. Jũma idjia erobãra ba jãwaeda baa. Baribãrã idjira biẽ ocara baa.–

Ācõrẽba mãwã jaradacarea diaurura Ācõrẽ quĩrãpitabemada ãyã wãsia.

¹³ Ewari aba Jo warrarãba, wẽrãcaurã bida ãdji djaba nabema dede basida abaa ne codi ewarida o panasidaa. ¹⁴ Mañne ãberãda Jo dede jũpeda nãwã jarasia:

–Dairãra ba pacaba ba ejũãne traja panasidaa. Ba burrora dairã caita ne co duanasidaa. ¹⁵ Mañne cawaẽne sabeorãda ne drãde zedapeda ba nezocarãda jũma quenanapeda ba animarã beara jũma drãa edesidaa. Ababe mãdrã ãdrãsia bãa jarade zei carea.–

¹⁶ Mañba wadi jũma nẽbãrãẽne dewara nezocada jũesia. Mañba jarasia:

–Bajãneba baada dji cãbãyã baesia. Mañ baaba ba ovejara, ba oveja wagabadarã sida jũma quenasia. Ababe mãdrã ãdrãsia bãa jarade zei carea.–

¹⁷ Mañba wadi jũma nẽbãrãẽne dewara nezocada jũesia. Mañba jarasia:

* **1:3** Mil paca. Hebreo bedede jara baa quiniento pacada erobasida umé uméa abaa jã panada. Mañba jara baa jũma abaa mil erobasida. † **1:6** Ācõrẽ nezocarã bajãnebema. Hebreo bedede bã baa “Ācõrẽ warrarã.” ‡ **1:6** Diauru. Hebreo bedede bã baa “Satana.” Satana trãba jara baa: “Djãrã biẽ jarabari.”

–Caldeorāda o ũbeaareba ne drade zesidaa. Maḡarāba bḷ nezocarāda jūma quenanapeda bḷ cameyora jūma dra edesidaa. Ababe mḡdrḷ ḡdrasia bḷa jarade zei carea.–

¹⁸ Maḷba wadi jūma nēbḷḡḷēne dewara nezocada jūesia. Maḷba jarasia:

–Bḷ warrarāba, bḷ caurā biḷa bḷsriḷa ābaa ne codi ewarida bḷ warra nabema dede o panasidaa. ¹⁹ Māwā panḷne cawaēne ḡjūā pōāsa ewaraga bḷareba nāūrāda dji cābāyā puasia. Maḷ nāūrāba dera bḷ warrarā ḡrḷ cora edesia. Maḷba ādjirāra jūma quenasia. Ababe mḡdrḷ ḡdrasia bḷa jarade zei carea.–

²⁰ Jūma maḷ ũrīnacarea Jora piradrḷpeda sopuaba idjia cacuade jḷ bḷra cūētatasia idjaba borobichia tḷsia. Maḷbe chīrāborode barru cobepeda Ācōrēa bia bedeiasia. ²¹ Nāwā jarasia:

–Mḷra ara jāwā tosidāa. Ara jāwā beuya. Ācōrēba mḷa ne diasia. Idjaba maḷ diaḷara idjia jārīsia.

Baribḷḡḷ Ācōrēa bia jaraya.–

²² Jūma māwānamīna Joba cadjiruada oḡ basía. Idjia jaraḡ basía Ācōrēba biḡ o bḷda.

2

¹ Māwānacarea ewari aba Ācōrē nezocarā bajānebemada wayacusa idji quīrāpita zesidaa. Diauru sida ādjirā ume zesia. ² Maḷne Ācōrēba diaurua iwidisia:

–ḡBḷra sāmaḷba ze bḷ?–

Diauruba panusia:

–Bḷa oḷa ḡjūāne jūma pḷḡḷa nībaḷada ze bḷa.–

³ Maḷne Ācōrēba diaurua iwidisia:

–Bḷa mḷ nezoca Jora ḡsāwā unu bḷ? Mḷa oḷa ḡjūāne dewarada idji quīrāca neḡa. Idjira ne jūmane jipa bḷa idjaba biḡ jaraḷi neḡ bḷa. Mḷra bio waya bḷa idjaba cadjiruara quīrīācaa. Ni cārē cadjiruada oḡ bḷmīna bḷa mḷa jūma idjia erobaḷara jārībisia. Māwānamīna idjira waḷibiḷa jipa babaria.–

⁴ Maḷne diauruba jarasia:

–Idjira cacua bia bḷde jipa baya.* Ēberāba beu amaaba idjia erobḷra jūma diaya. ⁵ Maḷ bēḡ Jora puadeba cacua biḡ bḷdua. Maḷnebḷḡḷ idjia bḷda biḡ jaraya ara bḷdji quīrāpita.–

⁶ Ācōrēba diaurua jarasia:

–Māḡteara māwā odua. Idjira bḷ jḷwaeda bḷa. Baribḷḡḷ idjira beacara bḷa.–

⁷ Ācōrēba māwā jaraḷacarea diaurura idji quīrāpitabemada āyā wāsia. Wāpeda idjia Jora chāḷaba bio pua bḷsia. ⁸ Maḷne Jora ne babuebadamaa dji pora ḡrḷ chūmane wāsia. Mama zoco ārīnaba idji chāḷara caḷḷbadjia.

⁹ Māwā bḷde dji quimaba jarasia:

–ḡBḷra waḷibiḷa jipa ba quīrīā bḷca? Ācōrēda biḡ jarapeda beudua!–

¹⁰ Joba panusia:

–Wēḡ crīcha neḡ bḷ quīrāca bedearādua. Ācōrēba ne biada diabḷḡḷde dadjia bia edabadaa. Ara maḷ quīrāca Ācōrēba idu bia mīgabibḷḡḷde ḡmaḷ sida bia edaḷiḡ panḷca?–

Jūma māwānamīna Joba Ācōrēra biḡ jaraḡ basía.

¹¹ Joba idji dji biarāda ũbea erobasia: Elipa, Temaḷ druadebemaa; Bildá, Súa druadebemaa; idjaba Zopar, Naamat druadebemaa. Ādjia ũrīsidaa Jora ne jūmane biḡ bḷda. Maḷ bēḡ bedea ausidaa Jomaa wānapeda sobiabidi

* **2:4** Idjira cacua bia bḷde jipa baya. Hebreo bedeaḷe bḷ bḷa: “Eda ebari.”

careia idjaba idji ume ābaa panani careia. ¹² Jūēbādade tāmāba Jora unusidaa. Baribārā chādaba idji cacuada jūma bira bā bērā idjida māwā bāda cawadaē basia. Mañ careia ādjira jīgua jīā panesidaa. Mañne ādjia cacuada jā panāra sopuaba cōātasidaa idjaba ādji boro ārā egoro porada cuasidaa. ¹³ Mañbe Jo caita siete ewari egode chūpanesidaa āsa, diamasi bida. Baribārā ni abaada idji ume bededaē basia. Unusidaa idjira bio pua bāda.

Job 42:12-17

42

¹² Jūma māwānacarea jīrūare Ācōrēba Jóa idjia naārā erobada cāyābara auduara diasia. Māwā Joba catorce mil ovejada, sei mil cameyoda, mil umé pacada, mil burro sida erobesia.* ¹³ Siete warrarāda idjaba wērācaurāda ūbea unusia.† ¹⁴ Dji nabema caura trā bāsia Jemima. Mañarebemada trā bāsia Cesia. Jīrūarebemada trā bāsia Keren-hapuc. ¹⁵ Jūma nañ ējūāne wērāda biya quēda Jo caurā quīrāca neē basia. Joba erobādebemada idji warrarāa jedecaside idji caurāa bida abarica diasia.

¹⁶ Jūma māwānacarea Jora ciento cuarenta poa basia. Mañne unusia idji warrarāda, idji wiuzaquērāda, idji wiuzaquērā warrarāda, ādjirā warrarā sida. ¹⁷ Māwā bio waraga jaidabarisia.

* **42:12** Mil umé pacada. Hebreo bededaē jara bāa idjia 1000 pacada erobasida, umé uméa ābaa jā panāda. Mañba jara bāa jūma ābaa idjia 2000 erobasida. † **42:13** Siete warrarāda. Ācārā cartade bā bāa “catorce warrarāda.”

JONÁ

Joná Ācōrēnebemada mīrū wāna

¹ Ēberāda basia Joná abadada. Mañ Jonára Amitai warra basía.* Ewari aba Ācōrēba Jonáa jarasia:

² –Māa quīrīā bāa bāra Ninive puru dromanaa wāida. Māa unu bāa mañ purudebemarāba jūmawāyā cadjiruada o panāda. Mañ bērā ādjirāa jaradua māa cawa oida.–

³ Baribārā Ācōrēba jara bā ījā o amaaba Jonára Ācōrēnebemada mīrū wāsia. Wāne barco wibaribada puru Jope abadama jūēsia. Mama barcoda unusia Tarsi druadaa wāi carea bāda.† Parata diapeda barcode badosia Ācōrēnebemada tāmā mīrū wāi carea.

⁴ Baribārā mācua tāmā wānaēne Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā puābisia. Mañba pusara quīrū nūmepeda baidora barcode eđa wā nūmesia. Barcora todogozoaica nūmesia.

⁵ Mañ bērā barco edebādarāba ne wayaaba ādjiza ādji ācōrēa bedea djuburia duanesidaa. Mañ awara barcora wēsaara ūmemārēā ādji netatara jūma daidu batacuasidaa. Mañmisa Jonára barcode eđa wāpeda bio cāi basia. ⁶ Baribārā barcodebema boroba Jonára cāi bāda unune wāsia. Mañne jarasia:

–Bāra ċcārē cārēā jāwā cāi tabā? ¡Pirabaripeda bādji Ācōrēa iwididua! Idjia careba quīrīāibārā āībērā dadjirāra ēdrā bāisicada.–

⁷ Joná āta zedacarea barco edebādarāba ādjiza jara duanesidaa:

–Ne jemenenadrā cawađi carea caideba jāwā nañ minijīchiade panāda.–

Ara mañda ne jemenesidaa cawađi carea. Mañne cawasidaa Jonādra bedeade bāda. ⁸ Mañ carea ādjia jarasidaa:

–Daia jaradua bāa cārēda osida jāwā dadjirāra nañ minijīchiade panesidara. ċBāa cārēda obari? ċSāmaaba zebārā? ċBāra sāmaabema? ċSāāgā ēberārānebema?–

⁹ Jonāba panusia:

–Māra hebreoda jāwā bāa. Māa bajānebema Ācōrēa bia bedeabaria. Idjia pusara, nañ ējūā sida osia.–

¹⁰ Mañ awara jarasia idjira Ācōrēnebemada mīrū wābārāda. Mañ cawasidade ādjirāra bio ne wayasidaa. Mañ carea ādjia iwidisidaa:

–ċBāa cārē cārēā jāwā osi?–

¹¹ Mañmisa pusara auđuara quīrūbārā bērā ādjia iwidisidaa:

–ċJāābe bāra sāwā ođi pusa quīrūbira tumabiđi carea?–

¹² Jonāba panusia:

–Māra daidu batabledua. Māwābārā pusara tumaya. Māa cawa bāa mādra bedeade bāda nañ pusa jācua quīrū nūmā carea.–

¹³ Baribārā barco edebādarāba auđuara wisidaa doyaa wāni carea. Māwāmīna poyadaē basia, pusara wetara quīrūna bērā. ¹⁴ Mañ carea Ācōrēa nāwā iwidisidaa:

–Ācōrē, nañ ēberā beabāda carea दौरā beubirādua. Idjida bedea neē bāda beadibārā, दौरā bedeade bārādua. Wārāda bāabārā ara bādjiā crīcha bā quīrāca o bāa.–

* 1:1 2 Reye 14:25. † 1:3 Hebreorāmaarā mañ Tarsira dji tāmāara bā druā basia.

¹⁵ Māwā jaradapeda Jonára daidu batabuesidaa. Ara mañda pusara tuma-sia. ¹⁶ Mañ unusidade barco edebadarāba Ācōrē wayaadeba animarāda babue diasidaa. Mañ awara wārāneba jarasidaa idjira ēpēnida.

¹⁷ Mañne Ācōrēba beda waibada diabuesia Joná mīmārēā. Mañ beda biteda Jonára ewari ūbea basia.

2

Jonába Ācōrēa iwidida

- ¹ Mañne Jonába beda bitedaaba Ācōrēa nāwā iwidisia:
² Mā biē beside māa bedea djuburiasia, mā Boro Ācōrē, mañne bla mā bedeara panusia.
 Mā beubodoba māa bedea djuburiasia, mañne bla mā bedeara ūrīsia.
³ Bla māra pusa nābuađe batabuebisia. Mañne pusaba māra abeda jūma ānā edasia. Bla pusa bogozoa bla diabuedara mā ārā wāsia.
⁴ Mañ bēra crīchasia bla māra igarapeda bla quīrāpitabemada āyā basida. Māa crīchasia bla de droma biya quiruda waa unuēda.*
⁵ Pusaba māra jūma ānā erobasia. Abeda māra pusajāne basia. Mañne pusajānebema chiruara mā borode bāracuasia.
⁶ Abeda māra edu pusajāne ta wāsia. Mamaaba māra waa ēdraēda crīchasia. Baribara mā Boro Ācōrē, bla mañ beuidebemada māra ēdra edasia.
⁷ Beubodo baside māa bara quīrānebasia. Mañne bla de droma bia quirudeba bla ūrīsia māa bedea djuburia bada.
⁸ Jāwaba oda ācōrē ābaē bea ēpēbadarāba bla careba bara igarabadaa.
⁹ Baribara māa bio bia bada abarađe animarāda bla babue dia baya. Mañ awara bla ume bedea bada māa jūma daucha o baya. Mā Boro Ācōrē, ababe babara māra poya ēdra baya.
¹⁰ Mañne Ācōrēba bedaa Jonára pusa icawa webisia.

3

Ninive puruba ījāna

- ¹ Ācōrēa wayacusa Joná ume bedeasia. Nāwā jarasia:
² –Ninive puru dromanaa wādua. Māa bla jarabarađa ādjirāa jaradua.–
³ Ara mañda Jonára Ninivedaa wāsia Ācōrēba jarađa quīrāca. Mañ Ninivera puru droma basia. Mañ bēra puru jūma parrāi carea ewari ūbea edebadja.
⁴ Jonára purude edaa wāpeda nabema ewaride parrāa nībasia.* Nāwā jīgua jara nībasia:
 –iCuarenta ewari babarađe Ācōrēba nañ Ninive purura jūma ārīya!–
⁵ Māwā bađe Ninivedebemarāba, drōārāba, warrarā bida Ācōrē bedeara ījāsidaa. Mañ carea ne codaca ewarida osidaa. Idjaba sopua careabema jābadara jāsidāa.
⁶ Ninivedebema boroba māra cawasia. Mañ carea idji bugue biya quirudebemada pirabaripeda idji djio biya quedeara ērāpeda sopua careabema jābarida jāsia. Mañbe ne babueda pora ārā chūmesia idji cadjirua oda carea sopua bada acabi carea. ⁷ Mañne dji boroba, idjiare dji droma bearā bida nāwā jarasidaa jūma idji purudebemarāba ījā ođamārēā:

* **2:4** Māa crīchasia bla de droma biya quiruda waa unuēda. Griego bedeadē māwā ba bla. Hebreo bedeadē nāwā bla: “Māwāmīna māa crīchasia bla de droma biya quiruda wayacusa unuida.” * **3:4** Nabema ewaride parrāa nībasia. Mañ bedēaba idjaba jara bla: “Ewari aba parrāa nībasia.”

–Jūmarāba ne coḁaca ewarida oḁadua. Idjaba ni cārē siḁa dorānadua. Mañ awara bārā pacada, bārā oveja siḁa ne cobirānadua. Baido siḁa dawarānadua. ⁸ Mañ awara sopua careabema jābadada jānadua. Idjaba sopua careabema wuada bādji animarā ārā ḁacuadadua. Mañbe Ācōrēa wārā arada soḁeba quīrā djuburia iwiḁiḁadua. Mañ awara bārāba cadjirua obadara igaraḁadua. Idjaba bārāba djārā biē obadara idu ḁaḁadua. ⁹ Māwā o panāneba Ācōrēba dadjirāra cawa oēsicada āteḁarā idji quīrūbira tumabiḁisicada. Māwāra dadjirāra quininaēsicada.–

¹⁰ Ninivedebemarāba māwā o panāra Ācōrēba unusia. Idjaba sāwā ādji cadjiruara idu ḁasiḁada unusia. Mañ carea idjia cawa oi jaraḁara oē basía.

4

Ācōrēba Ninive quīrā djuburiada

¹ Ācōrēba māwā quīrā djuburiadara Jonába abeḁa biē unusia. Mañ bērā bio quīrūsia. ² Idjia Ācōrēa nāwā jarasia:

–Mā Boro Ācōrē, waḁibida mā druade ḁaside ḁmā jaraē basica ara mā quīrāca māwāida? Mañ carea māra Tarsi druadaa mīrū wā quīrīāsia. Mā bio cawa ḁa ḁa biadeba ēberārāra carebabarida. Bāra quīrā djuburiaiḁa ḁa. Isabe quīrūcaa. Bā quīrīāra bio waiḁa ḁa bērā ēberārāba cadjiruada idu ḁasiḁara ḁa ādjirā cawa oi jaraḁara quīrādoabaria. ³ Mañ carea mā Boro Ācōrē, mā ḁa quīrā djuburia iwiḁiya abeḁa māra beamārēā. Zocai bei cāyābara biara ḁa māra beuida.–

⁴ Baribāra Ācōrēba jarasia:

–ḁamaarā bia ḁa ḁa jāwā quīrū ḁara?–

⁵ Mañbe Jonāra puru dajadaa wāpeḁa āmāḁau odjabariare de zaqueda osia. Mañ de zaque edre chūmepeḁa jā ḁesia Ninive purura sāwāi cawaya. ⁶ Māwā ḁa Ācōrēba Joná caita jācara quedua jouḁa ḁa tunubipeḁa waribisia.* Mañ jācarara Joná chūmā ārā ḁarā wāna bērā Jonāra cūrāsade necai ḁesia. Idjira capīpia ḁesia mā jācara carea.

⁷ Baribāra nurēma diapēḁa Ācōrēba caragada diabuesia mā jācara comārēā. Mañba jācarara beusia. ⁸ Besea odjadacarea Ācōrēba āmāḁau odjabariareba nāūrā jāwārāda puābisia. Mañne beseaba Jonāra bá nūmesia. Māwā ḁa Jonāra cacua norraḁari nūmesia. Mañ carea idjira wetara beu quīrīāsia. Nāwā jarasia:

–Zocai bei cāyābara biara ḁa māra beuida.–

⁹ Baribāra Ācōrēba idjía iwiḁisia:

–ḁa jācara beuḁa carea bia ḁa ḁa jāwā quīrū ḁara?–

Jonába panusia:

–Māē. Wārāda māmaarā bia ḁa jāwā quīrū ḁaira. Māra quīrūbideba abeḁa beu quīrīā ḁa.–

¹⁰ Mañ carea Ācōrēba idjía jarasia:

–Jācara ḁa caita tununara ḁa uē basía idjaba waribiē basía. Diamasi tunupeḁa nurēma diamasi beusia. Baribāra mā jācara beuḁa carea ḁa sopua ḁa. ¹¹ Bā mā jācara carea sopua ḁa, ḁNinive puru droma cawa oida ḁa carea auḁuara sopua ḁapeḁa mā quīrā djuburiaiē basica? Wārāda

* **4:6** Wārāda cawadaē panā cārē quedua basida, hebreo beḁea cawa bea biḁa cawadaē panā bērā.

jã purude cadjirua o panΛ adua beada 120 mil auðu panΛa.† Maã awara animarã sida baraa.–

† **4:11** Cadjirua o panΛ adua bea. Maã bedeara idjaba nãwã traducida bΛa: “Warrarã adua quedea.”
Hebreo bedeadẽ nãwã bÁ bΛa: “JΛwa arara idjaba jΛwa acΛra cawaẽ bea.”

MATEO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MATEOBA BΛDΛ

Jesu ume nĩbabari Mateoba nañ cartara bΛsia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata jΛrΛ pe baside Jesuba idjira trΛsia (9:9-13). ΛcarΛmaarā Mateoba Marco cartada edapeda judiorā itea ebudaara bΛsia cawadamārē Jesura ādjirā boroda idjaba Ācōrēba ādjirā ēdrΛ edabari diai jaradada.

Naārā bΛsia Jesucritora Abrahañneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu todadebemada (1:19deba aba 2:23daa), Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu mĩā sēnanebemada (4:1-11).

Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea amene droma caita odadebemada (4:12deba aba 14:12daa). Eda bΛ bΛa idjia eyade jaradiadada (5:1neba aba 7:29daa), idjia ne ununaca ocuadada (8:1neba aba 9:38daa), idjia edadarā doce diabuedada (10:1-42), idjaba ne jara bΛdeba jaradiadada (11:1neba aba 14:12daa).

Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea drua āi pΛrrΛa jaradia badadebemada (14:13deba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wābΛrΛde jaradia badadebemada (17:22deba aba 20:34daa).

Jĩrũare bΛ bΛa Jesura Jerusaleñne māwānanebemada (21:1neba aba 28:20daa). Eda bΛ bΛa Jesuba saduceorā, pariseorā, dewararā sida biē jaradada (capítulo 21–23), Ācōrēba cawa oiidebemada (capítulo 24–25), Jesu crude beupeba ĩrēbadada (26:1neba aba 28:15daa) idjaba idji ĩjā bearā puru beaza diabuedada (28:16-20).

Jesucrito ēberārā drōāenabemarā

Luca 3:23-38

¹ Nañ cartara Jesucritodebema. Jesucritora dadji drōāenabemarā Abrahañneba idjaba Davideba nāwā zesia.* ² Abrahañba warra Isada unusia. Mañbe Isadeba Jacoboda yōsia. Jacobodeba Judada, idji djabarā sida yōsidaa. ³ Judadeba Paréda, Zará sida yōsidaa. Ādji papara Tamará basía. Parédeba Esroñda yōsia. Esroñneba Arañda yōsia. ⁴ Arañneba Aminadáda yōsia. Aminadádeba Naasoñda yōsia. Naasoñneba Salmoñda yōsia. ⁵ Salmoñneba Booda yōsia. Boo papara Rahá basía. Boodeba Obéda yōsia. Obé papara Rut basía. Obédeba Jeséda yōsia. ⁶ Mañbe Jesédeba dadji israelerā boro Davira yōsia.

Davideba Salomoñda yōsia. Salomoñ papara naēna Uríaba erobasia.† ⁷ Mañbe Salomoñneba Roboañda yōsia. Roboañneba Abíada yōsia. Abíadeba Asada yōsia. ⁸ Asadeba Josapada yōsia. Josapadeba Jorañda yōsia. Jorañneba Uzíada yōsia. ⁹ Uzíadeba Jotañda yōsia. Jotañneba Acáda yōsia. Acádeba Ezequiada yōsia. ¹⁰ Ezequiadeba Manaseda yōsia. Manasedeba Amoñda yōsia. Amoñneba Josíada yōsia. ¹¹ Josíadeba Jeconiada, idji djabarā sida yōsidaa.‡ Mañ ewaride Babilonianebebeba israelerā poyadapeda ādji druadaa jida edesidaa.§

¹² Babilonia druade panenacarea Jeconianebe Salatielida yōsia. Salatieldeba Zorobabelda yōsia. ¹³ Zorobabeldeba Abiuda yōsia. Abiudeba Eliaquiñda yōsia. Eliaquiñneba Azoda yōsia. ¹⁴ Azodeba Sadoda yōsia.

* **1:1** Genesi 12:1-3; 2 Samuel 7:16. † **1:6** 2 Samuel 11; 12. ‡ **1:11** Mañ Jeconiara idjaba Joaquĩñ abadaa. § **1:11** 2 Reye 24:8-16.

Sadodeba Aquiãda yõsia. Aquiãneba Eliuda yõsia. ¹⁵ Eliudeba Eleazada yõsia. Eleazadeba Mataãda yõsia. Mataãneba Jacoboda yõsia. ¹⁶ Jacobodeba Josedada yõsia. Jose quimara Maria basía. Idjaba Mariaba Jesuda tosia. Ara maã Jesura Æcõrẽba diai jaraða ãdr̃a edabari abadaa.

¹⁷ Mãwã Abrahaãneba aba Davidaa catorce drõãenabemarãda panasidaa. Davi ewarideba aba Babilonia druadaa jida edepedadaa catorce drõãenabemarãda panasidaa. Idjaba Babilonia druadaa jida edepedadeba aba Æcõrẽba ãdr̃a edabari diai jaraða zedaa catorce drõãenabemarãda panasidaa.

Jesucrito toda

Luca 2:1-7

¹⁸ Jesucrito todara nãwã basia: dji papa Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Barib̃r̃a dji edadi naẽna Mariara Æcõrẽ Jauredeba biogoa besia. ¹⁹ Dji quima Josera ãberã jipa basia. Maã bẽrã Mariara jũmarã quĩrãpita biẽ jara amaaba chupea igara quĩrã basia. ²⁰ Mãwã crĩcha b̃ade bajãnebema nezocada cãimocaradeba Josemaa zepeda nãwã jarasia:

–Jose, Davideba zeda, Maria edaira wayarãdua, idjira Æcõrẽ Jauredebab̃r̃a biogoa b̃a bẽrã. ²¹ Mariaba warrada toya. Maã warraba idji purura ãdji cadjirua debemada ãdr̃a edaya. Maã bẽrã idjira tr̃ã b̃adua Jesu.–

²² Jũma maãg̃ara mãwãsia Æcõrẽba naẽna jaraða quĩrãca. Idjideba bedeabariba nãwã jarasia:

²³ Wẽrã umaquĩrã adua b̃ada biogoa bepeda warrada toya.

Ëberãrãba dji warrara Emanuel adia.*

(Maã tr̃ãba jara b̃aa “Æcõrẽba dadjirã ume b̃ada.”)

²⁴ Maãne Josera cãimocara nũmanada ãr̃ãmapeda Æcõrẽ nezoca bajãnebemaba jaraða quĩrãca osia. Mariara edasia. ²⁵ Barib̃r̃a ãbaa cãĩnaca basía aba maã warra iwina tob̃r̃adaa.† Todacarea Joseba idjira tr̃ã b̃asia Jesu.

2

Chĩdaudeba cawa jarabadaba Jesu ac̃ade zepedada

¹ Jesu Beleã purude Judea druade tosideade Herode dji Droma abadada dji boro basía.* Maã ewaride ãc̃r̃a ãberãrãda ãmãdau odjabariare b̃a druadeba Jerusaleã purude jũsidaa. Maãg̃arãba chĩdau ac̃a pañneba ne cawabadjidaa.

² Maãne ãdjia iwidisidaa:

–Naã druade judiorã boro bai warrada tosia. Idjira ¿sãma b̃a? Daiba ãmãdau odjabariare b̃a druadeba chĩdau idjidebemada unusidaa.† Nama ze paña idjia bia bedeadĩ carea.–

³ Maã ãr̃ĩside Herodera biẽ besia abaãda idji cacuabari bei bẽrã. Idjaba Herodeba sãwã oida cawadaẽ paña bẽrã jũma Jerusaleãnebemarã sida biẽ panesidaa. ⁴ Maãne Herodeba jũma sacerdote bororãda, judiorã ley jaradi-abada sida tr̃ãcuapeða iwidisia:

–Æcõrẽba ãdr̃a edabari diai jaraðara ¿sãmab̃r̃a toida b̃a?–‡

⁵ Ædjirãba panusidaa:

* **1:23** Isaías 7:14. † **1:25** Iwina. Griego bedeadẽ ãc̃r̃a cartade mãra neẽa. * **2:1** Maãg̃a Herodera “dji Droma” abadjidaa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de biða odja b̃aa. Waabema bororã Herode abadada idjideba yõsidaa. † **2:2** Numero 24:17. ‡ **2:4** Æcõrẽba ãdr̃a edabari diai jaraða. Mãra griego bedeadẽ “Crito” b̃a b̃aa. Critora tr̃ãẽa. Jara b̃aa “Æcõrẽba ãdr̃a edabari diai jaraðada” wa “Æcõrẽba dadjirã Boroda b̃adada.” Arameo bedeadẽ jarabadaa “Mesías.”

–Beleñ purude nañ Judea druade toida ḇa. Mañnebemada Ācōrēneba bedeabariba nāwā jarasia:

⁶ Beleñ purura Judadebema puru droma bea tãēna dji edaara ḇaēa.

Mañ purudeba dji boroda aba zeya.

Mañ boroba m̱ puru Israelera bia pe erobaya.–§

⁷ Mañbe Herodeba chīdaudeba cawa jarabadarāra mērā tṟcuasia. Dji warra toda ewari cawai carea ādjia iwidisia dji chīdaura sãlbede odjasida. Mañne dji ewarira jarasidaa. ⁸ Ādjira Beleñnaa wābiḇṟde Herodeba jarasia:

–Jāma wānapeda dji warra zaquera bio quĩṟcui iwiḏi wānadua. Unusidara m̱a jarade zeḏdua m̱ sida idjimaā bia bedede wāi carea.–

⁹⁻¹⁰ Herodeba m̱wā jaradacarea ādjira wāsidaa. Mañbe chīdau ām̱dau odjabariare unupeḏara wayacusa unusidaa. Unusiḏe bio ḇsṟidasidaa. Dji chīdaura ādji na wāsia aba dji warra zaque ḇama piqui nūmeḇṟdaa.

¹¹ Dede eda wāḇḏde warra zaquera dji papa Maria ume ḇada unusidaa. Ara mañda chīṟborode copanenapeda warra zaquea bia bedeasidaa. Mañbe ādjiza baurudeda ewadapeda warra zaquea oroda, incienso querada, mirra quera sida diasidaa. ¹² M̱wānacarea Ācōrēba ādjiṟa cāimocaradeba cawabisia Herodema jēda wāṟnam̱ṟē. Mañ ḇērā dewara óareba ādji druadaa wāsidaa.

Egipto druadaa m̱ṟ wāpedada

¹³ Ādji wāpedadacarea Ācōrē nezoca bajānebemada cāimocaradeba zepeda Josea jarasia:

–Herodeba ḇ warra zaquera j̱ṟ ḇa beai carea. Mañba piradṟpeda ḇ warra zaquera, dji papa sida edapeda Egipto druadaa wānadua. Mama bedua aba m̱a jaraḇṟdaa.–

¹⁴ Ara mañda Josea diamasi piradṟpeda warra zaquera, dji papa sida edapeda Egiptodaa edesia. ¹⁵ Ādjira mama panesidaa aba Herode beuḇṟdaa. Mañg̱ara m̱wāsia Ācōrēba jarada quĩṟca. Idjideba bedeabariba nāwā jarasia: “M̱a m̱ warrara tṟsia Egiptodeba zem̱ṟē.”*

Herodeba Beleñnebema warraṟ quenabida

¹⁶ Herodeba cawasia chīdaudeba cawa jarabadarāba idjira cūṟgasidada. Mañ carea bio quĩṟpeda Beleñnebema warra zaqueṟ poa umēneba edaa quedeada jūma quenabisia. Ara caitabema sida quenabisia. M̱wā osia chīdaudeba cawa jarabadarāba chīdau unupeḏada ewarira idjia jarapeḏada ḇērā. ¹⁷ M̱wā jūmaṟda sopuasidaa Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quĩṟca. Nāwā jarasia:

¹⁸ Ramá purude ūṟsidaa aega jīā ḇada, sopua jīā ḇada, idjaba aujīā ḇada.

Raquelera idji warraṟ carea jīā ḇada m̱wā basia.

Idji sobiabidira quĩṟē basia idji warraṟ neē beda ḇērā.†

Jose Egiptodeba jēda zeda

¹⁹ Herode beuside Josea wadi Egiptode basia. Mañne bajānebema nezocada idjimaā cāimocaradeba zesia. ²⁰ Mañ nezocaba idjia jarasia:

–Ḇ warra zaque bea quĩṟā beadara beusidaa. Mañ ḇērā piradṟpeda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israeldaa ededua.–

²¹ Ara mañda Josea piradṟpeda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² Bariḇṟ Joseba ūṟsia Arquelaoda idji zeza Herode cacuabari Judea druadebema boroda besida. Mañ carea mamaa wāida wayasia. Bariḇṟ Ācōrēba idjia cāimocaradeba jarada ḇērā Galilea druadaa wāsia. ²³ Mama puru

Nazare abadađe b̄esia. Maḷgḷara m̄aw̄asia Ācōrēneba bed̄eabadarāba n̄aw̄a jarapedada quīrāca: “Idjira Nazaredebemaana adia.”†

3

Borocuebari Juaḷnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juaḷ 1:19-28

¹ M̄aw̄anacarea Borocuebari Juaḷba Judeade ējūā pōāsa ewaraga b̄ade jara-dia b̄esia. ² N̄aw̄a jarabadjia:

–Ācōrēra zebḷḷa jūmarā Boro bai carea.* Maḷ carea b̄ārāba cadjirua obadara igaradapeda idjima zedadua.–

³ Maḷ Juaḷnebemada Ācōrēneba bed̄eabari Isaíaba jarasia:

Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga b̄ade jīgua bed̄ea b̄a:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edad̄amārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Juaḷba jḷbarira cameyo cara oda basía. Idjia jḷ b̄a trājḷbarira animarā e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia. ⁵ Maḷne ēberārā Jerusaleḷnebemarāda, jūma Judea druadebemarāda, idjaba jūma Jordaḷ do caita b̄earā sida Juaḷmaa w̄abadjidāa. ⁶ Ādjia cadjirua oped̄adada idji quīrāpita ebuda jarabadjidāa. Maḷbe Juaḷba ādjirāra Jordaḷ dode borocuebadjia. ⁷ M̄aw̄a b̄ade ḷcarḷ judiorā ley jaradiabadada zesidāa Juaḷba borocuemārēā. ḷcarḷara pariseorā basía; ḷcarḷara saduceorā basía. Baribḷḷa Juaḷba ādjirā unubḷḷade jarasia:

–Dama ēberārā, ḷcaiba jarasi b̄ārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida?

⁸ B̄ārāba o panḷneba unubid̄adua w̄arāda Ācōrēmaa zesidada. ⁹ Crīcharān̄adua Abrahāḷ warrarā b̄ērā Ācōrēba cawa oēda. M̄a b̄ārā ebuda jaraya: Ācōrēba quīrīāibḷḷa, za tab̄ea mōgarara Abrahāḷ warrarā babicuaya. ¹⁰ Maḷ awara m̄a jaraya: Ācōrēba zagarada erob̄a bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zaud̄acara tutacuapeda tab̄ade b̄atacuaya. Ara maḷ quīrāca Ācōrēba cadjirua obadarāda cawa oya.

¹¹ M̄a b̄ārāra baidoba borocueya Ācōrēmaa zesidada cawabi carea. Baribḷḷa m̄a caid̄u zebḷḷada m̄a cāyābara dji dromaara b̄a. Maḷ b̄ērā idjia jīrūne jḷ b̄a ērāi carea m̄ra bia b̄ēā. Idjiabḷḷa Ācōrē Jaureda diaya.‡ Baribḷḷa ījānaēbḷḷa cawa oya.§ ¹² Ezoai careabemara idji jḷwade erob̄a porara dji ta umebemada āyā b̄ai carea. Maḷbe dji tara wagaya baribḷḷa dji porara tab̄a uruade babueya.–

Juaḷba Jesu borocueda

Marco 1:9-11; Luca 3:21-22

¹³ Maḷ ewaride Jesura Galilea druadeba Jordaḷ dod̄aa zesia Juaḷba idjira borocuemārēā. ¹⁴ Baribḷḷa Juaḷba borocue amaaba jarasia:

–Bḷabḷḷa m̄ra borocueida b̄a. ḷCārē cārēā b̄ara m̄maa ze b̄a?–

¹⁵ Maḷne Jesuba panusia:

–Nawena b̄a obari quīrāca odua. Biara b̄a dadjia jūma jipa odida Ācōrēba obi b̄a quīrāca.–

Ara maḷda Juaḷba ījāsia. ¹⁶ Jesura borocuepeda doedaḷba druwa w̄abḷḷade cawaēne bajāda ewasia. Maḷne Jesuba Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji

† **2:23** Idjira Nazaredebemaana adia. Nazare tr̄ra hebreo bed̄eade “nezer” jarabadaa. Maḷ bed̄eaba jara b̄a “bacuru tucuda.” Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. * **3:2** Daniel 2:44. † **3:3** Isaía 40:3. ‡ **3:11** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bed̄eade n̄aw̄a b̄a b̄a: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § **3:11** Cawa oya. Griego bed̄eade n̄aw̄a b̄a b̄a: “Uruaba borocueya.”

ãrã zebΛrΛda unusia. ¹⁷ Maã awara Æcõrẽ bajãneba eda bedebΛrΛda ùrĩsidaa. Nãwã jarasia:

–NaãdrΛ mΛ Warra quĩrĩã bΛa. MΛra idji carea bio bΛsrida bΛa.–*

4

Diauruba Jesu mĩã sēna

Marco 1:12-13; Luca 4:1-13

¹ Mãwãnacarea Æcõrẽ Jaureba Jesura ãjũã põãsa ewaraga bΛdaa edesia. Maãbe diauruba idjira mĩã sēsia Æcõrẽra igarabi carea. ² Jesura cuarenta ewari ãsa, diamasi bida ne coẽ bada bẽrã jarra besia. ³ Mãwã bΛde mĩã sēbarira zesia. Idjia jarasia:

–BΛda wãrãda Æcõrẽ WarrabΛrΛ, jaradua za tabea mōgaraa paã bamãrẽã.–

⁴ BaribΛrΛ Jesuba panusia:

–Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: ababe ne co bΛdeba ēberãra zocai baẽa, ãtebΛrΛ jũma Æcõrẽba jara bΛ ãjã bΛdeba zocai baya.–*

⁵ Mãwãnacarea diauruba Jesura Jerusaleã, Æcõrẽ itea bΛ purudaa edesia. Mama Æcõrẽ de droma boro ãtΛara bΛmaa edesia. ⁶ Maãbe diauruba jarasia:

–BΛda wãrãda Æcõrẽ WarrabΛrΛ, namaΛba udu jãdrΛdua. Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa:

Æcõrẽba idji bajãnebema nezocarãda diabueya bΛ carebamãrẽã.

BΛra ãdji jΛwade edadia bΛ jĩrũra mōgaraba puarãmãrẽã.†

⁷ Maãne Jesuba diaurua jarasia:

–Æcõrẽ Bedeade idjaba jara bΛa: “Bariduada orãdua bãrã Boro Æcõrẽba carebai cawaya.”–‡

⁸ Mãwãnacarea diauruba Jesura eya ãtΛ bΛde edesia. MamaΛba Jesua jũma naã ãjũãne bea puruda, puruza ne bia quedeada sida acΛbisia. ⁹ Maãbe diauruba jarasia:

–BΛda chĩrãborode cobepeda mΛa bia bedeaibΛrΛ, naãgara jũma mΛa bΛa diaya bΛ jΛwadeada erobamãrẽã.–

¹⁰ Maãne Jesuba diaurua jarasia:

–Satana, ãyã wãdua. Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: “BΛ Boro ÆcõrẽabΛrΛ bia bedeadua. Aba idjidrΛ ãjã badua.”–§

¹¹ Ara maãda diaurura Jesu caitabemada ãyã wãsia. Maãne Æcõrẽ nezoca bajãnebemarãda Jesumaa zedapeda idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Marco 1:14-15; Luca 4:14-15

¹² Borocuebari Juaã preso bΛ ùrĩside Jesura jẽda Galilea druadaa wãsia.

¹³ BaribΛrΛ Nazare purude beẽ basía, ãtebΛrΛ Capernauã purude bade wãsia. Maã purura amene droma icawa bΛa. Neptalideba yõpedada israelerã ãjũãne bΛa idjaba Zabuloãneba yõpedadarã ãjũã caita bΛa. ¹⁴ Maãgara mãwãsia Æcõrẽneba bedebari Isaiãba bΛda quĩrãca. Nãwã bΛsia:

¹⁵ Bãrã Zabuloã idjaba Neptali ãjũãne bearã, judiorãé Galileade bearã, amene dromanaa wãbada o caita bearã, Jordaã do icawa bearã:

¹⁶ Bãrãra pãĩmane duanasidaa Æcõrẽ adua panana bẽrã.

BaribΛrΛ idira ãnaane duana Æcõrẽnebemada cawa panΛ bẽrã.

Bãrãra zocai panΛmĩna beuda quĩrãca duanabadjidaa.

* 3:17 Isaiã 42:1-4. * 4:4 Deuteronomio 8:3. † 4:6 Salmo 91:11,12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6:16. § 4:10 Deuteronomio 6:13. Satana. Maã trãra hebreo bedeadeba ze bΛa.

Baribara idira amãdau odjabara quĩrãca Açõrẽba ara idjidebemada bãrãa cawabi ba.*

¹⁷ Maã ewarideba ãtaa Jesuba nãwã jara nĩbasia:

–Açõrẽba bãrã Boro bai carea zebara.† Maã carea bãrãba cadjirua obadara igaradapeda idjima zedadua.–

Jesuba beda baribadarã trãna

Marco 1:16-20; Luca 5:1-11

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nĩne ãberãda umé unusia. Abara Simoã basia, Pedro abadada. Dewarabemara dji djaba Andre basia. Maã ãberãrãba beda beabadarã basia. Adjira doeda beda bari panasidaa. ¹⁹ Jesuba adjia jarasia:

–Mã ume zedadua. Bãrãba beda baribada quĩrãca mã bãrãa jaradiaya ãberãrãda mãmaa enenamãrẽã.–

²⁰ Ara mãda adji beda baribadara amenapeda Jesu ume wãsidea.

²¹ Nocodaa wãbara de Jesuba dewara ãberãda umé unusia. Abara Zebedeo warra Santiago basia. Dewarabemara dji djaba Juaã basia. Adjia zeza ume jãbade beda baribada cõa beada ca panasidaa. Mãbe Jesuba adjira trãsia idji ume wãnamãrẽã. ²² Ara mãda adji jãbara, adjia zeza sida amenapeda Jesu ume wãsidea.

Jesu Galilea druade parãada

Luca 6:17-19

²³ Jesura jũma Galilea druade parãa wãsia. Judiorã dji jãrebada deza jaradiabadjia Açõrẽba adji Boro bai carea zebara. Maã beada bia jaradiade wãbara za jũma ãberãrã cacua biẽ beada biabicuasias. ²⁴ Maã bãrã idjira jũma Siria druade trã bagasia. Maã carea ãberãrãba jũma quĩrãtanoaneba cacua biẽ beada, cacua pua bara beada, jai bara beada, wawa beada, baradrã bea sida idjima enebadjidaa. Jesuba adjirãra jũma biabibadjia. ²⁵ Maã carea zocãrã Galileadebemarãda, Decapoli druadebemarãda, Jerusalembemarãda, Judeadebemarãda, Jordaã do quĩrãrẽbemarã sida Jesu caidu wãsidea.

5

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Luca 6:20-23

¹ ãberãrã zocãrã unuside Jesura eyade ãtaa wãpeda chũmesia. Mãne idji ume nĩbabadarãda idjima zesidaa. ² Mãbe Jesuba nãwã jaradiasia:

³ Bãrãba ara bãduba dji biaẽda cawa panabara, bio bia panã Bajãne Bãba pe erobã bãrã.

⁴ Bãrãda sopua beabara, bio bia panã Açõrẽba mã sopuara jõbi bãrã.

⁵ Bãrãba dji dromada beadi carea jãrãdaẽbara, bio bia panã Açõrẽba bãrãa jũma naã ãjũãra diai bãrã.

⁶ Wãrãda sodeba jipa o quĩrã beadibara, bio bia panã bãrãba quĩrã beara Açõrẽba diai bãrã.

⁷ Bãrãda quĩrã djuburiaya beadibara, bio bia panã Açõrẽba quĩrã djuburiai bãrã.

⁸ Bãrãra sodeba ababe Açõrẽ itea beabara bio bia panã Açõrẽra ununi bãrã.

⁹ Bãrãba jũmarãda ãbaa necai beadamãrẽã o beabara, bio bia panã Açõrẽ warrarãana adi bãrã.

¹⁰ Bãrã jipa bea carea dewararãba biẽ odibara, bãrãra bio bia panã Bajãne Bãba pe erobã bãrã.

* 4:16 Isaia 9:1-2. † 4:17 Daniel 2:44.

¹¹ Bārāda mǎ carea biē jaradib_{ARΛ}, biē odib_{ARΛ}, idjaba quīrātanoa sewadeba biē jaradib_{ARΛ}, bio bia pan_Λ.

¹² Bio capipia beadadua, bārāba nebia wai_{BΛ}ada bajāne eropan_Λ bērā.

Drōāenabema ewari_{de} bida Ācōrēneba bedēabadarāda ara maǎ quīrāca biē odi carea ēpēsidaa.

Tā idjaba ānaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

¹³ Bārāra naǎ ējūāne tā quīrāca pan_Λ.^{*} Barib_{ARΛ} tā c_Λyada jōib_{ARΛ} ħsāwā wayacusa c_Λya bei? Abeda biē beya. Biara b_Λa dajadaa batabuedida ār_Λ t_Λgadamārēā. ¹⁴ Bārāra ānaa quīrāca beaa, naǎ ējūāne beaba bārāneba Ācōrēnebemada unu pan_Λ bērā. Puru eyade b_Λda ħsāwā mērāni? ¹⁵ Ni aba_Λba ībīrāda coadapeda epedeco droma edre b_Λdacaa. Āteb_{ARΛ} āt_Λ dji b_Λbadade nūm_Λbadaa jūma dji dejāne beara ānaane beadamārēā. ¹⁶ Ara maǎ quīrāca ēberārā quīrāpita biada o pananadua ādjirāba dadji Zeza bajāne b_Λa bia bedeadamārēā.

Ācōrēba Moisea diada ley jūma odidebema

¹⁷ Crīcharānadua mǎra zesida Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedēabadarāba b_Λpedada sida āyā b_Λi carea. Mǎra maǎ carea zeē basía, āteb_{ARΛ} zesia ādjia jara pan_Λda jūma ari_{de} oi carea. ¹⁸ Wārā arada mǎa jaraya: naǎ ējūā, bajā sida wadi b_Λmisa maǎ leydebemara ni maārī bida jōéa aba leyba jara b_Λra jūma māwāb_{ARΛ}daa.[†] ¹⁹ Maǎ bērā bariduaba maǎ leydebema dji edaara b_Λ sida ījā oēb_{ARΛ}, idjaba dewararāa abarica ījā orānamārēā jaradiaib_{ARΛ}, idjira Ācōrē purude dji edaara quiruda baya. Barib_{ARΛ} leyra ījā o baib_{ARΛ}, idjaba māwā odamārēā dewararāa jaradiaib_{ARΛ}, maǎg_Λra Ācōrē purude dji dromada baya. ²⁰ Wārā arada mǎa jaraya: judiorā ley jaradia-badaba o pan_Λ cāyābara idjaba pariseorāba o pan_Λ cāyābara bārāba jipaara odaēb_{ARΛ}, Bajāne b_Λba pe ero_{BΛ}ēa.

Jesuba quīrūbidebema jaradiada

Luca 12:57-59

²¹ Bārāba cawa pan_Λa dadji drōāena_{BΛ}ba nāwā jarabadada: “Mīā bearādua.”[‡] Idjaba “mīā beaib_{ARΛ} bārā bororāba cawa oēia.”[§] ²² Barib_{ARΛ} mǎa jaraya: bariduada djārā ume quīrūib_{ARΛ} Ācōrēba cawa oya. Bariduaba djārāda crīcha neē tab_Λada aib_{ARΛ} bārā bororāba cawa oēia.^{*} Idjaba bariduaba djārāda biē jaraib_{ARΛ}, Ācōrēba t_Λb_Λ uruad_Λda wābiya.

²³ Maǎ bērā b_Λ djabada b_Λ ume quīrū b_Λda quīrānebaib_{ARΛ}, b_Λa animarā Ācōrēa babue diade wānamīna babue diarādua. ²⁴ Āteb_{ARΛ} dji babue diabada caita amepeda b_Λ djaba ume ibiade wādua. Maǎbe_{ARΛ} jēda zepeda b_Λ animarāra Ācōrēa babue diadua.

²⁵ B_Λa oda carea b_Λ dji quīrūba b_Λra dji cawa obarimaa edeib_{ARΛ}, wadi ode wāb_Λdade jūma odua ibiadi carea. Māwā oēb_{ARΛ}, idjia b_Λra dji cawa obari j_Λwade b_Λya. Maǎbe dji cawa obariba b_Λra dji zarraa jidabiya preso b_Λmārēā. ²⁶ Wārā arada mǎa jaraya: b_Λra jāmabemada ēdr_Λēa aba b_Λa diaida b_Λ parata jūma diab_{ARΛ}daa.

^{*} **5:13** Tā quīrāca pan_Λa. Maǎba jara b_Λca b_Λa “bārāra naǎ ējūāne pan_Λa ēberārā bia duananamārēā” wa “bārāba naǎ ējūānebemarāa Ācōrē crīchada jaradiadia.” 2 Corinto 4:20. [†] **5:18** Ni maārī bida. Griego bedēade nāwā b_Λ b_Λa: “Caraga aba bida idjaba letra aba bida.” [‡] **5:21** Exodo 20:13. [§] **5:21** Deuteronomio 17:8. ^{*} **5:22** Bārā bororā. Griego bedēade “Sanedrín” b_Λ b_Λa. Maǎg_Λde eda duanasidaa judiorā bororā dji dromarāda.

Daunemabadaɗebema

²⁷ Bārāba cawa panla nāwā jarabadada: “Daunemarādua.”† ²⁸ Baribara mla bārā jaraya: bariduaba wērāda acɔpeda awuaibara abeda mañ wērā ume idji sodeba daunemasia.

²⁹ Mañ bēra bɔ jɔwa araarebema dauba bɔa cadjiruada obibara, mañ cadjirua o amaaba bɔ daura ēūtapeda batabuedua. Bɔ cacuadebema aba aduaimina ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara bla Ācōrēba jūma bɔ cacuada tɔbɔ uruade batabuei cāyābara. ³⁰ Idjaba bɔ jɔwa araarebemaba bɔa cadjiruada obibara, mañ cadjirua o amaaba bɔ jɔwara bla tutapeda batabuedua. Bɔ cacuadebema aba aduaimina ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara bla Ācōrēba jūma bɔ cacuada tɔbɔ uruade batabuei cāyābara.

Miā amabadadebema

Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaibara, dji wērāa carta miā amainebemada diaida bla.”‡ ³² Baribara mla jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume bɔēda amaibara, mañgɔra dji wērā daunemabibara carea bedede baya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaibara, dji edabara umaquira sida daunema bla.

Ācōrē quīrāpita wārāda ne oi jaraidebema

³³ Bārāba cawa panla dadji drōāenaɔba nāwā jarabadada: “Bla Ācōrē quīrāpita wārāda ne oya aibara jūma oida bla.”§ ³⁴ Baribara mla jaraya: ni abaɔ trāneba wārāda ne oyada arānadua. Bajā trāneba wārāda ne oyada arānadua, bajāra Ācōrē bugue quīrāca bɔ bēra. ³⁵ Nañ ējūā trāneba wārāda ne oyada arānadua, nañ ējūāra Ācōrē jīrū bɔbari quīrāca bɔ bēra. Idjaba Jerusaleā trāneba wārāda ne oyada arānadua, Jerusaleāra dadjirā Boro Ācōrē puru bēra. ³⁶ Idjaba ara bɔdji trāneba wārāda ne oyada arādua, bɔ buɗara aba biɗa poya torroa oē bēra idjaba poya pāima oē bēra. ³⁷ Bārāba ne odiada adibara, odadua. Idjaba odaēana adibara, orānadua. Mañ auɗu baridua trāneba wārāda ne oida jarabara cadjiruadeba ze bla.

Bɔ biē oda droaidebema

Luca 6:29-30

³⁸ Bārāba cawa panla nāwā jarabadada: “Abaɔba djārā dauda ārīsira dji māwā odara abarica dau ārīnida panla.* Quidada blaasira dji māwā odara abarica quida blaɗida panla.” ³⁹ Baribara mla jaraya: bɔda biē osidara chupea droadua. Bariduaba bɔra uridarra dji jɔwa araarebemane uibara, dewarabemaare biɗa idu ubidua. ⁴⁰ Bla jɔbari jārī carea bariduaba bɔda dji cawa obarimaa edeibara, idjia jārī quīrā bɔra, dewarabema sida idu jārībidua. ⁴¹ Zarraba bɔa ne zɔgɔada tɔmɔa ariɗe edebibara, idjia jaraɗa auɗu ededua. ⁴² Bariduaba bɔa ne iwiɗibara diadua. Bariduaba bɔa ne iwiɗibaraɗe jɗa diayaɗa aibara, idjia iwiɗi bɔra wāgarādua.

Dadji dji quīrū quīrāida bɔɗebema

Luca 6:27-28, 32-36

⁴³ Bārāba cawa panla nāwā jarabadada: “Bɔ dji biara quīrādua, baribara bɔ ume dji quīrūra quīrāmadua.”† ⁴⁴ Baribara mla jaraya: bārā dji quīrūra quīrānadua. Bārā biē jarabɔdara bia jaraɗadua; bārā quīrāma panra bia

† 5:27 Exodo 20:14. ‡ 5:31 Deuteronomio 24:1. § 5:33 Deuteronomio 23:21-23. * 5:38 Levitico 24:20. † 5:43 Bɔ dji biara quīrādua. Mañdra Levitico 19:18ɗe bla, baribara ācɔraɔba mañ auɗu dadji dji quīrū quīrāmanida panla jaradiasidaa.

odadua.[†] Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ⁴⁵ Māwā ebuda baya bārā Zeza bajāne bā warrarāda. Dadji Zezaba āmādaura ēberā cadjiruarā carea, dji biarā carea bida odjabibaria. Ēberā jipa beaē carea, dji jipa bea carea bida cuera zebibaria. ⁴⁶ Baribārā bārāba ababe bārā dji biarādrā quīrīā pananibārā, ģcārē nebiada Ācōrēba diai? Romanebema boro itea parata jārā pebadarā bida maā quīrāca obadaa. ⁴⁷ Bārāba ababe djabarāa “mērā” adibārā, ģcārē biada o panā? Dji Ācōrē adua bea bida māwā obadaa. ⁴⁸ Maā bērā jūmarāda quīrīā beadadua bārā Zeza bajāne bāba jūmarā quīrīā bā quīrāca.

6

Ne neē quēdeaa diadidebema

¹ Bārāba ne biada o panāne quīrācuidadua. Dewararāba bia ununamārēā orānadua. Māwā odibārā, bārā Zeza bajāne bāba idji nebiadebemada diaēa. ² Bāa ne neē quēdeaa ne diabārāde dji biaca beaba obada quīrāca orādua. Ādjia ne diabāde cachiruda zabibadaa judiorā dji jarebada dede, purude bida jūmarāba ādjidebemada bia bedeadamārēā. Wārā arada māa jaraya: ēberārāba ādjidebemada bia bedeadida quīrīā panā bērā ababe maādrā edadā. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ³⁻⁴ Bāa ne neē quēdeaa ne diabārāde jīgua jararādua. Ni abaāa nēbārārādua. Bāa chupea bia o bāra bā Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabārā bāa nebiada diaya.*

Ācōrēa iwidibadadebema *Luca 11:2-4*

⁵ Bāa Ācōrēa iwidibārāde dji biaca beaba obada quīrāca orādua. Ādjirāba judiorā dji jarebada dede, purude bida ēberārāba bia ununamārēā āta nūpanenapeda Ācōrēa iwidibadaa. Wārā arada māa jaraya: ēberārāba ādji bia ununida quīrīā panā bērā ababe maādrā edadā. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ⁶ Bāa Ācōrēa iwidibārāde bā dede eda wādua. Dji eda wābadara jūātrapeda baduba bā Zeza Ācōrēa iwididua. Bāa chupea bia o bāra bā Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabārā bāa nebiada diaya.

⁷⁻⁸ Bāa Ācōrēa iwidibārāde Ācōrē adua beaba obada quīrāca orādua. Ādjirāba abarida barima zocārā jarabadaa crīcha panā bērā dārā iwidibādade Ācōrēba biara ūrīda. Baribārā bārā Zeza Ācōrēa iwididi naēna idjia cawa bāa bārāba cārēda quīrīā panāda. ⁹ Maā carea Ācōrēa nāwā iwididadua:

Dairā Zeza bajāne bā, jūmarāba bāra wayadida panāa.

¹⁰ Daiba quīrīā panāa bāra jūmarā Boro bai carea isabe zeida.

Quīrīā panāa bāa quīrīā bāra naā ējūānebemarāba oēida, bajānebemarāba obada quīrāca.

¹¹ Codira ewariza daia diadua.

¹² Dairāba cadjirua opedadara quīrādoadua, dairā biē obadara daiba quīrādoabada quīrāca.

¹³ Dairāra cadjiruade idu baebirādua, ātebārā cadjiruadebemada ēdrā bādua.[†] [Bāa jūmarāda poya bāa, bāra dji ābāara bāa idjaba ewariza dji dro-maara bāa.][‡]

[†] **5:44** Bārā biē jarabādara bia jaradadua; bārā quīrāma panāra bia odadua. Griego bedeadē ācārā cartade māāra neēa. * **6:3-4** Diaya. ācārā cartade versículo 3-4,6,18de maā awara jara bāa “ebuda diaya.” [†] **6:13** Cadjiruadebemada. Maā bedeaba idjaba jara bāa diauruda. [‡] **6:13** Griego bedeadē zocārā cartade bedea corchetede bāra neēa.

¹⁴ Djārāba bārā biē opedadada quĩrādoadibara, bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne baba quĩrādoaya. ¹⁵ Baribara djārāba bārā biē opedadada quĩrādoadaēbāra, bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne baba quĩrādoaea.

Ne codaca ewari odidebema

¹⁶ Bārāba ne codaca ewari obadade sopua bea quĩrāca bearānadua dji biaca beaba obada quĩrāca. Ādjirāra māwā panabadaa jūmarāba cawadamārēā ne codaca ewarida o panada. Wārā arada māa jaraya: ēberārāba ādji bia jarađida quĩrā panā bēā ababe maādra edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ¹⁷ Baribara bāa ne codaca ewari o bade bā borora queraba pādua, quĩrā sida sagādua. ¹⁸ Māwāra ēberārāba cawadaēa bāa ne codaca ewarida o bāda. Ababe bā Zeza Ācōrēbāra cawaya. Bāa chupea bia o bāra bā Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabara bāa nebiada diaya.

Nebia bajāne erobaidebema

Luca 12:33-34

¹⁹ Naā ējūāne nebia erobeadi carea jarārānadua. Naā ējūānebemara mōgosiabaria, chimiaba ārībaria, idjaba ne drabadara eda wānapeda drabadāa. ²⁰⁻²¹ Bārāmaara dji biara bāra sodeba awuabadaa. Maā bēā Ācōrēba quĩrā bādra ēpēnadua nebiada bajānebāra erobeadi carea. Jāma chimiaba ārīcaa, nebiara mōgosiācaa, idjaba ne drabadara poya eda wānacaa.

Dadji dau ībīrā quĩrāca badebema

Luca 11:34-36

²² Dadji daura ībīrā quĩrāca bāa. Maā bēā bā dauda bia bābāra ānaane nībaya. ²³ Baribara bā dauda cadjirua bābāra, ne cadjiruade nīda unuē baya. Ara maā quĩrāca bāa jipa o bāda crīcha bāra cadjiruabāra, bāra wārāda pāimane nīa.

Poya umé ēpēnaēa

Luca 16:13

²⁴ Abāba poya idji boroda umé erobaēa. Umé erobābāra aba biara quĩrāya. Aba ēpēya, maāne dewarabemara igaraya. Ara maā quĩrāca ne bara bai awua bāba poya Ācōrēda ēpēēa.

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Luca 12:22-31

²⁵ Maā carea māa jaraya: bārā sāwā beadida jūmawāyā crīcharānadua. Codī careabemada, dodī careabemada, idjaba jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ¿Dadji zocai baida djico cāyābara biara bāēca? ¿Dadjida dadjia cacuade jābada cāyābara biara bāēca? ²⁶ Acādadua, ībanara ne uđacaa, ne ewadacaa idjaba ne wagadacaa. Baribara bārā Zeza bajāne bāba ne co-bibaria. ¿Ācōrēmaara bārāra ībana cāyābara biara beaēca? ²⁷ ¿Caida jūmawāyā crīcha bāba dārāara zocai bai? ²⁸ ¿Cārē cārēā bārāba jāninebemada jūmawāyā crīchabada? Acādadua nepōnōda sāwā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacaa. ²⁹ Baribara māa jaraya: dadji drōāenabema boro Salomoāra bio ne bara badamīna nepōnō quĩrāca quĩrāwārēā djioa basía.* ³⁰ Idi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibida pōnōbibaria. Maā bēā ¿idjia biara bārāba jānamārēā diaēca? Maāgara ¿sāwāērā poya ījānaē?

³¹ Maā bēā codī careabemada, dodī careabemada, wa jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ³² Ācōrē adua beaba maāgādebemada crīchabadaa, baribara bārā Zeza bajāne bāba cawa bāa bārāba cārēda erobeadiada panada.

§ 6:27 Maā versículoba idjaba jara bāa “¿Cai bārānebemaba jūmawāyā crīcha bāba drasoara wari?”

* 6:29 Salomoā. 1 Reye 10:4-7, 23-25.

³³ Mañ bërã naãrã Ācōrēba bārã Boroda b̂adadua. Quĩrãcuíta pananadua idjia obi b̂ara odi carea. Māwã bārãba neẽ pan̂ara idjia jũma diaya. ³⁴ Nubemada jũmawãyã crĩcharãnadua, nu bida Ācōrēba bārãra waga erobai bërã. Ewariza ne crĩchaira baraya.

7

Djārã biẽ jarabadadebema

Luca 6:37-38, 41-42

¹ Djārãra biẽ jararãnadua Ācōrēba bārã biẽ jararãmārẽã. ² Bārãba djārã biẽ jarab̂ada quĩrãca Ācōrēba bārãra biẽ jaraya. ³ ¿Cārẽ cārẽã nejarra djārã daude b̂ada aĉabada? ¿Sāwãērã bacuru waib̂aa b̂adjĩ daude b̂ada aĉadaca? ⁴ Bacuru waib̂aa b̂adjĩ daude b̂ada ununaẽ pan̂ab̂ar̂a ¿sāwã djārã nãwã jaradi? “Nejarra b̂a daude b̂ara m̂aa aub̂ariya.” ⁵ ¿Bārãba jarabada quĩrãca odacaa! Naãrã bacuru waib̂aa b̂adjĩ daude b̂ada aub̂arid̂adua. Māwã poya ununia nejarra djārã daude b̂ara aub̂arid̂i carea. Ara mañ quĩrãca b̂aa cadjirua o b̂ara naãrã idu b̂adua. Mañbeb̂ar̂a djārãra poya carebaya.

⁶ Ācōrẽ iteabemada usaa diarãnadua bārã carãmārẽã. Bārã neta nẽb̂aa quẽdeada chinaa diarãnadua ãr̂ã tãgarãmārẽã.*

Ācōrẽa iwidibadadebema

Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bārãba neẽ pan̂ara Ācōrẽa iwidĩ pananadua; mañne idjia bārãa diaya. Idjia diamārẽã jar̂a pananadua; mañne ununia. Dede eda wãbadamâba tr̂ãnadua; mañne dji eda wãbadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwidĩ b̂aba edaya. Dji jar̂a b̂aba unuya. Dji tr̂ã b̂a itea dede eda wãbadara ewaya ne diai carea. ⁹ Warraba pañ iwidib̂ar̂ade ¿dji zezaba mōgarada diaica? ¹⁰ Warraba beda iwidib̂ar̂ade ¿dji zezaba damada diaica? ¹¹ Bārã dji cadjirua beaba bārã warrarãa ne biada dia cawa pan̂ab̂ar̂a, ¿bārã Zeza bajãne b̂aba dji iwidĩ pan̂a ne biada diaẽca? ¹² Bārãba quĩrã pan̂a djārãba ne jũmane bārãra bia odida. Ara mañ quĩrãca djārãra bia odadua. Ācōrēba Moisea diada leyda idjaba Ācōrēneba bedeabadarãba b̂apedada sida ara mañ crĩchadeba ze b̂aa.

Eda wãbada pēsua b̂a

Luca 13:24

¹³⁻¹⁴ Bārãra dji eda wãbada pēsua b̂ade wãnadua. T̂ab̂a uruade eda wãbadara jede b̂aa. Dji o sida jede b̂a bërã wãicha b̂aa. Mama zocãrã eda wãbadaa. Barib̂ar̂a Ācōrẽ ume ewariza zocai bai carea dji eda wãbadara pēsua b̂aa. Dji ode wãcara b̂a bërã zarea b̂aa wãĩ carea. Mañ ora zocãrãba ununacaa.

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Luca 6:43-44

¹⁵ Quĩrãcuíta beadadua. Āĉar̂aba sewadeba Ācōrēneba bedea pan̂ana abadaa. Ādjirãba dji biarã quĩrãca jaradiabadaa barib̂ar̂a m̂awã pan̂a eberãrãba Ācōrẽ bedea igaradamārẽã. ¹⁶⁻¹⁷ Ādjia o pan̂neba bārãba cawadia dji wārã arada wa dji wārãẽda. Bacuru biaba nejō biada zaubar̂a barib̂ar̂a bacuru cadjiruaba nejō cadjiruada zaubar̂a. ¿Ār̂aba uvada zaubarica? ¿Wa jũĩchichiba higojōda zaubarica? ¹⁸ Bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa idjaba bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. ¹⁹ Bacuru bia zaucara tutadapêda babuebadaa. ²⁰ Ara mañ quĩrãca bārãba Ācōrēneba bedeabadarãda dji wārã arada wa dji wārãẽda cawadia ādjirãba o pan̂neba.

* **7:6** Mañ versículoba nãwã jara b̂aca b̂aa: “Āĉar̂aba Ācōrẽ bedeadã ũrĩ quĩrãnacab̂ar̂a, ādjirãa waa jaradiarãnadua. Jaradiadib̂ar̂a bārãra biẽ odia.”

Jesu trãneba ne o beara ãcãrã idjiderãẽ

Luca 13:25-27

²¹ Ëberãrãba mãra ãdji boroada abadamãna jũmarãda ãcõrẽ purude beadaẽa. Ababe mã Zeza bajãne bãba quĩrãã bã o beadrã idji purude panania. ²² Idjia cawa oi ewaride zocãrãba mãa jaradia: “Dai Boro, dai Boro, दौरा bãdeba bedeasidaa, bã trãneba jairãda ãyã jãretasidaa, idjaba bã trãneba ne ununaca waibãada osidaa.” ²³ Maãne mãa ebuda jaraya: “Cadjirua obadarã, ãyã wãnadua. Mãa bãrãra unucaa.”

De umenebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

²⁴ Maã carea bariduaba mã bedeada ãrĩpeda ãjã oibãrã, naã quĩrãca baya: ãberã crĩcha cawa bãba idji dera mõgara ãrã osia. ²⁵ Maãne cue ze nũmesia, nãũrãra dji cãbãyã puã nũmesia, do sida ze nũmesia, baribãrã idji dera cora wãẽ basia mõgara ãrã oda bẽrã. ²⁶ Baribãrã mã bedeada ãrĩpeda ãjã oẽbãrã, naã quĩrãca baya: ãberã crĩcha neẽ bãba idji dera ãbãde osia. ²⁷ Maãne cue ze nũmesia, nãũrãra dji cãbãyã puã nũmesia, do sida ze nũmesia. Maãba idji dera cora wãpeda abeda jũma ãrĩsia.–

²⁸ Jesuba jũma jaradiadacarea ãberãrãba cawa crĩchadaẽ basia. ²⁹ Judiorã ley jaradiabadarã quĩrãca jaradiaẽ basia. ãtebãrã bio cawa bãdeba ebuda jaradia basia.

8

Jesuba aida bara bã biabida

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

¹ Jesu eyadeba edaa zeside ãberãrãra zocãrã idji caidu wãsidaa. ² Mãwã bãde ãberã aida bara bãda Jesumaa zesia.* Chĩrãborode cobepeda nãwã bedeada djuburiasia:

–Mã Boro, bãa quĩrãã bãbãrã, mãra poya biabida bãa.–

³ Maãne Jesuba jãwa ãrã bãbãrãde jarasia:

–Mãwã o quĩrãã bãa. jBiadua!–

Ara maãda aida bara bãdara biasia. ⁴ Jesuba idjia jarasia:

–Bã biadara ni abãa jararãdua. ãtebãrã sacerdotemaa wãdua bãra biasida unumãrẽã. Jããbe Moiseba jaraãda quĩrãca ne diacuadua.† Mãwã ãberãrãba cawaãda bãra wãrãda biasida.–

Jesuba sordaorã boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

⁵ Maãbe Jesura Capernauã purudaa wãsia. Jũẽside Romanebema sordaorã boroda idjimaa zesia. Maãgãba nãwã bedeada djuburiasia:

⁶ –Mã Boro, mã nezocada diguida bio cacua puã bã bẽrã cãdaãde bãradrã bãa.–

⁷ Maãne Jesuba jarasia:

–Idji biabi carea wãya.–

⁸ Baribãrã sordaorã boroba jarasia:

–Mã Boro, mãra ãberã biaãda bãra mã dede eda wãmãrẽã. Baribãrã mã nezoca biamãrẽã bãa namaãba jaraibãrã, idjira biaya. ⁹ Ara maã quĩrãca mã boroba jara bãra mãa ãjãida bãa. Idjaba mãa jara bãra sordaorã mã jãwaeãda beaba ãjãnida panãa; mãa abãa zeduada aibãrã zebaria; wãduada aibãrã, wãbaria; idjaba mã nezocaa nãwã oduada aibãrã ara maãda idjia obaria.–

* **8:2** Aidara Jesu ewaride wãrãda sãwã basida dadjirãba cawadaẽ panãa. Baribãrã judiorãmaarã abã ãcõrẽbãrã poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maã awara abã aidaba jidasira ãyã bãde wãida basia (Levitico 13:45-46). † **8:4** Levitico 14:1-32.

¹⁰ Mañ ùrĩside Jesuba bia crĩchasia. Mañne idji ĕpē panΛrãa jarasia:

–Wārã arada bārãa jaraya: nañ ĕberãba bio ĩjã bΛ quĩrãca israelerã tãēna ni aba bida unucaa. ¹¹ Mñã bārãa jaraya: ãmãdau odjabariareba idjaba ãmãdau baebariareba drua ãĩbemarãda zocãrã zedia. Mañgarãra dadji drõāenabemarã Abrahã ume, Isa ume, Jacobo ume bida Ācõrē purude ne co chũpanenia. ¹² BaribΛrΛ Ācõrēba ĕberãrã naãrã pe eroba quĩrã badada pãĩmanaa ãyã jΛrecuaya. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania.–

¹³ Mañbe Jesuba sordaorã boroa jarasia:

–Diguidaa wãdua. BΛa ĩjã bΛ quĩrãca mñã oya.–
Sordaorã boro nezocara ara mañda biasia.

Jesuba SimoΛ Pedro pãcõrē biabida

Marco 1:29-34; Luca 4:38-41

¹⁴ Mañbe Jesura Pedro dedaa wãsia. Eda wãside unusia Pedro pãcõrēda cΛwamiaba cΛdade bΛda. ¹⁵ Mañ wērã jΛwara Jesuba tãsia. Ara mañda cΛwamiara dugusia. PiradrΛpeda ādjira ne cobisia.

¹⁶ Queudacarea ĕberãrãba zocãrã jai bara beada Jesumaa enesidaa. Mañne Jesuba ara jarabΛrΛba dji jaira jũma ãyã jΛrecuasias. Idjaba cacua biē beara jũma biabicuasias. ¹⁷ Mñwãsia Ācõrēneba bedeabari Isaĩaba jarađa quĩrãca. Nãwã jarasia: “Dadjirãra cacua biē beaside idjia biabisia, idjaba pua beaside idjia jõbisias.”†

Jesu ĕpē quĩrã panana

Luca 9:57-62

¹⁸ Jesuba ĕberãrãda zocãrã idji caita powua nũmΛda unusia. Mañ carea idji ume nĩbabadarãa amene wa quĩrãrē chãniana asia. ¹⁹ BaribΛrΛ wãni naēna judiorã ley jaradiabarida Jesumaa zesias. Mañ ĕberãba jarasia:

–Jaradiabari, bΛ wãbΛrΛza mñra bΛ ume wãya.–

²⁰ Jesuba idjia jarasia:

–Usa pãra de bara bΛa, ĩbana sida de bara bΛa, baribΛrΛ mñ, Nañ Djara Edadara sãma cãĩ sida neē bΛa.–

²¹ Mañne aba idji ume nĩba jarasia:

–Mñ Boro, bΛ ume wãĩ naēna idu mñ zezada tΛbaribidua.–§

²² Jesuba idjia jarasia:

–Mñ ume zedua. Beu bearãba beudarãra tΛbaridida panΛa.–*

Jesuba amene bogozoa tumabida

Marco 4:35-41; Luca 8:22-25

²³ Mañbe Jesura jãbade badopeda idji ume nĩbabadarã sida wãsidaa. ²⁴ Mñwã panΛne nãũrãda dji cãbãyã puã nũmepeda baido bogozoara jãbade eda wã nũmesia. Mañne Jesura cãĩ basia. ²⁵ Mañ carea idji ume nĩbabadarãba ãrãmanapeda nãwã jarasidaa:

–¡Dai Boro, carebadua! ¡Dadjirãra barrubododaa!–

²⁶ Mañne Jesuba jarasia:

–Bãrãra çsãwãērã ne waya panΛ? Bãrãba Ācõrēra ĩjãnaēca bΛa.–

PiradrΛpeda Jesuba nãũrãra, baido bogozoa sida quẽãsia.† Ara mañda jũma tuma nũmesia. ²⁷ Mañne ādjirãba cawa crĩchadaē basia. Nãwã jarasidaa:

† **8:17** Isaĩa 53:4. § **8:21** ΛcΛrΛmaarã mañ ĕberãba nãwã jara bΛa: “BΛ ume wãĩ naēna, mñã jããida bΛa aba mñ zeza jaidabΛrΛdaa.” *

* **8:22** Beu bearãba beudarãra tΛbaridida panΛa. Jesuba beuda tΛbarididebemada jara bΛēa. ĀtebΛrΛ ara ādjia o quĩrã panΛ quĩrãca o beada quẽã bΛa. † **8:26** Baido bogozoa. Griego bedeade “pusa” bΛ bΛa. Griegode pusa, amene sida abari bedea. Galilea amenera baido cũãa.

–Naḷgḷara ḷcaida jāwā ḷḷ? Nāūrāba, baido bogozoa biḷa idji beḷeara ḷjābadaa.–

Jesuba jai zocārā āyā jḷretada

Marco 5:1-20; Luca 8:26-39

²⁸ Maḷbe amene droma quīrārē chānapeda Gadara druade jūēsidaa. Maḷne ēberā umé jai bara panḷda beudarā tḷbaribada uriadeba Jesumaa zesidaa. Maḷ ēberāra bio minijīchia panḷ bēra ni abaḷda mamaare wānaca basía.

²⁹ Maḷne Jesua jīgua bia jarasidaa:

–jĀcōrē Warra!† ḷCārē cārēā दौरā mīā sē ḷḷ? ḷDai ewari jūēi naēna ḷḷa cawa ode ze ḷḷca?–

³⁰ Tḷmḷ aride chinada ne co duanasidaa. ³¹ Maḷ bēra dji jairāba Jesua nāwā beḷea djuburiasidaa:

–ḷḷa dairāda āyā jḷretaibḷḷḷ, jari duanḷ china cacuade idu eḷa wābidua.–

³² Maḷne Jesuba jarasia:

–Wābḷḷḷḷḷḷḷḷ.–

Ara maḷda jairāra maḷ ēberārā cacuaḷebemada ēdrḷḷḷḷḷḷḷḷ china cacuade eḷa wābḷḷḷḷḷḷḷḷ. Maḷba chinara pirapodapeda perawadeba daidu tēūcuasidaa. Māwā jūma nābḷḷḷḷḷḷḷḷ quinisidaa. ³³ Maḷ china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādji purude jūēnapeda ēberārā jai bara beada sāwāpedadada jūma nēbḷḷḷḷḷḷḷḷ. ³⁴ Maḷ carea jūma dji puruḷebemarāra Jesu ḷḷmaa zesidaa. Ununapeda Jesua beḷea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

9

Jesuba ēberā cacua beu ḷḷ biabida

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

¹ Jesura jābaḷe badopeda wayacusa amene droma quīrārā chāpeda idji babari purude jūēsía. ² Mama ēberā cacua beu ḷḷda idji cḷḷḷḷḷḷḷḷ Jesumaa enesidaa. Jesuba unusia maḷ ēberā enepedadaba wārāda ḷjā panḷda idjia dji cacua beu ḷḷra poya biabida. Maḷ carea Jesuba dji cacua beu ḷḷa jarasia:

–Sobiadua, cūdra. ḷḷa cadjirua odara mḷa quīrādoasia.–

³ Mama judiorā ley jaradiabadarāda ḷcḷḷḷḷḷḷḷḷ panasidaa. Maḷgḷḷḷḷḷḷḷḷ crīchasidaa: “Idjira Ācōrē quīrāpita biē beḷea ḷḷa.” ⁴ Baribḷḷḷḷḷḷḷḷ ādjia crīcha panḷra Jesuba cawasia. Maḷ carea jarasia:

–Bārāba ḷcārē cārēā jāwā biē crīcha panḷ?* ⁵ Bārāmaārā ḷsāḷgḷḷḷḷḷḷḷḷ zareaaara ḷḷ? ḷCadjirua odara quīrādoayada aida wa naḷ ēberā cacua beu ḷḷra piradrḷḷḷḷḷḷḷḷ nībabida? ⁶ Ācōrēba mḷ, Naḷ Djara Edadara ḷḷsia naḷ ējūāne duanḷba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Maḷra bārāa unubiya.–

Ara maḷda dji cacua beu ḷḷa nāwā jarasia:

–Piradrḷḷḷḷḷḷḷḷ. ḷḷ cḷḷḷḷḷḷḷḷḷḷ diguidaa wādua.–

⁷ Ara maḷda dji cacua beu baḷara pirabaripeda diguidaa wāsía. ⁸ Maḷ unusidaḷe dji arima beara ne wayasidaa.† Baribḷḷḷḷḷḷḷḷ Ācōrēa bia beḷeasidaa idji ḷḷḷḷḷḷḷḷḷḷḷ bēra ēberāba cacua biē beara biabimārēā.

Jesuba Mateo trāna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹ Jesu mamaḷba wābḷḷḷḷḷḷḷḷ ēberā Mateo abadada unusia. Maḷ ēberāra Ro-manebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba Mateoa jarasia:

† **8:29** Ācōrē Warra. Griego beḷeade ḷcḷḷḷḷḷḷḷḷ cartade ḷḷḷḷḷḷḷḷ: “Ācōrē Warra Jesu.” * **9:4** Griego beḷeade ḷcḷḷḷḷḷḷḷḷ cartade idjaba ḷḷḷḷḷḷḷḷ “bārā sode.” † **9:8** Ne wayasidaa. Griego beḷeade ḷcḷḷḷḷḷḷḷḷ cartade ḷḷḷḷḷḷḷḷ: “Cawa crīchadaē basía.”

–Mā ume zedua.–

Ara mañda Mateora piradr̥peda Jesu ume wāsia.

¹⁰ Māwānacarea Jesura Mateo dede ne co basia. Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata j̄r̄r̄ pebadarāda, judiorā ley igara bea sida Jesu ume ne co duanasidaa.† ¹¹ Λc̄r̄r̄ pariseorāba maḡara unusidaa. Mañ carea Jesu ume nībabadarāda iwidisidaa:

–Bārāda jaradiabarira ḡcārē cārēda Romanebema boro itea parata j̄r̄r̄ pebadarā ume, dewara cadjirua obadarā ume bida ne co chūm̄?–

¹² Ādjia māwā iwidib̄dada Jesuba ūr̄peda jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira j̄r̄r̄d̄d̄aca. Dji cacua biē beab̄r̄r̄ j̄r̄r̄b̄d̄ada. ¹³ Nañ bedeaba cārēda jara b̄da cawade wānadua: “Animarā babue diadi cāyābara mā quīr̄da b̄a bārāba djārā quīr̄ djuburiadida.”§ Māra jipa bea tr̄i carea zeē b̄a, āteb̄r̄r̄ cadjirua obadarāda tr̄ b̄a Ācōrēmaa zedamārēda.–*

Ne codaca ewaridebema

Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

¹⁴ Māwānacarea Borocuebari Juañ ume nībabadarāda Jesumaa zedapeḡda iwidisidaa:

–Daiba, pariseorā bida ara cadr̄a ne codaca ewarira obadaa, barib̄r̄r̄ b̄a ume nībabadarāba ḡsāwāērā odaca?–

¹⁵ Jesuba ādjia jarasia:

–Umaquīr̄ba wērā edab̄r̄r̄de ḡcaida sopua bai? Mañ umaquīr̄ra wadibida idjia edodarā ume b̄amisa b̄sr̄ida panania. Barib̄r̄r̄ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Mañbeb̄r̄r̄ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.

¹⁶ Dadjirāba j̄b̄ada dji sore cōā b̄amaa wua djiwidida cajudaca. Māwā odib̄r̄r̄ djiwidi cajuda errebarib̄r̄r̄ba dji wua sorera waib̄ara cōāya.

¹⁷ Idjaba ni ab̄aba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede t̄d̄aca. Māwā odib̄r̄r̄ aseab̄r̄r̄de animarā e oda dji sorera cōāya. Mañbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. Mañ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide t̄d̄ida pan̄a. Māwā umena dārā droadia.–†

Jesuba wērācau biabida

Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

¹⁸ Jesuba māwā jaradia b̄de judio dji dromada zesia. Mañ ēberāra Jesu quīr̄pita barru cobepeda jarasia:

–Mā caura aretewa jaidabarisia. Barib̄r̄r̄ b̄da wāsira b̄ j̄awada idji ār̄r̄ b̄ib̄r̄r̄ ār̄ēbaya.–

¹⁹ Jesura piradr̥peda mañ ēberā ume wāsia. Idji ume nībabadarā sida wāsidaa. ²⁰⁻²¹ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida b̄da nībasia. Mañ wērāba nāwā crīchasia: “Mā idjia j̄ b̄da tāib̄r̄r̄ māra biaya.” Mañ bērā Jesu jēdaareba wāpeda idjia j̄ b̄ ide tāsia. ²² Jesuba jēda ac̄b̄r̄r̄de wērā unupeḡda nāwā jarasia:

–Cau, b̄sr̄id̄adua. Wārāda biaida ījāna bērā b̄ara biasia.–

Ara mañda wērāra bia besia.

²³ Jesu judio dji droma dede jūēsiede chiru zabadarāda idjaba aujīābadarā sida unusia.† ²⁴ Jesuba ādjia jarasia:

† **9:10** Judiorā ley igara bea. Griego bedeade “cadjirua obadarā” b̄ b̄a. § **9:13** Osea 6:6.

* **9:13** Ācōrēmaa zedamārēda. Griego bedeade āc̄r̄r̄ cartade māra neēa. † **9:17** Maḡadeba Jesuba cawabisia idji bedeara ādjirā drōāenabema crīcha ume ābaa jaradiacada. ‡ **9:23** Israelerāba chiru zabadarāda, aujīābadarā sida paratada diabadjid̄da careba aujīāne zedamārēda.

–Āyā wānadua. Wērācaura jaidāē ʙʌʌ, āteʙʌrʌ cāī ʙʌʌ.–

Mañ carea ēberārāba idjimaac ʌʌdapeda ipidasidaa. ²⁵ Baribʌrʌ ēberārāba āyā ʎʌretacuapeda Jesura dede eða wāsia. Mañbe wērācau ʎʌwade jidapeda pirabaribisia. ²⁶ Jesuba odadebemada jūma mañ druade ūrīsidāa.

Jesuba dauberrea bea biabida

²⁷ Jesu mamaʌba wāsīde dauberrea beada umé idji caidu bia zesidaa. Mañ ēberārāba jīgua jarasidaa:

–Jesu, Davideba zeda, दौरा quĩrā dʒuburiadua!–

²⁸ Jesu diguida jūēsīde mañ dauberrea panʌra idjimaac zesidaa. Mañbe Jesuba ādjia iwiðisia:

–ǂBārāba wārāda ījā panʌca mña bārāra poya biabida?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, dai Boro.–

²⁹ Mañbe Jesuba ādji daude tāpeda jarasia:

–Bārāba ījā panʌ quĩrāca mña oya.–

³⁰ Ara mañda ādji daura biasidaa. Mañbe Jesuba bio jara ʙʌsia mañnebemada ni aʙʌʌa nēʙʌrʌrānamārēā. ³¹ Baribʌrʌ dedeba ēdrʌdapeda Jesuba ādji ume odada jūma mañ druade jara wāsidaa.

³² Ara dauberrea panana ēdrʌʙʌdade dewararāba ēberā quĩrāme cara ʙʌ jai bara ʙʌda enesidaa. ³³ Jesuba mañ jai ʎʌretadacarea ēberā quĩrāme cara ʙʌdara bedeasia. Ēberārā mama duanʌba cawa crīchadaē basia. Nāwā jarasidaa:

–Israel druade wadibida nañ quĩrāca ununaca basia.–

³⁴ Baribʌrʌ pariseorāba jara duanasidaa:

–Jāñ Jesuba jaira āyā ʎʌretabaria, jairā boro Beelzebúba mañ ʌʙʌada diaða bērā.–

Néu waibʌa waraga ʙʌra ǂcairāba ewadi?

³⁵ Māwānacarea Jesura puru waibʌa beaza, puru zaque beaza pʌrrʌa wāsia. Judiorā dji ʎʌrebada deza jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebʌrʌda. Mañ bedeā bia jaradia nīne jūma cacua biē beara, cacua pua bea sida biabicusasia. ³⁶ Idjia ēberārā cābana unusīde mñā dʒuburi unusia. Ne jūmane bia mīga beasia idjaba āduʙa beasia. Oveja dji wagabari neē quedeā quĩrāca panasidaa. ³⁷ Mañne idji ume nīʙabadarāa nāwā jarasia:

–Wārāda nañ ēberārāba néu waibʌa waraga tabʌ quĩrāca beaa. Baribʌrʌ dji ewabadarāda zocārāēbe panʌa. ³⁸ Mañ bērā Néu Djibaría iwiðidadua ewabadarāda idji néumaa diabuemārēā.–

10

Jesuba doce diabuedarā

Marco 3:13-19; 6:7-13; Luca 6:12-16; 9:1-6

¹ Jesuba idji ume nīʙabadarā doce panʌra āʙaa trʌsia. Mañbe ādjirāa ʌʙʌada diasia jaidā āyā ʎʌretadamārēā, idjaba cacua biē beada, cacua pua bea sida biabidamārēā. ² Jesuba diabuedarā doce panʌra nañgʌrā basia: Simoñ, Pedro abadada; dji dʒaba Andre; Zebedeo warrarā Santiago idjaba Juañ; ³ Pelipe; Bartolomé; Tomás; Romanebema boro itea parata ʎʌrʌ pebari baða Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo;* ⁴ idjaba Simoñ Cananeo.† Idjaba ʙʌsia Juda

§ 9:36 Numero 27:15-17. * 10:3 Tadeo. Griego bedede ʌcʌrʌ cartade mañ trʌ cāyābara ʙʌ ʙʌa “Lebeo, Tadeo abada.” Mañ Tadeora Santiago warra Judaca ʙʌa. † 10:4 Simoñ Cananeo. Luca 6:15de “Simoñ Zelote” ʙʌ ʙʌa.

Iscariote, Jesu jidabidada. ⁵ Mañ doce ëberârâra Jesuba wãbigasia. Baribara wãni naëna idjia jarasia:

–Judiorãémaa, Samaria puru beade bida wãrãnadua. ⁶ ãtebãra judiorãmaa, israelerã oveja aduá bea quĩrãca panamaa wãnadua. ⁷ Bãrã wãbãdaza jaradadua ãcõrêra jũesida jũmarã Boro bai carea. ⁸ Mañ bẽrã cacua biẽ beara biabidadua, beupedadara ãrẽbabidadua, aida bara beara biabidadua, jaira ãyã jãretadadua. Mãwã odamãrẽã mãa bãrãa abãada bari diabarãa. Mañ bẽrã ëberârâra bari carebadadua. ⁹⁻¹⁰ Bãrãba o panabari ãcõrẽba ne diaya. Mañ carea orora, parata torrora ni maãrĩ bida ederãnadua. Bãrã wãbãdade buchacara ederãnadua. Bãrãba jã panã awa ededadua. Jĩrũne jãbadara, bardona sida ederãnadua.

¹¹ Bãrã puru waibãade wa puru zaquede jũebãdade bãrã bia edai ëberãda jarãdadua. Mañ ëberã dede pananadua aba purudeba ëdrãbãdadaa. ¹² Mañ dede eda wãbãdade ãcõrẽ trãneba dji ëberãrãa jaradadua necai pananamãrẽã. ¹³ Mañ dedebemarãba bãrãda bia edadibãra, necai panania. Baribara bia edadaẽbãra, necai pananaẽa. ¹⁴ Abãaba bãrãda bia edaẽbãra, wa bãrã bedeada ãrĩ quĩrãẽbãra, mamaaba ëdrãdadua. ãdji dedeba wa purudeba ëdrãbãdade egoro pora bãrã jĩrũne bara jãrãpetadadua. ¹⁵ Wãrã arada mãa jaraya: ãcõrẽba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cãyãbara mañ purura wetara cawa oya.†

Jesu ãjã bea mĩgadidebema

Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ Mãa bãrãra ëberã cadjirua tãëna diabuebarãa. ãdjirãba bãrãra biẽ odia usa cadrãaba oveja orrabari quĩrãca. Mañ carea ãdjirã tãëna panãne dama quĩrãca crĩcha cawaadeba nĩbadadua, baribara puchirã quĩrãca ãmãmãrãa beadadua. ¹⁷ Ëberãrã tãëna quĩrãcuia beadadua. ãdjirãba bãrãra dji bororãmaa jida ededapeda dji jãrebada dede u jidadia. ¹⁸ Mã ãjã panã carea bãrãra dji dromarã quĩrãpita, dji bororã quĩrãpita bida ededã. Mañne bãrãba ãdjirã quĩrãpita, judiorãẽ quĩrãpita bida mãnebemada bededã. ¹⁹ Bãrã jida edebãdade sopuarãnadua sãwã bededida. Dji bororã quĩrãpita panãne ãcõrẽba cawabiya cãrẽda jaradida panãda. ²⁰ Mañ bedebãdade bãrã crĩchadeba bededaẽa, ãtebãra bãrã Zeza Jaureda bãrãneba bedeaya.

²¹ Abãaba ara idji djabada beabiya mã ãjã ba carea. Dewaraba idji war-rada beabiya idjaba warrarãda ãdji djiabarirã ume biẽ panenapeda beabidã. ²² Jũmarãba bãrãra quĩrãmania mã ãjã panã carea. Baribara bãrãba mañ ewari zareade mã ãjã panãda idu bãdaẽbãra, ãcõrẽba ëdrã edaya. ²³ Puru abãade ëberãrãba bãrãda biẽ odi carea ëpẽnibãra, dewara purudaa mĩrũ wãnadua. Wãrãda mãa jaraya: bãrã Israeldebema puru beaza jũma pãrrãadi naëna mã, Nañ Djara Edadara zeya.

²⁴⁻²⁵ Ne cawa quĩrã baara dji jaradiabari cãyãbara ne cawaara bãẽa. Baribara dji jaradiabari quĩrãca baibãra, bia ba. Nezoca sida idji boro cãyãbara auduara bãẽa. Baribara idji boro quĩrãca baibãra, bia ba. Mãra jairã boro Beelzebú a panabara, bãrãra ara mañ quĩrãca jaradã.§

¿Caida wayadida panã?

Luca 12:1-9

²⁶ Ëberãrãda wayarãnadua. Ne jũma ebuda bãẽra mẽrã beẽa. Dadjia cawadaẽ panara ãcõrẽba ebuda cawabiya. ²⁷ Mãa bãrãa pãĩmane jara bara

† **10:15** Sodoma, Gomorra puru. Genesi 19:1-29. § **10:24-25** Griego bedede nãwã bã ba: “De djiabarida jairã boro Beelzebú a panabara, idji ëberãrã ara mañ quĩrãca jaradã.”

ãnaane jaraɗadua. M̃a b̃rã cawara caita jaraɗara de ãrãba jĩgua jaraɗadua.
²⁸ Ëberãrãda wayarãnadua. Ædjia naã cacuada poya beadia baribarã dadji
 jaureda poya beadaẽa. Ætebãrã naã cacua, dadji jaure taba uruade babueida
 bãdrã wayadadua. ²⁹ Ìbana zaqueda umé nẽdodi carea parata pichida aba
 diabadaa. Baribarã b̃rã Zeza bajãne baba iduaribiẽbãrã, ni abaa ìbanada
 beuẽa. ³⁰ Maã awara Æcõrẽba cawa baba b̃rãba buɗara jũmasãwã eropanãda.
³¹ Æcõrẽba b̃rãra ìbana zocãrã panã cãyãbara biara waga ba b̃rã ne wayadiẽ
 panã.

Jesu carea quĩrã peraiẽ ba

Luca 12:8-9

³² Abaaba ãberãrã quĩrãpita m̃da ìjã baba aibarã, m̃ Zeza bajãne ba
 quĩrãpita m̃a idjira m̃reana aya. ³³ Ara maã quĩrãca abaa ba ãberãrã quĩrãpita
 m̃da adua baba aibarã, m̃a biɗa m̃ Zeza bajãne ba quĩrãpita idjira adua
 baba aya.

¿Caida biara quĩrãnida panã?

Luca 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Crĩcharãnadua m̃ra naã ãjũãnaa zesida ãberãrã abaa necai bai carea. M̃ra
 maã carea zeẽ baba, ãtebãrã ze baba ãberãrãda abaa bia panarãnamãrẽã. ³⁵ M̃ra
 zesia warrada dji zeza ume biẽ bai carea, cauda dji papa ume biẽ bai carea,
 idjaba ãĩguda dji pãcõrẽ ume biẽ bai carea. ³⁶ B̃rãba m̃ ìjã panã carea
 ara b̃dji diguiɗa dji quĩrũda beadia.* ³⁷ Abaaba dji zezada wa dji papada
 m̃ cãyãbara biara quĩrã baba b̃rã, maãgãra m̃ ume poya nĩbaẽa. Abaaba dji
 warrada wa dji cauda m̃ cãyãbara biara quĩrã baba b̃rã, maãgãra m̃ ume poya
 nĩbaẽa. ³⁸ Bia mĩgai carea baẽbãrã, poya m̃ ume nĩbaẽa. ³⁹ Abaaba naã ãjũãne
 bia beibarã, jĩrũare bia baẽa. Baribarã abaa ba m̃ carea beubarã Æcõrẽ ume
 ewariza zocai baya.

Æcõrẽneba nebia edadidebema

Marco 9:41

⁴⁰ B̃rã bia edabarãba m̃da bia edabarãba. M̃ bia edabarãba m̃ Dia-
 buedada bia edabarãba. ⁴¹ Abaaba Æcõrẽneba bedebarida cawapeɗa bia
 edaibarã, Æcõrẽba idjideba bedebarĩa nebia diabari quĩrãca maã ãberã
 diaya. Ëberã jipa baba abaa ba cawapeɗa bia edaibarã, Æcõrẽba ãberã jipa
 baba nebia diabari quĩrãca maã ãberã diaya. ⁴² M̃a jaraya: abaa ba m̃ ume
 nĩbabadarã dji eɗara beara siɗa cawapeɗa baido cũrãsada diaibarã, Æcõrẽba
 wãrãda maã ãberã nebiada diaya.–

11

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panã m̃wã jaraɗacarea mamaaba
 puruza jaraɗade wãsia.

Jesuba Borocuebari Juaãnebema jarada

Luca 7:18-35

² Borocuebari Juaã preso baside ùrĩa Æcõrẽba eɗra edabari diai jaraɗaba
 o baɗebemada. Maã carea idji ume nĩbabadarãda umé diabuesia Jesua ñwã
 iwididamãrẽã:

³ –¿Bãra dji zeida baɗaca, wa dewarada jããnida panã?–

⁴ Jesuba ãdjia ñwã panusia:

–B̃rãba unu panãda idjaba ùrĩ panãda Juaãa jaraɗe wãnadua. ⁵ Dauberrea
 beaɗaba unu panã, jĩrũ biẽ beaɗara bia nĩnaa, aida bara beaɗara biasidaa,
 cawara qui beaɗaba ùrĩ panã, idjaba beupeɗaɗara ãrẽbacuasidaa. Maã

* **10:36** Miquea 7:6.

awara ne neê quedeaba bedea bia Ācōrēba carebaidebemada ūrī pan̄a.*

⁶ Mā igaraē ījā b̄ara bio bia baya.–

⁷ Juālba diabuedarā wāpedadacarea Jesuba arima duan̄a Juānebemada bedeasia:

–Ējūā pōāsa ewaraga b̄adaa bārāba Juāl ac̄de wāsidade ċcārēda ununida crīchasīda? ċNāūrāba cha ureurea eronūm̄ada ununida crīchasīdaca? ⁸ Māwā crīchadaē basía. Māl̄da ċcārēda ununida crīchasīda? ċĒberā bio djio b̄ada ununida crīchasīdaca? Māwāē; dji bio djio beara ēberārā bororā dede panabadaa. ⁹ Māl̄da ċcārēda ununida crīchasīda? ċĀcōrēneba bedeabarida ununida crīchasīdaca? Māē, Ācōrēneba bedeabarida ac̄de wāsidaa. Juālra Ācōrēneba bedebari dji dromaa. ¹⁰ Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā b̄a b̄a:

Bedeja jarabarida m̄a b̄a na diabueya b̄a o jarimārēā.†

¹¹ Mā wārā arada jaraya: nā ējūāne ni abāl̄da Juāl cāyābara dji dromaara b̄aēa.‡ Barib̄ar̄a Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dromaara b̄a.

¹² Borocuebari Juālba jaradia bedadeba ātaa Ācōrē purudebemarāra bia mīga pan̄a. Ēberā cadjiruarāba ādjira biē o quīrīā pan̄a.§ ¹³ Ācōrēneba bedeadarāba, Moise bīda Ācōrēba ēberārā pe erobaidebemada bedeadajidaa aba Borocuebari Juāl ewaridaa. ¹⁴ Ādjia jarasīdaa Elía quīrāca b̄ada aba naārā zeida. Bārāba cawa quīrīā pan̄ab̄ar̄a, Juālra mā ēberā zeida badaa.* ¹⁵ Dji c̄awar̄a bara b̄aba quīrācuīta ūrīdua.

¹⁶ Idibema ēberārānebemada m̄a ċsāwā jarai? Purude warrarā jemene pan̄ane nāwā ijarabada quīrāca pan̄a:

¹⁷ Daiba chiru zasideba bārāra caridaē basía.

Sopuadebema tr̄ābi tr̄āsidade bārāra jīānaē basía.

¹⁸ Idibemarāra ara māl quīrāca pan̄a. Borocuebari Juālba ne coca ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basía. Māwāmīna ēberārāba jarabadjidaa idjira jai bara b̄ada. ¹⁹ Mālbe m̄l, Nāl Djara Edadaba ne jūmada cobaria idjaba ne jūmada dobaria. Barib̄ar̄a ādjirāba jarabadaa m̄lra ne coya b̄ada, itua awua b̄ada. Māl awara jarabadaa m̄lra cadjirua obadarā ume, Romanebema boro itea parata jar̄a pebadarā ume bīda nībabarida. Barib̄ar̄a cawa pan̄a Ācōrē necawaara jipa b̄ada idji ījā pan̄aba jipa obada bēā.–

Jesuba idji ījāē bea puru quēāna

Luca 10:13-15

²⁰ Mālbe Jesuba āc̄ar̄a puruda quēāsia. Mālḡar̄a purude idjia ne ununacada biara odamīna ādjia cadjiruada igaradaē basía. ²¹ Nāwā jarasia:

–īCorazīl̄nebemarāra, Betsaidadebemarā sīda mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bēā! Mā ne ununaca bārā tāēna odara Tirode, Sidōlne bīda odabara, māl purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeda Ācōrēda ījācasidaa.† Māl carea sopuadebema j̄lbadara j̄lcasidaa idjaba t̄l̄b̄a porade chūpanecasidaa. ²² Barib̄ar̄a m̄a bārāa jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Tirodebemarā idjaba Sidōlnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

* **11:5** Isaia 26:19; 35:5-6; 61:1-3. † **11:10** Malaquia 3:1. ‡ **11:11** Nāl ējūāne ni abāl̄da. Griego bedeade nāwā b̄a b̄a: “Wērārāba topedadadebemada.” § **11:12** Griego bedeade māl versículora ebuda b̄aēa. Āc̄ar̄amaarā nāwā jara b̄a: “Borocuebari Juālba jaradia bedadeba ātaa Ācōrē purudebemarāda nocōdaa wābadaa. Wārāda ēberārāba ne jūmada o pan̄a Ācōrē purudebemarāda beadi carea.” * **11:14** Malaquia 4:5. † **11:21** Ācōrēba Tirora, Sidōl sīda cawa osia. Amos 1:9-10.

²³ ¿Capernauñebemarãra bajãnaa wãnica? ¡Wãnaëa! ¡Ãcõrëba bãrãra beudarã panabadamaa batabueya!† Mãa ne ununaca bãrã tãëna odara Sodoma purude odabara, jãã purura wadibiða bacasia. § ²⁴ Baribara mãa jaraya: Ãcõrëba jũmarã cawa oi ewaride Sodomanebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.–

Jesu ãã bea ãnãñinebema

Luca 10:21-22

²⁵ Maã ewaride Jesuba jarasia:

–Zeza, bara bajãnebema Boroa idjaba naã ëjũãnebema Boroa. Bãa ne adua beaa mãa jaradiadara cawabiða bãrã mãa bara bia jaraya. Ne cawa beaa bãa cawabië basia. ²⁶ Mãë, Zeza, bãa mãwã o quĩrãsia.

²⁷ Mã Zezaba mãa ara idjidebemada jũma cawabisia. Ni abãba adua panãa mã, dji Warrara sãwã bãda; abã mã Zezabara cawa bãa. Ara mã quĩrãca ni abãba adua panãa mã Zezara sãwã bãda; ababe mã, dji Warrabara cawa bãa. Mãa abãa mã Zezada cawabisira, mã ëberã biða cawaya.

²⁸ Ne jũmaneba sã panãbara, mãmaa zedadua. Mãa bãrãra ãnãñibiya.* ²⁹ Idu mãa jipa pe edebidua. Mãneba cawa wãnadua. Mãa jũma droabaria idjaba sodeba djãrã cãyãbara dji dromaara bãda crĩchacaa. Mãmaa zedibara bãrãra wãrãda ãnãñia. ³⁰ Mãa jaradia bara zareaë bãa. Mãa obi bã sida oicha bãa.–

12

Jesura ãnãñbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

¹ ãnãñbada ewaride Jesura ëjũã trigo udade nĩbasia. Mãne idji ume nĩbabadarã jarra panã bãrã trigora ta edadapeda co nĩbasidaa. ² ãdjia mãwã o panãra ãcãra pariseorãba ununapeda Jesua jarasidaa:

–Bã ume nĩbabadarãba ãnãñbada ewaride ocara panãda jãwã o panãa.–*

³⁻⁴ Mãne Jesuba ãdjia jarasia:

–¿Bãrãba Ãcõrë Bedeara acãdacaca? Davi, idji ume nĩbabadarã sida jarra panasidade ¿sãwã osida?† Davira Ãcõrë dede eda wãpeda Ãcõrë quĩrãpita bada paãda edasia.‡ Mã paãra ¿ababe sacerdoterãba codida panasidaëca? Baribara Daviba copeða idji ume nĩbabadarãa diasia. ⁵ Mã awara Ãcõrëba Moisea diða leyde jara bãa sacerdoterãra ãnãñbada ewaride Ãcõrë de dromane ne odida panãda. § Mãwãmãna ãnãñbada ewaridebema ley igara panã carea bedeade panãëa. ¿Bãrãba mãlgã sida acãdacaca? ⁶ Mãa jaraya: Ãcõrë de droma cãyãbara dji dromaara bãda nama bãa. ⁷ Ãcõrë Bedeade nãwã jara bãa: “Animarã babue diði cãyãbara mãa biara quĩrã bãa bãrãba djãrã quĩrã djuburia pananida.”* Mã bedeaba jara bãda bãrãba cawa pananabara, za bedea neë beada bië jaradaë bacasia. ⁸ Mã, Naã Djara Edadara ãnãñbada ewari djibaria.–

Jesuba ãnãñbada ewaride ëberã biabiða

Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

† **11:23** Beudarã panabadamaa. Griego bedeadë bã bãa “Hades.” § **11:23** Sodoma. Mã purura, Gomorra sida Ãcõrëba cawa osia. Genesi 18:16deba aba 19:29daa. * **11:28** Ne jũmaneba sã panãa. Judiorã ley jaradiabadaba ne zãgã ataubi panã quĩrãca ëberãra ne zareada obibadjidaa. Mateo 23:4.

* **12:2** Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25. † **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **12:3-4** Exodo 35:12-13; Levitico 24:5-9. § **12:5** Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5. * **12:7** Osea 6:6.

⁹ Jesura mama^Λba judiorã dji j^Λrebada dedaa wãsia. ¹⁰ Mama ëberã j^Λwa beu b^Λda basia. Mañne ãc^Λr^Λba Jesura biẽ jara quĩrã panasidaa ãnãũbada ewari ley igara b^Λ carea. Mañ bẽrã idjia iwidisidaa:

–¿Bia b^Λca cacua biẽ b^Λda ãnãũbada ewaride biabida?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Bãrã ovejada ãnãũbada ewaride uria^{de} baesira ¿j^Λwaba êdr^Λ edaẽca? ¿Caiba mãwã oẽ? ¹² ¿Ëberãda oveja cãyãbara biara b^Λẽca? Mañ bẽrã bia b^Λa ãnãũbada ewaride bia oida.–

¹³ Mañbe dji j^Λwa beu b^Λa jarasia:

–J^Λwara jiradua.–

Mãwã jirab^Λr^Λde idji j^Λwara abeda biasia dewarabema j^Λwa quĩrãca. ¹⁴ Ara mãda pariseorãra êdr^Λdapeda wãsidea. Mañbe Jesu beadi carea crĩcha j^Λr^Λsidaa.

Ãcõrẽba nezoca edada

¹⁵ Jesuba mañnebema cawaside ãyã wãsia. Zocãrã ëberãrãda idji caidu wãsidea. Mañne Jesuba dji cacua biẽ beara jũma biabicuasia. ¹⁶ Idjia ãdjirã bio jara b^Λsia idjidebemada ebuda jararãnamãrẽã. ¹⁷ Mañg^Λra mãwãsia ãcõrẽneba bedeabari Isaíaba jarada quĩrãca. ¹⁸ Nãwã jarasia: Nañg^Λra m^Λa edada nezocaa. M^Λa idjira quĩrã b^Λa. Idji carea m^Λra wãrãda bio b^Λsrida b^Λa.

M^Λ Jaurera idjia diaya. Idjia puru beaza m^Λa jipa oi^{de}ebemada jaraya.

¹⁹ Idjira ijaraẽa idjaba quĩrũbi^{de}ba biaẽa. Mañ bẽrã ni aba^Λba idji bedeab^Λr^Λda purude ãrĩnaẽa.

²⁰ Cha cõrãicha quirura idjia cõrãtaẽa. Ìbĩrã mãrĩ urua quirura idjia quiaẽa. Ara mã quĩrãca dji ãb^Λaẽ beara jipa o baya aba ne jũmane poyab^Λr^Λdaa.

²¹ Mañne puru beaza idjira j^Λãnia êdr^Λ edamãrẽã.†

Jesu biẽ jarapedada

Marco 3:20-30; Luca 11:14-23; 12:10; 6:43-45

²² Mañbe ãc^Λr^Λba jai bara b^Λ ëberãda Jesumaa edesidaa. Mañ ëberãra dauberrea basia idjaba quĩrãme cara basia. Jesuba idjira biabisia bedeamãrẽã idjaba unu bemãrẽã. ²³ Jũmarãba cawa crĩchadaẽ bẽrã iwidisidaa:

–Davideba zeida b^Λra ¿nañg^Λ Jesuca?–

²⁴ Barib^Λr^Λ ãdjirãba mãwã jara pan^Λra pariseorãba ãrĩsidea. Mañg^Λrãba jarasidaa:

–Jãñ ëberãba jaira ãyã j^Λretabaria, jairã boro Beelzebúba mã ãb^Λada diada bẽrã.–

²⁵ Barib^Λr^Λ ãdjia crĩcha pan^Λra Jesuba cawada bẽrã jarasia:

–Abari druadebemarãda ara ãdjiduba djõ pananib^Λr^Λ, ãduba dji quininia. Abari purude wa abari dede dji ëberãrãda ara ãdjiduba djõ pananib^Λr^Λ, dãrã pananaẽa. ²⁶ Ara mã quĩrãca Satanaba ara idji jaida ãyã j^Λretaib^Λr^Λ, ara idji ume djõ b^Λa. ¿Sãwã idjia poya b^Λra dãrã erobai? ²⁷ Bãrãmaarã m^Λa Beelzebúdeba jairãda ãyã j^Λreta b^Λa. Mãwãra bãrã êpẽ beaba ¿caideba jaira ãyã j^Λretabada? ãdjirãba cawabidia bãrãba ãi crĩcha pan^Λda. ²⁸ Barib^Λr^Λ m^Λa ãcõrẽ Jauredeba jairãda ãyã j^Λreta b^Λb^Λr^Λ, ãcõrẽba unubi b^Λa idjira jũesida bãrã Boro bai carea. ²⁹ Ëberã mẽsrã b^Λra naãrã jã chũm^Λnaẽb^Λr^Λ, ¿sãwã idji dede eda ne dr^Λade wãni? Aba mãwã jã chũm^Λsidadara poya idji nebiada

† 12:21 Isaías 42:1-4.

dradida panla.† 30 Abalda mlaare balebala mla ume dji quirua. Abalba mla ume eberara Acorema eneebala aya jarecuabaria.

31 Mañ carea mla bára jaraya: eberara cadjirua obadara, bié bedeabada sida Acoreba juma quiradoaya. Baribala abalba Acore Jaureba odada diauruba jawá osiada aibala, Acoreba mla quiradoaéa. 32 Abalba mla, Nañ Djara Edadada bié jaraibala Acoreba mla quiradoaya. Baribala abalba Acore Jaureda bié jaraibala, Acoreba mla quiradoaéa. Nañ ewaride, ewari ze numaza quiradoaé baya.

33 Nejô biada zauibala cawa panla bacuru biada. Baribala dji biaéda zauibala cawa panla bacuru cadjiruada. Nejôza idji zau badeba cawa panla. 34 ¡Dama eberara! ¿Bára dji cadjiruaraba sawá ne biada bedeadi? Eberaba idji sode cricha ba quiraca bedeabaria. 35 Ebera biaba idji sode ne bia erobadeba ne biada jarabaria. Baribala ebera cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobadeba ne cadjiruada jarabaria. 36-37 Bala ne biada jaraibala Acoreba bara bia baya. Baribala ne biaéda jaraibala cawa oya. Mla bára jaraya: Acoreba cawa oi ewaride jumara idjia jaradida panla cäre cäre adji bedeadeba djára cricha arisidada.

Jesuba Jonánebema jarada

Marco 8:12; Luca 11:29-32

38 Mawānacarea alala judiora ley jaradiabadaba, pariseora bida Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, dairaba quiria panla bala ne ununacada oida. Mawara cawadia bara bajaneba ze bada.–

39 Baribala Jesuba jarasia:

–Bára dji cadjiruaraba Acoreba ija ama panla. Bára mla bajaneba ze bada cawadi carea quiria panla mla ne ununacada oida. Baribala mla ne ununacada oéa. Bára ababe Acoreneba bedeabari Joná mawana quiraca ununia. 40 Jonára beda droma biteda ewari ubea asa, diamasi bida bada quiraca mla, Nañ Djara Edadara ewari ubea asa, diamasi bida egorode baya.†

41 Mañ awara Acoreba jumara cawa oi ewaride Ninive purudebemarada piradrapeda bára bié jaradia. Jonaba Acoreba cawa oyada aside adjia cadjirua obadara igarasidaa.* Baribala Joná cayabara dji dromaara bada nama bamina bára ijanaé panla. 42 Mañ awara Salomón ewaride Sabá druadebema borora wera basia. Idjira drua talaba zesia Salomón necawaa uri carea.† Baribala nañ ewaride Salomón cayabara dji dromaara bada nama bamina bára ijanaé panla. Mañ carea Acoreba cawa oi ewaride mañ wera pirabaripeda bára bié jaraya.–

Jai jeda zeda

Luca 11:24-26

43 Ebera cacuadebemada edradacarea jaira ejua pōasa ewaraga bade anai carea jala babaria baribala sama anaiida unucaa.† 44 Mañ bera idjiduba nawa jarabaria: “Madi badamaa jeda waya.” Juebale mañ ebera sora de bari ba quiraca unubaria. Bia ima numada idjaba ne juma bia numada unubaria. 45 Mañbe siete jai idji cayabara cadjiruaara beada mañ eberama enepeda dji ebera sode eda panebadaa. Mañ bera dji ebera idji naara bada cayabara

† 12:29 Mañ versículode Jesuba jara bala ebera mēsrā ba ja chūma quiraca idjia diaurura poyabaria jaira jaretacuai carea. § 12:40 Joná 1:17. * 12:41 Joná 3:5-10. † 12:42 1 Rey 10:1-13. ‡ 12:43 Israeleraba jarabadjidaa jairara ejua pōasa ewaraga bade beabadada. Isaia 34:14.

wetara biê bebaria. Ara mañ quĩrãca mñ ãjãé pan^ carea bārã, dji cadjiruarãda naëna panana cãÿãbara biëara panania.–

Jesu ëberãrã idjima zepedada

Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶ Jesuba wadibida ëberãrãa bedea b^de dji papa, dji djabarã sida dajada pan^da idji ume bedea quĩrã panasidaa. ⁴⁷ Aba^ba Jesua jarasia:

–B^ papada, b^ djabarã sida dajadaare pan^a. Adjira b^ ume bedea quĩrã pan^a.–

⁴⁸ Barib^r^ Jesuba mañ ëberãa jarasia:

–B^maarã ¿cairãda mñ papa idjaba mñ djabarã?

⁴⁹ Mañbe idji ume nĩbabadarãmaa j^wa supeda jarasia:

–Nañg^rãda mñ papaa idjaba mñ djabarãa. ⁵⁰ Mñ Zeza bajãne b^ba quĩrã b^ o beadr^ mñ djabaa, mñ djabawërãa, idjaba mñ papaa.–

13

*Pea podadebema ne jara b^*

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

¹ Ara mañ ewaride Jesura dedeba ëdr^peda amene droma icawa chũmane wãsia. ² Mañne ëberãrãda zocãrã idjima powua nũmesia. Mañ bërã jãbade badopeda chũmesia. Ëberãrãa ãb^de do icawa duanesidaa. ³ Mañbe Jesuba adjirãa ne quĩrãtanoa ne jara b^deba nãwã jaradisia.

–Ëberãda ne pode wãsia. ⁴ Mãwã po nĩne ãc^r^ tara ode baecuasias. Mañne ãbanada zesedapeda mĩcuasidaa. ⁵ ãc^r^ tara ëjũã mōgaraida b^de baecuasias. Dji egorora nãũcha b^ bërã mañ tara isabe tunusia. ⁶ Mãwãmĩna besea jãwãrãba purrubasia bio carra jidaë bada bërã. ⁷ Idjaba ãc^r^ tara ëjũã r^da b^de baecuasias. Mama baecuadara jãcara r^ bara b^ba b^rã quenasias. ⁸ Barib^r^ ãc^r^ tara ëjũã biade baecuasias. Mañgara bio zausia. ãc^r^ cam^ba ara aride diasias, dewaraba waitabeara diasias, waabemaba waib^lara diasias. * ⁹ Dji caw^r^ bara b^ba quĩrãcuita ãrĩdua.–

Jesuba ¿cãrẽ cãrẽã ne jara b^deba jaradiasi?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰ Mañbe Jesu ume nĩbabadarãba idji caita zedapeda iwidisidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã ëberãrãa ne jara b^deba jaradiabari?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Ãcõrẽba ëberãrã pe erob^debemada jũmarãa cawabië b^mĩna bãrãa cawabi b^a. ¹² Aba^ba wãrãda cawaib^r^, Ãcõrẽba auðurã cawabiya. Barib^r^ adua b^ba cawa b^da crĩchaib^r^ idjia crĩcha b^ sida Ãcõrẽba jãrĩa. ¹³ Mañ carea mñã adjirãa ne jara b^deba jaradiabaria. Mñã o b^ra adjirãba unu pan^mĩna cawadaë pan^a, idjaba mñã jara b^ra ãrĩ pan^mĩna cawadaë pan^a. ¹⁴ Ãcõrẽneba bedebari Isaíaba jaradara wãrãa: Nañ ëberãrãba ãrĩ pan^mĩna cawadaëa. Bio unu pan^mĩna cawadaëa.

¹⁵ Adjirãba sodeba poya cawadaëa, ãrĩ quĩrãnaëa idjaba unu quĩrãnaëa. Mãwã beadaëbara adjirãba unucasidaa, ãrĩcasidaa idjaba sodeba cawacasidaa.

Mañbe mñmaa zedapeda mñã adjirãa biabicasias.†

¹⁶ Barib^r^ bãrãa bio bia pan^a. Bãrãba unu pan^ra, ãrĩ pan^ sida cawa pan^a. ¹⁷ Wãrã arada mñã jaraya: bãrãba unu pan^ra zocãrã Ãcõrẽneba

* **13:8** Griego bedeadẽ nãwã b^a: “ãc^r^ cam^ba treinta diasias, dewaraba sesenta diasias, waabemaba cien diasias.” † **13:15** Isaías 6:9-10.

bedeabadarāba, ēberārā jipa bea bida unu quĩrĩā panasidaa baribara ununaẽ basia. Idjaba bārāba ũrĩ panara ũrĩ quĩrĩā pananamĩna ũrĩnaẽ basia.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸ Pea podadebema ne jara badeba jaradara naŋga. Ũrĩnadia. ¹⁹ Ta ode podaba naŋda jara baa: Ācōrēba ēberārā pe erobadebemada abaaba ũrĩpeda cawaēbala, diauruba mañ bedea idji sode jũenara quĩrādoabibaria. ²⁰ Ta mōgaraida ba ējũāne podaba naŋda jara baa: Ācala ēberārāba Ācōrē bedeara ũrĩnapeda bio basrida edabadaa. ²¹ Baribara bio carra jidaẽ bea bēra dārā droadacaa. Ewari zarea zebalade wa Ācōrē bedea ija pan carea ēberārāba biẽ obadade ādjia ija panara igarabadaa. ²² Ta ējũā alaida bade podaba naŋda jara baa: Ācala ēberārāba Ācōrē bedeara ũrĩbadaa, baribara ādjirā sāwā bia beadidebemada jũmawāyā crīchabadaa. Ne jũmada erobeadibala, basrida beadida crīchabadaa. Jũma mañ crīchaba bedea ādji sode bedara barā beabaria. Mañ bēra ādjira waridacaa. ²³ Baribara ta ējũā biade podaba naŋda jara baa: Ācala Ācōrē bedeara bia ũrĩnapeda ijabadaa. Mañbe Ācala ne biada ara aride obadaa, Ācala waitabeara obadaa, idjaba Ācala waibara obadaa.†

Trigo ējũāne chirua cadjirua uda

²⁴ Mañbe Jesuba dewara ne jara badeba jarasia:

–Bajāne Bala ēberārā pe erobara nañ quĩrāca bala. Ēberāda basia. Mañ ēberāba idji ējũāne trigo ta dji biada usia. ²⁵ Baribara idji nezocarā cāi panasidade idji ume dji quĩrūda zepeda chirua cadjiruada trigo udade usia. Mañbe wāsia. ²⁶ Māwānacarea dji trigora odjapeda ēāpetasia. Chirua cadjirua sida odjasia. ²⁷ Dji nezocarāba djibarā iwidide wāsidaa: “Dai boro, ba ējũāne trigo biada usibara jjañ chirua cadjiruara sāwā odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mā ume dji quĩrūba māwā osia.” Mañne dji nezocarāba idjia iwidisidaa: “Māēteara quĩrā bala dairāba ēũcuade wānida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Māwā orānadia. Māwā odibara trigoda chirua cadjirua ume ābaa ēũcuadia. ³⁰ Biara bala idu ābaa waribidida aba ewabadadaa. Mañ ewaride mā dji ewabadarā jaraya: naārā chirua cadjiruada jara pedapeda cajānadia babuedi carea. Baribara trigora mā ne wagabada dede waga badadia.”–

Mostaza tadebema ne jara ba

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹ Wayacusa Jesuba ne jara badeba jarasia:

–Bajāne Bala ēberārā pe erobara nañ quĩrāca bala. Ēberāba mostaza tada idji ējũāne usia. ³² Mañ mostaza tara jũma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. Baribara dewara néu bea cāyābara waibara waribaria aba bacuru babaradaa. Mañ bēra ibanara dji jawatede de ocuade zebadaa.–

Pañ ēsābaridebema ne jara ba

Luca 13:20-21

³³ Idjaba Jesuba dewara ne jara badeba jarasia:

–Bajāne Bala ēberārā pe erobara pañ ēsābari quĩrāca bala. Mañ pañ ēsābarira wērāba maārĩ edapeda harina waibade abuesia. Mañbe bio puerapeda chũmasia aba jũma ēsābaradaa.–

Jesu ne jara badeba bedada

Marco 4:33-34

† **13:23** Griego bedeadē nāwā bá baa: “Ācala treinta zaubadaa, Ācala sesenta zaubadaa, idjaba Ācala cien zaubadaa.”

³⁴ Jūma maḷḡara Jesuba ēberārāa ne jara badeba jaradisia. Ababe ne jara badeba ādjirāa bedebadja. ³⁵ Ācōrēneba bedebariba jarada quīrāca wārāda māwāsia:

Māa ne jara badeba bedeaya. Ācōrēba naḷ ējūā odadeba ātaa cawabiē badada māa jaraya. §

Chirua cadjirua néude waridada Jesuba cawa jarada

³⁶ Maḷbe Jesura ēberārā ume badada diguidaa wāsia. Idji ume nībabadara zedapeda iwidisidaa:

–Chirua cadjirua udadebemada dairāa cawa jaradua.–

³⁷ Jesuba jarasia:

–Dji ta bia ubarira mḷ, Naḷ Djara Edadaa. ³⁸ Peara naḷ ējūā. Dji ta biara Ācōrēba pe erobā ēberārāa. Chirua cadjiruara diauru ēpē panārāa. ³⁹ Dji quīrū, maḷ chirua cadjirua udara diaurua. Dji néu ewadī ewariba jara bāa naḷ ējūā jōi ewarida. Dji néu ewadira Ācōrē bajānebema nezocarāa. ⁴⁰ Chirua cadjirua ēūtacuadapeda babuebada quīrāca naḷ ējūā jōbārāde māwāya. ⁴¹ Mḷ, Naḷ Djara Edadaba bajānebema nezocarāda diabueya cadjirua obadarāda, cadjirua obibadarā sida mḷ puru tāēnabemada jarā pedamārēā. ⁴² Maḷḡārāa tḷbā uruade batacuadā. Mama aujīā panania idjaba puaba quida īchia panania. ⁴³ Baribārā dji jipa beada ādjirā Zeza purude āmāda quīrāca dorrodorā beadā. Dji cawārā bara bāba quīrācuīta ūrīdua.

Ējūā nēdoda idjaba perla nēdoda

⁴⁴ Bajāne Bāba ēberārā pe erobāra parata egorode mērā bāda quīrāca bāa. Maḷ paratara ēberāba unupeda arima mērā bāsia. Maḷbe bāsrida wāpeda jūma idjia erobāra nēdobuepeda dji ējūāda nēdosia.

⁴⁵ Maḷ awara Bajāne Bāba ēberārā pe erobāra naḷ quīrāca bāa. Ēberāda basia. Maḷ ēberāba perla neta dji biada nēdoi carea jarā babadjia. ⁴⁶ Māwā bāde aba bio biya quiru nēbāa bāda unusia. Ara māda idjia erobāra jūma nēdobuepeda maḷ netara nēdosia.

Ātarrayadebema

⁴⁷ Bajāne Bāba ēberārā pe erobāra ātarraya quīrāca bāa. Ātarraya baribādaē beda quīrātanoa jidabadaa. ⁴⁸ Biraḍacarea ībādaa errebari edebadaa. Maḷbe chūpanenapeda beda biada jamarade jarā pebadaa. Dji cadjiruada batacuabadaa. ⁴⁹ Ara maḷ quīrāca naḷ ējūā jōbārāde māwāya. Ācōrē bajānebema nezocarāda zedapeda ēberā cadjiruarāda dji jipa bea tāēnabemada āyā bāda. ⁵⁰ Maḷbe tḷbā uruade batacuadā. Mama aujīā panania idjaba puaba quida īchia panania.–

Nebia djiwidi idjaba dji drōā

⁵¹ Maḷbe Jesuba iwidisia:

–Māa jaradara ḡbārāba jūma cawasidaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, dai Boro.–

⁵² Maḷne Jesuba jarasia:

–Bajāne Bāba ēberārā pe erobādebemada judiorā ley jaradiabariiba cawasira de djibari quīrāca bāya. Idjia waga erobādebemada nebia djiwidi, dji drōā sida acābibaria.–

Jesu Nazarede bada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

⁵³ Māwā ne jara badeba jaradiadacarea Jesura āyā wāsia. ⁵⁴ Mañbe idji purude jūesia. Ewari aba judiorā dji jarebada dede jaradia basia. Dji ũrī duanba cawa crīchadaē bēra nāwā jarasidaa:

–Naḡaba ḡsāmaareba jā crīcha cawaara edasi? ḡsāwā ne ununacada poya oi? ⁵⁵ ḡIdjira dadji purudebema de obari warraēca? Idji papara ḡMariaēca? Idji djabarāra ḡSantiago, Jose, Simoñ idjaba Judaēca? ⁵⁶ Jūma idji djabawērārā sida ḡdadjirā tāēna panēca? Māwā baibara, ḡidjia sāma jācua cawasi?–

⁵⁷ Ādjirāba Jesura ĩjā quĩrīānaē basia. Mañ bēra Jesuba jarasia:

–Ācōrēneba bedeabarida djārā druade wayabadaa, baribara ara idji druadebemarāba wayadacaa. Idji dede panabada biē wayadacaa.–

⁵⁸ Ādjirāba ĩjānaē bēra Jesuba mama ne ununacada zocārāēbe osia.

14

Herodeba Jesudebema ũrīna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

¹ Mañ ewaride Herodera Galilea druadebema boro basia.* Mañ Herodeba ũrīsia Jesura trā bāga bāda. ² Mañ carea idjiare beaa jarasia:

–jMāmarā Borocuebari Juañ ārēbadada jāwā bāa! Mañ bēra jūma ne ununacara poya o bāa.–

³⁻⁴ Herodeba māwā jarasia Juañra beabida bēra. Maḡara nāwā basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quima Herodía abadada edasia. Baribara Juañba idjía jarabadjia: “Bā djaba quimada erobacara bāa.”† Mañ carea Herodeba Juañra jidapeda preso bābada dede carenaba jā basia. ⁵ Juañra beabi quĩrīā basia baribara puruda waya bāda bēra poya oē basia. Puruba crīcha basia Juañra Ācōrēneba bedeabarida.

⁶ Herode toda ewari basrida o panane Herodía cauda jūmarā quĩrāpita bairasia. Mañba Herodera bio basridasia. ⁷ Mañ carea mañ awērā wārāneba jarasia ne baridua idjia iwidibara diaida. ⁸ Mañne dji papaba idji caua nāwā iwidibisia:

–Māa epedecode Borocuebari Juañ boroda diadua.–

⁹ Māwā iwidiside Herodera sopuasias. Baribara jūma idji ume ne co duanā quĩrāpita wārāneba jarada bēra Herodía cauba iwididara obisia. ¹⁰ Ara māda Juañra preso bābada dede bāda obā tabisia. ¹¹ Juañ borora epedecode enenapeda Herodía caua diasidaa. Mañbe dji cauba dji papaa diasia. ¹² Māwānacarea Juañ ume nībapedadaba idji cacuara edadapeda tabarisidaa. Mañbe Jesua jarade wāsidaa.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Marco 6:30-44; Luca 9:10-17; Juañ 6:1-14

¹³ Jesuba Juañ jaidada ũrīside iduba jābade ēberā neēmaa wābara basia. Baribara ēberārāba idji sāmaa wābara cawasidade puruzabemada jīrūba araa wāsidaa. ¹⁴ Jesura jābadeba druā badobara mañ ēberārā zocārā duanada unusia. Ādjirāra mīā djuburi ununa bēra dji cacua biē quedeada biabicusia. ¹⁵ Queubodo bēra idji ume nībabadarāra idjimaā wānapeda jarasidaa:

–Nama ēberāra caita neēa. Mañ awara queubara. Ēberārā jaradua puru beade codira nēdode wānamārēā.–

¹⁶ Mañne Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

* **14:1** Herode. Mañ Herodera Antipa trā jarabadjidaa. Ācōrē Bedeade odja bāa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de biē. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidaa (Mateo 2:1-23).

† **14:3-4** Levitico 18:16.

–Ādjirāra wāniē panΛa. BārābΛrΛ ne cobidadia.–

¹⁷ BaribΛrΛ ādjia jarasidaa:

–Daiba paġda juesumabe idjaba bedada umébe eropanΛa.–

¹⁸ Jesuba jarasia:

–Māmaa enenadia, māēteara.–

¹⁹ Maġbe ēberārāa jarasia pōājārāne chūpanenamārēā. Maġ paġ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajānaa acΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Maġbe paġra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. ²⁰ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada jΛrΛ pesidade doce jamara birasidaa. ²¹ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bΛa, wērārāda warrarā sida juachadaē.

Jesu do ġrġ nībada

Marco 6:45-52; Juaġ 6:16-21

²² Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāa jābade badobisia idji na quīrārā chānamārēā. Maġne idjira besia ēberārā diguīdaa wābigai carea. ²³ Jūmarāda wābigapeda iduba eyadaa Ācōrēa iwidide wāsia. Queuside iduba basia. ²⁴ Maġmisa Jesu ume nībabadarāa do quēsīdra panasidaa. Maġne nāūrāda ādji nocoareba puá nūmΛ bērā baido bogozoaba jābara jirawe eronūmesia.

²⁵ Āsabodode Jesura do ġrġ nīda ādjimaa wāsia. ²⁶ BaribΛrΛ idji ume nībabadarāba maġ unusidade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ādjirāra biasidaa:

–jBēwārāda jāwā nīa!–

²⁷ Ara maġda Jesuba jarasia:

–jSozarra beadedua! Māda jāwā bΛa. jNe wayarānadua!–

²⁸ Maġne Pedroba idjīa jarasia:

–Mā Boro, wārāda bΛda jāwā bΛbΛrΛ, māra do ġrġ bΛmaa wābidua.–

²⁹ Ara maġda Jesuba jarasia:

–jZedua!–

Ara maġda Pedrora jābadeba doeda badopedā Jesumaa do ġrġ wābΛrΛ basia.

³⁰ BaribΛrΛ Pedroba nāūrā dji cābāyā puá bΛ unuside dauperasia. Maġne ta dogo bērā biasia:

–jMā Boro, carebadua!–

³¹ Ara maġda Jesuba jΛwade jidapeda jarasia:

–Ache, ġcārē cārēā ġjāē basi māa bΛra do ġrġ poya nībabida?–

³² Jābade badosidade nāūrāra cābasia. ³³ Maġbe jūma jābade panΛra Jesu quīrāpita chīrāborode copanenapeda idjīa bia bedesidaa:

–jBΛra wārāda Ācōrē Warraa!–

Jesuba Genesare druade cacua biē bea biabida

Marco 6:53-56

³⁴ Chā wānada Genesare druade jūēsidaa. ³⁵ Mamabema ēberārāba Jesura cawasidaa. Maġ carea jūma ādji druade jarabisidaa Jesura jūēsida. Maġbe ēberārāba jūma dji cacua biē beara idjimaa enesidaa. ³⁶ Ādjirāba idjīa bedea djuburiasidaa ababe idjia cacuade jΛ bΛ ida tābimārēā. Jesuba idu tābida bērā jūmaena biacuasidaa.

15

JΛwa sΛgΛbadadebema

Marco 7:1-23

¹ Māwānacarea ġcΛrΛ pariseorāda, judiorā ley jaradiabada sida Jerusaleġ purudeba Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

² –BΛ ume nĩbabadarãra jΛwa sΛgΛdaẽ ne cobadaa. ¿Cãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapedadara igara panΛ?–*

³ Mañne Jesuba panusia:

–Bãrã bida ¿cãrẽ cãrẽã ara bãdjia obadadeba ãcõrẽba obi bΛ bedeara igarabada? ⁴ Idjia nãwã jarasia: “BΛ zezada, bΛ papa sida waya pananadua.”† Nañ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada, idji papa sida biẽ jaraibΛrΛ, idjira beadida panΛa.”‡ ⁵⁻⁶ BaribΛrΛ bãrãba dji zeza wa dji papa careba amaaba nãwã jarabadaa: “Jũma mΛa erobΛra ãcõrẽa diada bãrã mΛa bΛra poya carebaẽa.” Mãwã bãrã drõã naẽnabemaba jaradiapedada epẽ panΛneba ãcõrẽ bedeara igarabadaa. ⁷ Bãrã dji biaca bearã, ãcõrẽneba bedeabari Isaíaba bãrãnebemada aride bΛsia. Nãwã jarasia:

⁸ Nañ puruba mΛa bia bedeabaria, baribΛrΛ wãrãda ãdji sodeba mΛma crĩchadacaa.

⁹ ãdji quĩrĩbe mΛa bia bedeabadaa. Mñ bedea cãyãbara eberã crĩchadrΛ jaradiabadaa.§

¹⁰ Mañbe Jesuba eberãrã arima duanΛra trΛpeda nãwã jarasia:

–Mñ bedeara ùrĩnadua cawadamãrẽã. ¹¹ Dadjia cobadaba ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛcaa. ãtebΛrΛ itedeba ze bΛbΛrΛ dadjira ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛbaria.–

¹² Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarãra caita zedapeda jarasidaa:

–¿BΛa cawa bΛca pariseorãra sode biẽ duanΛda bΛa jãñ bedea jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

–Mñ Zeza bajãne bΛba udaẽra jũma eũta bΛtacuaya. ¹⁴ Mañ bãrã pariseorã carea crĩcharãnadua. ãdjirãra dauberrea bea quĩrãca panΛa. ãdji epẽbΛda sida dauberrea bea quĩrãca panΛa. Dauberrea bΛba dewara dauberrea bΛda eronĩbaibΛrΛ umena uriade baedia.–

¹⁵ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Dadjia cobadadebema bΛa jaradiadada dairãa cawa jaradua.–

¹⁶ Jesuba iwidisia:

–¿Bãrã bida wadi adua panΛca? ¹⁷ ¿Dadjia cobadara biteda wãpeda dajadaa eδrΛbarida cawadaẽ panΛca? ¹⁸ BaribΛrΛ eberã itedeba dajadaa ze bΛda sodeba ze bΛa. MañgΛba eberãra ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛbaria. ¹⁹ Crĩcha cadjiruada, mĩã beaida, daunemaida, audua baida, ne drΛaida, sewa o baida, djãrã biẽ jarai sida sodeba ze bΛa. ²⁰ Jũma mañgΛba eberãra ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛbaria, baribΛrΛ jΛwa sΛgΛẽ ne cobΛrΛba dadjira mititia bΛcaa.–

Jesuba cananeo wẽrãcau biabida

Marco 7:24-30

²¹ Jesura mamaΛba Tiro druade idjaba Sidoñ druade pΛrrΛa wãsia. ²² Mañne cananeo wẽrã mañ druadebemada Jesu nĩmaa zesia. Mañ wẽrãba nãwã jĩgua bedea nũmesia:

–¡Mñ Boro, Davideba zeda, mñra quĩrã djuburiadua! Mñ cauda jaiba bio bia mĩga erobΛa.–

²³ BaribΛrΛ Jesuba panuẽ basía. Mañne idji ume nĩbabadarãra caita wãnapeda idjía nãwã bedea djuburiasidaa:

–Jãñ wẽrãra dadjirã caidu bia nĩa. Idjía jaradua ãyã wãmãrẽã.–

²⁴ Wẽrãra cananeo bãrã Jesuba idjía jarasia:

–ãcõrẽba mñra Israeldebema dji adua beamaa diabuesia.–

* **15:2** Levítico 22:4-8de jara bΛa sacerdoterãra cuidida panΛnebemada, baribΛrΛ Jesu ewaride pariseorãba jaradiabadjidaa jũmarãba jΛwa sΛgΛdida panΛda drõãenabemarãba jarapedada quĩrãca.

† **15:4** Exodo 20:12. ‡ **15:4** Exodo 21:17. § **15:9** Isaía 29:13.

²⁵ Mañne wērāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–Mā Boro, ¡carebadua!–

²⁶ Jesuba panusia:

–Biē bāa warrarāba co panāda jāřīda usaa diai carea.–

²⁷ Mañne wērāba jarasia:

–Bāa jara bāra wārāa, mā Boro, baribārā usaba djibari mesa edre djico jurrusoadaa cobaria.–

²⁸ Jesuba jarasia:

–Wērā, bāa wārāda ījā bāa māa bā cauda poya biabida. Mañ bēřā bāa quīrā bā quīrāca māa oya.–

Ara maāda dji caura biasia.

Jesuba cuatro mil ēberārā ne cobida

Marco 8:1-10

²⁹ Mamaāba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade ātā wāpeda mama chūmesia. ³⁰ Mañbe ēberārā zocārā idji bāmaa zesesidaa. Ādjirāba jīrū biē beada, dauberrea beada, quīrāme cara beada, jāwa biē beada, quīrātanoa cacua biē bea sida zocārā enesidaa. Mañgārāra Jesu caita bāsidaa. Mañbe Jesuba jūma biabicuasias. ³¹ Ēberā arima duanāba unusidaa dji quīrāme cara beadara bedea panāda, dji jāwa biē beadara bia panāda, jīrū biē beadara bia nīnada, idjaba dauberrea beadaba unu panāda. Jūmarāba cawa crīchadaē bēřā israelerā Ācōrēa bia bedeasidaa.

³² Māwā panāne Jesuba idji ume nībabadarāra trāpeda jarasia:

–Māa naā ēberārāra mīā djuburi unu bāa. Mā ume duanāda ewari ūbea babārāa. Ādjia cođi carea eropananara jōsia. Māa ādjirāra ne cođāē diguidāa wābigaēa ota cacua norrabarirānamārēā.–

³³ Baribārā idji ume nībabadarāba iwidisidaa:

–Nama ēberārā neēma ġsāma codira edadi zocārā nūmā itea?–

³⁴ Mañne Jesuba iwidisia:

–ġBārāba paāda jūmasāwā eropanā?–

Ādjia panusidaa:

–Sietebe eropanā, idjaba beda zaqueda zocārāēbe eropanā.–

³⁵ Mañbe Jesuba ēberārāra jūma egode chūmebisias. ³⁶ Mañ siete paāra, beda sida idji jāwade edapeda Ācōrēa bia bāada asia. Māwāpeda bedara paā sida cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. Ara maāda jedecasidaa. ³⁷ Jūmarāba codapeda jāwūācuasidaa. Dji adubada jāra pesidade siete jamara birasidaa. ³⁸ Mama ne copeadara dji umaquīrā awa mil quīmārē panasidaca bāa, wērārāda warrarā sida juachadaē. ³⁹ Mañbe ēberārā wābigapeda Jesura jābade badopedā Magadaā druadaa wāsia.*

16

Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana

Marco 8:11-13; Luca 12:54-56

¹ Māwānacarea ācārā pariseorāda, saduceorā sida Jesumaa zesesidaa. Idjira Ācōrēneba zeē bāda unubidida crīchasisidaa. Mañ carea idjīa iwidisidaa ne ununacada omārēā. ² Mañne Jesuba panusia:

–Queubarāde āmādaū baebariare bajāda purea nūmābārā, bārāba jarabadaa nurēma ewari biaida. ³ Idjaba diapeda āmādaū odjabariare bajāra purea nūmābārā idjaba towa nūmābārā, bārāba jarabadaa ewari cadjiruaida. Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panāmīna Ācōrēba naā ewaride o

* **15:39** Magadaā. Griego bedeadē ācārā cartade “Magdala” bā bāa.

b̄ara cawadacaa. ⁴Bārã dji cadjiruarãba Ācōrēra ĩjã ama pan̄a. M̄ara bajãneba ze b̄ada cawadi carea quĩrã pan̄a m̄a ne ununacada oida. Barib̄ar̄a m̄a ne ununacada oẽa. Bārãba ababe Ācōrēneba bedebari Joná m̄awãna quĩrãca ununia.*

Mābe Jesura ãdjirã amepeda wãsia.

Pariseorã harina ẽsãbibari

Marco 8:14-21

⁵ Amene droma chãnapeda Jesu ume nĩbabadarãba cawasidaa pāda quĩrãdoasidada. ⁶ Māne Jesuba jarasia:

–Pariseorã harina ẽsãbibarida, saduceorãne sida quĩrãcuitadadua.–

⁷ Jesu ume nĩbabadarãba ãduba nãwã bedebasidaa:

–Idjia m̄awã jarasia dadjirãba pāda enepedadaẽ bẽrã.–

⁸ Jesuba cawa basia cãrēnebemada bedea pan̄ada. Mā carea jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽ pāra neẽana a pan̄a? Bārãba Ācōrēra ĩjãnaẽca b̄a. ⁹ ¿M̄a odara bārãba unusidamĩna cawadaẽ basica? ¿Quĩrãdoasidaca pā jue-sumaneba m̄a ẽberãrãra mil juesuma ne cobidada?† ¿Quĩrãdoasidaca bārãba dji adubada jar̄a pesidade jamara jũmasãwã birasidada? ¹⁰ ¿Idjaba quĩrãdoasidaca pā siete pan̄neba m̄a ẽberãrãra mil quĩmãrẽ ne cobidada?‡ ¿Quĩrãdoasidaca bārãba dji adubada jar̄a pesidade jamara jũmasãwã birasidada? ¹¹ ¿Sãwãerã cawadaẽ m̄a pānebemada bedeaẽ b̄ada? M̄a jarasia pariseorã harina ẽsãbibarida, saduceorãne sida quĩrãcuitadamãrẽã.–

¹² Mābebar̄a cawasidaa Jesuba harina ẽsãbibaridebemada jaraẽ basida, ãtebar̄a pariseorãba, saduceorãba jaradiabadadebemada quĩrãcuitadamãrẽã jara basia.

Pedroba Jesudebema jarada

Marco 8:27-30; Luca 9:18-21

¹³ M̄awãnacarea Jesura idji ume nĩbabadarã sida Cesarea-Pilipo druade jũene wãsidaa. Māne Jesuba ãdjia iwidisia:

–M̄, Nā Djara Edadara ¿ẽberãrãba caida crĩcha pan̄a?–

¹⁴ Ādjirãba jarasidaa:

–Ācar̄a b̄ara pan̄a b̄ara Borocuebari Juāda. Dewararãba jara pan̄a b̄ara Elíada. Dewararãba jara pan̄a b̄ara Jeremiada wa Ācōrēneba bedebarida.–

¹⁵ Māne Jesuba iwidisia:

–Barib̄ar̄a bārãba m̄ara ¿caida crĩcha pan̄a?–

¹⁶ Simō Pedroba panusia:

–B̄ara Ācōrēba ẽdr̄a edabari diai jaradaa, Ācōrẽ zocai b̄a Warraa.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–B̄ara bio bia b̄a, Simō, Joná warra. Ni ab̄a ẽberãba b̄a māgar̄a cawabidaẽ basia, ãtebar̄a m̄ Zeza bajãne b̄ba cawabisia. ¹⁸ M̄a jaraya: b̄ara Pedroa. M̄a nā mōgara ĩr̄a m̄ puruda oya.§ Ni beu bida m̄ purura poyaẽa. ¹⁹ Purudebema yave diabar̄a quĩrãca m̄a b̄ara Ācōrēba pe erob̄adebemarã tãena dji dromada b̄aya.* B̄a nā ẽjũãne iduaribiẽra Ācōrẽ bajãne b̄a bida iduaribiẽa. Idjaba b̄a nā ẽjũãne iduaribi b̄ara Ācōrẽ bajãne b̄a bida iduaribiya.–

* **16:4** Joná m̄awãna. Joná 3:3-9; Mateo 12:38-41. † **16:9** Mateo 14:17-21. ‡ **16:10** Mateo 15:34-38.

§ **16:18** Pedro. Pedro tr̄ba griego bedeaẽ mōgarada jara b̄a. Nā mōgara. Pedro tr̄ba mōgara jara b̄a bẽrã Ācar̄amaarã Jesuba nā mōgaraada ab̄ar̄adeba Pedroda jara b̄a. Dewararãmaarã jara b̄a Pedroba versículo 16de jaradada. Idjaba Ācar̄amaarã Jesuda jara b̄a (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6-8). * **16:19** Jesu ewaride purudebema yave erob̄ara dji droma basia.

²⁰ Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãa bio jara b̃asia ni abãa jararãnamãrẽã idjira Ācõrẽba ēdr̃a edabari diai jaradada.

Jesuba idji beadidebema jarada

Marco 8:31–9:1; Luca 9:22–27

²¹ Mañ ewarideba ātaa Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarabadjia idjira Jerusaleñe bia mĩgaida b̃ada. Nãwã jarasia:

–M̃ra purudebema bororã j̃awaeda, sacerdote bororã j̃awaeda, judiorã ley jaradiabadarã j̃awaeda bĩda bia mĩgaya. M̃ra beabid̃ia baribar̃a ewari ũbeade ĩrẽbaya.–

²² Mãwã jarada carea Pedroba Jesura jĩgabe edepeda quẽã b̃a quĩrãca jarasia:

–M̃ Boro, mãwã bedearãdua. Ācõrẽba b̃ara idu mãwãbiẽa.–

²³ Baribar̃a Jesuba jẽda ac̃peda Pedroa jarasia:

–Satana, m̃ caitabemada āyã wãdua. M̃a oida b̃ara b̃a obi ama b̃a. B̃a Ācõrẽ quĩrãca crĩchaẽ b̃a. Ātebar̃a ēberã quĩrãca crĩcha b̃a.–

²⁴ Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Abãba m̃da ēpẽ quĩrã b̃abar̃a, idjia o quĩrã b̃ara igarapeda bia mĩgai carea baida b̃a.† Mañbe m̃ra ēpẽida b̃a. ²⁵ Abãba nañ ējũãne bia baida jar̃a baibar̃a, jĩrũare bia baẽa. Baribar̃a abãda m̃ carea beuibar̃a, Ācõrẽ ume ewariza zocai baya. ²⁶ Ēberãda nañ ējũãne ne jũma erob̃ade beuibar̃a, ¿idjia erob̃aba carebaica? Beu amaaba idjia erob̃adebemada ¿jũmasãwã poya diai? ²⁷ Wãrãda m̃, Nañ Djara Edadara bajãnebema nezocarã ume zeya m̃ Zeza ̃b̃adeba cawa oi carea. Mañne bia opedadara m̃a bia b̃aya idjaba cadjirua opedadara biẽ b̃aya. ²⁸ M̃a wãrãda jaraya: ĩc̃ara nama paña beudi naẽna ebuda ununia m̃, Nañ Djara Edadara jũmarã Boro bai carea zeb̃ar̃ada.‡

17

Jesu quĩrã awara nũmena

Marco 9:2–13; Luca 9:28–36

¹ Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, dji djaba Juañ sida āduba eya āta b̃amaa edesia. ² Mama ādji quĩrãpita Jesura quĩrã awara nũmesia. Idji quĩrãra ĩmãdau quĩrãca dorroddor̃a nũmesia. Idjia j̃a b̃a sida ānaa quĩrãca totroa nũmesia. ³ Cawaẽne ādjia unusid̃aa Moiseda Elía sida Jesu ume bedea pañada. ⁴ Mañ carea Pedroba Jesua jarasia:

–Dai Boro, bia b̃a dair̃a nama pañada. B̃a quĩrã b̃abar̃a daiba de zaqueda ũbea odia, aba b̃a itea, aba Moise itea, idjaba aba Elía itea.–

⁵ Pedro mãwã bedea b̃ade j̃arãrã erad̃a b̃ada ādji ĩr̃ã zesia. Mañ j̃arãrãba ādji ānã edaside nañ bedead̃a jĩgua ũr̃isid̃aa:

–Nañg̃ara m̃ Warra bio quĩrã b̃a. M̃ra idji carea b̃asrid̃a b̃a. Idjia jara b̃ara ũr̃inadua.–*

⁶ Mañ ũr̃isid̃ade ne wayaaba egode barrubari tapanesid̃aa. ⁷ Mãwã b̃ade Jesura zepeda ādjira tãsia. Mañbe jarasia:

–Piradr̃ad̃adua. Ne wayarãnadua.–

⁸ Ādjia wayacusa ac̃b̃adade Jesura iduba nũm̃da unusid̃aa.

⁹ Eyadeba edaa zesid̃ade Jesuba ādjia nãwã jara b̃asia:

† **16:24** Bia mĩgai carea baida b̃a. Griego bedead̃e nãwã b̃a b̃a: “Idji crura atau edeida b̃a.”

‡ **16:28** Daniel 7:13–14. Ununia m̃, Nañ Djara Edadara jũmarã Boro bai carea zeb̃ar̃ada. Ebuda b̃aẽa cãrẽda ununida. ĩc̃ara mãarã jara b̃a Jesu quĩrã awara nũmeinebemada ununida. Dewararãmarã jara b̃a Jesu ĩrẽbaidebemada, idji bajãnaa wãinebemada, wa Ācõrẽ Jaure zeidebemada ununida. * **17:5** Deuteronomio 18:15; Isaia 42:1.

–Bārāba unupeɗaɗara ni aba_Λ jararānɗua aba m̃, Nã Djara Edaɗa ʔrēbab_Λr_Λɗaa.–

¹⁰ Mãne ādjia Jesua iwiɗisiɗaa:

–Māwāra judiorā ley jaradiabadaba ʔcārē cārēā jarabada Elíada naārā zeida baɗa?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Wārāda Elíara naārā zeida ba_Λ ne jūmada bia ba_Λi carea.† ¹² Barib_Λr_Λ m̃a jaraya Elíara zesida. Māwāmīna ni aba_Λba idjira cawadaē basía. Āteb_Λr_Λ ēberārāba o quīrīā panana quīrāca idjira osiɗaa.‡ Ara mã quīrāca m̃, Nã Djara Edaɗara ādji j_Λwaɗa bia mīgaya.–

¹³ Mãne Jesu ume nībabadarāba cawasidaa idjia Borocuebari Juañebemada beɗe basida.§

Jesuba warra jai bara ba biabida

Marco 9:14-29; Luca 9:37-43

¹⁴ Ādji eyaɗeɗa eɗaa zesidaɗe ēberārāda zocārā ābaa duanasidaa. Mãne ēberāda Jesumaa zesia. Mã ēberāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepɗa jarasia:

¹⁵ –M̃ Boro, m̃ warrada quīrā djuburiadua. Idjira ara pichia wawabaria, mãba bia baca. Eɗaude t_Λb_Λde baebaria idjaba eɗaude doɗa baebaria.

¹⁶ M̃a idjira ba ume nībabadarāmaa enesia, māwāmīna poya biabidaē basía.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–jBārāba Ācōrēra ījānaca! jBārāra dji cadjiruarā! Bārāba ījānamārēā ʔaba sā̃be m̃a droai? Warrara namaa enenadua.–

¹⁸ Jesuba jai quēā j_Λretasiɗe warra cacuaɗebemada ēdrasia. Ara mãɗa warrara biasia.

¹⁹ Māwānacarea Jesu ume nībabadarāra idjimaa wānapɗa āɗuɗa iwiɗisiɗaa:

–ʔSāwāērā dairāba jā̃ jaira poya āyā j_Λretadaē basi?–

²⁰ Jesuba panusia:

–Bārāba mācua Ācōrēra ījānaē pan_Λ bēra poyadaē basía. Wārāda m̃a jaraya: mostaza ta maārī quiru quīrāca bārāba maārī ījā pan_Λbara, nã eyaa namabemada āyā baɗe wāɗuɗa acasiɗaa, mãne eyara āyā baɗe wācasia. Māwā ījā pan_Λbara bārāba poya oɗaēra neē bacasia. ²¹ Barib_Λr_Λ jai nãca bea āyā j_Λretadi carea Ācōrēra iwiɗiɗida pan_Λ idjaba ne coɗaca ewarida oɗida pan_Λ.–*

Jesuba waya idji beaɗidebema jarada

Marco 9:30-32; Luca 9:43-45

²² Galilea druade ābaa panasiɗade Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dārāéne m̃, Nã Djara Edaɗara aba_Λba ēberārāa jidabiya. ²³ Ādjirāba m̃ra beaɗia, barib_Λr_Λ ewari ūbeaɗe m̃ra ʔrēbaya.–

Mã carea ādjirāra bio sopuasiɗaa.

Jesuba parata Ācōrē de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nībabadarā siɗa Capernaũ puruɗaa zesidaɗe Ācōrē de droma carea parata j_Λr_Λ peɗadarāda Pedromaa wāsidaa. Ādjirāba iwiɗisiɗaa:

–ʔBārāa Jaradiabariba Ācōrē de droma carea paratara diabarica?–†

²⁵ Pedroba panusia:

† **17:11** Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ **17:12** Marco 6:14-29. § **17:13** Mateo 11:14. * **17:21** Griego beɗeɗe āc_Λr_Λ cartade mã versículora neēa. † **17:24** Judiorā dji umaquīrā veinte poa ātaa beaba poaza mã paratara diadiɗa panasiɗaa Ācōrē de droma bia eropanani carea. Ewari umé trajadabari eɗaɗaɗa diadiɗa panasiɗaa. Exodo 30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32.

–Mãẽ, diabaria.–

Pedro idji dede eda wãside Jesuda naãrã bedeasia. Nãwã iwidisia:

–Bla ¿sãwã cricha bla, Simoã? ¿Cairãba paratara naã ejũãne bea bororãa diadida panã? ¿Ara ãdji ëberãrãba wa ãibemarãba diadida panã?–

²⁶ Pedroba panusia:

–Ãibemarãba diadida panã.–

Jesuba idjia jarasia:

–Mãẽ. Dji boro ëberãrãba diadaca. ²⁷ Dadjira dadji Boro Ãcõrẽ ëberãrãa, baribara maã paratara diadia ëberãrãba biẽ cricharãnamãrẽã. Maã bẽrã doeã beda waãe wãdua. Dji naãrã mibara itede acasira paratada unuya. Maã paratara edapeã maã carea, bla carea biã diadua.–

18

Caida dji dromaara bla

Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2

¹ Maã ewaride Jesu ume nĩbabadarãa idji caita zedapeã nãwã iwidisia:

–Bajãne Bãba pe erobãdebemarãda ¿caida dji dromaara bla?–

² Maãne Jesuba warra zaqueda trãpeda ãdjirã esi nũmasia. ³ Nãwã jarasia:

–Wãrã arada mãa jaraya: bãrãba cricha panãra ãyã bãdapeã warrarã quĩrãca beadaẽbara, Bajãne Bãba pe erobaẽa. ⁴ Baribara abãda naã warra zaque quĩrãca dewararã cãyãbara edaara beibara, Bajãne Bãba pe erobãdebemarãda dji dromaara baya. ⁵ Bariduaba mã ãjã bãdeba warrarãda bia edaibara, mãda bia edabara.

⁶ Bariduaba mã ãjã bea dji dromaẽ quẽdeada cadjiruade baebibara, Ãcõrẽba maã ëberã bio cawa oya. Maã cawa oira bio zarea bai bẽrã biara bla maã ëberã ochirude yu waibãda jãnapeda pusade batabuedida nãbara beumãrẽã.* ⁷ Mĩã djuburi beaa naã ejũãnebemarãa! Cadjirua obibarira naã ejũãne baraa. Maãra baraya baribara djãrãa ne cadjirua obibari ëberãda bio mĩã djuburi bla.

⁸ Maã carea bla jãwaba wa bla jĩrũba bãa cadjiruada obibara, maã cadjirua o amaaba bãa tutapeã ãyã batabuedua. Bla jãwa ababe wa jĩrũ ababe erobaimĩna ewariza Ãcõrẽ ume baya. Maãda biara bla Ãcõrẽba bara jãwa umẽ wa jĩrũ umẽ erobãda taba urua quicamaa batabuei cãyãbara. ⁹ Idjaba bla dauba bãa cadjiruada obibara, maã cadjirua o amaaba eũtapeã ãyã batabuedua. Dau ababe erobaimĩna ewariza Ãcõrẽ ume baya. Maãda biara bla Ãcõrẽba bara dau umẽ erobãda taba uruade batabuei cãyãbara.

Oveja aduadãdebema ne jara bla

Luca 15:3-7

¹⁰ Warra zaquerãa igararãnadua. Mãa jaraya: bajãnebema nezocarã mã Zeza quĩrãpita duanãba ãdjirãa wagabadaa. ¹¹ Wãrãda mã, Naã Djara Edadãba dji aduã beada edra edai carea zesia.†

¹² Bãrãba ¿sãwã crichadi? Ëberãba cien oveja erobãdebemada aba aduãibara ¿dji 99 panãra eyade amepeda dji aduadada jãrãde wãẽca? ¹³ Mãa wãrã arada jaraya: ëberãba idji ovejada unusira dji 99 aduãẽ bea cãyãbara maã oveja carea bãsrãdaara baya. ¹⁴ Ara maã quĩrãca bãrã Zeza bajãne bãba quĩrãẽã ni abaa warra zaquera aduãda.

Bã djababa cadjiruada osira sãwã oida bla

Luca 17:3

* **18:6** Yu waibãa. Griego bedeadẽ “burro yu” bã bla. † **18:11** Griego bedeadẽ zocãrã cartade maã versículora neã.

¹⁵ BΛ djababa bΛda biē oibΛrΛ, idjimaā wāpeda bāduba panΛne ibiadeba quēādua. Idjia bΛ bedeada ījāsira bārāra ibiadia. ¹⁶ BaribΛrΛ bΛ bedeara ījāēbΛrΛ, ēberāda aba wa umé idjimaā ededua. Maļrāba jaraēdia jūma bΛa jara bΛra wārāda.† ¹⁷ Ādjia jarabΛdara idjia ūrī quīrīāēbΛrΛ, Ācōrē ījā beara jūma ābaa trāpeda ādjirāa maļnebemada jaradua. BaribΛrΛ Ācōrē ījā beaba jarabΛdara ūrī quīrīāēbΛrΛ, idjira Ācōrē adua bΛ quīrāca wa Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebari quīrāca igaradua. ¹⁸ Wārā arada mΛa jaraya: bārāba naļ ējūāne iduaribidaēra Ācōrē bajāne bΛ bida iduaribiēa. Idjaba bārāba naļ ējūāne iduaribi panΛra Ācōrē bajāne bΛ bida iduaribiya.

¹⁹⁻²⁰ Naļda mΛa jaraya: mΛ ījā panΛda umé wa ūbea ābaa dji jΛre panΛne mΛ sida mama baya. Maļ bērā bārānebemada umé naļ ējūāne mΛ Zezaa iwididi carea bedea audibΛrΛ, bārāba iwidibΛdara mΛ Zeza bajāne bΛba oya.–

Cadjirua quīrādoāē badadebema ne jara bΛ

²¹ Maļbe Jesu caita zepeda Pedroba iwidisia:

–MΛ Boro, mΛ djababa mΛ biē obΛrΛde ģbarima jūmasāwā quīrādoaida bΛ? ģbarima siete bia bΛca?–

²² Jesuba panusia:

–MΛa jaraya: barima sietebe māwā oiē bΛa ātebΛrΛ 77 oida bΛa.Š

²³ Bajāne BΛba ēberārā pe eroBΛra naļ quīrāca bΛa: ēberārā boroda basia. Ewari aba maļ boroba quīrīā basia idjiare beaba idjia parata diadara jēda diadida. ²⁴ Māwā bΛde aba enesidaa. Maļ ēberāba dji boroa paratada waibΛa jēda diaida basia. ²⁵ Maļne idjia cārēba jēda diaida neē basia. Maļ bērā dji boroba idji parata edai carea maļ ēberāda, dji quimada, dji warrarā sida nēdobuei basia djārā nezocada beadamārēā. Jūma maļ ēberāba eroBΛ sida nēdobuei basia. ²⁶ Maļne ēberāra chīrāborode cobepeda dji boroa nāwā bedea djuburiasia: “MΛ boro, mΛ quīrā djuburia jāādua. MΛa bΛa jūma jēda diaya.” ²⁷ Maļne quīrā djuburiaēba dji boroba jūma dji ēberāba diaida badara quīrādoapeda idjira ēdra bΛsia.

²⁸ Maļbe ēberāra wāsia. WābΛrΛde idji boroare bΛda aba unusia. MaļgΛba idjia paratada maārī jēda diaida basia. Maļra osāga jidapeda jarasia: “MΛa diaida bΛra diadua.” ²⁹ Dewarabemaba idji quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia: “MΛ quīrā djuburia jāādua. MΛa bΛa jūma jēda diaya.” ³⁰ BaribΛrΛ quīrā djuburiaē basia, ātebΛrΛ preso bΛbisia aba idjia diaida badara jūma diabΛrΛdaa.

³¹ Dji boroare beaba maļra unusidaa. Maļ carea bio sopuasidaa. Wānapeda dji boroa jūma nēbΛrΛsidaa. ³² Dji boroba maļ ēberāra idji quīrāpita trāpeda nāwā jarasia: “iBΛra nezoca cadjiruāa! BΛa bedea djuburiaside bΛa jēda diaida badara ģmΛa jūma quīrādoasiēca? ³³ Maļda ģcārē cārēā dewarabemara quīrā djuburiaē basi?” ³⁴ Dji borora bio quīrū bΛ bērā maļ ēberāra preso biē obadarā jΛwaeda bΛsia aba idjia jēda diaida badara jūma diabΛrΛdaa.–

³⁵ Maļbe Jesuba jarasia:

–Ara maļ quīrāca bārā djabarāba biē opedadada bārāba sodeba quīrādoadaēbΛrΛ, mΛ Zeza bajāne bΛba jūma bārāra biē bΛya.–

† **18:16** Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. Maļrāba. Griego bedeadē bΛ bΛa: “Ēberā umé wa ūbea panΛba.” Š **18:22** 77. Griego bedeadē “setenta veces siete” bΛ bΛa. Jesuba jara bΛa dadji biē obadara jūma quīrādoadida panΛda.

19

Jesuba mĩã amaira biẽ b̃ada ada

Marco 10:1-12; Luca 16:18

¹ Māwã jaradacarea Jesura Galilea druadeba Judea druadaa wãsia Jordaã do quĩrãare. ² Zocãrã ëberãrãba idjira ëpësidaa. Mama dji cacua biẽ quẽdeara jũma biabisia. ³ Māwã b̃ade ãcãrã pariseorãda zesidaa idjira biẽ bedebidi cawaya. Maãgarãba iwidisidaa:

–¿Umaquĩrãba dji quimada baridua carea amaida b̃aca?–

⁴ Jesuba panusia:

–¿Bãrãba ãcõrẽ Bedeade acãdacaca? Naã ëjũã oside ãcõrẽba umaquĩrãda, wẽrã sida osia.* ⁵ Idjaba jarasia: “Maã carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa beya. Māwã cacua aba b̃a quĩrãca panania.”† ⁶ ãdjira umé panãẽa, ãtebãrã cacua aba b̃a quĩrãca panãa. Maã bẽrã ãcõrẽba ãbaa b̃adara dji amanacara panãa.–

⁷ Maã carea ãdjirãba iwidisidaa:

–Māwãra Moiseba ¿cãrẽ cãrẽã b̃asi abaãba idji wẽrãa carta mĩã amainebe-mada diaibãrã amaida b̃ada?–†

⁸ Jesuba panusia:

–Bãrãra cãwãrã zarea bea bẽrã Moiseba māwã iduaribisia. Baribãrã ãcõrẽba naã ëjũã oside māwã quĩrãẽ basia. ⁹ Mãa jaraya: bariduaba idji wẽrã daunemaẽ b̃ada amapeda dewara wẽrãda edaibãrã, maã umaquĩrãra daunema b̃aa. [Idjia amana wẽrãda dewara umaquĩrãba edaibãrã maã umaquĩrã sida daunema b̃aa.]–§

¹⁰ Maãne Jesu ume nĩbabadarãba idjia jarasidaa:

–Māwã baibãrã, biara b̃aa quima edaẽda.–

¹¹ Maã carea Jesuba jarasia:

–Jũmarãba quima edaẽ crĩchara poya droadaẽa. Ababe ãcõrẽba maã crĩchada diaibãrã poya deu baya. ¹² ãcãrãba poya warra odacaa māwã topedada bẽrã. ãcãrã māwã beaa warra orãnamãrẽã ôgo opedada bẽrã. Idjaba ãcãrãba quima edaira crĩchadacaa biara ãdji Boro Bajãne B̃a itea ne odi carea.* Bãrãda poya deu beadibãrã, māwã beadadua.–

Jesuba warra zaquerã bia jara b̃ada

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

¹³ Maãbe ëberãrãba warra zaquerãda Jesumaa enesidaa idji jãwara ãdjirã ãrã b̃apeda ãcõrẽa iwidimãrẽã. Baribãrã Jesu ume nĩbabadarãba djibarirãda quẽãsidaa. ¹⁴ Maã carea Jesuba jarasia:

–Idu warra zaquerãra mãmaa zebidadua, Bajãne B̃aba pe erobãdebemara ãdjirã quĩrãca panã bẽrã.–

¹⁵ Maãbe idji jãwara warra zaquerã ãrã b̃apeda wãsia.

Parata bara b̃a Jesu ume bedeada

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

¹⁶ Ewari aba cũdrada Jesumaa zesia. Maã cũdraba iwidisia:

–Jaradiabari, ãcõrẽ ume ewariza zocai bai carea ¿mãa cãrẽ biada oida b̃a?–

†

¹⁷ Jesuba panusia:

* **19:4** Genesi 1:27. † **19:5** Genesi 2:24. ‡ **19:7** Deuteronomio 24:1-4. § **19:9** Griego bedeade ãcãrã cartade bedea corchetede b̃ara neãa. * **19:12** 1 Corinto 7:1-9. † **19:16** Griego bedeade ãcãrã cartade “Jaradiabari Bia” b̃a b̃aa.

–¿Cārē cārēã m̃ã biadebemada iwiði b̃?† Ni abaɫda dji biaēã, ababe Ācōrēdr̃ dji biaa. Bɫda Ācōrē ume ewariza zocai ba quĩrĩã bɫbɫr̃, idjia obi bɫ bedeada iḡã odua.–

18-19 Idjia iwiðisia:

–¿Sãḡɫda?–

Jesuba jarasia:

–Mĩã bearãdua, daunemarãdua, ne drɫarãdua, sewadeba djārãra biē jararãdua, bɫ zezara, bɫ papa sida wayadua,§ idjaba djārãra quĩrĩãdua ara bɫdji quĩrĩã bɫ quĩrĩca.–*

20 Cũdraba jarasia:

–Jũma maḡɫra iḡã o b̃a.† M̃ã ¿waði cārēda oē b̃?–

21 Maḡne Jesuba idjia jarasia:

–Bɫda wārãda jipa ba quĩrĩã bɫbɫr̃, b̃a erobɫra jũma nēdobuede wãpeda dji paratara ne neē quedeaa diadua. M̃awã nebiada bajãne erobaya. Maḡbe m̃ ume nĩbade zedua.–

22 Cũdraba maḡ ũrĩpeda sopua besia bio bara bɫ bērã. Ara maḡda wãsia.

23 Maḡne Jesuba idji ume nĩbabadarã jarasia:

–Wārãda bio zarea b̃a ēberã ne bara b̃ba Ācōrēra idji Boroda b̃i carea.

24 Wayacusa m̃ã jaraya: parata bara b̃ba Ācōrēra idji Boroda b̃i cãyãbara cameyoda āḡuja uriade eḡa wãichaara b̃a.–

25 Maḡne idji ume nĩbabadarãba cawa crĩchadaē basia. Ācōrēba ne bara beara bia pe erobɫda crĩcha panasidaa. Ādjirãba iwiðisidaa:

–M̃awãra Ācōrēba ¿caidr̃ ēdr̃ edai?–

26 Jesuba ādjirã acɫpeda jarasia:

–Ēberãba m̃awã poya ocaa baribɫr̃ Ācōrēmaarã oicha b̃a.–

27 Maḡne Pedroba Jesua jarasia:

–Bɫ ēpēni carea daiba ne jũmada amesidaa. ¿M̃āēteara cārēda edadi?–

28 Jesuba panusia:

–Wārã arada m̃ã jaraya: Ācōrēba ne jũma djiwiði oi ewaride m̃, Naḡ Djara Edadara m̃ bugue biya quirude chũmeya. Maḡne bārã m̃ ume nĩnara doce buguede chũpanenia Israeldeba yōpedaḡa doce purudebema bororãda beadi bērã. **29** M̃ carea bariduaba idji deda, djabarãda, djabawērãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ējũãda ameibɫr̃, idjia amena cãyãbara cien edaya idjaba Ācōrē ume ewariza zocai baya.† **30** M̃awã dji jĩrũarebemada dji nabemarãda beadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada beadia.

20

Uva néudebema ne jara b̃

1 Ācōrēba ēberãrã pe erobɫra naḡ quĩrĩca b̃a. Néu djibarida basia. Ewari aba diapededa ēberãrãda idji uva néude trajadamãrēã jɫr̃de wãsia. **2** ɫcɫr̃ ēberãrã ume bedea b̃asia ewari abaɫ carea paratada diaida. Maḡbe ādjirãra idji uva néuḡa trajade wãbisia.

3 ɫm̃ad̃au ɫtɫ b̃abɫr̃de djibarira wayacusa puruḡa wãsia. Mama ēberãrã bari beada dewara unusia. **4** Ādjirãa jarasia: “Bārã sida m̃ néude trajade wãnadua. Maḡbari m̃ã paratada aride diaya.” Ara maḡda wãsid̃a.

5 Umatipa idjaba ɫm̃ad̃au buyadacarea djibariba abarica osia. **6** Maḡbe

† **19:17** B̃a ¿cārē cārēã m̃ã biadebemada iwiði b̃? Griego bedead̃e ɫcɫr̃ cartade ñawã b̃ɫ b̃a: “¿Cārē cārēã m̃ãra dji biaada a b̃?” § **19:18-19** Exodo 20:12-16. * **19:18-19** Levitico 19:18. † **19:20** Jũma maḡɫra iḡã o b̃a. Griego bedead̃e ɫcɫr̃ cartade idjaba “cũdra eḡaɫba” b̃ɫ b̃a. † **19:29** Quima. Griego bedead̃e ɫcɫr̃ cartade maḡra neã.

Amãdau baebodode wayacusa purudaa wãsia. Ëberãrã bari beada dewara unupeda iwidisia: “¿Cãrẽ cãrẽã idi trajadaẽ panΛ?” ⁷ Ædjirãba panusidaa: “Ni abaΛba daia trajuda diadaẽ panΛ bẽrã.” Mañne idjia jarasia: “Bãrã sida mΛ néudaa trajade wãnadua. Mañbari mΛa paratada ariẽ diaya.”*

⁸ Queubodode djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panΛra trãcuapeda ãdji trajapedadabari paratada diadua. Dji jĩrũare zepedadarãa naãrã diadua. Naãrã zepedadarãa jĩrũare diadua.” ⁹ Amãdau baebodode trajade wã pananara dji boromaa zesidaa. Mañne ãdjiza ewari aba daucha trajada quĩrãca edasidaa. ¹⁰ Mañ bẽrã dji naãrã trajade wã panana zesidade crĩchasidaa parata waibΛara edadida baribΛrΛ abarica edasidaa. ¹¹ Mañ carea néu djibari ume biẽ duanesidaa. ¹² Nãwã jarasidaa: “Jãñ jĩrũare zepedadara hora ababe trajasidaa, baribΛrΛ bΛa dairãa diada quĩrãca ãdjirãa biã diasia. DairãdrΛ beseade ewari daucha trajasidaa.” ¹³ BaribΛrΛ néu djibariba abaΛa jarasia: “Ache, mΛa bΛra jipa o bΛa. ¿BΛra mΛ ume bedea bΛsiẽca ewari ababema parata carea trajaida? ¹⁴ BΛ paratara edapeda wãdua. MΛa bΛa diada quĩrãca dji jĩrũare traja pananaa dia quĩrĩã bΛa. ¹⁵ ¿BΛmaarã mΛ paratara mΛdjia o quĩrĩã bΛ quĩrãca oiẽ bΛca? MΛra ëberã bia bẽrã ¿bΛra biẽ nũmΛca?”

¹⁶ Ara mañ quĩrãca dji jĩrũarebemada dji nabemarãda beadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada beadia.–†

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusaleñnaa wãbΛrΛde zocãrã ëberãrãda idji ume wãsidaa. Mañne idji ume nĩbabadarã doce panΛda jĩgabe edepeda ãdjirãa jarasia:

¹⁸ –Ûrĩnadua, dadjirãra Jerusaleñnaa wãbΛdaa. Jãma abaΛba mΛ, Nañ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã biã cawa odamãrẽã. Ædjirãba jaradia mΛra beuida bΛda. ¹⁹ Mañbe mΛra judiorãẽa diadia. Mañgarãba mΛra ipida biẽ jaradapeda, udapeda crude cachidia. BaribΛrΛ ewari ùbeade mΛra ãrẽbaya.–

Zebedeo warrarãba iwidipedada

Marco 10:35-45

²⁰ Mãwãnacarea Zebedeo quimada, idji warrarã sida Jesumaa zesidaa. Mañ wẽrãba Jesua bedea djuburiai carea idji quĩrãpita chĩrãborode cobesia.

²¹ Mañne Jesuba iwidisia:

–BΛa ¿cãrẽda quĩrĩã bΛ?–

Idjia panusia:

–BΛ jũmarã boroda bebΛrΛde za mΛ warrarã umé panΛda aba bΛ jΛwa araare, aba bΛ jΛwa acΛare bΛdua.–

²² Mañne Jesuba jarasia:

–Bãrãba adua panΛa cãrẽda iwiẽdi panΛda. MΛra bio bia mĩgaya. ¿Bãrã sida ara mañ quĩrãca bia mĩgadi carea panΛca?–†

Ædjia panusidaa:

–Mãẽ, bia mĩgadi carea panΛa.–

²³ Mañne Jesuba jarasia:

* **20:7** Mañbari mΛa paratada ariẽ diaya. Griego bedeadẽ ΛcΛrΛ cartade mañra neã. † **20:16** Griego bedeadẽ ΛcΛrΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Æcõrẽba zocãrã trã bΛa, mãwãmĩna zocãrãẽbe edaya.”

† **20:22** Griego bedeadẽ nãwã bΛ bΛa: “¿Bãrãra mΛ borocuedi quĩrãca borocuedica? ¿MΛa doida bΛra bãrã biã poya dodica?”

–Bārã sida wārãda mǎ quĩrãca bia mĩgadia. § Baribarǎ mǎ jǎwa araare, mǎ jǎwa aclare chũpananida mǎa poya diaẽa. Mǎ Zezabarǎ mama chũpananida erobla.–

²⁴ Santiagoba, Juaǎ ume iwidipedadada waabema die panaba ũrĩsidade ãdji ume quĩrũsidaa. ²⁵ Maǎne Jesuba ãdjirã trǎcuapeda jarasia:

–Bārãba cawa panla naǎ ějũãnebema bororãba ãdji ěberãrãra jũmawãyã zocabadada. ãdjirãba unubibadaa ãdjia jarabadara jũmarãba ĩjã odida panla.

²⁶ Baribarǎ bārãra mǎwã beadiẽ panla. Bārãnebemada dji dromada ba quĩrĩã balarǎ waabemarã nezocada baida bla. ²⁷ Dji dromaara ba quĩrĩã bala jũmarã cãyãbara edaara baida bla. ²⁸ Maǎ quĩrãca mǎ, Naǎ Djara Edadara zeẽ bla ěberãrã mǎ nezocarãda beadamãrẽã. Ātebarǎ ze bla ěberãrã nezocada bai carea. Mǎwã mǎra beuya zocãrã ěberãrãda ědra bla carea.–

Jesuba dauberrea bea umé biabida

Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

²⁹ Jerico purudeba ědrǎsidade Jesu caidu ěberãrãda zocãrã wǎsidaa. ³⁰ Mǎwã wǎnane dauberrea panla umé o icawa chũpanasidaa. Jesu ãdji caita wǎbarǎda ũrĩsidade nǎwã biasidaa:

–ĩDai Boro, Davideba zeda, दौरा quĩrã djuburiadua!–

³¹ Maǎne ěberãrãba ãdjira chupeadamãrẽã quẽãsidaa, baribarǎ ãdjia wetara biasidaa:

–ĩDai Boro, Davideba zeda, दौरा quĩrã djuburiadua!–

³² Maǎbe Jesura nũmesia. Ādjira trǎpeda iwidisia:

–¿Cãrẽda quĩrĩã panla mǎa oida?–

³³ Ādjia jarasidaa:

–Dai Boro, quĩrĩã panla dai dauba unu beida.–

³⁴ Jesuba ãdjira mĩã djuburi ununa bẽrã ãdji daura tǎsia. Ara maǎda unu panenapeda Jesu ume wǎsidaa.

21

Jesu Jerusaleãne jũẽna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Juaǎ 12:12-19

¹ Jerusaleã caita jũẽbadae Betpague purude Olivo eya carra jũẽsidaa. Maǎne Jesuba idji ume nĩbabadarãda umé purudaa diabuesia. ² Ādjia nǎwã jarasia:

–Dadjirã quĩrãpe ba purudaa wǎnadua. Ara jũẽbadae burro wẽrã warra bara bla jǎ nũmlda ununia. Ērã edadapeda umena mǎmaa enenadua.

³ Abaaba bārãa cãrẽ cãrẽã mǎwã o panla iwidibarǎ, nǎwã jaradadua: “Dadjia Boroba quĩrĩã bla. Baribarǎ nane jẽda diabueya.”–

⁴ Maǎgara mǎwǎsia Ācõrẽneba bedeabariba jaraða quĩrãca. Nǎwã jarasia:

⁵ Sioǎ purudebemarãa nǎwã jaradadua:

Acadadua, bārã boroda burro ǎrǎ bārãmaa zebarǎa.

Dji droma quĩrãca zeẽ bla. Burro zaque ǎrǎ zebarǎa.*

⁶ Ara maǎda Jesu ume nĩbabadarã umé panara wǎnapeda Jesuba jaraða quĩrãca osidaa. ⁷ Burro wẽrãra, dji warra sida Jesumaa ededapeda ãdjia cacuade jǎ panara burro ǎrǎ basidaa. Maǎbe Jesura ǎrǎ chũmesia Jerusaleã purudaa wǎi carea. ⁸ Ēberãrã cãbana cuabusiba Jesu bia edadi carea ãdjia cacuade jǎ panara ode tõcua wǎsidaa. Dewararãba bacuru jǎwate quedua bara beada bla tucudapeda ode bacua wǎsidaa. ⁹ Maǎne zocãrã ěberãrã idji na nĩnaba, caidu zebada bida nǎwã bala duanasidaa:

§ 20:23 Jesuba jarada quĩrãca wārãda mǎwǎsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9. * 21:5 Zacaria 9:9.

¡Bio bia quirua Davideba zedara!

¡Bio bia b̃la Ācōrē tr̃neba zeb̃ara!† ¡Bio bia quirua Bajāne B̃ara!

¹⁰ Jesu Jerusalẽne jūēside purura b̃aga duanesia. Nāwā iwidibadjidaa:

–Idjira ¿caida jāwā b̃a?–

¹¹ Iwidib̃daza Jesu ume zepedadar̃ba panubadjidaa:

–Jālg̃ara Jesua, Ācōrēneba bedebaria. Idjira Nazare purudebema, Galilea druadebema.–

Jesuba ne nēdobuebadar̃ āyā j̃arecuada

Marco 11:15-19; Luca 19:45-48; Juañ 2:13-22

¹² Māwānacarea Jesura Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadar̃da unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Idjaba āc̃ara b̃a Ācōrē de dromane diaida b̃a paratara dji druā āiba zeb̃adar̃a nēb̃la nēdobuebadjidaa āibema paratara diacara panana b̃ērā. Māwā duañne Jesuba ādjir̃ara jūma āyā j̃aretacuasias.‡ Dji parata nēdobuebadar̃ mesa beada, puchir̃a nēdobuebadar̃a bugue sida jūma coracuasias. ¹³ Ādjir̃a nāwā jarasia:

–Ācōrē Bedeade nāwā b̃a b̃la: “Mā dera dji iwidibada de adia.” Barib̃ara b̃ār̃ba “ne dr̃abadar̃a mīrūbada uria” quīr̃aca eropaña.–§

¹⁴ Jesu Ācōrē de droma dajada baside dauberrea beada, jīrū biē bea sida idjima zesesidaa. Mañne ādjir̃ara biabicusias. ¹⁵ Barib̃ara Jesuba mama ne ununaca o b̃ada sacerdote boror̃ba, judior̃a ley jaradiabadar̃a bida biē unusidaa.* Māwā duañne warrar̃ba Jesua nāwā jīgua jara panasidaa: “¡Bio bia quirua Davideba zedara!” Mañ ūr̃ib̃dade sacerdote boror̃da, judior̃a ley jaradiabadar̃a sida quīr̃usidaa. ¹⁶ Ādjir̃a Jesua nāwā jarasidaa:

–¿Māwāra nañ warrar̃ba jara duañda b̃a bia ūr̃i b̃aca?–

Jesuba panusia:

–Māē. ¿Bār̃ba nañ bedeara ac̃dacaca?

B̃a warrar̃da, ju do quēda sida b̃asia b̃a bia bedeadamār̃ē.–†

¹⁷ Mañbe Jesuba ādjir̃a amepeda Jerusalẽneba Betanianaa cāine wāsia.

Higojō purruba nūmena

Marco 11:12-14, 20-26

¹⁸ Nurēma diapēda Jesura wayacusa Jerusalẽnaa wāsia. Wāb̃ar̃de jarra nūmesia. ¹⁹ Mañne higojōda o caita unusia. Barib̃ara araa jūēside quedua awa nūm̃da unusia.‡ Mañ carea higojōa jarasia:

–¡B̃ara waa zauē b̃aya!–

Ara mañda higojōra purrubasia. ²⁰ Jesu ume nībabadar̃ba mañ unusidade cawa cr̃chadaē b̃ērā iwidisidaa:

–¿Sāwāēr̃a jāñ higojōra abēda purrubasi?–

²¹ Jesuba panusia:

–Wār̃a arada māa jaraya: bār̃ba iwid̃i pañara Ācōrēba wār̃da oida ījānib̃ara, idjaba poya oēda cr̃chadaēb̃ara, māa jāñ higojō oda cāyābara waib̃ara odia. Bār̃ba za b̃a eyaa namãba pusade tēūne wāduada adib̃ara,

† **21:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeade jarabadaa “Hosana.” ‡ **21:12** Zacaria 14:21. § **21:13** Mā dera dji iwidibada de adia. Isaías 56:7. Ne dr̃abadar̃a mīrūbada uria. Jeremia 7:11.

* **21:15** 2 Samuel 5:8 carea judior̃ba jarabadjidaa dauberrea beada, jīrū biē bea sida Ācōrē de dromanaa wācara pañda. † **21:16** Salmo 8:2. ‡ **21:19** Israel druade higojō dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida codida paña. Dji ca zaquera ununib̃ara cawabadaa junione maār̃i zauida idjaba agostodeba aba octubredaa waib̃a zauida. Barib̃ara Jesuba quedua awa ununa b̃ērā cawasia jūma mañ poade higojōra zauēda.

bārāba jarabada quĩrāca mǎwāya. ²² Bārāba Ācōrēa iwidibadara wārāda edadida ĩjānibara, edadia.–

¿Cai trāneba Jesuba jaradia ba?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

²³ Jesura waya Ācōrē de droma caita jūēpeda jaradia besia. Mǎwā bade sacerdote bororāda, judiorā dji dromarā sida idjima zesidaa. Ādjirāba idjia iwidisidaa:

–Ba nama o bara ¿caiba obi ba?–

²⁴ Jesuba panusia:

–Mā bida bārāa iwidia. Bārāba panusidara mā jaraya caiba mǎ mǎwā obi bada. ²⁵ ¿Caiba Juaāra diabuesi borocuemārēā? * ¿Ēberāba wa Bajāne Ba?–

Maāne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne Ba diabuesiada adibara, idjia jaraya: “Maāda ¿cārē cārē ĩjānē basi?” ²⁶ Baribara ¿sāwā jarađi ēberāba diabuesida?–

Ādjia mǎwā jara panasidaa purura waya pan bēra. Purumaarā Juaāra Ācōrēneba bedeabari basia. ²⁷ Maā bēra Jesua jarasidaa:

–Daiba adua pana.–

Maāne Jesuba jarasia:

–Māēteara mā bida bārāa jaraēa caiba mǎ jāwā obi bada.–

Warra umé pananebema

²⁸ Mǎwā duane Jesuba sacerdote bororāa, judiorā dji dromarāa bida jarasia:

–Bārāba na ne jara badebemada ¿sāwā crīcha pan? Ēberāda basia. Maā ēberāba warrada umé erobasia. Ewari aba dji nabemaa nāwā jarasia: “Warra, nane mǎ néude trajade wādua.” ²⁹ Maāne dji warraba panusia: “¡Māra wāéa!” Baribara jēda crīchapeda trajade wāsia. ³⁰ Idjaba dewarabemaa dji zezaba abarida jarasia. Maāne dji warraba panusia: “Bia ba, zeza, māra wāya,” baribara wāé basia. ³¹ Maāba bārāmaarā ¿sālgaba dji zezaba quĩrā badara ĩjā osi?–

Ādjirāba panusidaa:

–Dji nabemaba.–

Maāne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Māē. Baribara wārā arada mā jaraya: Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, wērārā audua bea sida bārā cāyābara Ācōrē purudebemarāda beadia. ³² Bārā jipa nībadamārēā Juaāba jaradiade zesia, mǎwāmīna ĩjānē basia. Baribara Romanebema boro itea parata jara pebadarāba, wērārā audua bea bida ĩjāsidaa. Idjaba bārāba māra unusidamīna ĩjāni carea jēda crīchadaē basia.–

Djārā néu acabadadebema ne jara ba

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³ Ūrīnada. Dewaradeba ne jaraya. Ēberāda basia. Ewari aba mā ēberāba uvada upeda idji néura mōgaraba audu jūrā casia. Uva ba piabari sida osia. Idjaba deda āta osia mamaaba jūma acā carea. Maābe idji néura ācāra ēberārā jāwaeda basia. Ādjirā ume bedeā basia néu zaubarāde jūmasāwā idjia diadida panada. Mǎwā bedeā bāpeda djibarira dewara druadaa wāsia.

§ **21:23** Ba nama o bara. Maālgaba jara ba ba Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuadada. Baribara āībērā jara ba sāwā Jesura Jerusaleāne jūēnada, idjia dauberrea bea, jūrū biē bea sida Ācōrē de droma caita biabidada, wa purua jaradia bada. * **21:25** Mateo 3:1-12; Juaā 1:6-28.

³⁴ Mañbe uva jara babodode djibariba idji nezocarãda diabuesia néudebema idjía diadida panara edade wānamārēã. ³⁵ Mañne dji néu acā panaba idji nezocarãra jidacuasidaa. Aba puosidaa, aba beasidaa, idjaba aba mōgaraba tabari jaretasidaa. ³⁶ Māwānacarea djibariba dewara nezocarãda diabuesia. Mañgarãra dji naãrã wāpedada cāyābara cābanaara panasidaa, baribarā néu acā panaba ādjirã sida abari quĩrãca biẽ osidaa.

³⁷ Jĩrũare djibariba idji warrada ādjirãmaa diabuesia. Nāwã crĩchasia: “Mā warradrā wayadia.” ³⁸ Baribarā ādjirãba mañ warra unusidade ara ādjiduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobara jũma edaya. ¡Idjira beatadia! Māwābarā dji ějũãra dadjirã itea beya.” ³⁹ Ara mañda warrara jidadapeda néu ãi ededapeda beasidaa. ⁴⁰ Jãñbe djibari zebārãde idji néu acā panara ĩsāwã obá?–

⁴¹ Mañne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida nāwã panusidaa: –Idjia quĩrã djuburia neẽ mañ ěberã cadjiruarãra beapeda dewara ěberãrã ume bedea baya idji néu acādamārēã. Mañgā ěberãrãba idji néudebema diadida panara uva jara diadia.–

⁴²⁻⁴³ Mañne Jesuba ādjía jarasia:

–Ācōrēba bārã cāyābara dewararãda pe erobeya. Mañgarãbarā idjia quĩrĩã bāra odia. Bārãba ĩĀcōrē Bedeade acādacaca? Nāwã jara bāa: De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia. Dadjirã Boroba māwã oda bẽrã dadjirãmaarã bio biya quirua.†

⁴⁴ Bariduada mañ mōgara ĩrã baeibarā abeda jũma bāgāzoaya, idjaba mañ mōgarada aba ĩrã baeibarā dji ěberãra pepedea tabeya.‡

⁴⁵ Sacerdote bororãba, pariseorã bida mañ ne jaradara ũrĩsidade cawasidaa Jesuba ādjidebemada bedea bāda. ⁴⁶ Mañ carea ādjirãba Jesura jida quĩrĩã panasidaa. Baribarā puruda waya panā bẽrã idu basidaa. Puruba crĩcha basia Jesura Ācōrēneba bedebarida.

22

Ne cobada waibādeba ne jara bā

Luca 14:15-24

¹ Jesuba wayacusa sacerdote bororãa, judiorã dji dromarã bida dewara ne jara bādeba jarasia:

² –Ācōrēba ěberãrã pe erobara nañ quĩrãca bāa: ěberãrã boroda basia. Idji warrada quima edabarā bẽrã basrĩda ne cobada waibāda obisia. ³ Idji nezocarãda wābisia idjia jaredarã trānamārēã. Baribarā ze quĩrĩãne basia.

⁴ Mañbe dewara nezocarã wābibārãde nāwã jarasia: “Māa jaredarãa jaradadua pacada, dewara animarã boreguea bea sida beapeda codira jũma o erobada. Ādjirãa jaradadua jũma wi nũma bẽrã mñ warra quima edabarā carea basrĩda ne codimaa zedamārēã.” ⁵ Baribarā idjia jaredarãba ĩjãne basia. Abāda idji ějũã acāde wāsia. Dewarada idji ne nēdobuebarimaa wāsia. ⁶ Ācārāba dji boro nezocarãra jidadapeda puodapeda beasidaa. ⁷ Mañ carea dji borora bio quĩrũsia. Idji sordaorãda wābigapeda mañ mñ beapedadara quenapeda ādji purura babuesidaa.

⁸ Māwānacarea dji boroba idji nezocarãa jarasia: “Mñ warra quima edabarā carea basrĩda codira jũma wisia baribarā mñ jaredarãra nama panani carea bia panane basia. ⁹ Mañ carea dewara ěberãrãda o beaza jārãde wānadua. Bārãba unubdarãa jaradadua mñ warra quima edabarā carea basrĩda ne

† **21:42-43** Salmo 118:22-23. ‡ **21:44** Griego bedede ācārā cartade mañ versículora neẽa. Mōgara. Acādua Isaías 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

codimaa zedamārēã.” ¹⁰ Ara mañda idji nezocarãra o beaza wãsideaa. Ëberãrã dji biarãda, dji cadjiruarã sida zocãrã jãresidaa. Mãwã de dromara ëberãrãba bira nũmesia.

¹¹ Dji boroba jãrebidarã acãde wãside ëberãda aba unusia djio quima edabãda ewaride jãbadara jãẽ bãda. ¹² Dji boroba mañ ëberãa iwidisia: “Ache, bãra çsãwã nama eda ze bã djio jãẽ bãda?” Dji ëberãra chupea besia. ¹³ Mañne dji boroba idji nezocarãa jarasia: “Nañ ëberã jãwara, jĩrũ sida cabãradapeda dajadaa pãĩmane batabuedadua. Mama beara aujĩã panania idjaba puaba quida ïchia panania.” ¹⁴ Æcõrẽba zocãrã trã bãa, mãwãmĩna zocãrãẽbe edaya.–

çRomanebema boro itea parata jãrã pebãdade diadida panãca?

Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

¹⁵ Mãwãnacarea pariseorãra bedea ausidaa Jesu biẽ bedebidi carea. ¹⁶ Mañ carea pariseorãba ãdji ume nĩbabadarãda, Herodeare bea sida Jesumaa diabuesidaa. Mañgãrãba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panãa bãra ëberã jipa bãda. Bãa wãrã bedea Æcõrẽ odebemada jũmarãa jaradiabaria. Ni abaãda biara unuca bẽrã ni abaãba bãa awara crĩchabidacaa. ¹⁷ Mãẽteara nañgãdebemada sãwã crĩcha bãda dairãa jaradua. Romanebema boro itea parata jãrã pebãdaza çdadjĩ judiorãba diadida bia bãca wa biẽ bã?–

¹⁸ Idji biẽ odi carea mãwã panãra Jesuba cawa basia. Mañ bẽrã jarasia:

–Bãrã dji biaca bearã, çcãrẽ cãrẽã mãra biẽ bedebi quĩrĩã panã? ¹⁹ Parata pichi dadjia diabadada aba acãbidadua.–

Ara mañda parata pichida aba acãbisidaa.* ²⁰ Jesuba acãpeda iwidisia:

–çCai quĩrãdarrada nañ paratade bã? çCai trãda bã?–

²¹ Ædjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

Mañbe Jesuba jarasia:

–Mãwã baibãrã Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Æcõrẽnera Æcõrẽa diadadua.–

²² Mañ ãrĩbãdade cawa crĩchadaẽ basia. Ara mañda ãyã wãsideaa.

Beudarã ãrẽbadidebema Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara mañ ewaride ãcãrã saduceorãda Jesumaa zesidaa. Saduceorãba jarabadaa beupedadara ãrẽbadacada.† Mañ bẽrã Jesua nãwã jarasidaa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia ëberãda warra neẽ bãde jaidãibãrã, idji djababa dji pẽdra wẽrãra edaida bãda dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁵ Ewari aba dairã tãẽna siete djabarãda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribãrã warra neẽ jaidada bẽrã idjiarebemaba dji pẽdra wẽrãra edasia. ²⁶ Baribãrã mañ sida warra neẽ jaidasia. Idjaba dji ãbeabema sida abari quĩrãca mãwãsia. Jũma mañ siete panãra abarica mãwãsideaa. ²⁷ Mãwãnacarea dji wẽrã sida jaidasia. ²⁸ Mañ siete djabarãba abari wẽrãda edasidaa. Mãwãra ãrẽbadĩ ewaride çsãlgãba idjira erobei?–

²⁹ Mañ carea Jesuba panusia:

–Bãrãba Æcõrẽ Bedeada, idji ãbãa sida adua panã bẽrã ãĩ crĩcha panãa.

³⁰ ãrĩnadua. Ærẽbadĩ ewaride ëberãra quima edadaẽa ni quima diadaẽa, ãtebãrã Æcõrẽ bajãnebema nezocarã quĩrãca beadia. ³¹ Æcõrẽba beupedadarã ãrẽbadidebema jaradara çbãrãba acãdacaca? ³² Nãwã jarasia: “Mãra Abrahã Æcõrẽa, Isa Æcõrẽa, idjaba Jacobo Æcõrẽa.”§ Idjira beu bea Æcõrẽẽa, ãtebãrã

* **22:19** Parata pichi. Griego bedeadẽ “denario” bã bãa. † **22:23** Hecho 23:8. ‡ **22:24** Deuteronomio 25:5-10. § **22:32** Exodo 3:6.

zocai bea Ācōrēa.–

³³ Jesuba māwā jaradia bΛ ūrībΛdade ēberārāba cawa crīchadaē basía.

Ācōrēba obi bΛ bedea dji dromaara bΛ

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorāba cawasidaa Jesuba saduceorāra chupeabisida. Mañ carea ādjirāra ābaa dji jΛredapeda Jesumaa wāsidaa. ³⁵ Aba judiorā ley jaradiabari basía.* MañgΛba Jesu biē bedeabi carea nāwā iwidisia:

³⁶–Jaradiabari, Ācōrēba obi bΛ bedeadebemara ħsālgΛda dji dromaara bΛ?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba nāwā panusia:

–Dji naārābema bedeaba nāwā jara bΛa: “Jūma bΛ sodeba, jūma bΛ jau-redeba, idjaba jūma bΛ crīchadeba bΛ Boro Ācōrēra quīrīādua.”† Ācōrēba obi bΛ bedeadebemara mañdrΛ dji dromaara bΛa. ³⁹ Idjaba mañare bΛda abari quīrāca bΛa. MañgΛba nāwā jara bΛa: “Djārāra quīrīādua ara bΛdji quīrīā bΛ quīrāca.”‡ ⁴⁰ Mañ crīcha droma umé panΛda dadjirāba ĩjā odibΛrΛ, jūma Ācōrēba Moisea diada leyra idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba bΛpedada sida odia.

Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađara ħcai warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

⁴¹ Pariseorā wadi arima duanΛne Jesuba ādjirāa iwidisia:

⁴²–Bārāmaarā Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađara ħcaideba zei?–

Ādjirāba panusidaa:

–Davideba zeya.–

⁴³ Mañne Jesuba iwidisia:

–Māwā baibΛrΛ, Daviba ħsāwāērā Ācōrē Jauredeba idjira mΛ Boroada asi? Daviba nāwā jarasia:

⁴⁴ Dadjirā Boroa mΛ boroa jarasia: mΛ jΛwa araare chūmedua aba bΛ ume dji quīrūrā mΛa bΛ jΛwaeda bΛbΛrΛdaa.Š

⁴⁵ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada Daviba mΛ Boroada asibΛrΛ, ħsāwā Davi warra bai?–

⁴⁶ Mañne ni abaΛba Jesua poya panunaē basía. Idjaba mañ ewarideba ħtaa idjía iwididira wayasidaa.

23

Jesuba pariseorā biē jarađa

Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47

¹ Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāa, dewara ēberārāa bida nāwā jarasia:

²–Judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida Moiseba jaradia bađara jara-diabadaa. ³ Mañ bērā ādjirāba jarabadara jūma ĩjā odadua. BaribΛrΛ ādjirāba ara ādjia jaradia panΛ quīrāca odacaa. Mañ bērā ādjirāba o panΛ quīrāca orānadua. ⁴ Ādjirāba ēberārāa bedea zareada ĩjā obibadaa ne zΛgΛa ataubi panΛ quīrāca. BaribΛrΛ aride ĩjā odamārēā ni maārī bida carebađacaa.

⁵ Ādjirāba ne jūmada obadaa dewararāba bia ununamārēā. Ācōrē bedea cartade bΛđara buchaca zaquede eda bΛđapeda ādji dratude, jΛwapotode bida jΛbadaa. BaribΛrΛ dji buchacara joubΛa obadaa dewararāba bia un-unamārēā. Idjaba mañ carea ādjia jΛbada ide jizojizoa drasoa beada ca-judapeda jΛbadaa.* ⁶ Ābaa ne cobΛdade ādjira dji dromarā chūmebadade

* **22:35** Judiorā ley jaradiabari basía. Mañra griego bedeadē ħcΛrΛ cartade neēa. † **22:37-38** Deuteronomio 6:4-5. ‡ **22:39** Levitico 19:18. Š **22:44** Salmo 110:1. * **23:5** Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41.

chūme quĩrĩābadaa. Judiorā dji jarebada dede bida ara mañ quĩrāca obadaa. ⁷ Idjaba purude nĩnane quĩrĩābadaa ēberārāba ādjía wayaadeba “Mērā, Jaradiabari” adida.

⁸ Baribara bārāra jūmaena djabarā bēra idjaba Jaradiabarida aba eropanā bēra quĩrĩāniē panā ēberārāba bārā “Jaradiabari” adida.† ⁹ Mañ awara nañ dudabema ni aba “dai zeza” arānadua, Zezada aba bajāne eropanā bēra. ¹⁰ Idjaba quĩrĩārānadua ēberārāba bārā “dai boro” adida, bārā Borora ababara bā bēra. Idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa. ¹¹ Bārānebemada dji dromaara bara waabemarā nezocada baida ba. ¹² Bariduada dji dromaara ba quĩrĩā bābāra Ācōrēba edaara baya. Ababa ara idjida edaara bābāra Ācōrēba dji dromaara baya.

¹³ ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djoburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Bārāba ēberārā Ācōrēba pe erobādebemada idu cawabidacaa. Quĩrĩānaē panā idjia bārāra pe erobāida idjaba dewararāba māwā quĩrĩā panā sida bārāba iduaribidacaa.

¹⁴ ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djoburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Pēdra wērārāba erobeara jūma jārĩbadamĩna dji biarāda crĩchabidi carea jūmarā quĩrāpita dārā Ācōrēba iwidibadaa. Mañ carea Ācōrēba bārāra biara cawa oya.‡

¹⁵ ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djoburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Nañ ējūāne, pusade bida parābadaa bārāba jaradia nĩnada abāba ĩjābidi carea. Baribara mañ ĩjābāra bārā cāyābara biēra bēpēda wetara tāba uruade baida ba.

¹⁶ ¡Bārāra mĩā djoburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Dauberrea bea quĩrāca panā. ¿Sāwā purura jipa pe ededi? Nāwā āi jaradiabadaa: bariduaba Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibara, māwā oē sida cadjiruaēana abadaa. Baribara Ācōrē dede ba oro trāneba ne oida jaraibara, wārāda oida bāda abadaa. ¹⁷ ¡Bārāra crĩcha neē beaa! ¡Dauberrea bea quĩrāca panā! ¿Sālda biara ba? ¿Ācōrē de dromada dji oro cāyābara biara bāēca? Mañ orora Ācōrē itea bia ba ababe Ācōrē dede ba bēra.

¹⁸ Bārāba nañ sida jarabadaa: “Bariduaba animarā babue diabada trāneba wārāda ne oida jaraibara, māwā oē sida cadjiruaēa. Baribara dji animarā trāneba ne oida jaraibara, wārāda oida ba.” ¹⁹ ¡Bārāra crĩcha neē beaa! ¡Dauberrea bea quĩrāca panā!§ ¿Sālda biara ba? ¿Ne babue diabadada dji animarā cāyābara biara bāēca? Mañ animarāra Ācōrē itea bia ba ababe ne babue diabada āra ba bēra.

²⁰ Ūrĩnadua: ababa ne babue diabada trāneba wārāda ne oida jaraibara, ababe mañ trāneba māwā oida jaraē ba. Ātebāra mañ āra ba animarā trāneba māwā oida jara ba. ²¹ Mañ awara ababa Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibara, ababe mañ trāneba māwā oida jaraē ba. Ātebāra Ācōrē mañ dede ba trāneba māwā oida jara ba. ²² Mañ awara ababa bajā trāneba wārāda ne oida jaraibara, Ācōrē bugue trāneba māwā oida jara ba idjaba Ācōrē mama chūma trāneba wārāda ne oida jara ba.

²³⁻²⁴ ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mĩā djoburi panā Ācōrēba cawa oi bēra! Burrumia sābada quĩrāca Ācōrē leyde maārĩara bāda quĩrācuia obadaa. Menta queduada, aní tada, comino sida

† 23:8 Jaradiabarida aba eropanā. Griego bedede *ἀγα* cartade mañare *βά* ba: “Idjira Critoa.”

‡ 23:14 Griego bedede *ἀγα* cartade mañ versículora neēa. § 23:19 Bārāra crĩcha neē beaa. Griego bedede *ἀγα* cartade mañra neēa.

die ewab^Λdaza aba Ācōrēa diabadaa. Barib^ΛΛ cameyo mībueb^Λda quīrāca Ācōrē leyde dji dromaara b^Λda odacaa. Djārā ume jipa odacaa, quīrā djuburiadacaa, idjaba Ācōrēra ĩjānacaa. Bārāba idjā ne diab^Λda awara ĳcārē cārē mā sīda odaē pan^Λ? ĳDauberrea bea quīrāca pan^Λ! ĳSāwā purura jipa pe ededi?

²⁵ ĳBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi pan^Λ Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba tazara, epedeco sīda ĳr^Λbemada quīrācuīta s^Λg^Λbadaa, barib^ΛΛ eda mititia b^Λa. Ara mā quīrāca bārā sode ne jūmada ara bādji itea eda quīrābadaa idjaba ne dr^Λabadaa. ²⁶ ĳPariseo dauberre! Nārā tazara, epedeco sīda eda s^Λg^Λdua; māwāb^ΛΛ ĳr^Λbema sīda bia s^Λg^Λ baya.*

²⁷ ĳBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi pan^Λ Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba beudarā t^Λbaripedada ĳr^Λ totroa nūm^Λ quīrāca beaa. Māg^ΛΛa dajadaare bia quirua, barib^ΛΛ edaare beudarā b^Λw^Λr^Λba, ne jūma mititiaba bira b^Λa. ²⁸ Ara mā quīrāca bārāra ēberā daumaarā jipa beaca pan^Λa, barib^ΛΛ wārāda bārāba jaradiabadara odacaa. Bārā sora ne jūma cadjiruaba bira beaa.

²⁹ ĳBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi pan^Λ Ācōrēba cawa oi bērā! Ācōrēneba bedeabadarā t^Λbaripedadama bārāba ĳr^Λbemada bia quiruda obadaa. Dewara jipa bearā t^Λbaripedadama bīda ara mā quīrāca obadaa. ³⁰ Māne bārāba jarabadaa: “Dadji drōāenabema ewaride pananabara, Ācōrēneba bedeabadarāda careba beadaē bacasia.”

³¹ Māwā bārāba jara pan^Λ Ācōrēneba bedeabadarā quenapedadarāneba yōsidada. Bārāra ara ādjirā quīrāca beaa. ³² ĳMā bērā bārā drōāenabemaba opedadaēra jūma odadua!

³³ ĳBārāra dama quīrāca beaa! Ācōrēba bārāra wārāda t^Λb^Λ uruade biē b^Λya. ³⁴ Mā Ācōrēneba bedeabadarāda, crīcha cawa beada, Ācōrē ley jaradiabada sīda bārāmaa diabueya. Barib^ΛΛ bārāba ĳc^ΛΛ beadia idjaba ĳc^ΛΛ crude cachi jira b^Λdia. Dewararāda bārā dji j^Λrebada dede soaba udia idjaba biē odi carea puruza ēpēnia. ³⁵ Mā bērā jūma ēberā jipa bea nārāeda^Λba beapedada carea Ācōrēba bārāra cawa oya: Abel jipa b^Λ beapedada carea, Berequía warra Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bīda. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasīdaa.† ³⁶ Wārā arada mā jaraya: jūma mā ēberārā beapedada carea Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya.–

Jesu Jerusaleā carea sopuada

Luca 13:34-35

³⁷ ĳJerusaleā, Jerusaleā, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ĳĀcōrēba diabuedarā sīda mōgaraba tabari beabadaa!‡ Mā barima zocārā bārāra ābaa pe eda quīrā basia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrānaē basía. ³⁸ Mā carea Ācōrēra waa bārā ume baēa.§ ³⁹ Mā bārā jaraya: ara idiba māra waa ununaēa aba mā bia edab^Λdadaa. Mā ewaride nāwā jaradia: “ĳBio bia b^Λ Ācōrē trāneba zeb^ΛΛara!”–*

* **23:26** Epedeco sīda. Griego bedeade ĳc^ΛΛ cartade māra neā. † **23:35** Abel. Genesi 4:3-8. Zacaria. Māg^ΛΛ Zacaria zezara wārāda Joyadā basía. 2 Cronica 24:20-22. Berequía warra Zacaria. Zacaria 1:1. ‡ **23:37** 1 Reye 9:10; Jeremia 2:30. § **23:38** Jeremia 22:5. * **23:39** Salmo 118:26.

24

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Marco 13:1-23; Luca 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare badada wābārā basía. Mañne idji ume nībabadarāda idji caita zedapeda jarasidaa:

–Acādua Ācōrē de dromara, caita bea de sida sāwā bia quedeeda.–

² Mañne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Māē, bārāba unu panāra bia quedea. Baribārā wārā arada māa jaraya: nañ mōgara capedadara jūma todogozoaya.–

³ Jesu Olivo eyade chūmaside idji ume nībabadarāra idjimaa wānapeda āduba nāwā iwidisidaa:

–Dairāa jaradua, Ācōrē de dromara ¿sāābe todogozoai? ¿Cārēneba cawadi bāra zebododa? Idjaba ¿cārēneba cawadi nañ ewarira jōbārāda?–

⁴ Jesuba panusia:

–Quīrācuīta beadadua ni abaāba cūrūgarānamārēā. ⁵ Zocārāba jaradia ādjidrā Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradada. Māwā ēberārāda zocārā cūrūgadā.

⁶ Bārāba ūrīnia abaā puruda dewara ume djō duanāda idjaba drua āyā bida māwā duanāda. Baribārā ne wayarānadua. Maāgara jūma māwāida bāa. Baribārā nañ ewarira wādi jōēā. ⁷ Abaā puruda dewara puru ume djōnia. Abaā druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia.* Zocārā druade jarrabada baraya idjaba de uremiada baraya. ⁸ Baribārā mañ naārā mīgabādara maārī baya wērā warra pua za bā quīrāca.

⁹ Mañ ewaride ēberārāba bārāra zarrarāa jida diadia biē odapeda beadamārēā. Mā ījā panā carea jūmarāba bārāra quīrāmania. ¹⁰ Mañ carea zocārāba mā ījā panāra igaradia. Mañne dji jidabiēdia idjaba dji quīrāmania. ¹¹ Ācōrēneba bedeabada dji wārāē beada zedā. Maāgarāba ēberārāra zocārā cūrūgadā. ¹² Cadjiruara auđuara yōbārā bēā zocārāba djārā quīrā pananara igaradia. ¹³ Baribārā bārāba mañ ewari zareade mā ījā panāda igaradaēbārā, Ācōrēba ēdrā edaya idji ume ewariza zocai panani carea. ¹⁴ Mañne bedeā bia Ācōrēba pe erobādebemada jūma nañ ējūāne jaradia puru beaza ūrīnamārēā. Māwānacareabārā nañ ewarira jōya.

¹⁵⁻¹⁶ Ācōrēneba bedeabari Danielba cartade bāsia Ācōrē de dromane eā dji biara bā dejāne Ācōrēba quīrācada abaāba bāida.† (Dji carta acā bāba cārē jara bāda cawaida bāa.) Bārāba mañ unubādade Judea druade beara eyadaa mīrū wānida panāa. ¹⁷ Ēberā idji de ārā bāra idji dede eā wāiē bāa ne edai carea. ¹⁸ Dji peade bāba idjia ārā jābarira jēda edade wāiē bāa. ¹⁹ Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobeā sida bio mīā djuburi beadā. ²⁰ Ācōrēa iwididadua cue jara wa ānāūbada ewaride mīrū wāna amaaba. ²¹ Mañ ewaride ēberārāra bio bia mīgadia. Ācōrēba nañ ējūā odadeba ātaa ēberārāra mañ quīrāca bia mīgadacaa idjaba māwānacarea waa ara mañ quīrāca mīgadaēā. ²² Mañ ewarira dārāya. Ācōrēba jūma daucha bia mīgabibara, ni abaāda ēdrādaē bacasia. Baribārā Ācōrēba edada ēberārā carea jūma daucha bia mīgabiēā.

* **24:7** Griego bedade ācārā cartade idjaba nāwā bā bāa: “Cacua biē baida quīrātanoa odjacuadia.”

† **24:15-16** Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia bāsia 168 poa Jesu todī naēna. Baribārā Jesuba jarasia mañ Antiocoba oā quīrāca wayacusa māwāida. Acārāmaārā Jesuba jaradara wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleā puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma ārīsidade. Acārāmaārā jara bāa cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ācārāmaārā Jesuba jaradara jīrūarebema ewaride māwāya.

23-24 Mañ ewaride ãcãrãba sewadeba jaradia ãdjira ãcõrẽba êdrã edabari diai jaradada. Idjaba ãcãrãba sewadeba jaradia ãdjira ãcõrẽneba bedebarida. Mañgãrãba ne ununaca waiãba beada odia êberãrã cûrûgaði carea. ãcõrẽba edadarã sida poya cûrûgaðibara, ãdjirã sida cûrûgacasidaa. Mañ bẽrã abaãba bãrãa jaraibãrã, “Acãdadua, ãcõrẽba êdrã edabari diai jaradara nama ããa,” mañra ãjãrãnadua. Dewaraãba idjira jarima ããada aibãrã, mañ sida ãjãrãnadua. 25 Jũma mañgãra mãa bãrãa jarasia mãwãi naẽna.

26 Mañ bẽrã abaãba bãrãa jaraibãrã: “Ûrĩnadua, ãcõrẽba êdrã edabari diai jaradara êjũã põãsa ewaraga ããde ããa,” jãmaa wãrãnadua. Dewaraãba jaraibãrã: “Acãdadua, idjira nama dede eda ããa,” mañra ãjãrãnadua. 27 Nañ Djara Edada zebãrãra jũmarãba ebuda ununia ãmãdau odjabariareba ãmãdau baebãrãdaa baa purewa edabãrãde ebuda unubada quĩrãca. 28 Jũmarãba cawa panãa ãgoso powua nũmãma ne beudara tabãda. Ara mañ quĩrãca mã zebãrãra jũmarãba ununia.–

Nañ Djara Edada zeidebema

Marco 13:24-37; Luca 21:25-33; 17:26-30, 34-36

29 Êberãrã bio bia mĩga pananacarea ara mãda ãmãdaura pãĩmaya. Jedeco sida ãnaẽa. Chĩdaura bajãneba bæcuadia. Jũma bajãne beara quĩrã awara beya.† 30 Mañne bajãne ne ununia. Mañgãra mã, Nañ Djara Edada zebãrãdebemaa. Mañ unubãdade jũma nañ êjũãne bea purura ne wayaadeba jĩãnia.§ Mãra jãrãrãne ãããa bara zebãrãda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorãda ããda ununia.* 31 Mañne cachiru jĩguabãrãde mãa bajãnebema nezocarãda druã beaza wãbiya ãcõrẽba edadarãda ãbaa jãredamãrẽã.

32 Higojõneba ne jarabãrãda cawadadua. Dji jãwãtera tucu nũmepeda queda barabaria. Mañneba jũmarãba cawa panãa dãrãẽne poara zeida. 33 Ara mã quĩrãca mãã jarada unubãdade cawadadua mã zeĩ ewarira jũẽboãda. 34 Mãa bãrãa wãrãda jaraya: nañ ewaridebema êberãrã beudi naẽna mãra jũma mãwãya. 35 Bajãra jõya, nañ êjũã sida jõya, baribãrã mãã jaradara wãrãda mãwãya.

36 Baribãrã ni abaãba mã ewarira sããbe mãwãida cawadaẽa. ãcõrẽ bajãnebema nezocarã biãa adua panãa. Mã, Nañ Djara Edada biãa adua ããa.† Ababe mã Zezabãrã cawa ããa. 37 Nañ Djara Edada zeĩ ewarira Noé ewaride bada quĩrãca baya.‡ 38 Dopapa zeĩ naẽna êberãrãra ne co duanabadjia, mãã cãĩ duanabadjia, dji caurãra quĩma diacua duanabadjia. Mãwã duanabadjia aba Noé jãba dromane badobãrãdaa. 39 ãdjirãba dopapa zeidebemada cawadaca basía. Baribãrã wãrãda zeside ãdjirãra jũma nãbãrã quĩnisidaa.§ Ara dopapa cawaẽne zeda quĩrãca mã, Nañ Djara Edadara cawaẽne zeya. 40 Mañ ewaride êberãda umé ãdji êjũãne traja panãne mã, Nañ Djara Edadaba aba edeya baribãrã dewarabemara beya. 41 Wẽrãrãda umé abari yude ne ba panãne mã, Nañ Djara Edadaba aba edeya baribãrã dewarabemara beya.

42 Mañ carea dau ãããa beadadua. Bãrã Borora sããbe zeida adua panãa. 43 Nañda cawadadua: de djibariba ne drãabarira sããbe zeida cawa ããbara, cãĩẽ bacasia ni cãrẽ sida drãabi amaaba. 44 Ara mã quĩrãca bãrã biãa jãã beadadua. Bãrãba mã, Nañ Djara Edada zeẽda crĩcha panãne zeya.

Nezoca umé panãneba ne jara ãã

Luca 12:41-48

† 24:29 Isaías 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15. § 24:30 Zacaria 12:10. * 24:30 Daniel 7:13-14. † 24:36 Mã, Nañ Djara Edada biãa adua ããa. Mãra griego bedeaðe ãcãrã cartade neẽa. ‡ 24:37 Genesi 6:5-8. § 24:39 Genesi 7:6-24.

⁴⁵ Nezoca crîcha cawa baba jipa obari quîrâca beadedua. Idji boroba waabema nezocarâda idji jawaedâ basia ariê ne cobi bamârêã. ⁴⁶ Nezocaba mawâ o bada idji boroba unune zeibarâ, idjira bio bia baya. ⁴⁷ Wârâ arada mla jaraya: dji boroba juma idjia erobara mañ nezoca jawaedâ baya. ⁴⁸ Baribarâ mañ nezocara dji cadjirua baibarâ, idji soê mla boro zeira dârâyana aya. ⁴⁹ Mañne waabema nezocarâra biê o baya idjaba beu nîbabadarâ ume ne co bepeda itua do baya. ⁵⁰ Abeda idji boro zeida jâê baya. Mawâ bade idji borora cawaêne zeya. ⁵¹ Mañbe dji boroba bio cawa opeda dji biaca bearâ ume biê baya. Mama jûmarâda aujîa panania idjaba puaba quida îchia panania.

25

Die awêrârânebema ne jara ba

¹ Bajâne baba êberârâ pe erobara nañ quîrâca baya: awêrârâda die panasidaa. Âdjiza îbîrâda edadapeda quima edaya ba umaquîrâda audiabariê wâsidaa. ² Mañ awêrâra juesuma crîcha cawa panasidaa. Baribarâ juesuma crîcha neê panasidaa. ³ Dji crîcha neê panaba âdji îbîrâra edesidaa baribarâ olivo dragada ededaê basia dârâ coa erobeadi carea. ⁴ Mañne dji crîcha cawa panaba âdji îbîrâra edesidaa, idjaba olivo draga sida audu edesidaa. ⁵ Dji quima edaya ba umaquîrâra dârâna bêrâ jûmarâda daupeadapeda câsidaa.

⁶ Mañne ariquêtra bedeadâ jîgua ûrîsidaa: “îDji quima edaya ba umaquîrâra zebara! îDjira audiabariê wânadual!” ⁷ Ara mañda juma mañ awêrâra piradrâsidaa âdji îbîrâ biara uruabidi carea. ⁸ Mañne dji crîcha neê panaba dji crîcha cawa panâa jarasidaa: “Dai îbîrâra quicuabododa. Bârâ olivo dragadebemada diadadua.” ⁹ Baribarâ dji crîcha cawa panaba panusidaa: “Daiba bârâa diadibarâ ni aba itea araêa. Biara ba bârâ itea nêdode wânida.” ¹⁰ Ara mañda olivo dragara nêdode wâsidaa. Mañmisa dji quima edaya ba umaquîrâra jûesia. Mañbe dji crîcha cawa panara idji ume dji basrida o panamaa eda wâsidaa. Ara mañda nezocaba eda wâbadara jûâtra basia.

¹¹ Mawânacarea dji olivo draga nêdode wâ pananara jêda zedapeda jarasidaa: “Dai boro, dai boro, dairâ idu eda wâbidua.” ¹² Baribarâ dji quima edabarâ umaquîrâba jarasia: “Wârâ arada mla jaraya: mla bârâra unucâa.”—

¹³ Mañbe Jesuba jarasia:

—Mañ carea bârâra dau baba beadedua. Ml, Nañ Djara Edada zei ewarira, dji hora sida adua panâa.*

Paratadeba ne jara ba

Luca 19:11-27

¹⁴ Bajâne baba êberârâ pe erobara nañ quîrâca baba: êberâda dewara druadaa wâi carea basia. Mañ carea idji nezocarâda trâcuapeda idji paratara âdjiza diasia ne o pananeba waribidamârêã. ¹⁵ Âdjiza poya waribidida crîchada quîrâca diasia. Abala paratada mil juesuma diasia. Dewarabemaa mil umé diasia. Dewaraa mil aba diasia. Mañbebarâ wâsia.

¹⁶ Dji mil juesuma edadara mañ parata waribi carea trajade wâsia. Mawâ idjia dewara mil juesuma edasia. ¹⁷ Ara mañ quîrâca dji mil umé edadaba dewara mil umé edasia. ¹⁸ Baribarâ dji mil aba edadaba mañ paratara egorode jou basia.

¹⁹ Dârâbarâde âdji borora jêda zesia. Mañbe idjia parata amenanebemada idji nezocarâa iwidisia. ²⁰ Dji mil juesuma edadara zepeda dewara mil

* **25:13** Nañ Djara Edada zei. Mañra griego bedeadê âcra cartade neêa.

juesuma enepeda jarasia: “Mā boro, bāa mil Julesuma diadadeba māa dewara mil Julesuma enesia.” ²¹ Dji boroba jarasia: “Bia bāa, nezoca bia, bāa jipa obaria. Māa maārī diadara bāa aride oda bēra māa waibāara bā jawaeda bāya. Eda zedua mā ume basrida panani carea.”

²² Mañbe dji mil umé edadara zepeda jarasia: “Mā boro, bāa mil umé diadadeba māa dewara mil umé enesia.” ²³ Dji boroba jarasia: “Bia bāa, nezoca bia, bāa jipa obaria. Māa maārī diadara bāa aride oda bēra māa bāa waibāara bā jawaeda bāya. Eda zedua mā ume basrida panani carea.”

²⁴ Baribarā dji mil aba edadara zepeda jarasia: “Mā boro, māa cawa bāa bāa djārāra quīrā djuburiacada parata edai carea. Mañ awara djārāba upedadara ewabaria. ²⁵ Mañ carea māra ne wayasia. Bā parata aduabue amaaba egorode jou basia. Baribarā nama erobāa.” ²⁶ Mañne dji boroba jarasia: “iNezoca cadjirua, bāra djuburia tabāa! Bāa wārāda cawa basia māa djārāneda edabarida idjaba djārāba upedadara ewabarida. ²⁷ Mañ bēra bāa mā paratara dji parata wagabada dede bāida basia. Māwā odabara mā zebārāde mā parata edabarā awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Mañbe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba erobāra jārīnapeda dji die mil erobāa diadadua. ²⁹ Māa diada audu abābā eneibarā māa mañ ēberāa auduara diaya. Baribarā māa diada audu eneēbārā, māa maārī diada sida jūma jārīya. ³⁰ Jāñ nezoca djuburia tabāra dajada pāīmane batabuedadua. Mama beara aujiā panania idjaba puaba quida ichia panania.”

Jūmarā cawa oidebema

³¹ Mā, Nañ Djara Edadara jūma bajānebema nezocarā ume abāa bara zebārāde, mā bugue quīrāwārēā bāde chūmeya cawa oi carea. ³² Mañne druazabema ēberārāda mā quīrāpita zedia. Mañgārāra māa awara awara bāya oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume ābaa pananada awara bābari quīrāca. ³³ Dji oveja quīrāca beada mā jawa araare bāya. Dji chiwatu quīrāca beada mā jawa acāare bāya. ³⁴ Mañbe mā, dji Boroba jawa araare duanārāa nāwā jaraya:

“Bārā, mā Zezaba bia bacuadarā, zedadua. Idji purude bia pananadua. Nañ ējūā oda ewarideba ātaa mā purura bārā itea o bacārīa. ³⁵⁻³⁶ Mā jarra baside bārāba ne cobisida; mā opichia baside baido dawasida; māra drua āībema quīrāca pārrāa nībaside bārā dede bia edasida; māa cacua jī carea neē baside māa diasida; mā cacua biē baside acāde zesida; idjaba māra preso baside acāde zesida.”

³⁷ Mañne dji jipa beaba iwididia: “Dai Boro, ¿sāñbe bāra jarra basi? ¿sāñbe daiba bāra ne cobisida? ¿sāñbe bāra opichia basi? ¿sāñbe daiba bāra baido dawasida? ³⁸ ¿sāñbe bāra drua āībema quīrāca pārrāa nībasi? ¿sāñbe dai dede bāra bia edasida? ¿sāñbe daiba bā cacua jīmārēā diasida? ³⁹ ¿sāñbe bāra cacua biē bāde wa preso bāde daiba acāde wāsida?”

⁴⁰ Mañne māa panuya: “Wārā arada māa jaraya: bārāba mā djabarā dji edaara quedeada carebasidade māda carebasida.”

⁴¹ Mañbe mā jawa acāare duanārāa jaraya: “Bārā, Ācōrēba biē bādarā, mā caitabemada āyā wānadua tabā urua quicadaa. Mañgārā Ācōrēba coa basia diauruda, idji nezocarā sida cawa oi carea. ⁴²⁻⁴³ Mā jarra baside bārāba ne cobidaē basia; mā opichia baside baido dawadaē basia; drua āībema quīrāca pārrāa nībaside bia edadaē basia; māa cacua jī carea neē baside bārāba diadaē basia; mā cacua biē baside, preso baside bida bārāba māra acāde zedaē basia.”

⁴⁴ Mañne ãdjirãba iwiðidia: “Dai Boro, daiba bΛra jarra bΛda, opichia bΛda, drua ãibema quĩrãca pΛrrΛa nĩda, cacuade jΛi carea neẽ bΛda, cacua biẽ bΛda, wa preso bΛda ununaca basía. ¿Sãlbe bΛra carebadaẽ basi?”

⁴⁵ Mañne mΛa panuya: “Wãrã arada mΛa jaraya: bãrãba dji edaara quedeada carebadaẽ baside mΛda carebadaẽ basía.” ⁴⁶ Mañbe ãcõrẽba ãdjirãra tΛbΛ urua quicadaa batacuaya, baribΛrΛ dji jipa beara idji ume ewariza zocai beadamãrẽã edeya.–

26

Jesu beadi carea crĩcha jΛrΛ panana

Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53

¹ Jũma mañ jaradiadacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

² –Bãrãba cawa panΛa ewari umé babΛrΛde Egiptodeba ãdrapedada quĩrãnebabada ewarida odida.* Mañne abaΛba mΛ, Nañ Djara Edadara jidabiya crude cachi beadamãrẽã.–

³ Mañmisa sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã sida Caipá de dromane ābaa dji jΛresidaa. Mañ Caipára sacerdote dji dromaara basia. ⁴ Mañne bedeã ausidaa Jesura chupea jidadapeda beabidi carea. ⁵ BaribΛrΛ jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaẽa ãberãrã quĩrũbucarãnamãrẽã.–

Wẽrãba nardo quera Jesu boro ãrã weada

Marco 14:3-9; Juañ 12:1-8

⁶ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara bada dede basia.

⁷ Mañne wẽrãda idjimaã zesia. Mañ wẽrãba boteya alabastro mōgara odada enesia.† Boteyara quera bio nẽbΛa bΛba bira basia. Jesu ne co chũmΛne wẽrãba mañ querara idji boro ãrã weabuesia. ⁸ Jesu ume nĩbabadarãba mañ unubΛdade quĩrũsidaa. Nãwã jarasidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã jãwã weatasi? ⁹ Nẽdobuedabara paratada waibΛa edacasia. Mañba ne neẽ quedeara carebacasia.–

¹⁰ BaribΛrΛ Jesuba mañda ãrĩna bẽrã jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã idjira quẽã panΛ? Idjia mΛ jãwã odara bia basia. ¹¹ Ne neẽ quedeara ewariza bãrã tãena panania, baribΛrΛ mΛra bãrã ume ewariza baẽa. ¹² Dãrãẽne mΛra beupeda tΛbaridia. Nañ wẽrãba mΛra mañ carea queraba pãsia. ¹³ Wãrã arada mΛa jaraya: jũma nañ ãjũãne bedeã bia mΛnebema jaradiabΛdama nañ wẽrãba odara nẽbΛrΛdia idji sida quĩrãnebadamãrẽã.–

Judaba Jesu jidabi carea crĩchada

Marco 14:10-11; Luca 22:3-6

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edadadebema basía. Mañ Judara sacerdote bororãmaa wãsia. ¹⁵ Idjia nãwã iwiðisia:

–MΛa bãrãa Jesuda jida diaibΛrΛ, ¿bãrãba mΛa cãrẽda diadi?–

Mañne ãdjirãba parata torroda treinta diasidaa.‡ ¹⁶ MamaΛba ãtaa Judaba jΛrΛbadjia sãwã Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹⁷ Pañ ãsãbari neẽ bΛ cobada ewarida jũẽsia. Domia aba mãwã cobadjidaa. Dji nabema ewaride Jesu ume nĩbabadarãba idjimaã wãnapeda iwiðisidaa:

* **26:2** Exodo 12:1-27. † **26:7** Alabastro. Mañgara mōgara cuaracuara bΛa. Mãcua zareaẽ bΛ bẽrã ne obadaa. Judiorãba alabastrora Egipto druadeba enebadjidaa. Jũma alabastro odara nẽbΛa bΛa.

‡ **26:15** Zacaria 11:12; Exodo 21:32.

–¿Blaa sãma quĩrĩã b̃a daiba Egiptodeba êdr̃apedada quĩrãnebadi carea cobadara b̃a itea odida?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–Jerusaleãne dadjia unubada êberãmaa wãnadua. Idjĩa nãwã jaradadua: “Dadjirãa Jaradiabariba jara b̃a idji ewarira caita b̃ada. Idjia, idji ume nĩbabadarã bida Egiptodeba êdr̃apedada quĩrãnebadi carea cobadara b̃a dede codia.”–

¹⁹ Ara maãda Jesuba jarada quĩrãca idji ume nĩbabadarãba Egiptodeba êdr̃apedada quĩrãnebadi carea cobadara osidaa.

²⁰ Queudacarea Jesura, idji ume nĩbabadarã doce paña ume mesa icawa chũmesia. ²¹ Ne co pañane idjia jarasia:

–Wãrã arada m̃a jaraya: aba b̃arãnebemaba m̃ra jidabiya.–

²² Maã carea ãdjira bio sopua panesidaa. Ara maãda aba aba idjĩa iwidisidaa:

–M̃ Boro, ¿m̃a m̃awã oica?–

²³ Idjia panusia:

–M̃ ume abari epedecode ne co b̃aba m̃ra jidabiya. § ²⁴ Wãrãda m̃, Naã Djara Edadara beuida b̃a ãcõrẽ Bedeade b̃a b̃a quĩrãca.* ¿Barib̃ra m̃ jidabi êberãra bio m̃a djuburi b̃a! Idjira topedadaẽbara biara bacasia.–

²⁵ Maãne Juda, Jesu jidabiya b̃a iwidisia:

–Jaradiabari, ¿m̃a m̃awã oica?–

Jesuba panusia:

–M̃e, b̃a m̃awã jara b̃a.–

²⁶ Wadi ne co duañane Jesuba paãda j̃awade edapeda ãcõrẽa bia jarasia. Maãbe cõrãcuapeda idji ume nĩbabadarãa diab̃r̃de jarasia:

–Edadadua. Codadua. Naãg̃ra m̃ cacuaa.–

²⁷ M̃awãnacarea uva b̃a tazade b̃ada edapeda ãcõrẽa bia b̃ada asia. Maãbe ãdjirãa diab̃r̃de jarasia:

–Jũmarãba dodadua. ²⁸ Naãg̃ra m̃ oaa. M̃ oa erozoab̃r̃ba ãcõrẽba bedea djiwidida b̃ab̃r̃a zocãrã êberãrãba cadjirua opedadada quĩrãdoai carea.†

²⁹ M̃a jaraya: m̃a uva b̃a waa doẽa aba m̃ Zezaba jũma idji êberãrã pe erobeb̃r̃daa. Maãbeb̃r̃ m̃a b̃arã ume uva b̃ada wayacusa doya.–†

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

³⁰ Maãbe ãcõrẽ Bedeadebemada trããnapeda Olivo eyadaa wãsidaa. §

³¹ Maãne Jesuba ãdjĩa jarasia:

–Naã diamasi jũma b̃arãba m̃ra igaradia. ãcõrẽ Bedeade nãwã b̃a b̃a: “M̃a oveja wagabarira beab̃r̃de dji ovejara jãrãzoadia.”* ³² Barib̃ra m̃ra ãrẽbapeda b̃arã na wãya Galilea druadãa.–

³³ Maãne Pedroba Jesua jarasia:

–Jũmarãba b̃ra igaradim̃na m̃ab̃r̃ igaraẽ baya.–

³⁴ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wãrã arada m̃a jaraya: ara naã diamasi eterre berui naẽna b̃a b̃arima ũbea m̃ra unucaada aya.–

³⁵ Barib̃ra Pedroba jarasia:

§ **26:23** Salmo 41:9. * **26:24** Salmo 22; Salmo 118:22; Isaia 52:13deba aba 53:12daa. † **26:28** Bedea djiwidi. Jeremia 31:31-34. ãcõrẽa naãrã israelerã ume bedea b̃asia (Exodo 24:6-8). Djiwidi. Griego bedeade ãc̃ar̃a cartade maãra neã. ‡ **26:29** Uva b̃ada wayacusa doya. Griego bedeade maãba idjaba jara b̃a: “Uva b̃a djiwidida doya.” § **26:30** Maã ewari dromane judiorãba ne codi naẽna Salmo 113deba aba 114daa trããbadjidaa. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trããbadjidaa.

* **26:31** Zacaria 13:7.

–Mā beabada sida bāra igaraēa.–
Waabemarā bida abarica jarasidaa.

Jesu Getsemanine Ācōrēa iwidida
Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

³⁶ Jesura idji ume nībabadarā sida Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Mama Jesuba ādjirāa jarasia:

–Mā awuā Ācōrēa iwidide wābaramisa nama chūpanenadua.–

³⁷ Mañbe Zebedeo warrarā umé panada, Pedro sida jīga edesia. Idji sāwāinebemada jūmawāyā crīcha bā bēra bio sopua besia. ³⁸ Mañne ādjīa jarasia:

–Māra sopuaba beubarā quīrāca bāa. Nama panenadua. Mā daucha zocai pananadua.–

³⁹ Jesura wagabe wāpeda idji dratura ējūānaa tēū cobepeda Ācōrēa iwidisia:

–Mā Zeza, bāa quīrā awara oida bābaram māra idu bia mīgabirādua. Baribaram māa quīrā bā cāyābara bāa quīrā bā quīrāca odua.–

⁴⁰ Mañbe Jesu idji ume nībabadarā ūbea panamaa jēda zebaramde unusia ādjira cāi panada. Pedroa jarasia:

–ĶBāra mā daucha ni hora aba bida poya zocai baēca? ⁴¹ Bārāra dau abāa beadadua. Ācōrēa iwididadua mā igarada amaaba. Māa cawa bāa bārāba biada o quīrā panada. Māwāmīna naā djarade abāaē panāa.–

⁴² Mañbe Jesura wayacusa wāpeda Ācōrēa iwidisia:

–Mā Zeza, māda bia mīgaida bābaram, bāa quīrā bā quīrāca mīgaya.–

⁴³ Idji ume nībabadarāmaa jēda zebaramde cāi panada unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasidaa. ⁴⁴ Ādjira waya amepeda wāsia. Ācōrēa ara abarida iwidisia. ⁴⁵ Mañbe idji ume nībabadarāmaa jēda zepeda jarasia:

–Bārāra Ķwadibida cāi panāca? Mā ewarira jūēsia. Mā, Naā Djara Edadara ēberā cadjiruarā Ķawade bebaram. ⁴⁶ Piradrādadua. Wānia. Acādadua, jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca 22:47-53; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Jesu wadi bedea bāde Judada zesia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basia. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida diabuepedadarā basia. ⁴⁸ Dji jidabiya bāba ādjīa jaradoasia sāwā oida Jesuda cawadamārēā. Nāwā jarasia:

–Māa uridarrade isōbaramda Jesua. Idjida jidadadua.–

⁴⁹ Mañne Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–ĶMērā, Jaradiabari!–

Māwā jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁵⁰ Jesuba idjīa jarasia:

–Ache, bāa ode ze bāra odua.–†

Ara māda dewararāda caita zedapeda Jesura jidasidaa. ⁵¹ Mañne Jesu ume nībabari abābā idji djōbada necoda ēūta edapeda sacerdote dji droma nezoca cawaramda tatasia. ⁵² Mañbe dji cawaram tadataa Jesuba jarasia:

–Bādji necora wagadua. Necoba djōbadara necoba beudia. ⁵³ Mā Zezaa iwidibaram ara māda idjia bajānebema nezocarāda cābana diabueya. ĶBāa māra adua bāca? ⁵⁴ Baribaram māwā obarambara idji Bedeade mñnebema bā bāra Ķsāwācasi?–

⁵⁵ Mañbe Jesuba dewararāa iwidisia:

† 26:50 Bāa ode ze bāra odua. Mā bedeaba idjaba jara bāa: “ĶCārēda ode ze bā?”

–Bārāba ¿cārē cārēã neco bara, bacuru bara m̃ra jāwā jidade ze panΛ? ¿Māwāra m̃ra ēberā minijīchiaca? Māa ewariza Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia chūmabadjia. ¿Cārē cārēã m̃ra mama jūmarā daide jidadaē basi? ⁵⁶ BaribΛrΛ jūma naŋgΛra o panΛa Ācōrēneba bedeabadarāba bΛpedaēda māwāmārēã.–

Māwā bΛde Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda mīrū wābΛrΛsidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Marco 14:53-65; Luca 22:54-55, 63-71; Juañ 18:12-24

⁵⁷ Mañbe Jesu jidapedadarāba idjira sacerdote dji droma Caipámaa edesidaa. Mañ Caipá dede judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji jΛre duanasia. ⁵⁸ Mañne Pedroba Jesu tΛmΛba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūēsia. Dji de auđu jūrā ca bΛde eda wāpeda Ācōrē de dromanebema zarrarā ume ābaa chūmesia Jesu sāwā odi cawai carea.

⁵⁹ Mañne sacerdote bororāba, jūma judiorā dji dromarā bida ēberārāda jΛrΛsidaa sewadeba Jesura biē jaradāmārēã. Idjira nēbΛrade bΛdapeda beabidida crīchasiidaa. ⁶⁰ Zocārāba Jesura sewadeba biē jarade zesidamīna idjidebema biē jaradida neē basia. Māwā duanΛne ēberāda umé zesidaa.

⁶¹ MañgΛrāba jarasiidaa:

–Nañ ēberāba jarasia: “Māa Ācōrē de dromara ārīda bΛa, baribΛrΛ ewari ũbeade wayacusa o cobΛida bΛa.”–†

⁶² Mañne sacerdote dji dromaara bΛba ŗta nūmepeda Jesua iwidisia:

–NañgΛrāba bΛra biē jara panΛa. Ādjia jara panΛra ¿wārāca? ¿BΛa ni cārē sida panuēca?–

⁶³ BaribΛrΛ Jesura chupea besia.Š Māwā bΛde sacerdote dji dromaara bΛba idjía jarasia:

–Ācōrē zocai bΛ quīrāpita daia wārāda jaradua. ¿BΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca? ¿BΛra Ācōrē Warraca?–

⁶⁴ Jesuba panusia:

–Māē, bΛa māwā jara bΛa. Mañ awara m̃ra jaraya: idiba ŗtaa bārāba m̃, Nañ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya bΛ jΛwa araare chūmΛda idjaba jΛrārāne zebΛrΛda.–*

⁶⁵ Mañne sacerdote dji dromaara bΛ quīrūbΛrΛba idjia jΛ bΛra cōātapeda dewararāa jarasia:

–jJāwā idjia Ācōrēda biē jara bΛa! ¿Cārē cārēã dewarada jΛrΛdi idji biē jaramārēã? Bārāba ũrīsidaa idjia Ācōrēda biē jarabΛrΛda. ⁶⁶ Jāñbe bārāmaarā ¿idjira sāwā odi?–

Ādjirāba panusidaa:

–Idjira bedeade bΛa. Mañ carea beadida panΛa.–†

⁶⁷ Mañbe ĀcΛrΛba Jesu quīrāne idosidaa idjaba chīsidaa. Dewararāba idjira quīrāne usidaa.† ⁶⁸ Udapeda jarasiidaa:

–jBΛda Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada baibΛrΛ, Ācōrēneba bedeada! jDaia jaradua caibΛrΛ bΛra usida!–

Pedroba Jesu unucaada ada

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro mañ de droma duda chūmΛne nezocawērāda idjimaa zesia. Mañ wērāba jarasia:

† **26:61** Juañ 2:19. Š **26:63** Isaía 53:7. * **26:64** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † **26:66** Levítico 24:15-16. † **26:67** Isaía 50:6.

–B̄ara Jesu Galileadebema ume n̄basia.–

⁷⁰ Barib̄ar̄a Pedroba j̄umar̄a quĩr̄apita m̄er̄asia. N̄aw̄a jarasia:

–M̄la adua b̄la b̄la c̄ar̄eda jara b̄la.–

⁷¹ Mālbe Pedrora de j̄ur̄a ca b̄la de dji ědr̄abadamaa w̄asia. Mālne dewara nezocaw̄er̄aba idjira unupeda arima duan̄ar̄a jarasia:

–Za b̄la Jesu Nazaredebema ume n̄basia.–

⁷² Barib̄ar̄a Pedroba wayacusa m̄er̄asia:

–M̄la w̄ar̄aneba jaraya: j̄ã ěber̄ara unuc̄a.–

⁷³ D̄ar̄ãene arima duan̄aba Pedromaa w̄anapeda jarasidaa:

–W̄ar̄ada b̄ara j̄ã Jesu ume n̄basia. B̄la poya m̄er̄ãea, Galileadebema quĩr̄aca bedeabari b̄er̄a.–

⁷⁴ Pedroba jarasia:

–j̄M̄la sewada jaraib̄ar̄a Āc̄or̄eba cawa oya! W̄ar̄aneba jaraya: m̄la j̄ã ěber̄ara unuc̄a.–

Ara m̄aw̄a jarab̄ar̄a de eterrera berusia. ⁷⁵ Mālne Pedroba quĩr̄anebasia Jesuba n̄aw̄a jaraɖara: “Eterre berui naēna b̄la b̄arima ũbea m̄ra unuc̄aada aya.”[§] Mālbe Pedrora dajadaa w̄apeda bio sopuaba j̄iasia.

27

Juda beuda

Hecho 1:18-19

¹ Āsabodode j̄uma sacerdote boror̄ada judior̄a dji dromar̄a ume ābaa bedeaa ausidaa Jesu beabidi carea. ² Mālbe idjira ěber̄a Poncio Pilato abadamaa j̄awa j̄ã edesidaa. Māl Pilatora Romanebema boroba Judea druadebema boroda b̄asia.*

³ Mālne Judaba cawasia Jesura beadida. Idjiab̄ar̄a jidabida b̄er̄a bio sopuasiasia. Ara mālda idjia treinta parata edaɖara sacerdote boror̄amaa, judior̄a dji dromar̄amaa biɖa j̄eda diade w̄asia. ⁴ Ādjir̄a jarasia:

–M̄la ěber̄a bedeaa neē b̄la jidabida b̄er̄a cadjiruada osia.–

Mālne ādjir̄aba jarasidaa:

–¿Dair̄amaar̄a mālda s̄aw̄ai? Mālḡara b̄la b̄la.–

⁵ Mālbe Judaba dji paratara Āc̄or̄e de dromane eɖa cuabuesia. Puru dajadaa w̄apeda iduba oj̄ã beusia. ⁶ Juda w̄anacarea sacerdote boror̄aba māl paratara j̄ar̄a peɖapeda jarasidaa:

–Nāl paratara Āc̄or̄ea diapedaɖa parata ume b̄ac̄ara pan̄la, mālba ěber̄a beabida b̄er̄a.–

⁷ Māl carea bedeaa audapeda māl parataba ěj̄ũada n̄edosidaa drua āibemar̄a joubadada eropanani carea. Māl ěj̄ũara Zoco Cabari ěj̄ũa abadjidaa.

⁸ Barib̄ar̄a mamālba ātaa Oa ěj̄ũa abadaa. ⁹ Mālra m̄aw̄asia Āc̄or̄eneba bedeabari Jeremiaba jaraɖa quĩr̄aca. N̄aw̄a jarasia: “Ādjir̄aba treinta paratara edasidaa. Māl n̄eb̄lara israeler̄aba idji carea b̄asidaa. ¹⁰ Māl parataba ādjir̄aba zoco cabari ěj̄ũada n̄edosidaa Āc̄or̄eba m̄la jaraɖa quĩr̄aca.”[†]

Jesu Pilato quĩr̄apita bada

Marco 15:1-5; Luca 23:1-5; Juān 18:28-38

¹¹ Mālne Jesura Pilato quĩr̄apita n̄umasiasia. Pilatoba idjia iwiɖisia:

–¿B̄la w̄ar̄ada judior̄a boroca?–

[§] 26:75 Mateo 26:34. * 27:2 Pilato. Romanor̄a boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda b̄asia. Dji boroda basia poa 26ɖeba aba 36ɖaa. Judior̄a boror̄aba Jesura Pilatoma a edesidaa ādjia preso beara beacara pan̄la b̄er̄a. Aba romanor̄aba m̄aw̄a oɖida panasidaa. [†] 27:10 Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13.

Jesuba panusia:

–Mãẽ, b̃a mãwã jara b̃a.–

¹² Mãne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida Jesura biẽ jarasidaa baribara idjia panuẽ basia. ¹³ Mã bẽrã Pilatoba Jesua iwidisia:

–Adjirãba b̃ara ne jũmaneba biẽ jara duana. ¿Mãra ũrĩẽ b̃aca?–

¹⁴ Baribara Jesuba ni bedea aba bida panuẽ basia.[†] Mã carea Pilatoba cawa crĩchaẽ besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Marco 15:6-20; Luca 23:13-25; Juañ 18:38–19:16

¹⁵ Poaza judiorãba mã ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba êdra b̃abadjia. Puruba jarabara idjia êdra b̃abadjia. ¹⁶ Mã ewaride romanorãba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Mã Barrabára trã b̃aga basia. ¹⁷⁻¹⁸ Pilatoba cawa basia judiorã dji dromarãda Jesu ume biẽ duana bẽrã idjira jida diasidaa. Mã carea dji êberãrã powua nũma iwidisia:

–¿Caida b̃arãba quĩrã panã mã êdra b̃aida: Barrabáda wa Jesu, ãcõrẽba êdra edabari diai jaradamanada?–§

¹⁹ Pilatora êberãrã cawa obari buguede chũmane dji quimaba naã bedeadada idjima dia buesia: “Jãẽ êberã jipa b̃ara êdra b̃adua. Idi idjidebema cãimocarada bẽrã mãra bio ne waya b̃a.”

²⁰ Mãne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida dji powua nũma êberãrã nãwã jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabáda êdra b̃apeda Jesuda beamãrẽ.” ²¹ Mãwã panane Pilatoba dji powua nũma iwidisia:

–Naã umébemada ¿sãlgada mã êdra b̃aida quĩrã panã?–

Adjirãba Barrabáda êdra b̃aduada asidaa.

²² Pilatoba iwidisia:

–Mãwã baibara mã ¿sãwã oi Jesu, ãcõrẽba êdra edabari diai jaradamanada?–

Jũmarãba jarasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

²³ Pilatoba iwidisia:

–¿Cãrẽ cãrẽ mãwã oi? Idjia ¿cãrẽ cadjiruada osi?–

Mãwã bedea b̃ade adjirãba wetara b̃aga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

²⁴ Mãwã panane Pilatoba cawasia êberãrãba idji bedeara ãjãnaẽda. Mã awara unusia êberãrãba wetara quĩrũbucabada. Mãbe baidoba idji j̃awara jũmarã quĩrãpita sagb̃ara de jarasia:

–Naã êberã jipa b̃a beabada carea mãra bedeadada b̃ã. * Mãgara ara b̃adjide b̃a.–

²⁵ Mãne jũmarãba panusidaa:

–¿Mãẽteara daida, dai warrarã sida idji beabada carea bedeadada panania!–

²⁶ Mãbe Pilatoba Barrabáda êdra b̃asia. Baribara idji sordaorã jarasia Jesuda soaba udapeda crude cachi beadamãrẽ.

²⁷ Ara mãda Pilato sordaorãba Jesura de droma Pretorio abadada edesidaa. Mama waabema sordaorã trãnapeda idjira jũrã edasidaa.

²⁸ Mãbe Jesuba cacuade jã b̃ara êrãnapeda cacua ãrã jãbada purea b̃ada jãbisidaa. ²⁹ Borobari ara cadada idji borode wẽãju basidaa idjaba idji j̃awa araare bacuruda diasidaa. Mãbe idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda ipida jarasidaa:

[†] 27:14 Ni bedea aba bida panuẽ basia. Isaia 53:7. § 27:17-18 Griego bedeadada ãcara cartada Barrabá cãyãbara “Jesu Barrabá” b̃a b̃a. * 27:24 Jipa b̃a. Mãra griego bedeadada ãcara cartada neã.

–¡Bio bia b_Λa, judiorã boro!–

³⁰ Mañbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji j_Λwade b_Λda jãrĩnapeda borode ubadjidaa.† ³¹ Idjira ipida biẽ jaradapeda ãdjia jãbipedadara wẽãsidaa. Mañbe idjia jã badada wayacusa jãbidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi b_Λapedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juañ 19:17-27

³² Mama_Λba wãsidade sordaorãba ëberã Simo_Λ abadada unusidaa. Idjira Cirene purudebema basía. ãdjirãba mañ Simo_Λa Jesu cruda ataubisidaa. ³³ Wãb_Λdada ëjũã Golgota abadama jũẽsidaa. Golgota trãba jara b_Λa Boro B_Λw_Λr_Λ. ³⁴ Mama ãdjirãba uva ba asea hiel abadadaa pueradada Jesua diasidaa pua droamãrẽã, barib_Λr_Λ do zapeda quĩrĩãé basía.†

³⁵ Mañbe sordaorãba Jesura crude cachi b_Λsidaa. Mãwãnacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jã badara sãwã jedecadi cawaya. [Mãwã osidaa ãcõrẽneba bedeabariba jaradara mãwãmãrẽã. Nãwã jarasia: “Mãa cacuade jã badara ãdjiza jedecasidaa. Mãa cacuade jã b_Λda carea ãdjirãra ne jemenesidaa sãwã jedecadi cawaya.”]§ ³⁶ Mañbe chũpanenapeda jãã panesidaa ni aba_Λba Jesu carebade zerãnamãrẽã.

³⁷ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira b_Λsidaa cawabidi carea idjira cãrẽ carea beab_Λdada. Nãwã b_Λ basia: “Na_Λg_Λra Jesua, judiorã boroa.” ³⁸ Idjaba ne dr_Λabadada umé Jesu caita crude cachi jira b_Λsidaa, aba idji j_Λwa araare, aba idji j_Λwa ac_Λare. ³⁹ Mañne ãc_Λr_Λ ëberãrãda caita wãnapeda boro ãrãt_Λ ãrãt_Λdapeda Jesua nãwã biẽ bedeabadjidaa:*

⁴⁰ –B_Λa ãcõrẽ de dromara ãrĩpeda ewari ùbeade wayacusa poya oib_Λr_Λ, jara b_Λduba ëdr_Λdua! B_Λda ãcõrẽ Warrab_Λr_Λ, jãã crudeba u_Λdaa zedua.–

⁴¹ Ara mañ quĩrãca sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarãba, judiorã dji dromarã bida Jesura ipida biẽ jarabadjidaa:

⁴² –Idjia dewararãda carebasia, barib_Λr_Λ ara iduba poya ëdr_Λẽa.† Idjida Israeldebema Borob_Λr_Λ, nawena jãã crudeba u_Λdaa zeida b_Λa. Mãwãb_Λr_Λ ãjãnia. ⁴³ Idjia crĩcha b_Λa ãcõrẽra idji ume b_Λda. ¿Idjira ãcõrẽ Warraada aẽ basica? Mãẽteara ãcõrẽba idjira wãrãda quĩrĩã b_Λb_Λr_Λ, ara nawena ëdr_Λ b_Λida b_Λa.–†

⁴⁴ Idjaba ne dr_Λabada idji caita crude cachipedada bida ara mañ quĩrãca biẽ jarasidaa.

Jesu crude beuda

Marco 15:33-41; Luca 23:44-49; Juañ 19:28-30

⁴⁵ Umatipa ãmãdaura quisia.§ Mañba nañ ëjũãra hora ùbea jũma pãĩma nũmasia. ⁴⁶ Hora ùbea badacarea Jesuba jĩgua jarasia:

–¿Eli, Eli, lama sabactani?–

Mañ arameo bedeaba jara b_Λa: “M_Λ ãcõrẽ, m_Λ ãcõrẽ ¿cãrẽ cãrẽã m_Λduba bees?”*

⁴⁷ Mañ bedeã ùrĩb_Λdade ãc_Λr_Λ mama caita duan_Λba jarasidaa:

–Idjia Elíada trã b_Λa.–

† 27:30 Isaías 50:6. ‡ 27:34 Salmo 69:21. § 27:35 Salmo 22:18. Griego bedeade ãc_Λr_Λ cartade bedeã corchetede b_Λra neẽa. * 27:39 Salmo 22:7; 109:25. † 27:42 Carebasia. Griego bedeade b_Λ b_Λa “ëdr_Λ edasia.” ‡ 27:43 Salmo 22:8. § 27:45 Amos 8:9-10. * 27:46 Salmo 22:1.

⁴⁸ Ara mañda aba isabe pira wāpeda uva ba oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jāpeda Jesua diasia domārēā.[†] ⁴⁹ Baribara dewarāba jarasidaa:

–Jāādua, acādia Elíaba ēdra edade zeī cawaya.–

⁵⁰ Māwā bade Jesura wayacusa jīgua biasia. Mañbebarā jaidasia. ⁵¹ Ara māwābarāde Ācōrē de dromane eda wua eatā jira bāda ēsidra ātāba edaa cōā dogosia. Idjaba de uremiada wāsia.[‡] Mañba mōgarara dracuasia. ⁵² Bēwārā uriara ewacuasia. Mañne Ācōrē ijā bea beupedadada zocārā ārēbacuasidaa. ⁵³ Ādji beada uriadeba ēdracuasidaa. Jesu ārēbadacarea Ācōrē itea ba puru Jerusalemā wāsidaa. Mama zocārāba ādjirāra unusidaa.

⁵⁴ Romanebema sordaorā boroba, idji sordaorā bida Jesura jā panasidaa ni abaaba carebarānamārēā. Baribara de uremiaba māwācuabarā unusidade bio dauperadapeda jarasidaa:

–Wārāda naā ēberāra Ācōrē Warra basía.–

⁵⁵ Mañne zocārā wērārāba tamāba acā duanasidaa. Jesu Galileadeba zeside idji careba nībasidaa. ⁵⁶ Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Zebedeo quima sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. Mañga Mariara Santiagoba, Jose bida ādji papa basía.

Jesu tabaripedada

Marco 15:42-47; Luca 23:50-56; Juañ 19:38-42

⁵⁷ Queubodode ēberā parata bara ba Jose abadada zesia. Mañ Josera Arimatea purudebema basía.[§] Idji sida Jesu ume nībabadjia. ⁵⁸ Idjira Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidisia tbari carea. Mañbe Pilatoba diabisia. ⁵⁹ Ara mañda Joseba Jesura edapeda boroba mititiaē bāba barā basia. ⁶⁰ Mañbe mōjē uria djiwidi corodade eda basia. Dji uriara mañ Josede basía. Mañbe mōgara waibāba uriara jūātra bāpeda wāsia. ⁶¹ Jesu tbarisidade Maria Magdalenara, dewarabema Maria sida arima chūpanasidaa.

Pilatoba sordaorā Jesu tbarida jāābida

⁶² Nurēma ānāūbada ewari basía. Mañne sacerdote bororāda, pariseorā sida ābaa Pilatoma wānapeda jarasidaa:

⁶³ –Dai boro, daiba quīrāneba panā jāā ēberā sewaida ba wadi zocai baside nāwā jarasida: “Māra ewari ūbeade ārēbaya.” ⁶⁴ Mañ carea idji tbaridara ewari ūbea bio jāābidua idji ume nībabadarāba diamasi zedapeda idjira ederānamārēā. Māwābarā ādjirāba purua poya jaradaēa idjira beu badada ārēbasida. Ādjia ārēbasiada adibara, idjia naārā sewa oda cāyābara mañga sewadeba purura biara cūrūga eropanania.–

⁶⁵ Pilatoba ādjirā jarasia:

–Za duana sordaorāda idji tbaridamaa ededapeda bio jāābidadua.–

⁶⁶ Ara mañda sordaorāba dji uria jūātra ba mōgara ārā sēyāda basidaa abaaba ewasira cawadi carea. Mañbe jāā panesidaa.

28

Jesu ārēbada

Marco 16:1-8; Luca 24:1-12; Juañ 20:1-10

¹ Anāūbada ewari jōnacarea nabema ewari domiane bema ara ānadrabarāde Maria Magdalenada, dewarabema Maria sida Jesu tbaripedadamaa acāde wāsidaa. ² Mañne cawaēne de uremiada dji cābāyā uresia. Ācōrē nezocada

[†] 27:48 Salmo 69:21. [‡] 27:51 Wua eatā jira ba. Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. De uremiada wāsia. Amos 8:8-10. [§] 27:57 Arimatea. Hebreo bedede mañ purura Ramā wa Ramataiā trā jarabadjidāa. 1 Samuel 1:1.

bajãneba zepeda uria jũãtrΛ cobΛ mōgarara ãyã bΛpeda maã ãrã chũmesia. ³ Idji quĩrãra baa purewa edabari quĩrãca urua basia. Idji cacuade jã bΛra bio totroa basia. ⁴ Idjida bio wayadaẽrã sordaorãra ure nũpanenapeda abeda beuda quĩrãca tapanesidaa. ⁵ BaribΛrΛ bajãnebema nezocaba wẽrãrãa jarasia:

–Ne wayarãnadua. Mãa cawa bΛa bãrãba Jesu crude cachipedadada jΛrΛ panΛda. ⁶ Idjira nama bΛẽa. Wãrãda ãrẽbasia idjia jarada quĩrãca.* Idji tΛbaripedadamaa acΛde zedadua. ⁷ Jããbe isabe wãnapeda idji ume nĩbapedadarãa nãwã jaradadua: “Idjira beu badada ãrẽbasia. Idjira bãrã na wãya Galilea druadaa. Jãma idjira ununia.” Maãda mãa bãrãa jarade zesia.–

⁸⁻⁹ Ara maãda wẽrãrãra Jesu tΛbaripedada uriadeba ne waya panΛmĩna bio bΛsrida pira wãsidaa. Jesu ume nĩbapedadarãa jarade wãbΛdade Jesuda odjapeda –¡Mẽrã!– asia. Maãbe wẽrãrãra idjimaa zedapeda jĩrũne bΛrΛdapeda idjĩa bia bedesidaa. ¹⁰ Mãwã panΛne Jesuba jarasia:

–Ne wayarãnadua. Djabarãa jarade wãnadua Galilea druadaa wãnamãrẽã. Jãma ãdjirãba mãra ununia.–

Sordaorãba jarapedada

¹¹ Wẽrãrã wãbΛdamisa ãcΛrΛ sordaorã Jesu tΛbaripedadama jãã pananada purudaa wãsidaa. ãdjia unupedadada sacerdote bororãa jũma nẽbΛrΛsidaa.

¹² Maã carea sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã ume ãbaa dji jΛresidaa. Bedea audapeda sordaorãa paratada wai bΛa diasidaa. ¹³ DiabΛdade nãwã jarasidaa:

–Bariduaba iwiidibΛrΛ, jaradadua bãrã cãĩ duanΛmisa Jesu ume nĩbabadarãda diamasi zedapeda idji cacuara drΛa edesidada. ¹⁴ Pilatoba bãrã cãĩsidada ùrĩbΛrΛ, dairãda idji ume bãrãare bedeadia nẽbΛrade bearãnamãrẽã.–

¹⁵ Maãbe sordaorãba paratara edadapeda jarasidaa Jesu ume nĩbapedadaba idji cacuara drΛa edesidada. Judiorãba idi biɖa mãwã jarabadaa.

Jesuba edadarãa idjida unubida

Marco 16:14-18; Luca 24:36-49; Juaã 20:19-23

¹⁶ Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarã once panΛda Galilea druadaa wãsidaa Jesuba jarada eyadaa. ¹⁷ Idji unusidade idjĩa bia bedesidaa baribΛrΛ ãcΛrΛba mãcua ãjãnaẽ basia. ¹⁸ Maãne Jesura ãdjirã caita zepeda jarasia:

–Ãcõrẽba mãa ΛbΛada diasia bajãne, naã ãjũãne biɖa ne jũmada poya erobamãrẽã.† ¹⁹ Maã carea jũma puru beaza wãnapeda jaradiadadua mãda ãpẽnamãrẽã. ãdjirãra dji Zeza trãneba, dji Warra trãneba, ãcõrẽ Jaure trãneba borocuedadua. ²⁰ ãdjirãa jaradiadadua mãa bãrãa jaradada jũma ãjã oɖamãrẽã. Maãne mãra bãrã ume ewariza baya aba naã ewari jõbΛrΛdaa.–

* 28:6 Mateo 16:21; 17:23; 20:19. † 28:18 Daniel 7:13-14.

MARCO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MARCOBA BΛΔA

Nañ cartara Marcoba bΛsia. Idjira judio Jerusaleñnebema basica bΛa. Dji papaba deda Jerusaleñne erobasia (Hecho 12:12). Marcora Bernabe ume dji djabawarra basía (Colosa 4:10). Pauloda carebabadjia (2 Timoteo 4:11). Pauloba Bernabe bida Jesudebemada nañrã jaradiade wãsidade Marcora edesidaa (Hecho 12:25deba aba 13:13daa). Hecho cartade Marco trãra Juañ Marco bΛ bΛa.

1 Pedro 5:13de Pedroba Marcora mñ warraada asia. Mañ bẽrã zocãrãmaarã Pedroba Jesudebemada nẽbΛrΛ baadada Marcoba cartade bΛsia. Mateoba, Luca bida ãdjiza cartada bΛdi naẽna Marcoba bΛsica bΛa. Roma purude Pedro ume baside djabarã judiorãẽ itea griego bedede bΛsia.

Marcoba nañrã bΛsia Juañba Jesu borocueðadebemada (1:1-11) idjaba diauruba Jesu mñ sãnanebemada (1:12-13). Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea druade o baðadebemada (1:14deba aba 9:50daa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wãbΛrΛde jaradia baðadebemada (10:1-52). Eða bΛ bΛa Jesuba ne ununaca o baðadebemada idjaba Æcõrẽba ãberãrã pe erobΛðebema jaradia baðada. Jĩrũare bΛ bΛa Jesura Jerusaleñne mñwãnanebemada (11:1neba aba 16:20daa).

Nañ cartade ebuda bΛa Jesura judiomñna ÆcΛrΛ judiorãẽba biara jĩãbadjidada idjira Æcõrẽba ãdrΛ edabari diai jaradada (7:24-30; 15:33-39). Jesura nañ ãjũãnaa zeẽ basía dji dromada bai carea ãtebΛrΛ bia mĩga bai carea (8:31; 10:42-45). Dadjirã itea nañ crĩchada wai bΛa bΛa: “Ababba mñda ãpẽ quĩrĩã bΛbΛrΛ, idjia o quĩrĩã bΛra igarapeda bia mĩgai carea baida bΛa. Mañbe mñra ãpẽida bΛa.” (Marco 8:34)

Borocuebari Juañnebema

Mateo 3:1-12; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

1-2 Mña bedea bia Æcõrẽ Warra Jesucritodebemada bΛya. Nañrã Æcõrẽneba bedebari Isaíaba nãwã bΛsia:

Bedeja jarabarida mña bΛ na diabueya bΛ o jarimãrẽã.*

3 Æberãda ãjũã põãsa ewaraga bΛde jĩgua bedea bΛa:

Ora jaridadua dadjirã Boro bia edaðamãrẽã.

Ora idji itea jipa jaridadua.†

4 Ara mañ quĩrãca Borocuebari Juañda ãjũã põãsa ewaraga bΛde ãberãrã jaradia besia ãdji cadjiruara igaradapeda Æcõrẽmaa zedaðamãrẽã. Idjia jara-sia mñwã osidara Æcõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaida. Mañbe borocueðida panΛana abadja. 5 Mañne ãberãrã Jerusaleñnebemarãda, jũma Judea druadebemarã sida Juañmaa wãbadjidaa. Ædjia cadjirua opedaðada idji quĩrãpita ebuda jarabadjidaa. Mañbe Juañba ãdjirãra Jordañ dode borocue-badjia.

6 Juañba jãbarira cameyo cara oda basía. Idjia jã bΛ trãjãbarira animarã e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajõda jõbadja. 7 Mañne nãwã jaradiabadja:

–Mñ caidũ aba zeya. Idjira mñ cãyãbara dji dromaara bΛa. Mañ bẽrã idjia jĩrũne jã bΛ ãrãi carea mñra bia bΛẽa. 8 Wãrãda mña bãrãra baidoba borocuesia baribΛrΛ idjiabΛrΛ Æcõrẽ Jaureda diaya.—‡

* 1:1-2 Malaquia 3:1. † 1:3 Isaía 40:3. ‡ 1:8 Æcõrẽ Jaureda diaya. Griego bedede nãwã bΛ bΛa: “Æcõrẽ Jaureba borocueya.”

*Juaŋba Jesu borocueda**Mateo 3:13-17; Luca 3:21-22*

⁹ Mañ ewaride Jesura Nazare purudeba Juañ bamaa wāsia. Nazare purura Galilea druade baa. Jesu wāsida Juañba idjira Jordañ dode borocuesia. ¹⁰ Jesura doedaaba druwa wabarade unusia bajāda ewabarada. Mañne Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji ārā zebārada unusia. ¹¹ Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

–Bāra mñ Warra quīrā bāa. Ba carea mñra bio basrida baa.–§

*Diauruba Jesu mñ sēna**Mateo 4:1-11; Luca 4:1-13*

¹² Mamaaba Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga bādaa edesia. ¹³ Mama Jesura animarā cadjirua bea tāēna cuarenta ewari basia. Satanaba idjira mñ sēsia Ācōrēda igarabi carea. Idjaba Ācōrē bajānebema nezocarāba idjira ne cobisidaa.

*Jesuba jaradia beda**Mateo 4:12-17; Luca 4:14-15*

¹⁴ Borocuebari Juañ preso bedacarea Jesura Galilea druadaa wāpeda bedea bia Ācōrēnebemada jaradiabadjia.* ¹⁵ Nāwā jarabadjia:

–Ewarira jūesia. Ācōrēra bārā Boro bai carea zebārā.† Bārāba cadjirua obadara igaradapeda mañ bedea biada iñnadua.–

*Jesuba beda baribadarā trāna**Mateo 4:18-22; Luca 5:1-11*

¹⁶ Jesura Galilea amene droma icawa nñe Simoāda, dji djaba Andre sida unusia. Mañ ēberārā beda beabadarā basia. Ādjira doeda beda bari panasidaa. ¹⁷ Māwā panane Jesuba ādjia jarasia:

–Mñ ume zedadua. Bārāba beda baribada quīrāca mñ bārā jaradiaya ēberārāda mñmaa enenamārēā.–

¹⁸ Ara maāda ādji beda baribadara amenapeda Jesu ume wāsidaa.

¹⁹ Nocodaa wabarade Jesuba Santiagoda, dji djaba Juañ sida unusia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Ādjia jābade beda baribada cōā beada ca panasidaa.

²⁰ Mañne Jesuba ādji sida trāsia idji ume wānamārēā. Ara maāda Santiagoba, Juañ bida ādji zeza Zebedeora idji nezocarā ume jābade amenapeda Jesu ume wāsidaa.

*Jesuba jai āyā jaratada**Luca 4:31-37*

²¹ Ādjirāra Capernauñ purudaa wāsidaa. Mañbe ānāūbada ewaride Jesura judiorā dji jarebada dedaa wāpeda Ācōrē bedeadada jaradia besia. ²² Jaradia bade jūmarāba cawa crīchadaē basia. Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basia. Ātebarā bio cawa badeba ebuda jaradia basia. ²³ Māwā panane jai bara ba ēberāda cawaēne nāwā jigua bedeasia:

²⁴ –Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēā दौरā mñ sē ba? ¿Dai biē ba carea zesica? Mñ cawa baa bāra caida: jBāra Ācōrēba diabuedaa!–

²⁵ Jesuba dji jaia nāwā jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdradua.–

²⁶ Ara maāda jaiba dji ēberārā wawabipeda, dji cābāyā biapeda āyā wāsia. ²⁷ Mañ bēā jūma dji arima duanārāba cawa crīchadaē basia. Āduba bedeadrua duanesidaa:

§ 1:11 Isaías 42:1. * 1:14 Bedea bia Ācōrēnebema. Griego bedeadē ācarā cartade ba baa: “Bedeā bia Ācōrēba pe erobādebema.” † 1:15 Daniel 2:44.

–¡Ache! Jesuba jaradia ḇara awara ḇaa. Bio cawa ḇadeba ebuda jaradia-baria. Idjia jaraḇara jairã bida ãjã obadaa.–

²⁸ Maã carea jũma Galilea druade dārãéne Jesura trã ḇaga besia.

Jesuba Simoã Pedro pãcõrẽ biabida

Mateo 8:14-17; Luca 4:38-41

²⁹ Judiorã dji j̱rebada dedeba êdṟadepeda Jesura, Santiagora, Juaã sida Simoã dedaa wãsidaa. Simoã djaba Andre sida mama babadjia. ³⁰ Maãne ãdjia Jesua jarasidaa Simoã pãcõrẽda c̱awamiaba c̱adae ḇada. ³¹ Jesura idji ḇamaa wãsia. Idji j̱wade jidapeda piradṟa ḇasia. Ara maãda c̱awamiara dugusia. Maãbe Simoã pãcõrẽba ãdjira ne cobisia.

³² Queudacarea êberãrãba cacua biẽ beada, jai bara bea sida Jesumaa enesidaa. ³³ Purura dji dede eda wãbadama powua nũmesia. ³⁴ Maãne Jesuba cacua biẽ beara zocãrã biabisia idjaba jairã sida zocãrã ãyã j̱recuasias. Jairãba idjida cawa panana bẽrã Jesuba chupeabibadjia.

Galileade jaradia nĩbada

Luca 4:42-44

³⁵ Jesura ãsabodode piradṟasia. Wadi pãĩmaena êberã neẽmaa ãcõrẽa iwidide wãsia. ³⁶ Maã carea Simoãba, idji ume paṉa bida Jesura j̱ara panasidaa. ³⁷ Idji unusidaa jarasidaa:

–Jũmarãba ḇara j̱ara duanaa.–

³⁸ Maãne Jesuba jarasia:

–Dewara puru beadaa wãnia m̱ã jãma bida jaradiaida ḇa bẽrã. M̱ra maã carea zesias.–

³⁹ M̱wã jũma Galilea druade p̱arra wãsia. Judiorã dji j̱rebada deza jaradiabadjia. Idji wãḇara jaira ãyã j̱recuabadjia.

Jesuba aida bara ḇa biabida

Mateo 8:1-4; Luca 5:12-16

⁴⁰ M̱wã ḇade êberã aida bara ḇada Jesumaa zesias.† Maã êberãra chĩrãborode cobepeda nãwã bedeabadjia:

–Ḇa quĩrĩã ḇaḇara, m̱ra poya biabida ḇaa.–

⁴¹ Jesuba m̱ã djuburi ununa bẽrã idji j̱wada ãrã ḇaḇara jarasia:

–M̱wã o quĩrĩã ḇaa. ¡Biadual!–

⁴² Jesu ara m̱wã bedeaḇara êberãra biasia. Dji aidara abeda nẽbasia.

⁴³⁻⁴⁴ Maãne Jesuba idjia bio jarasia:

–Ḇa biadara ni aḇaa jararãdua. ãteḇara sacerdotemaa wãdua ḇara biasida unumãrẽã. Jãlbe ãcõrẽ quĩrãpita bia bei carea Moiseba jaraa quĩrãca ne diacuadua.‡ M̱wã êberãrãba cawadia ḇara wãrãda biasida.–

M̱wã jarapeda Jesuba idjira wãbisias. ⁴⁵ Bariḇara dji êberãba Jesuba idji biabidadebemada jũmarãa nẽḇara wãsia. Maã carea Jesura ni aḇa purude ebuda nĩbaca basia. ãteḇara jĩga nĩbabadjia êberãrã beadacamaa. Bariḇara êberãrã puruzabemada idjima wãbadjidaa.

2

Jesuba êberã cacua beu ḇa biabida

Mateo 9:1-8; Luca 5:17-26

¹⁻² Dārãe ḇade Jesura wayacusa Capernauã purudaa wãsia. Idjira diguida ḇada cawasidade êberãrãda zocãrã idjima powua nũmesia. Dera, dji eda

† **1:40** Aidara Jesu ewaride wãrãda sãwã basida dadjirãba cawadae paṉa. Bariḇara judiorãmaarã aḇa ãcõrẽḇara poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Rey 5:7). Maã awara aḇa aidaba jidasira ãyã ḇade wãida basia (Levitico 13:45-46). § **1:43-44** Levitico 14:1-32.

wābada sida pēsua nūmesia. Mañne Jesuba Ācōrē Bedeara jaradia basia. ³Māwā bade ēberāda quīmārē zesidaa. Mañrāba ēberā cacua beu bāda Jesumaa ede quīrā panasidaa. ⁴Baribara pēsua nūma bēra poya ededaē basia. Mañ carea de āra uria odapeda dji cacua beu bāra dji cādadeba edaa basidaa. ⁵Jesuba unusia ādjia wārāda ija panāda dji cacua beu bāra poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu bāa jarasia:

–Cūdra, bāa cadjirua odara māa quīrādoasia.–

⁶Mañne judiorā ley jaradiabadarāda ācāra arima chūpanasidaa. Mañgarāba crīchasidaa: ⁷“Ķcārē cārēā jāwā bedea bā? ĶĀcōrē quīrāpita biē bedea bāa! Aba Ācōrēbāra ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

⁸Ādjia māwā crīcha duanāra Jesuba idji sode abeda cawasia.* Mañ bēra ādjia jarasia:

–Ķcārē cārēā jāwā crīcha panā? ⁹Bārāmaarā Ķsālgāda zareaara bā? ĶCadjirua odara quīrādoayada aida wa naā ēberā cacua beu bāra piradrābipeda idji cāda edabipeda nībabida? ¹⁰Ācōrēba mā, Naā Djara Edadara basia naā ējūāne duanāba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Mañra bārāa unubiya.–

Ara maāda dji cacua beu bāa nāwā jarasia:

¹¹–Piradrādua. Bā cāda edapeda diguidaa wādua.–

¹²Ara maāda dji cacua beu badara pirabaripeda idji cāda edapeda jūmarā quīrāpita ēdra wāsia. Mañ carea jūmarāba cawa crīchadaē basia idjaba Ācōrēa bia bedea duanesidaa. Nāwā jarasidaa:

–ĶNaā quīrāca dadjirāba ununaca basia!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Luca 5:27-32

¹³Māwānacarea Jesura wayacusa Galilea amene dromanaa wāsia. Mañne ēberārāda zocārā idjimaa wāsidaa. Idjia ādjirāa jaradisia. ¹⁴Wābārade Jesuba Alpeo warra Levida unusia. Mañ Levira Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba idjia jarasia:

–Mā ume zedua.–

Ara maāda Levira piradrāpeda Jesu ume wāsia.

¹⁵Māwānacarea Jesura Levi dede ne co basia. Zocārāba Jesura ēpēbāda bēra ādjirā sida ne co chūmeasia: Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, judiorā ley igara bea sida panasidaa.†

¹⁶Māwā panane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida unusidaa Jesura Romanebema boro itea parata jara pebadarā ume, judiorā ley igara bea ume bida ne co bāda. Mañ carea pariseorāba Jesu ume nībabadarāa iwidisidaa:

–Bārāa jaradiabarira Ķcārē cārēā cadjirua obadarā ume, parata jara pebadarā ume bida ne co bā?–

¹⁷Mañ ūrīpeda Jesuba jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jara dāca. Dji cacua biē beabara jara bāda. Māra jipa bea trāi carea zeē bāa, ātebāra cadjirua obadarāda trā bāa Ācōrēmaa zedamārēā.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Luca 5:33-34

¹⁸Mañ ewaride Borocuebari Juañ ume nībabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarida o panasidaa. Māwā panane dewararāda Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juañ ume nībabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarira obadaa. Baribara bā ume nībabadarāba Ķsāwāērā odaca?–

* **2:8** Sode. Griego bedede bā bāa: “Jaurede.” † **2:15** Judiorā ley igara bea. Griego bedede “cadjirua obadarā” bā bāa.

¹⁹ Jesuba panusia:

–Umaquĩrãba wẽrã edabara de ¿caiba ne codaca ewarida oi? Maã umaquĩrãba wadibida idjia edodarã ume bamisa ne codaca ewarira odaẽa. ²⁰ Baribara ewari aba dewara eberãrãba idjira ãyã ededia. Maã ewaridebãra idjia edodarãba ne codaca ewarira odia.

²¹ Dadjirãba cacua de jãbada dji sore cõã bamaa wua djiwidida cajudacaa. Mãwã odibãra djiwidi cajuda errebaribãra dji wua sorera waibãara cõãya.

²² Idjaba ni abãba uva ba djiwidira animarã e oda dji sorede tãdãcaa. Mãwã odibãra aseabãra de animarã e oda dji sorera cõãya. Maãbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. Maã carea uva ba djiwidira animarã e oda djiwidide tãdida panãa.—†

Jesura ãnãũbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Luca 6:1-5

²³ ãnãũbada ewaride Jesura ejũã trigo udade nĩbasia. Maãne idji ume nĩbabadarãba trigora ta eda nĩbasidaa. ²⁴ Maã carea pariseorã ãdji caidũ zebãdaba Jesua jarasidaa:

–¡Acãdua! Ba ume nĩbabadarãba ¿cãrẽ cãrẽã ãnãũbada ewaride ocara panãa o panã?–

²⁵ Jesuba ãdjia jarasia:

–Ewari aba Daviba, idji ume nĩbabadarã bida codira neẽ panasidaa. Jarra panasidade ¿sãwã osida?§ ²⁶ Abiata sacerdote dji droma baside Davira ãcõrẽ dede eda wãpeda ãcõrẽ quĩrãpita bãda paãda edasia.* Maã paãra ¿ababe sacerdoterãba codida panasidaẽca? Baribara Daviba cope da idji ume nĩbabadarãa diasia.–

²⁷ Maãbe Jesuba ãdjia jarasia:

–Ãcõrẽba eberãra oẽ basia ãnãũbada ewari wagadamãrẽã ãtebãra ãnãũbada ewarira basia eberãrã ãnãũnamãrẽã. ²⁸ Mã, Naã Djara Edadara ãnãũbada ewari djibaria.–

3

Jesuba ãnãũbada ewaride eberã biabida

Mateo 12:9-14; Luca 6:6-11

¹ Wayacusa Jesura judiorã dji jãrebada dedaa wãsia. Mama eberã jãwa beu bãda basia. ² Acãra ba Jesura acã panasidaa ãnãũbada ewaride maã eberã biabi cawaya. Biabisira biẽ jaradida crĩcha panasidaa. ³ Maãne Jesuba eberã jãwa beu bãa jarasia:

–Piradrãpeda eẽsi nũmane zedua.–

⁴ Maãbe Jesuba ãdjia iwidisia:

–¿Ãnãũbada ewaride cãrẽda odida panã? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djãrã carebaida wa idu beubida?–

Baribara ãdjirãra chupea panesidaa. ⁵ Maãne Jesura sopuasiasa cãwãra zarea bea bẽrã. Quĩrũbideba ãdjirã acãbãra de dji jãwa beu bãa jarasia:

–Jãwara jiradua.–

Mãwã jirabãra de idji jãwara abeda biasia. ⁶ Ara mãda pariseorãra eãdrãpeda Herodeare bearãmaa wãsidea. ãdjirã ume Jesu beaẽi carea crĩcha jarasidaa.

Galilea amene droma icawa duanana

† **2:22** Maãgãdeba Jesuba cawabisia idji bedeara ãdji drõãenabema crĩcha ume ãbaa jaradiacada.
§ **2:25** 1 Samuel 21:1-6. * **2:26** Levitico 24:5-9.

⁷ Mañbe Jesura idji ume nĩbabadarã sida Galilea amene dromanaa wãsidaa. Mama Galilea druadebemarãda zocãrã idji caidu nĩbasidaa.*

⁸ Jesuba ne ununacada o ðada dewararã bida ũrĩsidaa. Mañ carea Judea druadebemarãda, Jerusaleñ purudebemarãda, Idumea druadebemarãda, Jordañ do wa quĩrãrẽbemarãda, Tiro druadebemarãda, Sidoñ druadebemarãda sida Jesu ðamaa wãsidaa. ⁹⁻¹⁰ Idjia cacua biẽ beada biabi ðada bẽrã ãberãrãba idji tãni carea powuabadjidaa. Idjira pẽsua eropananãnamãrẽã Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia jãbada enenamãrẽã.

¹¹ Ëberã jai bara beaba Jesu unubada idji quĩrãpita chĩrãborode copane-napeda jaiba ne wayaadeba jĩgua jarabadjidaa:

–jBΛra Æcõrẽ Warraa!–

¹² BaribΛrΛ Jesuba jairãa bio jarabadjia idjidebemada ebuda jararãnamãrẽã.

Jesuba ãberã doce edada

Mateo 10:1-4; Luca 6:12-16

¹³⁻¹⁴ Mãwãnacarea Jesura eyadaa wãpeda idjia quĩrãbΛrΛda idjimaa trãsia. Ædjirã zesidade idjia doce edasia idji ume nĩbadamãrẽã idjaba idji bedea jara nĩbadamãrẽã. Mañgarãra Jesuba trã ðasia “mãa diabuedarã.”† ¹⁵ Jesuba Ædjirãa ðada diasia cacua biẽ beara biabidamãrẽã idjaba jai sida ãyã jΛretadamãrẽã. ¹⁶ Aba Simoñ basia.‡ Jesuba idjira trã ðasia Pedro. ¹⁷ Mañ awara Zebedeo warra Santiagoda, dji djaba Juañ sida edasia. Mañ umẽbemara Jesuba trã ðasia Boanengerã. Mañ trãba jara ða “baa warrarã.” ¹⁸ Nañgarã sida edasia: Andre, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Alpeo warra Santiago, Tadeo, idjaba Simoñ Cananeo.§ ¹⁹ Jesuba Juda Iscariote sida edasia. MañgΛba idjira jidabisia.

Jesu biẽ jarapedada

Mateo 12:22-32; Luca 11:14-23; 12:10

²⁰ Jesu diguidaa zeside ãberãrãda zocãrã powuasidaa. Mañba Jesura, idji ume nĩbabada sida poya ne codaẽ basia. ²¹ Jesu djabarãba cawadapeda idjira edade wãsidaa. Ædjia crĩcha panasidaa idjira quĩrãẽ besida. ²² BaribΛrΛ judiorã ley jaradiabadarã Jerusaleñ purudeba zepedadaba jarasidaa:

–Jãñ Jesura jairã boro Beelzebúdeba ða bẽrã jãwã ða. Idjia jaira ãyã jΛretabaria Beelzebúba mañ ðada diada bẽrã.–

²³ Mañ ũrĩpeda Jesuba Ædjirã trãpeda ne jara ðadeba bedeasia. Nãwã jarasia: –¿Sãwã Satanaba ara idjida ãyã jΛretai? ²⁴ Abari druadebemarãda ara Ædjiduba djõ pananibΛrΛ dãrã pananaẽa. ²⁵ Idjaba abari dede beada djõ pananibΛrΛ dãrã pananaẽa. ²⁶ Ara mañ quĩrãca Satanada ara idji jairã ume djõpeda awara wãibΛrΛ ¿sãwã idjia poya ðara dãrã erobai? Abeda jõya.

²⁷ Ëberã mẽsrã ðada naãrã jã chũmΛnaẽbΛrΛ, ¿sãwã idji dede eda ne drãade wãni? Jã chũmΛnadrΛ poya idji nebiara drãadia.

²⁸ Wãrã arada mãa bãrãa jaraya: ãberãrãba cadjirua obadara, biẽ bedeadada sida Æcõrẽba jũma poya quĩrãdoaya. ²⁹ BaribΛrΛ abaΛba Æcõrẽ Jaureba odada diauruba jãwã osiada aibΛrΛ, Æcõrẽba mãra quĩrãdoaeã. Mañ ãberãa ewariza bedeadade baya.–

³⁰ Jesuba mãwã jarasia idjira jai bara ðada apedada bẽrã.

* **3:7** Griego bedeadade ÆcΛrΛ cartade idjaba ðΛ ða “Judeadebemarã sida.” † **3:13-14** Mañgarãra Jesuba trã ðasia “mãa diabuedarã.” Griego bedeadade ÆcΛrΛ cartade mãra neãa. ‡ **3:16** Griego bedeadade ÆcΛrΛ cartade idjaba nãwã ðΛ ða: “Nañgarã doce panada edasia.” § **3:18** Simoñ Cananeo. Luca 6:15de “Simoñ Zelote” ðΛ ða.

Jesu ēberārā idjima zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:21; Luca 8:19-21

³¹ Mañne Jesu djabarāda, dji papa sida jūēnapeda Jesura dajadaareba trābisidaa. ³² Mañbe ēberārā Jesuare chūmeaba idjia jarasidaa:

–Bā papara, bā djabarā sida dajadaare panāa.* Ādjia bāra jārā panāa.–

³³ Baribārā Jesuba jarasia:

–Bārāmaārā ģcairāda māl papa idjaba māl djabarā?–

³⁴ Idji caita chūmeada acāpeda jarasia:

–Naāgārāda māl papaa idjaba māl djabarāa. ³⁵ Ācōrēba quīrīā bā o beadrā māl djabaa, māl djabawērāa, idjaba māl papaa.–

4

Pea podadebema ne jara bā

Mateo 13:1-9; Luca 8:4-8

¹ Wayacusa Jesuba Ācōrē bedeara amene droma icawa jaradia besia. Mañne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mañ bērā jāba doeda ūmāne badopeđa chūmesia. Ēberārāra do icawa duanesidaa. ² Mañbe Jesuba ne quīrātanoa ne jara bādeba jaradiasia. Nāwā jarasia:

³ –Ĵīrīnadua! Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ācārā tara ode baecuasía. Mañne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ Ācārā tara ējūā mōgaraida bāde baecuasía. Dji egorora nāūcha bā bērā mañ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jāwārāāba purrubasia bio carra jidaē bađa bērā. ⁷ Idjaba ācārā tara ējūā arāida bāde baecuasía. Mama baecuadara jācara arā bara bāba bārā quenasía. Mañba poya zaudaē basía. ⁸ Baribārā ācārā tara ējūā biade baecuasía. Mañgāra bio zausía. Ācārā camāba ara aride diasía, dewaraba waitabeara diasía, waabemaba waibāara diasía.–*

⁹ Mañbe Jesuba jarasia:

–Dji cawārā bara bāba quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ģcārē cārēā ne jara bādeba jaradiasi?

Mateo 13:10-17; Luca 8:9-10

¹⁰ Ēberārā wāpedadacarea Jesu ume nībabadarā doce panāba, dewara idjiare chūmea bida iwidisidaa idjia ne jara bādeba jaradiadebemada. ¹¹⁻¹² Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobādebemada jūmarāa cawabiē bāmīna bārāa cawabi bāa. Baribārā dewarāa mā ne jara bādeba bedea bāa ādjirāba acā panāmīna unurānamārēā, idjaba ūrī panāmīna cawarānamārēā. Māwā beadaēbara Ācōrēmaa zedapeda ādjia cadjirua obadara quīrādoacasía.–†

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:18-23; Luca 8:11-15

¹³ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–ĴBārāba pea podadebema ne jara bādeba jaradara cawadaēca? Māwāra dewarada jaraibārā ģsāwā cawadi? ¹⁴ Ūrīnadua. Pea pobarira Ācōrē bedea jarabari quīrāca bāa. ¹⁵ Ta ode baedaba naāda jara bāa: ācārā ēberārāba Ācōrē bedeadā ūrībadaa. Baribārā Satanada zepeda mañ bedea ādji sode jūēnara quīrādoabibaria. ¹⁶ Ta mōgaraida bā ējūāne podaba naāda jara bāa: ācārā ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda bio bāsrida edabadaa. ¹⁷ Baribārā bio carra

* **3:32** Griego bedeadē ācārā cartade idjaba “bā djabawērārā” bā bāa. * **4:8** Griego bedeadē nāwā bāa: “Ācārā camāba treinta diasía, dewaraba sesenta diasía, waabemaba cien diasía.” † **4:11-12** Isaía 6:9-10.

jidaē bea bēřā dārā droadacaa. Ewari zarea zebΛrΛde wa Ācōrē bedea ĩjā panΛ carea ēberārāba biē obΛdade ādjia ĩjā panΛra igarabadaa. ¹⁸ Ta ējūā ΛrΛida bΛde podaba naġda jara bΛa: ĀcΛrΛba ēberārāba Ācōrē bedeara ũrĭbadaa. ¹⁹ BaribΛrΛ ādjirā sāwā bia beadiēbemada jūmawāyā crĭchabadaa idjaba ne jūmada awuabadaa. Crĭchabadaa ne jūmada erobeadibΛrΛ, bΛsrĭda beadida. Jūma maġ crĭchaba bedea ādji sode bedara bΛrā beabaria. Maġ bēřā ādjira waridacaa. ²⁰ BaribΛrΛ ta ējūā biade podaba naġda jara bΛa: ĀcΛrΛba Ācōrē bedeara bia ũrĭnapeda ĩjābadaa. Maġbe ĀcΛrΛba ne biada ara aride obadaa, ĀcΛrΛba waitabeara obadaa, idjaba ĀcΛrΛba waibΛara obadaa.—†

Ībĭrānebema ne jara bΛ

Mateo 5:15; Luca 8:16-18

²¹ Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia:

—Dadjirāba ĩbĭrāra coadapeda ġepedeco droma edre bΛbadaca? Mērā nūmanacaa, ātebΛrΛ ġtΛ dji bΛbadade nūmΛbadaa.Š ²² Ara maġ quĭrāca ne jūma ebuda bΛēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panΛra Ācōrēba ebuda cawabiya.

²³ Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quĭrācuĭta ũrĭdua.—

²⁴ Maġ awara Jesuba jarasia:

—Mġa jaradia bΛra quĭrācuĭtaēdua. Bārāba cawadi carea bio quĭrācuĭtaēdibΛrΛ Ācōrēba bārāa auġuara cawabiya. ²⁵ AbaΛba wārāda cawaibΛrΛ, Ācōrēba auġuara cawabiya. BaribΛrΛ adua bΛba cawa bΛda crĭchaibΛrΛ, idjia crĭcha bΛ sĭda Ācōrēba jārĭya.—

Néu sāwā waribariēbema ne jara bΛ

²⁶ Jesuba idjaba jarasia:

—Ācōrēba ēberārā pe erobΛra abaΛba ne ta poda quĭrāca bΛa. ²⁷ Diamasi dji ēberā cāĭ bΛmisa idjaba āsa zocai bΛmisa dji tara quĭda buyapeda waribaria. Dji podaba cārēba waribi bΛda cawacamĭna māwābaria. ²⁸ Egorode ara iduba tunubaria. Naārā dji bΛwΛrΛda odjabaria. Maġbe dji cΛmΛda zebaria. Idjaba dji cΛmΛba dji tada diabaria. ²⁹ MaġbebΛrΛ dji tara waragabaria. Dji ewarira jūēna bēřā ēberāba necoba ewabaria.—

Mostaza tadebema ne jara bΛ

Mateo 13:31-32, 34-35; Luca 13:18-19

³⁰ Idjaba Jesuba jarasia:

—Ācōrēba ēberārā pe erobΛra ġcārē quĭrāca bΛ? ġsāġgΛ ne jara bΛdeba mġa cawa jarai? ³¹ Mostaza ta quĭrāca bΛa. Maġ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. ³² BaribΛrΛ udacarea dewara néu bea cāyābara waibΛara waribaria. Dji jΛwΛtera waibΛa jedeguezobaria. Maġ bēřā ĩbanara dji jΛwatēde cūrādrΛ bΛma de ocuade zebadaa.—

³³ Māwā ne jara bΛdeba Jesuba jaradiabadjia ēberārāba poya cawadida panΛ quĭrāca. ³⁴ Ababe ne jara bΛdeba ādjirāa bedēabadjia. BaribΛrΛ idji ume nĭbabadarā āduba panΛne jūma cawa jarabadjia.

Jesuba nāŭrā, amene droma sĭda tumabĭda

Mateo 8:23-27; Luca 8:22-25

³⁵ Maġ ewaride queubodode Jesuba idji ume nĭbabadarāa jarasia:

—ĭWa quĭrārē wānadrΛ!—

³⁶ Ara maġda ādjia ēberārā arima duanΛra amenapeda Jesura ara idji bΛ jābade quĭrārā edesĭdaa. Dewara jāba sĭda ādji daucha wāsĭdaa. ³⁷ Māwā

† 4:20 Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “ĀcΛrΛba treinta zaubadaa, ĀcΛrΛba sesenta zaubadaa, idjaba ĀcΛrΛba cien zaubadaa.” Š 4:21 Mērā nūmanacaa. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “CΛda edre bΛdadacaa.”

pan^Λne nãūrãda dji cãbãyã puá nūmesia. Mañ bẽrã baido bogozoa jãbade eða wã nūmesia. Jãbara biru bæboðo basía. ³⁸ Mañne Jesura jãba ãðauare borocau cãĩ basia. Mañ carea idji ume nĩbabadarãba ãrãmanapeda nãwã jarasidaa:

–Jaradiabari, ¿bãmaarã dadjirã barruðida bia b^Λca?–

³⁹ Mañbe Jesura ãta nūmepeða nãūrãra, baido bogozoa sida nãwã quẽãsia:

–¿Chupeatua! ¿Ipi bedua!–

Ara mañda nãūrãra ipi besia. Jūma tuma nūmesia. ⁴⁰ Mãwã bade Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Bãrãra ¿sãwãẽrã ne waya pan^Λ? ¿Cãrẽ cãrẽã ãcõrẽra ãjãnaẽ pan^Λ?–

⁴¹ Barib^Λ_Λ Jesuba oda carea ãdjirãra bio ne wayasidaa. Mañ bẽrã ãðuba iwididrua duanesidaa:

–Nañg^Λra ¿caida jãwã b^Λ? Nãūrãba, baido bogozoa bida idji bedeara ãjãbadaa.–

5

Jesuba jai zocãrã ãyã jãretada

Mateo 8:28-34; Luca 8:26-39

¹ Mañbe amene droma chãnapeda Gerasa druade jũesidaa.* ² Jesura jãbadeba drua badoside cawaẽne ãberã jai bara b^Λda idjima zesia. ³ Mañ ãberãra beudarã tãbaribada uriade babadjia. Ni aba^Λba idjira poyadaca basía, carenaba jãb^Λda sida. ⁴ Barima zocãrã idjira carenaba jĩrũ jãbadjidamĩna, jãwa sida jãbadjidamĩna abeda jūma tãcuabadjia. Idjira ni aba^Λba poyadaca basía. ⁵ Diamasi, ãsa bida idjira bẽwãrã tãbaribada uriade, eyade bida bia nĩbabadjia. Idjaba ara idji cacuara mōgaraba puobadjia. ⁶⁻⁷ Idjia tãmãba Jesu unuside pira zesia. Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jĩgua jarasia:

–Ãcõrẽ dji Dromaara b^Λ Warra, Jesu, ¿cãrẽ cãrẽã mãra mĩã sã b^Λ? ¿Ãcõrẽ quĩrãpita wãrãneba jaradua bãa mãra biẽ bãẽda!–

⁸ Mãwã bedesia Jesuba idjia nãwã jara bada bẽrã:

–¿Jai, nañ ãberã cacuadebemada ãyã wãdua!–

⁹ Mañbe Jesuba dji jaia iwidisia:

–¿Bãra casa trã jarabada?–

Dji jaiba panusia:

–Mã trãra Cãbana abadaa, dairãra cãbana pan^Λ bẽrã.–

¹⁰ Mañne jaiba Jesua bedea djuburiasia mañ druadebemada ãyã jãretarãmãrẽã. ¹¹ Mãwã pan^Λne ara caita b^Λ eyade chinada zocãrã ne co duanasidaa. ¹² Mañ carea dji jairãba Jesua nãwã bedea djuburiasidaa:

–Dairãra jãñgãrã china cacuade idu eða wãbidua.–

¹³ Mañne Jesuba iduaribisia. Ara mañda jairãra ãberã cacuadebemada ãdrãcuadapeda china cacuade eða wãbãrãsidaa. Baribãrã eða wãnapeda chinara pirapodapeda perawadeba daidu tẽũcuasidaa. Mama abeda jūma nãbãrã quinisidaa. Mañgãrã chinara mil umé panasidaca bãa.

¹⁴ Mañ carea dji china acã pananara purudaa pira wãsidaa. ãdji purudebemarãa, dji puru caita bearãa bida jai bara badadebemada jūma nẽbãrãsidaa. Mañ carea purudebemarãba acãde zesesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu bãma jũebãdade unusidaa jai zocãrã erobadara Jesu caita chũmãda. Quĩrã bapeda cacuade jãbadara jã basia. Mañ unupedadaba dewararãa nẽbãrãsidaa jai bara badara sãwãsida. China sãwãpedada sida nẽbãrãsidaa. Jūmarãda bio

* **5:1** Gerasa. Griego bedeadẽ ãcãrã cartade “Gadara” wa “Gergasa” bã bãa.

ne waya duanesidaa. ¹⁷ Mañ carea ãdjirãba Jesua bedea djuburiasidaa ãdji druadebemada ãyã wãmãrẽã.

¹⁸ Jesu jãbade badoside dji jai bara badaba bedea djuburiasia idji ume wãi carea. ¹⁹ Baribarã Jesuba idu wãbiẽ basía. Ætebarã jarasia:

–Diguida wãpeda bã ãberãrãa jaradua Æcõrẽba bã ume ne waibãa odada. Ædjía nèbarãdua sãwã idjia bãra bio quĩrã djuburiasida.–

²⁰ Ara mañda jai erobadara wãpeda jũma Decapoli druade nèbarãbadjia Jesuba idji ume ne waibãa odada. Mañ bẽrã jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía.

Jesuba wẽrãcau biabida

Mateo 9:18-26; Luca 8:40-56

²¹ Jesu jẽda jãbade amene droma quĩrãrã chãnacarea ãberãrã zocãrã idji bãmaa zesidaa. Mañ carea Jesura do icawa besia. ²²⁻²³ Mãwã bãde ãberã Jairo abadada zesia. Mañ Jairoa judiorã dji jãrebada dede dji boro basía. Mañne Jairoa Jesu caita jũẽpeda idji jĩrũ caita barru cobepeda nãwã bedea djuburiasia:

–Mã cauda jũãcãyã nũmãa. Bã jãwara idji ãrã bãde zedua biamãrẽã.–

²⁴ Ara mañda Jesura Jairo ume wãsia. Æberãrã zocãrã Jesu ume wãbãda bẽrã pẽsua nĩbasia. ²⁵ Mañne ãberãrã tãẽna wẽrã doce poa oamiaba jida bãda nĩbasia. ²⁶ Mañ wẽrãba nẽãrã diabadarãa idji paratara jũma diadoadamĩna biaẽ basía. Zocãrã nẽãrã diabadarãba idjira bia mĩgabisidaa baribarã wetara wãsia. ²⁷⁻²⁸ Mañne Jesudebemada bedea panãda ùrĩpeda ãberãrã tãẽna Jesu jẽdaare caita wãsia. Nãwã crĩchasia: “Idji cacua de jã bãda tãibarã, mãra biaya.” Ara mañda Jesu cacua de jã bãra chupea tãsia. ²⁹ Tãbarãde idji oara tãdrasia. Mãwã cawasia idji cacua biẽ badara biasida. ³⁰ Baribarã Jesuba cawasia idji ãbãadeba ãbãda biasida. Mañ bẽrã jẽda acãpeda iwidisia:

–Mã cacua de jã bãra çcaiba tãsi?–

³¹ Mañne idji ume nĩbabadarãba jarasidaa:

–çSãwã iwidĩ bã caiba bãra tãsida? Bãa unu bãa ãberãrãba bãra pẽsua eropanãda.–

³² Mãwã jarabãdamĩna Jesuba jũmarãda pãrrãga acãsia idji tãnada cawai carea. ³³ Mãwã bãde wẽrãra ne wayaaba ure nũmasia Jesudeba biadada cawa bã bẽrã. Mañbe Jesumaa zepeda idji quĩrãpita barru cobepeda jarasia:

–Mãabarã wãrãda bãra tãsia.–

³⁴ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Cau, wãrãda biaida ãjãna bẽrã bãra biasia. Necai wãdua. Bãra waa bia mĩgaẽa.–

³⁵ Jesu wadi bedea bãde Jairo dedeba ãcarã zedapeda idjía jarasidaa:

–Bã caura jaidasia. çCãrẽã jaradiabarira mĩã sãi?–

³⁶ Mãwã jarabãdara Jesuba quĩrãcuiaẽ basía. Ætebarã Jairoa jarasia:

–Ne wayarãdua. Sodeba ãjãdua.–

³⁷ Mañbe Jesuba Pedroa, Santiagoda, Santiago djaba Juañ sida Jairo dedaa edesia. Waabemara idu wãbiẽ basía. ³⁸ Jairo dema jũẽbãdade Jesuba ùrĩsia ãberãrãa bãga aujĩã duanãda. ³⁹ Eã wãpeda Jesuba dji aujĩã duanãa jarasia:

–çCãrẽ cãrẽã jãcua aujĩã duanã? Jãñ wẽrãcaura beuẽ bãa, ãtebarã cãĩ bãa.–

⁴⁰ Mañ carea ãberãrãba idjimaa acãdapeda ipidasidaa. Baribarã Jesuba jũmarãda dajadaa wãbisia. Mañbe idji ume nĩbabadarãda ùbea, dji wẽrãcau zezada, dji papa sida eã edesia wẽrãcau bãpedadamaa. ⁴¹ Wẽrãcau jãwade jidapeda Jesuba jarasia:

–Talita cumi.– (Mañ arameo bedebaba nãwã jara bãa: “Cau zaque, mãa bãa jaraya: pirabaridua.”)

⁴² Ara maŕda wērãcaura pirabaripeda nĩbade wãsia. Idjira doce poa basia. Maŕgãdebemada jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía. ⁴³ Baribãrã Jesuba ãdjía bio jarasia ni abãla jararãnamãrẽã. Idjaba jarasia wērãcaura ne cobidamãrẽã.

6

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Luca 4:16-30

¹ Mamaŕba Jesura idji purudaa wãsia. Idji ume nĩbabadarã sida wãsidaa. ² Anãũbada ewariẽde Jesuba judiorã dji jãrebada dede Ācõrẽ bedeara jaradia basia. Maŕne zocãrã ũrĩ duanãba cawa crĩchadaẽ basía. Nãwã jara duanasidaa:

–Idjia ¿sãmaareba jãã crĩcha cawaara edasi? ¿Caiba idjía necawaada diasia? ¿Sãwã ne ununacada poya oi? ³ ¿Idjira de obariẽca? ¿Maria warrada jãwã bãẽca? ¿Idji djabarãra Santiago, Jose, Juda idjaba Simoãẽca? ¿Idji djabawērãrã sida dadjirã tãẽna panãẽca?–

Ādjirãba Jesura ĩjã quĩrĩãnaẽ basía. ⁴ Maŕ bẽrã Jesuba jarasia:

–Ācõrẽneba bedebabarida djãrã druade wayabadaa, baribãrã ara idji druadebemarãba wayadacaa. Idji puruba, idji dede panabada bida wayadacaa.–

⁵ Mama Jesuba ne ununacara poya oẽ basía. Ababe idji jãwara ãcãrã cacua biẽ bea ãrã bãbãrãde biabisia. ⁶ Idji purudebemarãba ĩjãnaẽ bada bẽrã Jesuba cawa crĩchaẽ besia.

Jesuba doce edadarã diabueda

Mateo 10:5-15; Luca 9:1-6

Jesuba puru zaque beaza jaradia wãsia. ⁷ Mãwãnacarea idjia doce edadarãra ãbaa trãsia. Ādjirãa ãbãlada diasia jaida ãyã jãretadamãrẽã. Maŕbe puru zaque beaza umé uméa diabuesia. ⁸ Ādji wãni naẽna jarasia wãbãdade ni cãrẽ sida ederãnamãrẽã. Ode codida, buchacada, parata sida edediẽ panãana asia. Bardona awa ededida panãda jarasia. ⁹ Idjaba jarasia zapato jãnida panãda baribãrã ãdjia cacuade jã panã awa ededida panãda. ¹⁰ Maŕ awara jarasia:

–Bãrã baridua purude jũebãdade abãa dede bade wãnibãrã maŕ dede pananadua abã purudeba ědrãbãdadaa. ¹¹ Abãa puruba bãrãda bia edaẽbãrã, ãdjia bãrã bedeada ũrĩ quĩrĩãnaẽbãrã, mamaŕba ědrãdadua. ědrãbãdade egoro pora bãrã jĩrũ jãne bãra jãrãpetadadua. Maŕba cawabiya ãdjia Ācõrẽ igara panã carea idjia cawa oida.–*

¹² Ara maŕda Jesu ume nĩbabadarãra wãsidaa. Wãbãdaza ěberãrãa jarabadjidãa ãdji cadjiruara igaradapeda Ācõrẽmaa zedamãrẽã. ¹³ Maŕ awara jaira zocãrã ěberãrã cacuadebemada ãyã jãrecuasidãa idjaba zocãrã cacua biẽ beara olivo dragaba pãrãbãdade biabibadjidãa.†

Herodeba Jesudebema ũrĩna

Mateo 14:1-12; Luca 9:7-9

¹⁴ Herodeda Galilea druadebema boro basía.† Maŕ Herodeba Jesura trã bãga bãda ũrĩsia. Ācãrãba Jesudebemada nãwã jarabadjidãa:

* **6:11** Griego bedeadẽ ãcãrã cartade naŕ sida bã bãa: “Wãrã arada mãa jaraya: Ācõrẽba cawa oi ewariẽde Sodoma, Gomorra puru cãyãbara maŕ purura wetara cawa oya.” Genesi 18:16deba abã 19:29daa. † **6:13** Jesu ume nĩbabadarãba cacua biẽ beara olivo dragaba pãrãdaẽ basía biabidi carea. Ātebãrã mãwã pãrãbãdade cawabisidãa Ācõrẽba ěberãrã biabi bãda (Santiago 5:14-15). Edaude olivo dragaba pãrãdaẽne cacua biẽ beara biabisidãa (Hecho 3:1-10; 5:12-16; 9:32-35; 19:11-12). ‡ **6:14** Herode. Maŕ Herodera Antipa trã jarabadjidãa. Ācõrẽ Bedeadẽ odja bãa Mateo 14:1-10de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bida. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidãa (Mateo 2:1-23).

–Borocuebari Juañda ãrẽbasia. Mañ bẽrã jũma ne ununacara poya o ßaa.–§

¹⁵ Dewararãba jarasidaa Jesura Æcõrẽneba bedebari Elíada. Dewararãba jarasidaa:

–Idjira Æcõrẽneba bedebaria dadji drõãenabema ewaride beada quĩrãca.–

¹⁶ Baribara Herodeba mãwã ãrĩpeda jarasia:

–Maãgara Juaña. Mã idjira obá tã beabisia baribara beudada ãrẽbasia.–

¹⁷⁻¹⁸ Herodeba Juañ beabidara nãwã basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quimada edasia. Mañ wẽrãra Herodía abadjidaa. Herodeba idji ãyõrẽra edada bẽrã Juañba jarabadjia: “Bã djaba quimada erobacara ßaa.”* Mañ carea Herodeba Juañra jidabipeda preso ßabada dede carenaba jã basia.

¹⁹ Mañ awara Herodíaba Juañra quĩrãma basia. Idjira beabi quĩrã basia mãwãmĩna poya oẽ basia. ²⁰ Dji boro Herodeba Juañra waya basia idjaba cawa basia Juañra ãberã jipa ßada, Æcõrẽ itea ßada. Mañ carea Juañra idu biẽ obica basia. Herodeba Juañ bedeara bia ãrĩbadjia baribara cawa crĩchaẽ besia.

²¹ Ewari aba Herodíaba cawasia sãwã Juañra beabida. Nãwã basia: dji boro Herode toda ewari jũẽside ne cobada waißada obisia. Idjiare bea dji dromarãda, dji djõbada bororãda, Galilea druadebema dji droma bea sida trãbicusia idji ume ne codamãrẽã. ²² Mãwã ne co duanane Herodía cauda eẽda zepeda jũmarã quĩrãpita bairasia. Mañba Herodera, idji ume ne co duanã sida bio ßasridasidaa. Herodeba mã awẽrã jarasia:

–Badjia quĩrãbarãda mãã iwidiidua. Ara mãda mãã bãa diaya.–

²³ Idjia wãrãneba jarasia:

–Bã mãã iwidiibarãda mãã jũma diaya. Mãã poya erobã sida ãsitra diaya.–

²⁴ Mãne Herodía caura dajadaa wãpeda idji papaa nãwã iwidiisia:

–Mãã ¿cãrẽda iwidi?–

Mañne dji papaba panusia:

–Borocuebari Juañ boroda iwidiidua.–

²⁵ Dji caura Herodema isabe jẽda wãpeda nãwã jarasia:

–Mãã quĩrã ßaa ara nawena ßaa Borocuebari Juañ boroda mãã epedecode diaida.–

²⁶ Mãwã iwidiide Herodera bio sopuasias. Baribara idji ume ne co duanã quĩrãpita wãrãneba jarada bẽrã awẽrãba iwidiida quĩrãca o quĩrãsia. ²⁷ Ara mãda Herodeba zarrada wãbisias Juañ borora enemãrẽã. ²⁸ Mã zarrara preso ßabadamaa wãpeda Juañra obá tãsia. Idji borora epedecode enepeda Herodía caua diasias. Mãbe dji cauba dji papaa diasias.

²⁹ Juañ ume nĩbapedadaba mã ãrĩsidade Juañ cacuara jarãde wãnapeda tãbaride edesidaa.

Jesuba mil juesuma auđu ne cobada

Mateo 14:13-21; Luca 9:10-17; Juañ 6:1-4

³⁰ Mãwãnacarea Jesuba diabuedarãra idji ume ãbaa dji jaresidaa. Ædjia opedadara, jaradiapedada sida Jesua jũma nẽbara panasidaa. ³¹ Mãwã panane ãberãrãra zocãrã zesesdaa. Ædjirã careba panãba poya ne codãẽ basia. Mã bẽrã Jesuba jarasia:

–Wãnadra ãberã neẽmaa ãnãũni carea.–

³² Ara mãda ãduba jãbade wãsidaa ãberã neẽmaa. ³³ Baribara zocãrãba ãdji wãbdara unusidaa. Mãne cawasidaa cairãda mãwã wãnada. Mã bẽrã puruzabemarãda ãdji wãbdamaa jĩrũba wãnapeda ãdji na jũsidaa. ³⁴ Jesura jãbadeba druã badobarãde mã ãberãrã zocãrã duanãda unusias. Oveja dji

§ 6:14 Griego bedeadẽ Æcara cartade bã ßaa Herodebara mãwã jarasida. * 6:17-18 Levítico 18:16.

wagabari neê quedea quĩrãca panΛ bẽrã Jesuba ādjirãra mĩã djuburi unusia. Mañ carea ādjirãa jaradia besia.

³⁵ Queubodode Jesu ume nĩbabadarãra idjimaa zedapeda jarasidaa:

–Nama ēberãra caita neẽa. Mañ awara queubΛrΛa. ³⁶ Ēberãrãa jaradua de beamaa wa puru beadaa codira nẽdode wānamãrẽã. Ni cãrẽ sida neê panΛa.–
†

³⁷ BaribΛrΛ Jesuba jarasia:

–BãrãbΛrΛ ne cobidadia.–

Mañne ādjia jarasidaa:

–¿Cãrẽda daiba cobidi? ¿BΛa quĩrĩã bΛca daiba jũma nañ ēberãrã itea pañ nẽdode wānida? AbaΛda berara poa aba trajaida bΛa mañ parata edai carea.–

³⁸ Mañne Jesuba iwidisia:

–¿Dadjirãba pañda jũmasãwã eropanΛ? AcΛde wānadua.–

Ara mañda wāsidaa. AcΛdapeda ādjia jarade zesidaa:

–Pañda juesumabe idjaba bedada umébe eropanΛa.–

³⁹ Mañbe Jesuba jũmarãa jarasia põãjãrã pãwãrãne awara awara chũpanenamãrẽã. ⁴⁰ Ara mañda ãcΛrΛ cien, ãcΛrΛ cincuenta awara awara chũpanesidaa. ⁴¹ Jesuba pañ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajãnaa acΛpeda Ācõrẽa bia jarasia. Mañbe pañra cõrãcuapeda idji ume nĩbabadarãa diasia jedecadamãrẽã. Beda umébema sida jedecadamãrẽã diasia. ⁴² Mañbe jũmarãda ne codapeda jãwũāsidaa. ⁴³ Pañ adubadara, beda adubada sida jΛrΛ pesidade doce jamara birasidaa. ⁴⁴ Mama ne copedadara dji umaquĩrã awa mil juesuma panasidaa.

Jesu do ãrã nĩbada

Mateo 14:22-27; Juañ 6:16-21

⁴⁵ Mãwānacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãra jãbade badobisia idji na quĩrãrã chānapeda Betsaidá purudaa wānamãrẽã. Mañne idjira besia ēberãrã diguida wābigai carea. ⁴⁶ Jũmarãda wābigapeda eyadaa Ācõrẽa iwidide wāsia. ⁴⁷ Queuside Jesu ume nĩbabadarãra jãbade do quẽsidra panasidaa. Mañne Jesura drua iduba basia. ⁴⁸ Idjia unusia ādjira dowiba poya wānaẽ panΛda nãũrãda ādji nocoareba puá nũmΛ bẽrã. Āsabodode Jesura do ãrã nĩda ādjirã caita wãya wãbΛrΛ basia. ⁴⁹⁻⁵⁰ Mañne jũmarãba idjira do ãrã nĩda unusidaa. BaribΛrΛ bẽwãrãda mãwã bΛda crĩchasidaa. Mañ carea bio dauperadapeda ne wayaaba biasidaa. Ara mañda Jesuba jarasia:

–¡Sozarra beadadia! Mñda jãwã bΛa. ¡Ne wayarãnadua!–

⁵¹ Jesu jãbade badoside nãũrãra cãbasia. Mañ bẽrã bio ne wayasidaa idjaba cawa crĩchadaẽ panesidaa. ⁵² Jesuba pañ mañrĩ bΛdeba ēberãrãra zocãrã ne cobigadamĩna ādjia wadibida idjidebemada cawadaẽ panasidaa. Abeda poya cawadaẽ basia.

Jesuba Genesare druade cacua biẽ bea biabida

Mateo 14:34-36

⁵³ Chã wānada Genesare druade jũēnapeda doya wibarisidaa. ⁵⁴ Jãbadeba drua badosidade mamabemarãba abeda Jesura cawasidaa. ⁵⁵ Mañ carea puruza pira wāsidaa ādji cacua biẽ beara Jesumaa ededamãrẽã. Ēberãrãba Jesura sãma bΛda ũrĩsidara dji cacua biẽ beara cΛdade araa edebadjidaa. ⁵⁶ Idji wãbΛrΛza ēberãrãba cacua biẽ quẽdeara ode bΛbadjidaa. Puru zaquede, puru beade, puru ãi bida mãwã obadjidaa. Mañne Jesua bedea djuburiabadjidaa idjia cacuade jã bΛ ida tãbimãrẽã. Idji tãbΛdara jũmaena biacuabadjidaa.

† **6:36** Ni cãrẽ sida neê panΛa. Griego bedeadẽ ãcΛrΛ cartade mañra neẽa.

7

*Jɔwɔ sɔgɔbadadebema**Mateo 15:1-20*

¹ Ewari aba pariseorãda, judiorã ley jaradiabadarã sida Jerusaleñ purudeba Jesumaa zesidaa. ² Mañ ëberãrãba unusidaa ɔcɔɔ Jesu ume nĩbabadarãda jɔwɔ sɔgɔdaẽ ne co panɔda. Drõãenabemaba jɔwɔ sɔgɔbadadebema jaradiapedada quĩrãca odaẽ panɔ bẽrã ɔdjira biẽ jarasidaa.* (³ Pariseorãba, waabema judiorã bida jɔwara ɔarima zocãrã sɔgɔbadaa drõãenabemaba jaradiapedada quĩrãca.† Mãwã sɔgɔdaẽɔarɔ ne codacaa. ⁴ Idjaba ne nẽdobuebadamaɔba diguida zedapeda drõãenabemaba jaradiapedada quĩrãca sɔgɔdaẽɔarɔ, ne codacaa. Mañ awara ɔdji sãũda, zocoda, cuguruda, cɔda sida quĩrãcuɔta sɔgɔbadaa.‡ Ne zocãrã quĩrãcuɔta obadaa drõãenabemaba jaradiapedada ẽpẽni carea.) ⁵ Mañne pariseorãba, judiorã ley jaradiabadarã bida Jesua iwidisidaa:

–Bɔ ume nĩbabadarãba jɔwɔ mititia ne cobadaa. ¿Cãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapedadara odaca?–

⁶ Jesuba panusia:

–Bãrã dji biaca ɔearã, Ȧcõrẽneba bedeabari Isaíaba bãrãnebemada nãwã aride ɔasia:

Nañ puruba mɔa bia bedeabaria, baribɔrɔ wãrãda ɔdji sodeba mɔma crĩchadacaa.

⁷ Ȧdji quĩrĩãbe mɔa bia bedeabadaa.

Mɔ bede cãyãbara ẽberã crĩchadrɔ jaradiabadaa.§

⁸ Ara mañ quĩrãca Ȧcõrẽba obi ɔɔ bedeara bãrãba amabadaa drõãenabemarãba jaradiapedada ẽpẽni carea.–*

⁹ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Ara bãrãba obadaɔeba Ȧcõrẽba obi ɔɔ bedeara igarabadaa. ¹⁰ Moiseba nãwã jarasia: “Bɔ zezada, ɔɔ papa sida wayadua.”† Nañ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada wa idji papada biẽ jaraibɔrɔ, maɔgɔara beuida ɔaa.”‡ ¹¹⁻¹² Baribɔrɔ bãrãba dji zeza wa dji papa careba amaaba ababe naãda jarabadaa: “Jũma mɔa eroɔara Ȧcõrẽa diada bẽrã mɔa ɔara poya carebaãa.”§ ¹³ Mãwã bãrã drõã naẽnabemaba jaradiapedada ẽpẽ panɔneba Ȧcõrẽ bedeara igarabadaa. Bãrãba ne zocãrã mañ quĩrãca obadaa.–

¹⁴ Mañbe Jesuba ẽberãrã arima duanɔra jũma trɔpeda nãwã jarasia:

–Jũmarãba mɔ bedeara ũrĩnɔdua cawadamãrẽã. ¹⁵ Dadjia cobadaba Ȧcõrẽ quĩrãpita mititia ɔacaa. Ȧtebɔrɔ sodeba ze ɔɔɔ dadjira mititia ɔabarɔ.

¹⁶ Dji cɔwɔrɔ bara ɔɔba quĩrãcuɔta ũrĩdua.–*

¹⁷ Mañbe Jesuba ẽberãrã arima duanɔra amepeda diguida wãsia. Mama idji ume nĩbabadarãba dadji mititia ɔabaridebemada iwidisidaa. ¹⁸⁻¹⁹ Mañne Jesuba jarasia:

* **7:2** Ȧdjira biẽ jarasidaa. Griego bedeade ɔcɔɔ cartade mañra neãa. † **7:3** Levitico 22:4-8de sacerdoterã cuidida panɔnebemada ɔɔ ɔaa, baribɔrɔ Jesu ewaride pariseorãba jarabadjidaa jũmarãba mãwã odida panɔda. ‡ **7:4** Cɔda. Mañba jaraẽ ɔaa borobada Ȧtebɔrɔ Ȧdji ne codi carea chũmebadada. Griego bedeade ɔcɔɔ cartade mañra neãa. § **7:7** Isaía 29:13. * **7:8** Griego bedeade ɔcɔɔ cartade idjaba nãwã ɔɔ ɔaa: “Bãrãba zocoda, sãu sida quĩrãcuɔta sɔgɔbadaa. Bãrãba ne zocãrã mañ quĩrãca obadaa.” † **7:10** Exodo 20:12. ‡ **7:10** Exodo 21:17. § **7:11-12** Mɔa eroɔara Ȧcõrẽa diada. Griego bedeade ɔɔ ɔaa: “Naɔgɔara Corbaãa.” * **7:16** Griego bedeade ɔcɔɔ cartade mañ versículora neãa.

–¿Bārā biḏa waḏi adua panΛca? Ūrīnadua: dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia ḅΛcaa, dadji sode eda wāé ḅΛ bērā. ĀteḅΛrΛ biteda wāpeḏa dajadaa ēdrΛbaria.–

Māwā jara ḅΛḏeba Jesuba cawabisia ne jūma codira bia ḅΛda. ²⁰ MaḅbeḅΛrΛ jarasia:

–EḏaΛba ze ḅΛba ēberā Ācōrē quīrāpita mititia ḅΛbaria. ²¹⁻²² Crīcha cadjiru-ada, daunemaida, auḏua ḅaida, mīā beaida, ne drΛaida, jūma eroḅa quīrīā ḅaida, ne cadjirua o ḅaida, djārā cūrūgaida, peraē oida, djārāba eroḅΛ carea biē ḅaida, ēcarraare biē bedeaida, djārā cāyābara biara ḅΛda crīchaida, idjaba crīcha neē ḅΛca o ḅai sida ēberā sodeba zebaria. ²³ Jūma maḅ cadjirua eḏaΛba ze ḅΛba ēberā Ācōrē quīrāpita mititia ḅΛbaria.–

Jesuba wērācau biabida

Mateo 15:21-28

²⁴ Jesura mamaΛba Tiro druadea wāpeḏa abaΛ ēberā dede besia.† Idji sāma ḅΛda ni abaΛa cawabi quīrīāé basia. Māwāmīna cawasidaa. ²⁵ Maḅ druade wērāda basia. Idji caura jai bara ḅasia. Maḅ wērāba Jesudebema ūrīside idji ḅΛmaa wāpeḏa idji jīrū caita chīrāborode cobesia. ²⁶ Maḅne bedeade djuburiasia Jesuba jaira idji cau cacuadebemada āyā jΛretamārēā. BaribΛrΛ wērāra judioē basia.‡ Siropenicia druadebema basia. ²⁷ Maḅ carea Jesuba idjīa jarasia:

–Warrarāda na idu ne cobida ḅΛa. Biē ḅΛa warrarāba co panΛda jārīda usaa diai carea.–

²⁸ Maḅne wērāba panusia:

–BΛa jara ḅΛra wārāa, mΛ Boro, baribΛrΛ warrarāba djico jurrusoabidada usaba mesa edre cobaria.–

²⁹ Maḅ ūrīpeḏa Jesuba jarasia:

–BΛa māwā bia panuna bērā necai diguidaa wādua. BΛ cau cacuade ḅaḏa jaira āyā wāsia.–

³⁰ Wērā idji dede jūēside idji caura cΛḏade necai ḅΛda unusia. Dji jaira wārāda āyā wāsia.

Jesuba ēberā cΛwΛrΛ qui ḅΛ biabida

Mateo 15:29-31

³¹ Jesura Tiro druade ḅadada jēda wāsia. Sidoḅ druade jūēne wāpeḏa Decapoli druareba Galilea amene dromanaa wāsia. ³² Mama ēberārāba cΛwΛrΛ qui ḅΛda Jesumaa enesidaa. Maḅ ēberā idjaba quīrāme cara ḅasia. Ādjirāba Jesua bedeade djuburiasidaa idji jΛwara maḅ ēberā ḅrΛ ḅΛpeḏa biabimārēā. ³³ Ara maḅda Jesuba cΛwΛrΛ qui ḅΛra jīga edesia. Maḅbe idji jΛwa jīwīnīra dji ēberā cΛwΛrΛ uriaza berajusia. Māwā opeḏa ara idji jΛwa quēḅΛde idosia. Ēberā quīrāmene ibaba maārī wara edasia. ³⁴ Maḅbe bajānaa acΛpeḏa āyāba drasoā āyāḅapeḏa arameo bedeade jarasia: “¡Epata!” Maḅ bedeaba jara ḅΛa “ogadrΛdua.” ³⁵ Ara maḅda ēberā cΛwΛrΛra ogadrΛpeḏa bia ūrī besia. Idji quīrāmera biada bērā bia bedeade besia.

³⁶ Jesuba ādjirāa jarasia maḅnebemada ni abaΛa jararānamārēā. Māwāmīna wetara nēḅΛrΛbadjidaa. ³⁷ Dji arima panΛba bio cawa crīchadaē panesidaa. Nāwā jarasidaa:

–Jesuba ne jūmada bia o ḅΛa. CΛwΛrΛ qui beara ūrībibaria, quīrāme cara beara bedeabibaria.–

† 7:24 Tiro. Griego bedeade ḅcΛrΛ cartade maḅ awara “idjaba Sidoḅ” ḅΛ ḅΛa. ‡ 7:26 Judioē. Griego bedeade ḅΛ ḅΛa “griego.”

8

Jesuba mil quĩmãrẽ ãberãrã ne cobida

Mateo 15:32-39

¹ Mañ ewaride wayacusa ãberãrã Jesuma zocãrã powuasidaa. Ædjirãba codira neẽ panasidaa. Mañ bẽrã Jesuba idji ume nĩbabadarã trãpeda jarasia:

² –Mãa nañ ãberãrã mĩã djuburi unu ßaa. Mñ ume duanãda ewari ùbea babarãa. Ædjia codi carea eropananara jõsia. ³ Mãa Ædjirãra ne codaẽ diguidaa wãbigaibãrã, ota cacua norrabaridia. Æcãrã wãrãda tamãba ze panãa.–

⁴ Idji ume nĩbabadarãba iwidisidaa:

–Nama ãberã neẽma ¿sãma jãã ãberãrã itea codira edadi?–

⁵ Mañne Jesuba iwidisia:

–¿Bãrãba paãda jũmasãwã eropanã?–

Ædjia panusidaa:

–Sietebe.–

⁶ Mañbe Jesuba ãberãrãra jũma egode chũmebicuasidaa. Mañ siete paãra idji jãwade edapeda Æcõrẽa bia ßaada asia. Mañbe paãra cõrãcuapeda idji ume nĩbabadarãa diasia jedecadamãrẽã. Ara maãda jedecasidaa. ⁷ Idjaba beda zaqueda zocãrãẽbe eropanasidaa. Jesuba mañ carea Æcõrẽa bia jarapeda ãberãrãa jedecabisia. ⁸ Ara maãda jũmarãba codapeda jãwũãcuasidaa. Dji adubada jãrã pesidade siete jamara birasidaa. ⁹ Mama ne copedadara mil quĩmãrẽ duanasidaca ßaa. Mãwãnacarea Jesuba ãberãrãra wãbigasia. ¹⁰ Mañbe idjira, idji ume nĩbabadarã sida jãbade badodapeda Dalmanuta druadaa wãsidada.

Pariseorãba Jesua ne ununaca obi panana

Mateo 16:1-4; Luca 12:54-56

¹¹ Mañ ewaride pariseorãda zedapeda Jesu ume ijara panasidaa. Ædjia cawa quĩrã panasidaa idjira wãrãda bajãneba ze ßa cawaya. Mañ bẽrã Ædjia Jesua iwidisidaa ne ununacada omãrẽã. ¹² Ædjia mãwã mĩã sã panã bẽrã Jesura ãyãba drasoã ãyãbapeda jarasia:

–Idibema ãberãrãba ¿cãrẽ cãrẽã ne ununacada unu quĩrã panã? Wãrã arada mãã jaraya: mãra Æcõrẽneba ze ßada cawadamãrẽã mãã ne ununacada oẽa.–

¹³ Mãwã jarapeda pariseorãra amesia. Jesura idji ume nĩbabadarã sida jãbade badosidaa wayacusa amene droma quĩrãrã chãni carea.

Pariseorã harina ãsãbibari

Mateo 16:5-12

¹⁴ Mañ chã wãbãdade Jesu ume nĩbabadarãba cawasidaa paãda quĩrãdoasidada. Jãbade paãda ababe eropanasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Pariseorã harina ãsãbibarida, Herodede sida quĩrãcuitadadua.–

¹⁶ Jesu ume nĩbabadarãra aduba nãwã bedeasidaa:

–Idjia mãwã jarasia dadjirãba paãda enepedadaẽ bẽrã.–

¹⁷ Jesuba cawa basia cãrẽnebemada bedea panãda. Mañ carea jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã paãra neẽana a panã? ¿Mãa odara bãrãba unusidamĩna cawadaẽ basica? ¿Abeda poya cawadaẽca? ¿Adua panãca mãra caida?

¹⁸ ¿Bãrãra dau bara beamĩna ununacaca? ¿Cãwãrã bara beamĩna ùrĩnacaca? Mãa odara ¿quĩrãdoasidaca? ¹⁹ Mãa pañ juesumaneba ãberãrã mil jesuma ne cobigadacarea bãrãba dji adubada jãrã pesidade ¿jamara jũmasãwã birasida?–

Ædjirãba panusidaa:

–Doce.–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Idjaba m̃a siete pãba ēberārā mil quĩmārē ne cobigaḁacarea bārāba dji aḁubada j̃r̃a pesidade ḁjamara jũmasāwā birasida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Siete.–

²¹ Mãbe Jesuba ādjirāa iwidisia:

–ḁSāwāērā bārāba waḁibida cawadaē?–

Jesuba ēberā dauberrea b̃a biabida

²² Betsaidā purude jũesidade āc̃r̃a b̃a ēberā dauberrea b̃a da Jesuma enenapeda bedea djuburiasidaa biabimārēā. ²³ Jesuba mã dauberrea b̃a ra j̃wade jidapeda puru āyā edesia. Mãbe dji ēberā daude idosia. Idji j̃wara ār̃ā b̃apeda iwidisia unub̃r̃a cawaya. ²⁴ Mãne ēberāba ac̃apeda jarasia:

–M̃a ēberārāda unu b̃a barib̃r̃a bacuru quĩrāca nĩnada unu b̃a.–

²⁵ Jesuba wayacusa idji j̃wara ēberā dau ār̃ā b̃asia. Mãne ēberāba bio unu besia idji daura biada bēā. T̃m̃a ne jũmada ēsā unu besia. ²⁶ Jesuba idjia nāwā jarasia:

–Diguida wāb̃r̃a de purude eḁa wārādua. M̃a oḁara ni ab̃a jararādua.–*

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-20; Luca 9:18-21

²⁷ Māwānacarea Jesura idji ume nĩbabadarā sida Cesarea-Pilipo druade puru zaque beaza p̃r̃r̃a de wāsidaa. Ode nĩnane Jesuba idji ume nĩbabadarāa iwidisia:

–Ēberārāba m̃ra ḁcaida crīcha pañ?–

²⁸ Ādjirāba panusidaa:

–Āc̃r̃a b̃a jara paña b̃ra Borocuebari Juaāda. Dewararāba jara paña b̃ra Elíada. Dewararāba jara paña b̃ra Āc̃r̃ēneba bedebabarida.–

²⁹ Mãne Jesuba iwidisia:

–Barib̃r̃a bārāba m̃ra ḁcaida crīcha pañ?–

Pedroba panusia:

–B̃ra Āc̃r̃ēba ēdr̃a edabari diai jaradaa.–†

³⁰ Jesuba ādjirāa bio jara b̃asia mãg̃ra ni ab̃a jararānamārēā.

Jesuba idji beadidebema jarada

Mateo 16:21-28; Luca 9:22-27

³¹ Mamãba ātaa Jesuba idji ume nĩbabadarāa jarabadjia idjira bia mĩgaida b̃a da. Nāwā jarasia:

–Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida m̃, Nã Djara Edadada igarapeda beabidia. Barib̃r̃a m̃ra ewari ūbeade ār̃ēbaya.–

³² Jesuba mãg̃ra ebuḁa jarasia. Mã carea Pedroba idjira jĩgabe edepeda quēā b̃a quĩrāca māwā bedearāduada asia. ³³ Barib̃r̃a Jesuba jēda idji ume nĩbabadarāmaa ac̃b̃r̃a de Pedrora nāwā quēāsia:

–Satana, m̃ caitabemada āyā wādua. B̃a Āc̃r̃ē quĩrāca crīchaē b̃a. Āteb̃r̃a ēberā quĩrāca crīcha b̃a.–

³⁴ Jesuba idji ume nĩbabadarāa, dewararā sida tr̃apeda jarasia:

–Ab̃a b̃a m̃da ēpē quĩrā b̃ab̃r̃a, idjia o quĩrā b̃ra igarapeda bia mĩgai carea b̃a da b̃a.† Mãbe m̃ra ēpēida b̃a. ³⁵ Ab̃a b̃a nã ējũāne bia b̃a da j̃r̃a

* **8:26** M̃a oḁara ni ab̃a jararādua. Griego bedeadē āc̃r̃a cartade mãra neā. † **8:29** Āc̃r̃ēba ēdr̃a edabari diai jaradada. Mãra griego bedeadē “Crito” b̃ā b̃a. Critora tr̃ēā. Jara b̃a “Āc̃r̃ēba ēdr̃a edabari diai jaradada” wa “Āc̃r̃ēba dadjirā Boroda b̃adada.” Arameo bedeadē jarabadaa “Mesías.”

† **8:34** Bia mĩgai carea b̃a da b̃a. Griego bedeadē nāwā b̃ā b̃a: “Idji crura atau edeida b̃a.”

9

Jesu quĩrã awara nũmena
Mateo 17:1-13; Luca 9:28-36

Jesuba warra jai bara bΛ biabida
Mateo 17:14-21; Luca 9:37-43

* **9:1** Ununia ãcõrẽba mã, jũmarã Boro ʘãdara ʘʘaa bara zebʘʘada. Ebuda ʘãẽa cãrẽda ununida. ʘcʘʘamaarã jara ʘaa Jesu quĩrã awara nũmeinebemada ununida. Dewararãmaarã jara ʘaa Jesu ʘrẽbaidebemada, idji bajãnaa wãinebemada, wa ãcõrẽ Jaure zeidebemada ununida. † **9:12** Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ **9:13** Mateo 11:14; 17:11-12; Luca 1:16-17. § **9:13** Marco 6:14-29.

¹⁷ Mañ powua nūmΛneba abaΛba panusia:

–Jaradiabari, mñ warrada enesia bΛa biabimārēã. Idjira jai bara bΛa. Mañ jaiba idjira quĩrāme cara erobΛa. ¹⁸ Jaiba jidabarΛde baebibaria, yedaa cōpepeabibaria, quida cΛrrΛabibaria, idjaba cacua ΛbΛa tabΛbaria. Mñ bΛ ume nĩbabadarāa jarasia jāñ jaira āyā jΛretadamārēã. Māwāmīna poyadaẽ basía.–

¹⁹ Jesuba jarasia:

–jBārāba Ācōrēra ĩjānacao! ĩjānamārēã ¿aba sālbe mñ droai? Warrara namaa enenadua.–

²⁰ Ara mañda warrara Jesumaa edesidaa. Dji jaiba Jesu unubarΛde warrara wawabisia. Warrara egode baepeda barabari tabesia, idjaba itedaa cōpepea tabesia. ²¹ Jesuba dji zezaa iwidisia:

–¿DārābarΛca jāwā bΛra?–

Dji zezaba panusia:

–Caibe edaΛba jāwā bΛa. ²² Jaiba idjira bea quĩrā bΛa. Barima zocārã idjira tΛbΛde baebibaria idjaba edaude doeda baebibaria. Daira quĩrã djuburiadua. Poya carebaibarΛ, carebadua.–

²³ Mañne Jesuba jarasia:

–BΛa ¿sāwā mñ poya carebaibarΛ a bΛ? BΛa ĩjāida bΛa mñ poya carebaida. Māwā ĩjābarΛ itea Ācōrēba ne jūmada oida bΛa.–

²⁴ Ara mañda dji zezaba jīgua jarasia:

–Mñ ĩjā bΛa baribarΛ carebadua biara ĩjāi carea.–

²⁵ Jesuba ēberārāda araa powuabarΛda ununa bērã dji jaira nāwā quēãsia:

–Quĩrāme carabibari jai, cΛwΛrΛ quibibari jai, mñ bΛa jaraya: nañ warra cacuadebemada āyā wādua. Waa idji cacuade eda zerādua.–

²⁶ Ara mañda dji jaira biapeda wayacusa warrara biara wawabisia. Mañbe idji cacuadebemada ēdrasia baribarΛ warrara abeda beuda quĩrāca tabesia. Mañ bērã dji arima duanΛba jara duanesidaa:

–jAy, jāñ warrara jaidabarisia!–

²⁷ BaribarΛ Jesuba warra jΛwade jidapeda piradrΛbisia. Mañne warrara āta nūmesia. ²⁸ Jesura diguidaa wānacarea idji ume nĩbabadarāba āduba iwidisidaa:

–¿Sāwāērã dairāba jāñ jaira poya āyā jΛretadaẽ basi?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Jai nañca bea āyā jΛretadi carea Ācōrēa iwididida panΛa idjaba ne codaca ewarida odida panΛa.–*

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 17:22-23; Luca 9:44-45

³⁰⁻³¹ MamaΛba Galilea druade pΛrrΛa wāsidaa. Jesuba idji ume nĩbabadarāa jaradia bΛ bērã sāma panΛda ni abaΛa cawabi quĩrāẽ basia. Mañne ādjirāa jarasia:

–Mñ, Nañ Djara Edadara abaΛba ēberārāa jidabiya. Ādjirāba mñra beadia, baribarΛ ewari ũbeade mñra ĩrēbaya.–

³² Māwā jaradara idji ume nĩbabadarāba poya cawadaẽ basía. Idjía iwididida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara bΛ?

Mateo 10:42; 18:1-9; Luca 9:46-50; 17:1-2

³³ Mañbe Capernaũ purudaa jēda zesidaa. Diguida panenacarea Jesuba iwidisia:

–¿Cārē cārēã ode caicaya zesida?–

* **9:29** Idjaba ne codaca ewarida odida panΛa. Griego bedeaẽ ācΛrΛ cartade mañra neẽa.

³⁴ Ādjirāra chupea panesidaa wārāda caicaya zepedada bēra. Ādjirāra ijara panasidaa caida dji dromaara bai cawaya. ³⁵ Mañbe Jesura chūmepeda idjia edada doce panara caitaara trāpeda jarasia:

–Abaada dji dromaara ba quīrīā bābārā, jūmarā cāyābara edaara baida bāa. Waabemarā nezocada baida bāa.–

³⁶ Mañ carea warra zaqueda edapeda ādjirā ēsi nūmasia. Mañbe idji jawade bara edapeda jarasia:

³⁷ –Abaaba mā ījā bādeba warrarāda bia edaibārā, māda bia edabārā. Mā bia edabārāba ababe māda edabārāēa, ātebārā mā Diabueda sida bia edabārā.–

³⁸ Mañne Juañba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, daiba unusidaa ēberāba bā trāneba jaida āyā jarecua bāda. Baribārā idjira dadjirā ume nīē bēra daiba jarasidaa waa māwā orāmārē.–

³⁹ Mañne Jesuba jarasia:

–Māwā orānadia. Mā trāneba ne ununaca o bāba mānebemada poya biē bedeaēa. ⁴⁰ Dadjirā ume dji quīrūēra dadjirāare bāa. ⁴¹ Wārā arada māa jaraya: bārāra māre bēra bariduaba bārāa baidoda dawaibārā, Ācōrēba wārāda mā ēberāa nebiada diaya.

⁴² Bariduaba mā ījā bea dji dromaē quedeada cadjiruade baebibārā, Ācōrēba mā ēberāra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bēra, biara bāa mā ēberā ochirude yuda jānapeda pusade batabuedida. ⁴³⁻⁴⁴ Bā jawaba bāa cadjiruada obibārā, mā cadjirua o amaaba bāá tutadia. Bā jawā ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Māda biara bāa jawā umé erobāda tabā urua quicamaa wāi cāyābara.† ⁴⁵⁻⁴⁶ Ara mā quīrāca bā jīrūba bāa cadjiruada obibārā, mā cadjirua o amaaba bāá tutadia. Bā jīrū ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Māda biara bāa Ācōrēba bāra jīrū umé erobāda tabā urua quicamaa batabuei cāyābara.† ⁴⁷ Idjaba bā dauba bāa cadjiruada obibārā, mā cadjirua o amaaba ēūtadia. Bā dau ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Māda biara bāa Ācōrēba bāra dau umé erobāda tabā urua quicamaa batabuei cāyābara. ⁴⁸ Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.§

⁴⁹ Dadjirāra bia mīga pananeba Ācōrē itea bia beadia.* ⁵⁰ Tāda bia bāa baribārā cāyada jōibārā ¿sāwā wayacusa cāya bei? Mañ bēra Ācōrē itea bia beadadia.† Idjaba ābaa necai beadadia.–

10

Jesuba mīā amaira biē bāada ada

Mateo 19:1-12; Luca 16:18

¹ Mañbe Jesura Capernauā purudeba Judea druadaa wāsia Jordaā do quīrāare. Ēberārā zocārā wayacusa idjimaa zesesidade idjia obari quīrāca ādjirāa jaradia besia. ² Māwā bāde ācārā pariseorāda zesidaa. Idji biē bedebidi carea nāwā iwidisidaa:

–¿Umaquīrāba dji quimada amaida bia bāca?–

³ Jesuba panusia:

–¿Moiseba cārēda bāsi?–

† **9:43-44** Griego bedeadē ācārā cartade idjaba nāwā bā bāa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.” ‡ **9:45-46** Griego bedeadē ācārā cartade idjaba nāwā bā bāa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.” § **9:48** Isaías 66:24. * **9:49** Mañ versículora abeda ebuda bāēa. Griego bedeadē bā bāa: “Jūmarāda tabā uruaba cāya beadia.” † **9:50** Mañ bēra Ācōrē itea beadadia. Mañra griego bedeadē ebuda bāēa. Nāwā bā bāa: “Tāda ara bādjidē eda erobeadadia.”

⁴ Pariseorãba panusidaa:

–Moiseba iduaribisia. Idjia jarasia abaaba idji wërãa carta mĩã amainebe-mada diaibara amaida bada.–*

⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Moiseba mañ bedeara basia bārãra cawara zarea bea bërã. ⁶ Baribara nañ ejũã oside Ācōrẽba umaquĩrãda, wërã sida osia.† ⁷ Mañ carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa bebaria. ⁸ Māwã cacua aba ba quĩrãca panla.‡ Adjira umé panlẽa, ātebala aba ba quĩrãca panla. ⁹ Mañ bërã Ācōrẽba ābaa bāda dji amanacara panla.–

¹⁰ Waya diguidaa wāpedadacarea Jesu ume nĩbabadarãba idjia abari quĩrãca iwidisidaa. ¹¹ Mañne Jesuba panusia:

–Baridua umaquĩrãba idji quimada amapeda dewara wërãda edaibara, mañ umaquĩrãra daunema ba. ¹² Idjaba wërãba idji quimada amapeda dewara umaquĩrãda edaibara, mañ wërãra daunema ba.–

Jesuba warra zaquerã bia jara bada

Mateo 19:13-15; Luca 18:15-17

¹³ Mañne ěberãba warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jawada ãrã bāpeda bia jara bamārẽã. Baribara Jesu ume nĩbabadarãba dji warrarã enebadara quẽasidaa. ¹⁴ Adjia māwã obadara Jesuba bio biẽ ununa bërã nāwã jarasia:

–Idu warra zaquerãra mĩmaa zebidadua, Ācōrẽba pe erobādebemara ādjirã quĩrãca panl bërã. ¹⁵ Wārã arada mĩa jaraya: warra zaqueba idji zeza ěpēbari quĩrãca abaaba Ācōrẽda ěpēēbala, mañ ěberãra Ācōrẽba pe erobādebema baẽa.–

¹⁶ Māwã jarapeda Jesuba warra zaquerãra jawade bara edapeda idji jawara ãrã bāpeda bia jara bacuasía.

Parata bara ba Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Luca 18:18-30

¹⁷ Jesu mamaaba wābala de ěberãda idjimaa pira zesía. Mañ ěberãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda iwidisía:

–Jaradiabari bia, Ācōrẽ ume ewariza zocai bai carea ĩmĩa cārẽda oida ba?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–ĩCārẽ cārẽã mĩra dji biaada a ba? Ni abaada dji biaẽa, ababe Ācōrẽdra dji bíaa. ¹⁹ Bala cawa ba Ācōrẽba obi ba bedeara: mĩã bearãdua, daunemarãdua, ne draarãdua, sewadeba djārãra biẽ jararãdua, djārã cūrũgarãdua, ba zezara, ba papa sida wayadua.–

²⁰ Mañne ěberãba jarasia:

–Jaradiabari, cūdra edaaba mĩa jũma maĩgara ĩjã o ba.–

²¹ Mañne Jesuba ěberãra quĩrĩãneba acāpeda jarasia:

–Wadi ba ne aba oida ba. Bala erobara jũma nēdobuede wāpeda dji paratara ne neẽ quēdeaa diadua. Māwã nebiada bajãne erobaya. Mañbe mĩ ume nĩbade zedua.–§

²² Dji ěberãba mañ ũrĩpeda sopua besía bio bara ba bërã. Ara maĩda wāsía.

²³ Mañne Jesuba parraga acāpeda idji ume nĩbabadarã jarasia:

–Wārãda bio zarea ba ěberã ne bara baaba Ācōrẽra idji Boroda bai carea.–

²⁴ Idji ume nĩbabadarãba cawa crĩchadaẽ basía. Ācōrẽba ne bara beara bia pe erobada crĩcha panasidaa. Mañ carea Jesuba wayacusa jarasia:

* **10:4** Deuteronomio 24:1-4. † **10:6** Genesis 1:27; 5:2. ‡ **10:8** Genesis 2:24. § **10:21** Griego bedade alara cartade idjaba nāwã ba ba: “Bala bia mĩgai carea balala.”

–Djabarã, wãrãda bio zarea b̃a eberã ne bara b̃a Ācōrēra idji Boroda b̃a carea. ²⁵ Parata bara b̃a Ācōrēra idji Boroda b̃a cãyãbara cameyoda ãguja uriade eda wãichaara b̃a.–

²⁶ Idji ume ñibabadarãba wetara cawa cr̃ichadaẽ basía. Mañne ãduba iwididruasidaa:

–Mãwãra Ācōrēba ¿caidr̃a ēdr̃a edai?–

²⁷ Jesuba ãdjirã ac̃apeda jarasia:

–Ēberãba mãwã poya ocaa barib̃r̃a Ācōrēba poya oida b̃a. Ācōrēmaarã ne jũmada oicha b̃a.–

²⁸ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–B̃a ēpēni carea daiba ne jũmada amesidaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba jarasia:

–Wãrã arada m̃a jaraya: m̃a carea idjaba bedea bia m̃anebema carea abãba idji deda, djabarãda, djabawērãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ējũãda ameib̃r̃a, idjia amena cãyãbara nañ ewaride cien edaya: deda, djabarãda, djabawērãda, papada, warrarãda idjaba ējũã sida. Ēberãrãba idjira biẽ odi carea ēpēnia barib̃r̃a jĩrũarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai baya. ³¹ Mãwã dji jĩrũarebemada dji nabemarãda beadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada beadia.–

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Luca 18:31-34

³² Jerusaleñnaa wãside Jesura nocoare ñibasía. Mama wãb̃da carea idjia doce edadarãba cawa cr̃ichadaẽ panasidaa. Jũma idji caidu wãb̃darã sida ne waya panasidaa. Mãwã duañe Jesuba wayacusa idjia edada doce pañra jĩgabe edesia. Mañbe idji sãwãinebemada jarasia:

³³ –Ūrĩnadia, dadjirãra Jerusaleñnaa wãb̃daa. Jãma abãba m̃a, Nañ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida cawa odamãrẽã. Ādjirãba m̃ra beuida b̃da jaradapeda judiorãẽa diaẽa.

³⁴ Mañg̃rãba m̃ra ipida biẽ jaradapeda, idodapeda, udapeda beadia. Barib̃r̃a ewari ũbeade m̃ra ãrẽbaya.–

Zebedeo warrarãba iwidipedada

Mateo 20:20-28

³⁵ Zebedeo warrarã Santiagoda, Juañ sida Jesumaa zedapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba quĩrã paña b̃a oida ara daiba iwidib̃da quĩrãca.–

³⁶ Jesuba iwidisia:

–¿Cãrẽda quĩrã paña m̃a b̃rã itea oida?–

³⁷ Ādjia panusidaa:

–B̃ara jũmarã boroda beb̃r̃ade daida aba b̃a j̃awa araare, aba b̃a j̃awa ac̃lare idu chũmebidua.–*

³⁸ Mañne Jesuba ãdjia jarasia:

–B̃rãba adua paña cãrẽda iwid̃i pañda. M̃ra bio bia mĩgaya. ¿B̃rã sida ara mañ quĩrãca bia mĩgađi carea pañca?–†

³⁹ Ādjia panusidaa:

–Mãẽ, bia mĩgađi carea paña.–

Mañne Jesuba jarasia:

* **10:37** Jũmarã boroda beb̃r̃ade. Griego bedead̃e b̃a b̃a: “B̃a bia quirude.” † **10:38** Griego bedead̃e nãwã b̃a b̃a: “¿B̃rãra m̃a borocued̃i quĩrãca borocued̃ica? ¿M̃a doida b̃ara b̃rã bida dodica?”

–Bārā sida wārāda māl quīrāca bia mīgadia.† 40 Baribara māl jawā araare, māl jawā acāare chūpananida māa poya diaēa. Ācōrēbara mama chūpananida eroba.–

41 Mañne Santiagoba, Juañ bida iwidibadada waabema die panaba ūrīsidea. Mañ carea ādji ume quīrīsidea. 42 Baribara Jesuba ādjirā trāpeda jarasia:

–Bārāba cawa panāa nañ ējūānebema bororāba ādji ēberārā jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabādara jūmarāba ījā odida panāda. 43 Baribara bārāra māwā beadiē panāa. Bārānebemada dji dromada ba quīrīā bābara waabemarā nezocada baida ba. 44 Dji dromaara ba quīrīā bāra jūmarā cāyābara edaara baida ba. 45 Mañ quīrāca māl, Nañ Djara Edadara zeē ba ēberārā māl nezocarāda beadamārēā. Ātebara ze ba ēberārā nezocada bai carea. Māwā mārā beuya zocārā ēberārāda ēdra bai carea.–

Jesuba ēberā dauberrea ba biabida

Mateo 20:29-34; Luca 18:35-43

46 Jesura, idji ume nībabadara, dewararā zocārā panā sida Jerico purude jūēne wāsidaa. Ēdrabadade ēberā dauberrea bāda o icawa parata iwidī bāda chūmasia. Mañ ēberāra Timeo warra Bartimeo basia. 47 Bartimeoba ūrīsia Jesu Nazaredebemara mama wābarāda. Mañ carea bia jarasia:

–¡Jesu, Davideba zeda, mārā quīrā djuburiadua!–

48 Mañne zocārāba idjira chupeamārēā quēāsidaa baribara idjia wetara biasia:

–¡Jesu, Davideba zeda, mārā quīrā djuburiadua!–

49 Mañ ūrīside Jesura nūmesia. Nāwā jarasia:

–Idjira trānadua.–

Mañne ācāra ba dauberrea bāra trānapeda jarasidaa:

–Sobiadua. Piradrādua. Jesuba bāra trā ba.–

50 Ara mañda Bartimeoba idjia ārā jā bādara ērāpeda isabe piradrāpeda Jesumaa wāsia. 51 Mañne Jesuba idjia iwidīsia:

–¿Cārēda quīrīā ba māa oida?–

Dji dauberrea bāba jarasia:

–Jaradiabari, māl dauba unuida quīrīā ba.–

52 Mañne Jesuba jarasia:

–Wādua. Ba ījāna bēra biasia.–

Ara mañda dauberrea bādaba unu bēsia. Mañbe Jesu ume ābaa ode wāsia.

11

Jesu Jerusaleñne jūēna

Mateo 21:1-11; Luca 19:28-40; Juañ 12:12-19

1 Jerusaleñ purude jūēbodo baside Betpague puru caita, Betania puru caita bida duanasidaa Olivo eya carrade. Mañbe Jesuba idji ume nībabadarāda umē diabuesia. 2 Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirā quīrāpe ba purūdaa wānadua. Jūēbadade bārāba burro zaqueda ununia. Mañ burro zaque ārā wadi ni abaada wānaca. Ērā edadapeda enenadua. 3 Abaaba bārā cārē cārēā jāwā o panāda iwidībara jaradadua: “Dadji Boroba quīrīā ba baribara nane jēda diabueya.”–

4 Ode wābadade burrorā dede eda wābada caita jā nūmāda unusidaa. Ara mañda ērā edasidaa. 5 Ācāra arima duanaba iwidīsidea:

–¿Cārēda o panā? ¿Cārē cārēā jā burrorā ērā panā?–

† 10:39 Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

* **11:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeadē “Hosana” jarabadaa. † **11:13** Israel druede higojō dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida codida pan_Λa. Dji ca zaqueta ununibar_Λ cawabadaa junione maārī zauida idjaba agostodeba aba octubredaa waib_Λa zauida. Baribar_Λ Jesuba quedua awa ununa bērā cawasia jūma ma_Λ poade higojōra zauēda. ‡ **11:17** M_Λ dera jūma puru bea itea dji iwidibada de adia. Isaia 56:7. Ne dr_Λabadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11.

–Bārāba Ācōrēra ījānida panā. ²³ Wārā arada mā jaraya: bariduaba za bā eyaa namaaba pusade tēūne wāduada aibara, idjia jarabara quīrāca māwāya. Baribara idji sode crīchaiē bāa idjia jarabara māwāēda, ātebara wārāda māwāida ījāida bāa. ²⁴ Maā carea mā bārā jaraya: jūma bārāba Ācōrēa iwidibadara wārāda edadida ījānibara, edadia. ²⁵ Idjaba bārāba Ācōrēa iwidī panane baridua ēberā ume biē panabara, maā ēberāba biē odara naārā quīrādoada. Māwābara bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne bāba quīrādoaya. ²⁶ Dewaraaba biē odada quīrādoadaēbara, bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne bāba quīrādoāēa.–S

¿Cai trāneba Jesuba jaradia bā?

Mateo 21:23-27; Luca 20:1-8

²⁷ Maābe ādjira wayacusa Jerusaleāne jūēsidaa. Jesura Ācōrē de droma caita nīne, sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadada, judiorā dji dromarā sida idjima zesidaa. ²⁸ Ādjirāba iwidisidaa:

–Bāa nama o bāra ¿caiba obi bā?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Māa bida bārāa iwidīya. Bārāba panusidara mā jaraya caiba mā nāwā obi bāda. ³⁰ ¿Caiba Juaāra diabuesi borocuemārēā? ¿Ēberāba wa Bajāne Bāba? Panunadua.–

³¹ Maāne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne Bāba diabuesiada adibara, idjia jaraya: “Maāda ¿cārē cārēā ījānāē basi?” ³² Baribara ¿sāwā jaraēi ēberāba diabuesida?–

Ādjia māwā jara panasidaa purura waya panā bērā. Purumaarā Juaāra wārāda Ācōrēneba bedeabari basía. ³³ Maā bērā Jesua jarasidaa:

–Daiba adua panā.–

Maāne Jesuba jarasia:

–Māēteara māa bida bārāa jaraēa caiba mā jāwā obi bāda.–

12

Djārā néu acabadadebema ne jara bā

Mateo 21:33-46; Luca 20:9-19

¹ Maāne Jesuba ne jara bādeba ādjirā jarasia:

–Ēberāda basia. Ewari aba maā ēberāba uvada upeda idji néura mōgaraba auđu jūrā casía. Uva bā piabari sida osia. Idjaba deda āta osia mamaaba jūma acā carea. Maābe idji néura ācāra ēberārā jāwaeda bāsia. Ādjirā ume bedeā bāsia néu zaubarāde jūmasāwā idjia diadida panāda. Māwā bedeā bāpeda djibarira dewara druadaa wāsia.

² Uva jara djibariba nezocada aba diabuesia néudebema idjia diadida panāra edade wāmārēā. ³ Baribara néu acā panāba dji nezocara jidadapeda puosidaa. Maābe jēda jaretabuesidaa ni cārē sida diadaē.

⁴ Māwānacarea djibariba dewara nezocada diabuesia idjia diadida panāra diadamārēā. Baribara maā nezocara boroma usidaa.* Maābe wayadaē quēāsidaa. ⁵ Māwānacarea djibariba dewarada diabuesia baribara maā nezocara beasidaa. Māwānacarea dewara nezocarāda zocārā diabuesia. Baribara ācāra puosidaa, dewararāda beasidaa.

⁶ Djibariba wadibida aba erobasia diabuei carea; maāgāra idji warra bio quīrā bā basía. Idjia crīchasia: “Mā warradrā wayadia.” Ara maāda diabuesia.

§ 11:26 Griego bedeadē ācāra cartade maā versículora neēa. * 12:4 Maā nezocara boroma usidaa. Griego bedeadē ācāra cartade nāwā bā bāa: “Mōgara batatabadade maā nezocara borode diasidaa.”

⁷ Baribara néu aca panaba dji warra jũēbārada unusidade āduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobara jũma edaya. ¡Idjira beatadia! Māwābār dji ējũāra dadjirā itea beya.”

⁸ Ara maāda warrara jidadapeda beasidaa. Maābe néu āi batabuesidaa.

⁹ Maā carea néu djibariba ¿sāwā obá? Araa wāpeda ādjirā jũma quenapeda idji néura dewararāa aca biya. ¹⁰ Bārāba ¿Ācōrē Bedeade aca dacaca? Nāwā jara bāa:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.

¹¹ Dadjirā Boroba māwā oda bērā dadjirāmaarā bio biya quirua.†

¹² Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadaba, judiorā dji dromarā bida cawasidaa Jesuba maā jara bādeba ādjirāda biē jarasida. Maā carea Jesura jida quĩrā panasidaa. Baribara puruda waya panā bērā idjira idu bādapeda āyā wāsidaa.

¿Romanebema boro itea parata jarā pebādade diadida panāca?

Mateo 22:15-22; Luca 20:20-26

¹³ Māwānacarea pariseorāba, Herodeare bea bida Jesumaa ācāra dia-buesidaa idjīa biē bedeabidi carea. ¹⁴ Jũēnapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panāa bāra ēberā jipa bāda. Ni abaāda biara unuca bērā ni abaāba bāa awara crīchabidacaa. Ātebārā bāa wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabaria. Maāda Romanebema boro itea parata jarā pebādaza ¿dadji judiorāba diadida bia bāca wa biē bā? ¿Diadida panāca wa diacara panā?–

¹⁵ Jesuba cawa basia dji biarā quĩrāca ze panāda. Maā bērā jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēā mārā biē bedeabi quĩrā panā? Parata pichida enenadua māa aca carea.–

¹⁶ Ara maāda enesidaa. Maāne Jesuba iwidisia:

–¿Cai quĩrādarada naā paratade bā? ¿Cai trāda bā?–

Ādjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

¹⁷ Maāne Jesuba jarasia:

–Māwā baibārā Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

Ādjirāba Jesu carea cawa crīchadaē basia.

Beudarā ārēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Luca 20:27-40

¹⁸ Māwā panāne ācāra saduceorāda Jesumaa zesidaa. Saduceorāba jarabadaa beupedadara ārēbadacada. Maā bērā Jesua nāwā jarasidaa:

¹⁹ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea bāsia ēberāda warra neē bāde jaidāibārā, idji djababa dji pēdra wērāra edaida bāda dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁰ Ewari aba siete djabarāda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribārā warra neē jaidasia. ²¹ Idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia baribārā idji sida warra neē jaidasia. Ūbeabema sida abari quĩrāca māwāsia. ²² Jũma maā siete panāra warra neē jaidasidaa. Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ²³ Maā siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra ārēbadi ewaride ¿sālgāba idjira erobei?–

²⁴ Maā carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji ābāa sida adua panā bērā āi crīcha panāa.

²⁵ Ūrīnadua. Beupedadarā ārēbadi ewaride ēberāra quima edadaēa ni quima diadaēa, ātebārā Ācōrē bajānebema nezocarā quĩrāca beadia. ²⁶ ¿Bārāba

† 12:11 Salmo 118:22-23. ‡ 12:19 Deuteronomio 25:5.

beupedadarã ãrẽbadidebemada Moise cartade acãdacaca? Æcõrẽba bacuru zaque uruga nũmãneba Moisea jarasia: “Mãra Abrahaã Æcõrẽa, Isa Æcõrẽa, idjaba Jacobo Æcõrẽa.”[§] ²⁷ Idjira beu bea Æcõrẽa ãtebãrã zocai bea Æcõrẽa! Bãrãba abeda ãi crĩcha panãa.–

Æcõrẽba obi bã bedea dji dromaara bã

Mateo 22:34-40

²⁸ Mãwã bedea panãne judiorã ley jaradiabarida Jesu caita zesia. Mã jaradiabariba ãrĩsia Jesuba saduceorã bia panunada. Mã carea iwidisia:

–Æcõrẽba obi bã bedeadebemara çsããgãda dji dromaara bã?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Æcõrẽba obi bã bedeadebemara dji dromaara bãra naãgã: “Ûrĩnadia, israel-erã. Dadjirã Boro Æcõrẽra ababãrã bãa. ³⁰ Jũma bã sodeba, jũma bã jauredeba, jũma bã crĩchadeba, idjaba jũma bã ãbãadeba bã Boro Æcõrẽra quĩrĩãdua.”* Æcõrẽba obi bã bedeadebemara mããdrã dji dromaara bãa. ³¹ Idjaba mããre bãda abari quĩrãca bãa. Mããgãba nãwã jara bãa: “Djãrãra quĩrĩãdua ara bãdji quĩrĩã bã quĩrãca.”† Mã umẽbema bedea cãyãbara dji dromaara beada neẽa.–

³² Mãne judiorã ley jaradiabariba jarasia:

–Bia bãa, Jaradiabari, bãa jara bã quĩrãca Æcõrẽra ababãrã bãa, dewarada neẽa. ³³ Dadjirãba wãrãda Æcõrẽra jũma dadji sodeba, jũma dadji crĩchadeba, jũma dadji jauredeba, jũma dadji ãbãadeba bida quĩrĩãnida panãa. Idjaba djãrãra ara dadji quĩrĩã bã quĩrãca quĩrĩãnida panãa. Mããgãra zocãrã animarã Æcõrẽa babue diai cãyãbara biara bãa.–

³⁴ Judiorã ley jaradiabariba mããgãra crĩcha cawaadeba jarada bẽrã Jesuba jarasia:

–Bãra Æcõrẽba pe erobãdebemada baida bodea.–

Mãwãnacarea dewararãba Jesua iwididida wayasidaa.

Æcõrẽba ãdrã edabari diai jaradara çcai warra?

Mateo 22:41-46; Luca 20:41-44

³⁵ Jesuba Æcõrẽ de droma dajada jaradia baside ãberãrãa nãwã iwidisia:

–Judiorã ley jaradiabadaba çsãwãẽrã jara panã Æcõrẽba ãdrã edabari diai jaradara Davi warrada? ³⁶ Ara mã Daviba Æcõrẽ Jauredeba nãwã jarasia: Dadjirã Boroa mã boroa jarasia: mã jãwa araare chũmedua aba bã ume dji quĩrũrã mã bã jãwaeda bãbãrãdaa.‡

³⁷ Æcõrẽba ãdrã edabari diai jaradada Daviba mã Boroada asibãrã, çsãwã Davi warra bai?–

Jesuba mãwã jaradia bãda zocãrã ãberãrãba bia ãrĩ duanasidaa.

Jesuba pariseorã biẽ jarada

Mateo 23:1-36; Luca 11:37-54; 20:45-47

³⁸ Jesuba wadi jaradia bãde nãwã jarasia:

–Judiorã ley jaradiabadarã ume quĩrãcuita beadedua. Ædjirãba djio nẽbãa beada jã awua beaa. Mã awara purude nĩnane quĩrĩãbadaa ãberãrãba wayaadeba “mẽrã” adida. ³⁹ Judiorã dji jãrebada dede ãdjira dji dromarã chũmebadae chũme quĩrĩãbadaa; ãbaa ne cobãdade bida ara mã quĩrãca obadaa. ⁴⁰ Baribãrã pẽdra wẽrãrãba eroquedeada sewadeba jãrĩnapeda jũmarã

§ 12:26 Exodo 3:2-6. * 12:30 Deuteronomio 6:4-5. Dadjirã Boro Æcõrẽra ababãrã bãa. Mããgãra idjaba jara bãa: “Aba Æcõrẽdrã dadjirã Boroa.” † 12:31 Levitico 19:18. ‡ 12:36 Salmo 110:1.

quĩrãpita Ācõrẽa dārã iwidibadaa ādjira jipa beada crĩchadãmãrẽã. Mañ carea Ācõrẽba dewararã cãyãbara ādjirãra wetara cawa oya.–

Pẽdra wẽrã ne neẽ quiruba Ācõrẽa parata diada
Luca 21:1-4

⁴¹ Ācõrẽ de droma carea parata b̃abada quĩrãpe chũmaside Jesuba unusia ēberārãba paratada eda b̃al duañda. Zocārã ne bara beaba paratada waib̃aa eda b̃al panasidaa. ⁴² Mañne pẽdra wẽrã parata neẽ quiruda zepeda parata edaara quiruda umébe eda b̃asia. ⁴³ Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–M̃aa wārãda bārãa jaraya: jãñ pẽdra wẽrã ne neẽ quiruba auđuara diasia jũmarãba diapedada cãyãbara. ⁴⁴ Ādjirãba dji adubadadr̃a eda b̃asidaa barib̃ar̃a wẽrã ne neẽ quiruba ne coi carea erobadada jũma diasia.–

13

Ācõrẽ de droma jũma ãrĩni Jesuba jarada
Mateo 10:16-25; 24:1-28; Luca 17:22-24; 21:5-24

¹ Jesura Ācõrẽ de droma dajadaare badada wãb̃ar̃a baside idji ume nĩbabariba jarasia:

–Jaradiabari, jac̃adua nañ mōgarara sãwã waib̃aa beada idjaba nañ de sida sãwã quĩrãwãrẽã quedeadal!–

² Mañne Jesuba jarasia:

–Mãẽ, b̃aa unu b̃ar̃a waib̃aa beaa. Barib̃ar̃a wārã arada m̃aa jaraya: nañ mōgara capedadara jũma todogozoaya.–

³ Mañbe Olivo eyadaa wāsidaa. Dji eyara Ācõrẽ de droma quĩrãpe b̃aa. Jesu mama chũmaside Pedroba, Santiagoba, Juañba, Andre bida āduba idjía iwidisidaa:

⁴ –Dairãa jaradua: Ācõrẽ de dromara ¿sãñbe todogozoai? ¿Cãrẽneba cawadi mañ ewarira caita b̃ada?–

⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Quĩrãcuita beadadua ni ab̃ãba cũrũgarãnamãrẽã. ⁶ Zocārãba jaradía ādjidr̃a Ācõrẽba ēdr̃a edabari diai jaradada. Mãwã ēberārãda zocārã cũrũgađia. ⁷ Bārãba ũrĩnia ab̃ã puruda dewara ume djõ duañda idjaba drua ãyã bida mãwã duañda. Barib̃ar̃a ne wayarãnadua. Mañgara jũma mãwãida b̃aa. Barib̃ar̃a nañ ewarira wadi jõéa. ⁸ Ab̃ã puruda dewara puru ume djõnia. Ab̃ã druadebema boroda dewara druadebema boro ume djõnia. De uremiada druaza wãya, idjaba zocārã druade jarrabada baraya. Barib̃ar̃a mañ naãrã mĩgab̃adara maãrĩ baya wẽrã warra pua za b̃a quĩrãca.

⁹ Quĩrãcuita beadadua. Bārãra jidabidapeda dji j̃arebada dedaa ededapeda bia uđia. M̃ã ãjã paña carea ādjirãba bārãra dji dromarã quĩrãpita, dji bororã quĩrãpita bida ededia. Mañneb̃ar̃a bārãba m̃ã bedeara ādjirã quĩrãpita jaradía.

¹⁰ Wārãda bedea bia m̃ãnebemada jũma puruza jaradida pañaa. ¹¹ Ēberārãba bārãra jida edeb̃adade sopuarãnadua sãwã bedeadida. Mañnebemada crĩcharãnadua. Ab̃abe jaradadua Ācõrẽba jarabib̃ar̃ada. Ara b̃ãdji crĩchadeba bedeadãa, āteb̃ar̃a Ācõrẽ Jauredr̃a bārãneba bedeyaya. ¹² Ab̃ãba ara idji djabada beabiya. Dji zezaba idji warrada beabiya idjaba warrarãra ādji djibarirã ume biẽ panenapeda beabidia. ¹³ M̃ã ãjã paña carea jũmarãba bārãra quĩrãmania. Barib̃ar̃a mañ ewari zareade m̃ã ãjã pañda igaradaẽb̃ar̃a, Ācõrẽba ēdr̃a edaya idji ume ewariza zocai panani carea.

¹⁴ Ācōrēba quīrīācada idji baiē bama bārāba unubadae jūma Judea druaē beara eyadaa mīrū wānida panla.* (Dji carta ac la baba cārē jara bāda cawaida bla.) ¹⁵ Mañne ēberā idji de ārā bāra idji dede eda wāiē bla ne edai carea. ¹⁶ Dji peade baba idjia ārā jābarira jēda edade wāiē bla. ¹⁷ Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobeā sida bio mīā djuburi beadia. ¹⁸ Ācōrēa iwididadua cue jara mīrū wāna amaaba. ¹⁹ Mañ ewaride ēberārā bio bia mīgadia. Ācōrēba nañ ējūā odadeba ātaa ēberārā mañ quīrāca bia mīgadacaa idjaba māwānacarea waa ara mañ quīrāca mīgadaēa. ²⁰ Mañ ewarira dārāya. Dadjirā Boroba jūma daucha bia mīgabibara, ni abaada ēdrāde bacasia. Baribara Ācōrēba jūma daucha bia mīgabiēa idjia edada ēberārā carea.

²¹⁻²² Mañ ewaride ācala sewadeba jaradia ādjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Idjaba ācala sewadeba jaradia ādjira Ācōrēneba bedeabarida. Mañgarāba ne ununaca waibla beada odia ēberārā cūrūgaēi carea. Ācōrēba edadarā sida poya cūrūgaēibara, ādjirā sida cūrūgacasiāa. Mañ bēra ābala bārā jaraibara, “Acadada, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara nama bla,” mañra ījārānada. Dewaraba idjira jarima bāda aibara, mañ sida ījārānada. ²³ Quīrācuīta beadada. Jūma mā bārā jarasia māwāi naēna.

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-44; Luca 21:25-36

²⁴ Ēberārā bio bia mīga pananacarea āmādaura pāīmaya. Jedeco sida ānaēa. ²⁵ Chīdaura bajāneba baecuaēia. Jūma bajāne beara quīrā awara beya. ²⁶ Mañga ewaride mñ, Nañ Djara Edadara jārārāne āba bara zebara idjaba quīrāwārēā dorrodoṛroa bāda ununia.† ²⁷ Mañne mā bajānebema nezocarāda drua beaza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa jaredamārēā.

²⁸ Higojōneba ne jarabara cawadada. Dji jawatera tucu nūmepeda queda barabaria. Mañneba jūmarāba cawa panla dārāēne poara zeida. ²⁹ Ara mañ quīrāca mā jarada unubada cawadada mñ zeī ewarira jūēbododa. ³⁰ Mā bārā wārāda jaraya: nañ ewaridebema ēberārā beudi naēna mañra jūma māwāya. ³¹ Bajāra jōya, nañ ējūā sida jōya, baribara mā jaradara wārāda māwāya.

³² Baribara ni ābala mañ ewarira sālbe māwāida cawadaēa. Ācōrē nezoca bajāne bea bida adua panla. Mñ, Nañ Djara Edada bida adua bla. Ababe mā Zezabara cawa bla.

³³ Quīrācuīta beadada. Dau āba beadada idjaba Ācōrēa iwidī beadada. Bārāba dji ewari sālbe zeida adua panla. ³⁴ Mañ ewari zebara nañ quīrāca baya: ēberāda dewara druada wābāde dji nezocarāda idji de wagadamārēā amesia. Ādjiza ne odamārēā āsia. Dji eda wābada acbarā jarasia quīrācuīta ac bāmārēā. ³⁵⁻³⁶ Ara mañ quīrāca bārā bida adua panla bārā De Djibarira sālbe waya zeida: queubāde, ariquētra, eterre berubāde wa diapeda. Mañ bēra dau āba beadada, mñ cawaēne zebāde bārā cāi duanāda unurāmārēā. ³⁷ Mā bārā jara bāra jūmarā jarabara: dau āba beadada.—

* **13:14** Ācōrēba quīrīāca. Griego bedeade ācala cartade nañ sida bā bla: “Ācōrēneba bedeabari Danielba jarada” (Daniel 9:27; 11:31; 12:11). Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia āsia 168 poa Jesu todi naēna. Baribara Jesuba jarasia mañ Antiocoba oda quīrāca wayacusa māwāida. ācala maar Jesuba jaradara wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleā puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma ārīside. ācala maar jara bla cadjiradebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ācala maar Jesuba jaradara jīrūarebema ewaride māwāya. † **13:26** Daniel 7:13-14.

14

Jesu beadi carea cricha jarla panana

Mateo 26:1-5; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53

¹ Ewari umé babarade judiorāba Egiptodeba édrapedada quĩrānebabada ewarida odi basía. Mañ ewari dromane pañ ěsābari neě bāda cobadaa. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā ume cricha jarla panasidaa Jesura chupea jidadapeda beabidi carea. ² Baribarla jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaěa ěberārā quĩrūbucarānamārěā.–

Wērāba nardo quera Jesu boro ãrã weada

Mateo 26:6-13; Juañ 12:1-8

³ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara bada dede basia. Ne co chũmañne wērāda idjimaa zesia. Mañ wērāba boteya alabastro mōgara odada enesia. Boteyara nardo quera idji awa bāba bira basia. Mañ nardo querara bio nēbāa basia. Mañne wērāba dji boteya ochiruda bāapeda querara Jesu boro ãrã weasia. ⁴ Mañ carea ãcārã arima duanāda quĩrūnapeda āduba jarasidaa:

–¿Cārě cārěā jāñ querara weatasi? ⁵ Nēdobuedabara poa aba trajabarade edabari quĩrāca edacasia. Mañ parataba ne neě quedeara carebacasia.–

Mañ wērāra bia quěāsidaa. ⁶ Baribarla Jesuba jarasia:

–Idu bādadua. ¿Cārě cārěā idjira quěā panā? Idjia mñ jāwā odara bia basia. ⁷ Ne neě quedeara ewariza bārā tāěna panania; bārāba quĩrīābādade poya ādjirāra carebadida panā. Baribarla mñra bārā ume ewariza baěa.

⁸ Nañ wērāba aride osia. Dārāěne mñra beupeda t̃baridia. Idjia mñra mañ carea queraba pāsia. ⁹ Wārā arada mñā jaraya: jūma nañ ějūāne bedea bia mñnebema jaradiabādama nañ wērāba odara nēbārādia idji sida quĩrānebadamārěā.–

Judaba Jesu jidabi carea crichaada

Mateo 26:14-16; Luca 22:3-6

¹⁰ Juda Iscarioteda Jesuba doce edadadebema basía. Mañ Judara sacerdote bororāmaa wāsia Jesu jidabi carea. ¹¹ Mañ ũrīsidade ādjirāra bāsridadapeda Judaa paratada diadiada asidaa. Ara mañda Judaba jarlabadjia sāvā Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarā ume ne codā

Mateo 26:17-29; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹² Pañ ěsābari neě bā cobada ewarida jūěsia. Domia aba māvā cobadjidaa. Dji nabema ewaride judiorāba Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa. Mañne Jesu ume nĩbabadarāba idjía iwidisidaa:

–¿Bāa sāma quĩrīā bā daiba Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea cobadara ode wānida?–

¹³ Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarāda umé trāpeda nāvā jarasia:

–Jerusaleñ purudaa wānadua. Jāma bārāba ununia umaquĩrāba zocoda eronīda. Idji caiĉu wānadua. ¹⁴ Idji eĉa wābārma dji de djibaría jaraĉadua: “Dadjirāa Jaradiabariba nañda iwidibisia: mñā, mñ ume nĩbabadarā bida Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea cobadara ¿sāma codi?” ¹⁵ Mañ de djibariba ātaarebema dejā waiĉāda jūma biya o nũmāda acābiya. Mama ne cobadara dadjirā itea odadua.–

¹⁶ Ara mañda Jesu ume nĩbabadara Jerusaleñ purudaa umé wāsidaa. Wābādade Jesuba ādjía jarada quĩrāca unusidaa. Mañbe Egiptodeba édrapedada quĩrānebadi carea cobadara osidaa.

17 Queudacarea Jesura, idjia edada doce pan^Λ ume jũesidaa. 18 Ne co chũpan^Λne Jesuba jarasia:

–Wārã arada m̃a jaraya: aba m̃ ume ne co b^Λba m̃ra jidabiya.–

19 Mañ carea ãdjira sopua panesidaa. Ara mañda aba aba Jesua iwidisidaa:

–¿M̃a m̃awã oica?–

20 Jesuba jarasia:

–Aba bārã docedebemaba jidabiya. Idjia bida abari epedecode pañda su co b^Λa. 21 Wārãda m̃, Nañ Djara Edadara beuida b^Λa ãcõrẽ Bedeade b^Λ b^Λ quĩrãca.* jBarib^Λr^Λ m̃ jidabi ãberãra bio m̃iã djuburi b^Λa! Idjira topedadaẽbara biara bacasia.–

22 Wadi ne co duan^Λne Jesuba pañda j^Λwade edapeda ãcõrẽa bia jarasia. Mañbe cõrãcuapeda ãdjia diab^Λr^Λde nãwã jarasia:

–Codadua. Nañgara m̃ cacuaa.–

23 Mañbe uva bada edapeda ãcõrẽa bia b^Λada asia. Mañ uva bara ãdjirãza diasia. Jũmarãba dosidaa. 24 Mañne Jesuba jarasia:

–Nañgara m̃ oa erozoab^Λr^Λa. M̃ oadeba ãcõrẽba zocãrã ume bedea djiwidida b^Λb^Λr^Λa.† 25 Wārã arada m̃a jaraya: uva bara waa doẽa aba ãcõrẽba jũma idji ãberãrã pe erobeb^Λr^Λdaa. Mañbeb^Λr^Λ m̃a bārã ume uva bada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:30-35; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

26 Mañbe ãcõrẽ Bedeadebemada trããnapeda Olivo eyadaa wãsidaa.§ 27 Wãb^Λdade Jesuba jarasia:

–Nañ diamasi jũma bārãba m̃ra igaradia. ãcõrẽ Bedeade nãwã b^Λ b^Λa: “M̃a oveja wagabarira beab^Λr^Λde dji ovejara jãrãzoadia.”* 28 Barib^Λr^Λ m̃ra ãrẽbapeda bārã na wãya Galilea druadaa.–

29 Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Jũmarãba b^Λra igaradim̃ina m̃a igaraẽa.–

30 Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārã arada m̃a jaraya: nane diamasi eterre barima umé berui naẽna b^Λa barima ãbea m̃ra unucaada aya.–

31 Barib^Λr^Λ Pedroba wetara jarasia:

–M̃ beab^Λda sida b^Λra igaraẽa.–

Jũmarãba abarica jarasidaa.

Jesuba Getsemanine ãcõrẽa iwidida

Mateo 26:36-46; Luca 22:39-46

32 Mañbe Getsemani abadama jũẽne wãsidaa. Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–M̃a ãcõrẽa iwidib^Λr^Λmisa nama chũpanenadua.–

33 Mañbe Pedroda, Santiagoda, Juañ sida jĩga edesia. Idji sãwãinebemada jũmawãya crĩcha b^Λ bẽrã Jesura bio sopua besia. 34 Mañne jarasia:

–M̃ra sopuaba beub^Λr^Λ quĩrãca b^Λa. Nama panenadua. M̃ daucha zocai pananadua.–

* 14:21 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaia 52:15deba aba 53:12daa. † 14:24 Bedea djiwidi. Jeremia 31:31-34. ãcõrẽa naãrã israelerã ume bedea b^Λsia (Exodo 24:6-8). ‡ 14:25 Uva bada wayacusa doya. Griego bedeade mañba idjaba jara b^Λa: “Uva ba djiwidida doya.” § 14:26 Mañ ewari dromane ne codi naẽna Salmo 113deba aba 114daa trããbadjidaa. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trããbadjidaa. * 14:27 Zacaria 13:7.

³⁵ Mañbe Jesura wagabe wãpeda barru cobepeda Ācōrēa iwidisia quĩrã awara oi cawaya. ³⁶ Nãwã jarasia:

–Zeza, b̃a ne jũmada poya oida b̃a. M̃ra idu bia mĩgabirãdua. Barib̃a m̃a quĩrã b̃a quĩrãca orãdua. Odua b̃ab̃a quĩrã b̃a quĩrãca.–

³⁷ Jesu jēda zeb̃a de unusia ādjira cãĩ pañda. Pedroa jarasia:

–Simoã, b̃a ȳcãrē cãrēã cãĩ b̃a? ȳNi hora aba bida poya zocai baēca?

³⁸ Bārãra dau ̃b̃a beadadua. Ācōrēa iwididadua m̃a igarada amaaba. M̃a cawa b̃a bārãba biada o quĩrã pañda. M̃awãmĩna naã djarade ̃b̃aẽ paña.–

³⁹ Jesura wayacusa wãpeda idjia naãrã iwididara Ācōrēa iwidisia. ⁴⁰ Mañbe idji ume nĩbabadarãmaa zeb̃a de wayacusa cãĩ pañda unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nũpanasidaa. Mañne cawadaẽ basia Jesua sãwã jaradida.

⁴¹ Barima ũbea m̃awã ādjimaa zeb̃a de Jesuba jarasia:

–Bārãra ȳwadi bida cãĩ pañca? ȳWaaēa! M̃a ewarira jũesia. M̃a, Naã Djara Edadara ēberã cadjiruarã j̃wade beb̃a. ⁴² Piradr̃adua. Wãnia. Jari urua m̃a jidabira.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Luca 22:47-53; Juañ 18:2-11

⁴³ Jesu wadi bedea b̃a de Judada zesia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basia. Zocãrã ēberãrãda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirãra sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarãba, dji dromarã bida diabuepedadarã basia. ⁴⁴ Dji jidabiya b̃a b̃a ādjia jaradoasia sãwã oida Jesuda cawadamãrēã. Nãwã jarasia:

–M̃a uridarrade isōb̃a de Jesua. Idjida jidapeda bio j̃a ededadua.–

⁴⁵ Mañbe Judara Jesu caita wãpeda jarasia:

–ȳJaradiabari, Jaradiabari!–

M̃awã jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁴⁶ Ara mañda idji ume zepedadaba Jesura jidasidaa. ⁴⁷ Mañ carea Jesu ume nĩbabari ab̃a b̃a idji djōbada necoda ēũta edapeda sacerdote dji droma nezoca c̃w̃a de tatasia.

⁴⁸ Mañne Jesuba ādjirã jarasia:

–Bārãra ȳcãrē cãrēã neco bara, bacuru bara m̃ra jãwã jidade ze paña? ȳM̃awãra m̃ra ēberã minijichiaca? ⁴⁹ M̃a ewariza Ācōrē de droma dajada bārã jaradia basia. ȳCãrē cãrēã m̃ra mama jũmarã daide jidadaẽ basi? Barib̃a nãwã o paña Ācōrē Bedeade b̃a b̃a m̃awãida b̃a b̃erã.–†

⁵⁰ M̃awã b̃a de Jesu ume nĩbabadarãba idjira beesidaa. Jũmarãda m̃rũ w̃ab̃a s̃idaa. ⁵¹ Barib̃a cũdra ab̃a de Jesu caidu w̃asia. Mañ cũdrara borobaba añēb̃ari nĩbasia. M̃awã b̃a de idji sida jidasidaa. ⁵² Barib̃a idjia borobara w̃eatapeda ācada m̃rũ pira w̃asia.

Jesu dji dromarã quĩrãpita bada

Mateo 26:57-68; Luca 22:54-71; Juañ 18:12-24

⁵³ Mañbe Jesura sacerdote dji dromaara b̃a ma jida edesidaa. Mama jũma sacerdote bororãda, judiorã dji dromarãda, judiorã ley jaradiabadarã sida ābaa dji j̃are duanasidaa. ⁵⁴ Mañne Pedroa Jesu t̃m̃a ep̃e nĩda sacerdote dji droma dema jũesia. Dji de audu jũrã ca b̃a de eda Pedrora Ācōrē de dromanebema zarrarã ume t̃b̃a cã chũmesia.

⁵⁵ Mañne sacerdote bororãba, jũma dji dromarã bida ēberãrãda j̃a s̃idaa Jesudebemada biẽ jaradamãrēã. Idjira nēb̃ade b̃adapeda beabidida crĩchasidaa. M̃awãmĩna Jesu biẽ jaradida neẽ basia. ⁵⁶ Zocãrãba sewadeba Jesura biẽ jarasidaa, barib̃a ādjia jarapedadara abari quĩrãca baẽ basia.

⁵⁷ M̃awã paña ̃c̃a b̃a piradr̃adapeda sewadeba jarasidaa:

† 14:49 Isaia 53:12.

⁵⁸–Daiba ũrĩsidaa idjia nãwã jarabara: “Ëberãrãba opedada Æcõrẽ de dromada mĩa ãrĩa, baribara ewari ũbea babara de mĩa dewarada oya ëberãrãba odaeda.”†

⁵⁹ Mãwãmĩna ãdjiza mãnebema jarapedadara quĩrã awara basia. ⁶⁰ Mãbe sacerdote dji dromaara bara esi nũmepeda Jesua iwidisia:

–Naĩgãrãba bara biẽ jara pana. Ædjia jara pana ẽwãrãca? ẽBã ni cãrẽ sida panuẽca?–

⁶¹ Jesura chupea besia. Panuẽ basia. Mãwã bade sacerdote dji dromaara baba wayacusa Jesua iwidisia:

–ẽBãra Æcõrẽba edra edabari diai jaradaca? ẽBãra dadjia bia jarabada Æcõrẽ Warraca?–

⁶² Jesuba panusia:

–Mãẽ, mĩa. Bãrãba mĩ, Naĩ Djara Edadara ununia Æcõrẽ ne jũma poya bã jãwa araare chũmada idjaba jãrãrãne zebara. –S

⁶³ Mãne sacerdote dji dromaara bã quĩrũbarãba idjia jã bara cõatapeda jarasia:

–ẽCãrẽ cãrẽã dewarada jara idji biẽ jaramãrẽã? ⁶⁴ ẽBãrãba ũrĩsidaa idjia Æcõrẽda biẽ jara bada! Jãlbe bãrãmarã ẽdjira sãwã odi?–

Mãne jũmarãba jarasidaa Jesura bedede bã carea beadida pana.

⁶⁵ Mãbe ãcara Jesura dau idosidaa idjaba idji quĩrã baradapeda chĩbadjidaa. Chĩnapeda jarabadjidaa:

–ĩÆcõrẽneba jaradua caiba bara chĩsida!–

Mãwã duane Æcõrẽ de dromanebema zarrarãba Jesura jidadapeda puobadjidaa.

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-75; Luca 22:56-62; Juaĩ 18:15-18, 25-29

⁶⁶ Pedro mã de droma duda baside sacerdote droma nezocawẽrãda aba zesia. ⁶⁷ Mãl wẽrãba idjira tara cã chũmada unusia. Aca nũmepeda jarasia:

–Bãra Jesu Nazaredebema ume nĩbasia.–

⁶⁸ Mãne Pedroba nãwã mẽrãsia:

–Mĩa jãl ëberãra unucaa. Mĩa adua bã bã cãrẽda jara bada.–

Mãwã jarapeda Pedrora de audu jũrã ca bade dji edrabadamaa wãsia. Mãne eterreda berusia.* ⁶⁹ Wayacusa nezocawẽrãba Pedrora unupeda dji arima duanarãa jarasia:

–Za bada ãdjidebema.–

⁷⁰ Pedroba mãwã ũrĩpeda wayacusa mẽrãsia. Dãrãẽne arima duanaba wayacusa Pedroa jarasidaa:

–Wãrãda bara ãdjidebema. Bãra Galileadebemada jãwã bã. Ædji quĩrãca bedebaria.–†

⁷¹ Pedroba jarasia:

–ĩMĩa sewada jaraibara Æcõrẽba cawa oya! Wãrãneba jaraya: bãrãba jara pana ëberãra mĩa unucaa.–

⁷² Mãwã bade eterreda wayacusa berusia. Ara mãne Pedroba quĩrãnebasia Jesuba jaradara: “Eterreda barima umẽ berui naẽna bã barima ũbea mãra unucaada aya.”† Pedroba mãnebema crĩchabarãde dãrã jĩãsia.

† 14:58 Juaĩ 2:19-22. § 14:62 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. * 14:68 Mãne eterreda berusia. Griego bedede ãcara cartade mãra neã. † 14:70 Ædji quĩrãca bedebaria. Griego bedede ãcara cartade mãra neã. † 14:72 Marco 14:27-31.

15

Jesu Pilato quĩrãpita edepedada

Mateo 27:1-2, 11-14; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Āsabodode sacerdote bororãra, judiorã dji dromarãra, judiorã ley jaradi-abada sida ābaa bedea ausidaa Jesura Pilatoma ededi carea.* Ara mañda Jesura jawa jã edesidaa. ² Pilatoba Jesua iwidisia:

–¿Bada wãrãda judiorã boroca?–

Jesuba panusia:

–Mãe, baa mãwã jara baa.–

³ Mañne sacerdote bororãba ne zocãrãneba Jesura biẽ jarasidaa. ⁴ Mañ bẽrã Pilatoba waya Jesua iwidisia:

–Ũrĩdua, ãdjirãba baa ne jũmaneba biẽ jara duanã. ¿Baa panuẽca?–

⁵ Baribarã Jesuba mañ sida panuẽ basia. Mañ bẽrã Pilatoba cawa crĩchaẽ besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Luca 23:13-25; Juañ 18:38–19:16

⁶ Poaza judiorãba mañ ewari droma o panãne Pilatoba preso beada aba êdra bãbadjia. Ādjirãba iwidibãdada êdra bãbadjia. ⁷ Mañne ãberã Barrabã abadada basia. Mañ Barrabãra idjiare bearã sida puru quĩrũbigasidade mã beasidaa. Mañ bẽrã preso panasidaa. ⁸ Mañne zocãrã judiorãda Pilatoma zedapeda iwidĩ duanesidaa idjia poaza obarida omãrẽã. ⁹⁻¹⁰ Pilatoba cawa basia sacerdote bororãda Jesu ume biẽ duanã bẽrã idjira jida diasidada. Mañ carea dji ãberãrã powua nũmãa iwidisia:

–¿Bãrãba quĩrã panãca mã za bã judiorã borora êdra bãida?–

¹¹ Mañne sacerdote bororãba dji powua nũmãa nãwã jarasidaa: “Pilatoa jaradadu Barrabãdra êdra bãmãrẽã.” ¹² Mañ carea Pilatoba wayacusa ãdjirãa iwidisia:

–Mãwãrã bãrãba judiorã boro abadara ¿mã sãwã oi?–

¹³ Mañne ãdjirãba jĩgua jara duanesidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁴ Pilatoba iwidisia:

–¿Cãrẽ cãrẽ mãwã oi? ¿Idjia cãrẽ cadjiruada osi?–

Mãwã bedea bãde ãdjirãba wetara bãga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁵ Pilatorã ãberãrã ume biẽ be amaaba Barrabãdra êdra bãsia. Baribarã Jesura soaba ubipeã sordaorã diasia crude cachi beadamãrẽã.

¹⁶ Ara mañda sordaorãba Jesura ãdji de droma Pretorio abadade eã edesidaa. Mama waabema sordaorãda trãsidaa. ¹⁷ Mañbe djio pursupursua bãda Jesua jãbisidaa. Borobari arã cadada idji borode wẽãju bãsidaa.

¹⁸ Mañbe jĩgua jara duanesidaa:

–¿Bio bia baa, judiorã boro!–

¹⁹ Idji borode bacuruba ubadjidaa idjaba dau idobadjidaa. Chĩrãborode copanesidaa idjira wãrãda bio waya panã quĩrãca. ²⁰ Idjira ipida biẽ jaradapeda mañ pursupursua bã jãbipedadara wẽãsidaa. Wẽãnapeda idjia jã bãdada wayacusa jãbisidaa. Mañbe crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi bãpedada

Mateo 27:32-44; Luca 23:26-43; Juañ 19:17-27

* **15:1** Pilato. Romanorã boro Tiberio abadaba Pilatorã Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorã bororãba Jesura Pilatoma edesidaa ãdjia preso bearã beacara panã bẽrã. Aba romanorãba mãwã odida panasidaa.

²¹ Jesu puru dajadaa edesidade ēberā Simoā abadada Jerusaleānaa zebra basía. Alejandroba Rupo bida maā Simoāra ādji zeza basía.† Idjira Cirene purudebema basía. Sordaorāba idjia Jesu crura ataubisidaa.

²² Māwā Jesura ējūā Golgota abadamaa edesidaa. Golgota trāba jara bāa Boro Bawarā. ²³ Mama uva ba asea mirrada pueradada Jesua disidaa pua droamārēā. Baribarā Jesuba doē basía. ²⁴ Maābe crude cachi basidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuada jā badara sāwā jedecadi cawaya.

²⁵ Jesu crude cachi basidade āmādaū ātā basia. ²⁶ Maāne beduada cachi jira basidaa cawabidi carea idjira cārē cārēā beabadada. Nāwā bā basia: “Judiorā Boro.” ²⁷ Idjaba ne drabadada umé Jesu caita crude cachi jira basidaa, aba idji jawa araare, aba idji jawa acāare. ²⁸ Māwāsia Ācōrē cartade jara bā quīrāca. Nāwā jara bāa: “Idjira ēberā cadjirua quīrāca beasidaa.”‡

²⁹⁻³⁰ Maāne ācārā ēberārāda caita wānapeda boro ārātā ārātādapeda Jesua nāwā biē bedeadajidaa:

–Ājāā, bāa Ācōrē de dromara ārīpeda ewari ūbeade wayacusa poya oibarā, jara baduba ēdrādua! jāā crudeba udaa zedua!–

³¹ Abari quīrāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesura ipida biē jarabadade nāwā jarabadajidaa:

–Idjia dewararāda carebasia, baribarā ara iduba poya ēdrāēā.§ ³² Māwāra ċidjira Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradaca? ċIdjira Israeldebema boroca? Jāā crudeba udaa zeida bāa dairāba cawadapeda ījāni carea.–

Maāne Jesu caita crude cachipedada bida abari quīrāca biē jarasidaa.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Luca 23:44-49; Juañ 19:28-30

³³ Umatipa āmādaura quisia.* Maāba naā ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ³⁴ Hora ūbea badacarea Jesuba jīgua jarasia:

–Eloi, Eloi, ċlama sabactani?–

Maā arameo bedeba jara bāa: “Mā Ācōrē, mā Ācōrē, ċcārē cārēā māduba beesi?”

³⁵ Maā bedea ūrībādade ācārā mama caita duanāba jarasidaa:

–Ūrīnada, idjia Elíada trā bāa.–

³⁶ Ara maāda aba pira wāpeda uva ba oreguada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jāpeda Jesua diasia domārēā. Maābe dji ēberāba jarasia:

–Jāānada; acāēia Elíaba idjira udaa bāde zei cawaya.–

³⁷ Maāne Jesura mīādua biapeda īyādrasia. ³⁸ Ara māwābarāde Ācōrē de dromane eā wua eatā jira bāda ēsidra ātāba eāa cōā dogosia.† ³⁹ Romanebema sordaorā boro Jesu quīrāpita bāba idji māwā beubarā unuside jarasia:

–Wārāda naā ēberāra Ācōrē Warra basía.–

⁴⁰ Maāne ācārā wērārāba tāmāba acā duanasidaa. Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Salomé sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. Santiago Tēābema abadaba, Jose bida maāgā Mariara ādji papa basía. ⁴¹ Jesu Galileade baside maā wērārāba idji ume nībasidaa idjaba careba panasidaa. Arima dewara wērārāda baraasia Jesu ume Jerusaleānaa wāpedadada.

Jesu tabaripedada

Mateo 27:57-61; Luca 23:50-56; Juañ 19:38-42

† **15:21** Romano 16:13. ‡ **15:28** Isaía 53:12. Griego bedeadē ācārā cartade versículo 28 neāa. § **15:31** Carebasia. Griego bedeadē bā bāa “ēdrā edasia.” * **15:33** Amos 8:9-10. † **15:38** Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15.

42-43 Nurēma ānāūbada ewari basía. Mañ ewari carea judiorāra ne o panasídaa. Queubodode Jose Arimatea purudebemada Pilatoma wāsia. Mañ Josera judiorā bororānebema basía. Jūmarāba idjira bio bia unubadjídaa. Idjia jāā babadjia Ācōrēba jūmarāda pe erobamārēā. Ne waya neē Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidisia t̄b̄ari carea. 44 Mañne Pilatoba cawa crīchaē basía sāwā Jesura isabe beusida. Mañ carea sordaorā boroda tr̄xpeda iwidisia Jesura wārāda beusi cawayā. 45 Sordaorā boroba wārāda beusíada ada bērā Pilatoba Josea Jesu cacuara idu edebisia. 46 Joseba borobada nēdopedā Jesu cacuara crudebemada uđaa b̄apeda mañ borobaba b̄arā b̄asia. Mañbe mōjē uria corodade eđa b̄apeda mōgara waīb̄alaba uriara jūātr̄a b̄asia. 47 Maria Magdalenaba, Jose papa Maria bida ac̄a panasídaa Jesu cacuara mama b̄ab̄adada.†

16

Jesu ārēbada Ācōrē nezocaba jarada
Mateo 28:1-10; Luca 24:1-12; Juañ 20:1-10

1 Ānāūbada ewari jōnacarea Maria Magdalenaba, Santiago papa Mariaba, Salomé bida querada nēdosídaa Jesu cacuara p̄ar̄adi carea. 2 Nabema ewari domianebe mane diapeda ara āmādaū odjab̄ar̄ade ādjira Jesu t̄b̄aripedadamaa wāsídaa. 3 Mañne nāwā jara nībasídaa:

–Dadjira eđa wāni carea ĳjāā mōgara waīb̄ala uria jūātr̄a b̄ara caiba āyā b̄ai?–

4 Barib̄ar̄a ara ac̄ab̄adade unusídaa mōgara waīb̄alaba orrocawa cob̄ada. 5 Ara mañda uriade eđa wāsídaa. Eđa wāb̄adade cūdrada unusídaa. Idjia drasoā jā b̄ara totroa querasia. Ādji jāwa araare chūmasia. Idji carea wērārāra dauperasídaa. 6 Mañ cūdraba ādjía jarasia:

–Dauperarānada. Bārāba Jesu Nazaredebemada crude cachipedadada jāra pan̄a. Idjira ārēbasia. Idji b̄apedadamaa ac̄ad̄ada. Nama b̄lēa. 7 Jāābe idji ume nībapedadarāmaa wānada. Pedroa, waabemarāa bida jarad̄ada Jesura ādji na Galilea druad̄aa wāb̄ar̄ada. Jāma idjira ununia idjia naēna jarada quīrāca.–*

8 Mañne daupera pan̄aba cacua ure nūpanasídaa. Ara mañda wērārāra Jesu cacua t̄b̄aripedada uriadeba pira wāsídaa. Ne waya pan̄a bērā ni ab̄ala bedeadaē basía.†

Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubida
Juañ 20:11-18

9 Jesura diapededa nabema ewari domianebe mane ārēbapeda naārā Maria Magdalena unubisia. Mañ wērānebemada Jesuba naēna jairāda siete āyā jārecuasía. 10-11 Mañbe Mariara Jesu ume nībapedadarāmaa wāsia. Idji jūēside ādjirāra wadi sopuaba jāā panasídaa. Māwā pan̄ane Mariaba ādjirāa jarasia Jesura zocai b̄ada unusida. Māwā ūrīb̄adamīna ījānaē basía.

Jesuba dewara umé pan̄a ara idjida unubida
Luca 24:13-35

12 Māwānacarea Jesu ume nībapedadarāda umé puru dajada nībasídaa. Mañgarāa Jesuba ara idjida quīrā awara unubisia. 13 Ādjira jēda wānapeda waabemarāa jarasídaa. Māwāmīna wadibida ījānaē basía.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida
Mateo 28:16-20; Luca 24:36-44; Juañ 20:19-23

† 15:47 Jose. Mañga Josera Arimateadebemaēa, ātebar̄a Santiago Tēābema abada ume dji djaba basía. Marco 15:40; 16:1. * 16:7 Marco 14:28. † 16:8 Griego bedeade ācar̄a cartade Marcoba b̄adara namabe b̄aa. Versículo 9deba aba 20daa neēa.

¹⁴ Māwānacarea Jesuba edadarā once pan^Λ ne co chūpanasidade ara idjida unubisia. Ādji caw^ΛΛ^Λ zareadeba ĩjānāē panana carea quēāsia. Idji ārēbada unupedadaba ādjirāa jarasidamīna ĩjānāē panasidaa.

¹⁵ Maļbe Jesuba ādjirāa jarasia:

–Drua beaza wānapeda bedea bia mñebemada jūmarāa jaradadua. ¹⁶ Maļ bedeada ĩjāsidadara idjaba borocuesidadara Ācōrēba ēdr^Λ edaya. Barib^ΛΛ^Λ maļ bedea ĩjāēra idjia cawa oya. ¹⁷ Mā ĩjā beaba naļg^Λda odia Ācōrē^ΛΛ^Λ eropan^Λda unubidi carea: mā trāneba jairāda āyā j^Λretadia idjaba adua pan^Λ bedeade bedeadia. ¹⁸ Dama arada ādji j^Λwaba jidadia. Nēārā dadjia beabarida dodib^ΛΛ^Λ maļba biē oēa. Idjaba cacua biē beara ādji j^Λwa ārā b^Λb^Λadade biacuadia.–

Jesu bajānaa wāna

Luca 24:50-53

¹⁹ Māwā jaradacarea dadjirā Boro Jesura Ācōrēba ātaa bajānaa edesia. Mama Ācōrē j^Λwa araare chūmesia. ²⁰ Maļbe Jesuba edadarāba idji bedeara ādji wāb^Λdaza jarasidaa. Dadjirā Boroba ādjirāa carebasia. Ne ununaca obi b^Λdeba cawabisia ādjia jara pan^Λra wārā arada.

LUCA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA LUCABA BΛDA

Nañ cartara Lucaba bΛsia. Idjira griego basica bΛa. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara bΛa Lucara Paulo ume nñbasida. Mateoba, Marco bida ãdjiza carta Jesucritodebema bΛpedadacarea Lucaba nañ cartara bΛsia.

Lucaba nañ cartara ëberã dji droma Teopilo itea bΛsia cawamãrẽã Jesudebema idjía jaradiapedadara wãrãda (1:1-4). Lucaba waabemarã cãyãbara ebudaara bΛsia Borocuebari Juañ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebema sida (2:1-52). Mañare bΛ bΛa Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drõã nañnabemarã trãda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mĩã sã badadebemada (4:1-13). Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea druade jaradia nñbadadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wãbΛrΛde jaradia badadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jĩrũare bΛ bΛa Jesu Jerusaleñne mãwãnanebemada: Jerusaleñ puru carea jĩãnada, crude beapedadada, ãrẽbadada, idjaba idji ãjã bearã quĩrãpita bajãnaa wãnada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda bΛsia ãcõrẽba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarã idjimaa jẽda zebΛdarãda ãdrΛ edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). Barima zocãrã bΛsia cadjirua obadarã Jesuba quĩrã djuburiadada: judiorãda, judiorãẽda, Samariadebemarãda, ne neẽ quedeada, Romanebema boro itea parata jarΛ pebadarã sida.

Luca cartade ebuda bΛa wẽrãrã sida Jesuare panasidada. BΛ bΛa Elisabedebemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26deba aba 2:52daa), Ananebemada (2:36-38), idjaba Jesu carebabadarãnebemada (8:1-3). Mañ awara wẽrãrãba idji ãrẽbadadebemada naãrã cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa bΛ diabueda

¹ ãcõrẽba dadjirã tãẽna odadebemada zocãrãba bΛ quĩrĩãsidea. ² Jũma mañ oda unupedadaba nẽbΛrΛsidea idjaba jaradiasidaa. Dji carta bΛpedadaba mañda bΛsidea. ³ BΛ dji droma bΛ Teopilo, mñã bida jũma mañ mãwãnada bio quĩrãcuiteda iwidida bẽrã, mñmaarã bia bΛa bΛ itea aride bΛ diabueida. ⁴ Mãwã bΛa cawaya bΛa jaradiapedadara wãrãda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

⁵ Herode Judea druadebema boro baside sacerdote Zacariada basia.* Mañ Zacariara sacerdoterã idji ume trajabada sida Abíarã abadjiidaa.† Dji quima Elisabera Aaroñ ëberãrãneba yõna basía. ⁶ ãdjira umena ãcõrẽ quĩrãpita jipa panasidaa. ãcõrẽba obi jarađara jũma ãjã o panΛ bẽrã biẽ jaradi neẽ panasidaa. ⁷ BaribΛrΛ Elisabera warra toca bada bẽrã warra neẽ panasidaa. Mañ awara bio drõãda panasidaa.

⁸ Mãwã panΛne Zacaria ãcõrẽ de dromane trajai ewarida jũesia. Mañ bẽrã idjira, waabema sacerdoterã idji ume trajabada sida ãcõrẽ quĩrãpita traja panasidaa. ⁹ Mañne sacerdoterãba obada quĩrãca ne jemenesidaa caiba ãcõrẽ de dromane eda incienso querada bá diaida bΛ cawaya. Mañne Zacaria trãda odjasia.

* **1:5** Herode. Mañ Herodera “dji Droma” abadaa. † **1:5** Abía. 1 Cronica 24:10.

¹⁰ Incienso quera bá diai horada jũena bẽrã Zacariara eda wãsia.† Maĩne puruba dajadaare Ācõrẽa iwididi panasidaa. ¹¹ Mãwã bade bajãnebema nezocada quera bá diabada jawa araare odjasia. ¹² Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crĩchaẽ basía. ¹³ Baribara bajãnebema nezocaba jarasia:

–Ne wayarãdua. Baa Ācõrẽa iwididi badara idjia ũrĩa. Ba quima Elisabeba warrada toya. Idji trãra bɔdua Jua. ¹⁴⁻¹⁵ Maĩ warra carea zocãrã basridadia. Idjira Ācõrẽ quĩrãpita dji droma bai bẽrã ba sida bio basrida baya. Uva ba aseada, itua sida doca baya. Biteda bebã ewarideba Ācõrẽ Jaurera idji ume baya.‡ ¹⁶ Idjia zocãrã israelerã Ācõrẽmaa jẽda zebiya. ¹⁷ Elíaba erobada jaureda, baba sida ba warraba erobaya. Maĩneba idjira dadjirã Boro na wãya dji zezada adji warrarã ume ibiabi carea.* Maĩ awara ijãnaẽ bea sida carebaya jipa beaba crĩchabada quĩrãca crĩchadamãrẽã. Mãwã carebaya puruba dadjirã Borora bia edadamãrẽã.–

¹⁸ Maĩne Zacariaba bajãnebema nezocaa iwidisia:

–¿Mã sãwã cawai baa jara bara wãrãda? Mãra bio drõãda baa. Mã quima sida djorada baa.–

¹⁹ Bajãnebema nezocaba Zacaria jarasia:

–Mãra Gabriel, Ācõrẽ nezocaa. Idjia mãra bamaa diabuesia mã bedea biada jaramãrẽã. ²⁰ Mã jara bara Ācõrẽba bada ewaride wãrãda mãwãya. Baribara ijãnaẽ bẽrã bara quĩrãme cara beya aba ba quima warra tobãrãda.–

²¹ Maĩmisa ëberãrãba dajada jã panasidaa. Adjia cawadaẽ panasidaa sãwãrã Zacariara jãcua eda dãrãbãrãda. ²² Mãwã bade idjira dajadaa zesia baribara poya bedeaẽ basía. Quĩrãme cara beda bẽrã ababe sãyãneba bedea basia. Maĩba ëberãrãba cawasidaa Ācõrẽba idjia ne unubisida.

²³ Idji Ācõrẽ de dromane trajai ewari jõnacarea Zacariara diguida wãsia. ²⁴ Mãwãnacarea idji quima Elisabera biogoa besia. Maĩ bẽrã Elisabera jedeco juesuma diguida besia. Nãwã crĩchasia: ²⁵ “Ācõrẽba mãra carebasia biogoa bemãrẽã. Jãwã bia odaba mã quĩrã perara ãyã basia. Ëberãrãba mãra waa biẽ jaradaẽa.”

Bajãnebema nezocaba Mariaa jarada

²⁶⁻²⁷ Elisabe sei jedeco biogoa bedacarea Ācõrẽba bajãnebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare purudaa diabuesia awẽrã umaquĩrã adua ba Mariamaa. Maĩ Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Josera Davideba zeda basía. ²⁸ Bajãnebema nezocara Mariama jũepeda nãwã jarasia:

–jMẽrã! Ācõrẽba bara bia erobaa.† Idjira ba ume baa.–

²⁹ Maĩ bedea ũrĩside Mariaba abeda cawa crĩchaẽ basía cãrẽ cãrẽã bajãnebema nezocara mãwã bedea bada. ³⁰ Maĩne bajãnebema nezocaba idjia jarasia:

–Maria, ne wayarãdua; Ācõrẽba bara careba baa. ³¹ Maĩ bẽrã bara biogoa bepeda warrada toya. Maĩ warra trãra bɔdua Jesu.‡ ³² Idjira dji droma baya idjaba Ācõrẽ dji dromaara baba idji Warraada aya. Ācõrẽba idjira israelerã boroda baya idji drõãenabema Davi bada quĩrãca. ³³ Idjira Jacobodeba yõpedadarã boroda baya. Ewariza adjirãra pe erobaya.–§

† **1:10** Incienso querada bá diaida ba. Exodo 30:34-38. § **1:14-15** Numero 6:1-5; Juece 13:2-5.

* **1:17** Malaquia 4:5-6. † **1:28** Ācõrẽba bara bia erobaa. Griego bedeaẽ acara cartade nãwã ba ba: “Ācõrẽba bada dewara wẽrãrã cãyãbara biara erobaa.” ‡ **1:31** Mateo 1:21. § **1:33** 2 Samuel 7:8,16.

³⁴ Mañne Mariaba bajãnebema nezocaa iwidisia:

–Mñra umaquĩrã adua b̃ada ħsãwã biogoa bei?–

³⁵ Bajãnebema nezocaba panusia:

–Ăcõrẽ Jaurera b̃amaa zepeda idji ʌb̃lara b̃ ume b̃aya. Mañ bẽrã idjia dia b̃ ʌ warra b̃ ʌa tob̃ar̃ada Ăcõrẽba idji Warraada aya. ³⁶ B̃ ʌ apipi Elisabe sida warra toya.* Djorada b̃amĩna idjaba warra tocaada abadamĩna sei jedeco b̃ ʌa biogoa b̃ada. ³⁷ Ăcõrẽba poya oẽra neẽa.–

³⁸ Mariaba panusia:

–Mñra Ăcõrẽ nezocaa. Bia b̃ ʌa b̃ ʌa jarada quĩrãca idjia oida.–

Mañbe bajãnebema nezocara idji quĩrãpitabemada wãsia.

Mariaba Elisabe ac̃ade wãna

³⁹ Mãwãnacarea Mariara isabe Elisabe purudea wãsia. Mañ purura Judea drua eyaida b̃ade b̃ ʌa. ⁴⁰ Mama Zacaria dede eda wãpeda Elisabea jarasia:

–jMẽrã!–

⁴¹ Elisabeba Maria bedea ũrĩb̃ar̃ade idji warra b̃iteda quirura domicasia. Ara mañda Elisabera Ăcõrẽ Jauredaba besia. ⁴² Mañne Mariaa nãwã jĩgua jarasia:

–B̃ara wãrãda dewara wẽrãrã cãyãbara Ăcõrẽba biara careba b̃ ʌa. B̃ ʌ warra sida Ăcõrẽba bio bia b̃aya. ⁴³ ħMñra cai m̃ Boro papaba jãwã ac̃ade ze b̃ara? ⁴⁴ Ara b̃ ʌ bedea ũrĩb̃ar̃ade warra m̃ b̃iteda b̃ara b̃asridaba domicasia. ⁴⁵ Ăcõrẽba jaradara wãrãda mãwãida ĩjãna bẽrã b̃ara bio bia b̃ ʌa.–

⁴⁶ Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba m̃a jaraya: Ăcõrẽra dji dromaa.†

⁴⁷ Ăcõrẽ m̃ ēdr̃a edabari ume m̃ra bio b̃asrida b̃ ʌa.

⁴⁸⁻⁴⁹ Idjia za quĩru nezocara bia ero b̃ ʌa.

Idiba ʌtaa jũmarãba jaradia Ăcõrẽ jũma poya b̃aba m̃ra bio careba b̃ada, m̃ itea ne wai b̃ ʌada o b̃ ʌ bẽrã.

j̃aba idjidr̃a Ăcõrẽa! ⁵⁰ Mañ bẽrã idji waya beara ewariza quĩrã djuburia b̃aya.

⁵¹ Ăcõrẽba idji ʌb̃adeba ne wai b̃ ʌada ocuasias.

Ara ādjiduba dji dromada crĩcha beara idjia memenebisias.

⁵² Dji droma beadara āyã b̃acuapeda dji edaara quedeada dji dromada b̃acuasia.

⁵³ Dji ne neẽ quedeaa ne jũma biada diasias, barib̃ar̃a dji ne bara beara j̃awa bari āyã wãbicuasias.

⁵⁴⁻⁵⁵ Idji nezoca Israel purura carebasias. Idjia Abrahãra, idjideba yõb̃adarã sida ewariza quĩrã djuburiaya dadji drõã naẽnabemarãa jarada quĩrãca.

⁵⁶ Mariara Elisabe dede jedeco ũbea b̃apeda diguidea wãsia.

Borocuebari Juañ toda

⁵⁷ Idji ewari jũẽside Elisabera warra tosia. ⁵⁸ Idji caita panabadaba, idji ēberãrã bida mañ ũrĩsidade idji ume b̃asridasidaa Ăcõrẽba bio quĩrã djuburiada bẽrã.

⁵⁹ Warra todacarea ocho ewari b̃ade ābaa dji j̃aresidaa warra cacuara wẽãgođi carea.‡ Mañne ʌc̃ar̃aba idji zeza tr̃ Zacariada b̃ quĩrã panasidaa.

⁶⁰ Barib̃ar̃a dji papaba jarasia:

–Mãwã tr̃ b̃adaẽa, āteb̃ar̃a idji tr̃ra b̃ad̃ia Juañ.–

⁶¹ Ādjirãba jarasidaa:

–ħCãrẽã mañ tr̃ra b̃adi? Bãrã ēberãrã tãẽna mañ tr̃ra neẽa.–

* **1:36** B̃ ʌ apipi. Griego bedeadẽ mañra ebuda b̃ ʌẽa. † **1:46** 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9. ‡ **1:59** Genesis 17:10-12.

⁶² Mañbe dji zeza Zacariaa sēyāneba iwidisiḁaa cārē trāda ḁ́ quĩrĩā ḁ́ cawaya. ⁶³ Mañ carea Zacariaba bacuru pewedeada enebisia. Mañgḁde nāwā ḁ́asia: “Idji trāra ḁ́ḁia Juañ.”

Mañ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē ḁ́asia. ⁶⁴ Ara mañne Zacariara quĩrāme cara ḁ́ḁada waya bedeasia. Ara mañda idjia Ācōrēba bia bedeasia.

⁶⁵ Jūma ādji caita panabadaba mañnebema ūrīsidade Ācōrē waya panḁba jūma Judea drua eyaida ḁ́ḁde nēḁḁḁḁbadjidaa. ⁶⁶ Jūma mañ ūrīpeḁḁdaba jarabadjidaa: “Māwā baibḁḁ, mañgḁ warrara dji droma baya.” Māwā jarasiḁaa Ācōrē ḁ́ḁara dji warra ume ḁ́ ḁ́rā.

⁶⁷ Zacariara Ācōrē Jauredeba bepeḁa nāwā bedeasia:

⁶⁸ ḁ́israelerā Ācōrēba bio bia ḁ́ḁa, idji ēberārā ēḁḁ edai carea ze ḁ́ ḁ́rā!

⁶⁹ Idji nezoca Davideba zedaḁa diabueḁḁḁḁ dadji Ēḁḁ Edabarida ḁ́amārēā. §

⁷⁰ Naēna Ācōrēba idjideba bedeabadarā mañnebemada jarabisia.

⁷¹ Idjia jarabisia jūma dadjirā dji quĩrūnebemada, dadjirā quĩrāma panḁnebema siḁa ēḁḁ edaida.

⁷² Māwā oya dadji drōā naēnabemarā quĩrā djuburiyada ada ḁ́rā idjaba ādjirā ume bede ḁ́ḁada jūma oyada ada ḁ́rā.

⁷³⁻⁷⁴ Idjia dadji drōāenabema Abrahañ jarasia dadjirā dji quĩrū jḁwaedabemada ēḁḁ ḁ́aida.

Māwā ne wayaa neē dadjirāba idjira poya ēpē panania.

⁷⁵ Dadjirā zocai panḁmisa idji quĩrāpita biya, jīpa nīḁḁia.

⁷⁶ Mañbe Zacariaba idji warraḁebemada nāwā jarasia:

Warra, ḁ́ra Ācōrē dji dromaara ḁ́ḁeba bedeabariada adia. ḁ́ra dadjirā Boro na wāya idji o jari carea.*

⁷⁷ ḁ́ḁa israelerā cawabiya sāwā Ācōrēba ādji cadjiruara quĩrādoapeḁa ēḁḁ edaida.

⁷⁸ Ācōrē quĩrāra bio waibḁḁ ḁ́ḁa. Dadji Ēḁḁ Edabarira bajāneba zeya ḁ́māḁau odjabari quĩrāca.

⁷⁹ Mañba dji pāīmane ḁ́eaa, dji beuḁi waya ḁ́eaa biḁa Ācōrēba cawabiya.

Idjaba dadjirā cawabiya sāwā idji ume necai pananida.

⁸⁰ Dji warrara warisia idjaba Ācōrē Jauredeba zarea ḁ́esia. Drōā ḁ́adacarea ējūā pōāsa ewaraga ḁ́ḁde ḁ́ḁde wāsia. Mama ḁ́abadjia aba jūmarā quĩrāpita bedeabḁḁ ewariḁaa.

2

Jesu toda ewari

Mateo 1:18-25

¹ Mañ ewariḁe Romanebema boro Cesar Augustoba idji jḁwaeda beara jūma juachabisia.* Mañ ḁ́rā jarasia puru āi beara ādji puruḁaa wānamārēā.

² Mañ ēberārā juachabiḁara idjia naārā obiḁa ḁ́asia. Mañ ewariḁe Cirenioda Siria druade dji boro ḁ́asia. ³ Mañne jūmarāda juachadāmārēā ādji puruza wāsiḁaa.

⁴ Mañ ewariḁe Josera Galilea druade Nazare puruḁe ḁ́abadjia. Idjira Davideba zeda ḁ́rā Judea druade Beleñ puruḁaa wāsia. Beleñra Davi topeḁada puru ḁ́asia. ⁵ Ādji juachadāmārēā idji quima bai Maria ume wāsia. Mañ ewariḁe Mariara biogoa ḁ́asia. ⁶ Beleñne panḁne Maria warra toi ewarira jūēsia. ⁷ Cāibada de bari ḁ́ra neē ḁ́rā idji warra iwina toḁara wuaba ḁ́rapeda animarā ne cobadaḁe coquirusia.

§ **1:69** 2 Samuel 7:12-13; Salmo 132:17. * **1:76** Malaquia 3:1. * **2:1** Idjia māwā obisia puru beaza idji itea paratara aride jḁḁ peḁi carea.

Bajãnebema nezoca oveja wagabadarãma odjada

⁸ Mañ diamasi oveja wagabadarãba ãdji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹ Cawaẽne bajãnebema nezocada ãdjima odjasia. Mañne ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroaba ãdjima bio ãnaga nũmesia. Mañ carea oveja wagabadara bio dauperasidaa. ¹⁰ Baribãrã bajãnebema nezocaba ãdjia jarasia:

–Ne wayarãnadua. Mãa bedea biada bãrãa jarade ze bãa. Mañ bedea carea jũmarãda bãsridadia. ¹¹ Idi Davi topedada puru Beleñne bãrã ãdrã edabarida tosidea. Idjira Critoa, dadjirã Boroa.† ¹² Naãgãdeba bãrãba cawadia mãa jarabãrãrã wãrãda: bãrãba mãa warra zaquera wuaba bãrã bãda animarã ne cobadade ununia.–

¹³ Ara mãwã jarabãrãde bajãnebema nezocarãda zocãrã odjasidaa. Jũma ãdjirãba ãcõrẽa nãwã bia bedeasidaa:

¹⁴ ¡ãcõrẽ ãtã bajãne bãra bio bia quirua! ¡ẽberãrã ãcõrẽba bia unu bãra nañ ãjũãne necai beadia!‡

¹⁵ Mañbe bajãnebema nezocarãra bajãnaa wãsidea. Ara mãda oveja wagabadarãba jarasidaa:

–Mãẽteara dadjirã Boroa cawabidara Beleñnaa acãde wãnia.–

¹⁶ Ara mãda wãbãrãsidea. Jũesidade Mariada, Joseda, dji warra zaque sida unusidaa. Warra zaquera animarã ne cobadade basia. ¹⁷ Mañ unupedacarea bajãnebema nezocaba warradebema jaradara ãdjia jũmarãa nẽbãrãsidea. ¹⁸ Oveja wagabadaba jara panã ãrĩsidea jũmarãba cawa crĩchadaẽ panesidaa. ¹⁹ Baribãrã dji papa Mariaba mãgãdebemada idji soðe jũma quĩrãcuita crĩcha babadjia. ²⁰ Oveja wagabadarã jẽda wãbãdada ãdjia unupedada carea idjaba ãrĩpedada carea ãcõrẽa bia bedeasidaa. Bajãnebema nezocaba jarada quĩrãca wãrãda jũma mãwãsia.

Jesu ãcõrẽ de dromanaa edepedada

²¹ Warra todacarea ocho ewari bãde dji warra cacuara wẽãgosidaa. Mañne idji trãra bãsidea Jesu, dji papa biogoai naẽna bajãnebema nezocaba jarada quĩrãca.

²² Warra toda carea dji papaba wagaida bã ewarira wagasia ãcõrẽba Moisea diada leyde bã bã quĩrãca.§ Mañ ewari jõnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusaleñnaa edesidaa ãcõrẽ quĩrãpita bãdi carea. ²³ Mãwã osidaa ãcõrẽ leyde nãwã bã bã bãrã: “Jũma warra iwinara ãcõrẽa diadida panã.”* ²⁴ Mañ awara ãcõrẽ quĩrãpita bia bei carea dji papaba puchirãda babue diabisia ãcõrẽ leyde nãwã bã bã bãrã: “Puchirãda wa putujuda umẽ diaida bãa.”†

²⁵ Mañ ewaride ẽberã Simeoã abadada Jerusaleñne basia. Mañ Simeoãra jipa basia idjaba ãcõrẽba jara bãra quĩrãcuita ãjã obadjia. Idjia jãã basia ãcõrẽba Israel puru sobiabi ewarida.‡ ãcõrẽ Jaurera idji ume basia. ²⁶ Naẽna ãcõrẽ Jaureba idjia cawabisia idji jaidai naẽna ãcõrẽba ãdrã edabari diai jaradara unuida. ²⁷ ãcõrẽ leyde bã bã quĩrãca odi carea djibarirãba Jesura ãcõrẽ de dromanaa edesidade ãcõrẽ Jaureba Simeoãra araa wãbisia. ²⁸ Simeoãba dji warra unuside bara edapeda ãcõrẽa nãwã bia jarasia:

† 2:11 Crito. Mãgara trãã, ãtebãrã griego bedeeaa. Arameo bedeeade jarabadaa “Mesías.” Jara bãa “ãcõrẽba ãdrã edabari diai jaradaa” wa “ãcõrẽba dadjirã Boroda bãmãrẽã bãda.” ‡ 2:14 ¡ẽberãrã ãcõrẽba bia unu bãra nañ ãjũãne necai beadia! Griego bedeeade mãra ebuda bãã. § 2:22 Levitico 12:1-8. * 2:23 Warra iwina. Exodo 13:2. † 2:24 Levitico 12:6-8. ‡ 2:25 Isaia 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3.

²⁹ Mā Boro, jāābeba^ΛΛ b^Λ nezocara idu necai beubidua b^Λa jara^Λda quĩrāca o^Λa bē^Λrā.

³⁰ B^Λa ēdr^Λ edabari diai jara^Λdara m^Λā unubisia.

³¹ B^Λa idjira b^Λasia jūma puru beaba ununamārēā. §

³² Idjira ānaa quĩrāca baya judiorāēba b^Λēdebemada cawa^Λdamārēā.

Idji carea b^Λ puru Israelera bia jara^Λdia.*

³³ Simeo^Λba ādji warradebema jara b^Λ ūrīsidade Jesu djibarirāba cawa crīchadaē basía. ³⁴ Maāne Simeo^Λba ādjira bia jara b^Λpeda Mariaa nāwā jarasia:

–Ācōrēba naā warrara diasia israelerā zocārā bia b^Λmārēā idjaba zocārā biē b^Λmārēā. Cawabiya idjira Ācōrēneba ze b^Λda, māwāmīna idjira biē jara^Λdia.

³⁵ Māwā zocārāba ādji sode mērā erobeara unubidia. Idjaba b^Λra bio sopua baya mīāsuba sub^Λda quĩrāca.–

³⁶ Arima Ācōrēneba bedeabari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yōna Panuel cau basía. Idjira djorada basia. Awērā quiruda quima edapeda siete poa b^Λde pēdra basía. ³⁷ Idji pēdra bedara 84 poa basia.† Ewariza āsa, diamasi bida Ācōrē de dromanaa wābadjia Ācōrēba bia jarai carea, ne codaca ewari oi carea idjaba Ācōrēba iwidī carea. ³⁸ Maā djorara Jesu djibarirā caita wāpeda Ācōrēba bia bedesia. Maābe Ācōrēba Jerusaleā puru ēdr^Λ edai ewari jāā beaa dji warra zaquedebemada bedesia.‡

³⁹ Ācōrē leyde b^Λ b^Λ quĩrāca jūma opeda^Λacarea Josera, Maria sida Galilea druade ādji puru Nazare^Λdaa jēda wāsidaa. ⁴⁰ Dji warrara cacua b^Λa warisia. Idjira bio ne cawasia idjaba Ācōrēba ne jūmane idjira careabadjia.

Jesu Ācōrē de dromane bada

⁴¹ Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleānaa wābadjidaa judiorā Egiptodeba ēdr^Λpedada quĩrānebabada ewari odi carea. § ⁴² Jesu doce poa baside ādjira wāsidaa maā ewari droma ba^Λdi carea jūma judiorāba obada quĩrāca. Jesu sida ādji ume wāsia. ⁴³ Maā ewari droma jōnacarea ādjira jēda wāsidaa. Barib^Λra ādji warra Jesura Jerusaleāne besia. Maāra ādjia adua panasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Crīcha panasidaa Jesura ēberārā tāēna nīda. Māwā ewari aba nībasidaa. Qewara idji j^Λr^Λsidade ādji ēberārā tāēna ununaē basía. Ara maāda jēda Jerusaleānaa Jesu j^Λr^Λde wāsidaa.

⁴⁶ Ewari ūbea bab^Λra^Λde idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāēna chūm^Λda. Ādjia jaradia pan^Λra ūrī basia idjaba ādjia iwidibadjia. ⁴⁷ Maāne ādjia iwidib^Λda^Λde idjia aride panubadjia. Jūma idji ūrī pan^Λba cawa crīchadaē panasidaa necawaadeba panu b^Λ bē^Λrā. ⁴⁸ Djibarirāba idji unusidade cawa crīchadaē basía. Dji papaba idjia iwidisia:

–Warra, ¿b^Λa cārē cārēā jāwā osi? ¿Cārē cārēā nama besi? Bio sopua pan^Λba m^Λā, b^Λ zeza bida b^Λra j^Λr^Λ panasidaa.–

⁴⁹ Jesuba panusia:

–Bārāba ¿cārē cārēā m^Λra j^Λr^Λ panasida? ¿Mā Zeza dede baida b^Λda adua pan^Λca?–

⁵⁰ Barib^Λra Jesuba jara^Λdara djibarirāba cawadaē basía. ⁵¹ Maābe Jesura ādji ume Nazare^Λdaa wāsia. Ādjia jarab^Λdara idjia jūma ījā obadjia. Jūma Jerusaleāne māwānara dji papaba bio quĩrācuia crīcha b^Λbadjia. ⁵² Jesura

§ 2:31 Isaía 40:5; 52:10. * 2:32 Isaía 42:6; 46:13; 49:6. † 2:37 Idji pēdra bedara 84 poa basia. Griego bedade ebuda b^Λēa. Λc^Λra^Λmaarā jara b^Λa Anara 84 poa basida. ‡ 2:38 Isaía 52:10. § 2:41 Exodo 12:1-27.

cacua ʌbʌa warisia idjaba ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa.

3

Borocuebari Juaʌnebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juaʌ 1:19-28

¹ Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro bʌde Poncio Pilatoda Judea druade dji boro basía. Herodeda Galilea druade dji boro basía.* Dji djaba Pelipeda Traconite druade idjaba Iturrea druade dji boro basía.† Lisaniada Abilene druade dji boro basía. ² Anáda idjaba Caipáda sacerdote dji dromarā basía.‡

Maʌ ewaride ējūā pōāsa ewaraga bʌde Ācōrēba Zacaria warra Juaʌa bedeasia. ³ Maʌ bēra Juaʌra jūma Jordaʌ do caita bearāa jarade wāsia ādji cadjiruara igaradapeḁa Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jaradisia māwā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Dji ījābʌdara idjia doeda borocuebadjia.

⁴ Jūma maʌgʌra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba naēna bʌda quīrāca:

Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga bʌde jīgua bedea bʌa:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadāmārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.

⁵ Jogoa beara jūma daucha ocuaya. Eya ʌtʌ beara, eya jēwedeā bea sida daucha ocuaya.

O jūrēā beara jipa jariya, o biē beara jūma biya ocuaya.

⁶ Māwā jūmarāba ununia sāwā Ācōrēba ēdʌ edabarida.§

⁷ Zocārā ēberārāda zebadjidaa Juaʌba borocuemārēā. Baribʌʌ Juaʌba ʌcʌʌa jarabadjia:

–Dama ēberārā, ¿caiba jarasi bārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida?

⁸ Bārāba o panʌneba unubidadua wārāda Ācōrēmaa zesidada. Crīcharānadua Abrahaʌ warrarā bēra Ācōrēba cawa oēda. Mʌa bārāa ebuda jaraya: Ācōrēba quīrīāibʌʌ za tabea mōgarara Abrahaʌ warrarā babicuaya. ⁹ Maʌ awara mʌa jaraya Ācōrēba zagarada erobʌa bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zaudacara tutacuapeḁa tʌbʌde batacuaya. Ara maʌ quīrāca Ācōrēba cadjirua obadarāda cawa oya.–

¹⁰ Maʌ carea ēberārāba idjía iwidibadjidaa:

–Māēteara daiiba ¿cārēda odida panʌ?–

¹¹ Juaʌba panusia:

–Cacuade jʌbada umé erobʌba dji neē quirúa aba diaida bʌa. Dji coi erobʌba dji coi neē quirúa diaida bʌa.–

¹² Māwā bʌde Romanebema boro itea parata jʌʌ pebadarāda borocuedi carea zesidaa. Maʌbe ādjia iwidisidaa:

–Jaradiabari, dairāba ¿cārēda odida panʌ?–

¹³ Juaʌba ādjia jarasia:

–Bārāba parata jʌʌ peḁida panʌ auḁu diabirānadua.–

¹⁴ Maʌne sordaorā arima duanʌba Juaʌa iwidisidaa:

–Dairāba ¿cārēda odida panʌ?–

Juaʌba panusia:

* **3:1** Maʌ Herodera Antipa trʌ jarabadjidaa. Idjidebemada bedea bʌa Mateo 14:1-10de, Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de. † **3:1** Maʌgʌ Pelipedebeḁa aba naʌ versículoḁe bʌ bʌa. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3de, Marco 6:17de, idjaba Luca 3:19de. Herode dji Droma abadara ādji zeza basía. Antipa ume dji djabarā basía. ‡ **3:2** Caipára Aná wigu basía. Anára sacerdote dromada basia poa 6deba aba 15daa. Caipára sacerdote dromada basia poa 18deba aba 36daa. § **3:6** Isaía 40:3-5.

–Bārã trajubari parata dia panΛneba necai beadedua. Waraga panΛneba djārã paratara jārīrānadua idjaba sewadeba djārã biē jararānadua.–

¹⁵ Arima duanΛba mañ ũrīside bio quīrācuīta duanesidaa cārēda sãwãī cawaya. Ara āduba nãwã crīcha panasidaa: “¿Juañra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca?”

¹⁶ BaribΛrΛ Juañba jūmarãa jarasia:

–Wārãda mñã bārãra baidoba borocue bΛa. BaribΛrΛ mñ cãyābara dji dromaara bΛda zeya. Idjia jīrūne jΛ bΛ ērãī carea mñra bia bΛēa. IdjiabΛrΛ Ācōrē Jaureda diaya.* BaribΛrΛ ĩjānãēbΛrΛ cawa oya.† ¹⁷ Ezoai careabemara idji jΛwade erobΛa porara dji ta umebemada āyã bΛi carea. Mañbe dji tara wagaya baribΛrΛ dji porara tΛbΛ uruade babueya.–

¹⁸ Ara mañ quīrāca ne quīrātanoaneba Juañba bedea bia dadji ēdrΛdidebemada jaradia bapeda jarabadjia ĩjānamārēã. ¹⁹ BaribΛrΛ Juañba Galileadebema boro Herodera quēābadjia idjia wērã erobΛ Herodía carea. Mañ Herodíara ara Herode djaba Pelipe quima basía. Mañ awara Juañba idjira quēābadjia ne jūma cadjirua o bΛ carea. ²⁰ Herodeba mañ cadjirua o bΛ awara nañgΛ cadjirua sida osia: Juañra preso bΛbisía idji quēã bΛ carea.‡

Juañba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11

²¹ Juañba ēberārã borocuecua baside Jesu sida borocuesia. Mañne Jesuba Ācōrēba bedeabΛrΛde bajãda ewasia. ²² Ewapeda Ācōrē Jaureda bajāneba puchirã quīrāca idji ãrã zesia. Mañne Ācōrēba bajāneba edaa nãwã bedeasia:

–BΛra mñ Warra quīrĩã bΛa. BΛ carea mñra bio bΛsrida bΛa.–§

Jesu drõã naēnabemarã trã

Mateo 1:1-17

²³ Jesuba jaradia baside treinta poa basica bΛa. Ēberārãba idjira Jose warrada crīcha panasidaa. Josera Eli warra basía, ²⁴ Elira Matá warra basía, Matára Levi warra basía, Levira Melqui warra basía, Melquira Janai warra basía, Janaira Jose warra basía. ²⁵ Josera Matatía warra basía, Matatíara Amó warra basía, Amóra Nahuñ warra basía, Nahuñra Esli warra basía, Eslira Nagai warra basía. ²⁶ Nagaira Máha warra basía, Máhara Matatía warra basía, Matatíara Semei warra basía, Semeira Jose warra basía, Josera Juda warra basía. ²⁷ Judara Johanañ warra basía, Johanañra Resa warra basía, Resara Zorobabel warra basía, Zorobabelera Salatiel warra basía, Salatielera Neri warra basía. ²⁸ Nerira Melqui warra basía, Melquira Adi warra basía, Adira Cosañ warra basía, Cosañra Elmodañ warra basía, Elmodañra Ere warra basía. ²⁹ Erera Josue warra basía, Josuera Elieze warra basía, Eliezera Joriñ warra basía, Joriñra Matá warra basía. ³⁰ Matára Levi warra basía, Levira Simeoñ warra basía, Simeoñra Juda warra basía, Judara Jose warra basía, Josera Jonañ warra basía, Jonañra Eliaquiñ warra basía. ³¹ Eliaquiñra Melea warra basía, Meleara Mainañ warra basía, Mainañra Matata warra basía, Matatara Natañ warra basía, Natañra Davi warra basía.

³² Davira Jesé warra basía, Jeséra Obé warra basía, Obéra Boo warra basía, Boora Salmoñ warra basía, Salmoñra Naasoñ warra basía. ³³ Naasoñra Aminadá warra basía, Aminadára Arañ warra basía, Arañra Esroñ warra basía, Esroñra Paré warra basía, Paréra Juda warra basía. ³⁴ Judara Jacobo warra basía, Jacobora Isa warra basía, Isara Abrahañ warra basía, Abrahañra Tare

* **3:16** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedede bΛ bΛa: “Ācōrē Jaureba borocueya.” † **3:16** Cawa oya. Griego bedede bΛ bΛa: “Uruaba borocueya.” ‡ **3:20** Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28. § **3:22** BΛ carea mñra bio bΛsrida bΛa. Griego bedede mañba idjaba jara bΛa: “Mñã bΛda jΛrΛ edasia.”

warra basía, Tarera Naco warra basía, Nacora Seru warra basía. ³⁵ Serura Ragau warra basía, Ragaura Pele warra basía, Pelera Hebere warra basía, Heberera Sala warra basía. ³⁶ Salara Cainaã warra basía, Cainaãra Arpaxa warra basía, Arpaxara Seã warra basía, Seãra Noé warra basía, Noéra Lame warra basía. ³⁷ Lamera Matusaleã warra basía, Matusaleãra Enoco warra basía, Enocora Jaré warra basía, Jaréra Majalaleel warra basía, Majalaleelera Cainaã warra basía. ³⁸ Cainaãra Enó warra basía, Enóra Se warra basía, Sera Adaã warra basía, Adaãra Ācōrē warra basía.

4

Diauruba Jesu mĩã sē bada *Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13*

¹ Jesura Ācōrē Jauredeba b̄ada Jordaã dodeba jēda wāsia. Mañne Ācōrē Jaureba idjira ējũã pōãsa ewaraga b̄adaa edesia. ² Cuarenta ewari mama basia. Mañne diauruba idjira mĩã sē basia Ācōrēda igarabi carea. Mañ ewaride Jesuba ni cārē sida coē b̄a bēra jarra basia. ³ Māwā b̄ade diauruba Jesua nāwā jarasia:

–B̄ada wārāda Ācōrē warrab̄ar̄a, nañ mōgarada pañ babidua.–

⁴ Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nāwā b̄a b̄a: ababe ne co b̄adeba ēberāra zocai baēa, [āteb̄ar̄a jũma Ācōrēba jara b̄a ĩjā b̄adeba zocai baya].–*

⁵ Māwānacarea diauruba Jesura eya āt̄a b̄ade edesia. Mamaaba nañ ējũāne bea puruda jũma ac̄bitasia. ⁶ Mañne diauruba jarasia:

–Nañ ējũāne bea purura, mañ purude ne b̄ia bea sida jũma b̄a j̄awaeđa b̄aya. M̄re bēra m̄a dia quĩr̄iāb̄ar̄a diaida b̄a. ⁷ M̄ quĩr̄āpita ch̄r̄aborode cobepeda m̄a b̄ia bedeaib̄ar̄a m̄a jũma diaya.–

⁸ Barib̄ar̄a Jesuba jarasia:

–Satana, āyā wādua.† Ācōrē cartade nāwā b̄a b̄a: “Aba b̄ar̄a Boro Ācōrēab̄ar̄a b̄ia bedeadadua. Idjia jara b̄adr̄a ĩjā o pananadua.”–‡

⁹⁻¹⁰ Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleānaa edesia Ācōrē de droma boro āt̄ara b̄amaa. Mañbe jarasia:

–B̄ada wārāda Ācōrē warrab̄ar̄a, namaaba uđu j̄adr̄adua. Ācōrē cartade nāwā b̄a b̄a:

Ācōrēba idji nezocarāda b̄amaa diabueya carebadamārēã.

¹¹ B̄ara ādji j̄awade edadia b̄a j̄r̄ura mōgaraba puarāmārēã.§

¹² Barib̄ar̄a Jesuba jarasia:

–Idji bedeade nañ sida b̄a b̄a: “Bariduada orānadua b̄ar̄a Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–*

¹³ Māwā mĩã sē b̄apeda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beda *Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15*

¹⁴ Māwānacarea Jesura Ācōrē Jaure ab̄adeba b̄ada Galilea druadaa jēda wāsia. Jũma mañ druade idjira bio tr̄ã b̄agasia. ¹⁵ Judiorã dji j̄arebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia b̄abadjia. Mañ bēra jũmarāba idjira b̄ia jarabadjidaa.

* **4:4** Deuteronomio 8:3. Griego bedeade āc̄ar̄a cartade bedea corchetede b̄ara neēa. † **4:8** Satana, āyā wādua. Griego bedeade āc̄ar̄a cartade māra neēa. ‡ **4:8** Deuteronomio 6:13. § **4:11** Salmo 91:11,12. * **4:12** Deuteronomio 6:16.

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

¹⁶ Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Anāūbada ewaride idjia obari quĩrāca judiorā dji jarebada dede eda wāsia. Mañbe idjira piradrasia Ācōrē Bedeada nocoare lei carea. ¹⁷ Mañne Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada idjía diasidaa. Mañra ewara edapeđa nañ bedeada jarapeđa jĩgua lesia:

¹⁸⁻¹⁹ Ācōrē Jaurera mñ ume bla. Idjia mñra edasia dji ne neẽ quedeaa jaramārēã Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mñra diabuesia sopua beada sobiabicuamārēã,† jida edepedadarã ēdrādidã jaramārēã,

dauberrea beaa unubimārēã, djārã jawaeda mĩga beara bia bacuamārēã, idjaba jaramārēã Ācōrēba ēdra edai ewarira jũesida.‡

²⁰ Ledacarea cartara bārapeđa dji wagabaría diasia. Mañbe chũmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira acā duanasidaa. ²¹ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ bedeaba jara bāra idi bārã quĩrāpita māwābāra.–

²² Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia ba carea cawa crĩchadaẽ basía. Ara ādjiduba jara duanasidaa: “¿Idjira Jose warrada jāwã bāẽca?”

²³ Jesuba jarasia:

–Bārāba nañ bedeada mñla jaradia: “Nēārã diabari, ara badjida biabidua. Bla Capernauñne odara daiba ũrísidaa. Nama ba purude bida abarica odua.”–

²⁴ Mañ awara jarasia:

–Mñla bārāa wārāda jaraya: ni abaĀ Ācōrēneba bedeabarida ara idji druade bia edadacaa. ²⁵ Quĩrānebadadua, Elía basi ewaride Israel druade pēdra wērārāra zocārã panasidaa. Mañ ewaride poa ũbea ēsidra cue zeẽ bada bērã jarrabada zesia. ²⁶ Baribāra Ācōrēba Elíara ni abaĀ pēdra wērã Israeldebema carebade wābiẽ basía. Ātebāra pēdra wērã Sidoñ druade Sarepta purude bāmaa wābisía.§ ²⁷ Ara mañ quĩrāca Eliseo basi ewaride aida bara beada Israel druade zocārã panasidaa baribāra ādjirānebema ni abaĀda idjia biabiẽ basía. Ātebāra Siria druadebema Naamañda biabisía.–*

²⁸ Mañ ũrísidade jūma dji jarebada dede duanāra quĩrūbucasidaa. ²⁹ Ara mañda Jesura puru dajadaa errebari ededapeđa eya edaa tuca jira bāde batabuedi carea edesidaa. ³⁰ Baribāra Jesura ara ādji daidu necai wāsia.

Jesuba ēberã jai bara ba biabida

Marco 1:21-28

³¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade Capernauñ purudaa wāsia. Anāūbada ewaride idjia jaradia basía. ³² Bio cawa bādeba ebuđa jaradia ba bērã jūmarāba cawa crĩchadaẽ basía. ³³ Judiorā dji jarebada dede ēberã jai bara bāda basía. Cawaẽne idjia jĩgua jarasia:

³⁴ –¡Jesu Nazaredebema! ¿Cārẽ cārēã dairã mñã sē ba? ¿Dai biẽ baĩ carea zesica? Mñla cawa bla bāra caida: ¡Bāra Ācōrēba diabuedaa!–

³⁵ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdraɗdua.–

Ara mañda jaiba ēberāra egode baebipeđa ēdraɗsia. Baribāra mañ ēberāra ni cārẽ sida biẽ oẽ basía. ³⁶ Mañ unusidade jūmarāba cawa crĩchadaẽ basía. Ādjiza iwiđi duanesidaa:

† **4:18-19** Sopua beada sobiabicuamārēã. Griego bedeade ācāra cartade mañra neẽa. ‡ **4:18-19** Isaía 61:1-2; 58:6. § **4:26** 1 Rey 17:1-16. * **4:27** 2 Rey 5:1-14.

–Idji bedeaba ḡsāwā jāwā o ḡ? Idjia jarabara jairāba ḡjābadaa. Idjira ḡḡa ḡḡ bēḡ bedeabaraḡde jaira ēdracuabadaa.–

³⁷ Maḡ bēḡ idjira puru caita beaza bio trḡ ḡḡasia.

Jesuba Simoḡ Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

³⁸ Judiorā dji jarebada dedeba ēdrapeda Jesura Simoḡ dedaa wāsia. Mama Simoḡ pācōrēda bio cawa nūmasia. Maḡ carea Jesua bedea djuburiasidaa biabimārēā. ³⁹ Jesuba edaa acapeda dji cawamiara quēāsia. Ara maḡda cawamiara dugusia. Maḡbe wērāra piradrapeda ādjira ne cobisia.

Jesuba zocārā biabicuada

Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34

⁴⁰ Queubarade zocārā quīrātanoa cacua biē beada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji jawara ādjirā ḡḡḡ ḡpeda biabicuasias. ⁴¹ Ara maḡ quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdrabicuasias. Ēdrabada nāwā bia jarasidaa: “ḡḡara wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jarada ēdra edabarida. Maḡ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadamārēā.

Galileade jaradia nībada

Marco 1:35-39

⁴² Diapededa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. Baribara ēberārāba idjira jara panasidaa. Unusidade jarasidaa ādji purude bemārēā. ⁴³ Baribara Jesuba ādjia jarasia:

–Mā dewara puru beade jaradiaida ḡḡa Ācōrēra zebaraḡda ādji Boro bai carea. Maḡ bedea bia jaramārēā Ācōrēba mḡra diabuesia.–

⁴⁴ Maḡ bēḡ Jesuba judiorā druade dji jarebada deza jaradia wāsia.†

5

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

¹ Ewari aba Jesura amene droma Genesare abada icawa basia.* Maḡne Ācōrē bedea jaradia ḡḡ ūḡni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umē ū panasidaa. Maḡ jāba djibarirāba ādji beda jidabadada caita saḡa panasidaa. ³ Maḡne Jesura Simoḡ Pedro jābade badopedā jarasia quēsaarabe edemārēā. Maḡbe jābade chūmepeda jūma arima duanarāa jaradia besia. ⁴ Jaradiadacarea Jesuba Simoḡa jarasia:

–Jāḡbe ḡḡ jābara do quēsaara edepeda beda baridadua.–

⁵ Baribara Simoḡba panusia:

–Jaradiabari, दौरa diamasi beda bari panada ḡnadrāsidaa. Māwāmīna nī cārē sida jidadaē basia. Baribara ḡḡa māwā jara ḡḡ bēḡ ḡjāya.–

⁶ Ara maḡda ādjira beda barisidaa. Bio zocārā jidabada bēḡ dji beda jidabadara cōābāra basia. ⁷ Maḡ carea dewara jābade beada jawaba trāsidaa carebade zedamārēā. Zedapeda jābara umena bedaba birasidaa. Maḡba biru baebododa basia. ⁸⁻¹⁰ Simoḡ Pedroba idji ume panḡ bida beda zocārā jidapedada unusidade cawa crīchadaē basia. Idji ume panara Santiago idjaba Juaḡ basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Maḡne Simoḡra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

† 4:44 Judiorā druā. Griego bedede ḡcāra cartade Judea druada wa Galilea druada ḡḡ ḡḡa. * 5:1 Genesare amenera idjaba Galilea abadaa.

–Mā Boro, biara b_Λ b_Λra mā caitabemada āyā wāida, māra cadjirua obari bē_Λrā.–

Jesuba Simo_Λla jarasia:

–Dauperarādua, idiba ātaa b_Λra mā itea ēberā enebarida bēya.–

¹¹ Ādjirāba jābara doyaa enenapeda jūma amesidaa. Ma_Λbe Jesu ume wāsidaa.

Jesuba aida bara b_Λ biabida

Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44

¹² Ewari aba Jesura purude basia. Ma_Λne ēberā aidaba jūma bira b_Λda jūēsia.[†] Ma_Λ ēberāba Jesu unuside idji quīrāpita chīrāborode b_Λrru cobepeda nāwā quīrā djaburiada iwidisia:

–Mā Boro, b_Λa quīrīā b_Λb_Λr_Λ, māra poya biabida b_Λa.–

¹³ Ma_Λne Jesuba j_Λwa ār_Λ b_Λb_Λr_Λde jarasia:

–Māwā o quīrīā b_Λa. jBiadua!–

Ara ma_Λda aidara anisia. ¹⁴ Ma_Λne Jesuba idjīa jarasia:

–B_Λ biadara ni ab_Λla jararādua. Āteb_Λr_Λ sacerdotemaa wādua b_Λra biasida unumārēā. Jā_Λbe Ācōrē quīrāpita bia bei carea Moiseba jara_Λda quīrāca ne diacuadua.[‡] Māwā ēberārāba cawadia b_Λra wārāda biasida.–

¹⁵ Barib_Λr_Λ Jesura tr_Λ b_Λgaara wāsia. Ma_Λ bē_Λrā ēberārā zocārā zebadjidaa idjia jaradia b_Λ ūrīni carea. Cacia biē beara zebadjidaa biabicuamārēā.

¹⁶ Barib_Λr_Λ Jesura edaude ēberā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedei carea.

Jesuba ēberā cacua beu b_Λ biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

¹⁷ Ewari aba Jesuba jaradia b_Λde pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa. Ādjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusale_Λ purudeba zepedada basia. Ma_Λne Ācōrē b_Λadeba Jesuba cacua biē beara biabibadjia. ¹⁸ Māwā b_Λde āc_Λr_Λba ēberā cacua beu b_Λda idji c_Λda_Λde enenapeda eda ede quīrīā panasidaa Jesu quīrāpita b_Λdi carea. ¹⁹ Barib_Λr_Λ ēberārā cābana nūm_Λ bē_Λrā poya Jesuma jūēbidaē basia. Ma_Λ carea ādjirāba dji cacua beu b_Λra de ār_Λ edesidaa. Ma_Λbe de ār_Λbemada ogadapeda dji cacua beu b_Λra dji c_Λda_Λdeba edaa b_Λsidaa. Ēberārā ēsi Jesu quīrāpita b_Λsidaa. ²⁰ Jesuba unusia ādjia wārāda ījā pan_Λda idjia cacua beu b_Λra poya biabida. Ma_Λ carea dji cacua beu b_Λa nāwā jarasia:

–Ache, b_Λa cadjirua o_Λara māa quīrādoasia.–

²¹ Ma_Λ ūrīsidade arima duan_Λ pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida nāwā crīchasi_Λdaa:

“Idjira ħcaida crīcha b_Λ? ħCārē cārēā māwā Ācōrē quīrāpita biē bedea b_Λ? Aba Ācōrēb_Λr_Λ ēberāba cadjirua o_Λara poya quīrādoaya.”

²² Barib_Λr_Λ Jesuba ādjia crīcha pan_Λra cawada bē_Λrā nāwā iwidisia:

–ħCārē cārēā bārā sode jāwā crīcha pan_Λ? ²³ Bārāmaarā ħsā_Λg_Λda zareaara b_Λ? ħCadjirua o_Λara quīrādoayada aida wa na_Λ ēberā cacua beu b_Λra piradr_Λbipeda nībabida? ²⁴ Ācōrēba mā, Na_Λ Djara Edadara b_Λsia na_Λ ējūāne duan_Λba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Ma_Λra bārāa unubiya.–

Ara ma_Λda dji cacua beu b_Λa nāwā jarasia:

–Piradr_Λdua. B_Λ c_Λda_Λra edapeda diguida_Λ wādua.–

²⁵ Ara māwā jarab_Λr_Λde cacua beu b_Λda_Λ pirabaripeda idji c_Λda_Λra edapeda jūmarā quīrāpita nībade wāsia. Ma_Λbe Ācōrēa bio bia jara b_Λda

[†] 5:12 Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē pan_Λa. Barib_Λr_Λ judiorāmaarā aba Ācōrēb_Λr_Λ poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Ma_Λ awara aba aidaba jidasira āyā bade wāida basia (Levitico 13:45-46). [‡] 5:14 Levitico 14:1-32.

diguidaa wāsia. ²⁶ Mañ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía. Mañ bēřā Ācōrēra bio bia jarasidaa. Ācōrē wayaadeba jarasidaa:

–İdi wārāda ne ununaca waibāda unusidaa!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

²⁷ Māwānacarea Jesu wābāra de parata Romanebema boro itea jara pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjidaa. Mañ ēberāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeđa jarasia:

–Mā ume zedua.–

²⁸ Ara mañda Levira piradrāpeđa idjia o badara amepēđa Jesu ume wāsia.

²⁹ Mañbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi waibāda osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, dewara ēberārā sida ādji ume ne co panasidaa. ³⁰ Mañ unusidade judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā biđa Jesu ume nībabadarā nāwā biē jarasidaa:

–Ķcārē cārē parata jara pebadarā ume idjaba dewara cadjirua obadarā ume biđa ābaa ne co panā?–

³¹ Jesuba ādjía jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jara dācaa. Ababe cacua biē beabāra jara badaa. ³² Māra jipa bea trāi carea zeē ba, ātebāra cadjirua obadarāda trā ba Ācōrēmaa zedamārē.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ Ķcāra Jesua jarasidaa:

–Borocuebari Juañ ume nībabadarāba Ācōrēa iwidibāda ara cadrā ne codaca ewarira obadaa. Ara mañ quīrāca pariseorā ēpēbadarā biđa obadaa. Baribāra ba ume nībabadarāba Ķsāwāērā odaca?–

³⁴ Jesuba ādjía jarasia:

–Māwāra wērā edabāra ba srida ewari o ba de Ķidjia edodarā ne codaca ewarida obica? ³⁵ Baribāra ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Mañ ewaridebāra idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.–

³⁶ Mañ awara Jesuba ādjía ne jara bādeba nāwā jarasia:

–Ni abaaba wua djiwidida tādapeđa wua sorede capirudācaa. Māwā odibāra wua djiwidira āriya. Mañ awara dji wua djiwidi tādara dji sore ume bia beēa. ³⁷ Idjaba ni abaaba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede tādācaa. Māwā odibāra aseabāra de animarā e oda dji sorera cōāya. Mañbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. ³⁸ Mañ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide tādida panā. Māwā umena dārā droadia. ³⁹ Idjaba uva ba asea dji drōa dobāra djiwidira do quīrācaa. Ātebāra jarabaria: “Uva ba dji drōara djiwidi cāyābara biara ba.”–

6

Jesura ānāūbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28

¹ Ķnāūbada ewaride Jesura idji ume nībabadarā sida ējūa trigo udae nībasidaa. Mama nīnane Jesu ume nībabadarāba trigora ta edadapeđa jawaba caratāpeđa co nībasidaa.*

² Ķcāra pariseorāba mañ unusidade iwidisidaa:

–ĶBārāba cārē cārē ānāūbada ewaride ocara panāda o panā?–

³ Jesuba panusia:

* 6:1 Deuteronomio 23:24-25.

–¿Bārāba Ācōrē Bedeara acᵛᵛacaca? Davi, idji ume nībabadarā sīda jarra panasidade ¿sāwā osīda?† ⁴ Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita bada paᵛda edasia. Maᵛ paᵛra ¿ababe sacerdoterāba codida panasīdaēca? Baribᵛᵛᵛ Daviba copeᵛda idji ume nībabadarāa diasia.–

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:

–Mᵛ, Naᵛ Djara Edaᵛara ᵛnāūbada ewari djibaria.–

Jesuba ᵛnāūbada ewarīde ēberā biabīda

Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6

⁶ Dewara ᵛnāūbada ewarīde Jesura judiorā dji jᵛrebada dedaa wāpeda jaradia basia. Mama ēberā jᵛwa ara beu ᵛᵛda basia. ⁷ Judiorā ley jaradiabadarāda, pariseorā sīda panasīdaa. Ādjia Jesura acᵛ panasīdaa ᵛnāūbada ewarīde ēberā jᵛwa beu ᵛᵛda biabi cawaya. Biabisira biē jaradīda crīcha panasīdaa. ⁸ Baribᵛᵛᵛ ādjia crīcha panᵛra Jesuba cawa bada bēᵛā dji ēberā jᵛwa beu ᵛᵛa nāwā jarasia:

–Piradrᵛpeda ēsi nūmane zedua.–

Ara maᵛda dji ēberāra piradrᵛpeda ēsi nūmane wāsia. ⁹ Maᵛbe Jesuba ādjia jarasia:

–Mᵛa bārāa iwīdiya: ᵛnāūbada ewarīde ¿cārēda odida panᵛ? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djārā carebaida wa idu beubida?–

¹⁰ Maᵛbe arima panᵛra acᵛpeda dji ēberāa nāwā jarasia:

–Jᵛwa jiradua.–

Māwā jirabᵛᵛᵛde idji jᵛwara biasia. ¹¹ Maᵛ carea arima panᵛra bio quīrūnapeda ādjiduba iwīdi duanesīdaa Jesura sāwā odi cawaya.

Jesuba ēberā doce edaᵛa

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari aba Jesura eyadaa wāsia. Mama Ācōrēa iwīdi ᵛᵛda ᵛnadrasia. ¹³ Āsa badacarea idji ēpē beara ābaa trᵛcuapeda doce edasia. Maᵛ doce edaᵛara idjia trᵛ ᵛᵛsia “mᵛa diabuedarā.”‡ ¹⁴ Ādji trᵛra naᵛgᵛa: Simoᵛ (Jesuba idjira trᵛ ᵛᵛsia Pedro), dji djaba Andre, Santiago,§ Juaᵛ, Pelipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Alpeo warra, Santiago, Simoᵛ Zelote abada, ¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Iscariote. Jīrūare maᵛgᵛba Jesura jidabisia.

Jesuba cābana duanᵛa jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Maᵛbe Jesura idjia edaᵛarā ume eyadeba edaa zesīdaa. Jewedade idji ēpē bea zocārā panᵛ ume idjaba ēberārā cābana zebᵛda ume besia. Maᵛ ēberārāra Judea druadeba, Jerusaleᵛneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba Sidoᵛneba zesesīdaa Jesuba jaradia ᵛᵛ ūrīni carea idjaba cacua biē beara biabicuamārēā. ¹⁸ Maᵛ awara Jesuba jai beara ēberārā cacuaᵛebemada āyā jᵛrecuasīa. ¹⁹ Jūma dji cacua biē beaba idjira tā quīrīā panasīdaa Ācōrē ᵛᵛadeba biabi ᵛᵛ bēᵛā.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji ēpē bea acᵛpeda nāwā jarasia:

Bio bia beadia bārā dji ne neē panᵛra Ācōrēba bārāra pe eroᵛᵛ bēᵛā.

† **6:3** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **6:13** Mᵛa diabuedarā. Cāpūrīā bedede jara ᵛᵛa “apóstoles.” § **6:14** Maᵛ Santiago idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedede Santiago trᵛra zesīa “San Jacobo” isabe jarabᵛᵛᵛdeba.

21 Bio bia beadia jarra beara Ācōrēba jāwūābi bēřā.*

Bio bia beadia sopuaba jīā beara Ācōrēba bāsridabi bēřā.†

22 Bio bia beadia ēberāba māl, Naāl Djara Edada carea bārā quīrāmabadae, igarabadae idjaba biē jarabadae.

23 Bārā biē obadae bio capipiadadua, bārāba nebia waiḅada bajāne eropanani bēřā.‡

Ādji drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedebadarāra ara maāl quīrāca biē obad-jidaa.

24 Baribara mīā djoburi beadia bārā dji ne bara beara.

Bārāba eropananeba necai panā bēřā nocoarebema ewaride necai pananaēa.

25 Mīā djoburi beadia bio ne co pananeba jāwūā beara, nocoarebema ewaride jarra panani bēřā.

Mīā djoburi beadia ara nawena ipida beara nocoarebema ewaride jīāni bēřā idjaba sopuadi bēřā.

26 Mīā djoburi beadia ēberārāba bārāda bia jaradibara.

Bārā drōā naēnabemarāba ēberārā Ācōrē trāneba sewa jaradia beara bia jarabadjidaa.

Dadji dji quīrūrā quīrānida panā

Mateo 5:38-42, 44

27 Baribara māa jara ḅā ūrī panāa jaraya: bārā dji quīrūra quīrānadua. Bārā quīrāma panāra bia odadua. 28 Bārā biē jarabadara bia jaradadua. Bārā biē obada carea Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. 29 Abaḅba ḅada uridarrade uibara, dewarabema uridarrade idu ubidua. Abaḅba ḅa cacuaē jāl ḅadebemada aba jārībara, dewarabema ḅa jāl ḅa sida idu edebidua. 30 Abaḅba ḅāa ne iwidibara, wāgarādua. Maāl awara ḅa erobadebemada abaḅba jārīsira iwidirādua jēda diamārēā. 31 Bārāba quīrīā panāa djārāba bārāra bia odida. Ara maāl quīrāca bārāba djārāra bia odadua.

32 Ababe bārā dji biarādra quīrīā panābara, ḅaiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā biē ādji dji biarāra quīrībadaa. 33 Maāl awara ababe bārā dji biarādra bia odibara, ḅaiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā biē ara maāl quīrāca obadaa. 34 Maāl awara bārāba ababe dji poya jēda diadida bea diadibara ḅaiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā biē ara maāl quīrāca obadaa ādjia diapedadara waya jēda edadida crīcha panā bēřā.

35 Maāl carea bārā dji quīrūra quīrānadua. Ādjirāra bia odadua. Ādjirāa ne diadadua. Baribara diabadae ādjirāneba edadida crīcharānadua. Māwābara bārāba Ācōrēneba edadira bio waiḅa ḅaya idjaba unubidia wārāda bārāra Ācōrē dji dromaara ḅa warrarāda. Idjia cadjirua obadarāda, idjāa bia ḅaada adaca sida idji biadeba carebabaria. 36 Ara maāl quīrāca bārāba quīrā djoburia beadida panāa bārā Zeza bajāne ḅa quīrā djoburiabari quīrāca.

Djārā biē jarabadadebema

Mateo 7:1-5

37 Djārāra biē jararānadua Ācōrēba bārā biē jararāmārēā. Ni abaḅda bedade ḅada arānadua, Ācōrēba bārāda bedade beada arāmārēā. Bārā biē opedadara quīrādoadadua. Māwā bārāba biē opedadara Ācōrēba quīrādoaya. 38 Djārāa ne diadadua. Māwābara Ācōrēba bārāa bio aduba diaya ē bio birapeda cuguzoa ḅa quīrāca. Idjia diaya bārāba djārāa diabada quīrāca.–

* **6:21** Jeremia 31:25. Bio bia beadia jarra beara Ācōrēba jāwūābi bēřā. Maḅba naāl crīcha sida dia ḅa: “Bio bia beadia sodeba Ācōrē cawa quīrīā beara, Ācōrēba cawabi bēřā.” † **6:21** Salmo 126:5-6; Isaías 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ **6:23** 2 Cronica 36:16.

³⁹ Mañ awara Jesuba jarasia:

–¿Dauberrea baba dewara dauberrea bada poya eronibaica? ¿Eronibaibara, ãdjira umena uriade baedaeca? ⁴⁰ Ne cawa quĩrĩa bara dji jaradiabari cãyãbara ne cawaara baẽa. Baribara idjia bio cawadacarea dji jaradiabari quĩrĩa beya.

⁴¹ Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã nejarra djãrã daude bada acabada? ¿Sãwãẽrã bacuru waibaa bãdji daude bada acadaca? ⁴² Bacuru waibaa bãdji daude bada ununaẽ panabara ¿sãwã djãrã nãwã jaradi? “Nejarra ba daude bara mla aubariya.” ¡Bãrãba jarabada quĩrĩa odacaa! Naãrã bacuru waibaa bãdji daude bada aubaridada. Mãwã poya ununia nejarra djãrã daude bara aubaridi carea. Ara mañ quĩrĩa ba cadjirua o bara naãrã idu bada. Mañbebara djãrã carebaida ba.–

Bacurura dji nejõneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejõ biada zaucaa. Ara mañ quĩrĩa bacuru biaba nejõ cadjiruada zaucaa. ⁴⁴ Bacurura dji nejõneba cawabadaa. Ara bara baba higojõda zaucaa. Idjaba jũichichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara mañ quĩrĩa õberã biaba idji sode ne bia erobadeba ne biada jarabaria. Baribara õberã cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobadeba ne cadjiruada jarabaria. Òberãba idji sode crĩa ba quĩrĩa bedeabaria.

De umẽnebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶ Mla jara bara bãrãba odacaa. Mañda ¿cãrẽ cãrẽã mla bãrã boroda abada? ⁴⁷ Mlaaa zebara mla bedeada urĩpeda ãjã oibara mla jaraya idjira cai quĩrĩa bada. ⁴⁸ Idjira õberãba de obara quĩrĩa ba. Mañ õberãba bio edu corosia aba mõgara zarea unubara. Mañ ara de jĩrũra u nũmasia. Mañ dera bio zarea nũma bãrã do waibaa zebara de cora edeẽ basia. ⁴⁹ Baribara mla bedeada urĩpeda ãjãẽra nañ quĩrĩa ba. Òberãba deda osia baribara de jĩrũra edu uẽ basia. Mañ bãrã do waibaa zebara de idji dera cora wãsia. Abeda jũma arĩa.–

7

Jesuba sordaorã boro nezoca biabida

Mateo 8:5-13

¹ Jesuba õberãrã mãwã jaradacarea Capernauãnaa wãsia. ² Mama sordaorã boroda basia. Idjia nezoca bio quĩrĩa bada erobasia. Baribara mañ nezocara cacua biẽ ba bãrã jũãcãyã nũmasia. ³ Dji sordaorã boroba Jesudebema urĩside ara judiorã dji dromarãda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabide zemãrẽã. ⁴ Adjirãra wãnapeda nãwã bedeada djuburiasidaa:

–Jãñ sordaorã borora õberã baa. Mañ bãrã bia ba ba carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorãra bio quĩrĩa ba bãrã dadjirã dji jarebada deda o diasia.–

⁶ Mãwã jarapedada bãrã Jesura ãdji ume sordaorã boro deda wãsia. Baribara de caita jũebada sordaorã boroba idji dji biarãda Jesua nãwã jarade diabuesia:

–Mla Boro, mla dji biaẽ bãrã, biara ba bara mla dede eda zeẽda. ⁷ Mañ carea mla bamaa wãẽ basia. Baribara mla nezoca biamãrẽã ba jamaaba jaraibara biaya. ⁸ Mla boroba jara bara mla ãjãida ba. Idjaba mla jara bara sordaorã mla jawaeda beaba ãjãnida panã; mla abaa zeduada aibara zebaria; wãduada aibara, wãbaria; idjaba mla nezocaa nãwã oduada aibara ara mañda idjia obaria.–

⁹ Mañ ũrĩside Jesuba idjidebemada bia crĩchasia. Mañ carea idji ĕpĕ pan̄ra ac̄peda jarasia:

–M̄a jaraya: nañ ĕber̄ba bio ĩj̄a b̄ quĩr̄ca israeler̄a t̄ēna ni aba bida unucaa.–

¹⁰ Sordaor̄a boroba diabuedar̄a jēda w̄asidade unusidaa nezoca cacua biē badara biasida.

Jesuba pēdra wēr̄a warra biabida

¹¹ M̄aw̄nacarea Jesura, idji ume nĩbabadar̄a sida Naiñ purudaa w̄asidaa. Ādjir̄a ume ĕber̄ar̄a zoc̄r̄a w̄asidaa. ¹² Jesu dji purude eda w̄abada caita jũēside unusia ĕber̄ar̄a cūdra jaidadada t̄abaride edeb̄adada. Dji papara pēdra wēr̄a basia. Ababe mañ warrada erobasia. Dji pēdra wēr̄a ume ĕber̄ar̄a c̄bana duanasidaa. ¹³ Jesuba dji pēdra wēr̄a m̄iã djuburi unupeda n̄w̄a jarasia:

–Waa j̄iãr̄dua.–

¹⁴ Mañbe caita w̄apeda dji bēw̄r̄a edebada bacuruda t̄asia. Mañ carea dji edeb̄dar̄a nũpanesidaa. Mañne Jesuba jarasia:

–Cūdra, m̄a b̄a jaraya, piradr̄dua.–

¹⁵ Ara mañda dji beu badara piradr̄peda bedeasia. Mañbe Jesuba idjira dji papaa diasia. ¹⁶ Mañ carea dji arima duan̄ra bio dauperasidaa. Jũmar̄ba Ācōr̄era n̄w̄a bia jarasidaa:

–W̄ar̄da Ācōr̄eneba bedebari dji dromada dadjir̄a t̄ēna jũesia. Ācōr̄eba idji purura carebade ze b̄a.–

¹⁷ Mañ b̄er̄ Jesura jũma Judea druade idjaba mama caita bea purude bida tr̄a b̄agasia.

Jesuba Borocuebari Juañnebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Juañ ume nĩbapedadaba Jesuba odara Juaña jũma nēbar̄asidaa. Mañ carea Juañba umé tr̄peda Jesua n̄w̄a iwidide w̄abisia: “¿Bara dji zeida badaca, wa dewarada j̄iãnida pan̄?”

²⁰ Ara mañda Jesumaa w̄anapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juañba dair̄a b̄amaa diabuesia. Idjia n̄w̄a iwidibisia: “¿Bara dji zeida badaca, wa dewarada j̄iãnida pan̄?”–

²¹ Ara mañ ewaride Jesuba cacua biē beada, jai bara beada, dauberrea bea sida zoc̄r̄a biabicua basia. ²² Mañ b̄er̄ Jesuba ādjia n̄w̄a panusia:

–B̄ar̄ba unu pan̄da idjaba ũr̄i pan̄da Juaña jarađe w̄anadua: dauberrea beadaba unu pan̄a, j̄ir̄u biē beadara bia n̄inaa, aida bara beadara biasidaa, c̄w̄ar̄a qui beadaba ũr̄i pan̄a, idjaba beupedadara ģr̄ebacuasidaa. Mañ awara ne neē quedeaba bedea bia Ācōr̄eba carebaidebemada ũr̄i pan̄a.*

²³ M̄ ĩgaraē ĩj̄a b̄ara bio bia baya.–

²⁴ Juañba diabuedar̄a w̄apedadacarea Jesuba arima duan̄a Juañnebemada n̄w̄a jarasia:

–Ĕjũã p̄ōasa ewaraga b̄adaa b̄ar̄ba Juañ ac̄de w̄asidade ¿c̄ar̄eda ununida crĩchasidea? ¿N̄ũr̄ba cha ureurea eronũm̄ada ununida crĩchasideaca?† ²⁵ M̄aw̄a crĩchadaē basia. Mañda ¿c̄ar̄eda ununida crĩchasidea? ¿Ĕber̄a bio djio b̄ada ununida crĩchasideaca? M̄aw̄aē; dji bio djio bea, jũma nebia erobeara dji boror̄a de dromane panabadaa. ²⁶ Mañda ¿c̄ar̄eda ununida crĩchasidea? ¿Ācōr̄eneba bedebarida ununida crĩchasideaca? M̄ē, Ācōr̄eneba bedebarida

* **7:22** Isaia 29:18-19; 35:5-6; 26:19. † **7:24** N̄ũr̄ba cha ureurea eronũm̄ada. Mañba jara b̄a “ĕber̄a peramiaida b̄ada.”

acade wāsidaa. Juañra Ācōrēneba bedēabari dji dromaa. ²⁷ Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā b́a b́a:

Bedeja jarabarida ḿa b́a na diabueya b́a o jarimārēã.†

²⁸ Ḿa jaraya: nañ ējũāne ni abaada Juañ cāyābara dji dromaara b́aēã.Š Baribara Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dromaara b́a.‑*

²⁹ Jesuba jara b́a ũrísidade ēberārāba, Romanebema boro itea parata jara pebadarā bida jarasidaa Ācōrēba o b́ara jipa b́ada, Juañba ādjirāra borocueđa bēã. ³⁰ Baribara pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Ācōrēba ādji itea o quĩrā badara igarasidaa. Mañ carea Juañba ādjirāra borocueđ basía.

³¹ Dadjirā Boro Jesuba idjaba jarasia:

–Idibema ēberārāra ċcārē quĩrāca pan? ³² Purude warrarā jemene panane nāwā ijarabada quĩrāca pan:

Daiba chiru zāsidade bārāra caridaē basía.

Sopuadebema trābi trāsidade bārāra jĩāne basía.

³³ Bārāra ara mañ quĩrāca pan. Juañ zeside bariduada coca basía idjaba uva ba aseada doca basía. Mañne bārāba jarasidaa idjira jai bara b́ada. ³⁴ Mañbe ḿ, Nañ Djara Edadara ze b́a. Ḿa ne jũmada cobaria idjaba ne jũmada dobaria. Mañne bārāba jarabadaa ḿra ne coya b́ada idjaba itua awua b́ada. Mañ awara jarabadaa ḿra cadjirua obadarā ume, Romanebema boro itea parata jara pebadarā ume bida nĩbabarida. ³⁵ Baribara cawa pan Ācōrē necawaara jipa b́ada idji jĩā panba jipa obada bēã.–

Pariseo Simoñ dede Jesu ne coda

³⁶ Pariseoda basia. Mañ pariseoba Jesura edosia idjima ne code wāmārēã. Ara mañda Jesura wāpeda ne co chũmesia. ³⁷ Mañ purude wērā bio cadjirua obarida basia. Mañ wērāba Jesu pariseo dede ne co b́ada cawaside alabastro mōgara ođade querada enesia.† ³⁸ Jesu caita cobepeda jĩā b́aba idji daubaba Jesu jĩrūra sagasia. Mañbe idji budaba jarepeda Jesu jĩrūra isōpeda idjia quera enenaba parasia.

³⁹ Mañ unuside Jesu edoda pariseoba nāwā crĩchasia: “Nañ ēberāda wārāda Ācōrēneba bedēabari badabara cawacasia cadjirua obari wērāba jāwā o b́ada.”

⁴⁰ Mañ carea Jesuba nāwā jarasia:

–Simoñ, ḿa b́a ne jara quĩrā b́a.–

Simoñba jarasia:

–Māēteara jaradua, Jaradiabari.–

Jesuba jarasia:

⁴¹ –Ēberāda umé panasidaa. Ādjia ēberā bara b́a diai bara panasidaa. Ababa quiniento ewari trajabarade edabari quĩrāca diaida basia.† De-warabemaba cincuenta ewari trajabarade edabari quĩrāca diaida basia.

⁴² Baribara ādjia poya diađaēda cawada bēã, dji bara b́a ēberāba ādjia diađida panara quĩrādoasia. Ḿa b́a iwiđiya: ċsālgaba dji bara b́a ēberāra biara quĩrāi?–

⁴³ Simoñba panusia:

–Māmaarā dji auduara diaida badaba biara quĩrāya.–

† 7:27 Malaquia 3:1. Š 7:28 Nañ ējũāne ni abaada. Griego bedeade nāwā b́a b́a: “Wērārāba topedadebemada.” * 7:28 Acaramaarā Jesuba versículo 29, 30 sida jarasia. † 7:37 Alabastro mōgarara cuaracuara b́a. Mācua zareaē b́a bēã ne obadaa. Judiorāba alabastroa Egipto druadeba enebadidaa. Jũma alabastro odara nēba b́a. † 7:41 Quiniento ewari trajabarade edabari quĩrāca. Griego bedeade b́a b́a “quinientos denarios.”

Jesuba jarasia:

–Baa aride panusia.–

⁴⁴ Maãbe wērāmaa acãpeda Simoãa jarasia:

–¿Baa naã wērāa unu bãca? Bã dede jũēside mã jĩrũ sagãmārēã baa baidoda diaē basía, baribãrã naã wērāba ara idji daubaba mã jĩrũra sagãpeda idji budaba pōãsa jaresia. ⁴⁵ Mã jũēside bia edai carea baa isōé basía, baribãrã naã wērāba mã jĩrũra isō jōé baa. ⁴⁶ Mã bia edai carea baa mã boro ãrã olivo dragara weaē basía, baribãrã naã wērāba mã jĩrũra queraba pãrãsia. ⁴⁷ Maã bēã mãa nãwã jaraya: idjia cadjirua zocãrã oðara mãa jũma quĩrãdoasia. Maã carea idjia mãra bio quĩrã baa. Baribãrã abaãba mãcua cadjirua oðãda mãa quĩrãdoabãrã mãba mãra mãcua quĩrã baēa.–

⁴⁸ Maãbe idjia wērãa jarasia:

–Baa cadjirua oðara mãa jũma quĩrãdoasia.–

⁴⁹ Baribãrã dewararã arima ne co chũmeaba nãwã jara duanesidãa:

–Naãra ¿caida crĩcha bã? ¿Mãwãra dewaraba cadjirua oðara idjia poya quĩrãdoaida bãca?–

⁵⁰ Maãne Jesuba wērãa jarasia:

–Baa mãra ãjãna bēã cadjiruadebemada ēdrãsia. Necai wãdua.–

8

Wērãrãba Jesu careba panana

¹ Mãwãnacarea Jesura puru waiãba beaza idjaba puru zaque beaza wãsia. Maãne jarabadjia ãcõrēã ãdji Boro bai carea zebãrãda. Maã bedea bia jaradia nĩne idjia doce edaãdarãda idji ume nĩbabadjidãa. ² Maã awara wērãrãda idji ume nĩbabadjidãa. Maã wērãrã ãcãrã cacua biē beãdada Jesuba biabisia idjaba ãcãrã jai bara beãdada Jesuba dji jaira ãyã jãretasia. Aba Maria Magdalena basía.* Jesuba idji cacuadebemada jairãda siete ãyã jãretasia. ³ Cuza quima Juana sida basia. Cuzaba Herode dedebemada jũma cawa obadjia.† Susana sida basia. Maã awara dewara wērãrãda zocãrã panasidãa. ãdjirãba Jesu carebadi carea ne diabadjidãa.

Pea podadebema ne jara bã

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

⁴ Zocãrã ēberãrã puruzabemada Jesumaa zesidãa. Maãne ne jara bãdeba Jesuba ãdjirãa nãwã jaradiasia:

⁵ –Ēberãda idji ējũãne ne pode wãsia. Mãwã po nĩne ãcãrã tara ode baecuasias. Maã bēã ēberãrãba ãrã tãgasidãa idjaba ãbanaba mĩcuasidãa. ⁶ ãcãrã tara mōgara ãrã egoro nãũcha bãde baecuasias. Tununacarea mãcua baido neē bã bēã jũma purrubasia. ⁷ ãcãrã tara ējũã ãrãida bãde baecuasias. Tununacarea jãcara ãrã bara bãba bãrá quenasia. ⁸ Baribãrã ãcãrã tara ējũã biade baecuasias. Maã tara bia waridapeda bio zausedãa.–†

Mãwã jarapeda Jesuba jĩgua jarasia:

–Dji cãwãrã bara bãba quĩrãcuia ũrĩdua.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹ Maã carea Jesu ume nĩbabadarãba idjia iwidisidãa:

–Baa mãwã ne jara bãdeba jaradiaãda ¿cãrãda jara bã?–

¹⁰ Jesuba panusia:

* **8:2** Maria Magdalenara Magdala purudebema bēã mãwã trã jarabadjidãa. † **8:3** Maã Herodera Antipa trã jarabadjidãa. ‡ **8:8** Bio zausedãa. Griego bedeadã bã baa: “Ta aba quiruba cien tada diasia.”

–Ăcōrēba ēberārā pe erobadebemada jūmarāa cawabiē bamīna bārāa cawabi bla. Baribara dewararāa mā ne jara badeba bedea bla Ācōrē cartade jara bara māwāmārēā. Nāwā jara bla:

Naļ ēberārāba ūrī panamīna cawadaēa. Unu panamīna cawadaēa. §

¹¹ Mā ne jara badeba jaradara naļa: dji tara Ācōrē bedea. ¹² Ta ode baedaba naļda jara bla: ļara ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda diauruba maļ bedea ādji sode jūēnara quīrādoabibaria ļjārānamārēā. Māwā ādjirāra cadjiruadebemada ēdradaca. ¹³ Ta mōgara ļrā egoro nāūcha bade baedaba naļda jara bla: ļara ēberārāba Ācōrē bedea bio bāsrida edabadaa baribara bio carra jidadaca bērā sodeba ļjānaca. Maļ bērā dārāēne bia mīgabade idu bābadaa. ¹⁴ Ta ējūā ļrāda bade baedaba naļda jara bla: ļara ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda naļ ējūāne sāwā bia beadida, ne jūma erobeadida, sāwā bāsridadi sida biara crīchabadaa. Maļ bērā ādjia ūrīpedadara igaradapeda waridaca. ¹⁵ Baribara ta ējūā biade baedaba naļda jara bla: so jipa beaba idjaba crīcha bia beaba Ācōrē bedea ūrīnapeda wārāda ļjābadaa. Ādjia ļjā panara idu bādaca bērā ne biada obadaa.

Ībīrānebema ne jara ba

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

¹⁶ Ni abaaba ībīrāda coadapeda mērā nūmanacaa wa epedeco droma edre bādaca.* Ātebara āta dji ībīrā bābadade nūmbadaa dji dede eda zebadarāba ānaa ununamārēā. ¹⁷ Ara maļ quīrāca ne jūma ebuda bāēra mērā beā. Dadjia cawadaē panara Ācōrēba ebuda cawabiya. ¹⁸ Maļ bērā bio quīrācuīta ūrī pananadua. Abaaba wārāda cawaibara, Ācōrēba auduara cawabiya. Baribara adua bāba cawa bāda crīchaibara idjia crīcha ba sida Ācōrēba jārīya.

Jesu ēberārā idjima zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35

¹⁹ Ewari aba Jesu papaba, idji djabarā bida idjira acade wāsidaa. Baribara poya araa jūēnaē basia ēberārāda zocārā duana bērā. ²⁰ Maļ carea ļcāraba idjia jarasidaa:

–Ba papara, ba djabarā sida dajadaare panā. Ādjia ba acade ze panā.–

²¹ Jesuba jarasia:

–Ācōrē bedea ūrīnapeda ļjā beada mā papaa idjaba mā djabarā.–

Jesuba amene bogozoara tumabida

Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41

²² Ewari aba Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Amene wa quīrārē wānadra.–

Ara maļda jābade badodapeda wāsidaa. ²³ Chābade Jesura cāi basia. Māwā bade nāūrāda dji cābāyā puā nūmesia. Maļ bērā jābara baidoba biru baebodasia. Abeda minijīchiade panasidaa. ²⁴ Maļ carea Jesura ļrāmanapeda nāwā jarasidaa:

–ĪJaradiabari, Jaradiabari, dadjirāra bārrubododaa!–

Jesura pirabaripeda nāūrāa, baido bogozoa bida jarasia tumanamārēā. Ara maļda jūma tuma nūmesia. ²⁵ Maļbe idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Bārāba ļjā panara ļsāwāsi?–

Baribara idji ume nībabadarāba ne wayaaba cawa crīchadaē basia. Ara ādjiduba iwiđi duanesidaa:

§ 8:10 Isaia 6:9. * 8:16 Mērā nūmanacaa. Griego bedea bā bla: “Cāda edre bādaca.”

–¿Naḷgara caida jāwā ḅḷ? Idji bedeara nāūrāba, baido bogozoa biḁa ḷjābadaa.–†

Jesuba jai zocārā āyā jḷretada
Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶ Amene chānapeda Gerasa druade jūēsidaa.† Gerasara Galilea amene wa quīrārē ḅḷḷa. ²⁷ Jesu druā ḁadobḷḷḷe ēberā maḷ puruḁebemada idjimaā zesia. Maḷ ēberāra jai bara ḅḷda dārābḷḷḷ basía. Idjia cacuade ni cārē sida jḷca basía. Dede biḁa ḁaca basía, ātebḷḷḷ beudarā tḷbaribada uriade ḁabadjia. ²⁸ Idjia Jesu unuside biasia. Maḷbe Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Jesu, Ācōrē dji Dromaara ḅḷ Warra, ¿cārē cārē mḷra mīā sē ḅḷ? ¡Mḷ djuburia mḷra biē ḅḷrādua!–

²⁹ Jaiba māwā jarasia Jesuba maḷ ēberā cacuadebemada ēdrḷmārēā jaraḁa bērā. Dārābḷḷḷ basía maḷ jaiba ēberāra biē o erobḅḷda. Dewararāba dji ēberāra carenaba jḷnapeda quīrācuīta wagabadjidamīna carenara tucupeda ēberā neēmaa jaiba edebadjia. ³⁰ Maḷne Jesuba idjía iwidisia:

–¿ḅḷra casa trḷ jarabada?–

Idjia panusia:

–Mḷra Cābana abadaa.–§

Idjia māwā jarasia ādjira ēberā cacuade bio cābana panḷ bērā. ³¹ Maḷne ādjia Jesua bedea djuburiasidaa uria dau care ḅḷdaa diabuerāmārēā.* ³² Māwā panḷne ādji caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Maḷ carea jairāba Jesua bedea djuburiasidaa maḷ china cacuade idu eḁa wābimārēā. Maḷne Jesuba iduaribisia. ³³ Ara maḷda jairāra ēberā cacuadebemada ēdrḷḁepeda china cacuade eḁa wācuasidaa. Maḷbe cawaēne chinara pira-podapeda perawadeba daidu tēūcuadapeda nābḷḷḷ quinisidaa.

³⁴ Maḷ unusidade dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude beaa, puru jīga beaa biḁa nēbḷḷḷasidaa. ³⁵ Ēberārāba acḷde zesidade dji ēberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūmḷda unusidaa. Quīrā ḁapeda cacuade jḷbadara jḷ basia. Maḷ carea ēberārāra dau-perasidaa. ³⁶ Dji unupedadaba nēbḷḷḷasidaa sāwābḷḷḷ idjira biasida. ³⁷ Maḷba jūma Gerasadebemarāra ne wayadapeda Jesua bedea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā. Ara maḷda Jesura wayacusa jābade ḁadopedā Galileadaa wāsia. ³⁸ Wāi naēna ēberā jai bara ḁadaba Jesua bedea djuburiasia idji ume wāi carea. Baribḷḷḷ Jesuba nāwā jarasia:

³⁹ –Diguidāa wāpeda jūmarāa jaradua Ācōrēba ḅḷ ume ne waibḷḷḷa oḁada.–

Ara maḷda ēberāra idji puruḁdaa wāsia. Mama jūmarāa nēbḷḷḷasia Jesuba idji ume ne waibḷḷḷa oḁada.

Jesuba wērācau ḷrēbabida
Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druade ēberārā cābana panḷba Jesura jḷā panasidaa. Idji jūēsīde ādjirāba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Maḷne ēberā Jairo abadada idjimaā zesia. Maḷ Jairoa judiorā dji jḷrebada dede dji boro basía. Idjia cauda ababe erobasia doce poa ḅḷda. Maḷ wērācaura jūācāyā nūmasia. Jairoa Jesu jīrū caita cobepeda bedea djuburiasia idji diguidāa wāmārēā.

† **8:25** Salmo 107:28-30. † **8:26** Gerasa. Griego bedeadē ḷcarḷ cartade “Gadara” ḅḷ ḅḷḷa. § **8:30** Cābana. Griego bedeadē “Legiōḷ” ḅḷ ḅḷḷa. Maḷba jara ḅḷḷa sei mil sordaorāda. * **8:31** Uria dau care ḅḷdaa. Griego bedeadē ḅḷ ḅḷḷa “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o ḅḷcārīa. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3.

Ara maŕda Jesura wāsia baribara wābada eberārāba idjira pēsua eropanasidaa. ⁴³ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bāda nībasia. Maŕ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia,† baribara ni abaaba poya biabidaē basia. ⁴⁴ Wērāra jēdaareba zepeda Jesuba cacuaē jā bā ide maārī tāsia. Ara maŕda oara poasia. ⁴⁵ Maŕne Jesuba iwidisia:

–¿Caiba māra tāsia?–

Jūmarāba panusidaa tānaē panada. Maŕ carea Pedroba jarasia:

–Jaradiabari, eberārāba bara pēsua eropana. ¿Sāwā bā iwidī bā caiba bara tāsida?–†

⁴⁶ Baribara Jesuba jarasia:

–Abaaba māra tāsia. Mā cawa bā mā abadeba idjira biasida.–

⁴⁷ Wērāba odara poya mērāēda cawada bēra ne wayaaba ure nūmada wāpeda Jesu jirū caita chīrāborode cobesia. Maŕbe jūmarā quīrāpita idjia jarasia cārē cārē Jesura tāsida idjaba ara maŕba biasida. ⁴⁸ Maŕne Jesuba jarasia:

–Cau, wārāda biaida jīāna bēra bara biasia. Necai wādua.–

⁴⁹ Wadi mama bedea panane Jairo dedeba aba zepeda Jairoa nāwā jarasia:

–Bā caura jaidasia. Jaradiabarira waa mīā sērādua.–

⁵⁰ Maŕ ūrīside Jesuba jarasia:

–Ne wayarādua. Bā sodeba jīāibara, idjira ārēbaya.–

⁵¹ Jairo dede jūēpeda Jesuba Pedroda, Santiagoda,§ Juaŕda, dji wērācau zezada, dji papa sida eda edesia. Waa dewarada eda wābiē basia. ⁵² Maŕne eberārāda dji wērācau carea aujīā duanasidaa. Maŕ carea Jesuba jarasia:

–Jīārānada, naŕ wērācaura beuē bā, ātebā cāi bā.–

⁵³ Maŕ carea eberārāba Jesumaa acēdapeda ipidasidaa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bēra. ⁵⁴ Baribara Jesuba dji wērācau jāwade jidapeda jarasia:

–¡Cau zaque, pirabaridua!–

⁵⁵ Māwā jarabara wērācaura ārēbapeda pirabarisia. Maŕbe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēā. ⁵⁶ Maŕ unusidade djibarirāba cawa crīchadaē basia. Baribara Jesuba ādjia jarasia ni abaaba jararānamārēā.

9

Jesuba idji ume nībabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce panara ābaa trāpeda abada diasia jaida āyā jaretadamārēā idjaba cacua biē bea sida biabidamārēā. ² Maŕbe ādjia jarasia:

–Ācōrēra dji Boro bai carea zebāda jaraē wānada idjaba cacua biē beada biabidada.–

³ Wāni naēna Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārā wābadaē ni cārē sida ederānada. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānada. Cacuaē jā panā awa ededada.

⁴ Djārā purude jūēnapeda abaaba bārāda bia edasira mā dedebemada āyā wārānada aba purudeba ēdrābadaa. ⁵ Baribara puruba bārāda bia edaēbā mamaaba ēdrābada. Ēdrābadaē egoro pora bārā jirūne bara jārāpetadada. Maŕba cawabiya ādjia Ācōrē igara panā carea idjia cawa oida.–

† 8:43 Maŕ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia. Griego bedeaē ācāra cartade māra neēa. † 8:45 ¿Sāwā bā iwidī bā caiba bara tāsida? Griego bedeaē zocārā cartade māra neēa. § 8:51 Maŕ Santiagora trā jarabadaa Jacobo.

⁶ Ara maŕda wānapeda puru beaza jarasidaa Ācōrēra ādji Boro bai carea zebΛrΛda. Maŕ bedea bia jaradia panΛne cacua biē beada biabicuabadjidaa.

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29

⁷ Herodeda Galilea druadebema boro basía. Maŕ Herodeba jūma Jesuba o bΛda ūrīsia.* Idjia cawa crīchaē basia ĀcΛrΛba nāwā jara panΛ bēra:

–Borocuebari Juaŕda Ārēbasia.–

⁸ Maŕne dewararāba jara panasidaa:

–Elíada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidaa:

–Ācōrēneba bedeabari naēna badada Ārēbasia.–

⁹ Maŕ carea Herodeba jarasia:

–Māa Borocuebari Juaŕra obΛá tΛ beabisia. Māēteara za jara panΛra ¿caida māwā bΛ?–

Maŕ carea Jesura unu quīrīā basia.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juaŕ 6:1-14

¹⁰ Jesuba diabuedarā jēda zesidade ādjia opedadada jūma nēbΛrΛsidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāra Betsaidá puru caita ēberā neēmaa edesia.

¹¹ BaribΛrΛ ēberārāba idjira mama bΛda cawadapeda araa wābΛrΛsidaa. Maŕne Jesuba ādjirāra bia edapeda jaradia besia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebΛrΛda. Maŕ bedea bia jaradia bΛde dji cacua biē quedeara biabicuasias.

¹² QueubΛrΛde Jesuba doce edadarāra idjimaa wānapeda jarasidaa:

–Ēberārāa jaradua puru beamaa idjaba de beamaa wānamārēā. MamabΛrΛ poya cāinia idjaba codida nēdodia. Namara ne neēa.–

¹³ Jesuba jarasia:

–BārābΛrΛ ne cobidadua.–

BaribΛrΛ ādjirāba panusidaa:

–Dairāba ne nēdode wānaēbΛrΛ, naŕ ēberārā cābana panΛra poya ne cobidaēa. Paŕda juesumabe idjaba bedada umébe eropanΛ.–

¹⁴ Mama panΛra umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bΛa. Maŕ bēra Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēā.–

¹⁵ Idji ume nībabadarāba idjia jarada quīrāca osidaa. Ēberārāra jūma chūpanesidaa. ¹⁶ Jesuba paŕ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajānaa acΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Maŕbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamārēā. ¹⁷ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada jΛrΛ pesidade doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura ēberārānebemada āyā wāpeda Ācōrēa iwidia basia. Idji ume nībabadarāda arima panasidaa. Ācōrēa iwididacarea Jesuba ādjia nāwā iwidisia:

–¿Ēberārāba māra caiada a panΛ?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–ĀcΛrΛba jara panΛa bΛra Borocuebari Juaŕda. Dewararāba jara panΛa bΛra Elíada. Dewararāba jara panΛa bΛra naēnabema Ācōrēneba bedeabari badada Ārēbapeda jāwā bΛda.–

* **9:7** Maŕ Herodera Antipa trΛ jarabadjidaa.

²⁰ Mañne idjia waya iwidisia:

–Bārāba mñra ¿caida crīcha panΛ?–

Pedroba panusia:

–Bāra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaa.–

²¹ Jesuba bio jara bΛsia mañgΛra ni abaΛa jararānamārēā.

²² Mañ awara jarasia:

–Mñ, Nañ Djara Edadara bio bia mñgaida bΛa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida mñra igaradapeda beabidia. BaribΛrΛ mñra ewari ūbeade ārēbaya.–

²³ Jesuba jūmarāa jarasia:

–AbaΛba mñda ēpē quīrīā bΛbΛrΛ, idjia o quīrīā bΛra igarapeda ewariza bia mñgai carea baida bΛa.† Mañbe mñra ēpēida bΛa. ²⁴ AbaΛba nañ ējūāne bia baida jΛrΛ baibΛrΛ, jīrūare bia baēa. BaribΛrΛ abaΛda mñ carea beuibΛrΛ Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁵ Bio crīchadadua: ēberāda nañ ējūāne ne jūma erobΛde beupeda tΛbΛ uruadāa wāibΛrΛ, ¿idjia erobadaba carebaica? ²⁶ AbaΛba mñra, mñ bedea sida adua bΛada aibΛrΛ, mñ, Nañ Djara Edada bΛa bara zebΛrΛde mañ ēberāra adua bΛada aya. Mañ ewaride mñ Zeza Ācōrē bΛa bara idjaba idji bajānebema nezocarā bΛa bara zeya. ²⁷ Mñā wārāda jaraya: ācΛrΛ nama panΛ beudi naēna Ācōrēba mñra jūmarā Boro bΛdada ebuda ununia.–‡

Jesu quīrā awara nūmena

Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8

²⁸ Māwā jaradacarea ocho ewari bΛde Jesura eyade ātaa Ācōrēa iwidide wāsia. Pedroda, Juañda, Santiago sida edesia. ²⁹ Mama Jesuba Ācōrēa iwidide bΛde idji quīrādarrara dorroddorrea nūmesia. Idjia cacuade jΛ bΛ sida totroaba dorroddorrea nūmesia. ³⁰ Cawaēne ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Aba Moise basía. Dewarabemara Elía basía. ³¹ Ādji sida Ācōrē quīrāwārēāneba dorroddorrea panasidaa. Ādjia bedea panasidaa Jesu Jerusaleñne beadidebemada.§

³² Māwā bΛde Pedrora dewararā sida bio daupea panasidamīna cāinaē basía. Mañne Jesura dorroddorrea bΛda idjaba ēberā umé idji caita panΛ sida unusidaa. ³³ Mañ ēberārā Jesu ume pananada wābΛdade Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bio bia bΛa दौरa nama panΛda. De zaqueda ūbea odia: aba bΛ itea, aba Moise itea idjaba aba Elía itea.–

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaē bērā. ³⁴ Māwā bΛde jārārāda edaa zepeda ādjirāra ānēbari edasia. Mañ carea ādjira bio ne wayasidaa. ³⁵ Ara māwābΛrΛde bedeada jārārāne ūrīsidaa. Mañba nāwā jarasia:

–NañdrΛ mñ Warraa. Mñā idjira edasia. Idjia jara bΛra ūrīnadua.–*

³⁶ Mañ bedea chupeadacarea Jesura iduba nūmΛda unusidaa. Ādjia unupedadara dārāsidaa ni abaΛa nēbΛrΛdaē panΛda.

Jesuba warra jai bara bΛ biabida

Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

† **9:23** Bia mñgai carea baida bΛa. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Idji crura atau edeida bΛa.” ‡ **9:27** Ebuda ununia Ācōrēba mñra jūmarā Boro bΛdada. Ebuda bΛēa cārēda ununida. ācΛrΛmaarā jara bΛa Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara bΛa Jesu ārēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. § **9:31** Jesu Jerusaleñ beadidebemada. Griego bedeade bΛ bΛa: “Jesu wāinebemada.” * **9:35** Isaía 42:1. Idjira edasia. Griego bedeade ācΛrΛ cartade nāwā bΛ bΛa: “Idjira bio quīrīā bΛa.”

- ³⁷ Nurēma eyadeba edaa zesidade ēberārā zocārāba Jesura acade zesidaa.
- ³⁸ Mañne abaaba nāwā jīgua jarasia:
 –Jaradiabari, mǎ djuburia mǎ warrada acada. Mǎra waa warra neē baa.
- ³⁹ Idjira jai bara baa. Maaba cawaēne idjira biabibaria, wawabibaria, idjaba yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia mǎ warrara idu bācaa. ⁴⁰ Māa ba ume nībabadarāa jarasia jaira āyā jaretadamārēā, māwāmīna poyadaē basía.–
- ⁴¹ Mañ carea Jesuba panusia:
 –jBārāba Ācōrēra ījānācaa! jBārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ījānamārēā ģaba sālbe māa droai? Ba warrara namaa enedua.–
- ⁴² Warrara Jesumaa wābarade jaiba egode baebipeda biara wawabisia. Baribarā Jesuba jaira āyā jaretasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia.
- ⁴³ Ācōrē abadeba māwāna unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o ba carea ēberārāba wadibida bio crīcha duanane Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

⁴⁴ –Māa bārāa jarabarāra bio quīrācuīta ūrīnadua. Mǎ, Nañ Djara Edadara abaaba ēberārāa jidabiya.–

⁴⁵ Baribarā ādjirāba cawadaē basía cārē cārēā Jesura māwā bedebabara. Ācōrēba wadibida ādjirāa cawabiē basia. Mañne ādjia Jesua iwididida waya panasidaa.

ġCaida dji dromaara bai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

⁴⁶ Māwā panane ara ādjiduba bedea duanesidaa caida dji dromaara bai cawaya. ⁴⁷ Baribarā Jesuba māra cawada bēra warra zaqueda edapeda idji caita nūmasia. ⁴⁸ Mañne nāwā jarasia:

–Bariduaba mǎ ījā badeba warrarāda bia edaibarā, māda bia edabarā. Idjaba mǎ bia edabarāba mǎ Diabuedada bia edabarā. Bārānebema dji edaara quirura Ācōrē quīrāpita dji dromaara baa.–

Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare baa

Marco 9:38-40

⁴⁹ Mañbe Juaāba nāwā jarasia:
 –Jaradiabari, daiba ēberāda unusidaa ba trāneba jaida āyā jareta bāda. Baribarā dadjirā ume nībaca bēra daiba idjia jarasidaa waa māwā orāmārēā.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Bārāba māwā jaradiē panasidaa. Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare baa.–

Jesuba Juaā, Santiago sida quēāna

⁵¹ Jesu bajānaa wāi ewari jūēbodside wārāda Jerusaleānaa wāida crīchapeda wāsia. ⁵² Wābarade ācarāda Samaria druadaa na diabuesia. Puru za-queda jūēnapeda sāma cānida jarasidaa. ⁵³ Baribarā mā purudebemarāba cawasidaa Jesura Jerusaleānaa wābarāda. Mañ carea idjira bia edadaē basía.

⁵⁴ Mañ bēra Juaāba, Santiago bida Jesua jarasidaa:

–Dai Boro, Elīaba oda quīrāca ġĀcōrēa iwididica taba urua bajāneba diabuebāba ādjirāra jūma quenamārēā?–†

⁵⁵ Jesuba ādji acapeda quēāsia. [Nāwā jarasia:

† 9:54 2 Rey 1:9-16. Elīaba oda quīrāca. Griego bedeadē ācara cartade māra neā.

–Bārāra ¿cārē cārēā māwā bedea panΛ?† ⁵⁶ Mā, Naā Djara Edadara zeē bΛa ēberārā biē bΛi carea ātebΛrΛ ze bΛa ēdrΛ edai carea.–]§
Maābe dewara puruḁaa wāsidaa.

Jesu ēpēni carea zarea bΛa

Mateo 8:19-22

⁵⁷ Ode wābΛdade abaΛba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bΛ wābΛrΛza māra bΛ ume wāya.–

⁵⁸ Jesuba jarasia:

–Usa pāra de bara bΛa, ībana sida de bara bΛa, baribΛrΛ mā, Naā Djara Edadara sāma cāi sida neē bΛa.–

⁵⁹ Maāne Jesuba dewara ēberāa jarasia:

–Mā ume zedua.–

Dji ēberāba panusia:

–Mā Boro, bΛ ume wāi naēna idu mā zezada tΛbaribidua.–*

⁶⁰ Jesuba idjía jarasia:

–Beu bearāba beudarāra tΛbaridida panΛa. BaribΛrΛ bΛa ēberārāa jarade wādua Ācōrēra ādji Boro bai carea zebΛrΛda.–

⁶¹ Maāne dewaraba Jesua jarasia:

–Mā sida bΛ caidu wāya, baribΛrΛ naārā mā ēberārāmaa jarade wāida bΛa.–

⁶² Jesuba panusia:

–AbaΛda trajade wāpeda waya jēda crīchaibΛrΛ, idjira bia bΛēa Ācōrē puruḁe trajai carea.–

10

Jesuba setenta ēberārā diabueda

¹ Māwānacarea dadji Boro Jesuba idji ēpē beada setenta edasia Ācōrē bedea jarade wānamārēā.* Idji wāida bΛ puruza umé uméa wābisia. ² Ādjirāa nāwā jarasia:

–Zocārāba mā bedeara ījāni carea panΛa. Maā ēberārāra néu waibΛa waraga tabΛ quīrāca beaa. BaribΛrΛ dji ewabadarāda zocārāēbe panΛa. Maā bērā Néu Djibaría iwiḁidada ewabadarāda idji néumaa diabuemārēā.

³ ¡Wānadua! Māa bārāra ēberā cadjirua tāēna diabuebΛrΛa. Ādjirāba bārāra biē odia usa cadrΛaba oveja zaque orrabari quīrāca. ⁴ WābΛdade buchacada, parata sida ederānadua. Bārāba jīrūne jΛbadara dewara ederānadua. Wānane ni abaΛ ume ode bedearānadua.

⁵ Dede eda wābΛdade mā dedebemarāa nāwā jaradadua: “Ācōrēneba necai pananadua.” ⁶ Maā dedebemarāba bārāda necai edadibΛrΛ, bārāba bedepedada quīrāca ādjirāra necai panania. Necai edadaēbΛrΛ, ādjirāra necai pananaēa. ⁷ Bārāra necai edadibΛrΛ, mā dede panenadua. Deza cāirānadua. Bārāba o panΛbari ne edadida panΛ bērā mama panΛmisa ādjia diabΛdara codadua.

⁸ Puruḁe jūēbΛdade ēberārāba bārāda bia edadibΛrΛ, ādjia bārāa diabΛdara codadua. ⁹ Maā awara dji cacua biē beara biabicuadadua. Ādjía nāwā jaradadua: “Ācōrēra bārā Boro bai carea zebΛrΛa.”

¹⁰ BaribΛrΛ puruḁe jūēbΛdade ēberārāba bārāda bia edadaēbΛrΛ, ādjía nāwā jaradadua: ¹¹ “Naā puruḁebema pora dai jīrūnebemada bārā quīrāpita

† **9:55** Griego bedeadē bΛ bΛa: “Bārāba ¿cārē jauredēba māwā jara panΛ?” § **9:56** Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neēa. * **9:59** Idu mā zezada tΛbaribidua. Maāba griego bedeadē naā crīcha sida dia bΛa: “Māa jāida bΛa aba mā zeza jaidabΛrΛdaa.” * **10:1** Setenta. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bΛ bΛa “setenta y dos.”

jārāpetab^Λdaa unubi^{di} carea Ācōrēba cawa oida. Bio cawa^Λadua Ācōrēba dji Boro bai carea zeb^Λr^Λda.” ¹² Mañ bē^{rā} m^Λa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride idjia mañ purura wetara cawa oya Sodomanebema ēber^{rā} cawa oi cāyābara.[†]

Jesuba idji ĭjāē bea puru quēāna

Mateo 11:20-24

¹³ ĭCorazi^Λnebemarāra, Betsaidadebemarā sida mīā djiuburi beaa Ācōrēba cawa oi bē^{rā}! M^Λa ne ununaca bārā tāēna odara Tirode, Sido^Λne bida odabara, mañ purudebemarāba isabe cadji^ruada igaradapeda Ācōrēda ĭjācasidaa. Mañ carea t^Λb^Λ porade chūpanecasidaa idjaba sopuadebema j^Λb^Λdara j^Λcasidaa. ¹⁴ Mañ bē^{rā} Ācōrēba cawa oi ewaride Tirodebemarā idjaba Sido^Λnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

¹⁵ ĭCapernau^Λnebemarāra bajānaa wānica? ĭWānaēa! ĭĀcōrēba bārāra beudarā panabadamaa batabueya!–[†]

¹⁶ Mañbe idji ume nībabadarāa jarasia:

–Bārā bedea ĭjā b^Λba m^Λ bedeada ĭjā b^Λa. Bārā igara b^Λba m^Λda igara b^Λa. Idjaba m^Λ igara b^Λba m^Λ Diabuedada igara b^Λa.–

Jesuba setenta diabueda jēda zepedada

¹⁷ Jesuba setenta diabuedara jēda bio b^Λsrida zesidaa. § Mañbe ādjia Jesua nāwā jarasidaa:

–ĭDai Boro, b^Λ tr^Λneba jairā āyā j^Λretab^Λdade ādjirāba ĭjābadaa!–

¹⁸ Mañ carea Jesuba ādjia jarasia:

–Māē, m^Λa unu b^Λsia diaurura bajāneba baa purepurea quīrāca baeb^Λr^Λda.

¹⁹ M^Λa bārāa b^Λada diasia diauru poyadāmārēā idjaba dama ĭr^Λ, drusōrē ĭr^Λ bida poya t^Λgadāmārēā. Ni cārē bida bārāra poya biē oēa. ²⁰ Barib^Λr^Λ ababe b^Λsridadiē pan^Λa bārāba jairā āyā j^Λretab^Λdade ādjia ĭjābada bē^{rā}, āteb^Λr^Λ biara b^Λsridadida pan^Λa Ācōrēba bārā tr^Λrā bajāne b^Λ ero^Λ bē^{rā}.

Jesu b^Λsridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Māwā bedea pan^Λne Jesura Ācōrē Jauredaba bio b^Λsrida nūmesia. Mañ bē^{rā} Ācōrēba nāwā jarasia:

–Zeza, b^Λra bajānebema Boroa idjaba nañ ējūānebema Boroa. B^Λa ne adua beaa m^Λa jaradiadara cawabida bē^{rā} m^Λa b^Λra bia jaraya. Ne cawa beaa b^Λa cawabiē basia. Māē, Zeza, b^Λa māwā o quīrāsia.

²² M^Λ Zezaba m^Λa ara idjidebemada jūma cawabisia. Ni aba^Λba adua pan^Λa m^Λ, dji Warrara sāwā b^Λda; aba m^Λ Zezab^Λr^Λ cawa b^Λa. Ara mañ quīrāca ni aba^Λba adua pan^Λa m^Λ Zezara sāwā b^Λda; ababe m^Λ, dji Warrab^Λr^Λ cawa b^Λa. M^Λa aba^Λa m^Λ Zezada cawabisira, mañ ēberā bida cawaya.–

²³ Mañbe idji ume nībabadarāa awara edepeda nāwā jarasia:

–Bārāra bio bia pan^Λa m^Λa o b^Λda unu pan^Λ bē^{rā}. Dewaraba unusira mañ ēberā sida bio bia baya. ²⁴ Wārāda zocārā Ācōrēneba bedebadarāba, ēberārā bororā bida bārāba unu pan^Λda unu quīrā panasidaa, barib^Λr^Λ ununaē basia. Idjaba bārāba ūrī pan^Λra ūrī quīrā pananamīna ūrīnaē basia.–

Samariadebema ēberā bia

²⁵ Ewari aba Jesu wārāda ne cawa b^Λ cawaya judiorā ley jaradiabarida piradr^Λpeda nāwā iwidisia:

–Jaradiabari, ĭm^Λa cārēda oida b^Λ Ācōrē ume ewariza zocai bai carea?–

[†] **10:12** Genesi 18:16deba aba 19:29daa. [†] **10:15** Beudarā panabadamaa. Griego bedede b^Λ b^Λa “Hades.” § **10:17** Setenta. Griego bedede āc^Λr^Λa cartade b^Λ b^Λa “setenta y dos.”

²⁶ Jesuba panusia:

–Ăcôrē leyde ħcârēda bʼ bʼ? ħBamaarā cârēda jara bʼ?–

²⁷ Judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Jūma bʼ sodeba, jūma bʼ jauredeba, jūma bʼ ʼbʼadeba idjaba jūma bʼ crīchadeba bʼ Boro Ācôrēra quĩrĩadua.* Idjaba djārāra quĩrĩadua ara bʼdji quĩrĩā bʼ quĩrāca.–†

²⁸ Mañne Jesuba jarasia:

–Bʼa aride panusia. Mañ quĩrāca bʼa osira ewariza Ācôrē ume zocai baya.–

²⁹ Baribʼʼʼ judiorā ley jaradiabariba ara idjida jipa bʼada unubi quĩrĩasia. Mañ carea Jesua iwidisia:

–Baribʼʼʼ djārā a bʼde ħcaida jara bʼ?–

³⁰ Jesuba panusia:

–Ewari aba ēberāda Jerusaleñneba Jericodaa wāsia. Wābʼʼʼde ne drʼabadarāba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quĩrāca tabʼsidaa. Idjia erobadara jūma jārĩnapeda wāsidaa.

³¹ Māwā bʼde sacerdoteda abari ode zesia. Dji ēberāra tabʼada ununamĩna wāyā wāsia. ³² Ara mañ quĩrāca Levideba yōnada mañ ode zesia.‡ Idjia bida ēberā tabʼada ununamĩna wāyā wāsia. ³³ Mañare ēberā Samariadebemada mañ ode zesia. Dji ēberā tabʼ unuside sopuasias. ³⁴ Araa wāpeda dji ēberā cacua cōadrʼacuapedadara olivo dragaba, uva bʼa bida soapeda wuaba bʼrasia. Mañbe idji burro ʼrʼ bʼpeda cāibada dedaa edesia. Mama dji ēberāra biara carebasia.

³⁵ Nurēma Samariadebemaba de djibaría paratada diapeda nāwā jarasia: “Idjira bio carebadua.§ Za mʼa diada parataba araēbʼʼʼ, bʼ parataba carebadua. Mʼ jēda zebʼʼʼde bʼ parata bʼdara mʼa jūma jēda diaya.”–

³⁶ Māwā nēbʼʼʼpeda Jesuba iwidisia:

–Ēberā ũbeabemaba dji ne drʼabadaba puopedadara unusidaa. Bamaarā ħsāʼgʼaba idjira quĩrĩasi?–

³⁷ Mañne judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Dji quĩrā djoburiadaba.–

Jesuba idjia jarasia:

–Ara mañ quĩrāca djārāra quĩrĩadua.–

Jesu Marta dedaa wāna

³⁸ Nocodaa wābʼdade puru zaquede jūēsidaa. Mama wērā Marta abadada babadjia. Mañ Martaba Jesura idji dede bia edasia. ³⁹ Martaba djabawērāda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jĩrū caita chūmasia idjia jaradia bʼ ũrĩ carea. ⁴⁰ Māwā bʼde Martara jʼwa tābʼara bʼ bērā sobiē besia. Jesu caita wāpeda jarasia:

–Jaradiabari ħbamaarā bia bʼca mʼ djabawērāba mʼra carebaē bʼda? Idjia jaradua mʼ carebamārēā.–

⁴¹ Jesuba jarasia:

–Marta, Marta, bʼa ne zocārā oida bʼ carea jūmawāyā crīcha bʼa. ⁴² Baribʼʼʼ ħĀcôrē bedea ũrĩda biara bʼēca? Mañgʼda Mariaba o bʼa. Ni abaʼba idjia mañra ocara bʼada adaēa.–

11

Ācôrēa iwidididebema Mateo 6:9-15; 7:7-11

* **10:27** Deuteronomio 6:5. † **10:27** Levítico 19:18. ‡ **10:32** Levideba yōpedadaba Ācôrē de dromane carebabadjidaa. § **10:35** Paratada. Griego bedeeade bʼ bʼa “dos denarios.”

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrēa iwiđi b̄asia. Māwānacarea idji ume n̄babari aba b̄a nāwā iwiđisiā:

–Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwiđiđi carea jaradiadua Jua b̄a idji ume n̄babadarāa jaradiada quĩrāca.–

² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēa iwiđib̄adade nāwā bedeadadua:

Dai Zeza bajāne b̄a, jūmarāba b̄ara wayadida pan̄a.*

Daiba quĩrā pan̄a b̄ara jūmarā Boro bai carea isabe zeida. [Idjaba quĩrā pan̄a na ějūānebemarāba b̄a quĩrā b̄ara odida bajānebemarāba obada quĩrāca.]†

³ Codira ewariza daia diadua.

⁴ Daiba cadjirua opedadara quĩrādoadua djārāba dai biē opedadara quĩrādoabada quĩrāca.

Daira idu cadjiruade b̄abirādua, āteb̄ara cadjiruadebemada ēdr̄a b̄adua.‡

⁵ Idjaba Jesuba nāwā jarasia:

–Āibērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraaiscada: “Ache, m̄a pa b̄da ūbea diadua. ⁶ Na ě diamasi aba b̄da cawaēne m̄a dede jūēsia barib̄ara ne cobi carea m̄a neē b̄a.” ⁷ Ma ěne dji eda b̄a nāwā panuisicada: “Ache, m̄a sērādua. M̄a dede eda wābadara jūātr̄a erob̄a. Daira jūma c̄dade duan̄a, m̄a warrarāra cāi duan̄a. Ma ě b̄rā m̄a ni cārē sida poya diaēa.”

⁸ M̄a jaraya: idjia pa b̄ra diaēa b̄a ume dji bia b̄rā, āteb̄ara diaya b̄a m̄a sē b̄a b̄rā.

⁹ M̄a jaraya: ara ma ě quĩrāca Ācōrēa iwiđi pananadua; ma ěne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēā j̄ara pananadua; ma ěne ununia. Dede eda wābadama b̄a tr̄nadua; ma ěne dji eda wābadara ewaya diai carea. ¹⁰ Dji iwiđi b̄a edaya. Dji j̄ara b̄a unuya. Dji tr̄ b̄a itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

¹¹ Warraba pa iwiđib̄ara ě dji zezaba mōgarada diaica?§ Warraba b̄da iwiđib̄ara ě dji zezaba damada diaica? ¹² Warraba ne ěm̄da iwiđib̄ara ě dji zezaba drusōrēda diaica? ¹³ Bārā dji cadjiruarāba bārā warrarāa ne biada dia cawa pan̄ab̄ara, ěbārā Zeza bajāne b̄a idji Jaureda dji iwiđi pan̄a diaēca?–

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

¹⁴ Ewari aba Jesuba jaida āyā j̄aretasia. Ma ě jaiba ēberāda quĩrāme cara erob̄asia. Jai ēdr̄adacarea dji ēberāra bedeasia. Ma ě unusidade ēberārāba cawa cr̄ichadaē panesidaa. ¹⁵ Barib̄ara ěc̄ara b̄a jarasidaa:

–Jā ě Jesuba jaira āyā j̄retabaria, jairā boro Beelzebúba ma ě b̄ada diaēda b̄rā.–

¹⁶ Ma ěne Jesu Ācōrēneba ze b̄a cawaya dewararāba idjia iwiđisidaa ne ununacada omārēā. ¹⁷ Barib̄ara Jesuba ādji cr̄ichara cawa b̄da b̄rā nāwā jarasia:

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananib̄ara, āduba dji quininia. Ara ma ě quĩrāca abari dede b̄ada djō pananib̄ara dārā pananaēa. ¹⁸ Bārāba jara pan̄a m̄a jaira Beelzebú b̄adeba āyā j̄retabarida. Ma ě carea m̄a bārāa iwiđiya: Satanada ara idji jairā ume djō baib̄ara ěsāwā idjia poya b̄ara dārā erobai?

* **11:2** Bajāne b̄a. Griego bedede ěc̄ara cartade ma b̄ra neēa. † **11:2** Griego bedede ěc̄ara cartade bedea corchete b̄ara neēa. ‡ **11:4** Āteb̄ara cadjiruadebemada ēdr̄a b̄adua. Griego bedede ěc̄ara cartade ma b̄ra neēa. § **11:11** ěPa ě iwiđib̄ara ě...mōgarada diaica? Griego bedede ěc̄ara cartade ma b̄ra neēa.

¹⁹ Bārāmaara m̃a Beelzebúdeba jairāda āyā j̃areta b̃a. Māwāra bārā ēpē beaba ģcaideba jaira āyā j̃aretabada? Ādjirāba cawabidia bārāba āi crīcha panāda. ²⁰ Baribara Ācōrē abadeba m̃a jairāda āyā j̃areta b̃abara, Ācōrēba bārā unubi b̃a idjira jūēsida bārā Boro bai carea.

²¹ Ēberā mēsra b̃aba djōbada necoba bio waga erobabara, idjia erobara ni ababa poya drađaēa. ²² Baribara idji cāyābara ēberā abara b̃ada zepeđa idjira poyaibara, idji djōbada necora jārīya. Mañbe jūma idjia erobađara jārīpeđa dji biarā ume jeđecaya.

²³ Māare b̃āra m̃a ume dji quīrūa. M̃a ume ēberārā careba jara peē b̃aba dji jara peđa ējzoabibaria.

Jai jēda zeda

Mateo 12:43-45

²⁴ Ēberā cacuadebemada ēdradacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga b̃ade ānāūi carea jara babaria. Unuē b̃erā idjiduba nāwā jarabaria: “M̃dji badamaa jēda wāya.” ²⁵ Jūēbade mañ ēberā sora de bia ima b̃a quīrāca unubaria. Ne jūma bia nūmeada unubaria. ²⁶ Mañbe siete jai idji cāyābara cadjiruara beada mañ ēberāmaa enepeđa dji ēberā sode eđa panebadaa. Mañ b̃erā dji ēberāra idji naārā bađa cāyābara wetara biē bebaria.–

ģCairāda wārāda bia bea?

²⁷ Jesuba māwā jara b̃ade w̃erā ēberārā tāēna b̃aba j̃gua jarasia:

–j̃ba tođa idjaba ju dawada w̃erāra bio bia b̃a!–

²⁸ Baribara Jesuba jarasia:

–Mañ cāyābara Ācōrē beđa ūrīnapeda j̃jā obadarāda biara beaa.–

Jesuba Jonānebema jarada

Mateo 12:38-42; Marco 8:12

²⁹ Ēberārā zocārā idjima zebada unuside Jesuba jarasia:

–Idibema ēberārāra dji cadjiruarā. Bārāba m̃ra bajāneba ze b̃ada cawađi carea quīrā panā m̃a ne ununacada oida. Baribara m̃a ne ununacada oēa. Bārāba ababe Jonā māwāna quīrāca ununia. ³⁰ Jonā māwānaba Ninivedebema ēberārā cawabisia idjira Ācōrēneba ze b̃ada.* M̃a, Nañ Djara Eđađara ara mañ quīrāca māwāya idibemarāba cawađamārēā Ācōrēneba ze b̃ada.

³¹ Salomoñ ewaride Sabá druadebema borora w̃erā basía. Idjira drua t̃m̃aba zesia Salomoñ necawaa ūrī carea.† Baribara nañ ewaride Salomoñ cāyābara dji dromaara b̃ada nama b̃amīna bārāba j̃jānaē panā. Mañ carea Ācōrēba cawa oi ewaride mañ w̃erāba pirabaripeđa bārāra biē jaraya. ³² Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeđa idibemarāra biē jaradia.‡ Jonāba jarada ūrīsidade ādjirāba cadjiruada igaradapeđa Ācōrēmaa zesidaa. Baribara bārāba nama aba eropanā Jonā cāyābara dji dromaara b̃ada. Māwāmīna j̃jānaca.

Daura dadji cacuadebema ibīrā

Mateo 5:15; 6:22-23

³³ Ni ababa ibīrāda coadapeđa m̃erā nūmānaca wa epedeco droma edre b̃adaca. Āteb̃ara āta dji ibīrā b̃abadade nūm̃badaa dji dede eđa zebadarāba ānaa ununamārēā. ³⁴ Ba daura ibīrā quīrāca b̃a. Mañ b̃erā ba dauda bia b̃abara, ānaane b̃a. Baribara ba dauda biē b̃abara, pāīmane b̃a. ³⁵ Mañ carea bio quīrācuīta bađu. Ba ānaa quīrāca crīcha b̃ara pāīmanebemasicada.

* **11:30** Joná 3:3-4. † **11:31** 1 Reye 10:1-13. ‡ **11:32** Joná 3:1-10.

³⁶ Barib_{AR} b_Λda wārāda ānaane b_Λb_{AR}, pāīmane ni maārī bida b_Λēb_{AR}, wārā bedeara ebuda cawaya ībīrāba bio āna erob_Λ quīrāca.–

Jesuba pariseorā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

³⁷ Jesuba māwā jaradacarea pariseo aba_Λba idjira edosia idji ume ne code wāmārēā. Ara maāda Jesura maā ēberā dedaa wāpeda ne coi carea chūmesia.

³⁸ Barib_{AR} Jesu ne coi naēna j_Λwa s_Λg_Λē basía ādjia obada quīrāca. Maā unuside pariseoba cawa crīchaē basía. ³⁹ Maāne Jesuba idjía jarasia:

–Bārā pariseorāba tazara, epedeco sida ārābemada quīrācui_Λta s_Λg_Λbadaa, barib_{AR} bārā sode ne jūmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crīchabadaa.

⁴⁰ Bārāra crīcha neē pan_Λ quīrāca panabaria. ¿Dji ārābema odaba dadji so sida oē basica? ⁴¹ Sobiadeba ne neē quedearā bārāba eropan_Λnebemada diadadua. Māwāb_{AR} wārāda bārāra bia s_Λg_Λ beadia.

⁴² ¡Bārā pariseorā mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba menta queduada, ruda queduada, idjaba néu_Λdebema sida die ewab_Λdaza aba Ācōrēa diabadaa. Māwāmīna djārā ume jipa odacaa idjaba Ācōrēa quīrānacaa. Bārāba Ācōrēa ne diab_Λda awara ¿cārē cārēā maā sida odaē pan_Λ?

⁴³ ¡Bārā pariseorā mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra judiorā dji j_Λrebada dede ādjira dji dromarā chūmebada_Λde chūme quīrābadaa. Maā awara purude nīnane quīrābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida.

⁴⁴ ¡Mīā djuburi beaa Ācōrēba bārāra cawa oi bērā! Bārāra bēwārā joupedada ējūā quīrāca beaa. § Dji boromeada neē bērā dji ārā wā duan_Λba adua pan_Λba bēwārāda t_Λga pan_Λda. Ara maā quīrāca bārāba obadara ēberārāba ēpēbadaa barib_{AR} ādjia adua pan_Λba maāneba cadjirua ob_Λdada.–

⁴⁵ Maāne judiorā ley jaradiabari aba_Λba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, māwā jarab_{AR}de dairā sida biē jara b_Λa.–

⁴⁶ Maā carea Jesuba idjía jarasia:

–¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ne poya odiē beada ēberārā obibadaa. Barib_{AR} māwā odamārēā bārāba ni maārī bida carebadacaa.

⁴⁷⁻⁴⁸ ¡Bārāra mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārā drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāda beasidaa. Maābe ādji t_Λbaripedadama bārāba ārābemada bia quiruda obadaa. Māwā o pan_Λneba unubibadaa bārā drōā naēnabemarāba opedadada bia unubadada.

⁴⁹ Maā carea Ācōrēba idji necawaadeba nāwā jarasia: “Māneba bedeabadarāda idjaba māa diabuedarā sida bārā israelerāmaa wābiya. Maāne āc_{AR} beadia idjaba dewararāda biē odi carea ēpēnia.” ⁵⁰⁻⁵¹ Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya bārā drōā naēnabemarāba jūma idjideba bedeabadarā beapedada carea. Māē, māa jaraya: naā ējūā odadeba ātaa beapedadarā carea Ācōrēba bārāra cawa oya; Abel beapedada carea, Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.*

⁵² ¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ēberārā Ācōrēra idu wārāda cawabidacaa. Bārāba adua pan_Λba Ācōrēra wārāda sāwāb_{AR} b_Λda. Maā awara dewararāba cawa quīrā pan_Λ sida bārāba idu cawabidacaa.–

§ **11:44** Griego bedeade āc_{AR} cartade maā versículode naā sida b_Λ b_Λa: “Pariseorā, dadjirā ley jaradiabadarā, bārā dji biaca bearā.” * **11:50-51** Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

⁵³ Jesu ēdr^Λacarea pariseorāba, judiorā ley jaradiabada biḁa caicayadeba Jesua auḁuara zarea beada iwidi panesidaa. ⁵⁴ Ādjia quĩrĩā panasidaa Jesuba āi panuida idji biē jaradi carea.

12

Pariseorāba biē obadadebema

¹ Māwā pan^Λne ēberāra bio zocārā ābaa powua nūmesia. Bio pēsua nūm^Λ bērā djārāra t^Λ chāb^Λari duanasidaa. Mañne Jesuba naārā idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Pariseorā harina ēsābibarida quĩrācuitadadua. Ādjirāra dji biaca beaa. ² Ne jūma mērā odara Ācōrēba cawabiya. Dadjia cawadaē pan^Λra mērā beēa. ³ Bārāba pāĩmane jarapedadara ēberārāba ānaane jūma ūrĩnia. Bārā diguīda djārā c^Λw^Λr^Λ caita jarapedada siḁa aba^Λba de ār^Λba jīgua jaraya jūmarāba cawadamārēā.–

¿Caida wayadida pan^Λ?

Mateo 10:26-31

⁴ Mā dji biarā, māa bārāa jaraya: nañ cacua beabadarāda wayarānadua, ādjia beapedadacarea waa poya oḁaē bērā. ⁵ Māa bārāa jaraya caidr^Λ wārāda wayadida pan^Λda. Bārāba wayadida pan^Λa nañ cacua beapeda poya dadji jaure t^Λb^Λ uruaḁaa diabueida b^Λdr^Λ. Māa wārāda jaraya idjidr^Λ wayadida pan^Λa.

⁶ Ībana zaqueda juesuma nēḁoḁi carea parata pichida umé diabadaa. Barib^Λr^Λ Ācōrēba ĩbanara jūma wagabaria. ⁷ Mañ awara Ācōrēba cawa b^Λa bārāba budara jūmasāwā eropan^Λda. Ācōrēba bārāra ĩbana zocārā pan^Λ cāyābara biara waga b^Λ bērā ne wayadiē pan^Λa.

Jesu carea quĩrā peraiē b^Λa

Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Māa nañda jaraya: aba^Λba ēberārā quĩrāpita māda ĩjā b^Λaḁa aib^Λr^Λ, Ācōrē nezocarā bajānebema quĩrāpita mā, Nañ Djara Edaḁaba idjira māreana aya. ⁹ Ara mañ quĩrāca aba^Λba ēberārā quĩrāpita māda adua b^Λaḁa aib^Λr^Λ, Ācōrē nezocarā bajānebema quĩrāpita māa idjira adua b^Λaḁa aya.

¹⁰ Aba^Λba mā, Nañ Djara Edaḁada biē jaraib^Λr^Λ, Ācōrēba māra quĩrādoaya. Barib^Λr^Λ aba^Λba Ācōrē Jaureda biē jaraib^Λr^Λ Ācōrēba māra quĩrādoeā.

¹¹ Bārāda mā ĩjā pan^Λ carea judiorā dji j^Λrebada deḁaa, wa dji cawa obadarā quĩrāpita, wa dji bororāmaa cawa oḁe edeḁib^Λr^Λ, sopuarānadua sāwā bedeadida. ¹² Cawa ob^Λdade Ācōrē Jaureb^Λr^Λ bārāa cawabiya cārēda jaradida pan^Λda.–

Ne bara b^Λḁebema ne jara b^Λ

¹³ Mañne ēberārā tāēna b^Λaḁa nāwā jarasia:

–Jaradiabari, mā djabaa jaradua dai zezadeba edaḁada māa biḁa di-amārēā.–

¹⁴ Barib^Λr^Λ Jesuba idjía jarasia:

–Ache, ¿caiba māra b^Λasi bārā nēb^Λara cawa omārēā?–

¹⁵ Mañne idjia jūmarāa jarasia:

–¿Quĩrācuita beadadua! Paratada awua bearānadua. Parata bara b^Λḁeba dadjira zocai b^Λcaa.–

¹⁶ Mañne Jesuba ne jara b^Λḁeba nāwā jaradiasia:

–Ēberāda basia bio ne bara b^Λda. Mañ ēberāba ne uḁara bio zausia. ¹⁷ Mañ carea nāwā crīchasia: “¿Māa sāwā oi? Nañg^Λra wagai carea neē b^Λa.” ¹⁸ Mañbe crīchasia: “Nāwā oya. Māa ewaḁa wagabari dera ēgapetapeda waib^Λara oya.

Mama eda ne jūma m̃a erobara wagaya. ¹⁹ Māwānacarea ara m̃adjiduba jaraya: m̃a waga erobara poa zocārā droaya. Jāḷbe bio necai baya. M̃adjia quĩrĩa ḷada co baya idjaba ḷasrida baya.”

²⁰ Baribarḷ Ācōrēba idjía jarasia:

“ḷara crīcha neē tabḷa! Ara naḷ diamasi ḷara beuya. Maḷbe ḷa waga erobara ḷcai itea bei?” ²¹ Abaḷba naḷ ējūānebemada auḷuara edaida crīcha ḷabarḷ, baribarḷ Ācōrēnebemada mācua crīchaē ḷabarḷ, maḷ quĩrāca māwāya.–

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Maḷ carea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Bārā sāwā beadida, codi careabemada, cacuaḷe jḷni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ²³ Dadji zocai ḷaida djico cāyābara biara ḷa. Dadjida dadji cacuaḷe jḷbada cāyābara biara ḷa. ²⁴ Acḷadua, ībanara ne uḷacaa idjaba ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. Baribarḷ Ācōrēba ādjira ne cobibaria. ḷBārā ībana cāyābara biara beaēca? ²⁵ Jūmawāyā crīcha ḷḷdeba ni abaḷda dārāara zocai baēa.* ²⁶ Dārāara zocai baēbarḷ, ḷcārē cārēā codira, cacuaḷe jḷbada sida jūmawāyā crīchabada?

²⁷ Acḷadua nepōnōda sāwā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara caca. Baribarḷ m̃a jaraya: dadji drōāenabema boro Salomoḷra bio ne bara ḷadamīna nepōnō quĩrāca quĩrāwārēā djioa basía.† ²⁸ Iḷi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba waḷibida pōnōbibaria. Maḷ bēā ḷidjia biara bārāba jḷnamārēā diaēca? Maḷgḷra ḷsāwāērā poya ījānaē? ²⁹ Maḷ carea ababe codi careabemada, dodi careabema sida jḷarḷrānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. ³⁰ Jūma maḷgḷra naḷ ējūānebemarāba jḷarḷbadaa, baribarḷ bārā Zeza Ācōrēba cawa ḷa bārāba cārēda erobeadaida panḷda. ³¹ Maḷ bēā Ācōrēra bārā Boroda ḷḷadua. Maḷne idjia jūma maḷgḷra diaya.–

Nebia bajāne erobaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bārā cābana panḷēmīna ne waya ḷearānadua. Ācōrēba quĩrĩāna bēā bārābia pe erobesia. ³³ Maḷ carea bārāba erobeadebemada nēdobuedapeḷa ne neē quēdeaa diaḷadua. Nebiada bajāne erobeadi careabarḷ jḷarḷadua. Bajānebemara jōcaa. Chimia biḷa cocaa. Ne drḷabadarā biḷa poya drḷadacaa.

³⁴ Bārāmaarā dji biara ḷara sodeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quĩrāca Ācōrēba jara ḷara ījā odi carea beadadua.‡ Nezoca biaba ībīrāda coa erobabaria idji boro zebḷarḷde bia edai carea. Quima edabḷda ḷasridaa o panḷmaḷba zepēda dji boroba trḷbarḷde nezoca biaba ara maḷda dede eda wābadara ewaya. ³⁷ Nezocaba jḷā ḷada dji boroba unune zeibarḷ, wārāda maḷ nezocara bio bia baya. M̃a wārāda jaraya: ara maḷda idji borora nezoca quĩrāca djiopēda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobi carea. ³⁸ Nezoca biaba ariquētra, āsabodode biḷa dji borora jḷāya. Dji boroba idji jḷā ḷada unune zeibarḷ maḷ nezocara bio bia baya.

³⁹ Naḷda cawaḷadua: de djibariba ne drḷabarira sāḷbe zeida cawa ḷabarḷ, cāīē bacasia ni cārē sida drḷabi amaaba. ⁴⁰ Ara maḷ quĩrāca bārā biḷa jḷā beadadua. Bārāba mḷ, Naḷ Djara Edaḷa zeēda crīcha panḷne zeya.–

* **12:25** Dārāara zocai baēa. ḷcarḷmaarā maḷba jara ḷa “drasoara waridaēa.” † **12:27** 1 Rey 10:4-7, 23-25. ‡ **12:35-36** Ījā odi carea beadadua. Griego bedeadē nāwā ḷa ḷa: “Carḷara bio trājā cobḷadua.”

Nezoca umé pananeba ne jara ba

Mateo 24:45-51

⁴¹ Pedroba Jesua iwidisia:

–Dai Boro, ¿mañgara ba dairãa jara ba, wa jũmarãa jara ba?–

⁴² Jesuba panusia:

–Nezocaba crĩcha cawaadeba jipa o babara, de djibariba idji dede bea nezocarãa mañ nezoca jawaeda ba adjia codira aride diamãrẽã. ⁴³ Nezocaba mãwã o ba idji boroba unune zeibara, idjira bio bia baya. ⁴⁴ Mãa wãrãda jaraya: dji boroba jũma idjia erobara mañ nezoca jawaeda ba.

⁴⁵ Baribara mañ nezocaba idji sode m̃ boro zeira dārãyana aibara, waabema nezocarãda, nezoca wērãrã sida biẽ o beya, basrida ne cobada ewarida o beya idjaba ituaba beu nĩbaya. ⁴⁶ Abeda idji boro zeida jããẽ baya. Mãwã ba idji borora cawaẽne zeya. Mañ nezocara bio cawa opeda dji ijanaca ume biẽ ba.

⁴⁷ Nezocaba idji boroba obi bara cawa ba oẽbara, dji boroba mañ nezocara dji cãbãya uya. ⁴⁸ Baribara nezocaba adua ba deba dji boroba jara ba ã osira mañ nezocara mãcua uẽa. Wãrãda Ācõrẽba ĩcara waiaba dia ba idji itea odamãrẽã. Dji waiabara edadarãba idji itea waiabara odida pana.–

Jesu carea nẽbara odjaidebema

Mateo 10:34-36

⁴⁹ Mãra zesia nañ ejũã cawa oi carea. § Ara nawena mãwã obarabara bio bia bacasia. ⁵⁰ Baribara naãrã mãra bio bia mĩgaida ba. * Mañ carea bio sopua babaria aba mañ ewari jũebaradaa. ⁵¹ ¿Mãa eberãrã abaa necai ba carea zesida crĩcha panaca? Mãa jaraya mañ carea zeẽ ba, aẽbara ze ba eberãrãda abaa bia panarãnamãrẽã. ⁵² Namaaba ĩtaa abari dedebemada m̃ carea dji quĩrũda beadia. Juesuma panane umẽbemada dewara ubea paname dji quĩrũda beadia. ⁵³ Dji zezada dji warra ume dji quĩrũda beadia. Dji warrada dji zeza ume dji quĩrũda beadia. Dji papada dji cau ume dji quĩrũda beadia, dji cauda dji papa ume dji quĩrũda beadia. Dji pãcõrẽda dji ãigu ume dji quĩrũda beadia. Idjaba dji ãigura dji pãcõrẽ ume dji quĩrũda beadia.

Ewari sãwã baida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

⁵⁴ Mañ awara Jesuba eberãrã nãwã jarasia:

–Bãrãba jãrãrã pãimada ĩmãdau baebariare unubada jarabadaa cuera zeida. Mañe wãrãda cuera zebaria. ⁵⁵ Baribara nãũrãda ejũã põãsa ewaraga bareba puásira jarabadaa ewarira bio jãwãrã baida. † Mañe ewarira wãrãda jãwãrãbaria. ⁵⁶ Bãrã dji biaca bearãba ewari quĩrãra cawa panamĩna Ācõrẽba nañ ewaride o bara cawadacaa.

⁵⁷ Bãrãba ¿sãwãẽrã poya cawadaca cãrẽda jipa ba? ⁵⁸ Ba dji quĩrũba ba eberãrã cawa obarimaa edeibara, wãbadade jũma odua ibiadi carea. Mãwã oẽbara idjia bara dji cawa obari jawade ba. Mañbe dji cawa obariba bara dji zarraa jidabiya preso bamãrẽã. ⁵⁹ Mãa jaraya: bara jamabemada edrãẽa aba ba diaida ba parata jũma diabaradaa.–

13

Ācõrẽmaa zedaẽbara beudia

§ 12:49 Griego bedeadẽ nãwã ba ba: “Mãra zesia taba uruada nañ ejũãnaa batabuei carea.” * 12:50 Mãra bio bia mĩgaida ba. Griego bedeadẽ nãwã ba ba: “Mãra wadi borocueida ba.” † 12:55 Ejũã põãsa ewaraga bareba. Griego bedeadẽ ba ba: “Surdeba.”

¹ Māwā panane ēberārāba Jesua jarasidaa ḁcḁra Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia panane Pilatoba ādjirāra quenabisida. ² Maḁ carea Jesuba jarasia:

–Maḁ ēberārāra bia mīga beupedada bēra ḁbārāba crīcha panaca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarāba obada cāyābara? ³ Māa jaraya: māwāēa. Baribara bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbara bārā sida beudia. ⁴ Siloede de ḁta drasoa ḁada dieciocho ēberārā ḁra ḁaeside jūma beusidaa. Māwā beupedada bēra ḁbārāba crīcha panaca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusaleḁne beaba obada cāyābara? ⁵ Māa jaraya: māwāēa. Baribara bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbara, bārā sida beudia.–

Higojō zaucadebema ne jara ḁa

⁶ Maḁbe ne jara ḁadeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradisia:

–Ēberāba idji néude higojō bacuruda erobasia. Ewari aba maḁ bacuru zau ḁa cawaya acade wāsia baribara zauē basia. ⁷ Maḁ carea djibariba idji néu wagabaría nāwā jarasia: “Naḁ bacuru zau ḁa cawaya naḁba poa ūbea acade ze ḁa baribara zauca. Maḁ bēra biara ḁa tutabueida. ḁCārē cārē bacuru zaucada erobai?”

⁸ Baribara dji néu wagabariba jarasia: “Mā boro, biara ḁa poa aba jḁnida. Māa dji carrade egorora bogajupeda ne ḁaya. Ābērā maḁba zauisicada. ⁹ Za zei poade zausira idu ḁaya. Zauēbara tutabueya.”–

Anāūbada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Anāūbada ewaride Jesuba judiorā dji jarebada dede jaradia basia. ¹¹ Mama wērāda basia. Maḁ wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēa erobasia. Maḁ bēra poya jipa jirūca basia. ¹² Jesuba idji unuside caita trāpeda nāwā jarasia:

–Wērā, ḁa cacua biē ḁadebemada biadua.–

¹³ Māwā jarapeda Jesuba idji jawara ḁra ḁasia. Ara maḁda wērāra jipa ḁta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. ¹⁴ Baribara Jesuba anāūbada ewaride biabida bēra dji jarebada dedebema borora quīrūsia. Maḁne jūmarāa nāwā jarasia:

–Anāūbada ewari awara sei ewarida eropanāa trajaḁi carea. Maḁga ewaridebara zedadua bārāra biabidamārēa. Baribara anāūbada ewaridera zerānadua.–

¹⁵ Maḁ carea Jesuba jarasia:

–ḁBārāba jaradiabada quīrāca odacaa! ḁAnāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeda baido doḁe ededacaca? ¹⁶ Māwā baibara ḁbiē ḁaca naḁ wērāra, diauruba dieciocho poa biē erobadebemada anāūbada ewaride biabida? ḁIdji sida Abrahāneba yōnaēca?–

¹⁷ Jesuba maḁ jaraside idji biē jara panara bio perasidaa, baribara idjia ne bia o ḁa carea purura bio ḁasrida panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara ḁa

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

¹⁸ Maḁbe Jesuba jarasia:

–Ācōrēa ēberārā pe erobara ḁcārē quīrāca ḁa? ¹⁹ Mostaza ta quīrāca ḁa. Ēberāba maḁ tada idji ējūāne úsia. Tunupeda warisia aba bacuru waitabe nūmebaraḁda. Maḁ bēra ḁbanara dji jawatede de ocuade zesidaa.–

Paḁ ēsābaridebema ne jara ḁa

Mateo 13:33

²⁰ Maḁ awara jarasia:

–Ăcōrēba ēberārā pe erobara ħcārē quīrāca bā? ²¹ Paļ ēsābari quīrāca bā. Maļ paļ ēsābarira wērāba maārī edapeda harina waibade abuesia. Maļbe bio puerapeda chūmasia aba jūma ēsābārādaa.–

Eda wābada pēsua bā
Mateo 7:13-14, 21-23

²² Jerusaleānaa wābārāde Jesuba puru waibade, puru zaquede bida jara-diasia. ²³ Maļne abaaba idjā iwidisia:

–Mā Boro, ħĂcōrēba zocārāēbe ēdra edaica?–
Jesuba panusia:

²⁴ –Ne jūma odadua dji eda wābada pēsua bāde eda wāni carea. Wārāda eda wāni carea beara zocārā panāa baribārā poya jūma eda wānaēa. ²⁵ De djibariba dji eda wābadara jūātrā nūmanacarea dji dajada panāba ewamārēā nāwā trā jaraēia: “Dai boro, dai boro, ewadua.” Baribārā de djibariba panuya: “Māa bārāra unucāa idjāba sāmabemada adua bāa.” ²⁶ Dji dajada panāba nāwā jaraēia: “Dairāra bā ume ābaa ne cosidaa, idjāba bāa dai purude jaradia nībaside arima panasidaa.” ²⁷ Maļne idjia bārāa jaraya: “Māa bārāra unucāa idjāba sāmabemada adua bāa. Cadjirua obadarā, āyā wānadua.”

²⁸ Bārā dji dajada beara aujā panania idjāba puaba quida ħchia panania. Abrahaāda, Isada, Jacoboda idjāba Ăcōrēneba bedeabadarā sida Ăcōrē pu-rude ununia, baribārā bārāda Ăcōrēba idu edāa wābiēa. ²⁹ Maļ ewariē drua āibemarāda āmādaū odjabariareba, āmādaū baebariareba, jāwa acāareba, jāwa aradeba bida zedia. Maļgārāra Ăcōrē purude ne co chūpanenia. ³⁰ Maļne dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.–*

Jesu Jerusaleā carea sopuada
Mateo 23:37-39

³¹ Maļ ewariē ācārā pariseorāda zedapeda Jesua jarasidaa:

–Namabemada isabe wādua. Herodeba bāra bea quīrā bāa.–†

³² Maļne Jesuba ādjā jarasia:

–Jāļ ēberā usa pā quīrāca bāa nāwā jarade wānadua:‡ “Nane, nu bida māa cacua biē beara, jai bāra bea sida biabicuaya. Māa oida bāra ewari ūbeade jūma o erobaya.” ³³ Baribārā idi, nu, nu nurēma bida ode nībaya Jerusaleāne jūēi carea. Ăcōrēneba bedeabadarāda Jerusaleāne beabada bērā mama wāida bāa.

³⁴ ħJerusaleā, Jerusaleā, bārāba Ăcōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ħĂcōrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa! Māa bārima zocārā bārāra ābaa pe eda quīrā bāsia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrānaē bāsia. ³⁵ Maļ carea Ăcōrēra wāa bārā ume baēa. Bārāba māra wāa unūnaēa aba mā bia edabadadaa. Maļ ewariē nāwā jaraēia: “ħBio bia bāa dadji Ăcōrē trāneba zebārāra!”–

14

Jesuba ēberā ogoro bā biabida

¹ Anāūbada ewariē Jesura pariseo dji droma dede ne code wāsia. Maļne dewara pariseorāba bio acā panasidaa idjia biē oi cawaya. ² Jesu caita ēberā

* **13:30** Dji jīrūarebema abārāde judiorāēda jara bāa. Dji nabemarā abārāde judiorāda jara bāa.

† **13:31** Maļ Herodera Antipa trā jarabadjidaa. ‡ **13:32** Jāļ ēberā usa pā quīrāca bāa. Crīchada ūbea dia bāa: ēberā crīcha cawa bāda, ēberā cadrāa bāda, wa ēberā siriē bāda.

ogoro b̂ada basia. ³ Jesuba judiorã ley jaradiabadarãa, pariseorãa biða nãwã iwidisia:

–¿Bãrãmaa bia b̂aca ãnãũbada ewaride cacua biẽ beara biabida?–

⁴ Barib̂ar̂a ãdjirãba ni cãrẽ sida jaradaẽ basía. Maã carea Jesuba dji cacua biẽ b̂ara jidapeda biabipeda diguidaa wãbisía. ⁵ Maãbe Jesuba ãdjía jarasia:

–Anãũbada ewaride b̂arã warrada wa pacada baido juebada uriade ãesira ¿ara maãda errebari êdr̂a edadaẽca?–*

⁶ Barib̂ar̂a ãdjirãba ni cãrẽ sida panunaẽ basía.

Edaara baidebema

⁷ Jesuba unusia ne code zepedadarãda bugue dji droma bea careabemane chũmeb̂adada. Maã carea Jesuba ne jara b̂adeba ãdjía nãwã jarasia:

⁸ –Ëberãba quima edab̂ar̂ade b̂a b̂asrida ne code wãmãrẽã jaraib̂ar̂a, dji droma chũmebadama chũmerãdua. Æibẽrã b̂a cãyãbara dji dromaara b̂ada jũeísicada. ⁹ Mãwãra djibariba b̂a jaraya: “Æyã wãdua. Za b̂a ãberãda nama chũmeya.” Mãwã ob̂ar̂ade b̂ara bio quĩrã peraya dji edaara bea ume chũmei bẽrã.

¹⁰ Maã bẽrã b̂ada edodib̂ar̂a dji edaara beama chũmedua. Mãwãra b̂a edodaba unub̂ar̂ade nocodaa tr̂ãpeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarã ume chũmedua.” Mãwã b̂a edodaba jũma dji chũmea quĩrãpita b̂ara dji dromada unubiya. ¹¹ Bariduada dji dromaara ba quĩrã b̂ab̂ar̂a Æcõrẽba edaara b̂aya. Abâba ara idjida edaara b̂ab̂ar̂a Æcõrẽba dji dromaara b̂aya.–

¹² Maãbe Jesuba idji edodaa nãwã jarasia:

–B̂a ãberãrã ne code tr̂ab̂ar̂ade b̂a dji biarãda, b̂a djabarãda, b̂a ãberãrã sida tr̂ãrãdua. Ne bara bea b̂a caita panabada sida tr̂ãrãdua. Ædjirãda tr̂ib̂ar̂a dewara ewaride ãdjia ãberãrã tr̂ab̂adade b̂a sida tr̂ãnia. Mãwã b̂a odabari ne edaya. ¹³ Maã bẽrã b̂a ãberãrã tr̂ab̂ar̂ade biara dji ne neẽ beada, dji n̂acan̂aca beada, jĩrũ biẽ beada, dauberrea bea sida tr̂ãcuadua. ¹⁴ Mãwãb̂ar̂a wãrãda b̂ara bio bia b̂aya. Ædjia ni cãrẽ sida b̂a poya diaãde bẽrã, dji jipa bea ãrẽbab̂ada ewaride Æcõrẽba b̂a nebiada diaya.–

Ne cobada waib̂adeba ne jara b̂a

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chũpan̂ba maã ãrĩside ab̂âba jarasia:

–Æcõrẽ purude ne cob̂ada ãberãra bio bia beadia.–

¹⁶ Maã carea Jesuba idjía jarasia:

–Ewari aba ãberãba ãbaa ne codi waib̂ada ob̂ar̂a bẽrã zocãrãa jarasia ãbaa ne codida. ¹⁷ Djico wibodode djibariba idji nezocaa nãwã jarade wãbisía: “Zedadua, djicora wisia.”

¹⁸ Barib̂ar̂a ãberãrãba wãna amaaba jarasidaa ĵawa tãb̂ara pan̂ada. Abâba jarasia: “Aretewa m̂a ãjũãda nẽdosia. Maãda aĉade wãida b̂a bẽrã poya wãẽa. M̂a djuburia maã carea biẽ cr̂icharãdua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “M̂a aretewa pacada die nẽdoda bẽrã poya wãẽa. Maã pacada aĉade wãb̂ar̂a wãrãda bia bea cawaya. M̂a djuburia maã carea biẽ cr̂icharãdua.” ²⁰ Maãne dewaraba jarasia: “M̂ra aretewa quima edada bẽrã poya wãẽa.”

²¹ Dji nezocara jẽda wãpeda ãdjia jarapedadara de djibaría jarasia. Maã carea djibarira bio quĩrũpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wãdua. Maãbe dji ne neẽ beada, dji jĩrũ biẽ beada, dji dauberrea beada, dji n̂acan̂aca bea sida jũma zebicuadua.”

* 14:5 Warra. Griego bedade ãcar̂a cartade “burro” b̂a b̂a.

²² Dji nezocaba mǎwǎ oḁacarea jarasia: “Bǎa jarada quĩrǎca mǎa osia, mǎwǎmǎna wadi dera bari cobǎa.”

²³ Maǎ carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru jĩga o beaza wǎdua. Ėberǎrǎda unusira isabe zebicuadua mǎ dera bio bira cobemǎrǎǎ.

²⁴ Mǎa jaraya: mǎa naǎrǎ trǎcuadarǎba mǎa waibǎa djubidara ni maǎrǎ bida codaǎa.”–

Jesu ěpǎira zarea bǎa

Mateo 10:37-38

²⁵ Ėberǎrǎda Jesu caidu zocǎrǎ nĩbabadjidaa. Maǎ carea Jesuba ādjimaa acǎpeda nǎwǎ jarasia:

²⁶–Abaǎba mǎda ěpǎ quĩrǎǎ bǎbǎrǎ, naǎrǎ bio crĩchaida bǎa. Idji djibarirǎda, quimada, warrarǎda, djabarǎda, djabawǎrǎrǎda, wa idji zocai baida mǎ cǎyǎbara biara quĩrǎǎ bǎbǎrǎ, poya mǎ ume nĩbaǎa. ²⁷ Bia mĩga bai carea bǎǎbǎrǎ, poya mǎ ume nĩbaǎa.†

²⁸ Abaǎba de waibǎada o quĩrǎǎ bǎbǎrǎ, naǎrǎ quĩrǎcuita crĩchaida bǎa idjia erobǎ parataba jũma pǎrǎi cawaya. ²⁹ Āĩbǎrǎ de jĩrũ joudacarea cawaisicada poya pǎrǎǎda. Dewararǎba maǎ ununapeda nǎwǎ ipida jaradia: ³⁰ “Ĵǎǎ acheba aba poya oi quĩrǎca naǎ dera jǎwǎ jǎwa osica?”

³¹ Abaǎ druadebema boroba sordaorǎda die mil erobǎbǎrǎ, maǎne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorǎ bara idji ume djõne zeibǎrǎ, djõni naǎna ĵidjia quĩrǎcuita crĩchaǎca poyai cawaya? ³² Idjia poyaǎda cawasira dewarabema wadi tǎmǎ bǎde ĵǎcǎrǎ diabueǎca idji ume bedeade wǎnamǎrǎǎ?

³³ Ara maǎ quĩrǎca mǎ ěpǎni naǎna bǎrǎba bio crĩchadapeda ne jũma igaradi carea beadaǎbǎrǎ mǎ ume poya nĩbadaǎa.

Tǎda cǎyaa jõibǎrǎ

Mateo 5:13; Marco 9:50

³⁴ Wǎrǎda tǎra bio bia bǎa, baribǎrǎ cǎyaa jõibǎrǎ ĵsǎwǎ wayacusa cǎyaa bei?

³⁵ Maǎ tǎra egorode jĩǎpoi carea ni animarǎ ācaca ģrǎ bǎi carea abeda biǎ bǎa. Biara bǎa batabuedida. ĴDji cǎwǎrǎ bara bǎba quĩrǎcuita ũrĩdua!–

15

Oveja aduadadebema ne jara bǎ

Mateo 18:10-14

¹ Ewari aba Romanebema boro itea parata jǎrǎ pebadarǎda, cadjirua obadarǎ sida Jesuba jaradia bǎ ũrĩni carea zesidaa. ² Maǎ carea pariseorǎba, judiorǎ ley jaradiabadarǎ bida idjira nǎwǎ biǎ jarasidaa:

–Idjia cadjirua obadarǎda bia edapeda ādji ume ne cobaria.–

³ Maǎ carea Jesuba ādjia ne jara bǎdeba nǎwǎ jarasia:

⁴ –Abaǎba cien oveja erobǎdebemada aba aduaibǎrǎ ĵsǎwǎ oi? ĴDji 99 panǎra ějũǎ ewaraga bǎde amepeda dji aduadada jǎrǎde wǎǎca aba unubǎrǎdaa? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio bǎsridaa diguidaa edeya. Maǎbe idji dji biarǎra, idji caita panabadarǎ sida trǎcuapeda jaraya: “Bǎrǎra mǎ ume bǎsridaǎdua. Mǎ oveja aduadara unusia.”

⁷ Ara maǎ quĩrǎca mǎa bǎrǎa jaraya: 99 jipa bea carea bajǎnebemarǎra bǎsridabadamĩna, biara bǎsridabadaa ěberǎ aba cadjirua obarida Ācõrǎmaa zebǎrǎde.–

Parata torro aduada

⁸ Wǎrǎba parata torro die erobǎdebemada aba aduaibǎrǎ, ĵĩbĩrǎ coapeda idji dera bio imaǎca aba dji parata unubǎrǎdaa? ⁹ Unusira idji dji biarǎra, idji

† 14:27 Mǎ carea bia mĩga bai carea bǎǎbǎrǎ. Griego bedeade nǎwǎ bǎ bǎa: “Abaaba idji crura atau edeǎbǎrǎ.”

caita panabadarã sida tr̃cuapeda jaraya: “Zedadua, m̃ ume b̃sridadua. M̃ parata aduadara unusia.” ¹⁰ M̃a jaraya ara mã quĩr̃aca cadjirua obarida aba Ācōr̃ēmaa zeb̃ar̃ade Ācōr̃ēra bajānebema nezocarã ume bio b̃sridabadaa.

Warra cadjiruade ñbadadebema ne jara b̃a

¹¹ Mã awara Jesuba jarasia:

–Ēberāda basia. Mã ēberāba warrada umé erobasia. ¹² Ewari aba dji tēābemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, b̃a erob̃adebema m̃a edaida b̃ara m̃a diadua.” Mã carea dji zezaba erob̃ara ādjiza diasia. ¹³ Dār̃ēne dji tēābemaba edadara jūma nēdobuepeda t̃m̃a dewara druadaa wāsia. Mama ne jūma cadjiruada o b̃esia aba dji parata jōb̃ar̃adaa.

¹⁴ Ni cārē sida neē bedacarea mã druade jarraba waib̃ada zesia. Mã b̃er̃a warrara bio jarra babadjia. ¹⁵ Mã carea idjira mã druadebema ne bara b̃a ēberāmaa traju jar̃ade wāsia. Mãlg̃aba chinada idjia wagabisia. ¹⁶ Bio jarra b̃ada b̃er̃a chinaba co pañañebemada idjia b̃ida co quĩr̃a babadjia. M̃aw̃m̃ina ni ab̃a b̃a idjia diadaca basia ne comār̃ē.

¹⁷ Mãbe cawasia biē oda b̃er̃a m̃aw̃ b̃ada. Mãne ara idjiduba jarasia: “M̃ zeza itea trajabadar̃a bio ne cobadaa mãne m̃ra nama jarrababa beuboda. ¹⁸ Biara b̃a ara nawena idjimaa wāida. Jūenacarea m̃a idjia jaraya: Zeza, wār̃ada m̃a Ācōr̃ē quĩr̃apita, b̃a quĩr̃apita b̃ida cadjiruada osia. ¹⁹ Mã b̃er̃a biara b̃a m̃ra waa b̃a warraada aēda. Ātebar̃a m̃ra b̃a nezocada b̃adua.” ²⁰ Ara mãda dji zezamaa wāsia.

Dji zezaba idjira t̃m̃a zeb̃ar̃ada unusia. M̃a d̃juburi unupeda idjimaa pira wāsia. Idjira b̃ar̃apeda uridarrade isōsia. ²¹ Mãne dji warraba jarasia: “Zeza, wār̃ada m̃a Ācōr̃ē quĩr̃apita, b̃a quĩr̃apita b̃ida cadjiruada osia. Mã b̃er̃a biara b̃a m̃ra waa b̃a warraada aēda.” ²² Barib̃ar̃a dji zezaba idji nezocar̃a jarasia:

“D̃jio biyaara quiruda edadapeda idjia j̃b̃idadua. Idji j̃awade sortijada j̃b̃idadua. Mã awara j̃r̃ūne j̃b̃ada sida j̃b̃idadua. ²³⁻²⁴ Mãbe paca zaque boreguea b̃ada beadadua ne codi carea. j̃b̃sridada odia! M̃ warrara beu b̃adada Ār̃ēbasia; adua b̃adada dadjir̃aba waya unusidaa.” Mãbe bio b̃srida duanesidaa.

²⁵ Mãne dji djaba nabemara traja b̃adada diguida zeb̃ar̃a basia. De caita jūēbar̃ade ūr̃isia chiru zá pañada idjaba cari duañada. ²⁶ Mã carea nezoca aba tr̃xpeda iwidisia cārē cār̃ē m̃aw̃ o paña cawaya. ²⁷ Dji nezocaba jarasia: “B̃a zezaba paca zaque boreguea b̃ada beabisia b̃a djabada j̃ēda bia zēda b̃er̃a.”

²⁸ Mã ūr̃iside quĩr̃upeda dji dede eda wā quĩr̃iāē basia. M̃aw̃ b̃ade dji zezara idjimaa wāpeda bedea d̃juburiasia eda wāmār̃ē. ²⁹ Mãne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nūm̃aza m̃ra b̃a itea bio trajabaria. B̃a jarabar̃ara jūma o babaria. M̃aw̃m̃ina wađibida b̃a chiwatu zaqueda aba b̃ida m̃a diacaa m̃ dji biar̃a ume ābaa b̃srida ne codi carea. ³⁰ Barib̃ar̃a b̃adi warraba b̃a paratara wēr̃ar̃a audua bea ume jūma cosia. Mãbe b̃ama zeb̃ar̃ade b̃a idji itea paca zaque boreguea b̃ada beabisia ābaa b̃srida ne codi carea.”

³¹ Mãne dji zezaba jarasia: “Warra, b̃ara ewariza m̃ ume babaria. Jūma m̃a erob̃ara b̃area. ³² Barib̃ar̃a bia b̃a b̃a djaba waya dadjimaa zeb̃ar̃a carea b̃sridada odida. Idjira beu b̃adada Ār̃ēbasia; adua b̃adada dadjir̃aba waya unusidaa.”–

16

Parata cawa obaridebema ne jara bΛ

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarāa nāwā jarasia:

–Ēberā bio bara bΛba nezoca dji dromada erobasia. Mañne ācΛrΛba dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara āi o bΛda. ² Mañ carea dji boroba idjira trāpeda nāwā quēāsia: “BΛa mñ parata āi o bΛra mña ũrīsia. BΛa sāwā odara cartade acΛbidua. Mña bΛra batabueya.”

³ Mañ ũrīside nezocaba ara idjiduba jarasia: “Mñ boroba mñra batabuebΛrΛa. Ĵjāñbe mña sāwā oi? Mñra traju zarea oi carea ΛbΛaē bΛa; mañ awara bio pera baya djārāa ne iwidi carea. ⁴ Mña cawa bΛa sāwā oida mñ wāi naēna. Māwāra dewararāba mñra ādji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diaidi bara beada aba aba trācuasia. Dji naārābema iwidiisia: “ĴBΛa jūmasāwā mñ boroa diaida bΛ?” ⁶ Mañba panusia: “Mña olivo dragada mil galoñ diaida bΛa.”* Mañne nezocaba jarasia: “Māēteara isabe chūmepeda bΛ cartade bΛ bΛra quīrā awara odua. BΛdua bΛa quinientobe diaida bΛda.”

⁷ Mañbe dewaraa iwidiisia: “ĴBΛa jūmasāwā diaida bΛ?” Mañba panusia: “Mña trigoda cien ē diaida bΛa.”† Nezocaba jarasia: “BΛ cartade bΛ bΛra quīrā awara odua. BΛdua bΛa ochentabe diaida bΛda.”

⁸ Nezoca cadjiruaba māwā oda carea dji boroba jarasia idjira crīcha cawa bΛda. Wārāda Ācōrē ēberārā cāyābara nañ ējūānebemarāba ne edadi carea ādji abaricarā ume biara crīcha cawaadeba obadaa.‡ ⁹ Ara mañ quīrāca mña bārāa jaraya: nañ ējūānebema parataba zocārā ēberārāda carebadadua. Māwā bārā dji biarāda zocārā eropanania. Mañbe bārā beubΛdade bajāne bia edadia.§

¹⁰ AbaΛba mañrī erobΛda bia o cawa bΛbΛrΛ, waibΛa erobΛ sida bia o cawa baya. Idjaba mañrī erobΛda bia ocabΛrΛ, waibΛa erobΛ sida bia oca baya.

¹¹ Ara mañ quīrāca bārāba nañ ējūānebema nebiada jipa odaēbΛrΛ ĴĀcōrēba bajānebema nebiada bārāa diaica? ¹² Idjaba Ācōrēba nañ ējūāne diadada bārāba jipa odaēbΛrΛ Ĵidjia bārā itea bajāne erobΛra diaica?*

¹³ Ni abaΛ nezocaba poya idji boroda umé erobaēa. Umé erobΛbΛrΛ aba biara quīrāya. Aba ēpēya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quīrāca ne bara bai awua bΛba poya Ācōrēda ēpēēa.–

¹⁴ Jesuba jara bΛra pariseorāba jūma ũrī duanasidaa. Ādjirāra parata awua bea bērā isudapeda ipidasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra dewararā quīrāpita ēberā bia quīrāca panabadaa. BaribΛrΛ Ācōrēba cawa bΛa bārāra wārāda sāwā beada. Ēberārāba bia unubadara Ācōrēba bia unucaa.

Ācōrē purudebema

¹⁶ Juañ zei naēna Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba bΛpedada sida dadjirāba eropanasidaa. MamaΛba ĩtaa daiba bedea bia Ācōrē purudebemada jaradia panΛa. Wārāda ēberārāba ne jūmada o panΛa Ācōrē purudebemarāda beadi carea. ¹⁷ BaribΛrΛ Ācōrēba diada leyra ni mañrī bida jōéa. Bajāda idjaba nañ ējūā sida jōichaara bΛa.

* **16:6** Mil galoñ. Griego bedeadē bΛ bΛa “cien barril.” Mañ jēda diai carea mil ewari trajaida basia.

† **16:7** Cien ē. Mañ jēda diai carea 2500 ewari trajaida basia. ‡ **16:8** Ācōrē ēberārā. Griego bedeadē bΛ bΛa “Ānaanebema warrarā.” § **16:9** Bārā beubΛdade. Griego bedeadē bΛ bΛa: “Bārā parata jōbΛrΛde.” Bajāne bia edadia. Mañba āibērā jara bΛa: “Ācōrēba bārāra bajāne bia edaya.” * **16:12** Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “Bārāba djārāneda aride odaēbΛrΛ, Ĵcaiba bārāa ne diai?”

Jesuba mĩã amaira biẽ b̃ada ada
Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Ëberãba idji quimada amapeda dewara wẽrãda edaib̃ara daunema b̃aa. Idjia amana wẽrãda dewara umaquĩrãba edaib̃ara maã umaquĩrã sida daunema b̃aa.

Lazaro idjaba ëberã bio bara bada

¹⁹ Ëberãda basia bio bara b̃ada. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjaba dji biara b̃a lino cadaba djiobadjia. Maã awara ne cobada dromada ewariza obadjia. Maã ëberãra naã ëjũãne bio bia basia. ²⁰ Maãne ëberã ne neẽ quiru Lazaro abadada basia. Lazarora ne bara b̃a dede eda wãbadama egode babadjia. Idjira bio chãdaida basia. ²¹ Idjia ne bara b̃a ne cobadadeba jurudada co quĩrã babadjia. Maãne usaba zedapeda idji chãdara senebadjidaa.

²² Mãwã pañane dji ne neẽ queradara jaidasia. Ara maãda bajãnebema nezocarãba idjira Abrahaã b̃amaa edesidaa. Mãwãnacarea dji ne bara b̃a sida jaidasia. Maãbe idjira t̃abarisidaa.

²³ T̃ab̃a uruade bia mĩga b̃ade ne bara badaba Abrahaãda, Lazaro ume ãbaa pañada t̃am̃ba unusia.† ²⁴ Maã carea jĩgua jarasia: “Zeza Abrahaã, m̃a quĩrã djuburia Lazarora diabuedua. Idji j̃awa jĩwĩnĩra baidoba begueapeda m̃a quĩrãme begueade zebidua. Naã t̃ab̃a uruade m̃ara bio bia mĩga b̃aa.”

²⁵ Barib̃ara Abrahaãba panusia: “Poya diabueẽa. Warra, quĩrãnebadua b̃a zocai baside ne jũmane bia basida, barib̃ara Lazarora biẽ basia. Idira Lazarora necai b̃aa, maãne b̃ara bio bia mĩga b̃aa. ²⁶ Maã awara uria dau care b̃ada dadjirã ãsi b̃aa. Maã bẽrã b̃amaa wã quĩrã bea sida poya wãnaẽa. Idjaba jãmaaba ni abaada poya daimaa zedaẽa.”

²⁷⁻²⁸ Maãne ne bara badaba jarasia: “Zeza Abrahaã, mãẽteara m̃a quĩrã djuburia Lazarora m̃a zeza diguidaa diabuedua m̃a djabarã juesuma paña jaramãrẽã nama sãwã b̃ada. M̃a quĩrãẽ b̃aa ãdjirã sida nama bia mĩgade zedida.” ²⁹ Barib̃ara Abrahaãba idjia jarasia: “Ãcõrẽba Moisea diada leyda, Ãcõrẽneba bedeabadarãba b̃apedada sida ãdjirãba eropaña. Maãdr̃a jĩãnida paña.” ³⁰ Maãne dji ëberãba panusia: “Zeza Abrahaã, mãg̃a carea jĩãnaẽa. Barib̃ara abã beudada ãrẽbapeda ãdjimaa jarade wãib̃ara, ãdjia cadjiruara igaradapeda jĩãnia.” ³¹ Barib̃ara Abrahaãba jarasia: “Ãcõrẽba Moisea diada leyra, Ãcõrẽneba bedeabadarãba b̃apedada sida jĩãnaẽb̃ara, beuda ãrẽbadaba jarab̃ara sida jĩãnaẽa.”–

17

Ãcõrẽba cadjirua obadarã cawa oya
Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Ëberã cadjiruade baebibadara baraa. Maãra ewariza mãwã baya barib̃ara ne cadjirua obibari ëberãda mĩã djuburi b̃aa. ² Bariduaba dji dromaẽ quedeada cadjiruade baebib̃ara, Ãcõrẽba maã ëberãra bio cawa oya. Maã cawa oira bio zarea bai bẽrã biara b̃aa maã ëberã ochirude yuda jãnapeda pusade batabuedida.

³ Maã bẽrã quĩrãcuia beadadua. B̃a djababa b̃ada biẽ oib̃ara, idjira quẽãdua. Idjia biẽ odada igaraib̃ara maã odara quĩrãdoadua. ⁴ Abari ewaride idjia b̃ada barima siete biẽ oib̃ara, maãbe barima siete b̃amaa wãpeda m̃a biẽ odara quĩrãdoaduada aib̃ara, idjia odara quĩrãdoadua.–

† 16:23 T̃ab̃a urua. Griego bedeadẽ b̃a b̃aa “Hades.”

Daia biara ãjãbidua

⁵ Mañne Jesuba edadarãba idjía jarasidaa:

–Daira carebadua biara ãjãni carea.–

⁶ Jesuba jarasia:

–Mostaza ta djuburi quiru quĩrãca bãrãba maãrĩ bida ãjã panãbara, za ßã bacurua ßã carrara ãũtapeda pusade ßade wãduada abãdade ara maãda bacuruba bãrã bedeara ãjãcasia.

Nezocaba oida ßã

⁷ ßã nezocada ãjũãne traja ßapeda wa oveja waga ßapeda zedacarea çßã idjía jaraica “chũmedua ne comãrẽã”? ⁸ Mãwã jaraẽa. ãtebãrã jaraya: “Ara nawena ne djudua. Mañbe djiopeda mãmaa enedua coi carea. Mañbebãrã ßãra ne coida ßãa.” ⁹ ßãa jaradara ßã nezocaba oda bãrã çßã idjía bia ßãada aica? Mãwã oẽa idjia oida ßãdrã oda bãrã. ¹⁰ Ara mañ quĩrãca bãrãba odida panãra jũma osidara nãwã jaradida panãa: “Daira dji nezoca edaara quẽdeaa; ababe daiba odida panãdrã osidaa.”–

Die ãberãrã aida bara beada

¹¹ Mãwãnacarea Jesura Galileadeba Jerusaleãnaa wãsia. Wãbãrãde Samaria druade jũene wãsia. ¹² Puru zaquede jũebãrãde die ãberã aida bara beada idjima zesidaa. Baribãrã caita jũenaẽ basía. ¹³ Jesua nãwã jĩgua ßiasidaa:

–jãradiabari, Jesu, dairãra quĩrã djuburiadua!–

¹⁴ Jesuba ãdji unuside nãwã jarasia:

–Sacerdoterãmaa wãnadua bãrã biapedadara acãdamãrẽã.–*

Ara maãda ãdjira wãbãrãsidaa. Wãbãdade abeda biacuasidaa. ¹⁵ Mañ unuside aba ãcõrẽa jĩgua bia bedea ßãda Jesumaa jẽda zesia. ¹⁶ Egode barru cobepeba Jesua bio bia ßãada asia idji biabida carea. Mañ ãberãra Samariadebema basía. ¹⁷ Jesuba idjía iwidisia:

–çDji biapedadara die panãẽca? Waabema nuevera çsãma panã? ¹⁸ Nañ judioẽ awara çni abaãda ãcõrẽa bia bedeade jẽda zeẽ basica?–

¹⁹ Mañne Jesuba dji ãberãa jarasia:

–Pirabaripeda necai wãdua. ßãa wãrãda ãjãna bãrã biasia.–†

Ãcõrẽ jũmarã Boro baidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰ Pariseorãba Jesua iwidisia:

–çÃcõrẽ jũmarã Boro bebãrãda sãñbe ununi?–

Mañne Jesuba panusia:

–Ãcõrẽ jũmarã boro bebãrãde ni cãrẽ sida ununaẽa. ²¹ Mañ bãrã poya jaradaẽa: “Dadjirã Borora nama ßãa” wa “awuá ßãa.” ãtebãrã ãcõrẽa ãberãrã sodebãrã dji boroda bebaria.–‡

²² Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

–Ewari zareada zeya. Mañ ewaride bãrãba mã, Nañ Djara Edadara maãrĩ bida unu quĩrĩãnia, baribãrã ununaẽa. ²³ Mañne ãcãrãba jaradia idjira nama ßãda wa awuá ßãda. Baribãrã acãde wãrãnadua. ãdjira ãpẽrãnadua. ²⁴ Baa purewa edabãrãde jũma nañ ãjũãra ãnabaria. Ara mañ quĩrãca mã, Nañ Djara Edada zebãrãde jũmarãba ununia. § ²⁵ Baribãrã mañ ewari jũei naẽna mãra bio bia mĩgaida ßãa. Idjaba idibema ãberãrãba mãra igaradida panãa.

* **17:14** Levítico 14:1-32. † **17:19** Biasia. Griego bedeadẽ mañ bedebã idjaba jara ßãa “ẽdrãsia.”

‡ **17:21** ãberãrã sodebãrã. Griego bedeadẽ mãñba idjaba jara ßãa “bãrã tãẽnabãrã.” § **17:24** Nañ Djara Edadara zebãrãde. Griego bedeadẽ ãcãrã cartade ababe ßã ßãa “Nañ Djara Edadara.”

²⁶ Nañ Djara Edada zeí ewarira Noé ewaride bada quĩrãca baya. ²⁷ Mañ ewaride ëberãrãra ne co duanabadjia, mĩã cãĩ duanabadjia, idjaba dji caurãra quima diacua duanabadjia. Mãwã duanabadjia aba Noé jãba dromane badobaraadaa. Mãwãnacarea dopapada zepeda ëberãrãra jũma nãbara quin-
isidaa.*

²⁸ Lo ewaride bida ara mañ quĩrãca basia. Ëberãrãra ne co duanabadjia, ne nẽdo duanabadjia, ne nẽdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. ²⁹ Baribara Lo Sodomaneba ëdradacarea bajãneba taba uruada cue quĩrãca zesia.† Mañgaba dji ëberãrãra jũma bá quenasia.‡

³⁰ Mã, Nañ Djara Edada zebara ewaride ara mañ quĩrãca mãwãya. ³¹ Mañ ewaride dji de ãra bãra idji dede eda wãĩẽ bãa ne edai carea. Dji peade bãra diguida ne jãrãde wãĩẽ bãa. ³² Lo quima sãwãnada quĩrãnebadua.§ ³³ Bariduaba nañ ëjũãne bia bai carea jãra bãbara aduaya. Baribara ne jũmada aduabara, Æcõrẽ ume ewariza zocai baya.

³⁴ Mãa jaraya: mañ ewaride abari cãdade umé panania.* Mañne Æcõrẽba aba edeya baribara dewarabemara beeya. ³⁵ Wẽrãrãda umé ne ba panania. Mañne Æcõrẽba aba edeya baribara dewarabemara beeya. ³⁶ Ëberãda umé ãdji néude panania. Mañne Æcõrẽba aba edeya baribara dewarabemara beeya.–†

³⁷ Ædjirãba Jesua iwidisidaa:

–¿Mañgara sãma mãwãĩ?–

Jesuba panusia:

–Jũmarãba cawa panãa ãgoso powua nũmãma ne beudara tabada. Ara mañ quĩrãca jũmarãba cawadã.–

18

Pẽdra wẽrãba mĩã sãna

¹ Jesuba ne jara bãdeba jaradisia Æcõrẽa sãnaẽ iwididida panãda. ² Nãwã jarasia:

–Purude cawa obarida basia. Idjia Æcõrẽda, ëberã sida wayaca basia. ³ Ara mañ purude pẽdra wẽrãda basia. Mañgara dewara ume nẽbara bara basia. Mañ bẽrã ewariza wãbadjia cawa obariba carebamãrẽã. ⁴⁻⁵ Baribara wãbara cawa obariba idjia jara bãra ãrĩ quĩrãca basia. Mãwãmĩna jũmawãya mĩã sã bã bẽrã ara idjiduba jarasia: “Mãa Æcõrẽda, ëberã sida wayacaa. Baribara nañ wẽrãra baridua ze bã bẽrã mã sãbi naẽna idjia iwidĩ bãra oya.”–

⁶ Mañbe Jesuba jarasia:

–Bãrãba dji cawa obari jipaẽ bãba jaraãda ãrĩsidaa. ⁷ Æcõrẽba edadarãba diamasi ãsa bida quĩrã djuburia iwidĩ panãne ¿idjia jipa o bãdeba carebaẽca? ¿Dãrãica panui carea? ⁸ Mãa jaraya: wãrãda dãrãẽne Æcõrẽba carebaya. Baribara mã, Nañ Djara Edada zebara de ¿nañ ëjũãne wadi mã bedea ãjã panãda unune zeica?–

Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata jãra pebari

⁹ Æcãrãba ara ãdjidra jipaara beada crĩcha panasidaa. Mañ carea dewararãda igarabadjidaa. Jesuba ãdjirãa ne jara bãdeba nãwã jarasia:

¹⁰ –Ëberãda umé Æcõrẽ de dromanaa ewari iwidide wãsidaa. Aba pariseo basia. Dewarabemara Romanebema boro itea parata jãra pebari basia.

¹¹ Pariseo ãta nũmãba ara idjidebemada nãwã jarasia: “Æcõrẽ, mãa bãa bia

* **17:27** Genesi 6:5-17; 7:6-24. † **17:29** Tabã urua. Griego bedeadẽ bã bãa: “Tabã urua, azupre bara.”

‡ **17:29** Genesi 18:20deba aba 19:25daa. § **17:32** Genesi 19:26. * **17:34** Mañ ewaride. Griego bedeadẽ “diamasi” bã bãa. † **17:36** Griego bedeadẽ ãcãra cartade versículo 36 neã.

jaraya m̃ra dewararã quĩrãca b̃aca b̃erã. Ādjira ne dr̃abadaa, cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba m̃ra jari b̃a Romanebema boro itea parata j̃r̃a pebari quĩrãca b̃aẽa. ¹² Domiaza b̃arima umé ne codaca ewarida obaria, idjaba die edab̃r̃za m̃la b̃la aba diabaria.”

¹³ Mañne Romanebema boro itea parata j̃r̃a pebarira j̃ga nũmasia. Barib̃r̃a bajãnaa ac̃ẽ basía. Āteb̃r̃a sopuadeba idji so ģr̃a upeda jarasia: “Ācõrẽ, m̃ra quĩrã djuburiadua. M̃la jũmawãyã cadjiruada obaria.”

¹⁴ M̃la b̃arãa jaraya: pariseo cãyãbara mañ ãberãra diguidaa wãside Ācõrẽ quĩrãpita jipa basia. Bariduada dji dromaara b̃a quĩrã b̃ab̃r̃a Ācõrẽba edaara b̃aya. Abaaba ara idjida edaara b̃ab̃r̃a Ācõrẽba dji dromaara b̃aya.–

Jesuba warra zaquerã bia jara b̃ada

Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

¹⁵ Mañne ģc̃r̃a ģdji warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji j̃wada ģr̃a b̃apeda bia jara b̃amãrẽã. Jesu ume nĩbabadarãba mañ unusidade djibarirãda quẽãsidaa. ¹⁶ Barib̃r̃a Jesuba warrarãra tr̃cuapeda idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Idu warra zaquerãra m̃maa zebidadua, Ācõrẽba pe erob̃adebemara ģdjirã quĩrãca paña b̃erã. ¹⁷ M̃la wãrãda jaraya: warra zaqueba idji zeza ģpẽbari quĩrãca abaaba Ācõrẽda ģpẽẽb̃r̃a, mañ ãberãra Ācõrẽba pe erobaẽa.–

Parata bara b̃a Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Ĥberã dji droma b̃aba Jesua iwidisia:

–Jaradiabari bia, Ācõrẽ ume ewariza zocai b̃ai carea ģm̃la cãrẽda oida b̃a?–

¹⁹ Jesuba idjía jarasia:

–ĤCãrẽ cãrẽã m̃ra dji biaada a b̃a? Ni abaaba dji biaẽa, ababe Ācõrẽdr̃a dji b̃iaa. ²⁰ B̃la cawa b̃la Ācõrẽba obi b̃a bedeara. Nãwã jara b̃la: daunemarãdua, m̃ã bearãdua, ne dr̃arãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, b̃a zezara b̃a papa sida wayadua.–*

²¹ Dji ãberãba panusia:

–Cũdra edaaba m̃la jũma maģ̃ara o b̃la.–

²² Mañ ũrĩpeda Jesuba idjía jarasia:

–Wãdi b̃la ne aba oida b̃la: b̃la ne erob̃ara jũma nẽdobuepeda dji paratara ne neẽ quẽdeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erob̃aya. Mañbe m̃ ume nĩbade zedua.–

²³ Mañ ũrĩside dji ãberãra bio sopuasias bio bara b̃a b̃erã. ²⁴ Jesuba idjira mãwã b̃ada unuside nãwã jarasia:†

–Wãrãda bio zarea b̃la ãberã ne bara b̃aba Ācõrẽra idji Boroda b̃ai carea.

²⁵ Ne bara b̃aba Ācõrẽra idji Boroda b̃ai cãyãbara cameyoda ģguja uriade eda wãichaara b̃la.–

²⁶ Mañ ũrĩpedadaba iwidisidaa:

–Mãwãra Ācõrẽba ģcaidr̃a ģdr̃a edai?–

²⁷ Jesuba panusia:

–Ĥberãba poya ocara Ācõrẽmaarã oicha b̃la.–

²⁸ Mañne Pedroba jarasia:

–B̃a ģpẽni carea daiba ne jũmada amesidaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba ģdjía jarasia:

* ^{18:20} Exodo 20:12-16. † ^{18:24} Idjira mãwã b̃ada. Griego bedeade ģc̃r̃a cartade m̃ra neẽa. Idjaba ģc̃r̃a cartade b̃a b̃la: “Idjira sopua b̃la.”

–M̃a wārāda jaraya: abaᵛba Ācōrēda idji Boro ᵇᵛi carea idji deda, djibarirāda, djabarāda, quimada, warrarā sida ameibᵛᵛ, idjia amena cāyābara naᵛ ewaride bio auduara edaya. Idjaba jīrūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai baya.–

Jesuba idji beadi debema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarā awara edepeda jarasia:

–Ācōrēneba bedeabadarāba m̃, Naᵛ Djara Edadadebemada cartade ᵇᵛsidaa. Dadjirā Jerusaleᵛne jūēᵇᵛdade ādjia ᵇᵛpedadara jūma māwāya.

³² ᵛᵛᵛᵛba m̃ra judiorāēa jida diadia. M̃ra ipida biē jaradia idjaba m̃ quīrādarrara idodia.† ³³ Maᵛbe m̃ra udapeda beadia. Baribᵛᵛ ewari ūbeade m̃ra ᵛrēbaya.–

³⁴ Maᵛgᵛdebemada ādjirāba ni maᵛrī bida cawadaē basía. Ādjia cawa crīchadaē bēᵛ adua panasidaa idjia cārēda jara ᵇᵛda.

Jesuba dauberrea ᵇᵛ biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

³⁵ Jesu Jerico puru caita jūēᵇᵛᵛᵛde ēberā dauberrea ᵇᵛda o icawa parata iwidī ᵇᵛda chūmasia. ³⁶ Idjia ēberārā ᵇᵛga zebᵛdada ūrīside iwidisia cārē cārē māwā duanᵛda. ³⁷ Maᵛne ᵛᵛᵛᵛba jarasidaa:

–Jesu Nazaredebemada zebᵛᵛᵛ bēᵛ ᵇᵛga duanᵛ.–

³⁸ Maᵛ carea dauberrea ᵇᵛra jīgua biasia:

–jJesu, Davideba zeda, m̃ra quīrā djuburiadua!–

³⁹ Idjira Jesu nocoare wāᵇᵛdarāba quēāsidaa chupeamārēā. Baribᵛᵛ jīguaara biasia:

–jDavideba zeda, m̃da quīrā djuburiadua!–

⁴⁰ Maᵛ ūrīside Jesura nūmesia. Maᵛbe dauberrea ᵇᵛra caita enebipeda iwidisia:

⁴¹ –¿Cārēda quīrīā ᵇᵛ m̃a oida?–

Dauberrea ᵇᵛba panusia:

–M̃ Boro, m̃ dauba unuida quīrīā ᵇᵛ.–

⁴² Jesuba jarasia:

–Unu bedua. Bᵛa ījāna bēᵛ biasia.–

⁴³ Ara maᵛda unu bepeda Jesu caidu nībade wāsia. Idjia Ācōrēra bio bia jara nībasia. Maᵛ unupedarā bida Ācōrēra bia jara panasidaa.

19

Zaqueoba Jesu ununa

¹ Jesura Jerico purude jūēpeda wāyā wāᵇᵛᵛᵛ basía. ² Mama ēberā Zaqueo abadada basia. Maᵛ Zaqueora Romanebema boro itea parata jᵛᵛᵛ pebadarā boro basía. Bio ne bara basia. ³ Idjia Jesura unu quīrīā basia. Baribᵛᵛ ēberā maᵛrī quiru bēᵛ ēberārā powua nūmᵛba poya unuē basia. ⁴ Maᵛ bēᵛ Jesu wāᵇᵛᵛᵛ na pira wāpeda sicomoro bacurude ᵛᵛᵛ wāsia. ⁵ Māwā ᵇᵛde Jesura arima jūēsia. Maᵛbe ᵛᵛᵛᵛ acᵛpeda jarasia:

–Zaqueo, isabe edaa zedua. Idi m̃ra ᵇᵛ dede cāine wāya.–

⁶ Ara maᵛda Zaqueora ᵇᵛsrida edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. ⁷ Maᵛ ununapeda jūmarāba Jesudebemada nāwā biē bedea duanesidaa:

–Jāᵛ Jesura ēberā cadjirua obari dede cāine wāsia.–

⁸ Idji dede Zaqueora Jesu quīrāpita nūmepeda jarasia:

† 18:32 Isaías 50:6; 53:5.

–Mā Boro, ne neē quēdearāa māa erobādebemada ēsadra diaya. Maā awara sewadeba djārāneda auđu edađabari māa barima quīmārē jēda diaya.–

⁹ Jesuba idjía jarasia:

–Idi Ācōrēba bāra, bā ēberārā sida ēdrā edasia, Abrahāba ĩjāna quĩrāca bāa ĩjā bā bērā.* ¹⁰ Wārāda mā, Naā Djara Edađaba dji adua beada ēdrā edai carea jārāde zesia.–

Paratadeba ne jara bā

Mateo 25:14-30

¹¹ Jesura Jerusaleā caita bā bērā dji arima duanāba crīcha panasidaa ara maā ewaride Ācōrēra ādjirā Boro bai carea zeida. Jesuba jara bāra ũrī panā bērā ne jara bādeba nāwā jarasia:

¹² –Ēberā dji dromada tāmā dewara druadaa wāsia jūmarā boroba idjira ara idji druadebema boroda bāmārēā. Idjia crīchasia māwānacarea jēda zeida.

¹³ Wāi naēna idji nezocarāda die trāpeda paratada waibāa ādjiza diasia.† Maāne jarasia: “Mā neēmisa naā paratara waribidādua.” ¹⁴ Baribārā idji druadebemarāba idjira bio quĩrāma panā bērā, ēberārāda diabuesidaa jūmarā boroa nāwā jarađamārēā: “Daiba quĩrīāē panāa idjira dai boro baida.”

¹⁵ Māwāmīna dji boroda besia. Jēda zedacarea idji nezocarāra trācuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. ¹⁶ Maāne aba na zepeda jarasia: “Mā boro, bāa parata diadara māa barima die auđu waribisia.” ¹⁷ Maā carea dji boroba jarasia: “Bia bāa, nezoca bia. Māa maārī diadara bāa aride oda bērā māa bā jāwaeda die puruda bāya.” ¹⁸ Dewara nezocada zepeda jarasia: “Mā boro, bāa parata diadara māa barima juesuma auđu waribisia.” ¹⁹ Maā carea dji boroba jarasia: “Māa puruda juesuma bā jāwaeda bāya.”

²⁰ Maābe dewara nezocada zepeda jarasia: “Mā boro, bāa parata diadara nama bāa. Māa wuade bārā waga erobasia. ²¹ Māwā osia bāra waya bā bērā. Māa cawa bāa bāa quĩrā djuburiacada djārāneda edai carea. Maā awara djārāba upedađara ewabaria.”

²²⁻²³ Maā carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjirua, ara bādjia jara bādeba ebuda bāa māa jarađara oē basida. Bāa māra māwā bāda bio cawa basibārā ħcārē cārēā parata wagabada dede mā paratara bāde wāē basi? Māwā odabara mā paratara dji eabađa sida edacasia.”

²⁴ Maābe dji boroba dji arima duanāa jarasia: “Idjia erobāra jārīnapeda dji die erobāa diadādua.” ²⁵ Ādjirāba jarasidaa: “Baribārā, dai boro, idjia die erobāa.” ²⁶ Dji boroba jarasia: “Māa jaraya: dji aride obarīa māa auđuara diaya, baribārā dji aride ocaa māa maārī diada sida jārīya.

²⁷ Maā awara mā ādji boro baida quĩrīāē pananara enenapeda mā quĩrāpita quenanađua.”–

Jesu Jerusaleāne jūēna

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juaā 12:12-19

²⁸ Māwā jarađacarea Jesura nocodaa Jerusaleānaa wāsia. ²⁹ Wābārāde Betpague puru idjaba Betania puru caita Olivo eyade jūēsia. Maābe idji ume nībabadarāda umē puruđaa diabuesia. ³⁰ Ādjia nāwā jarasia:

–Puru quĩrāpe bādaa wānađua. Jūēbādađe bārāba burro zaqueda ununia. Maā burro zaque ārā wađi ni abaāda wānacao. Ērā edađapeda enenādua.

* **19:9** Abrahāba ĩjāna quĩrāca bāa ĩjā bā bērā. Griego bedēade bā bāa: “Bāra Abrahā warra bērā.”

† **19:13** Paratada waibāa. Griego bedēade bā bāa “diez minas.” Mina aba edai carea cien ewari trajaida basia.

³¹ Mañne abaɫba bārāa cārē cārēā jāwā ērā panɫda iwidibɫɫ jaradadua: “Dadji Boroba quĩrĩā bɫa.”–

³² Ara maɫda wānapeda Jesuba ādjía jarada quĩrĩāca unusidaa. ³³ Burro ērā panɫne djibariba ādjía iwidisia:

–¿Cārē cārēā mɫ burrorā jāwā ērā panɫ?–

³⁴ Ādjirāba panusidaa:

–Dadjirā Boroba idjima edebisia.–

³⁵ Ara maɫda burrorā Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jɫ panɫra burro ɫrɫ bɫsidaa. Mañbe Jesura ɫrɫ chũmɫnapeda edesidaa. ³⁶ Jesu wābɫɫ nocoare ēberārāba cacuade jɫ panɫra tōcua wāsidaa idji bia edadi carea.

³⁷ Jesu Olivo eyadeba edaa wāi carea bɫde jūma idji ume nĩnaba Ācōrēā jĩgua bia bedeā duanasidaa. Bio bɫsrida panasidaa Jesuba ne ununacada ādji quĩrāpita o bada bērā. ³⁸ Ādjirāba jara duanasidaa:

¡Bio bia bɫa jūmarā Boro Ācōrē trɫneba zebɫɫɫɫ!†

¡Jāɫbeɫɫ dadjirāra Ācōrē ume necai duanania! ¡Bajāne Bɫra dji Dromaara bɫa!

³⁹ Mañ carea ɫcɫɫɫ pariseorā arima duanɫba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, ¡bɫ ume nĩbabadarāra chupeabidua!–

⁴⁰ Baribɫɫ Jesuba ādjía jarasia:

–Mɫa wārāda bārāa jaraya ādjirāda chupeadibɫɫ mōgarada bɫgadía.–

⁴¹ Jesu nocoāa wābɫɫde Jerusaleɫ puruda unusia. Mañ puru carea jĩāsia.

⁴² Mañne jarasia:

–¡Bɫa cawabɫɫbara naɫgɫ ewaride caideba bɫra necai baida! Baribɫɫ dau bɫrā bɫ quĩrĩāca bɫ bērā bɫa maɫgɫara poya cawaēa. ⁴³ Mañ bērā ewari aba bɫ dji quĩrĩra bɫ ume djōne zedía. Bɫra jūrā edadapeda bɫ icawa mōgarara egoro sida boromea buedia ni abaɫda ēdrɫrānamārēā. ⁴⁴ Bɫ egode baebibɫdade jūma bɫ ēberārāra quenania.‡ Ādjirāba ni abaɫ mōgarara dewara mōgara ɫrɫ bedeā. Māwā odía Ācōrēba ēdrɫ edamārēā diabuedara bɫa cawadaē bērā.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jɫrecuada

Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; Juañ 2:13-22

⁴⁵ Jesu Ācōrē de droma dajadaare jūēbɫɫde Ācōrēā diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Jesuba jūma ādjirāra āyā jɫretacuasía. Nāwā jarasia:

⁴⁶ –Ācōrē Bedeade nāwā bɫ bɫa: “Mɫ dera dji iwidibada dea.” Baribɫɫ bārāba “ne drɫabadarā mĩrūbada uria” quĩrĩāca eropanɫa.–*

⁴⁷ Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia babadjia. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bea bida idjira bea quĩrĩā panasidaa. ⁴⁸ Baribɫɫ poya beadaē basía jūmarāba idji bedeara ewariza ũrĩ panɫ bērā.

20

¿Cai trɫneba Jesuba jaradia bɫ?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberārāa bedeā bia Ācōrē ādjirā Boro baidebemada jaradia basía. Mañne sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida zesidaa. ² Ādjirāba Jesua nāwā iwidisidaa:

† **19:38** Salmo 118:26. § **19:44** Jeremia 29:3-4. * **19:46** Mɫ dera dji iwidibada dea. Isaía 56:7. Ne drɫabadarā mĩrūbada uria. Jeremia 7:11.

–Daia jaradua, b_Λa nama o b_Λra ζcaiba obi b_Λ?–*

³ Jesuba ādjía jarasia:

–M_Λa bida bārāa iwidiya. Panunadua. ⁴ ζCaiba Jua_Λra diabuesi borocuemārēā? ζĒberāba wa Bajāne B_Λba?–

⁵ Ma_Λne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne B_Λba diabuesiada adib_Λra idjia jaraya: “Ma_Λda ζcārē cārēā ĩjānaē basi?” ⁶ Barib_Λra ēberāba diabuesiada adib_Λra, puruba dadjirāra mōgaraba tabari beadia. Purumaarā Jua_Λra Ācōrēneba bedeabari basía.–

⁷ Ma_Λ bē_Λrā ādjirāba nāwā panusidaa:

–Daiba adua pan_Λa caiba diabuesida.–

⁸ Ma_Λ carea Jesuba jarasia:

–Māēteara m_Λa bida bārāa jaraēa caiba m_Λa jāwā obi b_Λda.–

Djārā néu ac_Λbadadebema ne jara b_Λ

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Māwānacarea Jesuba ēberārāa ne jara b_Λdeba nāwā jarasia:

–Ēberāda basia. Ma_Λ ēberāba uvada idji ējūāne úsia. Ma_Λbe idji néura ĩc_Λra ēberārā j_Λwaeda b_Λsia. Ādjirā ume bedea b_Λsia néu zaub_Λra de jūmasāwā idjía diadida pan_Λda. Ma_Λbe t_Λm_Λ wāpeda mama dārāsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada aba diabuesia néudebema idjía diadida pan_Λra edade wāmārēā. Barib_Λra néu ac_Λ pan_Λba dji nezocara puodapeda jēda j_Λretabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹¹ Ma_Λ carea dewara nezocada diabuesia. Barib_Λra ma_Λg_Λ sida puodapeda biē jaradapeda jēda j_Λretabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹² Ma_Λ carea dewarada diabuesia, barib_Λra ma_Λg_Λ sida bio puodapeda āyā j_Λretabuesidaa.

¹³ Ma_Λ carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “ζjā_Λbe m_Λa sāwā oi? M_Λ warra bio quīrīā b_Λda ādjimaa diabueya; āībērā idjidr_Λ wayadisicada.”

¹⁴ Māwāmīna idji néu ac_Λ pan_Λba dji warra unub_Λdade jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erob_Λra jūma edaya. ĩdjira beata_Λdia! Māwāb_Λra dji ējūāra dadjirā itea beya.” ¹⁵ Ara ma_Λda dji warrara néu āi ededapeda beasidaa.

Bārāmaarā néu djibariba ζsāwā obā? ¹⁶ Araa wāpeda ādjirā jūma quenapeda idji néura dewararāa ac_Λbiya.–

Dji arima beaba ma_Λ ūrīsidade jarasidaa:

–Biara b_Λa Ācōrēba ma_Λg_Λra idu māwābiēda.–

¹⁷ Barib_Λra Jesuba ādjimaa ac_Λpeda jarasia:

–Māēteara ζcārē cārēā Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λ?–

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara b_Λda besia.†

¹⁸ Bariduada ma_Λ mōgara ĩr_Λ baeib_Λra abeda jūma b_Λg_Λzoaya, idjaba ma_Λ mōgarada ab_Λ ĩr_Λ baeib_Λra dji ēberāra pepedea tabeya.–‡

¹⁹ Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawasidaa Jesuba ma_Λ jara b_Λdeba ādjirāda biē jarasida. Jesura jida quīrīā panasidaa barib_Λra puruda waya panasidaa.

ζRomanebema boro itea parata j_Λra peb_Λdade diadida pan_Λa?

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

²⁰⁻²¹ Ma_Λbe judiorā dji dromarāba ĩc_Λra diabuesidaa Jesuda quīrācuīta ac_Λdamārēā. Ma_Λg_Λrāba Jesu biē bedeab_Λra da ūrīsidaa ara ma_Λda jidadapeda ādji druadebema boro j_Λwade diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quīrāca wānapeda Jesua nāwā iwidisidaa:

* **20:2** B_Λa o b_Λra. Ma_Λba jara b_Λa Jesuba ne nēdobuebadarā āyā j_Λrecuadada, cacua biē bea biabidada, idjaba purua jaradia b_Λda. † **20:17** Salmo 118:22. ‡ **20:18** Isaía 8:13-15.

–Jaradiabari, daiba cawa pan^Λa b^Λa jipa jaradiabarida. B^Λra ni aba^Λare bacada, āteb^Λr^Λ wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabarida. ²² Māēteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata j^Λr^Λ peb^Λdaza ¿dadji judiorāba diadida bia b^Λca wa biē b^Λ?–

²³ Barib^Λr^Λ Jesuba cawa basia idjira nēb^Λr^Λade b^Λdi carea māwā pan^Λda. Mañ bērā jarasia:

–[¿Bārāba cārē cārēā m^Λra biē bedeabi quīrā pan^Λ?]§ ²⁴ M^Λa parata pichida aba ac^Λbidadua. ¿Cai quīrādarrada nañ paratade b^Λ? ¿Cai tr^Λda b^Λ?–

Ādjirāba panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

²⁵ Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

–Māwā baib^Λr^Λ Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

²⁶ Ādjirāba Jesura jūmarā quīrāpita poya biē bedeabidaē basía. Āteb^Λr^Λ idjia jarada carea bio cawa crīchadaē bērā abeda chupea duanesidaa.

Beudarā Ārēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

²⁷ Māwā pan^Λne Āc^Λr^Λ saduceorāda idjimaa zesidaa. Saduceorāba ĩjānaca beupedadara Ārēbadida. Mañ bērā Jesua nāwā iwidisidaa:

²⁸ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea b^Λsia ēberāda warra neē b^Λde jaidab^Λr^Λ, idji djababa dji pēdra wērāra edaida b^Λda dji djaba jaidada itea warra unui carea.* ²⁹ Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dji nabe-mada quima edasia, barib^Λr^Λ warra neē jaidasia. ³⁰ Mañ carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia barib^Λr^Λ idji sida warra neē jaidasia. ³¹ Mañ carea dji ũbeabemaba edasia barib^Λr^Λ idji sida warra neē jaidasia. Jūma dji djabarāba mañ wērāra edasidaa barib^Λr^Λ warra neē jaidasidaa. ³² Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ³³ Mañ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra Ārēbadi ewaride ¿sāāg^Λba idjira erobei?–

³⁴ Mañ carea Jesuba panusia:

–Nañ ējūāne ēberāra quima edabadaa idjaba quima diacuabadaa.

³⁵⁻³⁶ Barib^Λr^Λ ēberārā Ācōrēba bia unu b^Λda Ārēbadia. Mañne ādjirāra quima edadaēa ni quima diadaēa. Waa beudaēa. Ādjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. Ārēbapedada bērā Ācōrē warrarāa. ³⁷ Mañ awara Moiseba bacuru zaque uruga nūm^Λnebemada cartade b^Λside cawabisia beudarāra Ārēbadida. Idjia Ācōrēra nāwā tr^Λ jarasia: Abrahā Ācōrē, Isa Ācōrē, idjaba Jacobo Ācōrē.† ³⁸ Idjira beu bea Ācōrēēa āteb^Λr^Λ zocai bea Ācōrēa. Ācōrēmaarā jūmarāda zocai beaa.–

³⁹ Mañ carea Āc^Λr^Λ judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasidaa:

–B^Λa aride panusia, Jaradiabari.–

⁴⁰ Jesuba jūma bia panuna bērā dewararāba iwididida wayasidaa.

Ācōrēba ēdr^Λ edabari diai jaradara ¿cai warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Mañbe Jesuba ādjía iwidisia:

–¿Sāwāērā ēberārāba jara pan^Λ Ācōrēba ēdr^Λ edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartade nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba m^Λ boroa jarasia: m^Λ j^Λwa araare chūmedua aba b^Λ ume dji quīrūrā m^Λa b^Λ j^Λwaeda b^Λb^Λr^Λdaa.‡

§ 20:23 Griego bedeadē Āc^Λr^Λ cartade bedea corchetede b^Λra neēa. * 20:28 Deuteronomio 25:5-10.

† 20:37 Exodo 3:2-6. ‡ 20:42-43 Salmo 110:1.

44 Ācōrēba ēdr̃ edabari diai jaraḍada Daviba m̃ Boroada asib̃r̃, ḡsāwā Davi warra bai?–

Jesuba judiorā ley jaradiabadarā biē jaraḍa

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

45 Jūmarāba ūr̃ duañne Jesuba idji ume ñbabadarā jarasia:

46 –Judiorā ley jaradiabadadebemada quīr̃acuita beaḍadua. Ādjirāba djio nēb̃a beada j̃ awua beaa. Mã awara purude ñnane quīr̃iābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” aḍida. Judiorā dji j̃rebada dede ādjira dji dromarā chūmebadade chūme quīr̃iābadaa; ābaa ne cob̃adade bida ara mã quīr̃aca obadaa. 47 Pēdra wērārāba erobeara jūma jār̃ibadamīna dji biarāda cr̃ichabidi carea jūmarā quīr̃apita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Mã carea Ācōrēba ādjirāra biara cawa oya.–

21

Pēdra wērāba Ācōrēa ne diada

Marco 12:41-44

1 Māwā b̃de Jesuba unusia ne bara beaba Ācōrē de dromane ne dia pañda.
2 Mãne unusia pēdra wērā ne neē quiruba parata eḍaara quiruda umé diabar̃da.* 3 Mã carea Jesuba jarasia:

–Mā wārāda bārā jaraya: j̃ā pēdra wērā ne neē quiruba auḍuara diasia jūmarāba diapēḍada cāyābara. 4 Ādjirāba dji aḍubadadr̃ diasidaa, barib̃r̃ wērā ne neē quiruba ne coi carea erobaḍada jūma diasia.–

Ācōrē de droma jūma ār̃ni Jesuba jaraḍa

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

5 Ḥar̃ba jara duanasidaa Ācōrē de dromara mōgara biya quedeaba o cob̃cādada idjaba ēberārāba Ācōrē itea nebia edepedadaba biya cob̃cādada. Māwā pañne Jesuba ādjia jarasia:

6 –Bārāba nama unu pañra ewari aba jūma ār̃nia. Nã mōgara capēḍara jūma toḍogozoaya.–

7 Mã bērā ādjia Jesua nāwā iwidisidaa:

–Jaradiabari, Ācōrē de dromara ḡsā̃be toḍogozoai? ḡCārēneba cawaḍi mã ewarira caita b̃da?–

8 Jesuba panusia:

–Quīr̃acuita beaḍadua ni ab̃ba cūr̃garānamārēā. Zocārāba jaraḍia ādjidr̃ Ācōrēba ēdr̃ edabari diai jaraḍada. Mã awara dji ewarira bio caita b̃ada aḍia. Māwāmīna ādjirāra ēpērānadua. 9 Bārāba ūr̃nia puruda dewara puru ume djō duañda idjaba arā ājdjuba djō duañda, barib̃r̃ dauperarānadua. Mãḡara jūma māwāida b̃a. Barib̃r̃ j̃r̃ūrebema ewarira ara mãda jūēā.–

10 Mã awara Jesuba jarasia:

–Ab̃a puruda dewara puru ume djōnia; ab̃a druadebema borora dewara druadebema boro ume djōnia. 11 De uremia minij̃chiada baraya, puru zocārāne jarrabada zeya, idjaba cacua biē b̃aida quīr̃atanoa odjacuadia. Mã awara bajāne ununaca baḍada ununia. Mãba ēberārāra bio ne wayadia.

12 Barib̃r̃ mã naēna bārāra biē odi carea ēpēnia. Ḥar̃ jidaḍapēḍa judiorā dji j̃rebada dede ededia. Mãbe cawa oḍapēḍa preso b̃biḍia. Idjaba m̃ j̃ā pañ carea bārāra dji dromarā quīr̃apita, dji bororā quīr̃apita bida ededia. 13 Mãne bārāba m̃nebemada ādjirā quīr̃apita jaraḍia. 14 Barib̃r̃ cr̃icharānadua mã ewaride dji bororā cārēda jaraḍida bārā bedede pañḍa

* 21:2 Parata eḍaara quiruda umé. Griego bedede b̃a b̃a “lepta umé.”

cawabidi carea. ¹⁵ M̃ab̃r̃a b̃r̃a cr̃icha cawaada diaya bedea cawadam̃r̃eã. Mañ b̃r̃a b̃r̃a jarab̃dara b̃r̃a quĩr̃ma pañba ni c̃r̃e sida poya biẽ jaradaẽa.

¹⁶ Ara b̃r̃a zezaba, b̃r̃a djabar̃ba, b̃r̃a ãber̃r̃ba, b̃r̃a ume dji biar̃a bida b̃r̃ara jida diadia. M̃aw̃a b̃r̃ara ãc̃r̃a quenabidia. ¹⁷ M̃ ãj̃a pañ carea j̃umar̃ba b̃r̃ara quĩr̃mania. ¹⁸ Barib̃r̃a b̃r̃a jaurera m̃a ewariza bio waga erobaya.† ¹⁹ Mañ ewari zareade b̃r̃a m̃ ãj̃a pañda igaradaẽb̃r̃a, ewariza ãc̃r̃e ume zocai panania.

²⁰ B̃r̃a ununia sordaor̃ba Jerusalẽ purura j̃ur̃b̃dada. Mañ unub̃dade cawadia dji puru j̃uma ãr̃ini ewarira j̃ũsida. ²¹ Mañne Judea druade beara eyadaa isabe w̃anadua, Jerusalẽne beara ãdr̃dadua, dji puru caita beara purudaa w̃ar̃nadua. ²² Mañ ewaride ãc̃r̃eba idji purura cawa oya.‡ Idji cartade b̃apedadara j̃uma m̃aw̃aya. ²³ Mañ ewaride w̃er̃r̃a biogoa beara, warra ju dawa erobea sida bio m̃iã djuburi beadia. J̃umar̃da bia m̃igadia ãc̃r̃eba nañ purura cawa ob̃r̃a b̃r̃a. ²⁴ ãc̃r̃a necoba quenania, ãc̃r̃a drua beaza jida edecuada. Mañne judior̃ãba Jerusalẽra ãdji j̃awaeda eropanania aba ãc̃r̃eba b̃da ewaridaa.§

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵ B̃r̃a ãm̃adaura, jedecora, ch̃idau sida quĩr̃a awara ununia. Mañg̃ba unubiya ewari minij̃ichiada zeb̃r̃ada.* Mañ carea nañ ãj̃ũãne ãber̃r̃ara bio dauperadia. ãdjir̃ba cawa cr̃ichadaẽa pusa quĩr̃u b̃ba dji c̃b̃ỹa j̃igua ñm̃a b̃r̃a. ²⁶ Baj̃ãne bea quĩr̃a awara beb̃r̃ade ãber̃r̃ara bio dauperadia. Nañ ãj̃ũãra minij̃ichia ñm̃ada unu pañ b̃r̃a abeda ãỹãba neẽ baecuada. ²⁷ Mañneb̃r̃a m̃, Nañ Djara Edada j̃r̃r̃ãne b̃ba bara zeb̃r̃ada idjaba quĩr̃w̃r̃eã dorrodor̃roa b̃da ununia.† ²⁸ Mañ unub̃dade b̃sridadadua, b̃r̃a ãdr̃di ewarira ãr̃ b̃ b̃r̃a.–

²⁹ Mañbe Jesuba ne jara b̃deba ñw̃a jarasia:

–Higoj̃oda wa baridua bacuruda bio quĩr̃acuita ac̃dadua. ³⁰ Bacuru itucu ñmeb̃r̃ade b̃r̃ba cawabadaa d̃r̃ãẽne poara zeida. ³¹ Ara mañ quĩr̃aca b̃r̃ba j̃uma mañ unub̃dade cawadia ãc̃r̃e j̃umar̃a Boro bai ewarira caita b̃da.

³² M̃a b̃r̃a w̃r̃ada jaraya: nañ ewaridebema ãber̃r̃a beudi naẽna m̃ra j̃uma m̃aw̃aya. ³³ Baj̃ara j̃oya, nañ ãj̃ũã sida j̃oya barib̃r̃a m̃a jaradara w̃r̃ada m̃aw̃aya.

³⁴⁻³⁵ Quĩr̃acuita beadedua ãc̃r̃era quĩr̃adoada amaaba. Beu ñibar̃nadua idjaba nañ djaraba o quĩr̃ã b̃ra or̃nadua. Nañ ãj̃ũãnebemada j̃umaw̃ỹa cr̃ichar̃nadua. Quĩr̃acuita beadaẽb̃r̃a, mañ ewariba b̃r̃ara jidaya animar̃a jidabada dji animar̃a ãr̃ cawaẽne baebari quĩr̃aca. Mañ ewarira j̃umar̃a ãr̃ cawaẽne zeya. ³⁶ Mañ carea bio quĩr̃acuita beadedua. ãc̃r̃e ewariza iwid̃i pananadua mañ ewari minij̃ichidebemada ãdr̃di carea idjaba m̃, Nañ Djara Edada quĩr̃apita peradi neẽ panani carea.–

³⁷ Jesuba ãc̃r̃e de droma dajada ãsa jaradia b̃peda diamasi Olivo eyadaa w̃badjia. ³⁸ Mañ b̃r̃a diapededa ãber̃r̃ara ãc̃r̃e de dromanaa w̃badjidaa Jesuba jaradia b̃ ãr̃ini carea.

† **21:18** M̃a b̃r̃a jaurera ewariza bio waga erobaya. Griego bedeadẽ b̃ b̃a: “B̃r̃a budara ni abaada aduaẽa.” ‡ **21:22** Daniel 9:25-27; Osea 9:7. § **21:24** Isaia 63:18. * **21:25** Isaia 13:9-10. † **21:27** Daniel 7:13-14.

22

Jesu beadi carea crîcha jarla panana

Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ 11:45-53

¹ Pañ êsâbari neê cobada ewarira caita basia. Mañ ewarira judiorã Egip-todeba êdrapedada quîrãnebabada ewari abadaa. ² Mañne sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida Jesu beadi carea crîcha jarla panasidaa. Baribarla puruda waya panla bërã ebuda o quîrîãê panasidaa.

³ Măwã bade diauruba Juda Iscariote crîchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edadebema basia. ⁴ Judara sacerdote bororãmaa, Ācōrē de droma zarrarã dji bororãmaa bida wāsia. Ādjirãa jarasia sãwãbala Jesura jidabida. ⁵ Mañ ūrîside adjirãa bio basridadapeda idjia paratada diadiada asidaa. ⁶ Bia bлада apeda Judara wāsia. Mañbe idjia jarlabadjia ēberãrã neēne Jesura jidabi carea.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

⁷ Pañ êsâbari neê bala cobada ewarira jũesia. Mañ ewaride judiorã Egip-todeba êdrapedada quîrãnebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa.*

⁸ Mañ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida diabuesia mañ cobadara ādji itea ode wānamārēã. Năwã jarasia:

–Dadji judiorã Egiptodeba êdrapedada quîrãnebadi carea cobadara jũma ode wānadua.–

⁹ Mañne ādjia iwidisidaa:

–Ĵbala sãma quîrîã bala daiba mañgara ode wānida?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Purude eda wābłade bārãba ununia umaquîrãba zocoda eronida. Idji caidu wānadua idji wābala dedaa. ¹¹ Mañ de djibarãa năwã jaradadua: “Dadjirãa Jaradiabariba nañda iwidibisia: mla, mla ume nĩbabadarã bida Egip-todeba êdrapedada quîrãnebadi carea cobadara ĵsãma codi?” ¹² Mañne idjia ātaarebema dejã waibłada jũma biya o nũmłada acłbiya. Mama odadua.–

¹³ Wābłade Jesuba ādjia jarada quîrãca unusidaa. Ara mañda Egiptodeba êdrapedada quîrãnebadi carea cobadara osidaa. ¹⁴ Ne codi bërã Jesura, idjia diabuedarã sida mesa icawa chũpanesidaa. ¹⁵ Mañne ādjia jarasia:

–Mla bio bia mĩgai naēna mla wārãda nañ cobadara bārã ume ābaa co quîrîã basia. ¹⁶ Mla bārãa wārãda jaraya: nañ codaba waa coēa aba Ācōrēba jũma idji ēberãrã pe erobebładaa. Nañ cobadaba jara bala jũma mawānacarea wayacusa coya.–

¹⁷ Mañbe tazada idji jłwade edapeda Ācōrēa bia jarapeda năwã jarasia:

–Nañra dodadua. ¹⁸ Mla jaraya: uva bara waa doēa aba Ācōrēba jũma idji ēberãrã pe erobebładaa.–

¹⁹ Mañbe pañda idji jłwade edapeda Ācōrēa bia bлада asia. Cōrãcuapeda ādjia diabłade năwã jarasia:

–Nañra mla cacuaa, bārã carea diabłala. Codadua. Mla quîrãnebadi carea ara nañ quîrãca o pananadua.–

²⁰ Ara mañ quîrãca ne copedadacarea tazara idji jłwade edapeda jarasia:

–Nañ tazade bara mla oa bārã carea erozoabłala. Mla oadeba Ācōrēba bārã ume bedea djiwidida błbłala.† ²¹ Baribarla mla jidabira nama mla ume ne co bala.‡ ²² Wārãda mla, Nañ Djara Edadara bia mĩgaida bala Ācōrēba jarada quîrãca, jbaribarla mla jidabi ēberãra bio mla djuburi bala!–

* 22:7 Exodo 12:1-28. † 22:20 Exodo 24:5-8; Jeremia 31:31-34. ‡ 22:21 Salmo 41:9.

²³ Mañ carea idji ume nĩbabadarãba ara ãdjiduba iwidi duanesidaa caibara Jesura mawã oida.

¿Caida dji dromaara ba?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

²⁴ Mawã panane ara ãdjiduba iwidi duanesia caida dji dromaara ba cawaya.
²⁵⁻²⁶ Mañ carea Jesuba ãdjia jarasia:

–Ni ababa idjira dji dromaara bada crĩchaiẽ ba. Nañ ejũãnebema bororãba ãdji ëberãrã jũmawãya zocabadaa idjaba ãdji purura carebabariada abadaa. Baribara bãrã mawã beadiẽ panã. Dji drõãara bara dji cũdraara ba quĩrãca baida ba. Dji borora nezoca quĩrãca baida ba. ²⁷ Ëberãmaarã ¿caida dji dromaara ba: dji mesade ne coi carea chũmebarida wa dji ne cobibarida? ¿Dji mesade chũmebarida dji dromaara baẽca? Baribara mãra dji dromada bamĩna nama bãrã tãena nezoca quĩrãca ba.

²⁸ Mã bia mĩga baside bãrãba mã ume jũma droasidaa. ²⁹ Mañ bẽrã mã Zezaba mã bada quĩrãca mã bãrãra dji bororãda bacuaya. ³⁰ Mã purude bãrãra mã ume ne codia. Bãrãra Israeldeba yõpedada doce purudebema bororãda beadi bẽrã bugue biya quedeade chũpanania.–

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juañ 13:36-38

³¹ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Simoã, Simoã, diauruba ãcõrẽa iwidisia bãrã mĩã sã badeba mã ijã panara igarabi carea. ³² Baribara mã ãcõrẽa iwidisia ba ijã bara igararãmãrẽã. Mawãmĩna igaraya. Baribara ba jẽda crĩchapeda ba djabarãra carebadua biara ijãnamãrẽã.–

³³ Mañ carea Pedroba Jesua nãwã panusia:

–Mã Boro, mãra ba ume ababe preso wãida crĩcha baẽa; ãtebara ba ume beuida crĩcha ba.–

³⁴ Jesuba idjia jarasia:

–Mã jaraya, Pedro, ara nañ diamasi eterre berui naẽna ba barima ùbea mãra unucaada aya.–

Ewari zarea jũẽbara

³⁵ Mañbe Jesuba ãdjia jarasia:

–Mã bãrã parata neẽ, buchaca neẽ idjaba jĩrũne jãbada neẽ diabueside ¿ne care baesidaca?–§

Ãdjirãba panusidaa:

–Ni cãrẽ sida care baeẽ basia.–

³⁶ Mañ carea idjia jarasia:

–Baribara mã jaraya: idira parata erobabara ededua. Buchaca bara babara mã sida ededua. Djõbada neco neẽ baba idjia cacuade jãbarira nẽdobuepeda aba nẽdodua. ³⁷ Mã jaraya: ãcõrẽneba bedeabariba mãnebema badara wãrãda mawãida ba. Nãwã basia: ara idjida ëberã cadjirua quĩrãca idu beabisia.* Mãnebema bapedadara wãrãda jũma mawãya.–

³⁸ Mañ carea ãdjirãba jarasidaa:

–Dai Boro, nama djõbada necoda umẽ eropanã.–

Jesuba jarasia:

–Besia. Waa bedearãnadua.–

Jesuba Olivo eyade ãcõrẽa iwidida

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

§ 22:35 Luca 10:1-20. * 22:37 Isaia 53:12.

³⁹ Mañbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa wāsia idjia obari quĩrãca. Idji ume nĩbabadarã sida wāsidaa. ⁴⁰ Araa jũesidade Jesuba ãdjía jarasia:

–Ăcõrẽa iwididadua mñ igarada amaaba.–

⁴¹ Mañbe Jesura mōgara tabarida bΛ tΛmΛane wāsia. Chĩrãborode cobepeda Ācõrẽa nãwã iwidisia:

⁴² –Zeza, bΛmaa bia bΛbΛrΛ, mñra idu bia mĩgabirãdua. BaribΛrΛ mñã quĩrĩã bΛ quĩrãca orãdua, ãtebΛrΛ bΛã quĩrĩã bΛ quĩrãca odua.–

[⁴³ Mãwã bΛde bajãnebema nezocaba ΛbΛada idjía diade zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua bΛ bẽrã Ācõrẽa wetara iwiði basia. Mañne idji jΛara oa quĩrãca egorodaa erozoasia.]†

⁴⁵ Jesuba Ācõrẽa iwiði bapeda jẽda wāsia. Mañne idji ume nĩbabadarãra sopuaba cãĩ panΛda unusia. ⁴⁶ Mañ carea ãdjía jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra cãĩ panΛ? Pirabaridapeda Ācõrẽa iwididadua mñ igarada amaaba.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Wadi Jesu bedea bΛde ēberãrãda zocãrã jũēcuaşıdaa. Judada ãdji nocoare basia. Idjira Jesuba doce edadadebema basía. Jesu uridarrade isõi carea caita wāsia. ⁴⁸ Mañne Jesuba idjía jarasia:

–Juda, isõbΛrΛdeba ¿mñ, Nañ Djara Edadara bΛã jida diaica?–

⁴⁹ Jesu ume nĩnaba cawasıdaa idjira jidadida. Mañ carea nãwã iwidisidaa:

–Dai Boro, ¿necoba djõnica?–

⁵⁰ Ara mãwãbΛrΛde abaΛba sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛ jΛwa araarebemada tatasia. ⁵¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–¡Djõrãnadia! ¡idu bΛdadua!–

Ara mãlda dji ēberã cΛwΛrΛra tãpeda anibisia. ⁵² Mañbe Jesuba sacerdote bororãa, Ācõrẽ de dromanebema zarrarãa, dji droma bea zepedadarãa bida nãwã jarasia:

–Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã neco bara, bacuru bara mñra jãwã jidade ze panΛ? ¿Mãwãra mñra ēberã minijĩchiaca? ⁵³ Ewariza mñra Ācõrẽ de droma dajada bãrã tãena badamĩna jidadaca basía. BaribΛrΛ ara nawena Ācõrẽba diaurua idu poyabi bΛã. Mãwã bãrãba o quĩrĩã panΛra o panΛa.–

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juañ 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Jesura jidadapeda sacerdote dji droma dedaa edesidaa. Pedroba tΛmΛba ēpẽ nĩbasia. ⁵⁵ Mañne ĀcΛrΛba de dudu tΛbΛda coadapeda caita chũpanesidaa. Pedro sida ãdjirã tãena chũmesia. ⁵⁶ Mãwã bΛde nezocawẽrã abaΛba Pedrora tΛbΛ cã chũmΛda unupeda bio acΛ nũmesia. Mañne jarasia:

–Za bΛra Jesu ume nĩbabadjia.–

⁵⁷ BaribΛrΛ Pedroba nãwã mẽrãsia:

–BΛã jara bΛ ēberãra mñã unucaa.–

⁵⁸ Dãrãéne dewaraba Pedrora unupeda nãwã jarasia:

–BΛra ãdjidebemada jãwã bΛã.–

Mañ carea Pedroba jarasia:

–Ache, mãwãéa.–

⁵⁹ Mãwãnacarea dewaraba jarasia:

–Wãrãda za bΛra Jesu ume nĩbabadjia. Idjira Galileadebemada jãwã bΛã.–

⁶⁰ BaribΛrΛ Pedroba panusia:

† 22:44 Griego bedeadẽ zocãrã cartade mãñ umébema versícultura neẽa.

–Ache, m̃a adua b̃a b̃a cārēda jara b̃a.–

Pedro wadibida bedea b̃a de eterrera berusia. ⁶¹ Ara m̃wāb̃a r̃a de Jesuba Pedrora jēdaa p̃a r̃a ga ac̃a sia. Mañe Pedroba quĩr̃anebasia Jesuba idjía jaradara: eterre berui naēna b̃a b̃a rima ũbea m̃ra unucaada aya.† ⁶² Ara mañda Pedrora āyā wāpeda bio sopuaba jĩasia.

Jesu biē opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

⁶³ Mañe Jesu jida eropaña ēberār̃a ba idjira ipida biē jarabadjidaa idjaba puobadjidaa. ⁶⁴ Jesura quĩr̃a b̃a r̃a dapeda ubadjidaa. Mañe ñwā jarabadjidaa:

–¡Ācōrēneba bedeadua! ¡Daia jaradua caib̃a r̃a b̃a r̃a usida!–

⁶⁵ Mañ awara ne quĩr̃atanoa jara pañneba Jesura biē jarabadjidaa.

Jesu dji dromarā quĩr̃apita bada

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juañ 18:19-24

⁶⁶ Āsa badacarea purudebema dji dromarāda ābaa dji j̃a residaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Mañbe Jesura ādjirā quĩr̃apita enebisidaa. Idjía ñwā jarasidaa:

⁶⁷ –Dairāa jaradua: ¿b̃a r̃a Ācōrēba ēdr̃a edabari diai jaradaca?–

Jesuba panusia:

–M̃a b̃ar̃a jarab̃a r̃a sida j̃a naēa. ⁶⁸ Mañ awara m̃a b̃ar̃a cārē cārēā j̃a naē pañda iwidib̃a r̃a panunaēa. Idjaba m̃ra ēdr̃a b̃a daēa.‡ ⁶⁹ Barib̃a r̃a idiba āta m̃, Nañ Djara Edadara Ācōrē ne jūma poya b̃a j̃a wa araare chūmaya.–*

⁷⁰ Mañ carea jūmarāba iwidisidaa:

–M̃wā baib̃a r̃a ¿b̃a r̃a Ācōrē Warraca?–†

Jesuba panusia:

–M̃ē, b̃ar̃a ba m̃wā jara paña.–

⁷¹ Mañe ādjirāba jarasidaa:

–¿Dadjirāba waa cārēda j̃a r̃a di? ¿Ara idji iteba jara b̃a ēca idjira Ācōrē Warrada?–

23

Jesu Pilato quĩr̃apita bada

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Ara mañda jūma dji dromarā ābaa dji j̃a re paña piradr̃a dapeda Jesura Pilatoma edesidaa.* ² Mañbe Jesura Pilato quĩr̃apita ñwā biē jara duanesidaa:

–Dairāba ũr̃isidaa nañ ēberāba dai purura quĩr̃ubiga b̃a da. Romanebema boro itea parata j̃a r̃a peb̃a da de idjia diabi ama b̃a. Mañ awara jara b̃a idjira Ācōrēba ēdr̃a edabari diai jaradada. Mañba idjira jūmarā boroada a b̃a.–

³ Mañ carea Pilatoba Jesua iwidisia:

–¿B̃a da wār̃a da judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–M̃ē, b̃a m̃wā jara b̃a.–

⁴ Mañbe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberār̃a arima duaña bida jarasia:

–M̃a unuē b̃a nañ ēberāra bedeadē b̃a da.–

⁵ Barib̃a r̃a wetara jara duanesidaa:

† 22:61 Luca 22:34. § 22:68 Idjaba m̃ra ēdr̃a b̃a daēa. Griego bedeadē āc̃a r̃a cartade m̃ra neēa.

* 22:69 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † 22:70 Salmo 2:6-7. * 23:1 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilator Judea druadebema boroda b̃a sia. Dji boroda b̃a sia poa 26deba aba 36 bab̃a r̃a daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bearā beacara paña b̃r̃a. Aba romanorāba m̃wā cawa odida panasidaa.

–Idjia jaradia ḇadeba dai judiorāra quĩrũbiga ḇa. Naārā Galilea druađe m̱awā osia idjaba naĩ puruđe bida m̱awā o ḇa.–

Jesu Herodema edepedada

⁶ Maĩ ũĩside Pilatoba ādjia iwidisia Jesura Galileadebema cawaya. ⁷ Mamabemada cawaside Jesura Herodema diabuesia cawa omārēā.† Herodera Galileade dji boro basia bariḇa maĩ ewariđe Jerusaleĩ puruđe basia.

⁸ Jesura tṟ ḇaga ḇa ḇērā dāṟḇa basia Herodeba idjira unu quĩrĩ ḇa. Maĩ ḇērā Jesu unuside bio ḇasriđasia. Idjia unu quĩrĩ basia Jesuba ne ununacada oḇa. ⁹ Herodeba Jesua quĩrātanoa iwidisia, bariḇa Jesuba ni cārē sida panuē basia. ¹⁰ Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima panasidaa. Ādjia Jesura bio biē jara panasidaa. ¹¹ M̱awā paṉe Herodeba idji sordaorā bida Jesuda ipida biē jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua j̱bidapeda idji carea ipida duanasidaa. M̱awānacarea Herodeba idjira Pilatoma jēda diabuesia. ¹² Maĩ ewariđeba ātaa Pilatora Herode ume dji quĩrũ badada dji biada panesidaa.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juaĩ 18:39–19:16

¹³ Maĩbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ābaa tṟcuasia. ¹⁴ Ādjirā ṉawā jarasia:

–Bāṟba m̱maa naĩ ēberāra enesidaa jaradi carea idjia purura quĩrũbiga ḇa; bariḇa ḇāṟ quĩṟpita bio iwididamĩna bedeade ḇa unuēa. ¹⁵ Herode bida idjira bedeade ḇēda ununa ḇērā m̱maa jēda diabuesia. Maĩ ḇērā ebuda ḇa idjira beadiē paṉa. ¹⁶ Ababe soaba ubipeda ēdṟ ḇaya.–

¹⁷ Poaza maĩ ewariđe Pilatoba preso beada aba ēdṟ ḇbadjia.‡ ¹⁸ Bariḇa jūma dji powua nūma ēberāṟba ṉawā bia jarasidaa:

–j̱ālg̱a beabidua! j̱Barraḇdṟ ēdṟ ḇdua!–

¹⁹ Maĩ Barraḇa preso basia puru quĩrũbigada carea idjaba m̱ā beada carea. ²⁰ Pilatoba Jesuda ēdṟ ḇa quĩrĩ ḇa ḇērā purua waya bedesia.

²¹ M̱awām̱ina waya j̱gua bia jarasidaa:

–j̱Crude cachi beabidua, crude cachi beabidua!–

²² Maĩne Pilatoba waya ādjia jarasia:

–j̱Bariḇa naĩ ēberāba cārē cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oē ḇa beadi carea. Maĩ ḇērā soaba ubipeda ēdṟ ḇaya.–

²³ Bariḇa ādjirā wadibida j̱gua bia duanasidaa Jesu crude cachi beabimārēā. Maĩ awara sacerdote bororāba ara maĩ quĩṟca j̱gua jara duanasidaa aba Pilatoba j̱j̱ḇa.§ ²⁴ Maĩ ḇērā Pilatoba ādjiṟba jara paṉ quĩṟca osia. ²⁵ Barraḇa purura quĩrũbigadamĩna idjaba m̱ā beadamĩna Pilatoba idjira ēdṟ ḇasia ēberāṟḇa iwidipedada ḇērā. Maĩbe ādjia quĩrĩ paṉ quĩṟca Jesura obisia.

Jesu crude cachi ḇapedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juaĩ 19:17-27

²⁶ Jesu crude cachidi carea edesidade Cirenenebema Simoĩda purudaa zeḇa basia. Jesuba cru eronĩbadara maĩ Simoĩa ataubidapeda idji caidu edebisidaa.

²⁷ Ādji caidu ēberāṟda bio cābana w̱ḇa basia. Maĩne āc̱a w̱ērāṟda Jesu carea j̱ā panasidaa. ²⁸ Jesuba ādjimaa ac̱peda jarasia:

† 23:7 Maĩ Herodera Antipa tṟ jarabadjidaa. ‡ 23:17 Griego bedeade zocārā cartade maĩ versículora neēa. § 23:23 Sacerdote bororāba. Griego bedeade āc̱a cartade maĩra neēa.

–Jerusaleñnebema wērārā, mǎ carea jīārānadia; ātebārā ara bādji carea, bārā warrārā carea bida jīānadia. ²⁹ Ewari aba ēberārāba jaradia: “Bio bia beaa wērārā warra todacara idjaba ju dawadacara.” ³⁰ Mañne eyaa nāwā jaradia: “Dai ārā baedia.” Dewara eyaa jaradia: “Daira ānā nūmādua.”* ³¹ Ēberārāba mǎ, bacuru onoa quīrāca bāda beadibārā,† bacuru pō quīrāca beara ħsāwāni?–†

³² Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé edesidaa. ³³ Ējūā Boro BAWARā abadama jūēsidade Jesura crude cachi jira bāsidaa. Dji ēberā cadjiruarā sida crude cachi jira bāsidaa, aba Jesu jAWa araare, aba idji jAWa acāare. ³⁴ [Mañne Jesuba jarasia:

–Zeza, ādjia o panāra quīrādoadia. Ādjia adua panā cārēda o panāda.–]§

Mañ awara sordaorā ne jemenesidaa Jesuba cacuade jā bādara sāwā jedecadi cawaya.*

³⁵ Jūma mañgāra ēberārāba acā duanasidaa. Mañne dji bororāba idjira ipida biē jara duanesidaa:

–Dewararāda carebasia.† Ācōrēba idjida dadjirā ēdrā edamārēā bāsibārā, ħara iduba poya ēdrāēca?–

³⁶⁻³⁷ Mañ awara sordaorā arima duanāba Jesura ipida biē jarabadjidaa. Ādjia Jesua uva ba oregueada diade wānapeda jarabadjidaa:

–Bāda wārāda judiorā borobārā, ara bāduba ēdrādua.–

³⁸ Jesu boro nocoare bedeadā cachi jira bāsidaa cawabiđi carea idjira cārē carea beabādada. [Griego bedeadē, latiā bedeadē, hebreode bida] nāwā bā basia: “Nañgāra judiorā boroa.”†

³⁹ Mañne ēberā aba cadjirua ođā carea crude cachipedadaba Jesura nāwā biē jarabadjia:

–Bāda wārāda Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradabārā, bāduba ēdrāpeda dai sida ēdrā bādūa.–

⁴⁰ Baribārā dewarabemaba idjira nāwā quēāsia:

–ħBā sida cawa o panāmīna wadibida Ācōrēra wayaēca? ⁴¹ Wārāda dadjira nama jira pananida panā cadjiruada opeđada bērā. Baribārā za bā ēberāba ħcārē cadjiruada osi?–

⁴² Mañbe idjia Jesua nāwā jarasia:

–Bā jūmarā boroda bebārāde mārā quīrānebadua.–

⁴³ Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

–Mā wārāda jaraya: bāra nane mǎ ume bajāne baya.–§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juañ 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Umatipa āmādaura quisia. Mañba nañ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. Ācōrē de dromane eđā wua eatā jira bāra ēsidra cōā dogosia.* ⁴⁶ Ara mañne Jesuba jīgua jarasia:

–Zeza, mǎ jaurera bā jAWade bābārā.–†

Māwā jarapeđā īyādrāsia.

⁴⁷ Mañ unuside sordaorā boro arima bāba Ācōrēra nāwā bia jarasia:

* **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradara eđauđe “bacuru tucuda” abadjidaa. Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. † **23:31** Ezequiel 15:1-8. § **23:34** Griego bedeadē āCARā cartade bedea corchetede bāra neā. * **23:34** Salmo 22:18. † **23:35** Carebasia. Griego bedeadē bā bāa: “Ēdrā edasia.” † **23:38** Griego bedeadē āCARā cartade bedea corchetede bāra neā. § **23:43** Bajā. Griego bedeadē bā bāa “paraíso.” Mama jipa bea jaidapedadarāra bia duanāa. * **23:44-45** Exodo 26:31-33. † **23:46** Salmo 31:5.

–Wārāda nañ ēberāra jipa basia.–

⁴⁸ Jesu crude beabada acade wāpedadaba jūma māwānara ununapeda sopuadeba ādji so ārā u duanada jēda wāsidaa. ⁴⁹ Māwā duanane jūma Jesu unubadarāba, wērārā Galileadeba idji caidu nībapedadarā bida tāmaba acāpanasidaa.

Jesu tabaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juañ 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Ēberā Jose abadada basia. Idjira Arimatea puru Judea druadebema basia. Ēberā bia basia idjaba jipa basia. Ācōrēra jūmarā Boroda bemārēā jāā basia. Idjira judiorā dji bororānebema basia baribarā bedea ausidade bia bada aē basia. Ādjia opedadara biē unusia. ⁵² Mañ Josera Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidisia tbari carea. ⁵³ Mañbe Jesura edaa edapeda borobaba barapeda mōjē uria corodade eda basia. Mañ uria corodade nī aba bēwārāda wadi badaca basia.

⁵⁴ Ānāūbada ewarira ārā bā bērā judiorāba mañ ewari carea ne jūmada o eropananida panasidaa.

⁵⁵ Acarā wērārā Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caidu wāsidaa. Jūēnapeda mōjē corodara unusidaa. Idjaba unusidaa Jesura eda babadada.

⁵⁶ Mamaaba jēda wānapeda ādjirāba bēwārā parabada querada osidaa. Nurēma ānāūsidaa Ācōrē leyba jara bā quīrāca.†

24

Jesu ārēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juañ 20:1-10

¹ Nabema ewari domianebemane wērārāra diapededa Jesu tabaripedadamaa wāsidaa. Ādjia bēwārā parabada quera opedadara edesidaa. [Ādji ume dewara wērārā sida wāsidaa.]* ² Baribarā mōgara waibāa dji uria jūātrā badara orrocawa cobada unune wāsidaa. ³ Dji uriade eda wābadade dadjirā Boro Jesu beudara ununaē basia. ⁴ Mañ carea ādjia abeda cawa crīchaē basia. Cawaēne ādji caita ēberāda umē odjasidaa. Mañ ēberāba cacuaē jā panāra dorrodorā basia. ⁵ Mañ carea wērārāra bio dauperabadaba edaa barrusidaa. Mañne dji ēberārāba ādjia jarasidaa:

–Ācārē cārēā bārāba zocai bada beudarā tāēna jarā panā? ⁶ Idjira nama bāēā ārēbada bērā.† Wadi Galileade panasidade idjia bārāa jarađara quīrānebadadua. ⁷ Idjia nāwā jarasia: “Acarāba mā, Nañ Djara Edadara ēberā cadjiruarā jida diađida panā. Māra crude beadia, baribarā ewari ūbeade ārēbaya.”–†

⁸ Mañnebarā ādjirāba quīrānebasidaa Jesuba māwā jarađada. ⁹ Ara maāda wērārā jēda wānapeda Jesuba edadarā once panā, waabemarāa bida ādjia unupedadara nēbarasidaa. ¹⁰ Maria Magdalenaba, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wērārā ādji ume panā bida Jesuba edadarā māwā nēbarasidaa. ¹¹ Baribarā wērārāba jara panāra crīcha neē bāca bada bērā ādjirāba ijānaē basia. ¹² Māwāmīna Pedrorā ara maāda Jesu tabaripedadamaa pira wāsia. Dji uriade eda acaside ababe dji bēwārā barā bada wuada unusia. Mañ carea cawa crīchaē diguida wāsia.

Emāu puruđaa wābada ode nībapedada

Marco 16:12-13

† ^{23:56} Exodo 20:10. * ^{24:1} Griego bedede ācarā cartade bedea corchetede bāra neēa. † ^{24:6} Idjira nama bāēā ārēbada bērā. Griego bedede ācarā cartade māra neēa. † ^{24:7} Luca 9:22; 18:31-33.

13 Ara mañ ewaride Jesu ñjã beaðada umé Emaú puru zaquedaa wãbada basía. Mañ purura Jerusaleñeba mĩgaẽ b̃a.Š 14 Ādjia jũma Jesu m̃awānanebemada bedea nĩbasidaa. 15 M̃awā bedea nĩnane Jesura caita zepeđa ādji ume nĩbasia. 16 Baribara Jesuda m̃awā b̃ada Ācōrēba ādjía idu cawabiẽ basía. 17 Mañne Jesuba ādjía iwidisia:

–¿Bārāba cārēda jara nĩna?–

Mañ ũrĩsidade nũpanesidaa. Ebuda basia bio sopua panada.* 18 Aba Cleopa abadaba panusia:

–Zocārā Jerusaleñe jũēpedadadebemaba ¿ababe b̃abar̃a adua b̃aca nañ ewaride s̃awānada?–

19 Jesuba ādjía iwidisia:

–¿Cārēnebemada jara pan?–

Ādjia panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada jara paña. Idjia odađeba idjaba jarađadeba cawabisia idjira Ācōrēneba bedeabarida. Ācōrēba, puru bida idjira bia unusidaa. 20 Baribara puru bororāba, sacerdote bororā bida idjira crude cachi beabisidaa. 21 Daiba crĩchasiđaa idjiabar̃a dadji Israel purura biẽ b̃ađebemada ēdra b̃aida. M̃awāmĩna idji beapedadara idiba ewari ũbea b̃a.

22 Baribara āc̃ara wērārā dai t̃āēnabemaba jarapedada carea दौर we-tara cawa crĩhadaẽ panesidaa. Ādjira idi diapededa idji t̃abaripedadamaa w̃asiđaa. 23 Dji b̃ēwārāra ununaẽ b̃ērā daimaa jarađe zesidaa ādjia bajānebema nezocarāda unusidaa. Mañgarāba ādjía jarasiđamanaa Jesura ārēbasida. 24 Mañ carea āc̃ara dairānebemaba ac̃ađe w̃asiđaa. Idji t̃abaripedadama ara wērārāba jarapedada quĩrāca unusidaa. Baribara idjida ununaẽ basía.–

25 Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

–jũma Ācōrēneba bedeabadarāba jarapedadara bārāba ñjāna ama paña! j̃Bārāra crĩcha neẽ paña! 26 ¿Ācōrēba ēdra edabari diai jarađara dji Dromada bei naēna bia mĩgaida b̃asiẽca?–†

27 Mañbe Ācōrē cartade idjidebema b̃apedadada jũma cawa jarasia. Moi-seba b̃ađada, Ācōrēneba bedeabadarāba b̃apedada sida jũma cawa jarasia.

28 M̃awā nĩnane ādji wãbada purude jũesidaa. Mañne Jesura nocodaa wãbara basía. 29 Baribara ādjirā ume bemārēã ñawā bio bedea djuburiasidaa:

–Ewarira queubodo b̃ērā wārādua. Dai ume bedua.–

Mañ b̃ērā ādji ume besia. 30 Ne cobadađe Jesuba pałda edapeđa Ācōrēba bia jarasia. Cōrācuapeđa ādjía diasia. 31 Mañne b̃abar̃a Ācōrēba ādjía idu cawabisia Jesuda m̃awā b̃ada. Baribara Jesura ara małda nēbasia. 32 Mañne ādjiduba ñawā jarasiđaa:

–Idjia Ācōrē bedea cawa jara nĩbaside ¿dadjira bio b̃asriđa pananaẽ basica?–

33 Ara małda ādjira jēda Jerusaleñnaa w̃asiđaa. Mañne Jesuba edadarā once panara dewararā ume ābaa dji jare panada unune w̃asiđaa. 34 Mañgarāba ñawā jara panasiđaa:

–j̃Jesura wārāda ārēbasia! Simoña ara idjida unubisia.–

35 Ara małda ādjia bida nēbar̃asiđaa ode s̃awāpedadada. Ādjia jarasiđaa:

–Jesuba pał cōrācuaside daiba cawasidaa idjida m̃awā b̃ada.–

Jesuba edadarā ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juañ 20:19-23

Š 24:13 Mĩgaẽ b̃a. Griego bedeađe b̃a b̃a “sesenta estadia.” Mañ tamara once kilómetro quĩrāca b̃a.

* 24:17 Mañ ũrĩsidade nũpanesidaa. Ebuda basia bio sopua panada. Griego bedeađe āc̃ara cartade b̃a b̃a: “¿Cārē cārēã sopua pan?” † 24:26 Isaía 53:7-12.

³⁶ Wadibida maḷgḷdebema bedea duanḷne Jesuda ādji ēsi odjasia. [Maḷbe ādjirāa jarasia:

–¡Necai pananadua!–]‡

³⁷ Maḷ unusidaē ādjirāa bio dauperasidaa, bēwārāda māwā ḷada crīchasida bērā. ³⁸ Baribḷḷ Jesuba ādjia jarasia:

–¿Cārē cārē bārā daupera panḷ? ¿Cārē cārē ījānaē panḷ māra ḷrēbasida?

³⁹ Mḷ ḷawara, mḷ jirū sida acḷdadua. Mḷda jāwā ḷaa. Mḷra tānadua. Jaurera djara neē ḷaa, maḷne acḷdadua: māra djara bara ḷaa.–

⁴⁰ Māwā jarapeda idji ḷawara, jirū sida acḷbisia. § ⁴¹ Māwāmīna ḷasridaba ādjia wadi poya ījānaē basia. Ādjia abeda cawa crīchadaē basia. Maḷ carea Jesuba ādjia nāwā iwidisia:

–¿Bārāba codira neē panḷca?–

⁴² Maḷ carea ādjirāba Jesua beda badada diasidaa. Urrajō sida diasidaa.*

⁴³ Ara maḷda ādji quīrāpita cosia.

⁴⁴ Māwānacarea ādjia jarasia:

–Mḷ wadi bārā ume ḷaside jara ḷabadjia mḷnebema naēna ḷapedadara jūma māwāida ḷada. Maḷra Moiseba ḷasia, Ācōrēneba bedebadarāba ḷasidaa, idjaba Salmo cartade bida ḷḷ ḷaa.–

⁴⁵ Maḷbe Jesuba ādji crīchara ewasia Ācōrē bedea cawadāmārēā. ⁴⁶ Nāwā jarasia:

–Ācōrē cartade nāwā ḷḷ ḷaa: Ācōrēba ēdrḷ edabari diai jaradara bia mīgaida ḷaa. Beudacarea ewari ūbeade ḷrēbaya. ⁴⁷ Maḷbe idji trḷneba idji ījā beaba ēberārāa jaradia cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwāḷḷ Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaya. Maḷgḷara naārā Jerusaleḷ purude jaradapeda jūma puru beaza jarade wānia. ⁴⁸ Ara bādji dauba mḷ māwānara jūma unusidaa. ⁴⁹ Wārāda mḷa bārāmaa mḷ Zezaba diai jaradada diabueya. Maḷra idji Jaurea. Maḷ bērā bārāra nama Jerusaleḷne pananadua aba idji ḷḷa bajāneba zeida ḷḷ edabḷdadāa.–

Jesu bajānaa wāna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Māwānacarea Jesuba ādjirāa Jerusaleḷ puru dajadaa Betania caita pe edesia. Maḷbe idji ḷawara ḷtaa wapeda ādjirāa bia jarasia Ācōrēba careba bamārēā. ⁵¹ Māwā bedea ḷḷde Ācōrēba idjira bajānaa edesia. † ⁵² Ādjirāba Jesua bia bedea pananapeda bio ḷasridaa Jerusaleḷnaa jēda wāsidaa. ⁵³ Mamaḷba ḷtaa ādjirāa ewariza Ācōrē de droma dajadaare wābadjidaa Ācōrēa bia bedeadī carea. ‡

‡ **24:36** Griego bedeadē ḷcḷḷḷ cartade bedea corchetede ḷara neēa. § **24:40** Griego bedeadē ḷcḷḷḷ cartade maḷ versículora neēa. * **24:42** Urrajō sida diasidaa. Griego bedeadē zocārā cartade maḷra neēa. † **24:51** Hecho 1:9-11. ‡ **24:53** Griego bedeadē ḷcḷḷḷ cartade maḷare ḷḷ ḷaa: “Amén.”

JUAΛ BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 80are Epeso purude baside bΛsia. BaribΛrΛ cartade jaraē bΛa idjia bΛdada. ΛcΛrΛmaarā naλ cartade Juaλba ara idjida “Jesuba bio quĩrĩā bΛ” trΛ jarabadjia (21:20-24).

Juaλba naλ cartara djabarā itea bΛsia cawađamārēā ādjia Jesudebema ĩjāpedadara wārāda. Idjaba jūmarā itea bΛsia Jesura wārāda Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Maλ crĩcha dromara Juaλba bΛsia 20:31ne: “Jūma naλgΛra bΛsia bārāba Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada, Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Māwā ĩjānibΛrΛ idjideba zocai bai arada erobeadia.”

Naλ cartade Juaλba ebuda cawabisia Jesura wārāda Ācōrēneba zesida. MaλgΛra naārā cawabisia ēberārāba jara panΛneba (1:1-51). Maλare cawabisia Jesuba ne ununaca siete o bΛdeba (2:1neba aba 11:44daa). Maλare Juaλba bΛsia Jesu beui carea bΛdebemada (11:45deba aba 17:26daa), idji igara beaba jidađapeda crude beapedadadebemada (18:1neba aba 19:42daa) idjaba idji ĩjā beaba idji ĩrēbada unupedadadebemada (20:1neba aba 21:25daa).

Naλ cartade Jesuba ebudaara jaradisia Ācōrē Jauredebemada (3:1-8; 6:63; 7:37-39; 14:15-29; 15:26deba aba 16:15daa, 20:19-23). Maλ awara ebuda bedea bΛa Ācōrēba idji Warra quĩrĩā bΛdebemada (5:19-21; 10:17-18; 17:1-26) idjaba sāwā idji ĩjā beara quĩrĩā bΛda (3:16-17; 11:33-37; 13:1neba aba 17:26daa).

Jesucritora Bedea abadaa

¹ Naārāeda “Bedeā” abadada basia.* Maλ Bedea abadara Ācōrē ume ābaa basia. Wārāda Ācōrēda māwā basia. ² Idjira naārāeda Ācōrē ume basia. ³ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idji neē Ācōrēba ni cārē sida oē basia.† ⁴ Bedea abadaba zocai bai arada dia bΛa. Maλ zocai bai arara ānaa quĩrĩāca bΛa, maλneba Ācōrēba ēberārā idjidebemada cawabi bΛ bērā. ⁵ Ācōrēba cawabi bΛra pāĩmane urua eradrΛ bΛ quĩrĩāca bΛa. Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa.‡

⁶⁻⁷ Ēberāda basia Borocuebari Juaλ abadada.§ Ācōrēba idjira diabuesia ānaanembemada bedeamārēā, jūmarāba ĩjānamārēā. ⁸ Juaλra maλ ānaaē basia, ātebΛrΛ maλ ānaanembemada bedeadadjia. ⁹ Naλ ějūāne zeida badadrΛ maλ ānaa dji ara basia. Idjira jūmarā itea urua bΛa.*

¹⁰ MaλgΛ ānaara naλ ějūāne basia. Ācōrēba idjideba naλ ějūāra odamĩna naλ ějūānebemarāba idjira cawađāē basia. ¹¹ Bajāneba idji druadebemarāmaa zesia. Māwāmĩna idjira bia edađāē basia. ¹² BaribΛrΛ idji bia edapedadarāba idjira ĩjāsidaa. Maλ bērā idjia ādjirāra bΛsia Ācōrē warrarāda beadamārēā. ¹³ Ādjira Ācōrē warrarā bādaē basia ādji papaba tođadeba wa ādji djibarirāneba. ĀtebΛrΛ ĀcōrēbΛrΛ idji warrarāda bΛsia.

¹⁴ Bedea abadara naλ djara edapeda dadjirā tāēna nĩbabadjia. Idji biadeba dadjirāra bio carebasia. Idjia dadjirā ebuda cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā

* **1:1** Maλ versículo de Juaλba Jesucritora Bedeada trΛ jarasia. Ara maλ quĩrĩāca Jesucritora Bedeada trΛ jarasia Apocalipsi 19:13de. † **1:3** Proverbio 8:22-31. ΛcΛrΛ judiorāba jarabadjidaa Bedea abadara Ācōrē necawaada. AcΛdua 1 Corinto 1:30. ‡ **1:5** Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa. Griego bedea de maλba idjaba jara bΛa: “Maλ uruara pāĩmaba poya cawaēa.” § **1:6-7** Griego bedea de ababe “Juaλ” bΛ bΛa. * **1:9** Isaía 49:5-6.

baɖa. Mañne dairāba unusidaa idjira dji droma baɖa, dadjirā Zeza Warrada māwā ba bēra. ¹⁵ Borocuebari Juaλba idjidebemada nāwā jīgua jarabadjia:

–Mā na ãberānebemada nāwā jara babadjia: “Mā caidu zebara mā cāyābara dji dromaara ba, idjira mā naēna baɖa bēra.”–

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba naēna idji leyda Moisedeba dadjirā diasia, baribara Jesu-critodeba dadjirā cawabisia idjira wārāda sāwā baɖa idjaba idji biadeba dadjirā bio careba baɖa. Wārāda idji bia waiba baɖe ba jūma dadjirā barima zocārā careba ba. ¹⁸ Ni abaaba Ācōrēba ununacaa.† Baribara dji Warra ababe bara Ācōrē bēra idjaba dji Zeza ume ābaa ba bēra, dadjirā cawabisia Ācōrēba wārāda sāwā baɖa.‡

Borocuebari Juaλnebema

Mateo 3:11-12; Marco 1:7-8; Luca 3:15-17

¹⁹⁻²⁰ Judiorā dji dromarāba Jerusaleñeba sacerdoterāda, levitarā sida Juaλmaa diabuesidaa. Maλgarāba Juaλa iwidisidaa:

–¿Bāra cai? ¿Bāra Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖaca?–

Mañne idjia ebuda jarasia:

–Māra Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖaēa.–§

²¹ Ādjirāba wayacusa iwidisidaa:

–¿Māēteara bāra cai? ¿Bāra Elíaca?–*

Idjia panusia:

–Māra Eliaēa.–

Ādjirāba waya iwidisidaa:

–Bāra ¿Ācōrēneba bedeabari dji droma ba zeida baɖaca?–†

Idjia panusia:

–Māra maλgaēa.–

²² Mañ carea ādjirāba iwidisidaa:

–¿Māēteara bāra cai? Dai diabuepedadarā baɖebemada jaraɖe wānida panā. Ara baɖjidebemada daia ¿cārēda jarai?–

²³ Mañne Juaλba panusia:

–Ācōrēneba bedeabari Isaíaba nāwā jarasia: “Ējūā pōāsa ewaraga baɖe abaaba nañda jara ba: Dadji Boro ora jipa jaridadua.”‡ Māra mañ ēberā.–

²⁴ Juaλmaa diabuepedadarāba λcara pariseorā basía.§ ²⁵ Maλgarāba idjia iwidisidaa:

–Baɖa Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖaēbara, idjaba Eliaēbara, idjaba Ācōrēneba bedeabari dji dromaēbara, ¿cai trāneba ba ēberārāra jāwā borocuecua ba?–

²⁶⁻²⁷ Juaλba nāwā panusia:

–Māra baidoba borocuebaria. Baribara mā caidu zeida baɖara bārā tāēna bamīna bārāba idjira adua panā. Idjira mā cāyābara dji dromaara ba bēra, idjia jirūne ja ba ērai carea māra bia baēa.–

²⁸ Jūma maλgara māwāsia ējūā Betania abadama, Jordaλ do waa quīrārē λmādaud odjabariare Juaλba borocue baɖama.*

† **1:18** Exodo 33:18-20. ‡ **1:18** Dji Warra ababe bara. Griego bedeade λcara cartade ba ba: “Ācōrē ababe bara.” Ācōrē bēra idjaba. Griego bedeade λcara cartade māra neēa. § **1:19-20** Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖada. Māra griego bedeade “Crito” ba ba. Critora trāēa. Jara ba “Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda baɖada.” Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.”

* **1:21** Malaquia 4:5-6. † **1:21** Deuteronomio 18:15-19. ‡ **1:23** Isaía 40:3. § **1:24** Griego bedeade māba idjaba nāwā ba ba: “Juaλmaa diabuepedadarāba pariseorāba diabuesidaa.” * **1:28** Mañ Betaniara dji Jerusaleñ caita ba puruēa. λcara maār Juaλba Betaniada basia Batanea drua trāda āi baɖaraɖe ba. Idjaba λcara cartade “Betábara” ba ba.

Jesura Ācōrē Oveja Zaquea

²⁹ Mañ nurēma Juañba Jesuda idjima zebΛrΛda unusia. Mañne idjia jarasia: –¡AcΛdadua! JāñdrΛ Ācōrē oveja zaquea. Idjideba Ācōrēba nañ ējũānebemarāba cadjirua obadara quĩrādoaya.† ³⁰ Idjidebemada mñā naēna jarasia: “Mñ caidu zebΛrΛra mñ cāyābara dji dromaara bΛa, idjira mñ naēna bada bērā.” ³¹ Naēna mñā adua basia Jesuda māwā bΛda. BaribΛrΛ mñā baidoba borocue bΛa israelerāba cawađamārēā caida Ācōrēba diabuedada.–
³² Idjaba jarasia:

–Mñā unusia Ācōrē Jaurera bajāneba puchirā quĩrāca zepeda Jesu ume bebΛrΛda. ³³ Mñā adua basia idjira dji dromaara bΛda. BaribΛrΛ mñā borocuemārēā Ācōrēba diabueside nāwā jarasia: “BΛa unuya mñ Jaurera abaΛ ēberā ģrΛ zepeda idji ume bebΛrΛda. UnubΛrΛde bΛa cawaya mañ ēberābΛrΛ mñ Jaurera dia beida.”‡ ³⁴ Mñā maļgara unusia. Mañ carea mñā jara bΛa idjira wārāda Ācōrē Warrada.–

Jesu ume nĩbabadarā dji naārābemarā

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20; Luca 5:2-11

³⁵ Mañ nurēma Borocuebari Juañra wayacusa arima basia. Idjaba idji ume nĩbabadarāda umé panasidaa. ³⁶ Mañne Juañba Jesura caita wābΛrΛda unupeda jarasia:

–¡AcΛdadua! Jari bΛdrΛ Ācōrē Oveja zaquea.–

³⁷ Mañ ũrĩnapeda Juañ ume nĩbabadarā umébemara Jesu caidu wāsidaa.
³⁸ Jesuba jēda acΛbΛrΛde idji caidu zebΛdada unusia. Mañne iwidisia:
 –Bārāba ģcārēda quĩrā panΛ?–

Ādjia jarasidaa:

–Rabi, bΛra ģsāma babari?– (Mañ beđea Rabiba jara bΛa “Jaradiabari.”)

³⁹ Jesuba panusia:

–AcΛde zedadua.–

Ara mañda wānapeda unusidaa sāma babarida. Mañ ewaride idji ume panesidaa quewara babΛrΛ bērā.

⁴⁰ Juañba jarađa ũrĩnapeda Jesu caidu wāpedadara umé panasidaa. Aba Simoñ Pedro djaba Andre basía. ⁴¹ Andrera Jesuma bapeda naārā idji djaba Simoñda jΛrΛde wāsia. Unupeda jarasia:

–Daiba unusidaa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada.–§

⁴² Mañbe Andreba Simoñra Jesumaa edesia. Jũēpedadacarea Jesuba Simoñmaa acΛpeda jarasia:

–BΛra Joná warra Simoñā, baribΛrΛ idiba ģtaa bΛra Cepa adia.–* (Mañ trΛ Cepara idjaba Pedro abadaa.)

Jesuba Felipe, Natanael sida trāna

⁴³ Nurēma Jesuba Galilea druadāda wāida crĩchasia. Mañ bērā Pelipeda jΛrΛsia. Unupeda jarasia:

–Mñā quĩrā bΛa bΛra mñ ume nĩbaida.–

⁴⁴ Mañ Pelipera Betsaidá puruđebema basía. Andrera idjaba Pedro sida mamabema basía. ⁴⁵ Mañne Pelipeba Natanaelda jΛrΛde wāsia. Unupeda jarasia:

† 1:29 Levítico 16:20-22. ‡ 1:33 Mñ Jaurera dia beida. Griego bedeadē “mñ Jauredēba borocue beida” bΛ bΛa. Ezequiel 36:25-27; Isaía 11:1-2; Joel 2:28-29. § 1:41 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada. Mañra griego bedeadē “Crito” bΛ bΛa. Critora trāēa. Jara bΛa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdada.” Arameo bedeadē jarabadaa “Mesías.” * 1:42 Joná. Griego bedeadē mañ trāra Juañ abadaa. Cepa, Pedro. Maļgarā trāba jarabadaa “mōgara.”

–Moiseba bΛda leyde jara bΛ ēberāda daiba unusidaa. Ācōrēneba bedeabadarāba idjidebemada bΛsidaa. Idjira Jose warra Jesu Nazaredebemaa.–

⁴⁶ Natanaelba Pelipea jarasia:

–ζMāwāra dadjirā bia duananira Nazaredeba zeica?–

Pelipeba jarasia:

–Wāna acΛde.–

⁴⁷ Jesuba Natanael idjimaa zebΛrΛ unuside jarasia:

–ιAcΛdadua! NaλdrΛ wārāda israelerā dji araa. Djārāra cūrūgacaa.–

⁴⁸ Natanaelba Jesura unuca bada bērā iwidisia:

–BΛa mλnebemada ζsāwā cawa bΛ?–

Jesuba panusia:

–Pelipeba bΛ jarΛde wāi naēna mλa cawa basia bΛra higojō bacuru edrecare bΛda.–

⁴⁹ Maλ carea Natanaelba jarasia:

–Jaradiabari, bΛra wārāda Ācōrē Warraa. BΛra dadji israelerā Boroa.–

⁵⁰ Maλne Jesuba jarasia:

–Mλa bΛra higojō bacuru edrecare bΛda cawasiada a bΛ carea ζbΛa māwā crīcha bΛca? Maλ cāyābara ne ununaca waibΛara beada zocārā unuya.–

⁵¹ Maλbe Jesuba jarasia:

–Wārā arada mλa jaraya: bārāba bajāra ewa nūmΛda ununia. Idjaba ununia bajānebema nezocarāra mλ, Naλ Djara Edada bΛmaa udaa zedapeda ātaa wā duanΛda.–†

2

Jesuba baidoda uva ba babisia

¹ Ewari ūbea badacarea ēberāda dji edasidaa Caná purude Galilea druade. Maλ carea bΛsrida ewarida o panasidaa. Jesu papada mama basia. ² Jesura, idji ume nībabadarā sida maλ quima edabΛrΛ bΛsrida o panΛmaa jarasidaa wānamārēā. ³ Māwā panΛne uva bΛra jōna bērā dji papaba Jesua jarasia:

–Uva bΛra jōsia.–

⁴ Maλne Jesuba jarasia:

–Papa, ζcārē cārēā bΛa mλa maλgΛra jara bΛ? Mλ ewarira wadi jūēē bΛa.–*

⁵ BaribΛrΛ Jesu papaba dji jede panΛa jarasia:

–Idjia jarabΛrΛra jūma odadua.–

⁶ Maλne sei zoco waibΛa mōgara odada arima panasidaa. Judiorāba maλ zocodeba baidoda juebadjidada ne sagΛdapeda Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Zocoza veinte wa treinta galoλ poya beasia.† ⁷ Maλne Jesuba uva bΛ jede panΛa jarasia:

–Za bea zocoda baidoba biradadua.–

Ara maλda bira tΛ nūmΛsidaa. ⁸ Maλbe Jesuba jarasia:

–Jāλbe maārī jedapeda uva bΛ jede panΛ boromaa ededadua.–

Ara maλda māwā osidaa. ⁹ Maλbe uva bΛ jede panΛ boroba maλ baido badada do zasia. Wārāda uva bada dosia, baribΛrΛ idjia adua basia sāma juesidada. Ababe dji jede panΛbΛrΛ cawa panasidaa. Uva bΛ jede panΛ boroba dji umaquīrā quima edaya bΛda trāpeda jarasia:

† **1:51** Genesi 28:12. * **2:4** Mλ ewari. ΛcaΓamaarā Jesuba jara basia idji beadidebemada. Dewararāmaarā Jesuba jara basia idjira Ācōrēba diai jaraada ebuda cawabi ewaridebemada. Idjaba ācaΓamaarā jara bΛa Jesuba uva bΛ diaidebemada wa idjia ne ununaca oi ewaridebemada. † **2:6** Veinte wa treinta galoλ. ΛcaΓa traduccioāne bΛsidaa ochenta wa cien litro. Griego bedeadē bΛ bΛa “metreta umē wa ūbea.”

¹⁰ –Jūmarāba naārā uva ba biara bΛda jedebadaa. Jīrūare quīrā pΛrrΛa duanenacarea uva ba mācuaē bΛda jedebadaa. BaribΛrΛ bΛa uva ba dji biara bΛ mērā erobadada ārābΛrΛ jedebibΛrΛa.–

¹¹ Mañ ne ununaca naārā odara Jesuba Caná purude Galilea druade osia. MañgΛdeba idjira dji Dromada unubisia. Māwā idji ume nībabadarāba idjira wārāda ījāsidaa.

¹² Māwānacarea Jesura Capernauñ purudaa wāsia. Idji papada, idji djabarāda, idji ume nībabadarā sida idji ume ābaa wāsidaa. Mama dārā pananaē basía.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jΛrecuada

Mateo 21:12-13; Marco 11:15-18; Luca 19:45-46

¹³ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada ewarida caita basia.† Mañ bērā Jesura Jerusaleñnaa wāsia. ¹⁴ Mama Ācōrē de droma dajada unusia Ācōrēa babue diadi careabemada nēdobue panΛda. Pacada, ovejada, puchirā sida nēdobue panasidaa. Idjaba ācΛrΛba Ācōrē de dromane diaida bΛ paratara dji drua āība zebΛdarāa nēbΛa nēdobuebadjidāa āībema paratara diacara panana bērā. ¹⁵ Mañ carea Jesuba jΛcarada soa quīrāca osia. Mañba Ācōrē de dajada duanΛra, ādji ovejada, ādji paca sida jūma āyā jΛretacuasia. Dji parata nēdobuebada mesa coretacuabΛrΛde ādji paratara egode cua dogosia. ¹⁶ Māwā obΛrΛde idjia puchirā nēdobuebadarāa jarasia:

–Jūma naāgΛra āyā ededadua. Mñ Zeza dera ne nēdobuebada deda orānadua.–

¹⁷ Mañne idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛda: “BΛ de dromara mñ bio quīrīā bΛ bērā mñra beuya.”§

¹⁸ Māwā bΛde judiorā dji dromarāda arima panasidaa. MañgΛrāba Jesua jarasidaa:

–Dairāa unubidua Ācōrēba bΛa jāwā obi bΛda.–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Nañ de dromada ārīnibΛrΛ, mñ ewari ūbeade wayacusa oya.–

²⁰ Mañne judiorā dji dromarāba jarasidaa:

–Nañ Ācōrē de dromara 46 poa edesia jūma pārāni carea.* Mañda bΛa ŷsāwā ewari ūbeade jūma oyada a bΛ?–

²¹ Jesuba nañ de dromaana aside ara idjidebemada bedea basia. ²² Idji ārēbadacarea idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa idjia māwā jaradada. Mañbe ādjirāba Ācōrē Bedeade bΛ bΛra, Jesuba jaraēda sida wārāda ījāsidaa.

Jesuba ēberārā sāwā bea cawada

²³ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada ewaride Jesura Jerusaleñne basia. Mañne zocārā ne ununacada osia. Mañ carea zocārāba idjira ījāsidaa. ²⁴ BaribΛrΛ Jesuba jūmarā crīchada cawa bΛ bērā ījāē basía ādjia wārāda ījā panΛda. ²⁵ Jūmarā soda cawa bΛ bērā ni abaΛba idjia ēberārā sāwā beada jaradiē panasidaa.

3

Jesu Nicodemo ume bedeada

¹ Pariseoda basia Nicodemo abadada. Idjira judio dji droma basía. ² Mañ Nicodemora diamasi Jesumaa wāsia. Mañbe Jesua jarasia:

† **2:13** Exodo 12:1-27. § **2:17** Salmo 69:9. Griego bedeade bΛ bΛa: “BΛ de dromara mñ bio quīrīā bΛ bērā mñra babueya.” * **2:20** Ācōrē de droma pārānada cuarenta y sei poa edesia baribΛrΛ waiBΛara o panana bērā pārānaca basía.

–Jaradiabari, dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēba diabueḑada. BΛa o bΛ ne ununacara ni abaΛ ēberāba poya oēa Ācōrēda idji ume bΛēbΛrΛ.–

³ Jesuba idjía jarasia:

–Wārā arada mΛa bΛa jaraya: ēberāda wayacusa todaēbΛrΛ Ācōrē puruḑebema baēa.–*

⁴ MaΛ carea Nicodemoba idjía iwidisia:

–ζsāwā dadji drōā bΛda wayacusa todi? Māēteara ζdadji papa biteda wāida bΛca wayacusa toḑamārēā?–

⁵ Jesuba panusia:

–Wārāda mΛa bΛa jaraya: baidodeba, Ācōrē Jauredeba bida todaēbΛrΛ, Ācōrē puruḑebema baēa.† ⁶ Dadji papaba toḑara naΛ djaradeba zedaa, baribΛrΛ wayacusa toḑara Ācōrē Jauredeba toḑaa. ⁷ MΛa wayacusa toḑida panΛana aḑa carea jūmawāyā crīcharādua. ⁸ Nāūrāra bariduaareba puábaria. Dji jīguara ūrībarimīna cawacaa sāmaareba zeida idjaba sāmaa wāida. Ara maΛ quīrāca bΛa Ācōrē Jauredeba toḑara. Ācōrē Jaurera ununacamīna cawa panΛa ēberā sode sāwā o bΛda.–

⁹ Nicodemoba jarasia:

–Ācōrē Jaureba ζsāwā maΛra māwā oi?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–BΛra Israelḑebemarāa Ācōrē bedea jaradiabari dji dromamīna ζmaΛda adua bΛca? ¹¹ Wārā arada mΛa bΛa jaraya: daiba cawa panΛnebemada, unu panΛnebema sida bedea panΛa baribΛrΛ daiba bedea panΛra bārāba ījānacaa. ¹² MΛa naΛ ējūāne unubadaḑebema jara bΛda bārāba ījānacabΛrΛ, bajānebemada jaraibΛrΛ ζsāwā ījāni?

¹³ Ni abaΛda bajānaa wānacaa maΛ cawai carea. Ababe mΛ, NaΛ Djara Edaḑaba maΛra cawa bΛa, bajāneba zeda bērā.‡ ¹⁴⁻¹⁵ Moiseba ējūā pōāsa ewaraga bΛḑe dama λtΛ jira bΛḑa quīrāca,§ mΛ, NaΛ Djara Edaḑara λtΛ jira bΛḑia mΛ ījābΛdara Ācōrē ume ewariza zocai beaḑamārēā.–*

¹⁶ Wārāda Ācōrēba ēberārā bio quīrīā bΛ bērā idji Warra aba bΛda naΛ ējūānaa diabuesia jūma idji ījābΛdara aduarānamārēā, ātebΛrΛ idji ume ewariza zocai beaḑamārēā. ¹⁷ Ācōrēba idji Warrara naΛ ējūānaa diabueē basía ēberārā bedeaḑe bΛmārēā ātebΛrΛ diabuesia ēdrΛ edamārēā. ¹⁸ Ācōrēba idji Warra ījā bΛra bedeaḑe bΛaḑa aēa. BaribΛrΛ idji Warra ījāé bΛra Ācōrēba bedeaḑe bΛaḑa abaria, idji Warra aba bΛda igara bΛ bērā.

¹⁹ Ācōrēba naΛ ējūānebemarāra bedeaḑe panΛana abaria naΛ carea: λnaara naΛ ējūāne zesia jūmarāba sāwā nībaḑida panΛda ununamārēā. BaribΛrΛ ēberārāba obadara cadjirua bērā pāimadrΛ biara quīrīāsidaa. ²⁰ Jūma cadjirua obadaba λnaara quīrīānacaa. λnaanaa zedacaa ādjia cadjirua o panΛra cawarānamārēā. ²¹ BaribΛrΛ jūma wārā ēpē beara λnaanaa ze panΛa ādjia Ācōrēba quīrīā bΛ quīrāca obadada jūmarāba cawaḑamārēā.

Borocuebari Juaλba Jesudebema bedeaḑa

²² Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Judea druaḑaa wāsidaa. Mama panasidaḑe idji ījābΛdara borocuebadjia. ²³ MaΛmisa Juaλba borocue babadjia Enoλne Salim puru caita. Mama baidoda egoroḑeba λtaa bogadrΛ

* **3:3** Wayacusa toēbΛrΛ. Griego bedeaḑe maλba idjaba jara bΛa: “Bajāneba toēbΛrΛ.” † **3:5** ΛcarΛmaarā maΛ bedeaḑa nāwā jara bΛa: “Ācōrē Jaureba ēberā sagapeḑa wayacusa tobiēbΛrΛ, maΛ ēberāra Ācōrē puruḑebema baēa.” ‡ **3:13** Griego bedeaḑe λcarΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Idjira bajāne bΛ bērā.” § **3:14-15** Numero 21:4-9. * **3:14-15** Griego bedeaḑe λcarΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Beuḑapeḑa aduarānamārēā.”

nūmabadjia. Ēberārāra idjima wābadjidāa, mañne idjia borocuebadjia. (24 Mañgāra māwāsia Juañ preso jidađi naēna.) 25 Mañ ewaride ħCARΛ Juañ ume nībabadarāda dewara judio ume caicayasidaa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea ne sAGΛbadadebema carea.† 26 Māwānacarea Juañmaa wānapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, bΛ ume Jordañ quīrārē bađaba ēberārāra borocue bΛa. Idjidebemada bΛa bedeasia. Jūmarāda idjima wā duanΛa.–

27 Mañ carea Juañba jarasia:

–Ācōrēba iduaribiēbΛrΛ, ni abaΛba ēberārāra zocārā jΛrΛ peča. 28 Bārāba mΛa jarađara ūrīsidaa. MΛa jarasia mΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađeđa. Idjaba jarasia mΛra Ācōrēba idji na diabuesida ēberārāba cawađamārēā mΛ caidu zeidebemada. 29 Quima edabΛdade dji wērā edabΛrΛ umaquīrāda dji dromaa. Idji ume dji biada arima bebaria idjia jarabΛrΛra ĩjā oi carea. BaribΛrΛ bΛsriđa bΛa idji bedeada ūrī bΛ bērā. Ara mañ quīrāca mΛa ūrī bΛa mΛ dji biaba ēberārāra jΛre bΛda. Mañ carea mΛra bio bΛsriđa bΛa. 30 Idjida dji dromaara baida bΛa. MΛra edaara baida bΛa.–

Ataarebema ēberā

31 Ataareba ze bΛra jūmarā cāyābara dji dromaara bΛa. Nañ ējūāne beara nañ ējūānebema bērā aba namabemadrΛ bedeabadaa. Mañ bērā bajāneba ze bΛra jūmarā cāyābara dji dromaara bΛa. 32 IdjiabΛrΛ bedea bΛa bajāne ununanebemada, ūrīnanebema siđa. Māwāmīna idjia bedea bΛra nañ ējūānebemarā ni abaΛba ĩjānacaa. 33 BaribΛrΛ idji bedea ĩjā bΛba cawa bΛa Ācōrēba jara bΛra wārāda. 34 Ācōrēba diabuedaba Ācōrē bedeada jarabaria, Ācōrēba idji Jaureda idji ume bemārēā diada bērā. 35 Dadji Zeza Ācōrēba idji Warrara quīrīā bΛa; mañ bērā ne jūmada diasia idji jΛwaeda erobamārēā. 36 Idji Warra ĩjā bΛra Ācōrē ume ewariza zocai baya, baribΛrΛ dji Warra igara bΛra Ācōrē ume ewariza zocai bača. Ara nawena Ācōrēba idjira cawa o bΛcārīa.

4

Jesu Samariadebema wērā ume bedeada

1 Mañ ewaride pariseorāba ūrīsidaa Jesuba Juañ cāyābara ēberārā zocārāara erobΛda idjaba borocue bΛda. (2 Wārāda Jesuba ēberārāra borocueē basia. Idji ume nībabadarābΛrΛ borocuebadjidāa.) 3 Pariseorāba mañ ūrīpedađada Jesuba cawađa bērā Judea druade bađada Galilea druadaa wayacusa wāsia.

4 BaribΛrΛ Galileadaa wāi carea Samaria druade wāida basia. 5 WābΛrΛde Samariade bΛ puru Sicar abadama jūēne wāsia. Mañ purura Jacoboba idji warra Josea diada ējūā caita bΛa.* 6 Mama baido juebada uriada basia Jacobo queraside bađada. Umatipa babodode Jesura ode nība sē basia. Mañ bērā mañ baido juebada uria caita chūmesia. 7-8 Jesu ume nībabadarāra puruđaa wānoasidaa codi carea ne nēdode. Māwā bΛde wērā Samariadebemada baido jueđe zesia. Jesuba mañ wērāa jarasia:

–MΛa baidoda diadua.–

9 Mañne wērāba Jesua jarasia:

–MΛra Samariadebema wērāa. ĩCārē cārēā judioba mΛa baidoda iwiđi bΛ?– Idjia māwā jarasia judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bērā.†

10 Jesuba panusia:

† 3:25 Dewara judio. Griego bedeade ħCARΛ cartade bΛ bΛa “judiorā.” * 4:5 Genesi 33:18-20; 48:21-22; Josue 24:32. † 4:9 Judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bērā. Griego bedeade mañba idjaba nāwā jara bΛa: “Judiorāra Samariadebema epedecode ne codaca bērā.”

–Ăcōrēba dia bΛda bΛa cawabarΛbara idjaba za baido iwidi bΛda caida cawabarΛbara, bΛa mΛa baidoda iwidicasia. Maλbe mΛa baido zocai bai djiwidi diabarida diacasiasia.–

¹¹ Wērāba jarasia:

–BΛa ħcārēba baido juei? Naλ baidora edu bΛa. Maλ zocai bai djiwidi diabari baidora ħbΛa sāma juei? ¹² Dairā drōā naēnabema Jacoboba naλ baidora dairā itea amesia. NaλgΛdebemada idjia do babadjia. Idji warrarāba, idji animarā bida dobadjidāa. ħMāwāra bΛra Jacobo cāyābara dji dromaara bΛca?–

¹³ Jesuba panusia:

–Bariduaba za bΛ baidoda doibΛrΛ, wayacusa opichiaya. ¹⁴ BaribΛrΛ mΛa dia bΛ baido doibarΛra waa opichiaēa. Idjira Ćcōrē ume ewariza zocai baya, mΛa dia bΛ baidora idjide ewariza bogadrΛ bΛ quīrāca bai bērā.–

¹⁵ Maλne wērāba jarasia:

–Māēteara maλ baidora mΛa diadua waa opichiarāmārēā, idjaba waa nama baido jueide ze amaaba.–

¹⁶ Maλ carea Jesuba jarasia:

–BΛ quimada trΛne wāpēda namaa zedadua.–

¹⁷ Wērāba jarasia:

–MΛra quima neē bΛa.–

Jesuba jarasia:

–BΛa jara bΛra wārāa. BΛra quima neē bΛa. ¹⁸ Wārāda bΛa quima juesuma edabarΛa. Idjaba bΛa naλ ewaride erobΛra bΛ quimaēa. BΛa jara bΛra wārāa.–

¹⁹ Maλ carea wērāba jarasia:

–MΛmaarā bΛra Ćcōrēneba bedēabarida jāwā bΛa. ²⁰ Dai drōā naēnabemarāba naλ eyade Ćcōrēa bia bedēabadjidāa,† baribΛrΛ bārā judiorāba jarabadaa JerusaleλnebΛrΛ idjīa bia bedēadida panΛda. ħSāmabarΛ wānida panΛ Ćcōrēa bia bedēadi carea?–

²¹ Jesuba panusia:

–MΛa jara bΛra ħjādua. Ewari aba naλ eyade idjaba Jerusaleλne bida dadji Zeza Ćcōrēa bia bedēade wānaēa. ²² Bārā Samariadebemarāba Ćcōrēa bia bedēabadamīna idjira adua panΛa. BaribΛrΛ dai judiorāba idjira cawa panΛa, judiorāneba Ćcōrēba sāwā ēberārā ēdrΛ edabarida cawabi bΛ bērā. § ²³ BaribΛrΛ ewari jūēida badara jūēsia. Idira dadji Zezaba quīrīā bΛa ēberārāba ādji beamalba bia bedēadida idji Jauredeba idjaba wārāda cawa panΛneba. Aba māwābΛrΛ idjīa aride bia bedēadia. ²⁴ Ćcōrēra jaurea. Maλ bērā ēberārāba idjīa bia bedea quīrīā panΛbarΛ māwā odida panΛa idji Jauredeba idjaba wārāda cawa panΛneba.–

²⁵ Wērāba jarasia:

–MΛa cawa bΛa Ćcōrēba ēdrΛ edabari diai jarađara wārāda zeida.* Idji zebΛrΛde dadjirāa ne jūmada cawabiya.–

²⁶ Maλ bērā Jesuba jarasia:

–MΛ, bΛ ume bedea bΛda idjīa.–

²⁷ Māwā bΛde Jesu ume nībabadarāra purudeba jēda zesidāa. Ćdjirāba cawa crīchadaē panesidāa Jesura wērā ume bedea bΛda unune zepedada bērā. BaribΛrΛ ni abalba Jesua iwididaē basīa cārēda quīrīā basida wa cārēā wērā

† **4:20** Samariadebemarāba Guerizim eyade Ćcōrēa bia bedēabadjidāa. Josuera, idji ume panΛ sida mama Ćcōrēa bia bedēasidāa (Josue 8:30-35). Ebal eyara Guerizim quīrāpe bΛa. § **4:22** Isaia 2:2-3. * **4:25** Ćcōrēba ēdrΛ edabari diai jarađa. Griego bedēade “Crito” bΛ bΛa. Arameo bedēade jarabadaa “Mesías.” Critora idjaba Mesīara trāēa, ātebarΛ jara panΛa “Ćcōrēba ēdrΛ edabari diai jarađa” wa “Ćcōrēba dadjirā Boroda bΛda.”

–Diguidaa wādua. BΛ warrara biasia.–

Dji ēberāba ījāna bēřā ara maīda wāsia. ⁵¹ Digidaa jūēbΛrΛde idji nezo-carāba audiabaridapeda jarasidaa:

–BΛ warrara biasia.–

⁵² Maīne idjia iwidisia:

–¿Sāλbe māwā biasi?

Ādjia panusidaa:

–Nuena īmādaū buyadacarea dji cΛwamiara dugusia.–

⁵³ Maīne dji zezaba cawasia ara maī hora quīrāca Jesuba bΛ warrara biasiada asida. Maība idjia, jūma idji ēberārā biāda Jesura ījāsidaa. ⁵⁴ Jesura Judeadeba Galileadaa jēda zebΛrΛza ne ununacada o babadjia. MaīgΛ ne ununaca ođara dji umēbema ne ununaca ođa basía.

5

Jesuba īnāūbada ewaride cacua biē bΛ biabida

¹ Māwānacarea judiorāba Jerusaleī purude ewari dromada osidaa. Maī bēřā Jesura mamaa wāsia. ² Jerusaleī purude cuibadada bΛa judiorāba coropedadada. Maī cuibadara dji purude eđa wābada Oveja abada caita bΛa. Hebreo bedeadē Betzatá abadaa.* Dji baido caita de zaqueda juesuma panΛa. ³ Mama egode cacua biē beada, dauberrea beada, jīrū biē beada, bΛradrΛ bea sida zocārā baraasia. [Ādjirāba domimiada jāā panabadjidaa. ⁴ Edaude bajānebema nezocada maī baido domimia ode zebadjia. Māwā obΛrΛde dji naārā maī baidode eđa wābΛrΛda idji cacua biē badara biabadjia.]† ⁵ Maīne ēberāda basia 38 poa cacua biē bΛda. ⁶ Jesuba maī ēberā egode tabΛ unuside cawasia idjira mama dārābΛrΛda. Maī bēřā idjia iwidisia:

–¿BΛra bia quīrīā bΛca?–

⁷ Maīne dji cacua biē bΛba panusia:

–Māē mī Boro, baribΛrΛ mīa neē bΛa caiba mīra doēda bΛida domimiabΛrΛde. Mī eđa wāya bΛmisa dewarada mī na eđa wābaria.–

⁸ Jesuba jarasia:

–PiradrΛdua. BΛ cΛđara edapeda nībade wādua.–

⁹ Ara maīda dji ēberāra biasia. Idji cΛđara edapeda nībade wāsia. BaribΛrΛ maī ewaridera īnāūbada ewari basía. ¹⁰ Maī bēřā judiorā dji dromarāba ēberā cacua biādaa jarasidaa:

–Idira īnāūbada ewari bēřā bΛ cΛđara edecara bΛa.–

¹¹ Maīne idjia panusia:

–BaribΛrΛ mī biabidaba jarasia: “BΛ cΛđara edapeda wādua.”

¹² Ādjirāba iwidisidaa:

–¿Caiba bΛa māwā bΛ cΛđara edapeda wāduada asi?–

¹³ BaribΛrΛ idji cacua biabida trΛra adua basia. Jesura ēberārā zocārā nūma tāēna badada āyā wāna bēřā idjia poya jaraē basía.

¹⁴ Māwānacarea Jesuba idjira Ācōrē de droma dajada unusia. Maībe jarasia:

–Bio ūrīdua: bΛra biada bēřā waa cadjiruara orādua bΛ biē bada cāyābara biēara berāmārēā.–

¹⁵ Māwānacarea dji ēberāra judiorā dji dromarāmaa wāpeda jarasia idji biabidara Jesuda. ¹⁶ MamaΛba ātaa judiorā dji dromarāba Jesura bio biē jara panesidaa maī ēberāra īnāūbada ewaride biabida bēřā.† ¹⁷ BaribΛrΛ Jesuba ādjirāa jarasia:

* **5:2** Betzatá. Griego bedeadē zocārā cartade “Betesda” wa “Betsaidá” bΛ bΛa. † **5:4** Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neēa. ‡ **5:16** Griego bedeadē ācΛrΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Bea quīrīā panasidaa.”

–Mā Zeza Ācōrēba wadibida ānāūē ēberārāra careba ḅaa idjaba māa bida ānāūē careba ḅaa.–

¹⁸ Jesuba māwā Ācōrēra idji Zezaada aside judiorā dji dromarāba wārāda idjira bea quīrīā panesidaa. Idjia ānāūbada ewaride ocara panāda oda awara jarasia ara idjida Ācōrēda.

Ācōrēba ḅaa idji Warraa dia ḅadebema

¹⁹ Maḅbe Jesuba ādjia jarasia:

–Māa wārā bedēada bārāa jaraya: mā, Ācōrē Warraba ara māduba cārē sida poya oēa. Baribara māa unu ḅaa mā Zezaba o ḅada. Jūma mā Zezaba o ḅara māa bida o ḅaa. ²⁰ Mā Zezaba māra quīrīā ḅaa. Maḅ bēra jūma idjia o ḅara māa unubibaria. Maḅ awara idjia naḅ ne ununaca oda cāyābara ne waibara ḅada unubiya. Maḅ carea bārāba cawa crīchadaē duanenia. ²¹ Mā Zezaba beudarā ārēbabipeda zocai ḅabari quīrāca māa zocai baira māa dia quīrīābarāa diabaria. ²² Maḅ awara mā Zezaba ni abaada cawa oēa. Ātebara māra ḅasia jūmarāda cawa omārēā. ²³ Māwā jūmarāba mā Zeza waya panā quīrāca mā sida wayadia. Mā wayaē ḅaba mā Zeza sida wayaē ḅaa, mā Zezaba māra naḅ ējūānaa diabueda bēra.

²⁴ Wārā arada māa jaraya: bariduaba mā bedēada ūrīpeda mā Diabuedada ījāibara, maḅ ēberāra idji ume ewariza zocai baya. Ācōrēba idjira biē ḅāēa. Wārāda maḅ ēberāra beu baḅada zocai baya. ²⁵ Wārā arada māa jaraya: ewari zeida baḅara jūēsia. Namaḅba ātaa beuda quīrāca beaba mā, Ācōrē Warra bedēada ūrīnia. Mā ījābādaba zocai bai arada edadia. ²⁶ Mā Zezara zocai bai djibaria. Māa maḅ zocai baira diabaria idjia māa diada bēra. ²⁷ Maḅ awara māra ḅasia jūmarāda cawa omārēā, māra Naḅ Djara Edada bēra. ²⁸ Māa jara ḅa carea cawa crīchadaē bearānada. Wārāda ewari aba jūmarā beudarāba mā, Naḅ Djara Edada bedeara ūrīnia. ²⁹ Maḅne jūmarāda ārēbadia. Ne bia o beadara ārēbadia Ācōrē ume ewariza zocai beadi carea, baribara cadjirua o beadara ārēbadia māa biē ḅamārēā.

³⁰ Ara māduba cārē sida poya oēa. Māa ēberāra cawa obaria mā Zezaba jarabara quīrāca. Māa jipa cawa obaria. Māa quīrīā ḅa quīrāca ocaa ātebara mā Zeza, mā Diabuedaba quīrīā ḅa quīrāca obaria.

¿Cairāda Jesuare bedēabada?

³¹ Māa jara ḅara wārāmīna ara mādjidebemada bedea ḅa bēra bārāmaarā wārēēca ḅaa.* ³² Baribara mā Zezara māare bedea ḅaa. Māa cawa ḅaa idjia jara ḅara wārāda. ³³ Maḅ awara bārāba ēberārāda Borocuebari Juaḅmaa diabuesidaa mānebemada iwididamārēā. Maḅne idjia jaraḅara wārā basia.† ³⁴ Māa jaraḅ ḅaa ēberāda māare bedeamārēā. Baribara Juaḅba mānebema jaraḅara māa bida bārāa jara ḅaa ēdrādamārēā. ³⁵ Juaḅra ībīrā urua quīrāca basia. Bārāra idji ānaane ḅasrida panasidaa idjira bārā ume dārā baḅāēmīna.

³⁶ Baribara Juaḅba jaraḅa cāyābara naḅgāda māare biara bedea ḅaa. Mā Zezaba obi ḅada māa jūma o ḅa bēra cawabi ḅaa mā Zezaba māra wārāda diabuesida. ³⁷ Wārāda mā Zeza, mā Diabuedara māare bedea ḅaa. Baribara bārāba idji bedeara ūrīnaca† idjaba idjira ununacaa. ³⁸ Idjaba idji bedeara bārā sode neē beaa,* mā, idjia Diabuedara ījānaca bēra. ³⁹ Bārāba Ācōrē Bedeara quīrācuia acḅadaa crīcha panā bēra maḅgādeba Ācōrē ume ewariza zocai beadida. Maḅ cartaba mānebemadrā bedea ḅaa. ⁴⁰ Māwāmīna bārāra māmaa ze quīrīānaca zocai bai edadi carea.

§ 5:27 Daniel 7:13-14. * 5:31 Deuteronomio 19:15. † 5:33 Juaḅ 1:19-34. ‡ 5:37 Exodo 33:11.
§ 5:37 Exodo 19:9. * 5:38 Josue 1:8-9.

⁴¹ M̃a jΛrΛē bΛa bārāba m̃ra bia ununamārēā. ⁴² Mañ awara m̃a bārāba cawa bΛa. Cawa bΛa bārāba Ācōrēra quĩrĩānacada. ⁴³ M̃ra m̃ Zeza tr̃neba ze bΛa, baribΛrΛ bārāba m̃ra bia edadaē panΛa. Mañne dewarada ara idji tr̃neba zeibΛrΛ, mañgΛra bārāba bia edabadaa. ⁴⁴ Bārāba ababe quĩrĩā panΛa dewararāba bārāra bia ununida. Ācōrē aba bΛba bārāda bia unuida jΛrΛdaēbΛrΛ ¿sāwā idjida ĩjāni?

⁴⁵ Cr̃charānada m̃ Zeza quĩrāpita m̃a bārāra biē jaraida. Bārāba Moisebaba bia pananida jΛā panΛa. BaribΛrΛ ara mañ Moiseba bārāra m̃ Zeza quĩrāpita biē jaraya. ⁴⁶ Bārāba Moiseba jaradada wārāda ĩjā pananabara m̃ra ĩjācasidaa, Moiseba m̃nebemada Ācōrē Bedeade bΛda bēra.† ⁴⁷ BaribΛrΛ Moiseba bΛda sida ĩjānaēbΛrΛ ¿sāwā m̃ bedeada ĩjāni?–

6

Jesuba mil juesuma auđu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Luca 9:10-17

¹ Māwānacarea Jesura Galilea amene droma wa quĩrārā wāsia. Mañ amene dromara idjaba Tiberia abadaa.* ² Jesuba ne ununaca o bΛdeba cacua biē beara biabicuasia. Zocārā ēberārāba mañra unu panana bēra idji caidu wāsidaa. ³ Mañbe Jesura idji ume ñbabadarā ume eya zaquedaa wānapeda egode chūpanesidaa. ⁴ Mañ ewaride judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada ewarida caita basia. ⁵⁻⁶ Mañne Jesuba unusia ēberārā zocārā idjimaa zebΛdada. Jesuba bio cawa basia cārēda oida baribΛrΛ Pelipea iwidisia:

–Pañra ¿sāma nēdođi jūma nañgΛrā ēberārā ne cobidi carea?–

Jesuba māwā iwidisia Pelipeba casa panui cawaya. ⁷ Pelipeba panusia:

–Ēberā dosciento ewari trajada parataba pañ nēdobΛda sida araēa ādjirāza mañr̃ cobidi carea.–

⁸ Mañne Simoñ Pedro djaba Andreda basia. Idjira Jesu ume ñbabari basia. Mañ Andreba jarasia:

⁹–Warra nama bΛba cebada oda pañda juesuma erobΛa idjaba bedada umé erobΛa. BaribΛrΛ jācua ēberārā zocārā duanΛ itea mañda ¿sāwāi?–

¹⁰ Mama pōājārā ida basia. Mañ bēra Jesuba jarasia:

–Jūmarā jaradadua pōājārāne chūpanenamārēā.–

Ara mañda egode chūpanesidaa. Ādjirāra dji umaquĩrā awa mil juesuma panasidaca bΛa. ¹¹ Jesuba pañra jΛwade edapeda Ācōrēa bia bΛada asia. Mañbe idji ume ñbabadarā jarasia ēberārā jedecadamārēā. Beda sida ara mañ quĩrāca osia jūmarāba aduba codamārēā. ¹² Jūmarāda jāwūā ne copedadacarea Jesuba idji ume ñbabadarā jarasia:

–Dji adubadara jūma jΛrΛ pedadua ni mañr̃ bida ār̃rāmārēā.–

¹³ Ara mañda jΛrΛ pesidaa. Doce jamara birasidaa mañ pañ cebada oda juesumanebema adubadaba. ¹⁴ Jesuba māwā odadeba cawabisia idjira Ācōrēneba ze bΛda. Ēberārāba mañ ununapeda jarasidaa:

–Wārāda nañgΛra Ācōrēneba bedebari dji droma, dji nañ ējūāne zeida badaa.–†

¹⁵ BaribΛrΛ Jesuba cawasia ēberārāba idjira ōgo ededida ādjirā boroda bΛdi carea. Mañ carea wayacusa iduba eyade ātaa wāsia.

† **5:46** Deuteronomio 18:15-19. Wārāda jūma Ācōrē drōāenabema cartade bΛ bΛra Jesudebema. * **6:1** Galilea. Mañ amene dromara Antiguo Testamentode “Quinéret” wa “Cineret” tr̃ jarabadjidaa. Luca 5:1de jara bΛa “Genesare.” † **6:14** Deuteronomio 18:15-18.

*Jesu do ʼrʼ nĩbada**Mateo 14:22-27; Marco 6:45-52*

¹⁶ Queudacarea Jesu ume nĩbabadarāra doeda amene dromanaa wāsidaa. ¹⁷ Jābade badosidade Jesura ādjimaa wadibida jũéé basia. Baribʼrʼ waa quĩrārā chā wāsidaa Capernauʼne jũēni carea. Māwā bʼde bio pāĩsooa nũmesia. ¹⁸ Maʼne nāũrāda dji cābāyā puá nũmʼ bēřā amene dromara bogozoa nũmesia. ¹⁹ Do quēsidra wābʼdade unusidaa Jesura do ʼrʼ nĩda.† Ādjimaa zebʼrʼ bēřā ne wayasidaa. ²⁰ Baribʼrʼ Jesuba jarasia:

–Māda jāwā bʼa. Ne wayarānadua.–

²¹ Maʼne idjira jābade bʼsrida edasidaa. Ara maāda ādji wābʼdama jũēsidaa.§

Jesura zocai bai diabari paʼa

²² Maʼ nurēma ēberārā waa quĩrārē duanenaba quĩrānebasidaa jābada ababe basida. Cawa panasidaa maʼ jābade Jesu ume nĩbabadarāra wāsidaa. Idjaba cawa panasidaa Jesura ādjirā ume wāé basida. ²³ Maʼne dewara jābada Tiberia purudeba jũēcuasia Jesuba Ācōrēa bia bʼada apeđa ēberārā paʼ cobigadama. ²⁴ Māwā bʼde ēberārāba cawasidaa Jesura, idji ume nĩbabadarā sida mama panʼēda. Maʼ carea ādjirāra maʼ jābade badocuadapeda Capernauʼnaa Jesu jarʼde wāsidaa. ²⁵ Jesu amene droma quĩrārē unusidade iwidisidaa:

–Jaradiabari, bʼra ¿sāʼbe nama jũēsi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Wārā arada mʼa jaraya: bārāba cawadaē panʼa mʼa ne ununaca odaba cawabi bʼda. Mʼra ababe jarʼ panʼa jāʼ paʼ copedadaba jāwũapedada bēřā.

²⁷ Trajarānadua paʼ bērawabarida edadi carea. Ātebʼrʼ trajadadua paʼ Ācōrē ume ewariza zocai bai diabarida edadi carea. Maʼgʼra mʼ, Naʼ Djara Edadaba diaya. Dadjī Zeza Ācōrēba mʼra maʼ carea bʼsia.–

²⁸ Maʼ bēřā ādjirāba iwidisidaa:

–Dairāba ¿cārēda odida panʼ Ācōrē traju odi carea?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba obi bʼ trajura naʼgʼa: mʼ, idjia Diabuedada ĩjānida panʼa.–

³⁰⁻³¹ Maʼ carea ādjirāba Jesua iwidisidaa:

–¿Bʼa dairāa cārēda unubi bʼ bedeā ĩjānamārēā? Dadjirā drōā naēnabemaba ējũā pōāsa ewaraga bʼde manáda cosidaa. Ācōrē Bedeade jara bʼa: “Idjia bajānebema paʼda diasia ādjirāba codamārēā.”* ¿Bʼa cārēda oi?–

³² Maʼne Jesuba panusia:

–Wārā arada mʼa jaraya, maʼ bajānebema paʼra Moiseba diaē basía. Mʼ Zezabʼrʼ diasia. Maʼ awara bajānebema paʼ dji arada ēberārā dia bʼa. ³³ Maʼ paʼ bajāneba zedaba zocai bai arada dia bʼa.–

³⁴ Ādjirāba jarasidaa:

–Dai Boro, maʼ paʼra dairāa ewariza dia bʼdua.–

³⁵ Jesuba jarasia:

–Mʼdrʼ maʼ paʼa. Mʼabʼrʼ zocai bai arada diabararia. Maʼ bēřā mʼmaa zebʼrʼ waa jarra baēa. Mʼ ĩjā bʼra waa opichia baēa. ³⁶ Baribʼrʼ mʼa jarada quĩrāca, mʼa ne ununaca odada bārāba unusidamĩna ĩjānaē panʼa.

³⁷ Mʼ Zezaba mʼa dia bʼ ēberārāra mʼ ĩjāne zedía. Mʼmaa zebʼdara mʼa

† 6:19 Maʼ amene dji jedeara die kilómetro bʼa. Maʼgʼba jara bʼa cinco wa sei kilómetro wi wābʼda basida. § 6:21 Maʼ versículora griego bedeade idjaba jara bʼa: “Maʼne idjira jābade eda quĩrā panʼne ādji wābʼdama jũēsidaa.” * 6:30-31 Exodo 16:4,15; Salmo 78:24; Nehemia 9:15.

āyā jΛretaēa. ³⁸ MΛra bajāneba zeē bΛa mΛa quĩrĩā bΛda oi carea. ĀtebΛra zesia mΛ Diabuedaba quĩrĩā bΛda oi carea. ³⁹ MΛ Diabuedaba quĩrĩā bΛa idjia mΛa diađarāra ni aba bida aduaēda. Quĩrĩā bΛa naļ ewari jōnacarea mΛa jūma ādjirāra ģrēbabida. ⁴⁰ MΛ Zezaba wārāda quĩrĩā bΛa ēberārāba mΛra idji Warrada cawadapeda ģjānida idji ume ewariza zocai beadamārēā. MāwābΛra mΛa ādjirāra naļ ewari jōnacarea ģrēbabiya.–

⁴¹ Jesuba jaradoasia “bajāneba zeda paļra mΛa.” Maļ carea judiorā arima beaba idjidebemada biē bedesidaa. ⁴² Nāwā jarasidaa:

–¿NaļgΛra Jesu, Jose warraēca? Dji zeza, dji papa sida dadjirāba unubadaa. ¿Cārē cārēā idjira bajāneba zesiada a bΛ?–

⁴³ Māwā panΛne Jesuba jarasia:

–Waa biē bedearānada. ⁴⁴ Ni abaΛba poya mΛra ģjāēa mΛ Zeza, mΛ Diabuedaba idjida mΛmaa eneēbΛra. BaribΛra mΛ Zezaba eneibΛra naļ ewari jōnacarea maļ ēberāra mΛa ģrēbabiya ewariza zocai bamārēā. ⁴⁵ Ācōrēneba bedebadarā cartade nāwā jara bΛa: “ĀcōrēbΛra jūmarāa jaradiaya.”† Māwā bariduaba mΛ Zeza bedea ũrīpeda idjideba cawapeda mΛ ģjāne zeya.

⁴⁶ MaļgΛba jaraē bΛa abaΛba dadji Zezara unusida. Ababe mΛabΛra Ācōrēra unubaria idjimaΛba zeda bēra. ⁴⁷ Wārā arada mΛa jaraya: ēberāba mΛda ģjāibΛra Ācōrē ume ewariza zocai baida erobaya. ⁴⁸ MΛra paļ zocai bai araa. ⁴⁹ Bārā drōā naēnabemarāba ējūā pōāsa ewaraga bΛde maná co pananara ababe djico basía. Co pananamīna beusidaa. ⁵⁰ BaribΛra bariduaba naļ paļ bajāneba zedada coibΛra beuēa. ⁵¹ Paļ zocai bai arara mΛa. Bariduaba maļ paļda coibΛra ewariza zocai baya. MΛa dia bΛ paļra mΛ djaraa. MaļgΛra mΛa diaya ēberārāba zocai bai arada erobeadamārēā.–

⁵² Māwā bΛde judiorā ādjiduba quĩrūquĩrū duanΛba jara duanesidaa:

–¿Sāwā idji djarada dadjirāa cobi?–

⁵³ Maļne Jesuba jarasia:

–Wārā arada mΛa jaraya: bārāba mΛ djarada codaēbΛra, mΛ oa sida dodaēbΛra, zocai bai arada edadaēa. ⁵⁴⁻⁵⁵ MΛ djarara cobada dji wārā araa. MΛ oara dobada dji wārā araa. Maļ bēra mΛ djarā co bΛ, mΛ oa do bΛba Ācōrē ume ewariza zocai baira erobΛa. Naļ ewari jōnacarea mΛa maļ ēberāra ģrēbabiya.

⁵⁶ MΛ djarā co bΛ, mΛ oa do bΛra mΛ ume bΛa idjaba mΛra idji ume bΛa. ⁵⁷ MΛ Zeza, mΛ Diabuedaba zocai baida diai carea erobΛa. MΛra idjideba zocai bΛa. Ara maļ quĩrāca mΛ djarā co bΛba mΛneba zocai bai arada erobΛa. ⁵⁸ MΛra paļ bajāneba zeda dji araa. Bārā drōā naēnabemarāba manāra cobadjidamīna jūma beusidaa. BaribΛra mΛra maná quĩrāca bΛēa. Naļ paļ co bΛra ewariza zocai baya.–

⁵⁹ Jesuba jūma maļgΛra Capernauļne jaradisia judiorā dji jΛrebada dede.

Jesu bedeadeba Ācōrē ume ewariza zocai pananinebema

⁶⁰ Maļ jaradia bΛ ũrīsidade zocārā Jesu ēpē beaba jarasidaa:

–Idjia jaradara zarea bΛa. ¿Caiba poya ģjāi?–

⁶¹ Jesuba cawasia idjia jaradiada carea ādjirāra māwā biē bedea panΛda. Maļ bēra jarasia:

–MΛa jaradiadara ¿bārāmaa zarea bΛca? ⁶² Māwā baibΛra bārāba ¿sāwā crīchadi mΛ, Naļ Djarā Edadara ģtaa naēna badamaa wābΛrada unusidara?

⁶³ Ācōrē JaurebΛra zocai bai arara diabaria. Naļ djaraba diacaa. MΛa bārāa

† 6:45 Isaía 54:13.

jaradia bΛra Ācōrē Jaureba zocai bai ara dia bΛdebemaa. ⁶⁴ BaribΛrΛ ĀcΛrΛ bārāba wadibida mΛ bedeara ijānaē panΛa.–

Jesuba māwā jarasia idjia naēnaeda cawa bāda bērā cairāba idji bedeara ijānaēda idjaba caibΛrΛ idjira jidabida.

⁶⁵ Mañe Jesuba jarasia:

–Mañ carea mΛa jarasia: mΛ Zezaba ēberāda mΛmaa eneēbΛrΛ, mañ ēberāba poya mΛra ijāēa.–

⁶⁶ Mañ carea zocārā Jesu ēpē pananarāba idjira igarasidaa. Waa idji ume nībadaē basía. ⁶⁷ Mañ bērā Jesuba idjia doce edadarāa jarasia:

–¿Bārā sida wābΛrΛdica?–

⁶⁸ Simoñ Pedroba panusia:

–Dai Boro, daida ¿caimaa wāni? Aba bΛabΛrΛ dairāa jaradiabaria Ācōrē ume ewariza zocai beadamārēā. ⁶⁹ Dairāba bΛ bedeara wārāda ijā panΛa, idjaba dairāba wārāda cawa panΛa bΛra Ācōrēba diabueda jipa bΛda.–

⁷⁰ Jesuba jarasia:

–Bārā doce panΛra mΛa edasia mΛ ume nībadamārēā. BaribΛrΛ bārānebemada aba diaurudea.–

⁷¹ Jesuba Juda, Simoñ Iscariote warradebemada bedea basia. Idjia jīrūare Jesura jidabisia idji ume nībabadarā doce panΛnebemamīna.

7

Jesu djabarāba idji ijānaē panana

¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade pΛrrΛa nībasia. Judea druadaa wā quīrīāē basía judiorā bororāba idjira bea quīrīā panana bērā. ² Mañne judiorā de zaquede warrewarrea panabada ewarira caita basia.* ³ Mañ bērā Jesu djabarāba idjia jarasidaa:

–Biara bΛa bΛra Judeadaa wāida bΛ ēpē bea jāmabemarā bida bΛa obarira ununamārēā. ⁴ Trā bΛga ba quīrīā bΛba ne o bΛra mērā ocaa. BΛa ne ununacada o bΛ bērā ebuda odua jūmarāba cawadamārēā.–

⁵ Jesu djabarāba māwā jarasidaa ādjia bida idjira Ācōrēba diabuedada ijānaē panΛ bērā. ⁶ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–MΛ wāi ewarira wadibida jūēē bΛa baribΛrΛ bārāra baridua ewaride wānida panΛa. ⁷ Nañ ējūānebemarāba bārāra quīrāma panΛēa. MΛdrΛ quīrāma panΛa, ādjirāba cadjirua obadada mΛa ebuda jara bΛ bērā. ⁸ Wānadua mañ ewari droma o panΛmaa. MΛra wadi wāēa mΛ wāi ewarira jūēē bΛ bērā.–

⁹ Māwā jarapeda Galilea druade besia.

De zaquede warrewarrea panabada ewari o panΛmaa Jesu wāna

¹⁰ Jesu djabarāra mañ ewari droma o panΛmaa wāsidaa. Māwānacarea Jesura wāsia. BaribΛrΛ ebuda wāē basía ēberārāba cawarānamārēā. ¹¹ Judiorā bororāba idjira jΛrΛ panasidaa. Ādjirāba iwidibadjidaa:

–¿Jāñ Jesura sāma bΛ?–

¹² Mañne zocārā arima duanΛba Jesudebemada iwidrΛa bedea duanasidaa. ĀcΛrΛba jarabadjidaa: “Idjira ēberā bīaa,” baribΛrΛ dewararāba jarabadjidaa: “Māwāēa; idjira sewaida bΛa.” ¹³ BaribΛrΛ judiorā bororāda waya panΛ bērā ni abaΛba Jesudebemada jīgua bedeadaca basía.

¹⁴ Mañ ewari droma ēsidra obΛdade Jesura Ācōrē de dromanaa wāpeda dajadaare jaradia besia.† ¹⁵ Māwā bΛde judiorā bororāba cawa crīchadaē basía. Nāwā jīgua jarasidaa:

* 7:2 Levítico 23:33-43. † 7:14 Mañ ewari dromara ocho ewari obadjidaa.

–Ni abaλba nañ ēberāa jaradiadaē badamīna ¿sāwā jācua cawa bΛ?–

¹⁶ Mañne Jesuba ādjía jarasia:

–Māa jaradia bΛra mΛreēa, ātebΛrΛ mΛ Diabuedadea. ¹⁷ Ācōrēba quīrīā bΛda bariduaba oi carea bΛbΛrΛ, mañ ēberāba ebuda cawaya ara mΛdji crīchadeba bedeaē bΛda. ĀtebΛrΛ idjia cawaya māa jaradia bΛra Ācōrēneda. ¹⁸ Bariduada ara idji crīchadeba bedea bΛbΛrΛ māwā o bΛa ēberārāba idjidebemada bia bedeadamārēā. BaribΛrΛ abaλba quīrīā bΛbΛrΛ dewararāba idji diabuedadebemada bia bedeadida, wārā bedeadarabaria; sewa ocaa.

¹⁹ Moiseba Ācōrē leyra bārāa diasia. BaribΛrΛ bārāba mañ leyra ījānacao. Mañ careabΛrΛ bārāba mΛra bea quīrīā panΛa.–

²⁰ Mañne ēberārāba iwidisidāa:

–¿Caiba bΛra bea quīrīā bΛ? ¿Jai bΛ cacuaēde bΛba māwā crīchabi bΛca?–

²¹ Jesuba panusia:

–Māa ānāūbada ewaride ne ununaca aba oda carea bārāba cawa crīchadaē basía.† ²² BaribΛrΛ bārā sida ānāūbada ewaride ne obadaa. Umaquīrā cacuara wēāgobadaa Moiseba bΛda quīrāca. (Wārāda māwā odira Moisedeba zeē basía, ātebΛrΛ bārā drōā naēnabemaneba zesia.)§ ²³ Ācōrēba Moisea diada ley ījā odi carea bārāba ānāūbada ewaride bida warra zaque cacuara wēāgobadaa. Mañda bārāra ¿cārē cārēā mΛ ume quīrū panΛ ānāūbada ewaride ēberā biabida carea? ²⁴ Bārāba unu panΛ carea biē bedearānada, ātebΛrΛ wārā arada cawadapeda jipa bedeadadua.–

¿Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca?

²⁵ Jesuba Jerusaleāne jaradia baside mañ purudebemarāba jara panasidāa:

–¿Idjiēca beadi carea jΛrΛ panΛra? ²⁶ AcΛdadua, idjira nama ebuda bedea bΛa. BaribΛrΛ ni abaλba idjía ni cārē sida jaradaē panΛa. Māēteara dadjirā bororāba crīcha panΛsicada idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada.*

²⁷ BaribΛrΛ dadjirāba cawa panΛa idjira sāmaabemada. Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada zebΛrΛde ni abaλba cawadaēa idjira sāmaλba zebΛrΛda.–†

²⁸ Mañne Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia bΛde jīgua jarasia:

–Wārāda bārāba mΛra unubadaa idjaba cawa panΛa sāma babarida. BaribΛrΛ mΛra ara mΛdjideba zeē bΛa, ātebΛrΛ mΛra ze bΛa wārā jarabarideba. Bārāba idjira cawadaē panΛa. ²⁹ Māa idjira cawa bΛa idjideba zeda bērā. Idjia mΛra diabuesia.–

³⁰ Mañ carea ādjirāba Jesura jida quīrīā panasidāa, baribΛrΛ ni abaλba jidadaē basía idji ewarira jūēē bΛda bērā. ³¹ Mañne zocārāba idjira ījāsidaa. Ādjirāba jarasidaa:

–Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada zebΛrΛde ¿nañ ēberāba o bΛ cāyābara ne ununaca waibΛara bΛda oica?–

Pariseorāba Jesu jidadi carea panana

³² Pariseorāba cawasidaa ēberārāba Jesudebemada iwidrΛa bedea duanΛda. Mañ carea ādjirāba, sacerdote bororā bida Ācōrē de dromanebema zarrarāda diabuesidaa Jesu jidade wānamārēā. ³³ Māwā panΛne Jesuba ēberārāa jarasia:

–MΛra bārā ume dārā baēa. Jāwā bapeda mΛ Diabuedamaa wāya. ³⁴ Bārāba mΛra jΛrΛdia māwāmīna ununaēa. MΛ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa.–

³⁵ Mañ carea judiorā arima beaba ara āduba jara duanasidaa:

† 7:21 Juaλ 5:1-9. § 7:22 Genesi 17:10-27. * 7:26 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada. Griego bedeadē bΛ bΛa “Crito.” † 7:27 AcΛrΛ judiorāba jarabadjidāa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ni abaλba cawadaēda aba idjia Israel ēdrΛ edabΛrΛdaa.

–¿Sāmaa wāi bēřā dadjirāba idjira waa ununaē? ¿Griegorā druadeaa wāica judiorā jāma beaa jaradiai carea? ³⁶ ¿Cārē cārēā idjia māwā jara bΛ: “Bārāba mΛra jaradia māwāmīna ununaēa”? Idjaba ¿cārēā jara bΛ “mΛ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa”?–

Baido zocai bai ara diabaridebema

³⁷ MaΛ ewari droma o panΛne dji jirūarebema ewarira dji dromaara basia. Jesura jirūarebema ewaride Λta nūmepeda jigua jarasia:

–Bariduada opichia bΛbΛrΛ mΛmaa zedua, maΛbe baido zocai bai aradebemada dodua. ³⁸ Ācōrē Bedeade jara bΛa bariduaba mΛda ĩjāibΛrΛ zocai bai arara idjideba do quīrāca dewararāmaa wea jira beya ādjia bida edadamārēā.†

³⁹ Jesuba maΛgΛdeba cawabisia idji ĩjābΛdaba Ācōrē Jaurera edadida. MaΛ ewaride Ācōrē Jaurera wadi zeē basia Jesura wadibida bajānaa wāē bada bēřā.

Ēberārāba Jesudebema wariwaria bedea duanana

⁴⁰ MaΛ bedea ũrīside arima duanΛrāba jarasidaa:

–Wārāda naΛ ēberāra Ācōrēneba bedeabari dji droma zeida badaa.–§

⁴¹ Idjaba ΛcΛrΛba jarasidaa:

–Idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaa.–

BaribΛrΛ dewararāba jarasidaa:

–Māwāēa. Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara Galileadeba zeēa. ⁴² ¿Ācōrē Bedeade jara bΛēca idjira Davideba zeida? ¿Davi puru BeleΛneba zeēca?–*

⁴³⁻⁴⁴ Māwā Jesudebemada wariwaria bedea duanΛne ΛcΛrΛba idjira jida quīrā panasidaa, baribΛrΛ ni abaΛba jidadaē basía.

Judiorā bororāba Jesu ĩjānaē panana

⁴⁵ Ācōrē de dromanebema zarrarāra jēda wāsidaa pariseorā, sacerdote bororā ume ābaa duanΛmaa. BaribΛrΛ Jesura jidadaē basía. MaΛ bēřā ādjirāba zarrarāa iwidisidaa:

–¿Cārē cārēā idjira enenaē basi?–

⁴⁶ MaΛne zarrarāba panusidaa:

–Ni abaΛ ēberāda jāΛ ēberā bedeabari quīrāca bedeacaa.–

⁴⁷ MaΛ carea pariseorāba jarasidaa:

–¿Māēteara idjia bārā sida cūrūgasica? ⁴⁸ Dai pariseorāba, dewara dji droma bea bida ni abaΛba idjira ĩjānaē panΛa. ⁴⁹ Idji ĩjā beaba Ācōrē leyra adua tabeaa. Ācōrēba ādjira cawa oya.–

⁵⁰ MaΛne Nicodemoda ādjirā ume basia. Idjira Jesumaa naēna diamasi bedeade wā bada basía.† MaΛgΛba ādjirāa jarasia:

⁵¹ –BaribΛrΛ ¿dadjirā leyba jara bΛca baridua ēberāda cawa odida panΛda idji bedea ũrīni naēna? ¿Idjia odada naārā cawadida panΛēca?–

⁵² Ādjirāba panusidaa:

–¿Māwāra bΛra Galileadebemaca? Ācōrē Bedeara bio acΛbari badua. MaΛne bΛa cawaya ni abaΛ Ācōrēneba bedeabarida Galileadeba zeēda.†

[⁵³ Māwā duananapeda jūmarāda ādji deza wābΛrΛsidaa.§

† **7:38** Isaía 44:3; 55:1-4; 58:1; Joel 3:18; Zacaria 13:1. § **7:40** JuaΛ 1:21; 6:14; Deuteronomio 18:15-19.

* **7:42** Davi. 2 Samuel 7:12; Salmo 89:3-4; 132:11-12. BeleΛ. Miquea 5:2. † **7:50** JuaΛ 3:1-12. ‡ **7:52** Pariseorāba āi jarasidaa. 2 Reye 14:25de jara bΛa Jonára Gat-heferdebemada. MaΛ purura Nazare caita basia Galilea druade. § **7:53** Griego bedeade zocārā cartade versículo 7:53deba aba 8:11daa neēa. ΛcΛrΛ cartade Luca 21:38are odja bΛa.

8

Wērā daunemana Jesumaa edepedada

¹ Maλbe Jesura Olivo eyadaa wāsia. ² Nurēma diapeda wayacusa Ācōrē de droma dajadaa wāsia. Mama bΛde ēberārā zocārā idjima zesesidaa. Egode chūmepeda ādjirā jaradia besia.

³⁻⁴ Māwā duanΛne judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida wērā daunema bΛ jidapedadada enesidaa. Maλ wērā arima duanΛ ēsi bΛdapeda Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, naλ wērā daiba jidasidaa abal ume daunema bΛda.

⁵ Dadjirā leyde Moiseba nāwā bea wērārāda mōgaraba tabari beabisia.* ħBΛmaarā bia bΛca māwā odida?–

⁶ Ādjirāba māwā jarasidaa Jesuba sāwā panui cawaya. Idjida biē jaradida crīchasidaa. Maλne Jesura edaa barru chūmepeda idji jΛwa jīwīnība egorode bΛ besia. ⁷ BaribΛrΛ ādjirāba mīā sē iwidi panΛ bērā piradrΛpeda jarasia:

–Dji cadjirua ocaba naλ wērā mōgaraba tabarida bΛa.–†

⁸ Māwā jarapeda Jesura wayacusa edaa barru chūmepeda egorode bΛ besia.

⁹ Jesuba jarada ūrīsidade ara maλda aba aba wābΛrΛ nūmesia.† Naārā drōārāda āyā wāsidaa. Maλbe cūdrarā sida wābΛrΛsidaa. Jesura maλ wērā ume iduba besia. ¹⁰ Jesu āta nūmebΛrΛde wērā iduba nūmΛda unusia.§ Maλbe iwidisia:

–BΛ biē jara duananara ħsāma panΛ?* ħCaiba bΛra biē bΛi?–

¹¹ Wērāba panusia:

–Ni abaΛba, mλ Boro.–

Jesuba jarasia:

–Mλa bida bΛra biē bΛēa. Wādua, baribΛrΛ waa cadjiruara orādua.–]

Jesu naλ ējūānebemarā itea λnaa

¹² Māwānacarea Jesuba ēberārā wayacusa jarasia:

–Mλra naλ ējūānebemarā itea λnaa quīrāca bΛa. Bariduaba mλda ēpēibΛrΛ pāīmane nībaēa, ātebΛrΛ λnaane bΛ bērā zocai bai arada erobaya.–

¹³ Maλne pariseorāba Jesua jarasidaa:

–BΛa ara bΛdjidebemada bedea bΛ bērā maλba jaraē bΛa bΛa jara bΛra wārāda.–

¹⁴ Jesuba jarasia:

–Ara mλdjidebemada bedea bΛmīna mλa jara bΛra wārā araa. Mλa cawa bΛa mλra sāmΛba zesida idjaba sāmΛa waya wāida. BaribΛrΛ bārāba mλra adua panΛa.† ¹⁵ Bārāba naλ ējūānebema crīchadeba mλra acΛ panΛa. Mλa ni abaΛda māwā acΛcaa. ¹⁶ Mλa djārā sāwā beada acΛpeda jaraibΛrΛ, mλa jara bΛra wārā araa, mλdubaΛba māwā jaraē bΛ bērā. ĀtebΛrΛ mλ Zeza, mλ Diabuedaba mλ ume māwā jara bΛa. ¹⁷ Bārā leyde jara bΛa ēberā umēba abari bedeadā jaradibΛrΛ ādjia jara panΛra wārāda.† ¹⁸ Ara maλ quīrāca ara mλdjidebemada bedea bΛa, idjaba mλ Zeza, mλ Diabuedara mλare bedea bΛa.–

¹⁹ Maλne ādjirāba Jesua iwidisiaa:

–Māēteara bΛ Zezara ħsāma bΛ?–

Jesuba panusia:

* **8:5** Idjaba jara bΛa dji umaquīrā sida beuida bΛda. Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22. † **8:7** Deuteronomio 17:6-7. ‡ **8:9** Griego bedeadē ācΛrΛ cartade naλ sida bΛ bΛa: “Ādji sode cawa panasidaa jipaē beada.” § **8:10** Wērā iduba nūmΛda unusia. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade mλra neēa.

* **8:10** BΛ biē jara duananara. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade mλra neēa. † **8:14** Juaλ 7:27-29. ‡ **8:17** Deuteronomio 17:6; 19:15.

–Bārāba m̃ra adua panΛa idjaba m̃ Zeza sida adua panΛa. Bārāba m̃da wārāda cawabΛdabara, m̃ Zeza sida cawacasidaa.–

²⁰ Jesuba Ācōrē de droma dajada, parata Ācōrēa diabadama jaradia baside jūma maḷḷara jarasia. BaribΛrΛ ni abaΛba idjira jidadaē basía idji ewarira wadi jūēē bada bēra.

M̃ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa

²¹ Maḷbe Jesuba jarasia:

–M̃ra wāya. Wānacarea bārāba m̃ra jΛrΛdia baribΛrΛ ununaēa. Bārāba m̃da ījānaē bēra cadjiruade beudia. Wārāda m̃ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa.–

²² Maḷ bēra judiorā bororāda ādjiduba bedea duanasidaa:

–Māēteara ḡiduba beuica? ḡIdjia maḷ carea jara bΛca: “M̃ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa?”–

²³ Maḷne Jesuba jarasia:

–Bārāra naḷ ējūānebemaa baribΛrΛ m̃ra bajānebemaa. M̃ra naḷ ējūānebemaēa. ²⁴ Maḷ carea m̃a jarasia bārāra cadjiruade beudia. Bārāba M̃ra M̃da ījānaē bēra cadjiruade beudia.–§

²⁵ Maḷ carea ādjirāba iwidisidaa:

–ḡBΛra cai?–

Jesuba panusia:

–DārābΛrΛa m̃a bārāa jara bΛda.* ²⁶ M̃a ne zocārāneba bārāra bedeadē beada aida bΛa. BaribΛrΛ m̃ DiabuedabΛrΛ cawa bΛa. Idji bedeara wārā araa. M̃a idjideba ūrī bΛda naḷ ējūānebemarāa jarabaria.–

²⁷ BaribΛrΛ ādjirāba cawadaē basía Jesuba idji Zezadebemada bedea bΛda.

²⁸ Maḷ carea idjia jarasia:

–Bārāba m̃, Naḷ Djara Edadara crude cachibΛdade cawadia M̃ra M̃da. Cawadia m̃a ni maārī bida ara m̃djia quīrīā bΛ quīrāca oca basida. Idjaba cawadia m̃ra bedea basida m̃ Zezaba jaradiaa quīrāca. ²⁹ M̃ Diabuedara m̃ ume bΛa. M̃ Zezaba m̃duba amecaa m̃a ewariza idjia quīrīā bΛda o babari bēra.–

³⁰ Jesuba maḷḷadebema bedea baside zocārāba idjira ījāsidaa.

Abrahaḷ warrarā dji ara

³¹ Maḷbe Jesuba judiorā idji ījābΛdarāa jarasia:

–Bārāba m̃ bedeadā ījā pananibΛrΛ, wārāda m̃ ume nībabadarāda beadia.

³² M̃neba bārāba Ācōrēa wārāda cawadia. Maḷba bārāra djārā nezoca beadada ēdrΛ bΛya.–

³³ Ādjirāba jarasidaa:

–BaribΛrΛ dairāra Abrahaḷneba yōpedada bēra djārā nezocarāēa. ḡSāwā bΛa dairāra ēdrΛ bΛyada a bΛ?–

³⁴ Jesuba panusia:

–Wārā arada m̃a jaraya: cadjirua o beara cadjirua nezocarāa. ³⁵ Nezocara idji boro ēberārāēa, baribΛrΛ dji boro warrara idji zeza ume ewariza babaria.† ³⁶ Maḷ bēra Ācōrē Warraba bārāra nezoca beadada ēdrΛ bΛibΛrΛ, wārāda ewariza Ācōrē ēberārāda beadia. ³⁷ M̃a cawa bΛa bārāra Abrahaḷneba yōpedadada, baribΛrΛ bārāba m̃ra bea quīrīā panΛa m̃

§ 8:24 M̃ra M̃da. Maḷḷadeba Jesuba jara basia idjira Ācōrēda. Exodo 3:13-14. * 8:25 DārābΛrΛa m̃a bārāa jara bΛda. Griego bedeadē maḷra ebuda bΛēa. ΛcarΛmaarā jara bΛa: “M̃a bārāa ḡcārēda cawa jaraida bΛ?” wa “M̃ra ḡcārē cārēā bārā ume bedeaída bΛ?” † 8:35 Genesi 21:9-13.

bedeara ijānaē panΛ bēřā. ³⁸ Māa jara bΛa jūma mΛ Zezaba mΛa jaradiadada. Małne bārāba ijā o panΛa bārā zezadeba ūrīpedadada.–

³⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Dai drōāenabema zezara AbrahaΛa.–

BaribΛrΛ Jesuba jarasia:

–Bārāra AbrahaΛ warrarā dji ara badabara idjia ođa quīrāca ocasidaa.

⁴⁰ Māa bārāa wārā bedeada jara bΛa Ācōrēba mΛa cawabida quīrāca. Māwāmīna bārāba mΛra bea quīrā panΛa. ¿AbrahaΛba māwā osica? ⁴¹ Bārāba bāđji zezaba obari quīrāca obadaa.–

Małne ādjirāba jarasidaa:

–iBaribΛrΛ dairāra wērā deu bΛba todaēa! Dairāba Zezada ababe eropanΛa.

Idjira Ācōrēa.–

⁴² Jesuba jarasia:

–Ācōrēda bārā Zezabara, bārāba mΛra wārāda quīrācasidaa, Ācōrēneba zepeda nama bΛ bēřā. MΛra ara mādjiđeba zeē basía. IdjiabΛrΛ diabuesia.

⁴³ Māa jara bΛra ¿sāwāērā bārāba cawadaē panΛ? Bārāba cawadaē panΛa, mΛ bedeada ūrī quīrānaca bēřā. ⁴⁴ Bārā zezara diaurua. Mał bēřā idjia quīrā bΛdrΛ bārāba o quīrā panΛa. Idjira naārēdaΛba mīā beabaria. Wārāneba bacaa idjaba wārā bedeara jaracaa. Sewa obaria sewaida bΛ bēřā idjaba sewa zeza bēřā. ⁴⁵ Māa wārā bedeada jara bΛa. Mał bēřā bārāba mΛ bedeara ijānaca. ⁴⁶ Māa cadjiruada o bΛbΛrΛ ¿cārē cadjiruada o bΛ? ¿Cai bārānebemaba poya jarai? Māa wārā bedeada jara bΛbΛrΛ, ¿cārē cārēā mΛ bedeara ijānaē panΛ? ⁴⁷ Ācōrē ijā bΛba idji bedeara ijā obaria baribΛrΛ bārāra Ācōrē warrarē bēřā idji bedeara ijā odacaa.–

AbrahaΛ bai naēna MΛra MΛa

⁴⁸ Małbe judiorāba Jesua jarasidaa:

–BΛra Samariadebemada jāwā tabΛa idjaba jai bara bΛa. ¿Dairāba ariđe jara panΛēca?–

⁴⁹ Małne Jesuba jarasia:

–MΛra jai neē bΛa. MΛ Zezadebemada bia bedeabaria. BaribΛrΛ bārāba mΛnebemada bia bedeadacaa. ⁵⁰ Māa jΛrΛē bΛa ēberārāba mΛnebemada bia bedeadamārēā. BaribΛrΛ abaΛba quīrā bΛa ēberārāba mΛnebemada bia bedeadida. IdjiabΛrΛ cawa obaria. ⁵¹ Wārā arada mΛa jaraya, mΛ bedea ijā o bΛra beuca baya.–

⁵² Małne judiorāba Jesua jarasidaa:

–IdibΛrΛ dairāba cawabΛdaa bΛra jai bara bΛda. AbrahaΛra beusia. Jūma Ācōrēneba bedeabadarā sida beusidaa, baribΛrΛ bΛa jara bΛa: “MΛ bedea ijā o bΛra beuca baya.” ⁵³ Māwāra ¿bΛra dai drōā naēnabema AbrahaΛ cāyābara dji dromaara bΛca? Idjira beusia, idjaba jūma Ācōrēneba bedeabadarā sida beusidaa. BΛra ¿caida crīcha bΛ?–

⁵⁴ Jesuba panusia:

–Ara mādjiđebemada bia bedeaibΛrΛ małba jaraē bΛa mΛra dji biada. BaribΛrΛ mΛ Zezaba mΛnebemada bia bedea bΛa. Bārāba idjira bārā Ācōrēna a panΛa. ⁵⁵ BaribΛrΛ idjira adua panΛa. Małne mΛa idjira cawa bΛa. Idjida adua bΛada adabara mΛra bārā quīrāca sewaida bacasia. BaribΛrΛ mΛa idjira cawa bΛ bēřā idji bedeada ijā o bΛa. ⁵⁶ Bārā drōā naēnabema AbrahaΛra bΛsridasia mΛ nał ējūānaa zebΛrΛ ewarira unuida cawa bΛda bēřā. Wārāda unupeda bio bΛsrida besia.–

⁵⁷ Małne judiorāba Jesua jarasidaa:

–BΛra wadibida cincuenta poa bΛēa. ¿Sāwā bΛa AbrahaΛra unusiada a bΛ?–

⁵⁸ Jesuba panusia:

–Mā wārā arada jaraya: Abrahañ bai naēnaλba Māra Māa.–†

⁵⁹ Jesuba māwā jarada carea judiorāba mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea.‡ BaribΛΛ Jesura mīrūpeda Ācōrē de dajadabemada āyā wāsia.*

9

Jesuba ēberā dauberrea topedada biabida

¹ WābΛΛde Jesuba unusia ēberā dauberrea topedadada. ² Mañne Jesu ume nībabadarāba iwidisidaa:

–Jaradiabari, ¿caiba cadjirua odadeba nañ ēberāra jāwā dauberrea tosidea? ¿Idji djibarirāba cadjirua opedadadeba, wa idjia cadjirua odadeba?–

³ Jesuba panusia:

–Cadjirua opedadadeba jāwā todaē basía. Idjira dauberrea tosidea idjideba Ācōrēba ne obΛΛda jūmarāba ununamārēā. ⁴ Mañ bēra wadi āsa bΛde eda mā Diabuedaba obi bΛra mā oida bΛa. Queudacarea ni abaλda poya trajadacaa. ⁵ BaribΛΛ nañ ējūāne bΛde māra ēberāra itea ānaa quīrāca bΛa ādjirāba sāwā nībadida cawadamārēā.–

⁶ Māwā jarapeda Jesura egorode idotasia. Mañba egorora susua osia. Mañ egoro susuaba dji dauberrea bΛ dauza pΛΛasia. ⁷ Mañbe Jesuba idjía jarasia:

–Cuibada Siloe abadamaa sΛgΛde wādua.– (Mañ trāba jara bΛa “diabueda.”)*

Ara mañda dauberrea bΛra wāpeda idji daura sΛgΛpeda unu besia. Mañbe diguidaa wāsia. ⁸ Idji de caita beabariba idjaba idji dauberrea bΛ unupedadaba jara duanasidaa:

–¿NaλgΛēca ode chūmepeda ne iwidi babadara?–

⁹ ΛcΛΛba idjía asidaa. Dewararāba idji quīrāca bΛmīna idjiēana asidaa. BaribΛΛ dji dauberrea badaba jarasia:

–Wārāda māa.–

¹⁰ Mañne idjía iwidisidaa:

–¿Sāwā bΛa unu besi?–

¹¹ Idjia panusia:

–Ēberā Jesu abadaba egoroda susua opeda mā dauza pΛΛasia. Mañbe idjia jarasia: “Cuibada Siloe abadamaa sΛgΛde wādua.” Wāpeda mā dau sΛgΛbΛΛde unu besia.–

¹² Mañne ādjirāba iwidisidaa:

–MaλgΛ ēberāra ¿sāma bΛ?–

Idjia panusia:

–Mā adua bΛa.–

Pariseorāba dauberrea badaa bio iwidipedada

¹³⁻¹⁴ Jesuba egoro susua opeda dauberrea bΛ biabida ewarira ānāūbada ewari basía. Mañ carea dauberrea badara ΛcΛΛba pariseorāmaa edesidaa.

¹⁵ Mañbe pariseorā bida mā ēberā iwidisidaa sāwābΛΛ unu besida. Mañne idjia jarasia:

–Idjia egoroda susua opeda mā dauza pΛΛasia. Mañbe mā baidode sΛgΛbΛΛde unu besia.–

¹⁶ ΛcΛΛ pariseorāba jarasidaa:

–Mañ ēberāra Ācōrēneba zeē bΛa, ānāūbada ewarida wayaca bēra.–

BaribΛΛ dewararāba jarasidaa:

† 8:58 Exodo 3:13-14. § 8:59 Levítico 24:14. * 8:59 Griego bedeadē ΛcΛΛ cartade bΛ bΛa: “Jesura ara ādji daide necai ēdra wāsia.” * 9:7 Genesi 49:10; Isaía 8:5-8.

–¿Sāwā cadjirua obari ēberāba mañ ne ununacada poya osi?–

Māwā wariwaria bedea duanasidaa. ¹⁷ Māwā duananapeda wayacusa dji dauberrea badaa iwidisidaa:

–Mañ ēberā, bΛ dau biabidara bΛmaarā ¿caida māwā bΛ?

Dauberrea badaba panusia:

–MΛmaarā idjira Ācōrēneba bedebaria.–

¹⁸ Judiorā dji bororāba ĩjānaē panasidaa mañ ēberāra naēna dauberrea basida. Mañ carea idji djibarirāda trābisidaa. ¹⁹ Mañbe ādjía iwidisidaa:

–¿NałgΛra bārā warra dauberrea topedadaca? ¿Sāwā idira idjia unu bΛ?–

²⁰ Ādjia panusidaa:

–Daiba cawa panΛa nałgΛra dai warra dauberrea topedadada. ²¹ BaribΛrΛ adua panΛa sāwā idira unu besida, idjaba adua panΛa caiba idjira biabisida. Idjira drōā bēra idjía iwididadua.–

²² Idji djibarirāba māwā jarasidaa judiorā bororāra waya panΛ bēra. Wārāda mañ judiorāba jaradoasidaa ēberārāba Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaada acara panΛda. AbaΛba māwā jarasira dji bororāba idjira judiorā dji jΛrebada dedebemada āyā jΛretadiada asidaa. ²³ Mañ carea djibarirāba jarasidaa: “Idjira drōā bēra idjía iwididadua.”

²⁴ Mañ bēra judiorā bororāba dauberrea badara wayacusa trānapeda jarasidaa:

–Ācōrē quĩrāpita daia wārā bedeadeba jāñ ēberānebemada jaradua.† Dairāba cawa panΛa idjira cadjirua obarida.–

²⁵ Dauberrea badaba jarasia:

–MΛa adua bΛa idjia cadjirua obarida wa ocada. Ababe cawa bΛa mΛra dauberrea basida baribΛrΛ idira unu bΛda.–

²⁶ Mañne ādjirāba wayacusa idjía iwidisidaa:

–Idjia ¿sāwā osi? ¿Cārēda osi bΛ dau biabi carea?–

²⁷ Idjia panusia:

–MΛa bārāa jarasia baribΛrΛ ĩjā quĩrānaē basía. Mañda ¿cārē cārēā wayacusa ũrĩ quĩrā panΛ? ¿Bārā sida idji ume nĩba quĩrā panΛca?–

²⁸ Mañ carea ādjirāba idjira nāwā quēāsidaa:

–BΛdrΛ jāñ ēberā ume nĩa, baribΛrΛ dairāra Moise leydeba nĩbabadaa.

²⁹ Dairāba cawa panΛa Ācōrēba Moisea bedeasida,‡ baribΛrΛ jāñ ēberāra sāmabemada adua panΛa.–

³⁰ Mañne dauberrea badaba jarasia:

–¿Sāwāērā bārāba jara panΛ adua panΛda idjira sāmabemada? ¿Idjia mΛ daura biabiē basica? ³¹ Dadjirāba cawa panΛa cadjirua obadaba iwidibΛdara Ācōrēba bia ũrĩcada. Mañ awara cawa panΛa bariduaba Ācōrēda waya bΛbΛrΛ idjaba idjia quĩrā bΛda o bΛbΛrΛ, małgΛba iwidibΛrΛra Ācōrēba bia ũrĩbarida.§

³² Naārā edaΛba aba idibema ewaridaa ¿bārāba ũrĩbadjidaca ēberā dauberrea todada biabibΛdada? ³³ Nañ ēberāda Ācōrēneba zedaēbara ni cārē sida poya oē bacasia.–

³⁴ Mañne pariseorāba idjira quēāsidaa:

–BΛ topedadadeba łtaa cadjirua obaria. ¿Sāwā dairāa ne jaradiiai?–

Mañ carea idjira judiorā dji jΛrebada dedebemada āyā jΛretasidaa.

Dji wārāda dauberrea bea

³⁵ Jesuba ũrĩsia dauberrea badara āyā jΛretasidada. Mañ carea idjira jΛrΛde wāsia. Unupeda iwidisia:

† 9:24 Griego bedeade bΛ bΛa: “Ācōrēba bia bedeadua.” ‡ 9:29 Exodo 33:11. § 9:31 Salmo 66:18; Proverbio 15:29.

–¿Bla Nał Djara Edadara wārāda ĩjā bla?–*

³⁶ Idjia jarasia:

–Mł boro, jaradua idjira caida mla wārāda ĩjāi carea.–

³⁷ Jesuba panusia:

–Bla idjira unu bla. Mł, bla ume bedea bla idjia.–

³⁸ Ara małda Jesu quĩrāpita chĩrāborode cobepeda jarasia:

–Mł Boro, mla ĩjā bla.–

³⁹ Małne Jesuba jarasia:

–Młra nał ĩjūānaa zesia ĩberārā cawa oi carea. Māwā dji dauberrea bea quĩrāca beaba ununia idjaba dji unu panana a panara dauberrea bea quĩrāca panenia.–

⁴⁰ Acala pariseorā Jesu caita duanaba mał bedea ũĩsidade iwĩdisidaa:

–Bla ĩcārē cārēā māwā jara bla? ĩDairāra dauberrea beaca?–

⁴¹ Jesuba panusia:

–Bārāda wārāda dauberrea beadabara, cadjirua obada carea bedeadē pananaē bacasia. Baribara bārāba unu panana a panā bēā bedeadē panā.–

10

Oveja wagabari dji bia

¹ Mał ewaride Jesuba jarasia:

–Mla wārā arada jaraya: bariduada oveja corradē eda wābadadē eda wāēbarā, ātebarā āyā areba eda wāibara, małgaba ovejara drabararia idjaba biē obaria. ² Baribara dji corradē eda wābadama eda wābaridra oveja wagabari araa. ³ Mał iteabarā corra wagabariba dji eda wābadara ewabaria. Ovejaba ādji wagabari bedeara cawa panā. Ādjiza trācuapeda dajadaa edebaria.* ⁴ Jūma dajadaa edepeda ādji na wābaria. Ovejara idji caidu wābadaa idji bedeara cawa panā bēā. ⁵ Baribara ādjia ununacara ĩpēnaca, ātebarā mĩrūbadaa idji bedeadā adua panā bēā.–

⁶ Jesura ne jara badeba māwā bedeiasia baribara judiorāba cawadaē basia cārēda jara bla. ⁷ Mał bēā Jesuba nāwā jarasia:

–Mla wārā arada jaraya, oveja eda wābadara mla. ⁸ Mł zei naēna zocārā ne drabararā quĩrāca zebadjidaa idjaba purura biē obadjidaa. Baribara ādjirā bedeara Ācōrē ĩpē beaba ĩjānaē basia.†

⁹ Eda wābadara mla. Młneba eda wābarara minijīchiadebemada ēdraya. Bio necai baya idjia neē bara Ācōrēba jūma diai bēā.‡ ¹⁰ Ne drabarira zebaria oveja drai carea, beai carea idjaba aduabi carea. Baribara mla zesia ĩberārāba zocai bai arada aduba erobeadamārēā.

¹¹ Mla oveja wagabari dji bīaa. Oveja wagabari biara idji oveja carea beuida bla. ¹² Baribara ababa parata carea ovejada waga baibara, usa cadrā zebaraē ovejara amecuapeda mĩrū wāya. Ovejara idjideē bēā wārāda wagacaa. Małne usa cadrāba oveja aba ca edabarāde dewararāda jārāzoabadaa. ¹³ Mał ĩberāra mĩrū wābaria ababe parata careabara ovejara wagabari bēā. Idjia oveja bia pananamārēā crīchacaa.

¹⁴ Mla oveja wagabari dji bīaa. Mādjiderāra cawa bla oveja wagabariba idji oveja cawa bla quĩrāca. Idjaba młreba mla cawa panā. ¹⁵ Ara mał quĩrāca mł Zezaba mla cawa bla idjaba mla mł Zezara cawa bla. Mla mādji oveja carea beuida bla. ¹⁶ Mla erobla dewara oveja nał corradē

* **9:35** Nał Djara Edada. Griego bedeadē ācala cartade bla bla “Ācōrē Warra.” * **10:3** Ezequiel 34:11-31. † **10:8** Ācōrē ĩpē beaba. Griego bedeadē bla bla “ovejaba.” ‡ **10:9** Griego bedeadē nāwā bla bla: “Idjira eda wāya, dajadaa wāya idjaba pōājārāda unuya.”

beaēda. § Maḷgḷrā sida mḷa eda eneya. Ādjirāba mḷ bedeara ījānia. Māwā jūmarāda ābaa panania. Maḷne ādjirā wagabarira aba baya.

¹⁷ Mḷ Zezaba mḷra quīrīā bḷa, ara mḷdjida idu beabi bēā. Maḷbe wayacusa zocai beya. ¹⁸ Mḷa iduaribiēbḷrḷ ni abaḷba mḷra poya beadaēa, baribḷrḷ mḷra beuya māwā quīrīā bḷ bēā. Mḷra beupeḷa poya ārēbaya. Mḷ Zezaba mḷa māwā obisia.–

¹⁹ Maḷ bedea ūrībḷdade judiorāra wayacusa wariwaria bedea duanasidaa.

²⁰ Zocārāba jarasidaa:

–Jāḷ ēberāra jai bara bḷa. Idjira quīrāē bḷa. ¿Cārē cārēā idji bedeadā ūrīni?–

²¹ Baribḷrḷ dewararāba jarasidaa:

–Idjia jara bḷra jai bara bḷ bedeaēa. ¿Jaiba dauberrea beara biabibarica?–

Judiorāba Jesu igarapedada

²² Maḷ ewaride judiorāba Jerusaleḷne ewari dromada o panasidaa. Ādjirāba quīrāneba panasidaa Ācōrē de dromara idji quīrāpita biē baḷada waya bia bḷpedadada. Maḷ ewari dromara dji cūrāsaara bḷ jedecode obadjidaa.* ²³ Ācōrē de droma mōgaraba auḷu jūrā ca bḷ edaare Jesura nībasia. Idji nībaḷama Salomoḷ abadaa. ²⁴ Māwā bḷde ḷcḷrḷ judiorāba Jesura auḷu jūrā edadapeḷa iwidisidaa:

–Aba ¿sāḷbe bḷa dairā crīchara cawaē pe erobai? Bḷda Ācōrēba ēdrḷ edabari diai jaradabḷrḷ, dairā ebuda jaradua.–

²⁵ Jesuba panusia:

–Mḷa bārāa jarasia baribḷrḷ ījānaē duanaa. Jūma mḷ Zeza trḷneba o bḷba mḷnebemada ebuda cawabi bḷa. ²⁶ Baribḷrḷ bārāba ījānaca, mḷ ovejarāē bēā. ²⁷ Mḷ ovejarāba mḷ bedeara cawa panḷa. Mḷa ādjirāra cawa bḷa. Maḷ bēā ādjirāba mḷra ēpēbadaa. ²⁸ Mḷa ādjirāa Ācōrē ume ewariza zocai baida dia bḷa. Maḷ carea ādjirāra aduadaēa idjaba ni abaḷba ādjirāra mḷ jḷwadebemada poya jārīnaēa. ²⁹ Mḷ Zezaba ādjirāra mḷa diasia. Idjira jūmarā cāyābara dji dromaara bḷa.† Ni abaḷba ādjirāra mḷ Zeza jḷwadebemada poya jārīnaēa. ³⁰ Mḷra mḷ Zeza ume abarida māwā bḷa.–

³¹ Maḷ carea arima bea judiorāba wayacusa mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. ³² Maḷne Jesuba jarasia:

–Mḷ Zezaḷeba ne zocārā biada bārāa unubisia. ¿Sāḷgḷ ne bia oḷa carea mḷra mōgaraba tabari beadi?–

³³ Judiorāba panusidaa:

–Dairāba bḷra mōgaraba tabaridaēa ne bia o bḷ carea, ātebḷrḷ tabaridia bḷ naḷ djarade bḷba ara bḷdjida Ācōrēana a bḷ carea. Maḷba bḷa Ācōrēra biē jara bḷa.–‡

³⁴ Jesuba jarasia:

–Bārā leyde nāwā bḷ bḷa: “Mḷa jarasia bārāa ācōrērāda.”§ ³⁵ Dadjirāba cawa panḷa Ācōrē Bedeara ewariza wārāda. Ācōrēba maḷ ēberārāa bedeaside jarasia: “Bārāa ācōrērāa.” ³⁶ Maḷne mḷa ababe idji Warraada a bḷa Ācōrēba mḷra ara idji itea bḷda bēā idjaba naḷ ējūānaa diabueda bēā. ¿Bārāba maḷ carea jara panḷa mḷa idjidebemada biē bedeasida? ³⁷ Mḷ Zezaba o bḷda mḷa

§ **10:16** Mḷa erobḷa dewara oveja naḷ corrade beaēda. Maḷ bedeadeba Jesuba jara basia judiorāē bida idjida ījānia. * **10:22** Judiorāba maḷ ewari Janucá abadada poa zebḷrḷza obadaa diciembre jedecode. Quīrānebabadaa Juda Macabeo abadaba Ācōrē de dromara waya bia bḷadada. Maḷgara māwāsia poa 164de Jesu toḷi naēna. Maḷ naēna griego Antioco Epipane abadaba Ācōrē de dromara biē bḷasia. † **10:29** Maḷra griego bedeade ebuda bḷēa. ḷcḷrḷmaarā nāwā jara bḷa: “Mḷ Zezaba mḷa

diadara ne jūma cāyābara dji dromaara bḷa.” ‡ **10:33** Levitico 24:14-16. § **10:34** Salmo 82:6.

oẽ ɓΛɓΛɾΛ, mΛ bedeara ʔjārānadua. ³⁸ BaribΛɾΛ idjia o ɓΛda mΛa o ɓΛɓΛɾΛ, mΛa jara ɓΛ carea bārāba ʔjānaẽ panΛmīna mΛa o ɓΛ carea ʔjānadua. Māwā bārāba wārāda cawadia mΛ Zezara mΛ ume ɓΛda idjaba mΛra mΛ Zeza ume ɓΛda.–

³⁹ Mañne ādjirāba wayacusa Jesura jida quĩrĩā panasidaa, baribΛɾΛ ēdra wāsia.

⁴⁰ Māwānacarea Jesura wayacusa JordaΛ do quĩrārā wāsia Borocuebari JuaΛba naārā ēberārā borocue ɓadamaa.* Jesura mama ɓesia. ⁴¹ Māwā ɓΛde zocārā ēberārāda idjima wābadjidāa. Āduba nāwā jarabadjidāa:

–JuaΛba ne ununacada oẽ basia baribΛɾΛ jūma idjia naΛ Jesudebema jaraɗara wārā araa.–

⁴² Mama zocārāba Jesura ʔjāsidaa.

11

Lazaro jaidada

¹⁻² Mañ ewaride ēberā Lazaro abadada jūācāyā nūmasia. Mañ Lazarora Betaniane bema basia. Abari purude idji djabawērārā Mariada, Marta sida panasidaa. MañgΛ Mariaba dadjirā Boro jĩrūne querada weapeda idji budaba pōāsa jareda basia.* ³ Mañne Lazaro djabawērārāba Jesua bedeadā dia-buesidaa:

–Dai Boro, ɓΛ dji biara jūācāyā nūmΛa.–

⁴ Mañ bedea ũrĩside Jesuba jarasia:

–Lazarora beuēa, baribΛɾΛ jūācāyā nūmΛa ēberārāba cawadamārēā Ācōrēra idji Warra sida dji dromarāda.–

⁵ Jesuba Lazarora, dji djabawērārā sida bio quĩrĩā basia. ⁶ BaribΛɾΛ Lazaro bio jūācāyā ɓΛda cawadacarea wadi ewari umé ɓesia idji ɓadama.

⁷ Māwānacarea idji ume nĩbabadarāba nāwā jarasia:

–WānadrΛ wayacusa Judeadaa.–

⁸ Mañ bēra idji ume nĩbabadarāba jarasidaa:

–Jaradiabari, dārāē ɓΛa Judeadebemarāba ɓara mōgaraba tabari bea quĩrĩā pananada. ¿ɓΛra wayacusa jāmaa wāica?–

⁹ Jesuba jarasia:

–¿Ewarira doce hora ɓΛēca? Āsa nĩra tenedrΛcaa, idjia ānaa naΛ ējūāne ɓΛda unu ɓΛ bēra. ¹⁰ BaribΛɾΛ diamasi nĩra tenedrΛbaria, ānaa neē ɓΛ bēra.–

¹¹ Māwā jaradacarea Jesuba jarasia:

–Dadjirā dji bia Lazarora cāi ɓΛa baribΛɾΛ mΛa idjira ārāmane wāya.–

¹² Mañne Jesu ume nĩbabadarāba idjia jarasidaa:

–Dai Boro, idjira cāi ɓΛɓΛɾΛ biabΛɾΛa.–

¹³ Jesuba mañ jaradadeba Lazaro beudadebemada bedea basia, baribΛɾΛ idji ume nĩbabadarāba crĩchasiɗa Lazaro cāi ɓΛdebemada bedea ɓΛda.

¹⁴ Mañbe Jesuba ebuda jarasia:

–Lazarora jaidasia. ¹⁵ Arima badaē bēra mΛra ɓΛsrida ɓΛa mañneba bārāba mΛra biara ʔjāni bēra. Waya idjima wānadrΛ.–

¹⁶ Mañne Tomás, Mĩguiso abadada basia.† MañgΛba Jesu ume nĩbabadarā waabemarāba jarasia:

–Judeadaa wānadrΛ dadjirā sida beadamārēā.–

Beudarā Jesuba ārēbabidebema

¹⁷ Betania purude jūēside Jesuba cawasia Lazaro tΛbaripedadara ewari quĩmārē ɓΛda. ¹⁸ Betaniara Jerusaleñneba mācua tΛmΛē basia.† ¹⁹ Mañ

* **10:40** JuaΛ 1:28. * **11:1-2** JuaΛ 12:3. † **11:16** Mĩguiso. Griego trΛ Dídimoba jara ɓΛa mĩguisoda.

† **11:18** TΛmΛē basia. Griego bedeadē ɓΛ ɓΛa “quince estadia.” Mañra kilómetro ũbeaca ɓΛa.

bērã zocãrã judiorãda zesidaa Marta, Maria sobiabide ãdji djaba jaidada carea. ²⁰ Mãwã panane Martaba cawasia Jesura jũẽbãrãda. Ara mãda idji audiabariide wãsia. Mãne Mariara diguida besia. ²¹ Martaba Jesu unuside idjia jarasia:

–Mã Boro, bãda nama badabara mã djabara jaidãẽ bacasia. ²² Baribãrã mã cawa bãa jũma bãa Æcõrẽa iwidibãrãra idjia oida.–

²³ Jesuba idjia jarasia:

–Bã djabara ãrẽbaya.–

²⁴ Mãne Martaba jarasia:

–Mãẽ, mã cawa bãa idjira jĩrũarebema ewaride ãrẽbaida beudarã ãrẽbabãdãde.–§

²⁵ Jesuba jarasia:

–Mãdrã beudarã ãrẽbabibaria idjaba zocai bai diabaria. Bariduaba mãda jĩãibãrã, naã djarãde beubãrã sida ewariza Æcõrẽ ume zocai baya. ²⁶ Mã jĩã bãra mãneba zocai bã bẽrã ewariza zocai baya. ¿Bãa mãgãra jĩã bãca?–

²⁷ Mãne Martaba panusia:

–Mãẽ mã Boro, mã jĩã bãa bãra Æcõrẽ Warrada, Æcõrẽba ãdrã edabari diai jarãdãda, naã ejũãne zeida badãda.–

Jesu Lazaro carea jĩãna

²⁸ Mãwã jarãdacarea Martara wãsia idji djabawẽrãmaa. Mãbe iwidrãa jarasia:

–Dji Jaradiabarira nama bãa. Idjia bãa ne jara quĩrã bãa.–

²⁹ Mã ãrĩpedã Mariara piradrãpedã Jesu bãmaa isabe wãsia. ³⁰ Jesura purude eda wãẽ basia. Wadibida Martaba idji ununama basia. ³¹ Mãne judiorã Maria sobiabidi carea idji diguida panãba unusidaa idjira isabe piradrãpedã dajadaa wãbãrãda. Mã carea idji caidu wãbãdaba jarasidaa:

–Idjira Lazaro tãbaripedãdãmaa jĩãne wãbãrãa.–

³² Mariara Jesu bãma jũẽside ara idji unubãrãda idji jĩrũ caita barru cobesia. Mãne jarasia:

–Mã Boro, bãda nama badabara, mã djabara jaidãẽ bacasia.–

³³ Jesuba Maria jĩgua jĩãbãrãda idjaba judiorã idji ume zepedãda sida jĩãbãdãda unuside ãdjirã carea bio sopua nũmepedã jĩgua ãgasia.* ³⁴ Mãbe iwidisia:

–Idjira ¿sãma tãbarisida?–

–Ãdjirãba panusidaa:

–Dai Boro, acãde wãna.–

³⁵ Jesura jĩãsia. ³⁶ Mãwã bãde judiorã arima duanãba jarasidaa:

–Acãdadua idjia sãcua Lazarora quĩrã basida.–

³⁷ Baribãrã ãcãrã ãdjirãnebemaba jarasidaa:

–Dauberrea bã biabidaba ¿sãwãẽrã poya carebaẽ basi Lazaro beurãmãrẽã?–

Jesuba Lazaro ãrẽbabida

³⁸ Jesura wayacusa jĩgua ãgasia. Mãbe Lazaro tãbaripedãdãma jũẽsia. Mãgãra eya uria basia. Dji eda wãbadara mõgaraba jũãtrã basia. ³⁹ Mãne Jesuba jarasia:

–Jãã mõgarara ãyã bãdadua.–

Marta, dji jaidãda djabawẽrãba Jesua jarasia:

§ 11:24 Isaia 26:19; Daniel 12:1-3. * 11:33 Ædjirã carea. Æcãrãmaarã Jesura sopuasã ãdjirãba jĩãnaẽ basi bẽrã idjia Lazarora ãrẽbabida. Dewararãmaarã Jesura sopuasã naã ejũãne ãberãrã beubada, cacua biẽ beabada, idjaba cadjirua obada bẽrã.

–Mā Boro, idji jaidadara ewari quĩmārē bΛ bēřā cōbusia cadjirua bΛa.–

⁴⁰ BaribΛrΛ Jesuba jarasia:

–ζMā jaraē basica bΛa wārāda ĩjāibΛrΛ, Ācōrēra dji droma bΛda unuida?–

⁴¹ Māwā bΛde ēberārāba mōgarara āyā bΛsidaa. Maābe Jesuba ātaa acΛpeda jarasia:

–Zeza, māa bΛa bia jaraya māa iwididara ũrĩna bēřā. ⁴² Māa cawa bΛa bΛa mā bedeara ũrĩ babarida, baribΛrΛ māa maāgara jarasia naāgarā ēberārāba cawadamārē bΛabΛrΛ māra diabuesida.–

⁴³ Māwā jaradacarea Jesuba ĩgua trΛ jarasia:

–ĭLazaro, dajadaa zedua!–

⁴⁴ Ara maāda Lazaro beu badada dajadaa zesia. Idji jΛwara, idji ĩrũ sida wadi wuaba bΛrā beasia. Idjaba idji quĩrāra wuaba ānēb̄ari basia. Maāne Jesuba jarasia:

–Ērānadia bia tΛgamārē.–

Judiorā bororāba Jesu beadi carea bedea aupedada

Mateo 26:1-5; Marco 14:1-2; Luca 22:1-2

⁴⁵ Zocārā judiorā Maria acΛde wāpedadaba unusidaa Jesuba odara. Maā bēřā ādjirāba ĩjāsidaa. ⁴⁶ ΛcΛrΛra pariseorāmaa wāsidaa Jesuba oda jarade. ⁴⁷ Maā carea pariseorāra, sacerdote bororā sida jūma judiorā dji dromarā ume ābaa dji jΛresidaa. Nāwā jarasidaa:

–Dadjirāba ζsāwā odi? Maā ēberāba ne ununacada zocārā o bΛa. ⁴⁸ Idjida idu bΛdibΛrΛ jūmarāba crīchadia idjira dadjirā boroda. Idjida ēpēnibΛrΛ romanorāra zedapeda dadji Ācōrē de dromara babuedia idjaba jūma dadji judiorā sida quenania.–

⁴⁹ Mama aba basia Caipá abadada. Idjira maā poade dji dromaara bΛ sacerdote basía. Maā Caipába jarasia:

–ĭBārāra crīcha neē panΛa! ⁵⁰ Romanorāba jūma dadjirā beadi cāyābara biara bΛa ēberā aba dadji judiorā carea beuida.–

⁵¹ Caipába ara idji crīchadeba māwā jaraē basía. ĀtebΛrΛ idjira maā poade dji dromaara bΛ sacerdote bēřā ĀcōrēbΛrΛ idjía jarabisia Jesura jūma judiorā carea beuida bΛda. ⁵² BaribΛrΛ ababe judiorā carea beuē basía, ātebΛrΛ beusia jūma Ācōrē warrarā naā ējūāne beara puru aba bΛi carea.† ⁵³ Judiorā dji dromarāba bedea bΛsidaa mamaΛba ātaa crīcha jΛrΛdida Jesu beadi carea.

⁵⁴ Maā bēřā Jesura judiorā tāēna ebuēda nībaca basía, ātebΛrΛ Judeadebemada āyā wāsia. EpraiΛ purude idji ume nībabadarā ume baēde wāsia. Maā purura ējūā pōāsa ewaraga bΛ caita bΛa.‡

⁵⁵ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada ewarira caita basia. Maāra ewari droma bēřā puruzabemarāda Jerusaleānaa wāsidaa ādjia obada quĩrāca o panΛneba Ācōrē quĩrāpita bia beadi carea.§ ⁵⁶ Maā ewaride ēberārāba Jesura jΛrΛ nībasidaa. Ācōrē de droma dajada ābaa duanΛne iwidibadjidaa:

–Bārāmaarā ζidjira naā ewari droma obadade zebá?–

⁵⁷ BaribΛrΛ sacerdote bororāba pariseorā bida jarasidaa bariduaba Jesuda jūēsida cawasidara jaraida bΛda idji jidadamārē.

† **11:52** Isaía 11:12; Jeremia 23:3; Miquea 2:12. ‡ **11:54** EpraiΛ purura Jerusaleāneba ewari aba basia. § **11:55** Ewari droma odi naēna judiorāra Ācōrē quĩrāpita bia beadida panasidaa. AbaΛba ēberā beudada tāibΛrΛ wa waraibΛrΛ, siete ewari Ācōrē quĩrāpita biē bebadjia. Maā carea ne oida basia: acΛdua Numero 19:16-22; 2 Cronica 30:13-21. Māwā oēbΛrΛ ewari dromara ocara basia. Jesu ewaride judiorāba jaradiabadjidaa judiorā Israel drua āi beara Ācōrē quĩrāpita biē beada. Maā carea Jerusaleā purudaa zedapeda siete ewari dārābadjidaa Ācōrē quĩrāpita bia panani carea.

12

Mariaba quera Jesu jĩrũ ãrã weada

Mateo 26:6-13; Marco 14:3-9

¹ Egiptodeba êdrãpedada quĩrãnebabada ewari jũei carea wadi sei ewari bade Jesura Betania purudaa wãsia Lazaro babarimaa. Maã Lazarora Jesuba ãrẽbabida basía. ² Jesura zeda bẽrã quewarabema codira waibãa osidaa. Martaba codi careabemara jedeca basía. Maãne Lazaro sida Jesu ume ne co basia. ³ Mãwã panãne Mariaba nardo quera idji awa quiruda, nẽbãa bada taza umé enepeda Jesu jĩrũne weasia.* Maãbe idji budaba põãsa jaresia. Maã queraba dji dera jũma tũãpa nũmesia. ⁴ Maãne Jesu ume nĩbabarida aba basia Juda Iscariote abadada. Judaba Jesura jidabi basía. Maã Judaba jarasia:

⁵ –¿Cãrẽ cãrẽã jãã querara nẽdobueẽ basi? Nẽdobuedabara poa aba trabarãde edabari quĩrãca edacasia. Maãba ne neẽ quedearea carebacasia.–

⁶ Baribarã idjia mãwã jaraẽ basía ne neẽ quedeada crĩcha bã bẽrã, ãtebarã mãwã jarasia ne drãbari bẽrã. Adjia parata wagabada buchacara idjia erobabadjia baribarã mãnebemada drãbadjia. ⁷ Maãne Jesuba jarasia:

–Naã wẽrãa mãwã jararãdua. Idjia naã querara waga erobasia mã tãbaridi ewari carea.† ⁸ Ne neẽ quedearea ewariza bãrã tãena panania, baribarã mãra bãrã ume ewariza baẽa.–

Judiorã bororãba Lazaro beadi carea bedea aupeada

⁹ Zocãrã judiorãba cawasidaa Jesura Betaniane bada. Maã bẽrã idji acãde wãsidaa. Maã awara Lazaro, Jesuba ãrẽbabida sida acãde wãsidaa. ¹⁰⁻¹¹ Lazaro ãrẽbada carea judiorã zocãrãba sacerdote bororãra igaradapeda Jesuda jãsidaa. Maã carea sacerdote bororãra bedea ausidaa Lazaro sida beadi carea.

Jerusaleãnebemarãba Jesu audiabaripeda

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Luca 19:28-40

¹² Nurẽma zocãrã ãberãrã ewari droma odi carea Jerusaleãnaa zepedadaba cawasidaa Jesura Jerusaleãne jũebarãda. ¹³ Maã carea adjirãba uruta quedua quĩrãca beada tãdapeda idjira audiabaride wãsidaa. Nãwã jĩgua jarasidaa:

–¡Bio biya quirua!‡ ¡Bio bia bãa dadjirã ãcõrẽ trãneba zebãrãra! ¡Bia quirua Israeldebema Borora!–

¹⁴ Maãne Jesuba burro zaqueda unupea ãrã chũmesia. Mãwãsia ãcõrẽ Bedeade jara bã quĩrãca:

¹⁵ Wayarãnadua, Sioã eyade bearã. Acãdadua, bãrã Borora burro zaque ãrã zebãrãa.§

¹⁶ Jesu ume nĩbabadarãba mãra unu panãmĩna cawadaẽ panasidaa. Baribarã Jesu ãrẽbapeda bajãnaa wãnacareabarã cawasidaa ãcõrẽ Bedeade idjidebema naẽna badada jũma wãrãda mãwãsida.

¹⁷ Jesuba Lazaro beu badada trãpeda ãrẽbabiside zocãrã ãberãrãda arima duanasidaa. Mãwãnacarea adjia unupedadada nẽbarãbadjidaa. ¹⁸ Jesuba mã ne ununaca odara zocãrãba ãrĩsidaa. Maã bẽrã idji audiabaride wãsidaa.

¹⁹ Maãne parisorãba ara adjiduba jara duanasia:

–¡Acãdadua! Jũmarãda idji caidu wãbãdaa. Maã bẽrã dadjirãba o quĩrã panãra poya odaẽa.–

Jesuba idji beadi jarada

* **12:3** Taza umé. Libra aba wa medio litro wa tresciento gramo. † **12:7** Idjia naã querara waga erobasia mã tãbaridi ewari carea. Griego bedeade mãra ebuda bãẽa. ‡ **12:13** ¡Bio bia quirua! Mãgãra arameo bedeade jarabadaa “Hosana.” § **12:15** Jerusaleã purura Sioã eyade bãa. Zacaria 9:9; Isaías 40:9-10; Sofonías 3:14-17.

²⁰ Mañ ewari droma o panΛne λcΛrΛ griegorāda Ācōrēba bia bedeadī carea Jerusaleñne jũēsīdaa. ²¹ MañgΛrāra Pelipe, Jesu ume nĩbabarimaa wāsīdaa. Mañ Pelipera Galileade bΛ puru Betsaidadebema basía. Ādjia Pelipea jarasīdaa:

–Dairāba Jesura unu quĩrĩā panΛa.–

²² Mañ carea Pelipeba Andréa jarade wāsia. Mañbe ādjia Jesua jarasīdaa. ²³ Mañne Jesuba jarasia:

–Ewarira jũesia. Ācōrēba mΛ, Nañ Djara Edadara dji Dromada bΛya. ²⁴ MΛa wārā arada jaraya: beuda quĩrāca trigo tada joudeābΛrΛ, ara mΛwā abari tada babaria. BaribΛrΛ joudibΛrΛ mañ tara tunupeḁa bio zaubaria. ²⁵ Ara mañ quĩrāca Ācōrē cāyābara nañ djarade zocai baida biara jΛrΛ bΛba mañ zocai baira aduaya. BaribΛrΛ nañ djarade zocai bai jΛrΛi cāyābara mΛda ēpēibΛrΛ Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁶ Bariduada mΛ nezoca ba quĩrĩā bΛbΛrΛ, mΛ ume nĩbaida bΛa. MΛ wābΛrΛmaa mΛ nezoca sida wāya. Bariduada mΛ nezocabΛrΛ, mΛ Zezaba idjira dji dromada bΛya.

²⁷ Wārāda mΛra bio sopua bΛa. ¿MΛa cārēda jarai? ¿MΛa jaraica “Zeza, mΛ bia mĩgaidebemada ēdrΛ bΛdua”? MΛwā jaraēa mΛra mañ carea zeda bērā.

²⁸ ĀtebΛrΛ jaraya: Zeza, mañgΛdeba jũmarāa cawabidua bΛra dji Dromaara bΛda.–

Ara mΛwābΛrΛde ēberārā arima duanΛba bedeadā bajānaa ũrīsīdaa. Mañ bedeaba jarasia:

–MΛa naēna cawabisia mΛra dji Dromaara bΛda idjaba wayacusa cawabiya.–

²⁹ Mañ bedea ũrīsīdade λcΛrΛba jarasīdaa baada jururuasida. Dewararāba jarasīdaa:

–Bajānebema nezocaba Jesua bedeasia.–

³⁰ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ bedeara mΛ iteaē basía. Biara bārā itea basía. ³¹ ĀrābΛrΛ Ācōrēba cawabiya nañ ējũānebemarāra bedeadē duanΛda. ĀrābΛrΛ diauru, nañ ējũānebema borora Ācōrēba poyaya. ³² MΛ λtΛ jira bΛbΛdade mΛa jũmarāda eneya mΛ ĩjānamārēā.–

³³ MΛwā jarasia idjira crude cachi beadida cawabi carea. ³⁴ Ēberārā mama duanΛba Jesua jarasīdaa:

–Ācōrēba Moisea diada leydeba dairāba cawa panΛa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara beuca baida.* BΛa ¿sāwā jara bΛ Nañ Djara Edadara crude cachidida? Nañ Djara Edadara ¿cai?–

³⁵ Jesuba jarasia:

–Nañ λnaara bārā ume dārā baēa. Mañ carea λnaane nĩbaḁadua idji bārā ume bΛmisa cawadaēne pāĩmane beada amaaba. Pāĩmane nĩba adua bΛa sāmaa wāda. ³⁶ Λnaa bārā tāēna eropanΛne mañ λnaara ĩjānadua λnaanebema ēberārāda beadi carea.–

Mañ bedea jaradacarea Jesura ara mañda wāpeḁa mĩrūsia.

Judiorāba wadibida Jesu ĩjānaē duanana

³⁷ Jesuba ne ununacada zocārā ēberārā quĩrāpita odamĩna ādjirāba wadibida ĩjānaē panasīdaa. ³⁸ Ācōrēneba bedēabari Isaíaba jarada quĩrāca wārāda mΛwāsia. Nāwā jarasia:

Dai Boro, ¿daiba jarapedadara caiba ĩjāsí?

Ācōrēba idji bΛbΛra ¿caia cawabisi?†

³⁹ Mañ bērā ādjirāba poya ĩjānaē basía, Isaíaba jarada quĩrāca:

* **12:34** Isaía 9:7; Ezequiel 37:25; Salmo 72:17; Salmo 89:35-37. † **12:38** Isaía 53:1.

⁴⁰ M̃la ādjirāra dauberrea bea quĩrāca b̃asia idjaba so zarea b̃asia ādji dauba unu pañm̃ina cawarānamārēã idjaba ũrĩ pañm̃ina sodeba cawarānamārēã.

Māwā pañ b̃ērā m̃maa zedacaa m̃la biabimārēã.†

⁴¹ Isaíaba idji cartade māwā b̃asia Jesura dji Dromada beida unupeḁa mañnebemada bedeada b̃ērā.§

⁴² Isaíaba māwā b̃ad̃am̃ina zocārā judiorāba, judiorā dji dromarā bida Jesura ĩjāsidaa barib̃ar̃ ebuda jaradaē basía. Waya panasidaa pariseorāba ādjirāra judiorā dji j̃arebada dedebemada āyā j̃aretadida. ⁴³ Ācōrēba ādjida bia jarai cāyābara mañ judiorāba biara quĩrā panasidaa ēberārāba bia jaradida.

Ācōrēba Jesu bedeadeba ēberārā cawa oya

⁴⁴ Mañbe Jesuba jĩgua jarasia:

–M̃ ĩjā b̃aba m̃ Diabueda sida ĩjā b̃aa. ⁴⁵ M̃ unu b̃aba m̃ Diabueda sida unu b̃aa. ⁴⁶ M̃ra nañ ĩjũānaa ãnaa quĩrāca ze b̃aa m̃ ĩjāb̃adara pāĩmane bearānamārēã. ⁴⁷ Ab̃ab̃a m̃ bedeada ũrĩpeḁa ĩjāēb̃ar̃, m̃la idjira biē b̃āē, m̃ra nañ ĩjũāne bea biē b̃ai carea zeē b̃a b̃ērā. M̃ra nañ ĩjũāne bea ēdr̃ edai careab̃ar̃ zesia. ⁴⁸ Barib̃ar̃ m̃ igara b̃ara, m̃ bedea bia edaē b̃ara Ācōrēb̃ar̃ cawa oya. Jĩũarebema ewaride Ācōrēba cawabiya idjira bedeade b̃ada m̃la jarada bedeara ĩjānaē b̃ērā. ⁴⁹ M̃ra ara m̃djideba bedea b̃āē. M̃ Zeza, m̃ namaa diabuedaba m̃la jarasia cārēda jaraida b̃ada idjaba s̃awā mañ bedeara jaraida b̃a sida. ⁵⁰ M̃la cawa b̃aa idjia mañ bedeara jarabi b̃ada ēberārā idji ume ewariza zocai duananamārēã. Mañ carea m̃ Zezaba m̃la jarada quĩrāca m̃la bedea b̃aa.–

13

Jesuba idji ume nĩbabadarā jĩrũ s̃ag̃ada

¹ Egiptodeba ēdr̃apeḁada quĩrānebabada ewari bai naēna Jesuba cawa basia idji ewarira jũēb̃ar̃ada. Cawasia nañ ĩjũāra amepeda idji Zezamaa wāida. Jesuba jũma idjiderā nañ ĩjũāne beara bio quĩrā b̃ada b̃ērā idjia mañ quĩrāra unubisia aba idji beub̃ar̃ ewaridaa.

² Qewara pāĩmab̃ar̃de ne co panasidaa. Barib̃ar̃ mañ naēna diauruba Simoñ warra Juda Iscariote soḁe crĩchada diaḁoasia Jesu jidabimārēã.

³ Jesuba cawa basia idji Zezaba ne jũmada idji j̃awade b̃asida, idjaba cawa basia idjira Ācōrēmãba zepeda waya Ācōrēmaa wāida. ⁴ Barib̃ar̃ Jesuba osia nezocaba obari quĩrāca. Ādjirāra qewara ne co pañne pirabaripeḁa idjia ār̃ ĩjā babarida ērāsia. Mañbe cacua jarebadada edapeḁa c̃arr̃ b̃ar̃ j̃asia.

⁵ Epedeco jũguruade baidoda jue edapeḁa idji ume nĩbabadarā jĩrũra s̃ag̃asia. Ādjiza s̃ag̃apeḁa ādji jĩrũra cacua jarebadaba pōāsa jaresia.

⁶ Jesuba Simoñ Pedro jĩrũ s̃ag̃ab̃ar̃de Pedroba jarasia:

–M̃ Boro, ¿b̃aa m̃ jĩrũda s̃ag̃lica?–

⁷ Jesuba panusia:

–M̃la o b̃ara b̃aa nawena cawaē b̃aa barib̃ar̃ nocoare ebuda cawaya.–

⁸ Barib̃ar̃ Pedroba jarasia:

–M̃ jĩrũra b̃aa s̃ag̃lcara b̃aa.–

Jesuba jarasia:

–M̃la b̃a jĩrũda s̃ag̃lēb̃ar̃, b̃ara m̃reēa.–

⁹ Mañ b̃ērā Simoñ Pedroba jarasia:

† 12:40 Isaía 6:10. § 12:41 Isaía 6:1-5.

–Māwā baibΛrΛ, mΛ Boro, mΛ jīrū awa sΛgrādua, jātebΛrΛ mΛ jΛwara, mΛ boro sida sΛgΛdua!–

¹⁰ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Ēberā cuidacarea ababe idji jīrū awa sΛgΛida bΛa idji cacuara jūma bia sΛgΛ bΛ bēřā. Bārāra jūmaena sΛgΛ beaa, māwāmīna aba nama bΛa sΛgΛē bΛda.–

¹¹ Jesuba cawa basia caiba idjira jidabida. Mañ carea jarasia: “Aba nama bΛa sΛgΛē bΛda.”

¹² Ādjirā jīrū sΛgΛcuadacarea Jesuba wayacusa idjia ĀrΛ jΛ babarira jΛsia. Mañbe ne cobadama wayacusa chūmepeda jarasia:

–¿Cawasidaca cārēā mΛa bārā jīrūra sΛgΛsida? ¹³ Bārāba mΛra Jaradiabariada abadaa idjaba bārā Boroada abadaa. Wārāda aride jara panΛa, māwā bΛ bēřā.

¹⁴ Mañba mΛ, bārā Boroaba idjaba Jaradiabariba nezoca quīrāca bārā jīrūra sΛgΛda bēřā bārā bida nezoca quīrāca bādjiza jīrū sΛgΛdida panΛa. ¹⁵ MΛa jāwā unubisia bādjiza dji carebadamārēā. ¹⁶ MΛa wārā arada jaraya: ni abaΛ nezocada idji boro cāyābara auđuara bΛēa. Diabuedara idji diabueda cāyābara auđuara bΛēa. Nezocaba obari quīrāca mΛa oda bēřā, bārā bida abari quīrāca odida panΛa. ¹⁷ ¿Cawasidaca? Māwā ĩjā odibΛrΛ wārāda bia panania.

¹⁸ MΛa jaraē bΛa jūma bārāra bia beadida, mΛa edadarā sāwā beada cawa bΛ bēřā. Ācōrē Bedeade bΛ bΛ quīrāca wārāda māwāmārēā mΛa jarabΛrΛa: “Aba mΛ ume ne co badada mΛ ume dji quīrūda besia.”* ¹⁹ MΛa ara nawena mañgΛra jarabΛrΛa waēi māwāi naēna, wārāda māwābΛrΛde bārāba MΛra MΛda ĩjānamārēā.† ²⁰ Wārā arada mΛa jaraya: mΛa diabuebΛrΛda abaΛba bia edaibΛrΛ mΛda bia edabΛrΛa. Idjaba mΛ bia edabΛrΛba mΛ Diabuedara bia edabΛrΛa.–

Jesuba Judadebema jarađa

Mateo 26:20-25; Marco 14:17-21; Luca 22:21-23

²¹ Māwā jarapeda Jesura bio sopua besia. Māwā bΛde ebuda jarasia:

–Wārā arada mΛa jaraya: aba bārānebemaba mΛra jidabiya.–

²² Idji ume nībabadarāra abarica dji acΛ duanesidaa Jesuba jarađara cawadaē bada bēřā. ²³ Mañne aba basia Jesuare chūmΛda.‡ MañgΛba ara idjida “Jesuba bio quīrīā bΛ” abadjia. ²⁴ SimoΛ Pedroba idjia boroba jarasia caidebemada beđea bΛda Jesua iwiđimārēā. ²⁵ Mañbe Jesuare chūmΛba iwiđisia:

–Dai Boro, ¿caiba bΛra jidabi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–MΛa pañda sōberapeda abaΛa diaya. Mañ ēberāra idjia.–

Ara mañda pañra sōberapeda Jesuba SimoΛ Iscariote warra Judaa diasia.

²⁷ Judaba mañ codacarea Satana jΛwaeda besia. Mañne Jesuba Judaa jarasia:

–BΛa oya bΛra isabe odua.–

²⁸ BaribΛrΛ ne co duanΛba ni abaΛba cawadaē basia Jesuba cārē cārēā māwā jarasida. ²⁹ Judaba ādji parata wagabada buchacara erobabadjia. Mañ bēřā ĀcΛrΛba crīchasidaa Jesuba dji ewari droma careabemada nēdomārēā jarasida wa parata neē queđeaa diabi bΛda. ³⁰ Judaba pañra copeđa ara mañda dajadaa wāsia. Mañra pāīmanacarea basia.

Jesuba obi bΛ beđea djiwiđi

³¹ Juda wānacarea Jesuba jarasia:

* **13:18** Salmo 41:9. † **13:19** Isaia 43:10. ‡ **13:23** Jesuare chūmΛda. Griego bedeade bΛ bΛa: “Jesumaa tūrī chūta bΛda.” Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebada ewaride māwā ne cobadjidaa. “Jesuba bio quīrīā bΛ” abadjia. Juañba ara idjida māwā jarabadjia.

–ArãbΛrΛ Ācōrēba unubiya mΛ, NaΛ Djara Edadara dji dromada. MaΛ awara mΛneba Ācōrēba unubiya ara idjida dji dromada. ³² MΛ, NaΛ Djara Edadaba Ācōrēba dji dromada unubibΛrΛ, Ācōrēba mΛra abarica dji dromada unubiya. Idjia dārãēne mΛra unubiya. ³³ Bārãra mΛ dji biarã bēã mΛa jaraya: mΛra bārã ume dārã baēa.Š MΛa judiorã bororãa jaraēa quĩrãca nawena bārãa jaraya: bārãba mΛra jΛrΛdia, mΛwãmĩna mΛ wãbΛrΛmaa poya wãnaēa.*

³⁴ MΛa obi bΛ bedea djiwiēda bārãa jaraya: bārãra bio dji quĩrĩã beadadua.† MΛa bārã bio quĩrĩã bΛ quĩrãca bārã sida abarica dji quĩrĩãnadua. ³⁵ Bārãda mΛwã dji quĩrĩã pananibΛrΛ, jũmarãba cawadia bārãra mΛ ume nĩbabadarãda.–

Pedroba Jesu igaraēana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Luca 22:31-34

³⁶ SimoΛ Pedroba Jesua iwiēdia:

–Dai Boro, ¿bΛra sãmaa wãĩ?–

MaΛne Jesuba panusia:

–MΛ wãbΛrΛmaa bΛra nawena poya wãēa, baribΛrΛ tēãbe mΛ caidũ wãya.–

³⁷ Pedroba iwiēdia:

–Dai Boro, ¿sãwãērã mΛra bΛ ume poya wãē? MΛra bΛ carea beuida bΛa.–

³⁸ MaΛne Jesuba jarasia:

–¿BΛra mΛ carea wārãda beuida bΛca? Wārã arada mΛa jaraya: eterre berui naēna bΛa barima ũbea jaraya mΛra unucada.

14

Jesuba idjideba dadjirã Zezamaa wãni jarada

¹ Sopua bearãnadua. Ācōrēba aride o bΛda wārãda ĩjãnadua. Idjaba mΛa aride o bΛ sida wārãda ĩjãnadua. ² MΛ Zeza babarima dadjirã duananira baraa. MΛra mamaa wãya bārã beadima bia oi carea. MΛwãēbara mΛa jaraē bacasia. ³ MΛra bārã beadima bia ode wãya. MaΛbe wayacusa zeya bārã edei carea mΛ ume beadamārēã. ⁴ Bārãba cawa panΛa mΛra sãmaa wãida. Dji o sida cawa panΛa.–

⁵ BaribΛrΛ Tomába jarasia:

–Dai Boro, adua panΛa bΛra sãmaa wãida. ¿Sãwã maΛ ora cawadi?–

⁶ MaΛne Jesuba jarasia:

–MaΛ ora mΛa. MΛneba Ācōrēba wārãda cawa panΛa idjaba zocai bai arada eropanΛa. MΛneba wãnaēbΛrΛ ni abaΛda mΛ Zezamaa poya jũēnaēa. ⁷ Bārãba mΛda wārãda cawa panΛbΛrΛ, mΛ Zeza sida cawa panΛa.* IdibΛrΛ bārãba idjira cawa panΛa unu panΛ bēã.–

⁸ MaΛne Pelipeba idjia jarasia:

–Dai Boro, dadji Zezara daia unubidua. Ara maΛba bia bΛa.–

⁹ MaΛ carea Jesuba jarasia:

–Pelipe, mΛra dārãbΛrΛa bārã ume bΛda. BΛa mΛra ¿wadibida cawaē bΛca? MΛ unu bΛba mΛ Zeza sida unu bΛa. BΛa ¿sãwã jara bΛ “dadji Zezara daia unubidua”? ¹⁰ ¿BΛa ĩjãē bΛca mΛra mΛ Zeza ume ābaa bΛda idjaba mΛ Zezara mΛ ume ābaa bΛda? MΛa bedea bΛra ara mΛdjideba bedeacaa. ĀtebΛrΛ mΛ Zeza mΛ ume ābaa bΛra mΛneba bedea bΛa. Wārãda mΛneba ne jũmada idjia obaria. ¹¹ ĩjãnadua mΛra mΛ Zeza ume ābaa bΛda idjaba mΛ Zezara mΛ ume

Š **13:33** MΛ dji biarã. Griego bedeadē bΛ bΛa “mΛ warra zaquerã.” * **13:33** JuaΛ 7:33; 8:21. † **13:34** MΛa obi bΛ bedea djiwiēdi. Ācōrēba obi bΛ bedea dji drōãda Levitico 19:18de, Deuteronomio 6:5de unubadaa. * **14:7** Bārãba mΛra wārãda cawa panΛbΛrΛ, mΛ Zeza sida cawa panΛa. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Bārãba mΛra wārãda cawa pananabara, mΛ Zeza sida cawacasidaa.”

ābaa bΛda. Māa māwā jara bΛ carea bārāba ījānaē panΛbΛrΛ, māa o bΛ carea ījānadua.

¹² Wārā arada māa jaraya: bariduaba mΛda ījā bΛbΛrΛ, māa o bΛra idjia bida oya. Wārāda māa o bΛ cāyābara idjia auduara oya, mΛra mΛ Zezamaa wāi bēā.

¹³ Bārāba mΛda ījā panΛ bēā mΛ trΛneba iwidibΛdara māa jūma oya. Māwā mΛneba ebuda baya mΛ Zezara dji dromada. ¹⁴ Wārāda bārāba mΛda ījā panΛ bēā jūma mΛ trΛneba iwidibΛdara māa oya.

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁵ Bārāba mΛda wārāda quīrīā panΛbΛrΛ, mΛ bedeara ījā o panania.† ¹⁶ MaΛ bēā mΛ Zezāa iwidīya bārā Carebabarida diabuemārēā. MaΛgΛra bārā ume ewariza baya. ¹⁷ Idjira Ācōrē Jaurea. Idjia Ācōrēra wārāda cawabibaria. NaΛ ējūānebemarāba idjira poya edadaēa, ununaca bēā idjaba adua panΛ bēā. MaΛne bārābΛrΛ idjira cawa panΛa, bārā ume bΛ bēā idjaba bārā sode bai bēā.‡

¹⁸ Māa bārāra jērāmārā quīrāca ameēa. MΛra wayacusa bārāmaa zeya. ¹⁹ Dārāēne naΛ ējūānebemarāba mΛra waa ununaēa baribΛrΛ bārāba mΛra ununia. Māa zocai bai arada erobΛ bēā, bārā bida zocai bai arada erobeadia. ²⁰ MΛ zedacarea bārāba cawadia mΛra mΛ Zeza ume ābaa bΛda, bārāra mΛ ume ābaa panΛda, idjaba mΛra bārā ume ābaa bΛda. ²¹ MΛ bedea ūrīpeda ījā o bΛba mΛra quīrīā bΛa. AbaΛba mΛda quīrīā bΛbΛrΛ, mΛ Zezaba idjira quīrīā baya. Māa bida idjira quīrīā baya, idjaba ara mΛda idjia unubiya.–

²² MaΛbe dewara Juda, Iscarioteēba Jesua iwidisia:

–Dai Boro, ¿sāwā bΛra dairāa unubi baribΛrΛ naΛ ējūānebemarāa unubiē?–

²³ Jesuba panusia:

–MΛ quīrīā bΛba mΛ bedeara ījā o baya. MΛ Zezaba idjira quīrīā baya. MaΛbe दौर idjimaa zedia idji ume ābaa panani carea. ²⁴ MΛ quīrīāē bΛba mΛ bedeara ījā ocaa. Bārāba ūrī panΛ bedeara mΛreēa, ātebΛrΛ mΛ Zeza, mΛ Diabuedadea.

²⁵ MaΛgΛra māa bārāa jara bΛa wadibida bārā ume bΛ bēā. ²⁶ BaribΛrΛ mΛ Zezaba mΛ trΛneba idji Jaureda diabueya bārā Carebabarida bamārēā. Ācōrē Jaureba ne jūmada bārāa jaradiaya. Idjia bārāa jūma māa jaraēara quīrānebabiya.

²⁷ Māa necai baida bārā sode ameya. Māa dia bΛ necai baira naΛ ējūānebemarāba poya diadacaa. MaΛ bēā jūmawāyā sopuarānadua. Ne wayarānadua. ²⁸ Māa bārāa jarasia mΛra wābΛrΛda idjaba waya bārā ume baē zeida.§ Bārāba mΛda wārāda quīrīā panΛbara bΛsridacasidaa mΛ Zezamaa wāyana ada carea. MΛ Zezara mΛ cāyābara dji dromaara bΛ bēā mΛra wayacusa baya mΛdji naārā badamaa. ²⁹ Māa maΛgΛra jara bΛa wadi māwāi naēna, wārāda māwābΛrΛde bārāba ījānamārēā.

³⁰ MΛra bārā ume dārā bedeaēa, naΛ ējūānebema borora zebΛrΛ bēā. Idjia mΛra poyaēmīna beabiya. ³¹ Māwā mΛ Zezaba obi bΛda māa ījā oya. MaΛgΛdeba naΛ ējūānebemarāba cawadia māa mΛ Zezara bio quīrīā bΛda.

PiradrΛdadua. WānadrΛ.–

15

Jesura uva jΛcara dji araa

¹ Jesuba jarasia:

† **14:15** Ījā o panania. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Ījā o pananadua.” ‡ **14:17** Bārā sode bai bēā. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Bārā sode bΛ bēā.” § **14:28** JuaΛ 14:3,18.

–Māra uva jācara dji araa.* Mā Zezara djibaria. ² Mā jāwate zaudacara idjia jūma tācuaya, baribara dji zaubada jāwata quĩrācuia tācuabaria biara zaudamārēā. ³ Mā bedeadā ījā panā bēā bārāra jāwate quĩrācuia tācuada quĩrāca biya beaa.† ⁴ Mā ume ābaa beadadua mā bārā ume ābaa ba quĩrāca. Jācarade caraē ba jāwata ara iduba zaucaa. Ara mā quĩrāca bārāda mā ume beadaēbara zaudaēa.

⁵ Māra uva jācara dji araa. Bārāra mā jāwaterā. Mā ume ābaa beara bio zaubadaa, māra bārā ume ābaa ba bēā. Bārāba mā neē ni cārē sida Ācōrē itea poya odaēa. ⁶ Mā ume ābaa bārā mā Zezaba āyā batabueya jāwate zauca quĩrāca. Mā jāwate purrubadacarea dadjia ābaa buedapeda babuebadaa.

⁷ Bārāda mā ume ābaa beadibara, mā bedeadā ījā o pananibara, iwididada jūma bārāba quĩrābadada. Māne mā diaya. ⁸ Bārāda bia zaudibara unubidia wārāda mā ume nībabadarāda māwā beada. Māwā unubidia mā Zezara dji dromada.

⁹ Mā bārāra quĩrā ba mā Zezaba mā quĩrā ba quĩrāca. Mā bēā mā quĩrāneba pananadua. ¹⁰ Mā obi ba bedeadā ījā odibara, wārāda mā quĩrāneba panania. Ara mā quĩrāca mā Zezaba obi ba beada ījā o ba bēā idji quĩrāneba babaria. ¹¹ Jūma māgara mā jara ba bārāra mā ume bio basīda beadamārēā.

¹² Mā obi ba bedeara naāga: bārāra dji quĩrānadua mā bārā quĩrā ba quĩrāca. ¹³ Ēberāda idji dji bia carebai carea beuibara, ni abaaba mā cāyābara poya biara quĩrāra erobaēa. ¹⁴ Mā obi ba bedeadā bārāba ījā odibara bārāra mā dji biarā. ¹⁵ Mā bārāra waa mā nezocada aēa. Nezocaba idji boroba oi crīcha bara adua ba. Mā bārāra mā dji biarāna aya. Mā bārā cawabisia ne jūma mā Zezadeba ūrīnada. ¹⁶ Bārāba māra edadaē basīa. Mābara bārāra edasia. Mā bārāra basia wānapeda bia zaudamārēā, idjaba mā zaubadara dārā droamārēā. Mā bārāra edada bēā mā Zezaba jūma bārāba mā trāneba iwidibadara diaya. ¹⁷ Waya mā bārā jaraya: abarica dji quĩrānadua.

Naā ējūānebemarāba Jesu ījā beara quĩrāmabadaa

¹⁸ Naā ējūānebemarāba bārāda quĩrāma panabara, cawadadua ādjirāba naārā māda quĩrāmasidada. ¹⁹ Bārāda naā ējūānebema badabara ādjirāba bārāra quĩrācasidada ādjirānebema bēā. Baribara mā bārāra naā ējūānebemada edasia ādjirā awara beadamārēā. Mā bēā bārāra quĩrāmabadaa. ²⁰ Quĩrānebadadua mā naā jaradara: “Ni aba nezocada idji boro cāyābara auduara baēa.”‡ Māgara jara ba ēberārāba mā bedeadā ījā o panabara, bārā beada sida ījā odia. Baribara ādjirāba māda biē odi carea ēpē panabara, bārā sida biē odi carea ēpēnia. ²¹ Bārāra mā carea biē odia ādjia mā Diabuedara adua panā bēā.

²² Mā ādjirā jaradiade zedaēbara ādjia cadjirua opedada carea bedeadē beadaē bacasia. Baribara mā bedeadā ūrīpedada bēā poya jaradaēa adua panasidada ādjia o panā cadjiruada. ²³ Abaaba māda quĩrāma bara, mā Zeza sida quĩrāma ba. ²⁴ Mā ādjirā quĩrāpita ne ununacada odaēbara, ādjirāba cadjirua o panā carea bedeadē beadaē bacasia. Baribara mā odara ādjirāba unusidamīna māra, mā Zeza sida quĩrāma panā. ²⁵ Māwā duana ara ādjirā leyde jara ba quĩrāca. Nāwā jara ba: “Māra beada neē ba da quĩrāmasidada.”§

* **15:1** Antiguo Testamentode jara ba Ācōrēba Israelera uva jācara quĩrāca usida, māwāmīna idjia quĩrā ba da quĩrāca ādjirāba odaē basīa. Acadua Salmo 80:8-16; Isaías 5:1-7; Jeremia 2:21; Ezequiel 15:1-8; 19:10-14; Osea 10:1. Baribara naā Juaā 15:1de jara ba Jesuba o ba da Ācōrēba quĩrā ba quĩrāca. Mā carea jara ba “uva jācara dji ara.” † **15:3** Juaā 13:10. ‡ **15:20** Juaā 13:16. § **15:25** Salmo 35:19; 69:4.

²⁶ Ācōrē Jaure bārā Carebabarira zeya. Idjia wārā bedēada jarabaria. Māa idjira mĀ Zezamaaba diabuebarāde idjia mĀnebemada bārāa bedēaya.
²⁷ Bārā bida mĀnebemada bedēadia, bārāa naārēdaaba mĀ ume panΛ bērā.

16

¹ Māa jūma maḷgΛra bārāa jara bΛa mĀ ījā panΛra igararānamārēā.
² Judiorāba bārāa ādjirā dji jΛrebada dedebemada āyā jΛrecuadia. Maḷ awara bārā beadi ewarira zeya. Bārā beabΛdade ādjirāba crīchadia Ācōrēba quīrīā bΛda o panΛda. ³ Māwā odia mĀ Zezada, mĀ sida adua panΛ bērā.
⁴ BaribΛrΛ mĀa jūma maḷgΛra bārāa jarabΛrΛa, maḷ ewari jūēbΛrΛde mĀa jaradara quīrānebadapeda sozarra beadamārēā.

Ācōrē Jaureba o bΛdebema

Māa bārā bia mīgadidebemada naēna jaraē basía bārā ume bada bērā.
⁵ BaribΛrΛ mĀra mĀ Diabuedamaa wāya. Māwāmīna ni abaΛ bārānebemaba mĀa iwididaē panΛa “bΛra ḡsāma wāi?” ⁶ ĀtebΛrΛ bārāa sopua panΛa mĀra wāyana ada bērā. ⁷ Māa wārā arada jaraya: bārā itea biara bΛa mĀra wāida. Māda wāēbΛrΛ bārā Carebabarida zeēa. BaribΛrΛ mĀda wāibΛrΛ idjira diabueya.

⁸ Ācōrē Jaure zebΛrΛde naĀ ējūānebemarāa cawabiya caida cadjirua obarida, caida jipa bΛda, idjaba caida bedēade bΛda. Cawabiya ādjirāba jūma maḷgΛdebemada āi crīcha panΛda. ⁹ Ācōrē Jaureba ādjirāa cawabiya mĀ bedea ījānaca bērā cadjirua obadada. ¹⁰ Cawabiya mĀra jipa bΛda mĀ Zezamaa wāna bērā. Maḷne bārāba mĀra waa ununaēa. ¹¹ Idjaba Ācōrē Jaureba cawabiya naĀ ējūānebemarāa wārāda bedēade panΛda, Ācōrēba naĀ ējūānebema borora bedēade bΛada ada bērā.*

¹² Māa wadibida ne zocārā bārāa jara quīrīā bΛa. Maḷra bārāba nawena jūma poya cawadaēa. ¹³ BaribΛrΛ Ācōrē Jaureba wārā bedeara cawabibari bērā idji zebΛrΛde bārāa jaradiaya wārā bedea Ācōrēneba ze bΛda jūma cawadamārēā. Idjira ara idji crīchadeba bedeaēa, ātebΛrΛ jūma mĀneba ūrībΛrΛda jaraya. Idjia bārāa cawabiya nocoarebema ewariēde cārēda sāwāida. ¹⁴ Cawabiya mĀra dji dromada, mĀ bedea ūrīpeda jūma bārāa jaradiāi bērā. ¹⁵ Jūma mĀ Zezadera mĀrea. Maḷ carea mĀa jarasia Ācōrē Jaureba mĀ bedea ūrīpeda bārāa jaradiāida.

Bārāa sopua pananapeda bΛsridadia

¹⁶ Dārāēne bārāba mĀra ununaēa, baribΛrΛ māwānacarea wayacusa dārāēne mĀra ununia.–†

¹⁷ Maḷne ācΛrΛ idji ume nībabadarāba ara ādjiduba iwiēdi duanasidaa:

–Idjia dadjirāa “dārāēne bārāba mĀra ununaēa, baribΛrΛ māwānacarea wayacusa dārāēne mĀra ununiana” a bΛba ḡcārēda jara bΛ? Idji Zezamaa wāyana a bΛba ḡcārēda jara bΛ? ¹⁸ Maḷ bedea “dārāēne” a bΛba ḡcārēda jara bΛ? Dadjirāba cawadaē panΛa cārēnebemada bedea bΛda.–

¹⁹ Jesuba cawasia ādjia maḷgΛdebemada iwiēdi quīrīā panΛda. Maḷ carea jarasia:

–Māa bārāa jarasia dārāēne mĀra ununaēda idjaba māwānacarea dārāēne mĀra wayacusa ununida. ḡMaḷgΛdebemada ara bāduba iwiēdi duanΛēca?
²⁰ Wārā arada mĀa jaraya: bārāa sopuaba jīānia baribΛrΛ naĀ ējūānebemarāa bΛsridadia. Bārāa sopuaba jīānimīna maḷ sopuara jōpeda bΛsridadia.

* **16:11** Juaḷ 7:21-24; 8:42-47; 12:31. † **16:16** Griego bedēade ācΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Mādjia Zezamaa wāi bērā.”

²¹ Wārāda wērā warra tobΛrΛde pua bΛa idji ewarira jūēna bērā. BaribΛrΛ warra todacarea mañ puara quĩrādoabaria idji warra carea bΛsrida bΛ bērā.

²² Ara mañ quĩrāca bārāra ara nawena sopua panΛa, baribΛrΛ mΛra wayacusa bārā acΛde zeya. Mañbe bārāra bΛsridadia. Ni abaΛba mañ bΛsridara poya jōbiēa.

²³ MañgΛ ewaride bārāba ni cārē sida mΛa waa iwididaēa. Wārā arada mΛa jaraya: bārāba mΛ Zezaa mΛ trΛneba iwidibΛdara idjia diaya. ²⁴ Bārāba wadibida dadi Zezaa ni cārē sida mΛ trΛneba iwididaē panΛa. BaribΛrΛ mΛwā iwididibΛrΛ edadia. MΛwā bārāra bio bΛsrida beadia.

²⁵ MΛa ne jara bΛdeba mañgΛra bārāa jarasia, baribΛrΛ ewari aba mΛra waa ne jara bΛdeba bedeaēa. ĀtebΛrΛ mΛ Zezadebemada ebuda jaraya. ²⁶⁻²⁷ Mañ ewaride bārāba mΛ trΛneba Ācōrēa iwididia. MΛra bārābani Ācōrēa bedeaēa, mΛ Zezaba bārāra quĩrā bΛ bērā. Idjia bārāra quĩrā bΛa, mΛda quĩrā panΛ bērā idjaba mΛra Ācōrēneba zedada ĩjā panΛ bērā.

²⁸ MΛ ZezamaΛba nañ ējūānaa zesia. BaribΛrΛ mΛa nañ ējūāra ameya mΛ Zezamaa wayacusa wāi carea.–

²⁹ Mañbe idji ume nībabadarāba jarasidaa:

–ĀrābΛrΛ bΛa jara bΛra daima ebuda bΛa. Ne jara bΛdeba bedea bΛēa.

³⁰ ĀrābΛrΛ dairāba cawabΛdaa bΛa ne jūmada cawa bΛda. Daiba iwididi naēna bΛa sΛwā panuida cawa bΛa. Mañneba dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēneba zesida.–

³¹ Jesuba jarasia:

–ĴĀrābΛrΛ bārāba wārāda ĩjābΛdaca? ³² Ewari jūēida badada jūēbΛrΛa. Bārāra jūma aba aba memenenapeda mΛduba amenia.† BaribΛrΛ mΛduba baēa mΛ Zezada mΛ ume bΛ bērā. ³³ Jūma mañgΛra mΛa bārāa jarasia mΛneba necai beadamārēa. Nañ ējūāne bia mīga beadia, baribΛrΛ ne wayarānadua: nañ ējūānebema cadjiruada mΛa poyasia.–

17

Jesuba ara idji carea Ācōrēa iwidida

¹ Jesuba mΛwā jaradacarea bajānaa acΛpeda jarasia:

–Zeza, mΛ ewarira jūēsia. BΛ Warrara dji dromada unubidua bΛ Warraba bΛra wārāda dji dromada unubimārēa. ² BΛa jūma ēberārāra mΛ jΛwaeda bΛsia. MañgΛrānebemada bΛa mΛa ĀcΛrΛ diasia. MΛa ādjirāa ewariza zocai baida diasia. ³ Ewariza zocai beaba cawa panΛa bΛra wārā Ācōrē aba bΛda. Idjaba za bΛa diabueda Jesucritoda cawa panΛa. ⁴ BΛa mΛa nañ ējūāne obidara mΛa jūma osia. MΛwā cawabisia bΛra dji dromada. ⁵ Mañ carea Zeza, mΛra bΛ quĩrāpita dji dromada bΛdua bΛ ume nañ ējūā oi naēna dji dromada bada quĩrāca.

Jesuba idji ume nībabadarā carea Ācōrēa iwidida

⁶ BΛa mΛa ēberārā nañ ējūāne beadia ĀcΛrΛ diasia. MΛa jūma ādjirāa bΛra cawabisia. Ādjirāra bΛrea, baribΛrΛ bΛa mΛa diasia bΛ beadeada jaradiamārēa. Ādjia ĩjā o panΛa. ⁷ Mañba cawa panΛa jūma mΛa eroΛra bΛdeba ze bΛda. ⁸ BΛa mΛa jaradara mΛa ādjirāa jaradiasia. Ādjirāba wārāda mañ bedeara ĩjāsidaa. Mañ bērā cawa panΛa wārāda mΛra bΛmaΛba zesida. Wārāda ĩjā panΛa bΛa mΛra diabuesida.

⁹ MΛa bΛa iwidia ādjirā carebamārēa. MΛa bΛa iwidie bΛa nañ ējūānebemarā carea. ĀtebΛrΛ bΛa mΛa diadarā careabΛrΛ iwidie bΛa, ādjirāra

† 16:32 Zacaria 13:7.

bΛre bēřā. ¹⁰ Jūma mΛrera bΛrea idjaba jūma bΛrera mΛrea. Ādjirāba o panΛneba mΛra dji dromada unubi panΛa.

¹¹ MΛra naļ ējūāne baēa baribΛrΛ ādjirāra wadibida naļ ējūāne panania. Zeza, bΛra bio biya quirua. MΛra bΛmaa wābΛrΛ bēřā bΛ ΛbΛadeba ādjirāra bio wagadua. BΛa mΛa maļ ΛbΛara diasia.* Māwā ādjirāra cacua aba bΛ quīrāca beadia, dadji cacua aba panΛ quīrāca. ¹² BΛ ΛbΛadeba mΛa jūma bΛa diadarāra naļ ējūāne waga erobasia. Ādjirānebemarā ni abaΛda aduadeē basia. Ababe dji aduaida badadrΛ aduasias bΛ bedeaba jara bΛ quīrāca wārāda mΛwāmārēā.†

¹³ ΛrābΛrΛ mΛra bΛmaa wāya. BaribΛrΛ wadibida naļ ējūāne bΛde jūma maļgΛra jarabΛrΛa. Māwā mΛ bΛ ume bΛsrida bΛ quīrāca ādjirā sida bio bΛsrida panania. ¹⁴ BΛa jaradara mΛa ādjirāa jaradiasia. BaribΛrΛ naļ ējūānebemarāba ādjirāra quīrāma panΛa mΛ quīrāca naļ ējūānebemarāē bēřā. ¹⁵ MΛa bΛa iwidiē bΛa ādjirāra naļ ējūānebemada āyā edemārēā, ātebΛrΛ iwidi bΛa cadjiruadebemada waga bamārēā.‡ ¹⁶ Ādjirāra naļ ējūānebemaēa mΛ naļ ējūānebemaē quīrāca. ¹⁷ BΛ bedeaba bΛra wārāda cawabi bΛa. Maļba ādjirāra aba bΛ itea bia bΛdua. ¹⁸ BΛa mΛ naļ ējūānebemarā tāēna diabueda quīrāca mΛa ādjirāra naļ ējūānebemarā tāēna diabuebΛrΛa. ¹⁹ Ādjirā carea ara mΛdjida aba bΛ itea bia bΛbΛrΛa, ādjirā sida aba bΛ itea bia beadamārēā bΛ wārāda cawa panΛneba.

Jesuba jūma idji iĵābΛda carea Ācōrēa iwidida

²⁰ MΛa ababe ādjirā carea iwidiē bΛa. ĀtebΛrΛ ādjirāba mΛ bedeja jarabΛade mΛ iĵābΛda carea bida iwidi bΛa. ²¹ Zeza, bΛra mΛ ume bΛ bēřā idjaba mΛda bΛ ume bΛ bēřā mΛa iwidi bΛa ādjirā sida dadji ume cacua aba bΛ quīrāca beadamārēā. Māwā naļ ējūāne beaba iĵānia bΛa mΛra diabuesida. ²² BΛa mΛra edasia dadjira ābaa pananamārēā. Māwā mΛra dji dromada bΛsia. Ara maļ quīrāca mΛa ādjirāra dji dromada bΛsia dadji ume cacua aba bΛ quīrāca pananamārēā. ²³ MΛra ādjirā ume bΛ bēřā idjaba bΛra mΛ ume bΛ bēřā dadjirāra jūma ābaa cacua aba bΛ quīrāca panania. Māwā naļ ējūāne beaba cawadia bΛa mΛra diabuesida idjaba cawadia bΛa ādjirāra quīrā bΛda mΛ quīrā bΛ quīrāca.

²⁴ Zeza, bΛa naļ ējūā oi naēnaΛba mΛra quīrā bΛa. Maļ bēřā bajāne mΛra dji dromada bΛsia. MΛa quīrā bΛa jūma bΛa mΛa diadarāra mama mΛ ume ābaa beadida bΛa mΛ dji dromada bΛdara ununamārēā. ²⁵ Zeza, bΛra jipa bΛa. Naļ ējūānebemarāba bΛra adua panΛa, baribΛrΛ mΛa bΛra cawa bΛa. Idjaba za bea bida cawa panΛa bΛa mΛra namaa diabuesida. ²⁶ MΛa ādjirāa bΛra cawabisia. Maļ awara wadibida auđuara cawabi baya bΛa mΛ quīrā bΛ quīrāca ādjirā sida dji quīrā pananamārēā idjaba mΛra ādjirā sode eropananamārēā.–

18

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Luca 22:47-53

¹ Jūma maļgΛ jaradacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cedroļ do zaque waa quīrārē wāsidaa. Arima néuda basia. Jesura idji ume nībabadarā sida maaaa wāsidaa. ² Juda, Jesu jidabiya bΛba maļ néura cawa basia, Jesura idji ume nībabadarā ume mama bΛrima zocārā dji jΛrebadjida bēřā. ³ Maļ bēřā Judaba zocārā romano sordaorāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā sida maļ

* **17:11** Ādjirāra bio wagadua bΛ ΛbΛadeba. BΛa mΛa maļ ΛbΛara diasia. Griego bedede ΛcΛrΛ cartade nāwā jara bΛa: “Jūma bΛa mΛa diadarāra bio wagadua bΛ ΛbΛadeba.” † **17:12** Salmo 41:9; 55:12-15.

‡ **17:15** Cadjiruadebemada. Zocārāmaārā maļgΛba jara bΛa diauruda.

néúdaa pe edesia. Ādjirāra sacerdoterā bororāba, pariseorā bida Juda ume diabuesidaa. Ādjirāba ībīrāda idjaba mīāsu sida eropanasidaa. ⁴Mañne Jesuba jūma sāwāida cawa ʙΛ bērā ādjimaa wāpeḁa iwidisia:

–Bārāba ¿caida jΛrΛ panΛ?–

⁵ Ādjirāba panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

Jesuba jarasia:

–Māda idjīa.–

Mañne Juda, Jesu jidabiya ʙΛra ādjirā ume ʙasia. ⁶ Jesuba māda idjīada abΛrΛḁe ādjirāra jēda ΛradrΛʙΛdade ʙaecuasidaa. ⁷ Mañbe Jesuba wayacusa iwidisia:

–¿Caida jΛrΛ panΛ?–

Ādjirāba wayacusa panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

⁸ Mañne Jesuba jarasia:

–Māda idjīada asia. Māda jΛrΛ panΛʙΛrΛ, za duanΛ ēberārāra idu wābidadua.–

⁹ Māwā jarasia idjia naēna jaraḁa bērā: “Zeza, ʙΛa m’ā diaḁara ni aba bida aduadaēa.”* Idjia jaraḁa quīrāca wārāda māwāsia. ¹⁰ Mañne Simoñ Pedroba djōbada necoda erobasia. Māda ēūta edapeḁa sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛ jΛwa araarebemada tatasia. Mañ nezoca trāra Malco abadaa. ¹¹ Mañ carea Jesuba Pedroa jarasia:

–ʙΛdji necora wagadua. ʙΛmaarā ¿mā Zezaba mā mīgayada aḁara māa droaida ʙΛēca?–

Jesu Anámaa jida edepeḁada

Mateo 26:57-58; Marco 14:53-54; Luca 22:54

¹² Mañbe romano sordaorāba Jesura jidaḁapeḁa jΛwa jāsidaa. Ādji borora, Ācōrē de dromanebema zarrarā sida arima panasidaa. ¹³ Jesura naārā ēberā Aná demaa edesidaa. Anára Caipá zāwārē ʙasia. Mañ poaḁe Caipára sacerdote dji droma ʙasia.† ¹⁴ Ara mañ Caipába judiorāa jaraḁoasia biara ʙada ēberā aba jūmarā carea beuida.‡

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-70; Marco 14:66-68; Luca 22:55-57

¹⁵ Mañne Jesu ume nībabadarā Simoñ Pedroda idjaba dewarada Jesu caiḁu wāsidaa. Simoñ Pedro ume wānara sacerdote dji dromaba unubadjia. Mañ bērā idjira Jesu caiḁu eḁa wāsia sacerdote dji droma de duḁaa. ¹⁶ BaribΛrΛ Pedrora eḁa wābada dajadaare ʙesia. Mañ bērā idji ume wāna, sacerdote dji dromaba unubarira dajadaa wāsia. Dji eḁa wābada wagabari wērā ume bedeapeḁa Pedrora eḁa edesia. ¹⁷ Mañ wērāba Pedroa iwidisia:

–¿ʙΛ sida Jesu ume nībabariēca?–

Pedroba panusia:

–Māēa.–

¹⁸ Mañne sacerdote dji droma nezocarāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida tΛʙΛda coa nūmΛsidaa cūrāsa nūmΛ bērā. Coaḁapeḁa tΛʙΛ cā duanasidaa. Mañne Pedrora ādjirā ume tΛʙΛ cā nūmasia.

Anába Jesua bio iwidida

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Luca 22:66-71

* **18:9** JuaΛ 6:39. † **18:13** Caipára 18 poa sacerdote dji boro ʙasia, poa 18ḁeba aba 36ḁaa. ‡ **18:14** JuaΛ 11:50.

19 Maλbe sacerdote dji dromaba Jesua bio iwidisia idji ume nĩbabadarānebemada, idjia jaradia badadebema sida. 20 Maλne Jesuba panusia:

–Māra naλ ějũānebemarā quĩrāpita ebuda bedea basia. Māa jaradia basia dadjirā dji jarebada deza idjaba Ācōrē de droma dajada, jūma dadji judiorā ābaa dji jarebadama. Ni maārĩ bida chupea jaraē basía. 21 ěCārē cārēā māa iwididi bΛ? Māwā oiē bΛa. ĀtebΛrΛ mλ bedea ũrĩpedadarāa iwidida bΛa. ĀdjirābΛrΛ cawa panΛa mλa jaradiadara.–

22 Jesuba māwā jarabΛrΛde zarra idji caita nūmΛba jΛwajāba Jesu quĩrādarade upeda jarasia:

–ěBΛa sacerdote dji dromada wayaē bΛca?–

23 Jesuba panusia:

–Māa biē jarasibΛrΛ, jaradua mλa cārēneba biē jarasida. BaribΛrΛ bia jarasibΛrΛ, bΛa ěcārē cārēā māra usí?–

24 Maλbe Anába Jesura jΛwa jλ bΛda Caipámaa diabuesia, idjira sacerdote dji dromaara bΛ bēra.

Pedroba waya Jesu unucaada ada

Mateo 26:71-75; Marco 14:69-72; Luca 22:58-62

25 Pedrora wadibida āta nūmasia tΛbΛ cā bΛda. Maλne ěberārāba idjía iwidisidaa:

–ěBΛ sida jālgΛ ěberā ume nĩbabariēca?–

Pedroba mērā jarasia:

–Māēa.–

26 Maλne sacerdote droma nezoca abaΛba Pedroa iwidisia:

–ěMāa bΛra idji ume néude unué basica?–

Maλ nezocara Pedroba cΛwΛrΛ tΛtada ume dji ěberārā basía. 27 Pedroba wayacusa mērāsia. Ara māwā jarabΛrΛde eterrera berusia.Š

Jesu Pilato quĩrāpita bada

28 Maλbe diapededa Jesura Caipá dedeba romanorā boro de dajadaa edesidaa. Jesu edepedada judiorāra maλ de Pretorio abadade eda wānaē basía ādjirāmaara eda wāsidaa Ācōrē quĩrāpita biē panani bēra. Idji quĩrāpita bia ba quĩrā panasidaa Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada codi carea.*

29 Maλ bēra Pilatoda ādjirāmaa dajadaa wāpeda iwidisia:†

–Naλ ěberā, bārāba biē jara panΛba ěcārē cadjiruada osi?–

30 Ādjirāba panusidaa:

–NaλgΛba cadjiruada odaēbara dairāba idjira bΛmaa enenaē bacasia.–

31 Maλ carea Pilatoba ādjirāa jarasia:

–BārābΛrΛ idjira ededapeda cawa odadua ara bādjí leyba jara bΛ quĩrāca.–

Maλne judiorāba jarasidaa:

–Daiba djārāra beabidacara panΛa. BārābΛrΛ beabidida panΛa.–

32 MaλgΛra wārāda māwāsia Jesuba jaraēda quĩrāca. Idjia jarasia sāwā beuida bΛda.‡ 33 Maλbe Pilatora wayacusa dede eda wāsia. Jesura eda edebipeda iwidisia:

–ěBΛda wārāda judiorā boroca?–Š

Š 18:27 Juaλ 13:38. * 18:28 Judiorāba jarabadjidaa abaΛda judiorāē dede edaa wāsira Ācōrē quĩrāpita biē beida. AΛadua Numero 9:9-11. † 18:29 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36 babΛrΛdaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bearā beacara panΛ bēra. Aba romanorāba māwā cawa odida panasidaa. ‡ 18:32 Juaλ 3:14; 8:28; 12:32. Š 18:33 Luca 23:2de jara bΛa judiorā bororāba Pilatoa maλnebemada jarasidada.

³⁴ Jesuba panusia:

–¿Maḡḡra bḶa iwiḡi bḶca bio cawai carea, wa iwiḡi bḶ dewararāba bḶa mḶnebemada mḶwḶ jarasida bḶrḶ?–

³⁵ MaḶ carea Pilatoba jarasia:

–¿MḶwḶra mḶḡa judioca? BḶ purubḶḡḶ, sacerdote bororābḶḡḶ bḶra mḶmaa enesidaa. ¿BḶa cārḶḡda osi Ḷḡjirāba mḶwḶ oḡamārḶḶ?–

³⁶ Jesuba panusia:

–MḶra ḶberārḶ boromḶna mḶ purura naḶ ḶjḶḶḶnebemaḶa. NaḶ ḶjḶḶḶnebema baḡabara mḶ purura ḡjḶcasidaa judiorāba mḶ jidarānamārḶḶ. BaribḶḡḶ mḶ purura naḶ ḶjḶḶḶnebemaḶa.–

³⁷ MaḶ bḶrḶ Pilatoba jarasia:

–¿MḶḡteara wārḶḡa bḶra ḶberārḶ boroca?–

Jesuba panusia:

–MḶḡ, bḶa mḶwḶ jara quḶrḶḶ bḶbḶḡḶ, mḶra ḶberārḶ Boroa. BaribḶḡḶ mḶra naḶ ḶjḶḶḶnaa zesia wārḶ beḡeada jaradiai carea.* JḶma wārḶare beaba mḶ beḡeara ḶjḶbadaa.–

³⁸ MaḶne Pilatoba iwidisia:

–¿CārḶḡda wārḶ?–

Jesu beaḡi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Marco 15:6-20; Luca 23:13-25

MḶwḶ jaradacarea Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wḶpeda jarasia:

–MḶa unuḶa naḶ Ḷberāba cārḶ cadjiruada osida. ³⁹ BaribḶḡḶ dai ro-manorāba poaza bārḶ itea obada quḶrḶca oḡia. BārḶ Egiptodeba Ḷḡḡpedaḡa quḶrḶnebabada ewari bḶrḶ mḶa preso bḶḡa aḶa Ḷḡḡ bḶya, bārḶba jarabḶḡada. ¿BārḶba quḶrḶḶ panḶca mḶa za bḶ judiorā boroda Ḷḡḡ bḶḡida?–

⁴⁰ MaḶne Ḷḡjirāba jḶgua jarasidaa:

–JḶḶḡḶḶa. ¡BarrabáḡḶ Ḷḡḡ bḶḡua!–

MaḶ Barrabára mḶḶ beabada boro basía.†

19

¹ MaḶbe Pilatoba Jesura soaba ubisia. ² MḶwḶ bḶḡe romano sordaorāba borobarḶ ḶḶ caḡada Jesu borode jḶ bḶsidaa, idjaba cacua ḶḶḶ jḶbada pur-supursua bḶḡa jḶbḶsidaa. ³ MaḶbe Jesu caita zedapeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bḶa bḶa, judiorā boro!–

MḶwḶ jaradapeda jḶwajāba idji quḶrḶḡarraḡe ubadjidaa.

⁴ MaḶbe Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wḶpeda jarasia:

–ḶḶḶḶḶḶ. MḶa Ḷberāra dajadaa eneya bārḶ quḶrḶpita. MḶmaarḶ idjia cadjiruada oḶ basía.–

⁵ Jesu dajadaa enebḶḡaḡe ḶḶ caḡa borobarida idjaba cacuaḡe jḶbada pursupursua bḶḡa jḶ basia. MaḶne Pilatoba jarasia:

–Za bḶa ḡji Ḷberāra.*

⁶ BaribḶḡḶ Jesu unubḶḡaḡe sacerdote bororāba, ḶcḶrḶ de dromanebema zarrarḶ bḶḡa jḶgua jarasidaa:

–¡Idjira crude cachi beabidua! ¡Crude cachi beabidua!–

MaḶne Pilatoba jarasia:

* **18:37** NaḶ ḶjḶḶḶnaa zesia. Griego beḡeade nḶwḶ bḶḶ bḶa: “MḶra naḶ ḶjḶḶḶne todapeda zesia.” † **18:40** ḶcḶḶḶ versioḶne jara bḶa Barrabára ne ḡḶḶabari basida. BaribḶḡḶ Marco 15:7-8ḡe nḶwḶ jara bḶa: “MaḶ Barrabára idjiarebema sida romanorā ume ḡjḶsidaa. MaḶne mḶḶ quenapedaḡa bḶrḶ idjira preso basia.”

* **19:5** Pilatoba Jesura dajadaa eneside acḶbi quḶrḶḶ basica bḶa Jesura Ḷberā minijḶchiaḡa. BaribḶḡḶ JuaḶba “Ḷberā” bḶbḶḡḶḡe jara bḶca bḶa Jesura NaḶ Djara Edaḡada. AcḶḡua JuaḶ 1:1; 1:14.

–jBārãbΛΛ ededapeda crude cachi beadadua! Mãmaarã idjia cadjiruada oẽ basía.–

⁷ Maãne judiorãba panusidaa:

–Dairãba leyda eropanΛa. Maã leyde jara bΛ quĩrãca idjira beuida bΛa ara idjida Ācõrẽ Warraada a bΛ bẽrã.–†

⁸ Maã bedea ũrĩside Pilatora bio ne wayasia. ⁹ Maãbe idji de dromane eea wayacusa wãpeda Jesua iwidisia:

–¿BΛra sãmabema?–

BaribΛΛΛ Jesuba panuẽ basía. ¹⁰ Mãwã bΛde Pilatoba jarasia:

–¿BΛa panuẽca? ¿Adua bΛca mΛa bΛra poya crude cachi beabida idjaba poya ědrΛ bΛida bΛda?–

¹¹ Maãne Jesuba panusia:

–Ācõrẽba bΛda bΛdaẽbara bΛa mΛra ni cãrẽ sida oẽ bacasia. Mã bΛ jΛwade diapedadaba mãwã o quĩrã panana bẽrã bΛ cãyãbara cadjiruada auduara osidaa.–

¹² Maã ũrĩside Pilatoba crĩcha besia Jesura sãwã ědrΛ bΛida. BaribΛΛΛ judiorãba wetara jĩgua jarasidaa:

–BΛa jãẽberãda ědrΛ bΛibΛΛΛ bΛra romanorã boro ume dji biaẽa. Bariduaba ara idjida dji boroada aibΛΛΛ, mãẽberãra romanorã boro ume dji quĩrũa.–

¹³ Pilatoba maãgΛda ũrĩna bẽrã Jesura dajadaa enebisia. Maãbe idji ábuguede chũmesia dejã “mõgara dowa oda” abadama. Hebreo bedeaẽ Gabata abadaa. ¹⁴ Judiorã Egiptodeba ědrΛpedada quĩrãnebabada ewarira nurẽma bẽrã ádjirãra ne o panasidaa. Umatipa babodode Pilatoba judiorãa jarasia:

–AcΛdadua. Bãrã Borora nama bΛa.–

¹⁵ BaribΛΛΛ ádjirãba jĩgua jarasidaa:

–jBeabidua! jBeabidua! jCrude cachi beabidua!–

Maã carea Pilatoba jarasia:

–¿Mãwãra mΛa bãrã Boroda crude cachi beabica?–

Maãne sacerdote bororãba panusidaa:

–jDairãba dewara borora neẽ panΛa! jAbabe romanorã borodrΛ dairã boroa!–‡

¹⁶ Maãbe Pilatoba Jesura romano sordaorãa diasia crude cachi beadamãrẽã. Ara mãda idjira edesidaa.

Jesu crude cachipedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Luca 23:26-43

¹⁷ Jesuba idji cruda atapeda sordaorãba idjira edesidaa ějũã Boro BΛwΛΛΛ abadamaa. Hebreo bedeaẽ Golgota abadaa. ¹⁸ Mama ádjirãba Jesura crude cachisidaa. Idjaba idji caita ěberãda umé crude cachisidaa, aba Jesu jΛwa araare, aba jΛwa acΛare. ¹⁹ Maã awara Pilatoba bedea bΛdada Jesu boro nocoare jira bΛbisia. Nãwã bΛsia: “Jesu Nazaredebema, judiorã Boro.” ²⁰ Maã bedeara bΛsia hebreo bedeaẽ, latiã bedeaẽ, idjaba griegode bida.* Zocãrã judiorãba mã bedeara unusidaa, Jesu crude cachipedadara puru caita bΛ bẽrã. ²¹ Judiorã sacerdote bororãba mã bedea unusidade Pilatoa jarasidaa:

–BΛrãdua “Judiorã Boro.” ĀtebΛΛΛ bΛdua: “Naã ěberãba jarasia idjira judiorã boroda.”–

²² BaribΛΛΛ Pilatoba jarasia:

† **19:7** Levítico 24:15-16. ‡ **19:15** Ācõrẽ Bedeaẽ jara bΛa israelerã boro arara aba Ācõrẽda mãwã bΛda. AcΛdua Juece 8:23; 1 Samuel 8:7. § **19:17** Hebreo. Idi ewaride mã bedeara arameo trã jarabadaa. * **19:20** Latiã bedeara romanorãba bedeadadidaa. Hebreo bedeara judiorãba bedeadadidaa. Griego bedeara berara jũma druazabemaba mãĩr cawa beasia. Griegode bedeadadidaa druaza ne nẽdobuedi carea.

–Māa bΛdara ara māwā beya.–

²³ Romano sordaorāba Jesu crude cachipedadacarea idjia cacuade jΛ badada edadapeda dji ĩrĭbemara quĩmārē cōānapeda ādjiza edasidaa.[†] Idjia dewara jΛ bada sida edasidaa. MaļgΛra quĩrā tēũ cajuḁa neē basia, ātebΛrΛ ātΛba eda cada basía. ²⁴ Maļne sordaorāba ādjiduba jarasidaa:

–NaļgΛra cōānaēa. Biara bΛa naļ carea ne jemenenida caiba edai cawaya.–

MaļgΛra māwāsia Ācōrē Bedeade naēnaena bΛḁa quĩrāca: “Māa cacuade jΛ badara ādjiza jedecasidaa; mΛa jΛ bada edadi carea jemenesidaa.”[‡] Wārāda sordaorāba māwā osidaa.

²⁵ Jesu crude jira bΛ caita Jesu papada, dji papa djabawērāda, Cleopa quima Mariada, Maria Magdalena sida panasidaa. ²⁶ Jesuba idji papa unuside idjaba unusia idji ume nĩbabari “idjia bio quĩrā bΛ” abadada. Idjira arima nūmasia. Maļne Jesuba idji papaa jarasia:

–Papa, za bΛda bΛ warraa.–

²⁷ Maļbe idji ume nĩbabaríja jarasia:

–Za bΛda bΛ papaa.–

Maļ ewarideba ātaa Jesu papara Jesu ume nĩbabari dede babadjia.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Luca 23:44-49

²⁸ Māwā jaradacarea Jesuba cawasia jūma idjia oida badara osida. Maļne jarasia:

–Māra opichia nūmΛa.–

MaļgΛra jarasia Ācōrē Bedeade jara bΛ quĩrāca.[§]

²⁹ Maļne arima zocoda uva ba oregueaba bira nūmasia. ĀcΛrΛba maļ uva ba oregueaba mōda quiruda beguea edasidaa. Mōda quirura hisopo bacuru jΛwatede jΛnapeda Jesu itede tēũ nūmΛsidaa. ³⁰ Jesuba maļ uva ba oregueara dopedada jarasia:

–Māa oida badara jūma osia.–

Maļbe idji boro edaa jabaripeda jaidasia.

Jesu orrode mĩasuba suda

³¹ Judiorā Egiptodeba ēḁrΛpedada quĩrānebabada ewarira nurēma bērā ne o panasidaa. Maļ ewari dromara ĩnāũbada ewari bērā ādjirāba quĩrāē panasidaa ēberāra crude jira beadida. Maļ bērā Pilatoa jarasidaa crude cachi beara jĩrũ bΛapetacuabimārēā isabe beudapeda ādji cacuara mamabemada āyā bΛdamārēā. ³² Maļ carea sordaorāra wānapeda Jesu ume crude cachi panΛra aba naārā jĩrũ bΛapetasidaa. Ara maļ quĩrāca dewarabema ēberā jĩrũ sida bΛapetasidaa. ³³ BaribΛrΛ Jesuma jūēsidade unusidaa idjira beudoasida. Maļ bērā idji jĩrũra bΛapetadaē basía.

³⁴ Māwā bΛḁe sordaoba Jesu orrode mĩasuba susia wārāda beusi cawaya. Ara maļda oara, ba sida erozoasia. ³⁵ Naļ carta bΛḁaba wārāda maļra unusia. Idjia jara bΛra wārāa.* Idjia cawa bΛa wārā bedeadada jara bΛda bārā bida soḁeba ĩjānamārēā. ³⁶ Jūma maļgΛra wārāda māwāsia Ācōrē Bedeade bΛ bΛ

[†] **19:23** Romano sordaorāba Jesu crude cachipedadacarea idjia cacuade jΛ badada edadapeda dji ĩrĭbemara quĩmārē cōānapeda ādjiza edasidaa. Maļ bedeara idjaba nāwā traducida bΛa: “Jesu crude cachipedadacarea romano sordaorā quĩmārē panΛba idjia jΛ badara ādjiza abarica edasidaa.”

[‡] **19:24** Salmo 22:18. [§] **19:28** Salmo 22:15; 69:21. * **19:35** Juaļba jara bΛa Jesura beuda bērā wārāda ēberā basida. Juaļ ḁrōā baside ācΛrΛba jarabadjidāa Jesura ēberā quĩrāca basida baribΛrΛ naļ djarada edaē basida.

quĩrãca. Nãwã b́ b́a: “Idji b́wɔrɔra ni aba bida b́adaẽa.”† 37 Idjaba Ācōrẽ Bedeade nañ sida b́ b́a: “Ādjia supedadara acɔdia.”‡

Jesu tɔbaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Luca 23:50-56

38 Jũma mãwãnacarea judio Jose abadada Pilatoma wãsia. Mañ Josera Ari-mateadebema basía. Idjira Jesu ume nĩbabari basía, baribɔrɔ ni abaa jaraca basía dewara judiorãda waya b́ bẽrã. Idjia Jesu cacuara Pilatoa iwidisia tɔbaride edei carea. Mañ bẽrã Pilatoba idu edebisia. Ara mãda Joseba Jesu cacuara edade wãpeda tɔbaride edesia. 39 Mañ awara Nicodemo,§ naẽna Jesuma diamasi bedeade ze badaba pora mirra quera áloe ume pueradada enesia. Mañ zɔɔara 34 kilo basica b́a.* 40 Ādjia Jesu cacua edadapeda mã pora mirra quera áloe ume pueradada wua torrode posidaa. Podapeda idji cacuara mã wua torroba b́rɔ b́sidaa judiorãba tɔbaride naẽna obada quĩrãca. 41 Jesu crude cachipedada caita néuda basia. Mañ néude beuda tɔbaribada uriada basia mōjẽ coroda djiwidida. Mama beudara wadibida b́daca basía. 42 Mañ uriara caita b́ bẽrã idjaba judiorã ãnãũbada ewarira jũebodo bẽrã Jesura mama tɔbarisidaa.

20

Jesu ãrẽbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Luca 24:1-12

1 Nabema ewari domianebe mane Maria Magdalenara diapededa wadi pãimaena Jesu tɔbaripedadamaa wãsia. Jũebɔrɔde unusia mōgara waibaa uria jũatrɔ badara orrocawa cobada. 2 Mañ carea pira wãsia Simoñ Pedromaa. Jesu ume nĩbabari “Jesuba bio quĩrã b́” abadara mama basia. Jũepeda jarasia:

–Dadjirã Borora idji tɔbaripedadama b́a ãyã edesidaa. Daiba adua panaa sãmaa edesidada.–

3 Mañbe Jesu ume nĩbapedadarã Pedroda idjaba dewarada Jesu tɔbaripedadamaa wãsidaa. 4 Umena pira wãsidaa, baribɔrɔ dewarabemara Pedro cãyãbara isabeara pira wãna bẽrã Jesu tɔbaripedadama naãrã jũesia. 5 Jũepeda eda acɔ carea edaa barrusia. Mañne wua Jesu cacua b́rɔ badara arima tabada unusia, baribɔrɔ edaa wãẽ basía. 6 Simoñ Pedrora idji jĩũare jũepeda uriade eda wãsia. Idjia bida unusia Jesu cacua b́rɔ bada wuara arima tabada. 7 Mañ awara unusia wua Jesu boro ãnẽbari badada. Baribɔrɔ mãɔara dewarabema wua ume ábaa baẽ basía, átebɔrɔ jĩga bedá cobasia. 8 Mañbe naãrã jũena sida edaa wãsia. Wua mãwã tabara unuside wãrãda jĩasia Jesura ãrẽbasida. 9 Baribɔrɔ ãdjia wadibida bio cawadaẽ panasidaa Ācōrẽ Bedeade Jesu ãrẽbaida b́debemada b́ b́da.* 10 Mañbe Jesu ume nĩbapedadarã ãdji pananamaa jẽda wãsidaa.

Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubida

Marco 16:9-11

11 Mañmisa Mariara uria icawa jĩã basia. Mãwã jĩã b́ba edaa barrusia eda acɔ carea. 12 Mañne bajãnebema nezocarã cacuade jãbada torroa jã panada

† 19:36 Exodo 12:46; Numero 9:12; Salmo 34:20. ‡ 19:37 Zacaria 12:10. § 19:39 Juañ 3:1-15.

* 19:39 34 kilo. Griego bedeade b́ b́a dji zɔɔara cien litrada. Mãba jara b́a 75 libra. Mirrara, áloe sida bacuru tũãpa panaa. Dji querara pora basía. * 20:9 Ācōrẽ Bedeade b́ b́da. Acɔrɔmaara Juañba jara b́a Salmo 16:8-11; Isaía 53:11-12; Osea 6:1-2; Joná 1:17; Levítico 23:11. Baribɔrɔ dewararãmaara Juañba jara b́a jũma Antiguo Testamentoda.

umé eda unusia. Aba Jesu bada boro nocoare chūmasia. Dewarabemada idji jīrū badaare chūmasia. ¹³ Ādjia iwidisidaa:

–Wērā, ¿cārē cārēā jīā bā?–

Mañne idjia panusia:

–Mā Boro Jesuda edesidaa. Mā adua bāa sāmaa edesidada.–

¹⁴ Ara māwā jarabārāde Mariara āyā pārwasia. Mañne Jesuda unusia baribārā cawaē basía Jesuda māwā bāda. ¹⁵ Jesuba idjía iwidisia:

–Wērā, ¿cārē cārēā jīā bā? ¿Caida jārā bā?–

Mariaba crīchasia néu wagabarida māwā bāda. Mā bēřā jarasia:

–Bāa Jesu cacuada āyā edesibārā, māa jaradua sāma bāsida māa āyā tārīde edei carea.–

¹⁶ Mañne Jesuba trā jarasia:

–¡Maria!–

Mariaba araa acāpeda –¡Raboni!– asia. (Mañra hebreo bedede jara bāa “Jaradiabari.”)

¹⁷ Jesuba jarasia:

–Māra bārārādua mā Zezamaa wādī wāē bā bēřā. Jābē mā djabarāmaa wāpeda jaradua mā Zezamaa wābārāda. Idjira bārā Zezaa. Mā Ācōrēa idjaba bārā Ācōrēa.–

¹⁸ Ara māda Maria Magdalenara Jesu ume nībabadarāmaa wāpeda jarasia:

–Mā dadjirā Boroda unusia.–

Mañ awara Jesuba jarađara jūma nēbārāsia.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Luca 24:36-49

¹⁹ Mañgā ewarira nabema ewarī domianebema basía. Queudacarea Jesu ume nībabadarāa dede eda ābaa dji jāre panasidaa. Dewararā judiorāda waya panā bēřā dji eda wābadara bio jūātrā nūmāsidaa. Mañne Jesura cawaēne eda odjasia. Ādjirā ēsi nūmepeda jarasia:

–¡Mērā! ¡Necai duananadua!–†

²⁰ Mā jarapeda idji jāwada, idji orro sida ādjirāa acābisia. Dadjirā Boro unubāda carea bāsridasidaa. ²¹ Mañbe Jesuba wayacusa ādjirāa jarasia:

–Necai duananadua. Mā Zezaba mā naā ējūānaa diabueda quīrāca māa bārāda puru beaza diabueya.–

²² Māwā jarapeda ādjirāmaa jārpūasia.‡ Jārpūapeda jarasia:

–Ācōrē Jaurera edadadua.§ ²³ Ēberāba cadjirua odada bārāba Ācōrē Jau-redeba quīrādoadibārā, mābā jara bāa Ācōrēba mā cadjiruara quīrādoasida. Idjaba ēberāba cadjirua odada bārāba Ācōrē Jauredeba quīrādoadaēbārā mābā jara bāa Ācōrēba mā cadjiruara quīrādoae bāda.–

Jesuba Tomāa ara idjida unubida

²⁴ Tomāra Jesuba edada doce panānebema basía. Idji īyāgada trāra Mīguiso abadjīdaa.* Jesu odjaside idjira waabemarā ume baē basía. ²⁵ Mā bēřā idjía jarasidaa:

–Dairāba dadjirā Borora unusidaa.–

Baribārā Tomāba jarasia:

† **20:19** ¡Necai duananadua! Judiorāba māwā saludabadaa. ‡ **20:22** Genesi 2:7; Ezequiel 37:1-14.

§ **20:22** Ācōrē Jaure edapedadadebemada acādua Hecho 1:4-8; 2:1-4. * **20:24** Mīguiso. Griego bedede Dídimō bā bāa.

–Māldji dauba idji jawa clavoba cachipeɗaɗaɗa unuēbɔrɔ, idjaba mā jawa jīwīnīda dji clavo cachi baɗaɗe berajuēbɔrɔ, idjaba mā jawada idji orrode berajuēbɔrɔ, idji ɔrēbaɗara mā ɔjāéa.–

²⁶ Ocho ewari baɗacarea Jesu ume nībabadarā wayacusa dede eɗa ābaa dji jare duanasia. Mañne Tomá sida basia. Māwā panane dji eɗa wābaɗara bio jūātrɔ nūmamīna Jesura cawaēne odjasia. Ādjirā ēsi nūmepeɗa Jesuba jarasia:

–jMērā! jNecai duananadua!–

²⁷ Māwā jarapeɗa Tomáa jarasia:

–Ba jawa jīwīnīra nama berajudua, mā jawaza acɗua, idjaba ba jawara mā orrode berajudua. Waa ɔjāé ɔarādua, ātebɔrɔ ɔjādua māra wārāda ɔrēbasida.–

²⁸ Mañne Tomába jarasia:

–jMā Boro! jMā Ācōrē!–

²⁹ Māwā baɗe Jesuba idjia jarasia:

–Baa māra unubɔrɔ bēra ɔjābɔrɔa. jBaribɔrɔ ēberārāba māra ununaēmīna ɔjānibɔrɔ, bio bia beaɗia!–

Nañ carta jcārē cārēā bási?

³⁰ Jesuba dewara ne ununacada idji ume nībabadarā quīrāpita zocārā osia, baribɔrɔ jūma maḡara nañ cartaɗe baéa. ³¹ Baribɔrɔ jūma naḡara basia bārāba Jesura Ācōrēba ēdrɔ edabari diai jaraɗaɗa, Ācōrē Warrada ɔjānamārēā. Māwā ɔjānibɔrɔ idjideba zocai bai arada eroɗeɗa.

21

Jesuba idji ume nībabadarā siete panarāa idji unubiɗa

¹ Māwānacarea Jesuba ara idjida wayacusa idji ume nībabadarāa unubisia Tiberia amene droma icawa.* Nāwā basia: ² mañ ewariɗe ābaa panasiɗaa Simoñ Pedroda, Tomá idji ɔyāgaɗa trāra “Mīguiso” abadada, Natanael Galileade ba puru Canáneɗemada, Zebedeo warrarāda, idjaba dewararāda umé. ³ Māwā panane Simoñ Pedroba jarasia:

–Māra beɗa beaɗe wāya.–

Mañne ādjirāba jarasiɗaa:

–Dairā sida ba ume wānia.–

Ara mañda jābaɗe baɗoɗapeɗa wāsiɗaa. Māwāmīna mañ diamasi beɗara jidaɗaé basia. ⁴ Diapeɗeɗa Jesuda ɔbaɗe nūmasia baribɔrɔ ādjia unusiɗamīna adua panasiɗaa Jesuda māwā baɗa. ⁵ Māwā baɗe Jesuba ādjirāa jīgua iwiɗisia:

–Warrarā, jbeɗara jidasidaca?–

Ādjia panusiɗaa:

–Jidaɗaé basia.–

⁶ Jesuba jarasia:

–Māēteara jawa araare baribuedadua. Mañne jidaɗia.–

Ara mañda idjia jaraɗaare baribuesiɗaa. Mañne ātarrayara poya errebariɗaé basia beɗara zocārā jidapeɗaɗa bēra. ⁷ Mama basia Jesu ume nībabari “Jesuba bio quīrā ba” abadada. Maḡaba Pedroa jarasia:

–jJāḡara dadjirā Boroa!–

Simoñ Pedrora cacua egoda basia. Mañ ēberāra dadjirā Boroda ūrīside ara mañda idjia cacuaɗe jābarira jāpeɗa daiɗu tēu dogosia. ⁸ Baribɔrɔ waabemarāra doya aride panā bēra ātarrayara beɗaba bira baɗa jābaɗeɗa ɔbaɗaa errebari edesiɗaa. Doya jūēni carea dji tamɔara cien metro basica ba.

⁹ Drua baɗocuasiɗaɗe tabaɗa urua baɗa unusiɗaa. Beɗa bá baɗa idjaba pañ ābuda sida unusiɗaa. ¹⁰ Jesuba jarasia:

* **21:1** Tiberia amenera idjaba Galilea abadaa.

–Bārāba beda jidapedadada ḶCARΛ enenadua.–

¹¹ Ara maḶda SimoḶ Pedrora jābadaa wāpeda ātarrayara ḶbΛdaa errebari enesia. Ātarrayara beda waibΛa beaba bira basia. 153 juachasidaa. BaribΛΛ zocārā jidasidamīna dji ātarrayara cōāē basía. ¹² MaḶbe Jesuba jarasia:

–Ne code zedadua.–

MaḶne ādjirāba wayasidaa idjira caida iwididi carea. Cawasidaa idjira dadjirā Boroda. ¹³ Māwā panΛne Jesuba paḶra edapeda ādjirāa diasia. Beda sida diasia.

¹⁴ MaḶba barima ũbea babΛΛ basía Jesu Ḷrēbadacarea ara idjida idji ume nībabadarāa unubibΛΛda.

Jesuba Pedro waya edada

¹⁵ Ne copedadacarea Jesuba SimoḶ Pedroa iwidisia:

–SimoḶ, Joná warra, ḶbΛa mḶra biara quīrīā bΛca za beaba mḶ quīrīā panΛ cāyābara?–†

Pedroba panusia:

–Māē mḶ Boro, bΛa cawa bΛa mḶa bΛra quīrīā bΛda.–

Jesuba jarasia:

–MḶ Ḷjā beara bio waga badua oveja zaquerā wagabari quīrāca.–

¹⁶ Jesuba wayacusa Pedroa iwidisia:

–SimoḶ, Joná warra, ḶmḶra quīrīā bΛca?–

Pedroba panusia:

–Māē mḶ Boro, bΛa cawa bΛa mḶa bΛra quīrīā bΛda.–

Jesuba jarasia:

–MḶ Ḷjā beara bio waga badua oveja zaquerā wagabari quīrāca.–

¹⁷ Jesuba wayacusa iwidisia:

–SimoḶ, Joná warra, ḶmḶra quīrīā bΛca?–

MaḶgΛba barima ũbea iwidibΛΛ basía. Pedrora sopua nūmesia, Jesuba barima ũbea abarida iwidida bērā. MaḶbe idjia jarasia:

–MḶ Boro, bΛa ne jūmada cawa bΛa. BΛa cawa bΛa mḶa bΛra quīrīā bΛda.–

Jesuba jarasia:

–MḶ Ḷjā beara bio waga badua oveja zaquerā wagabari quīrāca. ¹⁸ Wārā arada jaraya: cūdraeda bΛduba djiobadjia bΛdji wā quīrīābΛΛmaa wāi carea. BaribΛΛ bΛ drōā bedacarea dewararāba bΛ jΛwara jiradapeda ōgo djiodia. MaḶbe ededia bΛ wā quīrīāē bΛmaa.–†

¹⁹ MaḶ jara bΛdeba Jesuba cawabisia Pedrora sāwā beuida, idji beubΛΛdeba ēberārāba cawadamārēā Ācōrēra dji dromada. Māwā jarapeda Jesuba Pedroa jarasia:

–iMḶ ume nībadua!–

Jesu, idjia bio quīrīā bΛ ume

²⁰ Pedroba jēda acΛpeda Jesu ume nībabari “Jesuba bio quīrīā bΛ” abadara caidu zebΛΛda unusia. MaḶgΛra Jesu caita chūmasia Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada cobada cosidade. Idjia iwidisia: “Dai Boro, Ḷcaiba bΛra jidabi?”§ ²¹ Pedroba maḶgΛ ēberā unupeda Jesua iwidisia:

–MḶ Boro, za zebΛΛra Ḷsāwā bai?–

²² Jesuba panusia:

–MḶa quīrīā bΛbΛΛ idjira zocai baida aba mḶ waya zebΛΛdaa ḶbΛa maḶda sāwāi? MḶa quīrīā bΛa bΛra mḶ ume nībaida.–

† **21:15** ḶCARΛmaarā Jesuba nāwā iwidibΛa: “ḶbΛa mḶra biara quīrīā bΛca ne jūma cāyābara?” ‡ **21:18** MaḶgΛba jara bΛa Pedro jidadapeda beadidebemada. § **21:20** JuaḶ 13:25.

²³ Māwā jaraḁa carea zocārā djabarāba crīchasiḁaa Jesuba bio quĩrĩā ḁa abadara beuēḁa. BaribΛrΛ Jesuba jaraē basía idjira beuēḁa. ĀtebΛrΛ jarasia: “Māa quĩrĩā ḁΛḁΛrΛ idjira zocai ḁaida aba mΛ waya zebΛrΛḁaa, ¿ḁΛa maḁḁa sãwãi?”

²⁴ Ara maḁ Jesu ume nĩ ḁaḁaba maḁnebemada jara ḁΛa idjaba naḁ cartade nãwā ḁΛḁΛrΛa. Dadjirāba cawa panΛa idjia jara ḁΛra wārāḁa.

Jesuba maḁ auḁu ne zocārā oda

²⁵ Waḁi baraa Jesuba ocuaḁara. BaribΛrΛ jũma maḁgΛḁa cartade aba aba ḁΛḁḁabara, mΛmaarā maḁ carta ḁΛcuaḁara naḁ ḁuḁa araē bacasia.

HECHO JESUBA DIABUEDARĀBA OPEÐADA

Nañ cartara Lucaba b̄asia. Idjira griego basica b̄la. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara b̄la mañ Lucara Paulo ume n̄basida. Mañḡara ebudaara b̄la ara nañ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18daa, idjaba 27:1neba aba 28:16daa. ΛCARΛmaarā 60 poa Jesucrito todacarea Lucaba nañ cartara b̄asia.

Bedeā bia Jesucritodebema ēberā dji droma Teopilo itea b̄adacarea Lucaba nañ carta sida Teopilo itea b̄asia Jesuba diabuedarāba opedadebemade cawamārēā. Dji crīcha dromara 1:8de b̄la. Dadjī Boro Jesuba nāwā jarasia: “Ācōrē Jaure bārā ume bade zeb̄ar̄de bārāba idji ḁb̄ada edadia. Mañba bārāba Jerusaleñne, jūma Judea druade, Samaria druade, druā t̄m̄lara beade bida m̄nebemade bedeadia.”

Dji naārābema capítulode (1:1-26) eda b̄l̄ b̄la Jesuba Ācōrē Jaure diai jaradada, Jesu bajānaa wānada, idjaba Matía Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada bedadebemade.

Mañare b̄l̄ b̄la Jesuba diabuedarāba Jerusaleñne bedea bia idjidebema jarapedadada (2:1deba aba 8:3daa). Eda b̄l̄ b̄la Ācōrē Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ācōrē de droma caita jaradiadada, Jesuderā sāwā ābaa pananada, idjaba judiorāba Estebañ beapedadebemade.

Mañare b̄l̄ b̄la Jesuba diabuedarāba Judea druade, Samaria druade bida bedea bia idjidebema jarapedadada (8:4deba aba 9:43daa). Eda b̄l̄ b̄la Ācōrē Jaure Samariadebema djabarāmaa zedada, Pelipeba nezoca droma Etiopiadebema jaradiadada idjaba Sauloba Jesucrito ģjānanebemade.

Ĵrūare b̄l̄ b̄la Jesuba diabuedarāba bedea bia idjidebema judiorāēa jarapedadada. Eda b̄l̄ b̄la Ācōrē Jaure judiorāēmaa zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode j̄awaeda ēdr̄adada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji naārābemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarā dji dromarā Jerusaleñne dji j̄arepedadada (15:1-35), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji umēbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ūbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepedadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁻² Teopilo, naārā m̄la cartade b̄l̄ itea jūma b̄l̄ diabuesia Jesuba o badadebemade, idjia jaradia bada sida aba Ācōrēba bajānaa edeb̄ar̄daa. Wadi bajānaa wāi naēna idjia diabuei carea edadarāa Ācōrē Jauredēba jardiāsia cārēda odida pan̄ada.

³ Jesu beudacarea ādjirāa ara idjida barima zocārā unubisia cawad̄amārēā idjira wārāda ģrēbasida. Cuarenta ewari m̄awā osia. Mañne ādjirāa jaradiabadjia sāwā Ācōrēba idji ģjā beara bia pe erob̄ada. ⁴ Ewari aba Jesu ādjirā ume baside nāwā jarasia:

–Jerusaleñ purudeba āyā wārānadua. Nama j̄l̄ānadua aba dadjirā Zezaba idji Jaure diai jarada diab̄ar̄daa.* Mañnebemade m̄la bārāa naēna jarasia. ⁵ Wārāda Juañba ēberārāra baidoba borocuesia, barib̄ar̄l̄ dārāēne Ācōrēba idji Jaureda bārāa diaya.–†

⁶ Mañbe Jesu ume ābaa duan̄ba idjia iwidisidaa:

* **1:4** Luca 24:49; Juañ 14:26-27; Isaia 32:14-15; Joel 2:28-32. † **1:5** Idji Jaureda bārāa diaya. Griego bedeadē nāwā b̄l̄ b̄la: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.”

–Dai Boro, ¿idibara baa dadji Israel purura djārā jawaedabemada ēdra bapeda dji boroda beica?–

⁷ Jesuba panusia:

–Māwāi ewarira bārāba cawadiē panāa. Ababe mā Zezabara cawa baa mā ewarira bāda bēra. ⁸ Baribara Ācōrē Jaure bārā ume bade zebarede bārāba idji abada edadia. Māba bārāba Jerusaleñe, jūma Judea druade, Samaria druade, drua tamara beade bida mānebemada bedeadia.–

⁹ Jesuba māwā jaradacarea jūmarāba aca duanane ātaa jira wāsia. Māne jārārāba idjira ānā edada bēra waa ununaē basia. ¹⁰ Wadibida Jesu ātaa wānamaa aca duanane cawaēne ādjirā caita ēberāda umé odjasidaa. Ādjia cacuade jā panara totroa basia. ¹¹ Mā ēberāba nāwā jarasidaa:

–Achirā Galileadebema, ¿cārē cārēā bajānaa aca panā? Jesu bārā ume bāda bajānaa wānara wayacusa zeya idji bajānaa wāna quīrāca.–†

Matía edapedada

¹² Mābe Jesuba diabuedarāra Olivo eyadeba Jerusaleñnaa jēda wāsidaa. Mā eyara Jerusaleñ caita baa. Dji tamara judiorā ānāūbada ewariē wābada quīrāca baa. ¹³ Jerusaleñe jūēnapeda ātarebema dejāne ādji cāibadamaa wāsidaa. Ādjirāra naāgrā basia: Pedro, Juañ, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoñ Celote, idjaba Santiago warra Juda. § ¹⁴ Jūma ādjirāra Jesu djabarā ume, idji papa Maria ume, dewara wērārā ume bida ābaa dji jarebadjidaa Ācōrēa iwididi carea.

¹⁵ Māwā duanane ewari aba Pedrora djabarā ēsi āta nūmesia bedelai carea. Ādjirāra ciento veinte panasidaca baa. Māne jarasia:

¹⁶ –Djabarā, naēnaeda Ācōrē Jaureba Judaba oidebemada Davia babisia.* Ācōrē Bedeade bā bā quīrāca wārāda māwāida bāda bēra Judaba ēberārāda pe edesia Jesu jidaamārēā. ¹⁷ Judara dadjirā quīrāca Jesuba edada basia. Dadjirāba obadara idjia bida o babadjia.–

(¹⁸ Judaba Jesu jidabida carea paratada edasia. Mā parataba ējūāda nēdosia. Baribara ara mā ējūāne Judara quīrā edaa boroare baesia. Idji bira jēsapeda idji jāsira jūma ēdrasia. ¹⁹ Jūma Jerusaleñebemarāba mā cawasidade dji ējūāra trā basidaa Aceldama. Mā trāra ādji bedeade jara baa Oa Ējūā.)† ²⁰ Māne Pedrora jarasia:

–Judara māwāsia Salmo cartade bā bā quīrāca:

Idji dera deduma beya. Ni abada mama beadaēa.‡

Idjaba jara baa:

Idjia o badara dewaraba o beya. §

²¹⁻²² Mā bēra idji cacuabari bārānebemada aba dairā ume beida baa ēberārāa jarai carea Jesura wārāda ārēbasida. Mā ēberāra dadjirā ume baida baa Juañba dadji Boro Jesu borocuedadeba aba Ācōrēba Jesu bajānaa ededa ewaridaa.–

²³ Māne ēberāda umé basidaa ādjidebemada aba edadi carea. Aba Jose basia. Idjira Barsabá wa Justo abadaa. Dewarabemara Matía basia.

²⁴⁻²⁵ Mābe jūmarāba Ācōrēa nāwā iwidisidaa:

–Dai Boro, Judara baa diabuedada baesia. Idjia oida bāra igarasia idji baida bāmaa wāi carea. Jūmarāba sode crīcha panara baa cawa baa. Mā bēra dairāa cawabidua naāgrā ēberā umēbemarā sāāgrāda edabarāda baa diabuedaba obadara omārēā.–

† **1:11** Apocalipsi 1:7. § **1:13** Santiago warra. Griego bedeade ācara cartade bā baa “Santiago djaba.” * **1:16** Salmo 41:9. † **1:19** Mateo 27:3-10. ‡ **1:20** Salmo 69:25. § **1:20** Salmo 109:8.

²⁶ Mañbe ne jemenesidaa caida bei cawaya. Mañne MatíadrΛ besia. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarā once panΛ ume ābaa besia.

2

Ācōrē Jaure zeda

¹ Māwānacarea Pentecoste ewarida jūēsia. Mañne Jesu ījā beara jūma ābaa dji jΛre duanasidaa.* ² Māwā panΛne cawaēne ūrīsidaa bajānaa jīgua nūmΛda nāūrā dji cābāyā puá nūmΛ quīrāca. Dji dede jūmarāba mañ jīgua ūrīsidaa. ³ Ara māwābΛrΛde tΛbΛ uruāda unusidaa. Mañ tΛbΛ uruara ādji boroza mañrī uruasida. ⁴ Mañne Ācōrē Jauredeba panesidaa.† Ara mañda ādjia ūrīnaca bedede bedea duanesia Ācōrē Jaureba bedeabida quīrāca.

⁵ Pentecoste ewari bērā judiorā druazabema Ācōrē waya beada Jerusaleñne duanasidaa. ⁶ Ādjirāba mañ jīgua ūrīsidaa acΛde wāsidaa. Mañne ūrīsidaa Jesu ījā beaba ādji bedeaza bedea duanΛda. Mañ bērā cawa crīchadaē basia. ⁷ Māwā panΛne jarasidaa:

–¿Za bedea duanΛra jūma Galileadebemaēca? ⁸ ¿Sāwā dadjirāba ūrī panΛ ara dadji bedeaza bedea duanΛda? ⁹ Dadjirā tāēna Partiadebemada, Mediadebemada, Elañnebemada, Mesopotamiadebemada, Judeadebemada, Capadociadebemada, Pontodebemada, Asiadebemada, ¹⁰ Prigiadebemada, Panpiliadebemada, Egiptodebemada, Romanebemada, ĀcΛrΛ Libia druade Cirene puru caita beabada sida nama duanΛa. Dadji judiorā arada, judiorā crīcha ēpēbada sida nama panΛa. ¹¹ Idjaba ēberārā Cretadebemada, Arabiadebemada sida nama panΛa. jJūmarāba ara dadji bedeaza ūrī panΛa Ācōrēba waibΛa odadebemada bedea duanΛda!–

¹² Mañ carea jūmarāba cawa crīchadaē bērā nāwā jara duanesidaa:

–Nañ ēberārāra ¿sāwā jāwā bedea duanΛ?–

¹³ Mañne dewararāba ipida jara duanasidaa:

–Ādjirāra ituaba beu duanΛa.–

Pedroba Jerusaleñne jaradiada

¹⁴ Mañne Pedrora dewara once ume ābaa bΛda piradrΛpeda jīgua jarasia: –Achirā judiorā, jūma Jerusaleñne beabari bida nañda cawaēadua; māa jarabΛrΛra quīrācuīta ūrīnadua. ¹⁵ Bārāba crīcha panΛa dairāra ituaba beu duanΛda baribΛrΛ māwāēa. jWadibida diapeda nūmΛa! ¹⁶ ĀtebΛrΛ dai māwā bedea duanΛnebemada Ācōrēneba bedeabari Joelba nāwā bΛsia:

¹⁷ Ācōrēba nāwā jara bΛa:

jJrūarebema ewaride mΛ Jaurera jūma ēberārāa diaya.

Māwā bārā warrarāra, bārā caurā sida mΛneba bedeadia.

Māa cūdrarāa cāimocara quīrāca ne unubiya. Drōārāa bida cāimocaraē ne unubiya.

¹⁸ Mañ ewaride mΛ Jaurera mΛ nezocarāa diaya, wērāa, umaquīrāa bida. Mañne ādjirāra mΛneba bedeadia.

¹⁹ Mañ ewaride ne ununacada bajāne unubicuaya. Nañ ējūāne bida unubicuaya.

Oada, uruāda, nārī cowa sida unubicuaya.

²⁰ Ācōrēba cawa oi ewari jūēi naēna Āmādaura quiya. Jedeco sida oa baya. Mañ ewarira ewari droma baya.

²¹ BaribΛrΛ dadjirā Boroa quīrā djaburia iwidibΛdara idjia jūma ēdrΛ edaya.‡

* **2:1** Pentecoste ewarira naēna “néu naārā ewapedada carea bΛsrida obada ewari” abadjidaa. Levitico 23:15-21. † **2:4** Hecho 1:8. ‡ **2:21** Joel 2:28-32.

²² Achirã Israeldebema, nañ bedeara ũrĩnadia: Ācōrēba Jesu Nazaredebemaa ne ununaça waib_{ΛΛ} beada bārã tãēna obicuasía. Māwã o b_Λdeba Jesuba cawabisía Ācōrēra idji ume b_Λda. Maḷg_Λra bārãba bio cawa pan_{ΛΛ}. ²³ Ācōrēba naēna crīcha bađa quĩrãca aba_{ΛΛ} idu Jesura bārã j_Λwaeda b_Λbisia. Maḷbe bārãba ēberārã cadjiruarã crude cachi beabisídaa. Ācōrēba cawa basía maḷra jūma māwãida. ²⁴ Jesura bia mĩga beusia. Barib_Λr_Λ Ācōrēba idjira ḷrēbabída bēra beuba poya erobeē basía.

²⁵ Dadji boro Daviba idjidebemada nāwã jarasia:

Mḷa unusia dadji Borora ewariza mḷ ume b_Λda.

Idjira mḷ j_Λwa araare b_Λ bēra ne wayaa neē b_{ΛΛ}.

²⁶ Maḷ carea mḷ sora b_Λsrida b_{ΛΛ}; mḷra bio b_Λsrida trḷã b_{ΛΛ}.

Mḷa cawa b_{ΛΛ} idjia mḷra ḷrēbabída. Maḷ bēra beuimĩna necai b_{ΛΛ}.

²⁷ Mḷa cawa b_{ΛΛ} b_{ΛΛ} mḷra beudarã jaure panabadama ameēda.

Mḷ, b_Λ nezoca jipa b_Λra idu berawabiēa.

²⁸ B_{ΛΛ} cawabisía mḷra wayacusa zocai baida,§ idjaba b_Λra mḷ ume b_Λ bēra mḷra bio b_Λsridabiya.*

²⁹ Mḷ djabarã judiorã, mḷa ebuda jaraya: dadjirã drōāenabema Davi beudacarea idjira t_Λb_Λrisídaa. Idji t_Λb_Λripedadara dadjirãba waḍibída unubadaa. ³⁰ Davira Ācōrēneba bedeabari basía. Maḷ bēra cawa basía Ācōrēba wārāneba jarasída idjideba yōb_Λr_Λda aba idji cacuabari israelerã boroda b_Λida.† ³¹ Māwãida cawa bađa bēra idjia bedeiasia Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jarada ḷrēbaidebemada.‡ Idjia jarasia Ācōrēba ēdr_Λ edabarira beudarã jaure panabadama ameēda idjaba idji cacuara berawabiēda.

³² Daviba jarada quĩrãca Ācōrēba Jesura beu baḍada ḷrēbabisia. Jūma dairãba maḷg_Λra unusídaa. ³³ Dadji Zeza Ācōrēba idji j_Λwa araare Jesura dji dromada basía. Maḷbe idji Jaure diai jaradada Jesua diasia idjiderãa diamārēã. Jesuba maḷ Jaurera wārãda dairãa diasia. Bārãba unu pan_Λra, ũrĩ pan_Λ sída idji Jaureba māwã obi b_{ΛΛ}.

³⁴⁻³⁵ Dadjirãba cawa pan_{ΛΛ} Davira ara idjidebemada bedeaē basída bajãne dji dromada beē bada bēra. Āteb_Λr_Λ idjia nāwã jarasia:

Dadjirã Boroba mḷ boroa jarasia: mḷ j_Λwa araare chūmedua aba b_Λ ume dji quĩrũrã mḷa b_Λ j_Λwaeda b_Λb_Λr_Λdaa.§

³⁶ Maḷ carea jūma israelerã, wārãda cawadadua: Jesu, bārãba crude cachibipedadara Ācōrēba jūmarã Boroda basía. Idjidr_Λ dadji ēdr_Λ edabari diai jaradaa.—*

³⁷ Maḷ ũrĩsidade jūmarãda bio sopuasídaa. Maḷ carea ādjirãba Pedroa, Jesuba diabueda dewararãa bida iwĩdisídaa:

–Djabarã, ¿ēdr_Λdi carea cārēda odída pan_Λ?–

³⁸ Maḷne Pedroba panusia:

–Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Jesucrito trḷneba borocuedadua. Maḷne bārãba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrãdoapeda idji Jaureda bārãa diaya. ³⁹ Ācōrēba idji Jaure diai jaradara bārã itea b_{ΛΛ}, bārã warrarã itea b_{ΛΛ}, ēberārã t_Λm_Λ beabadarã itea bida b_{ΛΛ}.† Jūma dadji Boro Ācōrēba trḷ b_Λ ēberārã itea b_{ΛΛ}.–

⁴⁰ Pedrora dārã bedeiasia ādjirãba ĩjānamārēã. Nāwã jara basía:

§ 2:28 Wayacusa zocai baida. Griego bedeaḍe b_Λ b_{ΛΛ} “o zocai baidebemada.” * 2:28 Salmo 16:8-11.

† 2:30 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12. ‡ 2:31 Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jarada.

Maḷba jara b_{ΛΛ} “Crito.” § 2:34-35 Salmo 110:1; Luca 20:41-44. * 2:36 Ēdr_Λ edabari diai jarada.

Maḷba jara b_{ΛΛ} “Crito.” † 2:39 Ezequiel 36:23-28.

–¡Ăcōrēba idibema ēberā cadjiruarā cawa oidebemada ēdr̥adadua!–†

⁴¹ Zocārā ēberārāba idji bedeara iĵānapeda borocuesidaa. Mañ ewaride Jesu iĵapedadada mil ūbea panasidaca b̥aa.

⁴² Jesuba diabuedarāba jaradia pan̥ra ādjirāba bio ēpēbadjidaa. Ābaa bia duanabadjidaa. Jesu quīrānebadī carea cobada sida cobadjidaa. § Idjaba Ācōrēa iwidī panabadjidaa.

Jesu iĵā beaba o panananebema

⁴³ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā obadjidaa. Mañ carea jūmarāba Ācōrēra bio wayasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Jūma Jesu iĵā beara ābaa bia duanabadjidaa. Ācār̥aba ādji ējūāda, nebia sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē beb̥ar̥ade paratara diabadjidaa. Māwā ādjia erobeaba dji carebabadjidaa. ⁴⁶ Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji j̥arebadjidaa idjaba djabarā deza sobiadeba b̥asrida ābaa ne cobadjidaa. ⁴⁷ Ādjirāba Ācōrēa bia bedeabadjidaa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidaa. Mañne dadji Boroba ewariza ēberārāra ēdr̥a edabadjia. Māwā Ācōrēneba ādjirāra yō wāsidaa.

3

Pedroba ēberā jīrū biē b̥a biabida

¹ Ewari aba āmādau āt̥eda judiorāba Ācōrēa iwidibada horade Pedrora Juañ sida Ācōrē de dromanaa wāsidaa. ² Mañne Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā b̥a abadade ēberā jīrū biē topedadada basia. Ēberārāba idjira ewariza mamaa edebadjidaa dji edaa wāb̥adarāa parata iwidimārēā. ³ Idjia Pedro, Juañ sida eda wāb̥adada unuside paratada iwidisia. ⁴ Pedroba, Juañ bida idjimaa ac̥asidaa. Mañne Pedroba jarasia:

–Daimaa ac̥adua.–

⁵ Idjia ne diadida crīchada bērā ādjimaa ac̥asia. ⁶ Barib̥ar̥a Pedroba jarasia:

–Māa paratada, oro sida neē b̥aa, barib̥ar̥a māa erob̥ada b̥āa diaya: ¡Jesucrito Nazaredebema tr̥neba piradr̥apeda nībade wādua!–

⁷ Mañne Pedroba dji ēberā j̥awa araare jidapeda piradr̥a edasia. Piradr̥ab̥ar̥ade dji ēberā jīrūra, idji cōrācōrā sida biasia. ⁸ Ara māda āt̥a j̥adr̥apeda taibade wāsia. J̥adr̥a j̥adr̥a nīne Ācōrēa bia bedea b̥ada ādji ume Ācōrē de dromane eda wāsia. ⁹ Jūmarāba idjira Ācōrēa bia bedea nīda unusidaa. ¹⁰ Mañ unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawasidaa idjira ewariza Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā b̥a abadama parata iwidī chūmabadjida.

Pedroba Ācōrē de droma dajadaare jīgua jaradiada

¹¹ Ēberā jīrū biē b̥adaba Pedrora, Juañ sida quenabarica basia. Ādjira Ācōrē de droma mōgaraba audu jūrā ca b̥a edaare panasidaa. Ādji pananamaa Salomoñ abadaa. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā ādjimaa pira wāsidaa. ¹² Pedroba mañ unuside jarasia:

–Achirā Israeldebema, ¿cārē cārēā cawa crīchadaē pan̥? ¿Cārē cārēā daida ac̥a pan̥? ¿Crīcha pan̥ca dai āb̥adeba wa दौरā Ācōrē quīrāpita jipa pan̥ bērā nañ ēberāra biabisidada? ¡Māwāéa! ¹³ Ācōrē dadjirā drōāenabema Abrahāñ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume b̥adaba idji nezoca Jesura dji

† **2:40** Ezequiel 11:19-21; 18:30-32. § **2:42** Jesu quīrānebadī carea cobada sida cobadjidaa. Griego bedade b̥ā b̥aa “pañ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

Dromada ɓasia.* Bārāba idjira Pilatoa jida diasidaa beamārēā. Pilatoba idjira ēdrɔ ɓa quĩrĩā badamĩna bārāba igarasidaa. ¹⁴ Bārāba Ācōrē Nezoca Jipa ɓara igaradapeda mĩā sē iwidi panasidaa Pilatoba mĩā beadada ēdrɔ ɓamārēā.† ¹⁵ Māwā bārāba dadji Zocai ɓai Diabarida beasidaa. Baribarɔ Ācōrēba idjira beu badada ɔrēbabisia. Maɔ ɔrēbadara daiba unusidaa. ¹⁶ Ara maɔ Jesu ɓɓaba naɔ ēberā bārāba unubadara biasia. Daiba iɔ panɔ Jesuba cacua biē beara biabibarida. Māwā iɔ panɔneba naɔ ēberāra wārāda biasia. Maɔra bārāba ebuda unu panɔ.

¹⁷ Mɔ djabarā judiorā, mɔa cawa ɓaa bārāba, bārā bororā bida Jesura beasidada idjira Ācōrēba diai jarada ēdrɔ edabarida cawadaē basi bēra. ¹⁸ Baribarɔ maɔgɔdeba Ācōrēba naēna jaradara jūma māwābisia. Idjideba bedeabadarāneba jarasia idjia ēdrɔ edabari diai jaradara bia mĩgapeda beuida.‡ ¹⁹ Jāɓe bārāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Māwā osidara bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrādoapeda sobiabiya. ²⁰ Idjia Jesura diabueya naēnaena bārā Boroda ɓada bēra. ²¹ Nawena Jesucritora bajāne ɓaa aba Ācōrēba ne jūmada wayacusa bia obarɔdaa. Ācōrēba drōāenabema ewaride idjideba bedeabadarāneba wārāda māwā oyada asia.

²² Moiseba dadji drōāenabemarā nāwā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mɔ diabueda quĩrāca idjideba bedeabarida aba bārāmaa diabueya. Maɔ ēberāra ara bārā purudebema baya. Idjia jarabarara jūma iɔnadua. ²³ Idjia jara ɓada abaɓa iɔēɓarɔ, Ācōrēba maɔ ēberāra idji purudebemada āyā ɓaya.”§ ²⁴ Maɔ awara Samuel ewarideba ɔtaa jūma Ācōrēneba bedeabadarāba naɔ ewaridebemada bedeasidaa. ²⁵ Ācōrēba ādjirāneba bedeadara idi wārāda unu panɔ.

Maɔ awara Ācōrēba bārā drōāenabemarā ume bedeada ɓasia. Idjia Abrahaɔa nāwā jarasia: “Mɔa ɓadeba yōɓarɔdeba naɔ ējūāne bea purura jūma carebaya.”* Maɔ bedeada ɓadara bārāba idi wārāda unu panɔ. ²⁶ Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda naārā bārāmaa diabuesia carebamārēā.† Bādjiza careba ɓaa bārāba cadjirua obadara igaradamārēā.–

4

Pedro, Juaɔ sida judiorā bororāmaa jida edepedada

¹ Pedro, Juaɔ sida ēberārā ume wadi bedeada panɔne sacerdoterāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā boroda, saduceorā sida ādjimaa zesidaa. ² Maɔne Pedroba Juaɔ bida ēberārā jaradia panasidaa Jesu ɔrēbada quĩrāca ēberārā sida ɔrēbadida. Maɔ carea dji bororāra quĩrūsidaa. ³ Pedrora, Juaɔ sida jidadapeda queubodo bēra aba nurēma preso ɓasidaa. ⁴ Baribarɔ Pedroba jaradia bada ũrĩ panana zocārāba Jesura iɔasidaa. Maɔrā bara Jesu iɔ beara dji umaquĩrārā awa mil juesuma panasidaca ɓaa.

⁵ Nurēma judiorā dji bororāda, dji drōārāda, ādji ley jaradiabadarā sida Jerusaleɔne ābaa dji jɔresidaa. ⁶ Sacerdote dji droma Anáda arima basia. Idjaba idji ēberārāda zocārā panasidaa: Caipáda, Juaɔda, Alejandroda, dewararā sida.* ⁷ Maɔne ādjirāba Pedrora Juaɔ sida enebisidaa. Ādjirā quĩrāpita nūmanapeda nāwā iwidiisidaa:†

* **3:13** Nezoca. Maɔ bedeada idjaba jara ɓaa “Warra.” † **3:14** Marco 15:6-15. ‡ **3:18** Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaia 52:13deba aba 53:12daa. Ēdrɔ edabari diai jarada. Maɔba jara ɓaa “Crito.” § **3:23** Deuteronomio 18:15-19. * **3:25** Genesi 22:18; 26:4. † **3:26** Nezoca. Maɔ bedeada idjaba jara ɓaa “Warra.” * **4:6** Maɔ ewaride Caipára sacerdote dji droma basia baribarɔ idji zāwārē Anára maɔ naēna sacerdote dji droma bada bēra idjira wadibida māwā trɔ jarabadjidaa. † **4:7** Luca 12:11-12.

–Jãl ēberã jĩrũ biē ðadara bãrãba ¿cai ðbãadeba biabisida? ¿Cai trãneba jãwã osida?–

⁸ Mañne Pedroba Ācõrē Jauredeba nãwã panusia:

–Dadji purudebema bororã, Israeldebema drõarã dji dromarã: ⁹ idi bãrãba दौरा cawa obãdaa ēberã jĩrũ biē ðada carebapedada carea. Iwidi panãa idjira sãwã biasida. ¹⁰ Mãeteara daiba ebuda panunia bãrãba, jũma israelerã bida bio cawadamãrẽã. Nañgã ēberã bãrã quĩrãpita nũmãra Jesucrito Nazaredebema ðbãadeba biasia.† Mañ Jesucritora bãrãba crude cachi beasidaa, baribãrã Ācõrēba idjira ãrēbabisia. ¹¹ Ācõrē cartade ðã ðãa: “De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ðada ðesia.”§ Jesura mañ mōgara quĩrãca ðãa. Bãrã dji de obada quĩrãca panãba idjira igarasidaa. Baribãrã Ācõrēba idjira dji biara ðada ðasia. ¹² Aãa idjiabãrã dadjirãra poya ēdrã edaya. Idji awara Ācõrēba ni abaãda nañ ējũãne ðãē basía ēberãrã ēdrã edamãrẽã.–

¹³ Dji bororãba Pedro, Juañ sida ne wayaa neē bedea panãda unusidaa cawa crĩchadaē basía. Ādjirãba cawa panasidaa Pedrora Juañ sida mãcua carta cawa panãda. Mañ awara cawasidaa ādjira Jesu ume nĩbabadjidada. ¹⁴ Baribãrã dji ēberã biadara ādji ume nũmã bẽrã ādjira poya biē jaradaē basía. ¹⁵ Mañne dji bororãba Pedroa, Juañ bida jarasidaa dajadaa jããne wãnamãrẽã. Mañbe ara ādjiduba bedeasidaa. ¹⁶ Nãwã jarasidaa:

–Jãl ēberãrã ¿sãwã odi? Ādjia mañ ne ununaca odapedadara jũma Jerusaleñebemarãba cawa panãa. Dadjia poya sewaada adaãa. ¹⁷ Baribãrã mañnebemada dewararãa idu cawabida amaaba jãñ Jesuare panãrãa waragadia idji trãneba waa bedearãnamãrẽã.–

¹⁸ Ara mañda Pedrora Juañ sida waya trãnapeda ebuda jarasidaa ni mãrĩ bida Jesudebemada bedearãnamãrẽã idjaba jaradiarãnamãrẽã. ¹⁹ Baribãrã Pedroba, Juañ bida jarasidaa:

–Bio crĩchadadua. ¿Biara ðãca Ācõrēda ãjãnida wa bãrãba jara panãda ãjãnida? Daimaarã biara ðãa Ācõrēdrã ãjãnida. ²⁰ Daiba unupedadada, ãrĩpedada sida jaradia panania. Poya chupeadaãa.–

²¹ Mañbe dji bororãba wetara waragadapeda Pedrora Juañ sida ēdrã ðasidaa. Puruda waya panã bẽrã cawadaē basía sãwã cawa odida. Dji ēberã biada carea jũmarãda Ācõrēa bia bedea duanasidaa. ²² Mañ ēberã ne ununacadeba biadara cuarenta poa auđu ðasia.

Jesu ãjã beaba sozarrada iwidipedada

²³ Pedrora Juañ sida preso pananada ēdrãdapeda waabema Jesu ãjã bea ābaa duanãmaa wãsidaa. Mañbe sacerdote bororãba, drõarã dji dromarã bida ādjia jarapedadada jũma nẽbãrãsidaa. ²⁴ Mañ ãrĩsidade jũma ābaa Ācõrēa iwidisidaa:

–Dai Boro jũma poya ðã, ðãabãrã bajãra, nañ ējũãra, pusara, jũma ādjide nũmã sida osia. ²⁵ ðã Jauredeba ðã nezoca Davia nãwã jarabisia:*

¿Cãrē cãrẽã judiorãē puru ðeara quĩrũ duanã? ¿Cãrē cãrẽã puru ðeara ādji quĩrĩãbe bedea au panã djõni carea?

²⁶ Druazabema bororãda dji dromarã ume ābaa dji jãresidaa dadji Ācõrē ume, idjia ðãda Boro ume bida djõni carea.†

† **4:10** Jesucrito Nazaredebema ðbãadeba. Griego bedea “Jesucrito Nazaredebema trãneba” ðã ðãa.

§ **4:11** Salmo 118:22; Luca 20:9-19. * **4:25** ðã Jauredeba. Griego bedea ãcãrã cartade mããra neãa.

ðã nezoca Davi. Griego bedea ãcãrã cartade idjaba “dai drõãenabema” ðã ðãa. † **4:26** Salmo 2:1-2. Idjia dadjirã Boroda ðãda. Mañgãba jara ðãa “idji Crito.”

27-28 Ara mañ quĩrãca nañ purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorãeda, dadji Israel puru sida dji jaradapeda bedea ausidaa b̃ nezoca jipa b̃ Jesu beadi carea.† B̃a idjira dadjirã Boroda b̃adamaña ãdjia m̃awã osidaa b̃a naẽna crĩcha b̃ada quĩrãca. B̃ara bio ̃b̃a b̃a b̃erã naẽna b̃asia ãdjia m̃awã odamãrẽã.

29 Dai Boro, ac̃dua s̃awã ãdjirãba dairãra waraga pañada. Sozarrada dairã b̃a nezocarãa diadua b̃a bedeara ne wayaa neẽ jaradi carea. 30 B̃a ̃b̃a sida diadua cacua biẽ beara biabidi carea idjaba b̃a nezoca jipa b̃a Jesu tr̃neba ne ununacada odi carea.–

31 Ācõrẽa iwidipedadacarea ãdji duañ dera uresia. Mañne jũmarãda Ācõrẽ Jauredeba duanesidaa. Mañba Ācõrẽ bedeara ne wayaa neẽ jara duanesidaa.

Ananía Sapira sida beupedada

32 Mañ ewaride Jesu iñã beara abari crĩchadeba, abari sodeba ãbaa bia duanasidaa. Ni abãba jaradaca basía idjia ne erob̃ara ababe idjideda, ãteb̃ar̃ ãdjia erobeaba dji carebabadjidaa. 33 Jesuba diabuedarãba Ācõrẽ ̃b̃adeba dadji Boro Jesu ãrẽbadadebemada ebuđa jaradiabadjidaa. Idjaba Ācõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebabadjia.§ 34-35 Mañ b̃erã ãdjirã tãẽna ne neẽ beara neẽ basía. Ējũã erobeaba ãdji Ējũãra nẽdobuebadjidaa idjaba de erobeaba ãdji dera nẽdobuebadjidaa. Nẽdobuedapeda dji paratara Jesuba diabuedarãmaa edebadjidaa cawa jedecadamañrẽã. Djaba aba ne neẽ beb̃ar̃de parata diabadjidaa.

36 Mañne ěberã Jose abadada ãdjirã ume basia. Jesuba diabuedarãba idjira tr̃ ̃basidaa Bernabe. (Bernabe tr̃ba jara b̃a “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yõna basía. Chipre druade tosidaa. 37 Mañ Bernabeba Ējũãda nẽdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamañrẽã edesia.

5

1 Idjaba ěberã Ananía abadada basia.* Idji quimara Sapira abadjidaa. Ādjia bida Ējũãda nẽdobuesidaa. 2 Barib̃ar̃ Ananíara dji quima ume bedea audapeda dji paratara jũma diaẽ basía. M̃awãm̃ina Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamañrẽã diab̃ar̃de jũma diab̃ar̃ade asia. 3 Mañne Pedroba jarasia:

–Ananía, b̃a ĩc̃rẽ c̃rẽã diaurura b̃a sode idu eda w̃abisi? B̃a Ācõrẽ Jaurea sewada o b̃a. B̃a Ējũã nẽdobuedadebema paratara ̃c̃ar̃ m̃erã erob̃a. 4 Jã Ējũãra ĩb̃areẽ basica? Nẽdobuepeda dji parata sida ĩb̃areẽ basica? Jũma dia quĩrãẽ basib̃ar̃ ĩc̃rẽ c̃rẽã jãwã b̃a sode sewa oida crĩchasi? B̃a ěberãa sewa oẽ basía, ãteb̃ar̃ Ācõrẽa sewa osia.–

5 Mañ ũrĩside Ananíara abeda beu baesia. Mañnebema ũrĩpedadara bio ne wayasidaa. 6 Mañbe ̃c̃ar̃ cũdrarãba dji b̃ewãrãra wuaba b̃aradapeda t̃baride edesidaa.

7 Dãrãẽne Ananía quima Sapirada jũẽsia.† Idjia Ananía s̃awãnada adua basia. 8 Pedroba idjia iwidisia:

–M̃a jaradua ĩb̃arã Ējũãra nẽdobuesidaca b̃a quimaba parata enena quĩrãca?–

Sapiraba panusia:

–M̃ẽ, jãlg̃a ñeb̃ade nẽdobuesidaa.–

† 4:27-28 Herode. Mañ Herodera Antipa tr̃ jarabadjidaa. Nezoca. Mañ bedebaba idjaba jara b̃a “Warra.” § 4:33 Ācõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebabadjia. Mañ bedebaba idjaba jara b̃a “jũma ěberãrãba Jesu iñã beara wayabadjidaa.” * 5:1 Mañ Ananíara ababe nañ capítulo 5de odja b̃a. Capítulo 9de, 22de bida dewara Ananíanebemada b̃a b̃a. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada b̃a b̃a. † 5:7 Dãrãẽne. Griego bedede b̃a b̃a: “Hora ũbea bab̃ar̃de.”

⁹ Mañ bēṛā Pedroba jarasia:

–Bārāra ḡcārē cārēñ sewa odi carea bedea ausida dadji Boro Jaureba sāwā oi cawaya? ¡Acl̄dua! B̄ quima t̄baride wā pananada awuá zeb̄daa. Ara nawena b̄ sida t̄baride ededia.–

¹⁰ Ara mañ jarab̄r̄de idjira Pedro j̄rū caita beu baesia. Cūdrarā eḏa j̄ēb̄dade unusidaa idjira beu tab̄da. Mañne dajadaa ededapeḏa dji quima caita t̄barisidaa. ¹¹ Mañ carea djabarāra, j̄uma mañnebema ūr̄ipeḏa sida ne wayasidaa.

Jesu ṡjā beaba ēberārā zocārā biabipeḏa

¹² Mañ ewaride Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā ocuabadjidaa. Māwā cawabisidaa Ācōrēra ādjirā ume b̄da. Abari cr̄ichadeba j̄uma djabarāda Ācōrē de droma mōgaraba auḏu j̄urā ca b̄ eḏaare ābaa dji j̄rebadjidaa. Dji j̄re pananama Salomō abadaa. ¹³ Djabarā awara ne wayaaba ni abaḏa ādjirā ume pananaē basía, barib̄r̄ zocārāba ādjirānebemada bia bedea duanasidaa. ¹⁴ Mañne zocārā umaquīrārāba wērārā bida dadji Borora ṡjāsidaa. Māwā idji ṡjā beara yō wāsidaa. ¹⁵ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā o pan̄ bēṛā ēberārāba cacua biē beada o icawa cl̄ḏe wa jueporoḏe b̄badjidaa Pedro wāyā wāb̄r̄de idji cacua jaureba waramārēā. ¹⁶ Zocārā ēberārā Jerusaleḡ caita bea puruḏebema bida cacua biē beada, jai bara bea sida ādjimaa edebadjidaa. Mañbe j̄umarāda biacuabadjidaa.

Bajānebema nezocaba Jesuba diabuedarā ēdr̄ b̄da

¹⁷ Jesuba diabuedarāmaa zocārā wā pan̄ carea sacerdote dji dromada, j̄uma saduceorā idjiare bea sida soḏe biē duanesidaa. ¹⁸ Mañ carea Jesuba diabuedarāra jidaḏapeḏa preso b̄cuasidaa. ¹⁹ Barib̄r̄ ara mañ diamasi dadjirā Boro nezoca bajānebemaba dji eḏa wābadara ewapeḏa ādjirāra ēdr̄ b̄sia. Mañbe jarasia:

²⁰–Ācōrē de dromanaa wānapeda ēberārāa dadji zocai bai djiwididebemada jaradaḏua.–

²¹ Ādjia ūr̄ipeḏadara ṡjāsidaa. Nurēma diapeda Ācōrē de dromanaa wānapeda jaradia panesidaa. Mañmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duan̄ bida j̄uma Israeldebema dr̄ōārā dji dromarāda tr̄āsidaa ābaa dji j̄reḏi carea. Mañne Ācōrē de dromanebema zarrarāda preso b̄bada dedaa wābisidaa Jesuba diabuedarā j̄r̄de wānamārēā. ²² Barib̄r̄ zarrarāra preso b̄bada dede j̄ūesidade ādjirāra ununaē basía. Mañ bēṛā jēḏa jarade wāsidaa. ²³ Zarrarāba dji dromarāa nāwā jarasidaa:

–Dairāba preso b̄bada dera bio j̄ūātr̄ b̄da idjaba zarrarāda dji eḏa wābadaza pan̄da unusidaa, barib̄r̄ ewa ac̄b̄ḏe ni abaḏa ununaē basía.–

²⁴ Mañ ūr̄isidade Ācōrē de dromanebema zarrarā boroba, sacerdoterā bororā bida cawa cr̄ichade basía idjaba cawadeḏe basía mamaḏba ḡtaa cārēda sāwāida.† ²⁵ Māwā duan̄ne ēberāda eḏa zepeda jarasia:

–¡Bārāba preso b̄peḏadarāba Ācōrē de droma dajada jaradia pan̄a!–

²⁶ Mañ ūr̄isidade Ācōrē de dromanebema zarrarāra, ādji boro sida Jesuba diabuedarā j̄r̄de wāsidaa. Barib̄r̄ eneb̄ḏe biē oḏaē basía. Wayasidaa puruba ādjida mōgaraba tabari beḏida. ²⁷ Enenapeḏa dji j̄re duan̄ quīrāpita nūm̄sidaa. Mañbe sacerdote dji dromaba ādjirāa jarasia:

† 5:24 Sacerdoterā bororā. Griego bedede ḡcl̄r̄ cartade naḡ sida b̄ b̄a: “Sacerdote dji droma.”

²⁸ –Naēna dairāba bio jarasidaa bārāba jāā ēberā trāneba waa jaradi-arānamārēā. Barib_{AR} bārāba jūma Jerusaleānebemarāa jaradia pan_A. Maā awara jāā ēberā beapedada carea daidr_A bedeade b_A quīrā pan_A.–

²⁹ Maāne Pedroba, Jesuba diabuedarā waabemarā bida panusidaa:

–Ēberārāba jara pan_A cāyābara Ācōrēba jara b_{AR} ijanida pan_A. ³⁰ Bārāba Jesura crude cachi beasidaa. § Barib_{AR} bārāba beapedadara dadji drōā naēnabemarā Ācōrēba ārēbabisia. ³¹ Ācōrēba Jesura dadjirā Boroda bamārēā idji j_Awa araare b_{AS}ia. Idjaba dadji Ēdr_A Edabarida b_{AS}ia. Idjideba israelerāba cadjiruara igaradapeda waya Ācōrēmaa poya zedia. Māwāra ādjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoaya. ³² Maāg_Adebemada dairāba ebuda jarabadaa. Ācōrē Jaure bida abarida jarabaria. Ācōrēba idji Jaurera idji ijb_Adarāa diabaria.–

³³ Maā ūrīside dji dromarāra bio quīrūsidea. Maāba Jesuba diabuedarāra bea quīrā panesidaa. ³⁴ Maāne pariseo Gamaliel abadada b_{AS}ia. Maā Gamalielera judiorā ley jaradiabari dji droma b_{AS}ia. Jūmarāba idjira bio waya panasidaa. Gamalielera piradr_Apeda Jesuba diabuedarāra dajadaa edebisia.

³⁵ Maābe dji dromarāa jarasia:

–Achirā Israeldebema, bārāba maā ēberārā sāwā odidebemada bio crīchadadua. ³⁶ Ēberā Teudā sāwānada quīrānebadadua. Maāra dārāē b_A. Maā ēberāba ara idjida dji dromaana abadjia. Maā bēā cuatrociento ēberārāba idjira ēpēsidaa. Barib_{AR} romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. Maābe jūma idjia oi crīcha badara jōsia. ³⁷ Māwānacarea Romanebema boroba jūmarāda juachabisia. Maā ewaride ēberā Juda Galileadebemada b_{AS}ia. Maā Judaba ēberārāra zocārā idji ume eronīb_{AS}ia. Barib_{AR} romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. ³⁸ Maā carea māa jaraya: naāg_A ēberārāra idu b_Adadua. Ādjirāra biē orānadua. Ādjia o pan_Ara, ādjia oi crīcha pan_A sida ara ādji crīchadeba ze b_{AB}_{AR}, dārāēne jūma jōya. ³⁹ Barib_{AR} Ācōrēba obi b_{AB}_{AR}, bārāba poyadaēa. Maā bēā quīrācuitedadua Ācōrē ume djōna amaaba.–

Gamalielba jaradara jūmarāba ijasidaa. ⁴⁰ Maābe Jesuba diabuedarāra wayacusa edaa trāsidaa. Soaba ubidapeda ādjirāa jarasidaa waa Jesu trāneba ēberārāa bedearānamārēā. Maābe ēdr_A b_{AS}idaa. ⁴¹ Ara maāda Jesuba diabuedarāra dji dromarā ābaa j_Are pan_Amaāba b_{AS}rida wāsidaa. Cawasidaa Ācōrēba ādjirāra bia unusida, Jesu ija pan_A carea idu bia mīgabida bēā. ⁴² Ācōrē de droma dajadaare, ēberārā deza bida ādjirāba ewariza chupeadaē Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Ebuda jarabadjidaa Jesura Ācōrēba ēdr_A edabari diai jaradada.

6

Djabarā carebabadarā siete edapedada

¹ Maā ewaride Jesu ija beara auduara yō wāsidaa. Maāne griego bedeade bedeadadaba hebreo bedeade bedeadadara biē jara panesidaa. Jarasidaa djabarāba pēdra wērārā ewariza carebab_Adade ādji pēdra wērārāda carebadacada. ² Maā carea Jesuba diabueda doce pan_Aba jūma Jesu ija beara ābaa j_Aredapeda nāwā jarasidaa:

–Bia b_Aēa dairāba Ācōrē bedea jaradia pan_Ara idu b_Adidā ababe pēdra wērārā carebadi carea.* ³ Maā bēā djabarā, bārānebema siete ēberārā jipa

§ 5:30 Deuteronomio 21:22-23. * 6:2 Pēdra wērārā carebadi carea. Griego bedeade b_A b_A: “Djārā ne cobigadi carea” wa “parata cawa jedecadi carea.”

beada edadadua. Ādjira Ācōrē Jauredeba beadida panla idjaba crīcha cawa beadida panla. Maḡarāra dairāba bādia pēdra wērārā, dewararā sida carebadamārēā. ⁴ Māwā osidara dairāba poya biara Ācōrēa iwidi panania idjaba idji bedeara jaradia panania.–

⁵ Ādjia jarapedadara jūmarāba bia ūrīsidāa. Maḡ bērā Estebaḡda edasidāa. Maḡ Estebaḡba Jesura bio ījā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Idji awara Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timoḡda, Parmenada, idjaba Nicolá Antioquía purudebemada edasidāa.[†] Maḡ Nicolára griego basía baribarā judio quīrāca babadjia. ⁶ Djabarāba maḡarāra Jesuba diabuedarāmaa edesidāa. Maḡbe Jesuba diabuedarāba Ācōrēa iwīdibādade jḡwada ādjirā ḡrḡ bāsīdāa Ācōrēba quīrīā bāda oḡamārēā.

⁷ Maḡne djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada auḡuara jarasidāa.[‡] Māwā Jesu ījā beara Jerusaleḡne auḡuara yōsidāa. Maḡ awara zocārā sacerdoterā bīda ījāsīdāa.

Estebaḡ dji bororāmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadeba Estebaḡra bio careba basia. Idji ḡḡara Estebaḡ diasia ne ununaca waiḡḡada ēberārā tāēna o bāmārēā. ⁹ Maḡne ḡcarā judiorā Cirene druadebemada idjaba Alejandría purudebemada panasīdāa. Ādjirā dji jḡrebada dera “Nezoca Ēdrapedadarā” abadjīdāa. Dewara judiorā Cilicia druadebemada idjaba Asia druadebema sida panasīdāa. Jūma maḡ judiorāra Estebaḡ ume caicaya duanesīdāa. ¹⁰ Baribarā ādjirāba Estebaḡra poyadaē basía, idjira Ācōrē Jaure necawaadeba bedeadadji bērā. ¹¹ Maḡ carea ādjirāba ḡcarā ēberārāa paratada diasīdāa nāwā sewa oḡamārēā:

–Daiba ūrīsidāa jāḡ ēberāba Moisedebemada, Ācōrēnebema sida biē bedea bāda.–

¹² Māwā ādjirāba puruda, judio dji dromarāda, judiorā ley jaradiabada sida quīrūbigasīdāa. Maḡ carea Estebaḡra jidadapeda judiorā dji bororā ābaa jḡre duanāmaa edesīdāa. ¹³ Maḡne sewa jaradamārēā ḡcarā ēberāda mamaa edesīdāa. Maḡarāba nāwā jarasīdāa:

–Jāḡ ēberāba Ācōrē de dromanebemada, dadjirā leydebema sida biē bedea babaria. ¹⁴ Idjia jarasia Jesu Nazaredebemaba Ācōrē de dromara ārīda idjaba Moiseba jaradia bādara quīrā awara oida. Idjira māwā bedea bāda daiba ūrīsidāa.–

¹⁵ Jūma dji bororā mama chūmeaba Estebaḡ acḡḡādade unusīdāa idji quīrāra bajānebema nezoca quīrādarra quīrāca bāda.

7

Estebaḡba Moise, Ācōrē sida biē jaracaada ada

¹ Maḡne sacerdote dji dromaba Estebaḡa iwīdisia:

–ĴĀdjia jara panara wārāca?–

² Estebaḡba nāwā panusia:

–Mḡ djabarā judiorā, mḡ bororā, mḡ djuburia mḡ bedeadā ūrīnadua. Dadji drōā naēnabema Abrahaḡ wadi Mesopotamia druade basīde Haraḡ purude bade wāi naēna Ācōrē dji Droma bāra idjima odjasia. ³ Ācōrēba idjīa jarasia: “Bḡ druara, bḡ ēberāra sida amepeda wādua. Mḡa druada bḡa acḡbiya mamaa wāmārēā.”* ⁴ Ara māda Abrahaḡra caldeorā druadebemada ēdrapeda

[†] 6:5 Maḡ Pelipedebemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40de, 21:8-9de bīda. Idjira Jesuba diabuedaē basía. Idjira biara trḡ jarabadjīdāa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, bedea bia jarabari.” [‡] 6:7 Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedeadē bḡ bḡa “Ācōrē bedea.” * 7:3 Genesi 12:1.

Harañne bađe wāsia. Abrahañ zeza jaidadacarea Ācōrēba Abrahañra idi dadjirā duan^Λ druadaa enesia.† ⁵ Barib^Λ^Λ Ācōrēba Abrahañ nañ druade ējūāra ni maārī bida diaē basía. Āteba^Λ^Λ wārāneba jarasia idjía, idjideba yōb^Λdarāa bida nañ druara diaida.‡ Ācōrēba māwā jarasia Abrahañba wađi warra neē basiđe. ⁶ Idjaba Ācōrēba Abrahañ jarasia idjideba yōb^Λ^Λ purura djārā druade baida, mama djārā nezocarāda beadida, idjaba mañ ēberārāba ādjirāra cuatrociento poa biē eropananida. ⁷ Barib^Λ^Λ Ācōrēba Abrahañ nāwā jarasia: “Ādjirā zoca eropan^Λ purura mñā cawa oya. Māwānacarea b^Λ purura ēdr^Λpeda nañ druade mñā bia bedeadia.”§

⁸ Mañbe Ācōrēba Abrahañ jarasia jūma idjideba yōb^Λdarāda cacua wēāgōdida pan^Λda Ācōrēneda cawabidi carea.* Mañ bēra idji warra Isa todacarea ocho ewari b^Λde dji warrara cacua wēāgosia.† Isaba idji warra Jacobora abari quīrāca osia. Jacoboba idji doce warrarā sida abari quīrāca osia.

⁹ Māwānacarea Jacobo warrarāba ādji djaba Jose ume biē pan^Λneba idjira nēdobuesidaa Egipto druade nezocada bamārēā.‡ Barib^Λ^Λ mama Ācōrēba idji ume basia. ¹⁰ Mañ bēra jūma idji bia mñga b^Λdebemada Ācōrēba ēdr^Λ b^Λsia. Idjía necawaada diasia Egiptodebema boroba bia unumārēā. Mañ bēra dji boroba Josera idjiarebemada b^Λsia. Māwā Egiptora idjaba dji boro ēberārā sida Jose j^Λwaeda panesidaa.§

¹¹ Mañ ewaride Egipto druade, Canaañ druade bida jarrabada zesia. Mañba jūmarāda bia mñga duanasia. Mañ bēra Jacobo warrarāba trigoda nēdo quīrā pananamñna ununaē basía. ¹² Mañne Jacoboba ūrīsia Egipto druade trigora barada. Mañ carea idji warrarāra maaaa trigo nēdode diabuesia.* Mañra ādji naārā wāpedađa basía. ¹³ Wayacusa wāsidađe Joseba idji djabarāa cawabisia idjira ādji djabada.† Māwā Egiptodebema boroba Jose ēberārāra cawasia. ¹⁴ Mañbe Joseba idji zeza Jacobora, jūma idji ēberārā sida idji b^Λama enebisia. Ādjirāra 75 panasidaa.‡ ¹⁵ Māwā Jacobora Egipto druade jūēsia. Mama dārā bapeda jaidasia.§ Idji warrarā sida mama jaidasidaa. ¹⁶ Mañbe ādjira Siqueñ purudaa edesidaa. Mama beuda t^Λbaribada uriađe b^Λsidaa. Mañ uriara Abrahañba Hamo warrarā nēdoda basía.*

Estebañba Moise bia jarada

¹⁷ Ācōrēba Abrahañ ume bedea b^Λđara dārāēne oida basia. Mañ ewaride israelerāra Egipto druade isabe yōb^Λda bēra zocārā panasidaa. ¹⁸ Barib^Λ^Λ dewarada Egiptodebema boroda besia. Mañg^Λba Josedebemada adua basia. ¹⁹ Mañ carea dadji purura cūrūgapeda bio biē osia. Ādji warrarā djiwiđi tođara ōgo igarabisia beudamārēā.†

† **7:4** Genesi 11:31neba aba 12:9daa. ‡ **7:5** Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8. § **7:7** Genesi 15:13-16. * **7:8** Genesi 17:4-14. Mañg^Λdeba Estebañba jara b^Λsia israelerāba ādjirā de droma neē pananamñna ādjirāra Ācōrē puru basida. † **7:8** Genesi 21:3-4. ‡ **7:9** Genesi 37:26-28. Mañg^Λdeba Estebañba jara b^Λaa Ācōrēba Josera israelerā carebai carea diabuedamñna ādjirāba idjira igarasidaa. Ara mañ quīrāca Jesuda, Ācōrēneba bedeadadarā sida igarasidaa. § **7:10** Genesi 41:37-46. * **7:12** Genesi 42:1-3. † **7:13** Genesi 45:1-16. ‡ **7:14** Genesi 45:9deba aba 47:12daa. Genesi 46:27de hebreo cartade jara b^Λaa Jacobo ēberārāra 70 duan^Λda. Barib^Λ^Λ traduccioñ drōā griego bedeadē b^Λde jara b^Λaa 75 duan^Λda. Estebañba griego cartadeba nēb^Λ^Λ b^Λaa. § **7:15** Genesi 49:33. * **7:16** Wārāda Hamo warrarā ējūāra Jacobob^Λ^Λ nēdosia. Mañ ējūāra Siqueñ purude basia (Genesi 33:19). Abrahañba beuda t^Λbaribada uria Hebroñ caita b^Λda nēdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora mañ uriađe t^Λbarisidaa (Genesi 50:13). Josera Siqueñne t^Λbarisidaa (Josue 24:32). † **7:19** Exodo 1:8-22.

20 Mañ ewaride Moiserá tosidáa. Idjira bio quĩrãwãrẽã querasia.† Djibarirãba ãdji dede jedeco ùbea waga eropanasidáa. 21 Baribãrã dji warra zaque ãyã ãsidade Egiptodebema boro cauba unupeda idji warra ara quĩrãca daupẽsia.‡ 22 Mãwã ãlde Egiptodebema ne cawa ãeaba Moisea ãdji crĩcha cawaara jũma jaradiasidáa. Mãwã idjira crĩcha cawaadeba bedeadbadjia idjaba ne waibãada obadjia.

23 Moise cuarenta poa baside idji ãberãrã israelerã acãde wãida crĩchasia. 24 Wãbãrãlde unusia Egiptodebemaba Israeldebemada aba biẽ o ãlãda. Mañ carea Moiseba Israeldebemara carebade wãsia. Mañne idjia Egiptodebemara beasia Israeldebema biẽ o ãlã carea. 25 Moiseba crĩchasia israelerãba cawadida idjideba ãcõrẽba ãdjirãra ãdrã ãlãida. Baribãrã ãdjirãba cawadaẽ basia. 26 Nurẽma Moiseba unusia israelerãda umé djõ panãda. ãdji ibiadãmãrẽã nãwã jarasia: “¡Bãrãra abari purudebemaa! ¿Cãrẽ cãrẽã jãwã djõ panã?” 27 Baribãrã dji puo ãadaba Moiserá tã chãtapeãda jarasia: “¿Caiba ãlãra dai boroda ãlãsi? ¿Caiba ãlãra dai cawa obarida ãlãsi? 28 ¿Mã sida bea quĩrã ãlãca Egiptodebema nuena beada quĩrãca?” 29 Mañ ùrĩside Moiserá mĩrũ wãsia.* Mañbe Madiañ druade druã ãĩbema quĩrãca ãabadjia. Madiañne ãlde warrada umé unusia.

30 Cuarenta poa ãadacarea ewari aba Moiserá ãjũã põãsa ewaraga ãlde Sinai eya caita basia. Mañne bajãnebema nezocada bacuru zaque uruga nũmãne idjima odjia.† 31 Moiseba mã unuside cawa crĩchaẽ basia. Mañ carea caitaara wãsia biara acãlã carea. Mañne ãcõrẽ bedeadãrãlã ùrĩsia. 32 ãcõrẽba idjia nãwã jarasia: “Mãra ãlã drõã naẽnabemarãba ãjã panana ãcõrẽa. Abrahãba, Isaba, Jacobo bida mãra ãjã panasidáa.”‡ Mañ ùrĩside Moiserá ne wayaaba ure nũmesia. Mãba araa acãlãda waya basia. 33 Mañne dadji Boroba Moisea jarasia: “Nañ eyade ãlãra mã quĩrãpita ãlã ãẽrã ãlã jĩrũne jã ãlãra ãrãdua. 34 Mãa unu ãlã mã purura Egipto druade bio bia mĩga ãlãda. Idjaba mã ùrĩ ãlã ãduba mã sopua bedea panãda. Mañ ãẽrã mãra ze ãlã ãdjirã ãdrã ãlã carea. Mã ãlãra Egiptodaa diabueya.”§

Judiorãba Moise igarapedada Estebãba jarada

35 Israelerãba Moiserá igarasidáa. Idjia nãwã jarasidáa: “¿Caiba ãlãra dai boroda ãlãsi? ¿Caiba ãlãra dai cawa obarida ãlãsi?”* Baribãrã ara mã Moiserá ãcõrẽba Egiptodaa diabuesia israelerã boroda ãmãrẽã idjaba ãdjirãra mamaãba ãdrã edamãrẽã. Moiseba bajãnebema nezoca bacuru zaque uruga nũmãne odjãda ãlãlãdeba mãwã osia. 36 Moiseba zocãrã ne ununaca o ãlãdeba dadji drõã naẽnabemarãra Egiptodebemada ãdrã enesia. Pusa Purruãde ne ununacada osia bia chãni carea. Idjaba cuarenta poa ãjũã põãsa ewaraga ãlde bida ne ununacada obadjia.† 37 Ara mã Moiseba israelerãa jarasia: “Dadji Boro ãcõrẽba mã diabueda quĩrãca idjideba bedeadbarida aba bãrãmaa diabueya. Mã ãberãra bãrã purudebema baya. Idjia jarabãrãra ãjãnadua.”‡ 38 Idjaba Moiserá ãjũã põãsa ewaraga ãlde jũma israelerã ume basia. Mama Sinai eyade idjira bajãnebema nezoca ume bedeasia. Bedea dadji sãwã beadida panãnebemada edapeda dadji drõã naẽnabemarãa jarasia.

† 7:20 Bio quĩrãwãrẽã querasia. Mãgãba idjaba jara ãlã “ãcõrẽba idjira bio bia unusia.” § 7:21

Exodo 2:1-9. * 7:29 Exodo 2:11-21. † 7:30 Bajãnebema nezoca. Antiguo Testamentode ãcõrẽ odjabãrãlde edaude ãlã ãlã “bajãnebema nezoca.” Versículo 31-34de ebuda ãlã ãcõrẽdrã bedea ãlãda.

† 7:32 Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa. § 7:34 Exodo 3:7-10. * 7:35 Mãgãdeba Estebãba jara basia israelerãba Moise igarapedada quĩrãca Jesuda, ãcõrẽneba bedeadadarã sida igarasidáa. † 7:36 Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33. ‡ 7:37 Deuteronomio 18:15,18. Idjia jarabãrãda ãjãnadua. Mãra griego bedeadẽ ãcãrã cartade neãa.

³⁹ Barib_{AR} Moiseba jaraɗara dadji drōã naēnabemarāba ĩjã quĩrĩānãē basia, āteb_{AR} idjira igarasidaa. Egipto druadaa jēda wã quĩrĩā panasidaa. § ⁴⁰ Moise eyade baside ādjirāba Aaroā jarasidaa: “Jãl Moiseba dairāra Egiptodeba ēdr_{AR} enesia. Barib_{AR} idji sãwānada cawadaēa. Mañ bēra dairā nocodaa edemārēã ācōrēda odua.”* ⁴¹ Ara mañda ādjirāba paca zaque zaca b_{AR}ada osidaa. Mañg_{AR} animarāda babue diasidaa. Mañne ādji j_{AR}waba opedada carea b_{AR}srida ewarida osidaa.† ⁴² Mañ carea Ācōrēba ādjirāra igarapeda dewara ācōrēda idu ēpēbisia. Mañne ādjirāba bajāne unubadarāa bia bedeā panesidaa. Mañnebemada Ācōrēneba bedeabadarā cartade nãwã b_{AR} b_{AR}a: Israelerā, bārā cuarenta poa ējũā pōāsa ewaraga b_{AR}de duanasidade çani-marāda m_{AR}la babue diabadjidaca?

⁴³ ¡Māwāēa! Āteb_{AR} ācōrē Moloc abada wua deda jira edebadjidaa idjaba bārā ācōrē Repaā abada chĩdau zaca oda sida edebadjidaa. Mañra ara bādji j_{AR}waba osidaa ādjia bia bedeadi carea. Mañ carea m_{AR}la bārāra Babilonia drua wagaa j_{AR}retaya.‡

Estebaāba Ācōrē de dromanebema jarada

⁴⁴ Ējũā pōāsa ewaraga b_{AR}de dadji drōāenabemarāba Ācōrē wua deda eronĩbadjidada. Mañ wua deba cawabisia Ācōrēra ādjirā ume b_{AR}ada. Ācōrēba Moisea wua dera obisia idjia unubida quĩrāca. ⁴⁵ Māwānacarea ādjideba yōpedadarāba wua dera eropanasidaa. Josue ādji boro baside wua dera nañ druadaa enesidaa. Mañ ewaride dewara puru nañ druade bedeā Ācōrēba dadji drōāenabemarā quĩrāpita āyā j_{AR}recuasía. Māwā nañ druara jũma jārísidaa. § Ācōrē wua dera Davi ewaride wadibida nañ druade basia. ⁴⁶ Jacobo Ācōrēba Davira bia unusia. Daviba Ācōrēa iwidisia idji itea de biada oi carea.* ⁴⁷ Mañ dera idji warra Salomoāba osia.† ⁴⁸ Barib_{AR} Ācōrē dji Dromaara b_{AR}ara j_{AR}waba oda dede bacaa. Ācōrēneba bedeabariba cartade nãwã b_{AR}asia:

⁴⁹ M_{AR}l chũmebarira bajāa. Nañ ējũāra m_{AR}l jĩrũ b_{AR}baría. Bārāba çcārē deda m_{AR}l itea odi? çSāma m_{AR}ra ãnãūbidi?

⁵⁰ çMāa ara m_{AR}dji j_{AR}waba ne jũmada osiēca?‡

Judiorāba Ācōrē ĩjānaca Estebaāba jarada

⁵¹ ¡Bārāra c_{AR}w_{AR} zarea tabeaa! ¡Sodeba ĩjānaca! § Ācōrē bedeāra ũrĩ quĩrĩānaca. Ācōrē Jaureba jara b_{AR}ara bārāba ewariza igarabadaa. Ara bādji drōāenabemarā quĩrāca pan_{AR}a. ⁵² Ādjirāba Ācōrēneba bedeabadarāda biē odi carea jũma ēpēsidaa. Ēberā Jipa b_{AR} zeĩ jarapedadarā sida beabadjidada.* Ara mañ quĩrāca bārāba mañg_{AR} Ēberā Jipa b_{AR}ara jidadapeda beasidaa. ⁵³ Ācōrēba idji leyra bajānebema nezocarāneba bārāa diadamĩna ¡bārāba ĩjā odacaa!–

⁵⁴ Mañ bedeā ũrísidade judiorā bororāra Estebaā ume bio quĩrũb_{AR}daba ādji quidara c_{AR}r_{AR}abisidaa. ⁵⁵ Māwā duan_{AR}ne Estebaāra Ācōrē Jauredeba basia. Bajānaa ac_{AR}b_{AR}_{AR}de Ācōrē quĩrāwārēã dorrodorroda idjaba Jesura Ācōrē j_{AR}wa araare nũm_{AR}da unusia. ⁵⁶ Mañne Estebaāba nãwã jarasia:

§ 7:39 Egipto druadaa jēda wã quĩrĩā panasidaa. Griego bedede mañba idjaba jara b_{AR}a: “Egiptorā ācōrēda ēpē quĩrĩā panesidaa.” * 7:40 Exodo 32:1. † 7:41 Exodo 32:2-6. ‡ 7:43 Amos 5:25-27.

§ 7:45 Josue 21:43-45. * 7:46 2 Samuel 7:1-16. † 7:47 2 Cronica 3:1-2. ‡ 7:50 Isaia 66:1-2. Estebaāba jara b_{AR}a Ācōrē de dromanebemada biē jarada carea bedeā neē b_{AR}ada. Davib_{AR} de dromada obi quĩrĩā basia Ācōrē itea. Ēberārāb_{AR} Ācōrēra dede eda wagaya pan_{AR}a. § 7:51 Sodeba ĩjānaca. Griego bedede “so wēāgoē tabea” b_{AR} b_{AR}a. * 7:52 Isaia 53:11; Jeremia 23:5; 33:15.

–¡Acadadua! ¡Māa bajāra ewa nūmāda unu bāa! ¡Naā Djara Edadara Ācōrē jawa araare nūmāda unu bāa!–†

⁵⁷ Maā ūrīsidade ādjirāra dji cābāyā bia duanenapeda ādji cawarara jawaba jūātrasidaa. Maāne jūmarāba Estebaāra orra edasidaa. ⁵⁸ Puru āyā ededapeda mōgaraba tabari jidasidaa. Idji naārā biē jarapedadaba ādjia ārā jābadara ērānapeda cūdra caita bācuasidaa wagamārēā. Maā cūdrara Saulo abadjidaa.

⁵⁹ Mōgaraba tabari eropanane Estebaāba Ācōrēa nāwā iwidisia:

–Mā Boro Jesu, mā jaurera edadua.–

⁶⁰ Maābe chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Mā Boro, naāgā ēberārāra bedeadē bārādua naā cadjirua o panā carea.–

Māwā bedepeda jaidasia.

8

¹⁻² Maābe ācārā Ācōrē waya beaba Estebaāra tabarisidaa. Idji carea jīābi bāga duanesia. Maāne Estebaā beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ījā bea mīrū wāpedada

Maā ewaride ēberārāba Jerusaleāne Jesu ījā beara bio biē o panesidaa. Maā carea Jesu ījā beara jūma Judea druadaa idjaba Samaria druadaa mīrū wāsidaa. Jesuba diabuedarādrā Jerusaleāne panesidaa. ³ Maāne Sauloba Jesu ījā beara biē obadjia waa ījārānamārēā. Deza wāpeda umaquīrāra, wērārā sida jidacupeda preso bābadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wāna

⁴ Baribarā Jerusaleāneba mīrū wāpedadaba ādji wābādaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjidaa. ⁵ Pelipera Samaria druade puru abāādaa wāsia.* Mama jaradiabadjia Jesura Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradada. ⁶ Pelipeba jara bāda ūrīsidade idjaba ne ununaca o bāda unusidade jūmarāba quīrācuīta ūrī duanabadjidaa. ⁷ Zocārā ēberārā jai bara beada biacuasidaa. Maā jairāra ādji cacuadebemada bia ēdrācuabadjidaa. Idjaba zocārā bāradrā beada, jīrū biē bea sida biacuabadjidaa. ⁸ Maā carea maā purudebemarāra bio bāsrida duanasidaa.

⁹ Jāibana Simoā abadada mama basia. Ara idjida dji dromada crīchabida bērā Samariadebemarāra cūrūga erobasia.† ¹⁰ Idjia jarabarāra ēberārā dji edaara beaba, dji dromaara bea bida quīrācuīta ūrībadjidaa. Jūmarāba jarabadjidaa idjira Ācōrē Abāa Droma abadada. ¹¹ Ēberārāba maā jāibanara bio ēpē panasidaa idjia o bādeba dārā cūrūga erobada bērā.

¹² Baribarā Pelipeba bedea bia Jesucritodebemada idjaba Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobādebemada ādjirāa jaradia bābadjia. Maāne zocārā umaquīrārāba, wērārā bida ījānapeda borocuesidaa. ¹³ Simoā bida ījāsia. Maābe borocuepeda Pelipe ume nībade wāsia. Pelipeba ne ununaca waibāa o bāda Simoāba unubārāde cawa crīchaē besia.

¹⁴ Maāne Jesuba diabuedarā Jerusaleāne beaba ūrīsidaa Samariadebemarāba Ācōrē bedeara ījāsidadā. Maā carea Pedroda Juaā sida ādjirāmaa diabuesidaa. ¹⁵ Jūēnapeda Ācōrēa iwidisidaa ādjirāba Ācōrē Jaureda edadamārēā. ¹⁶ Māwā osidaa Ācōrē Jaurera wadibida maā djabarāmaa zeē bada bērā. Ababe dadji Boro Jesu trāneba borocuesidaa. ¹⁷ Pedroba Juaā

† **7:56** Estebaāba maā bedeadēba jarasia Jesura Ācōrēda. Marco 14:62. * **8:5** Hecho 6:5. † **8:9** Griego bedeadē maā versīculoba idjaba jara bāa: “Maā Simoāba o bā carea Samariadebemarāba bio cawa crīchaē basia. Maāne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

bida Ācōrēa iwidib^Λda^ε ādji j^Λwara djabarā ĩr^Λ b^Λsidaa. Ara ma^Λda Ācōrē Jaurera edasidaa.

¹⁸ Ma^Λne Simo^Λba unusia Jesuba diabuedarāba ādji j^Λwa djabarā ĩr^Λ b^Λb^Λda^ε djabarāba Ācōrē Jaurera edasidaa. Ma^Λ unuside ādjia parata diayada asia abari quĩrāca poya oi carea. ¹⁹ Nāwā jarasia:

–Jā^Λ ^Λb^Λada m^Λā diadadua, m^Λā bida m^Λ j^Λwa baridua ĩr^Λ b^Λb^Λr^Λde Ācōrē Jaure edamārēā.–

²⁰ Barib^Λr^Λ Pedroba jarasia:

–¿Māwāra b^Λa crīcha b^Λca Ācōrēba bari dia b^Λra nēdobadada? ¡B^Λdji parata ume t^Λb^Λ uruad^Λ wādua! ²¹ B^Λ sora Ācōrē quĩrāpita jipaē b^Λ bē^Λā nā trajura dairā ume ocara b^Λa. ²² Ma^Λ crīcha cadjiruara igaradua. Ācōrēa quĩrā djuburiada iwididua. Āibē^Λā ma^Λ crīcha cadjirua b^Λ so^εde b^Λra idjia quĩrādoaisicada. ²³ M^Λā unu b^Λa b^Λra daiba o pan^Λ carea bio sobiē b^Λda. Cadjiruaba b^Λra preso erob^Λa.–

²⁴ Ma^Λne Simo^Λba jarasia:

–M^Λ carea dadjirā Boroa iwididadua bārāba jarapedadara māwārāmārēā.–

²⁵ Pedroba Jua^Λ bida bedea dadjirā Boro Jesudebemada jaradapeda Jerusale^Λnaa jēda wāsidaa. Wāb^Λda^ε Samaria druade zocārā puru beade ma^Λ bedea biara jara wāsidaa.

Pelipe Etiopíadebema ume bedeada

²⁶ Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada aba Pelipemaa zepe^Λda nāwā jarasia:

–¡Piradr^Λdua! Jerusale^Λneba Gaza puru^Λdaa wābada oda^Λ wādua.– (Ma^Λ ora ējūā pōāsa ewaraga b^Λde wā b^Λa.)[†]

²⁷ Ara ma^Λda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiopía druadebemada unusia. Ma^Λ ēberāra Etiopíadebema boro nezoca droma basía.[§] Dji borora wērā basía.* Ma^Λ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusale^Λnaa wā basia Ācōrēa bia bedelai carea. ²⁸ Idji druadaa jēda wāb^Λr^Λde idji carretade Ācōrēneba bedebari Isaía cartada ac^Λ chūmasia.

²⁹ Māwā b^Λde Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari b^Λ carreta caita nībade wādua.” ³⁰ Ara ma^Λda araa pira wāpe^Λda ũrīsia dji nezocaba Isaía cartada jīgua le chūm^Λda. Ma^Λne Pelipeba iwidisia:

–¿B^Λa le b^Λra cawa b^Λca?–

³¹ Idjia panusia:

–Ni ab^Λba jaradiaēb^Λr^Λ m^Λā ¿sāwā cawai?–

Ma^Λne idjia Pelipea jarasia badope^Λda idji caita chūmemārēā. ³² Idjia Ācōrē Bedeade le badara nāg^Λ basía:

Oveja beabadamaa edebada quĩrāca idjira beade edesidaa.

Dji cara t^Λb^Λrima b^Λde oveja chupea babari quĩrāca chupea besia.

³³ Idji carea ipidadapeda jipa cawa odaē basía. Beapedada bē^Λā ¿caiba idji warrarānebemada poya nēb^Λr^Λi?[†]

³⁴ Ma^Λbe Etiopíadebema nezoca dromaba Pelipea iwidisia:

–Ācōrēneba bedebariba nama ¿caidebemada b^Λsi? ¿Ara idjidebemada b^Λsica wa dewaradebemada b^Λsi? M^Λ djuburia jaradua.–

[†] **8:26** Ma^Λ ora ējūā pōāsa ewaraga b^Λde wā b^Λa. Griego bedeade ma^Λra ebuda b^Λēa. Āibē^Λā jara b^Λsicada “Ma^Λ ode na^Λ ewaride wānacaa” wa “Gaza puru drōāne ēberārāra beadacaa.” **§ 8:27** Nezoca droma. Cāpūrā bedeade b^Λ b^Λa “eunuco.” Ma^Λba jara b^Λa idjira cārāta ja basida wērā nezoca bē^Λā.

* **8:27** Dji borora wērā basía. Idjira “ādji Candace” abadjidaa. [†] **8:33** Isaía 53:7-8.

³⁵ Ara maãda Pelipeba maã bedeadeba bedea bia Jesudebemada jaradia besia. ³⁶ Mãwã panãne baido ðama jũẽne wãsidaa. Maãne nezoca dromaba jarasia:

–Acãdua. Nama baidoda ðaa. Mãra çborocueiẽ ðaca?–

[³⁷ Pelipeba jarasia:

–Baa Jesura ãcõrẽ Warrada wãrãda sodeba ãjã ðabãrã, borocueida ðaa.–
Maãne nezoca dromaba panusia:

–Mãa wãrãda ãjã ðaa Jesucritora ãcõrẽ Warrada.–]†

³⁸ Ara maãda idji carretara nũmebisia. ãdji umena doedaa wãnapeda Pelipeba idjira borocuesia. ³⁹ Drua zebãdade dadjirã Boro Jaureba Pelipera ãyã edesia. Nezoca dromaba idjira waa unuẽ basía, baribãrã ode ðasrida wãsia. ⁴⁰ Maãne Pelipera Azoto purude odjasia. Maãbe puruza bedea bia Jesudebemada jara wãsia aba Cesarea purude jũẽbãrãdaa.§

9

Sauloba Jesu ãjãna

¹⁻² Maã ewariẽ Sauloba wadibida dadjirã Boro ãjã ðeara quenai carea waraga ðabadjia. Sacerdote dji droma ðamaa wãpeda iwidisia cartada ðacua diamãrẽã. Maã cartara Damasco purude judiorã dji jãrebada deza edeida crĩcha basia. Cartade ðã basia ãdjirã tãena Jesu Ode nĩna umaquĩrãrãda, wẽrãrã sida jidapeda Jerusaleãnaa jũma edeida ðada. ³ Maã cartara edapeda wãsia. Ode nĩne Damasco caita jũẽbãrãde cawaẽne bajãneba uruada jãrã tẽũsia.

⁴ Maãba Saulora egode ðaebisia. Maãne bedeada ãrĩsia. Maã bedeaba jarasia:

–Saulo, Saulo, çcãrẽ cãrẽã mãra biẽ oi carea ãpẽ ða?–

⁵ Maãne Sauloba iwidisia:

–Mã boro, çbãra cai?–

Dji bedeaba panusia:

–Mãra Jesua. Baa biẽ oi carea ãpẽ ðara mãa. Ara ðaduba puabãrãa cũmia ãrã tagabãrã quĩrãca.* ⁶ Jããbe piradrãpeda Damasco purudaa wãdua.† Jãma abaãba jaraya ðaa cãrẽda oida ðada.–

⁷ Saulo ume wãbãdara bio dauperasidaa. ãdjirãba bedeara ãrĩsidamĩna ni abaãda ununaẽ basía. ⁸ Saulora egode tabapeda piradrãsia, baribãrã dau ogabãrãde poya unuẽ basía. Maãbe idji ume wãbãdaba idji jãwade jidadapeda Damascoãda edesidaa. ⁹ Mama idjia ewari ãbea unuẽ basia, ne coẽ basia, idjaba baido doẽ basia.

¹⁰ Damascoẽ ãberã Ananía abadada basia. Maã Ananíaba Jesucritora ãjã basia.‡ Cãimocara quĩrãca idjia unusia dadjirã Boroã nãwã jarabãrãda:

–¡Ananí!–

Idjia panusia:

–Mãra nama ðaa, mã Boro.–

¹¹ Dadjirã Boroã jarasia:

–Piradrãpeda Juda dedaa wãdua. Maã dera O Jipa ðã abadaẽ ðaa. Jũẽsira jaradua ðaa ãberã Saulo Tarsoẽbemada acãde ze ðada. Ara nawena idjia

† **8:37** Griego bedeade zocãrã cartade maã versículora neẽa. § **8:40** Maã Azoto purura Antiguo Testamentoẽ “Asdo” ðã ðaa. Pilisteorã puru basía. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotoẽdeba Cesarea purudaa wã carea noventa kilómetro jĩrũba wãida basia Mediterraneo pusa icawa. * **9:5** Ara ðaduba puabãrãa cũmia ãrã tagabãrã quĩrãca. Griego bedeade zocãrã cartade mãra neẽa. † **9:6** Acãrã versioẽne versículo 6 nocoare naãgãda ðã ðaa: “Maãbe ne wayaaba cacua ure nũmada Sauloba jarasia: Mã Boro, ðaa çcãrẽda quĩrã ðã mã oida? Maãne Dadji Boroã jarasia.” Baribãrã mãgãra griego bedeade neẽa. ‡ **9:10** Mãgã Ananíara naã capítulo 9de, capítulo 22de bida odja ðaa. Capítulo 5de dewara Ananíanebemada ðã ðaa. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada ðã ðaa.

Ācōrēa iwiḍi ʙʌa. ¹² Idjia cāimocara quĩrāca unusia umaquĩrā Ananía abadada idjima zepeda idji ārā jʌwa ʙʌʙʌrʌda idji dauba wayacusa unumārēā.–

¹³ Mañne Ananíaba jarasia:

–Mā Boro, mā jāl ēberānebemada ũrī ʙʌa. Zocārāba jarabadaa Jerusaleñe idjia ʙʌ ēberārāra bio biē o ʙʌda. ¹⁴ Mañ awara sacerdote bororā trāneba naā puruḍaa ze ʙʌa ʙʌ ĩjā beara jūma jida edei carea.–

¹⁵ Baribʌrʌ dadji Boroba jarasia:

–Wādua. Mā idjira edasia mñebemada judiorāēā, ādjirā bororāā, idjaba israelerāa biḍa bedeamārēā. ¹⁶ Mā idjia cawabiya sāwā bia mīga ʙaida ʙʌda mñebemada bedelai carea.–

¹⁷ Ara mañda Ananíara Saulo ʙʌmaa wāsia. Dji dede eḍa wāpeḍa idji jʌwara Saulo ārā ʙʌpeḍa jarasia:

–Djaba Saulo, dadji Boro Jesu ʙʌma ode odjadaba mñra zebisia wayacusa ʙʌ dauba unumārēā idjaba Ācōrē Jauredeba bemārēā.–

¹⁸ Ara mañda Saulo daudeba beda e quĩrāca beada jurrusia. Mañne wayacusa unu ʙesia. Mañbe piradrʌpeḍa borocuesia. ¹⁹ Mañbebʌrʌ ne copeḍa cacua ʌʙʌasia.

Saulo Damasco puruḍe bada

Saulora Damascode Jesu ĩjā bea ume dārāsia. ²⁰ Mañne judiorā dji jʌrebada deza idjia jaradia ʙesia Jesura wārāda Ācōrē Warrada. ²¹ Jūma mañ ũrībʌdaba cawa crīchadaē basía. Ādjirāba nāwā iwiḍi duanasidaa:

–¿Naḷgʌēca Jerusaleñe Jesu ĩjā bearā jōbi quĩrā ʙadara? ¿Nama ze ʙʌēca ādjirāra sacerdote bororāmaa preso edei carea?–

²² Baribʌrʌ Sauloba ewariza ebuḍaara cawabibadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaraḍada. Mañba Damascobema judiorāba cawa crīchadaē panesidaa.

Saulo mĩrũ wāna

²³ Ewari zocārā badacarea judiorā Damascobemara Saulo beadi carea bedea ausidaa. ²⁴ Mañ carea āsa, diamasi biḍa dji puruḍe eḍa wābadama jālā panasidaa. Baribʌrʌ ādjia crīcha panʌra Sauloba cawasia. ²⁵ Mañ bērā diamasi Jesu ĩjā beaba Saulora ē waibʌade ʙʌḍapeḍa dji puru mōgaraba auḍu jūrā ca ʙʌḍeba uḍaa puru dajada ʌrabari ʙʌsidaa.

Saulo Jerusaleñaa wāna

²⁶ Saulo jēda Jerusaleñaa wāsiede Jesu ĩjā bea ume be quĩrā ʙasia.Š Baribʌrʌ idjira waya panasidaa. Ādjirāba ĩjānaē panasidaa idjia wārāda Jesura ĩjā ʙʌda. ²⁷ Baribʌrʌ Bernabebe Saulora edesia Jesuba diabueḍarāmaa. Mañbe idjia nēbʌrʌsia sāwā Sauloba dadji Borora ode unusida, dadji Borora idji ume bedeaḍada, idjaba sāwā Sauloba Damascode Jesudebemada ne wayaa neē bedeadadjida. ²⁸ Māwā Saulora ādjirā ume ʙesia. Mañne Jerusaleñe Jesudebemada ne wayaa neē bedea nībabadjia. ²⁹ Judiorā dji griego bedeaḍe bedeadadarā ume Jesudebemada bedeadadjia baribʌrʌ idjira bea quĩrā panasidaa. ³⁰ Djabarāba mañ cawasidaḍe Saulora Cesarea puruḍaa edesidaa. Mamaʌba idji puru Tarsoḍaa diabuesidaa.

³¹ Māwānacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade biḍa djabarāra necai duanasidaa. Ācōrē Jauredeba biara ĩjāsidaa, dadjirā Boro waya panʌneba nībasidaa idjaba Ācōrē Jaure ʌʙʌadeba yō wāsidaa.

Ēberā Enea abada biada

Š 9:26 Saulora Jerusaleñaa jēda wāi naēna poa ũbea dārāsia. Galata 1:17-19.

³² Mañ ewaride Pedrora Ācōrē ēberārā acΛ nībabadjia. Ewari aba Lida purude beada acΛde wāsia. ³³ Mama ēberā Enea abadada unusia. Mañ ēberā bΛradrΛ bΛ bērā ocho poa cΛdade basia. ³⁴ Mañne Pedroba jarasia:

–Enea, Jesucritoba bΛra biabisia. ¡PiradrΛdua! BΛ cΛdara bedadua.–

Ara mañda Eneara piradrΛsia. ³⁵ Lida purude, Saroñ ējūāne bida jūmarāba dji biadara unusidaa. Mañ carea dadjirā Borora ĩjāsidaa.

Dorca ĩrēbada

³⁶ Mañ ewaride Jesu ĩjā bΛ wērā Tabita abadada Jope purude basia. Griego bedede idji trāra Dorca abadjidaa.* Mañ djabawērāba ne biada o babadjia. Ne neē qudeara bio carebabadjia. ³⁷ Ewari aba Dorcara cacua biē bepeda jaidasia. Mañbe idjira sΛgΛdapeda ātaarebema dejāne urraju bΛsidaa. ³⁸ Jope purura Lida caita basia. Jesu ĩjā beaba ũrīsidaa Pedrora Lidade bΛda. Mañ carea ēberāda umé idjimaā diabuesidaa nāwā bedea djuburiadamārēā: “Daimaa isabe zedua.”

³⁹ Ara mañda Pedrora ādji ume wāsia. Jūēsidade idjira dji bēwārā bΛmaa edesidaa. Mama jūma pēdra wērārāda jīā duanasidaa. Ādjia Pedroa Dorcaba wua cajudada acΛbisidaa. ⁴⁰ Mañne Pedroba jūmarāda dajadaa wābisia. Chīrāborode cobepeda Ācōrēa iwidisia Dorca ĩrēbabimārēā. Iwidipeda dji bēwārāmaa acΛbΛrΛde jarasia:

–Tabita, ¡piradrΛdua!–

Ara mañda idjira dau ogasia. Pedro unubΛrΛde āta chūmesia. ⁴¹ Pedroba idjira jΛwade idapeda āta nūmebisia. Mañbe djabarāra, pēdra wērārā sida trācuapeda Dorca ĩrēbadada acΛbisia. ⁴² Jūma Jope purude mañnebemada cawasidaa. Māwā zocārāba dadjirā Borora ĩjāsidaa. ⁴³ Mañbe Pedrora Jopedē dārāsia ēberā Simoñ abadama. Mañ Simoñba animarā eda biya obadjia.

10

Bajānebema nezocaba Cornelioa bedeada

¹ Cesarea purude Cornelioba basia. Idjira Italia druadebema sordaorā boro basia. ² Mañ Cornelioba idji ēberārā sida jūma jipa beasia. Ācōrēa waya panasidaa. Cornelioba judiorā carebai carea paratada waiβΛa diabadjia idjaba Ācōrēa iwidī babadjia. ³ Ewari aba quewara ĩmādaū ātΛeda Cornelioba cāimocara quīrāca bajānebema nezocada idjimaā zebΛrΛda ebuda unusia. Mañba jarasia:

–¡Cornelio!–

⁴ Cornelioba bajānebema nezocara bio acΛpeda ne wayaaba iwidisia:

–¿Cārē, mñ boro?–

Mañne bajānebema nezocaba jarasia:

–BΛa Ācōrēa iwidī bΛra, ne neē qudeara careba bΛ sida idjia bia unu bΛa idjia ne babue diabΛrΛ quīrāca. ⁵ Mañ bērā Jope purudaa ēberārāda diabuedua Simoñ Pedro abada jΛrΛde wānamārēā. ⁶ Idjira pusa icawa dewarabema Simoñ dji animarā e biya obari dede bΛa.–*

⁷ Bajānebema nezocara idji ume bedea bapeda wāsia. Wānacarea Cornelioba idji nezocada umé idjaba sordaoda aba trāsia. Mañ sordaoba Cornelioba carebabadjia idjaba Ācōrēa waya basia. ⁸ Cornelioba ununara ādjia jūma nēbΛrΛpeda Jopedaa diabuesia.

Pedroba cāimocara quīrāca ununa

* **9:36** Tabita, Dorca. Mañgarā trāba jara panΛa “begui.” * **10:6** Griego bedede ācΛrΛ cartade nāñ sida bΛ bΛa: “Mañ Simoñ Pedroba bΛa jaraya sāwā oida bΛda.”

⁹ Nurēma ādji ode nīnane umatipa babodode Jope puru caita jūēbada basia. Maāmisa Pedrora ātaarebema dejāne Ācōrēa iwidide wāsia. ¹⁰⁻¹¹ Jarra nūma bēra ne co quīrīa basia. Ne dju panāmisa Pedroba cāimocara quīrāca unusia bajāra ewabarada. Bajāneba boroba waibaa quīrāca bada edaa zebarada unusia. Maā borobara iquidaza jācaraba jā basia. ¹² Borobade eda quīrātanoa animarā jīrū quīmārē beada, ādji jāne wābadada, ībana sida beasia. (Acara animarāra judiorāba codacara panasidaa.) ¹³ Māwā bade Pedroba bedeada ūrīsia. Maā bedeaba jarasia:

–Pedro, piradrada. Beapeda codua.–

¹⁴ Baribara Pedroba jarasia:

–Mā coēa, mā Boro. Daiba codacara panada wa ba quīrāpita mititia bada mā cocaa.–†

¹⁵ Dji bedeaba wayacusa jarasia:

–Bārāba codamārē Ācōrēba bia badara mititia bada arādua.–‡

¹⁶ Māwā bedeabarada Pedroba barima ūbea ūrīsia. Maābe borobara wayacusa bajānaa wāsia. ¹⁷ Maā ununa carea Pedroba abeda cawa crīchaē besia. Wadibida māgaba cārē jara bada crīcha bamisa Cornelioba diabuedarāba Simoā dera iwidī wānapeda dji eda wābadama jūēsidaa. ¹⁸ Ādjirāba jīgua iwidisidaa Simoā Pedro abadara maā dede ba cawaya.

¹⁹ Pedroba ununara wadi crīcha bade Ācōrē Jaureba idjīa jarasia: “Ēberārā ūbea panaba bara jara panaa. ²⁰ Piradrpeda dudaa wādua. Ādji ume wāida biē crīcharādua. Mā ādjira zebisia.”

²¹ Ara maāda Pedrora edaa wāsia Cornelioba diabuedarāmaa. Idjīa jarasia:

–Bārāba mādra jara panaa. ¿Cārēma ze pan?–

²² Ādjirāba panusidaa:

–Daira sordaorā boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberā jipa ba idjaba Ācōrēra waya ba. Jūma judiorāba idjidebemada bia crīcha panaa. Ācōrē nezoca bajānebemaba idjīa bara idji dedaa trābisīa ba bedea ūrī carea.–

²³ Maābe Pedroba dede eda wābisīa. Maā diamasi Pedro ume panesidaa. Nurēma Pedrora pirabaripeda ādjirā ume wāsia. Idjaba ācara djabarā Jopedebemada ādjirā ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume bedeada

²⁴ Maā nurēma Cesareade jūēsidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarā sida ābaa trāna bēra idji dede jāā panasidaa. ²⁵ Pedro dji de caita jūēside Cornelioba araa audiabaride wāsia. Pedro quīrāpita egode barru cobepeda bia bedeasia. ²⁶ Baribara piradrāmārē Pedroba nāwā jarasia:

–¡Piradrada! Māra ēberāda jāwā ba.–

²⁷ Pedrora Cornelio ume bedea bada eda wāsia. Mama ēberārā zocārā duanada unusia. ²⁸ Maābe Pedroba jarasia:

–Bārāba cawa panaa dai judiorāra judiorāē ume nībacara panada idjaba judiorāē dede eda wācara panada. Baribara Ācōrēba mā cawabisīa ni abada jaraiē bada Ācōrē quīrāpita biē bada wa idji quīrāpita mititia bada. ²⁹ Maā bēra mā nama zemārē jarade wāsidade ara maāda ne jaraē zesīa. Jābe mā cawa quīrīa ba cārē cārē mā trāsīdada.–

³⁰ Maāne Cornelioba jarasia:

–Ewari quīmārē ba ara naā horaca mā ne codaca ewarida o basia. Quewara āmāda ātada Ācōrēa iwidī bade ēberāda mā quīrāpita nūmada unusia. Idjīa cacuade jā bara dorrodorrea basia. ³¹ Maā ēberāba mā jarasia:

† 10:14 Levítico 11:1-32. ‡ 10:15 Marco 7:13-19.

“Cornelio, b_Λa iwiði baðara Ācōrēba bia ūrīsia. Idjia quīrādoāē b_Λa b_Λa ne neē quēdeara carebabarida. ³² Mañbe ēberārāda Jopedaa diabuedua Simoñ Pedro abadada j_Λr_Λde wānamārēā. Idjira pusa icawa dewarabema Simoñ dji animarā e biya obari dede b_Λa. Mañ Simoñ Pedrora jūēsira idjia b_Λa bedeaya.”§

³³ Ara mañda m_Λa b_Λara j_Λr_Λbisia. Bio bia b_Λa b_Λara namaa zeda bērā. Nawena jūma dairāra nama Ācōrē quīrāpita duan_Λa dadjirā Boroba b_Λa jarabi b_Λda ūrīni carea.—*

³⁴ Mañne Pedroba jarasia:

—Ārāb_Λr_Λ m_Λa cawab_Λr_Λa wārāda Ācōrēba ni aba_Λda quīrā awara ocada.†

³⁵ Āteb_Λr_Λ puruzabema idji wayaaba jipa o beada bia unubaria. ³⁶ Ācōrēba bedea bia Jesucrito_Λeba idji ume ibia_Λidebemada israelerāa diabuesia. Mañ Jesucritora jūmarā Boroa. ³⁷ Bārāba cawa pan_Λa jūma judiorā druade Jesudebemada nēb_Λr_Λbadada. Naārā Galileade Jua_Λba jaradia basia ēberārā borocuedamārēā. ³⁸ Mañ ewaride Ācōrēba idji Jaureda, idji _Λb_Λa sida Jesu Nazaredebemaa diasia.‡ Ācōrēba idji ume b_Λ bērā Jesuba ne biada o nībasia idjaba ēberārā diauruba biē ero_Λara jūma biabibadjia. ³⁹ Judiorā druade, Jerusale_Λ purude bida Jesuba odara daiba jūma unusidaa. Idjia ne biada odamīna judiorāba crude cachi beasidaa.

⁴⁰ Ara mañ Jesuda Ācōrēba ewari ūbeade Ārēbabipeda _Λc_Λr_Λa unubisia.

⁴¹ Ācōrēba jūmarāa unubiē basia barib_Λr_Λ dairāa unubisia mañ carea edada bērā. Idji Ārēba_Λcare_Λ dairāra idji ume ne cosidaa idjaba baido dosidaa.

⁴² Jesuba dairāra diabuesia jūma ēberārāa nāwā jaradamārēā: Ācōrēba idjira b_Λsia zocai beara, beupedada sida jipa cawa omārēā. ⁴³ Jūma Ācōrēneba bedeabadarāba mañnebemada bedeasidaa. Ādjirāba cawabisidaa bariduaba Jesuda i_Λjāib_Λr_Λ, mañ ēberāba cadjirua o baðara Ācōrēba idjideba quīrādoaida.—

Ācōrē Jaure judiorāēmaa zeda

⁴⁴ Pedro wadibida bedea b_Λde jūma idji ūrī duan_Λmaa Ācōrē Jaureda zesia.

⁴⁵⁻⁴⁶ Mañne dewara bedeade bedea duanesidaa idjaba Ācōrēba bia bedea duanesidaa. Judiorā Jesu i_Λjā bea Pedro ume zepedadaba mañ ūrīside_Λ cawa crīchadaē basia Ācōrēba idji Jaureda judiorāēa bida diada bērā. ⁴⁷ Mañne Pedroba jarasia:

—Na_Λg_Λ ēberārāba Ācōrē Jaurera edasidaa dadjirāba edapedada quīrāca. ¿Ādjirāra borocuediē pan_Λca?—

⁴⁸ Mañbe Pedroba ādjirāra Jesucrito trāneba borocuebisia. Māwānacarea ādjirāba bedea djuburiasidaa idjira ādjirā ume dārā bamārēā.

11

Pedroba djabarā Jerusale_Λnebemarāa bedeada

¹ Māwānacarea Jesuba diabuedarāba, dewara djabarā Judea druade bea bida ūrīsidea judiorāēba Ācōrē bedeara i_Λjāsidadā. ² Mañ carea Pedro Jerusale_Λnaa wāsīde _Λc_Λr_Λ djabarā judiorāba idjira biē jarasidaa. ³ Nāwā jarasidaa:

—¿Cārē cārēā b_Λara judiorāē dede eda wāpeda ādji ume ne co bāsi?—

⁴ Mañne Pedroba idji māwānada ādjirāa jūma nēb_Λr_Λsia.

§ 10:32 Mañ Simoñ Pedro jūēsira idjia b_Λa bedeaya. Mañra griego bedeade _Λc_Λr_Λ cartade neēa.

* 10:33 Dadjirā Boro. Griego bedeade _Λc_Λr_Λ cartade “Ācōrē” b_Λ b_Λa. † 10:34 Deuteronomio 10:16-17. ‡ 10:38 Luca 3:2-22.

⁵ –Jope purude baside m̃a Ācōrēa iwidi basia. Mañne cāimocara quĩrāca boroba waib̃a quĩrāca b̃ada unusia. Mañra iquidaza j̃caraba j̃ b̃ada bajāneba edaa zepeda m̃ma jũesia. ⁶ M̃a bio ac̃asia cārēda eda b̃a cawaya. Mañne daupēbada animarāda, mēābema animarāda, ādji jāne wābadada, ībana bea sida unusia. ⁷ M̃wā b̃ade bedeada ũr̃sia. Mañ bedeaba m̃a jarasia: “Pedro, piradr̃dua. Beapeda codua.” ⁸ Barib̃r̃ m̃a jarasia: “M̃a coēa, m̃ Boro. Dairāba cocara pañda wa b̃a quĩrāpita mititia b̃ada m̃a cocaa.” ⁹ Mañne bajāneba bedeaba m̃a jarasia: “Bārāba codamārēā Ācōrēba bia b̃adara mititia b̃ada arādua.” ¹⁰ M̃wā bedeab̃r̃ada m̃a barima ũbea ũr̃sia. Mañbe borobara wayacusa bajānaa w̃sia.

¹¹ M̃wā b̃ade ēberāda ũbea m̃ b̃a dede jũesidaa. Ādji boroba Cesarea purudeba m̃ma diabuesia. ¹² Ācōrē Jaureba m̃ra ādji ume biē cr̃ichaē wābisia. Cesareade jũenapeda dairāra ādji boro dede edaa w̃sidaa. Nañ sei djabarāda m̃ ume panasidaa. ¹³ Mañ ēberāba daia nēb̃r̃sia bajānebema nezocada idji dede nūm̃da unusida. Mañg̃aba idjia jarasia: “Jope purudaa ēberārāda diabuedua Simoñ Pedro abadada jar̃ade wānamārēā. ¹⁴ Idjia jaraya s̃wāb̃r̃ Ācōrēba b̃ra, b̃a dedebemārā sida ēdr̃ edaida.”

¹⁵ M̃a mañnebema bedea nūm̃ane Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia dadjirāmaa naārā zeda quĩrāca.* ¹⁶ Mañne dadjirā Boroba jaradara m̃a quĩrānebasia: “Wārāda Juãba ēberārāra baidoba borocuesia, barib̃r̃ Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya.”† ¹⁷ Dadji Boro Jesucritoda ĩjā pañ bērā Ācōrēba dadjirāa idji Jaureda diasia. Idji Jaureda ādjirāa bida diada bērā ħm̃a s̃wā idjia odadebemada biē jarai?–

¹⁸ Jerusaleñnebema djabarāba mañ ũr̃sidade waa biē jaradaē basia, āteb̃r̃ Ācōrēa ñwā bia bedeasidaa:

–iWārāda Ācōrēba judiorāē sida carebasia ādji cadjiruara igaradapeda idji-maa zedamārēā! ħM̃wā ewariza idji ume zocai panania!–

Djabarā Antioquía purudebema

¹⁹ Estebañ beapedadacarea ēberārāba Jesu ĩjā bea biē odi carea ēpēsidaa. Mañ bērā zocārā djabarāra Jerusaleñneba m̃r̃ū wāb̃r̃sidaa. Āc̃r̃ara Penicia druadaa, Chipre morrodaa idjaba Antioquía purudaa bida w̃sidaa. Ādji wāb̃adaza bedea Jesudebemada ababe judiorāa jarabadjidaa. ²⁰ M̃wā pañane Āc̃r̃ Jesu ĩjā bea Chipredebemada, Cirene purudebema sida Antioquíade b̃ade w̃sidaa. Mañg̃arāba griegorāa bida bedea bia dadji Boro Jesudebemada jara panesidaa. ²¹ Dadji Boroba idji b̃b̃adeba ādjirāra carebasia. Mañba ādjia jara pañra zocārāba ĩjāsidaa. Ādjia naēna ēpē pananada igaradapeda dadjirā Borora ĩjāsidaa.

²² Djabarā Jerusaleñnebemaba mañ cawasidade Bernabeda Antioquíadaa diabuesidaa. ²³⁻²⁴ Mañ Bernabera ēberā jipa basia. Jesura bio ĩjā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Bernabe Antioquíade jũeside unusia Ācōrēba idji biadeba djabarāra careba b̃ada. Mañ carea idjira bio b̃s̃ridasia. Mañne idjia jūmarāa jarabadjia dadji Borora sodeba wārāda ēpēnamārēā. M̃wā b̃ade zocārāba dadjirā Borora ĩjāsidaa.

²⁵ M̃wānacarea Bernabera Tarso purudaa Saulo jar̃ade w̃sia. Unupeda Antioquíadaa edesia. ²⁶ Mama djabarā ume poa aba dji jarabadjidaa. Ādjia zocārā ēberārāa Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Mañ Antioquíade

* **11:15** Hecho 2:1-4. † **11:16** Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya. Griego bedeade ñwā b̃a b̃a: “Ācōrēba bārāa idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16.

ëberârâba Jesu iĵa beara “cristiano” abadjidaa. Mamabar̃a mañ tr̃ra naârã odjasia.

²⁷ Mañ ewaride Ācōrēneba bedebadarãda Jerusaleñneba Antioquíadaa wāsidaa. ²⁸ Aba Agabo abadada ģta nūmepeda Ācōrē Jauredēba jarasia jūma nañ ějūāne jarrabada zeida. Mañ jarrabara wārãda zesia Claudio Romanebema boro baside.† ²⁹ Mañ carea Jesu iĵa bea Antioquíade duanara bedea ausidaa paratada djabarã Judea druade bea itea diabuedi carea. Ādjiza poya diabada quĩrãca diadiada asidaa. ³⁰ Mañ parata jar̃a pepedacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarã bororãmaa ededamãrẽã.

12

Pedro preso badada cawaēne ēdr̃ada

¹ Mañ ewaride dewara Herodeda jūma judiorã druadebema boroda besia.* Mañ Herodeba djabarãda ģc̃ar̃a jidabipeda biē obisia. ² Juañ djaba Santiagoda necoba beabisia.† ³ Herodeba unusia judiorãra mañ carea b̃asridasidada. Mañ bẽrã Pedro sida jidabisia. Māwã osia pañ ěsābari neē b̃a cobada ewaride.† ⁴ Pedrora jidabipeda preso b̃abisia. Mañbe sordaorãda diecisei edapeda quĩmãrẽ quĩmãrẽ Pedrora bio wagabisia. Herodeba crĩcha basia Pedrora jūmarã quĩrãpita cawa oida judiorã Egiptodeba ēdr̃apedada quĩrãnebabada ewari jōnacarea. ⁵ Pedrora preso b̃abada dede jida eropañmisa djabarãba Ācōrẽa bio iwid̃i panasidaa idji carebamãrẽã.

⁶ Herodeba cawa oi ewari jūēbođo diamasi Pedrora sordaorã umé paña ěsi cãĩ basia. Carena uméba j̃a basia. Preso b̃abada dede eda wābadama dewara sordaorãda nūpanasidaa. ⁷ Māwã b̃ade cawaēne dadjirã Boro nezoca bajānebemada Pedromaa zesia. Mañba preso b̃abada dera eda ģna nūmesia. Bajānebema nezocaba Pedro orrode tãpeda ģr̃amatasia. Mañne jarasia:

–Isabe piradr̃dua.–

Cawaēne Pedro j̃awade carena j̃a b̃ara ěrã baesidaa. ⁸ Mañbe bajānebema nezocaba jarasia:

–B̃aa cacuade j̃a b̃ara bio trãj̃dua. Jĩrũne j̃abari sida j̃dua.–

Pedroba māwã ođacarea bajānebema nezocaba jarasia:

–B̃aa ģr̃a j̃abari sida j̃peda m̃a caid̃u zedua.–

⁹ Ara mañda Pedrora bajānebema nezoca caid̃u wāsia, baribar̃a idjia adua basia bajānebema nezocaba o b̃ara wārãda māwã b̃ada. Cãimocarada crĩcha basia. ¹⁰ Māwã b̃ade sordaorã dji edaare paña caita wāyã wāsidaa. Mañare dewararã caita wāyã wānapeda dji dajada wābada jiorro ođama jūēsidaa. Jūēb̃adade mañ jiorro ođara iduba ewa dogosia. Ara mañda ēdr̃asidaa. Mĩgaē wāb̃adade bajānebema nezocara Pedro ume badada nēbasia.

¹¹ Mañbebar̃a Pedroba cawasia wārãda ēdr̃asida. Idjiduba jarasia: “Ĥr̃ab̃ar̃a m̃a cawasia dadji Boroba wārãda bajānebema nezocada diabuepeda m̃ara Herode j̃awaedabemada ēdr̃a b̃asida. Judiorãba biē o quĩrĩa panananebemada wārãda ēdr̃a b̃asida.”

¹² Pedroba wārãda ēdr̃asida cawaside Juañ Marco papa Maria dedaa wāsia. Maria dede zocãrã djabarãba Ācōrẽa iwid̃i pañada ābaa dji jar̃e panasidaa.

¹³ Mañne Pedroba dajadaareba tr̃a b̃ade nezocawẽrã Rode abadaba ac̃ade

† **11:28** Mañ Claudiora Romanebema boro basia poa 41neba aba 54daa. Poa 46de Judea druade jarrabada dji cãbãyã zesia. * **12:1** Mañ Herodera “Agripa dji naārãbema” abadaa. Ababe nañ Hecho capitulo 12de odja b̃aa. Herode dji Droma wiuzaque basia. Judiorã druadebema boro basia poa 41neba aba 44daa. Idji warra sida Agripa tr̃a jarabadjidaa. Mañġa Agripa odja b̃aa Hecho 25:13deba aba 26:32daa. † **12:2** Marco 10:35-40. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. † **12:3** Exodo 12:1-27.

wāsia caiba trā bā cawaya. ¹⁴ Rodeba Pedro bedeara cawasia. Mañ bēřā bāsridasia baribara eda wābadara ewaē basía. Ātebāra eda pira wāpeda djabarāa jarasia Pedrora dajada bāda. ¹⁵ Mañne jūmarāba Rodea jarasidaa:

–Bāra quīrāē nūmāa.–

Baribara idjia wārāana asia. Mañne ādjirāba jarasidaa:

–Māēteara idji bajānebema nezocada māwā bāa.–Š

¹⁶ Māwā panane Pedroba dajadaareba mīā sē trā basia. Ewasidade ādjirāba unusidaa wārāda Pedroda māwā bāda. Abeda cawa crīchadaē basía.

¹⁷ Baribara Pedroba jawaba jarasia chupeadamārēā. Mañbe jūma nēbārasia sāwābāra dadji Boroba idjira preso badada ēdra edasida. Jūma nēbārapeda jarasia:

–Jūma maāgara Santiagoa, waabema djabarāa bida jaradadua.–*

Mañbe Pedrora mamaaba āyā wāsia.

¹⁸ Anadrāsida sordaorāba cawadaē basía Pedrora sāmaa wāsida. Abeda cawa crīchadaē basía idjaba ne wayasidaa. ¹⁹ Herodeba idjira jārābisía, baribara sordaorāba ununaē basía. Herodeba ādjirāa maāgādebemada bio iwidipeda jūma quenabisia. Māwānacarea Herodera judiorā druadeba Cesarea purudaa wāpeda mama dārāsia.

Herode beuda

²⁰ Mañ ewaride Herodera Tiodebemarā ume, Sidoānebemarā ume bida quīrū basia. Baribara maāgarāba cobadara Herode druade edabadjidaa. Mañ carea ādjirāa bedea audapeda ābaa wāsidaa idji ume ibiadi carea. Naārā Blasto abadamaa wāsidaa. Mañ Blastora Herodeare dji droma basía. Mañne ādjia jara panara Blastoa ījābidapeda idjideba Herodea bedea djuburiasidaa ibiadi carea.

²¹ Herodeba bāda ewaride djio bia quiruda jāpeda idji buguede chūmesia. Mañbe ādjirā quīrāpita bedeiasia. ²² Māwā bāde ādjirāba jīgua jarabadjidaa:

–jZa bedea bāra ēberāēā, ātebāra Ācōrēa!–

²³ Baribara Herodeba Ācōrēa bia bedeadaduada aē basía. Ara mañne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua biē bāsia. Mañbe idjira quiba co beasia.

²⁴ Mañmisa djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada tamāara jaradia wāsidaa.† Mañne zocārāba ījābāda bēřā yō wāsidaa.

²⁵ Bernabeba, Saulo bida Jerusaleñe parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaa. Juañ Marco abadada edesidaa.

13

Ācōrē Jaureba Saulo, Bernabe sida trāna

¹ Djabarā Antioquía purudebema tāēna Ācōrēneba bedeadadada, Critodebema jaradiabada sida beasia. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoāda basia. Simoā trā īyāgadara “Dji Pāima” abadjidaa. Manaeā sida basia. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisia.*

² Ewari aba djabarāba ne codaca ewari o panane dadjirā Boroa bia bedea panasidaa. Māwā panane Ācōrē Jaureba ādjirāa jarasia:

Š **12:15** Acāra judiorāba crīchāsidaa jūmarāba ara ādji bajānebema nezocada erobeada. Mañ nezocara ara dji ēberā za quīrāca bāda crīchāsidaa. * **12:17** Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrā bedeaē Santiago trāra zesia “San Jacobo” isabe jarabāradaba. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba bāsia. † **12:24** Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedeaē bā bāa “Ācōrē bedea.” *

* **13:1** Galilea druadebema boro Herode. Maāga Herodera Antipa trā jarabadjidaa.

–Bernabeda, Saulo sida m̃a tr̃sia. Mañ b̃rã ãdjida b̃adadua m̃a obi b̃ara odam̃rẽã.–

³ ãdjia ne codaca ewari odapeda ãcõrẽa iwidib̃dade ãdji j̃wara Bernabe ãr̃ã, Saulo ãr̃ã bida b̃asidaa. Mañbe ãdjira diabuesidaa dadjirã Boroba obi b̃ara ode w̃nam̃rẽã.

Saulo, Bernabe sida Chipre druadaa w̃apedada

⁴ ãdjira ãcõrẽ Jaureba diabueda b̃rã Seleucia purudaa w̃asidaa. Mama b̃a barcode Chipre morrodaa w̃asidaa. ⁵ Salamina purude jũenapeda judiorã dji j̃rebada deza ãcõrẽ bedeara jaradiasidaa. ãdji carebai carea Juañ Marcoda ãdji ume ñbasia.†

⁶ Jũma mañ morro dromane p̃rr̃ab̃dade Papo purude jũene w̃asidaa. Mama judio Barjesu abadada unusidaa. Mañ Barjesura j̃ibana basia. Sewadeba jarabadjia ãcõrẽneba bedeabarida. ⁷ Idjira Chipredebema boro Sergio Paulo abadama b̃abadjia. Mañ Sergio Paulora cr̃icha cawa basia. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo sida tr̃bisia ãcõrẽ bedeadã ãr̃ã quĩr̃ã b̃ada b̃rã. ⁸ Barib̃r̃ã ãdjia jaradia pañne j̃ibana Barjesuba sewaada abadjia dji boroba ãcõrẽ bedeara ãj̃r̃am̃rẽã. (Barjesu tr̃ra griego bedeadẽ Elimá abadaa.) ⁹ Mañne Saulora ãcõrẽ Jauredeba basia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio ac̃a nũmepeda ñwã jarasia:

¹⁰ –j̃b̃ara sewaida b̃a! j̃b̃a sora cadjiruaba bira b̃a! Diauru warra, j̃b̃a ne jũma jipa b̃ada quĩr̃ãcaa! ¿C̃rẽ c̃rẽã ara pichia ãcõrẽ w̃rã bedeara sewaada a b̃a? ¹¹ J̃ãlbe dai Boroba idji b̃abadeba b̃ara cawa oya. Nawena b̃ara dauberrea beya. D̃rã ãm̃adaura unuẽ b̃aya.–

Ara mañda j̃ibana towa p̃isosa b̃ada unupeda dauberrea besia. Mañbe bedea djuburiasia bariduaba idji j̃wade jidaapeda careba ededam̃rẽã. ¹² Sergio Pauloba mañ unuside ãdjia dadjirã Borodebema jaradia pañra bio bia ãr̃ina b̃rã ãj̃asia.

Pisidia druadaa w̃apedada

¹³ Paulora idji ume ñna sida Papo purudeba Panpilia druadaa barcode w̃asidaa. Mama Pergue purude jũesidaa. Barib̃r̃ã Juañ Marcoba ãdjira amepeda Jerusaleñnaa j̃eda w̃asia.‡

¹⁴ Perguedeba dewara Antioquia purudaa w̃asidaa. Mañ Antioquía Pi-sidia druade b̃a. Mama ãñũbada ewaride judiorã dji j̃rebada dede eda w̃anapeda chũpanesidaa. ¹⁵ Mañbe dji bororãba ãcõrẽ leydebemada idjaba ãcõrẽneba bedeadadaba b̃apedadadebema sida j̃gua lesidaa. Mañbe ab̃ada Paulo, Bernabe chũpañmaa ñwã jarade w̃abisidaa:

–Djabarã, b̃rãba dai carebađi carea bedeadã eropañb̃r̃ã, jaradadua.–

¹⁶ Mañne Paulora piradr̃apeda j̃waba jarasia jũmarãda chupeadam̃rẽã. Mañbe jarasia:

–Achirã Israeldebema idjaba judiorãẽ ãcõrẽ waya bearã, ãr̃inadua: ¹⁷ Israel ãcõrẽba dadji dr̃ã nañabemarãda edasia. ãdjirã Egipto druade ãibemarã quĩr̃ãca panasidade ãcõrẽba puru dromada ỹobisia. Mañbe idji b̃ababa ãdjirãra Egipto druadebemada ãdr̃a enesia.§ ¹⁸ M̃w̃anacarea ãdjirãba ãj̃ũã p̃õsa ewaraga b̃ade biẽ ob̃dara ãcõrẽba cuarenta poa droa basia.* ¹⁹ Mañbe Canaã druade ãcõrẽba siete puru poyabipeda ãdji ãj̃ũãda dadji dr̃ã

† **13:5** Griego bedeadẽ “Juañ” b̃ã b̃a. Idjira Bernabe ãberãr̃ãnebema basia. Colosa 4:10. ‡ **13:13** Mañ Juañ Marco j̃eda w̃anara Pauloba biẽ unusia. Hecho 15:38. § **13:17** Exodo 1:7; 12:51. * **13:18** Droa basia. Griego bedeadẽ ãc̃r̃ã cartade b̃ã b̃a “waga basia.” Numero 14:34.

naēnabemarāa diasia.† ²⁰ Egiptodaa wāpedadadeba aba ādji ējūā edabadaadaa 450 poa basia.‡

Māwānacarea Ācōrēba idji purua ādji ēdra bābadarāda diabadjia aba Ācōrēneba bedeabari Samuel ewaridaa.§ ²¹ Mañ ewaride ādjirāba Ācōrēba bedea djuburiasidaa ēberā aba ādjirā boroda bamārēā. Mañ carea Ācōrēba Quis warra Saulda basia.* Mañ Saulora Benjamiñneba yōna basia. Cuarenta poa israelerā boroda basia. ²² Baribara Ācōrēba Saulora āyā bāpeda Davida basia ādjirā boroda bamārēā. Davidebemada Ācōrēba nāwā jarasia: “Māa Jesē warra Davida bia unu bāa. Māa obi quīrā bāra idjia jūma oya.”†

²³ Mañbe Ācōrēba naēna jarada quīrāca osia. Idjia Davideba yōpedadadebemada aba basia israelerā Ēdra Edabarida bamārēā.‡ Mañ ēberāra Jesua. ²⁴ Mañ Jesu zei naēna Juañba jūma israelerāa jaradia basia ādji cadjirua igaradapeđa Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā obadara idjia doēda borocuebadjia. ²⁵ Idji beui ewari caita baside Juañba jarasia: “Bārāba māra ¿caida crīcha panā? Māra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaēa.§ Baribara mñ caidu zebara mñ cāyābara dji dromaara bāa. Idjia jīrūne jā bā ērāi carea māra bia bāēa.”*

²⁶ Achirā Abrahāñneba yōpedadarā, judiorāē Ācōrē waya bea, Ācōrēba dadjirāa mañ bedea dadji ēdra edaidebemada diabuesia.† ²⁷ Jerusaleñnebamaba, ādji bororā bida Jesura dadji Ēdra Edabarida cawadaē basia. Ācōrēneba bedeabadaba bāpedadara ānāūbada ewariza jīgua lebadamīna idjidebema bāpedadada cawadaē basia. Ātebara Jesu beabisidade mañ bedeaba jara bāra wārāda osidaa. ²⁸ Ni cārē cadjirua odara ununaēmīna ādjirāba Pilatoa jarasidaa beamārēā. ²⁹ Ācōrē cartade idji beaidebema bāpedada jūma māwānacarea idjira crudebemada uēda bādapeđa tabarisidaa. ³⁰ Baribara Ācōrēba idjira ārēbabisia. ³¹ Māwānacarea Jesuba idji ume Galileadeba Jerusaleñnaa wāpedadarāa ara idjida bārima zocārā unubisia. Idi mañ ēberārāba idjidebemada jūma israelerāa bedea panā.

³²⁻³³ Ara mañ quīrāca daiba nañ bedea biada jara panāa: Ācōrēra dadji drōā naēnabemarā ume bedea basia idjaba dadjirā, ādjirāneba yōpedadarā ewaride mañ bedea bādara jūma osia. Jesura ārēbabisia salmo umēbemane bā bā quīrāca.‡ Nāwā jara bāa: “Bāra mñ Warraa. Idi bāra mñ Warraada abara.”§ ³⁴ Ācōrēba Jesura beu bādada ārēbabisia waa beurāmārēā. Mañnebemada idji cartade nāwā jarasia: “Māa Davia carebai jaradara bārā ume wārāda oya.”* ³⁵ Mañ carea dewara salmone nañda jara bāa: “Mā, bā nezoca jipa bāra bāa idu berawabiēa.”† ³⁶ Davi zocai baside Ācōrēba idjideba osia idjia quīrā bāda quīrāca. Mañbe Davira jaidapeđa tabarisidaa idji drōāenabemarā tabaripedadama. Mañne idjira berawasia. ³⁷ Baribara Ācōrēba ārēbābidara berawaē basia.

³⁸⁻³⁹ Mañ bērā djabarā, nañgāda cawadadua: bārāba cadjirua obadara Ācōrēba Jesudeba quīrādoaya. Moise ley ījā o panā carea Ācōrēba bārāra jipa

† **13:19** Josue 11:15-23. ‡ **13:20** Griego bedeadē mañba idjaba jara bāa: “Mañbe 450 poa Ācōrēba idji purua ādji ēdra bābadarāda diabadjia.” § **13:20** Juece 2:16-19. * **13:21** 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25. † **13:22** 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaías 44:28. ‡ **13:23** 2 Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17. § **13:25** Juañ 1:20. * **13:25** Luca 3:16. † **13:26** Dadjirāa. Griego bedeadē ācra cartade bā bāa: “Bārāa.” ‡ **13:32-33** Arēbabisia. Mañ bedeaba idjaba jara bāa Ācōrēba idji Warrara nañ djara edamārēā jaradadebemada. § **13:32-33** Griego bedeadē bā bāa “idi māra bā zeza basia.” Salmo 2:7. Mañ salmoba bedea bāa Ācōrēba idji Warrara israelerā Boroda bādadebemada. * **13:34** Isaías 55:3. † **13:35** Salmo 16:10.

panana acaa. Baribara jūma Jesu iḡābdara Ācōrēba jipa panana abaria. Maḡdra bārāa jara panā. ⁴⁰ Quirācuia beadedua Ācōrēneba bedeadadaba bapedadada bārā ume māwārāmārēā. Nāwā bāsidaa:

⁴¹ Ācōrēba jara bā igara bearā, jacadedua! ¡Dauperadua! ¡Beudadua!

Māa bārā ewaride ne minijichiada oya.

Maḡra abaaba bārāa jarabara sida iḡānaēa.†

⁴² Paulo, Bernabe sida judiorā dji jarebada dedeba ēdrabade ēberārāba bedea djuburiasidaa dewarabema ānāūbada ewaride bida maḡnebemada bedeadamārēā. § ⁴³ Dji jare panana wāsidade zocārā judiorāba, judiorā crīcha ēpēbada bida Paulora, Bernabe sida ēpēsidaa. Ādjia maḡ ēberārā bio jarasidaa Ācōrēba idji biadeba ādjirā careba bāda iḡā pananamārēā.

⁴⁴ Dewarabema ānāūbada ewaride purura berara jūma ābaa dji jaresidaa Ācōrē bedea ūrīni carea. ⁴⁵ Baribara judiorā bororāba ēberārā cābana un-
usidade sode biē duanesidaa. Pauloba jaradia bāde ādjirāba sewaa da abad-
jidaa idjaba Paulodebemada biē bedeadadjidaa. ⁴⁶ Maḡne Pauloba, Bernabe
bida ne wayaa neē ādjirāa jarasidaa:

–Wārāda daiba bārāa Ācōrē bedeara naārā jaradida panasidaa. Baribara bārāba igara panā bēā idjaba bārāmaārā ewariza Ācōrē ume zocai baida biē bā bēā, daiba judiorāēa jarade wānia. ⁴⁷ Daiba māwā oḡamārēā dadjirā Boroba nāwā jarasia:

Māa bāra ānaa quirāca bāsia judiorāēba mḡnebemada cawadamārēā.

Bāa jūma naḡ ējūāne bearāa cawabiya māa ēdra edaidebemada.*

⁴⁸ Judiorāēba maḡ ūrīside bāsridasidaa. Ara maḡda dadjirā Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Maḡne Ācōrēba ewariza idji ume zocai beadi carea bādarāba iḡāsidaa. ⁴⁹ Maḡbe dadjirā Boro bedeara jūma maḡ druade jarasidaa.

⁵⁰ Baribara judiorāba Ācōrē waya bea wērārā dji dromarāa, umaquīrā dji dromarāa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida biē oḡamārēā. Māwā ādji purudebemada āyā jaretasidaa. ⁵¹ Maḡne Pauloba Bernabe bida purudebema pora ādji jirūnebemada jārāpetasidaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Maḡbe Iconio puruḡa wāsidaa. ⁵² Baribara Jesu iḡā bea maḡ Antioquīade panāra bio bāsrida panasidaa idjaba Ācōrē Jauredeba panasidaa.

14

Iconio puruḡe panana

¹ Iconio puruḡe ādjia obada quirāca Paulora Bernabe sida judiorā dji jarebada dede edaa wāsidaa. Ādjia jaradia panā carea zocārā judiorāba griegorā bida Jesura iḡāsidaa. ² Baribara judiorā Jesu iḡāē beaba judiorāēa djabarānebemada biē crīchabididaa. ³ Māwāmīna Paulora Bernabe sida mama dārā panasidaa. Dadjirā Boroba careba bāda sodeba iḡā panā bēā id-
jidebemada ne wayaa neē jaradiabadjidaa. Maḡne dadjirā Boroba ādjia
abāda diasia ne ununacada oḡamārēā. Māwā cawabisia idji biadebema
ādjia jaradia panāra wārāda. ⁴ Baribara maḡ purudebemarāba awara awara
crīcha beasia. Acara Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, maḡne ācara
judiorāare panasidaa. ⁵ Maḡne judiorāda, judiorāē sida dji purudebema
bororā ume bedea ausidaa Paulo, Bernabe sida mōgaraba tabarī beadi carea.
⁶ Baribara Pauloba, Bernabe bida maḡ cawasidade Licaonia druadaa mīrū

† 13:41 Habacuc 1:5. § 13:42 Ēberārāba. Griego bedeaḡe ācara cartade bā bāa “judiorāē beaba.”

* 13:47 Isaia 49:6.

wāsidaa. Litra puruḁaa, Derbe puruḁaa bida wāsidaa. Jūma mañ Licaonia druade paṛra wāsidaa. ⁷ Mama ādjia bedea bia Jesudebemada jarabadjidaa.

Litra puruḁe panana

⁸ Litra puruḁe ēberā jīrū biē ḅada basia. Māwā topeḁada bēṛā poya nībaca basia. ⁹ Mañ ēberāba ūrī chūmasia Pauloba Jesudebema bedea ḅada. Pauloba idjimaacabaraḁe cawasia idjia wārāda ījā ḅada Jesuba idjira poya biabida. ¹⁰ Mañ bēṛā Pauloba idjia jīgua jarasia:

–jPiradrḁdua! jĀta nūmedua!–

Ara mañda idjira āta jādrḁpeḁa nībade wāsia. ¹¹ Pauloba oda unusidade mañ puruḁebemaṛāba licaonia bedeaḁe jīgua jara duanesidaa:

–jĀcōrēda umé dadjirāmaa ēberā quīṛāca edaa zesidaa!–

¹² Ādjirāba jarasidaa Bernabera ādji ācōrē droma Zeuda idjaba Paulora ādji ācōrē Hermeda, idjira dji bedea jarabari bēṛā.*

¹³ Litra puru quīṛape ādji ācōrē Zeu de dromada basia. Mamaḅba Zeu sacerdoteba pacada, nepōnō sida dji puruḁe eḁa wābadamaa enesia. Idjia, puru ume Pauloa, Bernabea bida mañ pacara babue dia quīṛā panasidaa.

¹⁴ Baribaṛa Jesuba diabueda Bernabea, Paulo bida mañ cawasidade ādjia cacuaḁe jā panara cōācuadapeḁa ēberāṛā tāēna pira wānapeda nāwā jīgua jarasidaa:

¹⁵ –Achirā, ċcārē cārēḁa jāwā o panḅ? Daira ācōrēḁa. Daira ēberāḁa, bārā quīṛāca. Bārā jarade ze panḅa nañ ācōrē siriē beada igaradapeḁa Ācōrē zocai ḅadrḅ ījānamārēḁa. Maḅga Ācōrēba bajāda, ējūāda, pusada, ne jūma ādjide nūma sida osia. ¹⁶ Naēna Ācōrēba idji adua bea purua ara ādjia o quīṛā panḅa idu obibadjia. ¹⁷ Māwāmīna ewariza bia o ḅadeba idjia cawabi ḅa idjira wārāda ḅada. Idjia bajāneba cueda zebibaria idjaba néuda zaubibaria. Māwā idjia dadjirāṛa jāwūḁa ne cobibaria idjaba sode ḅasridabibaria.–

¹⁸ Pauloba Bernabe bida māwā jara panasidamīna mañ ēberārāba berara ādjia pacara babue diasidaa.

¹⁹ Litraḁe panḅne ācḅra judiorā Antioquía puruḁebemada, Iconio puruḁebema sida jūēsidaa.† Ādjirāba Litraḁebemaṛā Paulodebemada biē crīchabisidaa. Mañ carea jūmarāba Paulora mōgaraba tabari jidasidaa. Idjira beusida crīchasiḁa bēṛā errebari edeḁapeḁa puru dajada batabuesidaa.‡

²⁰ Maḅbe Jesu ījā beaba Paulora jūrānapeda acḅ panasidaa. Māwā panḅne idjira piradrḅsia. Piradrḁpeḁa jēda puruḁaa wāsia. Nurēma Bernabe ume Derbe puruḁaa wāsidaa.

Siria druade ḅa Antioquíaḁa jēda wāna

²¹ Derbe puruḁe Pauloba, Bernabe bida bedea bia Jesudebema jarasidade zocārāba ījāsidaa. Māwānacarea Litra puruḁaa, Iconio puruḁaa, Pisidia druade ḅa Antioquíaḁa bida jēda wāsidaa. ²² Puruza djabarāba carebabadjidaa Jesuda biara ījānamārēḁa. Ādjia Jesu ījā panḅra igararānamārēḁa nāwā jarabadjidaa: “Ācōrēda dadjirā Boroda ḅadibḅra nañ ējūāne bio bia mīgadiā.”

²³ Puruza djabarā tāēna ācḅra ḅasidaa dji bororāda beadamārēḁa. Maḅbe Ācōrēḁa iwididapeḁa, ne codaca ewarida odapeḁa dadjirā Boro ījā panḅra idji jḅwade ḅasidaa.

* **14:12** Zeu, Herme. Latiā bedeaḁe ādji ācōrē Zeura Júpiter abadaa. Ādji ācōrē Hermera Mercurio abadaa. Griegorā crīchade mañ Hermera ādji ācōrē bea carea dji bedea jarabari basia. † **14:19** Mañ Antioquía Pisidia druade ḅa. Hecho 13:44-51ḁe. Iconio. Hecho 14:1-6ḁe. ‡ **14:19** 2 Corinto 11:25.

²⁴ Māwānacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jūēne wāsidaa. ²⁵ Ācōrē bedea Pergue purude jaradiadapeda Atalia purudaa wāsidaa. ²⁶ MamaΛba barcode Siria druade bΛ Antioquíadaa jēda wāsidaa ādjia ode wāpedadara jūma opedada bērā. MaλgΛ purudeba djabarāba ādjira naārā diabuesidaa Ācōrēba quīrīā bΛra odamārēā idjaba Ācōrē jΛwade bΛsidaa idji biadeba carebamārēā. ²⁷ Jūēnapeda djabarā ume ābaa dji jΛresidaa. Maλne nēbΛrΛsidaa jūma Ācōrēba ādjideba odada. Jarasidaa sāwā Ācōrēba osida judiorāē bida Jesura ījānamārēā. ²⁸ Mama Jesu ījā bea ume dārā panesidaa.

15

Jesu ījā bea Jerusaleλne dji jΛrepedada

¹ Maλ ewaride ācΛrΛ Judea druadebemarāda Antioquía purudaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāēa jaradia panesidaa Moiseba bΛda quīrāca umaquīrā cacuada wēāgodaēbΛrΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaēda.*

² Maλ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Maλbe djabarāba Pauloda, Bernabeda, dewararā sida Jerusaleλnaa diabuesidaa maλnebemada Jesuba diabuedarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa bedeadamārēā.

³ Djabarā Antioquíadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druade, Samaria druade bida pΛrrΛa nībasidaa. Puruza nēbΛrΛsidaa sāwā judiorāēba ādji crīcha drōāra igaradapeda Jesuda ījāsidadada. Maλ bedea ūrīsidade jūma djabarāra bΛsridasidaa.

⁴ Jerusaleλne jūēsidade Jesuba diabuedarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Maλne Pauloba, Bernabe bida jūma Ācōrēba ādjideba judiorāē tāēna odada nēbΛrΛsidaa. ⁵ BaribΛrΛ ācΛrΛ pariseorā Jesu ījā beaba āta nūpanenapeda jarasidaa:

–Jūma djabarā judiorāēra cacua wēāgodida panΛa. Ādjirāa jaradiadida panΛa Ācōrēba Moisea diada leyra ījā odamārēā.–

⁶ Maλnebemada bedead carea Jesuba diabuedarāra djabarā bororā ume ābaa dji jΛresidaa. ⁷ Dārā bedeadΛdade Pedrora piradrΛpeda jarasia:

–Djabarā, bārāba cawa panΛa bārā tāēna Ācōrēba mΛda naārā edasida judiorāēa jaradiamārēā.† Maλne dārābΛrΛa judiorāēba bedea bia Jesudebemada ūrīnapeda ījāsidadada. ⁸ Ācōrēba jūmarā sora cawa bΛa. Maλ judiorāēba ījāsidade Ācōrēba cawabisia ādjirāra bia edasida. Idji Jaurera ādjirāa diasia dadjirāa naēna diada quīrāca.‡ ⁹ Ācōrēba dadjirāra ādjirā ume quīrā awara oē basía. Ādjia ījāsidade ādji sora sΛgΛsia. ¹⁰ Bārāba ¿cārē cārēā Ācōrēba cawabidara igara panΛ? ¿Idjia sāwā oi cawaya mΛwā panΛca? ¿Cārē cārēā dadjirāba, dadji drōāenabemarā bida poya odaē badada ādjirāa obi quīrā panΛ? ¹¹ Dadjirāba ījā panΛa dadji Boro Jesuba idji biadeba dadjirāra, ādjirā sida ēdrΛ edasida.–

¹² Maλne Bernabeba Paulo bida nēbΛrΛsidaa Ācōrēba ne ununacada ādjideba judiorāē tāēna osida. Maλba cawabisia idjira ādji ume bΛda. Maλne jūmarāba chupea ūrī duanasidaa. ¹³ Maλ nēbΛrΛpedadacarea Santiagoba jarasia:§

* **15:1** Genesi 17:12. † **15:7** Hecho 10:1-43. ‡ **15:8** Hecho 10:44-47. § **15:13** Maλ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedead Santiago trΛra zesia “San Jacobo” isabe jarabΛrΛdeba. Carta Santiago abadara maλ Santiagoba bΛsia.

–Djabarã, mǎ beðeara ũrĩnadua. ¹⁴ Simoǎba dadjirãa nēbǎrǎsia Ācōrēba judiorǎē crīcha bǎðeba ādjirãa edasida idji puruðebemada beadamǎrēã. ¹⁵ Simoǎba jaraðara Ācōrēneba beðeabadaba bǎpēða quĩrãca bǎa. Nǎwǎ bǎ bǎa:

¹⁶ Mǎwǎnacarea mǎra wayacusa zeya Davi jǎwæða baða ārĩ bǎda bia oi carea. Daviba pe eroðaðara wayacusa mǎa bia bǎya.

¹⁷ Mǎwǎ waabema ēberǎrǎba, judiorǎē mǎa edaðarǎba mǎra jǎrǎðia.

¹⁸ Dadjirã Boroða mǎwǎ jara bǎa. Idjia drōã naēnaǎba jũma maǎgǎra ebuda cawabi bǎa.*

¹⁹ Maǎ carea mǎmaarǎ dadjirǎba judiorǎē Ācōrē ĩjǎbǎðara mǎ sēniē panǎa jũma dadji judiorǎ ley ĩjǎ oðamǎrēã. ²⁰ Baribǎrǎ cartade bǎðida panǎa jǎwaba oða ācōrēa nedjara diaðara codiē panǎda, auðua nĩbadiē panǎda, animarǎ otrǎjǎ beaðara codiē panǎda, idjaba oa sida codiē panǎda. ²¹ Mǎwǎ odiē panǎa dadji drōã naēnabema ewarideba Ācōrēba Moisea diaða leyra puruza jaradiabada bērǎ. Anǎũbada ewariza maǎ leyra dadji judiorǎ dji jǎrebada deza jĩgua lebadaa.–

²² Maǎ crīchara Jesuba diabuedarǎba, djabarǎ bororǎba, jũma djabarǎ biða bia ũrĩsidaa. Maǎ bērǎ ācǎrǎ edasidaa Paulo ume idjaba Bernabe ume Antioquíadaa wǎnamǎrēã. Silada, Juda Barsabá abada sida edasidaa. Ādjira djabarǎ tǎēna dji dromarǎ basía. ²³ Ādjirǎ ume cartada nǎwǎ bǎ diabuesidaa:

Jesuba diabuedarǎba, djabarǎ bororǎba, jũma djabarǎ biða naǎ cartara bǎbǎdaa djabarǎ judiorǎē Antioquía puruðebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea biða. Dairǎba quĩrǎ panǎa bǎrǎra bia pananida. ²⁴ Dairǎba ũrĩsidaa ācǎrǎ ēberǎrǎda namaǎba bǎrǎmaa wǎnapēða ādjia jaradia panǎ carea bǎrǎra bio sopuadapeda abeða cawa crīchadaē panesidada.† Baribǎrǎ maǎ ēberǎrǎra dairǎba diabuedaē basía.

²⁵ Maǎ carea ābaa dji jǎredapeda jũmarǎba crīchasidaa ācǎrǎ djabarǎda edadapeda bǎrǎmaa diabuedida. Ādjira dadjia quĩrǎ panǎ djaba Bernabe ume, Paulo ume biða wǎnia. ²⁶ Minijĩchiaðe panǎne biða Bernabeba, Paulo ume dadjirǎ Boro Jesucritoba quĩrǎ bǎda o panabaria. ²⁷ Dairǎba Judada, Sila sida diabuebǎdaa. Maǎ djabarǎba daiba naǎ cartade bǎbǎda quĩrǎca jaradia.

²⁸ Ācōrē Jauremaarǎ, dairǎmaa biða bia bǎa jũma dai judiorǎ leyra bǎrǎa ōgo ĩjǎ obidaēða. Ababe naǎgǎda ĩjǎ obidia: ²⁹ jǎwaba oða ācōrēa nedjara diaðara codiē panǎa, oa sida codiē panǎa, animarǎ otrǎjǎ beaðara codiē panǎa, idjaba auðua nĩbadiē panǎa. Jũma maǎgǎda ĩjǎ osidaa bia panania. Waaēa. Bia beaðadua.

³⁰ Maǎbe ādjia diabuepedadarǎra Antioquía puruðaa wǎsidaa. Jũenapeda jũma djabarǎda ābaa trǎnapēða maǎ cartara diasidaa. ³¹ Djabarǎba maǎ cartara jĩgua ledapeda bio bǎsridasidaa ādjirǎ crīchara biabida bērǎ. ³² Judara, Sila sida Ācōrēneba beðeabadarǎ basía. Maǎ bērǎ ne zocǎrǎ jarasidaa djabarǎba biara ĩjǎnamǎrēã idjaba zarea pananamǎrēã. ³³ Judara, Sila sida mama dǎrǎ pananapeda djabarǎba ādji diabuepedadamaa jēða bia wǎbisidaa. [

³⁴ Baribǎrǎ Silaba crīchasia biara bǎda Antioquíade beida.]‡

³⁵ Maǎne Paulora Bernabe sida Antioquíade panesidaa. Ādjia, zocǎrǎ djabarǎ biða dadji Boro beðeara jaradia panasidaa idjaba beðea bia Jesudebemada ebuda jarabadjidaa.

* **15:18** Amos 9:11-12. † **15:24** Griego beðeade ācǎrǎ cartade naǎ sida bǎ bǎa: “Ādjia jaradia panǎa bǎrǎra cacua wēãgodida panǎda idjaba judiorǎ ley jũma oðida panǎda Ācōrēba ēðrǎ edamǎrēã.” Hecho 15:1,5. ‡ **15:34** Griego beðeade ācǎrǎ cartade maǎ versículora neēa.

Paulo Bernabe umebemada awara wāna

³⁶ Dārāb_{AR} de Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro bedea jaradia pananamaa wayacusa wānaa djabarā sāwā duan_A cawadi carea.–

³⁷ Mañe Bernabeba Juañ Marcoda ādji ume ede quĩrĩā basia. ³⁸ Naārā wāsidade mañ Juañ Marcoba Panpilia druade ādjira amepeda jēda wāsia. ³⁹ Ādji ume nocodaa jaradiade wāé basia. Mañ carea Paulomaarā biē basia Juañ Marcora wayacusa edeida. ⁴⁰ Paulora Bernabe ume mañ carea caicayadapeda awara wāsidaa. Bernabeba Marcora edapeda barcode Chipre druadaa wāsidaa. ⁴¹ Mañe Pauloba Silada edasia idji ume wāmārēā. Djabarāba ādjira dadji Boro j_{AW}ade b_{AS}idaa idji biadeba carebamārēā. ⁴² Mañbeba_{AR} wāsidaa. Siria druade, Cilicia druade bida p_{ARR}ab_{AD}ade puruza djabarāba carebabadjidaa dadji Borora biara ĩñanamārēā.

16

Timoteo Paulo ume nĩbada

¹ Mañe ādjira Derbe purudaa wāsidaa. Mama_{AB} Listra purudaa wāsidaa.* Mama Jesu ĩjā b_A Timoteo abadada basia. Timoteo papara judio basia; Jesuda ĩjā basia. Idji zezara griego basia. ² Djabarā Listradebemaba, Iconio purudebema bida mañ Timoteodebemada bia jarabadjidaa. ³ Mañe Pauloba Timoteora ede quĩrĩā basia. Barib_{AR} jūmarāba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Mañ carea Pauloba Timoteora cacua wēāgosia judiorā mañ druade beaba idjidebemada biē crīcharānamārēā. Mañbeba_{AR} wāsidaa. ⁴ Ādji wāb_{AD}ada puruza jarasidaa Jesuba diabuedarāba, djabarā bororā Jerusaleñe beaba cartade b_{AP}edadara djabarāba ĩjā o pananamārēā.† ⁵ Māwā djabarāba dadji Borora biara ĩjāsidaa idjaba ewariza cābanaara yō wāsidaa.

Pauloba Macedoniane bema ēberā ununa

⁶ Pauloda idji ume nĩna sida Prigia druade, Galacia druade bida p_{ARR}aa wāsidaa Ācōrē Jaureba bedea Jesudebemara Asia druade idu jarabidaē bērā. ⁷ Misia druade jūēne wāsidade crīchasiada Bitinia druadaa wānida, barib_{AR} Jesu Jaureba maaaa bida idu wābiē basia.‡ ⁸ Mañ bērā Misia druade wāyā wānapeda Troa purudaa jūēne wāsidaa. ⁹ Diamasi Pauloba cāimocara quĩrāca unusia ēberā Macedonia druadebemada āta nūm_{AD}ada. Mañ ēberāba Paulo nāwā bedea djuburiasia: “Macedonianaa dairā carebade zedua.” ¹⁰ Pauloba mañda ununa bērā daiba cawasidaa Ācōrēba दौरा trā basida bedea bia Jesudebemada Macedoniadebemarāa jaradamārēā. Ara mañda wāni carea panesidaa.

¹¹ Troadeba jipa wānapeda Samotracia morrode wibarisidaa. Nurēma Neápoli purude jūēsidaa. ¹² Mama_{AB} Pilipo purudaa jīrūba wānapeda mama dārāsidaa. Mañ purura Macedonia druade puru droma basia. Romanorāda mama panabadjidaa. ¹³ Anāūbada ewaride दौरा puru dajadaa wānapeda doedaa wāsidaa. Crīchasiada mama judiorāba Ācōrēa iwidibadada. Wāb_{AD}ade wērārāda ābaa dji j_{ARE} duan_{AD}ada unusidaa. Egode chūpanenapeda daiba ādjirāa bedesidaa. ¹⁴ Mañ wērārānebemada aba Lidia abadjidaa. Idjira Tiatira purudebema basia. Wua pursupursuada nēdobuebadjia. Mañ judioē wērāba Ācōrēra waya basia. Dadji Boroba idji sode tāna bērā Pauloba bedea b_{AR}a Lidiaba quĩrācuia ũrīpeda ĩjāsia. ¹⁵ Lidia, jūma idji dedebemarā sida

§ 15:38 Hecho 13:13. * 16:1 Paulora Bernabe ume naēna mañ umébema purudaa wāsia. Hecho 14:6-23. † 16:4 Hecho 15:23-29. ‡ 16:7 Jesu Jaure. Griego bedeade ἁγία cartade b_A b_{AA} “Ācōrē Jaure” wa ababe “Jaure.”

borocuesidade dairãa bedea djuburiasia idji dede panenamārēã. Nāwã jarasia:

–Bārãmaa m̃ã wārãda dadjirã Boroda ñjāsibara, m̃ã dede panane zedadua.–
Māwã दौरا idji dede panebisia.

¹⁶ Ewari aba Ācōrēa iwidibadamaa wābada daiba nezocawērã jai bara bada unusidaa. Mañ wērãba dji jaideba jarabadjia cārēda sãwãida. Mañneba idji bororãba bio parata edabadjidaa. ¹⁷ Mañ wērãra Paulo caiđu, dai caiđu bida zebara ara pichia jĩgua jarabadjia:

–ĩNañ ēberārãra Ācōrē dji Dromaara ba nezocarãa! Ādjia bārãa jara panla sãwã mañ Ācōrēba ēdra edabarida.–

¹⁸ Idjia ewari zocārã māwã jĩgua jara nĩmi bēã Paulora sēsia. Idjimaacapeda dji jaia jarasia:

–M̃ã Jesucrito trãneba b̃ãa jaraya: nañ wērãnebemada ãyã wãdua.–
Ara mañda dji jaira ēdrasia.

¹⁹ Mañne nezocawērã bororãba cawasidaa idjideba waa parata edadaēda. Mañ carea Paulora, Sila sida jidaapeda puru bororãmaa edesidaa. ²⁰ Dji cawa obadarã quĩrãpita nũmanapeda jarasidaa:

–Za panla judiorãba dadjirã purura quĩrũbiga panla. ²¹ Dadji romanorãba ocarã panla ādjia jaradia panla.–

²² Mañne jũma dji arima duanba Paulora, Sila sida orra edasidaa. Māwã duanane dji cawa obadarãba ādjia cacua de jã panla wēābapeda bacuruba ubisidaa. ²³ Bio udapeda preso basidaa. Dji preso bea wagabarĩa jarasidaa bio wagamārēã. ²⁴ Ara mañda preso bea wagabariba Paulora Sila sida preso babada dede eduara ba de bapeda ādji jĩrũra chicharode catã nũmasia.

²⁵ Ariquētra babara de Pauloba Sila bida Ācōrēa iwidĩ panasidaa idjaba idjĩa trãã panasidaa. Mañda waabema preso beaba ũrĩ panasidaa. ²⁶ Cawaēne de uremiada wāsia. Mañgaba preso babada dera dji cābāyã uresia. Jũma eđa wābadara ewacuasiasia. Preso bea jã ba carena sida jũma ērã baecuasiasia. ²⁷ Mañne preso bea wagabarira ãrãmasiasia. Eđa wābada ewa nũmea unuside crĩchiasia preso beara jũma mĩrũ wābarasidada. Mañ carea idji necoda ēũta edasia iduba beui carea. ²⁸ Baribara Pauloba jĩgua jarasia:

–Bāduba beurãdua. Dairãra jũma nama duanla.–

²⁹ Mañbe preso bea wagabariba ĩbĩrãda enebipeda Paulo, Sila panamaa isabe edaa wāsia. Ne wayaaba cacua ure nũmaba ādji jĩrũ caita barru cobesia.

³⁰ Mañbe ādjira dajadaare edepeda iwidisia:

–Achirã, m̃ã cārēda oida ba Ācōrēba m̃ãra ēdra edamārēã?–

³¹ Ādjia panusidaa:

–Bla, ba ēberārã bida dadji Boro Jesucritoda ñjānibara, idjia bārãra ēdra edaya.–

³² Mañbe dadji Boro bedeara idjĩa, jũma idji dedebemarãa bida jarasidaa.

³³ Ara mañ diamasi preso bea wagabariba ādji djara cōāpedadara sagasia. Māwānacarea idjira, jũma idji dedebemarã sida borocuesidaa. ³⁴ Paulora, Sila sida idji dedaa edepeda ne cobisia. Ācōrē ñjāpedada bēã idjira, idji dedebemarã sida bio basidasidaa.

³⁵ Nurēma dji cawa obadaba zarrarãda preso wagabarimaa nãwã jarade diabuesidaa:

–Paulora, Sila sida ēdra bada.–

³⁶ Mañbe preso bea wagabariba Pauloa jarasia:

–Dji cawa obadaba bārãra ēdra babasidaa. Mañba necai wānadua.–

³⁷ Baribara Pauloba dji zarrarãa jarasia:

–Daira romanorã bẽrã baridua carea preso b̃acara panasidaa. Barib̃ar̃a ãdjia daia bio iwididaẽ jũmarã quĩrãpita ubidapeda preso b̃asidaa. Maãda çdaira chupea êdr̃a b̃abidica? ¡Mãwãéa! ¡Ãdjidr̃a zedida paña dai êdr̃a b̃adi carea!–

³⁸ Pauloba jaradara zarrarãba dji cawa obadarãa jarade wãsidea. Idjaba jarasidaa Paulora, Sila sida romanorãda. Maã ãrĩsidea dji cawa obadarãa ne wayasidaa. ³⁹ Ara maãda ãdjimaa wãnapeda quĩrã djuburia iwidisidaa ãdjia opedadara quĩrãdoadamãrẽã. Maãbe êdr̃a b̃adapeda bedea djuburiasidaa purudebemada ãyã wãnamãrẽã. ⁴⁰ Paulo, Sila sida preso panana êdr̃apedadacarea Lidia dedaa wãsidea. Djabarã ume dji j̃aredapeda ãdjirã ume bedeasia dadji Borora biara ãjãnamãrẽã. Maãbeb̃ar̃a wãsidea.

17

Tesalonica purude quĩrũbucapedada

¹ Paulora, Silara, ãdji ume nĩna sida Anpipoli purude, Apolonia purude bida wãyã wãnapeda Tesalonica purude jũene wãsidea. Mama judiorã dji j̃arebada deda basia. ² Pauloba obari quĩrãca judiorã ume dji j̃arede wãsia. Domia ũbea ãnãũbada ewariza ãdjirã ume bedea babadjia. ³ ãcõrẽ Bedeadeba idjia ebuda jaradiabadjia ãcõrẽba êdr̃a edabari diai jaradara bia mĩga baida basida, idjaba beupeda ãrẽbaida basida. Maã awara nãwã jarabadjia:

–Mãa bãrãa jara b̃a Jesura wãrãda ãcõrẽba êdr̃a edabari diai jaradaa.–

⁴ ãcar̃a judiorãba maãgar̃a ãjãnapeda Paulo ume, Sila ume bida ãbaa panesidaa. Idjaba zocãrã griegorã ãcõrẽ waya beaba, ãcar̃a wẽrãrã dji dromarã bida ãjãsidea. ⁵ Barib̃ar̃a judiorã Jesu ãjãẽ beara sođe biẽ duanesidaa. Maã carea êberã cadjiruarãda zocãrã j̃aredapeda purura quĩrũbigade wãsidea. Pirapodapeda Jasoã dede eda wãsidea Pauloda, Sila sida jidadapeda jũmarã quĩrãpita nũmañi carea. ⁶ Barib̃ar̃a ãdjira maã dede ununaẽ basia. Maã carea Jasoãda, ãcar̃a djabarã sida jidadapeda dji purudebema bororãmaa errebari edesidaa. Jũmarãba bia jarasidaa:

–Êberãrã jũma naã êjũãne nẽb̃ara o pañaba abari quĩrãca nama ode zesidaa.

⁷ Maã awara za b̃a Jasoãba ãdjirãra idji dede bia edasia. Jũma ãdjirãba dadji romanorã boroba obi b̃ara igara paña.* Jesumanada dadjirã boroada abadaa.–

⁸ Maã ãrĩsidea purura, ãdjirã bororã sida quĩrũbucasidaa. ⁹ Mãwã duañe dji bororãba Jasoã, waabemarãa bida jarasidaa êdr̃adi carea paratada diaidida pañada. Diapedadacarea idu wãbisidaa.

Paulo, Sila ume Bereade panana

¹⁰ Ara maã diamasi djabarãba Paulora, Sila sida Berea purudaa diabesidaa. Jũenapeda judiorã dji j̃arebada dedaa wãsidea. ¹¹ Bereadebema judiorãra Tesalonicebemarã quĩrãca pananaẽ basia. ãteb̃ar̃a Jesudebemara ãrĩ quĩrã panasidaa. Ewariza ãcõrẽ Bedeara bio quĩrãcuia ac̃badjidaa ãdjia jara pañara wãrã cawaya.† ¹² Maãba zocãrã judiorãba Jesura ãjãsidea. Idjaba zocãrã griego wẽrãrã dji dromarãba, umaquĩrãrã dji dromarã bida ãjãsidea.

¹³ Maãmisa judiorã Tesalonicebemaba cawasidaa Pauloba ãcõrẽ bedeara Berea purude jaradia b̃ada. Maã carea wãnapeda mamabemarã sida quĩrũbigasidaa Paulo biẽ odamãrẽã. ¹⁴ Ara maãda djabarãba Paulora

* **17:7** Romanorãba ãdjirã borora Cesar abadjidaa. Maã ewaride Claudio abadada ãdjirã boro basia. Maã Claudiora dji boroda basia poa 41deba aba 54daa. † **17:11** ãdjia ãcõrẽ carta drõara ac̃badjidaa. Maã ewaride ãcõrẽ carta djiwidira wadibida neẽ basia.

pusadaa diabuesidaa. Baribara Silara, Timoteo sida Bereade panesidaa. ¹⁵ Paulo edepedadaba idjira Atena purudaa diade wāsidaa. Mañbe Pauloba ādjirā ume bedeada diabuesia Silara, Timoteo sida idjima a isabe zedamārēā. Ara mañda djabarāra jēda wāsidaa.

Paulo Atena purude bada

¹⁶ Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jāā bade unusia mañ purura jawaaba oda ācōrēba bira bada. Mañ bēra idji sode biē besia. ¹⁷ Māwā bade Paulora judiorā dji jarebada dede ādjirā ume, judiorāē Ācōrē waya bea ume bida Jesudebemada bedea babadjia. Mañ awara purude ewariza ēberārā duanama bedea babadjia. ¹⁸ Acara ēberārā epicúreo crīcha ēpē beada, estoico crīcha ēpē bea sida mama panasidaa.† Mañ ēberārā Paulo ume bedea panane acaraaba ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

–Jāā ēberā nēbarāi awua baba ċcārēnebemada bedea ba?–

Dewararāba panusidaa:

–Āibemarāba ēpē bea ācōrēnebemada jaradia bala bala.–

Māwā jarasidaa Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji ārēbadidebemada jaradia bada bēra.§ ¹⁹⁻²⁰ Māwā panane Paulora Areópago eyadaa edesidaa ādji dji jarebada demaa. Mañbe jarasidaa:

–Bala jaradia bara dairāmaara crīcha djiwidia. Mañra dairāba wadi ūrīnaca. Mañ bēra cawa quīrā panla cārēda jara bada. ċBala dairāa jaradiaēca?–

²¹ Jūma Atenanebemarāba, drua āibemarā mama bea bida ababe crīcha djiwidi ūrīpedadada nēbarabada bēra māwā iwidisidaa. ²² Mañne Paulora ādjirā ēsi Areópago eyade āta nūmepeda jarasia:

–Achirā Atenanebema, mla unu bala bārāba zocārā ācōrēda bio ēpēbadada.

²³ Purude para nīne mla unusia bārāba ādjirāa bia bedeadī carea opedadada. Mōgara oda abade nañ bedeada ba basia: “Ācōrē dadjia adua panla itea oda.” Bārāba adua panla Ācōrēa bia bedeadada. Ara mañ Ācōrēnebemada mla bārāa jaraya. ²⁴ Mañ Ācōrēba nañ ējūāra, nañ ējūāne nūma sida jūma osia. Idjira bajānebema Boroa idjaba nañ ējūānebema Boroa. Idjira ēberāba oda dede bacaa.* ²⁵ Bia bai carea iwidicaa ēberāba idji itea ne omārēā.† Idjiabarā jūma dadjirāa dia bala zocai beadamārēā, āyābadamārēā, idjaba ne jūma dadjia erobaida bara erobeadamārēā.

²⁶ Idjia ēberā abadeba puruda zocārā yōbisia jūma nañ ējūāne beadamārēā. Idjia basia mañgarā purura aba sālbe beadida idjaba sāma beadida. ²⁷ Māwā osia ēberārāba idjira jaradamarēā. Māwāra tānaca jarabada quīrāca āibērā ununiscada. Wārāda Ācōrēra tmla bāēa, ātebarā dadjirāza caita bala. ²⁸ Idjideba dadjirāra zocai beaa, nībabadaa, idjaba panabadaa. Mañ bēra acara bārānebemaba jarasidaa: “Dadjirāra idji warrarāa.”‡

²⁹ Dadjirāda Ācōrē warrarābarā, crīchadiē panla Ācōrēra oro odada, parata odada, wa mōgara odada, mañgara ēberāba ara idji crīchadeba oda bēra.

³⁰ Ēberārāba Ācōrē adua beadeba māwā opedadara idjia naēna iduaribisia. Baribara idira jara bala jūma druzabemaba cadjirua igaradapeda idjida

† **17:18** Griego Epicuro abadara basia 300 poa Jesu todi naēna. Mañ Epicuroba jaradiabadjia ēberārāba ababe basrida baidra wa necai baidra jaradida panada. Idji ēpē beada epicúreorā abadjidaa. Ādjirāba crīchasisdaa ādji ācōrē beaba ēberārāda crīchadacada. Mañne estoicorāba griego Zeno abadara ēpēbadjidaa. Ādjirāba jaradiabadjidaa nañ djaraba o quīrā bala igaradida panada, crīcha cawaara wānida panada, idjaba ne jūmada odida panada dewararāba carebadaēne. § **17:18** Mañ griegorāba crīchasisdaca bala ācōrē dji umaquīrāda basida Jesu abadada mañne ācōrē dji wērāda basida Arēba abadada. * **17:24** 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50. † **17:25** Salmo 50:9-12. ‡ **17:28** Griego Arato abadaba ādji ācōrē Zeudebemada māwā basia.

ĩjānamārēã. ³¹ Māwã quĩrĩã b̃la idjia b̃lã ewaride jũma naĩ ějũānebemarã jipa cawa oi b̃rã. Maĩ awara aba edasia māwã omārēã. Idjaba maĩ ěberãra cawabisia beu badada ģrēbabida b̃rã.–

³² Maĩ beu bada ģrēbabidadebema ũĩsidade ģcarara ipidasidaa. Baribarã dewararãba jarasidaa:

–Dewara ewaride b̃la maĩnebema bedea b̃lã waya ũrĩnia.–

³³ Maĩbe Paulora ādjirã ume badada wāsia. ³⁴ Ącarã dji j̃are panan-aba Paulo bedeara ģjāsidaa. Aba Dionisio basía. Idjira maĩ Areópogoma dji j̃arebadadebema basía. Idjaba w̃rã Damari abadaba, dewararã bida ģjāsidaa.

18

Paulo Corinto purude bada

¹ Māwānacarea Paulora Atena purudeba Corinto purudaa wāsia. ²⁻³ Mama judio Aquila abadada unusia. Maĩ Aquilara Ponto druadebema basía.* Dji quima Priscila ume Italia druadeba jũpedadada dārē basia. Italiadeba ědr̃sidaa Romanebema boro Claudioba jũma judiorã Romane beara āyã wābida b̃rã.† Corintode Paulora ādjimaa wāsia ādji quĩrãca wua deda o cawa b̃l b̃rã. Maĩbe ādji ume besia ābaa trajai carea. ⁴ Ąnāũbada ewariza Paulora judiorã dji j̃arebada dede bedea b̃abadjia judiorãba, griegorã bida Jesura ģjānamārēã.

⁵ Māwã b̃lde Silara, Timoteo sida Macedonia druadeba jũsidaa. Mamaľba ģtaa Pauloba ewariza Ącōrē bedeadã jaradia b̃abadjia. Idjia judiorã jarabadjia Jesura wārãda Ącōrēba ědr̃ edabari diai jaradada. ⁶ Baribarã idjia jara b̃lra ādjirãba igarasidaa. Idjaba idjidebemada biē bedeadadjidaa. Maĩ carea Pauloba cacuade j̃l b̃lra jārāpetapeda jarasia:

–Bārãba maĩ bedea igara panã carea Ącōrēba cawa ob̃l̃lde m̃lra bedeadẽ baẽa. Maĩğlra ara b̃adjide b̃la. Namaľba ģtaa m̃lra judiorãẽmaa wāya.–

⁷ Ara maĩda judiorã dji j̃arebada dede jaradia badada Ticio Justo dede jaradiade wāsia. Maĩ ěberãba Ącōrēra waya basia. Idji dera judiorã dji j̃arebada de orrocawa basia.‡ ⁸ Judiorã dji j̃arebada dedebema borora Crispo abadjidaa.§ Maĩ Crispoba, jũma idji ěberãrã bida dadji Borora ģjāsidaa. Maĩ awara zocārã Corintodebemarãba ũĩsidaa Pauloba Jesudebema jaradia b̃lã. ģjānapeda borocuesidaa.

⁹ Ewari aba diamasi Pauloba cāĩmocara quĩrãca unusia dadji Boroba idjia nāwã jarab̃l̃l̃da: “Ne wayarādua. Jaradia badua. Chupearādua. ¹⁰ M̃lra b̃l ume b̃la. Ni abaľba b̃lra poya biē odaẽa, m̃lra ěberãrã zocārã naĩ purude erob̃l b̃rã.” ¹¹ Maĩ b̃rã Pauloba poa aba ěsidra Ącōrē bedeara mama jaradia besia.

¹² Galioľ abada Acaya druadebema boroda beside judiorãra bedea ausidaa Paulo biē odi carea.* Idjira maĩ Galioľmaa jida edesidaa. ¹³ Ądjirãba jarasidaa:

–Za b̃ľba ěberãrã jara b̃la Ącōrēra wayadida panãda baribarã dadji romanorã leyba jara b̃l quĩrãca jaradiacaa.–

¹⁴ Paulo bedead̃l̃l̃ baside Galioľba judiorã jarasia:

* **18:2-3** Ponto druara idjaba Bitinia abadjidaa. Hecho 16:7. † **18:2-3** Claudioba māwã osia poa 49de. ‡ **18:7** Ticio Justo. Griego bedeadẽ zocārã cartade ababe “Justo” b̃l b̃la. Ącaraba crĩcha panã maĩ Justora Pauloba “Gayo” tr̃l jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14. § **18:8** Maĩ Crispodebemada Pauloba basia 1 Corinto 1:14de. * **18:12** Maĩ Galioľra Acayadebema boroda beside poa 51de.

–Nañ ãberãba biẽ odabara wa cadjirua dromada odabara m̃a b̃rã bedeara s̃ẽ ãrĩcasia. ¹⁵ Barib̃rã b̃rãba ababe bedea carea, b̃rã ãcõrẽ tr̃ carea, b̃rã ley carea bida ijara paña. Mañ b̃rã ara b̃adũba cawa odadua. M̃a mañg̃adebemada cawa oi carea b̃ãa.–

¹⁶ M̃awã jarapeda ãyã j̃arecuasia. ¹⁷ Mañne j̃umarãba judiorã dji j̃arebada dedebema boro Sosteneda jidaapeda ara mama puosidaa.† Barib̃rã Galiõba mañ carea crĩchaẽ basia.

Paulo j̃eda Antioquĩadaa wãna

¹⁸ Paulora Corinto purude d̃rã basia. Mañne djabarã ãbaa j̃arepeda wãyana asia. Barcode badoi naẽna Paulora Cencrea purude borobichia t̃abisia ãcõrẽ itea ne oi jaradara j̃uma oda b̃rã.‡ Mañbeb̃rã Siria druadaa wãsia. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wãsidaa. ¹⁹ Wãb̃dade Epeso purude j̃ũesidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume badada awara wãsia. Mañne judiorã dji j̃arebada dedaa wãpeda judiorã ume Jesudebemada bedeiasia. ²⁰ ãdjirãba idjia bedea djuburiasidaa mama d̃rã b̃emãrẽã, barib̃rã be quĩrĩãẽ basia.

²¹ ãteb̃rã wãb̃rãde nãwã jarasia:

–ãcõrẽba quĩrĩãsira m̃ra waya b̃rã ac̃de zeya.–§

Mañbe barcode badopeda Epesodeba wãsia. ²² Cesarea purude j̃ũepeda Paulora Jerusalẽnaa djabarã ac̃de wãsia. Mamãba Antioquĩa purudaa wãsia.

Apolo Epesodaa zeda

²³ Paulo mama d̃rã badacarea Galacia druade, Prigia druade bida p̃arraa wãsia. Puruza Jesu ãjã beaa jaradisia biara ãjãnamãrẽã. ²⁴ Mañmisa judio Apolo abadada Epeso purude j̃ũesia. Mañ Apolora Alejandrĩa purudebema basia. Idjira bia bedeadadja idjaba ãcõrẽ carta sida bio cawa basia. ²⁵ Apoloba dadji Boro Jesu Ora dewaradeba cawasia. Jesudebemada bio b̃asrida bedeadadja idjaba aride jaradia b̃abadja. Barib̃rã borocueidebemada ababe Juãba jaradia badadr̃a cawa basia.* ²⁶ Mañne Apoloba judiorã dji j̃arebada dede ne wayaa neẽ jaradia basia. Idjia jaradia b̃ara Aquilaba, Priscila bida ãrĩsidaa. Mañ carea idjira ãyã ededapeda ãcõrẽ Odebemada biara jaradisiaa.

²⁷ M̃awãnacarea Apolora Acaya druadaa wã quĩrĩã basia. Mañ carea djabarã Epesodebemaba idjira wãida bio bia b̃ada asidaa. Cartada b̃asidaa Jesu ãjã beaba idjira mama bia edadamãrẽã. Acayade j̃ũeside Apoloba djabarã ãcõrẽ biadeba Jesu ãjãpedadada bio carebasia. ²⁸ Idjia jaradia b̃de judiorãba sewaãda ab̃daza j̃umarã quĩrãpita ebuda cawabibadjia ãdjia Jesudebemada ãi crĩcha pañada. ãcõrẽ Bedeadeba cawabibadjia Jesura wãrãda ãcõrẽba ãdr̃a edabari diai jaradada.

19

Paulo Epesode bada

¹ Apolo Corintode b̃amisa Paulora ãjũã eyaida b̃de wãyã wãpeda Epeso purude j̃ũesia. Mama Jesu ãjã beada ãc̃r̃a unusia. ² Idjia mañ djabarãa iwidisia:

–B̃rãba Jesu ãjãside ãcõrẽ Jaurera edasidaca?

ãdjirãba panusidaa:

† **18:17** J̃umarãba. Griego bedeadede zoc̃rã cartade b̃a b̃a: “Griegorãba.” ‡ **18:18** Numero 6:1-21.

§ **18:21** Griego bedeadede ãc̃r̃a cartade nañ sida b̃a b̃a: “M̃ra Jerusalẽne ewari droma zeb̃r̃a b̃ade wãida b̃a.” * **18:25** Marco 1:1-8.

–Dairāba wadibida Ācōrē Jauredebemada ūrīnaca.–

³ Mañne Pauloba iwidisia:

–Māēteara ¿sāwā borocuesida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Juañba jarada quīrāca borocuesida.–

⁴ Mañne Pauloba jarasia:

–Juañba jarabadjia ēberārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā osidara idjia borocuebadjia. Mañ awara jarabadjia aba idji caidu zebΛrΛda ījānamārēā. Mañgara Jesu basía.*

⁵ Mañ ūrīsidade dadji Boro Jesu trāneba borocuesidaa. ⁶ Mañbe Pauloba idji jΛwa ādji ĀrΛ bΛside Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia. Mañne dewara bedeadē bedeasidaa idjaba Ācōrēneba bedeasidaa. ⁷ Jūma ābaa ādjira doce panasidaca bΛa.

⁸ Jedeco ūbea Paulora judiorā dji jΛrebada dedaa wā bΛbadjia. Mama ne wayaa neē judiorā ume bedea bΛbadjia Ācōrēra ādji Boroda bΛdamārēā.

⁹ BaribΛrΛ ācΛrΛra cΛwΛrΛ zareacuadapeda ījānaē basía. Ēberārā quīrāpita Jesu Odebemada biē bedebadjidaa. Mañ carea Paulora ādji ume badada āyā wāsia. Idjia Jesu ījā beara jaradiabada dedaa edesia. Mañ dera Tiranone basía. Mama ewariza Pauloba jaradia besia. ¹⁰ Poa umé māwā osia. Māwā jūma Asia druadebema judiorāba, judiorāē bida dadji Boro Jesudebemada ūrīsidaa.

Esceva warrarā sāwāpedada

¹¹ Ācōrēba zocārā ne ununaca waibΛada Paulodeba obadjia. ¹² Pauloba baridua wua tānada ēberārāba cacua biē beamaa edebadjidaa. Mañba dji cacua biē beara biabibadjidaa idjaba jairā sida ēberārā cacuadebemada āyā jΛretabadjidaa.

¹³ Mañ ewaride ācΛrΛ judiorāba jai āyā jΛrecua panΛda pΛrrΛa nībabadjidaa. Mañne dadji Boro Jesu trāneba jaira ēberārā cacuadebemada āyā jΛreta quīrīsidaa. Nāwā jarasidaa: “Pauloba jaradia bΛ Jesu trāneba mΛa jaraya: āyā wādua.”

¹⁴ Māwā o panΛra judio Esceva warrarā basía. Ādjira siete panasidaa. Escevara sacerdote bororānebema basía.† ¹⁵ Ewari aba jai āyā jΛreta panΛne jaiba mañgarā siete ēberārā jarasia:

–Jesura mΛa cawa bΛa. Paulo sida mΛa cawa bΛa. BaribΛrΛ bārāra ¿cai?–

¹⁶ Mañbe ēberā jai bara bΛba ādjira orra edapeda jūma poyacuasia. Bio puocuada bērā ādjirā cacuara jūma cōācuasia. Mañbe dji jai bara bΛ dedeba ācada pira wāsidaa. ¹⁷ Jūma Epesode bea judiorāba, griegorā bida mañ cawasidade ne wayasidaa. Mañne dadji Boro Jesu trānebemada bia bedeasidaa.

¹⁸ Mañ ewaride zocārāba Jesura ījāsidaa. Mañbe zedapeda ebuda jarasidaa ādjia jaiḁeba o pananada. ¹⁹ ΛcΛrΛba ādji carta jaiḁebemada enenapeda jūmarā quīrāpita babuesidaa. Jūma mañgarā carta nēbΛa cawasidade cincuenta mil parata torro nēbΛade basia.‡ ²⁰ Māwā Ācōrēba idji ΛbΛadeba oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara tΛmΛara trΛ bΛgasia. Mañne Jesu ījā beara yō wāsidaa.

²¹ Māwānacarea Pauloba idji sodeba crīchasia Macedonia druade, Acaya druade bida pΛrrΛapeda Jerusaleñ purudaa wāida. Idjaba jarasia:

* **19:4** Jesu. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade “Crito” bΛ bΛa. † **19:14** Zocārāmaara mañ Escevaba jai āyā jΛretabΛrΛde ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea. ‡ **19:19** Cincuenta mil parata torro edai careara ēberāba cincuenta mil ewari trajaida bΛa.

“Jerusaleãne bapeda m̃ra Roma purudaa wãida b̃la.” ²² Mañ bẽrã idji carebabadarã Timoteoda, Erasto sida Macedonia druadaa na diabuesia baribar̃ idjira Asia druade besia.

Epesode quĩrũbucapedada

²³ Ara mañ ewaride Jesu O carea ãberãrãda cãbana quĩrũbucasiadaa. ²⁴ Mañg̃ara nãwã basía: ãberã Demetrio abadada basia. Mañ ãberãra paratadebema ne obari basía. Deda ãdji ãcõrẽwẽrã Artemisa de droma quĩrãca djuburi ocuabadjia. § Mañ o b̃ldeba Demetrioba, idji ume ne obadarã bida parata waĩb̃la edabadjidaa. ²⁵ Demetrioba mañ ãberãrãra, dewarabema ne obadarã sida ãbaa dji j̃resia. Mañbe nãwã jarasia:

–Achirã, bãrãba cawa pañla dadjirãba nañ de zaque o pañneba parata waĩb̃la edabadada. ²⁶ Baribar̃ bãrãba unu pañla idjaba ũrĩ pañla jãl Pauloba j̃waba oda ãcõrẽra dji wãrãẽana abarida. Idjia nañ Epesode idjaba berara jũma Asia druade bida mãwã jara nãa. Mañ bẽrã zocãrã ãberãrãba Artemisara igarab̃adaa. ²⁷ Mañba dadjirãba nẽdobue pañara ãberãrãba biẽ ununiscada. Artemisa de droma sida waa tr̃ b̃ga baẽsicada. Mãwãra Asia druade, jũma nañ ãjũãne bida Artemisa epẽ pañba waa dji dromada crĩchadaẽa.–

²⁸ Mañ bedea ũrĩsidade bio quĩrũnapeda bia jara duanesidaa:

–j̃Bio bia b̃la Artemisa Epesodebemara!–

²⁹ Mãwã duañne jũma purudebemarãra cawa crĩchadaẽ piraposidaa. Mañne ãc̃ar̃ba Paulo ume nĩbabadada umẽ jidadapeda puru dji j̃rebadadaa edesidaa: aba Gayo basía, ababemara Aristarco basía. ãdjira Macedonia druadebema basía. ³⁰ Paulora mama ãberãrã ume bedeade wã quĩrĩã basia, baribar̃ Jesu ãjã beaba iduaribidaẽ basía. ³¹ Mañ awara ãc̃ar̃ Asiadebema bororãba Pauloa bedeada diabuesidaa. Idji ume dji biarã bẽrã bedea djuburi-asidaa dji j̃rebadadaa wãrãmãrẽã. ³² Mañmisa ãbaa dji j̃re pañma jũmarãba cawa crĩchadaẽ bẽrã b̃ga nũmesia. Jũmarãda quĩrã awara bia duanasidaa. Zocãrãba adua panasidaa cãrẽ cãrẽã ãbaa dji j̃re duañda.

³³ Mãwã duañne ãc̃ar̃ba judio Alejandroda edasidaa puru quĩrãpita bedeamãrẽã. Mãwã osidaa dewara judiorãba idjira nocodaa chãbari edepedada bẽrã. Mañne Alejandroba jũmarãda j̃waba chupeabisia. Idjia jara quĩrĩã basia judiorãra bedeade pañẽda.* ³⁴ Baribar̃ idjira judioda cawasidade jũmarãba nãwã dãrã bia jarasidaa:†

–j̃Bio bia b̃la Artemisa Epesodebemara!–

³⁵ Mañbe Epesodebema carta b̃bariba ãberãrã powua nũm̃ara chu-peabipeda jarasia:

–Achirã Epesodebema, jũmarãba cawa pañla ãcõrẽwẽrã Artemisa de dromara, idji zaca b̃l bajãneba baeda sida dadji purude wagabadada. ³⁶ Ni abãba mañg̃ara poya sewaaada adaẽa. Mañ bẽrã biara b̃la chupeadida. Bio crĩchadaẽne ni cãrẽ sida orãnadua. ³⁷ Nañ ãberãrãba dadjirã ãcõrẽwẽrã de dromane ne dr̃adaẽ pañm̃ina wa idjidebemada biẽ bedeadaẽ pañm̃ina bãrãba namaa enesidaa. ³⁸ Demetrioba idji ume ne obadarã bida djãrãda jara quĩrĩã pañb̃ar̃, nẽb̃ara cawa obadarã quĩrãpita wãnida pañla. ³⁹ Bãrãba dewara nẽb̃arada jara quĩrĩã pañb̃ar̃, dji bororãba puru ãbaa j̃re pañne jaradadua. ãdjiabar̃ cawa jaradia. ⁴⁰ Idi quĩrũbucapedada carea romanorãba

§ 19:24 Latiã bedeade Artemisara Diana tr̃ jarabadjidaa. Griegorãba jarabadjidaa Artemisara biogoa beidebema idjaba warra toidebema ãcõrẽda. * 19:33 Griego bedeade mañ versículora ebuda b̃lẽa. † 19:34 Dãrã. Griego bedeade b̃l b̃la “hora umẽ.”

jaradísicada dadjirāba ādji leyra igara pan^Λda. Ādjia cārē cārēā māwā osidaada adib^Λra^Λ, ni cārē sida poya panunaēa.–

⁴¹ Māwā jarapeda dji carta b^Λbariba jūmarāda wābigasia.†

20

Paulo Macedonianaa, Greciadaa bida wāna

¹ Māwā quīrū duananacarea Pauloba Jesu ījā beara trācuapeda ādjirā ume bedesia dadjirā Borora biara ījānamārēā. Mañbe wāyaana apeda ojūēcuapeda Macedonia druadaa wāsia.* ² Jūma mañ druade p^Λrr^Λa nībaside djabarāda carebabadjia dadjirā Borora biara ījānamārēā.† Mañbeb^Λra^Λ Grecia druade jūēsia. ³ Mama jedeco ūbea basia. Paulo Siria druadaa barcode wāi baside cawasia judiorāba idji biē odi carea bedea ausidada. Mañ carea Macedonia druareba wāsia. ⁴ Pirro warra Sopater Berea purudebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica purudebemada, Gayo Derbe purudebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Timoteo sida idji ume Asia druadaa wāsidaa.† ⁵ Mañ djabarāra dai na wānapeda Troa purude jāā panasidaa. ⁶ Pañ ēsābari neē b^Λ cobada ewari badacarea दौरा Pilipo purudeba barcode wāsidaa. Ewari juesumane ādji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

Troa purude duanana

⁷ Mañbe nabema ewari domiane Jesu ījā bea ume ābaa dji j^Λresidaa Jesu quīrānebađi carea cobadara codi carea.Š Mañne Pauloba jaradia basia. Nurēma wāida b^Λ bēra wādi ariquētra bedea basia. ⁸ Dairāra ātaarebema dejāne ābaa dji j^Λre panasidaa. Ībīrāda zocārā coa nūmeasia. ⁹ Mañne cūdra Eutico abadada dajadaa ac^Λbadade chūmasia. Paulora dārā bedea b^Λ bēra mañ cūdrara daupeaba cāi dogosia. Māwā b^Λde dejā ūbeadeba udu wāsia. Idjira jaidadada ēberārāba bara edasidaa. ¹⁰ Paulora udaa zepeda dji cūdra ār^Λ b^Λrru cobepeđa b^Λr^Λsia. Mañne jarasia:

–Dauperarānadia. Idjira zocai b^Λa.–

¹¹ Paulora wayacusa dede eđa wāpeđa Jesu quīrānebađi carea cobadada ādjirā ume cosia. Mañbe wadibida bedea b^Λde ānadr^Λpeđa wāsia. ¹² Dji cūdrara diguida zocai edesidaa. Mañ carea jūmarāda b^Λsrida duanesidaa.

Troadeba Mileto purudaa wāpedada

¹³ Paulora Asoñ purudaa óare wā quīrīāsia. Barib^Λra^Λ दौरा barcode na wābisia. Mama idjira badoyada asia. Daira ara mañda wāsidaa. ¹⁴ Asoñne Paulo ume dji ununapeda barcode badosia. Mañbe Mitilené purudaa wāsidaa. ¹⁵ Mama^Λba wānapeda nurēma Quío morro quīrāpe jūēne wāsidaa. Nurēma Samo purude wibarisidaa. Mañbe Trogiliode wibaridapeda nurēma Mileto purude jūēsidaa.* ¹⁶ Paulora Asia druade dārā ba amaaba Epeso purude wibariē wāyā wāsia. Idjira isabe Jerusaleñe jūē quīrīā basia. Idjia crīchasia poya jūēib^Λra^Λ Pentecoste ewaride mama baida.

Pauloba djabarā Epesodebemarāa bedeadada

† **19:41** ^Λc^Λr^Λ cartade versículo 41ne b^Λ b^Λra versículo 40de b^Λa. Mañne versículo 41ra neēa. * **20:1** Ojūēcuapeda. Griego bedeadade zocārā cartade mañra neēa. † **20:2** Paulora poa aba ēsadra Macedonia druade basia. Mañne carta 2 Corinto abadada b^Λsia. † **20:4** Asia druadaa. Griego bedeadade āc^Λr^Λ cartade mañra neēa. Š **20:7** Jesu quīrānebađi carea cobadada codi carea. Griego bedeadade b^Λ b^Λa “pañ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26. * **20:15** Trogiliode wibaridapeda. Griego bedeadade zocārā cartade mañra neēa.

17 Mileto purude bade Pauloba Epesodebema djabarã wagabadada trãbisia. 18 Idjima jũesidade Pauloba jarasia:

–Bãrãba cawa panãa mã naã Asia druade jũenaneba aba wãbãrãdaa sãwã bãrã tãena nĩbabadjida. 19 Mãra dji dromada crĩchaẽ dadjirã Borooba quĩrĩã bãra o basia. Edaude jĩã babadjia idjaba judiorãba mãra biẽ o quĩrĩã panana bẽrã bia mĩga babadjia. 20 Mãwãmĩna mãa jũmarã quĩrãpita, bãrã deza bida bãrã carebai carea jaradia babadjia. Ni maãrĩ bida jaradia ama baca basia. 21 Judiorãa, judiorãẽa bida mãa jarasia cadjirua obadara igaradapeda Æcõrẽmaa zedamãrẽã idjaba dadjirã Boro Jesucritora jĩãnamãrẽã.

22 Jãlbe Æcõrẽ Jaureba mãra wãbi bã bẽrã Jerusaleãnaa wãya.† Baribãrã mãa adua bãa jãma cãrẽda sãwãida. 23 Ababe cawa bãa Æcõrẽ Jaureba mãa puruza ebuda jarabarida mãra bia mĩga baida idjaba preso baida. 24 Baribãrã maãnebemada mãa jũmawãya crĩchacaa, mã bia baira jãrãẽ bã bẽrã. Ababe dadjirã Boro Jesuba mãa obi bãra pãrã quĩrĩã bãa. Maã bẽrã bedeã bia Æcõrẽba idji biadeba careba bãdebemada mãa jara baya.

25 Æcõrẽba idji eberãrã bia pe erobãdebemada mãa bãrãa jara babadjia. Baribãrã idi cawa bãa bãrãba mãra waa ununaẽda. 26-27 Mãa ne wayaa neẽ Æcõrẽba bãrã itea o quĩrĩã bãda jũma ebuda jara babadjia. Maã carea idi mãa jaraya: abaãda aduaibãrã, mãra bedeade bãẽa.

28 Æcõrẽba idji Warra oadeba eberãrãra idji itea edasia.‡ Æcõrẽ Jaureba bãrãra bãcãrĩa djabarãra waga pananamãrẽã. Maã bẽrã ara bãduã bio quĩrãcuia beadadua idjaba Æcõrẽ warrarã sida jũma waga pananadua. 29 Mãa cawa bãa mã wãnacarea eberã cadjiruarãda usa cadrãa quĩrãca bãrã tãena zedida djabarã jũma ãrĩni carea. 30 Ara bãdjidebemarã bida sewada jara-diaãia Jesu jĩã bearãba epẽnamãrẽã. 31 Maã carea quĩrãcuia beadadua. Quĩrãnebadadua mãa poa ãbea ãsa, diamasi bida jĩã bãba bãdjiza sãwã nĩbadida panãda jaradia basida.

32 Jãlbe djabarã, mãa bãrãra Æcõrẽ jãwade bãya. Idji biadeba dadjirã careba bãdebema bedeara quĩrãnebadadua. Idji biadeba bãbãda diabaria bãrãba biara jĩãnamãrẽã. Idjia diai jaraãara idji biadeba bãrãba edaãia. Jũma idji itea bia bãdarãba maãra edaãia.

33 Mãa djãrã paratada, oroda, cacuade jãbari sida ara mãdji itea awuaẽ basia. 34 Bãrãba bio cawa panãa ara mãdji jãwaba trajasida mãa erobaida bãra edai carea idjaba mã ume nĩnaa diai carea. 35 Jũma mãa oãdeba bãrãa cawabisia bãa traja panãneba dji poya trajadaẽ quẽdeada carebadida panãda. Quĩrãnebadida panãa dadjirã Boro Jesuba nãwã jarasida: “Djãrãa ne dia bãra Æcõrẽ quĩrãpita biara bãa djãrãneba ne eda bã cãyãbara.”–

36 Mãwã jaraãacarea Paulora chĩrãborode cobepeda jũma ãdjirã ume Æcõrẽa iwidisia. 37 Maãbe bia wãbidi carea jũmarã bio jĩã panãba Paulora ojũenapeda isõsidaa. 38 Bio sopuasidaa waa ununaẽana aãa bẽrã. Maãbe idjira barcoãda diade wãsidaa.

21

Jerusaleãnaa wãpedada

1 Maã djabarã amenapeda dairãra barcode Cos morroãdaa jipa wãsidaa. Nurẽma Roda morroãdaa wãnapeda Patará purude jũene wãsidaa. 2 Maã Pataráde barco Penicia druãdaa jipa wãi carea bãda unusidaa. Maãgãde

† 20:22 Æcõrẽ Jaureba mãra wãbi bã bẽrã. Griego bedeade maãba idjaba jara bãa: “Mã jaurede wãida bãda cawa bã bẽrã.” ‡ 20:28 Æcõrẽba idji Warra oadeba. Griego bedeade Æcãrã cartade bã bãa: “Dadjì Borooba ara idji oadeba.”

badodapeda wāsidaa. ³ Wābada Chipre morro dromada jawa acare unusidaa baribara Siria druadaa wāyā wāsidaa. Barcodebemarāba ne ameni carea Tiro purude wibarisidaa.

⁴ Mama dairāba Jesu ija beada unupedada bēra ādjirā ume siete ewari panesidaa. Mañe ādjirāba Ācōrē Jauredeba Paulo jarasidaa Jerusaleñnaa wārāmārē. ⁵ Mañ siete ewari badacarea dairāra wāsidaa. Jūma djabarāra, ādji quimarā, ādji warrarā sida dairā ume puru dajadaa wāsidaa. Mama pusa iḃde chīrāborode duanenapeda Ācōrēa iwidisidaa. ⁶ Mañbe wāniana adapeda barcode badosidaa. Mañe ādjirāra diguida wāsidaa.

⁷ Mañbe Tirodeba barcode wānapeda Tolemaida purude jūēsidaa. Mama djabarā acade wānapeda ādjirā ume ewari aba panesidaa. ⁸ Nurēma wānapeda Cesarea puru dromane jūēsidaa. Mama Pelipe dede panesidaa. Mañ Pelipera bedea bia Jesudebema jarabari basía. Djabarā carebadamārē siete edapedadadebema basía.* ⁹ Idjia caurāda wadi quima edadacada quīmārē erobasia. Mañ wērārāra Ācōrēneba bedebadarā basía.

¹⁰ Mama dārā panane Ācōrēneba bedebari Agaboda Judea druadeba zesia. ¹¹ Dairā acade zeside Paulo bi trājābarida edasia. Mañba ara idji jīrūra, jawa sida jāpeda nāwā jarasia:

–Ācōrē Jaureba nāwā jara ḃa: nañ bi trājābari djibarida judiorāba Jerusaleñne nāwā jānia. Mañbe judiorāēa jida diadía.–

¹² Mañ ūrīsidade dairāba, djabarā Cesareadebema bida Paulo bedea djuburiasidaa Jerusaleñnaa wārāmārē. ¹³ Baribara Pauloba jarasia:

–¿Cārē cārē jā panā? ¿Cārē māra jāwā sopuabi panā? Ababe mā jānamārē ḃāēa, ātebāra Mā Boro Jesu bedea carea Jerusaleñne beui carea ḃa.–

¹⁴ Mañe dairāba idjia jara panesidaa wārāmārē baribara idji crīchara poyadaē basía. Mañ bēra waa mañnebemada bededaē basía. Ātebāra jarasidaa:

–Māwā baibāra, dadjirā Boroba quīrā ḃa quīrāca oya.–

¹⁵ Mañbe wāni carea jūma odapeda Jerusaleñnaa wāsidaa. ¹⁶ Acara Jesu ija bea Cesareadebemada dairā ume wāsidaa. Ādjia ēberā Mnasoñ abadamaa ededapeda dairāra idji dede panesidaa. Idjira Chipredebema basía. Jesu ijanada dārābāra basía.

Paulo Jerusaleñne Santiago ume bededa

¹⁷ Jerusaleñne jūēsidade djabarāba dairāra bio ḃasrida edasidaa. ¹⁸ Nurēma Paulora dairā ume Santiago acade wāsidaa.† Djabarā bororā sida jūma mama duanasidaa. ¹⁹ Mañbe Pauloba “mērā djabarā” apeda Ācōrēba idjideba judiorāēma odada jūma daucha nēbārasia. ²⁰ Mañ ūrīsidade djabarāba Ācōrēba bia bedeasidaa. Mañbe ādjia Paulo jarasidaa:

–Djaba, ḃa cawa ḃa judiorā bio zocārāba Jesura ija panāda. Ācōrēba Moisea diada ley sida ādjirāba bio ēpēbadaa. ²¹ Baribara ādjirāba ḃadebemada sewada ūrīsidaa. Acara ḃa ādjirā jarasidaa ḃa jūma judiorā griego tāēna bearā Moiserā igarabi ḃada, ādji warrarāra cacua wēāgobcada, idjaba waabema dadji judiorāba obada sida obcada. ²² ¿Sāwā odi māra sewada cawadamārē? ḃa jūēnara dārāēne cawadía. Mañbe wārāda ḃa biē odi carea powuadia.‡

* **21:8** Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40. † **21:18** Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrā bedede Santiago trāra zesia “San Jacobo” isabe jarabāra. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba ḃasia. ‡ **21:22** Mañbe wārāda ḃa biē odi carea powuadia. Griego bedede ācara cartade māra neēa.

²³ Mañ carea daimaarã b_Λa nãwã oida b_Λa: dairã tãēna djabarãda quĩmãrẽ pan_Λa. ãdjia ãcõrẽ quĩrãpita ne oi jarapedãdara jũma ob_Λdaa. ²⁴ Mañ djabarãra ãcõrẽ de dromanaa ededua. Mama ãcõrẽ quĩrãpita bia beadi carea odadua. ãdjia ãcõrẽa diadida pan_Λra b_Λab_Λr_Λ diadua. Mãwãra ãdjira poya borobichia t_Λdia cawabidi carea ãdjia ne oi jarapedãdara jũma osidada. § Mañba jũmarãba cawadia b_Λdebema jara pan_Λra sewada, idjaba cawadia b_Λra wãrãda jipa nĩbabarida Moise leyba jara b_Λ quĩrãca. ²⁵ Barib_Λr_Λ judiorãe Jesu ãjã beaba odida pan_Λra daiba cawa jaradapeda cartade b_Λsidaa: ãdjirãba nedjara j_Λwaba oda ãcõrẽa diadada codiẽ pan_Λa, oa sida codiẽ pan_Λa, animarã otrãj_Λ beada sida codiẽ pan_Λa, idjaba audua nĩbadiẽ pan_Λa. –*

²⁶ Nurẽma Pauloba, mañ ēberãrã bida j_Λwa osidaa ãcõrẽ quĩrãpita bia beadi carea. Mañne ãcõrẽ de dromanaa wãnapeda jarasidaa cãrẽ ewaride ãcõrẽ quĩrãpita bia pananida. Mañ ewaride ãdjiza ãcõrẽa animarãda babue diadida panasidaa.

Judiorãba Paulo jidapedada

²⁷ Barib_Λr_Λ siete ewari jũēb_Λr_Λ baside ãc_Λr_Λ judiorã Asia druadebemada ãcõrẽ de droma dajada panasidaa. Mañ judiorãba Paulo unusidade jũma ēberãrã arima duan_Λra quĩrũbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Mañne jĩgua jara panasidaa:

–¡Israelerã, dairãra carebadadua! Nañg_Λ ēberãba druaza jaradia b_Λa dadji israelerãra, dadjirã leyra idjaba ãcõrẽ de droma sida biẽ tabeada. ¡Mañ awara griegorãda ãcõrẽ de droma caita edesia!† ¡Nañ de ababe ãcõrẽ itea b_Λda biẽ b_Λsia!–

²⁹ ãdjirãba mãwã jarasidaa Tropimo Epesodebemada Paulo ume purude nĩda unupedada bẽrã. Crĩchasidaa Pauloba Tropimora ãcõrẽ de droma caita ede basida.

³⁰ Mañne jũma Jerusaleñnebemarã quĩrũnapeda piraposidaa. ãc_Λr_Λba Paulora jidapeda ãcõrẽ de droma dajadaa errebari edesidaa. Mañbe eda wãbadara jũma jũãtr_Λcuasidaa. ³¹ Paulo bea quĩrã pan_Λmisa aba_Λba romano sordaorã boro dji dromaa jarade wãsia jũma Jerusaleñne duan_Λra quĩrũbucasidaa. ³² Ara mãda idji sordaorãda, ãdji bororã sida trãpeda ēberãrã quĩrũbuca duan_Λmaa pira wãsidaa. Judiorãba ãdjirã zeb_Λda unusidade Paulo puo pananada idu b_Λsidaa. ³³ Sordaorã boro dji droma araa jũēside Paulora jidapeda carena uméba j_Λ b_Λbisia. Mañbe ēberãrã powua nũm_Λa iwidisia Paulora caida idjaba cãrẽda osi cawaya. ³⁴ Mañne jũmarãda quĩrã awara bia duanasidaa. Barib_Λr_Λ sordaorã boro dji dromaba cawa ũrãca basia ēberãrã bio b_Λga duan_Λ bẽrã. Mañ carea Paulora sordaorã duanabadamaa edebisia. ³⁵ Dji dumema jũēside mama_Λba sordaorãba Paulora jira edesidaa, judiorãra bio quĩrũ duan_Λ bẽrã. ³⁶ ãdjirãba sordaorã caidu jĩgua jarabadjidaa:

–¡Idjira beatadadua!–

Pauloba judiorã powua duan_Λa jarada

³⁷ Sordaorãba Paulo ãdjirã duanabada dede eda edeb_Λdade Pauloba ãdjirã boro dji dromaa griego bedeadeba iwidisia:

–¿Bia b_Λca mñra b_Λ ume bedeaída?–

Dji dromaba panusia:

§ 21:24 Numero 6:13-20. * 21:25 Hecho 15:28-29. † 21:28 Judiorãra ãcõrẽ de droma caita wãnida panasidaa barib_Λr_Λ griegorãra jĩgabe panenida panasidaa.

–¿Blaa griego bedeara cawa ḇaca? ³⁸ ¿Blaēca Egiptodebema, ēberārā sālbede quīrūbigadada? ¿Mīā beabadarāda ējūā pōāsa ewaraga ḇadaa mil quīmārē pe edesiēca?–

³⁹ Mañne Pauloba jarasia:

–Māwāēā, m̱ara judioa. Cilicia druadebemaa. Tarso puru dromane tosidāa. M̱ quīrā djuburia puru quīrāpita idu bedeabidua.–

⁴⁰ Dji dromaba idu bedeabisia. Mañbe Paulo dumene āta nūmaba idji j̱awaba ēberārāra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedeade bedeasia.

22

¹ Pauloba jarasia:

–M̱ djabarā, m̱ bororā, ūrīnadua. Ara m̱djidebemada jaraya.–

² Idjira hebreode bedeā ḇada ūrīsida ḇērā ādjirāra chupea duanesidāa. Mañne Pauloba jarasia:

³ –M̱ara judioa. Cilicia druade Tarso purude tosidāa. Bariḇara m̱ara nama Jerusaleñne warisia. Jaradiabari Gamalielba m̱ā jūma dadji drōā naēnabemarā leyba jara ḇara bio jaradisia.* M̱a Ācōrēra bio ēpē babadjia ḇārāba ēpēbada quīrāca. ⁴ Mañba O Djiwiđi ījā beada biē oi carea m̱a ēpēbadjia. Umaquīrārāda, wērārā sida preso ḇacuabisia. Idjaba āc̱ara beabisia. ⁵ Mañg̱ara sacerdote dji dromaba, jūma judio drōārā dji dromarā bida cawa paṉa. Ādjia m̱ā cartada diasidāa judiorā Damascodebemaba cawadamārēā O Djiwiđi ēpē beara m̱a jidaida ḇada. Mañba m̱ara Damascodaa wāsia ādjirā nañ Jerusaleñnaa jida enepeda dji bororāba cawa odamārēā.

⁶ Bariḇara Damascode jūēbode umatipa basica ḇa. Mañne cawaēne bajāneba uruada m̱ma j̱rā tēūsia. ⁷ M̱ egode baeside bedeada ūrīsia. Mañ bedeaba m̱ā jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā m̱ara biē oi carea ēpē ḇa?” ⁸ M̱a iwiđisia: “M̱ boro, ¿ḇara cai?” Idjia panusia: “M̱ara Jesu Nazaredebemaa. Ḇa biē oi carea ēpē ḇara m̱ā.” ⁹ M̱ ume nīnaba m̱ urua unusidade dauperasidāa, bariḇara m̱ ume bedeaḇara ūrīnaē basia.† ¹⁰ Mañne m̱a iwiđisia: “M̱ Boro, ¿ḇa cārēda quīrīā ḇa m̱a oida?” Dadji Boroba panusia: “Piradṟpeda Damascodaa wādua. M̱a jāma jaraya cārēda oida ḇada.” ¹¹ M̱ urua j̱rā tēūḇara m̱ara dauberreasia. Mañ ḇērā m̱ ume nīnaba m̱ j̱awade jidadapeda Damascodaa edesidāa.

¹² Mama ēberā Ananía abadada basia. Mañ Ananíaba Ācōrēda waya ḇa ḇērā dadjirā leyra bio ījā o basia. Jūma judiorā Damascodebemaba idjidebemada bia bedeabadjidāa. ¹³ Mañ Ananíaba m̱ara ac̱ade wāsia. Caita wāpeda jarasia: “Djaba Saulo, wayacusa ḇa dauba unu bedua.” Ara mañda m̱ daura biapeda idjira unusia. ¹⁴ Mañbe Ananíaba jarasia: “Ācōrē dadji drōā naēnabema ume badaba ḇara edasia idjia quīrīā ḇada cawamārēā, dji Jipa ḇada unumārēā, idjaba idji bedeaḇara ūrīmārēā. ¹⁵ Jūma ḇa ununada, ūrīna sida jūmarāa jaraya. ¹⁶ ¡Waa j̱ārādua! Piradṟpeda borocuedua. Idjía iwiđidua. Ḇa cadjirua odara idjia jūma quīrādoaya.”

¹⁷⁻¹⁸ Māwānacarea m̱ara jēda Jerusaleñnaa zesia. Ewari aba Ācōrē de dromanaa wāpeda idjía iwiđi basia. Mañne m̱a cāimocara quīrāca dadji Boroda unusia. Idjia m̱ā jarasia: “Jerusaleñneba isabe āyā wādua. Ḇa m̱nebema jara ḇara namabemarāba ījānaēā.” ¹⁹ Ījānida crīcha bađa ḇērā m̱a nāwā jarasia: “M̱ Boro, ādjirāba bio cawa paṉa naēna m̱ara judiorā dji j̱arebada deza wāpeda ḇa ījā beara jidapeda puobadjida idjaba preso

* **22:3** Hecho 5:34-39. † **22:9** Dauperasidāa. Zocārā carta griego bedeade beade mañ bedeara neēa.

babadjida. ²⁰ Badebema bedea ba carea Esteban beasidade ma sida arima basia. Idji beabadada ma bia unusia. Ma awara adja anan badara ma waga basia.” ²¹ Bariban dadji Boroba ma jarasia: “Wadu. Ma ba tana judiorama diabueya.”–

Romanoraba Paulo soaba udia panana

²² Pauloba jara ba judioraba chupea ur duanasidaa. Bariban Acoreba idjira judiorama diabueyada aside jiga jara duanesidaa:

–Jan ebera zocai bacara ba! jBadaa!–

²³ Ma wa bia duane adja anan badara quirubideba jape duanesia idjaba egoro porara ita jamaposidaa. ²⁴ Ma ber sordaora boro dji dromaba jarasia Paulora sordaora duanabada dede eda ededapeda soaba udamare. Ma wa obisia Pauloba jaramare care care judiora idji ume quiru duana.

²⁵ Bariban idji udi carea jabadade Pauloba sordaora boro arima ba jarasia:

–JBaba romanoda udi panaca idji cawa odi naena?–

²⁶ Ma uride sordaora borora dji dromama wapeda jarasia:

–JBa cawa ba care obada? Jan ebera romanoa.–

²⁷ Ma be sordaora boro dji dromara Pauloma wapeda iwidisia:

–JBaba ba romanoca?–

Pauloba panusia:

–Ma, ma romanoa.–

²⁸ Sordaora boro dji dromaba jarasia:

–Romano bai care ma paratada waiba diasia.–

Pauloba jarasia:

–Ma todaeba romanoa.–

²⁹ Ara ma da Paulo udi carea pananaba idu basidaa. Sordaora boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea jaba ber.

Paulo judio dji droma bear quirapita bada

³⁰ Nurama sordaora boro dji dromaba wadibida cawa quiria basia care care judioraba Paulora bi jara panasidada. Ma care idjira carenaba jaba bada era basia.† Ma be sacerdote bororada, juma judiora dji dromara sida abaa jaresia. Ma ne Paulora enepeda adjira quirapita basia.

23

¹ Pauloba judiora dji dromarama acapeda jarasia:

–Ma djabara, ma neca ba cawa ba ber idi bida Acore quirapita bia nda.–

² Ma ne sacerdote dji droma Ananiba Paulo caita panala jarasia idji itede udamare. * ³ Ma care Pauloba Ananiaa jarasia:

–JBa Acoreba uya! JBa jaradiabari quiraca oca!† Ba jama chuma Acore leydeba ma cawa oi care bariban jma ubi ba deba ara ma leyda igara ba!–

⁴ Ma ne caita duana Pauloba jarasidaa:

–Sacerdote dji droma Acoreba bada ba jawa queica?–

⁵ Pauloba jarasia:

† **22:30** Carenaba jaba bada. Griego bedede anan cartade ma ne. * **23:2** Ma Ananira sacerdotera boro basia poa 47deba aba 59daa. Idjira bio cadjirua basia. Judioda ma wa bama judioraba idjira beasidaa poa 66de. Capitulo 5de dewara Ananianebedada ba ba. Idjaba capitulo 9de, 22de bida dewara Ananianebedada ba ba. † **23:3** JBa jaradiabari quiraca oca! Griego bedede nawa ba ba: “Ba de totroa soada quiraca ba.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16.

–Djabarã, m̃a adua basia idjira sacerdote dji dromada. Cawadabara m̃a m̃awã jaraẽ bacasia, Ācōrẽ Bedeade ñawã b̃a b̃a b̃erã: “B̃arã borora biẽ jararãnadua.”†

⁶ M̃awã b̃ade Pauloba cawasia dji dromarãra ḥcarḥ saduceorãda, ḥcarḥ pariseorãda. Maḥ carea ādjirã jĩgua jarasia:

–Djabarã, m̃ara pariseoa. M̃a drõã naẽ nabemarã sida pariseorã basia. Maḥ b̃erã iḣa b̃a beudarãra ḥrẽbadida. Maḥ carea ḥcarḥba m̃ara cawa oda quĩrã paña.–

⁷ Pauloba m̃awã jarada carea pariseorãra saduceorã ume caicayadapeda awara awara crĩcha duanesidaa. (⁸ Saduceorãba jarabadaa beudarãra ḥrẽbadacada, bajãnebema nezocarã neẽda, jaure sida neẽda. Baribḥrḥ pariseorãba jũma maḥḡra iḣa paña.) ⁹ Caicaya duaña b̃erã b̃aḡa duanesidaa. Judiorã ley jaradiabada dji pariseorãba piradr̃adapeda jĩgua jarasidaa:

–Dairãba unu paña naḥ ēberãra bedeade b̃aẽda. Āib̃erã jaureda wa bajãnebema nezocada idji ume bedeasisicada. M̃awã baibḥrḥ ḡs̃awã Ācōrẽ ume djõni?–§

¹⁰ Ādjirãra wetara caicaya duaña b̃erã sordaorã boro dji dromaba waya basia Paulora tḥ eubari beadida. Maḥ b̃erã sordaorãda w̃abisia Paulora ādji t̃aẽ nabemada j̃rĩnapeda sordaorã duanabada dede eda ededam̃arẽ.

¹¹ Maḥ diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda ñawã jarasia: “Paulo, sobiadia. M̃anebema nama Jerusaleḥne bedeada quĩr̃aca Roma purude bida bedeada b̃a.”

Judiorãba Paulo beadia panana

¹² Nurẽma judiorãda ḥcarḥ bedea ausidaa Paulo beadi carea. Maḥ ēberãrãba w̃arãneba bedea b̃asidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba Paulo beab̃adadaa. ¹³ Dji bedea b̃apedadara cuarenta audu panasidaa. ¹⁴ Ādjirãra sacerdote bororãmaa, judiorã dji dromarãmaa bida w̃anapeda jarasidaa:

–Dairãba w̃arãneba bedea b̃asidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba j̃aḥ Paulo beab̃adadaa. ¹⁵ Maḥ b̃erã ñawã odadia. B̃arãba, jũma dji bororã bida sordaorã boro dji dromaa iwididadua nu Paulora wayacusa b̃arãmaa enebim̃arẽ. Jaradadia b̃arãba idjidebemada quĩr̃acuitaara iwidi quĩrã paña. Eneb̃adade nama j̃uẽi naẽna dairãba idjira beadia.–

¹⁶ Baribḥrḥ Paulo djabaw̃erã warrada arima basia. Maḥ cūdraba ādjia jara paña ũĩpeda sordaorã duanabadamaa Pauloa jaraḡe w̃asia. ¹⁷ Maḥ carea Pauloba sordao boroda aba tr̃apeda jarasia:

–Naḥ cūdrada dji dromaara b̃amaa ededua. Idjia ne jara quĩrã b̃a.–

¹⁸ Ara maḥda cūdrara sordaorã boro dji dromamaa edepeda jarasia:

–Paulo, dji preso b̃aba m̃ara tr̃apeda jarasia naḥ cūdrada b̃amaa enem̃arẽ. Idjia b̃a ne jara quĩrã b̃a.–

¹⁹ Maḥbe sordaorã boro dji dromaba cūdra jḥwade jidapeda āyã edesia. Maḥbe iwidisia:

–ḡC̃arẽda m̃a jara quĩrã b̃a?–

²⁰ Maḥne cūdraba jarasia:

–Judiorãra bedea ausidaa ñawã odi carea: ādjia b̃a bedea djuburiadia Pauloda nu dji dromarã ābaa dji jḥre pañamaa edebim̃arẽ. Jaradia idjidebemada quĩr̃acuitaara iwidi quĩrã paña. ²¹ Baribḥrḥ ādji bedeara iḣar̃adua. Paulo beadi carea o caita cuarenta audu m̃rũ paña. Ādjirãba w̃arãneba bedea b̃asidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba Paulo

† 23:5 Exodo 22:28. § 23:9 M̃awã baibḥrḥ ḡs̃awã Ācōrẽ ume djõni? Griego bedeade ḥcarḥ cartade maḥra neẽa.

beab^Λda^Λaa. Ara nawena idji beadi carea pan^ΛΛ. Ababe j^Λã pan^ΛΛ b^ΛΛ Paulo edebim^Λãr^Λã.–

²² Ma^Λbe sordaor^Λã boro dji dromaba c^Λũdraa jarasia:

–B^ΛΛ m^Λã jaradara ni ab^ΛΛΛ jarar^Λãdua.–

M^Λw^Λã jarapeda w^Λbisia.

Romanor^Λba Paulo Cesareadaa edepedada

²³ Ma^Λbe sordaor^Λã boro dji dromaba idjiare beada umé tr^Λpeda jarasia:

–Dosciento sordaor^Λã, setenta sordaor^Λã cawayode w^Λbadada idjaba dosciento sordaor^Λã m^Λãsu cat^Λ beada edadapeda Cesarea puru^Λdaa diamasi w^Λãnadua.* ²⁴ Ma^Λ awara cawayoda Paulo itea edadadua na^Λ Judea druadebema boro Pelimaa bia ededi carea.–†

²⁵ Sordaor^Λã boro dji dromaba cartada n^Λw^Λã b^ΛΛ diabuesia:

²⁶ M^Λã, Claudio Lisiaba na^Λ cartara b^ΛΛb^Λr^ΛΛ m^Λã boro dji droma Peli itea. M^Λã qu^Λĩr^Λã b^ΛΛ b^Λr^ΛΛ bia baida.

²⁷ Judior^Λã na^Λ ēber^Λã jidadapeda beadi basía. Barib^Λr^ΛΛ m^Λã cawasia idjira romanoda. Ma^Λ bē^Λr^Λã sordaor^Λã ume w^Λpeda judior^Λã j^Λwaedabemada ēdr^ΛΛ edasia. ²⁸ M^Λã cawa qu^Λĩr^Λã basia c^Λrē c^Λrēã idjira biē jara pan^Λda. Ma^Λ bē^Λr^Λã idjira edesia judio dji dromar^Λã āb^Λaa dji j^Λre pan^Λmaa. ²⁹ Ma^Λne m^Λã cawasia ababe ādji ley carea idjira biē jara pan^Λda. Barib^Λr^ΛΛ idjia cadjiruada oē b^ΛΛ bē^Λr^Λã beadiē pan^ΛΛ ni preso b^Λdiē pan^ΛΛ. ³⁰ M^Λw^Λãnacarea m^Λã cawasia judior^Λãr^Λã bedea ausidada idji beadi carea. Ara ma^Λda idjira b^Λmaa diabuesia. Idjaba m^Λã ādjir^Λã jarasia idjida biē jara qu^Λĩr^Λã pan^Λb^Λr^ΛΛ b^ΛΛ qu^Λĩr^Λãpita jarade w^Λnida pan^Λda.

Bia badua.‡

³¹ Ara ma^Λda sordaor^Λã ādji boroba jaradara osid^Λaa. Diamasi Paulora Antipatri puru^Λdaa edesid^Λaa. ³² Nurēma sordaor^Λã j^Λr^Λũba w^Λbadara ādji duanabada ded^Λaa jēda w^Λsidaa. Ma^Λne cawayode w^Λbadaba Paulora Cesareadaa edesid^Λaa. ³³ Cesareade j^Λũesid^Λade sordaor^Λãr^Λã cartara dji boroa diasid^Λaa. Idjaba Paulo sida idjimaa edesid^Λaa. ³⁴⁻³⁵ Ma^Λ carta ac^Λpeda dji boroba Pauloa iwidisia s^Λmabema cawaya. Paulora Ciliciadebemada cawaside n^Λw^Λã jarasia:

–B^ΛΛ biē jara pan^Λda zesidara m^Λã ādjira, b^ΛΛ sida ũr^Λĩya.–

Ma^Λbe idjia sordaor^Λã jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wagad^Λm^Λãr^Λã.§

24

Paulo Peli qu^Λĩr^Λãpita bedeada

¹ Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Anan^Λĩara āc^Λr^ΛΛ judior^Λã dji dromar^Λã ume Cesareade j^Λũesid^Λaa. Ādjiare bedebari Tertuloda edesid^Λaa. Ma^Λne Peli qu^Λĩr^Λãpita Paulodebemada biē jarasid^Λaa. ² Peliba Paulo enebisiē ma^Λ Tertuloba Paulodebemada biē jara n^Λmesia. N^Λw^Λã jarasia:

–Dji droma Peli, b^ΛΛ dai boro beda ewarideba na^Λ druade d^Λr^Λã necai pan^ΛΛ. Idjaba b^ΛΛ crīcha cawaadeba ne zoc^Λr^Λãda o b^ΛΛΛ dair^Λãr^Λã biara duananam^Λãr^Λã.

³ B^ΛΛ o b^ΛΛ carea dai beaza ne j^Λũmane bia b^ΛΛada abadaa. ⁴ Barib^Λr^ΛΛ d^Λr^Λã m^Λã sē amaaba m^Λã b^ΛΛa bedea djuburiaya b^ΛΛ biadeba dai bedeara ũr^Λm^Λãr^Λã.

⁵ Dair^Λãr^Λã cawa pan^ΛΛ na^Λ ēber^Λãr^Λã nēb^Λr^Λada o babarida. Idjia j^Λũma na^Λ ēj^Λũãne judior^Λãr^Λã qu^Λĩr^Λũbiga babaria. Idjira dji nazareno j^Λã bear^Λã boroa.

* **23:23** Diamasi. Griego bedeadē b^ΛΛ b^ΛΛ “diamasi a la nueve.” † **23:24** Ma^Λ Pelira Judeadebema boro basía poa 52deba aba 60daa. Cesarea purude babadjia. ‡ **23:30** Bia badua. Griego bedeadē āc^Λr^ΛΛ cartade ma^Λr^Λã neēa. § **23:34-35** Ma^Λ Herodera “Herode dji Droma” abadjid^Λaa. Idjiab^Λr^ΛΛ warra zaquer^Λãr^Λã Bele^Λ purude quenabisia. Mateo 2:13-18.

⁶ Mañ awara idjia Ācōrē de dromara biē bā quĩrĩasia. Mañ carea daiba idjira jidasidaa. [Dai leydeba cawa odi basía. ⁷ Māwāmĩna sordaorā boro Lisiaba idjira dai jawaedabemada jārĩsia. ⁸ Mañ awara jarasia nañ ēberā biē jara panara bamaa zedida panada.]* Baa idjia bio iwidibara cawaya jūma daiba jara panara wārāda.–

⁹ Judiorā mama duan bida jūma mañ bedeara wārāana asidaa.

¹⁰ Mañbe dji boroba jawaba Paulo jarasia bedeamārēā. Ara mañda Pauloba jarasia:

–Māa cawa baa baa poa zocārā nañ druadebemada cawa obarida. Mañ bērā mñra ara mādjidēbemada basrida bedeaya. ¹¹ Doce ewari baa mñra Ācōrēa bia bedei carea Jerusaleñe jūēnada. Baa bariduaa iwidibara cawaya mañra wārāda. ¹² Za mñ biē jara panaba mñra ununaē basía djārā ume caicaya nūmada wa ēberārā quĩrūbiga bada. Ācōrē de dromane, judiorā dji jarebada dede, ni purude bida mñ mñwā o bada ununaē basía. ¹³ Nañ ēberārāba poya cawabidaēa ādjia jara panara wārāda. ¹⁴ Baribara ebuda jaraya mñ dai drōā naēnabemarā Ācōrēda ĩjā bada. Mñra O Djiwidi abadaēbemaa. Ādjirāba jarabadaa mañ O Djiwidira abeda āi bada baribara mñ Ācōrē leyra, Ācōrēneba bedēabadaba bapedada sida jūma ĩjā baa. ¹⁵ Māa cawa baa beudarāra Ācōrēba jūma ĩrēbabida: dji jipa beada, dji cadjiruarā sida.† Za mñ biē jara pan bida mañra cawa panaa. ¹⁶ Mañ carea mñ ne jūmada obaria Ācōrē quĩrāpita, ēberārā quĩrāpita bida jipa nĩbai carea.

¹⁷ Mñ Jerusaleñneba āyā wñnara poa zocārā baa. Mama nĩbapeda mñ purudebemarā dji ne neē quēdea itea paratada diade zesia. Idjaba Ācōrēa animarāda babue diade zesia. ¹⁸⁻¹⁹ Mañda Ācōrē de dromane o basia. Mamaa wāsīde idji quĩrāpita bia basia. Mañne ācara judiorā Asiadebemaba mñra unusidaa, baribara ēberā powua nĩbaē basía idjaba ēberārāra quĩrūbigaē basía. Mñ unupedaēaba mñda biē jara quĩrĩā panabara, ādjidra bā quĩrāpita zedida panaa. ²⁰ Māwāēbara za duanaba jaraēida panaa cārē cadjiruada unusidada dji dromarā quĩrāpita mñ edesidade. ²¹ Ababe poya jaraēia mñ nāwā jĩgua jarasida: idi bārāba mñra biē jara panaa beudarāra ĩrēbadida ĩjā bā carea.–‡

²² Peliba O Djiwididebemada bio cawa basia. Baribara ara mañda Paulora cawa oē basía. Ātebara jarasia:

–Sordaorā boro Lisia zebaraēde mñ bārā nēbarara cawa oya.–

²³ Mañbe idjia sordaorā boroa Paulora wagabisia, baribara jarasia Pauloba o quĩrĩā bara idu obimārēā. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarāba idjira carebade zedamārēā.

²⁴ Māwānacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Mañ wērāra judio basía.§ Mañne Peliba Paulora trāsia idjia Jesucrito ĩjāninebema bedea bada ũrĩ carea. ²⁵ Māwā bade Pauloba dadji jipa nĩbaidebemada, cacua jipa erobaidebemada, Ācōrēba cawa oi ewari zeidebema sida bedeasia. Peliba mañgaēbema ũrīside ne wayapeda nāwā jarasia:

–Jāñbe wādua. Mñ bari bade wayacusa bara trāya.–

²⁶ Peliba crīcha basia Pauloba idjia paratada diaida ēdra bamārēā. Mañ carea ara cadrā Paulora trābadjia idji ume bedei carea. ²⁷ Poa umē badacarea Pelira dji boro badada ēdrasia. Mañbe Porcio Pestoda dji boroda besia. Baribara Peli ēdraside judiorā ume bia be quĩrĩā basia. Mañ carea Paulora preso beesia.

* **24:8** Griego bedeaēe ācara cartade bedea corchetede bara neēa. † **24:15** Daniel 12:2. ‡ **24:21** Hecho 23:6. § **24:24** Mañ Drusilara Herode Agripa Nabema cau basía. Dji djabara Agripa Umēbema basía. Hecho 25:13.

25

Paulo Pesto quĩrãpita bada

¹ Dji boro bedacarea Pestora Cesarea purude jũesia. Ewari ũbea bapeđa Jerusaleñnaa wãsia.* ²⁻³ Mama sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida Pestoa Pauloda biẽ jarasidaa. Ādjirãba Pestoa bedea djuburiasidaa Paulora Jerusaleñnaa enebimãrẽã. Mãwã jarasidaa Paulora ota cawaẽne beadida crĩcha panã bẽrã. ⁴ Baribãrã Pestoba panusia:

–Paulora Cesareade preso bãa. Mãra dãrãẽne mamaa wãya. ⁵ Maã bẽrã bãrã dji dromaara beara mã ume Cesareadaa wãnida panãa. Maã ëberãba baridua cadjiruada osibãrã, mamabãrã bãrãba jaradida panãa.–

⁶ Pestora Jerusaleñne ocho wa die ewari basica bãa. Maãbebarã Cesareadaa wãsia. Nurẽma cawa obada dede chũmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidade judiorã Jerusaleñneba zepedadaba idjira jũrã edasidaa. Maãne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocãrã osida, baribãrã poya cawabidaẽ basia ādjia jara panãra wãrãda. ⁸ Maãne Paulora ara idjiare bedesia:

–Mãa ni abaa cadjiruada oẽ bãa. Judiorã leyra igaraẽ bãa, Ācõrẽ de dromara biẽ bãẽ basia idjaba Romanebema boro sida igaraẽ bãa.–

⁹ Baribãrã Pestora judiorã ume bia be quĩrã bã bẽrã Paulo a iwidisia:

–Ĵbara Jerusaleñnaa wã quĩrã bãca mãa jãma cawa omãrẽã?–

¹⁰ Maãne Pauloba panusia:

–Mãra nama Romanebema boroba bãda cawa obari quĩrãpita bãa. Namabãrã bãa mãra cawa oida bãa. Bãa bio cawa bãa mãa judiorãra biẽ oẽ bãda. ¹¹ Mãa cadjiruada osibãrã, bãa mãra beaida bãa. Mãra beacara bãada aẽa. Baribãrã naã ëberãrãba mã biẽ jara panãra wãrãẽ bẽrã ni abaa bã mãra ādji jãwade bãcara bãa. Maã bẽrã mãa quĩrã bãa Romanebema borobãrã mãra cawa oida.–

¹² Maãne Pestora idjia crĩcha diabadarã ume bedeapeda Paulo a jarasia:

–Bãa quĩrã bãa Romanebema boroba bãra cawa oida. Mãwã baibãrã, idjima a diabueya.–

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Mãwãnacarea judiorã boro Agripada idji djabawẽrã Berenice ume Cesareadaa Pesto acãde wãsidaa.† ¹⁴ Ādjira mama dãrã panã bẽrã Pestoba Agripaa Paulodebemada nãwã jarasia:

–Peliba aba preso amenada nama bãa. ¹⁵ Mã Jerusaleñnaa wã baside sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida maã ëberãnebemada biẽ bedeadapeda jarasidaa idjira beamãrẽã. ¹⁶ Mãa ādjirãa jarasia abaa idji biẽ jara bea quĩrãpita ara idjiare poya bedeaẽbãrã, romanorãba beadacada. ¹⁷ Maã carea judiorãra namaa zesidaa. Ādji jũepedada nurẽma mãra cawa obada dede chũmepeda maã ëberãra enebisia. ¹⁸ Baribãrã idji biẽ jara panãba jaradaẽ basia idjia cadjiruara osida mãa crĩcha bãda quĩrãca. ¹⁹ Ātebarã idjira biẽ jara panasidaa ādjia ĩjã panã awara jaradia bã carea idjaba ëberã Jesu abada carea. Maãgãra beudamĩna Pauloba jara bãa zocai bãda. ²⁰ Mãa cawaẽ besia sãwã oida. Maã carea mãa Paulo a iwidisia Jerusaleñnaa wã quĩrã bã cawaya mama cawa oi carea. ²¹ Baribãrã idjia quĩrã basia Romanebema borobãrã idjira cawa oida. Maã bẽrã mãa idjira nama preso bãbisia aba dji boromaa diabuebãrãdaa.–

* **25:1** Maã Pestora Judeadebema boro basia poa 60deba aba 62daa. † **25:13** Agripa. Maã ëberãra Herode Agripa dji Nabema abada warra basia. Hecho 12:1-23. Berenice. Maã wẽrãra Pesto quima Drusila djabawẽrã basia. Hecho 24:24.

²² Mañne Agripaba Pestoa jarasia:

–Māa mañ ēberā bedeada ūrī quĩrĩā bāa.–

Pestoba jarasia:

–Nubara bāa ūrīya.–

Paulo Agripa quĩrāpita bedeada

²³ Nurēma Agripa Berenice ume eda wāsidade ebuda basia ādjira dji dromarāda. Mañne sordaorā bororāda, purudebema dji dromarā sida eda errubusibasidaa. Mañbe Pestoba Paulora enebisia. ²⁴ Pestoba jarasia:

–Judiorā boro Agripa idjaba jūma ēberārā nama dai ume ābaa dji jare duana, za bā ēberā bārā quĩrāpita bāra jūma judiorāba Jerusaleñe, nañ Cesareade bida biē jara panaa. Ādjirāba māa bia jara panasidaa idjira beamārēā. ²⁵ Baribara māmaarā ni cārē cadjiruara oē bāa idji beadi carea. Mañne idjia iwidisia Romanebema boroba cawa omārēā. Mañ bēra māa idjira Romanaa diabuei carea bāa. ²⁶⁻²⁷ Idjia cadjirua odara dadjirā boroba cawamārēā māa cartade ebuda bāida bāa. Baribara cārēda bāida neē bāa. Māmaarā ni cārē sida bāēbāra crīcha neē bā quĩrāca diabueya. Mañ carea idjira bārā quĩrāpita enebisia. Judiorā boro Agripa, māa quĩrĩā bāa babara biara ūrīda. Māwā bārāba idjia bio iwidipedaacareā māa dadjirā boro itea idjia cadjirua odada poya cawa bāisicada.–

26

¹ Mañbe Agripaba Pauloa jarasia:

–Ara badjiare idu bedeabiya.–

Ara māda Paulora jawa wapeda bedeasia:

² –Mā boro Agripa, māra basida bāa idi bā quĩrāpita ara mādjiare bedeai bēra. Māa cawabiya judiorāba biē jara panamīna māra bedeade bāēda. ³ Bāa bio cawa bāa dadji judiorāra sāwā beabarida idjaba cārē cārēā caicayabadada. Mañ bēra bedea djuburiaya mā bedeara sēē ūrīmārēā.

⁴ Jūma judiorāba cawa panaa māra cūdraeda sāwā basida mā druade idjaba Jerusaleñe bida. ⁵ Ādjirāba cawa panaa māra pariseoda. Bariduaba māda bā quĩrāpita jara quĩrĩā babara jaraida bāa. Bāa cawa bāa judiorā ley ijā odi carea pariseorāba quĩrācuitaara obadada.

⁶ Baribara Ācōrēba dadji drōā naēnabemarāa diai jaradada jāā bā carea idira ādjirāba māra biē jara panaa. ⁷⁻⁸ Wārāda jūma Israel doce warrarāneba yōpedadarāba ijā panaa Ācōrēba dadjirāra ārēbabida. Mañ carea dadjirāba āsa, diamasi bida Ācōrēba bia bedeabadaa. Mā boro Agripa, mañ ijā bā carea dewara judiorāba māra biē jara panaa.–

Mañne Pauloba judiorā mama bearāa jarasia:

–Ācōrēba dadjirāra ārēbabida ijā panabara ¿cārē cārēā ijānaē panā idjia beu badada aba ārēbabisida?–

Māwā jarapeda Agripaa nēbarasia:

⁹ –Māa naēna crīcha basia ne jūmada oida bāda ēberārāba Jesu Nazaredebemara ijārānamārēā. ¹⁰ Māa Jerusaleñe wārāda māwā osia. Sacerdote bororāba ādji trāneba māa idu Jesu ijā bearā zocārā preso babisidaa. Idjaba mañ ēberārā beabisidade māa bida bia bāda asia.* ¹¹ Judiorā dji jarebada deza māa ādjirāra cawa obibadjia. Barima zocārā ādjirāa Jesudebemada ōgo biē bedebisia. Māra ādjirā ume bio quĩrū bāda bēra drua āibema purude bida biē oi carea ēpēbadjia.

* **26:10** Hecho 8:1-3.

¹² Ewari aba sacerdote bororāba m̃ra Damasco purudea diabuesidaa ādji tr̃neba Jesu iḡa beara preso jidacuamārēā. ¹³ Baribara, m̃ boro, umatipa ode ñne uruada ḡmāḡau cāyābara dorroorroara b̃da unusia. Maḡ uruaba m̃ra, m̃ ume ñna sida bajāneba j̃rā tēūsia. ¹⁴ Jūma dairāra egode baesidaa. Maḡne m̃a bedeada ūr̃sia. Maḡ bedeaba m̃a hebreode nāwā jarasia: “Saulo, Saulo, ḡcārē cārēā m̃ra biē oi carea ēpē b̃a? Ara b̃aduba puabara cūmia ḡr̃ t̃gabara quīr̃ca.” ¹⁵ Maḡne m̃a iwidisia: “M̃ boro, ḡb̃ara cai?” M̃ Boroba panusia: “M̃ra Jesua. B̃a biē oi carea ēpē b̃ara m̃a. ¹⁶ Baribara piradr̃dua. Ara m̃da b̃a unubisia m̃ nezocada b̃a carea. B̃a ununada idjaba m̃a unubi sida bedeada b̃a.† ¹⁷⁻¹⁸ M̃a b̃ara b̃a ēberār̃a j̃awadebemada idjaba judiorāē j̃awadebemada ēdra edaya. M̃a b̃ara judiorāēmaa diabueya m̃ wār̃a bedeara cawadamārēā.† Maḡ b̃er̃a pāīmane duananada ḡnaane ñbada. Diauru j̃awadebemada ēdr̃dapeḡa Ācōrēmaa zedia. M̃ iḡab̃da carea ādjia cadjirua opedara Ācōrēba quīr̃doaya. Idjaba Ācōrēba ādjir̃a b̃aya idjia edada purudebemar̃da beadamārēā.”

¹⁹ M̃ boro Agripa, Jesuba maḡ ewaride m̃a jaraḡara jūma iḡa osia. § ²⁰ M̃a naār̃a Damasco purudebemar̃a jarasia ādjia cadjirua obadara igaradapeḡa Ācōrēmaa zedamārēā. M̃awānacarea Jerusaleḡ purude, jūma Judea druade, idjaba judiorāēma b̃da abarida jarasia. Jūmar̃a jarasia bia o pañneba unubidida pañda ādjia cadjirua opedara wār̃da igarasidada. ²¹ Maḡ careabara judiorāba m̃ra Ācōrē de dromane jidapeḡa bea quīr̃āsidaa. ²² Baribara Ācōrēba maḡ ewarideba ḡtaa careba b̃a b̃er̃a m̃a dji dromar̃a, dji dromar̃āēma b̃da wadibida Jesudebemada bedea b̃a. Ācōrēneba bedeadaba, Moise b̃da cārēda s̃awāida jarasidaa. Maḡdra m̃a jara b̃a. ²³ Ādjir̃a jarabadjidaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaraḡara bia m̃ḡaida basida idjaba beudar̃nebemada naār̃a ḡr̃ebaida basida ḡnaa dadjir̃a ēdr̃didebemada judior̃a, judior̃āēma b̃da jarai carea.*

²⁴ Pauloba m̃awā idjiare bedea b̃ade Pestoba j̃ḡua jarasia:

–Paulo, b̃ara quīr̃āē b̃a. B̃a jūmawāyā carta cawa b̃adeba quīr̃āē besia.–

²⁵ Baribara Pauloba jarasia:

–Dji droma Pesto, m̃ra dji quīr̃a biaa. M̃a jara b̃ara wār̃a b̃er̃a aride b̃a.

²⁶ M̃ boro Agripaba maḡnebemada cawa b̃a. Maḡ b̃er̃a m̃ra idji quīr̃apita ne wayaa neḡ bedea b̃a. M̃maar̃a idjia Jesu m̃awānara jūma cawa b̃a jūmar̃a ebuda ñebar̃bada b̃er̃a. ²⁷ M̃ boro Agripa, Ācōrēneba bedeadaba maḡnebema b̃apeḡara ḡb̃a iḡa b̃aca? M̃a cawa b̃a b̃a iḡa b̃da.–

²⁸ Agripaba Pauloa jarasia:

–ḡB̃a ara naḡda m̃a Critora iḡābica?–†

²⁹ Pauloba jarasia:

–M̃a Ācōrēa iwid̃i b̃a dār̃āēne wa dār̃abar̃de b̃da b̃ara idjaba jūma za m̃ bedea ūr̃ duañ sida m̃ quīr̃ca beadamārēā, baribara naḡ carena neḡ.–

³⁰ M̃awā jaraḡacarea Agripa, Pesto, Berenicera, jūma mama chūmea sida piradr̃sidaa. ³¹ Dajadaa wānapeda ādjir̃a jara duanasidaa:

–J̃āḡ ēber̃a cadjirua oē b̃a idji beadi carea wa preso b̃adi carea.–

³² Maḡne Agripaba Pestoa jarasia:

† **26:16** B̃a ununada. Griego bedeadē ḡcara cartade b̃a b̃a: “B̃a m̃neba ununada.” † **26:17-18** M̃ wār̃a bedeara cawadamārēā. Griego bedeadē b̃a b̃a: “Ādjir̃a daura ogadamārēā.” § **26:19** Jesuba maḡ ewaride m̃a jaraḡara. Griego bedeadē b̃a b̃a: “Cāīmocara quīr̃ca ununara.” * **26:23** Isaía 42:6-7; 49:6. † **26:28** Griego bedeadē maḡba idjaba jara b̃a: “B̃a m̃a ber̃a cr̃ichabisia Crito ēber̃a baida.”

–Romanebema boroba cawa omārēã naã ēberāba iwididaēbara, ḇa idjira poya ēdṟa ḇacasia.–

27

Paulo Roma puruḁaa wāna

¹ Maã ewaride dji boroba jarasia dairāra Italia druadaa wānida paṉda. Maã ḇērā Paulora, dewara preso bea sida Julio j̱awaeda ḇasia. Maã Juliora sordaorā Augusto abadaḁebema dji boro basía. ² Maãbe dairāra barco Adramitio puruḁebemane badodapeḁa wāsidaa. Maã barcora Asia druade puruza wāḇaṟa basía. Djaba Aristarco Macedonia druadebemada dairā ume wāsia. Idjira Tesalonica puruḁebema basía.

³ Nurēma Sidoã puruḁe wibarisidaa. Maãne Julioba biadeba Paulora idji biarāmaa idu wābisia idjia neē ḇara diadamārēã. ⁴ Maãbe Sidoãneba wānane nāūrāra minijīchia puá nūma ḇērā Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsidaa. ⁵ Cilicia drua quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auḁu ṯadapeḁa Liciadebema puru Mirade wibarisidaa.

⁶ Mama sordaorā boroba dewara barco Alejandría puruḁebemada unusia. Maã barcora Italia druadaa wāḇaṟa basía. Daira idji ume maã barcode badodapeḁa wāsidaa. ⁷ Ewari zocārā nāūrā carea pīāca wāsidaa. Gnido quīrāpe jūēne wāni carea bia mīgasidaa. Waḁi nāūrāra minijīchia puá nūma ḇērā Creta morro icawa p̱arṟaga wāsidaa Salmoã amia quīrāpe. ⁸ Pusa icawa bia mīga wāḇadada Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jūēne wāsidaa.

⁹ Bio dāṟaḇada ḇērā judiorā ne codaca ewari dromada wāsia. Maã ewarideba ātaa pusade wāida minijīchia babaria.* Maã carea Pauloba dji bororāa jarasia nocodaa wārānamārēã. ¹⁰ Nāwā jarasia:

–Achirā, m̱aa cawa ḇaa nawena wāniḇaṟa minijīchiade wānida. Barcora ārīya. Bāṟaba edeḇada sida jūma aduadia.† Maã awara dadjirā sida zocārā quiniia.–

¹¹ Bariḇaṟa sordaorā boroba Paulo bedeā cāyābara barco djibari bedeada, barco peraṯbari bedeā sida ījāsia. ¹² Doidaade panani carea maã Necai Wibaribadara biē basia. Maã ḇērā zocārāba crīchasiḁaa biara ḇada Penice puruḁaa wānida aba doidaa jōḇaṟaḁaa. Maã puru sida Creta morroḁe ḇaa. Mama nāūrāra m̱acua puáca ḇērā pusara tuma babaria.‡

Nāūrā cadjiruaba barco āyā ededa

¹³ Maãne nāūrāda j̱awa ac̱areba aride puá nūmesia. Maã carea āmāḁau baebariare bia wānida crīchasiḁaa. Ancla jira edadapeḁa Creta icawa wāsidaa.

¹⁴ Bariḇaṟa dāṟēne nāūrā cadjirua Euroclidoã abadada j̱awa araareba dji cāḇāyā ṯa nūmesia. ¹⁵ Maãba barcora āyā edesia. Barco quēḇara poya araa ḇadaē ḇērā nāūrāa idu edebisiḁaa. ¹⁶ Morro zaque Clauda abada ābudecare wāsidade nāūrāra maārī tumasia.§ Maãne j̱aba zaque āḁauare ūm̱ada barcode eḁa poya ḇadaē pananapeḁa eḁa ḇasiḁaa. ¹⁷ J̱aba zaque eḁa ḇapedadacarea barcora sogaba bio ḇarasidaa ārīrāmārēã. Maãne waya panasiḁaa Sirte īḇaḁe poade wānida. Maã carea barcode wua āṯa jira ḇabadada eḁaa

* **27:9** Maã ewari dromara Ācōrēba cadjirua quīrādoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zeḇaṟa septiemḇre jedecode baebaria. Septiemḇrede, octuḇrede biḁa pusade wāida minijīchiaara ḇaa. Idjaba noviemḇredeba aba febrerodaa wānaca basía, jūmawāyā minijīchia ḇa ḇērā. † **27:10** Maã barco Alejandríadebemane trigoda waiḇaa edebadjiḁaa Romanaa. ‡ **27:12** Mama nāūrāra m̱acua puáca ḇērā pusara tuma babaria. Griego bedeade ḇā ḇaa “mama̱ba āmāḁau baebariare unubadaa.” Ḃaṟa traducció̱ne āmāḁau baebariare cāyābara “āmāḁau odjabariare” ḇā ḇaa. § **27:16** Maã Claudara idjaba Cauda tṟā jarabadaa.

bɔdapeda idu nãũrãa edebisidaa.* 18 Nurẽma nãũrãa wadibida dji cãbãyã puá nũmasia. Mañ carea barcode traja panɔba netata edebɔdada daiɔdu batacuasidaa barcora wẽsaara ùmemãrẽã. 19 Nãũrãa wadibida dji cãbãyã puá nũmɔ bẽrã, ewari ùbeade ara ãdji ɔwaba netata barcodebema dji zɔgɔa beada daiɔdu batacuasidaa. 20 Mãwã panɔne ewari zocãrã ãmãɔau, chĩɔau sida ununaẽ panasidaa. Mañ ewari cadjiruade wadi panɔ bẽrã dairãba crĩchasisidaa ãdrɔɔaẽda.

21 Zocãrã ewari ne codãẽ duanasidaa. Mañ bẽrã Paulora dji bororã ãsi nũmepeda jarasia:

–Achirã, mɔa bãrãa jarasia Cretadeba wãrãnamãrẽã. Mɔ bedeada ɔjãpedadabara nañ minijĩchiade duananaẽ bacasia idjaba ne aduadãẽ bacasia. 22 Baribɔrɔ sopuarãnadua. Nañ barcora jũma ãrĩmĩna ni abaɔda beudaẽa. 23 Mɔra ãcõrẽnea. Idjida ɔjã bɔa. Idi diamasi ara mañ ãcõrẽba idji nezoca bajãnebemada mɔmaa diabuesia. 24 Mañgɔba mɔa jarasia: “Ne wayarãdua, Paulo. Bɔra Romanebema boro quĩrãpita bedẽaida bɔa. Bɔ carea ãcõrẽba jũmarã nañ barcode wãbɔdara idu quinibiẽa.” 25 Mañ carea, achirã, sopuarãnadua. Mɔa ɔjã bɔa ãcõrẽba oida idji nezoca bajãnebemaba mɔa jaraɔa quĩrãca. 26 Baribɔrɔ baridua morrode poade wãnida panɔa.–

Barco ãrĩna

27 Domia umé babɔrɔde diamasi wadi nãũrãa dji cãbãyã puá nũmasia. Mañba Adria pusade awacãrĩ basidaa. Ariquẽtra babɔrɔde barcode trajabadaba crĩchasisidaa ãjũã caita jũebɔdada. 28 Pusa nãbuada zasidaade veinte braza basia. Wagabe wãbɔdade wayacusa zasidaa. Mañne quince braza basia. 29 Mõgaradaa tẽũne wãni wayaaba anclada quĩmãrẽ barco ãɔauare batabuesidaa. Mañbe bio daupera duanɔba isabe ãnadrɔida quĩrĩã panasidaa.† 30 Mãwã panɔne barcode trajabadara barcodeba chupea ãdrɔɔida crĩchasisidaa. Mañ bẽrã jãba zaquera doeda bɔsidaa ancla nocoarebemada doeda bɔbɔda quĩrãca. 31 Baribɔrɔ Pauloba sordaorã boroa, idji sordaorãa bida jarasia:

–Jãñgɔrãda barcode panenaẽbɔrɔ bãrãa poya ãdrɔɔaẽa.–

32 Mañ carea sordaorãba jãba zaque jã bɔ ɔjcarara tatasidaa. Ara mañda jãba zaquera pusaba edesia.

33 ãsabodode Pauloba jũmarãda ne codamãrẽã jarasia:

–Dadji sãwãnida adua panɔ bẽrã domia umé bãrãa ne codãẽ panɔa. 34 Mɔa bedea djuburiaya ne codamãrẽã. Mãwã cacua bɔa beadia poya ãdrɔɔi carea. Ni abaɔda cãrẽ sida sãwãnaẽa.–‡

35 Mãwã jarapeda Pauloba pañda ɔwade edapeda jũmarã quĩrãpita ãcõrẽba bia bɔada asia. Mañbe cõrãcuapeda cosia. 36 Mañ unubɔdade jũmarãda sobiadapeda ne cosidaa. 37 Dairãra barcode 276 panasidaa.§ 38 ãdjirã jãwũãnapeda trigoda pusade batacuasidaa barcora wẽsaara ùmemãrẽã.

39 ãnadrɔside ãdjirãba ãjũãda unusidaa baribɔrɔ cawadaẽ basia sãma panɔda. Mañ ãjũãne jogoda basia ɔbɔ bara bɔda. Crĩchasisidaa poyadibɔrɔ, barcora mama poabidida. 40 Mañ bẽrã ancla ɔjcarara tɔcuadapeda pusade jũma amesidaa. Idjaba barco bia ededi carea dji peratɔbari jã bɔadada ãrãsidaa. Mañbe nocoarebema wua ãtɔ jira bɔbadara eubarisidaa nãũrãba

* 27:17 Barcode wua ãtaɔ jira bɔbadada. Griego bedeade mañra ebuda bɔãa. † 27:29 Isabe ãnadrɔida quĩrĩã panasidaa. Griego bedeade mañ bedẽaba idjaba jara bɔa ãdji ãcõrẽrãa iwidisidada isabe ãnadrɔmãrẽã. ‡ 27:34 Ni abaɔda cãrẽ sida sãwãnaẽa. Griego bedeade bɔ bɔa: “Bãrã buɔara ni aba bida aduaẽa.” § 27:37 276. Griego bedeade ãcɔrɔ cartade 76 bɔ bɔa.

ĩbadaa edemãrẽã. ⁴¹ Baribara barco quẽbara ĩchitade poa nũmepeda poya nocodaa wãe basia. Mãwã bade pusaba jĩawẽ nũmba barco ãdaura ãrĩ wãsia.

⁴² Mañe sordaorãba preso beara beadida crĩchasiadaa dojaa ù wãnapeda mĩrũ wãranamãrẽã. ⁴³ Baribara sordaorã boroba Paulora êdra bala quĩrĩã basia. Mañ bẽrã idu quenabiẽ basia, ãtebala jũma dji ùbi cawa beada naãrã daidu tẽũbicuasidaa dojaa wãnamãrẽã. ⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne beada ãrã wãbisia. Mãwã jũmarãda drua bia jũesidaa.

28

Malta morrode duanana

¹ Drua jũepedacarea dairãba cawasidaa mañ morrora Malta abadada. ² Mamabemarãba dairãba bio bia edasidaa. Cue ze nũmba bẽrã idjaba cũrãsa nũmba bẽrã ãdjirãba tabada cajẽranapeda coa nũmasidaa. Mañbe dairãa jarasidaa taba cãne zedamãrẽã. ³ Pauloba bacuru põasada jara pepeda taba uruadaa batagua basia. Mañe jãwãrãã carea dama arada êdrasia. Mañba Paulo jãwade ca jira besia. ⁴ Mañ damaba Paulo jãwade ca jira bala unusidade morrodebemarãba ara ãdjiduba jara duanesia: “jãã ãberãra mĩã beadaa! Pusadeba êdradamĩna dadji ãcõrẽwẽrã Jipa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai babiẽa.”

⁵ Mañe Pauloba damara tabadaa jĩãpetatasia. Idjira cãrẽ sida sãwãe basia. ⁶ Jũmarãba acã duanasia Paulora ogoroi cawaya wa cawaẽne beui cawaya, baribara mãwã dãrã acã panane Paulora ni mãrĩ bida biẽ beẽ basia. Mañ bẽrã ãdjirãba dewara crĩchada edadapeda jarasidaa Paulora ãcõrẽda.

⁷ Mañ morrode dji borora Publio abadjidaa. Mañ Publioba dairã duana caita ãjũãda erobasia. Idjia dairãra idji dede ewari ùbea bio bia edasia. ⁸ Mãwã panane Publio zezara amine bala bẽrã idjaba cawa nũmba bẽrã cadade basia. Mañne Pauloba idjira acade wãsia. ãcõrẽa iwidipeda idji jãwara ãrã bapeda biabisia. ⁹ Mañ carea dewararã cacua biẽ beada zedapeda Pauloba biabisia. ¹⁰ Mañ ãberãrãba dairãra dji dromarã quĩrãca bia osidaa. Wayacusa barcode badosidade daiba neẽ pananara ãdjirãba jũma diasidaa.

Romane jũepedada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandriadebemada basia. Doidaa bẽrã mañ barcora ãyã wãe basia. Jedeco ùbea badacarea dairãra mañ barcode wãsidaa. Dji barco quẽbade ãdji ãcõrẽ zaca beada umé o erobasia: aba Cástor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.* ¹² Wãbade Siracusa purude wibarisidaa. Ewari ùbea mama panasidaa. ¹³ Mamaaba pusa icawa wãnane Regio purude wibarisidaa. Nurẽma wãnane nãũrãra ãdaureba ta nũmba bẽrã ewari uméne Puteoli purude jũesidaa. ¹⁴ Mama dairãba djabarãda ãcala unusidaa. ãdjirãba dairãa jarasidaa ãdji ume domia aba pananamãrẽã.

Mamaaba Roma purudaa jĩrũba wãsidaa. ¹⁵ Djabarã Romanebemaba dai wãbada ùrĩsidade audiabariide zesidaa. ãcala Apio purudaa zesidaa idjaba ãcala Tres Taberna purudaa zesidaa. Pauloba ãdjirã unuside ãcõrẽa bia bedeasia. ãdjirã carea basridasia. ¹⁶ Romane jũepedacarea sordaorã boroba preso beara idji boroa diasia.† Idjia Paulora iduba bebisia. Sordaoda ababe basia idji waga bamãrẽã.

Pauloba Romane bea judiorã jaraða

* **28:11** ãcala traduccioñe “Dioscuros” bala bala. Mañba jara bala mañ umébema ãcõrẽda mĩguiso basida. Mañ ewaride ãberãrãba ãdji ãcõrẽda barco quẽbade obadjidaa. † **28:16** Preso beara idji boroa diasia. Griego bedade ãcala cartade mãra neẽa.

¹⁷ Ewari ũbea badacarea Pauloba judiorã dji droma bea Romanebemada trãbisia. Jũma ābaa dji jaresidade Pauloba jarasia:

–Djabarã, m̃ra Jerusaleñeba preso enesidaa. Judiorãra biẽ oẽ basia. Idjaba dadji drõã naẽnabemaba obada sida biẽ bedeaẽ basia. Māwāmĩna judiorãba m̃ra jidadapeda romanorã j̃awaeda b̃asidaa. ¹⁸ Romanorãba m̃a bio iwidisidade cawasidaa m̃ra beacara pañda cadjirua oẽ b̃a bẽrã. Mañne m̃ra ēdr̃a b̃a quĩrĩã panasidaa. ¹⁹ Barib̃ar̃a judiorãba mañg̃ara bia ũrĩnaẽ basia. Mañ carea m̃a iwidisia Romanebema boroba m̃ra cawa omãrẽã. M̃a m̃awã osia ēdr̃a carea. M̃a purura dji boro quĩrãpita biẽ jara quĩrĩãẽ. ²⁰ Mañ bẽrã m̃a b̃arãra unu quĩrĩã basia b̃arã ume bedei carea. Ācõrẽba ēdr̃a edabari diai jarađara jũma israelerãba j̃ã paña.† Idji carea m̃ra nãwã carenaba j̃a b̃a.–

²¹ Mañne ādjirãba jarasidaa:

–Judeadebemarãba dairãa b̃adebema cartada diabuedaẽ paña. Dadji djabarã judiorã ni abãda j̃amãba zeẽ b̃a b̃adebema biẽ jarai carea. ²² Barib̃ar̃a dairãba cawa paña jũma druaza mañ crĩcha djiwididebemada biẽ bedea pañda. Mañ carea ũrĩ quĩrĩã paña b̃a sãwã crĩcha b̃a.–

²³ Mañne ādjirãba ewarida b̃asidaa. Mañ ewari jũẽside ēberãrãda zocãrã Paulo b̃amaa zesidaa. Diapedãba aba quewara Pauloba bedea basia Ācõrẽba ēberãrã pe erob̃adebemada. Ācõrẽba Moisea diada leydeba, Ācõrẽneba bedeadabada b̃apedadadeba bida jaradia basia Jesuda ĩjānamãrẽã. ²⁴ Pauloba jarađara āc̃ar̃a ĩjāsidaa, barib̃ar̃a āc̃ar̃a ĩjānaẽ basia. ²⁵ Mañ bẽrã caicayadapeda w̃ab̃ar̃ab̃a basia. Mañne Pauloba nãwã jarasia:

–Ācõrẽ Jaureba b̃arã drõaenabemarãa w̃arã bedeadada Ācõrẽneba bedeabari Isaiađeba nãwã jarasia:

²⁶ Nañ purua nãwã jarade w̃adua:

B̃arãba ũrĩ pañamĩna cawadaẽa. Bio unu pañamĩna cawadaẽa.

²⁷ Ādjirãba sodeba poya cawadaẽa, ũrĩ quĩrĩãnaẽa idjaba unu quĩrĩãnaẽa.

Māwã beadaẽbara ādjirãba unucasidaa, ũrĩcasidaa idjaba sodeba cawa-casidaa.

Mañbe m̃a ĩjānapeda m̃a ādjirãra biabicasia.§

²⁸ J̃ãbe cawadadua: Ācõrẽba dadji ēdr̃a edaidebema jara beara judiorãẽmaa diabueya. Ādjirãb̃ar̃a bia ũrĩnia.–

²⁹ Pauloba m̃awã jaraside judiorãra āduba caicaya duañda āyã w̃ab̃ar̃asidaa.*

³⁰ M̃awānacarea Paulora poa umẽ Romane basia. Idji b̃a debari paratada djibarĩa diabadjia. Idji ac̃ade w̃ab̃adara jũma bia edabadjia. ³¹ Idjia bedeadadjia Ācõrẽba ēberãrã pe erob̃adebemada idjaba dadji Boro Jesu-critodebemada ebuda jaradiabadjia. Mañne ni abãba m̃ã s̃enaca basia.

† **28:20** Griego bedeadade mañba idjaba jara b̃a: “M̃a ĩjã b̃a beudarãra ārẽbadida jũma israelerãba ĩjã paña quĩrãca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8. § **28:27** Isaia 6:9-10. * **28:29** Griego bedeadade āc̃ar̃a cartade mañ versiculora neẽa.

ROMANO CARTA PAULOBA ʙΛʙA DJABARÃ ROMANEHEMA ITEA

Poa 56are Pauloba nañ cartada djabarã Roma purudebema itea ʙΛsia. Roma purudaa wãé ʙada bẽrã cartara ʙΛsia idjidebemada cawadamãrẽã. Jerusaleñnaa wãi naẽna Corinto purudeba diabuesica ʙΛa (Hecho 20:1-3).

Roma purude djabarã judiorãda, judiorãé sida baraasia. Judiorãba Ācõrẽba Moisea diada leyra êpẽ panabadjidaa baribΛrΛ judiorãéba êpẽnaca basía. Mañ bẽrã Pauloba nañ crĩcha dromada Romano 1:16-17de ʙΛsia: “M̃ra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, mañ bedea ĩjãʙΛdara Ācõrẽba idji ʙΛaɖeba jũma êdrΛ edabari bẽrã; judiorãda, judiorãé sida. Mañ bedea biadeba Ācõrẽba cawabi ʙΛa sãwã êberãrãra jipa unubarida. Jesucritoda ĩjãsira mãwã unubaria.”

Pauloba naãrã ʙΛsia judiorãba, judiorãé biɖa cadjirua obada carea Ācõrẽba cawa oida (1:18ɖeba aba 3:20ɖaa). Mañare ʙΛsia Ācõrẽba idji biadeba Jesucrito ĩjãʙΛdarã jipa unu ʙΛɖebemada (3:21neba aba 5:21naa). Mañare ʙΛsia Ācõrẽba Jesucrito ĩjã beara idji Jaureɖeba ara idji itea bia ʙΛbarida (6:1neba aba 8:39ɖaa). Mañare ʙΛsia zocãrã judiorãba Jesucritora ĩjãnaẽ panΛmĩna ewari aba ĩjãnida (9:1neba aba 11:36ɖaa). Mañare ʙΛsia sãwã dadjirãra jipa nĩɖadida panΛda (12:1neba aba 15:13ɖaa). Jĩrũare ʙΛsia España druadaa wãi naẽna djabarã Romanebemada acΛde wã quĩrĩã ʙΛda (15:14-28). Pauloba jĩrũare ʙΛdara 16:1-27de ʙΛa.

Nañ cartade Pauloba naãrã ʙΛda

¹ M̃ra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācõrẽba m̃ra edasia Jesucritoba diabuedada ʙamãrẽã idjaba ʙΛsia bedea bia Ācõrẽnebemada jaradiade wãmãrẽã.

² Mañ bedea biara Ācõrẽba naẽnaeda diai jarasia. Idjideba bedebadarãba mañra Idji Bedeade ʙΛsidaa. ³⁻⁴ Mañ bedea biara idji Warradebemaa. Idji Warra dadjirã Boro Jesucritora nañ djarade Israelɖebema boro Davideba zedaa. BaribΛrΛ idji beu ʙadada ĩrẽbaside Ācõrẽ Jaureba unubisia Ācõrẽ Warra ʙΛa ʙΛda.

⁵ Jesucritodeba Ācõrẽba m̃ra ʙΛsia idjia diabuedada ʙamãrẽã. Idji biadeba mãwã ʙΛsia jũma druazabemaba Jesucritoda ĩjãnamãrẽã, idji beduada ĩjã oɖamãrẽã, idjaba idjida bia jaraɖamãrẽã. ⁶ Bãrã sida Ācõrẽba tr̃sia Jesucrito itea ʙeadaɖamãrẽã.

⁷ M̃a nañ cartara ʙΛʙΛrΛa jũma Romanebema djabarã itea. Ācõrẽba bãrãra quĩrĩã ʙΛa idjaba tr̃sia idji êberãrãda ʙeadaɖamãrẽã. M̃a quĩrĩã ʙΛa dadjirã Zeza Ācõrẽba dadjirã Boro Jesucrito ume ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai ʙai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wã quĩrĩã ʙada

⁸ Naãrã m̃a jaraya: Jesucritodeba m̃a jũma bãrã carea Ācõrẽba bia ʙΛaɖa abaria bãrãba Jesucrito ĩjã panΛnebemada druazabemaba bedea panΛ bẽrã.

⁹ Ācõrẽba quĩrĩã ʙΛra jũma m̃ sodeba o ʙΛa bedea bia idji Warradebemada jaradia ʙΛ bẽrã. Idjia cawa ʙΛa m̃a iwidibΛrΛza bãrã carea iwidibarida.

¹⁰ M̃a iwidibaria idjia quĩrĩã ʙΛʙΛrΛ m̃ra idu bãrã acΛde wãbimãrẽã.

¹¹ Wãrãda m̃a bãrãra unu quĩrĩã ʙΛa Ācõrẽ Jaureɖeba carebai carea. Mãwã

bārāra zarea beadia. ¹² Māa quĩrĩā bāa dadjirāba abarica Crito ĩjā panāneba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³ Djabarā, māa quĩrĩā bāa bārāba cawadida wārāda barima zocārā bārāmaa wāida crĩcha babarida. Baribārā wadibida poya wāē bāa. Bārāmaa wā quĩrĩā bāa māa jaradia bādeba jāmabemarāba Jesucritoda ĩjānamārēā dewara druadebemarāba ĩjāpedada quĩrāca. ¹⁴⁻¹⁵ Māa bedea bia Jesucritodebemada jūmarāa jaradiaida bāa. Ne cawa beaa, ne adua quedaaa, carta cawa beaa, carta adua beaa bida jaradiaida bāa.* Maā carea bārā Romanebemarāa bida jaradiade wā quĩrĩā bāa.

¹⁶ Māra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, maā bedea ĩjābādara Ācōrēba idji ābādeba jūma ēdrā edabari bērā; judiorāda, judiorāē sida.† ¹⁷ Maā bedea biadeba Ācōrēba cawabi bāa sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ĩjāsira māwā unubaria. Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa: Ācōrē quĩrāpita jipa bāra idji ĩjā bādeba zocai baya.‡

Ēberārā Ācōrē quĩrāpita bedeade panānebema

¹⁸ Ācōrēba bajāneba cawabi bāa cadjirua o beara, jipaē bea sida idji quĩrūbideba jūma cawa oida. Ādjia cadjirua o panāneba wārā bedeara idu cawabidacaa. ¹⁹ Ācōrēnebema poya cawaida bāra ādjirāba bio cawa panāa, idjia cawabi bā bērā. ²⁰ Naā ējūā odadeba ātaa Ācōrē ununacadebemada ēberārāba ebuda unubadaa. Idjia oda acā panāneba cawa panāa idjira Ācōrēda idjaba ewariza ne jūma poya o bāda. Maā carea cadjirua o beaba poya jaraādeā Ācōrē adua panā bērā bedeade panāēda. ²¹ Ādjirāba Ācōrēra cawa panasidamīna idjia bia bedeade basia idjaba bia bāda adaē basia. Ātebārā crĩcha neē bea quĩrāca crĩcha panesidaa. Māwā ādji crĩchara biē bepeda pāĩmane panesidaa. ²² Ādjirāba crĩcha cawa beada asidamīna crĩcha neē beasia. ²³ Ācōrē beuca bia quiruda igarasidaa. Maābe dadji beuida bā zaca bāda odapeda maāgāa bia bedea panesidaa. Ībana za quĩrāca, animarā jirū quĩmārē bea za quĩrāca, idjaba jāne wābada animarā za quĩrāca odapeda maāgāa bia bedea panesidaa.

²⁴ Maā carea Ācōrēba iduaribisia ādji soba cadjirua o quĩrā bāda odamārēā. Maā bērā ādjirāba mīā perada o panesidaa. ²⁵ Wārā Ācōrēda igarapeda sewadrā ēpē panesidaa. Ācōrēba ne jūmada odamīna idji cāyābara idjia odadrā ēpē panesidaa idjaba bia bedea panesidaa. Baribārā dadjirāba ababe Ācōrēbārā ewariza bia bedeadida panāa. Bia bāa māwā baida.§

²⁶ Ādjirāba sewada ēpēpedada bērā Ācōrēba iduaribisia mīā perada odamārēā. Wērāra umaquĩrā ume baida bāda idu bādapeda abarica wērā ume panesidaa. ²⁷ Ara maā quĩrāca umaquĩrāra wērā ume baida bāda idu bādapeda abarica umaquĩrāda dji awuadapeda mīā perada o panesidaa. Maā cadjirua o panā carea Ācōrēba ādjirāra cawa oya idjia cawa oida bā quĩrāca.

²⁸ Ādjirāba Ācōrēra igarapedada bērā idjia iduaribisia crĩcha cadjiruada ēpēnapeda mīā oiē beada o pananamārēā. ²⁹ Ne jūma cadjiruada obadaa. Mīā peraida bāda obadaa, ne jūma awuabadaa, djārāra biē obadaa, djārāba ero bā carea biē crĩchabadaa, mīā beabadaa, caicayabadaa, djārā cūrūgabadaa,

* **1:14-15** Ne cawa bea, ne adua quedea. Griego bedeade bā bāa “griegorāa idjaba āĩbemarāa.” † **1:16** Judiorāda, judiorāē sida. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Naārā judiorāda, maāare judiorāē sida.”

‡ **1:17** Habacuc 2:4. § **1:25** Bia bāa māwā baida. Griego bedeade bā bāa: “Amén.”

djārā biē jarabadaa, idjaba nēb̄ara obadaa. ³⁰ Djārā ēcarraare biē bedeabadaa, Ācōrēra quīrāmbadaa, idjaba djārā quīrāpita biē bedeabadaa. Ādjirāra dji biara beada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djārā biē odi carea j̄arabadaa. Ādji djibari bedeara ījānācaa. ³¹ C̄awar̄a zarea beaa. Ādjia bedea b̄apedadara odācaa. Quīrā neē beaa, ādji biē odara quīrādoadācaa idjaba djārāra quīrā djuburiadācaa.* ³² Ādjirāba bio cawa pan̄a Ācōrēba m̄awā o beara bio cawa oida.† Barib̄ar̄a ara m̄awā o n̄inaa idjaba dewararāba abari quīrāca cadjirua ob̄adade bia crīchabadaa.

2

Ācōrēba cawa oidebema

¹ Māba ni abāba crīchaiē b̄a Ācōrē quīrāpita bedeadē b̄lēda. Dji jipaara o b̄ada a b̄a biēda m̄awā crīchaiē b̄a. Djārāba cadjirua o b̄ada jarab̄ar̄ade ara idjida jara b̄a, idjia biēda abari quīrāca obari b̄ērā. ² Dadjirāba cawa pan̄a jūma cadjirua o beara Ācōrēba jipa cawa obarida. ³ Mā b̄ērā djārāba cadjirua o b̄ada abāba jaraib̄ar̄a, barib̄ar̄a abarica o b̄ab̄ar̄a, idjia crīchaiē b̄a Ācōrēba cawa oēda. ⁴ M̄awā crīcha b̄aba igara b̄a Ācōrēba quīrā djuburia b̄adebemada, jūma droa b̄adebemada, idjaba cadjirua oda isabe cawa ocadebemada. Idjia adua b̄a Ācōrēba m̄awā bio quīrā djuburia b̄ada cadjiruada igarapeda idjima zemārē.

⁵ Barib̄ar̄a c̄awar̄a zarea b̄a b̄ērā idjia cadjiruada igarācaa Ācōrēma ze amaaba. Mā carea Ācōrēba cawa oi ewaride idji quīrūbideba wetara cawa oya. Mā ewaride Ācōrēba unubiya s̄awā jūmarāda jipa cawa oida. ⁶ Idjia jūmarā diaya ādjia opedada quīrāca. ⁷ Āc̄ar̄a biada o pan̄a Ācōrēba ādjida bia unumārē, bia jaramārē, idjaba ewariza idji ume zocai b̄amārē. Mā ēberārā Ācōrēba wārāda b̄aya ewariza idji ume zocai pananamārē. ⁸ Barib̄ar̄a āc̄ar̄a crīcha biē b̄adeba djārā c̄ayābara biara beadi carea j̄arabadaa. Mā b̄ērā wārā bedeara ījā quīrānācaa idjaba cadjiruada obadaa. Mā ēberārā Ācōrēba idji quīrūbideba bio cawa oya. ⁹ Idjia cawa ob̄ar̄ade jūma cadjirua o beara bia m̄iga beadia idjaba sopua beadia. Judiorāda, judiorāē sida m̄awā beadia.* ¹⁰ Barib̄ar̄a jūma bia o beara Ācōrēba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai b̄aya. Judiorāda, judiorāē sida m̄awā oya. ¹¹ Ācōrēba ēberārā jūmaena abari quīrāca jipa cawa oya.

¹² Ācōrēba Moisea diada ley adua beaba cadjiruara obada b̄ērā mā leyra adua pan̄m̄ina Ācōrēba cawa oya. Idjaba mā ley cawa beaba cadjiruara obada b̄ērā Ācōrēba ara mā leydeba cawa oya. ¹³ Ley ūr̄i pan̄neba ēberārā Ācōrē quīrāpita jipa beaē, ātebar̄a ījā o pan̄neba Ācōrē quīrāpita jipa beaa. ¹⁴ Judiorāēba mā leyra adua pan̄m̄ina ādji crīchadeba mā leyba jara b̄a quīrāca edaude obadaa. M̄awā unubibadaa biada, cadjirua sida cawa pan̄da. ¹⁵ Ara ādjia o pan̄neba unubi pan̄a mā leyba jara b̄ara sodeba cawa pan̄da. Ādji crīchade cawa pan̄a biada wa cadjiruada o pan̄da, bedeadē pan̄da wa bedeadē pan̄lēda. ¹⁶ Jūmarāba ādji sode m̄ērā eropan̄ra Ācōrēba cawa oi ewaride Jesucritodeba cawa oya. M̄awāya bedea bia m̄a jaradia b̄aba jara b̄a quīrāca.

* **1:31** Ādji biē odara quīrādoadācaa. Griego bedeadē ebuda b̄lēa. † **1:32** Ācōrēba m̄awā o beara bio cawa oida. Griego bedeadē n̄awā b̄ā b̄a: “Ācōrēba jara b̄ac̄ar̄a m̄awā o beara beudida pan̄da.” * **2:9** Judiorāda, judiorāē sida. Griego bedeadē n̄awā b̄ā b̄a: “Naārā judiorāda, māare judiorāē sida.”

Ãcõrêba Moisea diada leydeba judiorãra jipa beadaã

¹⁷ Bãrã judiorãba dji biarãana abadaa. Ãcõrêra biara cawa panãana abadaa. Crîcha panãa êdrãdida Ãcõrêba Moisea diada leyra cawa panãa bẽrã. ¹⁸ Maã leyra eropanã bẽrã cawa panãa Ãcõrêba cãrêda quĩrĩã ðada idjaba cãrêda jipa ðada. ¹⁹ Bãrãba crîcha panãa Ãcõrê adua bearãa poya bia jaradia pananida dauberrea bea jipa edebãda quĩrãca, pãĩmane bea ãnaanaa edebãda quĩrãca. ²⁰ Ãcõrêba Moisea diada leyra eropanã bẽrã crîcha panãa jũma necawaada eropanãda idjaba wãrã bedea sida cawa panãda. Maã bẽrã crîcha panãa crîcha neẽ bearãa, wadi bio adua bearãa bida poya jaradia pananida. ²¹ Bãrãba dewararãa jaradia panãbãrã, çcãrê cãrẽã ara bãduba jaradiaãã? Bãrãba jaradiabadaa ne drãacara ðada. Baribãrã bãrãra ne drãabadaa. ²² Bãrãba jaradiabadaa daunemacara ðada. Baribãrã bãrãra daunemabadaa. Bãrãba quĩrĩãnacaa jãwaba oda ãcõrêa bia bedeadida. Baribãrã jãwaba oda ãcõrê dedebema nebiada drãabadaa. ²³ Ãcõrêba Moisea diada leyra bãrãba bio cawa panãana abadaa. Baribãrã maã leyba jara ða ãjãnaẽ panã bẽrã, bãrã carea dewararãba Ãcõrênebemada biẽ bedeadadaa. ²⁴ Maã carea Ãcõrê Bedeade nãwã ðã ðãa: “Judiorãẽba Ãcõrêra biẽ jarabadaa bãrãba biẽ obada carea.”†

²⁵ Ãcõrêba Moisea diada leyda bãrãba ãjã osidara, bãrã cacua wẽãgodada bia ðãa Ãcõrê ãberãrã bẽrã. Baribãrã maã leyra ãjã odaẽbãrã, bãrãra Ãcõrê quĩrãpita cacua wẽãgoẽ bea quĩrãca panãa.‡ ²⁶ Maãne judioẽba maã leyra ãjã o ðãbãrã, cacua wẽãgoẽ ðãmĩna Ãcõrê quĩrãpita cacua wẽãgo ðã quĩrãca ðãa. ²⁷ Bãrã judiorãra cacua wẽãgobadaa unubidi carea Ãcõrê ãberãrãda. Idjaba Ãcõrêba Moisea diada leyda cawa panãa. Baribãrã maã leyra ãjã odaẽ panãa. Maã bẽrã cacua wẽãgoẽ ðãba maã leyda ãjã oibãrã, cawabiya bãrãra judiorãmĩna bedeade panãda. ²⁸ Judio arara ababe naã djaradeba mãwã ðãã. Idjaba cacua wẽãgoã arara naã djaradebemaã.§ ²⁹ Åtebãrã sode jipa ðãra Ãcõrêmaarã judio araa. Sode jipa ðãdara Ãcõrêmaarã cacua wẽãgoã araa. Ãcõrê Jaureba mãwã jipa ðãbaria.* Ãcõrêba Moisea diada ley epẽ ðãdeba jipa baã. Sode jipa ðãra ãberãrãba bia jaradacamĩna Ãcõrêba bia jarabaria.

3

¹ Mãa mãwã jara ðã bẽrã bãrãba crîcha panãsicada judiorã Ãcõrê quĩrãpita mãcuaẽ ðada. Crîcha panãsicada cacua wẽãgo ðã sida mãcuaẽ ðada. ² Mãwãã. Ne zocãrãneba judiorãra dji biarãa. Naãrã mãa jaraya mãwã panãda Ãcõrêba idji bedeara ãdjirãa diada bẽrã. ³ Mãwãmĩna ãcãrã ãdjirãnebemaba idji bedeara ãjãnaẽ basía. çMaãgã carea Ãcõrêba oi jaradara oẽca? ⁴ Mãwãã. Ãcõrêba oi jaradara wãrãda jũma oya. Ëberãrãra jũmaena sewaida beamĩna Ãcõrêra bedea aba ðãa. Idji Bedeade nãwã ðã ðãa:

Bã bedebãrãde jũmarãba cawadã ðãa jara ðãra jipa ðada;
abaãba ðã biẽ jarabãrãde ðãa cawabiya ðãra jipa ðada.*

⁵ Mãra bedeyã ãberãrã bedebada quĩrãca. Åcãrãba jarabadaa cadjirua o panãne Ãcõrêra jipa ðada ebuda unubibadada. Maãne Ãcõrêba cawa oibãrã, idjira jipa ðããana abadaa. çDji mãwã jara panãa cãrêda jaradi? çJaradica Ãcõrêra jipa ðããda cadjirua o beara cawa oi bẽrã? ⁶ jWãrãda mãwãã! Ãcõrêda jipa ðãẽbara, çsãwã naã ãjũãnebemarãra jipa cawa ocasi? ⁷ Åcãrãba jarabadaa

† 2:24 Isaías 52:5; Ezequiel 36:20-23. ‡ 2:25 Cacua wẽãgoẽ bea. Mãba jara ðãa: “Ãcõrê ãberãrãã.”

§ 2:28 Judio araa idjaba cacua wẽãgoã araa. Mãba jara ðãa: “Ãcõrê ãberãrãã.” * 2:29 Jeremia

4:4; Ezequiel 36:26-27. * 3:4 Salmo 51:4.

sewa o pan^Λneba Ācōrēra sewa ocada ebuḁa unubibadada. Crīchabadaa ādjia sewa o pan^Λ carea ēberārāba Ācōrēa auḁuara bia bedeadida. Ma^Λ bē^Λrā ādjimaarā Ācōrēba cawa oiē ⁸ ^ΛΛa. Māwāra ^Λdadjirāba auḁuara cadjiruada odida pan^Λca ēberārāba Ācōrēa auḁuara bia bedeadamārēā? ^Λca^Λba ādji crīcha cadjiruadeba jarabadaa daiba māwā jaradia pan^Λda. Māwā jara beara Ācōrēba wārāda biē ^ΛΛida ^ΛΛa.

Ēberā jipa ^Λara neēa

⁹ Ma^Λ bē^Λrā ^Λcārēda jaradi? ^ΛJaradica dai judiorāda dewararā cāyābara biara beada? ^ΛMāwāēa! Mā^Λ na^Λ cartade cawabisia judiorāba, judiorāē bida cadjiruara obadada. ¹⁰ Ma^Λg^Λdebemada Ācōrē Bedeade nāwā ^ΛΛ^Λ ^ΛΛa: Ēberā jipa ^Λara ni aba bida neēa.

¹¹ Ni aba^Λba adua ^ΛΛa cārēda jipa ^ΛΛda. Ni aba^Λba Ācōrēra j^Λr^Λca.

¹² Jūmarāba Ācōrēra igarasidaa. Jūmarāda Ācōrē quīrāpita biē panesidaa.

Ni aba^Λba biada ocaa. Bia o ^ΛΛra ni aba bida neēa.[†]

¹³ Ādjia cadjirua bedeadadara beuda uria ewa nūm^Λ quīrāca ^ΛΛa. Ādji iteba sewada obadaa.[‡]

Ādjia jara pan^Λneba djārāra biē obadaa damaba cab^Λr^Λ quīrāca.[§]

¹⁴ Djārā quīrāma pan^Λneba ādji iteba biē jarabadaa.*

¹⁵ Baridua carea mīā beabadaa.

¹⁶ Ādji wāb^Λdaza djārā bia pananada ārīnapeda bia mīgabibadaa.

¹⁷ Djārā ume necai beadira adua pan^Λa.[†]

¹⁸ Ni maārī bida Ācōrēra wayadacaa.[‡]

¹⁹ Ma^Λ bedea Ācōrē leyde ^ΛΛra dji ley ēpē bearā jara ^ΛΛa. Māwā ni aba^Λba poya jaradaēa cadjirua neē ^ΛΛda. Ma^Λ leydeba cawa pan^Λa jūma na^Λ ējūānebemarā Ācōrē quīrāpita bedeade pan^Λda. ²⁰ Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ījā o ^ΛΛdeba ni aba^Λda Ācōrē quīrāpita jipa baēa. Ma^Λ leyba cawabi ^ΛΛa dadjia cadjiruada obadada.

Ācōrēba Jesucritodeba ēberārā jipa unubaria

²¹ Barib^Λr^Λ idira Ācōrēba cawabisia ma^Λ ley odaēne sāwā ēberārāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada leyde idjaba Ācōrēneba bedeadadarāba ^ΛΛpedada cartade bida ma^Λnebemada ^ΛΛ^Λ ^ΛΛa. ²² Aba^Λba Jesucritoda ījāsira Ācōrēba idjira jipa unubaria. Jesu ījāb^Λdara idjia jūma māwā jipa unubaria. Ni aba^Λda quīrā awara unucaa. ²³ Wārāda jūmarāba cadjiruada obadaa. Ma^Λ bē^Λrā Ācōrē biya quirudebemada āī beaa. ²⁴ Barib^Λr^Λ Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ēberāra jipa unubaria. Māwā unubaria Jesucritoba idji beudadeba cadjiruadebemada ēdr^Λ ^ΛΛda bē^Λrā. ²⁵ Ācōrēba Jesucritora ^ΛΛsia cadjirua carea beumārēā. Dadjirā carea idji oara erozoasia. Ma^Λ ījāb^Λdade Ācōrēba dadji cadjiruara quīrādoabaria. Jesucrito dadjirā cadjirua carea beudaba cawabi ^ΛΛa Ācōrēba jipa cawa obarida. Crito zei naēna cadjirua opedadara Ācōrēba jūma droa ^ΛΛdeba cawa oē ^ΛΛsia. ²⁶ Barib^Λr^Λ idira Jesucritodeba Ācōrēba cadjiruara jūma jipa cawa obaria. Ma^Λ bē^Λrā Ācōrēba Jesu ījāb^Λdara jūma jipa unubaria. Māwā ebuḁa ^ΛΛa Ācōrēra ne jūmane jipa ^ΛΛda.

²⁷ Ma^Λ bē^Λrā ^Λcārēā ara dadjidebemada bia bedeadī? Poya bia bedeadaēa. ^Λsāwāērā? Poya bia bedeadaēa, Ācōrēba Moisea diada ley ījā o pan^Λneba idji

[†] 3:12 Salmo 14:1-3. [‡] 3:13 Salmo 5:9. [§] 3:13 Salmo 140:3. * 3:14 Salmo 10:7. [†] 3:17 Isaia 59:7-8. [‡] 3:18 Salmo 36:1.

quĩrãpita jipa panã bẽrã, ãtebãrã Jesu ãjã panãneba dadjirãra idji quĩrãpita jipa panã. ²⁸ Dadjirãba jaradia panã Jesuda ãjã panã bẽrã ãcõrẽba dadjirãra jipa unubarida. ãcõrẽba Moisea diada ley ãjã o panãneba dadjirãra idji quĩrãpita jipa beadacaa.

²⁹⁻³⁰ ¿ãcõrẽra ababe judiorã ãcõrẽca? ¿Idjira judiorãé ãcõrẽẽca? Wãrãda ãcõrẽra ababãrã bã bẽrã idjaba judiorãé ãcõrẽa. Idjia jũma Jesu ãjãbãdara jipa unubaria. Cacua wẽãgo beaba, cacua wẽãgoẽ bea bida Jesuda ãjãsidara jipa unubaria. ³¹ Jesuda ãjã panã bẽrã ¿ãcõrẽba Moisea diada leyra igara panãca? Mãwãéa, ãtebãrã mã leyba jara bãra obadaa.

4

Abrahaãba ãcõrẽ ãjãna

¹ ¿Cãrẽda jaradi drõã naẽnabema Abrahaãnebemada? ¿Sãwã ãcõrẽba jipa unusi? ² Abrahaãba ne bia o bãdeba ãcõrẽ quĩrãpita jipa baðabara, ara idjidebemada poya bia bedeacasia. Baribãrã wãrã arada ni cãrẽ sida oẽ basía ãcõrẽ quĩrãpita bia bedeai carea. ³ ãcõrẽ Bedeade nãwã jara bãa: “Abrahaãba ãcõrẽra ãjãsia. Mã carea ãcõrẽba idjira jipa unusia.”* ⁴ Abaãba trajuda oibãrã, idjia edabãrã bari edaëa, ãtebãrã idji trajubari dji boroba diaya. ⁵ Baribãrã ãcõrẽ quĩrãpita jipa bai carea ne oẽ bãba ãcõrẽda ãjãibãrã, ãcõrẽba mã ëberãra jipa unuya. Cadjirua o beaba ãcõrẽda ãjãsidara ãcõrẽba jipa unubaria. ⁶ Ara mã quĩrãca Daviba jarasia: ãcõrẽ quĩrãpita jipa bai carea ne oẽ bãra ãcõrẽba jipa unusira bio bia baya. ⁷ Nãwã jarasia: Ëberãrãba ãcõrẽ ley ãjã odaë pananada idjaba cadjirua opedadada ãcõrẽba quĩrãdoasira bio bia panania.

⁸ Ëberãba cadjirua oda carea ãcõrẽba bedeade bãëana aibãrã, mã ëberãra bio bia baya.†

⁹ Mãba ¿ababe cacua wẽãgo beadrã bio bia pananica? ¿Cacua wẽãgoẽ bea sida bio bia pananaëca? Daiba jarasidaa Abrahaãba ãcõrẽra ãjãna bẽrã ãcõrẽba idjira jipa unusida. ¹⁰ Baribãrã ¿ãcõrẽba idjira sããbe jipa unusi? ¿Jipa unusica idji cacua wẽãgodacarea wa wẽãgoi naëna? Wãrãda idji cacua wẽãgoi naëna ãcõrẽba idjira jipa unusia. ¹¹ Abrahaãba ãcõrẽra ãjãna bẽrã, cacua wẽãgoẽ baðamĩna ãcõrẽba idjira jipa unusia. Mã cawabi carea Abrahaãba jĩrũare idji cacuara wẽãgosia.‡ Cacua wẽãgoẽ beaba ãcõrẽda ãjãnibãrã, Abrahaãra ãdjirã zezaa, abari quĩrãca ãjã panãneba ãcõrẽba jipa unu bã bẽrã. ¹² Idjaba Abrahaãba idji cacua wẽãgoi naëna ãjã baða quĩrãca cacua wẽãgo beaba ãjãnibãrã Abrahaãra ãdjirã zezaa.

¹³ ãcõrẽba Abrahaã, idjideba zedi ëberãrãa bida naã ëjũãra diayada asia. Baribãrã mãwã jaraë basía Abrahaãba idji leyda ãjã oda bẽrã. ãtebãrã mãwã jarasia Abrahaãra jipa ununa bẽrã. Mãwã jipa unusia Abrahaãba idjida ãjãna bẽrã. ¹⁴ ãcõrẽba Moisea diada ley ãjã o beaba ãcõrẽba diai jaraðara edabãdabara, dadji quĩrãbe Critora ãjã panacasidaa idjaba ãcõrẽba diai jaraðara edadaë bacasia. ¹⁵ Mã leydeba ãcõrẽba cawa oya. Wãrãda leyda neë baðabara, dadjirãra mã ley igarabãda carea bedeade pananaë bacasia.

¹⁶ ãcõrẽba diai jaraðara dadjirãba edadia idjida ãjã panã bẽrã. ãcõrẽba idji biaðeba mãra bari dia bãa. Mã bẽrã jũma Abrahaã ëberãrãba mãra wãrãda edadia. ãcõrẽba Moisea diada leydeba panãba ãcõrẽda ãjã panãbãrã mãra

* **4:3** Genesi 15:6. † **4:8** Salmo 32:1-2. ‡ **4:11** Genesi capítulo 17.

edadia. Baribara ababe adjiabara edadaea, atebara judiora bida Abrahã quĩrãca Açõrẽda ijanibara edadia. Mawã Abrahãra jũma dadjirã, dji Açõrẽ ija bea zezaa. ¹⁷ Açõrẽ Bedeade nãwã bala: “Mãa bara basia zocãrã puru bea zezada bamãrẽã.” Š Wãrãda Açõrẽ quĩrãpita Abrahãra jũma dadjirã, dji Açõrẽ ija bea zezaa. Açõrẽba beupeadara ãrëbabibaria idjaba ne neënebemada obaria. Ara mã Açõrẽda Abrahãba ija basia.

¹⁸ Açõrẽba nãwã jarasia: “Badeba yõbadarãda zocãrã duanania.”* Abrahãba poya warra unuẽda cawa bamina ijasia Açõrẽba warra unubida idjia jarada quĩrãca. Mawã ija badeba zocãrã puru bea zezada basia Açõrẽba jarada quĩrãca. ¹⁹ Warra unui carea jumawãya drõada bamina Abrahãba maãgara wadibida bio ija basia. Idjira berara cien poa basia. Idji quima Sara sida warra tocada cawa bamina Abrahãba wadibida bio ija basia. ²⁰ Idjia ni mãrĩ bida crĩchaẽ basia Açõrẽba diai jaradara diaẽda. Atebara sodeba wãrãda bio ija basia idjaba Açõrẽba bia bedeabadjia. ²¹ Idjia cawa basia Açõrẽba oi jaradara wãrãda jũma poya oida. ²² Abrahãba mãwã ijana bẽrã Açõrẽba jipa unusia.† ²³ Açõrẽ Bedeade mãwã bala. Baribara mã bedeara ababe idjidebemada bedea baẽa. ²⁴ Atebara dadjirãnebema sida bedea bala, dadjirãba ija panneba Açõrẽba jipa unu ba bẽrã. Açõrẽba dadji Boro Jesura beu badada ãrëbabisia. Ara mã Açõrẽda dadjirãba ija pana. ²⁵ Idjia Jesura basia dadjirã cadjirua carea beumãrẽã. Maãbe beu badada ãrëbabisia dadjirãra idji quĩrãpita jipa bala carea.

5

Jesudeba dadjirãra Açõrẽ ume necai duana

¹ Jesucritoda ija pana bẽrã Açõrẽba dadjirãra jipa unu bala. Mã bẽrã dadjirã Boro Jesucritodeba Açõrẽ ume necai duana. ² Mã awara Jesucrito ija pana bẽrã Açõrẽba idji biadeba dadjirãra ewariza carebabaria. Idjaba basrida pana cawa pana bẽrã Açõrẽ biya quirudebemada edadida. ³ Mã awara dadjirã bia mĩga panane basrida panabadaa cawa pana bẽrã maãgadeba biara droa cawadida. ⁴ Mã droa panneba cawa pana Açõrẽba dadjirãra bia unu bada. Maãgadeba cawa pana Açõrẽ bia quirudebemada edadida. ⁵ Mãra sewaẽa, atebara wãrãda edadia. Mawã cawa pana Açõrẽba idji Jaurẽda dadjirãra diada bẽrã. Idji Jauredeba dadjirã sode cawabi bala dadjirãra wãrãda bio quĩrã bada.

⁶ Dadjirã cadjiruadebemada poya edradaẽ panasidade Açõrẽba bada ewaride Critora dadjirã dji cadjiruarã carea beusia. ⁷ Zarea bala eberã jipa ba carea abalaba ara idjida idu beabida. Aibẽrã eberã bia carea abalaba ara idjida idu beabisicada. ⁸ Baribara Açõrẽba dadjirãra bio quĩrã bada unubisia wadi cadjiruade panane Critora dadjirã carea beuda bẽrã. ⁹ Crito oa erozoadadeba Açõrẽba dadjirãra jipa unu bala. Mã bẽrã Critodeba dadjirãra Açõrẽba cawa oidebemada wãrãda edradia. ¹⁰ Dadjirã wadibida Açõrẽ ume dji quĩrũda beaside idji Warra beudadeba dadjirãra idji ume bia basia. Mawã dadjirãra wãrãda edradia Critora zocai ba bẽrã. ¹¹ Mã awara dadjirã Boro Jesucritodeba Açõrẽ ume bia pana bẽrã idjideba Açõrẽ ume basrida pana.

Adaã idjaba Crito

§ 4:17 Genesi 17:5. * 4:18 Genesi 15:5. † 4:22 Genesi 15:6.

¹² Ëberã abaλdeba cadjiruara naλ ējũãne zesia. Idjaba maλ cadjiruadeba dadji beudira zesia. Jũmarãba cadjiruada obada bẽrã beubadaa. ¹³ Æcõrẽba Moisea idji ley diai naẽna ãberãrãba naλ ējũãne cadjiruara obadjidaa. Baribλrλ maλ ley neẽ bada bẽrã jaraca basía ãberãba cadjirua o panλ carea bedede panλda. ¹⁴ Mãwãmĩna Adaλ ewarideba aba Moise ewaridaa ãberãrãda beusidaa cadjiruara obadjida bẽrã. Baribλrλ Adaλba cadjirua oda quĩrãca odaẽ basía. Adaλba igarasia Æcõrẽba idjía ebuda jaradara baribλrλ ãdjirãba mãwã odaẽ basía.

Adaλneba jũmarãda biẽ panena quĩrãca dji zeida badadeba jũmarãda poya bia panesidaa.* ¹⁵⁻¹⁶ Wãrãda ãberã abaλba cadjirua oda carea jũmarãda beusidaa. Baribλrλ ãberã abaλdeba Æcõrẽba idji biadeba zocai baida bari diasia jũmarãda zocai beadamãrẽã.† Jesucritoba idji biadeba dadjirã itea odara Adaλba cadjirua odadeba zeda cãyãbara λbλara bλa. Maλ bẽrã Æcõrẽba bari dia bλra Adaλba cadjirua odadeba zeda quĩrãca bλẽa. Maλ awara Adaλba cadjirua ababe oda carea Æcõrẽba cawa opeda jũmarãda bedede panλana asia. Baribλrλ ãberãrãba cadjiruada zocãrã opedadamĩna Æcõrẽba ni cãrẽ sida obiẽne idji biadeba ãdjirãra jipa unubaria. ¹⁷ Wãrãda ãberã abaλba cadjirua odadeba jũmarãda beubadaa. Baribλrλ dewara ãberãda bλa, Jesucritoda. Idjideba Æcõrẽba ni cãrẽ sida obiẽne ãberãrãra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. Æcõrẽba mãwã erobλra Jesucritodeba ewariza idji ume zocai panania.

¹⁸ Wãrãda ãberã abaλba cadjirua oda carea Æcõrẽba cawa opeda jũmarãda bedede panλana asia. Idjaba ãberã abaλba jipa oda carea Æcõrẽba jũmarãda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamãrẽã. ¹⁹ Wãrãda ãberã abaλba Æcõrẽba jaradara iãã odaẽ bẽrã zocãrã ãberãra dji cadjiruarãda panesidaa. Idjaba ãberã abaλba jũma iãã oda bẽrã zocãrã ãberãra Æcõrẽba jipa unuya.

²⁰ Æcõrẽba Moisea idji leyra diasia ãberãrãba cawadamãrẽã cadjiruara zocãrã obadada. Baribλrλ ãberãrãba cadjiruara biara osidade Æcõrẽba idji biadeba biara quĩrã djuburiasia. ²¹ Wãrãda ãberãrãba cadjiruada obada bẽrã beubadaa. Baribλrλ Æcõrẽba idji biadeba ãberãrãra jipa unubaria dadjirã Boro Jesucritodeba ewariza idji ume zocai pananamãrẽã.

6

Cadjiruadebema ãdrλpedada

¹ ¿Maλnebemada sãwã crĩcha panλ? ¿Dadjirãra wadibida cadjiruade nĩbadica Æcõrẽba idji biadeba biara quĩrã djuburiamãrẽã? ² ¿Wãrãda mãwã odiẽ panλa! Dadjirãra cadjiruadebemada beusidaa. Maλ bẽrã ¿sãwã cadjiruade nĩbadi? ³⁻⁴ Bãrãba cawa panλa borocuesidade unubisidada Crito ume ãbaa panλda. Mãwã unubisidaa idji ume beusidada idjaba jousidada. Maλbe dadjirã Zeza Æcõrẽba idji λbλa waiλba bλdeba Crito ãrẽbabida quĩrãca dadjirã sida ãrẽbabisia zocai bai djiwidide nĩbadamãrẽã.

⁵ Dadjirãra Crito ume beusida bẽrã idji ãrẽbada quĩrãca zocai bai djiwidide nĩbadia. ⁶ Dadjirãba cawa panλa dadji crĩcha drõãra beusida Crito ume crude cachida quĩrãca. Mãwãbλrλ dadjirã crĩcha drõãba naλ cacuaba cadjirua o

* **5:14** Griego bedede nãwã bλ bλa: “Adaλra dji zeida bada quĩrãca basia.” † **5:15-16** Jũmarã. Griego bedede bλ bλa “zocãrã.”

quĩrĩã ðada waa poya obiẽa. Dadjirãra waa cadjirua nezocarãẽa. ⁷ Wãrãda abada Crito ume ãbaa beusibara, cadjiruadebemada edrasia.*

⁸ Dadjirãra Crito ume ãbaa beupedada bẽrã ãã panã idji ume zocai pananida. ⁹ Dadjirãba cawa panã Critora beu badada ãrẽbada bẽrã waa beuẽda. Beuba idjira waa poyaẽa. ¹⁰ Crito barima aba beudaba jũma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuẽa ãtebãra ãcõrẽ itea zocai ða. ¹¹ Ara mã quĩrãca cawadida panã bãrãra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirã Boro Jesudeba ãcõrẽ itea zocai panãda.

¹² Mã bẽrã cadjiruara idu bãrã boro babirãnadua. Mãwã bãrã cacua beuida ðaba cadjirua o quĩrĩã ðada odaẽa. ¹³ Bãrã cacuaa idu cadjiruara obirãnadua. ãtebãra ara bãdjida ãcõrẽa diadadua. Bãrãra cadjiruade beu pananada ãcõrẽ itea zocai panesidaa. Mã bẽrã bãrã cacuada ãcõrẽa diadadua jipa odi carea. ¹⁴ ãcõrẽba idji biadeba bãrãra edra ðada bẽrã idjaba ãcõrẽba Moisea diada leydeba panã bẽrã, cadjiruara bãrã boroda baiẽ ða.

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Mãnebemada sãwã crĩcha panã? ãcõrẽba idji biadeba dadjirãra edra edada bẽrã idjaba dadjirãra Moisea diada leydeba panã bẽrã ¿cadjiruada odida panãca? ¡Mãwãẽa! ¹⁶ Bãrãba cawa panã ara bãdjida djãrã nezocada beadi carea diadibara, dji boroba jarabara jũma ãã odida panã. Ara mã quĩrãca bãrãba cadjiruara bãrã boroda ðadibara, cadjiruara odapeda beudia. Baribara ãcõrẽda bãrã boroda ðadibara, idji bedea ãã obadade jipa nĩbadia. ¹⁷ Naẽna bãrãra cadjirua nezocarã basia. Baribara jũma ãcõrẽnebema jaradiapedadara sodeba ãã o panã bẽrã mã ãcõrẽa bia ðada abaria. ¹⁸ Bãrãra cadjiruadebemada edrapeda ãcõrẽ nezocarãda panesidaa jipa odi carea.

¹⁹ Mã mãwã nezocadebemada bedea ða mã crĩchada jaradiai carea. Ara bãdjideba cawadida zarea ða bẽrã mãwã jaradia ða. Wãrãda naẽna bãrãba ara bãdjida ðasidaa cadjirua nezocada beadi carea. Mãwã bãrãba mã peraidebemada, jũma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidaa. Baribara idira ãcõrẽ nezocarã bẽrã ara bãdjida ðadadua jipa odi carea. Mãwãbãra ãcõrẽ itea bia beadia. ²⁰ Bãrãra cadjirua nezocarã baside jipa odida crĩchadaca basia. ²¹ Baribara cadjirua o panãneba ¿cãrẽ biada edasida? ¿Mãwã o panana carea idira quĩrã pera panãẽca? Cadjirua o panã carea ãberãrãra beudia. ²² Idira bãrãra cadjiruadebemada edrapedada bẽrã ãcõrẽ nezocada panesidaa. Mãwã bãrãra ãcõrẽ itea bia panesidaa. Mã bẽrã idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wãrãda cadjirua o panã carea ãberãrãra beudia. Baribara dadjirã Boro Jesucritodeba ãcõrẽba ewariza zocai baida bari dia ða.

7

Mã amacara panã leydeba Pauloba jaradiada

¹ Djabarã, ãcõrẽba Moisea diada leyra cawa panã bẽrã mã leydeba mã bãrãa bedeyaya. Bãrãba cawa panã ababe zocai panãnebãra dadjirãra mã leydeba panãda. ²⁻³ Mã quĩrãca ða. Mã leyba jara ða wẽrã quima bara ðara idji quima zocai ðade idji ume baida ðada. Idji quima wadi zocai ðade mã wẽrãba dewara umaquĩrãda edaibara, leyba jara ða wẽrãra daunemasida. Baribara idji quimada beusira wẽrãra idji quima ume baida ða

* **6:7** Cadjiruadebemada edrasia. Griego bedeadẽ mãba idjaba jara ða: “Cadjirua o ðadebemada ãcõrẽba jipa ðasia.”

leydebemada êdrasia. Mañne idjia dewara umaquĩrãda edaibara, daunemaẽ baa.

⁴ Djabarã, ara mañ quĩrãca Crito beudadeba bãrãra ãcõrẽba Moisea diada leydebemada beusidaa. Mãwã dewaradeba poya panania. Idira bãrãra Crito dji ãrẽbadadea. Idjideba panã bẽrã ãcõrẽ itea poya bia oĩa. ⁵ Dadjirãra nañ djaraba o quĩrĩã badeba nĩbasidade ãcõrẽba Moisea diada leyba jara ba carea wetara cadjiruada o quĩrĩãsidea. Mañne cadjirua o panã carea beudida panasidaa.* ⁶ Baribara ãcõrẽba Moisea diada leydeba pananada dadjirãra êdrasidaa. Mañ leydebemada beusida bẽrã idira ãcõrẽra idji Jauredeba epẽnia. Waa crĩchadaẽa Moiseba bada leydeba epẽnida.

Cadjirua o quĩrĩã badebema

⁷ ¿Mañnebemada sãwã crĩcha panã? ¿ãcõrẽba Moisea diada leyra cadjiruaca? ¡Mãwãẽa! Mañ ley neẽ badabara mã adua bacasia cãrẽda cadjiruada. Mañ leyba djãrãnera awuarãduada adaẽbara, mã djãrãne awuaira cadjiruada adua bacasia.† ⁸ Baribara awuarãduada ada bẽrã cadjirua o quĩrĩã badeba mã ne jũmada wetara awuasias. Wãrãda ãcõrẽba Moisea diada ley neẽ badabara wetara cadjiruara o quĩrĩãẽ bacasia.‡ ⁹ Naẽna mã ley adua baside mãra necai babadjia. Baribara cawaside mã cadjiruada o quĩrĩãsia. Mãbe cadjirua carea beuida basia. ¹⁰ Mañ ley ijã o badeba mãra ãcõrẽ ume ewariza zocai baida basia. Baribara oca bẽrã mã leyba cawabisia mãra beuida bada. ¹¹ Mañ leyba jara ba carea mã cadjiruada wetara o quĩrĩãsia. Mãbe cadjiruaba mãra cũrũgasia crĩchamãrẽã mã leydeba jipa baida. Baribara ijã oca bẽrã beuida basia.

¹² Wãrãda mã leyra ãcõrẽnea. Mañ leyba jara bara jũma bio bia baa, jipa baa, idjaba aride baa. ¹³ Mãwãra ¿ley bia baba mãra beubisica? ¡Mãwãẽa! ãtebãra cadjirua o ba carea mãra mãwã beuida basia. Mã cadjirua o ba carea mã ley bia baba jara baa mãra beuida bada. Mãwã ebuda baa cadjiruara sãwãbara bada. Mã cadjirua o bara wãrãda bio cadjirua baa.

¹⁴ Dadjirãba cawa panã ãcõrẽba Moisea diada leyra ãcõrẽ Jauredeba zesida. Baribara mãra nañ djarade baa. Mãra cadjiruaba nẽdođa quĩrãca baa idji nezocada bamãrẽã. ¹⁵ Mã adua baa cãrẽ cãrẽã jãwã obarida. Mã ne bia o quĩrĩã bara ocaa, ãtebãra mã cadjirua o quĩrĩãẽ bada obaria. ¹⁶ Baribara mã cadjirua o bara o quĩrĩãẽ ba bẽrã ebuda baa ãcõrẽba Moisea diada leyra mã bia unu bada. ¹⁷ Mañ bẽrã ara mãdjia quĩrĩã badeba cadjiruara o baẽa, ãtebãra cadjirua mã sode baba mãwã obibaria. ¹⁸ Mã cawa baa mã sodeba biada neẽda. Biara jaraibara, mãra nañ djarade ba bẽrã ara mãdjia quĩrĩã badeba biada poya ocaa. Mã biada o quĩrĩã bamĩna poya ocaa. ¹⁹ Wãrãda mã bia o quĩrĩã bara ocaa, ãtebãra cadjirua o quĩrĩãẽ bada obaria. ²⁰ Mã cadjirua o quĩrĩãẽ bada o bamĩna, ara mãdjia quĩrĩã badeba mãwã o baẽa. ãtebãra cadjirua mã sode baba mãwã obi baa.

²¹ Mañ bẽrã nañda cawa baa: mã biada o quĩrĩã bamĩna cadjirua mã sode baba cadjiruada obibaria. ²² Wãrãda mã sodeba ãcõrẽ leyra bio bia unu baa. ²³ Mãwãmĩna dewara crĩcha sida mã sode baa. Mãgãba mã preso eroba quĩrãca mã cadjiruada obibaria. Mã bia o quĩrĩã bara mã crĩchaba idu obi quĩrĩãcaa ne bia oi crĩcha ume djõ ba quĩrãca.

* ^{7:5} Beudida panasidaa. Griego bedeadẽ nãwã ba baa: “Beudira zau panasidaa.” † ^{7:7} Exodo 20:17. ‡ ^{7:8} Wãrãda ãcõrẽba Moisea diada ley neẽ badabara wetara cadjiruara o quĩrĩãẽ bacasia. Griego bedeadẽ nãwã ba baa: “Ley neẽne cadjiruara beusia.”

ne jūma Ācōrēba bia ocuadara biē besia. Baribara iduba māwā biē beē basia, ātebāra Ācōrēba biē basia. Māwāmīna ne jūma biē bedaba jā bā Ācōrēba idji warrarā bia bai quīrāca bia bamārēā. Mañbe waa berawaēa.

²² Dadjirāba cawa panā wērāba warra tobāde pua carea isabe to quīrābarida. Ara mañ quīrāca ne jūma Ācōrēba ocuadara puadeba beaca bā. Mañ carea isabe bia be quīrā bā. Ācōrēba ocuada biē beda ewarideba aba ididaa māwā bā. ²³ Mañ awara Ācōrēba dadjirā cacuara bia bamārēā jā panāmisa dadjirā sida puadeba panā. Idji warrarā edabāde māwā oya. Idji Jaureda dadjirā naārā diasia wārāda idji warrarāda cawadamārēā. ²⁴ Ācōrēba dadjirā ēdra edada bēra mañgara jā panā. Dadjia jā panāra wadibida neē panā. Eropanābara ċcārē cārēā jā panacasida? ċCaiba idjia erobā edai carea jā bai? ²⁵ Baribara dadjirāba jā panāra wadibida neē panā bēra jūma droa panāneba cawa panā wārāda edadida.

²⁶ Mañ awara ara dadjiduba abāē panā bēra Ācōrē Jaureba dadjirāra careba bā. Wārāda adua panā sāwā Ācōrēa aride iwididida. Baribara Ācōrē Jaureba dadjia poya jaradaca bedadeba dadjirā carea Ācōrēa iwidibaria. ²⁷ Mañne Ācōrē dadji so acābariba idji Jaureba iwidī bāra cawa bā, idjia quīrā bā quīrāca idjiderā carea iwidibari bēra.

Ācōrēba ne jūmaneba carebabaria

²⁸ Ācōrēba crīcha bada quīrāca idji quīrā beada trāsia. Dadjirāba cawa panā mañgarā itea Ācōrēba ne jūmaneba biada obarida. ²⁹ Idjia naēnaeda cawa basia cairāda idjiderā baida. Ādjirāra basia idji Warra Jesu quīrāca beadamārēā. Māwā idji Warra Jesura djabarā zocārā panānebemada dji nabemaa. ³⁰ Ācōrēba idji Warra Jesu quīrāca beadamārēā naēnaeda bāda idjima trācuasia. Idjia trācuadara jipa unusia. Idjia jipa ununarāa idji biya quirudebemada diaya.

³¹ ċMañgādebemada sāwā crīcha panā? Ācōrēra dadjirāare bā bēra ċcaiba dadjirāra poyai? ³² Wārāda Ācōrēba idji Warra arada wāgaē basia ātebāra jūma dadjirā carea idu beabisia. Mañ bēra ċidjia dadjirā ne jūma biada Crito ume ābaa diaēca? ³³ ċCaiba Ācōrēa idjia edadarāda poya biē jarai? Ācōrēba dadjirāra jipa unubaria. ³⁴ ċCaiba dadjirāra bedade panāna adi? Ni abaaba māwā jaradaēa Jesucitora dadjirā carea beuda bēra. Idjira beu badada ārēbasia. Idira Ācōrē jawa araare bā. Mama dadjirā carea Ācōrēa bedea djuburia bā. ³⁵ ċCaiba dadjirāra Crito quīrānebemada poya āyā bā? Ewari zarea zebāde, bia mīga panāne, ēberārāba dadjirā biē odi carea ēpē panāne, jarraba zebāde, cacuade jāni carea neē panāne, minijīchiade panāne, ēberārāba bea quīrā panāne ni abaaba dadjirāra Crito quīrānebemada poya āyā bā. ³⁶ Ācōrē Bedade nāwā bā bā:

Ewariza bā carea दौरa bea quīrā panā. Oveja beabada quīrāca beadida crīcha panā.†

³⁷ Baribara Critoba dadjirāra quīrā bā. Idjideba jūma mañgara dadjirāba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹ Mañ carea mā cawa bā dadjirāda beudibāra wa zocai pananibāra, Ācōrē quīrānebemada jīga pananaēda. Nañ ewaride, nubema ewaride bida jīga pananaēa. Idjaba bajānebema nezocarāba, jairāba, dji droma beaba, nañ dedade ātāra beaba, nañ dedade jewedaara beaba, ni

† 8:36 Salmo 44:22.

cārē Ācōrēba oḁadebema biḁa dadjirāra idji quĩrĩānebemada poya āyā bḁḁaēa.† Ara mañ quĩrĩāra dadjirā Boro Jesucritodeba unubisia.

9

Ācōrēba israelerā edada

¹ Māra Critode bēra wārā bedeada jaraya. Sewa oēa. Ācōrē Jaureba mñ soḁe nañ bedeara wārā arada cawabi bḁa. ²⁻³ Nañda jaraya: mñ ēberārā judiorā carea ewariza bio sopua babaria. Ādjirāra Ācōrē ume biē panḁnebemada poya bia bḁibara, mñda ādjirā cacuabari Critodebemada jĩga becasia. ⁴ Ādjirāra Israeldebemaa. Ācōrēba ādjirāra naārā edasia idji warrarāda beadamārēa.* Idji quĩrāwārēa dorrodorroadā ādjirāa unubisia.† Ādji drōā naēnabemarā ume bedea bḁsia.‡ Idji ley siḁa Moisedeba ādjirāa diasia. Ādjirāa cawabisia idji dede cārēda oḁida panḁda idjaba jūma idjia diai jaradara ādjirā itea bḁsia. ⁵ Ādji drōā naēnabemarāra dji dromarāda beasia. Ādjirāneba Critora nañ djarade zesia. Idjidra jūmarā Ācōrēa. Idjibara dadjirāba ewariza bia bedeadida panḁa. Bia bḁa māwā baida.

⁶ Māa jaraē bḁa Ācōrēba israelerā itea oyada adara oē bḁda. Ātebāra mñā jara bḁa jūma Israeldeba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita israelerāēda. ⁷ Idjaba jūma Abrahañneba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita Abrahañ warrarā araēa. Ācōrēba Abrahañā nāwā jarasia: “Māa warrarā diai jaradara bḁ warra Isadeba zedia.”§ ⁸ Mañ bedeaba dadjirāa cawabi bḁa jūma Abrahañneba nañ djarade topedadara Ācōrē warrarāēda. Ācōrēba diai jarada warrarādra Abrahañ warrarā araa. ⁹ Ācōrēba Abrahañā diai jarada bedeara naḁḁa: “Za zei poade ara nañ ewari quĩrāca mñra wayacusa zeya. Mañne Saraba warrada to erobaya.”*

¹⁰⁻¹² Mañ awara Ācōrēba cawabisia idjia eda quĩrā bḁda edabarida. Idjaba cawabisia ni abaḁda edacada ādjia o panḁra bia unu bḁ bēra ātebāra edabaria idjia trāna bēra. Nāwā cawabisia: Rebecaba mĩguisoda tosia. Dji zezara dadji drōā naēnabema Isa basía. Baribāra mañ warrarā toḁi naēna idjaba biada ni cadjiruada oḁi naēna Ācōrēba Rebecaa jarasia: “Dji nabemada dji tēābema jḁwaeda baya.”† ¹³ Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā bḁ bḁa: “Māa Jacoboda quĩrāsia, mañne Esaúra unu amasia.”‡

¹⁴ ¿Mañnebemada sāwā crīcha panḁ? ¿Ācōrēba jipa ocada crīcha panḁca? ¡Māwāēa! ¹⁵ Ācōrēba Moisea nāwā jarasia: Māa quĩrā djaburia quĩrā bḁ ēberāda quĩrā djaburiaya idjaba mñā quĩrāneba careba quĩrā bḁ ēberāda quĩrāneba carebaya.§

¹⁶ Wārāda Ācōrēba edabāra ēberāra edacaa mañ ēberāba o bḁda bia unu bḁ bēra ni dji ēberāba māwā quĩrā bḁ bēra. Ātebāra idjia quĩrā djaburia quĩrā bḁdra edabaria. ¹⁷ Ācōrē Bedeade idjia Egiptodebema boroa jaradada nāwā bḁ bḁa: Māa bāra dji boroda bḁsia bḁ mĩgabi bḁdeba mñ ḁbḁada unubi carea. Māwā mñra jūma nañ ējūāne trā bḁga baya.*

¹⁸ Mañba cawabi bḁa Ācōrēba abaḁda quĩrā djaburia quĩrā bḁbāra māwā obarida idjaba abaḁda cḁwāra zarea bḁ quĩrā bḁbāra māwā bḁbarida.

† 8:38-39 Jairā. Griego bedeade nāwā bḁ bḁa: “Dji dromarāba, jūma poya beaba.” * 9:4 Exodo 4:22. † 9:4 Exodo 40:34-35. ‡ 9:4 Genesi 12:1-3. § 9:7 Genesi 21:12. * 9:9 Genesi 18:10,14. † 9:10-12 Genesi 25:23. ‡ 9:13 Malaquia 1:2-3. § 9:15 Exodo 33:19. * 9:17 Exodo 9:16.

¹⁹ Mañ bedea carea abaaba nãwã jaraisicada: “Ãcõrẽba mãwã obari bẽrã çcãrẽ cãrẽã dadjirãra bedeade panana a ba? ¿Idjia dadjirã baða quĩrãca panãeca?” ²⁰ Baribara dji mãwã bedea bara çcai mãwã Ãcõrẽba bedei carea? Zocoba dji caða jaraida baça: “Ba çcãrẽ cãrẽã mãra jãwã osi?” ²¹ ¿Dji egoro cabariba o quĩrã ba quĩrãca oiẽ baça? ¿Abari egoroba zoco ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sida oida baẽca?

²² Ara mã quĩrãca Ãcõrẽba o quĩrãnada osia. Ëberãrãba cadjirua o pan carea Ãcõrẽba idji quĩrũbideba idjaba idji abadeba cawa opeða taba uruade batabueida basia. Baribara ãdjia cadjirua o panara jũma droasia. ²³ Mãwã droasia idji biya quiru waiba abadebemada idjia quĩrã djuburia ba ãberãrãba cawabi carea. ãdjirãra idjia naẽna edasia idji bia quirudebemada eroheadamãrẽã. ²⁴ Dadjirãra mã ãberãrãnebemaa. Acara judiorãa idjaba acara judiorãea. Baribara Ãcõrẽba jũma dadjirãra trãsia. ²⁵ Ãcõrẽba jaradada Osea cartade nãwã ba ba:

Mã puruẽ baða mã puruada aya. Mã quĩrãẽ baða puruda mã quĩrã ba puruada aya.†

²⁶ Idjaba nãwã ba ba:

Mã jarasia bãrãra mã ãberãrãẽda.

Mãwã jaradama mã bãrãra mã warrarãana aya.‡

²⁷⁻²⁸ Idjaba Isaíaba israelerãnebemada nãwã jarasia:

Israelerãra zocãrã panã pusa iba quĩrãca. Mãwãmĩna ãdjirãra zocãrãẽbe ãdrãdia dadjirã Boro Ãcõrẽba na ãjũãne beara isabe jũma cawa oi bẽrã.§

²⁹ Idjaba mã naẽna Isaíaba nãwã jarasia:

Dadjirã Boro jũma poya ba ba dadji israelerãra acara zocai baðeẽbara, Sodomanebemara, Gomorraðebemara quĩrãca ni aba biða neẽ bacasia.*

Judiorãba Crito ãjãnaẽ pananebema

³⁰ ¿Maãba cãrẽda jara ba? Judiorãẽba jaradaca basia Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea. Baribara Critora ãjãpedada bẽrã Ãcõrẽba ãdjirãra jipa unusia. ³¹ Maãne israelerãba Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea leydeba jara pananamĩna Ãcõrẽba jipa unuẽ basia. ³² ¿Cãrẽ cãrẽã ãdjirãra jipa unuẽ basi? Jipa unuẽ basia Crito ãjãni cãyãbara ãdjia o pananeba idji quĩrãpita jipa beadi carea jara panana bẽrã.† Wãrãda ãdjirãba Critora ãjãnaẽ basia mōgarade tēnedrãbaða quĩrãca. ³³ Ãcõrẽ Bedeade mãnebemada nãwã ba ba:

Ûrĩnada. Mã Sioã purude de oi careabema mōgarada babara.‡

Maã mōgarade ãberãrãra tēnedrãdapeda baedia. Baribara idji ãjã ba ba idji quĩrãbe ãjã baẽa.§

10

¹ Djabarã, mã sodeba quĩrã ba Ãcõrẽba israelerãra ãdrã edaida. Mã carea mã Ãcõrẽa iwidi babaria. ² Mã jaraya ãdjirãba Ãcõrẽra wãrãda ãpẽ quĩrã panãda. Mãwãmĩna Ãcõrẽba quĩrã baðebemada ãi crĩcha panã. ³ Ãcõrẽba sãwã ãberãrã jipa unubarida ãdjirãba cawadacaa. Mãda igaradapeda ara ãdjia o pananeba jara panã Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea.

† 9:25 Osea 2:23. ‡ 9:26 Osea 1:10. § 9:27-28 Isaías 10:22,23. * 9:29 Isaías 1:9. † 9:32 ãdjia o pananeba. Griego bedeade acara cartade nãwã ba ba: “Ãcõrẽba Moisea diða ley ãjã o pananeba.”

‡ 9:33 Sioã purura idjaba Jerusaleã abadaa. § 9:33 Idji quĩrãbe ãjã baẽa. Griego bedeade ba ba: “Peraẽa.” Isaías 28:16; 1 Pedro 2:6.

⁴ Barib_{ARΛ} Crito ñjāb_Λdara Ācōrēba jipa unubaria. Mañ bē_Λrā ley ñjā o pan_Λneba jipa beadi carea waa j_Λr_Λdiē pan_Λa.

⁵ Moiseba b_Λsia s_Λwā ēberārā Ācōrēba diada leydeba poya jipa beadida. Nāwā b_Λsia: “Ēberāba nañ leyba jara b_Λra ñjā o baib_{ARΛ}, zocai baya.”*

⁶ Barib_{ARΛ} Crito ñjāb_{ARΛ}da Ācōrēba jipa unubaria. Mañ ēberāba jarabaria: “B_Λ sode crīcharādua ab_Λda bajānaa wāida b_Λda Crito nañ du_Λdaa zebi carea.

⁷ Crīcharādua ab_Λda beudarā panabadamaa wāida b_Λda Crito ñrēbabi carea.”

⁸ Barib_{ARΛ} Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “B_Λa Ācōrē bedeara cawaicha b_Λa.† B_Λ iteba idji bedeara jaraida b_Λa idjaba b_Λ sodeba ñjāida b_Λa.”‡ Idji bedeara daiba nāwā jaradia pan_Λa jūmarāba ñjānamārēā: ⁹ b_Λ iteba Jesura jūmarā Boroada aib_{ARΛ}, idjaba Ācōrēba idjira ñrēbabisida b_Λ sodeba ñjāib_{ARΛ}, Ācōrēba ēdr_Λ edaya. ¹⁰ Wārāda ab_Λba sodeba ñjāib_{ARΛ}, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroada aib_{ARΛ} Ācōrēba ēdr_Λ edaya.

¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Idji ñjā b_Λba idji quīrīābe ñjā baēa.”§

¹² Ācōrēra jūmarā Boro bē_Λrā judiorāra, judiorāē sīda abarica obaria. Idjīa quīrā djuburia iwidib_Λdara bio carebabaria. ¹³ Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Dadjirā Boro Ācōrēa quīrā djuburia iwidib_Λdara jūma ēdr_Λ edaya.”*

¹⁴ Barib_{ARΛ} ēberārāba wa_Λdi dadjirā Boro Jesucrito ñjānaē pan_Λne çs_Λwā idjīa quīrā djuburiada iwididi? Idjidebemada wa_Λdi ūrīnaē pan_Λne çs_Λwā ñjāni? Idjaba ni ab_Λba ādjīa jaradiade wāēb_{ARΛ} çs_Λwā idjidebemada ūrīni?

¹⁵ Ācōrēba ni ab_Λda diabueēb_{ARΛ}, çs_Λwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Bede_Λa bia jarade zeb_Λdara bio bia beaa.”†

¹⁶ Barib_{ARΛ} jūma judiorāba bedea bia Critodebemada ñjānaē basīa. Isaía cartade nāwā b_Λ b_Λa: “M_Λ Boro, daiba jarapedadara çcaiba ñjāsi?”‡ ¹⁷ Wārāda ēberārāba Critodebemada naārā ūrīnida pan_Λa poya ñjāni carea.§ ¹⁸ Barib_{ARΛ} m_Λa iwidīya: çjudiorāba mañ bedeara ūrīnaē basica? Wārāda ūrīsīdaa. Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λa: Idjidebemada jūma nañ ējūāne jarasīdaa. Mañ bedeara t_Λm_Λeda jara wāsīdaa.*

¹⁹ M_Λa wayacusa iwidīya: çjudiorāba mañ bedeara cawadaca basica? Māē, cawasīdaa judiorāēba cawapedada quīrāca. Mañ carea Moiseba Ācōrēneba judiorāa naārā jarasia:

M_Λa edadaē puru careba b_Λdeba m_Λa bārāra jiwāida b_Λya m_Λda quīrīānamārēā.

M_Λ adua b_Λda puru careba b_Λdeba m_Λa bārāra quīrūbigaya m_Λda quīrīānamārēā.†

²⁰ Idjaba Isaíaba Ācōrēneba ne wayaa neē nāwā jarasia:

M_Λ j_Λr_Λdaē pananaba m_Λra unusīdaa. M_Λnebema iwidīdaē pananarāa ara m_Λdjidebemada cawabisia.‡

²¹ Barib_{ARΛ} israelerānebemada Isaíaba Ācōrēneba nāwā jarasia:

Ewariza m_Λa j_Λwa wabadjia ēberārā c_Λw_{ARΛ} zarea bea, m_Λ ñjāē beara m_Λmaa zedamārēā.§

* **10:5** Levítico 18:5. † **10:8** B_Λa Ācōrē bedeara cawaicha b_Λa. Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Idji bedeara b_Λ caita b_Λa.” ‡ **10:8** Deuteronomio 30:14. § **10:11** Idji quīrīābe ñjā baēa. Griego bedeade b_Λ b_Λa: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6. * **10:13** Joel 2:32. † **10:15** Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Bede_Λa bia jarade zeb_Λda jīrūra bio bia quēda.” Isaía 52:7. Griego bedeade āc_{ARΛ} cartade b_Λ b_Λa: “Necai bai bedea jarade zeb_Λdara.” ‡ **10:16** Isaía 53:1. § **10:17** Critodebema. Griego bedeade āc_{ARΛ} cartade b_Λ b_Λa “Ācōrē Bedea.” * **10:18** Salmo 19:4. † **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20** Isaía 65:1. § **10:21** Isaía 65:2.

11

Acara judiorãba Crito iãpedada

¹ Maã carea mla naãda iwiãdiya: ¿Acõrẽba israelerã idji ëberãrãda igarasica? ¡Mãwãéa! Mãda israelerãnebemaa, Abrahaã ëberãrãnebemaa, Benjamiãneba yõnaa. ² Acõrẽba naëna israelerãra edasia idji puruda bamãrẽã. Maã bẽrã ãdjirãra igaraë bla. Bãrãba Acõrẽ Bedeade Elíadebema bãdada cawa panla. Elíaba Acõrẽa israelerãra nãwã bië jarasia. ³ “Mã Boro, bãdeba bedeabadarãda jũma quenasidaa idjaba bãa animarã babue diabadada jũma ãrĩsidaa. Ababe mãdrã bla, baribãrã mã sida beadi carea jãrã panla.”* ⁴ Maãne Acõrẽba nãwã panusia: “Mla siete mil ëberãrãda mã itea waga erobla. ãdjirãra Baal quĩrãpita chĩrãborode barru cobeadacaa.”† ⁵ Ara maã quĩrãca naã ewariãde bida Acõrẽba idji biadeba dai judiorãda zocãrãëbe edasia idjiderãda beadamãrẽã. ⁶ Mãwã Acõrẽba idji biadeba edasibãrã, daiba o panla carea edaë basía. Daiba o panla carea edadabara, mãwãra idji biadeba edaë bacasia.

⁷ ¿Maãnebemada sãwã crĩcha panla? Israelerãba Acõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea jãrã pananamĩna jipa beadaë basía. Baribãrã israelerã zocãrãë panla bã iãsidaa, Acõrẽba edada bẽrã. ãdjirãda Acõrẽba jipa unusia. Waabemarãba iã quĩrãnaë basía. ⁸ Acõrẽ Bedeade nãwã bã bla: Acõrẽba ãdjirã crĩchara bãsia poya cawarãnamãrẽã, ãdji dauba ununara poya cawarãnamãrẽã, idjaba ãdji cãwãrãba ãrĩnara poya cawarãnamãrẽã. ãdjirãra wadibida ara mãwã panla.‡

⁹ Idjaba judiorã boro Daviba mãgãdebemada Acõrẽa jarasia: ãdjirã bia ne cobãda carea idu crĩchabidua bla cawa oëda. Mãwã ãduba cũrũgadia animarã jidabadade edaa baebãda quĩrãca. Maãne ãdjirãra cawa odua.

¹⁰ ãdjirãra dauberrea bea quĩrãca bãdua ãdjia unu panlara cawarãnamãrẽã. Idjaba ewariza bia mĩgabidua.§

Acõrẽba judiorãë ãdrã edada

¹¹ Naãda mla iwiãdiya: ¿judiorãba Critora igarasida bẽrã abeda waa Acõrẽ ume poya bia beadaëca?* ¡Mãwãéa! Átebãrã Crito igarapedada bẽrã Acõrẽba judiorãëda ãdrã edabaria. Mãwã judiorãra jiwaida beadapeda idjida quĩrãnia. ¹² Judiorãba Crito igarapedada bẽrã ãdjirã cãyãbara Acõrẽba jũma naã ëjũãnebema judiorãëra bio careba bla. Maã bẽrã judiorã wayacusa Acõrẽ ume bia panebãda ewariãde ¿Acõrẽba jũmarãda biara carebaëca?

¹³ Mla judiorãëa ne jaraya. Acõrẽba mla bãrãmaa diabuesia jaradia bamãrẽã. Mãda mla jũma jipa o quĩrã bla. ¹⁴ Mla judiorãëa jaradia bãdeba quĩrã bla mã ëberãrã judiorã bida mã bedeara ãrĩ quĩrãnida jiwaida panla quĩrãca. Mãwã Acõrẽba ãdjirãra ãcara ãdrã edaya. ¹⁵ Acõrẽba judiorãra igarada bẽrã ãcara naã ëjũãnebemarãra idji ume bia bãsia. Maã bẽrã Acõrẽba judiorã wayacusa bia edabãrãde ¿cãrẽda sãwã? ãdjirã sida beudarã quĩrãca pananada Acõrẽ ume zocai beadia.

* **11:3** 1 Rey 19:10,14. † **11:4** 1 Rey 19:18. ‡ **11:8** Isaías 29:10. § **11:10** Bia mĩgabidua. Griego bedeade nãwã bã bla: “ãdji ëcarrara jũrẽã bãdua.” Salmo 69:22-23. * **11:11** Griego bedeade nãwã bã bla: “¿Judiorãra tẽnedrãdapeda abeda baesidaca?”

¹⁶ Trigo naãrã ewabɔdade paɔda ocuadapeda maɔ paɔnebemada Ācōrēa aba diadibɔrɔ, waabema paɔ sida Ācōrēnea. Ara maɔ quĩrãca jũma judiorãra Ācōrēnea, ādji drōã naēnabemarãda idjide bada bērã. Idjaba bacuru carrada bia bɔbɔrɔ, dji jɔwate sida bia beaa. Ara maɔ quĩrãca jũma judiorãra Ācōrēnea, ādji drōã naēnabemarãda idjide bada bērã.

¹⁷ ɔcɔrɔ judiorãra Ācōrēnebemada jĩga panesidaa olivo bacuru jɔwate tētacuada quĩrãca. Bãrã judiorãéra Ācōrē neẽ panasidaa olivo bacuru iduba mēã warida quĩrãca. Baribɔrɔ ɔcɔrɔ bãrã judiorãéra ɔcɔrɔ judiorã cacuabari Ācōrē ēberãrãda panesidaa iduba mēã warida olivo bacuru jɔwatera dji tētacuadade cara bɔcuada quĩrãca. Mãwã idira Ācōrēba bãrã sida careba bɔa judiorã careba bada quĩrãca.† ¹⁸ Baribɔrɔ crĩcharãnadua bãrã judiorãéra judiorã cãyãbara Ācōrē quĩrãpita biara beada. Quĩrãnebadadua bãrãra dji carraɔeba zocai panɔda. Dji carrara bãrãneba zocai bɔã.

¹⁹ Āibērã bãrã judiorãéba crĩchadisicada Ācōrēba judiorãra igarasida bãrãda ādjirã cacuabari edai carea. ²⁰ Wãrãda mãwã bɔa. Baribɔrɔ Ācōrēba ādjirãra igarasia Critoda ijãpedadaẽ bērã. Maɔbe bãrãda edasia Critoda ijãpedada bērã. Maɔ carea bãrãra judiorã cãyãbara biara beada crĩcharãnadua, ātebɔrɔ Ācōrēra waya pananadua. ²¹ Judiorãba ijãnaẽ panɔ carea Ācōrēba ādjirãra igarasia bacuru jɔwate tētacuabɔrɔ quĩrãca. Ara maɔ quĩrãca bãrã judiorãéba ijãnaẽbɔrɔ, Ācōrēba bãrã sida igaraya.

²² Bio crĩchadadua sãwã Ācōrēba idji biadeba carebabarida idjaba sãwã cawa obarida. Judiorãba ijãpedadaẽ bērã Ācōrēba cawa opeda ādjirãra igarasia. Maɔne bãrã judiorãéra idji biadeba careba bɔa idjaba careba baya. Baribɔrɔ maɔneba pananida panɔa. Bãrãba ijã pananaẽbɔrɔ, Ācōrēba bãrã sida cawa opeda igaraya bacuru jɔwate tētacuabɔrɔ quĩrãca. ²³ Idjaba judiorã Crito ijãnaẽ pananaba ijãnibɔrɔ, Ācōrēba ādjirãra wayacusa bia edaya dji jɔwate tētaɔade wayacusa cara bɔbɔrɔ quĩrãca. Idji ɔbɔadeba mãwã poya oya. ²⁴ Wãrãda bãrã judiorãéra olivo bacuru iduba mēã warida quĩrãca panasidaa. Ācōrēba maɔ bacurudebemada tētacuapeda olivo bacuru uɔade cara bɔcuasia. Mãwã baiẽ bɔmĩna Ācōrēba osia. Maɔ bērã ĵjudiorãra wayacusa poya edaẽca dji uɔa bacuru jɔwatera wayacusa cara bɔcuabɔrɔ quĩrãca?

Ācōrēba jũma israelerã ēdrɔ edaidebema

²⁵ Djabarã, mãa quĩrã bɔa Ācōrēba naēna cawabiẽ baɔda bãrãba cawaɔida. Mãwã judiorã cãyãbara biara beada crĩchadaẽa. Ācōrēba naēna cawabiẽ baɔara naɔgɔa: zocãrã judiorãda cɔwɔrɔ zarea panesidaa idjaba cɔwɔrɔ zarea panenia aba jũma dji Crito ijãnida panɔ judiorãéba ijãbɔdadaa. ²⁶ Mãwãnacarea Israel purura Ācōrēba jũma ēdrɔ edaya. Ācōrē Bedeade nãwã bɔ bɔa:

Dadjirã Ēdrɔ Edabarira Sioɔ purudeba zeya.‡

Idjia Jacobodeba yōpedaɔarãba cadjirua opedaɔara jũma quĩrãdoaya.

²⁷ Mãa ādjirã ume bedea bɔɔara oya. Ādjia cadjirua opedaɔara quĩrãdoaya.§

²⁸ Judiorãba bedea bia Jesudebemada igara panɔ bērã Ācōrē ume dji quĩrũa. Maɔ bērã bãrã judiorãéra Ācōrē ēberãrãda poya beaɔia. Baribɔrɔ Ācōrēba ādjirã drōã naēnabemarãra edaɔa bērã waɔibiɔa quĩrã bɔa. ²⁹ Wãrãda Ācōrēba

† 11:17 Ācōrēba bãrã sida careba bɔa judiorã careba bada quĩrãca. Griego bedeade nãwã bɔ bɔa: “Bãrã sida bacuru ba dji carraɔeba ze bɔɔeba bia panɔa.” ‡ 11:26 Sioɔ purura idjaba Jerusaleɔ abadaa.

§ 11:27 Isaías 59:20-21; 27:9.

diadara jãĩcaa. Idjia trãnara igaracaa. ³⁰ Bãrã judiorãeba naẽna Ãcõrẽra ãjãnaca basía. Baribãrã judiorãba ãjãnaẽ panã bẽrã idira Ãcõrẽba bãrãra quĩrã djuburia bãa. ³¹ Ãdjirãba idira ãjãnaca nocoarebema ewaride Ãcõrẽba quĩrã djuburiãmãrẽã bãrã judiorãẽ quĩrã djuburia bã quĩrãca. ³² Wãrãda Ãcõrẽba iduaribisia jũmarãda cãwãrã zarea beadamãrẽã. Mãwã jũmarãda quĩrã djuburiaya.

³³ Ãcõrẽra bio ne cawa bãa idjaba crĩcha cawa bãa.

Idjia oi crĩcha bãra ni abãlba poya cawadaẽa. Idjia o bã sida poya cawadaẽa.

³⁴ ¿Caiba Ãcõrẽ crĩchara cawa bã? ¿Caiba idjía crĩchada jaradiabari?

³⁵ ¿Caiba Ãcõrẽa ne diasia jẽda diamãrẽã?

³⁶ Ãcõrẽbãrã ne jũmada osia. Ne jũmada idjideba bãa idjaba idji itea bãa.

Dadjirãba ewariza idjía bia bedadida panãa. Bia bãa mãwã baida.

12

Ãcõrẽ itea beadadua

¹ Mãba djabarã, Ãcõrẽba bãrãra quĩrã djuburiada bẽrã, mã bãrãa bedea djuburiaya ara bãdjida Ãcõrẽa diadamãrẽã. Idji itea bia beadadua bãrãra bia unumãrẽã. Mãwã bãrãba wãrãda idji itea bia odia. ² Naã ãjũãnebemarãba quĩrã panã quĩrãca nĩbarãnadua, ãtebãrã crĩcha djiwidi Ãcõrẽba dia bãdeba jipa nĩbadadua. Mãwã Ãcõrẽba quĩrã bãra bãrãba cawadia. Jũma idjia quĩrã bãra bia bãa, jipa bãa, idjaba idjia bia unu bãa.

³ Ãcõrẽba idji biadeba mãra bãsia idji itea ne o bamãrẽã. Mã bẽrã mã bãrãa naãda jaraya: ni abãlba crĩchaiẽ bãa ara idjida dji dromaara bada. Bãrãba Critora ãjãpedada bẽrã Ãcõrẽba bãdjiza awara awara diasia ne odamãrẽã. Mã bẽrã idjia diada quĩrãca bãdjia o panãnebemada jipa crĩchadadua. ⁴ Dadji cacuara aba bãmĩna dadji cacuade zocãrã eropanãa, jãwada, jĩrũda, boroda, ne jũmaa. Baribãrã dadji cacuade beaba abarida odacaa. ⁵ Ara mã quĩrãca dadjirãra zocãrã panãmĩna, Crito ume panã bẽrã cacua aba bã quĩrãca panãa. Mãwã dadjirã jũmarãda cacua abãde ãbaa panãa.

⁶ Ãcõrẽba idji biadeba dadjirãza ne odamãrẽã awara awara diasia. Idjia ãcãrãa diasia idjideba bedeadamãrẽã. Mãwã diasibãrã, ãdjia wãrãda ãjã panãneba mãwã bedadida panãa. ⁷ Idjia ãcãrãa diasia djãrã carebadamãrẽã. Mãwã diasibãrã, djãrãra carebadida panãa. Idjia ãcãrãa diasia idji bedead jaradiadamãrẽã. Mãwã diasibãrã, idji bedeara jaradiadida panãa. ⁸ Idjia ãcãrãa diasia djabarã careba panãneba biara ãjãnamãrẽã. Mãwã diasibãrã, djabarãra carebadida panãa biara ãjãnamãrẽã. ãcãrãa diasia ne dia panãneba djãrã carebadamãrẽã. Mãwã diasibãrã, sobiadeba diadida panãa. ãcãrãa diasia djabarã boroda beadamãrẽã. Mãwã diasibãrã, quĩrãcuia jipa o beadida panãa. Idjaba ãcãrãa diasia djãrã quĩrã djuburiadamãrẽã. Mãwã diasibãrã, bãsridadeba quĩrã djuburiadida panãa.

⁹ Sodeba dji quĩrã beadadua. Jũma cadjiruara igaradadua. Biadrã ãpẽnadua. ¹⁰ Wãrã quĩrãneba dji quĩrã beadadua. Crĩcha biadeba dji waya beadadua idjaba djãrãda biara crĩchadadua. ¹¹ Coa bẽarãnadua, ãtebãrã zoquea beadadua. Dadjirã Boro Jesuba quĩrã bãra sodeba jũma odadua. ¹² Ãcõrẽneba ne edadida cawa panã bẽrã bãsrída beadadua. Bia mĩga panãne droadadua. Ewariza Ãcõrẽa iwididadua. ¹³ Ãcõrẽ ãberãrã dji ne neẽ quedeara carebadadua. Bãrã dede zebãdara bia edadadua.

¹⁴ Bãrã biẽ odi carea ãpẽ bẽarãa bia jaradadua. Wãrãda biyabãrã jaradadua. Biẽ beadida jararãnadua. ¹⁵ Bãsrída bea ume bãsrída beadadua. Sopua

bea ume sopua beadedua. ¹⁶ Jūmarā ume bia beadedua. Djārā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebarā mīā djuburi quēdea ume bia beadedua. Crīcharānadua bārāba djārā cāyābara biara cawa panāda.

¹⁷ Abaaba bārāda biē oibarā, abari quīrāca orānadua. Jūmarā quīrāpita biada odadua. ¹⁸ Bārāareba jaradedua jūmarā ume necai panani carea. ¹⁹ Djabarā, abaaba bārāda biē osira abarica biē orānadua. Ātebarā iduaribidadua Ācōrēba cawa omārēā. Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “Māabarā cadjirua o beara cawa oya. Māabarā cawa oya ādjia cadjirua opedada quīrāca.”* ²⁰ Idjaba Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “Bā dji quīrūda jarra bāde ne cobidua. Opichia bāde baido diadua. Māwā oibarā, idjira bio peraya.”† ²¹ Abaaba bārāda biē o baibarā abarica orānadua. Ātebarā bia odadua idjira perapeda idjia biē o bāra idu bamārēā.‡

13

Dji bororā jawaeda beadedua

¹ Jūmarāda naā ējūānebema bororā jawaeda beadida panā Ācōrēba bāda bēā. Neēa Ācōrēba bādaēra. ² Maā bēā naā ējūānebema bororā igara bāba Ācōrēba bādada igara bāa. Dji māwā igara beara ādji boroba cawa oya. ³ Wārāda jipa o beaba ādji boroba cawa oida wayadacaa, ātebarā cadjirua o beabarā wayabadaa. Maā bēā bārā bororā ume ne wayaa neē bā quīrā panabarā, biada odadua ādjia bia ununamārēā. ⁴ Wārāda bārā bororā Ācōrēba idji nezocarā quīrāca bāsia bārāda carebadamārēā. Baribarā bārāba cadjiruada odibarā, ādjida wayadadua wārāda bio cawa odida panā bēā.* Ādjira Ācōrē nezocarā quīrāca panā cadjirua o beara cawa odi carea. ⁵ Maā bēā bārā naā ējūānebema bororā jawaeda beadida panā cawa orānamārēā. Maā awara ādjirā jawaeda beadida panā, cawa panā bēā māwā baira jipa bāda. ⁶ Maā carea bārāba parata diadida panā bārā bororā diabadaa. Jūma dadjirā druara ādjide bā bēā idjaba ādjirā Ācōrē nezocarā quīrāca panā bēā, bārāba maā paratara diadida panā.

⁷ Jūmarā diadadua bārāba ādjiza diadida panā quīrāca. Bārā bororā parata diadida panā diadadua. Bārāba wayadida panā wayadadua. Bārāba bia jaradida panā bia jaradadua.

⁸ Bārāba diai barā panabarā, jēda diadaē bearānadua. Ababe dji quīrā beadedua. Djārā quīrā bāba jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ijā o bāa. ⁹ Maā leyba jara bāa: “Daunemarādua, mīā bearādua, ne drārādua, djārāba erobāra awuarādua.”† Maāra idjaba jūma maā leyba jara bā sida naā crīcha abaaba jūma jara bāa: “Djārā quīrādua ara bādji quīrā bā quīrāca.”‡ ¹⁰ Quīrā erobāba djārā biē ocaa. Djārā quīrā bāde jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ijā o bāa.

¹¹ Jūma maāgāra o pananadua cawa panā bēā naā ewarira sāwā bāda. Arāmanadua. Waa cāi bearānadua. Dadjirā naā ējūā cadjiruadebema ēdrādi ewarira caitaara bāa dadjia naārā ijāpedada cāyābara. ¹² Naā ewari cadjiruara jōbodoa diamasi nūmanada ānadrabodo quīrāca. Maā bēā dadjirāba cadjiruada idu bādapeđa biada odida panā. Māwā dadjirā cadjiruadebemada jūma jūātrā beadia sordaoba jūātrābariba idji cacua jūātrā

* **12:19** Deuteronomio 32:35. † **12:20** Bio peraya. Griego bedede nāwā bā bā: “Tābādauda idji boro ārā bāya.” Proverbio 25:21-22. ‡ **12:21** Griego bedede nāwā bā bā: “Cadjirūa idu poyabirādua, ātebarā bāa bia o bādeba cadjiruara poyadua.” * **13:4** Wārāda bio cawa odida panā. Griego bedede nāwā bā bā: “Necora idji quīrābe erobacaa.” † **13:9** Exodo 20:13-15,17. ‡ **13:9** Levitico 19:18.

erob_Λ quĩrãca. ¹³ Dadjirãra quĩrãipa nĩbadida pan_Λ ãsa nĩbabada quĩrãca. B_Λsrida obadade beu nĩbadiẽ pan_Λ, auðuada o nĩbadiẽ pan_Λ, caicaya beadiẽ pan_Λ, idjaba djãrãba erob_Λ carea biẽ crĩchadiẽ pan_Λ. ¹⁴ Āteb_Λr_Λ dadjirã Boro Jesucrito nĩbada quĩrãca nĩbadadua. Na_Λ djaraba cadjirua o quĩrã b_Λra iduaribirãnadua.

14

Djabarã biẽ jaradiẽ pan_Λ

¹ Djaba aba_Λba dadjia Jesucrito ĩjã pan_Λnebemada wadi bio adua b_Λb_Λr_Λ, idjira bia edadadua. Barib_Λr_Λ idjia adua b_Λdebema carea idji ume caicayarãnadua. ² Mã_Λ naãda jara b_Λa: Āc_Λr_Λ djabarãba cawa pan_Λ ne jũmada codida pan_Λda. Barib_Λr_Λ Āc_Λr_Λ djabarãba dadjia Jesucrito ĩjã pan_Λnebemada wadi bio adua pan_Λ bẽrã crĩcha pan_Λ ababe nẽu_Λdebemada codida pan_Λda. ³ Barib_Λr_Λ ne jũma cobariba ne jũma cocada igaraiẽ b_Λa. Idjaba ne jũma cocaba ne jũma cobarida biẽ jaraiẽ b_Λa, umena Ācõrẽba edada bẽrã. ⁴ ¿B_Λra cai mãwã djãrã nezocada biẽ jarai carea? Idji borob_Λr_Λ jaraya bia o b_Λda wa biẽ o b_Λda. Barib_Λr_Λ dadjirã Boro Ācõrẽba jaraya jũma idji nezocarãba bia o pan_Λda, idji b_Λadeba careba b_Λ bẽrã bia o pananamãrẽã.

⁵ Idjaba Āc_Λr_Λ djabarãba crĩcha pan_Λ Āc_Λr_Λ ewarira ewari dromada. Āc_Λr_Λ djabarãba crĩcha pan_Λ ewarira jũmaena abarida. Barib_Λr_Λ ãdjiza sodeba crĩcha pan_Λ quĩrãca odida pan_Λa. ⁶ Ewari droma waga b_Λba dadjirã Boro Ācõrẽ itea mãwã o b_Λa.* Ne jũma cobariba mãwã cobaria dadjirã Boro Ācõrẽra waya b_Λ bẽrã. Ma_Λ carea ne cob_Λr_Λde idjia Ācõrẽa bia b_Λada abaria. Idjaba ne jũma cocaba mãwã cocaa dadjirã Boro Ācõrẽra waya b_Λ bẽrã. Ma_Λ carea ne cob_Λr_Λde idjia biã Ācõrẽa bia b_Λada abaria.

⁷ Ni aba_Λda ara idji itea zocai b_Λẽa. Idjaba ni aba_Λda ara idji itea beuẽa. ⁸ Zocai pan_Λne dadjirã Boro Ācõrẽ itea zocai pan_Λa. Idjaba beusidara dadjirã Boro Ācõrẽ itea beudia. Mãwã zocai pan_Λne wa beub_Λdade biã dadjirã Boro Ācõrẽnea.

⁹ Critora beusia beudarã Boro bai carea. Idjaba ĩrẽbasia zocai bea Boro bai carea. ¹⁰ Ma_Λ bẽrã ¿cãrẽ cãrẽã b_Λ djabada biẽ jara b_Λ? ¿Cãrẽ cãrẽã idjira igara b_Λ? Jũma dadjirãra Ācõrẽ quĩrãpita panania dadjiza opedadara cawa omãrẽã.†

¹¹ Ācõrẽ Bedeade nãwã b_Λ b_Λa:

Dadjirã Boroba nãwã jara b_Λa: mãra wãrãda zocai b_Λ bẽrã wãrãneba jaraya jũmarãda

mã quĩrãpita chĩrãborode cobeadida mã_Λ bia bedeadĩ carea.

Idjaba jũmarãba jaradia mãra Ācõrẽda.‡

¹² Wãrãda dadjiza opedadara Ācõrẽa jũma jaradia. ¹³ Ma_Λ bẽrã djãrãba o b_Λ carea waa biẽ bedeadĩ pan_Λa. Āteb_Λr_Λ sodeba nãwã crĩchadida pan_Λa: dadjia o pan_Λneba djaba aba_Λda cadjiruade baebidib_Λr_Λ, biara b_Λa odaẽda. ¹⁴ Mãra dadjirã Boro Jesucrito ume b_Λ bẽrã wãrãda cawa b_Λa ni aba_Λ djicoda cadjirua b_Λẽda. Barib_Λr_Λ aba_Λba baridua djico coida cadjiruada crĩchaib_Λr_Λ, mãg_Λra cocara b_Λa. ¹⁵ B_Λa co b_Λdeba b_Λ djabada idji so_Λe biẽ beib_Λr_Λ, b_Λra quĩrãneba nĩẽa. B_Λa co b_Λdeba b_Λ djaba crĩchara ĩrĩrãdua Critora idji carea beuda bẽrã. ¹⁶ Bãrãba o pan_Λra biada cawa pan_Λa. Barib_Λr_Λ djãrãba mãda biẽ jaradib_Λr_Λ, orãnadua biẽ bedearãnamãrẽã. ¹⁷ Ācõrẽba pe erob_Λdebemarãa jaracaa cãrẽda codida pan_Λda idjaba cãrẽda dodida pan_Λda. Āteb_Λr_Λ quĩrã b_Λa ãdjirãba idji

* **14:6** Griego bedeadẽ Āc_Λr_Λ cartade na_Λ sida b_Λ b_Λa: “Ewari droma wagaẽ b_Λba mãwã o b_Λa dadjirã Boro Ācõrẽ itea.” † **14:10** Ācõrẽ. Griego bedeadẽ Āc_Λr_Λ cartade “Crito” b_Λ b_Λa. ‡ **14:11** Isaía 45:23.

Jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba b̄asrida pananida. ¹⁸ Crito m̄awā ēpē beara Ācōrēba bia unu b̄a. Ēberārā bida bia unubadaa.

¹⁹ Mañ carea j̄ar̄adida pan̄a djabarā ume necai beadi carea. M̄awā dji careba panania biara ījāni carea. ²⁰ Bārāba co pan̄neba Ācōrēba djārā sode odara ārīrānada. Wārāda Ācōrē quīrāpita jūma djicora bia b̄a. Barib̄ar̄a biē b̄a dadjia co pan̄neba dewarāda cadjiruaē baebidida. ²¹ Biara b̄a nedjara coēda, uva b̄a doēda, wa ni cārē sida oēda b̄a djabara cadjiruaē baebi amaaba.

²² B̄a ne jūmada coida b̄ada crīcha b̄ab̄ar̄a, wa ne jūmada cocara b̄ada crīcha b̄ab̄ar̄a, ababe b̄ab̄ar̄a Ācōrē ume b̄a crīchara cawaida b̄a. B̄a crīcha b̄a quīrāca djārā ogo crīchabirādua. Wārāda dadjia o pan̄ carea dadji sode biē crīchadaēb̄ar̄a, bio b̄asrida panania. ²³ Barib̄ar̄a abaaba n̄awā crīchaisicada: “Āībērā nāḡara cocara b̄a.” Dji m̄awā crīcha b̄aba māda coib̄ar̄a, idji sode biē beya, biē o b̄ada crīcha b̄a b̄ērā. Wārāda abaaba o b̄ara āībērā jipa b̄lēda crīchaib̄ar̄a, cadjiruada o b̄a.

15

Djārā carebadadua bia pananamārē

¹ Dadjia ījā b̄adebema bio cawa beaba m̄acua adua quedeara carebadida pan̄a. Ababe dadjia quīrā pan̄da odiē pan̄a. ² Āteb̄ar̄a djārāba quīrā pan̄dr̄a odida pan̄a ādjida bia beadamārē idjaba biara ījānamārē. ³ Wārāda Crito bida ara idjia quīrā b̄ara oē basía, āteb̄ar̄a Ācōrē Bedeade b̄a b̄a quīrāca m̄awāsia. N̄awā b̄a b̄a: “Ācōrē, ādjirāba b̄a biē jarasidade m̄a sida biē jarasidaa.”* ⁴ Ne jūma Ācōrē Bedeade b̄dara dadjirā jaradiai carea b̄a. Dadjirā sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārē. M̄awā dadjirāba wārāda cawa pan̄a Ācōrē ume ewariza bia pananida. ⁵ Ācōrēba dadjirā sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārē. M̄a quīrā b̄a ara mañ Ācōrēba bārā careba b̄aida abarica crīchadamārē Jesucritoba quīrā b̄a quīrāca. ⁶ M̄awā bārāba dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ābaa bia bede panania.

Bede bia Critodebema judiorā itea bida b̄a

⁷ Critoba bārā bia edada quīrāca dji bia edadadua. Mañ unubadaē ēberārāba Ācōrēa bia bedeadia. ⁸ M̄a jaraya: Critora zesia dai judiorā carebai carea. M̄awā Ācōrēba judiorā drōā naēnabemarā ume bede b̄dara Jesucritoba osia. Mañba unubisia Ācōrēa wārāda bede aba b̄da. ⁹ Idjaba Critora zesia judiorāēba Ācōrēa bia bedeadamārē ādjirā quīrā djuburiada b̄ērā. Mañnebemada Ācōrē Bedeade n̄awā b̄a b̄a: M̄a b̄da judiorāē tāēna bia jaraya. M̄a b̄a bia jara tr̄āya.†

¹⁰ Idjaba n̄awā b̄a b̄a:

Bārā judiorāē, Ācōrē puru ume b̄asridadadua.‡

¹¹ Idjaba n̄awā b̄a b̄a:

Jūma bārā judiorāē, dadjirā Boro Ācōrēa bia bedeadadua.

Jūma puru bea, idjia bia bedeadadua.§

¹² Idjaba Isaíaba idji cartade n̄awā b̄asia:

Jesédeba aba zeya.* Mañḡara jūma puru bea Boroda beya.

* **15:3** Salmo 69:9. † **15:9** Daviba m̄awā b̄asia Salmo 18:49de. ‡ **15:10** Deuteronomio 32:43.

§ **15:11** Salmo 117:1. * **15:12** Jesé. Jeséra judiorā boro Davi zeza basía. Ac̄ar̄a cartade Jeséra Isaí abadaa.

Israelerãeba idjira ïjãnia ne jũma bia ãdjia jãã panãra diamãrẽã.†

¹³ Ne jũma bia dadjia jãã panãra Æcõrẽba diaya. Bãrãba idjida ïjã panã bẽrã mãa quĩrĩã ðaa idjia bãrãra bio ðasridabida idjaba necai ðaída. Mãwã Æcõrẽ Jaure ððadeba bãrãba biara cawadia ne jũma bia dadjia jãã panãra wãrãda edadida.

Pauloba judiorãea jaradiabaria

¹⁴ Djabarã, mãa cawa ðaa bãrãba biada wãrãda o panãda idjaba bio cawa panã bẽrã poya dji jaradiadida. ¹⁵⁻¹⁶ Mãwãmĩna naã cartade mãa Æcãra crĩchada ebuda ðasia bãrãba quĩrãdoarãnamãrẽã. Mãwã ðasia Æcõrẽba idji biadeba mãra ðada bẽrã judiorãe tãena Jesucrito nezocada ðamãrẽã. Maã bẽrã bedeã bia Æcõrẽnebemada ãdjirãa jaradia ðaa. ïjãsidara sacerdoteba animarã babue diabãra quĩrãca mãa ãdjirãra Æcõrẽa dia ðaa bia unumãrẽã. Maãne Æcõrẽ Jaureba ãdjirãra Æcõrẽ itea bia ðaya.

¹⁷ Jesucrito ume ða bẽrã mãa Æcõrẽ itea o ða carea bio ðasrida ðaa. ¹⁸⁻¹⁹ Baribãra ara mãdjidebemada ni maãrĩ bida bia bedeãea. Ababe Critoba mãneba odadebemada bia bedeaya. Wãrãda mãneba Critoba carebasia judiorãeba Æcõrẽra ïjãnamãrẽã. Mãa jaradia ðadeba, o ðadeba, ne ununaca o ðadeba bida mãwã carebasia. Mãa Æcõrẽ Jaure ððadeba jũma mãgãra osia. Jerusaleãneba aba Ilirico druadaa bedeã bia Critodebemada mãa jũma jaradiada ðadama jaradisia. ²⁰ Wãrãda bedeã bia Critodebemada mãa jaradia quĩrĩã ðaa waði ùrĩnacama. Dewaraãba jaradia ðama mãa jaradia quĩrĩãea. ²¹ Mãwã mãa Æcõrẽ Bedeade ða ða quĩrãca o ðaa. Nãwã ða ðaa: Idjidebema jaradaca ðadama ëberãrãba ùrĩnia. Idjidebema ùrĩnaca ðadaba cawadia.‡

Paulo Romanaa wãida crĩchada

²² Maã carea ðarima zocãrã mãra bãrãmaa wã quĩrĩã ðamĩna poya wãe ðaa. ²³⁻²⁴ Baribãra namara jũma jaradiada bẽrã ara nama caitara neẽa sãma Critodebema jaradiada. Maãba mãra España druadaa wãida crĩcha ðaa. Wãbãrãde bãrãma wibariya. Mãwã crĩcha ðaa dãrãbãrã bẽrã bãrã acãde wã quĩrĩã ðada. Bãrã ume dãrã ðasridadacarea ãibẽrã bãrãba poya carebadisicada mã bia wãmãrẽã. ²⁵ Baribãra ara nawena mãra Jerusaleãnaa wãya paratada Æcõrẽ ëberãrãa diai carea. ²⁶ Maã paratara djabarã Macedonia druadebemarãba, Acaya druadebemarã bida ðasrida jãra pesidaa Æcõrẽ ëberãrã Jerusaleãnebema dji ne neẽ quẽdeara carebaði carea. ²⁷ Maã djabarã judiorãeba ðasrida maã paratara djabarã judiorã itea jãra pesidaa. Wãrãda mãwã odida panasidaa judiorãa diai bara panã quĩrãca. Judiorãeba ne jũma bia Æcõrẽnebemada judiorãneba edasida bẽrã, djabarã judiorãa ne bia naã ëjũãnebemada diadida panãa. ²⁸ Maã parata djabarã Jerusaleãnebemarãa diadacarea mãra España druadaa wãya. Wãbãrãde bãrãma wibariya. ²⁹ Mãa cawa ðaa bãrãma jũebãrãde Critoba dadjirãra bio carebaida.§

³⁰ Djabarã, Æcõrẽ Jauredeba dadjirãra dji quĩrĩã panãa. Maã bẽrã dadjirã Boro Jesucritodeba mãa bãrãa bedeã djuburiaya mã careba Æcõrẽa iwididamãrẽã. ³¹ Idjãa iwididadua Judea druadebema Jesu ïjãe beaba mãra biẽ orãnamãrẽã. Idjaba iwididadua mãa parata Æcõrẽ ëberãrã Jerusaleãnebema itea edebãrãra bia edadãmãrẽã. ³² Mãwãnacarea Æcõrẽba quĩrĩãibãrã, mãra bãrãmaa ðasrida wãya idjaba bãrã tãena bia ãnãu ðaya.

† 15:12 Isaia 11:10. ‡ 15:21 Isaia 52:15. § 15:29 Critoba. Griego bedeade Æcãra cartade ða ðaa: "Bedeã bia Critodebemaba."

³³ M̃a quĩrĩã b̃a Ācõrẽ dadji necai bai diabarira jũma b̃arã ume b̃aida. Bia b̃a m̃awã b̃aida.

16

Pauloba naã cartade jĩũare b̃a

¹ M̃a b̃arã dadjirã djabawẽrã Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea purude djabarã carebabarĩa.* ² Dadjirã Boro tr̃xneba bia edadadua Ācõrẽ ěberãrãba odida pañ quĩrĩca. Idjia ěberãrãda zocãrã carebasia. M̃a sida bio carebasia. Maã b̃ẽrã ne jũmaneba idjira carebadadua.

³ Djabawẽrã Priscilaa, djaba Aquilaa bida jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjira bia pananida. Ādjia m̃ quĩrĩca abarica Jesucrito trajura o paña. ⁴ Ādjira m̃ carebadi carea minijĩchiade panasidaa. M̃a, jũma djabarã judiorã bida ãdjia bia b̃a abadaa. ⁵ Idjaba djabarã ãdji dede dji j̃arebadarãa jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjirãra bia duananida. M̃ djaba bio quĩrĩã b̃ Epenettoa abari quĩrĩca jaradadua. Acaya druade idjiabar̃a naãrã Jesucritora ĩjãsia. ⁶ Djabawẽrã Mariaa jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a idjira bia b̃aida. Idjia b̃arãra bio careba b̃a. ⁷ M̃ djabarã judiorã Andronicoa, Juniaa bida abari quĩrĩca jaradadua. Ādjira m̃ ume ãbaa preso panasidaa. Ādjidebemada Jesuba diabuedarãba bia crĩcha paña. M̃a Crito ĩjã naẽna ãdjia ĩjãsidaa.

⁸ M̃ djaba Ampliatoa jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a idjira bia b̃aida. Dadjirã Boro Jesucritodeba idjira bio quĩrĩã b̃a. ⁹ Djaba Urbanoa jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a idjira bia b̃aida. Idjia dai ume ãbaa Jesucritodebemada jaradia b̃a. Djaba Estaquĩa bida abarica jaradadua. Idji sida m̃a quĩrĩã b̃a. ¹⁰ Djaba Apelea jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a idjira bia b̃aida. Idjia unubisia Critora w̃arãda ĩjã b̃a. Jũma Aristobulo ěberãrã bida abari quĩrĩca jaradadua. ¹¹ M̃ djaba judio Herodioãa jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a idjira bia b̃aida. Narciso ěberãrã dadjirã Boro ĩjã beaa jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjirãra bia duananida. ¹² Djabawẽrã Tripenaa, Triposaa bida jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjira bia pananida. Ādjia dadjirã Boro itea bia o paña. Idjaba djabawẽrã Persidãa abarica jaradadua. Idjia bida dadjirã Boro itea bia o b̃a. ¹³ Djaba Rupo dadjirã Boroba edadaa, idji papaa bida jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjira bia pananida. Idji papara m̃ papaca b̃a. ¹⁴ Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrobãa, Hermea, idjaba djabarã ãdjirã ume duanãa bida jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjirãra bia duananida. ¹⁵ Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawẽrã, idjaba jũma Ācõrẽ ěberãrã ãdjirã ume duanãa bida jaradadua m̃a quĩrĩã b̃a ãdjirãra bia duananida. ¹⁶ W̃arã quĩrĩãneba dji bia edadadua.† Jũma Crito ěberãrãba quĩrĩã paña b̃arãra bia duananida.

¹⁷ Djabarã, m̃a b̃arãa bedea djuburiaya quĩrĩcuita beadamãrẽã. Āc̃ar̃aba djabarãa awara awara crĩchabibadaa. B̃arãba w̃arã bedea cawapedadara ãdjirãba quĩrĩ awara jaradiabadaa. Maã ěberãrã ume ãbaa b̃earãnadua.

¹⁸ Ādjirãba dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩã b̃a o pañã, ãtebar̃a ãdjia quĩrĩã pañdr̃a o paña. Ādji bedea biya quirudeba dji cũrũgaicha b̃eara cũrũgabadaa.

¹⁹ Jũmarãba cawa paña b̃arãba Ācõrẽ bedeara w̃arãda ĩjã o pañda. Maã carea m̃ra b̃asrida b̃a. W̃arãda m̃a quĩrĩã b̃a b̃arãba biada o cawadida idjaba cadjiruada odaẽda. ²⁰ Ācõrẽ dadji necai bai diabariba d̃arãẽne diaurura

* **16:1** Djabarã carebabarĩa. Griego bedede b̃a b̃a “diacono.” Pebera w̃ẽrã basĩa. Maã carea cãpũrĩã bedede “diaconisa” jarabadaa. † **16:16** W̃arã quĩrĩãneba dji bia edadadua. Griego bedede nãwã b̃a b̃a: “Isõ bia quirudeba dji bia edadadua.”

poyapeda bārã jawaeda baya.† Māa quĩrĩã baa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārãra careba baida.

²¹ Djaba Timoteo mĩ ume ābaa jaradia baba quĩrĩã baa bārãra bia duananida. Idjaba mĩ djabarã judiorã Lucioba, Jasoãba, Sosipatero bida quĩrĩã panaa bārãra bia duananida.

²² Māra Tercioa. Pauloba māa naã cartara babi baa. Dadjirã Boro Jesucritodeba māa quĩrĩã baa bārãra bia duananida.

²³ Djaba Gayo bida quĩrĩã baa bārãra bia duananida. Māra idji dede baa. Djabarã jūmarãda idji dede ābaa dji jarebadaa. Naã purudebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto bida quĩrĩã panaa bārãra bia duananida.

²⁴ Māa quĩrĩã baa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārãra careba baida.

Pauloba Ācōrēa bia jarada

²⁵⁻²⁶ Māa bedea bia Jesucritodebemada jaradia babaria. Ara maã bedeadeba Ācōrēba bārãra poya carebaya zarea beadamārēã. Maã bedeara Ācōrēba naēna cawabiē basia baribara idira cawabisia. Idjideba bedebadarãba maãra cartade basidaa. Ācōrē beucaba māvã babisia druazabemarãba ũrĩnapeda Jesucritoda iñanamārēã. Ācōrēa bia bedeadida panaa. ²⁷ Idjira ababara baa. Ne jūmada cawa baa. Jesucritodeba dadjirãba ewariza idjia bia bedeadida panaa. Bia baa māvã baida.

† **16:20** Diaurura poyapeda bārã jawaeda baya. Griego bedeade nāvã bā baa: “Diaurura bārã jirũ edre berradagaya.”

1 CORINTO

NABEMA CARTA PAULOBA BΛÐA DJABARÅ CORINTO PURUDEBEMA ITEA

Pauloba nañ cartada djabarå Corinto purudebema itea bΛsia. Poa 55are Epeso purudeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude bedea bia Jesucritodebemada naårå jaradisia (Hecho 18:1-17). Judiorå dji jΛrebada dede jaradia bΛ bårå ÅCARΛ judioråba ijåsidaa. Dewara judioråba Paulo åyå jΛretapedadacarea dewara dede jaradia besia. Måwå bΛde ÅCARΛ griegorå bida ijåsidaa. Paulora Corintode poa aba esidra basia.

Corintora puru droma basía. Eberåråda seisciento mil auðu duanasidaca bΛa. Mañ awara ådjirå åcõrẽ bea deda zocårå eropanasidaa. BaribΛrΛ mañ åcõrẽ bea epẽni carea auðuada obadjidaa. ÅCARΛba Jesucrito ijåpedadamĩna wadibida auðuana nĩbabadjidaa. Djabarå tåena dewara nẽbΛra sida baraasia.

Naårå Pauloba ådjiråra quẽåsia ijara duana carea (1:1neba aba 4:21naa). Mañare bΛsia auðuana nĩbarånamårẽå (5:1neba aba 6:20daa). Mañare djabaråba cartadeba iwidipeðadada panusia. Capítulo 7de quima edaðidebema iwidipeðadada panusia. Capítulo 8deba aba 11daa panusia ådjia jΛwaba oda åcõrẽ carea sãwå odida panada. Capítulo 12deba aba 14daa Åcõrẽ Jaureba obi bΛdebemada panusia.

Corintode ÅCARΛba dadji Årẽbadidebemada åĩ crĩcha panana bårå Pauloba capítulo 15de mañnebemada bΛsia. Capítulo 16de bΛsia sãwå parata jΛre peðida panada idjaba ådjirå acΛde wåida.

Nañ cartade Pauloba naårå bΛda

¹ MΛra Pauloa. Åcõrẽba quĩrĩåna bårå mΛra trΛsia Jesucritoba diabuedada bamårẽå. Dadjirå djaba Sosteneda mΛ ume bΛa. ² MΛa nañ cartara bΛbΛrΛΛ Åcõrẽ eberårå Corinto purudebema itea. Jesucritodeba Åcõrẽba båråra edasia idji itea bia beadamårẽå. Ara mañ quĩrĩca idjia druaza jũma dadjirå Boro Jesucrito iwidibadara edasia. Idjira ådjirå Boroa idjaba dadjirå Boroa. ³ Daiba quĩrĩå panΛa dadjirå Zeza Åcõrẽba, dadjirå Boro Jesucrito bida ådji biadeba båråra careba pananida idjaba necai baira dia pananida.

Pauloba djabarå carea Åcõrẽba bia bΛada ada

⁴ Båråra Jesucrito ume panΛ bårå Åcõrẽba idji biadeba careba bΛa. Mañ bårå mΛa Åcõrẽba iwidibΛrΛza bårå carea bia bΛada abaria. ⁵ Jesucrito ume panΛ bårå Åcõrẽba båråa jũma diasia bia odamårẽå. Idji bedeara poya cawa jaradia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶ Jũma Åcõrẽba båråa diaðaba unubi bΛa Crito bedea daiba jaradiapedadara wårå arada. ⁷ Båråba dadjirå Boro Jesucrito ununi carea jΛå panΛmisa Åcõrẽba idji Jauredeba dia bΛra jũma eropana. ⁸ Mañba Åcõrẽba båråra zarea erobaya aba nañ ewari jõbΛrΛdaa. Måwåra dadjirå Boro Jesucritoba cawa ode zebΛrΛde båråra biẽ jaradi neẽ beadia. ⁹ Åcõrẽba bedea aba bΛa. Idjia båråra trΛsia idji Warra dadjirå Boro Jesucrito ume åbaa beadamårẽå.

Djabarå crĩcha awara awara panΛnebema

¹⁰ Djabarå, dadjirå Boro Jesucritodeba mΛa båråa bedea djuburiaya åbaa bia duananamårẽå. Crĩcha awara awara duananiẽ panΛa, åtebΛrΛ crĩcha abaðeba åbaa bia duananida panΛa. ¹¹ Djabarå, mΛa ũrĩna carea måwå

jara ḇa. Djabawērā Cloe ēberārāba m̱ā jarasidaa bārāra ijara duanabarida. ¹² Ebuda jaraiḇaṟa, āc̱aṟa bārānebemaba jarabadaa: “M̱ra Paulodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̱ra Apolodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̱ra Pedrodea.”* Idjaba dewararāba jarabadaa: “M̱ra Critodea.” ¹³ M̱wāra ħC̱itoṟa zocārā ḇaca? ħM̱da bārā carea crude cachisidaca? ħBārāra m̱ tṟneba borocuesidaca?

¹⁴ M̱a ni aba̱ bārānebemada borocuedaē bēra ḇsrida ḇa. M̱a ababe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ M̱wā ni aba̱ba poya jaradaēa m̱ tṟneba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba m̱a djaba Estepana ēberārā sida borocuesia. Ādjirā awara dewarada borocuesiḇaṟa m̱a quīrānebaēa. ¹⁷ Critoba m̱ra diabueē basia ēberārā borocue bamārēā, āteḇaṟa diabuesia bedea bia idjidebemada jaradiamārēā. Bariḇaṟa na̱ dudabema necawaadeba m̱a jaradiaē ḇa Crito crude beudada ara idji quīrīābe beuda quīrāca berāmārēā.

Critora Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē aḇaa

¹⁸ Taḇa uruadaa wāni ēberārāmaarā Crito crude beudadebema bedeara siriē ḇa. Bariḇaṟa dadjirā, dji Ācōrēba ēdṟa edadarāba cawa paṉa ma̱ bedeaba Ācōrē aḇara cawabi ḇada. ¹⁹ Ācōrē Bedeade ṉwā ḇā ḇa: Ne cawa bea necawaada m̱a siriē ḇada unubiya. Crīcha cawa bea crīchara biē taḇada cawabiya.†

²⁰ Wārāda Ācōrēba na̱ ējūānebema necawaara siriē ḇada cawabisia. Jā̱be ħne cawa beara s̱wāsida? ħJudiorā ley jaradiabadara s̱wāsida? ħNa̱ ewaride necawaadeba bedeadadara s̱wāsida? ²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ḇa. Bariḇaṟa na̱ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadacaa.‡ Ādjirāmaarā daiba jaradia paṉa siriē ḇam̱ina Ācōrēmaarā bia basia ma̱neba jūma idji ħjāḇadara ēdṟa edaida.

²² Crito ħjāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrīābadaa. Judiorāēba na̱ ējūānebema necawaada jaṟabadaa. ²³ Bariḇaṟa daiba Crito crude beudada jaradia paṉa. Ma̱ bedeara judiorāba bia ūrīnacaa. Idjaba judiorāēba ma̱ bedeara siriē ḇada crīchabadaa. ²⁴ Bariḇaṟa Ācōrēba āc̱aṟa judiorāda, āc̱aṟa judiorāē sida tṟsia Critodeba ēdṟa edai carea. Ma̱g̱arāba cawa paṉa Ācōrēba Critodeba idji aḇada, necawaa sida unubisida. ²⁵ Ēberārāmaarā Critora crude beuda bēra Ācōrēra ne cawa ḇāēa, aḇaē ḇa. Bariḇaṟa ne adua ḇa quīrāca ḇam̱ina Ācōrēra jūma na̱ ējūānebemarā cāyābara ne cawaara ḇa. Idjaba Ācōrēra aḇaē ḇaca ḇam̱ina jūma na̱ ējūānebemarā cāyābara aḇara ḇa.

²⁶ Djabarā, crīchadadua Ācōrēba bārā edaside s̱wā beasida. Ēberāmaarā zocārā bārānebemada ne cawa beadaē basia, dji dromada beadaē basia, dji droma beadeba todaē basia. ²⁷ Ma̱ bēra na̱ ējūānebema ne cawa beamaarā bārāra ne adua quedeaa. Bariḇaṟa ādjirāba ne adua quedeaa abadara Ācōrēba edasia. M̱wā na̱ ējūānebema ne cawa beara perabibaria. Ara ma̱ quīrāca na̱ ējūānebema aḇa beamaarā bārāra aḇaē beaa. Bariḇaṟa ādjirāba aḇaē bea abadara Ācōrēba edasia. M̱wā na̱ ējūānebema aḇa beara perabibaria. ²⁸ Na̱ ējūānebemarāba dji edaara quedeaa abadara, ādjia igarabada sida Ācōrēba edasia. M̱wā dji dromaē beara edasia dji droma bea edaara ḇi carea. ²⁹ Ma̱ bēra ni aba̱ba ara idjidebemada Ācōrē quīrāpita poya bia bedeadaēa. ³⁰ Bariḇaṟa Ācōrēba bārāra Jesucrito ume ābaa ḇasia. M̱wā

* **1:12** Pedro. Griego bedeade “Cepa” ḇā ḇa. † **1:19** Isaia 29:14. ‡ **1:21** Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ḇa. Bariḇaṟa na̱ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadacaa. Griego bedeade ma̱ba idjaba ṉwā jara ḇa: “Ācōrēba idji necawaadeba ḇasia ēberārāba na̱ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēā.”

Critodeba Ācōrēba idji necawaada dadjirāa cawabisia. Idjia dadjirāa jipa b̄asia, ara idji itea bia b̄asia, idjaba cadjiruadebemada ēdr̄a edasia. ³¹ Mañ b̄ērā Ācōrē Bedeade b̄a b̄a quĩrāca dadjia odida pan̄a. Nāwā b̄a b̄a: “Abaada bia bedeaib̄ar̄a, dadji Borodebemada bia bedeaida b̄a.”§

2

Crito crude beudadebema Pauloba jaradiada

¹ Djabarā, m̄a Ācōrēnebemada b̄ārāma jaradiae wāside bedea bia quirudeba ni m̄a necawaadeba jaradiaē basia. ² Bārā tāēna baside m̄a ababe Jesucritodebemada, idji crude beapedadada cawabi quĩrāa basia. ³ Mañne m̄ara b̄baē b̄ada crīchasia. Idjaba poya bia jaradiaēda crīcha b̄ada b̄ērā ne wayaaba cacua ure nūmabadjia. ⁴ M̄a Jesudebema nēb̄ar̄a baside idjaba jaradia baside m̄a necawaadeba m̄awā oē basia b̄ārāba ĩjānamārēā. Āteb̄ar̄a jaradia b̄ade Ācōrē Jaureba idji b̄baadeba cawabisia mañ bedeara wārā arada. ⁵ M̄awā b̄ārāba nañ ĩjūānebema necawaadeba Jesucritora ĩjānaē basia, āteb̄ar̄a Ācōrē b̄baadeba ĩjāsidaa.

Ācōrēba naēna cawabiē b̄adara idji Jauredeba cawabida

⁶ M̄awāmīna daiba necawaada Ācōrē bio ĩjā beaa jaradia pan̄a. Mañ necawaara nañ ĩjūānebemaēa, nañ ĩjūānebema bororā necawaēa. Ādjirāra dārā pananaēa. ⁷ Daiba Ācōrē necawaa naēna cawabiē b̄adada jaradia pan̄a. Nañ ĩjūā oi naēna Ācōrēba mañ necawaadeba ne oida b̄asia dadjirāa idji ume ābaa bia beadamārēā. ⁸ Nañ ĩjūānebema bororā ni abaaba mañ necawaara cawaēā basia. Cawa pananabara dadjirā Boro biya quirura crude beadaē bacasia. ⁹ Barib̄ar̄a cawaēā basia Ācōrē Bedeade b̄a b̄a quĩrāca. Nāwā b̄a b̄a: Ācōrēba idji quĩrāa bea itea bia o erob̄ara ni abaaba wađi ununacaa, c̄w̄ar̄aba ũrīnacaa, ni cawa crīchadacaa.*

¹⁰ Jūma maḡara Ācōrēba idji Jauredeba dadjirāa cawabisia. Idji Jaureba ne jūmada cawa b̄a. Ācōrē crīcha sida jūma cawa b̄a. ¹¹ ĩĒberā crīchara caiba cawa b̄a? Ara idjidubab̄ar̄a cawa b̄a. Ara mañ quĩrāca ni abaaba Ācōrē crīchara poya cawaēā. Ababe Ācōrē Jaureb̄ar̄a cawa b̄a. ¹² Dadjirāba nañ ĩjūānebema crīchada edadaē basia, āteb̄ar̄a Ācōrē Jauredr̄a edasidaa jūma Ācōrēba idji biadeba diadada cawadamārēā. ¹³ Ara maḡadebemada daiba bedea pan̄a. Barib̄ar̄a daiba nañ ĩjūānebema necawaadeba bedea pan̄a, āteb̄ar̄a Ācōrē Jaureba daia jaradia b̄a quĩrāca bedea pan̄a. M̄awā Ācōrē Jaureba cawabi b̄ara daiba jaradia pan̄a idjia bedeabi b̄a quĩrāca.†

¹⁴ Barib̄ar̄a Ācōrē Jaureba cawabi b̄ara Ācōrē Jaure neē b̄aba cawa quĩrāca, idjimaarā siriē b̄a b̄ērā. Idjaba poya cawacaa, ababe Ācōrē Jauredeba cawaida b̄a b̄ērā. ¹⁵ Ācōrē Jaure neē b̄aba Ācōrē Jaure erob̄a crīchara poya cawaēa. Barib̄ar̄a Ācōrē Jaure erob̄aba Ācōrēnebemada poya bio cawaya. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā b̄a b̄a: “ĩCaiba dadjirā Boro crīchara cawa b̄a? ĩCaiba idjia jaradiai?”‡ Barib̄ar̄a dadjirāba Crito crīchada eropan̄a.

3

Pauloba, Apolo bida Ācōrē traju opedada

§ 1:31 Jeremia 9:24. * 2:9 Isaia 64:4; 52:15. † 2:13 Idjia bedeabi b̄a quĩrāca. Griego bedeade idjaba jara b̄a: “Ācōrē Jaure erobearā.” ‡ 2:16 Isaia 40:13.

¹ Djabarã, m̃a bārãa jaradiaside Ācōrē Jauredeba ñbabadarãa jaradia b̃a quĩrãca poya jaradiaē basía. Āteb̃ar̃a nãl ējũānebemarãa, Crito ĩjãna djiwidi beara jaradiaida b̃a quĩrãca jaradiasia. ² M̃a Critodebema zareaē b̃ada jaradiasia warra zaquerãa juba dobi b̃a quĩrãca. Djico cobi b̃a quĩrãca zareara b̃ada jaradiaē basía, b̃arãba poya cawadaē basi b̃erã. Idjaba wadibida poya cawadaēa. ³ B̃arãa wadibida nãl djaraba o quĩrã b̃adeba ñnaa: dj̃arãba erob̃a carea biē cr̃ichabadaa idjaba caicayabadaa. M̃aw̃a bea b̃erã ebuda b̃a wadibida nãl djaraba o quĩrã b̃adeba ñnada nãl ējũānebemarã quĩrãca. ⁴ Abãba jarabaria: “M̃ra Pauloēa.” Dewaraba jarabaria: “M̃ra Apoloēa.” B̃arãba m̃aw̃a jarabada b̃erã nãl ējũānebemarã quĩrãca bea.

⁵ Barib̃ar̃a ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Ababe दौरा Ācōrē nezocaa. Daideba b̃arãba dadjirã Borora ĩj̃asidaa. Ācōrēba daiza obida quĩrãca osidaa. ⁶ Ne ub̃ar̃a quĩrãca m̃a bārãa Jesudebemada nãrã jaradiasia. Mãbe m̃a uda cueb̃ar̃a quĩrãca Apoloba Ācōrē bedeara biara jaradiasia. Barib̃ar̃a Ācōrēb̃ar̃a carebasia b̃arãba ĩj̃anam̃r̃eã m̃a uda waribib̃ar̃a quĩrãca. ⁷ Mãl b̃erã ne ubarira dji dromaēa. Cuebari sida dji dromaēa. Ācōrēdr̃a dji dromaa. Idjiab̃ar̃a néura waribibaria. ⁸ Ne ubarira, cuebari sida Ācōrē quĩr̃apita abaria. Idjia dadjiza ne biada diaya dadjia o b̃ada quĩrãca. ⁹ M̃a Apolo ume abarica Ācōrē trajura o paña. B̃arãa Ācōrē néua.

Mãl awara b̃arãa Ācōrēba de quĩrãca o b̃a. ¹⁰ M̃ra de obari bia quĩrãca b̃a. Ācōrēba idji biadeba m̃a diadaba de j̃r̃ũda bio edu jousia. Dewararãba carawabadaa. Barib̃ar̃a dadjiza quĩr̃acuita b̃aida b̃a s̃aw̃a idji trajura o b̃ada. ¹¹ De j̃r̃ũra edu jouda b̃erã ni abãba dewara de j̃r̃ũda poya b̃adaēa. Jesucritoda dji de j̃r̃ũa. ¹² Mãne ĩc̃ar̃aba Ācōrē bedeara ariē jaradiabadaa de bia o paña quĩrãca. Ādjia o pañara oro, parata, m̃ogara bia quedea ār̃ica quĩrãca b̃aya. Barib̃ar̃a ĩc̃ar̃aba Ācōrē bedeara ariē jaradiadacaa de biē o paña quĩrãca. Ādjia o pañara bacuru, quedua, chaba oda de quĩrãca b̃aya. ¹³ Critoba cawa oi ewaride dadjiza odara t̃ab̃a uruaba ac̃a zaya droai cawaya. Mãba ebuda cawabiya dadjia odara s̃aw̃a basida. ¹⁴ Dadjia odaba mãl t̃ab̃a uruada droasira Critoba dji o b̃adaa ne biada diaya. ¹⁵ Barib̃ar̃a dadjia odara bá w̃asira dji o b̃adaba ni c̃arē bia sida edaēa. Idjira ēdr̃im̃ina de bab̃ar̃ade ēdr̃ab̃ar̃a quĩrãca ēdr̃aya.

¹⁶ ¿Adua pañaca Ācōrē Jaurera b̃arã sode b̃ada? ¿Adua pañaca b̃arãa Ācōrē deda? ¹⁷ Bariduaba Ācōrē dera ār̃ib̃ar̃a, mãlg̃a ēberãa Ācōrēba bio cawa oya idji dera ababe idji itea b̃a b̃erã. Idji dera b̃arãa.

¹⁸ Ara b̃adjiduba c̃ur̃ugar̃anadua. Nãl ējũānebema necawaada w̃arãda b̃a. Abãba mãl quĩrãca ne cawa b̃ada cr̃icha b̃ab̃ar̃a, waa m̃aw̃a cr̃ichaiē b̃a. Āteb̃ar̃a w̃arã necawaara erob̃ai carea nãl ējũānebemarã quĩr̃apita ne adua b̃a quĩrãca b̃aida b̃a. ¹⁹ Nãl ējũānebema necawaara Ācōrēmaarã siriē b̃a. Ācōrē Bedeade ñaw̃a b̃a b̃a: “Ācōrēba nãl ējũāne ne cawa beara ara ādji necawaadeba cawabibaria ne cawa pañaēda.”* ²⁰ Idjaba ñaw̃a b̃a b̃a: “Ācōrēba cawa b̃a nãl ējũāne ne cawa bea cr̃ichara siriē b̃ada.”† ²¹ Mãl carea cr̃ichar̃anadua abãl ēberã ēp̃e pañaneba dewararã c̃aỹabara biara beada. Ācōrēneba b̃arãba ne j̃umada eropaña bia beadi carea. ²² B̃arãba m̃da, Apoloda, Pedro sida eropaña. J̃uma nãl ējũāne b̃a sida eropaña. Ara nawenabema, nubema sida eropaña. Dadjirãa zocai pananib̃ar̃a wa beudib̃ar̃a

* 3:19 Job 5:13. † 3:20 Salmo 94:11.

Ãcõrêneba ne jũmada eropanania bia beadi carea. ²³ Jũma bãrãra Critoderãa. Idjaba Critora Ãcõrêneba.

4

Jesucrito nezocarã

¹ Bãrãba crĩchadida panãa dairã Crito nezocarãda. Ãcõrẽba dairã ðasia idjidebema cawabiẽ badada ebuda jaradiadamãrẽã. ² Wãrãda nezocaba idji boroba obi ðara jũma jipa o ðaida ðaa dji boroba bia unumãrẽã. ³ Maã bãrã bãrãba wa baridua ëberãba mĩnebema biẽ jarabãdade mãcua crĩchacaa. Idjaba ara mãdjiduba jaraẽ mĩa o ðara sãwã ðada. ⁴ Mĩa ni mããrĩ biẽ ãi oẽ ðada cawa ðamĩna mãlba jaraẽ ðaa mĩa jũma jipa osida. Dadjirã Borobãrã cawa jaraya. ⁵ Maã carea idjia cawa oi ewari naẽna dadjia jaradiẽ panãa idji traju o ðaba jipa o ðada wa jipa oẽ ðada. Dadjirã Boro zebãrãde dadjia sode crĩcha badada, ne jũma dadji sode mẽrã beadada ebuda cawabiya. Maã ewaride Ãcõrẽbãrã dadjirãza bia jaraya dadjia bia opeãda quĩrãca.

⁶ Djabarã, mĩnebemada Apolodebema sida ðasia bãrã carebai carea. Daideba cawadida panãa Ãcõrẽ Bedeade ðã ðã auðu crĩchadiẽ panãda.* Mãwãra bãrãba ni abãda dewara cãyãbara biara ðada crĩchadaẽa. ⁷ ¿Caiba ðara dewara cãyãbara biara ðasi? Ãcõrẽba diada awara ¿baa cãrẽda eroðã? Baa Ãcõrêneba ne jũmada edasibãrã, ¿cãrẽ cãrẽã ara ðaduba edada quĩrãca bedeã ðã?

⁸ Ãcõrêneba eda quĩrĩã pananara bãrãba jũma eropanãana abadaa. Ãcõrẽba dia ðara aduba eropanãana abadaa. Dai neẽ bãduba Ãcõrẽ quĩrãpita dji dromarãda panesidada crĩcha panãa. Baribãrã mãwãẽa. Bãrãra wãrãda dji dromarãda panenabara bia ðacasia. Mãwãra dai sida bãrã ume ãbaa dji dromarãda panecasidaa. ⁹ Baribãrã mĩa crĩcha ðaa dairã dji Jesucritoba diabuedarãda Ãcõrẽba jũmarã cãyãbara edaara ðasida. Dairãra dji cawa obariba jũmarã quĩrãpita beade edebãrã quĩrãca panãa. Ëberãrãba, bajãnebema nezocarãba, jũmarãba acã duanãa beudi cawaya. ¹⁰ Ëberãrãmaarã dairã Crito carea ne adua beaa idjaba ðbaaẽ beaa. Baribãrã bãrãra Crito ume panã bãrã dji ne cawaara beada abadaa idjaba dji ðbaa beada abadaa. Ëberãrãba bãrãnebemada bia bedeã panãa, baribãrã dairã igara panãa. ¹¹ Wadi ara naã ewaride daiba jarrabada droa panãa, opichiada droa panãa, idjaba soresorea quedeadrã jãni carea eropanãa. Dai de arada neẽ panãa idjaba ëberãrãba dairã biẽ obadaa. ¹² Dairã ãnãũnaẽ traja panãa ne eropanani carea. Ëberãrãba daia biẽ bedeabãdade daiba ãdjia bia bedeabadaa. Dai biẽ obãdade droabadaa. ¹³ Sewadeba dai biẽ jarabãdade bedeã biadeba panubadaa. Wadi ara naã ewaride ëberãrãba dairã ne batabueda quĩrãca unubadaa, ne mititia quĩrãca unubadaa.

¹⁴ Mĩa mãlgãra ðã ðaa bãrã perabi carea. Åtebãrã mã warrarã quĩrãca bãrãra quĩrĩã ðã bãrã mãwã ðã ðaa jipa crĩchabi carea. ¹⁵ Bãrãba Critodebema jaradiabadarãda zocãrã eropanãbara wadi zezada aba eropanacasidaa.† Mĩneba bãrãba bedeã bia Jesucritodebema ijãpedada bãrã idjideba mãra bãrã zezaa. ¹⁶ Maã carea mĩa bãrãa bedeã djuburiaya mã nĩbabari quĩrãca nĩbadamãrẽã. ¹⁷ Maã bãrã Timoteoda bãrãmaa diabuebãrãa. Idjira dadjirã Boro ume jipa nĩbabaria. Dadjirã Boroðeba mã warraca ðaa. Mĩa idjira bio

* **4:6** Ãcõrẽ Bedeade ðã ðã auðu crĩchadiẽ panãda. Griego bedeade mãra ebuda ðãã. † **4:15** Zocãrã. Griego bedeade ðã ðaa “10 mil.”

quĩrĩã ɓɓa. Idjia bārãa quĩrãnebabiya m̃ra Jesucrito ume sãwã jipa nĩda. M̃a m̃awã nĩbaira Jesucrito ēberārã beaza jaradia ɓɓa.

¹⁸ ʌɕɒɒɒ bārãnebemada dji dromarã quĩrãca nĩnaa, crĩcha panɒ bẽrã m̃ra bārãmaa wãéda. ¹⁹ Baribɒɒɒ dadjirã Boroba quĩrĩaibɒɒɒ, m̃ra bārãmaa isabe wãya. Mañne dji dromaana abadaba jara panɒ awa ũrĩne wãéa, ātebɒɒɒ acɒde wãya ādjia wārãda Ācōrē ɒɒɒada eropanɒ cawaya. ²⁰ Ācōrēba pe erobɒdebeemarãba ara jãwã idjidebemada bedeadacaa, ātebɒɒɒ idji ɒɒɒadeba jipa obadaa. ²¹ Mañda ¿bārãba sãwã quĩrĩã panɒ? ¿Quĩrĩã panɒca m̃a quẽãne wãida wa quĩrĩãneba, ibiadeba wãida?†

5

Djababa cadjirua o ɓɒ iduaribipedada

¹ Ēberārãba jara panɒa bārã tãēna abaɒda daunemaya ɓɒda. Jara panɒa mañba dji papacauda erobɒda. Wārãda Jesucrito ĩjãé bea biɒda mañ cadjiruara odacaa. ² M̃awãmĩna bārãba wadibiɒda jara panɒa dewararã cãyãbara biara beada. Baribɒɒɒ ¿mañ cadjirua carea bio sopua beadida panɒéca? ¿Mañ cadjirua o ɓɒa bārã umebemada āyã ɓɒdida panasidaéca? ³ M̃ra bārã ume ɓɒēmĩna crĩchadeba bārã ume ābaa ɓɒa. Mañ carea bārã ume ɓɒ quĩrãca mañ cadjirua o ɓɒ ēberãra dadjirã Boro Jesu trĩneba cawa osia. ⁴ Bārã ābaa dji jɒrebɒdade m̃ra crĩchadeba bārã ume ɓaya. Idjaba dadjirã Boro Jesuba ɒɒɒada bārãa diaya mañ ēberãra jipa cawa oɒamãrẽã. ⁵ Idjira āyã ɓɒdida panɒa diauruba bia mĩgabimãrẽã. M̃awãra nañ djaraba cadjirua o quĩrĩã ɓɒda igaraya. Idjaba Ācōrēba cawa oi ewaride idjira ēdrɒ edaya.

⁶ Ara bādjida dewararã cãyãbara biara beada abadaa. Baribɒɒɒ m̃awã jaraira bié ɓɒa. ¿Bārãba adua panɒca harina ēsābibari maārĩ ɓɒba harinara jũma ēsābibarida? Ara mañ quĩrãca cadjirua maārĩ ɓɒba jũmarãda ārĩbaria. ⁷ Mañ bẽrã harina ēsābibari drõã āyã batabueɓda quĩrãca mañ cadjirua o ɓɒa bārã tãēnabemada āyã ɓɒdadua.* M̃awã bārãra cadjirua neé beadia harina djiwidi ɓɒratɒda ēsābari neé ɓɒ quĩrãca. Bārãra mañ quĩrãca beaa, Critora dadjirã cadjirua carea beuda bẽrã. Idjira dadjirã ēdrɒ edai carea beapedada oveja basía.† ⁸ Dadjirãba cadjiruadebema ēdrɒpedadara quĩrãnebabada bẽrã crĩcha biadeba, wārãneba nĩbadida panɒa.‡ M̃awã nĩbaira pañ ēsābari neé ɓɒ quĩrãca ɓɒa. Djārã quĩrãma ɓɒdeba idjaba bié o ɓɒdeba waa nĩbadié panɒa. M̃awã nĩbaira harina ēsābibari drõã quĩrãca ɓɒa.

⁹ Naēna m̃a cartade ɓɒsia bārãra dji auɒua bea ume ābaa beadié panɒda. ¹⁰ Baribɒɒɒ mañba jaraé ɓɒa nañ ējũãnebema auɒua bea ume, parata awua bea ume, ne drɒabada ume, idjaba jɒwaba oɒa ācōrē ēpēbada ume beadié panɒda. Ādjirã ume pana quĩrĩãnaēbɒɒɒ, nañ ējũãnebemada ēdrɒdida panɒa. ¹¹ Ātebɒɒɒ m̃a bārã itea ɓɒsia bariduaba ara idjida djabaada aibɒɒɒ, baribɒɒɒ auɒuada o nĩbaibɒɒɒ, parata awua ɓaibɒɒɒ, jɒwaba oɒa ācōrē ēpē ɓaibɒɒɒ, sewadeba djārãda bié jara ɓaibɒɒɒ, beu nĩbaibɒɒɒ, wa ne drɒa ɓaibɒɒɒ, mañgɒ ēberã ume ābaa beadié panɒda idjaba ābaa ne codié panɒda. ¹²⁻¹³ Ācōrē ĩjãé beara cawa oi carea m̃ra ɓɒéa. Ācōrēbɒɒɒ idji ĩjãé beara cawa oya. Baribɒɒɒ bārã tãēna beara bārãba cawa oɒida panɒa. Ācōrē Bedeade ɓɒ ɓɒa: “Cadjirua o ɓɒa bārã tãēnabemada āyã ɓɒdadua.”§

† **4:21** Quẽãne wãida. Griego bedeadede ɓɒ ɓɒa “soa bara wãida.” * **5:7** Exodo 12:15. † **5:7** Exodo 12:3-13; Juañ 1:29. ‡ **5:8** Dadjirãba cadjiruadebema ēdrɒpedadara quĩrãnebabada. Griego bedeadede ɓɒ ɓɒa: “Ewari droma obada.” § **5:12-13** Deuteronomio 17:7.

6

Djabarāba ara ādji nēbāra cawa odidebema

¹ Bārā ijarabādade ħcārē cārēā Ācōrē adua bea cawa obadamaa jarađe wābada? ħBiara bāēca Ācōrē ēberārāba cawa odida? ² ħBārāba adua panāca Jesu zebārāde Ācōrē ēberārāba naļ ējūāne beara cawa odida? Bārāba naļ ējūāne beara cawa odi bērā ħsāwāērā nēbāra maārī quēdeada poya cawa odaē? ³ ħAdua panāca dadjirāba bajānebema nezocarā sida cawa odida? Māwā bā bērā ħnaļ ewaride nēbāra bārā tāēna beara poya cawa odaēca? ⁴ Bārāda ijaradibārā, ħcārē cārēā Ācōrē adua beamaa wābadaa cawa ođamārēā? ⁵ Mā maļgāra jara bāa bārā peradāmārēā. ħBārā tāēna crīcha cawa bāra ni aba bida neēca djabarā ijara panāra ibiabi carea? ⁶ Baribārā djabada djaba ume ijaradapeda naļ ējūānebema cawa obadarāmaa wābadaa. Māwā odira wārāda bio biē bāa Ācōrē ħjāē bea quīrāpita ijarabada bērā.

⁷ Wārāda ħcārā bārānebemada ijarabada bērā unubi panāa jipa nībadacada. ħBiara bāēca bā biē odara droaida cawa obadamaa edei cāyābara? ħBiara bāēca bāa erobāra bā djabaa idu drāabida cawa obadamaa edei cāyābara? ⁸ Baribārā bārāba ēberārāra biē obadaa idjaba ne drāabadaa. Wārāda bio biē o panāa ara bārā djabarāda māwā obada bērā.

⁹⁻¹⁰ ħBārāba adua panāca cadjirua obadara Ācōrē purude beadaēda? Ara bādjiduba cūrūgarānadua. Auđua nībabadara, jāwaba oda ācōrē ēpē beara, daunemabadara, umaquīrā wērā quīrāca beabadara, umaquīrāda abari umaquīrā ume beabadara, ne drāabadara, parata awua beara, beu nībabadara, sewadeba djārā biē jarabadara, djārā cūrūgabada sida Ācōrē purude beadaēa. ¹¹ ħcārā bārāra naēna māwā beasia. Baribārā bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba saļasia, idji itea bia bāsia, idjaba jipa unusia dadjirā Boro Jesucritodeba idjaba idji Jauredeba.

Djabarāba auđuada odiē panāa

¹² ħcārāba jarabadaa: “Crito ħjā bā bērā māa quīrā bā quīrāca jūma oida bāa.” Baribārā māa jaraya māa quīrā bāda jūma oida bāmīna, jūma māa o quīrā bāba māra carebaca. Maļ bērā jūma māa o quīrā bāa iduaribiēa. ¹³ Idjaba ħcārāba jarabadaa: “Djicora dadji bi itea bāa, idjaba dadji bira djico itea bāa.” Baribārā māa jaraya māwā bāmīna Ācōrēba umena jōbiya. Dadji cacuara bāēa auđua o bāmārēā, ātebārā dadjirā Boro Ācōrē itea bāa. Idjaba dadjirā Boro Ācōrēra dadji cacua wagai carea bāa. ¹⁴ Ācōrēba idji ābādeba dadjirā Boro Jesura beu badada ārēbabisia. Ara maļ quīrāca idji ābādeba dadjirā sida ārēbabiya.

¹⁵ ħBārāba adua panāca bārā cacuara Critodeda? Māwāra ħmāa Critodeda wērā auđua ume bāica? Wārāda māwā oira biē bāa. ¹⁶ ħBārāba adua panāca wērā auđua ume bāra maļ wērā ume cacua aba bā quīrāca bāda? Ācōrē Bedeade nāwā jara bāa: “Ādjira cacua aba bā quīrāca panania.”† ¹⁷ Baribārā dadjirā Boro Crito ume ābaa bāra idji ume jaure aba bā quīrāca panāa.

¹⁸ Ni maārī bida auđua nībarānadua. Dewara cadjiruada oibārā, maļgāba dadji cacuara ārīēa. Baribārā auđuada oibārā, dadji cacuada biē beya. ¹⁹ ħBārāba adua panāca bārā cacuara Ācōrē Jaure deda? Ācōrēba idji Jaurera bārāa diasia. Idjira bārā sode bāa. Bārāra ara bārāneēa ātebārā Ācōrēnea.

* 6:4 Griego bedeade maļ versículora ebuđa bāēa. † 6:16 Genesi 2:24.

20 Ācōrēba bārāra nēb_Λ nēdosia. Ācōrēne bē_Λ bārā cacua_{de}, jaure_{de} bi_{de} quīrāipa be_{de}ada_{du}a.†

7

Quima edabadadebema

1 Jā_Λbeb_ΛΛ bārāba cartadeba iwidipedadada m_Λa panuya. Wārāda biara b_Λa umaquīrāba wērā edaēda.* 2 Barib_ΛΛ bārā tāēna audua obadara bara bē_Λ umaquīrāba idji quimada erobaida b_Λa, idjaba wērāba idji quimada erobaida b_Λa. 3 Umaquīrāda idji quima ume cāida b_Λa. Wērā sida idji quima ume cāida b_Λa. 4 Wērāra ara idji cacua djibariēa, āteb_ΛΛ dji quimadr_Λ djibaria. Ara ma_Λ quīrāca umaquīrāra ara idji cacua djibariēa, āteb_ΛΛ idji quimadr_Λ djibaria. 5 Bārā cacuara bārā quimaa wāgarānada. Barib_ΛΛ bārāba ābaa cāinaēda be_{de}a audib_ΛΛ, māwā pananira bi_Λa b_Λa. Barib_ΛΛ dārā māwā pananiē pan_Λa idjaba ababe Ācōrēa iwididi carea māwā pananida pan_Λa. Māwānacarea wayacusa ābaa cāinida pan_Λa bārā cacuaba quīrā b_Λara droadaēne diauruba audua obirāmārēa. 6 M_Λa jaraya: bārāba māwā o quīrā pan_Λb_ΛΛ, bi_Λa b_Λa. Barib_ΛΛ m_Λa ōgo obiēa. 7 M_Λmaarā jūmarāda m_Λ quīrāca poya deu be_{de}idibara bi_Λa bacasia. Barib_ΛΛ Ācōrēba dadjiza diasia sāwā baida. Ācōrēba āc_ΛΛ_Λ dia b_Λa poya deu be_{de}amārēa. Idjaba āc_ΛΛ_Λ dia b_Λa quima edadāmārēa.

8 M_Λa deu bearāa, pēdrarāa bi_{de}a jaraya: biara b_Λa m_Λ quīrāca quima neē be_{de}ida. 9 Barib_ΛΛ bārā cacuaba quīrā b_Λada poya droadaēb_ΛΛ, quima edadida pan_Λa. Bārā cacuaba quīrā b_Λadebemada jūmawāyā crīcha bai cāyābara biara b_Λa quima edadida.

10 Quima bara bearāa m_Λa na_Λda jaraya. Na_Λ be_{de}ara m_Λreēa, āteb_ΛΛ dadjirā Boro_{de}a.† Wērāba idji quimara amaiē b_Λa. 11 Barib_ΛΛ idji quimara amaib_ΛΛ, dewara umaquīrāda edaiē b_Λa. Āteb_ΛΛ deu baida b_Λa wa dji quima ume waya be_{de}aida b_Λa. Abari quīrāca umaquīrāba idji quimara amaiē b_Λa.

12 Waabema djabarāa m_Λa na_Λda jaraya. Na_Λg_Λara dadjirā Boro Jesuba jaradiadaēa: djababa wērā Jesu ījāē b_Λada erob_Λb_ΛΛ, idjaba ma_Λ wērāra idji ume ba quīrā b_Λb_ΛΛ, ma_Λ djababa idjira amaiē b_Λa. 13 Djabawērāba quima Jesu ījāē b_Λada erob_Λb_ΛΛ, idjaba ma_Λ umaquīrāba idjida ama quīrāēb_ΛΛ, ma_Λ djabawērāba idjira amaiē b_Λa. 14 Ma_Λ umaquīrā Jesu ījāē b_Λara Ācōrē itea besia idji quimaba ījā b_Λ bē_Λ. Abari quīrāca wērā Jesu ījāē b_Λara Ācōrē itea besia idji quimaba ījā b_Λ bē_Λ. Māwāēbara bārā warrarāra Ācōrē itea be_{de}aē bacasia. Barib_ΛΛ djibarirāra Ācōrē itea pan_Λ bē_Λ ādjirā sida Ācōrē itea pan_Λa. 15 Jesu ījāē b_Λba idji quimada ama quīrā b_Λb_ΛΛ, amaida b_Λa. Māwā djabada wa djabawērāda mīā amaiē b_Λ leydebemada ēdr_Λya. Ācōrēba dadjirāra necai be_{de}amārēa trāsia. 16 Djabawērā, b_Λa adua b_Λa. Āībērā b_Λ quimaba b_Λdeba Jesura ījāisicada Ācōrēba ēdr_Λ edamārēa. Djaba, b_Λa bi_{de}a adua b_Λa. Āībērā b_Λ quimaba b_Λdeba Jesura ījāisicada Ācōrēba ēdr_Λ edamārēa.

17-18 Ācōrēba dadjirā trāsida ara dadji panana quīrāca be_{de}ida pan_Λa. Cacua wēāgo basib_ΛΛ ara māwā baida b_Λa. Cacua wēāgoē basib_ΛΛ ara māwā baida b_Λa. Dadjirāza be_{de}ida pan_Λa dadjirā Boro Ācōrēba b_Λada quīrāca. M_Λa Ācōrē ēberārā beaza māwā jaradia b_Λa. 19 Cacua wēāgo baida biara b_Λēa. Cacua wēāgoē bai sida biara b_Λēa. Ācōrēba obi b_Λara ījā o baida biara b_Λa.

† 6:20 Jaure. Griego be_{de}ade āc_ΛΛ cartade ma_Λra neēa. * 7:1 Biara b_Λa umaquīrāba wērā edaēda. Griego be_{de}ade nāwā b_Λ b_Λa: “Bi_Λa b_Λa umaquīrāba wērā tāēda.” † 7:10 Luca 16:18.

²⁰ Ācōrēba dadjirā trāsīde ara dadji panana quīrāca beadida panāa. ²¹ Ācōrēba bā trāsīde nezocada basibārā, jūmawāyā sopua bārādua. Baribārā bā nezoca bādebemada poya ēdrāibārā, māwā odua. ²² Nezoca Ācōrēba trānara dadjirā Boro Critoba cadjiruaдебemada ēdrā bāsia idji itea ne o bamārēā. Maāne nezocaē Ācōrēba trānara Crito nezocaa. ²³ Ācōrēba bārāra nēbāa nēdosia. Maā carea djārā nezocada bearānadua. ²⁴ Djabarā, Ācōrēba dadjirā trāsīde ara dadji panana quīrāca beadida panāa. Maāne ara dadji panā quīrāca Ācōrē quīrāpita jipa nībadida panāa.

²⁵ Maā awara quima wadi edadacadebemada māa jaraya. Dadjirā Boro Jesucritoba maāgādebemada jaradiadaē bērā māa crīcha bāda jaraya. Bārāba cawa panāa dadjirā Boroba māra quīrā djuburiada bērā māa wārāda jarabarida. ²⁶ Nāwā jaraya: māmaarā naā ewarīde bia mīga panā bērā dadji umaquīrā deu beara ara dadji bā quīrāca beadida panāa. ²⁷ Baribārā quima erobābārā, bā quima amaida crīcharādua. Quima neē bābārā, quima edaida crīcharādua. ²⁸ Baribārā quima edaibārā cadjiruaēa. Wērāda quima edaibārā cadjiruaēa. Baribārā quima edabārāra naā ējūāne bia mīga baya. Bārā māwā bia mīga pananida māa quīrāē bāa.

²⁹ Djabarā, māa naāgāda jara quīrā bāa: naā ewarira jōbođa. Maā carea djabarā quima erobeaba ādjia Ācōrē ēpē panāra igaradiē panāa ādji quima ume beadi carea. Ātebārā quima neē bāba ēpēida bā quīrāca ēpēnida panāa. ³⁰ Ara maā quīrāca djabarā sopua beara sopuaē bā quīrāca beadida panāa Ācōrēda bio ēpēni carea. Bāsrida beara bāsridaē bā quīrāca beadida panāa. Ne nēdođaba idjia nēdođara ewariza erobaida crīcha baiē bāa. ³¹ Naā ējūā dadjia unu panāra jūma jōbođa bērā ne bara beaba ne neē bā quīrāca crīcha beadida panāa.

³² Māa quīrā bāa bārāba naā ējūānebemada jūmawāyā crīchadaēda. Umaquīrā quima neē bāba biara crīcha babaria dadjirā Boroba quīrā bāda oi carea. Dadjirā Borora bāsridabi quīrā bāa. ³³ Baribārā umaquīrā quima erobāba naā ējūāne idji quima bia erobaida biara crīcha babaria. Idji quimada bāsridabi quīrā bāa. ³⁴ Māwā quima bara bāba crīchada umē erobabaria.† Abari quīrāca wērā quima erobāba naā ējūāne idji quima bia erobaida biara crīcha babaria. Idji quimada bāsridabi quīrā bāa. Baribārā wērā quima neē bāba dadjirā Borodebemada biara crīcha babaria. Naā cacuaē, jaurede bida idji itea bia bā quīrā bāa.

³⁵ Maāgāra māa jaraē bāa bārāba quīrā panā quīrāca bearānamārēā ātebārā bia beadamārēā. Māa ababe quīrā bāa bārāra quīrāpa beadida idjaba jūma bārā sodeba dadjirā Boroba quīrā bāda oēda.

³⁶ Abaā djabada awērā djora ume dji edadi carea bedea bia panābārā, dji edadi naēna poya droaēda crīchaibārā idjaba isabe eda quīrāibārā, edaida bāa. Maāra cadjiruaēa. ³⁷ Baribārā djabada dji edadi carea bedea bādacarea maā wērāra edaēda idji sodeba wārāda crīcha bābārā idjaba idji cacuaba quīrā bāra poya droaibārā, bia bāa maā wērāra edaēda. ³⁸ Wārāda quima edabārāba bia o bāa. Baribārā māmaarā quima edaēba biara o bāa.§

³⁹ Djabawērā quima bara bāra dji quima zocai bāmisa idji ume baida bāa. Baribārā dji quimara beuibārā, dewara umaquīrāda eda quīrāibārā, edaida

† 7:34 Crīchada umē erobabaria. Griego bedeaē ācārā cartade maāra neēa. § 7:38 Griego bedeaē versículo 36-38 ebuda bāēa. Idjaba naā quīrāca traducida bāa: 36 Baribārā djababa idji cau awērā djorada quima diaē bādeba biē o bāda crīcha bābārā, idjimaarā bia bābārā, quima diaida bāa. Maāra cadjiruaēa. 37 Baribārā djababa idji caura diaēda sodeba crīcha bābārā, idjaba dewara bāa jara bā carea māwā oē bābārā, bia bāa idji caura quima diaēda. 38 Wārāda idji cau diabarāba bia o bāa. Baribārā māmaarā idji cau diaēba biara o bāa.

ɓaa. Baribaɾa ababe dadjirā Boro Jesucrito ija ɓadrɔ edaida ɓaa. ⁴⁰ Maa cricha ɓaa idjira quima edaɓara ɓasridaara baida. Maaara Ācōrē Jaureba mawā crichabi ɓada.

8

Jawaba oda ācōrē djico diadadebema

¹ Idjaba jawaba oda ācōrē djico diadadebemada maa jaraya. Dadjirāba cawa panɔa jumarāda cricha cawa panɔda. Mawāmīna cricha cawaaba dadjira djārā cāyābara biara ɓada crichabibaria. Baribaɾa quīrīāba djārā carebabaria.

² Abaaba bio cawa ɓada cricha ɓabaɾa, wadibiɔa adua ɓaa idjia cawaida ɓa quīrāca. ³ Baribaɾa abaaba Ācōrēda quīrīā ɓabaɾa, Ācōrēba idjira cawa ɓaa.*

⁴ Maā bēra jawaba oda ācōrē djico diada cobadadebemada maa jaraya. Dadjirāba cawa panɔa jawaba oda ācōrē wārāéda. Idjaba cawa panɔa wārā Ācōrē ababaɾa ɓada. ⁵ Bajāne, naā ējūāne biɔa ēberārāba ācōrē abadara baraa. Wārāda maāgarā idjaba ēberārāba ādji boro abada siɔa zocārā baraa. ⁶ Baribaɾa dadjirāmaara Ācōrē ababaɾa ɓaa. Idjira dadjirā Zeaa. Idjiabaɾa ne jūmada osia. Dadjirā idji itea zocai panɔa. Idjaba dadjirā Boro Jesucritora ababaɾa ɓaa. Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba dadjirā zocai panɔa.

⁷ Baribaɾa ācāɔa maāgarā cawadaē panɔa. Acāɔa djabarāba wadibiɔa cricha panɔa jawaba oda ācōrē ādjia naēna ēpē pananara zocai beada. Maā bēra jawaba oda ācōrē djico diadada cosidara crichabadaa jawaba oda ācōrē wayacusa ēpēɔada. Wārā bededa bio adua panɔ bēra maā djico co pananeba crichabadaa Ācōrē quīrāpita biē paneɔada. ⁸ Baribaɾa djicoba dadjirā Ācōrē quīrāpita bia ɓaca. Maā bēra dadjia co pananeba, coɔaē pananeba biɔa Ācōrē quīrāpita biara beadaēa.

⁹ Wārāda dadjia co quīrīā panara coɔida panɔa. Baribaɾa quīrācuɔa beadaɔa bārāba co pananeba djaba bio adua ɓara cadjiruade baerāmārēa.

¹⁰ Ne jūma coɔida ɓa cawa ɓa djabada jawaba oda ācōrē dede eɔa ne co chūmeibaɾa, maāne ne jūma coɔida ɓa adua ɓaba idjira mama chūmaɔa unuibaɾa, idjia biɔa jawaba oda ācōrē djico diadara coɔida crichaya. Baribaɾa jawaba oda ācōrē ēpēbaɔa cricha ɓa bēra idjima cadjiruada o ɓaa.

¹¹ Mawā ne jūma coɔida ɓa cawa ɓaba dji bio adua ɓa djabara cadjiruade baebiya. Baribaɾa quīrānebaɔa Critora beusida maā adua ɓa djaba carea.

¹² Bārāba maā adua bea djabarā cadjiruade baebibaɔa Crito quīrāpita cadjiruada o panɔa. ¹³ Maā carea maa co ɓadeba mā djabada cadjiruade baebibaɾa, waa coēa.

9

Jaradia ɓabari Pauloba edaca bada

¹ ĲMādjia o quīrīā ɓa quīrāca ocara ɓaca? ĲMāra Jesucritoba diabuedaēca? ĲMā biɔa dadjirā Boro Jesura unusiēca? ² Bārāba māneba dadjirā Borora ijasidaēca?

³ Acāɔa djabarāba māra Jesucritoba diabuedada crichadaē panāmīna bārāba cawada panɔa māra wārāda idjia diabuedada mawā ɓada. Maa jaradiadeba bārāba dadjirā Boroda ijasida bēra maāgarā ebuda ɓaa.

⁴ Mā biē jarabadarā maa naāgaɔa iwiɔiya: ⁵ Ĳmā jaradia ɓabari ne coi carea eɔaē ɓaca? ĲDoi carea biɔa eɔaē ɓaca? ⁶ Waabema Jesuba diabuedarāda, dadjirā Boro Jesu djabarāda, Pedro siɔa ādji quima ume ābaa nībabadaa.†

* 8:3 Griego bedede maā versículora ebuda ɓaēa.
bedede ɓa ɓaa “Cepa.”

* 9:1 Hecho 9:3-7.

† 9:5 Pedro. Griego

Ara ãdjirã quĩrãca çmãra Jesu ãjã ßa wẽrã ume dji edapeda mã ume ãbaa eronĩbaiẽ ßaca? ⁶ Bernabea, mã bida ãcõrẽ bedea jaradia nĩnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. Baribara çwaabemarã quĩrãca daiba jaradia panãneba ne edadida panãeca?

⁷ Çsordaora ara idji parataba djõne wãbarica? ÇUva uða erobãba idji uvara jõcaca? ÇOveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ Çjũma maãgãra ababe mãdji crĩchadeba jara ßaca? Çãcõrẽba Moisea diada leyba abari quĩrãca jaracaca? ⁹ Maã leyde nãwã ßa ßa: “Bãa pacaa ne çaradãgabi ßãde idji itera jãrãdua.”[†] ãcõrẽba mã bedea jaraside çababe pacadebemada crĩcha ßasica? ¹⁰ ÇDadjirãnebema sida crĩcha ßasiẽca? Wãrãda dadjirã careabara ãcõrẽba mã leyra diasia. Ëjũã o ßara, dji ewa ßa sida trajabadaa mãneba ne erobeadaida cawa panã bẽrã. ¹¹ Ara mã quĩrãca daiba bãrãa ãcõrẽ bedeara jaradiasida bẽrã çbia ßãeca daiba bãrãneba ne edadida? ¹² Dewararãba bãrãneba ne edadida panãbara, daiba ãdjirã cãyãbara biara ne edadida panã.

Mãwãmĩna ne iwididacaa. ãtebãra jũma droa panãa ãberãrãba bedea bia Critodebemada biẽ crĩcharãnamãrẽã. ¹³ Bãrãba cawa panãa ãcõrẽ de dromane trajabadarãba ãdjia o panãneba codira edabadada. Animarã babue diabadarãba mã djaradebemada edabadaa codi carea. ¹⁴ Abari quĩrãca dadjirã Boro Jesuba jarasia bedea bia idjidebema jaradia nĩnaba mãneba codira edadida panãda. ¹⁵ Mãwãmĩna mã edacaa. Idjaba maãgãdebemada naã cartade ßãẽ ßa bãrãba ne diaãdamãrẽã. Mã jaradia ßabari ne edaca bẽrã ßasrida ßa. Mã quĩrãẽã ni abãba ne dia ßãdeba mã ßasridara jõbida. Mãmaarã bãrãneba ne edai cãyãbara beuida biara ßa.

¹⁶ Mã bedea bia Critodebemada jaradia ßãmĩna mãra dji dromaana acaa, ãcõrẽbara jaradiabi ßa bẽrã. Wãrãda bedea bia Critodebemada jaradiaẽbara, mãra mã djuburi ßeya. ¹⁷ Mãdjiareba jaradia ßaibara, ne edaida ßa. Baribara mãdjiareba jaradiaẽ ßa. ãcõrẽbara mãra ßasia jaradia ßamãrẽã. Mã bẽrã mã jaradia baida ßa. ¹⁸ Mãwãra çmã jaradia ßabari cãrẽda edai? Ne edaẽa. Ababe ßasrida baya ne iwidĩene bedea bia Critodebemada jaradia ßa bẽrã. Mã jaradia ßabari ne edaida ßãmĩna iwidicaa.

¹⁹ Mãra djãrã nezocaẽmĩna ara mãdjida jũmarã nezocada ßesia zocãrãba mãneba Jesucritoda ãjãnamãrẽã. ²⁰ Mãra judiorã tãẽna ßãde judiorã quĩrãca babaria mãneba Jesucritoda ãjãnamãrẽã. ãcõrẽba Moisea diada leydeba ßea tãẽna ßãde mãra mã leydeba ßãẽmĩna mãneba ßa quĩrãca babaria. Mãwã babaria ãdjirãba mãneba Jesucritoda ãjãnamãrẽã. ²¹ Idjaba ãcõrẽba Moisea diada ley adua ßea tãẽna ßãde mãra ãdjirã quĩrãca babaria mãneba Jesucritoda ãjãnamãrẽã. Baribara mã ãcõrẽ leyra igaracaa. Jũma Critoba obi ßara ãpẽbaria. ²² Mãra djabarã wãrã bedea mãcua adua ßea tãẽna ßãde ãdjirã quĩrãca babaria mãneba Jesucritodebemada biara cawaãdamãrẽã. Mã wãbara ãberãrã tãẽna ßãde ãdjirã quĩrãca babaria mãneba ãcãrãba Critoda ãjãnapeda cadjiruadebemada ãdrãdamãrẽã. ²³ Mã jũma mã quĩrãca obaria bedea bia Critodebemada cawabi carea. Mãwã mã bida ãcõrẽneba ne biada edaya.

²⁴ Bãrãba cawa panãa ãberãra pirabadada caida jĩrũ mẽsrãara ßa cawaya. Mãne zocãrã pirabadamĩna ababe dji naãrã jũenabara ne edabaria. Bãrã sida isabe pirabada quĩrãca jũma bia odadua ãcõrẽba diai jaradada edadi carea. ²⁵ Jemenebadarãba ãdji cacuara quĩrãcuita wagabadaa zarea beadi carea. Mãwã obadaa dewararã cãyãbara biara jemenenapeda borobarida

[†] 9:9 Deuteronomio 25:4. § 9:14 Mateo 10:10.

edadi carea. Mañ borobarira isabe ãrĩbaria. Baribara dadjirãba ne jũmada bia obadaa Æcõrẽba diai jarada ãrĩcada edadi carea. ²⁶ Mañ bẽrã ãberã baridua pira wãbara quĩrãca mla ocaa. Idjaba ãberã djõ bade baridua djõbari quĩrãca ocaa. ²⁷ Ætebã mla cacua zarea o bala quĩrãca idjaba mla cacuaba o ama bada obi bala quĩrãca jũma o bala Æcõrẽba diai jaradara edai carea. Mawã oẽbã, mla ãberãrã jaradia badamĩna mlabã Æcõrẽba diai jaradara poya edaã.

10

Jawaba oda ãcõrẽba igaradida panla

¹ Djabarã, mla quĩrã bala bãrãba Moise ewaride mawãnada quĩrãdoadaẽda. Mañ ewaride jũma dadji drõãenabemarã Moise ume nĩbapedadara Æcõrẽba diabueda jãrãrã edre nĩbasidaa idjaba Pusa Purruẽ chãsidaa.* ² Mañ pusaẽ, jãrãrã edre biã jũma ãdjirãba Moise ume ãbaa panasida bẽrã Moise trãneba borocuepedada quĩrãca panasidaa. ³ Idjaba jũmarãba abari djico Æcõrẽba bajãneba diabuedada cobadjidaa.† ⁴ Jũmarãba abari baido Æcõrẽba mõgaradaba weabidada dobadjidaa.‡ Mañ mõgarara Critoda mawã basia, ãdjirã wãbadaza Critora jauredaba ãdjirã ume bada bẽrã. ⁵ Baribara Æcõrẽba zocãrãda biẽ unusia ãdjia o panana carea. Mañ bẽrã ejũã põãsa ewaraga bade quinisidaa.

⁶ Mañ ewaride mawãnaba dadjirãba cawabi bala ne cadjiruara awuadiẽ panada ãdjirãba awuapedada quĩrãca. ⁷ Jawaba oda ãcõrẽba epẽrãnadua Æcõrẽba ãdjirãba epẽpedada quĩrãca.§ Æcõrẽ Bedeade ãdjirãnebemada nãwã bala: “Æberãrã chũpanenapeda basidaa ãbaa ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Mawãnacarea pirabaridapeda ãdjia cacuaba o quĩrã bala o duanesidaa.”* ⁸ Dadjirãba auãuada odiẽ panla Æcõrẽba ãdjirãba opedada quĩrãca. Ædjia mawã o panla carea ewari abade veintitres mil quinisidaa.† ⁹ Idjaba Æcõrẽba sãwã oi cawaya dadjirãba biẽ odiẽ panla Æcõrẽba ãdjirãba opedada quĩrãca. Mañ carea ãdjirãba damaba zocãrã cácuapeda quinisidaa.‡ ¹⁰ Idjaba sobiẽ panneba Æcõrẽnebemada biẽ bedearãnadua Æcõrẽba ãdjirãba opedada quĩrãca. Mañ carea bajãnebema nezoca dadji quinibibariba ãdjirãba zocãrã quinibisia.§

¹¹ Jũma ãdjirã mawãnaba unubi bala sãwã Æcõrẽba cadjiruara cawa obarida. Mañgãra Æcõrẽ Bedeade bala bala dadjirã nañ jĩrãrebema ewaride bearãba abari quĩrãca orãnamãrẽã. ¹² Mañ bẽrã abalaba bio iã bada crĩcha babara, ara iduba quĩrãcuia baida bala cadjiruade bae amaaba. ¹³ Dadji cadjiruade baebida bala crĩchada bãrãmaa zebaria jũmarãmaa zebari quĩrãca. Baribara Æcõrẽba bedea aba bala. Mañ crĩchara poya droadaẽbã, idjia idu jũmawãya zebiã. Idjaba mañ crĩcha zebãrã Æcõrẽba carebaya droadapeda edrãdamãrẽã.

¹⁴ Mañ carea mla djabarã, jawaba oda ãcõrẽba igaradadua. ¹⁵ Mla bãrãba bedebãra crĩcha cawa bearãba bedebãra quĩrãca. Bio crĩchadadua mla jara bala wãrã cawaya. ¹⁶ Crito quĩrãnebađi carea cobadara co panne dadjirãba uva ba tazade bala carea Æcõrẽba bia bada adapeda dobadaa. Mañ dobadade unubibadaa dadjirãba Crito oadeba idji ume ãbaa panada. Idjaba pañ cõrãcuada cobadade unubibadaa Crito nañ djarade bia mĩgadadeba dadjirãba idji ume ãbaa panada. ¹⁷ Dadjirãba pañ aba bada zocãrã cõrãcuapeda

* **10:1** Numero 10:34; Exodo 14:1-31. † **10:3** Exodo 16:4,35. ‡ **10:4** Exodo 17:6; Numero 20:11.

§ **10:7** Exodo 32:1-35. * **10:7** Exodo 32:6. † **10:8** Numero 25:1-9. ‡ **10:9** Numero 21:4-9.

§ **10:10** Numero 16:41-50.

cobadaa. Ara mañ quĩrãca dadjirãra zocãrã panãmĩna cacua aba ða quĩrãca panãa.

¹⁸ Israelerãba obadadebemada crĩchadadua. ãdjirãba animarã ãcõrẽa babue diabãdade mañ djaradebemada cobadaa. Mañ cobãdade unubibadaa ãcõrẽa epẽ panãda. (Ara mañ quĩrãca abaãba jãwaba oda ãcõrẽa nedjara diadadebemada coibãrã, unubiya mañ jãwaba oda ãcõrẽa epẽ ðãda.)

¹⁹ Baribãrã mãa jaraẽ ðaa jãwaba oda ãcõrẽa wãrã arada. Jãwaba oda ãcõrẽa nedjara diaðara ara jãwãbema djara quĩrãca ðaa. ²⁰ Mãwãmĩna ãcõrẽ adua beaba nedjarada ãdji jãwaba oda ãcõrẽa diabãdade wãrãda jairãa dia panãa. ãcõrẽa dia panãea. Bãrãba mañ djarara codibãrã, unubidia jaida epẽ panãda. Mañgãra mãa quĩrãea. ²¹ Jaia diada tazade ðãda bãrãba dodibãrã, Jesucrito oa quĩrãnebaði careabema tazade ðãda dodie panãa. Jaia djico diadada bãrãba codibãrã, dadjirã Boro quĩrãnebaði careabema cobadara codie panãa. ²² Mãwã odibãrã ¿dadjirã Borora quĩrũbidaẽca? ¿Dadjirãra idji cãyãbara ðãara panãca?

Jũma odadua djabarãba bia crĩchadamãrẽã

²³ ãcãrãba jara panãa dadjia o quĩrã ðara jũma oida ðãda. Baribãrã mãa jaraya: ne jũma oida ðãmĩna jũma dadjia o quĩrã ðaba dadjira carebacaa. Wãrãda jũma dadjia o quĩrã ðara oida ðãmĩna jũma mañgãba djabarãra carebacaa. ²⁴ Ni abaãba ara idji bia baira jãrã baiẽ ðaa, ãtebãrã dewararãda bia beadamãrẽã jãrã baida ðaa.

²⁵ Nedjara nẽdobuebadama nẽdodada codida panãa. Baribãrã bãrã crĩcha ãrĩna amaaba iwidirãnadua mañ nedjarara jãwaba oda ãcõrẽa diada basi cawaya. ²⁶ Nañ ejũãra, ne jũma nañ ejũãne nũmã siða dadjirã Boro ãcõrẽba osia. Mañ bẽrã ne jũmada codida panãa.

²⁷ Jesu ãjãẽ ðaba ðãda ne comãrẽã edoibãrã, mañne wã quĩrãibãrã, wãdua. Idjia diabãrãra codua. Ba crĩcha ãrĩ amaaba iwidirãdua mañ djicora jãwaba oda ãcõrẽa diada basi cawaya. ²⁸ Baribãrã abaãba nedjarara jãwaba oda ãcõrẽa diadaada aibãrã, corãdua idji crĩcha ãrĩ amaaba.* ²⁹ Mãa jaraẽ ðaa bãrãmaarã mañ djicora cocara panãda. Baribãrã dewaraba mãwã crĩcha ðabãrã, idji crĩchara ãrĩa.

Abaãba nãwã crĩchaisicada: “Mãa o quĩrã ðãda obãrãde abaãba biẽ crĩchaibãrã, ¿mañgãra ocara ðãca? ¿Mãa o quĩrã ða quĩrãca oida ðãẽca? ³⁰ Mãa cobãrã carea ãcõrẽa bia ðãada aibãrã, ¿cãrẽ cãrẽã dewaraba mãda biẽ jaraida ða? Biẽ jaraiẽ ðaa.”

³¹ Baribãrã mãa jaraya: bãrã ne co panãne, ne o panãne biða jũma odadua eberãrãba ãcõrẽda bia jaraðamãrẽã. ³² Bãrãba ne o panãneba judiorãra, judiorãera, ãcõrẽ eberãrã siða cadjiruade baebirãnadua. ³³ Ara mañ quĩrãca mãa o ðãdeba jũmarãa bia crĩchabi quĩrã ðaa. Ababe mãdjidrã bia bai carea jãrãcaa, ãtebãrã eberãrã zocãrã bia beadamãrẽã jãrãbaria. Mãwã mãa o ðãdeba ãdjirãba Critora ãjãnia ãcõrẽba edrã edamãrẽã.

11

¹ Mãra Crito nĩbaða quĩrãca nĩbabari bẽrã mñ quĩrãca nĩbadadua.

Djabawẽrãrã boro ãnẽbaribadadebema

* **10:28** Griego bedeaðe ãcãrã cartade idjaba nañ siða ðã ðaa: “Nañ ejũãra, ne jũma nañ ejũãne nũmã siða dadjirã Boro ãcõrẽba osia.”

² Djabarã, ewariza m̃ra quĩrãneba paña bẽrã idjaba m̃ra jaradiadara ěpẽ paña bẽrã b̃rãra bia jaraya. ³ M̃ra quĩrã ða b̃rãba cawadida Critora umaquĩrã Boroda, umaquĩrãra dji wẽrã boroda, idjaba Ācõrẽra Crito Boroda.

⁴ Djabarã ābaa dji j̃re pañane umaquĩrãda boro ānẽbaripeda Ācõrẽa iwidib̃ra wa Ācõrẽneba bedeaib̃ra, idji Boro Critora wayaẽ ðada unubi ða. ⁵ Barib̃ra wẽrãba Ācõrẽa iwidĩ ðade wa Ācõrẽneba bedea ðade boro ānẽbariẽb̃ra, idji quimara wayaẽ ðada unubi ða. M̃wã o ðara borobichia t̃a ða quĩrãca ða. ⁶ Wẽrãda boro ānẽbari quĩrãẽb̃ra, borobichia t̃ida ða. Barib̃ra borobichia t̃asira peraida ða bẽrã boro ānẽbarida ða.

⁷ Djabarã ābaa dji j̃re pañane umaquĩrãrãda boro ānẽbaridĩẽ paña Ācõrẽba ara idji quĩrãca oda bẽrã idjaba umaquĩrãrãba Ācõrẽra ādji boroda unubi paña bẽrã. Barib̃ra wẽrãrãba unubi paña umaquĩrãra ādji boroda. ⁸ Ācõrẽba umaquĩrãra wẽrãneba oẽ basía, āteb̃ra wẽrãra umaquĩrãneba osia. ⁹ Idjaba umaquĩrãra oẽ basía wẽrã carebam̃rẽã, āteb̃ra wẽrãda osia umaquĩrã carebam̃rẽã. ¹⁰ M̃ carea djabarã ābaa dji j̃re pañane wẽrãba idji borora ānẽbarida ða unubi carea dji quimara idji boroda. M̃wã oida ða bajãnebema nezocarãba bia ununam̃rẽã.

¹¹ Barib̃ra Jesucrito ĩjã bea bẽrã wẽrãba idji quimada carebaida ða idjaba umaquĩrãba idji quimada carebaida ða. ¹² Naãrãbema wẽrãda umaquĩrãneba zesia. Mama ða umaquĩrãra wẽrãba tobaria. Barib̃ra wãrãda jũmaena Ācõrẽneba ze paña.

¹³ B̃rãmaarã, ¿bia ðaca wẽrãba boro ānẽbariẽne Ācõrẽa iwidida? Bio crĩchadadua bia ða cawaya. ¹⁴ Ara dadji beadeba cawa paña umaquĩrãba budã ureabisira peraida ðada. ¹⁵ Barib̃ra wẽrã budã urea ðara bia unubadaa. Ācõrẽba wẽrã budã diasia boro ānẽbarim̃rẽã. ¹⁶ Bariduada mãg̃a carea caicaya beib̃ra, m̃ra nãda idjía jaraya: daiba, Ācõrẽ ěberãrã bida awara odacaa.

Crito quĩrãnebađi carea cobada djabarãba āĩ opedada

¹⁷ Nã ðab̃ra ðe m̃ra b̃rãra poya bia jaraẽa. B̃rã ābaa dji j̃re ðadade quĩrãipa odacaa. Bia panani cãyãbara biẽ panebadaa. ¹⁸ Naãrã jaraya m̃ra ũrĩ ðada b̃rãra ābaa dji j̃re duañane crĩcha awara awara duanabarida. M̃ beðeara jũma wãrãẽ sida m̃ra ĩjãbaria. ¹⁹ Wãrãda b̃rãra crĩcha awara awara duañaneba ebudã baya cairãdr̃a Ācõrẽba bia unu ðada. ²⁰ B̃rã ābaa dji j̃re duañane Crito quĩrãnebađi carea cobadara quĩrãipa coðacaa. Ācõrẽmaa mã co pañra wãrã araẽa. ²¹ Jũmarã jũeni naẽna b̃djiza enepedadara cobadaa. Mãne ãc̃ara jarra duanebaria idjaba ãc̃ara beu duanebaria. ²² ¿B̃rãra de neẽ beaca mama ne cođi carea? ¿B̃rãba Ācõrẽ ěberãrãra igara pañẽca? ¿Mãba dji ne neẽ quedeara perabi pañẽca? ¿M̃ra cãrẽda jarai? ¿Mãg̃a carea m̃ra b̃rãra bia jaraica? M̃ carea bia jaraẽa.

Crito quĩrãnebađi carea cobada

²³ M̃ra b̃rãra jaradiadara dadjirã Boro Jesuðeba cawasia. Mãg̃ara ñwã ða: diamasi dadjirã Boro Jesu jidabi naẽna idji j̃wade pãda edasia. ²⁴ Ācõrẽa bia ðada apeda cõrãcuab̃ra ðe jarasia: “Edadadua. Coðadua.” Nãra m̃ cacuaa, b̃rã carea diab̃ra. M̃ quĩrãnebađi carea ara nã quĩrãca o pananadua.” ²⁵ Ara mã quĩrãca ne copeðadacarea tazara idji j̃wade edapeda jarasia: “Nã tazade ðara m̃ oaa. M̃ oadeba Ācõrẽba b̃rã ume bedea djiwidida ðab̃ra. Nã doðadaza m̃ quĩrãnebađi carea doðadua.”

* **11:24** Edadadua. Coðadua. Griego bedeaðe ãc̃ara cartade mãra neẽa.

²⁶ Dadjirã Boro Jesu zebΛrΛmisa mañ pañ cobΛdaza idjaba mañ tazade bΛ dobΛdaza bārãba idji beudedebemada jara panΛa. ²⁷ Mañ carea bariduaba dadjirã Boro wayaẽ mañ pañda coibΛrΛ, mañ tazade bΛda doibΛrΛ, cadjiruada o bΛa. Dadjirã Boro cacuara, oa sida siriẽ bΛda crĩcha bΛa. ²⁸ Mañ pañ coi naẽna, mañ tazade bΛ doi naẽna dadjiza bio acΛida bΛa wārãda dadjirã Boro waya bΛ cawaya. ²⁹ Dadjirã Boro Jesu cacua wayaẽ bΛba mañ pañda coibΛrΛ, mañ tazade bΛda doibΛrΛ, Ācōrẽba cawa oya.† ³⁰ Mañ carea zocārã bārãra cacua biẽ beaa, cacua norrabari beaa, idjaba ĀcΛrΛ beusidaa. ³¹ BaribΛrΛ ara dadjiza bio quĩrãcuia acΛdida panΛa jipa o panΛ cawaya. Māwãra Ācōrẽba cawa oẽa. ³² Dadjirã Boro ubaria jipa nĩbadamārẽã. Māwã dadjirãra nañ ejũãne bea ume biẽ bΛẽa.

³³ Mañ bẽrã mΛ djabarã, dadjirã Boro quĩrãnebaẽi carea cobadara obΛdade jũmarãda jΛãnadua ābaa codi carea. ³⁴ AbaΛda jarra bΛbΛrΛ idji diguida ne coida bΛa. Māwã ābaa dji jΛrebΛdade Ācōrẽba bārãra cawa oẽa biẽ o panΛ carea. Mã wadi jaradiaida bΛra jãmaa wābΛrΛde jũma jaradiaya.

12

Ācōrẽ Jaureba obi bΛdebema

¹ Djabarã, mΛa quĩrã bΛa Ācōrẽ Jaureba obi bΛdebemada bārãba bio cawadida. ² Bārãba cawa panΛa Ācōrẽ adua beaside baridua carea āĩ crĩchabadjidada. Mañ bẽrã jΛwaba oda ācōrẽ beada epẽbadjidada. Mañra zocai beaẽ bẽrã bedeadacaa. ³ Mañ carea mΛa quĩrã bΛa bārãba nañda cawadida: Ācōrẽ Jauredeba bedea bΛba Jesura biẽ bΛada acaa. Idjaba Ācōrẽ Jauredeba bedeaẽ bΛba Jesura jũmarã Boroada acaa.

⁴ Ācōrẽ Jaure aba bΛba dadjirãa dia bΛa ne quĩrātanoa odamārẽã. ⁵ Dadjirã Boro aba bΛ itea ne quĩrātanoa obadaa. ⁶ Ācōrẽ aba bΛba dadjirãa ne quĩrātanoa obi bΛa. IdjiabΛrΛ dadjirãneba mañra jũma obaria.

⁷ Ācōrẽ Jaureba dadjirãza ne obibaria djabarã jũmarãda carebadamārẽã. ⁸ Ācōrẽ Jaureba ĀcΛrΛa dia bΛa idji necawaadeba poya bedeadamārẽã. Abari Ācōrẽ Jaureba ĀcΛrΛa dia bΛa idjideba cawapedadada poya jaradiadamārẽã. ⁹ Abari Ācōrẽ Jaureba ĀcΛrΛa dia bΛa poya bio ĩjã pananamārẽã. Idjaba abari Ācōrẽ Jaureba ĀcΛrΛa dia bΛa cacua biẽ beara poya biabidamārẽã. ¹⁰ Idjaba Ācōrẽ Jaureba ĀcΛrΛa dia bΛa ne ununacada poya odamārẽã. ĀcΛrΛa dia bΛa poya Ācōrẽneba bedeadamārẽã. ĀcΛrΛa dia bΛa poya cawadamārẽã abaΛba Ācōrẽ Jauredeba bedea bΛda wa jaiẽba bedea bΛda. Idjaba ĀcΛrΛa dia bΛa quĩrātanoa dadjia ũrĩnaca bedeaẽ bedeadamārẽã. Idjaba ĀcΛrΛa dia bΛa dadjia ũrĩnaca bedeaẽ jaradara cawa jaradamārẽã. ¹¹ Abari Ācōrẽ Jaureba jũma mañra obi bΛa. Idjia dadjirãza obi bΛa idjia quĩrã bΛ quĩrãca.

¹² Dadji cacuara aba bΛa. BaribΛrΛ dadji cacuaẽ ne jũmada eropanΛa. Critora idji ĩjã bea ume ara mañ quĩrãca panΛa. ¹³ ĀcΛrΛ dadjirãra judiorãa, ĀcΛrΛra judiorãẽa, ĀcΛrΛra nezocarãa, ĀcΛrΛra nezocarãẽa. BaribΛrΛ abari Ācōrẽ Jaureba dadjirã jũmarãda cacua abaΛde bΛsia.* Jũma dadjirãba abari Ācōrẽ Jaureda edasidaa.

¹⁴ Dadji cacuaẽ ne jũmada eropanΛa. BaribΛrΛ dadji cacuaẽ beara abarica beaẽa. ¹⁵ Dadji jĩrũba jaraibΛrΛ: “Mãra jΛwaẽ bẽrã nañ

† 11:29 ĀcΛrΛba crĩchabadaa Pauloba “Jesu cacua wayaẽ bΛ” aside jara basida “Jesu eberãrã wayaẽ bΛ.”

* 12:13 bΛsia. Griego bedeaẽ bΛ bΛa “borocuesia.” Nañ versículode mañ bedeaẽ jaraẽ bΛa baidode borocuedadebemada, ātebΛrΛ jara bΛa Ācōrẽ Jaureba Crito ĩjã bΛra idji ume ābaa bΛdadebemada.

cacuadebemaêa,” maãba ¿wãrãda dadji cacuadebemaêca? ¹⁶ Idjaba cawaraba jaraibara: “Mãra dauê bẽrã naã cacuadebemaêa,” maãba ¿wãrãda dadji cacuadebemaêca? ¹⁷ Dadji cacuade ababe dauda b̃abara ¿cãrẽba ùrĩcasi? Dadji cacuade ababe cawarada b̃abara ¿cãrẽba ãcasi? ¹⁸ ãcõrẽba dadji cacuade ne jũmada b̃asia idjia quĩrĩã bada quĩrãca. ¹⁹ Dadji cacuade beara jũma abarica badabara cacuara neê bacasia. ²⁰ Dadji cacuade ne jũmada eropanmĩna dadji cacuara aba b̃aa.

²¹ Maã bẽrã dauba jawaa poya jaraêa: “Bã neê mãra bia baya.” Idjaba boroba jĩrũa poya jaraêa: “Bãrã neê mãra bia baya.” ²² Wãrãda naã cacuade beara ãcãrã dadjirãmaarã mãcua siriê beaa. Baribara maãgã neê dadji cacuara bia bacaa. ²³ Idjaba naã cacuade bea dadjirãmaarã mãcuaê beara biara djiobadaa bia ununamãrẽã. Idjaba naã cacuade bea dadjia unubidiê panara quĩrãcuita mẽrãbadaa. ²⁴ Baribara dadji cacuade quĩrãwãrẽã beara mẽrãnacao. ãcõrẽba dadji cacuade beara jũma aride osia. Dadjia unubidaca sida osia bia wagadamãrẽã. ²⁵ Mãwã osia dadji cacuara biê berãmãrẽã, ãtebãrã dadji cacuade beara dji careba pananamãrẽã. ²⁶ Dadji cacuadebemada aba puaibara, jũmaena puabaria. Ara maã quĩrãca dadji cacuadebemada aba bia jaradibara, jũmaena capipia babaria.

²⁷ Ara maã quĩrãca bãrãra jũma ãbaa Crito cacua quĩrãca panãa. Bãrãra idji cacuadebemarãa. ²⁸ ãcõrẽba djabarã tãẽna Jesucritoba diabuedarãda naãrã b̃asia. Maãare idjideba bedeabadarãda b̃asia. Maãare idji bedeã jaradiabadarãda b̃asia. Maãare ãcãrãda b̃asia ne ununacada poya oðamãrẽã, ãcãrãda b̃asia cacua biê beara poya biabidamãrẽã, ãcãrãda b̃asia djabarã carebadamãrẽã, ãcãrãda b̃asia djabarã cawa jipa ededamãrẽã, idjaba ãcãrãda b̃asia quĩrãtanoa dadjia ùrĩnaca bedeade bedeadamãrẽã. ²⁹ ¿Jũmarãda Jesucritoba diabuedarãca? ¿Jũmarãda ãcõrẽneba bedeabadarãca? ¿Jũmarãda ãcõrẽ bedeã jaradiabadarãca? ¿Jũmarãba ne ununacada poya obadaca? ³⁰ ¿ãcõrẽba jũmarãa diasica cacua biê beara poya biabidamãrẽã? ¿ãcõrẽba jũmarãa diasica dadjia ùrĩnaca bedeade poya bedeadamãrẽã? ¿Jũmarãba dadjia ùrĩnaca bedeade jaradara poya cawa jaradica? ³¹ ãcõrẽ Jaureba obi b̃ãdebema dji biara carebaida beadrã jarãdãdua.

Jããbe mã bãrãa cawabiya sãwã ne jũmada poya biara o pananida.

13

Quĩrĩãda ne jũma cãyãbara biara b̃aa

¹ Mãda naã êjũãne bea bedeade bedeaiabara idjaba bajãnebema nezoca bedeade bedeaiabara, mãne quĩrĩãda neê b̃abara, mãra jiorro oða jĩguabari quĩrãca wa pĩrãchiru jĩguabari quĩrãca b̃aa. ² Mãda ãcõrẽneba bedeaiabara, ãcõrẽba crĩcha cawabiê badada jũma cawa b̃abara, ãcõrẽ necawaada jũma cawa b̃abara, idjaba sodeba wãrãda ãjã b̃ãdeba eyada poya ãyã b̃ãibara, mãne quĩrĩãda neê b̃abara, mãra ara jãwãbema quĩrãca b̃aa. ³ Ne jũma mã eroãda ne neê quẽdeaa diaibara idjaba ãcõrẽ carea ara mãdjida idu bá beabibara, baribara quĩrĩãda neê b̃abara, mãra ara jãwãbema quĩrãca b̃aa.

⁴ Quĩrĩã eroãba jũma droa b̃aa, djãrãra quĩrã djuburiabaria, djãrãba eroãra awuacaa, djãrã cãyãbara biara b̃ãda jaracaa ni dji dromada crĩchacaa. ⁵ Quĩrĩã eroãba djãrãra wayabaria, ababe idji iteabara crĩchacaa, mãrĩã carea quĩrũcaa, djãrãba idji biê oðara quĩrãdoabaria. ⁶ Quĩrĩã eroãra ne cadjirua carea b̃ãsrĩdacao, ãtebãrã jũma wãrã careabara b̃ãsrĩdabaria. ⁷ Quĩrĩã eroãba djãrãba biê oðara jũma droabaria, ne jũma biada ãjãbaria, jũma bia odjamãrẽã jããbaria, idjaba ne jũmane droa babaria.

⁸ Quĩrĩara jõcaa. Baribara ewari aba Ācõrẽneba bedeadadara waa bedeadaẽa, dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedeadadara waa bedeadaẽa, Ācõrẽ Jauredeba cawapedada jaradiabadaba waa jaradiadaẽa. ⁹ Dadjirãba ababe maãrĩ cawa pana idjaba Ācõrẽneba maãrĩ bedeadadaa. ¹⁰ Baribara dji biara ba zebarede maã maãrĩ bara jõya. Maãne ne jũmada cawadia. ¹¹ Mã wadi caibe queraside warra zaque quĩrãca bedeadadjia idjaba warra zaque quĩrãca crĩchabadjia. Baribara drõã bedacarea warra zaque quĩrãca badara idu basia. ¹² Ara nawena dadjirãba Ācõrẽnebemada jarijaria unu pana quĩrã acabadade unu pana quĩrãca. Baribara ewari aba dadjirãba jũma ebuda ununia sãwãbara bada. Ara nawena mã maãrĩ cawa ba, baribara ewari aba jũma cawaya Ācõrẽba mã cawa ba quĩrãca. ¹³ Naã ũbea pana jõcaa: ne jũma biada ijã baida, jũma bia odjamãrẽã jãã baida idjaba quĩrĩada. Baribara maã ũbeadebemada quĩrĩada biara ba.

14

Dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedeadadadebema

¹ Quĩrĩada biara epẽnadua. Idjaba Ācõrẽ Jaureba obi bara jũma o quĩrĩanadua. Baribara biara Ācõrẽneba bedeadida quĩrĩanadua. ² Dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedea ba ba eberãrãa bedea baẽa, idjia jarabara ni ababa cawa ũrĩnaca bẽrã. Ababe Ācõrẽa bedea ba. Dadjia cawadacada Ācõrẽ Jauredeba bedea ba. ³ Baribara Ācõrẽneba bedea ba ba eberãrãa bedea ba biara ijãnamãrẽã, zareaara beadamãrẽã, idjaba sobiadamãrẽã. ⁴ Dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedea ba ara idjida careba ba biara ijãi carea. Baribara Ācõrẽneba bedea ba ba djabarãda careba ba biara ijãnamãrẽã.

⁵ Mãmaarã jũma bãrãra dadjia ũrĩnaca bedeadẽ poya bedeadadabara bia bacasia. Baribara jũmarãda Ācõrẽneba poya bedeadadabara biara bacasia. Wãrãda dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedei cãyãbara Ācõrẽneba bedaida biara ba. Baribara ababa dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedapeda cawa jaraibara, mã sida bia ba. Djabarãba cawa ũrĩnapeda Ācõrẽra biara ijãnia. ⁶ Mã carea djabarã, mãda bãrãmaa wãpeda dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedeaibara, ¿bãrãda sãwã carebai? Carebaẽa. Baribara dadjia ũrĩbada bedeadẽ Ācõrẽba mã cawabidada jaraibara, wa Ācõrẽ necawaadeba bedeaibara, wa Ācõrẽneba bedeaibara, wa Ācõrẽ bedeadã jaradiaibara poya carebaya.

⁷ Ara mã quĩrãca ababa chiruda wa arpada zaibara baribara jipa zaẽbara, jĩgua bamĩna dadjia cawadaẽa cãrẽ trããbida za bada. ⁸ Cachiru sida jipa zaẽbara, ¿sordaorãda sãwã isabe cobeadi djõni carea? ⁹ Ara mã quĩrãca bãrãba ũrĩbada bedeadẽ bedeadãẽbara, eberãrãba ¿sãwã cawadi bãrãba jara pana? Mãwã bedeadibara, bãrãra ara jãwã bedea pana. ¹⁰ Naã ejũãne bedea quĩrãtanoa baraa. Mã bedea dji cawa ba ba cawa ũrĩbaria. ¹¹ Baribara mã mã bedeadã adua baba, dji bedeaibara mãra drua aĩbema quĩrãca ba, idjaba mãmaarã idjida drua aĩbema quĩrãca ba. ¹² Bãrãra ara mã quĩrãca beaa. Ācõrẽ Jaureba obi bara bãrãba bio o quĩrĩ pana bẽrã djabarã carebai careabemada biara o quĩrĩanadua adjirãba biara Ācõrẽra ijãnamãrẽã.

¹³ Mã carea dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedea ba ba Ācõrẽa iwidida ba ara idjia jaradara poya cawa jarai carea. ¹⁴ Dadjia ũrĩnaca bedeadẽ mã Ācõrẽa iwidibara, mã jaureba iwidi ba. Baribara mã adua ba cãrẽda iwidi bada. ¹⁵ Mãwãra ¿sãwã jipaara oi? Mã jaureba Ācõrẽa iwidia baribara mã cawa ba bedeadẽ bida iwidia. Mã jaureba Ācõrẽa bia jara trãya, baribara mã cawa ba bedeadẽ bida trãya. ¹⁶ Ba jaureba Ācõrẽa bia bedeaibara, ba

jarada cawa ũrĩcaba ¿sãwã wãrãana ai?*

17 Wãrãda bla mãwã bedeadabara ãcõrẽa bia bedea bla, baribara dewararãda carebaẽ bla biara ijãnamãrẽã.

18 Mã ãcõrẽa bia blaada abaria mãra bãrã cãyãbara dadjia ũrĩnaca bedeadẽ auduara bedeabari bẽrã.

19 Baribara djabarã dji jare duanane mãmaarã dadjia ũrĩnaca bedeadẽ dãrã bedesai cãyãbara biara bla dadjia ũrĩbada bedeadẽ dãrãẽ jaradiaida.†

20 Djabarã, warra zaquerã quĩrãca beadedua. Adjirãba cadjiruada bio adua panãa. Baribara ãcõrẽ Jaureba obi badebemada drõãrã quĩrãca crĩcha beadedua. Waa warra zaquerã quĩrãca crĩcharãnadua.

21 ãcõrẽ Bedeadẽ mãwã bã bla: “Dadjirã Boroba jara bla: mãra naã puru ume drua aĩbemarã itedeba, adjia ũrĩnaca bedeadada eberãrãneba bedeyaya. Mãwãmĩna mã bedeara ũrĩ ama panania.”‡

22 Mãba cawa panãa dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedeara Jesu ijã bea carea bãẽda, asebãra Jesu ijãẽ beaa unubi bla ãcõrẽba cawa oida.Š

Baribara ãcõrẽneba bedeara Jesu ijã bea carea bla, Jesu ijãẽ bea carea bãẽa.

23 Mã carea djabarã abaa dji jare duanane jũmarãda dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedea duananibara, mãne acãra Jesu ijãẽ beada wa ãcõrẽ bedea ũrĩ quĩrĩã beada eda zesidara ¿adjia jaradaẽca bãrãra quĩrãẽ duanada?

24 Baribara jũmarãda ãcõrẽneba beadedibara, mãne Jesu ijãẽ bãda wa ãcõrẽ bedea ũrĩ quĩrĩã bãda eda zesira bãrãba jara panã ũrĩ badeba idjia cawaya cadjirua obarida idjaba ãcõrẽ quĩrãpita bedeadẽ bãda.

25 Idji sode mẽrã erobadara ebuda cawaya. Mãne chĩrãborode cobepeda ãcõrẽa bia bedeyaya idjaba jaraya ãcõrẽra wãrãda bãrã ume bãda.

Abaa dji jarebada jũma quĩrãipa odadua

26 Mã carea djabarã, ¿sãwã jipaara odi? Bãrã abaa dji jare panane acãra trããbi ãcõrẽ Bedeadẽbemada trããnida panãa, acãra ãcõrẽ bedeara jaradiadida panãa, acãra ãcõrẽba cawabidada jaradida panãa, acãra dadjia ũrĩnaca bedeadẽ beadedida panãa, idjaba acãra mã beadedara cawa jaradida panãa. Baribara jũma mãgara odida panãa djabarãba biara ijãnamãrẽã.

27 Dadjia ũrĩnaca bedeadẽ beadedibara, djaba umé wa ũbeabe mãwã beadedida panãa. Baribara aba aba beadedida panãa. Bedeadacarea abãba mã beadedara cawa jaraida bla.

28 Baribara djabarã abaa dji jare panane mã beadedara cawa jarabarida neẽbara, dadjia ũrĩnaca bedeadẽ bedea quĩrĩã bara chupea baida bla. Idji crĩchade ãcõrẽa chupea bedeaيدا bla.

29 Ara mã quĩrãca ãcõrẽneba bedeadadara umé wa ũbea beadedida panãa. Mãne jũmarãba adjia bedea panãra quĩrãcuiteda ũrĩnida panãa wãrã cawaya.

30 Djaba aba bedea bade ãcõrẽba dji ũrĩ duananebema abãa ne cawabisira, dji bedea bãba mã djabara idu bedeadida bla.

31 Jũmarãda aba aba ãcõrẽneba beadedida panãa cawa wãnamãrẽã idjaba biara ijãnamãrẽã.

32 ãcõrẽneba bedeadarira cawaẽne bedea nũmecaa, asebãra poya jããbaria bedesai carea.

33 ãcõrẽba bãga nũmebicaa, asebãra necai baida diabarãa.

34 ãcõrẽ eberãrã abaa dji jarebadaza wẽrãrãra bedeadidẽ panãa, asebãra chupea ũrĩnida panãa. Adjia quima bedeara ijã beadedida panãa judiorã leyba

* **14:16** Wãrãana ai. Griego bedeadẽ bã bla: “Amén.” Mã bedeara hebreo bedea. Crĩchada umé jara bla. Edaude jara bla “bia bla mãwã baida” idjaba edaude jara bla “wãrã.” † **14:19** Dãrã bedesai. Griego bedeadẽ bã bla “bedea die mil.” Dãrãẽ. Griego bedeadẽ bã bla “bedea juesumabe.” ‡ **14:21** Isaías 28:11-12. ãcõrẽba israelerãa jarasia adjia ijãnaẽ panã carea drua aĩbemarãba adjirãra aĩã ededida. Š **14:22** Jesu ijãẽ beaa unubi bla ãcõrẽba cawa oida. Griego bedeadẽ mãra ebuda bãẽa.

jara bΛ quĩrāca. ³⁵ Wērārāba iwidi quĩrānibΛrΛ, diguida panΛne ādji quimaa iwidiidida panΛa. Djabarā ābaa dji jΛre duanΛne wērā bedeara biē bΛa.

³⁶ ¿Ācōrē bedeara bārāneba zesica? ¿Ababe bārāmaa zesica? ³⁷ Bariduaba Ācōrēneba bedearida crīcha bΛbΛrΛ, wa Ācōrē Jauredēba ne o bΛda crīcha bΛbΛrΛ, mañ ēberāba jaraya mΛa nañ cartade bΛbΛrΛra dadjirā Boroba obi bΛda. ³⁸ Bariduaba maλgΛda igaraibΛrΛ, idji sida igaradadua.

³⁹ Maλba djabarā, biara jΛrΛdadua Ācōrēneba bedeadida. Idjaba dadjia ũrīnaca bedeadē bedeadadara idu bedeadidadua. ⁴⁰ BaribΛrΛ jūmaena quĩrācuia quĩrāipa odadua.

15

Crito ĩrēbadadebema

¹ Mañ awara djabarā, mΛa bārāa quĩrānebabiya bedea bia Jesucritodebema mΛa bārāa jaradiadada. Mañ bedeara bārāba mΛneba cawasidāa idjaba bio ĩjā panΛa. ² MΛa jaradiadara wārāda ĩjā pananibΛrΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya. ĩjā pananaēbΛrΛ, bādji quĩrābe ĩjāsīdāa.

³ MΛa cawada crīcha dromaara bΛda naārā bārāa jaradiasia. NaλgΛ basía: Critora dadjirā cadjirua carea beusia Ācōrē Bedeadē bΛ bΛ quĩrāca.* ⁴ Idjira tΛbarisidāa, mañbe ewari ũbeade beu badada ĩrēbasia Ācōrē Bedeadē bΛ bΛ quĩrāca.† ⁵ ĩrēbadacarea ara idjida Pedroa unubisia.‡ Mañare idjia doce edadarāa ara idjida unubisia. ⁶ Māwānacarea ara idjida djabarā quiniento audu ābaa panΛa unubisia. Ādjirānebemada ĩcΛrΛ jaidasidāa baribΛrΛ zocārā wadibida zocai panΛa. ⁷ Mañ quiniento djabarāba Jesu unupedadacarea ara idjida Santiagoa unubisia.§ Māwānacarea ara idjida jūma idjia diabuedarāa unubisia.

⁸ ĩrūare mΛa unubisia. MΛra warra ΛradΛgada quĩrāca dji biē badamīna māwā unubisia.* ⁹ Wārāda mΛra Jesucritoba diabuedadebema dji edaara bΛa. Ācōrē ēberārā biē oi carea ēpē bada bērā bia bΛēa ēberārāba mΛra idjia diabuedada jaradamārēā. ¹⁰ BaribΛrΛ Ācōrēba idji biadeba mΛra bΛsia Jesucritoba diabuedada bamārēā. Idji quĩrābe mΛra māwā bΛē basía. ĀtebΛrΛ jūma Jesucritoba diabuedarā cāyābara mΛa idji itea auduara o bΛa. BaribΛrΛ ara mΛdjideba māwā oē bΛa. ĀcōrēbΛrΛ idji biadeba mΛra careba bΛa māwā omārēā. ¹¹ Waabema Jesuba diabuedarāba idjidebemada jaradia panΛbΛrΛ wa mΛa jaradia bΛbΛrΛ, abarida jaradia panΛa. Idjaba bārāba ara mañ bedeara ĩjāsīdāa.

Djabarā beupedada ĩrēbadidebema

¹² Dairāba Crito ĩrēbadadebemada jaradia panΛa. Mañda ¿sāwā ĩcΛrΛ bārānebemaba beupedadara ĩrēbadaēana a panΛ? ¹³ Beupedadada ĩrēbadaēbΛrΛ, mañba jara bΛa Crito sida ĩrēbaē basida. ¹⁴ Critoda ĩrēbaē basibΛrΛ, māwāra dadji quĩrābe jaradia panΛa idjaba bārāba bādji quĩrābe idjira ĩjā panΛa. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda ĩrēbaē basibΛrΛ, Ācōrēba idji ĩrēbabisiada abΛdade daiba Ācōrēnebemada sewada jara panΛa. Wārāda beupedadada ĩrēbadaēbΛrΛ, mañba jara bΛa Crito sida ĩrēbaē basida. ¹⁷ Critoda ĩrēbaē basibΛrΛ, bādji quĩrābe idjira ĩjā panΛa idjaba wadibida cadjiruade panΛa. ¹⁸ Māwāra jūma Crito ĩjā bea beupedadara aduasidāa. ¹⁹ Dadjirāba Critodeba

* **15:3** Isaías 53:5-12. † **15:4** Salmo 16:8-11; Isaías 26:19. ‡ **15:5** Pedro. Griego bedeadē bΛ bΛa “Cepa.” § **15:7** Santiago. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Idjira Jesu djaba basía. * **15:8** Hecho 9:1-6.

ababe nañ ejũãne bia beadida crĩcha panabara, jũmarã cãyãbara mĩã djuburiara panaa.

²⁰ Baribara Ācōrēba wārāda Critora beu badada ārēbabisia. Beupedadebemada idjida dji naārã ārēbadaa. Māwã Ācōrēba unubisia jũma idjiderã sida wārāda ārēbadida. ²¹ Ēberã ababa cadjirua oda carea dadjirã beudia. Ara mañ quĩrãca ēberã ababa bia oda carea dadjirã ārēbadia. ²² Jũmarāda Adañneba zepedada bẽrã beubadaa. Ara mañ quĩrãca Critodeba jũma idjiderāda wayacusa zocai panania. ²³ Critoda naārã ārēbasia. Idji waya zebara de idjiderāda ārēbadia. ²⁴ Māwānacarea nañ ejũãra jōya. Mañ ewaride Critoba jai bororāda, jai dromarāda, jai mēsrã bea sida jũma poyaya. Mañbe idji puruda dadji Zeza Ācōrēba diaya.

²⁵ Wārāda Critora jũmarã boroda baida baa aba jũma idji dji quĩrũra poyabara daa.† ²⁶ Jĩrũare idjia dadji beuira jōbiya, mañga sida idji ume dji quĩrũ bẽrã. ²⁷ Ācōrē Bedeade jara baa: “Baa ne jũmada idji jawaeda basia.”‡ Ne jũma Crito jawaeda basida jara bamĩna ebuda baa Ācōrēba ara idjida Crito jawaeda baẽ basida. Ācōrēbara ne jũmada Crito jawaeda basia. ²⁸ Ācōrē Warra Critoba ne jũma poyadacarea ara idjida Ācōrē jawaeda beya Ācōrēba ne jũmada idji jawaeda bada quĩrãca. Māwābara Ācōrēba ne jũmada idji jawaeda erobaya.

²⁹ Beupedadada ārēbadaẽbara, ¿cārē cārẽã acara beupedada cacuabari borocue pana? Ācōrēba beupedadara ārēbabiẽbara, ¿cārē cārẽã adjirã cacuabari borocuedi?§ ³⁰ Idjaba beupedadada ārēbadaẽbara, ¿daira cārē cārẽã Jesucrito bedea carea ewariza minijichide bia mĩga pana? ³¹ Djabarã, bārãba dadjirã Boro Jesucrito ijã pana carea mĩra wārāda basida baa. Wārāda jaraya: ewariza crĩcha baa ēberãrãba mĩra Jesu bedea carea beadida. ³² Epeso purude Ācōrē bedea jaradiai carea mĩra bia mĩgasia animarã cadjirua bea ume djō ba quĩrãca.* Beupedadada ārēbadaẽbara, ¿mã bia mĩgada carea cārē biada edasi? Wārāda dadjirã ārēbadaẽbara, biara baa odida acara bi jarabada quĩrãca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bẽrã.”†

³³ Idu cĩrũgabirãnadua. Bārãda cadjirua obadarã ume ābaa nĩbadibara, adjirãba bārã bia nĩbadadara arĩnia. ³⁴ Jipa crĩchadadua. Cadjiruada waa orãnadua. Acara bārãnebemaba Ācōrēba adua beaa. Mañ carea bārãra peradida pana.

Djabarã ārēbabadade ādji cacua sãwã baidebema

³⁵ Acara iwididicada: “¿Beupedadada sãwābara ārēbadi? ¿Adjirã cacuara sãwã beadi?” ³⁶ Jdji māwã iwidi bara crĩcha neẽ tabaa! Ne uda tunubara de dji tara berawabaria. ³⁷ Trigoda uibara wa baridua tada uibara, dji bawara da ucaa ātebara dji tadrã ubaria. ³⁸ Baribara mañ tadeba Ācōrēba dji bawara da tunubibaria idji baida ba quĩrãca.

³⁹ Nañ ejũãne zocai beara abari cacua quĩrãca beaẽa. Ēberã cacuara awara baa, animarã cacuara awara baa, ibana cacuara awara baa, beda cacuara awara baa. ⁴⁰ Idjaba bajãne ne quĩrãtanoa baraa. Nañ ejũãne bida ne quĩrãtanoa baraa. Baribara bajãne ne biya quedeara awara beaa. Nañ ejũãne ne biya quedeara awara beaa. ⁴¹ Amãdau ãnaara awara baa, jedeco ãnaara awara baa, chĩdau ãnaara awara baa. Chĩdauza ãnaara awara beaa.

† 15:25 Aba jũma idji dji quĩrũra poyabara daa. Griego bedeade nãwã ba baa: “Aba idji jĩrũ edre babara daa.” ‡ 15:27 Salmo 8:6. § 15:29 Corintodebema djabarãba dji beupedada cacuabari borocue pananamĩna Ācōrē Bedeade jaracaa dadjia māwã odida pana. * 15:32 Hecho 19:23-41.

† 15:32 Isaia 22:13.

⁴² Beupedada ãrëbadira ne uða quĩrãca ßaa. Cacua ßerawabarida joubadaa baribãrã cacua ßerawacada ãrëbaya. ⁴³ Cacua biaëda joubadaa baribãrã cacua biya quiruda ãrëbaya. Cacua ãßaaë ßada joubadaa baribãrã cacua ãßaa ßada ãrëbaya. ⁴⁴ Naã ëjũãnebema cacuada joubadaa baribãrã bajãnebema cacuada ãrëbaya. Naã ëjũãnebema cacuada ßãbãrã bajãnebema cacua sida ßaa.

⁴⁵ Æcõrë Bedeade ßá ßaa: “Nabema ëberã Adaã abadara Æcõrëba zocai babisia.” Baribãrã Crito dji jĩrũarebema Adaã abadada ßasia idji jauredeba zocai ßaida diamãrëã. ⁴⁶ Bajãnebema cacuada naãrãbema cacuaëa, ãtebãrã naã ëjũãnebema cacuadrã dji naãrãbema. Dji naãrãbema cacua jõnacarea bajãnebema cacuada edaya. ⁴⁷ Nabema ëberã Adaã abadara egoro oda basía. Jĩrũarebema ëberã Jesucrito abadara bajãnebema. ⁴⁸ Adaã cacuara egoro oda basía. Ara maã quĩrãca naã ëjũãnebemarãba eropanã. Baribãrã Critoba bajãnebema cacuada erobã quĩrãca bajãnaa wãbãda ëberãrãba eropanania. ⁴⁹ Dadjirãra nabema ëberã egoro oda quĩrãca panã idjaba bajãneba zeda ëberã Crito quĩrãca panania.

⁵⁰ Djabarã, mãa naãda jaraya: naã ëjũãnebema cacuara Æcõrë bajãnebema purude poya ßaëa. Cacua ßerawabarira cacua ßerawacama poya ßaëa. ⁵¹ Ærĩnadua. Æcõrëba naëna cawabië ßadara mãa cawabiya: jũma dadjirãra beudaëa, ãtebãrã cacua quĩrã awara panenia. ⁵² Cawaëne, daupica edabãrãde, jĩrũarebema cachiru jĩguabãrãde mãwã quĩrã awara panenia. Wãrãda Æcõrë cachirura jĩguaya. Maãne beupedadada cacua ãrĩnacade ãrëbadia. Idjaba dadjirã wadi zocai ßeara cacua quĩrã awara panenia. ⁵³ Dadjirã cacua ãrĩbarira cacua ãrĩcada ßeya. Dadji beuida ßã cacuara beuca cacuada ßeya. ⁵⁴ Naã cacua beuida ßara cacua beuca ßebãrãde Æcõrë Bedeade ßá ßã quĩrãca wãrãda ßaya. Nãwã ßá ßaa: “Æcõrëba dadji beuira jõbisia.”† ⁵⁵ Idjaba ßá ßaa:

Beuba waa poya beubiëa. Beuba waa poya puabiëa.§

⁵⁶ Æcõrëba Moisea diada leyba cawabi ßaa dadjirãba cadjirua obadada. Cadjiruada obada ßerã beudia. ⁵⁷ Baribãrã Æcõrëba bia ßada adida panã dadjirã Boro Jesucritodeba beudidebemada ëdrã edada ßerã. ⁵⁸ Maã carea mã djabarã, bio ãjã pananadua. Dadjirã Boroba quĩrã ßara bio ëpë odadua. Bãrãba cawa panã dadjirã Boro itea o panãra bãdji quĩrãbe o panãda.

16

Djabarã Jerusaleãnebema itea parata jãrã pepedada

¹ Maã awara bãrãba djabarã Jerusaleãnebema itea parata jãrã pebãdadebemada mã jaraya. Mã djabarã Galacia druadebemarãa jarada quĩrãca odadua. ² Nabema ewari domiaza bãdjiza edabãdadebemada waga ßadadua. Mãwãra mã jũëbãrãde bãrãba ewabe jãrã pedaëa. ³ Mã jũëbãrãde djabarã bãrãba edabãdada mã Jerusaleãnaa parata diade diabueya. Djabarã Jerusaleãnebemarãba ãdjira bia edadamãrëã mã ãdji ume cartada ßã diabueya. ⁴ Baribãrã bãrãmaara mã sida wãida bia ßãbãrã, ãdji ume wãya.

Paulo Corintodaa wãida crĩchada

⁵ Mãra naãrã Macedonia druadaa wãida ßaa. Maãbe bãrãmaa wãya. ⁶ Mãra bãrã ume dãrãisicada. Æĩbërã jũma naã doidaara bãisicada. Maãbe bãrãba mãra poya carebadia mãdji wãbãrãmaa bia wãmãrëã. ⁷ Ara nawena poya

† **15:54** Isaías 25:8. Æcõrëba dadji beuira jõbisia. Griego bedeade nãwã ßá ßaa: “Dji poya ßãba beuira mĩbuesia.” § **15:55** Osea 13:14. Griego bedeade maã versículoda nãwã ßá ßaa: “Beu, ðã cũmiara sãma ßã? Joubada uria, ðãa poya ßadara sãma ßã?”

dārã baẽ bẽrã m̃ã bārãra ac̃de wã quĩrĩãéa. Barib̃ar̃ã dadjirã Boroba quĩrĩãib̃ar̃ã, bārãmaa wãb̃ar̃ãde dārãica b̃ãa. ⁸ Nama Epeso purude baya aba Pentecoste ewari droma jōb̃ar̃ãdaa.* ⁹ Nama m̃ã ume dji quĩrũda baramĩna nawena poya Ācōrẽ bedeara bia jaradia baya idjaba zocārãba ãjãb̃ãdaa.

¹⁰ Djaba Timoteoda bārãma jũẽib̃ar̃ã, idjira bārã tãẽna bia edadadua wa-yarãmãrẽã. Dadjirã Boroba quĩrĩã b̃ara idjia bia o b̃ãa m̃ã o b̃ã quĩrãca.

¹¹ M̃ã carea idjira igararãnadua, ãteb̃ar̃ã carebadadua m̃ã ac̃de zeb̃ar̃ãde necai zemãrẽã. M̃ã, dewara djabarã biã idji zeida jãã panãa.

¹² Dadjirã djaba Apoloa m̃ã bedea djuburiasia dewara djabarã ume bārã ac̃de wãnamãrẽã. Barib̃ar̃ã ara nawena idjira wã quĩrĩãé b̃ãa. Poya wãb̃ar̃ãde wãya.

Pauloba naã cartade jĩrũare b̃ãda

¹³ Quĩrãcuíta beadadua. Jesucritora bio ãjã pananadua. Idjideba sozarra beadadua idjaba zarea beadadua. ¹⁴ Ne jũma bārãba ob̃adara quĩrĩãneba odadua.

¹⁵ Djabarã, bārãba cawa panãa Acaya druade Estepanaba, idji ãberãrã biã naãrã Jesura ãjãsidada idjaba ãdji crĩchara b̃ãcãdada jũma djabarã carebadi carea. ¹⁶ M̃ã bārãa bedea djuburiaya ãdjira, jũma ãdji quĩrãca b̃ea siã ãpẽnamãrẽã. Jũma Ācōrẽ traju o pañara, djabarã careba paña siã ãpẽnadua.

¹⁷ Djaba Estepanada, Fortunatoda, Acaico siã m̃ãma jũẽpedada bẽrã b̃ãsriã b̃ãa. Ādjirãba bārã cacuabari m̃ãra careba panãa. ¹⁸ Ādjirãba m̃ã sora b̃ãsridabisidã bārã so b̃ãsridabipedada quĩrãca. Ādjirãnebemada, djabarã ãdjirã quĩrãca paña siã bia crĩchadadua.

¹⁹ Djabarã Asia druadebemaba quĩrĩã panãa bārãra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawẽrã Priscilaba, djabarã ãdji dede ãbaa dji j̃arebada biã dadjirã Borodeba quĩrĩã panãa bārãra bia pananida. ²⁰ Djabarã jũmarãba quĩrĩã panãa bārãra bia pananida. Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua.†

²¹ M̃ãra Paulo. Naãg̃ã bedeara ara m̃ãdji j̃awaba b̃ãb̃ar̃ãa.

²² Bariduaba dadjirã Boro Jesucritoda quĩrĩãé̃b̃ar̃ã, Ācōrẽba m̃ã ãberãra biẽ b̃ãya. ¡Zedua, dadjirã Boro!

²³ M̃ã quĩrĩã b̃ãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biãdeba bārãra careba b̃ãida.

²⁴ Jesucritodeba m̃ã bārãra wãrãda quĩrĩã b̃ãa.‡

* **16:8** Judiorãba ãdji Egiptodeba ãdr̃ãpedada quĩrãnebada ewari odacarea cincuenta ewari b̃ãde ãdji nẽu naãrã ewapedada carea b̃ãsriã obada ewarida obadjidãa. M̃ã ewari dromara Pentecoste abadjidãa. Levitico 23:15-16. † **16:20** Wãrã quĩrĩãneba. Griego bedeadẽ b̃ã b̃ãa: “Isõ bia quirudeba.”

‡ **16:24** Griego bedeadẽ ãc̃ar̃ã cartade jĩrũare b̃ã b̃ãa: “Bia b̃ãa mãwã b̃ãida.”

2 CORINTO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛDΛ DJABARÃ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta djabarã Corintodebema itea bΛdacarea Pauloba naã cartada bΛsia. Dewara carta bea cãyãbara naã cartade ara idjidebemada ebudaara bΛsia.

Djabarã Corintodebemaba carta Pauloba naãrã bΛdada acΛdapeda ïjãsidaca bΛa. Maã carea abaaba cadjirua o badada Pauloba quĩrãdoasia (2:5-11). Idjaba Paulora sobiasia ãdjia cadjirua o pananada igarapedada bẽrã (7:2-16). BaribΛrΛ ãcΛrΛ eda zedapeda jara panesidaa Paulora wãrãda Jesucritoba diabuedaẽda. ãdjia jarabadjidaa Pauloba mamaa wãyaana apeda wãẽ bΛ bẽrã sewaida bΛda (1:15deba aba 2:4daa). Idjaba jarabadjidaa ãdjia parata djabarã Jerusaleñnebema itea jΛrΛ pebΛdara Pauloba ara idji itea edabarida. Maã awara jarabadjidaa ãdjida Jesucritoba diabuedarã dji dromarãda (11:4). Djabarãba maã ëberãrã bedeada ïjãpedada bẽrã Pauloba cawa crĩchaẽ besia (11:1-15).

Capítulo 1neba aba 7daa Pauloba bΛsia Jesucritoba idjira wãrãda diabuedadebemada. Capítulo 10deba aba 13daa abarida bΛ bΛa. Maã awara jara bΛa ãdjirã acΛde wãbΛrΛde wadi cadjirua o beara quĩrã djuburiaẽda. Capítulo 8deba aba 9daa bΛ bΛa sãwã parata djabarã Jerusaleñnebema itea jΛrΛ pedida panΛda.

Naã cartade dji crĩcha dromada 5:20de bΛ bΛa: “Daira Critoba diabuedarãa. Daideba ãcõrẽba bãrãa bedea djuburia bΛa idji ume ibiadamãrẽã. Daiba Crito trãneba bãrãa bedea djuburiabΛdaa: ãcõrẽ ume ibiadadua.”

Naã cartade Pauloba naãrã bΛda

¹ Mãra Pauloa. ãcõrẽba quĩrĩãna bẽrã mãra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirã djaba Timoteora mã ume bΛa. Naã cartara bΛbΛrΛa ãcõrẽ ëberãrã Corinto purudebema itea, jũma idji ëberãrã Acaya druade bea itea bida. ² Mãa quĩrĩã bΛa dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãa careba pananida idjaba necai baira bãrãa dia pananida.

Paulo mĩgada

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽa bia bedeadida panΛa. Idjira dadjirã quĩrã djuburiabari Zezaa, dadjirã sobiabibari ãcõrẽa. ⁴ Ne jũmane bia mĩga panΛne idjia daira sobiabibaria dewara bia mĩga beada sobiabidamãrẽã idjia dai sobiabida quĩrãca.* ⁵ Wãrãda Crito carea daira bio bia mĩgabadamĩna idjideba ne jũmane sobiabadaa. ⁶ BaribΛrΛ daira mãwã bia mĩga panΛa bãrã sobiadamãrẽã idjaba cadjiruadebemada ëdrΛdamãrẽã. ãcõrẽba dai sobiabibΛrΛde bãrã sida daideba sobiabadaa. Mãwã bãrãa dai quĩrãca bia mĩgabΛdade poya droadia. ⁷ Daiba cawa panΛa bãrãba ãcõrẽa wãrãda bio ïjã panΛda. Cawa panΛa bãrãa dai quĩrãca bia mĩgabadamĩna ãcõrẽba bãrãa dai quĩrãca sobiabibarida.

⁸ Djabarã, daiba quĩrĩã panΛa bãrãba cawadida daira Asia druade wãrãda bia mĩga panasidada. Jãcua mĩga panana bẽrã waa poya droadaẽda crĩchasidaa. Abeda poya zocai ëdrΛdaẽda crĩchasidaa. ⁹ Wãrãda daira beadida crĩchasidaa. BaribΛrΛ jũma mãwãsia ara daduba poya ëdrΛdida

* 1:4 Isaia 40:1.

crīcharānamārēã ātebar̃ beupedada ĩrēbabibari Ācōrēba ēdr̃ b̃aida ĩjānamārēã.
¹⁰ Idjia dai beadidebemada ēdr̃ b̃asia idjaba wayacusa beadida crīchasidara ēdr̃ b̃aya. Daiba wārāda ĩjā paña idjia dai beadidebemada ēdr̃ b̃a b̃aida.
¹¹ Bārā bida dai carea Ācōrē iwidi pañneba careba paña. Zocārāba m̃awā iwidi paña b̃ērā zocārāba Ācōrēa bia b̃ada adia idji biadeba dai careba b̃a carea.

Paulo Corintodaa wāi bada

¹² Naã carea b̃asrida paña: daiba cawa paña so jipa pañneba, crīcha biadeba naã ējūānebemarā tāēna, bārā tāēna bida bia nīnada. Maã so jipa baira, crīcha bia sida Ācōrēbar̃ diabaria. Daira naã ējūānebema necawaadeba m̃awā nīnaēa, ātebar̃ Ācōrēba idji biadeba careba b̃a b̃ērā m̃awā nīnaa. ¹³⁻¹⁴ Daiba cartade b̃adacaa bārāba poya cawadaēda. M̃a crīcha b̃a bārāba maārī cawapedadara biara cawa wānida. M̃awā bārāra dai carea b̃asridadia idjaba dadjirā Boro Jesu zeb̃ar̃de daira bārā carea b̃asridadia.

¹⁵ Bārāra m̃a carea wārāda b̃asridadida crīcha b̃a b̃ērā, naārā m̃a crīcha basia barima umé bārā ac̃de wāida biara carebai carea.† ¹⁶ M̃a crīcha basia Macedonia druadaa w̃abar̃de naārā bārāda ac̃de wāida. Mãbe Macedonianaa w̃apeda jēda bārā ac̃de wāida crīcha basia. M̃awā Judea druadaa w̃abar̃de bārāba m̃ra poya carebadida crīcha basia. ¹⁷ Baribar̃ m̃a crīcha bada quīr̃ca odaē b̃ērā ĳbārāmaarā m̃a wariwaria jarasica? ĳBārāmaarā m̃a oyada adara waya oēana abarica m̃djia o quīr̃ā b̃a quīr̃ca oi carea? ¹⁸ Ācōrēa bedeaba b̃a. Idjia cawa b̃a daiba jarapedadara wārā basida. Daiba bārāmaa wāniana adapeda ara mãne wānaēana adaē basia. ¹⁹ Silvanoba, Timoteoba, m̃a bida bārā Ācōrē Warra Jesucritodebemada jaradia panasidaa. Jesucritoba oyada adara waya oēana acaa. Idjia oyada adara jūma obaria. (Ara maã quīr̃ca daira paña.) ²⁰ Wārāda Ācōrēba oi jaradara jūma Critodeba obaria. Maã carea dadjia Ācōrēa iwidi b̃adade Critodeba wārāana abadaa.‡ M̃awā idjida bia jara paña. ²¹ Ācōrēbar̃ daira, bārā sida Crito ume bio waga erob̃a. Idjia dadjirā edasia. ²² Idji Jaureda dadjirāza diasia sēyāda bamārēã. M̃awā cawabi b̃a dadjirā idjideda. Idjaba dadjirā sode b̃asia cawadamārēã jūma idjia diai jaradara wārāda edadida.

²³ M̃a Ācōrē quīr̃pita jaraya: Corintodaa wadi wāē b̃a bārā quēã b̃adeba sopuabi amaaba. ²⁴ Bārāba Critora bio ĩjā paña b̃ērā daiba jara pañara ōgo obidaēa. Ababe bārāra careba quīr̃ā paña b̃asrida pananamārēã.

2

¹ Maã carea m̃a crīchasia bārāra ac̃de wāēda. Wayacusa bārā quēã b̃adeba sopuabi quīr̃āē basia. ² M̃a bārāda sopuabibar̃ ĳcaiba m̃ra b̃asridabi? ĳBārā sopua beaba m̃ra b̃asridabidica? ³ Maã carea bārā ac̃de wāi cāyābara cartada diabuesia. M̃awā m̃a w̃abar̃de bārāba m̃ra sopuabidaēa. Bārāba m̃ra b̃asridabidida paña. M̃a cawa b̃a bārāba m̃awā odi b̃ērā m̃a ume ābaa b̃asrida pananida. ⁴ Wārāda maã cartara b̃asia bārā quēã carea. Baribar̃ m̃awā b̃a basia bārā sopuadamārēã, ātebar̃ cawadamārēã m̃a bārāra wārāda quīr̃ā b̃ada. Maã carea m̃a sopuadeba, jūmawāyā crīcha b̃adeba, idjaba jīã b̃adeba maã cartara b̃a basia.

Ababa cadjirua odada Pauloba quīr̃doada

† 1:15 Carebai carea. Griego bedede ἁc̃ar̃ cartade b̃a b̃a: “B̃asridabi carea.” ‡ 1:20 Wārāana abadaa. Griego bedede b̃a b̃a: “Amén.” Amén bedeba edaude jara b̃a “wārā” idjaba edaude jara b̃a “bia b̃a m̃awā b̃aida.”

⁵ Wārāda abaaba cadjirua o baḏeba m̃ra sopuabisia. Baribaḥa ababe m̃dra sopuabiē basía, ātebaḥa berara jūma bārā sida sopuabisia. (Berara jūma bārāda jara ba, idjia odara jūmawāyā cadjirua baada a quĩrĩāē bēra.)
⁶ Berara jūmarāba mañ ēberā cadjirua odara quēānapeda āi baḥidaa. Ara mañba bia ba. ⁷ Mañ bēra idjia odara quĩrādoadida panā idjaba sobiabidida panā jūmawāyā sopua baaba biē berāmārē. ⁸ Mañ carea m̃ra bārāa bedea djuburiaya wayacusa cawabidamārē bārāba idjira quĩrĩā panāda. ⁹ M̃ra naēna mañnebemada baḥia bārāba wārāda jūma m̃ra jaradada iḡa odi cawaya.
¹⁰ Abaaba cadjirua odada bārāba quĩrādoasidara m̃ra biḏa quĩrādoaya. Cadjirua m̃ra quĩrādoaida baḏa wārāda baḥibaḥa, mañ cadjiruara Crito quĩrāpita jūma quĩrādoasia bārā bia duananamārē. ¹¹ M̃wā quĩrādoasia diauruba dadjirāra cūrūgarāmārē. Idjia sāwā obarida dadjirāba bio cawa panā.

Critodeba dadjirāba ne jūma poya panā

¹² M̃ra Troa puruḏaa wāsia bedea bia Critodebemada jaradai carea. Mama dadjirā Boroba eḏa wābadara ewabaḥa quĩrāca osia ēberārāba ūrĩ quĩrĩanamārē. ¹³ Baribaḥa m̃ djaba Titoda unuē bēra sode necai baē basía. Mañ carea djabarā ume dji jarepeda m̃ra wāyaana asia. Ara mañda Macedonia druadaa Tito jaraḏe wāsia.

¹⁴⁻¹⁵ Baribaḥa Ācōrēba bia baada adida panā. Jesucritoba jūma poyapeda dairā jūmarā quĩrāpita nocodaa edebaḥa idjaba daideba druaza idjidebemada cawabi ba. Critodebema jaradia panāne Ācōrē quĩrāpita dairā quera quĩrāca tūāpa panā. Idjaba idjidebema cawaira quera quĩrāca ba. Mañ querara dji ēdraḏi ēberārāba, dji aduadi ēberārā biḏa baadaa. ¹⁶ Dji aduadimaarā mañ querara ēberā beuda m̃guiaca ba, Jesu iḡānaē panāneba beudi bēra. Baribaḥa dji ēdraḏimaarā mañ querara bio tūāpa ba, Jesu iḡa panāneba zocai panani bēra. ¿Caiba ara idji baḏadeba Ācōrē bedeara poya jaradai? ¹⁷ Daiba parata edadi carea Ācōrē bedeara jaradia nīnaē zocārāba obada quĩrāca. Ātebaḥa Crito ume panā bēra Ācōrēba dairā diabuesia. Mañne idji quĩrāpita crīcha biadeba jaradiabadāa.

3

Ācōrēba ēberā ume bedea baḏa djiwidī

¹ ¿Mañ jara panāneba wayacusa ara daidebemada bia bedea panāca? ¿Dai bia nīnanebema cartada bārāa acabidida panāca jaradiadi carea? ¿Daiba bārāa cartada iwididida panāca jaradiade wāni carea baḥaba obada quĩrāca? ² Bārādra carta dai sode ba ba quĩrāca panā. Jūmarāba mañ carta acadapeda cawa panā daiba jipa jaradiabadada. ³ Daideba bārāba Crito iḡāpedada bēra bārāra carta Critoba ba diada quĩrāca panā. Idjia mañ cartara tintaba baē basía, ātebaḥa zocai ba Ācōrē Jauredeba baḥia. Mōgara pewedeade baē basía, ātebaḥa dadjirā sode baḥia.*

⁴ Ācōrē quĩrāpita daiba Critodeba cawa panā maḡara wārāda. ⁵ Daiba poya jaradaēa ara daduba Ācōrē trajura poya odida. Ātebaḥa cawa panā Ācōrēneba jūma poya odida. ⁶ Ācōrēba dairā baḥia idjia ēberārā ume bedea baḏa djiwidida poya jaradiadamārē. Mañ bedea baḏa djiwidira Ācōrēba Moisea diada ley quĩrāca jawa ba baḏaēa, ātebaḥa Ācōrē Jaureba cawabidaa. Ācōrēba Moisea diada leyba cawabi ba cadjirua o panā carea ēberārāba beudida panāda, baribaḥa Ācōrē Jaureba dadjirā zocai baḏa diabaria.

* 3:3 Jeremia 31:31-34.

7-8 Ācōrēba Moisea diada leyra mōgara pewedeade bāda basía.† Mañ leyba cawabisia cadjirua o panā carea ēberārāra beudida panāda. Ācōrēba mañ ley diaside idji dorrodrooba Moise quīrāra dorrodroobisia. Mañ carea israelerāba Moise quīrāra poya acādaē basía. Mañ dorrodrooba bāra pīāca jōbārā badamīna wadibida poya acādaē panasidaa.‡ Wārāda Ācōrēba idji dorrodrooba unubisia mañ leyra bio bia bāda. Baribārā idjia bedea bāda djiwidira idji Jaureba cawabi bā bēra ¿Moisea diada ley cāyābara biara bāēca? 9 Wārāda mañ leyba ēberārāra beudida panāda jara bāmīna bio bia bāa. Baribārā Ācōrēba bedea bāda djiwidira biara bāa. Mañba cawabi bāa sāwā Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. 10 Ācōrēba Moisea diada leyra bio bia badamīna idira mācuaē bāa idjia bedea bāda djiwidira biara bā bēra. 11 Ācōrēba Moisea diada leyra naēna bio bia badamīna ewariza bāi careabemaē basía. Baribārā idjia bedea bāda djiwidira jōca bēra biara bāa.

12 Mañ bedea bāda djiwidira wārāda jōcada cawa panā bēra daiba mañgara ebuda jaradiabadaa. 13 Daiba ni cārē sida mērānācaa Moiseba idji quīrā mērāna quīrāca. Moiseba idji quīrāra bārabadjia israelerāba idji quīrā dorrodrooba jōbārāda unurānamārēā. 14-15 Baribārā ādjirāba mañgādebemada cawadaē basía. Ādji crīchara wuaba bārā eropanā quīrāca basia. Idi bida Ācōrēba Moisea diada ley acābādade judiorāba cawadācaa. Ādji crīchara wadibida wuaba bārā eropanā quīrāca bāa. Ababe Critodeba poya cawadā. Idjiabārā ādji crīcha wuaba bārā eropanāra ērā bāya. 16 Wārāda abaaba ījābārāde idji crīcha wuaba bārā ero bā quīrāca bāra dadjirā Boroba ērā bāya. 17 Dadjirā Boro abārāde Ācōrē Jaureda jara bāa. Dadjirā Boro Jauredeba nībabarira cadjiruadebemada, Ācōrēba Moisea diada leydebema sida ēdrasia. 18 Dadjirāba Critoda ījā panā bēra dadji quīrāra wuaba bārā eropanā quīrāca panāēa. Mañ bēra dadjirāneba dewararāba dadjirā Boro quīrāwārēāra unu panāa quīrā acābadade acā panā quīrāca. Mañne dadjirā Boro Jaureba dadjirāra ewariza biara o wāa dadjirā Boro quīrāca pananamārēā.

4

1 Ācōrēba quīrā djuburiadeba idji bedeara idu jaradiabi bā bēra daiba poyadaēda crīchadācaa. 2 Ne jūma cadjirua ēberārāba mērā obadada, mīā pera obada sida daiba igarasidaa. Djārāra cūrūgadācaa. Ācōrē bedeara āi jara-diadācaa, ātebārā wārā bedeara ebuda jaradiabadaa. Māwā Ācōrē quīrāpita daiba jūmarāa cawabibadaa jipa o panāda. 3 Baribārā bedea bia Critodebemada daiba jaradia panāda wadibida ebuda bāēbārā, ababe dji aduadimaarā māwā bāa. 4 Jipa jaraibārā, Ācōrē ījāē beamaarā ebuda bāēa. Nañ ējūāne diauruda ādjirā boroa. Diauruba ādjirāa wārā bedea bia Critodebemada idu cawabiē bāa dauberrea o bā quīrāca.* Māwā ādjirāba Crito bia quirudebemada poya cawadaēa. Critora Ācōrē bēra māwā bia quirua. 5 Ara daidebemada jaradia panāēa, ātebārā jaradia panāa Jesucritora jūmarā Boroda. Idjaba daiba jara panāa Jesura quīrā panā bēra daira bārā nezocada. 6 Nañ ējūāra jūma pāima badada Ācōrēba ānabisia.† Ara mañ quīrāca idji ānaada dadjirā sode ānabisia. Mañba jara bāa idji biya quirudebemada Critodeba dadjirāa cawabisida.

Crito ījā bādeba nībadi

7 Critodebema bedea biya quirura daiba eropanāa. Māwāmīna nañ cacuara ābāē bāa idjaba ārīcha bāa zoco quīrāca. Mañ bēra jūmarāba

† 3:7-8 Exodo 31:18. ‡ 3:7-8 Exodo 34:27-35. * 4:4 Wārā. Griego bedeadē bā bāa “ānaa.” † 4:6 Genesi 1:3.

cawa panla dai lɔadeba maɓ bedeara jaradia panleɗa, aɗeɓaɗa Ācōrē lɔa waibla badeba jaradia panla. ⁸ Daira ne jūmane bia mīga panamīna poya ēdradaɗa crīchadacaa. Sāwā odida cawadaɗe panane poya odaɗa crīchadacaa. ⁹ Ēberārāba daira biē o panamīna Ācōrēba igaraɗe bla. Ādjirāba daira bia mīgabi panamīna poya beadaɗa. ¹⁰ Dai wāɓadaza ēberārāba daira bea quīrīa panla Jesu beapedada quīrāca. Baribara Jesuba daira careba bla bēra ādjia daideba Jesu zocai bada unubadaa. ¹¹ Wārāda dai wadi zocai panane Jesu carea ēberārāba daira bea quīrīa panania. Māwā dai cacua beuida badeba jūmarāba Jesu zocai bada ununia. ¹² Wārāda ēberārāba daira bea quīrīa panamīna daiba jaradia panara bārāba ijasidaa. Maɓ bēra ewariza Ācōrē ume zocai panania.

¹³ Ācōrē Bedeade bɔ bla: “Māa Ācōrēra ijaɓa bēra bedeasia.”† Abari quīrāca daiba Ācōrēra wārāda ija panla bēra idjidebemada bedea panla. ¹⁴ Ācōrēba dadjirā Boro Jesura ārēbabisia. Daiba cawa panla ara maɓ Ācōrēba dai sida Jesu quīrāca ārēbabida. Maɓbe daira bārā ume ābaa idji quīrāpita bla. ¹⁵ Daira bia mīga panla bārā bia beadamārēa. Maɓne Ācōrēba idji biadeba ēberārāda zocārā ēdra edabara. Māwā zocārāba idjia bia bada adia idjaba idjida bia jaradia.

¹⁶ Maɓ bēra daiba waa jaradiadaɗa crīchadacaa. Daira ewariza cacua lɔaɗeara wānamīna Ācōrēba careba bla dai sode lɔlara beadamārēa.‡ ¹⁷ Dai ara nawena bia mīgabadara dārēne jōya. Baribara daiba bajānebema crīcha panane jūma maɓga droa panara mācua zarea bla. Wārāda dai bia mīga panla carea bajāne bio bia panania. Maɓ bia pananira ewariza baya. ¹⁸ Maɓ carea dauba unubadara daiba crīcha panla, aɗeɓaɗa dauba ununacada crīcha panla. Dadji dauba unubadara isabe jōbaria, baribara dauba ununacara jōcaa.

5

¹ Naɓ ējūāne naɓ cacuara dārā droaca bēra wua de quīrāca bla.* Dadjirāba cawa panla naɓ cacua beudacarea Ācōrēba dadjirāba cacua beucada bajāne diaida. Maɓ cacuara ēberāba odaɗa. ² Maɓ carea naɓ cacuade panane dadjirāba cacua bajānebemada bio eda quīrīa panla. ³ Maɓ cacuara dadjirāba bajāne eropanania. Bajāne cacua neɗe beadaɗa. ⁴ Wārāda dadjirā naɓ cacuade panane bia mīgabadaa idjaba mīa sopua bedebadaa. Baribara māa jaraɗe bla dadjirāba beu quīrīa panla naɓ cacua erobeada amaaba. Aɗeɓaɗa bajānebema cacuada eda quīrīa panla. Māwā dadji cacua beuida bara jōpeɗa dadji cacua beucadrā beya. ⁵ Wārāda Ācōrēba dadjirāba maɓ carea osia. Idji Jaurera dadjirāba diasia cawadamārēa jūma idjia diai jaradara wārāda edaɗa.

⁶ Maɓ bēra dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda bɔcārīnaa. Dadjirāba cawa panla naɓ cacuade panane dadjirā Boro bla ma panleɗa. ⁷ Dadji dauba unu pananeba nīnaɗa, aɗeɓaɗa Ācōrē ija pananeba nīnaa. ⁸ Maɓ carea dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda bɔcārīnaa. Dadjirāba biara naɓ cacuadebemada ēdra

† 4:13 Salmo 116:10. § 4:16 Ācōrēba careba bla dai sode lɔlara beadamārēa. Griego bedeade nāwā bɔ bla: “Ācōrēba dai sora djiwiɗiara o bla.” * 5:1 Griego bedeade versículo 1-4 nāwā bɔ bla: “1 Naɓ ējūāne dadjirāba wua dede panabadaa. Dadjirāba cawa panla maɓ dera ārīɓara, Ācōrēba dadjirāba bajāne deda diaya. Maɓ dera ārīcaa. Ēberāba oda deɗa. 2 Baribara naɓ ējūāne panane dadjirāba āyāba drasoa āyāba panla, bajānebema deda cacuade ja quīrīa panla bēra. 3 Maɓ dera cacuade jasidara ācādaa pananaɗa. 4 Dadjirāba naɓ wua dede panane bia mīgabadaa idjaba mīa sopua bedebadaa. Dadjirāba ja panara ēra quīrīanaɗa aɗeɓaɗa bajānebema deda cacuade ja quīrīa panla. Māwā dadji beuida bara zocai baiba mībueya.”

quĩrĩã panʌa dadjirã Boro ume ābaa beadi carea. ⁹ Maã carea naã cacuaɗe panʌne wa beusidara, dadjirãba jũma o quĩrĩã panʌa Ācõrẽba bia unumãrẽã. ¹⁰ Wārãda Critoba jũma dadjirãra cawa oya. Idjia dadjiza diaya dadjia naã cacuaɗe o baɗa quĩrãca. Bia o basibʌrʌ, ara maã quĩrãca diaya. Biẽ o basibʌrʌ, ara maã quĩrãca diaya.

Ācõrẽ ume ibiadidebema

¹¹ Dadjirã Borora waya panʌ bẽrã daiba ěberãrãa jara panʌa idjida ĩjãnamãrẽã. Ācõrẽba cawa bʌa daiba crĩcha biadeba jaradia nĩnada. Mãa crĩcha bʌa bārã biɗa cawa panʌda. ¹² Wayacusa daidebemada bārãa bia bedeã panʌẽa, ātebʌrʌ quĩrĩã panʌa bārãba daidebemada poya bia crĩchadida. Māwã ācʌrʌba dai biẽ jarabʌɗade bārãba daidebemada poya bia jaradia. Maãgʌrãba ādji dauba bia unu bʌda biara crĩchabadaa. Sodebemada crĩchadacaa. ¹³ Ācʌrʌba jara panʌa दौरa quĩrãẽ panʌda. Daida māwã panʌbʌrʌ, Ācõrẽba jara bʌ odi carea māwã panʌa. Daida quĩrã biabʌrʌ, bārã carebaɗi carea māwã panʌa. ¹⁴ Critoba दौरa quĩrĩã bʌ bẽrã idjia quĩrĩã bʌdrʌ daiba o panʌa. Daiba cawa panʌa ěberã Aba beusida jũmarã carea. Maã bẽrã Ācõrẽ quĩrãpita jũmarãda beusidaa. ¹⁵ Wārãda Critora jũmarã carea beupeɗa ĩrẽbasia dadji zocai beaba ara dadjia o quĩrĩã panʌ quĩrãca waa orãnamãrẽã, ātebʌrʌ idjia quĩrĩã bʌ quĩrãca o pananamãrẽã.

¹⁶ Maã carea naã ějũãnebemarãba djãrã acʌbada quĩrãca idira daiba ni abaʌda acʌɗacaa. Naẽna daiba Critodebemada māwã crĩcha pananamĩna idira māwã oɗacaa. ¹⁷ Wārãda abaʌda Crito ume bʌbʌrʌ, idjira ěberã djiwidida māwã bʌa. Idji naẽna baɗa quĩrãca bʌẽa ātebʌrʌ ěberã djiwidia. ¹⁸ Jũma maãgʌra Ācõrẽba osia. Critodeba dadjirãra idji ume bia basia idjaba दौरa basia maãgʌɗebemada ěberãrãa jaradiadamãrẽã. ¹⁹ Wārãda Critodeba Ācõrẽba naã ějũãnebemarãra idji ume bia basia. Dadjia cadjirua opedaɗara jũma quĩrãdoasia. Idjaba maã bedeã idji ume bia baidebemada daia diasia jaradiadamãrẽã. ²⁰ Maã bẽrã दौरa Critoba diabuedarãa. Daideba Ācõrẽba bārãa bedeã djuburia bʌa idji ume ibiadamãrẽã. Daiba Crito trãneba bārãa bedeã djuburiabʌdaa: Ācõrẽ ume ibiadadua. ²¹ Critoba cadjiruada oca basia. Baribʌrʌ dadjirã carea Ācõrẽba idjira dji cadjirua quĩrãca unusia. Māwã Critodeba Ācõrẽba dadjirãra jipa unu bʌa.

6

¹ Daiba Ācõrẽ ume ābaa idji trajuda o panʌa. Maã bẽrã daiba bārãa bedeã djuburiadia Ācõrẽba idji biadeba careba bʌda igararãnamãrẽã. ² Ācõrẽ Bedeade nãwã jara bʌa:

Mãa carebai carea bʌɗa ewaride bʌa iwididara mʌa ũrĩsia.

Bʌ ědrʌ edaɗa ewaride mʌa bʌra carebasia.*

Wārã arada mʌa jaraya: idi Ācõrẽba idji biadeba careba bʌa. Idi Ācõrẽba ědrʌ edabaria.

³ Ni cãrẽneba daidebemada biẽ unubiɗaẽ panʌa daiba jaradia panʌnebemada, ni abaʌba biẽ bedearãnamãrẽã. ⁴ Ātebʌrʌ ne jũmane unubi panʌa दौरa Ācõrẽ nezocarãda. Bia mĩga panʌne, ne neẽ panʌne, minijĩchiaɗe panʌne biɗa jũma droa panʌneba māwã unubi panʌa. ⁵ ěberãrãba u eropanʌne, jida eropanʌne, dai ume quĩrũbʌca duanʌne biɗa māwã unubi panʌa. Jũmawãyã traja panʌne, cãĩnaẽ panʌne, ne coɗaẽ panʌne biɗa māwã unubi panʌa. ⁶⁻⁷ Dai jipa nĩnaneba, wārã crĩcha cawaadeba, jũma droa panʌneba, sobiaɗeɗa, Ācõrẽ Jaure dai soɗe bʌɗeɗa, wārã quĩrĩãneba,

* 6:2 Isaías 49:8.

wārā bedea jaradia panΛneba, idjaba Ācōrē ΛΛadeba bida māwā unubi panΛa. Dai jipa panΛneba cadjiruara poyabadaa idjaba ara maΛba daida cadjiruadebemada jūātrΛbadaa. ⁸ Edaude ĀcΛrΛba daida bia jarabadaa. Edaude biē jarabadaa. Edaude दौरa biē trΛ Λagabibadaa. Edaude bia trΛ Λagabibadaa. Daiba wārā bedeadա jara panΛmīna ĀcΛrΛba jara panΛa दौरa sewaida panΛda. ⁹ Daura bio cawa panΛmīna ādjia ununaca ēberārā quīrāca obadaa. Daura beubododada crīcha panΛmīna wadi zocai panΛa. Daura puobadamīna beadacaa. ¹⁰ Daura sopuabadamīna ewariza Λsrida panΛa. Daura ne neē panΛa. Māwāmīna daiba zocārā ēberārāa Ācōrēnebemada cawabibadaa ādjirāra ne bara bea quīrāca beadamārēa. Daura ne neē panΛmīna Ācōrēneba ne jūmada eropanΛa.

¹¹ Djabarā Corintodebema, daiba sodeba bārāra bio quīrīa panΛ bēra ebuda māwā jara panΛa. ¹² Wārāda daiba bārāra sodeba quīrīa panΛa, baribΛrΛ bārāba दौरa sodeba quīrīāē panΛa. ¹³ MaΛ bēra mΛa bārāa bedea djuburiaya zezaba idji warrarāa bedea djuburiabari quīrāca: daiba sodeba bārā quīrīa panΛ quīrāca bārā bida दौरa sodeba quīrīa pananadua.

Crito ījāē bea ume bedea Λarānadua

¹⁴ Crito ījāē bea ume bedea Λarānadua. Ĵēberā jipa Λda sāwā ēberā cadjirua ume bia bai? ĴΛnaada sāwā pāima ume bia bai? ¹⁵ ĴCritoda sāwā diauru ume bia bai?† ĴCrito ījā Λara sāwā Crito ījāē Λa ume bia nībai? ¹⁶ ĴΛwaba oda ācōrēda Ācōrē dede baida Λaca? Wārāda dadjirāra Ācōrē zocai Λa de dromaa. MaΛ carea Ācōrēba idji bedeadē nāwā jarasia:

MΛra ādjirā ume baya. Ādjirā tāēna nībaya.

MΛra ādji Ācōrē baya idjaba ādjirāra mΛ ēberārāda beadia.‡

¹⁷ Idjaba dadjirā BoroΛa nāwā jarasia:

Ādjirāmademada āyā wānadua. Ādjirā ume ābaa Λearānadua.

MΛa bia unucara igaradadua. MaΛbe mΛa bārāra bia edaya.§

¹⁸ MΛra bārā Zeza baya. Bārāra mΛ warrarāda beadia idjaba mΛ caurāda beadia.

Dadjirā Boro jūma poya Λaba māwā jara Λa.*

7

¹ Djabarā, Ācōrēba dadjirāa maΛgara jūma oyada ada bēra naΛ cacuaba cadjirua obarira, dadji crīchadeba obari sida jūma igaradida panΛa. Ācōrē bio waya panΛneba idji itea bia beadida panΛa.

Paulo djabarā Corintodebema carea Λasridada

² Sodeba दौरa quīrīānadua. Daiba ni abaΛda biē odaē panΛa, cadjiruada crīchabidaē panΛa, cūrūgadaē panΛa. ³ MΛa maΛgara jaraē Λa bārā biē jarai carea. MΛa naēna jarasia daiba bārāra sodeba quīrīa panΛda. Idjaba māwā quīrīa panania bārā ume ābaa panΛne wa beubadade bida. ⁴ MΛa bārāa ebuda bedea Λa cawa Λa bēra jipa odida. Bārā carea mΛra Λsrida Λa. Dai bia mīga panΛne mΛra bārā carea sobia Λabaria idjaba bio Λsrida Λabaria.

⁵ Macedonia druade jūesidade दौरa poya ānāūnaē panasidaa, ātebΛrΛ ne jūmane bia mīga panasidaa. Daura ne waya nībabadjidaa idjaba ēberārāra dai ume caicayabadjidaa. ⁶ BaribΛrΛ Tito jūeside दौरa sobiasidaa Ācōrēba sopua Λeara sobiabibari bēra. ⁷ Daura ababe idji jūēna carea Λasridadaē

† **6:15** Diauru. Griego bedeadē bΛ Λa “Belial.” ‡ **6:16** Levítico 26:12; Ezequiel 37:27. § **6:17** Isaías 52:11; Ezequiel 20:41. * **6:18** 2 Samuel 7:14; 1 Crónica 17:13; Isaías 43:6.

basía, átebará bārā carea basídasídaa. Idjia jarasia bārā ume basíde bārāba idjira sobiabisídaa. Mañ awara nēbarasia bārāba दौरा unu quĩrĩa panáda, cadjirua opedáda carea sopuaba jĩa panáda, idjaba quĩrĩāneba m̃ra crĩcha panáda. Mañ carea m̃ra biara basídasia.

⁸ M̃a carta naēna bāda bārāra sopuabídamĩna m̃ra sopuaē bāa. Naārā sopua basia. Cawasia bārāra dārā sopuaē pananamĩna mañ cartadeba bārāra sopuabisida. ⁹ Baribará idira m̃ra basída bāa. Basída bāēa bārāra sopuabida bēra, átebará basída bāa bārāba cadjirua o pananara sopuadeba igarapeda wayacusa Ācōrēmaa zesida bēra. Wārāda Ācōrēba quĩrĩa bā quĩrāca bārāra sopuasídaa. Māwā daiba quēāpedáda carea bārāra biē beadaē basía. ¹⁰ Abaaba cadjirua oda carea Ācōrēba quĩrĩa bā quĩrāca sopuaibará, idjia cadjirua odara igarapeda Ācōrēmaa zeya. Mañbe Ācōrēba idjira ēdrā edaya. Ācōrē ume bia beda bēra mañ sopuadebemada biē crĩchacaa. Baribará abaada nañ ējũānebemarā sopuabada quĩrāca sopuaibará, cadjiruara igaraē bēra beuya.

¹¹ Ācōrēba quĩrĩa bā quĩrāca bārāra sopuasida bēra mañ sopuaba bārāa jipa crĩchabisia idjaba jipaara obisia. Mañ bēra bārāba jipa o panáda jūmarāa cawabi quĩrĩa panáa. Djababa cadjirua oda carea bārāra quĩrĩsidaa idjaba Ācōrēba cawa oidebemada wayasídaa. Mañ carea ara mañda dji cadjirua oda ēberāda quēānapeda āi basídaa. Ne jūmaneba bārāba unubisídaa mañ cadjirua oda carea bedeaē panāēda. Mañ awara m̃ra unu quĩrĩa panáa. ¹² M̃a mañ cartara ababe dji cadjirua oda ēberā quēāi carea bāē basía. Idjaba dji biē beda ēberā carebai carea bāē basía. Átebará basia bārāba jĩa o panāneba Ācōrē quĩrāpita cawadamārēā wārāda daiare panáda. ¹³ Jūma mañgaba दौरा sobiabisia.

Mañ awara bārāba Titora basídbisídaa. Idjira bārāmaaba basída zeda bēra दौरा biara basídasídaa. ¹⁴ Tito bārāmaa wāi naēna m̃a bārānebemada idjia bia jarasia. M̃a jarada quĩrāca Titoba unune wāna bēra m̃ra bārā carea quĩrā peraē bāa. Jūma daiba bārāa jaradiapedadara wārā basía. Ara mañ quĩrāca jūma daiba Titoba bārānebema bia jarapedadara wārā basía. ¹⁵ Titoba quĩrāneba babaria bārāba idji bedeara jĩa osídaa idjaba waya panāneba idjira bia edasídaa. Mañ bēra bārāra biara quĩrĩa bāa. ¹⁶ Idira m̃a sída basída bāa. M̃a cawa bāa bārāba wārāda jipa o pananida.

8

Djabarāba sobiadeba parata diapedada

¹ Mañ awara djabarā, daiba cawabi quĩrĩa panáa Ācōrēba idji biadeba djabarā Macedonia druadebemada careba bāda. ² Ādjirāra bio bia mĩga panāmĩna basída panáa. Ne neē panāmĩna basídbā Ācōrēa paratada waibāa diasídaa. ³ M̃a jaraya: ādjia poya diabáda quĩrāca sobiadeba diasídaa. Idjaba ādjia poya diadida panana auēu diasídaa. ⁴ Ādjirāba daia bio bedea djuburiasídaa ādjia bida djabarā Jerusaleñnebemada carebadi carea. ⁵ Mañne ādjia ababe daiba crĩcha panana quĩrāca odaē basía. Átebará naārā ara ādjida diasídaa dadjirā Boro Jesucritoba quĩrĩa bā quĩrāca odi carea. Mañare daiba jarapedadara osídaa. Māwā Ācōrēba quĩrĩa bā quĩrāca ariē osídaa.

⁶ Djaba Titoba naārā bārāa crĩchada diasia bārā bida paratada djabarā Jerusaleñnebema itea jarā pedamārēā. Mañ carea daiba Titoba bedea djuburiasídaa bārāa jarade wāmārēā jūma bārāba sobiadeba diadida apedadara wārāda jarā pedamārēā. ⁷ Bārāba ne jūmane bio bia o panáa; Jesura bio jĩa panáa, bio bedea cawa panáa, Ācōrēneba bio ne cawa panáa, Ācōrēba quĩrĩa

ba quĩrãca bio o quĩrĩã panãa, idjaba दौरा bio quĩrĩã panãa. Maã bẽrã bãrãba sobiadeba parata jarã pe panãra waiãba diaãadua.

⁸ Mãa maãgara õgo obiẽ baã, ãtebarã mãa quĩrĩã baã bãrãba acãbidida djabarã wãrãda quĩrĩã panãda. Maã carea mãa bãrãa cawabi baã sãwã dewararãba paratara djabarã Jerusaleãnebema itea jarã pe panãda. Bãrã bida ara maã quĩrãca odibãrã, acãbidia wãrãda djabarã quĩrĩã panãda. ⁹ Bãrãba bio cawa panãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrã carea odada. Idjira bajãne ne jũma bara baãmĩna, bãrã carea naã djarade ne neẽ ba quĩrãca basia bãrãba ne jũma Æcõrẽba dia baãdebemada erobeãdamãrẽã.

¹⁰ Bãrãba parata jarã pe panãnebemada mãa jaraya. Mãmaarã bãrãba nãwã odibãrã bia panania: za wãsi poade bãrãbarã naãrã jawã osidaa parata jarã pedi carea idjaba maãgara o quĩrĩãsidea. ¹¹ Bãrãba naãrã parata jarã pe panasidade sobiadeba mãwã o panasidaa. Ara maã quĩrãca bãrãba sobiadeba diaãda apedaãdara jũma daucha diaãadua. Bãdjiza poya diaãda quĩrãca diaãadua. ¹² Wãrãda abaãba poya diaãrã quĩrãca sobiadeba diaibãrã, maã diaãdara Æcõrẽba bia unuya. Dadjia neẽ baãbarã, Æcõrẽba diabicaa.

¹³ Mãa mãwã jaraẽ baã dewararã careba panãneba bãrãra bia mĩgaãdamãrẽã. Ætebarã mãa quĩrĩã baã abarica dji carebadida.* ¹⁴ Mãa jara baã idira bãrãba aãuba eropanã bẽrã djabarã carebadida panãda. Ara maã quĩrãca bãrã ne neẽ panãne ãdjirãba aãuba eropanãba bãrãra carebadida panãa. Mãwã jũmarãda abarica dji careba beãdia. ¹⁵ Æcõrẽ Bedeade nãwã jara baã: “Dji waitabeara jarã peãba aãuba eroãẽ basia idjaba dji mãrĩara jarã peãba carebaeẽ basia.”†

Pauloba Tito Corintodaa diabueda

¹⁶ Mãa Æcõrẽba bia baãda abaria. Idjia djaba Tito sode baãsia bãrãra quĩrĩã baãmãrẽã mãa bãrã quĩrĩã ba quĩrãca. ¹⁷ Daiba idjia jarasidaa bãrã acãde wãmãrẽã. Maãne idjia bia baãda asia. Idjira wãrãda bãrã acãde wã quĩrĩã baã. ¹⁸ Idji ume daiba djabada aba diabuebaãdaa. Maã djababa bedeã bia Critodebemada careba jaradia nĩbabari bẽrã djabarã puruzabemaba idjira bia jarabadaa. ¹⁹ Maã awara djabarã puruzabemaba idjira edasidaa dai ume parata djabarã itea jarã pepedaã Jerusaleãnaa diaãde wãmãrẽã. Maãgara daiba o panãa djabarãba dadjirã Boroa bia bedeaãdamãrẽã idjaba daiba wãrãda careba quĩrĩã panãda acãbiã carea.‡ ²⁰ Daiba quĩrãcuãta o panãa maã parata waiãba jarã pepedaã edebaãde ni abaãba biẽ jararãnamãrẽã. ²¹ Wãrãda daiba Æcõrẽ quĩrãpita, eãberãrã quĩrãpita bida jipa o quĩrĩã panãa.

²² Umẽbema djabarã bãrãmaa wãbaãde dewara djabada ãdji ume dia-buedia. Maã djababa baãima zocãrã daia unubisia djabarãra bio careba quĩrĩã baãda. Idira bãrãra biara careba quĩrĩã baã bãrãba jipa odida cawa ba bẽrã. ²³ Bariduaba Titodebemada iwiãdisidara jaradaãdua idjira mã ume nĩbabarida idjaba mã ume bãrã tãẽna Æcõrẽ trajura o baãda. Bariduaba dewara djabarãnebemada iwiãdisidara jaradaãdua ãdjira djabarãba diabuepedaãdarãda idjaba ãdji carea eãberãrãba Critodebemada bia bedeã panãda. ²⁴ Maã djabarãa unubidaãdua bãrãba ãdjira wãrãda quĩrĩã panãda. Mãwã ãdjia cawaãda daiba bãrãnebema bia jarapedaãdara wãrã basida. Maãne djabarã beaza bida ara maã quĩrãca cawaãda.

* **8:13** Ætebarã mãa quĩrĩã baã abarica dji carebadida. Griego bedeade ãcarã cartade mãrã neãa.

† **8:15** Exodo 16:18. ‡ **8:19** Daiba wãrãda careba quĩrĩã panãda. Griego bedeade ãcarã cartade nãwã baã baã: “Bãrãba wãrãda careba quĩrĩã panãda.”

9

Djabarã Jerusaleñnebema itea parata jarã pepedada

¹ Bãrãba djabarã Jerusaleñnebema itea parata jarã pe panãnebemada mla nañ cartade waa bliẽ bla. ² Mla cawa bla bãrãba careba quĩrĩa panãda. Mañ carea nama Macedonia druade mla djabarãa bãrãnebemada bia bedeabaria. Mla ãdjirĩa jarabaria poa aba babarãda bãrã Acaya druade panãba carebadi carea panãda. Mawã ùrĩpedada bãrã zocãrã djabarã Macedonianebemaba abari quĩrĩca careba quĩrĩa panãa. ³ Mañ carea mla nañ djabarãda bãrãmaa diabuebarãa bãrãba diadiada apedadara wãrãda jũma jarã pedamãrẽã. Mawã mla bãrãnebema bia jaradara sewa baẽa, ãtebarã bãrãba wãrãda diadi carea panania. ⁴ Mawã odaẽbarã, ãcarã Macedonianebema djabarã mla ume bãrãmaa wãbãdade ãĩbẽrã ununicada bãrãba paratara jarã pedaẽ panãda. Mawãra dairã quĩrã peradia, crĩcha panana bãrã bãrãba wãrãda jarã pedida. Idjaba bãrã sida biara quĩrã peradia. ⁵ Mañ carea mla nañ djabarãa bedeã djuburiasia mla na bãrãa jarade wãnamãrẽã bãrãba sobiadeba diadiada apedadara jũma jarã pedamãrẽã. Mawã mla jũẽbarãde bãrãba sobiadeba diadiada apedadara jũma eropanania. Mañba cawabidia daiba õgo diabidaẽ panãda ãtebarã bãrãba sobiadeba diasidada.

⁶ Naãda quĩrãnebadua: “Maãrĩ ubarãba maãrĩ ewaya. Waibãa ubarãba waibãa ewaya.” ⁷ Ëberãza diaida bla idji sode crĩcha bla quĩrĩca. Dia amaneba diaiẽ bla, idjaba õgo diabi panã carea diaiẽ bla. Bãsrĩda dia bara ãcõrẽba quĩrĩa bla. ⁸ Wãrãda ãcõrẽba ne jũmada bãrãa aduba poya diaya. Mawã ewariza ne jũmane bãrãba erobeadida panãda wãrãda eropanania mañneba ne jũma biada odi carea. ⁹ ãcõrẽ Bedeade nãwã blã bla: Idjia jedecaside ne neẽ quẽdeaa waibãa diasia. Ewariza idjia jipa obaria.*

¹⁰ ãcõrẽba netada diabaria udamãrẽã. Codi careabema sida diabaria. Neta udamãrẽã aduba diabarã quĩrĩca idjia ne jũmada aduba bãrãa diaya djãrãra bio carebadamãrẽã. Mañne jipa o panãneba ne biada zocãrã ununia ne uda bio zau bla quĩrĩca. ¹¹ Wãrãda ãcõrẽba bãrãa ne jũmada aduba diaya djãrãra sobiadeba poya carebadamãrẽã. Mañbe bãrãba dai ume parata diabuebãda carea djabarãba ãcõrẽa bia blaada adia. ¹² Bãrãba parata diabãdaba ababe carebaẽa djabarã ne neẽ panãba erobeadamãrẽã, ãtebarã maãgã carea djabarãba ãcõrẽa bio bia blaada a panania. ¹³ Bãrãba careba panãneba unubi panãa bedeã bia Critodebemada wãrãda ãjã panãda. Mañ bãrã ãdjirãba ãcõrẽa bia bedeadia. Mañ awara ãcõrẽa bia bedeadia bãrãba sobiadeba ãdjirã itea diapedada carea idjaba dewararã sida sobiadeba carebabada bãrã. ¹⁴ ãcõrẽba idji biadeba bãrãra bio carebasia ãdjirã carebadamãrẽã. Mañ bãrã ãdjirãba bãrã bio quĩrĩa panãneba ãcõrẽa bãrã carea iwidĩ panania. ¹⁵ Wãrãda ãcõrẽba diada carea dadjirãba ãcõrẽa bia blaada adida panãa. Mañ diadara jãcua bio biya quĩru bãrã dadjirãba poya cawa jaraãaẽa sãwã bla.

10

Pauloba ara idjidebema djabarãa cawabida

¹ Mla Pauloa. Crito quĩrĩãneba, idji biadeba bida mla bãrãa bedeã djuburiaya jipa odamãrẽã. ãcarãba jara panãa bãrã ume bade bãrã quẽãĩ carea mla waya babarida, baribarã bãrã ume bãẽne cartadeba quẽãĩ carea wayacada. ² Mawã jara panãmĩna bãrãma jũẽbarãde dai biẽ jara panãra mla wãrãda quẽãya. ãdjia jara panãa dairã nañ djaraba quĩrĩa bla quĩrĩca nĩnada.

* 9:9 Salmo 112:9.

Mañ bẽrã bãrã sida quẽã amaaba mũa bedea djuburiaya jipa odamãrẽã. ³ Daira nañ djarade panãa baribarã cadjirua poyadi carea nañ djaradeba djõ panãẽa. ⁴ Daiba djõni carea eropanãra nañ ejũãnebemaẽa, ãtebarã ãcõrẽ ãbãadeba jũma idjidebema idu cawabidacara daiba poyabadaa. ⁵ Jũma crĩcha ãi beara, jũma ãcõrẽnebema idu cawabidaca crĩcha droma bea sida daiba sewada cawabibadaa. Preso jidabãda quĩrãca daiba mãwã crĩcha beara jipa crĩchabibadaa Crito ijãnamãrẽã. ⁶ Daiba djabarã cawarã zarea beara quẽãni carea panãa. Baribarã naãrã jãã panãa bãrãba ne jũmane ijã odamãrẽã.

⁷ Bãrãba ãrãbemada acã panãa. Bariduada wãrãda Critodeda crĩcha bãbarã, cawa baida bãa dai sida Critoderãda. ⁸ ãcõrẽba daia obi bãdebemada mũa ãibẽrã jũmawãyã bedea bãmĩna mãlgã carea quĩrã pera bãẽa. Dadjirã Boroaba daia mãwã obi bãa bãrãba biara ijãnamãrẽã. Idjia daira bãẽ basía bãrã biẽ beadamãrẽã. ⁹ Mũa quĩrĩãẽa bãrãba crĩchadida mũa cartadeba bãrãra dauperabi quĩrĩã bãda. ¹⁰ ãcãrãba jara panãa cartadeba mũa bio quẽãbarida idjaba jũmawãyã obibarida. Baribarã bãrã ume bãde mãra, mũa bedea sida mãcuaẽ bãada abadaa. ¹¹ Mãwã jara panãba cawadida panãa daiba tamãba cartadeba jara panã quĩrãca bãrã ume panãne odida.

¹² ãcãrãba ara ãdjidebemada bia bedeadadaa. ãdjirãra crĩcha neẽ beaa. Ara ãdjida acãbadaa cãrẽda biara bã cawaya. Baribarã daiba jara quĩrĩãnaẽa ãdji quĩrãca panãda wa ãdji cãyãbara biara panãda. ¹³ Ara daidebemada jũmawãyã bedeadãẽa, ãtebarã ãcõrẽba daia obi bãdebemada bia bedeadia. Idjia obi bãra jũma o panã bẽrã daiba bãrãa bida jaradiabadaa. ¹⁴ Daibarã bãrãa naãrã bedea bia Critodebemada jaradiade wãsidãa. Mãwãnaẽbara idira bãrãa jaradiabãdade ãcõrẽba diabuedaẽma jaradia panacasidaa. ¹⁵ Djãrãba opedada carea ara daidebemada bia bedeadacaa daibarã opedada quĩrãca. ãtebarã daiba quĩrĩã panãa bãrãba Critora biara ijãnida. Mãwã daiba bãrã druade poya biara jaradiadia ara ãcõrẽba obi bã quĩrãca. ¹⁶ Mãbe bedea bia Critodebemara dewara druade bida jaradiadia. Baribarã djãrãba jaradiapedadamaa wãnaẽa dewaraba odara daibarã osidaada ada amaaba. ¹⁷ ãcõrẽ Bedeade bã bãa: “Abãda bia bedeaibarã, dadji Borodebemada bia bedeaida bãa.”* ¹⁸ Abãba ara idjida bia jaraibarã, mãba jara bãẽa ãcõrẽba mãẽ ãberãra bia unu bãda. ãtebarã ãcõrẽba bia jara bã ãberãdrã bia unu bãa.

11

Jesucritoba diabuedarã quĩrãca bea

¹ Mãra crĩcha neẽ bã quĩrãca bedea bãmĩna quĩrĩã bãa bãrãba droadida. Mũa djuburia mũa jara bãra ãrĩnadua. ² ãcõrẽba wagabi bã quĩrãca mũa bãrãra bio waga quĩrĩã bãa. ãberãba idji cau quima diabarã quĩrãca mũa bãrãra Critoa dia quĩrĩã bãa ababe idjiderãda beadamãrẽã. Mũa quĩrĩã bãa bãrãra idji itea bio bia beadida awẽrã umaquĩrã adua quiru quĩrãca. ³ Baribarã mũa waya bãa ãcãrãba bãrãra cũrũgadida damaba crĩcha cawaadeba Eva cũrũgada quĩrãca.* Mãwãra bãrãba Crito wãrãda sodeba ijã panãra igaradia. ⁴ ãiba zedaba Jesudebemada daiba jaradiapedada awara jaradiabarãde bãrãba iduaribibadaa. Idjaba ãcõrẽ Jaure bãrãba edapedadadebemada awara jaradiabarãde bãrãba iduaribibadaa. Idjaba bedea bia bãrãba ijãpedada awara jaradiabarãde bãrãba iduaribibadaa. ⁵ Mãwã jaradia beara ¿bãrãmaarã Jesucritoba diabueda dji dromarãca? Mãmaarã ãdjirã cãyãbara mãra ni mãrĩ bida

* **10:17** Jeremia 9:24. * **11:3** Genesi 3:1-13.

edaara b_Λēa. ⁶ M_Λra bedea biya quirudeba bedeacamīna wārā bedeara bio cawa b_Λa. Ma_Λ wārā bedeara daiba ne jūmaneba bārā ebuda cawabisidaa.

⁷ M_Λa bedea bia Ācōrēnebemada bārā bari jaradiada bēra m_Λra bārā quīrāpita edaara besia Ācōrē ume bia beadamārēā. ¿Māwāra cadjirua osica?

⁸ Dewara djabarāba paratada m_Λa diasidaa bārā poya bio jaradia bamārēā.

⁹ M_Λ bārāma baside ne jūma erobadaēmīna bārā ne iwidiē basía. Āteb_Λr_Λ m_Λa neē badara djabarā Macedoniane bema zepedadaba jūma diasidaa. M_Λa ni maārī bida bārā iwidiē basía idjaba iwidiē baya. ¹⁰ Wārā bedea Critodebemada m_Λ sođe b_Λ bēra wārāneba jaraya: bārā drua Acayade m_Λa ni aba_Λa paratada iwidiēa. Māwā bārāneba parata edaē b_Λada ab_Λr_Λde ni aba_Λba poya jaradaēa m_Λra jaracara b_Λda. ¹¹ ¿M_Λra cārē cārēā māwā bedea b_Λ? ¿Bārāda quīrīāē b_Λ bēra māwā bedea b_Λca? Ācōrēba cawa b_Λa m_Λa bārāra quīrīā b_Λda.

¹² Ara m_Λdjia obari quīrāca o baya. Māwā dai quīrāca o pan_Λana abadaba ni maārī bida poya jaradaēa dai quīrāca o pan_Λda. ¹³ Ādjira Critoba diabuedarēā, āteb_Λr_Λ djārā cūrūgabadarāa. Sewadeba ādjia crīchabibadaa ādjira Critoba diabuedarāda. ¹⁴ Barib_Λr_Λ bārāba crīchadiē pan_Λa ādjira māwā zedaēda. Diauru sida bajānebema nezoca ānaanebema quīrāca zebaria. ¹⁵ Ma_Λ bēra idji nezocarā bida jipa o pan_Λ quīrāca zedib_Λr_Λ bārāba crīchadiē pan_Λa sāwā jāwā zeb_Λdada. Barib_Λr_Λ ādjirā beub_Λda ewaride ādjia cadjirua opedada quīrāca edadia.

Paulo bia mīga b_Λ carea b_Λsridada

¹⁶ M_Λa wayacusa jaraya: ni aba_Λba crīchaiē b_Λa m_Λra crīcha neē b_Λda. Barib_Λr_Λ māwā crīchadib_Λr_Λ, m_Λra crīcha neē b_Λ quīrāca idu bedeabidadua m_Λa bida ara m_Λdjidebemada maārī bia bedelai carea. ¹⁷ Ara m_Λdjidebemada bia bedea b_Λde dadjirā Boroba māwā bedeabiē b_Λa, āteb_Λr_Λ m_Λra crīcha neē b_Λ quīrāca bedea b_Λa. ¹⁸ Zocārāba ara ādjidebemada bia bedeabadaa na_Λ ējūānebemarāba obada quīrāca. Ma_Λ bēra m_Λa bida ara m_Λdjidebemada bia bedeaya. ¹⁹ Bārāmaarā bārāra crīcha bara beaa. Barib_Λr_Λ crīcha neē beaba jaradia pan_Λra bārāba bia ūrībadaa. ²⁰ Ara ādji bedeada ōgo ījā obib_Λdade, bārā orrodeba ne cob_Λdade, bārā cūrūgab_Λdade, bārā igarab_Λdade, bārā uridarrade ub_Λdade bida bārāba iduaribibadaa. ²¹ M_Λa jaraya: jā_Λ ēberārāba jācua bia o pan_Λ bēra ādjidr_Λ dji dromaca beaa. Māwāra m_Λra pera b_Λa दौरāda b_Λdaē quēda bēra. Ma_Λ carea ādjia obada quīrāca poya odaēca b_Λa.

Aba_Λba ara idjidebemada poya bia bedeai_Λr_Λ, m_Λa bida ara m_Λdjidebemada poya bia bedeaya. Barib_Λr_Λ māwā bedeira crīcha neē b_Λ quīrāca bedeaida b_Λa. ²² Ādjira hebreorāana a pan_Λa. ¿M_Λ sida abariēca? Ādjira israelerāana a pan_Λa. ¿M_Λ sida abariēca? Ādjira Abrahā_Λ warrarāana a pan_Λa. ¿M_Λ sida abariēca? ²³ Ādjira Crito nezocada a pan_Λa. Barib_Λr_Λ ādjirā cāyābara m_Λa biara Critoba quīrīā b_Λda obaria. Māwā bedea b_Λde crīcha neē b_Λ quīrāca bedea b_Λa. Wārāda ādjirā cāyābara m_Λa Ācōrē trajura auduara obaria. Ādjirā cāyābara ēberārāba m_Λra barima zocārā usidaa. Ādjirā cāyābara m_Λra barima zocārā preso b_Λsidaa. Barima zocārā m_Λra beuidia basia. ²⁴ Barima juesuma judiorāba m_Λra jidasidaa. Jidab_Λdaza soaba barima 39 usidaa. ²⁵ Barima ūbea m_Λra jidadapeda bacuruba usidaa. Barima aba m_Λra mōgaraba tabari jidasidaa beadi carea. Barima ūbea m_Λra pusade barrusia. Ma_Λne barima aba āsa, diamasi bida m_Λra pusade ūmasia.

²⁶ M_Λra pi b_Λaca basía, āteb_Λr_Λ baridua p_Λr_Λa nībabadjia. Do minijīchiade nībabadjia idjaba ne dr_Λabada barama minijīchiade nībabadjia. Ara m_Λ ēberārā

judiorã tãena, judiorãe tãena bida m̃ra minijichiade basia. Purude, puru
jĩga bida m̃ra minijichiade basia. Pusade bida minijichiade basia. Wãrãe
djabarãma bida m̃ra minijichiade basia. ²⁷ Traja ðade m̃ra bia mĩgabadja.
Barima zocãrã cãie ðabadja, jarra ðabadja, opichia ðabadja, ne coẽ
ðabadja. Cũrãsaba m̃ra ijsua ðabadja, idjaba ļi carea neẽ ðabadja.

²⁸ Mañ awara ewariza jūma djabarā druazabema carea mñā bio crīcha babaria. ²⁹ Aba cacua biē ʙabara, mñ sida cacua biē ʙaca babaria. Abaʙa dewara djabada cadjiruade ʙaebibara, mñra mañ ēberā ume quīrūbaria. ³⁰ Ara mñdjidebemada bia bedeabara, mñ ʙbaē ʙadebemada bia bedeaya. ³¹ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ewariza bia bedeadida panāa. Idjia cawa ʙaa mñra sewa oē ʙada. ³² Damasco purude ʙaside dji nocoba idji zarrarāa mñra jaraʙisia preso ʙai carea. Dji nocora dji druadebema boro Aretaba ʙada basía. ³³ Purura mōgaraba audu jūrā ca ʙasia. Mañne dajadaa acabadada āta ʙasia. Djabarāba mñra ē waibade ʙadapeda mañgadeba udaa arabari ʙasidaa puru dajada. Māwā mñra dji noco jawadebemada ēdrasia.†

12

Pauloba bajãne ununa

¹ Waya ara mǎdjidebemada bia bedeaya, maǎba djǎrǎra carebacamĩna. Dadjirǎ Boroba mǎa cǎimocara quĩrǎca unubidada idjaba cawabida sida mǎa jaraya. ² Mǎa ěberǎda unubaria Crito ĩjǎ bǎda.* Catorce poa babarǎa Ācōrēba maǎ djabara bajǎnaa idji bǎmaa ede badada.† Mǎa adua bǎa Ācōrēba idji cacuada ede basida wa ababe idji jaureda ede basida. Ācōrēbarǎ cawa bǎa. ³⁻⁴ Baribarǎ mǎa cawa bǎa Ācōrēba maǎ djabara idji bajǎ biya quirumaa ede basida. Mama maǎ djababa ũrĩsia bedea biya quiru dadjia poya cawa jaradaēda idjaba naǎ ějũāne jaracara panǎda. Wǎrǎda mǎa adua bǎa Ācōrēba idji cacuada ede basida wa ababe idji jaureda ede basida. Ācōrēbarǎ cawa bǎa. ⁵ Maǎ djabadebemada mǎa bia bedeaya, baribarǎ ara mǎdjidebemada bia bedeaēa. Ababe mǎ abǎaē bǎdebemada bia bedeaya. ⁶ Wǎrǎda ara mǎdjidebemada bia bedea quĩrĩǎ bǎbara mǎra crĩcha neē bǎ quĩrǎca bedeaē bacasia, wǎrǎ bedeadā bedea bǎ bērǎ. Baribarǎ mǎra mǎwǎ bedeaēa ni abaǎba crĩcharānamārēā mǎra biara bǎda. Ātebarǎ mǎa quĩrĩǎ bǎa bārǎba mǎnebemada aride crĩchadida mǎa o bǎda unu panǎ bērǎ idjaba mǎa jaradia bǎda ũrĩ panǎ bērǎ.

⁷ Ācōrēba m̄la bajāne unubidara bio biya querasia. Māwāmīna ara mādjidēbemada jūmawāyā bia crīcharāmārēā Ācōrēba m̄la puada idu unubi b̄la. Maļ puara ar̄ba su nūm̄ quīrāca b̄la. Diauru nezocaba māwā o b̄la. ⁸ M̄la b̄arima ūbea dadjirā Boro Jesucrito a bedea djuburiasia maļ puara jōbimārēā. ⁹ Baribar̄ idjia jarasia: “M̄l biadeba b̄ara carebaya jūma droa bamārēā. B̄l ab̄laē b̄ade m̄l ab̄lara b̄adeba biara unubi b̄la.” M̄l ab̄laē b̄ade Crito ab̄lara erobabari b̄ērā m̄l ab̄laē b̄adebemada b̄asridaba bia bedeyaya. ¹⁰ Crito carea bia mīga b̄ade, ab̄laē b̄ade, ne neē b̄ade, ēberārāba biē jara pan̄ne idjaba biē odi carea ēpē pan̄ne m̄ra b̄asrida b̄la. Wārāda m̄l ab̄laē b̄ade Critodeba ab̄la b̄la.

Corintodebema djabarã Pauloba crĩcha bada

† **11:33** Hecho 9:23-25. * **12:2** Pauloba ara idjida māwā jara b_{AA}. Barib_{AL} mērāmērā jara b_{AA} ēberārāba crīcharānamārēd idjira dji dromada jara b_{AD}. † **12:2** Bajānaa idji b_{AM}maa. Griego bedeadē b_{AL} b_{AA}: “Ūbeabema bajānaa.” Ūbeabema bajāda jarab_{AD}dade judiorāba jara pan_{AA} “Ācōrē b_{AM}maa.”

¹¹ M̃ra cr̃cha neẽ ɓa quĩr̃ca ara m̃djidebemada bia bedeã ɓa, baribara b̃r̃aba m̃ra m̃w̃a bedeabisidaa. B̃r̃aba m̃nebemada bia bedeadida panam̃ina bia bedeadã paña. Cr̃cha paña b̃r̃aba ep̃e paña eber̃ara Jesucritoba diabuedar̃a dji dromar̃ada. M̃ra dji dromaẽm̃ina ãdjir̃a c̃ỹabara edaara ɓa. ¹² M̃ b̃r̃a t̃ẽna baside j̃ma droa basia. Idjaba ne ununaca waiɓa beada obadjia Jesucritoba diabuedar̃aba obada quĩr̃ca. M̃w̃a cawabisia m̃ra w̃r̃ada Jesucritoba diabuedada. ¹³ ¿M̃a c̃r̃eneba b̃r̃ara dewara purudebema djabar̃a c̃ỹabara biẽara osi? Ababe b̃r̃aba m̃ra carebadam̃r̃ẽ iwididaẽ b̃r̃a biẽ osisicadame. M̃ẽteara jma biẽ odara m̃ quĩr̃a djuburia quĩr̃adoadadua!

¹⁴ M̃ra b̃r̃amaa w̃i carea ɓa. Naɓa barima ũbea w̃ya. Baribara m̃a iwidia b̃r̃aba carebadam̃r̃ẽ. B̃r̃aba erobeara jara ɓa, aɓara quĩr̃a ɓa b̃r̃aba m̃ra ep̃enida. Warra zaquer̃aba ne jaradaca ãdji djibarir̃a ne diadi carea, aɓara djibarir̃aba ne jaradada ãdji warrar̃a diadi carea. ¹⁵ Ara m̃djida, j̃ma m̃a erob̃a sida ɓsrida diaya b̃r̃a carebai carea. M̃a b̃r̃ara bio quĩr̃a ɓa b̃r̃a ¿b̃r̃aba m̃ra quĩr̃aẽ panebadaca? M̃maar̃a m̃w̃a.

¹⁶ B̃r̃aba cawa paña m̃a b̃r̃a paratara ni maãr̃i bida edaẽ basida. M̃w̃am̃ina aɓara b̃r̃anebemaba jara paña m̃ cr̃cha cawaadeba b̃r̃ara c̃r̃ugasida parata edai carea. ¹⁷ M̃a djabar̃a diabueside ¿ãdjideba b̃r̃ara c̃r̃ugasica parata edai carea? ¹⁸ M̃a Titoa bedeã djuburiasia b̃r̃a acade w̃m̃r̃ẽ. Dewara djaba sida idji ume diabuesia. ãdji w̃sidade ¿Titoba b̃r̃ara c̃r̃ugasica parata edai carea? ¿Daiba abari cr̃chada eropananaẽ basica? ¿Abari quĩr̃a ñbadaẽ basica?

¹⁹ ¿B̃r̃amaar̃a daiba m̃w̃a jara paña daidebemada biẽ cr̃char̃anam̃r̃ẽ? M̃w̃a. Djabar̃a, daira Critode b̃r̃a ãc̃r̃e quĩr̃apita j̃ma maãra jara paña b̃r̃aba biara ijanam̃r̃ẽ. ²⁰ M̃a waya ɓa b̃r̃ama j̃eɓara de b̃r̃aba jipa o paña unune w̃eda m̃a unu quĩr̃a ɓa quĩr̃ca. Maãne b̃r̃aba quĩr̃anaẽm̃ina m̃a quẽya. W̃r̃ada m̃a waya ɓa unune w̃ida b̃r̃ara caicaya duaña, dj̃r̃aba ne erobea carea biẽ duaña, quĩr̃u duaña, ara b̃dji bia panani carea jara duaña, ñbara o duaña, dj̃r̃a biẽ jara duaña, dji dromaca cr̃cha duaña, idjaba quĩr̃ipa odaẽ duaña. ²¹ M̃a waya ɓa b̃r̃ama j̃eɓara de ãc̃r̃eba m̃ra b̃r̃a carea wayacusa quĩr̃a perabida. Maãne zoc̃r̃a b̃r̃aba naẽna cadjirua o pananada wadibida o paña b̃r̃a m̃ra j̃ya. B̃r̃aba cadjirua obadara, audua ñbabadara, na cacuaba cadjirua o quĩr̃a ɓa obada sida wadibida igaradaẽ paña b̃r̃a j̃ya.

13

Pauloba na cartade j̃r̃uare ɓa

¹ ãc̃r̃e Bedeaba ñw̃a jara ɓa: “Abaɓa biẽ oda cawa obadade eber̃ada umẽ wa ũbea arima pananida paña. Maãne idjia biẽ odadebemada abarida jaradibara, cawadia w̃r̃ada biẽ osida.”* Naɓa barima ũbea m̃ra b̃r̃amaa w̃ara b̃r̃a cawa oya ãc̃r̃e Bedeaba jara ɓa quĩr̃ca. ² Barima umẽ b̃r̃amaa w̃side m̃a cadjirua o bear̃a jarasia waa or̃anam̃r̃ẽ. M̃w̃a odaɓara, wayacusa zɓara de m̃a ãdjir̃a quĩr̃a djuburiaẽana asia. Idjaba ara nawena m̃ra b̃r̃a ume ɓaẽm̃ina abarida jaraya: cadjirua o bear̃a igaradaẽɓara, m̃ wayacusa w̃ara de ãdjir̃a quĩr̃a djuburiaẽa. ³ M̃w̃a m̃a unubiya Critora w̃r̃ada m̃neba bedeã ɓa. B̃r̃aba maãda cawa quĩr̃a paña. Critoba ara idjida ɓaẽ ɓa b̃r̃a unubicaa, aɓara ɓa ɓa unubi ɓa. ⁴ Idjira ɓaẽ ɓa quĩr̃ca crude cachipeadam̃ina ãc̃r̃e ɓaadeba zocai ɓa. Dai sida

* 13:1 Deuteronomio 19:15.

Λβλαε̃ panΛa idji Λβλαε̃ βaδa quĩrãca, baribΛrΛ idji ume daira Ãcõrẽ ΛβΛaδeba panania bãrã carebađi carea.

⁵ Ara bãdjiza bio crĩchadadua wãrãda Jesura ãjã panΛ cawaya. Ara bãdjiza bio acΛdadua jipa nĩna cawaya. ¿Bãrãba adua panΛca Jesucritora bãrã sode βaδa? Bãrã sode βΛẽbΛrΛ idjiderãéa. ⁶ BaribΛrΛ bãrã sode βΛda cawasidara mΛa crĩcha βΛa bãrãba cawadida daira wãrãda Jesucritoba diabuedarãda. ⁷ Daiba Ãcõrẽa iwidi panΛa bãrãba cadjirua orãnamãrẽã. BaribΛrΛ mãwã iwidi panΛẽa acΛbiđi carea daira Jesucritoba diabuedarãda. ÅtebΛrΛ iwidi panΛa bãrãba jũma biada odamãrẽã, daira Jesucritoba diabuedarãda crĩchadaẽ panΛ sida. ⁸ Daiba wãrã bedeara poya quĩrã awara odaẽa, åtebΛrΛ wãrã bedeara jũma ãjã odida panΛa. ⁹ Bãrãba bio ãjã pananibΛrΛ daira Λβλαε̃ panΛmĩna βΛsrida panΛa. Mã awara daiba Ãcõrẽa iwidi panΛa bãrãba jipaara o pananamãrẽã. ¹⁰ Mã carea bãrãmaa wãi naẽna mΛa naã cartara βΛ diabuebΛrΛa. Bãrãba ãjãsidara bãrãma jũẽbΛrΛde mΛa quẽẽéa. Wãrãda dadjirã Boro Jesuba mΛra βΛẽ basía bãrãra biẽ beadamãrẽã, åtebΛrΛ mΛra βΛsia bãrãba biara ãjãnamãrẽã.

¹¹ Djabarã, jĩrũare mΛa nãwã βΛya: βΛsrida beadadua, wayacusa jipa o pananadua, mΛa jara βΛra ãjã o pananadua, abari crĩchada erobeadadua, idjaba ãbaa necai beadadua. Mãwãra Ãcõrẽra bãrã ume βaya. Idjideba quĩrĩãda, necai bai sida ze βΛa. ¹² Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua.† ¹³ Jũma namabema djabarãba quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida.

¹⁴ MΛa quĩrĩã βΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba βaida, Ãcõrẽba bio quĩrĩã βaida, idjaba ewariza Ãcõrẽ Jaureba ãbaa bia erobaida.

† **13:12** Wãrã quĩrĩãneba. Griego bedeadẽ βΛ βΛa: “Isõ bia quirudeba.”

GALATA CARTA PAULOBA ʁAʁA DJABARĂ GALACIA DRUAÐEBEMA ITEA

Pauloba naãrã Jesucritodebema jarade wãside naãgarã puru Galacia druade beadaa wãsia: Antioquía Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjaba Derbe (Hecho 13:1neba aba 14:23daa). Ëberãrã maã purude beara biara judiorãe basía. Pauloba mama jaradiadacarea ãCARA judiorãda jũenapeða jaradia panesidaa Crito ïjãni awara cacua wẽãgoðida panãda. Maã awara jara panasidaa Pauloba ãdji leyra jũma ïjãbica bẽrã Critoba diabuedaẽda. Maãne djabarã Galaciade beaba ãdjira epẽbãda basía.

Maã carea Pauloba naã Galata cartada ʁASIA. Poa 50de ʁASICA ʁAA. Naãrã Pauloba djabarãra quẽãsia bedea bia Critodebema ïjãnapeda dewara crĩcha epẽbãda carea. Maãare ʁASIA sãwã Jesucritoba idjira trãsida judiorãeã jaradia nĩbamãrẽã idjaba mãwã o ʁARA djabarã dji dromarã Jerusaleãne beaba bia unu panãda (Hecho 15). Maã awara ʁASIA Crito ïjã panã carea ãCõrẽba idji biadeba dadjirãra jipa unu ʁADA. Jũma maãgara 1:10deba aba 2:21naa ʁA ʁAA.

Maãare Pauloba ʁASIA Moise ley ïjãbi panãneba maã judiorãba judiorãeã bedea bia Critodebemara igarabi panãda idjaba maã ley epẽbãdaba jũma ïjã odida panãmĩna poya odaẽda. Maã carea ʁASIA Abrahaãba maã ley neẽ ïjãna bẽrã ãCõrẽba carebasida. ʁASIA ãdjirãba mãwã ïjãnibARA ãCõrẽba carebaida Abrahaã carebaða quĩrãca. Jũma maãgara ʁA ʁAA 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jĩrũare ʁASIA bedea bia Critodebemada ïjãnibARA ãCõrẽba dadjirãra leydebemada eðRA ʁAIDA idji Jaureba pe eronĩbamãrẽã. Maã carea ʁASIA sãwã idji Jauredeba nĩbaðida panãda. Maãnebemada ʁA ʁAA 5:1neba aba 6:18daa.

Naã cartade Pauloba naãrã ʁADA

¹ Mãra Pauloa, Jesucritoba diabuedaa.* Ëberãrãba mãra ʁADAẽ basía idjaba edadaẽ basía Jesucritoba diabuedada bamãrẽã. ãtebARA Jesucritoba idjaba idji Zeza ãCõrẽ, idji beu baða ãrẽbabidaaba mãra mãwã ʁASIDAa. ²⁻³ Mãa naã cartara ʁABARA djabarã Galacia druadebema itea. Mãa, jũma djabarã mã ume panã bida quĩrã panã dadjirã Zeza ãCõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai ʁai sida bãrãa dia pananida. ⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba ara idjida dadjirã cadjirua carea idu beabisia naã ewari cadjiruadebemada eðRA edai carea. Mãwã osia dadjirã Zeza ãCõrẽba quĩrãna bẽrã. ⁵ Ewariza idjía bia bedeadida panãa. Bia ʁAA mãwã ʁAIDA.†

Bedea bia Critodebemara ababARA ʁAA

⁶ Mãa cawa crĩchaẽa sãwã bãrãra dãrãẽne ãCõrẽnebemada ãĩ wãbãdada. ãCõrẽba bãrãra trãsia Crito biadeba eðRA edai carea, ʁaribARA bãrãba biara epẽ panãa dewararãba bedea bia quĩrãca jara panãda. ⁷ Wãrãda ãdjia jaradia panãra bedea biaẽa. ʁaribARA ãCARAba bãrãa ãĩ crĩchabibadaa bedea bia Critodebemada ãĩ jaradia panã bẽrã. ⁸ Bariduaba bedea bia Critodebemada daiba bãrãa jaradiapedada awara jaradiaibARA, ãCõrẽba idjira ewariza biẽ ʁAYA; daiba wa bajãnebema nezoca bida awara jaradiadibARA, dai sida ãCõrẽba ewariza biẽ ʁAYA. ⁹ Daiba naãrã jarapedadara mãa wayacusa jaraya: bãrãba

* **1:1** Jesucritoba diabueda. Cãpũrã bedeaðe jara ʁAA “apóstol.” Maã griego bedeaðe jara ʁAA “diabueda.” † **1:5** Bia ʁAA mãwã ʁAIDA. Cãpũrã bedeaðe ʁA ʁAA: “Amén.”

bedea bia Critodebema ïjãpedadada bariduaba awara jaradiaibara, Ācōrēba idjira ewariza biē baya.

¹⁰ Māwā jara badeba māa jaraē bāa ēberārāba māra bia ununida, ātebāra quīrīā bāa Ācōrēba māra bia unuida. Crito ïjāi naēna māa jara babadjia ēberārāba māra bia ununamārēā. Wadibiā māwā o bābara, māra Crito nezocāē bacasia.

Jesucritoba Paulo trāna

¹¹ Djabarā, cawadadua bedea bia Critodebema māa bārāa jaradiadara ēberā crīchaēda. ¹² Mañ bedeara māa ni abāa ēberāneba cawāē basia. Ni abāa ēberāba māa jaradiaē basia. Ātebāra Jesucritobara māa cawabisia. ¹³ Bārāba ūrīsīdaa māra sāwā nībasida judiorāba jaradiabada jūma ïjā o baside. Bārāba cawa panāa māa Ācōrē ēberārāra bio biē obadjida. Abeda jūma jōbi quīrīā basia. ¹⁴ Judiorāba jaradiabadara māa biara cawabara basia mā daucharā cāyābara. Dai drōā naēnabemaba obadara māa bio ïjā obadjia. ¹⁵⁻¹⁶ Baribara mā todi naēna Ācōrēba māra edasia. Idji biadeba māra trāsia idji nezocada bamārēā. Idjia crīchada quīrāca idji Warrara māa cawabisia judiorāēā idjidebemada jaramārēā. Mañne māa ni abāa iwidīē basia sāwā oida bā cawaya. ¹⁷ Idjaba Jesucritoba mā naēna diabuedarāa Jerusaleānaa iwidīde wāē basia. Ātebāra māra Arabia druadaa wāsia. Māwānacarea Damasco purudaa jēda wāsia.

¹⁸ Poa ūbea badacarea māra Jerusaleānaa Pedro cawai carea wāsia. Mama quince ewari idji ume basia. ¹⁹ Pedro awara dadji Boro Jesucritoba diabuedarānebemada ababe idji djaba Santiagoda unusia.† Dewararāra māa unuē basia. ²⁰ Ācōrē quīrāpita māa bārāa jaraya: mānebema bābāra sewaēa. ²¹ Jerusaleānaa wānacarea māra Siria druadaa idjaba Cilicia druadaa wāsia. ²² Crito ïjā bea Judea druadebemarāba māra ununaca basia. ²³ Ādjirāba ababe ūrībadjīdaa djabarāba nāwā jara panāda: “Dadjirā biē oi carea ēpē badaba idira jaradia nāa jūmarāba Jesu ïjānamārēā. Naēna mañgāra idjia abeda jōbi quīrīā basia.” ²⁴ Mañ bēā mā carea ādjirāba Ācōrēa bia bedeasīdaa.

2

Jesucritoba diabuedarāba Paulo bia edapedada

¹ Catorce poa badacarea māra Bernabe ume wayacusa Jerusaleānaa wāsia. Tito sida wāsia. ² Māra wāsia Ācōrēba cawabīda bēā mama wāida bāda. Jūpeda naārā māa ababe djabarā dji dromarāa jarasia bedea bia Critodebema māa judiorāēā sāwā jaradia bāda. Māwā osia māa o bāra ādjirāba bia unu panā cawaya.* ³ Mañne Tito mā ume bāra judioēmīna ādjia jaradaē basia idji cacuara wēāgōida bāda. ⁴ Mañnebemada bedesīdaa ācāra wārā djabarāēba jarabadjida bēā jūmarāda cacua wēāgōida panāda Ācōrē ēberārā beadi carea. Ādjirāra djabarā quīrāca djabarāmaa zedapeda Jesucritoba ēdra bādada igarabi quīrīā panasīdaa. Ādjirāba dadjirāa wayacusa judiorā leyda ïjā obi quīrīā panasīdaa nezoca quīrāca. ⁵ Baribara ādjia jarapedadara daiba ni maārī bīda ïjānaē basia bārāba bedea bia Critodebema dji wārā arada ewariza erobeadamārēā.

⁶⁻⁷ Djabarā dji dromarāba dewara crīchada jaradaē basia māa jaradiamārēā. Ātebāra cawasīdaa Ācōrēba māra diabuesida bedea bia Critodebemada judiorāēā jaradiamārēā Pedro judiorāmaa diabueda quīrāca. (Ādjirāra dji

† **1:19** Santiagora idjaba Jacobo abadaa. * **2:2** Māwā osia māa o bāra ādjirāba bia unu panā cawaya. Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Māwā osia mā pira wānara, pira wābāra sida ara jāwā bēāmārēā.”

dromarãda dârãbãdamĩna mĩa quĩrãcuitaẽ b̃aa, Æcõrẽba dadjira quĩrã awara unuca bẽrã.) ⁸ Wãrãda Æcõrẽba Pedrora edapeda judiorãmaa jaradimãrẽã diabuesia. Ara maã Æcõrẽba mĩra edapeda judiorãẽmaa diabuesia. ⁹ Djabarã dji dromarã Santiagoba, Pedroba, Juaã bida cawasidaa Æcõrẽba idji biadeba wãrãda mĩra judiorãẽmaa diabuesida. Maãne ãdjira mã ume, Bernabe ume bida jãwa jidasidaa cawabidi carea abari crĩchada eropanãda. Ædjia jarasidaa daiba judiorãẽma jaradia pananida, maãne ãdjia judiorãma jaradia pananida. ¹⁰ Ababe daia jarasidaa djabarã ne neẽ quẽdeara carebadamãrẽã. Maãgara mãmãrã bio bia basia mãwã o quĩrã b̃ada bẽrã.

Pauloba Pedro quẽãna

¹¹ Ewari aba Pedrora Antioquía purudaa djabarã acãde wãsia. Mama mĩa idjira jũmarã djabarã quĩrãpita quẽãsia, idjia wãrãda biẽ oda bẽrã. ¹² Nãwã biẽ osia: Æcãrã djabarã judiorãra Santiago b̃amaãba Antioquía purudaa wãsidaa. Ædjirãba jarabadjidaa judiorãera cacua wẽãgoẽdida panãda Æcõrẽ eberãrã beadi carea. Ædji jũeni naẽna Pedrora djabarã judiorãẽ ume ne cobadjia, baribãrã maã djabarã judiorã jũẽpedadacarea idjira waa djabarã judiorãẽ ume ne coẽ basia. Ætebãrã jĩga nĩbade wãsia. Idjia wayasia djabarã judiorãba idjira biẽ jaradida judiorãẽ ume ne co b̃a carea.† ¹³ Idjaba dewararã djabarã judiorã bida djabarã judiorãera igarasidaa Pedroba sewadeba o b̃a quĩrãca. Mãwã o panã bẽrã Bernabe bida abari quĩrãca biẽ osia. ¹⁴ Baribãrã mĩa unusia ãdjirãra wãrã bedeã bia Critodebemaba jara b̃a quĩrãca nĩnaẽda. Maã bẽrã mĩa Pedrora jũmarã djabarã quĩrãpita nãwã quẽãsia: “Bãra judiomĩna judio quĩrãca b̃acaa. Ætebãrã judioẽ quĩrãca babaria. Maãda ¿cãrẽ cãrẽã judiorãba obadara b̃aa djabarã judiorãẽa obi b̃a?

¹⁵ Æcõrẽba Moisea diada leyra judiorãẽba neẽ panã bẽrã dadji judiorãba ãdjirãra cadjirua obadarãana abadaa. Dadjirãra todadeba judiorã bẽrã maã leyra eropanãda. ¹⁶ Baribãrã dadjirãba cawa panãa maã ley jĩã o b̃adeba ni abaãda Æcõrẽ quĩrãpita jipa baẽda, ãtebãrã Jesucrito jĩã b̃a carea Æcõrẽba jipa unuya. Dadjirã bida Jesucritora jĩãsidaa Æcõrẽba bia unumãrẽã. Wãrãda Æcõrẽba Moisea diada ley jĩã o panãneba dadjirãra Æcõrẽ quĩrãpita jipa beadaẽa, ni abaãda maã ley jĩã o b̃adeba idji quĩrãpita jipa baẽ bẽrã.‡

¹⁷ Æcõrẽba Moisea ley diada cãyãbara dadjirãba jãrãsidaa Critodeba Æcõrẽba jipa unumãrẽã. Maã bẽrã Æcãrãmaãrã dadjirãra cadjirua obadarãa. Mãwãra ¿Critoba dadjirãa cadjiruada obi b̃aca? ¡Mãwãẽa! ¹⁸ Mĩa ley naẽna epẽ badada wayacusa epẽibãrã, mãdrã bedeadẽ beya. ¹⁹ Naẽna mĩra Æcõrẽba Moisea diada leydeba basia. Baribãrã maã leydebemada eãdrãsia.§ Mãwã mĩra Æcõrẽ itea zocai besia. ²⁰ Mĩa Crito ume ãbaa crude cachisidaa. Maã bẽrã ara mãdjideba b̃aẽa, ãtebãrã Critodrã mã soãde b̃aa. Naã djarade zocai b̃amisa mĩra Æcõrẽ Warra Jesu jĩã b̃adeba baya. Ara maã Jesuba mĩra quĩrãsia idjaba mã carea ara idjida idu beabisia. ²¹ Æcõrẽba idji biadeba dadji jipa b̃adada mĩa igaraẽa. Æcõrẽba Moisea diada ley jĩã o panãneba idji quĩrãpita poya jipa beadibara, Critora idji quĩrãbe beucasia.”

3

Ababe Jesucritodrã jĩãnida panãa

† 2:12 Pedrora naẽna biẽ jarada bẽrã wayacusa biẽ jaradida crĩchasia. Hecho 11:1-18. ‡ 2:16 Salmo 143:2. § 2:19 Maã leydebemada eãdrãsia. Griego bedeadẽ nãwã b̃a b̃aa: “Maã leydebemada beusia.”

¹ Djabarã Galacia druadebema, ¡bãrãra crîcha neẽ beaa! ¿Caiba bãrãra cûrûgasi wãrã bedeara idu ḇdamãrẽã? Daiba bãrã quîrãpita ebuda jaradia-badjidaa Jesucritora bãrã carea crude cachi beasidada. ² M̱a naãda bãrãa iwiidiya: ¿Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o paṉneba bãrãba Ãcõrẽ Jaurera edasidaca? ¿Bedeã bia Jesucritodebemada ûrînapeda ïjãsidade edasidaẽca? ³ ¡Bãrãra wãrãda crîcha neẽ beaa! Crito ïjãsidade naãrã Ãcõrẽ Jauredeba bia nîbasidaa. ¿Idira ara bãdjia o paṉneba jũma jipa beadica? ⁴ Crito ïjã paṉ carea bãrãra bio bia mîgasidaa. Maãda Critoda igaradiḇra, ¿bãdji quîrãbe bia mîgasidaẽca? M̱maarã bãdji quîrãbe bia mîgadaẽ basía. ⁵ Ãcõrẽba idji Jaurera bãrãa diasia idjaba bãrã tãena ne ununacada o ḇa. ¿Ãcõrẽba cãrẽ cãrẽã mãwã o ḇa? Mãwã o ḇa bãrãba bedea bia Critodebemada ûrînapeda ïjãsida bẽrã. Ãcõrẽba mãwã oẽ ḇa idjia Moisea diada leyra bãrãba ïjã o paṉ bẽrã.

⁶ Abrahañnebemada crîchadadua. “Abrahañba Ãcõrẽra wãrãda ïjãsia. Mañ carea Ãcõrẽba idjira jipa unusia.”† ⁷ Mañba cawadadua wãrãda Ãcõrẽ ïjã beadṟ Abrahañ warrarãda. ⁸ Naënaedañba Ãcõrẽ Bedeade ḇ ḇa judiorãẽba Ãcõrẽda ïjãsidara idjia adjirã sida jipa unuida. Mañ carea naënaeda Ãcõrẽba Abrahañba bedea bia dadji êdṟadidebemada bedeasia. Idjia nãwã jarasia: “Ḇdeba m̱a nañ ëjũãne bea purura jũma carebaya.”† ⁹ Mañ bẽrã Abrahañba ïjãna quîrãca ïjã beara Ãcõrẽba jũma carebaya Abrahañ carebada quîrãca.

¹⁰ Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o paṉneba jipa beadida crîcha beara Ãcõrẽba biẽ ḇaya. Mañ leyde nãwã ḇ ḇa: “Nañ ley jũma ïjã oẽ beara Ãcõrẽba biẽ ḇaya.”§ ¹¹ Wãrãda ebuda ḇa Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o ḇdeba ni abañda Ãcõrẽ quîrãpita jipa baẽda. Ãcõrẽ Bedeade nãwã ḇ ḇa: “Ãcõrẽ quîrãpita jipa ḇ ëberãra Ãcõrẽ ïjã ḇdeba baya.”*

¹² Bariḇra ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o ḇdeba jipa baida crîcha ḇba crîchacaa Ãcõrẽ ïjã ḇdeba jipa baida. ãteḇra idjidebemada nãwã ḇ ḇa: “Nañ ley ïjã o ḇra mañg̱deba baya.”†

¹³ Ãcõrẽba Moisea diada leyba biẽ ḇidebemada Jesucritoba dadjirãra êdṟa ḇasia. Idjidra ãcõrẽba dadjirã cacuabari biẽ ḇasia. Ãcõrẽ leyde nãwã ḇ ḇa: “Abañda bacurude jira ḇadiḇra, Ãcõrẽba idjira biẽ ḇaya.”†

¹⁴ Mañg̱ra mãwãsia Ãcõrẽba Jesucritodeba judiorãẽ sida carebamãrẽã idjia naëna Abrahañba carebayada ada quîrãca.§ Dadjirãba Jesucritoda ïjã paṉ bẽrã Ãcõrẽba idji Jaure diai jaraðara edasidaa.

Ãcõrẽba Abrahañ ume bedea ḇðara leyba ãyã ḇcaa

¹⁵ Djabarã, m̱ra ne jara ḇdeba bedeaya: ëberãba dewara ume bedea ḇðara cartade ḇpeda idji tṟda mañ cartade ḇsira, ni abañba mañ bedea ḇðara poya ãyã ḇðaðã, idjaba dewara crîchada poya eða ḇðaðã. Ara mañ quîrãca Ãcõrẽba wãrãneba jaraðara quîrã awara oẽa. ¹⁶ Ãcõrẽba Abrahañba, idjideba yõida ḇa bida jarasia idjia jũmarãda carebaida.* Ãcõrẽ Bedeade ḇẽ ḇa “Abrahañneba yõni ëberãrãda” zocãrã ëberãrã jara ḇ quîrãca. ãteḇra ḇ ḇa ãcõrẽba Abrahañneba yõida ḇa mãwã jarasida abañdebemada bedea ḇ bẽrã. Mañra Critoa. ¹⁷ M̱a jara ḇra nañg̱a: Ãcõrẽra Abrahañ ume

* **3:3** Ara bãdjia o paṉneba. Griego bedeade ḇ ḇa “nañ djaradeba.” † **3:6** Genesi 15:6. ‡ **3:8** Genesi 12:3. § **3:10** Deuteronomio 27:26. * **3:11** Habacuc 2:4. † **3:12** Levitico 18:5. ‡ **3:13** Bacurude. Griego bedeade bacuru aḇraðde cru sida jara ḇa. Deuteronomio 21:23. § **3:14** Genesi 12:3. * **3:16** Genesi 22:18.

bedea b̄asia.† 430 poa badacarea idji leyra Moisea diasia. Barib̄ar̄ idjia Abrahā ume nār̄a bedea b̄adara mā leyba āyā b̄āē basía. Āyā b̄adabara idjia carebayada adara oē bacasia. 18 Ācōrēba Moisea diada ley ījā o pan̄ carea idjia dadjirāda carebaib̄ar̄, idjia carebayada ada quīrāca carebaēa. Barib̄ar̄ Ācōrēba Abrahāra carebayada ada b̄ērā idji biadeba carebasia.

19 Māda ġĀcōrēba cārē cārēā idji leyra Moisea diasi? Idji leyra diasia ēberārāba cadjirua obadada cawadamārēā. Ēberārāra mā leydeba panasidaa aba Abrahāneba yōida bada zeb̄ar̄daa, idjideba Ācōrēba carebayada ada b̄ērā. Ācōrēba Moisea mā leyra bajānebema nezocarāneba diasia. Mābe Moiseba ēberārā diasia. 20 Barib̄ar̄ Ācōrēba Abrahāa carebayada aside ni abāda mā bedea jarade diabueē basía, āteb̄ar̄ ara idjiab̄ar̄ Abrahāa māwā jarasia.

21 Māēteara Ācōrēba idji ley Moisea diaside ġidjia Abrahā ume bedea b̄adara igarasica? ¡Māwāēa! Ācōrēba Moisea diada leydeba dadjirāda ewariza Ācōrē ume poya zocai beadibara, mā ley ījā o pan̄neba Ācōrē quīrāpita jipa panacasidaa. 22 Barib̄ar̄ Ācōrē Bedeade b̄ā b̄aa cadjiruaba jūmarāda preso erōb̄ada. Māwā Ācōrēba Abrahāa ēberārā carebayada adara poya oya. Wārāda Jesucrito ījāb̄adara māwā careba b̄aa.

23 Crito zei naēna dadjirāba idjida poya ījānaē basía. Māne dadjirāra Ācōrēba Moisea diada ley j̄awaeda panasidaa. Mā leydebemada poya ēdr̄daē basía aba Ācōrēba Crito cawabib̄ar̄daa. 24 Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra pe eronībasia aba Crito zeb̄ar̄daa. Crito zedacarea idji ījā pan̄ carea Ācōrēba dadjirāra jipa unu b̄aa. 25 Idira dadjirāba Critoda ījā pan̄ b̄ērā Ācōrēba Moisea diada leyba pe eronīēa. 26 Jesucritoda ījā pan̄ b̄ērā jūma bārāra Ācōrē warrarāa. 27 Bārā borocuesidade unubisidaa Crito ume ābaa pan̄da. Mā b̄ērā idji quīrāca panesidaa.† 28 Jūma bārāra Jesucrito ume ābaa pan̄ b̄ērā Ācōrē quīrāpita judiora griego ume abaria, nezocara nezocāē ume abaria, idjaba umaquīrāra wērā ume abaria. 29 Bārāra Critode b̄ērā wārāda Abrahā warrarāa. Māba Ācōrēba bārāra carebasia idjia Abrahāa carebayada ada b̄ērā.

4

Dadjirāra Ācōrē warrarāa

1 Māa jara b̄ara nā quīrāca b̄aa: warraba idji zezadera jūma edaida b̄amīna caibe b̄ade nezoca quīrāca b̄aa. 2 Caibe b̄ara warra wagabada j̄awaeda b̄aa, idjaba idji zezade edaida b̄ara dewararāba wagabadaa aba dji zezaba jaraēda ewaridaa. 3 Ara mā quīrāca Crito ījāni naēna dadjirāra warra zaque quīrāca beasia. Mā ewaride dadjirāba nā ējūānebema crīchara ījā o panasidaa nezoca quīrāca. 4 Barib̄ar̄ Ācōrēba jarada ewari jūēside idji Warrara nā ējūānaa diabuesia. Mā Warrara wērāba tosia, idjaba Ācōrēba Moisea diada leyra ījā oida basia. 5 Ācōrēba idjira diabuesia dadjirā mā ley j̄awaeda beadara ēdr̄ b̄apeda idji warrarāda b̄ai carea. 6 Bārāra Ācōrē warrarā b̄ērā idji Warra Jaureda diabuesia bārā sode b̄amārēā. Idji Jaure dadjirā sode b̄aba Ācōrēa “¡Mā Zeza!” abaria cawadamārēā dadjirāra Ācōrē warrarāda. 7 Mā

† 3:17 Griego bedeade ācar̄a cartade nāwā b̄ā b̄aa: “Critodeba Ācōrēra Abrahā ume bedea b̄asia.”

† 3:27 Idji quīrāca panesidaa. Griego bedeade nāwā b̄ā b̄aa: “Critoba djio panesidaa.”

bêrã idira bārãra nezocarãéa, âtebãrã Ācōrē warrarãa. Ācōrē warrarã bêrã idji warrarã itea erobãda edadia.*

Pauloba djabarã carea bio crīcha beda

⁸ Naēna bārãba Ācōrē adua panasidade wārãé ācōrēda ēpē panasidaa ādji nezoca quĩrãca. ⁹ Baribãrã idira bārãba Ācōrēra cawa panãa. Jipa jaraibãrã, Ācōrēba bārãra cawa bãa. Maãda ħcārē cārēã crīcha ãbãaē beada wayacusa ēpē panã nezoca quĩrãca? Maãba bārãra carebacaa. ¹⁰ Bārãba quĩrãtanoe ewarida, jedecoda, poa sida wagabadaa Ācōrēba bia unumārēã. ¹¹ Maã bêrã mãa crīcha bãa mãdji quĩrãbe bārãa jaradiasida.

¹² Djabarã, bārã judiorãé quĩrãca bai carea mãra Ācōrēba Moisea diada leydebemada êdrãsia. Maã bêrã mãa bārãa bedea djuburiaya mã quĩrãca maã leyde bearãnamārēã. Naēna bārãba mãra biē odaē basía. ¹³ Bārãba cawa panãa mãa bārãma bedea bia Critodebemada naārã jaradiaside cacua biē bã bêrã bārã druade jaradia besida. ¹⁴ Cacua biē bãmĩna bārãba mãra igaradaē basía idjaba jãretadaē basía.† Ātebãrã bia edasidaa Ācōrē nezoca bajãnebema edabãda quĩrãca, Jesucrito edabãda quĩrãca. ¹⁵ ħsãwãsi bārã bãsrída naēna erobeadara? Mãa wārãda jaraya bārãba poya opedadabara ara bãdji daura nuētacasidaa mãa diadi carea. ¹⁶ Mãa wārã bedeadeba quēã bã bêrã ħmãra bārã ume dji quĩrũca?

¹⁷ Bārã tãēna ãi jaradia beaba ne jũma o panãa bārãba ādji bedeara iãnamārēã. Baribãrã ādjia jaradia panãba bārãra carebacaa. Bārãra dai umebemada ãi ede quĩrã panãa ādjidrã sodeba ēpēnamārēã. ¹⁸ Wārãda bia bãa ewariza crīcha biada sodeba ēpē pananida. Baribãrã mãwã ēpēniē panãa ababe mã bārã ume bãdebãrã. Ātebãrã mã neēne bida ewariza sodeba ēpē pananida panãa. ¹⁹ Djabarã mã warrarãca bea, mãra wayacusa bārã carea bia mĩga bãa wērã warra pua nũmã quĩrãca. Mãra mãwã bia mĩga baya aba bārã Crito quĩrãca panebãdadaa. ²⁰ ħMãda ara nawena bārã ume badabara cawacasia sãwã bārã ume bedeaída bãda! Mãa wārãda adua bãa bārãnebemada sãwã crīchaida.

Saradeba idjaba Agaradeba Pauloba cawabida

²¹ Ācōrēba Moisea diada leyde ba quĩrã beaba mãa jaradadua: ħĀcōrē leyde bã bãra adua panãca? ²² Nãwã bã bãa: Abrahãbã warrada umé erobãsia. Aba nezocawērã Agaraba tosia.‡ Dewarabemara idji quima Saraba tosia.Š Sarara nezocawērãé basía. ²³ Nezoca wērãba warrara tosia Abrahãbã naã djaradeba mãwã quĩrãna bêrã. Baribãrã dji quimaba todara Ācōrēba diai jarada basía.

²⁴ Maãgãba crīcha dromada dia bãa. Ācōrēba bedea bãdada umé panãa. Maã bedea bãda umé panãra Sara idjaba Agara quĩrãca panãa. Ācōrēba bedea bãdara aba Sinã eyade diasia. Maã bedea bãdara nezocawērã Agara quĩrãca bãa, maã bedea bãda ēpē beara nezoca quĩrãca panã bêrã. ²⁵ Sinã eya Arabia druade bãra Agara quĩrãca bãa maã eyade diada leyde beara nezoca quĩrãca panã bêrã. Idjaba Jerusaleã naã ħjũãne bãra Agara quĩrãca bãa maã purudebemarãra nezoca quĩrãca panã bêrã. Nezoca quĩrãca panãa Ācōrēba Moisea diada leyde panã bêrã. ²⁶ Baribãrã bajãnebema Jerusaleãra Sara quĩrãca bãa maã purudebemarãra nezoca quĩrãca panãē bêrã. Mãwã

* **4:7** Edadia. Griego bedeade ħcãrã cartade bã bãa: “Critodeba edadia.” † **4:14** Ĥcãrãba crīchabadaa Paulo cacua biē badaba Galaciadebemarãra bia mĩgabisida. ‡ **4:22** Genesi 16:1-16. Š **4:22** Genesi 21:1-3.

panΛa Ācōrēba Moisea diada leyde panΛē bēřā. Dadjirāra mamabema bēřā Sara warrarāca panΛa. ²⁷ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

Wēřā warra tocara, bΛsriɖadua. Warra pua unucara, bio bΛsriɖadua.

Wēřā umaquĩrāba igaradaba warrarāda auɖuara erobaya wēřā quima bara bΛ cāyābara.*

²⁸ Djabarā, dadjirāra Isa quĩrāca panΛa. Isara tosidaa Ācōrēba AbrahaΛa māwā jaraɖa bēřā. Ara maΛ quĩrāca dadjirāra Ācōrē warrarāda panesiɖaa idjia māwā jaraɖa bēřā. ²⁹ AbrahaΛ ewaride Ismael, baridua warra quĩrāca todaba Isa, Ācōrē Jaure bΛadeba todara biē obadjia. Ara maΛ quĩrāca idi bida Ācōrēba Moisea diada leyde beaba Crito ĩjā beara biē obadaa. ³⁰ BaribΛrΛ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Nezoca wēřāra, idji warra sida āyā jΛretadua. Nezoca wēřā warraba nezocaē wēřā warra ume dji zezaba erobΛra poya eɖaēa.”†

³¹ MaΛ bēřā djabarā, dadjirāra nezocawēřā warrarā quĩrāca panΛēa. ĀtebΛrΛ nezocaē warrarā quĩrāca panΛa.

5

Critoba dadjirā ēɖrΛ bΛɖa

¹ Critoba dadjirāra ēɖrΛ bΛsia maΛ ēɖrΛ bΛɖade nĩbaɖamārēā. MaΛgΛra bio ĩjā pananadua. Wayacusa nezoca quĩrāca bearānadua. ² ĩŪrĩnadua! MΛra Paulo. MΛa naΛgΛda bārāa jaraya: Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea bārā cacuada wēāgoɖida panΛda crĩcha panΛbΛrΛ, Critoba bārā carea oɖaba carebaēa. ³ Wayacusa mΛa jaraya: baridua umaquĩrāba idji cacuada wēāgobibΛrΛ, Ācōrēba Moisea diada leyra jūma ĩjā o baida bΛa. ⁴ MaΛ ley ĩjā o panΛneba Ācōrē quĩrāpita jipa beaɖida crĩcha beara Crito ĩjga wāsidaa. Idji biadeba jipa bΛɖara āɖjirāba igarasidaa. ⁵ BaribΛrΛ dadjirāba Critoda ĩjā panΛ bēřā Ācōrē Jauredeba wārāda cawa panΛa Ācōrēba dadjirāra jipa unuida. ⁶ Cacia wēāgo bΛdeba dadjira Jesucrito ume ābaa bacaa idjaba cacua wēāgoē bΛdeba idji ume ābaa bacaa. ĀtebΛrΛ idji ĩjā bΛdeba idji ume ābaa bΛa. Māwā ĩjā bΛba djārāra quĩrā bΛa.

⁷ Bārāba wārā beɖeara bia ēpē panasidaa. ¿Caiba mĩā sēsi bārāba maΛ beɖeara igaradāamārēā? ⁸ Ādjia jaradia panΛra Bārā TrΛnaneba zeē bΛa. ⁹ Quĩrānebaɖadua: harina ēsābibari maārĩ bΛba harinara jūma ēsābibaria. Ara maΛ quĩrāca maārĩ āi jaradia bΛba abeɖa jūma āi crĩchabibaria. ¹⁰ Māwāmĩna dadjirā Boro Jesucritoɖeba mΛa cawa bΛa bārāba mΛa jara bΛ awara crĩchadaēda. BaribΛrΛ bariduaba bārāda māwā mĩā sēibΛrΛ Ācōrēba cawa oya. ¹¹ Djabarā, Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea cacua wēāgoɖida panΛda mΛa wadi jaradia bΛbara, dji māwā jaradia beaba mΛra biē oɖi carea ēpēnaē bacasia. MΛa māwā jaradia bΛbara āɖjirāba Jesu crude beuɖadebemada biē crĩchadaē bacasia. ¹² MΛmaarā biara bacasia bārā māwā mĩā sē beaba ādji umaquĩrā cacuara abeɖa jūma tΛtadida.

¹³ Djabarā, Ācōrēba bārāra trΛsia idjia ēɖrΛ bΛɖade nĩbaɖamārēā. BaribΛrΛ ēɖrΛpeɖada bēřā crĩcharānadua bāɖji cacuaba quĩrā bΛ quĩrāca oɖida panΛda. ĀtebΛrΛ wārā quĩrāneba dji carebaɖadua. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada leyra naΛ beɖea abaΛba jūma jara bΛa: “Djārāra quĩrāɖua ara bΛɖji quĩrā bΛ quĩrāca.”*

* **4:27** Isaías 54:1. † **4:30** Genesi 21:10. * **5:14** Levitico 19:18.

¹⁵ Quĩrãcuíta beaðadua. Ijara duananib^{ar}, djõ duananib^{ar}, ara bãduba jũma ãrĩnia.[†]

Ãcõrẽ Jauredeba nĩbaðadua

¹⁶ Mañ carea mña jaraya: Ãcõrẽ Jauredeba nĩbaðadua. Mãwãb^{ar} bãrã cacuaba cadjirua o quĩrĩã b^{ar} odaẽa. ¹⁷ Nañ djaraba cadjirua o quĩrĩã b^{ar} ãcõrẽ Jaureba quĩrĩãcaa. Idjaba ãcõrẽ Jaureba obi quĩrĩã b^{ar} nañ djaraba quĩrĩãcaa. ãdjira ãbaa bia pananaca bẽrã bãrãba o quĩrĩã pan^{ar} poya odaẽa. ¹⁸ Barib^{ar} ãcõrẽ Jaureba bãrãda eronĩb^{ar}, ãcõrẽba Moisea diada leyde pan^ãẽa.

¹⁹ Nañ cacuaba cadjirua obarira ebuda b^{ar}. Mañra nañg^{ar}: daunemabadara, auðua nĩbabadara, baridua ume auðua o quĩrĩãbadara, ²⁰ j^{ar}waba oda ãcõrẽa iwidibadara, jãibanaba obadara, djãrã quĩrãmabadara, ijarabadara, djãrãne awuabadara, mãrĩã carea quĩrũbadara, ara ãdji bia baidr^{ar} j^{ar}abadara, caicayabadara, ãcõrẽ bedea quĩrã awara jaradia pan^{ar}neba awara wãbadara, ²¹ djãrãba erob^{ar} carea biẽ crĩchabadara, mĩã beabadara, beu nĩbabadara, b^{ar}srida ewari o pan^{ar}ne jũmawãyã cadjirua obadara, idjaba ne jũma cadjirua mañ quĩrãca bea sida.[‡] Mña bãrãa naẽna jarada quĩrãca wayacusa jaraya: mañ cadjirua o beara ãcõrẽ purude beadaẽa.

²²⁻²³ Barib^{ar} ãcõrẽ Jaureba nañg^{ar}da diabaria: djãrã quĩrĩã beadida, b^{ar}sridaada, necai beadida, jũma droa beadida, ãberã biada beadida, sobiada, bedea aba beadida, jũmarã ume aduá beadida, idjaba dadji cacua jipa erobeadi sida. Jũma mañg^{ar} ni aba^{ar} leyba cadjiruada acaa. ²⁴ Nañ djaraba ne jũma cadjirua o quĩrĩã babarira Critoderãba crude cachi beasidaa. ²⁵ Dadjirãra ãcõrẽ Jauredeba zocai pan^{ar} bẽrã idjideba nĩbaðida pan^{ar}. ²⁶ Djãrã cãyãbara biara beada crĩchadiẽ pan^{ar}, caicaya duananiẽ pan^{ar}, idjaba djãrãba erob^{ar} carea biẽ crĩchadiẽ pan^{ar}.

6

Dji carebaðadua

¹ Djabarã, djabada cawaẽne cadjiruade baesira, bãrã dji ãcõrẽ Jauredeba nĩnaba biadeba carebaðida pan^{ar} wayacusa jipa nĩbamãrẽã. Barib^{ar} quĩrãcuíta beaðadua bãrã sida abari quĩrãca cadjiruade baeda amaaba. ² Bia mĩga pan^{ar}ne dji carebaðadua. Mãwãb^{ar} Critoba obi b^{ar} bãrãba jũma oda. ³ Dji dromaẽ b^{ar}ba idjida dji dromada crĩcha b^{ar}b^{ar}, ara idjiduba cũrũga b^{ar}. ⁴ Djãrãba o b^{ar} ac^{ar} cãyãbara ara dadjia o b^{ar}dr^{ar} ac^{ar}ida b^{ar} jipa o b^{ar} cawaya. Mãwã ara dadjia o b^{ar} carea b^{ar}srida baya. ⁵ Dadjiza oda pan^{ar} jũma jipa oda pan^{ar}.

⁶ ãcõrẽ bedea cawab^{ar}ba dji jaradiabaría ne jũma bia idjia erob^{ar}debemada diaida b^{ar}.

⁷ Ara bãduba cũrũgarãnadua. Ni aba^{ar}ba ãcõrẽra poya cũrũgaẽa. Quĩrãnebaðadua: ne u b^{ar}ba idjia ub^{ar} quĩrãca ewaya. ⁸ Mañ carea nañ djaraba cadjirua o quĩrĩã b^{ar}da aba^{ar}ba o b^{ar}b^{ar}, ãcõrẽba mañ ãberãra biẽ b^{ar}ya. Barib^{ar} ãcõrẽ Jaureba quĩrĩã b^{ar}da aba^{ar}ba o b^{ar}b^{ar}, ãcõrẽba mañ ãberãra ewariza idji ume zocai b^{ar}ya. ⁹ Mañ bẽrã sãnaẽ ne biada o pananadua. Sãnaẽb^{ar}, ãcõrẽba b^{ar}da ewaride dadjirãba biada edadia. ¹⁰ Mañ carea

[†] 5:15 Griego bedeaðe mañ versícúloda nãwã b^{ar} b^{ar}: “Bãrãda dji ca duananib^{ar}, idjaba dji cotadica duananib^{ar}, ara bãduba jũma ãrĩnia.” [‡] 5:21 Mĩã beabada. Griego bedeaðe ãc^{ar} cartade mãra neẽa.

dadjirãba poya obadaza jũmarãda bia carebadida panãa. Biara Jesu ãjã beada mãwã carebadida panãa.

Pauloba naã cartade jĩũare bãda

¹¹ Acãdadua, ara mãdji jawaba letra waiababa naã cartara babarãa. ¹² Bãrã cacua wẽãgobi quĩrĩã beaba Crito crude beudadebemada jaradiabadaa baribarã cacua wẽãgobi panãa judiorãba bia ununamãrẽã idjaba ãdjia jaradia panã carea biẽ orãnamãrẽã. ¹³ Baribarã dji cacua wẽãgopedadaba ãcõrẽba Moisea diada leyra jũma ãjã odacaa. Mãwãmĩna ãdjirãba bãrã cacuada wẽãgobi quĩrĩã panãa, bãrãba mãwã osidara ara ãdjidebemada bia bedeadĩ carea. ¹⁴ Baribarã mãra mãwã bãẽa. Mãnebemada ni mãrĩ bida bia bedeaẽa. ãtebarã ababe dadjirã Boro Jesucrito crude beudadebemada bia bedeaaya. Critora crude beuda bãrã naã ãjũãnebemaba bia unubadara mãmaarã jũma beusia. Idjaba naã ãjũãne beamaarã mãra beusia. ¹⁵ ãcõrẽmaarã cacua wẽãgo baida wa cacua wẽãgoẽ bai sida biara bãẽa. Idjia ãberã djiwidi odadrã bia unu bãa. ¹⁶ Mãa quĩrĩã bãa jũma mãa jara bã quĩrãca ãjã beara ãcõrẽba quĩrã djuburia baida, necai bai sida ãdjirãa dia baida. Mãlgarãra ãcõrẽ ãberãrã araa.*

¹⁷ Idiba ãtaa mãa quĩrĩãẽa ababã mãra mãã sãida. Jesudebema jaradia bã carea ãberãrãba mãra biẽ osidaa. Mã djara cõãcuada aninada erobãa unubi carea mãra idjideda.

¹⁸ Djabarã, mãa quĩrĩã bãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba jũma bãrãra careba baida. Bia bãa mãwã baida.

* **6:16** Mãlgarãra ãcõrẽ ãberãrã araa. Griego bedeadẽ bã bãa: “Mãlgarãra ãcõrẽ israelerãa.”

EPESO CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARÃ EPESO PURUĐEBEMA ITEA

Paulo Romane preso Ɓaside naã cartada djabarã Epeso puruđebemarã itea Ɓasia. Poa 60de Ɓasica Ɓaa.

Paulo Epesode jũeside Aquila, Priscila ume Ɓadada awara wãsia (Hecho 18:19). AƁAƁAmaarã Priscilaba, Aquila ume Epesode naãrã Jesuđebemada jarade wãsidaa (Hecho 18:26). Paulo jẽda zeside poa umẽ audu djabarãa jaradia Ɓabadjia (Hecho 19:8-10). Zocãrãba Critoda iƙãƁada bẽrã dji ãcõrẽwẽrã Artemisa ẽpẽbadara quĩrũbucasiđaa (Hecho 19:21-41).

Pauloba Ɓasia judiorãda judiorãẽ sida Crito ume panã bẽrã ãdjirãra puru aba Ɓada. Capítulo 1ne Ɓá Ɓaa ãcõrẽba Critodeba ođada, Pauloba ãcõrẽba bia bedeadada idjaba djabarã carea iwididada. Capítulo 2de, 3de bida Ɓá Ɓaa ãcõrẽba Crito ẽberãrãneba obi quĩrã Ɓađebemada. Capítulo 4deba aba 6đaa Ɓá Ɓaa sãwã dadjirãba maãgãra ođida.

Pauloba naã cartade naãrã Ɓada

¹ Mãra Pauloa. ãcõrẽba quĩrãna bẽrã mãra Jesucritoba diabuedaa. Mãa naã cartara ƁAƁAƁA jũma ãcõrẽ ẽberãrã Jesucrito iƙã bea Epeso puruđebema itea. ² Mãa quĩrã Ɓaa dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai Ɓai sida bãrãa dia pananida.

ãcõrẽba ne jũma bia dadji jaure itea dia Ɓa

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽba bia bedeadida panãa. Crito ume panã bẽrã idji Jauredeba ne jũma biada dadjirãa bajãneba dia Ɓaa. ⁴ Naã ẽjũã oi naẽna Critodeba dadjirãra edasia idji itea bia beadamãrẽã idjaba idji quĩrãpita cadjirua neẽ beadamãrẽã. ⁵ Naẽnaeda Jesucritodeba dadjirãra edasia idji warrarãda beadamãrẽã, mãwã o quĩrã Ɓada bẽrã idjaba dadjirãra quĩrãna bẽrã. ⁶ Idji bia waiƁaa Ɓađeba dadjirãra bio carebasia idjia quĩrã Ɓa Warradeba. Maã carea idjia bia bedeadida panãa. ⁷ Idji Warra oa erozoadeba ãcõrẽba dadjirãra cadjiruadebemada ẽdra edasia. Dadjirãba cadjirua opedadara idji biadeba jũma quĩrãdoasia. ⁸ Idji biadeba dadjirãra bio carebasia jũma idji necawaada, crĩcha cawaa sida diada bẽrã. ⁹⁻¹⁰ Idjia o quĩrã Ɓada naẽna cawabiẽ basia. Baribãrã dadjirãa cawabisia idji biadeba quĩrãna bẽrã. Idjia Critodeba naẽnaeda oi crĩcha Ɓadara idjia Ɓada ewariđe jũma oya. Maã ewariđe ne jũma bajãnebemada, naã ẽjũãnebema sida Crito jãwaeda Ɓaya.

¹¹ ãcõrẽba naẽnaeda crĩcha Ɓada quĩrãca Critodeba dadjirãra edasia idjia diaidebemada edadamãrẽã.* Mãwã osia ne jũmada idjia o quĩrã Ɓa quĩrãca obari bẽrã. ¹² Idjia quĩrãsia dai judiorã dji naãrã Crito iƙãpedadaba idji biya quirudebemada bia bedeadida. ¹³ Maã awara bãrã judiorãẽ bida wãrã beđea bia dadji ẽdrađidebemada ũrĩnapeda Critora iƙãsidaa. Mãwã bãrã sida idji ẽberãrãda panesidaa. Crito iƙãside ãcõrẽba jarada quĩrãca idji Jaureda bãrãa diasia sãyãda Ɓamãrẽã. Maãba cawabi Ɓaa bãrãra idjiderãda. ¹⁴ ãcõrẽ Jaurera edapedada bẽrã dadjirãba cawa panãa jũma ãcõrẽba diai jaradara wãrãda

* **1:11** Edasia idjia diaidebemada edadamãrẽã. Griego bedeadẽ maãra ebuda Ɓaẽa. AƁAƁAmaarã nãwã jara Ɓaa: “Edasia idji ẽberãrãda beadamãrẽã.”

edadida idjiderã jũma bia b̃ai ewaride. Mañ carea idji biya quirudebemada bia bedeadida paña.

Pauloba Ācōrēa iwidida

¹⁵⁻¹⁶ Mañ b̃ērã m̃la ewariza b̃ārã carea Ācōrēa bia b̃ada abaria. D̃ār̃ab̃ar̃a m̃la ũr̃i b̃ada b̃ār̃aba dadjir̃a Boro Jesura ĩj̃a pañada idjaba jũma Ācōrē ēber̃ār̃a quĩr̃iã pañada. Mañ ewarideba ātaa m̃la b̃ārã carea Ācōrēa iwidibaria. ¹⁷ M̃la dadjir̃a Boro Jesucrito Ācōrēa, dadjir̃a Zeza biya quir̃ua iwidibaria idji Jauredeba b̃ār̃a necawaada diam̃r̃ēã idjaba idjidebemada cawabim̃r̃ēã. M̃aw̃a b̃ār̃aba idjida biara cawadia. ¹⁸ Idjaba iwidibaria Ācōrēba b̃ārã cr̃ichara ewam̃r̃ēã. M̃aw̃a b̃ār̃aba cawadia c̃ār̃ēda idjideba edadi carea j̃ā pañada, mañ edadam̃r̃ēã tr̃āna b̃ērã. Mañne b̃ār̃aba cawadia idji ēber̃ār̃aba edadira waib̃a bio biya quiruda. ¹⁹⁻²⁰ Idjaba m̃la iwidibaria b̃ār̃aba cawadam̃r̃ēã idji l̃b̃ara jũmar̃a c̃āỹābara l̃b̃ara b̃ada. Mañ l̃b̃adeba idjia dadjir̃a idji ĩj̃a beara careba b̃a. Ara mañ l̃b̃a waib̃a b̃adeba Ācōrēba Critora beu badada ĩr̃ēbabipeda baj̃ane idji j̃awa araare chumebisia. ²¹ Ācōrēba idjira jũma jai boror̃a c̃āỹābara, baj̃anebema dji droma bea c̃āỹābara, dji m̃sr̃a bea c̃āỹābara, idjaba dji l̃b̃a bea c̃āỹābara dji dromaara b̃asia. Nañ ewaride idjira jũmar̃a c̃āỹābara dji dromaara b̃a, t̃ēābema ewaride bida m̃aw̃a baya. ²² Ācōrēba ne jũmada Crito j̃awaeda b̃asia, idjaba Critora b̃asia ne jũmane idji ēber̃ār̃a Boroda bam̃r̃ēã. ²³ Crito ēber̃ār̃a idji cacuaa. Ādjir̃a ne jũmane idjideba paña. Idjaba ne jũmada idjideba b̃a.

2

Ācōrēba Jesucritodeba dadjir̃a ēdr̃a edada

¹ Naēna b̃ār̃a Ācōrēnebemada beu beasia, ĩj̃anaē pañneba cadjiruada obadjida b̃ērã.* ² M̃aw̃a ñibasidaa nañ ējũānebema cr̃ichada ēp̃e panana b̃ērã idjaba nañ ējũā dedaade paña jair̃a boro sida ēp̃e panana b̃ērã. Nañ ewaride idjia Ācōrē bedea ĩj̃āē beara idji j̃awaeda erob̃a. ³ Naēna jũma dadjir̃ada ādji quĩr̃aca ñibasidaa nañ cacuaba cadjirua oya b̃ada ēp̃e panana b̃ērã. Nañ cacuaba cadjirua o quĩr̃iã b̃ada, cadjirua dadji cr̃ichade b̃a sida o panasidaa. Dji cadjiruar̃a b̃ērã Ācōrēba idji quĩr̃ubideba dadjir̃ara cawa oida basia jũma cadjirua obadar̃a cawa obari quĩr̃aca.

⁴⁻⁵ Barib̃ar̃a Ācōrēba bio quĩr̃a djuburiabaria. Idjia dadjir̃ara bio quĩr̃iã b̃a b̃ērã cadjiruade beu beadada Crito ume ābaa zocai b̃asia. Ācōrēba idji biadeba b̃ār̃a ēdr̃a edasia. ⁶ Jesucrito ume ābaa paña b̃ērã Ācōrēba dadjir̃ara idji ume ābaa ĩr̃ēbabisia idjaba idji ume ābaa baj̃ane ch̃umebisia. ⁷ Mañg̃ara jũma osia nocoarebema ewaride unubi carea s̃aw̃a idji bia waib̃a b̃adeba carebasida dadjir̃ara Jesucrito ume paña b̃ērã. ⁸ Jesuda ĩj̃apedada b̃ērã Ācōrēba idji biadeba b̃ār̃a ēdr̃a edasia. Ara b̃adjia opedadadeba ēdr̃adaē basia, ātebar̃a Ācōrēb̃ar̃a bari ēdr̃a edasia. ⁹ B̃ār̃aba bia o paña carea Ācōrēba ēdr̃a edaē basia. M̃aw̃a ni abaada ara idjidebemada poya bia bedeadaē. ¹⁰ Ācōrēba dadjir̃ara Jesucritodeba djiwidida osia ne biada o pananam̃r̃ēã. Mañ ne biara idjiabar̃a naēna b̃asia dadjir̃aba odam̃r̃ēã.

Critodeba judior̃a, judior̃aē sida Ācōrē ume bia panena

¹¹ Mañ carea quĩr̃ānebadadua b̃ār̃a nañ djarade judior̃aē b̃ērã judior̃aba “cacua w̃ēāgoē bea” abadaa Ācōrē neē bea adi carea. Ara ādjida “cacua w̃ēāgo

* **2:1** Acar̃a versioāne nañ sida b̃a b̃a: “Idjia b̃ār̃a zocai b̃aida diasia.” Barib̃ar̃a mañra griego bedeaē neēa.

bea” abadaa Ācōrē ēberārā adi carea. Barib_{AR} ādji cacuara wēāgosida bērā ababe nañ djarade quīrā awara beaa. ¹² Quīrānebadadua naēna bārāra Crito neē beasida idjaba Israeldebemaē basida. Ācōrē ādjirā ume bedea b_{ASIDE} idjia bārā ni cārē sida diai jaraē basía. Mañ awara bārāra sāwā bia beadida neē panasidaa idjaba nañ ējūāne Ācōrē neē beasia. ¹³ Barib_{AR} idira Jesucrito ume pan_A bērā, bārāra naēna t_{AM} beadada Ācōrēba Crito oadeba idji caita enesia.

¹⁴ Wārāda Critoba dadjirāra necai b_{ASIA}. Idjia judiorāra judiorāē ume ābaa b_{ASIA} puru aba bēmārēā. Idji beudadeba dadjirāra awara pananada ābaa b_{ASIA}. ¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyba ne zocārā obibaria. Barib_{AR} idji beudadeba Critoba mañ leyra āyā b_{ASIA} judiorāda, judiorāē ume ābaa necai b_{AI} carea. Idjia puru umé pananada puru djiwidida aba osia. ¹⁶ Idji crude beudadeba puru umé badada puru aba opeda umena Ācōrē ume bia b_{ASIA}. Māwā dadjirāra awara pananada idjia ābaa bia b_{ASIA}.

¹⁷ Critoba bedea bia Ācōrē ume necai baidebemada bārā dji Ācōrēnebema t_{AM} beadaa, dai dji Ācōrē caita beaa bida jarade zesia.† ¹⁸ Critodeba dadji umērāba abarica dadjirā Zeza Ācōrēa idji Jaure aba b_{ADEBA} poya iwididía. ¹⁹ Mañ bērā bārā judiorāēra waa Ācōrē purudebemada āi beadaēa, āteb_{AR} Ācōrē purudebemarā ume ābaa pan_A. Idira bārāra Ācōrē ēberārā. ²⁰ Bārāra mōgara de quīrāca pan_A. Jesuba diabuedarāda, Ācōrēneba bedebadarā sida mañ de edrebema mōgara quīrāca pan_A. Bārāra mōgara ādjirā _{AR} ca wāb_{ADA} quīrāca pan_A. Mañ dedebema dji biara b_A mōgarara Jesucrito. ²¹ Idjideba mañ dera biya cara bebaria idjaba wai_Bara wari wābaria dadjirā Boro itea bia bēmārēā. ²² Crito ume pan_A bērā bārā sida jūma Ācōrē ēberārā ume ābaa de quīrāca pan_A. Mañ dede Ācōrēra idji Jauredeba babaria.

3

Ācōrēba Paulora b_{ASIA} judiorāēa jaradia bamārēā

¹ Mañ bērā m_Ā [bārā carea Ācōrēa iwidibaria.]* M_Āra Paulo. Bārā judiorāēa Jesucritodebemada jaradia b_A carea preso b_A. ² M_Āmaarā bārāba bio cawa pan_A Ācōrēba idji biadeba m_Āra b_{ASIDA} bārāa jaradiamārēā. ³ Idjia naēna cawabiē badada m_Ā cawabisia. Mañg_{ADEBEMADA} m_Ā nañ cartade maārī b_{ASIA}. ⁴ Nañ carta a_C pan_Ane bārāba cawadía Ācōrēba Critodebema cawabiē badara m_Ā cawa b_{ADA}. ⁵ Naārāeda Ācōrēba ēberārā mañra cawabiē basia, barib_{AR} idira idjideba bedebadarāa, Jesucritoba diabuedarāa bida idji Jauredeba cawabisia. ⁶ Idjia cawabiē badara nañg_{LA}: judiorāēba bedea bia Critodebemada iñā pan_Aneba judiorā ume ābaa Ācōrēba diaidebemada edadia, abari cacuade duan_A, idjaba Ācōrēba Jesucritodeba diai jaradada ābaa eropan_A. ⁷ Ācōrēba idji biadeba m_Āra idji nezocada b_{ASIA} bedea bia Critodebemada jaradiamārēā. Idji b_{LADEBA} māwā osia.

⁸ Jūma Ācōrē ēberārā tāēna edaara b_{AM}ina Ācōrēba idji biadeba m_Āra b_{ASIA} judiorāēma Critoba bio careba b_{ADEBEMADA} jaradiamārēā. Critoba bio careba b_{ARA} dadjirāba poya jūma cawa jaradaēa. ⁹ Ācōrē ne jūma odaba m_Āra b_{ASIA} jūmarāa ebu_{DA} cawabimārēā sāwā osida idjia naēna oi crīcha badara.

† **2:17** Bārā dji Ācōrēnebema t_{AM} beadaa, dai dji Ācōrē caita beaa bida jarade zesia. Mañba jara b_{LA} “judiorāēa, judiorāa bida jarade zesia.” * **3:1** Bārā carea Ācōrēa iwidibaria. Mañra griego bedede neēa. Pauloba jarai badada jūma jaraē basía, āteb_{AR} dewara crīchada jaradia besia. Barib_{AR} zocārāmaarā idjia jarai basía mañ djabarā carea Ācōrēa iwidibarida 3:14de jara b_A quīrāca.

Mañ oi crîcha baðara naëna cawabiê basia. ¹⁰ Idira judiorãra judiorãé ume ábaa b̂aða b̂erã ádjirãneba bajãnebema dji droma beaa, dji ʌb̂a beaa biða cawabisia idjira ne jũmane bio ne cawa b̂aða. ¹¹ Mãwã osia idjia naãrãeða dadjirã Boro Jesucritodeba oida crîcha baða b̂erã. ¹² Dadjirãba ara mañ Jesucritora ïjã panʌ b̂erã idjaba idji ume ábaa panʌ b̂erã Ācõrẽa ne wayaa neê iwididida panʌa. ¹³ Mañ carea m̂a b̂ãrãa nãwã bedea djuburiaya: m̂ra b̂ãrã carea bia m̂ga b̂am̂ina jũmawãyã sopuarãnadua. Mãwã bia m̂ga b̂a b̂ãrãa Ācõrẽ ume bia beadamãrẽã.

Pauloba Epesodebema djabarã carea Ācõrẽa iwidida

¹⁴ Mañ carea m̂ra dadjirã Boro Jesucrito Zeza quĩrãpita chĩrãborode cobebaria.† ¹⁵ Idjia jũma bajãne beara, nañ êjũãne bea sida osia idjaba idjideba panʌa.‡ ¹⁶ Idjiderã itea ne erob̂ara bio biya quirua. Mañ b̂erã m̂a iwidid b̂a idji Jauredeba idji ʌb̂ara b̂ãrãa sode diamãrẽã. Mãwã b̂ãrãa zarea beadia. ¹⁷ Idjaba iwidid b̂a ïjã panʌ b̂erã Critora b̂ãrã sode bamãrẽã. Iwidid b̂a b̂ãrãa ne jũmane quĩrãneba pananamãrẽã. Mãwã zarea beadia bio carra jida panʌ quĩrãca. ¹⁸ Mañne b̂ãrãba jũma Ācõrẽ ëberãrã ume poya cawadia Crito quĩrãra waib̂a b̂aða, jeðea b̂aða, draso b̂aða, ʌtʌ b̂aða, idjaba nãbua b̂aða. ¹⁹ Ara dadji crîchadeba poya cawadacam̂ina m̂a iwidid b̂a b̂ãrãba mañ quĩrãra cawadamãrẽã. Cawasidara ne jũmane Ācõrẽ quĩrãca beadia.

²⁰⁻²¹ Ācõrẽa bio bia quirua! Idji ʌb̂a dadjirã sode b̂aðeba waib̂ara poya oya dadjirãba crîchabada cãyãbara wa idjia iwidibada cãyãbara. Djabarã, Jesucrito ume panʌ b̂erã jewariza Ācõrẽa bia bedeadadua! Bia b̂a mãwã baida.

4

Ācõrẽ Jauredeba djabarãra cacua aba panʌa

¹ M̂ra dadjirã Boro Jesu carea preso b̂a. M̂a b̂ãrãa bedea djuburiaya jipa nĩbadamãrẽã. Ācõrẽba b̂ãrãa tr̂sia mãwã nĩbadamãrẽã. ² Crîcharãnadua b̂ãrãa dji dromarãda, áteb̂arʌ sobiadeba beadadua. Quĩrãneba abarica dji droadadua. ³ Jũma odadua ábaa necai beadi carea. Mãwã Ācõrẽ Jaureba b̂ãrã ábaa bia b̂aðara ãrĩnaëa. ⁴ Dadjirãra cacua aba panʌa. Ācõrẽ Jaure aba b̂aða eropanʌa. Ācõrẽba b̂ãrãa tr̂sia abarida jã pananamãrẽã. ⁵ Dadjirã Boro Jesura abab̂arʌ b̂a. Dadjirãba abari Jesuda ïjã panʌa. Idjaba abari tr̂neba borocuesidaa. ⁶ Ācõrẽa abab̂arʌ b̂a. Idjira jũmarã Zezaa, jũmarã Boroa. Jũma idjiderã sode b̂a idjaba dadjirãneba idjia o quĩrã b̂ara obaria.

⁷ Barib̂arʌ Critoba dia quĩrã baða quĩrãca idji biadeba dadjirãza idji itea ne odamãrẽã awara awara diasia. ⁸ Ācõrẽ Bedeade nãwã b̂ʌ b̂a: Idji ʌtaa wãside idjia poyadara preso edesia. Mañbe ne biada ëberãrãa diasia.* ⁹ Idjira ʌtaa wãsiada a b̂a b̂a çcãrẽda jara b̂a? Jara b̂a ʌtaa wã naëna idjira ʌtʌba nañ êjũãnaa zesida. ¹⁰ Dji ʌtʌba edaa zedadrʌ wayacusa bajã ʌtʌara b̂amaa wãsia ne jũmada idjideba beadamãrẽã. ¹¹ Idjiab̂arʌ ʌĉarʌ b̂asia idjia di-abuedarãda beadamãrẽã, ʌĉarʌ b̂asia Ācõrẽneba bedeadadarãda beadamãrẽã, ʌĉarʌ b̂asia bedea bia Critodebemada jaradia nĩbadamãrẽã, idjaba ʌĉarʌ b̂asia idji ëberãrã wagabadada idjaba jaradiabadada beadamãrẽã. ¹²⁻¹³ Idjia mãwã b̂asia Ācõrẽ ëberãrã carebadamãrẽã, ádjirã biða Ācõrẽ itea poya bia odamãrẽã. Mãwã jũma Crito ëberãrã idji cacua abadara zareara wari wãnia aba jũmarãda

† **3:14** Dadjirã Boro Jesucrito. Griego bedeade ʌĉarʌ cartade mañra neëa. ‡ **3:15** Griego bedeade mañ versículoda nãwã b̂ʌ b̂a: “Idjideba jũma bajãnebemarãba, nañ êjũãnebemarã biða ádji tr̂ra edabadaa.” * **4:8** Salmo 68:18.

Ãcõrẽ Warra ãjã panãneba idjaba cawa panãneba ãbaa bia panebãdadaa. Maãne dadjirãra ne jũmane Crito quĩrãca beadia. ¹⁴ Mãwãra waa warra zaque quĩrãca beadaẽa. Warra zaqueba baridua bedeadã ãjãbaria. Maã awara ãberãrã cũrũga cawa beaba jaradia panãneba sewada ãjãbibadaa nãũrãba jãba ãyã edebãrã quĩrãca. Baribãrã dadjirãra maã quĩrãca beadaẽa. ¹⁵ Åtebãrã quĩrãneba wãrã bedeadã ãpẽnida panãa ne jũmane dadjirã Boro Crito quĩrãca beadi carea. ¹⁶ Idjideba jũma dadjirã idji cacua abadara ãbaa cara panãa dji carebadi carea. Dadjirãza odida panã quĩrãca obãdade jũmarãda quĩrãneba bia wari wãnia.

Critodeba zocai bai djiwidi erobeara sãwã nĩbadida panã

¹⁷ Bãrãba wãrãda odamãrẽã mãa dadjirã Boro trãneba naãda jaraya: waa Ãcõrẽ adua bea quĩrãca nĩbarãnadua.† Ådjirãra crĩcha siriẽ beadeba nĩbabadaa. ¹⁸ Ådji crĩchara pãĩmane bã bẽrã Ãcõrẽnebemada cawadacaa. Ådji so zareaba Ãcõrẽra adua panã bẽrã idjia zocai bai dia bãda neẽ panãa. ¹⁹ Ådjia cadjirua o panã carea peradacaa. Ababe cadjiruada o quĩrãbadaa. Ne jũma mĩã perada o panãba sẽnacaa.

²⁰ Baribãrã bãrãba Crito ãjãside cawasidaa mãwã beadiẽ panãda. ²¹ Wãrãda bãrãba Jesucritodebemada ãrĩnapeda ãjãsidea. ãjãpedadacarea djabarãba wãrã bedea idjidebemada biara jaradiasidaa. ²² Ådjia jaradiapedadara naãgãa: bãrã crĩcha drõãneba waa nĩbarãnadua naẽna o panana quĩrãca. Bãrã crĩcha drõãra jũma ãrĩ bãa naã cacua cadjirua o awua bãba cũrũga erobã bẽrã. ²³ Åtebãrã idu Ãcõrẽba bãrã crĩchara djiwidida obidadaa. ²⁴ Maã crĩcha djiwidira Ãcõrẽba osia bãrãra idji quĩrãca beadamãrẽã. Maã bẽrã wua djiwidi jã panã quĩrãca crĩcha djiwidideba nĩbadadaa. Mãwã bãrãra Ãcõrẽ quĩrãpita jipa, biya nĩbadia wãrã bedebã jara bã quĩrãca.

²⁵ Maã bẽrã sewara idu bãdadua. Ababe wãrãdrã djãrã ume bedeadadaa, jũma dadjirãra abari cacuadebema bẽrã.

²⁶ Quĩrũnibãrã cadjiruada orãnadua. Maã quĩrũbira sode ewari aba erobearãnadua.‡ ²⁷ Diaurua idu cũrũgabirãnadua.

²⁸ Ne drãabari badara waa ne drãaiẽ bãa, ãtebãrã ara idji jawaba trajaida bãa ne erobai carea. Mãwã idjia erobaya ne neẽ quedeara carebai carea.

²⁹ Bedea cadjiruara bedearãnadua. Åtebãrã djãrã carebadi carea ababe bedea biadrã bedeadadaa. Mãwã bãrã bedea ãrĩ beara bia panania. ³⁰ Cadjirua o panãba Ãcõrẽ Jaurera sopuabirãnadua. Ãcõrẽba idji Jaureda bãrãa diasia sãyãda bãmãrẽã. Maãba cawabi bãa bãrãra idjiderãda. Idji Jaurera bãrã ume baya aba Ãcõrẽba idji ãberãrã jũma bia bãi ewaridaa. ³¹ Jũma bãrãba sode biẽ crĩchabadara, sodeba quĩrũbadara, quẽguea bedebadara, caicayabadara, djãrã biẽ jarabadara, idjaba jũma djãrã biẽ odi crĩchabada sida ãyã bãdadua. ³² Sobia beadadaa. Quĩrã djuburiaya beadadaa. Bãrã biẽ opedadara quĩrãdoadadaa Ãcõrẽba bãrã cadjirua Critodeba quĩrãdoada quĩrãca.

5

Ãcõrẽ warrarã sãwã beadida panã

¹ Ãcõrẽba bãrã, idji warrarãra bio quĩrã bãa. Maã bẽrã idji quĩrãca beadadaa. ² Jũmarãda quĩrãnadua Critoba dadjirã quĩrã bãda unubiãda

† 4:17 Ãcõrẽ adua bea quĩrãca. Griego bedeadã bã bãa: “Judiorãẽ nĩbabada quĩrãca.” ‡ 4:26 Salmo 4:4.

quĩrãca. Quĩrĩãneba dadjirã carea ara idjida idu beabisia Ācõrẽa animarã babue diabara quĩrãca. Ācõrẽba maãda bia unusia.

³ Bãrãra Ācõrẽ eberãrã bẽrã daunemaniẽ panãa, auẽdua nĩbadiẽ panãa, idjaba djãrãneda awuadiẽ panãa. Maãnebemada ni maãrĩ bida bedeadĩẽ panãa.* ⁴ Bedea cadjiruada, siriẽ bã bedeada, ijaramia cadjirua sida bedearãnadua mãwã bedeaira biẽ bã bẽrã.† Ātebãrã Ācõrẽa bia bãada adadua. ⁵ Bãrãba cawa panãa daunemabadara, auẽdua nĩbabadara, ne jũma awuabada sida Critoba, Ācõrẽ bida ãdji purude edadaẽda. Ne jũma awua baira jawaba oda Ācõrẽ epẽ bã quĩrãca bãa, Ācõrẽ cãyãbara idjia awua bãda biara epẽ bã bẽrã.

⁶ Abãba sewadeba cadjiruada odida panãana aibãrã, idu cūrũgabirãnadua. Cadjirua o panã carea Ācõrẽba idji bedea ãjãẽ beara cawa oya. ⁷ Maã bẽrã cadjirua obadarã ume abarica orãnadua.

⁸ Naẽna bãrãra pãĩmanebema basía, baribãrã idira dadjirã Boro ume panã bẽrã bãrãra ãnaanebemaa. Maã bẽrã ãnaanebema warrarã quĩrãca nĩbadadua. ⁹ ãnaane nĩbadibãrã sobia beadia, jipa odia, idjaba wãrãneba nĩbadia.‡ ¹⁰ Dadjirã Boroba bia unu bãda cawadi carea jarãdadua. ¹¹ Pãĩmanebemarãba cadjirua obadaẽba ne biada zecaa. Maã bẽrã abarica orãnadua, ãtebãrã cawabidãdua ãdjia obadara cadjiruada. ¹² Wãrãda dadjira peradida panãa ãdjia cadjirua mẽrã obadaẽbemada bedeadĩ carea. ¹³⁻¹⁴ Baribãrã ne jũmada ãnaane bãbãdade sãwãbãrã bãda ebuda unubibadaa, ãnaane ne jũmada ebuda unubada bẽrã. Maã carea nãwã jarabadaa: Ārãmadua bã cãĩ bãra. Cadjiruade beu badada piradrãdua. Maãbe Critoba bãra ãnaane bãya.

¹⁵ Maã bẽrã quĩrãcuita nĩbadadua. Adua bea quĩrãca nĩbarãnadua, ãtebãrã necawaadeba nĩbadadua. ¹⁶ Bãrãba poya obãdaza bia odadua, naã ewaride eberãrãba ne jũma cadjiruada obada bẽrã. ¹⁷ Crĩcha neẽ bea quĩrãca bearãnadua, ãtebãrã bio cawadadua cãrẽda dadjirã Boroba obi bãda. ¹⁸ Ituaba beu nĩbarãnadua. Maãgãba cadjiruada wetara obibaria. Beu nĩbadi cãyãbara Ācõrẽ Jauredeba beadadua. ¹⁹ Ācõrẽ Bedeade bã trããbida, djabarãba trããbadada, idjaba Ācõrẽ Jaureba trããbi bã sida dji carebadi carea ãbaa trããnadua. Dadjirã Boroa soẽba trããnadua bia bedeadĩ carea. ²⁰ Dadjirã Boro Jesucrito trãneba ewariza dadjirã Zeza Ācõrẽa ne jũma carea bia bãada adadua.

Dadji quima ume sãwã beadida panã

²¹ Crito waya panãneba abarica dji ãjãnadua.§

²² Wẽrã quima bara bea, bãrãba dadjirã Boro Crito bedea ãjã obada quĩrãca bãrã quima bedeara ãjã odadua. ²³ Umaquĩrãda idji quima boroa. Ara maã quĩrãca Critora idji eberãrã Boroa idjaba idji eberãrãra idji cacua quĩrãca panãa. Idjira ãdjirã Ēdra Edabaria. ²⁴ Crito eberãrãba idji bedea ãjã obada quĩrãca wẽrãba idji quima bedeara jũma ãjã baida bãa.

²⁵ Umaquĩrãrã, bãrã quimara quĩrã beadadua Critoba dadjirã quĩrã bãda unubida quĩrãca. Quĩrĩãneba dadjirã carea ara idjida idu beabisia. ²⁶ Idjia mãwã osia dadjirãra Ācõrẽ itea bia bãi carea. Idji bedebã dadjirã cadjiruara sãgãsia baidoba sãgãda quĩrãca.* ²⁷ Jũma maãgãra osia dadjirãra idji itea bio

* **5:3** Ni maãrĩ bida bedeadĩẽ panãa. Maã bedeara idjaba nãwã traducida bãa: “Nĩbadadua dewararãba ni maãrĩ bida poya jararãnamãrẽã bãrãba cadjiruada o panãda.” † **5:4** Bedea cadjiruada. Ācãrã cartade “sewada” bã bãa. ‡ **5:9** ãnaane nĩbadibãrã. Griego bedeadẽ Ācãrã cartade bã bãa: “Ācõrẽ Jauredeba nĩbadibãrã.” § **5:21** Crito waya panãneba. Griego bedeadẽ Ācãrã cartade bã bãa: “Ācõrẽ waya panãneba.” * **5:26** Griego bedeadẽ nãwã bã bãa: “Dadjirã cadjiruara sãgãsia baidoba idjaba idji bedebã.”

biya b̃aɪ carea, jaigua neẽ, bidrubidrua neẽ, ni baridua mititia neẽ bida. Idjia quĩrĩã basia dadjirãra idji itea biya beadida biẽ jaradi neẽ. ²⁸ Ara maĩ quĩrĩãc umaquĩrĩãba idji quimara bio quĩrĩã baida b̃aɪ ara idji cacua quĩrĩã b̃a quĩrĩãc. Umaquĩrĩãba idji quimada quĩrĩã b̃a b̃a r̃a, ara idjida quĩrĩã b̃a. ²⁹⁻³⁰ Ni aba b̃a ara idji cacuada quĩrĩãmacaa, ãte b̃a r̃a bia ne co b̃a ãdeba bio wagabaria. Ara maĩ quĩrĩãc Critoba idji ãberãrãra wagabaria, idji cacua quĩrĩãc paña bẽrã.†
³¹ ãcõrẽ Bedeade nãwã b̃a b̃a:
 Maĩ carea umaquĩrĩãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa beya.

Mãwã cacua aba b̃a quĩrĩãc panania.†

³² Maĩ bedeaba crĩcha droma cawaẽ pananada cawabi b̃a. Mãa jara b̃a Crito idji ãberãrã ume ãbaa paña nebemada. ³³ Mãñebemada cawabi b̃a mĩna bãdjiza bãrã quimara quĩrĩã beadida paña ara bãdji quĩrĩã paña quĩrĩãc. Idjaba wẽrãba idji quimara waya baida b̃a.

6

Warrarã djibarirã ume sãwã beadida paña

¹ Warrarã, bãrã djibarirã bedeara ãjãnadua dadjirã Boroba quĩrĩã b̃a quĩrĩãc. Maĩg̃ara jipa b̃a. ²⁻³ ãcõrẽ leyde nãwã jara b̃a: “Bãrã zezara, bãrã papa sida waya pananadua.”* Maĩda ãjã osidara ãcõrẽba nãwã carebayada asia: “Mãwã bãrãra naĩ ãjũãne dãrã bia duanania.”† Maĩ basia idji leyde naãrã carebayada adara.

⁴ Zesarã, bãrã warrarãra quĩrũbirãnadua. ãte b̃a r̃a quĩrĩãcuita jaradia paña neba idjaba jipa obi paña neba dadjirã Boroba quĩrĩã b̃a quĩrĩãc daupẽnadua.

Nezocarã ãdji boro ume sãwã beadida paña

⁵ Nezocarã, bãrã boro naĩ ãjũãnebema waya paña neba idjia jarab̃a r̃a sodeba jũma ãjã oãdadua Crito bedeã ãjã o paña quĩrĩãc. ⁶ Ababe idjia ac̃a b̃a ãde mãwã orãnadua idji ume bia beadi carea. ãte b̃a r̃a sodeba ãjã oãdadua bãrãra Crito nezocarã bẽrã. ãcõrẽba mãwã quĩrĩã b̃a. ⁷ Bãrã boroba jara b̃a o paña ne crĩcha biadeba oãdadua dadjirã Boro Crito itea o paña quĩrĩãc. Crĩcharãnadua ababe naĩ dudabema boro itea mãwã o paña. ⁸ Bãrãba cawa paña nezocab̃a r̃a wa nezocaẽ b̃a r̃a, dadji Boro Critoba dadjirãza bajãne diaya dadjia oãda quĩrĩãc.

⁹ Nezoca bororã, bãrã bida bãrã nezocara bia oãdadua. ãdjira wara-garãnadua. Quĩrãnebadadua ãdji Boro bajãne b̃a idjaba bãrã Boroda. Idjia jũmarãda ariẽde cawa obaria.

Dadjirã jũãtrãdamãrẽã ãcõrẽba diada

¹⁰ Maĩ awara djabarã, dadjirã Boro b̃a waib̃a b̃a ãdeba zarea beadadua.
¹¹ ãcõrẽba bãrãa diasia cadjiruadebemada jũãtrãdamãrẽã. Maĩg̃aba jũãtrã beadadua sordaoba idji jũãtrãbari jãbari quĩrĩãc. Mãwã bãrãra zarea beadia diauruba cũrũgarãmãrẽã. ¹² Dadjirãra ãberãrã ume djõ paña.† ãte b̃a r̃a jairã cadjirua naĩ ãjũã dedaade paña ume djõ paña. ãdjirãra dji dromaa, b̃a beaa, naĩ ãjũã cadjirua bororã. ¹³ Maĩ carea ãcõrẽba jũãtrãdamãrẽã

† **5:29-30** Griego bedeade ãc̃a r̃a cartade naĩ sida b̃a b̃a: “Idji djara idjaba idji b̃a w̃a r̃a quĩrĩãc paña bẽrã.” † **5:31** Genesi 2:24. * **6:2-3** Exodo 20:12. † **6:2-3** Deuteronomio 5:16. † **6:12** ãberãrã ume djõ paña. Griego bedeade nãwã b̃a b̃a: “Djara bara bea ume, oa bara bea ume djõ paña.”

diadaba jũatr̃a beadadua. Māwā diauruba mĩā sēb̃ar̃a de bār̃a poya droadia. Poyadapeda biara zarea beadia.

¹⁴ Mañ bēr̃a wār̃a bedea ãjã pañneba zarea beadadua sordaoba jã b̃a bio trãjã erob̃a quĩr̃aca. Jipa nĩbadadua cadjiruadebemada jũatr̃adi carea sordaoba ne zareaba idji so ãr̃ã jũatr̃abari quĩr̃aca. ¹⁵ Bedea bia Ācōr̃e ume necai baidebemada jarade wāni carea beadadua sordaoba djõne wāi carea idji jĩr̃ũne jãbari quĩr̃aca. § ¹⁶ Mañ awara ne jũmane Critora ãjã pananadua. Mañra sordaoba jũatr̃abari idji j̃awade erob̃a quĩr̃aca b̃a. Diauruba mĩā sēb̃ar̃a de cha uruaba dr̃ab̃ar̃a quĩr̃aca b̃a. Barib̃ar̃a bār̃a Critoda ãjã pananib̃ar̃a, droadia jũatr̃abariba cha urua quiab̃ada quĩr̃aca. ¹⁷ Idjaba sodeba bio cawadadua Ācōr̃eba bār̃ara wār̃ada ēdr̃a edasida. Mañ cawa b̃ara sordaoba ne zarea idji borode jãbari quĩr̃aca b̃a. Mañ awara Ācōr̃e bedeara idji Jauredeba bio cawadadua. Ācōr̃e bedeba cadjiruara poyabari bēr̃a djõbada neco quĩr̃aca b̃a.

¹⁸ Ewariza ne jũma carea Ācōr̃e Jauredeba idjia iwidi pananadua. Jũma idji ēber̃ar̃a carea quĩr̃acuita sēnaē idjia iwidi pananadua. ¹⁹ Idjaba m̃a carea Ācōr̃ea iwidi pananadua. Idjia iwidi dadua m̃ã cawabimār̃e sãwã Critodebemada bedaida b̃ada. Māwā m̃a ne wayaa neē ēber̃ar̃a cawabiya bedea bia Critodebema Ācōr̃eba naēna cawabiē badada. ²⁰ Critoba m̃ra diabuesia mañ bedea jaradimār̃e. Jaradia b̃a carea idira m̃ra preso b̃a. Ācōr̃ea iwidi dadua m̃a ne wayaa neē Critodebemada bedei carea m̃a oida b̃a quĩr̃aca.

Nañ cartade Pauloba jĩr̃ũare b̃ada

²¹ Dadjia quĩr̃ã pañ djaba Tiquicoba m̃nebemada bār̃a jũma nēb̃ar̃a cawadamār̃e m̃ra sãwã b̃ada idjaba cār̃eda o b̃ada. Idjira dadjir̃a Boro nezocaa. Dadjir̃a Boro trajura ne jũmane bia obaria. ²² Idjira m̃a bār̃amaa diabueb̃ar̃a cawadamār̃e daira sãwã pañada. Idjia bār̃ara sobiabiya.

²³ Djabar̃a, m̃a quĩr̃ã b̃a dadjir̃a Zeza Ācōr̃eba, dadjir̃a Boro Jesucrito bida bār̃ara carebadida dji quĩr̃ã pananamār̃e idjaba biara ãjã pananamār̃e. Idjaba quĩr̃ã b̃a ãdji necai bai sida bār̃a dia pananida. ²⁴ M̃a quĩr̃ã b̃a Ācōr̃eba idji biadeba jũma dadjir̃a Boro Jesucrito wār̃ada bio quĩr̃ã beara careba baida. Bia b̃a māwã baida.

§ 6:15 Mañ versículora idjaba nãwã traducida b̃a: “Bedea bia Ācōr̃e ume necai baidebemada bio ãjã pananadua zarea panani carea, sordaoba chiradaga amaaba idji jĩr̃ũne jãbari quĩr̃aca.”

PILIPO CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARÃ PILIPO PURUƁEBEMA ITEA

Poa 61are Pauloba naã cartada Ɓasia. Romane preso Ɓaside Ɓasica Ɓaa (Hecho 28:16-31). Pilipo 1:13de maãra ebuda Ɓaa.

Hecho 16:6-40de Ɓa Ɓaa Paulo naãrã Pilipo puruɗaa wãnanebemada. Maã puru dajada Pauloba Ɓcara wẽrãrãda unupeɗa Jesucritodebemada jaradia-sia. Wẽrã Lidia abadaba naãrã iãsia. Idji dede Paulora, idji ume nĩna sida panasidaa. Djabarãda ara maã dede dji jare panasidaca Ɓaa.

Paulo preso Ɓaside djabarã Pilipo puruɗebemaba idjia paratada diabuesidaa. Ɓdjia diapedaɗara djaba Epaproditoba edesia. Pauloba naã cartara Ɓasia ɗdjirãa bia Ɓaɗa ai carea. Naãrã Ɓcõrẽa bia bedesia (1:1-11). Maãare ɗdjirãa nẽɓarasia idji sãwã Ɓɗebemada. Pauloba crĩcha Ɓasia ɗãrãẽne preso Ɓɗebemada bia ẽɗrãida (1:12-26). Maãare Ɓasia Crito quĩrãca nĩɓaɗamãrẽã (1:27ɗeba aba 2:18ɗaa). Maãare Ɓasia Epaproditoba isabe jẽda diabueida idjaba Timoteoba jaradia Ɓamãrẽã diabueida (2:19-30). Maãare Ɓasia ɗi jaradia bea carea quĩrãcuiɗamãrẽã (3:1neba aba 4:1naa). Pauloba jĩrũare Ɓaɗara 4:2-23de Ɓa Ɓaa.

Pauloba naã cartade naãrã Ɓaɗa

¹ Mãra Paulo. Timoteora mã ume Ɓaa. Daira Jesucrito nezocaa. Mãa naã cartara djabarã Pilipo puruɗebemara itea Ɓɓɓarã: djabarã wagabadarã, djabarã carebabadarã, jũma Ɓcõrẽ ẽberãrã Jesucrito ume ɓearã itea.* ² Daiba quĩrã panã dadjirã Zeza Ɓcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito biɗa ɗdji biadeba ɓãrãra careba pananida idjaba ɗdji necai bai sida dia pananida.

Pauloba djabarã carea Ɓcõrẽa iwiɗida

³ Mãa ɓãrã quĩrãneɓarãza Ɓcõrẽa bia Ɓaɗa abaria. ⁴⁻⁵ Ɓcõrẽa iwiɗibarãza mãa ɓãrã carea Ɓsrida iwiɗibaria, ɓãrãba idji bedea iãsia ewarideba ɗtaa bedea bia Critodebemada mã careba jaradia panã ɓẽrã. ⁶ Mãa naãgɗa wãrãda cawa Ɓaa: Ɓcõrẽba ɓãrã soɗe traju bia jɗwa oɗara biara o wãya aba Jesucrito zebarãɗaa. Maãne idjia ɓãrãra jũma biya o erobaya. ⁷ Bia Ɓaa mãa jũma ɓãrãneɓemada mãwã crĩcha ɓaɗa, ɓãrãra bio quĩrã Ɓa ɓẽrã. Mã preso Ɓɗe wa bedea bia Critodebemada wãrã arada cawabi Ɓɗe Ɓcõrẽba idji biadeba ɓãrãra mã sida careba Ɓaa idji bedea jaradia pananamãrẽã. ⁸ Ɓcõrẽba cawa Ɓaa mãa Jesucrito quĩrã waiɓaɗeba jũma ɓãrãra bio quĩrã Ɓaɗa.

⁹ Mãa Ɓcõrẽa iwiɗi Ɓaa ɓãrãra biara dji quĩrã ɓeaɗamãrẽã, idjida biara cawaɗamãrẽã idjaba sãwã nĩɓaɗida panãda cawaɗamãrẽã. ¹⁰ Mãwã ɓãrãba bio cawadia cãrẽda biara Ɓaɗa idjaba Crito zebarãɗe idji quĩrãpita cadjirua neẽ beaɗa, biẽ jarai sida neẽ beaɗa. ¹¹ Mãa iwiɗi Ɓaa ɓãrãra Jesucritodeba ne jũmane jipa ɓeaɗamãrẽã, ẽberãrãba Ɓcõrẽra dji dromaara Ɓaɗa aɗamãrẽã idjaba idjia bia beaɗamãrẽã.

Ne jũmane Paulora Crito carea Ɓaa

¹² Djabarã, mãa ɓãrãra cawabi quĩrã Ɓaa mã preso ɓara cadjiruaɗe, ɗteɓarã careba Ɓaa ẽberãrãba bedea bia Critodebemada iãnamãrẽã. ¹³ Romaneɓema boro de wagabada sordaorãba, dewararã biɗa cawa panã mãra Crito carea

* **1:1** Djabarã wagabadarã. Cãpũrã beɗeɗe “pastores” o “ancianos” abadaa. Djabarã carebabadarã. Cãpũrã beɗeɗe “diaconos” abadaa.

preso ɓada. ¹⁴ Maã carea zocārã djabarāba dadjirā Boro Jesudeba biara Ācōrē bedeara ne wayaa neẽ jara nĩnaa.

¹⁵ Wārāda ācarā māl ume biẽ panā bẽrā Critodebemada jara nĩnaa māl cāyābara cawaara panāana adi carea. Baribarā ācarāba crīcha biadeba jara nĩnaa. ¹⁶⁻¹⁷ Maāgarāba quĩrĩneba māwā obadaa. Cawa panāa Ācōrēba mālra nama ɓasida bedea bia Critodebemada wārā arada cawabimārēã. Baribarā ācarāba idjidebemada jara nĩnaa cawaara beada crīcha panā bẽrā. Crīcha biadeba māwā odacaa. Ādjirāba crīcha panāa maāgādeba māl nama preso ɓara wetara sopuabidida. ¹⁸ Baribarā ɗmaāda sāwāi? Crīcha biadeba wa crīcha biẽ panāneba jara nĩnabarā, Critodebemada jara panāa. Maã carea mālra ɓasrida ɓaa.

Idjaba ɓasrida baya. ¹⁹ Bārāba Ācōrēa iwidi panā bẽrā idjaba Jesucritoba diada Jaureba careba ɓa bẽrā mālra cawa ɓaa mālra namaɓa bia ēdrāida. ²⁰ Crito carea mālra ni maārĩ bida pera quĩrĩã ɓaa, ātebarā idjidebemada bedei carea sozarra ɓa quĩrĩã ɓaa. Māwā mālra jūmarāa Critora dji dromaara ɓada cawabiya ewariza o ɓabari quĩrāca. Zocai beibarā wa beadibarā, mālra quĩrĩã ɓaa jūmarāba mālneba cawadida Critora dji dromaara ɓada. ²¹ Māmaarā zocai ɓade ababe Crito carea baida ɓaa, baribarā beubarā biara baya. ²² Māl zocai ɓade Critodebemada poya jaradia baya. Maã carea mālra adua ɓaa sāwā quĩrĩã ɓada, zocai baida wa beuida. ²³ Zarea ɓaa jaraida maã umébemarā sālgāda biara ɓada. Māmaarā biara ɓaa beuida Crito ume bai carea. ²⁴ Baribarā bārā carea biara ɓaa mālra zocai baida. ²⁵ Maã bẽrā cawa ɓaa bārā carebai carea mālra wadibida zocai baida idjaba waya bārā ume ābaa baida. Māwā bārāba Critora biara ijā panāneba ɓasrida panania. ²⁶ Jesucritoba mālra wayacusa bārāmaa edebarāde bārāra idji carea biara ɓasridadapeda bia jaradia.

²⁷ Jipa nĩbadadua bedea bia Critodebemaba jara ɓa quĩrāca. Māwāra mālra bārāda acāde wāibarā, wa bārā ume ɓēne bārānebemada ūrībarā, cawaya bārāba abari crīchadeba ābaa bio ijā panāda idjaba ābaa bio traja panāda maã bedea biada cawabidi carea. ²⁸ Bārā ume dji quĩrūra ni maārĩ bida wayarānadua. Maāba cawabiya Ācōrēba ādjirāra biẽ ɓaida, baribarā bārāra ēdra ɓaida. Maāgara Ācōrēba jūma o ɓaa. ²⁹ Ācōrēba bārāra edaẽ basía ababe Crito ijā pananamārēã, ātebarā edasia Crito carea bia mĩgaɗamārēã. ³⁰ Bārāba unusidaa mālra bia mĩga ɓada idjaba idi ūrī panāa wadibida mĩga ɓada.† Ara maã quĩrāca bārā sida bia mĩga panāa.

2

Ācōrēba Crito jūmarā cāyābara dji dromaara ɓada

¹⁻² Critoba bārā crīchara careba ɓa bẽrā, idji quĩrĩāba bārā sora biabi ɓa bẽrā, Ācōrē Jaurera bārā ume ɓa bẽrā, idjia bārāra quĩrĩã ɓa bẽrā, idjaba quĩrā djuburia ɓa bẽrā mālra nāwā bio ɓasridabidadua: abari crīchada erobeadadua, dji quĩrĩã pananadua, idjaba abari crīchadeba jūma odadua. ³ Djārā cāyābara biara beada crīcha panāneba ni cārē sida orānadua. Idjaba orānadua ababe bādjī iteabarā bia beadi carea. Ātebarā crīchadadua dewararāda bārā cāyābara biara beada. ⁴ Ara bādjiza bia beadi carea jarārānadua, ātebarā jarādadua djārā sida bia beadamārēã. ⁵ Jesucritoba crīcha ɓada quĩrāca crīchadadua:

⁶ Idjira Ācōrēmīna Ācōrēca baida crīchaca basía.

† 1:30 Hecho 16:11-40.

- ⁷ Āteba^{ar} idji ba^{da}da idu ba^{sia} nezoca bai carea. Ma^lbe dadjirā quīrāca na^l djarade besia.
- ⁸ Ma^lbe edaara besia. Ācōrēba beuida ba^{da}da aside idjia i^lā osia. Crude bia mīga beuimīna i^lā osia.
- ⁹ Ma^l carea bajāne Ācōrēba idjira dji dromaara ba^{sia}. Idjira jūmarā Boroda ba^{sia}.^{*}
- ¹⁰ Māwā jūma bajāne beara, na^l ējūāne beara, beudarā panabadama bearā sida Jesu quīrāpita chīrāborode cobeadia.
- ¹¹ Ma^lne jūmarāba ebuda jaradia Jesucritora jūmarā Boroda idjaba jūmarāda dadjirā Zeza Ācōrēba bia bedeadia.

Djabarā na^l ējūāne sāwā beadida pan^a

¹² M^l djabarā, m^l bārā ume ba^{da}deba āta^a Ācōrē bedeara i^lā o pan^a. Idi m^lra bārā ume ba^lēmīna Ācōrē bio waya pan^aneba i^lā o pananadua idjia bārāra ēdr^a edada bē^rā. ¹³ Ācōrēba^{ar} bārāra careba ba^a idjia quīrīā ba^a o pananamārēā idjaba māwā o quīrīā beadamārēā.

¹⁴ Idarra^{da}ēne, caicaya^{da}ēne jūma o^{da}dua. ¹⁵ Māwā bārāra biē jaradi neē beadia idjaba jipa beadia. Ēberārā bio cadjirua obada tāēna pan^amīna cadjirua neē beadadua. Ācōrē warrarā bē^rā ādjirā tāēna chī^{da}u udjizua bea quīrāca pan^a. ¹⁶ Bedea zocai baidebemada ādjirā ebuda cawabi pananadua. Māwā Crito zeba^{ar}de m^lra bārā carea ba^sridaya. Ma^lne m^la cawaya m^ldji quīrīābe nībaē basida idjaba m^ldji quīrīābe trajaē basida. ¹⁷ Dārāēne m^lra Crito carea beadisicada. Māwā uva ba^a Ācōrēba wea dia^{da} quīrāca ba^a. Idjaba bārāba Crito i^lā pan^ara animarā Ācōrēba babue dia^{da} quīrāca ba^a.[†] Ma^l carea m^lra bārā ume bio ba^srida ba^a. ¹⁸ Ara ma^l quīrāca bārā sida m^l ume ābaa ba^srida beadida pan^a.

Timoteo idjaba Epaprodito

¹⁹ Dadjirā Boro Jesuba quīrīāsira m^la Timoteoda isabe bārāmaa wābiya. Māwā idji wayacusa m^lmaa zeba^{ar}de m^l sida ba^srida ba^a bārā sāwā duan^ada cawai bē^rā. ²⁰ Nama m^l ume idji quīrāca ba^{da} dewara neēa. Idjia bārāra wārāda careba quīrīā ba^a. ²¹ Jūmarāba ara ādji bia beadida jar^abadada Jesucritoba quīrīā ba^a jar^adi cāyābara. ²² Bariba^{ar} bārāba cawa pan^a Timoteoba biada obarida. Warraba idji zeza carebabari quīrāca idjia bedea bia Critodebemada careba jaradia ba^a. ²³ M^l sāwā o^{da}ida cawasira Timoteora bārāmaa diabueida crīcha ba^a. ²⁴ Bariba^{ar} crīcha ba^a dadjirā Boroba m^lra carebaida dārāēne m^l sida bārāmaa wāmārēā.

²⁵ Bārāba djaba Epaproditoda m^l carebamārēā diabuesidaa. Idjia m^l ume abarica Ācōrē bedeara jaradia ba^a sordao djō ba^a quīrāca. Nawena m^la idjira jēda wābiya. ²⁶ Idjia bārāra wārāda unu quīrīā ba^a. Idjira bio sopua ba^a, bārāba idji cacua biē ba^{da} ūrīsidade sopuasida bē^rā. ²⁷ Wārāda idjira cacua biē basia. Berara beusia. Bariba^{ar} Ācōrēba idjira quīrā djuburiasia. Ababe idjida quīrā djuburiaē basia, āteba^{ar} m^l sida quīrā djuburiasia wetara sopuarāmārēā. ²⁸ Ma^l bē^rā m^la idjira isabe jēda wābi quīrīā ba^a bārāba idji unub^adade wayacusa ba^sridadamārēā. Māwā m^lra bārā carea mācua sopua baēa. ²⁹ Idjira bio ba^srida edadadua dadjirā Boro Jesucritode bē^rā. Idjida, djabarā idji quīrāca bea sida bia wayadadua. ³⁰ Critoba obi ba^a carea idjira berara beusia. Bārāba jāma^aba m^l carea poya o^{da}ē pan^ada idjia beui adua osia.

^{*} 2:9 Griego bedeadē nāwā ba^a ba^a: “Ācōrēba idjia dji dromaara ba^a trāda diasia.” [†] 2:17 Levítico 23:18.

3

Aba Critodr̃a ēpēnida paña

¹ Mañ awara djabarã, dadjirã Boro Jesudeba b̃asrida beadedua. M̃a nañg̃a bedeara naēna b̃ad̃amĩna sēcaa abarida wayacusa b̃ai carea. M̃awã b̃arãra cadjiruadebemada waga baya.

² Ēberãrã usa quĩrãca beadebemada quĩrãcuitadadua ãdjia obadara biē b̃a b̃erã. Ādjia jaradiabadaa umaquĩrã cacuada wēãgodida pañada Ācōrē ēberãrã beadi carea. ³ Barib̃ar̃a dadjirãdr̃a dji w̃arã wēãgopedadarãa.* Dadjirãb̃ar̃a Ācōrē Jauredeba idjia bia bedeabadaa. Idjaba Jesucritoba dadjirã carea odara bia jarabadaa. Dadjia nañ djarade o paña carea Ācōrēba jipa unuida crĩchadacaa. ⁴ M̃a nañ djarade bia oda carea m̃awã crĩcha b̃aida b̃amĩna m̃awã crĩchacaa. W̃arãda bariduaba idjia o b̃a carea Ācōrēba jipa unuida crĩcha b̃ab̃ar̃a, idji c̃aỹabara m̃ab̃ar̃a biara m̃awã crĩcha b̃aida b̃a. ⁵ M̃a topedadacarea ocho ewari b̃ade m̃ara cacua wēãgosid̃aa. M̃ara israel-er̃anebema, Benjamiñneba yōnaa. M̃da, m̃a djibarirã sida hebreorã araa. Pariseo b̃erã m̃a judiorã leyra quĩrãcuitaara ãjã obadjia. ⁶ Mañ ley bio ēpē bada b̃erã Crito ãjã beara biē oi carea ēpēbadjia. Judiorã leyra jūma ãjã o b̃ada b̃erã ni ab̃a b̃a poya jarađaca basia m̃ara jipaē b̃ada.

⁷ Barib̃ar̃a Critoda ãjã b̃a b̃erã ne jūma m̃a bia unu b̃adara idira bia unuc̃aa. ⁸⁻⁹ W̃arãda m̃a Boro Jesucrito cawaida ne jūma c̃aỹabara biara b̃a. M̃a crĩcha b̃adara idji carea jūma igarasia. Jūma mañg̃ara nejarra quĩrãca unusia Crito cawai carea idjaba idji ume b̃ai carea. M̃a crĩchacaa Ācōrēba Moisea diađa leydeba m̃ara idji quĩrãpita jipa b̃ada. Ātebar̃a cawa b̃a Crito ãjã b̃a carea Ācōrēba m̃ara jipa unu b̃ada. ¹⁰ M̃a Critoda biara cawa quĩrã b̃a. Idjira Ācōrē b̃ab̃adeba ãrēbasia. M̃ara ara mañ b̃ab̃adeba idji ume ñiba quĩrã b̃a. Mañ b̃erã idji bia m̃igađa quĩrãca m̃ara m̃iga quĩrã b̃a, idjaba idji beuđa quĩrãca beu quĩrã b̃a. ¹¹ M̃awã quĩrã b̃a Ācōrēba m̃ara ãrēbabi b̃erã.

¹² M̃a jaraē b̃a m̃ara abeda m̃awã b̃ada. Idjaba jaraē b̃a m̃ara abeda jipa b̃ada. Barib̃ar̃a m̃awã b̃ai carea m̃ara nocod̃aa w̃a Jesucritoba m̃ara mañ carea edada b̃erã. ¹³ Djabarã, m̃a jaraē b̃a m̃ara w̃arãda m̃awã b̃ada barib̃ar̃a m̃a nañda o b̃a: m̃a naēna o b̃adara quĩrãdoapeda biara Crito quĩrãca b̃ai carea nocod̃aa w̃a. ¹⁴ Idji quĩrãca b̃ai carea ña, Ācōrēba m̃ara m̃awã b̃am̃arēã Jesucritodeba tr̃ana b̃erã.

¹⁵ Jūma dadjirã Crito bio cawa beaba mañ quĩrãca crĩchadida paña. B̃arãba quĩrã awara crĩcha pañab̃ar̃a, s̃awã crĩchadida pañada Ācōrēba ebuđa cawabiya. ¹⁶ Barib̃ar̃a dadjirãba cawapedadara jūma ãjã odida paña.

¹⁷ Djabarã, m̃a quĩrãca beadedua. B̃arã t̃aēna ñibasidade daiba unubisid̃aa s̃awã beadida pañada. Djabarã m̃awã beada ēpē pananadua. ¹⁸ M̃a nañda b̃arima zoc̃arã b̃arãa jarasia idjaba j̃ã b̃a wayacusa jaraya: zoc̃arã ēberãrãba ãdjia o pañaneba unubibadaa Crito crude beuđadebema bedeara quĩrãñacada. ¹⁹ Mañ b̃erã beub̃adade Ācōrēba ãdjirãra jūma biē b̃aya. Ādji cacuaba quĩrã b̃adr̃a ãdji ãcōrēa.† M̃iã pera o pañanebemada bia bedeabadaa. Ababe nañ ējūñnebemada crĩchabadaa. ²⁰ Barib̃ar̃a dadjirãra baj̃anebema. Dadjirã Ēdr̃a Edabarira mama b̃a zeida j̃ã paña. Idjira dadjirã Boro Jesucrito. ²¹ Idji zeb̃ar̃ade dadjirã cacua beuida b̃ara quĩrã

* **3:3** Dji w̃arã wēãgopedadarãa. Mañ bedeaba jara b̃a dadjirãra Ācōrē puruda. Naēna israeler̃aba jūma ãdji umaquĩrã cacuara wēãgobad̃id̃aa cawabidi carea ãdjirãra Ācōrē puruda. † **3:19** Ādji cacuaba quĩrã b̃adr̃a ãdji ãcōrēa. Griego bedeade ñawã b̃a b̃a: “Ādji b̃idr̃a ãdji ãcōrēa.”

awara oya. Mañne idji cacua quĩrãca bio biya ðeya. Idji ʌʌadeba mǎwǎ oya. Mañ ʌʌadeba idjia ne jũmada poyaya.

4

¹ Mañ carea mǎ djabarǎ, mǎa jarada quĩrãca dadjirǎ Boro Jesucritora bio ïjǎ pananadua. Mǎa bǎrǎra bio quĩrǐǎ ʌʌa idjaba unu quĩrǐǎ ʌʌa. Bǎrǎ carea mǎra bio ʌʌsrida ʌʌa. Bǎrǎra mǎ ʌʌsridaa.*

Pauloba djabarǎa obida

² Mǎa djabawērǎ Evodiaa, djabawērǎ Sintiquea bida bedea djuburiaya ibiadamārēǎ dadjirǎ Boro Jesucrito ume panʌ bēǎ. ³ Djaba, mǎ ume Ācōrē traju obari, mǎa bǎa iwiǎiya mañ djabawērǎrǎ carebamārēǎ. Ādjida, Clementeda, waabemarǎ sida mǎ ume bio trajasidaa bedea bia Critodebemada cawabiǎi carea. Jũma ādjirǎ trǎra Ācōrēba idji zocai baidebema cartade ʌʌ eroʌʌa.

⁴ Dadjirǎ Boro Jesucrito ume panʌ bēǎ ewariza ʌʌsrida beadadua. Mǎa wayacusa jaraya: ¡ʌʌsrida beadadua! ⁵ Bǎrǎra ēberǎ biada jũmarǎa unubidadua. Dadjirǎ Boro Jesucrito zei ewarira caita ʌʌa.

⁶ Baridua carea jũmawǎyǎ crĩcharǎnadua, ātebʌrʌ Ācōrēa iwiǎidadua, idjǎa bedea djuburiadadua, idjaba ne jũma carea bia ʌʌada adadua. ⁷ Mañba Ācōrēba bǎrǎ sora, bǎrǎ crĩcha sida necai ʌʌya Jesucrito ume panʌ bēǎ. Mañ necai baira ēberǎrǎba āduba poya cawadaēa.

⁸ Mañ awara djabarǎ, jũma wǎrǎnebemada, ne jũma dadjia bia unubadadebemada, jũma jipa ʌdebemada, jũma cadjirua neē ʌdebemada, jũmarǎba quĩrǐǎbadadebemada, jũma bia trǎ ʌga ʌdebemada, ne jũma biadebemada, ne jũma dadjia bia jarabadadebema sida crĩcha pananadua. ⁹ Mǎa jaradiadara, bǎrǎba mǎneba cawapedadara, mǎneba ũrĩpedadara, unupedada sida jũma o pananadua. Mañne Ācōrēra bǎrǎ ume ʌaya idjaba bǎrǎra necai ʌaya.

Djabarǎba ne diabuepedada carea Pauloba bia ʌʌada ada

¹⁰ Dadjirǎ Boro Jesucritodeba mǎra bio ʌʌsrida ʌʌa, bǎrǎba mǎ crĩcha panʌneba wayacusa ne diabuesida bēǎ. Mañgʌra bǎrǎba naēna o quĩrǐǎ pananamĩna poya odaē basía. ¹¹ Mǎwǎ jaraē ʌʌa mǎra ne neē ʌʌ bēǎ. Mǎa cawasia sǎwǎbʌrʌ necai baida ara mǎdjia eroʌʌba. ¹² Ne neē ʌʌde idjaba aduba eroʌʌde sǎwǎ baida cawa ʌʌa. Mǎa cawasia bariduade sǎwǎ necai baida, jǎwǔǎ ʌʌde idjaba jarra ʌʌde, aduba eroʌʌde idjaba ne neē ʌʌde bida. ¹³ Critodeba jũma poya oya idjia mǎa ʌʌada dia ʌʌ bēǎ. ¹⁴ Baribʌrʌ mǎa bǎrǎa bia ʌʌada aya, mǎ bia mĩga ʌʌde carebapedada bēǎ. Wǎrǎda bǎrǎba bia osidaa.

¹⁵ Djabarǎ Pilipodebema, bǎrǎba cawa panʌa bedea bia Critodebemada naǎrǎ ïjǎsidade mǎ sǎwǎnada. Macedonia druadeba dewara druadaa jara-diade wǎside djabarǎ dewara purudebemarǎba mǎa ne diabuedaē basía. Ababe bǎrǎbʌrʌ mǎa ne diabuesidaa.† ¹⁶ Mǎ Tesalonica purude baside bǎrǎba barima zocǎrǎ ne diabuesidaa carebaǎi carea. ¹⁷ Mǎa iwiǎiē ʌʌa bǎrǎba ne diabuedamārēǎ, ātebʌrʌ quĩrǐǎ ʌʌa bia o panʌ carea Ācōrēba bǎrǎra biara carebaida. ¹⁸ Ne jũma bǎrǎba djaba Epaprodito ume diabuepedadara mǎa edasia. Mañ bēǎ aduba eroʌʌa. Mañgʌba mǎra bia ʌaya. Bǎrǎba diabuepedadara quera tũǎpa Ācōrēa diada quĩrǎca ʌʌa. Mañra Ācōrēba bia unu ʌʌa. ¹⁹ Wǎrǎda jũma bǎrǎba neē panʌda mǎ Ācōrēba ne jũma eroʌʌdebemada

* 4:1 Bǎrǎra mǎ ʌʌsridaa. Griego bedeadē nǎwǎ ʌʌ ʌʌa: “Bǎrǎra mǎ borobaria.” † 4:15 Hecho 18:5.

Jesucritoðeba diaya. ²⁰ Mañ bẽrã ewariza dadjirã Zeza Ñcõrẽa bia bedeadida panΛa. Bia ðΛa mãwã ðaida.

Pauloba jĩrũare ðΛda

²¹ Jũma Ñcõrẽ ẽberãrã Jesucrito ume beaa jaradadua mãa quĩrĩã ðΛda ãdjirãra bia duananida. Djabarã mã ume panΛ bida quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida. ²² Jũma Ñcõrẽ ẽberãrã namabemarãba quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida. Djabarã Romanebema boro itea traja panΛba biara mãwã jara panΛa.

²³ Mãa quĩrĩã ðΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ðaida.†

† **4:23** Griego bedeadẽ ÆCΛΓΛ cartade nañ sida ðÁ ðΛa: “Bia ðΛa mãwã ðaida.”

COLOSA

CARTA PAULOBA BADA DJABARÃ COLOSA PURUDEBEMA ITEA

Poa 60are Paulo preso baside nañ cartada basia. Carta Pilemoñ itea diabueside nañ carta sida Romaneba diabuesica bla. Djabarã Colosade beaba, Laodiceade bea bida ledamãrẽã diabuesia (4:16).

Paulora Colosadaa wãca basia (2:1). Epaproba naãrã bedea bia Jesucritodebemada jarade wãsia (1:5-7). Djabarã Colosade, Laodiceade, Hierapolide bearã jaradia babadjia (4:12-13). Maãgarã purura abari druade panasidaa.

Epapro baside acaraba cricha aĩ beada epẽ panesidaa. Acaraba Acõrẽa bia bedeadĩ cãyãbara bajãnebema nezocarãa bia bedeadadjidaa. Dewararãba jarabadjidaa abalaba adji leyda epẽibarã cadjiruada oẽda. Mañ carea Epaproba Pauloja jarade wãsia. Pauloba nañ cartara basia djabarãba sewara ijãrãnamãrẽã idjaba Jesucritora dji dromaara bada cawadamãrẽã (1:15-23; 2:6-23). Mañ awara Pauloba nañ cartade basia djabarã carebai carea jaradia basida (1:24deba aba 2:5daa). Maãare basia djabarãra sãwã nĩbadida panada (3:1neba aba 4:6daa). Djabarã itea jĩrũare badada 4:7-18de bla.

Nañ cartade Pauloba naãrã bada

¹ Mãra Pauloja. Acõrẽba quĩrĩãna bẽrã mãra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirã djaba Timoteora mã ume bla. ² Mãa nañ cartara babarãa Acõrẽ eberãrã Jesucrito ijã bea Colosa purudebema itea. Daiba quĩrĩã panla dadjirã Zeza Acõrẽba idji biadeba bãrãra careba baida, necai bai sida dia baida.*

Djabarã carea Pauloba Acõrẽa iwidida

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza Acõrẽa iwidibadaza daiba bãrã carea bia bada abadaa. ⁴ Daiba urĩ panla bãrãba Jesucritora ijã panla idjaba jũma Acõrẽ eberãrãra bio quĩrĩã panla. ⁵⁻⁶ Bãrãra mãwã panla, cawa panla bẽrã Acõrẽba bãrã itea nebiada bajãne waga erobada. Maãgara bãrãba naẽna urĩsidaa wãrã bedea Jesucritodebemada bãrãma jũeside. Mañ bedeara jũma druaza wari wãa idjaba zau bla bãrãma zau bla quĩrãca. Bãrãba mãñ bedea naãrã urĩsidade Acõrẽba idji biadeba bãrãra wãrãda edra edaida bio cawasidaa. Mañ ewarideba xtaa mãñ bedeara bãrãma bio zau bla. ⁷ Mañ bedeara djaba Epaproba bãrãra cawabisia. Idjira daiba wãrãda quĩrĩã panla. Dai ume abarida o bla. Idjira Crito nezocaa. Bãrã carebai carea ne jũmane jipa obaria.† ⁸ Idjia daia jarasia bãrãra Acõrẽ Jauredeba wãrãda dji quĩrĩã panla.

⁹ Mãwã urĩpedadadeba xtaa daiba bãrã carea ewariza Acõrẽa iwidĩ panla idjia obi quĩrĩã bara bãrã jũma cawabimãrẽã idjaba cricha cawaada, necawaa sida idji Jauredeba jũma diamãrẽã. ¹⁰ Mãwã bãrãra poya jipa nĩbadia dadjirã Boroba quĩrĩã bla quĩrãca idjaba ne jũmane idjia bãrãra bia unuya. Wãrãda bãrãba ne jũma bia o panneba nejõ bia zau bla quĩrãca duanania idjaba Acõrẽra biara cawa wãnia. ¹¹ Daiba Acõrẽa iwidĩ panla idji alba waiɓla badeba bãrãra zarea bamãrẽã. Mañba bãrã bia mĩga panra, bãrã biẽ o panla sida bia droadia. ¹² Mãwã basrida dadjirã Zeza Acõrẽa bia bada

* **1:2** Dadjirã Zeza Acõrẽba. Griego bedeadẽ acarã cartade bá bla: “Dadjirã Zeza Acõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida.” † **1:7** Bãrã carebai carea. Griego bedeadẽ acarã cartade bá bla: “Dai carebai carea.”

adia. Bārāra jūma idji ēberārā ume bia ḅasia idjia erobḅadebemada bajāne edaḁamārēā. ¹³ Ācōrēba dadjirāra diauru jḅwaedabemada ēdrḅ edapeḁa ḅasia idji Warra quīrīā ḅḅa pe erobamārēā. ¹⁴ Idji Warradeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdrḅ edasia.† Dadjirāba cadjirua opedaḁara jūma quīrādoasia.

Critora ne jūma cāyābara dji dromaara ḅḅa

¹⁵ Dadjia ununaca Ācōrēra Jesucritodeba unubadaa. Idjidrḅ Ācōrē Warra iwina bērā ne jūma Ācōrēba oḁa Boroa.

¹⁶ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Bajāne beada, naḅ ējūāne beada, dadjia unubadada, dadjia ununaca sida jūma osia.

Jūma ununaca bororāda, dji dromarāda, dji ḅḅa bea sida osia. Ācōrēba ne jūmada Critodeba osia idjaba Crito itea osia.

¹⁷ Ne jūma oi naēna Critoda ḅasia. Ne jūmada idjideba beaa.

¹⁸ Critora idji ēberārā boroa. Idjideba ādjirāra beaa. Idjida ewariza zocai bai carea naārā ḅrēbasia. Maḅ bērā ne jūma cāyābara dji dromaara ḅḅa.

¹⁹ Ācōrēba quīrīāsia Critora ara idji quīrāca ḅaida.

²⁰ Idjaba quīrīāsia Critodeba ne jūma bajānebemada, naḅ ējūānebema sida idji ume bia beaḁamārēā.

Maḅ bērā Crito crude oa erozoadebeba idji ume necai ḅasia.

²¹ Cadjirua o panḅneba bārāda naēna Ācōrēnebemada jīga beasia idjaba biē crīcha panḅneba Ācōrē ume dji quīrūda beasia. ²² Baribḅḅḅ Crito beudadeba Ācōrēba bārāra idji ume bia ḅasia idji quīrāpita cadjirua neē, biē jaradi neē beaḁamārēā. ²³ Maḅ bērā Crito bio ījā panḅneba zarea beaḁida panḅ. Bedea bia Critodebema bārāba ūrīpedaḁara igaradiē panḅ, ātebḅḅḅ Ācōrēba diai jaradada jḅā pananida panḅ. Maḅ bedea biara jūma naḅ ējūāne jaradia panḅ. Ara maḅ bedeaḁa mḅa biḁa jaradia ḅḅa.

Pauloba djabarā carebai carea jaradia baḁa

²⁴ Idira mḅa bārā carebai carea bia mīga ḅḅmīna ḅḅsrida ḅḅa. Idjaba Crito carea wadibiḁa wetara bia mīgaida ḅḅ bērā bia mīga nībaya jūma idji ēberārā carebai carea. ²⁵ Ācōrēba mḅra idji ēberārā nezocada ḅasia. Maḅ bērā idji bedeara jūma daucha bārāa jaradia ḅḅa. ²⁶ Maḅ bedeara drōā naēnabema ewaride Ācōrēba cawabiē ḅasia, baribḅḅḅ idira idji ēberārāa cawabisia. ²⁷ Maḅ bedea bia quiru cawabiē baḁara idjiderā dji judiorāēa biḁa cawabisia. Maḅ cawabiē baḁara naḅgḅḅ: Critora bārā sode ḅḅa. Idjideba cawa panḅa idji bia quirudebemada edaḁida.

²⁸ Jūma crīcha cawaadeba daiba Critodebemada jūmarāa jaradia panḅa jipa nībaḁamārēā. Māwā daiba jūmarāda Critodeba ne jūmane jipa panḅda Ācōrēa unubidia. ²⁹ Maḅ carea mḅra ḅnāūē traja ḅḅa Critoba idji ḅḅḅa waiḅḅḅ dia ḅḅdeba.

2

¹ Mḅa quīrīā ḅḅa bārāba naḅda cawadida: mḅra bio traja ḅḅa bārā Colosadebemarāda, djabarā Laodicea purudebemada, jūma djabarā mḅ ununaca sida carebai carea. ² Mḅa quīrīā ḅḅa jūmarāda sodeba zarea beaḁida, quīrīāneba ābaa bia duananida, idjaba wārā crīcha cawaa eropanḅneba bia duananida. Māwābḅḅḅ Ācōrēba naēna cawabiē baḁara cawadia. Maḅra Critoa. ³ Idjiabḅḅḅ Ācōrē necawaada, crīcha cawaa sida poya diaya. Maḅ

† 1:14 Ēdrḅ edasia. Griego bedeaḁe ḅḅḅḅ cartade ḅḅ ḅḅḅ: “Ēdrḅ edasia idji oadeba.”

necawaara, crīcha cawaa sida bio bia panΛa. ⁴ Jūma maλgara mΛa jara bΛa ni abaΛba sewa jaradia panΛneba bārāra cūrūgarānamārēā. ⁵ MΛra bārā ume bΛēmīna crīchadeba bārā ume bΛa. MΛa cawa bΛa bārāra ābaa bia duanΛda idjaba Critora bio ījā panΛda. Maλ carea bΛsrida bΛa.

Zocai bai djiwidi Critodeba eropanΛa

⁶ Bārāba dadjirā Boro Jesucritora ījāpedada bērā idjideba nībadadua. ⁷ Idjideba zarea pananadua bio carra jida panΛ quīrāca, de baubawa bΛ quīrāca. Idjira bio ījā pananadua djabarāba jaradiapedada quīrāca. Maλ awara ewariza Ācōrēa bia bΛada adadua.

⁸ Quīrācuīta beadadua ni abaΛba bārāra cūrūgarānamārēā dadji carebaca wārāē crīchadeba. Jūma maλgara drōā naēnabema crīchaa, naλ ējūānebema crīchaa. Bedea Critodebemaēa. ⁹ Critora naλ djarade basimīna wārāda Ācōrē basia. ¹⁰ Bārāra Crito ēberārā bērā idjideba ne jūmada eropanΛa Ācōrē ume bia beadi carea. IdjidrΛ jūma dadjia ununaca dji droma bea Boroa. ¹¹ Bārāra idji ēberārā bērā cacua wēāgopedada quīrāca panΛa. BaribΛrΛ maλgara jΛwaba odaēa. ĀtebΛrΛ jara bΛa bārāra naλ djaraba cadjirua o quīrīā bΛdebemada ēdrΛsidada. Maλga cacua wēāgoḡara CritobΛrΛ osia. ¹² Ācōrēba idji ΛbΛadeba Critora ārēbabisia. Bārāba Ācōrēra māwā ΛbΛa bΛda ījāpedada bērā borocuesidade unubisidaa Crito ume jousidada idjaba Ācōrēba bārāra idji ume ārēbabisida.

¹³⁻¹⁴ Naēna cadjirua o panΛneba bārāra beu beasia. Maλne naλ djaraba cadjirua o quīrīā bΛra ēpēbadjidaa.* BaribΛrΛ Ācōrēba bārāra Crito ume zocai bΛsia. Wārāda cadjirua o panΛ carea dadjirāba Ācōrēa ne diai bara panasidaa. Ācōrē leyde bΛ bΛa dadjirāra beudida panΛda. BaribΛrΛ Crito crude beuside Ācōrēba maλ diai bara pananara jūma jōbisia. Jūma dadjia cadjirua opedadara idjia quīrādoasia. ¹⁵ Crito crude beuside Ācōrēba jūma dadjia ununaca dji droma beara poyasia. Māwā poyadara idjia jūmarāa cawabisia.

¹⁶ Maλ bērā bārāba cobada carea, dobada carea bida ēberārāba biē jaradibΛrΛ, ādji bedeara ījārānadua. Bārāba ewari droma wagadaca carea, jedeco djiwidi wagadaca carea, ānāūbada ewari wagadaca carea bida ādjirāba biē jaradibΛrΛ, ījārānadua. ¹⁷ Jūma maλgΛba Ācōrēba oidebemada jarijaria unubi basia. BaribΛrΛ Ācōrēba oi jaradara Critodeba jūma osia.

¹⁸ Maλ carea abaΛba bārāba nebiada bajāne edadaēana adibΛrΛ, ījārānadua.† Māwā bedeadadara djārā cāyābara edaara bea quīrāca nībabadamīna dji dromarāda crīchabadaa. Ādjirāba bajānebema nezocarāa bia bedeadadaa. Cāimocara quīrāca unupedadada biara jaradiabadaa. BaribΛrΛ ara ādji crīchadeba māwā jaradiabadaa idjaba māwā crīcha panΛneba djārā cāyābara biara beada crīchabadaa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā Boro Crito ume panΛēa. BaribΛrΛ Crito ēberārāba idjideba ne jūmada eropanΛa idji ume ābaa bia panani carea. Idjideba dadjirāra waribadaa Ācōrēba waribi bΛ quīrāca.

²⁰ Bārāra Crito ume ābaa beusida bērā naλ ējūānebema crīchara ēpēniē panΛa. Maλda ¿cārē cārēā wadibida maλ crīchara ēpē panΛ naλ ējūānebemarāba ēpēbada quīrāca? ²¹ Nāwā jarabadaa: “Jāλgara tārānadua, jari bΛra corānadua, jidarānadua.” ²² Jūma maλra naλ ējūānebema crīchaa. Maλ crīcha beara ēpēniē panΛa jūma dadjia copedadara, dopedada sida jōbari bērā. ²³ Wārāda maλ crīcha ēpē beara ne cawa beaca beaa. Ādjia jarabadaa ara dadjiduba

* **2:13-14** Naλ djaraba cadjirua o quīrīā bΛra ēpēbadjidaa. Griego bedeadē bΛ bΛa: “Cacua wēāgoḡ panΛneba.” † **2:18** Bārāba nebiada bajāne edadaēana adibΛrΛ. Griego bedeadē maλba idjaba jara bΛa: “AbaΛba bārāda dji biaēana adibΛrΛ.”

ne obi pan^Λneba Ācōrēra poya bia ēpēnida, djārā cāyābara edaara nībadida pan^Λda, idjaba ara daduba puadeba bia mīga beadida pan^Λda. Barib^Λr^Λ jūma maḷg^Λba dadji cacuaba cadjirua o quīrīā b^Λra jōbicaa.

3

Bajānebemada j^Λr^Λdidida pan^Λa

¹ Bārāra Crito ume Ārēbapedada bērā bajānebemada j^Λr^Λ pananadua. Mama Critora Ācōrē j^Λwa araare chūm^Λa. ² Bajānebemada crīcha pananadua. Naḷ ējūānebemada crīcharānadua. ³ Bārāra Crito ume beupedada bērā idji ume zocai pan^Λa. Maḷ zocai baidebemada ēberārāba cawaḷaca. Barib^Λr^Λ Critora Ācōrē ume zocai b^Λ bērā, bārā sida Ācōrē ume zocai pan^Λa. ⁴ Bārāba Critodeba zocai baira eropan^Λa.* Ara idjida waya unubib^Λr^Λde bārāra idji ume panania. Maḷne idji quīrāca quīrāwārēā panania.

Critodeba dadjirā djiwiḷidida panena

⁵ Maḷ bērā jūma naḷ ējūānebema crīcha bārā sode b^Λra igaradadua. Audua nībarānadua, mīā perada orānadua, bārā cacuaba cadjirua o awua b^Λra orānadua, crīcha cadjiruara ēpērānadua, idjaba ne awua bearānadua. Ne awua b^Λba Ācōrē cāyābara maḷda biara ēpēbari bērā j^Λwaba oda ācōrē ēpē b^Λ quīrāca b^Λa. ⁶ Jūma maḷ cadjirua carea Ācōrēba idji ījāē beara cawa oya.† ⁷ Bārā sida naēna māwā nībabadjidaa. ⁸ Jāḷbe bārā sodeba quīrūbadara, quēguea bedeabadara, djārā biē obadara, djārā biē jarabadara, bede cadjirua jarabada sida jūma igaradadua.

⁹ Djārāa sewa orānadua. Bārāra naēna cadjiruade pananada ēdr^Λsidaa. Bārāba cadjirua obadapedadara idu b^Λsidaa. ¹⁰ Wua djiwiḷi j^Λb^Λda quīrāca bārāra djiwiḷidida panesidaa. Ācōrēba māwā osia. Maḷ awara bārāra biara o wāa idji quīrāca beadamārēā idjaba idjida biara cawadamārēā. ¹¹ Ācōrēba māwā oda bērā idji quīrāpita griegora judio ume abaria. Cacua wēāgo beara cacua wēāgoē bea ume abaria. Drua āibemada, ne adua b^Λ ēberāda, nezocada, nezocaē sida abaria. Critoda dji biara b^Λa. Idjira jūmarā sode b^Λa.

¹² Ācōrēba bārāra quīrīāneba edasia idji itea bia beadamārēā. Maḷ bērā djārāra quīrā djaburia beadadua. Ēberā biada beadadua. Bārāra djārā cāyābara biara beada crīcharānadua. Jūmarā ume crīcha biadeba beadadua. Ne jūmane droadadua. ¹³ Jūmarā ume droa cawa beadadua. Aba^Λba biē osira maḷ biē odara quīrādoadadua. Bārāba biē opedadara dadjirā Boroba quīrādoada quīrāca bārā biḷa quīrādoadadua. ¹⁴ Maḷ awara biara jūmarā ume dji quīrīā duananadua. Māwā bārāra jūmarā ume ābaa bia duanania. ¹⁵ Bārāra cacua aba b^Λ quīrāca pan^Λ bērā Ācōrēba bārāra tr^Λsia ābaa necai duananamārēā. Critoba necai baira bārā sode dia b^Λa.† Maḷba cawabiya cārēda odida pan^Λda. Maḷneba beadadua. Idjaba Ācōrēa bia b^Λada adadua.

¹⁶ Bedea Critodebemara bārā sode erobeadadua. Jūma Ācōrē necawaadeba dji jaradiadadua idjaba dji carebadadua biara ījāni carea. Ācōrē Bedeade b^Λ tr^Λābida, djabarāba tr^Λābadada, Ācōrē Jaureba tr^Λābi b^Λ sida Ācōrēa tr^Λānadua. Sodeba bia jara pan^Λneba tr^Λānadua. ¹⁷ Bārā bedeab^Λdaḷe, ne ob^Λdaḷe biḷa jūma odadua dadjirā Boro Jesuba quīrīā b^Λ quīrāca. Idjiḷeba dadjirā Zeza Ācōrēa bia b^Λada adadua.

Djabarā ādji ēberārā ume sāwā beadida pan^Λ

* **3:4** Bārāba. Griego bedeade ḶC^Λr^Λ cartade b^Λ b^Λa: “Dadjirāba.” † **3:6** Idji ījāē beara. Griego bedeade ḶC^Λr^Λ cartade maḷra neēa. ‡ **3:15** Critoba. Griego bedeade ḶC^Λr^Λ cartade b^Λ b^Λa: “Ācōrēba.”

¹⁸ Wērã quima bara bea, bārã quimaba jara b̃ara ñjã odadua. Dadjirã Boro Jesu ume paña bēřã m̃awã odida paña. ¹⁹ Umaquĩrã quima bara bea, bārã quimada quĩrĩãnadua. Ādjirã ume quĩrũ bearãnadua.

²⁰ Warrarã, bārã djibarirã bedeara ne jũmane ñjãnadua. Ācōrēba mãḡara bia unu b̃aa. ²¹ Zesarã, bārã warrarãra quĩrũbirãnadua so ārĩrãnamãrēã.

²² Nezocarã, bārã boro nã ãjũãnebemaba obib̃ara jũma ñjã odadua. Ababe idjia ac̃a b̃ade idji ume bia beadi carea orãnadua. Āteb̃ara Ācōrēra waya paña bēřã biadeba jũma odadua. ²³⁻²⁴ Jũma bārãba o pañara zoqueadeba odadua dadjirã Boro itea o paña quĩrãca. Ababe ēberãrãba bia ununamãrēã orãnadua. Bārãra dadjirã Boro Crito nezocarã. Bārãba cawa paña idji itea bia o pañabari idjia bārã ne diaida. ²⁵ Barib̃ara dji biē o b̃ara Ācōrēba cawa oya. Ācōrēba jũmarãda aride cawa obaria.

4

¹ Nezoca bororã, bārã nezocarã ume jipa odadua. Bārã bĩda Boroda bajãne eropañda cawa paña.

² Ewariza Ācōrēa iwĩdi pananadua. Iwidib̃ade dau ab̃aa beadadua idjaba bia b̃ade adadua. ³ Dai carea iwididadua Ācōrēba ẽda wābadara ewab̃ara quĩrãca idu Critodebema naēna cawabiē badada jaradiabimãrēã. Mã jaradia b̃a carea m̃ara preso b̃aa. ⁴ Iwididadua m̃a ebũda jaradiai carea m̃a oida b̃a quĩrãca.

⁵ Crito ñjãē bea tãēna crĩcha cawaadeba nĩbadadua. Ewariza jaradadua idjidebemada ādjirã cawabĩdi carea. ⁶ Bedea biadeba bedeadadua jũmarãba bia ũrĩnamãrēã. M̃awã Critodebema iwidib̃ade bārãba cawa beadia sãwã panunida pañda.

Pauloba nã cartade jĩrũare b̃ada

⁷⁻⁸ M̃a quĩrã b̃a djaba Tiquicoda bārãmaa diabueb̃ara m̃nebemada cawadamãrēã idjaba sobiadamãrēã. Idjia m̃ ume ābaa Ācōrē trajura ne jũmane bia o b̃aa. Idjia daidebemada bārã jũma cawabiya. ⁹ Jãmabema djaba Onesimoda djaba Tiquico ume diabueb̃ara. Idjia ne jũmane jipa o b̃aa idjaba daiba idjira quĩrã paña. Tiquicoba, Onesimo bĩda bārã nēb̃ara dia jũma nama sãwã nũm̃da.

¹⁰ Djaba Aristarcoda m̃ ume ābaa preso b̃aa. Idjia quĩrã b̃aa bārãra bia duananida. Bernabe djabawarra Marcoba quĩrã b̃aa bārãra bia duananida. Idjidebemada m̃a naēna cartade b̃asia. Idjira bārãmaa wāib̃ara, bia edadadua. ¹¹ Idjaba djaba Jesu, Justo abadaba quĩrã b̃aa bārãra bia duananida. Djabarã judiorãnebema mã ũbeabe pañba nama m̃ careba jaradia paña ēberãrãba Ācōrēra ādjirã Boroda b̃damãrēã. Mã djabarãneba m̃ara sobia babaria. ¹² Jesucrito nezoca jãmabema Epaproba quĩrã b̃aa bārãra bia duananida. Idjia ewariza Ācōrēa iwĩdi babaria bārãra ne jũmane zarea beadamãrēã, bio ñjã pananamãrēã, idjaba jũma Ācōrēba obi quĩrã b̃ada cawadapeda ñjã odamãrēã. ¹³ M̃a jaraya: djaba Epaproda wārãda traja b̃aa bārãra, jũma djabarã Laodicea purudebemara, Hierapoli purudebema sĩda carebai carea. ¹⁴ Djaba nēarã diabari Lucaba quĩrã b̃aa bārãra bia duananida. Idjira daiba quĩrã paña. Djaba Demá bĩda quĩrã b̃aa bārãra bia duananida.

¹⁵ Dadjirã djabarã Laodicea purudebemarãa jaraadadua m̃a quĩrã b̃ada ādjirãra bia duananida. Dadjirã djabawērã Ninpaa, jũmarã djabarã idji dede ābaa dji jarabadarãa bĩda jaraadadua m̃a quĩrã b̃ada ādjirãra bia duananida.

¹⁶ Bãrãba naã carta ac^Λpedadacarea djabarã Laodicea purudebemarãa bida ac^Λbidadua. Bãrã bida carta m^ãa ãdjirãa diabuedara ac^Λdadua. ¹⁷ Djaba Arquipoa jaradadua: “Dadji Boroba obi b^Λra jũma quĩrãcuíta o b^Λdua.”

¹⁸ M^ãra Paulo. Ara m^ãdji j^Λwaba b^Λb^Λr^Λã m^ãa quĩrã b^Λda bãrãra bia duananida. M^ã preso b^Λ carea ãcõrẽa iwidì pananadua. M^ãa quĩrã b^Λa ãcõrẽba idji biadeba bãrãra careba baida.

1 TESALONICA

NABEMA CARTA PAULOBA BΛDΛ DJABARĀ TESALONICA PURUDEBEMA ITEA

Paulo naārā Tesalonica puruḁaa wānanebemada bΛ bΛa Hecho 17:1-10ḁe. Tesalonicaḁeba Bereaḁaa wāsia. MamaΛba Atena puruḁaa wāsia. Mama bΛḁe Timoteora jēḁa Tesalonicaḁaa diabuesia. Mañne Paulora Corintoḁaa wāsia. Tesalonicaḁeba Timoteora Silvano ume Paulomaa wāsidaa. Djabarā Tesalonicaḁebemada nēbΛrΛpedaḁa bērā Pauloḁa nabema carta djabarā Tesalonicaḁebema itea bΛsia. Poa 51ne Corintoḁeba diabuesia.

Mañ nabema cartade Pauloḁa djabarā carea Ācōrēa bia bΛḁa asia (1:1-10). Mañare quīrānebabisia ādjirā tāēna bia nībaḁaḁebemada (2:1-16). Mañare bΛsia ādjirāḁa crīcha bΛ bērā acΛḁe wā quīrīā bΛḁa (2:17ḁeba aba 3:5ḁaa). Mañare bΛsia Timoteoba ādjirā bia jaradadebemada (3:6-13). Mañare bΛsia sāwā djabarāra nībaḁida panΛḁa (4:1-12). Mañare bΛsia Crito zeidebemada (4:13ḁeba aba 5:11ḁaa). Pauloḁa djabarā itea jīrūare bΛḁaḁa 5:12-28ḁe bΛa.

Nañ cartade Pauloḁa naārā bΛḁa

¹ Māra Pauloḁa. Nañ cartara bΛbΛrΛa djabarā Tesalonica puruḁebemaḁa itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro Jesucritoḁea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mΛ ume panΛa. Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida, necai bai sida bārāra dia pananida.

Djabarāba bia opeḁaḁa

² Daiba ewariza Ācōrēa iwidibΛḁade bārā carea bia bΛḁa abadaa. ³ Daiba dadjirā Zeza Ācōrē quīrāpita ewariza quīrāneba panΛa bārāba Ācōrē ījā panΛneba biada o panΛḁa, quīrīāneba dji careba panΛḁa, idjaba bia mīga panΛmīna dadjirā Boro Jesucritoba nebia diamārēā jΛā panΛra quenatΛḁaḁe panΛḁa.

⁴ Djabarā, Ācōrēba bārāra bio quīrīā bΛa. Daiba cawa panΛa idjia bārāra edasida. ⁵ Daiba bedea bia Critodebema bārāra jaradiasidade ara jāwā bedeaḁaḁe basia. ĀtebΛrΛ mañ bedeara wārā arada cawa panΛ bērā Ācōrē Jaure ΛbΛḁeba bedeasidaa. Bārāba cawa panΛa दौरa sāwā bārā tāēna nībasidaḁa bia pananamārēā. ⁶ Ara mañ quīrāca bārāba ēpēsidaa. Dadjirā Boro nībaḁa quīrāca ēpēsidaa. Bārāra bio bia mīga panΛmīna Ācōrē Jaureba bΛsrida dia bΛḁeba bedea Critodebemara ījāsidaa.* ⁷ Māwā jūma Crito ījā bea Macedonia druadebemaba, Acaya druadebemaba bida bārāneba unusidaa sāwā nībaḁida panΛḁa. ⁸ Ādjirā awa bārāneba dadjirā Boro bedeara ūrīnaḁe basia, ātebΛrΛ druazabemaba cawasidaa bārāba Ācōrēra ījā panΛḁa. Mañ bērā ḁaiba bārānebemada cārēḁa jaradi? ⁹ ĀdjirābΛrΛ jara panΛa sāwā bārāba दौरa bia edasidaḁa, idjaba jΛwaba oḁa ācōrē beara igarasidaḁa Ācōrē wārāḁa zocai bΛ ījāni carea. ¹⁰ Ādjirāba jara panΛa sāwā bārāba Ācōrē Warra Jesu bajāneba zeida jΛā panΛḁa. Ara mañ Jesuda Ācōrēba ārēbabisia. Idjia dadjirāra Ācōrēba cawa oḁe zeidebemada ēḁrΛ edasia.

2

Pauloḁa Tesalonica puruḁe oḁa

* 1:6 Hecho 17:1-10.

¹ Djabarã, bārãba cawa panla dai bārãma panasidade dadji quĩrĩãbe pananaẽ basida. ² Cawa panla bārãmaa wãni naẽna Pilipodebemarãba dairã biẽ jarasidada idjaba biẽ osidada.* Maã awara bārãma jũesidade zocãrãba quĩrĩãnaẽ basia daiba jaradiadida. Baribara ãcõrẽba carebasia idji bedea biada bārãa ne wayaa neẽ jaradiadamãrẽã. ³ Daiba crĩcha biaẽneba wa sewadeba bārãa jaradiadaẽ basia. Idjaba bārãa cūrũgadida crĩchadaẽ basia. ⁴ ãtebãra ãcõrẽba bia ununa bẽrã dairã basia idji bedea bia Critodebemada jaradiadamãrẽã. Maã bẽrã daiba jaradia panla. Daiba jaradaẽ panla ëberãrãba bia ununamãrẽã ãtebãra quĩrĩã panla dadji so acã bã ãcõrẽba bia unumãrẽã. ⁵ Bārãba cawa panla daiba bedea bia quirudeba jaradiadaẽ panasidada. Idjaba parata edadi carea sewadeba jaradiadaẽ basia. Maãra ãcõrẽba cawa bãa. ⁶⁻⁷ Daiba jaradaẽ panasidaa bārãba, dewararã bida daida bia jaradamãrẽã. Maã awara dairã Critoba diabuedarã bẽrã iwididida panasidaa bārãba ne diadamãrẽã. Baribara iwididaẽ basia. ãtebãra quĩrĩãneba daiba bārãa careba panasidaa dji papaba warra zaquerã wagabari quĩrãca. ⁸ Daiba bārãa bio quĩrĩã panã bẽrã ababe bedea bia ãcõrẽnebemada bārãa jaradiadaẽ basia, ãtebãra ne jũmaneba carebadi carea panasidaa. ⁹ Djabarã, bārãba cawa panla daiba bedea bia ãcõrẽnebemada bārãa jaradia panasidade ãsa diamasi bida ãnãũnaẽ dewara traju sida obadjidada parata edadi carea. Quĩrĩãnaẽ basia bārãba daia õgo ne dia panãneba bia mĩgadida.

¹⁰ Bārãba cawa panla, ãcõrẽ bida cawa bãa dairã bārã dji Crito ãjã bea tãẽna biya, jipa, biẽ jaradi neẽ nĩbasidada. ¹¹ Maã awara cawa panla zezaba idji warrarã ume obari quĩrãca daiba bãdjiza sobiabisidada idjaba jipa nĩbadamãrẽã jara panasidada. ¹² Daiba jarasidaa bārãra ãcõrẽba quĩrĩã bã quĩrãca nĩbadamãrẽã. Idjia bārãra trãsia pe erobai carea idjaba idji biya quirudebemada erobeadamãrẽã.

¹³ Daiba ewariza bārã carea ãcõrẽba bia bãada abadaa. Bārãba ãcõrẽ bedeada daideba ãrĩsidade ëberã crĩcha quĩrãca ãjãnaẽ basia. ãtebãra maã bedeara wãrãda ãcõrẽ bedeada cawapedada bẽrã ãjãsidaa. Ara maã bedeaba bārã dji Crito ãjã bea crĩchara biara o wãa. ¹⁴ Djabarã, bārãba ãjã panã carea ara bãdji druadebemarãba biẽ o panasidaa ãcõrẽ ëberãrã judiorã druade mãwãna quĩrãca. Mama Jesucrito ãjã bea judiorãra dji ãjãẽ beaba biẽ o panasidaa. ¹⁵ Dadjirã Boro Jesura, ãcõrẽneba bedebadarã sida beasidaa. Maã awara dairã ãyã jãretasidaa. ãdjirãra ãcõrẽba bia unucãa. ãdjira jũmarã ume dji quĩrũa. ¹⁶ ãcõrẽba ëdra edamãrẽã daiba judiorãẽa jaradia quĩrĩã panãne ãdjirãba iduaribidacaa. Mãwã cadjiruara waibãada o panla. Maã carea ãcõrẽba idji quĩrũbideba ãdjirãra cawa oya.

Paulo Tesalonicadebema djabarã acãde wã quĩrĩã bada

¹⁷⁻¹⁸ Djabarã, dãrãẽ bãa dairã bārã ume pananada ãyã wãpedadada. Ara nawena daiba bārãra ununaẽ panãmĩna crĩchadeba bārã ume panla. Daiba wãrãda bārã acãde wã quĩrĩã panasidaa baribara diauruba mã sã basia wãrãnamãrẽã. Mãra wãrãda barima zocãrã bārãmaa wãi carea basia. ¹⁹ Bārã carea basrida panã bẽrã mãwã panla. Maã awara cawa panla dadjirã Boro Jesucrito zebãrãde daiba bārãra jipa panãda idjia unubidida. Maãne idji

* 2:2 Hecho 16:11-40.

quĩrãpita bãrãda dai ßasridaa baya.† 20 Wãrãda bãrã carea ßasrida panΛa. Bãrãra dai ßasridaa.

3

1-2 Daiba waa poya droadaẽ bãrã crĩchasidaa daduba Atena purude panΛmisa djaba Timoteoda bãrãmaa wãida. Ara maãda idjira diabuesidaa Crito biara ãjã panΛneba zarea beadamãrẽã. Æcõrẽ nezoca Timoteoba dai ume abari bedea bia Critodebemada jaradiabaria.* 3 Maã awara idjira diabuesidaa bãrã bia mĩga panΛne jũmawãyã crĩcharãnamãrẽã. Bãrãba cawa panΛa Crito ãjã panΛ carea dadjirãra bia mĩgadida panΛda. 4 Bãrã ume panasidade daiba jarabadjidaa ãberãrãba dadjirãra bia mĩgabidida. Bãrãba cawa panΛa maãgara wãrãda mãwãsida. 5 Maã carea mãla waa poya droaẽ bãrã Timoteora bãrãmaa diabuesia wadi Critora ãjã panΛ cawaya. Mãla crĩchasia ãĩbẽrã diauruba bãrãa Critora igarabisida. Mãwãnabara daiba bãrãa Critodebema jaradiapedadara ara jãwã becasia.

6 BaribΛrΛ Timoteora bãrãma badada daima jũesia. Bãrãba Crito ãjã panΛnebemada, bãrã quĩrãnebemada sida idjia mãã biya jarade zesia. Idjia jarasia bãrãba quĩrãneba wadibida दौरa quĩrãnebabadada idjaba unu quĩrã panΛda daiba bãrã unu quĩrã panΛ quĩrãca. 7 Maãba djabarã, daiba cawasidaa bãrãba Jesura wadi ãjã panΛda. Maã bãrã दौरa bia mĩga panΛmĩna sobiasidaa. 8 IdibΛrΛ दौरa wãrãda so aduã panesidaa, cawa panΛ bãrã bãrãba wadibida dadjirã Borora ãjã panΛda. 9 Bãrã carea दौरa Æcõrẽ quĩrãpita bio ßasrida panΛa. Jãcua ßasrida panΛ bãrã Æcõrẽa bia ßΛade abΛdade wadibida mãrã carebae ßΛa. 10 Æsa, diamasi bida daiba Æcõrẽa iwidibadaa bãrã acΛde wãni carea. Mãwã bãrãba Critodebema wadi adua panΛra daiba poya jaradiadia jũma daucha ãjãnamãrẽã.

11 Daiba dadjirã Zeza Æcõrẽa, dadjirã Boro Jesua iwidi panΛa bãrãmaa wayacusa wãbidamãrẽã. 12 Daiba quĩrã panΛa dadjirã Boroba bãrãra careba baida jũmarã ume biara dji quĩrã beadamãrẽã daiba bãrã bio quĩrã panΛ quĩrãca. 13 Idjaba iwidi panΛa Critoba bãrãra careba baida sodeba bio ãjãnamãrẽã. Mãwã dadjirã Boro Jesura jũma idjiderã ume zebΛrΛde bãrãra dadjirã Zeza Æcõrẽ quĩrãpita biya beadia biẽ jaradi neẽ.

4

Sãwã nĩbadida panΛ Æcõrẽba bia unumãrẽã

1 Maã awara djabarã, daiba bãrãa jaradiasidaa sãwã Æcõrẽ quĩrãpita nĩbadida panΛda idjia bia unumãrẽã. Dadjirã Boro Jesudeba daiba bãrãa bedea djuburiadia ara maã quĩrãca nĩbadamãrẽã. Wãrãda bãrãba mãwã o panΛa, baribΛrΛ biara oΛadua.

2 Dadjirã Boro Jesudeba daiba jaradiapedadada bãrãba cawa panΛa. 3 Æcõrẽba quĩrã ßΛa bãrãra idji itea bia beadida. Maã bãrã auduada orãnadua. 4 Bãrã cacuara jipa cawa erobeadadua Æcõrẽ quĩrãpita, ãberãrã quĩrãpita bida bia beadamãrẽã. 5 Naã djaraba cadjirua o awua ßΛra orãnadua Æcõrẽ adua beaba obada quĩrãca.* 6 MaãgΛdeba djabarãda biẽ orãnadua idjaba cũrũgarãnadua. Jũma maãgara dadjirã Boroba cawa oya daiba bãrãa jara-pedada quĩrãca. 7 Æcõrẽba dadjirãra edaẽ basía cadjiruade beadamãrẽã,

† 2:19 Bãrãda dai ßasridaa baya. Griego bedeadẽ nãwã ßΛ ßΛa: “Bãrãda dai borobaria.” Pauloba jara basia borobari jã ßΛ quĩrãca idjira djabarã carea ßasrida baida. * 3:1-2 Æcõrẽ nezoca. Griego bedeadẽ ÆcΛrΛ cartade ßΛ ßΛa “Æcõrẽ ume trajabari.” * 4:5 Bãrã cacua. Griego bedeadẽ ßΛ ßΛa “bãrã zoco.” ÆcΛrΛmaarã maã bedea jara ßΛa “bãrã quima.”

ãtebΛrΛ edasia idji itea bia beadamārēã. ⁸ Mañ igara bΛba ēberāba jaradada igaraē bΛa, ãtebΛrΛ Ācōrēba jara bΛda igara bΛa. Ara mañ Ācōrēba idji Jaureda bārāa diasia cadjirua neē beadamārēã.

⁹ Mañ awara bārāra sāwā djabarā ume dji quĩrĩanida panΛda mΛa nañ cartade ¿cārēã bΛi? ĀcōrēbΛrΛ bārāa mañra jaradisia. ¹⁰ Bārāba jūma djabarā Macedonia druadebemara māwā quĩrĩã panΛa. BaribΛrΛ djabarā, daiba bārāa bedea djuburiadia biara dji quĩrĩã beadamārēã. ¹¹ Idjaba jarΛdadua jūmarā ume necai duanani carea. Djārā nēbΛrade bearānadua. Bārā jΛwaba trajadadua daiba jarapedada quĩrāca. ¹² MāwābΛrΛ bārāba ne erobeadia idjaba Jesu ĩjāē beaba bārāra bia ununia.

Jesu ume ābaa dji jaradidebema

¹³ Djabarā, daiba quĩrĩã panΛa bārāba Jesu ĩjā bea jaidapedadadebemada cawadida. Māwā bārāra sopuadaēã Ācōrē ĩjāē bea sopuabada quĩrāca. Ādjirāra sopuabadada dji beupedadara sāwābΛrΛ duanania cawadaē bērā. ¹⁴ BaribΛrΛ dadjirāba Jesura beu badada ĩrēbasida ĩjā panΛa. Mañ bērā cawa panΛa Jesu ĩjā bea jaidapedadara Ācōrēba jūma ĩrēbabida idji ume beadamārēã.[†]

¹⁵ Mañ carea dadjirā Boroba jaradara daiba bārāa jarabΛdaa: dadjirā Boro zebΛrΛde dadjirā, dji wadi zocai beara dji jaidapedada na idjimaa wānaēã.

¹⁶ Bajānaa dadjirā Borora bedeabΛrΛda jĭgua ũrĩnia, bajānebema nezoca dji droma sida bedeabΛrΛda ũrĩnia, idjaba Ācōrē cachiru jĭgua sida ũrĩnia. Mañne dadjirā Borora bajāneba zeya. Idji ĩjā bea jaidapedadada naārā ĩrēbadia.

¹⁷ Ara mañda dadjirā, dji zocai beara, ādjirā ume ābaa ĩtaa wānia dadjirā Boro ume jārārāne dji ununi carea. Mañbe dadjirā Boro ume ewariza duanania.

¹⁸ Mañ bedeaba bārāra dji sobiabilidadua.

5

Dadjirā Boroba cawa oi ewari

¹ Djabarā, mΛa nañ cartade bΛēã sālbe dadjirā Borora zeida. ² Bārāba bio cawa panΛa dadjirā Boroba cawa oi ewarira cawaēne zeida diamasi ne drΛabari zebari quĩrāca. ³ Ēberārāba nāwā jara panania: “Jūma necai nūmΛa, dauperadira neēã.” Māwā panΛne cawaēne ādjirā jūma ārĩ ewarira zeya wērā biogoa bΛ cawaēne puabari quĩrāca. Mañne ādjirāra ni abaΛda ēdrΛdaēã.

⁴ BaribΛrΛ djabarā, bārāra pāĩmane beaēã. Mañ bērā dadjirā Boroba cawa ode zebΛrΛ ewaride bārāra dauperadaēã ne drΛabari zebΛrΛde dauperabada quĩrāca. ⁵ Jūma bārāra ĩnaanebema, āsabema. Dadjirāra diamasibemaēã, pāĩmanebemaēã. ⁶ Mañ bērā dadjirāra cāĩ beadaēã dewararā cāĩ bea quĩrāca, ãtebΛrΛ dau ΛbΛa beadia, quĩrācuia jipa beadia. ⁷ Cāĩ beara diamasi cāĩ beaa, beu nĩmira diamasi beu nĩa. ⁸ BaribΛrΛ dadjirāra āsabema bērā quĩrācuia jipa beadida panΛa. Critora ĩjā pananida panΛa, dji quĩrĩã beadida panΛa, idjaba Ācōrēba cawa oidebema ēdrΛdira jΛã pananida panΛa. Māwā ara dadjida cadjiruadebemada jūātrΛ beadia sordaoba idji jāare ne zareaba jūātrΛbari quĩrāca, idji boro sida ne zareaba jūātrΛbari quĩrāca. ⁹ Ācōrēba dadjirāra trΛē basia cawa oi carea, ãtebΛrΛ trΛsia dadjirā Boro Jesucritodeba ēdrΛdamārēã.

¹⁰ Idjira dadjirā carea beusia. Mañ bērā dadjirāda zocai beadibΛrΛ wa beudibΛrΛ, idji zebΛrΛde idji ume ābaa zocai panania. ¹¹ Mañ carea dji sobiabilidadua. Idjaba dji carebadadua biara ĩjāni carea bārāba o panΛ quĩrāca.

[†] **4:14** Jesu ĩjā bea jaidapedadara Ācōrēba jūma ĩrēbabida idji ume beadamārēã. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “Ācōrēba Jesu ĩjā bea jaidapedadara idji ume eneya.”

Pauloba djabarãa jĩũare jaradiada

¹² Maã awara djabarã, daiba bedea djuburiadia djabarã bãrã tãena Ācõrẽ traju o panãda bio wayadamãrẽã. Ādjirãra dadjirã Boro Jesucritodeba bãrã bororãa. Bãrãra sãwã nĩbadida panãda jaradiabadaa. ¹³ Ādjidebemada bia crĩchadadua. Ādjia o panã carea bio quĩrĩãnadua. Jũmarã ume bia duananadua.

¹⁴ Djabarã, daiba jarađia bãrã tãena djuburia beara quẽãnamãrẽã. Sode ãsridaẽ beara sobiabidadua. Sode ãbãaẽ beara carebađadua. Jũmarã ume droadadua. ¹⁵ ĩũrĩnadua! Abaãba bãrãda biẽ osira idjida abarica biẽ orãnadua. Ātebãrã ewariza bãdjiza biadrã ođadua. Jũmarã ume bia ođadua.

¹⁶ Ne jũmane ãsrida beadadua. ¹⁷ Ānãũnaẽ Ācõrẽa iwiđi pananadua. ¹⁸ Ne jũma carea Ācõrẽa bia ãada adadua. Maãdrã Ācõrẽba quĩrĩã ãa, bãrãra Jesucrito ĩjã bea bẽrã.

¹⁹ Ācõrẽ Jaureba o ãara idu obi ama bearãnadua.* ²⁰ Ācõrẽneba bedebariba jara ãara igararãnadua. ²¹ Jũma maãra quĩrĩãcuĩta ũrĩnadua, maãbe ababe dji wãrãdrã ĩjãnadua. ²² Ni maãrĩ biđa cadjiruara orãnadua.

²³ Mãa quĩrĩã ãa dadji necai bai diabari Ācõrẽba bãrãra biara o wãida ne jũmane idji itea bia beadamãrẽã. Mãa quĩrĩã ãa Ācõrẽba bãrã jaureda, bãrã crĩchada, bãrã cacua siđa jũma wagaida. Mãwã dadjirã Boro Jesucrito zebãrãde bãrãra ni maãrĩ biđa biẽ jaradi neẽ beadia. ²⁴ Bãrã Trãnara bedea aba ãa bẽrã jũma maãgara oya.

Pauloba jĩũare ãada

²⁵ Djabarã, dai carea Ācõrẽa iwididadua.

²⁶ Wãrã quĩrĩãneba jũma djabarãa nãwã jarađadua: daiba quĩrĩã panãa bãrãra bia duananida.†

²⁷ Mãa dadjirã Borodeba jaraya: naã cartara jũma djabarã quĩrãpita ledadua.

²⁸ Mãa quĩrĩã ãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ãaida.

* **5:19** Griego bedeadẽ maã versículoda nãwã ãa ãa: “Ācõrẽ Jaure uruada quiarãnadua.” † **5:26** Wãrã quĩrĩãneba. Griego bedeadẽ ãa ãa: “Isõ bia quirudeba.”

2 TESALONICA

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛDPA DJABARĀ TESALONICA PURUDEBEMA ITEA

Nabema carta bΛdacarea Pauloba ũrīsica bΛa djabarāra bia mīga panΛda, sewa jaradiabadarāda ādji tãēna zesiēlada, idjaba λCARΛ djabarāra coaida beada. Maλ carea umébema cartara bΛsia. Djabarā carea Ācōrēa bia bΛada apeđa iwidisia ādjia biara ĩānamārēā (1:1-12; 2:13-17). Maλ awara Ācōrēba cawa oi ewaridebemada ebudaara bΛsia λCARΛba sewadeba jaradia pananada ĩārānamārēā (2:1-12). Maλare bΛsia ādjirāba Ācōrēa iwidī pananida panΛda idjaba dji coaida beara trajadida panΛda (3:1-15). Idjia djabarā itea ĩrũare bΛdada 3:16-18de bΛa.

Pauloba naλ cartade naārā bΛda

¹ Mλra Pauloa. Naλ cartara bΛbΛrΛa djabarā Tesalonica purudebema itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mλ ume panΛa. ² Daiba quĩrĩā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biđa ādji biadeba bārāra careba pananida, necai hai sida bārā dia pananida.

Ācōrēba idji bedea ĩānacā cawa oidebema

³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia bΛada abadaa. Daiba māvā obadara bia bΛa. Bārāba ewariza Critora biara ĩā panΛa idjaba biara dji quĩrĩā panΛa. ⁴ Maλ carea daiba Ācōrē ēberārā duanΛza bārānebemada bΛsriđa nēbΛrΛbadaa. Jarabadaa ēberārāba biē odi carea ēpē panΛmĩna bārāba Critora wađi ĩā panΛda idjaba bia mīga panΛmĩna jũma droa panΛda. ⁵ Maλba cawabi bΛa Ācōrēba jipa cawa obarida. Idjia bārāra bia unu bΛa pe erobai carea. Maλ carea ara nawena bia mīga panΛa.

⁶ Ācōrēba jipa cawa obaria. Bārā bia mīgabi panΛra idjia bia mīgabiya. ⁷⁻⁸ BaribΛrΛ bārā, dji bia mīga beara λnāũbiya dai λnāũbi quĩrāca. MaλgΛra māvāya dadjirā Boro Jesura idji nezocarā mēsra bea ume urua eradra nũmΛne bajāneba zebΛrΛde. Maλne jũma Ācōrē ĩjāé beada, bedea bia dadjirā Boro Jesudebema ĩānacada cawa oya. ⁹ Ādjirāra tΛbΛ uruade ewariza bia mīgabiya. Dadjirā Boro quĩrāpitabemada, idji λbΛa dromanebema sida tΛmΛ beadia. ¹⁰ Maλ ewaride idjiderāba idjia bia bedeadia. Ādjirā ume bia oda carea jũma idji ĩā beaba idjira bio bia ununia. Daiba idjidebema jaradia-pedadara bārāba ĩjāpedada bēra bārā sida maλ ēberārānebemaa.

¹¹ Maλ carea daiba ewariza dadjirā Ācōrēa iwidibadaa bārāda bia unumārēā. Idjia bārāra maλ carea trāsia. Daiba iwidī panΛa Ācōrēba idji λbΛadeba bārāra ne jũmane carebamārēā. Māvā idji ĩā panΛneba bia o quĩrĩā panΛra bārāba jũma odia. ¹² Māvāra bārāneba jũmarāba dadjirā Boro Jesucritora bia jaradia idjaba idjideba bārāda bia jaradia. Dadjirā Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biđa ādji biadeba careba panΛ bēra māvā bia jaradia.

2

Cadjiruadebema ēberā zeida bΛ

¹⁻² Maλ awara djabarā, daiba bārāa bedea djuburiadia dadjirā Boro Jesucrito zeidebemada idjaba dadjirā idji ume ābaa dji jΛredidebemada āĩ

crīcharānamārēā. Abaaba dadjirā Boroba cawa oi ewarira jūēsiaa aibara, dauperarānadua. Bariduaba Ācōrēneba bedea ba quīrāca māwā jaraibara, wa māwā jaradiaibara, wa daiba cartade māwā basidaada aibara, ījārānadua. ³ Ni maārī bida abaa idu cūrūgabirānadua. Dadjirā Boroba cawa oi ewari zeī naēna zocārā ēberārāba Ācōrēra igaradia. Mañne cadjiruadebema ēberāda odjaya. Mañ ēberāra Ācōrēba taba uruade batabueya. ⁴ Idjia Ācōrēra idjaba ne jūma ēberārāba ācōrē abada sida quīrāca baya. Idjida jūma maḡa cāyābara dji dromaara baada aya. Mañ bēra Ācōrē de dromane chūmepeda jaraya idjidra Ācōrēda.

⁵ Bārāma baside māa ḡmaḡara jaraē basica? ḡQuīrānebadaēca? ⁶ Mañ bēra cawa panāa cārēba mañ ēberāra idu odjabiē ba. Baribara idji ewari jūēbarade odjaya. ⁷ Nawena cadjiruara mērā o nīnaa, baribara dji iduaribiē baaba mañ cadjiruadebema ēberāra idu odjabiē ba. Māwā baya aba Ācōrēba dji iduaribiē bara āyā edebaradaa. ⁸ Mañbebara cadjiruadebema ēberāra odjaya. Baribara dadjirā Boro Jesu quīrāwārēā dorrodorrea zebara ara bedeabara mañ ēberāra beaya.

⁹ Cadjiruadebema ēberāra diauruba zebiya. Diauru ababa ne ununacada quīrātanoa ocuaya ēberārāba Ācōrēba māwā o ba da crīchadamārēā. ¹⁰ Ne quīrātanoa cadjirua o baaba ēberārā taba uruade bia mīgadida panāra cūrūgaya. Ādjirāba wārā bedeada quīrānaca bēra Ācōrēba ēdra edaēa. ¹¹ Ātebara idu sewada ījābiya. Māwā ara ādjiduba bio cūrūga beadia. ¹² Mañ ēberārā wārā bedea ījāē beaba cadjiruada basridaa obada bēra Ācōrēba biē baya.

Ācōrēba idji ījā bea ēdra edada

¹³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēba bia baada abadaa. Dadjirā Boroba bārāra quīrā ba. Idjia bārāra ēdra edai carea naēnaeda edasia. Bārāba idji wārā bedea ījā panā bēra idjaba idji Jaureba bārāra idji itea bia ba da bēra ēdra edaya. ¹⁴ Daiba bedea bia Critodebema jaradia panāneba Ācōrēba bārāra trāsia dadjirā Boro Jesucrito bia quirudebemada edadamārēā. ¹⁵ Mañ bēra djabarā, zarea beadedua. Daiba jaradiapedadara, cartade bapedada sida quīrādoarānadua.

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba dadjirāra quīrāsia. Idji biadeba sobiabicuasias ewariza māwā beadamārēā. Idjaba cawabisia wārāda idjideba nebiada edadida. Daiba quīrā panāa dadjirā Boro Jesucritoba, dadjirā Zeza Ācōrē bida bārāra sobi- abidida idjaba zarea badida. Māwā bārāba bedea panāra, o panā sida jūma bia baya.

3

Djabarāba Ācōrēba iwididaduā Pauloba jarada

¹ Mañ awara djabarā, dai carea Ācōrēba iwididadua dadjirā Boro bedeara druaza isabe jūēmārēā idjaba ēberārāba mañnebemada bia jaradamārēā bārā tāēna māwāna quīrāca. ² Ācōrēba iwididadua दौरā ēberā cadjiruarāba biē o quīrā panānebemada wagamārēā. Ācōrē ījā quīrāē beada baraa. ³ Baribara dadjirā Borora bedea aba ba. Idjia bārāra careba baya zarea beadamārēā idjaba cadjiruadebemada waga baya. ⁴ Dadjirā Borodeba cawa panāa daiba jaradiapedadara bārāba wārāda o panāda idjaba o pananida. ⁵ Quīrā panāa dadjirā Boro Ācōrēba cawabida bārāra bio quīrā ba. Idjaba quīrā panāa idjia carebaida Critoba droada quīrāca droadamārēā.

Coa neê trajadida panΛ

⁶ Djabarã, dadjirã Boro Jesucrito trãneba daiba bãrãa jaradia djabarã coaida bea ume âbaa bearãnamãrẽã. Daiba jaradiapedada quĩrãca odacaa. ⁷ Bãrãba cawa panΛa dai nĩbapedada quĩrãca bãrãra nĩbadida panΛda. Bãrã tãẽna panasidade दौरa bari pananaca basía. ⁸ Daiba bãrãneda bari codãẽ basía, ãtebΛrΛ ãsa, diamasi bida ãnãũnaẽ dewara traju sida o panasidaa bãrãba daia õgo ne diarãnamãrẽã. ⁹ Wãrãda bãrãba carebadamãrẽã iwididida pananamĩna iwididaẽ basía. ãtebΛrΛ दौरa trajasidaa cawabidi carea bãrãba abari quĩrãca odida panΛda. ¹⁰ Bãrã tãẽna panasidade daiba naãda jarasidaa: dji traja quĩrãẽ bΛra ne cobirãnadua. ¹¹ Daiba ãrĩ panΛa ãcΛrΛ bãrãnebemada coaida beada. ãdjirãra trajadacaa ãtebΛrΛ djãrã nẽbΛrade panabadaa. ¹² Mã djabarãa daiba dadjirã Boro Jesucritodeba bedea djuburiaadia necai trajadamãrẽã codira erobeadamãrẽã.

¹³ BaribΛrΛ djabarã, bia o panΛneba sãrãnadua. ¹⁴ Daiba naã cartade jaradiapedadada abaΛba ãjãẽbΛrΛ, jũmarãa cawabidadua biẽ o bΛda. Idji ume âbaa bearãnadua peramãrẽã. ¹⁵ BaribΛrΛ idjira bãrã ume dji quĩrũ quĩrãca erobearãnadua, ãtebΛrΛ bãrã djaba bẽrã jaradadua jipa omãrẽã.

Pauloba jĩrũare bΛda

¹⁶ Daiba quĩrĩã panΛa dadjirã Boro necai bai diabariba idji necai baira bãrãa ewariza ne jũmane dia baida. Quĩrĩã panΛa dadjirã Borora bãrã ume baida. ¹⁷ Mãra Paulo. NaãgΛ bededa mã jΛwaba bΛbΛrΛa. Jũma mã cartade nãwã bΛbaria cawabi carea mãabΛrΛ bΛbΛrΛda. Nãwã bΛ babaria. ¹⁸ Mã quĩrĩã bΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biaẽba bãrãra careba baida.

1 TIMOTEO

NABEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba nañ cartara Timoteo itea bΛsia. Timoteora Listra purudebema basia. Paulora nañrã mañ purudeaa wānanebemada bΛ bΛa Hecho 14:6-23de. Pauloba Timoteoda idji ume jaradiade wāmārẽã edadebemada bΛ bΛa Hecho 16:1-3de. Ādjia bedea bia Jesucritodebemada zocārã puru beade ābaa jaradiasidaa.

Paulora Roma purude preso baḁada poa 62de ēdrasica bΛa. Mañbe jēda Epeso purudeaa wāsia. Timoteoda mama amesia djabarã nēbΛrade beada carebamārẽã. Mañbe Macedonia druadaa wāsia. Nañ nabema cartara mamaΛba diabuesia Timoteoa crīcha biada diai carea.

Epesode ācΛrΛba drōāenabema crīchada jaradia panasidaa. BaribΛrΛ Pauloba bΛsia ababe bedea bia Critodebema ĩjã panΛneba dadjirãra cad-jiruadebemada ēdrΛdida (1:1-20). Mañare bΛsia sãwã djabarãba Ācōrẽa iwididida panΛda (2:1-8), djabawērãra sãwã beadida panΛda (2:9-15), idjaba djabarã bororãda sãwã beadida panΛda (3:1-16). Capítulo 4de Pauloba bΛsia sewa jaradia beadebemada idjaba sãwã Jesucrito nezocara nībaida bΛdebemada. Mañare bΛsia djabarã boroba sãwã djabarãra wagaida bΛda (5:1neba aba 6:2daa). Jīrũare bΛsia Crito ĩjã bΛba sewada igarapeda wārã bedeadã ĩjãida bΛda. Mañ awara bΛsia paratada awua baiē bΛda ātebΛrΛ ne biada o baida bΛa bajãne ne biada erobai carea (6:3-21).

Pauloba nañ cartade nañrã bΛda

¹ MΛra Paulo, Jesucritoba diabuedaa. Ācōrẽ dadji ĒdrΛ Edabariba dadji Boro Jesucrito ume mΛra mΛwã bΛsidaa. Ara mañ Jesucritodeba dadjira wārãda bia beadida cawa panΛa. ² Timoteo, mΛa nañ cartara bΛ itea bΛbΛrΛa. MΛneba Critora ĩjãna bērã bΛra wārãda mΛ warraca bΛa. MΛa quīrĩã bΛa dadji Zeza Ācōrẽba dadji Boro Jesucrito bida quīrã djuburia pananida, ādji biadeba careba pananida, idjaba necai bai sida dia pananida.

Ājaradia beaa idu jaradiabirãdua

³ Macedonia druadaa wāi naēna mΛa bΛa bedea djuburiasia Epesode bemārẽã. MΛwã osia bΛa quīrã awara jaradia beaa waa idu jaradiabirāmārẽã.

⁴ Ādjirãa jaradua drōā naēnabema nēbΛrΛbadara, dadji drōā naēnabemarã trΛ zocārã jaradiabada sida waa jaradiarānamārẽã. Mañba ababe caicaya duanebibaria. Dadjirãra carebacaa Ācōrẽba obi bΛda oḁamārẽã. Ababe idji bedea ĩjã panΛneba poya oḁia. ⁵ MΛa mΛwã jara bΛa djabarãba crīcha biadeba, sobiadeba, wārãda Ācōrẽ ĩjã panΛneba dji quīrĩã duananamārẽã. ⁶ BaribΛrΛ ācΛrΛra mañnebemada āi wāsidaa. Mañbe baridua bedea dadji carebacada ēpēsidaa. ⁷ Ādjirãra Ācōrẽba Moisea diada ley jaradiabadada ba quīrĩã panΛa, baribΛrΛ bio cawa panΛ quīrĩca jaradiabadamĩna adua panΛa cārẽda jaradia panΛda.

⁸ Dadjirãba cawa panΛa mañ leyra biada. BaribΛrΛ aride jaradiadida panΛa.

⁹ Mañ bērã cawaḁida panΛa Ācōrẽba mañ leyra diaē basida dji jipa o bea carea, ātebΛrΛ diasia dji ĩjã oḁaca carea, cΛwΛrΛ zarea bea carea, Ācōrẽ neē bea carea, cadjirua o bea carea, Ācōrẽ wayaḁaca carea, Ācōrẽ igarabada carea, ādji djibarirã beabada carea, mĩã beabada carea, ¹⁰ daunemabada carea, ara ādji abaricarã ume mĩã perada obada carea, djārã nēdobuebada carea, sewaida bea carea, sewadeba djārã biē jarabada carea, idjaba wārã bedebaba

jara b̃ara odaca carea. ¹¹ Bedea bia quiru Ācōrēnebemaba mañ wārā bedeara cawabi b̃aa. Dadji Ācōrē bia quiruba mañra m̃a diasia jaradia bamārēã.

Ācōrēba Paulo quĩrã djuburiada

¹² Dadjirã Boro Jesucritoba m̃a b̃ada diasia idji bedea jaradia bamārēã. Idjia cawasia m̃a ne jūmada jipa oida. Mañ b̃erã m̃ra b̃asia idjia quĩrã b̃ada o bamārēã. Mañ carea m̃a idjia bia b̃ada aya. ¹³ Naēna m̃a idjidebemada biē bedeabadjia idjaba idjiderãda biē oi carea ēpēbadjia. Djārãa biē bedeabadjia. Barib̃ar̃a idjia m̃ra quĩrã djuburiasia. Idjida wadi ĩjãē bada b̃erã adua b̃adeba m̃awã biē obadjia. ¹⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba m̃ra bio carebasia idjida ĩjãmārēã idjaba idji quĩrãda erobamārēã.

¹⁵ Nañ bedeara wārā ara b̃erã jūmarãba ĩjãnida paña: Jesucritora nañ ĩjũānaa zesia cadjirua obadarã ēdr̃a edai carea. Cadjirua obadarānebemada m̃dr̃a dji cadjiruaara basia. ¹⁶ Barib̃ar̃a Ācōrēba m̃ra quĩrã djuburiasia. M̃awã Jesucritoba m̃, dji cadjiruaara b̃adeba unubisia idjia jūma bia droa b̃ada. M̃neba dji wadi ĩjãē beaa cawabisia s̃awã ēberã cadjiruara quĩrã djuburiabarida zocai bai jōcada erobeadamārēã. ¹⁷ Ācōrēda ewariza jūmarã Boroa. Idjira beucaa. Dadjirãba ununacaa. Ababe idjidr̃a b̃aa.* Idjiab̃ar̃a dadjirãba ewariza bia bedeadida paña idjaba wayadida paña. Bia b̃aa m̃awã baida.

¹⁸⁻¹⁹ M̃ warra Timoteo, b̃aa oida b̃ara m̃a jara b̃ab̃ar̃aa. Ācōrēneba b̃adebema jarapedadara quĩrãnebadua. M̃awã Crito ĩjã b̃adeba, cr̃icha biadeba b̃aa wārā bedeara waga erobaya bia djō b̃a quĩrãca. Ācar̃aba cr̃icha bia erobeada igaradapeda ādjia Crito ĩjã pañara idu b̃asid̃aa. ²⁰ Mañg̃a ēberārānebemarã aba Himeneo basia. Abara Alejandro basia. Ādjira m̃a diauru j̃awade b̃asia cawadamārēã Ācōrēnebemada waa biē bedeadie paña.

2

S̃awã Ācōrēa iwididida paña

¹ Nañda biara jaraya: jūma ēberārã carea djabarãba Ācōrēa bedea djuburiadida paña, carebamārēã iwididida paña, idjaba bia b̃ada adida paña. ² Jūma nañ ĩjũānebema bororã carea, zarra bea carea bida Ācōrēa iwididida paña dadjirãra necai beadi carea, aduá beadi carea, Ācōrē waya beadi carea, idjaba ne jūmane jipa beadi carea. ³ M̃awã iwididida pananida bia b̃aa. Ācōrē dadji Ēdr̃a Edabariba mañg̃ara bia unu b̃aa. ⁴ Idjia quĩrã b̃aa jūmarãba wārā bedeadada cawadapeda cadjiruadebemada ēdr̃adida. ⁵ Ācōrēa abab̃ar̃a b̃aa. Idjaba ēberārã Ācōrē ume bia b̃abarida abab̃ar̃a b̃aa. Mañ ēberãra Jesucritoa. ⁶ Ara idjida idu beabisia jūma ēberārãda ēdr̃a b̃ai carea. Ācōrēba b̃ada ewaride Jesucritoba mañra cawabisia. ⁷ Mañ carea m̃ra idji bedea jarabarida b̃asia. M̃ra idjia diabuedada b̃asia wārā bedea idji ĩjãnida pañanebemada judiorãea jaradiade wāmārēã. M̃a wārā bedeadada jara b̃aa.* Sewada oē b̃aa.

⁸ Djabarã ābaa dji j̃areb̃adaza m̃a quĩrã b̃aa umaquĩrãrãba cr̃icha biadeba Ācōrēa iwididida. Mañne quĩrũ beadiē paña, caicaya beadiē paña.† ⁹ M̃a quĩrã b̃aa wērārãra quĩrãpa, aride djiodida. Ādji buđara jūmawãyã biya

* **1:17** Ababe idjidr̃a b̃aa. Griego bedeadē ācar̃a cartade b̃a b̃aa: “Ababe idjidr̃a ne cawa b̃a Ācōrēa.”

* **2:7** M̃a wārā bedeadada jara b̃aa. Griego bedeadē ācar̃a cartade ñawã b̃a b̃aa: “M̃ra Critode b̃erã wārā bedeadada jara b̃aa.” † **2:8** Ācōrēa iwididida. Griego bedeadē b̃a b̃aa: “J̃awa ātaa wadida.” Mañ ewaride ēberārãba j̃awa ātaa wabadjid̃aa Ācōrēa iwidib̃adade. Mañ b̃erã edaude Ācōrēa iwididida adi c̃ayābara jarabadjid̃aa: “J̃awa ātaa wadia.”

erudiê panla. Oroda wa neta nêbla beada jûmawâyâ pêûniê panla.† Djio nêbla bala sida jâniê panla. ¹⁰ Âtebala Âcôrê waya bea bêrâ wêrârâba bia o pananeba bio djio panla quîrâca beadida panla. ¹¹ Djabarâ âbaa dji jare panane wêrârâba chupea ûrînida panla idjaba dji bororâda waya beadida panla. ¹² Âbaa dji jarebadade mla iduaribicaa wêrâba jaradia baida wa umaquîrâda idji jawæda erobaida. Âtebala wêrâba chupea ûrî baida bala. ¹³ Mâwâ baida bala Âcôrêba Adaalda naârâ oda bêrâ. Mâwânacarea Evada osia. ¹⁴ Maã awara diauruba Adaalra cûrûgaê basia, âtebala wêrâda cûrûgasia. Cûrûgaside wêrâba cadjiruada osia. ¹⁵ Baribala warra to pananeba wêrârâra êdrâdia Critoda îjâ pananibala, wârâ quîrîâda eropananibala, idjaba Âcôrê itea bia pananibala. Jûma maãlara quîrâipa êpênida panla.§

3

Djabarâ wagabari sâwâ baida ba

¹ Naã bedeara wârâ araa: abalda djabarâ wagabarida ba quîrîâ balala, biada o quîrîâ bala.* ² Maã bêrâ djabarâ wagabarira biê jaradi neê baida bala, quima aba erobaida bala, jûmawâyâ baiê bala, crîcha biadeba baida bala, quîrâipa baida bala, idji dede jûêbdara bia edaida bala, idjaba jaradia cawa baida bala. ³ Idjira beu nîbaiê bala. Quîrûbi jalya baiê bala, âtebala aduâ baida bala. Jûmarâ ume necai baida bala. Paratada awua baiê bala. ⁴ Idji dedebemarâra bio waga cawa baida bala, idji warrarâra calwala îjâ erobaida bala, idjaba âdjirâba idjira wayadida panla. ⁵ Ara idji dedebemarâda waga adua balala, ¿sâwâ Âcôrê êberârâda bia wagai? ⁶⁻⁷ Crito îjâê bea bida idjidebemada bia crîchadida panla. Mâwâ êberârâba idjidebemada biê bedeadaêda idjaba diauruba idjira êberârâ quîrâpita biê balêa. Âcôrê bedea îjâna djiwidi lara djabarâ wagabarida baiê bala dji dromada crîcharâmârêa. Mâwâ crîchasira Âcôrêba idjira cawa oya diauru cawa oda quîrâca.

Djabarâ carebabari sâwâ baida ba

⁸ Ara maã quîrâca djabarâ carebabada sida jipa nîbadida panla êberârâba wayadamârêa.† Âdjirâba sewada o beadiê panla, beu nîbadiê panla, idjaba paratada awua beadiê panla. ⁹ Dadjia îjâ panla bedea Âcôrêba cawabidara crîcha biadeba bio wayadida panla. ¹⁰ Djabarâ carebabada badi naêna bio quîrâcuia acadida panla. Maãbe biê jaradi neê beabala, djabarâ carebabadada beadida panla. ¹¹ Abari quîrâca âdji quima sida jipa nîbadida panla êberârâba wayadamârêa.‡ Nêlara o beadiê panla. Jûmawâyâ beadiê panla âtebala ne jûmane jipa beadida panla. ¹² Djabarâ carebabariba wêrâda aba erobaida bala. Idji warrarâra, idji dedebemarâ sida bio waga cawa baida bala. ¹³ Djabarâ carebabadaba odida panla jipa odibala, jûmarâba âdjirânebemada bia bedeadia. Mâwâ ne wayaa neê âdjirâba Jesucrito îjâ pananebemada poya bedeadia.

Wârâ bedea Âcôrêba cawabida

† **2:9** Neta nêbla bea. Griego bedeadê bal bala “perla.” § **2:15** Maã versículoba jara lara ebuda balêa. Âcôrê Bedea bio cawa beamaarâ Pauloba cawabi basia wêrârâda dji bororâémîna bia beada. Idjia jaraê basia warrarâda todida panla êdrâdi carea. * **3:1** Djabarâ wagabari. Griego bedeadê bal bala “dji acalari.” Căpūrîâ bedeadê biara “pastor” jarabadaa. † **3:8** Djabarâ carebada. Griego bedeadê bal bala “nezoca.” Căpūrîâ bedeadê biara “diacono” jarabadaa. ‡ **3:11** Âdji quima. Griego bedeadê bal bala “wêrârâ.” Acalamaarâ djabarâ carebabada quimarâda jara bala idjaba acalamaarâ djabarâ carebabada dji wêrârâda jara bala.

¹⁴⁻¹⁵ Māra isabe bΛ acΛde wā quĩrĩā bΛa. Māwāmĩna māra dārāisicada. Maĩ bērā naĩ cartara bΛ itea bΛbΛrΛa Ācōrē ēberārāra sāwā ābaa beadida panΛda cawamārēā. Dadjirāra Ācōrē zocai bΛ ēberārāa. Idji wārā bedeara quĩrācuĩta jaradiabadāa ni abaΛba quĩrā awara jaradiarānamārēā. §

¹⁶ Wārāda Ācōrēba naĩ bedea cawabidara bio bia bΛa: Critora naĩ djarađe zesia.

Ācōrē Jaureba cawabisia idjira jipa bΛda.

Bajānebema nezocarāba idjira unusidaa.

Djabarāba idjidebemada judiorāéma jaradiasidaa.

Zocārāba naĩ ējūāne idjira ĩjāsidaa.

Ācōrēba idjira bajā bia quiruđe wayacusa edasia.

4

Ājaradiabadarā

¹ Ācōrē Jaureba ebuđa jara bΛa naĩ jĩrũarebema ewaride ĩcΛrΛba Crito ĩjā pananara igaradapeda jai cūrũgaya beada, ādjia jaradiabi panΛ sida ēpēnida.

² Maĩ jairāba jaradiabi panΛra ēberārā dji biaca bea sewaida beaba jaradiabadāa. Cadjirua obadađeba maĩ ēberārā crĩchara jūma ārĩ beaa. ³ Ādjirāba idu quima edabidacaa. Ne jūma codi sida idu cobidacaa. BaribΛrΛ Ācōrēba jūma diasia idji ĩjā beaba, wārā bedea cawa beaba idjía bia bΛada adapeda codamārēā. ⁴ Ne jūma Ācōrēba ocuadara bia bΛa. Maĩ bērā Ācōrēba bia bΛada asidara ni abaΛ codidebemara igaradiē panΛa. ⁵ Maĩ codira Ācōrē quĩrāpita bia bΛa Ācōrē bedeaba māwā jara bΛ bērā idjaba idjía bia bΛada abada bērā.

Jesucrito nezoca bia

⁶ BΛa jūma maĩgΛda djabarāa jaradia baibΛrΛ, Jesucrito nezoca biada baya. Ācōrē wārā bedea dadjia ĩjā panΛ ēpē bΛdeba bΛ jaurera bΛa wari baya bia ne co bΛ quĩrāca.

⁷ Drōā naēnabema nēbΛrΛbada biē beara igaradua. Ācōrēba quĩrĩā bΛ quĩrāca nĩbai carea cawa wādua. ⁸ Wārāda naĩ cacuara zarea o pananibΛrΛ, ara dadji cacuada carebadia. BaribΛrΛ Ācōrē ume nĩbadi carea cawa wānibΛrΛ, maĩba dadjira ne jūmane carebaya. Idibema ewaride, tēābema ewaride bida carebaya. ⁹ Maĩ bedeara wārā araa. Jūmarāba maĩra ĩjānida panΛa. ¹⁰ Maĩ carea dadjira traja panΛa idjaba bia mĩga panΛa. Ācōrē zocai bΛba ēdrΛ edamārēā jΛā panΛa. Idjia jūmarāda ēdrΛ edabaria. Biara jaraibΛrΛ, idji ĩjābΛdadrΛ ēdrΛ edabaria.

¹¹ Jūma maĩgΛra jaradiadua idjaba ĩjā odamārēā jaradua. ¹² BΛra cūdramĩna ni abaΛa idu igarabirādua. ĀtebΛrΛ bΛa bedebΛrΛdeba, ne o bΛdeba, wārā quĩrĩāneba, quĩrāipa bΛdeba, idjaba Crito ĩjā bΛdeba djabarāa unubidua sāwā beadida panΛda. ¹³ Jūmarā quĩrāpita Ācōrē Bedeara jĩgua ledua, jaradia badua, idjaba djabarāra careba badua biara ĩjānamārēā aba mΛ jūēbΛrΛdaa.

¹⁴ Ācōrēba bΛa omārēā diađara quĩrādoarādua. Djabarā wagabadaba ādji jΛwa bΛ ĩrΛ bΛsidade Ācōrēneba jarasidaa idjia maĩra diabΛrΛda. ¹⁵ Jūma maĩgΛra quĩrāipa o badua jūmarāba cawadamārēā bΛa ewariza biara o wāda. ¹⁶ Ara bΛdjidebemada, bΛa jaradia bΛ sida quĩrācuĩta badua. Jūma maĩgΛra jipa o nĩbadua. Māwā o baibΛrΛ bΛra ēdrΛya. BΛa jaradia bΛ ũrĩ bea sida ēdrΛdia.

§ **3:14-15** Wārā bedeara quĩrācuĩta jaradiabadāa. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “Dadjirāra wārā bedea de jĩrũa, de edrebemaa.”

5

Djabarã ume sãwã baida bΛ

¹ Drõârãra quẽârãdua, ãtebΛrΛ bΛ zeza ume bedeabari quĩrãca ãdji ume biadeba bedeadua ãjãnamãrẽã. Cũdrarãa bedeadua bΛ djabarã ume bedeabari quĩrãca. ² Djorarãa bedeadua bΛ papa ume bedeabari quĩrãca. Awẽrãrãa crĩcha biadeba bedeadua bΛ djabawẽrã ume bedeabari quĩrãca.

³ Pẽdra wẽrãrã dji carebadi neẽ beara carebadua. ⁴ BaribΛrΛ pẽdra wẽrãba warrarãda erobΛbΛrΛ, wiuzaquerãda erobΛbΛrΛ, maĩgΛrãba carebadida panΛa. ãdjirãba bio cawadida panΛa sãwã ãdji ëberãrãra carebadida panΛa. ãdji djibarirãa ne diadida panΛa djibarirãba ãdjirãa dia panana quĩrãca. MaĩgΛra ãcõrẽ quĩrãpita jipa bΛa. ⁵ Pẽdra wẽrã wãrãda iduba bΛba bio cawa bΛa jũma idjia erobaida bΛra ãcõrẽbΛrΛ diaida. Åsa, diamasi bida ãcõrẽa iwidibaria carebamãrẽã. ⁶ BaribΛrΛ pẽdra wẽrãba ababe bΛsridada jΛrΛ baibΛrΛ, zocai bΛmĩna beudaca bΛa. Maĩ pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panΛa. ⁷ Jũma maĩgΛra djabarãa obidua pẽdra wẽrãrã carea biẽ jaradiẽ neẽ beadamãrẽã. ⁸ AbaΛba ara idji ëberãrãda, idji dedebemarã sida carebaca baibΛrΛ, ãcõrẽ bedeara igara bΛa. Idjia Crito ãjãẽ bea cãyãbara biẽara o bΛa.

⁹ Djabarãba baridua pẽdra wẽrã trãda cartade bΛdiẽ panΛa carebadi carea. ãtebΛrΛ nãwã beadra bΛdida panΛa: sesenta poa auðu beada, umaquĩrã ababe erobeada. ¹⁰ ãdjia bia opedada carea trã bΛga beadida panΛa. ãdji warrarãda bia daupẽbadjidabΛrΛ, ãdji dede zepedadara bia edabadjidabΛrΛ, djabarã jĩrũra sagΛbadjidabΛrΛ, bia mĩga beara carebabadjidabΛrΛ, idjaba ne jũma biada obadjidabΛrΛ, maĩ pẽdra wẽrã trãra cartade bΛdida panΛa.*

¹¹ BaribΛrΛ pẽdra wẽrã wadi warrada bea trãra cartade bΛrãnadua. ãdji cacuaba o quĩrã bΛdeba wayacusa quima eda quĩrãbadaa. Mãwã ãdjia Crito traju odi carea waa quima edadaẽana apedadara igarabadaa. ¹² ãdjia naãrã bedea bΛpedada quĩrãca beadaca bẽrã bedeadẽ panebaria. ¹³ Maĩ awara ãdjirãra deza nĩbabadaa idjaba coa panebadaa. Coa bea awara nẽbΛrada o panebadaa, djãrã nẽbΛrade panebadaa, idjaba ne jaraiẽ beada bedea panebadaa. ¹⁴ Maĩ carea mΛa quĩrã bΛa pẽdra wẽrã wadi warra beara quima edadida, warra todida, idjaba ãdji de sida bia wagadida. Mãwãra dadjirã dji quĩrũba poya biẽ bedeaẽa. ¹⁵ MΛa maĩda jara bΛa ãcΛrΛ pẽdra wẽrãrãra ãĩ wãnapeda diauruda ëpẽ panΛ bẽrã.

¹⁶ Crito ãjã bΛ wẽrãba pẽdra wẽrã idji ëberãrã tãena beada carebaida bΛa.† Maĩ pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panΛa. ãtebΛrΛ pẽdra wẽrã ëberãrã neẽ bΛdrΛ carebadida panΛa.

Djabarã wagabadarã ume sãwã odida panΛ

¹⁷ Djabarã wagabadarãba bia o panΛ carea djabarãba crĩcha biadeba ãdjirãda carebadida panΛa ara jãwã bearãnamãrẽã. Biara ãcõrẽ bedea jaradiabadara, dadji sãwã nĩbaidebema jaradiabada sida carebadida panΛa. ¹⁸ ãcõrẽ Bedeaba nãwã jara bΛa: “BΛa paca ne cΛradΛgabi bΛde idji itera jãrãdua.”‡ Idjaba nãwã jara bΛa: “Ne o bΛba paratada edaida bΛa idjia o bΛbari.”§

¹⁹ AbaΛba djabarã wagabarida biẽ jaraibΛrΛ, baribΛrΛ ëberã umẽba wa ãbeaba abarida jaradaẽbΛrΛ, maĩ bedeara ãjãrãdua. ²⁰ BaribΛrΛ djabarã wagabariba cadjiruada o baibΛrΛ, jũmarã quĩrãpita quẽãdua waabemarãba

* **5:10** Jĩrũra sagΛbadjidabΛrΛ. Maĩba jara bΛa nezoca quĩrãca djabarãra carebabadjidada. † **5:16** Crito ãjã bΛ wẽrãba. Griego bedeadẽ ãcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Crito ãjã bΛ wẽrãba wa umaquĩrãba.” ‡ **5:18** Deuteronomio 25:4. § **5:18** Luca 10:7.

wayadamārēã. ²¹ Ācōrē quīrāpita, Crito quīrāpita, bajānebema nezocarā quīrāpita bida m̃a b̃a jaraya: jūma m̃a jaradara iḡa odua. Ni abalare barādua, ātebar̃a jūmarā ume quīrāipa o badua. ²² Quīrācuīta crīchaēne b̃a j̃awara ni abal̃a r̃a b̃arādua djabarā wagabarida bamārēã. B̃a m̃awā oib̃ar̃a, idjia cadjiruada osira b̃a sida mã cadjirua carea bedeadē b̃aya. Jūma cadjiruadebemada āi badua.

²³ Bara baridua cacua biē babari bērā ababe baidoda dorādua. Ātebar̃a uva ba sida b̃a bi carea maārī dodua.

²⁴ Ācōrēba cawa oi naēna āc̃ar̃aba cadjirua o pañara dadjia ebuda unubadaa barib̃ar̃a dewararāba cadjirua o pañara tēābe cawadia. ²⁵ Ara mã quīrāca āc̃ar̃aba bia o pañara dadjia ebuda unubadaa, idjaba āc̃ar̃aba bia o pañara ebuda ununacamīna mērā beēa.

6

Nezocarā s̃awā beadida paña

¹ Crito iḡa paña nezocarāba ādji borora waya beadida paña. M̃awāra dewararāba Ācōrēda, dadjia jaradia paña sida biē jaradaēa. ² Ādjirā boroba Critoda iḡa b̃ab̃ar̃a, crīchadiē paña djaba bērā wayadaēda. Ātebar̃a idji itea biara trajadida paña. Ādji trajudeba Crito iḡa b̃aba parata edabari bērā quīrāneba idji itea trajadida paña. Mãg̃ara jaradia badua. Idjaba m̃awā odamārēã ādjirāa jaradua.

Parata awua bea

³⁻⁴ Abal̃a quīrā awara jaradia baib̃ar̃a, dadjirā Boro Jesucritoba jipa jaradiadada āi b̃ada aib̃ar̃a, idjaba dadji jipa nībaidebema sida quīrā awara jaradia baib̃ar̃a, jūma cawa b̃ada crīcha b̃amīna wārāda adua b̃a. Sobiē b̃adeba ijara bedea bebaria. Baridua bedea carea caicaya bebaria. Mãg̃adeba zebaria djārāba erob̃a carea biē baida, djārā ume quīrūbi j̃ar̃a baida, djārā ēcarraare biē bedea baida, idjaba djārā ume biē crīcha baida. ⁵ Mã ēberā crīcha ārī beara, wārā bedea adua bea sida baridua ijara bedeabadaa. Ādjirāba crīchabadaa Ācōrē iḡa b̃adeba parata edadida.* ⁶ Wārāda Ācōrē iḡa b̃adeba nebia waib̃ada eropaña. Barib̃ar̃a ara dadjia nã ējūāne eropaña necai beadida paña. ⁷ Tosidade dadjirāba nã ējūānaa ni cārē sida enenaē basía. Beub̃adade ni cārē sida ededaēa. ⁸ Mã bērā codida eropañab̃ar̃a, cacuade j̃nida eropañab̃ar̃a, ara mãba necai beadida paña. ⁹ Barib̃ar̃a parata bara ba quīrā beaba ne jūma awua pañaneba cadjiruade baebadaa. Mãne ne siriē bea awua pañaneba, dadji ārīda bea awua pañaneba bida cadjiruade panebadaa animarā j̃caraba jidada quīrāca. Mãne ādjirāra bio ārīnapeda bio biē bebaria. ¹⁰ Ne jūma cadjiruara parata awua b̃adeba zebaria. Ara mã awua pañaneba āc̃ar̃aba Crito iḡa pananara igarasidaa. M̃awā ādjira bio biēara panesidaa.

Pauloba Timoteoa obida

¹¹ Barib̃ar̃a b̃a Critora iḡa b̃a bērā jūma mãg̃adebemada āi nībadua.† Jipa nībadua. Ācōrēra ēpēdua. Sodeba wārāda Critora iḡa badua. Jūmarāda quīrā badua. Jūma droadua. Jūmarā ume aduā badua. ¹² Ne jūmane Critora iḡa badua bia djō b̃a quīrāca. M̃awā b̃ara ewariza Ācōrē ume zocai b̃aya. B̃a Crito iḡa b̃ada zocārā duaña quīrāpita jaraside Ācōrēba b̃ara tr̃asia mã zocai b̃aira erobamārēã. ¹³⁻¹⁴ Jūma zocai beara Ācōrēneba zocai paña. Ara mã Ācōrē quīrāpita m̃a bedeadā jaraya b̃a iḡa o bamārēã. Jesucrito quīrāpita

* **6:5** Griego bedeadē āc̃ar̃a cartade nã sida b̃a b̃a: “Mãg̃arā ume ābaa barādua.” † **6:11** Critora iḡa b̃a. Griego bedeadē “Ācōrē ēberā” b̃a b̃a.

bida abari bedeada jaraya idjia wārã bedeada Poncio Pilato quĩrãpita jaraða quĩrãca. Mĩa naĩglda jaraya: mĩa jaradia b̃ara quĩrãipa ãjã o b̃adua biẽ jaradi neẽ aba dadjirã Boro Jesucrito zeb̃arlda. ¹⁵ ãcõrẽba b̃lda ewaride idjira unubiya.

ãcõrẽ biya quiruda jũmarã Boroa.

Idjira jũma bororã cãyãbara dji dromaara b̃la idjaba jũma dji droma bea Boroa.

¹⁶ Ababe idjida beucaa. Idji b̃ama dorrodorroa nũm̃a bẽrã ni abalda caita poya wãnaẽa.

Idjira ni abaaba ununaẽ paña idjaba poya ununacaa.

Mĩa quĩrã b̃la ewariza jũmarãba idjia bia bedea pananida idjaba jũmarãda poya erobaida.

Bia b̃la mãwã baida.

Parata bara beaba sãwã odida paña

¹⁷ Naĩ ejũãne parata bara b̃earã jaradua dji dromarãda crĩcharãnamãrẽã. ãdjia ne eropañara dãrã droaca bẽrã jaradua mãneba bia beadida crĩcharãnamãrẽã. Biara ãcõrẽdr̃a crĩchaẽda pañda.† Idjiab̃ar̃a dadjirãa ne jũmada aduba dia b̃la necai beadamãrẽã. ¹⁸ Dji ne bara beaa jaradua jũmarã ume bia odamãrẽã. Idjaba jaradua ãdjia eropañanebema sobiadeba dewararãa diadi carea beadida pañda. ¹⁹ Mãwã bia o pañaneba ne waga wãb̃ar̃a quĩrãca o paña nocoarebema ewaride bia beadi carea. Mãne ãdjia wārã zocai baira erobeadia.

Pauloba naĩ cartade jĩũare b̃lda

²⁰ Timoteo, jũma ãcõrẽba jaraðara bio wagadua. ãcõrẽ quĩrãpita biẽ bea nẽb̃ar̃ab̃adara igaradua. Idjaba jũma crĩcha ãcõrẽ bedea ume quĩrã awara b̃eara igaradua. Æc̃ar̃aba mã crĩcha b̃eara necawaada abadaa. Barib̃ar̃a necawaẽa. ²¹ Æc̃ar̃aba mã necawaara eropañana abadaa. Mã carea ãdjia Crito ãjã pananara igarasidaa. Mĩa quĩrã b̃la ãcõrẽba idji biadeba b̃ara careba baida.§

† **6:17** ãcõrẽ. Griego bedeadẽ Æc̃ar̃a cartade b̃á b̃la “ãcõrẽ zocai b̃a.” § **6:21** B̃ara. Griego bedeadẽ Æc̃ar̃a cartade b̃á b̃la “bãrãra.”

2 TIMOTEO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba umébema carta Timoteo itea bΛside wayacusa preso basia. Poa 67de bΛsica bΛa. Idji preso bΛdebemada ēdrΛēda crīcha bΛ bēřã naļ cartara bΛsia Timoteoba idji isabe acΛde zemārēã (4:6-13; 4:21).

Pauloba naārã bΛsia Timoteo carea Ācōrēa bia bΛada abarida (1:1-7). Maļare bΛsia Timoteora peraiē bΛda Jesucrito carea ni idji preso bΛ carea (1:8-18). Maļare bΛsia Jesucrito ĭjã bΛdeba zarea bamārēã idjaba ne jūmane Ācōrē itea bia bamārēã (2:1-26). Maļare bΛsia jīrūarebema ewaride minijīchiada zeimīna Timoteoba Ācōrē bedeada jipa jaradia baida bΛda (3:1neba aba 4:5daa). Maļare bΛsia idji cawa obΛdadebemada idjaba jarasia Timoteora isabe zemārēã (4:6-22).

Dji crīcha dromada naļgΛa: “Ācōrē bedeara jaradia badua. Ēberārãba ũrī quīrīã panΛne, ũrī quīrīãē panΛne biða jaradiai carea badua.” (2 Timoteo 4:2).

Pauloba naļ cartade naārã bΛda

¹ Māra Paulo. Ācōrēba quīrīãna bēřã māra Jesucritoba diabuedaa. Idjia māra diabuesia Ācōrēba diai jarada zocai baidebemada jarade wāmārēã. Maļ zocai baira Jesucritodeba bΛa. ² Timoteo, naļ cartara bΛ itea bΛbΛrΛa. Māa bΛra bio quīrīã bΛa mļ warra quīrāca. Quīrīã bΛa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito biða bΛra quīrā djuburia pananida, ādji biadeba careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Timoteo carea Pauloba Ācōrēa bia bΛada ada

³ Āsa, diamasi biða māa Ācōrēa iwidibΛrΛde bΛ carea bia bΛada abaria. Ācōrēba jara bΛra crīcha biadeba obaria mļ drōã naēnabemarāba opedada quīrāca. ⁴ Mļ wābΛrΛ carea bΛra jīāsia. Maļ crīchabΛrΛde acΛde wā quīrīã babaria bio bΛsrida bai carea. ⁵ Māa quīrāneba babaria bΛa Critora wārāda ĭjã bΛda bΛ papadjora Loidaba, bΛ papa Eunice biða bΛ naēna ĭjã panana quīrāca. Māa cawa bΛa bΛa biða abari quīrāca Critora ĭjã bΛda. ⁶ Mļ jΛwara bΛ ārΛ bΛside Ācōrēba bΛa diasia idji itea ne omārēã. Maļ carea māa jaraya: Ācōrēba diaðara biara ēpē odua. ⁷ Ācōrēba dadjīa ne waya bai soda diaē basia, ātebΛrΛ dadji sode diasia jūma poya oðamārēã, quīrīada erobeaðamārēã, idjaba dadji cacuara jipa erobe a cawaðamārēã.

⁸ Maļ bēřã dadji Boro Jesucritodebemada jarai carea perarādua. Māra Jesucrito carea preso bΛmīna perarādua. ĀtebΛrΛ bede a bia Jesucritodebema jaradiabΛrΛde Ācōrē bΛadeba bΛ sida bia mļgai carea badua. ⁹ Ācōrēba dadjirāra ēdrΛ edasia idjaba trāsia idji itea bia beadamārēã. Dadjia bia o panΛ carea māwā oē basia, ātebΛrΛ idji biadeba oida crīcha bada bēřã māwā osia. Wārāda naļ ējūã bai naēna Ācōrēba idji biadeba crīchasia Jesucritodeba dadjirāra carebaida. ¹⁰ Maļbe Jesucrito dadji ĒdrΛ Edabari zeside unubisia sāwā idji biadeba carebabarida. Dadji beuida badara Jesucritoba jōbipeða ewariza zocai baida diasia. Bedea bia idjidebemaba māra ebuda cawabi bΛa.

¹¹ Ācōrēba māra bΛsia maļ bede a bia jarabarida bamārēã, Jesucritoba diabuedada bamārēã, idjaba judiorāēa jaradiabarida bamārēã.* ¹² Maļ carea māra bia mļga bΛa. BaribΛrΛ peraē bΛa. Māa cawa bΛa caida ĭjã bΛda.

* **1:11** Judiorāēa. Griego bedeade ācΛrΛ cartade māra neēa.

Idjaba cawa ḇa m̱a idji j̱awade wagamārēã ḇadada idjia poya wagaida a̱a idjia cawa oi ewariḏaa.†

¹³ M̱a jipa jaradia ḇada quĩṟaca jaradia ḇadua. Jesucrito ñjã ḇadeba, quĩṟãneba nĩbadua. ¹⁴ Ācōrē Jaure dadji sode ḇaba wārã bedea Ācōrēba ḇa dia̱ara bio waga ḇadua.

¹⁵ Ḇa cawa ḇa berara jūma djabarã Asia druadebemaba m̱ra igarasiḏada. Djaba Pigeloba, Hermogene bi̱a m̱wã osiḏaa. ¹⁶ Bariḇaṟa m̱a quĩṟã ḇa dadji Boroba djaba Onesiporo ēberāṟa quĩṟa djuburia ḇaida. Idjia m̱ra ḇarima zocāṟa carebasia. M̱ra carenaba j̱ã ḇam̱ina m̱ carea quĩṟa peraē basia. ¹⁷ Āteḇaṟa Roma purude jūēpeda m̱ra quĩṟacuita j̱aṟa nĩne unusia. ¹⁸ M̱a quĩṟã ḇa dadji Boroba cawa oi ewaride idjira quĩṟa djuburiaida. Ḇa cawa ḇa Onesiporoba Epesode bio carebasida.

2

S̱wã Jesucrito bedea jaradiaida ḇa

¹ M̱ warra, Jesucrito biadeba zarea ḇadua. ² M̱a zocāṟa ēberāṟa quĩṟapita jaradia ḇadada ḇa ũṟsia. Ara mañ jaradia ḇadara ḇa bi̱a djabarã jipa beaa jaradia ḇadua ādjiṟaba abari quĩṟaca dewaraṟa jaradiadamārēã.

³ Ḇa Jesucrito sordao bia ḇēṟa m̱ quĩṟaca bia m̱gai carea ḇadua. ⁴ Sordaoba ne baridua ocaa, āteḇaṟa idji boroba quĩṟã ḇadṟa obaria bia unumārēã. ⁵ Idjaba dji jemenebarida idji jemeneida ḇa quĩṟaca jemeneēḇaṟa, idjia poyaḇaṟa sida idjia edaida ḇadara edaēa. ⁶ Ējũã o ḇara bia m̱gabaria. Mañ ḇēṟa idjiaḇaṟa néu zaudadebemada naāṟa edaida ḇa. ⁷ M̱a jara ḇara bio cṟichadua. Dadji Boro Jesuba ḇa jūma mañg̱ara cawabiya.

⁸ Jesucritodebemada quĩṟãnebadua. Idjira Davideba zeḏaa. Idjira beu ḇadada Ācōrēba ĩṟēbabisia. Mañ bedea bia idjidebemada m̱a jaradia ḇa. ⁹ Mañ carea m̱ra bia m̱ga ḇa. M̱ra ēbeṟa cadjirua quĩṟaca carenaba j̱ã eropaṉa. Bariḇaṟa Ācōrē bedeara j̱ã eropaṉa. ¹⁰ Mañ carea m̱a jūma droa ḇa Ācōrēba edada ēberāṟa carebai carea. M̱wã Ācōrēba ādjiṟa sida Jesucritodeba ēdṟa edaya ewariza idji bia quirudebemada erobeadamārēã.

¹¹ Nañ bedeara wāṟa araa:
Dadjiṟada Crito ume beusiḏaḇaṟa, idji ume zocai panania.

¹² Dadjiṟa bia m̱ga paṉa droadiḇaṟa, idji ume dji boroṟada beaḏa.
Dadjiṟaba Critoda adua paṉana adiḇaṟa, idjia bi̱a dadjiṟara adua ḇada aya.

¹³ Dadjiṟada idji ume jipa nĩbadaēḇaṟa, idjida jipa ḇabaria ara idjia jaradara o ama baca ḇēṟa.

Ācōrē nezoca s̱wã ḇaida ḇa

¹⁴ Jūma mañg̱ara djabaṟa quĩṟãnebabi ḇadua. Dadjiṟa Boro quĩṟapita jaradua ādjiṟara baridua bedea carea caicaya beaḏiē paṉa. Mañ caicayaba biada diacaa, āteḇaṟa dji ũṟi bea cṟichara āṟibaria. ¹⁵ Ācōrē wāṟa bedeara jipa jaradia ḇada unubi ḇadua. Ne obari bia quĩṟaca quĩṟacuita o ḇadua Ācōrēba ḇara quĩṟa pera neē bia unumārēã. ¹⁶ Ācōrē quĩṟapita biē bea nēḇaṟaḇadara igaradua. Mañ ēpē beara Ācōrēnebemada ṯm̱lara w̱abadaa. ¹⁷ Ādjia jaradia paṉa ēberāṟa āṟi w̱abaria aiḏaba pea co w̱abari quĩṟaca. M̱wã jaradiabadaṟa ṯēna Himeneoda, Pileto sida paṉa. ¹⁸ Ādjira wāṟa bedeadebemada āi w̱asiḏaa. Ādjia jaradiabadaa ēberāṟa jaidapedaḏara ĩṟēbacuasiḏada. Mañg̱adeba ĩcaṟaba Crito ñjã paṉara ādjia āṟiḇadaa. ¹⁹ Bariḇaṟa Ācōrē ēberāṟaba Critora bio ñjã paṉa de j̱ṟuba dera zarea erobabari quĩṟaca.

† 1:12 Idji j̱awade wagamārēã ḇadada. ĩcaṟamaaṟa mañ bedea jara ḇa: “Idjia m̱ j̱awade ḇadada.”

Ācōrēba idjiderāda cawabi carea nāwā jarasia: “Dadjirā Boroba jūma idjiderāra cawa b̄a.” Idjaba jarasia: “Dadjirā Boro ījā pan̄ana a beaba jūma cadjiruara igaradida pan̄a.”

²⁰ De waib̄ade ababe oro odada, parata oda sida beaēa, āteb̄ara bacuru odada, egoro cada sida beaa. Ac̄ara dji biara bea b̄erā baridua ewari carea beaēa, barib̄ara waabemara baridua ewari carea beaa. ²¹ Dadjirā sida ara mā quīrāca pan̄a. Dadjirāba cadjiruara igaradib̄ara, dadjirā Boro itea dji biara beada panania. Māwā dadjirāneba idjia ne poya oya idjaba ne jūma biada odi carea beadia.

²² Cūdrarāba cadjirua awua pan̄nebemada āi badua. Jipa oida ēpē badua. Jesura ījā badua. Jūmarāda quīrīā badua. Jūmarā ume necai badua. Dadjirā Boro Ācōrēa iwidibadarā ume so jipa b̄adeba jūma māḡara ēpē badua.

²³ Ēberārāba crīcha siriē bea bedea pan̄ne eda bedearādua. B̄a cawa b̄a māḡadeba caicayabadada. ²⁴ Dadjirā Boro nezocara ijara baiē b̄a, āteb̄ara jūmarā ume aduā baida b̄a. Jaradia cawa baida b̄a. Jūmarā ume droa baida b̄a. ²⁵ Idjia jaradia b̄a quīrīānaca ēberārā bea biadeba Ācōrē bedeara cawabida b̄a. Māwā Ācōrēba ādjirāra carebaicada idjimaa jēda zedapeda wārā bedeadada cawadāmārēā. ²⁶ Quīrāipa crīchasiēda ādjirāra diauruba jida erob̄adebemada ēdr̄adia. Ara nawena diauruba jida pe erob̄a idjia quīrīā b̄ara odāmārēā.

3

Jirūarebema ewaride ēberārā sāwā beadi

¹ B̄a nāḡada cawa baida b̄a. Jirūarebema ewaride minijīchiada zeya. ² Ēberārāba ne jūmada ādji itea quīrīānia, parata awua beadia, ādjida biara beada adia, dji dromada crīchadia, djārāda biē jaradia, ādji djibarirā bedeara ījānaca baya, ādji carebab̄ara ēberāa bia b̄ada adaca baya, idjaba Ācōrēa wayadaca baya. ³ Ādjirāba djārāda quīrīānaca baya, quīrā djuburiadaca baya, nēb̄ara oya beadia, cadjirua odira poya igaradaca baya, j̄awaichia beadia, idjaba ne jūma biada igaradia. ⁴ Ādji dji bia quīrāca eropan̄ara cūrūga b̄adeba biē odia. Bio crīchadaēne ne bariduada o beadia. Jūmarā cāyābara ne cawaara beada adia. Ācōrē cāyābara b̄asriēda biara quīrīā beadia. ⁵ Ācōrē ījā beaca beadia barib̄ara iduaribidaēa Ācōrēba idji b̄adeba ādjira jipa b̄amārēā. Māḡarā ume ābaa b̄arādua.

⁶ Māwā beara djārā deza wābadaa wērā crīcha neē bea, cadjiruaba bira beada cūrūgadi carea. Māḡa wērārāba ne jūma cadjirua o quīrīā b̄adeba bariduada ījābadaa. ⁷ Ādjirāra ewariza ne cawa wānaa, barib̄ara wārā bedeara poya cawadacaa. ⁸ Janēba, Jambre bida Moise bea igarapedada quīrāca āi jaradia bea bida wārā bedeara igarabadaa.* Ādji crīchara cadjiruaba jūma āi beaa. Wārā bedeara cawadacaa. ⁹ Barib̄ara ādjia o pan̄ara bia odjaēa. Jūmarāba ādjira crīcha neē beada ebuda cawadia Moise ewaride Jané, Jambre māwāpedada quīrāca.†

Pauloba Timoteoa obida

¹⁰⁻¹¹ Barib̄ara b̄ab̄ara jūma māa jaradia b̄ara bio cawa b̄a. Mā nībada, māa o quīrīā b̄ada, māa Crito ījā b̄ada, māa jūmarā ume droa b̄ada, māa quīrīā erob̄ada, mā biē odi carea ēpēb̄ada jūma droa b̄ada, mā bia mīga b̄a sida b̄a cawa b̄a. Antioquīade, Iconione, Listrade bida mā biē odi carea ēpēpedadada

* **3:8** Exodo 7:10-12. Janéra, Jambre sida Egiptodebema ne cawa bea basia. † **3:9** Exodo 8:16-19. Janéba, Jambre bida jūma poya odaē basia Moiseba Ācōrēneba oda quīrāca. Māwā jūmarāba cawasidaa ādjira sewaida beada.

bła bio cawa bła.[†] Młra bio bia mīgasia. Baribłrł dadji Boroba jūma małgłdebemada ēdrł błasia. ¹² Wārāda jūma Jesucrito iǵā bea Ācōrē quīrāpita bia nīnada ēberārāba biē odi carea ēpēnia. ¹³ Baribłrł ēberā cadjiruarāba, djārā cūrūgabada biđa wetara cadjiruara o wānia. Djārāra cūrūga beadia idjaba dewararāba ādjira cūrūgadia.

¹⁴ Baribłrł bła cawađara wārā arada cawa bł bērā małra ēpē wādua. Bła cawa bła bła jaradiapedadaba jipa jaradiasidada. ¹⁵ Caibe eda Ācōrē Bedeara cawasia. Mał bedeaba bła cawabi baya abałba Critoda iǵāsira Ācōrēba ēdrł edaida. ¹⁶ Ācōrēbłrł jūma Idji Bedeara błbisia. Jūma małgłra bia bła jaradiai carea, cadjirua o beara quēāi carea, āi o beara jipa o cawabi carea, idjaba sāwā quīrāipa nībadida cawabi carea. ¹⁷ Māwā Ācōrē ēberārāba ne jūma biada o cawađapeda poya o panania.

4

¹ Jesucritora zeya jūmarā Boroda bai carea. Małne ēberārā zocai beara, beupedada sida cawa oya. Mał bērā Jesucrito quīrāpita, Ācōrē quīrāpita biđa młā nał bedeada jaraya bła omārēā. ² Ācōrē bedeara jaradia badua. Ēberārāba ūrī quīrīā panłne, ūrī quīrīāē panłne biđa jaradiai carea badua. Āi o beara jipa o cawabidua. Cadjirua o beara quēādua. Idjaba djabarāra carebadua biara iǵānamārēā. Jūma droa błdeba, quīrācuīta jaradia błdeba māwā odua. ³ Ewari aba ēberārāba wārā bedeara ūrī quīrīāē panania. Ātebłrł ādjia quīrīā panłda ēpēnia. Mał bērā jaradiabadada zocārā jłrłdia ādjia ūrī quīrīā panłra jaradiadamārēā. ⁴ Ādjirāba wārā bedeara ūrī ama beadia, małne nał dudabemaba nēbłrłbadada ēpēnia. ⁵ Baribłrł błra ne jūmane quīrāipa badua. Bia mīga błde droa badua. Bedea bia Critodebemada jaradia badua. Jūma bła Ācōrē itea oida błra jipa o badua.

⁶ Dārāēne młra beadia.* Mł beui ewarira caita bła. ⁷ Młā Ācōrē itea oida badara jūma osia. Jūma jipa osia bia djōna quīrāca. Młā Critora igaraē bła. ⁸ Młā jipa o bł carea dadji Boroba mł itea nepeda waga erołba. Idjia jipa cawa obari bērā mał nepera młā diaya idjia cawa obłrłde. Baribłrł ababe młā diaēa, ātebłrł jūma idji zei ewari unu quīrīā bearāa diaya.

Timoteo zemārēā Pauloba jarada

⁹ Isabe mł acłde zedua. ¹⁰ Djaba Cresentera Galacia druadaa wā bła. Titora Dalmacia druadaa wā bła. Mał awara djaba Demāba nał ējūānebemada biara quīrīāna bērā młra igarapeda Tesalonica puruđaa wāsia. ¹¹ Ababe djaba Lucada mł ume bła. Bł zebłrłde djaba Marcoda jłrłde wāpeda enedua.[†] Młā Ācōrē itea o błra idjia carebaida bła. ¹² Djaba Tiqicora młā Epesodaa wābisia. ¹³ Bł zebłrłde młā jīsua carea jłbarida enedua. Małda Troa puruđe, djaba Carpo dede besia. Idjaba mł carta beara enedua. Młā biara quīrīā bła mł carta animarā ede bł beada.

¹⁴ Jiorrodeba ne obari Alejandropa mł biē oda carea dadjirā Boroba cawa oya. ¹⁵ Idji ume quīrācuīta badua. Dadjia jaradia panłnebemada idjia bio biē jara bła.

¹⁶ Ara młdji carea dji dromarā quīrāpita bedeaside ni abałda młare bedeadaē basia. Ātebłrł jūmarāba młra igarasidaa. Młā quīrīāēā ādjira mał carea Ācōrē quīrāpita bedeade beadida. ¹⁷ Baribłrł dadji Borora mł ume

[†] **3:10-11** Hecho 13:44deba aba 14:21naa. * **4:6** Dārāēne młra beadia. Griego bedeade nāwā bł bła: “Młra uva ba Ācōrēa wea diabłda quīrāca bła.” Mał bedeadeba Pauloba cawabi basia dārāēne ēberārāba idjira Crito carea beadida. [†] **4:11** Marco. Hecho 13:5; 13:13; 15:36-40.

basia. Idji ʌbʌada mʌ́a diasia idji bedea jaramãrẽã. Mãwã jũma judiorãé arima duanʌba ũrĩsidaa. Maĩne dadjirã Boroba mʌ́ra imama itedebemada êdrʌ edasia. ¹⁸ Maĩ awara dadjirã Boroba jũma mʌ́ biẽ obʌdadebemada êdrʌ edaya. Idjia mʌ́ra waga edeya idji ẽberãra bajãne bia pe erobʌmaa. Ewariza idjía bio bia bedeadida panʌa. Bia bʌa mãwã baida.

Pauloba jĩrũare bʌda

¹⁹ Djaba Aquilaa, Priscaa biða jaradua mʌ́a quĩrĩã bʌda ãdjira bia pananida. Ara maĩ quĩrĩca djaba Onesiporo ẽberãrãa jaradua. ²⁰ Djaba Erastora Corinto purude besia. Djaba Tropimora cacua biẽ beda bẽrã idjira Mileto purude amesia. ²¹ Cue jara bai naẽna isabe zedua. Djabarã Eubuloba, Pudenteba, Linoba, Claudiaba, jũma djabarã biða quĩrĩã panʌa bʌra bia baida.

²² Mʌ́a quĩrĩã bʌa dadjirã Boro Jesucritora bʌ ume baida idjaba ãcõrẽba idji biadeba bãrãra careba baida. Bia bʌa mãwã baida.†

† 4:22 Bia bʌa mãwã baida. Griego bedeadẽ ʌcʌrʌ cartade mãra neẽa.

TITO CARTA PAULOBA TITO ITEA BΛΔA

Pauloba nañ cartada Tito itea bΛsia. Mañ Titoba Paulodeba Jesucritora ïjāsia (1:4). MamaΛba λtaa Paulo ume nĩbabadjia. Paulo nañrã Jerusaleñnaa djabarã bororã ume bedea wāsida Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de bida jara bΛa Titoba djabarã Corintodebemarãa jaradia babadjida. 2 Timoteo 4:10de jara bΛa Titora Dalmacia druadaa wāsida.

Romane preso bada ēdrΛdacarea Pauloba wayacusa puruza djabarã acΛde wāsia. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wāsidaa (1:5). ΛcΛrΛba ïjāpedadacarea Pauloba Titora mama amesia jaradia bamārēã. Māwānacarea Pauloba nañ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli puruāda wāmārēã (3:12). Tiquicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarãa jaradia bamārēã. Poa 63de Pauloba nañ cartara Corintodeba diabuesica bΛa. Djaba Zenaba, Apolo bida Titomaa edesidaa (3:13).

Pauloba Ācōrēba bia bΛada apeda bΛsia djabarã wagabadarãda sãwã beadida panΛda (1:1-9) idjaba Titoba sewa jaradia bea carea quĩrācuitaيدا bΛda (1:10-16). Mañare bΛsia drōārãda, djorarãda, cūdrarãda, nezocarã sida sãwã beadida panΛda (2:1-10). Mañare bΛsia Ācōrēba ādjirã ēdrΛ edada bērã jipa nĩbadida panΛda (2:11deba aba 3:10daa). Jirūare bΛsia Titora zemārēã (3:12-15).

Dji crĩcha dromada 2:15de bΛ bΛa: “Jūma maλgΛra jaradia badua. Carebadua djabarãba mañ bedeara ïjā odamārēã. Āĩ o beara quēãdua, Ācōrēba bΛra bΛda bērã māwã omārēã. Djabarãa bΛra idu igarabirãdua.”

Pauloba nañ cartade nañrã bΛda

¹ MΛra Pauloa, Ācōrē nezocaa idjaba Jesucritoba diabuedaa. MΛra diabuesia Ācōrēba edadarãba idjida ïjānamārēã idjaba wārã bedea cawadapeda Ācōrēba quĩrã bΛ quĩrāca beadamārēã. ² Ādjirãba ewariza Ācōrē ume zocai panani carea jã panΛa. Nañ ējũã oi naēna Ācōrē sewa ocaba mañ zocai baira diaida jarasia. ³ Mañbe idjia bΛda ewaride mΛa jaradia bΛdeba idji bedea Critodebemada ebuda cawabisia. Mañ bedeara Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabariba mΛa jaradiabisia.

⁴ Tito, mΛa nañ cartara bΛ itea bΛbΛrΛa. Dadjia abari quĩrāca Critora ïjā panΛ bērã bΛra wārãda mΛ warra quĩrāca bΛa. MΛa quĩrã bΛa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito bida ādji biaēba bΛra careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Pauloba Titoba obi jarada

⁵ MΛa bΛra Creta morro dromane amesia ota o bedara jūma omārēã. MΛa jarada quĩrāca djabarã wagabadada puruza bΛcuadua.* ⁶ Djabarã wagabarira biē jaradi neē baida bΛa. Quima aba erobaida bΛa. Idji warrarãba Critora ïjā beadida panΛa idjaba jipa nĩbadida panΛa. Māwāra ēberārãba jaradaēa cadjirua o panΛda wa cΛwΛrΛ zarea panΛda. ⁷ Djabarã wagabariba Ācōrē trajura obari bērã biē jaradi neē baida bΛa. Idjira cawaara bΛ quĩrāca baiē bΛa, caicaya baiē bΛa, beu nĩbaiē bΛa, jΛwaichia baiē bΛa idjaba parata awua baiē bΛa. ⁸ ĀtebΛrΛ idji dede jūēbΛdara jūma bia edaida

* 1:5 Djabarã wagabada. Griego bedea bΛ bΛa “drōārã.” Cāpūrĩã bedea mañba jara bΛa “pastores” o “ancianos.”

ɓaa, ne jūma biada o quĩrĩã ɓaida ɓaa, crĩcha biadeba ɓaida ɓaa, jipa ɓaida ɓaa, Ācōrē itea ɓaida ɓaa, idjaba idji cacuara jipa erobaida ɓaa. ⁹ Wārã bedea idjia jaradiapedadara bio ijã ɓaida ɓaa. Māwã idjia wārã bedea jipa jaradia ɓadeba ēberārã poya carebaya biara ijānamārēã, idjaba wārã bedea biē tabada abadarã poya cawabiya aĩ crĩcha panada.

¹⁰ Māa māwã jara ɓaa wārã bedea quĩrĩnacada, dadji carebaca bedea jaradiabadada, djārã cūrūgabada sida bara bērã. Dadji umaquĩrã cacua wēãgodida panana abadara maã ēberārānebema. ¹¹ Ādjia jaradiiē beada jaradia pananeba deza ēberārã crĩchara jūma ārĩbadaa. Ababe parata carea jaradiabadaa. Maãgārã idu jaradiabirādua.

¹² Cretadebema drōã naēnabema dji dromaba nāwã jarasia: “Cretadebemarã sewaida beaa, animarã cadrãa quĩrãca beaa, ne coya beaa, djuburia beaa.”† ¹³⁻¹⁴ Maãba jaradara wārã. Maã carea maã ēberārã quēã badua wārã beadea ijānamārēã, judiorãba drōã naēna nēbarabadara igaradamārēã, idjaba wārã bedea ijānacaba jaradia panada ijārānamārēã.

¹⁵ Ācōrē quĩrāpita bia beamaarã ne jūmada Ācōrē quĩrāpita bia ɓaa. Baribarã Ācōrē ijāē beamaarã ni cārē sida bia ɓaēa. Ādji crĩchara, ādji so sida cadjiruaba jūma ārĩ beaa. ¹⁶ Ādjia jarabadaa Ācōrēra cawapanada, baribarã ādjia o pananeba unubibadaa idjira igara panada. Ādjirãra cawarã zarea beaa idjaba ne bia odi carea beadacaa. Ādjia obadara Ācōrēba quĩrĩca.

2

Pauloba Titoa jaradiabida

¹ Baribarã ɓabarã wārã bedeara jipa jaradia ɓaida ɓaa. ² Drōārã jaradiadua ādji cacuara jipa erobadamārēã, quĩrāipa beadamārēã, crĩcha biadeba nĩbadamārēã, Critora bio ijã beadamārēã, wārã quĩrĩneba beadamārēã, idjaba jūma droadamārēã. ³ Idjaba djorarã jaradiadua Ācōrē quĩrāpita jipa beadamārēã, nēbara orānamārēã idjaba beu nĩbarānamārēã. Ātebarã ne jūma biada jaradiadida panaa. ⁴⁻⁵ Ādjirãba awērārã jaradiadida panaa ādji quimara, ādji warrarã sida quĩrĩnamārēã, crĩcha biadeba jipa nĩbadamārēã, wērã biada beadamārēã, ādji dera bia wagadamārēã, sobia beadamārēã, idjaba ādji quimaba jara ɓara ijã odamārēã. Māwãra ni abaaba Ācōrē bedeara biē jaradaēa.

⁶ Cūdrarã jaradiadua crĩcha biadeba jipa nĩbadamārēã. ⁷ Jūma bia o ɓadeba jūmarã unubi badua sāwã nĩbadida panada. Crĩcha biadeba jipa jaradia badua. ⁸ Wārã beadea jaradia badua ni abaaba ɓara biē jararānamārēã. Māwã jaradia ɓabarã, ɓa ume dji quĩrũra peradia. Ādjia ni maārĩ biē dadjirãra poya biē jaradaēa.

⁹ Nezocarã jaradiadua ādji boroba jara ɓara jūma ijã odamārēã. Ne jūmada bia odida panaa ādji boroba bia unumārēã. Ādji boroba jarabarãra daucha panuniē panaa. ¹⁰ Ādji borodeda dradiē panaa, ātebarã unubidida panaa ādjia ne jūmada jipa o panada. Māwãra ēberārãba cawadia Ācōrē dadji Ēdra Edabarĩ bedeara bio bia ɓada.

¹¹ Ācōrēba jūmarã unubisia idji biadeba ēberārã ēdra edabarida. ¹² Maãgãba dadjirã cawabi ɓaa ne jūma cadjiruara, naã ējūānebemarãba quĩrĩbada sida igaradida panada. Idjaba cawabi ɓaa dadjirã naã ējūāne panane crĩcha biadeba jipa nĩbadida panada Ācōrēba quĩrĩ ɓa quĩrãca. ¹³ Dadjirã bia panani ewari jãã panamisa māwã pananida panaa. Maã

† 1:12 Drōã naēnabema dji droma. Griego bedead ɓa ɓaa “Ācōrēneba bedebari.”

ewaride dadjirã Êdr̃ Edabari Jesucritora zeya. Mañne idji quĩrãwãrẽãra ununia. Idjira dadjirã ãcõrẽ dji dromaa. ¹⁴ Dadjirã carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jũma cadjiruadebemada êdr̃ edai carea. Dadjirãra ara idji itea bia ãsia idji puruda beadamãrẽã idjaba ne jũma biada o quĩrã pananamãrẽã.

¹⁵ Jũma maḡara jaradia badua. Carebadua djabarãba mañ bedeara ãjã odamãrẽã. ãi o beara quẽãdua, ãcõrẽba bara b̃da bẽrã mãwã omãrẽã. Djabarãa bara idu igarabirãdua.

3

Ãcõrẽba idji biadeba dadjirã êdr̃ edada

¹ Djabarãa quĩrãnebabidua nañ ejũãnebema bororã j̃waeda pananamãrẽã. ãjia jarab̃dara ãjã odida paña idjaba ne jũma biada odi carea beadida paña. ² Djabarãa jaradua: ni ab̃aḡdebemada biẽ bedeadĩẽ paña, caicaya beadĩẽ paña, ãteb̃ara sobia beadida paña, jũmarã ume aduá beadida paña.

³ Wãrãda naẽna dadjirã bida crĩcha biada neẽ panasidaa, ãcõrẽra ãjãnaẽ panasidaa, ãi crĩcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua beara, ãsrida o quĩrã bea sida nezoca quĩrãca jũma obadjidaa. Baridua cadjiruade nĩbabadjidaa, djãrãba erob̃a carea sode biẽ panebadjidaa, djãrãba dadjirãra quĩrãmabadjidaa, idjaba dadjirãba djãrãda quĩrãmabadjidaa. ⁴ Barib̃ara dadjirã Êdr̃ Edabari ãcõrẽba idji biada, idji quĩrã sida jũmarãa cawabisia. ⁵ Maḡba dadjirãra êdr̃ edasia. Dadjia bia opedada carea êdr̃ edaẽ basia, ãteb̃ara idji quĩrã djuburiadeba êdr̃ edasia. Dadjirã cadjiruara sag̃asia djiwidĩ toda quĩrãca beadamãrẽã idjaba ãcõrẽ Jaureba dadjirãa zocai bai djiwidida diasia. ⁶ Dadji Êdr̃ Edabari Jesucritodeba ãcõrẽba idji Jaurera dadjirãa wãgaẽ diasia. ⁷ ãcõrẽba idji biadeba dadjirãra jipa unu b̃a bẽrã ewariza idji ume zocai panania. Maḡda j̃ã paña.

⁸ Mañ bedeara wãrã araa. M̃a quĩrã b̃a b̃a maḡara bio jaradia baida ãcõrẽ ãjã beaba ne jũma biada o wãnamãrẽã. Mañ bedeara bio bia b̃a. Jũmarãda carebabaria. ⁹ Barib̃ara baridua bedea siriẽ b̃a carea caicayarãdua. ãcõrẽba Moisea diada ley carea bida caicayarãdua. Idjaba dadji drõã naẽnabemarã tr̃ jaradiabadara igaradua. Jũma maḡara biẽ b̃a bẽrã carebaca.

¹⁰ Ab̃aḡba djabarãda ijarabib̃ara, idjira quẽãdua waa mãwã orãmãrẽã. Idjia ãjãeb̃ara, wayacusa quẽãdua. Mañne wadibida ãjãeb̃ara, idji ume barãdua.

¹¹ B̃a bio cawa b̃a mañ ãberãba wãrã bedeara igarapeda biẽ o b̃da. Cadjirua o b̃deba unubi b̃a ara idjida ãcõrẽ quĩrãpita bedeadẽ b̃da.

Nañ cartade Pauloba jĩrũare b̃da

¹² M̃a djaba Artemada wa djaba Tiquicoda b̃amaa wãbiya. Jãma jũẽnacarea isabe Nicopoli purudaa m̃a ac̃de zedua. M̃a za uru cue jara mama baida crĩcha b̃a. ¹³ ãberãare bedebari Zenada, Apolo sida b̃amaḡba wãb̃dade ne jũmaneba carebadua bia wãnamãrẽã. ¹⁴ Dadjirã dji Crito ãjã beaba biada o cawa wãnida paña ne neẽ quẽdea carebadi carea. Mãwãra ara dadji quĩrãbe beadãa.

¹⁵ Jũma m̃a ume duañba quĩrã paña bara bia baida. Dai quĩrã paña Crito ãjã beaa jaradua daiba quĩrã pañda ãdjirãra bia duananida. M̃a quĩrã b̃a ãcõrẽba idji biadeba jũma bãrãra careba baida.

PILEMOA CARTA PAULOBA PILEMOA ITEA BADA

Pauloba naã cartada Pilemoã itea basia. Poa 60are Romane preso baside basia. Carta djabarã Colosadebema itea diabueside naã carta sida diabuesica baa (Colosa 4:11).

Maã Pilemoãra Colosade babadjia idjaba ne bara basia. Paulodeba Jesucritoda iãsia (v. 19). Djabarãda idji dede dji jarebadjidaa (v. 2). Idjia nezoca Onesimo abadada erobasia. Baribara maã Onesimora ne drasica ba bẽrã mĩrũ wãsia (vv. 18-19). Paulo preso bamaa wãpeda careba besia.

Onesimoba Crito iãnacarea Pauloba naã cartara basia. Critodeba djabarã bẽrã Pauloba Pilemoãa bedea djuburiasia Onesimora wayacusa bia edamãrẽã (vv. 10-12, 15-20). Pauloba basia Onesimoba dradara idjiabara jẽda diaida.

Naã carta baside Pauloba edrada crĩcha basia. Ara edrapeda Pilemoãmaa wãida crĩcha basia (v. 22).

Pauloba naã cartade naãrã bada

¹ Mãra Paulo. Jesucrito carea preso baa. Dadji djaba Timoteoda nama baa. Djaba Pilemoã, daiba bara quĩrã panã. Baa dai quĩrãca ãcõrẽ trajura o ba bẽrã mã naã cartara ba itea babara. ² Idjaba babara jũma djabarã ba dede abaa dji jarebadarã itea, dadji djabawẽrã Apia itea, dadji djaba Arquipo itea bida. Arquipoba ãcõrẽ bedeara dai careba jaradiabaria. ³ Mã quĩrã baa dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida adji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai bai sida bãrãa dia pananida.

Djaba Onesimo carea Pauloba bedea djuburiada

⁴ Mã ãcõrẽa iwidibara ba carea bia bada abaria. ⁵ Mã urĩa baa dadjirã Boro Jesura bio iã bada idjaba jũma ãcõrẽ eberãrãra quĩrã bada. ⁶ Mã ãcõrẽa iwidi baa Crito iã bea ume bara bio bia bamãrẽã.* Mãwã jũma ne bia dadjia Jesucritodeba eropanada baa bio cawaya. ⁷ Djaba, baa ãcõrẽ eberãrãra quĩrãneba sobiabida bẽrã mã sida sobiabisia idjaba bio basridabisia.

⁸ Maã carea baa iwidia mã jarabara quĩrãca omãrẽã. Critodeba mã obida bamĩna obiẽa. ⁹ Atebara mã bedea djuburiaya quĩrãneba mãwã omãrẽã. Mãra drõã Paulo. Jesucrito carea preso baa. ¹⁰ Ba nezoca Onesimo carea mã bedea djuburiaya. Idjira mã warra quĩrãca baa. Mã nama preso bade idjia mãneba Citora iãna bẽrã mã warra quĩrãca besia. ¹¹ Naẽna ba nezoca dji biaẽ basia, baribara idira nezoca biada besia. Mãwã idjia ba itea bia trajaya idjaba mãra bia carebaya.

¹² Idjira bamaa jẽda diabuebara. Mã idjira bio quĩrã baa. Mã quĩrã djuburia idjira bia edadua mã edabara quĩrãca.† ¹³ Bedea bia Critodebema carea mã preso bade idjira mã ume eroba quĩrã basia jũma baa mã carea jãmaaba poya oẽ bada omãrẽã. ¹⁴ Baribara baa bia bada aẽne mãwã o quĩrãẽ basia. Mã quĩrã djuburia iwidi bara baa õgo obiẽa atebara quĩrã baa babara mãwã o quĩrã baida.

¹⁵ Dãrãẽ baa ba nezoca Onesimora ba ume badada mĩrũ wãnada. Aĩbẽrã mãwãsia idji jẽda wãbara baa ewariza erobamãrẽã. ¹⁶ Baribara idjira nezoca quĩrãca erobaiẽ baa, atebara nezoca cãyãbara biara erobaida baa.

* **1:6** Crito iã bea ume bara bio bia bamãrẽã. Acaramaarã mãba jara baa: “Crito iã badeba bara idji eberãrã ume bio bia bamãrẽã.” † **1:12** Griego bedead maã versículora ebuda baẽa.

Critodeba bΛ djaba bēřã quĩrĩãneba erobaida bΛa. Mãa idjira bio quĩrĩã bΛa, baribΛrΛ mã cãyãbara bΛa idjira biara quĩrĩãida bΛa, bΛ nezoca bēřã idjaba dadjirã Borođeba bΛ djaba bēřã.

¹⁷ BΛmaarã dadjia Ācōrē itea abarida o panΛbΛrΛ, Onesimora bia edadua mΛ edabΛrΛ quĩrĩca. ¹⁸ Idjia bariduadeba bΛda biē osibΛrΛ wa bΛa jēda diai bara bΛbΛrΛ, mΛa iwididua. ¹⁹ Ara mΛ jΛwaba nãwã bΛbΛrΛa: idjia jēda diaida bΛra mΛa diaya. Quĩrĩnebadua mΛneba Crito ĩjãna bēřã bΛa mΛa diai bara bΛda. ²⁰ Djaba, dadji Boro carea mΛ quĩrĩ djuburia iwiđi bΛra odua. Dadjira Critodeba djabarã bēřã mΛ sora bΛsriđabidua.

²¹ MΛa mãwã bΛbΛrΛa cawa bΛ bēřã bΛa mΛ bedeara ĩjãida. Cawa bΛa mΛa jara bΛ cãyãbara bΛa biara oida. ²² Mã awara mΛa crĩcha bΛa bārãba Ācōrēa iwiđi panΛneba mΛra ēdrΛida. Mãwã mΛra bārãmaa poya wãya. Mã bēřã mΛ cãĩ siđa waga erobadua.

Pauloba naĩ cartade ĩrĩare bΛda

²³ Djaba Epaproda Jesucrito carea mΛ ume preso bΛa. Idjia quĩrĩã bΛa bΛra bia baida. ²⁴ Marcoba, Aristarcoba, Demába, Luca biđa quĩrĩã panΛa bΛra bia baida. Ādjirãba mΛ ume Ācōrē trajura o panΛa.

²⁵ MΛa quĩrĩã bΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārãra careba baida.†

† 1:25 Bārãra. Griego bedeadē bΛ bΛa “bārã jaurerã.”

HEBREO CARTA HEBREORÃ ITEA

Nañ cartada hebreorã itea b̃ada basía. Cawadaẽ paña caiba b̃asida. Acaɾamaarã Bernabeba, Apoloba, Silaba, Lucaba, Clemente Romanebemaba wa dewaraba b̃asida. Naẽna zocãrãba crĩcha panasidaa Pauloba b̃adada. Ababe cawa paña Hebreo carta b̃adara judio basida. (Judiorãra hebreo bedeadede bedebada b̃ẽrã hebreorã abadaa.) Nañ carta b̃adaba, dji carta edadarã bida Timoteora unubadjidaa (13:23). Mañ awara djabarã Italia druadebemarã ume dji bia basía (13:24-25). Poa 70 bai naẽna b̃asia.

Nañ cartara djabarã judiorã bia mĩga bea itea b̃asia Jesucrito igararãnamãrẽã. Jesucrito ãjã paña carea ãdjia erobeara acaɾaba jãrĩsidaa (10:32-34). Jũma nañ cartade dji b̃adaba jara b̃aa Critora dji dromaara b̃ada.

Critora bajãnebema nezocarã cãyãbara biara b̃aa (1:1neba aba 2:18daa). Critora Moise cãyãbara biara b̃aa (3:1neba aba 4:13daa). Critora dadjirã Sacerdote dji Dromaara b̃aa (4:14deba aba 7:28daa). Critoba cadjirua carea odara sacerdoterãba obada cãyãbara biara b̃aa (8:1neba aba 10:39daa).

Jĩrũare dji carta b̃adaba jara b̃aa Acaɾẽba dadjirã bia unumãrẽã idjida ãjãnida pañada (11:1neba aba 13:25daa). Dji crĩcha dromara 12:1ne b̃aa: “Mañ eberãrã zocãrãba unubisidaa Acaɾẽra wãrãda ãjãsidaa. Mañda cawa paña b̃ẽrã dadjirã bida ara mañ quĩrãca ãjã pananida paña. Dadjirãa idu ãjãbicara, cadjiruaba dadjirã b̃arã edabari sida ãyã b̃adapeda jũma droa pañaneba nocodaa wãnadra dadjirã jũenida pañamaa.”

Acaɾẽ Warrara dji dromaara b̃aa

¹ Naẽnaeda Acaɾẽba dadji drõa naẽnabemarãa barima zocãrã quĩrãtanoaneba bedebadjia. Idjideba bedebadarãneba m̃awã osia. ² Baribara nañ jĩrũarebema ewariẽ idji Warradeba dadjirãa bedeiasia. Idji Warradeba Acaɾẽba ne jũmada osia idjaba idjida b̃asia ne jũma erobamãrẽã. ³ Idji Warraba Acaɾẽ quĩrãwãrẽã dorroddorroadã unubibaria. Idjiabara Acaɾẽra sãwã b̃ada cawabibaria. Idji bedea b̃aa b̃adaba ne jũma odara ara m̃awã b̃aa. Idjia dadjirã cadjiruara sagapeda Acaɾẽ dji droma b̃a jawa araare bajãne chũmesia.

⁴ Acaɾẽba idjira bajãnebema nezocarã cãyãbara dji dromaara b̃asia. Acaɾẽba idjira trã b̃asia “mã Warra,” mañne ãdjirãra trã b̃asia “mã nezocarã.” M̃awã Acaɾẽba idji trã b̃adara ãdjirã trã b̃ada cãyãbara biara b̃aa. ⁵ Acaɾẽba ni abaa bajãnebema nezocaa nãwã jaraẽ basía:

Bara mã Warraa. Idi bara mã Warraada abara.*

Idjaba ãdjidebemada nãwã jaraẽ basía:

Mãra idji zeza baya, idjaba idjira mã warra baya.†

⁶ Acaɾẽba idji Warra iwina nañ eãjãnaa diabuebarãde nãwã jarasia:

Jũma Acaɾẽ bajãnebema nezocarãba idjia bia bedeadida paña.

⁷ Bajãnebema nezocarãnebemada Acaɾẽba nãwã jarasia:

Bajãnebema nezocarãda osia nãũrã quĩrãca beadamãrẽã.‡

Ãdjirãra osia taba urua quĩrãca beadamãrẽã.§

* 1:5 Salmo 2:7. Idi bara mã Warraada abara. Griego bedeadede b̃a b̃aa: “Idi mã b̃ada unusia” wa “idi mãra b̃a zeza basía.” † 1:5 2 Samuel 7:14. ‡ 1:7 Griego bedeadede “nãũrã” idjaba “jaure” abari bedea. Mañ carea acaɾa traduccioẽne mã versículode nãwã b̃a b̃aa: “Idji bajãnebema nezocarãda osia jaureda beadamãrẽã.” § 1:7 Salmo 104:4.

- ⁸ Barib_ΛΛ idji Warradebemada Ācōrēba nāwā jarasia:
 Ācōrē, b_ΛΛ ewariza jūmarā boroda baya. B_ΛΛ purura jipa pe erobaya. ⁹ B_ΛΛ
 biadr_Λ quīrīāsia. Cadjiruara quīrāmasia.
 Ma_ΛΛ carea Ācōrē, b_ΛΛ Ācōrēba jūma b_ΛΛ ume pan_Λ cāyābara b_Λdr_Λ dji dromaara
 b_Λsia. Māwā b_ΛΛ bio b_Λsridabisia.*
¹⁰ Idjaba nāwā jarasia:
 Jūmarā Boro, naārāeda b_ΛΛ na_Λ ējūāda, bajā sida osia.
¹¹ Jūma ma_Λg_ΛΛ jōya barib_ΛΛ b_ΛΛ ara māwā baya. Jūma ma_Λg_ΛΛ dji sore
 baya wua dji sore babari quīrāca.
¹² Wua sore ērāpeda djiwidi j_Λb_ΛΛ quīrāca b_ΛΛ jūma ma_Λg_ΛΛ āyā b_Λpeda
 djiwidida oya.
 Barib_ΛΛ b_ΛΛ ara b_Λdji b_Λda baya. B_ΛΛ beucaa.†
¹³ Ācōrēba ni aba_ΛΛ bajānebema nezocaa jaraē basía:
 M_ΛΛ j_Λwa araare chūmedua aba b_ΛΛ dji quīrūra m_ΛΛ jūma b_ΛΛ j_Λwaeda b_Λb_ΛΛdaa.‡
¹⁴ Jūma bajānebema nezocarāda Ācōrēba zocabaria. Ācōrēba ādjirāra diabue-
 baria dji ēdr_Λdirā carebadamārēā.

2

Quīrācuīta beaḍadua Crito igarada amaaba

¹ Ma_ΛΛ bērā āi wāna amaaba dadjirāba wārā bedea ūrīpedadara quīrācuīta
 biara ēpēnida pan_ΛΛ. ² Ācōrēba naēna obi b_Λda bedeara bajānebema nezoc-
 arāneba diasia. Ma_ΛΛ bedeara ēberārāba jūma ījā oḍida panasidaa. Jūma ījā oē
 beara, igara bea sida Ācōrēba ariḍe cawa obadjia. ³⁻⁴ Ara ma_ΛΛ quīrāca Ācōrēba
 ēdr_Λ edaidebema bedeadada dadjirāba igaradib_ΛΛ, ¿Ācōrēba cawa oidebemada
 sāwā ēdr_Λdi? Ma_ΛΛ bedea bio bia b_ΛΛ dadjirā Boro Jesuba naārā jaradiasia.
 Ma_ΛΛ ūrīpedadaba dadjirā jarasidaa ma_Λg_ΛΛ wārāda. Ma_ΛΛ awara Ācōrēba ne
 ununaca wai_Λada quīrātanoa obisia. Idjia quīrā b_Λda quīrāca idji Jaureba
 obi b_ΛΛ idjiderāza diasia. Jūma ma_Λg_ΛΛ cawabisia ma_ΛΛ bedeara wārāda.
 Ma_Λda dadjirāba igaradib_ΛΛ, ¿sāwā ēdr_Λdi?

Jesucrito dadji quīrāca b_Λda

⁵ Ējūā djiwidi zeida b_ΛΛ daiba jara pan_ΛΛ Ācōrēba bajānebema nezocarā
 j_Λwaeda b_ΛΛ basía. ⁶ Āteb_ΛΛ Ācōrē Bedeade nāwā b_ΛΛ:
 M_ΛΛ Ācōrē, ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāma crīchabari?
 Ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāda wagabari?
⁷ B_ΛΛ दौरa bajānebema nezocarā cāyābara edaara b_Λsia.
 Māwāmīna दौरa na_Λ ējūāne bia b_Λsia idjaba dji dromarāda b_Λsia.*
⁸ B_ΛΛ ne jūmada dai j_Λwaeda b_Λsia.†
 Ācōrēba ne jūmada dadji j_Λwaeda b_Λsia. Dadji j_Λwaeda b_Λdaēra neēa.
 Māwāmīna wadibida ununaēa ne jūma dadji j_Λwaeda b_Λda. ⁹ Barib_ΛΛ
 Jesudebemada cawa pan_ΛΛ.‡ Ācōrēba idjira bajānebema nezocarā cāyābara
 na_Λ ējūāne edaara b_Λsia. Ācōrēba idji biadeba māwā osia Jesura jūmarā carea
 beumārēā. Bia mīga beuda bērā Ācōrēba idjira bia b_Λsia idjaba dji dromada
 b_Λsia.

* **1:9** Salmo 45:6-7. † **1:12** Salmo 102:25-27. ‡ **1:13** Salmo 110:1. B_ΛΛ j_Λwaeda b_Λb_ΛΛdaa. Griego bedeade b_ΛΛ b_ΛΛ: “B_ΛΛ jīrū edre b_Λb_ΛΛdaa.” * **2:7** Griego bedeade āc_ΛΛ cartade na_Λ sida b_ΛΛ b_ΛΛ: “Daura b_Λsia ne jūma b_ΛΛ oda bororāda beadamārēā.” † **2:8** Salmo 8:4-6. Dai j_Λwaeda b_Λsia. Griego bedeade nāwā b_ΛΛ b_ΛΛ: “Ne jūmada idji jīrū edre b_Λsia.” ‡ **2:9** Jesudebemada cawa pan_ΛΛ. Griego bedeade nāwā b_ΛΛ b_ΛΛ: “Dadjirāba Jesura unu pan_ΛΛ.”

¹⁰ Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba ne jūmada beaa. Ācōrēmaarā bia basia Jesura bia mīgaida. Māwā idjira ēberārā Ēdrā Edabarida aride basia. Idjideba Ācōrēba idji warrarāda zocārā edasia idji biya quirudebemada edadamārēā.

¹¹ Jesuba ēberārāda Ācōrē itea bia bābaria. Idjia, mañ ēberārā bida abari Zezada eropanā. Mañ carea Jesura peracaa ādjirāra idji djabarā ai carea.

¹² Ācōrē Bedeade nāwā bā bā:

Māa bādebemada mā djabarāa bedeaya. Jūmarā ābaa dji jare duanane māa bāda bia jaraya. §

¹³ Idjaba nāwā bā bā:

Māa idjidrā ĩjā baya.*

Idjaba nañ sīda bā bā:

Māra nama bā, idjaba warrarā Ācōrēba māa diadara mā ume ābaa panā. †

¹⁴ Mañ warrarāba djarada, oa sīda eropanā bēra Jesu bida abarida edasia idji beudadeba diauru poyai carea. Diaurura beu djibaria. ¹⁵ Jesuba diaurura poyada bēra, beudi carea waya beadara idjia jūma ēdrā basia. Ewariza beudi waya panāneba ādjirāra biē panasīdaa nezoca quīrāca. ¹⁶ Wārāda Jesura bajānebema nezocarā carebade zeē basia, ātebārā Abrahā quīrāca Ācōrē ĩjā beadrā carebade zesia. ‡ ¹⁷ Idji zeside ne jūmane dadji quīrāca basia djārā quīrā djuburiabari Sacerdote dji Droma bai carea. § Wārāda Ācōrē quīrāpita sacerdote dji droma jūma aride obarida besia. Mañba ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obadara Ācōrēba quīrādoamārēā. ¹⁸ Diauruba mīā sē baside Jesura bia mīgasia. Mañ bēra diauruba mīā sē beara careba cawa bā.

3

Moise cāyābara Jesura dji dromaara bā

¹ Djabarā, bārāra Ācōrē ēberārā bēra idjaba Ācōrēba bārāra trāna bēra, Jesucritodebemada bio quīrācuita crīchadadua. Idjira Ācōrēba diabuedaa idjaba Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba ebuda jarabadaa idjidrā wārāda ĩjā panāda. ² Ācōrēba obidara Jesuba jūma aride osia Moiseba Ācōrē ēberārā ume oda quīrāca.* ³ Ēberārāba de bia obaridebemada dji de cāyābara biara bedeabadaa. Ara mañ quīrāca dadjirāba Moisedebema cāyābara Jesudebemada biara bedeadida panā. ⁴ Dera dji oda bara beaa. Baribārā Ācōrēba ne jūmada osia. ⁵ Moiserā Ācōrē nezoca bēra Ācōrē ēberārā ume jūma aride osia. Mañne idjia cawabisia Ācōrēba nocoarebema ewaride cārēda jaraida. ⁶ Baribārā Ācōrē warra Critora idji ēberārā boroa. Ādjirā ume jūma aride o bā. Dadjirāba Critoda ĩjā pananibārā idjaba idjideba edadira basīda jā pananibārā, Ācōrē ēberārā. †

Critora igararānadua

⁷⁻⁸ Mañ carea Ācōrē Jaureba nāwā jara bā:

Idi Ācōrē bedea ūrībādade bārā sora zarearānadua bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.

Ādjirā ējūā pōāsa ewaraga bāde duanasidade Ācōrēba jaradara igarasīdaa idjia sāwā oi cawaya.

§ 2:12 Salmo 22:22. * 2:13 Isaia 8:17. † 2:13 Isaia 8:18. ‡ 2:16 Griego bedeade nāwā bā bā: “Abrahā ēberārāra carebade zesia.” § 2:17 Dadji quīrāca. Griego bedeade bā bā: “Idji djabarā quīrāca.” * 3:2 Ācōrē ēberārā ume. Griego bedeade bā bā “Ācōrē dede.” † 3:6 Griego bedeade ācārā cartade nañ sīda bā bā: “Aba nañ ewari jōbārādaa.”

⁹ Mama idjia odara cuarenta poa unusidamīna ādjirāba ījānaē basía sāwā oi cawaya.

¹⁰ Mañ carea ādjirā ume quīrūpeda Ācōrēba nāwā jarasia:

“Ādjirāba mñra sodeba wārāda ēpēnacao. Mñ ora cawa quīrīānacao.”

¹¹ Idjaba quīrū bade wārāneba nāwā jarasia: “Mñ ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.”†

¹² Djabarā, quīrācuīta beadadua. So cadjiruaba Ācōrē ījānaē bearānadua. So cadjiruaba Ācōrē zocai bñra igarabaria. ¹³ Wadi ewari bade eda ewariza dji carebadadua biara ījāni carea. Māwā ni abaada cadjiruaba cūrūgapeda so zarea beadaēa. ¹⁴ Dadjirāba naārā ījāpedadadeba aba beubadadaa Critoda ījā pananibñrñ, idji ume panania. ¹⁵ Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā jara bñra:

Idi Ācōrē bedea ūrībñdade bñrā sora zarearānadua bñrā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.‡

¹⁶ Ācōrē bedea ūrīpedadacarea ¿cairāda so zareasida? ¿Jūma Moiseba Egiptodeba ēdrñ edadarāda māwā so zareasidaēca? ¹⁷ ¿Ācōrēra cairā ume cuarenta poa quīrū basi? ¿Cadjirua opedadarā ume quīrū basiēca? ¿Mañ carea ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga bade quinisidaēca? ¹⁸ ¿Ācōrēba cairā wārāneba jarasi idjia ānāūbima jūēnaēda? ¿Idji bedea ījānaē beadarāa māwā jarasiēca? ¹⁹ Mañgñdeba dadjirāba cawa panñā ādjirāba ījāpedadaē bñrā Ācōrēba ānāūbida badama poya jūēnaē basida.

4

¹ Ācōrēba wārāda jara bñra dadjirāra wadibida idjia ānāūbima poya jūēnida panñda. Baribñrñ quīrācuīta beadadua. Māwāēra ñcñrñ bñrānebemada mama jūēnaēa. ²⁻³ Bedea bia Ācōrēba ānāūbidebemada dadjirāba ūrīsidaa drōā naēnabemarāba ūrīpedada quīrāca. Dadjirāba sodeba ījā panñ bñrā Ācōrēba ānāūbima jūēnia. Baribñrñ drōā naēnabemarāba ūrīnapeda ījāpedadaē bñrā mañ bedeaba carebaē basía. Ādjirānebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Quīrū bade mñra wārāneba nāwā jarasia: “Mñ ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.”*

Māwā jarasia nañ ējūā odadeba ñtaa idjia oida badara jūma o erobñmīna.†

⁴ Ācōrēba idji bedeade ānāūbada ewaridebemada nāwā jarasia:‡

Sietebema ewaride Ācōrēba jūma pñrā erobasia. Mañ bñrā sietebema ewaride ānāūsia.§

⁵ Idjaba Ācōrēba idji bedeade nāwā jara bñra:

Mñ ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.*

⁶ Bedea bia Ācōrēba ānāūbidebema naārā ūrīpedadaba ījānaē basía. Mañ bñrā idjia ānāūbida badama jūēnaē basía. Baribñrñ ñcñrñ ēberārāda wadibida Ācōrēba ānāūbima poya jūēnia. ⁷ Mañ carea Ācōrēba dewara ewarida bñsia idjia ānāūbima jūēnamārēā. Mañ ewarira Ācōrēba trñ bñsia “idi.” Mañ ewari badacarea dñrābñrñde idjia Davideba mañnebemada bedeasia. Mañ bedeara mñra naēna nañ cartade bñsia. Nāwā bñra:

Idi Ācōrē bedea ūrībñdade bñrā sora zarearānadua.†

⁸ Josueba israelerāra Ācōrēba wārāda ānāūbimaa ededabara Ācōrēba dewara ānāūbidebemada bedeaē bacasia. ⁹ Mañ bñrā ānāūbada ewarida Ācōrē ēberārā itea wadibida bñra. ¹⁰ Abaada Ācōrēba ānāūbima bñbñrñ, idjia o badadebemada ānāūsia Ācōrēba ne jūma opeda ānāūna quīrāca. ¹¹ Mañ bñrā dadjirāba biara

† 3:11 Salmo 95:7-11; Numero 14:21-35. § 3:15 Salmo 95:7-8. * 4:2-3 Salmo 95:11. † 4:2-3

Idjia oida badara. Mañba cawabi bñra Ācōrēba dadji ānāūni sida osida. † 4:4 Ānāūbada ewari. Griego bedeade bñ bñra “séptimo día.” § 4:4 Genesi 2:2. * 4:5 Salmo 95:11. † 4:7 Salmo 95:7-8.

jara dida panla Ācōrēba ānāūbima jūēni carea. Māwāra ni aba da baedaēa drōā naēnabemarā ījānaē pananeba baepedada quīrāca.

¹² Wārāda Ācōrē bedeara zocai bla idjaba bla bla. Idji bedeara djōbada neco quida umé era bla cāyābara pewedeara bla. Idji bedeara dadji crīchara, dadji soba o quīrā bla sida jūma ebuda cawabibaria dadji crīcha, dadji jaure, dadji so sida edu cōbala quīrāca. ¹³ Ācōrēba ne jūmada unubaria. Idjia unuē bara neēa. Idjia odara, dadjia mērā eroba sida ebuda unu bla. Idjia cawa obara de jūma dadjia odara idjia jaradida panla.

Jesura dadjirā Sacerdote dji Droma

¹⁴ Ācōrē Warra Jesura bajānaa wāsia. Idjira dadjirā Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba idjira ījā panana a panla bēra wārāda ījā pananida panla. ¹⁵ Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba cawa bla dadjirāra blaē panla. Diauruba idjira mīa sēsia dadjirā mīa sēbari quīrāca. Baribala Jesuba cadjiruara oē basia. ¹⁶ Dadji blaē badebemada cawa bla bēra dadjirā idji bugue caita wābada quīrāca ne wayaa neē Ācōrēa iwididida panla. Māwā idjia dadjirāra quīrā djuburiaya idjaba idjia carebamārēā iwidibade idji biadeba carebaya.

5

¹ Ācōrēba sacerdote dji droma balaraza ēberāda aba edapeda balaria. Maā bēra ēberārāba cadjirua opedada carea sacerdoteba Ācōrēa ne diabaria idjaba animarāda babue diabaria.* ² Ēberārāba adua pananeba āi opedadara sacerdote dji dromaba poya cawa quīrā djuburiaya idjia bida abarica obari bēra. ³ Ēberārāba cadjirua opedada carea animarā babue diabarade idjia oda carea bida animarā babue diaida bla. ⁴ Ni aba da ara idjiduba sacerdote dji dromada beca, ātebala Ācōrēbala aba trāpeda balaria Aaroā bida quīrāca. ⁵ Ara maā quīrāca Critora ara idjiduba Sacerdote dji Dromada beē basia, ātebala Ācōrēbala idjira māwā basia. Ācōrēba idjia nāwā jarasia:

Bala mā Warraa. Idi bala mā Warraada abala.†

⁶ Idjaba nāwā jarasia:

Bala ewariza sacerdoteda baya Melquisedé bada quīrāca.‡

⁷ Crito naā djarade baside jīa bla Ācōrēa jīgua bedea djuburiasia, Ācōrēba idji beuida badebemada poya ēdra blida bada bēra. Maāne Ācōrēba quīrā bla quīrāca ījā oyada ada bēra, Ācōrēba idji bedeara ūrīsia.§ ⁸ Critora Ācōrē Warramīna idji bia mīga badeba ījā o cawasia. ⁹ Ne jūmane daucha ījā oda bēra, idjia jara bla ījā o beara jūma ēdra edaya ewariza zocai beadamārēā. ¹⁰ Maā bēra Ācōrēba idjira Sacerdote dji Dromada basia Melquisedé bada quīrāca.

Wārā bedeara igararānada

¹¹ Maā badebemada daiba zocārā jaradia quīrā panla. Baribala zarea bla ebuda cawabidida, bārāba isabe cawadaca bēra. ¹² Bārāba Jesu ījāpedadara dārābada. Maā bēra idira bārāra Ācōrē bedea jaradiabadada beadida panasidaa. Māwāmīna Ācōrē bedeara mācua adua panla bēra poya bia jaradiadaca. Aba bla bārāa Ācōrē bedadebema cawaichaara bida wayacusa jaradiada bla juba dawabala quīrāca. Bārāra warra zaque quīrāca bea bēra djico codi cāyābara jubadra dodida panla. ¹³ Juba do beara wadi djuburi

* 5:1 Levítico 1:1deba aba 6:7daa. † 5:5 Salmo 2:7. Idi bala mā Warraada abala. Griego bedade bla bla: “Idi māa bida osia” wa “idi māra bla zeza basia.” ‡ 5:6 Salmo 110:4. Genesi 14:18. § 5:7 Marco 14:32-36.

quedea bēṛā sāwā jipa oira adua beaa. ¹⁴ Baribṛṛḏ djico zareara drōārā itea. Ādjirāba Ācōrē bedea quīrācuīta crīcha panṛneba cawa panṛa cārēda biada idjaba cārēda cadjiruada.

6

¹⁻² Maḥ bēṛā nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea. Dadjirāba idjidebema naārā cawapedada awa jaradiadaēa. Wayacusa jaradiadaēa cadjirua o panṛ carea beudida panṛda, cadjirua igaradapeda Ācōrēmaa zedida panṛda, Ācōrē ījāninebemada, borocuedidebemada, djabarā ṛṛḏ jṛwa ḥadidebemada, beudarā ṛrēbadidebemada, idjaba Ācōrēba cawa odarā ewariza bia mīgadidebema sida. ³ Ācōrēba quīrīā ḥṛḥṛḏ, jūma maḡḡdebemada wayacusa jaradiadi cāyābara dadjirāra nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea.

⁴ Ḥṛṛḥṛḏba wārā bedeara cawa panasidaa. Ācōrēba dia ḥṛ carea ḥṛsrieda panasidaa. Idji Jauredeba ne edasidaa. ⁵ Idji bedea bio bia ḥṛda, idji ḥṛṛa nocoarebema ewaride unubi sida cawa panasidaa. ⁶ Ādjirāba Critoda igarapedada bēṛā wayacusa poya jēda idjimaa zedaēa. Zesidara Ācōrē Warra wayacusa crude cachibṛda quīrāca idjidebemada jūmarā biē bedebidīa.

⁷ Cue zebṛṛḏa egoroba dobaria. Maḥba egoro biade ne udara dji uḏa itea bia zaubaria. Ācōrēba maḥ ējūāra bia jarabaria. Crito igaraē beara maḥ ējūā quīrāca panṛa. ⁸ Baribṛṛḏ cue zedacarea ṛṛda, chirua cadjirua sida tunuibṛṛḏ, maḥ egorora biē ḥṛa. Ācōrēba maḥ ējūāra biē jarapeda jīrūare jūma babueya. Crito igara beara maḥ ējūā cadjirua quīrāca panṛa.

⁹ Djabarā, दौरa māwā bedea panṛmīna cawa panṛa Ācōrēba bārāra ēdṛa edada bēṛā o biade wāḥṛdada. ¹⁰ Ācōrēra jipa ḥṛ bēṛā bārāba bia o panṛra idjaba idji quīrīā panṛra quīrādoāēa. Idji ēberārā careba panṛneba unubisidaa idjira quīrīā panṛda. Idi biḏa careba panṛa. ¹¹ Daiba quīrīā panṛa bādjiza māwā o pananida aba beubṛdadaa. Māwāḥṛḏ bārāba Ācōrēneba edadi carea jṛḥṛ panṛra jūma edadia. ¹² Daiba quīrīānaēa bārāra coa beadida, ātebṛṛḏ quīrīā panṛa bārāra dewararā djabarā quīrāca beadida. Ādjirāba Critoda ījā panṛ bēṛā idjaba jūma droa panṛ bēṛā, Ācōrēba diai jaraḏara jūma edadia.

Ācōrēba bedea ḥṛḏara wārāda oya

¹³ Ācōrē cāyābara dji dromaara ḥṛda neēa. Maḥ bēṛā Abrahāḥ ume bedea ḥṛside ara idji trṛneba wārāda carebayada asia. ¹⁴ Nāwā jarasia: “Wārāda māḥ ḥṛra carebaya idjaba ḥṛdeba zocārā yōbiya.”* ¹⁵ Abrahāḥba jūma droa ḥṛdeba jṛḥṛ ḥapeda Ācōrēba warra diai jaraḏada unusia.

¹⁶ Ēberārāba wārāneba jarabṛdade ādji cāyābara dji dromaara ḥṛ trṛneba māwā jarabadaa. Maḥne ni abaḥba poya sewaḏa adacaa. ¹⁷ Ara maḥ quīrāca Ācōrēba ebuda cawabi quīrīāsia idjia diai jaraḏa edadi ēberārāba māḥra wārāda edadida idjaba idjia crīcha ḥṛ quīrāca wārāda obarida. Maḥ carea ara idji trṛneba diayaḏa asia. ¹⁸ Ācōrēra sewa oca bēṛā idjia diai jaraḏara wārāda diaya idjaba idji trṛneba jaraḏara quīrā awara oēa. Maḥ bēṛā Ācōrēba dadjirā waga ḥamārēā jṛṛsidaa. Idjia jaraḏara wārāda oida cawa panṛ bēṛā dadjirāba poya sozarra ījā panania. Maḥba Jesudeba edadi carea jṛḥṛ panṛra quenabariḏaēa. ¹⁹⁻²⁰ Dadjia jṛḥṛ panṛra wārāda edadida cawa panṛa. Maḥba dadjirāra careba ḥṛa bio ījā pananamārēā anclaba barco ero ūmabari quīrāca. Dadjia jṛḥṛ panṛra wārāda edadida cawa panṛa Jesura bajānaa dadjirā na wāna

* 6:14 Genesi 22:17.

bêrã. Idjira Ācōrē dede wuaba eatΛ jira bΛ edaare wāsia dadjirã carebai carea. Mama idjira dadjirã Sacerdote dji Dromada besia Melquisedé bada quĩrãca. Ewariza mǎwǎ bΛa.

7

Melquisedé

¹ Mañ Melquisedéra Saleñ purudebema boro basía idjaba Ācōrē dji Dromaara bΛ sacerdote basía.* Mañ ewaride Abrahañra ĀCARΛ puru bororã ume djōpeda jūma poyasia. Abrahañ jēda zebΛrΛde Melquisedéba audiabariēde wāpeda idjira bia jarasia Ācōrēba carebamārēã. ² Mañbe Abrahañba djō bapeda jārīnanebemada Melquisedéa diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. Melquisedé trǎba jara bΛa “ēberārã boro jipa bΛ.” Idjaba idjira Saleñnebema boro abadjidaa. Mañ trǎba jara bΛa “necai baidebema boro.” ³ Ni abaΛba adua panΛa Melquisedé zezara, dji papa sida cairã basida. Adua panΛa idji ēberārã drōã naēnabemara cairã basida. Idji todadebemada, beudadebema sida adua panΛa.† Mǎwǎ idjira Ācōrē Warra quĩrãca ewariza sacerdotea.

⁴ jMelquisedédebemada bio crīchadadua! Idjira wārãda dji droma basía. Dadjirã drōã naēnabema dji droma bΛ Abrahañba djō bapeda jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. ⁵ Mǎwǎnacarea Ācōrēba Moisea diada leyde jarasia jūma israelerãba edabΛdadebemada Levideba yōpedada sacerdoterãa diadida panΛa. Die edabΛdaza aba diadida panΛa. Israelerãa mañ sacerdoterã djabarāmīna, abari Abrahañneba yōpedadamīna, mǎwǎ diadida panΛa. ⁶ BaribΛrΛ Melquisedéra Levideba yōnaē basía. Mǎwāmīna Abrahañba jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. Mañne Melquisedéba Abrahañra bia jarasia Ācōrēba carebamārēã. Mǎwǎ osia Ācōrēba Abrahañ naēna wārãda carebayada adamīna.‡ ⁷ Jūmarãba cawa panΛa dji dromaara bΛba dji edaara bΛra bia jarabarida Ācōrēba carebamārēã.

⁸ Israelerãba edabΛdadebemada Levideba yōpedada sacerdoterãa diabadaa. Mañ sacerdoterã beudimīna die edabΛdaza ādjía aba diabadaa. BaribΛrΛ Melquisedéra wadi zocai bΛca bΛa Ācōrē bedeaba idjira beusida jaraē bΛ bêrã. Mǎwǎ Abrahañba jārīnanebemada mañ beuca sacerdotea diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. ⁹⁻¹⁰ Israelerãba die edabΛdadebemada Levideba yōpedada sacerdoterãa aba diabadaa. BaribΛrΛ Melquisedéba Abrahañ audiabariēde Abrahañ wiuzaque Levira wadi neē basía. Mañ bêrã dadjirãba nǎwǎ jaradida panΛa: Abrahañba die juachabΛrΛza Melquisedéa aba diaside idji wiuzaque Levideba yōnirã bida ara maġΛda diasidaa.

¹¹ Ācōrēba idji ley diaside Levideba yōpedada sacerdoterãda basia israelerã mañ leydeba pe eronībadamārēã. Naārã Aaroñda sacerdote dji droma basía. Mañ sacerdoterãba o panΛneba ēberārãda poya jipa beadibara, ¿cārē cārēã Aaroñ awara sacerdote Melquisedé quĩrãca bΛda zeida basi? ¹² Mañ sacerdotera Levideba yōpedada sacerdoterã cacuabari besia. Mañ bêrã dji ley sida awara besia. ¹³ Jūma maġΛba dadjirã Boro Jesudebemada bede bΛa. Idjira Levideba yōnaē basía, ātebΛrΛ Judadeba yōna basía. Mañ naēna ni abaΛ Judadeba yōnada sacerdote beadaē basía. ¹⁴ Moiseba jaraca basía sacerdoterãa mañ ēberārãneba zedida. BaribΛrΛ jūmarãba cawa panΛa dadjirã Boro Jesura Judadeba yōna basida.

* **7:1** Genesi 14:17-20. † **7:3** Griego bedeade mañ versículoda nǎwǎ bΛ bΛa: “Melquisedéra zeza neē bΛa, papa neē bΛa, ēberārã drōã naēnabema sida neē bΛa. Idji toda ewari neē bΛa, idji beuda ewari sida neē bΛa.” ‡ **7:6** Genesi 12:1-3.

¹⁵ Jūma mĭa jaraɖara ebudaara bĭa naĭda cawadibara: Levideba yōpedadarā awara Jesuda sacerdoteda besia Melquisedé bada quĩrāca.

¹⁶ Idjira sacerdoteda beē basía leyba bĭda bēřā. Leyba ababe Levideba yōpedadadrā bĭbaria. Jesura sacerdoteda besia idji abadeba beuca bēřā.

¹⁷ Maĭ carea Ācōrē Bedeade nāwā bĭ bĭa:

Bara ewariza sacerdoteda baya Melquisedé bada quĩrāca. §

¹⁸ Naārā bada leyba ni abaɖda carebadaē bēřā Ācōrēba āyā basia. ¹⁹ Maĭ leyba ni aba biɖa jipa bĭē basía. Maĭ ley cāyābara Ācōrēba ne biara bĭda diasia dadjirā carebai carea. Maĭgadeba dadjirāra Ācōrē caita wābadaa.

²⁰⁻²¹ Ācōrēba dji naārā panana sacerdoterā bĭside ewariza beadida jaraē basía. Baribara Ācōrēba Jesura sacerdoteda bĭside wārāneba jarasia ewariza māwā baida. Ācōrē Bedeade nāwā bĭ bĭa:

Dadjirā Boroba wārāneba jarasia bara ewariza sacerdoteda baida Melquisedé bada quĩrāca.* Idjia jaraɖara quĩrā awara oēa.

²² Maĭgara Ācōrēba wārāneba jaraɖa bēřā dadjirāba cawa panāa Ācōrēba Jesudeba dadjirā ume bedea bĭɖara wārāda oida. Maĭ bedea bĭɖara idjia naārā diada ley cāyābara biara bĭa.

²³ Naārā beada sacerdoterā beubadjidaa. Aba jaidasira idjia o bĭɖara waa poya oē bēřā idji cacuabari dewarada bebadjia. Māwā zocārāda sacerdote basidaa. ²⁴ Baribara Jesura beuca bēřā ewariza sacerdote baya.

²⁵ Maĭ bēřā idjideba Ācōrēmaa zebɖara jūma poya ēdra edaya ewariza zocai beadamārēā. Idjira beuca bēřā ewariza dadjirā carea Ācōrēba bedea djuburiabaria.

²⁶ Dadji Sacerdote dji Droma Jesuba cadjiruara ocaa, ne jūmane jipa bĭa. Ācōrēba idjira bia unu bĭa. Cadjirua obadarā tāēnabemada āyā bĭpeda bajāne dji dromada basia. Maĭ bēřā ne jūmane dadjirāra poya carebaya. ²⁷ Idjia ocaa dewararā sacerdote dji dromarāba ewariza obada quĩrāca. Maĭ sacerdoterāba ara ādjia cadjirua opeɖada carea naārā Ācōrēba animarāda babue diabadaa. Maĭbebara dewara animarāda babue diabadaa ēberārāba cadjirua opeɖada carea. Baribara Jesuba animarā babue diabara quĩrāca ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obada carea. Barima aba māwā odaba cadjiruara jūma sagasia. ²⁸ Ācōrēba Moisea diada leyba ēberārā ne jūmane jipaē beada bĭbaria sacerdote dji dromarāda beadamārēā. Baribara maĭ ley diadacarea Ācōrēba wārāneba jarasia idji Warrara ewariza Sacerdote dji Dromada baida. Māwā idji Warrara basia dadjirā carea sacerdote ariɖe bĭda bemārēā.

8

Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaa

¹ Dji crĩcha droma daiba jara panāra naĭgā: dadjirā Sacerdote dji Dromada bajāne Ācōrē bugue biya quiru jĭwa araare chūma. ² Bajāne Ācōrē de dji wārā arade idjira sacerdotea. Maĭ dera ēberāba odaēa, ātebara dadjirā Boro Ācōrēba odaa.

³ Sacerdote dji dromarāda Ācōrēba jūma bĭbaria idjia ne diadamārēā idjaba animarāda babue diadamārēā. Maĭ bēřā Jesucrito biɖa ne diada basia.

⁴ Idjida naĭ ējūāne bĭbara sacerdote baē bacasia naĭ ējūāne sacerdoterā bara bēřā. Maĭ sacerdoterāba Ācōrēba ne diabadaa idji leyde bĭ bĭ quĩrāca.

⁵ Sacerdoterāba o panāneba unubibadaa bajāne sāvābara bĭda. Maĭ carea

§ 7:17 Salmo 110:4. * 7:20-21 Melquisedé bada quĩrāca. Griego bedeade acara cartade māra neēa.

Moiseba Ācōrē wua de oi naēna Ācōrēba idjía nāwā jarasia: “Jūma daucha odadua m̄a nā eyade unubida quĩrāca.”* ⁶ Barib_{ARL} Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba bajāne o b_{AR}a sacerdoterāba nā ējūāne o pan_L cāyābara biara b_{AA}. Ara mā quĩrāca Ācōrēba Jesudeba bedea b_{AD}ara biara b_{AA} Moisedeba bedea b_{AD}a cāyābara. Māwā biara b_{AA} mā bedea b_{AS}ide Ācōrēba ēberārāra biara carebayada ada bēra. ⁷ Ācōrēba Moisedeba naārā bedea b_{AD}daba wārāda carebadabara waya dewara bedeadā b_{AL}ē bacasia. ⁸ Barib_{ARL} Ācōrēba Moisedeba bedea b_{AD}ara ēberārāba jūma opedadaē bēra idjia bedeadē pan_{AD}a unusia. Mā carea nāwā jarasia:

Jūmarā Boroba nāwā jara b_{AA}: “Ewari aba m̄a israelerā ume, Judadebemarā ume bida bedea djiwidida b_{AY}a.

⁹ Mā bedea djiwidira bārā drōā naēnabemarā ume bedea b_{AD}a quĩrāca baēa. Bārā drōā naēnabemarā ume bedea b_{AS}ia Egiptodeba quĩrācuīta waga ēdr_L eneside.†

Barib_{ARL} wārāda ĩjāpedadaē bēra m̄a ādjirāra igarasia.” Māwā jara b_{AA} jūmarā Boroba.

¹⁰ Idjaba jūmarā Boroba nāwā jara b_{AA}: “Nocoarebema ewaride m̄a bedea djiwidida israelerā ume nāwā b_{AY}a:

m̄ leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida b_{AY}a.

M̄ra ādjirā Ācōrē baya, idjaba ādjirāra m̄ puru baya.

¹¹ Māne jūmarāba m̄ra cawa panania. Dji edaara beaba, dji dromarā bida cawa panania.

Mā bēra ni ababā idji druadebemarāa, idji ēberārāa bida waa jaradiadaēa m̄ jūmarā Boroda cawadamārēa.

¹² Ādjirāba biē opedadara m̄a jūma quĩrādoaya. Ādjirāba cadjirua opedadara m̄a waa crīcha baēa.”‡

¹³ Ācōrēba bedea djiwidi b_{AY}yada aside cawabisia idjia naārā bedea b_{AD}ara dji drōāda. Dji drōā bēra dārāēne āyā b_{AY}a.§

9

Ācōrē de nā ējūānebema idjaba bajānebema

¹ Ācōrē israelerā ume naārā bedea b_{AS}ide jarasia idji wua deda nā ējūāne odida pan_{AD}a, mā dede sāwā odida pan_L sida. ² Mā de odapeda dji nocoarebema dejāra “Ācōrē itea b_L dejā” abadjidaa. Mā dejāne ĩbīrāda, mesa sida basia. Pā Ācōrē quĩrāpita b_{AD}a sida basia. ³ Dji edaara b_L dejāne wuaba eat_L jira basia. Māg_L dejāra “Ācōrē itea biara b_L dejā” abadjidaa. ⁴ Quera bá diabadada mama basia. Māra oroba jūma b_{AR}á basia. Ācōrē baurude sida basia. Mā sida oroba jūma b_{AR}á basia. Epedeco jūgurua oro odada manāba bira b_{AD}a mā baurudede eda basia.* Aaro_L bacuru tununa sida eda basia.† Ācōrēba diada ley mōgara pewedeade b_{AD}a sida eda basia.‡ ⁵ Baurude ār_L bajānebema nezoca quĩrāca i bara pan_{AD}a umé panasidaa. Ādji iba dji baurude ār_L cob_{AR}a jūātr_L eropanasidaa.§ Ādji pan_{AM}aa Ācōrē quĩrāwārēa dorodorroada zebadjia. Mā baurude ār_L cob_{AM}aa sacerdoteba oa ĩjāpob_{ARL}de Ācōrēba ēberārāba cadjirua opedadara quĩrādoabadjia. Māg_Ldebemada ara nawena daiba nā cartade jūma jaradiadaēa.

* **8:5** Exodo 25:40. † **8:9** Quĩrācuīta waga ēdr_L eneside. Griego bedeadē b_L b_{AA}: “J_Lwa jidapeda ēdr_L eneside.” ‡ **8:12** Jeremia 31:31-34. § **8:13** Dārāēne āyā b_{AY}a. Griego bedeadē b_L b_{AA}: “Dārāēne nēbaya.” * **9:4** Exodo 16:33. † **9:4** Numero 17:1-10. ‡ **9:4** Exodo 25:16. § **9:5** Exodo 25:17-22.

⁶ Jūma maḷga pārāpedadacarea sacerdoterāra ewariza dji nocoarebema dejāne eda wābadjidāa ādjia Ācōrē itea odida panḷra jūma odi carea. ⁷ Baribḷra dji edaara ḷa dejāne ababe sacerdote dji dromadrḷ poaza barima aba eda wābadjia. Eda wābḷrḷde idjia cadjirua oda carea idjaba ēberārāba adua panḷneba cadjirua opedada carea bida animarā oada Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edebadjia.* ⁸ Maḷneba Ācōrē Jaureba cawabi basia ēberārāra wadi Ācōrē de bajāne ḷade poya eda wānaēda. Sacerdoterāba wadi Ācōrē de naḷ ējūāne ḷade ne odida panḷmisa māwā basia. ⁹ Naḷ ewaride jūma maḷgaḷba cawabi ḷa Ācōrēa ne dia panḷneba idjaba animarā babue dia panḷneba bida dji māwā o bea crīchara poya jipa ḷāēda. ¹⁰ Ācōrēba Moisea diada leyba ababe cawabisia cārēda codida panḷda, cārēda dodida panḷda, idjaba Ācōrēba saḷgaḷbi ḷara sāwā saḷgaḷdida panḷda. Jūma maḷgaḷra naḷ djarade obadjidāa aba Ācōrēba jūma quīrā awara obḷrḷdaa.

¹¹ Baribḷra Critora zesia dadjirā Sacerdote dji Droma bai carea. Jūma ne bia naḷ ewaride ḷada idjia dadjirā dia ḷa.† Idjira Ācōrē de bajāne ḷade dadjirā carea ne o ḷa. Maḷ dera dji araa. Ācōrē de naḷ ējūāne ḷa cāyābara biara ḷa. Ēberāba odaēa; naḷ ējūānebemaēa. ¹² Critora Ācōrē de bajāne ḷade dji edaara ḷa dejāne barima aba eda wāsia. Maḷ dejāra “Ācōrē itea biara ḷa dejā” abadaa. Wāsida chiwatu oada, paca zaque oa sida Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edeē basia. Ātebḷra ara idji oada edesia. Barima aba māwā odaba dadjirā ēdrḷ ḷasia ewariza bedea neē beadamārēa. ¹³ Sacerdoteba paca dji umaquīrā oada, chiwatu oada, paca zaque wērā babue diada pora sida ēberārā ḷrḷ jīāpobaria. Maḷba ēberārā Ācōrē quīrāpita biē beadara naḷ djarade bia ḷabaria. ¹⁴ Māwā baibḷra, ¿Crito oaba dadjirā biara ḷāēca? Critora cadjirua neē basia. Ācōrē Jaure beucaba carebada bēra ara idjida idu beabisia animarā Ācōrēa babue diabḷra quīrāca. Cadjirua o panḷ carea dadjirā beudida panasidaa. Baribḷra Critoba ara idjida idu beabida bēra dadjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda dadjirā crīchara jipa ḷasia. Māwā Ācōrē zocai ḷara dadjirāba poya ījānia.

¹⁵ Ācōrēba naārā bedea ḷadadeba panasidade ēberārāba cadjiruada obadjidāa. Baribḷra Critodrḷ beusia ādjia cadjirua obadadebemada ēdrḷ ḷai carea. Critora beuda bēra idjideba Ācōrēba bedea djiwidida ḷasia. Māwā Ācōrēba ne jūma bia jōca diai jaraḷara idjia trānarāba Critodeba poya edadia.

¹⁶ Naḷ quīrāca ḷa: ēberāba cartade ḷabaria idji beudacarea caiba idjia erobḷra edaida. Baribḷra dji edaida ḷaba dji bedea ḷadara wārāda beusida acḷbiēbḷra, poya edaēa. ¹⁷ Dji bedea ḷada wadi zocai ḷamisa dji edaida ḷaba maḷ cartade ḷa ḷara poya edaēa. Ababe beudacareabḷra poya edaya. ¹⁸ Ara maḷ quīrāca Ācōrēba israelerā ume naārā bedea ḷaside animarā oada erozoasia. Maḷba cawabisia ādjirāba maḷ bedea ḷadara ījā odida panasidada. ¹⁹ Maḷra nāwā basia: Ācōrēba diada leyra Moiseba naārā ēberārā jūma jarasia. Maḷbe paca zaque oada, chiwatu oa sida baidodāa puerasia. Hisopo bacuru jḷwatede oveja cara purea odada jḷpeda oade beguea edasia. Maḷ oaba idjia Ācōrēba diada ley cartara, ēberārā sida jīāposia. ²⁰ Jīāpobḷrḷde nāwā jarasia: “Naḷ oaba jara ḷa Ācōrē bārā ume bedea ḷadara jūma ījā odida panḷda.”‡ ²¹ Ara maḷ quīrāca Moiseba Ācōrē wua dera, jūma maḷ dede eda bea sida oaba jīāposia. ²² Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba jara ḷa berara

* **9:7** Levítico 16:1-34. † **9:11** Jūma ne bia naḷ ewaride ḷada. Griego bedeadē ḷcḷra cartade ḷa ḷa: “Jūma ne bia zeida ḷada.” ‡ **9:20** Exodo 24:8.

ne jũmada oaba jĩãpoida b̃ada Ācõrẽ quĩrãpita bia bamãrẽã. Oada erozoaẽb̃ara dadjia cadjirua opedadara Ācõrẽba quĩrãdoaẽa.

Crito oaba dadjia cadjirua odara jũma saɣabaria

²³ Ācõrẽ wua dera, maã dede eda bea sida Ācõrẽ de bajãne b̃a zaca basia. Jũma maɣara animarã oaba jĩãpoida basia Ācõrẽ quĩrãpita bia bamãrẽã. Barib̃ara Ācõrẽ de bajãne b̃ara, maã dede eda bea sida animarã oa cãyãbara oa biara b̃aba jĩãpoida basia. ²⁴ Critoba idji oara Ācõrẽ de ëberãba odade eda edeẽ basia, maɣara ababe Ācõrẽ de ara bajãne b̃a zaca bada bẽrã. Critoba idji oara bajãneb̃ara Ācõrẽ quĩrãpita edesia. Idira mama dadjirã carea Ācõrẽa quĩrã djuburia iwidi b̃aa. ²⁵ Idjira bajãnaa wãẽ basia idji oada barima zocãrã jĩãpoi carea naã ëjũãnebema sacerdote dji dromaba poaza Ācõrẽ itea biara b̃a dejãne obari quĩrãca. ²⁶ Mãwã badabara naã ëjũã odadeba x̃taa Critora barima zocãrã beuida bacasia. Barib̃ara naã jĩrũarebema ewaride zepeda ara idjida idu beabisia. Barima aba mãwã odaba dadjirãba cadjirua opedadara jũma ayã basia. ²⁷ Jũmarãda barima aba beudia. Mãwãnacarea Ācõrẽba cawa oya. ²⁸ Ara maã quĩrãca Critoba barima aba ara idjida idu beabisia zocãrãba cadjirua opedadara ayã b̃ai carea. Idjira wayacusa zeya, barib̃ara maãne dadjirãba cadjirua obadara ayã b̃ai carea zeẽa. Āteb̃ara zeya idji jãã beara ëdra edai carea.

10

¹ Ācõrẽba Moisea diada leyba jũma ne bia Critodeba zeidebemada jarijaria unubi b̃aa. Maã ne biara leyba diaca. Maã bẽrã poaza Ācõrẽa animarã babue diade wãbadara leyba poya jipa b̃aca. ² Leyba adjirãra wãrãda jipa badabara, waa animarãra babue diade wãnaẽ bacasia. Animarã babue dia pañneba wãrãda cadjirua neẽ panenabara, waa crĩchadaẽ bacasia idji quĩrãpita bedade pañda. ³⁻⁴ Barib̃ara paca dji umaquĩrã oaba, chiwatu oa bida cadjiruara poya ayã b̃aca bẽrã, poaza animarã babue dia pañneba quĩrãnebabi b̃aa adjia cadjirua obadada. ⁵ Maã carea Crito naã ëjũãnaa zesiẽ idjia Ācõrẽa nãwã jarasia:

B̃aa animarãra b̃aa babue diadida quĩrãẽ b̃aa. Ne diadi sida quĩrãẽ b̃aa. B̃aa m̃la cacua diadadr̃a quĩrã b̃aa.

⁶ Adjia cadjirua carea animarã babue diab̃dade, ne diab̃dade bida b̃ara b̃srida baca.

⁷ Maã bẽrã m̃la jarasia: Ācõrẽ, m̃ra nama b̃aa b̃aa quĩrã b̃ada oi carea.

B̃a Bedade m̃nebemada mãwã b̃a b̃aa.*

⁸ Critoba naãrã jarasia Ācõrẽba quĩrãẽ b̃ada ëberãrãba adjia cadjirua carea animarãda idjia babue diadida idjaba ne diadida. Ācõrẽba Moisea diada leyba mãwã obi b̃amĩna, maãneba Ācõrẽra b̃srida bacaada asia. ⁹ Maãbe Critoba Ācõrẽa nãwã jarasia: “M̃ra nama b̃aa b̃aa quĩrã b̃ada oi carea.” Maãba cawabi b̃aa naãrã Ācõrẽba animarã babue diabi badara Critoba ayã b̃asida. Maã cacuabari ara idjida idu beabida bẽrã idjidra besia. ¹⁰ Ācõrẽba quĩrã b̃ara Jesucritoba jũma osia. Ara idjida idu beabisia. Barima aba mãwã odaba dadjirãra ewariza Ācõrẽ itea bia basia.

¹¹ Sacerdoterãba ewariza Ācõrẽ itea ne obadaa idjaba animarãra babue diabadaa. Mãwãmĩna maɣaba cadjiruara ayã b̃aca. ¹² Barib̃ara Jesucritoba cadjirua carea ara idjida idu beabisia. Barima aba mãwã odaba jũma cadjiruara ayã basia. Maãbe Ācõrẽ j̃awa araare chũmesia. ¹³ Mama jãã b̃aa

* 10:7 Salmo 40:6-8.

aba Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra idji jawaeda bābārādaa.† 14 Critoba ara idjida idu beabisia. Māwā barima aba odaba jūma Ācōrē itea beara jipa bāsia. Mañ jipa bādara ewariza baya. 15 Ācōrē Jaure bida abarida dadjirā cawabi bāa. Naārā jarasia:

16 Jūmarā Boro Ācōrēba nāwā jara bāa: “Nocoarebema ewaride māa bedea djiwidida israelerā ume nāwā bāya: mā leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida bāya.”‡

17 Mañare nāwā jarasia:

Ādjirāba biē opedadara māa jūma quīrādoaya. Ādjirāba cadjirua opedadara māa waa crīcha baēa.§

18 Critodeba Ācōrēba dadjirā cadjiruara jūma quīrādoada bēra, waa dadjirā cadjirua carea idjia ne diadiē panāa.

Jesucritodeba dadjirā Ācōrē caita poya wānia

19 Mañ bēra djabarā, Ācōrē itea biara bā dejāne eda wābāda quīrāca nañ ewaride Jesucrito oadeba dadjirā Ācōrē caita ne wayaa neñ wānida panāa.

20 Mañ dejāne wua eatā jira bā cōābārā quīrāca Jesucritoba idji beudadeba o djiwidida jarisia dadjirā Ācōrē caita poya wānamārēā. Mañ ode wābārā ewariza Ācōrē ume zocai baya. 21 Dadjirāba Sacerdote dji Dromada bajāne eropanāa. Idjia Ācōrē ēberārā jūma carebabaria. 22 Mañ bēra Ācōrē caita wānadrā. Critoba dadjirā crīcha cadjirua badada jipa bāsia dadjirā so idji oaba jīāpobārā quīrāca. Ācōrē quīrāpita bia bāsia dadjirā cacuara baido pāpārā quiruba sagāda quīrāca. Mañ bēra crīcha aba panāneba idjaba wārāda ījā panāneba Ācōrē caita wānida panāa. 23 Ācōrēba bedea aba bā bēra dadjirāba jā panāra idjaba mañnebema jūmarā jara panā sida ni maārī bida quenabaridiē panāa. 24 Jarādida panāa sāwā dji carebadida biara dji quīrāni carea idjaba ne biada odi carea. 25 Ābaa dji jarebadara idu bādiē panāa ācārāba idu bābada quīrāca. Ātebārā dji carebadida panāa biara ījāni carea. Dadjirā Boro Ācōrēba cawa oi ewarira dārāēne zeida cawa panā bēra biara māwā odida panāa.

26 Wārā bedea cawapedadacarea ara dadjiareba cadjiruada o pananibārā, waa neēa Ācōrēba diadi carea mañ cadjiruara quīrādoamārēā. 27 Māwā o bāba ababe ne wayaadeba jāida bā Ācōrēba cawa omārēā. Mañ ewaride Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra tābā uruga nūmāne batabueya ewariza bā nūmamārēā. 28 Naēna abābā Ācōrēba Moisea diada leyda igarasira, mañne ēberā umēba wa ūbeaba jarasidara wārāda māwā bāda, idjira abeda quīrā djuburia neñ beabadjidaa.* 29 Mañba ḡsāwā crīcha panā? ḡĀcōrēba idji Warra igarabadara wetara cawa oēca? Ācōrēba idji Warra oadeba bedea djiwidida bāsia dadjirā idji itea bia bāi carea. Māwāra Ācōrē Warra oa erozoada siriē bāda crīchabadara ḡidjia wetara cawa oēca? Mañ awara Ācōrē Jaureba idji biadeba dadjirā careba bāa. Māwāra Ācōrē Jaure biē jarabadara ḡidjia wetara cawa oēca? 30 Dadjirāba cawa panā Ācōrēba nāwā jarasida: “Mābārā cawa oya. Jūmarā diaya ādjirāba opedada quīrāca.”† Idjaba nāwā jarasia: “Jūmarā Boro Ācōrēba idji ēberārā cawa oya.”‡ 31 Ācōrē zocai bāba dadjida cawa oibārā wārāda bio minijīchia bāa.

† 10:13 Idji jawaeda bābārādaa. Griego bedeadē bā bāa: “Idji jīrū edre bābārādaa.” ‡ 10:16 Jeremia 31:33. § 10:17 Jeremia 31:34. * 10:28 Deuteronomio 17:2-6. † 10:30 Deuteronomio 32:35. ‡ 10:30 Deuteronomio 32:36.

³² Quĩrãnebadadua bārāba naārā wārā bedea cawasidade sãwã panasidada. Mañ ewaride bārā bia mĩgapedadara jūma droasidaa. ³³ Edaude jūmarã quĩrãpita Crito carea biẽ jarasidaa idjaba biẽ osidaa. Edaude djabarã Crito carea bia mĩga panΛ ume bia mĩgasidaa. ³⁴ Crito carea preso bΛpedadara bārāba quĩrã djuburiasidaa. Idjaba bārāba ne erobeadara bΛsrida idu jārĩbisidaa, cawa panΛ bẽrã mañ cãyābara ne biara bΛ jōcada bajãne eropanΛda. ³⁵ Mañ bẽrã bārāba Ācōrẽ ĩjã panΛra igararãnadua. ĩjã pananibΛrΛ, Ācōrẽba bajãne ne biada waibΛa diaya. ³⁶ Bārāba jūma droadida panΛa. Māwã Ācōrẽba quĩrã bΛda odapeda idjia diai jaradara jūma edadia. ³⁷ Ācōrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa:

Dji zeida bΛra dārãéne zeya. Idjira wārāda dārãéa.

³⁸ Ēberã jipa bΛra mΛ ĩjã bΛdeba zocai baya. BaribΛrΛ idjia ĩjã bΛda igaraibΛrΛ, mΛa idjira bia unuẽa.Š

³⁹ ΛcarΛba Ācōrẽ ĩjã panΛra igaradapeda aduadia. BaribΛrΛ dadjirãra mañ ěberãrã quĩrãca panΛẽa, ātebΛrΛ Ācōrẽ ĩjã panΛneba ewariza zocai panania.

11

Ācōrẽ ĩjã bΛdebema

¹ Dadjirãba Ācōrẽda ĩjã panΛ bẽrã cawa panΛa dadjia jΛã panΛra wārāda edadida idjaba ununaẽ panΛ sida wārāda. ² Dadji drōã naẽnabemarãba Ācōrẽra ĩjã panana bẽrã Ācōrẽba bia unusia.

³ Dadjirãba Ācōrẽda ĩjã panΛ bẽrã cawa panΛa Ācōrẽ bedebΛrΛba nañ ějũara, bajã sida jūma osida. Māwã dadjia ununacadeba idjia ne jūma dadjia unubadara osia.

⁴ Abelba Ācōrẽda ĩjã bada bẽrã CaiΛba diada cãyābara ne biara bΛda diasia. ĩjãna bẽrã idjia diadara Ācōrẽba bia unupeda jarasia idjira jipa bΛda. Abelera beudamĩna idjia wārāda ĩjã badaba dadjirãa wađibida cawabi bΛa Ācōrẽra ĩjãnida panΛda.*

⁵ Enocoba Ācōrẽra ĩjã bada bẽrã beurãmārẽã Ācōrẽba zocai edesia. Ācōrẽba ededa bẽrã idjira waa ununaẽ basia. Ācōrẽ Bedeade bΛ bΛa Enoco edei naẽna Ācōrẽba idjira bia unusida.† ⁶ BaribΛrΛ Ācōrẽ ĩjãẽ bΛra Ācōrẽba bia unucaa. Ācōrẽmaa ze quĩrã bΛba ĩjãida bΛa Ācōrẽra wārāda bΛda idjaba jūma idji jarΛbΛdara carebabarida.

⁷ Noẽba wađi unuca zeidebemada Ācōrẽba idjia jarasia. Mañra Noẽba ĩjãsia. Ara mañda Ācōrẽra waya bada bẽrã idji ěberãrãra ědrΛ edai carea jãba dromada osia. Ācōrẽda ĩjãna bẽrã Noẽba cawabisia nañ ějũane beara dji cadjiruarãda. Noẽba ĩjãna bẽrã Ācōrẽba jipa unusia.‡

⁸ Ācōrẽba AbrahaΛa jarasia idjia diai jarada druadaa wãmārẽã. AbrahaΛba Ācōrẽra ĩjãna bẽrã sãma wāda adua bΛmĩna idji druara amepeda wãsia.Š

⁹ Ācōrẽra ĩjãna bẽrã idjira Ācōrẽba diai jarada druade āĩbema quĩrãca wua dede babadjia. Idji warra Isara, idji wiuzaque Jacobo sida ara mañ quĩrãca panabadjidada, Ācōrẽba ādjia bida mañ druara diai jarada bẽrã. ¹⁰ AbrahaΛra māwã babadjia, bajãne bΛ puru jōcadaa wãi carea jΛã bada bẽrã. Mañ purura Ācōrẽba bio crĩcha bapeda jūma osia.

¹¹ AbrahaΛra drōãda basia. Idji quima Sarara warra toca basia. BaribΛrΛ AbrahaΛba ĩjãsia Ācōrẽba idjia warrara unubida. Ācōrẽba diai jaradara ĩjãna

Š 10:38 Habacuc 2:3-4. * 11:4 Genesi 4:3-5. † 11:5 Genesi 5:22-24. ‡ 11:7 Genesi capítulo 6-8. Š 11:8 Genesi 12:1-5.

bērã warrada unusia.* 12 Māwã Abrahaãra beuyama baðamĩna idjideba ēberãrãra zocãrã yōsidaa chĩdau zocãrã b̃a quĩrãca, pusa ĩb̃a poya juachaiẽ b̃a quĩrãca.

13 Jũma nama trã odjapedadara Ācōrẽ ĩjã pañda beusidaa. Māwãmĩna Ācōrẽba diai jaradara ādjirãba naã ějũãne edadaẽ basía. Barib̃ar̃a cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jũma diaida.† Maã carea b̃asridasidaa idjaba ebuda jarasidaa naã ějũãne ādjirãra drua āĩbemarãda, djãrã druade p̃arr̃a beada. 14 Māwã jara pañneba ebuda cawabisidaa ādji drua arada edadi carea jãã pañda. 15 Ādji ēdr̃apedada druada jẽda crĩchapedadabara poya jẽda wãnida panacasidaa. 16 Barib̃ar̃a drua biara b̃a bajãne b̃ada quĩrĩã panasidaa. Maã carea Ācōrẽra peracaa idjira ādjirã Ācōrẽ ab̃adade. Idjia puruda ādjirã itea bajãne o erob̃a.

17-18 Abrahaãba wãrãda ĩjã b̃a cawaya Ācōrẽba jarasia idji warrada babue diamãrẽã. Abrahaãba Ācōrẽra ĩjã b̃ada bẽrã idji warra Isara babue diae wãsia. Barib̃ar̃a maã naẽna Ācōrẽba idjia nãwã jaradoasia: “B̃a warra Isadeba b̃a warrarãra zocãrã yōnia.”‡ Ācōrẽba mãwã jaradamĩna Abrahaãba idji warra ababe quiruda babue diai carea basia. 19 Abrahaãba crĩchasia idji warra Isa beadacarea Ācōrẽba idjira poya ĩrẽbabida. Wãrãda Ācōrẽba Isa ĩrẽbabib̃ar̃a quĩrãca idu beabiẽ basía. Māwã Abrahaãba Isara zocai erobesia.§

20 Isaba Ācōrẽda ĩjã b̃ada bẽrã idji warra Jacobora, Esaú sida bia jarasia Ācōrẽba nocoarebema ewaride carebamãrẽã.*

21 Jacobo beuyama baside Ācōrẽda ĩjã b̃ada bẽrã idjia Jose warrarãra aba aba bia jarasia Ācōrẽba carebamãrẽã. Maãbe idji bardonane jida nũm̃a Ācōrẽa bia bedeasia.†

22 Jose beuyama baside Ācōrẽda ĩjã b̃ada bẽrã israelerãra Egipto druadeba ēdr̃adiada asia. Ēdr̃ab̃adade idji b̃awar̃ara Canaaã druadaa joude ededaduada asia.‡

23 Moise toside ewaride Egiptodebema boroba israelerã warra umaquĩrã zaquerãda jũma quenabisia. Barib̃ar̃a Moise djibarirãba Ācōrẽda ĩjã panana bẽrã dji boroba jaradara wayadaẽ basía. Moise todacarea unusidaa idjira warra quĩrãwãrẽã b̃ada. Maã bẽrã dji boroba bearãmãrẽã jedeco ũbea mẽrã eropanasidaa.§

24 Moiseba Ācōrẽda ĩjã b̃ada bẽrã drõã badacarea quĩrĩãẽ basia ēberãrãba idjira Egiptodebema boro cau warraada adida.* 25 Idjimaarã cadjirua o b̃adeba warrewarrea b̃asrida bai cãyãbara biara basia Ācōrẽ ēberãrã ume ābaa bia mĩga baida. 26 Ācōrẽba ēdr̃a edabari diai jaradara wãrãda zeida ĩjãna bẽrã, idjia crĩchasia Egiptodebema ne biada erob̃ai cãyãbara biara b̃ada bia mĩga baida.† Ācōrẽba nocoarebema ewaride diai jaradada biara eda quĩrĩãna bẽrã mãwã crĩcha basia.

27 Moiseba Ācōrẽda ĩjã b̃ada bẽrã Egiptodebema boro quĩrũbi wayaẽ ēdr̃asia. Ācōrẽ ununacara unu b̃a quĩrãca idjia ĩjã b̃ara igaraẽ basía.

* 11:11 Griego bedede maã versículora ebuda b̃aẽa. Nãwã traducida b̃a: “Abrahaã quima Sara bida Ācōrẽra ĩjãna bẽrã biogoasia, warra tocamĩna idjaba djorada b̃amĩna. Ācōrẽba diai jaradara wãrãda diaida ĩjãna bẽrã warra tosia.” † 11:13 Cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jũma diaida. Griego bedede b̃a b̃a: “Maãgara tam̃a unusidaa.” ‡ 11:17-18 Genesi 21:12. § 11:19 Genesi 22:1-14.

* 11:20 Genesi 27:27-29; 39-40. † 11:21 Genesi 48:1-20. ‡ 11:22 Genesi 50:24-25. § 11:23 Exodo 1:22deba aba 2:2daa. * 11:24 Exodo 2:10-12. † 11:26 Ācōrẽba ēdr̃a edabari diai jarada. Griego bedede b̃a b̃a: “Crito.”

28 Moiseba Ācōrēda ījā bada bēra israelerā Egiptodeba ēdrādi ewarida obisia.† Mañne deza dji eda wābada icawa oada jīāpobisia dji beabariba ādji umaquīrā warra dji nabemarāda bearāmārēā.§

29 Ācōrēda ījā panana bēra israelerāra Ācōrēba Pusa Purru ēsi ewada ode pōāsa chāsidaa. Baribara Egiptodebemarā abari ode chābādade jūma nābāra quinisidaa.*

30 Ācōrēda ījā panana bēra israelerāra siete ewari Jerico puru auđu parrāgabādade mañ puru auđu jūrā ca bāra jūma todogozoasia.†

31 Israelerā umēba Jerico puru sāwā bā cawaya acāde wāsidade wērā audua Rahāba Ācōrēda ījā bada bēra ādjira bia edasia. Mañ carea israelerāba Ācōrē ījāē beara jūma quenasidade idjira beadaē basía.†

32 Ācōrē ījā beadadebemada māa cārēda wadi jarai? Sansoñnebemada, Gedeoñnebemada, Baracodebemada, Jeptedebemada, Davidebemada, Samueldebemada, Ācōrēneba bedeabadarānebema sida bedeai carea ewariba araēa. 33 Ācōrēda ījā panana bēra ācāra bā drua beara poyasidaa, ācāra bā ādji druara jipa erobeasia, idjaba ācāra bā nañ ējūāne Ācōrēba diai jarađara edasidaa. Ācōrēda ījā panana bēra ācāra Ācōrēba imamaa idu cobiē basía. 34 Ācōrēda ījā panana bēra ācāra taba uruga nūmba baē basía, ācāra necoba beadidebemada ēdrāsidaa, ācāra cacua ābāā beadada cacua ābāsidaa idjaba mēsrā beasia dji quīrū ume djōni carea. Mañba ādji dji quīrūra poyasidaa.

35 Ācāra wērārāba Ācōrēda ījā panana bēra ādji ēberārā beupedađara ārēbasidaa. Baribara ācāra Ācōrē ījā panā carea ēberārāba bio puodapeda beasidaa. Ācōrēda igaradibara ēdra bādiada asidade igaradaē basía. Ātebāra idu beabisidaa ārēbadapeda zocai bai biara bāda edadi carea. 36 Ācāra Ācōrē ījā panā carea ēberārāba ipida biē jarasidaa, soaba usidaa, idjaba carenaba jānapeda preso bāsidaa. 37 Ācāra mōgaraba tabari beasidaa. Ācāra ēsidra bāā arasidaa. Ācāra necoba beasidaa. Ācāra de neē bea bēra parrā wāsidaa. Mañne ādjia jāni carea neē beada bēra oveja e odada, chiwatu e oda sida jābadjidaa. Ādjirāra abeda ne neē beasia. Ēberārāba ādjirāra bia mīga eropanabadjidaa idjaba biē obadjidaa. 38 Mañ ēberārāra Ācōrē quīrāpita dji biara beasia. Mañ bēra nañ ējūāne beadiē panasidaa. Ādjirāra de neē bea bēra ējūā pōāsa ewaraga bāde, eyade bida parrā nībabadjidaa. Eya uriade, egoro uriade bida panabadjidaa.

39 Jūma mañ ēberārāba Ācōrēra ījā panana bēra Ācōrēba ādjirāra bia unusia. Māwāmīna idjia diai jarađara nañ ējūāne edadaē basía. 40 Ācōrēba dadjirā itea ne biara bāda erobā bēra quīrāsia ādjirāra dadjirā ume ne jūmane bia pananida.

12

Jesucritoda crīcha pananadua

1 Mañ ēberārā zocārāba unubisidaa Ācōrēra wārāda ījāsidadā. Mañda cawa panā bēra dadjirā bida ara mañ quīrāca ījā pananida panāa. Dadjirā idu ījābicara, cadjiruaba dadjirā bārá edabari sida āyā bādapeda jūma droa panāneba nocodaa wānadra dadjirā jūenida panāmaa. 2 Jesudra biara crīchadida panāa. Idjiabara carebasia dadjirāba naārā ījānamārēā idjaba

† 11:28 Egiptodeba ēdrādi ewarida. Cāpūrā bedeade bā bāa “Pascua.” § 11:28 Exodo 12:21-30.

* 11:29 Exodo 14:21-31. † 11:30 Josue 6:1-21. ‡ 11:31 Josue 2:1-21; 6:22-25.

carebabaria ewariza ïjã pananamãrêã. Crîchadadua sãwã idjira crude bia mîgasida. Mañ carea peraida badamîna peraẽ basía. Idjia cawasia mãwãnacarea bio ðasrida baida. Idira Ãcôrẽ bugue biya quiru jãwa araare chũma.

³ Bio crîchadadua ëberã cadjiruarãba Jesu biẽ osidade sãwã droasida. Mãwã bãrãra sênaẽa idjaba bãrãba ïjã panãra igaradida crîchadaẽa. ⁴ Bãrãra cadjirua ume djõ panãa. Baribãrã wadibida bãrãra beadaẽ panãa Jesu beapedada quîrãca.* ⁵ Biara ïjãnamãrêã Ãcôrẽ Bedeade ðá ðara çbãrãba quîrãdoasidaca? Idji warrarãa nãwã jarasia:

Mã warra, Jûmarã Boroba quẽãbãrãde sopuarãdua. Jipa omãrêã quẽãbãrãde biẽ crîcharãdua.

⁶ Jûmarã Boro Ãcôrẽba quîrîã ða ëberãrãra quẽãbaria jipa odamãrêã.

Idji warrarã beadamãrêã edadarãba cadjirua osidara idjia ubaria.†

⁷ Bãrã bia mîga panãra droadadua Ãcôrẽba mãgãdeba jipa obi ða bẽrã. Bãrãra idji warrarã bẽrã, Ãcôrẽba mãwã idu bia mîgabi ða cawa jipa odamãrêã. çWarraba jipa omãrêã dji zezaba quẽãcaca? ⁸ Ãcôrẽba idji warrarãra jûma quẽãbaria jipa odamãrêã. Mãwã oẽbãrã, bãrãra idji warrarã araẽa. ⁹ Dadjirãba nañ djarade zezada eropanasidaa. ãdjirãba dadjirãra quẽãbadjidaa jipa odamãrêã. Mañ carea ãdjirãra wayabadjidaa. Mãba çewariza zocai beadi carea dadjirã Zeza bajãnebemara biara wayadiẽ panãca? ¹⁰ Dadjirã zeza nañ ëjũãne zocai panasidade dadjirãra quẽãbadjidaa jipa odamãrêã ara ãdjia crîcha panana quîrãca. Baribãrã Ãcôrẽba mãwã obaria idji quîrãca cadjirua neẽ bia beadamãrêã. ¹¹ Jipa odamãrêã quẽãbãdade dadjirãra ðasridadacaa ãtebãrã sopuabadaa. Baribãrã têã badacarea dji ïjãpedadaba jipa obadaa idjaba necai beabadaa.

Ãcôrẽra ïjã pananadua

¹² Mañ carea sê panãmîna bãrã jãwa norrabari beada, bãrã chîrãboro ureurea bea sida wayacusa ðãababidada quîrãca biara ïjã pananadua. ¹³ O jipa ðade nîbadadua. Mãwã dji sê panãra ãi wãnaẽa ãtebãrã biara ïjã panania.‡

¹⁴ Jûmarã ume necai beadadua. Idjaba Ãcôrẽ itea bia beadadua. Ãcôrẽ itea bia beaẽba idjira poya ununaẽa. ¹⁵ Quîrãcuíta beadadua Ãcôrẽba idji biadeba careba ðara ni abãba igararãnamãrêã. Idjaba quîrãcuíta beadadua bãrã tâẽna ni abãda ne carra asea quîrãca bearãnamãrêã. Mãba djabarãa biẽ crîchabipeda ãrîbaria. ¹⁶ Quîrãcuíta beadadua bãrã tâẽna ni abãda audua nîbarãnamãrêã ni Esaú quîrãca Ãcôrẽnebemada crîchadaẽ bearãnamãrêã. Esaúra warra iwina bẽrã dji zezaba erobãdebemada waibãara edaida basia. Mãwãmîna idji djababa ðarima aba ne cobidabari idjia edaida badara jûma idji djabaa diasia.§ ¹⁷ Bãrãba cawa panãa mãwãnacarea Esaúba quîrîã basida dji zezaba idjira bia jaraida Ãcôrẽba carebamãrêã. Mãwãmîna dji zezaba idjira igarasia. Esaúra jîãnamîna idjia naãrã odara poya bia ðaẽ basia.*

¹⁸ Bãrã Ãcôrẽmaa zepedadara israelerã zepedada quîrãca ðaẽa. Israelerãra Sinai eyadaa wãsidaa. Mañ eyara ãdji dauba unusidaa.† Mañne eyara uruga nûmasia, ewarira pãisoso a nûmesia, idjaba nãurãda minijîchia pua nûmesia. ¹⁹ ãdjirãba cachiru jîguara, Ãcôrẽba jîgua bedeabãrã sida ãrîsidaa. Mañ

* **12:4** Bãrãra beadaẽ panãa Jesu beapedada quîrãca. Griego bedeade nãwã ðá ða: “Wadibida bãrã oara erozoaẽ ða.” † **12:6** Proverbio 3:11-12. ‡ **12:13** Griego bedeade nãwã ðá ða: “O jipa ðade nîbadadua dji jîrũ biẽ beara ãi tãgarãnamãrêã ãtebãrã ãdji jîrũra biadamãrêã.” § **12:16** Genesi 25:27-34. * **12:17** Genesi 27:1-41. † **12:18** Eyara ãdji dauba unusidaa. Griego bedeade nãwã ðá ða: “Eya dadjia poya tãida ðãmaa zesidaa.”

ũrĩsidade ne wayaaba bedea djuburiasidaa Ācōrēra waa bedearāmārēã. ²⁰ Bio ne wayasidaa Ācōrēba nāwã jarada bērã: “Baridua ēberãda, animarã sida naã eya caita zeibara, mōgaraba tabari beadida panã wa chaba dra beadida panã.”† ²¹ Israelerãba unu panãra bio minijīchia b̃a bērã Moiseba nāwã jarasia: “Māra ne wayaaba ure nūmã.”§

²² Baribara bārãra Ācōrēmaa zesidade bajānebema Sioã eyadaa, bajānebema Jerusaleñnaa zesidaa. Mañ purura Ācōrē zocai b̃adea. Mama bajānebema nezocarãda mil zocārã ābaa b̃asrida dji jare duanã. ²³ Bārãra Ācōrē warrarã dji jare duanãmaa zesidaa. Ācōrēmaarã jūmarãda warra iwinaa. Bajānebema bērã ādji trãra mama b̃a b̃a. Bārãra jūmarã Cawa Obari Ācōrēmaa zesidaa. Ēberãrã jipa bea Ācōrēba bia b̃adamaa zesidaa. ²⁴ Bārãra Jesumaa zesidaa. Idjideba Ācōrēra ēberãrã ume bedea djiwidida b̃asia. Bārãra idji oa jīapodamaa zesidaa. Jesu oa erozoadaaba cawabi b̃ara Abel oa erozoadaaba cawabi b̃a cāyābara biara b̃a. Jesu oa erozoadaaba cawabi b̃a Ācōrēba cadjiruara sagabarida. Baribara Abel oa erozoadaaba cawabi b̃a Ācōrēba cadjiruara cawa obarida.*

²⁵ Mañ carea quĩrãcuíta beadadua Ācōrēba jara b̃ara igarada amaaba. Idjia Sinai eyade jarada igarapedadara cawa oside ēdrãdaē basia. Mañ bērã idjia bajāneba dadjirã sode jara b̃ada igaradibara ¿ēdrãdica? Ēdrãdaēã. ²⁶ Sinai eyade Ācōrē bedeasida de uremiada wāsia. Baribara naã ewaride idjia nāwã jara b̃a:

Wayacusa m̃a de uremiara wābiya. Mañne ababe naã ējūãda urebiēã, āteb̃ara bajã sida urebiya.†

²⁷ Wayacusa urebiyada aside Ācōrēba cawabisia ne jūma idjia ocuadara urepeda jōbida. Mañne ababe jōcadra beya.† ²⁸ Dadjirãra Ācōrē puru jōcade panani bērã idjia bia b̃ada adida panã. Bio waya panãneba idjia bia bedeadida panã idjia quĩrã b̃a quĩrãca. ²⁹ Māwã wayadida panã dadji Ācōrēba idji jīãē beara cawa oi bērã t̃ab̃a uruaba jūma bábari quĩrãca.

13

Djabarãra sãwã nĩbadida panã

¹ Bārãra djabarã bērã abarica dji quĩrã beadadua. ² Quĩrãdoarãnadua bārã dede zeb̃adara bia edadida panãda. Āc̃ara cawadaēne bajānebema nezocarãda ādji dede bia edasidaa. ³ Preso beara quĩrãdoarãnadua bārã sida ādjirã ume preso panã quĩrãca. Ēberãrãba biē o panãneba bia mĩga beara quĩrãdoarãnadua bārã sida ādjirã ume bia mĩga panã quĩrãca.

⁴ Jūmarãba ādji quimara waya beadida panã. Ācōrēba audua obadara, daunemabada sida cawa oi bērã ababe bārã quima ume cāinida panã.

⁵ Paratara awua bearãnadua. Āteb̃ara bādji erobeaba b̃asrida beadadua Ācōrēba nāwã jarada bērã: “Māra b̃ara ameēã idjaba igarãeã.”* ⁶ Mañ carea dadjirãba ne wayaa neē nāwã jaradida panã:

Mã Boroba m̃ra careba b̃a. Mañ bērã m̃ra ne wayaē b̃a. ¿Ēberãba m̃da sãwã biē oi?†

† **12:20** Exodo 19:12-13. Wa chaba dra beadida panã. Griego bedeadē āc̃ara cartade mañra neēã. § **12:21** Deuteronomio 9:19. * **12:24** Genesi 4:10-11. † **12:26** Hageo 2:6. † **12:27** Griego bedeadē nāwã b̃a b̃a: “Ne jūma idjia ocuada ureida b̃ara urepeda jōbiya. Mañne ababe ne jūma urecada beya.” * **13:5** Deuteronomio 31:6. † **13:6** Salmo 118:6.

⁷ Bārā bororāda quĩrānebadadua. Ādjirāba Ācōrē bedeara bārā jaradiasidaa. Crīchadadua sāwā ādjira nībasidada idjaba maḷḷaba cārēda sāwāsida. Ādjia Crito ĩjā panana quĩrāca bārā bida ĩjā pananadua.

⁸ Jesucritora quĩrā awara bacaa. Nuena baḍa quĩrāca idi bida abarica ḅḷa, idjaba ewariza māwā baya. ⁹ Baribḷḷa ḷcḷḷaba ne quĩrātanoa āĩ jaradiabadaa. Ādjirāa idu cūrūgabirānadua. Bārāba co panḷneba wa codaē panḷneba Ācōrēra biara ĩjānaēa. Maḷba ni abaḷda carebacaa. Ātebḷḷa Ācōrēba idji biadeba careba ḅḷa bārāba biara soḍeba ĩjānamārēā.

¹⁰ Dadjirāba Jesuda eropanḷa animarā dadji cadjirua carea babue diapeḍada quĩrāca. Baribḷḷa Ācōrē dede waḍibida ādji cadjirua carea animarā babue diabadarāba Jesura poya edadaēa.†

¹¹ Cadjirua carea sacerdote dji dromaba animarā oara Ācōrē itea biara ḅḷa dejāne eḍa ĩjāpoḍe wābaria. Baribḷḷa dji animarāra puru ĩjga edeḍapeḍa babuebadaa. ¹² Ara maḷ quĩrāca Jesura puru ĩjga bia mīgasia idji oaba ēberārāra Ācōrē itea bia ḅḷi carea. ¹³ Maḷ bēḷā puru ĩjga Jesumaa wābḷda quĩrāca idjira ēpēnida panḷa. Ēberārāba Jesu biē jarapeḍada quĩrāca dadjirā sida biē jarabḷdade droaḍida panḷa. ¹⁴ Naḷ ējūāne dadjirāra puru jōcade panḷēa, ātebḷḷa jḷā panḷa bajānebema puru jōcade panani carea. ¹⁵ Maḷ carea Jesucritodeba dadjirāba ewariza Ācōrēra bia bedeadida panḷa. Dadji Ācōrē ĩjā panḷana a panḷba idjía bia bedebḷdade animarā babue diabḷda quĩrāca o panḷa. ¹⁶ Quĩrādoarānadua bia oḍi carea idjaba bārāba eropanḷneba dji careba panani carea. Jūma maḷḷara Ācōrēba bia unu ḅḷa animarā babue diabḷda quĩrāca.

¹⁷ Djabarā, bārā bororāba jara panḷra ĩjā oḍadua. Bārāra waga panḷ bēḷā ādji jḷwaḍda beadadua. Ādjirāba cawa panḷa Ācōrēba cawa obḷḷḷe jūma ādjia opedaḍara idjía ebuda jaradida. Maḷ bēḷā ādjia jara panḷra ĩjā oḍadua. Māwā ādjirāba ḅḷsrida, sopua neē jūma oḍia. Bārāba ĩjā oḍaē panḷneba ādjirāda sopuabidibḷḷa, bārāra poya bia carebaḍaēa.

¹⁸ Dai carea Ācōrēa iwididadua. Daira ne jūmane jipa nība quĩrīā panḷa. Cawa panḷa cadjiruara oḍaē panḷda. ¹⁹ Mḷ djuburia, Ācōrēa iwididadua wayacusa isabe bārāmaa wābimārēā.

²⁰⁻²¹ Dadjirā Boro Jesucritora Oveja Wagabari dji Dromaa. Necai ḅai diabari Ācōrēba idjira beu baḍada ḷrēbabisia. Jesucrito oadeba Ācōrēra ēberārā ume bedea ḅḷsia. Maḷra ewariza baya. Mḷa quĩrīā ḅḷa Ācōrēba ne jūma biada bārāa o cawabida idjia quĩrīā ḅḷ quĩrāca poya oḍamārēā. Idjaba quĩrīā ḅḷa Jesucritodeba idjia dadjirā soḍe ne jūma oida idjia quĩrīā ḅḷ quĩrāca beaḍamārēā. Dadjirāba ewariza Jesucritoa bia bedeadida panḷa. Bia ḅḷa māwā baḍa.

²² Djabarā, mḷa naḷ carta zaqueda ḅḷsia bārāba biara ĩjānamārēā. Maḷ bēḷā mḷa bārāa bedea djuburiaya naḷ bedeara bia eḍaḍamārēā.

²³ Cawadadua dadjirā djaba Timoteo preso baḍara ēḍḷsida. Idjida isabe mḷmaa zeibḷḷa, bārā acḷḷe wābḷḷḷe mḷa idjira edeya.

²⁴ Djabarā, bārā bororāa, jūma Ācōrē ēberārāa bida jaradadua mḷa quĩrīā ḅḷda ādjirāra bia duananida. Djabarā Italia druadebemarāba quĩrīā panḷa bārāra bia duananida.

²⁵ Mḷa quĩrīā ḅḷa Ācōrēba idji biadeba bārāra jūma careba baḍa.

† **13:10** Griego bedeadē maḷ versículoda nāwā ḅḷ ḅḷa: “Dadjirāba animarā babue diabadada eropanḷa. Ācōrē dede ne o panḷba maḷnebemada cocara panḷa.”

SANTIAGO CARTA SANTIAGOBA BΛDΛ

Jesu djaba Santiagoba nañ cartada bΛsica bΛa. Mañ Santiagoba nañrã Jesura ñjãé bΛsia (Juañ 7:1-9). BaribΛrΛ idjira Jesu ñjã bearã tãēna dji dromada bΛsia. Hecho cartade mañra ebuda bΛa (12:17; 15:12-21; 21:17-19). Santi-
agora Jerusaleñne babadjia. Poa 62de idjira Jesu ñjã bΛ carea beasidaa.

Santiagoba nañ cartara Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza bea itea bΛsia. ΛcΛrΛmaarã mañba jara bΛa djabarã judiorã itea bΛsida. De-
wararãmaarã jara bΛa jũma Jesu ñjã bea itea bΛsida.

Santiagoba nañ cartara bΛsia cawabi carea sãwã nañ ãjũāne nĩbadida panΛda. 1:1-18de bΛ bΛa Ācõrẽ necawaada, jũma droa bai sida iwidida panΛda. Mañare Ācõrẽ wãrãda ñjã baidebemada bΛ bΛa (1:19deba aba 2:26daa). Mañare bΛ bΛa dadji quĩrãme quĩrãcuitadidebemada idjaba nañ ãjũā awuadiẽ panΛnebemada (3:1neba aba 5:6daa). Jĩrũare bΛ bΛa dadjia jũma droa panΛne djãrã bia odidebemada (5:7-20).

Dji crĩcha dromada 2:8de bΛ bΛa: “Bãrãba Ācõrẽ leydebema dji dromaara bΛda wãrãda ñjã o panΛbΛrΛ, bia o panΛa. Ācõrẽ Bedeade mañ leyba nãwã jara bΛa: djãrãra quĩrĩādua ara bΛdji quĩrĩā bΛ quĩrãca.”

Bia mĩga bΛde droa baidebema

¹ Mñra Santiagoa, Ācõrẽ nezocaa idjaba dadjirã Boro Jesucrito nezocaa. Nañ cartara bΛbΛrΛΛ Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza bea itea. Mñra quĩrĩā bΛa bãrãra bia pananida.

² Djabarã, bariduadeba bia mĩga panΛne bΛsrida beadadua. ³ Bãrãba cawa panΛa mãwã bia mĩga panΛne Ācõrẽda ñjã pananibΛrΛ, biara droa cawadida. ⁴ Mañ bẽrã jũma bia droa pananadua. Mãwã ne jũmane biya, jipa beadia. Ni maãrĩ bida biẽ beadãea.

⁵ Bãrãnebemaba crĩcha cawaada neẽ bΛbΛrΛ, Ācõrẽa iwidida bΛa. Mañne Ācõrẽba diaya. Idjĩa iwidisidara quẽāēne jũmarãa aduba diabaria. ⁶ BaribΛrΛ wãrãda ñjã bΛdeba iwidida bΛa. Ni maãrĩ bida crĩchaiẽ bΛa Ācõrẽba diaẽda. Mãwã crĩcha bΛra nãũrãba pusa bogozoa āyã edebari quĩrãca bΛa. ⁷ Mãwã bΛba crĩchaiẽ bΛa dadjirã Boroẽba ne edaida. ⁸ Idjira crĩcha umé bΛ bẽrã abari crĩchade bΛcaa.

⁹ Djaba mĩã djuburi bΛra bΛsrida baida bΛa Ācõrẽ quĩrãpita dji droma bẽrã. ¹⁰ BaribΛrΛ parata bara bΛra bΛsrida baida bΛa Ācõrẽba idjira mĩã djuburi unu bΛ bẽrã. Parata bara bΛra dãrã baẽa nepõnõ dãrã baca quĩrãca. ¹¹ Amãdau odjadacarea jãwãrãba chiruara põpõnozoabaria. Mañbe dji põnõ jurrupeda idji biya quirura jõbaria. Ara mañ quĩrãca ne bara bΛra ewariza parata edai carea bΛde beuya.

¹² AbaΛba bia mĩga bΛde jũma droa bΛbΛrΛ, Ācõrẽ quĩrãpita bio bia bΛa.* Jũma droadacarea Ācõrẽba borobari diabΛrΛ quĩrãca idjira ewariza zocai bΛya. Ācõrẽba jũma idji quĩrĩā bearã wãrãneba mãwã zocai bΛyada asia.

¹³ Cadjirua oi crĩcha zebΛrΛde ni abaΛba jaraiẽ bΛa Ācõrẽba mañra dia bΛda. Cadjirua oi crĩchara Ācõrẽmaa zeca bẽrã idjia ni abaΛa mañra dia-
caa. ¹⁴ ĀtebΛrΛ cadjirua oi crĩchara zebaria ara dadjia mãwã o quĩrĩā bΛ

* **1:12** Bia mĩga bΛde. Griego bedeade mañba idjaba jara bΛa: “Cadjirua oi crĩcha zebΛrΛde.”

bērā. ¹⁵ Cadjirua oi crīchara zepeda maīda o bebaria. Māwā o beđa bērā beudacarea Ācōrēnebemada ewariza jīga baya.

¹⁶ Djabarā, ara bāduba cūrūgarānada. ¹⁷ Ātaareba dadjirā Zeza Ācōrēba ne jūma bio biya quēdeadrā dadjirāa diabarā. Idjiabarā ne jūma bajāne uruabadara ocuasīa. Maīra ewariza abarica uruadacaa. Baribarā Ācōrēba quīrā awara bacaa idjaba quīrā awara ocaa. ¹⁸ Idjia quīrāna bērā idji wārā bedeadeba dadjirāra zocai bāsia. Māwā néudebema naārā ewada idjīa diada quīrāca dadjirāra jūma idjia odadebemada idji itea biara panā.

¹⁹ Maī bērā djabarā, jūmarāba quīrācuīta ūrīni carea beadida panā, quīrācuīta bedeadida panā, idjaba baridua carea isabe quīrūniē panā. ²⁰ Dadji quīrūbada Ācōrēba jipa obi bāra odacaa. ²¹ Maī bērā ne jūma cadjiruara, ne jūma jipaē bā sīda igaradada. Maībe Ācōrēba idji bedea bārā sode bādada crīcha biadeba ījānada. Ara maī bedeaba bārāra Ācōrēba cawa oidebemada poya ēdrā edaya.

²² Ācōrē bedeara ījā o pananada. Ababe ūrībadada beārānada. Māwā beadibarā, ara bāduba cūrūga beadia. ²³ Ācōrē bedea ūrī bāba ījā oēbarā, ēberāba quīrā acabadade idji quīrā acabarā quīrāca bāa. ²⁴ Acabarāde idjira sāwā bāda unubarimīna, āyā wāsira abeda quīrādoabarā. ²⁵ Baribarā baridubā Ācōrē bedeadā ūrīpeda quīrādoēbarā, bio bia baya. Maī bedea jipa bā dadji ēdrā bābarida ewariza quīrācuīta crīchapeda ījā o baibarā, idjia o bādeba bio bia baya.

²⁶ Abābā Ācōrēda ījā bāda crīcha bābarā, baribarā idji quīrāmeda quīrācuīta wagaēbarā, ara idjiduba cūrūga bāa. Wārāda ījāē bāa. ²⁷ Wārāda ījā bāba nāwā oida bāa dadji Zeza Ācōrēba idjia o bāra bia unumārēā idjaba jipa unumārēā: jērāmārāda, pēdra wērārā sīda bia mīga panane carebaida bāa, idjaba naī ējūāne bea cadjiruada oiē bāa.

2

Ni aba ume quīrā awara odiē panā

¹ Djabarā, bārāba dadjirā Boro biya quiru Jesucritoda ījā panā bērā ni abāa ume quīrā awara orānada. ² Āībērā ewari aba bārā ābaa dji jare panane ēberāba jawade oro oda jā bāda, djio nēbāa jā bāda eđa zeisicada. Maīne idjaba ēberā ne neē bāba djio sore jā bāda eđa zeisicada. ³⁻⁴ Bārāba bio djio nūmāda bia ununapeda idjīa nama biara bāma chūmeduadā adībarā, maīne dji ne neē quirūa jāma āta nūmeduadā adībarā, wa nama mā jīrū caita egode chūmeduadā adībarā, čara bārā tāēna quīrā awara o panāēca? Čcrīcha biē bādeba māwā o panāēca?

⁵ Djabarā, jūrīnada! ČĀcōrēba naī ējūāne ne neē quēdeara Jesucrito ījānamārēā edasiēca? Māwā ādjirāra ne bara panā quīrāca beaa. Ācōrēba ādjirāra bia pe erobaya idji quīrā beārā wārāneba māwā jarada bērā. ⁶ Māwāmīna bārāba ne neē quēdeara biē obadaa. Parata bara beadrā bia obadaa. Baribarā čparata bara beabarā bārāra biē odacaca? ČĀdjibarā bārāra cawa obadamaa ōgo ededacaca? ⁷ Bārāra Jesucritodea. Baribarā čādjirāba idji trā biya quiruda biē jaradacaca?

⁸ Bārāba Ācōrē leydebema dji dromaara bāda wārāda ījā o panābarā, bia o panā. Ācōrē Bedeade maī leyba nāwā jara bāa: “Djārāra quīrāduā ara bādjī quīrā bā quīrāca.”* ⁹ Baribarā bārāba āčarāda quīrā awara o panābarā, cadjiruada o panā. Ācōrē leyba jara bāa bārāra maī carea bedeade panāda.

* 2:8 Levítico 19:18.

¹⁰ Abaλba Ācōrē leydebemada aba ījā oēbΛrΛ, jūma ījā oē bΛ carea bedeadē bΛa. ¹¹ Naļ quīrāca bΛa. Ācōrēba jarasia “daunemarādua” idjaba “mīā bearādua.” Daunemaēmīna mīā beaibΛrΛ, Ācōrē leyra ījā oē bΛa. ¹² Quīrācuīta bedeadadua idjaba jipa odadua, Ācōrēba dadji ēdrΛ bΛbari leydeba cawa oi bērā. ¹³ Djārā quīrā djuburiacara Ācōrēba cawa obΛrΛde quīrā djuburiaēa. Maļne djārā quīrā djuburiabadara bia beaēia.

Crito wārāda ījā bΛba biada obaria

¹⁴ Djabarā, abaλba Jesucritoda wārāda ījā bΛada aibΛrΛ, baribΛrΛ biada oē bΛbΛrΛ, ¿maļba carebaica? ¿Maļba idjira wārāda ēdrΛica? ¹⁵ Naļ quīrāca bΛa. Djababa wa djabawērāba cacuade jīi carea idjaba coi carea neē bΛsicada. ¹⁶ Maļne aba bārānebemaba idjīa jaraibΛrΛ, “māa quīrīā bΛa bΛra bia wāida, cacuade jīi careabemara erobaida, idjaba bia ne co baida,” baribΛrΛ ni cārē sida diaēbΛrΛ, ¿maļ jarađaba carebasica? Carebaē basía. ¹⁷ Ara maļ quīrāca Jesucrito ījā bΛada a bΛba biada oēbΛrΛ, wārāda ījāē bΛa. Idjia ījā bΛada a bΛra ēberā beuda quīrāca bΛa.

¹⁸ Abaλba jaraisicada: “BΛa Jesucritora ījā bΛada abaria, maļne māa biada obaria.” Māa naāda jaraya: bΛa bia oēne acΛbidua Jesucritora wārāda ījā bΛda. Maļne māa bia o bΛdeba acΛbiya Jesucritora wārāda ījā bΛda. ¹⁹ BΛa ījā bΛa Ācōrēra ababΛrΛ bΛda. ¡Bio bia bΛa! Jairā bida māwā ījā panΛa, baribΛrΛ Ācōrē wayaaba urebadaa.

²⁰ BΛra crīcha neē bΛa. ¿Māa bΛa cawabida bΛca Jesucrito ījā bΛada a bΛba biada oēbΛrΛ wārāda ījāē bΛda?† ²¹ ¿Dadji judiorā zeza Abrahaλba oda carea Ācōrēba idjira jipa unuē basica? Ācōrēba Abrahaλa idji warra Isara babue diaduada aside Abrahaλba māwā ode wāsia.‡ ¿Ācōrēba idjira maļ carea jipa unuē basica? ²² BΛa cawaida bΛa Abrahaλba wārāda Ācōrēra ījāna bērā māwā osida. Idjaba māwā oda bērā unubisia Ācōrēra wārāda ījā bΛda. ²³ Abrahaλba ođaba cawabi bΛa Ācōrē Bedeadē bΛ bΛra wārāda. Nāwā bΛ bΛa: “Abrahaλba Ācōrēra ījāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”§ Idjaba Abrahaλra Ācōrē ume dji biaada abadjidaa.

²⁴ MaļgΛdeba bārāba cawa panΛa Ācōrēba dadjira jipa unuē bΛda ababe idjida ījā panΛana a panΛ bērā, ātebΛrΛ jipa unu bΛa idjira ījānapeda biada o panΛ bērā.

²⁵ Ara maļ quīrāca wērā audua Rahába oda carea Ācōrēba idjira jipa unusia. Josueba diabuedarāra idji dede bia edasia idjaba dewara óare jēda wābisia.*

²⁶ Beudara jaure neē bΛa. Ara maļ quīrāca Ācōrē ījā bΛada a bΛba biada oēbΛrΛ, wārāda ījāē bΛa. Idjia ījā bΛada a bΛra ēberā beuda quīrāca bΛa.

3

Quīrācuīta bedeadida panΛa

¹ Djabarā, bārāba cawa panΛa Ācōrēba dji jaradiabadada biara cawa oida. Maļ bērā zocārā bārānebemaba jaradiē panΛa Ācōrē bedea jaradiabadada beadi carea. ² Jūma dadjirāba barima zocārā āi obadaa. Abaλba bedea bΛde dewara soda ārīcabΛrΛ, ne jūmane jipa bΛa idjaba idji cacuara jūma jipa erobΛa.

† **2:20** Griego bedeadē ācΛrΛ cartade maļ versícúloda nāwā bΛ bΛa: “¿Māa bΛa cawabida bΛca Jesucrito ījā bΛada a bΛba biada oēbΛrΛ, idjia ījā bΛada adara ēberā beuda quīrāca bΛda?” ‡ **2:21** Genesi 22:1-18. § **2:23** Genesi 15:6. * **2:25** Josue 2:1-24.

³ Dadjirāba cawayo quēbāra jābadaa ijā obidi carea. Māwā cawayora dadji wā quīrīā panāmaa edebadaa. ⁴ Idjaba barcodebemada crīchadadua. Barcora waiḅāa beamīna, nāūrā dji cābāyā pua nūmāba edebarimīna, dji edebārāba peratābari maārī quiruba idji wā quīrīā ḅāmaa edebaria. ⁵ Ara maā quīrāca dadji quīrāmera maārī quirumīna jūmawāyā bedebaria. Crīchadadua sāwā urua maārī quiruba oi waiḅāada jūma bābibarida. ⁶ Dadji quīrāmera tḅā urua quīrāca ḅā bērā jūmarāda ārīda ḅāa. Ne jūma cadjiruada bedebaria. Ara dadji cacuade ḅā bērā dadjira jūma ārībaria aba beubādadaa. Idjaba diauruba cadjiruada bedebibaria tḅā jidabibārā quīrāca.*

⁷ Quīrātanoa animarā beada, ībana beada, ādji jāne wābada beada, pusaḁe bea sida ēberārāba jidadapeda āmāmrāābibadaa. ⁸ Baribārā dadji quīrāmera ni abaḅa poyadaca. Dadji quīrāmeba cadjiruada baridua bedebaria. Nēārā cadjiruaba bira ḅā quīrāca ḅāa. ⁹ Dadji quīrāmeba dadji Zeza Ācōrēa bia bedebadaa, idjaba abari quīrāmeba ēberārāda biē jarabadaa Ācōrēa ara idji quīrāca oḁamīna. ¹⁰ Abari iteba bedea biada, bedea cadjirua sida bedebaria. Djabarā, māwā baiē ḅāa. ¹¹ Egorodeba ātaa bogadrā ḅā baidodeba ḁbaido cūāda idjaba baido cāyada zebarica? ¹² ḁHigojō bacuruba olivoda zaubarica? ḁUvaba higojōda zaubarica? Zaucaa. Ara maā quīrāca egorodeba ātaa bogadrā ḅā baidodeba baido cūāda idjaba baido cāyada zecaa.

Wārā necawaa

¹³ Bārāra crīcha cawa beada, ne cawa beada crīcha panābārā, bia nīnaneba unubidadua wārāda māwā beada. Dji dromada crīchadaēne necawaadeba bia oḁida panāa. ¹⁴ Baribārā djārāba eroḅā carea wa o ḅā carea sobiē beaḁibārā, idjaba djārā cāyābara biara beaḁi carea jarāḁibārā, jararānadua bārāra ne cawa beada. Māwā jaradibārā, wārā bedeara igara panāa. ¹⁵ Bārā necawaadeba māwā crīcha panābārā, maā necawaara Ācōrēneba zecaa, ātebārā naā ējūānebema necawaa, ēberā necawaa, idjaba diauru necawaa. ¹⁶ Djārāba eroḅā carea wa o ḅā carea sobiē beara, djārā cāyābara biara beaḁi carea jarā bea sida baridua caicayabadaa idjaba ne jūma cadjiruada obadaa. ¹⁷ Baribārā Ācōrēba dia ḅā necawaa eroḁeaba ne jūmane jipa obadaa, jūmarāda ābaa necai beaḁamārēā jarābadaa, jūmarā ume bia panabadaa, dewaraba jara ḅāra ūrīni carea panabadaa, djārāra quīrā djuburiabadaa idjaba ne jūma biada obadaa. Ni abaḅa ume quīrā awara oḁaca. Idjia jaradia ḅā quīrāca wārāda obaria. ¹⁸ Ēberārā ābaa necai beaḁamārēā jarābariba ādjirāra ābaa necai ḅābaria necai bai bedea ubārā quīrāca. Māwā idjia unuya ēberārāba jipa o panāda ne bia ewabārā quīrāca.

4

Ācōrēba jara ḅāra jūma ijā o pananadua

¹ ḁBārāra cārē cārēā djōbada idjaba ijarabada? Bārāba o quīrīā panā cadjiru-ara bārā sode djō ḅāa māwā oḁamārēā. ² Bārāra ne eda quīrīābadamīna poya edadaca. Maā bērā mīā beabadaa. Djārāneda eda quīrīābadaa. Baribārā poya edadaca bērā ijarabadaa idjaba djōbadaa. Bārāba quīrīā panāra edadaca Ācōrēa iwididaca bērā. ³ Idjaba bārāba Ācōrēa iwidibādade edadaca crīcha biē ḅādeba iwidibada bērā. Bārāba ababe iwidibadaa edadapeda bādjia quīrīā panā quīrāca oḁi carea. ⁴ Daunemabāda quīrāca bārāba Ācōrēra igarasidāa naā ējūānebemada ēpēni carea. ḁBārāba waḁibida adua panāca naā ējūānebema quīrīā ḅāra Ācōrē ume dji quīrūda? Wārāda bariduaba naā

* 3:6 Diauruba. Griego bedeaḁe ḅā ḅāa: “Tḅā uruaba.”

ējũānebemada quĩrĩã ʙʌʙʌɾʌ, Ācõrẽ ume dji quĩrũa. ⁵ Ācõrẽba dadjirã soðe ʙʌða Jaureba quĩrĩã ʙʌa ababe Ācõrẽdrʌ quĩrĩã pananida. ¿Bārãba crĩcha panʌca Ācõrẽ Bedeade ara idji quĩrĩãbe mǎwǎ ʙʌbisida? ⁶ Baribʌɾʌ Ācõrẽba idji biadeba dadjirãra bio careba ʙʌa. Mañ carea Idji Bedeade nǎwǎ ʙʌʌ ʙʌa:

Dji dromada crĩcha ʙeara Ācõrẽba idu bia wǎbicaa.

Baribʌɾʌ dji dromada crĩchaẽ ʙeara Ācõrẽba idji biadeba carebabaria.*

⁷ Mañ carea Ācõrẽ jʌwaeda beadadua. Diaurura ïjārānadua. Mǎwǎ idjira bārāmabemada āyǎ wǎya. ⁸ Ācõrẽ caita zedadua, mǎwǎra idjira bārā caita zeya. Bārā dji cadjirua obadarā, jʌwa saɣʌʙʌða quĩrĩca waa cadjiruara orānadua! Bārā dji crĩcha umé erobe, jcrĩcha cadjirua igaradapeda ababe Ācõrẽdrʌ crĩchadadua! ⁹ Bārãba cadjirua opedada carea sopua beadadua, jĩānadua, aujĩānadua. Waa ʙʌsɾidaba ipidarānadua, ātebʌɾʌ bārãba cadjirua opedada carea wārāda sopuadadua. ¹⁰ Crĩcha edaara ʙʌdeba dadjirã Boro Ācõrẽ quĩrĩpita zedadua. Mǎwǎ bārãra dji dromarāda ʙʌya.

Djārãra biẽ jararānadua

¹¹ Djabarā, djārãra biẽ jararānadua. Abaʌba idji djabada biẽ jaraibʌɾʌ wa cadjiruade ʙʌada aibʌɾʌ, Ācõrẽ leyda biẽ jara ʙʌa, idjaba mañ leyra biẽ ʙʌða crĩcha ʙʌa.† Abaʌba Ācõrẽ leyda biẽ ʙʌða crĩcha ʙʌʙʌɾʌ, mañ leyba jara ʙʌra ïjǎ oẽ ʙʌa. Ācõrẽ leyba jara ʙʌ cǎyǎbara idjidrʌ djārǎ cawa obarida besia. ¹² Baribʌɾʌ mañ leyra Ācõrẽbʌɾʌ diasia. Idjiabʌɾʌ cawa obaria. Ababe idjiabʌɾʌ ēberārãra poya ēdrʌ edaya idjaba poya biẽ ʙʌya. Mañ bẽrǎ ¿bʌra cai, ʙʌ idjaba cawa oi carea?

Bārãnebemada ariðe crĩchadadua

¹³ jMǎ bedeara ũrĩnadua! Ācʌɾʌba nǎwǎ jarabadaa: “Nane wa nu dadjira dewara purudaa wǎnia. Mama poa aba panania. Mañne ne odia parata edadi carea.” ¹⁴ Baribʌɾʌ bārãba adua panʌa nubema ewariðe cārẽda sǎwǎida. ¿Bārãba cawa panʌca nubema ewariðe zocai beadida? Adua panʌa. Bārãra jārārǎ towaa quĩrĩca ʙeaa. Jārārǎ towaa odjapeda isabe nēbabari quĩrĩca bārǎ sida dārǎ beadaẽa. ¹⁵ Mañ bẽrǎ biara ʙʌa bārãba nǎwǎ jaradida: “Dadjì Boro Ācõrẽba quĩrĩĩbʌɾʌ, dadjirãra zocai beadi. Mañbe ne ocuadia.” ¹⁶ Baribʌɾʌ bārãba mǎwǎ oðacaa. Ātebʌɾʌ dji dromada crĩcha panʌ bẽrǎ jarabadaa bǎdjia o quĩrĩã panʌra poya oðida. Wārāda mañ quĩrĩca bedeadira biẽ ʙʌa. ¹⁷ Bariduaba biada o cawa ʙʌmĩna oẽbʌɾʌ, cadjiruada o ʙʌa.

5

Ācõrẽba parata bara bea cawa oiðebema

¹ Parata bara bea, jMǎ bedeara ũrĩnadua! jĩānadua! Dārǎéne bārãra biẽ beadi bẽrǎ aujĩānadua. ² Jũma bārãba eropanʌra ʙerawada quĩrĩca ʙʌa. Bārãba cacuade jʌbadara chimiaba ārĩna quĩrĩca ʙʌa. ³ Nañ jĩrũarebema ewariðe bārãba paratara waibʌa waga panʌa. Baribʌɾʌ bārǎ oroda, parata sida menazau ʙʌa. Ācõrẽba cawa obʌɾʌde bārǎ parata menazau ʙʌba cawabiya bārãba biẽ osidada. Mañ bẽrǎ tʌʙʌ uruade bia mĩga beadia. ⁴ Bārǎ néu ewapedadarǎa paratada diadaẽ panʌa ādji trajubari. Mañ bẽrǎ ādjirãba Ācõrẽa iwiði panʌa cawa omārẽã. jŨrĩnadua! Ādjia iwiði panʌra dadjirã Boro Ācõrẽ jũma poya o ʙʌba ũrĩsia. ⁵ Nañ ĩjũāne bārãba ne jũmada eropanʌa idjaba bārãba o quĩrĩã panʌra obadaa. Mǎwǎ bārãra paca boreguea ʙʌ quĩrĩca panʌa.

* **4:6** Proverbio 3:34. † **4:11** Ācõrẽ ley. Ebuda ʙʌẽa sǎāɣʌ leyda jara ʙʌða. Ācʌɾʌmaarǎ Ācõrẽba Moisea diada leyda jara ʙʌa. Dewararāmaarǎ djārǎ quĩrĩãida ʙʌ leyda jara ʙʌa. Santiago 2:8.

Barib^ΛΛ paca beab^ΛΛ quĩrāca dārāéne Ācōrēba bārāra biē b^Λya. ⁶ Bārāba ēberā jipa beara cawa odapeda beasidaa. Mañne bearānamārēā ādjia ni cārē sida odaē basía.

Jūma droadadua

⁷ Mañ bērā djabarā, jūma droadadua aba dadjirā Boro Jesucrito zeb^ΛΛdaa. Ēberā pea o b^Λdebemada crīchadadua. Idji néu udacarea cueda j^Λābaria tunupeda bia waragamārēā. Dārā j^Λābaria zaumārēā. ⁸ Ara mañ quĩrāca jūma droa pan^Λneba j^Λā pananadua idjaba sodeba ĩjā pananadua, dadjirā Boro Jesucrito zeira caita b^Λ bērā. ⁹ Djabarā, Jesucritoba bārā cawa orāmārēā djārāra biē jararānadua. Jesucrito dadji cawa obarira dārāéne zeya.*

¹⁰ Djabarā, crīchadadua sāwā Ācōrēneba bedebadarāba droasidada. Dadjirā Boro Ācōrē tr^Λneba bedea pan^Λ carea bia mīgapedadara jūma droasidaa. Ara mañ quĩrāca bārā biē jūma droadida pan^Λa. ¹¹ Dadjirāba crīchabadaa bia mīga pan^Λne droa beara bio bia beada. Bārāba ũrībadaa Joba idji dārā bia mīgadara jūma droasida. Dārā mīgadacarea cawa pan^Λa dadjirā Boro Ācōrēba idjira bia b^Λsida. Dadjirā Boro Ācōrēra quĩrā djuburiaida b^Λa idjaba quĩrāneba carebaya b^Λa.

Ācōrēa iwididadua

¹² Mañ awara djabarā, ni aba^Λ tr^Λneba wārāda odiada arānadua. Bajānebema tr^Λneba, nañ ējūānebema tr^Λneba, ni bariduadeba wārāda odiada arānadua. Odiada adib^ΛΛ, wārāda odadua. Idjaba odaēana adib^ΛΛ, wārāda orānadua. Māwā Ācōrēba cawa oēa.

¹³ Bārānebemada aba bia mīga b^Λb^ΛΛ, Ācōrēa iwidida b^Λa. Aba b^Λsida b^Λb^ΛΛ, tr^Λābideba Ācōrēa bia bedeaída b^Λa. ¹⁴ Bārānebemada aba cacua biē b^Λb^ΛΛ, djabarā wagabadarāda tr^Λida b^Λa idji carea Ācōrēa iwididamārēā.† Ādjirāba iwidib^Λdade dadjirā Boro Jesu tr^Λneba nedragaba maārī p^ΛΛdida pan^Λa. ¹⁵ Idjaba ĩjā pananida pan^Λa Ācōrēba idjira biabida. Māwā iwididib^ΛΛ dadjirā Boroba biabiya. Dji cacua biē badaba cadjiruada osib^ΛΛ, dadjirā Boroba ma^Λg^ΛΛra quĩrādoaya. ¹⁶ Mañ carea bārāba cadjirua opedadara dji jaradadua. Idjaba ābaa Ācōrēa iwididadua bia duanani carea. Ēberā jipa b^Λba Ācōrēa iwidisira Ācōrē ^Λb^Λadeba ne waib^Λada obaria. ¹⁷ Elíara dadjirā quĩrāca ēberā basía. Idjia sodeba Ācōrēa iwidisia cue zerāmārēā. Mañbe Israel druade poa ũbea ēsidra cue zeē basía. ¹⁸ Māwānacarea idjia Ācōrēa iwidisia cuera zemārēā. Ara mañda cue zesia.‡ Mañba néura tunupeda zausia.

¹⁹⁻²⁰ Djabarā, nañda cawadadua: wārā bedebemada aba āĩ wāib^ΛΛ, mañne aba^Λba idjía cadjiruada igarabipeda jēda zebib^ΛΛ, mañ ēberāba cadjirua zocārā o badara Ācōrēa quĩrādoabiya idjaba ewariza Ācōrē jīga baidebemada ēdr^Λ b^Λya.§

* **5:9** Jesucrito dadji cawa obarira dārāéne zeya. Griego bedeadē nāwā b^Λ b^Λa: “Dadji cawa obarira dede eda wābadama b^Λa.” † **5:14** Djabarā wagabadarā. Cāpūrīā bedeadē jara b^Λa “ancianos” o “pastores.” ‡ **5:18** 1 Rey capítulo 17–18. § **5:19-20** Ācōrē jīga baidebemada. Griego bedeadē b^Λ b^Λa “beuidebemada.”

1 PEDRO NABEMA CARTA PEDROBA BΛΔA

Pedroba nañ cartada bΛsia. Jesuba idji trāside beda beabari basía (Marco 1:16-18). BaribΛrΛ Jesuba diabuedadebemada Pedrora dji dromaara basia. IdjiabΛrΛ Jerusaleāne Ācōrē de dromane judiorāa Jesucritodebemada ebuda jaradisia (Hecho 2:14-41) idjaba judiorāémaa bida Jesudebemada jarađe wāsia (Hecho 10:1-48). Poa 67are romanorāba idjira quĩrā edaa crude cachi beasidaa.

Poa 64de Roma puruda bá wāsia. Zocārāmaarā dji boro Neroñ abadaba bábisia de djiwidida ocuai carea. BaribΛrΛ nēbΛrađe ba amaaba Neroñba jarasia Crito ĩjā beadrΛ bedeađe panΛda. Mañ bērā romanorāba drua beaza djabarāra biē ođi carea ēpē panesidaa. Mañ carea Pedroba nañ cartada bΛsia. Romaneba djabarā drua beaza diabuesia bia mĩga panΛmĩna Critoda ĩjā pananamārēā (2:18-25; 3:8-18; 4:12-19; 5:8-11).

Dji crĩcha dromada 2:21ne nāwā bΛ bΛa: “Citora bārā carea bia mĩgada bērā Ācōrēba bārāra trāsia bia mĩgadamārēā. Crito bia mĩgaside unubisia bārā mĩgabΛdade sāwā nĩbadida panΛda.”

Nañ cartade Pedroba bΛsia Ācōrēba Jesucritodeba dadjirāra edasida idji puruda bamārēā (1:1-11; 2:1-10). Mañ bērā dadjirāra ne jūmane jipa nĩbadida panΛa (1:1neba aba 3:7daa, 4:1-11; 5:1-11). Dadji druadebema leyda, dji bororā sida ĩjānida panΛa (2:13-17). BaribΛrΛ ne jūma cāyābara Jesucritoda ĩjānida panΛa (3:13-16).

Pedroba nañ cartade nañrā bΛda

¹ Māra Pedroa, Jesucritoba diabuedaa. Māa nañ cartara bΛbΛrΛa Ācōrēba edadarā Ponto druade, Galacia druade, Capadocia druade, Asia druade, Bitinia druade bida āibemarā quĩrāca panabada itea. ² Dadjirā Zeza Ācōrēba bārāra edasia idjia naēnaeda crĩcha bΛda quĩrāca. Ācōrē Jaureba bārāra idji itea bΛsia Jesucritoda ĩjānamārēā idjaba idji oadeba Ācōrē quĩrāpita cadjirua neē beadamārēā. Māa quĩrā bΛa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida, necai bai sida bārāra dia baida.

Pedroba Ācōrēba bia bedeađa

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeadida panΛa. Idjia dadjirāra bio quĩrā djuburiada bērā Jesucrito beu bΛda ārēbadadeba zocai bai djiwidida diasia. Mañ bērā idji ume bajāne pananida jΛā panΛa. ⁴ Ācōrēba zocai bai djiwidida diađa bērā idjia dadjirā itea bajāne waga erobΛra jūma edađia. MañgΛra ārĩcaa, jōcaa, idjaba cadjirua neē bΛa. ⁵ Jesucritoda ĩjā panΛ bērā Ācōrēba idji bΛΛadeba bārāra waga erobaya aba ĩrūarebema ewaride ēdrΛ edabΛrΛdaa.

⁶ Mañ carea ara nawena ne quĩrātanoaneba bārāra bia mĩga panΛmĩna bio bΛsrida panΛa. ⁷ Māwā bia mĩgađida panΛa mañ droa panΛneba unubidi carea Jesucritora wārāda ĩjā panΛda. Bārāba ĩjā panΛra oro quĩrāca bΛa. Orora jΛwΛrΛāba dorrabaribibadaa idji awa bemārēā. Ara mañ quĩrāca bārā bia mĩga panΛ droa panΛneba unubi panΛa Jesucritora wārāda ĩjā panΛda. MañgΛra oro cāyābara biara bΛa orora ārĩbari bērā. Bārāba Jesucritora wārāda ĩjā panΛda unubi panΛ bērā, idji unubΛdade Ācōrēba bārāra bia unuya, bia jaraya idjaba dji dromarāda bΛya.

⁸ Bārāba ununacamīna Jesucritora quĩrĩā panāa. Nawena ununaē panāmīna idjida ijā panāa. Idji carea bio ḅasrida panāa. Jācua ḅasrida panā bērā maā ḅasridara sāwāḅarā ḅada poya cawa jaradaēa. ⁹ Māwā ḅasrida panāa Jesucrito ijā panāneba Ācōrēba ēdrā edai bērā.

¹⁰ Ācōrēneba bedebadarāba naēnaeda jarabadjidaa Ācōrēba idji biadeba bārā ēdrā edaida. Maāgādebema cawadi carea ādjirāba quĩrācuia crīchabadjidaa idjaba iwidibadjidaa. ¹¹ Crito Jaure ādji sode ḅaba bedebibadjia Crito bia mīgapeda Ācōrēba bia ḅaidebemada. Bedeapedadacarea cawa quĩrĩā panasidaa caidebemada Crito Jaureba ādjirāa bedebisida idjaba sālbe jūma maāgāra māwāida. ¹² Baribārā Ācōrēba cawabisia ādjia bedeapedadara ādji ewaride māwāēda, āteḅarā nocoarebema ewaride māwāida jūma dadjirā carebai carea. Ādjia bedeapedadara idira bedea bia Critodebema jaradia panāba dadjirāa ebuda cawabi panāa Ācōrē Jaure bajāneba diabuedadeba. Maāgāra bajānebema nezocarā bida cawa quĩrĩā panāa.

Ācōrē itea bia beadadua

¹³ Maā bērā bia odi carea crīcha cawaadeba beadadua. Quĩrĩāpa beadadua. Sēnaē jāā pananadua Jesucrito unubada ewaride Ācōrēba idji biadeba bārāra bia edamārēā. ¹⁴ Warra cawārā ijā ḅa quĩrāca beadadua. Naā cacuaba cadjirua o quĩrĩā ḅara waa orānadua Ācōrē adua beaside obadapedada quĩrāca. ¹⁵ Ācōrēba bārāra trāsia. Idjira ne jūmane jipa ḅa. Maā bērā bādjia obadaza jipa beadadua. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅa: “Jipa beadadua mārā jipa ḅa bērā.”*

¹⁷ Bārāba Ācōrēa bedebadade bārā Zeza abadaa. Dadjia opedada quĩrāca idjia jūmarāda cawa oya. Maā bērā wadi naā ējūāne āībemarā quĩrāca panāmisa ewariza idji waya panāneba jipa nībadadua. ¹⁸⁻¹⁹ Bārāra naēna siriē bea crīchadeba nībabadjidaa bārā drōā naēnabemarāba māwā jaradiabadjida bērā. Baribārā cawa panāa Ācōrēba bārāra maānebemada ēdrā edasida. Idjia bārāra nēdoē basia oro ārīda ḅaba wa parata ārīda ḅaba, āteḅarā Crito oaba nēḅa nēdosia. Critora dji biara ḅa oveja zaque Ācōrēa babue diada quĩrāca basia. ²⁰ Naā ējūā oi naēna Ācōrēba Critora edapeda naā jīrūarebema ewaride diabuesia bārāra bia beadamārēā. ²¹ Critodeba bārāba Ācōrēra ijā panāa. Ācōrēba idjira beu badada ārēbabipeḅa dji dromada ḅasia. Maā bērā bārāba Ācōrēra wārāda ijā panāa idjaba jāā panāa Ācōrēba jaradara jūma omārēā.

²² Wārā bedeada ijā o panā bērā bārāra cadjirua neē panesidaa. Maā bērā djabarāra wārāda quĩrĩā panāa. Sodeba wārāda bio dji quĩrĩā beadadua.

²³ Naā djara beuida ḅadeba bārāra djiwidida todaē basia, āteḅarā Ācōrē beucadeba djiwidida tosidāa. Ācōrē bedea jōcaba zocai ḅaida diabaria. Maā bedeadeba bārāra djiwidida tosidāa. ²⁴ Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅa:

Jūmarāda chirua quĩrāca bea. Ādji quĩrāwārēāra nepōnō quĩrāca ḅa. Chiruarā purrubapeḅa dji pōnōra jurrubaria. ²⁵ Baribārā dadjirā Boro bedeara jōcaa.†

Maā bedea jōcara bedea bia Critodebema. Maāgāra djabarāba bārāra jarasidaa.

2

Ācōrēba edada ēberārā

* **1:16** Levítico 11:45; 19:2. † **1:25** Isaías 40:6-8.

¹ Djārā biē odira igaradadua. Djārāra cūrūgarānadua. Λαλαβα ara ādjia jarabada quīrāca odacaa. Mañ ēberārā quīrāca bearānadua. Djārāba erobā carea biē crīcharānadua. Djārāra biē jararānadua. ²⁻³ Dadjirā Boroba biadeba bārāra carebabarida cawasidaa. Mañ bēra warra zaque djiwidi todaba ju do quīrā babari quīrāca Ācōrē bedeara biara cawa quīrānadua.* Idji bedeara juba idji awa quiru quīrāca bāa. Idji bedeadā cawa wānibara waridia aba idjia bārā ēdra edabara daa.

⁴ Dadjirā Boro Jesucritomaa zedadua. Idjira zocai bāa, de oi careabema mōgara quīrāca bāa.† Ēberārāba idjira igarasidaa, baribara Ācōrēba edasia mōgara biya quiru nēbāa bā quīrāca. ⁵ Bārāra idjideba zocai bea bēra de oi careabema mōgara quīrāca beaa. Bārāneba Ācōrēba idji deda obara. Idjaba bārāra sacerdoterā idji itea bādaa. Bārāba Jesucritodeba Ācōrē itea ne o panane idjia animarā babue diabada quīrāca o panāa. Māwā o panara idjia bia unu bāa. ⁶ Ācōrē Bedeade Jesucritodebemada nāwā bā bāa:

Ūrīnadua, Sioñ purude māa de oi careabema mōgara dji biara bāda babara.‡ Mañ mōgara biya quiru nēbāa bāda māa edasia. Mañ bēra idji ija bāba idji quīrābe ija bāea.§

⁷ Bārā dji Crito ija beamaarā idjira bio bia bāa. Baribara idji ijaē beamaarā biē bāa. Ādjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.*

⁸ Idjaba nāwā bā bāa:

Mañ mōgarade ēberārāra tenedradapeda baedia.†

Ādjirāba Ācōrē bedeara ijanāe panā bēra mōgarade tenedrabada quīrāca panāa. Ācōrēba ādjirāra basia māwā beadamārēa.

⁹ Baribara bārāra Ācōrēba edadarāa, jūmarā Boro Ācōrē sacerdoterāa, idji itea bāda ēberārāa, idji purua. Māwā Ācōrēba bio biya odadebemada bārāba bedeadadaa. Ācōrēba bārāra pāīmanebemada trāsia idji ānaa bio biya quirude beadamārēa. ¹⁰ Naēna bārāra Ācōrē puruē basia, baribara idira Ācōrē purua. Naēna Ācōrēba bārāra quīrā djuburiaē basia, baribara idira quīrā djuburia bāa.

Nañ ējūānebema bororā bedeara ijanadua

¹¹ Mā djabarā, nañ ējūāne bārāra drua āībemarāa. Mañ bēra māa bārāa bedea djuburiaya nañ cacuaba cadjirua o quīrā bāda igaradamārēa. Mañgara dadji jaure ume djō bāa. ¹² Ācōrē adua bea tāēna jipa nībadadua. Ara nawena ādjirāba bārāra cadjirua obadarāana a panamīna, bārāba bia o panara unu panāa. Mañbe Ācōrē zebara de bārā carea idjia bia bedeadia.

¹³ Dadjirā Boro Jesucrito carea jūma nañ ējūānebema bororā bedeara ijanadua. Nañ druadebema boroba jarabara ijanadua idjira dji dromaara bā bēra. ¹⁴ Idjiarebemarāba jarabada sida ijanadua. Dji boroba ādjirāra basia cadjirua obadarāda cawa odamārēa idjaba bia obadarāda bia jaradamārēa. ¹⁵ Ācōrēba quīrā bāa bārāba biada o pananida. Māwā bārāba crīcha neē beada chupeabidia adua pananeba bārāra biē jarabada bēra.

¹⁶ Critoba bārāra ēdra bāda bēra, mañ ēdra bādade nībadadua. Baribara ēdra bāda bēra crīcharānadua cadjiruara odida panāda. Ātebāra Ācōrē nezocarāda

* **2:2-3** Ju do quīrā babari quīrāca Ācōrē bedeara biara cawa quīrānadua. Griego bedeade bā bāa: “Ācōrē Jaureba dia bā jubara do quīrānadua.” † **2:4** Idjira zocai bāa, de oi careabema mōgara quīrāca bāa. Griego bedeade bā bāa: “Idjira zocai bā mōgaraa.” ‡ **2:6** Sioñ purura idjaba Jerusaleā abadaa. § **2:6** Isaías 28:16. * **2:7** Salmo 118:22. † **2:8** Isaías 8:14.

beadadua. ¹⁷ Jūmarāda wayadadua. Djabarāra bio quĩrĩānadua. Ācōrēra wayadadua. Naļ druadebema boro dji droma sida wayadadua.

¹⁸ Nezocarā, bārā borora waya pananadua. Idji bedeara iļā odadua. Ababe bārā boro dji quĩrā djuburiabari ume māwā bearānadua, ātebārā dji cadrāa ume bida māwā beadadua. ¹⁹ Edaude bia o bā carea dadjira bia mĩgabarā. Baribārā Ācōrēba idu mĩgabi bāda cawapeda jūma droaibārā, Ācōrēba bia unuya. ²⁰ Bārāba biē o panā carea dji boroba uibārā, bārāba droadimīna ģcaiba bārānebemada bia bedei? Baribārā bia o panā carea mĩga panāne droadibārā, Ācōrēba bia unuya. ²¹ Critora bārā carea bia mĩgada bēra Ācōrēba bārāra trāsia bia mĩgadamārēā. Crito bia mĩgaside unubisia bārā mĩgabādade sāwā nĩbadida panāda. ²² Critoba cadjiruara oca basía idjaba sewa oca basía.† ²³ Ēberārāba idji biē jarasidade ādjirāra biē jaraē basía. Idji biē osidade ādjirāra waragaē basía. Ātebārā Ācōrēba jipa cawa obari bēra idji biē o panāra Ācōrē jāwade bābadjia. ²⁴ Critoba dadjirā cadjiruara idji ārā crude edesia dadjirāra cadjiruadebemada beudapeda jipa beadamārēā. Idji djara cōādrācuapedadadeba bārāra bia panesidaa. ²⁵ Bārāra naēna oveja adua nĩna quĩrāca nĩbasidaa, baribārā idira Critomaa jēda zesidaa. Idjia bārāra waga bāa oveja wagabariba idji oveja wagabari quĩrāca.

3

Quima bara bea sāwā beadidebema

¹⁻² Wērā quima bara bea, bārā quima bedeara iļā odadua. Māwā ācārāba Ācōrē bedea iļānaē panāmīna bārāra quĩrāipa beada, Ācōrē waya beada ununapeda iļānia. Bārāba ādjía iļānamārēā jaradaēmīna bia o panā carea iļābidia. ³ Bārā quĩrāwārēāra ababe ārābemada baiē bāa; buđa biya erupeda ne jūma pēū jā bādeba baiē bāa, djio oro oda jā bādeba baiē bāa, wua biya quĩru jā bādeba baiē bāa. ⁴ Ātebārā bārā quĩrāwārēāra sodebārā baida bāa; biya, necai bādeba baida bāa. Maļ quĩrāwārēāra ārīcaa idjaba Ācōrēba bia unu bāa. ⁵ Ara maļ quĩrāca drōā naēnabema wērārā Ācōrē itea beadara quĩrāwārēā beasia. Ācōrēba jaradara ādjirāba sodeba wārāda iļā panasidaa idjaba ādji quima bedeara iļā obadjidaa. ⁶ Saraba Abrahāā bedeara iļā obadjia idjaba mā boroada abadjia. Ne wayaa neē bārāba ne jūma biada o pananibārā, Sara cauda beadia.

⁷ Umaquĩrārā quima bara bea, crīcha biadeba bārā quima ume bia beadadua. Bārā quima waya panāneba ādjira bia wagaadua, wērāra umaquĩrā cāyābara ābāāē bā bēra idjaba bārā ume ābaa Ācōrē biadeba bajāne zocai beadi bēra. Māwā odaēbārā, bārāba iwidibādara Ācōrēba bia ūrīēa.

Bia o panā carea mĩgadidebema

⁸ Maļ awara djabarā, abari crīchadeba jūma bārāra ābaa bia duananadua. Djārā carebai crīchadeba beadadua. Djabarā bēra dji quĩrĩānadua. Dji quĩrā djuburiadadua idjaba djārā cāyābara biara beada crīcharānadua. ⁹ Abāāba bārāda biē osira abari quĩrāca orānadua. Biē jarasira abari quĩrāca biē jararānadua. Ātebārā iwididadua Ācōrēba idjira carebamārēā. Cawa panāa Ācōrēba bārāra edasida māwā beadamārēā. Māwā beadibārā, Ācōrēba bārā sida carebaya. ¹⁰ Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

Bariduada bāsrida ba quĩrīā bābārā, cadjirua bedea amaaba idji quĩrāmera wagaida bāa.

Dārā bia ba quĩrīā bābārā, sewa o amaaba idji itera wagaida bāa.

† 2:22 Isaías 53:9.

11 Idjia ne jūma cadjiruada igarapeda biada o baida b̃aa.

Djārã ume necai bai carea j̃ar̃apeda m̃awã baida b̃aa.

12 Jūmarã Boro Ācōrēba ēberã jipa beara waga b̃aa. Ādjirãba iwidib̃adara bia ũrĩ b̃aa.

Barib̃ar̃a cadjirua obadara idu bia wābicaa.*

13 Bārãba biada o pananib̃ar̃a, ħcaiba bārãda biē oi? 14 Barib̃ar̃a bārãba bia o pañ carea bia mīgadib̃ar̃a, Ācōrē quĩr̃apita bio bia beaa. Bārã biē ob̃adara wayar̃anadua. Jūmawãyã crĩchar̃anadua. 15 Critora bārã Boro bērã sodeba idjidr̃a wayadadua. Bārãba Critodeba edadi carea j̃l̃ã pañnebemada abãlba iwidisira aride panuni carea beadadua. Wayaadeba ijaradaē panunadua.

16 Ara b̃aduba cawa pananadua cadjiruada odaē pañda. M̃awãra bārã Critodeba bia ñnanebema biē bedeabadara peradia.

17 Ācōrēba bārãda idu bia mīgabib̃ar̃a, biara b̃aa bia o pañ carea bia mīgadida biē o pañ carea bia mīgadi c̃aỹabara. 18 Critora jipa b̃am̃ina cadjirua carea barima aba beusia. Mãlba dadjirã dji jipaē beara Ācōrē ume bia b̃asia. Idjira nãl djarade beusia, barib̃ar̃a Ācōrē Jauredeba ħrēbasia. 19 Idjaba Ācōrē Jauredeba idjira jaure preso beamaa w̃asia. Wāpeda jarasia jūma cadjiruara poyasida. 20 Mãlg̃ar̃a jaureba Noé ewaride Ācōrē bedeara ĩj̃anaē basia. Mãlne Noéba j̃aba dromada o b̃amisa Ācōrēba jūma droa b̃adeba j̃l̃ã basia ādjirãba ĩj̃anam̃ar̃eã. Barib̃ar̃a ēberã zoc̃ar̃aēbe dopapadebemada ēdr̃asidaa. Jipa jaraib̃ar̃a, ochobe ēdr̃asidaa. 21 Mãl dopapaba borocuebadadebemada jara b̃aa. Borocueb̃adaē Jesucrito ħrēbadadeba dadjir̃ara ēdr̃abadaa. Borocueb̃ar̃aba dadji cacua mititiara s̃ag̃caa ātebar̃a m̃awã obadaa dadjir̃ara Ācōrē quĩr̃apita waa bedeade pañēda cawa pañ bērã.†

22 Jesucritora baj̃anaa wāpeda Ācōrē j̃l̃wa araare b̃aa. Jūma baj̃anebema nezocar̃a, jūma jair̃a dji dromar̃a, dji l̃b̃aa bea sida idji j̃l̃waeda erob̃aa.

4

Crito ñbada quĩr̃aca ñbadadua

1 Critora nãl djarade bia mīgada bērã bārã bida abari crĩchada erobeadadua. Nãl djarade bia m̃iga b̃aba cadjiruada igarasia. 2 Mãlba wadi nãl ĩj̃ũne b̃ade nãl cacuaba cadjirua o quĩr̃iã b̃ara o baēa, ātebar̃a Ācōrēba quĩr̃iã b̃adr̃a o b̃aya. 3 Naēna bārãba cadjiruara o beasia Ācōrē adua beaba obada quĩr̃aca. ĩ̃̃esia! ĩ̃̃waa m̃awã or̃anadua! Jūmawãyã auduada obadjidaa, nãl cacuaba cadjirua o quĩr̃iã b̃ada obadjidaa, beu ñbabadjidaa, b̃asrida obadaē jūmawãyã cadjiruada obadjidaa, itua do awua beasia, idjaba j̃l̃waba oda ācōrēda ēpēbadjidaa. Mãlra Ācōrēba quĩr̃iãcaa. 4 Idira bārãba waa Ācōrē adua bea ume cadjiruada odaē bērã ādjir̃aba cawa crĩchadacaa. Mãl carea bār̃anebemada biē bedeabadaa. 5 Barib̃ar̃a Ācōrēba cawa ob̃ar̃ade ādjia opedadara idj̃ia jūma jaradia. Idjia zocai beara, beudarã sida cawa oi carea b̃aa. 6 Mãl bērã bedea bia Critodebemada beudar̃a jaradiasidaa ādji jaurera zocai beadam̃ar̃eã Ācōrē zocai b̃a quĩr̃aca.* M̃aw̃am̃ina ādjir̃ara nãl djarade beusidaa Ācōrēba jūmar̃ada beudida pañana ada bērã.

7 Ne jūma j̃oi ewarira caita b̃aa. Mãl bērã jipa crĩcha beadadua idjaba quĩr̃acuita beadadua. M̃awã Ācōrēba poya iwididia. 8 Bio dji quĩr̃iã beadadua.

* 3:12 Salmo 34:12-16. † 3:21 Ātebar̃a m̃awã obadaa dadjir̃ara Ācōrē quĩr̃apita waa bedeade pañēda cawa pañ bērã. Āc̃ar̃amaar̃a mãl bedeaba ñawã jara b̃aa: “Borocueb̃adaē dadjir̃aba Ācōrēba iwidibadaa dadji cadjiruara quĩr̃adoam̃ar̃eã.” * 4:6 Beudar̃a. Āc̃ar̃amaar̃a jara b̃aa djabar̃a zocai beasidade mãl bedeara ũr̃isidada. Dewarar̃amaar̃a jara b̃aa Crito zei naēnabemar̃aba ũr̃isidada.

Maḷḡara ne jūma cāyābara biara ḡa. Quĩrĩa erobḡba cadjiruara ḡarima zocārā quĩrādoabaria. ⁹ Bādjī diguida biē crīchadaē dji bia edadadua. ¹⁰ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza djārā carebaḡamārēā awara awara diasia. Ācōrē nezoca biarā bērā idjia bādjiza diadadeba djārāra carebaḡadua. ¹¹ Abaḡba jaradiaibḡḡ, Ācōrē bedeada jaradia ḡa bērā quĩrācuiteda jaradiaida ḡa. Abaḡba djārāda carebaibḡḡ, Ācōrēba dia ḡa ḡḡadeba carebaida ḡa. Ne jūma oḡadua jūmarāba Jesucritodeba Ācōrēba bia bedeadaḡmārēā. Idjīabḡḡ ewariza bia bedeadaida panḡa. Bia ḡa ne jūmada idji jḡwaeda erobaida. Bio bia ḡa māwā baida.†

Crito ĩjā ḡa carea bia mĩgaida ḡadebema

¹² Djabarā, bārā bia mĩga panḡ carea jūmawāyā crīcharānadua. Māwā panḡa Critoda biara ĩjāni carea. Maḷ bērā bia mĩgadiē panḡda crīcharānadua. ¹³ Ātebḡḡ Crito quĩrāca bia mĩga panḡ bērā ḡasrida beadadua. Māwā Ācōrēba Critora dji dromaara ḡda unubibḡḡde bārāra bio ḡasridadia. ¹⁴ Bārāda Crito ĩjā panḡ carea biē jaradibḡḡ, Ācōrē quĩrāpita bio bia beaa. Ācōrē Jaure quĩrāwārēā quirura bārā ume ḡa. ¹⁵ Bārāra bia mĩgadimĩna ni abaḡda mĩā beada carea, ne drḡda carea, djārā nēbḡrade eda ḡda carea, dewara cadjirua oda carea bida mĩgaiē ḡa. ¹⁶ Baribḡḡ abaḡda Crito ĩjā ḡa carea bia mĩgaibḡḡ, peraiē ḡa. Ātebḡḡ Critode bērā Ācōrēba bia bedeaida ḡa. ¹⁷ Ewarira jūēsia Ācōrēba idjiderāda cawa omārēā. Ācōrēba dadjirāda naārā cawa oibḡḡ, ḡbedea bia Ācōrēnebema ĩjāē beara sāwā panani? ¹⁸ Ēberā jipa ḡda ēdrḡi carea zarea ḡabḡḡ, ḡĀcōrē igarapeda cadjirua obarira sāwā ēdrḡi?‡ ¹⁹ Maḷ carea Ācōrēba quĩrĩa ḡa quĩrāca bia mĩga panḡba ara ādjida idji jḡwade ḡadapeda ne biada oḡida panḡa. Dadji Oḡara bedea aba ḡa.

5

Pedroba djabarā wagabadarāa jarada

¹ Bārā wagabadarāa mḡa bedea djuburiaya, mḡ sida djabarā wagabari bērā. Crito bia mĩḡadara mḡa unusia. Idjaba Ācōrēba Crito dji dromaara ḡda unubibḡḡde mḡ sida idji ume ḡaya. Maḷ bērā nāwā bedea djuburiaya: ² Ācōrēba djabarā bārā jḡwade ḡadara bio wagaḡadua. Māwā orānadua dewararāba ōgo obi panḡ bērā. Ātebḡḡ waga quĩrĩa panḡ bērā māwā oḡadua.* Parata awua panḡneba wagarānadua, ātebḡḡ soḡeba waga quĩrĩa panḡ bērā māwā oḡadua. ³ Bārāba waga panḡra nezocarā quĩrāca erobearānadua, ātebḡḡ bādjī nĩbadeba unubidadua sāwā nĩbaḡida panḡda. ⁴ Maḷbe Crito dadjirā Wagabari dji Droma zebḡḡde bārāra dji dromarāda ḡaya borobari ārīcada diabḡḡ quĩrāca.

⁵ Cūdrarā, drōārāba jarabḡdara ĩjā oḡadua. Jūmarāda dji careba beaḡida panḡa djārā cāyābara dji dromaara ḡda crīchadaē. Ācōrē Bedeade nāwā ḡa ḡa:

Dji dromada crīcha beara Ācōrēba idu bia wābicaa.

Baribḡḡ dji dromada crīchaē beara Ācōrēba idji biadeba carebabaria.†

† 4:11 Griego bedeade ḡa ḡa: “Amén.” Amén bedeaba edaude jara ḡa “wārā” idjaba edaude jara ḡa “bia ḡa māwā baida.” ‡ 4:18 Proverbio 11:31. * 5:2 Griego bedeade ācḡḡ cartade naḷ sida ḡa ḡa: “Ācōrēba quĩrĩa ḡa quĩrāca.” † 5:5 Proverbio 3:34.

⁶ Mañ bẽrã ne jũma poya o b̃l Ācõrẽ quĩrãpita dji droma quĩrãca bẽarãnadua. Mãwãb̃l̃ idjia quĩrĩã b̃l ewaride bãrãra dji dromarãda b̃l̃ya. ⁷ Bãrãba jũmawãyã crĩcha pañl̃ra Ācõrẽa jũma jaradadua, idjia bãrãra waga b̃l bẽrã.

⁸ Quĩrãcuita beadadua idjaba dau b̃l̃a beadadua. Diauru bãrã ume dji quĩrũra imama quĩrãca l̃rr̃l̃a ñia caia Ācõrẽda poya igarabi cawaya.† ⁹ Barib̃l̃ diaurura ãjãrãnadua. Critodr̃l̃ bio ãjã pananadua, cawa pañl̃ bẽrã bãrã djabarã jũma druaza beara abari quĩrãca bia mĩga pañl̃da. ¹⁰ Barib̃l̃ bãrãra dãrã mĩgadaẽa. Mãwãnacarea Ācõrẽba ne jũmane bia b̃l̃ya. Idjia bãrãra carebaya biara ãjãnamãrẽã, jũma droadamãrẽã idjaba zarea beadamãrẽã. Ācõrẽba idji biadeba ne jũmane carebabaria. Idjia bãrãra Jesucritodeba trãsia idji ume ewariza bajãne dji dromada beadamãrẽã. ¹¹ Bia b̃l̃a ewariza ne jũmada idji j̃l̃waeda erobaida.‡ Bia b̃l̃a mãwã baida.

Pedroba nañ cartade jĩrũare b̃l̃da

¹² Djaba Silvanoba nañ carta zaqueda careba b̃l̃sia. M̃l̃a cawa b̃l̃a idjia ne jũmane jipa obarida. Nañ cartadeba m̃l̃a bãrãra careba quĩrĩã b̃l̃a biara ãjãnamãrẽã. Idjaba cawabi quĩrĩã b̃l̃a wãrãda Ācõrẽba idji biadeba careba b̃l̃da. Maãg̃l̃ra ãjã pananadua.

¹³ Djabarã Babilonianebe maba quĩrĩã pañl̃a bãrãra bia pananida.* Bãrã edada quĩrãca ãdjirã sida Ācõrẽba edasia. M̃l̃ warraca b̃l̃ Marco bida quĩrĩã b̃l̃a bãrãra bia pananida. ¹⁴ Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua.† M̃l̃a quĩrĩã b̃l̃a jũma bãrã, Jesucrito ume beara necai beadida.‡

† **5:8** Caia Ācõrẽda poya igarabi cawaya. Griego bedeadẽ b̃l̃ b̃l̃a: “Caida poya cobuei cawaya.”

§ **5:11** Griego bedeadẽ ãc̃l̃l̃ cartade nañ sida b̃l̃ b̃l̃a: “Èberãrãba idj̃l̃ab̃l̃l̃ bia bedeadida pañl̃a.”

* **5:13** Babilonianebe maba. Pedro ewaride djabarãba Roma purura Babilonia abadjidaa. † **5:14** Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua. Griego bedeadẽ nãwã b̃l̃ b̃l̃a: “Quĩrĩãneba isõnadua dji bia edadi carea.”

‡ **5:14** Griego bedeadẽ ãc̃l̃l̃ cartade nañ sida b̃l̃ b̃l̃a: “Bia b̃l̃a mãwã baida.”

2 PEDRO

UMÉBEMA CARTA PEDROBA BΛÐA

Pedroba nañ carta sida bΛsia. Mañ bēřã Umébema Pedro abadaa. Poa 66are bΛsica bΛa. BΛðacarea dārãéne romanorãba idjira crude cachi beasidaa.

Pedroba nañ cartara biara bΛsia Crito ïjã beaba sewa jaradiabadarã carea quĩrãcuitadamãrēã. Capítulo 2de mañnebemada bΛ bΛa. Capítulo 1ne bΛ bΛa dadjia wãrã beðeada cawa panΛ bēřã mañdrΛ ïjãnida panΛda. Capítulo 3de bΛ bΛa dadjia Crito zeira jãñnida panΛda.

Dji crĩcha dromada 3:14-15de nãwã bΛ bΛa: “Djabarã, bãrãba jũma mañra jãñ panΛ bēřã ne jũmane quĩrãipa nĩbadadua Ācõrēba bãrã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panΛda unumãrēã. Quĩrãnebadadua dadjirã Boroba ēberãrã ēdrΛ edai carea jũma droa bΛda.”

Pedroba nañ cartade naãrã bΛda

¹ Mãra Simoñ Pedroa, Jesucrito nezocaa idjaba idjia diabuedaa. Mãa nañ cartara bΛbΛrΛa dai quĩrãca Jesucrito ïjã bearã itea. Dadjirãba ïjã panΛra bio biya quirua. Jesucritora dadjirã Ācõrēa idjaba ĒdrΛ Edabariba. Idjira jipa bΛ bēřã dadjirãra carebasia ïjãnamãrēã. ² Bãrãba Ācõrēra, dadjirã Boro Jesu sida cawa panΛ bēřã, mãa quĩrã bΛa ãdji biadeba bãrãra bio careba pananida idjaba necai bai sida aduba dia pananida.

Ācõrēba trãnarã sãwã beadida panΛ

³⁻⁴ Ācõrēda cawa panΛ bēřã, idji bΛaðeba dadjirãa ne jũma diasia idjia quĩrã bΛ quĩrãca nĩbadamãrēã idjaba ewariza idji ume zocai beadamãrēã. Idjira dji droma bēřã idjaba jipa bΛ bēřã dadjirãra trãpeda ne waibΛa bio bia bΛda dadjirã itea oyada asia. Mãwã o bΛ bēřã nañ ējũãnebemarãba cadjirua o quĩrã panΛra bãrãba igaradapeda poya idji quĩrãca jipa beadia. ⁵ Mañba bãrãba nãwã odida panΛa: Critoda ïjã panΛ bēřã bio jarΛðadua jipa nĩbaði carea; jipa nĩnane jarΛðadua crĩcha cawaada erobeadi carea; ⁶ crĩcha cawaa eropanΛne jarΛðadua bãrã cacuara jipa erobeadi carea; bãrã cacua jipa eropanΛne jarΛðadua jũma droadi carea; jũma droa panΛne jarΛðadua Ācõrēba quĩrã bΛ quĩrãca beadi carea; ⁷ Ācõrēba quĩrã bΛ quĩrãca panΛne jarΛðadua djabarã cããgaði carea; djabarã cããga panΛne jarΛðadua jũmarãda quĩrãni carea.

⁸ Bãrãba mañda jũma biara o wãnibΛrΛ, dadjirã Boro Jesucritoda cawa panΛ bēřã ne bia odi carea zoquea beadia. ⁹ BaribΛrΛ mãwã oẽ bΛra dau towa bΛ quĩrãca bΛa, dauberrea bΛ quĩrãca bΛa. Idjia quĩrãdoasia naēna cadjirua o badara Ācõrēba jũma sΛgΛsida. ¹⁰ Djabarã, Ācõrēba bãrãra trãpeda edasia. Wãrãda mãwã beada unubidi carea zoquea beadadua. Mãwã odibΛrΛ baedaã. ¹¹ Mañbe Ācõrēba bãrãra dadjirã Boro Jesucrito purude bio bia edaya. Mama dadjirã ĒdrΛ Edabariba ewariza bia pe erobaya.

¹² Jũma mañgΛra cawa panΛmĩna idjaba wãrã beðea bãrãa jaradiapedadara bio ïjã panΛmĩna, mãa jũma mañgΛra bãrãa quĩrãnebabi baya. ¹³ Mãmaarã jipa bΛa waði zocai bΛmisa mañra quĩrãnebabi baida. ¹⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba mãa ebuda cawabisia dārãéne mãra beuida. ¹⁵ Mañ bēřã mãa jũma oya mã beudacarea bãrãba jũma mañgΛra ewariza quĩrãnebadamãrēã.

Jesudebema jarapedadara wãrã

¹⁶ Dadjirã Boro Jesucrito ãbãadebemada, idji waya zeidebema sida daiba bãrãa jaradiasidade ãberãba ara ãdji crĩchadeba jarapedadada jaradiadaẽ basía. ãtebãrã dadjirã Boro Jesu quĩrãwãrẽã dorrodorroda unupedada bãrã mãwã jaradiasidaa. ¹⁷ Dadjirã Zeza ãcõrẽba idjidebema bia jaraside idjaba dji dromada unubiside दौरa aria panasidaa. Mãne ãcõrẽ dji droma bio quĩrãwãrẽã bãba nãwã jarasia: “Naãdrã mã Warraa. Mã idjira bio quĩrã bãa. Mãra idji carea bãsrida bãa.”* ¹⁸ Daiba mã bedeara wãrãda bajãnaa ãrĩsidaa Jesu ume ãcõrẽ eyade panasidade.

¹⁹ Mã awara cawa panã ãcõrẽneba bedeadadarãba jarapedadara wãrãda. Mã bedeara ãbĩrã pãĩmane urua bã quĩrãca bã bãrã bãrãba bio quĩrãcuia ãrĩnida panã. ãbĩrãra urua babaria aba ãnadrãbãrãdaa, aba diapedabema chĩdau odjabãrãdaa. Ara mã quĩrãca dadjirã naã ãjũã cadjiruade panãmisa mã bedebaba dadjirã sođe cawabi bãa sãwã nĩbađida panãda aba Crito zebãrãdaa. ²⁰ Naãda bio cawadadua: ãcõrẽneba bedeadadarãba Idji Bedeade bãpedadara ara ãdji crĩchadeba ni mããrĩ bida bãdaẽ basía. ²¹ Jũma ãdjia jarapedadara ãberã crĩchadeba zeẽ basía. ãtebãrã ãcõrẽ Jauredeba bedeasidaa.†

2

Sewa jaradiabadarã

¹ Israelerã tãẽna ãcãrãba sewadeba jarabadjidã ãcõrẽneba bedeadadada. Bãrã tãẽna bida sewa jaradiabadarãda baraya. Sewadeba ãdjirãba dadji ãrĩbari crĩchada ãcõrẽ bedea quĩrãca jaradiadia. Dadjirã Boro Jesuba ãdjirã ãdrã bãdada igaradia. Mã carea ãcõrẽba isabe cawa oya. ² ãdjia mãã pera obadara zocãrãba bio ãpẽnia. ãdjirã carea ãberãrãba wãrã bedea ãpẽbadadebemada biẽ bedeadia. ³ ãdjirãba paratada awua panã bãrã, bãrã parata edadi carea ara ãdji crĩchadeba sewada jaradiadia. Mã carea dãrãẽne ãcõrẽba wãrãda cawa oya. Dãrãbãrã ãcõrẽba ãdjirã cawa oi carea bãda.

⁴ Bajãnebema nezocarãba cadjirua osidade ãcõrẽba quĩrã djuburiaẽ basía. ãtebãrã preso bãbada uria pãĩsosa bãde batabuasias.* Mã carenaba jã beaa aba ãcõrẽba cawa oi ewaridaa. ⁵ Idjaba drõã naẽnabemarãba ãcõrẽ igarasidade idjia quĩrã djuburiaẽ basía. ãtebãrã dopapada zebisia mã ãberãrã jũma nãbãrã quininamãrẽã. Baribãrã Noẽba dadji jipa nĩbaidebemada jaradiabadjia. Idjida, idji ãberãrã siete panã sida ãcõrẽba ãdrã edasia.† ⁶ Idjaba ãcõrẽba Sodoma puru, Gomorra puru sida cawa oside jũma babuesia. Abeda jũma pora babisia. Mãgãdeba idjia cawabisia idji quĩrãnacara sãwãnida. ⁷ Baribãrã ãberã jipa bã Lo abadara ãcõrẽba Sodoma babueidebemada ãdrã edasia.‡ Lora sopua babadjia mã purudebemarãba ne jũma cadjirua o panã carea. ⁸ Mã ãberã jipa bãra Sodomanebemarã tãẽna babadjia. Jipa bã bãrã ãdjia cadjirua o panã unubãrãde idjaba ãrĩbãrãde ewariza sopua babadjia. ⁹ Mãbã ebuda bãa jipa o beara dadjirã Boro ãcõrẽba bia mãã panãnebemada ãdrã eda cawa bãda. Idjaba jipa oẽ beara sãwã erobaida cawa bãa aba idjia cawa oi ewaridaa. ¹⁰ Naã cacuaba cadjirua o quĩrã bã obadara idjaba ãcõrẽ ãdji Boro bai quĩrãnacara sida wetara cawa oya.

* **1:17** Mateo 17:5; Marco 9:7; Luca 9:35. † **1:21** Versículo 20-21 idjaba nãwã traducida bãa: “Baribãrã naãda bio cawadadua: ãcõrẽneba bedeadadarãba Idji Bedeade bãpedadara ni abãbã ara idji crĩchadeba poya cawadaẽa, mãgãra ãberã crĩchadeba zeẽ basi bãrã. ãtebãrã ãcõrẽ Jauredeba bedeasidaa.” * **2:4** Preso bãbada uria pãĩsosa bã. Griego bedeade bã bãa “Tártaro.” † **2:5** Genesi capítulo 6-8. ‡ **2:7** Genesi 19:1-29.

Sewa jaradiabadara cadjirua odi carea peradacaa. Cawaara bea quĩrãca panabadaa. Jairã dji droma bea biẽ jaradi carea wayadacaa. ¹¹ Bajãnebema nezocarãda ãdji cãyãbara ʌʌlara beamĩna idjaba ne waiʌlara obadamĩna, dadjirã Boro Ācõrẽ quĩrãpita jairã dji droma beara biẽ jaradacaa. ¹² Baribʌʌ sewa jaradiabadaba ãdjia adua panʌnebemada biẽ bedeabadaa. Animarã quĩrãca crĩcha neẽ beaa. Ababe ãdji cacuaba quĩrĩã ʌʌdrʌ obadaa. Animarãda tobaria ẽberãba jidadapeda beadamãrẽã. Ara maã quĩrãca sewa jaradiabadara jũma beudia. ¹³ Ācõrẽba ãdjirãra bio biẽ ʌʌya ara ãdjia opedada quĩrãca. Ādjirãra ne co awua beaa idjaba itua awua beaa. Maãdrʌ ãdji ʌʌsridaa. Diamasi, ãsa bida mãwã obadaa. Djabarã ume ãbaa ne co panʌne bida mãwã obadaa. Mãwã bãrã tãẽna wua jaigua mititia quĩrãca beaa. ¹⁴ Ādjirãra daunemaya beaa. Ne jũma cadjirua o panʌba sãnacaa. Bio ĩjãẽ beada cũrũgabadaa. Ne jũmada awuabadaa. Maã carea Ācõrẽba ãdjirãra biẽ ʌʌya. ¹⁵ Ācõrẽ o jipa ʌʌda igaradapeda ãĩ wãsidaa. Beor warra Balaaãba oda quĩrãca obadaa. § Balaaãra parata awua ʌada bãrã parata carea cadjiruada oida crĩchasia. ¹⁶ Baribʌʌ cadjirua ode wãbʌʌde burroba idjira quẽãsia. Maã animarã bedeacada ẽberã quĩrãca bedeasia. Ācõrẽneba bedeabari Balaaãba crĩcha neẽ ʌ quĩrãca biẽ ode wãida crĩcha ʌmĩna burroba idu wãbiẽ basia.

¹⁷ Sewa jaradiabadara do zaque baido neẽ ʌ quĩrãca beaa.* Ādjirãra jãrãrã nãũrãba ãyã edebʌʌ quĩrãca beaa. Nãũrãba jãrãrã ãyã edebʌʌde cue zecaa. Ara maã quĩrãca ãdjia jaradia panʌba carebacaa. Ācõrẽba uria bio pãĩsooa ʌada o ʌasia ãdjirã biẽ ʌai carea. ¹⁸ Ādjirãba bedea biya quirudeba jaradiabadaa. Baribʌʌ maãba carebacaa. Ādjirãba jaradiabadaa naã cacuaba cadjirua o quĩrĩã ʌʌra odida panʌda. Mãwã cadjiruadeba ẽdrʌpedada dãrãẽ beara ãdjirãba cũrũgabadaa wayacusa cadjiruada odamãrẽã. ¹⁹ Jarabadaa ãdjida ẽpẽnibʌʌ, nezoca ẽdrʌ ʌpedada quĩrãca biara beadida. Mãwãmĩna cadjiruada poya igaradaca bãrã biara beaẽa. Maãba ãdjirãda cadjirua nezocarãa. Wãrãda baridua cadjiruada poya igaradaẽbʌʌ, dadjirãra maãgʌ nezocaa. ²⁰ Jesucrito dadjirã Boro, dadji Ẽdrʌ Edabarira cawasida bãrã naã ẽjũãne ʌ cadjiruadebemada ẽdrʌsidaa. Baribʌʌ jãcarade ʌrã panebʌda quĩrãca wayacusa cadjiruada odibʌʌ, naãrã panana cãyãbara biẽara panenia. ²¹ Maã bãrã Ācõrẽ bedea cawapedada igaradi cãyãbara biara ʌacasia Ācõrẽ o jipa ʌdebemada adua beadida. ²² Ādjirãra ẽberãba jarabada quĩrãca beaa. Nãwã jarabadaa: “Usaba wedara wayacusa cobaria.”† Idjaba nãwã jarabadaa: “Chinara cuipeda wayacusa egoro ʌa susuade tabebaria.”

3

Dadjirã Boroba cawa ode zeidebema

¹ Djabarã, naãba cartara ʌarima umẽ mãa bãrã itea ʌʌbʌʌʌ. Carta umerãne mãa wãrã bedeara quĩrãnebabi ʌʌa jipa crĩchadamãrẽã. ² Mãa quĩrĩã ʌʌa Ācõrẽneba bedeabadarãba naẽna jarapedadara bãrãba quĩrãnebadida. Idjaba quĩrĩã ʌʌa Jesucrito dadjirã Boro, dadji Ẽdrʌ Edabariba jaradada quĩrãnebadida. Maãra idjia diabuedarãba bãrãa jaradiasidaa.

³ Naãda bio cawadadua: jĩrũarebema ewaride Ācõrẽ ipida biẽ jarabadara baraya. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrĩã ʌada o beadia. ⁴ Nãwã ipida jaradia: “Crito zei jaradara ¿sãwãsi? Dadji drõã naẽnabemarãra jũma beusidaa.

§ 2:15 Numero 22:1-41. * 2:17 Do zaque baido neẽ ʌ quĩrãca beaa. Griego bedeade nãwã ʌʌ ʌʌa: “Baido egorodeba ʌtaa bogadrʌ ʌada jõna quĩrãca beaa.” † 2:22 Proverbio 26:11.

Baribara nañ ejũã oðadeba jũma ara mãwã b̃aa.” ⁵ Mañ eberãrãba ãjã quĩrãnaẽa naẽnaeda ãcõrẽ bedebabara bajãda osida, ejũãda pusade odjabisida, idjaba baidodeba mãwã osida.* ⁶ Ara mañ baidoba jũma nañ ejũãne naẽna beadara ãpeda nãbara quinibisia. ⁷ Ara mañ quĩrãca ãcõrẽ bedebabara nañ ejũãda, bajã sida waga erobaa idjaba idjia cawa oi ewaride babueya. Mañ ewaride idji quĩrãnacara cawa opeda jũma biẽ b̃aya.

⁸ Baribara djabarã, nañda quĩrãdoarãnadua: dadjirã Boromaarã ewari abara mil poa quĩrãca b̃aa idjaba mil poara ewari aba quĩrãca b̃aa. ⁹ Dadjirã Boro zeyada adara dãrãbara bẽrã ãcãrãba crĩcha panãa zeẽda. Baribara mãwãẽa. ãtebara bãrã carea jũma droa b̃a bẽrã dãrãbara. Idjia quĩrãẽ b̃aa ni abada aduaida. Quĩrã b̃aa jũmarãba cadjiruada igaradapeda idjima zedida. ¹⁰ Dadjirã Boro cawa oi ewarira cawaẽne zeya ne drabari zebari quĩrãca.† Mañ ewaride minijĩchia jururuapeda bajãra nẽbaya. Ne jũma dadjia bajãne unubadara bá wãya. Idjaba nañ ejũãra, ne jũma nañ ejũãne bea sida bá wãya.‡

¹¹ Ne jũmada jõi bẽrã bãrãra ãcõrẽba quĩrã b̃a quĩrãca jipa, cadjirua neẽ nĩbadida panãa. ¹² ãcõrẽba cawa oi ewarira jãã pananida panãa. Mañmisa ãcõrẽba quĩrã b̃ara o pananadua mañ ewarira isabeara zemãrẽã.§ Mañ ewaride ãcõrẽba bajãra babueya. Mañne ne jũma dadjia bajãne unubadara, nañ ejũãne unubada sida jãwãrãba dorrabariya. ¹³ Baribara ãcõrẽba bajã djiwidida, ejũã djiwidi sida oyada asia. Mañda dadjirãba jãã panãa. Mama jũmarãba jipa o beadida.

¹⁴ Djabarã, bãrãba jũma mãra jãã panã bẽrã ne jũmane quĩrãipa nĩbadadua ãcõrẽba bãrã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panãda unumãrẽã. ¹⁵ Quĩrãnebadadua dadjirã Boro eberãrã ãdrã edai carea jũma droa b̃ada. Dadji djaba Paulo bida abarida cartade bãrãa b̃a diabuesia ãcõrẽba idjia diaada necawaadeba. ¹⁶ Cartaza mãgãdebemada b̃asia. ãcãrã crĩcha idjia b̃adara cawadi carea zarea b̃aa. Wãrã bedea cawadacaba, bio ãjãẽ beaba idjia b̃adara ãĩ jaradiabadaa jũma ãcõrẽ Bedea ãĩ jaradiabada quĩrãca. Mañ carea ãcõrẽba ãdjirãra biẽ b̃aya.

¹⁷ Djabarã, bãrãba mãda cawa panã bẽrã quĩrãcuita beadadua eberã cadjiruarãba ãĩ jaradia panãneba cũrũgarãnamãrẽã. Mãwã bãrãba bio ãjã panãra igaradaẽa. ¹⁸ Jesucrito dadjirã Boro, dadji ãdrã Edabarira biara cawa wãnadua. Idji biadeba waridadua. Idi idjaba ewariza idjia bia bedeadida panãa. Bia b̃aa mãwã baida.

* **3:5** Baidodeba mãwã osida. Griego bedede mãra ebuda b̃aẽa. † **3:10** Zebari quĩrãca. Griego bedede ãcãrã cartade “diamasi zebari quĩrãca” b̃a b̃aa. ‡ **3:10** Ne jũma nañ ejũãne b̃a sida bá wãya. Griego bedede mãra ebuda b̃aẽa. ãcãrãmaarã mãwã jara b̃aa: “Idjaba ãcõrẽba cawa obãrãde ne jũma eberãrãba nañ ejũãne opedadara unubiya.” § **3:12** ãcõrẽba quĩrã b̃ara o pananadua mañ ewarira isabeara zemãrẽã. Mañ bedeara idjaba mãwã traducida b̃aa: “Mañ ewarira isabe zeida quĩrãnida panãa.”

1 JUAΛ NABEMA CARTA JUAΛBA BΛΔA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada bΛsia. BaribΛrΛ cartade jaraē bΛa idjia bΛdada. Poa 90are bΛsica bΛa.

Naλ cartara jũma djabarā itea bΛsia sewada ĩjārānamārēā. Juaλ drōā baside ĩcΛrΛba dewara crĩcha Jesudebemada ēpē panesidaa. Ādjia jarabadjidāa Jesu naλ ĩjũāne baside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Dewararāba jarabadjidāa Jesura ēberā basida baribΛrΛ borocueside Critoda idji ume ābaa besida. Idjaba dewararāba jarabadjidāa naλ djarara abeda cadjirua bΛda. Maλ bērā jaradiabadjidāa necawaada edadida panΛda naλ djaradebemada ēdrΛdi carea. BaribΛrΛ maλ necawaa edapedadaba jarabadjidāa naλ djaraba cadjirua oida bia bΛda.

Maλ carea Juaλba naλ cartara bΛsia. Dji crĩcha dromada naλgΛa: Ācōrē Warrara ĩcai? Idjaba Ācōrē warrarāra ĩcairā? Juaλba naārā bΛsia dadjirāra Ācōrē ĩnaane nĩbabadebemada (1:1ne aba 2:17daa). Maλare bΛsia diauru warrarāra sāwā beada idjaba Ācōrē warrarāra sāwā beada (2:18deba aba 3:11daa). Maλare bΛsia wārā quĩrĩā Ācōrēneba ze bΛdebemada (3:12deba aba 4:21naa). ĩrũare bΛsia Jesu ĩjā panΛneba naλ ĩjũānebema cadjiruara poyadida (5:1-21).

Dji Zocai Bai Diabari Bedea

¹ Naārāeda basia Zocai Bai Diabari Bedea abadada. Idjira wadibida bΛa. Idjia jaradia bΛda daiba ũrĩsidaa. Idjira dai dauba unusidaa idjaba jΛwaba tāsidaa. Idjia o bΛra quĩrācuíta acΛsidaa. Idjidebemada mΛa naλ cartade bΛbΛrΛa. ² Maλ zocai bai diabarira Ācōrēba naλ ĩjũāne unubisia. Daiba idjira unusidaa idjaba idjidebemada wārāda bedea panΛa. Daiba bārāa jara panΛa maλ zocai bai diabarira ewariza babarida. Naārāeda idjira dadji Zeza Ācōrē ume bajāne babadjia. Idji bajāne badada Ācōrēba daia naλ ĩjũāne unubisia. ³ Daiba unupedadada, ũrĩpedada sida bārāa jara panΛa bārā sida dai ume ābaa abarica dadjirā Zeza Ācōrē ume idjaba idji Warra Jesucrito ume bia pananamārēā. ⁴ Jũma maλgΛra mΛa bΛbΛrΛa dadjirāra bio bΛsridadi carea.*

Ācōrēra cadjirua neē bΛa

⁵ Daiba Jesucritodeba ũrĩpedada bārāa jara panΛra naλgΛa: Ācōrēra ĩnaa quĩrāca bΛa ne jũmane jipa bΛ bērā. Maλba idjima pāĩmara nĩ maārĩ bida neēa. ⁶ Dadjirāda idji ume ābaa bia panΛana a panΛbΛrΛ, baribΛrΛ pāĩmane nĩnabΛrΛ, sewa o panΛa. Wārā bedeara ēpēnaē panΛa. ⁷ BaribΛrΛ idji ĩnaane bΛ quĩrāca dadjirāda ĩnaane nĩbadibΛrΛ, dadjirā djabarā ume ābaa bia panania. Idjaba idji Warra Jesucrito oa erozoadaba dadjirā cadjiruara jũma sΛgΛbaria.

⁸ Dadjirāda cadjirua neē panΛana a panΛbΛrΛ, ara dadjiduba cūrũga panΛa idjaba wārā bedeara adua panΛa. ⁹ BaribΛrΛ Ācōrēra bedea aba bΛ bērā idjaba jipa obari bērā, dadjirāba cadjirua opedadada idjia jaradibΛrΛ, maλ cadjiruara idjia quĩrādoaya. Abeda jũma dadjirāba biē opedadara sΛgΛya. ¹⁰ BaribΛrΛ dadjirāba cadjiruada odacaada adibΛrΛ, Ācōrēra sewaida bΛada a panΛa idjaba idji bedeara ĩjānaē panΛa.†

* **1:4** Dadjirāra. Griego bedeadē ĩcΛrΛ cartade “bārāra” bΛ bΛa. † **1:10** Ācōrēba jarasia jũmarāda cadjirua obadada. Romano 3:23. Maλ carea cadjirua neē bΛada a bΛba Ācōrēra sewaida bΛada a bΛa.

2

Dadjirã carea Ācōrēa bedea djuburiabari

¹ Djabarã, bārãa mǎ warrarã quĩrãca beaa. Mǎa naǎgara bǎbǎrǎa bārãba cadjiruara orānamārēã. Baribǎrǎa abǎǎba cadjiruada oibǎrǎa, abǎ eropanǎa dadji Zeza Ācōrēa dadjirã carea bedea djuburiabarida. Maǎ bedea djuburiabarira Jesucrito. Idjira ne jũmane jipa bǎa. ² Idjira beusia Ācōrēba dadjirã cadjiruada quĩrãdoamārēã. Ababe dadjirã cadjirua carea beuẽ basía, ātebǎrǎa beusia jũma naǎ ějũãne duanǎrǎ cadjirua carea bida.

³ Ācōrēba obi bǎda dadjirãba ĩjǎ o panǎbǎrǎa, ebuda bǎa idjira wārãda cawa panǎda. ⁴ Baribǎrǎa abǎǎba jaraibǎrǎa: “Mǎa idjira cawa bǎa,” maǎne idjia obi bǎda ĩjǎ oẽ bǎbǎrǎa, maǎ ěberãra sewaida bǎa. Idjia wārã bedeara adua bǎa. ⁵⁻⁶ Baribǎrǎa Ācōrē bedea ĩjǎ o bǎba Ācōrēra wārãda quĩrĩã bǎa. Ācōrē ume ābaa bǎada a bǎra nĩbaida bǎa Jesucrito nĩbada quĩrãca. Dadjirãda mǎwǎ nĩbadibǎrǎa, cawa panǎa wārãda idji ume ābaa panǎda.

Ācōrēba obi bǎ djiwidi

⁷ Djabarã, mǎa bārãa bǎẽ bǎa Ācōrēba obi bǎ bedea djiwidida, ātebǎrǎa bǎ bǎa idjia naẽna obi jaradada.* Maǎ obi jaradara bārãba Crito ĩjǎpedadadeba ātaa cawa panǎa. Wārãda bārãba ũrĩpedadara Ācōrēba naẽna obi jarada basía. ⁸ Mǎwǎmĩna mǎa bǎbǎrǎa Ācōrēba obi bǎ bedea djiwidi quĩrãca bǎa. Maǎ bedeara djiwidi quĩrãca bǎa Critoba ĩjǎ oda bẽrǎ idjaba bārã bida wārãda ĩjǎ o panǎ bẽrǎ. Djiwidi quĩrãca bǎa pǎĩma jǎrǎdrǎbǎrǎa quĩrãca bārãba cadjiruara igara wǎbǎda bẽrǎ. Idjaba djiwidi quĩrãca bǎa wārã ānaa odjabǎrǎa quĩrãca bārãba quĩrĩãneba jipa o wǎbǎda bẽrǎ.

⁹ Bariduaba ānaane bǎada aibǎrǎa, baribǎrǎa idji djabada quĩrãma bǎibǎrǎa, wadibida pǎĩmane bǎa. ¹⁰ Idji djaba quĩrĩã bǎra ānaane bǎa. Idji sode neẽa cārēba cadjiruade bǎebida. ¹¹ Baribǎrǎa idji djaba quĩrãma bǎra pǎĩmane bǎa. Pǎĩmane nĩ bẽrǎ adua bǎa sǎmaa wǎda, pǎĩmaba idjira dauberrea ero bǎ bẽrǎ.

¹² Warrarã, mǎa naǎ cartara bārãa bǎbǎrǎa Ācōrēba Critodeba bārã cadjiruara quĩrãdoada bẽrǎ.

¹³ Drõārã, mǎa naǎ cartara bārãa bǎbǎrǎa naǎrãeda bǎdada wadibida bǎda cawa panǎ bẽrǎ.

Cũdrarã, mǎa naǎ cartara bārãa bǎbǎrǎa diaurura poyapedada bẽrǎ.

Warrarã, mǎa naǎ cartara bārãa bǎbǎrǎa dadji Zeza Ācōrēra cawasida bẽrǎ.

¹⁴ Drõārã, mǎa naǎ cartara bārãa bǎbǎrǎa naǎrãeda bǎdada wadibida bǎda cawasida bẽrǎ.

Cũdrarã, mǎa naǎ cartara bārãa bǎbǎrǎa bio ĩjǎ panǎ bẽrǎ, Ācōrē bedeara bārã sode bǎ bẽrǎ, idjaba diaurura poyapedada bẽrǎ.

¹⁵ Naǎ ějũãnebema crĩchara, ne jũma cadjirua naǎ ějũãne bǎ sida quĩrĩārǎnada. Naǎ ějũãnebema cadjirua quĩrĩã bǎba dadji Zeza Ācōrēra quĩrĩãẽ bǎa. ¹⁶ Naǎ ějũãnebema cadjiruara naǎgǎa: naǎ cacuaba awua bǎ cadjirua o baida, dadji dauba unu bǎ awua baida, idjaba dadjia ero bǎ carea wa o bǎ carea ara dadjida dji biara bǎda crĩcha bǎi sida. Jũma mǎǎgara dadjirã Zeza Ācōrēneba zeẽ bǎa, ātebǎrǎa naǎ ějũã cadjiruadeba ze bǎa. ¹⁷ Naǎ ějũã cadjiruara idjaba jũma cadjirua ěberãrãba o awua panǎ sida jõya. Baribǎrǎa Ācōrēba jara bǎ ĩjǎ o bǎra ewariza idji ume zocai baya.

Crito ume dji quĩrũ

* 2:7 Juaǎ 13:34-35.

¹⁸ Djabarā mλ warrarāca bea, naλ ewarira jōbodoa. Bārāba ūrīsidea Crito ume dji quīrūda zeida.† Crito ume dji quīrūrā idira baraa. Maλ bērā dadjirāba cawa panΛa naλ ewarira jōbodoa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā ume pananada ēdrΛsidea, baribΛrΛ wārāda dadjirānebemaē basía. Ādjirāda wārāda dadjirānebema badabara, dadjirā ume ābaa wadi panacasidaa. BaribΛrΛ maλgΛra māwāsia ebuda bamārēā jūmarāda dadjirānebemaēda.

²⁰ BaribΛrΛ bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadada eropanΛa. Idjideba jūma bārāba wārā bedeara cawa panΛa. ²¹ Mλa naλ cartara bΛē bΛa bārāba wārā bedeada adua panΛ bērā ātebΛrΛ bΛbΛrΛa cawa panΛ bērā. Idjaba bārāba cawa panΛa sewara wārāneba zecada. ²² ¿Caida sewaida bΛ? Jesura Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabariēana a bΛda sewaida bΛa.‡ Idjira Crito ume dji quīrūa. Idjia dadji Zeza Ācōrēra, Ācōrē Warra sida igara bΛa. ²³ Ācōrē Warra igara bΛba dadji Zeza Ācōrēra neē bΛa. Jesura Ācōrē Warraada a bΛba dadji Zeza Ācōrē sida erobΛa. ²⁴ Maλ bērā bārāba ījāpedadadeba λtaa Critodebema ūrī panΛra bārā sođe bio waga erobeadadua. Maλda bio waga panΛbΛrΛ, bārāra dadji Zeza Ācōrē ume, idji Warra ume bida ābaa panΛa. ²⁵ Māwā ābaa panΛbΛrΛ, Critoba dadjirāa wārāneba jarasia ewariza Ācōrē ume zocai pananida.

²⁶ Mλa maλra bΛsia λcΛrΛba bārāra cūrūga quīrīā panΛ bērā. ²⁷ BaribΛrΛ bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadara eropanΛa. Maλ bērā jΛrΛdiē panΛa dewararāba bārāa jaradiadamārēā. Ācōrē Jaureba bārāa ne jūmada jaradia bΛa. Idjia jaradia bΛra sewaēa, ātebΛrΛ wārā araa. Maλ carea Crito ume ābaa beadadua Ācōrē Jaureba bārāa jaradiada quīrāca.

²⁸ Djabarā mλ warrarāca bea, Crito ume ābaa beadadua. Māwā idji zebΛrΛde dadjirāra ne wayaa neē, quīrā pera neē idji quīrāpita beadīa. ²⁹ Bārāba cawa panΛa Jesucritora jipa bΛda. Idjaba cawa panΛa jūma jipa o beara Ācōrē warrarāda.

3

Ācōrē warrarā

¹ Crīchadadua sāwā dadji Zeza Ācōrēba dadjirāra jācua quīrīā bΛda. Jācua quīrīā bΛ bērā dadjirāra idji warrarāana abaria. Wārāda dadjirāra idji warrarāa. Naλ ējūānebemarāba dadjirāra Ācōrē warrarāda adua panΛa, Ācōrēra adua panΛ bērā. ² Djabarā, dadjirāra Ācōrē warrarāa. Māwāmīna Ācōrēba wadibida cawabiē bΛa dadjirāra sāwā beadida. BaribΛrΛ dadjirāba cawa panΛa Crito zebΛrΛde idji quīrāca beadida, maλ ewaride idjira sāwābΛrΛ bΛda ununi bērā. ³ Crito quīrāca bai carea jλā bΛra cadjirua neē babaria Crito cadjirua neē bΛ quīrāca.

⁴ Cadjirua o bΛba Ācōrē bedeara ījā ocaa. Idjia maλ bedeara abeda igara bΛa. ⁵ BaribΛrΛ bārāba cawa panΛa Jesucritora naλ ējūānaa zesida dadjirā cadjirua āyā bΛi carea. Ni maārī bida idjira cadjirua neē bΛa. ⁶ Idji ume ābaa bΛba cadjiruara ocaa. BaribΛrΛ cadjirua o bΛba Jesucritora adua bΛa idjaba sāwābΛrΛ bΛda cawacaa.

⁷ Djabarā mλ warrarāca bea, ni abΛa idu cūrūgabirānadua. Jipa o bΛra Ācōrē quīrāpita jipa bΛa Crito jipa bΛ quīrāca. ⁸ BaribΛrΛ cadjirua o bΛra diaurudea, diaurura naārāedaΛba cadjirua obari bērā. Ācōrē Warrara naλ ējūānaa zesia diauruba o bΛ poyai carea.

† 2:18 Crito ume dji quīrū. Griego bedeadē “Anticrito” bΛ bΛa. ‡ 2:22 Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabari. Griego bedeadē “Crito” bΛ bΛa.

⁹ Ācōrēneba todaba cadjiruara o baca, idji Zeza Ācōrēba obari quĩrāca o bΛ bēřā. Ācōrēneba toda bēřā cadjiruara o baēa. ¹⁰ NaļgΛdeba dadjirāba cawa panΛa cairāda Ācōrē warrarāda idjaba cairāda diauru warrarāda. Jipa oē bΛra Ācōrē warraēa. Idjaba idji djaba quĩrīāē bΛra Ācōrē warraēa.

Dji quĩrīā beadida panΛa

¹¹ Bārāba ļjāpedadadeba ļtaā ũrī panΛ bedeara naļgΛa: dadjirāra dji quĩrīā beadida panΛa. ¹² Caiļ quĩrāca beadiē panΛa.* Idjira diaurude basía. Maļ bēřā idji djabara beasia. ĶCārē cārēā idji djabara beasi? Beasia idji djababa o badara Ācōrē quĩrāpita bia bada bēřā baribΛrΛ idjia ođara biē bada bēřā.

¹³ Djabarā, naļ ējūānebemarāba bārāda quĩrāmanibΛrΛ, jūmawāyā crīcharānada. ¹⁴ Dadjirāba djabarāra quĩrīā panΛ bēřā cawa panΛa dadjirāra beu pananada zocai panesidada. Idji djaba quĩrīāē bΛra wadibida beu bΛa. ¹⁵ Idji djaba quĩrāma bΛra Ācōrē quĩrāpita mīā beabaria. Bārāba cawa panΛa mīā beabarira ewariza Ācōrē ume zocai baēda. ¹⁶ Wārā quĩrīāra sāwābΛrΛ bΛda dadjirāba cawa panΛa naļgΛdeba: Jesucritora dadjirā carea beusia. Ara maļ quĩrāca dadjirā sida quĩrīāneba djabarā carea beudi carea beadida panΛa. ¹⁷ Naļ ējūāne ne bara bΛ djababa ne neē bΛ djabada unu bΛda carebaēbΛrΛ, ĶĀcōrē quĩrīāra idji sođe erobΛca? Neē bΛa. ¹⁸ Djabarā mļ warrarāca bea, dadjirā quĩrīāra ababe bedeadeba baiē bΛa, ātebΛrΛ dadjia o panΛneba wārāda quĩrīā bara panΛda unubidida panΛa.

¹⁹⁻²⁰ Maļneba cawa panΛa dadjirāra wārāda Ācōrēneda. Idjaba ara dadjirāda sođe dji biaēda crīchadibΛrΛ, Ācōrē quĩrāpita poya necai panania. Ācōrēba dadjirānebemada biara cawa bΛa dadjirā sođe crīcha panΛ cāyābara. Idjia abeda jūma cawa bΛa. ²¹ Djabarā, dadjirā sođe cawa panΛbΛrΛ cadjiruade panΛēda, ne wayaa neē Ācōrēa poya iwididia. ²² Maļne dadjirāba Ācōrēa iwidibΛdara idjia diaya, idjia obi bΛda idjaba bia unu bΛda ļjā o panΛ bēřā. ²³ Idjia obi bΛra naļgΛa: idji Warra Jesucritora ļjānida idjaba dji quĩrīā beadida idjia dadjirāra jarada quĩrāca. ²⁴ Ācōrēba obi bΛ bedea ļjā o bΛra Ācōrē ume bΛa, idjaba Ācōrēra idji ume bΛa. Dadjirāba cawa panΛa Ācōrēra dadjirā ume bΛda, idji Jaureda dadjirāra diada bēřā.

4

Sewa jaradia bea sāwā cawadi

¹ Djabarā, Ācōrē Jauredeba bedea panΛana abadara jūma ļjārānada, ātebΛrΛ quĩrācuia acΛdadua ādjia wārāda Ācōrē Jauredeba wa dewaradeba bedea panΛ cawaya. Māwā ođadua zocārāba naļ ējūāne sewadeba ādjia Ācōrē Jauredeba bedea panΛana abada bēřā. ² NāwābΛrΛ bārāba cawadia caida Ācōrē Jauredeba bedea bΛda: abaΛba Jesucritora naļ djarade wārāda zesida aibΛrΛ, Ācōrē Jauredeba bedea bΛa. ³ BaribΛrΛ abaΛba Jesucritora naļ djarade zeē basiada aibΛrΛ, Ācōrē Jauredeba bedea bΛēa. Crito ume dji quĩrūneba bedea bΛa.* Bārāba ũrīsidaa Crito ume dji quĩrūra zeida bΛda. Wārāda idjira ara nawena naļ ējūāne bΛa.

⁴ Djabarā mļ warrarāca bea, bārāra Ācōrēnea. Bārāba maļ sewaida bea idu cūrūgabidaē basía bārā sođe bΛra naļ ējūāne bea sođe bΛ cāyābara bΛbΛra bΛ bēřā. ⁵ Maļ sewaida beara naļ ējūā cadjiruadebema. Maļ bēřā ādjirāba naļ ējūānebema crīchada jaradiabadaa idjaba ādjia jaradia panΛra naļ ējūāne

* **3:12** Genesi 4:1-15. * **4:3** Crito ume dji quĩrū. Griego bedeadē “Anticrito” bΛ bΛa.

Ācōrē adua beaba iĵābadaa. ⁶ BaribΛrΛ dadjirāra Ācōrēnea. Ācōrē cawa bΛba dadjia jaradia panΛra iĵābaria. BaribΛrΛ Ācōrē adua bΛba dadjia jaradia panΛra iĵācaa. Maġneba dadjirāba cawa panΛa caiba Ācōrē Jauredēba wārā bedeara jaradia bΛda idjaba caiba dewara jauredēba sewara jaradia bΛda.

Ācōrēba ēberārā quīrīā bΛdebema

⁷ Djabarā, dadjirāra dji quīrīā beadida panΛa, wārā quīrīāra Ācōrēneba ze bΛ bēra. Jūma dji quīrīā erobeara Ācōrē warrarāa idjaba Ācōrēra cawa panΛa. ⁸ Ācōrēra ne jūmane quīrīā bara bΛ bēra quīrīā neē bΛba Ācōrēra adua bΛa. ⁹ Ācōrēba dadjirāra quīrīā bΛda unubisia idji Warra aba bΛda naġ ējūānaa diabueside idjideba ewariza zocai beadamārēā. ¹⁰ Wārā quīrīāra nāwābΛrΛ bΛa: quīrīāneba Ācōrēba idji Warrara diabuesia beumārēā dadjirā cadjirua poya quīrādoai carea. Ācōrēba māwā oē basía dadjirāba idjira quīrīā panana bēra, ātebΛrΛ māwā osia idjia dadjirāra quīrīāna bēra.

¹¹ Djabarā, Ācōrēba dadjirāra māwā quīrīāna bēra dadjirā sida dji quīrīā beadida panΛa. ¹² Ni abaΛba Ācōrēra ununacaa. BaribΛrΛ dadjirāda dji quīrīā panΛbΛrΛ, Ācōrēra dadjirā ume bΛa idjaba idji quīrīāneba dadjirāba wārāda jūmarāda quīrīā panΛa. ¹³ Ācōrēba idji Jaureda dadjirāa diada bēra cawa panΛa dadjirāra Ācōrē ume panΛda idjaba idjira dadjirā ume bΛda. ¹⁴ Daiba unusidaa idjaba jara panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba idji Warrara wārāda diabuesida naġ ējūānebemarā ēdrΛ edamārēā. ¹⁵ Bariduaba Jesura wārāda Ācōrē Warraada aibΛrΛ, Ācōrēra idji ume bΛa idjaba idjira Ācōrē ume bΛa.

¹⁶ Dadjirāba cawa panΛa idjaba iĵā panΛa Ācōrēba dadjirāra quīrīā bΛda. Ācōrēba ne jūmane quīrīā bΛa. Wārā quīrīā erobΛra Ācōrē ume bΛa idjaba Ācōrēra idji ume bΛa. ¹⁷ Māwā dadjirāba Ācōrēra, jūma ēberārā sida wārāda quīrīā panΛa. Ācōrēba cawa oi ewaride dadjirāra ne wayaa neē beadia, naġ ējūāne Jesucrito nībada quīrāca nībapedada bēra. ¹⁸ Dadjirāba Ācōrēda, jūma ēberārā sida quīrīā panΛbΛrΛ, Ācōrēba cawa oidebemada wayadaē panΛa, wārā quīrīāba maġ wayadira jōbibari bēra. Ācōrēba cawa oi waya bΛba cawa bΛa Ācōrēba idjira cawa oida. Idjia Ācōrēra, jūma ēberārā sida wadibida wārāda quīrīā bΛēa.

¹⁹ Dadjirāba Ācōrēra quīrīā panΛa idjia dadjirāra naārā quīrīāna bēra. ²⁰ AbaΛba Ācōrēda quīrīā bΛada aibΛrΛ, maġne idji djabada quīrāma baibΛrΛ, idjira sewaida bΛa. Idji djaba unu bΛda quīrīāē baibΛrΛ, ¿sāwā Ācōrē unuē bΛda quīrīā bai? ²¹ Jesucritoba dadjirāa obi bΛra naġgΛa: Ācōrē quīrīā bΛba idji djabara quīrīā baida bΛa.

5

Ācōrē Warra iĵānida panΛnebema

¹ Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraadada abaΛba iĵāibΛrΛ, maġ ēberārā Ācōrē warraa.* Dadji Zeza Ācōrē quīrīā bΛba idji warrarā sida quīrīā bΛa. ² Dadjirāba Ācōrēda quīrīā panΛbΛrΛ idjaba idjia obi bΛda iĵā o panΛbΛrΛ, cawa panΛa idji warrarā sida quīrīā panΛda. ³ Dadjirāba Ācōrēda wārāda quīrīā panΛbΛrΛ, idjia obi bΛra jūma iĵā odia. Idjia obi bΛra zareaē bΛa. ⁴ Jūma Ācōrē warrarāba naġ ējūānebema cadjiruara igarabadaa. Wārāda dadjia Jesucritoda iĵā panΛ bēra naġ ējūānebema cadjiruara poya igaraēia.

* 5:1 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraada. Griego bedeadē “Crito” bΛ bΛa.

⁵ ¿Caiba nañ ejũãnebema cadjiruara poya igarai? AbaΛba Jesura wãrãda Ācõrẽ Warrada iñã bΛbΛrΛ, mañ ëberãba nañ ejũãnebema cadjiruara poya igaraya.

Ācõrẽ Jaureba Jesura wãrãda Ācõrẽ Warra cawabida

⁶ Jesucritora nañ ejũãnaa zepeda baidode borocuesia idjaba idji oara crude erozoasia. Nañ ejũãnaa zepeda ababe baidode borocueẽ basía, átebΛrΛ idji oa sida crude erozoasia. Ācõrẽ Jaureba cawabi bΛa maλgΛra wãrãda, idjia wãrã bedeara cawabibari bẽrã. [⁷ Idjaba bajãne ũbea panΛba maλgΛra wãrã arada jara panΛa; dadji Zeza Ācõrẽba mãwã jara bΛa, “Bedea” abadaba mãwã jara bΛa, idji Jaure bida mãwã jara bΛa. Mañ ũbeara aba bΛda mãwã bΛa.†]

⁸ Nañ sãyã ũbea panΛba cawabibadaa Jesudebema bedeara wãrãda: Jesura borocueda bẽrã, idji oara crude erozoada bẽrã, idjaba Ācõrẽ Jaureba cawabi bΛ bẽrã. Mañ ũbea panΛba abarida cawabi panΛa. ⁹ Ëberãba ununara wãrãana aibΛrΛ dadjirãba iñãbadaa. BaribΛrΛ Ācõrẽba jara bΛra biara iñãnida panΛa, idji Warradebemada wãrãda jara bΛ bẽrã. ¹⁰ Ācõrẽ Warra iñã bΛba idji sode cawa bΛa Ācõrẽba jara bΛra wãrãda. BaribΛrΛ Ācõrẽba jara bΛ iñãé bΛba Ācõrẽra sewaida bΛda crĩcha bΛa, Ācõrẽba idji Warradebema jara bΛra iñãé bΛ bẽrã. ¹¹ Ācõrẽba jara bΛra naλgΛa: idji Warradeba dadjirãa diasia ewariza idji ume zocai beadida. ¹² Wãrãda Ācõrẽ Warra iñã bΛra idji ume ewariza zocai baya. BaribΛrΛ Ācõrẽ Warra iñãé bΛba idji ume ewariza zocai baida neẽ bΛa.

JuaΛba nañ cartade jĩrũare bΛda

¹³ MΛa nañ cartara bãrã dji Ācõrẽ Warra iñã bea itea bΛbΛrΛa cawaadamãrẽã ewariza Ācõrẽ ume zocai beadida.

¹⁴ Ācõrẽba quĩrã bΛ quĩrãca dadjirãba iwididibΛrΛ, cawa panΛa idjia bia ũrĩbarida. Mañ bẽrã poya ne wayaa neẽ idjía iwididida panΛa. ¹⁵ Dadjia iwidibΛdara ũrĩbarida cawa panΛ bẽrã, idjaba cawa panΛa mañ iwidibΛdara idjia diaida.

¹⁶ Cadjiruada bΛa Ācõrẽba quĩrãdoacada. AbaΛba mañ cadjiruada osira beuya. Mañ bẽrã mΛa jaraé bΛa ëberã mañ cadjirua oda carea iwididamãrẽã. BaribΛrΛ cadjiruada bΛa Ācõrẽba quĩrãdoabarida. AbaΛba mañ cadjiruada osira wadibida poya ëdrΛya ewariza Ācõrẽ neẽ baidebemada.‡ Mañ bẽrã abaΛba idji djababa mañ cadjiruada o bΛda unuibΛrΛ, idji carea Ācõrẽa iwidida bΛa. Mañne Ācõrẽba dji ëberã cadjirua oda idji ume ewariza zocai baida diaya. ¹⁷ Jũma Ācõrẽ quĩrãpita biẽ o bΛra cadjiruua. BaribΛrΛ cadjiruada bΛa Ācõrẽba quĩrãdoabarida. AbaΛba mañ cadjiruada osira wadibida beudebemada poya ëdrΛya.

¹⁸ Dadjirãba cawa panΛa Ācõrẽ warrarãba cadjiruara o pananacada, Ācõrẽ Warra Jesucritoba ãdjirãra waga bΛ bẽrã. Mañba diauruba ãdjirãra poya biẽ oẽa. ¹⁹ Dadjirãba cawa panΛa dadjirãra Ācõrẽneda. Idjaba cawa panΛa jũma nañ ejũãne Ācõrẽ adua beara diauru jΛwaeda panΛda. ²⁰ Dadjirãba cawa panΛa Ācõrẽ Warrara zesida idjaba crĩcha cawaada dadjirãa diasida wãrã Ācõrẽda cawaadamãrẽã. Idji Warra Jesucrito ume panΛ bẽrã dadjirãra wãrã Ācõrẽ ume panΛa. ĀcõrẽdrΛ dji wãrã Ācõrẽa. IdjiabΛrΛ ëberãrãa diabarida idji ume ewariza zocai beadida. ²¹ Djabarã mΛ warrarãca bea, jΛwaba oda ãcõrẽ beara ëpẽrãnada.

† 5:7 Griego bedeadẽ ácarΛ cartade versículo 7 neẽa.

‡ 5:16 Ewariza Ācõrẽ neẽ baidebemada.

Griego bedeadẽ bΛ bΛa “beuidebemada.”

2 JUAΛ

UMÉBEMA CARTA JUAΛBA BΛDΛ

Jesu ume nĩbaɗa Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude baside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara bΛsia “wērā Ācōrēba ēdɾΛ edada itea, idji warrarā itea bida.” ΛcΛrΛmaarā maλba jara bΛa djabarā abaΛ purudebemada.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda wārā bedeada ĩjā panΛ bērā idjaba wārā quĩrĩāra eropanΛ bērā (vv. 1-6). Maλbe ādjirā jarasia sewa jaradiabadarāda bia edarānamārēā (vv. 7-11). Juaλ drōā baside ĀcΛrΛba jara panasidaa Jesu naλ ějũāne baside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Juaλba jarasia ādjida bia edarānamārēā (v. 7). Jĩrũare bΛsia dārēēne dji ununida idjaba ĀcΛrΛ djabarāba quĩrĩā panΛda ādjira bia pananida (vv. 12-13).

Naλ cartade Juaλba naārā bΛda

¹ Māra djabarā wagabari drōā.* Māa naλ cartara bΛbΛrΛa wērā Ācōrēba ēdɾΛ edada itea, idji warrarā itea bida. Māa bārāra wārāda quĩrĩā bΛa. BaribΛrΛ ababe mΛabΛrΛ bārāra quĩrĩā bΛēa, ātebΛrΛ jũma wārā bedea cawa beaba bārāra quĩrĩā panΛa. ² Māa bārāra quĩrĩā bΛa, wārā bedeara dadjirā sode bΛ bērā. Wārā bedeara dadjirā sode ewariza baya. ³ Dadjirāba wārā bedeada ěpē panΛ bērā idjaba dji quĩrĩā panΛ bērā, mΛa quĩrĩā bΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Zeza Warra Jesucrito ume ādji biaɗeba bārāra careba pananida, quĩrā djuburia pananida, ādji necai bai sida bārā sode baida.†

Wārā bedea idjaba quĩrĩā

⁴ Māa ĀcΛrΛ bΛ warrarānebemada ũrĩsia. Māra bΛsridasia ādjirāra wārāneba nĩna bērā dadjirā Zeza Ācōrēba jara bΛ quĩrāca. ⁵ Djabawērā, mΛa bedea djuburiaya dadjirāra dji quĩrĩānamārēā. MaλgΛra Ācōrēba obi bΛ bedea djiwidiēa, ātebΛrΛ maλ bedeara dadjirāba naārāeda ũrĩsidaa.‡ ⁶ Maλ wārā quĩrĩāra naλgΛa: Ācōrēba obi bΛ bedeara ĩjā o pananida. Maλ obi bΛ bedeara bārāba naārāeda ũrĩsidaa. Maλ bedeaba jara bΛa quĩrĩāneba nĩbaɗida panΛda.

Djārā cūrũgabada

⁷ Djārā cūrũgabada naλ ějũāne zocārā nĩnaa. Ādjirāba ĩjānaca Jesucritora naλ djarade dadjirā quĩrāca zesida. Dji māwā bΛra djārā cūrũgabaria idjaba Crito ume dji quĩrũa. ⁸ Quĩrācuia beadadua maλgarāba cūrũgarānamārēā. Māwā bārāba Ācōrē itea o panΛbari idjia diaira aduadaēa, ātebΛrΛ jũma daucha edaɗia.§

⁹ Bariduaba idji crĩchada Critoba jaradiaɗa auɗu jaradia nĩbaibΛrΛ, idjaba Critoba jaradiaɗada ĩjā ama baibΛrΛ, maλba Ācōrēra neē bΛa. BaribΛrΛ bariduaba Critoba jaradiaɗada ĩjā baibΛrΛ, dji Zezara, dji Warra sida erobΛa. ¹⁰ Bariduada bārāmaa wābΛrΛde Critoba jaradiaɗa quĩrāca jaradiaēbΛrΛ, maλgΛra bārā dede edarānadua idjaba “bia bΛa bΛra zesida” arānadua. ¹¹ “Bia bΛa bΛra zesida” a bΛba maλ ēberāba cadjirua o bΛra idji ume ābaa o bΛa.

Juaλba naλ cartade jĩrũare bΛda

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeaba jara bΛa djabarā boroda. Cāpũrĩā bedeade jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † **1:3** Juaλ 1:14-18. ‡ **1:5** Juaλ 13:34. § **1:8** Bārāba Ācōrē itea o panΛbari. Griego bedeade ĀcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Daiba Ācōrē itea o panΛbari.”

¹² M̃a ne quĩrātanoa b̃r̃ãa jara quĩrĩã b̃a. Barib̃r̃ naĩ cartade jũma b̃ãẽa. M̃a b̃r̃ãra ac̃de wã quĩrĩã b̃a. Maĩne b̃r̃ã ume ãbaa bedeadia bio b̃sridadi carea.

¹³ B̃ djabawẽrã warrarã ãcõrẽba êdr̃ edađaba quĩrĩã paña b̃r̃ãra bia duananida.*

* **1:13** Griego bedeadẽ ãc̃r̃a cartade idjaba b̃a b̃a: “Amén.” Maĩba jara b̃a “bia b̃a m̃awã baida.”

3 JUAΛ

ŨBEABEMA CARTA JUAΛBA BΛDΛ

Jesu ume nĩbaɗa Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude baside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara djaba Gayo itea bΛsia.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda Gayoba wārā bedeadā ījā bΛ bērā idjaba wārā quĩrĩāda erobΛ bērā (vv. 1-4). Maλare bΛsia idjia djabarā diabuedadebemada. Gayoba ādjirā bia edapeda careba bΛ carea Juaλba idjira bia jarasia (vv. 5-8). BaribΛrΛ Gayoma djabarā boro Diotrepeba ādjirā idu jaradiabica basia. Maλ awara ādjirā bia edabΛdara āyā jΛretabadjia idjaba Juaλra biē jarabadjia (vv. 9-10). BaribΛrΛ Juaλba Gayoa jarasia Diotrepe quĩrāca nĩbarāmārēā, ātebΛrΛ djārā bia o bamārēā (vv. 11-12). Jĩrũare bΛsia dārēēne dji ununida idjaba djabarāba quĩrĩā panΛda idjira bia baida (vv. 13-15).

Djaba Gayoba bia oda

¹ Mλra djabarā wagabari drōāa.* Mλa naλ cartara bΛbΛrΛ mλ djaba Gayo itea. Mλa bΛra wārāda quĩrĩā bΛa. ² Djaba, mλa Ācōrēa iwidi bΛa bΛra idji ume bia bΛ bērā ne jũmane bia bamārēā idjaba cacua bia bamārēā. ³ Mλra bio bΛsridasia, ĀcΛrΛ djabarā mλma jũpedadaba nēbΛrΛsida bērā bΛa wārā bedeadā ēpē bΛda. ⁴ Mλ djabarāba wārā bedeara ēpē panΛda ũrĩbΛrΛde mλra biara bΛsrida babaria.†

⁵ Djaba, bΛa djabarā careba bΛdeba bia o bΛa. BΛa unuca djabarā sida carebabari bērā wārāda bio bia o bΛa. ⁶ MaλgΛrāba bΛ quĩrĩānebemada namabema djabarāa nēbΛrΛsidaa ābaa dji jΛre panasidade. Mλ quĩrā djuburia, ādjirā carebadua bia wānamārēā Ācōrēba idji traju o bea carebabibari quĩrāca. ⁷ Ādjirāba Jesucritodebemada jaradia nĩnaa. Maλne ādjia Ācōrē adua beaa iwidiidacaa carebadamārēā. ⁸ Maλ carea dadjirāba maλ djabarāra bia edadida panΛa. Māwā ādjirā ume ābaa traja panΛa Ācōrē wārā bedeadā cawabidi carea.

Djaba Diotrepeba biē oda

⁹ Mλa cartada jũma djabarā jāmabema itea naēna bΛsia. BaribΛrΛ djaba Diotrepeba dai bedeara ījāē bΛa. Idjira djabarā tāēna dji dromaara ba quĩrĩā bΛa. ¹⁰ Maλ carea jāmaa wābΛrΛde mλa jũmarāa cawabiya idjia biē o bΛda. Idjia daida sewadeba biē jarabaria. Maλ awara djabarā jāmaa wābΛdara idjia bia edacaa idjaba djabarāba ādji dede eda quĩrĩā panΛne iduaribicaa. Bia edasidara maλ djabarāra āyā jΛretabaria.

Djaba Demetriodebema bia bedeapedada

¹¹ Djaba, cadjiruara ēpērādua ātebΛrΛ biadrΛ ēpēdua. Bia obarira Ācōrēnea, baribΛrΛ cadjirua obariba Ācōrēra adua bΛa.

¹² Djaba Demetriodebemada jũmarāba bia bedea panΛa. Wārā bedea ēpē bΛdeba unubi bΛa idjira jipa bΛda. Dai bida idjidebemada bia bedea panΛa. Bārāba cawa panΛa daiba jara panΛra wārāda.

Juaλba naλ cartade jĩrũare bΛda

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeaba jara bΛa djabarā boroda. Cāpũrĩā bedeadē jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † **1:4** Mλ djabarā. Griego bedeadē bΛ bΛa “mλ warrarā.”

¹³ M̃a ne quĩrãtanoa b̃a jara quĩrĩã b̃a barib̃r̃a cartade b̃ã. ¹⁴ Dãrãéne b̃ ac̃ade wã quĩrĩã b̃a. Maĩbe ãbaa bedeadia. ¹⁵ M̃a quĩrĩã b̃a ãcõrẽba idji necai baira b̃ sode dia baida. Namabema djabarãba quĩrĩã paña b̃ra bia baida. Jãmabema djabarãza jaradua m̃a quĩrĩã b̃da ãdjirãra bia duananida.

JUDA CARTA JUDABA BΛDΛ

Jesu djaba Judaba naλ cartada bΛsica bΛa. Dji bΛdaba jara bΛa idjira Santiago djabada (1:1). ΛcΛrΛmaarā naλ cartara djabarā judiorā itea bΛsia. Poa 65are bΛsica bΛa.

Judaba naλ cartara bΛsia ΛcΛrΛba sewada jaradia panana bēřā. Maλ ēberārāba jara panasidaa Ācōrēba idji biadeba ēdrΛ edada bēřā baridua cad-jiruada odida panΛda (1:4, 18-19). Maλ carea Judaba djabarāa jarasia ādjia ĩjā panΛra ni abaΛa idu quĩrā awara jaradiabidiē panΛda (1:3). Maλ awara bΛsia djabarāra dji carebadida panΛda Jesucrito biara ĩjāni carea idjaba Ācōrē ĩjāē beada quĩrā djuburiadida panΛda (1:20-23).

Naλ cartade Judaba naārā bΛda

¹ MΛra Judaa, Santiago djabaa idjaba Jesucrito nezocaa.* Naλ cartara bΛbΛrΛ jūma dadjirā Zeza Ācōrēba trΛnarā itea. Idjia bārāra quĩrā bΛa idjaba Jesucritodeba waga erobΛa. ² MΛa quĩrā bΛa idjia bārāra bio quĩrā djuburia baida, necai baira aduba dia baida, idjaba bārāra bio quĩrā baida.

Sewa jaradia bea

³ Djabarā, mΛa naλ cartade Ācōrēba dadjirā ēdrΛ edadadebemada bΛ quĩrā bΛsia. BaribΛrΛ mΛmaarā biara bΛa ara nawena baida quĩrācuiteda bēdamārēā. Bārāba ĩjā panΛra ni abaΛa idu quĩrā awara jaradiabirānadua. Ācōrēba wārā bedeara jūma idji ēberārāa barima aba diasia. Quĩrā awara diacaa. ⁴ Māwā bΛ bΛa ΛcΛrΛda djabarā quĩrāca zedapeda bārā tāēna panΛ bēřā. Maλ ēberārāba sewadeba jaradiabadaa Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ēdrΛ edada bēřā dadji cacuaba cadjirua o quĩrā bΛda odida panΛda. Ādjirāba dadjirā Boro aba bΛ Jesucritora igarabadaa. NaārēdaΛba bΛ bΛsia Ācōrēba ādjirāra cawa oida.

⁵ Bārāba cawa panΛmīna mΛa quĩrānebabiya dadjirā Boroba idji purura Egip-todeba ēdrΛ edasida. BaribΛrΛ ēdrΛ edadacarea idji ĩjāpedadaēra quinibisia. ⁶ Idjaba quĩrānebadua ΛcΛrΛ bajānebema nezocarāda Ācōrēba bΛda quĩrāca beadaē basida. ĀtebΛrΛ ādji pananara igarasidaa. Maλ carea Ācōrēba uria pāĩsooa bΛde preso bΛcārīa aba idjia cawa oi ewaridaa. ⁷ Ara maλ quĩrāca Ācōrēba Sodomanebemarāda, Gomorradebemarāda, ādji caita bea purudebemarā sida cawa osia. Maλ ēberārāba auduada obadjidaa. Abeda ne jūma cadjirua dadji cacuaba oiē bΛda obadjidaa. Maλ carea Ācōrēba ādjirāra tΛbΛ urua quicade ewariza bia mīga erobΛa. Maλba cawabi bΛa jūma cadjirua obadara māwā bia mīga pananida.

⁸ Bārā tāēna zepedadara maλ ēberārā quĩrāca panΛa. Ādjirāba cāĩmocaradada ēpēbadaa. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrā bΛda obadaa, dadjirā Borora igarabadaa, idjaba jairā dji droma beada biē jarabadaa. ⁹ BaribΛrΛ bajānebema nezoca dji droma Miguelba māwā oca basía. Moise beudacarea Miguelera idji cacua carea diauru ume caicayasia. Māwāmīna diaurura biē jaraida crīchaē basía, ātebΛrΛ jarasia: “Dadji Boroba bΛra quēāya.”

¹⁰ BaribΛrΛ maλ ēberārā bārā tāēna zepedadaba ādjia adua panΛnebemada biē

* 1:1 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

bedeabadaa. Ādjia cawa panΛra animarā crīcha quīrāca bΛa. Animarā quīrāca ababe ādji cacuaba quīrā bΛda obadaa. Mañ carea Ācōrēba biē bΛya.

¹¹ Ādjira mīā djuburi beaa. Caiλba oda quīrāca obadaa.† Parata awua panΛneba Balaaλba oda quīrāca āi o nīnaa. Coreba Moise igarada quīrāca Ācōrēda igara panΛ bēra ādjirā sida biē bΛya. ¹² Quīrāneba bāra ābaa ne co panΛne ādjirā sida ne wayaa neē bΛsrida ne cobadaa. Māwā bārāba o panΛra ārībadaa. Ababe ādjidrΛ crīchabadaa. Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edebari quīrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edebΛrΛde cue zecaa. Ara mañ quīrāca ādjia jaradia panΛba carebacaa. Ādjirāra bacuru zauca quīrāca beaa. Nejō zauca cora wāna quīrāca beaa. Māwā barima ume beuda quīrāca beaa. ¹³ Ādjirāra pusa bogozoa quīrāca beaa. Pusa bogozoaba cōpepea do icawa batabuebari quīrāca ādjirāba mīā perada baridua obadaa. Āi wāpedada bēra chīdau baebΛrΛ quīrāca beaa. Ācōrēba uria bio pāisosa bΛda o bΛsia ādjirā ewariza biē bΛi carea.

¹⁴⁻¹⁵ Mañ ēberārānebemada Enocoba bedeasia. (Adaλneba aba Enocodaa si-ete drōāenabemarā panasidaa.) Enocora Ācōrēneba nāwā bedeasia: “jūrīnadua! Dadjirā Boroba jūmarā cawa oi carea idjiderā zocārā panΛ ume zebΛrΛa. Mañne jūma idji quīrānacara biē bΛya. Idji quīrānacadeba cadjirua opedada bēra idjaba idjidebemada bio biē bedeapedada bēra māwā oya.” ¹⁶ Mañ ēberārāra baridua carea biē duanebaria, idjaba baridua carea djārāra biē jarabadaa. Ababe ādjia quīrā beadrΛ jarΛbadaa. Dji droma quīrāca bedeabadaa. Ādji ēpēnamārēā djārāra bia bedeabadaa.

Djabarāba sãwã odida panΛ

¹⁷ BaribΛrΛ djabarā, dadjirā Boro Jesucritoba diabuedarāba naēna jara-pedadara quīrānebadadua. ¹⁸ Bārāra nāwā jarasidaa: “jūrīarebema ewariēde Ācōrē ipida biē jarabadara baraya. Ācōrēda quīrānacaba bēra ādji cacuaba o quīrā bΛda o beadia.” ¹⁹ Ādjirāba djabarāa awara awara crīchabibadaa, baridua ādjia quīrā panΛda obadaa, Ācōrē Jaureda neē beaa.

²⁰ BaribΛrΛ djabarā, biara Critoda jājāni carea dji carebadadua. Ācōrēa idji Jauredaba iwididadua. ²¹ Ācōrē quīrāneba nībadadua. Dadjirā Boro Jesucritoba quīrā djuburiadeba zocai bai jōcada diamārēā jājānadua.

²² Djabarā bio jājē beara quīrā djuburiadadua. ²³ TΛbΛ uruadāa wābΛdara ēdrΛdamārēā carebadadua. Djārāra quīrā djuburiadadua, baribΛrΛ quīrācuīta beadadua. Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua.‡

Judaba Ācōrēa bia bedeada

²⁴ Ācōrēba bārāra poya wagaya cadjiruade baerānamārēā. Idji quīrāwārēā quīrāpita cadjirua neē poya bia bΛya. Mama bārāra bΛsrida beadia. ²⁵ Ācōrēra ababΛrΛ bΛa. Idjira dadjirā ĒdrΛ Edabaria. IdjidrΛ dji dromaa, ne jūma poya o bΛa. Idjira jūmarā Boroa. Naēnaeda māwā basia, idi māwā bΛa, idjaba ewariza māwā baya. Dadjirā Boro Jesucritodeba idjīabΛrΛ bia bedeadaida panΛa. Bia bΛa māwā baida.

† **1:11** Caiλ. Genesi 4:3-8. Balaaλ. Numero 22:1-35. Core. Numero 16:1-35. ‡ **1:23** Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua. Griego bedeade bΛ bΛa: “Ādjia jΛ panΛra quīrāmanadua cadjirua o panΛneba jaigua bΛ bēra.”

APOCALIPSI JESUCRITOBA JUAĽBA CAWABIDA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada bĽsia. Poa 95are bĽsia. Griego bedede apocalipsiba jara bĽa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aba 96daa Romanebema boro basía. MaĽ ewaride leyda bĽsidaa jũmarāba Ācōrēba bia bedeadada quĩrāca Romanebema boroa bia bedeadida panĽda. Māwā oē bĽ carea JuaĽra preso basia.

MaĽne Jesucritoba JuaĽa naĽ cartara bĽbisibia djabarā siete purude bearā itea. Jesuba bĽbidada JuaĽba jũma cāimocara quĩrāca unusia. JuaĽba Jesu ĩjā bearā cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume bĽda idjaba dārāēne dji quĩrūda jũma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācōrēba diauruda, jũma idjiare bea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderā beabĽĽ sida ewariza Ācōrē purude bia duananida.

Dadjirāba naĽ crĩcha droma 2:10de bĽ bĽra quĩrānebadida panĽa: “Bārā dārāēne bia mĩgadirā wayarānadua. ĩŨrĩnadua! Diauruba ĽcĽĽ bārānebemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānāē bia mĩgadia. BaribĽĽ bārā beabĽda sida ĩjā pananadua. MaĽbe mĽa bārāra ewariza zocai bĽya.”

NaĽ cartade JuaĽba naārā bĽda

¹ MĽra Jesucrito nezoca JuaĽa. NaĽ cartade bĽ bĽa Jesucritoba bajāneba mĽa cawabidada. MaĽ cawabidara Ācōrēba Jesucrito cawabisia idji ĩjā beaa cawabimārēā dārāēne cārēda sāwāida.* Jesucritoba bajānebema nezocada mĽmaa diabuesia maĽra cawabimārēā. ² Jũma mĽa ununara wārāda jara bĽa. MĽa jaraya naĽ bedeara Ācōrēneba ze bĽda idjaba Jesucritoba wārāda cawabisida. ³ MaĽ sāwāinebema bedea djabarā quĩrāpita lebĽĽra bio bia baya. Idjaba naĽ bedea ũrĩnapeda ĩjā o beara bio bia beadia, naĽ bedeara dārāēne māwāi bērā.

Djabarā Asia druadebema itea JuaĽba bĽda

⁴ MĽra JuaĽa. NaĽ cartara bĽbĽĽra djabarā Asia druadebemarā itea. Siete purudaa diabuebĽĽa. MĽa quĩrīā bĽa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida idjaba necai baira bārā dia baida. Idjira bĽa, naēna basia, idjaba ewariza baya. Idjaba mĽa quĩrīā bĽa Ācōrē bugue biya quiru quĩrāpita siete jaure panĽba māwā o pananida.† ⁵ MaĽ awara quĩrīā bĽa Jesucritoba māwā o baida. Idjia Ācōrēnebemada wārāda jarabaria. Beu badada naārā Ľrēbasia ewariza zocai bai carea. Jũma naĽ ějũānebema bororā cāyābara dji dromaara bĽa. Idjia dadjirāra quĩrīā bĽa idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdrĽ bĽsia. ⁶ Dadjirāra bĽsia Ācōrē purude sacerdotada beadamārēā. Māwā idji Zeza Ācōrēba quĩrīā bĽra o panania. Idjia bia bedeadida panĽa. Bia bĽa idjidrĽ ewariza jũmarā Boroda baida. Wārāda bia bĽa māwā baida.‡

⁷ Ũrĩnadua. Critora jārārāne zeya. MaĽne jũmarāba ununia. Idji supedada bida ununia.

Idji unubĽdade jũma naĽ ějũānebemara jĩānia.§ Wārāda māwā baya.

* **1:1** Idji ĩjā beaa. Griego bedede bĽ bĽa “nezocarāa.” † **1:4** Siete jaure panĽba. ĽcĽĽmaarā maĽ siete jaure panĽra Ācōrē Jaureda māwā bĽa. Idjaba ĽcĽĽmaarā maĽ jaure siete panĽra bajānebema nezocarā dji dromada māwā beaa. ‡ **1:6** Wārāda bia bĽa māwā baida. Griego bedede bĽ bĽa: “Amén.” § **1:7** Mateo 24:30; JuaĽ 19:34-37.

⁸ Dadjirã Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o bΛ Ācōrēa. Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.* Maľba jara bΛa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Māra bΛa, naēna basia, idjaba ewariza baya.”

Juaľba Crito ununa

⁹ Māra bārã djaba Juaľa. Dadjirãra Jesucrito ume panΛ bērã māra bārã ume Ācōrē purudebemaa, bārã ume bia mīga bΛa, idjaba bārã ume jūma droa bΛa. Ācōrē bedea jaradia bΛ carea idjaba Jesudebema wārāana a bΛ carea māra morro droma Patmo abadađe bΛsidaa. ¹⁰ Dadjirã Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jauredeba basia.† Maľne mľ ēcarraare abaľba bedea bΛda ūrīsia. Idji bedeara cachiru jīgua quĩrāca basia. ¹¹ Maľba jarasia: “BΛa unubΛrΛda cartade bΛpeda djabarã siete puru beade panΛmaa diabuedua: Epesodaa, Esmirnanaa, Pergamonaa, Tiatirađaa, Sardidaa, Piladelpiadaa, idjaba Laodiceadaa.”‡

¹² Maľne mľa jēda acΛsia caida bedea bΛ cawaya. AcΛbΛrΛđe siete ĩbĩrã oro odada unusia. ¹³ Maľ siete ĩbĩrã ēsi ēberã zaca bΛda unusia.§ Idjia cacuađe jľ bΛra eđu jĩrũ daucha jũē basia. Idji ju caita oro odada trājľ basia. ¹⁴ Idji budara totroa querasia oveja cara quĩrāca wa nieve quĩrāca. Idji daura tΛbΛ urua quĩrāca basia. ¹⁵ Idji jĩrũra bronce tΛbΛđe dorrabaripeda Λrada quĩrāca urua basia. Idji bedeara do jururua bΛ quĩrāca jĩguasia. ¹⁶ Idji jΛwa araare chĩdauda siete erobasia. Idji itedeba djōbada neco quida umena pewedea era bΛda odja nūmasia. Idji quĩrāra ľmāđau dorrodorroa quĩrāca basia.

¹⁷ Idji unuside ne wayaaba māra idji jĩrũ caita beuda quĩrāca egode tabesia. BaribΛrΛ idji jΛwa araarebemada mľ ľrľ bΛpeda jarasia: “Ne wayarādua. Māra dji naārābemaa idjaba dji jĩrūarebemaa. ¹⁸ Māra dji Zocai BΛa. Māra beudamĩna acΛdua zocai bΛda, idjaba ewariza zocai baya. MľabΛrΛ beudarāra ľrēbabida bΛa.* ¹⁹ BΛa unu bΛda cartade bΛdua. Idi sāwā nūmΛda idjaba jĩrũare sāwā nūmainebema sida bΛdua. ²⁰ Mľa cawabiya bΛa ununa siete chĩđau mľ jΛwa araarebemane erobΛba cārēda jara bΛda idjaba maľ siete ĩbĩrã oro odaba cārēda jara bΛda. Maľ siete chĩdauba jara bΛa bajānebema nezocarã siete panΛda. Maľ siete panΛba djabarã siete puru beade panΛda wagabadaa. Ādjiza djabarã puru abaľđe panΛda wagabadaa. Dji ĩbĩrã siete panΛba jara bΛa djabarã siete puru beade panΛnebemada.”

2

Critoba djabarã Epeso purudebemarã itea bΛbida

¹ Idjia mľa nāwā jarasia: “Djabarã Epeso purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bΛdua:

Idji jΛwa araarebemane chĩđau siete erobΛba, siete ĩbĩrã oro oda tāēna nĩba nāwā jara bΛa:

² Bārãba o panΛra mľa cawa bΛa. Mľ itea bio traja panΛda idjaba bia mīga panΛne jūma droa panΛda cawa bΛa. Bārãba dji cadjirua obadarãa

* **1:8** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jĩrūarebema letraa. † **1:10** Dadjirã Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu ľrēbadacarea domiaza djabarāba idji ľrēbadara quĩrānebabadjidaa. Idira domingoza māwā obadaa. ‡ **1:11** Griego bedeađe ľcΛrΛ cartade naľ sida bľ bΛa: “Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa. Maľba jara bΛa māra dji naārābemada idjaba dji jĩrūarebemada.” § **1:13** Ēberã zaca bΛda. Griego bedeađe nāwā bľ bΛa: “Naľ djara edađaca bΛda unusia.” Abari quĩrāca jara bΛa Daniel 7:13đe. * **1:18** MľabΛrΛ beudarāra ľrēbabida bΛa. Griego bedeađe nāwā bľ bΛa: “MľabΛrΛ ēberãrã beudidebema yavera erobΛa. Beupeđada duanΛmabema yavera erobΛa.”

iduaribidacada cawa ɓaa. Ɓaɓɓa ɓārāmaa wānapeda Jesucritoba diabuesiada abadjidaa.* Baribɓaɓa ɓārāba quĩrācuɓa aɓa panɓneba cawasidaa ādjirāra sewaida beada. ³ Bārā mǎ carea bia mĩga panɓne jūma droa panɓa idjaba sēnaē mǎ itea bia traja panɓa. ⁴ Baribɓaɓa naǎgɓda mǎa biē unu ɓaa: ɓārāba naārā quĩrā eroɓeadaɓa idira mācuɓa neē panɓa. ⁵ Maǎ bērā quĩrāneɓadadua ɓārāba naārā quĩrā eropananaɓa.† Wayacusa Ācōrēmaa zedaɓa. Oɓadua ɓārāba naārā bia o panana quĩrāca. Bārāda wayacusa Ācōrēmaa zedaēɓaɓa, mǎa ɓārā cawa ode wāya.‡ Maǎne ɓārā ĩbĩrāra āyā ɓaya. ⁶ Baribɓaɓa naǎgɓda bia o panɓa: Nicolá ēpē beaba biē obadara ɓārāba quĩrānaca. Mǎa biɓa quĩrāca. ⁷ Dji cawɓaɓa ɓara ɓaɓa ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ɓara. Cadjirua poyapeɓadara mǎa bacuru zocai ɓai diabaridebema nejōda idu jōbiya. Maǎ bacurura Ācōrē ējūa biya quirude ɓaa.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea ɓaɓida

⁸ “Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓaɓa:

Dji beupeda wayacusa zocai ɓara dji naārāɓemaa idjaba jĩrūarebemaa. Idjia nāwā jara ɓaa:

⁹ Bārāba o panɓa mǎa cawa ɓaa.§ Bia mĩga panɓda idjaba ne neē beada cawa ɓaa. Māwāmĩna Ācōrēneba ɓārāra ne ɓara beaa. Mǎa cawa ɓaa ɓaɓa judiorāba ɓārāneɓemada biē bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāna abadamĩna māwāēa.* Āteɓaɓa diauru ēberārā.† ¹⁰ Bārā dārāēne bia mĩgaɓa wayarānada. ĩŪrĩnada! Diauruba ɓaɓa ɓārāneɓemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mĩgaɓa.‡ Baribɓaɓa ɓārā beaɓda siɓa ĩjā pananada. Maǎbe mǎa ɓārāra ewariza zocai ɓaya.§ ¹¹ Dji cawɓaɓa ɓara ɓaɓa ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ɓara. Cadjirua poyapeɓadara ewariza Ācōrēneɓemada jĩga beadaēa.”*

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea ɓaɓida

¹² “Djabarā Pergamo purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓaɓa:

Djōɓada neco quida umena pewedeɓa era eroɓaɓa nāwā jara ɓaa:

¹³ Bārāba o panɓa mǎa cawa ɓaa.† Idjaba cawa ɓaa ɓārā panabadama diaurura dji droma chūmeɓada buguede chūmaɓda. Māwāmĩna ɓārāba mǎda waɓiɓa ēpē panɓa. Bārā purude diauru ɓabarima djaba Antipa mǎ carea beasiɓa ɓārāba mǎ ĩjā panɓa igaraɓaē ɓasía. Djaba Antipaba ne jūmane mǎneɓemada bedeabadjia. ¹⁴ Baribɓaɓa naǎgɓda mǎa biē unu ɓaa. Ɓaɓa ɓārā tāēnabemaba Balaaɓa jaradiadaɓa ēpē panɓa.‡ Balaaɓa Baláa jaradiasia sāwā israelerāra cadjiruade ɓaebida. Jɓwaba oɓa ācōrēa nedjara diadaɓa cobibaɓjia idjaba auɓuada obibaɓjia. ¹⁵ Idjaba ɓaɓa

* **2:2** Jesucritoba diabuesiada abadjidaa. Griego bedeade ɓaɓa “apóstoles.” † **2:5** Griego bedeade nāwā ɓaɓa: “Quĩrāneɓadadua sāmaɓa ɓaesidaɓa.” ‡ **2:5** Bārā cawa ode wāya. Griego bedeade ɓaɓa cartade nāwā ɓaɓa: “Dārāēne mǎa ɓārā cawa ode wāya.” § **2:9** Bārāba o panɓa mǎa cawa ɓaa. Griego bedeade ɓaɓa cartade mǎra neēa. * **2:9** Ācōrē ēberārā. Griego bedeade ɓaɓa “judiorā.” † **2:9** Diauru ēberārā. Griego bedeade ɓaɓa: “Diauru ume dji jareɓa dedebemaraa.” ‡ **2:10** Dārānaē. Griego bedeade “die ewarī” ɓaɓa. § **2:10** Ewariza zocai ɓaya. Griego bedeade nāwā ɓaɓa: “Mǎa ɓoroɓari zocai baideɓemada ɓārāa diaya.” * **2:11** Ewariza Ācōrēneɓemada jĩga beadaēa. Griego bedeade ɓaɓa: “ɓarima umé beudaēa.” † **2:13** Bārāba o panɓa mǎa cawa ɓaa. Griego bedeade ɓaɓa cartade mǎra neēa. ‡ **2:14** Numero 22:1ɓa 25:3ɓa; 31:16.

bārã tãenabemaba Nicolá êpê beaba jaradiabadara êpê panãa. Mañ jaradiabadara mña quĩrĩãcaa. § 16 Mañ bẽrã wayacusa Ācōrẽmaa zedadua. Mãwã odaẽbãrã, mña dārãẽne bārã cawa ode wãya. Mañne neco mñ itedeba odja nũmãba mañ ëberãrã ume djõya. 17 Dji cãwãrã bara bãba ũrĩdua Ācōrẽ Jaureba djabarãa jara bãra. Cadjirua poyapedadarãa mña maná mẽrã badara cobiya idjaba mōgara zaque totroa quiruda diaya.* Mañ mōgara zaquede trã djiwidida bã baa. Ni abãba mañ trãra adua baa. Baribãrã dji edabãrãba cawaya.”

Critoba djabarã Tiatira purudebema itea bãbida

18 “Djabarã Tiatira purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bãdua:

Ācōrẽ Warra daura tãbã urua quĩrãca baa, idji jĩrũra bronze arada uru-abari quĩrãca baa. Idjia nãwã jara baa:

19 Bãrãba o panãra mña cawa baa. Bãrã quĩrĩãnebemada, mñ ãjã panãnebemada, mñ itea o panãnebemada, idjaba jũma droa panãnebema sida cawa baa. Bãrãba naãrã o panana cãyãbara idi biara o panãda cawa baa. 20 Baribãrã naãgãda mña biẽ unu baa. Wẽrã Jezabel abadaba sewa jaradia bãra bãrãba iduaribi panãa.† Idjira Ācōrẽneba bedeabariada abaria. Mañne idjia jaradia bãdeba mñ nezocarãra cũrũgabaria audua nĩbadamãrẽã idjaba nedjara jawaba oda Ācōrẽa diadada codamãrẽã. 21 Mña jãã basia idjia cadjiruara igarapeda Ācōrẽmaa zemãrẽã baribãrã idji audua nĩra igara quĩrĩãẽ basia. 22 Mañ bẽrã mña idjira cacua piraba cãdade bãya. Mañbe jũma idji ume daunemabadaba idji quĩrãca cadjirua o panãda igaradaẽbãrã, mña bia mĩgabiya. 23 Idji warrarãra mña quinibiya. Mãwã djabarã duanãza cawadia mña jũmarã crĩchara, jũmarãba sodeba o quĩrã panã sida cawa bãda. Bãdjiza opedada quĩrãca mña cawa oya. 24-25 Baribãrã ãcãrã bãrã Tiatiradebemaba mañ wẽrãba jaradia bãra êpẽnaẽ panãa. Mañ awara diauruba idjiderãa cawabida mẽrã ero bãra jarãdaẽ panãa cawadi carea. Mña ababe jaraya bãrãba nañ ewaride ãjã panã quĩrãca ãjã pananamãrẽã aba mñ zebãrãdaa. Dewara bedeada ãjã obiẽa. 26-27 Cadjirua poyapedadara idjaba mña quĩrã bã ewariza opedadara mña druazabema bororãda beadamãrẽã bãcuaya mñ Zezaba mñra jũmarã boroda bãda quĩrãca. Mañbe ãdjirãba quĩrã djuburia neẽ jũmarã ãjã obidia.‡ Zoco todozoabibãda quĩrãca jũmarãda poyadia. § 28 Mña diapedabema chĩdauda ãdjirãa diaya.* 29 Dji cãwãrã bara bãba ũrĩdua Ācōrẽ Jaureba djabarãa jara bãra.”

3

Critoba djabarã Sardi purudebema itea bãbida

1 “Djabarã Sardi purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bãdua:

Ācōrẽ quĩrãpita jaureda siete panãa.* Ādji zocabariba chĩdauda idji jawade siete ero baa. Idjia nãwã jara baa:

Bãrãba o panãra mña cawa baa. Ēberãrãba jara panãa bãrãba Ācōrẽra bio ãjã panã bẽrã zocai beada. Baribãrã wãrã arada bãrãba Ācōrẽra ãjãnaẽ

§ 2:15 Mañ jaradiabadara mña quĩrĩãcaa. Griego bedeade ãcãrã cartade mãra neẽa. * 2:17 Manãra Ācōrẽba diabueda pañ basia. Exodo 16:31-34. † 2:20 Jezabel. 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2 Rey 9:22. ‡ 2:26-27 Quĩrã djuburia neẽ jũmarã ãjã obidia. Griego bedeade bã baa: “Jiorroba ãjã obiãa.”

§ 2:26-27 Salmo 2:9. * 2:28 Diapedadabema chĩdauba jara baa Critoda. Apocalipsi 22:16. * 3:1 ãcãrãmaarã mã siete jaure panãba jara baa Ācōrẽ Jaureda. Idjaba ãcãrãmaarã jara baa bajãnebema nezocarã dji dromada.

pan^Λ bē^rā dji beu^darāa. ² ¡Quĩrācui^tadua! Mā^Λ unu b^Λa bārāba o pan^Λra Ācōrē quĩrāpita jipa b^Λēda. Bārāba bia o pan^Λra jūma idu b^Λbododa^a. Barib^Λra ma^Λg^Λra wayacusa bia ēpēn^adua. ³ Wārā be^dea bārāba ũrĩpeda^dara quĩrāneba^ddua. Ma^Λg^Λra bio ĩjān^adua. Cadjiru^ada igara^dapeda Ācōrēma^a zeda^ddua. Bārāra quĩrācui^ta be^daēb^Λra, ne dr^Λabari quĩrāca m^Λra cawaēne zeya bārā cawa oi carea. ⁴ Barib^Λra bārā Sardie^bemarā zocārāēbe cadjiru^ade nĩnaēa bārāba cacua^de j^Λ pan^Λra mititiabi^daē pan^Λ quĩrāca. Bārādr^Λ m^Λ ume ābaa nĩba^di carea bia pan^Λ bē^rā totroa quiru j^Λ pan^Λda m^Λ ume ābaa nĩba^dia. ⁵ Cadjirua poyape^dadaba ara ma^Λ quĩrāca totroa quiruda j^Λnia. Ādji tr^Λra ewariza zocai be^di cartade eda b^Λ bea bē^rā m^Λa āyā b^Λēa. Āteb^Λra m^Λ Zeza quĩrāpita, idji nezocarā bajānebema quĩrāpita bi^da ādjirāra m^Λreana aya. ⁶ Dji c^Λw^Λra^Λ bara b^Λba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarā jara b^Λra.”

Critoba djabarā Piladelpia puru^debema itea b^Λbi^da

⁷ “Djabarā Piladelpia puru^debema wagabari bajānebema nezoca itea car^tade nāwā b^Λdua:

Ācōrē quĩrāpita Bio Biya Quirura, Wārāda Bedea Aba B^Λra Davi puru boroa.† Idjia ewab^Λra^Λ ni aba^Λba poya jūātr^Λ b^Λdaēa. Idjia jūātr^Λ b^Λb^Λra^Λ ni aba^Λba poya ewadaēa. ⁸ Idjia nāwā jara b^Λa:

Bārāba o pan^Λra m^Λa cawa b^Λa. ¡Ūrĩn^adua! E^da wābadada m^Λa bārā na ewa nūma^sia. Ma^Λg^Λra ni aba^Λba poya jūātr^Λ b^Λdaēa. Bārāra mācua b^Λbaē pan^Λmĩna m^Λ be^deara bio ĩjā pan^Λa. M^Λra igara^daē pan^Λa. ⁹ ¡Ūrĩn^adua! Bārā jĩrū caita m^Λa diauru ēberārāda chĩrāboro^de copanebiya.‡ Ma^Λne ādjirāba cawa^dia m^Λa bārāra quĩrā b^Λda. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamĩna wārāēa.§ Ādjirāra sewai^da bea. ¹⁰ Bārā m^Λ carea bia mĩga pan^Λra jūma droa pan^Λa m^Λa jara^da quĩrāca. Ma^Λ bē^rā na^Λ ējūānebemarā bia mĩga^di ewarĩ zeb^Λra^de m^Λa bārāra wagaya. Ma^Λ ewari^de m^Λa jūma na^Λ ējūāne beara bia mĩgabiya sāwā odi cawaya. ¹¹ M^Λra dārāēne zeya. Ma^Λ bē^rā bārāba idi ĩjā pan^Λ quĩrāca ĩjā panan^adua. Māwā ni aba^Λba bārā nepeda jārĩnaēa. ¹² Cadjirua poyape^dadara m^Λ Ācōrē dedebema de jĩrū quĩrāca b^Λya. Māwā idji dedebemada āyā wānaca baya. Ādji dratude m^Λ Ācōrē tr^Λda b^Λya idjiderāda cawabi carea. Idjaba m^Λ Ācōrē puru tr^Λ Jerusaleā Djiwi^di abada si^da ādji dratude b^Λya ma^Λ puru^debemada cawabi carea. Ma^Λ purura bajāneba m^Λ Ācōrē b^Λma^Λba zeya. Idjaba ādji dratude m^Λ tr^Λ djiwi^dida b^Λya m^Λreda cawabi carea. ¹³ Dji c^Λw^Λra^Λ bara b^Λba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarā jara b^Λra.”

Critoba djabarā Laodicea puru^debema itea b^Λbi^da

¹⁴ “Djabarā Laodicea puru^debema wagabari bajānebema nezoca itea car^tade nāwā b^Λdua:

Wārā Bedea tr^Λ jarabadaba Ācōrēnebemada wārāda jūma aride jarabaria.* Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia.† Idjia nāwā jara b^Λa:

¹⁵ Bārāba o pan^Λra m^Λa cawa b^Λa. M^Λra igara^daē pan^Λa barib^Λra sodeba ēpēnaē pan^Λa. Māwā bārāra baido cūrāsa quĩrāca pan^Λēa ni baido j^Λw^Λrāā quĩrāca pan^Λēa. Sodeba wārāda ēpēnaēb^Λra, m^Λmaarā biara bacasia m^Λra

† 3:7 Davi puru. Ma^Λba jara b^Λa “Ācōrē puru.” Puru boroa. Griego bedea^de nāwā b^Λ b^Λa: “Idjia Davi yavera ero^bba.” Ādji tāēna dji yave ero^bra puru boroa. ‡ 3:9 Diauru ēberārā. Griego bedea^de b^Λ b^Λa: “Diauru ume dji jarebada dedebemarāa.” § 3:9 Ācōrē ēberārā. Griego bedea^de b^Λ b^Λa “judiorā.”

* 3:14 Wārā be^dea. Griego bedea^de b^Λ b^Λa: “Amén.” † 3:14 Griego bedea^de ma^Λba idjaba nāwā jara b^Λa: “Idjira ne jūma Ācōrēba o^da Boroa.”

abeda ēpēnaēda. ¹⁶ Baribara baido j̄wārlāj̄wārlā b̄a quīrāca panā; māra igaradaē panāmīna sodeba wārāda ēpēnaē panā. Mañ bēra mā bārāra igaraya baido j̄wārlāj̄wārlā b̄a m̄a itedeba webara quīrāca. ¹⁷ Bārāba jara panā ne jūma eropanāda, ne jūmada edasidada. Bārāba edadida panāra waa neēana a panā. Baribara adua panā mīa djuburi panāda, biē panāda, ne neē panāda, dauberrea panāda, idjaba ācada panāda. ¹⁸ Mañ bēra mā bārāra crīcha biada diaya: oro tabāde dorrabariā idji awa quiruda m̄neba nēdodadua. Māwā bārāra wārā arada ne bara beadia. Idjaba wua totroa quiruda m̄neba nēdodadua j̄ni carea. Māwā bārā ācada panana carea quīrā peradaēa. Idjaba dau tada m̄neba nēdodadua bārā daude tadapeda bia ununi carea. ¹⁹ Māa quīrā b̄a ēberārāra quēābaria idjaba ubaria m̄a bedea j̄jā odamārēā. Mañ bēra wayacusa m̄maa zedapeda sodeba wārāda ēpē pananadua. ²⁰ j̄ūrīnadua! Māra dede eda wābadama b̄a. Dajadaareba tr̄a b̄a bārāba ewadapeda m̄ra idu eda wābidamārēā. Bariduaba m̄a bedeadā ūrīpeda dji eda wābadara ewaibara, m̄ra eda wāpeda idji ume ne coya. ²¹ Māa cadjiruara poyada bēra m̄a Zeza ume idji bugue biya quirude chūmesia. Ara mañ quīrāca cadjirua poyapedadara m̄a bugue biya quirude m̄a ume chūmebiya. ²² Dji cawara bara b̄a ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara b̄a.”

4

Bajānebemarāba Ācōrēa bia bedapedada

¹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca māa unusia bajāne eda wābadada ewa nūmāda. Mañne māa naārā ūrīna cachiru j̄gua quīrāca bedea b̄a jarasia: “Nama ātaa zedua. Māa cawabiya nocoarebema ewarīde cārēda sāwāida.”

² Ara mañda m̄ra Ācōrē Jauredeba besia. Mañne māa unusia bugue biya quiru bajāne b̄a. Mañ buguede aba chūmasia. ³ Mañ buguede chūmara urua basia jaspe mōgara quīrāca idjaba cornalina mōgara urua babari quīrāca. Eumada mañ bugue biya quiru auđu jūrā basia. Mañ eumara esmeralda mōgara quīrāca urua basia. ⁴ Bugue biya quiru auđu veinticuatro bugue biya quedeaba jūrā basia. Mañ bugue biya quedeade veinticuatro drōārāda chūpanasidaa. Ādjia cacuade j̄a panāra totroa querasia. Idjaba oro oda nepeda j̄a panasidaa. ⁵ Mañne Ācōrē bugue biya quiru ēsi b̄adeba baada purewa eda nūmabadjia, jururua nūmabadjia, dji cābāyā bae nūmabadjia. Mañ bugue quīrāpita ībīrāda siete urua nūpanasidaa. Siete jaure Ācōrē quīrāpita beadā māwā panā. ⁶ Mañ bugue quīrāpe pusa pāpārā b̄a quīrāca basia. Mañra vidrio ēsā quiru quīrāca basia. Bugue j̄wa araare, j̄wa acāare, jēdaare, nocoare bida animarā zaca zocai beadā quīmārē panasidaa. Ādjirāra jāare, ēcarraare bida dauba bira panasidaa. ⁷ Aba imama zaca basia. Aba paca zaca basia. Aba dji quīrādarara ēberā quīrāca basia. Idjaba aba nejōb̄a waiāba wābari b̄a zaca basia. ⁸ Mañ quīmārēbema zocai panāba ida sei eropanāsidaa. Ādji cacuara jūma dauba bira panasidaa. I edre bida dauba bira panasidaa. Āsa, diamasi bida ādjirāba ānāūnaē nāwā jarabadaa:

Bio bia quirua, bio bia quirua, bio bia quirua dadjirā Boro Ācōrēa.

Idjia jūma poya o b̄a. Idjira basia, idi b̄a, idjaba ewariza baya.

⁹⁻¹⁰ Ācōrē ewariza zocai b̄a idji bugue biya quirude chūmabarā. Mañne dji animarā zaca zocai beadā idjia bio bia quiruada abadaa, bia bedēabadaa, idjaba bia b̄ada abadaa. Māwā jarabādaza veinticuatro drōārāda Ācōrē

* **5:3** Beudarã panabadama. Griego bedede βλ βλα: “Naλ ějũā edre.” † **5:11** Zocãrã. Griego bedede βλ βλα “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cãpũrĩã bedede jara βλα “millones de millones.”

13 Mañne mña ũrĩa jũma Ācōrēba oda bajāne beaba, nañ ējũāne beaba, beudarā jaureba, pusade bea bida nāwā trā duanāda:† Jūmarāba dji bugue biya quirude chūmla, Oveja Zaquea bida ewariza bia bedeadida panla.

Ādjida dji dromaana adida panla, bio bia quiruada adida panla, idjaba ādjia jũma poya eropananida bia bāda adida panla.

14 Mañbe animarā zaca zocai bea quimārē panlaba nāwā jarasidaa: “Bia bala māwā baida.” Ara mañda veinticuatro drōārāda chīrāborode copanenapeda dji ewariza zocai bala bia bedeasidaa.‡

6

Cartade cara beada sei oguecuada

1 Mañbe mña unusia Oveja Zaqueba cartade cara beada aba ogablrade. Idjaba ũrĩa animarā zaca zocai bea quimārē panlnebema abalaba nāwā jara bāda: “Acade zedua.” Idji bedeara baa jīguablr quīrāca basia. 2 Araa acade wāsīde cawayo torroda unusia. Mañ cawayo lrā chūmlaba idji jlwade enedrmada erobasia. Abalaba idjia nepeda diasia. Ara mañda lclra poyapeda dewararā poyai carea wāsia.

3 Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogablrade mña ũrĩa dewarabema animarā zaca zocai baba nāwā jara bāda: “Acade zedua.” 4 Araa acade wāsīde cawaēne cawayo purea bāda odjasia. Abalaba mañ cawayo lrā chūmla djōbada neco waibāda diasia. Ācōrēba idjia idu ārībisia ēberārā nañ ējũāne ābaa necai duanāda, māwā djō duanlaba dji quena duananamārēā.

5 Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogablrade mña ũrĩa dewarabema animarā zaca zocai baba nāwā jara bāda: “Acade zedua.” Araa acade wāsīde mña cawayo pāimada unusia. Mañ cawayo lrā chūmlaba ne zglā zabadada idji jlwade erobasia. 6 Mañne mña ũrĩa animarā zaca zocai bea ēsi aba bedea bāda. Mañba dji cawayo lrā chūmla nāwā jarasia: “Trigoda idu bia zaubirādua. Māwā trigo libra ume nēdoi carea ēberāda ewari aba trajaida bala. Cebada sida idu bia zaubirādua. Māwā cebada sei libra nēdoi carea ēberāda ewari aba trajaida bala. Bariblr nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ba sida baramārēā.”

7 Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogablrade mña ũrĩa dewarabema animarā zaca zocai baba nāwā jara bāda: “Acade zedua.” 8 Araa acade wāsīde mña unusia cawayo cuaracuara bāda. Mañ cawayo lrā chūmla trāra “Beuidebema” abadaa. Idji caiēu aba nībabadjia “Beudarā panabada ējũā” abadada.* Jũma nañ ējũāne ēberārā quimārē beaza Ācōrēba ādjia aba idu beabisia. Mañ ēberārāra beasidaa djō duanlaba, jarrababa, cacua biē duanlaba, idjaba animarā nañ ējũānebema minijīchia bea bida.

9 Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogablrade mña unusia Ācōrē bea jaradia panl carea beapedadarā jaureda. Ādjirāra bajāne Ācōrēba ne babue diabada edrecare duanasidaa. 10 Nāwā jīgua jarasidaa: “Jūmarā Boro, bāra bio bia quirua idjaba wārāda bedea aba bala. ¿Bala sālbe dudabemarāra cawa oi dairā beapedada carea?” 11 Ācōrēba ādjiza wua torroda jlnamārēā diasia. Mañbe nāwā panusia: “Wādī necai jlānadua

† 5:13 Beudarā jaureba. Griego bedeadē bā bala: “Nañ ējũā edrecare beaba.” § 5:14 Dji ewariza zocai bala. Griego bedeadē lclra cartade mañra neña. * 6:8 Beudarā panabada ējũā. Griego bedeadē bā bala “Hades.”

aba ēberārāba bārā beapedada quīrāca bārā djabarā Crito nezocarāda jūma daucha beabadaadaa.”

¹² Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarāda māa acā basia. Mañne de uremiada dji cābāyā uresia. Sopua carea jlbada pāima ba quīrāca lāmādaura pāimasia. Jedecora oa quīrāca jūma pureasia. ¹³ Nāūrā dji cābāyā puābarāde nejō dji ca jurrubari quīrāca chīdaura bajāneba egorōdaa jurrusia. ¹⁴ Bajāra carta baratabarā quīrāca nēbasia. Jūma eyara, pusade bea morro sida naārā beadama panenaē basia. ¹⁵ Mañbe nañ ējūānebema bororāda, ādjarebemada, zarrarā bororāda, ne bara beada, nañ ējūāne dji dromarāda, nezoca beada, nezocaē bea sida eya uriade idjaba eyade mōgara cobeade mīrūcuasidaa. ¹⁶ Ādjirāba nāwā jarasidaa: “Eya, mōgara, dai lāñ baedada. Daida mērānada jāl bugue biya quirude chūma quīrāpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷ Ādjia cawa odi ewari dromada jūesia. ¿Caiba mañgara droai?”

7

Sēyā Ācōrē nezocarā dratude bāda

¹ Māwānacarea māa bajānebema nezocarāda quīmārē unusia. Ādjira nañ ējūā iquidaza nūmeasia. Ādjia nāūrāda ni ababarēba nañ ējūāne, pusade, ni ababar bacurumaa bida idu puabidaē basia. ²⁻³ Mañne māa unusia dewara nezoca bajānebemada lāmāda odjabariareba zebabarāda. Mañgarāba dji zocai ba Ācōrē sēyā babarida erobasia. Idjia bajānebema nezocarā quīmārē panā nāwā jīgua jarasia: “Nañ ējūāra, pusara, bacuru sida ārīrānada aba daiba Ācōrē sēyāra idji nezocarā dratude jūma babadaadaa.” Māwā jarasia Ācōrēba babada bajānebema nezocarā quīmārē panā diada bēra nañ ējūāra, pusa sida ārīnamārēā.

⁴ Mañne māa ūrīsia Ācōrē sēyā erobeara jūmasāwā panāda. 144 mil panasidaa. Jūma ādjirāra Israel ēberārānebema basia. ⁵ Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rubeāneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gadeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁶ Aserdeba yōpedadada doce mil panasidaa. Neptalideba yōpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁷ Simeoāneba yōpedadada doce mil panasidaa. Levideba yōpedadada doce mil panasidaa. Isacardeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁸ Zabuloāneba yōpedadada doce mil panasidaa. Josedeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjamiāneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Ēberārā zocārā Ācōrē quīrāpita bea

⁹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca māa ēberārāda zocārā unusia. Ni ababar ādjirāra poya juachadaē basia. Druazabemada, puruzabemada, bedeazabema sida ācarā duanasidaa. Jūmarāba cacuaē jlbada torroada jā beasia idjaba basrida panā bēra uruta queduaca beada ādji jlwade erobesia. Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita idjaba Oveja Zaque quīrāpita bida āta duanasidaa. ¹⁰ Mañne jūmarāba nāwā jīgua jarasidaa: “¡Dai Ācōrē nañ bugue biya quirude chūmāba, Oveja Zaque bida dairāra ēdrā edasidaa!”

¹¹ Mañne animarā zaca bea quīmārē panāra, veinticuatro drōārā sida Ācōrē bugue biya quiru caita panasidaa. Jūma bajānebema nezocarāda ādjirā audu jūrā āta duanasidaa. Mañne bugue biya quiru quīrāpita mañ bajānebema nezocarāra chīrāborode quīrā edaa barru copanenapeda Ācōrēba bia bedeasidaa.

¹² Nāwā jarasidaa:

¡Bārāba jara pan_Λ quīrāca wārāa!* Ewariza jūmarāba dairā Ācōrēa bia bedeadida pan_{ΛΛ} dji dromaara b_Λ bērā, ne cawaara b_Λ bērā, ne jūma poya erob_Λ bērā idjaba bio _Λb_{ΛΛ} b_Λ bērā. Idjía bia b_Λada adida pan_{ΛΛ} idjaba bio biya quiruada adida pan_{ΛΛ}. ¡Wārāda bia b_{ΛΛ} māwā baida!†

¹³ Mañbe veinticuatro drōārānebema aba_Λba m_Λā iwidisia: “¿B_{ΛΛ} cawa b_Λca za cacuade jābada torroa jā beara cairāda jāwā beada? ¿Cawa b_Λca sām_Λba zesidada?”

¹⁴ M_Λā panusia: “B_Λab_Λr_Λ cawa b_{ΛΛ}.”

Mañne idjia jarasia: “Nañ ēberārāra jīrūarebema ewari bio minijīchia b_Λdebema ēdr_Λpedadarāa. Oveja Zaque oaba ādjia cacuade jābadara totroa tātositaa. ¹⁵ Mañ bērā Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita duan_{ΛΛ}. Idji dede āsa, diamasi bida idji itea ne o pan_{ΛΛ}. Mañ bugue biya quirude chūm_Λba ādjirāra waga baya.† ¹⁶ Waa jarra beadaēa ni opichia beadaēa. Beseaba waa baē beadia idjaba jāw_Λr_Λāba m_Λā sēēa. ¹⁷ Oveja Zaqueba ādjirāra Ācōrē bugue biya quiruma waga baya. Ādjirāra edeya zocai bai dia b_Λ baido bogadr_Λ nūmeamaa dodamārēa. Mañne Ācōrēba ādjirā daubara jūma jareya.”

8

Cartade cara beada jīrūarebema ogada

¹ Oveja Zaqueba cartade siete cara beada jīrūarebema ogaside bajāne dārā chupea nūmesia.* ² Māwānacarea m_Λā unusia bajānebema nezocarāda Ācōrē quīrāpita siete āta duan_Λda. Siete cachiruda ādjirāa diasia. ³ Mañbe dewara nezoca bajānebemada zepeda Ācōrēa quera babadama āta nūmesia. Mañ quera babada oro odara Ācōrē bugue quīrāpita b_{ΛΛ}. Bajānebema nezocaba idji j_Λwade quera babada epedecoda erob_Λsia. Mañ epedecora oro oda basía. Aba_Λba idjía incienso querada wai_Λb_{ΛΛ} diasia jūma Ācōrē ēberārāba iwidipedada ume ābaa bá diamārēa. Ara mañda quera babada ār_Λ incienso querara bá nūm_Λsia. ⁴ Ācōrē ēberārāba iwidipedadara mañ bajānebema nezocaba incienso quera bá nūm_Λ cowaa ume ābaa Ācōrēmaa tūāpa cowasia. ⁵ Mañbe bajānebema nezocaba quera babada epedecoda edapeda quera babada ār_Λ t_Λb_Λdau urua b_Λba birasia. Mañ t_Λb_Λdau uruara nañ ējūānaa peatasia. Mañba baada jururuasia, dji cābāyā jīgua bae nūmesia, purewa eda nūmesia, idjaba nañ ējūāra ure nūmesia.

Bajānebema nezocarāba cachiru zapedada

⁶ Mañbe bajānebema nezocarā siete pan_Λba ādji siete cachiru edapedadara zadi carea eronūpanesidaa.

⁷ Aba_Λba idji cachiruda zásia. Ara mañda hieloda cue quīrāca nañ ējūānaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera b_Λda nañ ējūānaa jurrusia. Mañba nañ ējūāra, bacuru sida berara ēsidra bá wāsia.† Mama chiruara jūma bá wāsia.

⁸ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Ara mañda eya wai_Λb_{ΛΛ} quīrāca b_Λda purega jida nūm_Λda aba_Λba pusade batabuesia. Mañba pusara berara ēsidra oa babisia. ⁹ Mañne pusadebema animarāda berara ēsidra quinisidaa idjaba barcora berara ēsidra jūma ārīsidaa.

* **7:12** Wārāa. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ}: “Amén.” † **7:12** Wārāda bia b_{ΛΛ} māwā baida. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ}: “Amén.” ‡ **7:15** Ādjirāra waga baya. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ}: “Ācōrēba idji wua dera ādjirā ār_Λ b_Λya.” * **8:1** Dārā. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ} “media hora.” † **8:7** Nañ ējūāra. Griego bedeadē āc_Λr_Λ cartade mañra neēa. Berara ēsidra. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ} “la tercera parte.” Mañ bedeara versículo 7deba aba 12daa odja b_{ΛΛ}.

¹⁰ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zásia. Ara maľne chĩdau waibla uruga jida nũmada bajāneba baesia.† Berara ěsidra naľ ějũāne bea dode, baido bogadr beade bida baesia. ¹¹ Maľ chĩdau trāra Asea abadaa. Idji baedama baidora jũma aseasia. Maľ baidoba ěberārāra zocārā quinisidaa.

¹² Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zásia. Ara maľda ľmādaura, jedeco sida berara ěsidra pāima nũmesia. Chĩdau bea sida berara ěsidra pāimacuasidaa. Maľ bērā āsa baida badada berara ěsidra pāima nũmasia. Diamasi bida jedecora, chĩdau bea sida ľna baida badada berara ěsidra ľna ě basia.

¹³ Māa ľtaa acľbľrľde ũrĩsia nejōbľ ľtľ wābľri bľba jĩgua jara bľda:§ “¡Mĩa djuburi beadia! ¡Mĩa djuburi beadia! ¡Mĩa djuburi beadia naľ ějũāne beara dewarabema nezoca ũbea panľba ādji cachiru zabľdade!”

9

¹ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Maľne mľa chĩdau bajāneba naľ ějũānaa baedada unusia. Abľba uria dau cľre bľ jũātrľ bľ ewabarida maľ chĩdaúa diasia. ² Maľ uria jũātrľ bľ ewaside uriaěeba nārĩda ľtaa cowasia pea bá wābľrľ cowabari quĩrľca.* Maľ cowaaba ľmādaura, bajā pāwārā bľ sida jũma pāima nũmesia. ³ Maľne adichichi waibľada maľ cowaěeba naľ ějũānaa wāwāzoasia. Ācōrēba maľ adichichia ľbľada diasia ěberārā cadamārēā drusōrēba cabľrľ quĩrľca. ⁴ Idjia adichichia jarasia naľ ějũānebema chiruara, bacuru sida ārĩrānamārēā. Ātebľrľ ababe ěberārā Ācōrē sēyā ādji dratude neě beada cabisia. ⁵ Ācōrēba adichichia ěberārāra idu beabiě basia, ātebľrľ jedeco juesumabe idu puabisia. Maľ puara drusōrēba caěa pua quĩrľca basia. ⁶ Maľ ewaride ěberārāra beu jľrľěia baribľrľ beudaěa. Wārāda beu quĩrľā pananimĩna beudaěa.

⁷ Maľ adichichira cawayo sordaoba djōne edebari quĩrľca beasia. Ādji borode nepe oro oda quĩrľca bľda jľ beasia. Ādji quĩrľdarrara ěberā quĩrľca beasia. ⁸ Ādji budara wērā budaca beasia. Ādji quidara imama quidaca beasia. ⁹ Ādji cacuara jiorro oěaba jũātrľ beasia. Ādji i jĩguara jururuga nũmasia cawayo zocārā ādji carreta bara ěberārā djō panľmaa pira wābľda quĩrľca. ¹⁰ Ādji drura drusōrēne quĩrľca quida cũmia beasia. Jedeco juesuma ādji druba ěberārāra poya biě o panania. ¹¹ Maľ adichichi borora uria dau cľre bľ wagabaria.† Idji trāra hebreo bedeaěe Abadoľ abadaa. Griego bedeaěe Apolioľ abadaa.‡

¹² Nabema mĩa djuburi beadi jaraěara jōsia, baribľrľ waěibida umé panľa.§

¹³ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Maľne Ācōrē quĩrľpita quera babada oro oda cachu quĩmārē panľareba aba bedea bľda mľa ũrĩsia. ¹⁴ Dji bedea bľba bajānebema nezoca cachiru zaěaa nāwā jarasia: “Do waibla Euprate abadama bajānebema nezoca quĩmārē jľ panľda ěrā bľdua.” ¹⁵ Ara maľda idjia maľ quĩmārē panľra ěrā bľsia naľ ějũāne beara berara ěsidra quenanamārēā.* Ācōrēba ādjira erobľasia ara maľ poěe,

† 8:10 Uruga jida nũmada. Griego bedeaěe bľ bľa: “Ībĩrā quĩrľca uruga jida nũmada.” § 8:13

Nejōbľ. Griego bedeaěe ľcľrľ cartade bľ bľa “bajānebema nezoca.” * 9:2 Pea bá wābľrľ cowabari quĩrľca. Griego bedeaěe bľ bľa: “Jiorro dorrabaribada cowabari quĩrľca.” † 9:11 Uria dau cľre bľ wagabaria. Căpŭrĩā bedeaěe bľ bľa “ángel del abismo.” ‡ 9:11 Abadoľ, Apolioľ. Maľ trľba jara panľa: “Ne jũma ārĩburi.” § 9:12 Maľ mĩa djuburi beadi jaraěara dadjirāba Apocalipsi 8:13ěe unubadaa. * 9:15 Berara ěsidra. Griego bedeaěe bľ bľa “la tercera parte.” Ara maľ quĩrľca jara bľa

versículo 18ěe.

ara mañ jedecode, ara mañ ewaride mawã quenanamãrẽã. ¹⁶ Mañne mla ũrĩa abaaba jarabarda cawayode wãbada sordaorãda jũmasãwã enebadada. Dosciento miyoñ enebadaada asia.

¹⁷ Mla cãmocara quĩrãca ununa cawayora nãwã beasia: ãdji borora imama boro quĩrãca beasia. ãdji itedeba uruada, azupreda, idjaba nãrĩda cowabad-jia. Dji ãrã chũmeaba ãdji jãare jũãtrabarida jã beasia. Mañ jũãtrabarira purega basia, zapiro mōgara quĩrãca pãwãrã basia idjaba azupre quĩrãca cuara basia.† ¹⁸ Cawayo itedeba cowa ða nãrĩba, uruaba, azupre bida nañ ejũãne beara berara esidra quenasiãaa. ¹⁹ Mañgarã cawayoba ãdji itedeba cowa ðaba, ãdji dru bida eberãrãra beabadjidaa. ãdji drura dama quĩrãca basia. Mañba eberãrãra cadapeda beabadjidaa.

²⁰ Mawãmĩna eberãrã quininaẽ badaba wadibida ãdjia cadjirua obadara igaradaẽ basia. ãdjia jai epẽbadara igaradaẽ basia. Jawaba oda ãcõrẽra igaradaẽ basia: dji oro odada, parata odada, bronce odada, mōgara odada, bacuru oda sida igaradaẽ basia. Mañ jawaba oda ãcõrẽba ununacamĩna, ũrĩnacamĩna, idjaba nĩbadacamĩna, eberãrãba mañra igaradaẽ basia. ²¹ Idjaba mĩã beabadara, djãrã nãgãbadara, auãua nĩbabadara, ne drãabada sida eberãrãba igaradaẽ basia.

10

Bajãnebema nezocaba carta zaque erobada

¹ Mawãnacarea cãmocara quĩrãca mla unusia bajãnebema nezoca dji dromada edaa zebarda. Idjia cacuade jã ðara jãrãrã basia. Idji boro ãrã eumada basia. Idji quĩrãra ãmãdau quĩrãca urua basia. Idji jĩrũra tãba eradrã nũma quĩrãca basia. ² Idji jawade carta zaqueda ewara erobasia. Idji jĩrũ araarebemara pusade tãga nũmasia. Jĩrũ acãarebemara drua tãga nũmasia. ³ Mañbe idjira imama jarragabari quĩrãca jĩgua biasia. Mawã biabarda baara barima siete jururuasia. ⁴ Baa barima siete jururuadacarea mañ jururuaba jaradara mla cartade ða basia. Mañne bajãnaa mla bedeadã ũrĩa nãwã jarabarda: “Baaba barima siete jururua jaradara mẽrã erobadua. Cartade ðarãdua.”

⁵ Mañbe mla ununa bajãnebema nezoca pusade idjaba drua tãga nũmaba idji jawã araarebemada ãtaa bajãnaa wasia. ⁶ Mawã ðade idjira nañ ejũãnebema, bajãnebema, pusadebema jũma oda ãcõrẽ trãneba bedeiasia. Nãwã jarasia ãcõrẽ ewariza zocai ða trãneba: “ãcõrẽba jaradara dãrãẽne jũma mawãya. ⁷ Idjideba bedebadarãda idji nezocarãa. Naẽna ãcõrẽba ãdjirãa jarabadjia idjia cawabiẽ ðada jĩrũare jũma mawãida. Bajãnebema nezoca dji jĩrũarebemaba cachiru zabarda wãrãda jũma mawãya.”

⁸ Mañbe bajãnaa bedea mla naẽna ũrĩnaba wayacusa nãwã jarasia: “Bajãnebema nezoca jĩrũ aba pusade jĩrũ aba drua tãga nũmaba carta zaque idji jawade ewara erobada edade wãdua.”

⁹ Ara mañda bajãnebema nezocamaa wãpeda mla iwidisia carta zaquera diamãrẽã. Idjia panusia: “Edadua. Codua. Ba itedera urrajõ quĩrãca cũã baya, baribarda ba biteda asea nũmea.”

¹⁰ Mañ carta zaquera bajãnebema nezoca jawadebemada edapeda cosia. Mã itede urrajõ quĩrãca cũã basia baribarda codacarea mã biteda asea nũmesia.

¹¹ Mañbe idjia mla jarasia: “Ba wayacusa ãcõrẽneba bedeaيدا ða zocãrã puru sãwãninebemada, zocãrã drua sãwãninebemada, bedea za sãwãninebemada, idjaba eberãrã bororã sãwãninebema sida.”

† 9:17 Zapiro mōgara. Griego bedeadẽ ða ða “jacinto nepõnõ.”

11

Ācōrēnebema bedēabadarā umé pan

¹ Māwānacarea aba^Λba de zabada bacuru quīrāca b^Λda m^Λa diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zade wādua. Idjaba Ācōrēa mama bia bedea pan^Λ sida jūma juachadua. ² Barib^Λr^Λ Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca b^Λ edaarebema ējūāda zarādua, ma^Λg^Λra Ācōrē ījāē beaa diada bērā. Ādjirāba Ācōrē puru Jerusale^Λra 42 jedeco poya eropanania.* ³ Ma^Λ ewaride m^Λa ēberāda umé diabueya m^Λnebemada ebuda bedeadamārēā. Ādjia sopua carea j^Λbada j^Λ pan^Λne 1,260 ewari Ācōrēneba bedeadia.”

⁴ Ācōrē na^Λ ējūānebema boro quīrāpita olivo bacuruda umé pan^Λa, ībīrā sida umé pan^Λa. Ma^Λba idjidebema bedēabada umé pan^Λda jara b^Λa.†

⁵ Bariduaba ādjida biē o quīrānib^Λr^Λ, ādji itedeba urua erad^Λb^Λr^Λba ādji ume dji quīrūra bá beadia. Jūma ādji biē o quīrāb^Λdara ara ma^Λ quīrāca beadia.

⁶ Ma^Λ ēberā umé pan^Λba Ācōrēneba bedea pan^Λne bajāra poya jūātr^Λdia cue zerāmārēā. Baido sida ādjia poya oa babidīa idjaba na^Λ ējūā ārīnira quīrātanoa poya zebidīa ādjia o quīrā pan^Λ quīrāca.

⁷ Barib^Λr^Λ Ācōrēnebema jūma bedēapedadacarea animarā cadjirua uria dau care b^Λdeba zeb^Λr^Λba ādjira orraya. Ma^Λba ādjira poyapeda beaya. ⁸ Dji bewārāra Jerusale^Λ puru dromane tapanania. (Jerusale^Λ purude dadjirā Boro Jesura crude cachi beasidāa. Āc^Λr^Λba ma^Λ purura tr^Λ jarabadaa “Sodoma” idjaba “Egipto”, Jerusale^Λnebemaba cadjiruara abarica obada bērā.) ⁹ Puruzabemaba, bedēazabemaba, druazabema bida bēwārā mama tapan^Λda ewari ūbea ēsidra ac^Λ panania. Ma^Λ bewārāra idu joubidaēa.

¹⁰ Ādji beupedāda carea na^Λ ējūāne beara b^Λsridādia. B^Λsrida pan^Λba ādjiza nebiada diadrudādia ma^Λ Ācōrēneba bedēabada umé pananaba ādjirāra bia mīga eropanana bērā. ¹¹ Barib^Λr^Λ ewari ūbea ēsidra badacarea Ācōrēba ādjira ārēbabisia. Ādji piradr^Λb^Λda unupedādara bio dauperasidāa. ¹² Ma^Λbe dji Ācōrēneba bedēabadaba bedēada bajānaa jīgua ūrīsidāa. Nāwā jarasia: “Nama ātaa zedādua.” Ara ma^Λda ādji ume dji quīrūba ac^Λ pan^Λne jārārāne bajānaa wāsidaa.

¹³ Ma^Λbe de uremiada dji cābāyā uresia. Ma^Λba Jerusale^Λ purude deda zocārā coracuasias.‡ Ēberārāda siete mil quinisidāa. Ma^Λne dji zocai beara bio daupera duan^Λba Ācōrē bajāne b^Λa bia bedēasidāa.

¹⁴ Ma^Λ mīā djuburi beadi jarađara jōsia. Barib^Λr^Λ jīrūarebema mīā djuburi beadi jarađara dārāēne zeya.§

Jīrūarebema cachiru zada

¹⁵ Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba idji cachirura zāsia.* Ma^Λne bajāne zocārā nāwā jīgua bedēasidāa:

Dadjirā Boro Ācōrēda, idjia ēdr^Λ edabari diai jarađa ume na^Λ ējūānebema boroda panesidāa.†

Idiba ātaa Ācōrēra ewariza jūmarā Boroda baya.

* **11:2** Griego bedēade nāwā b^Λ b^Λa: “Ādjirāra Ācōrē itea b^Λ purura 42 jedeco biwad^Λgadīa.” † **11:4** Zacaria 4:1-14. ‡ **11:13** Zocārā. Griego bedēade b^Λ b^Λa “la décima parte.” § **11:14** Mīā djuburi beadi jarađara ūbea pan^Λa. Apocalipsi 8:13. * **11:15** Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba. Cāpūrā bedēade b^Λ b^Λa “séptimo ángel.” † **11:15** Idjia ēdr^Λ edabari diai jarađa. Griego bedēade “idji Crito” b^Λ b^Λa.

¹⁶ Mañbe veinticuatro drõãrãda ãdji bugue biya quirude Æcõrẽ quĩrãpita chũmeanada chĩrãborode barru copanenapeda Æcõrẽa bia bedeasidaa. ¹⁷ Nãwã jarasidaa:

Dairã Boro Æcõrẽ jũma poya b̃, b̃ara naãrãeda basia idjaba wadibida b̃.†
B̃ b̃a waib̃ b̃ada unubi b̃ bẽrã idjaba jũmarã Boroda beda bẽrã daiba bia b̃ada a paña.

¹⁸ Druazabemarãra b̃ ume quĩrũbucasidaa. Barib̃ b̃a cawa oi ewarira jũesia. § Idib̃ b̃a beudarãra cawa oya.

Mañne b̃ nezocarã b̃deba bedepedadarã, b̃ ãberãrã, b̃ waya bea dji dromarã, edaara bearã bida b̃a ne biada diaya ãdjia opedada quĩrãca.

Barib̃ nañ ãjũãne cadjirua opedadara b̃a biẽ b̃aya.

¹⁹ Mañbe Æcõrẽ de droma bajãne b̃ara ewasia. Mañ dede eda Æcõrẽ ley wagabada baurudeda m̃a unusia. Mañne baada purewa eda nũmesia, jururua nũmesia, idjaba dji cãbãyã bae nũmesia. Nañ ãjũãra ure nũmesia idjaba hieloda cue quĩrãca jurru nũmesia.

12

Wẽrã Juañba ununa

¹ Ne jarai waib̃ada bajãne odjasia. M̃a unusia wẽrãba ãmãdauda wua quĩrãca j̃ b̃ada.* Idji jĩrũra jedeco ãr̃ basia. Doce chĩdauda borobari quĩrãca j̃ basia. ² Mañ wẽrãra biogoa basia. Warra toide nũm̃ bẽrã puaba biabadjia.

³ Mañbe dewara ne jaraida bajãne odjasia. M̃a je droma purega b̃ada unusia. Mañ jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza j̃ beasia. ⁴ Idji druba jãrãwẽb̃ b̃a chĩdauda berara ãsidra bajãneba nañ ãjũãnaa jurrubisia.† Mañ jera wẽrã warra toi carea b̃ama nũmesia warra zaque ara tob̃ada mĩ carea. ⁵ Mañne wẽrãba umaquĩrã warrada tosia. (Mañ warraba quĩrã djuburia neẽ jũma nañ ãjũãne beaa idji bedeada ãjã obiya.)‡ Barib̃ jeba mĩ naẽna Æcõrẽba mañ warrara ãtaa edesia idji bugue biya quirude chũm̃amaa. ⁶ Mañbe wẽrãra ãjũã põãsa ewaraga b̃amaa mĩrũ wãsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Æcõrẽba jũma o erobasia.

⁷ Mãwãnacarea bajãnebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare pañ nezocarã sida je ume bajãne djõbucasidaa. Mañne jera idjiare pañ sida djõbucasidaa. ⁸ Barib̃ jeba, idjiare pañ bida poyadaẽ basia. Mañ bẽrã ãdjira bajãne waa poya pananaẽ basia. ⁹ Mañne je dromara, jũma idjiare pañ sida nañ ãjũãnaa batabuesidaa. Mañ jera naẽnaeda bada dama basia. Idji tr̃ara Diauru idjaba Satana abadaa. § Idjia nañ ãjũãne bearã jũma cũrũga erob̃a.

¹⁰ Mañbe m̃a ãr̃sia ab̃ada bajãne jĩgua bedea b̃ada. Mañba nãwã jarasia:

Idib̃ dadji Æcõrẽba idji ãberãrãra ãdr̃ edab̃a.

Idib̃ idji b̃adeba jũmarã boroda baya.

Crito idjia ãdr̃ edabari diai jaraɖaba jũma poya erobaya.

Dadji djabarã biẽ jarabarida bajãneba uɖaa batabuesidaa.

Idjia ãsa, diamasi bida dadji Æcõrẽ quĩrãpita djabarãra biẽ jarabadjia.

¹¹ Dadji djabarãba Oveja Zaque oa erozoaɖaba idjaba idji bedea jara pañneba poyasidaa.

† **11:17** Griego bedeadẽ ãc̃ar̃ cartade idjaba b̃ b̃a: “Idjaba zeida b̃a.”

ewarira jũesia. Griego bedeadẽ nãwã b̃ b̃a: “B̃ quĩrũbi ewarira jũesia.”

† **12:4** Berara ãsidra. Griego bedeadẽ b̃ b̃a “la tercera parte.”

‡ **12:5** Quĩrã djuburia neẽ. Griego bedeadẽ b̃ b̃a: “Jiorroba ãjã obiya.” Salmo 2:7-9.

§ **12:9** Griegode bedea diauruba jara b̃a: “Djãrã biẽ jarabari.” Satana tr̃ba jara b̃a: “Dji quĩrũ.”

§ **11:18** B̃a cawa oi

* **12:1** Mañ wẽrãba

Ādjirā Crito carea beadirā wayadaē basía, ātebārā beudi carea panasídaa.

¹² ¡Mañ bērá jūma bajāne beara bāsridadadua!

Baribārā nañ ējūāne beara, pusade bea sída mīā djuburi beadia diaurura bārāmaa zeda bērá.

Idjira dārā baēda cawa bā bērá bio quĩrū bāa.

¹³ Jeba cawasia idjira nañ ējūānaa batabuesidada. Mañ carea wērá warra todara biē oi carea ēpēsía. ¹⁴ Baribārā jeba biē orāmārēā Ācōrēba wērá nejōbā droma ida diasia ējūā pōāsa ewaraga bāmaa wābari wāmārēā. Mama Ācōrēba idjira poa ūbea ēsidra waga erobai carea jūma o erobasia. ¹⁵ Mañ bērá jeba idji itedeba baidoda do quĩrāca cumabuesia wērāra do barrea edemārēā. ¹⁶ Baribārā egoroba wērāra carebasia. Egorora yā dogopeđa jeba itedeba do quĩrāca cumabuedara jūma dosia. ¹⁷ Mañ carea jera wērá ume bio quĩrūsia. Ara mañda idjira wērāneba yōpedada waabemarā ume djōne wāsia. Mañ yōpedadara Ācōrē bedeā ĩjā o bearāa, Jesucritoba jaradiada ĩjā bearāa.

13

Animarā minijīchia bā pusadeba odjada

¹ Māwānacarea jera pusa ĩbāde nūmesia.* Mañne māa unusia animarā minijīchia bāda pusadeba odjabārāda. Mañ animarāra siete boroda idjaba die cachuda erobasia. Cachuza nepeda jā beasia. Boroza Ācōrē biē jara bā bedeada trā quĩrāca bā erobeasia. ² Mañ animarā māa ununara imama gorogoroa quĩrāca basia. Idji jīrūra wi jīrū quĩrāca basia. Idji itera imama ite quĩrāca basia. Jeba mañ animarāa idji lābāda diasia. Idjaba idji bugue biya quirude chūmebisía nañ ējūāne beara poya erobamārēā. ³ Mañ animarā boro aba cōnara anina bara basia. Mañ cōnaba idjira wārāda beuida basia baribārā dji cōnara ani basia. Mañ carea jūma nañ ējūāne beaba cawa crīchadaē basía. Mañ bērá idjira ēpēsidaa. ⁴ Ādjirāba jea bia bedeabadjidāa, idji lābāra mañ animarāa diada bērá. Idjaba dji animarāa bida bia bedeabadjidāa. Nāwā jarabadjidāa: “¿Caida nañ animarā quĩrāca bā? ¿Caida idji ume poya djōi?”

⁵ Ācōrēba mañ animarāa idu jarabisia ara idjidrā dji dromada idjaba Ācōrēra biē tabāda. ⁴² jedeco nañ ējūāne beada idu poyabisia. ⁶ Mañne idjia Ācōrēda, Ācōrē trāda, Ācōrē bāmabemada, jūma bajāne bea sída biē jarabadjia. ⁷ Idjaba Ācōrēba iduaribisia mañ animarāra idji ēberārā ume djōnapeđa poyamārēā. Iduaribisia puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sída poya erobamārēā. ⁸ Mañne jūma nañ ējūāne beaba mañ animarāa bia bedeabadjidāa. Nañ ējūā oi naēna ādji trāra Oveja Zaqueba erobā cartade bāē beasia. Mañ cartade ēberārā ewariza zocai beadi trāda jūma bā bāa. ⁹ Dji cawārā bara bāba ūrīdua:

¹⁰ Abāda preso beida Ācōrēba quĩrīā bābārā, preso beya.

Abāda necoba beuida quĩrīā bābārā, necoba beuya.†

Mañ carea Ācōrē ēberārā bio droadida panāa idjaba bio ĩjā pananida panāa.

Animarā minijīchia bā egorodeba odjada

¹¹ Māwānacarea māa dewara animarā minijīchia bāda egorodeba odjabārāda unusia. Mañ animarāba cachu zaqueda umé erobasia oveja zaque cachu quĩrāca. Baribārā je bedeabārā quĩrāca bedeabadjia. ¹² Idjira pusadeba odjada animarāare basia. Mañne animarā pusadeba odjadaba jarabārāra idjia ēberārāa jūma ĩjā obibadjia. Mañ bērá jarasia jūma nañ ējūāne beaba

* **13:1** Jera pusa ĩbāde nūmesia. Griego bedeade ācārā cartade bā bāa: “Māra pusa ĩbāde nūmesia.”
 Ācārā Bibliade mañ bedeara 12:18de bā bāa. † **13:10** Jeremia 15:2; 43:11.

animarã pusadeba odjadaa bia bedeadamãrẽã. Mañ animarã boro cõna aninara beuida badamĩna wadi zocai basia. ¹³ Animarã egorodeba odjadaba ne ununaca waibãa beada ocuabadjia. Ëberãrãba acã panãne urua sida bajãneba nañ ãjũãnaa bæebisia. ¹⁴ Æcõrẽba iduaribisia egorodeba odjada animarãba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trãneba poya o bamãrẽã.† Mãwã egorodeba odjada animarãba nañ ãjũãne beara cūrũgasia. Djõbada necoba animarã cõna wadi zocai bã za quĩrãca bãda idjia obisia.§ Mãwã odacarea idjia jarasia jũmarãba maãgãa bia bedeadamãrẽã. ¹⁵ Æcõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã jawaba odaa zocai baira diaida.* Mañbe animarã jawaba odara bedeasia. Mañ jawaba oda animarãba idjia bia bedeadaẽra jũma quenabisia. ¹⁶ Mañ awara egorodeba odjada animarãba jũmarãa sãyãda ãdji jawara arade wa dratude bãbisia. Dji dromarãa, dji edaara quedeaa, ne bara beaa, ne neẽ quedeaa, nezocarãa, nezocarãẽa bida mañ sãyãda bãbisia. ¹⁷ Ababe mañ sãyã eroheaba poya ne nẽdodida panasidaa idjaba poya nẽdobuedida panasidaa. Mañ sãyãra pusadeba odjada animarã trãa wa idji trãnebema numeroa. ¹⁸ Mañ numeroba caida jara bã cawai careara ne cawa baida bãa. Crĩcha cawa bãba poya cawaya caida jara bãda. Mañ numerora ãberã trãda mãwã bãa. Idji numerora naãgãa: 666.

14

144 mil ãberãrã trããpedada

¹ Mãwãnacarea mãa unusia Oveja Zaquera Sioã eya borode nũmãda. Idji ume ãberãrãda 144 mil panasidaa. Ædjirã dratude Oveja Zaque trãda, dji Zeza trã sida bã eroheasia. ² Mañne bajãnaa mãa ũrĩsia do bũga nũmã quĩrãca, baa jururua nũmã quĩrãca. Mãa ũrĩnara arpa zabadarãba biya zá duanã quĩrãca basia. ³ Mañne Æcõrẽ bugue biya quiru quĩrãpita, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panã quĩrãpita, veinticuatro drõãrã quĩrãpita bida trããbi djiwidida trãã duanasidaa. Ni abaãba mañ trããbira poya trãã cawadaẽ basia. Ababe mañ 144 mil ãberãrã Æcõrẽba nañ ãjũãnebema ãdrã edadaba trãã cawasidaa. ⁴ Mañ ãberãrã wẽrã adua beasia. Æcõrẽ itea ni mãrĩ bida biẽ beadaẽ basia. Oveja Zaque wãbarãza ãpẽbadaa. Æcõrẽba ãdjirãra idji itea, Oveja Zaque itea bida beadamãrẽã nañ ãjũãnebemada ãdrã edasia. Nẽudebema naãrã ewada Æcõrẽa diada quĩrãca panãa. ⁵ Sewara ni aba bida odacaa. Abeda cadjirua neẽ beaa.

Bajãnebema nezoca ãbea panãba jarapedada

⁶ Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada unusia bajãne wãbaribusida. Idjia bedea biada erobasia jũma nañ ãjũãnebemarãa, druazabemarãa, bedeazabemarãa, puruzabemarãa bida jarai carea. Mañ bedeara ewariza mãwã baya. ⁷ Idjia nãwã jĩgua jarasia: “¡Æcõrẽra wayadadua! Idjia cawa oi ewarira jũẽna bẽrã idjidrã dji dromaana adadua. Bajãda, egoroda, pusada, baido bogadrã bea sida oda bẽrã idjia bia bedeadadua.”

† **13:14** Æcõrẽba iduaribisia egorodeba odjada animarãba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trãneba poya o bamãrẽã. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida bãa: “Diauruba egorodeba odjada animarãa bãada diasia mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trãneba poya o bamãrẽã.”

§ **13:14** Djõbada necoba animarã cõna wadi zocai bã za quĩrãca bãda idjia obisia. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida bãa: “Djõbada necoba cõna waya zocai beda animarã quĩrãca bãda idjia obisia.”

* **13:15** Æcõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã jawaba odaa zocai baira diaida. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida bãa: “Diauruba idjia bãada diasia pusadeba odjada animarã zaca bã zocai babimãrẽã.”

⁸ Mañ bajānebema nezoca caidū dewarada zepeda nāwā jarasia: “Babilonia puru dromara jūma ārīsia. Wārāda jūma ārīsia. Mañ purudebemarāba audua o duanba druazabemarāa abarica cadjiruada obisidaa itua ōgo diabada quīrāca.”

⁹⁻¹⁰ Mañ bajānebema nezoca wānacarea dewarada wābari zesia. Idjia nāwā jīgua jarasia: “Bariduaba animarā minijīchia bāa, jāwaba oda idji za quīrāca bāa bida bia bedeabāra, idjaba dratude wa jāwade mañ animarā sēyāda idu bābibāra, Ācōrēba quīrūbideba mañ ēberāra bio biē bāya uva ba asega bā dawabāra quīrāca. Mañ ēberāra jūma bajānebema nezocarā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida azupre uruaba bio bia mīga baya. ¹¹ Mañ ēberā bia mīga bāma tāba uruara quica baya. Ewariza cowa nūmaya. Bariduaba animarā minijīchia bāa, jāwaba oda idji za quīrāca bāa bida bia bedeabāra, ānāūnira neē baya. Mañ animarā trā idu bābipedadaba āsa, diamasi bida ānāūnira neē panania.” ¹² Mañ carea Ācōrē ēberārāba nañ ējūāne bio droadida panā. Idjia ijā obi bā bedeada ijā o beadida panā idjaba Jesura bio ijā pananida panā.

¹³ Māwānacarea māa bajānaa ūrīsia aba nāwā bedeabāra: “Cartade nāwā bādua: idiba ātaa bia beadida dadjirā Boro Jesu ijā panane beubadara.”

Mañne Ācōrē Jaureba nāwā jarasia: “Wārāda bia beadida. Ādjirāra bia mīga panananebemada ānāūnia. Ādjia bia opedada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba nañ ējūāne bea cawa oidebema

¹⁴ Māwānacarea māa ātaa acābāra de jārārā torroda unusia. Ēberā zaca bāda mañ jārārā ārā chūmāda unusia.* Nepe oro odada jā basia. Idji jāwade neco pewedea era bāda erobasia. ¹⁵ Māwā bāde Ācōrē de droma bajāne bādeba nezocada aba dajadaa zepeda dji jārārā ārā chūmā nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema néura jūma purea tāba. Ewai jara nūmā bēra bā necoba ewadua.” ¹⁶ Ara māda jārārā ārā chūmāba idji necoba nañ ējūānebema néura barima ababe orrawe tubāra bā jūma ewasia.

¹⁷ Mañbe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne bādeba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewedea era bāda erobasia. ¹⁸ Mañne quera babada bajāne bāma bā dewara nezocada zesia. Mañ nezocaba quera babada uruada urua erobabaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewedea era erobā nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema uvara jūma purea nūmā bēra bā neco pewedea era bāba uvara dji cāmāne ewadua.” ¹⁹ Ara māda bajānebema nezocaba idji necoba nañ ējūānebema néura barima ababe orrawe tubāra bā uvara cāmāne jūma ewasia. Mañbe uvara dji biwadagabada cuabuesia dji ba piai carea. Mañba jara bāa Ācōrēba cawa oidebemada. ²⁰ Uvara Jerusaleā puru dajada biwadagasia. Mañne oada mama bā mīga weabari wāsia.† Dji nābuada cawayo ite jābada ātāde jūesia.

15

Bajānebema nezoca siete panāba bia mīgabididebema

¹ Wayacusa ne jarai waibāda māa bajāne unusia. Mañ ne jarai carea māa cawa crīchaē besia. Bajānebema nezocarāda siete panasidaa. Ādjirāza jīrūarebema bia mīgabidira aba eropanasidaa. Mañ bia mīgabi siete panā jūma māwānacarea Ācōrē quīrūbideba cawa oira jōya.

* **14:14** Ēberā zaca bāda. Griego bedeade bā bāa: “Nañ djara edadaca bāda.” Abari quīrāca jara bāa Daniel 7:13. † **14:20** Mīga weabari wāsia. Griego bedeade nāwā bā bāa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūrā bedeade jara bāa “300 kilómetro weabari wāsia.”

² Mañ awara mña pusa quĩrãca unusia vidrio quĩrãca ësã quiruda idjaba urua nũmɔda. Mañ icawa jũma dji animarã minijĩchia ɓɔ ãjãpedadaẽra duanasidaa. Ædjirãba mañ animarãa, jawaba oda idji za quĩrãca ɓɔa bida bia bedeadaẽ basía idjaba idji trãnebema numeroda ædji dratude, jawade bida idu ɓɔbidaẽ basía. Æcõrẽba arpa diadada ædjirãba eropanasidaa. ³ Arpa zabɔdade Æcõrẽ nezoca Moise trãbida, Oveja Zaque trãbi sida nãwã trã panasidaa:

Dairã Boro Æcõrẽ jũma poya ɓɔ, ɓɔa o ɓɔra waibɔa ɓɔa.

ɓɔa o ɓɔ carea ëberãrãba cawa crĩchadaẽ panabadaa.

Jũmarã Boro, ɓɔa o ɓɔra jipa ɓɔa idjaba aride ɓɔa.*

⁴ Dairã Boro, ¿caiba ɓɔra wayaẽ bai?

¿Caiba ɓɔra dji dromaana aẽ? ɓɔdrɔ dji wãrã Æcõrẽa.

Druazabemarãda zedapeda ɓɔa bia bedeadia ɓɔa jipa o ɓɔra unubida bẽrã.

⁵ Mãwãnacarea ãtaa acɔɓɔrɔde mña Æcõrẽ deda bajãne unusia. Dji edaara ɓɔ dejãne wua eatɔ jira ɓɔra ewa nũmasia. ⁶ Mañ dedeba bajãnebema nezoca siete panɔra dajadaa zesidaa. Bia mĩgabiði siete panɔra eropanasidaa. Lino wua oda totroa dorrodorroa quiruda jɔ panasidaa. Ædji ju caita oro odaba trãjɔ beasia. ⁷ Mañbe animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panɔnebema abaɔba ædjirãa epedeco jũgurua oro odada aba aba diasia. Mañ epedecora ewariza zocai ɓɔ Æcõrẽ quĩrũbiba bira beasia.† ⁸ Mañbe Æcõrẽ dorrodorroaba, ɔɔa bida idji dede eda cowaga nũmesia. Mañba ni abaɔda mañ dede eda poya wãnaẽ basía aba bajãnebema nezocarã siete panɔba bia mĩgabiði siete panɔ jɔɓɔrɔdaa.

16

Æcõrẽba jĩrũarebema bia mĩgabi siete panɔ

¹ Mañbe mña ãrĩsia abaɔda Æcõrẽ de bajãne ɓɔdeba jĩgua bedeabɔrɔda. Mañba bajãnebema nezocarã siete panɔa nãwã jarasia: “Jãñ siete epedeco jũgurua Æcõrẽ quĩrũbiba bira beara ëjũãnaa weabuede wãnadua.” ² Ara mañda aba wãpeda idji epedecode ɓɔda nañ ëjũãnaa weabuesia. Mañba animarã minijĩchia ɓɔ trã dratude wa jawade ɓɔ erobeara, mañ animarã za quĩrãca ɓɔ jawaba oda bia bedeabada sida aida cadjirua minijĩchia ɓɔba jũma birasia.

³ Mãwãnacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓɔda pusade weabuesia. Mañba pusara oa babisia. Æberã beuda oa quĩrãca ãmesia. Mañne jũma pusade zocai beara quinisidaa.

⁴ Mãwãnacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓɔda doza idjaba baido bogadrɔ beaza weabuesia. Mañba baidora jũma oa bacuasía. ⁵ Mañne mña ãrĩsia baido wagabari bajãnebema nezocaba Æcõrẽa nãwã jarabɔrɔda:

¡ɓɔdrɔ dji wãrã Æcõrẽa! ɓɔra idi ɓɔa idjaba naẽna basía. ɓɔa ëberãrãra jipa cawa osia.

⁶ Ædjirãba ɓɔ ëberãrã oada, ɓɔdeba bedeabadarã oa sida erozoabisidaa.

Mañ carea ɓɔa ædjirãa oada dobibɔrɔa ædjia biẽ opedada quĩrãca.

⁷ Mañbe mña ãrĩsia abaɔba bajãne ɓɔ quera babadamaɔba nãwã jarabɔrɔda: “Dai Boro Æcõrẽ jũma poya ɓɔ, wãrãda ɓɔa jipa aride cawa obaria.”

⁸ Mãwãnacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓɔda ãmãdaa ãrɔ weabuesia. Mañba ãmãdaura wetara uruabisia ëberãrãda bãmãrẽã. ⁹ ãmãdaa jɔwãrãba ædjirã bio babada carea Æcõrẽda biẽ jarabadjidaa, idjiabɔrɔ mãwã

* **15:3** Jũmarã Boro. Griego bedeade ãcɔrɔ cartade ɓɔ ɓɔa “Æcõrẽ ëberãrã boro” wa “ewariza ɓɔ boro.”

† **15:7** Epedeco Æcõrẽ quĩrũbiba bira ɓɔba jara ɓɔa Æcõrẽba cawa oidebemada.

bia mīgabi bΛ bēřā. BaribΛrΛ ādjia cadjirua obadara igaradaē basía idjaba ĀcōrēdrΛ dji dromaana adaē basía.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bΛda animarā minijīchia bΛ bugue ģrġ weabuesia. Ara maġda maġ animarāba poya bΛ druade ewarira pāīma nūmesia. Maġne puaba ēberārāba ādji quīrāmera cabadjidaa. ¹¹ Ādji pua carea, ādji aida carea Ācōrē bajāne bΛda biē jarabadjidaa. BaribΛrΛ ādjia cadjirua obadara igaradaē basía.

¹² Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bΛda Euprate do waibΛade weabuesia. Ara maġda dora poasia ġmādaud odjabariareba druazabema bororā djōne zebΛdade bia chānamārēā.

¹³ Idjaba mġa jai cadjirua baujīā quīrāca beada ūbea unusia. Aba je itedeba ēdrΛsia. Aba animarā minijīchia bΛ itedeba ēdrΛsia. Idjaba Ācōrēneba bedebari dji wārāē bΛ itedeba aba ēdrΛsia.* ¹⁴ Maġ jairāba ne un-unaca waibΛada quīrātanoa obadjidaa. Idjaba jūma druazabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēā. Ācōrē dji droma bΛba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶ Maġ bororāra ējūā Armagedoā abadamaa djōne edesidaa. Maġ trġra hebreo bedea.

(Jesuba nāwā jarasia:) “ġŪrīnada! Ne drΛabari quīrāca mġra cawaēne zeya. Bio bia beadia dau ΛbΛa beara idjaba cacuade ġġbada ġġ beara. Māwā mġ zebΛrΛde ādjira ācada beadaēa ni quīrā peradaēa.”

¹⁷ Māwānacarea ġrŪarebema nezocaba idji epedecode bΛda naġ dedaade weabuesia. Maġne Ācōrē de bajāne bΛdeba idji bugue biya quirumaΛba bedebaba nāwā ġġgua jarasia: “Ya ġōsia. Waaēa.” ¹⁸ Ara maġda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā bae nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba maġ de uremia quīrāca wadi urecaa. ¹⁹ Maġ de uremiaba egorora drapeda puru droma badada puru ūbea panΛ quīrāca tabesia. Idjaba jūma naġ ējūānebema purura ārīsidea. Ācōrēba quīrādoae basía Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbideba maġ purura bio cawa osia uva ba bio asega bΛ dawabΛrΛ quīrāca. ²⁰ De uremiaba pusade morro beara, eya bea sida jūma nēbabisia. ²¹ Bajāneba hieloda mōgara waibΛa quīrāca ēberārā ģrġ jurrusia. Maġ hielu zΛgΛara berara cien libra beasia.† Maġ hielu jurru nūmΛba bio mġga panΛ bēřā ēberārāba Ācōrēda biē jarasidaa.

17

Juaġba wērā audua ununa

¹ Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba mġmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Mġa acΛbiya sāwā Ācōrēba wērā audua trġ bΛga bΛda cawa oida. Maġ wērāra do zocārā ģrġ chūmabaria. ² Naġ ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba maġ wērāba audua o bΛda unu panΛ bēřā naġ ējūānebemarāba auduada obadjidaa ituaba beu duanΛ quīrāca.”

³ Ara maġda Ācōrē Jauredaba bΛde bajānebema nezocaba mġra ējūā pōāsa ewaraga bΛdaa edesia. Mama mġa unusia wērāda animarā minijīchia bΛ ģrġ chūmΛda. Maġ animarāra purea basia idjaba trġ zocārā Ācōrē biē jara bΛda idji cacuade bġ erobasia. Maġ animarāba siete boroda idjaba die cachuda erobasia. ⁴ Maġ wērāba wua pursupursua bΛda idjaba purea bΛda ġġ basia.

* **16:13** Ācōrēneba bedebari dji wārāē. Ācōrēneba bedebari dji wārāéra Juaġba naāra unusia animarā minijīchia bΛ quīrāca egorodeba odjabΛrΛda. Apocalipsi 13:11-18. † **16:21** Griego bedeaē bġ bΛa “talento aba.” CāpŪrīā bedeaē bġ bΛa “cuarenta kilos.”

Oroba, mōgara nēbΛaba, neta nēbΛa bΛ bida djio basia.* Taza oro odada idji jΛwade erobasia. Mañ tazara ne jūma Ācōrēba quĩrĩacaba idjaba jūma mañ wērāba auđua o bΛba bira basia. ⁵ Ēberāba cawaiē bΛ trāda idji dratuđe erobasia. Nāwā bΛ basia:

Māra Babilonia puru dromaa. Māra wērā auđuarā papaa, idjaba ne jūma nañ ėjũāne Ācōrēba quĩrĩaca papaa.

⁶ AcΛbarΛde mΛa cawasia mañ wērāra Ācōrē ėberārā oaba, Jesudebema jaradia panΛ carea beapedada oaba beu chũmΛda.

Mañ wērā ununa carea mΛa cawa crĩchaē besia. ⁷ Mañbe bajānebema nezocaba mΛa nāwā iwidisia: “¿Sāwāērā cawa crĩchaē bΛ? Mañ wērānebemada, idji edebarΛ animarā minijĩchia bΛdebema sida mΛa cawabiya. Animarā siete boro erobΛdebemada, die cachu erobΛdebema sida cawabiya. ⁸ BΛa ununa animarā minijĩchia bΛra naēna zocai basia, idira neēa, baribarΛ ewari aba uria dau care bΛdeba ėdrΛya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza biē bΛya. Nañ ėjũāne beaba idji unubΛdade cawa crĩchadaē panenia. Nañ ėjũā oi naēna ādjirā trāra ewariza zocai beadi cartade bΛē beasia.

⁹ BΛa ununaba ne jara quĩrĩā bΛ cawai careara ne cawa baida bΛa. Siete bororāba jara bΛa siete eyada. Mañ siete eya ĩrĩ dji wērā auđuada chũmΛa.

¹⁰ Idjaba mañ siete bororāba jara bΛa ėberārā bororāda siete panΛda. Mañ siete bororānebemada juesuma beusidaa. AbaΛba wadi ėberārāra poya erobΛa. Idjaba ababemada wadi odjaē bΛa. BaribarΛ idji zebΛrΛde ėberārā boroda beimĩna dārā baēa. ¹¹ Animarā minijĩchia bΛ naēna bada idi neēba jara bΛa ėberārā boro dewara zeidebemada. Idjira mañ siete bororānebemaa. Critoba idjira ewariza biē bΛya.

¹² BΛa die cachu ununaba jara bΛa ėberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida ėberārā bororāēa. BaribarΛ animarā minijĩchia bΛra ėberārā boroda bebΛrΛde ādjirā sida ėberārā bororāda beadia. Māwāmĩna dārānaēa.†

¹³ Mañ die bororāba abari crĩchada edadia. Ādji druara animarā minijĩchia bΛ jΛwaeda bΛdia. ¹⁴ Mañne ādjirāra Oveja Zaque ume djōnia. BaribarΛ Oveja Zaqueba ādjirāra poyaya idjida jūma dji droma bea Boro bēra idjaba jūma bororā cāyābara dji dromaara bΛ bēra. PoyabarΛde idji bio ĩjā panΛra idji ume panania. Ādjirāra trāsia idjaba edasia.”

¹⁵ Mañbe bajānebema nezocaba mΛa nāwā jarasia: “Wērā auđua chũmΛma bΛa doda zocārā unusia. Mañ do zocārāba jara bΛa puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida. ¹⁶ BΛa die cachu ununaba, animarā minijĩchia bΛ bida mañ wērā auđua bΛra igaradapeda quĩrāmania. Mañ bēra jūma idjia erobΛra jārĩnia. Abeda ācada bΛdia. Ādjirāba idji djarada codia idjaba babuedia. ¹⁷ Ācōrēba mañ die bororā sode bΛsia idjia quĩrĩā bΛ quĩrāca odamārēa. Mañ carea abari crĩchada edadapeda ādji druara animarā minijĩchia bΛ jΛwaeda bΛdia aba Ācōrēba jaradara jūma māwābΛrΛdaa. ¹⁸ BΛa ununa wērā auđuaba puru dromada jara bΛa. Mañ purudebema boroba druazabema bororāda idji jΛwaeda erobΛa.”

18

Ācōrēba Babilonia puru cawa oda

¹ Māwānacarea mΛa bajānebema nezocada unusia bajāneba edaa zebΛrΛda. Mañra dji droma basia. Idji dorrodorroaba nañ ėjũāra ĩnaga nūmesia. ² Idjia nāwā ĩgua jarasia:

* **17:4** Neta nēbΛa bΛa. Griego bedede bΛ bΛa “perla.” † **17:12** Dārānaēa. Griego bedede nāwā bΛ bΛa: “Hora ababe ėberārā bororāda beadia.”

¡Babilonia puru dromara ārīsia! ¡Wārāda jūma ārīsia! Ēberārā neēa, ātebΛΛ jairāda mama panabadaa.

Jūma jai cadjirua beara mama panabadaa. Jūma ībana Ācōrē quīrāpita mititia beara mama panabadaa.*

³ Mañ purudebemarāba audua o duanΛba druazabemarāa abarica cadjiru-ada obisidāa itua ōgo diabΛda quīrāca.

Druazabema bororāba abari quīrāca obadjidāa wērā audua ume daunemabΛda quīrāca.

Mañ carea Babilonia purura jūma ārīsia.

Mañ puruba ne bia waibΛada jūmawāyā eda quīrīā bāda bērā nañ ējūānebema ne nēdobuebadarāda ne barasidāa.

⁴ Mañbe mñā ūrīsia abaΛba bajāneba nāwā jarabΛrΛda:

Mñ ēberārā, Babilonia purudebemada āyā wābΛrΛdadua jāñ puruba cadjirua o bΛ quīrāca orānamārēā.

Māwāra Ācōrēba jāñ puru cawa obΛrΛde bārāra cawa oēa.

⁵ Jāñ puruba jūmawāyā cadjiruada o bΛa. Ādji cadjiruara mōgara pñ buebΛda quīrāca bajānaa jūēsia.

Jūma ādjia cadjirua opedādara Ācōrēba quīrādoāē bΛa.

⁶ Jāñ purura biē odādua djārā biē oda quīrāca.

Idjia djārā biē oda cāyābara barima umé biēara odādua.

Idjia djārāra biē osia uva bΛ asega bΛ ōgo diabΛrΛ quīrāca.

Mañ bērā idjira barima umé biēara odādua uva bΛ asega bΛ barima umé ōgo diabΛda quīrāca.

⁷ Jāñ purura bio bia mīgabidādua idjaba bio sopuabidādua ādji

purura dji dromaana a panΛ bērā idjaba ne biada aduba eropanΛana a panΛ bērā.

Jāñ puruba nāwā crīcha bΛa: “Mñra wērā dji droma idji buguede chūmΛ quīrāca bΛa.

Mñra pēdra wērā quīrāca bΛēa. Mñra sopua baēa.”

⁸ Māwā crīcha bΛ bērā dārāēne jāñ purudebemarāra quininia, sopuaba jñānia, idjaba jarababa biē duanania.†

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya bΛba cawa obΛrΛde jāñ purura babueya.

⁹ Jāñ puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidāa daunemabΛda quīrāca. Idjaba jāñ puruba ne bia aduba erobΛdebemada edapedāda bērā ne barasidāa. Mañ carea jāñ puru bá nūmΛ cowaa unubΛdade jñānia. ¹⁰ Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Mañ carea tΛmΛba acΛ panΛne nāwā jaradia:

¡Mñ djuburi, mñ djuburi Babilonia puru droma ne jūma obari badara!

Ācōrēba jāñ purura isabe cawa osia.

¹¹ Nañ ējūānebema ne nēdobuebadara mañ puru carea aujñānia ādjia nēdobue panΛ nēdodira neē bai bērā. ¹² Mañ purude ne jūmada nēdobuebadjidāa: oroda, paratada, mōgara nēbΛa beada, neta nēbΛa beada, dji biara bΛ lino wuada, seda wuada, wua pursupursua bΛda, wua purea bΛda, bacuru tūā quedeada, elepante quida odāda, bacuru nēbΛa bΛ odāda, bronce odāda, jiorro odāda, marmol mōgara oda sida nēdobuebadjidāa.‡ ¹³ Idjaba canelada, ne jūma tūāpa quedeada, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva bāda, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta

* **18:2** Griego bedeadē ācΛrΛ cartade nañ sida bΛ bΛa: “Jūma animarā Ācōrē quīrāpita mititia beara mama panabadaa.” † **18:8** Dārāēne. Griego bedeadē bΛ bΛa: “Ewaride abaΛde.” ‡ **18:12** Elepante quida. Cāpūrīā bedeadē bΛ bΛa “marfil.”

sida nēdobuebadjidāa. Ēberārā sida nēdobuebadjidāa nezocada beadamārēā.
¹⁴ Jūma mañ nēdobuebadarāba nāwā jaradia: “Ne jūma jāñ puruba awua badara neñ besia. Jāñ puruba parata waibāa erobadara, ne biya quēdea aduba erobada sida jūma jōsia. Waa edadaēa.” ¹⁵ Wārāda mañ purudaa ne jūma nēdobuede wābadapedadara bio ne barasidāa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba mañ puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Mañ carea tāmāba acā panāne nāwā aujīānia:

¹⁶ ¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāñ puru droma badara!

Jāñ purura wērā lino wua dji biara bāba djio bā quīrāca basia.

Wua pursupursua bāba idjaba purea bāba djio bā quīrāca basia.

Oro odaba, neta nēbāa bāba, mōgara nēbāa quēdeaba djio bā quīrāca basia. §

¹⁷ Baribāra jāñ puruba ne bara badara isabe jōsia.

Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusaēe trajabada bida tāmāba acā duanania. ¹⁸ Mañ puru bá nūmā cowaa unubādade nāwā jīgua jaradia: “¿Sāāga puruda jāñ puru quīrāca bā?”

¹⁹ Mañbe sopuaba ādji boro āra egoro porada jāmāpodapeda nāwā jīgua aujīānia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāñ puru droma badara! Jāñ purura ne bara bada bēra, barco erobeara

jāma ne barasidāa. Baribāra jāñ purura isabe jūma ārīsia.

²⁰ ¡Jūma bajāne bearā bāsriēdadua jāñ purura ārīna bēra!

Ācōrē ēberārā, Jesuba diabuedarā, Ācōrēneba bedēabadarā sida bāsriēdadua.

Jāñ puruba bārā biē oda carea Ācōrēba cawa osia.

²¹ Mañbe bajānebema nezoca dji dromaba mōgara waibāada yu droma quīrāca bāda edapeda batabuesia. Māwā obāraēe nāwā jarasia:

Mañ mōgara juerza pusaēaa batabueda quīrāca Babilonia puru dromara isabe jūma ārīya. Mañ purura waa ununaēa.

²² Mañ purude arpa, chiru, cachiru zá duanā sida waa ūrīnaēa. Ēberārā trāā duanā sida waa ūrīnaēa.

Mañ purude ne obadara waa ununaēa. Yude ne bā duanā jīguada waa ūrīnaēa.

²³ Mañ purude ibīrā uruara waa ununaēa. Quima edabādade bāsriēda bāga nūmāra waa ūrīnaēa.

Mamabema ne nēdobuebadara nañ ējūāne dji dromada beasia.

Mamabema jāibānarāba druazabemarāda jūma cūrūgabadjidāa. Mañ carea purura jūma ārīsia.

²⁴ Ācōrēneba bedēabadarā beapedada carea, Ācōrē ēberārā beapedada carea, idjaba jūma nañ ējūāne beapedada carea bida mañ purura bedēade bāa.

19

Bajānebemarāba Ācōrēba bia bedēapedada

¹ Māwānacarea māa bajānaa zocārā nāwā bedea duanāda ūrīsia.

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Idjiabāra ēberārā ēdra edasia. Idjindra dromaara bāa idjaba dji bābāra bāa.

² Idjia jipa aride cawa obaria. Wērā audua trā bāga badara cawa osia mañ wērāba cadjirua o bādeba jūma nañ ējūānebemarāa abarica cadjiruada obida bēra.

Ācōrēba mañ wērāra biē bāsia idji nezocarāda quenana bēra.

³ Wayacusa nāwā jīgua jarasidāa:

§ **18:16** Neta nēbāa bā. Cāpūrīā bedēade bā bāa “perla.”

¡Biya quirua dadjirã Boro Æcõrẽra! Jã puru bá nũma cowaara ewariza cowa nũmaya.

⁴ Mañe veinticuatro drõãrãda, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panã sida chĩrãne barru copanesidaa Æcõrẽa bia bedeadĩ carea. Æcõrẽ idji bugue biya quirude chũmane ãdjirãba nãwã bia bedeasidaa:

¡Maãgãra wãrãa!* ¡Dadjirã Boro Æcõrẽra biya quirua!

⁵ Idjaba mãa ãrĩsia Æcõrẽ bugue biya quirumaãba abã nãwã bedeadãrãda:

¡Jũma Æcõrẽ nezocarã, dadjirã Æcõrẽa bia bedeadadua!

¡Æcõrẽ waya beara, idjia bia bedeadadua! ¡Dji droma beaba, dji edaara bea bida bia bedeadadua!

Oveja Zaque quima edai ewari

⁶ Mañbe zocãrã jĩgua bedea duanãda mãa ãrĩsia. Mañra do jururuga nũma quĩrãca basia, baa dji cãbãyã baebãrã quĩrãca basia. Ædjirãba nãwã jara duanasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Æcõrẽra!

¡Dadjirã Boro Æcõrẽba jũma poya o ãla! ¡Idjidra jũmarã Boroa!

⁷ ¡Þãsrĩdadia! ¡Capipiadia! Idjidra dji Dromaana adia, Oveja Zaque quima edai ewarira jũena bẽrã. Idji quima baira djiosia.

⁸ Æcõrẽba idjira dji biara ã lino wua totroa dorrodorroa quiruba djiobisia. (Mañ biara ã lino wuaba jara ãla Æcõrẽ ãberãrãba jipa obadadebemada.)

⁹ Bajãnebema nezocaba mãa jarasia: “Cartade nãwã ãdua: Oveja Zaque quima edabãrã carea ne cobãdamaa jãredarãda bio bia beaa.” Idjaba jarasia: “Maãgãra wãrã bedea Æcõrẽba jaradaa.”

¹⁰ Ara mañda mãra bajãnebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne barru cobesia idjia bia bedei carea. Baribãrã idjia mãa jarasia: “Jãwã orãdua, ãtebãrã Æcõrẽabãrã bia bedeadua. Mãra Æcõrẽ nezocada jãwã quirua ã quĩrãca idjaba djabarã Jesuba jaradiada ãjã bea quĩrãca.”

Jesuba jaradiadara Æcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeadibaria.†

Cawayo torro ãrã zeda

¹¹ Mãwãnacarea mãa unusia bajãne eda wãbadada ewa nũmãda. Cawaẽne cawayo torroda odjasia. Mañ cawayo ãrã chũmãra “Bedea Aba Þã” idjaba “Wãrã Ara” abadaa. Idjia ãberãrãra jipa cawa obaria idjaba jipa o ãdeba dji quĩrũ ume djõbaria. ¹² Idji daura tãba quĩrãca urua basia. Nepeda zocãrã jã basia. Idji borode trãda ã erobasia baribãrã ababe idjiabãrã mañ trãra cawa basia. ¹³ Idjia cacuade jã ãra oade tã edada basia. Idji trãra Æcõrẽ Bedea abadaa.‡ ¹⁴ Idji caidu bajãnebema sordaorãda cawayo torro bea ãrã zesidaa. Ædjia cacuade jã beara dji biara ã lino wua totroa quiru basia. Ni maãrĩ bida mititiaẽ beasia. ¹⁵ Æcõrẽ Bedea abada itedeba djõbada neco pewedea ãda odja basia druazabemarã poyai carea. Idji jãwade erobã jiorro odaba ãdjirãa ãjã obiia.§ Uva biwadãgabãrã quĩrãca ãdjirãra cawa oya Æcõrẽ jũma poya ãba quĩrũbideba mãwã cawa obi bẽrã. ¹⁶ Idjia ãrã jã ãde idji bacara ãrã nañ trãda ã erobã: “Jũmarã bororã cãyãbara dji dromaara ã, idjaba jũma dji droma bea Boro.”

¹⁷ Mañbe mãa unusia bajãnebema nezocada ãmãdau ãrã nũmãda. Idjia jũma ne mĩguia cobada ãtã wãbaribadarãa nãwã jĩgua jarasia: “Zedadua. Æbaa dji jãredadua ne codi waibãa Æcõrẽba o ãma. ¹⁸ Mama ãberãrã boro djarada,

* **19:4** Wãrãa. Griego bedeadẽ ã ãla: “Amén.” † **19:10** Jesuba jaradiadara Æcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeadibaria. Griego bedeadẽ mañra ebuda ããa. ‡ **19:13** Juañ 1:1. § **19:15** Salmo 2:9.

sordaorã boro djarada, mēsrã bea djarada, cawayo djarada, cawayo ãrã wãbada djara sida codia. Jũma ēberãrã djarada codia: nezocaē djarada, nezoca djarada, dji edaara quēdea djarada, idjaba dji dromarã bea djara sida codia.”

¹⁹ Maãbe mãa unusia animarã minijĩchia b̃ada, naã ējũãnebema bororãda, jũma ādji sordaorã sida ābaa dji j̃are duañada. Cawayo ãrã chũm̃a ume, idjiare paña sordaorã ume djõni carea duanasidaa. ²⁰ Djõb̃adaē cawayo ãrã chũm̃aba animarã minijĩchia b̃ara, Ācõrēneba bedēabari dji wãrãē sida jidasia. Maã Ācõrēneba bedēabari dji wãrãēba animarã minijĩchia b̃a tr̃aneba ne ununaca waĩb̃a beada obadjia. Mãwã animarã minijĩchia b̃a sēyã idu b̃abipedadara jũma cūrũgabadjia. Maã animarã za quĩrãca b̃a j̃awaba odaa bia bedēapedadara cūrũgabadjia. Cawayo ãrã chũm̃aba maã animarã minijĩchia b̃ara, Ācõrēneba bedēabari dji wãrãē sida zocai pañada t̃ab̃a urua azupre bara uruga nũm̃ane batabuesia. ²¹ Djõbada neco idji itedeba odja b̃aba dewararãda jũma quenasia. Maãbe jũma ne mĩguia cobada ãt̃a wãbaribadara maã djara co duañaba jãwũāsidaa.

20

Mil poa

¹ Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada edaa zeb̃ar̃ada unusia. Idjia uria dau c̃are b̃a jũãtr̃a b̃a ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chũm̃ada idji j̃awade erobasia. ² Jera jidapeda mil poa j̃ã b̃asia. Maã jera drõã naēnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³ Bajãnebema nezocaba idjira uria dau c̃are b̃ade edaa batabuepeda jũãtr̃a nũm̃asia ni abãba poya ewarãnamãrẽã. Maãba diauruba druazabemarãda waa cūrũgaēa aba mil poa jõb̃ar̃adaa. Mil poa badacarea idjira ērã b̃aya naã ējũãne dãrãē b̃amãrẽã.

⁴ Maãbe mãa bugueda zocãrã unusia. Maã ãrã chũmeara Ācõrēba b̃asia Crito ume dji bororãda beadamãrẽã. Idjaba mãa ēberãrã ob̃alá t̃apedada jaureda unusia. Mãwã ob̃alá t̃asidaa Jesuba jaradiada ãjã paña carea idjaba Ācõrē bedea jaradia paña carea. Ādjirãba animarã minijĩchia b̃alá, idji za quĩrãca b̃a j̃awaba odaa bida bia bedēadaē basía. Idji sēyãra ādji dratude, j̃awade bida idu b̃abidaē basía. Ādjirãra ãrēbadapeda Crito ume dji bororãda mil poa panesidaa. ⁵ Maã ãrēbapedadara Ācõrēba naãrã ãrēbabida basía. Dewara beudarãra ãrēbadaē basía aba mil poa jõnacarea. ⁶ Ācõrēba naãrã ãrēbabi ēberãrãra bio bia beadia. Ādjirãra waa beudaēa, āteb̃ar̃a Ācõrē sacerdoterãda, Crito sacerdoterã sida beadia.* Idjaba mil poa Crito ume dji bororãda beadia.

Ācõrēba diauru t̃ab̃a uruade batabueda

⁷ Mil poa jõnacarea diaurura j̃ã badada ērã b̃aya. ⁸ Maãne idjia jũma druaza cūrũgaē wãya. Gog druadebemarãda, Magog druadebemarã sida cūrũgaya. Maã druadebema sordaorãda pusa ãb̃a quĩrãca zocãrã pañada edeya Ācõrē ēberãrã ume djõnamãrẽã. ⁹ Jũma naã ējũãra ādjirãba biraya. Maãne Ācõrēba quĩrã b̃a puruda, idji ēberãrã duañamaa auđu jũrã edadia. Barib̃ar̃a Ācõrēba uruada bajãneba bæbiya. Maãba ādjirãra jũma bá quenaya. ¹⁰ Mãwãnacarea Ācõrēba diaurura ēberãrã cūrũga erobadada t̃ab̃a urua azupre bara uruga nũm̃ane batabueya. Naēna Ācõrēba animarã minijĩchia b̃ada, Ācõrēneba

* **20:6** Waa beudaēa. Griego bedēade nãwã b̃al b̃ala: “B̃arima umé beudaēa.” B̃arima umé beudiba jara b̃ala Ācõrē neē t̃ab̃a uruade bia mĩgadida. Apocalipsi 20:14.

bedeabari dji wārāé sida mañ tab^Λ uruade batabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza āsa, diamasi bida bio bia mīga panania.

Ācōrēba bugue waib^{ΛΛ} torroa b^Λdeba cawa oi

¹¹ Māwānacarea m^Λla bugue waib^{ΛΛ} torroa b^Λda unusia. Mañ buguede chūm^Λ sida unusia. Idji quīrāpita jūma nañ ējūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni aba^Λba waa ununaē basía. ¹² Idjaba m^Λla unusia beupedadarā dji dro-marāda, dji edaara quedeā sida Ācōrē quīrāpita duan^Λda. Mañne cartada ewaracuasia. Mañ cartade jūma ēberārāba opedadada b^Λ beasia. Dewara carta sida ewarasia. Mañ cartade ewariza zocai beadi ēberārā trāda b^Λ beasia. Jūma beupedadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba opedada quīrāca. Jūma ādjia opedadara cartade b^Λ basia. ¹³ Jūma pusade beupedadara Ācōrē quīrāpita zesidaa. Abeda jūma beupedada jaurera ādji panabadama^Λba Ācōrē quīrāpita zesidaa.† Mañbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opedada quīrāca. ¹⁴ Beudira Ācōrēba jōbisía tab^Λ uruade batabueb^{ΛrΛ} quīrāca. Beupedada panabada ējūā sida tab^Λ uruade batabuesia. Ācōrēba bariduada tab^Λ uruade batabueib^{ΛrΛ}, barima umé beusiada abadaa. ¹⁵ Ēberārā ewariza zocai beadi cartade trā b^Λē beara Ācōrēba tab^Λ uruade batabuesia.

21

Ējūā djiwidi idjaba bajā djiwidi

¹ Māwānacarea m^Λla bajā djiwidida, ējūā djiwidi sida unusia. Mañne nañ ējūāra, bajā sida neē basía. Pusa sida neē basía. ² Idjaba m^Λla unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleā abadada idji b^Λma^Λba bajāneba edaa zeb^{ΛrΛ}da.* Mañ purura biya querasia wērā quima edab^{ΛrΛ}de bio djio b^Λ quīrāca. ³ Mañbe m^Λla ūrīsia aba^Λda Ācōrē bugue biya quiruma^Λba nāwā jīgua bedeab^{ΛrΛ}da:† “jūrīnadua! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna b^Λla.‡ Idjira ādjirā ume baya. Mañne ādjirāra idji ēberārāda beadia. Wārāda idjidr^Λ ādjirā ume baya idjaba ādjirā Ācōrē baya. ⁴ Ādji daubara idjia jūma jareya. Jūma naēna badara jōna bēra waa beudaēa, jīānaēa, aujīānaēa, idjaba puara neē baya.”

⁵ Mañbe dji bugue biya quirude chūm^Λba nāwā jarasia: “M^Λla ne jūma djiwidida o b^Λla.”

Idjaba nāwā jarasia: “Nañ bedeara cartade b^Λdua wārā bedea bēra idjaba wārāda māwāi bēra.”

⁶ Māwānacarea idjia m^Λla nāwā jarasia: “M^Λla oida badara jūma osia. M^Λra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.§ Mañba jara b^Λla m^Λra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Bariduada opichia b^Λb^{ΛrΛ}, m^Λla baido bogadr^Λ b^Λda bari dobiya. Mañ baidoba zocai baida diabarā. ⁷ Cadjirua poyapedadarāba jūma maḡ^Λra edadia warraba dji zezadeba ne edabari quīrāca. M^Λra ādji Ācōrē baya idjaba m^Λ warrarāda beadia. ⁸ Barib^{ΛrΛ} Crito ēpēni carea waya beara, m^Λ beadea ījānaē beara, m^Λla quīrīāca o beara, mīā beabadara, audua obadara, jāibanara, j^Λwaba oda ācōrē ījā beara, sewaida bea sida tab^Λ urua azupre bara uruga nūm^Λne bia mīga beadia. Ācōrēba bariduada tab^Λ uruade batabueib^{ΛrΛ}, barima umé beusiada abadaa.”*

Jerusaleā djiwidi

† 20:13 Beupedada pananabada. Griego bedede b^Λ b^Λla “Hades.” * 21:2 M^Λ. Griego bedede āc^Λra cartade b^Λ b^Λla: “M^Λ, Jua^Λba unusia.” † 21:3 Ācōrē bugue biya quiruma^Λba. Griego bedede āc^Λra cartade b^Λ b^Λla: “Bajāneba.” ‡ 21:3 Ācōrē. Griego bedede b^Λ b^Λla: “Ācōrē wua de.” § 21:6 Griego alfabetode alpara dji naārābema lettraa, omegara dji jīrūarebema lettraa. * 21:8 Apocalipsi 20:6,14.

⁹ Mañbe bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba māmaa zesia. Mañ bajānebema nezocarāba ādji epedecode siete eropananaba nañ ējūāne beara jīrūare bia mīgabisidaa.† Dji māmaa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. Māa acabiya Oveja Zaqueba quima edabarāda.”

¹⁰ Ara mañda Ācōrē Jauredēba bade idjia māra eya waiḅlaa āta ḅamaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleā abadada Ācōrē ḅamaaba bajāneba edaa zēbarāda. ¹¹ Ācōrē dorrodorroaba mañ purura dorrodorroa basia. Urua basia mōgara biya quiru nēḅlaa ḅa quīrāca, jaspe mōgara quīrāca. Ēsā querasia vidrio quīrāca. ¹² Mañ purura āta mōgaraba auḁu jūrā ca basia. Eḁa wābadara doce panasidaa. Eḁa wābadaza bajānebema nezocada aba basia. Mañ awara Israel warrarā doce panana trāda eḁa wābadaza aba ḅā beasia. ¹³ Eḁa wābadara āmāḁau odjabariare ūbea panasidaa, āmāḁau baebariare ūbea panasidaa, orro abaare ūbea panasidaa, idjaba dewarabema orroare ūbea panasidaa.‡ ¹⁴ Mañ puru auḁu jūrā ca ḅara doce mōgara ārā basia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarā trāda aba ḅā beasia.

¹⁵ Bajānebema nezoca mā ume bedea badaba ējūā zabada oro odada erobasia. Puru, dji eḁa wābada, puru auḁu jūrā ca ḅa sida zai carea erobasia. ¹⁶ Mañ ējūā zabadaba bajānebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jūmaena abarica basia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica basia. Dji zadara 2,200 kilómetro basia.§ Dji drasoada, dji ātlada, dji jedea sida jūmaena abarica basia. ¹⁷ Mañbe puru auḁu jūrā ca ḅa sida zasía. Dji zadara bicaca 144 basia.* Nañ ējūānebemarāba zabada quīrāca bajānebema nezocaba zasía.

¹⁸ Mañ purura jūmaena oro idji awa quiru oda basía. Mañra vidrio ēsā quiru quīrāca basia. Dji puru auḁu jūrā ca ḅara jaspe mōgaraba caḁa basía. ¹⁹ Mañ auḁu jūrā ca ḅara doce mōgara ārā basia. Mañ mōgarara jūmaena biya quēdeasia. Naārābemada jaspe mōgara basía. Mañare zapiro mōgarada basia. Mañare ágata mōgarada basia. Mañare esmeralda mōgarada basia. ²⁰ Mañare ónice mōgarada basia. Mañare cornalina mōgarada basia. Mañare crisólito mōgarada basia. Mañare berilo mōgarada basia. Mañare topacio mōgarada basia. Mañare crisoprasso mōgarada basia. Mañare jacinto mōgarada basia. Jīrūare amatista mōgarada basia. ²¹ Mañ purude eḁa wābada doce panāra neta nēḅlaa ḅa oda basía.† Eḁa wābadaza neta aba oda basía. O puru ēsi ḅara oro idji awa quiru oda basía. Mañra ēsā querasia vidrio quīrāca.

²² Mañ purude Ācōrē de dromara māa unuē basía neē bērā. Ēberārāba dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ḅa quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita biḁa bia bedeadia idji de dromane obadapedada quīrāca. ²³ Āmāḁau neē, jedeco neē biḁa mañ purura āna nūmabaria Ācōrē dorrodorroaba, Oveja Zaqueba dia ḅa ānaa biḁa. ²⁴ Mañ puru ānaaba druaza āna beadia jūmarāda mañ ānaane nībadamārēā. Idjaba druazabema bororāba ne bia eropanāra mañ puruḁaa ededia.‡ ²⁵ Diamasira neē bai bērā mañ purude eḁa wābadara ewariza jūātrāḁaca baya. ²⁶ Jūma druazabemarāba ne bia eropanāra mañ puruḁaa ededia.§ ²⁷ Baribarā ne jūma Ācōrēba bia unucara mañ purude eḁa edecara panāa. Cadjirua obadara, sewaida bea sida eḁa wācara panāa. Ababe ewariza

† 21:9 Apocalipsi capítulo 16. ‡ 21:13 Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeadē nāwā ḅā ḅla: “Al lado norte y al lado sur.” § 21:16 2,200 kilómetro. Griego bedeadē nāwā ḅā ḅla “12,000 estadia.” * 21:17 Bicaca 144. Cāpūrā bedeadē ḅā ḅla “65 metros.” † 21:21 Neta nēḅlaa ḅada. Griego bedeadē ḅā ḅla “perla.” ‡ 21:24 Druazabema bororāba ne bia eropanāra mañ puruḁaa ededia. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ḅla: “Druazabema bororāra mañ puruḁaa wānia Ācōrēa bia bedeadī carea.” § 21:26 Mañ versículora idjaba nāwā traducida ḅla: “Idjaba druazabemarāba mañ puruḁaa wānia Ācōrēa bia bedeadī carea.”

zocai beadi cartade trã bál beadrã poya eda wânia. Mañ cartara Oveja Zaqueba erobla.

22

Do zocai bai diabari

¹⁻² Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārã quiruda mla unubisia. Ēsã querasia vidrio quĩrãca. Mañ baidoba zocai baida diabaria. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirudeba mañ dora purudebema o jedea bā ēsi wea bla. Do orroza bacuru nejō zocai bai diabarida basia. Mañ bacurura jedecoza zaubaria. Mañba jara bla poaza barima doce zaubarida. Mañ bacuru queduada bla druazabemarã cacua bia pananamārēã. ³ Ācōrēba biē bai jaradada mañ purude neē baya. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura mañ purude baya. Mama Ācōrē nezocarāba idjia bia bedeadia. ⁴ Idji quĩrara ununia idjaba idji trãra ādjirã dratude bál erobeadia. ⁵ Diamasira neē baya. Dadji Boro Ācōrēba ãnaada diai bēã, ĩbĩã neē idjaba ãmāda neē bida ēberārãra bia beadia. Ewariza ādjirãra idji ume ābaa dji bororãda beadia.

Crito dārãēne zeidebema

⁶ Mañbe bajānebema nezocaba mla jarasia: “Jūma nañ bedeara wārãa idjaba wārãda māwāya. Dadjirã Boro Ācōrēba idjideba bedeabadarãa bedeabibaria. Idjiabara bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarãa cawabimārēã dārãēne cārēda sãwāida.”

⁷ Jesuba jarasia: “ĪŪrĩnadia, mla isabe zeya! Nañ cartade bál bla dārãēne cārēda sãwāida. Bio bia bla jūma nañ cartade jara bā ĩã bla.”

⁸ Mla Juaã. Jūma mañgara unusia idjaba ũrĩa. Māwānacarea mla bajānebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne barru cobesia bia bedeari carea. Māwã osia idjia jūma mañgara unubida bēã. ⁹ Baribara idjia jarasia: “Jāwã orãdua, ātebãra Ācōrēabãra bia bedeadua. Mla Ācōrē nezocada jāwã quirua bā quĩrãca, djabarã Ācōrēneba bedeabadarã quĩrãca, idjaba jūma nañ cartade jara bā ĩã bea quĩrãca.”

¹⁰ Idjaba jarasia: “Nañ cartade bál bla dārãēne cārēda sãwāida. Mañra mērã erobarãdua jūma dārãēne māwāi bēã. ¹¹ Cadjirua o bãra idji cawa cadjirua de badua. Ne jūma Ācōrēba quĩrãca o bãra idji cawa mañne badua. Baribara jipa o bãba ewariza jipa o baida bla. Idjaba Ācōrē itea bia bãra ewariza Ācōrē itea bia baida bla.”

¹² Jesuba jarasia: “ĪŪrĩnadia, mla isabe zeya! Zebãra de mla jūmarãa ne diai carea eneya ādjia opedada quĩrãca. ¹³ Mla dji Alpaa idjaba dji Omegaa.* Mañba jara bla mla dji naārābemada idjaba dji jĩrũarebemada.

¹⁴ Bio bia beaa cacua de jãbada tãto erobeara. Ādjirãra purude eda wãnida panã nejō zocai bai diabarida jōni carea. ¹⁵ Baribara cadjirua obadara, jãibanara, audua obadara, mĩã beabadara, jãwaba oda ācōrē ēpēbadara, idjaba sewa oya beara jūma dajadaare duanenia.†

¹⁶ Mla Jesua. Bajānebema nezocada diabuesia jūma mañgara djabarã beaza jaramārēã. Mla Davideba zedaa, idjideba tununaa.‡ Mla Dia-pedabema Chĩda Uruga bā abadaa.”

¹⁷ Ācōrē Jaureba, Oveja Zaque quima abada bida nãwã jara panã: “ĪZedua!” Mañ ũrĩ bãba jaraida bla: “ĪZedua!” Dji opichia bãra zeida bla baido zocai bai diabarida domārēã. Mañ baido do quĩrã bãba bari doida bla.

* **22:13** Griego alfabete de alpaa dji naārābema letra, omegara dji jĩrũarebema letra. † **22:15** Cadjirua obadarã. Griego bedead de bál bla “usa.” ‡ **22:16** Isaia 11:1-10.

¹⁸⁻¹⁹ Nañ cartade b́a b́a dārǎéne cǎrēda sǎwǎida. Nañ cartade b́a b́a ũrĩ bearǎa mǎa jaraya: bariduaba nañ cartade b́a b́a audu jaraibǎrǎ, Ācōrēba nañ cartade bia mĩgai jara b́a idjira bia mĩgabiya. Idjaba bariduaba nañ cartade b́a b́a maãrĩ awara jaraibǎrǎ, Ācōrēba idjía nejō zocai bai diabaridebemada idu jōbiēa idjaba Ācōrē purude eđa idu wǎbiēa. Mañ nejōnebemada, mañ purudebema sida nañ cartade b́a b́a.

²⁰ Jũma nañ cartade b́a b́a Jesuba wǎrǎana a b́a. Nǎwǎ jara b́a: “jWǎrǎda mǎra isabe zeya!”

Bia b́a isabe zeida. § jZedua dairǎ Boro Jesu!

²¹ Mǎa quĩrǎ b́a dadjirǎ Boro Jesuba idji biadeba jũma bǎrǎ careba baida.